Építészek és Műszaki Tervezők Alkotóháza, Ráckeve

Tervező:	Városépítési Tudományos és Tervező Intézet
Tervezők:	
építész:	dr. Rados Jenő
statikus:	Kisfaludy Attila
gépészek:	Szabó Lajos
	Kovács Attila
park:	Örsi Károly
Kivitelező:	Országos Műemléki Felügyelőség

A tervező ismertetése:

A ráckevei kastély restaurálása szemléletes példája a műemlék-helyreállítás sokrétűségének, összetettségének: egyaránt fontos tényezőként érvényesültek a történelmi körülmények, a művészettörténeti kutatások, a technikai megoldások, a megváltozott rendeltetésből adódó üzemeltetési igények, s az épületben folyó élethez való igazodás.

A ráckevei volt Savoyai kastély tervezésére és építésére a barokk kor egyik legnagyobb építésze, Johann Lucas von Hildebrandt kapott megbízást Savoyai Jenő hercegtől, 1702-ben.

Az 1720 körül elkészült gyönyörű épület sohasem szolgálta eredeti rendeltetését, mivel Savoyai Jenőt lekötötték politikai és hadvezetési teendői.

Mint királyi birtok és uradalmi központ, a kastély viszontagságos körülmények között érte meg a felszabadulást, az azt követő évtizedek során pedig e nagy értékű műemlékünk a helytelen használat, a szakszerűtlen —, s így óhatatlanul rongálással járó átalakítások, valamint — nem utolsó sorban — a megfelelő anyagi lehetőségek hiánya miatt fokozatosan tönkrement, s az épület végül teljes pusztulásnak indult.

Az objektum méltó felhasználására irányuló — 1960 óta egyre sokasodó — kísérletek után 1973-ban — dr. Szabó János államtitkár többek óhaját kifejező javaslata nyomán — felvetődött az építész alkotóházzá való átalakítás szerencsés gondolata.

Így a kastély elnyerheti a műemléki rangjához méltó megbecsülést, az építészek alkotómunkájához

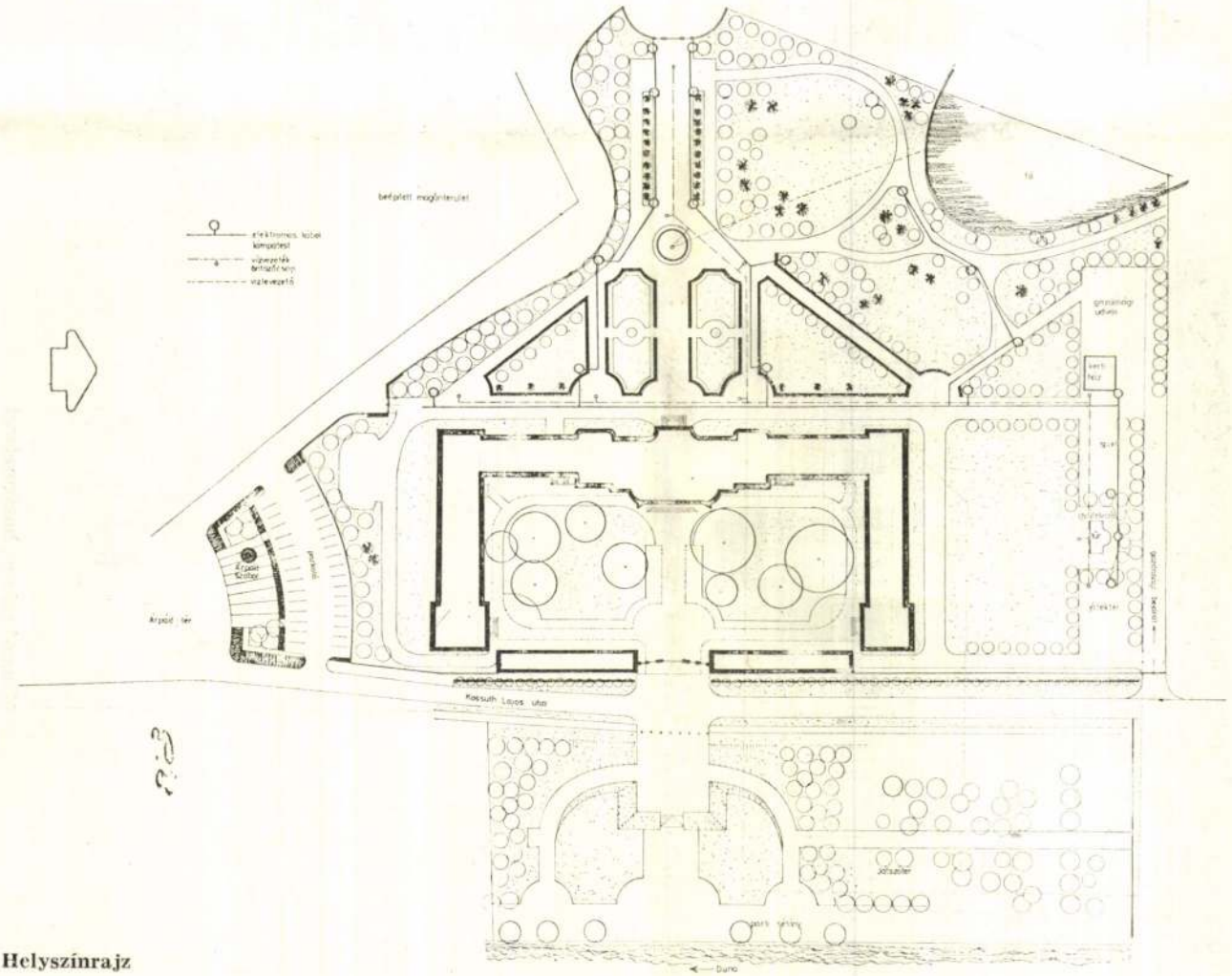

Helyszínrajz

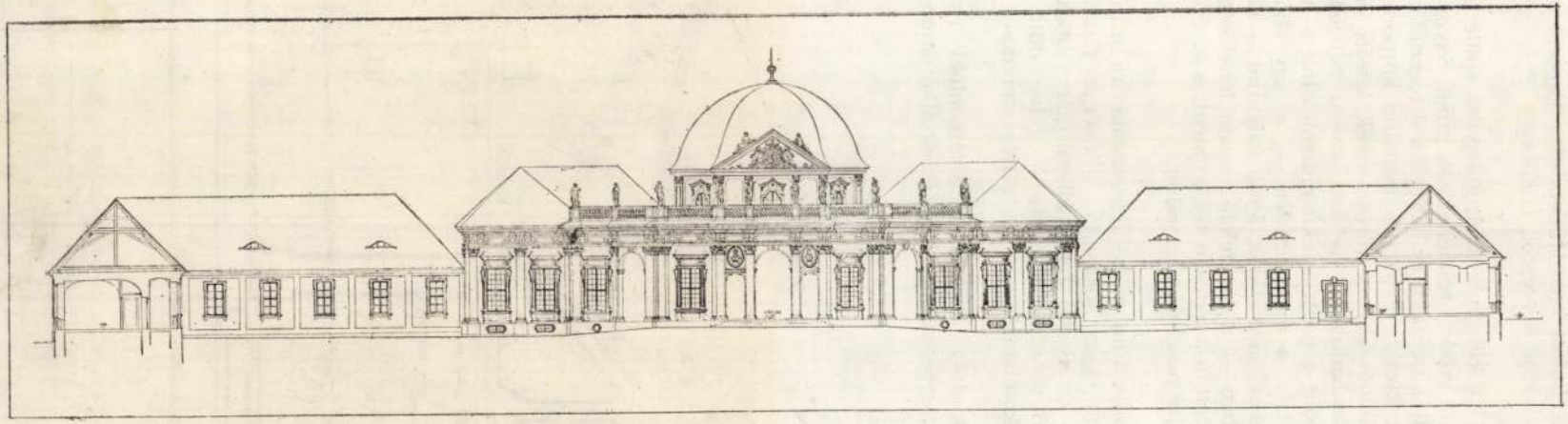

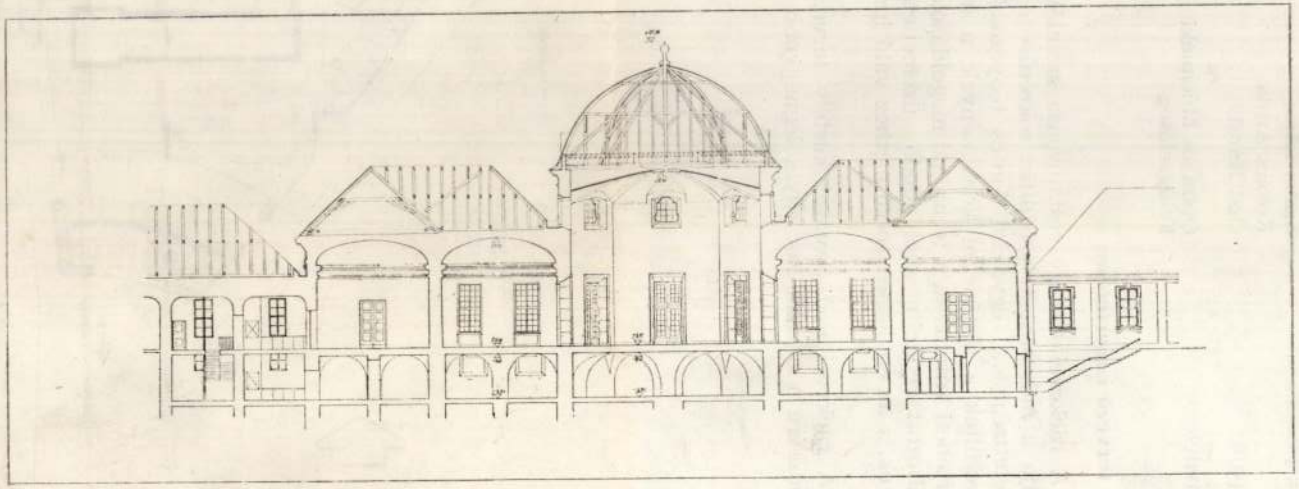

Nyugati szárny, hosszmetszet

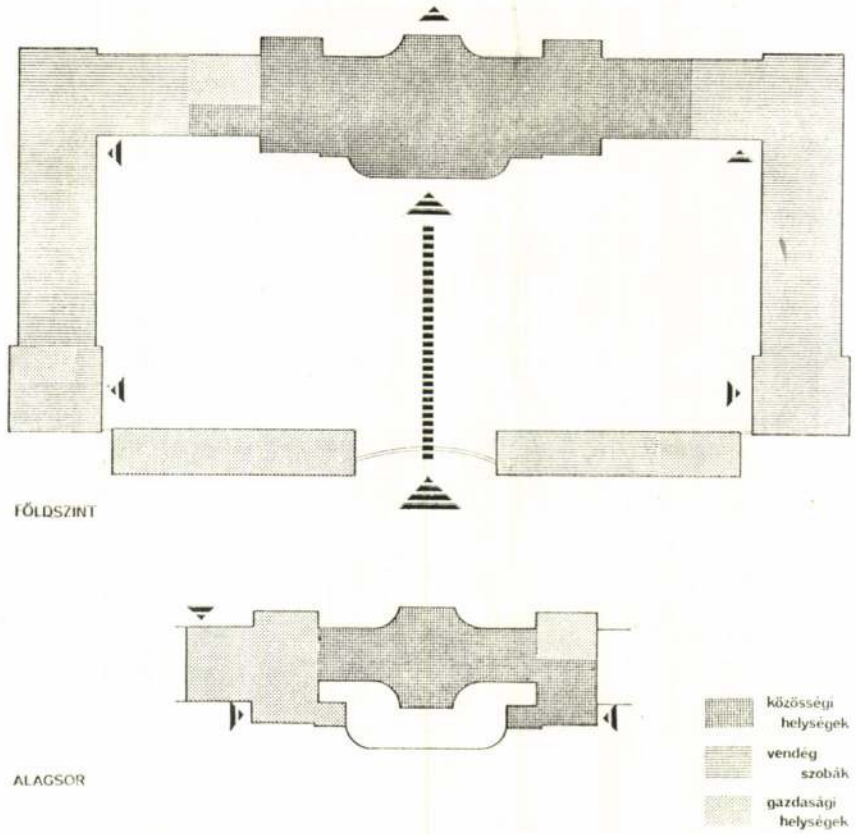

Az épület funkcionális rendszere

pedig egy művészi és történelmi értékekben egyaránt páratlanul gazdag objektum nyújt nagyszerű keretet.

A kastély műemléki és történeti jelentőségének felvázolása után most azokat az elvi, esztétikai, funkcionális és gazdasági szempontokat kívánjuk nagyvonalakban ismertetni, melyeket a helyreállítás során irányadónak tekintettünk.

Az épület tömegének alakítását az adott alaprajz meghatározta, ám fennmaradt a tetőkiképzés mikéntjének kérdése, annál is inkább, mert Hildebrandt e tekintetben a barokkon belül is különleges felfogást képviselt.

Külön kell szólni az épület megváltozott funkciójához alkalmazkodó megoldásokról, hiszen nyilvánvaló, hogy Savoyai Jenőnek az eredeti épülettel szemben oly pontosan meghatározott igényei merőben eltértek az épület bármely más célra — ezesetben Építész Alkotóház céljára — való felhasználása kapcsán felmerülő igényektől.

Az épület szerkezeti főfalainak és alaprajzi rendszerének megtartása érdekében, olyan elrendezésre kellett törekedni, melyben a középső rész reprezentatív terei tárgyaló-, társas-, étkező- és közösségi helyiségek lehetnek, melyek közt, s a szárnyakban zárt egységként elhelyezkedő lakóhelyiségek közt a zárt előcsarnokká átalakított egykori aláhajtó teremt összeköttetést.

Ezen túlmenően biztosítani kellett, hogy az étkeztetési és kiszolgálóüzem forgalma ne keresztezze a vendégek forgalmát. Ez ebben a földszintes, egytraktusos épületben csak szintelválasztással volt megoldható, miért is az eredetileg 2,20 m űrmagasságú alagsort padlósüllyesztéssel 3 m-re kellett felmagasítani. Mivel a főfalakat mélyre alapozták, ez ésszerűen megvalósítható is volt, de a Kvassai- és a Tasi-zsilip révén kialakult talajszint az épület utólagos, beakasztott teknőszigetelését igényelte. A mélyre nyúló szigeteletlen főfalak kapillárisan felszívódó nedvességének elhárítását különleges falhornyokkal beiktatott áramló levegő elszívással kellett biztosítani.

A 270 éves épület eredeti alaprajzi, alakja építészeti jellege nagyjából megmaradt, érdemleges változás csak a XVIII. sz. közepe táján kiépült — utcai, alacsony, igénytelenebb — egykori istállótömb és az 1820 körül kiégett középső manzárdkupola klasszicista jellegű újrafedése jelentett.

A kastély helyreállításánál mértéktartó egyszerűségre törekedtünk, lehetőleg elrejtve azokat a — korszerű technikai igényeket kielégítő részleteket (fűtés, szellőzés, antenna, szennyvíz-levezetés, villanyellátás stb.), melyek túltengése az épület egységes arculatát megbontotta volna.

A szerkezetek alkalmazásában világos, tiszta, természetes hatásra törekedtünk. De alkalmaztunk új, részben csak nemrégiben szabadalmazott eljárásokat is, mint pl. a töltéskompenzációs nedvesség-

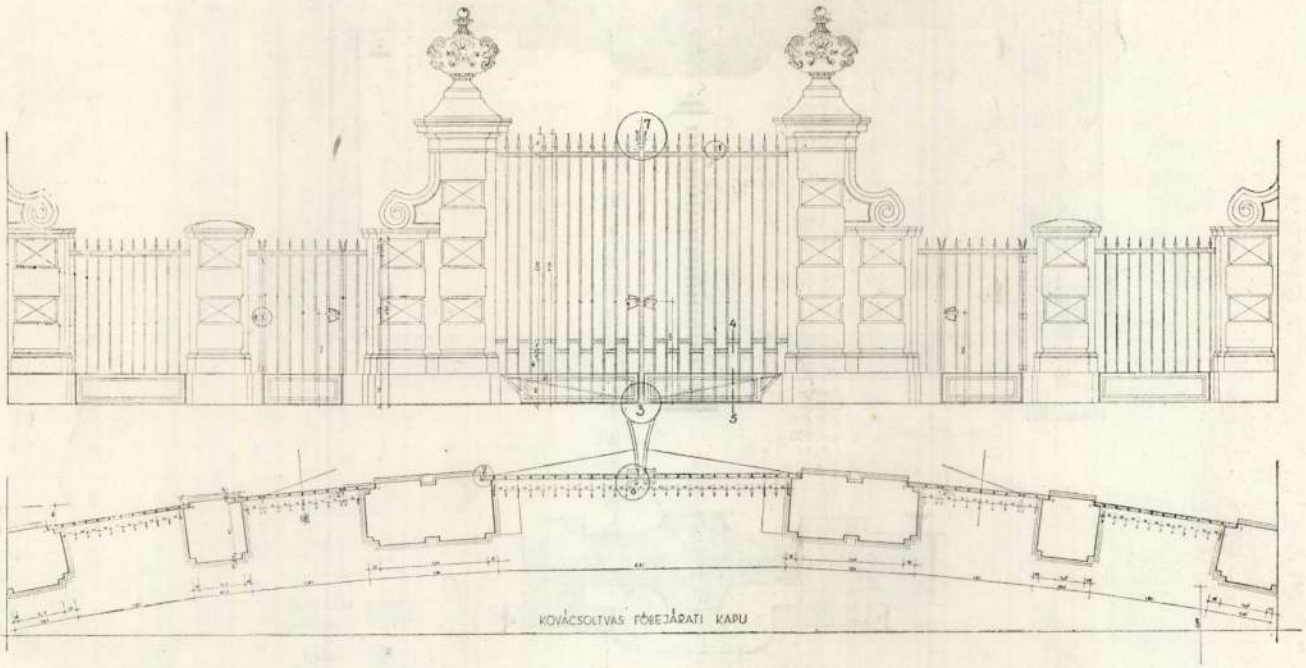

Bejárati kapu terve

Nyugati szárny

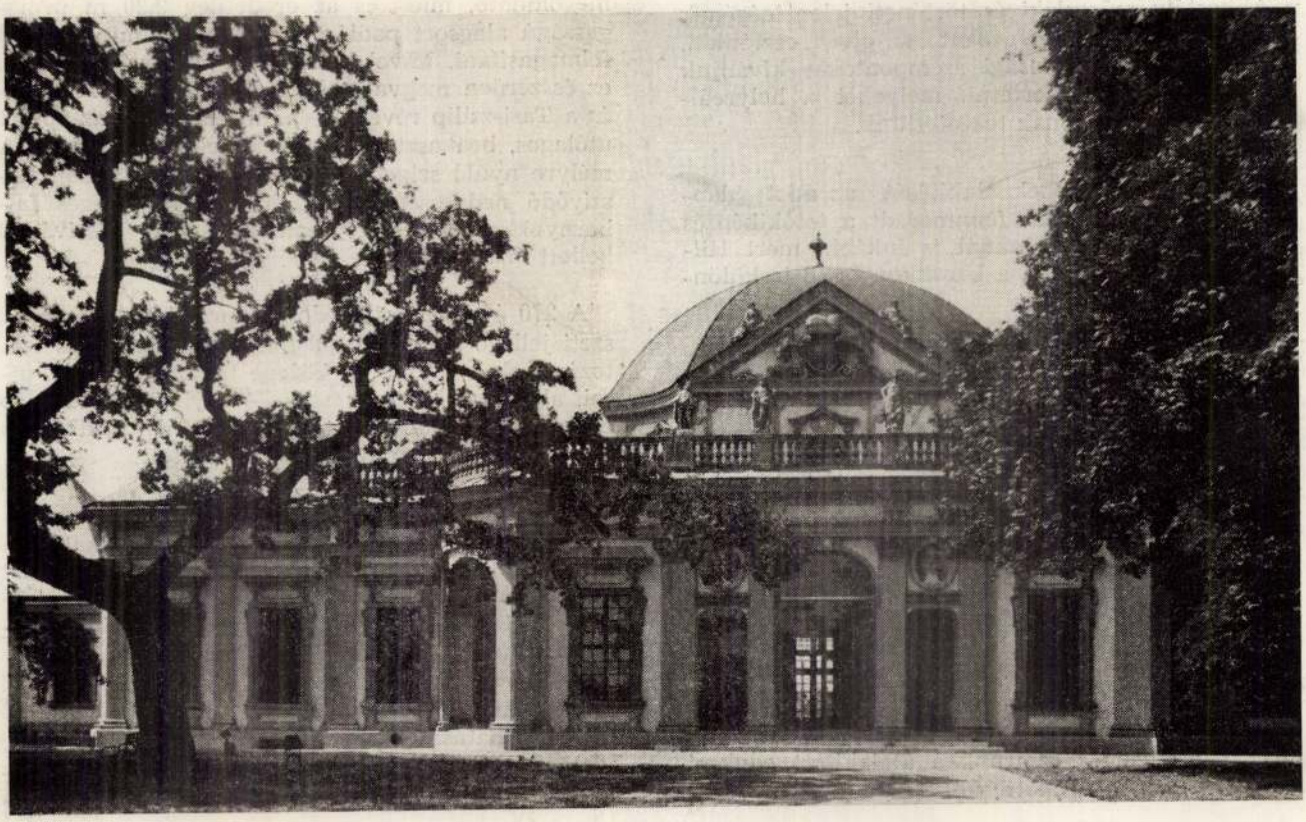

Bejárati kapu részlete

szigetelést, a különleges csőrendszerű padlófűtést, a galambok okozta károk elleni wolframszálas védőhálózatot stb.

A tervezést — dr. Rados Jenő irányítása mellett — a VÁTI végezte, a kivitelezést pedig — mindenre kiterjedő figyelemmel és nagy szaktudással — az OMF.

E jelentős műemlékörökségünk megmentésére tizenöt tervezővállalat társasági szerződésben vállalkozott, vállalva azt is, hogy a munkálatok befejeztével jogi személyiség nélküli társulás formájában üzemeltetik az építészek és műszaki tervezők alkotóházát.

Szeretnénk remélni, hogy az alkotóházként helyreállított kastély, nemcsak műemlékállományunk jelentős, nemzetközileg is becsült értéke lesz, de megszépült külsejéhez méltó új rendeltetése révén is tartósan és magas szinten fogja szolgálni a közérdeket.

Erre biztosítékot látunk abban, hogy az alkotóház igazgatója Hegedűs Ernő, aki a beruházás irányítójaként már évek óta intenzív figyelemmel kísérte és segítette a helyreállítást.

(Összeállította: dr. Rados Jenő)

Északi oldalszárny

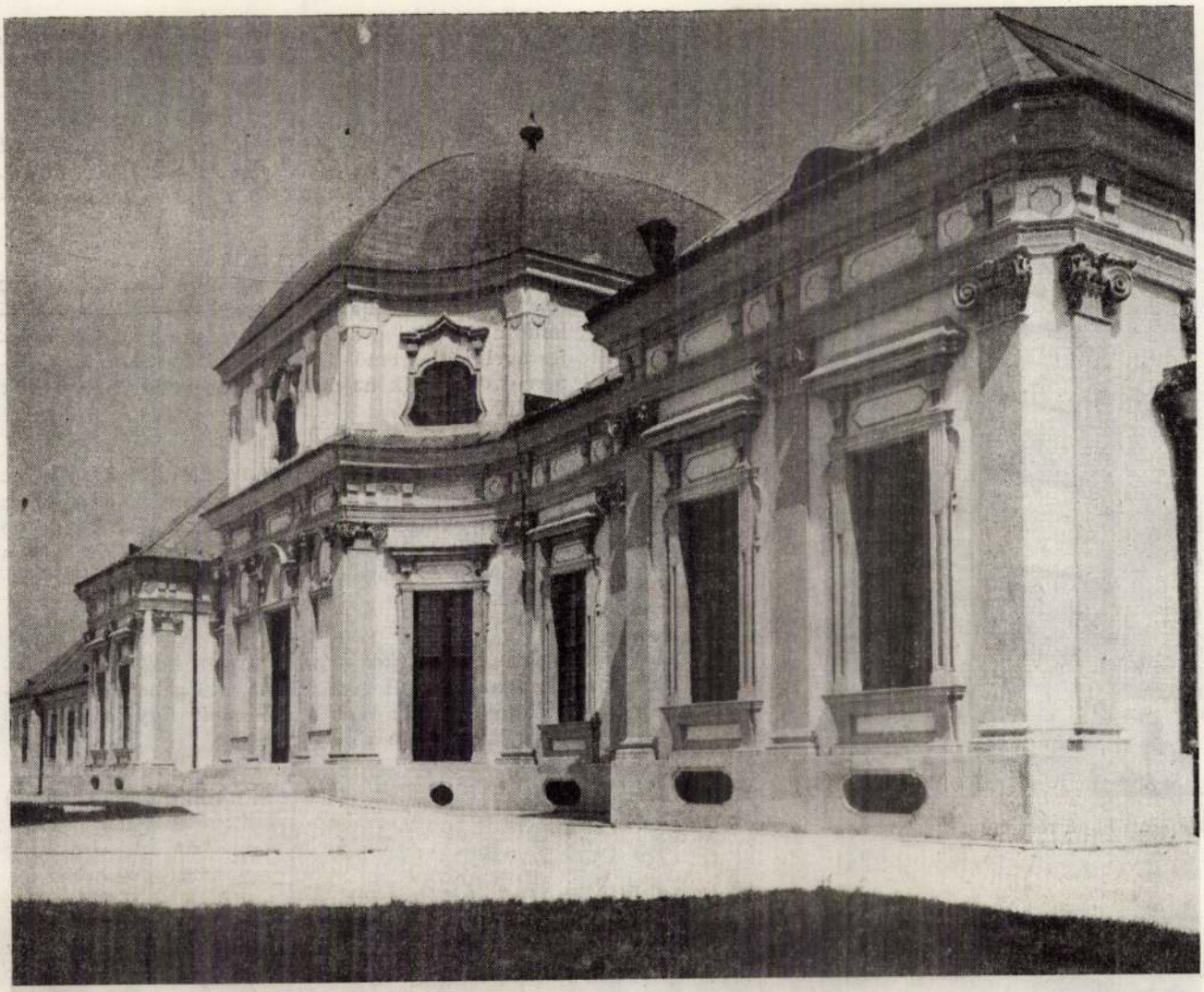

Nyugati szárny DNY felől

Értékelés

Az épület telepítéséről, környezeti kapcsolatáról nehéz elfogódottság nélkül beszélni, ugyanis egyik legnagystílűbb barokk kastélyunkról van szó. Nem az épületegyüttes hibájául róható fel a délnyugatról körülölelő jellegtelen családiházas beépítés, vagy az útvezetés, amely elszakítja a Dunától. Remélhetőleg az út és a folyam közötti kertterület rendezése — a kastély függvényében — sem várat magára sokáig.

Az épület alkotóházként sok más elképzelhető funkciónál jobban tudja értékesíteni adottságait. A változtatott funkciónak minden tekintetben alkalmas, megfelelően alakították ki a tárgyalókat, ülőstermeket, a korszerű lakóegységeket és az üzemeltetéshez szükséges kiszolgáló helyiségeket.

A belső terek kialakítása és bútorozása összhangban van a létesítmény építészeti értékeivel.

Miután itt műemléki helyreállításról van szó, építésiparosításról csak korlátozva beszélhetünk. Ugyanakkor meglepő az a bátorság és újra törekvési igény, miszerint műanyag csővezetékes padlófűtést építettek ki a kupolateremben és az előcsarnokban.

Mind a tervező, mind a kivitelező mintaszerű ügybuzgalommal, lelkiismeretességgel vette ki részét a jelentős műemlék helyreállításából.

Az igényes tervezői és kivitelezői munka példás színvonalú eredményt hozott.

Bruttó építési költség:	54 372 eFt
Építmény építési költsége:	58 361 eFt
Építmény fajlagos építési költsége:	11 800 Ft/m²

Kupolatér

Folyosó

Tanácskozó

Porcelánmúzeum, Hollóháza

Tervező: Tervezésfejlesztési és Típustervező Intézet

Tervezők:

építész: Rákosi Ferenc
statikus: Mondok Tamás
gépész: Denk András

Kivitelező: Hollóházi Porcelángyár

A tervező ismertetése:

A Hollóházi Porcelángyár termékeinek bemutatására múzeumot létesített a gyár területéhez tartozó, a masszamalom és az étterem közötti területen.

A múzeum és a porcelánüzlet külső forgalomra tervezett, az üzemi területtől szeparált.

Az épülettel együtt, annak szerves része a parkosítás is.

Részletes tervezési program:

1. Múzeum	620,47 m²
1. előcsarnok	55,31 m²
2. ruhatár	13,34 m²
3. női WC	9,51 m²
4. férfi WC	9,30 m²
5. takarítószer kamra	3,15 m²
6. kiállítóterem I. szint	277,33 m²
7. kiállítóterem II. szint	128,41 m²
8. raktár I. szint	35,17 m²
9. raktár II. szint	88,95 m²
2. Bemutatóterem, tárgyaló	86,75 m²
1. előtér	10,80 m²
2. teakonyha	3,66 m²
3. kéziraktár	2,64 m²
4. bemutatóterem	23,46 m²
5. bemutató-tárgyaló	46,19 m²
3. Porcelánüzlet	81,85 m²

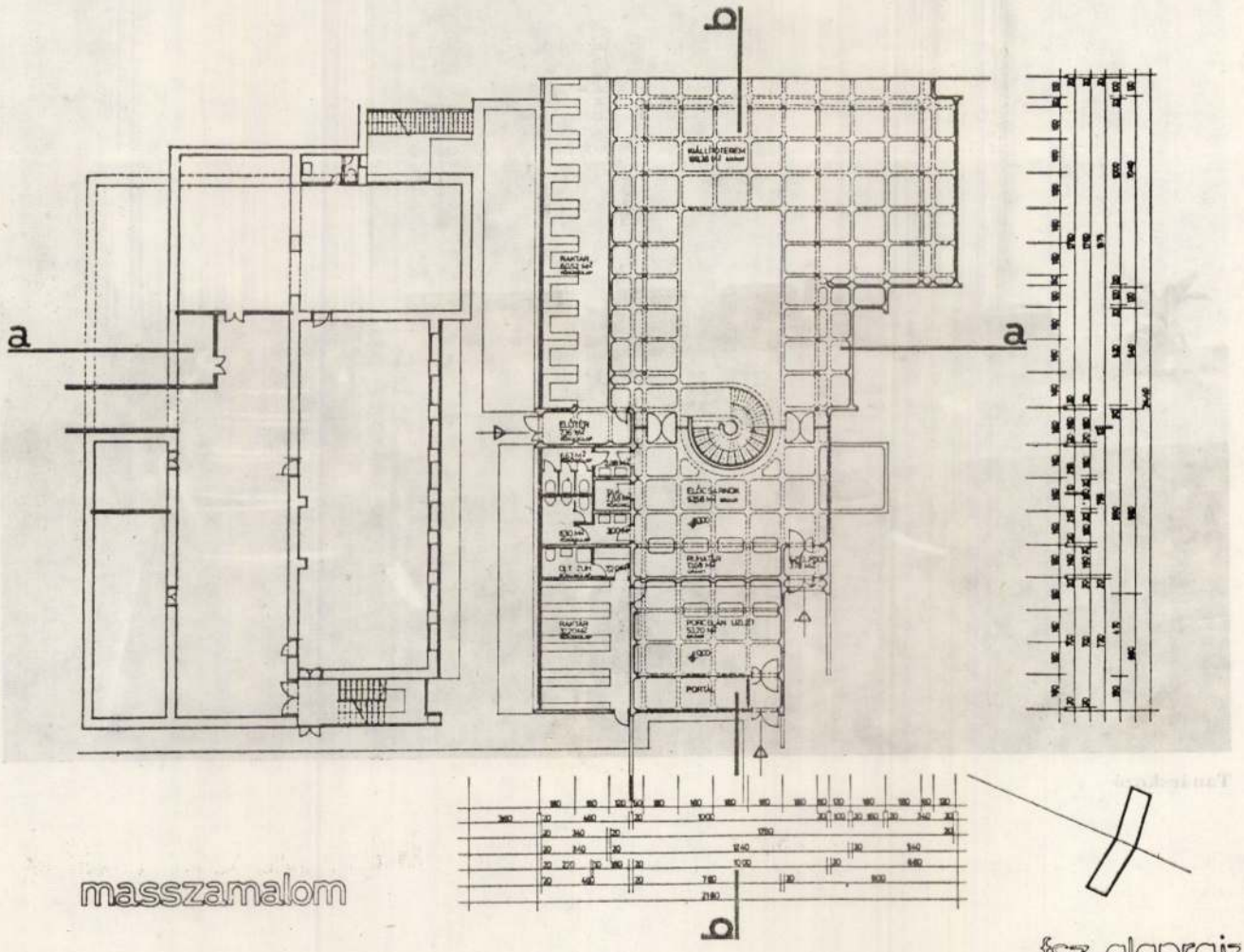

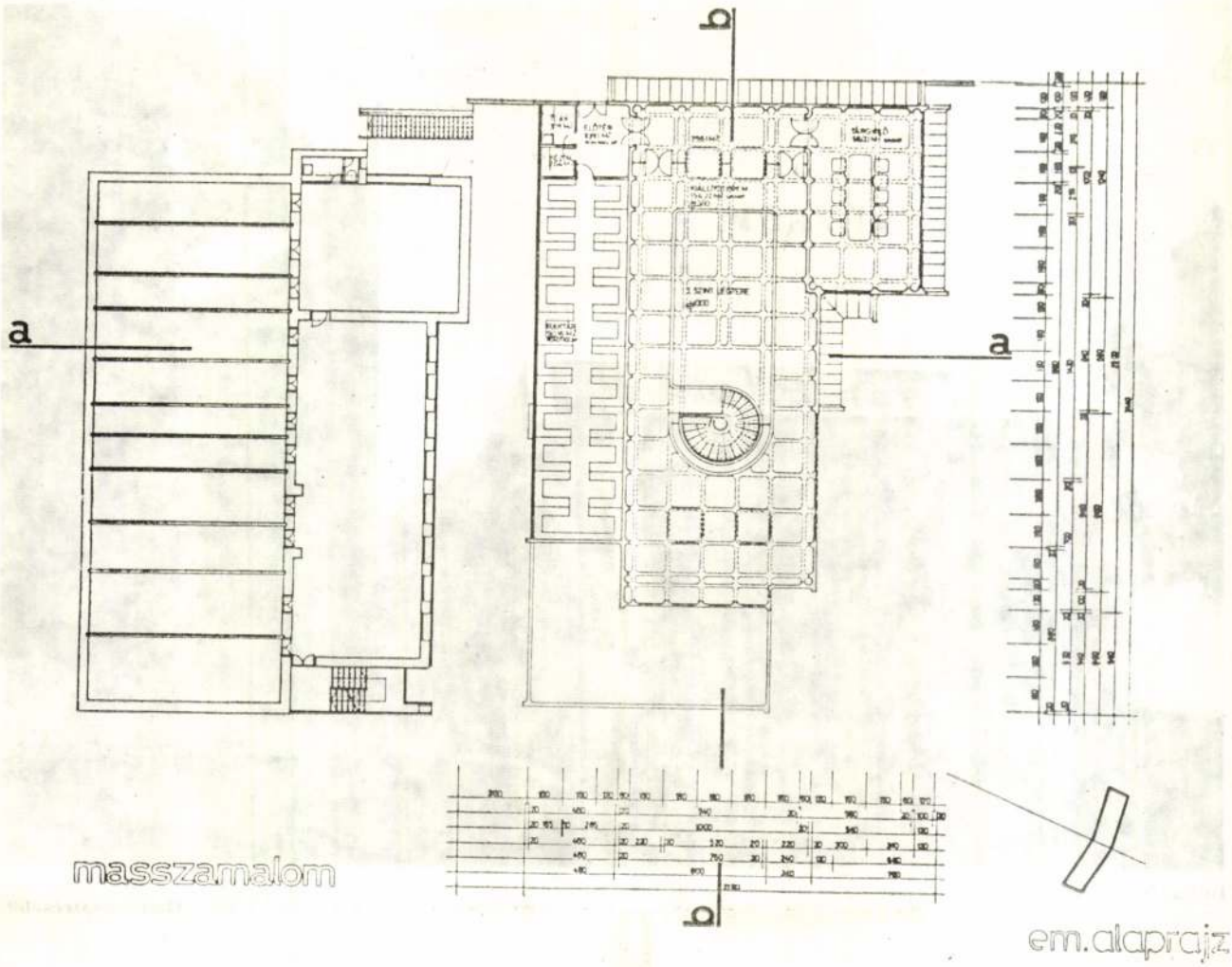

1. előadótér	43,36 m²
2. raktár	31,61 m²
3. öltöző-zuhanyzó	6,88 m²
4. Nettó terület:	789,07 m²

Telepítés, helyszínrajzi elhelyezés

Az építési területet D-ről a masszamalom, É-ról az orvosi rendelő-étterem, Ny-ról meglevő természkő támfal, K-ről a Török patak határolja.

A múzeumépület a terület D-i részén épült, megközelítése a patakon létesítendő új gyalogoshídon keresztül történik. A terület É-i részén a múzeumhoz kapcsolódó park, abban a korábban tervezett tüzivíztároló létesül.

A park egy része kiskockakő burkolatú, a többi zöldterület.

Az épület funkcionális kapcsolatai

Az épület három funkcionális egységet tartalmaz:

Porcelánüzlet

Múzeum

Bemutatóterem-tárgyaló

Az első — önálló egység, az utóbbi kettő szervesen kapcsolható.

A múzeum előcsarnokához kapcsolódik a kétszintes kiállítási tér, a második szinten a bemutatóteremmel, tárgyalóval. A tárgyaló — a múzeumi bejárattól függetlenül — a gyár területéről közvetlenül megközelíthető.

A múzeum két szintjét a kiállítási térben levő spirállépcső köti össze.

A kiállított porcelántárgyak legkedvezőbb megvilágítását az épület szerkezetét jellemző, szórt fényt biztosító fényaknák adják.

Értékelés

Az épület rendeltetéséből adódik, hogy az ismételt felhasználhatóság nem indokolt. Így a választott szerkezetek csak ott iparosítottak, ahol a funkcionális szempontból választott monolit kazettás vasbetonszerkezet ezt lehetővé tette; lépcső, mellvédek stb. Ezek közül is kiemelkedik a két szintet összekötő, előregyártott működő elemekből készült spirállépcső, amely szerkezetszerű kialakításával szinte a gótikus csigalépcsők nagyszerűségét idézi.

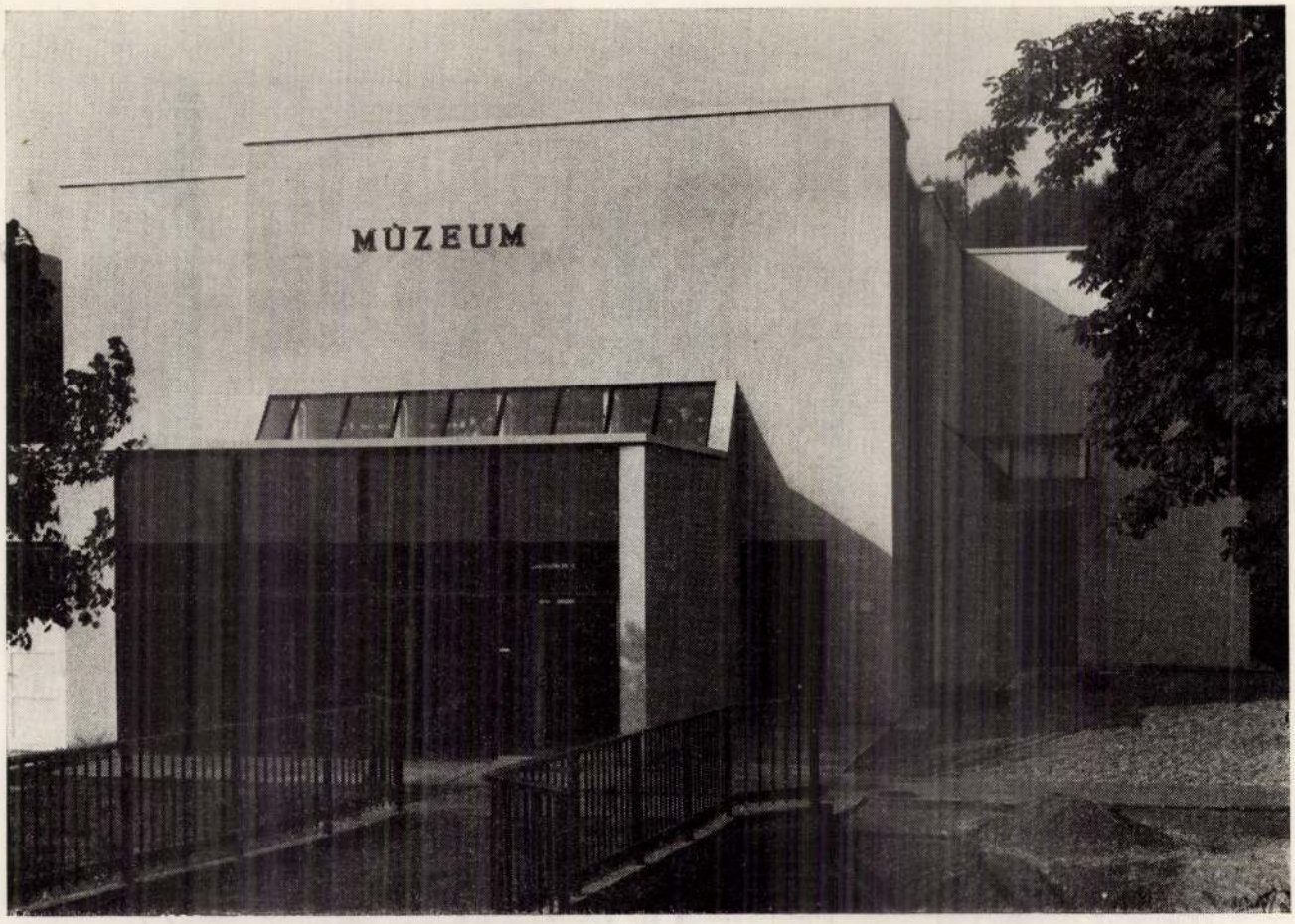

Bejárati homlokzat

Homlokzatrészlet

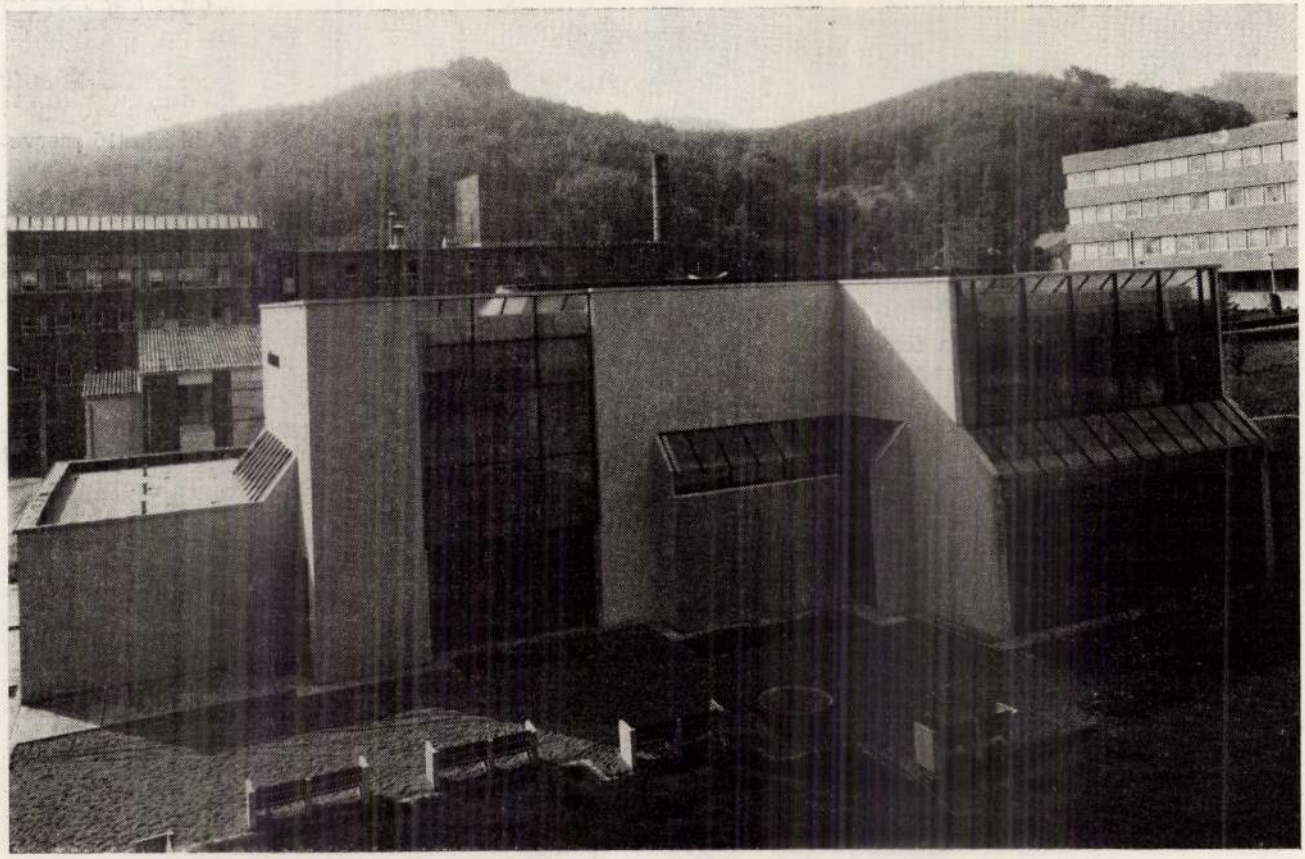

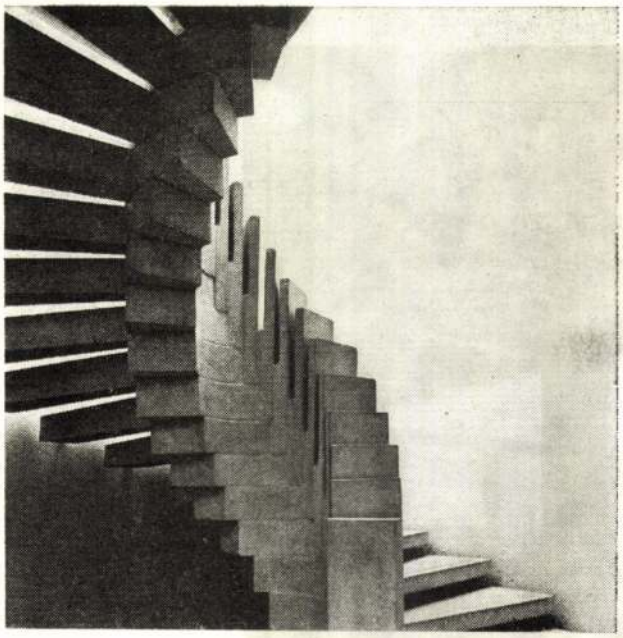

Spirállépcső részlete

Belső tér

Belső kiállítótér

A kivitelezés minősége kiemelkedő, részleteiben is igényes megoldásokat tartalmaz.

Az épület arányos, szép tömegű, korszerűen megfogalmazott, jól funkcionáló múzeum, az igényeket messzemenően kielégíti. A tanácselnök vészintet összekötő, előregyártott műkő elemekleménye szerint egyre fokozza Hollóháza hazai és külföldi idegenforgalmát, reprezentálja Hollóháza község, mint országos jelentőségű üdülő-település faluközpontját.

Bruttó építési költség:	15 832 eFt
Építmény építési költsége:	13 412 eFt
Építmény fajlagos építési költsége:	14 546 Ft/m²

Radáczy István

ötvös

ebenben egy aranyműves volt, az is a legnagyobb szegénységgel
5-ben szintén egy volt, *Radáczy* István nemes; volt házikója, ser-
ldje, bizonyosan nem a mesterségéből.

dr. Illésy János: Magyarországi ötvösök 1732 ben. Arch Ért. 1904 évf. 393. l.

gi nyomda Budapest.

Kiss
küzd ; 171
főzője s fő

Radacsy István nob.

ötvös

1715 Sleben

Kapmagyarorszötvösök 27 l.

Csontrégiségek, szőnyi hamis

IX. 29-40.

a táblaképfestészet fejlődését is, a század második felének művészi alakulására döntő lépéssel, már az ötödik évtizedben új irányba lendítette.

Hasonló jelenségek észlelhetők a magyar kultúrterületen. Kolozsvári Tamás művészi törekvései szinte ennek az új naturalizmusnak ébredésével határosak ; a negyvenes években Bécsben működő Kassai Jakab stílusalakítása európai jelentőségűvé válik. Rozsnyai János (Johannes de Rozenau) nagyszebeni falképe 1445-ből,[1] vagy azzal szoros stíluskapcsolatokat eláruló prázsmári oltárképek pedig arról tanuskodhatnak, hogy az új eredmények a gotikus művészet legtávolabbi, keleti területére, Erdélybe is eljutottak. Igy a Szepesség és Sáros táblaképfestészete — egyáltalán a Felvidék művészi élete — nyugati, sőt hazai viszonylatokban is késlekednék? Az úttörő mateóci mester nyilván már kész művészegyéniség, amidőn az új áramlatok iskolázottságának színhelyére is eljutottak és önálló formát öltöttek. Hiába adatott meg tehát az első alapvetés a felvidéki táblaképfestészet helyi irányzatú fejlődéséhez. A mateóci mestert követő művésznemzedék az átalakulás halaszthatatlan problémája előtt állott; új, friss tehetségekre van szükség, hogy a fejlődés korszerű irányba forduljon. A várt stílusfordulat az 1450-es évek végén, 1460 körül következett be. Ebben az évtizednyi késlekedésben pedig a generáció-váltás sajátos és jellegzetes esetére mutathatunk rá. A XV. század második harmadának folyton megújuló huszita zavargásai, a Felvidék bizonytalan politikai helyzete amúgysem kedveztek egy gazdag és nagytevékenységű művészi élet kialakulásának ; a politikai élet megszilárdulásával viszont, az 1460-as évektől kezdve a művészi tevékenység is mind erősebb ütemre kap és egyre több festő vesz részt az új formanyelv kialakításában.

A régi stíluskorszak és egyben az új realizmussal nyíló, 1460-tól 1470-es évek elejéig tartó, rövid átmeneti időszak legérdekesebb emlékei azok a radácsi oltárszárnyak, melyeknek külső képeiről még a mateóci mester műhelyével kapcsolatban emlékeztünk meg. Az új törekvéseket egyidejűleg megszólaltató belső, az Anna-legenda négy jelenetét tárgyaló képek kiváló művészi értékénél nagyobb és eddig még nem méltatott jelentőséget kell azonban tulajdonítanunk a radácsi oltármaradványok fejlődéstörténeti helyzetének. Keletkezésük épen a XV. század vajúdó korszakába esik. E képek az 1460 körül a Felvidéken is beköszöntött stílusfordulatnak számunkra valóban fontos emlékei, melyeken együtt látjuk a XV. század első felének, a lágy stílusnak egyre elhasználtabb és kimerültebb formáit, valamint az új idők, új eredmények felvidéki szárnybontakozásának jelentkezését (19. kép).

Az Anna-legenda radácsi mestere — nevezzük így — a természet szemléletén alapuló, átfogóbb realista törekvésben már a XV. század második felének eszmei, illetőleg stiláris felfogásához közeledik. A mateóci főoltár mesterénél a tér csak szimbólikus és dekoratív jelentőségű és kerete az emberi alak vagy csoportok ritmikus szerkezetének, különben részleteiben a formák tisztaságára irányuló törekvése mellett is síkszerű, mint ahogy a formák hatását is a kontúrok adják meg. A radácsi mester, mint az átmeneti generáció jelentékeny tagja, az alakok és tárgyak anyagi jelentőségének fokozásában felhagy ezzel a síkszerűséggel és a kontúr-rajz domináló szerepével. Plasztikus képszemlélete a teret, magas horizontú tájháttereit egyenlő fontosságúvá teszi az emberi alak szerepével, sőt az előtér és háttér átmenetének megoldásával is kísérletezik.

Ennek, a táblaképfestészetünk történetében döntő stílusfordulatnak látható eredményei, így a radácsi mester művészi törekvéseinek szálai ismét Sziléziába,

[1] Anton Hekler : Ungarische Kunstgeschichte Berlin, 1937. 76 l.

Radácsi mester

Boroszlóba vezetnek. Amiként mesterünket a külső passió-képek festőjével való együttműködése a mateóci mesterhez viszi közel, úgy a külföldi orientáció irányában sem szakad el a mult művészi hagyományaitól. Formakeresése és tehetsége kész átvenni és követni is tudja azokat az új realista művészi eredményeket, melyeket Sziléziában először a boroszlói Borbála-oltár mestere fogalmazott meg és tett keletre és délre termékeny hatásúvá. A radácsi mesternél a képszemlélet új értékelésében, így az emberi alak és formák térbeli felépítésében vagy a távlatot hangsúlyozó táj- és architektúra-festésben, a redők rajzában, sőt sokszor a testformák kifejezésében, a világos és tüzes színezésben is a Borbála-mestert és műhelyét érezzük a legfőbb stílusalakító tényezőnek. A kölcsönzött képelemekkel azonban önállóan bánik és kitűnő tehetsége előadásmódjának egyéni hatást tud biztosítani.

A radácsi mester képszerkesztése is az emberi alakot állítja az előtérbe, csakhogy nagyságát a tér kisebb arányai ellenére is megnöveli. Minthogy barnászöld tónusú, lankás, messzi távlatú tájképeinek is mindenáron helyet szorít, képein a mozdulatok feszítő dinamikája helyett a kompozíció szűknek érzett kereteit inkább a minden zúgot betöltő zsúfoltság, az előtér nagy arányai feszegetik. A szenvedélyes hang hiánya, a részletformákon elmerengő lelkülete természethű részlet-megfigyelésekre ösztönzi. Tájait helyi elemekből, a Szepességen és Sárosban meglátott kis templomokból, a sziklák alján kanyargó mesgyékből, a Borbála-oltáron is kedvelt, békésen legelésző juhokból, nyájat őrző kutyákból, tevékenykedő pásztorokból rakosgatja össze az élet ihlette mesélő kedvvel. Az ábrázolás hűségében a valószerűség hatására törekszik. Mateóci elődéhez híven csak egy-két jellegzetes fejformával dolgozik. A Borbála-mester iskolájában, 1460 körül is megfigyelhető törekvés (Madonna almával, függőkép ; Breslau, Schlesisches Mus. f. Kunstgewerbe u. Altertümer), hogy a boroszlói oltár típusainak nehéz formái nála is megmerevednek és kemény rajzzá egyszerűsödnek. A tágra nyílt szem, a nagy pupilla, a széles ajak, a nagy orr adnak biztos és nehézkes hangsúlyt a főformáknak; a fény és árnyék ellentétek, a részletekbe menő finom rajz is csak a valóság kereséséből ered. Az Ószövetség zsidó típusaira, a laposan lecsapott merev profilokra már a Borbála-mester műhelyében találhatunk elszórt megoldásokat (Madonna a szobában, a Minutoli gyüjteményből ; Breslau, Schlesisches Mus. f. Kunstg. u. Altertümer), melyek kifejezetten csak a magyar és lengyel táblaképfestészetben lettek később is, évtizedeken át a reális ábrázolásmód közkedvelt típusaivá. A Joachim kesergését ábrázoló képen az égből alábukó, az aranykapunál találkozó Joachim és Anna felett megjelenő angyalka motívumát azonban a mateóci mestertől is örökölhette. Az élő test formáit igyekszik a köpenyek átgondolt, párhuzamos redővonalaival, vagy széles fektetésével, olykor a Borbála-műhelyre jellegzetes gyűrődésekkel visszaadni.

Művészi temperamentuma nem a tér és az alak viszonyának dinamikus felfogásában, hanem világos és tüzes színeinek ellentétekkel teljes skáláján éli ki magát. Tovább él benne a mateóci mestertől örökölt tarka színezés kifogyhatatlan öröme, mely a Borbála-mesternél csak további ösztönzésre találhatott. Ragyogó kolorizmusában a főszerep a vöröses árnyalatú liláé, melynek a szemet megejtő finom, de amellett erőteljes színezete a meleg zöldek, az eleven cinóberpiros és párizsi kék kiegyensúlyozó hatásához kapcsolódik. Az élénk színek ellentéteit a biztos érzékkel elhelyezett fehér foltok teszik a szem számára még izgalmasabbá. Emellett azonban az erős és tüzes színek ellentétébe finom árnyalatok, féltónus és félárnyék felületek szövődnek és biztosítják, hogy a természetben és a fény játékában külön-külön ugyan megfigyelhető, de a művész csoportosításában önkényes foltoknak — a várfalakon, házakon lila és rózsás,

Befejező vonalak sok l. a komplex példaiban

mert a lengyel oltárok egész sora hasonló koronázattal van, vagy volt ellátva. (Ó-Szandec, Włocławek, Łopuszna, Nedec, Kasina Wielka stb.). Másrészt lengyel szentek is fellépnek ebben a képcsoportban" — és itt Szt. Szaniszló és Szt. Adalbert ábrázolásaira (Żywiec, Új-Szandec) hivatkozik. Walicki tarthatatlan korai, jobbára a XV. század harmadik évtizedére helyezett keltezéseit legutóbb T. Dobrowolski azzal a módszerrel helyesbítette, hogy a datált, azokkal stilárisan rokon és földrajzilag közeli lengyelországi emlékeket a fejlődés sorrendjébe állította és ezzel a szandeci csoport emlékeinek keletkezési idejét is megközelítette.[1] A mateóci mester, annak szepességi és sárosi műveinek ismerete nélkül azonban keltezése teljesen megnyugtató nem lehetett és több esetben mintegy évtizeddel koraibb datálást eredményezett. Épúgy csak az ábrázolások gyakorlata vagy egyes morfológiai elemek kapcsolják össze azokat a különböző kézre valló emlékeket, melyekből Dobrowolski több mester-egyéniséget igyekezett rekonstruálni.[2]

Walicki fejtegetései és következtetései az emlékek művészi genezisének igazolásában a rokon magyar emlékek kisajátítására is vezetett. Erre a merész kísérletre az összefüggő szandeci és szepesi csoportok legteljesebb és legegyénibb alkotása, a mateóci főoltár adja meg a világos és félreérthetetlen választ. A mateóci mester működése előtt mindkét országban csak eklektikus művészi törekvésekre mutathatunk rá. Az ő működése szánt először mélyre a helyi fejlődés ugarjában és így a genezis kérdésében az egyenlő erejűnek látszó lengyel és magyar bizonyítékok mérlegén az ikonográfia fogja a döntő súlyt a magyarság javára megadni. A mateóci főoltáron Árpádházi Szt. István és Szt. Imre ikonográfiájának különálló és jelenetes ábrázolása csak századokon át erősödő nemzeti gondolatból, az országalapító király mitikus tiszteletéből fakadhat és aligha lehetne feltételezni, hogy ilyen feladatot 1412 óta lengyel közigazgatású városban idegen, német vagy lengyel festőre bíztak volna. Walicki premisszái között felhozott lengyel szentek: Szt. Adalbert prágai és Szt. Szaniszló krakói püspökök, kiknek tisztelete Magyarországon is elterjedt, nemzeti jelentőség erejében aligha mérkőzhetnek Árpádházi szentjeinkkel, kiknek tiszteletével a régi lengyel művészetben így sohasem találkozunk. A mateóci oltár ikonográfiájának a magyar gotikában is egyedül álló helyzete az oltár szerzőjének magyarsága vagy legalábbis magyar kultúrája mellett bizonyít. Mintha a Gondviselés jótékony keze gondozta volna e nemzeti ereklyénk épségét hosszú századok viharain át, hogy maga adjon választ azokra a kisajátítási kísérletekre, melyek az államalkotó magyarság méltó szerepét tagadják meg saját kultúrájának kialakításában.

IV.

A LEGRÉGIBB METSZETKÖLCSÖNZÉS A FELVIDÉKI FESTÉSZETBEN

Az 1450—60-as évtized felvidéki táblaképfestészetében nemcsak a Szepesség és Sáros, hanem a gyéren fennmaradt emlékanyag szorgos vizsgálata eredményeként — egy vagy két szórványos kivételtől eltekintve — az egész Felvidék művészi termelésének kereteit is a mateóci mester alkotó tevékenysége töltötte ki. Messze esik e művészi vérkeringéstől az a ritka és érdekes provinciális sorozat, és pedig az Angyali

[1] I. m. 52—53, 62—63 l.

[2] I. m. 84 l. — Szt. Miklós-oltár mestere (Zarzecze, Szászfalu, Żywiec, Grybów), — szandeci mester (Új-Szandec, Korzenna, Zbylitowska Góra, Chomranice), — łopusznai oltár mestere (Łopuszna, Przydonica, Chełmiec, Grzawa), — Mária mester (Ó-Szandec, Cerekiew, Kamienica, Wołowiec) — 1473 évi mester (Racławice és Kamienica).

üdvözletet, a Hegyi beszédet és Lázár feltámasztását ábrázoló és minden bizonysággal szepesi származású három táblakép, melyek még 1913 előtt kerültek a kassai múzeumba (23—25. kép). A lágy stílus felfogásában készült táblák legfőbb érdekessége, hogy az egyiknek, az Angyali üdvözlet képének eredetijét — mint legutóbb kimutattam[1] — a biblia pauperumok legrégibb xilografikus kiadásának, a heidelbergi egyetemi könyvtár unikumának első lapján találjuk meg (22. kép). E biblia a legrégibbnek tekinthető német duckönyv, ismeretlen délnyugat-németországi fametsző 1440—50 körül készült munkája[2] és így a magyar tudományos irodalomban 1400 körüli időre keltezett[3] és stílusban „a XIV. századi nemzetközi gotikus áramlathoz" kapcsolt táblák idejét mintegy félszázaddal későbbi időre, 1460 tájára tolta ki.

A festő munkája, az Angyali üdvözlet-képen a fametszet közel tízszeresen kinagyított másolása, az eredeti kompozíció függőleges megnyujtásával is járt. Ez azonban mind a képszerkesztésen, mind az egyes alakokon és építészeti részleteken több esetben előnytelenül érvényesül. A másik két táblához mintákat ugyan az említett bibliában nem találunk ; bár a Hegyi beszéd és a Lázár feltámasztása a fametszetkönyvnek, sőt a fametszésnek általános hatását mutatja. A táblák gyenge kvalitása azonban azt bizonyítja, hogy az egészen vidékies, működvelő festő szerény — a csoportképzésben és a térelemekben (pl. a rét virágai) a mateóci felfogástól sem idegen — elképzelő ereje a művészi előadás szintjéig sem tudott eljutni.

Az erősen rongált táblák világos, eleven — piros, párizsi kék, sárgás zöld és nyers sárga — színeit is nem egy esetben szintén a fametszet inspirálhatta. A színek tarka összeállításában azonban — ami lényegében nem egyéb az egyszerű foltkitöltésnél — a festő falusias ízlése nyilatkozott meg.

E három táblát tehát a Szepesség korai emlékeinek sorában csupán a fametszetátvétel révén illetheti meg a különleges helyzet. A kassai múzeum Angyali üdvözletképe mindezideig legrégibb esete a későbbi évtizedekben divatossá vált metszetkölcsönzésnek, amihez provinciális festőink nyúltak inkább, invenció hiányában, a jelesebb mesterek pedig az átvétel ritka gyorsaságából is következőleg, főképen a műhelyszokásnak és a német művészet újdonságainak hódoltak. Ezek a Németországból beáramló metszetek segítették ugyan a XV. század 70—80-as éveiben, vagy a XVI. század elején virágzó oltárműhelyek gazdag és széleskörű munkásságát, de a művészi invenció megkönnyítésével sorvasztólag hatottak arra a magyar formaalkotó erőre, amely a XIV. század végén vagy a következő elején önálló és a nemzeti ikonográfiában is oly értékes, Szt. László legendájából merített falképekkel díszítette még a nagyobb centrumoktól távol eső vidéken emelt templomainkat is és a felvidéki táblaképfestészet terén még a XV. század ötvenes éveiben is olyan biztató és nemzeti kezdethez vezetett, mint a mateóci Szt. István és Szt. Imre-főoltár.

V.

A SZENT ANNA-LEGENDA RADÁCSI MESTERE

A XV. század második negyedében, a Dunamedencében, Magyarországgal szomszédos német nyelvterületen a század elejének jellegzetes, síkszerű formanyelve a lágy stílus fejlődésének végső lehetőségeihez jutott. Egyre határozottabban érezhető a nyugatról beáramló térbeli és plasztikus formalátás realisztikus világnézete, mely

[1] Az első metszetátvétel a régi magyar festészetben. Nemzeti Ujság, Budapest, 1936 nov. 8. 27 l.
[2] Paul Kristeller : Biblia pauperum, Unicum der Heidelberger Universitäts-Bibliothek, Berlin, 1906.
[3] Genthon István : i. m. 28. l. — Legutoljára Horváth Henrik is (i. m. 134 l.).

Két oltárszárny és két háromszögalakú oromkép a sárosmegyei Radácsról. A két szárny belső lapjain aranyozott háttérrel Szt. Anna legendájának négy jelenetét tárgyalja. A balszárnyon fent Joachim áldozásának elutasítása, lent az áldozati tárgyak elfogadása, a jobbszárnyon fent Joachim kesergése, lent pedig Joachim és Anna találkozása. A külső, sérültebb képeken, más festőtől, lilavörös háttérrel Krisztus az Olajfák hegyén, Krisztus Pilátus előtt, a Keresztvitel és a Mater dolorosa. Belül aranyozott, kívül lilavörös és kiegészített keretű, széjjelfűrészelt szárnyak képeinek mérete 76×55 cm. Ugyancsak az utóbbi festő műve a két háromszögalakú

19—
21. kép

Radácsi
Tk. Lemplom
szárnyasoltár képei

A Szépművészeti Múzeumban

47

Csánky - szepesi 47. l.

oromkép (alsó szél. 47 cm, baloldali mag. 54·5 cm, eredeti aranyozott kerettel 64·5×72·5 cm), aranyozott háttér előtt a próféták mondatszalagos mellképeivel: Rex david pro-phe-ta és Elize-us pro-pheta. Hátoldaluk festetlen. Feltehetőleg az elpusztult középső részt (oltárszekrényt?) díszítették (balról Dávid, jobbról Elizeus), noha az oltárszárnyak szélességénél 8—8 cm-el kisebb méretűek. Az összes töredékek konzerváltak. A szárnyak oromképei elpusztultak.

1440—50 körül) hasonló tárgyú fametszetében találjuk fel.

LŐCSE (LEVOČA)

1. kép SZENT JAKAB-TEMPLOM. *Hármasosztású oltártábla*, a Szt. Katalin-oltár predellaképe. Középen a Szentháromság, balról Szt. Zsófia három leányával, jobbról Jákob álma. Az egy táblára (57×172·5 cm), kockás mintájú, poncolt, aranyozott háttérrel festett képeket (a középső

hatatlan királyleány legendájának két jelenetét, a szent áldozását és lefejezését ábrázolja. A középső kép mai mérete 106·5×82·5 cm. Baloldalán 16·5 cm-el, alján pedig 6 cm-el megcsonkítva. A kőtrónus így eredetileg balfelől is perspektivikusan zárult le. Az alján ugyancsak 6 cm-el megcsonkított és sérült balszárny mai mérete 106·5×42 cm. A középső kép és balszárny új kerete a legutóbbi konzerválás alkalmával készült. Az eredeti ezüstözött, 6 cm széles keretében fennmaradt jobbszárny képmezője 112·5×43 cm. A belső képek valamennyien ezüstözött háttérrel. A szárnyak külső, erősen rongált lapjain liliom[illegible] háttér előtt a Mater dolorosa

17. A szászfalvi Szt. Zsófia-oltár külső képei

18. Házi oltárka külső képei

19. A radácsi oltárszárnyak belső képei

20. Oromképek Radácsról. 21. A radácsi oltárszárnyak külső képei

22. fent balra: Angyali üdvözlet a heidelbergi bibliából. 23—25. Táblaképek Ruzsbachról (?)

Kassa

Radácsi Gonda ötvös Mátyás, 16 szó

Arch Közl.1899. XXI. 227

Kassa

Radácsi Jakab, 17 sz.

ötvös

Arch.Közl.1899. XXI.244

Magyar Hirdető
Sajtófigyelő

Magyar Szó
1976 JUN 12

Radák Xénia

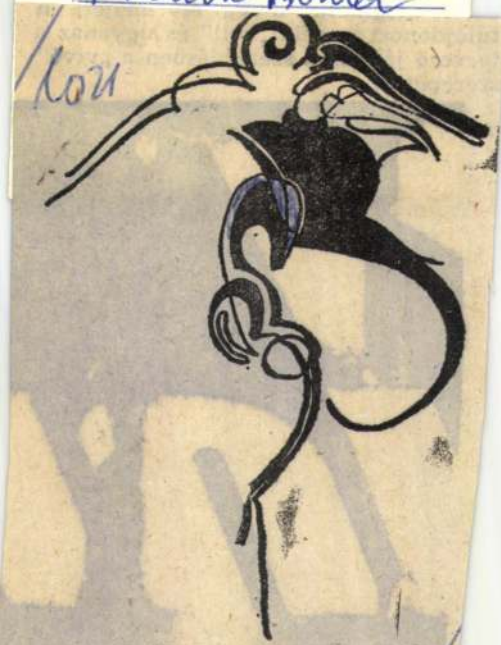

Radák Xénia rajza

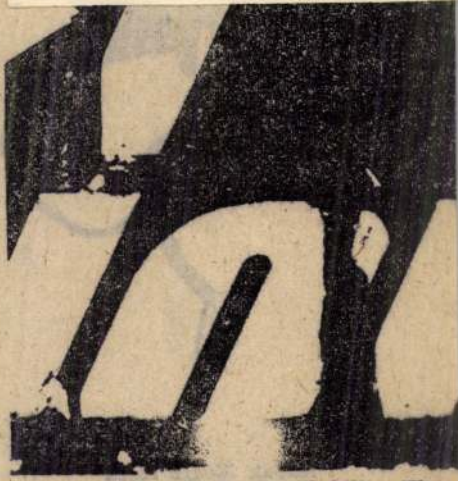

Ladik Katalin: Flora

Magyar hirdető
Sajtófigyelő
Radák Xénia
Magyar Szó
1976 JUL 2 41

zösség gondoskodik. M. D. mányi érdekközösség segítse

Lőzi

KÉPZŐMŰVÉSZETI LEVELEZŐISKOLA

▲ *RADÁK Xénia*, Bácsföldvár. — Rajzában kezdetben a jelenségből indult el, de vonalaiban az első fázisban is nagy impulzusok feszülnek, melyek artikuláltak és ugyanakkor dinamikusak is. Több elemből állnak, melyesben szenzibilitás jelentés, automatizmus, kreatív lélek, absztrakt kifejező erő van, ugyanakkor megtalálható a kalligráfiának az a tulajdonsága is, hogy fegyelmezetten kíván egyaránt szép és szabályos is lenni. Újabb rajzai belső értékükben növekedtek és jelentésükben a folklór fokozatosan háttérbe szorul egy modern — talán finom

te 8 órai kezdettel a kissta-
dionban rendezik meg a
nagy aratóbálat, amelyen a
község műkedvelői mellett
fellépnek még az Ujvidéki
Rádió és a Szabadkai Nép-

Az aratól

ban a kenyérgabona, a jó

kor. alkalmi ünnepi műsor keretében — amelyen közreműködik a Mladost Ifjúsági Művelődési Egyesület. Matija Gubec és a Bartók Béla művelődési egyesületek. továbbá Karna Margit és Geza Kopunović színművész — kihirdetik az arató- és traktorosverseny győzteseit.

Hétfőn már Szabadkára tevődik át a rendezvénysorozatok színhelye. Este 6 órakor a Városháza előcsarnokában alkalmi kiállítás nyílik. Címe: A magtól a kenyérig.

Pénteken, július 30-án es-

mölcsiaban es egyéb zöldte-

S. (

RADÁK Xénia: Rajz

igy általánosságban van
eghatározva, holott a dol-
ozóknak elidegeníthetetlen
gaik is vannak a társult
unkában.

Az eszmecsere alkalmával
mutattak, azt is ponto-
bban meg kell fogalmaz-
a törvénytervezetben,
gy milyen esetekben al-
almazhatók ideiglenes in-
zkedések, ha valamelyik
nasz a minimális, egyszerű
ratermelést sem valósítja
eg. Az ilyen irányú intéz-
edés egyébként társadalmi
g indokolt: ha valame-
ik társultmunka-szervezet
ak egyszerű újratermelést
lósít meg, akkor a társa-
lmi újratermelés kerék-
tőjévé válik, s ezzel köz-
etlenül csorbulnak a dol-
ozók önigazgatási jogai, to
ábbá veszélyezteti a társa-
lmi vagyont is, amelyek
lett dolgozói igazgatást
akorolnak a társadalmi
özösség megbízásából.

A nyilvános vita részve-
i annak a meggyőződé-
knek adtak kifejezést,

A fentiek a községi végrehajtó tanács legutóbbi ülésén hangzottak el, s a tanács tagjai megállapították, hogy sehogyan nem lehet zöld ágra vergődni az illetékes szervekkel az épület mentési munkálatainak pénzelése körül. Sürgősen 300 000 dinárral lenne szükség a kupola tartószerkezetének megerősítésére, külön ben — a szakemberek véleménye szerint — az idei tél folyamán leomlik, hatalmas kárt téve az épület belsejében is. Ettől jóval nagyobb összegre van szükség az épület tatarozásához, s tekintettel arra, hogy nem csak Szabadka gondja egy tartományi műemlék megvédése, mielőbb újabb kísérletet kell tenni a tartományi és a községi művelődési érdekközösség, a Tartományi Műemlékvédelmi Intézet és a községi végrehajtó tanács képviselőinek összehívására, hogy azok igyekezzenek közös megoldást találni. Addig is, a jelek szerint, Szabadkára vár

A fondorlat

A betegség nem évszakonként jelentkezik, hanem valahogy kitartóan és bosszantóan télen és nyáron is megkörnyékezi az embereket. Természetesen a szabadkai egészségházak minden áldott nap kitehetik a táblát, hogy a MAI NAPRA MINDEN KARTON ELFOGYOTT. Kínkeserves és fárasztó a sok helyütt rideg várótermekben, a tolóablakok előtt a várakozás, de erről az áldatlan helyzetről az egészségügyben dolgozók tehetnek a legkevesebbet. A jelen megoldatlan problémáinak vírusa őket is épp úgy kerülgeti, mint a betegeket, azzal a különbséggel, hogy az orvosok és az egészségügyben szorgoskodó hivatalnokok mégsem gyógyíthatatlanok: tehát szebb napokat várhatnak.

A várótermi hangulat ugyancsak kedélytelen, rossz hangulatot árasztó. Itt megbetegszik az is, aki csak tanácsért szeretne bekerülni orvosához. Aztán előfordulnak olyan esetek is, hogy egyetlen délelőtt a három orvos közül csak egy rendel: a többiek üléseznek. Joggal bírálják lépten-nyomon az egészségházban történ-

RADÁK ESZTER

Mibe kerül a festészet az ezredfordulón?

A galériák nem tudják az alkotók megélhetését garantálni – A művészek az időben vagy egy igazi mecénásban bíznak

A rendszerváltás előtt a művészetet a három T határozta meg: a tűrt, a tiltott, és a támogatott. Azóta minden megváltozott, a három P korában élünk, vagyis: pénz, pénz, pénz. Vajon milyen lehetőségei vannak a kétezredik évben a művészeknek, mennyibe kerül megjelenni a közönség előtt? A kérdés nemcsak anyagilag, hanem morálisan is befolyásolhatja az alkotómunkát.

A VII. kerületben a Madách Imre úton egymás közelében több kortárs galéria működik. Kisebb művészeti csomópont alakult itt ki, az Éri Galéria 1991-ben kezdte működését. A tulajdonos *Éri Gyöngyi*, a Magyar Művészeti Galériák Egyesületének elnöke. Az egyesület 1990-ben alakult a kortárs galériák érdekeinek védelmére. Felkészíti a tulajdonosokat, hogyan lehet a közönséggel kapcsolatot létesíteni, külföldi kapcsolatokat szerezni. Az egyesület tagjait megpróbálja külföldi képzőművészeti vásárokra bejuttatni, amelyek csak néhány napig tartanak, de a részvétel – a művek szállítása, a biztosítás, a művész utaztatása – millióba kerül. Külföldön a más országokban rendezett kiállításokat az állam támogatja.

Állami kontroll nélkül

Magángalériák 1990-től alakultak újra, azóta szűnt meg az állami kontroll. Ma a piac kialakítása a cél. Egy-egy kiállításuk szervezése és fenntartása havonta legalább kétszázötvenezer forintba kerül. A költséget a galériák állják. Fontos vásárlók a bankok, a cégek, de kizárólag rájuk nem lehet építeni a művészek megélhetését.

Az államnak jobban kellene segítenie a művészetet – mondja Éri Gyöngyi. Az Éri Galéria nem tudja eltartani a művészeit. Évente három-négy kép eladása még nem jelenti azt, hogy ebből a művész megél. Amennyiben a galéria nem tudja az alkotók megélhetését garantálni, nem köthet olyan megállapodást, hogy máshol ne értékesítsék a képeiket.

A művész ekkor a műterméből fog eladni. A jelenleg hatályos törvény kimondja, hogy a műtermi eladás forgalmi adómentességet élvez. Amikor a művész galériába viszi a képét, ötszázalékos szerzői jogdíjat, illetve huszonöt százalékos áruforgalmi adót kell a kép árára tennie. A vevő ezért inkább közvetlenül a művésztől vásárol.

A kortárs magángalériák mellett nyilvános szereplésre a fővárosban egyedül az évente megrendezett ART Budapest művészeti vásár ad lehetőséget, amelyet legutóbb márciusban rendeztek meg a vásárközpontban. A kiállítási lehetőségekről *Nyitrai Márta Zsuzsanna* értékesítési vezető elmondta, a vásárra bárki jelentkezhet, a képeiket azonban szakmai zsűri értékeli.

Kiállításra készülnek az Éri Galériában

FOTÓ: SZABÓ BERNADETT

Karát segíti a művészetet

Egyéni művészek és művészcsoportok is bérelhetnek standot a kiállításon. **Három négyzetméter falfelület ára negyvennyolcezer forint, míg kilenc négyzetméteré száznegyvenhétezer forint volt márciusban. Az 1999-es rendezvényen hetvenhét belföldi és hét külföldi galéria, egyéni művész bérelt standot. A vásár veszteséges, ezért olyan szakkiállítások bevételéből kell támogatni, mint a Karát, vagy a Szépség és Egészség.**

Nagyon komoly anyagi gondokkal küzdenek a művészek, a cél sokszor már nem is a megélhetés, hanem a munka folytatásához szükséges összeg előteremtése.

Például a fiatal képzőművész generációhoz tartozó *Radák Eszter* a Képzőművészeti Főiskolán és a Bécsi Képzőművészeti Akadémián végzett. Elbeszéléséből kiderült, hogy ösztöndíjakból és alkalmi munkákból tartja el magát, sok pályatársához hasonlóan. Népszerű munka a fiatal művészek körében a csecsemőfelügyelet. A pénzre pedig szükség van, Radák olajképeinek az anyagköltsége havi hatvan-hetvenezer forint. Természetesen az olajtechnikánál vannak költségesebb eljárások is. A Műcsarnok Áthallás című kiállításán *Nagy Kriszta* öt nyomtatott képe kilencszázezer forintba került. A költségeket saját pénzéből, barátok segítségével és a Műcsarnok hozzájárulásával tudta kifizetni.

A nyolcadik kerületi Kévés Galériában nyílt meg *Fajó János* legújabb tárlata. Anyagköltsége hatalmas, ha sikerül eladnia egy festményt, még a – külföldön és itthon egyaránt – jó nevű művész is a festéshez szükséges anyagokba fekteti a bevételt. Kiállítását a galéria támogatta, egyéni tárlatot magánerőből szinte lehetetlen szervezni – mondja –, a galériatulajdonosok pedig a saját pénzükkel játszanak.

Zuglói műtermében alkot Fajó János, ahol ugyanaz a rend és összhang fogadja a látogatót, ami a képein is megjelenik.

– A halottak nem festenek – mondja a művész –, ezért időben kell felismerni a fiatal tehetségeket és támogatni. A gondok nem a kiállításoknál kezdődnek; nincs pénz már a művészeti iskolák előkészítőire sem, amelyeknek havi költsége a tizenöt-húszezer forintot is elérheti. A művészeti iskolákban végzett fiatalok légüres térben mozognak, mert nagyon kevés a lehetőség. A klasszikus művekkel, antik műtárgyakkal foglalkozó galériáknak van pénzük, ők azonban nem tartják etikai kötelességüknek, hogy a fiatalokat támogassák. Ösztöndíjat alapíthatnának például; ötven-hatvanezer forint ugyanis sokat segítene egy pályakezdő művésznek. És ez nem jótékonykodás, hanem kötelességük volna.

Józsefvárosban dolgozik *Fiók László* képzőművész, műterme hosszú lépcsősorok leküzdése után közelíthető meg, bejáratánál hófehér szobor fogadja a látogatót. Kitárt karral a lépcsőház korlátján áll a mélység peremén, a művész ugyanígy szárnyalna, ha tehetné. Utoljára 1999 májusában állította ki a munkáit. A festéshez szükséges pénzt sokszor alkalmi fizikai munkával kereste meg.

Nehéz a megmutatkozás

– Egyszer az utolsó pillanatban lemondták a kiállításom – emlékszik vissza –, mert nem növeltem a kiállítóterem hírnevét: nem tudtam felvonultatni a sajtót és egy neves művészettörténészt. Az elmúlt tíz évben megszűntek azok a kiállítótermek, amelyek állami vagy önkormányzati kézben voltak, ami megmaradt, azokra a művészek társultak. Néhány kerületben alakítottak egy-egy művészeti egyesületet, és ők pályázhatnak olyan támogatásért, amelyből a helyiséget fenntarthatják. Például a XI. kerületben a Karinthy Szalon, vagy az Art 9, a ferencvárosi művészek egyesülete. Ezek a kiállítótermek a művészeti egyesületek érdekszférájába tartoznak, kívülről elég nehéz bejutni. A magángalériákban pedig elsősorban ismeretségeken keresztül lehet érvényesülni, itt a festményekre bizományi szerződést kötnek. A művész árához hozzáteszik a galéria használt. Ennek értéke kiállítóteremként változik. Lehet harminc, de akár száz százalék is.

Fiók László régen kétévente rendezett tárlatot, ma már erre nem lát lehetőséget. Megpróbál létrehozni egy csoportot maga körül, akiknek megmutathatja a festményeit, de ez nem pótolhatja a kiállításokat.

A kortárs művészek helyzete nem változik addig, amíg nem alakul ki az a vásárló középréteg, amely képes eltartani a galériákat. A tőkével rendelkezők inkább biztos üzletekbe fektetik a pénzüket, Markó Károly vagy Kondor Béla festményeibe. A holtak nem festenek, hagyatékuk ezért felbecsülhetetlen a gyűjtők számára.

A kortárs művészek az időben vagy egy igazi mecénásban bízhatnak.

Rumpler György

RADÁK ESZTER

A TEart Galéria tisztelettel meghívja Önt
1998. június 30-án kedden este fél 7-re

Radák Eszter

kiállításának megnyitójára.
Megnyitja Kukorelly Endre.
Este 7-től Tereskova-performance.

A kiállítás megtekinthető
július 26-ig,
hétfő kivételével
naponta 10-től 18 óráig.

Raiffeisen Galéria

Radák Eszter

Tisztelettel meghívjuk Önt a **Raiffeisen Galériába**
2001. március 26-án, hétfőn 17 órára
Radák Eszter kiállításának megnyitójára.

A kiállítást megnyitja: **Bak Imre**, festőművész

MEGHÍVÓ

A kiállítás 2001. március 27 – 2001. május 20.
között látogatható, hétvégén is.

Raiffeisen Bank Rt.
1054 Budapest, Akadémia u. 6.

Raiffeisen BANK

A TEart Galéria tisztelettel meghívja Önt
1998. június 30-án kedden este fél 7-re

Radák Eszter

kiállításának megnyitójára.
Megnyitja Kukorelly Endre.
Este 7-től Tereskova-performance.

A kiállítás megtekinthető
július 26-ig,
hétfő kivételével
naponta 10-től 18 óráig.

Kiállító művészek

Bikácsi Daniela

El Kazovszkij

Krajcsovics Éva

Lajta Gábor

Lóránt János Demeter

Mózes Katalin

Radák Eszter

Sóváradi Valéria

Szemadám György

Szécsi Katalin Zs.

Székhelyi Edith

Szüts Miklós

Váli Dezső

Vojnich Erzsébet

A kiállítást rendezte

Kárpáti Zoltán

művészettörténész

A Bartók 32 Galéria
szeretettel hívja Önt és barátait

a Magyar Festők Társasága

MÁS HANGOK, MÁS SZOBÁK

Az enteriőr ma

című csoportkiállítására

Megnyitja
2003. szeptember 2-án du. 6 órakor
SZEIFERT JUDIT
művészettörténész

A kiállítás megtekinthető
2003. szeptember 20-ig,
szombat-vasárnap kivételével
naponta du. 2 — 6 óráig

Bartók 32 Galéria
Budapest, XI., Bartók Béla út 32.

RADÁK ESZTER

Vendégeink voltak

2004. április 17.
Székely Magda, Kertész Ákos, Szántó T. Gábor írók
"Köszönöm, hogy hívtatok szívesen jövök máskor is"
"Lehet, hogy logikátlannak látszik, de úgy jövök mindig vissza a MAZSIKE-be, mint az Alma Materbe. Ez volt az első civil zsidó szakszervezet a rendszerváltás után, aminek évekig lelkes sőt aktív tagja voltam. Ma is nagyon jó volt itt lenni"
"Hazai pálya – köszönet a meghívásért"

Lehet, hogy logikátlannak látszik, de úgy jövök mindig vissza a MAZSIKE-be, mint az Alma Materbe. Ez volt az első civil zsidó szakszervezet a rendszerváltás után, aminek évekig lelkes sőt aktív tagja voltam.
Ma is nagyon jó volt itt lenni!

2004-04-17 Kertész Ákos

Köszönöm, hogy hívtatok, szívesen jövök máskor is
Székely Magda

„Hazai pálya" – köszönet a meghívásért!

Szántó T. Gábor

Naptár június

Dátum	Idő		Program	Hely
03. cs.	16 óra		**Festészetet Kedvelők Köre**: *„Ismerkedés a festészettel"* **Romvári Márton** festőművész sorozata. Gyakorlati kurzus 10. foglalkozás – *a fehér felület*	Nyitott Műterem, Budapest Dísz tér 4-5. (a Budai várban)
06. v.	9 óra		**Kirándulás**: Félnapos kerékpártúra Szentendrére	A Budagyöngye Bevásárló központ előtt
10. cs.	16 óra		**Festészetet Kedvelők köre**: Tárlátogatás Herceg Nándor festőművész kiállításán, tárlatvezető Hemrik László múzeum-pedagógus	Cadre Rouge Art'otel I. kerület Bem rakpart 16/19.
11. p.	16.30 óra		**Mazsike félóra a Civil rádióban**	FM. 98.00
12. sz.	19 óra		**Társasági Kör**: **„Születésnapi beszélgetés"** Vendégünk **Bodrogi Gyula** színművész, akivel az est házigazdája **Garai Péter** beszélget.	Garay utca 48.
19. sz.	20 óra		**MAZSIKE – ZENÉS-TÁNCOS ÉVADZÁRÓ BULI!** 2004. június 19. 20-24 óráig A jó hangulatot és a talpalávalót biztosítják: 20.00 *Klezmer R's* zenekar 21.00 *Old Boys* zenekar A belépő 3900 forint, mely magába foglalja a korlátlan svédasztalos fogyasztást, és az elengedhetetlen „welcome-drink"-et! ***Érdeklődés és helyfoglalás telefonon:*** ***311-6665 (MAZSIKE) 3671301, 367-1299 (Rozmaring kertvendéglő)***	Rozmaring kertvendéglő 1036 Budapest, Árpádfejedelem útja 125. Megközelíthető a HÉV-vel a Tímár utcai megállótól pár perc séta, autóval a budai alsó rakpartról.
25. p.	16.30 óra		**Mazsike félóra a Civil rádióban**	FM. 98.00
29. sz.	19 óra		**Társasági Kör**: ***„Lichthof-jazz IV."*** Játszik a **Kaltenecker** Trió: **Kaltenecker Zsolt** – billentyű **Papesch Péter** – basszusgitár **Dés András** – ütő, percussion Ezúttal is audiovizuális programmal várjuk Önöket, a zenével harmonizáló képeket láthatnak majd a tűzfalon. A büfében kóser bor és szilvapálinka!	Garay utca 48. udvar (rossz idő esetén az alsó terem)

óban elfoglalt helyétől érezni ezt, ezen a képen a távirányító például ilyen. A barokkban vagy akár Rembrandtnál is elképzelhetetlen, hogy a kép szélére kerüljön valami.

Kontraszt

A kontrasztokat nagyon szeretem. Maga a címadó darab, a távirányító a legkontrasztosabb a képen, annak ellenére, hogy mégis rejtve van, mert be van ékelve egy liliomba. Színben és formailag is kontrasztos, de a helye miatt nem tűnik annyira föl.

Értelmezés

Arisztotelész óta tudjuk, hogy az embernek örömet okoz, amikor ráismer valamire. Én nagyon szeretem azt, ha úgy sikerül egy képem, hogy mindenki leszűr belőle valamit. Akár egy kéthéves kisgyerek is lássa, hogy azon virág van, de annak a rétegnek is nyújtson valamit, aki tényleg tanulta a képzőművészetet. Sokszor találkozom olyannal, hogy fél óráig állok egy kiállító teremben, hogy értelmezzem a művet. Szerintem egy kiállításnak nem az a célja, hogy azt bizonyítsa, hogy milyen hülye vagyok. Értelmesen is lehet mondani valamit a világról. Én örülök, ha valaki fölismeri, hogy ez fölülnézetből van. Ez sem egy hétköznapi látvány, ritkán lebegünk saját asztalunk felett, de azért még mindenki számára világos lehet, hogy miről van szó. De nézegetheti, hogy szép-e ez a liliom vagy nem szép, vagy szereti-e ezt a színharmóniát, illetve a kontrasztokat vagy sem. Az már az ő dolga, hogy tetszik vagy nem tetszik, de ne rekesztődjön ki abból, hogy valamit leszűrjön. Boldog vagyok attól, hogyha valaki mélyebben nézi, és rájön, hogy mikkel játszottam, milyen idézeteket használtam benne, a festészettörténetben hova csatlakozom, vagy hogy egyáltalán kik csináltak hasonlót előttem.

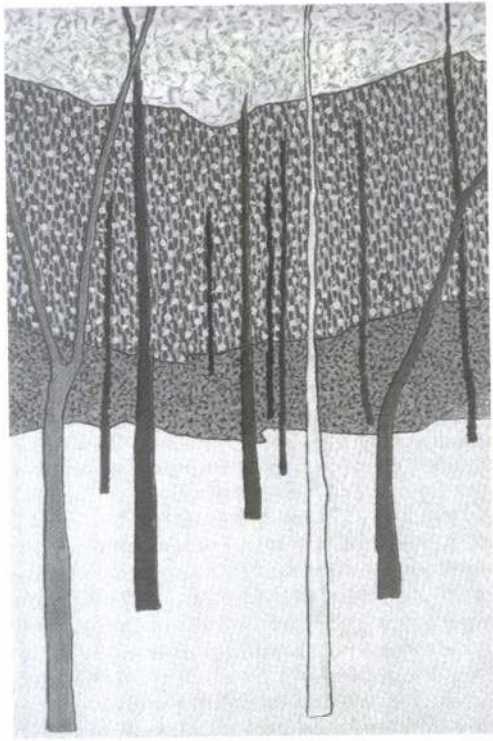

Vájtszeműnek mit jelenthet? Érdekes lehet ez a megfordítás, hogy a hideg hogyan kerül ellentétes szituációba, mint a megszokott, illetve az a nehézség, hogy a megrajzoltság és az egyszerűsítés egyensúlya megvan.

Háttér információk

A változatosságról azt mondhatom, hogy elvben a motívumok ismétlődnek. Vettem három szál liliomot, lerajzoltam őket, ráraktam egy asztalra, és a képet így rajzoltam meg. Ezek mind különböző beállítás után készült rajzok. Látszik, hogy mindegyik liliom, de nem monotonon ismétlik egymást, mint egy nyomott mintás terítőn, hanem az én látszati rajzaim alapján születtek.

Minden képen van egy probléma, amit meg akarok oldani. Itt a sík és a tér viszonya volt a kérdés. Ez a kép egy darabja volt az asztalos sorozatomnak, amit elég sok nézőpontból megfestettem. Van egy teljesen frontál, van egy rálátásból, van felülnézetből, tehát szinte minden nézetből - körüljárva egy asztalt. Az volt a lényege, hogy a vonalvezetése miatt az egyik keresse a másikat. Úgy lehetett összerakni ezt a négy képet, ahogy igazából egy egységként is szerepelhetett.

Radák Eszter

Mazsike Hulevl
2004/6

Radák Eszter: „Ez a távirányító, de hol a fenében van a mobilom”

A FESTMÉNY REPRODUKCIÓJA A SZÍNES MELLÉKLETBEN LÁTHATÓ

Leírás

Ezen a téglalap alakú képen fölülnézetből látunk egy szobarészletet: egy asztalt, és egy fotel részletét: az ülését és a karfa két végét. Az asztallapot terítő borítja, zöldes-mohazöld alapanyagán testszínű, rózsás-narancsos liliomok vannak, száruk és levelük kék. Az asztal felső sarkában van egy hamutartó meg egy teáscsésze, mellette teafilter, ezzel átellenben az asztal másik oldalán egy tévé-távirányító. A fenti kék felület a padló, alul pedig okker szőnyeg van, aminek az asztal alatt vége.

Elemzés

Vizuális elemek, színhasználat

A képem meleg harmóniára épített, tehát okker, zöld és sárga, ezek ellentétében egy hideg lila, hideg rózsaszín áll. Ha csak a meleg színeket használnám, unalmas lenne, ezért mindig egy kicsit kontrasztba állítom. Normál esetben a kék hátra megy, de pont azt játszottam vele, hogy a kék levelek és indák előre, más térbe kerüljenek, tehát kifordítottam, ami a művészettörténetben megszokott. Azt akarom, hogy kijöjjön a teressége az egyes színeknek: a kékeken belül is lehet, hogy a hideg és a meleg váltakozik.

Forma

A virágmotívum, ami befedi a terítőt, elég sokszor előfordul nálam, gyakran használok művészettörténeti idézetet. A liliom a művészettörténetben az Angyali üdvözlethez kapcsolódik, használtam úgy is. De rájöttem, hogy a liliomban van egyfajta bódultság, mindemellett nagyon nőies, lányos, és a merev szerkezet ellentétpárja lehet.

Faktúra

Első pillanatra úgy néz ki, mintha egy egyszerű felület lenne: kikeverem a színt és kifestem. Kihasználom az olajfesték sajátosságait, nagyon sok réteg van egymásra építve, az alul lévő felület néha áttetszik, néha teljesen eltűnik, így jön létre egy homogén felület. Például a fölső sávnál is, a kék alatt van egy meleg szín, és az néha fölcsillan, és ettől is egységesebb a kép.

Kompozíciós elemek

Egyensúly

Két dolgot ütköztetek a képen: a szabályos, matematikailag nagyjából kiszámolt strukturális részt és az organikus történést. A liliomok és a fotel szövete is így van építve, a szabályos és organikus formák összhatása teremti meg a kiegyensúlyozott érzést. Fontos, hogy a képeimet pontos arányrendszer szerint építem fel, és ez stabilitást ad a képnek, annak ellenére, hogy úgy vágom el az ábrázolt tárgyakat, hogy gyakran csak egy részük fér bele a képbe, tehát „dekomponálok”. De a helyzete olyan pontosan, hogy mégis stabilitást mutat. Nem maga a tárgy egész és stabil, hanem a kompozíci-

Rádák Eszter: Erre nem jár busz? – 2003.
olaj, vászon 50 × 100 cm

Magyar Zsidó Kulturális Egyesület (Tel.: 311-66-65) – Festészetet Kedvelők Köre, 2004.
Kérjük adója 1%-át ajánlja a MAZSIKE-nek. Adószám: 19025733-2-42

RADAK ESZTER

RADA'u ESLTER

Radák Eszter: A vízvezeték remek találmány – 2003.
olaj, vászon 100 × 100 cm

Magyar Zsidó Kulturális Egyesület (Tel.: 311-66-65) – Festészetet Kedvelők Köre, 2004.
Kérjük adója 1%-át ajánlja a MAZSIKE-nek. Adószám: 19025733-2-42

RADAŠK ESTER

Radák Eszter: Ez a távirányító, de hol a fenébe van a mobilom? – 2002.
olaj, vászon 100 × 120 cm

Magyar Zsidó Kulturális Egyesület (Tel.: 311-66-65) – Festészetet Kedvelők Köre, 2004.
Kérjük adója 1%-át ajánlja a MAZSIKE-nek. Adószám: 19025733-2-42

RADÁK ESZTER

Radák Eszter: Már megint elfelejtettem megetetni a madarakat – 2003.
olaj, vászon 240 × 300 cm

Magyar Zsidó Kulturális Egyesület (Tel.: 311-66-65) – Festészetet Kedvelők Köre, 2004.
Kérjük adója 1%-át ajánlja a MAZSIKE-nek. Adószám: 19025733-2-42

A székesfehérvári Szent István Király Múzeum
szeretettel meghívja Önt és barátait

⑥ KORTÁRS
MŰVÉSZETI
FESZTIVÁL
Székesfehérvár, 2005. május 5-21.

Radák Eszter festőművész
kiállításának megnyitására

2005. április 23-án, szombaton fél tizenkettőre
a múzeum Országzászló téri épületébe.

A kiállítást megnyitják Radák Eszter tanítványai,
a Magyar Képzőművészeti Egyetem hallgatói

Megtekinthető: június 11-ig,
hétfő kivételével naponta 14-18 óráig

A kiállítás alkalmából 48 oldalas színes katalógus jelenik meg

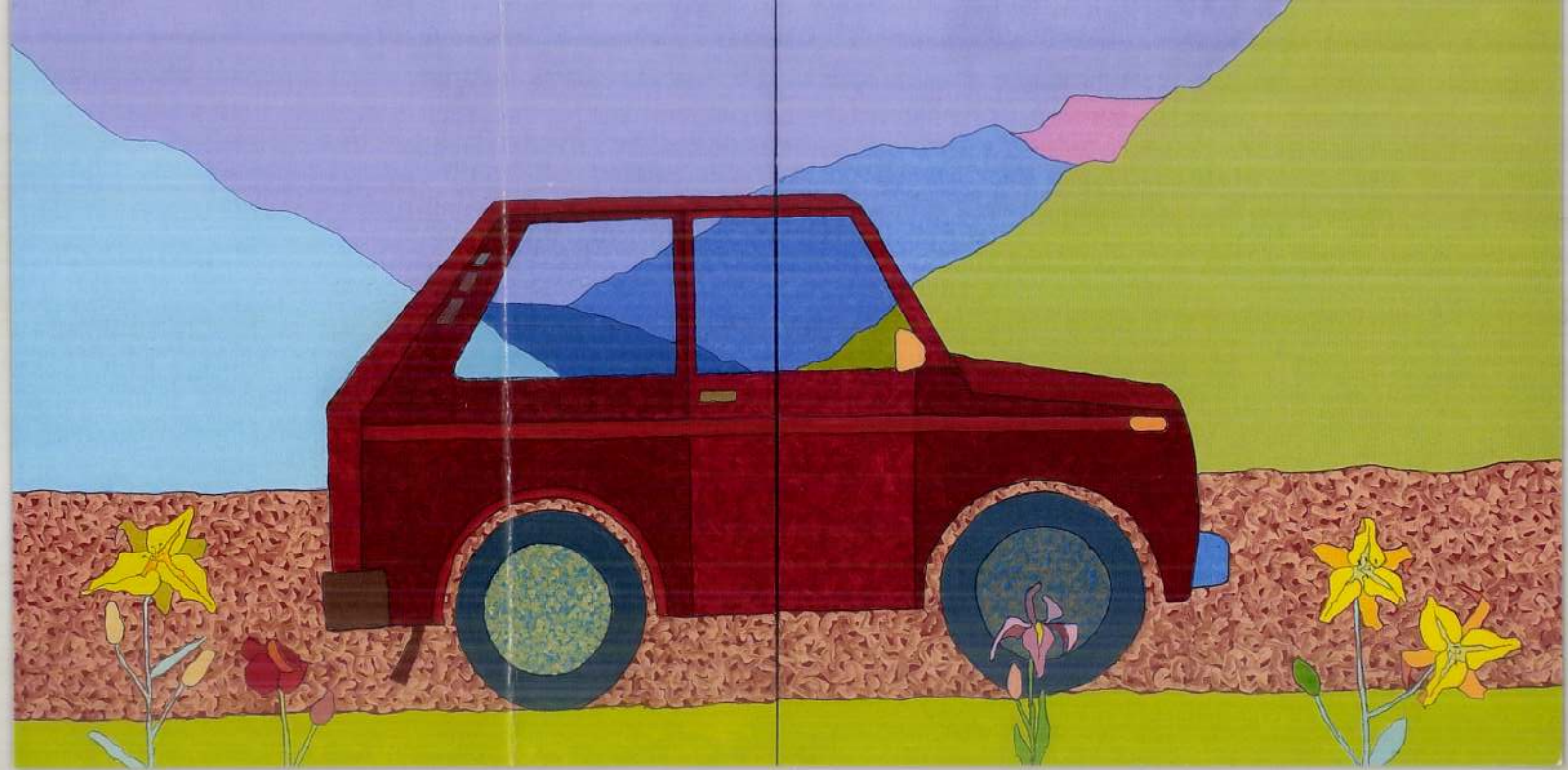

RADÁK Eszter

1971 Budapest

Egyéni kiállítások
Einzelausstellungen

1994 Nádasdy-vár, Sárvár
1996 Gallery by Night, Studió Galéria, Budapest

Csoportos kiállítások
Gruppenausstellungen

1992 Mezö, Barcsay Terem, Budapest
1993 Tondó, Budapest Galéria
Szín 2 pályázat, MKF aula, Budapest
Kultúrház, Gyermely
Barokk, Barcsay Terem, Budapest
1994 Rajz, rajzolás, Lengyel Kulturális Intézet, Budapest
Ludwig pályázat, Barcsay Terem, Budapest
Maurer és Jovánovics osztályok, Művésztelep Galéria, Szentendre
Festung Hohensalzburg, Salzburg
1995 Allergia Csoport, Art Expo Budapest
Tanulmányi Raktár, Szépművészeti Múzeum, Budapest
Gesztus, Barcsay Terem, Budapest
1996 Ludwig pályázat, Barcsay Terem, Budapest
Allergia Csoport, Art Expo Budapest
Installáció, Műcsarnok, Budapest
Gesztus és gesztus, Pécsi Galéria, Pécs
Diploma-kiállítás, Barcsay Terem, Budapest
Vass gyüjtemény, Ernst Múzeum, Budapest
Budapester Kunststudenten A. Dürer Gesellschaft, Nürnberg
Cochan Teatre, Párizs
Portes Ouvrires, Párizs
K, mint Chimera, Szombathelyi Képtár

Chercher la Femme
Szombathely, 1997, Képtár

Radák Eszter Cim nélkül, 1996
o.T.

LUDWIG
KORTÁRS
MÚZEUM
MŰVÉSZETI
BUDAPEST
MÚZEUM

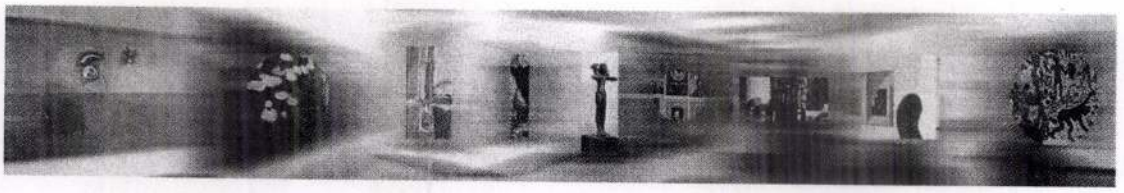

KORTÁRS MŰVÉSZETI MÚZEUM – LUDWIG MÚZEUM BUDAPEST

STRABAG
Festészeti Díj 2002
A díjnyertes alkotások kiállítása

2002. február 28 – március 17.

RADÁK Eszter

Az idén a STRABAG Építő Kft. (a Magyar Aszfalt Kft. jogutódja) immár hatodik alkalommal hirdette meg festészeti pályázatát. A korábbi évekhez képest más díjazási szisztémát alkalmaztak: ebben az évben egy díjat és 4 egyenlő értékű alkotói támogatást ítélt oda a háromtagú zsűri. (Dr. Hegyi Lóránd, Kovalovszky Márta és Néray Katalin) A beérkezett pályaművek az immár szokásos színvonalon reprezentálták a fiatal magyar festőgeneráció helyzetét.

A fődíjat a zsűri egyhangúlag **RADÁK Eszternek** ítélte, akinek festészete világos, tiszta fogalmazásával, logikus, következetes képi rendszerével tűnik ki. Látszatra egyszerű, banális motívumai utalnak bizonyos művészettörténeti előképekre, ugyanakkor ironikusan értelmezik a tárgyi világot. Évek óta szisztematikusan fejlesztett festői programjában egy jellegzetes női temaitka és színvilág tükröződik. Látensen megjelenik a dekoratív art nouveau illetve az ötvenes- hatvanas évek pop art-ja is visszacseng. Művészete virtuálisan rendkívül meggyőző, mind a festészeti technikát, mind a dimenzióit illetően adekvát és intelligens gondolkodásmódot képvisel.

Az alkotói támogatást a következő négy művész kapta:

DÁNIEL András képei érdekes és eklatáns példáját mutatják az újraértelmezett fotorealizmusnak, amelyek a hetvenes évek hasonló tendenciáitól tartalmilag különböznek.

HAÁSZ Katalin munkái az idei díjazottak közül egyedül képviselik az elvont képi rendszert. Magas szinten megvalósított, precízen formált és bravúrosan megfestett motívumai erős térhatást nyújtanak, fény-árnyék effektusokkal virtuális térhelyzetet teremtenek.

ISKI KOCSIS Tibor merészen nyúl a klasszikus közép-európai giccs kedvelt témájához, ugyanakkor a hagyományos portréábrázolásra is reflektál.

KUPCSIK Adrián képeiben az új médiumok virtuális valósága találkozik kultúrtörténeti referenciákkal, különösen a totalitárius rendszerek manipulált sportkultuszára reflektáló képi motívumokkal.

Budavári Palota, "A" épület • 1014 Budapest, Szt. György tér 2. • 1250 Budapest, Postafiók 23.
□ Titkárság: 375 9175, 356 0657 fax: 212 2534 • □ Gyűjteményi és kiállítási osztály: 375 7848 fax: 375 7048
□ Gazdasági osztály: 356 0727 • □ Biztonsági osztály: 375 9575
Bankszámlaszám: Magyar Államkincstár 10032000-01425107

Az

ÉRI GALÉRIA

H-1054 Budapest, Széchenyi u.8. fsz.1. Tel./Fax: 153-1203 E-mail: nahag@mail.matav.hu

meghívja Önt

Radák Eszter
festőművész

kiállításának megtekintésére.

Radák Eszter pályakezdő festőművész. A Képzőművészeti Főiskolán Klimó Károly, Váli Dezső, Maurer Dóra voltak mesterei. 1992-től találkozhattunk munkáival egyéni és csoportos kiállításokon. Az Éri Galériában az elmúlt egy év "termése" látható. Köztük, rajzok, olajképek, vegyes technikával készült munkák, jó részük a művész nyári párizsi emlékei. A rendkívül szines, síkszerűségre törekvő, figuratív festmények, még nem tudni: újabb távlatot nyitnak a művész számára vagy felfoghatjuk rövid kitérőként, nyári kalandnak a bemutatott munkákat.

Nyitva 1997 november 15-ig hétfőtől péntekig 11-17 óráig.

RADÁK ESZTER

A TEart Galéria tisztelettel meghívja Önt
1998. június 30-án kedden este fél 7-re

Radák Eszter

kiállításának megnyitójára.
Megnyitja Kukorelly Endre.
Este 7-től Tereskova-performance.

A kiállítás megtekinthető
július 26-ig,
hétfő kivételével
naponta 10-től 18 óráig.

1999. okt. 27. – dec. 10. h–p: 14–18h

radák eszter

EZT LÁTTAM BÉCSBEN

c. kiállítása az Éri Galériában
Nyitás 1999. október 27-én du. ½ 6-kor
Bevezeti György Péter esztéta

http://members.tripod.com/erigallery

1074 Budapest, Madách Imre út 3. Tel./fax: 322-8814 E-mail: nahag@mail.matav.hu

Tanévzáró Teológiai Akadémiáinkon

Debrecen

A Debreceni Református Teológiai Akadémia 450. tanévének záróünnepélyére június 22-én a Kollégium Oratóriumában került sor.

A megnyitó áhítatot *dr. Fekete Károly nyírségi* esperes, az Akadémia professzora tartotta, aki a Lukács 10:17. és néhány következő verse alapján szólt az egybegyűltekhez.

Az Akadémia dékánja, *Karasszon Dezső* professzor köszöntötte a megjelenteket, többek között a testvérakadémiák, az állami és társadalmi szervek képviselőit.

Jelentésében a dékán — egyebek között — elmondotta, hogy az elmúlt tanévben a tanári kar munkáját segítette *dr. Czeglédy Sándor* és *dr. Rózsai Tivadar* nyugdíjas professzorok munkája. A második félévet *Bölcskei Gusztáv* tanár tanulmányúton Zürichben töltötte. Helyettesítését *dr. Szabó László Ambrus* és *dr. Gaál Botond* professzorok végezték. A tantestület munkájába tanársegédként bekapcsolódott *dr. Lőrincz Zoltán* a vallástudományi tanszéken. A Zsinat elnöksége kutatóprofesszorrá nevezte ki *dr. Molnár Mihályt* és *dr. Szathmáry Sándort*. A dékáni hivatal vezetőjévé *Papp Attiláné* lelkészt nevezték ki. A következő tanévre dékánnak dr. Gaál Botond kollégiumi főigazgatót, prodékánnak Karasszon Dezső professzort választotta meg a tanári kar.

A dékán megemlékezett dr. Jánossy Imre nyugdíjas professzorról, aki ez év februárjában hunyt el.

Az elmúlt tanévben ismételten tartottak más protestáns teológiai akadémiák tanáraival közös kari összejöveteleket Budapesten. Ezeken a tudós-utánpótlás képzéséről, az ösztöndíjasok továbbképzéséről és a jegyzetkiadás feladatairól esett szó. A professzorok részt vettek külföldi teológiai konferenciákon, előadásokat tartottak lelkésztovábbképző tanfolyamokon Berekfürdőn és Budapesten.

A tanári kar találkozott neves külföldi látogatókkal. Többek között a princetoni teológiai szeminárium elnökével, *dr. Gillespie* lelkipásztorral és feleségével, *Duncan Shaw* skót moderatorral, a vele együtt érkezett *Morton* lelkipásztorral, valamint *Heinrich Rustelholz* lelkipásztorral, a svájci egyházak elnökével, aki *Franz Schüle* lelkipásztorral, a HEKS (Hilfswerk der Evangelischen Kirchen der Schweiz) kelet-európai referensével érkezett Debrecenbe.

Az elmúlt tanévben a nappali tagozatos hallgatók létszáma év végén 113 fő volt. Ebből 59 férfi és 54 nő. Az év folyamán 1 férfi és 1 nő hallgató maradt ki, 4 nőhallgató pedig év közben ment át a levelező tagozatról a nappali tagozatra. A levelező tagozaton 51 hallgató (23 férfi, 28 nő) fejezte be a tanévet. A következő tanévre nappali tagozatra eddig 46 hallgató jelentkezett.

Az Akadémia hallgatói az elmúlt tanévben megszépült és kibővített internátusban lakhattak és tanulhattak. A félévkezdő csendesnapokon a professzorok szolgáltak. A téma a Tízparancsolat volt. E kérdéskörről *dr. Kocsis Elemér* püspök beszélgetést folytatott a teológus ifjúsággal.

Az új teológiai doktorjelölteket *dr. Makkai László* és *dr. Csohány János* professzorok mutatták be. Egyikük: *Ioan Octavian Rudeanu* román orthodox lelkész, aki 1985-ben nyerte el egyházunk ösztöndíját, s az Akadémia vallástörténeti tanszékéhez kapcsolódva írta meg a „Mitológiai elemek továbbélése az erdélyi keresztyén népek kultúrájában" című doktori értekezését, mely a karon elfogadást nyert. A jelölt *magna cum laude* minősítéssel tett doktori vizsgát. *Dr. Tibori János*, a történettudományok kandidátusa az egyháztörténet tárgyköréből „Az európai evangéliumi keresztséghívő, nazarénus reformáció 19. századi története" címen írta meg dolgozatát. Disszertációját *summa cum laude* fokozattal minősítette az akadémia tanári kara.

Első alkalommal került sor az akadémián az 50, illetőleg 60 éve végzettek részére arany-, ill. gyémántdiplomák átadására. A dékán a jubilálókat az ároni áldás gondolataival köszöntötte. A jubilálók nevében *dr. Tóth Kálmán* mondott köszönetet.

Az ünnepi alkalom zárásaképpen *dr. Kocsis Elemér* püspök köszöntötte az arany- és gyémántdiplomásokat. Puritán etikánkkal nem összeegyeztethetetlen, hogy egy életen át hűséggel szolgált munkatársainkat ilyen módon is megbecsülhessük — mondotta. Ezután köszöntötte az új teológiai doktorokat, a tanulóifjúságot, a város és a megye vezetőit. A most gyülekezeti szolgálatba indulókat az I. Tim. 3. igeszakaszt idézve bocsátotta ki azzal, hogy legyenek méltók elődeikhez.

KÖRKÉP

KÖLCSEY FERENC (1790—1838) válogatott tanulmányait Nemzet és sokaság címen *Kulin Ferenc* állította össze, és a Múzsák Közművelődési Kiadó jelentette meg (1988). Kölcsey értekező-prózájának jelentős darabjai kerültek bele e könyvbe, amelyben olvasunk a vallásról, az erkölcsről, a filozófiáról, az iskoláról, valamint nemzetünk történetének és irodalmának sorsfordító eseményeiről. Az utóbbi témához megtaláljuk a Zrínyi Miklósról (1508—1566), Kazinczy Ferencről (1758—1831), Csokonai Vitéz Mihályról (1773—1805) és Berzsenyi Dánielről (1776—1836) szóló írásokat. A kötet latin és görög szólások gyűjteményével és gondosan összeállított *(Szilágyi Márton)* névmutatóval zárul.

Töredék a vallásról című nagy tanulmányában két kérdéssel foglalkozik Kölcsey, amint olvassuk az Előszóban: „Egyrészt annak[illegible]

ERDÉLYI FÁK

Szélfújt, különös levelek
A zúgó világ-rengetegben:
Minden fa alatt idegenek.

Patak-medreken átsodorva
Levelei erdélyi fáknak
Ahogy egy népnek száll a lombja.

S csupaszodik a törzse egyre
Miniatürizálódó fiziklák között, vízmosásban
Hullámzik a levelekre.

Kozma László

Megnyílt a Ráday család könyvtára

A történet, melynek jelentős állomásáról most beszámolunk, a messzi évszázadokba nyúlik vissza. Az első lépéseket Ráday Pál, az államférfi és író tette meg, midőn péceli családi birtokán megvetette a dunamelléki egyházkerület, de egész egyházunk egyik nagy kincsének, a róla elnevezett könyvtárnak az alapjait. Ráday Pál nemzeti műveltségünkért buzgó szellemét folytatta fia, Gedeon, aki a könyvtár állományát tervszerűen, nagy utánajárással, levelezéssel és tetemes pénzáldozatokkal gazdagította. A híres családi könyvtárat 1861-ben vásárolta meg a dunamelléki egyházkerület a Ráday családtól, úgy, hogy a vételár felét maga a Ráday család adta, a másik felét nyilvános gyűjtés útján szerezték meg.

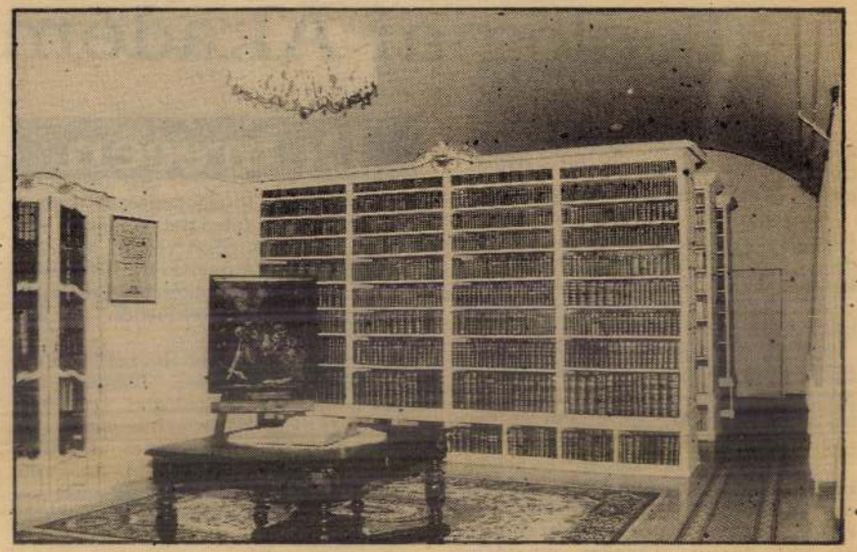

Nemzeti kultúránk e becses örökségét híven ápolja a dunamelléki egyházkerület. Ezt tükrözi az is, hogy az újjáépített Ráday Kollégiumban külön termet kapott a Ráday család könyvtára. Megnyitója június 23-án volt, amelyen részt vettek a dunamelléki és a dunántúli egyházkerület vezetői, a budapesti Teológiai Akadémia professzorai, kulturális kormányzatunk illetékes képviselői.

Az egybegyűlteket *dr. Tóth Károly* püspök köszöntötte. Ezt követően *dr. Szentágothai János* akadémikus nyitotta meg a műemléki könyvtárat. Beszédében egyebek között utalt arra, hogy a magyarországi kultúrkincsek közül a történelem viharaiban sok minden elpusztult, vagy a határokon túlra került, és emiatt alig hozzáférhető. Éppen ezért van nagy jelentősége annak, hogy a magunkénak tudhatjuk a Ráday család híres könyvtárát. Az utókornak pedig erkölcsi kötelessége, hogy megbecsülje, ápolja, gondozza, ami megmaradt. Azt is hangsúlyozta, hogy a Könyvtár megvalósulásában nagy szerepe volt a Ráday család több generáción is átívelő szívós, áldozatos, hithű szolgálatának, amely egyúttal a családi egyetértés és folytonosság szép történelmi példája is. A Könyvtár akkor tölti be hivatását — mondotta dr. Szentágothai János —, ha szolgálja a hit fennmaradását, megújulását is.

A megnyitó beszédet követően a résztvevők Tóth püspök vezetésével meleg szavakkal fejezték ki köszönetüket és elismerésüket *dr. Benda Kálmán* gyűjteményi igazgatónak, akinek a munkája gyümölcseként kerülhetett sor erre a megnyitóra.

Végül *Beliczay Angéla* főkönyvtáros a Könyvtár egy-két híres darabját mutatta be az érdeklődő résztvevőknek. Egyebek között Ráday Pál Újszövetségét, amelyet 1582-ben nyomtattak Párizsban, Rákóczi Bibliáját, az 1608-ban nyomtatott passaui Bibliát, a fejedelem saját kezű beírásával, hogy mikor, melyik könyvet olvasta. A résztvevők gyönyörködhettek az 1590-es Vizsolyi Bibliában. Ezt a Bibliát használták a néhány éve kiadott hasonmás kiadáshoz.

Hosszan lehetne még sorolni a megnyitón bemutatott híres-neves könyveket. E kötetek mindegyike, de maga az egész Könyvtár egyházunk legszebb hagyományainak szellemét sugározza ma is. S minden bizonnyal kimondható: mi, mai, XX. századi reformátusok akkor vagyunk méltó örökösei őseink hitének, ha engedjük, hogy ez a szellemi sugárzás formálja, alakítsa életünket.

*

A Könyvtár *előzetes bejelentés alapján* 9 és 4 óra között tekinthető meg. (Budapest IX., Ráday u. 28.)

RÁDAY - kastély

Ráday-kastély: a barokk stílus öröksége Pécelen

Júniusban útjára indított sorozatunkban minden héten olyan figyelemreméltó épületeket, műemlékeket mutatunk be Önöknek, ahová édemes egy kellemes kirándulást tenni, sőt a hétvégén meg is elevenednek az ódon falak.

Az 1755–1766 között Mayerhoffer András és fia, János tervei alapján felépített barokk kastély építtetői Ráday Pál és fia, Gedeon voltak. Ráday Gedeon életét a nemzeti művelődésnek áldozta, a kastélyban híres könyvtárat hozott létre. A kastély tudósok és írók találkozóhelye volt. Az utóbbi évek művészeti rendezvényei igyekeznek a „péceli parnasszus" fényokorát felidézni.

A királyi hálószoba falain valamikor a Habsburg uralkodó ház XVIII. sz.-i tagjainak 34 arcképe függött. Az üres falmezőket rózsaszínű és szürkészöld alaptónusú architektonikus festés keretezte, benne ritmikusan elhelyezett medaillonok: a régi Habsburg császárok érmék alapján készített képmásaival díszítve. A mennyezeten felhős ég, gazdagon tagolt architektúrával keretezve.

Allegorikus sarokszoba

A sarokszoba, a királyi szalon falán a kályhahelytől balra az építészet, festészet és szobrászat allegóriája, a kályhahelytől jobbra az orvostudomány allegóriája látható. A XVIII. sz. végére oly jellemző puttók díszítik a falmezőket ritmikusan osztó, dús részletekkel festett építészeti tagozatokat és a mennyezet alsó sarkainak medaillonjait is. A pompás mennyezetkép elpusztult, mégis itt igazi különlegesség található: a mennyezetkép alapvakolatra felhordott rajzvázlata, vagyis az előrajzolás vonalai.

Az 1825-ös péceli tűzvészkor leégett a kastély, elpusztult sok érték és a képtár nagy része. A kastély műszaki állapota egyre elhanyagoltabbá vált, és a II. világháború pusztításai után már a teljes romlás állapotába került. 1953–1956 között a MÁV komoly áldozatok árán helyreállította, és kórházzá alakította át. A kórházi használat 97 végéig tartott. Azóta a Műemlékek Állami Gondnoksága ügyel a kastélyra.

A Műemlékek Állami Gondnokságának célja: a kastély és a történeti kertje legszakszerűbb helyreállítása és a nagyközönség számára való bemutatása. (Metro)

MTI

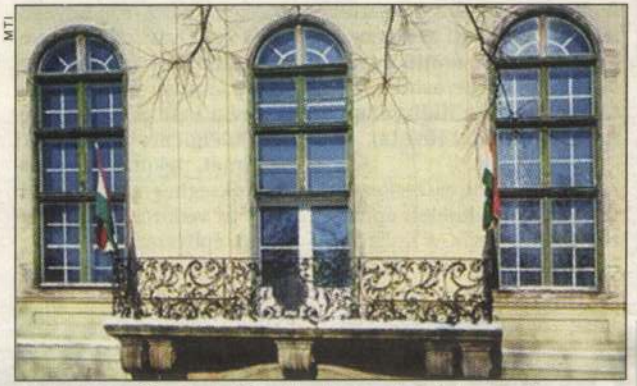

A barokk stílus jegyei árulkodnak a homlokzaton is

KOMOLYZENEI KONCERT A KASTÉLYBAN

Nyitva tartás: hétfő és kedd kivételével naponta 10.00–18.00 óráig

Július 9., 19.00 óra: ARCUS VONÓSNÉGYES (Haydn, Mendelssohn, Rossini)

Előszoba: sokat elárul a lakásról

Az előszoba lakásunk első és először szembetűnő része. Fontos, hogy a belépés helyszíne méltó legyen otthonunkhoz. Önálló helyiségként kell kezelnünk, összeköti és elválasztja a külvilágot és életünk színterét.

Célja a belépő fogadása, tanak. Mivel innen indulunk, fontos bármilyen funkciójú, stílusú, alapterületű is legyen az előtér, hogy elhelyezzünk itt tükröt, amiben külsőnk rendezettségét ellenőrizhetjük. Jó, ha mód van ülőhely kialakítására, hogy cipőnket kényelmesen tudjuk fel-

Védettséget kap a zsidónegyed

Augusztus végére megszületik a régi pesti zsidónegyed területét érintő egyedi védettségi javaslat – tájékoztatott a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal.

A javaslat a városszerkezetre és az egyes, kijelölt épületekre vonatkozik. A Kulturális Örökségvédelmi Hivatal (KÖH) a főváros, a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége, a Városvédő Egyesület és az „Óvás" civil szervezet támogatására támaszkodva június 15-én rendelte el a régi Pest zsidónegyedének ideiglenes műemléki védelmét, tekintettel a világörökséghez tartozó Andrássy út védőzónájának történeti, építészeti értékeire.

„A hivatal ismételten hangsúlyozza, nem célja a kerület fejlesztésének leállítása, de elsődleges fontosságú feladata a városrész egységes szerkezetének, történeti, építészeti értékeinek megőrzése, az épített örökség megóvása" – írta a KÖH.

Az egyedi műemléki védettség előterjesztésével egy időben, szeptember elsején a KÖH elnöke feloldja az általános ideiglenes területi védettséget. (MTI)

A világörökség része

■ INGATLAN

RÁDAY ERZSÉBET

Rajzolni gimnazista korában tanult esti iskolán Kolozsvári Zsigmondnál, aki később Párizsban telepedett le. A család anyagi romlása okozta, hogy Cserna Juliskánál könyvkötőtanonc lett, de az iparművészet más ágaiban is tevékenykedett, majd a divattervezői pályára került, női szabó lett. Néhány évvel a felszabadulás után visszatért a képzőművészethez. 1951-ben az MSZT egyik kerületi kiállításán már résztvett. Ettől kezdve a Dési Huber István képzőművész szakkörben fejleszti tudását. Azóta 12 kollektiv kiállításon vett részt. 1954-ben „Falusi Szinházi előadás" c. képe a Népművészeti Intézet pályázatán dijat nyert. 1961-ben a Rátkay Márton Szinészklubban gyűjteményes kiállitása volt.

KATALÓGUS

1. *KRIZANTÉMOK, olaj 60x80*
2. *CSOKOR, olaj 38x50*
3. *CSERESZNYEÁG, olajtempera 60x80*
4. *FESTŐNŐ, olajtempera 60x80*
5. *SZARKALÁBAS CSENDÉLET, olaj 60x80*
6. *KATI, olajtempera 57x62*
7. *FEHÉR RÓZSÁK, olajtempera 50x60*
8. *SÁRGA LILIOM, olaj 60x80*
9. *BARTÓK BÉLA UTOLSÓ OTTHONA ELŐTT olaj 50x60*
10. *FA BALATONNÁL olajtempera 50x60*
11. *NAPRAFORGÓK, olaj 60x80*
12. *TIHANY, olaj 60x80*
13. *KÓRÓK, olaj 60x80*
14. *PASARÉTI ÚJ ISKOLA, olaj 50x60*
15. *NAPRAFORGÓ, II. olaj 40x50*
16. *NÁRCISZOS CSENDÉLET, olajtempera 50x60*
17. *JÁNOSHEGYI KILÁTÓ, olaj 50x60*
18. *ZINNIÁK, olaj 50x60*
19. *VITORLÁZÓ, aquarell 38x50*
20. *ÚTTÖRŐK, aquarell 38x50*
21. *TEHENEK, diópác 38x50*
22. *K. L. aquarell 38x50*
23. *KAMASZ, rőtli 38x50*
24. *TATABÁNYA, pasztell 38x50*
25. *OSZTÁLYTÁRS, diópác 38x50*
26. *KIRÁLYRÉT, olajtempera 38x50*
27. *TOKAJI ÁRVÍZ, gouache 38x50*
28. *KERÁMIA JÁZMINNAL, aquarell 38x50*
29. *KERÉKPÁROS A TISZÁNÁL, olajtempera 50x60*
30. *BUDÁN, gouache 38x50*
31. *KOCKÁS TERÍTŐ, olajtempera 50x60*
32. *ÜLŐ NŐ, gouache 50x60*
33. *SÁRGA HÁTTÉR VIRÁGGAL, olaj 60x80*
34. *ŐSZ, olaj 60x80*
35. *ŐSZI CSENDÉLET, 50x48*
36. *ÖREG NŐ, olaj 35x40*
37. *BALATON, olajtempera 35x60*
38. *VIRÁGOK, olaj 50x60*
39. *TAKARÍTÁS, I. II. III. IV. diópác 38x50*
40. *MADARAK, diópác 38x50*
41. *TÖRPELOVAK, diópác 38x50*

A kiállítást rendezte: FRANK JÁNOS
Foto: ZILAHY ISTVÁN

620640. Terv Nyomda

RÁDAY ERZSÉBET
festőművész
KIÁLLÍTÁSA
1962 február 24—március 12.
Az V. ker. Tanács Kultúrtermében
Budapest, V., Engels tér 4.

RÁDAY Erzsébet

A „szent öreg”

Ráday Gedeon és könyvtára

Kétszáz évvel ezelőtt, 1792. augusztus 6-án hunyt el *Ráday* Gedeon költő és tudós, a XVIII. századi magyar művelődés nagy alakja.

1713. október 1-én született a Nógrád megyei Ludányban, jómódú köznemesi családban. Apja, Ráday Pál, a szabadságharc idején *II. Rákóczi* Ferenc fejedelem titkára, majd kancelláriájának vezetője, s a nyolc évig tartó szabadságharc diplomáciájának irányítója, aki maga is többször járt külföldi politikai küldetésekben. Ő írta 1704-ben a *Recrudescunt vulnera…* – *Kiújultak a dicső magyar nemzet sebei* kezdetű, Európához szóló latin nyelvű kiáltványt, s ő szerkesztette a *Mercurius Veridicust*, az *Igazmondó Mercuriust*, az első hazai újságot. Édesanyja *Kajali* Klára, akinek apja, Pál, a szabadságharc legmagasabb országos szervének, a szenátusnak volt tagja.

1711-ben, a szabadságharc bukásával, Ráday Pál magasra ívelő politikai pályája kettétört. Fia, Gedeon, előbb a ludányi udvarházban, majd a híres pozsonyi evangélikus gimnáziumban nevelkedett, melynek a tudós *Bél* Mátyás volt igazgatója. Ráday Pál meggondolva, hogy a protestánsok országos hivatalt nem tölthettek be és a politikai közéletben nem vehettek részt, fiát eleve a tudományok felé irányította. Bél Mátyás javaslatára a fiú tizenhét éves korában az Odera menti Frankfurt egyetemén tanult tovább. Itt ismerkedett meg a mind erősebben polgári irányba forduló műveltségi irányzatokkal és a korai felvilágosodás eszméivel. Három év után, apja halálakor, 1733-ban tért haza, hogy átvegye a családi birtokok irányítását. Megházasodott, feleségül vette *Szentpétery* András Borsod megyei alispán leányát, Katát. Ettől kezdve Ludányban, majd a Pest megyei Pécelen élt, ahol barokk stílusban kastélyt építtetett, amely ma is áll.

Nemcsak a külső körülmények, hanem a belső hajlama is az irodalom és a tudományok felé fordították. Nemzedékéből sokan is kísérleteztek új verselési formákkal, de többnyire a hagyományos úton haladtak, míg Ráday a nyugati, polgárosultabb irodalmakra figyelt és ennek az irányzatnak a kibontakozását igyekezett idehaza előmozdítani.

A XVIII. század Európa-szerte a nagy családi gyűjtemények keletkezésének a kora, nálunk is ekkor jönnek

Sárkány Győző rajza

létre, elsősorban az arisztokrácia körében *a bibliotékák, képtárak, éremgyűjtemények. Teleki* Sámuel, *Széchenyi* Ferenc, *Festetics* György mellett a kor talán legtudatosabb gyűjtője, Ráday Gedeon volt.

Könyvtára alapjait még apjától örökölte. Ezt a legföljebb száz munkából álló kis könyvtárat egy élet rendszeres gyűjtőmunkájával 15 000 kötetet számláló bibliotékává növesztette, létrehozva a felvilágosodás európai irodalmának legteljesebb hazai gyűjteményét. Levelezett a kontinens nagy könyvkereskedő cégeivel, ágenseket tartott, akik jelen voltak a fontosabb árveréseken, s volt olyan munka, melyet évekig kerestetett. A görög-római klasszikusok metszetekkel díszített kiadásait csakúgy beszerezte, mint a teológiai, jogi, történeti irodalom termékeit vagy a természettudományi és orvosi kiadványokat. Az antik művészeteket, egyiptomi régiségeket vagy a kínai kultúrát bemutató latin, francia, olasz, német és holland könyvek mellett szinte hiánytalanul megtaláljuk könyvtárában az európai egyetemek tudományos kiadványsorait. Párizstól Szentpétervárig, Rómától Lipcséig igyekezett mindent beszerezni, s járatta a francia folyóiratokat harmincnegyven éven át.

Ráday Gedeon politikai gondolkodását mégis az fejezi ki a legjobban, hogy a felvilágosodás műveit, a szabadkőműves kiadványokat megjelenésük után azonnal megvásárolta. A nagy francia enciklopédia, *Voltaire, Rousseau, Holbach* és mások művei mind első kiadásban találhatók meg a könyvtárában. Pedig ezek behozatalát cenzúrarendeletek tiltották a Habsburg-monarchiában, s ha a határon megtalálták, könyörtelenül elkobozták s rögtön megsemmisítették őket. Csak csempészúton jöhettek be az országba. Rádaynak Hegyalján is volt birtoka. A külföldre szállított borok helyén, a duplafenekű hordókban érkeztek a könyvek. A könyvtár a péceli kastélyban volt elhelyezve, itt működött Ráday könyvkötő üzeme is. Minden munkát bőrbe köttetett, gerincüket gazdag aranyozás díszítette. *Ex librist* nem használt, a könyvek kemény kötésének belső oldalán kézzel írt kis *G. R.* betűk (Gedeonis Ráday, azaz Ráday Gedeoné) jelezték csupán a tulajdonos nevét.

A korabeli hazai családi tékákban a magyar könyvek külön gyűjteményt képeztek, amit úgy neveztek: *az asszony könyvtára* (a nők ugyanis általában nem olvastak latinul). Ezek a könyvek leányágon öröklődtek. A Ráday-könyvtár gazdag magyar gyűjteménye, benne számos egyedi példány, Ráday Eszterrel a *Teleki* családhoz került, s ma is a marosvásárhelyi *Teleki Téká*ban található.

Kiegészítette a könyvtárat a *kéziratgyűjtemény*, benne többek közt a XVI–XVII. századi magyar írók levelei és munkái, a XVIII. századból pedig Bél Mátyás nyomtatásban meg nem jelent művei. A magyar és főleg római pénzeket tartalmazó *éremgyűjtemény* fő szállítója a nürnbergi *Rotschild-cég* volt, amellyel Ráday állandó levelezésben állt. Képtárában *Dürer-* és *Cranach*-képek is voltak, metszetgyűjteményében pedig Johannes *Kupezky* oeuvre-je mellett a magyar királyok (de egyetlen Habsburg sem!) és a történelmi nagyságok, főként írók és tudósok arcképei sorakoztak.

Ráday Gedeonnak azonban a gyűjtés korántsem nagyúri passzió volt csupán. A péceli gyűjtemény nyitva állt az írók és tudósok előtt. Az egyetemekről kiszorult, protestáns értelmiség nagy nevelőiskolája volt a Ráday-kastély, ahol a fiatalok megismerhették a modern európai kultúrát, a felvilágosodás polgári irányba mutató politikai eszméit és a nemzeti múlt értékeit egyaránt. *Kazinczy* Ferenc visszaemlékezéseiben leírja, hogyan dolgozott többször is a könyvtárban, elbeszélgetve Rádayval, aki minden könyvet ismert és felvilágosította őt szerzője jelentőségéről és politikai hovatartozásáról, s titokban megmutatta neki Rákóczi György féltve őrzött Bibliáját és Rákóczi Ferenc Ráday Pálhoz írt leveleit.

Az, hogy a XVIII. századi elnyomatás idején a látható társadalmi felszín alatt kinevelődött egy európai műveltségű fiatal magyar protestáns értelmiség, az jórészt Ráday Gedeonnak köszönhető. Az egész országot behálózó levelezése – terjedelmében vetekedik Kazinczy későbbi levelezésével –, mely oktatott és buzdított, ébren tartotta a reményt, hogy a körülmények egyszer megváltoznak, tanúsítják, hogy tetteit, gyűjtőtevékenységét is tudatos politikai elképzelések irányították.

Az ifjabb nemzedék által „szent öreg”-ként tisztelt Ráday Gedeon még megérte, hogy II. József császár-király 1781. évi türelmi rendeletében engedélyezte a protestánsok szabad vallásgyakorlatát és megadta nekik az állampolgári jogokat. 1782-ben a család bárói, 1790-ben grófi rangot kapott. 1792-ben halt meg, ahogy a gyászjelentés mondja: „közhaszonra intéztetett indulattal folytatott életének 79. esztendejében”.

Képtárának darabjai, metszetei szétszóródtak utódai kezén, éremgyűjteménye elpusztult a II. világháborúban. Könyv- és kéziratgyűjteménye azonban a múlt század közepén a *Duna melléki református egyházkerület* tulajdonaként Budapestre került, és *Ráday Könyvtár* néven ma is jól ismert, ott az eredeti polcokon őrzik e védett kulturális gyűjteményt.

Benda Kálmán

Április Lajos:

A menekülő

A szeme: két riadt madár.
Az emberszót nem bírta már.

Hang hívta, tán a tengeré,
s indult a nagysziget felé.

Bozontos volt a nagysziget,
közepén kunyhót épített.

Varázslatos tiltó-övül
három kört vont a ház körül.

Krisztus-tövisből sűrű fal:
gúny volt az első őrvonal.

Magánya második körén
magas gőg volt a vársövény.

A legbelső tiltó-varázs;
örvény-mélységű hallgatás.

Itt nincs idő és nincs zene,
csak a hullámok üteme.

Körön s világokon belül
világot épít, egyedül.

(A verssel a huszonöt éve elhunyt költőre emlékezünk.)

Lábjegyzetek az olimpiáról

Az Ausztráliában élő *Domahidy* András és a Svájcban élő *Domahidy* Miklós írásait jól ismerik könyvet szerető olvasóink.

Gyakran ismétlődik irodalmunkban, hogy az író utóda is tollat vesz kezébe. Most azonban nem erről van szó, hanem arról, hogy az írás „kényszere” több mint másfél száz év után is visszatér.

Kezembe került egy lassan már közel kétszáz éve kiadott, egészen alacsony példányszámban fellelhető könyv: *Domahidai Domahidy Menyhart* három *Kotzebue* Augustus színjátékának fordítása, mely *„Pozsonyban Füstkuti Landerer Mihály örököseinek betűivel 1814”-ben* a Pozsonyi Diéta idején jelent meg. A könyvet „fiúi alázatos tisztelettel” édesapjának, *„Tekintetes Nemes Nemzetes és Vitézlő Domahidai Domahidy*

Ráday Gedeon gróf gyűjtő

PÉNTEKI PÁRBESZÉD

Hága Antónia, az SZDSZ parlamenti képviselője:

„A rendszerváltozás nagy vesztese a cigányság!"

Meglehet, nem vagyok valami jó megfigyelő, de feltűnt, mennyire ritkán kér szót a T. Házban *Hága* Antónia. Ha mégis megnyomja a jelentkezési gombot, könnyen kiszámítható, hogy a cigányokról, a legnagyobb lélekszámú kisebbség gondjairól, még inkább sérelmeiről fog beszélni. Nincs ebben semmi meglepő, végtére is közibük tartozik, ki emeljen szót az érdekükben, ha nem ő.

Mégis, az embernek óhatatlanul az a benyomása támad, mintha ez az önkéntes szerepvállalás egyfajta menekülés lenne a viszonylagos védettség bástyái mögé, mintha a debreceni fiatalaszony tudatosan szorítaná be magát egy olyan skatulyába, a cigánypolitikusába, amelybe senki nem kívánta és kívánja bekényszeríteni.

Mondom is az SZDSZ országgyűlési képviselőjének, mi a gondom vele, eddigi közéleti megnyilvánulásaival.

– Értem a fenntartásait, de messzemenőkig nem értek velük egyet. Már csak azért sem, mert talán én vagyok az egyik legtöbbet interpelláló képviselő. Egyébként engem nemcsak népem ügyes-bajos dolgai foglalkoztatnak; egy ideig az oktatási bizottság munkájában is részt vettem, ám a mostani helyzet, higgye el, nem ad sok választási lehetőséget. Muszáj a minket leginkább érdeklő kérdésekről és igen, sérelmekről beszélni, mert ha valamikor, hát most alaposan ránk jár a rúd.

– Ezt hogy érti?

– Munkanélküliség, elnyomorodás, soroljam még?

– Nem, ennek csakugyan nem lenne teteje, nagyjából sejthető, mely fogalmak következnének ezután. De ebből azt akarta kihozni, hogy ezek a kétségkívül elszomorító fejlemények csak a cigányokat sújtják? Ezt ön sem gondolhatta komolyan!

– Nem emlékszem, hogy ezt állítottam volna. Ám ez nem változtat azon a meggyőződésemen, hogy a gazdaság összeroppanása és a lakosság elszegényedése leginkább a cigányokat sodorta a társadalom

– ... de válaszolnék rá. A cigányokat is. Ez a válaszom. S nem azért kötnek útilaput a talpukra, mert cigányok, hanem amiatt, hogy képzetlenek, és már nem kellenekm a vattaemberek! Ez a státus mifelénk – vélhetően – örökre megszűnt. Vagy vissza kívánja „azokat" az időket? Tudja, hogy melyekre célzom.

– Nincs mit visszakívánni, és kifejezetten kérem is, a nevemet, ha lehet, ne kapcsolja össze a mostanában megélénkülőben lévő kádári nosztalgiával. De fogadja el tőlem, ha azt állítom, az indokoltnál több a cigány az elbocsátottak között.

– Tudja bizonytani iménti állítását? Készültek felmérések, statisztikai elemzések a munkanélkülivé váltak társadalmi, szerkezeti összetételéről?

– Sajnos nem. De hogy őszinte legyek, én igazából nem is efféle adatsorokra tartanék igényt. Hanem széles körű rétegkutatásra, amely feltárná, milyen is a cigányság valós helyzete.

– Meggyőződésem, hogy ön a hiányolt kutatások nélkül is sejti, hogy milyen eredményeket összegeznének a szakemberek!

– Más a sejtés és más egy tudományos igényességgel készült tanulmány. Amit aztán letehetnék a kormány asztalára, mondván, most már tényleg nincs több idő a taktikázgatásra, a cselekvés elodázására, tessék lépni, különben...

– ... fejezze csak be! Vagy megrettent annak kimondásától, ami a fejében van?

– Különben nagy veszélybe kerül a társadalmi béke, kezelhetetlenné válnak a feszültségek, a mesterségesen gerjesztett ellentétek.

– Mesterségesen gerjesztett ellentét alatt mit ért? A bőrfejűek mozgolódását?

– Nemcsak azt, bár az ő tevékenységük, ha szabad így mondanom, tökéletesen beleillik, a képbe. Az eltorzított cigányságképbe, amely ma az emberekben él.

– Mindig voltak előítéletek, ne áltassuk egymást!

– Igen, voltak, de mostanra elviselhetetlevegő, ha valahol megjelenünk. Mi vagyunk a bűnbakok, bennünket okolnak a fokozódó létbizonytalanságért, egyáltalán, szinte minden rosszért, ami ezt az országot érte és éri.

– A cigányság a rendszerváltozás nagy vesztese, ezt állítja?

– Mást nem mondhatok.

– Én mostanában nemcsak „cigányozást" hallok. Van zsidózás, tótozás, svábozás, sőt, saját fülemmel hallottam, amikor egyik politikusunk – juszt sem árulom el, hogy ki volt az, az amerikaiakat szidta útszéli hangnemben, mire a társa a feltámadó német újgyarmatosítási törekvésekről kezdett szónokolni, s ha emlékezetem nem csal kétszer Hitler nevét is kiejtette. Amit tehát mondandó vagyok, akad itt elég előítélet.

– Csakhogy a cigányság védtelen, nem áll mögötte anyanemzet. Ha minket bántanak, nyugodtan megtehetik, nem kell tartaniuk válaszlépésektől, attól, hogy viszonozzák a retorziós intézkedéseket.

– Érvényesülne a kisebbik ellenállás elve, oda ütnek, ahonnan nem várható, hogy visszaütnek, így gondolja?

– Ön fogalmazott így.

– Ön hogy fogalmazna?

– Jó lenne, ha a kormány végre beváltaná az ígéreteit, s első lépcsőben beterjesztené a kisebbségi, a szociális meg az oktatási törvényt.

– Tudjuk, hogy mekkora a vita ezek körül a jogszabályok körül. Szóval, készülnek, készülgetnek, ez a lényeg. Viszont ha meg is születnek, én nem várnék tőlük csodát. A gazdasági teljesítőképesség pillanatnyilag olyan-amilyen.

– Pontosan tudom, hogy egy törvény, bármilyen jó is, önmagában nem oldja meg a gondokat. Ám ha nincs, akkor garanciák sincsenek, senkin semmit nem lehet számon kérni. Vagyis maradnánk ott, ahol most vagyunk. A kormány húzza az időt; figyelje meg, rögtön benyújtja a tervezeteket, ha eldördül a választási startpisztoly.

mussal még nem vádolták. Most ezt is megkapta.

– Én sem cinizmussal vádolom, hanem – maradjunk ennyiben – tudatos késleltetéssel. A kisebbségi törvény tervezete is olyan, hogy képtelenség komolyan venni, nemhogy elfogadását mérlegelni.

– Legalább száz érdekvédelmi szervezetük van. Miért nem indítanak kampányt a hiányolt jogszabályokért? Pénzük is lenne rá, az idén több mint 90 millió forintot osztottak szét köztük.

– Megy is a marakodás az odavetett koncon.

– Szép nagy darab konc, nekem legyen mondva!

– Arra csakugyan elég, hogy működjenek a szervezetek, hogy fedezni tudják a napi kiadásaikat. Arra viszont nem telik belőle, hogy megoldják a lényegi feladatokat.

– Mit tart lényegi feladatnak?

– Például hogy kiépüljön az anyanyelvi oktatás intézményi hálózata, kellenének kulturális létesítmények és sok minden más.

– Amennyire én tudom, a többi nemzetiségnek sincs kiépült intézményi hálózata. Szóval ők is benyújthatnák a számlát. Miért járna több a cigányoknak, s most hagyjuk figyelmen kívül a létszámbeli különbségeket!

– A mi örökségünk sokkal szegényesebb, mint a többieké. Valahogy el kell kezdeni a felzárkózást. Ez, hogy megvalósuljon, nemcsak a mi érdekünk.

– Ebben igaza van, de ha a kormány megkülönböztetett bánásmódban, pozitív diszkriminációban részesítené a cigányokat, okkal tennének szemrehányást azok, akiknek – politikai megfontolások miatt – kevesebb jutott. Az ebből fakadó feszültséget pedig kezelni kell, s ez nem olyan egyszerű; tudja, a gazdasági helyzet, elnyomorodás.

– Értem az okfejtés logikáját, de elfogadni nem tudom.

– Persze hogy nem fogadhatja el. Egy életre kegyvesztetté válna a sajátjai között!

– Ha arra céloz, nem kor

tetem őket, hogy lejáratják a cigányságot a torzsalkodásaikkal, jobban tennék, ha a munkára összpontosítanának és nem egymásra.

– Ebből az következik, hogy országgyűlési képviselőként nincs módja beleszólni az ügyeikbe. Ha akarom, ez jó, ha akarom, nem.

– Annyiból jó, hogy érvényesíteni tudják szervezeti önállóságukat, de nagyobb rugalmassággal és taktikai készséggel alkalmasint többet érhetnének, érhetnénk el.

A tagság, ha úgy érzi, le fogja vonni a szükséges személyi konzekvenciákat!

– Ezeket az embereket – tisztelet a kivételnek – nem leváltani kell, hanem – felváltani, olyanokkal, akik már tudatosan képesek politizálni és nem elégszenek meg a minimum minimumával.

– Ahogy hallani, ez a minimum nem is olyan kevés. Ma milliók tűnnek el, csak úgy, íróasztalfiókokból, meg városszerte beszédtéma, hogy milyen pazar kocsikkal furikáznak egyes újsütetű cigányvezetők.

– Ilyen is előfordul, de nem szeretném, ha bárki is azt gondolná, hogy a cigányvezetők többsége a személyes érdekeit képviseli a leghatékonyabban.

– Alkalmas-e a Romaparlament arra, amire vállalkozott, hogy egységesen lépjen fel a közös érdekekért?

– Valóban megoszlanak a vélemények; sokak szerint igen, mások szerint nem. Az igazság, mint általában lenni szokott, valahol a kettő között húzódhat.

– A végére tartogattam egy olyan kérdést, amelyre ha nem akar, ne válaszoljon. Állítólag a cigányok nem szeretnek cigányok lenni, s egy részük azt fontolgatja, hogy Indiában telepedik le. Mit tanácsolna nekik?

– Azt, hogy ezt a gondolatot verjék ki a fejükből. Tudom, hogy ma milyen nehéz a cigánysors, tudom, hogy egyre többekben csakugyan kialakult és megerősödött egy afféle öngyűlöleti érzés, de mihez kezdenének Indiában, élő, családi kötelékek nélkül? Nekik itt, Magyarországon van a hazájuk, akár

A RÉGI GRÓF RÁDAY-FÉLE KÉPTÁR ELÁRVEREZÉSE. Bécsben november 5-én elárverezték a legrégibb magyar műgyűjtemények egyikét, a gróf Ráday-Brunsvik-félét. A gyűjtemény, bár csak egy magyar festő művét rejti magában s nagyobbára francia, hollandi, flamand, német, angol, olasz és spanyol mesterek festményeit foglalja magában, mégis közelről érdekel minket. A XVIII. században vetette meg alapját gróf Ráday Pál, Pécelen. Fia, Gedeon, kevésbbé szerette a képeket, mint inkább a színművészetet (lásd a Művészet „Régi magyar mecenások" című közleményét, 211-ik oldal). Így történt, hogy a harmincas években eladta a családi gyűjteményt gróf Brunsvik Antalnak s az így szerzett pénzt a Nemzeti Színház céljaira fordította. Az új tulajdonos Martonvásárra vitte a képeket, fia, Ferenc, tetemesen meggyarapította, míg végre gróf Brunsvik Géza eladta a martonvásári birtokot s a képek ismét vándorútra keltek, a család egyik semmeringi birtokára, Sommerau-kastélyba. Géza grófban kihalt a család férfiága, egy évvel ezelőtt a gyűjteményt megvette egy építési vállalkozó, a ki most a bécsi Dorotheumban nyilvános árverésen adott túl az összes műtárgyakon.

A NEMZETI MÚZEUM JUBILÁRIS PLAKETTJE
BECK Ö. FÜLÖP MŰVE

A Ráday-Brunsvik-gyűjtemény a képeken kívül temérdek európai és ázsiai iparművészeti tárgyat is tartalmazott: gobelineket, diszes bútorokat, fegyvereket, üveg- és porcellánneműt, elefántcsontot, zománcos munkákat, órákat, nippeket. Minket ezen a helyen a képgyűjtemény érdekel leginkább. Az árverési tárgymutató 375 festményt sorol fel, köztük egy magyar művésznek, Kupeczky Jánosnak önarcképét is. A vászonra festett, 49 cm. széles és 59 cm. magas kép a mester java művei közül való, bár előadása nem oly erőteljes, mint az Országos Képtárban levő „Hangszeren játszó férfi". Keletkezési idejére nézve a Művészet 360-ik és 349-ik oldalán közölt Kupeczky-féle önarcképek közt foglalhat helyet. Feltünően világos kép, a fény és árnyék ama kontrasztjai, a melyeket az idézett műveken látunk, hiányzanak róla. Sfumátója is lágyabb, mint amazoké. Mindenesetre nagyon is megérdemelné, hogy hazakerüljön Magyarországba.

A régi külföldi mesterek művei nincsenek egész bizonyossággal meghatározva. Belső művészi értéküket véve alapul, a gyűjtemény legszebb darabjai Jan van Goyen két tájképe és az idősebbik Cranach Lukács egy arcképe. Jan van Goyen egyik műve (139. kat.-szám) a dűnás vidékek egyikét mutatja legköltőibb hangulatában: az alacsony szemhatár felett csupa felhő fedi az eget, itt azután a zivataros meleg szürke szinek rendkívül gazdag skáláját adja a mester. Állítólag tőle való egy hollandi falu melléke is (140. kat.-sz.), a mely azonban benső érték dolgában nem vetekedhetik az előbbivel. Cranach képe dr. Flechsig E. meghatározása szerint állhatatos János szász herceget ábrázolja, rendkívül markáns, jellemző fej, meleg és erőteljes tónusa szinte kivilágít a többi kép közül. (287. kat.-sz.) A kicsiny, fára festett kép egyik legszebb gyöngye a gyűjteménynek. Két más arckép vonzza finom tónusaival a műbarátot: az egyik egy Jean Clouethez közel álló XVI-ik századbeli francia mesteré; a mily előkelő a sápadt tónusa, oly delikát és jellemzetes az arckép: a hírhedt navarrai Margit egész élettörténete megvan benne (128. kat.-sz.). Jan Scoreelnek tulajdonított két kicsiny arckép majdnem hasonló tulajdonságot mutat (307. és 308. kat.-sz.). A németalföldiek köréből a majd minden gyűjteményben előforduló Fytek, Teniersek, Brouwerek, Brueghelek itt is szerepelnek, de nagyobbára az eredetiek gyenge hasonmásával. Egy jól és szélesen megfestett kis férfifej (254. kat.-sz.) nagyon közel jár Adriaen van Ostadehez. A 334. kat.-szám életnagyságú képét mutatja egy fiatal festőnek, a mint a nyitott ablakon a szemlélőre néz. Nagyon szépen megfestett keleti szőnyeg lóg le az ablakdeszkáról, talán ezzel motiválják a tulajdonosok a Terborch nevére való keresztelést. Kiváló munka, sok részében modern közvetlenség van, érdemes volna a bővebb vizsgálatra. Az olaszok nincsenek valami kiválóan képviselve. Domenichinoról keresztelték el a 373. kat.-sz. Madonnát, festése és mintázása egyaránt kiváló, de csak egyes kis részletek emlékeztetnek a nagy stílusra. Cima da Conegliano kezét sejtik az 54. kat.-sz. képen, talán a tájkép északvelencei jellegénél fogva, de szent Katalin ruházata redőinek merevsége s egyéb durvaságok is azt sejtetik, hogy legfeljebb egy Cimához közel álló festőről lehet szó. Andrea Solariot említik a 315. kat.-számú töviskoszorús Krisztusnál, a kéz rajza derék művészre mutat, de az arc kissé üres.

E sok kép most széjjelszóródik. Jelen viszonyaink közt nem is gondolhatunk arra, hogy a gyűjteményt itthon marasztaljuk. Nem is volna sok értelme. Első sorban az áll érdekünkben, hogy a Szépművészeti Múzeum oly gazdag legyen hungarikumokban, a milyen csak lehet. S e szempontból csak Kupeczky szép önarcképe az a darab, a melynek megszerzését kivánatosnak tartjuk.

Művészet 1902

ÚJ SZOBORMŰVEK. Bár a Milacher-féle kútpályázat meddő maradt s újabb pályázatra lesz szükség, a magyar szobrászat mégis jelentékeny sikert ért el, ezúttal a kerepesi temetőben, a hol három művészi síremléket emeltek október és novemberben. Az egyik Donáth Gyula műve, a mely a báró Lipthay-házaspár sírhelyét díszíti, a másik Kallós Ede műve: Kozma Sándor síremléke, a harmadik Margó Ede műve, a mely Polónyi Ilonka sírját ékesíti. Ezekhez sorakozik a Csemegi-síremlék, a melynek képét már bemutattuk a 320-ik oldalon s a melyet Donáth Gyula mintázott. Elismerés illeti a szerzőket e derekas munkákért: mind a hárman tudásuk legjavát adták, kőbe, bronzba formálván a halál melankholikus költészetét. Olcsó dicséret volna a jó mintázást kiemelni vagy azt hangsúlyozni, hogy megértették feladatukat, a mely nem kivánt nagyméretű monumentumot, de kevéssel ad sokat. Egy kis mű gyakran több művészi érzést és lelki kincset zár magába, mint sok hangosszávú kolosszus. Ha a temető művészetének feladatait ily derekasan oldják meg a szobrászok, úgy remélhetjük, hogy a kerepesi temető is megkapja azt a megható ünnepélyességet, a melyet eddig oly sok ízléstelen síremlék zavart meg.

Maga a főváros is két új szobrot kapott: a Gellérthegy oldalán egész csöndben lehullott a lepel szent Gellért bronz szobráról, a mely sziklás alsó építményen áll, íves oszlopsor előtt. A másik szobor, Salamon Ferenc képmása, az Akadémia kis parkjába került. Ezt a Magyar Történelmi Társaság állíttatta s november 9-én leplezte le ünnepélyesen. Mindkét szobor Jankovics Gyula műve.

A SZEGEDI KÉPZŐMŰVÉSZETI EGYESÜLET. A szegedi képzőművészeti egyesület az idei őszön nem rendezett tárlatot. Ezt a hiányt részben pótolta Istvánffy Gyula festőművész, a ki a szegedi kulturpalotában rendezett kiállítást, a melynek szép számú közönsége is volt. Bár őszi tárlatot nem rendezett az egyesület, tagjai részére képsorsolást mégis tartott. Sorsolásra került 14 darab festmény, Istvánffy Gyulától és 5 darab Zombory Lajostól.

Jövő év tavaszán nagyobb szabású tárlatot vett tervbe az egyesület, a mely most ezenkívül egy Erzsébet-szobor felállításán buzgólkodik.

Midőn a nagy királyné elhalálozásával a gyűjtés országszerte megindult, egy Szegeden emelendő szoborra is történtek adakozások. Ez az összeg azonban mellszoborra sem volt elég. Mindazonáltal felkérte az egyesület Ligeti Miklós, Telcs Ede és ifj. Vastagh György művészeket, hogy a rendelkezésre álló szerény eszközök figyelembe vétele mellett tegyenek mellszoborra ajánlatot. Mind a három művész felajánlotta áldozatkészségét s tekintettel a nagy királyné dicső emlékére, késznek nyilatkoztak a rendelkezésre álló szerény összegért a mellszobrot művészi kivitelben megalkotni. A választmány azonban egész alakú szobor felállítását határozta el és megbízta Erdélyi Béla igazgatót, hogy Ligeti Miklóssal lépjen érintkezésbe, a ki készséggel ajánlkozott, hogy Erzsébet királyné emlékét fehér márványból megalkotja. A választmány Ligetinek ajánlatát óhajtja megvalósítani s a szükséges összeg előteremtéséhez a gyűjtést megindította.

Az eddigi eredmény arra enged következtetni, hogy ez a terv mihamarabb megvalósítható.

OLGYAI VIKTOR Téli szürkület című szines kőrajzát reprodukáljuk szines autotipikus nyomásban az e számhoz csatolt műmellékleten. Ugyanennek a művésznek „Olvasó hölgy“ című kőrajzát közöljük egyszinű autotipikus sokszorosításban a 409. lapon.

MYSKOVSZKY ERNŐ rajzolta a 369-ik oldal fejlécét.

FRECSKAY ENDRE a szerzője a 374. oldalt díszítő fejlécnek.

MYSKOVSZKY VIKTOR eredeti felvétele nyomán reprodukáljuk a 386-ik és 394-ik oldalon levő rajzokat.

HEGEDŰS LÁSZLÓ egy tanulmány-rajzát közöljük a 400. oldalon. Eredetije ceruzarajz.

BUCK EDE rajzolta a 403-ik oldalt díszítő fejlécet.

HOFFMANN LILY festette a 412-ik oldalon levő könyvdíszt.

BOEMM RITTA vázlatkönyvéből közlünk egy lapot a 413. oldalon. Eredetije ceruzarajz.

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV vázlatkönyvéből való a 416-ik oldalon levő kép. Eredetije ceruzarajz.

SARKADI EMIL rajzolta a 418-ik oldalon levő fejlécet.

KACZIÁNY ÖDÖN fejléce díszíti a 422-ik oldalt.

VESZTRÓCY MANÓ rajzolta a 425-ik oldalon levő fejlécet.

KITÜNTETÉSEK. Az erdélyi róm. kat. státus által a marosvásárhelyi főgimnázium és internátus épületterveire kiírt nyilvános pályázaton az első díjat (a kivitellel való megbízást) Kőrösi Albert műépítész nyerte el.

A düsseldorfi műkiállítás alkalmából II. Vilmos német császár László Fülöp Elek festőművésznek a kis aranyérmet adományozta.

2000. november 11., szombat 15 óra

Pécel, Ráday-kastély, díszterem

A Ráday Gyűjtemény

előadások, beszélgetés

Felkért előadók:

Dr. Berecz Ágnes

a Ráday Gyűjtemény igazgatója

Ráday Gedeon a gyűjtő és mecénás

Victor Örzse

restaurátor, Soros Műhely

A Ráday Gyűjtemény restaurált műveiről

Csenki Éva

okleveles könyvrestaurátor

A Ráday Gyűjtemény köteseinek feldolgozása

Bartos György

művészettörténész,

Műemlékek Helyreállító és Restaurátor Központ

A péceli Ráday-kastély építéstörténete a legújabb kutatások tükrében

2000. november 26., vasárnap, 15 óra

Pécel, Ráday-kastély, díszterem

Irodalom és zene a Ráday családban

Szilasi Alex zongoraművész Ittzés Gergely fuvolaművész hangversenye

Mozart B-dúr szonáta KV.10.
zongora-fuvola

Kazinczy Ferenc írásai a Rádayakról

Mozart F-dúr szonáta K.V.332
zongora

□ □ □

A Ráday-graduale bemutatása

Mozart B-dúr szonáta KV.378.
zongora-fuvola

Terv: Bárd Johanna

A Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete,
a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége,
a Műemlékek Állami Gondnoksága
és a Péceli Parnasszus Alapítvány
szeretettel meghívja Önt és kedves barátait
a Milleniumi Kastély program keretében a

Könyv

című kiállítás megnyitójára
2000. október 28-án
szombaton 15 órára
a péceli Ráday-kastély
református templomába.

Köszöntőt mond:

Tariska Zoltán
református lelkész

Orosz Ferenc
ny. református lelkész

Dr. Gémesi György
országgyűlési képviselő,
Gödöllő város polgármestere

Csány Éva
a Műemlékek Állami Gondnoksága igazgatója

A kiállítást megnyitja:

Dr. Berecz Ágnes
a Ráday Gyűjtemény igazgatója

Közreműködnek:

Csavlek Etelka
az Operaház Liszt-díjas magánénekese

Maros Éva
Liszt-díjas hárfaművész

Geiger György
Liszt-díjas, Érdemes-trombitaművész

A kiállítást rendezték:

Laczkó Ibolya
művészettörténész, Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete

Ladányi József
művészettörténész, Petőfi Irodalmi Múzeum

A kiállítás kurátora:

Pannonhalmi Zsuzsa
Ferenczy Noémi-díjas keramikus művész,
a MAOE iparművész alelnöke

Megtekinthető 2000. november 26-ig, 10–16 óráig. Hétfő szünnap.
További információk: 06-28-453-354

TÁMOGATÓK

Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma

Műemlékek Állami Gondnoksága

Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány

Ráday Gyűjtemény

Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete: 311-2479, 332-4126

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Ráday Erzsébet

ÉLET ÉS IRODALOM

1962 JUL 28

1021

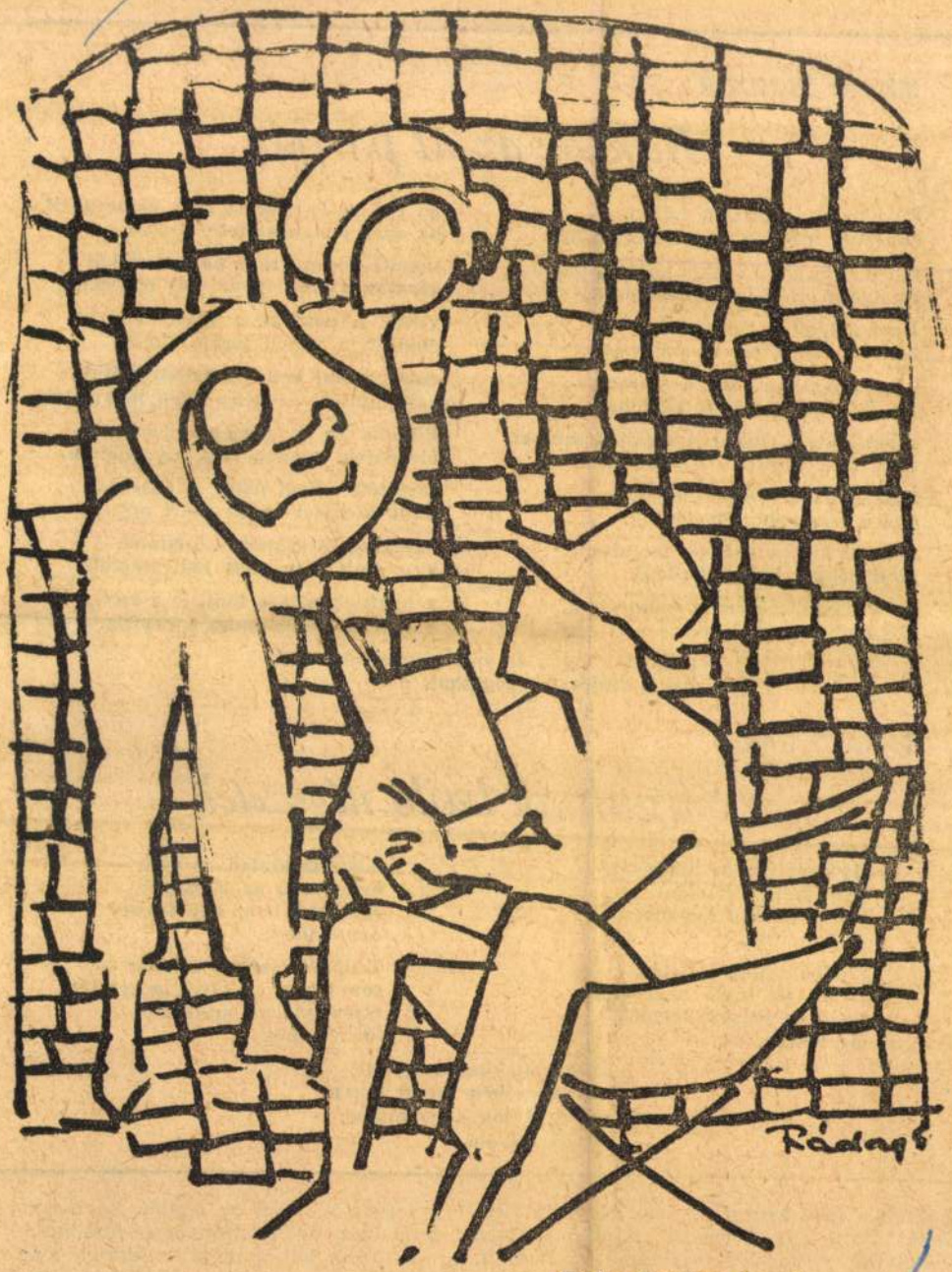

Ráday Erzsébet: Család

BIHARI SÁNDOR:

Bükkök az út partján

Bükkök az út partján, bükkök,
elmentek minden nap, visszajöttök,

álltok a heggyel cakkos éjszakában
keményen és talpig susogásban.

Keresztekkel a kéregbe beírva,
bánatot bízott rátok, aki írta,

bánata nincsen már, ő sincsen,
jaj, de amit akart, az itt leng

a lombokban, lombból szakadt szélben
zeng, le a gyökerekig, mélyen.

Bükkök az út partján, bükkök,
szól a faragatlan hegedűtök,

mert el kell a panaszt mondani,
amit nektek kellett hallani,

mely felszállt, mint a buborékok,
mikor felhasadó tojáshéj volt

az ég, az éjszakából csak kiderengett,
ők már a nappal felé mentek

mezítlábosan, fehér batyuk sajkái
ringtak tavasz, nyár, ősz éjszakáin,

vitték a gombát, a gyöngyvirágot,
eladták a vadon termő álmot.

Amit szólni kell, itt kellett szólni,
hallgattátok, szegény isten helytartói,

bükkök az út parján, bükkök,
elmentek minden nap, visszajöttök,

járjátok a mai napig a Canossát,
amit megjárt az az erdei ország.

Járjátok és szóltok zokogtatót,
van amit, van amit hallgathatok,

zengetitek azt az időt, le a szívig,
az elvont fájdalomig, a papírig,

s fel, fel, hová az emberi gondolat csak
hangjaitokkal tapogathat.

TAKÁCS IMRE:

Sárgulnak hajló négyzetek

Hevített réz az alkonyat.
Leperzseli a tiszafát
narancsizzású fénytócsa,
aranyparázs.

Erdőből kilép a határ,
sárgulnak hajló négyzetek,
aratógép-szárny kelepel,
ide neszez.

Kisfiam szalad az úton —
belőlem ő az ifjúság!
Kezében leng egy tövises
árpakalász.

Erdőnél csorbul a határ —
sok-sok nyár sárga négyzetét,
eljövendőkét, múltakét
idézve még...

Madarak gondos, esteli
pittyenésében csend fogan.
Keletről jön a harmatos,
hűvös folyam.

önként előjön, kegyelmet kap. Nem jött elő senki; olyan csend volt ott, mint a kútban.

Felülről szakaszokra osztották a bozótot, hogy melyik raj melyik részt kutassa át.

Egyszerre indultunk el a szakadék egész

a tekintete, mint az anyjáé, ha magyarázni próbáltam neki; közönyös és türelmes.

Elvettük tőle a puskát; lőszerük már nem volt. Az öreget elég nehezen cipeltük fel a szakadékból — bár [illegible] genyhébb oldalt vá- [illegible] ott helyben le is

A Ráday Gyűjtemény Évkönyve III (1984)

Ráday Gedeon följegyzései arcképgyűjteményéről

Közli: Koós Judith

1.

[1750-es évek]

Ráday Gedeon megjegyzésekkel kísért kimutatása a birtokában levő történeti arcképekről

(Autográf: Ráday cs. lt. XIX. 1—16. sz.)

Icones eruditorum Hungarorum, quas possideo

1. Sanctus Stephanus, ex editione Turotii Augustana.[1]
2. Idem ex editione Brunensi.[2] NB Quamvis et hae fictae sint, recentiores eo minus commemorationem merentur.

Eruditi saeculi XV^ti usque ad annum saeculi XVI^ti 25^tum

3. Matthias Corvinus, ex codice manuscripto Bibliothecae Budensis, vivis ibidem depictus coloribus, quam imaginem seri incisam Kolarius in Bibliotheca Viennensi exhibet.[3]
4. Idem ex numismate maximi moduli.
5. Idem ex numismate minori, floreni tamen magnitudinem adaequante.
6. Idem, ex Turotii imagine Augustanae editionis.
7. Idem ex editione Brunensi.
8. Idem ex Paulo Iovio.[4]
9. Idem ex Frehero.[5] qui suam imaginem ex Iovio desumsisse videtur. NB. Omnes hae Matthiae icones fere conveniunt, illae tamen, quae numeris 3^tio, 4to, 5to et 8vo notatae sunt, reliquis praeferendae.
10. Pseudoicon Matthiae regis ex opere Beliano.[6] Videtur celeberrimus Belius imaginem Matthiae I^mi cum imagine II^di confudisse. Qui antequam imperatoria dignitate ornatus fuisset, in nummis etiam rex tantum Hungariae audit, immo Beliana imago apprime, cum reliquis ejus iconibus convenit: cum vicissim nimia, immo Beliana imaginatione opus sit, si quis Beliano operi insertam imaginem cum descriptione Bonfiniana conferre velit. Sufficit ad elisionem Belianae iconis vel illud, quod Matthias barbam non aluerit, uti fere nemo toto illo saeculo; Carolus V. et Ferdinandus I. primi fuere qui barbam gerere caeperunt. NB. reliquae Matthiae icones, quae in Mausoleo[7] et Corpore Juris[8] occurrunt, indignae sunt qua in attentionem veniant.
11. Wladislaus II. ex numismate aeque uti Mathias sine barba, Hungarorum Justinianus, quaedam ejus epistolae ad Petrum Vardaium exstant.
12. Georgius Ragusanus,[9] ex Frehero. Hujus in Memoris Horanyiana Hungarorum[10] eruditorum nulla facta est mentio.
13. Maria, Ludovici II^di consors, ex numismate et coaeva iconcula. Haec regina dicitur cantionem quandam sacram Germanicam composuisse, quae adhuc exstat ac incipit:[a]
14. Thomas Bakats,[11] archiepiscopus Strigoniensis, ex numismate.
15. Stephanus Verbőtzi, ex pseudoicone corpori Juris adnexa.
16. Albertus Dürer, celebris pictoris aeque Alberti pater, natione, immo uti id demonstrare ausim, ex gente Hungarus, prope ad oppidum Gyula natus, qui tamen ex Hungaria Norinbergam migravit ac ibidem sedem fixit.
17. Stephanus Verbőtzi ex pseudoicone Corporis Juris.

Eruditi ab anno saeculi XVI^ti 25to usque ad finem ejusdem

18. Stephanus Bathori, rex Poloniae.
19. Andreas Bathori, princeps Transylvaniae.
20. Matthias Frankovics, Flacius Illyricus dictus, theologus Lutheranus, ex Frehero;[12] et
21. Paulus Schalichius de Lipa,[13] ex Frehero.
22[b]. Andreas Dudithius episcopus quondam Quinqueecclesiensis ex opere Germanico vitae illius.[14]
23. Stephanus Szegedinus, theologus reformatus, ex opere proprio Locorum Communium.[15]
24. Johannes Sambucus, a Petro Bod Samboki dictus,[16] sed male fortassis; ego profecto in juventute mea Bodzassi dictum fuisse, a viris fidedignis accepi. Effigies est desumta ex proprio opere de medicis,[17] necnon[c]

[a] A német vers első sora számára Ráday Gedeon a helyet üresen hagyta, de nem írta be.
[b] A 21. szám alatti képet Ráday utólag toldotta be, de a sorszámokat nem írta át, tehát nála két 21. számú kép található. A sorszámokat értelemszerűen javítottuk.
[c] A mondat befejezetlen maradt.

1 Thwrocz Johannes de: *Chronica Hungarorum*. Augsburg 1488.
2 Thwrocz Johannes de: *Chronica Hungarorum*. Brünn 1488.
3 Kollár Adamus Franciscus: *Ad viros a sacra et profana eruditione claros de commentariis in manu exaratos codices aug. bibl. Vindobonensis propedium*... Bécs 1760.
4 Iovius Paulus: *Historiarum suae aetatis libri XIV*. Bázel 1567.
5 Freher Marquardus: *Historia Bohemica*. Hannover 1602.
6 Bél Mathias: *Notitia Hungariae Novae*. III. Bécs 1737. címlap.
7 *Mausoleum potentissimum regum Hungariae*. Nürnberg 1664.
8 *Corpus Juris Hungarici*... Nagyszombat 1740.
9 Nyilván Gregorius (nem Georgius) Ragusanus domokosrendi szerzetes, aki a 14. század elején élt és Pál apostol leveleihez írt magyarázatokat. (*Győri történelmi és régészeti füzetek* II. 1863. 219.)
10 Horányi Alexius: *Memoria Hungarorum*... I—III. Bécs 1775—77.

11 Bakócz Tamás
12 Francowitz (Frankowicz) Mathias (+1595) Braunschweigban, Jénában majd Regensburgban működött teológus; egyes adatok szerint magyarországi születésű volt, így került be a magyar tudósok galériájába.
13 A zágrábi születésű Paulus Scalichius (1534—1575), aki egy ideig I. Ferdinánd király udvari káplánja volt.
14 STIEFF Benjamin: *Versuch einer ausführlichen und zuverlëssigen Geschichte von Leben und Glaubens. Meinungen Andreas Dudith.* Boroszló 1756. (A könyv meg van Ráday Gedeon könyvtárában.)
15 Szegedi Kis István. Itt említett munkája: *Theologiae sincerae loci communes de Deo et homine...* Bázel 1585.
16 BOD Péter: *Magyar Athenas* 1766. 235.
17 SAMBUCUS Johannes: *Icones veterum aliquorum ac recentium medicorum elegiolis suis editae.* Bécs 1574. (Egyébként Zsámboki ismert arcképe: SAMBUCUS Johannes: *Emblemata.* Antwerpen 1566.)

2.

[1770-es évek]

Ráday Gedeon megjegyzésekkel kisért újabb kimutatása a birtokában levő magyar történeti arcképekről.

(Autográf: Ráday cs. lt. XIX. 2—7. sz.)

Icones eruditorum Hungarorum, quas possideo

1. Sanctus Stephanus, ex editione Turotzii Augustana.[1]
2. Idem ex editione Turotzii Brunensi. NB. quamvis et hae fictae sint, recentiores commemorationem eo minus merentur.
3. Matthias Corvinus, ex numismate maximi moduli.
4. Idem ex numismate minori, floreni tamen magnitudinem adaequante.
5. Idem, in codice quodam manuscripto Bibliotechae Budensis, vivis depictus coloribus, quam imaginem aeri incisam Colarius in Bibliotheca Vindobonensi exhibet.
6. Idem, ex Paulo Iovio
7. Idem, ex editione Turotzii Augustana
8. Idem, ex editione Turotzii Brunensi
9. Ejusdem pseudoicon apud Matthiam Belium. Reliquae utpote in Mausoleo, Frehero et Corpore Juris occurrentes, attentione sunt indignae.
10. Wladislaus II, cujus epistolae quaedam exstant. Ex numismate
11. Michael Apafi
12. Mathias Belius
13. Martinus Biro[2]
14. Thomas Bakats
15. Andreas Bathori
16. Stephanus Bathori
17. Gabriel Bettlen
18. Antonius Bajtai[3]

19. Josephus Csapo[4]
20. Stephanus Daniel[5]
21. Josephus Inocentius Desericius[6]
22. Nicolaus Eszterhazi[7]
23. Paulus Eszterhazi[8]
24. Valentinus Frank[9]
25. Matthias Francovits (Flacius Illyricus)
26. [Nicolaus] Gieseke[10]
27. Alexius Horány[11]
28. Maximilianus Hell[12]
29. [Georgius] Jessenius[13]
30. — Kalmár[14]
31. Johannes Kemény[15]
32. Johannes Kitonits[16]
33. Stephanus Kohari[17]
34. Georgius Kováts Tatai[18]
35. Sanuel Köleseri[19]
36. Sigismundus de Megyer[20]
37. Sanuel Mikovinyi[21]
38. Daniel Guillelmus Moller[22]
39. Carolus Otto Moller[23]
40. Albertus Molnar[24]
41. Franciscus Nadasdi[25]
42. Nicolaus Olahus[26]
43. Carolus Palma[27]
44. Franciscus Paris Papai[28]
45. Petrus Pazman
46. Paulus Ráday
47. Georgius Ragusanus
48. Georgius Ratkai[29]
49. Joh. Sambucus
50. Paulus Scalichius
51. Johannes Andreas Segner[30]
52. Stephanus Szegedi[31]
53. Georgius Szeleptsényi[32]
54. Josephus Teleki[33]
55. Josephus Torkos[34]
56. Stephanus Verbőtzii. NB. Pseudo effigies ex Corpore Juris.
57. Petrus Paulus Vergerius[35]
58. Nicolaus Zrinyi[36]
59. Marcus Antonius de Dominis[37]
60. Andreas Dudithius
61. [Andreas] Dugonits[38]
62. Albertus Dürer, pater
63. Albertus Dürer, filius
64. Johannes Kupetzki[39]
65. Georgius Rakotzi senior[40]
66. Franciscus Rakotzi[41]
67. Franciscus Forgats[42]
68. Matthias ex Frehero[43]

69. Maximilianus Hell in veste Lapponica
70. Stephanus[44] ex Corpore Juris
71. Wladislaus, ex Corpore Juris[45]

1 Ld. az 1. sz. alatti irat jegyzeteit (A jegyzetben ott elmondottakat a későbbiekben nem ismételjük meg.).
2 Padányi Bíró Márton (1693—1762) veszprémi római katolikus püspök.
3 Bajtay Antal br. (1717—1773) erdélyi római katolikus püspök.
4 Csapó József (1734—1799) Debrecen város főorvosa, botanikus.
5 Daniel István br. (1684—1774) Udvarhelyszék főkirálybírája, a nagyenyedi református kollégium gondnoka, vallásos művek szerzője.
6 Desericzky Ince József(1702—1763) kegyesrendi szerzetes, történetíró.
7 Esterházy Miklós gr. (1582—1645) nádor.
8 Esterházy Pál hg. (1635—1713) nádor
9 Frank Bálint (1643—1697) szász királybíró, több történeti munka szerzője.
10 Giseke, Nikolaus (1724—1765) evangélikus szuperintendens, a németországi Sondershausenben. Neve azon a jogcímen került a magyar tudósok közé, hogy a Vas megyei Nemescson született, ahol hamburgi származású apja néhány évig evangélikus lelkész volt.
11 Horányi Elek (1736—1809) kegyesrendi szerzetes, az irodalomtörténész.
12 Hell Miksa (1720—1792) jezsuita szerzetes, csillagász.
13 Jessenius János (1566—1621), a besztercebányai születésű neves orvos, akit a cseh felkelésben való részvételéért II. Ferdinánd kivégeztetett.
14 A keresztnév helyét Ráday üresen hagyta. Valószínűleg az 1726-ban született Kalmár György nyelvészről van szó, akinek arcképe megjelent *Praecepta grammatica*... c. műve 1774. évi bécsi kiadásában.
15 Kemény János (1607—1662) erdélyi fejedelem.
16 Kitonits János (1560—1619) királyi jogügyi igazgató, neves jogász.
17 Koháry István gr. (1649—1731) országbíró, a költő.
18 Kovács György (1645—?) orvosdoktor, aki születése helyéről Tatai-Kovátsnak is írta magát.
19 Köleséri Sámuel ifj. (1663—1732) az erdélyi gubernium tanácsosa, orvos és természettudós.
20 Megyery Zsigmond br. (17. század) katolikus vallásos művek szerzője.
21 Mikoviny Sámuel (1700—1750) térképész.
22 Moller Dániel Vilmos (1642—1712), az altdorfi egyetem pozsonyi származású tanára.
23 Moller Károly Ottó (1670—1747) orvosdoktor, az előbbi unokaöccse, a Rákóczi-szabadságharc idején a fejedelem tábori orvosa.
24 Szenczi Molnár Albert.
25 Nádasdy Ferenc gr. (1623—1671), a kivégzett országbíró.
26 Oláh Miklós (1493—1568) esztergomi érsek.
27 Pálma Károly (1735—1787) jezsuita szerzetes, történetíró.
28 Páriz-Pápai Ferenc (1649—1716) orvos.
29 Rátkai György (1612—1666) zágrábi kanonok, aki többek közt a horvát bánok életrajzát írta meg.
30 Segner János András (1704—1777) a pozsonyi származású fizikus
31 Szegedi Kis István (1505—1572) reformátor.
32 Szelepcsényi György (1595—1685) esztergomi érsek.
33 Teleki József gr. (1738—1796) Ugocsa megye főispája, több munka szerzője.
34 Torkos József (1710—1791) evangélikus lelkész, soproni esperes, egyházi és történelmi munkák szerzője. (Vagy Torkos Jakab, 1711—1785, református püspök?)
35 Vergerius, Petrus Paulus (1349—1428?) olasz humanista és jogtudós, aki élete utolsó évtizedét Zsigmond magyar király udvarában töltötte.
36 Zrínyi Miklós gr. (1620—1664) a költő és hadvezér.
37 Dominis, Marcus Antonius de (16—17. század fordulója) spalatói érsek, aki pápa-ellenes munkája miatt az inkvizíció börtönében halt meg.
38 A keresztnév helyét Ráday üresen hagyta, de nem lehet vitás, hogy Dugonics Andrásról, az íróról van szó.
39 Kupezki, Johannes (1667—1740), a festő.
40 I. Rákóczi György erdélyi fejedelem.
41 II. Rákóczi Ferenc fejedelem.
42 Forgách Ferenc (1530—1577) a humanista történetíró.
43 Freher, Marquardus (1565—1614), a heidelbergi egyetem tanára, akinek Csehország történetéről

írt munkáját Ráday az 1. sz. iratban többször idézte. Hogy milyen jogcímen került a magyar tudósok közé, nem tudjuk.
44 A vezetéknevet elfelejtette kiírni Ráday. Lehetséges, hogy Werbőczit akarta írni, tévedésből, hiszen már az 56. szám alatt is említette. (Az 1. sz. alatti felsorolásban is kétszer említi, a 15. és a 17. sz. alatt.)
45 II. Ulászló király.

3.

[1770-es évek]

Ráday Gedeon kimutatása birtokában levő és még megszerzendő magyar történeti arcképekről

(Autográf: Ráday cs. lt. XIX. 1—4. sz.)

Eruditi Hungari, quorum imagines possideo, aut haberi possunt.

Reges

1. Sanctus Stephanus
2. Matthias Hunniades
3. Uladislaus II, ex nummo
4. Stephanus Bathori, rex Poloniae

Principes

5. Gabriel Bettlen
6. Michael Apafi

Palatini

7. Nicolaus Esterhazi
8. Paulus Esterhazi
8/a Johannes Drascovits[1]

Archiepiscopi, episcopi ac canonici

9. Marcus Antonius de Dominis, archiepiscopus Spalatensis
10. Nicolaus Olahus, archiepiscopus Strigoniensis
11. Franciscus Forgats, archiepiscopus Strigoniensis
12. Petrus Pazman, archiepiscopus Strigoniensis
13. Emericus Losi, archiepiscopus Strigoniensis
14. Georgius Lippai de Zombor archiepiscopus Strigoniensis
15. Paulus Hofman, episcopus Quuinqueecclesiensis
15/a Andreas Dudithius episcopus Quinqueecclesiensis

Magnates

16. Nicolaus comes a Zrinio
17. Comes Franciscus Nadasdi
18. Comes Adamus Forgats[2]

18/a Baro Sigismundus Megyeri
19. Comes Stephanus Kohari
19/a Comes Stephanus Csaki[3]
20. Baro Stephanus Daniel
20/a Stephanus Zitsi[4]
20/b Valentinus Balassa[5]

Theologi

21. Matthias Flacius Francovitzius Illyricus
22. Stephanus Szegedinus
23. Petrus Paulus Vergerius

Juris consulti

24. Stephanus Verbőtzius
25. Joannes Kitonits

Medici

26. Johannes Sambucus
27. Franciscus Pariz Papai
28. Georgius Kovats Tatai
29. Samuel Köleseri
30. Carolus Otto Moller
31. Doctor Herman, medicus Posoniensis[6]

Reliqui

32. Paulus Schalichius
33. Albertus Molnar
34. Georgius Ratkai lector[7]
35. Johannes Ragusseus
36. Matthias Belius
37. Innocentius Deseritius
38. Johannes Tomka Scaliki[8]
39. Paulus Raday

Pictores

40.[9] (38) Albertus Dürer
41. (39) N. Kupetzki[10]

Imagines extraneorum, in Hungaria tamen commorantium

42. (40) Simon Grynaeus rector scholae Budensis[11]
43. (41) Martinus Optinus[12] professores
44. (42) Johannes Piscator[13] Transsylvani
45. (43) Johannes Henricus Alstedius[14]

Imagines in Transsylvania reperibiles

46. (44) Valentinus Frank
47. (45) Georgius Haner[15]
48. (46) Bisterfeldius, extraneus quidem, sed professor in Transsylvania[16]

Imagines regum, natione Hungarorum, qui decreta condiderunt, sed ut videtur, tantum imaginariae

49. (47) Andreas primus
50. (48) Sanctus Ladislaus
51. (49) Colamannus
52. (50) Andreas II.

Regum exterorum

53. (51) Carolus[17]
54. (52) Ludovicus[18]
55. (53) Maria[19]
56. (54) Sigismundus
57. (55) Albertus
58. (56) Ladislaus[20]
59. (57) Ludovicus[21]

Austriacorum

60. (58) Ferdinandus[22]
61. (59) Maximilianus
62. (60) Rudolphus
63. (61) Matthias[23]
64. (62) Ferdinandus II.
65. (63) Ferdinandus III.
66. (64) Leopoldus[24]
67. (65) Carolus[25]
68. (66) Maria Theresia

Gubernatorum

69. (67) Johannes Hunniadis
70. (68) Michael Szilagyi

Imagines adhuc perquirendae, etquidem:

Poetae

71. (50) Janus Pannonius
72. (51) Johannes Sommerus[26]
73. (52) Franciscus Leonardus Szegedi[27]
74. (53) Johannes Bocatius[28]
75. (54) Alexander Cartesius[29]
76. (55) Georgius Thurius[30]
77. (56) Johannes Filitzki[31]
78. (57) Valentinus Balassa
79. (58) Petrus Benyitzki[32]
80. (59) — Listius[33]
81. (60) Leonardus Untzerus[34]
82. (61) Johannes comes Lazar
83. (62) —, author Metamorphoseos vinearum, Tokajiensius[35]
84. (63) — Mednyanszki[36]
85. (64) Pater Gyalogi[37]

1 Draskovich János gr. (†1648) Esterházy Pál és Draskovics a kéziratban tévesen, egyaránt a 8. számot kapta.
2 Forgách Ádám gr. (1601?—1681) országbíró.
3 Valószínűleg a Bethlen Gábor halála után a fejedelemségre is pályázó Csáky István gr. (1603—1662).
4 Valószínűleg Zichy István (1616—1693) tárnokmester, a grófi cím megszerzője.
5 Bizonyára a költő Balassi Bálint. — A 17-től 20-ig terjedő sorszámok között (az utólagos betoldások következtében) Ráday többször eltévesztette a számokat. A betűvel való jelölés tőlünk származik.
6 Nyilván Hermann András (1693—1764) pozsonyi orvos.
7 Olvasó kanonok.
8 Tomka-Szászky János (1700—1762) evangélikus lelkész, történész és geográfus.
9 Ettől kezdve Ráday az utólag beírt neveknek többször is már lefoglalt számot adott, s ezzel sorszámozása teljesen összekeveredett. Közlésünkben a zárójelbe rakott sorszámok az övéi. Ezeket a szöveghűség miatt közöljük.
10 Az N. elírás Johannes helyett.
11 Grynaeus Simon (1493—1541) 1521 és 1532 közt tanított a budai iskolában.
12 Opitz, Martinus (1597—1639) német költő, 1622—24 közt tanított a gyulafehérvári kollégiumban.
13 Piscator, Johannes (1546—1626), a herborni egyetem tanára.
14 Alsted, Johann Henrik (1588—1638) teológus, a herborni egyetem tanára, 1629 óta haláláig a gyulafehérvári kollégium tanára.
15 Haner György (1672—1740) az erdélyi szász evangélikus egyház püspöke, egyháztörténész.
16 Bisterfeld, Johann Henrik (1605—1655) természettudós, 1629-től haláláig szintén a gyulafehérvári kollégium tanára.
17 Károly Róbert.
18 I. (Nagy) Lajos.
19 Mária királynő, Nagy Lajos lánya.
20 V. László.
21 II. Lajos.
22 I. Ferdinánd.
23 II. Mátyás.
24 I. Lipót.
25 III. Károly.
26 Sommer János (1542—1574) német származású költő, 1570-től a kolozsvári unitárius iskola tanára.
27 Szegedi Ferenc Lénárt (1614—1675) egri püspök, egyházi énekek szerzője.
28 Bocatius János (1569—1621) kassai főbíró, poeta laureatus.
29 Nem tudtuk azonosítani.
30 Thuri György (élt a 16—17. század fordulóján). Tolnai iskolaigazgató, poeta laureatus.
31 Filiczki János (1580—1622) a sárospataki kollégium tanára, költeményeit latin nyelven írta.
32 Beniczky Péter (1603—1664) a magyar ritmusok szerzője.
33 Liszti László gr. (1628—1662) a Magyar Mars írója. (Keresztneve helyét Ráday üresen hagyta.)
34 Uncius (Untsch), Lénárt (†1571) erdélyi szász evangélikus lelkész, latin versek írója.
35 A név helyét Ráday üresen hagyta. Valószínűleg Matolay János, aki *Commentatio epistolica de vino Semproniensi* címen írt tanulmányt. (Megjelent Bél Mátyás Hungariae prodromus c. kötetében, 1723-ban.)
36 Mednyánszky Antal br. (†1796) latin nyelvű elégiák szerzője.(A keresztnév helyét Ráday itt is üresen hagyta.)
37 Gyalogi János (1686—1761) jezsuita szerzetes, latin nyelvű egyházi művek szerzője.

Kós Károly levelei Vincze Gézához

Közli: Sas Péter

(2., befejező rész)

14.

[Postai levelezőlap]

Kolozsvár, 1959. január 16.

Személyes dolgokról

Kedves Gézám!

Légy olyan jó és postafordultával írd meg nekem a Bartha Lajos címét. Olyan kedvesen és szeretettel üdvözöltek, hogy meg azt Neki is, a feleségének is köszönöm. Nem ósdi udvariasságból, hanem igazán őszintén, szívemből.

Tehát várom a címet és addig barátsággal és szeretettel ölel

Kós Károly

Kolozsvár, [1]959. I. 16.

Most éppen a leányom és unokám meg a piktor vejem van Bpesten sajnos, csak 3 napra. A fiaim (2 fiam) nemrégen jöttek haza a Szovjetből. Egyszóval ezen télen forgalom volt a családomban.

RÁDAY Gedeon gyűjt

lógiátlanítás célja az, hogy a mitológikusnak tartott forma mögött megkeresse az eredetinek feltételezett existenciális tartalmat s ezt az exisztencialista filozófia »fogalmiságában« (Begrifflichkeit) magyarázza. Nem térek ki most a mítosz ilyen értelmezésének vitatott voltára, s arra sem, hogy DIEM szerint (103. és k. lapok) BARTH a mítoszról és a mitikumról adott meghatározásával már régen (K. D. I. kötet) alapjában tette meghaladottá a mitológiátlanítás programját, s önmagát is élesen elhatárolta tőle. Műfaji tekintetben ugyanis jogosnak tartja annak megállapítását, hogy egyes bibliai iratok vagy részek mondai, legendás formájúak: ez a kérdés nem érinti ezek tartalmi állományát. Amint azonban a mítosz fogalmát vonjuk be, azonnal megváltozik a helyzet. »A mítosz a történetet mint olyat, tehát a bibliai elbeszélések különleges történetiségét is nemcsak hogy problématikussá teszi, de alapjában tagadja is, mert a mítoszként értelmezett kijelentés nem történeti esemény, hanem tér- és időnélküli állítólagos igazság, vagyis az ember alkotása volna« (K. D. I. 1. 346—347. lap). Ez a megállapítás, amely világosan mutatja a mítosz fogalmával való operálásban rejlő spekulatív vonás veszedelmét, valóban a kérdéssel kapcsolatos egyetlen helyes magatartásra utal: a teljes elutasításra. Ha belemegyünk akár magába a kérdésfelvetésbe is, attól kell tartanunk, hogy akár igennel, akár nemmel felelünk, már elismertük a jogosultságát (v. ö. LERLE, 112. jegyzet).

e) BULTMANN a keresztyén igehirdetés hitelvesztettségének tényéből indul ki. A diagnózis jó, de vajon az ajánlott segítség terápia-é, nem inkább »medicina peior morbo«? Egyrészt ugyanis az a káros következménye támad, hogy a római katolicizmus egyházi praxisában nagyon keserves és egy cseppet sem kívánatos reakciói jelentkeznek percről percre. Másrészt pedig az egész BULTMANN-kérdés mostani kiélezése igen alkalmas arra, hogy a keresztyénség hitelvesztettségének igazi okairól elterelje a figyelmet. Gondolok itt arra, hogy BULTMANN híveinek sikerült ma a nyugati protestáns teológiában egy egész sajátos helyzetet kialakítaniok. A »hivatalos« teológiai vélemény szerint az európai teológiának jó félévszázadra előre nincs és nem is lesz fontosabb kérdése a mitológiátlanítás programjában adott problémánál (v. ö Ök. Stud. 13. lap), s általában az a helyzet, hogy aki ma nem foglal állást így vagy úgy ebben a kérdésben, az nem is számít korszerű teológusnak, aki pedig ellene foglal állást, az általában fölényes kioktatásban részesül: »tanuljon még, s majd akkor megérti BULTMANN álláspontját«. Máskor is elég gyakran volt példa arra, hogy teológiai iskolák nagy port vertek föl és abszolutisztikus igényekkel léptek a teológiai közvélemény elé. De ezek akkor sem az egyház élő és egészséges voltának tüneteiként voltak elkönyvelhetők. Ma pedig, a keresztyénség már vázolt helyzetében, az egyháznak feltett súlyos kérdések láttán (gondoljunk EBELING fentebb idézett megállapításaira, a francia munkás-papok problématikájára, vagy az olyan egyházi hangokra, mint például EBERHARD MÜLLER: Die Welt ist anders geworden c. kis könyve, amely megdöbbentően mutatott rá arra, mennyire idegenül áll az egyház a kapitalista elnyomás alatt élő munkásság élethalál harcával szemben s mennyire nincs mondanivalója hívei számára ebben a kérdésben, sem igehirdetésében, sem szolgálatában, az utóbbiban még kevésbé stb.) komolyan fel kell tennünk a kérdést: vajon megengedhet-é magának ilyen luxust az egyház és a teológia? Hiszen világos, hogy az egyház megújulásán kívül más nem segíthet a keresztyénségnek visszaszerezni a világ előtt elvesztett hitelét.

De van még egy szempont, amely igen aggályossá teszi BULTMANN egész exegétikai munkásságát. BULTMANN igen nagy jelentőséget tulajdonít annak, hogy korunk filozófusai egyedül vele »tárgyalnak« a teológusok közül. Nem én teszem fel elsőnek és egyedül sem a kérdést BULTMANN-nak: mi az ára ennek a megtisztelő bizalomnak. Ez ugyanis nyilvánvalóan nem történhetik az evangélium tartalmának érintetlenül hagyásával. Vagy az a helyzet, hogy ezek a filozófusok tekintik őt csak filozófusnak, vagy pedig ők maguk jutottak túl a filozófia legitim határain s alapjában véve már szekuláris vallások papjaivá lettek. A keresztyénségnek s a teológiának viszont egyikre sincsen semmi szüksége, mert mindez megint csak összekeveri azokat a dolgokat, amelyeknek különválasztását éppen a szekularizáció kérdése annyira égető és kikerülhetetlen szükséggé tette. Hogy milyen engedményeket tett BULTMANN a filozófia, a szekuláris vallás felé, azt láttuk is. Az ő Krisztus-képe szerint Jézus olyan tanító volt, aki maga sohasem tartotta magát Isten fiának, semmi esetre sem gondolt szenvedéseinek megváltó erejére, egyáltalában nem beszélt sem a maga, sem a mások feltámadásáról. Mindezek a hellénista gyülekezet tudatában érlelődtek meg először emberi exisztenciájuk értelmezése során, majd csak mósodlagosan vonatkoztatták a történeti Jézus személyére. Az ő személyére azonban voltaképpen semmiféle hangsúly nem esik. A szűztől születés vagy a feltámadás tana csak mítikus formájú kifejezése annak a rendkívüli szerepnek, amit a hellénista gyülekezet tulajdonított neki. A *Neues Testament und Mythologie* végén BULTMANN Ján. 1 : 14-et idézi emelkedett szavak kíséretében. Az ember meglepetten kapja fel a fejét: a mondottak után aligha hinné, hogy BULTMANN szerint a megváltás lényege ebben foglalható össze: az ige testté lett. Sokkal inkább valami olyasmire várna, hogy a történeti Jézus *kerygma*-vá szublimálódott. Míg az egyház embere BULTMANN gondolatmenetén végighalad, egyre inkább azt látja, hogy abból, ami a keresztyénség után végül is megmarad, a hitről mondott minden impozáns beszéd ellenére is éppen az ige élő ereje halt ki: az evangéliumnak az a megdöbbentő üzenete, hogy Isten valóságosan belépett az ember történetébe, nem eszméket keltett az emberben önmaga értelmezésére, hanem önmagát adta oda az embernek reális megoldásul. Ha a mitológiátlanított *kerygma*-t nézzük, akkor el tudjuk gondolni, hogy a ma emberének könnyebbé válik ennek az elfogadása, de vajon érdemes-e még akkor egyáltalában keresztyénné lennie? Hiszen az így értelmezett keresztyénségnél sokkal erőteljesebb, becsületesebb, őszintébb megoldás még az exisztencialista filozófia is. Úgy tűnik fel, hogy BULTMANN számára az ige megértése »exisztencialista« (existential), de nem »exisztenciális« (existentiell) úgy — ha az ő finom megkülönböztetésével akarunk élni. Amint az ember az ő írásait olvassa, minden csoda szertefoszlik és minden, ami észszerűtlen, mítosznak minősül; de csak azért, hogy helyet adjon egy mindennél érthetetlenebb csodának és egy mindennél valószerűtlenebb mítosznak: annak, hogy a közel kétezer éves keresztyénség egész életének alapja bizonytalan mesék, kósza képzelődések és kusza álmodozások szeszélyes szövedéke. De ez a csoda nemcsak érthetetlen, hanem értelmetlen is, s ez a mítosz nemcsak képtelen, hanem erkölcstelen is.

10. A német teológia néhány más herméneutikai tünete
Az Ökumené herméneutikai fáradozásai

BARTH és BULTMANN ma éles vitában áll egymással, s ez a vita szokás szerint néha igen erősen veszi igénybe a fölényeskedés eszközeit is. Sajnos, az európai keresztyénség, közelebbről a protestantizmus tartalmi vonatkozású hitelvesztettségének kérdésén ez nemcsak hogy nem segít, de csak súlyosbítja a problémát. Az egyház elesettségének és válságának súlyos tünete az, hogy két ilyen méretű teológusa, akik mindketten az egyház teológusának vallják magukat s céljuknak azt ismerik, hogy a ma embere számára tegyék megfoghatóvá az ige üzenetét, egymás ellen fordul, a helyett, hogy együtt tudnák keresni a kibontakozás útját. Mi úgy láttuk, hogy mindkettőjük esetében a filozófiához való viszonyuk vált kérdésessé. Nagyon merész általánosításban, inkább csak a plasztikitás kedvéért, valami ilyesmit merne mondani az ember jellemzésükre: BULTMANN úgy exegetál, mintha az 1. Kor. 1 : 18. nem volna benne a Bibliában. BARTH viszont tudja, hogy benne van, de úgy gondolja, hogy rá nem vonatkozik.

Az újkorra nézve a német hermeneutika kérdéseivel foglalkoztunk, mert legnagyobb részben innen kapott indítást az egész protestáns teológia ebben a korszakban. Most még egy pillantást vetünk a német nyelvű

teológiai irodalomra ebben a vonatkozásban a legidőszerűbb helyzetet véve szemügyre.

BULTMANN programjának hatása két irányban jelentkezik veszedelmesen. Az egyik a svájci liberális teológus FRITZ BURI álláspontja (Ök. Stud. 12. lap): ő a BULTMANN-féle program következetes továbbviteleként a teológia kérygmátlanítását is követeli. Hiszen még BULTMANN is beszél Istennek a Krisztusban elvégzett váltságmunkájáról, ez pedig szerinte a mitológiába való visszaesés, mint ahogy a kerygma maga is egy következetlenül megtartott mitológiának a végső maradványa. »A homály ott mutatkozik főképpen láthatóan, ahol BULTMANN azt mondja, hogy a Föltámadott csak az igehirdetés szavában találkozik velünk. Ennek következetesen így kellene hangzania: az üdvtörténés sem az Újszövetségre vagy a Bibliára, sem a keresztyén gyülekezetre nincs korlátozva. Az üdvösség nem tapad a történelem egyetlen pontjához...« (Ök. Stud. i. h.). A másik oldalon nem térek ki a pozitív teológia legfőbb képviselőjére, STAUFFER-re, mert az ő álláspontja bizonyos katolicizáló tendenciáit leszámítva, egészében nem tekinthető túlzónak. Inkább az olyan egészségtelen visszahatásokról szólnék egy néhány szót, amelyekről EBELING tájékoztat (2. és köv. lapok). REISNER mindenféle történeti kutatást és kritikai módszert áltudománynak s végül sátáni csalásnak bélyegez. ECHTERNACH pedig az egyház számára szó szerint kötelező, tévedhetetlen írásszövegnek a Luther-fordítást tartja. A mai német revíziót olyan bűnnek tartja, hogy kezdeményezői és végzői már ezzel a tettükkel extra ecclesiam helyezték magukat. Az eredeti szöveghez való visszatérést pedig olyan egészségtelen, »áttörési kísérletnek« minősíti, amely a szöveg mögött akarja helytelenül keresni a kijelentést. — Sajnos, olyan neves teológus is, mint ASMUSSEN, megdöbbentően primitív módon nyilatkozik a kérdésben, mintha mindenféle kutatástól eleve féltené a Bibliát. Így egyelőre csak reménykedni tudunk abban, hogy a német egyházak a vajúdás fokozódó tünetei között végül is megtalálják az exegézis terén azt a megoldást, amelyben annyira reménykedett a német hitvalló egyház a hitlerizmus ellen folytatott hitbeli küzdelme s ezzel járó teológiai tisztázódása során.

Ez a reménységünk a földkerekség bármely pontján élő evangéliumi keresztyén egyházra nézve sem alaptalan. Ezt éppen az írásmagyarázatnak az a jellegzetes helyzete mutatja, amely a világ evangéliumi keresztyénségének munkaközösségében, az ökumenikus mozgalomban s ennek mai állásában szemlélhető. Tudjuk, hogy még 1949-ben az oxfordi Wadham-College-ban tartott ökumenikus konferencia igen figyelemreméltó módon mondotta ki az írásmagyarázatnak azokat a közösen vállalt alapelveit, amelyeket az ökumenikus közösség minden tagegyháza elfogadott (Die Bibel und die Botschaft der Kirche an die Welt, ld. a felsorolt irodalmat). Itt jut kifejezésre a tagegyházak képviselőinek az az öröme is, hogy ezeknek az alapelveknek a rögzítésében reménységen felüli egység mutatkozott meg közöttük mindjárt az első pillanatban. — Már említettük a magyarországi ökumenikus tagegyházaknak e téren létrehozott fáradozását (Egyház a világban, PÁKOZDY herméneutikai tanulmánya). Most csak annyit szeretnék ehhez hozzáfűzni, hogy az 1954 nyarán Evanstonban tartott világgyűlésen a jelentésekből következtethetően világosan megmutatkozott a Szentírás igéjének középponti jelentőségre való jutása az ökumenikus munkában. De másfelől az egyes tagegyházakra már a főtéma megfogalmazása is azzal a következménnyel járt, hogy a teljes Írás középponti mondanivalójára irányította a figyelmüket. Végül pedig mindazok, akik szemmel tartották a magyar evangéliumi egyházak ökumenikus tanulmányi munkájának menetét, tisztán kivehették: milyen mértékben mélyítette el, tette biblikusabbá igeszemléletünket az, hogy éppen az evanstoni főtéma körül folyó teológiai, főként exegétikai munkálatok során megtanultuk az Írás üzenetét a hit és reménység feszültségében, az ígéretek és beteljesedésük reális összefüggésében érteni.

(Folytatjuk)

Varga Zsigmond J.

Ráday Gedeon élete és munkássága

Kazinczy Ferenc, mikor megírta emlékeit Ráday Gedeonról, azzal okolta meg, hogy eljön még az idő, mikor késői nemzedékek lázasan kutatnak majd, hogy minél többet tudjanak meg róla. Kazinczy jóslata napjainkban vált valóra, mikor az irodalomtörténeti kutatás egyre nagyobb figyelemmel fordul Ráday Gedeon munkássága felé. Ráday valóban egyike a XVIII. század legjelentősebb magyar alakjainak. Híres könyvgyűjtő, nagy hatású irodalmár és szenvedélyes éremgyűjtő. Jelentős szerepe volt kora református egyházpolitikájában, ami pedig szorosan összefügg az egész akkori magyar politikai élettel, melyben közvetlenül is részt vett, mint megyei követ. Az ifjúságára és külföldi tanulmányútjára vonatkozó anyag pedagógia-történeti szempontból is érdekes.

Ráday Gedeon 1713. október 1-én született. Fia volt Ráday Pálnak, aki Rákóczi diplomatája, titkos kancelláriájának vezetője és publicisztikájának irányítója, a szabadságharc bukása után pedig itthon a protestánsok vezéralakja volt. Mikor Gedeon született, apja akkor kezdi meg harcát a változott körülmények között a protestáns vallásszabadságért, ami egyúttal a nemzeti ellenállás egyetlen lehetséges formája ebben az időben. Gedeon már gyermekkorában olyan légkörben él, ahol féltve őrzik a magyar vallásszabadság és Rákóczi függetlenségi harcának emlékét, Rákóczi leveleire pedig külön gonddal vigyáznak a családi levéltárban. Ráday Gedeon édesanyja Kajali Klára, életben maradt testvérei Eszter és Pál. A család a nógrádmegyei Ludányban, Pécelen és Losoncon lakott, Gedeon gyermekéveit itt töltötte, mélyen vallásos környezetben.

Ráday Pál jól látta, hogy a politikai életben csak a teljes behódolással lehet érvényesülni, ezért határozta el már előre, hogy fia »erejét egészen a nemzeti művelődésnek fogja áldozni« — mint Kazinczy említi — és így irányította egész nevelését.

Tízéves korában a pozsonyi evangélikus gimnáziumba küldte, mely a pietizmus friss és modern pedagógiáját képviselte. Bél Mátyásnál, kora kiváló tudósánál lakott, aki nagy hatással volt rá és nagyon szerette. Ráday Gedeon Pozsonynak köszönhette német és latin tudását s jó általános műveltségét, ami képessé tette arra, hogy apja korán külföldi tanulmányútra küldje.

Ráday Pál már 1727-ben, amikor Gedeon még csak 14 éves, tanácsot kért Bél Mátyástól, Kármán Andrástól, a költő nagyapjától, aki éppen külföldi tanulmányúton volt és Gyöngyösi Páltól, a száműzött kassai lelkipásztortól, az odera-frankfurti professzortól. Végül is úgy döntött, hogy Odera Frankfurtba küldi fiát. Erre pedig legfontosabb érve az a régi, még a fejedelem diplomáciai szolgálatában keletkezett barátság volt, mely őt Jablonski Ernest Danielhez, a porosz udvari lelkészhez fűzte, aki mint befolyásos udvari ember, alkalmas volt arra, hogy a külföldre kerülő fiatal fiú támasza legyen. Olyan ember keze alá, aki évekig volt a Habsburg-ellenes politika bázisa a Rákóczi-korban.

Míg ilyen tervezgetések folynak, Gedeon éli a pozsonyi diákok életét, nagy verekedés főhőse lesz, és Beer Vilmos rektor szigorú levelet ír apjának fia konokságáról. Az utazás egyre halasztódik, közben Gedeon megnő, és az 1728—29-es országgyűlésre bejár meghallgatni hitsorsosai küzdelmét, akiket fenyegetéssel akarnak rákényszeríteni a Mária-esküre. Mindez nem maradhatott hatás nélkül a 15 éves fiúra. Több országos méltóság ismeri meg itt Ráday Pál fiát, akit egyébként tanárai — még a rektor is — nagyon dicsérnek. Szerénység és tehetség jellemzik már ekkor is. Ebben az időben kerül szorosabb kapcsolatba a Drezdából haza-

tért Mányoki Ádámmal, a híres festővel, apja barátjával, aki meg is festi, a család többi tagjával együtt. Mányoki — miután látja, hogy Magyarországon nem tud megélhetéshez jutni, bár Ráday Pál is sokat próbált érdekében, — visszamegy Németországba és Ráday vele küldi ki a fiát. A haditanács sok nehézséget támaszt, mert nem hajlandó Gedeonnak passzust adni, de 1731. május 2-án végre elindulhatnak.

Ráday Gedeon előbb Berlinben tölt egy évet, Jablonski tanácsára, a »Joachimicum Gymnasium«-ban, hogy a frankfurti egyetemre előkészüljön. Hiába igyekszik erről lebeszélni Ráday Pált egyik patronált frankfurti diákja, Varga István, elmondván, hogy Berlinben a diákok züllöttek, »verekedősök, kardosok«, a jogprofeszszor pedig »aluszékony«.

Poroszország ebben az időben szerveződik nagyhatalommá, a szigorú és takarékos I. Frigyes Vilmos keze alatt, aki minden erejét a hadseregre költi. Magyarországról is toboroztat huszárokat, és Gedeon örömmel találkozik velük odakint, mert a tisztek közül többeket is ismer, sőt a toborzó zászlóssal, Makkai Pállal levelet is küldhet haza. Berlinben sikerül bejutnia a trónörökös, II. Frigyes eljegyzésére és a porosz előkelőségek, apjára emlékezve, nagy barátsággal kezelik. Ráday Berlinben elég változatos anyagot hallgat: teológiát, régiségtant, logikát, egyházi, világi és politikai történelmet, stílus- és szónoklattant. Ezenkívül privát órákon franciát, rajzot és táncot tanul.

Gedeont 1732 húsvétján vitte át Jablonski Frankfurtba és ott már önálló emberként rendezkedett be. Tanulmányai — a magyar köznemesi hagyományoknak megfelelően — főleg jogiak, mint diáktársának, Szilágyi Sámuelnek, a későbbi bécsi református ágensnek Ráday Pálhoz írt leveléből látható. A frankfurti egyetem kálvini irányú volt, sok magyar és főleg erdélyi peregrinus diák látogatta. Az egész akkori német nevelést két tényező szabta meg: a hallei racionalizmus és a hallei pietizmus. Hatásukra a porosz iskolák az akkori legmodernebb tudományt képviselték, sokoldalú, gyakorlati embereket neveltek, így Odera Frankfurt is, melyet a nagy jogtudós, Heineccius tett híressé.

Ráday tehát jogi műveltséget és francia nyelvtudást szerzett Németországban: Jablonski és Szilágyi dicsérik feltűnő tehetségét. Már itt megkezdi a könyvek gyűjtését is. Tanulmányútja nagy áldozatot jelentett a családnak, sokszor kellett kölcsönt felvennie, mert a levelezés és a pénzküldés igen körülményes volt. Az elszámolásokból pontosan megállapíthatók kétévi peregrinációs költségei: 4000 tallér, vagyis kb. 40 hl tokaji aszúbor. Tanulmányait apja hirtelen halála (1733. május 20.) szakítja meg, aki nem érhette meg fia hazatérését.

Ráday Pál halála után Rádayné veszi át a gazdálkodást, s viszi egészen 1741-ben bekövetkezett haláláig. Pál Pozsonyban tanul, Eszter Erdélyben van férjével, Teleki Lászlóval, Gedeon pedig anyjának segít a birtokok kezelésében és megteszi első lépéseit a megyei életben. Gyakran megfordul Pozsonyban, sőt Bécsben is. Szilágyi Sámuellel, a bécsi ágenssel tartja a régi barátságot, az ő segítségével sikerül lehozatnia könyveit Frankfurtból, 1735 őszére. Könyvtára, valamint nagy olvasottsága korán tekintélyt szerez neki. Közben eljegyzi a borsodi köznemesi családból származó Szentpétery Katalint, és esküvőjét 1737. február 25-én tartja meg. Házasságából négy gyermeke született, de csak az 1745-ben született Gedeon maradt életben.

1737 után már irodalmi téren is tevékeny. Nemcsak arról a néhány korai verséről tudunk, amit később kiadott, hanem sok egyéb, szemérmesen titkolt költeményéről is: Rosos János, öccse preceptora még Szilágyi Sámuelnek sem meri őket megmutatni, míg Gedeon arra engedélyt nem ad. Szászky Tomka János pozsonyi professzor viszont elragadtatva ír Ráday magyar verseiről, és mintákat kér tőle a ritmusos magyar verselés törvényeinek megállapításához, amire ő a leghivatottabb. »Mert a Te feladatod, Uram, hogy a magyarok számára a verselés törvényeit megszabd« — írja a 25 éves Gedeonnak, már 1738-ban. Ez a rímes-mértékes verselés első diadala hazánkban. Rövidesen mint könyvkiadó mécénást is látjuk, többek közt régi tanítómestere, Bél Mátyás is hozzáfordul, »Breviarium rerum Hungariae« c. munkája ügyében, 1741-ben és később hálásan emlékezik meg bőkezűségéről, a haza műveltei nevében.

Egyházi ügyekben elvárják tőle, hogy apja nyomdokain haladjon. Szilágyi ágensi fizetése ügyében eljár az egyházkerületeknél és egyházi munkák kiadásáról tárgyal. Gyürky István, a dunamelléki egyházkerület főgondnoka, már 1740-ben arról ír neki, hogy betegsége miatt rövidesen leteszi tisztségét s szeretné, ha Ráday volna az utódja, »örömem lévén mindenkor azon, ha az én istenem házában néhai nagy szolgának törsökéből ki nyőtt nagy reménségű vesszőszál, jó Úr Öcsém olly oszlop lészen, akihez az Isten ügyét támaszthassuk«. A kerület már 1741-ben beválasztja a királyné koronázására menő protestáns deputációba, amikor először vesz részt az országgyűlésen, mint Pest megye követe.

A politikai életben Ráday igen tartózkodó volt. Barátja, Szilágyi hiába igyekszik ambícióit felkelteni az udvari élet iránt. Végül is a nevében kérvényt ad be címzetes consiliariusságért, 1744-ben, azzal az indokolással, hogy jobb, ha minél több református szerepel a magasrangúak között. Ráday felháborodása óriási, a kérvényt azonnal visszavonatta. Megyei tisztséget viszont szívesen vállalt és három országgyűlésen képviselte Pest megyét, Mária Terézia uralkodása alatt, 1741, 51 és 64-ben. Ezen az utolsón történt — Kazinczy elbeszélése szerint —, hogy bizonyos fejedelmi önkényeskedések ellen senki sem szólalt fel, mert a tekintélyesebb követeket megfenyegették, mire a megrökönyödött fiatalság azt kiáltotta, hogy Ráday kíván szólni, ő pedig kénytelen volt felállni és úgy beszélni, ahogy szíve és magyarsága diktálta. Nem csoda, ha az aulikus körök mindig tartottak a visszavonult nagytekintélyű Rádaytól, és ha magyar részről valami fontosabb névtelen röpiratot jelentettek, mindjárt őrá esett a gyanú. Két ilyen esetről is tudunk, egyízben pedig fel is jelentették »rebellióért«.

Az 1750—60-as éveket főleg birtokai fejlesztésének szenteli. Mindennapi élete a földbirtokos megyei nemes élete. Öccse halála — 1746 óta — ő irányítja az egész, sokfelé aprózott családi birtokot, sokat utazik, és még többet levelez intézőivel. A Rádayak gazdálkodása a középnemesi birtokok átlagánál fejlettebb fokon álló és sokoldalú volt. Emellett Ráday jogi ügyekben is szaktekintély, mint apja volt: birtokperekben sok tanácsot ad, és rokonai gyakran kérik fel ügyeik intézésére. 1763—64-ben építi a péceli barokk kastélyt, mely rövidesen híressé vált könyvtártermével és freskóival. Ettől kezdve állandó lakóhelye Pécel lesz, de sokat tartózkodik Pesten is, ahol hivatali ügyeit intézi a megyénél.

Közben állandóan gyűjti az értékeket: könyvtárának és kéziratainak híre eljut Erdélybe is, innen főleg régi magyar könyveket kap. Ezzel távolabbi célja is van: már 1754-ben hallunk Szilágyi Sámueltől arról a tervéről, hogy magyar antológiát ad ki. Mikor azonban Bod Péter a Magyar Athénas tervével hozzá fordul, egy évvel később, lelkesen mond le a kezdeményezésről, és régi magyar könyveivel támogatja célja elérésében.

Éremgyűjtői munkássága meglehetősen ismeretlen, maga a gyűjtemény a Nemzeti Múzeumba került. Itt csak két tényt szeretnék kiemelni: egyrészt azt, hogy nagyon komoly áldozatokat hozott érte (egyedül a frankfurti Rotschildtól közel 1000 forint értékű érmét vásárolt 1781-ben) — másrészt azt, hogy elsősorban a régi magyar pénzek érdekelték. A református lelkészek és tanítók sokat küldözgettek neki, és jellemző, mennyire el van keseredve, mikor büszkeségeit, egy Szt. István- és egy Salamon-pénzt a császári gyűjteménynek kell átadnia.

Ráday Gedeon, mint édesapja, szintén jelentős szerepet vitt egyházának szolgálatában, de a változó körülményekhez alkalmazkodva. Míg ugyanis apja szinte a generális curator szerepét töltötte be és a reformátusok az egész országból hozzá fordultak panaszaikkal, — addig fia idejében már rendes ágensi hivatal működik a kormányszékek mellett, ahová a felek közvetlenül for-

dulhatnak. Ráday a dunántúli kerület főgondnoka volt, annál érdekesebb tehát, hogy gyakran intézi a dunamelléki egyházkerület ügyeit is: Virág Mihály superintendens például rendszeresen neki küldi el az ágens fizetését a kerület részéről, 160 forintot évente, amit ő továbbít. Azt, hogy az országos vallásügyekre is nagy befolyása volt, nem valami tisztségnek, hanem tekintélyének és az ágensekkel való személyes kapcsolatának volt a következménye, akik vagy barátai voltak, mint Szilágyi Sámuel, — vagy patronáltjai, mint Nagy Sámuel, aki fia mellett nevelősködött, ágens korában pedig legfőbb könyvbeszerzője volt. Minden jelentősebb esetet, rendeletet jelentenek, minden fontosabb aktát megküldenek neki és tanácsát kérik. Egyházi hivatalát nagyon komolyan veszi; felesége panaszkodik egyszer, 1775-ben, hogy betegen is el akar menni egy egyházi gyűlésre, »ha mindgyárt meghal is aztán«. Áldozatkészségével léptennyomon találkozunk: sok diákot támogat külföldi tanulmányaiban, itthon pedig gyakran tesz nagy adományokat a pataki vagy losonci iskolának.

Különösen érdekes Ráday egyházpolitikai szerepe 1781—82-ben, a Türelmi Rendelet által teremtett új helyzetben. Egyetlen fia, Gedeon, Bécsben van, mint a protestáns deputáció egyik tagja, és gyakran jár kihallgatásra a császárhoz, a protestáns panaszok és kérések ügyében. Minderről apjának számol be szinte naponta, az pedig állandó tanácsaival irányítja a küldöttség munkáját, sőt egyideig ő előlegezi a deputációs költségeket is, míg a kerületektől összejön a pénz. Mikor felmerül a kérdés; hogyan köszönjék meg a Türelmi Rendeletet, Ráday az, aki tanácsokat ad a kinyomtatandó emlékirat tartalmára, nyelvére, sőt címére is, amit a deputátusok meg is fogadtak. Levelei érdekes bizonyítékai a magyar protestánsok jogi gondolkodásának, mely a Türelmi Rendelet felvilágosodási eredetére nem nézve, továbbra is a régi, protestánsok mellett hozott, vallásügyi törvények alapján áll követeléseiben. A protestánsok sorsdöntő kérdése volt akkor, hogyan védjék ki a Türelmi Rendelet visszavonására irányuló, a megyei ellenállás mezébe burkolt követeléseket? A közel 70 éves Ráday a pesti megyegyűlésen harcol a többi protestánssal együtt és büszkén írja fiának, hogy sikerült megakadályozniuk, hogy a megye egyhangúan tiltakozzék a rendelet ellen. Ő írja meg fiának Bécsbe az itthoni hangulatot, az ellenszegülők érveit és meg is felel rá, pontokba szedve, leszögezve ezzel a protestánsok politikai álláspontját a klérus alkotmányos-színű ellenállásával szemben.

Fontos kérdés volt a tanügyi reform ügye is: hogyan tarthatnák meg a református iskolák »a religionális libertast«. Erről levelez Mihályfalvi ágenssel, beválasztják az iskolaügyi deputációba, fel is megy Pozsonyba, sőt Teleki Józsefet is hívja, mert csábító lehetőséget lát arra, hogy Erdéllyel együtt »az két hazában az studiumokra nézve uniformitást hozhatnánk be«. Pontokba szedve küldi el a »normális iskolák«-ról írt véleményét, majd fia hívására, úgy látszik, felmegy Bécsbe, a pápa bevonulására, miközben siet beszerezni a pápa látogatásáról írt felvilágosodott szellemű röpiratokat.

Mikor II. József bizonyítani akarja, hogy felvilágosult államában a protestánsok egyenjogú alattvalók, s címekkel és ranggal jutalmazza a vezető protestáns családokat, akkor elsők között a Rádayak kapnak bárságot, 1782-ben, 1790-ben pedig, Lipót koronázásakor, grófságot. A jozefinizmus politikáját a Rádayak elsősorban a protestánsok javára tett rendelkezéseiből ítélték meg és ez a magyarázata, hogy — bár az erőszakos germanizáló törekvésektől tartottak — mégis a felvilágosult abszolutizmus támaszaivá lettek. Ebben nem álltak egyedül, mert a kor vezető szellemiségei közül többen, mint Kazinczy is, ugyanezt az álláspontot képviselték.

Az 1787—92-es évek jelentik Ráday Gedeon nemzeti szempontból legjelentősebb munkásságát: aktív irodalmi tevékenységét. Ifjúkorától kezdve verselt, mint maga mondja Kazinczynak, és valóban, már az egyik frankfurti levél hátán olvashatók korai próbálkozásai. Külföldi útja azért is nagy jelentőségű, mert ő hozta onnan magával a nyugat-európai versformákat. »Tavaszi estve« c. verse 1735 körül első rímes-mértékes versünk. Az említett versformák meghonosodtak, nevüket róla kapták: »Ráday-rím«. Verseit csak élete utolsó öt évében közölte, de egész életén át foglalkozott költészettel, ha erről hosszú évtizedekig — Szászky-Tomka lelkes biztatásaitól egészen a Magyar Museum megjelenéséig — nem is hallunk. Költeményei közül 42 maradt ránk nyomtatásban, jórészük töredék, ezenkívül néhány most előkerült kézirat. Ráday irodalmi működését azonban nem a költeményei teszik fontossá irodalmunk történetében, hanem az a munkássága, amit Orczy Lőrinc úgy jellemzett, hogy Ráday »a magyar litterátusok attya«.

Igazi »poeta doctus«. Műveltsége, kifinomult ízlése nagy tekintélyt ad neki. Több fiatal író a színházban próbál vele megismerkedni, mások műveiket küldik el neki, hogy mondjon véleményt róluk. Ezt teszi Rinóti János kecskeméti tanító már 1761-ben, majd a 80-as években Kazinczy, Batsányi, Horváth Ádám, Édes Gergely és mások is. Ráday valóságos irodalmi és tudományos központ, az egész országból értesítik az írók munkájukról, Pozsonyból éppúgy, mint Marosvásárhelyről. Támogatja Révait Pozsonyban, a Magyar költeményes gyűjtemény kiadásában. Figyelemmel kíséri a Révai által szerkesztett pozsonyi Magyar Hírmondó sorsát. (Unokái preceptora, Gyarmathy Sámuel, helyettesíti is Révait a lapszerkesztésben, miután ez a rendházba való erőszakos visszavitele elől Bécsbe szökik.)

Ráday irodalmi tekintélyét legjobban az mutatja, hogy egyes művek kiadása felől ő rendelkezik. Főleg Zrínyi és Gyöngyösi új kiadásának terve foglalkoztatja. Ő bízza meg Szerentsi Nagy István győri lelkészt Gyöngyösi összes munkáinak jegyzetes kiadásával, sőt életrajzi bevezetést is ígér hozzá, de a Gyöngyösi-rajongó erdélyi professzorok, Zilai és Kovásznai könyörgésére később nekik adja át. Ezt a szuverén módon való rendelkezést pedig nemcsak az magyarázza, hogy a régi nyomtatott, vagy kéziratanyagot ő bocsátja a kezükre — bár ez is nagyon jellemző, hiszen némelyikről még csak nem is hallottak —, hanem inkább azért, mert megbízása szellemi támogatását is jelenti, nélkülözhetetlen irodalomtörténeti jegyzeteivel együtt. A kiadók nyelvészeti kérdéseire állandóan válaszol, amit nem győznek eléggé megköszönni. A Gyöngyösi kiadás Kovásznai halála miatt ugyan soha nem készülhetett el, de Zrínyi »Ne bántsd a magyart«-ja Rádaynak köszönhette új erdélyi kiadását.

Irodalmi tevékenységének új tere nyílt 1788-ban a kassai Tudós Társaság megalakulásával és a Magyar Museum megindulásával. Neki is volt egy hasonló terve, de most is örömmel mond le a kezdeményezésről, mint Bod Péter esetében, sőt saját tervét is elküldi a társaságnak. A Museum két főirányítója, Batsányi és Kazinczy nagyon hálásak neki, hogy elvállalta a gyámkodást lapjuk felett. Nagy tapasztalata és tudása óriási hasznot jelent a Museumnak: minden szám az ő kezén megy át, ő gondoskodik correctorról Földi János személyében, de ígérete szerint maga is átjavít minden számot. Kihagy, vagy egészen átír egyes részeket, gyakran megfelelőbb idézetet tesz be, és némelyik számot szinte egészen ő állítja össze. Batsányi be is vallja, hogy a Museum Bevezetését ki sem eresztette volna kezei közül, ha nem tudta volna, hogy munkáik a nyomtatás előtt Rádayhoz kerülnek. Ha a szerkesztők nem tudnak megegyezni, őt kérik fel döntőbírónak. A Museum adminisztrációs teendőit is ő intézi. Amikor Kazinczy új lapot indít, az Orpheust, Batsányi, aki egyáltalán nem örül ennek a fordulatnak: Rádaynak panaszolja egy nemrég előkerült levelében: »maholnap több író lesz, mint sem olvasó«. Ráday azonban pártatlan maradt és mindkét lapot támogatta írásaival és tanácsaival egyaránt. Batsányi még Kassáról is küldözgeti neki a Museumot javításra, Kazinczy Orpheusának pedig ő a fő munkatársa és féligmeddig szerkesztője is.

De nemcsak saját munkáival támogatja őket, hanem más írók beszervezésére is törekszik. Így kapcsolódnak be az erdélyi írók — Aranka György, Kovásznai Sándor, Zilai Sámuel — a Museum táborába. Kéziratait Rá-

day továbbítja a szerkesztőknek, ha pedig nem neki küldik, tőlük akkor is hozzá kerül kritikára.

Ő a Museum és az Orpheus leglelkesebb terjesztője: Erdélybe már előre megküldte a Museum Bevezetését, az egyes számok árával neki számol el Zilai, nem egyet ajándékba is küld erdélyi ismerőseinek, akik kérésére részletes kritikát írnak azokról.

Rádayt nem múzsája, hanem nagy tudása, széles látóköre és kifinomult ízlése tette az irodalmi élet vezéralakjává. Így dönt el néhány fontos irodalmi kérdést maradandó érvénnyel, mint például a »Leoninus«-nak nevezett tetszetős, de üres verselés kritikájának, vagy a nyelvújítás helyes és helytelen módjának a problémáját. Céljai, ízlése Kazinczyban él tovább és így hatása saját életén messze túlterjed.

Nagy pártfogója a magyar színjátszásnak, még Erdélyben is hallanak arról, hogy Ráday »magyar játéknéző hely« felállítására törekszik. Ezt a munkát unokája, Pál folytatja nagy lelkesedéssel — családjának egyetlen tagja, aki némileg megértette az irodalom és művészet iránti szeretetét, mivel jórészt nagyapja mellett nevelkedett.

Az öreg Ráday Gedeon ugyanis otthonában meglehetősen egyedül állott ezzel a lelkesedésével felesége halála óta. Menyével való ellentétei, aki könyvgyűjtését és irodalmi működését egyaránt fölöslegesnek tartotta, sok keserűséget okoztak neki. Családja nem tudta megérteni, hogy ő azzal minden udvari címnél marandóbb emléket állított a családnak nemzete történelmében. Csak a különcöt látták az öreg tudósban, aki szórakozottságában másnak címezi a levelet és aki fiának esküvőjén majdnem botrányt okoz, mert ünneplő ruhájához elfelejti a parókáját feltenni, és így a Kazinczy által többször is említett tükörfényes koponyájával lép ki a vendégsereg fogadására. Az esetről még húsz év múlva is beszéltek.

Ráday jelleméről szólva, ki kell emelni emberségét és jószívűségét: nem engedi, hogy jobbágyait a gazdatisztek megbotoztassák, és mindig bőkezű azokhoz, akik segítségét kérik. Másrészt viszont hirtelenharagú ember és 1785-ben bírósági ügy lett abból, hogy egy németet pofonvágott, mert egyik könyvét nem akarta visszaadni. Szerénysége és szemérmessége közismert volt, jórészt ezért nem engedte meg, hogy legtöbb verse alá a nevét kiírják, mint hogy könyvei sarkába is csak apró monogramját tette bele. Visszahúzódó szerénysége azonban káros is volt, mert a kezdeményezésre szinte képtelenné tette s így is sok szép terve évtizedeket késett, ha végleg el nem maradt. Öregkorában csak úgy ontja magából a különféle munkák terveit, de Kazinczy szerint »Briareusi kéz kellett volna arra«, hogy valóra váltsa őket, mert ekkor már sokat is betegeskedik. Örök kár például, hogy a régi magyar írókról írt jegyzeteinek csak töredéke jelent meg, vagy maradt fenn egy-egy könyv elé jegyezve — a többi odajutott, ahová legtöbb kézirata: halála után a család megsemmisítette.

1792. augusztus 6-án halt meg Ráday Gedeon, 79 éves korában. Országos tekintélyére jellemző az a pár szó, amit Teleki László írt halálára és befejezésül mi sem mondhatunk többet: »Díszes öregségre terjedett élete, ártatlansággal töltött napjai, egész életében a tudományok, vallás és haza dolgai körül való fáradhatatlan munkássága, és végre tsendes és keresztyéni halála... az embert vigasztalhatyák, de más felől az elvesztésében tett kárnak nagyságát is éreztetik az emberrel.«

Zsindely Endre

IGESZOLGÁLATUNK

Krisztus levele vagytok

II. Kor. 3:1–3

A korintusi gyülekezet és az apostol között feszültség van, mert sokan apostoli tisztét kétségbe vonják. Pál az ilyenekkel szemben állítja, hogy számára a gyülekezet elégséges és hiteles ajánló levél. Ezért nincs szüksége a mások által megkívánt ajánló levélre, mert érvényes, élő ajánló levele van és ez a gyülekezet.

1. v. »*Elkezdjük ismét ajánlgatni magunkat...*« arra utal, hogy vagy már többször levélben s talán szóban is megkísérelte bebizonyítani a maga apostolságának jogosultságát, vagy pedig arra, hogy a gyülekezet helytelennek tartotta vagy tartaná az önmagáról szóló bizonyságtételt.

A »maga ajánlás« vagy »önajánlás« az ókori bírói gyakorlatban szokásos volt az önvédekezés formájában, de az ilyen általában többet ártott, mint használt. A profán polémiában az öndicséret vagy önajánlás megszokott forma volt. Megtaláljuk bizonyos formájában a szinoptikusoknál. Mt. 17:27—30, vagy Jánosnál, 8:12 k. Pált a különféle gyanúsítások kényszerítik, hogy a kérdéssel foglalkozzon, mert ezek a gyanúsítások üzeneténék hitelességét rontják le.

Még mielőtt az első kérdésre választ adna, másik kérdést vet föl... »*vagy talán szükségünk van... ajánló levelekre?...*« Ebben a kérdésben már polemikus utalás van ellenfeleire. A »*tines*«, a Korintusban fellépő személyek a »*polloi*«-ból, 2:17. Nincs addig semmi jogosultsága a szemrehányásnak, amíg a korintusiak bizonyos emberektől ilyen ajánló leveleket elfogadnak, vagy kiállítanak.

Ilyen »*süstatikai epistolái*« — *ajánló levelek* mindenütt szokásban voltak. A papirusok is számtalan ilyen levelet örökítettek meg. Különösen a filozófusok és tanítványaik vittek magukkal ajánló leveleket. De a zsidó nagytanács is adott ilyen levelet megbízottainak. (Saulus.) Valószínűleg innen vette át a szokást a keresztyén gyülekezetek vezetősége a tőle kimenő megbízottak számára. A legrégibb példa Csel. 15:25—29. Valószínű, hogy a jeruzsálemi gyülekezettől származó ajánló leveleket különös tiszteletben tartották a többi gyülekezetekben és az átadónak is minden tiszteletet megadtak. Az apostoli kor után még gyakrabban találkozunk ilyen levelekkel, az utazó gyülekezeti tagokat az episkoposok egymásnak ajánlották. Ezek a levelek azonban a gyülekezet előtt ismeretlenekre vonatkoztak. A hamis próféták és hamis apostolok miatt szokás volt már nagyon korán Jeruzsálemből »*testimoniumot*« vinni.

Ha Pál itt az ajánló levél ellen szól is, nem általában ítéli el ezt a szokást, hiszen maga is állított ki ilyet, vagy fűzött ajánló sorokat leveleihez, 8:23, I. Kor. 4:17, 16:3, Róm. 16:1, Fil. 2:19 k. stb. A polemikus és bizonyos mértékben irónikus hang a korintusi speciális esetnek szól és a nyomaték a »*khrédzomen*« szón van: *szükségünk van-e?*

2.—3. v. Pál ezekben a versekben felel a feltett kettős kérdésre. Egyformán szükségtelen akár hozzájuk, akár tőlük bármiféle ajánló levél. Már I. Kor. 9:2-ben szólt arról, hogy apostolságának hitelesítő pecsétje maga a gyülekezet. Itt új képet használ: »*hé epistolé hémón*« — »*a mi levelünk*«. Gen. poss.: a mi birtokunkban lévő ajánló levél. Maga az egész gyülekezet, amelyet ő alapított, a Léleknek ez a csodálatos munkája olyan levél, amely mellett nincsen szükség semmi másra. A gyülekezet ilyen ajánló levél voltáról látszólag két ellentétes dolgot állít Pál. Az egyik az, hogy »*amelyet ismer és olvas minden ember*«. Ez a tény az apostol szolgálatának gyümölcstermését jelenti. Boldog

munkás az, akinek a munkája ilyen eredményeket mutat fel. De nemcsak az apostol mellett bizonyságtétel a gyülekezet. Arra is utal, hogy a gyülekezet léte és egész élete bizonyságtétel a világ előtt. Olyan, mint egy »katholikus levél«, amely eljut olyanokhoz is, akik nem olvassák el a kézzel írott leveleket. A gyülekezet hite válik láthatóvá és valóságossá a gyülekezet életében és válik ismertté az őt környező világban.

Ezzel a széles távlatú és rendeltetésű levéllel szemben áll az apostolnak az a másik állítása, hogy ez *»a mi szívünkbe van beírva«*. Ez a mozzanat ugyanis nélkülözi a közvetlen kapcsolatot a külső világgal, ha csak azt nem jelenti, hogy így szívünkben velünk jön mindenhová és bizonyságtételünkön keresztül is megismerheti mindenki.

Az idézet alapja Pld. 2:3, ahol a parancsolatoknak a szív táblájára való írásáról van szó. Róm. 2:15 is tud ilyenről és ezt a képet a zsidó irodalom is gyakran használja .Azt is jelenti ez a kép, hogy az apostol a gyülekezetet szívébe zárva viseli: »hisz előbb mondottam, hogy a szívünkben vagytok«. II. Kor. 7:3.

3. v. Az előbbi képpel szemben most ismét újat használ az apostol: *»epistolé Xristou este«*. Krisztus által írt levél nem volt ismeretes. A Jelenések könyvében a hét gyülekezethez írt levelet nevezik Krisztus leveleinek. Itt most a levél a korintusi gyülekezet alakjában és életében van meg. Ez a legfényesebb bizonyítvány a gyülekezet életéről. Nem azért a Krisztus levele, mert Krisztus írta. Ez is igaz lenne sok vonatkozásban. Krisztus levele azt jelenti, hogy általa Krisztus az emberek között ismert akar lenni. A levél tehát Róla szóló bizonyságtétel és ebben a vonatkozásban is igaz, hogy ismeri és olvassa minden ember. — A keresztyén gyülekezet sohasem elrejtőzve él a világban, hanem világosság és só akar lenni benne. Ha az igehirdetés is bizonyságtétel Krisztusról, mennyivel hatásosabb bizonyságtétel a gyülekezet élete, amely még az igehirdetés mellett is meggyőző bizonyságtétel.

»A mi szolgálatunk által szerzett...« A levél megírásában az apostol eszköz, ami azt jelenti, hogy a gyülekezet megalakulásában, létrejöttében Pál szolgálata is hangsúlyos.

A levél értékét növeli két egymással szembeállított meghatározással:

1. nem tintával, hanem az élő Isten Lelkével írva,
2. nem kőtáblára, hanem a szív hústáblájára.

Az első ellentét, amit az íróanyag fejez ki, arra utal, hogy a gyülekezet a Szentlélek által jön létre. I. Kor. 2:4. A »melani« a halott erőtelen eszköz, utalás a törvényre, ami a megelevenítő Lélek nélkül hangzik el. A »dzóntos« az isteni Lélek élettámasztó erejét emeli ki a halott tintaanyaggal szemben.

A második ellentét ótestamentumi gyökerű. Utalás Ex. 31:18-ra: »az Isten ujjával írt kőtáblák« és Jer. 31:33: »törvényemet az ő bensejökbe helyezem és az ő szívükbe írom be«. (Zsid. 8:10) De egyben utalás Ez. 11:19-re: »eltávolítom a kőszívet és adok néki hússzívet«.

Az ótestamentomi törvényre utal a »kőtáblák« kifejezés is, de nem a törvénnyel szembe állítja a Lélek munkáját, sőt inkább elmélyíti azzal, hogy nem külső hatásra, bevéséssel alakul az új élet, hanem belsőleg, a Lélek által!

A gyülekezet Krisztus levele

I. Hogyan íródik ez a levél?

1. A mi szolgálatunk által szerzett levél
2. Nem tintával, hanem az élő Isten Lelkével írva
3. Nem kőtáblára, hanem a szív hústáblájára.

II. Miért íródik ez a levél?

1. Hogy bizonyságtétel legyen az igehirdetés mellett
2. Hogy ismerje és olvassa minden ember.

Az adakozás nagy leckéje

II. Kor. 8:1 — 15

Az Újtestamentumban sok értékes tanítást találunk az adakozással kapcsolatban, legnagyobb részük azonban inkább utalásszerű tudnivaló és nem összefüggő, hosszabb és sokoldalú fejtegetés. Levelünk 8. és 9. fejezete tartalmazza talán a leghosszabb összefüggő egységet, amely a gyülekezeti adakozás kérdésében eligazít. Ebből is az 1—15. vers adja a legbőségesebb tanítást .

1. v. »Tudtotokra adjuk...« — a macedóniai gyülekezetek ragyogó példájával kezdi az apostol a korintusi gyülekezet tanítását. Gyakorlati kérdésről lesz szó — az adakozásról — és annak jó megértéséhez a gyakorlati példa vihet legközelebb. A gyülekezetek úgy élnek egymás mellett, hogy a bennük lévő jó egymásra hatással van, egyiknek az élete példa lehet a másik számára. Minden gyülekezetnek abban a felelősségben kell élnie, hogy valamiben példa lehet a többi gyülekezet számára. A gyülekezet hite és élete nemcsak önmagára tartozik, hanem a gyülekezetek közösségére, sőt még azon is túlmegy a hatása. Ezért tud Pál a római gyülekezetért úgy hálát adni: »hogy a ti hiteteknek az egész világon híre van«. Róm. 1:8. A macedóniai gyülekezetek hitének és életének is túlnőtt a híre Macedónia határain és példa nemcsak Korintus számára, még csak nem is csupán az őskeresztyén gyülekezeteknek, hanem példája minden idők gyülekezeteinek, így a mi gyülekezeteink előtt is.

Mielőtt a macedóniai gyülekezetek példájának elemzésébe fogna Pál, néhány szóba sűríti össze mindazt, ami a gyülekezetek tevékenységére jellemző, illetőleg ami e gyülekezetek példás magatartásának a titkát képezi: *»kháris tou theou«* — *»Istennek kegyelme«*. Pál erre vezeti vissza a gyülekezetek jószívű adakozását, jelezve, azt, hogy

1. nem egyszerű emberi buzgóság és jószívűség van a gyülekezet példás magatartása mögött,
2. az adakozás jószívűsége is Istentől kapott kegyelem,
3. a gyülekezettel közölt kegyelem mindig látható, gyakorlati formában megnyilatkozó valóság.

A *»kharis«* Pál magyarázatának szinte vezérszavává válik, igen sokszor használja a 8. fejezetben és ha a szó teljes fogalmi gazdagsága nem is, de tartalmának három lényeges vonása kimutatható ebben a részben.

a) A *»kharis«* mindenekelőtt Istennek a bűnös emberhez lehajló kegyelme és ennek a kegyelemnek Jézus Krisztusban adott objektív bizonysága. 9. v.

b) Ez a *»kharis«* az egyes keresztyén ember tulajdonává lesz, vagy a gyülekezet lép annak birtokába és mint kegyelmi erőt birtokolja és él abból. 8:1, 9:8, 14.

c) És *»kharis«* az a szeretetmunka, jótétemény, amelyet az elfogadott isteni kegyelem szül a keresztyén ember vagy gyülekezet szívében és amely a testvérekkel, másokkal szemben nyilatkozik meg.

A profán nyelvhasználatban is volt a szónak ilyen jelentése: kegyes hajlam, ajándékozó készség, de Pál ezt a *»kharist«*, jótéteményt, az isteni kegyelem kihatásának tekinti.

A *»dedomenén«* szó arra utal, hogy az Isten kegyelme közlés által van jelen a gyülekezetben.

A macedóniai gyülekezetek alatt Filippit, Bereát és Thessalonikát kell értenünk.

2—3. v. Ezek a versek mondják el közelebbről, hogy mit is akar Pál a korintusiakkal közölni. Két ellentétet állít Pál egymás mellé, az egyik a szorongattatás és öröm, a másik a szegénység és gazdagság ellentéte.

A szorongattatás sokféle próbájáról olvasunk I. Thess. 1:6, 2:14, Csel. 16:20, 17:5-ben. Hogy a szorongattatások közepette meg tudtak maradni, ez az isteni *»kharis«* következménye. De aki a szükségben

A Ráday Gyűjtemény Évkönyve III. (1984)

KOÓS JUDITH

A Rádayak képgyűjteményének története

„Két út viszen oda, az hova szíved vágy
Ne nézz, csak vakító példát; nézd, ez mit hágy!
Homály is adhat fényt, és a' házi élet,
Ha érdemek védik és a' köz ítélet.
Feledve lesznek majd hazánk' sok Nagyjai
Nem soha Festetics, soha nem RÁDAY."

(Kazinczy Ferenc levele gr. Kornis Mihályhoz, 1821. Felsőmagyarországi Minerva 1827. 3. negyed 1343—1344.)

Előtörténet

Azok közül a gyűjtemények közül, melyeket az irodalmár, költő, tudós literátor műgyűjtő és bibliofil Ráday Gedeon létrehozott, mindmáig a képgyűjtemény a legkevésbé ismert és feldolgozott. Önálló cikk, tanulmány vagy könyv nem foglalkozott e gyűjtemény létrejöttével, történetével. Zsindely Endre a péceli kastély történetét közreadó tanulmányában, az utolsó részben, a Ráday képtár anyagát a kastély építészet-történetével kapcsolatban említi meg és ebben az összefüggésben tárgyalja.[1] A több, mint negyed századdal ezelőtt megjelent tanulmány óta nemhogy elmélyültek volna a kutatások ez irányban, de inkább még jobban elfelejtődtek. E gyűjteményről sem a művészettörténeti irodalomban, sem pedig más munkákban azóta nem esett szó. Így azt mondhatjuk, hogy Ráday Gedeon ez irányú műgyűjtő tevékenysége nagyjában és egészében mindmáig a feledés homályában maradt.

Az időközben megjelent művészettörténeti összefoglalások, elsősorban a festészeti munkák néhány passzusa — a részletkutatások hiányában — inkább az általánosságok szintjén mozog és téves megállapításoktól sem mentes.[2]

E gyűjtemény ismeretlenségéhez az is hozzájárulhatott, hogy a legutóbbi ideig a köztudatban és a szakirodalomban Ráday Gedeon irodalmi központú alakja áll. Rímes-időmértékes verselésének újítását hangoztatják, Kazinczy barátságát, más írók, tudósok baráti körével való kapcsolatát, könyvgyűjtő tevékenységét, a magyar irodalomban betöltött mecénási tevékenységét méltatják, miközben műgyűjtő munkássága a háttérben maradt.[3]

Jelen tanulmányunkban Ráday Gedeonnak ezt a kevéssé ismert műgyűjtői oldalát, személyiségének ezt a mindeddig meglehetősen háttérben maradt vonását kívánjuk megközelíteni.

„A könyv- és műgyűjtés évszázadai meg a Rádayak", „A Rádayak könyvgyűjteményének kialakulása és könyvművészeti ritkaságai", valamint „A bibliofil Rádayak"

című tanulmányaimban[4] azt kívántam bizonyítani és dokumentálni, hogy Ráday Gedeon nemcsak könyvértő és könyvgyűjtő, hanem a szó legnemesebb értelmében műbarát, műgyűjtő és mecénás is volt. A Ráday éremgyűjtemény történetének tanulmányozása is arra az eredményre vezetett, hogy a numizmatikai gyűjtésben is a hozzáértő körültekintésével járt el.[5] Ezekhez, az évtizedek gondos, alapos és nem kevésbé áldozatos munkájával létrejött gyűjteményekhez csatlakozott harmadikként a képgyűjtemény. A bibliotéka, a numizmatikai és a képgyűjtemény fejlesztése és gyarapítása egymással egy időben, párhuzamosan történt. Értéküket rangsorolni már csak azért sem lehet, mert a bibliotékán kívül jelenleg — a magyar művészettörténet és kultúrtörténet nagy veszteségére — a többi gyűjtemény meglétéről nem beszélhetünk. Az idevonatkozó levéltári anyag, az egykorú irodalmi hivatkozások, a későbbi szakirodalom néhány passzusa, csakúgy, mint a Ráday Gyűjteményben megmaradt néhány festmény és metszet azt mutatja, hogy Ráday Gedeon képgyűjteménye értékben és jelentőségben vetekedett a könyvtárával.

Az első kérdés, amit fel kell tennünk: hogyan jött létre e gyűjtemény, mik voltak a kezdetek, mi lehetett a gyűjtés indíttatása? Hogyan történt, mily módon a gyarapítás, és vajon mely művek alkották a képtárat?

Mindehhez röviden érintsünk néhány, korábban már részletesebben tárgyalt adatot. Ráday Gedeon (1713—1792) Ráday Pál, II. Rákóczi Ferenc diplomatájának és kancelláriai direktorának a fia. Tudjuk, hogy a bibliotéka alapjait Ráday Pál vetette meg, azzal a mintegy 300, nagyrészt régi magyar könyvvel és nyomtatvánnyal, melyet jobbára 1711 után kezdett gyűjteni, bár apja, Ráday Gáspár is birtokában volt könyveknek, melyeket fia örökölt. Tudjuk azt is, hogy a könyvekkel együtt a gyűjtés szeretetét is át tudta adni gyermekeinek, Gedeonnak és Eszternek, a későbbi gróf Teleki Lászlónénak.

„A Ráday éremgyűjtemény története" című tanulmányomban kitértem arra, hogy Ráday Pál levelezése kétségtelenül bizonyítja: már ő is birtokában volt numizmáknak, és ezeket fia, Gedeon minden bizonnyal láthatta, ismerhette. Egyik érdekes adat szerint pl., Ráday Pál arany értékben „egy lengyel numizmát" küldött Németországban tanuló fiának azzal, hogy ha szüksége van rá, zálogosítsa el, de aztán mindenképpen váltsa ki és hozza majd haza. Természetesen mindebből még túlzás volna rendszeres gyűjtésre következtetni. A szülői házban az apai példa azonban ilyen vonatkozásban is feltételezhető és ezt figyelembe kell venni Ráday Gedeon ilyen irányú későbbi tevékenységében.

Felmerülhet tehát a kérdés, vajon a képgyűjtemény vonatkozásában milyen indíttatást kapott Ráday Gedeon a szülői házból, illetve vajon Ráday Pál folytatott-e ez irányú gyűjtést. Meg kell vizsgálnunk, milyen elképzelések, hatások, okok és célok vezették Ráday Gedeont a gyűjtésben. Az sem érdektelen, hogy milyen módon gyarapította képtárát, mely műhelyek, művészek álltak közel hozzá? Maradtak-e és ha igen, milyen följegyzések, levéltári dokumentumok e gyűjtőtevékenységről? Vajon irodalmi működésében, a versekben, versfordításokban és más irodalmi megnyilvánulásaiban vagy azok mellett voltak-e képzőművészeti vagy művészeti tartalmú följegyzések? Voltak-e segítőtársai e munkában az évek, évtizedek során? És végül, de nem utolsósorban, mi lett a sorsa a nagyhírű és nagy értékű, világhírű mesterek műveit tartalmazó képgyűjteménynek?

A magyar műgyűjtés története a 17—18. század fordulójáról, mint az egyik legkiemelkedőbbet tartja számon II. Rákóczi Ferenc gyűjteményét[6]. Alig valószínű, hogy Ráday Pál, mint a fejedelem kancelláriai igazgatója, ne ismerte volna e gyűjteményt, vagy legalább annak egyik-másik darabját. A magyar főúri várakhoz, kastélyokhoz is egyre inkább hozzátartozott a berendezés nemessége, szépsége, ha nem is

mindig gazdagsága vagy fényűzése.[7] Ráday Pál a könyvek és érmek mellett képeket és más műtárgyakat is gyűjtött. Elképzelhetetlen, hogy egy olyan nagy tudású, művelt és széles látókörű, rendkívüli tehetségekkel megáldott diplomata, amilyen ő volt, ne érdeklődött volna bizonyos művészeti ábrázolások iránt, ha nem is kimondottan művészeti, de történeti vagy portrészerű vonatkozásban.[8]

Mint a kálvini egyház magas tisztségviselője, hivő ember, Ráday Pál történeti és egyházi vonatkozásban mindenekelőtt a reformáció, a reformátorok képei, ábrázolásai iránt érdeklődött. Egyes források szerint a magyar honban és külföldön tanuló diákok segítségével gyűjtötte őket.

Ráday Gedeon gyűjtőtevékenységét — úgy véljük — mégsem az apja példája motiválta döntően. Inkább a péceli kúria építése során a rezidencia művészi kialakításának igénye a képekkel való díszítés lehetősége adta az indítást. A 18. század közepén különben is a könyvgyűjtés majdnem mindig együttjárt bizonyos másfajta gyűjtőtevékenységgel, így a numizmatikai, metszet, illetve képgyűjtéssel, nemcsak a főúri környezetben, hanem a tudósok, professzorok, orvosok körében is.

„A kiváló magyarok képei" gyűjtemény

Nézzük most már, milyen témákban, milyen korszakokban és tárgykörökben kezdett gyűjteni Ráday Gedeon képeket, illetve metszeteket?[9]

Említsük először a „Kiváló magyarok képei" sorozatot, amelyet a levéltári kutatásokból tudunk csupán összeállítani. Ránkmaradt több jegyzék, Ráday Gedeon által írt, különböző időkből származó följegyzések, amelyek más-más szempontok szerint sorolják fel azokat a történeimi személyeket, akiket már megfestetett, akiknek elkészült a képe, akiknek a képei csak ezután kerülnek megfestésre, valamint azoknak a nevét, akiknek az arcképei még begyűjtendők. A „Kiváló magyarok képei" gyűjtemény talán Ráday Pálnak a reformátorok arcképeivel megkezdett gyűjtése továbbvitt gondolataként fogható fel.

Ráday Gedeon az eredeti dúcokat, fa- vagy rézmetszetekben szerezte be, illetve az arcképek különálló lapok, levonatok, könyvillusztrációk formájában kerültek birtokába. Minden bizonnyal több portrét választott ki régi érmeiről is. Az a feltételezésünk, hogy a bibliotéka, a képgyűjtemény és az éremgyűjtemény egységet jelentett, mind a gyarapítás, mind a vele való folyamatos foglalkozás szempontjából, ismerve Ráday munka- és gyűjtőmódszerét, teljesen természetesnek tűnik.

A 18. század harmincas éveitől Európa-szerte divattá lett a történeti vonatkozású képek gyűjtése, metszetgyűjtemények összeállítása, de a tisztán művészeti indíttatású képek gyűjtése sem volt már ritkaság. Ez persze nem zárja ki, hogy Ráday Gedeonnál az általános indíttatás mellett, a családi hagyományt is figyelembe vegyük, sőt valószínű, hogy érdeklődése két irányból kapta az ösztönzést. Ez magyarázza, hogy nála az európai látókör alapjai magyar műveltségben és hagyományban gyökereztek. A híres emberek életét, életrajzát feldolgozó munkák beszerzését egyébként szervesen egészítette ki nála az arcképek gyűjtése. A komplex egységben teljességre törekedett.

Mivel a metszetek ma már csak részben vannak meg, a levéltári anyag alapján kell rekonstruálni a gyűjteményt. Több följegyzés maradt ránk ebben a vonatkozásban, valamennyi Ráday Gedeon sajátkezű írása. A középen hosszában összehajtott lapokra két hasábban jegyezte fel, különböző szempontok szerinti csoportosításban, képgyűjteményének darabjait. Azonnal feltűnik, hogy nagy történelmi tájékozottsággal, kitűnő tudományos felkészültséggel és művészeti, ikonográfiai tudással, vala-

mint nem kevesebb kritikai érzékkel állította össze jegyzékeit. E följegyzések tanúsítják, hogy Ráday Gedeon bibliotékája mellett nem mellékesen, csupán időtöltésből foglalkozott képgyűjteményével, hanem azzal párhuzamosan, éppoly beható, alapos és körültekintő tudással és gyakorlattal.

Különösen meglepő az a módszeresség, mondhatnánk az a modern metodika, mellyel a képeket vizsgálja; összeveti a különböző szerzők egyazon személyről készült képeit, illetve egy személy különböző portrévariánsait, megállapítja a megítélése szerinti hiteles, ill. pseudo képek jellegzetességeit. Ikonográfiai kutatásnak is nevezhetnénk e stúdiumokat, melyek közel két évszázaddal előzték meg a modern művészettörténeti kutatásokat. Ráday Gedeonnak ezek a részben annotált, forrásokat, provenienciát, analógiákat és kritikai megjegyzéseket tartalmazó kézírásos jegyzetei eredetileg nincsenek számozva, nincs rajtuk évszám, vagy más, a datálást lehetővé tevő följegyzés. Egyedül a gyűjtemény egyes darabjainak eredeti, növekedő számsora, a képek sorrendje adhat némi támpontot a listák keletkezési sorrendjére. Föltehető, hogy minél több képet sorol fel valamely listán, az annál későbbi.

Éppen a legkorábbinak minősíthető jegyzék ad talán legmélyebb bepillantást Ráday Gedeon történeti-ikonográfiai-művészettörténeti tudásába, összehasonlító jellegű stúdiumaiba. Az „Icones eruditorum Hungarorum quas possideo" című jegyzék 23 metszetet sorol fel,[10] Ezen a jegyzéken Ráday Gedeon részletesen kifejti művészet-kritikai véleményét az egyes metszetek eredetéről és provenienciájáról, valamint több esetben a művészetről is. A följegyzés tanúsítja, hogy milyen mindenre kiterjedő figyelem, széleskörű ismeret jellemezte: korának magyar vonatkozású metszetes munkáit mind ismerte. A listára, ahogy címe is mondja, csak magyarokat vett fel, az egyetlen kivétel Albertus Dürer „a szintén Albert nevű híres festő apja". Ezt azzal indokolja, hogy „származására magyarországi, sőt ahogy ezt bátor lennék kimutatni, nemzetségére magyar, Gyula városa mellett született, de aztán Magyarországról kivándorolt Nürnbergbe és ott telepedett le". Alighanem ez a legkorábbi hazai följegyzés Dürer magyar származásáról.[11]

A második lista címe azonos az elsőével, tehát „Icones eruditorum Hungarorum quas possideo".[12] Ez a jegyzék már 71 művet tartalmaz, de az előbbivel ellentétben nincs annotálva. Megtaláljuk viszont rajta Ráday Gedeon színes ceruzajelzéseit, úgy és oly módon, mint éremgyűjteményének darabjainál, ill. az éremkatalógusokban: a sorszámot kék, a neveket piros ceruzával húzta alá. Ezen kívül tintával az egyes nevek elé kis kereszteket, mások után pedig csillagokat tesz.

Érdekes összevetnünk a két listát. Mindkettő nagyjából időrendben halad, s mindkettőnek első tétele Szt. István király arcképe, Turóczy Krónikájának augsburgi kiadásából. A középkorra, Mátyás király haláláig a listán nincs lényegi változás, a 16. században azonban egy sor újabb név kerül be: az erdélyi fejedelmek, tudósok, politikusok. Az első lista Zsámboki Jánossal végződött, most a 17—18. századból még 41 név jön hozzá és egészen saját koráig halad. Ebbe a listába már apját, Ráday Pált is fölvette, ahogy az idősebb Dürer Albert mellett fia is helyet kapott.

A harmadik jegyzék már tematikai csoportosításban adja Ráday Gedeon képgyűjteményének darabjait. „Eruditi Hungari, quorum imagines possideo".[13] A 14 témacsoport az akkori társadalmi ranglistát is tükrözi: királyok, fejedelmek, nádorok, érsekek és püspökök, főurak, teológusok (papok), jogászok, orvosok, festők és költők. Figyelemre méltó, hogy az irodalmár-költő Ráday Gedeon felsorolásában, a társadalomban betöltött helyük, súlyuk és méltóságuk alapján éppen a költők kerültek az utolsó helyre.

Az időrendben negyediknek látszó lista („Eruditi Hungari, quorum imagines possideo") nagyjából az előbbi csoportosításban adja a híres magyarok nevét.[14]

A száz névből kiemeljük a 66. szám alatt található Mányoki Ádámot, aki első alkalommal jelenik meg. Dürerről itt már azt is följegyzi, hogy a „Gyula melletti Ajtósról származott."

Egy következő jegyzék, az előző évek azonos címén sorolja a neveket, két csoportosításban.[15] „Imagines depictas", tehát a már megfestett képek, 39 névvel és „Imagines depingendae" a megfestendő képek, ismét 1—32-ig számozással. Föltehetően ez utóbbiak metszetben már birtokában voltak. Ez tehát összesen 71 kép, Szt. István királytól a 18. század 80-as éveiig. Érdekes, hogy némelyik képnél jelezte a provenienciát, máskor pedig azt, hogy a még hiányzó képet kinek a segítségével kívánja beszerezni.[16]

Végül említsük még meg, hogy az összes listán mindössze két női név található: Loránffy Zsuzsánna és Anna magyar királyné (II. Lajos felesége), kinek az arcképét Cornides Dánieltől kapta.

A följegyzések közt találunk egy listát (nem Ráday írása), mely 14 metszetről kimutatás-szerűen közli a következő adatokat: a rézmetsző neve, az elkészítés ideje és helye.[17] Bár többhelyt a művész nevét nem tudja („anonym"), máskor az elkészítés évét és helyét nem ismeri, önmagában véve az ilyen irányú tudományos igény is jellemző. A korabeli magyar képgyűjtők, főnemesek és főpapok közt nem találunk még valakit, akit ezek a kérdések ennyire érdekeltek volna.

Hogy Ráday Gedeon milyen széleskörű, alapos, körültekintő és gondos stúdiumokat végzett arcképgyűjteményének gyarapítása során, kiviláglik, ha felkutatjuk bibliotékájából azokat a könyveket, amelyeket saját maga említ. Mindegyikben ott találjuk a gondos olvasásra valló jeleket: aláhúzásokat, a sor vagy a név elé rakott pontot.[18] Példaként nézzük meg Petrus Lambecius nyolckötetes munkáját, mely a bécsi császári könyvtár anyagát tartalmazza, jegyzetekkel, irodalom- és tartalom-mutatóval.[19] E műnek nem utolsósorban számos rézmetszetes melléklete és illusztrációja adja meg értékét. Ezek a metszetek egyaránt tartalmazzák az említett könyvtár épületét, annak belsejét, régiségeit, portrékat, híres személyiségek arcképeit. A mű már azzal is kiválthatta Ráday érdeklődését, hogy előszavában hosszan foglalkozik a főúri képgyűjteményekkel, amelyek „egyre jobban és jobban elterjednek", növelve a művészetek iránti érdeklődést. A mű indexében Ráday minden magyar vonatkozású nevet, utalást aláhúzott és egy ponttal megjelölte a kezdőbetű előtt. (Pl. az A betűnél: Avares; a B betűnél: Budensis Bibliotheca Corviniana; a D betűnél: Dürer stb.) Vagy említsük a Ráday Gedeon képgyűjtése szempontjából alapvető művet: André Félibien 17. századi francia építész és művészeti író mindmáig forrásértékű könyvét: „Entretiens sur les vies et sur les ouvrages des plus excellents peintres anciens et modernes."[20] Ezt a művet használta Ráday képgyűjteményének gyarapítása és meghatározása folyamán, innen merítette tényleges adatainak többségét.[21]

Ráday Gedeon jegyzetei közt számos művészettörténeti vonatkozású utalást, kiírást, följegyzést találunk. Bennük olyan nevek is előfordulnak, amelyek Ráday gyűjtési körén kívül estek (Cimabue, Giotto stb.), így az is valószínű, hogy a jegyzetek nem csupán a képvásárlások közvetlen célját szolgálták; e följegyzések olyan alapossággal és rendszerességgel készültek, hogy méltán mondhatjuk művészettörténeti előtanulmányoknak.

Összefoglalóan azt mondhatjuk tehát, hogy Ráday Gedeon kezdetben a magyar tudósok arcképcsarnokát akarta egybegyűjteni, gyűjtési területe tematikailag azonban egyre bővült, s végül is a „híres magyarok" közé nemcsak tudósokat, hanem uralkodókat, politikusokat, egyházfőket, általában a magyar közéletben szereplő személyeket is bevonta. Míg a korábbi főúri gyűjtemények a család, a dinasztia köré csoportosították képeiket és legföljebb katonák meg politikusok arcképeit gyűj-

tötték, Ráday Gedeon egy polgárosuló szemlélet jegyében, a tudósokat és írókat állította az előtérbe. Ugyanakkor jellemző, hogy a Habsburg uralkodókat sohasem sorolta be ebbe a magyar történelmi arcképcsarnokba, úgy is mondhatnánk: magyar pantheonba.

Lehetőleg történetileg autentikus képeket gyűjtött, kivételt csak nagyon ritka esetben tett (Szt. István). Ez is lényeges különbség a korábbi gyűjteményekkel szemben. Ami nem volt elérhető számára eredeti alkotásban, illetve arról készült másolatban, azt fa- vagy rézmetszet dúcokban, metszetekben, illetve könyvillusztrációkban szerezte be. A képekkel többnyire szobája falát díszítette.

A Képesház. A táblaképek

A „Kiváló magyarok képei"-nek gyűjtése, a „történelmi képcsarnok" mellett külön kell szólnunk Ráday Gedeon képgyűjteményének arról a részéről, mely a táblaképeket foglalta magában. Ezek a képek részben megrendelésre készültek, részben Bécsből, illetve Németországból vásárlások útján kerültek a család birtokába.

A péceli rezidencia udvari képes szobájában a 18. századi uralkodók arcképei voltak, mintegy 30. Ezeket Franz Paul Zallinger bécsi akadémai festővel másoltatta, illetve festette meg Ráday Gedeon. A 63×49 cm-es méretben készült, azonos nagyságú képek mindegyike aranyozott tölgyfa keretben függött. Zallingerrel e munkára a szerződést 1773. szeptember 1-én kötötte meg Ráday. Az F. A. Maulbertsch tanítványaként főleg Pozsonyban tevékenykedő mester különösen a történeti képek és portrék festésében vált ismertté; a pozsonyi prímási palotában található, többek között, Szt. László ábrázoló oltárképe.[22]

A képvásárlások — a levéltári adatok tükrében — úgy tűnik, hogy az 1780-as évek második felétől kezdve egyre szaporodnak. Ráday ekkor került levelezési kapcsolatba Abraham Cristoph Thielével, aki Lipcsében a Schönborn család szolgálatában állott titkárként, és német földön föltehetően széles és kiterjedt művészeti és társadalmi kapcsolatokkal rendelkezett. Ismeretes, hogy Thiele más magyar gyűjtőknek is rendelkezésére állott. Tudjuk, hogy Széchényi Ferencnek is szerzett be könyveket, s a Telekiekkel, valamint a Prónay családdal is kapcsolatban állott.[23]

Bár a képgyűjtés már a kastély új részének felépítése, vagyis a régi kúria kibővítése után indult meg, tudunk róla, hogy Ráday Gedeon már 1762-ben a református egyház bécsi ágensével, Dömjén Gergellyel tárgyalt, hogy borért képeket és más tárgyakat vásároljon számára. Dömjén utóda, Nagy Sámuel folytatta a képbeszerzői tevékenységet, a különféle árveréseken nemcsak a könyvek, de a képek „licitációján" is.

A képvásárlások legértékesebb darabjai az 1780-as évek második felétől kezdve kerülnek Pécelre. A képvásárlásokat ekkor már az ifjabb Ráday Gedeon intézi. Ő a protestáns egyházak megbízottjaként többször tartózkodik Bécsben, így alkalma van személyesen résztvenni a képlicitációkon, melyekről esetenként beszámol apjának.

Ráday külföldi művészeti kapcsolatai ebben az időben egyre inkább kiszélesednek. A numizmatikai gyűjtemények vonatkozásában — amint erre idevonatkozó tanulmányomban utaltam — 1780—1786 között Anselm Meyer Rotschilddel áll kapcsolatban, akinek majnai Frankfurtban volt a székhelye.[24] Fia révén most Bécsben szerez újabb kapcsolatokat, Abraham Christophe Thielével pedig Lipcsében tartja a kontaktust. Az utóbbi révén kerül összeköttetésbe C. C. B. Rost lipcsei műkereskedővel is, aki rendszeresen megküldi neki jegyzékeit, katalógusait. (Levélbe bemásolva a jegyzékek, vagy mellékelve a kézzel írt, esetleg nyomtatott katalógusok.)[25] Ugyanezt cselekszi Rotschild is.

Thiele különösen az 1780-as évek második felében állott szoros kapcsolatban Rádayval. Nevét nem találjuk a mai kiadású kézikönyvekben. Föltehetően ahhoz a Thiele családhoz tartozott, melynek egyik jeles tagja, Alexander Johann Thiele (1685—1752) festő és rézmetsző volt, és akinek Drezdában, többek között, Mányoki Ádám volt mestere. A család másik neves tagja: fia, Johann Friedrich Alexander Thiele (1747—1803) ugyancsak rézkarcoló és tájképfestő volt.[26]

Mivel a képgyűjtemény ma már nincs meg, anyagának rekonstrukciójánál fokozott figyelemben kell részesítenünk a Ráday Gedeon levelezésében található adatokat. Tájékoztatásokat nyerhetünk belőlük a képek beszerzésének módjára, az értük fizetett összegekre és a hazaszállítás körülményeire is.

Az első idevágó adatot a fiatal II. Gedeonnak 1760. június 15-én Losoncról apjához írt levelében találjuk. Ebben miután megköszönte az általa küldött könyveket, mondván, hogy „mind a külső compactiójinak, mind kiváltképpen a benne írt dolgoknak" felette örül, így folytatja: „A képek, melyeket méltóztatott Atyám Uram számomra venni, igen szépek".[27]

Az alábbi három levél már az 1790-es évek elejéről való, és a vásárlásokkal kapcsolatos. 1791. november 12-én írja ifj. Ráday Gedeon apjának:

„Az képek iránt még semmit bizonyost nem végezhettem, de már munkában vettem, reménylem a jövő héten bizonyosabbat fogok eránta írhatni."[28]

A következő tudósítás 1791. november 22-én kelt Bécsből:

„Drága kedves Uram Atyám. A Lipsiából hozandó képek iránt szólottam mai napon a Mautal Referens Consiliarussal, Hillebrand urammal, ki is azt mondotta, hogy az idegen országbul hozandó képekre minden forintra 4 garas vagyon téve, és így 20 pro 100; következésképen ha úgy fogják béadni az árut, az mint vettük, érettek 30 tallérnál többet kellene itt fizetni. De az nevezett consiliarus úr azt mondja, hogy mindhogy az képekért propter praetium affectionis néha többet is ad az ember, mint az mit ér, soha is azon árát nem szokta senki béadni az hogy vette, kivált, ha egy kevéssel drágábbacskán vevődtek, hanem csak azt teszi fel, hogy 9 képet vettem, mintegy 80 vagy 90 forint érőt. A képek ideérkezvén az képek becsülőjével meg becsültetnek, ki is ritkán szokta többre becsülni, mint az mint béadódik, és így attul kell osztán egy-egy forintjául fizetni 4—4 garast. Én neki meg nem mutattam az árokat, hanem csak az képek listáját adtam által, melyeket is legfeljebb 70 forintra gondolja hogy tétetődhetnek. Passust reája nem adnak, mert az passus csak tiltott portékákra szokott adódni, az idegen provinciákból behozandó képek béhozása pedig szabad. Ehez képest én még ma írok Tiele uramnak, és megírom, hogy azon képeket mennél elébb indítsa útra, és ágens Nagy Sámuel uram szállására igazítsa. Ha addig leérkezhetnének míg itt leszek, felette szeretném, mert úgy el tudhatnám igazítani az dolgot, ha pedig már akkor, amikor elérkeznek itt nem lehetnék, azon casusban Nagy Sámuel urat fogom az dolog eránt informálni."[29]

A harmadik levél egy hónappal ezután, 1791. december 23-án íródott, ugyancsak Bécsben, és már a képek megérkezéséről számol be:

„Pestrül 20 praesentis írott atyai levelét kedves Uram Atyámnak vettem alázattossan, melyre következendőképen kívánok válaszolni. [...] 2. Az megmondott 200 fl. az tulipán gyökereket, úgy az újságok prenumeratióját, nemkülönben a Lipsiábul már elérkezett képek Mauth- és szekérbér költségeit ki fogom fizetni. — 3. Az képek, az mint feljebb írám, Lipsiábul elérkeztek, és ma fel is bontódtak, magam jelen levén; az megbecsülések tűrhető volt, mivel mind az kilenc darab 50 tallérra becsülődtek; ez szerint úgy tartom, hogy az érettek fizetendő Mauth 20 pro 100-at, 10 tallérra fog menni, némely kevés más accidentiákon kívül. Az szekérbér pedig 13 fl. 30 den. Ezen képeket én holnap újra bépakultatom és az Mauthon fogom pecsét alatt hagyni, míg valamely jó alkalmatosságot fogok kapni, melyel leküldhetem, mert felette rosszul voltak bepakolva, úgy hogy az egyik kép, úgymint Holbein, maga meg is van egy kevéssé karcolva. Egyébkint az képek szépek, de egy kevéssé még is drágállom őket."[30]

1791. december 7-én Bécsben nagy „képlicitáció"-ra készültek, amiről ifj. Ráday Gedeon 1791. december 1-én tudósítja apját levélben.[31] Megjegyzi, hogy a képek

között Tenier[32] és Tizian képek is vannak, 130 illetve 120 forint kikiáltási áron. December 7-én azt írja, hogy nyolc képet vett a licitáción, közülük különösen szép kettő, az egyiket Hamilton[33] festette és nyulakat ábrázol; több más téma mellett vett egy borivó fiút ábrázoló képet, valamint egy téli mulatságot.

Már említett december 23-i levelében mégegyszer szól az aukcióról, illetve azóta történt képvásárlásairól.

„Én itt résszerint azon megnevezett aukcióban, résszerint azolta is vettem mindössze 11 képeket; némelyek valóban szép, kivált kettő, az melyik közül az egyiket Rubensének mondanak, az másik pedig van Pietro Perughi.[34] Az árak pedig, mind a 11 darabnak, felette csekélység. Ezekért itt semmit sem kell fizetni, és ha az embernek itt valamely jó képekhez tudó embere volna, felette bagatellán lehetne néha venni."

Ugyancsak ebben az időben kerültek a gyűjteménybe más értékes darabok is. Említsük meg közülük Christian W. E. Dietrich képeit (az Ősz és a Nyár), amelyek fiatal lány alakjában testesítik meg az évszakokat (mindkettő fára festve), Holbein „Fiatal lány mellképé"-t, Cranach Önarcképét és Luther Mártonról festett portréját, valamint a „Szent Katalin mártiriuma" és a „Betlehemi gyermekgyilkosság" című műveket, amelyek festője a jegyzék szerint Albrecht Dürer.[35] Ma már tudjuk, hogy a Szent Katalin kép Lucas Cranach alkotása, a másik pedig Cranach körébe sorolható alkotás. Ez a két kép azok közé a ritka kivételek közé tartozik, amelyek a képgyűjteményből fennmaradtak és ma is a Ráday Gyűjtemény tulajdonában vannak.[36]

A képvásárlások csökkent ütemben, de Ráday Gedeon 1792-ben bekövetkezett halála után is folytatódtak. II. Ráday Gedeon bécsi tartózkodásai során továbbra is vásárolt képeket. Tudunk arról, hogy megszerezte Guido Reni (1575—1642) festményét, melyet egy olasz grófnő, M. Theresia Stewioni, született Moneta grófnő ajánlott fel neki. A kép provenienciája is érdekes: a mantovai herceg kapta ajándékba Párma hercegétől. Állapota azonban nem volt túlságosan jó. A grófnő levele szerint, hajlandó tokaji, vagy másfajta borért a képet átadni ifj. Ráday Gedeonnak, és el is küldi bécsi szállodájába.[37]

Az egykori Ráday Képtár talán legismertebb két darabja Mányoki Ádámnak Ráday Pálról és Ráday Pálné Kajali Kláráról festett portréi. A két kép ma is a Ráday Gyűjtemény tulajdona, s mivel számos alkalommal publikálták őket,[38] így nem szükséges bővebben foglalkoznunk velük. Tudomásunk van arról, hogy Ráday Gedeonról is készült ugyancsak olajportré, de ma már ez nem lelhető fel, és azt sem tudjuk, ki festette. Csak másolatban, kisméretű reprodukcióban van meg Mányoki Ádámnak Ráday Eszterről még leánykorában készült festménye.

Kazinczy Ferenc, aki Pécelen látta a képeket, ezt írja „A Rádayak" című dolgozatában:

„Ráday Pálnak és Pálnénak képét Mányokitól, a Gedeonét és Gedeonnéét egy más valakitől, a másik Gedeonét és Gedeonnéét Stundertől bírja Pécel, s igen hív dolgozásokban. Az első Gedeont nekem crayonnozta Klimes Tamás 1788-ban, melyet aztán Márk Quirin Orpheusom II. kötete elébe metszett: s abban a szent öregnek vidám, szelíd, más meg más ideák által el-elkapott lelke, gyermeki ártatlansága egészen el van találva..."[39]

A képgyűjtemény elhelyezésére vonatkozóan biztos adatokkal nem rendelkezünk. A péceli kastély több terme, szobája freskókkal volt díszítve, így a könyvtár, a díszterem, Ráday Gedeon dolgozószobája, a vendégszoba stb. A táblaképek falra akasztására tehát kevés lehetőség volt.

Tudjuk azonban, hogy Ráday Gedeon, a kastély közvetlen közelében külön épületet emeltetett, amelyet a korabeli följegyzések „Képesház"-nak neveznek. Berendezését éppúgy nem ismerjük, ahogy rendeltetésére is csak nevéből következtetünk. Egyes adataink azt mutatják, hogy talán nem is készült el teljesen, és az 1800-as évek elején már nem is tudják pontosan egykori rendeltetését.[40]

A képgyűjtemény sorsa

A Ráday-képgyűjtemény sorsa jobbára mindmáig ismeretlen maradt. A könyvtár, — mint ismeretes — 1859—61-ben a pesti Református Teológiai Akadémia tulajdonába került. Ismerjük a numizmatikai gyűjtemény történetét is. A képek közül viszont csak négynek a hollétéről tudunk: A Cranach-kép, „Szt. Katalin vértanúsága" a Cranach-körhöz tartozó „Betlehemi gyermekgyilkosság" és Mányoki festményei Ráday Pálról és feleségéről Kajali Kláráról szintén a Teológiai Akadémiára kerültek.

A szakirodalom úgy tudta, hogy a képtár az 1825-ös péceli tűzvész martaléka lett. Ez Kazinczy Ferenc följegyzéseiből került az irodalmi köztudatba. Kazinczy ezt írta:

„Oda van a hazának és a Ráday háznak ez a dicsősége is. 1825. március 31-én a faluban történt gyúlladás átcsapott a kastélyra s annak zsindelyezését elégette. A Phaeton boltozott plafondja beszakadt, a falak festése be van füstölve, a gróf Ráday Pál theátromi bibliothékája és theátromi decorációi s a garde des robes elégett, mert a gróf néhány esztendeig árendában tartotta a pesti nagy játékszint. Elégett egy szobában a képgyűjtemény is. A kár hatvan ezer forintra megyen. De a bibliothéka az alsóbb szobákban semmi sérelmet nem szenvede."[41]

Az újabb művészettörténeti irodalom azonban már arról tudósít, hogy a festményeket, illetve a péceli képtár több darabját Brunszvik Antal vette meg martonvásári kastélya részére 1830-ban. Ebből nyilvánvaló, hogy a képtár egy részét a tűzvész nem pusztította el. De hogy melyek voltak azok a képek, amelyek Martonvásárra kerültek, aligha lehet megállapítani. A Brunszvik képtárat ugyanis 1902-ben Bécsben elárverezték.[42]

A Dorotheum árverési katalógusa[43] adja — ez ideig — az egyetlen támpontot az egykori képtárról. Mivel azonban a Rádayak gyűjteményét a Brunszvik család a vétel után még gyarapította, ma már nincs módunkban a katalógus alapján különválogatni az anyagot és megállapítani a Pécelről odakerült darabokat. Ez a katalógus csak festményeket tartalmaz, de emellett ugyanezen alkalommal, a nagy érdeklődésre számot tartó aukción értékes régiségek („eine Anzahl höchst interessanter und wertvoller Antiquitäten"), gobelinek, antik bútorok, fegyverek, régi üvegtárgyak, porcelánok és más iparművészeti alkotások voltak kiállítva, melyeknek külön katalógusa volt.

Az aukció kiállításának helye Bécsben a Hotel des Ventes („Dorotheum", I. Dorotheergasse 17.). A kiállítás 1902-ben november 17—24-ig tartott, az aukcionálás november 25-én 3 órakor kezdődött s ezt követően napokon át tartott, este 6 óráig. Az aukció nem a katalógus sorrendjében haladt. Előtte szakértők vizsgálták, értékelték és árazták be a műveket. Az aukciókatalógus bevezetése szerint a ma is érvényben levő jogszabályok voltak általában az irányadók. Az árak megállapítása és a fizetés aranykorona értékben, az ár azonnali lefizetése mellett történt. A katalógus ára 3 korona volt.

Az aukció katalógusa 81 lapot tartalmaz, 36 illusztrációval. A jobbára alfabetikus sorrendben felsorolt festmények száma 375. Ezek közül a legalacsonyabb kikiáltási érték 5—10 korona, a legmagasabb pedig 9000 korona volt.

Nincs lehetőségünk jelenleg arra, hogy sorra vegyük a többszáz képet és összevessük a korábbi adatokkal. Ez azért sem könnyű, mert a képek meghatározása, leírása,

a mester megnevezése gyakran nem azonos a 18. századi leírásokban vagy 1902-ben, hiszen Ráday Gedeon korában még szaktudomány nélküli műgyűjtésről volt szó. Csupán annyit tehetünk, hogy néhány mester nevét azonosítjuk Ráday Gedeon levelezése alapján. Ilyen pl. Dietriech, aki a katalógusban többször előfordul (No. 84—87.), neve különbözőképpen írva, képei a katalógus szerint 10—225 aranykorona érték között váltakoznak, attól függően, hogy eredeti, ill. más festő által másolt művekről van szó.

A Ráday levelezésben láttuk, említés történt egy Rubensnek mondott képről is. A katalógus két Rubens nevével kapcsolatos képet közöl. (No. 290., 291.) Egyik Rubens iskolája: „Párizs ítélete" címmel. Aranykorona értéke 275 volt.

Ugyancsak összevethető ilyen szinten Pietro Perugino (No. 263.) egy másolata után készült kép: „Imádkozó szent", félalakban, amely 125 korona értékre volt kikiáltva.

Ráday Gedeon levelezésében többször előfordul fia németországi képvásárlásai kapcsán Hamilton neve. Őt is megtaláljuk a katalógusban (No. 149—154.) csendéletek, állat-, és madáralakos táblakép ábrázolásokkal, 210—350 aranykorona értékben. Említi a katalógus Peter van Laar (No. 190), „Alte Copia nach Pieter van Laar, Koronen 45", valamint Adrien Brouwer németalföldi festők munkáit is, ez utóbbival Ráday Gedeon levelezésében is találkozunk, mint akitől vett képet. A katalógusban két kép található, mely összevethető lehetne az egykori Ráday képtár darabjaival. Az egyik a katalógus (No. 41—43.) fenti mester alatt jelzett képe, mely a leírás szerint egy paraszt fél alakja, kezében pohárral. A másik ugyancsak egy németalföldi paraszt alakját ábrázolja, háttérben tájképpel. Ráday fiával váltott levelezésében Adrian Brouwer festőtől két képet említ, az egyik egy „egészséges", a másik egy „részeges" paraszt alakját ábrázolja.

A katalógus előszava szerint gróf Brunszvik Géza, a család utolsó férfisarja, igen értékes képgalériát hagyott hátra. A 375 kép közül legtöbb régi festmény, francia, holland, flamand, német, angol, olasz és spanyol mesterek képei, melyek qualitás és sokszínűség, sokoldalúság tekintetében a legjobb magángalériák anyagával vethetők össze.

Ahogy az előszó a továbbiakban írja; a galéria gyűjtését „gróf Ráday Pál" kezdte meg.[44] A 18. század második felében a képtár a Pest megyei Pécelen volt Ráday Gedeon birtokában, aki megnagyobbította a gyűjteményt. Unokája, szintén Ráday Gedeon a 19. század 30-as éveiben a pesti Nemzeti Színház alapításában jelentős részt vállalt. Hogy ehhez a vállakozásához megfelelő pénzhez jusson, olyan egyezséget kötött, hogy a családi képtár gróf Brunszvik Antal tulajdonába megy át, aki a színházi vállalkozáshoz „bőséges pénzeszközöket" bocsát rendelkezésére.[45]

Brunszvik Antal gróf a gyűjteményt martonvásári kastélyába vitte. Fia, Ferenc, Beethoven barátja, gyarapította a gyűjteményt újabb és újabb képek vásárlásával és a Brunszvik házat a művészeti érdeklődés középpontjává tette. Amikor Brunszvik Géza gróf a martonvásári birtokot eladta, átvitték a képgyűjteményt a sommeraui kastélyba Ausztriába, ahol a galéria számára néhány termet kellett építeni ahhoz, hogy elhelyezhessék. Amikor a család férfi ága kihalt, sor került a képgyűjtemény értékesítésére, ill. elárverezésére.

Ismerve a Rádayak érdeklődési körét, különösen pedig I. Ráday Gedeon művészeti ízlését, amely különös érdeklődéssel fordult a reneszánsz, a humanizmus, a reformáció, valamint a francia felvilágosodás felé (utóbbiban azonban inkább irodalmi vonatkozásban), feltételezhető, hogy a katalógus 18. századi francia, méginkább angol és spanyol művészektől származó képei nem a Ráday Képtár anyagából valók. Sokkal inkább a német, holland, németalföldi, flamand mesterek, ill. azok egykorú vagy

későbbi másolatai, valamint a német mestereknek és iskoláknak a katalógusban sűrűn előforduló képei kerülhettek ki Pécelről. Mint említettük, a katalógus meghatározása azonban ma már sok tekintetben nem alkalmas kiindulópontnak, hiszen a benne említett festők egy része, hollandiai kis mesterek, 17. vagy 18. századi névtelen festők azóta bizonnyal közelebbi meghatározást is kaphattak.

Meglepő, hogy a németalföldi mesterek és követőik viszonylag igen alacsony áron kerültek árverésre. Ezek a képek az 1790-es évek elején, amint említettük, viszonylag olcsón kerültek a Rádayak birtokába is. Ugyanakkor az aukció legmagasabbra becsült képe egy 18. századi francia festő volt. Középmezőben foglaltak helyet a 17—18. századi spanyol mesterek, általában 1000 korona körüli értékkel. A Brunszvik—Ráday képtár második legdrágább képének kikiáltási ára 2250 aranykorona értékben a No. 315. számú volt, egy Solario-nak tulajdonított kép, a „Töviskoronás Krisztus" valamivel életnagyság alatti térdalakja. A neves festő a nagy gyűjteményekben számos művel lelhető fel. Ugyanakkor az aukciónak legdrágább képe Louis Leopold Boilly francia festő műve volt; a művész nevét a Művészeti Lexikon (Budapest 1965.) meg sem említi.

A katalógus előszava is hangsúlyozza: „... a régi külföldi mesterek művei nincsenek egész bizonyossággal meghatározva". Ezt a Művészet című folyóirat 1902. évi számának idevonatkozó ismertetése is idézi, nyilván az anyag beható tanulmányozása, illetve feltételezhetően a katalógusnak más anyaggal való összevetése alapján. Nem lesz azonban felesleges mégsem, ha éppen ennek a forrásértékű cikknek alapján, az ő kiemelése szerint, hivatkozunk néhány olyan tételre, amelyet a századfordulón a magyar művészeti irodalom említésre méltónak tartott.

Kiemeli az ismertetés többek között Jan van Goyen két tájképét, mely hollandiai falut ábrázolt (No. 139., 140.), valamint a korai munkák közül id. Lucas Cranach egy férfi arcképét, mely fára festett, kisméretű alkotás, továbbá E. Flesching meghatározása alapján, ugyancsak tőle, János szász herceg arcképét. (No. 287—288.)

A francia festők közül utal a cikk Jean Clouet-ra, ill. egy hozzá közelálló festőre (16. századi francia mesternek határozza meg), aki Navarrai Margit portréját készítette el. (No. 128.) Jean Scoreel két kisméretű arcképét is megemlíti. (No. 307—308.) A németalföldiek közül a cikk kiemeli Teniers, Brouwer, valamint Breughel másolatban levő képeit. A németalföldi festők közül Adriaen van Ostade „Férfifej"-ét (No. 254. sz.), illetve egy másik festőhöz közelálló mesterművét. Terborch „Fiatal férfi" életnagyságú képe is ebbe a körbe sorolható.

Az olaszok közül Domenichino (Domenico Zampieri) Madonnája (No. 373.), valamint Cima de Comegliano észak-velencei jellegű tájképe (No. 54.) emelkedik ki a hivatkozott beszámolóban, valamint a már általunk is említett Andrea Solario: „Töviskoronás Krisztus" című képe.

A századforduló művészeti felfogására, illetve a magyar közgyűjtemények állapotára tartjuk jellegzetesnek a cikk befejező részét. Ebben többek között ez áll: „E sok kép most széjjelszóródik. Jelen viszonyaink közt nem is gondolhatunk arra, hogy a gyűjteményt itthon marasztaljuk. Nem is volna sok értelme [! sic]. Elsősorban az áll érdekünkben, hogy a Szépművészeti Múzeum oly gazdag legyen hungarikumokban, amilyen csak lehet. S e szempontból csak Kupeczky szép Önarcképe az a darab, amelynek megszerzését kívánatosnak tartjuk." Az aláírás nélküli cikk mai szemléletünk szerint már aligha fogadható el ebben a vonatkozásban. Mivel a folyóirat felelős szerkesztője Lyka Károly volt, nem teljesen kizárt, hogy a cikk tőle származik, illetve az ő sugalmazására íródhatott. Jegyezzük meg végül, hogy a fenti folyóirat ezzel a beszámolóval kapcsolatban csak egyetlen képet közöl a katalógusból: „Kupeczky János: Önarcképe az elárverezett Ráday—Brunszvik képtárból."[46]

Ráday Gedeon, a műgyűjtő

Ráday Gedeon, akinek élete már a szülői házban olyan körülmények között és olyan gondolatokkal indult el, hogy egész életét a magyar művelődésnek fogja szentelni, gyűjteményei tükrében ma már úgy áll előttünk, mint a 18. századi magyar művelődés egyik vezető alakja. Egyaránt tájékozott volt mint könyvbarát, mint tudós éremgyűjtő, másrészt éppen úgy otthon volt a festészet, a képek területén, mint a költészetben, a színházi mesterségben vagy a dramaturgiában. Műfordításai, a magyar nyelvbe átültetett rímes-időmértékes versei, péceli kastélyának falfestményei egyképpen kulturáltságát és egyetemes érdeklődését példázzák. Könyvtára, éremgyűjteménye, képgyűjteménye és metszetanyaga kiemelkedő helyre emeli őt a magyar műgyűjtés történetében.

Alakja azonban még mindig gazdagodhat új részletekkel és új vonásokkal. Az a rezidencia, ahol élt, az a család, amelyben született, az az írói-művészeti baráti kör, amelyhez tartozott, az a kálvinista hit, amelyet vallott, egészében és részleteiben alapvetően meghatározta mindenirányú tevékenységét —, amely azonban még távolról sincs jelentőségéhez mérten feltárva, feldolgozva. Alakja — napjaink során — mintha gazdagabban és sokrétűbben kezdene kibontakozni a nagyon is egysíkú irodalmi megvilágításból. Ez a szerény mosolyú, finom magatartású, tapintatos, tudós és kutató elme, akinek műveltsége, tudása és látóköre magasan felülmúlta magyar kortársaiét, aki egyszemélyben volt költő, író, műgyűjtő, bibliofil és mecénás, megérdemelné, hogy részletes munka tárja fel életét és működését, fennmaradt gyűjteményének ritkaságait, a tudományos világ és az érdeklődő nagyközönség előtt.

JEGYZETEK

1 Zsindely Endre: A péceli Ráday kastély. *Művészettörténeti Értesítő* 4. (1956) 266. (Az itt olvasható építészeti vonatkozású hivatkozásokat tanulmányunkban nem ismételjük meg.)

2 Garas Klára: *Magyarországi festészet a XVIII. században.* Budapest 1955. A mű több sajnálatos tévedést tartalmaz Ráday Gedeon vonatkozásában. Pl. 127: „A felvilágosodás egyik legkövetkezetesebb harcosa." Ezt a szelíd, nyájas, visszavonultan élő, kegyes életű Ráday Gedeonról aligha lehetne így állítani. Azt azonban igen, hogy a francia felvilágosodás feltétlen hive és követője volt. Az sem helytálló, hogy „művészeti ízlése, mint barátjáé, Kazinczy Ferencé, az új eszméket kifejező klasszicizmus felé fordul", hiszen kettőjük között mintegy négy évtized korkülönbség volt. Ráday Gedeon halálakor, 1792-ben, magyar földön a klasszicizmus uralmáról még nem beszélhetünk. Ráday ízlése, mint azt péceli kastélyának kialakítása is mutatja, a barokk, illetve a rokokó világában gyökerezett. Ennek formajegyében alakította ki rezidenciájának mind külsejét, mind pedig belsejét. Téves a munkának a Ráday festményekkel kapcsolatos meghatározása is. A XIV. táblán látható Mányoki Ádám kép felirata: „A Ráday gyermekek". Mányoki azonban soha nem festette meg közös képen a Ráday gyermekeket. Egyébként is a képen a fiú a fiatalabb és a lány az idősebb, holott Rádayéknál éppen Gedeon volt az idősebb és Eszter a fiatalabb. A szóbanforgó kép nem a Ráday, hanem a Podmaniczky gyermekeket ábrázolja. Mányoki műveinek felsorolásánál nem világos (233.), hogy hány képről van szó. „Ráday Pál, felesége és leánya arcképe" egy képet feltételez. Ilyen közös portré azonban nem készült. Mányoki külön festette meg Ráday Pált, Ráday Pálné Kajali Klárát, valamint Ráday Esztert, a későbbi Teleki Lászlónét. Közülük csak az első kettő van ma már a Ráday Gyűjtemény tulajdonában. — Jól határozza meg Lázár Béla: *Mányoki Ádám élete és művészete* című munkájában (Budapest 1933.) mind a Rádayak, mind pedig a Podmaniczky család tagjairól készült képeket. Lásd: i. m. XLVIII., valamint XLIX. táblán közölt képeket.

3 Ld. többek között Váczy János: *Ráday Gedeon összes munkái.* Bp. 1898. — Bővebb irodalmi hivatkozásokat: Koós Judith: A Rádayak könyvgyűjteményének kialakulása és könyvművészeti ritkaságai. (*A Ráday Gyűjtemény Évkönyve* II. 1981. 97—119.), valamint uő.: A könyv- és műgyűjtés évszázadai meg a Rádayak (Confessio 1981. 3. 54—65.).

4 Koós: i. m. valamint uő.: A bibliofil Rádayak (*Confessio* 1982. 2. 56—68.).

5 Koós Judith: A Ráday-éremgyűjtemény története. (Kéziratban), valamint korábban Huszár Lajos: Az éremgyűjtő Ráday Gedeon. (*A Ráday Gyűjtemény Évkönyve* I. 1955. 46—55.) Az éremgyűjtésre vonatkozó iratok: Ráday Levéltár a Ráday család lt. XVIII. 220. fasc.).

6 „Rákóczy Ferencz, a nagyságos fejedelem, sok időt töltve Itáliában annyira buzgón tanulmányozta a művészet remekeit, hogy kiváló műértővé fejlődött. Nálunk akkor még nem igen lehetett szó galériákról. A mi kép akadt, annak a java a templomokban találtatott. Rákóczy azonban, szokásához híven, a szentegyházban is megbírálta a képeket, s amelyiket rossznak találta, arról kimondta a véleményét. Azért is Forgách Simon így írt róla: Nem jó pápista Ő felsége, mert a templomban a képeket kritizálja, s megcsúfolja, ha rosszul vannak pingálva..." (Vayk: Régi magyar mecénások. *Művészet.* I 1902. 208.)

7 Vort Pál: *Régi magyar otthonok.* Bp. 1941.; Kelényi György: *Kastélyok, kúriák, villák.* Bp. 1980. II. átdolg. kiad. 11. és köv. 1. Megjegyzendő, hogy a szerző tévesen határozza meg a 20. sz. képet. A könyvtárterem címmel közölt kép ugyanis a kastély díszterme az I. emeleti központi traktusban. A bibliotéka a földszinten a kaputól jobbra állt, és ma is itt tekinthető meg az a négy vörös márványoszlopos terem, melyet Kazinczy is említ.

8 Ráday Pál Pécelről 1732. szeptember 15-én Gedeon fiához írt levelében arról érdeklődik, megkapta-e az általa küldött képet? Hogy ez a kép táblakép volt-e, vagy metszet — nem tudjuk. (Ráday cs. lt. IV. c/2—2. 47. sz.)

9 Meg kell említenem, hogy a Ráday család levéltári anyagából Ráday Gedeon levelezése korántsincs feldolgozva. Ennek a hatalmas anyagnak a feldolgozását nem tekinthettem feladatomnak e merőben másirányú és jellegű kutatómunka kapcsán. Meg kívánom jegyezni azt is, hogy tanulmányom témája Ráday Gedeon műgyűjtő, képgyűjtő tevékenysége mindeddig nem képezte kutatás tárgyát. Arra, hogy a tárgy teljes kimerítésére törekedjem, nem is gondolhattam. Célom nem az, hogy lezárjam a kutatásokat, hanem inkább az, hogy új aspektusokat nyissak, ráirányítsam a figyelmet Ráday Gedeon alakjának, munkásságának és pályaképének sokrétűségére, sokszínűségére.

10 Ráday cs. lt. VI. 3486. sz. Szövegét közlöm az „Adattár" rovatban.

11 Ráday Dürer magyar származásáról az alábbi munkából értesülhetett: Schoeber David Gottfried: *Albrecht Dürer, eines der groesesten Meister und Künstler seiner Zeit, Leben, Schriften und Kunstwerke,* ... Leipzig, 1769. Joh. Gottlieb Mauken. (Ráday Könyvtár 0,5754) A címoldal utáni oldalon az író önmagáról és műve ajánlásáról: „Dem Hochedeln und Wohlfuernehmen Herrn, Herrn Valentin Schoeber, Weltberuehmten Kauf- und Handelsmann in Nürberg, meinem Hochzuehrenden Herrn, Vetter und Hochgeschaezten Freunde." A hires nürnbergi kereskedőcsaládból származó szerző a város nevezetes szülöttének, Dürernek állít emléket munkájában. A könyvben mindenütt feltalálhatók Ráday Gedeon jelzései: piros pontok, kék aláhúzások és keresztmegjelölések. Abban a részben, melyben a szerző a Dürerrel foglalkozó irodalmat közli, Ráday Gedeon megjelölte pl. Freherus munkáját, mely könyvtárában is megvolt. Más nevek kék aláhúzásokat és megjelöléseket kaptak. Piros pont megjelöléssel látta el Ráday Dürernek a műben felsorolt szinte valamennyi vallásos tárgyú művét. Ugyancsak piros aláhúzások találhatók Dürer elméleti írásainál. (48. s köv.) Aláhúzta Theuerdank krónikáját (55.) „das der Theuerdank anno 1517 gleichfals von seinem [Dürers] ehemahligen Schüehler, Johann Schauefelein, in Holz geschnitten, und also abgedruckt worden." (A Theuerdank krónika ugyancsak megtalálható Ráday Gedeon bibliotékájában. Ld. Koós Judith: A Rádayak könyvgyűjteményének kialakulása, i. m.) Megjelöli Ráday Dürer rajzait (60.) festményeit (63.), valamint rézmetszeteit és fametszeteit (119.). Azt mondhatjuk, hogy szinte műtörténeti alapossággal tanulmányozta át a Dürer irodalmat, akárcsak könyvtárának más vonatkozású művészeti könyveit is. Kazinczytól tudjuk, Ráday Gedeon neki is említette, hogy tervezi megírni Dürer magyar származását. (Kazinczy Ferenc: *Magyar Pantheon.* Életrajzok és életrajzi jegyzetek. Kiadta ABAFI Lajos. Bp. é. n. (Pallas Rt. Nemzeti Könyvtár XXXVI. k. 14—15.) Hogy megírta-e, nem tudjuk. Emlékezetünkbe kell idézni ugyanis azt a tényt, hogy fia, az ifj. Ráday Gedeon apja halála után annak számos költeményét, iratát megsemmisítette, mert úgy vélte, hogy irodalmi tevékenysége nem méltó a család immár grófi rangjához. Megemlítem, hogy Ráday Gedeon könyvtárában Dürer alábbi művei találhatók meg: Opera. Das ist alle Bücher des weit berühmbten und künstreichen Mathematici und Mahlers Albrechten Dürer. Arnhem, Jansen, 1604. (Jelzete: 0.1345); Alberti Düreri clarissimi pictoris et geometrae de Symetria partium in rectis fornis... corporum libri in latinum comersi. Norinbergae. 1532. (Jelzete: I. 172.) — Ld. még Koós Judith: Dürer und Ungarn. (Gold, Silber, Schmuck und Gerät von Dürer bis zur Gegenwart. *Eine Ausstellung der Stadt Nürnberg... zum fünfhundertsten Geburtstag Albrecht Dürers.* München 1971.)

12 Ráday cs. lt. VI. 3487. sz. Szövegét ld. az Adattár rovatban.

13 Uo. 3488. sz. Szövegét ld. az Adattár rovatban.
14 Uo. 3489. sz. Szövegét ld. az Adattár rovatban.
15 Uo. 3491. sz. Szövegét ld. az Adattár rovatban. Az említetteken kívül is több képlista maradt ránk, ezek azonban a felsoroltakhoz képest újat nem mondanak. Uo. 3490., 3492—94. sz.
16 Uo. a 3495. sz. jegyzéken találunk egy 18 névből álló csoportot, melyhez ezt írta: „Icones per Dominum Cornides procurandae."
17 Uo. 3485. sz. Szövegét ld. az Adattár rovatban.
18 Említsünk meg néhány korabeli művészettörténeti munkát, amely az egykori Ráday-könyvtárban ma is megtalálható: Allgemeines Künstler-Lexicon, oder: Kurze Nachricht von dem Werken der Mahler, Bildhauer, Baumeister, Kupferstecher, Kunstgiesser, Stahlschneider, etc. etc. Nebst einem Angehängten Verzeichnis der Bildnissen der in diesem Lexicon enthaltenen Künstler, in alphabetischen Ordnung beschert. Zürich, bei Heidegger und Compagnie. 1763. (0.5194); Catalogus von Alten und Neuen zum Theil sehr raren und fürtreflichen Kupferstichen aus der Teutschen, Niederländischen, Englischen, Französischen und Italienischen Schuhle... Welche den 6ten Mart. 1786 und folgende Tage unausgesetzt Nachmittags um 2 Uhr in der Bolzmannieschen Behausung in der Spiegelgasse... verkauft werden. (0.5194); Vagy az elméleti munkák közül: Theorie der schoenen Wissenschaften. Zum Gebrauche seiner Vorlesungen, herausgegeben von Johann August Eberhard. Halle. Im Verlage der Buchhandlung des Waisenhauses. 1786. (0.3383); Catalogus van een uitmuntend Kabinet Gekleurde en Ongekleurde Tekeningen. etc. Amsterdam 1773. Reiner Ottens. (0.5689; Catalogus von een uitmuntend Kabinet met konstige Schilderyen. Amsterdam 1783. (0.5654) etc.
19 Lambecius Petrus: *Commentariorum de augustissima bibliotheca caesarea Vindobonensis*... II. Wien, 1669. Ebben Hunyadi Mátyás király képe; ld. még: 494—495.
20 Félibien André: *Entretiens sur les vies et sur les ouvrages des plus excellents peintres anciens et modernes*. I—II. Paris 1666—1668. Második kiadása 1685. Chez Sebastien Mabre-Cramoisy. Imprimeur du Roy. Rue Saint Jacques, aux Cicognes.
21 Ráday Gedeon könyvgyűjtésére ld. Koós Judith: A Rádayak könyvgyűjteményének kialakulása i. m. 91. s köv.
22 Johann Zallinger (Zollinger) 1780 körül halt meg Pozsonyban. Élete, magyarországi működése még nincs monográfiaszerűen feltárva.
23 Ráday Gedeon levelezése Thielével: Ráday cs. lt. VIII. G. — Ld. Zsindely: i. m. 268—269.
24 Koós Judith: A Ráday-éremgyűjtemény, i. m.
25 Közülük megemlítjük Rost 1783. május 1-én kelt felhívását, mely jól mutatja, hogyan küldte meg műkereskedői ajánlásait. Ezt írja: „Durch Freunde ermuntert biete ich hiemit dem Publiko die Büsten zweyer seiner Lieblinge, Weifens und Zollikofers an Herr Döll, Herzogisch-Gothaischer Hof-Bildhauer, welcher sich in Rom durch verschiedene Werke der Kunst in Marmor nach seiner Erfindung auf das rühmlichste bekannt machte, hat diese beyden Büsten bey seinem Hierseyn in Naturgrösse nach dem Leben pussiert, sie meisterhaft ausgeführt und ihnen sprechende Aehnlichkeit gegeben. Um mich vor dem Nachformen dieser hiermit den Liebhabern angebotenen Abgüsse der Büsten zusichern, erwarte ich biss den 1-ten August dieses Jahres eine nur bestimmte Anzahl Liebhaber, welche ergebenst ersucht werden, sich hierunter nach Willkühr entweder für eine oder alle beyde zu unterzeichnen." Ezután elmondja, hogy mindegyik szobor 36 coll magas és 1 rénes forint 12 krajcárba kerül előjegyzési árban, majd az előjegyzési idő elmúlása után 2 rénes forintba. Azok a gyűjtők, akik a szobrokat jobb megőrzés végett csiszolt márványból, porfir-bevonattal kívánják, ezt 3 forintért, illetve az előjegyzési idő lejárta után 5 forintért kaphatják meg. Állványok, konzolok a falra, hogy a mellszobrokat ráállítsák, darabonként 20 krajcárba fognak kerülni. Kéri jelezni a megrendelésnél, hogy a mellszobrok márványból legyenek-e, vagy nem, és hogy konzolokkal vagy anélkül. Augusztus 1-től a mellszobrok hibátlanul leszállíttatnak; a külföldi gyűjtőknek méltányos áron bocsát rendelkezésére ládát és csomagolóanyagot. Végül közli, hogy azt reméli, nemsokára Mengs és Winkelmann mellszobrainak másolatait is fel tudja majd ajánlani. (Ráday cs. lt. XIX. 219., 2., 3. sz.)
26 Stübel M.: Alexander Johann Thiele. Berlin 1914.
27 Ráday II. Gedeon apjának Ráday I. Gedeonnak, Losonc, 1760. június 15. Ráday cs. lt., VIII. g/2 1/a sz.
28 Ugyanaz ugyanannak, Bécs 1791. november 12.: uo. 92. sz.
29 Ugyanaz, ugyanannak. Bécs, 1791. november 22.: uo. 93. sz.
30 Ugyanaz, ugyanannak, Bécs 1791. december 23.: uo. VIII. g/2—98. sz.
31 Ugyanaz ugyanannak, Bécs 1791. december 1. majd 7.: uo. VIII. g/2.—95—96. sz.
32 David Tenier (1582—1649) és ifj. David Tenier (1610—1690), apa és fia, flamand festők.
33 Philipp Ferdinand de Hamilton (1664—1750) Itáliában született, de többnyire Németalföldön élt.
34 Pietro Perughino (1450—1523) az umbriai iskola tagja.
35 Közli jegyzetben Zsindely, i. m. 275. Eredetije lappang.

36 A fenti műveket a Ráday Könyvtár tulajdonába kerülésük után több szakértő megvizsgálta. Léderer Sándor 1909-ben adott bővebb képmeghatározását közli Zsindely: i. m. 276. Eszerint a „Szent Katalin vértanúságá"-t Zacharias Wehme festette, Cranach hatása alatt. A „Bethlehemi gyermekgyilkosság"-ot Cranach kép másolatának és nem eredeti műnek tartotta. Az előbbit 6000—7500, az utóbbit 1000—1500 koronára értékelte. Ugyanekkor Felvinczi Takács Zoltán is foglalkozott a képekkel. 1909-ben adott szakértői véleménye szerint a „Szent Katalin vértanúsága" nem Zacharias Wehme műve, hanem egy ismeretlen szászországi festő alkotása. Mivel Felvinczi Takács véleményét külföldön publikálta (Cicerone 1909. XIV. évf. 453.) a képekre a nemzetközi tudományos érdeklődés is felfigyelt, de végleges meghatározásuk, ill. művészettörténeti helyük és jelentőségük kijelölése nélkül. Több mint négy évtized után, 1952-ben, a „Bethlehemi gyermekgyilkosság" restaurálásra került a budapesti Szépművészeti Múzeumban Kákay Szabó György által. Ez alkalmat adott arra, hogy a szakmai és tudományos analízist alaposabban elvégezzék, annál is inkább, mivel a képek 1951-ben, a Ráday Könyvtár bejelentése alapján véglegesen nyilváníttattak. Az ekkori meghatározás szerint, a „Szt. Katalin vértanúsága" egy 16. század eleji német festő műve, a „Bethlehemi gyermekgyilkosság" pedig Lucas Cranach után készült. A végleges és egyetemesen elfogadott meghatározást Fenyő Iván végezte el, aki 1953-ban magyar és külföldi szakfolyóiratokban tette közzé dolgozatát. Eszerint a Bethlehemi gyermekgyilkosság Lucas Cranach korai műve. (Művészettörténeti Értesítő I., 1954. 72. s köv., valamint Burlington Magazin, 1955. febr. 68. és köv.) A kép első kiállítása 1953-ban volt, Lucas Cranach Emlékkiállítása alkalmával Budapesten, a Szépművészeti Múzeumban. (Ld. Országos Szépművészeti Múzeum. Lucas Cranach Emlékkiállítás. Bp. 1953. kat.) A külföldi legjelentősebb kiállításról és a legújabb pontos meghatározásra ld. Dieter Koepelin—Tilman Falk: *Lucas Cranach. Gemälde, Zeichnungen, Druckgraphik*. I—II. Basel und Stuttgart 1974. II. k. 552. 5. sz.
37 M. Theresia Stewioni, szül. Moneta grófnő levele ifj. Ráday Gedeonhoz, 1799. május 12.; Ráday cs. lt. VIII. g.; ld. Zsindely i. m. 258.
38 Ráday Pál arcképének legutolsó közlését ld. Református Lapja 1983. (XXVII.) 15. sz. Ráday Pál halálának 250. évfordulója alkalmából.
39 Kazinczy Ferenc: *Magyar Pantheon*, i. m. 31.; A Kazinczy által említett, Ráday Gedeonról készült közismert metszetet ld. „ORPHEUS egy hónapos írás a józan gondolkodásnak, igazabb ízlésnek és magyar történeteknek elő segéllésére." Kiadta: Széphalmi Vintze. Második kötet 1790. Május, Június, Július és August. Kassán Füskúti Landerer Mihály költségére. (Címlap melletti kép.) — Thomas Klimes XVIII. sz. végén dolgozott festő valószínűleg morva származású, Bécsben. Kazinczy Ferenc hívására jött Magyarországra. Arcképet készített Kazinczyról, de ez elveszett. Megfestette Kazinczy édesanyja arcképét (1787) is, valamint Baróti Szabó Dávid portréját, mely utóbbi rézmetszetről is ismert. Ráday Gedeon portréja 1788-ban készült és Qu. Mark rézmetszetéről ismerjük. Az eredeti rajz, ami után e rézmetszet készült, nem ismeretes, föltehetőleg elveszett. A rézmetszet közölve ORPHEUS, i. m. A címlappal szemben levő oldalon közölt egész oldalas metszeten két szigno található. A jobb alsó sarokban: Klimes pinxit 1788. Balra alul Q. Mark fecit. A portré keletkezését Kazinczy írja le. Mivel e forrás pontos és autentikus adat, és a portré keletkezéstörténetéről több fontos részletet mond el, beleértve a műfaj meghatározását is, idézzük az erre vonatkozó részt: „Megkérem Klimesch Tamást, fogjon úgy ülést az asztalnál, hogy az öreg arcvonásait megkaphassa, s minthogy félék, hogy rá nem fogom bírhatni, hogy neki üljön, a munkát készítgesse titokban. Nem lehete megelégednem dolgozásával, s neki bátorodám megkérni az öreget, hogy festőmnek üljön; nem akara. Igen, ha még élne szegény feleségem, úgy őtet is festetném, magamat is. Sokára megadá magát. De íme új akadály. Parókában-e vagy hálósüvegben? Én az utóbbikat óhajtanám. Leüle. — Klimesch kész vala a contourral, veres krétában, midőn az öreg felugrék. „Csak jobb lesz mégis parókában." Lekapta hálósüvegét, s feltette a parókát. A festő újra dolgozni kezde. „De csak jobb lesz paróka nélkül." Kérdést tevék, nem tetszenék-e neki, hogy valamit olvassak? Egy almanachot ada kezembe, s a Magister Kindleben életét olvastatá, nevetésünk elakasztá a festőt. Sok baj után kész vala a kép, s oly jól, hogy hívebbet nem kívánhatni. Rézbe metszetém Orpheusom elébe Quirinus Mark által. Később Mansfeld is metszette, de csak a Marké jó. Rádaynak gyermeki ártatlansága, s az a szelíd víg mosoly egészen el vannak benne találva." (Pályám emlékezete, i. m. 114.) — Ráday Gedeon jelenleg ismeretes egyetlen hiteles portréja tehát a péceli kastélyban készült, asztal mellett; Kazinczy — minthogy ismerte Ráday nagy szerénységét —, Klimessel titokban akarta lerajzoltatni és nem festetni. A festő vörös krétával rajzolta meg a kontúrokat; Kazinczy végül mégis megkérte Rádayt, üljön a festőnek modellt. Kazinczy kérésére történt, hogy nem parókában, hanem hálósüvegben. Mint a szövegből kiderül, vidám hangulatban folyt a portré készítése és az kitűnő hűséggel és művészettel készült el.
40 A „Képesház" egykori állapotáról és elhelyezéséről ld. többek között: Zsindely: i. m.; Kelényi György: *Kastélyok, kúriák*,... i. m. Ez utóbbi írja: „A főúri műgyűjtés másik jelentős területe a képek gyűjtése. Külön teremben helyezik el a tekintélyes gyűjteményeket. Egyes kastélyokban, mint pl. a péceliben vagy a fertődiben, külön épületet emelnek a képtár befogadására." A péceli

Képesházra vonatkozóan valószínűleg több mindent megtudhatnánk a Ráday Gedeon halálakor, 1792-ben fölvett leltárból, mely megvolt a Ráday lt.-ban, de jelenleg lappang. — Pécelen a volt Ráday kastélyban már régen nincsenek műtárgyak. A református parókiához tartozó házban, melyet 1913-ban emeltek gyülekezeti célokra, ma is látható egy Ráday emlékszoba, néhány, jobbára 19. századi bútor, berendezési tárgy, garnitúra, használati célú egyéb felszerelési tárgy látható. A falon mintegy 10 darab kép egészíti ki az együttest. Ezek jobbára családi vonatkozású képek, portrék, rajzok, főleg másolatok. Az utóbbiak között található Mányoki Ádám portréinak másolata is: Ráday Pálról, Ráday Pálné Kajali Kláráról, Ráday Gedeonról. Ezek azonban inkább csak dokumentumoknak tekinthetők, semmint műértéket képviselő festményeknek. A tárgyak dr. Osztrovszky Antalné Németh Ágnes (anyja: Ráday Ágnes) hagyatékából kerültek ide.

41 KAZINCZY: *Magyar Pantheon*, i. m. 27.; idézi ZSINDELY: i. m. 268.; A tűzvészre ld. GALÓCZY Károly: Péczel község leírása, régi és újkori ismertetése. Bp. 1896.

42 LYKA Károly: *A táblabiróvilág művészete*. Bp. é. n. 99., 109.; továbbá: Művészet 1902. 429. (Hazai Krónika: A régi gróf Ráday-féle képtár elárverezése.)

43 Katalog zur Auktion der Gemälde-Galerie der gräflichen Familie Brunsvik. Beginn der Schaustellung: 17. November. Beginn der Auktion: 25. November 1902. (Dorotheum) Wien. K. K. Versteigerungsamt, Wien I. Dorotheergasse 17.

44 A grófi rangot csak II. Ráday Gedeonnal kapta meg a család 1790-ben.

45 „Reiche Geldmittel dem Theaterunternehmen zur Verfügung stellte." — Megemlítjük, hogy II. Ráday Gedeon nem örökölte apja művészi érzékét, sem gyűjtőszenvedélyét. Az ő fia, III. Ráday Pál viszont művészi hajlamát a színészet patronálásában élte ki. (MÁLYUSZNÉ CSÁSZÁR Edit: A Rádayak és hazai színjátszásunk. *A Ráday Gyűjtemény Évkönyve* I. 1955. 72. s köv.)

46 Művészet 1902. 428.

KÖZLEMÉNYEK

RÁDAY család

Ráday Gedeon gr
ikonográfiája

A NYELV, A STÍLUS, A VERS

Hankóczi 108. l.

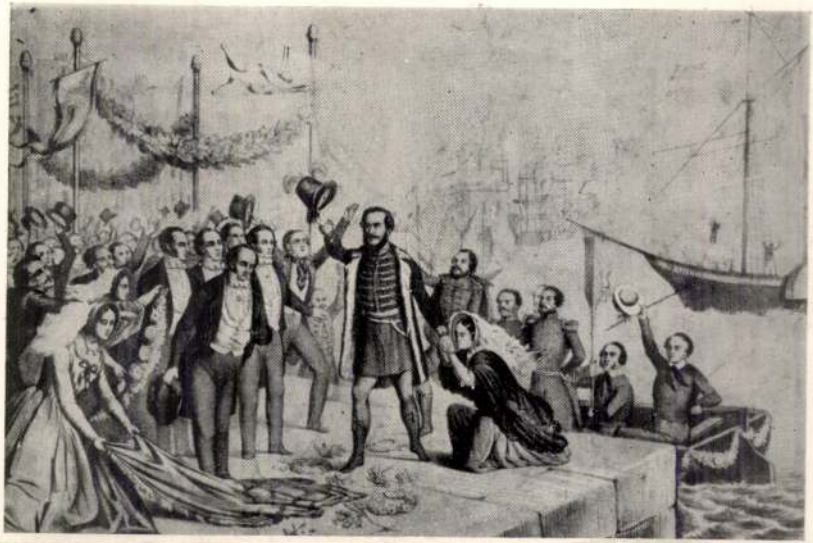

Rádai Gedeon gróf

Kolsó † 1792

ikonografiája

l.

Hursányi

30. l.

RÁDAY Mihály

Magyar Fórum
1991 Bp. 16. p.

A Képviselőt a dédunokája is látni fogja.

Ráday Mihály már annyira szakember, hogy őt nem pótolhatja a televízió. Védi a várost, védi az országot, védi a felújításra érdemes villákat. De ki védi meg Ráday Mihályt, hogy annyira mégse ragaszkodjon tévé-szerepléséhez? A politikai érzék és a jó ízlés pedig így kívánná. Mert ha Ráday Mihály – aki foglalkozását tekintve operatőr –, személye oly fontos az ország állagmegóvása szempontjából, üdvös volna mások szerepeltetése is. Független példát említve, például „Pozsgay Imre is folytathatná politológiai előadásait, amelyeket a hetvenes évek első felében a képernyőn elkezdett. Miért a kivételezés Rádayval? Talán mások is tudnak néhány észrevétellel szolgálni ahhoz, hogy honunkat az unokáink is látni akarják.

(g–h)

nről szinre az isteni
stamentumi terminológiájá-

atalozott holttestre
tési szertartás során
ovagokra vonatkozik,
k kulcsaként fogható fel.
lóság egymagában, hanem
nyeg, a fenség látványa
zik Bonaventura distink-
enső alkaton alapuló
lső alkat szerint
t értjük ... mivel külseje
ek, olyan képmása van,
brázolja. Van viszont
mely valamely dolog
erhető meg, hogy az
nek olyan képmása van,
ben ábrázolja.[135]

Hírek, információk

A Város- és Faluvédők Szövetsége közgyűlése

A Város- és Faluvédők Szövetsége (Hungaria Nostra) 2005. április 30-án Budapesten, a Budapesti Városvédő Egyesület székházának Podmaniczky-termében tartotta éves közgyűlését. A közgyűlés napirendjén az éves beszámoló előterjesztése és elfogadása, az Ellenőrző Bizottság jelentése, a közhasznúsági jelentés elfogadása mellett az alapszabály módosítása, kiegészítése valamint a 2004. évi munkaprogram és költségvetés elfogadása szerepelt a fő napirendek sorában. Sor került a Választmány új tagjainak megválasztására is. Több tájékoztató (A Gyerekek az épített és természeti környezet védelméért pályázatról, tagegyesületeink részére kiírt pályázatokról és a júliusban sorra kerülő sümegi országos találkozóról) is elhangzott.

A Szövetség alapszabályának módosítását az alapszabályban szereplő törvényi hivatkozások esetében a törvények módosítása, újabb szabályozások és az időközben túlhaladottá vált részek törlésének igénye tette szükségessé. A módosítást valamint a közhasznúsági jelentést e számunkban külön közöljük.

A közgyűlés a választmány kiegészítése érdekében új tagokat is választott Nagy Gy. Róza (Kisújszállás) és Miklósi Sikes Csaba (Sümeg) személyében.

Értékmentő

A városvédő- és településszépítő egyesületek lapja

ISSN 1786-9218

Megjelenik: kéthavonta
Kiadja: Város- és Faluvédők Szövetsége
1126 Budapest, Szoboszlai u. 2-4.
telefon/fax: +36-1-201-5808
Felelős kiadó: Ráday Mihály
Szerkesztőség: 8913 Egervár, József A. u. 115.
(E-mail: em@orso.dfmk.hu)
Felelős szerkesztő: Srágli Lajos
Nyomdai munkák: Helikon Nyomda Kft.
8900 Zalaegerszeg, Becsali u.

A lapot terjesztik: a városvédő, faluszépítő egyesületek. Előfizethető a megrendelő nevének és címének közlésével a kiadó címén. Az előfizetési díj postautalványon is befizethető a 10402166-21682104 sz. számlára.

A lap megjelenését a Nemzeti Civil Alapprogram és a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma támogatja.
A megjelentetésben közreműködik a Magyar Olajipari Múzeum (8900 Zalaegerszeg, Wlassics Gyula u. 13. Tel.: +36-92-313-632)

Aradi vértanúk emlékére

A Vecsési Honismereti Egyesület színes A/4 formátumú tablót készített az aradi vértanúk emlékére. A többszáz példányban készült tablóhoz egyesületek, iskolák a postaköltség vállalása mellett ingyenesen hozzájuthatnak. Akit érdekel, keresse a Vecsési Honismereti Egyesületet, illetve annak elnökét, Gál Istvánt vagy jelezze igényét a Város- és Faluvédők Szövetsége irodájának (1126 Budapest, Szoboszlai u. 2-4.).

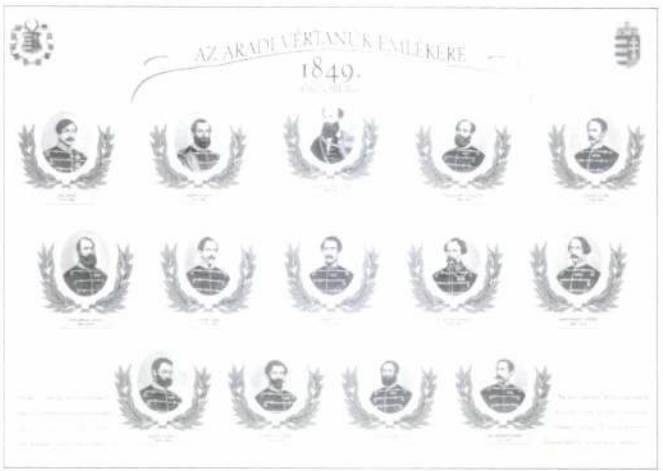

Hirdessen az Értékmentőben!

Lapunk a települések építészeti és természeti értékeinek védelmét szervezőkhöz, a hagyományokat, építészeti örökségünket ápolókhoz, egyesületekhez, kisközösségekhez, önkormányzatokhoz jut el.
Hirdetési díjak:
- címoldalon (legfeljebb 175x65 mm): 25.000,- Ft
- szövegoldalon:

egész oldal:	50.000,- Ft
fél oldal:	25.000,- Ft
negyed oldal:	12.500,- Ft
65x130mm:	10.000,- Ft
65x85 mm:	6.250,- Ft

Egyéb igények külön megállapodás szerint vehetők figyelembe.
A díjtételek reklámgrafikai tervezési díjat nem tartalmaznak. A hirdetések szövegét az igények megjelölésével a Szerkesztőség címére kérjük küldeni.
A hirdetési díj a Város- és Faluvédők Szövetségének számlájára utalható át.

Szerzőink

Nagy Judit - titkár, Város- és Faluvédők Szövetsége
Miklósi Sikes Csaba - múzeumigazgató, Sümeg
Molnár László - múzeológus, Magyar Olajipari Múzeum
Dr. H. Bathó Edit - múzeumigazgató, Jász Múzeum

RÁDAY MIHÁLY

Művészettörténeti Kutatóintézet

Értékmentő

VÁROSVÉDŐ ÉS TELEPÜLÉSSZÉPÍTŐ EGYESÜLETEK LAPJA
XV. ÉVFOLYAM 2005. 2. szám ÁRA: 150 Ft

Városvédő fiatalok újítják fel a tatai geológiai park kerítését

Magyar Nemzet

Ráday Mihály

Szombat, 1989. szeptember 23.

Unokáink sem fogják látni...

Részletek a műsor szeptemberi adásából

Mint nyilvánvalóan mindenki tudja, bontják azt a szögesdrót kerítést, amelyet csak „vasfüggönynek" neveznek az emberek. Ez a műsor szempontjából sem közömbös, hiszen az eddig szigorúan elzárt területen, amely az osztrák határ mellett húzódik, van, illetve volt néhány olyan település és ezeken néhány olyan épület is, amely megmentést érdemel vagy érdemelt volna. *Sok falut kihalásra ítéltek a magyar határ mentén. Ilyen például Albertkázmérpuszta is, amelynek templomát már bemutattuk a műsorban 1987 decemberében.* Most örömmel jelenthetem, hogy szeptember 17-én a templomot újra felszentelték, és újra fogadja híveit.

Címerleltár

Az elmúlt év végén, decemberben beszéltem egy másik templomról, jobban mondva egy kápolna, *a gellérthegyi sziklakápolna sorsáról.* Ez után tudtam meg, *országcímert is.* Az országcímert, amelyet az 50-es években *levertek*, és amelyet most a kecskeméti kerámiastúdió munkatársai készítettek el újból, hogy eredeti helyén díszítse a patinás, jó hírű gimnázium homlokzatát.

Az országcímer helyreállításáról kaptunk hírt Mezőkövesdről is. Itt is az idén készült el, s a tanévnyitó ünnepségen avatták a gimnázium homlokzatán a mozaik címert. Szerencsére az 50-es években nem verték le, csak *bevakolták.*

Nagy öröm számomra, hogy most már egyre több helyen világosan látják, hogy *addig is, amíg a címert az Országgyűlés elfogadja, szentesíti, a régi épületeken meglevő vagy volt régi címerek helyreállításának semmi akadálya.*

Csak egy helyen nem akar előbbre lépni a dolog. A *Sikló* melletti címer visszahelyezését évek óta várja mindenki. De máig sem készült el. A *Kommunális Beruházó Vállalat* most új vállalkozót keres. Kérem olyan

Ki látta az üvegablakot?

hogy a *Fővárosi Fürdőigazgatóság*, amelynek kezelésében van, éppen tárgyalásban áll egy olyan társasággal, amely közművelődési célra kívánja hasznosítani az egykori *Iván-barlangot, a kápolnát.* Megkértem a Fővárosi Fürdőigazgatóság vezetőjét, hogy szakítsa meg a tárgyalást addig, amíg eldől, az egyház igényt tart-e újból a kápolnára vagy sem? Azóta megszületett a megegyezés. A kápolna, amely a Gellért Szállóval szemben van, a domboldalon, *ismét a katolikus egyházé* és — szándékuk szerint — *megkezdik a helyreállítást. A hozzá tartozó volt pálos kolostorét is — ha visszakapják majd.*

Addig is, amíg erre sor kerül, miséket tartanak a kápolna előtt, ahol korábban is voltak szabadtéri istentiszteletek.

Az első ilyet most augusztus 27-én *Árva* Vince márianosztrai plébános celebrálta, és ígérik, hogy a kápolna felújításáig, rendbehozataláig is — mindig, amikor az időjárás engedi — lesz vasárnaponként mise ezen a területen, a Gellérthegy oldalában.

Nem lesz egyszerű a kápolna újbóli berendezése, hiszen azok a szobrok és más tárgyak, amelyek a kápolnában voltak, *eltűntek*, ki tudja, hol vannak...

Megmaradt viszont sok városunkban, közterületeken néhány olyan szobor, amely egyházi vonatkozású, ugyanakkor a városképet meghatározó jellegű, és gond van a felújításával. Néha beszámolhatunk jó hírekről is. Ilyen érkezett most *Csongrádról, ahol a városi hívek felújították az 1869-ben állított Szentháromság szobrot* a város közepén álló parkban. Csongrádon ünnep volt az iskolai évnyitó, hiszen a gimnáziumot újabb szárnnyal bővítették. És ünnep volt azért is, mert a *gimnázium régi épületének főhomlokzatát helyreállították. Helyreállították rajta az országcímert is.* Az országcímert, amelyet az 50-es években *levertek*, és amelyet most a kecskeméti kerámiastúdió munkatársai készítettek el újból, hogy eredeti helyén díszítse a patinás, jó hírű gimnázium homlokzatát.

Az országcímer helyreállításáról kaptunk hírt Mezőkövesdről is. Itt is az idén készült el, s a tanévnyitó ünnepségen avatták a gimnázium homlokzatán a mozaik címert. Szerencsére az 50-es években nem verték le, csak *bevakolták.*

Nagy öröm számomra, hogy most már egyre több helyen világosan látják, hogy *addig is, amíg a címert az Országgyűlés elfogadja, szentesíti, a régi épületeken meglevő vagy volt régi címerek helyreállításának semmi akadálya.*

Csak egy helyen nem akar előbbre lépni a dolog. A *Sikló* melletti címer visszahelyezését évek óta várja mindenki. De máig sem készült el. A *Kommunális Beruházó Vállalat* most új vállalkozót keres. Kérem olyan szakemberek, iparművészek, mesteremberek jelentkezését, akik nagy szakértelemmel vállalják, hogy a *Nagy* Sándor tervezte, *Róth* Miksa által kivitelezett óriás mozaikcímert helyreállítják.

Székesfehérvárott visszakerült a helyére az I. világháborús emlékmű része, a névtelen katona szoboralakja, amelyet korábban eltávolítottak.

Szigetvárott már emlékműbizottságot is alakítottak, leveleznek, *újságcikkeket írnak a polgárok az eltávolított I. világháborús emlékmű visszahelyezése érdekében.* Eddig hiába. Közeledik a választások időpontja — talán engedni fog a város vezetése...

Mindig azt mondják, hogy a vidéki városok a konzervatívabbak. Én néha az ellenkezőjét tapasztalom. *Az elmúlt évtizedek elhibázott utcanév-elkereszteléseinek visszaigazításáról* is először vidékről érkeztek hírek. Most legutóbb Székesfehérvárról. Az első ilyen tudósítást a *Pap* János megyei első titkár húsz évig tartó országlása alól felszabadult *Veszprém* városából kaptam *Herth* Viktóriától, a városi televízió munkatársától: a Tűztorony negyven évig vörös csillagot láthatott, aki arra járt, 1949-ben távolították el onnan az *aranyozott országcímert.* Most újból a címer díszíti a tornyot. Restaurálták s újra felállították az egykori megyeháza elől eltávolított *Erzsébet királyné-szobrot* is Veszprémben.

Constantinból Úttörő...

Azért Budapesten is mozgolódik valami. Megalakult az a bizottság, amely javaslatot terjeszt majd elő a régi budapesti címer, a zászló és az utcanevek helyreállítására.

És egy címerügyi jó hír a *fővárosból.* Tatarozzák a *Belügyminisztérium* épületét a Roosevelt téren. Ez az első pesti takarékpénztár otthona volt korábban. Sajnos, a kupolát a sarkon nem állítják helyre, de minden más megújul. A belügyminisztertől ígéretet kaptam arra, hogy a homlokzati címert is rekonstruálják — mind a Roosevelt téren, mind a József Attila utcai oldalon. Sajnos, nincs a minisztérium dolgozóinak birtokában olyan fénykép, amelyen a címerek jól látszanának. Ezért hadd kérjem meg azokat, akiknek van, adják kölcsön, vagy szóljanak, ha van ilyen, az épületet ábrázoló fényképük.

S ki tudja, mi állt a Nádor utca—Zrínyi utca sarkán, az ávós-szobor helyén eredetileg? Mit kellene ott helyreállítani?

Szolnokon, a Baross Gábor utca és a Constantin utca sarkán van egy iskola. Most úgy hívják, hogy Beloiannisz utcai iskola, mert ki tudja, miért Szolnokon Beloiannisz nevét viseli a valahai Baross Gábor utca. A Constantin utcából meg Úttörő utca lett. Pedig a sarkon álló épületet, *az általános iskolát Constantin váci püspök adományából építették.* A szolnokiak az utca nevével, egy mellszoborral és két márványtáblával meg is örökítették az épületen akkor. Az iskola tatarozása most befejeződött, és Constantin püspök szobrát, amely *Kaposvári* Gyula szolnoki muzeológus jóvoltából megmaradt, eredeti helyére visszaállították.

Régi szobrok eltűnéséről többször adtunk már hírt. A hiányzó budapesti szobrok közül talán mindegyiket bemutattam már a műsorban. Az egyik ilyennek a helyreállításáról is beszámolhattam. *Ligeti* Miklós mintázta meg a *Szabadság térre Bandholz ezredes szobrát*, azét a Bandholzét, aki a lépcsőkről verte vissza a román megszállókat, amikor azok 1919-ben ki akarták fosztani a Magyar Nemzeti Múzeumot. Sokáig hányódott a szobor, és most az *amerikai nagykövetség, valamint a Budapest Galéria* együttműködésének köszönhetően, ismét eredeti helyén, a Szabadság téren áll.

További jó hírek. Megnyílt a *Hűvösvölgyben* — tatarozás után — a kilenc éve leégett, híres-nevezetes *Balázs vendéglő.* Kerthelyiségében és belső termeiben ismét sok száz embert tudnak kiszolgálni egyszerre. Az étterem egyik szobájában, amelyet Nosztalgia-teremnek neveztek el, kis házi kiállítást is berendeztek. Itt láthatók az ősi Balázs vendéglő régi dokumentumai, fényképek, képeslapok és az étterem egykori használati tárgyai közül néhány.

Szegedről is kaptam felvételt a városi televíziótól. Egy gyerekcsapat, a *600. Számú Szakmunkásképző Iskola* tanulói, *Habók* Tamás tanár vezetésével helyreállították a Szent György téri *Szent Miklós-templom díszes kerítését.* A teljes felújítást a tanulók végezték. *Jó lenne, ha minden városban akadna néhány tanár és néhány diák, akik hasonló munkába fognak.* A „mai gazdasági helyzetben" is előbbre jutnánk így, ilyen segítséggel.

Egy kaposvári háznak, az egykori *Erzsébet Szállodának* valaha volt egy kis toronycsokor a tetején. Most, átutaztamban, Kaposváron azt láttam, hogy éppen tatarozzák a házat, és az ormát ismét díszíti a városképet meghatározó tetődísz. Nagyszerű kezdeményezés. És ott szemben, a templom falában Szent István-emlékhely van. Még egy újdonságot láttam a felújított kút, emlékhely előtt egy igazán szép kerítést. A munkát itt is gyerekek, a *Kaposvári Ipari Szakközépiskola növendékei* végezték, *Róza* Pál vezetésével

Elpusztult, ellopták

Történnek olyan dolgok is, amelyek miatt elszomorodik az ember szíve. Ezek közül mutattunk be kettőt.

A *Költő utcában, a XII. kerületben* állt a híres-nevezetes *Benza-ház*, amely Benza Károly szatócs tulajdona volt, aki, miután fölcsapott színésznek, a házában vendégül látta a reformkori kulturális élet majd minden nevezetes személyiségét. Háza híres volt arról is, hogy volt rajta egy *különlegesen megépített, csavart kémény.* Az épület mostani tulajdonosai lebontották a házat, s a helyén építkezésbe fogtak. Az építési engedélyt azonban azzal a kikötéssel kapták meg, hogy ha másképp nem is, de mint egy kerti szalonnasütő kéményét legalább, *a kéményt mindenképpen meg kell hagyniuk.* Az elkészült ház egyharmaddal nagyobb lett, mint ami az elfogadott tervben szerepelt, és az építtetők, *Straub* László és *Kalauz* Lajos szemrebbenés nélkül kifizették a büntetést. A nyár egyik szomorú híre, hogy miután az új ház már állt, lebontották az addig még meghagyott kéményt is. Ezért is büntetést fog rájuk kiróni a tanács, és Straubék nyilván *ezt is kifizetik majd.* A főváros pedig ismét szegényebb lett egy nevezetességével. Hozzátesszem, hogy természetesen a kéményt helyre lehetne állítani. Több olyan mestert tudok, aki ezt vállalná. Bár beszámolhatnék a jó hírről, hogy megtörtént a csoda, s Benza Károly csavart kéménye ismét áll a Svábhegyen.

Róth Miksa, a magyar történelem legnagyobb üvegművészének lakását, udvarát, egykori műhelyét már többször mutattam önöknek a műsorban. Tervezzük, hogy helytörténeti kiállítás, emlékkiállítás és a hazai üvegművészet fellegvára lesz előbb-utóbb. A nyár szomorú híre, hogy *ellopták a lépcsőház híres-nevezetes üvegablakát.* Ars longa vita brevis ‚hirdette az üveg felirata, vagyis: *„Az élet rövid, ám a művészet örökéletű".* Kérem önöket, ha bárhol látják, azonnal szóljanak, segítsenek, hiszen a rendőrség is keresi már. Nagyon fontos lenne, hogy Róth Miksának ez az alkotása előkerüljön.

Ráday Mihály

Ismeretlen Kosztolányi-írások a Bácsmegyei Naplóban?

A véletlen úgy hozta, hogy a Bácsmegyei Napló 1924. évfolyamát lapozgatva megakadt a szemünk a szeptember 21-i szám egyik szerkesztői üzenetén: „Érdeklődő, Vrsac: A «Tere-fere» rovatunkat Kosztolányi Dezső írja". Elképzelhető, milyen izgalomba jöttünk. Az említett rovat nincs aláírva, jogos volt tehát az egykori előfizető kérdése. Ugyanakkor — ugyancsak az aláíratlanság miatt — az eddigi Kosztolányi-szövegkiadók sem számoltak az itt közöltekkel. Sem Illyés Gyula és Illés Endre a 11 kötetes Kosztolányi Dezső Hátrahagyott Műveiben (1940—1948), sem Réz Pál az 1969-ben, az Álom és ólom című kötettel megkezdett „névtelen"-sorozatban, amely a költő publicisztikai termését gyűjtötte össze.

Hogy élő és termékeny volt a kapcsolat a Szabadkán megjelenő Bácsmegyei Napló és a költő között, arról már régen tud irodalomtörténetünk. A lap szerkesztője, Fenyves Ferenc együtt végezte iskoláit Csáth Gézával, Kosztolányival, Munk Artúrral; Előre címmel együtt szerkesztettek diáklapot (1901), s ezt a kapcsolatot, barátságot akkor is megőrizték, amikor Fenyves 1908-ban újraindította a korábban kormánypárti Bácsmegyei Naplót, s irányítása friss, mozgékony, liberális lappá alakította. A Napló jelentősége különösen az államfordulat után vált egyre meghatározóbbá; példányszáma megközelítette a 15 ezret, s így a huszas években a jugoszláviai magyarság legjelentősebb szócsövévé vált, amely egyben a kisebbségi irodalom és kultúra formálását is magáénak érezte.

Kosztolányi ekkor is elküldte Budapestről az írásait — márcsak azért is, hogy azok honoráriumaival segítse családját, nyugdíjba küldött iskolaigazgató édesapját.

Mi szól amellett, hogy az 1924—1926-os évfolyamokban hetenként-kéthetenként jelentkező, a világsajtóból csupa „érdekességet-furcsaságot" felsorakoztató Tere-fere rovatot valóban Kosztolányinak tulajdonítsuk? A legnyomósabb érv: a család egyre növekvő pénzszüksége. A Tere-fere legelső közleménye a Bácsmegyei Napló 1924. május 18-i számában jelent meg. Dér Zoltánnak az Üzenet című folyóiratban közölt és a Kosztolányi család levelezését elemző tanulmányából (Egy új életrajz elemei) éppen nemrégiben értesülhettünk: a költő édesapja 1924. április 20-án agyvérzést kapott, gyógyítása igen sokba került...

Réz Pál, a Kosztolányi írások tudós gondozója némi szkepszissel néz e szövegekre, mondván: nem elég kidolgozottak, a költő, úgymond igényesebben fogalmazott. (Ugyanakkor néhány későbbi írásának a nyersanyagát is felfedezni véli e jegyzetekben.)

Hol az igazság: Döntse el a szövegelemzés és a további kutatás. A kérdés „történetiségéhez" azonban azt is hozzá kell tennünk, hogy egyetlen esetben, 1925. augusztus 30-án ott találjuk a Tere-fere rovat alatt a költő jól ismert K. D. szignóját. Ugyanakkor azt is feltételezhetjük, hogy e rovatba időnként az agyvérzésből felgyógyult „Vén sas" (ez volt választott álneve), a versírásba kapott atya is „besegíthetett". Mindezt azért is meg kellett említenünk, mert nemcsak a rovat születése, hanem eltűnése is összefüggésben látszik lenni Kosztolányi Árpáddal. Annak halála (1926. dec. 3.) után maga a rovat is hamarosan megszűnt.

Akárhogy is nézzük, a napilapjaink szövegfeltárását szolgáló bibliográfiai feltáró munka a Petőfi Irodalmi Múzeumban egy egész kötetnyi ál- (?) vagy igazi (?) Kosztolányi publicisztikát hozott a felszínre.

Izelítőül, figyelemfelkeltésül újraközöljük az indításként idézett szerkesztői üzenetet közvetlenül megelőző, szeptember 7-i, Tere-fere összeállítást.

Botka Ferenc

Tere-fere

Hogy van, király úr? Amerikai ügyvédek nemrégiben csoportosan járultak az angol király elé, hogy kifejezzék iránta való tiszteletüket. Ezen a fogadtatáson bohókás epizódok játszódtak le, melyeket az angol lapok is följegyeztek.

A Buckingham-palota sohasem látott vendégül olyan embereket, kik ennyire megfeledkeztek volna a formaságról. Amerika jogtudorai nem hoztak magukkal ünnepi ruhát, s eszük ágában sem volt, hogy a király fogadja őket: ennélfogva a palotába sokan túlontúl demokratikus ruhában mentek, csak némelyik kapott fel átabotában egy kürtőkalapot, vagy egy szalonkabátot.

Anglia királyát körülvették a közvetlen és közlékeny amerikaiak, kik barátilag nyújtották feléje kezüket. Ilyesforma kijelentések történtek az amerikai ügyvédek részéről:

— Hogy van király úr? Nagyon örvendek, hogy önt látom.

— Már régóta szerettem volna megismerni önt.

— Igazán kedves, hogy fogad bennünket.

Néhányan meg sem várva, hogy lord Cromer, amint illendő, bemutassa őket a királynak, maguktól mutatkoztak be:

— Untol ügyvéd vagyok, Illinois városából, s méltóztassék talán megengedni, hogy bemutassam barátomat, Smith ügyvéd urat is, aki Misuiban lakik.

A küldöttség nőtagjai különösen a király családi élete iránt érdeklődtek: az egyik hölgy egy paszomántos inastól megkérdezte, vajon a király az élete párját, az angol királynét családi asztalnál Marynak nevezi-e. A királyi kert egy pavilonjánál a nők váltig csodálkoztak a királynő munkakosarán, s a nevezetes látogatás emlékéül egy melegház minden rózsáját letépdesték és elvitték magukkal.

*

Napóleon — tüdővészes. Napóleonról eddig már mindenféle kórleletet mondtak ki az orvosok. Lombroso szerint nyavalyatörős. Antonie Tebaldi elmeorvos szerint kötni való bolond. Cabanos szerint több izületi gyulladásban szenvedett, legtöbb orvos pedig azon a véleményen van, hogy az örökletes rákbetegségét már fiatalkorában magában hordozta.

Most új megállapodást tesz egy olasz orvos. Elaso De Paoli, ki Napóleon utolsó orvosának véleményében osztozik és igazolja Anton Narchi megállapításait, kit a francia törvényszék oktalanul lebecsült. A francia császár boncolása kiderítette, hogy nemcsak gyomrában voltak nagy elváltozások, hanem tüdejét is ellepték a gümők.

Anton Marchi orvosi naplója gyötrelmes köhögésről számol be, valamint arról, hogy a száműzött imperátor bal mellkasában fájdalmat érzett és folytonos láz gyötörte őt, rázó hidegséggel. „Mikor utolsó hónapokban" ki akart menni a házból, „heves köhögés fogta el és kilelte a hideg".

Napóleon azonban száműzetése előtt is hajlamos volt a hülésre. Fiatalkorában külseje egy tüdővészesére emlékeztetett, mellhártyagyulladást is kapott, amelynek nyomát megtalálták a boncoláskor.

Érdekes, hogy Napóleon az utolsó orvosának kifejezetten lelkére kötötte holttestének felboncoltatását, mert meg akarta menteni fiát attól a betegségtől, melyet ő örökölt.

Csakhogy fia szintén tüdővészbe esett, két részről örökölte a veszedelmes betegséget. Apjától: Napóleontól és anyjától a habsburgi főhercegnőtől. A Sas-fiók úgy halt meg, mint a Sas.

*

Az első apróhirdetés. Londonban most világgyűlést tartanak a reklámról, s hozzáértő tudósok tanulmányozzák az apróhirdetés keletkezését.

Régi újság az, hogy a falragaszok már az ókorban divatosak voltak, amiről Pompei romjai közt található, vörös és fekete betűkkel rótt hirdetések tanúskodnak, melyek gladiátormérkőzésekre hívják a járókelőket vagy bizonyos fürdőket ajánlanak a nagyérdemű közönség figyelmébe.

Hol keletkezett az első apróhirdetés? Sehol másutt, mint Angliában, a XVII-ik században. 1649-ben jelent meg az apróhirdetések őse, mely még kezdetleges, dadogó, gyermeteg, s szórólszóra így hangzik:

— Ó nyájas olvasó, nagyon kérlek téged, azonnal foglalkozz egy kis vasderes lovacska sorsával. Orra, lába, oldala fehéres, s farkán fekete folt található. A farán pediglen egy forradás. Szilaj és csupa tűz. Magassága körülbelül tizennégy arasz és hat esztendős. John Rotterharmtól lopták el, mikor a lovacska legelészett Londontól tizenhat kilométernyire. Aki fölvilágosítást ad róla, vagy visszahozza, annak olyan jutalom üti a markát, hogy nem bánja meg fáradságát.

Ugyancsak ebből a korból származik egy másik apróhirdetés is, mely úgy viszonylik a maihoz, mint az ekhós szekér a repülőgéphez.

Károly, Anglia királya, elvesztette kedvenc ölebét. Az udvari szertartásmester egy újságban közzétette a kutya pontos leírását azzal a megjegyzéssel, hogy a becsületes megtaláló illendő jutalomban részesül. De az apróhirdetés végére az alább írt elmélkedést függesztette:

— Az, aki megleli az ölebet, adjon hírt a Whytehallban, hol ezt a kedves állatot jobban ismerik, mint az, aki elrabolta a kutyát. Csak nem lop kutyát valaki a királytól? Ofelségének talán nincs joga kutyát tartani? Nyugodt lehet az illető, hogy a kutyának jó helye van, s ez volt az egyetlen hely, melyért nem versengtek a királyi udvarban lebzselő ingyenélők, tányérnyalók, udvaroncok...

*

A szent év női ruhái. Hírt adtunk arról, hogy a Vatikánban, a pápai látogatások alkalmával milyen szigorúan ellenőrzik a nők ruháját. Már XV-ik Benedek uralkodás(a idején) kénytelen volt kiadni a szertartásmester egy rendeletet, mely szerint a pápai kihallgatáson a hölgyek kizáróan fekete ruhában tartoznak megjelenni a főpap előtt.

Most az egyre növekvő kihallgatások miatt a pápai szertartásmester egyenesen a meghívójegyekre nyomtatja az alábbi utasítást különböző nyelveken:

— Őszentségéhez csakis azok a hölgyek bocsáttatnak, kik fekete ruhában, zárt nyakkal, hosszú ruhaujjakkal jelennek meg.

Ezt a szöveget már pár nap múlva minden kihallgatásra szóló meghívón ott látni. Most pedig, minthogy a pápa szent évet hirdetett, a Vatikán azzal a gondolattal foglalkozik, hogy hivatalosan és részletesen is megadja annak a női ruhának a modelljét, mely a Vatikánban udvarképes.

Nem kell azt hinni, hogy ezen a ruhán nem lehet változtatni, mindössze arra szolgál majd, hogy a szabónők tudják milyenre kell szabniok a nyakat és ujjat. A mintát, mint olvassuk, a pápának is bemutatják, hogy megkapják a pápa hozzájárulását.

Erről az új ruháról sokat beszél most az olasz sajtó, s a hölgyek is igen érdeklődnek iránta. Mindenesetre egy ruhájukkal több lesz.

*

Wagner megölt egy papagájt. Különös történet, de a római Monde fogadkozik, hogy igaz.

Tudósok bizonyították be utóbb, hogy a növények nagyon érzékenyek a zene iránt és a hangok rezgése, a szakadatlan muzsika, skálázás árt fejlődésüknek.

A madarak ezzel ellentétben élénken érdeklődnek az emberi hangok iránt, az egyiket a másiktól pontosan meg tudják különböztetni. Csakhogy minden szabály alól van kivétel.

Egy angol énekesnő most kedves papagáját siratja, ki a zene miatt pusztult el. Ez a papagáj nemcsak szerette a zenét, hanem értett is hozzá, valóságos zenekritikus volt. Mikor úrnője gyakorolt, minden alkalommal közölte a véleményét az énekről, anélkül, hogy megkérte volna rá. Néha azt mondta: „éljen", néha pedig ezt: „csapnivaló, Beatrix".

Beatrix, az énekesnő azt is elbeszéli az újság munkatársának, hogy papagája csak a régi mestereket kedvelte, erősen konzervatív volt. A modern muzsikától egyenesen fázott, az Aidáért lelkesedett.

Az énekesnő utóbbi hetekben vett gramofont és első este Wagnert játszott. A papagáj közönyösen hallgatta, tartózkodott minden tetszésnyilvánítástól. Másnap reggel azonban holtan találták meg kalitkájában. Nem bírta ki a zenei forradalmat.

*

Miért átkozták ki Tolsztojt. Most tudjuk meg hiteles okmányok alapján, hogy a legnagyobb írót miért átkozta ki az egyháza.

Birjukov, a hírneves orosz újságíró, Tolsztoj egykori bizalmasa most közzéteszi Tolsztojnak a cári cenzúrától eltiltott minden írását, megjelenteti azt a levelét is, mely a jasznaja-poljanai remetének kiátkozását okozta. Íme a levél legerélyesebb részlete:

— Felséges uram, Nyikolajevics Alekszandrevics! Ön bizonyára nem tudja, hogy nevében micsoda borzalmas, kegyetlen bűnöket követnek el. E bűnök, melyek minden becsületes ember megvetését keltik föl leginkább a Szent Szinódus főnökének a

A Császárfürdő a századfordulón

kapcsolatban a tévében. Tudom, hiba kiragadni a mondatot „szövegkörnyezetéből", de megteszem. Hiszen ezzel a mondattal találkozom naponta, csak talán nem ilyen röviden, frappánsan megfogalmazva. *Mennyit ér a telek, a ház, az ingatlan, amit ma Magyarországon privatizálnak*, vagyis valakik valakiknek eladnak? Mennyit ér – mondjuk – a tihanyi félsziget? Most akarnak olaszok és magyar üzletfeleik golfpályát, üdülőtelepet, kikötőt, bevásárlóközpontot, s ki tudja, mit még építeni a természetvédelmi védettséget élvező (?) Tihanyban. Megválasztott önkormányzatáé-e Tihany? Vagy valamely kormányzati szerv diszponál felette? Kié Tihany s kié a Balaton?

Kié az iható víz, a még zöld erdő, a néhány évtizedenként változó történelem tanúi: a szobrok, emléktáblák, épületdíszek, címerek?

Kié az ország múltjának tanújele: a kis és nagy ház, a magántulajdonban lévő országos vagy helyi védettségű épület?

Sokan vannak, akik most kaptak lehetőséget rombolni, építeni, most kaptak lehetőséget dönteni, s élnek is vele átgondolatlanul – a pillanat érdekétől ösztönözve. „Nem elég csak emlegetni: Tudni is kell jól szeretni, Tudni bölcsen a Hazát" – mondja Arany János. De *nem kívánható mindenkitől elegendő bölcsesség. Segíteni kell.* Ha másként nem megy, jogszabállyal. A történelem s az épített történelem, a természeti környezet megszerettetésének *mulasztásai nem pótolhatók* percek alatt.

Az elkövetett hiba pedig – nagy valószínűséggel – *helyrehozhatatlan*.

Ez esetben kell valamiféle – önkontrollt pótló – kontroll.

Hogy most nem tervteljesítés, hamis lakástömegszámok, lelkes városközpont-modernizálások miatt, párt–tanács–munkásőrszékházaknak helyt adandó fogynak értékeink, hanem mert pénzt lehet értük kapni? Édesmindegy. Fogynak tovább.

Eladták az *Úttörő Áruházat a Kossuth Lajos* utcában: hibátlan ház, stílusának egyedi darabja – le fogják bontani. Eladják a múzeumok feje fölül az épületeket, a *Textil Múzeumét a Pannónia utcában, az Öntödei Múzeumét a Ganz utcában.*

Én tudom, hogy *remek tőzsde lenne a Parlamentből: nincs jobb telek egy szálloda számára, mint a Roosevelt tér vagy a Petőfi-szobor helye* a Duna-parton vagy szemben a *kis sváb-hegyi vagy a sashegyi természetvédelmi terület, esetleg a tihanyi Kálvária-domb! Biztosan sokat lehetne kapni értük! De talán mégse csak a „pályázótól és az üzlet lebonyolítójától függjön, mikor, hol s mi épüljön Magyarországon!*

Sorrend

(Még egyszer: Mindegy, állami tulajdonról, állami tulajdonból jogszerűen (vagy jogszerűtlenül) addigi kezelője birtokába került ingatlanról avagy eleve magán- vagy társasági tulajdonról vagy önkormányzati vagyonról van szó. Még a jogi meghatározások pontossága is mellékes. A kié nem egyenlő tulajdonjoggal ezúttal. A pénzben nem igazán kifejezhető érték érdekel...)

Milyen módon vállalható annyi gondosság a döntések előkészítésénél, azok meghozatalánál vagy felülbírálatánál, amely nyomán elmondhatják majd az utánunk jövő nemzedékek, hogy a miénk *jól sáfárkodott a rábízott nemzeti kinccsel*, s nemcsak „emlegetni" volt képes a hazát?

Már újságban is olvastam: megvan a *Császár-uszoda* (telkének) új gazdája, a Császárt vízilabdás körökben átpasszolták. De az, hogy mit és mekkorát fog építeni a nagy múltú (és a „világörökség" részéhez tartozó) helyre az új gazda, azt még többrétegű homály fedi. Nem előbb kellett volna meghatározni, mi építhető oda, s mekkora, s csak utána keresni a jelentkezőket? Miért mindig a helyszínt kiválasztó offenzív pénzember van elöl, miért a városrendező, a *műemlékes marad defenzívában* minden alkalommal. Miért nem lehet felkészülten várni a *hazatérő „tékozló fiút" egy kiérlelt, átgondolt befektetési választékkal?* Miért kell mindig az egyéni érdek megvalósulása utáni pillanatban küzdeni a közösségi érdekért? Ha egyáltalán elfogadja bárki, hogy az épített környezet védelme közérdek...

Az „üzletet" megkötötték, s kezdődik a harc a befektető által fontosnak tartott „gazdaságossági mutatók", a helyi építési hatóság, a műemlékesek között – mint rendesen.

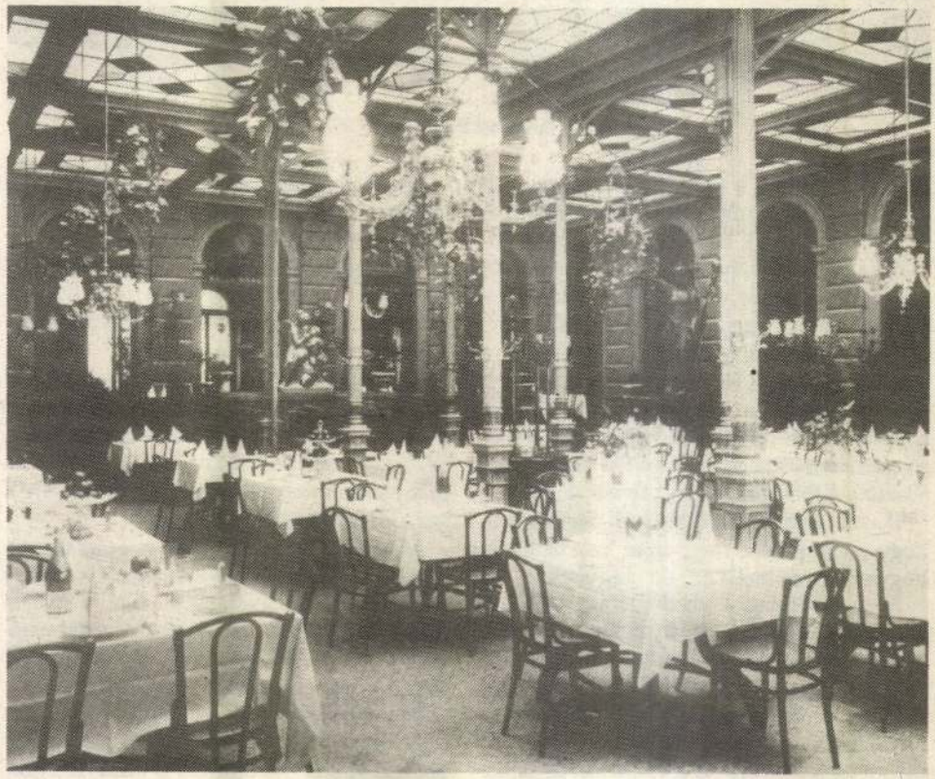

A Hungária szálló étterme 1880 körül. Helyén ma a Duna-Intercontinental szálló áll.

A Vas-udvar épülete a Belvárosban 1890 körül

rá jogszabály (ha a kiszabható büntetés bűnösen kicsi is). Csak éppen nem tartják be, és nem is tartatják be ezeket a jogszabályokat! Vagy az jobb, ha az erre szegény állam tulajdona a kastély, s úgy néz ki, mint ma – például a *bajnai* vagy az *abaújszántói*?

Úgy gondolom, a *Lánchíd*, a *Parlament*, a *zsámbéki templom*, a néhány legfontosabb építészeti műemlék és természetvédelmi terület maradjon csak köztulajdon, s *az ország, a költségvetés kutyakötelessége jó karban tartásukról gondoskodni*. A többit azonban „privatizálni" kell.

Persze nem könnyű valamit úgy eladni, hogy én mondom meg, mire használhatja, hogyan használhatja az, aki megvette.

Nem kizárólag a vendéglátóiparról van szó, bár – például éppen a Hungarhotels múltjában – van egy-két utólag is figyelemre méltó dolog. „Lehasználták" és sorsára hagyták a *Hungária* Szállodát *Szegeden*, s ugyanezen a néven nyitottak egy újat; ugyanezt tették *Pécsett* a *Pannoniával*. A két cserbenhagyott értékes épület – üresen állva – olyan állapotba jutott, hogy vagyonokba került a felújításuk nemrégiben. Most a *Nádor* áll kiürítve Pécsett, pedig ez sem csak vendégfogadó, de a szép város történelmének egy része is egyben. Mi lett a *Tisza szállóval Szolnokon*, s a szintén évek óta elhagyott óriás szállodával *Miskolcon*, az Avassal?

És a jelen? A Hungarhotels részvételével privatizálták szálloda céljára a *Gresham-palotát*, – amely lakó- és irodaháznak épült. Így az eredeti funkciójában is keresett házat (hány bérirodaházat építenek manapság?) szállodának fogják átalakítani.

Most fogják privatizálni a *Művész cukrászdát* és a *Lukács cukrászdát az Andrássy úton*. Mind a két cukrászda múltja – a főváros múltja, kultúrtörténet is, s mind a kettő berendezése védett! Mi lesz belőlük? Autószalon? Mint a Virágból majdnem, Szegeden?

Mi lett volna, ha a Greshamre – mint irodaház-lehetőségre kerestek volna vevőt? Utólag föltett kérdésnek is van értelme, mert a következtetés még hasznosítható.

Emlékszem, hányan hányféle ötlettel jelentkeztek az egykori *Fácán* telkéért, épületeiért, amikor végre „felszabadult", mint lehetőség *ez az óriási, s óriási értékű zuglígeti ingatlan*. Nem tartott rövid ideig, de sikerült elérni, hogy a „pályázók" számára *a tendert eleve úgy írják ki*, hogy csak azok jelentkezzenek, akik a feltételeket elfogadják.

Az esetek legnagyobb részében csak akkor tudódik ki, hogy veszélyben az építészeti vagy természeti örökség, amikor már készen vannak a tervek, megvan az új tulajdonos, már költött is valamit a pénzéből, illetve költöttek azok is az üzlet ellenértékéből, akik az üzletet összehozták... Az építészeti hatáskörrel felruházott polgármesteri hivatal támogatja a vevőt, hiszen sokszor érdekelt a telek minél nagyobb beépítettségében. (Nem rosszmájúság ezúttal: apportra vagy más részesedésre gondolok.)

Önkontroll

Ha a beruházó kétszer akkora házat akar építeni a *Vasudvar helyén a Belvárosban*, Pesten, mint amit a helyi, és annak forgalmi viszonyai megengednének, meg is teszi. Hiszen az építész sajnos (tisztelet a kivételnek) megtervezi, amit megrendelnek tőle (az *Intercontinental* is *csak* két emelettel magasabb, mint elfogadott terve volt...). Mire az ellenzők megszólalnak, legfeljebb a külső megjelenésen folyhat a vita. „A hajó elment" szokták mondani. Így volt ez már jó sokszor. Akinek *kell* a telek, még mindig bebizonyította, hogy az azon álló épületet *„nem gazdaságos"* felújítani! És kinek van pénze, energiája megcáfolni ezt, s mikor *még időben?* Alig van ilyen példa sajnos.

Mindenki mindent pénzzé tenne. Nem is mindig haszonszerzéstől hajtva. Sokszor az önkormányzat próbál pénzt szerezni önmaga fönntartásához. *És hiányzik az önkontroll.*

Elfogytak már (majdnem teljesen) Újlak III. kerületi részének házai, s helyükre környezetidegen jó nagyok kerülnek – pedig volt érvényes rendezési terv a hagyományőrző rehabilitációra! De hát a haszon nagy úr, s akadt másik tervező, aki vállalta, hogy eltér a rendezési tervtől (érdekes, hogy ugyanaz, mint fent)... Elfogynak a városrészek történelmére még jellemző házcsoportok a Ferencvárosban is, másutt is... Most bontották le a kerület által (!) kiadott könyv szerint védett Tűzoltó utca–Liliom utca sarki freskós épületet...

Vajon van-e önkontrollja annak, aki engedélyezi, hogy óriási reklámtáblák kerüljenek a Lánchíd pesti oldalának déli falához, s szembe, Deák és Széchenyi szobra közé? Mi történik, hol lehet reklamálni, ha – mondjuk – nem bontják el ezeket (az egyiket már elvitték) a kívülről kapott bírálat után?

A Parlament – remek tőzsde

Mennyi az értéke a helynek, amit értékesítenek? „Annyi, amit meg lehet érte kapni" – válaszolta a polgármester a hasonló kérdésre, egy készülő városközponti beruházással

RÁDAY MIHÁLY

Enyém, tied..., kié?

Nemrégiben hárman – három különböző frakcióból – interpellációval fordultak a privatizációkért felelős legújabb tárca nélküli miniszterhez egy kivételesen értékes, századfordulós szegedi épület megmentése érdekében. A Ház nem fogadta el a miniszteri választ, s ezzel némi nyomást gyakorolt a kormányra, hogy dolgozza ki az épített környezet védelmének szabályait. A privatizációval fenyegető értékrombolásról szól az egyik interpelláló, a konok városvédő cikke.

A Ráday akadályozza a kanadai–magyar kapcsolatok fejlődését! – közölte Kanada magyarországi nagykövete az Országgyűlés gazdasági bizottságának elnökével. Én meg magyarázhattam *Szabó* Ivánnak, miről is van szó: A *Hungarhotels*nek az a kanadai cég kínálta a legtöbbet a nagykörúti *Royal Szállodáért*, amelyik az egészet lebontva, új épületóriást – részben irodaházat, részben szállodát – építene a közel százéves nagyszálló helyére!

Báltermek

Megtudtam, s elkezdtem (a szokásos) harcot a nagy ház védelmében. Mindent bedobtak: levelek, telefonok, telefaxok érkeztek, s egy Franciaországban élő volt filmes kolléga személyesen agitált. Még egy kanadai országgyűlési képviselőt is hozott magával! Aztán bemutatták a magyar származású francia építészt, az új épület tervezőjét s a terveket. Tárgyalás tárgyalást követett, s én váltig erősködtem, hogy az (alig két éve tatarozott) körúti főhomlokzat a főváros értékes eleme, s a szálloda egykori bálterme (a Vörös Csillag, majd legutóbb *Apolló* nevű mozi) a legszebb bálterem az országban. Csak a *szegedi Tisza Szálló* bálterme vetekedhet a Royaléval! – mondtam.

(Furcsák ezek a csaták. Általában – gyanítom – óriási pénzek forognak kockán. A vevő, az új tulajdonos, a befektető minél nagyobb hasznot szeretne kihozni a négyzetméterekből, az eladó meg ki tudja, hányféle módon érdekelt az üzletben, amibe egyszer csak belebeszél valaki hivatlanul, s egy város, egy ország hagyományairól papol – rontva az egyszerűnek tűnő üzletet...)

A Royal bontó-építője, új tulajdonosa számos interjúban mondta el az utóbbi évben, hogy ő mindig is arra törekedett, hogy megóvja a nagyszálló hagyományos értékeit, például a báltermet. Még a szomszédos házak portáljait is helyrehozatja, s az épület korához illő kandelábereket is állíttat majd a Royal elé... S ilyenkor számomra rég nem érdekes, mi történt valójában, fő, hogy legalább elhangzott *az ígéret – írásban is*, újságban is – megmarad a szépséges bálterem!

Aztán híre jött, hogy nincs jövője a példaképpen említett szegedi testvérnek: *Bank lesz a Tisza Szállóból! Még a Virág cukrászdát is eladják*. Megmozdulnak a szegedi képviselők: Géczi József és Király Zoltán interpellálni akarnak. Úgy volt, Bratinka Józseffel együtt csinálják – kiderült – kormánypárti lévén ő „nem teheti". Lennék-e harmadik? Természetesen beszállok.

Elhangzik az interpelláció – s már sejthető, hogy a válasz megnyugató lesz: a Tisza Szálló, a Virág cukrászda maradhat az, ami volt, ha a tulajdonosa megváltozik is – legalábbis ma ez így hangzik el. Pontosabban így: „van mód arra, hogy *profilkötöttséget kössenek ki*. Természetesen van mód arra, hogy az önkormányzatok, az Országos Műemlékvédelmi Hivatal vagy az Idegenforgalmi Hivatal – attól függően, hogy melyik illetékes ebben a kérdéskörben – bevonásával *olyan feltételek alakuljanak ki, amelyek a pályázónak* és különösen annak, aki végigviszi a privatizációs folyamatot, adott esetben a Merkantil Banknak, *megfelelnek.*" – hangzik el a friss miniszter, *Szabó* Tamás válaszában. És itt a bökkenő!

Pályázók

Szerintem az ország (egy város, falu) történelme, hagyományai kultúrtörténete szerint fontos építmény, telek, ház sorsa *nem múlhat kizárólag a pályázón*, illetve a privatizációt bonyolító bankon. Kell valami visszatartó erő (jogszabály, hivatal), amely meggátolja a vételben, eladásban, bonyolításban érdekelteket az ország múltjának oktalan elkótyavetyélésében. Ha az adásvételben minden szabályos, korrekt, akkor is szegényedik az ország!

Vannak, akik azt mondják, a műemlékek értékesebbje ne legyen eladható, legfőképpen ne külföldinek. Én ezt se mondanám. Hiszen az eddig állami tulajdonban volt műemlékek állapotát látva (s nemegyszer szóvátéve) tudom, nem az állami tulajdon az egyedül üdvözítő megoldás. A magántulajdonos törvényes úton kötelezhető, hogy a védett értéket méltón újítsa fel, tartsa karban, s még az is, hogy biztosítsa a műemlék látogathatóságát. Mindez ma is előírás. Van

A pesti Vigadó: Eladjuk/ják vagy eltertjuk/ják?

sága szükségképpen tartalmazza – mint a szabadság és a demokrácia kockázatát – a visszaélés lehetőségét. Azért elválaszthatatlan a szabadság és a nyilvánosság, mert az utóbbi leplezi le mindazt a visszaélést, amit a szabadság puszta léte lehetővé tesz.

Akik tehát hatalmat akarnak szerezni bármelyik kormányzati, hatalmi elem felett, azoknak elsősorban a nyilvánossággal kell leszámolniuk. A diktatórikus törekvések szempontjából a pártatlanság és függetlenség kritériuma a hatalommal való egyetértés. Mint annyiszor, ezúttal is azt tapasztaljuk, hogy két szélsőséget képviselő vélemény minőségében nem különbözik egymástól. Ha a szabadságjogokat csak „a szocializmus" érdekében lehet gyakorolni, akkor az éppúgy előállítja a szabadság egyetlen lehetséges állapotától, a VAN-tól való eltávolodást, mintha a szabadságjogok gyakorlása során nem lehetne vállalni önmagunkat, hanem függetlenséget, párttatlanságot kellene hazudnunk.

A szabadságjogok és a nyilvánosság együttes léte éppen azt teszi lehetővé, hogy azok lehessünk, amik vagyunk. Ha függetlennek és pártatlannak kell hazudnom magamat, akkor azt sem kell bevallanom, ha a hatalomra török. Csak állítanom kell, hogy igazat mondok, és el kell nyomni minden ellenvéleményt, hiszen azok valamiféle függőséget, pártosságot fejeznek ki az én véleményemhez képest.

A Magyar Fórumban olvasható – IV. évfolyam 6. szám –, hogy fel kell lépni az ellenzéki sajtó ellen, tűrhetetlen, hogy mindössze két olyan sajtóorgánuma van az országnak, amely tárgyilagosan tájékoztat: az *Új* Magyarország és a Magyar Fórum. Súlyos hiba, hogy a kormány *lemond* a rádió és a tévé nemzeti médiákká történő átalakításáról. (Azaz olyan „tiszta hangúvá tételéről", mint amilyen az említett két újság. Egyik kormánypárti újságírónk állapította meg, hogy a rádió vasárnapi, mintegy 80 órás műsorából azt a két és fél órát szereti a lakosság, amit a Vasárnapi Újság tölt ki. Akik az egyhangúságot követelik, azok talán valóban el is hiszik, hogy követelésük a „nemzet" követelése.

A kormánypárti sajtó azt sulykolja, hogy aki fizet, az meg is határozhatja, mit húzzon a muzsikus. Úgy állítja be, mintha az adókat csak a kormánypárti sajtó érdekében lehetne felhasználni, holott az ellenzéki és a közömbös állampolgárok is adóznak. Akik az anyagi függetlenséget látják a nyilvánosság helyett a sajtószabadság biztosítékának, bár látszólag ellentétes a véleményük a kormánypárti sajtó által sulykolt véleménnyel, mégis a sajtószabadság megvalósíthatatlansága mellett foglalnak állást.

Anyagilag független információ ugyanis nincs!

Emellett tény, hogy csak a buta vagy aljas tulajdon hiheti, hogy a pénzen megvásárolt hamis információ azonos értékű az igaz információval.

Hamis statikai adatokkal nem lehet házat építeni, hamis pénzügyi adatokra nem lehet valóságos költségvetést megalkotni. Hamis közvélemény tükrözése mit sem változtat a valódi közvéleményen.

(Ennek szemléletes példája, ahogyan nem csökken a köztársaság elnökének népszerűsége annak ellenére, hogy a „tárgyilagos" orgánumok ízléstelen akciókkal igyekeznek megtörni ezt a népszerűséget.) A nyilvánosság minden hamisítást lepleplez!

Az anyagi függőségre alapozók azt a primitív összefüggést általánosítják, hogy például az Új Ember című lapot kiadó lapgazda mást vár el alkalmazott újságírójától, mint a Kacsa Magazin lapgazdája. Holott ez a függőség nem a sajtószabadság korlátozása, hanem a nyilvánosság melletti érvényesülése. Érdekes módon a vallásos sajtó és az ellentéte, a pletykalapok modellezik legjobban a sajtószabadság és a nyilvánosság elválaszthatatlanságát. Ezek a lapok azok, amik. Vállalják önmagukat, olvasóik is tudják ezt, és a vállalt függőséggel értékelik az információk értékét.

Az anyagi függetlenségben látják azok a közszolgálati televízió függetlenségének és pártatlanságának biztosítékát, akik alapítvánnyá kívánják átalakítani a költségvetési intézményt. Ez olyan, mintha a bíróságokat és a kormányt alakítanák át alapítványi bírósággá és kormánnyá, hogy függetlenek legyenek a törvényhozók által megszavazott költségvetéstől.

Minden információhoz fűződik anyagi érdek. Az információ egyben üzlet is, de az információ mennyisége, minősége, gyorsasága függhet csak az anyagi feltételektől, hitelessége nem függhet ettől. Az állami költségvetésnek nem függetlenséget és pártatlanságot kell biztosítania, hanem a közérdek szolgálatának lehetőségét. És ha a hatalmi elemek valóban egyenrangúak és kölcsönös függőségben léteznek, akkor ez meg is valósulhat. Ha a hitelesség megkérdőjelezhető, az már a szabadság egyetlen minőségének a VAN-nak a meglétét veszélyezteti. Ha nincs hitelesség, akkor szabadság sincs, mert nincs nyilvánosság, amely leleplezze a hiteltelenséget.

A szabadság és nyilvánosság együttesében a függetlenség és pártatlanság szerepe csak az lehet, hogy kifejezze, milyen függőséghez és milyen pártossághoz képest független és pártsemleges az információ.

RADAY Mihály

Meghívó

a Társadalomtudományi Társaság vitaülésére
Katolikus Magyarország
Református Magyarország
EGYHÁZAK, VALLÁSOK, NEMZETI IDENTITÁS

Vitaindító előadást tart:
Benda Kálmán és Jelenits István
Felkért hozzászólók:
Fabiny Tibor, Gergely Jenő, Németh G. Béla
A vitát vezeti: Komoróczi Géza

A vitaülés helye: Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem (IX., Fővám tér 8.), fszt. III. előadóterem
Időpontja: 1992. február 27., *csütörtök* du. 5.
Minden érdeklődőt szívesen látunk és a vitában való részvételre kérünk

A Lauder Javne Zsidó Közösségi Iskola és Óvoda

középiskolai tagozata felvételt hirdet jelenleg 6. osztályos tanulók részére.
Tájékoztató és jelentkezési lap az iskola portáján vehető át hétköznapokon 8–18 óra között február 25-től március 10-ig.

Cím:
Bp. VI., Lendvay u. 17–19.

Mi a fontos az oktatási törvényben?

Fóthi Ákos a Magyar Egyetemi és Főiskolai Oktatók Kamarájának (MEFOK) ügyvezető elnöke, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Általános Számítástudomány Tanszékén oktató. A Művelődési és Közoktatási Minisztérium Szakmai Irányítási Főosztálya felkérésére részt vett a Közoktatási törvényhez kapcsolódó tartalmi szabályozás kidolgozásában, így a Nemzeti alaptanterv megfogalmazásában is.

– A MEFOK sok oktatója részt vett a munkában, csak néhány elismert tudóst említve: Nemeskürty István, a MEFOK elnöke és a nemrég elhunyt Juhász Nagy Pál ökológus professzor. Örömmel fogadtuk a felkérést, és szívesen részt vettünk a munkában, hiszen a közoktatás minőségéért a felsőoktatásnak felelősséget kell vállalnia. Meg kell azonban jegyeznem, hogy nemcsak a Magyar Egyetemi és Főiskolai Oktatók Kamarája, hanem több szakmai szervezet és kamara (Budapesti Pedagógus Kamara, Pest Megyei Pedagógus Kamara) részt vett a munkában. Igen sok gyakorló pedagógus, tanító és tanár, elméleti szakember és pedagógus kutató véleménye alakította a munkát. Ki kell emelni, hogy ez a koncepció magában foglalja a tartalmi szabályozás lényeges elemeit (vizsga, továbbképzés, szakmai kontroll), a legfontosabb azonban a Nemzeti alaptanterv.

A publikálást leállították

– Hogyan fogadták a pedagógusok a Nemzeti alaptantervet?

– Sok-sok vitában vettünk részt. Baranyi Károly, a Közoktatási Szakmai Irányítási Főosztály vezetője az elmúlt másfél év alatt majd 200 vitában, fórumon, előadáson vitatta meg, ismertette a dokumentumot. Nagyrészt ezekben a beszélgetésekben, vitákban csiszolódott, alakult ki. A MEFOK becslése szerint a pedagógusok 80 százalékának értékrendjével megegyezik az az értékrend, amelyet a NAT tükröz.

– Egyetértés, konszenzus alapja lehetne?

– Igen, hiszen a tanítók és tanárok olyan szabályozást várnak, amely nem felülről jön, hanem, amelynek megfogalmazásában részt vesznek. Elképzelhetetlen olyan jól működő szabályozás, amely az érintettek támogatása nélkül működik. A Baranyi-féle Nemzeti alaptanterv alapelveit igen sokan lelkesen támogatják. A politikusoknak – felülemelkedve kicsinyes vagy napi politikai érdekeken – látniuk kellene, hogy mekkora benne a lehetőség. Működőképességének egyik garanciája éppen ebben a támogatásban van. Azt is hadd említsem meg, hogy pusztán attól, hogy az országban sok helyen megismerkedtek ezzel a felfogással, máris megindította a kedvező folyamatokat a követelményrendszer kidolgozásában és a tantervkészítésben.

–Nem ismerik a pedagógusok a Nemzeti alaptantervet, illetve sok félreértés van az elnevezés körül.

– Valóban, a Nemzeti alaptanterv 1993 márciusára ígért publikálását leállították, arra hivatkozva, hogy nem a minisztérium anyaga. Vitaanyagként azonban meg kellett volna jelentetni, mint ahogyan megjelent a Közoktatási törvény koncepciójának több változata, és megjelent a NAT-3 jelzésű tanulmány is 1992 elején. Az sem volt a minisztérium anyaga. Annyi haszna azonban kétségkívül volt ennek a „szilenciumnak", hogy az anyag szamizdatként terjedt.

– Mi a magyarázata a minisztérium tartózkodásának?

– Nyilván szerepet játszik bizonyos tájékozatlanság is, bár a napilapok, tévé- és rádióinterjúk szerint személyes okok is szerepet játszhatnak. Erről semmit nem tudok biztosan, az azonban tény, hogy a minisztérium tekintélyének nem tettek jót a sajtóhírek. El kellett volna határolódni és helyreigazítást kérni. Nem használt az ügynek az sem, hogy kiszivárgott, hogy – nyilván konpetenciazavarból – további Nemzeti alaptanterv-koncepciók, fogalmazványok születtek, de ezekről a szakmai közvélemény semmit sem tud.

– Hogyan áll most az ügy?

– A közoktatási törvény határozza meg a Nemzeti alaptanterv kereteit, elfogadása után véglegesítődik a tartalmi szabályozás alapdokumentuma.

– Összhangban van-e a törvény és a Nemzeti alaptanterv?

– Lényegében igen, hiszen a törvény is a háromszintű tantervi szabályozás és az egységes alapvizsga és érettségi vizsga mellett foglal állást. Néhány ponton azonban módosító javaslatokkal változtatni kell.

Szovjet árnyék

– Milyen problémákat lát a Magyar Egyetemi és Főiskolai Oktatók Kamarájának elnöksége?

– A törvény és a tartalmi szabályozás – a közoktatásban kialakult helyzetet figyelembe véve – a sokszínű pedagógia mellett foglal állást, értve ezen a fenntartó, az iskolaszerkezet és a pedagógia programok szerinti sokszínűséget. A közoktatási rendszerben két iskolafajta működik, az általános iskola és a középiskola. Az általános iskola felkészíti a tanulót az alapműveltségi vizsgára vagy a középiskolai tanulmányokra. A középiskola nyolc, hat és négy évfolyamos lehet, és egységes érettségivel zárul. Ezért az általános iskolával szemben meg kell fogalmazni azokat a követelményeket, amelyeket teljesíteni kell ahhoz, hogy a diákok középiskolában folytathassák tanulmányaikat. Meg kell fogalmazni az általános iskolát záró alapvizsga és a középiskolát záró érettségi vizsga követelményeit. A 9. paragrafus harmadik bekezdését pontosítani kellene. A harmadik bekezdés ugyanis egységesen megköveteli az iskoláktól azokat a követelményeket, amelyeket az általános iskolával szemben kell támasztani. Ebben a formájában lényegében a volt tíz évfolyamos egységes szovjet iskolát írja le a törvény. Ha így marad, akkor a törvény kényszeríti például a nyolcosztályos gimnáziumokat, hogy kétévenként pontosan ott tartsanak, ahol az általános iskola! Ez lehetetlenné teszi a hagyományos kiváló humán- vagy reálgimnáziumok újraindulását, működését, és a középiskolákban a tanítás színvonalának zuhanásához vezet. Továbbá a követelményrendszernek az iskolaváltáshoz szükséges tantervi követelmények mellett az alapvizsga és az érettségi vizsga követelményeit is tartalmaznia kell. Ez nyilvánvaló, hiszen ezek a követelmények határozzák meg a korábbi évekre megjelölt elvárásokat. A Nemzeti alaptanterv második része a Követelményrendszer. Erre a normatív dokumentumokra támaszkodva készíthetik el a pedagógusok a pedagógiai szabadságot biztosító kerettanterveket (nemcsak iskolatípusok szerint, hanem pedagógiai irányzatok szerint is).

Az oktatási diktatúra ellen

– Ki hagyja jóvá a kerettanterveket?

– A kerettantervek az állami felelősségvállalás eszközei is. A kerettanterveket a miniszter hagyja jóvá, a szakmai szervezetek képviselőiből álló tantervtanács javaslata alapján. A tantervtanács csak egyedi kérdésekben foglal állást, és működőképesnek kell lennie. Az a helyes, ha a tantervtanács kuratóriumszerűen működik, és független a minisztérium olyan tanácsadó testületeitől, amelyek általános kérdésekben adnak tanácsot. A tantervtanács és a köznevelési tanács függetlensége annyira kívánatos, mint a törvényhozó és a törvényalkalmazó függetlensége.

–A Magyar Egyetemi és Főiskolai Oktatók Kamarája felhívással fordult az országgyűlési képviselőkhöz.

– Felhívjuk a képviselők figyelmét a felelősségükre. Olyan törvényt kell hozni, amelyet meg lehet tartani, és amely megakadályozza, hogy a pedagógiára egyetlen irányzat rátelepedjen. A törvény igényesen szabályozza a finanszírozást, az iskola, a szülő, a fenntartó kapcsolatát stb., a legfontosabb azonban az, hogy mit tanítunk, miért tanítunk, és hogyan tanítunk, vagyis a tartalmi szabályozás. Az iskolai tartalmi szabályozásra a törvényben a 9. paragrafus, illetve ehhez kapcsolódva a 25., 28., 29., 45., 93., 94., 96., 97. paragrafusok vonatkoznak.

-ezer-

Egy vita margójára

Ráday Mihály országgyűlési és fővárosi önkormányzati képviselő interpellált a parlamentben, s ennek során nem kevesebbet állított, mint hogy a főváros köztársasági megbízottja tönkreteszi az országot, majd az e kijelentésre feltörő derű hallatán helyesbített, hogy csak az épített környezetet teszi tönkre. Mondandóját a Népszabadságban riport formájában megerősítette, állításait három pontba tömörítette, ezeket az Új Magyarországban pontról pontra cáfoltam. Újra interpellált: „Mi a fontosabb, a köztársasági megbízott mundérja vagy a környezetvédelem?". Interpellációjában felhozott példáinak pontatlanságára, tényszerűtlenségére utaltam a Magyar Hírlapban, kimondva, hogy ez az interpelláció félrevezette a parlament jelenlévő tagjait és a közvéleményt.

E cikkemre válaszolt *Ráday Mihály*, ugyancsak a Magyar Hírlapban; a műemlékvédelem és az épített környezet esküdt ellenségeként állított be, szellemi képességeimet is kétségbe vonva, s mivel ezután már legfeljebb csak felmenőim szidalmazása következhetne, annak ellenére, hogy ehhez bőven hozzászoktam az '50-es években, most már ezt szeretném elkerülni, ezért a továbbiakban a vitát folytatni nem kívánom, annál is inkább, mivel a Magyar Hírlap a vitát lezártnak tekintette.

Mégis, mivel Ráday Mihály koncepciójának jelenségértéke van, ezért magát a jelenséget kell elemeznem a lezajlott vita tükrében. A kép voltaképpen jól ismert az olasz filmekből, de a '45–49 közötti s napjaink magyar történelméből is. Ez pedig a következő: ha egy személynek, csoportnak nincs vagy megszűnt a közvetlen beleszólási lehetősége adott szervezet vagy témakör napi megnyilvánulásába, intézésébe, márpedig valamely okból szeretné vagy szeretnének az adott szervezetre vagy témakör intézésére befolyást gyakorolni, akkor először is fel kell vetni, hogy a szervezet és téma körül valami nincs rendben, majd egyre élesebben azt a látszatot kell kelteni, hogy ez azért van, mert nem elégséges a szabályozottság, sőt ebben zűrzavar van, működési rendellenességek lépnek fel, ez ugye káros és egyre elviselhetetlenebb. Ezért új szabályozásra van szükség, ennek kialakítása során *esetleg már elérhető lesz a várt befolyás*. A recept tetszés szerinti témakörben, szervezetnél alkalmazható. Ez történt most is.

Fellebbezésnek helye van

Ráday Mihály tagja volt a Fővárosi Tanácsnak, melynek főosztálya másodfokon intézte az építési hatósági ügyeket. Határozatuk megfellebbezhetetlen volt. Az önkormányzati törvény azonban megszüntette a tanácsrendszert, a másodfokú hatósági ügyek intézése a köztársasági megbízotthoz, illetve hivatalához került, ráadásul a határozatok ellen keresetet lehet benyújtani a bíróságon. Megszűnt tehát a befolyásolás lehetősége. Történt ugyan még erre kísérlet, az ismételten emlegetett egy órát meghaladó beszélgetés ezt célozta, amikor az ismert tévériporter már mint fővárosi önkormányzati képviselő a Köztársasági Megbízotti Hivatal egyik fontos álláshelyére tett javaslatot, s az illetéktelenségétől való megdöbbenésem miatti hezitálásomat feloldandó, kegyesen ajánlotta: „Majd megpályáztatjuk". Ma sem tudom, hogy a többes szám alkalmazása mire vonatkozott. A városvédőkre, a közgyűlésre vagy csak fejedelmi többes volt, nem tudom, az azonban kristálytisztán áll előttem, hogy a kérdés kizárólag hivatalomra tartozik. Az ilyenkénti befolyásolás lehetősége tehát elillant. Így alkalmazták a recept újabb elveit, a jogszabályi háttér rendezetlenségére való utalásokat, az eljáró szervezet alkalmatlanságának hangoztatását, hogy aztán *megnyíljon az út a szakértőknek.*

Nyitva a bírósági út is

Itt azonban felmerül egy olyan kérdés: *kik lennének azok?* Mert egyrészt engem elmaraszt*al*, „aki régebben foglalkozik az épített és természeti környezet problematikájával, mint ő", vagyis, mint én, másrészt munkatársaimat, „hiszen a KMBH-ban ezeket ugyanazok az emberek intézik, akik korábban", vagyis a munkatársaim. Tehát nem jó sem az új, sem a régi, sem a jogász, sem az építészek. *De hát akkor kik? Netán a tévéoperatőrök?* Valójában nem hagy kétséget az iránt, hogy az *építési hatósági jogkör kerüljön a fővároshoz, így tudná azokat legkönnyebben kézben tartani.* De mi lenne a bírósági úttal? Ez az a pont, amely nyilvánvalóvá teszi az egész kérdéskör mondvacsináltságát: az államigazgatási másodfokkal még nem dőlt el véglegesen semmi, mert hisz *határozata ellen nyitva áll még a bírósági jogorvoslati lehetőség.* A közigazgatásban az ügyfél fogalma rendkívül rugalmasan nyert megfogalmazást: ügyfél mindaz, akinek a közigazgatási határozat jogos érdekét sérti. Építésügyben tehát ügyfél lehet bármely szomszéd, még a nem közvetlen is. Ha pedig az ügyfél jogos érdeke sérelmet szenved, a bírósághoz fordulhat, ahol a sérelem orvoslást nyer. Szinte ki van zárva ezért, hogy a másodfokú építési hatósági határozat az épített környezetben *maradandó kárt okozzon.* Az épített környezet védelme mint minden, egy jól szervezett társadalomban nem önmagáért van, hanem az emberért. Ha tehát az embernek, az ügyfélnek elfogadhatatlan egy másodfokú közigazgatási határozat, s ez ellen nem fellebbez a bírósághoz, holott megtehetné, ez azt jelenti, hogy a jog által védeni kívánt társadalmi viszonyt sérelem nem érte.

Minden az emberért van, s aki ezt nem látja be, jogi csűrés-csavarásnak és őrületnek tartja azt a szakmailag egyébként teljesen nyilvánvaló álláspontot, amely szerint egy eredeti tervtől eltérő épület lebontása helyett a megváltoztatását kell elrendelni, mert a *bontás kimondásával kizárjuk az ügyfelet, az állampolgárt építési lehetőségéből.* Míg az eredeti tervek szerinti megváltoztatással a szabályos, tervszerű építést segítjük elő az állampolgár érdekében.

Mindezek ellenére az építésigazgatásnak vannak nehézségei. Budapesten elsősorban az, hogy míg az Országos Építésügyi Szabályzatot (OÉSZ) többször is módosították, legutóbb 1992-ben, a Budapesti Városrendezési Szabályzat (BVSZ) e *jogszabály-módosításokat nem követte,* holott velük összhangban kell lennie, mivel azok előírásait együttesen kell alkalmazni az építési hatósági eljárások során. A Budapesti Városrendezési Szabályzat módosítása a Fővárosi Közgyűlés feladata. Éppen ezért 1992-ben javasoltam a Fővárosi Önkormányzat főpolgármesterének, hogy a közgyűlés munkatervébe vegyék fel a Budapesti Városrendezési Szabályzat felülvizsgálatát. 1993 januárjában javaslatomat megismételtem. Ráday Mihálynak, úgy is, mint fővárosi önkormányzati képviselőnek, ez ügyben a *Fővárosi Önkormányzat közgyűlésére kellene hatást gyakorolnia,* s ezzel nagyban előmozdíthatná az épített környezet védelmét. A parlament nem tudja akárhány interpellációra sem a Budapesti Városrendezési Szabályzatot módosítani a Fővárosi Közgyűlés helyett.

Maradandó sebek

A képviselő Magyar Hírlapbeli cikkének utolsó mondatát azzal kezdi: „Komolyra fordítva a szót". Ezek szerint eddig tréfált? Tréfából pocskondiázott egy közhivatalt, tréfából nevezte országrontónak? De hát ha tréfálkozni van kedve, akkor vicclapba írogasson és ne szakkérdésekről.

A főváros köztársasági megbízottja és hivatala, bár az elmúlt 15 évben nem volt módja nemes indíttatású s feltehetően jövedelmező tévéműsort vennie, elkötelezett híve a műemlék és az épített környezet védelmének, és a jövőben is meg fog tenni mindent azért, hogy a város látványa *olyan maradandó sérelmeket ne szenvedjen, mint ahogy az a működése előtti időszakban (spenótház, a Törökvész úti toronyházak, a rózsadombi SZOT Szálló stb.) történt.*

De azt is meg fogja akadályozni, hogy a jogszabályok kiragadott l'art pour l'art értelmezése folytán az állampolgárok joga és szándékai a legcsekélyebb mértékben is csorbuljanak.

Szentgyörgyvölgyi Péter

Válassza a *legjobbat*, ne a legolcsóbbat!
- vákuumos arctisztítás
- mikrotetoválás
- cellulit kezelés
- műköröm
- szolárium

A *Naturella* exkluzív kozmetikában várjuk Önt!
1016 Budapest Hegyalja út 22.
182-0618

Egyiptomi csoda

Az *Egyiptomi csoda* egy olyan por, amely azok számára készült, akik másodpercek leforgása alatt szeretnének lebarnulni, kipihentnek és sikeresnek látszani. Ez a kozmetikum alkalmazkodik bőrünk ph-értékéhez (savasság, lúgosság) amelyet befolyásolnak az évszakok, a felvett ruha, idegállapot, stb. Egyféle és egyenletes – az egyén számára a legmegfelelőbb – barna színárnyalat érhető el vele. Egész napra biztosítja a hatást, nem szívódik be a bőrbe, a pórusokat nem tömíti el. Gyakori használat mellett egy évre elegendő egy kompakt, melyet hölgyek és urak is használhatnak! Megvásárolható a Naturella exkluzív kozmetikában. Telefon: 182-0618.

MEGRENDELŐLAP

Megrendelem az Új MAGYARORSZÁG című napilapot..... példányban, és kérem az alábbi címre kézbesíteni:

Megrendelő neve:.....

Címe:.....

Az előfizetés díja egy hónapra: 433,– Ft, negyedévre: 1299,– Ft

Az előfizetési díjat a fenti címen nyugtával jelentkező kézbesítőnek fizetem.

A megrendelést szervező neve:.....

Pontos lakcíme:.....

A megrendelőlapot borítékban az alábbi címre kérjük feladni: 1410 Budapest, Pf.: 199. Publica Rt.

.....
aláírás

RÁDAY Mihály

Megfontolt beszélgetést

Július első napjaiban tartotta meg III. nemzetközi konferenciáját a Kommunizmus Politikai Foglyainak és Üldözöttjeinek Nemzetközi Szövetsége. A POFOSZ külügyi vezetője, *Kováts Tibor* értékelte a találkozó eredményeit.

– Harmadik alkalommal került sor erre a találkozásra, tavaly és tavalyelőtt *Szolnokon*, illetve *Budapesten* tartottuk, az idén *Temesvárott*. A háromfős magyar delegáció mellett megjelentek az albánok, a románok, a bolgárok, a moldovaiak. Ismét *Ticu Dumitrescut*, a román szenátus tagját, a Romániai Politikai Foglyok Szövetségének elnökét választottuk meg szervezetünk élére, alelnök lett *Fónay Jenő*, a POFOSZ elnöke és *Iwan Newrokopski*, a bolgár szövetség elnöke. Ezek után megtárgyaltuk a Nemzetközi Alapszabályt, majd döntöttünk egy több nyelvű bulletin kiadásáról, amely időszakos orgánuma lesz a nemzetközi szövetségnek. Fónay Jenő nem tudott részt venni az összejövetelünkön, de minden jelenlévőnek eljuttattuk az üzenetét, amely kimondta: „nagyon megfontolt beszélgetés szükséges ahhoz, hogy az évezredes sorsközösség a román és a magyar nép közt megnyugvást eredményezhessen... a világ minden népének csodálatára".

–pan–

Lezsák Sándor: Nem kételkedem Csurka tisztességében

Megerősödött az MDF egysége

(Folytatás az 1. oldalról)

– Sokan hagyják el az MDF-et mostanában, köztük országgyűlési képviselők. A Magyar Fórumban azt olvastam, hogy teljes MDF-szervezetek lépnek ki. Ezeket nem fogadom el minden kritika nélkül, de akkor is megkérdem: hová vezet ez?

– Egyrészt össze kell hasonlítani a mostani helyzetünket a pünkösd időszakára eső jóslatokkal – mondta *Lezsák Sándor*. – Az idő tájt a magyar sajtó jelentős részében, de barátaim aggodalmában is ott volt a gondolat, hogy Csurka István kiválása az MDF tagságának körülbelül negyven százalékát fogja majd eltávolítani. Eddig háromszáznégyszáz ember hagyta el a Magyar Demokrata Fórumot, tehát közel sem olyan arányban, mint azt egyesek megjósolták. Gyorsan hozzáteszem, legalább ugyanannyian jelentkeztek a Magyar Demokrata Fórumba olyanok, akik éppen a belső dráma miatt húzódtak háttérbe, vagy éppenséggel léptek ki az MDF-ből.

– Furcsát kérdezek. Sokan azt mondják, hogy a történtekért felelősség terheli Kónya Imrét, a párt többi vezető politikusát is, és az utóbbi időben mind többször hangzik el, hogy a párt vezető politikusainak arroganciája eltaszítja a tagok egy részét.

– Mit nevez arroganciának?

– Azt mondják, hogy félrevonulnak az elefántcsonttoronyba, hiányzik a régi mozgalmi időre jellemző baráti kapcsolat a vezetők és az egyszerű MDF-tagok között. Egy időben – jól emlékszem – Lezsák úr járta az országot, és akkoriban mintha elevenebbek lettek volna ezek a kapcsolatok. Most ritkábban járnak el egy-egy megyei rendezvényre, és úgy tűnik – sokan ezt kifogásolják –, hogy megszűntek a régi kapcsolatok. Nem kéne újragondolni mindezt?

– Hát, lehet, hogy ön került más helyzetbe, nem? Ugyanis az országos gyűlésünk előtti hónapokban eddig soha nem látott méretekben vettünk részt a helyi szervezetek összejövetelein és választmányi üléseken is. Jómagam egy sajátos helyzetben vagyok, hiszen a lakiteleki szervezet elnökeként jelen vagyok minden összejövetelen, elnöke vagyok a VEF-nek, ugyanakkor a megyei választmánynak is én vagyok az elnöke. Tudni kell, ezek nem tiszteletbeli címek. Járjuk valamennyien az országot, de az igény jóval nagyobb a teljesítőképességnél. Fontos ez a teljesítőképesség szó, ugyanis 1990-től, a szabad választások időszakától kezdve iszonyú munka nehezedett az MDF-es képviselőkre, akikre a koalíciós kormányzás minden nehezét magukra kellett vállalniuk. Hogy vannak magukra hagyott szervezetek, hogy vannak, akik ezt másképpen élik meg, hogy vannak, akik a maguk igazságát nem tudják átvinni úgymond a nagypolitikába, és nem érzékelik a koalíciós kormányzatnak, vagy egyszerűen a többpártrendszernek a nyűgeit? Nagyon sokan az egypártrendszert kérik rajtunk számon. Vannak, akik azt remélték, hogy elég csupán egy telefonbeszélgetés, és máris megoldódnak a problémák, hiszen nekünk könnyű mindent elintézni, mert mi kormányozzuk az országot. Ezek az emberek gondolják azt, hogy elszakadtunk tőlük. Én azt tapasztaltam az elmúlt másfél-két hónapban, hogy soha nem volt ennyire együtt a tagságnak egy nagyon jelentős része, mint manapság. Ezt lehet érzékelni választmányi üléseken és a rendes MDF-szervezetek gyűlésein is. Úgy ítélem meg, hogy szeptembertől minőségileg is megerősödött MDF fog megjelenni. Hogy akkor is lesznek majd olyan emberek és szervezetek, amelyek másképpen élik meg a tényeket – akár mert nem voltak képesek megoldani eredményesen saját életüket, akár mert alkalmatlanok voltak szervezni –, de ez nem jelenti azt, hogy mi félrevonultunk az elefántcsonttoronyba. Az MDF egy nagyon is valóságos helyzetben keresi a helyét a parlamentben, a kormányzati munkában és a helyi szervezetekben is.

– A Magyar Út Körök mozgalom országos gyűlésén Horváth Lajos, a Magyar Igazság Párt ideiglenes elnöke kijelentette, hogy jövőre esetleg hajlandóak lesznek koalíciót kötni egy meggyengült kis létszámú MDF-fel. Hogyan értékeli ezt a kijelentést?

– Sehogy.

– Milyen következtetéseket vonhatna le az az újságíró, aki együtt látná fröccsözni valamelyik kisvendéglőben Csurka Istvánt, Für Lajost és Lezsák Sándort?

– Nem értem a kérdést, hogy milyen...?

– ... következtetést, milyen kiskoalíciót vagy nagykoalíciót tudna kiolvasni az önök hármasban történő beszélgetéséből. Önök ugyanakkor a szellemiséghez tartoztak, a magyarság érdekeit szolgálták-szolgálják. Hogy más-más gondolatrendszerben, ez megint más. Közismert a Csurka–Für–Lezsák hármas közötti jó viszony, és ezért mertem megfogalmazni, hogy tegyük fel: most meglátnám önöket hármukat fröcscsözni a vízparton, akkor mire tudnék következtetni?

– Hát elsősorban: nem szoktam fröccsözni, soha nem voltam részeg életemben, de nyilván innék egy jó almalevet. Tulajdonképpen arról van szó, hogy annak idején a Magyar Demokrata Fórum történetében már több válságot is megért, de mindig képesek voltunk helyreállítani az egységet és mindig erősebben kerültünk ki, mint voltunk korábban. Emlékezzen vissza, amikor *Bíró Zoltán* kivált az MDF-ből. Akkor is voltak féltő, aggódó és kárörvendő hangok, amelyek megjósolták, hogy több ezren követik őt. Én búcsúztattam el Bíró Zoltánt, és megvallom, azóta nem találkoztam vele. Kétszer beszéltünk telefonon, és én tiszteletben tartom azt az időszakot, és a közös élmények számomra sérthetetlenek, amelyeket együtt éltünk meg az MDF-en belül. Ugyanúgy vagyok Csurka Istvánnal, kinek tisztessége felől soha nem volt kétségem. Én úgy vagyok Csurka Istvánnal, hogy nem hagyom senki által akár bemocskolni, akár bántani azokat a közös éveket, amelyeket együtt töltöttünk az elnökségben, és minden bizonnyal az elkövetkezendő esztendőkben, amikor letisztulnak ezek a sokszor csak gerjesztett megszólalások és ellentétek, amikor nyilvánvalóan mindenki megfogalmazza önmagát, s miután megfogalmazta önmagát akár pártban, akár személyek társaságában, akkor látja, hogy a folyosók nyitva vannak-e – nem föld alatti folyosókra gondolok –, működnek-e, nem működnek-e, ki tudjuk-e nyitni ezeket az ajtókat, vagy sem, tudunk-e szót váltani vagy sem Für Lajos társaságában egy almalé vagy egy fröccs mellett, ez majd ettől függ tulajdonképpen, de nem ellenségként váltunk el, hanem úgy, hogy *Csurka István és a vele tartók nem vállalták a kormányzati felelősséget.* Ez volt az egyik ellentét köztünk, a másik pedig, hogy azokat az igazságokat, az egyéni életsorsok igazságát próbálják működésbe hozni, amelyeket a pártrendszer, az alkotmányosság ilyen menetrendben, vagy így fölgyorsítva egyszerűen nem tud megszervezni.

Papp János

Kabinetajtó

A kormány mai ülésén megtárgyalja a felszámolás alatt álló gazdálkodó szervezetekkel szemben esedékes munkavállalói bérigények garantálására vonatkozó előterjesztést – tájékoztatta az MTI-t a Miniszterelnöki Sajtóiroda. Az ülés napirendjén szerepel majd a gyógyszertárak létesítéséről és működésük egyes szabályairól szóló törvénytervezet, a Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége egyszeri támogatásáról, a Központi Számvevőségi Hivatal második félévben tervezett ellenőrzéseiről szóló előterjesztés is. A kabinet ülésén megvitatják a turizmus és a gyógyturizmus fejlesztési koncepcióját, valamint a helyi önkormányzatok és szerveik, a köztársasági megbízottak, valamint egyes centrális alárendeltségű szervek feladat- és hatáskörének megállapításával kapcsolatos földművelésügyi ágazati jogszabályok módosítására vonatkozó 19/1992. (I. 28.) kormányrendelet kiegészítését is. (MTI)

Éjszakai ülés

Szerdán késő este kezdett ülésezni az MDF Országos Elnöksége. *Herényi Károly* szóvivő tegnap az MTI munkatársának elmondta: az ülés napirendjén a hét végén tartandó országos választmányi ülés előkészítése szerepel. A szóvivő szerint a hét végi tanácskozáson „helyet kell szorítani" az etikai bizottság döntései ellen esetleg beérkező fellebbezések megtárgyalásának is, hiszen az Országos Választmány a fellebbviteli fórum. Ezenkívül Csopakon minden bizonnyal szóba kerülnek a frakcióban történt legutóbbi események is. A szerdai elnökségi ülés másik témája a testület saját nyári ülésrendjének megvitatása.

A szerda éjszakai ülésről az MDF csütörtökön sajtótájékoztatón számol be. (MTI)

Légy a tejben

Úgy nyilatkozott az Egyenleg főszerkesztője A Héttel való vitájáról, hogy most ismét egy hordóügyet akarnak kreálni. Nos, lapunk természetesen nem kíván állást foglalni a két műsor vitájában, hiszen nem is illetékes, ám ez a hordóügy érvként egy kicsit furcsának tetszik. Én például rögvest azt szeretném tudni, kik akarnak újabb hordóügyet kreálni, mielőtt azonban erre választ kapnék, azt is szeretném tudni, hogy azt a bizonyos hordóügyet kik találták ki, kik csinálták. Emlékezetem szerint ugyanis úgy lett bedobva, hogy az ország nyomban megkapta a szokásos antiszemita jelzőt, és nyomban ki is vitték a nyugati sajtóba az ellenzék interpretációja szerint, vagyis tényként kezelve, hogy a parlamentben elhangzott a „hordót a zsidónak" bekiabálás. Első hallásra is gyanúsnak tetszett a vád mindazoknak, akik valamicskét is érzékenyek anyanyelvünk sajátosságai iránt, hiszen a hordószónok már állandósult összetétel. Azok számára, akik viszont zsidót akartak hallani, hogy megint birokra kelhessenek az áldz antiszemitizmussal, szükségképpen a „hordót a zsidónak" kínálkozott egyetlen valóságnak. A főszerkesztő úr bizonyára gondolja, hogy nem a kormánykoalíció hívei kreálták ezt az ügyet, mivel ők éppen eleget hadakoztak azidőtt az ország jó hírének eltékozlóival. Vagyis ebben a pillanatban – és most nagyon finoman fogalmazok – a kérdés ilyetén fölvetése legalábbis téves. Ha goromba volnék, tendenciózusnak mondanám, és nyomban beleilleszteném abba a folyamatba, amelynek a hordóügy is része volt. Hogyan is mondta a liberális ellenzék egyik atyamestere a Hanákné-üggyel kapcsolatban? „Nem baj, ha nem igaz, legalább akcióztunk egy jót!"

Kedves uraim! Az ég szerelmére, tessenek már egyszer az ország ügyében is akciózni!

-faló-

Harcászati gyakorlat Bakonykútiban

Elengedhetetlen a technika korszerűsítése

„A mostani harcászati gyakorlat ékes bizonyítéka annak, hogy a Magyar Honvédség a legteljesebb mértékig kihasználja a jelenleg rendelkezésére álló technikai eszközöket, s bár a légvédelem és a légierő mellett vannak modernizációs gondjai a tüzérségnek is, de bízom abban, hogy az ország egy-két év alatt kiemelkedik a mostani nehéz gazdasági helyzetéből, és akkor megkezdődhet a hadsereg elengedhetetlen technikai korszerűsítése." E szavakkal összegezte tapasztalatait *Für Lajos* honvédelmi miniszter tegnap Bakonykútiban, a Magyar Honvédség Központi Gyakorló- és Lőterén, ahol megszemlélte a 36. Gábor Áron páncéltörő tüzérdandár – az éves kiképzési program keretében a tartalékosok részvételével megrendezett – éleslövészettel egybekötött harcászati gyakorlatát. *Kálmán Ferenc* ezredes, a Magyar Honvédség Szárazföldi Csapatok tüzérfőnöke vezetésével, 920 részvevővel – köztük háromszáznál több tartalékossal –, valamint 13 harci járművel, 18 páncéltörő löveggel és mintegy 180 gépjárművel folytatott gyakorlaton a tüzérségen kívül kisebb létszámban részt vettek a vegyi védelmi, vegyi-sugármentesítő, a műszaki és a híradós alakulatok katonái is. Ott volt a gyakorlaton *Deák János* altábornagy, vezérkari főnök és *Gyuricza Béla*, a szárföldi csapatok parancsnoka.

A végső összesítés szerint kiváló eredménnyel elvégzett gyakorlat célja az volt, hogy az állomány gyakorolja egy esetleges konfliktushelyzetben veszélyeztetett határszakasz megerősítésével kapcsolatos feladatokat, a háborús működési és szervezeti rendre való áttérést, a magasabb harckészültségi és mozgósítási feladatok végrehajtását, a dandár harctevékenységének megtervezését, szervezését és vezetését a védelmi hadműveletben, s az alegységek harc- és tűzvezetéssel kapcsolatos tevékenységét. Ugyanakkor a gyakorlat jó alkalmat kínált a parancsnoki munkában való jártasság tökéletesítésére, a tartalékosok szakmai felkészültségének javítására. Az összesen 20 millió forint költségű gyakorlat fontosságát jelzi, hogy a Magyar Honvédség katonai szervezeteinél általában ötévente tartanak hasonló méretű „vizsgát", amelyen a dandár teljes vagy csaknem teljes állománnyal vesz részt.

A gyakorlat befejezéseként a honvédelmi miniszter kötetlen beszélgetést folytatott a tartalékosokkal és a sorállomány tagjaival. (MTI)

Munkaerő-fejlesztés

Szeptember közepére elkészül a Pécsi Regionális Munkaerő-fejlesztő és Képző Központ, az utóbbi évek legnagyobb Baranya megyei építkezése. A félmilliárd forintos beruházásról tegnap a helyszínen tájékozódott a Munkaügyi Minisztérium közigazgatási államtitkára. *Pulay Gyula* elmondta, hogy az Országos Munkaerő-piaci Bizottság által meghirdetett térségi foglalkoztatási programok támogatását szolgáló négyszázmillió forintra még szeptemberig lehet pályázni. (MTI)

Ellenvélemény

Papp István Géza, a Kincstári Vagyonkezelő Szervezet műszaki igazgatóhelyettese annak közlésére kérte lapunkat, hogy az Új Magyarországban június 10-én az 5. oldalon megjelent „Egymillió forintért tévedett?" című írásban állítottak prekoncepcionálisak, idő előttiek, mivel a vizsgálóbiztosi meghallgatáson az ellene felhozott vádak nem nyertek és a jövőben sem nyernek bizonyítást, mivel azok nem felelnek meg a valóságnak.

Szociológusok kongresszusa

Rendszerváltás – ellentmondásokkal

Társadalmi átalakulás Kelet- és Közép-Európában – e téma áll a Magyar Szociológiai Társaság tegnap, a Miskolci Egyetemen megkezdődött ez évi kongresszusának középpontjában. A szombatig tartó tanácskozáson többszáz hazai és külföldi szociológus vesz részt, közöttük szomszédos országokból érkező magyar kutatók is.

Csepeli György elnöki megnyitója után a kongresszust *Szabó György*, a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Közgyűlés elnöke köszöntötte, kiemelve, hogy a társadalomkutatók ráirányítják a figyelmet fontos társadalmi jelenségekre, problémákra, összefüggésekre. A szociológusok a társadalom bajait, betegségeit diagnosztizálják, de a terápia már a politikusok feladata.

Ebből következően nem valamiféle rivalizálásról, hanem inkább racionális munkamegosztásról lehet beszélni a politikát is kritikusan elemző szociológusok és a politikai elit között. Hogy az állam is igényli a társadalomkutatási eredményeket, bizonyítja a kongresszus támogatóinak hosszú listája, amelyen ott található többek között a Művelődési, Környezetvédelmi, Földművelésügyi Minisztérium, a Magyar Nemzeti Bank, a Magyar Tudományos Akadémia, az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság is.

A tegnapi plenáris ülésen *Kolosi Tamás*, a Társadalomkutatási Informatikai Központ igazgatója, a rendszerváltás társadalmi ellentmondásairól tartott előadást. Ezek között említette, hogy Magyarországon a politikai rendszerváltozástól a lakosság gazdasági helyzetének javulását várta, ezzel szemben a többség a hátrányokat érzékeli elsősorban. Az is feszültséget gerjeszt, hogy *a gazdasági átalakulás nem jár együtt a politikai elitcseréhez hasonló mértékű elitváltással*, a kétféle, egyidejű rendszerváltozás igényrendszere nincs szinkronban egymással. Kolosi – sok szociológushoz hasonlóan – úgy véli, hogy a magyar piacgazdaság kialakítása lényegében tőkések nélkül indult el. A tulajdonos polgárság hiányát az értelmiség igyekszik pótolni, megszerezve a hatalmat nemcsak a politikában, hanem a gazdaságban is. Ennek némileg ellentmond, hogy a *magánszféra aránya az utóbbi néhány évben dinamikusan nőtt*, ám a volt állami vállalati szféra lassú, akadozó privatizálása is azt bizonyítja Kolosi szerint, hogy az *értelmiség nem kívánja megosztani hatalmát a feltörekvő tőkés réteggel.*

Alapvető ellentmondás és súlyos társadalmi, politikai konfliktusok forrása lehet az is, hogy noha a rendszerváltozás „megcímzett" haszonélvezője a '80-as években viszonylag szélessé váló „szocialista középosztály" volt, ezzel szemben az eddigi *fő vesztesnek éppen a középrétegek bizonyultak.* A háztartási jövedelmi adatsorok elemzése azt mutatja, hogy nemcsak a lakosság felső tíz, hanem alsó tíz százalékának átlagjövedelme is nagyobb mértékben nőtt az elmúlt háromnégy év során, mint a középrétegeké. Márpedig abban a magyar szociológusok többsége egyetért, hogy stabil helyzetű, növekvő létszámú és súlyú középosztály gazdasági fejlődésünk és sikeres felzárkózásunk egyik alapvető feltétele.

Gönczöl Katalin és *Buda Béla* arról tartott előadást, hogy milyen értelemben és mértékben nőtt az „anómia" (az uralkodó társadalmi normától szélsőségesen eltérő, ön- és közveszélyes magatartás) Magyarországon az utóbbi két évtizedben, különösen a nyolcvanas évek végétől.

A magyar szociológiai társaság közgyűlése után a kongresszus tegnap délután szekcióülésekkel folytatta munkáját.

F. S.

ségi érzések dúlnak", „a frusztráltságuk vezet a görcsös önállósági törekvéseikhez", s amúgy sem állják a versenyt a többi párt oly nagy tudású szakértőivel szemben. Éppen ezért szerinte az MDF-nek és a Fidesz – Magyar Polgári Pártnak nem kell tovább „udvarolniuk" a KDNP-nek, a leghelyesebb, ha ők ketten kötnek szövetséget, s így mutatják fel józan és mérsékelt politizálással a hiteles kormányzati alternatívát. Amiben természetesen az is benne van, hogy a KDNP politikája nem józan és mérsékelt, s ez a párt nem képes felmutatni a hiteles kormányzati alternatívát.

Talán jogos a kérdésfeltevés: honnan ez a kitartó elszántság a KDNP lejáratására? Debreczeni leszögezi, mindaz, amit leír, az a saját véleménye, s ő nem fizetett alkalmazottja egyetlen pártnak sem. Ez igaz, hiszen az MDF-fel már szakított, a Fidesz nem vette át, mint például *Elek* Istvánt; mindamellett feltűnő, hogy még nem lehetett olvasni, hallani, látni olyan nyilatkozatot sem az MDF, sem a Fidesz mérvadó politikusai részéről, amely elhatárolta volna magát Debreczeni igaztalan állításaitól. Ezzel olyan látszat keletkezhet, mintha e két párt politikusai egyetértenének vele – még ha hallgatólagosan is. Vajon mire vár az MDF és a Fidesz? Talán szerencsés lenne, ha megnyilatkoznának, s végre tisztán láthatnánk: mi a véleményük e rágalomhadjáratról. Vagy *ha hasonló véleményük van a KDNP-ről, ugyan miként képzelhetik azt, hogy szoros szövetség alakulhat ki azzal a párttal, amelyet titokban ily nagy mértékben lenéznek és félreismernek?* Ha Debreczeni a legcsekélyebb politikai súllyal rendelkezik a közéletben, talán annyit elérhet megnyilvánulásaival, hogy árkot mélyít az Országgyűlésben és az önkormányzatokban kiválóan együttműködő pártok között. Így ez legfeljebb arra jó, hogy néhányan bosszúsan legyintenek, mások talán elégedetten dörzsölik össze tenyerüket...

A Kereszténydemokrata Néppárt vezetői újra és újra hangoztatják: *az országgyűlési választások közeledtével lehetséges, sőt kívánatos az együttműködés az ellenzéki pártok között.* Addig is el kell mélyíteni a különböző szinteken kialakult jó együttműködéseket. Mindössze a szoros pártszövetség létrehozását utasította most el, mert szeretnék, ha a KDNP megerősödne, s hitelesen mutatná fel a kereszténydemokrata alternatívát a magyar közéletben. Azt is ezerszer kinyilvánították már, hogy *a híd szerepét szeretnék betölteni a különböző ellenzéki erők között*, azért, hogy a következő választáson széles ellenzéki összefogással leváltható legyen a most kormányzó MSZP–SZDSZ koalíció.

A KDNP küldetése az, hogy a kereszténydemokrácia magyarországi képviseletét hitelesen és hatékonyan elvégezze. Az előző parlamenti ciklusban ez nem teljesen sikerült, sokan vallási jellegű pártnak gondolták, s a párt egy koalíció árnyékában *nem látszott. A megújulásra* tehát mindenképpen szükség

zentatív minta alapján ert
hazai politikai pártok nép
gét. A felmérés tanúsága
biztos szavazók közül az FI
százalék, az MSZP-t 22 szá
SZDSZ-t 14 százalék, *a KI*
a Fidesz-t egyaránt *10* szá
MDF-et 6 százalék, a M
százalék, míg a többi pártot
lék választaná. A közvéle
tatók a választópolgárokn
tok iránt érzett bizalmát is
ták. A hat parlamenti párto
szempontból a többség a k
sorrendbe állította: *1. K*
SZDSZ, 3. FKGP, 4. F
MSZP, 6. MDF. Arra a kér
dig, hogy a következő kor
a megkérdezettek a különl
tokat milyen sorrendben
látni, a következő válasz s
KDNP, 2. Fidesz , 3. F
SZDSZ, 5. MSZP, 6. MDF
három mintából tehát kitű
tavaly év eleje óta a KDN
rűsége növekedett. (Az
tény, hogy a közvélemén
nak a mintaadók csupán
választ, míg 25 százalék
ne el szavazni, vagy még
hogy kit is választana.)

Bár óvatossággal k
mindenféle közvélem
eredményét, a tendenciák
mutatják. Tény, hogy ha
nének a választások, *a ko*
líció pártjaira összesen
mintegy 36 százaléka v
négy parlamenti ellen
együttesen a biztos szavaz
zalékának támogatására
na. Ha a KDNP, MDF
szavazatait összeadjuk, a
lékot jelentene, s alulm
MSZP–SZDSZ közös list
löltjeivel szemben!

Szül

A Magyar Nemzet ja
ismerhettük a Zuglói M
hitvallását. A cikk írója
szántan makacs kitartáss
Szövetség erényeit és fél
séggel próbál nyomást g
ság akaratával újból e
Györgyre. Nap mint nap
egyes vezető politikusai,
alternatíva létezik: a Polg
mazta meg októberben a
tézett körlevelében *Für*
MDF–KDNP és FIDESZ
közötti szövetség lehet a
lődött koalíció kormányk

Nem meglepő tehát, h
nöke igyekszik bizonyí
hűségét. De mi zuglóiak
„farsangi mulatságot",
solygó sokadik maszk m
né vált a valódi arc. Ki ne
a Zuglói MDF elnöke 1
telezett hívéből és szemé
vedlett át a Magyar Út K

Még egyszer a Városvédőkről

Örömmel tapasztaltuk, hogy a *Magyar Nemzet* 1995. november 23-án megjelent számában a szerkesztőség eleget tett jogos helyreigazítási kérelmünknek, és közölte – ha nem is teljes terjedelemben – a *Ráday* Mihály november 1-jén megjelent cikkében leírt rágalmakra adott válaszunkat.

Azt reméltük, lehetőségünk nyílik arra, hogy a vállalkozásunk hírnevét erősen sértő kijelentésekkel szemben a valós tények felsorakoztatásával ténylegesen megtörténik a helyreigazítás. Azonban cikkünk a Vitafórum oldalára került, ráadásul úgy, hogy Ráday Mihálynak újra lehetősége volt közvetlenül a cikk után az üggyel kapcsolatban újabb valótlanságokat állítani.

Bár megtehetnénk, nem kívánjuk írásának minden egyes bekezdését megcáfolni. Mi nem akarunk vitatkozni, a név bejegyezhetőségének vizsgálatára a Cégbíróság hivatott.

Úgy tűnik, hogy a Városvédő Vállalkozók Klubja Kereskedelmi Kft. nevet csupán csak a Budapesti Városvédő Egyesület és a Város- és Faluvédő Egyesületek Szövetsége tartja megtévesztőnek. Véleményünk szerint a „városvédő" szó használatára nincs kizárólagos jogosultsága senkinek, és egyébként sem eredményez megtéveszthetőséget, hiszen a teljes névben szereplő egyéb megjelölések a három jogalanyt egyértelműen megkülönböztetik.

Egyébként – bár Ráday Mihály a Cégbírósághoz írt több levelével is igyekezett megakadályozni nevünk bejegyzését – az első fokon hozott végzésben a Cégbíróság nem tartotta a Városvédő Vállalkozók Klubja Kereskedelmi Kft. nevet megtévesztőnek. A módosítás iránti kérelmünk más okból került elutasításra.

Miután véleményünk szerint társaságunk módosított neve megfelel a jogszabályi előírásoknak, a végzést megfellebbeztük.

Mi sem értjük, hogy „miért ne élhetnénk egymás mellett békésen". Nem csak felajánlottuk együttműködésünket, hanem többször közvetlen anyagi támogatást nyújtottunk helyi városvédő szervezeteknek. Erről R. M. vagy nem tud, vagy nem akar tudni, különben nem írná azt, hogy az együttműködést visszautasítottuk. Egy dolgot azonban valóban visszautasítottunk. Nem kívántunk nevünkben a „városvédő" szó helyett más megnevezést használni, hiszen cégünk e néven vált ismertté az egész országban, hirdetve a vállalkozásunk mellett nap mint nap a városvédelem ügyét. Éppen ez a közismertség teszi igen fontossá azt, hogy Ráday Mihály a tv és az újság nyilvánossága előtt ne keltse rossz hírünket.

Katona Attila
a Városvédő Vállalkozók Klubja Kereskedelmi Kft. ügyvezetője

*

Számomra imponáló a Magyar Nemzet szerkesztőségének türelme. Egy, a lap hasábjain novemberben megjelent írásra januárban érkező reflektálásnak ad helyt ezúttal.

A tények.

1. A Produ Card Kft. módosítások (benne a névváltoztatás) iránti kérelmét a Cégbíróság elsőfokon elutasította.

2. Véleményünk nem változott. Tehát az olvasók tájékoztatására: a városvédő egyesületek és a Szövetség lényegesen régebbiek, mint a Produ Card három évvel ezelőtti névváltoztatási ötlete, s az is tény, hogy a korábbi szervezetek nonprofit szervezeteket jelölnek, míg a Városvédő Vállalkozók Klubja Kereskedelmi Kft. név olyan, mintha ez a – mellékesen jótékonysági akciókat is végrehajtó – profitorientált cég azokkal összefüggő szervezet lenne, holott nem az.

3. Ez egy parttalan vita. Egyetértünk abban, hogy a bíróságé a döntő szó.

4. Katona Attila, mint fenti írásában is olvasható, névváltoztatásban hajthatatlan. Ezért már novemberben a cikk végén kijelentettem, hogy várom a Kft. közgyűlésére szóló meghívót. Ebben sincs változás.

Ráday Mihály
a Magyar Televízió városvédő műsorának szerkesztő műsorvezetője
a Budapesti Városvédő Egyesület elnöke

*

A Magyar Nemzetet illető sorokkal kapcsolatban szeretnénk megjegyezni, hogy egy lap abban a rovatában hoz le egy írást, amelyikben azt célszerűnek tartja, joga van a lényeget nem érintő helyeken rövidíteni, valamint ahhoz is joga van, hogy állandó szerzőjének válaszadásra helyet biztosítson a cikkét ért kifogással kapcsolatban.

A Magyar Nemzet ezzel a maga részéről a vitát lezártnak tekinti.

A szerkesztőség

RÁDAY Mihály.

Magyar Nemzet 1995 jan. 12

Mi történt a Kisposta presszóban?

Ráday Mihály a csakazértis televízióról meg a szerencsi öntöttvas tetőről

Ha valakit nem kell a frissen kitüntetett művészek közül bemutatni lapunk olvasóinak, az ötvennegyedik évében járó *Ráday* Mihályt bizonyosan nem. Ráday egyszemélyes intézmény, filmművész és városvédő, akit az ország minden pontjáról megkeresnek ma is, hogy segítsen, mert veszélybe került a múlt egy-egy pótolhatatlan emléke: kereszt, emlékoszlop, kapu, kandeláber. Városi éléskamrányi dolgozószobájában, a *Magyar Televízió* székházában beszélgettünk.

– A Kossuth-díj átvétele után megrohanták az újságírók, és szinte mindenki a városvédelemről faggatta. Vajon a magyar–művészettörténet szakra jelentkező fiatalember ezt a karriert láthatta maga előtt?

– Komolyan gondoltam, hogy művészettörténész leszek, izgatott a modern művészet, noha akkoriban szó sem eshetett *Picassóról*, legfeljebb *Van Goghig* és *Gauginig* merészkedhetett az ember. Egyetemistaként, úgy éreztem, kitárul előttem a világ. Akkoriban indult be az élet az *Egyetemi Színpadon*. Óriási filmviták zajlottak *Nemes* Károly és *Nemekürty* István vezetésével. Tombolt a *Balázs Béla Stúdió*. A főiskolások számára a tananyagként szolgáló régi filmeket az *Urániában* vetítették, ott ettünk és aludtunk. A legzűrösebb vizsgaidőszakban is megnéztem legalább két filmet naponta. Máig büszke vagyok rá, hogy mi alapítottuk meg az *ELTE amatőrfilmklubját*. Beszereztünk egy tizenhat milliméteres keletnémet kamerát, a filmeket vágóasztal híján kézben összevágtuk. És csináltunk híradókat is, amelyeket az Egyetemi Színpadon vetítettek. Amikor megneszeltem, hogy a *Metró Klub* kiköltözik az Egyetemi Könyvtárral szemközti épületből, azonnal akcióba kezdtem. Így szereztem helyet akkor az Eötvös Klubnak.

– A film fogságába esett?

– Nem lehetett másfelé menni. Negyedéves bölcsészként jelentkeztem a főiskolára operatőr szakra. Akkoriban egy évig tartott a felvételi, végigcsináltam, s amikor felvettek, otthagytam az egyetemet. Mindenki hülyének nézett, de konok voltam. Később már filmesként befejeztem a bölcsészkart.

– Szerette a főiskolát?

– Ellenkezőleg, másfél év után ott akartam hagyni. Úgy gondoltam, én azért mentem a főiskolára, hogy operatőr legyek, nem pedig mindenes. Ha nem ül le velem *Herskó* János, aki nemzedékünk legfőbb mentora volt, sosem fejezem be a főiskolát. És nem csinálom meg *Dominus vobiscum* című másodéves vizsgafilmemet sem, amely Oberhausenben rögtön nagydíjat nyert.

– A sikeres debütálás után nyilván mehetett volna a filmgyárba. Miért választotta a televíziót?

– A televízió akkor is, ma is perifériális munkahely volt a filmesek számára. Művésznek az számított és számít, akinek a filmjét moziban vetítik. Azt tudtam, hogy nagyon sokat akarok dolgozni, kényszeres munkamániám van, amelyet csak a tévében lehet kiélni. Hála Isten, megtapasztalhattam, milyen a filmes siker, amikor plakátok, fotók készülnek, premiert tartanak és közönségtalálkozót. Az *Extázis 7–10-ig* vagy a *Kinek a törvénye?* ebből is ízelítőt adott. De a televízióban valóban minden műfajban kipróbálhattam magam, és élveztem, hogy sokat dolgozhatok. 1968. szeptember 1-jén léptem be, és mindent csináltam, gyerekműsorokat, képzőművészeti filmeket, mait, kosztümöset, vidámat, szomorút, prózait, zenéset, a *Denevértől* a *Bánk bánig*, a *Nők iskolájától* az *Elnök asszonyig*. Még sosem volt annyi időm, hogy mindent számba vegyek.

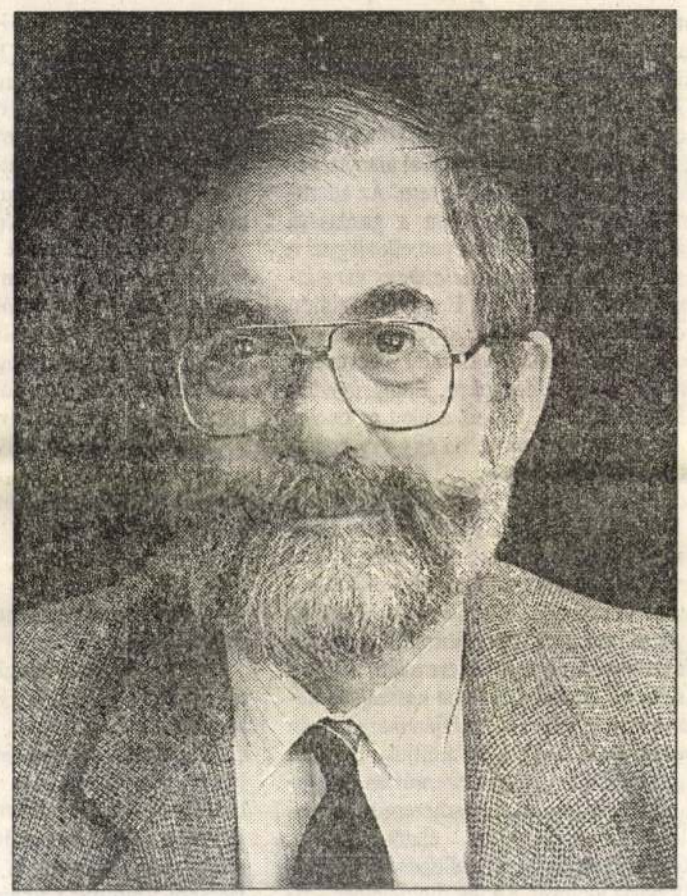

Ráday Mihály: Jobban örülnék, ha nem utólag mondanák, hogy igazam volt

Tóth György felvétele

– Levélhalom magasodik az íróasztalon. Úgy hírlik, kevesebben folytatnak ma kiterjedtebb levelezést önnél.

– Óriási anyag halmozódott fel nálam közügyekről. Szerződést kötött velem a *Fővárosi Levéltár*, hogy minden iratom – remélem, inkább utóbb, mint előbb – az övék lesz. Ezek fontos kordokumentumok. Persze nemcsak a főváros, hanem az egész ország megszólal folyamatosan. Most éppen Szerencsről írtak, hogy az állomáson veszélybe került a szép öntöttvas előtető. Fel kell vennem tehát a kapcsolatot a MÁV-val, érvelni, vitatkozni…

– Tizenhat éve indult el az Unokáink sem fogják látni című műsora. Voltaképpen mi indította, hogy sikeres operatőrként a közügyekbe ártsa magát?

– A forgatások során sokszor szembesültem az épített környezet lepusztult voltával, erről mindenképpen beszélni akartam. Először egy szórakoztató magazinban kaptam kilenc percet, és rögtön áradtak a levelek. Óriási visszhangja volt minden adásnak. Aztán jobbnak látták, ha leállok vele. Az utolsónak hitt adásban gyorsan szóba hoztam a *Fővárosi Közmunkák Tanácsát*, név nélkül, mert csak így lehetett a *Krúdy* által Budapest vőlegényének nevezett *Podmaniczkyt*. Amikor eltűntem a képernyőről, a nézők reklamáltak. *Szinetár* Miklós megkérdezte, nem lenne-e kedvem önálló műsort csinálni. Volt, és újra elindult '82 őszén az Unokáink sem fogják látni, amely most tart a kilencvennegyedik adásánál, jövőre lesz, remélem, a századik.

– És, történhetett bármi, összeomlott a rendszer, jöttek a szabad választások, Ráday Mihály parlamenti képviselő lett, a műsor sosem maradt el.

– Kezdettől fogva arra törekedtem, hogy legalább egy adásra való anyag legyen tartalékban, ha bármi történne. Nem látszik, hogy a témáknak végére érnénk. Ha sikerül valami, az a közönséggel közös siker. Az Andrássy úti kandeláberek, a tabáni kereszt, a Mária-oszlopok felállítása… Régi kapuk, liftek megóvása. Akciók a hagyományos postaládákért, telefonfülkékért, a városképhez tartozó zöld vécékért… Hogy a romos kastélyokról, szecessziós épületekről, mozaikokról, szobrokról ne is beszéljünk. Eltűnt szakmákat élesztettünk fel, ma már nem érv, hogy nincs valamire gyártó.

– A műsor lokálpatriótákat nevelt, ízlést közvetített, és elhitette a polgárokkal, hogy szembe lehet helyezkedni a magas hivatalokkal, hatalmasságokkal. Hatodik éve az emberek szabadon választják meg elöljáróikat. Könnyebb lett a városvédő élete?

– Tárgyalni könnyebb, nem kell retorziótól tartani, de az ügyek száma nem csökken. Pénzt, sajnos, nem tudunk előteremteni vagy csak nagyon ritkán, de ahol nem kell pénz, csak odafigyelés, ott szólunk. Sokat járok vidékre, és minden faluban elmondom, hogy nem számít, van-e a településnek bejegyzett műemléke, nem szabad uniformizálni, meg kell őrizni a régi, sajátos arcot, csak így tartható fenn a lokálpatrióta érzés, s csak így lehet pénzt hozó turistákra számítani. Budapestre ugyanez igaz, lehet, hogy nagyon kényelmesek az új bankcentrumok, de ilyenekből tucatnyit látni a világ nagyvárosaiban. Eredetileg is banknak épült csodálatos százéves házak meg üresen állnak vagy más célra alakítgatják át folyamatosan őket. Vagy hogy a közlekedést nézzük: mindenki kinevetett, amikor a sikló mellett érveltem, mondván, korszerűtlen, komikus. S lám, nemcsak hogy megszerették a polgárok, de ez a BKV egyetlen nyereséges részlege. És mennyit kellett küzdeni, hogy legalább mutatóba őrizzenek meg régi villamosokat…

– Az előző ciklusban bizottsági elnökként, most tanácsnokként segíti a főváros munkáját. Hogy érzi magát ebben a szerepben?

– Mint a szegény gavallér, akinek nem telik arra, hogy kistafírozza a szerelmét.

– Parlamenti képviselőként lobbyzhatott az épített környezetért, a múlt emlékeinek megóvásáért. Miért vonult vissza?

– Önként. Ami nem azt jelenti, hogy nem járok be, nem hívom fel a figyelmet olyan kérdésekre, amelyekhez, úgy gondolom, értek. Aztán vagy meghallgatnak, vagy nem, a lelkiismeretem mindenesetre tiszta, bár jobban örülnék, ha többet segíthetnék, ha nem utólag mondanák, hogy igazam volt.

Osztovits Ágnes

Ha sok a színház Budapesten…

Ösztöndíj fotóművészeknek

A *Nemzeti Kulturális Alap*

Ráday Mihály

Szólistákat bármikor lehet szerződtetni

Ifj. Harangozó Gyula, az Operaház új balettigazgatója édesapja örökségéről, a jogosítványairól és az elbocsátásokról

„Titokban felvételiztem az Állami Balettintézetbe. Amikor édesapám megtudta, azt mondta, csak akkor szeretné látni, hogyan táncolok, amikor már kész művész lett belőlem. Otthon soha nem volt téma a balett, fontosabb volt a család, és, sajnos, mire befejeztem a főiskolát, ő már nem volt az élők sorában. Így nem is tanulhattam tőle" – emlékezik *ifj. Harangozó* Gyula az édesapjára, néhai *Harangozó* Gyulára, a magyar nemzeti táncjáték megteremtőjére, az *Operaház* egykori koreográfusára, szólótáncosára és balettigazgatójára. A fiú az apa nyomdokaiba lépett, januártól ő vette át *Szakály* Györgytől az Operaház balettegyüttesének igazgatását. Ifj. Harangozó Gyula a balettintézet elvégzése után diplomát szerzett a *Moszkvai Balettakadémián* is, majd az Operaházhoz került, amelynek 1985-ig volt a magántáncosa. 1977-ben díjat nyert a moszkvai balettversenyen, '78-ban pedig a tokiói versenyen aranyérmes lett. Sikeres nemzetközi karriert futott be, tíz éven át, 1991-ig a *Wiener Staatsoper* első szólótáncosa volt, hét évig pedig a *Bayerische Staatsoper* állandó vendége. 1983-ban Münchenben őt választották az év művészévé. Táncolt a New York-i *Metropolitanben* az *American Ballet Theatre-rel*, a moszkvai Nagyszínházban, a *Scalában*, London, Párizs, Tokio, Zürich, Madrid, Mexico City, Caracas, Chicago, Edinburgh, Stuttgart, Berlin és Hamburg operaszínpadain. Az utóbbi években menedzserként is dolgozik, az ő nevéhez fűződik Bécsben *A balett csillagai* című nemzetközi gála megszervezése, Budapesten művészeti vezetője a *Világsztárok az Operában* című produkcióknak. Ifj. Harangozó Gyula jelenleg Bécsben és Budapesten, családja Bécsben él. Az új balettigazgatótól először azt kérdeztük, miért jött haza, miért pályázta meg és vállalta e nehéz időkbe a balettegyüttes vezetését?

– Nem a pénz miatt, hiszen tizenöt éve Nyugaton élek. Mind táncosként, mind producerként szereztem magamnak annyi hírnevet a világban, hogy minden különösebb nehézség nélkül rám bízták volna egy másodvonalbeli német színház vezetését. Sokszorosát kereshettem volna az itteni fizetésemnek. A *Magyar Állami Operaház* balettegyüttesének igazgatása számomra elsősorban szakmai kihívás. Úgy érzem, hogy az itthon és külföldön szerzett szakmai tapasztalataim alapján változtatni tudok az Operaház balettegyüttesének helyzetén. Másrészt itthon olyan széles hatáskört kaptam, amellyel máshol nem rendelkezhettem volna.

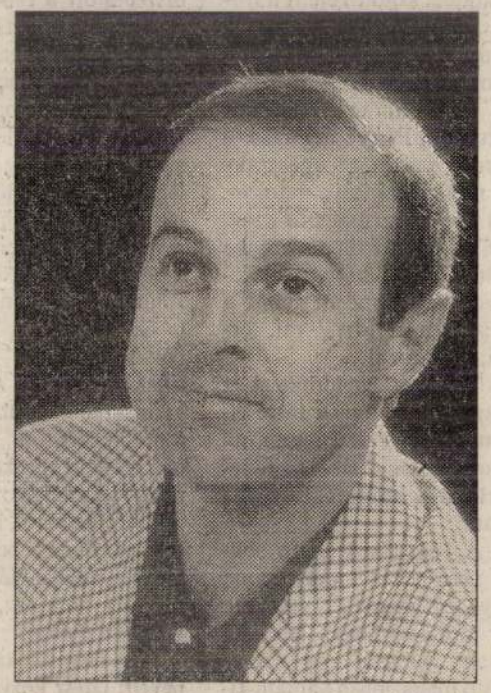

Harangozó Gyula: Tizennyolc művésztől meg kell válnunk

Kanyó Béla felvétele

– Éppen ez váltott ki vitát, olyannyira, hogy hosszú ideig nem fogadta el a kinevezését. Feltételeket szabott, nagyobb hatáskört kívánt, és ezzel az Operaházon belül nagyobb önállóságot az együttesének. Mit sikerült kiharcolnia?

– A leglényegesebb, hogy önállóan gazdálkodhatunk, hogy az Operaház költségvetésének a balettelőadások számával arányos része fölött ezentúl én rendelkezem. Az államháztartási törvény értelmében a gazdasági igazgató, *Venczel* Sándor ugyan ellenjegyzi a döntéseimet, de *nem szól bele, hogy mire kívánom költeni a pénzünket*. Emellett – szintén arányosan – kapunk külön keretet a vendégművészek meghívására, valamint – keveset – a reprezentációs költségekre. Eddig minden esetben kérvényezni kellett ezeket az összegeket. Így előfordulhatott, ha egy-egy operabemutató túl sok, a tervezettnél több pénzt emésztett fel a színház költségvetéséből, akkor a hiányzó összeget a balettegyüttes keretéből vették el, a balettpremier kárára. A mai feltételek között erre az Operaház vezetésének nincs lehetősége. Azt is elértem, hogy ha az együttes számára szponzoroktól, mecénásoktól támogatást sikerül szereznem, akkor a pénz nem az Operaház közös kasszájába kerül, hanem az együttes számláján marad, és én dönthetek arról, hogy mire költjük. További lényeges eredmény, hogy ezentúl én tárgyalok a külföldi turnékról. Ismerem a rangos külföldi balettegyüttesek életét, tudom, mennyit kérnek egy-egy fellépésért, hogyan osztják be az idejüket. Ennek megfelelően – figyelembe véve az Operaház balettegyüttesének jelenlegi színvonalát, hírét, tekintélyét a világban – fix tarifarendszert dolgoztam ki, hogy társulatunk mennyiért vállal külföldi vendégszerepléseket. Eddig az Operaház vezetése alkalmanként határozta meg, mekkora gázsit kér egy turnéért.

– Mennyiért kapható meg a budapesti Operaház balettegyüttese?

– Két előadásért *negyven-negyvenötezer dollárt* kérünk, egy hétért száz-százhúszezret. Összehasonlításképpen, mondjuk az *American Ballet Theatre*, négyszázezer dollárért is meggondolja, hogy hajlandó-e elmozdulni otthonról. Nem is nagyon hívják őket. A *Bolsoj* társulata ötvenezer dollárt kér előadásonként. De ismerek olyan orosz együtteseket is, amelyek hatezerért boldogan elmennek bárhová, ők természetesen jóval alacsonyabb színvonalat képviselnek.

– Kibékült Venczel Sándor gazdasági igazgatóval, akit közben megbíztak az Operaház főigazgatói teendőivel?

– Mindenben megállapodtunk, sok dologban egyetértünk. Nagyon örülök például annak a törekvésének, hogy már májusban elkészüljön a következő évad részletes terve.

– Néhány hónap múlva, ha sikeres lesz a pályázat, új főigazgatót neveznek ki az Operaház élére. Változtathat-e az új igazgató az ön „jogosítványain"?

– Az ezredfordulóig, amíg a szerződésem szól, nem.

– Vendégművészként kiket hív meg a társulathoz?

– Elsősorban a meglévő együttesre építek. Szó sincs arról, hogy „lecseréljem" a társulatot. Az együttesnek a balettkar az igazi értéke, hiszen szólistákat pénzért bárhonnan lehet szerződtetni. Ha vendégművészekről beszélünk, szólótáncosok és balettmesterek jöhetnek szóba, és nekünk leginkább mesterekre van szükségünk. Ezért hívtam meg Bécsből Vladimir *Cukanovot*, aki többek között Mihail *Barisnyikov* és Alexander *Godunov* mestere volt. Jön még Borisz *Bregvadze*, a *Kirov Balett* egykori szólistája, aki korábban már sokat dolgozott az együttessel. Szeretném meghívni German *Pribilovot* is, aki Moszkvában és Bécsben is tanított.

– Milyen a balettkar állománya?

– Nagyon jó. Sok a fiatal, akik viszont fizetésüket tekintve az éhhalál küszöbén állnak... Megpróbálok javítani a helyzetükön. El kell döntenie az embernek, hogy együttest épít vagy a szívére hallgat.

– Nyilvánosságra került, hogy többektől megválik. Arra azonban senki sem számított, hogy – meg nem erősített információk szerint – olyan nevek is lesznek a nyugdíjazottak vagy elbocsátottak között, mint Szakály György, Hevesi Imre, Fodor Antal vagy Pártay Lilla...

– Nem tartom etikusnak, hogy neveket említsek. A nyugdíjazások vagy elbocsátások kérdése elsősorban a színházra és az érintett művészekre tartozik. Természetesen minden művésznek szíve joga, hogy tájékoztassa a személyével kapcsolatos döntésekről a sajtót, de amíg ilyen nyilatkozat nem lát napvilágot, addig nem mondok neveket. Sajnos, a hír igaz, *nem tudjuk elkerülni a művelődési minisztérium által előírt karcsúsítást, ezért kell tizennyolc művésztől megválnunk*. Ezek közül tizenhárman nyugdíjba mennek és öten leépítés miatt távoznak. Az ötből két művészt le kell százalékolni.

– Milyen egyéb változtatásokat tervez az együttes életében?

– Mindenekelőtt a munkamorálon kell változtatni. Ha valaki a társulat tagja, akkor minden erejét ide kell összpontosítania, és bármelyik pillanatban rendelkezésre kell állnia.

– Változik-e az Operaház balettegyüttesének arculata?

– A mi együttesünk más, mint a többi. Két nagyon jellemző vonása van a társulatnak. Az egyik édesapám, Harangozó Gyula öröksége, melyre büszkék lehetünk. Az ő munkájának nyoma meglátszik az együttesen, és ezt őriznünk kell. Ugyanúgy őriznünk kell mindazt, amit az utóbbi években *Seregi* Lászlótól kapott a társulat. Közben ugyanakkor kicsit elhanyagolódott a folyamatos, klasszikus tréning, amely kondícióban tartja és technikailag is a lehető legjobban fejleszti a balettkart. Ebben erősítenünk kell. Például úgy, hogy több klasszikus balettet mutatunk be.

Devich Márton

A költő meg az egyfejű sárkány

Csukás István hatvan esztendőre elegendő tervvel vág neki a következő évezrednek

Ráday Mihály Európa Nostra-díjat kap

Europa Nostra-díj nem jut akárkinek. A Ráday Mihálynak küldött meghívólevelében a szervezet a walesi herceget és a vatikáni múzeumok igazgatóját említette az eddigi díjazottak között. Rendesen ugyanis épületeket, szép rekonstrukciókat tüntetnek ki ezzel a díjjal. És évente négy személyt.

– A körhinta felújításáról az a legenda kering, hogy Sir John Birch brit nagykövet egy szerencsés véletlen folytán beleszeretett az épületbe, és az ő adományával indult el a renoválás. Az az igazság, hogy John Birch fölhívott engem és megkérdezte, van-e ötletem, hogy mire adhatna pénzt, mert tetszik neki a munkám. Kivittem a Vidám Parkba, rámutattam a körhintára, mondtam, lovagoljunk egy jót, megkérdezte, mennyit akarok, én mondtam, hogy egymilliót, tehát én voltam az a szerencsés véletlen, amely a szövegben szerepel. Keveset foglalkozom azzal, hogy önmagamat népszerűsítsem, gondolván, hogy ha a naponta elvégzett munka töredéke napvilágra kerül, már az is elég.

– Lehet a mostani díjat életműdíjnak nevezni?

– Én úgy gondolom, hogy igen. Európában nem létezik más műemlékes díj, csak ez.

– Életműről beszélünk. Tudna-e említeni egy különösen kedves helyet vagy épületet, amely az ön munkájának köszönhetően maradt fenn?

– Ez mindig attól függ, hogy éppen mit tartok fontosnak. Például most azt, hogy a Széchenyi rakpart felújítása során a főváros költsön 5,5 millióval többet, és jól oldja meg. Szerettem volna kierőszakolni a főváros őszi ünnepére, hogy a Szabadság híd díszkivilágítása elkészüljön, hadd ragyogjon még egy híd –, de eddig nem sikerült megpályáztatni, tehát nem alakult ki az igen fontos versenyhelyzet. Borzasztóan szerettem volna, ha az egyesítési évfordulóra sikerül megmenteni a Várbazárt.

– És nem sikerült?

– Nem.

– Pedig úgy hírlik.

– Az évforduló idén van, és a helyzet az, hogy ugyan sikerült elérni, hogy az illetékes vezetők találkozzanak, hogy az ország költségvetésében erre három évre elosztva legyen pénz, de hát nem költötték el. Először egyébként is a hasznosítást kellene megoldani, mert ha a tatarozásra költünk akármilyen állami pénzből, és aztán üresen áll az épület, nincs megoldva a helyzete.

– Ön szerint meg lehet- e menteni ezt a budapesti belvárost, amely már sokak szerint lakhatatlan; el lehetne érni, hogy büszkeség legyen egy belvárosi polgárlakásban lakni?

– Az az igazság, hogy ez nem csak magyar jelenség. A belvárosokból máshol is kiköltöztek. Aztán jött a változás, mert kiderült, hogy a külvárosban lakni kellemes ugyan, mégis elkezdték az emberek újra szeretni a belvárosi hangulatokat; hogy nem halálpontosan egyforma minden modern létesítmény, ahol az ember dolgozik vagy lakik, hanem van valami egyéni szaga, bája. És ebben nagy szerepe van államnak és önkormányzatnak. El kell érni, hogy legyenek olyan alapok, amelyek megpályázhatók. Ha valaki, mondjuk, elhatározza, hogy egy házra vissza akarja tenni az eredeti stílusú ablakot, akkor az árát visszakapja. Ez több helyütt működik.

– Budapesten is?

– Hogyne.

– És az itteni polgárok hajlamosak részt venni benne?

– Alakul magától is. Például egy sétálóutcává való átalakítás azzal jár, hogy megnövekszik az ingatlanok értéke. Aki nem tudja fenntartani, vesz helyette olcsóbbat másutt, de aki megveszi, annak érdekében áll felújítani. Egyre több bank vesz belterületi ingatlant és kezdi csinosítani. Vagy nézzük meg, hány kávéház nyílt az utóbbi időben. Roppant egyszerű az oka: elterjedtek a hamburgerájok, mint a kávéházak korpótlékai. A fiatalok ma oda ülnek le kvaterkázni, amit azelőtt a kávéházban tettek. Csakhogy a hamburgerájok uniformizáltak, egyformák.

– Amit egy idő után megunnak az emberek.

– Megunják, és akkor szükség van arra az érzésre, hogy az *én* kávéházam, az *én* presszóm más, ahol az *én* hangulataim vannak, és ahol jól érzem magam.

RÁDAY MIHÁLY 1942-ben született Budapesten. Nős, három gyermeke van. A Rákóczi Ferenc Általános Gimnáziumban érettségizett 1960-ban. Felsőfokú tanulmányait az ELTE BTK magyar nyelv és művészettörténet szakán kezdte, majd négy év után a Színház- és Filmművészeti Főiskolán folytatta, ahol film- és tv-operatőri diplomát szerzett 1970-ben, rendezőit 1981-ben. A bölcsészkaron 1984-ben megkapta a művészettörténeti diplomát. Publikációi, állandó televíziós jelentkezései, mozifilmjei, műsorszerkesztői, -vezetői munkája tette közismertté nevét. Munkája elismeréseként számtalan díjban részesült (Balázs Béla-díj; SZOT-díj; Maecenas-díj; Podmaniczky-díj; Pro Urbe Budapest-díj, Pro Natura aranygyűrű). 1985-ben a XII. kerületben a Fővárosi Tanács tagjává választották. 1989-ben belépett az SZDSZ-be, pártja listájáról került a parlamentbe 1990-ben, a környezetvédelmi bizottság alelnöke volt. Ugyanebben az évben a Fővárosi Közgyűlés városképvédelmi bizottsága elnöke lett. 1994-ben az SZDSZ listájáról került a Fővárosi Közgyűlésbe. (Forrás: Ki kicsoda a főváros önkormányzataiban?)

– És akkor már jó az „én házam" is, ami különbözik a többitől.

– Persze. Az emberek elkezdik méltányolni, hogy itt volt egy ólmozott üvegablak, amit drága lenne felújítani. Ha kaphat rá valahonnan egy milliót, akkor felújíttatja. Meg tudom mutatni a házakat a Szinnyei Merse utcától a Bródy Sándor utcáig, amelyek a lakók szívügyévé váltak. Kaptak a kapura pénzt, akkor már a kapualjat is ki kellett festeni. És elkezdték zárni a kapukat, amelyek mögött az emberek a saját világukat védeni tudják.

– Ennek persze közbiztonsági okai is vannak.

– Na de ha nem járnak be letörni az értékeket, nem használják vécének a kapualjat, akkor csak könnyebb karbantartani egy házat. Folyamatosan, és nem részlegesen, mint az IKV annak idején, amikor úgy teljesítette éves tervét, hogy kicserélte a kaput vagy kidobta a liftet, és akkor azt a házat ő „részlegesen felújította".

– Vagy lekenték a homlokzatot és kész.

– Azok a sortatarozások voltak, az másik ilyen kampány volt, amiből rengeteg volt az országban, mint a lakótelep-építés a kertes házak helyére.

– A bérlakások eladásával mennyivel lett jobb a helyzet?

– Én azt hiszem, hogy akinek saját lakása van, az vigyáz rá. Aki megvett egy kis lakást, annak esélye van arra, hogy a szomszéd kis lakását is megvegye, a két lakás valaha úgyis egy volt. Ezt a rengeteg beépítést a budapesti domboldalakon az okozza, hogy az embereknek nagyobb lakásra van szükségük.

– De hát a belvárosi lakások óriásiak és gyönyörűek.

– Voltak. Szét vannak darabolva. Ismerek olyan 130 négyzetméteres városmajori villát, amelyben három lakás van, az Apostol utcában olyat, ahol 19 lakásra van darabolva egy villa. Kinek van pénze ezt helyreállítani? Banknak vagy követségnek.

– Akkor végül is a lakosság mégis kiszorul saját városából.

– Nem fog, mert ez előbb-utóbb véget ér. Ha megfelelő irodaházakat építenek, amelyek bérleti díja előnyösebb, mint egy régi épületet átépíteni és karban tartani, akkor a jó lakásokban nem irodák lesznek, hanem lakni fognak bennük.

– Tehát a tendencia jónak tűnik?

– Én azt hiszem, alakul a világ. Ez a mi pechünk, hogy az országnak a különböző történelmi szituációk miatt annyiszor pusztult el mindene, hogy egész Pesten egyetlen barokk lakóház van, a Százéves étterem. Nincs reneszánsz, nincs gótika...

– Budapest mégis egyedülálló város a fiatalsága és a szerkezete miatt.

– Igen, éppen az eklektika és a szeceszszió miatt. Ez nagyjából egy időben épült, az egyesítés és a millennium lázában. És ugyanúgy egyszerre, 1944-től nem tatarozzák. Illetve az ostrom alatt elszenvedett szörnyű veszteségek utáni ripsz-ropsz helyreállításban nem végleges megoldások születtek, hanem csak olyanok, hogy ne ázzon be a tető. Tehát ezekhez a házakhoz, amelyek nagy része százéves, ami egy ház életében röhej, nem sok, ötven éve nem nyúltak még ecsettel sem. Egyszerre kezdenek elrohadni, és ezt egyszerre nem lehet megátolni, de fokozatosan valamit lehet csinálni, tehát van mit veszteni ebből a hangulatból. Jön egy bank, néha tataroz, megment értéket, máskor meg nagyon is átalakít és bont.

– Mit kívánna a 125 éves főváros születésnapjára?

– Hogy a Várbazár legyen megújítva! Azzal is foglalkoztam, hogy legyen Budapestről drámapályázat, amely sikeres volt. Egy város szeretetéhez sok minden hozzátartozik, az is jó, ha új dalok születnek. Izgat, hogy a Royal szálló hogy fog megújulni, szerettem volna elérni – és hál' istennek, így is lesz –, hogy ne mozi legyen a bálterem helyén, hanem bálterem.

– Tervez még valamit az évfordulóra?

– Lesz az évben Budapest utcaneveiről egy könyv. Aztán egy másik, a budapesti részletek, különleges házdíszekről, amelyeken történik valami, ezekre vadászom minden kerületben. Mert szép a televíziózás is, de a könyv értékében még mindig hiszek. Szeretnénk, ha megjelenne a Budapesti Városvédő Egyesület 9. könyve az Adalékok című sorozatban, amely társadalmi munkában készül. Eddig a Nagykörút és a Margit körút közötti belvárosias részeket mutatta be házról házra. Most a körúton kívüli Terézvárost tervezzük bemutatni. Ez lesz a következő kötet és kiállítás áprilisban.

H. Á.

A múzeumban áll a cirkusz

A legnagyobb gyűjtő birtokában nyolcvan bohóckép van

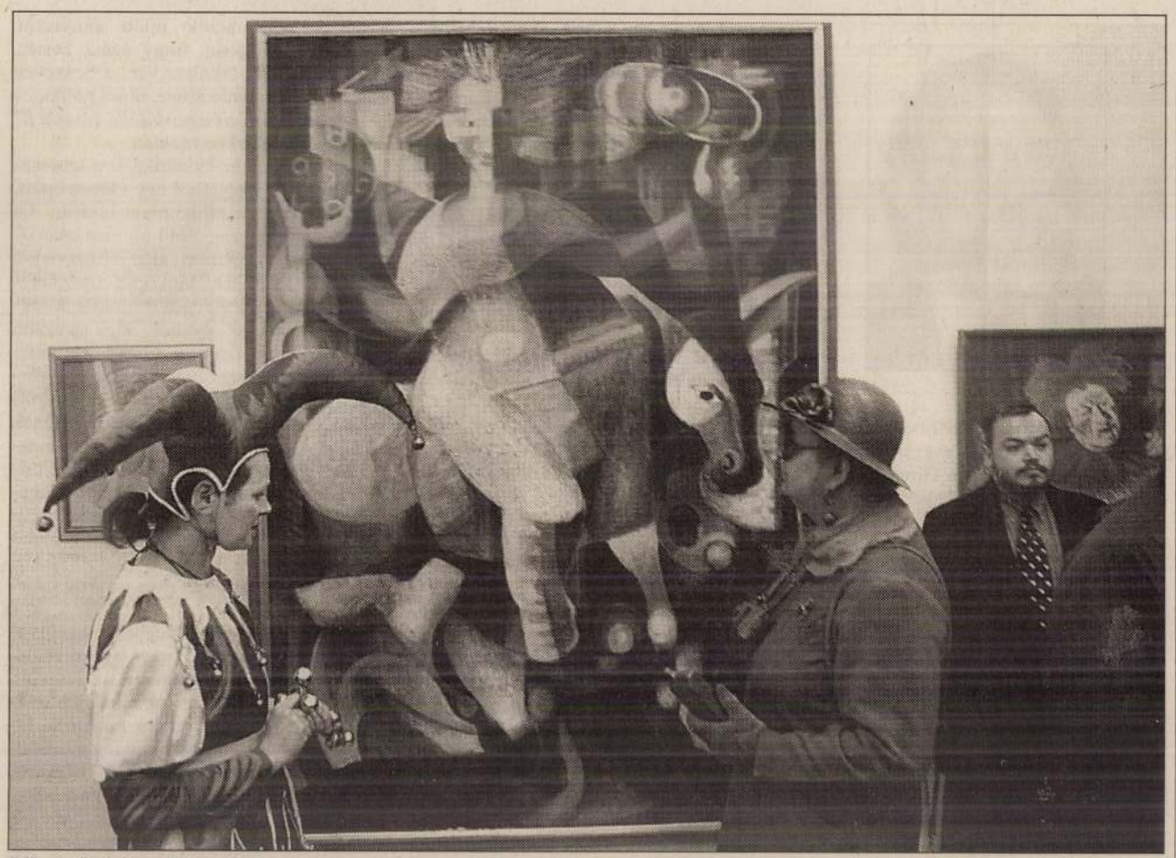

Jókedvű tárlatnyitás volt a tegnapi

SZABÓ BARNABÁS FELVÉTELE

A zsonglőr feldobja a buzogányt, amely sosem ér vissza. A légtornász elrugaszkodik, ám a trapézt nem éri el. A cirkuszvilág örökkévalóságig tartó pillanatai. Attrakciók cifra keretbe zárva. Itt minden kétdimenziós, a látogatók mosolya azonban épp olyan igazi, mintha a manézst körülölelő széksorokban ülnének. Talán még a sminkillatú cirkuszi levegőt is érezhetik mindazok, akik felkeresik a Kassák Múzeumot, ahol tegnap nyitotta meg kapuit a Cirkusz világa a magyar képzőművészetben című tárlat.

A cirkusz sokak szerint az elhanyagolt [illegible] sorába tartozik. A június 28-ig tartó kiállítás szervezőinek nem titkolt szándéka, hogy a három teremben látható csaknem hatvan alkotással megingassák ezt a hitet. A tavalyi Budapesti Tavaszi Fesztivál azonos című kiállításának rendezésekor már az előkészületek idején kiderült, hogy e különleges művelődéstörténeti témát sokkal többen megörökítették, mint azt a szakértők korábban gondolták. Ez adta az ötletet ahhoz, hogy az elmúlt esztendőben nagy sikert aratott tárlatot az idén – több alkotás bemutatásával – megismételjék.

A kiállítást rendező *Csaplár Ferenc* felhívására számtalan galériatulajdonos és magángyűjtő jelentkezett. Többek között *Kárpáti András,* aki tizenkét éves kora ellenére az egyik legnagyobb hazai bohócgyűjtőnek számít. A család lakásának faláról majdnem nyolcvan búsképű bohóc néz le. Hét év kitartó gyűjtögetésének eredményében ezúttal nem csupán a büszke szülők, hanem a kiállítás látogatói is gyönyörködhetnek.

A vásznak előtt csillogó szemmel és tátott szájjal álldogáló gyerekek ékes bizonyítékai annak, hogy a szemfényvesztés avatott mesterei üvegbe zárva is el tudják kápráztatni a manézs szerelmeseit.

Szigeti Ildikó

CIKKÜNK NYOMÁN

Megjegyzések egy levélhez

A lap 1998. március 16-i számában *Loppert Zoltán* úr, a KÉV-Metró Kft. ügyvezető igazgatója néhány megjegyzésnek álcázott kinyilatkoztatást tett arról, hogy miért nem helyezhető még üzembe az Osvát utcai parkolóház. Loppert úr nagyon egyoldalúan állítja be a történéseket, miközben saját hibáiról mélyen hallgat. Vegyük sorra „megjegyzéseit".

„Törvényszerű volt a baleset" – sajnos az volt, mivel kezdettől fogva egyik alvállalkozó sem tartotta be a balesetvédelmi előírásokat. Istenkísértés volt nézni például, ahogy a KÉV-Metró szerelői az állványzatot építették. Csak szerencséjük volt, hogy nem az ő emberüket érte baleset. Egyébként a hatósági engedélyek, ellentétben Loppert úr állításával, rendelkezésre állnak.

– Valóban szükség volt néhány szabvány alóli felmentésre, melyeket a megfelelő műszaki megoldás után meg is kaptunk. Tehát ezek nem hiányoznak. –Ellentétben a cikkben közöltekkel, Erzsébetváros önkormányzatának és vezetőinek nem a jelen műszaki állapot fenntartása, hanem a létesítmény mielőbbi üzembe helyezése a célja és érdeke. Sokkal inkább a KÉV-Metró érdeke lehet a befejezetlenségi állapot fenntartása. Semmi mással nem magyarázható ugyanis az a tény, hogy a KÉV-Metró 1997 augusztusa óta kétszer is megtette azt a törvényesnek nehezen nevezhető lépést, hogy egy őrző-védő szervezettel elfoglalta a helyszínt, és ott akadályozta a munkavégzést. Az építés hónapokig állt miattuk, súlyos árbevétel-kiesést okozva az önkormányzatnak. Végül hatósági kényszerintézkedéssel kellett a KÉV-Metrót decemberben eltávolítani a helyszínről.

– A 3S AB valóban nehezen tudja kielégíteni a termék- és eredményfelelősség követelményét, ebben saját felkészületlenségén kívül a KÉV-Metrónak is oroszlánrésze van.

Az építési naplók hosszasan sorolják azokat az elmaradt munkákat (tűzfalvakolás, aljzatportalanítás stb.), melyek a KÉV-Metróval szemben is felvetik a termékfelelősség kérdését. A vázszerkezet tartócsavarjainak meghúzásával kapcsolatos négy hónapos vitáról nem is beszélve.

– A lényeg a következő megállapítás: „nem igazolódik az az állítás, hogy olcsóbban és gyorsabban lehet ezzel a módszerrel parkolóhelyeket létesíteni Budapesten". Értsd: betonköbméterek tízmillióiból épített kolosszus helyett korszerű automatatechnológiával, könnyű acél vázszerkezeten. Ez a megállapítás igen sokat ér. Budapestnek 80-100 ezer parkolóházi férőhelyre volna szüksége. Nem mindegy, hogy miből épülnek ezek fel, és ki fogja felépíteni. Az igazság az, hogy az Osvát utcai parkolóház férőhelyenkénti bekerülési ára ennyi viszontagság után sem éri el a betonból építettek minimális árát. Ámbár mindent megtett a fővállalkozó és a kivitelező, hogy felsrófolja a kialkudott árat.

– A létesítmény körül csapkodó politikai hullámverés mögött kőkemény gazdasági érdekháború dúl. Ennek csak politikai fodrozódása a parkolóház építése ellen kezdeményezett törvénysértő népszavazás, a lakosság izgatása, a tisztességtelen sajtóközlések sorozata, a képviselő-testületben kevert botrányok, vizsgálatok, jogsértően elindított fegyelmik és sorolhatnám.

– Persze könnyű „törvénysértésekről" beszélni bírói ítélet nélkül. Lehet, hogy történtek ilyenek, de biztosan nem az önkormányzat részéről. Az ügyben egy éve folyó vizsgálat semmi ilyet nem derített föl. A törvénysértést nem az önkormányzatnál kell keresni.

„A kivitelező vár a pénzére", csak nem tudja számlájának jogosságát a fővállalkozóval elismertetni, minekutána az eredetileg kialkudott összeget 60%-kal szeretné megemeltetni. De ezt a kérdést a bíróságon kellene eldönteni, a fővállalkozó és a generál-alvállalkozó között ugyanúgy, mint azokat a gyanúsításokat, melyek a fővállalkozó illegális pénzügyeire vonatkoznak.

Sok óra tárgyalást és sok hónap késedelmet okozott a fővállalkozó és a generál-alvállalkozó között kitört elszámolási háború. Ebben az önkormányzat mindig a felek megegyezését és a munka folytatását szorgalmazta. Mindkét féllel a lehető legkorrektebbül igyekeztünk eljárni. Nem rajtunk múlik, hogy a parkolóház beruházásával eddig nem lehetett elérni, hogy a ráfordított összegek valóban a parkolás megoldását szolgálják.

Dr. Balázs András
VII. kerületi alpolgármester

PREMIER

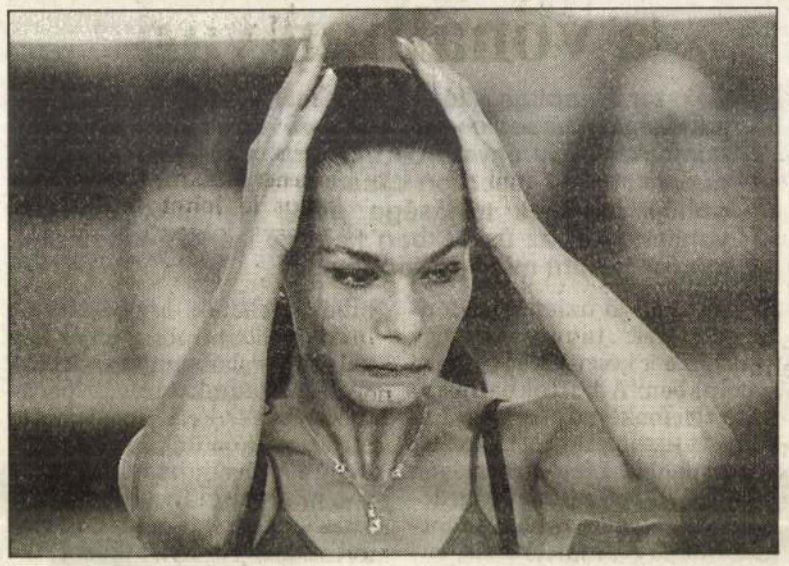

Robert North amerikai–angol koreográfus háromszor dolgozott már a Győri Balettel. *Kiss János* igazgató felkérésére most egész estés művet vitt a győri közönség elé. Carmen történetét dolgozta fel, a féltékenység drámáját *Prosper Mérimée* eredeti novellája alapján, de nem *Bizet* közismert zenéjére. Barátját, több művében munkatársát, *Christopher Bensteadot* kérte fel, hogy komponáljon új, eredeti muzsikát a darabhoz. A zeneszerző magyar népzene után kutatva Londonban talált rá a Muzsikás együttes egy CD-jére, és a korongon – az akkor még számára teljesen ismeretlen – *Sebestyén Márta* hangjára. Így most a mintegy másfél órás balett hangszeres zenéje és az Operaház gyermekkórusa mellett két énekes hangja is hallható, az egyik Sebestyén Mártáé, a másik – a zeneszerzőé.

Szombat este a győri világpremieren a címszerepet *Pintér Tímea* (képünkön), Don Josét *Pátkai Balázs* táncolta. **B. L.**

Halk rockzenével, lépcsőkön a vérért

Nem drakulák, zenéjükért mégis vérrel kell fizetni. A Farenheit Együttes ugyanis véradással egybekötött, ingyenes koncertturnét szervezett. Az ország különböző egyetemein (Szeged, Győr, Tatabánya, Szombathely, Eger, Veszprém) rendezett fellépéseken fiatalokat igyekeznek meggyőzni az ügy fontosságáról. *Varga Szilárd* [illegible] változatlanul fellépnek különböző rockklubokban, s dolgoznak most készülő – immár harmadik – lemezükön.

A zenés véradó turné november végéig tart, de ha akadnak további támogatók, akkor a jövőben harminc városban szeretne a zenekar hasonló karitatív rendezvényen fellépni. Az

Budapest unokaöccse

Harminc év kamerával és mikrofonnal az állami televíziónál

A televízió eddigi negyven évéből harmincat töltött az intézménynél Ráday Mihály. Férfiasan vonzó hangját valószínűleg édesapjától, Ráday Imrétől örökölte. A szép tárgyakhoz való vonzódása, ízlése feltehetően az édesanyjától, Ferda Manyitól, a híres ruhaszalon vezetőjétől származik.

(Mikor az egyetemre kerültem, már fotóztam, ott pedig dolgoztam az amatőr filmes körben és negyedéves koromban felvételiztem rendező-operatőr szakra. Háromnegyed évig tartott a felvételi, így mire az ELTE magyar–művészettörténet szakán befejeztem a negyedik évet, már hallgatója voltam a Színház és Filmművészeti Főiskolának.)

Vizsgafilmjével, a Dominus Vobiscummal – egy fiatal, modern szemléletű papról szólt a dokumentumfilm – azonnal díjat nyert, de operatőre volt az ugyancsak díjnyertes Boldogságnak is már a kezdet kezdetén (rendező: *Csányi Miklós*) aztán se vége, se hossza a filmeknek, műsoroknak, amelyeket ő fényképezett.

(Szinte mindenkivel dolgoztam a televíziós rendezők közül, jó néhány filmessel is, aztán abban az időben majd minden színházi rendező is megfordult a televízióban, így közülük soknak ugyancsak a munkatársa lehettem.)

Keleti Mártonnal kezdte még főiskolás korában. Asszisztenskedett a Butaságom története forgatásánál és gyötrelmes emlékei vannak arról, hogy *Básti Lajossal* neki kellett a szöveget gyakorolnia. Dolgozott *Kovács András*sal a Falakban, *Herskó János*nál ügyelő is volt, színész is a Szevasz Verában. Sokat forgatott *Várkonyi Gáborral, Szőnyi G. Sándorral* (egyik legfontosabb munkájának tartja a vele készített Bánk bánt.) Maga is rendezett dokumentumfilmeket, s számos gyerekfilm operatőre volt.

(A közönség leginkább a sorozatokra emlékszik. Azt hiszem az én nevemet is először a Keménykalap és krumpliorr bemutatója után jegyezte meg az – érdeklődő – közönség.)

Később A hét műsorában voltak kisebb glosszái, aztán megjelent a Terefere című magazin, amelyben Ráday a művészettörténész – és társadalmi ember – az épített környezetről csevegett. Nyolc adás után azonban a szerkesztők úgy gondolták: ez jó volt, de elég volt.

(Szinetár Miklós az akkor még szokásos heti műsorértékelésen hiányolta a következő Tereferéből a blokkot. Amikor kiderült, hogy nem lesz folytatás, megkérdezte tőlem: volna-e kedvem ebből önálló műsort csinálni. Volt. 1982 őszén megindult az Unokáink sem fogják látni..., olyan tervek alapján, amelyek szerint ma is dolgozom. Tehát ez nemcsak egy műsor, hanem a városvédő mozgalom inspirálója is.)

Podmanitzky Frigyest – szobrát Ráday ösztönzésére állították fel – a hajdani Fővárosi Közmunkák Tanácsának vezetőjét *Krúdy* Budapest vőlegényeként aposztrofálta. Egy mai újságírónő ennek mintájára Rádayt vagy 15 évvel ezelőtt Budapest unokaöccsének nevezte el. Valójában nemcsak Budapest köszönhet sokat Rádaynak, hanem a magyar vidék is. Kamerájával járja az országot, s minden olyan kezdeményezés érdekli, amikor vállalkozó szellemű emberek tesznek valamit környezetük védelme érdekében.

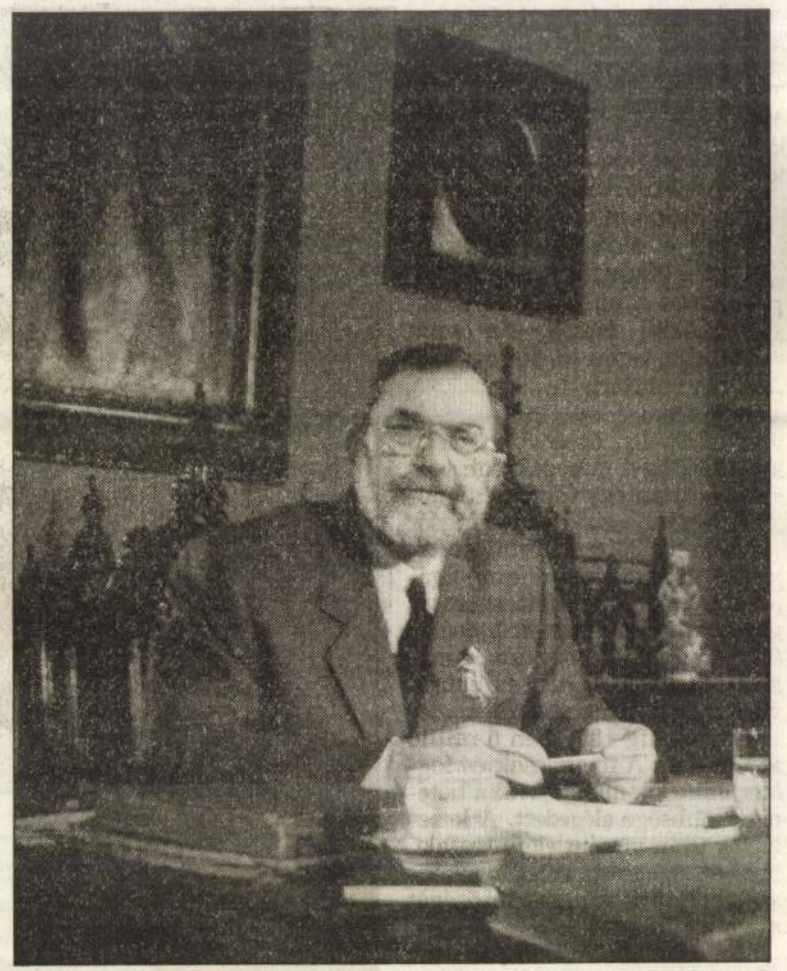

Ráday Mihály mint képviselő Lenyó László felvétele

Ráday az elmúlt ciklusban parlamenti képviselő volt, most a Fővárosi Közgyűlés és számtalan bizottság, kuratórium tagja, rendszeresen publikál cikkeket és könyveket. Évente hat Unokáink... és négy Emlékhelyek műsora van. Tévéjátékhoz, filmhez évek óta nem hívták. Tulajdonképpen nincs mihez.

(Még képviselőként elmondtam, a közszolgálati tévétől nem elvonni kell, hanem ösztönözni tévéjátékok, gyerekfilmek készítését. Egyébként nagyon hiányzik a munka a színészekkel. Újabban szinkronszerepet is vállalok, hogy köztük lehessek.)

Bernáth László

Ráday Miklós

Foghúzás után jogorvoslat

Amióta pénzbe kerül, kevesebben mennek fogorvoshoz

Az egészségügyi támogatások változása miatt a fogorvosi kezelésekért az emberek többségének fizetniük kell. A drága és kellemetlen fogászati beavatkozásoknál – mint minden más szolgáltatásnál – előfordulhat, hogy az elkészült munkával nincs megelégedve a fogászati beteg, de nem tudja, hová forduljon jogorvoslatért.

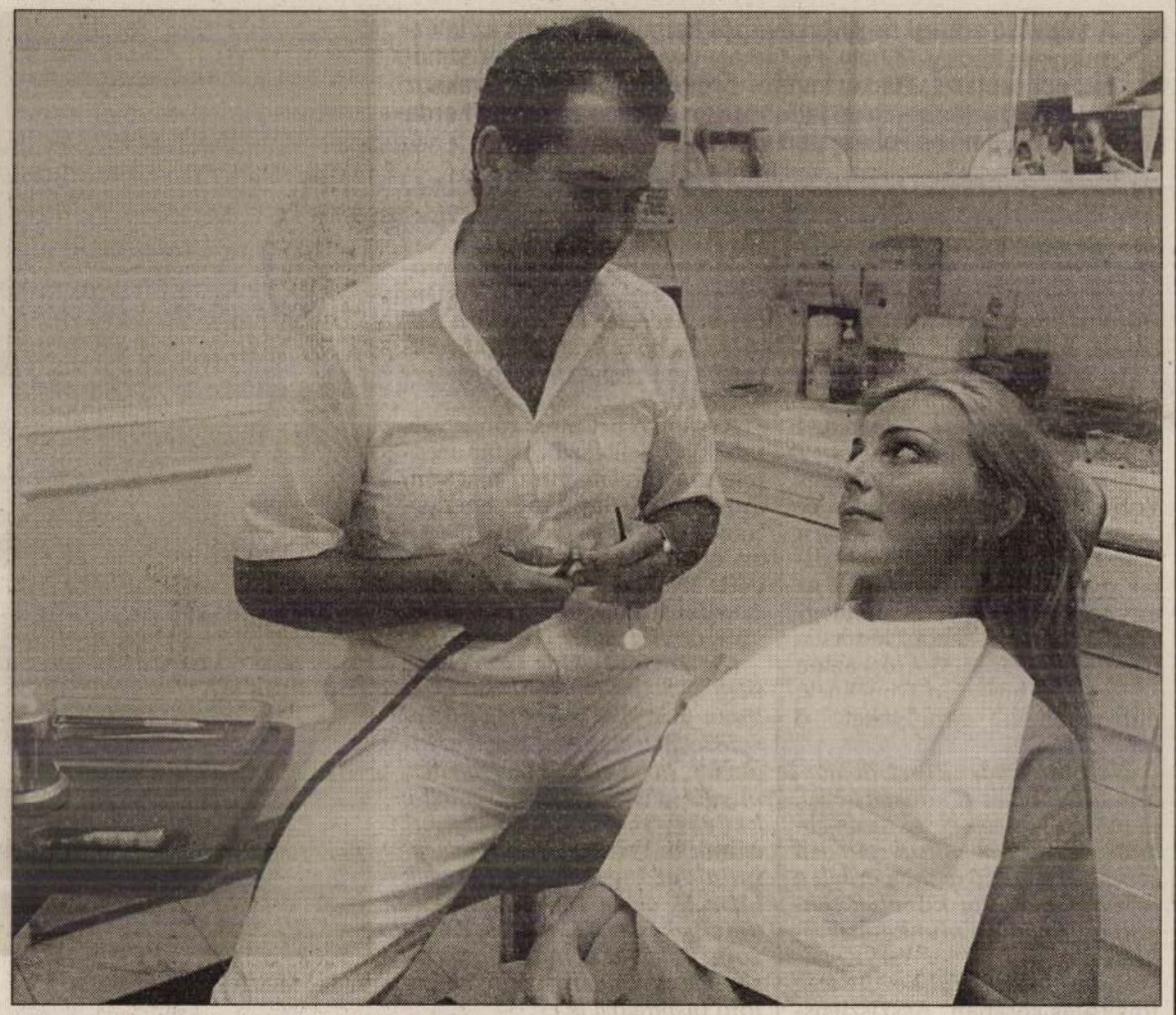

A fogorvosok garanciát is vállalnak a munkákért — Lenyó László felvétele

Az 1995-ig érvényben lévő egészségügyi támogatások változása után egy fogtömés 500-700, egy teljesen kivehető fogsor körülbelül 30 ezer forintba kerül a munkaképes állampolgárok számára. A térítésmentes fogászati ellátás megszűnésével is összefügghet, hogy tavaly már csak 4 millió 347 ezer ember jelent meg a fogászati szakrendeléseken, míg 1995-ben 6 millió 377,8 ezer. A fogorvosok és fogtechnikusok munkájával a betegek többsége elégedett. A kezelések után viszont előfordulhat, hogy a „megkínzott" betegek kifogásolják a munka minőségét vagy az árát.

Dr. Horváth Julianna főorvos fogszakorvos véleménye szerint az orvosok és a technikusok általában egyéves garanciát vállalnak. De nem minden esetben élhetnek a betegek a garancia nyújtotta jogukkal. A szabályozás hiányosságai miatt ugyanis ki lehet bújni a garanciák alól. Ma már orvosa válogatja, hogy a múltból megőrzött etikai normák közül ki mit és mennyit alkalmaz.

– *Hová forduljon a beteg, ha nem elégedett az orvos vagy a fogtechnikus munkájával?* – kérdeztük *Gerle Jánost*, a Magyar elmúlt években emelkedett. A kifogásaikat legelőször azzal az orvossal vagy fogtechnikussal kell közölni, aki hibát vétett, és tőle kell kérni a panasz okának megszüntetését is. Ha a probléma szakmai jellegű és az orvos elzárkózik a segítségnyújtástól, akkor az ÁNTSZ helyi szakfelügyelőjéhez kell fordulni. A szakfelügyelő rendeli el az adott az ilyen ügyek csak polgári peres úton rendezhetők. Amennyiben etikai kifogás merül fel az orvossal szemben, a kamara fogorvosi tagozatának etikai bizottsága végzi el a vizsgálatot.

Azok a betegek, akik a végzett kezelések árát sokallják, és csak peres úton érvényesíthetik jogaikat, hosszadalmas eljárásra számíthatnak – tudtuk meg sokkal – kapcsolatos peres eljárások száma jelentősen emelkedett az elmúlt években. A perek többségében a kifogásolt munkák árán felül a betegek valamennyi felmerült költségüket is szeretnék behajtani az orvosokon, illetve az egészségügyi intézményeken. A maradandó egészségkárosodást okozó műhibák miatt a perelt orvosok

A hiba nem mindig a vonalban van

Sokszor és sokan kifogásolták már a telefonkészülékek minőségét: recseg a vonal, rosszul kötötték be a nyomógombokat vagy egyszerűen „süket" a készülék. Az úgynevezett KGST-piacokon vásárolt, feltűnően olcsó távbeszélő-készülékek minősége pedig igencsak kétségbe vonható. Ám az üzletekben kapható márkás készülékek minősége sem mindig kifogástalan.

Kétségkívül jó üzlet a telefonforgalmazás: tavaly mintegy hétszázezer készüléket adtak el hazánkban. A boltokban kapható telefonkészülékek ára három- és tizenötezer forint között változik. Ma Magyarországon körülbelül 200 típusú engedélyezett telefonkészülék van forgalomban. A forgalmazási engedélyeket a Hírközlési Főfelügyelet (HIF) adja ki. A forgalmazók a HIF-től minden egyes importált készülékre azonosító címkét vásárolnak. Ezzel felelősséget is vállalnak a termékért, vagyis ez azt jelenti, hogy az általuk forgalmazott telefon megfelel a szabványoknak. Ezt a főfelügyelet próbavásárlásokkal ellenőrzi.

A győri Széchenyi István Közlekedési és Távközlési Műszaki Főiskola Informatikai és Villamosmérnöki Fakultásának laboratóriuma idén hatféle típusú távbeszélő-készülék távközlési ellenőrző vizsgálatát végezte el tizenkét szempont alapján. A többi között vizsgálták a csengetésvevőt, az adási és vételi hangerőt, valamint a torzítást. A vizsgálat eredménye meglepő volt: a hat telefonfajtából háromnál – a Trifon 200-asnál, a PH 128-asnál és a GE 9177-nél – hibákat találtak. Így például az imént említett tipikus hibák közül szinte valamennyit észlelték.

– Az általunk vizsgált paramétereknek kell megfelelnie minden készüléknek ahhoz, hogy a nemzetközi telefonhálózat műszaki előírásainak, különféle határértékeinek is eleget tegyen – nyilatkozta lapunknak *Mosonyi Kálmán*, a győri vizsgálat vezetője. – Amennyiben akárcsak egyetlen vizsgált jellemző paraméter nem megfelelő egy készüléknél, akkor nem lehet forgalomba hozni azt a típust. Mielőtt piacra kerül egy-egy új készülék, a forgalmazónak is meg kell vizsgálnia a terméket. Az említett készülékeket bizonyára nem ellenőrizték.

Megkérdeztük a legnagyobb készülékforgalmazót, a Matávot, mi a véleményük erről a vizsgálatról. A minőség-ellenőrzési osztály munkatársa, *Makai Pálné* elmondta: a vizsgált termékek egy százalékánál találnak általában hibát. Ezúttal valószínűleg a szóban forgó vizsgált hibás minta esik ebbe az egy százalékba. A Matávnál ezért meglepődtek a győri vizsgálat eredményein, hiszen a saját vizsgálatuk után megszüntették a kifogásolt hibákat.

Sz. D.

VÁSÁRNAPTÁR

November 3.: Ráckeve – oák. **November 4.**: Cegléd – oá, Csorna – oá, Nagykanizsa – oák **November 5.**: Miskolc – oák, Tura – oák. **November 6.**: Mélykút – oák, Ónod – oák, Szeged-Csereparon – **vember 8.**: Apc – oák, Csorna – av, Galgamácsa – oák, Hajdúszoboszló – ok, Jászberény – oák, Kaposvár – av, Kecskemét – ok, Kecskemét – kjv **November 9.**: Békésszentandrás – oák,

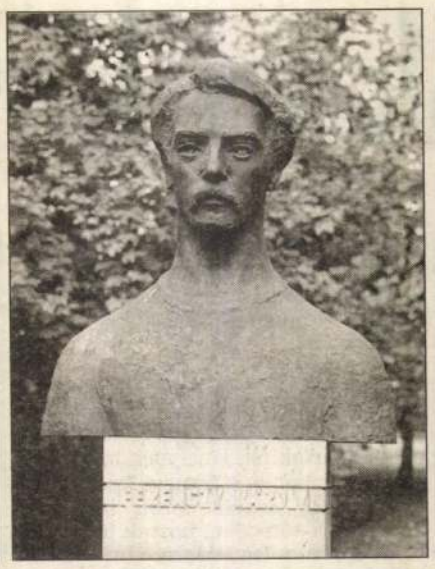
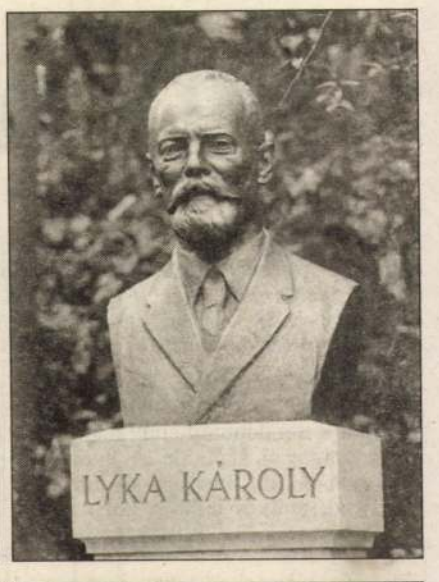

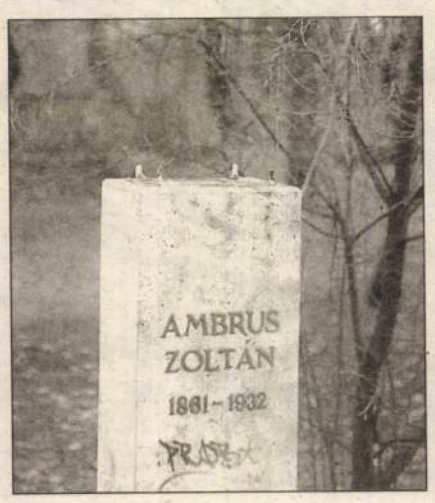

gyanúra, hogy az elkövetőket kizárólag a bronz értékesítése motiválta. Lehet, de talán mégsem érdemes az indítékokat a „megélhetési bűnözés" számlájára írni. Tudok néhány országról, ahol az emberek egy része rosszul él, mégsem lopják, törik-zúzzák a köztéri szobrokat.

A két nagy fővárosi parkban lehetne több őrt állítani, a bűnözőket elfogni. Ki tudja, miért nem történik semmi? Ez országos gond, és – régi jó kifejezéssel – „központi intézkedést" igényel.

Még az előkészítés stádiumában lévő (kormányegyeztetésre váró) kegyeleti törvényben sem szerepel a temetők őrzésének kötelezettsége, nemhogy a mai gyakorlatban! Temetőinkből szinte mindennek lába kelt már, ami fémből van (volt). Egy ideig – csak – a sírköveket hordták el a csomagtérben lévő súlytól földig lapuló Zsigulik, s fogytak a kovácsoltvas temetői rácsok. Most a kripták kapuit viszik, vagy azok réz (esetleg bronz) lemezborítását, díszeit, a sírfedlapok fogókarikáit, a halottakat ábrázoló szobrokról, domborművekről már nem is szólva. Gondosan kiszedik például a feliratok nemesfém betűit is a színesfém anyagának eladásában érdekelt rablók. A temető is a nemzet emlékezetét őrzi, ha a temető őrzéséért nem is tesznek felelőssé nálunk ma még senkit. Igaz, a sírkertek nincsenek is nagyon szem előtt. Nem úgy, mint a vasutak jelzőberendezései, amelyekből szintén kilopják a rezet. Egy-egy szörnyű baleset kapcsán beszélnek erről mindenütt – néhány napig. „A többi néma csend."

Egy rádióriportban hallottam, hogy csak Érden (ahol szintén tűnt el szobor, harang, légvezeték) 12 színesfém-felvásárló működik!

Körülbelül másfél éve beszéltem Tata városának rendőrkapitányával, és szemére vetettem a város tárgyainak eltűnését, az őrzés, a sikeres nyomozás, a büntetés hiányát. Elmondta, hogy a helyi társadalmi egyesület, Tata Barátainak Köre által felújított régi zenepavilon fedelének rézlapjait darabokban hámozzák le, helyben adják el a színesfém-kereskedőnek 3–4 ezer forintért. Ő meg azt mondta el, hogy elviszik a felújított műemlékek rézből készült ereszcsatornáit, persze csak addig a magasságig, amíg a tolvaj feléri. De eltűnnek az alumínium ereszcsatornák is, az elektromos elosztószekrények és utcai lámpák ajtói, mert mind színesfémből készültek, s a színesfémért anyagárban is eleget kap a tolvaj ahhoz, hogy megérje neki. Ellopják és feldarabolják a közlekedési jelzőtáblákat, összetörik a szemeteskosarakat, úgy adják tovább. A parkban a padokról leszerelik az adományozók nevét őrző réztáblákat és összehajlítva, összekalapálva viszik el a színesfém-kereskedőkhöz. Azok bármikor, bármit, bárhol átvesznek – ellenőrizetlenül. A kapitány szerint a rendőrség az események után kullog. Ha elfogják az elkövetőt, még nem jelenti azt, hogy a kár megtéríthető. A legfontosabb a megelőzés lenne. „A legjobb és leggyorsabb megelőzés az lenne, ha kötelezővé tennék a színesfém-kereskedők számára, hogy az eladóktól származási papírt kérjenek, kötelező legyen felírniuk az eladók nevét, adatait" – mondta Tata rendőrfőnöke.

Azt hiszem, ez alapvető kérdés. Amikor az ember újabb biztonsági zárat szerel lakása ajtajára, amikor biztosítást köt, riasztót szereltet az autóba, tudja, a betörést, a lopást teljesen megakadályozni nem lehet, csak megnehezíteni. Valóban nincs mód őriztetni minden szobrot, ereszcsatornát, lámpaoszlopot és KRESZ-táblát, vagy a természetvédelmi területek ovális tábláit. Az utóbbiak is alumíniumból készültek ugyanis, és ezeket is lopják. De van mód megnehezíteni a színesfém-kereskedelmet, és meggátolni, vagy legalábbis lassítani az utóbbi hónapokban kialakult rettenetes folyamatot.

A szobrok egy része, amelyeknek fennmaradt az öntőmintája, újra elkészíthető. De minek? Előre tudható, sorsuk ugyanaz lesz, mint az eredetieknek.

Kérem azokat, akik a képeken látható szobrokat – ha még megvannak egyáltalán – felismerik, szóljanak, segítsenek visszaszerezni őket a köz, mindannyiunk számára. És kérem azokat, akiknek módjuk van intézkedni annak érdekében, hogy a közterületen, a temetőkben álló, vagy a házak falát díszítő képzőművészeti alkotások megmaradjanak – melyek amúgy kultúránk, történelmünk tanúi –, hát tegyenek végre valamit! A Margitszigeten van még – még van – hat darab bronzszobor, Derkovits Gyula (Pátzay Pál, 1966), Stróbl Alajos (Segesdi György, 1966), Kodály Zoltán (Pátzay Pál, 1968), Barabás Miklós (Borsos Miklós, 1971), Izsó Miklós (Kisfaludi Strobl Zsigmond, 1972) és Gábor Andor (Domonkos Béla, 1984) portréja.

Készítettem róluk fényképet – mindenesetre – 1997. november 30-án, vasárnap.

Kép és szöveg: Ráday Mihály

Havran Zoltán felvétele négy hete készült...

...ez a kép pedig egy hete. A lábak még épek

Egy ókori királyság mindennapjai

A hajdan nagy hatalmú ókori városállam, Mari királyi archívumában több ezer szövegtöredéket találtak. Ezek nagy részét felbukkanásuk után több évtizeddel, napjainkra sikerült feldolgozni. A kutatók most az archívum anyagából rendszerezik, összegzik Marira és a korabeli Mezopotámiára, illetve Egyiptomra vonatkozó hatalmas mennyiségű új ismeretet.

Mari királyi archívumának szövegei a történelem első olyan írott forrásai, amelyek a mindennapi emberek ügyes-bajos dolgairól szólnak. A lelőhelyet 1934-ben találta meg egy beduin Tell Haririnál, amikor sírásás közben egy szoborfejre akadt, amelyre rá volt vésve: Lámgi-Mári, Mari királya. Egy hatalmas, többhektárnyi területű királyi palotát tártak fel, amelynek megleltek az archívumát is. A francia André Parrot vezette ásatás során húszezer agyagtábla-töredéket hoztak felszínre.

1982-ben a Jean-Marie Durand vezette kutatócsoportot bízták meg a szövegek elemzésével és kiadásával. Az eredmények eddig huszonhét nagy kötetben jelentek meg.

A héberhez igen hasonló nyelven, ékírással írt szövegek a Kr. e. 2. évezred Mezopotámiájának, a bibliai Ábrahámnak és közvetlen utódainak világát idézik fel.

A szomszédos nagyhatalommal, Egyiptommal ellentétben Mezopotámia városállamai néhány évszázadnál sohasem virágzottak tovább. Politikailag igen zaklatott volt az a mintegy ötven év (Kr. e. 1810 és 1760 között) is, amit az archívum megörökített.

A Kr. e. 3–2. évezred fordulóján a sivatagból egyre csak áramló nomád népek közül az amorita törzsek törtek Mezopotámiára. Beözönlő hullámaik mindent elárasztottak. Nem volt kivétel Mari sem. Rövid időre átvették a hatalmat a sumerek és az akkádok földjén. A királyi archívum keletkezése idején egy sor csatlós városállammal a háttérben hét amorita királyság élt állandó hadakozásban egymással: Aleppó, Katna, Mari, Ekallatum, Babilón, Esnunna és Larsza. Az erőviszonyok folyton változtak. Mariban a király, Yahdum Lim Kr. e. 1800 körüli halála után utóda két évet sem töltött a trónon, amikor a várost elfoglalta Ekallatum királya, Samsi Addu, s egyik fiát állította a város élére. Samsi Addu halála után, Kr. e. 1775-ben Yahdum Lim egyik leszármazottja Aleppó királyának segítségével visszaszerezte a hatalmat. Ő, Zimri Lim lett Mari utolsó királya. Uralkodása alatt készült a legtöbb feljegyzés. Nem sokkal később azonban a babilóni Hammurápi – aki törvényeiről vált ismertté – Kr. e. 1761-ben lerohanta és felgyújtotta a várost, majd a többi városállammal hatalma alatt egyesítette – persze rövid időre.

Az archívum tanúsága szerint a Kr. e. 2. évezred elején a királyságok között élénk diplomácia folyt – szigorúan megszabott protokollal. Sok felirat örökíti meg az amoriták hitvilágát is. Mari lakói helyi isteneket éppúgy tiszteltek, mint a terület minden városállamában ismerteket, például Istárt, a szerelem, a termékenység, a háború istennőjét. A vallási rítusok is azonosak voltak. A szövegek azonban elsősorban a hatalom működésére világítanak rá. A király például így nevezi magát: Mari és a beduin ország királya. Társadalmának egy része ugyanis teljesen vagy részben nomád maradt. Több agyagtábla is vall arról, hogy a nomádok idegenkedtek a letelepedett életmódtól. Egy alattvaló például e szavakkal tesz szemrehányást egy másiknak, aki nem szívesen követné a királyt expedícióra: „A te célod enni, inni, aludni. Nem pirulsz, ha elrejtőzöl és csak üldögélsz. Én, ha egész nap a házamban egy helyben maradnék, míg ki nem léphetnék, hogy magamba szívjam a friss levegőt, nem érezném szabadnak magamat."

Azonban ezek a nomádok az instabilitást, a kiszámíthatatlanságot képviselték a társadalomban. Egyik királyságból vándoroltak a másikba, átszelték az egész régiót, és nem szívesen engedelmeskedtek. Két nagy csoportjuk különült el: a déliek és az északiak, vagyis ha keletről tekintjük őket, „a jobbra esők" és a „balra esők", vagyis a benjaminiták és a bensim'aliták. (A kutatók eleinte úgy vélték, a benjaminiták egy izraeli törzs tagjai, utóbb azonban ez a feltevés – mint láttuk – tévesnek bizonyult.)

Mari királyai nomád származásuk ellenére ugyanúgy éltek, mint a keleti hercegek. Udvartartásukban hasonló etikett és ceremónia dívott. Bárki jelent meg a király előtt, le kellett térdelnie, és homlokával a földet többször megérintenie. A királyi ebédnél pedig nem mindenki ülhetett le: az igen előkelőt illette csak meg a szék használatának a joga.

A király volt a legfőbb bíró is. Mégsem volt a kezében minden hatalom. Amikor egy falu vezetőit kellett megválasztani, a terület kormányzója tett javaslatokat, amikből választhatott. Egy kormányzó például a következőket írta a királynak: „Az említett Baqqum, egy Tizra nevű helység lakója, nemrég elhunyt. Tizra lakói eljöttek hozzám és azt mondták: az ő helyettesítésére állítsd a mi élünkre vezetőnek Kaali-ilum-mát, aki mellesleg egy mina (450 gramm) ezüstöt ajánl fel a palotának. Most hát elküldtem Kaali-ilum-mát az én uramhoz, hogy abba a méltóságba helyezze, és az ezüstöt tőle elfogadja." A kormányzó és a király sem tehetett egyebet, mint hogy elfogadja a falu tanácsa által választott személyt. A szabad emberek ilyenfajta gyűlése létezett a városokban is, és elérhették akár szövetségek felbontását is. A szövegekből egy olyan erősen strukturált állam képe bontakozik ki, amely alaposan elüt attól, amit eddig az utókor gondolt a mindenható uralkodónak teljesen alávetett mezopotám világról. Egy esetben például az egyik kormányzó a következőket válaszolta az uralkodónak, aki utasította, hogy az egyik rabszolganőjét adja át egy idegen nagykövetnek: „Amikor megállapítottam, hogy a szép és fiatal rabszolganőért Haya Sumi követe cserébe egy öreget és csúnyát adna, úgy döntöttem, nem szabadítom fel a rabszolgámat. Elvégre hova jutnánk, ha minden olyat követ, aki a házamban járva szép rabszolganőt pillant meg, mindjárt el is vihetné azt!"

Juhari Zsuzsanna

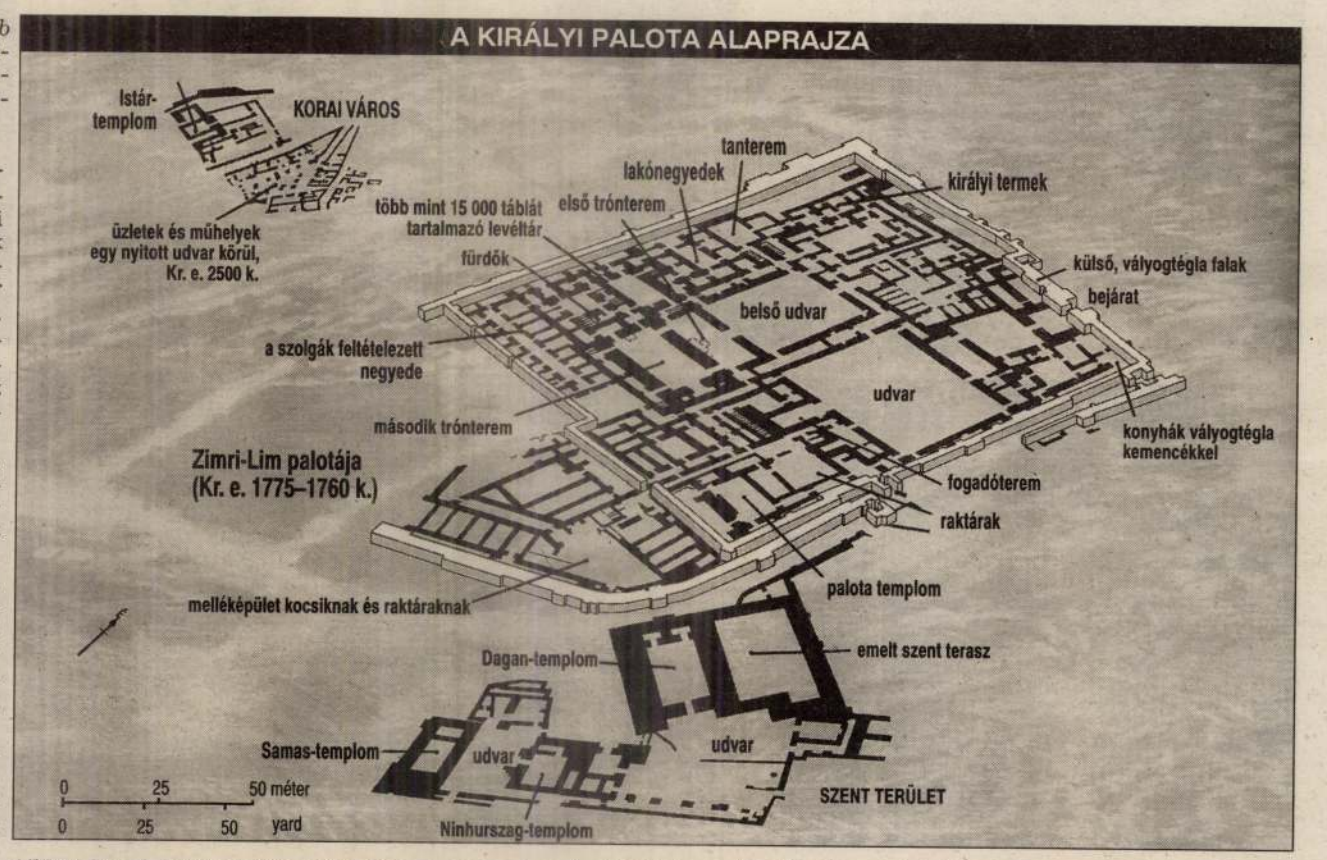

Részletek Mari királyi archívumából

Természeti katasztrófa történt az Eufrátesszhez közel. Egy mellékág kilépett a medréből. Az éjszaka közepén azonnal értesítik a kormányzót. Sumu-Hadu a betegágyból kel fel, s szamárháton indul el, hogy megtekintse az árvíz sújtotta helyeket. A munkások egész éjjel dolgoznak. Hajnalra sikerül megállítaniuk az áradást. Hazaérve Sumu-Hadu jelentést ír a királynak. Így zárja sorait: „Ami engem illet, egy évig megleszek azzal a betegséggel, amit sikerült összeszednem".

Másik eset: az igen fiatal, szinte még gyerek királynő, Beltum táncosnőket hív a palotába. Önfeledten szórakoznak egész nap Mezopotámia ragyogó napsütésében – míg délutánra az ifjú királynő hőgutát nem kap. A hivatalos kommentár: igen sajnálatos, hogy jelenleg nincs a palotában négyőt „magas rangú hölgy", hogy a fiatal uralkodónőnek az illemet és az ésszerű viselkedést megtanítsák.

Rendőri ügy: egy, a felismerhetetlenségig megnyomorított halott csecsemőt találnak. A nyomozás egy helyben topog...

Jogi eset: egy terület tulajdonjogát vitatják. Az ügy eldöntését istenítélet elé rendelik, vagyis a két fél szolgáit arra kötelezik, keljenek át a folyón egy hatalmas malomkövet cipelve. A szolgák egyike elsüllyed. Nyilván azért, mert az istenek nem a gazdáját „támogatták".

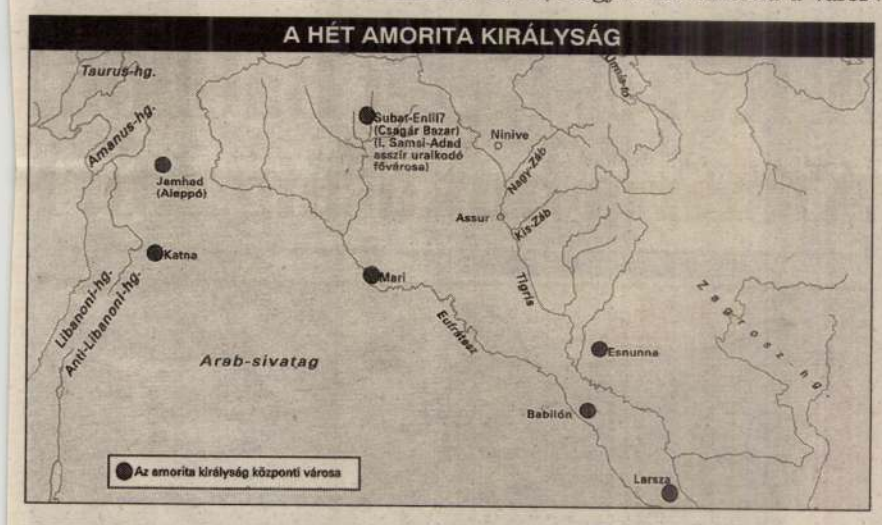

Mégsem Leonardo találta fel a biciklit

Jóllehet Leonardo da Vinci sok modern találmányt előre látott, a kerékpárnak mégsem ő volt a feltalálója. Kéziratai között megtalálták ugyan a pedálos bicikli vázlatát, ezt azonban minden valószínűség szerint egy olasz szerzetes firkanthatta oda az 1960-as években – állítja egy német tudománytörténész.

A pedállal és hajtólánccal ellátott „reneszánsz bicikli" már számos könyvben és kiállításon szerepelt, ám történészek a rajz gyengesége alapján annyit már korábban megállapítottak, hogy az nem származhat Leonardótól. A vázlatot 1974-ben felfedező Augusto Marinoni lexikográfus úgy vélte, hogy a gyenge rajzot egy tanítvány készíthette a mester egy azóta elveszett eredetije alapján.

Ezt az álláspontot jó ideig senki sem kérdőjelezte meg, és „az olaszok lelkesen hitték, hogy ők fedezték fel a biciklit", jelentette ki Erhard Lessing, a mannheimi Műszaki és Munkamúzeum nyugalmazott kurátora. Egy hasonlóan fejlett kerékpár következő ábrázolása ugyanis csak 1855-ből származik, azaz csaknem 400 évvel későbbi.

Az ominózus bicikli egy kétségtelenül Leonardo rajzait tartalmazó lap hátoldalán található, durván odavetett férfi nemi szerveket mintázó ábrák között, melyeket valószínűleg az egyik kamaszkorú művészinas rajzolhatott oda. Egy szemérmes XVI. századbeli konzervátor azonban félbehajtotta és összeragasztotta a lapot, közel 500 évre elrejtve az obszcén firkálmányt a kíváncsi szemek elől.

Lessing utánajárt a dolognak, és kapcsolatba lépett azzal a kaliforniai kutatóval, Carlo Pedrettivel, aki 1961-ben megvizsgálta az összehajtott lapot. Pedretti akkor erős fény felé tartotta a papírt, amelyen nem látott semmiféle biciklit. Naplójegyzete szerint két kört vett csupán észre és közöttük mindenféle görbe vonalakat – azon a helyen, ahol most a „kerékpár" helyezkedik el.

Lessing úgy véli, hogy egy hamisító rajzolhatta a kerékpárt, a két kört használva fel a bicikli kerekeinek, miután a félbehajtott lapot, a kéziratot az 1960-as években restauráló olasz szerzetesek kihajtották. „Olyasmi ez, ami egy unatkozó szerzetesre vall", vélekedett a brit veterán kerékpárosok folyóiratának szerkesztője.

A vázlatot alkotó barna ceruzavonások vegyelemzése perdöntő bizonyítékkal szolgálhatna arról, hogy a bicikli ábrázolása modern kiegészítés-e a több száz éves rajzon. A restaurált oldalakat azonban sajnos konzerválásuk érdekében légmentesen műgyantába zárva helyezték el. Lessing azonban észrevette, hogy míg a kerékpárt ábrázoló ceruzarajz egyetlen részlete sem mosódott el az összehajtott lap szembenéző oldalain a vélelmezett ötszáz éves érintkezés során, az obszcén ábrák egyes részei igen.

Bár egyre erősebb bizonyítékok szólnak amellett, hogy a rajz nem eredeti, a Firenze közelében, a nagy művész-feltaláló szülővárosában lévő Leonardo da Vinci Múzeum munkatársai fából életnagyságban elkészítették a „reneszánsz biciklit", amelyet be is mutattak egy nemrég New Yorkban megnyílt kiállításon, ahol Leonardo korának találmányait állították közszemlére.

M. L. G.

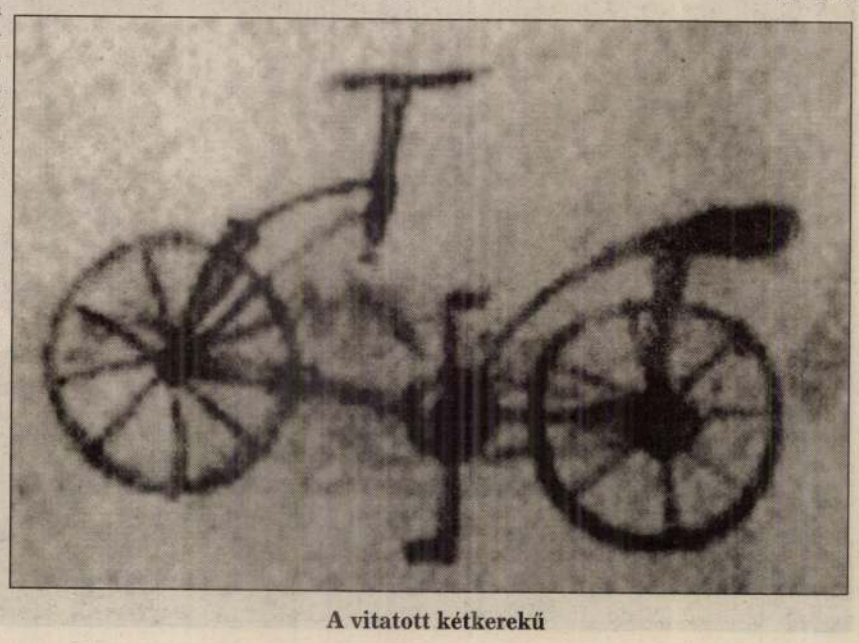

A vitatott kétkerekű

Zsírtengerben nincs avasodás

Miért romlik meg sokkal gyorsabban a tejszín, mint a vaj? – e kérdésre találtak nemrég választ Norwichben brit kutatók. Mint ismeretes, a tejszínben és a vajban jószerével ugyanazok a komponensek találhatók, az avasodásukat illetően erősen eltérő viselkedésük éppen ezért meglehetősen talányos probléma, hiszen mindkét anyag emulzió, amelyben apró gömböcskék találhatók egy folyadékban, ahol egyenletesen oszlanak el. Van azonban egy lényeges különbség, amelyre a norwichi élelmiszer-ipari kutatóintézetben figyeltek fel: a tejszínben a zsírcseppek szabadon vándorolnak az őket körülvevő víz „tengerében", míg a vajban a benne található vízcseppeket „zsírtenger" választja el egymástól. Az élelmiszerek avasodását okozó baktériumok – például a Pseudomonas – az elegy vizes régióiban találnak kedvező életfeltételeket maguknak, mivel itt a számukra táplálékul szolgáló fehérjék és a tejcukor kellő mennyiségben megtalálhatók. Ebből következik, hogy a tejszínben a baktériumok szabadon terjeszkednek „faltól falig" az edényben. Ha viszont a szituáció fordított, és a vízkedvelő baktériumokat cseppszerűen, „kabinonként" szétszórtan, mélyen a tengernyi zsírba ágyazva lokalizálják, az egyes kolóniák képtelenek terjeszkedni, és rövidesen felélik a rendelkezésre álló tápanyagot is. Eközben saját anyagcseretermékeikkel – például ecet- és tejsavval – lassú „önmérgezést" is folytatnak, ami megállítja a baktériumtelep növekedését.

A kutatók most élelmiszer-ipari cégekkel karöltve azon dolgoznak, hogy miként lehetne szerkezeti felépítésük módosításával baktériumállóvá tenni az utóbbiak által kibocsátott élelmiszert. Elképzelhető például, hogy belátható időn belül a salátaönteteket is a vajéhoz hasonló felépítéssel készítenék – gond azonban, hogy miként lehet folyékony halmazállapotban tartani az ilyen öntetet.

B. B. K.

A lopakodó gyilkos titka

Súlyosan károsodhat az idegrendszer, ha hosszú időn át teszik ki szén-monoxid hatásának, a vérben ugyanis megemelkedik a nitrogén-oxid szintje – állítják amerikai kutatók.

A szén-monoxid (CO) nagy dózisban percek alatt halált okozhat. A széngáz a vér festékanyagához, a hemoglobinhoz kötődik, kiszorítva onnan az oxigént, aminek következtében a sejt megfullad. Eddig azonban nem tudtak magyarázatot adni a hosszú idejű, alacsony szintű CO-behatás által kiváltott neurológiai tünetcsoportra, amit többek között rossz szellőzésű kályhák idézhetnek elő.

A philadelphiai Pennsylvania Egyetem kutatói most megállapították, hogy a CO a hemoglobinmolekula egy másik részéről is kiszorítja a nitrogén-oxidot, aminek hatására a gáz bejut a vérbe. A magas nitrogénoxid-szint valószínűleg károsítja az agysejteket és a véredényeket. *(New Scientist)*

A kicsi szép

A kicsi szép. Vagy elegánsabban: small is beautiful. Így nem csak elegánsabb, ez az eredeti szöveg is. De azért magyarul is jól hangzik.

Nem csak jól hangzik, tényleg jó mondás. Még akkor is, ha nem igaz minden esetben.

De nem ez az érdekes. Az az érdekes, hogy amerikaiak találták ki.

Reklámszöveg lehetett.

Vagy valami más.

Nem mintha az amerikaiaknak ne lehetnének jó mondásaik. Vannak. Még a reklámszövegek között is akad. Inkább azért érdekes, mert ők nagyok. A nagyokat ritkán vonzza a kicsiség.

Ez a mondás például soha nem születhetett volna meg Angliában vagy Oroszországban. Németországról és Franciaországról nem is szólva.

Ott mindig a nagyságra voltak büszkék. Nem csak büszkék voltak rá, kergették is. Ez többnyire iszonyú sokba került. De nem csak nekik, a közepeseknek és a kicsiknek is. Ráadásul felesleges is volt: a nagyságot ajándékba is megkapták.

És el sem tudják képzelni, hogy nem csak abban lehet valami jó.

Pedig ott van köztük mindjárt Luxemburg. Luxemburg olyan kicsi, hogy ha valaki például Budapestről elindul, bele se talál. Vagy fölötte megy el Brüsszel felé. (Nem mintha Belgium olyan nagy lenne, de ez az út vezet Ostendén és Doveren át Londonba.) Vagy alatta Párizs felé.

Csak ez lehet a magyarázata annak, hogy itt alig tudja valaki, milyen pompás hely.

Nehogy azt higgye valaki, hogy Luxemburg operettállam. Ez egy igazi ország. Csudaszép hegyekkel, völgyekkel, kanyargó folyókkal, farmokkal, falvakkal és városokkal, vasutakkal és autópályákkal, gyárakkal és bankokkal. Moseli borral.

És egy nagyvárossal a közepén.

Valószínűleg a világ legkisebb nagyvárosával. A világ legkisebb nagyvárosában minden van, ami a világvárosi léthez kell. Fényes boltok, kávéházak és éttermek, sétálóutcák, terek, körutak, szállodák, buszjáratok, koncerttermek, mozik, kiállítótermek, emlékművek, turisták, autók, parkolási gondok. Pokoli magas parkolási díjak.

Még forgalmi dugó is van.

Csak éppen kevesebb mint tízperces sétával ki lehet jutni, a belvárosból. Ez az egészet nagyon barátságossá teszi.

Luxembourg ettől kellemes hely. De nem ettől különleges. Sok olyan város van ugyanis, aminek folyója van. Olyan is, ami hegyek között fekszik. Bárki fel tud sorolni kapásból tizet. Gondolkodni sem kell hozzá.

Ritka azonban az olyan város, aminek szakadék van a közepén. Egy kilencven méter mély szakadék. Nem egy. Kettő.

Luxembourg majdnem olyan, mint bármelyik város, amit folyó vág ketté. A partok között hidak, tömeggel, autókkal, gyalogosokkal. A folyó mentén magas támfalak, rakpart, korlátok, korzó. Csak éppen a folyó kilencven méter mély. És víz helyett házak, templomok, tornyok, utcák és terek, parkok vannak benne. Luxemburg egyébként az üzleti szellemnek köszönheti a létét. Akkor jött létre, amikor 998-ban Sigfried, az Ardennek grófja elcserélte – akkori nevén – Lützelburg nevű kastélyát. Arról nem szólnak az utikönyvek, hogy ki volt az új bérlő. Arról sem, hogy mit adott cserébe. A történelemkönyvek sem. De nem is érdekes.

Ha valaki ma megkérdez egy luxemburgit, ezt valószínűleg jó üzletnek tartja.

Luxemburgban azonban sikeres üzlet mellett sikertelen üzletet is kötöttek. 1866-ban III. Vilmos holland király – aki mellesleg luxemburgi nagyherceg is volt – pár millió frankért el akarta adni a nagy hercegséget III. Napóleon Franciaországának. Luxembourgban viszont 1815 óta porosz helyőrség ült. A poroszoknak nem tetszett az üzlet.

Meg is vétózták. Négy évvel később mellesleg III. Napóleont is megvétózták. De még előtte, 1867-ben megállapodtak Luxemburg semlegességében.

A németek úgy gondolták, hogy ha az övék nem lehet, ne legyen a franciáké sem. A franciák meg úgy gondolták, hogy ha az övék nem lehet, ne legyen a németeké sem.

Így a luxemburgiaké lett.

Nekik mellesleg biztosan ez volt a legjobb megoldás.

Ebben csak az a legfurcsább, hogy különleges.

Lenkei Gábor

Bromsgrove unalma, Bicske izgalma

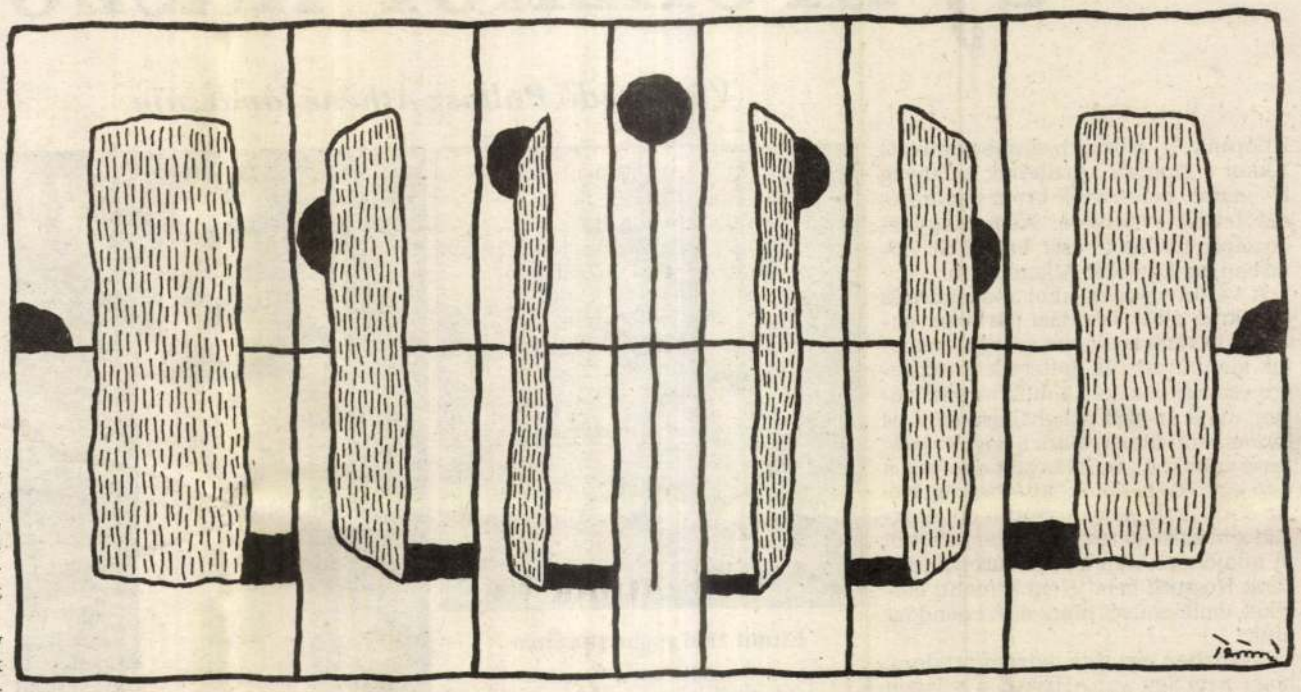

TETTAMANTI BÉLA RAJZA

Bromsgrove utcáin sétálni maga az unalom. Jellegzetes angol település Közép-Angliában, Birmingham közelében. Angol fogalmak szerint város, magyar szemmel nem az, de nem is falu. Még leginkább kertváros, csak megfelelő utakkal, járdával, világítással. S persze a sok borzasztó körforgalommal. Az unalom főképp a házakból fakad. Ikerház, ikerház, ikerház. Mindegyik egyemeletes, többnyire vörös téglás, elöl a bejárat, a földszinten nappali, az emeleten hálószobák. Az egyik kisebb, a másik nagyobb, de ezt is csak alaposabb szemrevételezéssel fedezheti fel az ember. A hirdetésekben nincs is alapterület, úgy szerepelnek csak, hogy kétszobás, háromszobás, négyszobás. Mármint hálószobás. Ezekben lakik az ottani középosztály. Az egyetlen izgalmat az jelenti, hogy sötétedéskor nem húzzák be a függönyöket, ahogy Anglia-szerte általában, s így egy kilométer séta többet ér, mint egy epizód a Dallasból.

Az ember ül az autóban, s csak megy az ikerházsorok között, közben egyik városból észrevétlenül átment a másikba, ez itt már Stoke Prior, ez már Hanbury Hall, mindjárt itt van Droitwiche, s csak ikerház, vörös tégla, ikerház. Nincs itt véletlenül valahol egy egy rohadék lakótelep – borong félhangosan a bolygó magyar, na nem mintha tényleg betontengerre vágyna, csak a puritán jólét látványát is meg lehet unni. De, van néhány lakótelep is – szól a helyi hostess, még a munkáspárti kormányok idején építették őket. Helyben is vagyunk, lehet politizálni. Szegény Mr. Wilson, Mr. Callaghan, ők sem gondolták komolyan, hogy egykor majd csak a lepattant, összerajzolt-festett lakótelepekről fognak a posztkommunista országból szalajtott újságíró eszébe jutni.

A bromsgrove-i kocsikázás persze néhány éve volt, amikor a torykat ugyan már nagyon utálták az angolok, de a Munkáspárton még nem volt mit szeretni. Az azóta megboldogult Ian Smith csak mondta a magáét, de legfeljebb a lakótelepeken hittek neki. Tony Blair ugyan ott lófrált már a Labour rendezvényein, mindenki csak nevetett, ha valaki azt jósolta, egyszer még ez a fiú lesz a főnök. Ez a ficsúr? S addig a TUC-vezérek meg Oxfordban olvasgatnak, esetleg evezősversenyeken gyötrik magukat? Szóval, akkor még nem keveredett annyira össze minden, mint manapság. Akkor még nem törte meg Blairnek a szakszervezeteket a Vaslady, akkor még ízlés, neveltetés, sőt kultúra kérdése volt a pártállás. Az emberek többségének adódott a pártállása.

A baloldali gondolkodású ember most elégedetten dőlhet hátra, mondván, a mi Tonynk jól összekavarta ezt az egészet, s úgy elvitte a gyümölcsöstálat a bomlottfejű toryk elől, hogy azok talán sose találják már meg. Nem először fog tévedni a baloldali gondolkodású ember. Nem kell ahhoz Angliáig szaladnia az embernek, hogy észrevegye: olyan helyeken, ahol van némi történelmi távlata a demokráciának, a politikailag aktív és tudatos rétegekben valóban adódik az emberek pártállása. Az ízlés, neveltetés, sőt kultúra kérdése. Más dolog az, hogy többnyire persze nem ezek a rétegek döntik el a választásokat. Ezek csak az alternatívákat jelenítik meg a hétköznapi életben, elég baj is volt ez legutóbb a brit konzervatívoknak.

Bicskén sétálni sokkal izgalmasabb, mint Bromsgrove-ban. Magyar hivatalos fogalmak szerint város, a barangoló igazságérzete szerint szép nagy falu. A házak itt sokkal változatosabbak, vörös tégla sehol, legfeljebb dísztéglának nevezett savanyúság az újabb építmények alapjain és a kerítéseken, bejárat hol oldalt, hol hátul, tető így, tető úgy, sár, pocsolya, kicsit jobb az út, itt egy lámpa, ott sötét. A vándor köszörülheti a kritikai élt, legfeljebb az fájhat, hogy a redőnyök mind lehúzva, a Dallast csak bentről lehet nézni. S van lakótelep is, nem nagy, viszont annál szörnyűbb. Még a munkáspárti kormányok idejéből.

A nézelődő próbálgatja eldönteni, vajon itt milyen szavazók lakhatnak? Régi polgári ház, felújítva, vagy inkább folyamatosan karbantartva. Ha az eredeti tulajdonos leszármazottai lakják, MDF, ha nemrég vették, MSZP. Hatvanas években épült, két háromszárnyas ablakkal, palatető, lugas, tiszta udvar, rendes ház, MSZP, ugyanez gazdasági épületekkel, traktorral, betonozott udvarral, Fidesz, nem betonozott udvarral, esetleg ló, FKGP. A KDNP azonosításához szellőztetéskor az ablakon is be kell kukkantani, feszület, virág, nipp, csipketerítő. A maradék SZDSZ. Persze mindezt csak a csellengő gondolja, az összeolvasott közhelyekből. Kilencvenben a nagyrészük az MDF-re és az SZDSZ-re szavazott, kilencvennégyben meg az MSZP-re. Kérdés, köztük vannak-e azok rétegek, amelyeknek adódik a pártállásuk. Az ízlésükből, a neveltetésükből, a kultúrájukból. És melyik pártok állása lenne ez?

A Fidesz vezetője szerint – a Liberális Internacionálé összejövetelén mondta – Kelet-Európában úgy oszlanak meg a politikai erők, hogy az egyik oldalon vannak azok, akik kötődnek a kommunizmushoz, a másikon meg azok, akik nem. Átlátható, egyszerű gondolat. Kicsit zavaró, hogy megszépíti a kommunizmust, a kommunizmushoz való kötődést tulajdonítja annak a kétségtelenül meglévő tömegtámogatásnak, amelyet a mai koalíciós pártok élveznek. Lehetne kukacoskodni is a kijelentésben, hogy pontosan ki is kötődik és hova, eszmeileg kötődik-e vagy csak bandatagként, ő kötődik-e vagy az apja. De ez mind nem lényeges, csak összezavarja a glásznosztyot, amire egy falusi utcákat rovó kujtorgónak elengedhetetlen szüksége van. A lényeg az, hogy az MSZP – amelyik valóban nem egy flagellánsmenet – kötődik a kommunizmushoz, az SZDSZ kötődik az MSZP-hez (ez kis szépséghiba), ők tehát az egyik brigád, s vannak a többiek, akik nem kötődnek, ők a másik. A kötődős meghatározásnak amúgyis vannak hagyományai Magyarországon. Voltak ugye a 48-asok, a 49-esek, a 67-esek, ráadásul mind egyszerre, tipikus kötődős identitások.

A kérdés az, hogy a kommunizmushoz való kötődésnek és nem kötődésnek a mai Magyarországon van-e annyi tartalma, hogy abból ízlés, nevelés, kultúra fakadjon? Meg tudja-e a kóborló a ház elejéről állapítani, hogy a gazda kötődik, nem kötődik vagy semleges? Le lehet-e írni a kommunizmushoz való kötődéssel és nem kötődéssel oktatáspolitikákat, jóléti programokat, városképeket, kultúratámogatást? Fakadnak-e egy ilyenféle meghatározásból külpolitikák, szab-e környezetvédelmi irányokat? Milyen monetáris politika adódik a kommunizmushoz való kötődésből vagy nem kötődésből? Érzékelni lehet-e a társadalomban azokat az alternatívahordozó csoportokat, amelyeket az határoz meg, hogy kötődnek a kommunizmushoz, vagy az, hogy nem?

Jó lenne, ha így lenne. Jó lenne, mert akkor érvényesülne hatalmi szempontból is a demokrácia lényege, a nagy, eltérő érdekű, mentalitású, értékrendű, házelejű társadalmi csoportok kiegyensúlyoznák egymást, megadva ezzel az egész rendszer stabilitását. Akkor lehetne a kocsmában vagy a klubban, a politikai életben stratégiai szövetségeket kötni, földről és vízről beszélni, a mérleg nyelvét pöckölgetni. Akkor lehetne olyan programokat hirdetni, hogy egy párt nyitott minden más párttal való szövetségre, ha programjaik összeegyeztethetőek. (Ha jól emlékszem, a Fidesz vezetője mondott ilyeneket 1992 körül a Corvin moziban.) Akkor nem cserélgethetné egy párt a nézeteit és a barátait büntetlenül úgy, mint más a zokniját.

Ha a viszont nem így van, ha a politikai pártok nem képeznek le a társadalomban jól körülírható kulturális és mentalitás-csoportokat, akkor az egész szövetségkötősdi nem más, mint bandaharc, a XX. század végének modorában. A bicskei utca képe mindenesetre ezt mutatja. Nincsenek vagy nem nagyon vannak állandó szavazók, ennek oka- és következményeképpen képlékenyek a pártprogramok, a mindenkori kormány koncepciója utólag írható csak le, a mindenkori ellenzéké pedig semmikor. Ez nem Bromsgrove unalma. Ez a magyar izgalom.

Ráadásul az a legfőbb izgalom benne, hogy mindez egyáltalán nem baj. Még kevésbé mondható az, hogy a mai politikus nemzedék lenne ennek az oka. Egyszerűen így van. S botorság úgy tenni, mintha nem így lenne.

Krajczár Gyula

Félelem a bűnbaktól

Most, hogy elmúlt egy kis idő a székesfehérvári eset óta, lehetne összegezni a tanulságokat. A leveleket, a sajtómegnyilvánulásokat, a napirend előtti öblögetéseket. Mert nyilván oka van annak, hogy amikor a Dunán építendő, vagy nem építendő gátakról folyik a vita, Torgyán József egyszer csak a romáknak adott milliókról kezd beszélni, s valami olyasmit mond ki, hogy ebben az országban a magyaroknak nincs esélyük, de bezzeg... Aztán felhív egy olvasó, aki igazán nem torgyánista. Azt mondja, hogy őszerinte nagy baj lesz ebből a székesfehérvári esetből. Nála járt tegnap két helyi cigányember, neki jó ismerősei. Ezek pedig elmondták, hogy a Rádió úti incidens miatt félnek a fehérvári cigányok. Hogy pontosan miért és kitől, azt nem mondta el. Arra utalt, hogy az ő két vendége bejött volna a laphoz is elmesélni a félelem okait, de meggondolták magukat. A lényeg azonban szerinte az lenne, hogy a cigányok sokfélék, és az ő vendégei a bűnözőktől féltek. Erről a félelemről kaptam a minap egy hosszú levelet is. Azt írja a feladó, hogy a következő választásokon már a közbiztonság ügye lesz a fő kérdés. Mert az emberek félnek. Az az érdekes, hogy ez az okos ember is főleg a cigányoktól fél, illetve a közbiztonságot a cigányokkal hozza összefüggésbe.

Ez a legegyszerűbb. A cigányok ugyanis elég jól megkülönböztethetők másoktól. Az némi zavart okoz ezekben az emberjogos időkben, hogyan utaljanak az elkövetők etnikumára, de megoldják. A cigányok zajosak, érthetetlen nyelven beszélnek sokszor, furcsa szokásaik vannak és általános róluk a nézet, hogy a magántulajdont illletően szabados nézeteket vallanak. Évszázadok óta így gondolkozik erről a társadalom és Magyarországon van hagyománya annak, hogy rossz helyzetekért felelősséget különböző bűnbakcsoportokra hárítsák. Most éppen ott tartunk, hogy átlag állampolgár és felelős államférfi azonnal a cigányokról kezd beszélni, ha a közbiztonság romlásáról, az állampolgári felelőtlenség elharapódzásáról kérdezik. Egyesek akkor is erről beszélnek, ha nem kérdezik őket.

Az emberek valóban félnek. A különleges zárkészítőknek és riasztógyáraknak mostanában jól megy. Annak idején nevettünk a moziban, amikor azt láttuk, hogy a New Yorkban játszódó filmek hőse három–négy zárat is elforgat, mielőtt bejut a saját lakásába. Nahát, az aztán a szörnyű hely! A házban, ahol lakom látom, hogy a zárak számát, a vasalási megoldásokat tekintve már New Yorkban vagyunk. A betörőkkel számolni kell még egy ilyen csendes helyen is. A kaput zárva tartjuk és gyanakodva nézünk arra, aki velünk együtt menne be a házba. A közbiztonság romlására legjobban a rendőrök panaszkodnak. Néha az az érzésem, hogy a rendőrök is félnek. Az átlagember meg egyre jobban fél, mert a védelmére kirendelt rendőr arra panaszkodik, hogy ő tehetetlen, nincs eszköze, nincs benzin az autójában, s az amúgy is szétesik. Egyébként pedig, ha elfogja a zsiványt, nincs hová dugnia, mert tele a karcer, s aztán a bíróság úgyis kiengedné. És, ha fiatalkorú, vagy gyerek, akkor mit kezdjen vele – kérdi a rendőr és szorongva mondja, hogy már egy jókora pofonnal sem téritheti jobb útra a gyanúsítottat, mert akkor jön az ombudsman, meg az emberi jogvédők. És ki hallott már olyant, hogy a bűnöző jogait védjék a bűnüldöző ellen? Ő a rendőr tehát inkább csak felveszi a jegyzőkönyvet, s aztán várja meg az állampolgár, amíg megszüntetik a nyomozást. Mert megszüntetik.

Azért is félnek az emberek a közbiztonság romlásától, mert azt tapasztalják, hogy az intézmények is egyre jobban félnek. Az, hogy a bankok, a posta fegyveres őröket alkalmaznak, az szinte rendben van. De, hogy egészen békés cégek, ahol csak íróasztalok vannak portásként pisztolyos kigyúrt figurákat alkalmazzanak? Az ember persze, hogy félni kezd. Hát, mióta már drogériában is találkoztam a fogkrémek és testápolók között egy testőrrel... És furcsa, mert folyamatosan nő a rendőrök, fegyveres őrök és hasonlók száma, s a rossz közbiztonság miatti félelem mégsem kisebb. Hát még, amikor az ember arról olvas, hogy hol egy rendőrt, hol egy biztonsági őrt fognak le. Hovatovább azzal győznek meg a közbiztonságot illetően, hogy hány rendőrt, fináncot, határőrt és biztonsági őrt sikerült ártalmatlanná tenni. Félünk ezért a rend őreitől. A közbiztonság romlása olyan általánosság, amelyet sokféle módon kezelnek. Aki például jól őrzött környéken lakik, csak autóval közlekedik, azt garázsban őrzi, más tapasztalatokkal bír, mint aki a közbiztonság hiányának közegében él, dolgozik. Aki jó körülmények között van, az könnyen jelenti ki, hogy nálunk voltaképpen jó a helyzet. Az ezer főre jutó bűn és gyilok megfelel az OECD-átlagnak, sőt talán jobb is annál. A rendőrség – rosszabb felszereltség ellenére – versenyben van az EU-normákkal, a lakosság törvénytisztelete is európai átlagú. Pánikra nincs ok. Vannak, akik a közbiztonság hiányát a rossz gazdasági körülményekkel, a munkanélküliséggel magyarázzák. Ők soha nem teszik fel a kérdést, hogy miért van az, hogy a szegényeknek, nélkülözőknek csak egy kicsi része lop, bűnözik. Eközben szép számmal ölnek, lopnak, csalnak tehetős emberek. Tőlük mégsem félnek úgy, mint a szegényektől.

A gyilkos tinédzserlányok esete után fedezik fel, hogy új szubkultúra alakult ki a bevásárlóközpontok szórakozóhelyein, a játéktermekben, biliárdszalonokban. Most már félhetünk a látszólag ártatlan tinédzserlánykáktól is.

Arra, hogy miért romlik a közbiztonság, számtalan válasz van, amelyek tetszőleges helyen akár együtt, akár egyenként is felhasználhatóak. Néhány itt hevenyészett felsorolásban: 1. a rendszerváltás (ebbe a fogalomba határok megnyitása, a privatizáció és az emberi jogok tiszteletben tartása is belefér); 2. a politikai pártok, amelyek a bűnözőkkel bratyizsnak; 3. a csendőrség felszámolása a kommunisták által; 4. Trianon; 5. az erőszakot terjesztő amerikai filmek; 6. a valláserkölcsi nevelés hiánya. És végül itt vannak a romák. Most ugyanis a romák különösen jók arra, hogy a társadalom a saját bűneit, hibáit és félelmeit rájuk ruházza.

Miklós Gábor

RÁDAY MIHÁLY

Új bronzkor küszöbén

Városvédő Pallasz Athéné lándzsája

Ellopták a Kossuth-domborművet! Akkor a gipszről készítettek műanyag levonatot, befestették bronzszínűre és azt tették a helyére. Nem Magyarországon történt az eset, hanem St. Louisban, az Egyesült Államokban.

A városnegyedet, ahol bronzportrés emlékmű áll(t) az óriási parkban, európai bevándorlók, magyarok, németek alapították, ők építették a szépséges családi házakat a múlt század végén, majd az első világháború előtt és közvetlenül utána. Mára a házak viseltessé váltak, itt-ott hiányzik az eresz, a tető egy része, ablak, ajtó beszögelve. Az első lakók leszármazottai elköltöztek, a házak egy része lakatlan, a többi új tulajdonos, akiknek az európai kultúra, Kossuth nem jelent semmit; emlékét, emlékművét nincs miért gondozniuk.

Miközben ezt így leírom, tudom, hogy nem így van. Hiszen a világon bárhol elvárható lenne, hogy becsüljék az emlékműveket, a történelem jeleit, más népek hőseit, más kor emlékét is azok, akik annak közelében élnek. De ha elvárom St. Louisban a Kossuth Avenue partján élő mexikói, afro-amerikai lakosoktól a távoli, kelet-középeurópai kis Magyarország múlt századi szabadságharcának csaknem 150 éve Amerikát járt szabadsághőse emlékének megbecsülését, mit kívánjak el itthon, Magyarországon a hazai lakosságtól? Azoktól, akik elviszik például Széchenyi István mellszobrát a Széchenyi-hegyről?

Nem lehet tudni, hogy miért lopták el a domborművet vagy a szobrot. Lehet, hogy aki elvitte, vagy arra megbízást adott, gyűjtő, s a képzőművészeti alkotást őrzi valahol. Nagyobb a valószínűsége annak, hogy nem a mű eszmei értékét, hanem annak csak az anyagát nézte, s beolvasztható bronzként értékesítette a szobrot.

A vandalizmussal nehéz mit kezdeni. Az, aki nekimegy kalapáccsal Michelangelo Pieta-jának Rómában, aki összespray-zi a Ferenczy Béni-szobrot a budapesti Horvát-kertben, vagy aki letöri legrégebbi szobraink egyikének, a városmajori Ecce Homo Krisztusának fejét, intézetbe viendő, kórházba vagy fegyházba. Ezekben az esetekben nem érv az, hogy meg kell tanítani az embereket szépre-jóra, az értékek megbecsülésére, hazafiúi érzeményre... Gazemberek, őrültek mindig lesznek, s velük szemben védtelenek vagyunk.

De nem vagyunk védtelenek, még akkor sem, ha időnként, bizonyos esetekben kiszolgáltatottnak érezzük magunkat. Ilyen a spray-zés, összeragasztás eseteinek tekintélyes része. Hiszen a spray-zett jel, a ragasztmány szövege lehetővé teszi a vétkes azonosítását, lefülelését. Pontosabban lehetővé tenné, de nem igyekszik vele senki. Ma már az értékek felületének vegyszeres kezelése, védelme is megoldható, de kinek jut eszébe erre költeni?

Eltűnt 1997 augusztusában

Sorsa 1996 óta ismeretlen

Most éppen a szoborlopások és -csonkítások elszaporodtával ismét tehetetlennek érzi magát mindenki. Sorban születnek az újságcikkek, amelyekben a szerzők leírják, a nyilatkozók nyilatkozzák, milyen nagy a kár, hány szobrot vittek el és honnan, mennyibe kerülne azok pótlása. Őrizni meg nem lehet minden köztéren elhelyezett képzőművészeti alkotást, nem lehet minden szobor, dombormű mellé éjjel-nappal rendőrt állítani.

Az első megdöbbenést nem a megcsonkított Krisztus-szobor okozta. Kőből készült, a feje megkerült, a szobrot helyreállították. Most, 1997 őszén valaki az orrát törte le, és a lába

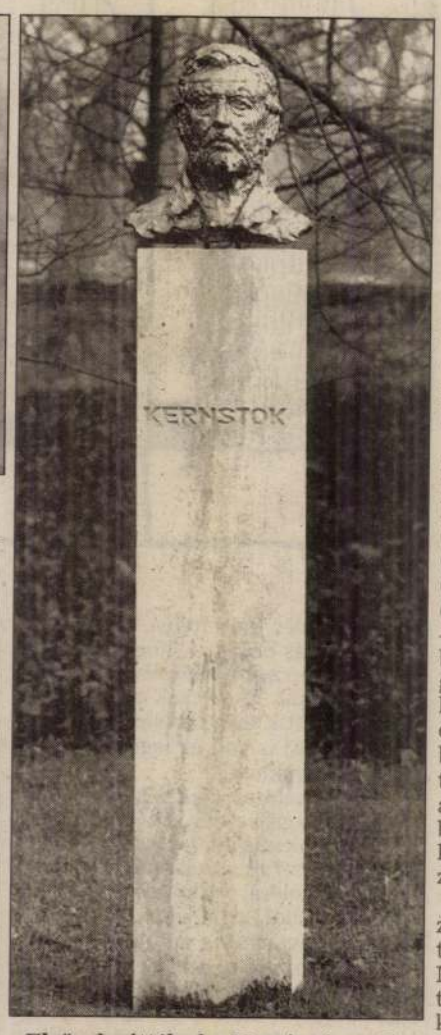

Elsőnek vitték el a Margitszigetről

ujját. Ez is – végül is – újrafaragható, pótolható. Még az sem rázta meg a közvéleményt 1990-ben, amikor egyszer csak eltűnt a Margitszigetről Schaár Erzsébet kitűnő Kernstok-portréja, melyet 1974-ben állítottak fel. Hét éve üresen áll a posztamens.

Gosztonyi Alice 1930-ban készült szobra kutyával játszó gyermekeket ábrázol(t), a Margitszigeten állt a „gyermeklubickoló" közepén. 1995-ben lába kélt.

Stróbl Alajos Széchenyi-szobra 1882-ben készült. 113 éves korában, 1995-ben tűnt el. Időnként keressük. Szóvá tettem televíziós műsorban, publikálták az „eseményt" különböző lapok, és megjelent legutóbb a XII. kerület újságjában, a Hegyvidékben is más eltűnt alkotások társaságában. Lebontották a Kereszténydemokrata Néppárt székháza elől a három éneklő fiatalt ábrázoló Kiss István-szobrot, eltűnt Kiss János altábornagy, majd Nagy Jenő ezredes emléktáblája, akárcsak a Tamási Áron-emléktábla a kerületből. Ugyancsak a XII. kerület kára Telcs Ede 1933-ban készült Hüvelyk Matyi-szobra, amely eredetileg a Vidám Park területén állt, s 1981-ben vitték át a Városmajorba. Sorsa 1996 óta ismeretlen. A Városmajorból tűnt el az Eugenio Espejót ábrázoló bronz mellszobor is, amely 1975-ben az equadori kormány ajándékaként került országunkba. Ennek az időpontja 1997. augusztus.

Ezek után felgyorsultak az események.

Beck Ö. Fülöp önportréját, amelyet 1973-ban állítottak fel a margitszigeti Művész sétányon, miután ellopták, még újraöntötték 1997 márciusában az eredeti gipszminta segítségével. Az újraöntött mellszobrot lopták el fél évvel később, 1997 szeptemberében.

1997 októbere óta a következő szobrok tűntek el nyomtalanul: Ferenczy Károly (Tar István, 1966), Balassi Bálint (Tar István, 1970), Lyka Károly (Pátzay Pál, 1977), Petőfi Sándor (Vigh Tamás, 1972), Radnóti Miklós (Vigh Tamás, 1968), Ambrus Zoltán (Búza Barna, 1989). Ezek mindegyike – az Ambrus-mellszobor kivételével – bronzból készült. A tolvaj alighanem gutaütést kapott, amikor észrevette, hogy ez utóbbi pirogránitból készült, és csak a festés bronzszínű, amellyel bevonták! Alkotójától, Búza Barnától tudom, hogy ellopták Kazincbarcikán, a Rákóczi téren álló lovasszobor kezéből (is) a lándzsát, amely krómacélból készült ugyan, de a végére erősített zászló vörösréz volt...

Kerényi Jenő furulyázó lányt ábrázoló egész alakos bronzszobra 1967-től állt 30 éven át 1997 októberéig a Margitszigeten, a kolostorromnál. A többmázsás szobrot nem lehetett másképp elszállítani, csakis profi módon, daruval, teherautóval. Mint tudjuk, a szigetre csak behajtási engedéllyel lehet bejutni!

Kezdetben a roppant értékű Széchenyi-portré, a nagyon kedves Hüvelyk Matyi, vagy a kutyás gyerek kútszobor esetében lehetett arra gondolni, hogy műgyűjtő keze van a dologban, vagy valamely újgazdagé, akinek lakásában, netán kertjében állanak most, magas falak mögött. Az idei őszi „kampány" oka nyilvánvalóan más. Világosan jelzi az, hogy Vilt Tibor egész alakos Madách-szobrát (1973) darabokban hordják el. 1997. szeptember végén még csak az ujjai voltak lefűrészelve, október közepén az alkarjai, a hónap végére már hónaljig amputálták mindkét karját... Nyilvánvalóan nem a művészi alkotás megbecsülése érdekében hordják el 10-50 centiméteres darabokra vágva.

Madách szobra két óriási tisztás között áll, kilométernyi a szabad rálátás. A fémfűrészelés kézzel hosszadalmas, géppel elég zajos dolog! (A kápolna előtti korlátoszlopok csúcsgombjait is lefűrészelték. A művelet nyomai jól látszanak.

Novemberben már elvitték a Jókai-szobrot is (Pátzay Pál, 1975, csak a gipszről maradt fenn fotó), és lefűrészelték a József Attila-szobor (Varga Imre, 1974) fejét. Úgy látszik, ez utóbbit túl erősen rögzítették a posztamensséhez.

(Üres a Zichy Mihály-portré (Kocsis András, 1966) talapzata is. A Budapest Galéria munkatársaitól tudom, hogy ez a szobor megvan a Kertészeti Vállalat telepén.)

A felsoroltak közül 15 mindössze két helyszínről tűnt el, a Városmajorból és a Margitszigetről. Elképesztő! Beszélhetnénk Batsányiné Baumberg Gabriella bronzportréjáról, amely eltűnt, majd megkerült Tapolcán, elítélhetném itt és most azokat a betegagyúakat, akik összetörték Petőfi Sándor szobrát Balatonalmádiban, amely Izsó Miklós alkotása volt. Számtalan vandál pusztításról, emléktábla- és szoborlopásról tudok, melyek az utóbbi évben történtek, és nem függnek szorosan össze a politikai rendszerváltással. Azt hiszem, nincs értelme sorolni a további eseteket, legyen elég ennyi, vagy már túl sok is.

Néhány vandál esetet kivéve majdnem mindegyik visszavezethető arra a

Darus kocsi kellett hozzá a sorompókkal őrzött Margitszigeten

Két éve nincs hír róla

A Széchenyi-szobor és hűlt helye

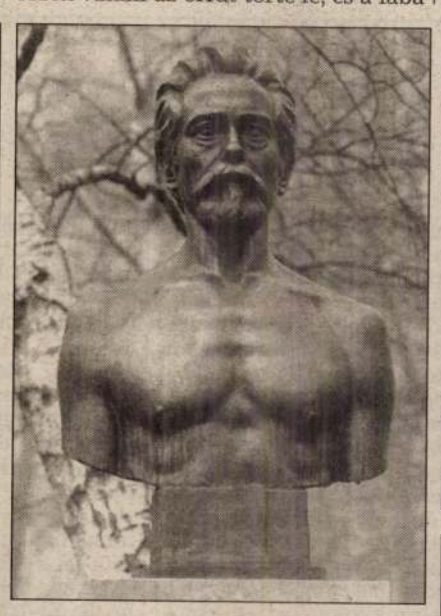

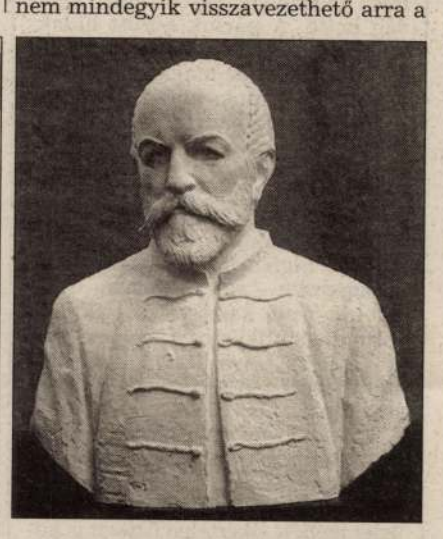

A kockakőtől a katedrálisig

Egy operatőr, aki közintézmény lett

Aznap egy márványkandalló volt a tét a Marczibányi téren. A Polgári Lövészegyesület tagjai reggel kétségbeesve telefonáltak, hogy megjelentek a szállítók két rendőr kíséretében, kibontani az elárvezerett műemlék kandallót. A környékbeli lakosság a múzeumot riasztotta, a szerkesztőség a fotóst, az ügyvéd *Ráday* Mihályt. Otthon talált rá, influenzás volt, magas lázzal. Félóra sem telt el, amikor az ajtóban megjelent. Dörmögő hangja még mélyebbről jött, nyakában jókora sál, kezében működő videokamera.

– Hol vannak? – kérdezte.

– Most mentek el. Sikerült keríteni egy századost, aki leállíttatta a bontást, és visszarendelte a rendőröket.

– Pedig már a kapuban elindítottam a kamerát, ha bármi történik, rajta legyen – dünnyögte és kezdte elpakolni a gépet. Hangjában a legkisebb bosszankodást vagy méltatlankodást sem lehetett fölfedezni. Természetes nyugalommal fogadta a helyzetet, mintha ez lenne a világ rendje: vannak, akik azzal foglalkoznak, hogy szétrombolják a műemlékeket, neki pedig az a dolga, hogy ezt megakadályozza. Hogy éppen influenzás? Merő véletlen. Mondhatni, pech. S miután meggyőződött róla, hogy a szépen faragott márványkandalló a helyén maradt, indult vissza: betegnek.

Számomra ez a műsoron kívüli jelenet többet mondott bármelyik eddigi, jól megszerkesztett tévéadásnál. Nem mintha azokat kevésbé értékelném. Aki készített már riportot életében, pontosan tudja, mekkora utánajárás, háttérmunka előzi meg a legrövidebb helyszíni adást is.

Ráday mozgó adattár. Élő helytörténet: pontosan tudja, hogy Gyulán a főtéren kandeláber világít-e vagy ostornyeles lámpa, hogy Óbudán melyik háznak milyen volt a kapuja, hogyan nézett ki a Balázs vendéglő, és mi állt a mai szolnoki Szigligeti Színház helyén. Fotótárában több mint *százezer* archív felvétel sorakozik (jó részük saját felvétel), amelyekre éppúgy számot tart az Fővárosi Levéltár, mint azokra a levelekre, amelyek az *Unokáink sem fogják látni* egy-egy adására érkeztek. Vitatkoznak a zugligeti villamosról? Az ember „felüti" Rádayt, megkérdi tőle, mit is mondott legutóbb.

– Amikor azt tanácsolták nekem, hogy könyv alakban is jelentessem meg a műsorok tartalmát – meséli –, nem sok értelmét láttam. Az írott szó kevesekhez jut el. Az én erőm ugyanis nem abból ered, hogy ilyen szép fiú vagyok, hanem hogy a képernyőről beszélek. Amikor viszont megjelent a *Városvédő beszédek* két kötete, rájöttem, igaza volt annak, aki rábeszélt: a könyvnek mutatója van, vissza lehet lapozni benne, képek tartoznak hozzá.

A két kötetet könnyű volt megtölteni. Elérte, hogy bárhol látnak az emberek egy pusztuló műemléket, azonnal hozzá fordulnak. Tudják, hogy utánanéz, hogy tolmácsolja felháborodásukat, dühöng helyettük. Műfajt teremtett, személyes hangon szólalt meg, népszerű lett. Igaz, közben évek teltek el, *műsora a napokban a századik adásához érkezett.*

– Számomra az adja Ráday hitelességét – mondja róla *Nagy* Tiborné, az Országos Műemlékvédelmi Hivatal igazgatója – hogy bármiről beszél, mondatai mögött a biztos tárgyi tudást érezni. A legkisebb részletekre is kiterjed a figyelme s a legapróbb tárgyakban is fölfedezi az értéket. Ez az, amiben hisz.

Egyszer megkérdezte tőle valaki: *„Miért gondolod, hogy neked mindig igazad van?" „Nem tudom, felelte, de tényleg azt hiszem."*

– Operatőrnek készült?

– Nem, bölcsészkarra jártam, művészettörténész és irodalmi szakra, de az ötödik évben meglógtam onnan – feleli. – Amikor negyedéves voltam, akkor kezdődtek a felvételik a Színházművészeti Főiskolán, *Herskó* indított osztályt, s aki csak élt és mozgott, oda akart járni. A felvételi egy évig tartott. Felvettek, és én a színházművészeti mellett döntöttem. A művészettörténetet csak akkor fejeztem be, amikor már a televízió munkatársa voltam. A bölcsészkaron óriási filmvitákat rendeztünk. Akkoriban újult meg a világ filmművészete, megalakult a *Balázs Béla Stúdió*, mindenki a film iránt érdeklődött, aki számomra fontos volt. Megalapítottuk az Eötvösön az *Amatőr Filmklubot*, filmvitákat és amatőr filmfesztiválokat rendeztünk, Herskó volt a zsűri elnöke. Később a főiskolán kiderült, ő már akkor felfigyelt azokra a fiatalokra, akik mindenütt ott voltak.

Huszonhárman indultak, tizenkilencen végeztek, és ötödmagával jutott be azok közé, akik végül mindkét szakot, az operatőrit és a rendezőit is elvégezhették. A kiválasztást másodéves filmjének, a *Dominus Vobiscusnak* köszönhette: a film nem csupán ay oberhauseni fesztivál díját hozta el készítőjének, egyedülálló volt abban is, hogy műsorra tűzték a mozikban, országszerte vetítették.

– Sikeresen indult a filmszakmában.

– Csakhogy a főiskola után nem a filmgyárba, hanem a tévéhez mentem. A televíziós munkát pedig lebecsülte a szakma. Akik bejutottak a filmgyárba, kockáztatták, hogy esetleg évekig nem

A városvédő Ráday Mihály
Schiller Zsuzsa felvétele

jutnak önálló munkához. Én mindig a nyüzsgők közé tartoztam, tehát szívesebben vállalkoztam arra, hogy a televízió számára dolgozzak, s ez a számításom bevált: alighogy betettem a lábam, máris vidékre zavartak riportra.

Azután jöttek a dramaturgiai osztály megbízatásai: *Szinetár* Miklóssal, *Szőnyi* G. Sándorral, *Várkonyi* Gáborral, később színházi rendezőkkel dolgozott, például *Vámos* Lászlóval, *Lengyel* Györggyel. Közben pedig dokumentumokat, gyermekfilmeket készített. Sorra, ami jött.

– Olyan sikeres filmek készítésében vett részt, mint a *Keménykalap és krumpliorr* vagy a *Kinek a törvénye*. Miért váltott át mégis más műfajra?

– A sikernek is van hátulütője: ha az ember sokat dolgozik, előfordul, hogy éppen akkor nem ér rá, amikor egy játékfilmhez hívják. S ha kénytelen nemet mondani, kiderül, hogy a rendező mással is együtt tud dolgozni.

Ez történt. 1980 januárjában került először adásba az *Unokáink sem fogják látni* blokk. *Rapcsányi* László vezette a műsort, aki ezt az utasítást adta: *„a műsor végén pedig mondd azt, hogy várod a leveleket." „Laci, én mondhatom, de akkor írni fognak– válaszoltam". „Na és?" „Akkor válaszolni kell." „Nem baj, legfeljebb benne leszel a következő adásban."* A következő műsorokban pedig már nemcsak arról esett szó, hogy a megemlített tárgyak milyen szépek, hanem arról is, hogyan pusztul környezetünk, és hogyan lehetne megóvni. S mire a nyolcadik adás elérkezett, és mire a gondolat gyökeret vert a fiatal televíziósban, és rájött, amit feszeget, valaminek csak a burka, a szerkesztő leintette: *„fejezze be."*

– Szinetár Miklós jött a segítségemre. Megkérdezte: *„tudnád-e önálló műsorként is csinálni?" „Tudnám"*, válaszoltam. Húsz percet kaptam. Rögtön túlléptem néggyel... Valójában már akkor, azokban az 1982-es adásokban elhangzott mindaz, amit azóta is hirdetek: föl kell támadjanak azok az iparágak, amelyek valaha ipari kultúránk alapját képezték. A műemlékvédelem mellett ezért nagyon fontosnak tartom az épített környezet értékeinek, örökségének a védelmét, s ebbe beletartozik minden: a kockakőtől a katedrálisig.

– Tizennyolc éve tart a műsor. Minden második hónapban van egy, ezért tart most „csak" a századiknál. Milyen tapasztalatokat gyűjtött össze, milyen eredményre jutott műsoraival?

– Az emberek megértették, hogy mit jelent az épített környezet védelme, és valamennyien részesei vagyunk ugyannak az ügynek. Sikerült ráébreszteni őket, hogy mindenki tehet valamit a maga területén, a szomszédságában, és nem reménytelen elindulni, hozzálátni. Talán ennyiben újat is hozott: aktivizálta az embereket. Ugyanakkor a nyilvánosság hátulütője, hogy sokan azt hiszik elég, ha egy levelet megeresztenek, mondván *„majd a tévé elintézi"*. Holott a műsor legfeljebb csak ráirányíthatja a figyelmet a város, a falu értékeire. Megvédeni valójában nekik: az ottlakóknak kell.

– Országgyűlési képviselő volt. Politikailag elkötelezett?

– Valamilyen formában mindenki az: azokra figyel, akiknek a programjával a leginkább azonosul. Számomra ezt az SZDSZ nyújtotta. A rendszerváltozás kezdetén mindez egyszerűnek látszott, mindenki egyetlen párt ellen volt. Később váltak nyilvánvalóvá az ellentétek. Egyébként múltkoriban valaki azt mondta rólam, hogy bármilyen fórumon képes vagyok koaliciót teremteni. Ez így van: az Antall-kormány idejében műemléki kérdésekben úgy megszerveztük az Országgyűlés két táborát, hogy még számszerűségében is ugyanolyan arányban az ügy mellett szavaztak. Olykor a miniszter ellenében.

Megteremtette a városvédő egyesületeket. Egy sor szervezetnek vezetője, alapítója. A főváros ügyeinek intézésében még a tanácsi időkben kezdett el dolgozni, s bár a Városházán azóta szinte minden megváltozott, Ráday maradt. Elnöke a Budapesti Városvédő Egyesületnek, az országos szövetség alelnöke, a Budapest Bank Budapestért Alapítvány és a Nemzeti Pantheon Alap társelnöke, a sor korántsem teljes. Túlnőtte műsorát: közintézmény lett. Persze megindultak a szóbeszédek is ellene, az ismertségnek ez is velejárója.

– Azt mondják, hogy amikor sor került a főváros régi kandelábereinek felújítására, és ennek a hatására megszületett a Kandeláber Kft, nem csupán az ötlet megszületésében volt része, osztozott az üzlet hasznában is.

– Mondják. Pedig csak az ötlet az enyém, az üzlethez, semmi közöm.

– Gazdag ember?

– Van egy jó kocsim, használtan vettem, és egy tágas lakásom. Ha ez gazdagságnak számít, az vagyok. Nem vágyom többre.

– Végigjárta a szabadságharc emlékhelyeit, olyan magyar vonatkozású helyszíneken, emlékhelyeken járt s forgatott, amelyekről eddig nem volt tudomásunk.

– Ezek voltak a legkedvesebb műsoraim. Remélem, valamilyen formában hozzájárulnak a történelemoktatáshoz, és talán egy-két helyen az emberek arra is rájönnek, hogy lehet március 15-ét úgy is ünnepelni, hogy rendbe hozzák a sírokat, emlékeket. Persze ennek az az ára, hogy ma már biztos vagyok benne: számomra megszűnt az az idő, amikor színészeket lehetett rendezni, televíziós játékot forgatni.

– Sajnálja?

Eltűnődve, lassan mondja:

– Szép korszak volt...

– Mire a legbüszkébb?

Gondolkodás nélkül válaszolja:

– Arra, hogy a magyar alkotmányban benne van az *„épített környezet"* kifejezés. Én tuszkoltattam bele.

Fekete Judit

RADAY Mihály

MAGYAROK VILÁGSZÖVETSÉGE

TÁJOLÓ

MAGYAROK HÁZA néven kulturális, oktatási és közéleti központként működik ezentúl a Magyarok Világszövetsége Semmelweis utca 1–3. szám alatti épülete, azt követően, hogy befejeződött a Benczúr utcai székház felújítása, ahová visszaköltözött az MVSZ hivatala. A Magyarok Házát folyamatosan a magyar kultúra és művelődés fellegvárává fejlesztik, amely módszertani és továbbképzőközpontja lesz a világon szétszórtan működő magyar közösségek kulturális intézményeinek és magyar házainak. Itt kaptak otthont az MVSZ szakmai szervezetei, társegyesületei és vagyonkezelője, a Pax Pannoniae Kft. A Szent László Akadémia előadóestjei mellett rendszeresen tartanak kiállításokat, táncházakat, koncerteket és színpadi előadásokat is.

TÚLHALADTA a 2000. számát a Sepsiszentgyörgyön megjelenő Háromszék című magyar nyelvű független napilap, amely a több mint 90 százalékban magyarlakta Kovászna megye egyetlen ilyen jellegű sajtóterméke. Szerkesztői 1989 decemberében, az összeomlottnak hitt nacionálkommunista diktatúra másnapján írták az új lapcím, a Háromszék első oldalára az újrakezdés 1. számát. Az újság addig Megyei Tükör néven látott napvilágot. A hatalom 1968-ban alapította, amikor Romániában az addigi tartományok helyett a közigazgatásban visszaállították a megyéket.

TÖMEGES tiltakozásokat szervez májusban és júniusban a pozsonyi oktatási tárca intézkedéseinek bevezetése ellen a Magyar Koalíció a Szlovákiai Magyar Szülők Szövetségével és más érdekcsoportokkal összefogva. „Arra törekszünk, hogy az önkormányzatok határozatot fogadjanak el ezzel összefüggésben. Követelni fogjuk, hogy a bizonyítványok újra kétnyelvűek legyenek, és a következő tanévben se változzon a tanítás nyelvének szabad megválasztása" – jelentette ki Kvarda József, az Együttélés Politikai Mozgalom alelnöke.

ÉRDEKVÉDELMI szervezetet, a Szlovéniai Magyar Írók Társaságát

Fel kell készülni a jövőre

Szépfalusi István négy évtizede az ausztriai diaszpóra szolgálatában

A Nyugaton, illetve a tengerentúlon élő másfél, kétmillió fős magyarság legmaradandóbb intézményei a magyar egyházak. Így van ez az Ausztriába szakadt őshonos őrvidéki/burgenlandi, illetve a különböző korokban különböző okok miatt odakerült nemzettársaink esetében is. Elsősorban az utóbbiak körében végzett immár három évtizedes szociográfiai vizsgálatainak eredményeiről, az ausztriai magyarság integrációjának tanulságairól, esélyeiről kérdeztük *Szépfalusi* István Bécsben élő lelkészt, írót, egyetemi lektort, kulturális szervezőt.

– Az ausztriai magyarság számára az első sorsforduló a trianoni tragédia, amikor Moson, Sopron és Vas vármegyék nyugati részének elcsatolásával létrehozták Burgenlandot, magyarul Őrvidéket. Mi jellemzi az ezt az eseményt követő évtizedeket?

– Szövevényes mozgást látunk, mert 1921 táján a megmaradt Magyarországra visszatelepednek a nem helybeli származású magyar állami alkalmazottak – katonaság, hivatalnokok, tanárok – a burgenlandi járási székhelyekről és a nagyobb községekből. Számuk mindmáig vitatott, különféle kimutatások ismertek, ezek részben ellentmondóak. A folyamat másik ága *a magyarság sokszínű változása*. Így például az első világháború után az Ausztrián átvonuló hazatérő katonáknak egy része itt maradt, megerősödött az izraelita magyar kereskedelmi réteg megtelepedése Bécsben, amelynek azután menekülnie kellett az ausztrofasizmus ideológiája elől. Az 1938. március 13-i Anschluss után viszont a német hatóságok államosították az egyházi iskolákat, eltörölték a magyar tannyelvű oktatást és kötelezővé tették a németet. Több magyar egyesület működését felfüggesztették.

– Sőt még utána is egy évtizedig…

– Egészen 1955-ig, az osztrák államszerződés megkötéséig – ez az időpont az ausztriai magyarság másik fő cezúrája –, mert a burgenlandi magyarság Alsó-Ausztriával és Bécs orosz övezetével együtt 1945 és 1955 között szovjet megszállás alatt élt. Az egyezmény megkötése az ausztriai magyarság számára *az újbóli szabad mozgást jelentette*. Ennek az évtizednek az elején a magyarságot gyarapította az 1945-ös katonai emigráció. Őket követték az 1948-as emigránsok, mindazok a szociáldemokraták, kisgazda- és parasztpártiak, akik ellenezték pártjuk egyesülését a magyarországi kommunistákkal. 1948 és 1956 között még több ezer magyarországi magyarnak sikerült átjönnie a vasfüggönyön Ausztriába.

Szépfalusi István evangélikus lelkész, szociográfus 1932-ben született Budapesten, a fasori gimnáziumban érettségizett. Teológiai tanulmányait Sopronban és Budapesten végezte, 1955-ben Bécsbe költözött, a következő év elejétől magyar lelkész. 1962– 1968-ban a grazi egyetem történelem és tolmács szakán tanul, 1978-tól Bécsben egyetemi lektor. 1960-tól titkára a bécsi Bornemisza Péter Társaságnak, amely a hatvanas évek óta

Szabályos útlevéllel már csak néhány magyar diplomata, művész, tudományos kutató vagy sportoló hagyta el hazáját.

– Térjünk még vissza az 1955-ös osztrák államszerződésre, amely az ön életében is döntő fordulatot hozott.

– Édesanyámmal Budapesten éltem – édesapám a háború végén meghalt – osztrák állampolgárként, amikor huszonhárom éves koromban „repatriálhattam". Patkolókovács anyai nagyapám az 1890-es években a csehországi Budweissből – ma Ceské Budejovice – vendégmunkásként jött az ausztriai Welsbe, majd onnan Bécsbe, a XVI. kerületbe, Ottakringbe, az itteni Angyalföldre. Édesanyám itt született 1898-ban, cseh állampolgárként, később osztrák lett, s kiskoromban, apám halála után visszaszerezte osztrák állampolgárságát. Így lettem „osztrák". Az osztrák államszerződés megkötése után 50 osztrák állampolgárt „hazaengedtek" Magyarországról.

– De hamarosan visszajött…

– Bécsben 1956 januárjában előbb hivatalsegéd, tolmács, majd menekülttábori lelkész lettem. A szabadságharc napjaiban *több egyházi segélyszállítmányt kísértem*. A legnagyobbal 1956. november 2-án érkeztem a budapesti Református Teológiai Akadémiára, másnap este már – mint később kiderült, az utolsó pillanatban – visszaérkeztem Bécsbe.

– Talán ezért lett 1987 őszéig persona non grata Magyarországon. Ennek másik oka minden bizonnyal az, hogy 1960-ban egyik alapítója, majd évtizedekig titkára a bécsi Bornemisza Péter Társaságnak. Szintén titkára, illetve lektora 1969 és 1984 között a berni székhelyű Európai Protestáns Magyar Szabadegyetemnek. Kerek hatvan kiadványt szerkesztett, gondozott. Közben az ausztriai evangélikus egyház 1962-ben önálló egyházi intézményének elismerte a magyar lelkigondozó-szolgálatot. 1973-tól pedig az egyetlen ausztriai főhivatású magyar protestáns szórványlelkész. Mit jelent ez a munka?

– Feladatom az országban élő magyar nyelvű hívek gondozása, függetlenül állampolgárságuktól. Az egyházi munkában mi *soha nem tettünk különbséget régebben megtelepedett, őshonos vagy menekült, vendégmunkás vagy hivatalosan bevándorolt között*. De mivel gyakran a magyar lelkész volt az utolsó menedék, a felekezeti hovatartozást komolyan vettük ugyan, de nem tekintettük korlátnak. Ausztriában ma elsődleges számunkra az anyanyelv, azt követi a mondanivaló, szekularizálódott világunkban az egyháztagság csökkenő tendencia.

– Ez kutatásainak eredménye?

– Többek között ezért is készítettem 1970–1974-ben egy felmérést, ebből lett az első ausztriai magyar szociográfiai tanulmány. Ekkor 709 ausztriai magyar család 1701 személye körében, akik akkor 122 helységben laktak. 54 kérdést tartalmazó kérdőívet töltöttem ki. Ez kimutatta, hogy közösségi tudata leginkább a második világháború után, majd közvetlenül azt kö-

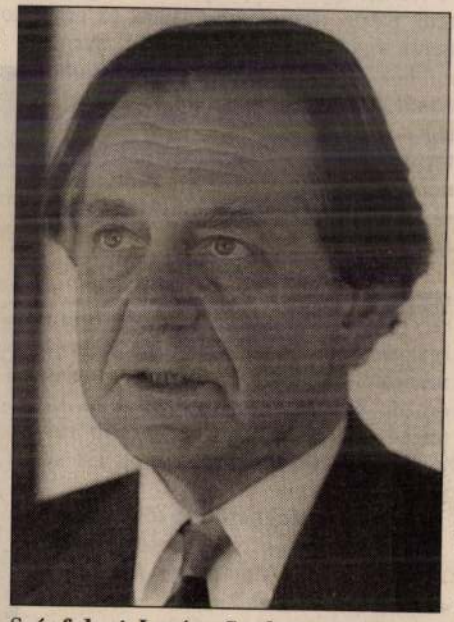

Szépfalusi István: Gyakran a magyar lelkész az utolsó menedék

Schiller Zsuzsa felvétele

segélyezési időszak elmúltával tartózkodott a közösségektől, így részben az egyházaktól is. Kedvezőbbek voltak a tapasztalataim azok körében, akik később érkeztek. Igaz, az ötvenhatosok jelentős része továbbvándorolt. Nemrég az osztrák adatokat egyeztethettem a magyar Belügyminisztérium 1957-es adataival. E vizsgálat kimutatta, hogy figyelembe véve az 1957–1961 közti hivatalosan bevándorlókat is, csak 10 442 „ötvenhatos" telepedett meg végleg Ausztriában.

– Felmérése vaskos könyvként Lássátok, halljátok egymást! címmel 1980-ban megjelent Bernben az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem kiadásában, Budapesten a Magvető Könyvkiadónál 1992-ben. Hogyan alakult a nyolcvanas években az ausztriai magyarok száma?

– Erre a kérdésre meglehetősen pontos adataim vannak. Nemrég fejeztem be ugyanis a második ausztriai magyar szociográfiai kutatás terepmunkáját. 1991–1996 között több mint kétezer ausztriai magyar családhoz kopogtattam be, s közülük 247 helységben élő 785 család mintegy 2268 tagja érkezett a nyolcvanas években Ausztriába. Ők reprezentálják majd második tanulmánykötetemben azt a kerek 12 000 személyt, akik – kiterjesztve a vizsgálatot az 1991-es év vajdasági menekültjeire – a nyolcvanas években a magyar nyelvterületről érkezve végleg megtelepedtek Ausztriában. *Sorsuk jóval keményebb volt korábbi sorstársaikhoz viszonyítva*, mert Ausztriában ma a lépten-nyomon jelentkező idegenektől való félelem valójában mássággellenesség. Ennek hétköznapjainkban leggyakrabban gazdasági, kulturális, nyelvi, de vallási vetülete is van. *Mássággellenes évtizedben* kellett tehát sokaknak megkapaszkodniuk, függetlenül attól, hogy Magyarországról vagy Romániából a Marosvásárhelyi Nemzeti Színház magyar társulata 850 fős közönségnek adta elő *Sik* Sándor *István király* című darabját. Minderre úgy nyílt lehetőségünk, hogy Ausztriában – most már az Európai Unió keretein belül – megtanultunk dobbantás nélkül és megalkuvásmentesen európai magyarnak lenni, s így is élni.

– Hogyan alakult ezekben az években a burgenlandi őshonos magyar kisebbség száma?

– Az 1991. évi népszámláláskor 33 459-en vallották magukat Ausztriában magyar *köz*nyelvűeknek. Ezek 1211 településen, vagyis az ország helységeinek több mint felében laknak. A burgenlandi mikrocenzus vizsgálat is bizonyította, hogy a vallott szám figyelembevételével a valósat 2,2-vel kell szoroznunk. (Az 1981. évi népszámláláskor, tehát a magyarországi rendszerváltás előtt, ez a szorzó még 3,5 volt!) Ma 72 000 ausztriai magyarról beszélhetünk. Közülük Burgenlandban, az imént említett népszámláláskor 6763 magyart regisztráltak. Közülük 1970, azaz 26,5 százalék még nem volt osztrák állampolgár. A magyarul beszélők, avagy csak értők száma a tartományban – az említett szorzó figyelembevételével – kerek 15 000. Ez a szám az öregedéssel az elsodródott burgenlandi magyar falvainkban rohamosan csökken.

– Mik az ausztriai magyarság kilátásai?

– A végleges választ csak a május végén befejeződő közvélemény-kutatásom kérdőíveinek értékelése és az említett 2. tanulmánykötetem megírása után tudom megadni. Addig tapasztalatokon alapuló becslésekre kell szorítkoznom. A demográfiai adatok birtokában azonban biztosnak tűnik, hogy az ausztriai magyarság a népcsoportok közül változatlanul az osztrák néphez viszonyítva is a legiskolázottabb marad (eddigi szorzónk 1,9-nél magasabb volt a többségiekhez viszonyítva). A magyar emigráció másfél évszázados történelme során eddig a nyugatiak nyeresége a térségiek vesztesége volt. A bevándorlás lehetősége Ausztriába megszűnt. Magyarország számára azonban az Európai Unióba való biztos felvétel után szélesen meg fog nyílni. Erre ma, az utolsó félórában fel kell készülnünk!

Ausztriában ellentétes előjelű a tendencia: a Klagenfurt–Linz vonaltól keletebbre lakó magyarok – egészen ritka kivételtől eltekintve – *folyamatosan visszaintegrálódnak*. A hétvégi házakat már Magyarországon veszik, így előbb-utóbb, ausztriai munkahelyüket fenntartva, visszaköltöznek. Gyermekeiket is többen magyarországi iskolákban iskoláztatják, pénzüket itt fektetik be. *Ez a mozgás Nyugat-Európában természetes jelenség*. Ez ugyan csökkenti az ausztriai közösségi életet – mi tíz éve eredményesen nagyrendezvényekre összpontosítunk –, hiszen tavasztól őszig a hétvégeken barátaink nagy részét Magyarországon, a hosszított hétvégeken és a nagy ünnepeken az erdélyieket is zömmel Romániában,

Jelenetek könyve

A járókelő szemével

Sokan nem szeretik Ráday Mihályt.

Mondják, hogy mindenbe beleüti az orrát.

Ráadásul rossz a természete, rámenős, erőszakos, konok. Ha kőről van szó, kőkemény. Levakarhatatlan házbarát. Múltmániás. Falugondoló. Városbolond. Gipszbecsavarodott. Kapuőr. Ablakonálló. Ajtómentő.

Nem lehet tőle békében csinálni a dolgokat – nem lehet tőle cserélni szúvas barokk kaput szilárd fémre, huzatos rokokó ablakot tartós műanyagra, nem enged freskót átkenni, stukkót leverni, csillárt ellopni, malmot bontani, kutat temetni, múltat törölni, tagadni, feledni.

De hát tényleg szörnyű lehet, mikor az ember nagy nehezen megszerez végre egy jó kis újlaki telket a Bécsi úton, összegründolta már a pénzt, kész vannak a kiviteli tervek, az építési engedélyek, fölvonult már a vállalkozó, az Erdélyből, Felvidékről fölcsempészett munkáskereg, lehet kezdeni a nyolcszintes centert húzni föl, már csak azt a vacak vizes falú, omladozó, kétszázötven éves polgárparasztházat kell ledózerolni, és már ott is a dózer, már emeli is a vicsorgó szörnylapátját – amikor egyszer csak ott terem egy nagydarab, szakállas, szemüveges ember, és azt mondja: „Ácsi!"

És addig makacskodik, kellemetlenkedik, amíg, ha más nem, de a barokk kapu legalább megmarad – tessék elmenni, megnézni.

Lehet, hogy ha építkeznék, én sem szeretném Rádayt.

De nem építkezem, tehát szeretem.

Engem ő csak nevelt.

Pedig építészgyerekként fertőzött voltam már őelőtte is, gimnazista koromban volt időszak, amikor a Genthon-féle műemlékjegyzék nélkül ki sem léptem az utcára. De én csak a középkort kerestem, a barokk és klasszicista emlékeket. Az eklektikát már Ráday tanította meg becsülni.

Most csak erről akarok szólni.

Most nem beszélek a városok, falvak, terek, utcák, házak, kapuk, ablakok, kályhák, díszek, cifrangok, kilincsek, szegek százairól, ezreiről, amelyek, az ő konok küzdésének hála, érik meg a következő évezredet.

Most csak Ráday Mihály tényked ésének pedagógiai hatásáról szeretnék szólni.

Az általában népbutításra és nemzethülyítésre használatos televíziót ő valami egészen másra használta. Ráday nem uszított a hazaszeretetre, hanem hazaszeretetre szoktatott.

Ráday egy országnak emelte föl a fejét.

Egy országnak tanított meg lesni, keresni, meglátni homlokzatot, kapurácsot, liftajtót, lépcsőrácsot, csatornafedőt, szélfogót, légycsapót, mindent, amiben a história, a múlt, az emberi kéz tényked ésének nyoma tetten érhető.

Nem hiszem, hogy hozzá hasonló eredményességgel a magyar és egyetemes neveléstörténetben valaha is működött volna valaki.

És nem fáradt el.

Jelenetek a pesti utcán – ezt a címet viseli a vaskos album.

A dekorációk könyve ez.

A kőbe, a gipszbe dermedt élő történelem albuma. A pest-budai épületek homlokzatát díszítő emberi, állati, történeti jelenetek könyve.

Jelent már meg – részben Ráday-hatásra – persze könyv a pesti díszekről, tornyokról, miegymásokról.

De ez a kötet még a fölemelt fejjel, nyitott szemmel járó, a megrögzött nyomkereső, hozzá is olvasgató, lapozgató, sőt írogató pesti számára is tartogat meglepetéseket.

Pedig Ráday nem mászott falra, nem ült helikopterre, de még a szemközti ház ablakába sem kéredzkedett be. Tudatosan a járókelő szemével fotózott.

De az albumban egymás mellé tett, a valóságban ablakok, erkélyek, oszloptagozatok, zászlótartó vasak, konvektorszellőzők által elválasztott díszek, képek, szoborcsoportok, mozaiksorok, így, összerakva néha egészen mellbevágó hatásúak.

Tudja már az ember, hogy ez a koszlott, fáradt, megkínzott és mégis lebírhatatlan életerővel bíró város telis-teli van apró szépséggel, kinccsel, titokkal, néha rá is bukkan egy-egyre – de Ráday könyvében ömlesztve, pontosabban szépen elrendezve, szortírozva egy egész gyűjteményt kapunk ezekből.

Ez a könyv egy pesti szépséggyűjtemény.

A tematikus rendben sorakozó képek egy-egy csoportjához kollégánk, N. Kósa Judit írt pontos, tárgyilagos, adatokban gazdag – ezzel együtt szubjektív és irodalmi igényű eligazítókat.

Rádaynak már jelent meg albuma, nem egy.

Figyelemre méltó, hogy a tíz-egynéhány évvel ezelőttiben milyen sok volt a pusztuló emlék, a fakult nyom, az omladó mementó, a rom.

Ma már a freskók, domborművek, frízek, reliefek, szobrocskák, szobrok, díszek, girlandok többségét szépen kiglancolva lehetett fotografálni.

Vannak változások.

És ebben Ráday Mihály szerepe el nem évülő.

(Ráday Mihály: Jelenetek a pesti utcán. Az összekötő szövegeket írta N. Kósa Judit. Budapest, Karinthy Kiadó, 1998. 320 o., 3976 forint)

Bächer Iván

eljárást Farkas Imre sérelmére elkövetett zsarolással. A gyanúsítás szerint Csapó és társa, a később meggyilkolt Juhász az orosházi Farkas Imre lányának elrablásával próbáltak meg egy nagyobb összeget kizsarolni Helga édesapjától. A lány elrablása miatt azonban senkit sem hallgattak ki még gyanúsítottként sem. Ennek az is oka lehet, hogy 1991-ben a magyar Btk. az emberrablást mint jogi kategóriát nem értelmezte. Jogi szakértők egybehangzó véleménye szerint azonban, ha a bíróság jogerősen kimondja Csapó bűnösségét Juhász Benedek meggyilkolásában, majd a Farkas Imre sérelmére elkövetett zsarolásban is, a két ítélet együtt úgy is értelmezhető lesz, hogy Csapó és Juhász rabolták el és ölték meg Farkas Helgát.

Jován László, Csapó védője szerint a Csongrád Megyei Bíróságon lefolytatott eljárás nem volt fair védencével szemben. A bíróság szavahihető tanúként kezelt olyan személyt, aki – más bűnügyekben – vádlottként is szerepel. A védő szerint a bíróság minden indok nélkül elfogadta a rendőrség bizonyítékokkal alá nem támasztott feltételezését, hogy tudniillik Csapó és Juhász Benedek rabolta el annak idején Farkas Helgát.

Szétverték a szoba berendezését

A Farkas Helga ügyében elrendelt nyomozás során a nyomozókutya a lány autójában rögzített szagminta alapján kiválasztotta Juhász Benedeket. A rendőrség felkutatott továbbá olyan szemtanúkat is, akik néhány nappal Helga elrablása előtt látták Csapót és Juhászt, ahogy Szeged határában a lány kocsija elé vágnak, és megállítják. Farkas Imre, amikor megkérdezték, azt mondta: Juhász Benedekről el tudja képzelni, hogy részt vett lánya elrablásában, de Csapóról nem. Jován szerint a bíróság Farkas Imre szavait teljesen figyelmen kívül hagyta, azokét viszont, akiket bilincsben vittek a tárgyalásra, de a vádiratban foglaltak szerinti vallomást tettek, tényként elfogadták.

A tárgyaláson Juhász Benedek özvegye elmondta: néhány nappal férje eltűnése után felkereste őt négy férfi. Juhászt keresték, s miután ő nem tudta megmondani, hová menekült a rendőrségi körözés elől, szétverték az egyik szoba teljes berendezését. A rendőrség nem rendelt el nyomozást az ismeretlen társaság ellen – mondja az ügyvéd. Miért nem feltételezte a rendőrség, hogy esetleg az a társaság ölte meg Juhász

Népszava, 1998. XII. 23.

rendőrség által összegy[illegible] egy sorozatból valók. Az ügyész ezt már úgy ismertette a bírósággal, hogy a lövedékek „egy dobozból valók". A különbség nem elhanyagolható.

Fontos, hogy a vád precíz legyen

A gyári adatok szerint egy sorozat lőszer hozzávetőlegesen félmillió darabot jelent. Korántsem biztos tehát, hogy valamennyi lövedéket ugyanaz a személy vásárolta meg és ugyanabból a fegyverből lőtték ki. Ez látszólag lényegtelen részletkérdés. Mondhatnánk, annak is kicsi a valószínűsége, hogy két ember, akik ugyanabból a félmilliós lőszer sorozatból vásároltak töltényeket a pisztolyukba, ugyanott tartson lőgyakorlatot. Ám egy olyan ügyben, ahol kizárólag közvetett bizonyítékokra alapozva emelnek vádat valaki ellen az elkövethető legsúlyosabb bűntettek egyikében, fontos, hogy a vád precíz legyen, vélekedett az ügyvéd, és hogy csak olyan állítások hangozzanak el a bíróság előtt, amelyek megfelelnek a valóságnak.

Amikor Csapóval kapcsolatban a bűnpártolást akarta bizonyítani az ügyész, előkerült egy kötött sapka, amelyet állítólag azon a helyen találtak, ahol Csapó 1995 tavaszán egy ideig Juhász Benedeket bújtatta. A hajmintát egy szakértő összevetette azzal a hajmintával, amelyet 1991-ben a Farkas Helga-ügyben folytatott nyomozás során rögzítettek. Jován László nem érti, mit akart ezzel bizonyítani a rendőrség. Azt, hogy Juhász annak idején utazott Farkas Helga kocsijában, már 1991-ben is tudták. – Juhász Benedek 1995 tavaszán majdhogynem tar kopasz volt, a kötött sapkában talált hétcentis hajszál aligha lehetett az övé – állította az ügyvéd. – Az egész szakértősdi, összehasonlításdi csak arra volt jó, hogy védencemet újfent összefüggésbe hozzák a Farkas Helga-üggyel, s ezzel is erősítsék a vád koncepciójának hitelét.

Jován szerint azért sem tekinthető fairnek a Csapó József ellen lefolytatott bírósági eljárás, mert a tárgyaláson elhangzott kérdések és válaszok egyharmada a Farkas Helga-ügyre vonatkoztak. A védő elmondta: ő tanácsolta Csapónak, hogy ne tegyen vallomást. Nemcsak azért, mert úgy gondolta, bizonyítsa a rendőrség, hogy elkövette a neki tulajdonított cselekményeket, hanem azért is, hogy ne forgathassák ki a szavait, és ne mondhassa rá senki, hogy nem szavahihető.

Fekete Gy. Attila

[illegible] évezredek óta érvényes genetikai parancs teszi alkalmassá arra, hogy mosolygóssá görbítse a sírásra álló gyerekszájakat, boldog várakozássá varázsolja a betegek és öregek reményvesztetten pergő hétköznapjait.

Lilike gyógykutya.

Hivatása, hogy a Rex Kutyaotthon Alapítvány gyámolítottjaként, önkéntes kísérők társaságában sorra látogassa a fővárosi gyerekkórházak kis lakóit és idősek szociális otthonait, hogy egy-egy órára megolvassza a dermesztő félelmet és szétoszlassa a társtalan magányt.

Mármint ott, ahova Lilikét beengedik. Merthogy az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat (ÁNTSZ) szigorú tilalma szerint kutya, macska, tengerimalac, papagáj, hörcsög, mókus vagy teknősbéka (egyszóval: állat) nem lépheti át egészségügyi, szociális és oktatási intézmény küszöbét. Még a vakok intézetébe is tilos vakvezető kutyával belépni.

Lilike minderről mit sem tud. Ő a nap 24 órájában arra vár, hogy becéző kezek alá simulhasson, és boldog farkcsóválással adja tudtul a világnak, hogy élni jó, élni érdemes, mert szeretnek, és szerethetsz.

Dr. Király Péter állatorvos, az Állatvédő Világszövetség (WSPA) magyarországi képviselője esztendők óta vívja szélmalomharcát társaink, az állatok gyógyító szerepének elismertetéséért. Hogy nem afféle érzelmi túltengéstől vezérelt mániákus állatbaráti akcióról van szó, azt immár több évtizedes nemzetközi szakmai tapasztalat tanúsítja.

– A hatvanas években egy Levinson nevű amerikai pszichológus igen érdekes megfigyelést tett – meséli Király Péter. – Egy viselkedési zavarokkal küzdő kisfiút bíztak a gondjaira, ám a több hónapja tartó pszichoterápiás foglalkozás semmiféle eredményt nem hozott. Egy alkalommal Levinson kénytelen volt a kutyáját is magával vinni a rendelőbe. A kis négylábú szőrmók jelenlétében a gyermek percek alatt feloldódott, megtörtént az áttörés: a kisfiú állapota néhány kutyaterápia után látványosan javult. Levinson ezzel korszakalkotó pszichoterápiás gyógymódot indított világhódító útjára.

Angliában 1983 óta működik az állatterápiás mozgalom, amelynek 11 ezer gyógykutya és gyógymacska „aktivistája" van. Gazdájukkal rendszeresen járják a kórházakat és látogatják a különféle korosztályú betegeket. Vannak gyermekkórházak, ahol a frissen műtött kis páciens ágyára egy kiskutyát helyeznek az ébredése után.

SÁRKÖZI MÁTYÁS:

Életteli épületdíszek és a halál építészete

■ *Ráday Mihály: Jelenetek a pesti utcán, Karinthy Kiadó, 1998., 318 oldal, 3876 Ft.; Edwin Heathcote: Monument Builders, Academy, 1999., 224 oldal*

Két gyönyörű album fekszik az íróasztalomon. Az egyik Budapest épületdíszítő szobrainak megejtő kavalkádját mutatja be, a másik a temetői építészetről szól, méltóságteljes ravatalozók, léleknyugtató temetőkápolnák leírását, képét találjuk lapjain. Ráday Mihály albumának „előbeszédében" arra biztat, hogy Budapesten járjunk felemelt fejjel, mert ha fölpillantunk az igényesebb épületek díszeire, csodákat láthatunk. Ő hamar felfedezte a maga csodáját, mégpedig éppen a Ráday utcában. Ott zárja le egy bérház homlokzatát szobormű, melynek egyik főalakja, a leplekbe burkolt férfiú, fotómasina kioldóját tartja a kezében. Könyve címlapján a szerző e kőbe örökített kolléga elé montíroztatta magát, onnan néz le ránk a fényképezőgépével, talán a gyermekkorban kapott, sorsmeghatározó optiforttal.

Derűs könyv a *Jelenetek a pesti utcán*, N. Kósa Juditnak a gazdag képanyag közé elosztott esszéi is derűsek és sok extra információt tartalmaznak. Tematikus kategóriákba sorolva tárul elénk sok-sok jól reprodukált épületszobor. Ezek egy része régies bájú, más része esztétikus, dekoratív, a legszerencsésebb esetekben európai mércével mérten is jelentős művészi érték. A korai domborművek bumfordisága megnyerő, mint például a Fő utcai Kapisztory ház (1811) pálmafák alatt vigadozó, nagy fejű puttóserege, a későbbi korokban pedig gyakorta megesik, hogy közepes szobrászok rukkolnak ki jeles munkákkal, nyilvánvalóan azért, mert a köztéri szereplés vélt örökkévalósága számára a legjobb formájukat kívánják felmutatni. Felfedezhetünk elfeledetteket is, például a kiválóan komponáló Zsákodi Csiszér János műveit az OTI székházon. A kevés külföldi mester értékekkel járult hozzá a magyar főváros szépítéséhez: a svéd király Váci utcai átlovaglásáról megemlékező bronztábla (amelynek tulajdonképpen a szemközti házon kellene lennie), Otto Jarl elegáns munkája, aki jól tudta, hogyan mozog a galoppra fogott ló. Thabard csinos, párizsias, begyes hölgyeket szobrott a Margit híd pilléreire. A városházi domborművek valóságos mestermunkák. Hogyan lehetséges, hogy alkotójuk kilétét homály fedi?

A mesterek megnevezésével sokszor adós a könyv. Ki készítette a Harcsa utca mulatságos halászlegényét? A Károly körút 3/a csúnya, de dekoratív szobrait? A MÉMOSZ-székház és a Lövőház utcai épület domborműveit?

Ráday Mihály említi Széchenyi István *Pesti por és sár* című írását. Az állapotok jócskán változtak a múlt század közepe óta, de Budapest még mindig poros város. Ezért lenne hasznos, ha a házak díszítményeire legalább a házban lakók büszkék lennének, és olykor eltávolítanák a csúnyán megülő port a partvistávolságra lévő szobrokról. Az érzéketlen műrombolás pedig szomorú jelenség. A Jégverem utcában pontosan egy kompozíció közepében rondálkodik a konvektor, a Csanády utcában heroikus domborművet szel keresztül a bádog esőlefolyó. Az utca szintjén lévő üzletek környező falfelületeinek rendbehozása (és gyakran az idétlen hupiszínekre való bemázolása) nem segít a magasabb régiókban botrányosan elhanyagolt házakon. A Dohány utcai úszócsarnok, gőzfürdő és szálloda a legújabb hírek szerint talán megmenekül a végső enyészettől, de skandalum, hogy szobrai ennyire lepusztulhattak.

A másik album szerzője, Edwin Heathcote, szorgalmas propagálója a magyar építészetnek. Az angol szakíró megkülönböztetett érdeklődését e téma iránt az magyarázza, hogy anyai ágon magyar, és dolgozott néhány évig Budapesten, felfedező szemmel járta utcáit. Így írhatott útikönyvet a főváros huszadik századi épületeiről, de angol kiadóját Makovecz-monográfia publikálására is rábírta. Legújabb könyve korunk temetői architektúráját mutatja be. A klasszikusokról könyvtárnyi anyag áll rendelkezésre, de a kortárs építészet e vetületét nemzetközi összefoglaló munkában még nem méltatták, holott vannak nagyszerű, érdekes módon főleg olasz és japán alkotói. Mellékjük egyenrangúként helyezhető oda Makovecz Imre 1975-ös farkasréti ravatalozója, melyet Edwin Heathcote részletesen elemez. Az enteriőr fa elemeit bordákhoz, a belső teret mellkashoz hasonlíthatjuk, melyben a szív helyére kerül a búcsúztatandó koporsó. Sajnos, bizonyos rendszerességgel megfordulok e ravatalozó gyászoló seregében, de sokadszorra is megragad a Makovecz-kompozíció melankóliája, sötét emelkedettsége, ugyanakkor nemes emberközelsége. Heathcote rámutat a félhomály jelképességére, arra, hogy e sötétből jut halottunk is örök világosságra.

Felfigyelt a szerző Krizsán András pulai és vigandpetendi temetőkápolnáira is, közli fotójukat, leírja jellemzőiket. A könyvet bevezető, gondolatgazdag tanulmányban esik szó Lajta Béla mauzóleumairól. A Griesmauzóleum formája Heathcote-ot a búboskemence formájára emlékezteti, a Schmidl-sírhely pedig a magyar szecesszió nem eléggé méltányolt remeke. Végiglapozva a szép kiállítású albumot, Edwin Heathcote-tal együtt kérdezhetjük: a sírkert-építészet a jungi értelemben vett tudatalattit fejezi ki? Ezt jelzi Aldo Rossi, temetői épülettömbjének vakon feketéllő ablakaival? Az életadó víz motívuma ezért jelenik meg a japán építészeknél? Carlo Scarpa ezért vezet bennünket az alvilágba? A válasz csak igenlő lehet, hiszen minden jó alkotás rejt többet vagy kevesebbet a tudatalattiból, olykor még a budapesti házak díszítőszobrászatának jelenetsorai is.

GORETITY JÓZSEF:

Ráday Mihály

ÉS 1999 ápr. 23.

EX LIBRIS

BORBÉLY SZILÁRD

Valamikor régen különös tapasztalat volt számomra, hogy néhány könyvnek van hangja. Azóta bizonyos írások ismerős hangon szólalnak meg: a szerzőjük hangján.

A választott négy könyv között nincs szorosabb kapcsolat: beszélgetések, mesék, versek – egymástól távol eső írások. Talán valamilyen vékony fonalat lehet találni, amely összefűzi őket. Valójában azt a *láthatatlan* szálat követtem, amelyet olvasás közben „hallottam". Aztán lassan elhalkul ez a hang is, végül már alig neszez, megnyugtatóan zsong – egy ideig még olvasás után is:

Monory M. András – Tillmann J. A.: Ezredvégi beszélgetések

A televízióból ismert, azonos című sorozat (mint a késő esti időpontokra helyezett műsorok általában) kitartást és állóképességet igényel nézőitől. Pedig ezt a műsort – természetéből adódóan – semmi más nem tarthatja életben, csak a benne elhangzó gondolatok ereje. Nem túlozva el a gondolat hatalmát és

Meglepően hasonló a beszédpartnerek reagálása erre a problémára, mivel az ezredvéget majd mindannyian az idő mély bemetszéseként értelmezik, és filozófiai, metafizikai kérdéseket tesznek fel a jelenségre vonatkozóan. A történelem, úgy tűnik, időszerűtlen tudomány (a kötet 25 szereplője közül egy sem történész), helyette inkább kultúráról, kultúrkörökről, civilizációról, hagyományról stb. esik szó – és mindenekelőtt a tudásról. Az sem véletlen, hogy a válságok katalógusát leghosszabban a tudománytörténész sorolja, talán tudásának sajátos szerkezete miatt. Nézőpontjára a tudás antropológiai beágyazottsága ad magyarázatot, miszerint a „tudomány lényege az, hogy az ember félelmét, metafizikai szorongását csökkentse". A félelem elleni harcot a szembenézés segítheti elő; erre tett kísérlet az ezredvégi beszélgetések, a műsor és most a könyv.

(Kijárat, 1998. 373 oldal, 980 Ft.)

Vidovszky László – Weber Kristóf: Beszélgetések a zenéről

Mészöly Miklós: Mesék. Történetek – kicsiknek és nagyoknak

A mese hallgatás közben zenévé válik, titkokat idéz meg, egy-egy furcsa szó rejtélyessé lesz. Egy ismeretlen, homályos kifejezés zenévé válik, puszta hanggá, amely jelentés után kutat, és az elbeszélés, amely ismétlődve, indázva halad előre, álomba ringat.

Mészöly szövege erről az útról beszél: „Egy biztos, aki ott a levelesszínben hallgatja a szilvakék zenészeket, esküdni merne, hogy muzsikát hall, ilyet meg olyat, szomorút, vidámat, de muzsikát. Hanem amikor évek múlva visszaemlékszik rá, egyszer csak azt veszi észre, hogy az a régi muzsika beszélni kezd. Így hallgassátok ti is – nem én mesélek. Az elvarázsolt tűzoltózenekar muzsikál." A mese akkor emlékezetes, ha nyugtalanít; a megértés, a keresés munkájára ösztönöz, aminek az elbeszélés ellenáll. Mészöly meséi ezért izgalmasak, megmagyarázhatatlanok, és noha néha emlékeztetnek a mesei fordulatokra, típusokra – valójában megtörik azokat. A korábbi kötetekben szétszórva megjelent írásokat most együttolvasva inkább a homályos, törésekkel teli, nem nek se kedvük, se módjuk, hogy a napverte autópályán valaha is visszaforduljanak."

(Szenes Zsuzsa rajzaival, Jelenkor – Kalligram, 1998. 356 oldal, 1200 Ft.)

Kun Árpád: Medárdus énekel

Egy verses könyv, amely regény: verses regény, de ilyen már nincs. A címben szereplő név valójában egy regényalak a szerző korábbi prózakönyvéből (*Esőkönyv*, 1995). A két könyv közötti átjárás más nyomokon is bejárható a szövegek segítségével: a helyszínek és a szereplők azonossága által.

A kötetben használt nyelv Kun Árpád korábbi verseinek hangját folytatja. Ez a kissé fanyar, fegyelmezett, visszafogott poétikai eszköztárral dolgozó versbeszéd már korábban is kétellyel fordult az általa elbeszélt világ felé. Nem érzékenyült el a saját maga teremtette világtól. A mostani kötetben is érezhető a távolságtartás, amit tovább erősít az utalások, irodalmi és nem irodalmi allúziók, rájátszások helyenként kifordításos, ellendalszerű alkalmazása. A „valóság" ilyen mértékű

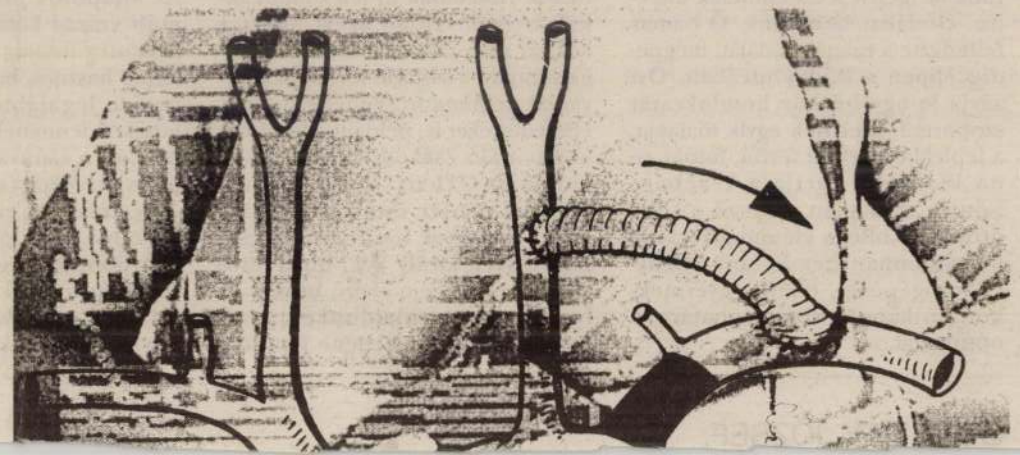

Negyvenezer fővárosi dolgozik az agglomerációban

MUNKATÁRSUNKTÓL

Budapest legnagyobb munkaerő-beszállítója Pest megye: az ott lakók, csaknem 357 ezer munkavállaló harmincöt százaléka jár be a fővárosba naponta dolgozni; ők a adják az összes bejáró 82 százalékát.

A vidéki ingázók kétharmada a szolgáltatási szektorban talál munkát, hatvan százalékuk fizikai dolgozó – derül ki a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara tanulmányából.

Az 1990-es adatokhoz képest több mint másfélszeresére – 40 ezer 300-ra – nőtt azon budapestieknek az aránya, akik más településre járnak dolgozni; igaz, ezek az emberek az összes itteni foglalkoztatottnak még így is csak hat százalékát teszik ki. Kétötödüknek nincs is konkrét településhez köthető munkahelye, egy százalékuk külföldön vállalt munkát.

A belső napi munkaerőmozgás is nagy. A budapesti foglalkoztatottak hatvannyolc százaléka más kerületben dolgozik, mint ahol lakik; Belváros-Lipótvárosba például a dolgozók 95 százaléka kívülről érkezik.

Pestről Budára és viszont nap mint nap kétszázezer ember megy át dolgozni. Igaz azonban az is, hogy egyes peremkerületeknek erősebbek az agglomerációs, mint a fővárosi kapcsolataik. Ilyen például a XXII. kerület, amely a munkaerőmozgást tekintve jobban kötődik Érdhez, mint a dél-pesti kerületekhez.

a pályázók a lottók natuljára írják rá a pályázó nevét, címét, életkorát, iskolájának nevét. Az első helyezett harminc-, a második húsz-, a harmadik tízezer forintot kap. Szeptember 30-áig lehet a felvételeket beküldeni az 1102 Budapest, Szent László tér 29. címre. *(M. N. T.)*

Ráday Wlassics-díjas

Az alapítóról, Wlassics Zoltánról elnevezett díjat adományozott tegnap a Kandeláber Rt. *Ráday Mihálynak*, városvédő munkája elismeréseként. Wlassics a nyolcvanas években éppen a Ráday Mihály által elindított városvédő mozgalom hatására nyitotta meg kandelábereket gyártó műhelyét, amely ma már 120-130 főt foglalkoztató középüzem. Első munkájuk a Lovas utca régi lámpáinak felújítása volt. Wlassics Zoltán 1995-ben hunyt el, a nevét viselő díjat idén adták át először. *(Cs. L.)*

budapest@nepszabadsag.hu

Az olvasók vonala

Keressenek bennünket közérdekű vagy akár személyes gondjaikkal, megoldhatatlannak tűnő lakóhelyi problémáikkal, de várjuk cikkeinkkel kapcsolatos észrevételeiket is. Megpróbálunk segíteni, beszámolunk arról, hogy mi történt telefonjaik nyomán. Munkatársaink reggel kilenc és este hat óra között várják üzeneteiket. Telefonszámunk: **250-1680/392-es** mellék. Fax: **388-6038.** E-mail: **budapest@nepszabadsag.hu**

Ma *Mucska Péter* várja hívásaikat.

DAEWOO MOTOR AUTÓ-KOREA

Szalonok:
Budapest, IX.
Közraktár u. 6-8.
Tel.: 217-6710
215-0402
Budapest, XIV
Nagy Lajos kir. u. 123.
Tel.: 222-1268
221-4288

MATIZOK RAKTÁRRÓL AZONNAL!

1 599 000 Ft

- már 320 000 Ft-tól hitelre,
- 52 LE-s dinamikus motor,
- alacsony fogyasztás,
- vidám színek.

Ingyenes indítás-gátló bónusz jegy!

Használtautó-beszámítás!

Kénakivult ajánlat tagjaink részére:

BEFEKTETÉSI AJÁNLATUNK ÉVES NETTÓ HOZAMOK

futamidő	befektetett összeg 100-400 E Ft	500-1900 E Ft	2000 E Ft
3 hónap	22,0%	22,5%	23,0%
4 hónap	24,0%	25,0%	26,0%
6 hónap	25,0%	26,0%	26,5%
12 hónap	26,0%	26,5%	27,0%

INGATLANOK RÉSZLETRE RÉSZLETFIZETÉSI TÁBLÁZAT (100 E Ft)

futamidő	havi részlet
3 év	3500 Ft
5 év	2100 Ft
10 év	1200 Ft
15 év	850 Ft
20 év	700 Ft

Tagjaink között decemberben 3 db. FORD FOCUS személygépkocsit sorsolunk ki!

Bővebb információért keresse fel ügyfélszolgálati irodánkat a VIII., Üllői út 32. szám alatt, a kék metró Ferenc körúti megállójánál hétköznap 10 – 19 óráig, vagy hívja INGYENES zöld számunkat: **06 80 20 11 03**

RÁDAY Mihály

Területén piacvezető pozíciót betöltő kereskedelmi cég új irodaházába munkatársakat keres az alábbi munkakörökbe:

ügyfélmenedzser

Feladata: önálló kapcsolattartás közületi ügyfeleinkkel, heti 2-4 céglátogatás, bemutatótermi munka, megrendelések bonyolítása, koordinálása, valamint önálló döntéshozatal árkalkulációs és adminisztratív ügyekben. (***Fizetés:*** minimum nettó 110 000 Ft/hó).
Elvárásaink: döntésképes, rugalmas személyiség, felsőfokú végzettség.

vezető raktáros

Feladata: önálló munkavégzés, pontos árukezelés, ügyfélbarát fellépés. (***Fizetés:*** minimum nettó 70 000 Ft/hó).
Elvárásaink: precíz, felelősségteljes csapatember, középfokú végzettség.

telefonközpontos – recepciós

Feladata: beérkező telefonok kapcsolása, ügyfelek fogadása.
Munkaidő: 7-13/13-19-ig váltott műszakban. (***Fizetés:*** minimum nettó 400 Ft/óra).
Elvárásaink: jó megjelenésű, alapfokú angolnyelv-tudással, érettségivel rendelkező, kommunikációban jártas személyiség.

kertész – takarító

Feladata: kert gondozása, épület takarítása, karbantartása.
Munkaidő: 5-13-ig. (***Fizetés:*** minimum nettó 400 Ft/óra).
Elvárásaink: szorgalmas, megbízható, önálló munkavégzés.

Új munkatársainkat **professzionális körülmények, magas jövedelem** és **korrekt munkahelyi légkör** várja.

Kérjük, hogy a megpályázott munkakör(ök) feltüntetésével küldje el kézzel írott önéletrajzát, fényképpel és oklevélmásolatokkal a 1447 Bp., Pf. 583 címre.
(Elbírálás után a pályázatokat visszaküldjük.)

Véprasab. 1999 június 18

PEUGEOT *City*

KÖZÉPPONTBAN ÖN ÉS AZ ÚJ PEUGEOT 406-OS

A Peugeot a legújabb technológiai fejlesztéseket egyesítve megalkotta az új 406-ot.
Többé nem kell választania a biztonság és az élvezet között.

PEUGEOT City 1134 Budapest, Dózsa Gy. út 61.
Tel.: 239-3940/130 Tel./fax: 350-6204

406 PEUGEOT

A szocreál szoborhad sorsára vár

Vannak, akik eltolnák a Népstadion melleti dromoszt

Egy stílusirányzat legjellegzetesebb megtestesítői

VELLEDITS ÉVA FELVÉTELE

Bár a fővárosi tervtanács szerdai ülése végén tartott „szimpátiaszavazáson" azok voltak többségben, akik a Népstadionhoz csatlakozó dromosz változatlan megtartása és az új atlétikai edzőpálya másutt való felépítése mellett tették le a voksukat, vélhetően ezzel a vita még nem ért véget. A Népstadion és Intézményei vezetői ugyanis továbbra is ragaszkodni látszanak eredeti tervükhöz.

Mint ismeretes, az 1996-os atlétikai EB-re készülve a Népstadion vezetősége új edzőpályát kíván létesíteni, mégpedig az eredetileg felvonulóútnak szánt, alumíniumöntvény szoborokkal és hatalmas pilonokkal díszített dromosz helyén. A terület azonban – mint a szocialista realista művészet legékesebb magyar példája – jelenleg védettség alatt áll, s *bármilyen fokú* megváltoztatásához a Fővárosi Közgyűlés határozata szükséges. *(A szoborhad... folytatás a III. oldalon)*

AKKOR MIÉRT NE LEHETNE ÉPPEN ÖN AZ, AKI BÉCSBEN TÖLT MÁSODMAGÁVAL EGY HÉTVÉGÉT A RÁDIÓ M VENDÉGEKÉNT?

100,3 MHz FM

1. Hallotta már a RÁDIÓ M adását?
   - ◯ igen
   - ◯ nem
2. Rendszeresen hallgatja a RÁDIÓ M műsorát?
   - ◯ igen
   - ◯ nem
3. Megfelelő minőségben hallható a RÁDIÓ M adása?
   - ◯ igen
   - ◯ nem
4. Szeretné napközben is hallgatni a Rádió M műsorát?
   - ◯ igen
   - ◯ nem
5. Elégedett a RÁDIÓ M műsorával?
   - ◯ igen
   - ◯ nem
6. Mi az, ami a legjobban megnyerte tetszését a RÁDIÓ M műsorában?

   .....

   .....

   .....
7. Mi az, ami a legkevésbé nyerte meg tetszését a RÁDIÓ M műsorában?

   .....

   .....

   .....
8. Nevezzen meg egy témát amely hétvégén szerepelt a RÁDIÓ M műsorában.

   .....

   .....

   .....

   .....

A kitöltött kérdőívet visszaküldők között november 20-án, hétfőn a RÁDIÓ M műsorában egy bécsi kétszemélyes hétvégi utazást sorsolunk ki, melyet a MASPED RT. ajánlott fel a RÁDIÓ M hallgatói számára.
Postacímünk: RÁDIÓ M – Budapest, 1960. Beküldési határidő: november 15.

100,3 MHz FM

BUDAPEST BELTERÜLETÉN MINDENNAP 20–04 ÓRÁIG

ics gátú kukát kötelező igénybe

A szoborhad sorsára vár

▶ FOLYTATÁS AZ I. OLDALRÓL

A tervtanács, mint véleményalkotó és tanácsadó fórum, immáron negyedik alkalommal tárgyalt a kérdésről. A szakemberek megtekintették a Népstadion javaslatát, *Kerekes György* legújabb – sorrendben ötödik – tervvariánsát, amely a dromosz területén a stadionbelinél kisebb edzőpályával számolt, hogy a szobrokat csak 12,5 méterrel kelljen kijjebb tolni. (Természetesen már ehhez a változtatáshoz is kell a közgyűlés hozzájárulása.)

Ráday Mihály városképvédelmi biztos ismét a dromosz érintetlenül hagyása mellett érvelt. Idézte a Budapest Galéria és a műemlékvédelmi hivatal vezetőinek véleményét, és hangsúlyozta, hogy nincs értelme olyan pályát építeni, amelyhez nem csatlakozhat megfelelő méretű lelátó, s amely egyébként sem felel meg a szabványoknak. Ráday véleményét ezúttal támogatta *Schneller István* főépítész is, aki egy végleges pálya kialakítását sürgette a Népstadion túloldalán. A Népstadion és az Atlétikai Szövetség vezetői ugyanakkor továbbra is a dromoszt tartják ideális helyszínnek az edzőpálya számára. *Molnár Zoltán* igazgató kijelentette, hogy a területet most is erre a célra használják, és nem kívánnak róla lemondani.

Bár a tervtanács ajánlása egyértelműnek tünik, megoldásról még korai beszélni. A Népstadiont egyre inkább sürgeti az idő, miközben a részletes rendezési tervet jóváhagyni hivatott kerület képviselője, *Pálffy Imre* – érthető módon – a főváros döntésére vár.

N. K. J.

kedvező, akciós áron készítjük

rol Volkswagen Rabbitet vagy
t, akkor ajándékba adunk egy
diót két hangszóróval.
Audit vagy Seatot vásárol,
g napok elengedhetetlen tar-
ékba adjuk - és ez nem csak a
érvényes.
ordulónk mindannyiunknak

orsche Budánál a Prielle
a 45-ben.

Audi

kezdem, mert időrendben is ez történt meg előbb.

Az, hogy az ember orrbálásra ébredjen, még itt, a hetedik kerületben sem indokolt. Pláne, ha hozzávesszük azt is, hogy amúgy Erzsébetváros jobbik felében vagyunk, nem a Csikágóban.

A kiabálásból lassan négy hang vált ki: egy mély férfi-, egy id valamint egy fiatal, feltehetően egy srácé. A negyedik hang nem embert zott: egy kutya ugatott, el-elnyomva dést. A foszlányokból kiderült, a vita hogy a kutya minden lelkiismeret-fu kül széttépett egy kóbor macskát. Cse kötelességszerűen, hallgatva a termés és persze gazdájáéra is. Elvégre kóbor – mondhatjuk egyszerűbben is: m annyi van a környéken, mit számít eg tűnése. Különben is, hadd szórakozzon az a kutya.

A két idősebb hang tulajdonosa ne dolta. És ami igazán megdöbbentő gondolkodásukat ki is merték nyilvá a kora reggeli órán, a kutyáját „sétált embernek. Lehet, hogy csak azért, m őket a hajsza zaja, de az is lehet, hogy le érzelmi kötődés feszült köztük és a r zött. A környék macskái az életüket a nak is köszönhetik. Rendszeresen ka

kat énekel. – 16.05: Fiatalok minikoncertje. – 16.35: Respighi: Római ünnepek. – 17.00: Operamagazin. – 17.50: Ez van! – 18.05: Emlékezetes zongorahangversenyek. – 19.16: A véges végtelen. – 19.46: Karl Ridderbusch operafelvételeiből. – 20.30: Kapcsoljuk a londoni Royal Albert Hallt. – Kb. 22.30: Hírek. – Kb. 22.35: Rézfúvós kamarazene. – 22.54: II. Lajos király. – 24.00: Hírek. Szózat.

Televízió, 1. műsor: 5.40: Gazdatévé. – 6.00–9.00: Nap-kelte. – 9.05: Marienhof. – 9.40: Linda. – 10.30–11.00: Gyerekeknek. – 11.00: Walt Disney bemutatja. – 13.50: Üzlet. – 14.10: Patrin – Üzenet – Vorba. – 14.35: Nasa obrazovka. – 15.00–16.20: Szünidőre. – 16.30: Sportakadémia. – 17.00: A hét műtárgya. – 17.05: Izom-láz. – 17.30: Kapcsolj be! – 18.00: „Engedjétek hozzám!..." – 18.10: Cselleng˝ok. – 18.15: Tévé-doktor. – 18.30: Szerencsekerék. – 19.00: Gyereksarok. – 19.15: Magyarok cselekedetei. – 19.30: Híradó. – 20.10: A szív szavai. – 21.05: Nyitott száj. – 21.55: Vers mindenkinek. – 22.05: Apám dicsősége. – 23.50: TeleJazzPódium. – 0.20: Esti üzlet. – 0.30: Híradó.

Televízió, 2. műsor: 15.25: NATról tartok. – 16.30: Családorvos. – 17.05: Kertváros. – 18.00: Körzeti híradók. – 18.15: Európa híres kastélyai. – 18.40: Árnyékfogó. – 19.00: Telesport. – 21.00: Ars Hungarica. – 21.15: Van öt perce? – 21.30: Telemázli. – 22.00: Híradó. – 22.15: Aktuális. – 22.45: A vándor.

Duna televízió: 8.00: Reggeli muzsika. Segítség! Tanulok?! – 8.15: Párok és házaspárok tízezer év mesterművein. – 8.30: Vállalkozóképző akadémia. – 9.00: A Fehér Agyar legendája. – 9.25: Babar. – 9.50: Képes krónika. – 11.00: Heti hírmondó. – 12.00: Déli harangszó. – 12.05: Lapozó. – 12.25: Esti kérdés. – 12.40: Emlékképek – régi híradók. – 13.00: Postabontás – levélváltás. – 13.20: Közép-Európai Magazin. – 13.55: Trópusi hőség. – 14.50: Beszélő ritmusok. – 15.25: Tarkabarka. Last Minute. ... Rádió utazási ajánlata.

12–13-ig: Kívánságműsor. A hívható telefonszám: 431-300.

14–18-ig: City Dzsúz. A City vidám, frissítő délutáni műsora Börcsök Imrével.

18–22-ig: Zene, zene, zene Gál Lajossal.

NAPONTA

Hírek, időjárás-jelentés: 11–20 óráig minden órában.

Közlekedési információk: 11.30, 13.30, 15.30, 16.30 és 17.30.

Sporthírek: 10.50, 13.50, 16.50, 19.50.

A stúdió telefonszáma: 46/431-300, 431-400.

96,3 City Rádió – a város ritmusa

NONSTOP FM 103 MHz RÁDIÓ

GYÖNGYÖS DIÓRA DIÓ 101.7 MHz

ÁLLANDÓ MŰSOROK

Minden órában: Hírek, időjárás, útinform. Sporthírek: 10, 18, 20 órakor.

HÉTFŐ

10.00–13.00: „Tízórai" – Dittmann Andrással és az igen-nem játékkal.

13.00–16.00: „Na, hallja?!" – kabaré-kívánságműsor Nádas György és a hallgatók szerkesztésében.

16.00–18.00: „Telezsák ráadás" – Simon Péterrel, de a hypersebesség nélkül.

18.00–19.00: Rögzített telefonos kívánságműsor. Telefon: 46/412-113.

19.00–22.00: Hétfő esti „zenés őrület" Szűcsivel.

Kiállítás a Montázs Galériában

Radnai József képei

Miskolcon, a Montázs Galéria ad otthont Radnai József festőművész kiállításának. A Széchenyi út 36. szám alatt augusztus 18-tól szeptember 5-éig várják a látogatókat, akik a helyszínen meg is vásárolhatják a képeket.

Radnai József 1958-ban született Budapesten. Fiatal kora óta művészi légkörben nőtt fel, hiszen édesapja is festőművész. 1985-ben a Képzőművészeti Főiskolán szerzett diplomát, alkalmazott grafikai szakon. A főiskolás évek alatt és utána is festészettel foglalkozik, így tudja kifejezésre juttatni hangulatait, mondandóit. Fontosnak tartja a szakmai felkészültséget, a szakmai tudást. Festményein egyfajta időtlen nyugalmat próbál ábrázolni. A természetet igyekszik abban az állapotában bemutatni, amikor még harmóniában élt vele az ember. Több kiállítása volt már külföldön és hazánkban egyaránt.

Így megismerhették alkotásait Gutenbergben, Sithe-ben, Münchenben, Londonban, Keszthelyen, Hévizen, Fehérgyarmaton, Debrecenben, kollektív kiállítás keretén belül pedig Bécsben, Montreálban és Torontóban. Jelenleg tehát Miskolcon, a Montázs Galériában tekinthetők meg művei.

Radnai József természetet ábrázoló képei a Montázs Galériában megtekinthetők és megvásárolhatók.

DÉLI HÍRLAP (MISKOLC)
1997 aug 18.

Keresd a passage-t!

Passage: a kifejezés jelen esetben, a Nádor Galériában látható kiállítás témája és címe is egyben. A szó jelentései: átjáró, átmenés, átkelés; fedett folyosó utcák, épületek között; csillag átvonulása; lefelé haladó gyors, könnyed dallammenet.

A Belvárosi Művészek Társaságának elnöke néhány hónapja olyan képeket kért művésztársaitól, amelyek kapcsolódnak a szónak valamelyik jelentéséhez. S mivel tudta, hogy a kiállítás idején zajlik majd az Első Zsidó Nyári Fesztivál, úgy gondolta, főleg zsidó képzőművészekhez fordul képekért. Negyvenheten vállalkoztak arra, hogy a passage szót képre fordítsák, ki egy, ki két vásznat, fotómontázst, kisplasztikát küldött. Jórészük kizárólag erre az alkalomra talált ki valamit, néhányuk régi művei közül válogatott.

A legritkábban fordul elő, hogy tudhatjuk, mit keressünk egy kiállításon. Rendszerint ugyanis csupán a név és a hozzá tartozó személyiség az egyetlen szerkesztőelve annak, amit látunk, ezért voltaképpen lehetetlen bármilyen tekintetben is összehasonlítanunk, közös nevezőre hoznunk a kiállító művészeket. Itt nem így van – ettől unikum ez a tárlat. A néző – miként a képzőművészek korábban – ugyanis konkrét feladatot kap: keresd a passage-t! – szólítja fel jó néhány kép már a címével is. Úgyhogy az ember lecövekel egy-egy vászon vagy kisplasztika elé, és megfejt, és értelmet keres, és jelentést bogoz, amíg csak meg nem találja, hogy mi abban a passage, amit éppen veséz.

Sok minden megtörténhet velünk eközben. Alkalom ez például a megvilágosodás élményének átélésére. Ácsoroghatunk naphosszat a képek előtt, amíg csak értelem nem költözik elménkbe, s azt nem kiálthatjuk – halleluja! Valami ilyesmi történt meg velem is, míg *Manikon Yangabarian* A Mindenható szeme című kisplasztikáját fixíroztam. Maga a fémplasztika voltaképpen egy küllős kerékhez hasonlítható, melynek közepén kis karika van – emberi számítás szerint isten szemének a helye. Félórányi merengésbe hajló meditáció után sikerült végre közös nevezőre hoznom a művet, a címét és a passage szót. Isteni szikra gyúlt agyamban, ráébredtem, isten látómezejének lehetnek azért határai, a kerékben ülő szeme azért van egy kör közepén, mert az úr csak azokat akarja látni, akik belépnek az ő látómezejébe. Vagyis nem tolakodó kíváncsi ő, hanem rábízza a halandókra, hogy eldöntsék, színe elé szeretnének-e kerülni, vagy sem; átlépik-e ezért a maguk Rubikonját vagy sem. Legalábbis nekem ezt sugallta a passage A Mindenható szeme előtt állva.

Van egy különös mű a kiállítottak között, ez voltaképpen már előbb kész volt, mint ahogy készítője megszületett. Ez *Kovács Albert* Cím nélkül I–II-je. A műpáros egyike egy levelezőlap nagyságú, 1944. május 1-jétől érvényes Budapesti húsjegy – zsidók részére; hatvannégy kis kockából áll, csak az első néhányat vágták ki belőle. A Cím nélkül II. ennél is megrázóbb: megsárgult üdvözlőlapon hét nyelven ugyanaz a nyomtatott szöveg: „Ezen a levelezőlapon mást nem lehet közölni: Egészséges vagyok, és jól érzem magam." Nem tudom, honnan lehetett ezeket feladni, de nem kell hozzá túl sok fantázia, hogy kitaláljuk.

A kiállítás szeptember 16-ig látható a Nádor Galériában – V. kerület, József nádor tér 8. –, mindennap 10-től 18 óráig.

M. N. T.

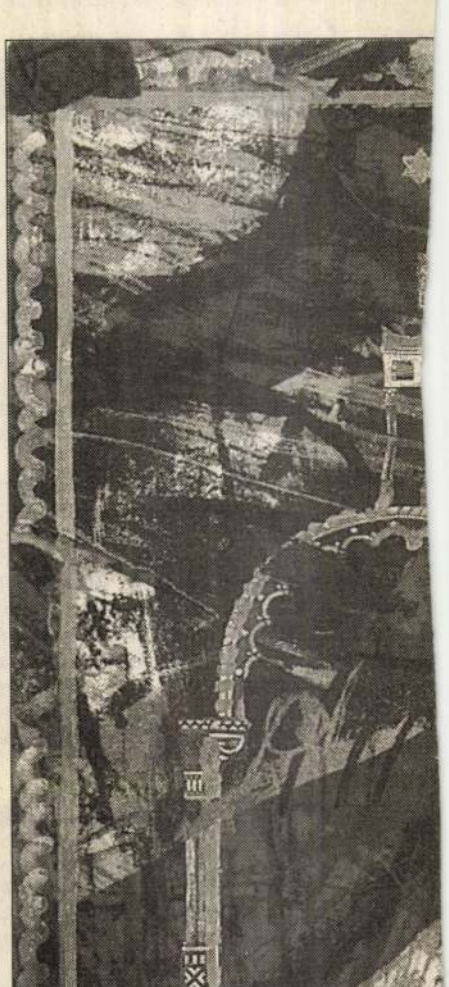

Kovács Péter Balázs műve a Nádor Galé

Hangulatjelentés a Belváro

A belvárosi művészek lelke a belvárosi művészek testében honos, a belvárosi művészek teste viszont a Belváros épületeinek lakásaiban. A művészlelkek a smind művészeinek szokatlan jellegű részvételét is kérte. Egy fotóművész sorra fotografálta az alkotókat annak az épületnek a kapuja előtt – állva, ülve, tá- műalkotás. És még két „intimitás" ezenkívül. A kapu pontos címe, valamint egy háromsorostól húszsorosig terjedő kis képaláírás arról: hogyan érzi magát a kép

RÁDAY MIHÁLY

Átadják az Europa Nostra-díjat

Harmincöt éve annak, hogy megalakult az Europa Nostra, az a szervezet, amely az európai, öntevékeny, város- és faluvédő, nemkülönben táj- és természetvédő szervezeteket foglalja egységbe, s a politikai és kulturális élet prominens képviselői alkotják a vezetőségét, Henrik hercegnek, Margit dán királynő férjének elnökletével. Húsz esztendeje annak is, hogy díjat alapítottak a kiemelkedő rekonstrukcióknak, a természeti értékek szakszerű megújításának jutalmazására.

Gyakran értek el sikereket a magyar pályázók, akik közül a legjobbak 1982-től fogva hatszor nyertek el oklevelet, két ízben pedig érmet. Ám mindannyiszor a vidéki helyreállításokat jutalmazták. 1997 hozott először Budapestnek is elismerést. A huszonegy ország százötven pályázójának, köztük öt magyar résztvevőnek sorából ugyanis múlt októberben az Amszterdamban ülésező zsűri kettőt talált oklevélre, egyet pedig éremre érdemesnek.

A szamosújlaki református templom helyreállítása mellett a budapesti Vidám Park megújult körhintája keltett oklevéllel méltányolt figyelmet. Olyannyira, hogy ez évben életművéért a személyi Europa Nostra-díjat a művészettörténész-operatőr-városvédő *Ráday Mihály* kapta, akinek szintén nagy érdemei vannak a városligeti körhinta helyreállításában. Ilyen elismerést csak a walesi herceg és a vatikáni múzeumok igazgatója kapott.

A tavalyi érmek közül pedig az Új Színház rekonstrukciójáért hozhattunk el egyet, *Kőnig Tamás* és *Wagner Péter* építész, valamint *Dávid Tamás* művészettörténész jóvoltából, akinek a kutatásai alapján készültek el a tervek. A jó hír már tavaly megérkezett, de most jött el annak az ideje, hogy a díjazottak át is vegyék jutalmukat, mégpedig az Europa Nostra zsűrielnökének, *dr. Andrea H. Schulernek* a kezéből. Az átadás péntek délután lesz az Új Színházban, amelynek az eredeti szellemben megújult külleme már ismerős a színházbarátoknak. Aki elmulasztotta volna megtekinteni, most az ünnepi alkalommal megteheti.

B. E.

Az Új Színház is díjat kapott TEKNŐS MIKLÓS FELVÉTELE

Pesti kabaré nyílik a New Yorkban

Április közepétől új színházzal gazdagodik fővárosunk. A New York kávéház patinás falai között vasárnaponként délután és este a *Pesti Kabaré Társaság* szórakoztatja a közönséget.

A színház menedzserétől, *Kertész Gyulától* megtudtuk: az év elején alakult társaság már több sikeres vidéki és budapesti előadást tudhat maga mögött. Előadásaikon többen kérdezték, hogy miért nincs állandó helyük, innen jött az ötlet, amely *Sághy Györgynek*, a New York kávéház-étterem igazgatójának elképzelésével is egybeesett. Előadásaikon úgynevezett klasszikus kabarén, főként *Rejtő* és *Nádasi* tréfáin nevethetnek a nézők. A két világháború közti jeleneteket a színészek korhű jelmezekben, tánc- és dalbetétekkel adják elő.

A színház sikerében Kertész Gyula elsősorban a művészeti igazgató, *Harsányi Gábor* személye miatt reménykedik. A társulat tagjai között találjuk továbbá *Agárdi Lászlót, Csala Zsuzsát, Angyal Jánost, Baranyi Lászlót, Schütz Ilát* és *Dzsupin Ibolyát*.

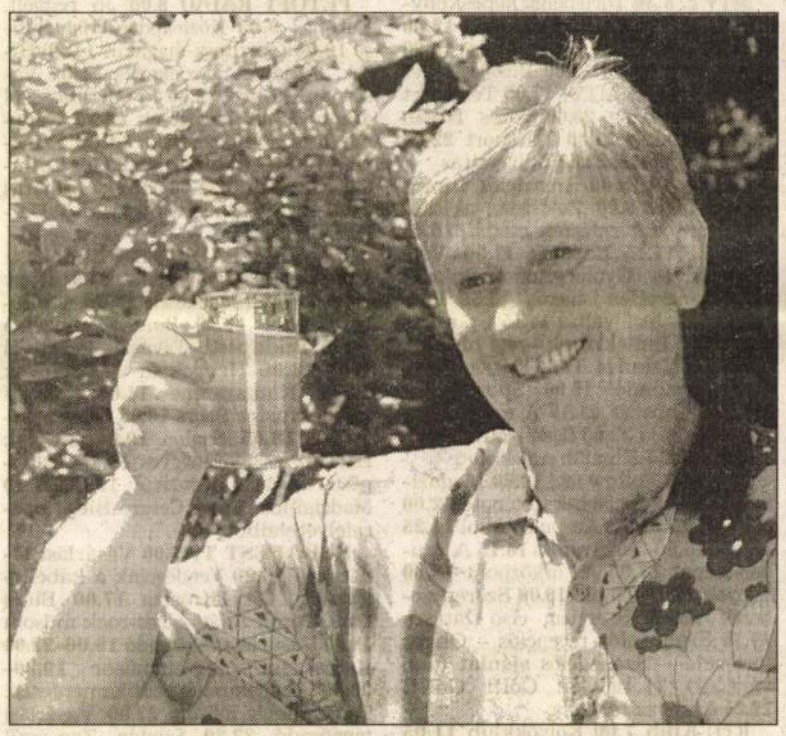

Harsányi Gábor az új kabaré művészeti igazgatója

Színházat alakítani nem kis kockázattal jár, de a menedzser szerint egy színvonalas kabarére ma is szívesen bemennek az emberek, ha pedig sikerül telt ház előtt játszaniuk, akkor a szponzorok is szívesen melléállnak a produkciónak. A jegyárakat éppen ezért úgy alakítják: mindenki megengedhesse magának, hogy az impozáns, legendás kávéházban eltöltsön egy felhőtlen vasárnap délutánt vagy estét.

P. G.

Értékőrző a gyártelep is

● *Europa Nostra-díjat kap Ráday Mihály* ● *1979 óta mondja a magáét*

Az Europa Nostra-díj úgy szerepel a köztudatban, mint amellyel épületeket ismernek el. Ráday Mihály lassan ugyan egyszemélyes intézménynek számít, de épületnek azért mégsem mondható. Április 3-án veszi át az európai műemlékesek díját. „Az Europa Nostra 30 elismerést ad ki, ebből évente tízet személyeknek, hat épített műnek medált, a többieknek oklevelet. Most az Új Színház kapott érmet, a vidám parki körhinta és a szamosújlaki templom pedig oklevelet" – mondja a kitüntetett városvédő.

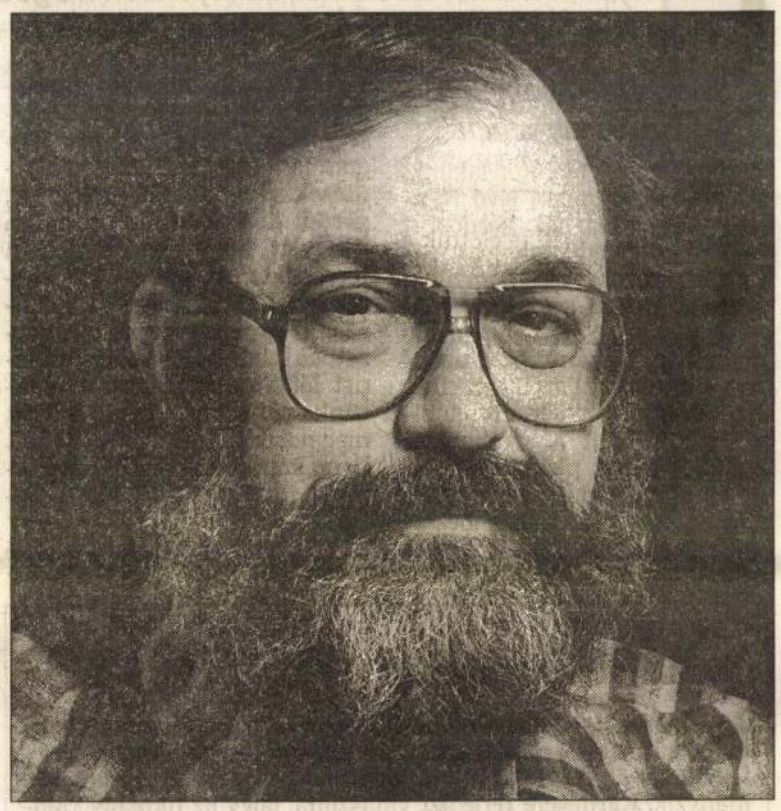

Az emberek hiúságát kell felébreszteni, mondja Ráday Mihály

– Mi az, amire szívesen emlékszik vissza épületmentő küzdelmeiből? Sok olyan épület van, ami az ön fellépésének köszönheti megmaradását?

– Ilyenek például a zabostornyok a határszéleken, Monostorpályiban, ahova a kutya el nem megy, mert olyan messze van. Pedig szenzációsan néznek ki. Többet azért nem akarok kapásból mondani, mert munkám során nem mindig derül ki közvetlenül, hogy én is részt veszek benne. Sokszor egy háttérmunka eredménye jelenik meg, amiért nem én aratom le a sikert, hanem más. De ha ettől megmarad az építészeti érték, akkor az hasznos az országnak. Sajnos sokan azt sem értik, hogy egy ember propagálhat cégeket anyagi érdek nélkül is... Mert a műemlékvédelemben fontos, hogy az ipar is működjön. Ha nem lenne terrazzokészítő mester, ha nem lenne hol csináltatni kandelábert és padot, ha nem lenne jó díszműlakatos, díszműbádogos, stukkókészítő, akkor nem lehetne a házakat, utcákat megújítani.

– Nagyon sokszor a nulláról kell mindent újracsinálni.

– Így igaz. Hiszen itt a tömegtermelésben és a korábbi történelmi korok lebecsülésében létrejött egy olyan építészeti iparág, amely a lakótelepek előállítására hagyatkozott, és a klasszikus stílusban épült épületek felújítására nem, kivéve néhány műemléki restaurációt. Sokszor nem cserélni kell valamit, hanem – például egy metszett üveggel készült tölgyfa ajtót – ki kell tudni javítani. Nem ablakot kell cserélni, csak egy elrohadt deszkáját, különben megváltozik az épület karaktere. Ezek a szakmák fontosak, tehát ezeket népszerűsítem. Ha az embereket ösztönözni kell arra, hogy csináljanak valamit, akkor díjat kell alapítani, hogy az serkentse őket. Például a Podmaniczky-díjat akár titokban meg is lehet ígérni előre, ha valaki megcsinálja az adott feladatot. Akkor a cél szentesíti az eszközt. A televíziós műsor is fontos, hiszen nem szeretik az emberek, ha piszkálják őket, azt viszont szeretik, ha nyilvános dicséretet kapnak. Erre a televíziónál jobb fórum nincs.

– Reméli-e, hogy ez után a díj után nagyobb befolyásra tesz szert?

– Az biztos, hogy Magyarországon a külföldre került embernek és a külföldi díjnak nagy hitele van. A külföldről jött elismerés borzasztó fontos. Valami istenverte hagyomány miatt ez nálunk elismertebb...

– A nézők elismerése azonban az ön számára mindennél fontosabb. Végül is elmondhatjuk, hogy az eddigi tevékenysége elérte a célját.

– Az emberek elhitték, hogy segítek. Rengetegen írnak, mindig válaszolok és igyekszem segíteni is, ha rajtam múlik. Hiszen megvan minden történelmi korszaknak az építészeti jellegzetessége. Lehet, hogy ma nincs szükség akkora gyártelepre, mint a csepeli, de attól még építészetileg értékes, hogy a szükségessége elmúlt. Ezek meghatározó korszakok karakteres épületei. Most például Tusnádfürdőre megyek a Kárpát-medencei műemlékesek találkozójára, ahol megkértek, hogy beszéljek az egyesületi tevékenységek fontosságáról – mint amilyen az Europa Nostra. Meggyőződésem szerint csak jó csapatmunkával lehet dolgozni. A műsoromnál szerencse volt a „történelmi szükségszerűség felismerése", hogy az igény és az én elképzeléseim találkoztak, hogy 79-ben el lehetett kezdeni, és hogy azóta is mondhatom a magamét.

Herold Ágnes

Krónika

A VOJTINA BÁBSZÍNHÁZ előadásában ma a Doktor Dolittle és az állatai látható 9 óra 30 perctől a debreceni Kölcsey Művelődési Központban.

A SZERZŐI ÉS SZOMSZÉD JOGOK kelet- és közép-európai kérdéseiről lesz szó március 23-án 10 órától a *magyarországi Francia*

HÉT VÉGI KÖNYVTÁR

A *Jonathan Kellerman* regényeiből jól ismert Alex Delaware doktor, a bűnözők lelkivilágában is könnyűszerrel eligazodó pszichológus ezúttal különleges felkérésnek tesz eleget: ellátó... a langymeleg tengeröblökben és illatos narancsligetekben gazdag, paradicsomi környezet. S az az illúzió, hogy a civilizált világ zajától elvonulva egy időre visszanyerheti lelki békéjét, ...

RÁDAY Mihály

LEVELET HOZOTT A POSTÁS ● LEVELET HOZOTT A POSTÁS

Olvasóink leveleit közöljük szerkesztett formában ezeken a hasábokon. Szívesen adjuk közre észrevételeiket, cikkeinkre érkező véleményeiket. Várjuk bármilyen témában leveleiket, amelyekben megosztják velünk gondolataikat, képviseljenek azok – a szélsőségeket leszámítva – bármilyen álláspontot.

Szennyező ipartelep a főváros szívében?

Budapesten, a Váci úton lakunk, s a velünk szemben lévő Nyugati pályaudvarnál kezdődött munka szenvedő alanyai vagyunk. Február óta bontják a régi épületeket, s az ezzel járó port, piszkot, zajt nehezen, de elviseltük. Néhány hete azonban a házunkkal szemben elhelyeztek egy hulladék-sitt feldolgozógépet, ami a szétbontott épületek poros, piszkos romjait és az aljzatbetont zúzza össze. Ennek következtében a bezárt ajtók és ablakok mellett is elviselhetetlen a lakásokban élni, mert a naponkénti portalanítással, felmosással sem lehet a porszemcséket kitakarítani. Magam is tele lettem allergiás kiütésekkel, a lakók köhögnek, sűrűn könnyezik a szemük. Ahelyett, hogy elszállítanák a törmeléket, és emberlakta környezettől távol folyna a kőzúzás, a város szívében, lakókörzetben szinte valóságos ipartelepet létesítettek. Bárhová mentünk panaszra, nem tudták megmondani, ki engedélyezett ilyen környezet- és egészségkárosító iparűzést a fővárosközepén.

Simon Jánosné
Budapest

Libahizlalás nélkül Európába

Már többször olvastam az újságokban, hogy az Európához csatlakozás egyik feltétele, hogy a libát, kacsát eladásra nevelő egyéni gazdálkodók és gazdaságok szüntessék be az állattartással, illetve hizlalással járó tömést, mert az európai kritériumok szerint az állatkínzásnak számít. Márpedig a szárnyasok tömése évszázadok óta bevált gyakorlat nálunk, és ha sorra vennénk mindazokat az egyéb eljárásokat, amelyek miatt még ezer dolgot meg lehetne tiltani hasonló szempontok alapján, akkor aligha kapnánk belépőt oda, ahová egyébként is Árpád óta tartozunk. Gondolok például az állatkísérletekre. Magam is híve vagyok az európai integráció huszadik századi formáinak, de úgy gondolom, sok kistermelő és állattartó kedvét szegik, mi több, kenyerétől fosztják meg őket, ha az állatvédelmi törvény ilyen paragrafusát szigorúan veszik majd ahhoz, hogy a művelt Nyugat befogadjon minket.

Kovácsi Jánosné
Kiskőrös

Aki másként gondolkodik

A kopogtatócéduláinkért elsőként az a párt jelentkezett, amelyikre valószínű, hogy a családunk egyetlen tagja sem fog szavazni, mégis udvariasan elbeszélgettem az idős férfival, aki meg is lepődött a kedves fogadtatáson. Elpanaszolta, hogy ahol eddig járt, szidalmazták, rajta kérték számon az élet nehézségeit, az emelkedő árakat és minden bajuk forrásának nevezték azt a pártot, amelynek ő csak egy egyszerű társadalmi munkása. Lehet, hogy még százötven év kell nálunk ahhoz, hogy elfogadjuk: a másként gondolkodó is ember, pusztán a véleménye tér el a miénktől, ettől pedig horgászhatunk akár együtt is a kiskunlacházi tavaknál.

Bóbis Ferenc
Balatonfüred

Ketten szólnak: boldog és boldogtalan

A dunai vízlépcső körüli felhajtást nem tekintem másnak, mint egy fél évszázada tartó, gazdasági és politikai rendszereken átívelő folyamat egyik láncszemének. Az ötvenes évek elején Berentén majdnem felépült egy hatalmas kokszolómű. Már volt kinevezett vezérkara, amikor valaki vette a bátorságot és megmondta Rákosinak, hogy a borsodi szén nem kokszolható. Abban az időben és még nagyon sokáig egyetlen ember, a mindenkori ügyeletes bölcs vezér döntötte el helyettünk és nevünkben: mi épüljön, mekkora legyen és hová telepítsék. A bicskei erőmű torzója ma is égbe nyúló mementója ennek a gyakorlatnak. Napjainkra persze mindez gyökeresen megváltozott. Most ezekbe a kérdésekbe már ketten szólnak bele: boldog és boldogtalan. A vízépítéshez valamivel többet konyítok, mint a transzparenseket magasba emelők együttvéve, de nem eleget ahhoz, hogy e konkrét kérdésben állást foglaljak. Elsőként azok bontották ki a próféta zöld zászlaját, akik a Dunakanyarban felépítették nyaralóikat, most pedig attól rettegnek, hogy duzzasztás esetén a víz alá kerülnek. Azokkal sem tudok mit kezdeni, akik szerint a folyó úgy folyó, ahogy a természet kialakította. Mert ebben az is benne van, hogy *Széchenyi István* meg *Vásárhelyi Pál* voltak a legnagyobb természetrombolók, amikor szabályozták a Tiszát és hajózhatóvá tették az Al-Dunát.

Kiss József
Miskolc

Visszaélés okirattal

T. M.-né miskolci olvasónk válófélben van, házastársával a kapcsolat súlyos megromlása ellenére, kényszerűségből ma még egy fedél alatt él. Külföldi útjára készülődve észlelte, hogy útlevele hiányzik. Kérdésére férje azt válaszolta, hogy az okmány valóban nála van, és egyelőre magánál is tartja azért, hogy ezzel olvasónknak feladatai ellátásában kellemetlenséget okozzon. Olvasónk kérdése: van-e joga ehhez a férjének?

A legkevésbé sem. Az útlevél, a személyi igazolvány, a jogosítvány úgynevezett közokiratok, amelyek a törvény szigorú védelme alatt állnak. A közokiratokat a bíróság vagy más hatóság állítja ki és azok hivatalosan tanúsítják a bennük foglalt jog, kötelezettség, adat fennállását, változását vagy megszűnését. Célszerű és kötelező is tiszteletben tartani minden közokiratot.

Aki az olyan közokiratot, amely nem vagy nem kizárólag a sajátja, mástól annak beleegyezése nélkül megszerez vagy azt megsemmisíti, megrongálja, bűncselekményt követ el, amit a törvény súlyosan büntet. Olvasónk óvatlan volt, hogy amikor már perbeli ellenfelével él egy indulatoktól repedező közös fedél alatt, értékeit, iratait nem helyezte kellő időben biztonságba. Legjobb, ha felhívja férje figyelmét a fentiekre, vagyis, hogy ez a cselekmény törvénybe ütközik, és felszólítja arra, hogy az okiratot önként és haladéktalanul adja át. Ez remélhetőleg jobb belátásra készteti a férjét. Ha ez nem vezet eredményre, olvasónk feljelentést is tehet férje ellen. Ne felejtse el azonban, hogy aki mást hatóság előtt bűncselekmény elkövetésével hamisan vádol, maga is bűncselekményt követ el. A feljelentés megalapozottságához nem elég a történtek puszta állítása, hanem bizonyítékra is szüksége lesz.

Dr. Újfalvi Annamária
ügyvéd

RÁDIÓ, TV – MA

MTV 1. 7.00 Gyerekeknek! **8.25** „Így szól az Úr!" **8.30** Cartoon Network **9.30** Családi napló **10.00** Tévémagiszter **11.00** Gazdit keresünk **11.25** Édesanyám, lelkem... **11.50** Nepál **12.30** PoliTour **13.05** Jelige: Táncos láb **14.25** „Vándor vagyok, hazátlan..." **15.05** Életjel **15.35** Örömhír **15.55** Vers mindenkinek **16.05** Walt Disney bemutatja **17.10** Minden, ami zene **17.15** Ön dönt! **18.10** Helló, világ! **19.00** A Hét **19.44** Híradó **20.00** Sandra hercegnő **21.00** Az álommanó **22.40** Tonik **23.05** Az ötvenes évek világa **23.35** Angol Liga

MTV 2. 8.30 Történelmi képeskönyvünk **9.00** Tökjó **11.00** Körző **12.00** Szabófalvától San Franciscóig **13.00** A szerelem jogán **15.00** Büszkeség és balítélet **16.45** MTV+ **17.00** Telesport **19.00** Nanovilág **20.00** Vörös István és a Prognózis **21.30** Telesport **22.00** Amíg még élünk **22.50** Universitas

DUNA TV 8.00 Animációs filmek gyerekeknek **9.20** Zöldszem, zöldfül **9.50** Európa természeti csodái **10.45** Táncház **11.15** Kapcsok **11.55** Vers **12.05** Illyés Gyula: Konok kikelet **12.10** Ismeretlen ismerős **13.50** Postabontás – levélváltás **14.15** Sportképek **16.30** Emlékképek – régi híradók **16.50** Lakáskulcs **17.35** Mese **18.00** Heti hírmondó **19.00** Sportpercek **19.15** 80 huszár **21.45** A szabadságharc katonája **22.05** Beszélgetés a korszakról **22.35** Kossuth emlékezete

TV2 9.55 Follow me! **10.20** Magazinok **11.30** A foci-vb-k története **12.00** Nótaszó **12.30** Az Acapulco-öböl **14.25** Kifutó **15.50** Mozivarázs **16.15** A Szuper-csapat **17.05** Az űrközpont **18.00** Tények **18.10** Napló **19.00** Szerencsekerék **19.30** Szerelem első látásra **19.55** Szenzációs recepciós – Oliver története – Szenzációs ajánlat (am. vígjáték) **21.40** Gól! Gól!! Gól!!! **22.25** Aranyzsiráf-gála

RTL Klub 7.00 Kölyökklub **11.05** Lassie **11.30** Szívvel, lélekkel **12.00** Népszabadság-sajtóklub **13.00** Híradó **13.10** Dóra mozija **13.40** Emmy **14.55** Házibuli folytatódik **16.40** A Seychelles szigetek **17.00** Szeszélyes természet **18.00** Fókusz plusz **18.30** Kedvenc **19.00** Híradó **19.30** Vészhelyzet **20.15** Két férfi a városban **21.55** Megkísértve **23.40** Dóra mozija

HBO 8.35 Johnny Stecchino **10.30** National Geographic **11.25** Tiszta Hollywood **12.00** A három nindzsa visszarúg **13.35** Az angol, aki dombra ment fel... **15.10** Sztárközelben Bruce Willis **15.40** Koldus és királyfi **16.35** Úton hazafelé 2. **18.05** Bundesliga-összefoglaló **19.10** Melrose Place **20.00** Afrika-koktél **21.35** Rikers Island, a börtönsziget **22.55** Csapnivaló

TV3 Budapest 10.55 National Geographic **11.50** Gyerekeknek! **13.35** Sherlock Holmes **14.35** Babilon 5 **15.30** Haragvó tenger **17.15** Jövőnéző **17.45** Beverly Hills 90210. **18.45** Hír3 **19.15** Flash Gordon **21.20** Alkonyzóna **21.50** Hazatérés

KOSSUTH RÁDIÓ 8.25 Édes anyanyelvünk **8.30** MM **9.05** Világóra **10.05** Evangélikus istentisztelet közvetítése **11.05** Gondolat-jel **12.00** Déli krónika. Sport **12.55** Vasárnapi levél **13.05** Névjegy **14.05** Szonda **14.35** Mit üzen a rádió? **15.05** Művészlemezek **17.00** Terasz **18.00** Esti krónika **19.05** Sportvilág **19.25** Jó éjszakát, gyerekek! **19.40** Nóták **20.05** Mi a titka? **21.00** Hírek, időjárás **21.05** Rádiószínház **21.42** Mozart: Esz-dúr kürtverseny

PETŐFI RÁDIÓ 8.00 Jó reggelt, Európa! **9.03** Közlekedés **9.04** Sulisó **10.00** Gordiusz-magazin **11.00** Hírek. Időjárás. Közlekedés **11.07** Vasárnapi koktél **12.00** Jó ebédhez szól a nóta **13.00** Hírpercek **13.15** Nagyhatalmú sündisznócska **14.00** Színejava **16.00** Poptariszny a **20.00** Latinamerikai klub **21.00** Hírek. Időjárás **21.03** Művészportrék a rádió Dalszínházából

BARTÓK RÁDIÓ 8.10 Budapesti Tavaszi Fesztivál 1998 **9.05** Nagy magyar operaénekesek **10.05** Új Zenei Újság **10.40** Barokk muzsika **11.05** Budapesti Tavaszi Fesztivál 1998 **13.00** Hangok és visszhangok **13.10** Kamarazene **14.05** Falstaff **15.00** Musica Sacra **16.05** Új lemezeinkből **18.05** Szalon **19.00** Mozart: Esz-dúr zongoranégyes **19.35** Budapesti Tavaszi Fesztivál 1998 **21.40** Madrigálok **22.05** Cesare Siepi operafelvételeiből

BUDAPEST TV 9.00 Vásárlási tanácsadó **16.00** Vendégeink a kábeltelevíziók. City Krónika **17.00** Blues Café. Török Ádám blues-rock műsora **18.00** Vásárlási tanácsadó **19.00–22.00** Karosszék. Magazinműsor **19.30–20.00** Politikusok politikamentesen. Terry Black műsora **22.00** Vásárlási tanácsadó **22.30** Szintén Zen-ész?! **23.00–24.00** Terry-téken másképpen. Terry Black műsora

Szív Tv

8.00 G. I. Joe **8.30** A természet világa **9.30** G. I. Joe **10.00** Különjárat **10.30** G. I. Joe **11.00** A természet világa **12.00** Gulliver **13.00** Celeste **14.00** Gigabyte **14.30** Kereskedelmi műsor **15.00** A természet világa **16.00** Kereskedelmi műsor **16.30** A természet világa **17.30** Kereskedelmi műsor **18.00** Élet és designe **18.30** NASA **19.00** pH-érték **19.30** G. I. Joe **20.00** Nyugat-Európa kolostorai **20.30** Párban vagy pártában **21.30** Börtönfoglyok **23.15** Egy páholyban Benkõ Dániellel **23.30** Konyhashow **0.00** Napraforgó

A múzeumban áll a cirkusz

A legnagyobb gyűjtő birtokában nyolcvan bohóckép van

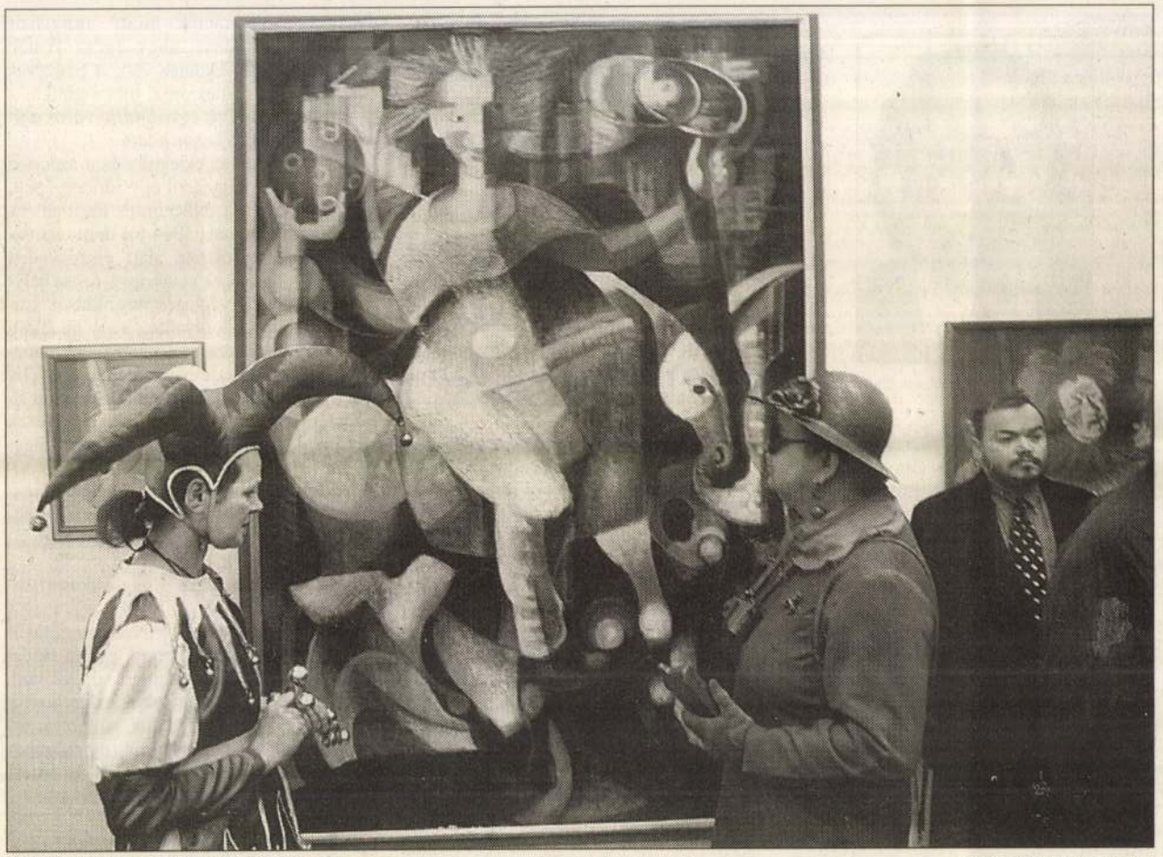

Jókedvű tárlatnyitás volt a tegnapi

SZABÓ BARNABÁS FELVÉTELE

A zsonglőr feldobja a buzogányt, amely sosem ér vissza. A légtornász elrugaszkodik, ám a trapézt nem éri el. A cirkuszvilág örökkévalóságig tartó pillanatai. Attrakciók cifra keretbe zárva. Itt minden kétdimenziós, a látogatók mosolya azonban épp olyan igazi, mintha a manézst körülölelő széksorokban ülnének. Talán még a sminkillatú cirkuszi levegőt is érezhetik mindazok, akik felkeresik a Kassák Múzeumot, ahol tegnap nyitotta meg kapuit a Cirkusz világa a magyar képzőművészetben című tárlat.

A cirkusz sokak szerint az elhanyagolt művészetek sorába tartozik. A június 28-ig tartó kiállítás szervezőinek nem titkolt szándéka, hogy a három teremben látható csaknem hatvan alkotással megingassák ezt a hitet. A tavalyi Budapesti Tavaszi Fesztivál azonos című kiállításának rendezésekor már az előkészületek idején kiderült, hogy e különleges művelődéstörténeti témát sokkal többen megörökítették, mint azt a szakértők korábban gondolták. Ez adta az ötletet ahhoz, hogy az elmúlt esztendőben nagy sikert aratott tárlatot az idén – több alkotás bemutatásával – megismételjék.

A kiállítást rendező *Csaplár Ferenc* felhívására számtalan galériatulajdonos és magángyűjtő jelentkezett. Többek között *Kárpáti András*, aki tizenkét éves kora ellenére az egyik legnagyobb hazai bohócgyűjtőnek számít. A család lakásának falairól majdnem nyolcvan búsképű bohóc néz le. Hét év kitartó gyűjtögetésének eredményében ezúttal nem csupán a büszke szülők, hanem a kiállítás látogatói is gyönyörködhetnek.

A vásznak előtt csillogó szemmel és tátott szájjal álldogáló gyerekek ékes bizonyítékai annak, hogy a szemfényvesztés avatott mesterei üvegbe zárva is el tudják kápráztatni a manézs szerelmeseit.

Szigeti Ildikó

CIKKÜNK NYOMÁN

Megjegyzések egy levélhez

A lap 1998. március 16-i számában *Loppert Zoltán* úr, a KÉV-Metró Kft. ügyvezető igazgatója néhány megjegyzésnek álcázott kinyilatkoztatást tett arról, hogy miért nem helyezhető még üzembe az Osvát utcai parkolóház. Loppert úr nagyon egyoldalúan állítja be a történéseket, miközben saját hibáiról mélyen hallgat. Vegyük sorra „megjegyzéseit".

„Törvényszerű volt a baleset" – sajnos az volt, mivel kezdettől fogva egyik alvállalkozó sem tartotta be a balesetvédelmi előírásokat. Istenkísértés volt nézni például, ahogy a KÉV-Metró szerelői az állványzatot építették. Csak szerencséjük volt, hogy nem az ő emberüket érte baleset. Egyébként a hatósági engedélyek, ellentétben Loppert úr állításával, rendelkezésre állnak.

– Valóban szükség volt néhány szabvány alóli felmentésre, melyeket a megfelelő műszaki megoldás után meg is kaptunk. Tehát ezek nem hiányoznak. –Ellentétben a cikkben közöltekkel, Erzsébetváros önkormányzatának és vezetőinek nem a jelen műszaki állapot fenntartása, hanem a létesítmény mielőbbi üzembe helyezése a célja és érdeke. Sokkal inkább a KÉV-Metró érdeke lehet a befejezetlenségi állapot fenntartása. Semmi mással nem magyarázható ugyanis az a tény, hogy a KÉV-Metró 1997 augusztusa óta kétszer is megtette azt a törvényesnek nehezen nevezhető lépést, hogy egy őrző-védő szervezettel elfoglalta a helyszínt, és ott akadályozta a munkavégzést. Az építés hónapokig állt miattuk, súlyos árbevétel-kiesést okozva az önkormányzatnak. Végül hatósági kényszerintézkedéssel kellett a KÉV-Metrót decemberben eltávolítani a helyszínről.

– A 3S AB valóban nehezen tudja kielégíteni a termék- és eredményfelelősség követelményét, ebben saját felkészületlenségén kívül a KÉV-Metrónak is oroszlánrésze van.

Az építési naplók hosszasan sorolják azokat az elmaradt munkákat (tűzfalvakolás, aljzatportalanítás stb.), melyek a KÉV-Metróval szemben is felvetik a termékfelelősség kérdését. A vázszerkezet tartócsavarjainak meghúzásával kapcsolatos négy hónapos vitáról nem is beszélve.

– A lényeg a következő megállapítás: „nem igazolódik az az állítás, hogy olcsóbban és gyorsabban lehet ezzel a módszerrel parkolóhelyeket létesíteni Budapesten". Értsd: betonköbméterek tízmillióiból épített kolosszus helyett korszerű automatatechnológiával, könnyű acél vázszerkezeten. Ez a megállapítás igen sokat ér. Budapestnek 80-100 ezer parkolóházi férőhelyre volna szüksége. Nem mindegy, hogy miből épülnek ezek fel, és ki fogja felépíteni. Az igazság az, hogy az Osvát utcai parkolóház férőhelyenkénti bekerülési ára ennyi viszontagság után sem éri el a betonból építettek minimális árát. Ámbár mindent megtett a fővállalkozó és a kivitelező, hogy felsrófolja a kialkudott árat.

– A létesítmény körül csapkodó politikai hullámverés mögött kőkemény gazdasági érdekháború dúl. Ennek csak politikai fodrozódása a parkolóház építése ellen kezdeményezett törvénysértő népszavazás, a lakosság izgatása, a tisztességtelen sajtóközlések sorozata, a képviselő-testületben kevert botrányok, vizsgálatok, jogsértően elindított fegyelmik és sorolhatnám.

– Persze könnyű „törvénysértésekről" beszélni bírói ítélet nélkül. Lehet, hogy történtek ilyenek, de biztosan nem az önkormányzat részéről. Az ügyben egy éve folyó vizsgálat semmi ilyet nem derített föl. A törvénysértést nem az önkormányzatnál kell keresni.

„A kivitelező vár a pénzére", csak nem tudja számlájának jogosságát a fővállalkozóval elismertetni, minekutána az eredetileg kialkudott összeget 60%-kal szeretné megemeltetni. De ezt a kérdést a bíróságon kellene eldönteni, a fővállalkozó és a generál-alvállalkozó között ugyanúgy, mint azokat a gyanúsításokat, melyek a fővállalkozó illegális pénzügyeire vonatkoznak.

Sok óra tárgyalást és sok hónap késedelmet okozott a fővállalkozó és a generál-alvállalkozó között kitört elszámolási háború. Ebben az önkormányzat mindig a felek megegyezését és a munka folytatását szorgalmazta. Mindkét féllel a lehető legkorrektebbül igyekeztünk eljárni. Nem rajtunk múlik, hogy a parkolóház beruházásával eddig nem lehetett elérni, hogy a ráfordított összegek valóban a parkolás megoldását szolgálják.

Dr. Balázs András
VII. kerületi alpolgármester

Ráday Mihály Európa Nostra-díjat kap

Europa Nostra-díj nem jut akárkinek. A Ráday Mihálynak küldött meghívólevelében a szervezet a walesi herceget és a vatikáni múzeumok igazgatóját említette az eddigi díjazottak között. Rendesen ugyanis épületeket, szép rekonstrukciókat tüntetnek ki ezzel a díjjal. És évente négy személyt.

– A körhinta felújításáról az a legenda kering, hogy Sir John Birch brit nagykövet egy szerencsés véletlen folytán beleszeretett az épületbe, és az ő adományával indult el a renoválás. Az az igazság, hogy John Birch fölhívott engem és megkérdezte, van-e ötletem, hogy mire adhatna pénzt, mert tetszik neki a munkám. Kivittem a Vidám Parkba, rámutattam a körhintára, mondtam, lovagoljunk egy jót, megkérdezte, mennyit akarok, én mondtam, hogy egymilliót, tehát én voltam az a szerencsés véletlen, amely a szövegben szerepel. Keveset foglalkozom azzal, hogy önmagamat népszerűsítsem, gondolván, hogy ha a naponta elvégzett munka töredéke napvilágra kerül, már az is elég.

– Lehet a mostani díjat életműdíjnak nevezni?

– Én úgy gondolom, hogy igen. Európában nem létezik más műemlékes díj, csak ez.

– Életműről beszélünk. Tudna-e említeni egy különösen kedves helyet vagy épületet, amely az ön munkájának köszönhetően maradt fenn?

– Ez mindig attól függ, hogy éppen mit tartok fontosnak. Például most azt, hogy a Széchenyi rakpart felújítása során a főváros költsön 5,5 millióval többet, és jól oldja meg. Szerettem volna kierőszakolni a főváros őszi ünnepére, hogy a Szabadság híd díszkivilágítása elkészüljön, hadd ragyogjon még egy híd –, de eddig nem sikerült megpályáztatni, tehát nem alakult ki az igen fontos versenyhelyzet. Borzasztóan szerettem volna, ha az egyesítési évfordulóra sikerül megmenteni a Várbazárt.

– És nem sikerült?

– Nem.

– Pedig úgy hírlik.

– Az évforduló idén van, és a helyzet az, hogy ugyan sikerült elérni, hogy az illetékes vezetők találkozzanak, hogy az ország költségvetésében erre három évre elosztva legyen pénz, de hát nem költötték el. Először egyébként is a hasznosítást kellene megoldani, mert ha a tatarozásra költünk akármilyen állami pénzből, és aztán üresen áll az épület, nincs megoldva a helyzete.

– Ön szerint meg lehet- e menteni ezt a budapesti belvárost, amely már sokak szerint lakhatatlan; el lehetne érni, hogy büszkeség legyen egy belvárosi polgárlakásban lakni?

– Az az igazság, hogy ez nem csak magyar jelenség. A belvárosokból máshol is kiköltöztek. Aztán jött a változás, mert kiderült, hogy a külvárosban lakni kellemes ugyan, mégis elkezdték az emberek újra szeretni a belvárosi hangulatokat; hogy nem halálpontosan egyforma minden modern létesítmény, ahol az ember dolgozik vagy lakik, hanem van valami egyéni szaga, bája. És ebben nagy szerepe van államnak és önkormányzatnak. El kell érni, hogy legyenek olyan alapok, amelyek megpályázhatók. Ha valaki, mondjuk, elhatározza, hogy egy házra vissza akarja tenni az eredeti stílusú ablakot, akkor az árát visszakapja. Ez több helyütt működik.

– Budapesten is?

– Hogyne.

– És az itteni polgárok hajlamosak részt venni benne?

– Alakul magától is. Például egy sétálóutcává való átalakítás azzal jár, hogy megnövekszik az ingatlanok értéke. Aki nem tudja fenntartani, vesz helyette olcsóbbat másutt, de aki megveszi, annak érdekében áll felújítani. Egyre több bank vesz belterületi ingatlant és kezdi csinosítani. Vagy nézzük meg, hány kávéház nyílt az utóbbi időben. Roppant egyszerű az oka: elterjedtek a hamburgerájok, mint a kávéházak korpótlékai. A fiatalok ma oda ülnek le kvaterkázni, amit azelőtt a kávéházban tettek. Csakhogy a hamburgerájok uniformizáltak, egyformák.

– Amit egy idő után megunnak az emberek.

– Megunják, és akkor szükség van arra az érzésre, hogy az *én* kávéházam, az *én* presszóm más, ahol az *én* hangulataim vannak, és ahol jól érzem magam.

RÁDAY MIHÁLY 1942-ben született Budapesten. Nős, három gyermeke van. A Rákóczi Ferenc Általános Gimnáziumban érettségizett 1960-ban. Felsőfokú tanulmányait az ELTE BTK magyar nyelv és művészettörténet szakán kezdte, majd négy év után a Színház- és Filmművészeti Főiskolán folytatta, ahol film- és tv-operatőri diplomát szerzett 1970-ben, rendezőit 1981-ben. A bölcsészkaron 1984-ben megkapta a művészettörténeti diplomát. Publikációi, állandó televíziós jelentkezései, mozifilmjei, műsorszerkesztői, -vezetői munkája tette közismertté nevét. Munkája elismeréseként számtalan díjban részesült (Balázs Béla-díj; SZOT-díj; Maecenas-díj; Podmaniczky-díj; Pro Urbe Budapest-díj, Pro Natura aranygyűrű). 1985-ben a XII. kerületben a Fővárosi Tanács tagjává választották. 1989-ben belépett az SZDSZ-be, pártja listájáról került a parlamentbe 1990-ben, a környezetvédelmi bizottság alelnöke volt. Ugyanebben az évben a Fővárosi Közgyűlés városképvédelmi bizottsága elnöke lett. 1994-ben az SZDSZ listájáról került a Fővárosi Közgyűlésbe. (Forrás: Ki kicsoda a főváros önkormányzataiban?)

– És akkor már jó az „én házam" is, ami különbözik a többitől.

– Persze. Az emberek elkezdik méltányolni, hogy itt volt egy ólmozott üvegablak, amit drága lenne felújítani. Ha kaphat rá valahonnan egy milliót, akkor felújíttatja. Meg tudom mutatni a házakat a Szinnyei Merse utcától a Bródy Sándor utcáig, amelyek a lakók szívügyévé váltak. Kaptak a kapura pénzt, akkor már a kapualjat is ki kellett festeni. És elkezdték zárni a kapukat, amelyek mögött az emberek a saját világukat védeni tudják.

– Ennek persze közbiztonsági okai is vannak.

– Na de ha nem járnak be letörni az értékeket, nem használják vécének a kapualjat, akkor csak könnyebb karbantartani egy házat. Folyamatosan, és nem részlegesen, mint az IKV annak idején, amikor úgy teljesítette éves tervét, hogy kicserélte a kaput vagy kidobta a liftet, és akkor azt a házat ő „részlegesen felújította".

– Vagy lekenték a homlokzatot és kész.

– Azok a sortatarozások voltak, az másik ilyen kampány volt, amiből rengeteg volt az országban, mint a lakótelep-építés a kertes házak helyére.

– A bérlakások eladásával mennyivel lett jobb a helyzet?

– Én azt hiszem, hogy akinek saját lakása van, az vigyáz rá. Aki megvett egy kis lakást, annak esélye van arra, hogy a szomszéd kis lakását is megvegye, a két lakás valaha úgyis egy volt. Ezt a rengeteg beépítést a budapesti domboldalakon az okozza, hogy az embereknek nagyobb lakásra van szükségük.

– De hát a belvárosi lakások óriásiak és gyönyörűek.

– Voltak. Szét vannak darabolva. Ismerek olyan 130 négyzetméteres városmajori villát, amelyben három lakás van, az Apostol utcában olyat, ahol 19 lakásra van darabolva egy villa. Kinek van pénze ezt helyreállítani? Banknak vagy követségnek.

– Akkor végül is a lakosság mégis kiszorul saját városából.

– Nem fog, mert ez előbb-utóbb véget ér. Ha megfelelő irodaházakat építenek, amelyek bérleti díja előnyösebb, mint egy régi épületet átépíteni és karban tartani, akkor a jó lakásokban nem irodák lesznek, hanem lakni fognak bennük.

– Tehát a tendencia jónak tűnik?

– Én azt hiszem, alakul a világ. Ez a mi pechünk, hogy az országnak a különböző történelmi szituációk miatt annyiszor pusztult el mindene, hogy egész Pesten egyetlen barokk lakóház van, a Százéves étterem. Nincs reneszánsz, nincs gótika...

– Budapest mégis egyedülálló város a fiatalsága és a szerkezete miatt.

– Igen, éppen az eklektika és a szecesszió miatt. Ez nagyjából egy időben épült, az egyesítés és a millennium lázában. És ugyanúgy egyszerre, 1944-től nem tatarozzák. Illetve az ostrom alatt elszenvedett szörnyű veszteségek utáni ripsz-ropsz helyreállításban nem végleges megoldások születtek, hanem csak olyanok, hogy ne ázzon be a tető. Tehát ezekhez a házakhoz, amelyek nagy része százéves, ami egy ház életében röhej, nem sok, ötven éve nem nyúltak még ecsettel sem. Egyszerre kezdenek elrohadni, és ezt egyszerre nem lehet meggátolni, de fokozatosan valamit lehet csinálni, tehát van mit veszteni ebből a hangulatból. Jön egy bank, néha tataroz, megment értéket, máskor meg nagyon is átalakít és bont.

– Mit kívánna a 125 éves főváros születésnapjára?

– Hogy a Várbazár legyen megújítva! Azzal is foglalkoztam, hogy legyen Budapestről drámapályázat, amely sikeres volt. Egy város szeretetéhez sok minden hozzátartozik, az is jó, ha új dalok születnek. Izgat, hogy a Royal szálló hogy fog megújulni, szerettem volna elérni – és hál' istennek, így is lesz –, hogy ne mozi legyen a bálterem helyén, hanem bálterem.

– Tervez még valamit az évfordulóra?

– Lesz az évben Budapest utcaneveiről egy könyv. Aztán egy másik, a budapesti részletek, különleges házdíszekről, amelyeken történik valami, ezekre vadászom minden kerületben. Mert szép a televíziózás is, de a könyv értékében még mindig hiszek. Szeretnénk, ha megjelenne a Budapesti Városvédő Egyesület 9. könyve az Adalékok című sorozatban, amely társadalmi munkában készül. Eddig a Nagykörút és a Margit körút közötti belvárosias részeket mutatta be házról házra. Most a körúton kívüli Terézvárost tervezzük bemutatni. Ez lesz a következő kötet és kiállítás áprilisban.

H. Á.

Jelenetek a pesti utcán

Ráday Mihály, akinek városvédő műsorai rendre nyilvánosságot kapnak írásos formában is (korábban a Magyar Nemzet, most a Népszabadság hasábjain), már több kötetet állított össze – munkálkodásáról. Jobban mondva azokról az emlékekről – javarészt épületekről, azokon látható falképekről, plasztikákról és egyéb díszítményekről, amelyek megérdemlik a figyelmet. Szépségük mellett ritkábban azért, mert rendbe hozták vagy rendben tartják őket. Gyakrabban azonban az ellenkezője miatt: mert pusztulnak, és senki nem törődik velük.

E kötetekben – talán meglepő, de tény – a szöveg dominál. Ráday, akiről tudvalevő, hogy művészettörténészként jelentkezett és nyert felvételt a Színművészeti Főiskolára, érdekes történetekkel és frappáns elemzésekkel, históriai adalékokkal és ostobaságokat kipellengérező sztorikkal érvel bennük – igaza mellett. Az őket kísérő sok fekete-fehér fénykép, nem is feltétlenül a legjobb minőségű nyomdai kivitelben, inkább csak-csak jelzés. Arra szolgál, hogy lássuk, milyen felháborító szellemi vandalizmus folyik ebben a kis országban. A borzongás iránti elemi vonzódásunkra apellálva, mert az emberek többsége – hogy kriminológiai analógiával éljek – érdeklődéssel néz farkasszemet, természetesen a televízió képernyője előtt ülve, a gyilkos betörővel; ez esetben még a vérbe fagyott áldozat megguggsztálásától sem riad vissza.

Ráday Mihály most más pszichológiával dolgozik. Új kötete műfaji értelemben is új. Ha korábban a bűnjelként összezsúfolt fényképhalmazoknak is hálásak lehettünk, végre jó szívvel örvendezhetünk: a formás albumban szebbnél szebb színes reprodukciók sorakoznak. A több mint háromszáz oldalon több ezer felvétel mutatja be egyetlen város – Budapest – épületein domborműben, sgraffitóban, mozaikban testet öltő jelenetes ábrázolásokat. A szöveg – hozzá képest – minimális Budapest kétmilliós metropolis és a múltja is messzi távolba vezet vissza, de amit e művek közvetítenek, az az idő mindössze százötven év. Ráday tudja és az előszóban meg is írja, hogy a középkorból itt semmi nem maradt, a barokk örökség – néhány templom mellett – egyetlen lakóház csupán, a klasszicista Pestet szinte teljesen elmosta az árvíz 1838-ban. Ami tehát látható és lefényképezhető (azaz megőrizhető vagy tönkretehető), az legfeljebb másfél évszázad. S ha van okunk büszkélkedésre, akkor az, hogy lám: még egy történelmi léptékkel ily rövid periódus művészi termése is alig fér egy szokásosnál jóval nagyobb és vastagabb kötetbe, ahol sok oldalon négyöt vagy annál is több felvétel található.

Merthogy a hangsúly immár a prezentáció. Ráday mindig is tükröt tart elénk (olyant, amelyben történelmünk nem éppen dicső figurái is megjelennek), de most nem a vétkeinket veszi sorra, hanem az érdemeket dokumentálja. Hangulatos, mert az albumot lapozgató olvasónak mintegy nézőpontot szuggeráló bevezető írásában elmondja, hogy az élete főbb eseményei – születése, elemi iskolája, egyetem, munkahely – szinte kivétel nélkül nevezetes épületekhez kötődnek. Mégis az ember – hacsak nem született városvédőnek – hajlamos mellettük észrevétlenül elsétálni, minthogy nem műalkotásként veszi őket használatba. Hozzá hasonlóan a többi budapestinek is – mindnyájunknak – megvannak a maga „bűnei", azaz felfedeznivalói. Mint olvashatjuk, a könyv társszerzője – N. Kósa Judit – életének helyszíneivel szintén hozzájárul e kötet anyagának teljessé tételéhez.

Ha csak azt mondjuk, hogy Ráday stílust váltott, elbagatellizáljuk a könyv érdemét, sőt jelentőségét. Hiszen sokkal többet tett ennél: egy eddig nem létező műfajt talált ki, amelyet képes enciklopédiának nevezhetünk. Illusztrált leltárt készített a fővárosi épületek jelenetes ábrázolásairól. Nem mérlegelte, hogy mi értékesebb és mi az, ami kevésbé jelentős; éppen úgy szerepelnek benne a századforduló eklektikus tucatművei, mint a szecesszió művészi remekei; a negyvenes évek kurzusideológiájához kötődő neoklasszicista darabok és az ötvenes évek szocreál ihletésű zsánerei, továbbá ismert épületek ábrázolásai, illetve olyan lakóházak díszei, amelyeket még különösnek sem mondanánk. Olyan tudatos szándék ez a minőségi szelekciót kiiktató teljességre törekvés, hogy az előszó nemcsak hogy mentegetődzik az esetleges hiányokért, hanem egyenesen felszólítja az olvasót: jelentkezzen, ha talál valamit, ami itt nem (vagy rosszul) szerepel.

Ahogy egy lexikontól elvárható, valamennyi házról pontos adatokat kapunk: a tervező(k) és a díszítőművész(ek) nevével, a tervezés és az építés időpontjával, az épület funkciójának esetleges változásaival. Hasonló alázatosság jellemzi a képanyagot is. Ráday Mihály kitűnő operatőr, akinek nem hobbija, hanem mestersége a fényképezés; e könyv számára az albumformára rácáfolva – mégsem művészi, csupán korrekt felvételeket készített. Tartózkodva minden hangulati elemtől, olyan fotókat, amelyekben az épületek a főszereplők. (Ezért főleg télen és kora tavasszal dolgozott, amikor a fák nem takarják a homlokzatot.)

Az eredmény? Egy olyan kézikönyv, amelyet nemcsak lapozni jó (minthogy kellemesen élvezetes időtöltés, a felfedezés és a rácsodálkozás élményét kínálva), hanem alapmunka a Budapesttel foglalkozó művészet-, építészet- és várostörténészek számára is. Már most megjósolható, hogy hamarosan Rádayként emlegetik a fővároskutatók.

Nem volna hiteles a dicséretem, ha nem szólnék a gondjaimról. Egyetértek Rádayval abban, hogy ezt a roppant anyagot tematikai csoportokba rendezte. De hozzá kell tennem: nem bizonyult következetesnek. Vannak olyan fejezetek, amelyeket az épületek funkciója tart össze; ilyenek az iskolákról vagy a múzeumokról szólók. Függetlenül attól, hogy mit ábrázolnak rajtuk a díszítések. Miközben akadnak ikonográfiailag egységes – például a hősöket ábrázoló, a harcokat bemutató – fejezetek. Csak gratulálni tudok ahhoz az ötlethez, hogy ezt a végső soron száraz adathalmazt (a sok ezer képet) egy-egy esszé közbeiktatásával feloldották. N. Kósa Judit élményszerű, művelődéstörténeti írásait élvezet olvasni. Az már azonban indokolatlan lazítás az enciklopédián, hogy az egyik fejezet (Hol vannak a katonák...) csupán egyetlen műről szól: egy asszonyt ábrázoló szoborról, holott a pesti lányokat és asszonyokat megörökítő alkotások csokrával zár az impozáns kötet. A publicisztika – a pusztulásról beszámoló fejezet – szintén zavaróan hat.

Minden enciklopédia használhatóságának két titka van: információinak megbízhatósága és könnyen kezelhetősége. Az előbbivel nincs baj; filológiája éppenséggel kifogástalan. De sajnos, ha valamit keresünk, valamire kíváncsiak vagyunk, azt már nem mindig egyszerű megtalálni.

A fotózással (nem a fotókkal!) kapcsolatban is van megjegyeznivalóm. A bevezetőben Ráday azt írja, hogy úgy igyekezett lefényképezni a dolgokat, ahogy az utcán látjuk mi, gyalogosok. Biztos, hogy ez a jó nézőpont? Ne feledjük: mi nem azt látjuk, amit a szemünk leképez (és amit a gép a filmen rögzít): az összetartó függőlegeseket például párhuzamosnak korrigálja a tudatunk. Jól tette tehát Ráday, hogy – ellentmondva önmagának – jó néhány domborművet nem alulnézetből, rövidülésben örökített meg. Különben is: az épületek jelentős része még más világban születetett; az élet azóta felgyorsult, a terek esetleg beépültek. Más szóval, egyáltalán nem haszontalan, ha ez a könyv – az illusztrációi révén – megmutatja azt, amit nem veszünk észre. Olykor csak a fák lombjától, máskor azért, mert túlságosan magasan van, s esetleg csak azért, mert autóban ülve, egyszerűen elszáguldunk alatta. „Tessék tehát felemelt fejjel járni!" – biztat Ráday. S én helyeslően rábólintok: nem szó szerint, hanem erkölcsi értelemben. *(Karinthy Kiadó)*

VADAS JÓZSEF

Fotó Város Történet

Járai Rudolf: Móricz Zsigmond körtér. 1960

Fogy körülöttünk a város. Mármint a régi, megbízható, ismerhető és emlékekhez köthető Budapest. Nemcsak a történeti levegőjű város, de a konyhaperspektívából mérhető is (a vásárlások ma nem a kisboltig szaladnak, ott alig van élet, hanem kifelé a városból, a reklámmal és áruház forma műanyag kockákkal elborított pusztaságra). Csak a mérete nő, széltében és hosszában, és persze fölfelé is magasodik, nem úgy, mint New York, de azért jócskán tágul a fizikai térfogata. És ebben a táguló kisuniverzumban egyre jobban lötyögünk mi, városlakók. Elkél a támasz a tétovaságban. Például az olyan, amilyet most egy megszállott fotótörténész (Kincses Károly) és egy hasonló elhivatottsággal kutató várostörténész (Sándor P. Tibor) kínál képeskönyv formájában. Mondhatnék képregényt is: egy zaklatott, fragmentumokban megírt, a részleteket szokatlanul felnagyító, okoska kötőszöveget bölcsen elhagyó szerelem képes regénye. Budapestről készült fotósok, Budapesthez fűzött remények, Budapestet ért csalódások, sikerek és kudarcok édesbús története.

Ötvenhat fényképész száz-egynehány, Budapestről készített fotója adja a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár és a Magyar Fotográfiai Múzeum által kiadott kötet gerincét. Ezeket kísérik az alkotók életrajzai és az egyes képekhez fűzött, város- és kultúrtörténeti, ikonográfiai magyarázatok. Ábécérendben, nem a város kronológiailag leírható históriáját tekintve vezérelvnek. Inkább helyek, életformák, történetek, intézmények, életünk fontos, bár apró mozzanatai hívódnak elő az emlékezet itt-ott hézagosan lefüggönyözött sötétkamrájából. Hogy ki került be a válogatásba a Budapestet fotózó sok száz fényképész közül, arra nézve a szerzők nem nyújtanak semmiféle tudományoskodó alapelv-félét. Akiről úgy gondolták. Akárhogy is volt, példásan szép összeállítás született Kincses Károly és Sándor P. Tibor keze nyomán. Természetesen szerepel az utóbbi 150 év fotós panteonja, Mai Manó, Klösz György, Pécsi József, Divald Károly, Berekméri Zoltán, Lőrinczy György és Kozelka Tivadar, de ráakadunk olyan fotósra is (Cohn Gyula), akiről a nevén túl semmit nem tudunk. Képei azonban fontos pillanatot tartósítanak a város életéből.

A bemutatón a szerzőpáros úgy vezette be a könyvet, mint háromolvasatú anyagot; ami egyrészt fotóenciklopédia, másrészt história, harmadrészt képben megnyilatkozó szöveg. Valóban: ha valaki éppen nem fogékony az itt bemutatott fényírók pályájára vagy a megörökített történések hátterére, csupán a képekből is nagyjából ugyanazt az információmennyiséget merítheti, mint a szövegekből. Mert noha izgalmas, szellemes és bő információt nyújtó etűdök tartoznak egy-egy fotóhoz, azok mégiscsak önmagukért beszélnek. Pentl Lajos 1931-es felvétele például, amelyen az eklektikus pesti Duna-part fölött úgy száll el a Zeppelin, mint egy hamarosan fenyegető űrháború baljós előjele. Vagy a zseniális, reneszánsz tehetségű Pécsi József 1946-os képén a felrobbantott Lánchíd csontváza előtt álló, kifogástalanul krómozott gépkocsi. Nem beszélve a Marjovszki Béla által 1920-ban fényképezett Duna-fürdőről a Parlament előtt, erről a csupavidámság faalkotmányról, amely révén a budapestiek saját csupasz testükkel is birtokba vették az akkor még tiszta vizű Dunát. Ami a képről hiányzik, a kísérő szövegben jön: „Télire a faalkotmányokat az újpesti kikötőbe vontatták. Itt érte őket az 1944–45-ös ostrom, aminek kivétel nélkül valamennyien martalékává váltak. A Duna vizének tönkretétele a békeévekre maradt."

A couleur locale-felvételek mellett látványos, történelmi pillanatok jól vagy alig ismert képei is bekerültek a kötetbe. Lovich Antal az 1876-os árvíz borította Fazekas teret, Mai Manó Kossuth Lajos temetését, Lux Ferenc viszont Ferenc József nek a Koller Károly műtermében tett látogatását tartotta érdemes szenzációnak – utóbbi a korai fényírók jogos büszkeségével. És vannak illegális képek is. Berendi Sándor 1956-os sorozata csak a szerző 1994-es halála után került elő, felvágatlanul, a létező legkisebb tekercsbe összesodorva, emberi szem számára addig látatlanul. Robert Capa (eredeti nevén Friedmann Endre), a világhírű Magnum-fotós 1948-ban, a kommunista hatalomátvétel előtti pillanatban fotózta végig Budapestet, de a képeket már nem mutathatta be. Néhány felvétel stílusában tiltakozik, például Vecsényi István képe 1962-ből: Sukarno indonéz elnök budapesti látogatását szinte egy hadászati kém gesztusával felülről fényképezi. Az üres utca és a fekete autók hangyaszerű, monoton, rendezett és humortalan sora szinte falat képez „a király meztelen"-féle bekiabáló kisfiúk ellen.

A város történetén kívül minden felvételhez kapcsolódik sok-sok személyes, belső kép is. A kötetet lapozgatva ezek hívódnak elő, ezek kötik össze az időben, témában ide-oda csapongó képsort. Emiatt a Fotó Város Történet többféle műfaja mellett valahol zsebkönyv is. Ha zsebbe nem is fér, táskába igen, és végigjárható vele ismét Budapest, képről képre, emlékről emlékre, hogy kötődésünk nevet és formát kapjon, hogy újraforgassuk azt a soha el nem készült filmet, ami e pillanatfelvételek összefűzésének eredménye lenne. Köszönet érte a szerzőknek, az ismert és ismeretlen fotográfusoknak, köszönet a könyvet tervező Bárd Johannának a küllemért. És köszönet Budapestnek, csak úgy.

GÖTZ ESZTER

Hős vagy balek? Áldozat vagy mártír? Esetleg őrült? Netán paranoiás? Ahhoz, hogy eldöntsük, miről szól *TASNÁDI ISTVÁN KÖZELLENSÉG* című drámája, jó lenne választ találni a fenti kérdésekre, bár távolról sem valószínű, hogy a válasz épp Tasnádi művében leledzik.

Hát akkor nyúljunk vissza a dráma forrásához, az alapanyaghoz, Heinrich von Kleist Kohlhaas Mihály című novellájához. Ez a stílusában csöppet sem romantikus – ellenkezőleg: nagyon is száraz, egyszerű, kronologikus – írás Kleist életművében a „borzalmasan nagyszerű" remekművek egyike. A Heilbronni Katica, a Penthesilea, a Hermann csatája végletesen szenvedélyes, tomboló szerzője, aki megannyi megszállottat, már-már a patológia körébe hajló, szelíd vagy nagyon is vad őrültet állított színpadra, valószínűleg ebben a halála előtt alig egy évvel (1810) írott elbeszélésében is drámára gondolt. Hiszen a „jogérzete által rablóvá és gyilkossá tett" (Kleist), vagy ahogy Szerb Antal fogalmaz: „a becsületének, jussának merev védelmében rablóvezérré lett" Kohlhaas szenvedélyes gyűlöletének, a féktelenség eluralkodásának megvannak a nagyon is drámai – színpadra való – stációi.

Valószínűleg ezt vette észre *SÜTŐ ANDRÁS* is, amikor megírta az *Egy lócsiszár virágvasárnapja* című drámáját, melynek a Kleist-novellával való összevetése nem tartozik írásom tárgyához, bár kétségtelenül megérne egy misét. E helyütt elég annyi, hogy Sütő igazi hőst rajzolt a Kleistnél oly bonyolult alakból; egy plebejus indulattól fűtött népvezért, aki személyes sérelmét belemossa osztálya bajába, ily módon mártírhalált hal, ahogyan az egy hősnek dukál. Hozzátenném: Sütő értelmezése koherens és hatásos, íróilag pedig pontos és jól szerkesztett; nem véletlen, hogy a *Lócsiszár*...-ból született szép előadás. És még fog is.

De Tasnádi Istvánt szorosabban fogta a Kleist-novella, amikor megírta belőle a Közellenséget, melynek a címe egyszerre pontos és megtévesztő. Pontos, amennyiben a drámai folyamat végét jelenti; és nagyon is megtévesztő, ha Kohlhaas személyes hadjáratának természetére próbálnánk következtetni belőle.

Az ugyanis teljességgel privát. Már maga Kleist sem győzi hangsúlyozni, hogy ez a végtelenségig (már-már betegesen!) szelíd ember a világ minden kincséért sem hagyta volna oda életének kedves terepeit: a boldog családot, a gazdaságot, a „sarjadó, új hitet" (a Luther Mártonét), a kereskedést, a lovakat. Maradt volna mindörökké, ami volt: törvénytisztelő, a hatalomhoz lojális polgár.

Csak éppen úgy adódott (már Kleistnél is, nemhogy Tasnádinál), hogy ez a hatalom, alaposan körülbástyázva törvényekkel és szabályokkal, hierarchiával, fejedelemmel, császárral, összefonódással és korrupcióval – szóval ez a hatalom egyáltalán nem volt lojális az ő polgárához, nem tisztelte a törvényt, hanem viszszaélt vele és kiforgatta. És ezzel megsértette azt, aminek a sérelmét ez a becsületes polgár nem tűrhette el: a személyiségi jogait és a becsületét. Tasnádinál igen nagy hangsúly esik egy belső, nagyon civil motívumra: Kohlhaas attól pörög be igazán, hogy az önérzetét tiporták meg. Erre épül azután egy másik motívum, már nem annyira civil: végképp akkor fordul ki

Visszakapta lándzsáját Pallasz Athéné

GÁRDI BALÁZS FELVÉTELE

Ráday Mihály tegnap délben a budavári Szentháromság tér sarkán őrködő Pallasz Athéné szobor kezébe visszahelyezte annak eredeti lándzsáját. A jelképes momentum egyben annak ünneplése is volt, hogy húsz éves a televízió városvédő sorozata, az Unokáink sem fogják látni.

A Szentháromság tér sarkán álló Pallasz-szobor a népszerű városvédő műsor jelképe is. Kezéből azonban 1995-ben ellopták a lándzsát. A Budapest Galéria ugyan pótolta a fegyvert, de nem olyannal, mint az eredeti. Közben azonban a Várhegy oldalában, egy kertben megtalálták az eredetit is, az került most vissza az istennő kezébe. Sőt a Budavári Önkormányzat több másolatot is készített belőle, hogyha netán újból ellopnák, a városvédő hölgy akkor se maradjon fegyver nélkül.

Ráday televíziós műsora fontos eredményeket ért el húszéves története során. Nemcsak a megmentett épületek, a visszahelyezett kandeláberek, címerek és egyéb értékek jelzik ezt, de az a mozgalom is, amely a műsor nyomán országszerte, így Budapesten is kibontakozott. Sok-sok városszeretőt sikerült a szervezetbe toborozni, akik pótolhatatlan szellemi munkát végeztek.

– Mennyiben változott a városvédők feladata a nyolcvanas évekhez képest? – kérdeztük Ráday Mihályt.

– Amíg 1980-ban egy kerületi kiskirály ellen kellett küzdeni vagy egy tanácselnök ellen, most arra kell gondolni, hogyan oldjuk meg, hogy a Mátyás-templom tornyán ne legyen egy kólareklám, vagy ne építsenek benzinkutat a Szentháromság téren.

– A városvédők sokat tettek, például azzal, hogy házról házra dokumentálták a belső kerületek épületeit, s bevitték a köztudatba az értékmentő szemléletet. De megmaradtak amatőrnek.

– Az egyesületi munka a fővárosban tényleg amatőr. A városvédő csoportok azonban egy-egy városrészben erősek, s jól működnek. Vidéken a lokálpatrióta szervezetek erősebbek, olyannyira, hogy közülük kerülnek ki a képviselők, sokszor a polgármester is. A fővárosban ez nehezebben működik, Budapesten a városvédő egyesület részfeladatot vállal.

– A lándzsa visszahelyezése azt is jelenti, hogy a jövőben harcosabbak lesznek?

– Nem, ez csak egy pici, de jelképes esemény, ami arról is szól, hogy sajnos még sok szobrot, épületet nem úgy ismerünk, amilyen az eredetileg volt.

Cs. L.

MARGÓ

Jótékonysági gála az Erkelben

Nemzetközi muzsikálás a béke jegyében – ezzel a jelmondattal rendezi meg a Kiszolgáltatottak Alapítvány a Művészetért hagyományos január 1-jei jótékonysági gálakoncertjét a budapesti Erkel Színházban. Részletek csendülnek fel Bizet, Flotow, Gounod, Mozart, Nakamura, Offenbach, Puccini, Schubert, Strauss és Verdi műveiből japán, brazil és koreai előadóművészek tolmácsolásában. A koncerten adják át az alapítványi elismerést is; az 1991-ben létrejött szervezet a többi között támogatja a tehetséges fiatalok képzését, a pályakezdő művészek bel- és külföldi bemutatkozását. *(MTI)*

Fürdők év végi nyitva tartása

Az év utolsó napján, szilveszterkor a Budapest Gyógyfürdői és Hévizei Rt. által üzemeltetett összes fürdő délután egy óráig fogadja vendégeit. Szombaton, az újév első napján a Széchenyi gyógyfürdő és a Gellért gyógyfürdő reggel nyolctól délután négy óráig üzemel. A többi fürdő zárva lesz. A margitszigeti Hajós Alfréd sportuszoda, valamint a Komjádi Béla sportuszoda december 31. és január 2. között zárva lesz. A kerületi önkormányzatok tulajdonában lévő uszodák január 1-jén zárva tartanak. A XI. kerületi Kondorosi úti uszoda az év utolsó napján délig lesz nyitva, január 1-jén zárva tart, 2-ától pedig a szokásos rendjének megfelelően üzemel. *(MTI)*

Üzleti partnerközvetítés

Üzleti partnerközvetítést vállal az V. kerületi Szolgáltató Iroda és tagcsoport vezetősége az internetről elérhető, a BKIK Nemzetközi Igazgatóságánál, a Baross Trade Point adatbankjában található eseti ajánlatok, valamint a rendelkezésükre álló cégregiszterekben, szaknévsorban és katalógusokban található ajánlatok segítségével. Az iroda munkatársai a tagoktól érkező hazai igényeket összevetik a rendelkezésre álló külföldi adatokkal és kereslettel, szükség esetén pedig a világhálón keresztül keresik meg egy-egy ország kereskedelmi kamaráját. Az irodában hétfőn 8-tól 18 óráig, kedden 9-től 13 óráig, szerdán 12-től 16 óráig, csütörtökön és pénteken 9-től 13 óráig várják az ügyfeleket – adta hírül a *Belváros-Lipótváros* című lap.

budapest@nepszabadsag.hu

Az olvasók vonala

Keressenek bennünket a Budapesttel kapcsolatos kérdéseikkel, lakóhelyi problémáikkal, és várjuk cikkeinkkel kapcsolatos észrevételeiket is. Megpróbálunk segíteni, és beszámolunk arról, hogy mi történt telefonjaik nyomán. Munkatársunk délelőtt tizenegy és délután négy óra között várja hívásaikat. Telefonszámunk: **463-4653.** Fax: **388-6038.** Rovatunk E-mail-címe: **budapest@nepszabadsag.hu**

Ma *Schmidt Gábor* várja hívásaikat.

Néprajzi-ügy és Nitsch-bo

Hangos, mégis eseménytelen évet zártak a fővárosi mú

Miniszterelnöki Hivatal a Néprajzi Múzeumban, a Műszaki Múzeum véget nem érő kálváriája, Nitsch-kiállítás Kiscellben: konfliktusok és botrányok a most lezáruló múzeumi évből. Fotográfusok Háza nyílt a Mai Manó Műteremházban, újra megnyitották a Textilmúzeumot, ismét látogatható a Róth Miksa-gyűjtemény: múzeumi sikerek 1999-ből.

Mondhatni, múzeumi ügyektől volt hangos ez az év Budapesten, de elsősorban olyan esetektől, amelyekben egy-egy múzeum, illetve tárlat csak mellékszerepet játszott. Épületekről, botrányt kavaró kiállításokról folyt a szó, a múzeumlátogató közönség pedig eközben úgy érezhette, jóval kevesebb nézniva akad a fővárosi közgyűjteményekben, mint más, szerencsésebb években. Az optimistábbak azt remélik, a múzeumok nem fáradtak el, csak éppen erőt gyűjtöttek a millenniumi esztendőre.

A viszonylagos csönd természetesen nem jelenti azt, hogy 1999-ben ne lett volna hangos múzeumi sikereknek is tanúja a főváros. Ilyen pozitív fordulatnak tekinthető például a Mai Manó Ház részleges megnyitása: a századfordulós műteremépületnek immáron több szintjét is birtokba vehette a Magyar Fotográfusok Háza néven megalakult intézmény. Felújították az egykori napfénymű termet, rekonstruálták a falakat hajdan borító háttérfestményeket, a csodálatos szépségű terekben pedig újabb és újabb tárlatokat rendeznek. Igaz, Kincses Károly, a fotográfiai múzeum igazgatója a megnyitó után világossá tette: régi fogadalmához híven csak akkor hajlandó négykézláb végigmenni a Tárnok utcán, ha végre az egész épület a magyar fotótörténet és fotósok szolgálatába állhat.

Nem ez volt azonban az egyetlen múzeummegnyitó 1999-ben Budapesten. Áprilistól látogatható újra a Bűnügyi Múzeum – amelynek egyik legnagyobb attrakciója a legendás nyomozókutya, a magyar Rex felügyelő, azaz Kántor preparált teste –, júniusban pedig új helyén nyithatta meg kapuit a Textilmúzeum, amely az egykori Goldberger-gyár törzsépületében jutott kiállítóterülethez. Váratlan happy endet produkált idén a Róth Miksa-gyűjtemény fordulatos története is: a sokszor bezárt és újranyitott Nefelejcs utcai ház novembertől ismét várja a látogatókat. Mindeközben folytatódott a Szépművészeti Múzeum és a Nemzeti Múzeum több éve zajló rekonstrukciója, a Magyar Természettudományi Múzeum pedig az év legelején költöztethette át embertani tárát a Ludovika épületébe. November végén került nyilvánosságra, hogy a kulturális kormányzat megállapodott a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségével a holokauszt-emlékmúzeum létrehozásáról. A háromszázötvenmillió forintos beruházással megvalósuló intézmény a Páva utcai zsinagógában kap helyet, noha a hitközségek korábban azt szorgalmazták, hogy a Rumbach Sebestyén utcai zsinagógát alakítsák át erre a célra. Továbbra is bizonytalan ugyanakkor az Országos Műszaki Múzeum sorsa. Az évtizedek óta kiállítóhely nélkül működő gyűjtemény számára a kulturális kormányzat az Óbudai Gázgyár területét szemelte ki, de az év elején még sokat hangoztatott terv, úgy tűnik, rendkívül

Ügyektől volt hangos a főváros kulturális élete 1999-ben is. Nehéz lenne versenyeztetni bármelyik ágazatot, hiszen jócskán akadt mindenütt botrány is, öröm is. Még mindig nem ért véget például a Néprajzi Múzeum kálváriája, port kavart a Nitsch-kiállítás, ugyanakkor megnyílt, mondjuk a Fotográfusok Háza a Mai Manó Műteremházban. Visszaköltözött megújított épületébe a Madách Színház és a Bárka társulata, ugyanakkor bizonytalan a MU, a Térszínház, a Színházak Központi Jegyirodájának sorsa. Továbbá azt sem tudni, mikor nyit a Moulin Rouge, és lesz-e megint Arizona mulató. A budapesti rekonstrukciós sorozat következő intézménye az Operettszínház, de átépítik a Török Pál utcai Pinceszínházat is. Nem volt visszhangtalan év közepén az Uránia mozi bezárása és év végén a Fesztiválzenekar-probléma. A könnyűzene leginkább a visszatérésekről szólt. Az Omega zenekar koncertjével egy időben megalakult részvénytársaságuk és tévéjük, valamint feléledt például a Kex, az Apostol és a Generál együttes. Bizonytalanná vált viszont jó néhány szokásos év végi fellépés, mert leégett a Budapest Sportcsarnok. Persze részletesen is beszámolunk az év eseményeiről: elsőként a múzeumokról, majd színházról, zenéről és filmről.

Világtalálkozón a Máté test

Egy bájos óbudai testvérpár képviseli Magyarországot a 2000. év hajnalán Új-Zélandban megrendezett gyermek-világtalálkozón. Máté Dórit és Máté Móricot az utazás előtti napokban, a lázas készülődés idején kerestük fel.

Új-Zélandban úgy készülnek az idei szilveszterre, mint az évszázad egyik legnagyobb eseményére. Itt kel fel a Nap először a 2000. évre virradóra – mondják – és erre az alkalomra számtalan turistát várnak a világ minden részéből, és ekkor tartják a világ gyermekeinek találkozóját is. Jelképesnek szánják a nagyszabású rendezvényt: a kétezres évek első napján a jövő nemzedékét képviselve, a Föld minden országából érkező két-két gyerek ismerje meg egymást, és a személyes ismeretekkel, baráti kapcsolatokkal útnak indulva próbálja meg majd jobbá tenni az örökül kapott világot.

A vendéglátó helyiekkel együtt összesen kétezer gyerek vesz majd részt az újzélandi gyermek-világtalálkozón. Hazánkat az óbudai, Váradi utcai Nagy László Általános Iskola két tanulója, a hatodikos *Máté Dóra* és öccse, a negyedikes *Máté Móric* képviseli.

Az új-zélandi konzul kereste meg az délyezik-e az utazást), majd a tantestület szavazatai alapján döntöttek a Máté testvérpár mellett. A III. kerületi önkormányzat jelentős pénzösszeggel, a repülőút költségeivel járult hozzá a kiutazáshoz. Segített az iskola alapítványa, a szülői munkaközösség is, hiszen a gyerekek nem mehettek üres kézzel: hazánkra jellemző, kiállítható tárgyakkal, népművészeti alkotásokkal, hangszerekkel, ajándékokkal, ismeretterjesztő könyvekkel és kiadványokkal kellett ellátni őket – mesélte a gyerekek édesanyja.

Móric és Dóra SZABÓ BERNADETT FE

Dóri és öccse, Móca lázasan készül a nagy kalandra. Az első akadályon már túl vannak: édesapjukat, *Máté Józsefet* kellett meggyőzniük, hogy engedje el őket a páratlan élményt kínáló útra. A bemutatkozással járó pillanatnyi feszélyezettséget legyűrve a Máté gyerekek belemelegedve, lelkesen mesélik, hogyan készülnek a nagy találkozóra. Hamar kiderül, milyen ritka szerencsés választás volt, hogy ők képviselik a hazai kortársaikat. Mindketten évek óta tanulnak, és beszélnek angolul. Dóri szólaltatva is bemutatja a magyar népzene e jellemző hangszerét.

Mindketten profi néptáncosok, a Tímár házaspár által vezetett Csillagszemű Táncegyüttes tagjai. Számos fellépésük volt már, együtt mutatnak be magyar népi páros táncokat. Csillogó szemmel, élénken, beavatottan mesélik, mi vár rájuk a fantasztikus úton. Már maga az út is élmények sorát ígéri. Kétnapos út után, 28-án este érkeznek az őket fogadó családokhoz

Válasz Vásárhelyi Máriának

Mennyivel jobb érzés most a sajtó figyelme középpontjában állni, mint egykor Gál Zoltán minisztériumában. A következményekről már nem is szólva. (A szabadság édes íze.)

Április 18-i számuk címoldalán Megyesi Gusztáv bagatellizált egy kazettát, amelyre fel mertem hívni a figyelmet. Rajta antifasiszta punkok és rapperek akasztani akarnak, egy szorgalmas, soha nem panaszkodó nemzetiséget fajgyűlölettel, neonácizmussal és rasszista álmokkal vádolnak, míg a tehetősebb gazdákat a Gulagra akarják küldeni. Jellemző, hogy az elhangzott jegyzet nyomán a nagyon tisztességesen viselkedő Wallenberg Egyesület elítélő nyilatkozatát csak az Új Magyarország és a Vasárnapi Újság ismertette, noha korábban a liberális lapok rendkívül fogékonyaknak mutatkoztak a Wallenberg Egyesület üzeneteire. Ami Megyesi Gusztávot illeti, eszembe jutnak azok az engedélyezett igricek, akik a polbeat időszakában a Johnny elment Vietnamba című dallal csatlakoztak az amerikai tiltakozókhoz. Dehát Megyesinek egy kisebbség gyalázásáról nyilván más jut az eszébe, mint nekem. A pest-környéki svábok hagyományőrző egyesületének megint csak más — kár, hogy ennek a Vasárnapi Újság április 20-i adásán kívül nincs nyoma. Nyilván azon a orwelli alapon, hogy minden kisebbség egyenlő védelemre szorul, kivéve az egyenlőbbeket.

Az viszont már nem vélemény kérdése, amit Vásárhelyi Mária írt ugyanabban a számukban (a Nyilvánosság Klub április 12-i előadásának szerkesztett változata). Az ott megjelentek miatt egy kuratóriumi tag máris bejelentette, perelni fog.

Amikor e lap főszerkesztőjét megkérdeztem, közli-e válaszomat, azonnal igennel válaszolt, csupán arra kért, tartsam be a terjedelmi korlátokat. Vásárhelyi két lapoldalt elfoglaló előadásának tehát csak a kifejezetten rám vonatkozó részével foglalkozom és nem azzal a hazugsághalmazzal, amelyet az ORTT-ről és a kuratóriumokról írt.

Vásárhelyi szerint „hivatásomat" nem a „törvények végrehajtásában, hanem a műsorkészítők megfélemlítésében, és a médiák tartalmának befolyásolásában" ezelőtt vélem megtalálni. Ismerős szavak. Lévai Júlia a Népszabadságban egy évvel (április 12) már megírta, hogy a „médiaüldöztetési" törvény segítségével „rettegésben" tartom Kerekes András rádiót. Amikor Kerekes András a Népszabadság április 26-i számában cáfolta, hogy rettegne tőlem, Lévai azzal vágott vissza, hogy viszont Kert Attilát dicsértem, ami ugyanaz, de a függőség egy más formája.

Vásárhelyi szerint mostanában „igen rafinált" módon zsarolok, mert egy cikkemben megírtam, figyelni fogom, hogy „egy Amerikában megjelent újságcikkről" beszámolnak-e konkrét műsorok. A valóság ezzel szemben az, hogy a március 24-i Új Magyarországban megjósoltam — mint kiderült, halálos pontossággal —, mely műsor (ill. hogy a rádió egésze) nem foglalkozik majd a Forbes magazin április 7-i számában Sorost, itteni alapítványát és Vásárhelyi Miklóst is támadó cikkével. A rádiósok vélhetően annyira megrettentek tőlem, hogy jóslatomat beteljesítették. A hatalmas MSZP-SZDSZ törvényhozási többséggel hozott médiatörvény idevágó passzusai ellenére. És akkor, amikor a kiskegyedes sztoriknak mindig akad hely. Márpedig a Forbes-támadás volt annyira fontos, hogy például a CNN (!) április 14-én este 9 óra 35 perckor a cikket be is mutatta (a pénzemberrel foglalkozó párperces blokkjában, amelyben Sorosnak az Atlantic Monthlyban megjelent írása szintén felvillant a képernyőn). Nem is szólva arról a sajtópolémiáról, amely nálunk az írott médiában bontakozott ki a Forbes-írás nyomán.

De a rádiósok — nyilván a tőlem való rettegés jegyében — nem tartották fontosnak megemlíteni mind a mai napig (április 22-e, reggel), hogy az SZDSZ a közszolgálati Panoráma egyik műsorát finanszírozta; hogy mit írt a New York Times a Lauder-csoportról; a Tolvay-Vajna összefonódásról a MAFILM-ben, a snagovi gyerekekről készült film körüli botrányról, és sorolhatnám azokat a tabutémákat, amelyek a 90 előtti éveket idézik. Mintha a Soros-téma a szovjet-magyar barátság szintjére lépne. Sort of Open Society.

Ha a Nyilvánosság Klub nem vette volna észre: a közszolgálati elhallgatás cenzúrája abba a szörnyűséges fázisába jutott, amikor már nem csak utólag elemezhető ki, de előre megjósolható, miről nem lesz szó a közszolgálati rádióban. Ezzel a vezető programkészítők arcára sikerült ráégetni egy olyan bélyeget, amely — akár Marceau híres számában, amikor az egymás után lerángatott álarcok után saját bőréhez érkezik, amit letépni már nem tud – örökké ott marad. Hogy erről a bélyegről mi lesz a véleményük azoknak, akik itt a törvény uralmat akarják végre érvényre juttatni és a demokráciát kiterjeszteni a tájékoztatásra is, várjunk még egy évecskét.

Lovas István

*

Szeretném Lovas István, a Magyar Rádió Közalapítvány kuratóriuma elnökségi tagjának figyelmét nyomatékosan felhívni arra, hogy a médiatörvényben nemcsak szövegszerűen, hanem áttételesen sem található utalás arra, hogy a közszolgálati feladatok körébe tartozik egy, az „amerikai elit üzleti körök kötelező olvasmányaként" számon tartott folyóiratban megjelenő cikk ismertetése. Az, hogy Ön a rádió munkatársait rendre egy olyan paragrafus alapján vádolja törvényszegéssel, amely paragrafus nincs a törvényben, felveti a gyanút, hogy valójában nem ismeri a törvényt.

Arra is felhívnám a figyelmét, hogy Ön, amikor a Magyar Rádióról, vagy az ott dolgozó műsorkészítőkről nyilvánosan véleményt formál, akkor ezt nem magánemberként, hanem egy közpénzeken működő intézmény működéséért felelős közalapítvány közpénzekből javadalmazott, gazdálkodási kérdésekért felelős vezetőjeként teszi. Így azután, amikor Ön annak kapcsán, hogy a közszolgálati média nem számolt be egy amerikai folyóiratban megjelent — Ön által fontosnak tartott — cikkről, a „közszolgálati elhallgatás szörnyűséges fázisáról", „a vezető programkészítők arcára égetett bélyegről", az elhallgatás által a demokráciát fenyegető halálos veszélyről elmélkedik, akkor elkerülhetetlenül felébred a gyanú, hogy Ön talán mégsem alkalmas arra, hogy elfogulatlanul felügyelje a gondjaira bízott média működését.

Az afféle megnyilvánulásai pedig, miszerint a „közszolgálati média (..) kirekesztésen nyugvó és feneketlen gyűlölettel meghajtott elnyomó gépezet, információs vörös segély, amelyet az 1998-as választások után haladéktalanul és maradéktalanul porrá kell zúzni" (Új Magyarország 1997. 04. 01., valamint Internet www.fidesz hu [!]) azt is megkérdőjelezik, hogy Ön egyáltalán érdekelt-e a közszolgálati rádió működőképességének fenntartásában.

Ami a „láthatóan igen alapos kutatáson alapuló Forbes-cikk"-et illeti, a cikk állításainak döntő többsége bizonyíthatóan hazugságokon alapul. A dolognak különös pikantériát kölcsönöz, hogy az „amerikai elit kötelező olvasmányának" munkatársa az általa törvényszegőnek, képmutatónak és manipulatívnak minősített Soros Alapítvánnyal szerveztette meg és bonyolíttatta a Soros-birodalom leleplezését célzó programját. Ami a cikk CNN-n történő „bemutatását" illeti, talán nem lett volna felesleges megemlítenie, hogy itt valóban a szó fizikai értelmében vett bemutatásról beszél, a műsorban ugyanis gyakorlatilag mindössze ez történt meg, és magáról a cikkről mindössze egyetlen mondat hangzott el. A Forbes munkatársa az általa ugyancsak leleplezett Soros-féle kulturális elit ideáltípusát az egyik Soros-intézmény „csicsergő sajtósában" vélte felfedezni, akinek „elképesztő arroganciáját" _ az etikai kérdésekben nem alaptalanul igényes újságíró — azzal illusztrálta, hogy miután segítségét kérve, reggelire hívta a csicsergő sajtóst az ötcsillagos Kempinskibe, a csicsergő sajtós meg is reggelizett vele. A Forbes-cikk afféle mélységesen eredeti következtetései pedig, miszerint „Soros hatalma nem az urnákból, hanem a bankszámlájából származik"; vélhetően vadonatúj dimenziókat nyitottak az amerikai üzleti elit előtt.

Mivel amúgy sincs más választása, lassan bele kellene törődnie abba, hogy egy magánalapítvány — szemben az Ön által felügyelt közalapítvánnyal — a törvényes kereteken belül arra költi a pénzét, amire jónak látja. Így, ha adott esetben a Soros Alapítvány támogatásainak döntő részét olyan közismerten baloldali és liberális elkötelezettségű rétegekre kívánja fordítani, mint a hátrányos helyzetű, beteg és fogyatékos gyermekek és felnőttek, a mozgássérültek, a hajléktalanok, vagy a magyarországi romák, akkor bármily esztelen és manipulatív pénzköltésnek ítéli is ezt Ön vagy a Forbes munkatársa, mégis tudomásul kell venniük, hogy az adott kérdéssel kapcsolatos véleményük tökéletesen indifferens.

Vásárhelyi Mária

Ki az? Én. Én?!

György Péterrel készített interjút Zsidai Péter, amely „A nyelv már nem a mi kezünkben van" címmel jelent meg az *ÉS április 18-i számában* teljes másfél újságoldalon. Ebben, s ez jól esett, rólam is szó volt. Mindössze néhány apró kérdésben szeretném a nyilatkozat állításait kiigazítani.

„A Coca Cola elhatározta, hogy föllobogózza a várost..." — olvasom. Nem a várost, hanem a Lánchidat és nem föllobogózza, hanem színes girlandokba tekeri. „... amit az önkormányzat — az élén Ráday Mihállyal — megvétózott." — folytatódik az írás. Az önkormányzat nem tárgyalta az ügyet, csak az egyik bizottsága, ahol viszont a terv sikert aratott, s engem, aki valóban elleneztem, leszavaztak. A terv azért nem valósult meg, mert a) mint kiderült, a bizottság nem volt eléggé illetékes, b) a műemlékes első fok nem járult hozzá (hál' Istennek — mondom én utólag), a cukrosvizesek meg visszavonták a másodfokra benyújtott fellebbezésüket.

„Ekkor a cég összevágott egy klipet..." — olvasom arról a számítógéppel készített animációs filmről, amelyet nem ekkor „vágtak össze", hanem akkor, amikor az egész ügy tárgyalása elkezdődött. Vagyis az „ajándék", a „feldíszítés" igazodott volna a reklámfilmhez, s nem helyette készült.

„Erre Ráday Mihály, (...) azt mondja a televízióban: nem kaptak engedélyt, be kell tiltani a reklámfilmet." Nem mondtam sehol, hogy be kell tiltani a reklámfilmet, s egyáltalán nem beszéltem a klipről a televízióban. A Lánchíd amerikai-ízű felcsicsázása ellen tiltakoztam.

„Azt képzeli, hogy ha valaki animációs filmet akar készíteni a Lánchídról, tőle kell engedélyt kérnie.'" Animációs filmhez — természetesen — nem kell engedélyt kérni. A Lánchídnak, magának az építménynek a „feldíszítéséhez" viszont kell — ha nem is pont tőlem.

Ezután következnek a cikkben — a fenti „tények" alapján György Péter következtetései.

„Észbontó!" — nyilatkozta az interjúban. Valóban az.

Ráday Mihály

Nyílt válasz

— Bakács Tibor Settenkedőnek

Örömmel olvastam Bakács Tibor Settenkedő Nyílt levelét — amit vele ellentétben nem tartok „házmesterműfajnak", de ez maradhatna kettőnk magánügye —, mert szerény tevékenységemet eddig még soha ilyen nagyra nem értékelték. Szavai szerint ugyanis én „ az elmúlt húsz évet uralta(m) az Esti Hírlap ideológuskritikusaként", ami valljuk meg, elég tisztes teljesítmény egy bulvárlap munkatársaként elérni. S szerinte uralom ma is alkalmi zsűrielnökként, ilyen-olyan elnökségi tagként, kitüntetettként, stb, stb. Tehát nem „pecabotja mellett merengő kisnyugdíjasról" van szó. Mit tagadjam, 67 évesen, mindenfajta szerkesztőségi háttér, állandó rovat, vagy valami hasonló támasz nélkül, vélhetően írásban és szóban itt-ott elhangzó véleményem alapján jelen lenni a szellemi közéletben, nem is olyan kis teljesítmény. Ennek elismerését tehát őszintén köszönöm. (Azt ugyan még meggondolom, hogy írásleckéket vegyek Bakács Tibortól — ugyan árulná már el egyszer, hogy ki elől, vagy mi elől settenkedik? —, előbb szeretném megemészteni az olyan édes mondattöredékeket, mint ez is: a „poszt-marxista funkcionáriusok méz-sűrű önigazolása...")

A köszöneten túl, hogy igazán jelentéktelen személyemmel most már visszatérő rendszerességgel foglalkozik az ÉS hasábjain, azért válaszolok írására, mert mostanában körülöttem is, miattam is megszaporodtak a viták a Horthy nevével jellemezhető korszak mineműségét illetően. (Legutóbb a Népszava hasábjain Gosztonyi Péter tisztelt meg, erőteljes pocskondiázások közepette, hogy kioktasson a Horthy-rendszer lényegéről. A napokban viszont a Filmfőiskola hallgatói közül sértődtek meg ketten, mert az Isten és a Haza után a hadsereget, sem a Horthyét, sem semelyikét, nem tartottam szentnek.)

Őszinte sajnálatomra közölnöm kell Bakács Tiborral, hogy a Horthy-korszakról beszerzett ismereteimnek csak elenyésző hányada származik a foximaxinak becézett tanfolyamocskáról, pedig mennyivel szebb lett volna az életem, ha mindezt csak a brossúrákból olvasom és az előadóktól hallom először. Én ugyanis 14 évesen nem Snagovban voltam elzárva, mint a vita kiindulópontját képező film ijfú hősei, hanem egy Auschwitz, lengyel nevén Oswieczym nevű település határában. Amire alig szoktam hivatkozni, mert kevés utálatosabb dolgot ismerek, mint amikor a szenvedéseket összeméri, pláne versenyezteti valaki. Meg egyébként sem tartom mártírnak magam, csak ostoba áldozatnak. Most azért voltam kénytelen felhozni személyes tapasztalataimat, mert vitapartneremmel ellentétben úgy gondolom, nem „a Sztójay Dömével induló kis magyar horror" a szörnyűségek és a fasizmus kezdete Magyarországon.

Mondjuk a Népszava — mellesleg a Tanácskormányban a szociáldemokraták részvételét ellenző — főszerkesztője és mindenben ártatlan kísérője, tehát Somogyi és Bacsó Béla „megusztatására" a Dunában hiteles visszaemlékezések szerint egyértelműen Horthy személyes inspirációja nyomán került sor. (Csak a további viták elkerülése végett: Horthy és a „megusztatás" összekapcsolásának tényét a Tanácsköztársaság bukását követő első kormány belügyminisztere, Beniczky Ödön vallotta a későbbi kihallgatása során és ezt le is írta. Öngyilkossá is kellett lenni miatta, ha ugyan nem gyilkosság áldozata lett.) Mindez pedig történt több mint két évtizeddel Sztójay Döme előtt. S még akkor sem Sztójay Döme volt kormányon, amikor kis falumból, Nagykátáról — ahonnan azután néhány évvel később gyerekként engem is bevagoníroztak — ezrével hurcolták fegyvertelenül a frontra aknát szedni és egyéb kis feladatokat elvégezni, munkaszolgálatos századokat egy bizonyos Muray nevű katonatiszt kegyetlenkedései és randalírozásai közepette. S ha jól olvastam Bálint Györgyöt, Márait, József Attilát vagy Illyés Gyulát, nekik se volt más véleményük e korról, jóval Sztójay előtt, mint ma nekem.

Láthatóan Bakács Tibort az idegesíti a legjobban, hogy én a snagovi gyerekek szülei apropóján a baloldal antifasiszta ellenállását igen nagyra értékelem és nem számolok be egyúttal Katynról, a Gulagra deportált orosz katonákról, a Molotov-Ribbentrop paktumról. Szeretném megnyutatni, hogy minderről nekem is van halovány fogalmam. Ám nem hiszem, hogy ezek közül — és a fel nem sorolt szovjet bűnök közül — bármi is kétségessé teheti a valódi antifasiszta ellenállók erkölcsi bátorságát vagy tisztességét. S azon sem lehet sokat vitatkozni, hogy valódi, fegyveres ellenállást — Bajcsy-Zsilinszky egyetlen pisztolylövését leszámítva —, ha mégoly csekély mértékben is, a baloldal fejtett ki. (Amelybe nemcsak a kommunisták tartoztak.) Aki csak Sztójay Döme kormányától datálja a magyar fasizmust — benne horrort és szellemi elnyomást —, annak nem áll jól, ha történelmi ismeretekből oktat ki másokat. Mellesleg kettőnk közül egyik sem történész, ezért talán közösen is kívánhatnánk, hogy a magyar történelemtudomány a korábbinál alaposabban, sokoldalúbban és a szélesebb közvélemény számára is hozzáférhető formában mutassa be a Horthy-kort. Mert hamarosan nem lesz kivétel az, amit egy vidéki tanítóképző főiskola igazgatónője mesélt el: felvételiztek az érettségizett diákok, akik tehát pedagógusi pályára készültek. Az egyiktől megkérdezték: mondjon valamit Horthy Miklósról. A válasz a már edzett felvételiztető bizottságot is lenyűgözte: Egy a XIV. vagy XV. században élt hadvezér.

Ez a jelentkező nem került be a Főiskolára, de ki tudja, mi van azokkal, akiktől — szerencséjükre — nem ezt kérdezték?

Bernáth László

ÉLET ÉS IRODALOM

Kiadja az
Irodalom Kft:
ÉS Alapítvány
Journal Art Alapítvány

Megjelenik minden pénteken

Főszerkesztő:
KOVÁCS ZOLTÁN

Főszerkesztő-helyettes:
TARNÓI GIZELLA
VÁNCSA ISTVÁN

Szerkesztők és fogadóórák:

Széppróza:
DÉRCZY PÉTER
csütörtök 10–13

Tárlat, grafika:
SZIKSZAI KÁROLY
hétfő 11–13

Könyvkritika:
KÁROLYI CSABA
csütörtök 9–13

Irodalomtörténet:
BATA IMRE
hétfő 10–13

Vers:
KÁNTOR PÉTER
kedd 11–13

Műbírálat:
BAKÁCS TIBOR S.
hétfő 11–13
kedd 11–13

Tördelőszerkesztő:
KABÁN ESZTER

Munkatársak:
BODOR BÉLA
DARVASI LÁSZLÓ
MEGYESI GUSZTÁV
MOLNÁR ERZSÉBET

Index: 25-44
HU-ISSN 0424-8848
Szerkesztőség:
1089 Budapest,
Rezső tér 15.
(Bejárat a Rezső utca felől)
Budapest 1443. Pf. 274
Telefon: 269-9211
Telefax: 269-9241
E-mail: irodalom@hungary.net
Internet-cím: www.hungary.net/irodalom
Kiadja: Irodalom Kft.
Felelős kiadó:
a Kft. ügyvezető igazgatója
Telefon: 269-9211
Hirdetésfelvétel:
Rezső tér 15.
Levilágítás: Mester Nyomda

Lapterjesztés: Baranyi és TSA Kft.
1062 Budapest, Bajza utca 68.
Telefon: 153-2755
Terjeszti a HÍRKER Rt., az NH Rt.
és alternatív terjesztők
Előfizethető a Hírlapelőfizetési Irodában (Bp. VIII. Orczy tér 1., levélcím: HELIR, Bp. 1900, Orczy tér 1.), a Magyar Posta Rt. Hírlapüzletági Igazgatóságánál (Bp. 1846 Csokonai u. 6. Postabank Rt. 219-98636, 021-42795) és kerületi ügyfélszolgálati irodáin, vidéken a postahivatalokban és a hírlapkézbesítőknél.
Előfizetési díj:
egy évre 4512 Ft,
fél évre 2256 Ft,
negyed évre 1128 Ft,
egy hónapra 376 Ft.

Külföldi előfizetés:
a Batthyany Media Consulting-nál
(1011 Bp., Szilágyi Dezső tér 6.
T/F: 00-36-1-201-88-91,
Bankszámlaszám:
MKB Magyar Külkereskedelmi Bank,
502-20622-2630-4026.)

Nyomtatás:
VESZPRÉMI NYOMDA RT.
Felelős vezető: Erdős András igazgató

A lap
a Soros Alapítvány és az Inertia Kft.
támogatásával készül.

További támogatóink:

CHEMO-CAOLA Kft.,
EGIS Rt.,
Első Magyar Befektetési Tanácsadó Rt.,
Graphisoft Kft.,
Hungagent Rt.,
József Attila Alapítvány,
Medicor Holding Rt.,
MHB Magyar Sajtóalapítvány,
MOL Rt.,
Nemzeti Kulturális Alap,
Szabad Sajtó Alapítvány,
Taurus Gumiipari Rt.,
Westel Rádiótelefon Kft.

Meg nem rendelt kéziratokat lehetőségeink szerint gondozunk, de csak felbélyegzett, válaszborítékos levelekre áll módunkban válaszolni.

Ráday Mihály

Esterházy Péter: 1 könyv (Ein mezol)

*

Grunwalsky Ferenc: Levél-írás № 4

*

ECO: Vámos Tibor az Internetről

*

Ex libris Bán Zoltán András

*

ÉS Irodalom: Határ Győző, Nádasdy Ádám verse, Visszanéző — Várady Szabolcs, Darvasi László, Kaszás Máté, Papp András, Zeke Gyula prózája

ÉLET ÉS IRODALOM

IRODALMI ÉS POLITIKAI HETILAP

XLI. ÉVFOLYAM, 17. SZÁM ÁRA: 96 FT 1997. ÁPRILIS 25.

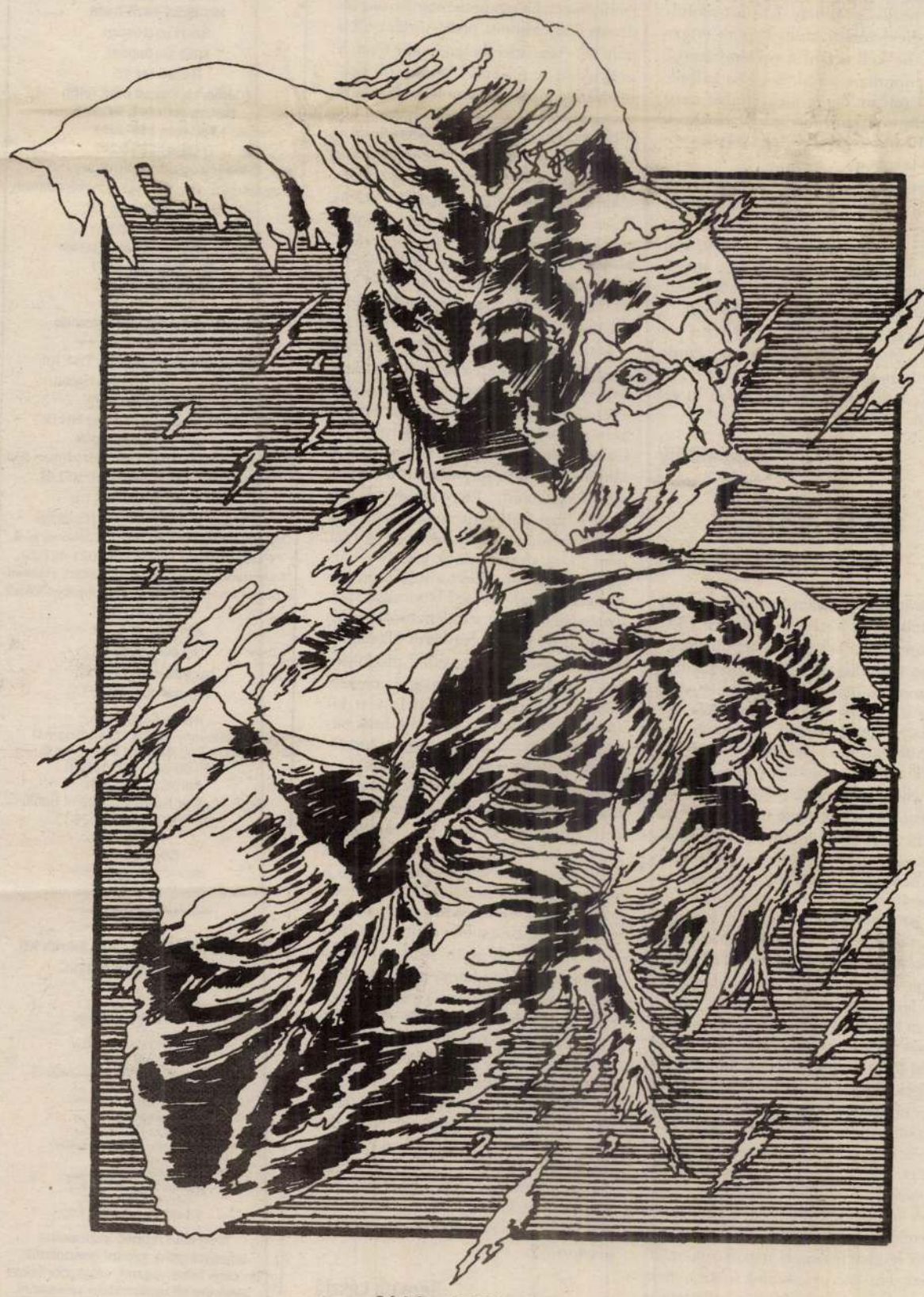

Sárkány Győző rajza

KOVÁCS ZOLTÁN:

Az ismeretlen tettes

Valahányszor akcióba lép a magyar hírszerzés, az mindig különleges izgalmakat rejt, nem tudni ugyanis, hogy az elhatározásnak mi lesz majd a vége.

Hogy hova vezetnek a szálak.

Amit a korábbi operatív tevékenység summázataként megállapíthatunk, az ukrán maffiához ugyan nem, az olajszőkítőkhöz szintén nem, a pénzmosodásokhoz sem vezetnek szálak, ezzel szemben rendre horogra akad néhány parlamenti képviselő, esetleg azok szűkebben értelmezett családja (feleség, vej, ésígytovább). Most, a Nyírfa fedőnevű akció keretében sokáig csak egy, majd a nem túl intenzív tisztázó kísérletek eredményeként már két szocialista képviselő nevét sikerült meghurcolni — és még természetesen hol a vége —, ezzel szemben semmit nem lehet tudni arról, hogy az akció vajon elérte-e célját. Vagyis hogy a „nemzetközi összefüggéseket mutató, szervezett bűnözéssel kapcsolatos ügyben" — ahogy a magyar hírszerzés illetékesei fogalmaztak —, sikerült-e érdemi lépéseket tenni, vagy pedig csak Kiss és Bajor képviselőtársak lettek lejáratva — alighanem egy életre.

Azt nem tudni pontosan, hogy mit művel a magyar titkosszolgálat — hiszen titkos —, de azt igen, hogy valahányszor kiderül valami — hiszen hiába titkos, a szaktársak örökké lebuknak —, nos, akkor nem pusztán a lebukás ténye zavarba ejtő, de az annak nyomán fölszínre kerülő megannyi jogsértés, szabálytalanság, ügykezelési hanyagság legalább annyira az. Kiderül, hogy a szabálysértések egyáltalán nem kizárólag az ügy operatív szakaszában történtek, hiszen jogsértő volt a titkosszolgálatokat felügyelő miniszter magatartása is, amennyiben bár azonnal tájékoztatást kellett volna adnia a tudomására jutott ügyről, öt teljes hónapig hallgatott, amikor viszont végre tájékoztatott, akkor azt rossz helyen tette: Gál házelnököt értesítette, nem pedig a jogszabályban megjelölt parlamenti bizottságot. Ha egy titkosszolgálat és kapcsolt részei így működnek, ott már csak önvédelmi okokból sem szabad dekonspirálni, mert akkor nem egyszerűen az akció feneklik meg, de fény derül arra a hihetetlen káoszra is, amiben a szervezet működik. A történtek tükrében úgy gondolom, hogy elmondható, a magyar hírszerzés nem pusztán képtelen a hírszerzésre, de időről időre kiderül róla minden, nagyjából háromhavonta csupaszra vetkőztetik, mégpedig általában saját műveleti tisztjei. Mármost mit tesz ilyen helyzetben a lemeztelenített magyar hírszerzés vezetője, akit történetesen *Szász Józsefnek* hívnak, ami azonban úgyszólván mindegy.

Nos, Szász József ebben a helyzetben feljelentést tesz *ismeretlen tettes* ellen — kiszivárogtatás címén, miként azt a legutóbbi hírekből tudni. Ilyen bűntett a magyar büntetőjogban persze nincsen, de a lényeget illetően ez is mindegy, a lényeg az, hogy a figyelem némiképp elterelődjék a szervezetről, s a tekintetek immáron a távolba révedjenek, azonnal alig észrevehető pontot kutassanak: keresendő a kiszivárogtató.

Ami az ismeretlen tettes ellen indított eljárást illeti, az a magyar közélet legújabb terminológiai fölfedezése. Olyan, alapjában véve verbális akrobatamutatvány, amivel a figyelem megnyugtató hatékonysággal terelhető el zavaros és nehezen magyarázható ügyekről. Csak emlékeztetőül: ugyanebbe a kategóriába tartozik például az *írói munkásság része* (amikor valaki pártkötelékben zsidózik), vagy például a *hiányzó szakértelem pótlása* (eszeveszett pénzosztás állami testületekben és közhivatalokban), most pedig legújabban az *ismeretlen tettes elleni eljárás* kezdeményezése. Ez pedig azt jelenti, hogy a szerv jól működik, nincsenek bajok, flottul megy minden, csak van egy ember — a kiszivárogtató —, aki romba dönt mindent, csak hát ugye róla egyelőre annyit tudni egyelőre, hogy ismeretlen. Az ügy természetéből adódóan a következő szakasz már nyomozati jellegű, vagyis akcióba lép a magyar rendőrség. Erről most bővebbet nem akarnék írni, nem mintha nem volna mondanivalóm a magyar rendőrség operativitásáról, de ekkora helyen erről nem lehet. Támpontot ebben a kérdésben talán az nyújthat, hogy mi történt a *postabanki rémmel,* aki lassan negyedéve rengette meg a hazai bankszférát, és aki ellen szintén — mint ismeretlen tettes ellen — immár két hónapja indított eljárást a pénzintézet, rémhírterjesztés miatt. A legújabb hírek szerint két hónap alatt sikerült is találni egy *magas beosztású vidéki embert* (ez mit jelenthet, ki tudja), aki beosztottjának telefaxi utasítást adott arra vonatkozólag, hogy a cég pénzét a Postabankból vegye ki, mert azt hallotta, hogy a bankkal valami baj van.

Felelős vidéki ember így nem viselkedhet. Ha rossz hírt hall bankja felől, kutya kötelessége további összeget betenni, miként azt például Harsányi Gábor színművész tette a vérzivataros napokban. A rendőrség tehát eddig már eljutott. Létezik egy vidéki ember, felelős beosztású és faxolt, hogy vegyék ki. A Központi Bűnüldözési Iroda most itt tart, ami vagy azt jelenti, hogy nincs postabanki rém, vagy azt, hogy van, de a magyar bűnüldözés tehetetlen. Őrület.

Ami egyébként a hírszerzés följelentését illeti, nem kisebb őrület, ráadásul nehezen értelmezhető, hogy bár a hírszerző hivatal szerint a sajtó állításai alaptalanok és semmi közük a valósághoz, államtitoksértés azért mégis történt. Mindenesetre valószínűsíthető, hogy két hónap alatt ebben az ügyben is horogra akad egy szerencsétlen, aki vélhetően felelős beosztású lesz. A változatosság kedvéért — a belügyi fantázia buja, mint az esőerdő —, ő majd fővárosi lesz, és nyilván faxolt is valamikor, ami ugye már önmagában gyanús.

A magyar hírszerzés pedig új erővel, új utakra indul, eddig meg nem lovagolt magasságok felé.

Tévénapló

Petőfi halott

Ünnepi műsor
Tv1, március 15.

Félve ültem a televízió elé március 15-én. Az utóbbi ünnepek elszomorító tapasztalatai alapján arra számítottam, hogy a képernyőről megint nyakon öntenek a kötelező áhítatszósszal. De kellemes meglepetés ért. A televíziónak idén majdnem sikerült legyőznie a rossz beidegződéseket. Nem rukkolt elő saját, általában az iskolai november hetedikékre emlékeztető megemlékezéssel, beérte a hivatalos ünnep közvetítésével. Arról pedig nem a televíziósok tehetnek, hogy ez sutára és őszintétlenre sikeredett. Hiába, csak spontánul lehet méltó módon felidézni 1848 szellemét, lehetőleg tiltott tüntetéseken, lelkesedéstől és gumibotos rendőröktől hajtva. A demokrácia beköszöntével szükségképp kihűlt a forradalmi hevület, jó néhány éve nincs igazi március tizenötödikénk. Az állami ünnepségek mégis igyekeznek a '89-es és azelőtti megmozdulások hangulatát újraéleszteni.

Legitimációs próbálkozás ez, vagy nosztalgia? Talán mindkettő. De sajnos képtelenség egyszerre kint is, bent is lenni, az establishment egyik fogaskerekeként és a hatalom ellen lázadóként megjelenni. Talán ezért is hatott hamisnak a fiatalosságra, lendületességre törekvő, mégis unalomig ismert „történelmi megemlékezés" és a felvonultatott több iskolányi gyerek idomított lelkesedése. Hiába, Petőfi halott, s a lényegtelen emlékezés hívó szavára nem jön fel az éji homályból. Azonban, mint említettem, a hivatalos ünnepség kínos perceiről nem a televízió tehet, vagy talán csak annyiban, hogy egyáltalán közvetítette. De ez hozzátartozik a közszolgálatisághoz. Az 1-es csatorna saját műsora viszont, kevés kivételtől eltekintve, csupa jó filmből állt, és a válogatásból mintha még a forradalom, a szabadságharc és a vereség sajátos értelmezése is felsejlett volna. Levetítették A helység kalapácsának televíziós feldolgozását, melyet 1966-ban rendezett Zsurzs Éva, olyan kiváló színészek szerepeltetésével, mint Gobbi Hilda, Major Tamás, Gábor Miklós, Garas Dezső, a Fábri Zoltán-féle Pál utcai fiúkat, egy új tévéfilmet, New Buda címmel és Jancsó remekművét, a Szegénylegényeket. Ezek így együtt korántsem a nagy magyar forradalmi szellemet idézték meg, hanem az igazságtalanságnak, kiszolgáltatottságnak és az örök vereségnek olyan elegyét, amellyel inkább jellemezhetők nemzetünk forradalmi próbálkozásai. A látszat ellenére A helység kalapácsa és a Pál utcai fiúk is kötődik a forradalomhoz, vagy a forradalmakhoz általában. Viszonyítás kérdése minden. Hatalmas harcok folynak a falusi ivóban és a grundon, még ha az igazi forradalom mellett eltörpülnek is.

A New Buda hősei kitérnek a megtorlás elől, ez azonban korántsem megmenekülés. A szabadságharc tisztjei azzal szembesülnek, milyen kisszerű és nevetséges egy óriási idegen ország szemében az, amiért ők életüket áldozták volna. Az emigráns közösség lassan felőrlődik, a hajdani eszmék és emlékek egy letűnt világ részeként lassan elmosódnak. Tartalmas darab lehet Békés Pál műve, kár, hogy a televízióra alkalmazás során komoly minőségromláson ment keresztül. Horváth Z. Gergely, a film rendezője határon túli magyar színészek szerepeltetésével valószínűleg hitelessé kívánta tenni a New Budát. Ezzel a gesztussal azonban felesleges, túlzottan heroikus árnyalatot kapott a mondanivaló. A színészek pedig, ahányan voltak, annyi iskolát, stílust képviseltek. Közös csupán az volt játékukban, hogy úgy viselkedtek, mintha színpadon lettek volna. Ez pedig nem tesz szükségképpen jót egy filmnek.

• Vitézy Zsófia

Magán-hangzó

Eszmesúrlódás a Pilvaxban

Ráadás
Kossuth, március 14.
csütörtök, 18.30

Mit kíván a magyar nemzet?
Kossuth, március 15.
péntek, 10.05
Szerk.: Magyar Kornél

Felejtsük el az állami ünnepek hervasztó emlékeit, hagyjuk lelki raktáraink mélyén a poros pátoszt, a régi kérdésekre keressünk mai válaszokat – mondták magukban a rádiósok. És lőn. Soha nem volt egymás hegyén-hátán ennyi izgalmas műsor. Március 15. előestéjén azt kutatta a Ráadás, hogy ez – a történelem során oly sokféle politikai erő által kisajátított – ünnep, mely a Kás- [illegible] gyobb lehetőség nyílt a jóléti, kulturális és állampolgári jogok érvényesítésére ömlenek az tehát minden párt beleszólhat egy kicsit a médium ügyeibe, aminek majd a következő választásoknál 1998-ban lesz jelentősége.

Nincsenek ma már a szerzőkkel békésen kvaterkázó cenzorok, de ott vannak pártok, bankok, tulajdonosok. Nem szólnak bele, mit írjunk. De azt mégsem lehet leírni, ami sért(het)i a tulajdonos vagy a hirdetők érdekeit. Ezért nem virágzik nálunk a tényfeltáró

Ráday Mihály Kossuth-díjas

A legjobb fegyver a nyilvánosság

E kitüntetés vélhetően nem csupán nekem, hanem a közérdek határozott képviseletét vállaló közszolgálati televíziózásnak is szól – mondja a Kossuth-díjban részesült Ráday Mihály. A városvédő riporter úgy véli: az épített és a természeti környezetet hatékonyan védő törvények hiányában legnagyobb fegyvere továbbra is a nyilvánosság. A televízión keresztül dicsérni ami jó, és szidni, ami rossz.

• Ön tulajdonképpen minek tekinthető: operatőrnek, tévériporternek, rendezőnek, műsorvezetőnek, műemlékvédő aktivistának, (város)politikusnak vagy tanárnak?

Az életet a maga komplexitásában szeretem. Összeegyeztethetetlenül sok mindent csinálok egyszerre. Büszke vagyok arra, hogy azok a játékfilmek és tévéjátékok, amelyek elkészítésében közreműködtem, döntő részben ma is vállalhatók, sőt maradandóvá váltak. De örülök annak is, hogy sikerült embereket közösségbe szervezni, segíteni azokon, akik megkeresnek a problémáikkal. Nagyon fontosnak tartom, hogy az emberek egymásra találjanak, klubokba, egyesületekbe szerveződve keressenek megoldásokat napi problémáikra. Például az országszerte működő több mint kétszázötven városvédő egyesületben. Ügyeket szolgálok, lehetőleg a legteljesebb erőbedobással, és ezt javaslom másoknak is. Az Antall-kormány egyik államtitkára azt mondta egyszer a parlamentben, hogy a rendszerváltozás tulajdonképpen Ráday mozgalmával indult. Vállalom ezt, mert úgy vélem, azzal, hogy 1980 elején elmondtam: a megyei és helyi kiskirályok hitbizományként kezelik területiumukat, és az ország népének nincsen beleszólása abba, mi történik körülötte, valóban elindult egyfajta tudati változás.

• A rendszerváltás után viszont sokan öntől várták, hogy fővárosi képviselőként például kiharcolja a belső városrészek rehabilitációját. A régi Budapest nagy része azonban egyre reménytelenebb állapotba került. A beruházók is inkább új, de a városképbe nem illő épületeket emelnek, ahelyett, hogy rendbe hoznának patinás épületeket...

Ráday Mihály FOTÓ: SZIGETI TAMÁS

Ezt valóban nem sikerült elérnem. Elsősorban azért, mert az önkormányzati törvény huszonnégy önálló településre osztotta Budapestet. Képtelenség egy város huszonnégy önkormányzatában minden fontos döntésnél ott lenni, és a jó megoldás mellett agitálni. Márpedig megfelelő törvényi ösztönzés hiányában csupán egyenkénti meggyőzéssel lehetne rávenni az önkormányzatokat és a beruházókat a tradíciókat tiszteletben tartó építkezésekre. A műemlékvédelem a világ más tájain persze nem csupán rábeszélésből, vagy tiltásból és szankciókból áll, hanem kedvezmények egész rendszerére épül. Ha ez nálunk megvalósíthatatlan, akkor legalább szankcionálnunk kellene. Legszívesebben perbe is fognék néhány embert, akik felelősek azért, hogy az elmúlt években Budapest számos örökbecsű épülete az enyészeté lett. De az önkormányzatok félnek bármifajta rendelete alkotni az épített vagy a természeti környezet védelmében, mert attól tartanak, hogy megróják őket, amiért úgymond korlátozzák mások jogait. Pedig a demokrácia éppen a szabadság ésszerű korlátainak kodifikálása. Svájcban nem lehet épületet emelni anélkül, hogy előtte ne raknák ki vékony lécekből, bemutatva, miként fest majd az utcaképben. Úgy érzem, hogy ebben a helyzetben a leghatékonyabb eszközöm a műemlékek védelmére továbbra is a publicisztika: a televízión keresztül dicsérni, ami jó, és szidni, ami rossz. Másrészt tovább szervezni azt a társadalmi mozgalmat, amely megpróbálja a települések érdekeit az egyéni és csoportérdekek fölé helyezni.

• Nem gondolt arra, hogy az évtizedek alatt felgyűlt információit egy nagyobb lélegzetű könyvben feldolgozza?

Gyakorlatias ember vagyok, aki hajlandó egyenként összekoldulni az Andrássy úti díszkandeláberekre, vagy harcolni a piros postaládák megmentéséért. Ahhoz azonban, hogy leüljek valamit írni, megrendelés kell, pontos és szorongató határidővel. Annak persze örültem, hogy 1988-ban megjelenhettek könyv alakban városvédő beszédeim. Bízom benne, hogy a folytatás kiadására is lesz lehetőségem.

• A Kossuth-díj leginkább melyik énjének szólhat?

Nem váltam a jó ügyeket hatalmi szóval elősegíteni akaró politikussá, azt hiszem, a kultúra és tradíció védelmében dolgozó televíziós publicistaként kaptam ezt az elismerést. És ez talán nem csak nekem, hanem a közérdek határozott képviseletét vállaló közszolgálati televíziózásnak is az elismerése.

• Bóday Pál Péter

Petőcz András József Attila-díjas

Láthatatlan jelenlét

• Önt a nyolcvanas évek megújuló avantgárd művészete vezéregyéniségének nevezte az

Petőcz András „agresszíven szelíd" magányos poéta. Ott

kai megújulásra törekszik, a szöveg anyagszerűségében hisz, ezt akarja felmutatni. Példaként, követendő

RÁDAY MIHÁLY

KÖZLEMÉNYEK

KÖZÉPISKOLÁK, nyelvtanfolyamok külföldön! Bigben 134-2353.

FELHÍVJUK a részvényesek figyelmét, hogy az UNIFORCE Rt., 6400 Kiskunhalas, Mátyás tér 7. 1996. évi közgyűlését, 1996. április 25-én, 14 órai kezdettel tartja Kiskunhalason. Napirend: 1. 1995. évi beszámoló és eredmény elfogadása. 2. 1996. évi üzleti terv jóváhagyása. 3. 1996. évi osztalékelőleg fizetés. 4. Egyebek. A részvényesek szavazati jogukat az rt. 13 órától helyszínen levő tisztségviselőjénél letétbe helyezett részvényeik arányában megállapított szavazati joguk alapján gyakorolhatják. Felhívjuk a részvénytulajdonosok figyelmét, hogy a gazdasági társaságokról szóló módosított 1988. évi VI. törv. 281. § (2) bek. alapján, határozatképtelenség esetén, ismételt közgyűlésünket, mely fenti napirendi pontokban – tekintet nélkül a megjelentek számára – határozatképes, 1996. április 25-én, 15 órakor a fent megjelölt helyszínen tartjuk.

A MILLENNIUM ALAP nettó eszközértéke 1 315 840 533 forint. Egy 10 000 forintos befektetési jegyre jutó érték 15 912 forint.

A MILLENNIUM II. Alap nettó eszközértéke 111 867 731 forint. Egy 100 000 forintos befektetési jegyre jutó érték 107 050 forint.

A MILLENNIUM III. Alap nettó eszközértéke 239 206 002 forint. Egy 10 000 forintos befektetési jegyre jutó érték 11 037 forint.

RITMIKUS sportgimnasztika-tanfolyam indul hétfőn, szerdán és pénteken 17 és 18 órától 4–7 éves kislányok részére Újpest, Városközpont közelében a Kanizsay Dorottya Egészségügyi Szakközépiskolában (IV., Kassai u. 24/A). A tanfolyam díja havonta 750 Ft. Jelentkezés a helyszínen.

AZ ÍV Kereskedelmi Részvénytársaság (6600 Szentes, Kossuth u. 24.) igazgatósága értesíti tisztelt részvényeseit, hogy évi rendes közgyűlését 1996. április 19-én, 10 órakor tartja. A közgyűlés helyszíne: az Ív Kereskedelmi Rt. központja, 6600 Szentes, Kossuth u. 24. A közgyűlés napirendje: 1. Az igazgatóság beszámolója az 1995. évi gazdálkodásról, indítvány a nyereség felosztására, a mérleg elfogadására. 2. A felügyelő bizottság és a könyvvizsgáló jelentése. 3. Könyvvizsgáló választása. 4. Tisztségviselők 1996. évi díjazásának megállapítása. 5. Az 1996. évi üzleti terv ismertetése. 6. Egyebek. A közgyűlésen a részvényes személyesen vagy meghatalmazott útján jogosult részt venni. A közgyűlésen az a részvényes vehet részt, aki a közgyűlés időpontját megelőző 2 órával az igazgatóság titkárságán letétbe helyezte, illetve bemutatta a részvényét vagy banki letéti igazolását bemutatta. Ív Kereskedelmi Rt. igazgatósága.

FIGYELEM! Súlyproblémája megoldására, stressztűrő-képességének javítására személyre szóló programot indítunk, tanácsadással, garanciával. 379-1863.

Kedves Olvasóink!

Köszönetnyilvánítások, gyászjelentések, egyéb családi események megjelentetése keretes hirdetések formájában a családi hirdetéseket felvevő irodánkban:

Telefon: 210-0050/268, 269. Fax: 210-0050/267

Minden kedves érdeklődőnek szíves rendelkezésére állnak munkatársaink hétfőtől péntekig, 9–17 óráig. Címünk: Kerepesi út 29/B IV. ép. I. em.

11684 MH

Mély fájdalommal tudatjuk hogy

KOZLOVSZKY ISTVÁNNÉ

hosszan tartó, súlyos betegségben 70 éves korában elhunyt.

Hamvasztás utáni temetése március 25-én, 11.30 órakor lesz a Rákoskeresztúri új köztemetőben.

A Kozlovszky család

SZOBAI KONDIGÉPEMET, súlyzóimat, bokszzsákomat, hasizompadomat olcsón eladom. Leszállítom. (06-30) 510-769.

Duóhisztéria!
Fantasztikus nyeremény!
Ha Ön rendelkezik jobb 5 milliós Pepsi-kupakkal, haladéktalanul hívja a
(06-90) 355-211
telefonszámot
Éjjel-nappal hívható!
Fülbevaló Kft. 1/265-7001
88 Ft+áfa/perc

NŐI és férfizakók, férfinadrágok akciója a volt Úttörő Áruházban (hátul jobbra) található 6-os és 9-es boxban. Pi.: zakók 9300 Ft helyett 6990 Ft-ért, nadrág 4300 Ft helyett 2990 Ft-ért.

CSARNOKGYÁRTÁS! Telefon: (06-30) 568-860.

BALATONFÜREDEN, a Köztársaság úti bevásárlóközpontban új, igényesen berendezett, beindított söröző–étterem családi okok miatt bérbe adó vagy eladó. Érd.: (06-20) 352-021.

KEDVES OLVASÓINK!

Szeretettel várjuk Önöket a Magyar Híriap hirdetésfelvevő irodájában a Corvin Áruház III. emeletén! Telefon: 266-5127. Telefon/fax: 266-5126.

◆

A telefonos apróhirdetés-felvétel telefonszáma: 266-5125, ha Ön 15 óráig feladja hirdetését, másnap már megjelenik.

◆

Várjuk hívásukat hétfőtől péntekig 10–19 óráig

ÁLLÁS

TITKÁRNŐI állást kínál műszaki fejlesztő vegyes vállalat, középfokú angolnyelv-tudással és számítástechnikai ismerettel rendelkező fiatal, kellemes megjelenésű hölgy részére. T.: 212-5756.

OPERÁTOR, nagygépes adatfeldolgozó, továbbító hálózat üzemeltetési gyakorlattal, angol alapfok és némi németnyelv-tudással állást keres. B, C hivatásos jogosítvány van. A szakmákban külön vagy együtt elhelyezkednék. Tel.: 291-3683, 11 óráig.

ÉPÍTŐIPARI KFT. németországi munkára Bauleiter-t keres /német nyelvvizsga/. Érdeklődni: (06-94)318-091.

TITKÁRNŐ–ASSZISZTENSI munkakörbe – önálló, gondolkodást igénylő – nem dohányzó titkárnőt keresünk óbudai munkahelyre. Számítógépes ismeret és alap-, illetve középfokú francia- esetleg angolnyelv-tudás szükséges. Tel.: 160-7645.

…RTELEP teljes körű ener…biztosító erőmű-

LI., MÉSZÁROS u. 46-ban épülő, 64, 77 nm-es, új lakások, garázsok tulajdonjoga a vételár 20%-ával leköthetők. Tel.: 176-0487, 393-1166.

INGATLAN

ELADÓ telekáron Nagykovácsi-Zsíroshegyen, komfortos 57 nm-es, telefonos fanyaraló, 200 n.-öl telken. Ára: 2 500 000 Ft. Tel.: 138-9510.

ELADÓ Kelenföld bevásárlóközpontnál egy 33 nm-es, parkettás, felújított öröklakás a 8. emeleten. Irányár: 2,5 millió forint. Érdeklődni lehet délutánonként a 203-2264-es telefonszámon.

JÁSZSZENTANDRÁSON termálfürdő közelében kétszintes családi ház eladó. Budapesti, illetve gyöngyösi lakáscsere is szóba jöhet értékegyeztetéssel. Érdeklődni a (06-37) 314-175, este: (06-37) 370-594 telefonszámokon lehet.

SZIGETMONOSTORON 3 szobás, telefonos családi ház, 400 n.-öl kerttel eladó. Érd.: (06-26) 393-508, 18

-es (fürdőszoba, hálófülke, konyha, nappali), alápincézett faház és 37 gyümölcsfa áll rajta. Víz, villany, telefon van. Irányár: 2,3 millió forint. Érdeklődni lehet délutánonként a 203-2264-es telefonszámon.

BUDAPESTHEZ 20 percre M3-asról megközelíthető műút és összközmű mellett, ipari célra is alkalmas, mezőgazdasági művelési ágból kivont, széles fekvésű ikertelek eladó. Ingatlanközvetítővel is tárgyalok. Tel.: (06-60) 410-124.

ALBÉRLET

BUDAPEST V., Garibaldi utca, 90 nm-es (liftes, kaputelefonos, két telefonvonalas) lakás, akár hosszú távra is kiadó. Érdeklődni lehet: 322-4269.

JÁRMŰ

KELETI vagy nyugati gépkocsit vennék 1982–1990. év-

RIASZTÓRENDSZEREK telepítése (06-30) 493-460.

REDŐNYKÉSZÍTÉS. Redőnyjavítás: 149-0048.

DUGULÁSELHÁRÍTÁS! 284-5483.

BELFÖLDI ÉS NEMZETKÖZI FUVAROZÁS
(Keletre is!) kedvező árakon 3 tonna teherbírású, 24 m³-es, dobozos teherautóval. A raktér akasztós ruhaszállításra is kiképezve.
Szakszerű költöztetés

HANGSZER

PIANÍNÓT, zongorát vásárolnék. Tel.: 129-8963.

ÁLLATOK

Hogyan válaszolhat?
Élőszóban és azonnal, 0-24 óráig!
06-90-344-222
Ezt a telefonszámot kell hívnia, majd megadnia az önt érdeklő hirdetés alatt szereplő postafiók-számot. Ekkor hallani fogja a hirdető hangos bemutatkozó üzenetét, majd telefonszámítógépünk felveszi válaszát is, amelyben személyes találkozót javasolhat, vagy megadhatja címét, telefonszámát is. (A hívás díja: 88 Ft+áfa/perc.) Figyelem! Ez a szám csak Matáv területről hívható. Nem hívható rádiótelefonról, sem kártyás utcai készülékről.

TALÁLKA HELY®
MAGYAR HÍRLAP
ADJA FEL HIRDETÉSÉT – ÉS MAGÁNYÁT

Ingyenes hirdetésfelvétel!
Mindennap 8-22 óráig!
217-3404
Hívja a fenti számot, s munkatársunknak diktálja le a lapban megjelenő apróhirdetése szövegét. Ezután felmondhatja hangos üzenetét is, amellyel személyesebbé, emberközelibbé válik bemutatkozása. A hirdetésfelvétel ingyenes és anonim. A hirdetésére érkezett válaszokat a 06-90-344-222 telefonszámon hallgathatja le.

TÁRSKERESÉS EMBERI HANGON

MEGJELENIK MINDEN HÉTFŐN, SZERDÁN, PÉNTEKEN ÉS SZOMBATON

HÖLGY KERES URAT

Carpe Diem 30/170 szőke, helyes nő vagyok, egy 8 éves szép kislánnyal, keresem hosszú vagy rövid távra társamat. Hangpostafiók: 2010

SNagyvadak 38/162, barna szemű, független, nem dohányzó hölgy korban hozzá illő társat keres. Hangpostafiók: 1996

zerelem Intelligens partnert keresek hosszú távra 28 éves korig, Heves megyében. Hangpostafiók: 1947

Igazi szerelem Egy 21 éves lány keres olyan 22-30 év közötti fiút, aki nem a flörtöket keresi, hanem komoly kapcsolatot szeretne kialakítani. Hangpostafiók: 1962

Mérleg Éva, 49 éves, 170 cm magas, elvált, társat keres és vár. Hangpostafiók: 1981

Rák 22/163/52, csinos, ápolt, intelligens, tájvani bölcsészhallgató egyetemista lány megismerkedne magas, intelligens fiúval 28 éves korig. Hangpostafiók: 1983

Az ördögtől egy fokkal szebb 38 éves, vonzó, szőke, független hölgy keresi a párját, aki nem csak okos és jó humorú, de mindamellett megalapozott egzisztenciával is rendelkezik. Hangpostafiók: 1987

Tomboló nyár 35/158/50 szőke, nem szokványos oroszlán barátot keres. Hangpostafiók: 1902

Tengerszem Jó megjelenésű, jól szituált 51 éves özvegyasszony nem dohányzó, józan életű férjet keres 60 éves korig. Hangpostafiók: 1904

Mérleg Bp-i elvált, rendezett körülmények között élő, értelmiségi nő, korban hozzá illő társát keresi. Hangpostafiók: 1923

Vízöntő Harmincas hölgy keresi legfeljebb 45 éves férfi ismeretségét házasság céljából. Hangpostafiók: 1931

Soha ne mondd! 45/162/70, elvált, diplomás nő 14 éves kislával aktív, családi életre vágyó társát keresi 50-62 év közötti férfi személyében. Hangpostafiók: 1837

Még egyszer 39/178/66 paraméterekkel rendelkezem. Igényes, intelligens társat keresek - minden kötelezettség nélkül - a hétvégék hasznos eltöltéséhez. Hangpostafiók: 1842

Magányos Rendezetten élő, házias hölgy társat keres nem dohányzó, melegszívű, komoly kapcsolatra vágyó úr személyében. Hangpostafiók: 1849

Kák bolygó Keressem a kedvesem olyan független, 35-43 év közötti jól szituált úr személyében, aki egy 27/165/63 vállig érő, szőkésbarna hajú hölgyet szeretne társnak Hangpostafiók: 1851

Keresem azt a férfit, aki egy 174 cm magas, 56 éves, szőke, özvegyasszony társa lenne. Hangpostafiók: 1852

Szigetszentmiklósi, független nő megismerkedne józan életű férfival komoly kapcsolat reményében. Hangpostafiók: 1853

Birsalma Nagyon vágyom egy gondolkodó, szenzitív, mégis erőt és hitet sugárzó férfi szerelmére. 37/164/56 Hangpostafiók: 1854

Családcentrikus Gyerekeiddel, gyerekeimmel találjuk meg egymást: 27 éves, magas, barna, értelmiségi nő vagyok. Szeretet, ész, humorérzék. Hangpostafiók: 1859

Szőke, karcsú, rák-kígyó, a csillagjegy összes jó és rossz tulajdonságával keresem azt a férfit aki elfogadja, hogy 42 éves vagyok, és dohányzom. Hangpostafiók: 1865

Szarencse Szeretnék megismerkedni egy nem dohányzó, átlagos külsejű férfivel. Családcentrikus, sportot és természetet kedvelő legyen. Hangpostafiók: 1875

Molett Nem vagyok csinos, nem vagyok karcsú, de nagyon hiányzol. Kérlek, jelentkezz, ha úgy érzed, boldoggá tudnál tenni. Hangpostafiók: 1886

Szőke, kék szemű, 45 éves, kb.170/67, elvált nő vagyok. Fordító vagy levelező, de mindenképpen szellemi foglalkozású, korban hozzám illő férfit keresek. Hangpostafiók: 1823

Jó kedvű 48 éves, független nő várja korban hozzá illő urak jelentkezését. Hangpostafiók: 1796

Komolyan gondolom Budapesti, 40-nek sem látszó, 45/167/62, diplomás, vidám, független nő partnert, társat keres 50 éves korig. Hangpostafiók: 1794

Tavasz 42/170/67, életvidám, szőke hölgy 45-50 év közötti, 180 feletti, magas, értelmiségi férfi ismeretségét keresi. Hangpostafiók: 1732

Valaki hiányzik 39/160/55 elvált, dohányzó hölgy keresi korban hozzá illő férfi társaságát, barátságát. Hangpostafiók: 1751

Bak 47/184/58 független hölgy megismerkedne korban hozzá illő férfivel tartós kapcsolat céljából. Hangpostafiók: 1760

Érd és környéke 45/165/60 barna, szemüveges, dohányzó nő keresi magas, független, korban hozzá illő társát. Hangpostafiók: 1761

Várok Rád 45/163/56, független, csinosnak mondott, elvált, nagyon fiatalos, igényes hölgy keresi Társát 48 éves korig, magas, jóképű, intelligens Úr személyében. Hangpostafiók: 1778

Szabadon szeretni 33 éves (165/58), részben független, vidám, barna nő barátot keres tartós kapcsolatra 38 éves korig. Hangpostafiók: 1790

Skorpió Üdvözöllek. 41 éves, arányosan molett hölgy vagyok, keresem hasonló korú úriember ismeretségét, aki segítőkész, vigkedélyű és 170 cm-nél magasabb. Hangpostafiók: 1700

Igényes 41 éves, életvidám, filigrán, agilis, nemdohányzó hölgy keresi társát. Hangpostafiók: 1712

Hűség 165/59 éves, fiatalos, reprezentatív özvegyasszony keresi élete párját biztos egzisztenciával rendelkező, csinos úr személyében. Hangpostafiók: 1617

Dániel Két 26 éves lány, egy karcsú, "cicaszemű" és egy teltebb, "huncut barna" keresi az igazit két 30-40 év közötti intelligens, független úr személyében. Hangpostafiók: 1628

Zsike 28/153/48, négy éve elvált, diplomás nő vagyok, 5 éves kislányomat egyedül nevelem. Korban hozzám illő, családcentrikus társat, lányomnak apukát keresek. Hangpostafiók: 1642

Még egyszer ebben az életben 39/162, elvált, a férfiak szemében minden rossz tulajdonsággal megáldott nő keresi 36-44 éves korig független, sísportot kedvelő férfi ismeretségét. Hangpostafiók: 1664

Írisz 29/170, barna hajú, csinosnak mondott lány vagyok, komoly, intelligens férfi társam keresem. Hangpostafiók: 1678

Utópia Élesszemű, intelligens, kimondottan jóképű, és sportos /185 cm felett/ 28-38 éves, megalapozott egzisztenciával rendelkező, egyedülálló férfit keresek Hangpostafiók: 1690

Teljes élet A teljes életre vágyik egy 38/167 reprezentatív, diplomás, nem független hölgy. Apolt megjelenésű, intelligens, sármos 40/180 körüli partnert keresek. Hangpostafiók: 1561

Fontos 170/43, karcsú, szőke, zöld szemű, diplomás, független nő, rendezett körülményekkel, jó megjelenésű, igényes, intelligens, független társát keresi. Hangpostafiók: 1586

Barna szemű, szakállas 48/165/66, csinos, ápolt, sötétszőke, diplomás Rák hölgy keresi intelligens, ápolt társát 52 évesig. Hangpostafiók: 1541

Caillagok 28/164, csinos, romantikus, intelligens hölgy korban hozzá illő gyermektelen társát keresi tartós kapcsolat reményében. Hangpostafiók: 1519

Bíbor 27/174, csinos, szőparcú, kedves, életvidám, diplomás lány, keresi igényes, családcentrikus, diplomás férfi ismeretségét. Hangpostafiók: 1517

Igényes 42/180/77, budapesti hölgy partnert keres. Hangpostafiók: 1512

Őszinteség 44/161/68 kiskorú fiával élő, barna, diplomás nő második és lehetőleg utolsó társát keresi. Hangpostafiók: 1502

Független, budapesti, középkorú férfi keresi karcsú, bohém, csinos fantáziadús barátnőjét 43 évesig. Hangpostafiók: 1805

Nem lehetetlen 43 éves, 170/63, szőke, független, értelmiségi nő társat keres intelligens, magas férfi személyében, akinek fontos az a kapcsolat amelyben él. Hangpostafiók: 1507

Kos Pest mellett élő 38/168/53 szőke, kék szemű, csinos nő korban hozzá illő társat keres. Hangpostafiók: 1405

Kati 36/160/56 független bp-i hölgy keres társat, tartós kapcsolat reményében. Hangpostafiók: 1407

25 éves álmodozó anyuka, megnyerő, kedves férfit keres, 1 hónaplp tartó Nyugat-Európai kalandozáshoz, és egy kellemes életre szóló kapcsolathoz. Hangpostafiók: 1414

Veled boldog leszek 50 éves, szőke, dolgozó, diplomás, özvegy hölgy vidám természetű, kiegyensúlyozott, nem dohányzó, hasonló társat keres. Hangpostafiók: 1422

Megértés 44/155 elvált, egy gyermekes hölgy keresi 40-50 év közötti társát, egy gyerek nem akadály. Hangpostafiók: 1433

"Egyedül a tengerre!" 35 éves, 177 cm, karcsú, magas, szőke pszichológusnő keres ambiciózus-sikeres, utazást-társaságot szerető pártnert, értelmes-érzelmes kapcsolathoz. Hangpostafiók: 1478

Sohasem késő Idén nyugdíjba megy, szőke, 160/55, csinos, értelmiségi hölgy korban hozzá illő jól szituált urat keres. Hangpostafiók: 1489

Életvidám 33 éves, 12 éve elvált hölgy 13 éves kislával apukát és társat keres, belső értékekre igényes és odafigyelő, intelligens urak jelentkezését várom. Hangpostafiók: 1338

Mérleg 41/165/65, barna hajú, csinosnak mondott, nem dohányzó, igényes hölgy keresi párját. Rossz egyedül. Hangpostafiók: 1339

Fiatalos, érzékeny, értelmes, érzéki, csinos, 49/158 nő keres nagyon okos, kedves, nem idős, jó megjelenésű, érzékeny, de férfias, értelmiségi partnert. Hangpostafiók: 1343

Értékek 35/167, többdiplomás, hosszú barna hajú, nőies, független hölgy keresi orvosi vagy jogi diplomás, független, magas, jóképű társát 50 éves korig. Hangpostafiók: 1344

Fehérvár Két tini lányát egyedül nevelő, 38 éves, elvált nő rendezett anyagiakkal független társat, barátot keres 35-45 éves korig. Hangpostafiók: 1349

Orosz…n jegyében Megismerkednék egy független magas korban hozzám illő társsal tartós kapcsolat reményében 42-47 éves korig. Hangpostafiók: 1371

'59-es kos Tigris anya két apróságnak, melegszívű intelligens társat keres. Hangpostafiók: 1383

Varázslat 36 éves, elvált, diplomás, karcsú nő, 36-42 év közötti, független, értelmiségi, családra, harmonikus kapcsolatra vágyó partnert keres. Hangpostafiók: 1386

Tavasz 50-58 év és 180 cm körüli független, intelligens társat keresek tartós kapcsolat reményében. Hangpostafiók: 1394

Hűség Keresek egy 25-35 év közötti min. 175 cm magas, férfias, értelmiségi partnert aki mellett még szebb, még okosabb, még izgalmasabb nő és ember lehetek. Hangpostafiók: 1396

Együtt könnyebb Nem dohányzó, korban hozzám illő társat keresek. 52 éves vagyok, 60 éves korig várom a jelentkezést. Hangpostafiók: 1399

Érték 42 éves, barna hajú, valóban csinos, igényes, széles érdeklődési körű nő, keresi társát független, magas, értelmiségi budapesti férfi személyében. Hangpostafiók: 1322

Vészhelyzet Fekete hajú, kék szemű, reprezentatív műtősnő keres 40-43 éves magas orvost vagy közgazdászt. Hangpostafiók: 1304

Rózsa 30/170 molett nő keres 35-45 év közötti férfit, aki a belső értékeket is becsüli. Hangpostafiók: 1258

Mi ketten 23/165/55 budapesti hajadon ezüton keresi azt a 25-30 éves, független fiatalembert akit szerethet és aki ezt az érzést viszonozni is tudná. Hangpostafiók: 1273

Szerelemre, boldogságra vágyó magas, 50 év körüli, megbízható társát keresi egy 48 éves, 170/62, csinos, nem dohányzó nő. Hangpostafiók: 1274

Egyedül sem rossz, mégis keresek egy 35-45 év közötti magas, férfias értelmiségi partnert, aki mellett még szebb, még okosabb, még izgalmasabb nő és ember lehetek. Hangpostafiók: 1275

Elvált 26/160, szőke, zöld szemű nő vagyok. Több éve elváltam, 6 éves gyermekemet egyedül nevelem. Pécs környéki komoly kapcsolatot keresek. Hangpostafiók: 1289

Skorpió Ha Zala megyei vagy és van hetente egy-kettő szabad órád, hívj fel! Hangpostafiók: 1291

34/160 csinosnak mondott, nem független barna hölgy, monoton életének feltrisülésére, Borsod megyei 40-es diszkrét gáláns barátot keres. Hangpostafiók: 1295

ÚR KERES HÖLGYET

Hiszel még a mesékben? És egyszer a hercegnő megátta azt a férfit, akivel álmaiban már sokszor találkozott. A nagy Ő 26 éves volt. Hangpostafiók: 2008

Üzletember 40-es, nem független férfi keresi kizárólag nem független és kifejezetten csinos hölgy ismeretségét 30-40 között. Hangpostafiók: 1995

Visszahívlak 21/178/60, jóképű fiú megismerkedne, 20-50 év közötti, jól szituált hölgyekkel. Hangpostafiók: 1988

Szeretnélek megtalálni! 34 éves, 190 cm magas flatalember várja egy független ugyanakkor egy kedves és őszinte, komoly kapcsolatra vágyó 25-30 éves hölgy jelentkezését. Hangpostafiók: 1953

Szeretot 49 éves férfi várja 40-es hölgyek jelentkezését tartós kapcsolat céljából. Hangpostafiók: 1989

van BOR a pofámon Csaba vagyok, keresem Ágit, akit 86 körül ismertem meg Budapesten, az őszi BNV-n. Hangpostafiók: 1981

Emberi értékekben maximalista, független értelmiségi férfi, 40/175/75, az igazi Nőt keresi 33 éves korig. Hangpostafiók: 1905

Független Bp-i középkorú férfi, keresi karcsú, bohém, csinos, fantáziadús barátnőjét 43 éves korig. Hangpostafiók: 1916

Sophia 26/189/88 fiú keres 24-30 év közötti, értelmes, ápolt, eredeti egyéniségű, magabiztos, de nem emancipált lányt, aki társa lenne, talán hosszú időre. Hangpostafiók: 1918

Diszkrét 27/182 jó megjelenésű fiú csinos hölgyet keres, kellemes együttlétekhez 40 éves korig. Hangpostafiók: 1921

Humor - Budapest 54/175 kulturált, teniszimádó üzletember keres nem dohányzó erotikus, formás barátnőt 35 éves korig, akivel színház, zene, romantika megosztható. Hangpostafiók: 1932

Budapesti , 42/190/80, kék szemű, jóképű, fiatalos, diplomás férfi megismerkedne házasság céljából. 30-38 év közötti, jó alakú, telt keblű hölgyet. Hangpostafiók: 1834

Március 26/185/80 flatalember tartós kapcsolat reményében keresi társát karcsú lány személyében 18 és 35 között. Hangpostafiók: 1841

1321 Kedves 19 éves, 182 cm magas, A. Szilvia, kérlek válaszolj újra, mert lemaradt a telefonszámod. Hangpostafiók: 1846

Iker Budapesti 33/168/78 független, szemüveges férfi keresi korban hozzáillő partnerét. Egy kisgyermek nem akadály. Hangpostafiók: 1862

Holdfény 43/183/78 keresem kedves, vidám partnernőmet egy közös út kereséséhez. Hangpostafiók: 1860

Sárga rózsa 35 éves, 183/85, sportos, nem dohányzó, független férfi rendezett anyagiakkal, válás után megismerkedne naplényi, vízet, sportot kedvelő hölggyel. Hangpostafiók: 1863

Két jó barát Két iker jegyű, 22 éves fiú 19-21 éves, sportos barátnők ismeretségét keresi. Hangpostafiók: 1890

Nyílas 40 éves, irodalmat, sportot, természetet kedvelő és művelő elvált, független férfi rendezett anyagiakkal keresi őszinte, életre szóló társát. Hangpostafiók: 1894

Csak a gyengébb nem vonz! Cáfoljuk meg a valószínűségszámítást, találjuk meg végre egymást. Én már unom, hogy még mindig nélküled élvezem a világot. Korom, intelligenciám változó. Hangpostafiók: 1896

Családcentrikus Sportkedvelő üzletember keresi életvidám, színházkedvelő társát 35 éves korig, karcsú, nem dohányzó hölgy személyében. Hangpostafiók: 1899

Rákok előnyben Budapesti 45 éves, 174/64, elvált, gyermektelen, saját lakással rendelkező, dohányzó, értelmiségi férfi keres 25-38 közötti vidám, független hölgyet. Hangpostafiók: 1828

Érzéskiség 38 éves, 175 cm magas, üzletember 25-45 év közötti csinos, jó alakú, erotikus barátnőt keres hosszú távra. Hangpostafiók: 1821

Ősztönd… 35 éves vállalkozó keres fiatal egyetemista, szép arcú, jó alakú lányt hosszabb kapcsolatra. Hangpostafiók: 1810

Március 30-as, jó megjelenésű, magas férfi keresi szép arcú, kellemes külsejű, budapesti barátnőjét. Hangpostafiók: 1800

Laid Back 26/182/70, barna hajú fiú szeretne megismerkedni korban hozzáillő nőies, szép arcú, nem dohányzó lánnyal, tartós kapcsolat reményében. Hangpostafiók: 1714

Diszkréció 48 éves, magas, sportos értelmiségi férfi diszkrét barátnőt keres. Kor, súly, függetlenség nem feltétel. Hangpostafiók: 1724

Diszkrét 27/182 jó megjelenésű fiú csinos hölgyet keres, kellemes együttlétekhez 40 éves korig. Hangpostafiók: 1744

Dél-Dunántúl 30 éves, diplomás fiú komoly kapcsolat reményében 20-30 év közötti csinos lánnyal szeretne megismerkedni. Hangpostafiók: 1754

Diszkrét kapcsolat 47 éves, magas, sportos, értelmiségi férfi 50 év feletti érett, érzéki hölgyet keres diszkrét kapcsolatra. Függetlenség nem feltétel. Hangpostafiók: 1777

Waiting for Spring 18 éves srác hasonló korú, helyes lányokkal ismerkedne. Hangpostafiók: 1785

Szűz Hosszú távú kapcsolat reményében szeretnélmre, gyengédségre vágyó hölgyek jelentkezését várom 40 évesig. Hangpostafiók: 1787

Hóvirág Lehetőleg egyedülálló, magyar hölggyel szeretnék megismerkedni. 55/167/58, szőkésbarna, kék szemű, egyedülálló, saját lakással rendelkező úr vagyok. Hangpostafiók: 1795

Blues 42/180/75, nem független, sportos, jó megjelenésű, vidám, diplomás férfi keres kölcsönös szimpátián alapuló kapcsolathoz diszkrét, formás hölgyet 40-ig. Hangpostafiók: 1602

Bak 44/175/84, barna hajú, nem független férfi diszkrét barátnőt keres hosszú távon. Hangpostafiók: 1608

Három testőr Athos 28/181/130, Porthos 25/178/76, Aramis 25/178/76, három nagyon vidám természetű fiúkó várja vidámságban hozzájuk illő hölgyek jelentkezését. Hangpostafiók: 1614

Romantika Két 24 éves flatalember keres 30-45 éves korig csinos hölgyeket. Hangpostafiók: 1640

Tavasz Sportos 19 éves budapesti fiú vagyok, aki 16-19 éves lányok hívását várja komoly kapcsolat reményében. Hangpostafiók: 1669

Március 25/170, flatalember barátnőt keres, tartós kapcsolat reményében. Hangpostafiók: 1674

Borsod Miskolci 30/180/105 flatalember keres 25-35 év közötti lányt vagy elvált asszonyt, egy gyermek nem akadály, minden elképzelésre nyitott vagyok. Hangpostafiók: 1677

Talán Székesfehérvári 37/179 elvált férfi keres tartós vagy véglegesnek kapcsolatra helyes, intelligens hölgyet maximum egy gyerekkel 33 éves korig. Hangpostafiók: 1699

Szőkeség 44/170/63, bajszos, barna-ősz hajú magánvállalkozó, korban hozzá illő hölgyet keres, lehetőleg szőkét, a szabadicő kellemes eltöltéséhez. Hangpostafiók: 1568

Pillanatok varázsa 36/164, sportot, utazást kedvelő, jómodú, nőtlen férfi, filigrán, intelligens barátnőt keres közös perspektíva reményében. Hangpostafiók: 1578

Barátság 25 éves, 185 cm magas, fekete hajú, szemüveges fiú keresi korban hozzá illő dunántúli lány ismeretségét. Hangpostafiók: 1581

Mesüge 48/167/74, kópcös özvegy 2 fiúval, dohányzik és kopasz. Ha így is jó, akkor lépj tovább a programban! Hangpostafiók: 1582

ALTERNATÍV

Hangpostafiókszámok: 1963; 1944; 1942; 1912; 1836; 1827; 1786; 1784; 1765; 1686; 1633; 1689.

Vágja vagy tépje ki ezt az oldalt! Minden hangpostafiók legalább két hétig él.

Ne feledje: a tartós, igazi kapcsolatok kialakításához még a Találkahelyen is időre van szükség. Javasoljuk, hogy az első randevút étterembe, moziba, vagy hasonló nyilvános helyre beszélje meg. A Találkahelyen és a hangos hirdetésekben sem szerepelhetnek nevek, címek, vagy telefonszámok.

©TeleMedia Tel.: 217-3400

Tel.: 432-6613, Csombokné.

Fax: 2388-200 • monika.angyal@axa.hu

Most 5%-ot a Suzuki fizet!

Swift 175 000, Wagon R+ 199 000 Ft-tól.

A Suzuki a 15%-os kezdőrészlet egyharmadát átvállalja, így önnek most elég a vételár 10%-át befizetnie új Wagon R+ vagy Swift vásárlása esetén! Ezzel új Suzukijának már csak a fennmaradó 85%-át kell törlesztenie. Részletek a márkakereskedőknél.

Az ajánlat 2002. július 31-ig megkötött adásvételi szerződésekre érvényes, és nem vonatkozik a légkondicionált limitált modellekre.

www.suzuki.hu

SUZUKI. A mi autónk.

kérnek egy-egy nappaliméretű szoba légkondicionálásáért. A Klímacentrum – ezért a megrendelők általában egyetlen szoba hűtését választják. A lakossági üzta: a légkondicionálás szempontjából három kategóriába sorolhatók az új építésű ják a lakásokat egy csőrendszerrel.

Egyre több... folytatás a 23. oldalon

Tizennégy plusz egy példa

Magyar Europa Nostra-díjasok kiállítása a Várban

A budapesti UNESCO világörökségi konferencia egyik kísérőrendezvénye a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal budavári központjában nyílt kiállítás, amely A példa ereje címmel a magyarországi Europa Nostra-díjas emlékeket mutatja be.

MUNKATÁRSUNKTÓL

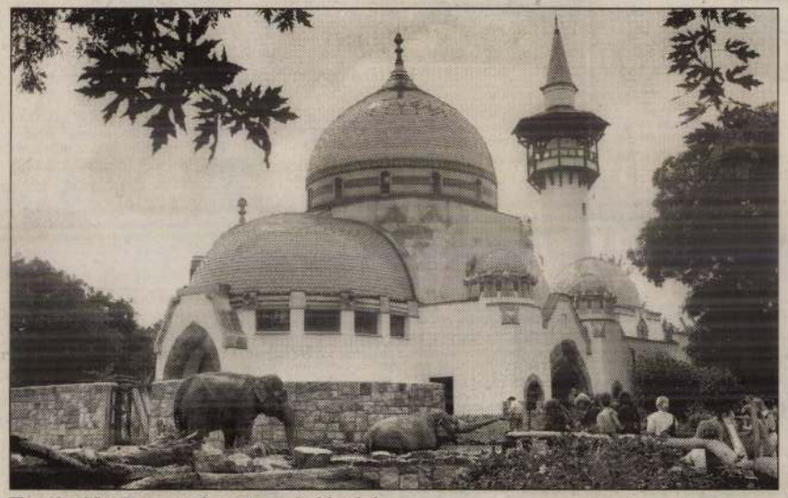

Tavalyelőtt kapott érmet az elefántház FOTÓ: SZABÓ BERNADETT

Az Europa Nostra 1963-ban alakult, ma Európa legtekintélyesebb műemlékvédelmi civil szervezete. Huszonhárom éve hozta létre elismerési rendszerét, melynek keretében évente legfeljebb negyven oklevelet, hat emlékérmet és négy becsület-érdemérmet oszt ki a legjobban sikerült táji vagy építészeti értékmentésekért vagy kiemelkedő értékvédelmi munkásságért. Ma tizennégy, oklevéllel vagy éremmel kitüntetett építészeti emlék található Magyarországon – köztük három budapesti –, s becsületérmet kapott *Ráday Mihály.*

Az első magyar Europa Nostra-díjas a Somogy megyei szennai falumúzeum lett 1982-ben, majd 1988-ban oklevéllel ismerték el az apostagi zsinagógából kialakított faluházat. A székesfehérvári Rácváros volt az első érmes (1989). Oklevélben részesült a pápai Esterházy-kastély kápolnája (1990), éremben a magyarpolányi Petőfi utca (1992), szintén oklevélben a siklósi dzsámi (1993), a szántódpusztai majorság (1994), az ócsai, Árpád-kori eredetű református templom (1995). Az első budapesti díjazott, az Új Színház rekonstrukciója 1997-ben kapott érmet. Ugyanez évben nyert oklevelet a Vidám Park 1906-ban épült körhintája és a szamosújlaki református templom. Az 1998-as év egyik becsület-érdemérmét kapta Ráday Mihály három évtizedes város- és faluvédő munkásságáért. Abban az évben lett érmes továbbá a sonkádi református templom. Az állatkert rekonstruált elefántháza 2000-ben kapott érmet. Végül tavaly a fertődi Esterházy-kastély kápolnája nyert oklevelet.

Az örökségvédelmi hivatal és a Budapesti Városvédő Egyesület által összeállított kiállítás bizonyítja a világ különböző tájairól érkező műemlékes szakembereknek, hogy Magyarország csodálatra méltó kincsekkel bír, s ezeket komoly munkával igyekszik megóvni.

Koalíciós vita az Erzsébet térről

MUNKATÁRSUNKTÓL

A köz érdekét az szolgálná, ha a főváros nem adná el a belvárosi Erzsébet téri ingatlant – vélekednek egyes fővárosi szocialisták. Információink szerint a csütörtöki Fővárosi Közgyűlés előtti frakcióülésen döntenek arról, milyen javaslatot terjesszenek ezzel kapcsolatban a testület elé. A szabad demokraták az értékesítést támogatják, a fideszesek még nem alakítottak ki határozott véleményt, a MIÉP a kérdésben az MSZP-t támogatja.

Felháborítónak tartom, és nem fogom megszavazni azt, hogy a fővárosi önkormányzat három éve az Orbán-kormánnyal kiszolgáltatott helyzetben kötött megállapodás miatt eladja az Erzsébet téri ingatlant – szögezte le lapunk kérdésére *Schiffer János.* A kulturális területért felelős fővárosi főpolgármester-helyettes szerint a köz érdekét inkább az szolgálná, ha a tervezett Nemzeti Színház helyén épült ingatlan és a felszíni park egészben vagy részben az önkormányzat tulajdonában maradna.

Szakértők körülbelül 3,5 milliárd forintra értékelték a komplexumot, amely egy mélygarázst, földfelszín alatti kereskedelmi egységeket, egy 300 fős konferenciatermet, illetve a felszínen lévő közparkot foglalja magában. A 2,5 milliárdnyi építési költség levonása után így az állam és a főváros fele-fele arányban 1 milliárd forintnyi bevételen osztozhatna.

Koalíciós... folytatás a 23. oldalon

hogy azt értelmezni kívánnám – a gyalogos- és közúti forgalmat át kell terelnünk az út másik oldalára az »Omlásveszély, közlekedés a túloldalon« feliratú tábla és korlát kihelyezésével."

Az ügyvezető kérdésünkre, eleget tesz-e az örökségvédelmi hivatal felszólításának, azt válaszolta: a bontásra vonatkozó hivatalos határozatot még mindig nem kapták meg. A Kincstári Vagyoni Igazgatóság vezérigazgatója ma délelőtt tart tájékoztatót az ügyről.

B. A.

LAPSZÉL

Hegyvidék

Felülvizsgálja közoktatási koncepcióját a XII. kerületi önkormányzat. Felhívásukban arra kérik a helyi nem oktatási-nevelési intézmények fenntartóit, hogy június 30-áig véleményezzék – előzetesen egyeztetett időben, tel: 224-5940 – az új elképzelést a polgármesteri hivatal oktatási és közművelődési irodáján.

XXII. kerület

Szünidei diákmunka és ifjúsági foglalkoztatási programot indít a kerületi önkormányzat Családsegítő Szolgálatának Ifjúsági Irodája. A munkát vállaló fiatalok és a kerületi munkaadó intézmények érdeklődését a 207-6024-es telefonszámon vagy személyesen (XXII., Nagytétényi út 276.) várják.

II. kerület

Felújítás miatt mától péntekig zárva tart a Millenáris Parkban lévő Zöld Péter játszótér.

Szenzációs nyári hűsítő a Maxabónál!
Astra Cool ajándék légkondicionálóval.
Plusz: még 150 ezer mínusz!

Ajánlatunk az Astra Cool limitált szériára illetve a július 31-ig forgalomba helyezett autókra érvényes. Az akció részleteiről és rendkívül kedvező hitelkonstrukciónkról (pl.: CHF alapú hitelnél THM már 7,5%-tól) érdeklődjön személyesen vagy látogassa meg honlapunkat. Használt autóját beszámítjuk. A képen látható modell felszereltsége eltér az ajánlatban szereplőtől.

Opel. Jó ötletek – jobb autók.

Az Ön Opel-partnere: Opel Maxabo 1037 Budapest, Bécsi út 254., Tel.: 250-7373, Fax: 367-3590, 1021 Budapest, Hűvösvölgyi út 32., Tel.: 200-7200, Fax: 200-6820
opel@maxabo.hu, www.opelmaxabo.hu

KITEKINTŐ

Bonni zsibik

BONNI TUDÓSÍTÓNKTÓL

Németországban a tavasz biztos jele, hogy megjelennek a szabadtéri bolhapiacok. Az NSZK egyik legnagyobb „zsibvásárának" a bonni Rajna-parton elterülő Rheinaue park ad otthont. Az áprilistól októberig havonta megrendezett forgatagot több tízezren keresik fel. A népszórakoztatásnak számító német bolhapiacokon nem szégyen sem az árusítás, sem pedig a vásárlás. A kereskedők – városonként eltérően – 5–15 márkás helypénz megfizetése után tehetik ki portékáikat. Slágercikknek elsősorban a közepesen használt ruhák, CD-k, könyvek, képregénymagazinok és a terepvasút-felszerelések számítanak. Tavaly óta a bolhapiacokra legelsőként kilátogatók közé a német rendőrség és vámőrség is odatartozik. A civil ruhás nyomozók nemcsak az illegális cigarettakereskedőkre, hanem azon kétes elemekre is vadásznak, akik az Oroszországból az NSZK-ba becsempészett ikonokat, illetve más műkincseket 500–2000 márkáért a bolhapiacokon árulják.

D. A.

Moszkva: korrektül

MOSZKVAI TUDÓSÍTÓNKTÓL

Múlt vasárnap kimentünk a Moszkva határában lévő egyik bolhapiacra, és a bokáig érő sárban tocsogva vettünk a számítógéphez egy CD-ROM-ot. Ha már arra jártunk, nem hagytuk ki a tíz dollárért kínált szoftver CD-ket sem, úgyhogy most már nekünk is megvan a Microsoft Encharta '95 interaktív lexikonja, amely kérésre felsorolja Jókai jelentősebb regényeit, eljátssza egy Bartók-darab néhány ütemét és visszapergeti Maradona híres, kézzel szerzett gólját. A hatóságok szemet hunynak a hamis áruvédjegyek és a kalózmásolatok fölött, de egyre komolyabban veszik a dollár forgalmának tilalmát. Úgyhogy továbbra is minden árat ebben tüntetnek fel, csak most „feltételes egységnek" hívják – ami tiszta véletlenségből azonos egy George Washington-portré értékével. Az árusok szemrebbenés nélkül fogadják el a zöldhasút, csak a minimális konspirációs szabályokat kell betartani.

H. G.

Varsó: a stadionban

VARSÓI TUDÓSÍTÓNKTÓL

Lengyelország a bolhapiacok hazája: nincs olyan eldugott faluc ska, amelynek főterén legalább a hétvégeken ne jelennének meg az alkalmi árusok. A piacokon a ruhától a tisztálkodási szereken át a csavarhúzóig mindent árulnak, a boltinál lényegesen olcsóbban. A választékba az élelmiszerek, illetve a csempészett alkohol is beletartozik, annak ellenére, hogy hivatalosan ez nem engedélyezett. A rendőrségnek azonban még arra sincs elég embere, hogy a piacokon működő – főleg a volt szovjet tagköztársaságból érkező –, a „védelmi" pénzek behajtásával foglalkozó maffiákat megfékezze, így az árusok gyakorlatilag szinte ellenőrzés nélkül működhetnek. Árus és árus között egyébként nagy különbség van, amely legszemléletesebben Varsó – és talán az egész ország – legnagyobb bolhapiacán, a Tizedik Évforduló stadionjában figyelhető meg. Az alsó, gépjárművel is megközelíthető helyeken a módosabb, lengyel kiskereskedők árulnak, őket sátrak, lakókocsik védik a hidegtől vagy éppen a tűző napsütéstől. A volt szovjetek mellett egyre nagyobb számban érkeznek a kínai, vietnami árusok is, így aki a távol-keleti konfekcióipar olcsó termékeire vágyik, annak sem kell több ezer kilométert utazni. A távol-keletiek kedvenc helye azonban nem a stadion, hanem Varsó belvárosának egyik aluljárója, amely így napkeltétől napnyugtáig „kínai megszállás" alatt van.

Sz. Z.

Kacatok kavalkádja

A hatvanas években az ember farmert venni járt ki az Ecserire, amely akkoriban még valóban az Ecseri úton volt. Szóval farmert, meg olyan ódivatú, lötyögő szárú nadrágot, amelyet a politechnikaórákon szabni-varrni tanuló szomszédlány trapézgatyává alakított. Akkoriban így működött az ország, és így pesti bolhapiac, ahol szinte minden kapható volt: gázálarctok, recsegő hanglemez, ívekre hullott könyv, nyáron bunda, télen sort, egész évben pedig minden, amit a kukákban matatók, vagy a hivatásos ószeresek összehordtak a pesti bérházakból. Aztán lett farmer a boltokban – igaz, kezdetben csak Trapper –, az antikváriumokban lassacskán feltünedeztek a korábban tiltott könyvek, és kiadták Bill Haley rockfelvételeit kazettán. Gondolhatná az ember, hogy így értelmét vesztette bolhapiacra járni. Mégis jár. És hordja haza a hatvanas évekbeli brigádnaplót, az ócska vasalót, meg a többi, isten tudja, mire jó vacakot. Vesz végre olyan méretű és formájú csavart, amit már évek óta keres, aztán mire hazaér, rájön, hogy évekkel ezelőtt kidobta már azt a szerkentyűt, amihez a csavart oly nagy kitartással kereste. És alkuszik szódásüvegre, orosz ötkopekosra, dohos lexikonra, és mindenre. De mert a lakás nincs gumiból, és a falak szigorúan határt szabnak a gyűjtőszenvedélynek, időnként óhatatlanul rostál is. Kidobja a dohos lexikont, mert csak a helyet foglalja az amúgy is zsúfolt könyvespolcokon, a recsegő lemezt – minek álljon itt, ha úgyis megvan kazettán? – meg az ócska farmert, amit egyébként is csak azért rakott el, mert úgy vélte: még jól jön majd, ha egyszer esőben kell kapálni. De hát mikor kapál egy városi ember esőben? Szóval, irány a kuka. És mert ezzel felszabadul némi hely a lakásban, szombaton megint lehet menni a bolhapiacra.

B. P.

A recsegő lemeztől a dohos lexikonig

SZABÓ BARNABÁS FELVÉTELE

Hét végi böngészde a Városligetben

Hétvégeken felpezsdül az élet a Petőfi Csarnok szabadtéri színpada környékén. Nehéz megállni, hogy, ha már betértünk ide, ne nyúljunk a pénztárcánk után, és ne vásároljunk valamilyen apróságot.

A bolhapiac a gazdasági helyzet romlásának szülötte. Ezt mutatja legalábbis a látogatók és vásárlók számának rohamos növekedése. A Pecsa udvarán évente negyedmillióan böngésznek régiségek vagy éppen újdonságok után. Itt ugyanis a hatalmas, ultramodern japán HIFI-toronytól kezdve az amerikai baseball- és kosárlabdasztárkártyagyűjteményen keresztül a rozsdás anyacsavarig minden kapható. És minden olcsóbb, mint máshol.

A vásárlók és a kereskedők szeretik a bolhapiacot – mondja *Szabó György*, a piacot üzemeltető Liget SE elnöke. Ez a piac több mint nyolc éve működik. A helypénzek (mindössze 100 forint naponta, mi több, az időseknek és gyerekeknek időnként nem is kell fizetniük) azóta nem változtak. Az árusítóhelyek azonban igen. Nemcsak nőtt a számuk, de a kezdeti leterített nejlonok helyett ma már számozott asztalok várják a törzsárusokat. A piac – amelynek bevételét az utolsó fillérig sportcélokra fordítják – beindulásakor alig több mint húszan kínálták portékájukat. Manapság vasárnaponként szinte alig lehet behajtani az elkerített területre. Nemegyszer megfordult már itt Koós János, Dalnoki Jenő, Boncz Géza, sőt Kónya Imre is.

Meglepő, de ezt a piacot még Milánóban is ismerik. A vásárlók között egyre több a külföldi, akik elsősorban a régiségekért jönnek ide. A kereskedők pedig tisztességes üzleteket kötnek. A kereskedői tisztességre itt nincs panasz, ha pedig mégis csorbát szenvedne, azt saját érdekükben mielőbb kiköszörülik.

H. L. L.

A Tangó a régi maradt

A budapesti ócskapiacokról a hivatalos szakhatóság nincs túl jó véleménnyel. A Csarnok- és Piacigazgatóság ugyan nem felügyelőszerve ezeknek a vásároknak, de *Kispál Sándor* igazgató szerint egyetlen általános előírásnak sem tesznek eleget. Nem vonatkozik ez persze a két legnagyobb böngészdére, az Ecseri használtcikk-piacra és a Petőfi Csarnok bolhapiacára. Ezek szervezett piacok, szigorú szabályokkal, állandó árusokkal, és ráadásul már-már patinásnak tekinthető hírnévvel. Ők nem engedhetik meg maguknak a szabályok sértését. A Nagykőrösi úti piac, más néven Tangó, évente 150-200 ezer látogatót fogad, akik jó része vásárol, de sokan csak nézelődni jönnek ide – mondja *Gyenge Attila*, a piac igazgatója. Az utóbbi időben itt is egyre több külföldi fordul meg, ezek azonban az „egydolláros" turisták közé tartoznak, akik azért jönnek ide, hogy valamilyen szép, esetleg régi, de hihetetlenül olcsó ajándékot vigyenek haza a rokonságnak.

A kereskedők szintén kedvelik a Tangót. Bár az állandó üzlettel rendelkezők csak vállalkozói igazolvánnyal árulhatnak, a műkedvelő amatőrök viszont akár 50 forintos napijegy fejében is kirakhatják portékájukat. Látni itt kardokat, bicikli vázat, de bronzturul is jól megfér a Sztálin-szoborral. Lényegében bármit lehet árulni. A tilalmak csak az egyébként is tiltott dolgokra vonatkoznak. Nem szabad például éles fegyvert, nemesfémből készült ékszereket vagy kábítószert árulni. A tartózkodási engedéllyel nem rendelkező külföldiek csak vásárlóként kereshetik fel a piacot, árulniuk nem szabad.

A biztonságra a rendőrségen kívül saját figyelőszolgálatuk ügyel. Ellenőrzések rendszeresen, bár elég rapszodikusan vannak. Az APEH és a vámhivatal ugyanis nem jelzi előre érkezését, a razzia eredményeiről a legtöbb esetben nem tájékoztatják az igazgatóságot. Sok dolguk mindazonáltal nem lehet, hiszen jövedéki engedélyhez kötött árucikkeket nem találni a Tangón.

A kereskedők tisztességére ritkán van panasz, bár előfordulnak előző nap gyártott antik szablyák és kardok. A legtöbb esetben azonban az amatőr árus nyugodt szívvel megveszi eredetiként az egynapos régiséget, majd antik áron adja tovább.

Nem esett szó még a két legelső utcáról, ahol jórészt bőrdzsekik és farmerek kaphatók. Ez lényegében az „átkos"-beli hiánycikkpiac maradványa. Akkoriban nem voltak minden sarkon farmerkereskedések és sportboltok. Aki tehát ilyen elvetemült nyugati csecsebecsékre vágyott, az itt megtalálhatta. A világ azóta nagyot változott, a Tangó viszont maradt a régi, ami talán nem is olyan nagy baj.

Hámori L. László

ÓSZERESEK ELLENŐRZÉSE: (49.721/fk. I. 96. sz. r. – L. Rédey Gyűjt. I. 168. 1.) Állandó és éber ellenőrzést gyakorlandó a végből, hogy az ószeresek a sorszámot, igazolványt és egy ironnal ellátott zsebjegyzőkönyvet mindig magukkal hordozzák-e, hogy a házalással össze nem férő foglalkozásoktól, főleg a bordélyközvetítésektől tartózkodjanak; az engedélyezett helyen és időn kívüli házalás megszüntettessék s főleg, hogy a gyanús tárgyak azonnal a rendőri hatóságnak átszolgáltassanak, a magánlakásokba engedély nélkül való benyitás pedig megtoroltassék. Az 1898. évi 21.433/fk. I. sz. r. utasítja még az őrszemeket, őrjáratokat és detektíveket, hogy az ószereseket a legkisebb gyanúnak tetsző cselekmény elkövetése után igazolásra szólítsák fel, illetve előállítsák. *(Címszó az 1903-ban megjelent Rendőri Lexiconból.)*

Nem a bűnözésről közismertek

A használtcikk-piacok bűnügyi szempontból nem igazán veszélyeztetettek. Ez egyaránt vonatkozik a két legnagyobb budapesti bolhapiacra, a Nagykőrösi útira és a Petőfi csarnokbelire (Pecsa) is. Zsebesek szinte nem is fordulnak meg ezeken a helyeken. A Pecsa piacán maguk a kereskedők gondoskodnak a rendről. A törzsárusok és a törzsvásárlók között ugyanis hamar feltűnnek az olyan „idegenek", akiknek eszük ágában sincs vásárolni. Bár itt is megjelent néhányszor egy-két zsebtolvajbanda, ezeket azonban hamar kidobták a piacról. A Petőfi Csarnok piacát egyébként a Városliget rendőrőrse felügyeli. Nincs sok dolguk.

A Nagykőrösi úti piac a nagybani piac rendőrőrsének felügyelete alá tartozik. Az ismertté vált bűncselekmények listáját a gépkocsifeltörés vezeti, ám ez sem gyakoribb az átlagosnál. Aki pedig a kocsiban hagyja értékeit, magára vessen. A rendőrség mindenesetre 1991 óta fokozottabban ellenőrzi a területet. Négy év alatt egyetlen zsebes ellen sem tettek például feljelentést, bizonyíthatóan lopott régiség pedig évente átlagosan egy darab fordul meg a piacon. Külföldiek is csak vásárlókként jelennek meg itt. A kínaiak, ukránok nagy csoportjai ugyanis kiszorultak a Kőbányai úti, illetve a Fáy utcai, úgynevezett kínai piacokra.

H. L. L.

Kedvező SZTÁR ÁRAK most is!

Whirlpool ARG 635 kombinált hűtőgép	32.900.-
Gorenje PS-102 automata mosógép	39.990.-
Format porszívó 1000 W	10.990.-
Blaupunkt 37 ∅ televízió	39.900.-
Blaupunkt 55 ∅ televízió	69.990.-
Sharp 54 ∅ televízió	69.900.-
Dyras HFM 888/D táskarádió	2.290.-

Kerékpárok, kerti világítás, konyhai kisgépek, zsebrádiók és még sok minden más is,
SZTÁR ÁRON.
Keravill
Forró drót: 111-0601

MARGÓ

Bűnmegelőzési Napok '95

Budapest Főváros Főpolgármesteri Hivatala, az ORFK, a BRFK, az Országos Polgárőr Szövetség és a Biztonságtechnikai és Magánnyomozói Érdekképviseleti Szervezetek Országos Szövetsége április 19. és 21. között bűnmegelőzési konferenciát, kiállítást és vásárt szervez a Főpolgármesteri Hivatal épületében (V., Városház u. 9–11.). A rendezvény céljai között szerepel többek között a rendőrség, a polgárőrség, az önkormányzatok és a lakosság összefogásának előremozdítása, valamint a biztonsági alkalmazottak szellemi és gyakorlati tudásának felmérése, illetve egységes képzési követelményrendszer meghatározása. A rendezvény ideje alatt több ingyenes szolgáltatás áll a lakosság rendelkezésére.

Tanulási programcsomag képviselőknek

A Fővárosi Oktatástechnológiai Központ és az Önkormányzati Akadémia nemrég jelentette meg a Képzett képviselők – hatékony önkormányzat című egyéni tanulási programcsomagját. A kiadványt az Institute for Local Government and Public Service Alapítvány révén minden 1200 lakos alatti település önkormányzata megkapta. A programcsomag, amely már az új önkormányzati törvény előírásait is magába foglalja, egy hagyományos 100 órás tanfolyam anyagát tartalmazza, azzal a különbséggel, hogy az ismeretek otthon, egyéni tempóban sajátíthatók el.

Lakossági fórum a Hegyvidéken

A XII. kerületi önkormányzat városrendezési irodája 1995. április 10-én 18, illetve 19 órakor lakossági fórumot tart, amelyen a Szilágyi Erzsébet fasor–Napos út–Virányos út–Kútvölgyi út részletes rendezési tervéről, valamint a Kékgolyó utca–Schwartzer F. utca–Alkotás utca–Magyar jakobinusok tere által határolt terület RRT-jéről tájékoztatják az érintett polgárokat.

Bezáró és megmenekülő iskolák

A kőbányai önkormányzat képviselő-testülete keddi ülésén úgy határozott, hogy augusztus 31-i hatállyal megszünteti az Újhegyi út 9–11. alatti általános iskolát. A X. kerületi általános iskolás korú gyermekek száma ugyanis az elmúlt időben 30 százalékkal, vagyis 3500 fővel csökkent, és az elkövetkezendő években ez az arány várhatóan nem is javul. A döntés azért esett épp erre az intézményre, mert a kerületben az Újhegyi lakótelepen volt a legnagyobb arányú a tanulói létszám csökkenése. Az iskola kiválasztásánál az is szerepet játszott, hogy a gyermekeket úgy helyezhessék át más oktatási intézményekbe, hogy azok működése továbbra is zavartalan maradjon.

Mint arról már korábban beszámoltunk, az I. kerületben olyan hírek keltek szárnyra, miszerint a kerületi önkormányzat meg kívánja szüntetni a Krisztinavárosi Általános Iskolát. A hivatal szerdán szülői fórumon tájékoztatta az érintetteket az intézménnyel kapcsolatos szándékairól. A tervezett döntéseket azért kívánták meghozni, mert az intézményben több 10-15 fős osztály működik, több mint 50 pedagógus felügyeletével. Ez az arány rendkívül magas, hiszen egy átlagos iskola osztálylétszáma 25-27 fő, a tantestületé pedig 30-35 fő lenne. A meglehetősen viharos, személyeskedésektől sem mentes fórumon kiderült, hogy az önkormányzatnak nem áll szándékában bezárni az iskolát. Az intézkedések tehát nem a bezárásra, hanem osztályok összevonására és néhány tanár más iskolába helyezésére vonatkoztak.

A festészet napja a Terézvárosban

A VI. kerületi önkormányzat április 13-án 10 órakor, a festészet napja alkalmából koszorúzási ünnepséget rendez a Hunyadi tér 10. szám előtt. Derkovits Gyula festőművész emléktáblájának koszorúzásánál Domonkos Istvánné miniszteri tanácsos mond ünnepi beszédet.

Elöregedett a csepeli HÉV

Az elmúlt két évben szinte semmilyen javítást nem végeztek a csepeli HÉV-járat pályaszerkezetén. A karbantartás csak a legszükségesebb munkákra terjedt ki, aminek következtében a pálya meglehetősen rossz állapotba került – tudtuk meg *Koós Andrástól*, a BKV Metró és HÉV Igazgatóságának infrastruktúra főmérnökétől.

Koós elmondta, hogy a HÉV-pályával párhuzamosan a Kvassay híd is rendkívül rossz szerkezeti állapotban van. Jelenleg 10 kilométer/órás sebességkorlátozás van érvényben a hídon, ami miatt meghosszabbodott a menetidő is. Ma már körülbelül 20 perc kell ahhoz, hogy az utazóközönség Csepelről a Boráros térre jusson. A hídpálya felújítása májusra várható, a Boráros térig vezető HÉV-vágányok rekonstrukciójához azonban még 50-60 millió forint hiányzik. A hídon átvezető pályaszerkezet felújítása után ugyan ismét csökken majd a menetidő, de a korábbi 10-12 perces utazásra még hosszabb ideig várni kell.

H. L. L.

Baktériumok a talajvízben

Figyelőkút működik a Városháza mellett

Fertőző kolibaktériumokat találtak az V. kerületi talajvízben. A figyelőkútból vett vízmintában a baktériumok száma igen magas, egy literben a még elfogadható néhány százas arány helyett tizenkétezres számot mértek. Ha a szennyezett talajvízből valaki inna, erős szalmonellafertőzésre hasonlító betegségre kellene számítania.

MUNKATÁRSUNKTÓL

A Városháza környezetvédelmi ügyosztályának kezdeményezésére a múlt évtől a talajvízfigyelő kutakban nemcsak a vízállás magasságát, hanem a víz minőségét is figyelik. A vizsgálatokat a Fővárosi Növény-egészségügyi és Talajvédelmi Állomás munkatársai végzik. Budapest területén négyszáz figyelőkút található, mivel azonban némelyikből fúrása óta eltűnt a víz, mintát csupán hatvan kútból vettek. Az első vizsgálat részletes eredményei még nem készültek el, az előzetes adatok szerint azonban több kútban nehézfémeket és ipari eredetű szennyező anyagot találtak. A legsúlyosabb szennyezésnek azonban a kolibaktériumok megjelenése tűnik. – A kolibaktériumokat a Városháza közelében létesített figyelőkútban találták – mondja *Meleg Zoltán*, a környezetvédelmi ügyosztály vezetője. – Jelenlétük egyértelmű bizonyítéka annak, hogy a közelben eltört, megsérült egy csatorna. Ilyen nagyszámú baktérium ugyanis csak úgy kerülhetett a talajvízbe, ha az valahol szennyvízzel keveredett. Mihelyt megérkezik a részletes jelentés, azonnal tájékoztatom a csatornázási művek vezetőségét.

A csatorna megsérülésének nincsenek olyan látványos jelei, mint a vízcsőtörésnek, hiszen a szennyvíznek nincs nyomása, így az esetleges szivárgás akár évekig észrevétlen maradhat. Éppen ezért hozták létre a talajvízfigyelő rendszert. A vizsgálatok költségesek, viszont olyan szennyezésekre hívják fel a figyelmet, amelyek máskülönben esetleg észrevétlen maradnának. A kutakból a jövőben negyedéves gyakorisággal vesznek mintát, s a vizsgálatok eredményeit számítógépes térinformatikai rendszerben dolgozzák fel.

Ráday Mihály azt reméli, Tesz ereje nemet mondani

Mennyire tudnak beleszólni a kétmilliós metropolis életébe, a legfontosabb döntések meghozatalába a budapesti városvédők? – erről faggattuk Ráday Mihály egyesületi elnököt, fővárosi képviselőt, és arra kértük, hogy hasonlítsa össze a magyar és a külföldi fővárosokban tevékenykedő lokálpatrióta szervezetek tevékenységét.

– Nem nagyon lehet összehasonlítani a magyar állapotokat a külföldivel. Nyugat-Európában ugyanis az a gyakorlat, hogy a jómódúak hozzák létre a városvédő egyesületeket, ahogyan ez József nádor idejében nálunk is jellemző volt. A külföldi szervezetekben (Europa Nostra–IBI) például a kastélyokat olyan lokálpatrióták óvják, akik maguk is kastélytulajdonosok. A dán királyi herceg pedig nyilván több pénzt mozgathat meg, mint mondjuk egy budapesti városrész helyi egyesülete. Persze településektől, városrészektől is függ, hogy az adott közösség mit tart eredménynek. Egyes helyeken megelégszenek emléktáblák avatásával, de van, ahol sikerül a rendezési tervek kialakításába is beleszólniuk a lokálpatrióta polgároknak. Aki ezt a munkát meggyőződéssel csinálja, hiteles személyiséggé válik környezetében. Mindkét önkormányzati választáson sok városvédő, faluszépítő kapott bizalmat önkormányzati testületben, sőt polgármesteri, alpolgármesteri székben.

– S milyen lehetőségeik vannak a budapesti városvédőknek?

– Nehezen élünk, kevés a lehetőségünk. Kiállításokat, vitákat rendezünk, s helyiségeinkbe még be is fogadhatunk kisebb-nagyobb civil szerveződéseket. Arra azonban nincs módunk, hogy beleszóljunk a város irányításába, a kerületek döntéseibe, hiszen előfordul, hogy a képviselőknek sincs alkalmuk erre. Városrészi csoportjaink némelyike egészen jól működik, pontosabban együttműködik a kerületekkel.

– Érvényesül-e a fővárosban a városrészekben lakók összetartása, létezik-e városrészi identitás?

– Vannak egészen karakteres városrészek, kérdés, hogy azon a területen mekkora az erő. Nyilvánvaló például, hogy Újlakon, a II. és a III. kerület határán – miután hagyták elszlömösödni, majd később kiürítették – nem jöhetett létre egy szilárd alapokon nyugvó szervezet, amely megvédhette volna az újlaki városmagot. Ezért lerombolták, s helyette újat építenek... Katasztrófa.

Budafokon viszont még élnek hagyományok, ott akár a negyven éven át elhanyagolt egyházi emlékhelyeket is rendbe tudják hozni.

– Önt nemrég választotta meg a Fővárosi Közgyűlés városképvédelmi tanácsnoknak. Mennyivel bővült azóta a hatásköre?

– Semmivel. A tanácsnok hatáskörét ugyanis a törvény nem határozza meg. Feladatköre ezért annyi, amennyit adnak neki. Legutóbb például a Városligetben felállított Luna Park körüli botrányok nyomán eldőlt, hogy a Városháza közterület-használati engedélyt csak a főépítész egyetértésével adhat ki. S amennyiben a pénzbevételt szem előtt tartó vagyongazdálkodási szervezet, illetve a főépítész között konfliktus alakul ki, akkor a főpolgármester hatáskörében eljárva én döntök a vitában. A városképvédelem hálátlan feladat, de remélem, lesz erőm ahhoz, hogy sokszor kimondjam a nemet, vagy segítsek megtalálni a megfelelő megoldást.

Szegő Iván Miklós

Tisztítóvita

Megszűnt a Patyolat a Sugár Üzletközpontban. Közös megegyezéssel bontották fel a bérleti szerződést. Az üzlethelyiségben, a lakosság megelégedésére, a Harmat Textiltisztító Kft. végezte a ruhatisztítást. Amíg a kft.-é volt a bérleti jog, a szolgáltatás rentábilisan működött. De a Patyolat, melyből a Harmat Kft. kivált, sikeresen visszaperelte az üzlet bérleti jogát, és a lakótelep ruhatisztító nélkül maradt. A Polgármesteri Hivatal nem lép ez ügyben, hiszen a szolgáltatások is piaci alapokra helyeződtek. A Sugár ügyvezető igazgatója, a közös megegyezéssel történt megszüntetés kapcsán, nem publikus üzletpolitikai okokra hivatkozik, de gondolkodik a megoldáson. A Fővárosi Patyolat végelszámolási eljárás alatt áll és az ÁVÜ révén értékesítésére vár. A Harmat Kft. pedig üzlethelyiségre.

N. M.

Elkészült a nagy csokirazzia mérlege

Eladhatatlan drazsék, zűrös határidők, dráguló csemegék

A Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség az édességkereskedőkre is lecsapott. A legutóbbi nagy budapesti csokirazzia egyenlege: harmincnégyrendbeli pénzbírság és hét figyelmeztetés. A főfelügyelőség a vizsgálatot követően 842 ezer 652 forint értékű portéka árusítását függesztette fel és 84 ezer 955 forintnyi árut vont ki a forgalomból.

A razzia tapasztalatait összegző jelentés mindenekelőtt megállapítja: az új vámrendelet bevezetésével máris szemmel láthatóan csökkent a külföldi termékek aránya; a honi iparért aggódók tehát fellélegezhetnek egy kicsit, viszont számíthatunk rá – figyelmeztetnek az ellenőrök –, hogy ezek után még több cukor és csoki kerüli meg a vámhatóságokat, mint eddig. Az új importvám bevezetésének legszembetűnőbb következménye mindazonáltal mégiscsak az, hogy pokoli drága lett Budapesten az édesség. Olyan drága, hogy sokszor el sem lehet adni: a Bonbon Hemingwayre például máris kezd rászáradni az egyik tízdarabos csomagokba porciózott drazséja, minekutána három híján száz forintot kér érte. Az új vám egyébként a fejlődő országokból importálóknak tett be a leginkább: nekik eddig egy fillért sem kellett fizetniük, most viszont kapásból 42 százalékot. Fárasztó vadászatok várnak az egyiptomi csemegék szerelmeseire.

A fogyasztóvédőket, noha egyszerű vásárlóknak álcázták magukat, a kasszánál csupán egyetlen alkalommal próbálták meg átverni – írja a jelentés. Ez dicséretes, viszont a magyar nyelvű tájékoztatás terén továbbra is meglehetős a káosz.

A fogyasztóvédelmisek ezúttal is szép számmal találtak lejárt szavatosságú portékát – folytatódik az összefoglaló. A Spar egyik boltjában például olyan csokira bukkantak, amelyik a rajta lévő felirat szerint 1993 augusztusának végéig lett volna jó, kicsit arrébb belenyomtatták viszont, hogy akár 1995. április 16-án is elfogyasztható. Amikor kérdőre vonták a forgalmazót, az azt mondta, hogy a külhoni gyártó túl sok magyar nyelvű csomagolóanyagot gyártott ugyanazzal a minőségmegőrzési határidővel, úgyhogy nem maradt más, mint az utólagos nyomtatás.

B. T.

Építőipari részvénytársaságunk vállalkozás előkészítő osztályára munkatársat keres vezető beosztásba.

Feltételek:

- szakirányú felsőfokú végzettség,
- több éves gyakorlat versenytárgyalások előkészítésében,
- számítógépes gyakorlat,
- 40 év körüli korhatár.

HÉROSZ Rt.

1204 Budapest, Kossuth L. u. 76. 283-0474. Vágó Ágnes

PRP

100 000

másolat másnapra?

Nem probléma

- fekete-fehér másolás
- színes másolás
- tervrajz másolás
- kötészeti eljárások
- házhoz szállítás
- **NONSTOP** (Lónyay u.)

COPY GENERAL
Fénymásoló üzletlánc

IX. Lónyay u. 36. Tel: 218-9052 • V., Alkotmány u. 18. Tel: 112-7636
I. Attila u. 12. Tel: 175-9047 • V. Semmelweis u. 4. Tel: 266-6564
VIII. Fiumei u. 3-5. Tel: 133-4059 • XI. Bercsényi u. 4. Tel: 371-0026
EMKE Tel: 268-1326 • Szeged Tel: (62) 323-773

We use Kodak COPIERS

Vagyonkezelő Angyalföldön

Egyszemélyes önkormányzati tulajdonú, zártkörű vagyonkezelő részvénytársaság alapításáról hozott elvi döntést a XIII. kerületi képviselő-testület – tájékoztatta lapunkat *Tóth József* polgármester. Az rt. feladata a kerületi forgalomképes vagyon hasznosítása, kezelése, valamint az alapellátási feladatokhoz szükséges kerületi többletforrások megteremtése. Az elképzelések szerint a vagyonkezelő rt. önálló szervezeti és jogi egységként működik majd, ám a képviselő-testület okulva néhány kerület rossz tapasztalataiból „rajta kívánja tartani a szemét" a vállalaton. Éppen ezért az ötfős igazgatóság tagjait az önkormányzat nevezi ki, a hétfős felügyelőbizottságot pedig a testület választja meg. A részvénytársaság megalakítása egyúttal a hivatali létszám csökkentését is jelenti, hiszen a gazdasági társaság alkalmazottai a hivatal állományából lépnek át.

Az önálló vagyongazdálkodó szerv létrehozása, vagyis a hatósági, illetve a tulajdonosi jogkör szétválasztása számos előnnyel jár – olvasható *Sebeszta Attila* gazdasági alpolgármester előterjesztésében. A döntéshozatali mechanizmus így rugalmasabbá és legfőként gyorsabbá válik, ami a gazdasági élet színterein különlegesen fontos. Ráadásul a piaci verseny, az eredményorientáltság mind a személyi, mind a működési kiadások területén hatékonyabb megoldások alkalmazására ösztönöz. Ezenfelül tiszta „nyereségként" jelentkezik az áfa-visszatérítés, amelyre az önkormányzat nem, ám a gazdasági társaság jogosult. Ez évente 150-200 millió forintnyi „megtakarítás".

A részvénytársaság induló vagyonként 700 millió forint készpénzt, az önkormányzat tulajdonában lévő egyelőre még nem pontosan meghatározott körű portfóliókat, valamint kárpótlási jegyeket és ingatlanokat tudhat majd magáénak, az előzetes becslések alapján. Ezek pontos értékéről várhatóan április végén döntenek a képviselők. A kerület vagyongazdálkodási koncepciójával összhangban alapított gazdasági társaság júliusban kezdheti meg a munkát.

Sz. A. A.

ÚTELZÁRÁSOK

- A Városligetet e hét végén is lezárják a forgalom elől. A korlátozást némileg módosították, az Állatkerti körútra a célforgalom hét óra után még behajthat addig, amíg a parkolók megtelnek, miután a parkolók megteltek, csak a BKV járatai, a taxik és a szállító járművek közlekedhetnek az Állatkerti körúton is.
- A Hungária körúton a Salgótarjáni utcánál megkezdték a 37-es villamos pályájának a felújítását. A Salgótarjáni utcai torkolatot lezárták, a 37-es villamosok mindkét végállomástól csak a Hungária körútig járnak.
- A BKV Városi Tömegközlekedési Múzeuma Szentendrén ismét várja a látogatókat, hétfő kivételével naponta 10-től 18.00 óráig.
- A XI. kerület Budafoki út és a Bogdánfy utca találkozásánál lévő építkezésnél állványozzák a hidat, ezért magasságkorlátozást vezettek be. A négy méternél magasabb járművek mindkét irányban az Október 23. utca–Fehérvári út–Hengermalom út útvonalon közlekedhetnek.
- A XX. kerület Vágóhíd utcában a Torontál utca és a Királyhágó utca között javítják az útburkolatot. Naponta 7.00–16.00 óráig munkagépek okoznak útszűkületet. A munkaterületnél felmart, egyenetlen az útfelület, ezért 30 km-es sebességkorlátozást vezettek be.
- A budavári sikló tavaszi karbantartását befejezték. A sikló ismét működik.
- Budán a Szilágyi Erzsébet fasorban ma is dolgoznak a kertészek. A Városmajor utcától a Moszkva tér felé haladóknak a külső sávban útszűkületre kell számítaniuk 7–17 óráig.
- A II. kerület Lövőház utcát lezárják az Ezredes utca és a Garas utca között április 8-án és 9-én 7.00–18.00 óráig a budai kutyavásár miatt.
- A ráckevei HÉV vonalán Tököl és Ráckeve között autóbuszok járnak április 8-án üzemkezdettől április 10-én üzemkezdetig pályafelújítás miatt. A menetidő körülbelül 15–20 perccel megnövekszik.
- A felső vezeték átszerelése miatt ugyancsak autóbuszok járnak a 83-as trolibusz helyett a teljes vonalon április 8-án 1.00 órától április 10-én 4.00 óráig.

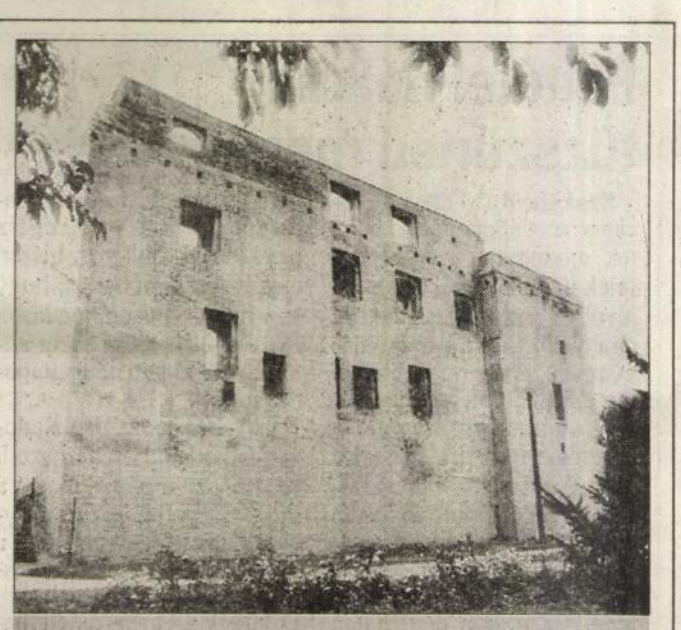

Kisvárda, vár ARHÍV FELVÉTEL

Egy elfelejtett beregi poéta

Balogh László

A nemzet napszámosa volt, és Csokonai mércéje szerint bolond, mert poétának ment Magyarországon. Ez a poétasors aztán a tüdővész közreműködésével negyvenhat évesen sírba vitte nemcsak betegségtől meggyötört testét, hanem az emlékét is. Semmit sem tudnánk róla, ha a mindent és mindenkit egyformán megbecsülő Szinnyei József munkája meg nem örökíti őt számunkra. 1906. december elején a sírjánál elmondott nekrológot még leközölte a Pesti Hírlap 342. száma, de azóta hallgat róla minden és mindenki.

Megyénk egykorvolt tollforgatójáról, a méltatlan sorsú *Szini Péterről* van szó. Arról az emberről, aki 1860. november 24-én *Kislónyán* (1934 óta: Lónya) született Szini Zsigmond helybéli tanító úr gyermekeként.

Iskolai tanulmányait Munkácson kezdte, és 1880-ban Sárospatakon fejezte be tanítói oklevéllel a kezében. A pályakezdők szokásos vándorlása jut neki is osztályrészül. 1881-ben a gömöri *Jánosi* községbe kerül tanítónak, innen azonban hamarosan *Beregsurányba* helyezik át, végül is *Hete* lesz tartósabb állomáshelye. Ám, hét év után ismét kezdődik a vándorlás kálváriája. Előbb *Fornosra*, aztán *Végardóra*, majd *Debrecenbe* kerül. A kálvinista Rómában meg is marad élete végéig. Sajnos, tüdőbaja annyira súlyossá válik, hogy 1904-ben nyugdíjba küldik, két év után pedig, 1906. december elején végleg lehunyja szemét.

Tanítói munkája mellett szinte minden szabad idejét az írásnak szentelte.

Tolla alól bőséges számban kerültek ki versek, elbeszélések, regények, humoreszkek, sőt színdarabok is. Nagy hozzáértéssel gyűjtötte a beregi népköltészeti alkotásokat és népszokásokat, s azokat igyekezett nyomtatott formában közkinccsé tenni.

Első verse 1877-ben jelent meg a Képes Hetilap című újságban. Ettől kezdve szinte folyamatosan közölték írásait a különféle fővárosi és vidéki lapok. Termékenységét és korabeli népszerűségét mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy húsztól több újságnak volt az állandó munkatársa. A Kis Újság például tizennégy regényét közölte folytatásban, a mesemondó pedig öt nagy terjedelmű elbeszélő költeményét tette közzé. Került olyan lap is, amelyik száz humoros versét, elbeszélését közölte. Beregi népdal és népszokás gyűjteményéből a Magyar nyelvőr oldalain jelentek meg a legszebb, legértékesebb feljegyzések.

Lapszerkesztésre ugyan nem vállalkozott, de a közkedvelt „Gondűző Képes Kalendáriumnak" és a „Tiszavidéki Mulattató Naptárnak" a szerkesztési munkáit mégiscsak elvégezte. Mikor pedig Budapesten megalakult a Városligeti Színkör, *Kelepcében* és *Vetélytársak* címen két színművet is írt a részükre.

Mintegy tíz önállóan megjelent kötetről tudunk. Mutatóban csupán az elsőt és az utolsót: *Az élet színpadáról* címen 1886-ban jelent meg első elbeszélés kötete: *Vidám versek* címen pedig 1898-ban adta ki utolsó verseskötetét.

Gazdag hagyaték ez! És bennünket arra kötelez, hogy töröljük le végre Szini Péter emlékéről a feledés porát!

Megtalált Picasso

Ellopott festmények az FBI birtokában

Los Angeles (MTI) — Kilenc ellopott festményt talált meg kedden az amerikai rendőrség. A Picasso, Chagall, Degas, Delacroix és Modigliani által festett műalkotások értéke meghaladja a kilencmillió dollárt — közölte az FBI, az amerikai Szövetségi Nyomozó Hivatal.

A Reuter szerint a festményeket tavaly februárban lopták el. A rendőrség két személyt vett őrizetbe az üggyel kapcsolatban.

A hatóságokat egy informátor vezette nyomra, aki elmondta, hogy az utóbbi időben az alvilágban számos lopott műalkotást ajánlottak megvételre.

Filmarchívum: értékek mentője

Vöröslő fényes szelek és elcserélt Aphrodité ● Eltűntnek hitt némafilmek

MTI-Press — A közvélemény, gyakran még a szakmai közvélemény sem tudja, vagy könnyen elfelejti, milyen értékek rejtőznek a Filmarchívum polcain. Az elmúlt majdnem száz esztendő különlegessége, hogy a történelem legfontosabb eseményeiről már nem csak levelek, jegyzőkönyvek, újságok holt papíranyaga tud hitelesen vallomást tenni, hanem a mozgókép is, amely a cselekvő, egykor élő, mozgó embert is képes visszaidézni az időből. Sokáig a történelemtudomány sem figyelt erre a különleges kincsre, s maguk a filmalkotók, a játékfilmek készítői sem tartották számon mindazt, ami ebben a műfajban született, és a nemzeti kultúrkincs részévé vált.

Csak 1991 decemberében kapta meg a Filmintézet a közgyűjtemények törvényes rangját, s az elhanyagolt, egyébként is könnyen romló filmanyag restaurálása, megmentése lett elsőrendű feladatunk. Van olyan filmnyersanyag, amelyik bizonyos életkor után törik, szakad, ilyenformán különlegesen nehéz másolatot készíteni ezekről. Van amelyik a sok használattól „előhívódik", az újabb és újabb vetítések, tehát a fokozott átvilágítások hatására további kémiai folyamatok zajlanak le az emulzióban. Vannak színes filmek, amelyek a vetítéstől, de néha a nélkül is, tovább színeződnek, elsősorban vörössé válnak.

— Sajnos ilyen áldozat lett a Lúdas Matyi is, az első egész estés magyar színes játékfilm. Olyan anyagra készült, és olyan sokára került volna sorra a restaurálása, hogy nem lehetett megmenteni, és ezért már csak fekete-fehér változatban vetíthető — mondja *Gyürey Vera*, a Magyar Filmintézet igazgatója, akivel a mentési munkálatokról és azok pénzügyi fedezetéről beszélgetünk.

❒ *Az a körülmény, hogy közgyűjtemény lett az Intézet, változtatott valamit anyagi helyzetükön?*

— Természetesen, de nem eleget. Az évi költségvetésünknek felét kapjuk meg, de ebből nem tudjuk finanszírozni még a legszükségesebb mentési munkákat sem. Hamarosan a film, illetve a mozi századik születésnapját köszönti a világ (mint közismert 1895 decemberében, egy párizsi kávéházban zajlott le az első nyilvános vetítés), és a legtöbb országban, például Angliában, Hollandiában, Franciaországban igen sok pénzt költenek arra, hogy felújítsák a régi szalagokat. Számunkra is most kellene a nagyobb támogatás, amit sajnos nem kaptunk meg. Sőt, az idén kevesebbhez jutottunk mint tavaly, amikor még a Történelmi dokumentumfilmek kuratóriumától is kaptunk 10 millió forintot, az idén viszont már semmit.

❒ *Egyáltalán kitől lehet erre a célra pénzt kérni?*

— A Magyar Mozgókép Alapítványtól, amelynek van egy szakkuratóriuma, ők gazdálkodnak a képzésre, kutatásra és könyvkiadásra szánt pénzekkel. Tőlük tavaly is hárommilliót kaptunk, idén először csak kettőt, és nagy viták után még egymilliót, jóllehet minimum 10–15 millióra lenne szükség, hogy minden kapacitásunkat kihasználva végezhessük a legfontosabb mentési munkákat. Csak példaképpen: a Körhintát olyan sokszor vetítették, hogy a restaurálása kétmillióba került. Szerencsére a HBO és a Tv2 támogatásával ez sikerült.

❒ *Máshonnan nem jutnak pénzhez?*

— A Magyar Filmintézet ösztönzésére a filmszakmai vállalatok még 1989-ben létrehozták a Magyar Film Múltja és Jövője nevű alapítványt, ami kifejezetten a mentéshez ad némi támogatást. Nagyon hálásak vagyunk a Széchenyi Könyvtárnak is, ahol a Hanák Gábor vezette Történeti interjúk tára is sok segítséget ad. Fokozatosan videóra vesszük a nemzeti filmállományt, ami a Széchenyi Könyvtárban a jelenleginél sokkal jobb kutatási lehetőséget biztosít majd.

❒ *Végül is hol tart ma a mentés?*

— Az 1945 és 63 között készült játékfilmek mentése befejeződött. Néhány később készült munka restaurálását azonban előre kellett hozni, mert különben ezek a filmek felújíthatatlanok lettek volna. Így például a Fényes szelek már majdnem teljesen vörösben ment át, de a Régi idők focija és a Szerelmesfilm is a tönkremenetel határán állt, azért a sürgős mentésüket el kellett végezni.

❒ *Hogyan lehetséges az, hogy ezek a nem is olyan régi filmek ilyen állapotba kerültek?*

— Valóban érdekes, mert a magyar filmipar nem használta a nagyon gyenge Szovcolor vagy az Orwo színes nyersanyagait, de elég nagy menynyiségben forgattak a Kodak egy rossz szériájára, és ezeket most sürgősen rendbe kell hozni.

❒ *S mi a helyzet a történelmi dokumentáció szempontjából oly fontos híradó anyagokkal?*

— Az 1945 és 1963 közötti Híradók restaurálását szeretnénk minél hamarabb elvégezni. Eddig hét évfolyammal készültünk el.

❒ *A Filmintézet alapfeladata az is, hogy felkutassa és beszerezze a régi, tehát 1945 előtti hangos és néma filmeket is. Sikerült újabb lappangó anyagokra találni?*

— Igen. Nagy örömünkre, eddig eltűntnek hitt némafilmeket sikerült beszereznünk. Például Deésy Alfréd 1918-ban rendezett Aphroditéját, de a másik, A bánya titka talán még érdekesebb mű, mert készítője az első korszak ismert rendezője, Uher Ödön volt.

Az angol filmintézettől kaptuk mindkettőt, cserébe a Szegénylegények és az Aranyfej nem kevesebb mint öt kópiájáért, ami körülbelül félmillió forintot jelent. Ez sem olcsó mulatság tehát. Egyébként Amszterdammból is szereztünk két régi magyar némafilmet az elmúlt évben.

„Kultúrát adni veszedelmes..."

A Ráday könyvtár 18. századi története ● Sok a tiltott munka

Fazekas Árpád

Ezen értékes könyv Ráday Gedeon halálának 200. évfordulójára a Soros Alapítvány támogatásával jelent meg. A szerző, *Segesváry Viktor* még 1954–56 között, ottani könyvtárosként és *Papp László* igazgató megbízásából írta e munkát. A kéziratát *Szander József* professzor mielőbbi kiadásra javasolta, s még 1956 őszén került volna nyomdába. Az 1956-os szabadságharc azonban még e kis közösségben is nagy változásokat hozott: a szerző elmenekült (jogi és teológiai doktor lett Svájcban: ma New Yorkban dolgozik) az igazgató elkerült a könyvtárból és a lektornak is más lett a beosztása. Segesváry az évszázados hagyományt követve megkérte *Renda Kálmánt* a kéziratnak a *Sárospataki Református Nagykönyvtárban* való elhelyezésére. Valóban nagy ez a pataki könyvtár, mert átmentette ezen értéket is a mába: 36 év után végül szabad lett kinyomtatni. A budapesti Duna melléki Református Egyházkerület Ráday Könyvtárának az alapja a *Ráday családi könyvtár*, amely 1861-ben került egyházi tulajdonba részben vétel és részben ajándékozás útján. Ezen elkülönített törzsanyag az európai felvilágosodás irodalmának talán a legteljesebb hazai gyűjteménye. Segesváry könyvének témája az eredetileg péceli könyvtár anyagának, gyarapításának, kölcsönzésének és berendezésének vizsgálata. Ebben fő forrása: a családi *levéltár* volt. Az alapító *Ráday*

Pál (1677, Losonc — 1733, Pécel) II. Rákóczi Ferenc diplomáciai hálózatának a vezetője volt. Elfogadta a szatmári békében felajánlott amnesztiát, családjával együtt hazatért Lengyelországból, s életének még hátralévő két évtizedében a könyvgyűjtésnek és a református egyháznak élt. A fia, *gróf Ráday Gedeon* (1713, Ludány — 1792, Pécel) idejében Pécel már valóságos irodalmi és tudományos központ volt, s ő pedig a magyar litterátusok atyja (Kazinczy). Külön értéke a gyűjteménynek *a magyar könyvek* nagy száma. A könyvtár aranykora pedig az a hat évtized, amikor a beszerzést már a fiú irányította, aki franciás műveltségű volt. Főleg a külföldön vándorló magyar diákok és lelkészek voltak a megbizottai, de összeköttetésben állott bécsi és sok külföldi könyvkereskedővel (az aukciók katalógusait rendre megkapta).

Gyakran vízi úton szállíttatta a nehéz ládákat. Sokat vásárolt Erdélyben és a Felvidéken: „csuda, hogy e tatár égette, török hamvazta hazában csak annyit is lehet találni, holott itt egymást érte a sok pusztulás ezelőtt." Még sok *tiltott* (prohibitus) művet is sikerült behoznia. Csakis hibátlan példányokat vásárolt! Könyveit Besztercebánya és Losonc műhelyeiben, ritkábban pozsonyi mesternél illetve Pesten *kötötte* (többnyire: bőrkötés).

Segesváry Viktor munkája tömegével hoz *máshol nem található* adatokat arra, hogy milyen anyagi, szellemi, szervezési és politikai (pozsonyi cenzúra, vám) nehézségek közepette sikerült a Rádayak könyvgyűjtő munkája. Így például a könyvek kölcsönzése kapcsán kiderül, hogy Kollár János (1793–1852) a budapesti Deák téri evangélikus templom lelkésze (1819–1848), a szlovák nacionalizmus úttörője is kért és kapott is könyveket a felvilágosultan gondolkodó Rádayak péceli könyvtárából.

Idézi Segesváry a bécsi *Martinit*, az államtanács mindenható tagját, aki „bölcsen jelentette ki, hogy veszedelmes lesz a magyaroknak kultúrát adni, mert Ausztriára nézve egykor azt a szerepet játszhatnák, mint az amerikaiak az angolokra."

Római kori

Levél (MTI) —A harmadik században csontmegmunkáló műhely is működhetett a Levél térségében feltárt római kori településen, erre utal a megannyi csont varrótű, hajtű, elnagyoltan kidolgozott állatcsontmaradvány, amelyeket mostanáig felszínre hoztak a szakemberek.

A győri Xantus János Múzeum régészei, a leendő M1-es és a Pozsony felé leágazó M15-ös autópálya csomópontján vallatják a föld mélyét, mielőtt az autópálya-építők munkához látnak. Mostanáig hat földbe mélyített, cölöpös tartószerkezetű kunyhót találtak a második-harmadik századból. Egy évszázaddal később már kőépületek is álltak e helyütt, ezt igazolják a szórványosan megtalált kőalapozások. Rábukkantak egy hordóval bélelt négy és fél méter mély kútra, továbbá egy kemencére a késő római időszakból. Sokféle leletet megőrzött a föld mélye, köztük vas eszközöket, bronz ékszereket, ruhakapcsoló tűket, karpereceket, öv és ládika vereteket. Előkerült egy kisméretű kő szoborfej is, amely egy szakállas férfit ábrázol, továbbá néhány pénzérme, a legkorábbi a második század első feléből, Traianus császár idejéből, a legkésőbbi a negyedik század közepéről.

Az ásatás legutóbbi meglepetése a második kút, amely a középkorból származik. A leleteket a restaurálást követően a mosonmagyaróvári múzeumban mutatják be.

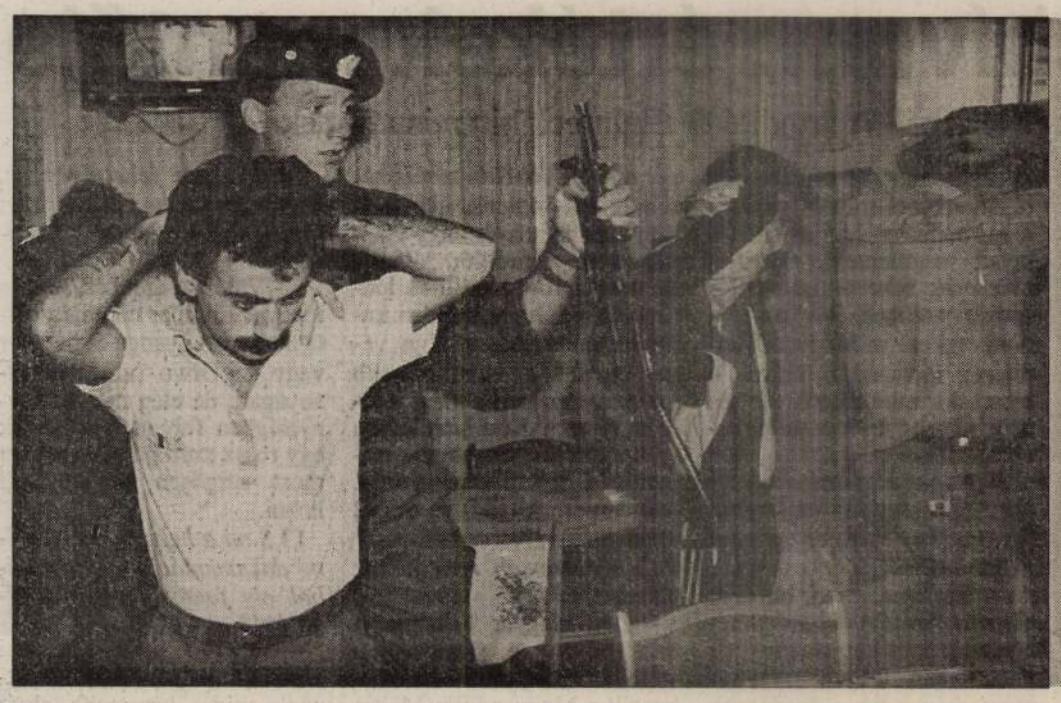

A rendőrség különleges alakulata letartóztatott néhány kaukázusi drogárust Moszkvában. Az utóbbi hat hónapban háromszázhatvan gyanúsítottat vettek őrizetbe, elkoboztak hetven géppisztolyt, negyvennyolc gránátot és egymilliárd rubelt

Befejeződött a tüntetés Ungváron

A templomok közös használatának megoldása bizony nem könnyű dolog

Szabó Béla

Ungvár (MTI) — Csaknem egy hónapig álltak a görög katolikus hitközösséget képviselő tüntetők sátrai Ungváron a megyei tanács épülete előtt. A tanács és az állami közigazgatás vezetőinek végre sikerült egyezségre jutniuk a tüntetés résztvevőivel, akik önként vették fel a sátrakat és távoztak el a térről.

Szerencsére a hónap alatt nem történt összetűzés. Pedig történhetett volna. A tüntetést ugyanis nem az érvényes törvényeknek megfelelően szervezték: nem jelentették be előzőleg a városi polgármesteri hivatalban, nem jelölték meg időtartamát, ellentétbe kerültek azzal a rendelkezéssel is, hogy a sátrakat felverni az államhatalmi szervek székhelyéül szolgáló épületek tőszomszédságában, pontosabban 200 méteres körzetben nem szabad tüntetés céljából.

A városi polgármesteri hivatal még július 19-én törvényellenesnek minősítette a tüntetést, a sátrak erőszakkal történő elvátolításától azonban tartózkodtak. Nem alkalmaztak erőszakot a milícia munkatársai akkor sem, amikor a tüntetők blokád alá vették a megyei tanács épületét és fél napon át senkit sem engedtek se be, se ki onnan. Az is előfordult, hogy a tüntetőket kellett védelmezniük a rendőrség képviselőinek, amikor az ortodox egyház hívei is kivonultak a térre saját követeléseiket hangoztatva. Hála a karhatalom erőfeszítéseinek, akkor sem történt összetűzés.

Joggal nyugtalanította tehát a helyzet a megye vezetőit, hiszen ez eléggé robbanásveszélyes volt. Többször is tárgyaltak a tüntetés szervezőivel a görög katolikus és az ortodox egyház képviselőivel, sőt július végén már egy közös nyilatkozatot is aláírtak a munkácsi görög katolikus egyházmegye püspökével és titkárságának vezetőjével, és megállapodtak a tüntetés befejezéséről. A tüntetők azonban akkor nem hallgattak lelkipásztoraikra, ami azoknak a véleményét látszik igazolni, hogy bizonyos politikai erők saját céljaik elérése végett szítják a görög katolikus és az ortodox egyház közti konfliktust Kárpátalján.

A tüntetés tehát feloszlott, a problémák azonban maradnak. Az állam által négy és fél évtizede az ortodox egyháznak átadott templomok és egyéb vagyon visszaadása, a templomok közös használatának megoldása nem könnyű dolog.

Az utóbbit a vallási szervezetekről szóló törvény tökéletlensége is gátolja. Ezt remélhetően még az őszön orvosolja az Ukrán Legfelsőbb Tanács.

Feltétel nélküli tűzszüneti megállapodás

Szarajevó (MTI) — Előzetes megállapodást kötöttek egymással a hadviselő felek katonai főnökei Szarajevóban a tűzszünetről, amely a politikai megoldás nyomán lépne majd életbe. Ezt a Reuter jelentette.

A kormányhadsereg, a boszniai szerb, illetve horvát haderő tábornokai a szarajevói repülőtéren több napon át folytatott maratoni tárgyalásaik után feltétel nélküli tűzszünetben állapodtak meg. Ez rögtön életbe lép, amint Genfben a politikusok is sikerre jutnak a béketárgyalásokon.

A megbeszéléseken részt vett Briquemont tábornok, a boszniai ENSZ-erők főparancsnoka is, aki helyes irányban tett lépésnek minősítette a megállapodást. Ezzel szemben Milivoj Petkovic horvát tábornok úgy vélekedett, hogy tiszta időpocsékolás volt az egész egyeztetési folyamat, hiszen egyáltalán nem biztos, hogy a genfi béketárgyalások résztvevői is aláírásukat adják a tűzszüneti megállapodáshoz.

Ugyancsak szerdán Radovan Karadzic boszniai szerb vezető azt mondta, hogy a szerb csapatok igenis folytatják a visszavonulást a Szarajevó körüli két kulcsfontosságú magaslatról. Egyúttal szemenszedett hazugságnak minősítve visszautasította az ENSZ-nek azokat a jelentéseit, amelyek szerint a szerbek visszafoglalták a két hegyet. Mint Karadzic a Reuter szerint közölte, korábban a szerb csapatok fáradtsága és az esős időjárás miatt haladt vontatottan a visszavonulás a város környékén.

Lefejezett szerelmesek

Újdelhi (MTI) — Nyilvánosan lefejeztek egy fiatal párt a múlt héten Indiában, mert szerelmük megsértette a szigorú indiai szokásokat.

A legalacsonyabb kasztokhoz, a haricsanhoz („érinthetetlenek") tartozó fiatalok távoli rokonságban álltak egymással, így a helyi hagyományok szerint unokatestvérként tartották őket számon. A falu úgy ítélte meg, hogy szerelmükkel megszegték a család törvényeit, és a vérfertőzés bűnébe estek.

A 21 éves Szátis és kedvese, a 20 éves Szárita öt hónappal ezelőtt elmenekültek falujukból, Kándárválból, hogy a 90 kilométerre fekvő indiai fővárosban telepedjenek le, ahol senki és semmi sem állt szerelmük útjába. Ezzel azonban kiváltották az otthoniak haragját.

A múlt héten viszatértek Kándárválba, mert hírét vették, hogy a fiú apja rettenetesen szenved a történtek miatt. Visszatérésükkel azonban a fiatalok saját halálos ítéletüket írták alá; Kándárválban azon nyomban összehívták a falugyűlést, és a mintegy 250 lakos előtt lefejezték őket.

A bárddal a lány nagybátyja sújtott le (egyébként ő nevelte fel Száritát) — anélkül, hogy a falusiak közül bárki is közbelépett volna. A nagybácsi a kivégzés után elmenekült.

Mint az AFP megjegyzi, a helyi rendőrök nem tettek különösebb erőfeszítést a tettes felkutatására. Legalábbis erre lehet következtetni egyikük szavai alapján: A nagybácsi helytelenül cselekedett.

Nem lehet embereket ilyen nagy nyilvánosság előtt kivégezni. Jobban tette volna, ha megmérgezi a fiatalokat.

NATO-gép lezuhanása

Zágráb (MTI) — Az Adriai-tengerbe zuhant szerdán a NATO egyik harci repülőgépe, egy F–16 típusú amerikai vadászrepülőgép.

A Hina horvát hírügynökség szerint szemtanúk elmondták, hogy a repülőgép a tengerparthoz közeli Pag-sziget közelében esett a vízbe, a gépet vezető két pilóta katapultált a baleset előtt.

A hírt a NATO nápolyi központjának szóvivője is megerősítette. A bombázó az olasz Aviano melletti légitámaszpontról szállt fel.

Duray és Bugár nyilatkozata Horthy Miklós temetéséről

Pozsony (MTI) — A szlovákiai magyar politikusokra zúduló kérdésdömpinget a politikai primitivizmus megnyilvánulásának tartom — nyilatkozott az Új Szóban Duray Miklós azzal kapcsolatban, hogy a szlovák sajtó megkülönböztetett figyelmet szentel Horthy Miklós egykori magyar kormányzó újratemetésének, és külön érdeklődik az iránt, vajon ott lesznek-e a szlovákiai magyar pártok a gyászszertartáson.

Duray a lapnak elmondta, hogy a temetés időpontjáról is csak a TASR szlovák hírügynökség munkatársától értesült, aki arról érdeklődött nála, vajon kapott-e az Együttélés meghívót a temetésre.

— Úgy tudom, a temetés teljes mértékben a család ügye, nem hallottam arról, hogy ezt valaki hivatalosan szervezné és meghívna valakiket a gyászszertartásra.

Valakit a szülőföldjében eltemetni ugyanolyan jog, mint a szülőföldre való jog — tette hozzá.

Bugár Béla, a Magyar Kereszténydemkrata Mozgalom elnöke szerint: — akárhogyan nézzük is, Horthy történelmi személyiség, nem háborús bűnös, és hogy milyen temetése lesz, az kizárólag Magyarország belügye.

Mi azzal nem is foglalkoztunk, hogy részt vennénk a szertartáson.

A Magyar Polgári Párt alelnöke a lapnak elmondta: — Meghívást nem kaptunk a temetésre és nem is kívánunk ezen részt venni.

A szlovákiai magyar pártok sűrű felemlegetése ezzel kapcsolatban nyilván beleillik az ellenünk folytatott kampányba, amelynek az a célja, hogy valamiféle hűségnyilatkozatot csikarjanak ki tőlünk.

NATO-madárijesztő Boszniában

A harcoló felek gátlástalanul folytatják halálos színjátékukat

Brüsszel (MTI) — Butrosz Gáli ENSZ-főtitkár jócskán csökkentette a boszniai beavatkozással kapcsolatos fenyegetések súlyát, már amikor a hétfői NATO-ülés előtt üzenetet küldött a szervezet főtitkárához, és ebben nyomatékosította, hogy a végső döntés az ő kezében van — írja szerdai kommentárjában a La Libre Belgique című belga napilap.

Ezek után — teszi hozzá a lap — úgy tűnik, hogy az elrettentés eszközének szánt Észak-atlanti Szövetség boszniai fenyegető ereje egyelőre nem több, mint egy madárijesztőé, amelynek ráadásul a közvetlen közelében a harcoló felek gátlástalanul folytatják halálos színjátékukat. Sőt — írja a lap kommentátora — felmerül a kérdés, hogy nem vált-e ezáltal a NATO az ENSZ egyfajta túszává. A Nyugat boszniai jelenlétében ugyanis a lap szerint kettős hierarchia létezik, és ezek érdekei nem mindig esnek egybe. A szarajevói ENSZ-békefenntartókat irányító Briquemont tábornok Cot tábornok utasítására köteles cselekedni, aki viszont az ENSZ Biztonsági Tanácsának tartozik feltétlen engedelmességgel. Boorda tábornok a NATO részéről természetesen elsősorban John Shalikashvilinek, a szervezet európai katonai főparancsnokának utasításait tartozik követni.

Emiatt amennyiben bizonyos nézeteltérések keletkeznének közöttük, mostantól kezdve az említett hierarchikus piramis teteje felé, ha kell, akár a főtitkárokig kell elmenni, hogy a probléma megoldódjék.

A lap szerint megnyugtató, hogy minden szinten biztosított a folyamatos konzultációk lehetősége. A tény azonban, hogy a politikai szakértők felvetették e kettős hierarchiai rendszer létezését, arra utal, hogy bizonyos kérdésekben akadnak nézeteltérések a nyugati érdekeltek között. Figyelembe kell venni továbbá azt a nem éppen elhanyagolható eshetőséget is, hogy a Nyugat esetleg megosztottá válik a boszniai témákban: ez viszont minden eshetőség legrosszabbika volna — fejezi be elemzését a La Libre Belgique.

Robbanás a piactéren

Moszkva (MTI) — Négyen életüket vesztették és tizenhatan megsebesültek egy nagy erejű robbanás következtében szerdán Marneuli grúz város piacán. A helyszínre érkezett nyomozók megkezdték a robbanás okainak kivizsgálását — közölték grúz belügyi források.

Az AFP szerint az elmúlt hetekben számtalan, emberéletet is követelő erőszakos cselekmény történt grúz városok piacterein.

A közelmúltban a fővárosban, Tbilisziben fegyveresek tüzet nyitottak a város egyik piacán, majd élelmiszert raboltak az árusoktól.

Grúzia jelenleg súlyos élelmiszerhiánnyal küzd, mert állandó harcok folynak az abház szélsőségesek ellen.

A tizenhat éves Veronica Blume nyerte az idei Ford szupermodell világversenyt New Yorkban. A győztest harmincnyolc ország jelöltjéből választották ki, nyereménye kétszázötvenezer dollár AP-FELVÉTELEK

Radclyffe, E.

Pozsony. T. 6177.

A háttérben látjuk a várat és várost utczáin járó-kelőkkel és partjának mentén hajókkal és röpülő hiddal; az előtérben pedig balra heten vannak, kik közül öt a Dunában fürdik és jobbra hárman csolnakáznak. Felirata:

PRESBURG
FROM THE RIGHT BANK OF THE DANUBE

alól balra: Drawn by Captn Batty.
középütt: London Published Jan 1. 1823: by Bodwell & Martin New Bond Street.
jobbra: Engrawed by W. E. Radclyffe.
legalól balra: Printed by W. & T. Radclyffe.

Am., mér. az al. 22.3 : 29 cm.
German Scenery, from drawings made in 1820 by Captain Batty. London, Bodwell & Martin 1823.

140-95.

Radecius Bálint

ötvös Kolozsvár

Kőmagyötvi

169. l.

1000

B Valentinus (Bálint) Radecius, e. 1649—1677, MC 1653.

a) **Pohár vésett címerrel és magyar felirattal.** — *Becher m. gravierten Wappen und ung. Inschrift.* — „1647.“ M—H 15,8

Gróf Andrássy Géza, Bp. Expos. 1931 : 112.

b) **Kupa, hatkaréjos talppal.** — *Kanne m. sechspaßigem Aufsatzrand*

Ref. egyház, Kolozsvár — *Ref. Kirche, Klausenburg* (Csányi).

Radecius Bálint

kolozsvári ötvöslegény

1639.

l

Szádeczky Iparfejl

II. 139. l

140. l.

BUDAPEST
42 V. 17
MAGYAR KIRÁLYA
20
TÁVIRDA
9/2 M.kir. 3.17

RADECZKY Pál palakőfedőmester. Egerben 1832-ben az érseki palota déli szárnyának átépitésénél dolgozik.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Rád

Muslay-Euria

Kordis

RÁD (Nógrád megye).
A Muslay kúria ama szerényebb késő-copfban épült falusi úrilakok egyik kedves példája, melyeknek csak az épületek

csoportosítása ad előkelőbb jelleget. A 123. ábra képe a belső udvart szegélyező melléképületek kert felé eső, igénytelen kiképzésében is rendkívül finom végződését adja vissza.

Rados Jenő dr

Magyar kastélyok

227. l.

123. — RÁD: Kerti szárny
Gartenhaus — Pavillon — Pavilion

Radi Károly építész

Művészet 1913, 33. l.

SZÉPHALOM ÉPÍTŐMESTERE. Kazinczy Ferencznek az 1810-ik évben összeírt „Széphalom és házi dolgaim“ című feljegyzéseiben megemlékezik széphalmi házának építéséről. Az épület a szinnyei udvarház mintájára épült az 1791-ik évben. „Az anyám félt a soha ki nem elégíthető újhelyi Bossi kőmívesmestertől s úgy hagyta, hogy a munka Radi Károly pataki építőmesterre bizattassék. Ez az olasz a pataki kálvinista templom építésére hivatott meg s ott megtelepedett. Épületemnek ez leve szerencsétlensége. A rossz ember a ház fundamentumának kijegyzésekor nem vette észre, hogy a peceknél nem balra, hanem jobbra kellett volna leszúrni a fal vastagságát jelentő másik pecket s a szobák eltévesztett szeglettel épültek. Élhetetlen és felette szótalan ember volt; ha megjelent munkásait megtekinteni, úgy nem szólott, mintha kamalduensisi barát lett volna; s így az épület rosszul is épült, többe is került. Az ebédlő és a Mikoháza felé fekvő szoba közfalát le kellett egészen bontatnom, mikor már a szobát boltozni lehetett, magam vévén észre, hogy az ebédlő belső hosszabb fala a közepen álló ajtótól egyfelé hosszabb, mint a másik fala felé. A fundamentum kipeckelésekor jelen voltam. Arra vigyáztam, hogy a pitvar ajtaja és az ebédlő középső ablakán ketesztül egyenest menjen a línea a kistoronyi templom tornyára. Jól állott így az épület a dombhoz és az alatta elmenő úthoz képest is. Úgy ejteni, hogy a fronton fala inkább elfordíttassék az északi széltől, lehetetlen volt, noha óhajtottam volna. Az 1790-iki szüret után mindjárt hozzáfogtak a cserje kiirtásához s télben köveket hordatott anyám és fát. 1791. májusnak 16-ikán tették le az első fundamentom kövét. Télben 1791. a fedél is tökéletesen elkészült.“

—469 K. L.

kezdte meg, ennek kereskedelmi főosztályában. Itt elsősorban a vasut üzleti és díjszabási kérdéseivel foglalkozott. A kereskedelmi főosztályon Schober Albert elnökigazgató-helyettes személyi titkáraként is működött. Felettes hatóságának megbizásából számos külföldi értekezleten vett részt, amelyeken díjszabási kérdések kerültek tárgyalás alá. Tagja volt annak a bizottságnak, amely a román megszállás következtében elvesztett vasuti vonalak átvételét figyelte. Fokozatosan előrehaladva, kiváló szolgálatainak elismeréséül 1919-ben főfelügyelővé nevezték ki. Közel négy évtizedes érdemdus szolgálata után 1920-ban nyugalomba vonult. Mint tájképfestő is jelentős sikereket ért el.

Radetzky Ágost dr., p. ü. főtanácsos, kir. pénzügyigazgató, a bajai pénzügyi kirendeltség vezetője. Született Mezőfény községben, 1878-ban. Középiskoláit Nagykárolyban, egyetemi tanulmányait pedig Budapesten és Kolozsváron végezte, hol államtudori oklevelet is szerzett. Pénzügyi pályafutását 1902-ben mint fogalmazó-gyakornok a dési pénzügyigazgatóságnál kezdte meg. A világháboru után a kaposvári pénzügyigazgatósághoz helyezték át, hol pénzügyi főtanácsossá, majd helyettes igazgatóvá lépett elő. 1930-ban pénzügyigazgatóvá nevezték ki és a bajai pénzügyigazgatóság vezetésével bizták meg. A bácsbodrogvármegyei és a bajai törvényhatósági bizottság tagja. Különböző társadalmi egyesületek munkájában tevékenyen vesz részt.

Radetzky István dr. *(sajtényi)*, ügyvéd, tb. vármegyei főügyész. Született a szatmármegyei Mezőfény községben, 1881-ben. Középiskoláit Nagykárolyban végezte, majd a budapesti és kolozsvári tudományegyetemeken folytatott jogi tanulmányokat és jogtudományi doktorátust nyert. 1910-ben Marosvásárhelyen letette az ügyvédi vizsgát. Ezután Désen önálló irodát nyitott. Innen Salgótarjánba került, ahol tisztelteli vármegyei főügyésszé választották. A háboru kitörésekor bevonult Kassára, ahonnan az olasz harcszintérre került és számos ütközetben vett részt, mint tartalékos főhadnagy szerelt le. Több háborus kitüntetés tulajdonosa. 1919-ben Salgótarjánban közjegyzőhelyettesi minőségben működött, ezidőszerint pedig ügyvédi gyakorlatot folytat. Számos társadalmi és kulturális egyesület vezetőségének tagja.

Radich Ákos, ny. V. o. müszaki főtanácsos, okl. müépitész. Született Fiuméban, 1864-ben. Atyja Ákos, Fiume szabad kir. város országgyülési képviselője volt és két cikluson át képviselte a magyar kikötővárost. Középiskoláit a budapesti II. ker. Toldy Ferenc főreáliskolában végezte, a budapesti kir. József-müegyetemen folytatta tanulmányait és müépitészi oklevelet nyert. Ezután Festy Adolf müépitész mérnöki irodájában dolgozott és itteni működése alatt két nagykörüti bérház tervezésében és kivitelezésében vett részt. Innen Ziegler müépitész-tanár irodájába került és közreműködött az Országos Kaszinó épitkezésében mint müvezető müépitész. Lechner Ödön neves épitésznél folytatta működését és vele együtt dolgozott az Iparmüvészeti Muzeum terveinek elkészitésén és kivitelezési munkálatainál. 1896-ban a m. kir. udvartartás szolgálatába hivták meg és mint udvari müépitész fejtett ki tevékenységet. Itt csakhamar az V. fizetési osztályba sorozott müszaki főtanácsossá nevezték ki. 1927-ben saját kérelmére nyugállományba vonult. Mint magánmérnök is több szép épülettel gazdagitotta a főváros tereit, igy többek között felépitette a pápai nunciatura palotáját a Várban és József kir. herceg autógarage-át. A főváros környékén és a Balaton mellett számos villa örökiti meg alkotó munkáját. A Magyar Mérnök és Épitész Egylet, a Mérnöki Kamara, a Szepesi Szövetség és több társadalmi egyesület tagja.

Radich Gyula dr. *(nemes)*. A budapesti kir. büntetőjárásbiróság nyugalmazott elnöke. Született Fiuméban, 1863 december 7-én. Néhai atyja, az országos nevü publicista, Deák Ferenc kedvelt embere, az 1867-iki évi kiegyezés idején Fiume város és kerületének volt országgyülési képviselője és ugyanakkor delegátus is, aki lánglélekkel és nemes tüzzel hirdette Fiume nagy és fényes jövőjét. Nevéhez füződik többek közt a Pest és Alföld-Fiumei vasut épitése is. A Pantheon nagy és elévülhetetlen érdemeit méltató életleirását ezekkel a szavakkal fejezi be: „Fiumétől irigyelnünk kellene Radich Ákost, — ha Fiume nem volna Magyarországé." R. középiskoláit Budapesten végezte és ugyanitt, a Pázmány Péter Tudományegyetemen szerezte meg a jogi doktorátust, majd azután az ügyvédi oklevelet is. Az ügyvédi gyakorlatot öt évig Budapesten folytatta. Ezután a birói pályára lépett, lett aljegyző, jegyző, albiró,

járásbiró, járásbirósági alelnök, végül a budapesti kir. büntetőjárásbiróság elnöke. Nyugalombavonulása óta a jogtudományoknak hátat fordítva, korát meghazudtoló testi és lelki frisseségben Rákospalotán és Balatonmenti villájában, távol a világ zajától az igazán egyedül hálás és kedvenc studiumának, a természettudományoknak él. Tagja az Országos Birói és Ügyészi Egyletnek, a Magyar Nemzeti Szövetségnek.

Rádl Lajos, országos gazdasági iskolai szakfelügyelő. Született Alsólendván, 1876-ban. Középiskolát Zalaegerszegen végezte, majd tanitói oklevelet szerzett. Algyógyon két évig a földmüvelési szakiskolát látogatta. Tanári müködését itt kezdte meg, mint a földmüvelési szakiskolának tanára, ahonnan Homokbálványosra (Temes vm.) helyezték át és egyszersmind az ottani önálló gazdasági iskolának igazgatásával bizták meg. A háboru kitörésekor katonai szolgálatra vonult be a 7. honvédgyalogezredhez Versecre és résztvett a szerb fronton lefolyt sabáci, klenáki és belgrádi ütközetekben. 1916-ban a sátoraljaujhelyi baraktábornak gazdatiszti felügyelője lett. A háboru befejezése után a vallás- és közoktatásügyi minisztériumba rendelték, ahol a gazdasági szakoktatás felügyelőjévé nevezték ki. 1908-ban megalapitotta a Gazdasági Szaktanitók Országos Egyesületét, amelynek 16 évig elnöke volt. Az egyesület később diszelnökének választotta meg. Számos cikke jelent meg a Gazdasági Szaktanitók Országos Szaklapjában és különféle napilapokban. Gazdasági tankönyvét a szakiskolákban ma is használják. A Gazdasági Szaktanitók Egyesülete emlékének megörökitésére alapitványt létesitett. Az OMGE rendes tagjainak sorában helyet foglalt. Meghalt 1927-ben.

Radnai Miklós, a Magyar Királyi Operaház igazgatója, a Zeneművészeti Főiskola tanára, zeneszerző. Budapesten született, 1892-ben. Gyermekkorában a Zeneakadémián a zongora és hegedü tanszakon, majd később Kössler és Herzfeld professzoroknál a zeneszerzési tanszakon folytatta tanulmányait. Akadémiai tanulmányainak befejezése után mint ösztöndijas növendék, Münchenbe ment, ahol Mottl Félix mellett folytatta tovább studiumait. 1919-ben a m. kir. Zeneművészeti Főiskola tanárává nevezték ki, majd 1925 tavaszán a m. kir. Operaház igazgatói székébe hivták meg. Emellett, mint zenekritikus is állandó tevékenységet fejt ki. Mint zeneszerző először 1909-ben tünt fel, amikor az első zongorára és brácsára irt szonátáját a berlini Simrock zeneműkiadó cég nyilvánosságra hozta. Csellószonátája az országos szonátapályázat diját nyerte el, majd később elnyerte a Liszt-ösztöndijat és 1926-ban a Ferenc József-dijat. Az első nagyobb szerzeménye a Mese cimü szimfónikus költemény, amelyet ugy a sajtó, mint a közönség nagy tetszéssel fogadott, fordulópontot jelentett életében. 1911-ben a Waldbauer—Kerpely vonósnégyes előadta jól sikerült vonósnégyesét, a következő évben pedig bemutatták egy szimfónikus suitjét. A m. kir. Operaház Kerner István vezényletével előadta az Infánsnő születésnapja cimü némajátékát, majd Tango Egisto vezényletével a Filharmóniai Társaság „Orkán vitéz" c. szimfónikus költeményét. Ezt a szimfónikus költeményt később, 1927-ben Dohnányi Ernő vezényletével is előadták. 1920 óta egy egész sorozatát szerzette a szonátáknak, az Ady, Balázs, Dutka és Kriza versekre komponált müdaloknak és zongoraszámoknak, 1921-ben Magyarok szimfóniája c., majd 1924-ben Öt költemény c. szimfóniai ciklusa került bemutatásra. Változattanulmány c. müve és különböző zeneművei és essay-i a legszélesebb körben nagyrabecsültek.

Radnai Béla, szobrászmüvész, a Képzőmüvészeti Főiskola tanára. Született Pozsonyban, 1873-ban. Meghalt 1922-ben. Középiskolai tanulmányait, majd az Iparmüvészeti Főiskolát Budapesten végezte, később Stróbl és Fadrusz mellett dolgozott. 1903-ban meghivták a Képzőmüvészeti Főiskolára rendes tanárnak és itt müködött haláláig. Már 21 éves korában kiváló nevet szerzett magának a Pázmány-szobor megalkotásával. Nevezetesebb munkái: a pozsonyi Petőfi-szobor, a csatádi Lenau-szobor, Leiningen 48-as vértanu törökbecsei, Kiss Ernő nagybecskereki és Damjanich szolnoki emlékszobrai, az isaszegi Honvéd-szobor, a Stefánia-gyermekkórház Bókay-szobra, Hoffer Károly, Kalazanczi Szent József szobra, a Maria Immaculata-szobor. Igen sikerült alkotása a Kormányzó szobra. Számos portrét készitett és a Kerepesi, valamint a Farkasréti temetőben számos siremléket. Hosszabb tanulmányutakat tett Olaszországban, Német- és Franciaországban. 1900-ban a párisi, 1906-ban a milánói kiállitáson aranyérmet nyert, 1905-ben elnyerte a Ferenc József-dijat. Még iparmüvészeti növendék korában több gyermek-csoportot alkotott, melyek a királyi Várba kerültek. Több müvét a főváros és a Szépmüvészeti Muzeum szerezte meg. Növendékei sorából számos igen kiváló müvész került ki.

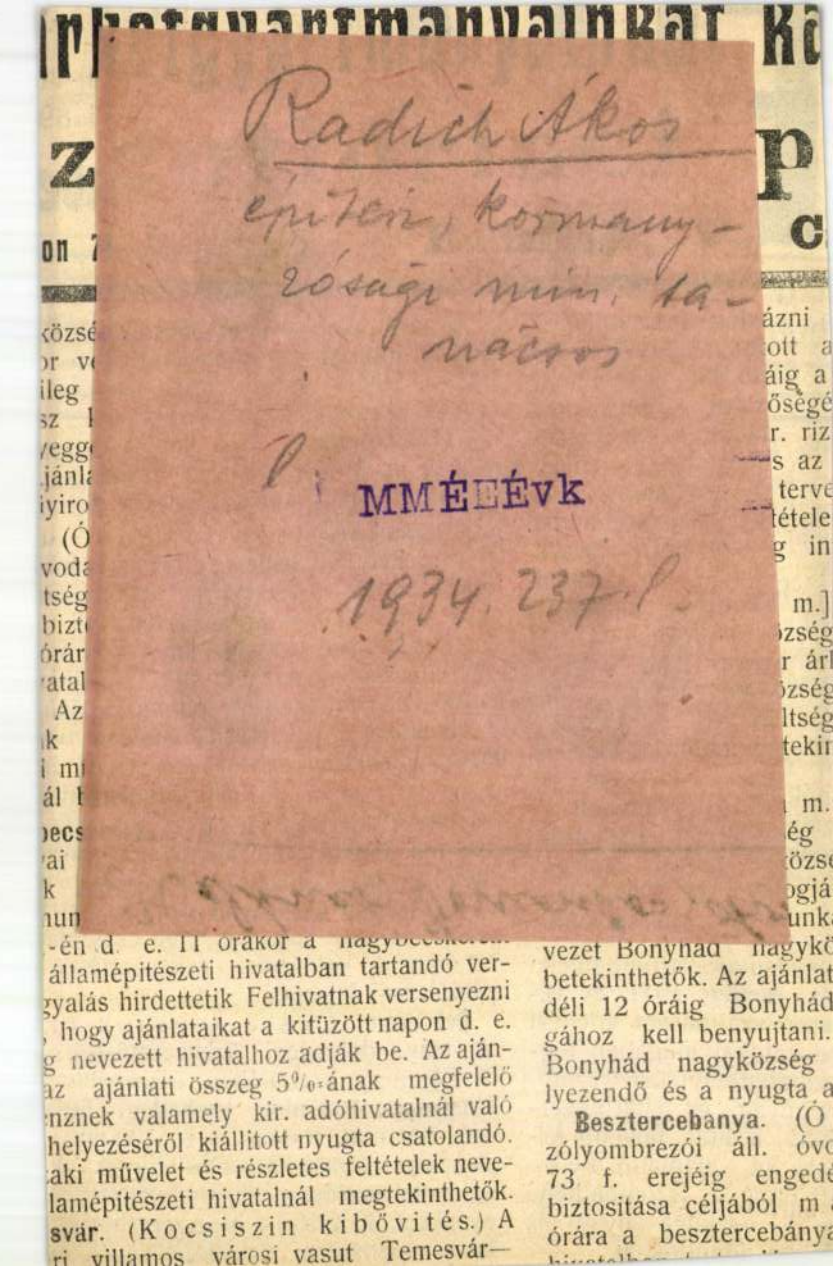

Radich Ákos

építész, kormány-
rósági min. ta-
nácsos

MMÉEÉvk

1934. 237. l.

-én d. e. 11 órákor a nagybecskerek
államépitészeti hivatalban tartandó ver-
gyalás hirdettetik Felhivatnak versenyezni
, hogy ajánlataikat a kitüzött napon d. e.
g nevezett hivatalhoz adják be. Az aján-
az ajánlati összeg 5%-ának megfelelő
nznek valamely kir. adóhivatalnál való
helyezéséről kiállitott nyugta csatolandó.
aki művelet és részletes feltételek neve-
lamépitészeti hivatalnál megtekinthetők.
svár. (Kocsiszin kibővités.) A
ri villamos városi vasut Temesvár—

vezet Bonyhád nagykö
betekinthetők. Az ajánlat
déli 12 óráig Bonyhád
gához kell benyujtani.
Bonyhád nagyközség
lyezendő és a nyugta a

Besztercebanya. (Ó
zólyombrezói áll. óvo
73 f. erejéig engedé
biztositása céljából m
órára a besztercebánya

ELLA
N. ÉS UNOKÁUCS
Budapest, IX., Üllői-ut
fld. 4. TELEFON 69
Beton és vasbe
ári, gazdasági és mindennemü magasépités
beton födémek, viztartányok, vizierőművek
hidépités, csatornázás stb.

tbe helyezni s a nyugtát
i. Az egyenruházati sza-
os feltételek, valamint az
nai m. kir. hajózási ha-
k.

i berendezések
éd város tanácsa a városi
zésére szükséges 16 drb.
azsák, 16 drb. fejvánkus,
b. vánkoshuzat, 23 drb.
vér, 12 drb. gummi ágy-
i vánkoshuzat, 20 drb.
pokróc, 4 drb. kályha és
zállitására versenytárgya-
atok március 9 éig
t. város polgármesteréhez.
k.

szőseprők szálli
amvasutak szombathelyi
09., esetleg 1911. év vé-
seprő szállitására árlejtést
ódozatokat magában fog-
szombathelyi üzletvezető-
ya anyag- és leltárbeszer-
ható, a hol bővebb fel-
nak Az ajánlatok feb-
10 óráig a szombathelyi
os I. osztálya anyag- és
iában adandók át.

céljából versenytárgyalást hirdet. Versen
lás hirdettetik továbbá az alábbi ócskav
gokra is: 100 q vasbádog, 50 q forrcs
felüli), 100 q forraszvas és 100 q zu
A feltételek a máv. nyomtatványtáráná
pest, Andrássy ut 73—75 sz.) példá
50 fillérért megszerezhetők, irásbeli
sésre a megfelelő ár és 20 fillér pos
előzetes beküldése esetén megkülde
ivenként 1 kor. bélyeggel ellátott aján
kolozsvári üzletvezetőség általános osz
(Bocskai-tér 4. sz.) március 15-én
óráig kell beadni. Az ajánlatok kizá
kolozsvári üzletvezetőség anyag- és
szerzési osztályában ingyen kapható
nyomtatványon állitandók ki. Bánatpén
felajánlott egységárak 5%-a az ajánlat
tására kitüzött határnap előtt egy na
12 óráig a kolozsvári üzletvezetőség
pénztáránál leteendő.

Debrecen. (Ócska anyagok el
A máv. debreceni üzletvezetősége
év folyamán szertárában összegyülő
selejtpapir, 100 mm. vasbádog, 50
cső, 100 mm. forraszvas és 100 mm
eladására versenytárgyalást hirdet. A
az üzletvezetőség nyomtatványtáráná
nyonként 30 fillérért megszerezhetők.
latok a debreceni üzletvezetőség I. os

A Budapesti Mérnöki Kamara közleményei.

A Kamara rendes (10.) közgyűlése. A Kamara ezévi rendes közgyülését június hó 30-án tartja. A közgyülési meghivót a jelen füzethez külön lapon mellékeljük.

A Kamara választmányának 120. és 121. üléséből. A választmány 1929. évi június hó 7-én rendkívüli ülést tartott, melyen magánmérnöki részről érkezett konkrét indítvány tárgyalásának eredményeképen elhatározta, miszerint illetékes helyeken felterjesztéssel, illetve átirattal indítványozni fogja, hogy a kétvágányú vasúti pályákon huzamos vágányzár mellett foganatositandó pályafenntartási munkálatok mérnök-vállalkozóval végeztessenek, amely munkáltatások később, a szerzett tapasztalathoz képest esetleg az egyvágányú pályák hasonló munkálataira is kiterjesztendők volnának. Hivatalos helyről érkezett megkeresés folytán a választmány kifejtette álláspontját arra vonatkozóan, hogy az 1883. évi I. t.-c. 10. §-ának a köztisztviselői minősitésre vonatkozó rendelkezéseit a városi műszaki tanácsosi állásra pályázók esetében mint kell értelmezni. A választmány a válasziratban a következő elveket állapította meg: az átaluk — ha nem is egyenlő mértékben — nyújtott alapképzettség folytán a szóbanlevő állásokra a Műegyetem által kiállított vagy honosított mérnöki oklevelek bármelyike alakilag képesit. Eddig a városi műszaki ügyek nagyrészt magasépitési és mérnöki építési irányúak voltak, miért is ez állásokat túlnyomóan okleveles mérnökökkel töltötték be. Azonban, ahol jelentékeny építészeti és gépészeti üzemi munkálatok rendszeresen folynak, ott a három, egymástól eltérő jellegü műszaki ügykört egy-egy mérnök-, épitészmérnök- és gépészmérnök-tisztviselőre kell bízni, vagy ha ez a város teherbirását meghaladná, szakértő magánmérnök alkalmi közreműködését kell igénybevenni. Bár a soproni (selmecbányai) főiskolai oklevelek közül a minősitési törvény által előirt alaki képzettséget betü szerint egyik sem igazolja, mégis, minthogy az e főiskolán oklevelet nyert mérnök mathematikai, természettudományi alapképzettségét a müegyetemet végzett mérnökével az itt tárgyalt szempontból egyenrangúnak lehet tekinteni, ennélfogva minősités szempontjából a két főiskola mérnökei egyenlő elbánásban volnának részesitendők; fenntartva, hogy a magyar kir. bánya- és erdőmérnöki főiskola mérnökeinek a városi vagy községi mérnöki ügykör egyes ágainak ellátásához megkivánt — szakirányú kiképzésük folytán kisebb — készségét kellő gyakorlattal lehet és kell pótolni. Kivételt képeznek a természetszerüleg bánya- és erdőmérnökök hatáskörébe tartozó városi és községi bánya- és erdőüzemek, valamint a gázgyárak, amely utóbbi üzem vezetésére képzettsége a kohómérnököt is hiánytalanul képesiti.

A választmányi tagságáról lemondott *Schleicher* Aladár fémkohómérnök helyett a választmány a kamara fegyelmi bíróságának póttagjául *Heinrich* Viktor bányamérnököt választotta meg, ki az előirt esküt a kamara elnöke kezéhez az ülésen letette.

A választmány 1929. évi június hó 14-én rendes ülést tartott, melyben foglalkozott a kamara épitészi szakbizottsága által a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet alaptervezetének figyelembevételével kidolgozott új épitészeti tervpályázati szabályzattal. A választmány ugy határozott, hogy a tervezetből mindazokat a részleteket kihagyja, melyek törvényhozási intézkedés nélkül nem valósithatók meg, egy olyan tervezetet terjeszt javaslatként a kereskedelemügyi miniszter úr elé, amely csupán az épitészeti tervpályázatok kiirásának és lebonyolitásának eljárási szabályait rendezze újból. E tervezetet felterjesztő kisérőiratban pedig kérje a Kamara a kereskedelemügyi miniszter urat, hogy a törvényhozásnál jogszabály alkotását kezdeményezze arra vonatkozólag, hogy:

a) mely területen, illetőleg milyen épületek terveinek beszerzésére legyen kötelező tervpályázat kiirása;

b) a tervpályázati szabályok be nem tartása a kiiró fél, a bírálóbizottság és a pályázókkal szemben is megtorolható legyen;

c) oly szerv alkottassék, amelyhez a tervpályázatokra vonatkozó kiirási művelet szabályszerüség szempontjából való elbirálás és jóváhagyás végett felterjeszthető legyen s ez a szerv a szabályok megsértése esetében a megtorlást gyakorolhassa.

A választmány a tervezetet megküldve, kéri a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletet, hogy a Kamara álláspontját magáévá téve, annak elfogadását a kereskedelemügyi miniszter úrtól a maga részéről is kérje.

A kamara 1928. évi működésről a kereskedelemügyi miniszter úrhoz felterjesztés céljából készült jelentéssel foglalkozván, a választmány annak első részét letárgyalta. Korábbi kérelem folytán a választmány foglalkozott az államvasúti mérnökök által helyzetük javitása tárgyában felsőbbségükhöz benyujtott memorandummal és elhatározta, hogy a kereskedelemügyi miniszter úrhoz a kérelmet pártoló felterjesztést fog intézni.

Fenti ülésein a választmány egyebekben önkormányzati ügyeket intézett.

A Kamara új tagjai. A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya által felvett alábbi tagok felvétele ellen a törvényes határidőn belül fellebbezés nem érkezvén, ezek felvétele jogerőre emelkedett.

Uj tagok tehát 1929. évi június hó 10-étől:

Déry Hugó mérnök, Budapest, II., Markit-körút 7. — *Fuisz* József erdőmérnök, Iharosberény. — *Krempels* Péter mérnök, Budapest, II., Bimbó-u. 3. — *Mészáros* Antal erdőmérnök, Kőszeg, Kayszrál-u. 9. — *Radich* Ákos épitészmérnök, Budapest, I., Szentgyörgy-tér 5. — *Smidt* József mérnök, Esztergom, Kossuth Lajos-u. 61. — *Varga* Péter mérnök, Kaposvár, Ezredév-u. 10.

Hirdetés tagfelvételről. A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya 1929. évi június hó 7-én tartott ülésében az alább felsorolt kérelmezőket a Kamara tagjai sorába felvette:

Fodor Vince, sz. 1886, okl. erdőmérnök, Kecskemét, Vásártér 95. — *Jankovits* Rezső, sz. 1892, okl. erdőmérnök, Gyöngyösszöllős. — *Kallivoda* György, sz. 1892. okl. erdőmérnök, Bátaszék, Vár-u. 514. — *Kelemen* András, sz. 1892, okl. gépészmérnök, Budapest, V, Árpád-u. 8. — *Kerner* Ede, sz. 1890, okl. erdőmérnök, Kecskemét, Bugacmonostor-puszta. — *Lázár* István, sz. 1884. okl. bányamérnök, Rákoshegy, Kossuth-u. 4. — *Várady* József, sz. 1898. okl. mérnök, Makó, Csokonai-u. 2.

A felvételről szóló értesités 1929. évi június hó 8-án kifüggesztetett. *Nevezettek felvétele ellen* a Mérnöki Rendtartás 9. §-a értelmében, a kifüggesztés napját követő 30 nap alatt, tehát 1929. évi július hó 8-án déli 12 óráig *a Kamara bármely tagja élhet fellebbezéssel a Mérnöki Tanácshoz.* A fellebbezés a Kamaránál nyujtandó be, annak címére küldendő.

Hirdetés tagfelvételről. A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya 1929. évi június hó 14-én tartott ülésében az alább felsorolt kérelmezőket a Kamara tagjai sorába felvette:

Hergár Viktor, sz. 1900, okl. mérnök, Szeged, Fodor-u. 20. — *Kozma* Jakab Zoltán, sz. 1903, okl. mérnök, Csongrád, Jókai Mór-u. 11. — *Vásárhelyi* Pál, sz. 1896, okl. mérnök, Somogy-Csurgó.

A felvételről szóló értesités 1929. évi június hó 15-én kifüggesztetett. *Nevezettek felvétele ellen* a Mérnöki Rendtartás 9. §-a értelmében, a kifüggesztés napját követő 30 nap alatt, tehát 1929. évi július hó 15-én déli 12 óráig *a Kamara bármely tagja élhet fellebbezéssel a Mérnöki Tanácshoz.* A fellebbezés a Kamaránál nyujtandó be, annak címére küldendő.

A Kamarából kilépő tagok. A választmány önkéntes lemondásuk folytán a következő kamarai tagok törlését 1929. évi június hó 14-i hatállyal elrendelte: *Altmann* Gyula gépészmérnök, budapesti; *id. Burdáts* János erdőmérnök, debreceni; *Elek* Adolf mérnök, budapesti; *Goda* Elek mérnök, győri; *Horváth* Béla gépészmérnök, felsőgallai; *Kocsis* István gépészmérnök, debreceni; *Kostialik* János erdőmérnök, gödöllői; csiktaplocai *Lázár* Lajos mérnök, budapesti; *dr. Lengyel* Géza gépészmérnök, rákospalotai; *Obermayer* Ernő vegyészmérnök, szegedi; *dr. Sasi Nagy* Imre bányamérnök, pécsi; *Seefranz* Géza bányamérnök, rudolf-telepi; *Szeghalmy* Bálint épitészmérnök, miskolci; *Teichmann* György gépészmérnök, újpesti és *dr. Vigh* Gyula vegyészmérnök, budapesti lakosok.

Névváltozások és szakcimkiegészitések. A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya elrendelte a kamarai nyilvántartások alábbi kiigazitását: glogoni Andreich Jenő mérnök és közgazdasági mérnök *dr. glogoni Andreich Jenőre,* Becker Ádám mérnök, kamarai tag *Becker Kálmán Adámra,* Bogdány Lajos gépészmérnök, kamarai tag *kovásznai Bogdány Ferenc Lajosra,* nagyernyei Erney Móric gépészmérnök, kamarai tag *Erney Móricra,* Hegedüs Miklós gépészmérnök, kamarai tag *Hegedüs Móric Miklósra,* Király Péter gépészmérnök, kamarai tag *Király Rezső Péterre,* Márkus Béla mérnök, kamarai tag *vitéz Márkus Bélára,* ifj. Szepessy József mérnök, kamarai tag *Szepessy Józsefre,* Tenzer Hugó gépészmérnök, kamarai tag *Tenzer Joachim Hugóra.*

A Kamara új helyisége: VIII, Scitovszky-tér 2.
A Kamara új telefonszáma: József 388—18.
A Kamara postatakarékpénztári csekkszámlájának száma: 28.844.

Elnök engedélyt ad Kenessey Béla kartársnak, hogy a napirend előtt felszólalhasson.

Kenessey kartárs a legnagyobb elismerés hangján köszönti Benedek József dr. kartársunkat, aki a közelmultban nagy tudással és szorgalommal válasz-tanulmányt írt egyik szomszédos állam beadványára, mely műnek révén sikerült a fennálló nézeteltérések tisztázása. Indítványozza, hogy a szakosztály Benedek dr. kartársunknak a kérdés végleges lezáródása előtt a leghálásabb köszönetét és elismerését már most fejezze ki.

Az indítványt a szakosztály egyöntetű lelkesedéssel elfogadja és a legmelegebben ünnepli illusztris kartársunkat; az elnök meleg hangon tolmácsolja a szakosztály köszönetét és háláját nagy munkálkodásáért.

Ezután Böhm Woldemár tartja meg előadását „A hídépítés hydraulikai kérdései, figyelembe véve a pillérek aláüregelésére és az általuk okozott duzzasztásra vonatkozó laboratóriumi kutatást" címen.

Előadó abból indul ki, hogy a folyami híd elsősorban vízépítési műtárgy, mert úgy a forgalombiztonság, mint a műtárgy állékonysága a vízjárástól és a folyó mechanikai munkájától függ: ezért minden más szempontnál fontosabb a hydraulikai törvények tekintetbevétele. A nyílásméretezés, hajózási ürszelvény és a szerkezet alsó élének magasságára vonatkozó előírások ismertetése után bevezeti az energiavonal fogalmát, majd erre támaszkodva, részletesen tárgyalja a mederösszeszorítások esetén előálló vízfelszínalakot úgy áramló, mint rohanó vízben. Az elméletet a Kir. József Műegyetem vízépítési tanszékének hydrotechnikai laboratóriumában végzett kísérletekkel igazolja. Ezután rámutat a duzzasztás tulajdonképeni okára: a megzavart vízfolyásban keletkező örvényekben hővé átalakuló energiaveszteségekre. A következőkben összefoglaló képét adja az eddig ismert hídduzzasztás-képleteknek, kritikai boncolás tárgyává tévén őket s ennek során különösen részletesen tárgyalja ezeknek közös gyengéjét: a kontrakciós tényezőt és az ennek megállapítására irányuló meddő törekvéseket. A hídduzzasztás nagyságának meghatározására a karlsruhei laboratóriumban végzett nagyszabású kísérletsorozat eredményeit: a racionális pilléralakot és a legegyszerűbb duzzasztási formulát ismerteti azután, de különösen kiemeli, hogy a számítások csak akkor alkalmazhatók, ha a híd helyes irányválasztásával a keresztirányú áramlások ki vannak küszöbölve. A továbbiakban a vízépítési tanszék taboratóriumában végzett, a pillérek alámosására vonatkozó kísérletekről számol be, ismerteti az aláüregelés mechanizmusát, az ebből a szempontból legcélszerűbb pilléralakokat és azok biztosítását. Összefoglalásában különösen hangsúlyozza, hogy folyami hidaknál az irány megválasztásától függ a műtárgy biztonsága, ezért nem a sablonos duzzasztás-számítás a fontos, hanem a meder rétegtervére vagy modellkísérletre támaszkodó helyes irányválasztás. Mozgó medrekben nélkülözhetetlennek tartja a híd előtt hosszabb szakaszon a sodor állandósítását, a racionális pilléralakok alkalmazását és alapozásoknál a null vízszín alatti derékszögű négyszögkeresztmetszet kiküszöbölését. Végül a modellkísérletek és a valóság közötti átszámítás jogosultságát igazolja.

Előadás után Kenessey kartárs szól az előadáshoz. Felszólalásában hangoztatja a külföldi mintára felállítandó hydrotechnikai kísérletekhez szükséges laboratórium felállításának szükségességét, ami, sajnos, a mi szegénységünk miatt még mindig nem volt megvalósítható. Kéri az előadót, hogy előadását készítse el a Vízügyi Közleményekben való leközlés végett, mert az előadás anyaga kikívánkozik nemcsak a vízimérnökökhöz, hanem mindazokhoz, akik hídépítéssel foglalkoznak.

Viczián kartárs a legnagyob elismeréssel nyilatkozik az előadónak szép munkájáról, örömmel látja, hogy a Vízrajzi Intézet háború előtti ily irányú tevékenységének folytatására a megfelelő fiatal tehetségek meg vannak. Az Országos Vízépítési Igazgatóság nevében köszönetét fejezi ki az előadónak a nagy gonddal és képzettséggel elkészített előadásért. Majd Sasvári kartársunk kér az előadótól a modellkísérlet és valóság közötti arányra felvilágosítást.

Ezután elnök tolmácsolja az előadónak a szakosztály hálás köszönetét, jegyzőkönyvhitelesítésre felkéri Viczián és Sajó kartársakat, s miután több tárgy nincs, az ülést bezárja.

Budapest, 1929 június hó 4.

Pogonyi György s. k.,
szakosztályi jegyző.

A XII. nemzetközi lakás- és városépítő kongresszus folyó évi szeptember hó 12—22-ig Rómában fog megtartatni. a klasszikus városépítészet mesterének, Raymond Unwin dr.-nak elnöklete alatt. Az Egylethez beérkezett programm szerint különösen Róma és Milánó mult és jelen városépítészeti problémái, valamint a középosztály lakásszükségletének kielégítésére, valamint ennek gazdasági megalapozását célzó előadások és viták lesznek napirenden. A kongresszus résztvevői Mr. H. Cchapman-nál, a szervező titkárnál 1 font beküldése mellett tartoznak jelentkezni. A kongresszus tagjainak vizumkedvezményt, az olasz vasutakon 50% menetdíjkedvezményt és a szállodai szobák, ellátás mérsékelt áron való igénybevételét biztosítja. Kirándulások terveztetnek Román és Milánón kívül Ostiába, Pompéjibe, Nápolyba, Cápriba és a felsőolaszországi tavakhoz. A kongresszus hivatalos tagjai magyar részről Warga László és dr. Wildner Ödön.

Részletes felvilágosítással az érdeklődőknek az Egylet titkársága szolgál.

Dijoni francia nyelvkurzus. A Párisi Magyar Diákegyesület Utazási Osztálya, amely a MEFHOSz tanulmányútjait rendezi, a dijoni egyetemi tanári kar és Stolpa Károly úr, a budapesti Gyakorló Felsőkereskedelmi Iskola tanára, a dijoni egyetem magyar előadójának támogatása mellett kéthónapos tanulmányutat rendez. Dijonba, hogy a középiskolai tanulók, egyetemi hallgatók és középiskolai tanárok megfelelően képezhessék magukat a francia nyelvben az annyira híressé vált dijoni egyetem nyári tanfolyamán, hol a kezdők részére „cours préparatoire", haladók részére „cours normal" és a nyelvet jól beszélők részére „cours de perfectionnement" van szervezve.

Hogy kisebb gyermekeiket a szülők nyugodtan elengedhessék, a tanulmányút alatt állandó tanári felügyeletet biztosítunk.

A kéthónapos tanulmányút részvételi díja (utazás, lakás, napi háromszori étkezés, vizumok díjai) középiskolai tanulóknak és egyetemi hallgatóknak 421.— P, egyébként 461.— P.

A tanulmányút résztvevői 1929 július hó 2-án indulnak és a jelentkezési határidő május hó 31.

Rendez még továbbá kb. 18 tanulmányutat a legmérsékeltebb árak mellett Európa összes országaiba, sőt megfelelő számú jelentkező esetén Amerikába és Afrikába is. A tanulmányutakon nők és férfiak egyaránt résztvehetnek.

Az érdeklődőknek a legnagyobb készséggel nyujt felvilágosítást a Párisi Magyar Diákegyesület Utazási Osztálya (Budapest, IX., Ferenc-körút 38., fsz. 2. Telefon-Automata: 874—48.) naponkint kizárólag d. u. 3—5 között és kívánatra megküldi az utakra vonatkozóan megjelent nagy képes prospektusát.

A nemzetközi iparjogvédelmi szövetség jövő évi budapesti kongresszusa. A magyarországi csoport f. hó 28-án *Belatiny Arthur* elnöklete alatt megkezdte vitaüléseit a kongresszusi munkaprogramm letárgyalására. Az elnök egyebek között a hágai megegyezések becikkelyezéséről (1929 : XVIII. tc.) tett jelentést.

Vásárhelyi László dr. szabadalmi bíró azokról a különleges intézkedésekről tartott előadást, melyek az *elsőbbség* érvényesítésénél figyelembe jöhetnének. Ugyszólván az egész világ szakemberei számára szánt jelentés szerencsés megoldást ajánl az elsőbbségi jog megóvására. A csoport beható vita után elvben magáévá tette az egyik alternativ előadói javaslatot, mely szerint az elsőbbségi határidőn belül szabályszerűen beadott valamely iparjogvédelmi bejelentés számára az elsőbbséget a beadástól számított három hónap alatt kelljen kérni, míg e jog okirat általi igazolására legalább még három hónap álljon a bejelentő rendelkezésére. Pontos szöveget egy öttagú bizottság fog legközelebb előterjeszteni. A vitában résztvettek: Bérczi Róbert, a magyar hites szabadalmi ügyvivők testületének elnöke, Bernauer Zsigmond, Schwarcz Gyula, Szilasi Jakab dr. és Kelemen András titkár, szabadalmi ügyvivők.

A második előadó *Palágyi Róbert* dr. ügyvéd volt, aki az utolsó évtized talán legtöbbet vitatott problémájáról, a *tisztességtelen versenyről* közölt nagy jogászi készültséggel összefoglaló ismertetést. Általános érdeklődést váltott ki az előadónak az az indítványa, hogy a nemzetközi iparjogvédelmi szövetség törekedjék az egyes országokban leszűrődött felfogások kicserélésére és hasson oda, hogy a lehetőség szerint egységes nemzetközi etikai álláspont fejlődjön ki. Az előadó hangoztatta *Bányász Jenő* dr. kamarai titkár önzetlen és ügyfejlesztő munkásságát. A csoport elvben magáévá tette az előadói indítványt. Elhatározta továbbá, hogy javaslatot terjeszt a szövetség elé, mely szerint ezt a kérdést a nemzetközi iparjogvédelmi szövetség és a nemzetközi kereskedelmi kamara vegyes bizottsága vegye tárgyalás alá. Pontos szöveget egy háromtagú bizottság fog legközelebb előterjeszteni. Bányász Jenő dr. kimerítő hozzászólása után még felszólaltak: Bernauer Zsigmond, Janssen Lajos pénztáros és Kelemen András titkár, szabadalmi ügyvivők.

Az ülés Janssen Lajos pénztárosi jelentését és Kettinger Ferenc dr. ügyvezető igazgatónak, a számvizsgáló bizottság elnökének jelentését egyhangulag elfogadta. A csoport a következő vitaüléseit jövő hó 12-én és 19-én tartja meg.

„SATORIN"-KŐHABARCS-ANYAG

Olcsó és kitünő épitkezési anyag fagymentes, szintartó, kökemény, plasztikus.

Több szinben szállitja: SÁTORI-GYÁR BUDAPEST, IX., Dandár-utca 25.

Vasutépitészet.

Előmunkálati engedélyek. A kereskedelemügyi m. kir. minister Dr. Rudnyánszky Jenő földbirtokos budapesti ügyvédnek az Ungvölgyi vasut Kisberezna állomásától Ublya, Klenova, Kálnarosztoka és Kolonica községek határain át Takcsányig vezetendő rendes nyomtávu gőzmozdonyu helyi érdekű vasutvonalra kiadott előmunkálati engedély érvényét a lejárattól számitandó egy év tartamára megujitotta; Lits Gyula főispán, mint a hont-németi—selmecbányai h. é. vasut kiépitését tervező érdekeltség megbizottjának a hontvármegyei h. é. vasut Hontnémeti állomásából kiágazólag Berencsfalu és Szentantal községek érintésével Selmecbányáig vezetendő helyi érdekű vasutvonalra az előmunkálati engedélyt egy évre megadta; Weiner Sándor mérnök budapesti lakosnak a m. kir. államvasutak Perecseny állomásából kiágazólag Ószemere, Turia, Turiaremete, Rákó, Turiapászika, Poroskó, Turiabisztra, Kispálos, Polena, Királyfiszállás és Galambos községek határain át a m. kir. államvasutak Szolyva-Hársfalva állomásáig vezetendő rendes nyomtávu gőzüzemű helyi érdekű vasutvonalra az előmunkálati engedélyt egy évre megadta; a brassó—háromszéki h. é. vasut részvénytársaságnak a brassó—hosszufalui közuti vonalának egyrészt Brassó város főterén levő egyik végállomásától a Porondtérig, másrészt pedig a hosszufalui végállomástól Tatrang és Pürkerec községek mellett Zajzon községig vezetendő szabványos nyomtávu gőz- vagy villamos üzemű vasutvonalra az előmunkálati engedélyt egy évre megadta; dr. Dékány Lajos tiszapolgári lakosnak, a debrecen—hajdunánási h. é. vasut Hajduböszörmény állomásától a tiszapolgár—nyiregyházai h. é. vasut Tiszapolgár állomásáig s folytatólag Tiszapalkonya, Sajószöged, Nagycsécs, Poga, Orsód, Sajópetri, Sajólád és Alsózsolca községek határain át a m. kir államvasutak Miskolc állomásáig vezetendő szabványos nyomtávu gőzüzemü h. é. vasutvonalra; az aradi közuti vaspálya és téglagyár részvénytársaságnak a társaság üzemben levő vasuthálózatából egyrészt az Andrássy téren kiinduló és a Deák Ferenc-, Kápolna és Fejsze-utcákon és a Bodrogi-uton a Csála erdőnél fekvő vadászlakig, másrészt a Bockó-utcai vágányból kiágazólag az Óvár-téren át a Maros folyó áthidalásával Ujarad község főutcáján a m. kir. államvasutak Ujarad állomásáig vezetendő villamos vasutvonalra; Blau Gyula épitészmérnök, budapesti lakosnak a m. kir. államvasutak Ágostonfalva állomásától Köpec, Barót, Bibarcfalva és Nagybacon községek határain át a m. kir. államvasutak Bükszád-Bálványos állomásáig és folytatólag Bükszád, Mikóujfalu és Torja községek határain át a brassó—háromszéki h. é. vasut Kézdivásárhely állomásáig s folytatólag Szászfalu, Nyujtód és Bereck községek határain, valamint Ojtoz telepen át Sósmezőig vezetendő rendes nyomtávu gőzüzemü h. é, vasutvonalra kiadott előmunkálati engedély érvényét a lejárattól számitandó további egy év tartamára megujitotta.

A szegedi alsótanyai vasut épitésére vonatkozólag a városi közgyülés utasitotta a tanácsot, hogy keskenyvágányu kisvasut épitésére mutasson be javaslatot. A tanács e hétre hivta össze a vasuti bizottságot, melyre meghivták Sármezey Endrét is, a csaba—vésztői keskenyvágányu vasut épitőjét.

A korpona—zólyomi vasut ügyében Korpona, Bátaszék, Tótpelsőc és Dobronya képviselőtestületei és az engedményes között megállapodás jött létre a vonal irányát illetőleg. Az engedélyes műszaki közegei ennek folytán már dolgoznak a nyomjelzés munkáján.

Iparvasut épites. A kereskedelemügyi minister engedélyt adott Weisz és Spiegel nagybereznai fakereskedőknek, hogy a már meglevő bercsényifalva—pásztélyi gőzüzemü iparvasutból kiágazólag a Veliki-patak völgyében tervezett gőzüzemü erdei iparvasutat kiépithessék

A szekely vasutak megnyitása. A székely vasutak mádéfalva—gyergyószentmiklósi vonalának műtanrendőri bejárását december 4-én tartották meg Horváth Károly főfelügyelő, kir. tanácsos elnöklete alatt. A bizottság mindent rendben talált s a vasut kifogástalan megépitéséért elismerését fejezte ki Pallós Ármin épitési vállalkozónak E most megépitett vasutvonal egyike a legszebb müszaki alkotásoknak s dacára a rendkivül sulyos terepviszonyoknak, nyolc hónappal hamarabb készült el a kikötött határidőnél. A vasut ünnepélyes megnyitása december 5-én ment végbe.

Iparvágany engedelyének átruházása. A kereskedelemügyi minister a máv. károlyváros—fiumei vonalának 1300/1301. sz. szelvényei között kiágazó és eredetileg Chevallier Károly fiumei cég butorgyárába vezető iparvágánynak 1882-ben kiadott, később a magyar országos bank rtg.-ra, majd 1893 ban a fiumei butorgyár rtg. ra átruházott engedélyét az abban gyökerező összes jogokkal és kötelezettségekkel az egyesült magyar hajlitott fabutorgyár részvénytársaságra ruházta át.

Az ujvidek—beocsini vasut közigazgatási bejárását e hó 6-án ejtették meg. A vonal a jövő év tavaszán épités alá kerül és őszszel forgalomba is lesz helyezhető. A vasutat a Beocsini cementgyári unio részvénytársaság épitteti ki.

Iparvasut meghosszabbitása. A La Roche és Darvas cég ez év folyamán kapott engedélyt Lunka és Gyigyiseny bihar-vármegyei községek határában épitendő iparvasutra. Az erdőüzem most már a vasut meghosszabbitását teszi szükségessé; a mintegy hat kilométerrel tervezett meghosszabbitás közigazgatási bejárását december hó 13-ik napjára rendelte el a kereskedelemügyi minister.

Sodronykötélpalya epitese. A breznóbányai chamotte és agyagárugyár részvénytársaság bérbevette Breznóbánya város erdőségeiben található quarcit kihasználásának jogát. A részvénytársaság e célra a Skalka nevü erdőrészből kiindulólag a külvárosi állomásig sodronykötélpályát fog épittetni.

Iparvasut épités. Az alfalui faiparrészvénytársaság Csikvármegyében mintegy 33 kilométer hosszu gőzüzemü erdei iparvasut épitésére kért engedélyt. A vasut bejárását december 19-én tartják meg.

Erdővasut épités. Hirsch Jakab, dr. Simon Miksa és társai Mózesfalu határában a Reu völgyében vásárolt erdőik kitermelésére Bikszád vasutállomáshoz keskenyvágányu vasutat épitenek. A vasuti vonal hossza 9 kilométer. A terveket Gál Jenő nagykárolyi mérnök készitette s azok alapján rövidesen megtartják a közigazgatási bejárást.

A balatonvidéki vasut harmadik épitési szakaszán is megkezdődtek immár a földmunkák. A harmadik szakasz Balaton-Almádi felé épül és munkálatait az épitési vállalat részéről Kampl Albert főmérnök, Tarnay Oszkár osztálymérnök és Szepes Béla szakaszmérnök vezetik.

Vizépitészet és szabályozás.

A vágbalparti ármentesitő társulat november 25-én tartotta idei rendes közgyülését Kovács-Sebestyén Aladár müegyetemi tanár elnöklése mellett. A közgyülés elhatározta, hogy a vékei és varjasszegi Zsitva hidakat árlejtés utján vállalatba adja. Ezután módositották Freund Henrik és fiai budapesti céggel a Zsitva és Nyitra hidak épitésére vonatkozó szerződést, mely épitkezéseknek költségét a jövő évi költségvetésbe beállitották.

Épitő munkálatok.

A fővárosban.

Templom és iskola épités A budapesti auth. orthodox hitközség templom és iskola épitési bizottsága e hó 8-án Freudiger Ábrahám elnöklete alatt tartott ülésében elfogadta az épitési terveket, valamint azoknak felépitéséhez szükséges pénzügyi javaslatot, melyek most az összehivandó közgyüléshez elfogadás végett előterjesztetnek. Az épitendő templom, elemi iskolák és polgári iskola telke, valamint épitési költségei mintegy 1 millió koronával vannak előirányozva.

Főhercegi palota épitése. József főherceg megvásárolta a budavári Disz-tér 4. és 5-ik számu házait, amelyeknek a tulajdonosa eddig a kemstmünsteri apátság volt. A két házat közelebb egységes épületté alakitják át Radich Ákos udvari épitészmérnök tervei szerint.

Cserépfedő munka. A városligetben épülő mezőgazdasági muzeum román épületének cserépfedő munkálatait a f. é. október 16-án megtartott árlejtés alapján özv. Kirschenbaum Gusztávné kapta meg 5752 koronáért.

Linoleum burkolat: A székesfőváros tanácsa a 7. ker. Peterdy-utcai polgári iskola tornatermének linoleummal való bevonásához szükséges költség fedezésére 3600 koronát szavazott meg.

Vasontöde es gépgyar épités. Oetl Antal budapesti vasgyáros a 10. kerületben, Asztalos Sándor-ut mellett 7287. és 7288. helyrajzi számok alatt fekvő telkeken, vasöntődével kapcsolatosan vasszerkezet- és gépgyárat akar épittetni. Az ipartelep engedélyezési tárgyalását ez

CRISTOFOLI VINCE
Cementáru-gyáros.
Telefon 59—81. Alapittatott 1868.
Vállal: Terazzo- granitto és mozaikburkolatokat, valamint cementlap, keramitlap, mozaiklap és a la mettlaplap burkolatokat. Betoncsatornázások, gép és falalapozások, födém, folyosó- és lépcső-szerkezetek Cement vizeldék, jászolók, szökőkutak és vizmedencék.
Költségvetések és rajzok dijtalanul készittetnek.
BUDAPEST, VII., Ilka-utca 34. sz.

Telefon 67—25. WIPPLER ÉS TÁRSA parafa-asbestpadló gyár Iroda; BUDAPEST, VIII. ker., Főherceg Sándor-tér 4. Parafa-asbest padló ruganyos, meleg, a parkettet legjobban helyettesitő szobapadló. Telefon: 60—33. — Gyár: Budapest—Kőbánya. Telefon 67—25.

ügyben a 10. ker. előljárósága december 17. d. e. 10 órára tűzte ki.

A Ferenc József-kőpart helyreállitása. A székesfőváros tanácsa csütörtöki ülésén, elrendelte a IV. kerületi Ferenc József kőpart egy részének helyreállitását.

A Halász-bastya lejárója. A tanács a Halászbástya lejárójának a Dunapartig való meghosszabbitásának ügyében ugy határozott, hogy mielőtt érdemleges tárgyalás alá vennék a Schulek tanár részéről készitett tervet, fölhivja a mérnöki hivatalt, hogy a tervezett lejáró költségeire nézve tüzetes nyilatkozatot adjon.

Uj laboratórium a Szent István-kórházban. A székesfőváros tanácsa elhatározta, hogy a Szt. István-kórházban 32 000 korona költséggel Roux-féle sugarakkal kisérletező Röntgen-laboratóriumot rendeztet be. A tanács a helyiség fölszerelésével a pesti oldalon levő kórházak igazgatóságát bizta még.

Ipari munkák és fuvarozás. A m. kir államvasutak budapest-terézvárosi osztálymérnöksége a kezelése alatt álló vasuti szakaszon s annak állomásain a pálya és tartozékainak fenntartására és javitására szükséges szobafestő, üveges, tető-bádogos, kövező és utépitő, mázoló, kátránytetők fenntartása, szaba-parquette fektetés és cserépkályhák javitására, valamint egy és kétfogatu kocsikkal való fuvarozásra pályázatot hirdet. Az ajánlatok december 21-én déli 12 óráig emlitett osztálymérnökségnél (VI, Podmaniczky-u. 24.) nyujtandók be.

Füstmésztő és tüzelő berendezés. A székesfőváros tanácsa a Szt. János-kórház részére füstemésztő és tüzelőanyag megtakaritó készülék beszerzését engedélyezte.

A Fürdő-utca faburkolatának kijavitását a székesfőváros tanácsa 15 000 korona erejéig engedélyezte, egyben utasitotta az V. kerület előljáróságát, hogy a munkát a téli zord idő beállta előtt foganatositsa.

A vidéken.

Laktanya kibővités Szegeden. A szegedi Marstéri laktanya részletes tervei elkészültek és a kiküldött épitési bizottság kivitelre elfogadta azokat. A tervek szerint az épitkezések 280.000 koronával vannak előirányozva. A kibővités tervei jóváhagyás végett a decemberi városi közgyűlés és a hadügyministerium elé kerülnek. Az átalakitás és bővités által a laktanya első osztályu lesz.

Polgári fiuiskola épités Salgótarjánban. A vallás és közoktatásügyi ministerium egy uj polgári fiuiskola épitését határozta el Salgótarjánban. A munkálatokat a tavaszszal megkezdik, és szeptember 1-től már államositva lesz az.

A kassa—oderbergi vasut állomási épitkezései. A kassa—oderbergi vasut beruházási programmjában Kassa, Igló és Poprád állomások jelentékeny kibővitése van felvéve A ruttkai felvételi épületet egy szárnyépülettel bővitik ki, Zsolnán 500.000 korona költséggel végeznek épitéseket és a csácai állomást rendező pályaudvarral látják el. Zsolnától az országhatárig második vágány is fog épülni.

Vizvezeték épités Németlipcsén. Liptóvármegyében fekvő Németlipcse község ivóvizvezeték létesitését határozta el.

A csongrádi vizvezeték épitése ügyében a város képviselőtestülete a napokban ülést tartott, mely alkalommal Pozsár István kultur mérnök bemutatta a vizvezeték részletes terveit és költségvetését. Az épités kivitele 400.000 korona költséget igényelne s a szükséges pénzösszeg beszerzésének ügyében a város tanácsát előterjesztés megtételére utasitották.

Gőzmosóda epites a munkacsi kórházban. A legközelebb tartandó városi közgyűlés foglalkozik a városi közkórházban berendezendő gőzmosóda ügyével. A költségek 40.000 koronával vannak előirányzatba véve.

Járásbirósági épület Gödöllőn. Az igazságügyi kincstár a gödöllői kir. járásbiróság hivatalainak elhelyezésére uj épületet fog emeltetni és felkérte a község előljáróságát, hogy megfelelő telket bocsásson rendelkezésre.

Hidépités Somogyvármegyében. A pécs—varasdi áll. közuton levő 36. sz. Kalló-hid alépitményi munkálatait a november 5-én tartott árlejtés alapján Kiss Ferenc kaposvári épitőmester kapta meg 10.040 70 kor. vállalati árban, azaz az előirányzathoz képest 3% árengedéssel. Ugyanezen hid vasfelszerkezeti munkáival a Schlick-féle vasöntőde és gépgyár r.-t. van megbizva 56'75 kor. 100 kgr.-kénti egységár mellett 6412 75 kor. vállalati árban.

Hidépités Hunyadvármegyében. A piski—hátszeg—vámamargai áll. közuton levő 50. sz hid épitését az október 24-én megtartott árlejtés alapján Balogh Kálmán budapesti mérnök kapta meg 15053'49 kor. vállalati összeggel.

S.-A.-Ujhely város beruházásai. S.-A.-Ujhely város képviselőtestülete épitési célokra 250 000 kor. törlesztéses kölcsön felvételét határozta el.

A bródi állomas kibővitése. A m. kir. államvasutak a bródi állomásnak nagyméretü kibővitését vette tervbe. Addig is azonban, amig a bővitési tervek véglegesen megállapithatók lesznek, a folyó évben rendelkezésre álló százezer korona hitel terhére az áruraktárak, rakodók és rakodó-vágányok kibővitését hajtják végre, amelyek a teljes bővités keretébe is beillenek.

Iskola épités Dunakömlődön. Tolna megyében fekvő Dunakömlőd község uj iskolát épittet, melynek munkálataira a megtartott árlejtésen Kallós és Koch budapesti épitőmesterek 13700 koronával. Eisel testvérek dunakömlődi vállalkozók 13800 koronával pályáztak és igy vállalatnyertesek Kallós és Koch budapesti épitőmesterek lettek.

A cegledi uj jarasbirósági épület épitési költségeinek fedezésére az igazságügyminiszter az idei 30 000 koronához 40.000 koronát vett fel az 1908 évi állami költségvetésbe. A még hiányzó összeg az 1909. évi költségvetésben fog fedezetet nyerni.

A nagyberegi állami elemi iskola épitésére vonatkozó és lapunk mult heti számában megjelent árlejtési hirdetmény oda módosittatott, hogy az árlejtés nem a beregszászi m. kir. államépitészeti hivatalban, hanem Nagybereg községházánál fog a jelzett 1908. január 7-én megtartatni s igy az ajánlatok is Nagybereg község előljáróságához cimzendők és nyujtandók be.

Iskolák épitése Mezőturon. Mezőtur város iskoláit az állam átveszi A város és a kormány közti megállapodásokat a közgyülés november 26-án tárgyalta E szerint a város átadja 8 tanyai iskoláját az államnak, épit a meglevőkön kivül még 7 tanyai iskolát. Bent a város területén épit a város 8 tantermet, négyet a felső részen, kettőt az alsó részen, kettőt az Ujvároson, továbbá egy igazgató tanitói lakást. A telekvásárlásokhoz és épitkezésekhez szükséges 260.000 korona, melyet a város hosszu lejáratu kölcsönnel fedez.

Artézi kutak furása Óbessenyőn és Bolgártelepen. Torontál vármegyei Óbessenyő és Bolgártelep községek elhatározták, hogy artézi kutakat fognak furatni.

Szinház épités Szolnokon. A közoktatásügyi miniszter a Szolnokon épitendő állandó szinház költségeihez 60 ezer koronával járul, ha a város a szükséges telket ingyen adja.

Iskola épites Csongrádon. A csongrádi állami polgári iskola épülete oly rozoga állapotban van, hogy ujjáépitésre szorul Az uj épület felépitését a Szivák-téren tervezik.

Cserépfedő munkák Pécsett. A városi épületek cseréptetőzeteinek jókarban tartására Lauber Viktor 2500 kor. és Laky Ignác 3300 kor. évi átalány összeggel pályázott és igy vállalatnyertes valószinüleg Lauber Viktor pécsi cég lesz.

Utépités Somogy vármegyében. A barcsi átkelési utszakasz kiépitését a kereskedelemügyi minister 12857 korona erejéig engedélyezte. A helyszini bejárást ez ügyben december 4-én megtartották.

Iskola épités Debrecenben. Debrecen város tanácsa 10.000 koronát szavazott meg az ispotályi elemi iskola épitési költségeire.

Dohány- és sóraktár épites Pozsonyban. A m. kir. dohányjövedéki központi igazgatóság a Pozsonyban emelendő dohány- és sóraktár épitésére árlejtést hirdetett. Előirányzott összeg 123758 kor. 18 fill. Az ajánlatok, melyek munkanemenként külön-külön is tehetők, december 30-án d. e. 11 óráig nyujtandók be Budapesten a m. kir. dohányjövedéki központi igazgatóságnál.

Székely községek vizellátása. Az országos vizépitési igazgatóság által elkészitett vizvezetéki tervek kiépitésére a földmivelésügyi minister Székelyszentmiklós községnek 9600, Feldoboly községnek 290, Felvinc községnek pedig 1200 korona segélyt engedélyezett.

Gazdasági iskola Nagykanizsan. Nagykanizsán gazdasági ismétlő iskola fog létesülni. A város az iskola elhelyezésére a városi erdőből jelölt ki 20 hold területet és ehhez a földmivelésügyi miniszter jóváhagyását kérte, amit a napokban már meg is kapott.

Közmühely épités Győrött. A győri ipartestület csütörtökön tartott előljárósági gyülésén Zechmeister Kálmán elnök bejelentette, hogy a közös gépmühelylyel kapcsolatosan a város által ingyen adandó telken nagy bérpalotát is épitenek. Ennek jövedelméből fedezné a testület a gépmühely fentartási költségeit, hogy ez ne hárámoljon az iparosokra. A terv kivitelét az előljáróság elfogadta.

Utépites Pancsován. Pancsova város polgármesteri hivatala a bárányosi th. közut részbeni kiépitésével kapcsolatos és 4716 kor. 51 fillérrel előirányzott munkákra, miután az előző árlejtés eredményre nem vezetett, ujabbi versenytárgyalást tüzött ki, melyet 1908. évi január 2-án d. e. 11 órakor tartanak meg.

A szegedi dohánygyár kibővitése. A szegedi dohánygyárat, mint ismeretes, kifogják bőviteni.

Eredeti Meidinger rendszerü szabályozó-, töltő és szellőző kályhák minden kivitelben.
BUDAPEST és PÉCS
EHRLICH J. és H. Meidinger kályhagyára.
Központi légfütések.
Meidinger caloriféres-ek cserépburkolatban.
Cs. és kir. kiz. szabadalm.
Siemang-Ehrlich-féle kaszárnya kályhák.
BUDAPEST, IX. ker., Lónyay-utca 15. szám.

Radich Ákos

épitesz

1907. I. vár lovarda épület

ERDÉLY MŰKINCSEI.

RADICS ESZTER - grafikus

Ifjú művészek első kiállítása

Tűzzománcok és grafikák az öttevényi faluházban

Ami öt évvel ezelőtt elérhetetlen álomnak tűnt, ma valóság. A kézművességre – ezen belül is a grafikára, zománcozásra – kezdetben csak „rátaláltak", azután megszerették, s ma már olyan, mint a hű szövetséges, életük része. *Radics Eszter, Tilinger Anett és Babos Zoltán* első kiállítása nyílt meg a minap az öttevényi faluházban. A családtagok mellett az egész közösség köszöntötte az ifjú művészeket.

– Ez nagy lehetőség számunkra is – mondja Radics Eszter –, hisz erre készültünk, ezért tanultunk, s nem titkoltan abban is bízunk, hogy mozgósítja majd a falu lakosságát. Ha csak kis örömet, művészi élményt sikerül szereznünk az itthoniaknak, már megérte.

– A tűzzománc ékszerek egy ideje reneszánszukat élik, mindketten nagyon szerettünk az iskolai szakkörbe járni, ahol tanulhattunk, s kedvünkre dolgozhattunk – így Tilinger Anett. – Többféle ékszert, medált, fülbevalót terveztem, készítettem magam is. Szinte észrevétlenül nőtt a szívemhez a zománcozás, s az ehhez kapcsolódó igen aprólékos munka. Szerencsére volt tanárunk, Vali néni továbbra is ellát jó tanácsaival, visszajárunk az iskolai szakkörbe hozzá.

Baranyai Zoltánné, a győri Kovács Margit Általános Művelődési Központ és Kézműves Szakmunkásképző igazgatóhelyettese mosolyog. Pár perccel ezelőtt nem kis meghatottsággal nyitotta meg a kiállítást. Visszaemlékezett egykori tanítványai legelső szárnypróbálgatásaira, azokra a munkákra, melyek születésénél maga is bábáskodhatott.

Babos Zoltán és Radics Eszter grafikáival, Tilinger Anett tűzzománcaival mutatkozott be az öttevényi faluházban. *(9742/5603/3/5a)*
Fotó: SZÜK ÖDÖN

– Évekig azt próbáltuk elhitetni a gyerekekkel, hogy érdemes megmutatni magukat, mindazt, ami számukra fontos. A kézügyességen túl a szellemük, a gondolkodásuk is érzékenyebbé vált, művészi irányban változott, s ez számomra nagy boldogság, hisz én is taníthattam őket. Amit tanultak, ma úgy érzem, örök érték lesz számukra.

– A grafikával szeretnék foglalkozni, ez a nagy álmom – árulja el terveivel kapcsolatosan Babos Zoltán. – Tanáraim mellett szüleimnek tartozom hálával, mert végig biztattak és kitartottak mellettem. Azt hiszem, tőlük nem is kaphattam volna szebb ajándékot.

– HJ –

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
NÓGRÁD

1966 APR 17.
1021

Leány könyvvel

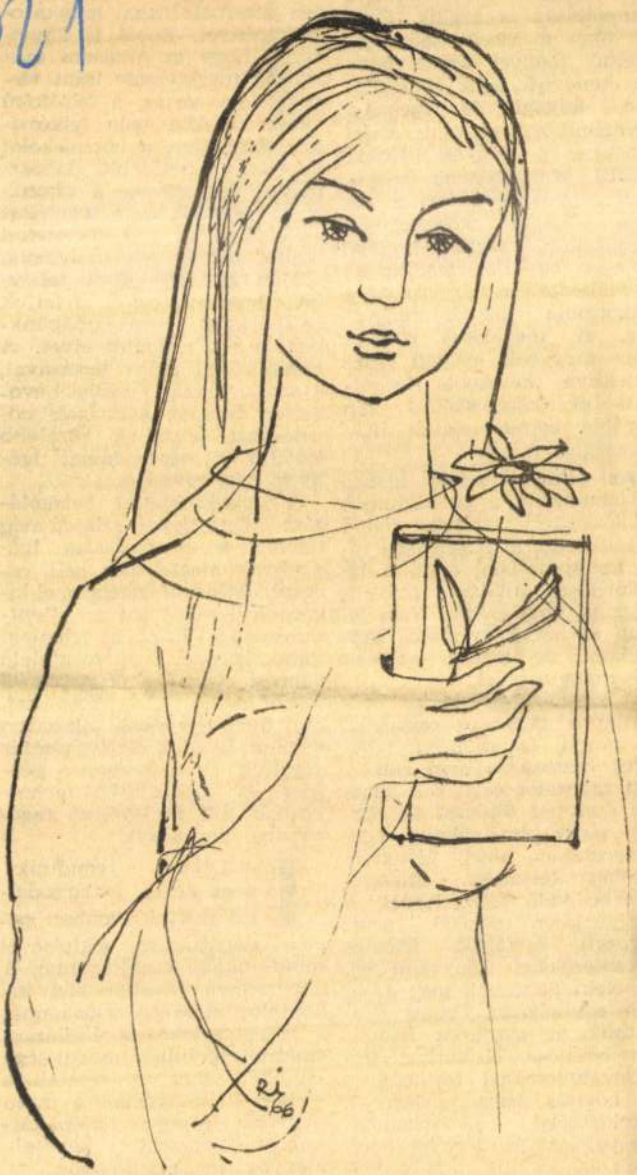

Radics István rajza

... iparitanuló képzés és a középfokú technikumok biztosítják az alapvető szakmákból az utánpótlást. Egyes szakmacsoportokból, szakmákból több megye utánpótlását is segítik. Gondot okoz a kisebb létszámot jelentő megyei szükségleteket kielégítő ágak működtetése, anyagi és személyi szempontból egyaránt. Ezért szükséges a megyék, városok közötti szervezettebb kooperáció, egyes esetekben a vegyes típusú középiskolák (gimnázium, szakközépiskola) időleges együttes fenntartása és működtetése. Ez viszont a diákotthoni helyek függvénye. A megoldást sürgeti, hogy megyénk nyugati része objektíve kevesebb technikust és középiskolást kap korábbi iskolatelepítési hiányosságok miatt.

Az elkövetkezendő időben is fennmarad a gimnáziumok felelősségteljes szerepe mind a felsőfokú intézményekre való felkészítésben, mind a tanulóifjúság általános műveltségének növelésében. Nem jelenti ez azt, hogy szoros kapcsolatot ne tartson az élet követelményeivel.

A gimnáziumi oktatás színfoltjai a tagozatos osztályok. A tárgyi és személyi feltételek biztosítása után beindított tagozatos osztályok jelentős szerepet töltenek be egy-egy tárgy elmélyültebb megismerésében, amely előnyt jelenthet felsőfokú intézményekbe való felvételeknél. A megyénkben működő orosz tagozati osztályok jelentős eredményeket könyvelhetnek el. Nem állhatunk meg azonban egyhelyben. Fontos felaatunk az osztályok fokozatos bővítése, elsősorban természettudományi területeken. A bővítés természetesen az iskoláztatási körzethatárok megyei szintre történő bővítését is jelentik, ami a kollégiumi helyek száma növelésének szükségességét vonta maga után.

Megyénk ipara, mezőgazda-

tezete
céltu
mélyi
dekek
is fi
lasztá
nek.
ben
kat
kezik
veltsé
gyat
intéz
tést elősegítve, a középiskolai nevelési lehetőséget kihasználva, fenntartsuk a gimnáziumi képzést, de a tanulókat elsősorban a szakismereteket nyújtó pályák felé irányítsuk.

Már az 1966—67-es tanévben érvényesíteni kívánjuk beiskolázási tevékenységünkben is ezt a fontos elvet. A középiskolai arány tartásával, a szakmunkás képzésbe bevonandó tanulók számának növelésével kívánunk közelebb kerülni a népgazdasági igények kielégítéséhez.

A felnőttoktatási beiskolázást középiskolai szinten még inkább a népgazdasági igényeknek megfelelően kell végezni. Mindenféleképpen el kívánjuk kerülni azt az ellentmondást, hogy a jelenlegi munkakörének nem megfelelő képzési formába vegyünk fel felnőtteket, háziasszonyokat, ami által a nappali tagozaton végzett fiatalok elhelyezését is gátoljuk. Ez elsősorban a gépipari és közgazdasági technikumok esti és levelező tagozataira vonatkozik.

Iskoláztatási gondunk nem kevés. A társadalmi szervek azonban pedagógusaink segítésével mind inkább hozzájárulnak a nagyarányú tanulási kedv kibontakoztatásához, ifjúságunk, s az egész lakosság általános, szakmai, politikai műveltsége emelkedéséhez, a szocialista ember kialakításához, a mind nagyobb igénnyel fellépő társadalmi-gazdasági követelmények megközelítéséhez.

Molnár Pál
a megyei oktatási tanács titkára

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

KÖZNEVELÉS

1968 NOV 22

1021 Radics István

Szozopol

Radics István (Kisterenye) rajza

rodalmakat, hanem kultúrál
„kultúra" definiálása nem e
többnyire egy körülírt eszkö
zösséget tehát, mely egy ku
szervezeti szálak kötik, han
ebből fakadóan a tudati, a
archaikus európai, ázsiai és
néhol kissé terjengős leírás
anyaga vizuálisan úgy segíti [illegible], hogy az illusztrációkra való utalás többet érne —, különösen az első fejezetek az angliai Stonehenge alkotóiról és a skandináviai bronzkorról, de a szkíta vagy a kelta fejezet is segít megértenünk, miért válik a történelem népek, események, háborúk, királyok történetéből mindinkább a kultúrák, fejlődésük, egymásba való átmenetük és kölcsönhatásaik elemzésén alapuló tudománnyá. *(Gondolat, 1968.)*

Bartha Antal: A IX—X. századi magyar társadalom. Akinek nem idegen a régészeti-történeti értelemben vett „kultúra" fogalom, könnyebben követni tudja Bartha Antal ugyancsak nem kevés olvasói erőfeszítést kívánó könyvét a honfoglaló magyarság társadalmáról. Olykor a valóság apró elemeit is tartalmazó mondák, s olykor a mondáknál nem kevésbé meseszerű vágyak után ma őstörténetünk dolgában is mind több tárgyi, vagy legalábbis minden kritikát kibíró bizonyítékot kívánunk. Bartha Antal óriási anyag ökonomikus feldolgozásával készült műve a IX—X. század magyar társadalmáról hármas alapozású. A korabeli írott források figyelembe vétele mellett elsősorban azt a kultúrkört igyekszik — főként régészeti leletek alapján — megtalálni, melynek feltehetően népünk is részese s persze egyben

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Radics István
KÖZNEVELÉS
1964 OKT 2
1021

Radics István rajza

kapcsolószekrén
tanári asztalon
sítő berendezés
egy ellenőrző f
lára szerelt kor
és az erősítőt
csukható hang
nár az egész o
pad végéhez
esetén a lapokat felhajtják,
fülkébe.

A NYELVI LABORATÓRIUM a nyelvtanítás munkájának intenzitását igyekszik fokozni:

a) *A fejhallgatós-magnetofonos gyakorlat fejleszti a hallás utáni megértést.*

b) *Ismétléssel a nyelvi struktúrák automatizálását segítjük elő.*

c) *Fejleszti a beszédkészséget, az élő beszéd, a helyes kiejtés, a mondatintonáció tökéletesebb elsajátítását.*

d) *A fejhallgatón keresztül érkező hang fokozott figyelmet kíván, fejleszti a belső hallást, segít a tanulónak a gátlások leküzdésében, segíti az intonációs készség kialakulását.*

e) *A fejhallgatón keresztül közvetlenül érzékeli a fül a hangot (nem lép fel visszavert hang, zavaró zönge).*

f) *A magnós gyakorlatok alapja a mondat, melyben a szavak természetes funkcióiknak megfelelően fordulnak elő, ezen végeztetünk a tanulókkal szubsztitúciós és transzformációs műveleteket.*

A tanári asztalon elhelyezett kapcsolódoboz segítségével a következő kapcsolásokat végezhetjük:

a) *Fejhallgatón keresztül;* 1. magnetofon-adás a bal oldali csoport számára, 2. magnetofon-adás a jobb oldali csoport számára (a jobb és bal oldal egymástól függetlenül is foglalkoztatható), 3. magnetofon-adás az egész osztály számára,

* Témábavágó irodalmat közöltünk előző számunk külföldi rovatában, A Rot professzor tollából.

1971 ÁPR 16

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-724

NÓGRÁD
Salgótarján

1021

Művészeket nevel

Bepillantás a terenyei tizenévesek műhelytitkaiba

Kisterenyén, ideális környezetben: a Népkert egyik fűzfák-övezte tisztásán kis csoport tevékenykedik az áprilisi napsütésben. A helyi művelődési ház képzőművészeti szakköre dolgozik, Radics István rajztanár-festőművész irányításával.

A községben és környékén már közismert, s méltán kedvelt szakkör életéről, munkájáról, terveiről kérdezzük Radics Istvánt.

— A művelődési ház megnyitásával egy időben alakult csoportunk, tehát 1962 őszén — mondja. — Vegyes csoport volt: felnőttek, gyerekek, tizenöten. Sajnos, a felnőttek lemorzsolódtak.

Minthogy iskolai tanulókról van szó, cserélődik a gárda. A szakköri munka tulajdonképpen folytatása az iskolai tevékenységnek, de előkészítő a pályára is! Közös összejöveteleinken nemcsak ismeretanyagot, hanem esztétikai nevelést is szeretnének nyújtani, hogy a foglalkozásokon résztvevők különbséget tudjanak tenni, el tudjanak igazodni a különböző stílusok között, megismerjék a különféle technikákat. S ez gyakorlatot igényel.

A természet közvetlen tanulmányozása, témarajzok, díszítő jellegű feladatok végzése, batikolt textília, lakáskultúra-fejlesztés, az otthon díszítése, vagyis a környezetesztétika kialakítása: ezek mind a tantervükben szerepelnek.

„Fölszállott a páva", linómetszet. Bukrán Edit sámsonházi, 8. osztályos tanuló alkotása

„Kisterenye", Nagy Anna gimnáziumi tanuló metszete.

— Munkánk során nagy gondot fordítunk a művek elemzésére — mondja Radics István — szinte így „tanul látni" az elemzésben résztvevő. Egyébként is könnyebb felfedezni a társak munkájában a hibát. Az aktív kritikusi magatartás sokat segíthet a művek megértésében.

A képzőművészet témakörének megismerése és megértése szerepel még a feladatok között, mindez elvezet az egyes korok alkotó módszerének megismeréséhez is.

A szakköri munka önkéntes jellegű. A tagok tudják, hogy nincsenek osztályzatok, így felszabadultabbak a munkában. Hozzájárulási díjat sem fizetnek. Van azonban egy problémájuk: nincs modelljük, szeretnék ha költségvetésébe modellt is tervezne a művelődési ház vezetősége. Szükséges lenne továbbá különböző tanulmányi kirándulások, tárlatlátogatások szervezése is, ami lényegesen megkönnyíthetné az esztétikai nevelést. Ezt egyelőre diafilm és pergőfilm vetítésével pótolják. Érdemes lenne számításokat végezni, hátha hozzájárulási díj befizetésével a kisebb problémák megoldhatókká válnának.

Nemrégiben a soproni főiskoláról kapott levelet Radics István —, amelyben a soproni szakkörvezető köszönetet mond az iskolájukban tanuló Danyi Gábor nagyszerű képzőművészeti előkészítéséért. Bukrán Editet pedig, aki Sámsonházáról járt be nemcsak a kisterenyei szakkörfoglalkozásokra, hanem Nagybátonyba is, a szegedi Képzőművészeti Gimnáziumba vették fel. A szakkör középiskolásai közül többen készülnek képzőművészeti főiskolára is: Kakuk Rozália, Nagy Anna, s még néhányan. Szinte valamennyi szakköri tag megérdemelné a felsorolást szorgalma, tehetsége, lelkes, kitartó munkája nyomán.

Szóba került a szülők meg nem értő magatartása is. Cs. Zoli esetében például, aki rendkívül tehetséges szakköri tag volt, s minden szempontból kiérdemelte a továbbtanulás biztosítását, kiváló vésnök lehetett volna belőle, —, a kisiparos apa állta útját a képességek kibontakoztatásának. Most, édesapja műhelyében lakatostanuló. Feltehetőleg anyagi nehézségekbe sem ütközött volna a fiú továbbtanulása.

A művelődési ház nagytermében évenként megrendezett kiállítások rendszeressé váltak. Tagjaik eredményesen szerepelnek a megyei tanulmányi versenyeken, részvételük a debreceni gyermekrajz-kiállításon ugyancsak rendszeres és sikeres. Ezenkívül szerepeltek már Prágában is, s legnagyobb sikerük: meghívás a japán EXPO '70 gyermekrajz-kiállításra, ahonnan elismerő oklevelet kaptak, azonkívül a Japán Művészeti Nevelés Tanácsa a beküldött anyagért cserében tíz gyermekrajzot küldött. Most, a gimnázium KISZ-klubjának meghívására készülnek kiállítást rendezni.

Radics István nagy szeretettel beszél a szakkör munkájáról, eredményeiről. Elfelejt azonban említést tenni arról, hogy a sikerekben éppen az ő odaadó, páratlan lelkiismeretességgel és hozzáértéssel végzett pedagógiai munkájáé a fő érdem.

Osgyáni Lajosné

Egy hét a RA

1971. ÁPRILIS 19-TŐL 25-IG

Hétfő

Kossuth rádió

8.15: Verbunkosok, nóták.
9.09: Puszták népe. Illyés Gyula műve folytatásokban. III. rész. (Ism.)
9.20: Rádióbörze.
9.30: A hét zeneműve: Schubert: VII. szimfónia.
10.05: Zenekari muzsika.
11.00: Iskolarádió.
11.37: Massenet operáiból.
12.30: Tánczenei koktél.
13.18: Népek zenéjéből.
13.45: Válaszolunk hallgatóinknak!
14.00: A magyar nyelv hete.
14.05: Polbeat.
14.14: Barlay Zsuzsa és Ilosfalvy Róbert operettdalokat énekel.
14.40: Szép magyar novella. Thury Zoltán: A Feketelányok.
15.10: Harsan a kürtszó!
15.45: Wagner: Lohengrin — szerelmi kettős a III. felvonásból.
16.05: A budapesti Koncert Fúvószenekar kisegyüttese játszik.
16.13: Új felvételeinkből.
17.20: Bemutatjuk a Skaldowie-együttes új lemezét.
17.39: Van új a Nap alatt!
17.55: Sajtókonferencia a közlekedésről.
19.40: Dusko Goykovich nemzetközi bigbandjének hangversenye. Közben: Kb.:
20.36: A magyar nyelv hete. Kb.:
20.53: A hangverseny folytatása.
22.20: Gounod: Faust. Templomjelenet.
22.31: Meditáció.
22.41: A Parrenin-vonósnégyes hangversenye a chartresi zenei napokon.
0.10: Csárdások.

Petőfi rádió:

8.05: Szimfonikus zene.
9.00: Ezeregy délelőtt.
11.45: Bölények a prérin.
12.00: Déki Lakatos Sándor népi zenekara játszik.
12.30: Dózsa György. Részletek Erkel operájából.
13.03: ABC. Riport.
13.20: Kórusok, hangszerszólók.
14.00: Kettőtől hatig...
18.10: Közkívánatra!
19.29: Az élő sejt titkai.
20.25: Új könyvek. (Ism.)
20.26: Sosztakovics: I. szimfónia.
21.00: Kornyóné, avagy a vénasszony szerelme. Csokonai Vitéz Mihály vígjátékának rádióváltozata. (Ism.)
22.00: A hét zeneműve: Schubert: VII. szimfónia.
22.30: Ifj. Magyari Imre népi zenekara játszik.
23.15: Pajkos diákok. Részletek Suppé operettjéből.

Kedd

Kossuth rádió:

8.20: A bűvös szekrény. Részletek Farkas Ferenc operájából.
9.00: Harsan a kürtszó! A Gyermekrádió műsora. (Ism.)
9.36: Mezők, falvak éneke.
10.05: A magyar nyelv hete.
10.10: Zenekari muzsika.
12.30: Melódiakoktél.
13.45: Új Georgikon.
14.00: Schumann: g-moll szonáta.
14.19: Kislány vizitben. Rádiójáték gyermekeknek.
14.49: Éneklő ifjúság.
15.10: Rádióiskola.
16.05: Kemény Egon dalaiból.
16.15: Nagyközség Fejér megyében: Polgárdi.
16.35: Dávid Gyula: Brácsaverseny.
17.20: Népdalokkal egész éven át. Április.
17.35: Folytassuk a vitát. A szakmák küldötteinek programja a szakszervezeti kongresszusra. II. rész.
18.00: Könnyűzenei Híradó.

Szerda

Kossuth rádió:

8.30: Szimfonikus zene. Közben:
9.00: Puszták népe. Illyés Gyula műve folytatásokban. IV. rész.
9.20: A szimfonikus zene folytatása.
10.05: Iskolarádió.
10.40: Ernani. Részletek Verdi operájából.
11.26: A magyar nyelv hete.
11.30: A Szabó család.
12.30: Tánczenei koktél.
13.15: Verbunkosok, népdalok.
13.49: Válaszolunk hallgatóinknak!
14.04: Hidas Frigyes—Gál Zsuzsa: Az emberiségért. Kantáta.
14.16: Baráti kör. Társasének fiataloknak.
14.30: Nőkről — nőknek.
15.10: Az élő népdal.
15.20: Iskolarádió.
16.05: Új felvételeinkből.
16.27: Gazdasági könyvespolc.
16.37: A bányamester. Részletek Zeller operettjéből.
16.58: Hallgatóink figyelmébe!
17.20: Holnap ükközvetítjük...
17.40: Mikrofonnal a Moszkva-tér alatt... A Metró-építőkről.
17.55: Lemezek közt válogatva...
18.30: Járóka Sándor népi zenekara játszik.
19.25: Kiváló Bartók-felvételek.
20.20: Egy ember élete. Epizódok Kassák Lajos regényéből. I. rész.
21.03: Az Állami Népi Együttes műsorából.
21.30: Visszhang...
22.20: Zenélő Magyarország. Magyar zeneszerzők műhelyében. II. rész.
23.30: Könnyűzene éjfél előtt — éjfél után.

Petőfi rádió

8.05: Nótacsokor.
8.55: Tallózás a világsajtóban.
9.10: Kíváncsiak klubja.
11.55: Néhány perc tudomány.
12.00: Két versenymű.
12.40: Házunk tája. A Falurádió műsora.
13.03: Haydn műveiből.
13.25: Szóljatok szép szavak!
13.40: Orvosok a mikrofon előtt!
14.00: Mindenféle kettőtől ötig...
17.00: Ötórai tea.
18.10: Kis magyar néprajz.
18.16: „Vadászat".
18.45: Művelődéspolitikai műsor.
19.00: Chopin-zongoraművek.
19.25: Atlasz. Világgazdasági Figyelő.
19.46: Filmzene.
20.25: Új könyvek.
20.28: A Rádió Dalszínháza: Forró nyár. Zenés játék.
21.57: Kedvelt táncdalok, népszerű előadók.
23.15: Arabella. Részletek Richard Strauss operájából.

Csütörtök

Kossuth rádió

8.15: Keringők.
8.34: Rimszkij-Korszakov: Mese Szaltán cárról. Négyfelvonásos opera. Előjátékkal.
11.19: Az élő sejt titkai.
11.44: Ipoly menti népzene. II. rész.
12.30: Melódiakoktél.
13.40: Csak mühiba? A Válaszolunk hallgatóinknak különkiadása.
14.00: Matuz István fuvolázik.
14.29: A magyar nyelv hete.
14.34: Öt penny. Részletek Stevens zenés játékából.
15.10: A mi környékünk...
16.05: Népdalcsokor.
16.40: Gorkij: Leninről.
17.15: Operacsillagok — operaslágerek.
17.45: T. Választó. A nők és a közélet.
18.13: Magnósok, figyelem!
19.25: A magyar nyelv hete.
19.35: A Magyar Rádió és Televízió szimfonikus zenekarának hangversenye. Közben: Kb.:
20.25: Láttuk, hallottuk.
20.45: A hangversenyközvetítés folytatása.
21.30: László Annie, Jákó Vera és Bojtár Imre nótákat énekel.
22.20: Beszélgessünk zenéről.
22.40: A hazai társadalomkutatás tapasztalataiból.
23.00: Gigliona Cinquetti és Szécsi Pál énekel, Al Hirt trombitál.
23.15: Mendelssohn műveiből.
0.10: Honthy Hanna és Baksay Árpád énekel.

Petőfi rádió

8.05: Tatjana Nyikolajeva Sosztakovics-preludiumokat és -fugákat zongorázik.
8.33: Deák Tamás táncdalaiból.
8.43: Külpolitikai figyelő.
9.58: Nevetni nem kívánatos?
12.50: Magánvélemény közügyekben?
12.00: Könnyűzenei Híradó.
12.39: András Béla feldolg.: XVIII. századi magyar dalok.
12.46: Miskolci stúdiónk jelentkezik.

TV mű

KEDD

8.05: Iskola-tv. Számtan-mértan. (Ált. isk. 5. oszt.)
9.00: Környezetismeret. (Ált. isk. 4. oszt.)
9.25: Célok — eredmények. I. A Tv politikai tanfolyamának adása a honvédség számára. (Ism.)
9.55: Történelem. (Ált. isk. 7. oszt.)
11.05: Kémia. (Ált. isk. 7. oszt.)
11.55: Számtan-mértan. (Ált. isk. 7. oszt.)
13.10: Számtan-mértan. (Ált. isk. 5. oszt. ism.)
14.00: Környezetismeret. (Ism.)
14.55: Történelem. (Ism.)
15.50: Kémia. (Ism.)
16.40: Számtan-mértan. (Ált. isk. 7. oszt. Ism.)
17.18: Hírek.
17.25: Melyiket az ötezerből? Pályaválasztási műsor.
17.55: Arcok, képek, beszélgetések. Bulgária — kongresszus előtt.
18.25: A Tv Galériája...
18.20: Riporter kerestetik... IV. elődöntő.
19.15: Esti mese.
19.30: Tv-híradó.
20.00: **Bródy Sándor. A dada. Színmű három felvonásban. A Thália Színház előadása, felvételről. (14 éven felülieknek!)**
22.05: Tv-híradó — 2. kiadás.

CSÜTÖRTÖK

8.10: Iskola-tv. Magyar irodalom. (Ált. isk. 6. oszt.)
9.00: Olvasás. (Ált. isk. 4. oszt.)
9.55: Magyar nyelvtan. (Ált. isk. 5. oszt.)
11.05: Kémia. (Ált. isk. 8. oszt.)
13.10: Magyar irodalom. (Ism.)

— Kettő. Egy szakállas, meg egy egészen fiatal.

— És?

— Tárgyaltak. Pusztuljon a ruszki, egyből szétveri a fejét mondta a fiatal. Mire a szakállas: úgyis kaputt, hagyja a fenébe.

— Maga tud németül?

— Értek. Vegyes község voltunk, játék meg napszám közben ragadtak rám a legszükségesebb szavak.

— Aha... És aztán?

— Könyörögtem. Állva is, térden is. Meg a puskáját is kaptam a fiatalabbik halálijesnek. Mert csak ütött volna, hiába mondott mást a társa... Á, nem lehet, meg nem is érdemes elsorolni, hányan jöttek még aztán! Volt köztük rendes ember is. Volt. A legrendesebb vagy két tubus ultraszeptil-tablettával is megajándékozott. Nagy kincs volt az akkor. Életmentő szer. Manem a többség...?!

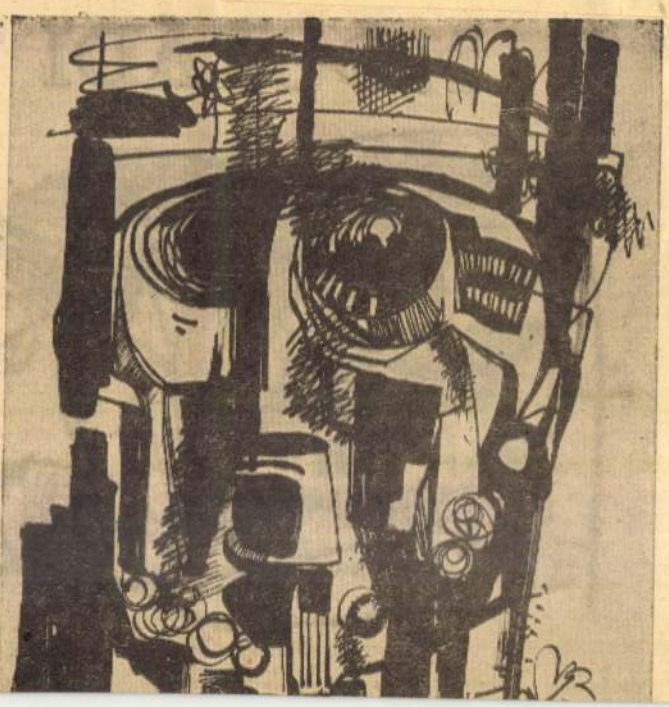

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÓGRÁD
Salgótarján

1971 JUN 13

1021

NÓGRÁDI TÁJ

(Radics István rajza

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1969 JUN 1

NÓGRÁD

Radics István

Díjkiosztás a mai bemutatón

Mit láttam az áruházban? címmel gyermekrajz-pályázatot hirdetett nemrég salgótarjáni általános iskolások között a Centrum Áruház. Az érdekes feladatra a város iskoláiból 123 rajz érkezett be, melyeknek zsűrijét Iványi Ödön és Radics István festőművészek végezték.

Az értékelés eredményeként a pályázat első helyezettje Molnár Judit, a Mártírok úti általános iskola VIII. osztályos tanulója, nagyon ügyes, úgynevezett applikációs megoldású munkájával. Hasonló applikációs művel került a második helyre Losonczi Ildikó, a Rákóczi úti általános iskola nyolcadikosa, a harmadik helyezett Ferencz Ildikó, a Mártírok úti iskola hatodikos növendéke ügyes vízfestményével, negyedik és ötödik helyezett Simon Mária és Kovács István, a Lovász József úti, illetve a Malinovszkij úti általános iskola tanulója. A helyezetteket 100—300 forintos vásárlási utalvánnyal jutalmazza az áruház, s a legjobb műveket kirakatában is szemlére helyezi.

A díjak kiosztására ma délután 6 órakor gyermekdivat-bemutató keretében kerül sor.

kat és annak állandó tö
tesítésére törekednek. Vi
agresszivitása viszont
nagy, azaz a fémes felüle
támadja. Pontos méré
nincsenek, de becslésünk
rint naponta 32—36 kilogr
a víz által feloldott
mennyisége. Ez azután
kódik, és áramlásváltoz
felkavarodik. Éppen a ví
készítésének köszönhető,
ez az agresszivitás — vizs-
gálataink szerint — a felére
csökkent. Persze a sok csőtö-
rés sem használ a víz minő-
ségének. A pocsolyaíz pedig —
mivel íz- és zamatvizsgálatot
is végzünk — a melegebb idő
következménye, illetve a fel-
színi vizek felhasználásának
megoldatlanságából is fakad.
Véleményünk szerint a szilk-

nagyobb mérvű. Nincs is ez-
zel baj mindaddig, amíg va-
lami oknál fogva nem jelent-
kezik a nyomáskülönbség, ami
azután felkavarja. Hogy mi-
lyen okok játszanak még köz-
re? Üzemzavar és csőtörés. Az
idén eddig 54 esetben fordult
elő a fővezetéken törés, eb-
ből 21 esetben idegen vállala-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÓGRÁD
Salgótarján
1971 ÁPR 16.

1021

Radics Mátyás

ÁBEL

ILLUSZTRÁCIÓ TAMÁSI ÁRON REGÉNYÉHEZ.
Bartha István munkája.

Termelőszövetkezetek, állami gazdaságok
Eladásra ajánlunk fel
zárfutófékes 2,5—3 tonna teherbírású

pótkocsikat,

valamint üzemképes forgalmi rendszámmal ellátott
3,5—5 tonnás Csepel

tehergépkocsikat.

Bővebb felvilágosítás üzemegységünk
Bp., IX., Máriássy u. 1—3. sz. alatti
forgalmi telepünkön Jaczkó Andor műszaki vezető
elvtársnál.

Könyvbarátok figyelem!

Nagy antikvár könyvvásárt rendezünk

Salgótarjánban a könyvesboltban
1971. április 19—21-ig.
Könyvek, könyvtárak vétele és eladása!
Nagy választék, kedvező árak. Keresse fel!
Csak 3 napig tart! Nyitva 8—18 óráig.

A Fejér megyei Bauxitbányák kincsesbányai üzeme föld alatti bányamunkára keres:

vájárokat,

segédvájárokat,

csilléseket, föld alatti

kiszolgálókat (sm)

és bányalakatosokat.

Külszíni munkára, villanyszerelőket és segédmunkásokat. Felvétel esetén az igazolt **utazási költséget megtérítjük. A munkásszállón** havi 100,— Ft térítés ellenében **korszerű szállást,** az üzemi étkezdében pedig napi 9,30 Ft térítés mellett **napi háromszori étkezést biztosítunk.**

Hirdessen Ön is

a NÓGRÁD-ban!

Budapest,
Telefon: 18[illegible]

NÓGRÁDI NÉPUJSÁG

Radics István

1021

1964. február 22.

PORTRÉ

(Radics István rajza)

1964. február 22.

Készül a kályhacsempe Romhányban

A rekonstrukció alatt álló Romhányi Cserépkályhagyárban januárban nem sikerült a tervet teljesíteni. Készárú volt ugyan, de szállító eszköz nem. Az év elején más akadály is jelentkezett. Az egyik alagút kemence üzemzavara 6 tonnás kiesést okozott. A nagyobb alagút kemence február 10-én leállt nagyjavításra. Március elején azonban újra felfűtik és vagy két évig folyamatosan égeti majd a csempét. Van tehát mit törleszteni a romhányiaknak.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Radics István

NÓGRÁDI NÉPUJSÁG

1964 NOV 15

1021

dics István rajza

A telefon

ermészetesen semmi kö-
ím az egészhez, nekem
yelőre még a saját ü-
yemhez sem lehet kö-
ím, s nem is vagyok az
természet, aki más dol-
ába üti az orrát. Most
a dolgom, hogy üljek
yugodtan... de azért már
ihetne az az Elemér. Le-
et, sőt most már biztos,
ogy „Pirikém" elfelej-
tt szólni, sőt az a leg-
iztosabb, nem is hallotta,
ogy neki valakinek szól-
ia kellene. A telefon az
kták tetején, egy ember
vonal másik végén.

Lehet, hogy csak egy
arát, aki most óhajtja
egbeszélni a vasárnapi
tipartit... De az is lehet,
ogy a feleség, mert mi-
t ne lehetne felesége...
lemér nem jön, mert
m is tudja, hogy neki
nnie kell. Beteg a gye-
rek. Hazaküldték az isko-
lából. Ezért telefonált a
felesége. Vagy elütötte
egy autó és már ott fek-
szik a kórház műtőaszta-
lán és a felesége is a
kórházból telefonál sírva,
félve, miként mondja meg
Elemérnek, hogy a fia...

Szerényen ülök a sá-
rokban és a telefonnal,
feleséggel együtt várjuk
Elemért. Lehet, hogy ép-
pen a bicskájával most
csinál „katonákat" a ha-
zulról hozott vajas ke-
nyérből, s teli szájjal vi-
dáman meséli a legújabb
viccét, miközben a fele-
sége és a gyereke és a
műtő és a telefon.

— A telefon... kérem...
Elemér — hebegtem kis-
sé idegesen, megfeledkez-
ve arról, hogy nekem
semmi közöm az egész-
hez A kissé idősecske
kartársnő felhúz
möldökkel rám
meglepve is, hog
ken kívül még
volt a sarokba
halványan meg
han az arcára é
a telefonkagylót

— Halló... ha
már letették.... Biztosan
elfelejtett a Piri szólni
Elemérnek... Na, szóval
Bőgös kartárs, ott hagy-
tam abba...

KIOSONOK a szobá-
ból, most már ügyemmel
mit sem törődve, letörten
és aggódva Elemér csa-
ládjáért. Talán az égvi-
lágon semmi bajuk nincs,
de lehet, hogy nincs is
családja, s vasárnapi ta-
lálkára hívták ezt az Ele-
mért, akit nem is isme-
rek. De mit lehet tudni,
hátha mégis az a komisz
kölyök autó alá került...
Melyik kórházba vihették
a szerencsétlenül járt
gyereket?

Gyurkó Géza

rek csak azoknoz igazsa-
gosak, akiket szeretnek.

•

Az intézmények csak
annyit érnek, amennyit
azok az emberek, akik
alkalmazzák őket.

•

A gyengédség a szenve-
dély pihenője.

•

Szenvedély nélkül az
ember csak lappangó erő,
csak lehetőség, akárcsak a
kavics, amely kalapács-
ütésre vár, hogy szikrát
hányjon.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Radics István

NÓGRÁDI NÉPUJSÁG

1964 NOV 15.

1021

A KIS HEGEDŰS

(Radics István:) Velence

AZ ÖREG Potapov halála előtt két hónappal Tatjána Petrovna költözött a házába. Amikor az öreg meghalt, Tatjána egyedül maradt lányával, Várjával és az öreg dajkával. A mindössze háromszobás kis ház a hegyen állt, a folyó felett, a városból kivezető úton. A házat és a kertet fehérlő nyírfaliget vette körül, amely reggeltől egészen késő estig a csókák zajától volt hangos.

Tatjana Petrovna sokáig nem tudott Moszkva után hozzászokni a sivár kisvároshoz, nem tudta megszokni házait, a nyikorgó kertkapukat és a csendes estéket, amelyeken még a petróleumlámpa sercegését is hallani lehetett.

— Milyen buta vagyok! — gondolta magában. — Miért jöttem el Moszkvából? Otthagytam a színházat, a barátokat! Várját el kellett volna vinnem Puskinóba a nagynénihez, ott nem volt semmi veszély, én pedig maradtam volna Moszkvában. Istenem, de rosszul csináltam!

Moszkvában azonban már nem lehetett visszatérni. Tatjána Petrovna elhatározta, hogy bemegy valamelyik kórházba. A városban ugyanis sok kórház volt. Ez az elhatározás megnyugtatta, sőt már a város is tetszeni kezdett neki, különösen, mikor beállt a tél, és betemette hóval az utcákat. A folyó sokáig nem fagyott be: zöld víztükréből pára szállt felfelé. Tatjána hamarosan az új házzal is megbarátkozott.

Tatjána Petrovna tudta, hogy Potapovnak van egy tengerész fia, aki jelenleg a Fekete-tengeri flottában teljesít szolgálatot. Az asztalon a cirkáló modellje, mellette a fiú képe is ott állt. Tatjána néha kézbe vette ezt a képet, figyelmesen nézegette. Összehúzta vékony szemöldökét és elgondolkozott: úgy tűnt, mintha valahol már találkozott a képen lévő férfival, de nagyon régen, még sikertelen házassága előtt. De hol? És mikor?

A tengerész nyugodtan tekintett rá vissza, kissé gúnyos pillantása, mintha azt kérdezte volna:

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÓGRÁD
Salgótarján

1971 ÁPR 25

1021

Radics István

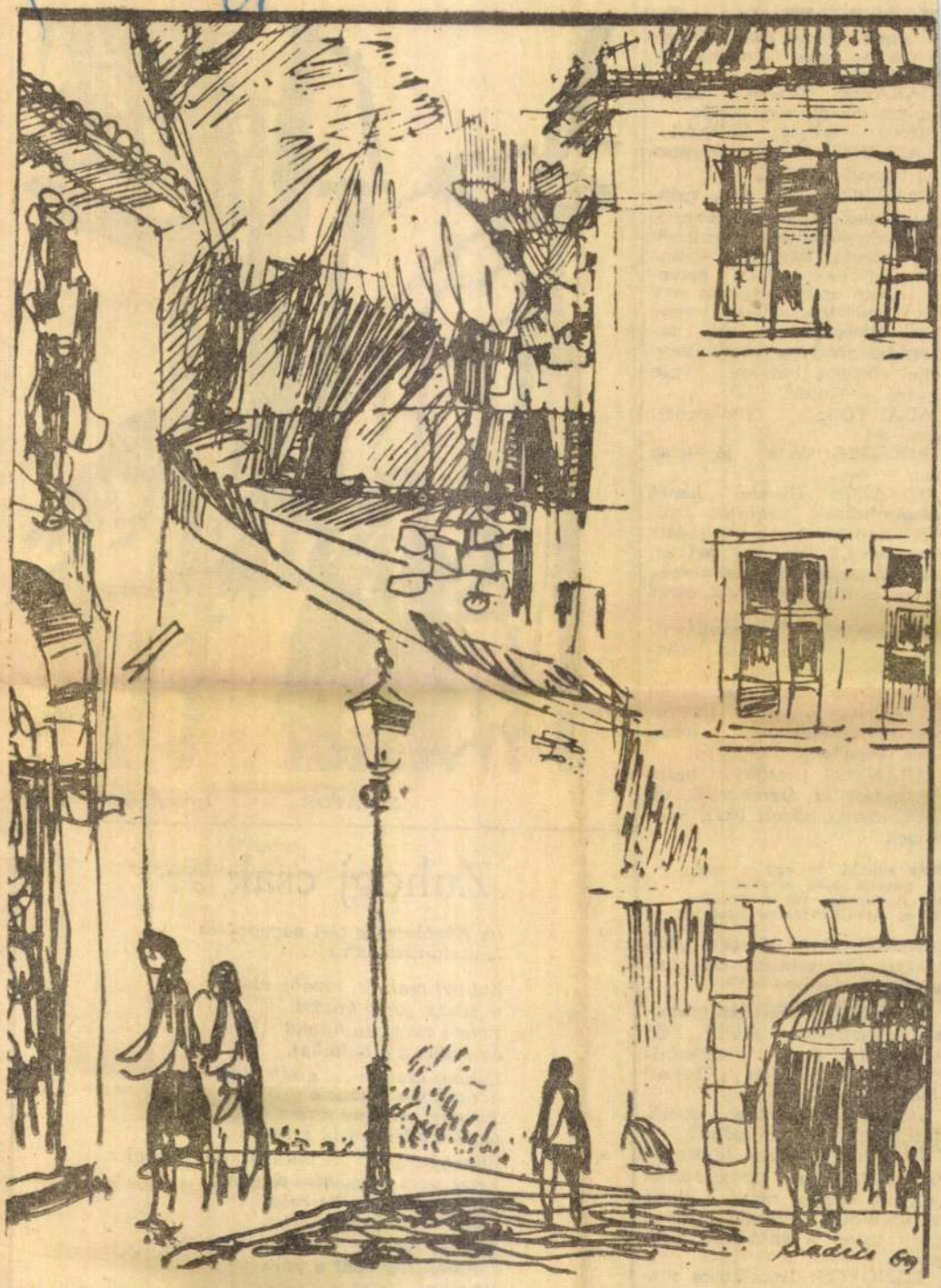

PRÁGAI VÁR. Radics István tusrajza már a tágulő látóhatárról tanúskodik. Megyebeli festőművészeink nemcsak hazánk, hanem a testvérnépek életével, tájaival, művészeti és műemlékeivel is ismerkednek. Egyébként a Kisterenyén élő művészt kiválóan jellemzi itt közölt rajza, amely finom, könnyed, vékony vonásaival a lírai költészettel tart szoros rokonságot. Ez a líraiság hatja át a művész festményeit is, amint az az első salgótarjáni tavaszi tárlaton kiállított akvarelljéből is megállapítható. Radics István műveiből a szerénység és finomság ötvözete árad, de mint minden áradás, ez is mély nyomokat hagy a látogatóban. Külön erénye a művésznek, hogy sok fáradságot fordít fiatal tehetségek fölfedezésére és művészetre nevelésére

M. KÖZNEMES: Igen erőtn, mert fejébe száll az emernek és lábai mégis elröngülnek tőle.

DARABOS: Uraim, egyet ondok, kettő lesz belőle.

MIND: Halljuk, halljuk!

LANGYOS *(félre)*: Magam kíváncsi vagyok.

DARABOS: Egy pint valóágos húszkrajcáros bizonyoan meggyógyítaná uraimék első részét. Egy szó, mint áz, jöjjenek velem, szíveen látom mindnyájukat egy int húszkrajcárosra, vagy kár többre is — a mi tayánkon annyi a budai óbor, ogy vörösre lehetne vele ösleni a Dunát.

ARANYOS: *(habozva)*: gen, de...

VIRÁGOS: Jó a jó — az gaz — de...

DARABOS: Hiszen ismét isszajöhetnek uraimék, mielyt kedvök tartja — mégis ngadoznak? Mi a patvar, át nem szabad már a nemes mber és nem tehet azt, amit kar?

ARANYOS: *(határozottan)*: gy segéljen! Mi azt teheünk, amit akarunk...

VIRÁGOS: Úgy van, aztán llő is, hogy a szíves meghívást ne vessük meg; mienünk, atyafiak.

ARANYOS *(karöltve indul Virágossal és Durabossal, az egész tömeg követi őket, énekelve)*.

Száz szónak is egy a vége,
Jó bornak őrül a gége.
Túl a Dunán, túl a Tiszán,
Nincs nyolckrajcáros alispán!

LANGYOS *(a távozók után, bévize)*: Oh, taktika, oh imposzúra!

IV. KÖZNEMES *(az asztalhoz kapaszkodva feláll)*: Én s megyek! Éljen Farkasfaly! *(Iszik.)* Éljen Heves! *(Iszik.)*

LANGYOS: Hogyan, atyafi, nát kegyelmed kétszínű?

IV. KÖZNEMES: Micsoda? Én bőcsületes nemesember vagyok, engem mind a kettő megfizetett, ülendő tehát, hogy mind a kettőnek szolgáljak.

LANGYOS: Becsületes magyar ember, soha nem annak adja a voksát, aki fizet érte!

IV. KÖZNEMES: Igaz is!

LANGYOS: Éljen Tornyai!

IV. KÖZNEMES: *(rábámul)*: Éljen Tornyai!

FÜGGÖNY

SIKÁTOR. *Iványi Ödön rajza*

Zuhogj csak ár

(A Köztársaság téri nagygyűlés kommunistáinak.)

Zuhogj csak ár, tovább előre,
te tiszta, forró áradat.
Emeld magasra hőseid
az élőket s a holtakat.

Zuhogj csak ár... e fák alatt
vérünkben kúszik a gyökér.
Zuhogj: ott fenn a tört falak
tégláin gyöngyözik a vér.

Zuhogj csak ár... munkás, ha meghalsz,
hátra nem hagyhatsz egyebet,
csak a neved, a harcaid,
s kincsünk: a becsületed.

Zuhogj csak ár... kövekre kő jön,
általunk így épül a párt.
Hordunk életet,
be sem hegedt sebet
és hordozunk halált.
Zuhogj csak ár, tovább, előre,
te tiszta, forró áradat.
Emeld magasra hőseid,
az élőket s a holtakat.

Györe Imre

(Jánossy Ferenc metszete)

Szeretni csak azt lehet...

Beszámoló az V. országos diák honismereti táborról

1967. *Nagybátony*, 1968. *Tamási*, 1969. *Sátoraljaújhely*, 1970. *Zalaegerszeg* után 1971-ben a *Kisalföld* szívében, *Mosonmagyaróvárott* nyitotta meg kapuit az *V. országos diák honismereti tábor*. A KISZ KB, a Munkaügyi Minisztérium, a Győr-Sopron megyei, a mosonmagyaróvári járási és városi KISZ-bizottság, valamint a mosonmagyaróvári városi és járási tanács vb anyagi fedezete alapján *a mosonmagyaróvári Agrártudományi Egyetem Kollégiuma és előadótermei adtak otthont* annak a 120 — az ország minden területéről összesereglett — középiskolás és szakmunkás tanulónak, aki a honismereti munka legkülönbözőbb területével kívánt ismerkedni.

Két hét műsora

„Szeretni csak azt lehet, amit ismerünk" — hirdeti a honismereti mozgalom egyik jelmondata. Ennek szellemében jönnek létre a honismereti táborok minden évben, az ország más-más területén. Ismerjék az ország minden területét azok a tanulók — szakköri titkárok és tagok, — akik egész évi munkájukkal, illetve a diáknapi pályázatokon elért eredményeikkel kiérdemelték, hogy iskolájukat képviseljék ezekben a táborokban.

központi előadások: *A Kisalföld földrajzi és néprajzi érdekességei*, (tartotta: *dr. Timaffy László*, a tábor szakmai vezetője), valamint *Kisalföldünk a magyar történelemben*, (Tartotta: *dr. Lengyel Alfréd*, a Győr—Sopron megyei levéltár igazgatója) és a *három egész napos kirándulás* biztosította a kisalföldi táj megismerését. Kiegészítette és teljesebbé tette a tájról szerzett ismereteinket *dr. Barsi Ernőnek, a Kisalföld népművészetéről* elhangzott, vetített képekkel, zenével kiegészített előadása, a *szigetközi hímzést bemutató kiállítás* és a mosonmagyaróvári *Kossuth Gimnáziumnak* a „Soproni Diáknapok'-on aranyéremmel kitüntetett táncscsoportjának bemutatója.

A három egész napos tanulmányi kirándulás közül az első útvonal: *Lébény — Fertőd — Nagycenk — Sopron.* A műemlékekben és történelmi emlékekben gazdag nyugat-magyarországi terület megismerését elősegítette az a *Sopronról* és a környékéről készült kisfilm, amelyet a *soproni Liszt Ferenc Művelődési Házban* tekintettünk meg.

A második kirándulás során *Győr és Pannonhalma* nevezetességeiben gyönyörködtünk. A 700 éves Győr a maga teljességében a *„vizek vá-*

s azoknak ez egyes középiskolákhoz való eljuttatása a KISZ KB célja —, hogy *minél többen megismerjék a honismereti táborok életét, munkáját.*

Az ideális 10—12 fős csoportok, s a jó szakmai vezetés biztosította, hogy minden csoport a zsúfolt program ellenére megvalósította célkitűzését. Bár a tábor ideje alatt *voltak kisebb zökkenők, szervezési problémák*, az előző évekhez viszonyított jobb gyerekanyag lehetővé tette, hogy *minden területen előrelépést könyvelhessünk el a tábor* szakmai munkájában.

A gyűjtőutak, a gyűjtött anyag feldolgozása, a szakcsoportok bemutatója, a kulturális programok jól kiegészítették egymást és lehetővé tették a *komplex ismeretszerzést.*

A Kisalföld íróival-költőivel való találkozás, *(Simon Lajos, Hárs Ernő)* az élő irodalommal való megismerkedés az irodalmi hagyományokat gyűjtő csoport jóvoltából, a *„Ki tud többet a Kisalföldről"* vetélkedő előkészítése, lebonyolítása, a népi estek: a népzenével, néptánccal, népművészettel való találkozás mind-mind maradandó kulturális élmény volt minden táborlakó részére.

Más jellegű, de igen szép színfolt volt a tábor életében

dy-műhöz

igazán ők se boldogok,
a gazdagok, nagyok.
Ó, és milyen tömegnyomor
idebent, odakünt!
Tanuld meg a leckét, fiú:
bánatra születünk."

„Egy testben mennyi fájdalom!
S mi még hozzáadunk,
tetézzük még a bánatot,
a szégyent, mi, magunk!
és szemforgatva, égre néz
az emberszeretet,
az embertelen ember így
büsít százereket."

„Nézd a túlhajszolt páriát,
nyomora kergeti,
embertársának esdekel,

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÓGRÁD
Salgótarján

1971 SEP 2

Radics István

1021

Palóc falu

(Radics István festménye)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÓGRÁD
Radics István
1968 ÁPR 4

1021

Radics István: Idegen tájakon

Diplomáciai útlevéllel érkezett a pelikán

Az amerikai bevándorlási tisztviselők hihetetlenül csóválták fejüket Iason, a pelikán diplomáciai útlevele láttán, amelyben benne volt fényképe és öt ország bélyegzője.

Iason áthaladt a vámhivatalon, és kísérőjével beszállt az ott várakozó Limousinebe.

A négyéves, 914 milliméter magas és 13,5 kilogramm súlyú Iason Athénből érkezett egy sugárhajtású gép első osztályú szakaszában.

Iason „jószolgálati küldött" Rhodosz szigetéről, ahol született. Azért jött, hogy részt vegyen tíz amerikai városban rendezendő coctail partyn, és számos alkalommal nyilvános szereplésével mozdítsa elő a

Ünnepi jegyzet

Száznyolc perc — és halhatatlanság

Száznyolc perc a kozmoszban: a halhatatlanság titka mindössze ennyi?

Ikarusz a magasba tört és halhatatlanná lett. Szép legendák őrzik máig az embereknek. Gagarin meghalt, aki immár életében halhatatlan volt.

Ikarusz és Gagarin egymáshoz kínálkozó párhuzam az emlékező gondolatsorban. Különösen a tragikus hír óta, amely utóbbi napjainkban rázta meg a nemes és nagy célokra, az ismeretlen megismerésére törő emberiséget. Ikarusz, vagy Gagarin nem egy nemzeté. Az egész emberiség gyermeke, hisz céljuk nagyszerűsége mindannyiónk évezredes álmai felé tört messzibb és messzibb arányokban szolva, — korunk technikai szintje szerint.

Korunk modern Ikarusza elsőnek lépett ki mindannyiónk közül a Földhöz kötöttségből, szigorú törvényeket lépett át, hogy soha nem tapasztalt birodalom útjait, törvényszerűségeit fürkéssze, s tapasztalásaival megnyissa előttünk a mindenség titokzatos, szemünkkel láthatatlan csak az ember-alkotta műszerrel észlel

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÓGRÁD

Radics István

1983 APR -1.

1021

Radics István: Idegen tájakon

Van telepátia!...

Közvetlen információ — kapcsolat háromezer kilométerről

„Van telepátia!" — mondjuk, ha valaki éppen azt cselekszi, amire magunk is gondoltunk. Van bizony — mondják a tudósok is, bár a jelenség magyarázatát illetően megoszlanak a vélemények.

A Szputnyik című szovjet lap idézi Kazsinszkij akadémikus mulatságos esetét, akit Durov, az ismert állatszelídítő nyilvánvalóan a telepátia segítségével „idomított". Az akadémikus ugyanis önmagán akarta kipróbálni a gondolatátvitelként is ismert jelenség hatását. Megegyeztek tehát Durovval, hogy az valamilyen mozgásra fogja telepátia útján rábírni a tudóst.

A két férfi leült egymással szemben. Az időmár lopgépeket, repülőgépeket, űrhajókat távirányítani.

Persze, Durov és Kazsinszkij akadémikus a kísérletnél egy asztalnál ült. Viszont az is igaz, hogy esztendeje több ezer kilométeres távolságban folytattak le telepátia-kísérletet. Ennek során Moszkva és szibériai Novoszibirszk között kellett a gondolatot közvetíteni. Az előre megbeszélt időpontban Moszkvában egy bizottság tizenöt perces időközökkel hat különböző tárgyat adott át annak a kutatónak, akit a gondolat-átvitelre kiszemeltek. Novoszibirszkben pedig a második kiszemelt kutató, a „vevő" egymásután megnevezte ezeket a tárgyakat. Két ember egymástól háromezer kilométer tá-

utóbb elmondotta, hogy igyekezett magát fizikailag és szellemileg egyaránt „fellazítani". Lelki szemei előtt mintha egy rádiókészüléket látott volna, vagy inkább televíziót. s ő semmi egyebet nem csinált, mint iparkodott gondolatban leírni e készülék számára azt a tárgyat, amire gondolnia feladata volt.

Kamenszkij különben úgy véli, hogy mindenki képes a telepátia-kapcsolatra. De: mint minden képességet, ezt is edzeni, fejleszteni kell. Amellett ez a készség nem is mindenkinél egyforma, mint ahogyan vannak nagyon muzikális és kevésbé muzikális emberek is. Ippolit Koga professzor mindenesetre anyagi természetű adalékokkal bizonyította a telepátia tényét: mind a gondolatközlő, mind a

Radics István
KÖZNEVELÉS
1966 DEC 23

a legsikerültebb. Itt elég jól felkészültek a tanulók az órára, nem hiába történelem szakos az osz-

tőségét jól megvilágítja a „Ványka levele Leninhez" című olvasmány, felszabadulásunkról, felsza-

1021

Radics István (Salgótarján) rajza

Erről alig esik szó. „Balesetmentes vezetésért" a pedagógus nem kap kitüntetést.

De azonnal megvan a baj, ha egy tanuló megbontja a rendet,

Kevesebbet, de jól!

Iskolánkban az osztályfőnöki órák anyaga szorosan kapcsolódik az úttörő mozgalom próbakövetelményeihez. A csapatvezető lelkes és önzetlen támogatásával sikerült elérniök osztályfőnökeinknek, hogy *minden kötött osztályfőnöki óra anyagához egy-egy próbafeladat teljesítése társuljon*, tehát az értelem, érzelem és cselekvés egy-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Radics István
KÖZNEVELÉS
1900 UK I 21

1021

Kiállítás

Salgótarjánban

Radics István Nógrád megyei festőművész, pedagógus-rajszakfelügyelő kiállítása 1966. szeptember 23-án nyílt meg Salgótarjánban a Képcsarnok Vállalat kiállító termében. Dr. Domonkos Imre művészettörténész megnyitójában méltatta a művész pályáját, festői, grafikai és művészi-nevelő munkásságát. A kiállított meghitt hangulatú tájképek, csendéletek lírai vallomások a festő érzékenységéről, derűs életszemléletéről, kutató, kereső szelleméről.

vita van még a gyakorló pedagógusok között ennek a foglalkoztatási formának nevelési és képzési kérdéseiről, céljáról, szervezetéről, hatékonyságáról és általában az értékéről. Sokan támadták, különösen azért, mert állítólag nem nyújt elegendő ismeretanyagot. Éppen ezért összehasonlító vizsgálódásokat, különböző kísérleteket végeztek ennek megcáfolására. Ezeknek megszervezését, lefolyását, értékelését ismertetik cikkükben.

Carl Bader: „Csoportmunka a svájci iskolákban" c. tanulmányából megtudjuk, hogy Svájcban is vitatott a csoportoktatás kérdése. Szerinte azonban már az is eredmény, hogy „fellazította számos tanteremben az elmúlt idők merev rendszerét". Megállapítja, hogy a csoportoktatás bevezetésében döntő munkát a tanítóképző intézeteknek kell végezniök. Felhívja a figyelmet, hogy kellenek az új módszerek, de azokat csak nagy szaktudással, szervezettséggel lehet alkalmazni.

O. K. Kyöstiö — J. Kurkiala: „Csoportoktatás a finn népiskolákban és a pedagógusképzésben" c. tanulmányból megtudjuk, hogy a finn iskolákban még nagy a hagyományokhoz való ragaszkodás, a tanítók az osztálytanítást részesítik előnyben a csoportoktatással szemben, és a pedagógusképzésben sem fordítanak elég gondot a csoportoktatás megismertetésére. Szükségszerűségből (összevont tanulócsoportokban) folynak ilyen foglalkoztatások, de egyébként a pedagógusképző intézetekben végzett felmérések is azt mutatják, hogy csupán egyes pedagógusok lelkesednek a csoportoktatásért. Általában rendkívül kis mértékben használják. A tanított elméletben az egyéni és a közösségi nevelés szempontjából elismeréssel szólnak a csoportoktatásról, de mint gyakorlati munkaformát még fenntartással fogadják.

Ernst Meyer nyugatnémet pedagógus **„A csoportmunka formái"** című tanulmányában az átmeneti formákon kívül kétféle csoportmunkát különböztet meg: 1. a differenciált és 2. az azonos témájú csoportmunkát. Mindkettőre példákat mutat be, és általános megállapításokat tesz a csoportmunkákról, mint pl.: sohasem szabad sablonosnak lennie, természetes módon kell alkalmazkodnia az adott oktatási helyzethez stb. Tanulmányából kitűnik,

Természetesen az a körülmény, hogy a pályalélektan még úgyszólván gyermekcipőben jár, az egész könyvre rányomja bélyegét. E tudományág legkidolgozottabb részét — a gyakorlati szükségleteknek megfelelően — az alkalmasságvizsgálatok képezik. A róluk szóló fejezet Csirszka könyvének is fő erőssége. Más vonatkozásban viszont lényegesen kevesebbet ad a könyv, sőt helyenként sterilen absztraktnak vagy éppen vulgárisnak tűnik. Ez a hiányosság nem utolsósorban a könyv pedagógiai vonatkozásaiban mutatkozik meg, holott ezen a téren kellene legtöbbet nyújtania, hiszen potenciális olvasótábora túlnyomórészt nyilván pedagógusokból vagy leendő pedagógusokból áll.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÓGRÁD

Radics István

1966 SZFP 2 1.

1021

A hét színházi eseményei

E hét második fele is mozgalmas és változatos lesz művészeti események terén Salgótarjánban.

Az eseménysort szeptember 22-én délután az észak-olaszországi Friuli együttes nyitja meg, amely a Megyei József Attila Művelődési Házban ifjúsági közönség előtt mutatja be műsorát.

Szeptember 23-án délután 4 órakor, a Képcsarnok Vállalat rendezésében, a Képcsarnok Bolt salgótarjáni termében Radics István festőművész kamarakiállítása nyílik meg. A fiatal művész anyagát Domokos Imre művészettörténész mutatja be a közönségnek.

Szeptember 24-én és 25-én este a színházbarátoknak kedvez a megyei művelődési ház. A miskolci színház előadásában Gyárfás Miklós: Egérút című vígjátéka kerül színpadra.

1. Pásztó	21	16	2	3	47:13	
2. Zp. Bányász	21	13	3	5	34:14	
3. Bgy. MÁV	21	12	4	5	53:17	
4. St. ZIM	21	9	7	5	37:22	
5. Somos	21	10	5	6	37:33	
6. Baglyas	21	8	7	6	35:29	
7. É.vadkert	21	9	5	7	32:39	
8. K.keszi	21	8	7	6	27:34	
9. St. Üveggyár	21	8	6	7	36:25	
0. Salgó	21	4	9	8	23:29	1
1. M.novák	21	7	3	11	29:57	1
2. K.lapujtő	21	5	6	10	36:34	16
3. Szorospatak	21	3	9	9	24:33	15
4. Romhány	21	3	9	9	23:45	15
5. Szécsény	21	5	3	13	26:48	13
6. Karancsalja	21	3	5	13	20:47	11

...jek 320 résztvevő küzdött a győzelemért. A nagyszabású versenyen a Győr megyei versenyzők szerepeltek a legjob-

Kosárlabda

Megismétlődtek az előző heti

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Radics István
NÓGRÁD

...ssze van az már, mint a gyerekkor.

1966 AUG 1029

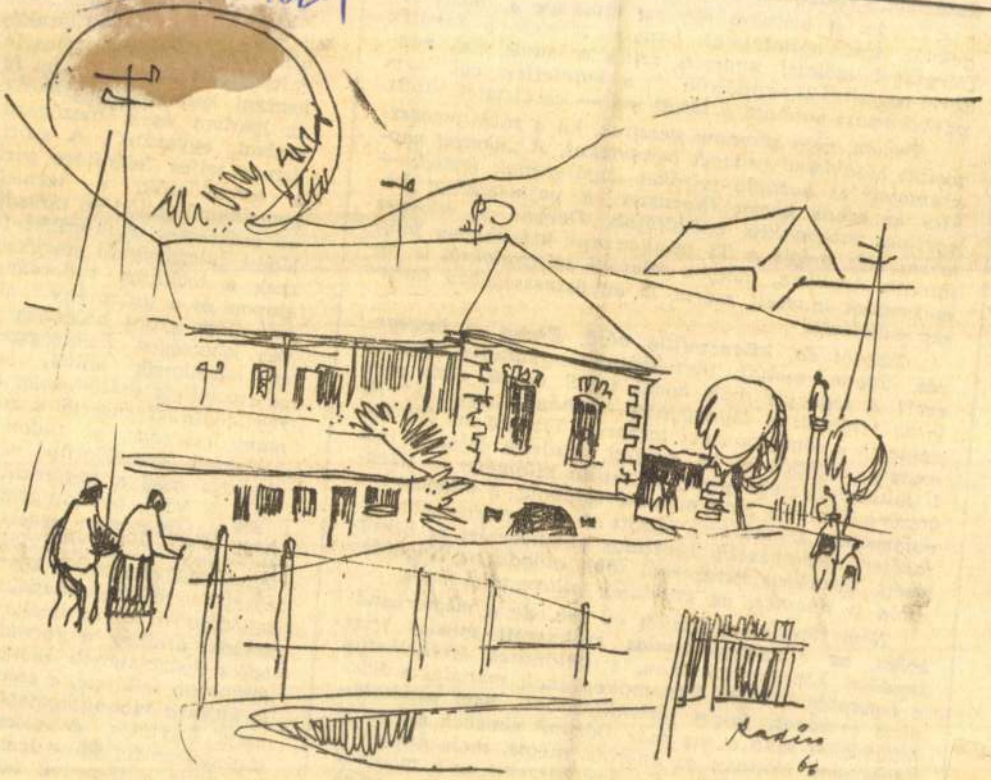

Radics István: Kékkői házak

színpadművészetünkben máig érvényesen meg-
tározta. S mindazok előtt, akik részesei voltak az ir
dulásnak, s részesei a mai munkának is.

Frissen él bennem egy est élménye a bihari v
gekről. Amit ajándéknak kaptam tőletek, a daljá
Dérynéről szólott; nemzeti színjátszásunk első vá
dorló papjairól és papnőiről, s lehetetlen volt ne
párhuzamost vonnom a látott mű — és láttatói közö

Tudom, nem szívesen veszitek, ha a túlzó maga
tosítás hősökként emleget benneteket. A „nemzet n
számosai" és hasonló jelzőket dagályosnak érzitek
hisz az echós kocsit Ikaruszra, a pajta-szállást
nyelmes otthonokra váltottátok. Déryné és hűsé
társai útja mégis a Ti mindennapi útjaitokban folyt
tatódik. Azokban, melyek falatnyi színpadokról is re
mekművek kincseit szórta 15 év összességében embe
rek millióinak.

Tizenöt év, kilencmillió néző. Ennyi az összegezés. Ugyan, melyik társulásunk mondhatja magáról ezt?! A legnagyobbak közül is. S vajon, ezek után kiket tartsunk a legnagyobb színház aktorainak? És nemcsak a tömegvonzást tekintve. Tizenöt év: 200 bemutató, ezekből is 75 eredeti, elsőnek játszott mű. Útjaitok teljessége pedig 12 millió kilométer — tizenötször a Föld és a Hold menettérti távola. S mindezt — valamennyi színházunk között — a legszerényebb díjazásért, legkevesebb hivatalos elismerésért és becsülésért. Évenként kétezernél több előadás, s Nógrádra jutón is tetemes, az elindulás pillanatától máig.

Nem töretlen a tizenöt év íve, de a megtorpanásokat, az elbizonytalanulás szakaszait mindig friss lendület követte útatokon, s különösen érzékelhetően a legutóbbi időben. Versenyképesnek maradni a televízió országos, falusi térhódításában, nem gondtalan feltételeket szab a ma már Déryné nevében élő színházra sem. Honnan az energia mégis, mely átsegít a lehetetlennek tűnőkön. Én úgy hiszem; az a missziós hivatástudat, melyre a névadó s közvetlenül a színházalapítók szelleme mindenkit — műszaki és művészeti munkásokat — elkötelez a közös ügy érdekében.

A közös ügy — másfél évtized ragyogó állomá-

gyorsulás
mi szükséglet. A korábbi rejlődést túlszárnyaló növekedés csak a technika tudományos alapon, és a tudomány által irányított gyors haladása révén lehetséges. Szükségszerűen következik ebből, hogy „a szocialista építőmunka előrehaladásával megnő a tudomány szerepe, a tudomány közvetlen termelőerővé válik" állapítja meg a határozat.

2 A VIII. pártkongresszus határozata a szocialista átalakulás eddigi történetének tanulságai alapján a következőket mondja: „társadalmunk fejlődésében olyan szakaszhoz értünk, amikor a forradalom teljes győzelmének egyik legfontosabb feltétele, a szocialista kultúra kibontakoztatása — majd folytatja. A szocialista társadalom fejlődése igen sokban függ a tömegek tudatosságától, általános és szakmai műveltségének színvonalától, a szakemberek számától és tu-

Radics I. István
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

KÖZNEVELÉS

1965 DEC 17

1021

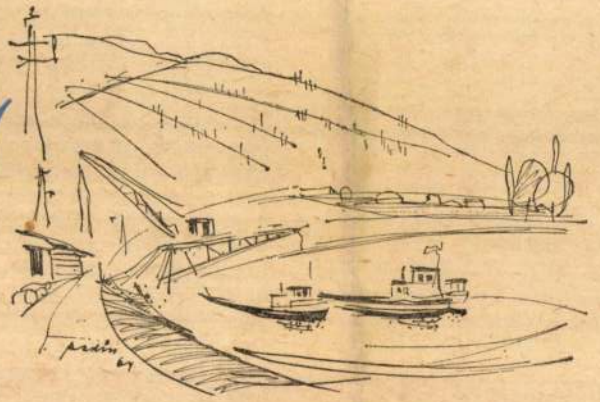

Radics István rajza (Kisterenye)

5. osztályban félévkor 23 % év végén 13 %
6. osztályban félévkor 32 % év végén 15 %
7. osztályban félévkor 42,5 % év végén 20,5 %

Azt látjuk tehát, hogy egyrészt *állandóan emelkedik a bukások száma*, másrészt, hogy *félévkor mindig több a bukás, méghozzá kétszer annyi, mint az év végén.*

Felmerül itt egy kérdés. A félévi és az évvégi bukások közötti lényeges számbeli eltérés azt mutatná, hogy a buktatásnak hathatós serkentő ereje van? Hadd feleljek egy másik kérdéssel. Akiből félév alatt semmilyen eredményt nem tudtunk kihozni, az *a gyerek annak hatására, hogy megbuktattuk, a másik félév alatt megtanulja mind a két félév anyagát?* Nehezen hihető.

Csak a negatívumokat jegyezzük fel?

Ugyancsak szemléletbeli hiba az is, hogy egyes nevelőink *csak a rossz megnyilatkozást, produkciót tart-*

egyébként szo
az almából ka
Egy-két iskolá
szintjénél gye
gyereket. Ált
lentkezni!

Gyakran h
mények ilyen
energiát rabo
ják, a felelősök kötelességévé tették a nyilvántartást,
a javításra kötelezett gyerek figyelmeztetését. A legtöbb iskolánkban a magas létszámok miatt nincs lehetőség arra, hogy minden gyereket minden egyes után feleltessünk. Az azonban kívánatos lenne, s annak van is reális lehetősége, hogy legalább témánként adjon számot minden gyerek a tudásáról. *Ha a tanulmányi felelősök feljegyeznék a felelctek mellé a témát is, a téma összefoglalását követő számonkéréskor tudná a tanár, kit kell még feltétlenül meghallgatnia.* Nem lehet közömbös, hogy az anyagnak csak egy kisebb részéből kapta-e a gyerek azokat a jegyeket, amelyek alapján félévi, vagy év végi osztályzatot

érintés n
pályáról.
godics is
ücsörgött
nyának
szönt és
dett a l
ben elcs
egy forg
ten-nyo
egy csa
gép. úg
métert a légtéren át és a földre szállás pillanatában a feje összeütközött a labdával. Méghozzá oly hatásosan, hogy a labda megrökönyödésében becsavarodott a kapuba.

Góóól!!!

A hazai közönség tombolva ünnepelte a látványos dugó szerzőjét, kedvesen lecsürhézte a vendégcsapatot, mert azért viléken is megadják a módját, aztán izgatottan várta a folytatást. Egy középkorú férfi azonban, miután néhány szót váltott a szomszédjával, gyorsan feltűrte a kabátgallérját és sietve távozott. Ez a férfi nem volt más, mint Mamzell Ernő, a megye legjobb labdarúgócsapatának in-

*A szerző nemrég megjelent, Nyomjuk a sódert című humoros kötetéből.

Nagy [illegible] egészen más szempontok alapján kell elbírálni, mint a közönséges sportolót. Minél gyengébben szerepel a Nagy Ígéret, úgy fokozódik iránta a bizalom. Érthető. Hiszen, ha folyamatosan jó teljesítményt nyújt egy labdarúgó, akkor mint Nagy Ígéret már el is veszett! Akkor mindössze egy jó kis focista. Olyan, amiből tizenkettő tesz ki egy tucatot. Ezzel szemben az igazi Nagy Ígéretnél teljesen mindegy, hogy hogyan szerepel a jelenben, mert ő a jövő embere.

Magodics Pimpi ilyen igazán Nagy Ígéretnek mutatkozott, nem okozott csalódást azoknak, akik bíztak benne. Annyira tökélyre vitte például a labda nélküli mozgást, hogy havonta legfeljebb egyszer találkozott vele. Így aztán hamarosan országos hírnévre tett

Radics István
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÓGRÁD

1970 NOV 2 2

1021

Radics István rajza: ŐSZ

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÓGRÁD

1970 NOV 2 9

1021

Radics István

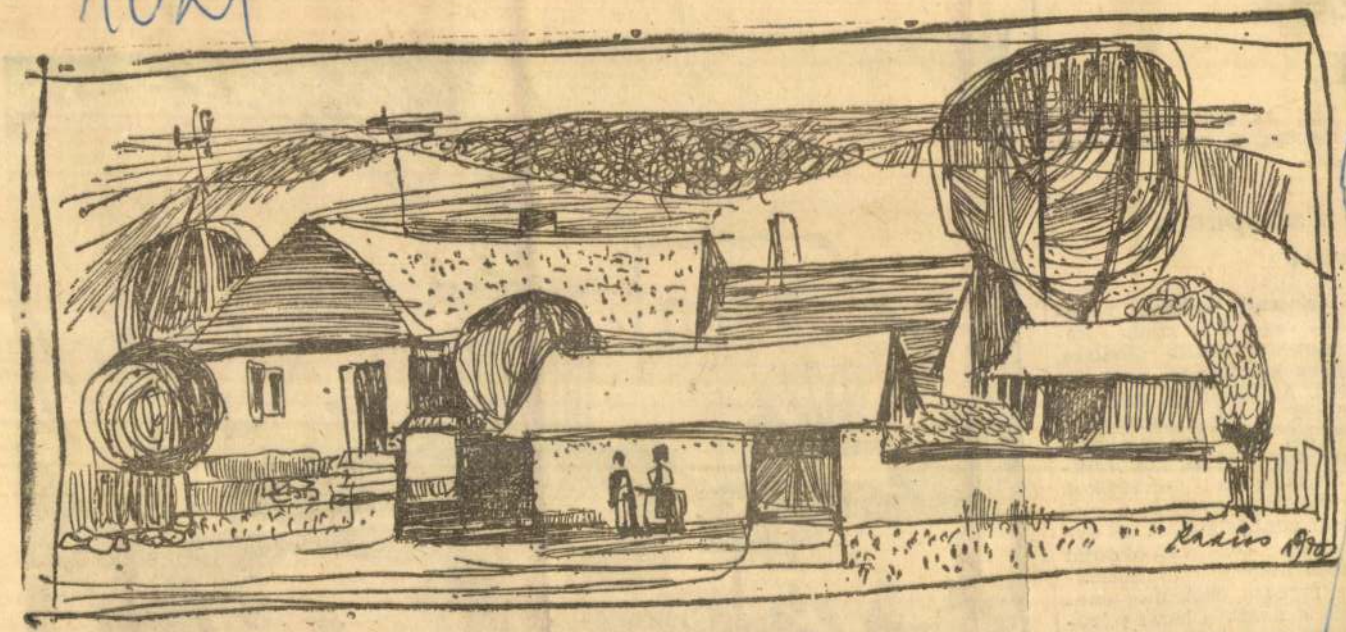

Radics István: NÓGRÁDI HÁZAK

szek
on

is, ami az emlékezet földjét elválasztja a mai Magyarországtól.

És a színpadon kívül?

A színpadi varázslat rendszerint véget ér a színház kapujában. Úgy tetszik azonban, hogy ez a varázslat azon túl terjedt. Az előadások után a közönség a régi ismerősök örömével, egymásra találásuk hangulatával várta, köszöntötte, invitálta a művészeket. Felejthetetlen emlékük a clevelandi vendéglátás. A két éve fennállása 60. évfordulóját ünneplő magyar munkásdalárda fogadta őket, még énekeltek is nekik a hazát szívükben őrző öreg munkások. Ennek a városnak, az ottani baráti fogadtatásnak az emléke

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1970 DEC 2 5

NÓGRÁD

Betlehemesek
Radics István linómetszete

50. Napszak.
adsz... 53. I
soros előadé
57. Kiejtett
francia női
lyadék, kozr
szerek készü

FÜGGŐLI
szintes 1. sz
sa. 2. Katon
3. Libabeszé
Egyszikű pá
ba tartozó
6. Bizakodik

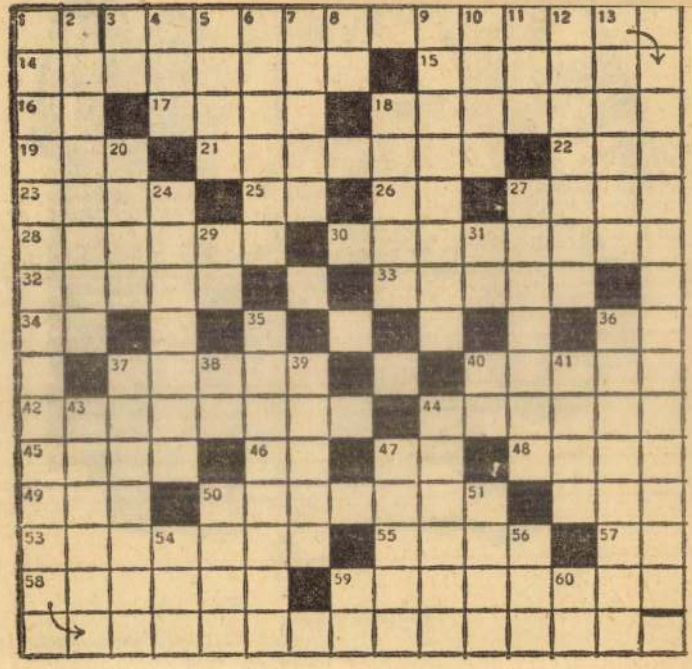

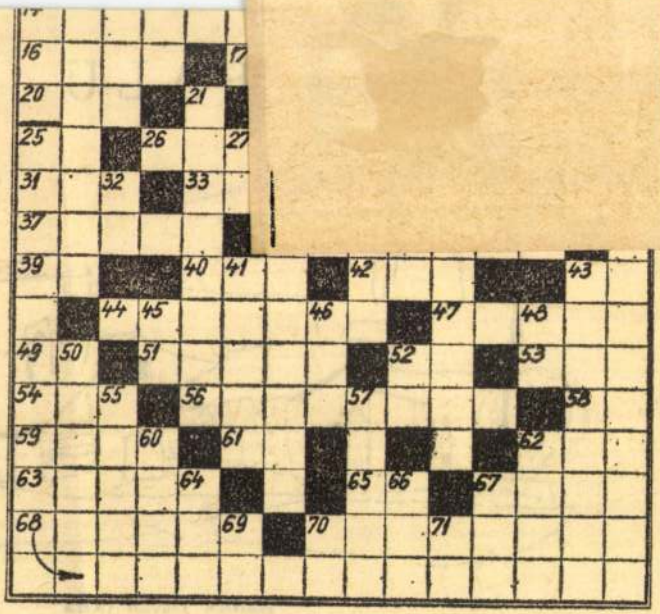

színház. 16. Dallam. 17. Állat lakása. 19. Sárral összeken. 20. S. T. D. 22. Oxigén és szén vegyjele. 24. Nagy magyar festő (1833—1904, Károly) 25. A táviratban: Ő. 26. Közlekedés. 30. C. O. Ü. 31. Azonos római számok. 33. Két zenei hang. 34. Énekkar. 36. Ón vegyjele. 37. Angol nyelven munkálkodott ír költő, drámaíró (1865—1939). 38. A vegy- és illatszeripar fontos nyersanyaga. 39. Lásd a 36. sz. sort. 40. Község Baranya megyében. 42. Becézett női név. 43. Himfy névjele. 44. Masírozik. 47. A fenyőfélék termése. 49. Kicsinyítő. 51. Állóvizek. 52. Vendéglői „lap" 53. Több északi állam váltópénze. 54. Sál, betűi keverve. 56. Leplez, titkolni próbál, palástol. 58. O. M. 59. Peru egykori uralkodóinak címe. 61. Mutató szócska. 62. Fel, betűi, keverve. 63. Asztalos szer-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Radics István
NÓGRÁD
1960 MÁR 20
1021

FALU

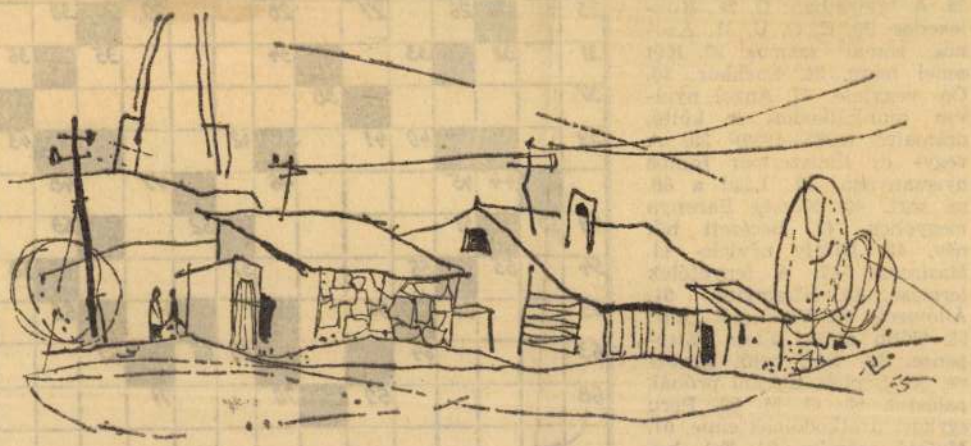

Radics István rajza

L

LENTJÜK

Az ügyvéd: Amikor kisfiú voltam, arra vágytam, hogy rabló legyek.

Az üzletember: Irigylem önt. Nem mindenkinek sikerül gyermekkori álmát megvalósítani.

•

Két író találkozik:

— Rettenetes csapás ért — panaszkodik az egyik. — A fiam tűzbe dobta legújabb regényem kéziratát!

— Hány éves a fiú?

— Nemsokára 4 lesz.

— Hogyan? És már tud ol-sni?...

VASÁRNAPI FEJTÖRŐ

Pedagógusnapra

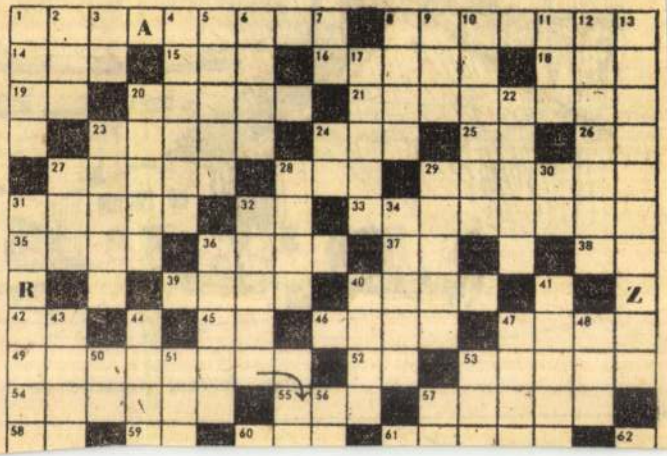

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÓGRÁD

Radics István

1966 JUN 5.

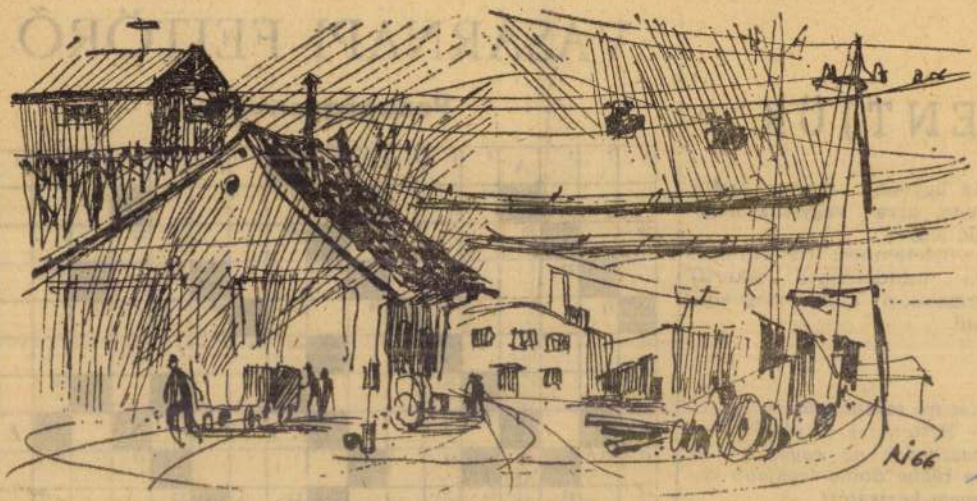

Radics István: Gyárudvar

let, anonnan [illegible]
tanulócsoportot kitevő
meket kapott az iskola.
következtében növekedet
tanulólétszám, azonban
város többi iskolájánál
zsúfoltabb. Mivel a Rá
úti iskolában volt 26-os
tálylétszám is, az új
ményben viszont több osztály
létszáma jóval túlfutott az
ötvenen, mintegy 20 gyereket
vissza kellett küldenünk a Rá-
kóczi-, a Csizmadia- valamint
a Bartók Béla úti iskolába,
ahova eddig is jártak. Termé-
szetesen, ezek szülei tiltakoz-
nak, s nem akarnak belenyu-
godni a helyzetbe.

— Mi a jelenlegi helyzet?

— Megoldott. A tanulócso-
portok létszáma 30 és 42 kö-
zött van, több mozgásra nem
kerül sor. Ezzel a létszámmal
távlatilag is számolunk. Vol-
na viszont egy megjegyzésem:
az a szülő, aki egy évvel ez-
előtt minden érvet felhozott
[illegible]

I. és a II. osztályokban
kultak ki 50-en felüli létszá-
mok. Tanterem- és nevelő-
hiány miatt, csak az első osz-
tályokat tudtuk megbontani, a
II. osztályokat csak úgy, hogy
17 gyereket el kellett külde-
nünk, mind a 17 szülővel be-
széltünk is ennek szükséges-
ségéről. Több „mozgás" nem
lesz. 22 tanulócsoportunk van,
3—3 csoportnak délutáni ok-
tatás is lesz. Hat napközis
csoportunk van, 278 gyerek,
reggel 3/4 8-kor jöhetnek be.

— Addig kint ténferegnek
az utcán. Nem lehetne előbb
beengedni őket?

— Ha legalább 10 szülő hi-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÓGRÁD

Radics István

1967 SZFP 13

Radics István: Falusi udvar

módszer

rongást is keltenek az ötödikesekben.

Az új körülményeket azonban hamarosan megszokja a gyermek, ha a tananyagnak megfelelően alakítja tanulási módszerét. Most már viszony-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÓGRÁD

Radics István

1967 SZEP 31

OGRÁD 1021

Gyermekrajzok állandó tárlata

Állandó jellegű kiállítás nyílik Salgótarjánban, a Lovász József úti új általános iskolában a megye általános iskolásainak rajzaiból. A legtehetségesebb gyermekek munkái kerülnek a falakra, s az anyagot rendszeresen cserélik, frissítik majd. Az állandó tárlat a gyermekek egészséges képzőművészeti szemléletének alapozását szolgálja. ezzel rendkívül hasznos célra vállalkozik.

Az anyag válogatását és rendezését Radics István festőművész, megyei rajz-szakfelügyelő végzi.

Jgyanakkor volt könyv
ás is a múzeum falai
enin Magyarországon
nel.

Ahhoz pedig több mú
együttműködésére volt
ég, hogy bemutassák —
z idei programot idéz
KGST három évtized
Varsói Szerződés negye
adát. Fiatal és idősebb
atók egyaránt azzal t
ak a kiállításokról, hog
at segített nekik, jo
egismerték szomszédainkat,
arátainkat — és a közös cé-
okat is.

Rendszeres a kapcsolat
zovjet, csehszlovák, lengyel,
olgár társintézményekkel, s
z azt is jelenti, hogy kölcsö-
ösen megismerjük egymás
últját és jelenét. A prágai
Klement Gottwald Múzeum
ét éve hozta el „A fasizmus
haladás és a béke ellensé-
e" című kiállítását Buda-
estre, tavaly — többek kö-
ött — Kuba mutatkozott be
gyanott, s rendeztek jugosz-
áv, bolgár, szovjet kiállítá-
okat is egy-egy témakörben.

S éppen a kölcsönösség
lapján — a magyar nép
últját és jelenét megismer-
eti a munkásmozgalmi mú-
eum külföldön is. „Magyar
épzőművészek a fasizmus
llen" címmel Szófiában, „A
agyarországi munkásmozga-
om története" címmel Berlin-
en rendeztek kiállítást. A
50 éves a párt" című kiállí-
is pedig — túlzás nélkül —
ejárta a világ jórészét. A
oruton — most éppen az
50 év előtti, 1930. szeptember
1-i tüntetést mutatják be az
érdeklődőknek fényképeken.
Könyvek, festmények, grafi-
kák, szobrok színesítik a ki-
állításokat. Jövőre Kondor
Béla születésének 75. évfor-
dulóján nyílik képzőművésze-
ti tárlat, két év múlva a Ma-
gyarországi Munkás Daleg-
letek Szövetségének ugyan-
csak háromnegyed évszázados
fordulóját a KOTA-val együtt,
hazai és külföldi munkáskó-
rusok felléptével ünneplik
meg.

Az ősi Budavár romokból
újjáépült falai között új kö-
zönség jelent meg. Séta köz-
ben, a főváros panorámájá-
ban gyönyörködve, a Nemzeti
Galéria tőszomszédságában
látható munkásmozgalmi ki-
állításokat tekinti meg. Kiál-
lításokat, amelyek újszerűen
tárják látogatóik elé a múl-
tat és a jelent, itt és ország-
világjáró vándorútjaikon.

Gyönyörködtetve és politi
zálva.

V.

(R) Radics István

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

grafikusművész

1980 DEC 21
NÓGRÁD

1021

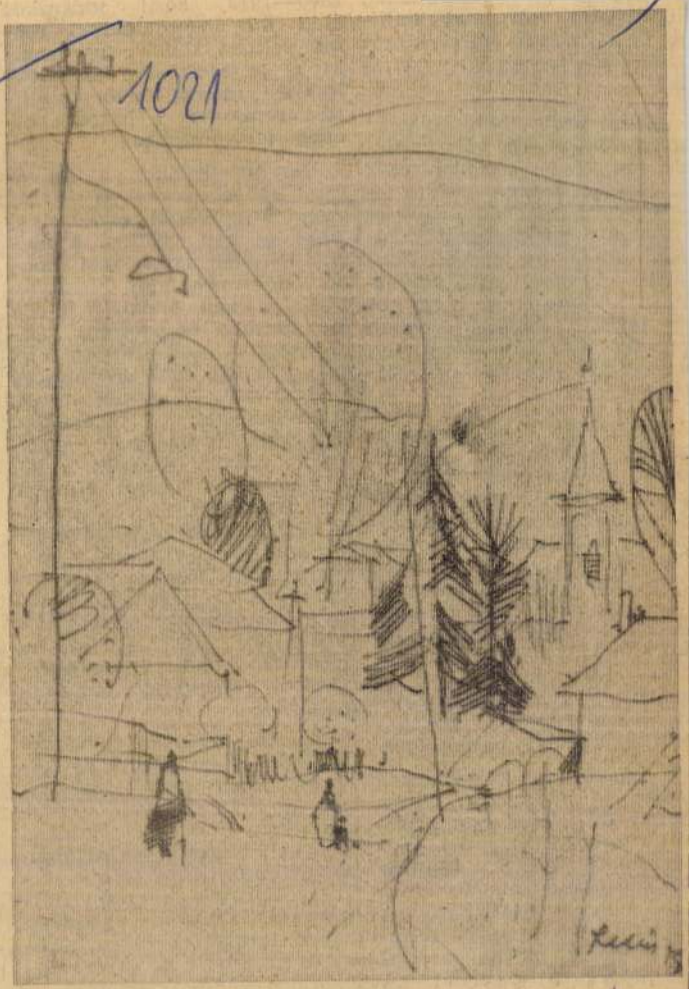

Radics István: Falu

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÓGRÁD

Radics Gyula

1967 OKT 6.

1021

Új műalkotás Kisterenyén

Kisterenyén, a régi általános iskola udvar felőli részén leplezték le Radics István festőművész új alkotását, egy tizenkét négyzetméteres sgraffitót. A háromalakos, görögös kompozición egy méltóságteljes tartású nevelőpár s egy, a Nap felé repeső gyermek látható. A higgadt, de modern vonalvezetésű alkotás a tanulás és a tanítás igaz örömét érzékelteti a nézővel.

...0:0 gólaránnyal a ha-
...ta. A bajnokságért még két
...senyben, erre a legnagyobb
...ő Berceli Tsz pályázik.

...NOKSÁG ÁLLÁSA:

	9	7	1	1	49: 24 15
	9	7	-	2	32: 24 14
	9	6	1	2	55: 36 13
	9	4	-	5	39: 23 8

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Radics Gyula

NÓGRÁD

1967 SZEP 17.

1021

tuk be. Csupán akkor mutattam némi ellenállást, amikor

Radics István: Motívumok

nive is. A tánc-
ilettantizmus forrásainak is
szélyes szerintem, hogy vá-
fogadunk, mely a műfaj ke-
eligénytelenedés tünetei mu-
z az aggodalom pedig egészen
ak alapján a levélírók követ-
hogy műsortermeinkből, ze-
számúzni akarnánk a tánc-
nuzsikát, mindössze arra sze-
ogy az „ez kell az ifjúság-
enlevelet minden silány ter-
lkozásnak, tartalmi és for-
kontár tákolmányoknak. Aki
lit ki elmarasztaló bizonyít-
művészet korábbi, de modern

ltalánosságban fecsegni —
s azok, akik — bizonyára
értenek egyet. Ám figyeljük
a műfajnak, akár hazai,
tásokat idézünk perdön-
karom ezek és a kifogásolt
nyát, azt mondhatom, hogy

OROSZORSZÁG KREMLJEI

A Kreml nevét a földkerekség csaknem valamennyi lakója ismeri. Magasra szökő, csipkés falai és nyúlánk tornyai mély szimbólumként fejezik ki: a Kreml a szovjet főváros szíve. Valahányszor a nevét halljuk, nyomban arra a magaslatra gondolunk, amely a Moszkva folyó partjáról a víz tükrébe tekint, hogy abban is megnézze koronaként csillogó hagymakupoláit, a Legfelsőbb Tanács méltóságteljesen magas, fehér épületét és a falak felett őrködő bástyákat.

A Kreml építményeit csodáló látogatók közül bizonyára kevesen tudják, hogy e lenyűgöző épületegyüttes távolról se egyetlen alkotás. Kevesen tudják, hogy a nemrakban azonban cseppet sem csökkent, sőt, újabb virágkorát élte: északon és délen, keleten és nyugaton évről-évre növekedtek az erődítmények. Hatalmas díszes termek, pompás hagymakupolásu templomok, gazdagon ékesített székesegyházak kerültek ki a neves építőmesterek kezei alól. A kremlek így fokozatosan elveszítették szigorú hadikülsejüket, ugyanakkor puszta megjelenésükkel is kifejezték az ország megnövekedett erejét.

A mi kremljeink tehát az orosz állam újjászületésének szemtanúi és egyben aktív részesei is. Oroszország legrégibb kővárát a XI. században „Velikij Novgorod úr" építtette. Száz év sem telt el és a novgorodi tájak északi határán, a Ladoga tó közelében, a Volhov folyón felépítették a „Ladoga" erődítményt. A harmadik kremlt a balti partok közelében, Koporban emelték. És aztán sorra épültek a többiek: 1308-ban a pszkovi, 1367-ben

Ekkor, a békés alkotás évtizedeiben készült Oroszország nagyszerű építészeti remekműve, a rosztovi kreml. Dús fantáziával formált díszes tornyai és várfalai, méltóságteljes kőfalai az élettelen ásvány nyelvén hírdették a világi hatalom győzelmét az egyházi felett.

alkotó géniuszát. Az orosz várak éppen emiatt, nemcsak a hadiépítkezés emlékművei, hanem a nemzet művészi erejének is méltó megtestesítői. Mind a pszkovi fehér kőfalai, valamint a Volga és az Oka fölé emelkedő Nyizsegorodszki fenséges formái, mind a meseszép rosztovi az orosz nép nemes művészi adottságainak megragadó tükörképei.

Érdekes megfigyelni, hogy olasz kortársaiktól eltérően az orosz építőművészek nem kedvelték a merészséget. Csak a tulai és a zarajszki várak szögletesek. A többiek szinte szabadon követik a halmok vonulatait, a folyók, tavak partjait. De nemcsak a várak, hanem tornyaik formái sem ismétlik egymást. Mindenütt a célszerűség dominál, mesterien ötvözve a harmónikus megoldásokkal: a csipkézett, vagy egyenesoldalú várfalak, a dísztelen, vagy meseszerűen díszített

A rosztovi kreml

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Radics István
NÓGRÁD

1021

Radics István: Gazdasági udvar

Téli szüret

Értekezleten hangzott el:
— Mikor kezdődik a vita?
— Az értekezlet után.

*

— Doktor úr, nagyon kérem, ne tiltson el engem a zsíros dolgoktól!
— ???
— A feleségem személyes sértésnek venné!

*

A ház- és kerttulajdonos a barátjának:
— Komolyan foglalkozom a bigámia gondolatával. Egy feleség túl kevés ahhoz, hogy ellásson ennyi munkát.

*

— Nem tudod, hány éves Vera?
— Őszintén szólva most nem tudom. Valamikor két évvel fiatalabb volt nálam.

*

A kis Zsuzsika kérdezi a mamájától:
— Miért van egyedül Ilonka néni?
— Azért édes Zsuzsika, mert egy alkalommal feleslegesen „nemet" mondott.

*

— Képzeld el, az imént elvezettek egy kislányt, mert bikinije volt!
— Nem értem, hiszen nem tilos a bikiniviselés.
— Igen, igen, de a kislány a kezében vitte a bikinit.

*

— Miért sírsz olyan nagyon, kisfiú?
— Bátyám betörte a péküzlet kirakatát!
— Hát ezért majd a bátyád kap ki és nem te.
— Ez kérem nem olyan biztos, mert ikrek vagyunk.

*

Két úriember beszélget:
— Mondd, kérlek, akad a világon egyetlen olyan nő, aki jókat mond a férjéről?
— Igen. Az, aki első férjéről mesél a másodiknak.

*

— Már körülbelül öt órája figyelem önt, de még egyetlen halat sem fogott.
— Kérem, én nem horgászom, hanem a gilisztákat fojtom vízbe.

*

— Apuka miért eszel? — kérdezi a kis Zsuzsika ebéd közben. — Hiszen neked már nem kell nőni!

*

— Mondja, a maga férje is beszél álmában?
— Nem kérem, ő sokkal diszkrétebb: csak mosolyog.

*

A [illegible] áll fel a

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÓGRÁD

Radics István

1967 JAN 27

1021

Radics István: A terenyei fűtőház

A debreceni gyorsvonat mögött elmaradt Budapest. Az étkezőkocsiban csak elszórtan maradt hely. Egy szovjet katonatiszt ült az egyik asztalnál, élénk beszélgetésben egy polgári ruhás férfival. Az utóbbi hirtelen abbahagyta a beszélgetést. — Pjotr, te vagy? — kiáltotta szinte, egy helyet kereső utas felé. A Pjotrnak szólított megállt egy pillanatra. Arcán a felismerés öröme suhant át. — Nézd csak, Viktor, — kicsit huncutkás lett a mosolya. — Mérnök vagy?

— Ülj ide — intett Viktor. A tiszthez fordult. — Pjotrral a háború végén ismerkedtünk meg. Tolmács volt a hugoméknál — magyarázta gyorsan. — Ismerkedjetek meg Vladimir. — A katonatiszt és Péter kezet fogott.

— Valóravált az álmod — mosolygott Péter.

— Az bizony — nevetett Viktor. Örvendezve szorongatták egymás kezét.

— Magam sem hittem volna, mikor Bécs alól Zinocskát meglátogattam.

— No, azért már tizedes voltál Viktor és . . .

— Tizedes — hallod Vladimir? — Mintha az akkor sokat jelentett volna.

— És — folytatta Péter a mondatot — Zina szorgalmasan gyűjtötte a zsoldot, hogy a kedves fivére mérnök lehessen.

— Az nem volt egészen úgy — vágott bele Viktor — az úgy volt . . .

— Nem volt, hanem történt Viktor — komolyodott el Péter arca.

A debreceni gyors teljes sebességgel száguldott célja felé, de ők visszafelé száguldottak képzeletben.

* * *

Péter, az az Pjotr 1945 március elején került Vaszilij kapitány csoportjához. Állo

városból jöttün
aztán cigarettá
— Mindenk
nít — jegyez
Tanfolyamot is
ben, de most
Az öreg kap
ter jó öt lép
lehajtva, mint
egy bögrét. An
mébe hullott.
— Igyál Pjo
Nem utállak tö
Vaszilij kap
Pojtrt.
— A hábor
mondta.
— Most legy
dok lesztek.
Mindenkinek d
Mérnök, tanító
átalakuljon a v
Másnap eluta
ton nem szólt
motort, Zina a
boz cigarettát
dőn villant gör
tány azonban
vágtak a kop
ros útra kanya
tól eltérő irán
tek. Minden ös
Egy nagyobb
lig a sárba tap
va matatott a
— Állj! — s
zett.
— Miféle há
nok. elolvasta
alatti feliratot.
— Ez iskola.
Vaszilij kapit
jét

BOKOR IS

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Radics István

NÓGRÁD

1965 MÁJ. 2

1021

RADICS ISTVÁN: GYÜMÖLCSFAÜLTETŐK

Madách „kultusz" negyedszázadd

Szemelvények egy nógrádi újság ha

„NÓGRÁDVÁRMEGYE Madách Társasága, amely vármegyénk halhatatlan, világhírű fiának, Madách Imrének kultuszát ápolja, az idén is megülte a nagy költő emlékezetét a hagyományos keretek között. Városunk színe-java s a Madách-család rokonsága gyűlt össze dr. Sóldos Béla főispán és dr. Baross József alispán, a Madách Társaság alelnökének vezetésével a Sümegh szállóban, hogy dr. Huszár Aladár alapító és elnök által hagyománnyá tett sereglakomán áldozzanak Madách születése napján, január 21-én az ő lenyügöző szellemének.

Az idén a serlegszónok dr. Sztoikovits József szécsényi főszolgabíró volt, aki...."

Ime, a [illegible] lita Tragédia. A madáchi szellem ereje szabadította meg annak idején Balassagyarmatot, ez adott kitartást a már felszabadult Losoncnak, így fog felszabadulni nemsokára Fráter Nagyváradja is."

A december 2-i újságban Farkas gimnáziumi igazgató újabb értekezéssel jelentkezik, s Madách losonci kapcsolatairól ír, majd 1940 január 27-re forgathatjuk a lappéldányokat. Megint a költő születési évfordulójához érkezünk el. Dr. Huszár Aladár Madách szellemét „idézi" vezércikknek közölt ünnepségnyitójában. Nézzük csak, miket fecseg össze a serlegalapító?

„Keresve sem találhattunk volna eszméink és célkitűzéseink kifejezéséül amelyet okoskodása épített, rombadúlt."

„... emelem a Madách serleget mindazokra a magyar tőről sarjadt lelkekre, akik a szenvedés jogán, a kétségbeesés forróságával, a fájdalom erejével vallani merik a Teremtőt! Mondd meg Uram, az utunk merre visz? (Éljenzés, taps)"

Még egy ízben találkozhatunk Madách-estről szóló híradással a Nógrádi Hírlap negyvenes évfolyamában, a november 30-i számban, de ekkorra már az ünnepi tósztokat elnyeli a mozduló fegyverek zöreje, a helyet elfoglalják, betöltik a különböző segélyakciók felhívásai.

ISTEN, HAZA és erkölcs nevében. Abban a [illegible] amelynek a

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Radics István

NÓGRÁD

1964 OKT 4

TOKAJI UTCARÉSZLET

1021

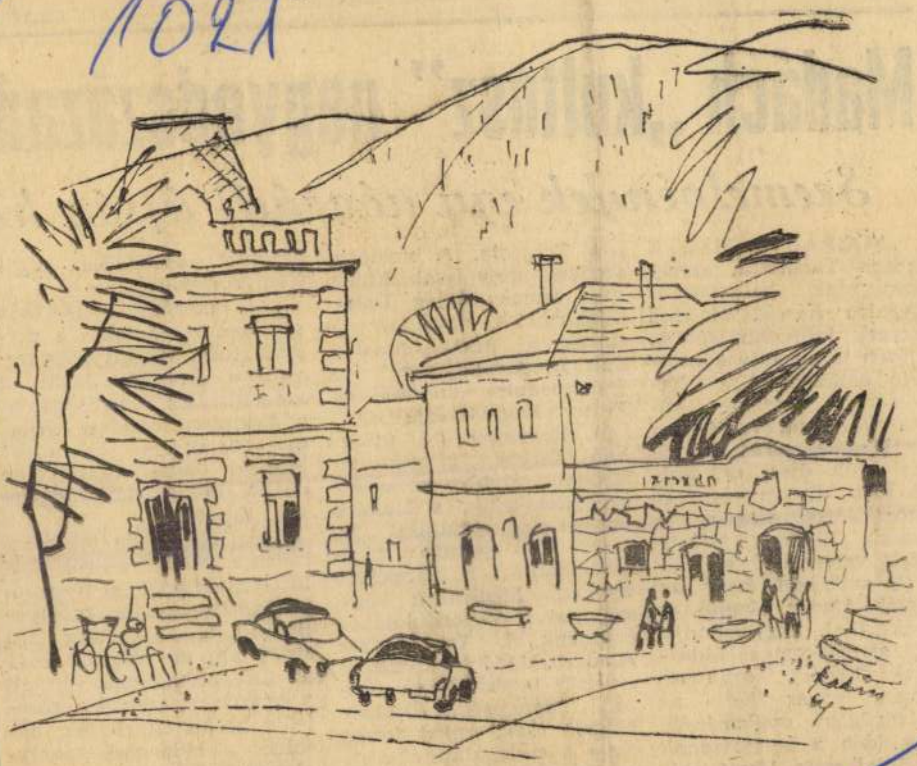

(Radics István rajza)

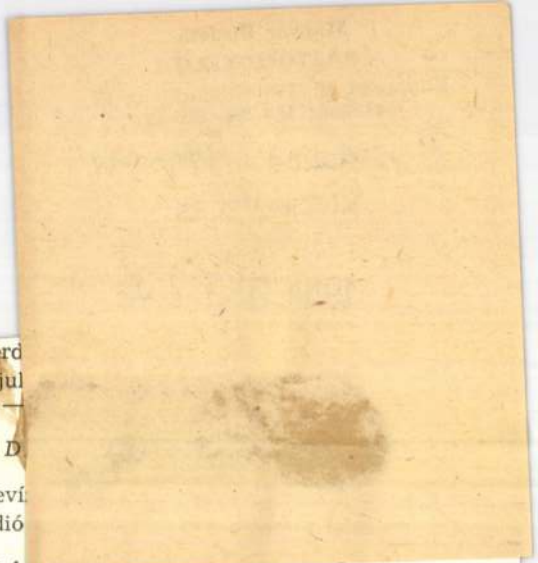

Napközi az erd
Írjuk, mondjul
Sándor) —

ISKOLARÁD

Az Iskolatelevíz
Az Iskolarádió

PEDAGÓGIA [illegible] *SEMINARIUM*

V. N. KULIKOV: Oktatás alvás közben (Fordította: *(Tóth Sándorné* — — — — — — — — — — —

IGAZGATÁS — FELÜGYELET

LADÁNYI ANDOR: Tanárképzés — elhelyezés (Adatok és megjegyzések egy vitához) — — — — — — —

KÜLFÖLD

RONALD CUETO: Öt angol Pécsett (Fordította: *(Schulek Mátyás)* — — — — — — — — — — — —

SZEMLE

MÁRKUS ISTVÁN: Két novella — — — — — —

Egy pszichológiai könyv pedagógiai tanulságai — Dr. Salamon Jenő: Gyermekek gondolkodása a cselekvésben *(Sarkadi László)* — — — — — — — — — — —

Heller Ágnes: A morál szociológiája, vagy a szociológia morálja *(Gáspár László)* — — — — — — — — —

GÁBOR ISTVÁN: Színház, zene, rádió, televízió — —

LÁSZLÓ GYULA: Fejezetek a magyar őstörténelemből II. Magna Hungaria — — — — — — — — — — —

Fordítások a külföldi pedagógiai szakirodalomból — —

Könyvekről, röviden... — — — — — — — — — —

Válaszok munkaügyi kérdésekre — — — — — — —

Rejtvény — — — — — — — — — — — — —

Idegennyelvű tartalomjegyzék — — — — — — — —

Címoldalunkon: Madách-ház Csesztvén — *Radics István rajza*

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Rodics István
KÖZNEVELÉS
1964 OKT 23.

1021

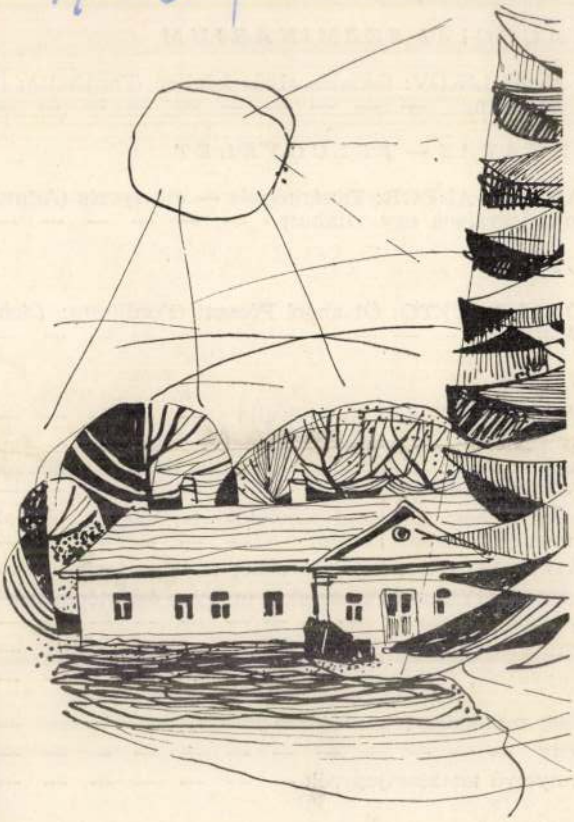

zőnek tűnő anyóka. Kíváncsian hunyorgat, ki lehetek s, hogy a ház gazdáját kérdem, jelez, ne tartsak a kuvasztól, haladjak csak közelebb: nem ért.

A kutya egyetlen kézmozdulatra dönt s a barátkozás kényelmes álláspontját választja. Az anyó ezer ránc. Ráncos, mint a téli alma és olyan piros is, mint a téli alma. S rettenetesen nagyot hall. Nagy-lassan annyit mégis felfog őket keresem, már tudniillik Hegedűséket, szól: csak kövessen s indul a konyha felé.

Két lépés után azonban megáll, visszafordul:

— *Honnan jöttél?*

— *Salgótarjánból.*

Látom, nem érti, de úgy tesz. Megint léptek valamit, újra megáll.

— *Már ne haragudj, hogy teegezlek, de unokám lehetnél...*

Jelzem igenlő kézzel, fejjel s mondom is, vagy inkább ordítom: tessék csak, mama. S ugy látszik, elégedett a válasszal, mert most már egy menés a széles udvar a házig.

Az öreg ház hosszú, barakszerű építmény, amilyenek a

Az asszony elevenre tapint, de én nem ilyen csupasz igazságként szeretném, hanem úgy, hogy miből, miként is rakódott össze a mostani jobb?... Kik azok, akik összerakták és mekkortól számítva mindent?

Az anyóka édeskeveset ért a diskurzusból s ez láthatóan aggasztja.

— *Mit akar az úr?...* — fordul a fiatalabbhoz — *Nem valami rosszat talán?... Olyan becsületes arca van.*

— *A,* — hajlik hozzá a fiatalabb, — *csak azt akarja tudni, hány esztendős a ház?*

— *Bizony már a fala is kikább?*

—*Megkérem a lisztes m nárt... De nem is ismer azt már...*

— *Dehogynem, mama.*

Felderült a jóleső emlék s boldog, hogy pártfogó akad a dudorászásban:

Megkérem a lisztes molná

Örölje meg a búzámat,
Ugyis más öleli,
Golyó kerengeti
A harctéren a babámat.

Aztán, hogy elül a dal, így tovább a diskurzus:

— *Gyült-e sok pénz menyasszonytáncban?*

— *Nem sok, — 10—20 krajcárokat adtak, mert nem volt pénz. Most 5—600 forintot is adnak a rokonok.*

— *Hogyan éltek akkoriban?*

— *Az emberem csépelni járt, úgy keresett.*

— *Édesanyám se sokat hozhatott,* — vélekedik idősebb Hegedűsné, — *árva volt. Öten éltek testvérek, a legfiatalabb egy éves, az anyjába beleesett a tüdőbaj, elment. A mostohájuk rossz asszony, apjuk eliszákoskodott, aztán gondolhatja.*

Arról kérdem a kis öreget, minek köszöni ezt a hosszú korát?

— *Kínlódtam én annyit, hogy senki többet. Gyöngyösre jártam piacolni. Egyszer olyan álmos voltam, hogy leestem a szekérről, a lőcsbe vertem a fejem, úgy szedtek fel eszmélet nélkül. Ma is őrzöm a nyomát és mégis, eb-*

TAMÁS ISTVÁN:

KIALSZIK

számban a cigaretta:
az utcasarkon már fülig ér a szél.
Dühösen nyúlok üres zsebembe,
míg félcipőmbe szűkül be a tél.

Csukott markomból nagyra nől az éjjel —
A hangverseny torkomba szorul:
csókoltalak, hogy ne érezd Édes,
ott állunk a folyosón kinn s fülünk
a sápadt-hideg üvegre lapul.

Tarkódra nyomtam szőke hajad:
s száraz számban most
nagy-sósra dagad
arcodról a csepp
a féltizes, esti utcasarkon,
hol ásító tenyeremben tartom
emlékedet.

Kialszik számban a cigaretta:
az utcasarkon már fülig ér a szél —
Dühösen nyúlok üres zsebembe.
míg félcipőmbe szűkül be a tél.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1963 FEB 23

Nógrádmegyei Népújság
Radics István

1021

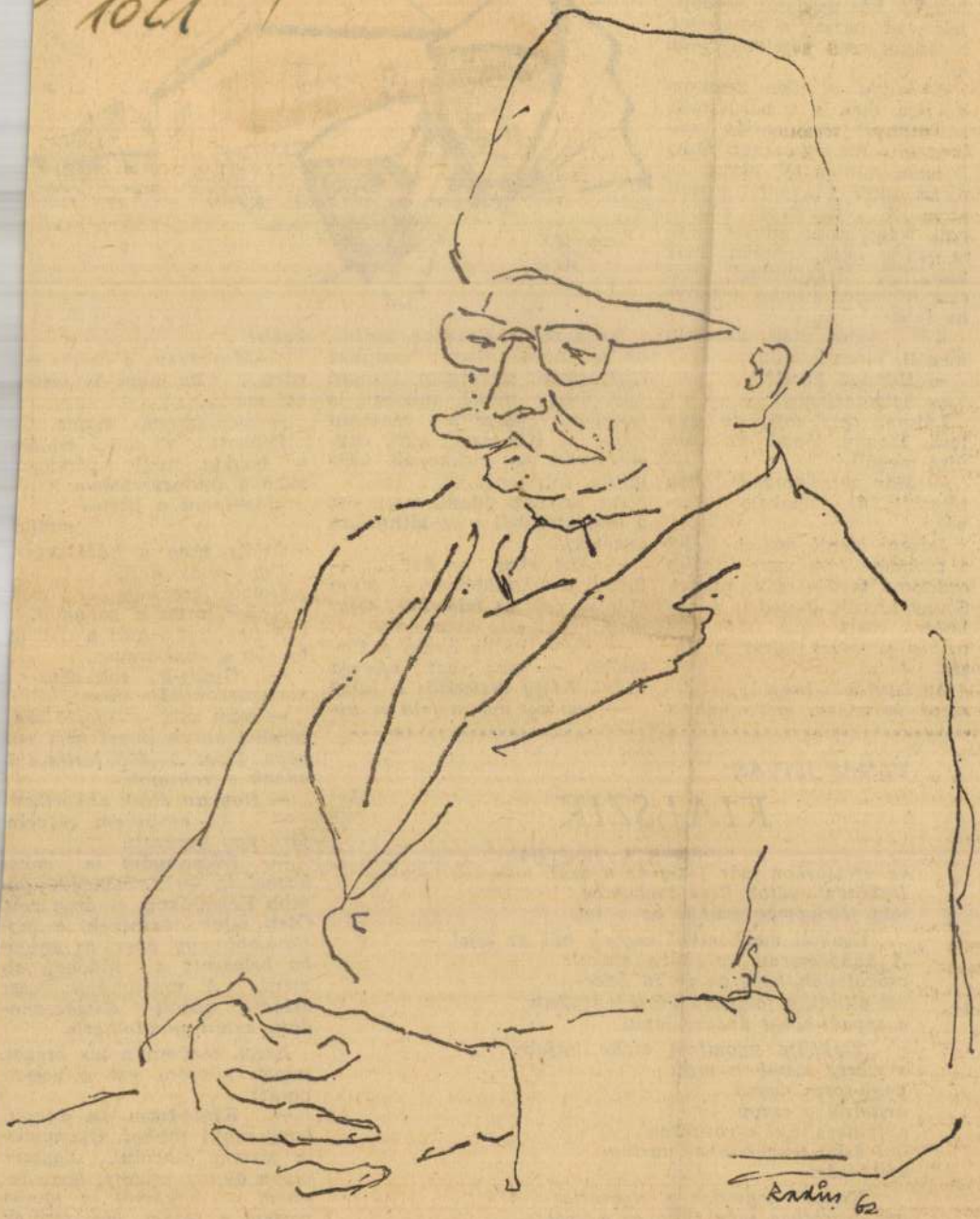

Radics István: ÉDESAPÁM

és álmosan vártatok a jövőt
haza a kocsmából, a meccsről
s a vacsorát tízszer feltettétek,
szép hugaim,
tele van a szívem örömmel, szánalommal,
tele van veletek
a szívem!

Sósmandula

Este hétkor tele van a presszó. A pulton sziszeg a nikkelezett gép, a pincér feketéket hord az asztalokhoz. Mi is megkapjuk a miénket, megcukrozzuk, szürcsöljük. Kellemes az este, a nyüzsgés, idebenn a hangzavar. Aztán föl-bukkan a meleg és zsúfolt sűrűségben, és lassan keresztülhatol rajta egy idős nő.

Kopott nő. Vajon ezért tűnik föl azonnal? Nehézkesen imbolyog, félretaposott sarkú cipőben. Földszínű szoknyát hord, kétes színű blúzt, fölötte, a meleg estében is, fakózöld kardigánt. Fekete kézitáska lóg a karján. Egy asztalnál megáll. Kinyújtja a kezét, odatartja az asztal fölé.

— Sósmandula — mondja. Reszelős hangját érthetetlen élességgel hallom meg a zajban.

Annál az asztalnál három férfi ül, elmélyülten tárgyalnak valamit, vagy vitatkoznak. Összedugják a fejüket, meg se rezzennek a hangra. Az asszony odalép a következő asztalhoz.

— Sósmandula.

Kicsi papírzacskókat tart a kezében.

Egy toronyhajú nő éppen rúzsozza magát. Nem fordul az asszony felé, csak odapillant a tükréből, megrázza a fejét.

Mi beszélgetünk. Látom a fejrázást, a rövid és határozott fejmozdulatot a felnyitott ezüst púderkompakt mögött, s egy pillanatra megtorpan bennem a gondolat, a mondatom megszakad.

S a harmadik asztalnál megint:

— Sósmandula.

A zsongás változatlan, a kávégép duruzsolva sziszeg a pulton, a pincér fut, a homlokán nagy gyöngyökben áll a verejték, poharak csörrennek, kiskanalak csilingelnek a duplás-poharakban. A nő pedig csoszog az asztalok közt, nem ad el semmit, nem vesznek tőle semmit. Asztalról-asztalra bukdácsol a hangsúlytalan szó, végül nálunk hallom:

— Sósmandula.

Természetesen mi sem veszünk.

Csak a gondolat villan át rajtam, mint egy kis agymezőt megsajdító vérpangás, hogy ez a nő az eladás legkisebb reménye nélkül kínálja itt az árúját. Lassan imbolyog az asztalok között, már távolodóban hallom a szavát, és látom, hogy minden asztalhoz külön odalép. Minden asztal lehetőség az eladásra, s ő egyet se mulaszt el ezek közül a lehetőségek közül, holott valamennyi lehetőség csak elméleti.

— Sósmandula.

Ki vesz ilyenkor sósmandulát?

Tudom, hogy vannak ilyen alkalmi árusok, s hogy a városok áradata mindig sodor a hátán uszadék-embereket, akiknek létéből se a városra, se a város társadalmára nem lehet következtetni. Mégis mi irányítja ezeknek az embereknek a mozgását, mi szabályozza a hangjukat és a testtartásukat, a makacs gépiességet, amely érzéketlen a fölöslegességgel és az elutasíttatással

rózódik a világ minden dolga, az emberiség minden képzete és cselekedete, minden vágya és szüksége, az ember vágya és esélye, mindaz, ami megtartja és emeli őt, minden, ami lerontja és vesztébe dönti, az is, amiről ébren álmodik s ami csak nagyritkán válik valóra, de ha mégis, akkor benne ölt formát, az emberi arcban nyer kifejezést.

Hajlott korú paraszt. Arcát a munka, a földdel járó gond, az időjárás viszontagságai barázdálják keresztül-kasul. A fogak összeszorítása, a görcsös erőlködés, a hunyorgás és pillogatás, amint a szemek és arcizmok is védekeznek a könyörtelen hőség, a fagy és hóvihar ellen: kusza barázdákat rajzol a paraszt arca, mely lassacskán magára ölti barna vagy sárga színét a földnek, melynek untalanul görnyedez fölébe. És mire a paraszt-ember betölti életének negyvenedik évét, arca már másíthatatlanul befejezett. Bőre kemény és barna, vonásai élesen kirajzoltak. Ádámcsutkája kiugró, nyaka ráncos és erős. A két

Radics István

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
1964 SZEP 20.

NÓGRÁD

1021

USZÁLYOK

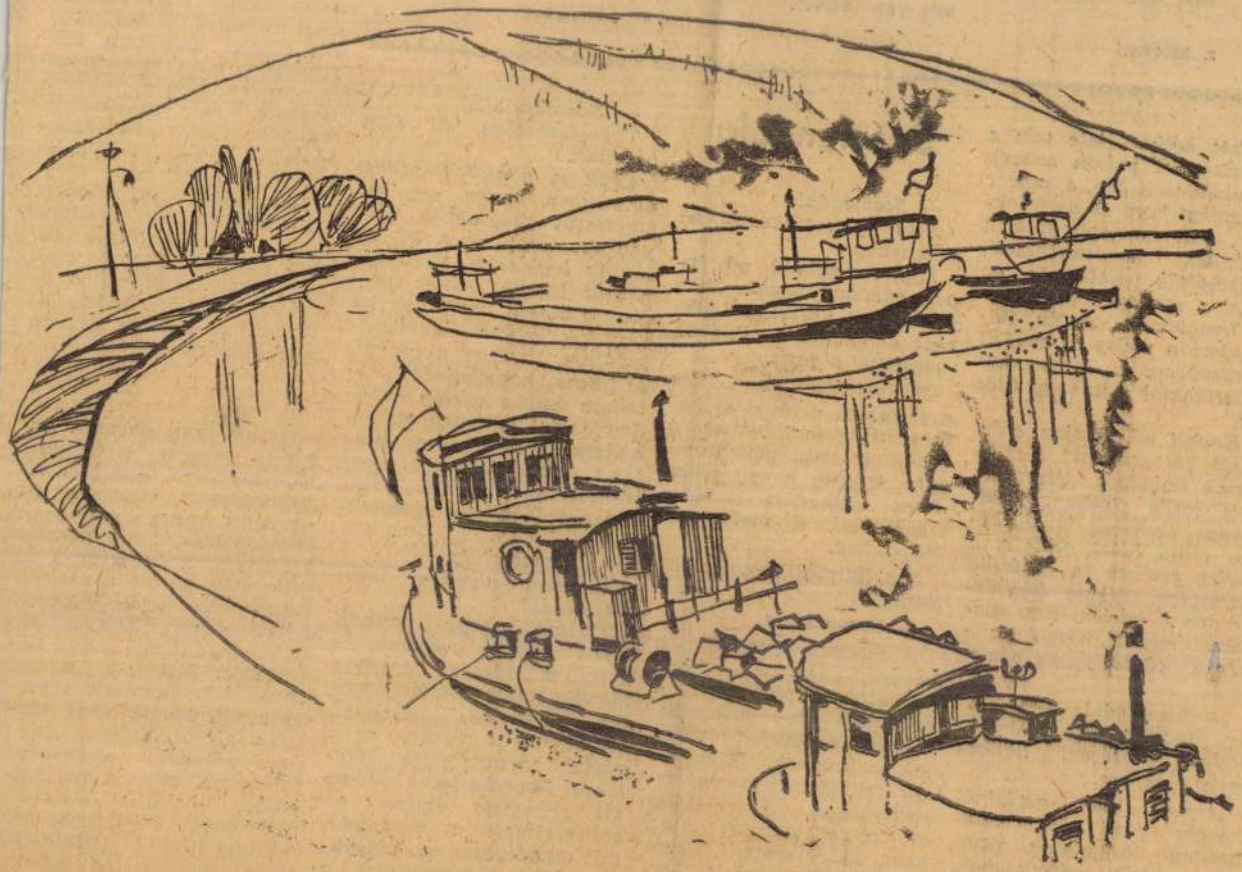

(Radics István rajza)

Rodics István

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

NÓGRÁD
1961 OKT 18.

1021

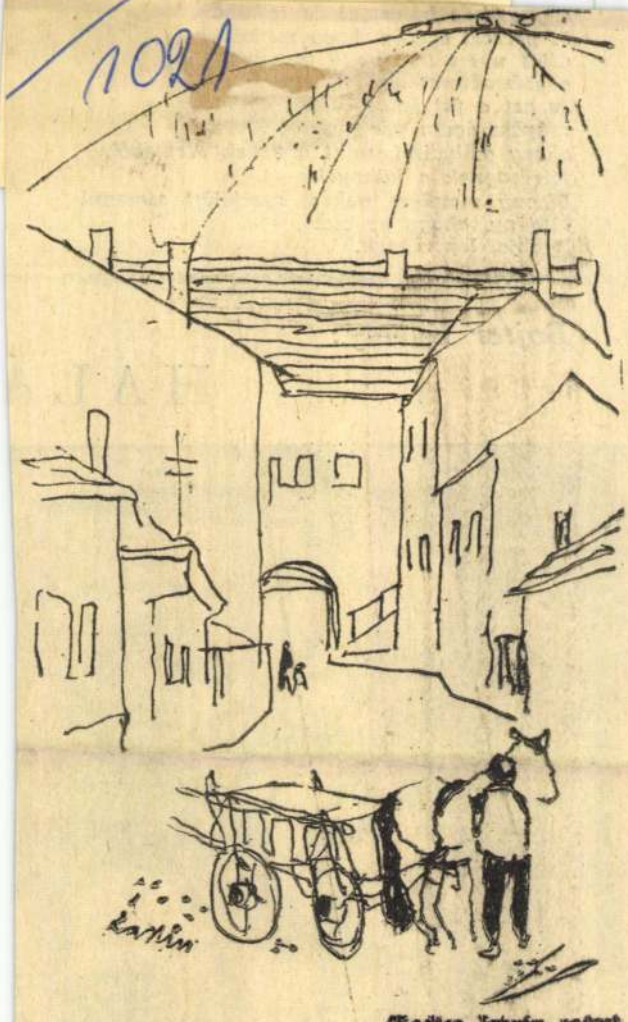

(Rodics István rajza)

egy a
öt pe
díjat
a szá
és azt
csupas
ahogy
szivárc
Bizony [illegible] szerfölött szomorú
látvány, ahogy az élet
lombjai leperegnek.

Bojtor Károly:

HALÁ

Őszi szerelmi dal

A városszéli dombokon
már sírva jár a szél
s meg-meglegyinti homlokom
a sok hulló levél.
A nyári esték melegét
borongás váltja fel,
befutja kedvesem szemét
és lágyan rámlehel.
A hamubafult ég alatt
honnan, hová megyünk?
Hajunkra füst és köd szakad,
s mint két fa, reszketünk.
Minden oly szelíd, tétova,
mint gyengelábú őz
suhog a halál ostora.
fejünk fölött köröz, —
de nézd, a hegyen, kedvesem,
szüretre gyűlt a nép:
szikrázó bor dől édesen,
kínálva tűz-ízét.
Az életet dícséri mind
és telt pohárt emel:
emeljük arcunkat mi is
vígan magasra fel!
Emeljük fel a bágyadó
bús őszi Nap felé
s kiáltsuk: forró, lázadó
vérünk az életé!...
Ha szél suhog, ha köd szakad;
bennünk örök a vágy:
Összehajlunk az ég alatt,
mint két virágba ág...

NÁDASS JÓZSEF:

Teszik, mit tenniük kell

Szeretem az épület-állványokat,
Nem méltatlankodom, ha elállják a járdát,
Csendben, bólogatva, kikerülöm őket,
Hálás szemmel pillantok vissza reájuk.

Némán állnak, tűrik a pallókon
a lábak dobogását.
Egyre feljebb segítik a falakat emelőket,
Vaskapcsok szorítják őket,

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

NÓGRÁD

1964 OKT 18

10

1021

(Radics István rajza)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Radics István

NÓGRÁDI NÉPUJSÁG

1965 ÁPR 11

1021

Romhányi cserépkályhagyár

RADICS ISTVÁN METSZETE

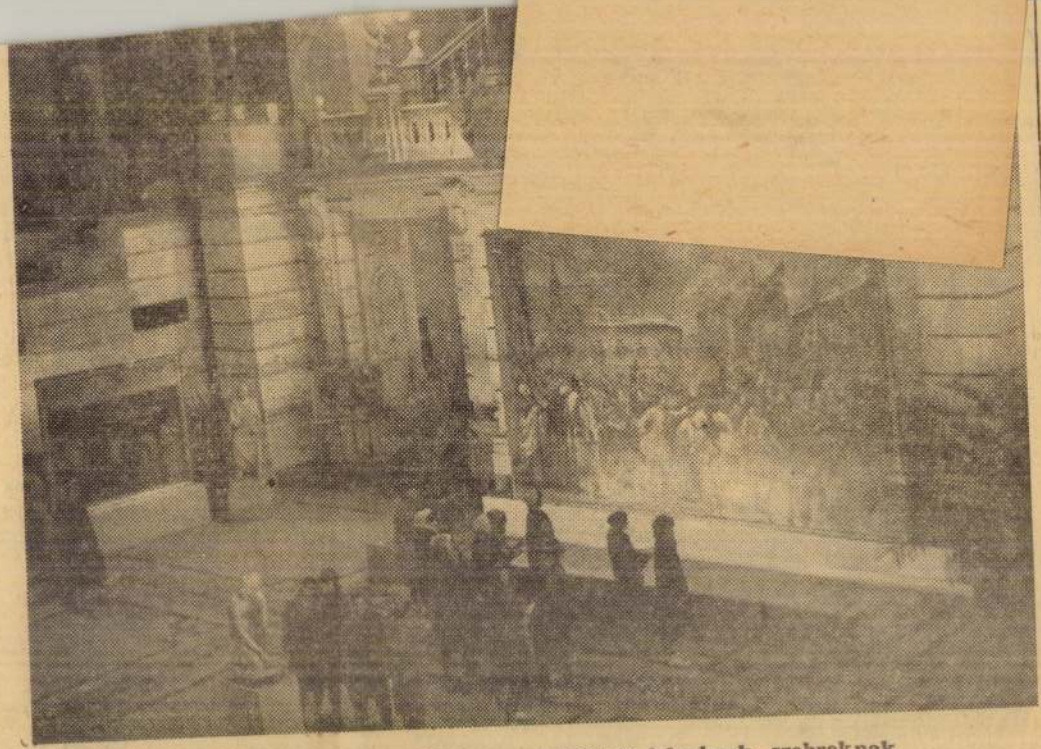

Állandóan sok látogatója van a kiállított képeknek, szobroknak
(MTI foto — Bartal Ferenc felvétele)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Radics István
NÓGRÁD
1965 FEB 28
1021

Udvar

Radics István festménye

HUMOR

Megrovás

— És pont a zebrán csinálnak ilyesmiket...

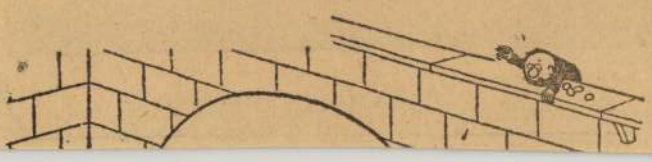

Radics István

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
1965. IAN 16

NÓGRÁDI NÉPUJSÁG

1021

1965. január 16. szombat

RADICS ISTVÁN: OLASZ VÁROS

A fehér ösvények me

Híves telekről, zord januárról szólanak régi feljegyzések. Ezek mondják: 1485-ben Mátyás király Bécs ellen vonuló katonáinak keze, lába elfagyott, 1489-ben Bajazid szultán seregéből egyetlen éjjel 10 ezer ember fagyott meg.

Régi híves telek, mord idők most nem érdekelnek bennünket. Fehér ösvények havában ma más körútra indulunk: hogy megkeressük a tél ösvényeinek mentén az embert, aki nem hóditó útra indulván szenvedi a fagy sebeit, hanem a munka örökszent csatáját vívja. Piros téglákat rak egymásra, kemény fát farag, csillogó acélszerkezeteket irányit, hogy felépüljön ennek a városnak piramisa, nem a halottaknak, fáraóknak — a ma élőknek.

158 külső ablakon zúg, ki-bejár január szele a Salgótarjánban épülő megyei kórházban. A harmadik emeleten nem fú keresztül szabadon, ott emberek mozognak, szorgos munka folyik a nádpallóval elzárt után a műtő hő- és hangszigetelését kezdik meg.

— Most még itt hideg van, félek az is marad. Nem érkeztek meg idejében az ablakok fémtokjai, nem indulhatott a központi fűtés.

Behemót kályha tornyo-

Vagy előkészítenek a betonozáshoz.

Eger István a 9-es jelű épület egyik zugában rakja egymásra a piros téglákat, rakja a hideg puha habarcsba.

— Megköt?

— Meg. Minusz ötig. Azon túl már nem.

— Akkor leállnak?

— Le.

Most itt hét kőműves dolgozik — a Heves megyei csoport —, ha kinéznek, hegyre látnak, feljebb farkasszemet néz velük a kemény ég. Teheti, az ablaknyílásokon itt sincs üveg, a nádpalló is hiányzik.

— Az üveget december elejére igérték, nem kaptuk meg. Most még nincs nagy tél, ha hidegebb lesz kapunk meleg teát.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Radics István
NÓGRÁDI NÉPUJSÁG
1965 MÁR 28.

102/ *Hollókő*

RADICS ISTVÁN METSZETE

A felszabadulá
legfontosabb fel
zó parasztság é
nyeinek kielégí
párt kiadta a je
harcba hívta a
földesúri kizsák
radványai ellen
harc eredményeként húsz évvel ezelőtt megszületett a földosztásról szóló törvény, amelynek végrehajtása során (függ. 40.) nincstelen paraszt vette birtokába a régi nagybirtokok (függ. 3.) kataszteri holdját.

Vízszintes: 13. Hangszer. 14. Arcközép. 15. Elkoptak. 16. Gól a tenisznél. 17. Farkas. 19 Vissza: nyíró. 20. Az SZTK elődje. 21. Barátságtalanul. 23. Idegen női név. 24. Melódia. 26. A hajtókar. 28. Házak, berendezések állapotát kifejező, napjainkban keletkezett, nem éppen szerencsés szó. 29. Seb volt. 30. Külsőséges, formai. 31. Ismétlődést jelző szócska. 34. Mutatószó. 35. Regényírónk (— Miklós, 1794—1865), legismertebb regényei: Abafi, A csehek Magyarországon. 38. Állat, okosabb, mint híre. 43. AM. 45. Tátingózás. 46. HK. 47. Vissza: gyermekvárosáról ismert község Budapest mellett. 49. BLN. 50. Vissza: magot szór. 51. SDÉA. 53. Rest. 55. Becézett orosz férfinév. 56. Zöldségféle. 58. Üres telekre házat emel. 60. Rosszat tenn. 62. Sivalkodó, kiabáló.

Függőleges: 1. Féltés. 2. Ifjú. 4. LÁE. 5. Rövid tudományos fokozat. 6. Barátságtalan. 7. Figyelemkeltő. 8. Nyelvtani fogalom névelővel. 9. IE 10. MLO. 11. Már nyílik. 12 Nincs merszük. 17. Vissza: 0 sole... 18. Angol tenger. 21 Mint 8. névelő nélkül. 22 NPA. 25. Kényelmesen. 27 Villanymotorral működő gyer mekjátékok jelzője. 32. X. 3 Markol. 36. Bíráskodik. 3 Egzotikus kérődző állat. 3 Olajfinomítójáról ismert köz ség. 39. Hasítóeszköz névelő vel. 41. Helyben maradna. 4 Egyenlítő, közismert idege szóval. 44. Újszerű, mai. 4 Régiesen melegített. 48. Gyá va volt? 50. Drágakő (ékezet hiánnyal). 52. Lóversenyeiről

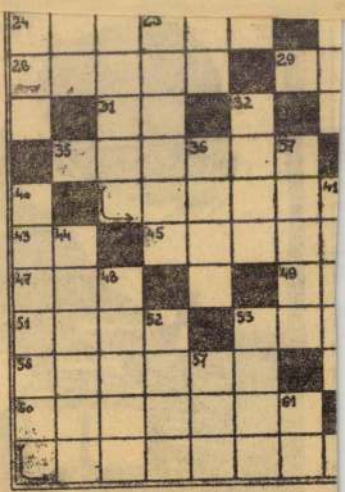

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÓGRÁD

Radics István

1082 AUG 25

Radics István: Vietnami anya

Borsod megyei

ács-áll

ép.-bur

és gázszerelo,

ép.-lakatos, hegesztő

szakmunkásokat,

kubikosokat,

segédmunkásokat,

jó kereseti lehetőségekkel és egyéb rendeletekben biztosított kedvezményekkel.

Jelentkezés:

Miskolc, Magyar—Szovjet Barátság tér 4. sz. Munkaerő-gazdálkodáson.

Hirdessen a

NÓGRÁD-ban!

Gyors!

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Radics István

NÓGRÁDI NÉPUJSÁG

1964 MÁJ. 17.

1021

TAVASZI TÁRLAT ELŐTT

Radics István: Fűtőház

Tzléses mint

Egyre nagyobb az érdeklődés a Salgótarjáni Acáláru gyár acélszalagjai iránt.

A vaskohászati pavilon- ványos a vasotvözetgyár

Radics István
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÓGRÁDI NÉPUJSÁG

1964 JUN 5

1021

1964. június 5. péntek

(Radics István rajza)

1964. jú

Egészséges türelm

Nádújfalu kommunistái

Ha a pártszervezet tevékenységéről, a politikai munka hatásairól érdeklődik az idegen egy-egy községben, a választ csaknem mindíg a konkrét gazdasági helyzet, a termelés menetének ismertetésével adják meg. Ha jó a politikai munka, egészséges a légkör s egészséges légkörben kedvvel dolgoznak az emberek, másként pedig nem is lehet eredmény, siker. Ez így is van, s Nádújfalu és tipikus bányász-kisközség esetében is igaz. Néhány helybeli vezetővel beszélgetünk, a lakodalomzajtól hangos szombat délután, a háromszor ilyen nagy községnek is díszére váló emeletes, művelődési ház egyik szobájában.

— A férfiak, fiatalok és idősebbek egyaránt megállják a helyüket a szénfalnál és a bányászmunka minden területén, a munkaversenyben, a közösségi munkában. Az asszonyok és lányok, meg a nyugdíjasok, a bányászok hozzátartozói, talán még kölünbül kitesznek magukért idehaza a termelőszövetkezetben. — Holló Sándor mondja ezt. Ő a nádújfalusi „csúcstitkár„, vagyis az egységes falusi pártszervezet vezetője. Mert van egy községi alapszervezet huszonkilenc taggal, egy termelőszövetkezeti alapszervezet húsz taggal s a kettőt összefogja az egységes vezetőség. — Nem valami szerencsés megol-

Kotroczó József, a termelőszövetkezeti KISZ-szervezet titkára. De mindjárt hozzá is teszi:

— A KISZ-nél még kirívóbb ez a kettősség. A másik alapszervezetünket üzeminek nevezzük, viszont a szervezeti élet, a mozgalmi munka a községben folyik, az egész falu fiatalsága itt tevékenykedik, együtt művelődik, tanul és szórakozik. S hiába van termelőszövetkezeti KISZ-szervezetünk, ha a fiatalok közül mindössze ketten tagjai a termelőszövetkezetnek.

— ***Persze,*** ez nem azt jelenti, hogy a többi fiatalok nem is dolgoznak a termelőszövetkezetben. Családtagként besegítenek, az időszaki feladatokhoz társadalmi munkát szerveznek, s ha nagyobb és biztosabb lenne a jövedelem, többen be is lépnének a termelőszövetkezetbe.

— Hiszen elég jól fizetett a tsz az elmúlt gazdasági évben.

— Igen, az elszámolások szerint, prémiummal, természetbeni járandósággal együtt harmincnyolc forintot ért egy munkaegység. De a valóságban még mindig sok a tavalyról maradt rendezetlen dolog. A termelőszövetkezet jónéhány tagjának adósa, a papíron elszámolt természetbeni járandósággal, amit most már valószínűleg csak a[illegible] idei termés[illegible]

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Radics István.

NÓGRÁDI NÉPUJSÁG

1964 JAN 29.

1021

Kislány

(Radics István rajza)

1964. január 29.

VÁLASZTÓ

Országgyűlési képvi

A nyugdíjas miniszter

MINT MEGHITT *barátok formálják a szót a Salgótarjáni Acélárugyár igazgatói irodájában. A nyugdíjas Czottner Sándor, volt nehézipari miniszter, az országgyűlési képviselők Nógrád megyei csoportjának elnöke, figyelmesen hallgatja Antal Gyula igazgató sokatmondó, tömör beszámolóját. Időnként közbe szól. Egyszer kérdez, máskor fejével bólint, de van, amikor összeráncolja homlokát s szemüvege mögül hamiskásan mosolyog.*

— Az ampulla reszelőgyártás bevezetésével megszüntettük az importot. Ez a gyártmányunk jobb, mint a hollandmajd a képviselő kisvártatva megszólal: jó úton járnak, csak így tovább...

Később parázs eszmecsere kerekedik arról, érdemes-e kezdeményezni, rizikót vállalni, kutatni. A vélemények és ellenvélemények heves összecsapása után Czottner elvtárs a sok éves miniszteri és munkásmozgalmi tapasztalatát summázza, amikor így szól: csak így jutunk előbbre az életben...

Mintha csak erre várt volna az igazgató. A tárgyalóasztal alsó részébe nyúl, kivesz négy dobozt, az asztal tetejére helyezi ezekkel a szavakkal: legújabb termékünk, összekötő láncszem az újabb témához: merre tart, milyen jövő előtt áll a hideghengermű.

Ezt már a tetthelyen Ürmösi László pótképviselő, a termelési főosztályvezető társaságában beszélik meg. Mindketten fejből sorolják azokat a számokat, amelyek azt bizonyítják, hogy az új huzalmű-gyáregység felépítésével válik csak lehetővé a hidegehngermű fejlesztése, amelynek termelőberendezése eléri a világszínvonalat, de még kevés igényes terméket gyárt.

A gyáregység megtekintése után a képviselőcsoport vezetője újra elő-

Radics István

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 108-307

MÁR 19.

NÓGRÁDI NÉPUJSÁG

ELKÉSZÜLT Salgótarján város jelvénye, amelynek tervét Radics István Nógrád megyei grafikus készítette. A jelvény a Salgótarjáni Idegenforgalmi Hivatalban vásárolható meg.

Doppin

Bírósági ügy lett a ho-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Radics István
NÓGRÁDI NÉPUJSÁG

1963 NOV 30

1021

ETETŐ ANYA

(Radics István tusrajza)

Korszerű, kulturált v

A Nógrádi Népújság anké

Lapunk olvasói bizonyára emlékeznek rá, hogy hetekkel ezelőtt cikksorozatot közöltünk, melytől azt vártuk, hogy az összes érdekelt felek, sőt olvasóink is világos képet kapnak a jövő esztendei beruházások előkészítéséről. Az írásokból kitűnt, hogy a jövő esztendei beruházások előkészítése olyan problémákat vet föl, amelyek nemcsak egy év, de a távolabbi idők munkáját is befolyásolják, továbbá nemcsak Nógrád megyei érvényűek, hanem országos jelentőségűek. Megoldásuk nem várható csupán a cikkekben megszólaltatott intézmények, vállalatok vezetőitől, dolgozóitól: feltétlen szükséges ehhez az Építésügyi Minisztérium és más országos hatáskörű szervek hathatós segítsége is.

Ez vezette szerkesztőségünket, amikor a hét keddjére baráti beszélgetésre hívta meg a Beruházási Bank, a megyei tanács vb tervosztályának, a Középülettervező Intézet, a Lakóépülettervező Intézet, a Nógrád megyei Építőipari Vállalatnak a cikksorozatban nyilatkozó képviselőin kívül a megyei és városi pártbizottság, a megyei és városi tanács illetékes vezetőit, az Építésügyi Minisztérium több képviselőjét, valamint néhány salgótarjáni üzem beruházási osztályának vezetőjét, munkatársát.

A megyei tanács kis-tanácstermében rendezett ankét elnökségében helyet foglalt Alics János, az MSZMP megyei bizottságának titkára, Hankó János, a megyei tanács végrehajtó bizottságának elnöke, Illés Miklós, a megyei tanács végrehajtó bizottságának elnökhelyettese, Sándor Elemér, a városi tanács végrehajtó bizottságának elnöke.

Együttes erővel

A tanácskozás *Gotyár Gyula*, a Nógrádi Népujság főszerkesztőjének megnyitó szavaival vette kezdetét, majd *Szalai Gáspár*, az MSZMP Salgótarjáni Városi Bizottságának titkára — vitaindító beszédében — tömör összefoglalását adta azoknak a problémáknak, amelyekkel a megyei beruházások, elsősorban Salgótarján rekonstrukciójának végrehajtása során ma és az elkövetkező években meg kell küzdenünk.

ra van szükség — hangoztatta Szalai Gáspár.

A továbbiakban felhívta a figyelmet arra, hogy a város átépítése rendkívül bonyolult tervezői feladat. Napjaink gazdaságos tervezésének az is kritériuma, hogy egy-egy épület, lakótelep ne rövidéletű legyen — célszerűsége távlatokra is szóljon. Megemlékezett arról a vitáról is, mely

A beruházások végrehajtásának gyorsabb üteme megkívánja a kivitelező vállalatok jobb munkáját: a műszaki fejlesztést, a gépesítést, a koncentráltabb munkaszervezést. Megyei sajtónk gyakran rámutat azokra a tényezőkre, amelyek a gyorsabb előrehaladás útjába állanak.

— Úgy gondoljuk, hogy a közeljövő és a távolabbi évek problémáinak megoldása során bőven lesz még dolgunk

A NÓGRÁD

VASÁ
MEL

Olvasó társad

A megye könyvtárait járva akaratlanúl is szembetűnik: mindenütt növekszik az olvasók tábora, szaporodik az olvasott könyvek mennyisége Könyvtári dolgozó vagyok s arra gondolok voltunk már „lovas nemzet", majd „labdarúgó nagyhatalom" és talán nem olyan sokára elmondhatjuk, hogy „olvasó társadalom" vagyunk.

Sokan olvasnak. Ki kötelességből, ki művelődési vágyból, ki pedig szórakozásból.

Jórészüket — és az a hányad állandóan növekszik — a tanulási igény viszi a könyvtárba. Az esti és levelező tanfolyamok hallgatói elégítik ki igényeiket a könyvtár útján keresik, kutatják a „kötelező irodalmat". Más részük a mindennapi gondok alóli felszabaduló szabadnak. Kik olvasnak, m mikor és mennyit? Az f jelentkező számok sok k vetkeztetésre adnak leh tőséget. Arra azonban ne adnak választ, hogy mié olvasnak az emberek?

A diák kötelesség érzetből tanul, de eze felül mást is olvas. A értelmiség valamennyi ré tege olvas, mert minde napi munkája enélkül l hetetlen. Ám ők sem elé gednek meg ennyivel. O vas a kohász, az üvegcsi szoló, a bányász, a házi asszony és mind inkább szövetkezeti paraszt. Hon nan ered a hatalmas erő amely képes az egész tár sadalmat ilyen irányba mozgatni? Mi az a kény szer, amely hatalma alá tudja vonni a társadalom valamennyi rétegét? Miért nem hatott ez az erő a ka pitalizmus idején, miért

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Radics István

NÓGRÁDI NÉPUJSÁG

1964 MÁR 8.

1964. március 8. vasárnap

1021

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Radics István
NÓGRÁDI NÉPUJSÁG

1021

1964 március 1 vasárnap

A CSILLÉS

(Radics István rajza)

S

FRONTATTOREST

Az a határozat, amelyet az ismeretterjesztés munkásaira pártunk megyei végrehajtó bizottsága az elmúlt év decemberében hozott, fontos iránytű az eszmei offenzíva katonáinak, mert biztosan mutatja az elérendő célt.

A cél nem kevesebb, mint a szocialista világnézet kialakításának gyorsítása, a műszaki és mezőgazdasági termelési kultúra korszerűsítése s ennek érdekében az ismeretterjesztés hatásfokának növelése.

Mit tettünk eddig ennek érdekében? Mik az elért eredmények? Visszapillantva, s felmérve az előttünk álló feladatokat, milyen lehetőségeink, eszközeink vannak a további eredményes munkára?

A tudományos ismeretterjesztés hatásfokának növekedését, mennyiségi és minőségi formálódását évek egymásutánja tükrözi. Vizsgáljuk meg közelebbről a számokat, mi is rejlik mögöttük?

Mindenekelőtt az tűnik szembe, hogy a nehány év előtti — inkább csak az általános műveltséget szolgáló — előadásokat *olyan ismeretterjesztés váltotta fel, amely lényegesen közelebb került a termelő munkához*, a vele kapcsolatos problémákhoz. Ennek részben az a magyarázata, hogy a természettudományi és társadalomtudomá-

—, az előadások és hallgatók számát tekintve legnépszerűbb területéről is. A szülők akadémiája ez. Érdekes témaköre *széleskörű társadalmi üggyé terebélyesítette többek között az iskolareformot*, hasznos tanácsokkal segítette a szülők nevelő munkáját, de ennél mégis jóval több a teendője: *a szülők világnézetének formálása a legfontosabb cél.*

Vannak hiányosságai az egészségügyi felvilágosításnak is, bár az eredmények itt sem lebecsülendők. Hallunk elég sűrűn előadásokat például a járványmegelőzésről, a családegészségügyről, de annál ritkábban a munka- és környezethigiéniáról. Pedig ez elengedhetetlen követelménye a jó egészségügyi ismeretterjesztésnek. Különösen fontos terület az állattenyésztés, ahonnan *sok termék közvetlenül kerül a fogyasztóhoz.* Beszélhetünk továbbá arról, hogy az egészségügyi ismeretterjesztés csak hiányosan kapcsolódik a változó új termelési formákhoz, például az olyanokhoz, mint a különféle mérgezési veszélyeket rejtő vegyszerezés, a gépesítéssel kapcsolatos munkavédelem stb.

A megyei ismeretterjesztő munka egészét vizsgálva megállapíthatjuk, hogy *a világnézet formálódását segítő előadások ma már számukban kielégítőek, szinvonal, közérthetőség, tekintetében azonban akad*

holmi kis irásbeli megrovással cirógatom meg ezt a Benedeket, egyszerűen a képembe vigyorog és a legközelebbi fizetéskor egy hétig nem jön munkába! Esetleg még jutalomüdülésre is számot tart.

S hogy erre derültség támadt a szobában, mégjobban nekihevülve folytatta:

— Tessék, most kaptam meg a jövő évi tervfeladatokat. Öt vagonnal emelték a napi termelésünket! — meglobogtatta a papírt. De kivel hozom én ki a napi hatvannyolc vagonomat ezen a rossz lejtősaknán? Az ilyen Benedek-féle emberekkel? — Tessék — fordult a főaknászok felé —, szóljanak maguk is, nehogy az legyen, hogy csak én vagyok ellene!

— Ebben az évben már öt mulasztása volt, — nyitotta szét a naplóját Ádám főaknász — a múlt hónapban nem hiányzott, de azelőtt annál inkább: egymásután két napig maradt otthon.

— Kérem — tárta szét karjait Bakonyi. — A tények beszélnek.

— Igaz, — mondta békítően a párttitkár — amit mondott, az mind igaz. De nézzük meg azt is, hogy tulajdonképpen milyen emberről van szó? Iszik, züllik Benedek az utóbbi időben? Igen. Kimaradozik a munkából, nem dolgozik rendesen? Vitathatatlan, sok baj van vele. De megnéztük-e már egyszer is alaposabban, hogy mi lára fordult. Akkor halka nyílott az ajtó, belépett a asszony.

— Péter... Hat óra elmúl Kelj fel... tanácstalanul ál egy ideig, aztán megérintett az alvó vállát.

— Hallottam, nem vagyo süket — morgott az embe és a fülére húzta a párnát - mit állsz még itt, mi? Ner érted, hogy nem vagyok sü ket?

— Akkor kelj fel — húz ta össze magán a kabáto fázósan az asszony — mer megint elkésel, nem hagyna beszállni, aztán annak is é leszek az oka, mint minden nek.

— Mi közöd hozzá? A ma gad dolgával törődj.

Amint az asszony szó nél kül kiment, újra belebújt a párnák közé, de már nem aludt el. Torka kiszáradt gyomra émelygett. Talán egy óra is lehetett már éjszaka, amikor hazakecmergett Godóéktól. Alaposan beszívott a pálinkától. Ráadásul el is nyerték a pénzét azok az átkozottak. Már előre köpött, hogy milyen parázs vita lesz Icával, ha az keresi a pénzt. Egyszer már befogja a száját annak is, hogy nem köszöni meg. Mindig a pénzért nyafog, örökké sírásra áll a szája. Hiszen az este már úgy is volt, hogy nyer. Valami kétszáznyolcvan forint volt előtte. Ha Csonka nem ingerkedik vele... A

Radics István

GYÜMÖLCSHORDÓ

(Radics István rajza)

Nagyvidi Nepujság 1963 aug 19

Nógrádi
m
küldött-

Küldöttgyűlést tartott hétfőn, február 18-án a Nógrád megyei kisiparosok szervezete. A küldöttgyűlésen választották meg a megyei szervezet új vezetőségét, valamint a küldötteket az országos értekezletre. Részt vett a küldöttgyűlés munkájában a *Könnyűipari Minisztérium, a Hazafias Népfront Országos Tanácsa, a KIOSZ országos központja, továbbá az MSZMP Megyei Bizottsága, a Megyei Tanács VB. és a KISZÖV képviselője is.*

Az értekezlet négy esztendő munkáját vette számba. Ebben az időszakban gyarapodott a kisiparok szolgáltatási tevékenysége, de növekedett a kisiparosság társadalmi elismerése is. Nógrád megye kisiparosai jól tudták és tudják ma is, hogy a kettő szorosan összefügg egymással: Ennek is betudható, hogy a salgótarjáni csoport eredményei alapján például 1961-ben a helyi csoportok országos versengésében az első helyre került, 1962-ben pedig a balassagyarmati helyi csoport került az élre. A megyék közti versenyben Nógrád megye kisiparosai a második helyen van-

Az álábbiakban közöljük a megyei és a két város tanácstagjainak jelöltlistáját. Következő számunkban a já-

Megyei tanác

Chmely Anna tanítónő Salgótarján, **Pesze István** üveggyári munkás Salgótarján, **Kovács Lajosné** üveggyári munkás Salgótarján, **Szalai Győző** építészmérnök Salgótarján, **Sándor Elemér** munkás, Városi Tanács VB elnöke Salgótarján, **Holkó Ferenc** acélgyári munkás Salgótarján, **Ondrék László** bányatechnikus Salgótarján, **Balázs Ferenc** KTSZ elnök Balassagyarmat, **Vass Miklós** műszaki vezető, Balassagyarmat, **Holecz Ferenc** Nógrád megyei Iparcikk Kisker. Váll. oszt. vezetője Balassagyarmat,

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Radics István
Nógrádmegyei Népújság
1963 FEB 20
1021

1963. február 20.

GONDOLKODÓ LEÁNY
(Radics István rajza)

Mi újság a külpolitikában?

A *Kennedy-kormány* megalakulása óta egyik legkellemetlenebb helyzetét éli át. Hivatalos amerikai körök nagyszabású

ORSZÁGOS VÁLSÁGTÓL TARTANAK.

Kennedy elnöknek legközelebbi tanácsadói azt ajánlották, hogy sürgősen tegyen erélyes lépéseket. Ezek az erélyes lépések arra szolgálnának, hogy gátat emeljenek az egyre szélesedő néger tüntetéseknek és mint mondják, az elnöknek hatékonyabban kell kilépnie a polgári jogok küzdőterére, mint bármely elnöknek az Egyesült Államok történetében.

Miről is van szó? Az Egyesült Államok kormányának minden tiltakozása ellenére a hét közepén az alabamai állami törvényhozás határozatot hozott, amelyben támogatja John Wallace kormányzó álláspontját, aki kijelentette, *„saját testével akadályozza meg"* a néger diákoknak az egyetemekre való beiratkozását. Az Egyesült Államok Legfelsőbb Bíróságának határozata értelmében ugyanis két néger diákot fel kell venni az alabamai egyetemre. De nemcsak erről van szó, hanem arról is, hogy a négerek sehová oda, ahol valamilyen helyiség fehéreknek van fenntartva, nem tehetik be lábukat. A néger lakosság ezért már hetek óta széleskörű tüntetéseket folytat az Egyesült Államokban, olyannyira, hogy hivatalos körök országos válságtól tartanak. Attól, hogy a déli államokhoz csatlakoznak az északi államok néger lakosai és a többmillióra rugó tömeg kellemetlen helyzetbe hozhatja az Egyesült Államok kormányát.

Ez a dolog egyik oldala. A másik, amely ugyancsak kellemetlen helyzetbe hozta az amerikai kormányt, hogy ebben az időben zajlott le az afrikai államfők Addis-Abeba-i értekezlete, amely súlyosan elítéli az Amerikában folyó négerüldözést. Ez azért kellerek az elnöke közölte, hogy a kereskedelmi kamarával történt megállapodás értelmében a vegyes csoportok három napon át ellenőrzik, hogy a gyakorlati végrehajtás sikeres-e. A négerek tovább folytatják a harcukat, amelyet körülbelül az jellemez, amit James Baldwin, a mozgalom egyik fiatal harcosa kijelentett: *„Nem lehet, hogy annyi csapás, annyi megaláztatás, kétségbeesés és oly sok be nem tartott ígéret mellett semmi sem történjék."*

NE LEGYEN ATOMFEGYVER SKANDINÁVIÁBAN

A Földközi-tengernek atommentes övezetté való nyilvánítása után elhangzott a következő javaslat: *nyilvánítsák a skandináv államokat atomfegyvermentes övezetté.* Amilyen nagy visszhangot keltett a Földközi-tengernek atommentes övezetté való nyilvánítása, mondhatjuk, a skan-

Abebai értekezletének ered
ményeit. Nemzetközi jelent
ségünek mondja az értekez
letet, mert az afrikai egysé
megteremtéséért indul és sú
lyos csapást mért az imp
rialisták afrikai terveire. Mi
írja az imperialista propa
ganda megpróbálja csökken
teni az Addisz Abebai ért
kezlet jelentőségét, szkeptici
must sugalmaz és megmozg
minden követ az afrikai eg
ség megakadályozására. A
afrikai vezetők azonban lá
ják, hogy minél hamarább s
kerül biztosítani a világon
békét és biztonságot, a b
kés együttélés elvének ala
ján, annál eredményesebb
és teljesebben érik el felsz
badulásuk célját.

Sikertelen puccskisérlet Törökországban

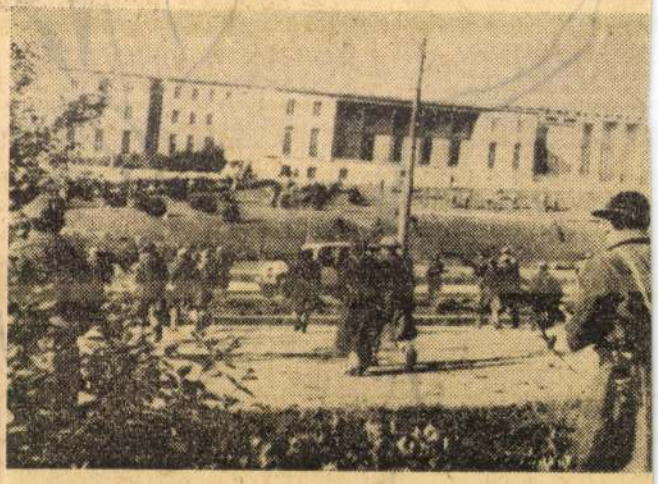

Ankara: Május 21-én éjszaka Ajdemir volt ezredes minte 50 katonatiszttel és az ankarai tiszti iskola kadettjeivel sikertel puccskísérletet tett. A török kormány a zendülést hét óra al leverte. A képen: kormánycsapatok megrohanják a nemzetgy lés épületét, mert emögött helyezkedik el a katonai akadém amelyben a puccsisták tábort ütöttek.

(MTI Külföldi Képszolgál

„A világon
ha az emb

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Radics István
NÓGRÁDI NÉPUJSÁG

1963 JUN 1

1021

PEDAGÓGUS NAP, 1963.

Szeretettel köszöntjük nevelőinket

(Radics István rajza)

Szóvá tesszük...

Szerződésszegők...

Egy értekezleten hallottam arról, hogy a Romhányi II. Rákóczi és a berkenyei Petőfi Termelőszövetkezet vezetősége nem küldi rendszeresen az ösztöndíjakat azoknak az egyetemi hallgatóknak, akikkel szerződést kötöttek. Elképzeltem, mit csinálhat az a szerencsétlen, pénznélküli egyetemi hallgató, akinek hétről-hétre késik a jogos járandósága. Enni kell, apró-cseprő kiadásai vannak, de miből? Nos, mit csinálhat? Bekopog az egyetem tanulmányi osztályára és elnézést, haladékot kér, mivel nem tudja befizetni a havi étkezés díját. Mennyire megalázó és milyen rossz fényt vet ez a mi megyénk termelőszövetkezeteire, társadalmára. Ez azonban a dolognak csak egyik oldala.

Gyakran hallani arról, milyen kevés megyénkben a szakember. Nem jönnek hozzánk a főiskoláról, egyetemet végzettek. Az utóbbi időben úgy próbáltunk magunkon segíteni, hogy szerződést kötöttünk megyei fiatalokkal, tanuljanak társadalmi ösztöndíjjal és telve tudással jöjjenek vissza gazdagítani szűkebb hazájukat. Ez a szerződés azonban nemcsak a tanulóra kötelező — hogy tanulj minél jobban, — hanem — az említett esetben — a termelőszövetkezetre is. Márpedig a romhányiak és a berkenyeiek nem teljesítik a kötelezettségüket. Vajon lesz-e kedvük tanulni azoknak a fiataloknak, akikkel így bánnak, s vajon nem vetődik-e fel bennünk — jogosan — hogy már a kezdet kezdetén elhanyagolják őket, mi lesz később — érdemes-e hazajönni?

Hát ez rejlik a látszólag postai művelet mögött, mert a havi ösztöndíjat a tanuló fiataloknak a megyei tanács mezőgazdasági osztálya fizeti: csak a termelőszövetkezet küldi el. A példák azonban azt bizonyítják, hogy az ösztöndíj kifizetése nem pusztán postai művelet a közös gazdaságokban. S hogy ez valóban így is legyen nem ártana végre felelősségre vonni a felelőtlenkedőket, mert a szép szó, a figyelmeztetés úgy látszik, már semmit sem használ.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Radics István

NÓGRÁDI NÉPUJSÁG

1963 MÁJ 25

1021

GYERMEKFEJ

(Radics István rajza)

Solohov 60 éve

A Csendes Don, a Feltört ugar, az Emberi sors írójáról nem kell bemutatni a magyar olvasónak. Ezért hadd ragadjuk ki mnidjárt Mihail Solohov emberi portréját abból a hosszabb méltatásból, amelyet Vitalij Zakrutkin írt róla, s most az APN szovjet sajtóügynökség juttatott el hozzánk abból a kettős ünnepi alkalomból, hogy a világhírű szovjet regényírót az elmúlt napokban nazánkban üdvözölhettük, röviddel hatvanadik születésnapja, május 24-e előtt.

Az egyik emlék, amit Zakrutkin Solohovról felvillant, az író emberi és kommunista helytállását példázza. A harmincas években, a szocialista építés hőskorában — mint tudjuk — volt egy időszak, amikor a személyi kultusz legrosszabb vonásai — a gyanakvás, a bizalmatlanság, a törvénytelen letartóztatások — rendkívül élesen rajzolódtak ki. E hullám csúcspontján, 1937—1938-ban Vesenszkajában letartóztattak négy járási vezetőt, akiket Mihail Solohov személyesen jól ismert. (A négy vezető: Lugovoj, Kraszjukov, Legacsov, Limarev). Hasonló sorsra jutottak más vesenszkajaiak is. Különböző cellákba kerültek, mégis egy-két hónap múlva már mindannyian értesültek róla, hogy Solohov letartóztatása szintén előkészületben van. A letartóztatottak egy kicsempészett levélben figyelmeztették az írót. Ugyanakkor az egyik becsületes, jó érzésű államvédelmista szintén figyelmeztette Solohovot a fenyegető veszélyre. Az író felutazott Moszkvába.

Alig két hét múlva a letartóztatott vesenszkajaiak meglepetéssel vették tudomásul, hogy hirtelen bevagonírozzák őket. Utóbb Kraszjukov, aki később szovhozigazgatóként dolgozott és nemrég egy gépkocsiszerencsétlenség áldozata lett, így beszélte el Zakrutkinnak a történteket:

— Természetesen nem tudtuk, hogy Solohov mit tett értünk, de azt tudtuk, hogy ő a pártmunkás, szovjet funkcionárius közül egyedül ő tehet meg mindent, hogy kiszabadítsanak bennünket. Az írónak, aki nagyon szereti az embereket.

A hitleri hordák Szovjetunió elleni támadásának másnapján, 1941. június 23-án Mihail Solohov táviratilag felkérte Tyimosenko marsall honvédelmi népbiztost, hogy a Csendes Donért kapott állami díj összegét írja a honvédelmi alap javára. Mihail Solohov a Vörös Hadsereg tartalékos ezred politikai biztosa a táviratban egyúttal jelentette, hogy „bármely pillanatban kész bevonulni a Vörös Hadseregbe és vére utolsó cseppjéig védelmezni a szocialista hazát".

Az író állta a szavát.

Nincs az a hivatalos jegyzőkönyv és szakértői jelentés, nincs az a tanúvallomás a szovjet földön elkövetett fasiszta háborús büntettekről, amely teljes mélységében fel tudná tárni mindazt, amit a szovjet nép átélt. Vajon nem a nép szenvedéseinek mélységeiből merítette-e erejét és meleg, emberi együttérzését Solohov Emberi sors-a? ... Ez az alkotás egyike azoknak a ritka műveknek, amelyeket Solohov egyes szám első személyben írt. Emlékszünk a regényre — és a regény nyomán született filmre —: a befejezésre, amikor az elbeszélő némán kíséri tekintetével a főhőst, Andrej Szokolovot, a háború poklát megjárt katonát és fogadott fiát, Vanjuskát. Vajon ebben az utolsó képben nem magát Solohovot látjuk-e?

Mihail Solohov bölcsőjét Kruzsilin kozák faluban, helyesebben egy pusztai tanyán ringatták. Kora gyermekségétől fogva földművesek között élte életét. Így tarult ki előtte a természet is. Ám az ifjú Solohov napjait nem a szemlélődés töltötte ki. Együtt élt az emberekkel, együt küzdött, dolgozott, örült vagy bánkódott velük. S közben megis-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Radics István
NÓGRÁD

1021 *Akt tanulmány*

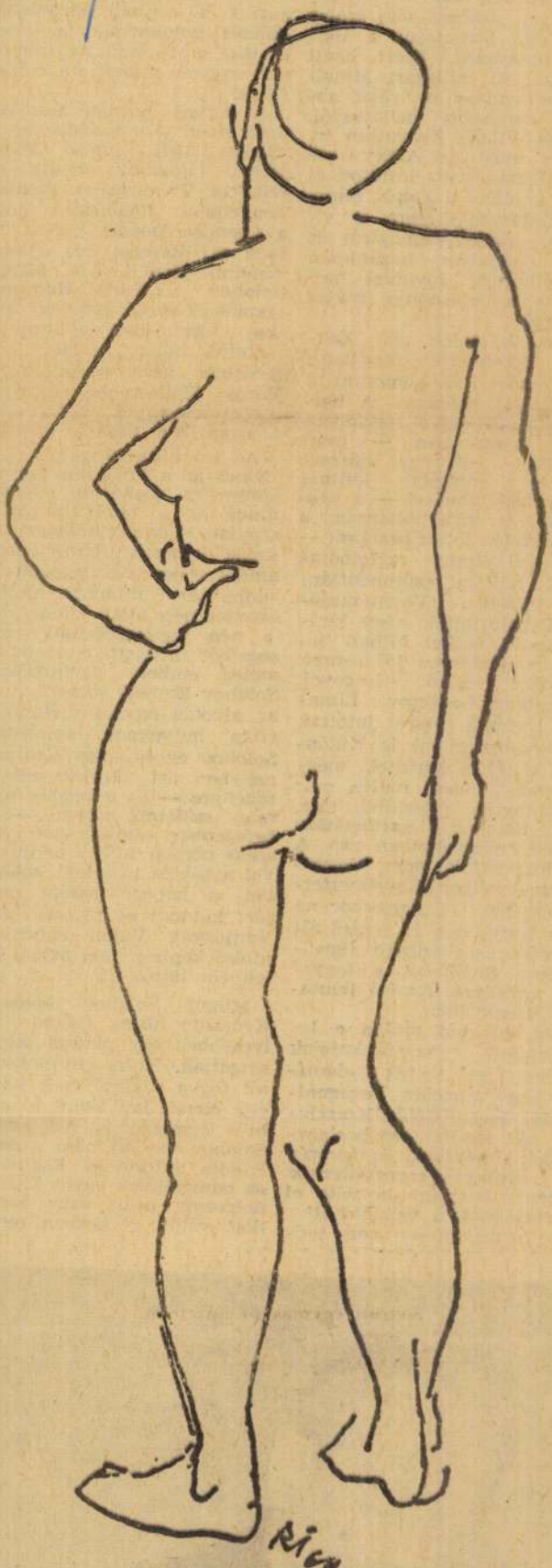

RADICS ISTVÁN RAJZA

Radics István

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1984 MÁJ 28

NÓGRÁD

Nőtt az amatőrrádiósok tevékenysége

Megyénk öt rövidhullámú amatőr rádióállomásán évről évre növekszik a forgalom. Tavaly előtt négy és félezer, tavaly már hétezer alkalommal teremtettek a rádiósok kapcsolatot a föld minden tájával. A beszélgetések igazolásaként nyugtalapokat, úgynevezett QSL-lapokat váltottak partnereikkel. A rádióklub, valamint az idegenforgalmi hivatal és az IBUSZ kezdeményezésére a közeli hetekben új QSL-lap kerül forgalomba. Díszítésére Radics István festőművész linóleum metszetet alkotott. A mű a Hollókőn látható palóc építészeti emlékekre hívja fel a figyelmet, kísérő szövege pedig magyarországi látogatásra búzdítja a címzettet.

nak

eáljövedel

A társadalmi fogyasztási alapból való részesedésnek egy sor más módja van. Fő ismérvük, hogy nem pénzformában jutnak el a dolgozóhoz. Ilyen pl. a gyermekintézmények, kórházak, üdülők lakóinak fogyasztása. Ezekért csekély térítést kell fizetni (átlagosan a tényleges költségek kb 30 százalékát) és a térítésen felüli összeg az, amit a dolgozó jövedelmének tekinthetünk.

A társadalmi fogyasztási alapból történő részesedés

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÓGRÁDI NÉPUJSÁG

Radics István

1021

RADICS ISTVÁN: ÉVSZAKOK

Az ideológiai irányel tartalma és alkalmaz

A KÖZPONTI Bizottság márciusi ülésén — a többi között — tárgyalta „a Magyar Szocialista Munkáspárt néhány időszerű ideológiai feladatát, a Központi Bizottság irányelveit." A pártéletnek, ideológiai életünknek ez a fontos dokumentuma a Társadalmi Szemle áprilisi számában, és külön kiadásban is megjelent. Az irányelvek a politikai, gazdasági, ideológiai életünk beható elmzése, reális, helyes megállapítása alapján *rendkívül gazdag gondolatokat tartalmaznak*. Ezek tanulmányozása, kifejtése, hasznosítása elmélyült elemző munkát igényel.

Pártunk VIII. kongresszusa összegezte azokat a lényeges változásokat, amelyeket a vekedésében, szellemi életünk fejlődésében, eszmei hatókörünk tágulásában elért jelentős eredményeket.

Az értékelés és a további harc szempontjából újra figyelmeztetőek azok a tényezők, amelyeket kiemel az eredmények elérésében, s amelyek végigvonulnak az irányelveken. Az ugyanis, hogy az ideológiai harcban, nincs semmiféle kompromisszum; *az eszmei küzdelmet a párt vezetésével a dolgozók tapasztalatainak kell alátámasztani, s e harcban a vita, a nevelés, a meggyőzés módszere az elsődleges szempont.* A realitás másrészről kifejezésre jut abban hogy ugyanakkor határozottan megmutatja: az ideológiai munka, a szocialista tudat, az erkölcs letlenül éppen a kispolgári ideológia, a vallásos világnézet, a nacionalizmus elleni harc fokozására hívja fel a figyelmet. Helyes gondolatokat, eligazítást ad az irányelv ifjúságunk megítélésével, világnézeti nevelésével kapcsolatos kérdésekben is. A tudomány, elsősorban a társadalomtudományok a marxizmus—leninizmus három nagy ágában — filozófia, politikai gazdaságtan, tudományos szocializmus — az irodalom, a művészet és a közoktatás időszerű kérdéseinek egyes problémáit elemzi, s a korábban hozott helyes irányelvek végrehajtásának meggyorsítása szempontjából az utóbbi évek fejlődése, elemzése alapján ad helyes gondolatokat.

[illegible] mélyebben

RADICS István

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÓGRÁDI NÉPÚJSÁG

ADICS ISTVÁN:

1021
1962 OKT 20

OLVASÓ ANYA

Jól dolgozn
nyi bányászok
meg szerte a
párt VIII. kon

Viczi Imre, C
mós János szoc
lista brigádjá
tagja a robb
tást végzi

Száz éve

Butler Yeat
maíró. Rejt
szép lírai
idézünk. „M
azt a lányt
vízszintes 2.
és 13. sz.

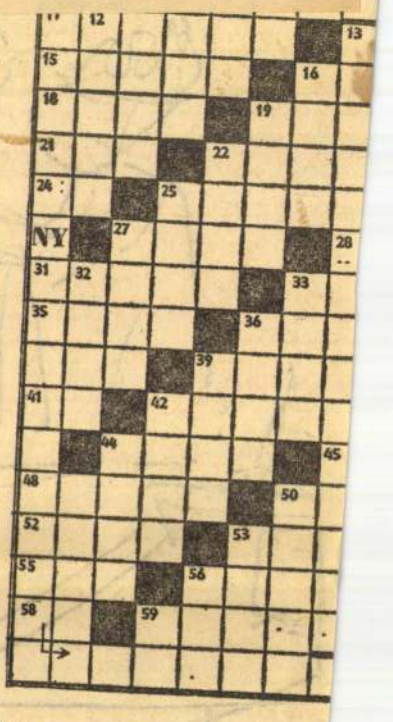

Vízszintes: 11. Nagy alkotó kis tehetségű utánzója. 13. Őserdő. 14. Kiejtett mássalhangzó. 15. Kártyajáték. 16. Orosz tésztakülönlegesség. 17. Vissza: szovjet autómárka. 18. Döf. 19. Elmúlás. 20. Válogatott lagdarúgó. 21. Vissza: fűszerez. 22. Elismer. 23. A világ első szocialista államának megteremtője. 24. Régi hosszmérték. 25. Ez rossz tanácsadó. 26. Veszélyben a királynő! 27. Kiváló jellemszínészünk. 28. Hadsereg parancsnoka. 30. Kifogástalan. 31. Kozmetikai márka. 33. Szeletel. 34. Seben képződik. 35. Színművész (József). 36. Szétporlad. 37. Szűnő. 38. Görög haladó párt. 39. Vásárlás. 40. Mázolom. 41. Nátrium. 42. Az Észak-braziliai Pará állam fővárosa. 43. Lövész igéje. 44. Megye. 45. Osztrák orvos, a modern európai gyógyászatban a hipnózis első alkalmazója. 48. Egyszerű gép. 50. Indonéz város Jáva szigetén. 51. Viszaér!! 52. A „Csak egy iszakára" költője. (Első kocába kettős betű).53. A puli utya jelzője. 54. Részesül valamiben. 55. Viruló. 56. Konzervatív. 57. Több középkori városállam vezetője. 58. Biztatás. 59. Konzervatórium — elavult szóval. 60. Dunántúli folyó. 61. A függ. 47. személyneve.

Függőleges: 2. Kossuth-díjas szobrász. 3. Város. 4. ..cső, kémlelőcső. 5. C.N. 6. Drágakövek súlyegysége. 7. Fogápolószer márka. 8. Függ. 9. Fém. 10. Író, a Nyugat munkatársa (Gyula, 1876—1932). 12. Mesterkélten viselkedik. 16. Tetőfedő-anyag. 17. ő Timur ..., mongol uralkodó és hódító. 19. Szív — németül. 20. Abu ...,az első arab kalifa. 22. Város. 23. Az élettel teszi az ember. 25. Háborús. 26. Bútordarab. 27. Női név. 29. Az éter és alkohol gyöke. 30. Mutat. 32. Göngyöleg. 33. A Győri ETO játékosa. 34. Ménrót egyik fia. 36. Magába mélyedő. 37. Hőmérséklet. 39. Lágy belsőség. 40. Női spion. 42. Indonéz sziget. 43. A horogra kerül. 44. Művészeti ág. 46. Ennivaló. 47. József Attila-díjas költő és műfordító. A rejtvényben idézett verset is fordította. 49. Gazdag. 50. e

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Radics István

NÓGRÁDI NÉPUJSÁG

1965 JUN 1 3.

1021

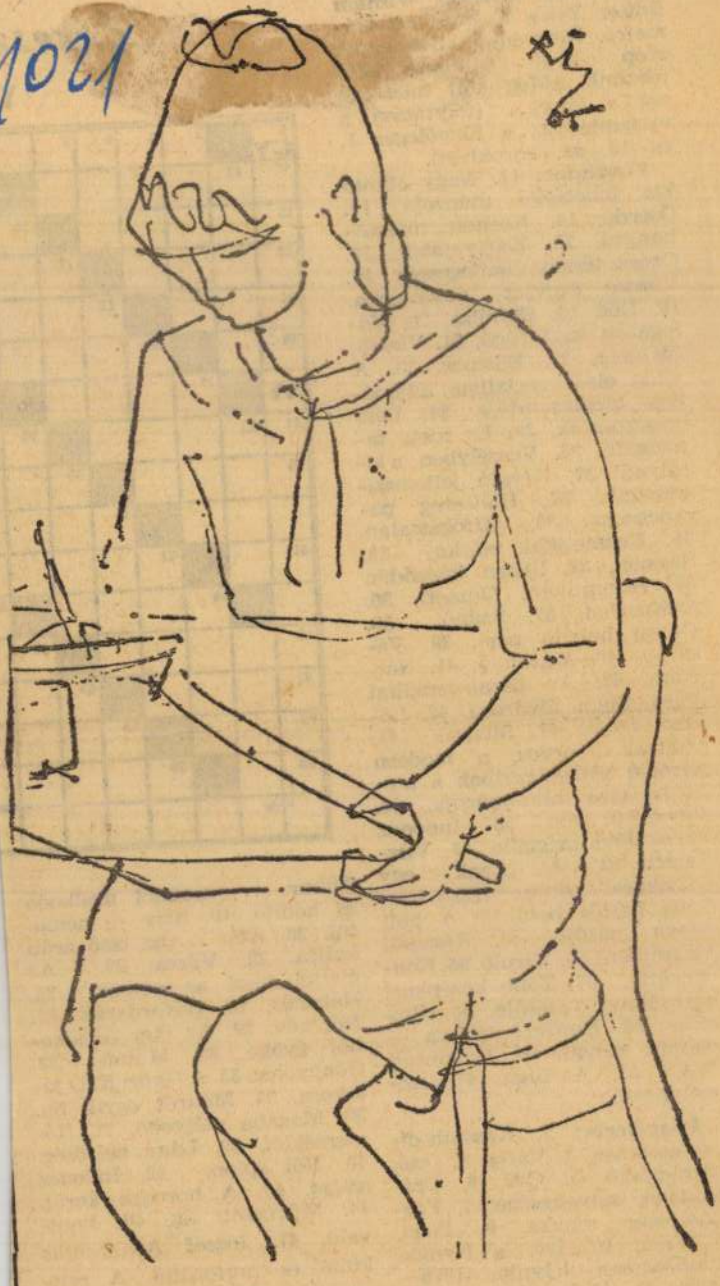

RADICS ISTVÁN: RAJZÓRÁN

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Radics István

NÓGRÁDI NÉPUJSÁG

1964 FEB 26.

1021

Bányabejárat

(Radics István rajza)

...szám...
mabb, közv...
rekkel szolgál...
lista, újgyarm...
lást. Soraiba...
általában nyel...
oldalú szakem...
nak, akik vállá...
két esztendőn ...
módon" élnek,
kiváltságokról, s ilymódon rokonszenvessé teszik magukat Afrikában, Ázsiában, Latin-Amerikában. A különböző segélyprogrammok keretében érkező amerikai szakemberek ugyanis éveken keresztül maguk emésztették fel a „segélyek" jórészét azáltal, hogy először a maguk számára építettek ki százszázalékos kényelmet. (Jemenben például az amerikaiak egy út építését vállalták. Először házakat építettek maguknak légkondicionálással; biztosítottak mindent a frizsidertől a moziig, repülőteret létesítettek, hogy szabadidejükben könnyebben repülhessenek át a szomszédos Etiópiába, s miután mindez kész volt, akkor kezdtek a tulajdonképpeni munkához, amelyet a sokat emlegetett „amerikai tempó" ellenére, máig sem fejeztek be.) Az ilyen magatartás érthető módon ellenszenvet váltott ki az illető országokban. *Nos, az amerikai politika „új divatjához" hozzátartozik, hogy Gail ...braith...*

...közül természetesen valóban őszinte segíteni akarást érez-nek, vannak, akiket eszményi célok hevítenek. A békehadtest azonban a maga egészében az amerikai imperializmus politikáját szolgálja, s ezen semmilyen egyéni jószándék sem változtathat.

Párbeszéd a faeke mellett

Mennyire így van ez, arra akaratlanul is rávilágított a Frankfurter Rundschau riportere, aki a békehadtest munkáját tanulmányozta több országban. Eljutott Ecuadorba, szegény, elmaradt, faekével szántó indiók közé is. Itt hallotta, amikor a színes poncho viselő, de komor tekintetű indiánok kijelentették: „Gyűlöljük az amerikaiakat..." Egy fiatal lány, Linda Smith, ak a békehadtest keretében se gített a faluban, s valóba igyekezett egyetmást tenni

M.D.K.

Rad, Hans, bécsi festő

Szinezte 1496-ban a pozsonyi háptalanmak bécsi mesterrel faraptatott stallumait, de Pozsonynak Bécs és Buda körötti helyzetéből következtethető, hogy a szálak mindkét irányba vezettek, s hogy ami Pozsonyban elvezett, az a későközépkori magyarországi szobrászat legjava emlékei köré tartozott.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország faszobrai

Akadémiai Kiadó, Bp. 1967. 72-73. old.

M.D.K.

Hans Rad, bécsi címerfestő
(kb. 1480-1496)

1488-ban Bécs város megbízásából bíbor zászlóra Mátyás és Beatrix címerét festette. 1496-ban a pozsonyi Szent Márton-templomban az Szent Sír (Urhoporsó) festését vállalta.

Balogh Jolán: A művészet Mátyás király udvarában
Bp.1966. Ak.kiad. 2 köt.

1.köt. 543. old.

Rada Ildikó, gyermekrajzoló

Kilencéves.

Rajza (és címe)

édesanyjáról: Repr.

—: az én anyukám

18-19.

Gyermekünk, '71. április

XXII/4.

Radácsky Gábor
grafikus

A művész részt vett a tárlaton.

Kovács Gyula: Studió '72
MÜVÉSZET, 1972.december - 31.oldal

MDK

Radács Ágnes, ip.müv.-kerám.

kerámiai tervével az 1932. év folyamán meghirdetett I. pályázaton /Butorok és ip.müv.tárgyak./ - annyertesek közé került.

Pályázatok. 1932.év folyamán két meghirdetett pályázat volt
Magyar Iparmüvészet.1933. 79.1.

Ip.m. Tár.

Radácsi szárnyaseltár

részlete

Repr.

Magyarnyelvű tört

II. 157. f

Tek.

Európa

lapt. vállalat

Budapest

V. Visegrádi u. 36.

Radaczi oltárszárny-
kép

Krisztus Pilátus előtt
XV. sz.
Képm. Nuoz.
Repr.
Magyarmevelődszt
II. 93. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Radácsi Kéjek

1) Szent Anna oltár
64. l.

2) Radácsi oltár töredék
44–45 l.

Genthon István

A végi magyar festő-
minőszet. Vác, 1932.

Úrmutató, aranyozott ezüst, felső része öntött. Felső része magyar gotikus, 1500 körül, részben XVII. századi részletekkel. Szára, gombja és négykarélyos talpa XVII. sz. A láb peremén bevésve: IOANNES PODSKALICENUS HUNGARO BRODENSIS CŌN. SBĒN. ET MATTHIAS. BAKAY. CASTELLAN. EIVSDĒ CLAVSTRIFF AN 1640 és IHS – Ⅱ. Magassága 73 cm.

Gerevich PA, 196 l.

Czobor: Egyházi emlékek a történeti kiállítás on. Bp. 1898, 52 l.

Forster: Magyarország műemlékei. II. kötet, Bp. 1906, 288 l.

Czobor-Szalay: ~~Magyarország történeti emlékei~~ II. kötet, Bp. ~

Radácsi Zakab

ötvös mas.

Mesterei Becskereki Ferenc
Kassán 4 évre Hegedők
1602. ápr. 9-én. Felszab.
1606. máj. 30. Apja
~~Kristof~~ Radácsi Ke-
reres Kristóf.

Mihalik József. Kassavárosi
ötvösegyenek Adatai.
Pest 1900. 315. l.

Mocsáry Antal, ifj.

festő.

Radácsi Zakab

1606 - 1608.

Inasal 1602. ápr. 9e Hegödte-
ti Becskereki Ferenc. Felszab.
1606. máj 30 án. 1608. jul
14e mint ötvös Mihály
legenje tanúskent szerepel
egy perben.

Mihalik József. Kassavárós
ötvösségének tört. Bpest.
1900. 244 l.

Kindler György

ötvös

XVI. sz.

Radácsi Mátyás

otvos (1598-1601)

irod

Mik 8. l.

Radácsi Mátyás

ötvös

1595-ben a Kassai tanács
Eérchmére Keskeny János
Ungvármegye jegyzője a
jobbágyság alól felszabadit-
ja. Radácsi Simonnak
volt fia. 1597 ben
Radácsi Emvisko János-
nanak 8 aranyugal és
12 fittal adósa.

K 69 –
70. l.

Radácsi Ötvös Mátyás

Való szinűleg Radácson (Sáros m) születek. 1598-ban találkoznak vele legelőbb Kassán 1600 febr. 24 én. mint tanu szerepel az Ötvös István és Gyonda Mátyás kozott fenforgó próba köperben. 1601. január 28-án végrendeletet tesz, s való szinű, hogy ezután nem sokára meg is halt. Vagyonát nejére Zsofiára és leanjára hagyta.

Mihalik József. Kassavárós ötvösségének tört. Bpest 1900. 227-l.

Tarios

festo.

XV. 27.

Radai templom

neogot.

Kepe repr.

Kisstiklhath Magy

51. l.

TELEFON: 116.

42 VI. 14-20

M

T.

Europa Lapterjesztő Vállalat

Budapest

V. Rothauer u. 121

III. 2

Rádai rk. templom

1.

Mihályfalu egyh.

40. l.

F és kerek medaillonban van ábrázolva.

~~a csumbe néz~~

~~án,~~ teljes arcélben F ~~balra fordulva~~. Haja
zú. Vértje ~~van öltözve, mely~~ alól ruhá-
a keret alján:

érnek 4×3.7 cm.

140/95 № 16.

Rádai Istvánné

Budapest, XII. Eötvös u. 49. lakótelep. /Sebők Imre építész, Rádai Istvánné kertterv./ - Magyar Építőipar, 1967. 16.évf. 1.sz. 3-4. l.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1970. 1.sz. 68-107. l./

73. l.

Rádai G. építész

Résztvett az alábbi pályázatok
(eml.)

N. N.: Amsterdami városháza
terpályázata 1968

Magyar Építőművészet 1970/2 2 old

Rádoczy Gyarmathy Gábor
grafikus

Poldekus tartalmi műveivel jelent-
herik a biennalen. Montázskompo-
zíciót a „Jobbágylakodalom" és a
„Solymászat" is szerepel a tárlaton.

Borbély László: A VI. miskolci országos grafikai.
Művészet, 1972 junius - 45 oldal.

Radák armatis Mestere

a XVI. sz.-i budai miniátrikafestészet talán legjelentősebb egyénisége. Kiváló művészete Eszak-Itáliáéhoz lötődik, három ismert alkotása: a Radák-diploma (1514), a Kanizsay László- (1519) és a Szigeti Literatus-féle (1519) címereslevél.

Magyarországi renesszánsz és barokk
Akadémiai Kiadó Bp.1975.

141.old.

RADÁK ESZTER

ÚJ MŰVÉSZET
1998/OKT
P-9396

34.o.

ták. FL 19o6-ban Párizsban ismerte me

Vályi 1932. III. 4.-én előadást

László elnökölt, s utána Abszolut és r

címmel mondott összefoglalást.

1. FL nem ment Pestre és nem tartott

2. Ódry Árpád színművész (1876-1937)

a Barios kávéház "balszélfogó" asz

emlékeit) (az Ady éjszaki és éjszakája c. mű

RADÁK ESZTER

Új művészet

1998. okt.

34.o.

sch, ja? Ist er in P. „normal"
en? (eher Stud.)

Radák Eszter, testi

új Mír. 2003. 12. p. 38.

NP	2660	7720	294	2960
NP	1890	15100	554	5270
NP	2100	15300	740	4340
NP	1910	10200	390	4650
NP	1880	6090	228	4150
NP	1840	8840	219	3470
NP	1670	11000	374	3840
NP	2650	7410	472	4760

antification limit

RADÁNYI MIHÁLY, csizmadiamester

A Székesfehérvári Városi Levéltárban két irat a város XVIII.sz.-i mestereiről. Az egyik 1784-ből, a másik pár évvel későbbi. 64 mester és 519 név. Az arab számok a két listát, a rómaiak az öt csoportot jelzik. 263.old
/ 1,2./ IV.csizmadiamester. 264.old

U.VARGA MARIANNA: Mesteremberek Székesfehérvárott a XVIII.században 263.old

ALBA REGIA. István Király Múzeum Évkönyve. VIII.-IX. 1967-68. Székesfehérvár

RADÁNYI JOSEFF, csizmadia

A Székesfehérvári Városi Levéltárban két irat a város XVIII.sz.-i mestereiről.Az egyik 1784-ből,a másik pár évvel későbbi.64 mesterség,519 név.Az arab számok a két listát,a rómaiak az öt csoportot jelzik. 263.old
/ 1,2./ V. csizmadia. 265.old

U.VARGA MARIANNA: Mesteremberek Székesfehérvárott a XVIII.században 263.old

ALBA REGIA.István Király Múzeum Évkönyve.VIII.-IX. 1967-68. Székesfehérvár

Ráday család

Sz.KOROKNAY Éva: Beszámoló a Ráday Könyvtár kötéstábláinak vizsgálatáról. /Közread. és bev. K.Fogarasi Zsuzsa/.= A Ráday Gyűjtemény ÉVkönyve, VI. (1989) 354-360. p.

Ráday- család

BALÁZS László: A Ráday-család és könyvtára. =
A Ráday Gyűjtemény Évkönyve VI. (1989) 135 -143.p.

ja, rokonai, barátai ott laktak.

Pannónia helytartója, Probus elé

ozzá:

arancsnak és áldozz az isteneknek.

és nem az Istennek áldoz, elvész -

császárok elrendelték, hogy vagy ál-

zepette halsz meg - vágott vissza

ncs - mondta a püspök -, hogy inkább

, mintsem Istent megtagadva a démono-

kinpadra kerülsz - szólt a helytartó.

ed, hiszen Uram szenvedéseiből ré-

ispök felelete.

RÁDAY család

Törvénygyűjteménye

Rádayi Gyűjtemény Évlapjai VI. 1989
155-143. p.
356-357. p.

RÁDAY Gedeon

BENDA Kálmán: A „szent öreg" : Ráday Gedeon könyvtára. = Magyar Nemzet, 1992. aug.7. 8.

kincstárakban mintegy 30 darab velencei és friuli eredetű, megnyugtatóan a sodronyzománc északolasz eredetét. A itáliai technikai újítás lényege abban áll, hogy a díszít alaplemezeket erősítenek, melyeken a (többnyire egyszerű rekeszek, azaz merőlegesen kiálló fémsávocskák helyett sc alakítják ki, s a közöket kitöltik különböző – vagy egyszíi Az égetés után összehúzódó zománcfelületből kibukkanó sc egyedül plasztikai változatosságot a díszítményen belül. M ívelt felületek díszítésére alkalmas, mert az erősebben meg

A sodronyzománc magyarországi meghonosodásának rendelkezésünkre. A legkorábbi adatok, melyek ugyan cs technikára, a 15. század második feléből származnak. darabok készítési helyét tudjuk kijelölni. Számuk amúgy i tárgyalását (elsősorban a *nyitrai* evangelistariumét) k periódusra hárítani. Komoly datálási gondok, illetve a sod új technikai megfigyelések merülnek fel még a legelsőnek

Szent László király fejereklyetartó hermája egész közé kvalitású emléke. Már csak ezért is érthető, hogy kutatás leleményt ismeretlen mesterének tulajdonítani, sőt, oly Györgynek attribuálni. E feltételezéseknek mindössze ann korábban is fejereklyetartója *Nagyvárad*on (először 1273 elkészítették álló, valamint lovasszobrát. Valamilyen i

RÁDAY Gedeon

Ráday Gedeon följegyzései arcképgyűjteményéről.
Közli: Koós Judit. In: A Ráday Gyújtemény Évkönyve,
III 1983 (1984) 184 - 192. p.

ényeink szerint - a kiválasztott
lesebb horizontú áttekintésére is
a tervezünk egy-egy fekete-fehér
. Ez is mindig egy témát dolgoz
tesíthető eszközeivel.

eg szerkesztő bizottsága részben az
szben pedig a dél-dunántúli régió
ami természetesen nem jelenti azt,
dél-dunántúli régió orgánumának kíván-

letőleg vázolt törekvéseink meg-
szíveskedjék jelezni, hogy óhajt-e
vi 3 szám előfizetési díja 135 Ft).

RÁDAY Gedeon

KOÓS Judit: A Rádayak képgyűjteményének története. In: A Ráday Gyűjtemény Évkönyve, III 1983 (1984) 75 - 90.p.

Pedig épp amikor abbahagyja, végre s rövid időre ársadalmi visszaigazolást is nyer. A *Mementot*, zürrealista korszakának szintézisét, amelyhez sokan ársították *Pilinszky János Revensbrücki passióját*, iállítják 1957-ben a híres, hírhedt *Tavaszi Tárlaton* a Bálint–Korniss által zsűrizett festmények között. Aztán sokáig nem volt látható festménye nyilvánosan.)

(Részlet a készülő nagymonográfiából)

Ráday György

dr. Kiss Tibor: Üdülő, Budapest-Pünkösdfürdő. - Építész: Ráday György, statikus Zámbó Gyula, gépészek: Buzási István, Kohlmann Miklósné. Belsőépitész Kigyóssy Ágnes, mélyépitő Győrffy Gyuláné. - Ismertetés, Ságri György és Mikusi László fotóival.

Magyar Ép.müv. 1971.3.sz.34-35.l.

Ráday György

Pénzügyminisztérium
terverte a ~~erzsé~~ Bp. Pünkösdfürdői üdülőjét.

/rövid képes ismertetés/

Magyar Építőművészet, 1972.3.sz.
/építészet és szabadidő/

31. l.

Ráday Gedeon, a Ráday-Könyvtár továbbfejlesztője. 2.) Folytatás
Nagy László: Ráday-örökség. Kollégium és gyűjtemény.

A Ráday család végül is tárgyalta magát arra, hogy a Könyvtárat eladja, engedelmeskedve Ráday Gedeon végakaratának, hogy a gyűjteményt egységben kell megtartani. Tárgyaltak a Könyvtár eladásáról Napoleonnal és Sándor cárral, érdeklődött iránta Széchenyi Ferenc és József nádor. Végül Török Pál református püspök országos gyűjtés segítségével az eredeti vételár felének 1861-ben megvásárolta. A teológiai akadémia könyvtárának részeként működött a Ráday gyűjtemény 1913-tól a mostani helyén. A kötetek száma ma 160 ezer.

Budapest folyóirat, 1988. 2., 19-old.

Ráday Gedeon, a Ráday-könyvtár továbbá fejlesztője:

Zay László: Ráday-örökség. Kollégium és gyűjtemény.

Ráday Pál fia, Gedeon folytatta, kiterjesztette és magas rangra emelte. Külön értéke kettőjük gyűjtésének, hogy tudtunkkal a Ráday-ake az egyetlen család, amely köznemesi rangú létére a főnemesekével vetekedő értékű könyvtárat gyűjtött össze.

A könyvtárszervező Gedeon fia – ugyancsak Gedeon –, volt az, aki előbb bárói, majd grófi rangot kapott. – Ráday Gedeon gyűjtésének érdekessége és értéke, hogy a francia felvilágosodás egykorú, igen bőséges irodalmi anyaga található meg benne. Péceli kastélyában helyezte el könyvtárát. Kapcsolatban állott korának számos irodalmi nagyságával: Kazinczyval, Batsányival, Pálóczi Horváth Ádámmal. Halálakor könyvtára tízezer kötetet számlált. – Számos tudományos könyv birtokosa is volt.

Budapest folyóirat, 1988., 2., 19-old.

RÁDAY György épitész

az év lakóháza elismerést kapta Bp. II. Nyáry Pál u. 6. -tetőtérbeépités

~~Építészeti Nívódijat kapott 1990-ben~~

ld. Magyar Nemzet, 1990.dec.13.5.p.

, E., "Butormüvészet" [Furniture Making], Ré-
könyve, ed. Voit, P., Budapest, 1983, 9 -62.

, E., "Lakás, butormüvészet" [Flat and Furni-
Radvánszky, B., Magyar családélet és háztartás
és XVII. században, vol. 1, Budapest, 1986,
08.

nis der im deutschen Sprachbereich erscheiene-
ake des 16. Jahrhunderts. 1. Abt., 7 vols,
rt, 1983-1986.

y., "A sümegi könyvtárszoba az Iparmüvészeti
an" [The Sümeg Library in the Budapest Museum
ied Arts], Magyar Könyvszemle, n.s., 30, 1923,
.

Ráday Pál, a Ráday-könyvtár alapítója.

Zay László: Ráday-örökség, Kollégium és gyűjtemény.

A történelem Ráday Pált főként II. Rákóczi Ferenc fejedelem kancellárjaként, diplomatájaként és több nevezetes írása, elsősorban a „Recrudescunt vulnera..." kezdetű kiáltvány szerzőjeként ismer. Neves egyházi író is volt, „Lelki hódolás" címmel imádságos- és énekeskönyvet adott ki Kassán. A könyvek gyűjtését is ő kezdte meg, mindmáig van néhány ösnyomtatványunk „Ex libris Pauli Ráday" jelzéssel. Igen művelt ember volt, – akkoriban ritkaság számba ment a 300-kötetes könyvtár.

Budapest folyóirat, 1988., 2., 19-old.

Ráday Erzsébet

Napraforgós, olaj, 70×55

Képzőművészeink nemzetközi
kiállítása. 1960. Bp.

M.D.K.

Ráday Erzsébet festőművész

A Rátkai Márton Szinészklubban rendezett kiállitást. A hiradás melletti képen szinművészek között szerepel a festőművésznő is. /Rékai felv./

Kis Film Szinház Muzsika c. rovat hiradása
Film Szinház Muzsika. Bp. 1961. dec. 15. V. évf. 50. sz. 39. l.

Ráday Erzsébet, festő MDG

Virágok, tájak, emberek" címmel kiállítása nyílt meg az V. ker. Tanács Kultúrtermében.

–: Hír 12. l.

NÉPSZABADSÁG, Bn. 1962. febr. 25.

Ráday Erzsébet
grafikus

M.D.K

Család (repro)

Élet és Irodalom, 1962. július 28 – 10 lap

M. D. U.

RÁDAY Erzsébet

Csendéletek,

Tájkisék

Nagyatorgák

Bartók Béla utolsó otthona

öreg nő portréja

S. M. Ráday Erzsébet kiállítása

Magyar Nemzet 1961. december 16. 7. l.

Ráday Erzsébet
festő

M.D.K.

„Öreg nő", „K.L. arcképe", „Osztálytárs"
„Takarítás", „Ultizók", „Madarak" a
„Törpe lovak" c. képeivel vett részt a Rat-
kai Marton klub helyiségében a kiállításon.

Láncz Sándor: Ráday Erzsébet kiállítása
Élet és Irodalom, 1962. jan 27 — 10 l.

Ráday Erzsébet
festő

M.D.K.

Tihanyi táj", „Fa a Balatonnál",
„Kerékpáros a Tiszánál", „Napraforgók"
„Sárga liliomok" „Nárciszok és kankalinok" c. képei.

Lánczi Sándor: Ráday Erzsébet kiállítása.
Élet és Irodalom, 1962. jan 27 – 10 l.

RÁDAY ~~Imre~~ Erzsébet festő

M.D.K.

kiállítása a Rótkai Károly
művészklubban

Vasló

Magyar Nemzet 1961. december 3. 9.

M.D.K.

Rádayné Erzsébet
grafikus

"Család"

Élet és Irodalom, 1962. július 28 — 10 lap

MDK

Ráday Erzsébet

Napraforgók, of.

Épzőművésznők Nemzetk. Kiáll. 1960. Nücs.

Ráday Erzsébet MDK

Napraforgók, olf.

Műcsarnok 1959 Képzőművésznők nemzetközi kiáll.

Rádai Erzsébet, festő MDK

Virágok – emberek – tájak c. Kiállítása
márc. 6-ig szünetel. (V. Engels tér 4.)

– : Hír 6.

ESTI HIRLAP, Bp. 1962. márc. 3.

Ráday Ignác kőfaragó M.D.K.

1938 ban ut. István és ht. József nolrát készíti el a ciráki plébánia templom számára darabonként 300 pengőért.

Erőss István: A ciráki körjegyzőség és plébánia története. Apjör 1943, 157

M. D. K.

Ráday Imre szinművén

Karikatúrája Székely István rendezőről.
Repr.

Szinházi Élet. Bp. 1937. május 23-29.
XXVII. cöf. 41. lap.

M.D.K.

Ráday Imre

Kellér Andor: "Ráday Imre festőnek készült és festő lett – a szinpadon." c. kritikájában ir arról, hogy a szinmüvész valóban festőnek készült és az Iparmüvészeti Főiskola növendéke volt.
Vértes Lajosról készült rajzát közli a lap és megjegyzi, hogy festő szerepében partnereit valóban lerajzolja a szinpadon.
Fényképfelvétel a müvészről, amint Vértest Lajos Lajost rajzolja.

Szinházi Élet. Bp. 1938. okt. 15. XXVIII. évf. 43. sz. 40-41. lap

Ráday Imréné, festő

Kiállítása nyílt a Rátkai Máton Szinészklubban.

—: Hír

10.1

NÉPSZABADSÁG, bp. 1961. dec. 14.

M.D.K.

RÁDAY Imréné testő

Lásd: Rádacy Erzsébet

Magyar Nemzet 1961. december ~~14~~ 6. e.
31

RA'DAY Mihály: A bácsi dolga?

= Élet és Irodalom, 1989. nov. 24. 2.

A'lt. ir / Mûtárgy és mûemlékvédelem

RÁDAY MIHÁLY

Jelenték a pesti utcán

Bp., 1998, Kortárs

Radcliffe

leis
2

Bmk 92

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191 .... év

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ...

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191....

.....

tanu.

.....

tanu.

Radcliffe

läsd
2

Lam 1887. 241.
25

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a mühelyfőnök
alá

8. sorsz. Mühelyi minta.

Radcliffe

U. 4233. 62. 1.

Vasculus VIII. 101.

MDK

Radcliffe

Buda és Pest a Gellérthegyről nézve

Soboen Csillaggyűjt. 1936. 43 l.

M.D.K.

Radcliffe Charles

627. Ofen./Buda és a királyi palota a pesti part felől. Ender Thomas rajza után./ Acélmetszet. 16x25 papir.
628. Ofen und Pesth vom Blocksberg gesehen. Ender Thomas rajza után. Acélmetszet 16.3x24.8 papir.

Elvesztek. /Főv. Tört. Muzeum/

/A 628. számozást a füzet kifelejtette./

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. V. füzet.
43., 44. l.
MUMOK. Bp. 1952.

Radcliffe

acélmetsző

l. Scholz Pest. Buda

62. l.

Münsterberg I. 159.

1906. IX. 28.

A székely nemz. muz. ig. választmánya elnökségének. Sepsiszentgyörgy.

Elszámolása jóváhagyó tudomásul szolgál. Államsegélye a mult évihez hasonló mérben javasolva. (369/1906.)

RÁDE Károly, kartonrajz [1864–1946]

BÁLSKAI Erzsébet, 125 éve született Ráde Károly. = Kvatermet és Szőlőmet 38. 1989./17. p. 16.

XIX–XX. / ~~[illegible]~~ / Mesterek + Kutumivelmet

templomépítéshez szükséges
le az alapkövet. Winkler György
re készült el. Ettől jobbra áll az
a képen a tervezettől eltérő,

átus templom mellett látszik a
iskola itt még 1651-ben épült,
[37] tervei szerint. Ez az idők során
son ment keresztül. Az új igényeket
sét már 1781-ben elkezdték, de az
munkálatokat. Végül Leder József
ben indult meg a ma is álló barokk
a része 1801 és 1804 között be is
-es elkészültét a kapu feletti tábla

ck látképeit kísérő szövegben így
ontját a négyszegletű, terjedelmes

Ródé katalin, [építész?]

II. díjas

(kispest tervért)

↓

(-ts-): Épül a dél-pesti városrénközpont

4.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. febr. 26.

MDK

Radecius

Jakab Elek: Oklevéltár Kolozsvár története II. és III. kötetéhez. II.k. Bp. 1888.730.o.

Radecius Bálint

ötvös Kolozsvár

1655-ben céhmester

Nyolcvanöt 40 l

Radecius Bálint

otv.

Kőmagyotj. 1000. sz.

Radecius Báhist

5to ?

lásd

Hádeczky II. 139. l
140. l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedél

.....

a műhelyfőnök va
aláír

8. sorsz. Műhelyi minta. –

Radecius Bálint

ötvös

1654-1655-ben Kolozsvárt
2-ik ichmester.
1653. II ik ichmester
1677 ben az ötvös ich számve-
vőjévé választottak.

Szabó Elek. Kolozsvár története
Bpest. 1888. II K. 658 l. 686 l.
779 l.

Radecius Bálint

Kolozsvári ötvös

Nagy pohár, 1647.

Gr. Andrássy Géza

Aulaj d

Tml

Alduna V. 145.

RADÉCZI István mügyüjteménye

ld. Collectanae Tiburtiana. Szeged,1990.
425.p.

M STUDY WEEK
Y JUNE

ailable, October, from:

Irs. Sybil Bruel
35 Central Park West
ew York 10024

Irs. Annabel Westman
2 Nightingale Road
ampton,
iddlesex, TW12 3HX

RSHIPS available
uittees in New York and London

Könyvdiszités, betü

Halotti beszéd

Radeczki Augustus /másolat/

Századok 1874. I 285 o.

Nagy Iván: Magyarország képzőművészei

/Pótlás/

RADECZKY Anna textil iparm.

stólája 1986-ból

FARKAS Attila: Budapest, Szent István Bazilika, Szent Jobb-kápolna, és kincstár. Bp. : TKM, 1990. - (TKM kiskönyvtára ; 394.)
5.p.

Nyiregyházán a Társadalmi Egye-
ékházában /Felszabadulás u.6./
nek, orgonamuzsika, Betlehemi
ek a nyiregyházi Hittudományi

zi és vezeti dr.Csellényi István

ánosné.

or a Rózsadomb Szállóban /II.Vér-
zsef emlékkiállitását Geröly Tibor

k Szirtes László.

r a TSZKER /Mária u 2o.sz./ alatti

y karácsony, ünnepségünk háziasszo-

gyesület irodalmi szakosztályának

sony jegyében.
tárlatot szervezi: Király Lajos és

egy Ó-év bucsúztatót
letének megtekintését és egy hang-
ását.

Radeczky József

a debreceni ker. és
ipakamarától
150 k

Elmisk 1912/13
28 l.

553. *Sréter Jánosné (*

Derékon alólig látható
Jobb kezében negyed hetet
ban pedig bársonykötésű
tart. Haja és szemöldöke
kötője gyöngyös; nyakéke,
brocheja, boglárjai és balján
elől fűzős ruhája kivágott
ujjai csipkével szegettek;
sötét szoknyája paszomán
csuklóján kettős csokorra
zsinórra akasztott ezüst ka
rító piros övet fehér gyöng
az asztalon edény áll virá
oszlopon innen, rojtos füg
alatt csak részben olvasható
SPECTABILIS AC GENEROSAE
NYIK SPECTABILIS DNI JOAN
BILIS . . 1704«.

Vászon, méretei 97 : 76 c
tett az 1895 márczius 20-iki 15
16399 sz. leirat alapján Ene
(81–895). — Értéke 160 K. —
napján. — Az átvételt jóváhag
sz. határozat (140–895). — Átv

Kifüggesztésére vonatkozó
retlen festő a XVII. szból : Sré

Radecrky József

butorkereső
1912-13

Éimisk 1930. 87. 1.

Radetzky József

a Debreceni Kereskiés

Iparkamarától 150 k

segély

Eimisk 1913-14.

M.D.K.

Radeczky Pál, palakőfedőmester

1832-ben az ceri érseki palota déli szárnyának átépítésénél dolgozik.

Heves megye műemlékei I. írta Volt Pál.
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó. 388. old.

M.D.K.

Radeczky Pál, egri ~~fmé~~ tetőfedőmester

A Pyrker féle egri fürdő bővitésen dolgozott 1829-30-ban. 173.o.

Sugár István: Az egri melegvizü fürdők története. II. rész. 1791-1965. 165.o.

Az Egri Múz. Évkönyve. IV. Eger. 1966

Radek János

kőfaragó

l.

Tanulmányok Nyest II.

145. l.

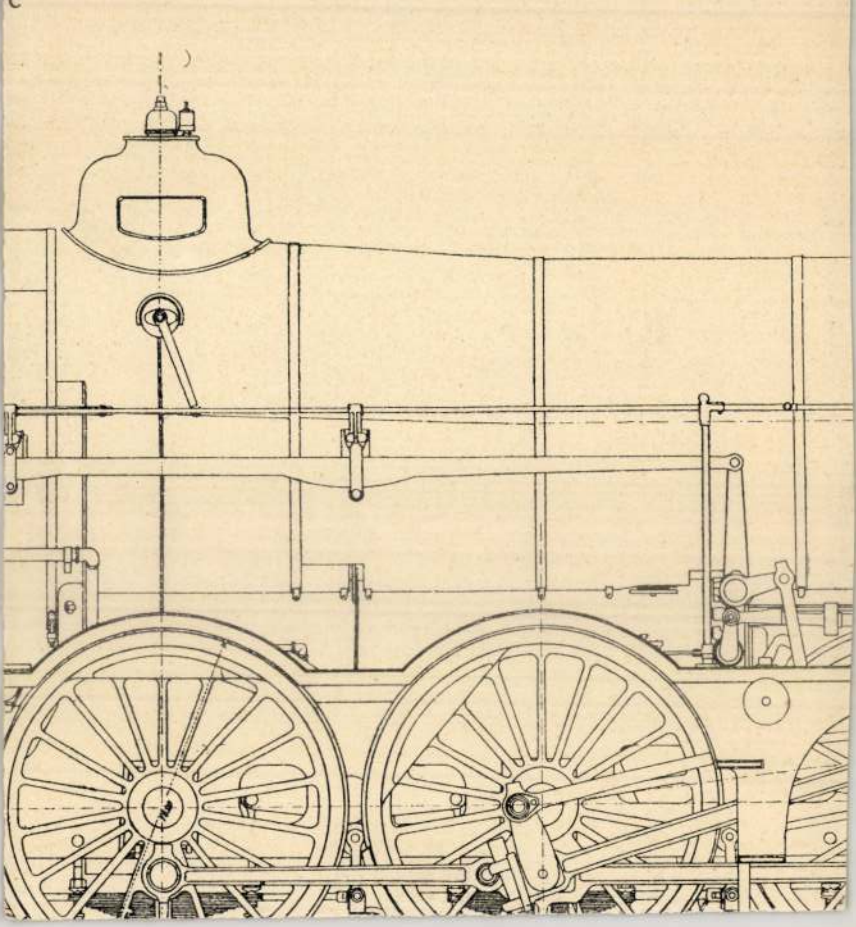

MDK

Radek Jenő és Halász Ferdinánd
nyomdájok

közös munkája a Larmadik
melléklet.

– Borítékunk, lapdíszünk és mellékleteink
Grafikai Szemle 1908 évf 2 sz 25 l.

RADEK JENŐ, nyomdász

A Vasvármegyei Nyomdavállalatnál dolgozó Bajay Rókus gépmestert 1909.jún.19-én éjjel mintegy 15 főből álló munkáscsapat megleste és megverte.Takáts Sándort,a nyomda sztrájkoló alkalmazottját és Radek Jenő Seiler nyomdai betűszedőt ismerte fel. 101.old

KUNTAR LAJOS: Nyomdászmozgalmak Szombathelyen / 1892-1914 / 89.old

VASI SZEMLE. XXIII.évf. 1969. 1.szám, Szombathely

Radek Jenő
nyomdáz gépmester.

MDK

Reklám (Kotillon-Estély) fombattely
a nyomás gondos precíz munka bár-
mely fővárosi nyomdának versületére
válna. Radek J. nyomta.

Bosítéknak, lapdíjünk és mellékleteink
Grafikai Szemle 1908 2. z. mellékleté

Rader Bernát

Esterházy herceg udvari kőfaragója -

XVIII. sz

l.

Bertalan kiscelli

trin. templ.

37. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

MDK

Radetzky
könyomdász

akvarellje a kiállításon „feltűnést keltett"

Burgheim Károly: Litográfiai kiállításunk és a könyomás technikája

Grafikai Szemle 1905 évf 7 q 158 l.

Ηξιώθησαν λαβεῖν τὴν
ἀναστάσιν

καὶ τὴν ἀνάστασιν ἐκ νεκρῶν οὔτε γαμοῦσιν οὔτε

γαμίσκονται οὐδὲ γὰρ ἀποθανεῖν ἔτι δύνανται·

ἰσάγγελοι γάρ εἰσιν καὶ υἱοί εἰσιν τῆς ἀναστάσεως

ὄντες υἱοὶ τοῦ θεοῦ. Ὅτι δὲ ἐγείρονται οἱ νεκροί

καὶ Μωϋσῆς ἐμήνυσεν ἐπὶ τῆς βάτου, ὡς λέγει

Rádi rk. templom

(Zala vm.)

Szenthároms. tisz. épít-
tette Bíró Márton püspök
XVIII. sz.

Pehm 462. l.

Rádi romanikori

templom

Szabó árpép

326. l.

Rádi rk. templom

(Nográd vm)

XVIII. sz.

l.

Bar Bpestbalp

92. l.

OLVASD ÉL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Rádi Muslay-Kuria

(Nográd vm)

l

Bor Bpest balp

92. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Rádi ág. ev.

templom

(Nofrád vm)

XVIII. sz.

l.

Bor Bpestbalp

92. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

123. — RÁD: Kerti szárny
Gartenhaus — Pavillon — Pavilion

Rádi rk. templom.

(Nógrád vm)

Épült 1500. ban. Emrekhelyen

1767 – 1777. épült az

uj templom.

Chobotvác 126. l.

RÁD (Nagyrád)

Cserhát

R. K. TEMPLOM, XVIII. század

Rád

XVIII. század.

Kazinczy Ferenc széphalmi háza
/Rádi Károly/
1 7 9 1 .

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
33.
"Széphalom épitőmestere"

Világi építészet - Lakóház

Kazinczy Ferenc széphalmi
ház a.
Épitette R a d i Karoly
pataki épitőmester

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
33.
"Széphalom épitőmestere"

Rádi Károly építőmester

MŰVÉSZET
XII.évf.1913.
33.
"Széphalom építőmestere"

Radi Busanini de

Traguriofia Péter

kőfaragómester (maestro)

Grubinich Giovanni

volt tanítványa

1487-ban tanu mesterének végrendelkezésénél (?)

Duran

335. l.

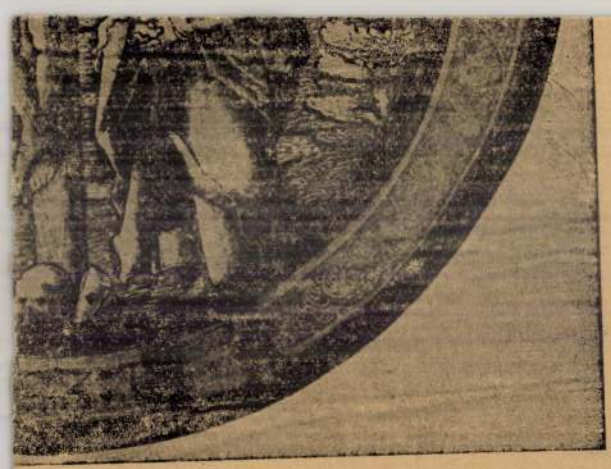

ria. Üvegfestmény, 1557.

MADONNA SZ GYÖRGYGYEL ÉS DONÁTORRAL
Memling nyomán német (?) utánzat, XIX. század.
51 × 35 cm.

CÍMER
Frey von Brandis felirattal
Német-neogót utánzat, XIX. század.
Tondó, átm. 11·5 cm.

Radi de Jadra (Zara),

Franciscus

Kőfaragómester
(maestro) 1487-ben tanu
Grubanich Giovanni
vegrendelkezésénél (?)

Dudan

335. l.

Keresztnév Francisco-
nak irandó

Ellentmondás a
foglalkozás
körül

2. kép. *Krisztus siratása Üvegfestmény, 1500 körül.*

Radi Busanini de Tra-
quisio, Petrus

helyes így ??

l.

Hadtört. Közl

1934. 298. l.

Radi Bůsanini de

Tragurio, fia Petrus

- kőfaragómester (maestro)

traúi származásu 1487 körül

Budán, ahol alighanem

Mátyás király szolgálatában állott.

Maggiorotti-Bánfi

Buda-Pest

57. l.

Ez a forrás nem

közli, hogy Péter

fentmek fia.

koronát

Méltóságod m

Rádi Ferenc festőművész

Visegrádon a Salamontoronyban
ma a művész tárlata látható

Reggeli krónika III.

1977. VII. 16. 7.00 N.

Rádi Ferenc festőművész

A keszthelyi Tlébánia templom szentélyében a kőselmúltban meglepően jó állapotban lévő középkori falképek kerültek napvilágra, melyek páratlan értékűek. — A művész az adásban a restaurátori feladatokról tájékoztat. (a szentély kéthavmadában már feltárták a falképeket, úgy a 15.- mint 16. századi réteget.)

Képes Krónika

1974. IV. 20. Televízió 16.10, Ó né,

RÁDI FERENC

FRESKÓRESTAURÁTOR. A NÓGRÁDSÁPI GÓTIKUS PLÉBÁNIATEMPLOM HELYREÁLLÍTÁSÁNÁL MŰKÖDIK.

MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZET. 1969/4. 42. LAP.

Rádi Ferenc

festőrestaurátort az építésügyi minister nivódíjban részesítette a nagrádsápi római katolikus templom helyreállításáért. (1967-ben befejezett munka)

Nivódíjak műemlékhelyreállításáért. (A nap. kiírei)

Magyar Hírlap, 1968 július 16. 8. l.

MDK.

Rádi Ferenc

Békét c. plakátja

Ifju Kommunista 1966 okt.

Rádi Ferenc restaurátor

részt vett a mátraszőllősi rk.templom helyreállitásában.

Valter Ilona:A mátraszőllősi rk.templom kutatása.
Dragonits Tamás: " " " hwlyreállitása.

Műemlékvédelem, 1974.3.sz.151-164.l.

Franciscus lapicida Radi de Jadra magister

A trani dalmát Tőfaragók
csoportjában dolgozott a Budai Váron

Gerevich L.:Budapest müvészete a későbbi középkorban
a mohácsi vészig
Budapest története II.Bp.Főv.Tanács 1973

301.old

Radi de Jadra, Franciscus

Zárai származásu vezető építész (maestro) 1487 körül a budai királyi várban.

Maggiorotti – Bánfi

Buda-Pest

57. l.

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
668-1908
számhuz

Méltóságos báró Ö

„Muemlékek"

Ezennel két példányban, de csak

a „Hermes" Magyar Általá

K 2555.— azaz

Radi de Jadra,
Franciscus

l.

Hadtört. Közl.
1934. 298. l.

Rade de Zadra (: Zara :) Franciscus, magister
képfaragó, Mátyás király budai udvarában

Arch. Ért. 1923-26. 199. l.

Turbczvármegye II. 230.

Rádi György

Gubányi Imrené portréja

Forrás 1984/10

Rádi Istvánné

Rados Jenő dr.

Rátz György K

Reiter János

Rics Gyula

Rimmer János

építészek

tovább

2

Borb-Fabr. 56.l.

Ujjépítési tervezői

MDK

Rádi István építész

Borb-Fabr. 56.1.

Egyházi építészet - Templom

Sárospataki ref.templom
/épitette Radi Károly/

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
33.
"Széphalom épitőmestere"

Radi Károly

könnüves.

Jung János könnüves halála után ~~[illegible]~~ átvette az alábbi templom építését s azt 1781-ben befejezte.

Dr. Gulyás József:

A sárospataki ref. templom. Sárospatak, 1942. 7. l.

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében

és

f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"

címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"** címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Radi Károly

tátoralja újhelyi
építész 1791 körül

Kazinczy írja: Szép-
halom a szinnyei udvar-
ház mintájára épült az
1791. évben. Az anyain felt
a soha ki nem elégíthető
újhelyi Bossi kőmíves-
mestertől s úgy hagyta, hogy
a munka Radi Károly
fataki építőmesterre bi-
zassék. Az utóbbi építette
a kastélyt.

K. L. Széphalom építő-
mestere. Művészet 1913.
33. l.

24090 Köz

MDK

Radich Ákos okl. müépitész

Lechner Ödönnel dolgozott az Iparmüv. Muzeum terveinek elkészitésén

RátStr. 891.l.

Radiel János

Holicsról Tatára költözött festő. Munkássága itt teljesedett ki. Rézzöld és szines virágú dészítésű készletei kiemelkednek.

Kiss Ákos: Bubics Zsigmond fajansz gyűjteménye; Műgyűjtő, 1971/3. sz. 9. l.

Radi Károly

épitész

Gentmüeml

177. l.

Vallás - és Közoktatásügyi

Radi Károly

München 1913-33

Curianus: De primatu. 1647.

VII. 268.

Radics Alajos

Építésvezetője volt a fertődi Gránátos-ház helyreállításának

Kubinszky Mihály: A fertődi Gránátosház helyreállítása

Műemlékvédelem 1963 3. 144. l.

K é

Név: . . . . . .

Születési év: . . . . . Hely: . . . . .

Hol, mikor és kinél tanult: . . . . . .

Önálló kiállításai: . . . . . .

Mely kiállításokon vett részt: . . . . .

Hol jelentek meg kritikák vagy méltatás

Radits Ákos (Budapesti) építész M.D.K.

elkészítette a történelmi nevezetességű Zsid-i Szt. Domonkos templom újjáalakítási tervét.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1899. XX. évf.
ápr. 26. sz. 6. old.

ifj. Radich Ákos

építész.

Szüb. Dolnica 1864.
Oklevelet nyert 1889.

Vízjegy: műegyetem 16. l.

telés közben és két sorban el-
brázolva. Öltözetük: piros sap-
cs, testhez álló kék kabát, pi-
ú csizma. Felirata a lapnak
ruppe,
o.122
Druck und Verlag von F.W.Stopp
in Tetschen (Böhmen).

méretei a papirosnak 22.7:35.3 cm.

n.142-912
9-912-68
lelt.7643.

0.62

Radich Ákos ifj

m. kir. udv. építész

Brcsk.

1884/85. végezte az alábbi iskolát

Jánosi II. ker. reális E.

118. l.

A m. kir. Kereskedelemügyi Miniszter ad II. 90.943/1933.
ez a küldemény kg-kint 2 filléres frankójegy felhaszn

A feladó bizományos neve: .....

Lakhelye: .....

Tartalma:

194 ..... hóról.

Magyar Nemzet köznapi	
" " vasárnapi	
Film, Szinház, Irodalom	5
Független Magyarország	12
Képes Sport	5
Magyar Rejtvény Ujság	

makulatura

..... kgr.

..... drb csomag

T.

EU

film, könyv, lap

r

MDK

Radich Ákos, okl.épitész
sz. 1864.

Uj tag 1929 máj.hó 13.- tól.

A Kamara uj tagjai./Bp.M.érn.Kam./ MMIM Közl.
1929 máj.26. 136. l.

Radits Ákos

budapesti mennépiteszt-
tervente a gyenes diási
kápolnát 1894-ben.

Bontz 164. l.

s a jövőben való teendők prog-
rammjáról annak idején
bizonyára meg fogja lenni
azt, a mit lőle joggal várni
lehet. —

Királyi Pál kir. tag úr
részletes indokolás után azon
meggyőződésének ad kifejezést,
hogy az amphitheatrum csakis
a fővároo tulajdonát képezheti,
minélfogva az alpolgármester úr
indítványát azzal tolbja meg,
hogy a fővároshoz intézendő
jelentésben ajánltassék az is,
miszerint a telket, hol a régi-
ségek feküsznek, méltóztassék
saját nevére telekkönyvertetni.

Hegedüs Candid Lajos

MDK

Radics Ede, festöm.

Alkonyatban.	Vizf.
Vizpart.	"
Március.	"
Dinnyés szekér.	"
A sziget partján.	"
Falusi utca.	Pasztel.

Nagy Balogh János Egy. és a Tesz által rend. 1937.
évi karácsi.Képzőmüv. Kiáll. Kat.
Kispest. Városháza.

MDK

Radics Ede, festöm.

Dáliák.	Pasztel
Ösz a majorban.	Olf.
Nagymama.	"
Ebédlö a szabadban.	Tempera.
Bakterház.	Vizf.

Nagy Balogh János Egy. és a Tesz által rend. 1937. évi karácsonyi Kézömüv. Kiáll. Kat.
Kispest. Városháza.

Radics Ede

pestő

a Nagy Balogh János Egyesület tagja, több művével szerepelt az Alkotás Művészház XII. kiállitásán (1943. május-jun.)

Trenczén 181 oldal

Visegrád 1.98 "

Zólyom 205 "

Radics Ede

festő

a Nagy Balogh János

Egyesület tagja

Alkotás Művészház

XII. Kiáll. Szat.

1943

Tájkép, tenyere

Hazafele "

Őszi táj pasztell

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében
és
f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"

címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"** címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Radics Ede

festő

a Nagy Baloghy János

Egyesület tagja.

Alkotás Művészház

XII. kiállítás

Radics Ede halk színekben, szinte játékos rajzolással stilizálja tájait.
A kiállítás (VII. Erzsébet körút 19) *június 2-ig*, naponta 10—3-ig, vasárnap 10—2-ig tekinthető meg. sz. s.

Népszava

1943. jún. 2.

(Régi festő)

harci eszköz, mely A.-k vetésére szolgál, szi kezete hasonló az ágyúéhoz ; meredek pályán röpíti a robbanó anyagot közeli célok felé nagy hatással. — *Aknazár.* A-nak egymás mellé helyezése révén jön létre (földben, szoros utakon, szárazon és vizen), hogy az ellenség közeledését megakadályozzák. Ha kiterjedt területen alkalmazzák őket, *aknamezők* keletkeznek. A szárazföldön *harckocsi* (tank) *csapdáknak* is nevezik. — *Aknaszomp.* A függőleges legmélyebb része. A bányában feltörő talajvizet gyűjti össze.

Aknasugatag (Ocna Sugătag). Kk., Már. m., R. Sótelepei már 1902 óta művelés alatt vannak. Termel évi 240.000 q-t.

Aknaszlatina (Akna Slatina). Nk., Már. m., Cs. Hatalmas sótelepek. (Régi termel. évi 480.000 q.)

Akne. Régebben minden olyan bőrkiütésre vonatkoztatták ez elnevezést, mely a faggyúmirigyek betegségéből származott, ma már egyedüli képviselője az akue vulgaris. Legtöbbször 16—18 éves korban lép fel az arcon, mellen, háton és vállon s kezdeti jellegzetes tünete a komedo («mitesser»), ez a barnás feketés, tűszúrásnyi szarutömeg, mely a tágult faggyúmirigy kivezető nyílását zárja el. Oka a faggyúmirigyek fokozott működése. Kezelése elsősorban a bőr fokozott tisztántartása, a faggyúmirigy működésének csökkentése különböző kénvegyületekkel, ezenkívül kedvező, bizonyos étrend betartása is.

Akó. Régi ürmérték. 1 magyar A. = 32 pint = 54·3 l.

Akonitin. Alkaloida, a sisakvirág (Aconitum Napellus) mérge. Gyógyszerül használatos.

súlyát *Fajans* 227-nek veszi.

Aktinométer. A Nap sugárzásának a Föld felületegységére érkező hőenergiájának mérésére szolgáló műszer.

Aktinomikózis *(sugárgombabetegség).* Főképen szarvasmarha idősült betegsége, mely legtöbbször az állkapocs v. a nyelv lassan növekvő megvastagodásában v. a bőr és a bőr alatt fejlődő daganatokban és lassú genyedésekben nyilvánul. Okozója villaszerűen elágazódó fonalakból álló hasadó gomba. Alkalmasint takarmányból, főleg árpatokászokról kerül a nyálkahártya vagy a bőr sérüléseibe. Embernél, továbbá lónál és sertésnél is előfordul. Operálással és jóddal gyógyítják.

Aktion (Actium). Földnyelv Akarnaniában az ambrakiai (Artai) öböl bejáratának D.-i partján. Itt győzte le Octavianus Kr. e. 31. triumvirtársát, Antoniust és Kleopatra egyiptomi királynőt.

Aktív (lat.), tevékeny, cselekvő.

Aktíva, l. *Aktív vagyon.*

Aktív banküglyletek, l. *Banküglyletek.*

Aktivitás (lat.), cselekvésre való képesség. Ellentéte : passzivitás.

Aktivizmus. A művészet öncélú felfogásával szembehelyezkedő irányzat, mely a művészi terméket társadalmi, szociális hatású *tett*-nek cselekvő (aktiv) világszemlélet kifejezőjének hirdeti. Nálunk az A. az irodalomban a *Kassák* Lajos folyóiratai (Ma, Tett, Dokumentum) körül csoportosult fiatal írókkal jutott szóhoz. (V. ö. *Dadaizmus, Futurizmus.*)

Aktív vagyon *(cselekvő vagyon).* Azoknak a jószágoknak, követeléseknek és jogoknak

az exponenc
függvény.
Algebrai s
$\ldots + r_{n-1}x +$
racionális szá
racionális sz
gyöke. A.-ok
hányadosa sz
transzcendens.
$e = 2{\cdot}71\ldots$;
és $\neq 1$; *sin*
Az A.-ok soka
cendens szám
Algecirasi e
rendezése a
ápr.) a Spar
Algecirasban
nagyhatalmak
(Spanyolország
landia), vala
Abd-ul Azisz
és gazdasági
nézve, melye
ideiglenesen
Alger, l. *Al*
Algeria. Fra
az Atlasz-hegy
km², 5,806.00
ból, majd az
laszból, a kevé
és a Szaharai
hegyoldalak b
dők borítják,
csak öntözésse
berberek, pász
rok, zsidók és

MDK

Radics Ede, festöm.

Csendélet.	Pasztel.
Ut a faluba.	Tempera.
Reggel a Dunán.	Vizf.
Szentendrei Dunaág.	"
Nagymosás.	"
Hegyoldal a vizparton.	"
Egy nyári nap.	"

Nagy Balogh János Egy. és a Tesz által rend. 1937.
évi karács.Képzőmüv. Kiáll. Kat.
Kispest. Városháza.

Radics Ede
festő

M.D.K

Az 1929-ben alakult Nagy Balogh János
Egyesület tagja volt.

Szíj Béla: Nagy Balogh János emlékére
Művészet, 1962. november – 43 lap

Radics Ede MDK

festő

Kiállitott a Nemzeti Szalon tarlatan.

Tárlatvezetésekkel...(Somogyi Vilmos cikke)

Esti Kurir 1943 jun.9. 7 l.

Radics Ede

Extázis, olaj
Várakozók, paszt.
Terefere, "
Pelyvás, "
Suomi, "
Tanulmány, temp.
Várakozó, paszt.

Nagy Bologh János Egy. jub. kiáll. 1939. dec.

Radich Elemér

festő

Mészáros u. 12.

MKSz 1947

RADICH ELEMÉR
94 Csendélet tempera 400.—

Nemzeti Szalon

Tavaszi Szalon

1933

4.

3527 ~~Lotz Károly:~~

3527. Lotz Cornélia ~~[illegible]~~

Térdig látható, jobbra ford
az asztalra támaszkodik, a hová
jában legyezőt tart, ~~és~~ balján ka
zött ~~kagyó~~ kagyó, szemöldöke és sze
Mélyen kivágott, halvány-sárga ru
kát ~~szorító~~ az felett övén aranyláncz ~~[illegible]~~ ho
Lemezpapir, méretei 97.3: 6
Vétetett az 1905: III. 7-ik
(213-905)

Vét. 20578-905

Radich Elemér

1926/27 – 1930/31

Ferkèpzomfoisk`vk

125. l.

Múzeumban az amszterdami öreg-templomot ábrázoló képe. Templom-interieurökön kívül halpiacot ábrázoló képeket is festett.

W., 2. *Pieter de (Candido)*, német-alföldi festő, szobrász és építész, * Brügge 1548 körül, † München 1628.

MDK

Radich Elemér, festö

Tájkép. Tempera.

Alkotás Művészház XXXVI. Váll. Őszi tárlat. 1947. Szept.
Kat.

MDK

Radich Elemér

Fiuközépiskolai rajztanári oklevelet kapott.

Képzőm.Főisk.Evk. 1930-31. 90.l.

MDK

Radich Elemér

Csendélet

Budai Képzőmüv. Csop. kiáll. MMM 1909. febr.

MDK

Rádich Elemér

Gyenesdiási táj

Budai képzőművészek cent.kiáll. 1948.márc.

MDK

Radich Elemér

Csendélet, temp.

Gyenesdiási táj, temp.

Alkotás Müvészház 39. kiáll. 1949. febr.

MDK

Radics Elemér

Balatoni táj, temp.

Pedagógus szakszerv. I.képzőmüv. kiáll. 1947.máj.

6. 1.

Radich Elemér

festőművész

Szinyei Társaság kiállítása – Nemzeti Szalonban – képével szerepel.

Magyarország
1933.III.19.

MDK

Radich Elemér

Csendélet, temp.

M. Képzőműv. Szab. Szerv. tav. tárlat, 1947.
máj. 7 l.

Radich Elemér.

Vaszary János növendéke.

Munkája szerepel a Képzőmű-
vészeti Főiskola növendékeinek
kiállításán.

Ujvidék, 1928. május 20.

tovább Radich Elemér

Raicz Kálmán

Stehlik Lajos

Szemerey Zoltán

Tóth Béla

Tóth István Lajos

Tóth László

Török István

Végh János

fiu középiskolai rajztanári oklevelet kaptak.

Képzőm. Försk. Évk

1930-31. 90. l

os Bizottságának!

Budapest.

átiratában tett javaslatát elfogadva,

premontrei templom helyreállitási ügyé-

— :/ reggel 9 órakor helyszini meg-

MDK

Radich Elemér, festö

Vaszary János kiváló tanitványa.

(o.a.):

A Képzömüv. Föisk. növ. kiáll. - Mücs. Ujság. 1928. máj.2o. 22.1.

Radics István

a nógrádi müvészcsoport tagja

Szerpe

Szerepelt az "Uj magyar festészet" c. kiállitáson, amely 1962 máj. 19-én nyilt meg a Bajai József Attila Művelődési Ház termeiben.

Bajai Hirlap 1962 máj.23.

Radics István

MDK

Hányáron eredményes alkotó munkát végzett a telepen.

B.Gy.: Művésztelep Keszthelyen.

KÖZNEVELÉS. 1962. szept. 518.l.

MDK.

Radics István

Illusztrációiról

Nógrád 1966 szept.11.

MDK

Radics István

Kiállitási kritika

Nógrád 1967 febr.5.p.7.

MDK.

Radics István

Kiállitási hir

Nógrád 1966 okt.22.

Radics István

56. Korsós csendélet. olaj, 81×60

Szak. Magyarországi képzőmuzeneti kiállítás 1966
kat. bev. Aradi Móra Bp. 1966

Radics István

49. Gradiélet, olaj, 100×56 cm.

Északi Magyarországi Terület képző-
művészeti kiállítás. 1965. Gyp.
Kat. ber. Aradi Nina

MDK

Radics István

Hollókő, lino

3. Észak-magyarországi területi képzőm. kiáll. 1967. Salgótarján, Eger, Miskolc, Sátoraljaujhely

MDK

Radics István

Csendélet, o.

4. Észak-magyarországi területi képzőm.kiáll.
Salgótarján 1968.

Radics István

Ex librisekkel (eml.)

Mérgyel az V. Pedagógus Tárlatot
Debrecenben

Nógrádban él.

Nógrád 1969 V. 27

Radics István MDK

Bulgária III., rakz

Utca, "

4. Észak-magyarországi területi képzőm. kiáll.

Salgótarján 1968.

Radics István

Szerepel a miskolci Galéria rajz-kiállításán

Nógrád, 1969 VII. 5

Radics István

Kőbánya I. Gilc

Udvar

Rajzok
Miskolci Galéria

RADICS ISTVÁN

Művei bemutatója a budapesti Fáklya-klubban.

Pedagógus képzőművészek.

NÓGRÁD, Salgótarján, 1971. júl. 10.

Radics István

Szerepel a szolgáltatjám tavaszi táslatom

T. E.: A tavaszi Táslat előtt

Nógrád 1971 III. 12

Radics István

Rajz I. II. tollrajz 27×20

V. Észak-Magyarországi Területi Képző-művészeti Kiállítás Salgótarján 1969

Rabics István

Megnyitja Szilágyi Zoltán kiállítását

Szilágyi Zoltán grafikusművész
tárlata
Nógrád, 1970. aug. 29.

Radics István

Festőművén kiállítása. Salgótarján. - Ism. Domonkos Imre, Rajztanítás, 1967. 9. évf. 1. sz. 32-33. l.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1970.1.sz. 68-107. l./ 93. l.

Radics István

Megnyitotta Somogyi Ödön festő-
kiállítását Salgótarjánban

Nógrád Hírlap, 1970. nov. 14.

Radics István, fafaragó

9ª kép. Radics István egyik készitménye kinyitva.
Borotvatartó fából. Jan. Pann, Múz. Fekete repr. 151. old
Ltsz: 52.367.1. Vésett, virágdisz. VI tábla 3. kép is

FÜZES ENDRE: A Janus Pannonius Múzeum borotvatartói
139. old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1961. Pécs, 1962

Radits István, fafaragó

Borotvatartó fából. Vésett, fúrt edényben virág. Felirattal. Jan. Pann. Múz. Ltsz. 52.330.1. VI. tábla. 5. kép. Fekete repr. 143. old.

FÜZES ENDRE: A Janus Pannonius Múzeum borotvatartói 179. old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1961. Pécs, 1962

Radits István, fafaragó

Borotvatartó fából. Vésett disz, virággal. ~~xx~~ 52.330.l.-hez hasonló disz. Felirat: KORPÁS JÁNOS-É 1877. VI. tábla c. kép. Jan. Pann. Múz. Ltsz: 52.332.l. Nagyosány.-H: 231 mm. M: 80 mm. Sz: 71 mm. 144. old

FÜZES ENDRE: A Janus Pannonius Múzeum borotvatartói 139. old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1961. Pécs, 1962

Radics István, fafaragó

Borotvatartó fából. Vésett tulipánok, piros, kék, feketével spanyolozatt. Felirat: KOVÁCS JÁNOS 1890 RADICS ISTV. Jan. Pann, Múz. Ltsz: 52.335. Besence 1934. H: 245 mm. M: 35 mm. Sz: 42 mm. 144. old

FÜZES ENDRE: A Janus Pannonius Múzeum borotvatartói 139. old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1961. Pécs, 1962

Radits István,fafaragó

Borotvatartó fából.Vésett disz.Edényben virág,tulipán stb.Felirat:KÁLAI JÓSEF É EZ 1876.-RADITS ISTVÁN KÉSZITÖTTE- VI.tábla 5.kép. Jan.Pann.Múz.52.330.1.ltsz. H:285 mm.M:33.mm.Sz:42 mm.1934. 143.old

FÜZES ENDRE: A Janus Pannonius Múzeum borotvatartói 139.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve,1961.Pécs,1962

Radics István,fafaragó

Borotvatok fából.Vésett inda tulipánokkal,levelekkel. Felirat:NAGY JÓZSEF É;és KÉSZITETE RADICS ISTVÁNY BESENCÉN 1880.Jan.Pamn.Múz.Ltsz.52.356.1.H:315 mm.M:44 mm Sz:58 mm.Besence 1934. /IV.tábla 1.kép/. 149.old

FÜZES ENDRE: A Janus Pannonius Múzeum borotvatartói 139.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve,1961.Pécs,1962

Radics István, fafaragó

Borotvatartó fából. Vésett virágdisz, Felirat. Jan. Pann Múz. Ltsz: 52.367.1. - Nagycsány, 1934. 1877-ből. VI. tábla 3. kép. Fekete repr.

FÜZES ENDRE: A Janus Pannonius Múzeum borotvatartói 139. old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1961. Pécs, 1962

Radics István, fafaragó

Borotvatok fából. Vésett virágdisz. Felirat. 1880-ból.
Jan. Pann. Múz. Ltsz: 52.356.1. IV. tábla 1. kép. 149. old.
Fekete repr.

FÜZES ENDRE: A Janus Pannonius Múzeum borotvatartói
139. old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1961. Pécs, 1962

Radics István, fafaragó

Borotvatartó fából. Vésett geometrikus és tulipános virágdísz. Felirat: RADICS ISTVÁN és VARGA JÁNOSÉ 1877.
VI. tábla 3. kép és 9. kép 151. oldalon. Jan. Pann. Múz. Ltsz. 59.367.1. M: H: 237 mm. M: 32 mm. Sz: 40 mm. Nagycsány 1934.
151. old

FÜZES ENDRE: A Janus Pannonius Múzeum borotvatartói
139. old

A Janus Pannonius Múzeum évkönyve, 1961. Pécs, 1962

Radics István

Lejtős utca olaj 30x40 cm

VI. Északmagyarországi Területi képzőművészeti Kiállítás. Salgótarján 1970. Kiáll. Zet. Bev.: Kovács Gyula

Radics István

Kisterenyei házak	rézkarc	20 x 30 cm
Nesebar	fametnet	25 x 55 cm (repr.)
Sörkert	rézkarc	25 x 30 cm

VI. Ernakmegyerországi Területi Képzőművészeti Kiállítás. Salgótarján 1970. kiáll. zet Bev.: Kovács Gyula.

Radits István, faragó

Borotvatartó fából. Vésett disz virággal. 1877x 1877-ből.
felirattal. Jan Pann. Múz. Ltsz: 52.332.1. VI. tábla 2. kép.
Fekete repr. 144. old

Füzes Endre: A Janus Pannonius Múzeum borotvatartói
139. old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1961. Pécs, 1962

Radics István,fafaragó

Borotvatartó fából.Vésett virágok,spanyolozott.Felirat Jan.Pann.Múz.Ltsz:52.335. 2.kép.-144-old. Fekete repr.

Füzes Endre: A Janus Pannonius Múzeum borotvatartói 139.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve,1961.Pécs,1962

Radics István MDK

Csendélet, olf. 100x56

I.Észak-Magyarorsz.Ter.Képzőm. Kiáll.1965.
Salgótarján

Radics István

Nográd megyei szakfelügyelő.
1966 szept. a salgótarjáni képcsarnokban festményeit és tollrajzait kiállitotta. Tájképek, csendéletek.

Részt vett a miskolci Grafikai Biennálén.

"Falurészlet" /repr/

Domonkos Imre: Radics István Salgótarjáni kiállitása
Rajztanitás 1967. I. 32.l.

Radics István MDK

szerepelt a salgótarjáni József Attila Művelődési Otthonban rendezett kiállitáson.

--: Nagy érdeklődő közönség előtt nyilt meg a megyei képzőművészek tavaszi tárlata.

Nógrádi Népujság. 1963. jun. 5.

MDK

-Radics István

szerepelt a salgótarjáni őszi tárlaton.

"Uj hajtás" c. olajportréja

--: Tárlat - nyitás előtt.

Nógrádi Népujság. 1963. nov. 9.

Radics István MDK

részt vett a Tokaji szakkör vezető konferencián.

Nógrádi Népújság 1964 jul 7

Radics István
/Kisterenye/

Részt vett a Pedagógusok Szakszervezete VII. kongresszusa alkalmából az Egressy klubban rendezett tárlaton.

Péter Imre: Pedagógus-müvészek országos kiállitása
Rajztanitás 1963. II-III. 63.1.

Radics István

Kisterenyei festőművész rajztanár.

"Horgásztanya" /repr/

Rajztanitás 1963. I.sz. 21.l.

MDK

Radics István,ép.mester

uj épitőmesteri képesitő bizonyitványt nyert.
Szül.1888 febr. 3. Nógrádmegyeren. 82/923 sz.

Uj épitőmesteri ....
Ép Ip.1924.12-14.sz. 39.1.

Radics István

M.D.K.

A helreállitás épitésvezetője

Kubinszky Mihály-Varga István: A fertődi kastély helyreállitása /1957-1960
Müemlékvédelem 1961. / V. / 3. sz. 149.1

MDK.

Radics István

megyei megrendelésekről

Nógrád 1967 ápr.4.

Radics István népművész

MDh.

A múlt században élt

Dr. Kodolányi János: A pásztornűveszet Baranyában!

Dunántúli Napló 1953. X. évf. Mc. 1. 3. l.

Radics István
festő

M.D.K.

„Szentendre"

Bordácsné H. Lenke: Nógrád megyei képzőművészek ősze tárlata 1960, 41 l.

Művészet, 1961. felszám.

Radics István

kisterenyei tanárfestőművész. Több grafikust nevelt: Szabó István, Czinke Ferenc, Lóránt János. Önálló tárlattal jelentkezett 1966-ban Salgótarjánban, 1975-ben Salgótarjánban a kórház galériájában. Zománcai Frankfurtban arattak sikert.

Rajztanitás 1976-1-29
Losonczi M: Radics István

Radics István
festő

M.D.K.

Rajzai és akvarelljei szerepelnek
a kiállitáson

Lehőcz Mária: Nográd megyei Őszi Tárlat 1961.
Művészet, 1962. felmár — 32 l.

Radics István

Szerepelt a tárlaton.

—: A megyei képzőművészek őszi tárlata Balassagyarmaton.

Nógrádi Népujság. 1962. okt. 17.

MDK

Radics István, grafikus

A balassagyarmati Palóc Múzeumban tárlat nyílt a Nógrád megyei Patakiné József és Radics István grafikáiból.

— : Kulturális hírek 9. l.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. jan. 4.

Radics István
festő

M.D.K.

Balasagyarmaton rendezett
aiállítást.

—: Hírek
Művészet, 1963. február — 46 lap

Radics István

MDK

Bizonyára már az őszi tárlaton is szerepelni fog:

"Csendélet"

Benczurfalván,
Kiss Béla: Látogatás a nógrádi művészek alkotóházában.
Nógrádi Népujság, 1957. aug. 31.

(Mészáros András rajza)

A Grimmaischen Kapu előtt 1800 körül.

Vasárnapi fejtörő

Nyekraszovnak, az orosz népi verséből idézünk a vizsz. 1., sz. sorokban.

82. Erdélyi község; itt ölték meg Fráter Györgyöt 1551-ben. 83. Izletes táplálék. 85. Gyáráról nevezetes dunántúli község. 86. Személyes névmás. 87. Bisztrók. 88. Ásvány.

FÜGGŐLEGES: 2. Tehát. 3. Ideiglenesen félretett kártyák. 4. Kötőszó. 5. A mohamedán isten. 6. Egyáltalán nem szórakoztat. 7. DÉT. 8. Keresztül. 9. Sőt betűi, keverve. 10. Ismert színészünk (Géza). 11. Régies ruhadarabok. 12. Tova. 13. Operaénekesnő (Gabriella). 14. ...-földre. 26. Egyhelyben van. 27. Tulzottan lelkesedik. 28. Nagyon benne van a dologban, aki eddig van benne! 29. Helyeslés Amerikában. 31. Kossuth-díjas írónk (Lajos). alak. 60. A főváros jobbparti részéből való. 62. Német betű. 63. Levegő, görög szóval. 64. Végtag része. 65. Állatlakás. 71. Római ezerszázhat. 72. Női név becézve. 73. Londni művésznegyed. 75. Nógrádi község. 77. Német város a Duna partján. 78. TNF. 80. Albán pénz. 81. vissza: zúdít. 83. Amennyiben. 84. Hasznos állat.

BEKÜLDENDŐ: a versidézet.

Az augusztus 29-i keresztrejtvény helyes megfejtése: Vietnami Dolgozók Pártja, Bányászat, Ho Si Minh, Dien Bien Phu, Hanoi, Genfi szerződés.

Könyvjutalmat nyertek: Simon Jánosné Starján, Egervári László Buják, Szalai

dított el, amely a várost a német kereskedelem legfontosabb központjává emelte.

A következő évszázadok háborúi sokszor fenyegették a kereskedelmet és a közlekedést. Így a 30 éves háborúban ötször foglalták el a várost a zsoldos-seregek. 1813-ban, a lipcsei csatában a napóleoni hódításoknak itt vetettek véget a szövetséges német, orosz, osztrák és angol hadak.

A második világháború után Lipcse ismét a nemzetközi kereskedelem egyik gócpontjává fejlődött. Jelenleg 340 ezer négyzetméter kiállítási terület áll rendelkezésre, ebből 125 ezer 22 csarnokban és 25 pavilonban a Technische Messe

ból jegyeztek fel. A vendégek között 33 kormány- és parlamenti küldöttség és 1080 újságíró szerepelt.

Lipcsében székel a második legrégibb német egyetem: 1959-ben ünnepelte 550. évfordulóját. Az 1953 óta Marx Károly nevét viselő „Alma mater Lipsiensis" számos intézetében jelenleg 2000 tudós és docens több mint 13 ezer diákot készít fel hivatására. További 30 fő- és szakiskola (köztük a 200 éves Grafikai és Könyvművészeti Főiskola és az 1843-ban Felix Mendelsohn-Bartholdy alapította zenei főiskola) 24 ezernél több tanulóval Lipcsét nemzetközileg elismert tudományos központtá is avatja.

Messze a város falain kívül ismert Lipcse, mint a könyv-

1965 SZEP 5.

NÓGRÁD

ral. A [illegible]
vár. Csorba mézoldja a nyak- nyi... Nem tudom Gizit elfe- — Tőletek.

Radics István: SZIGLIGETI UTCA

Műszakiak és közgazdászok

A gondolatpárosítás tudatos, összefüggésben van azzal, hogy a megreformálásra kerülő gazdasági irányítási mechanizmusban, a mérnökök és és a közgazdászok együttműködése alapvetően meghatározza egy-egy gyár, üzem, vállalat létét, eredményes működését.

Régebben gyakran voltunk szem és fültanúi, amikor a műszakiak kétségbe vonták a közgazdászok létjogosultságát, s jogos észrevételeikre hamar rávágták: nem értenek a műszaki kérdésekhez. Ezzel egy ki nem mondott helytelen álláspontot védelmeztek: kerül, amibe kerül a gyártmány, ne izgassa az a közgazdászokat. Hatásaként a közgazdászok is elvesztve a tárgyilagosságot, keresetlen szavakkal válaszoltak: — A műszakiaknak semmi sem drága, ha rajtuk múlna eladnák az országot...

A két végletet tükröző helytelen álláspontnak még az sem vetett teljesen véget, amikor gazdasági életünkben valóban a takarékos gazdálkodni vágyás került előtérbe, amikor úton-útfélen hangoztattuk: érvényesítsük a közgazdasági szemléletet.

A hogyanra gyorsan fejlődő életünk követelménye adta meg a választ. Külföldet járt megyei szakembereink (Antal Gyula, Varga Gyula igazgatók, Ürmössy László főmérnök, Nagy Sándor mentőparancsnok, Lassan József műszaki osztályvezető), saját maguk győződtek meg az irányításuk alatt készülő termékek használhatóságáról és annak értékéről, valamint egyéb problémákról. Tapasztalták, hogy külföldön a közgazdászoknak igen nagy a becsületük. A külföldi gyárosok, vásárlók előbb számolnak, aztán ehhez igazítják a műszaki feladatokat.

Az előbbieken túl azonban egyéb más dolgok is történtek. Igen sok műszaki megszerezte a közgazdász képesítést, a közgazdászok többsége pedig jártasságot szerzett a műszaki kérdésekben. A bányagépgyárban két mérnök közgazdasági egyetemre jár. Hasonlóképpen a 2-es számú Autóközlekdési Vállalatnál ugyancsak két dolgozó vállalkozott a Közlekedés Gazdasági Mérnöki Egyetem elvégzésére. Az acélárugyárban is ketten fáradoznak a közgazdász képesítés megszerzésén.

Egymás munkájának jobb megismerését és megbecsülését sürgették a különböző gazdasági intézkedések is. S hogy valóban megnő a gazdálkodás irányításával a közgazdászok szerepe, az abban is kifejezésre jut, hogy sikerült álljt kiáltani a pazarló gazdálkodásnak. Sikerült megértetni: lejárt az az idő, amikor nem számított, hogy egy-egy termék, gyártmány, áru előállítása mibe kerül.

A felfrissítés alatt álló gazdasági mechanizmusban növekszik a vállalatok önállósága. Ez újabb erőpróba elé állítja gyáraink, üzemeink dolgozóit. A bányagépgyárban például jövőre csak három mutató teljesítését követelik meg a felsőbb szervek. Azon kívül az a tény — még nincs teljesen szentesítve —, hogy az elkövetkezendő években a termelési egységek munkáját alapvetően azon mérik le, mennyi nyereséget fizettek be az államkasszába, a többi között azt is jelenti, hogy a műszakiaknak és a közgazdászoknak fokozottabban kell együttműködni.

Az acélárugyárban a tavalyihoz hasonló exportkötelezettség mellett 25 millióval kell növelni a deviza kitermelését. Ezt a közgadasági feladványt a műszakiaknak kell végső soron realizálni. Az öblösüveggyárban 3,4 millióval lesz magasabb a tőkés export. Teljesítése közben tovább folyik a rekonstrukció és a kemencék jelentős részének felújítása.

A műszakiak és közgazdászok felelőssége azért is megnő, mert az utóbbi időben tovább szélesedett az üzemi demokrácia. Ez azt jelenti, hogy az előbb említetteknek kell már a munkások előtt bebizonyítaniok: mit, miért érdemes termelni. Ha pedig rosszul jelölték ki a követendő utat, akkor is nekik kell számot adni a munkások előtt. Mert a nagyobb önállóság nagyobb felelősséggel is jár.

Ha most valamiféle egyenleget akarnánk vonni, azt a következőkben tehetnénk meg: az új esztendő követelményei még jobban rádöbbentik a műszakiakat és közgazdászokat, hogy egymás nélkül nem boldogulnak.

Kell ezt hangsúlyozni a távlatok szempontjából. Egy-egy üzemünk, gyárunk eddig is jól járt, ha ötletekben gazdag, bátor, kezdeményező, széles körű, összefüggéseket jól ismerő, azokban jól eligazodó diplomásokat vallhatott magának. És mind több ilyen emberre lesz szükség. Nem tévesztheti meg bennünket e tekintetben az sem, hogy a szocialista országokkal való hosszú lejáratú árucsereforgalmi szerződéseink biztonságot nyújtanak. Ez csak látszólagos dolog. A biztonságot csak addig élvezzük, amíg azt az árut adjuk minőségben és korszerűségben, amit a vevő kíván. Máskülönben nem.

Elmúlt az a világ, amikor barátságból, szívességből, figyelmességből, vagy éppen a segítség szándékával átveszik tőlünk azt a terméket, amiért egyes esetekben, s annak idején nekünk kellett volna még fizetni.

Ennek igazságát exportáló üzemeink naponta érzik. Egyszer a csomagolás, máskor a kikészítés, harmadszor a szállítás apróbb hibái miatt nehezül meg az áruk elhelyezése. És ez a törvény, nemcsak a kül-, hanem a belföldi piacokra is egyre jobban érvényesül. Az itt ható értéktörvény diktálja a tempót. Felkészülni méltó fogadására számolni vele, figyelembe venni hatását már csak azért is érdemes, mert megóvjuk magunkat a kellemetlen meglepetésektől.

Tegyük még hozzá a következőket: az év, de a következő is arra figyelmeztet: száműzzük a vezetés eddigi módszereiből a máról-holnapra való élést. Gondolkodjunk távlatokban, ehhez igazítsuk a ma feladatait, de úgy, hogy mindig egy lépéssel megelőzzük az időt. Amint a jelek mutatják 1966-ban újabb nehéz és nagy vizsga előtt állnak gyáraink vezetői, dolgozói. S hogy az év végi bizonyítvány jó legyen, az döntően függ a műszakiak, közgazdászok hozzáértő, jó előkészítő, irányító, előremutató munkájától. S ha ennek meg lesz a gyümölcse, akkor, de csak akkor írhatjuk majd a diplomások neve mellé: felsőbb osztályba léphetnek.

Venesz Károly

Várják a tanulókat a salgótarjáni járás szövetkezetei

A salgótarjáni járás termelőszövetkezeteiben még kevés az ifjú mezőgazdasági szakmunkás. Eddig csak tizenhat fiatal szerezte meg a szakmunkásbizonyítványt, akik már egy-két éve dolgoznak a közös gazdaságokban. Jelenleg 73 fiú és lány tanul különböző szakmákat, illetve ennyien kötöttek szerződést a szövetkezetek vezetőivel. Egy részük az idén befejezi tanulmányait, azonban az egész léiszámmal csak három éven belül lehet számolni.

A termelőszövetkezetek az idén is kötnek szerződést fiatalokkal. A salgótarjáni járásban 35 tanulót szeretnének alkalmazni a termelőszövetkezetek 7 különböző szakmában. A tanulószerződtetésekre most, januárban kerül sor. A legtöbb fiatalt az állattenyésztő szakmákba várják a közös gazdaságok. Néhány helyen azonban gépészekre is szükség van.

Azokban a termelőszövetkezetekben, ahol megfelelő műhely áll rendelkezésre, különböző ipari szakmákra is köthetnek tanulószerződést. A bognár, kovács, kőműves szakmákban is fontos lenne az utánpótlás. Az ilyen tanulók szerződtetésének még az is feltétele, hogy legyen a gazdaságban mesterember, aki biztosítja a fiatalok gyakorlati oktatását.

„Megn... erősít be... az intézk...

Levél Magya...

A napokban posta érkezett Salgótarjánba, a Nógrád megyei Rendőrfőkapitányságra. Magyarnándor és Debercsény lakói, termelőszövetkezeti tagok, az állami gazdaság dolgozói, férfiak, asszonyok írták. A fehér lapon sorakozó mondatok minden szava felháborodás. Dian János, Veres László, Maglódi Erzsébet, Pleva János meg a többiek, a levél hetven aláírója mond ítéletet a régen letűnt korról álmodó, nézeteit hordozó emberek felett.

„A december 25-én megjelent Nógrádban olvastuk, hogy Piller Jenő volt földbirtokost, aki közösségellenes magatartásával riadalmat keltett Magyarnándorban és a környékbeli községek lakói között, a Nógrád megyei Rendőrfőkapitányság őrizetbe vette. Hasonlóképpen jártak el Stadler Géza salgótarjáni lakossal is, aki ellen garázda magatartás miatt indult eljárás.

Bennünket, akik Magyarnándorban és Debercsényben élünk és dolgozunk megnyugtat a megyei rendőrkapitányság in-

EGY kox-kosár...

REGGEL hét óra óta ott áll a gyorsfelvonó mellett. Most már dél felé jár az óramutató. A művezető a műszak elején megnézte a hőmérőt: minusz egy fok. Egy órával később már minusz négy volt. Úgy látszik tényleg jön a hideg. A gépkezelő nem akar erről tudomást venni. Legyűrt szárú gumicsizmájában néha toppant egyet, kezeit egymáshoz dörzsöli. Ha ránézek, fázom. Heiser Gizella azt állítja, hogy nincs hideg.

Szűkszavú lány. Nem szeret szerepelni, azt mondja. Szinte ki kell csikarni belőle, hogy mielőtt idekerült az öblösüveggyári üzemi építkezéshez — ennek már három hónapja — a Söripari Vállalat új telephelyének megépítését segítette. Ott „békával" dolgozott. Ezt a gépet beton meg föld tömörítésére használják. Nevét onnan kapta, s Heiser Gizella mutatja is, hogy ugrál mint a béka. De dolgozott már betonkeverővel is. Különben, már alig van az építőiparban használatos gépi berendezés, amelyen el ne igazodna. Jó pár éve, hogy a Nógrád megyei Építőipari Vállalatnál dolgozik, segédmunkás nem sokáig volt: vonzották a gépek. Gépkezelői tanfolyamokat végzett, s hogy érti a szakmát, azt keresete is mutatja: megköze-

Gépkönyvelő

— Az Ascota 117-es vagyok — mutatkozik be a formás gép.

— Igen, igen... valahol már találkoztunk... persze, megvan — kapok a fejemhez. — A televíziójában láttam. Szeretném, ha Somoskőújfalura is ez a sokat tudó gép.

— Két irányban indult használatos ügyviteli metodika szerint. Mivel nálunk más a helyzet. Ennek megfelelően kell beállítani a gépeket. Erre lehetőséget ad a hátoldalán levő, könnyen cserélhető, hídszerű irányítóberendezés.

— Miért kell ezt cserélni?

gép nagyon gyors, megbízható. Nálunk például csak a bérkönyvelésben havonta nyolc munkanap megtakarítást jelent az alkalmazása. S még a többit nem is mondtam. Márciusra pedig elkészül az anyagkönyvelési

Radics István
NÓGRÁD

1966 JAN 7

1021

Fiatal nógrádi képzőművészek

Felvonultak a fiatalok. A Nógrád megyei Népművelési Tanácsadó a salgótarjáni József Attila művelődési otthon helyiségében prezentálta huszonkét festő mintegy nyolcvan művét. (A zsúfoltság érzését elkerülendő, talán ötven munka is elég lett volna. A rendezés, a belső tér megvilágítása, stb. egyébként dicséretes.) Tegyük hozzá, ezzel a kiállítással az is lehetségessé vált, hogy — bár kétségkívül csak nagyobb vonalakban — áttekintést adjunk az erőkről és a szándékokról.

Mindenekelőtt le kell szögeznünk, hogy a látott anyag sokrétű, minőségében többször ellentmondó, de esetenként éreztük a legüdítőbb izgalmat, amelyet egy-egy jól komponált kép vált ki. Az összbenyomás igazolja, hogy a fiatalság zöme igyekszik eltávolodni a naturalizmustól, viszont hajlandó az egyes irányokat egy másik irányzat szemüvegén át nézni. (Például az impresszionizmust az expresszionizmuson keresztül.) Az összkép tehát nem azonos. A mesterségbeli tudással általában nincsen baj, érzik az anyagot, alkalmazkodnak követelményeihez. Néhányuk közös szándéka az összefoglalás, ez még ritkán sikerül. Szőnyi, Egry, Domanovszky gyakorolják rájuk a legerősebb hatást, de akad már-már másolója Derkovitsnak, s a Nógrádban ma élők közül — érdekes módon — Iványi Ödönnek. Néhányan kísérleteznek persze a fél- és egész absztrakció válfajaival is.

Általában állíthatjuk, hogy színkultúrájuk esetenként meglepően fejlett, ritkábban a finom árnyalatokat is érzik. Érdekesek és vonzóak a színharmóniák. Nem mondhatjuk el ugyanezt szerkesztő, képépítő, tömeg elosztó tudásukról, rajzismeretükről. Talán a jövőben ezekre a fogyatékosságokra ügyelhetnek jobban.

Amikor sorra vesszük a képeket, a grafikákat és a linometszeteket (szobor nincsen), tudjuk feladatunk nehézségét. Nem fogalmazunk ítéleteket, megállapításaink a kiállított munkákra vonatkoznak és mi sem tekintjük őket örökérvényűeknek. A tapasztalat szerint a szürkeségből néha váratlanul emelkednek ki egyéniségek, s az „ifjú titán"-ról is kiderülhet hogy jelentéktelen.

Mindezek után állapítsuk meg még azt, hogy a kiugró tehetség kevés, de akad több figyelemre késztető jelenség. A fantáziaszegénységet, vagy a belső fáradtságot sokszor a modorosság takarja, a mesterkövetők néha csak külsőséget követnek. Viszont megnyugtató, hogy nincsen különcködő, aki önmagát is meg akarja győzni egyéniség voltáról.

A tehetségesek közül hadd említsük meg elsőnek *Kristóf Cecíliát*. A tárlat egyik legjobb képe Alvó című olaja. Lágyan, könnyedén mintázott nőalakja éppen diszkrét tulajdonságaival vonja magára a figyelmet. Laza ecsetkezelése imponáló mesterségbeli tudásról tanúskodik. Érzékeny művész, fénykezelése, vonalvezetése jól fogja össze a képet. A formák a kompozíciót harmónikusan töltik ki. A kép elbeszél, gondolatot ébreszt. Csendéletei, ha nem is mondanak ellent fenti megállapításunknak, egyértelműen nem támasztják azt alá. A Csendélet I. befejezetlen, indokolatlanul elnagyolt. A befejezetlenséggel nincsen mondanivalója. A kép felfogása rajzban, árnyékolásban realisztikus, ugyanakkor a terítőt nem töri meg az asztal széle, s ezáltal absztrakttá válik. A Csendélet II. átgondoltabb, a tárlat egyik legjobb darabja ebben a témában. (Itt jegyezzük meg, talán egy kicsit sok a csendélet a tárlaton.)

Kerekes László képeinek erőssége a plasztikai rend, amelynek belső logikája határozza meg a képi összhangot. Szereti a sötét tónusokat (Dombos táj, Faluvége), ezek használata, egyéni megmunkálása kelti az erős plasztikus hatást. Súlyos atmoszféarteremtő készséggel rendelkezik, a Dombos táj-on vihar előtti csendet érzünk. Az Ipari táj három síkban ábrázolt városkép, a síkokat egymás fölé helyezi, az elrendezés, amely absztrakt hatást kelt, jó. Csendélete kissé konvencionális, az egyébként jó Palócház szerkezetéből az egyensúly hiányzik. A Portré, s ugyancsak portrénak szánt széntanulmányai illusztratív jellegűek. Úgy érezzük, meg fogja találni a maga útját.

Radics István: Csendélet, olaj

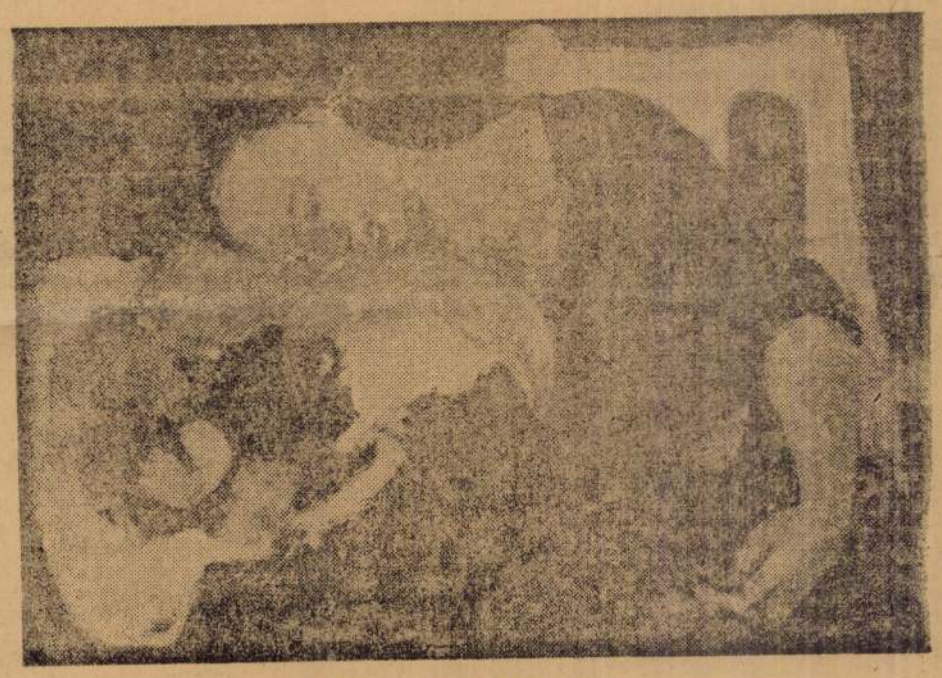

Kristóf Cecília: Alvó, olaj

Jeles koloristának ígérkezik *Orosz István*. Vitalitása, színéhsége csillapíthatatlan (Őszi terefere, Házak), jól érzi az észak-magyar táj lényegét (az Őszi terefere valóban Palócföldön zajlik), kompozícióérzéke viszont még hiányos. Radics István *Csendélet-e jól komponált, talán* egy kicsit zsúfolt. Ebben a témában ugyancsak a jobbak közé sorolandó.

A továbbiakban hadd szóljunk *Szatmári Béláról*. Képei komoly kísérletezések. Több mindenbe belekóstol, a teljes absztrahálással is kísérletezik. Mélytengeri hangulat című képénél jobb az Üveggyári salakbunker. Előbbi képe inkább lázas vízió, mint a Piccard professzor által megjárt, s az elképzeléseinkben áttételesen is élő mélytenger. Nem teljesen hiábavaló kép, leült egy akkordot, a lázét. Utóbbi alkotása lényegesen többet mond az emberről, az izzó színek, a mozgalmas vonalvezetés a veszélyes és nehéz munkát végző embert idézi. Ez az út járhatóbb.

Fábián Gyöngyvér Táj I.— II. — III. — IV. című színes tusa közül az I. — IV. a jobb, a másik kettő agyondolgozott. Az Önarckép rajz jó. *Bajcsik József* Fiú portréja kifejező, a Boros bácsi című olajpasztell is jól elkapott. (Általában a portrék illusztratívak, lényegileg nem többek közepes tanulmányoknál, arról tanúskodnak, hogy alkotóik az emberábrázolás mesterségbeli fortélyaival már tisztában vannak, de az emberről lényegileg, belsőleg még nem sokat mondanak el. Talán *Lipták György* tanulmányaiban csillan meg leginkább „belülről" az ember.)

A kevésbé sikerült képek közül mindenekelőtt *Gyüre Nándor* képeit említjük. Ezeknek nincsen más bajuk, mint az, hogy kevés nyoma van bennük alkotójuk egyéniségének. Szinte valamennyi, egyébként becsülettel megszerkesztett kép, de különösen a Domboldal, Ipari táj című, *Iványi Ödön* utánérzés. [illegible]yébként dekoratív tételekdolgozik, szeret stilizál[illegible] *Légrádi Jenő Olvasó* mun[illegible]-ából ugyancsak sokat le[illegible]n a Derkovits-hatás. Nem

Addig azonban
rium is sokat fog
ni. Már a közel
szerzik a fiziológ
tokhoz szükséges
s elvégezhetik m
matikusan regisz
lem-vizsgálatot,
érzékszervek és
idők vizsgálatát.

Munkájuk term[illegible]zal válik igazán hasznossá, ha a gyermekotthoni nevelők és az állami gondozottak nevelőszülei megfogadják a tanácsaikat. Nagyon szeretnék, ha egyetlen pedagógusban sem élne tovább az állami gondozottakkal kapcsolatos előítélet, amely nagyon sok kárt okoz. Szeretnék azt is, ha az intézetek belső élete tovább fejlődne, s így minden gyermekotthon a gyermekek valódi otthonává válna.

A Laboratórium és Nevelési Tanácsadó alig két hónapja dolgozik. A kezdet kezdetán

KÖNYVSZOLGÁLAT
Budapest 5. Postafiók 235.

MEGRENDELŐ SZELVÉNY

Megrendelem a Pedagógusok

KLASSZIKUS ÉS MODERN F
KÜLÖNLEGESEN ÉRDEKES,

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Radics István

PEDAGÓGUSOK LAPJA
1966 NOV 20.

1021

Nagy érdeklődéssel fogadott tárlattal mutatkozott be Salgótarjánban Radics István pedagógus-festőművész. Képünkön Falusi utca című alkotása látható

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Radics István
NÓGRÁD

1965 OKT 31

1021

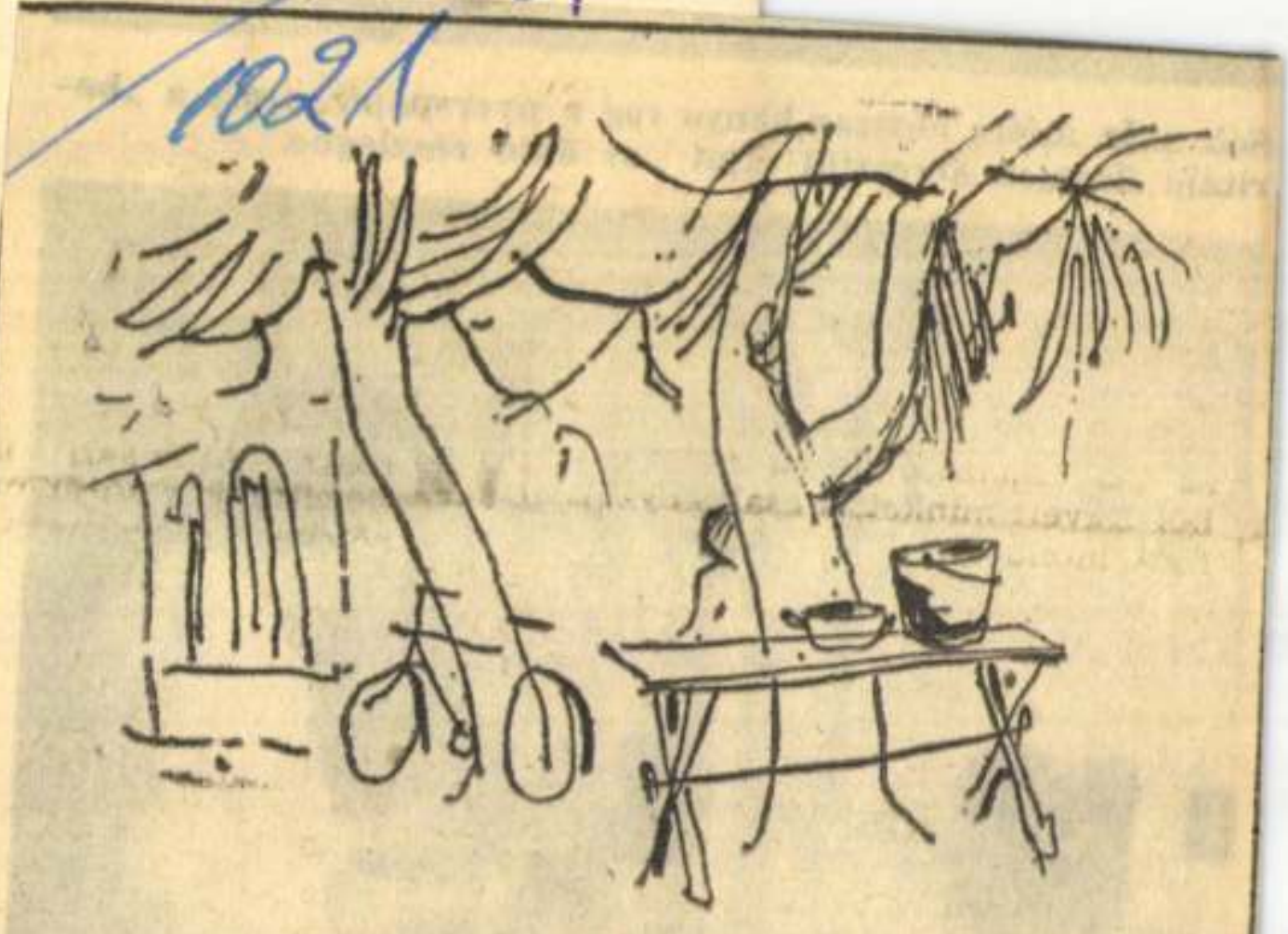

RADICS ISTVÁN: UDVAR

Sok száz méter hosszan k
ritáló üzemen keresztül

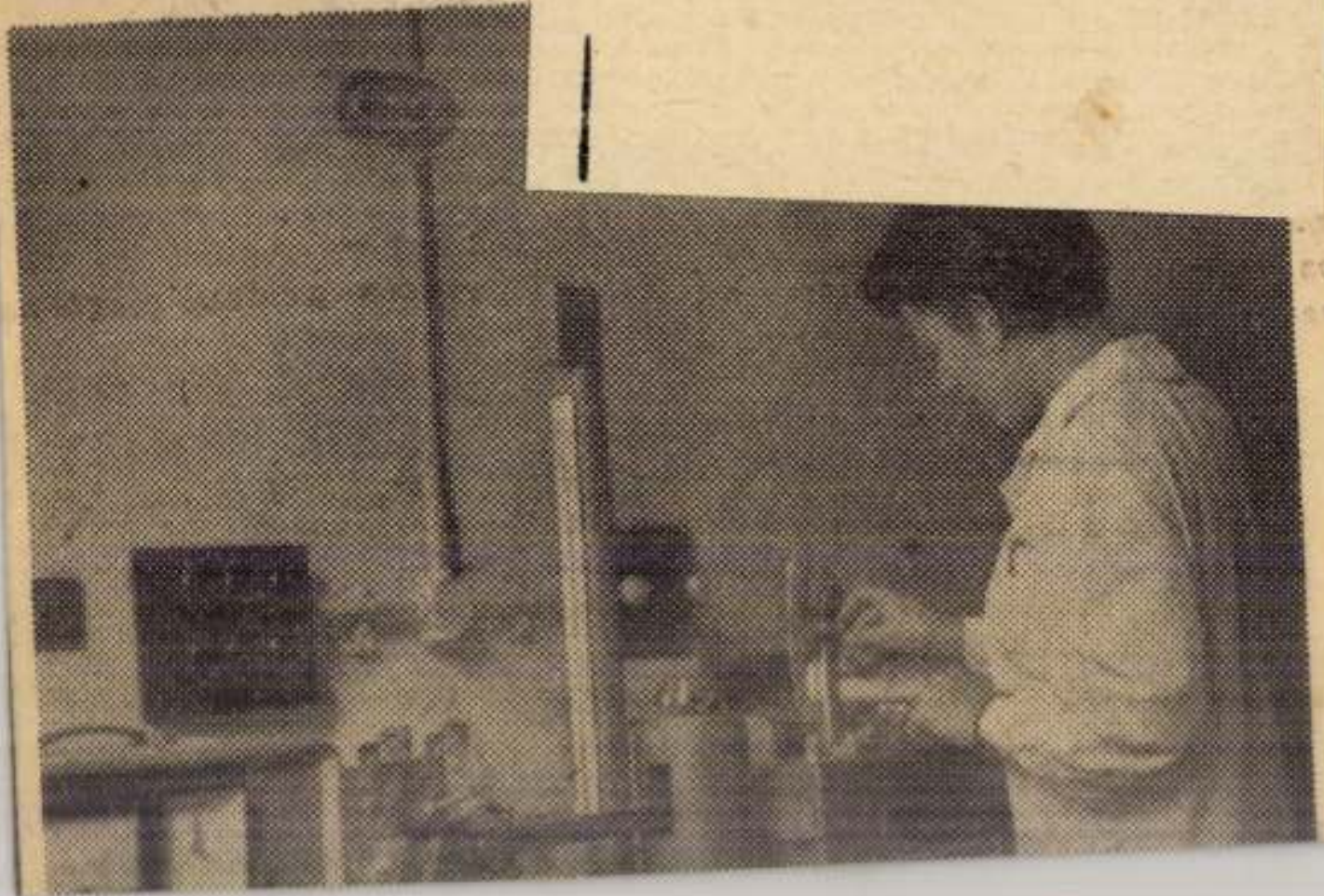

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-367
1965 OKT 22

KÖZNEVELÉS

Radics István

1021

Radics István rajza

kács nem for
ből eszményi
emberi gyeng
sem. Indulato
sőt nagyravá
Egyéni gyeng
ják el belső s
zetlen tettre
egyeneslelkűs
sek irányítják
delem, sőt m
ni, de nem mindenáron. Törökkel, némettel alkuszik állandóan, de a haza üdvéért, a magyar nép szabadságáért, s nem csupán egyéni boldogulásáért.

A történelmileg jól átgondolt események, helyzetek, hangulatok ábrázolását kellemesen enyhítik az olyan melegebb mozzanatok, képek, mint Thököly gyermekkorának festése, vagy Zrínyi Ilona iránt föllobbanó szerelmének és házasságának lírai hangú ábrázolása. Az író valóban

des szavú meseto
szenzációt, de jó
deklődése szélesl
azért is örülünk,
különös — a föl
forradalma után
alá vett, majd h
tett, de a sztálini
zást belülről is
unió távoli köztár
útibeszámolót ol
mondjuk, Dél-A
vidékekről szóló e
illusztrálják. (*Tán*

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Radics István
NÓGRÁDI NÉPUJSÁG

1965 NOV D.

1965. [illegible] 6. szombat.

1021

Nógrádi művészek a Miskolci Grafikai Biennálén

Az ország legjobb grafikusművészeinek részvételével ezúttal harmadszor rendezték meg Miskolcon a Grafikai Biennalét.

A válogatás, a rendezés igénye: összképet adni a legmozgékonyabb műfaj, a sokszorosított grafika eredményeiről, jelenlegi színvonaláról.

Nógrád megyét három művész képviseli ezen a kiállításon: Radics István, Czinke Ferenc, Iványi Ödön. Radics és Iványi egy-egy, Czinke hét képpel szerepel.

Radics „Hollókő"-je, Iványi Csoóri-illusztrációja különösebb tájékozódásra nemigen nyújt lehetőséget grafikai útkeresésüket illetően.

Czinke rajzai közül az „Édesanyám ikonja" a kiállítás egyik legérdekesebb képe, méltán aratott közönségsikert, és szakmai elismerést. A „Csend", a „Halottsiratás", a Baudelaire- és Pilinszky-illusztráció a művész tragikum iránti fogékonyságáról tanúskodik. Mintha valami komor, fájdalmas hangulat ragadná magával újabban Czinkét, hogy aztán a „Város születik" életigenlésével, hitével küzdjön ellene.

A nógrádi művészek szereplése mellett a közlési szándékok, a technikák sokfélesége, a formai újítások, kezdeményezések sokrétűsége érdekli elsősorban az embert.

Az első áttekintés utáni konkluzió; a III. Miskolci Országos Grafikai Biennale képzőművészetünk kiemelkedő rendezvénye, gazdag anyaga — élmény a látogatók számára.

E. I.

Milyenek a férfiak?

A hegyek közé ékelt falucska messzibe kanyargó főutcáján hangos röfögéssel hazafelé tart a konda. Három puli tartja közöttük a rendet, de még így is akad egy-két kismalac, amelyik hátramaradozik. A kondás, férfiruhába öltözött idős nő, ilyenkor előveszi a szarukürtöt és nagyot dudál. A süldők, kocák, malacok összeverődnek a jelre és most már tömör csoportban futnak a kivájt makadámon.

— Mióta kanász? — kérdezem az asszonyt, aki a rendcsinálás után követi a kondát, a három puli meg engedelmesen a lábához dörgölődzik.

— Ebben a faluban csak ötödik éve.

— És szereti?

... Tizenöt fo-

A VÖRÖS

Az idő eljárt már a feje
rűn és mélyen barázdálta az
van a nyolcvanhoz, mint a h
het raktak a vállára, megkopt
Szabó István bácsit nem
ján, hiszen ott élte le élete ja
vezik a telepet, ahol lakik, –
aránt. A ház — régi társulati
nála is öregebb. — Ott éldegél
Az élete főbb állomásai
ment munkára, az üveggyárba
lágháború előtt már „obsitos",
az elsők között vissza is hívt
kor a kórházban felébredt, or
1914-et írtak.

— Tomszkon túl Kuznyec
dolgoztunk gyárépítésen, hadifo
lom tizenhétben. Jól beszélten
tünk a kezdet kezdetén tizen
meg egy lengyel jött még vel

Az idős vöröskatona kuta
mond, amelyek szokatlanul fu
ki sokat jelentenek.

— Most lesz az évforduló.
nepem. Már egyszer izentem
az orvosnak, akikkel együtt
kaptam. Ki tudja mi lett velül
Keresi a szavakat. Ilyen t
elhomályosulnak, de azért van

— Tudja, akkor ott nagy
megbecsülték egymást. Ami v
ták

A vessző

Írta: Josef Brozek

Az újság villámgyorsan terjedt el az intézetben. Pyrolak, fiatal tudományos munkatárs fontos felfedezésre jutott. A találmányt megvizsgálták, s mindent a legnagyobb rendben találtak. Az igazgató megveregette Pyrolak vállát és a következőket mondta neki:

— Csak így tovább, kolléga. Bízunk a fiatal káderekben. Biztos vagyok benne, hogy Önben nem csalódom. Önből még lesz valaki, kolléga. Most pedig, lásson munkához és készítse elő a szabadalom leírását. Kérem, hogy végezzen alapos munkát...

Pyrolak megfogadta a tanácsot. Éjszakákon át dolgozott, arca megfakult, szeme alatt mély karikák jelentek meg. Végre teljesen kimerülve megjelent a szabadalom leírásával a felettesén.

— Pyrolak kolléga — mondotta szemrehányóan. — Először oda teszi a vesszőt, majd pedig áthúzza... Nem valami nagy határozottságról tanúskodik. A vesszőre ebben az esetben szükség van, mindjárt oda is teszem.

Nagy gonddal odarajzolt egy vastag vonalat, majd aláírta, s aláírását bélyegzővel is megpecsételte.

— Rendben van. Most már munkánkat megmutathatja a vezérigazgatónak.

A vezérigazgató nagyon meg volt elégedve:

— Tudtam, hogy önre számíthatok. Nagyon jó munka. De mit keres itt ez a vessző? Teljesen felesleges. Node áthúzzuk, s minden rendben van.

— Alkotásunkat? — csodálkozott Pyrolak.

— Igen, igen. A kollektívában rejlik az erő, kedves kolléga. Csak most, a szükséges aláírásokkal ellátva van megfelelő súlya e dokumentumnak. Érti?

— Nem értem — válaszolt suttogva Pyrolak.

S amikor az igazgató röviddel ezután a tudományos kutatási kérdésekkel foglalkozó intézet helyettesével beszélt, keserű panaszra fakadt:

— Ah, ez a mai ifjúság! Egyáltalán nem becsüli a kollektív munkát.

(Ford: Szabó László)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÓGRÁD

Radics István

1021

Radics István: Kisterenyei házak

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÓGRÁD

1967 SZEP 24.

Radics
Gs Cvám

1021

Radics István: Hegyvidéki falu

Tudomány—technika — tudon

A három szín

Szivárvány a képernyőn

Az egyik moszkvai TV-üzem és a Rádióipari Tudományos Kutató Intézet munkatársai elkészítették a „Rubin—401"-es nagyképernyős, színes adások vételére alkalmas TV készüléket. A készüléket Filippov mérnök, a laboratórium

Vizsgáznak a háztartási gé

Sok szó esik napjainkban arról, hogy a háztartási gépek milyen mértékben könnyítik meg munkánkat, életünket. De hogy ez valóban így legyen, ahhoz — bármilyen különösen hangzik — sokféle elővizsgálatra van

salás lassúbb lenne. Kaiser professzor ezt javasolja: végezze el Ön is egyszer ezt a vizsgálatot. Próbálja meg két azonos nagyságú, azonos szövetű abrosszal. Az egyiket a hagyományos álló helyzetben, a másikat ülve vasalja Az

Ötvenháromezer emberről vettek méretet

Világszerte fejlődik a konfekcióipar. Napjainkban a világ lakosságának 80 százaléka konfekcióruhában jár, tízszázaléka még igénybeveszi a mérték utáni szabóságokat, a fennmaradó rétegnek pedig — a különleges testalkat miatt extra igényei vannak. Természetes, hogy a túlontúl magas, alacsony, kövér, vagy rendkívül sovány emberek számára nem tud sorozatgyártásban konfekcionált késztermékeket előállítani a ruhaipar, s így ezek a „nem normálméretesek" még ma sem találnak alakjuknak megfelelő konfekciós ruhát. Elsősorban a kereskedelem kerül kényelmetlen helyzetbe, mert ha gyártanak is extra méretű ruhaneműeket — azok esetleg évekig heverhetnek a raktárakban. Az életszínvonal emelkedésével állandóan változnak az emberek testméretei. Hogyan tart „lépést" a hízással, változásokkal a konfekcióipar? Hogyan alkalmazkodik az állandóan változó méretekhez? — érdeklődtünk a Ruházati Mintatervező Vállalat műszaki osztályán.

— A ruhagyártás ott kezdődik, hogy „táblázatot" készítünk. A konfekcióipari méret-táblázatok megmutatják, hogy egy bizonyos magassághoz milyen mellbőség „jár". Egy 167 centi magas férfi mellbősége például normál méretek alapján 92 centiméter. A 170 centi magas férfié 96 centi. Így alakultak ki a méretek. A normál testalkatú férfi testmagassága 164—184 centiméter, viszont a hozzá tartozó mellbőség 88 centitől 124 mellkerületig terjedhet. A magas növésű férfi 172-nél kezdődik és 193 centiig „érhet", s a mellkerület 88 centitől 116 centiig haladhat. A normál testalkatok között 10 különböző méretet különböztetünk meg, a magas testűeknél nyolcat. Az alacsonytestűek mérete konfekcióipari fogalmak szerint 158 centitől 177-ig terjedhet, mellbőségük viszont 88 centitől 124 centiig. Számukra is 10 méretben készülnek ruhák. A „hasas" testalkatúaknál 157—177 centiméter a magasság, 94—126 centi a mellkerület.

— Mi a helyzet a nőknél?

— Normál testalkatú nő magassága 152 centitől 172 centiig terjed. A mellbőség 84 centitől 132 centiig lehetséges. Az alacsonynak számító nők magassága 147-től 161 centiig tart, viszont a mellbőség itt is 84-től 132-ig „mehet". Mind a normál alakúnak minősített nőknél az alacsonyaknál is 13—13 méretet különböztetünk meg. Magasnak tartott nők testmagassága 157-től 175-ig „ér", a mellbőségük 84—108 centiméter között „mozog". A nőknél tehát 33 méretet tartunk nyílván. Az elmúlt másfél évtizedben több alkalommal is végeztek hazánkban „méretgyűjtéseket". Első alkalommal 40 ezer ember méretét vették fel. A méretadatok feldolgozása után — a kereskedelem illetékes szerveivel együtt — 59 férfi, 41 női, 26 leány és 32 fiú ruha méret-táblázatot készítettünk.

— A legutóbbi méretkutatásnál már 53 ezer emberről „vettünk méretet". Az új méret-táblázat már 88 férfi, 92 női, 102 fiú és 96 leány különböző méretnagyságát tartalmazza, s képes az összlakosság 85—90 százalékának megfelelő ruhaméretek jelzésére. Az iparon múlik, hogy ezekből a „jelzésekből" mi kerül az üzletekbe és a kirakatokba.

Zs. L.

Állami gazdaságok, termelőszövetkezetek, vállalatok

FIGYELEM!

Gépek, áruk, termények megóvására, raktározási célokra, építkezési munkához

terítőponyvák 6×8 m-es napi 18 Ft-ért,
pavilonsátrak 5,10×5,10 m-es havi 620 Ft-ért, heti 175 Ft-ért,
házsátrak 3×4 m-es havi 350 Ft-ért, heti 100 Ft-ért

BÉRELHETŐK A BELKERESKEDELMI KÖLCSÖNZŐ VÁLLALATTÓL
Budapest, IX., Közraktár u. 30. Tel: 336—499

Kívánságra

nem szokott megingatni semmiféle női rajongás.

★

Ilyen az élet: a következő helyen nem várt parádéval fogadtak bennünket. Lehet csodálkozni, nevetni, vagy hitetlenkedni, mit bánom én. Ilyent még nem látott a vi-
[illegible] az ősember felta-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÓGRÁD

Radics István

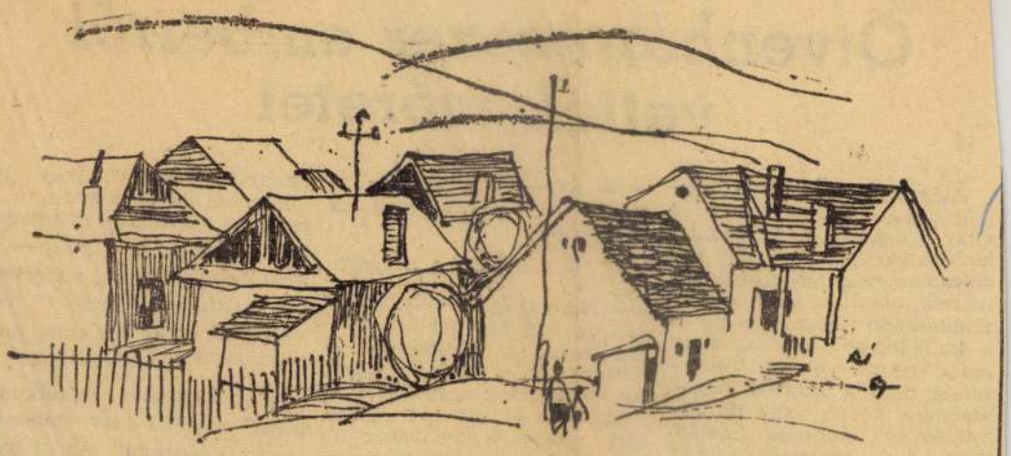

Radics István: Házak

Krajczár Imre

ELFOGLALT ember

Piti Palkót régóta ismerem. A gyárban a Sóhivatal vezetője.

Kopott karosszékből néz a semmibe. Naponta három ceruza végét rágja szét, mellette két ügyeletes gépírólány lakkozza körmeit és főzi a kávét. Piti Palkó a világ legelfoglaltabb embere. Természetesen most sem ér rá, olvassa a Turfot, dehát a hivatásommal jár, hogy Piti Palkót is megvárjam.

Piti Palkó részvéttel végigmustrálgat és megkínál egy Fecskével. — Szép időnk van... — és nyájasan végignéz rajtam, így látta tegnap a tévében a zangbalakapi ellenkormány miniszterelnökétől, aki tarokkparti után elvegyült a nép között.

— A Sóhivatalra, mint neve is mutatja, rendkívül nagy szükség van, szervezésében egyéni és társadalmi érdekek dialektikus érvényesülése játszott szerepet.

— A Sóhivatal tizesztendős tevékenységéről szeretnék...

Megvárja, míg befejezem a mondatot.

— Nos?

— Tíz év alatt mennyi hasznot hozott a gyárnak?

— Ezt így nem lehet, kérem.

— Mégis mennyit?

— Erkölcsi hasznot. Az pedig ugyebár nem mérhető forintban!

— És miből áll a munkája?

— Hát, ugye, fontos kérdések megoldására koncentráljuk erőinket, ilyenek meg mindig adódnak. Terveinkben is csak lényeges problémák szerepelnek, de természetesen, ha valami még fontosabb is akad, akkor azt részesítjük előnyben.

— Tehát?

— Mondtam: a fontos kérdések megoldását bízták ránk. Nem akarok laikusnak látszani, ezért meg sem próbálom közelebbről meghatározni.

— Mégis, ha lehetne.

— A fontos kérdés, ezt mindenki tudja, önmagában fontos. Anélkül, hogy konkrét vetületéről fogalma lenne az embernek, itt a fontosságra kell a fősúlyt helyezni. Mindenütt akadnak fontos kérdések. Gyárunkban ezeket a Sóhivatalra bízták. Úgy is mondhatnám, hogy fontosak azok a kérdések, amelyeket itt a Sóhivatalra bíztak.

— Ha jól értettem, akkor fontos az a kérdés, amiért a gyárban Piti Palkó a felelős.

— Úgy!

— Akkor helyben vagyunk. Miből áll Piti Palkó sóhivatalvezető munkatárs munkája? Ha lehetne, konkrétan.

— Mint azt eddig is észrevehette, a fontos kérdések megoldását irányítom. A kényesebbjét közvetlenül magam intézem, a bizalmas természetű, fontos és egyúttal kényes problémák megoldását pedig mindig személyesen végzem, természetesen feletteseim támogatásával és ki nem rekesztve a kollektíva véleményét, ugyanakkor érvényesítve az egyszemélyi felelősség elvét.

— Szóval mit csinál abban a bizonyos nyolc órában?

— Ne értetlenkedjék! A fontos kérdések... a bizalmas... a kényes kérdések... amelyek az én hatáskörömbe tartoznak, s amelyeket nem véletlenül bíztak hivatalomra és személy szerint rám. Különben únom ezt a süket akadékoskodást! Hogy konkrétan, meg hogy milyen hasznot hajtunk? Ezek piti dolgok! A lényeg a fontosság, a hatékonyság, a jelentőség... De remélem nincs több kérdése?

— Már csak egy van. A felosztás... Úgy, kérem, hogy mikor? Mikor osztják jel a Sóhivatalt?

gyorsul, hogy egyetlen cipész sem maradhat meg tovább a kaptafája mellett, akkor már csak általános szakképzés jöhet szóba." A közgazdasági, technikai szakirodalmat figyelemmel kísérő számára ismerős ez a gondolat. A technikus- és mérnökképzésben — különösen a gazdaságilag fejlett országokban — elismert és elfogadott tétel, hogy *a széles alapképzés az egyetlen megoldás ahhoz, hogy a szakember lépést tudjon tartani a változó követelményekkel, s hogy képes legyen szükség esetén képzettségének átállítására.* A szerző gondolatmenetét azzal zárja: „Az automatizálás korszakában a szakmai felkészülés során nem volna szabad többé a fiatalokat egyoldalúan valamely pontosan meghatározott úthoz kötni, melyről ha letérnek, erkölcsi diszkrimináció, valamint tényleges gazdasági és szociális hátrányok is sújtják őket."

Bahrdt professzor szerint — és ennek következményeit pedagógiai síkon érdemes lenne végiggondolni — a szakmai felkészítés *sajátos* mozgásszabadságot jelent, és ez csökkenti a munkával való azonosulást. Ez pedig együttjár a „hagyományos hivatási ethosznak", valamint annak a munkaerkölcsnek a felülvizsgálatával, melyet a korábbi évtizedekben belénkoltottak. E gondolatmenetet logikussága ellenére is vitathatónak tartjuk. Feltételezhető, hogy a mi társadalmi körülményeink között a fejlődés magasabb szintjén sem szorul a hivatásethosz revízióra, hiszen annak gyökereiben eddig sem egy adott munkakör — „önmagában" — állt, hanem a munka társadalmi, közösségi hasznossága.

Lényegében e gondolatsorhoz kapcsolódik *Alain Murcier: A fehérgallérosok kiárusítása* című tanulmánya is. A szerző az idős, pontosabban a fejlődéssel lépést tartani nem tudók rétegével foglalkozva érinti a folyamatos önképzés és továbbképzés kérdését. A felsorolt esettanulmányok és országos statisztikái arról tanúskodnak, hogy a folyamatos önképzésre való nevelés súlyosabb és égetőbb probléma, mint azt korábban gondoltuk. Bahrdt professzor és Alain Murcier írása feltétlenül meggyőzi az olvasót arról, hogy nem elég a techni-

* Összeállította és a fordítást az eredetivel egybevetette Ádám György.

[redacted]

...megítélése az oktatás folyamatában az oktatás, az érzelmi nevelés sikerének feltétele." A motívumokban jelentkező igény kielégítésének módjára számos útmutatást is ad a tanulmány.

TIHANYI NÁNDOR egy gimnázium nappali és levelező tagozatán végzett felmérés alapján értékeli az elért tanulmányi szintet. Nemcsak feltárja a levelező tagozat alacsonyabb tanulmányi szintjének okait, de javaslatot is tesz az eredményesebb oktatásra: „... a levelező hallgatók tanulási lehetőségeit kell megjavítani."

Ugyancsak felmérés eredményéről számol be tanulmányában *SZ. VÁRNAGY MARIANNE.* Megállapítja, hogy a levelező oktatásban a differenciált, tehát az egyes hallagatók fejlettségéhez alkalmazkodó módszertani eljárásokat kell kialakítani. Ehhez azonban az szükséges, hogy széles

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

KÖZNEVELÉS

1500 MÁR

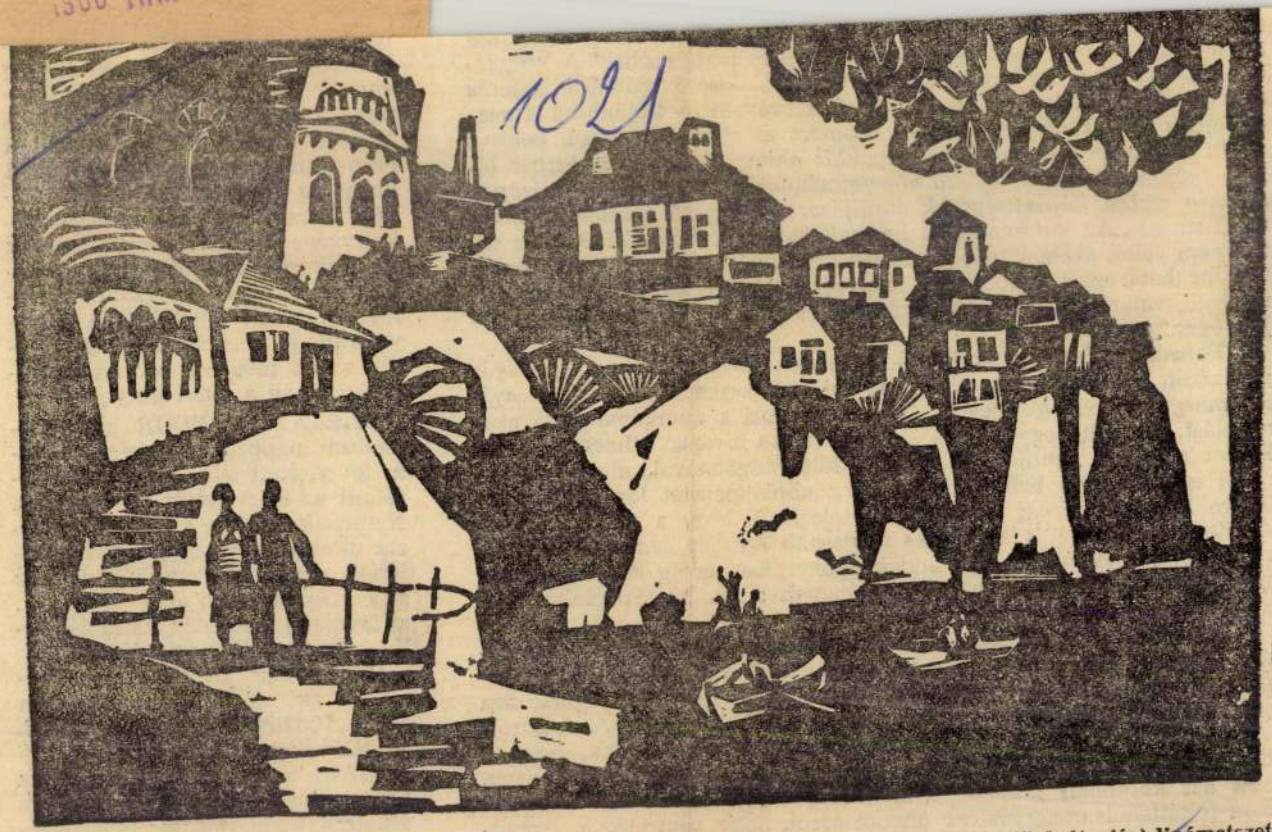

Bolgár tengerpart

Radics István (Salgótarján) linómetszete

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Radics István
KÖZNEVELÉS
1962 FEB 23

1021

Radics István (Salgótarján) rajza

anyaga és tárgya lesz majd.

E tudományok legbőségesebb forrása és gondviselője viszont az egyetem, éppen ezért létesítették. Ez okból kívánjuk a Tanárképző Intézet megszervezését az egyetem keretei között. Arról azonban gondoskodni kell, hogy megállapíttassék a megfelelő és szilárd oktatási program: ehhez kell igazítani a tudományokkal való összes intézeti foglalkozást — melyeket ajánlatos lenne kötelező és kiegészítő jellegűekre felosztani —, figyelembe véve a tanulmányok időtartamát.

A tanárképzés időtartama: két év

Legalább két évig kell tartania a képzésnek, a megtanulandó tananyag természete és terjedelme kívánja ezt. Emlékezetből és tapasztalatból tudjuk, hogy régebben ugyancsak kétéves volt a tanárképzés az egyetemen. (Ürményi itt az 1777-i Ratio Educationis rendelkezésére emlékeztet.) Valóban, elegendő időnek kell rendelkezésre állnia. Ez abból is következik, hogy az elsajátított alapvető és segédtudományoknak más oldalról, a gyakorlati tanítás során is gazdag lehetőségeket nyújtó gyakorlóteret kell biztosítani, hogy a hallgatók egyenként, sa-

Bizonyára lesznek olyanok is hallgatók között, akik mint sze zetesek néhány évet már taníto tak nyilvános iskolákban, de ut na világiakká lettek. Ők már so szorgalommal gyűjtött, tapaszt latból merített praktikus ismer birtokában lesznek. Ha a szüks követeli egy-egy üresedésben le tanári állás betöltését valamelyik grammatikai iskolában (vagyis a gimnázium első négy osztályában) és éppen van ilyen alkalmas és érett jelölt, akkor ő az intézeti képzés első esztendejének végeztével a tanításra képesítve kibocsátható.

Az előadandó tantárgyak óraszáma és tartalma

Lássuk ezek után, milyen módon, milyen felfogásban és időtartamban kell előadni az egyes tantárgyakat a hallgatók számára.

MÓDSZERTAN

Fentebb már említettük az intézetnek azt a kiemelkedő tantárgyát, amely valamennyi tudományszak feje: a módszertant. Ez a tudomány azt tanítja, hogyan kell a tananyagot s mindazt, amit ezzel kapcsolatban a tanár elgon-

[redacted]

szándékot.

2. A másik rész a gyakorlati tevékenység. E diszciplina feldolgozása során tekintettel kell lenni arra, hogy a hallgatók gyakorlati oktató tevékenysége bonyolultság nélkül való, a legnagyobb mértékben érthető és a pedagógia törvényeivel egybehangzó legyen. A hallgatóknak mindig figyelemmel kell lenniük az iskolások életkorára, egyéniségük különbözőségére és lelki képességeikre.

E tantárgy professzorának a következők a feladatai:

1. Előadja az általános módszertan elméletét.

2. Gyakorlatilag: hallgatói számára szakszerűen külön-külön fel kell osztania a gimnáziumokban előírt tantárgyakat, és elő kell készítenie őket az egyes tantárgyak legfontosabb részeinek tanítására, meg kell oldania ezzel kapcsolatos problémáikat. Meg kell mutatnia nekik egyes könnyebb megvalósítási lehetőségeket, ki kell oktatnia őket az albumok, képek és

ra": talpraesettségre, rutinra nivalkozik. De mit kereshet maga az ösztönösség hitvallói között? Miért nem tartja gyümölcsöztethetőnek a pedagógiát, a lélektant a nevelőmunka során?

Testületünkben két típusa van az „ösztönösöknek". Az egyik — azonnal tudni fogja, kikre gondolok — ha pedagógiáról hall, átmegy a tanári szoba másik sarkába. Ha mardania kell, fölényesen legyint és fontoskodó hallgatásba burkolódzik. Ő az elvtelen praktikus, akinek a gyakorlat nem meggyőződése, hanem kényelme. Lusta. Ha lapozgat véletlenül valamely szaklapban, semmit sem keres. Így legteljesebb megelégedésére nem is talál. S ebben megnyugszik. Íme: az ő gyakorlata ismét őt igazolta. Maga nem ez a típus. Hiába titkolja, jól tudom, hogy maga többet költsönzi a szakfolyóiratokat, mint a fél testület együttvéve. (A múltkor is tanúja voltam a könyvtárossal való kis intermezzónak. A könyvtárosnak volt igaza. Tényleg mindig összekeveri az évfolyamokat.) Lázasan

(amelyek cselekedeteinket ... szereinket — alapvetően befolyásolják), különböző fokú tudatossággal jelentkeznek: a) tudom, hogy hol olvastam, láttam, hallottam, b) tudom, hogy valahol olvastam, láttam, hallottam, c) valahonnan tudom, de hogy honnan, azt már nem. (Eddig tart a tudatos ismeretek alkalmazása.) d) Végül az az ismeret, amelynek létéről már nem is tudok. Ennek olyan cselekedet vagy cselekedetelem a következménye, amely korábban még szoros kapcsolatban volt egy ismerettel (egy élménnyel), de ez már elhalványult, eltűnt. Hadd tegyem hozzá, ez a legtömegesebben mutatkozó eset. Mindennapi életünk során egy csomó tevékenység, vagy ezeknek egy-egy mozzanata automatizálódik bennünk anélkül, hogy az valamilyen konkrét élmény felidézésével járna. Csak egyszerűen így, vagy úgy cselekszünk. Engedjen meg egy példát: az első néhány órán nagy súlyt helyezek arra, hogy tanulóim pontosan tudják a tananyag, vagy tananyagrész címét, azt gondosan ta-

...lati tapasztalatokat. Az iskolai élet sok apró tapasztalata fontos. De van ezeknek egy főbenjáró bűnük. Ismereteinknek csak egy része eredhet közvetlen tapasztalásból. Mint a Himalája és az abszolút nulla fok térben (és 273 C fok hidegben) különülnek el tőlünk, úgy a gyermeki pszichikum, a reflexmechanizmusok a gyermek testében. Vajon hogyan juthat el az ön gyakorlati tapasztalása a gyermek idegtevékenységéhez? Hiszen arra csak külső jelből: a viselkedésből következtethet. Ezt pedig az analizátorok, az agyközpontok, s a végrehajtó szervek (effektorok) szűrik, alakítják át. A maga tapasztalása csak annyit tud a gyermekben lejátszódó magasabb

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-367

Radics István

1963 FEB 4

1021

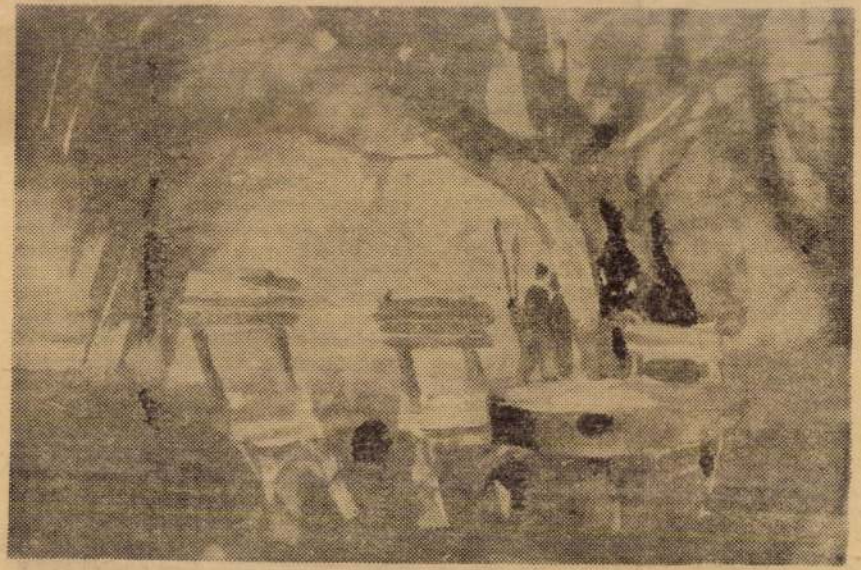

A balassagyarmati Palóc-múzeum a megye művészeinek munkásságát bemutató kiállítás-sorozatot indított. A nemrég megnyílt első kiállításon Pataki József festőművész és Radics István, a kisterenyei 12 évfolyamos iskola pedagógus-művésze, megyei szakfelügyelő állította ki legújabb munkáit.

Radics István: Vízparton (akvarell)

Helikopterrel az út

Szombat délután egy óra. A budaörsi repülőtéren indulásra készen várakozik a helikopter, hogy néhány perc múlva megkezdje szokásos forgalomellenőrző útját a balatoni országút felett. Gyors műszerellenőrzés, majd csattanva zárul a fülke ajtaja. V. százados, a pilóta gázt ad, surrogva indulnak a hatalmas légcsavarok s a 750 lóerő pehelyként emeli magasba a gépet. Egy tiszteletkör — alattunk búcsút intenek a hangár előtt álldogáló szerelők és máris ráfordulunk a 1-es műútra. M. alezredes, a gép parancsnoka a helikopterrel rádióösszeköttetésben álló URH-s kocsikat hívja:

— Itt Vércse, itt Vércse... Jelentkezzen!

Szabálytalan előzés

Az országúton autó autót követ, egyelőre nem látunk szabálysértést. A pilóta meg is jegyzi, hogy ebben nyilván nekünk is szerepünk van, mert a gépkocsivezetők nyomban óvatosak lesznek, ha meglátják az országút felett keringő gépmadarat. Persze nem mindenki. Például annak a tehergépkocsinak a vezetője sem, aki Érd előtt „kilő" a konvojból és szabálytalanul előzni akar. Egy mozdulat a botkormánnyal: a helikopter oldalra dőlve száguld lefelé: alig öthat méter magasból tisztán látjuk a gépkocsivezető megdöbbent bűnbánó arcát: 25-30 év körüli bajuszos férfi. A teherautó nyomban lassít és visszaáll a sorba.

— Sajnos — mondja M. alezredes — ez a leggyakoribb és legveszélyesebb országúti szabálysértés, amely az esetek többségében súlyos következményekkel végződik. Az előzés

A 7-es műúton

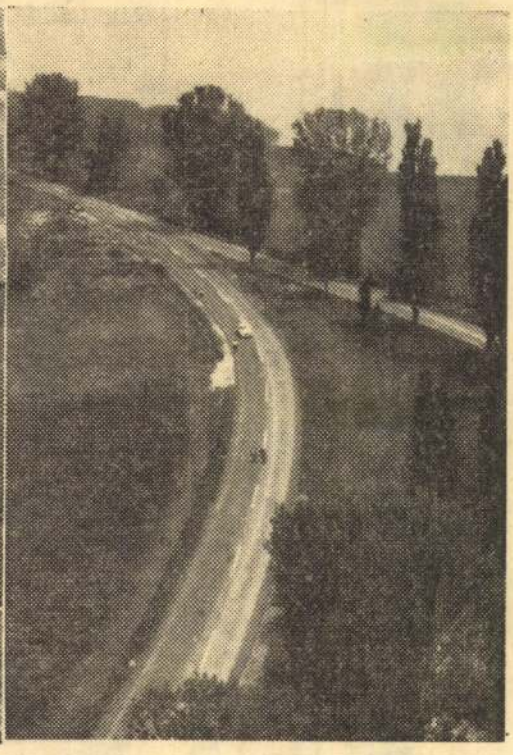

Mit keresnek a járókelők az országút közepén?

Lenin, Petőfi, Munkácsy...

Készülő új szobrainkról

Városainkat mint ékszerek szít két méternél magasabb
diszítik a szebbnél-szebb kép- női

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Radics István
NÓGRÁD

1965 AUG 15

1021

A krakkói egyetem

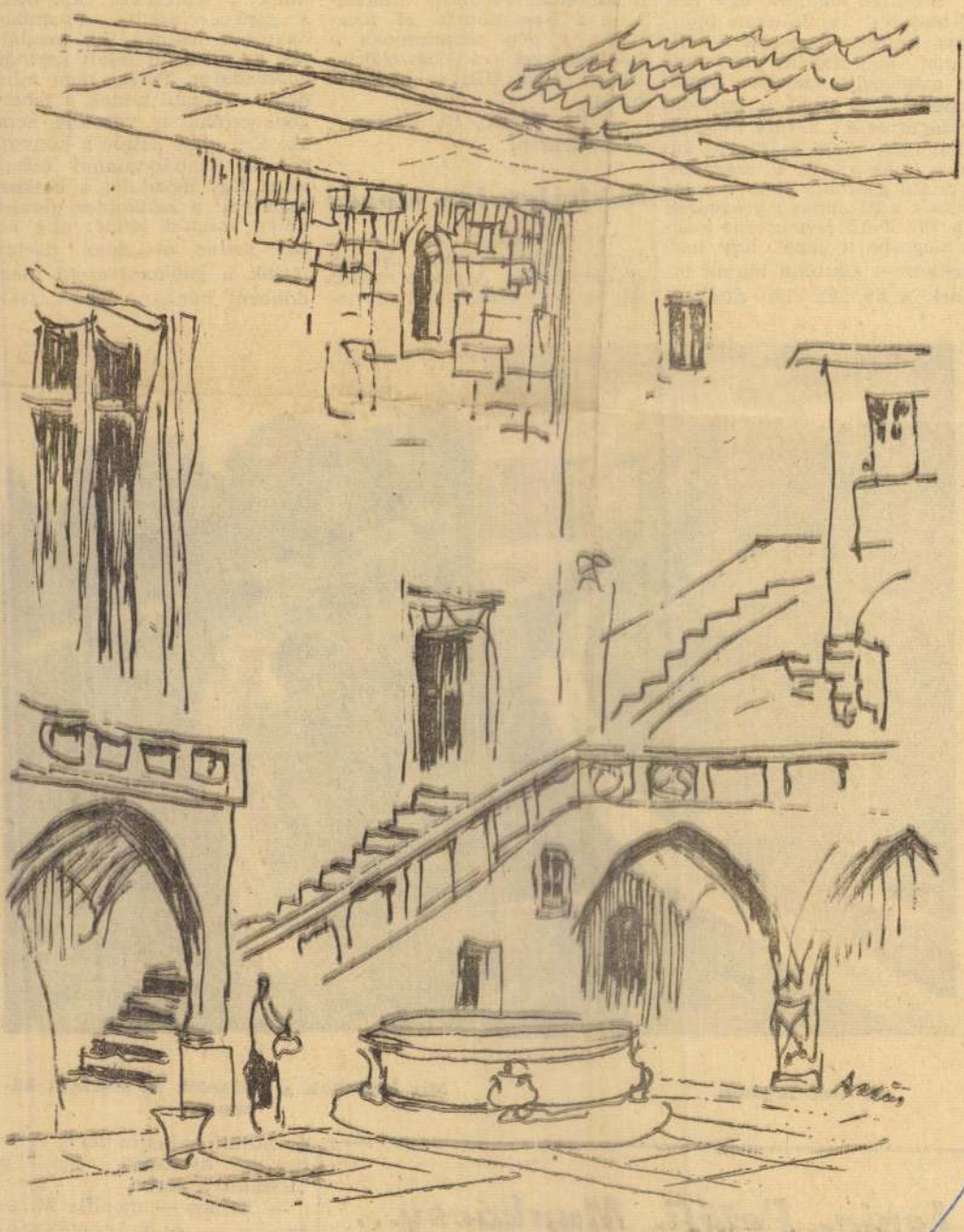

Radics István rajza

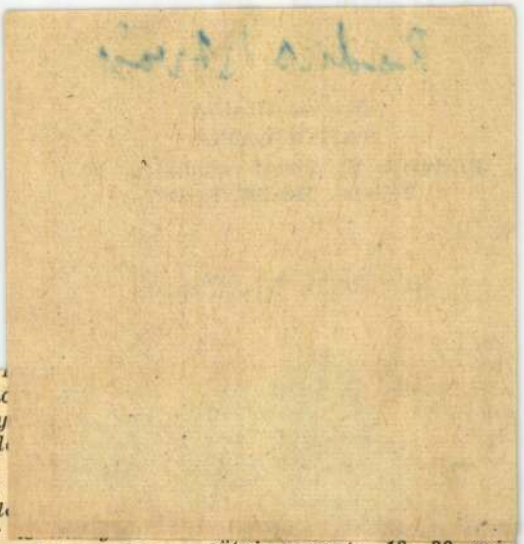

korától függően. Lesz gyerek strand: pancsizó és lubickoló. Körötte homokozó, hinta. Lesz csúszda. Lubickolhatnak a felnőttek is egy szabálytalan kiképzésű, 65 méter hosszú, s átlag 35 méter széles medencében. Ezután következik majd az 50 méteres versenyuszoda, mögötte az ugrómedence, amelyben vízipoló meccseket is le lehet bonyolítani. Mindkét sportintézményt lelátó veszi majd körül. Lesz a strandon melegvizes ülő medence. Fogasos, szekrényes öltözők serege, családi kabinok sora gondoskodik majd, hogy ne legyen torlódás; étterem, cukrászda, eszpresszó, tóparti teraszok adják mindazt a kényelmet, szépet, jót, amiről eddig csak álmodni mertek a tarjániak. Nincs itt most hely leírni, mi minden lesz a strandon és a strandon kívül, legfeljebb távirati stílusban: víkend-telep a Tatárárok felőli lankán, üdülők a szemközti meredekebb oldalakban, 2000 néző befogadására alkalmas szabadtéri színház és mozi, sportstadion, futball- és atlétikai pályával, teniszstadion, később KISZ vezetőképző tábor, fedett sportuszoda, fürdőmedencével, kádakkal, s még ki tudja mi minden.

Persze ezek az utóbbiak távolabbi tervek. De hogy milyen távoliak, a város lakóitól és főként a város nagyüzemeitől is függ. A tározó tó és a tavi strand kiviteli tervei készen vannak, a munka elkezdődött, hogy a tarjániak és a környékbeliek jövőre ezen a „kis Balatonon" üdül-

ma már minc
mence a hely
ni mégsem l
gyiipari Gép-
gyár emberei
kemenceszerel
valami akkor
fog, ha minden készen áll:
a víz. Azt mondják a me-
gyei tanács beruházási
osztályán: a kút vízműterv
alapján készült el. No
lám, megint egy terv. Igen
ám, de a víz rossz. Fer-

sütni naponta 18—20 má-
zsa kenyeret. Terv szerint.
S hát nem lenne az most
olyan egyszerű, lebontani.

De hát valahogy majd
csak megoldódik így is.
Persze hogy megoldódik!

Realitás és józa

A Magyar Szocialista Munkáspárt VIII kongresszusa előtt élénk kiértékelő munka kezdődött az alapszervezetekben annak érdekében, hogy a vezetőség tiszta képet kapjon az elmúlt években végzett munkája eredményességéről.

A párt Központi Bizottságától kezdve minden más alsóbb pártszerv és szervezet elgondolkodik, mit tett annak érdekében, hogy a pártnak 1956. november 4-től meghirdetett „Tiszta lap" politikáját mivel rótta tele, mit adott minden kommunista a maga erejéből a szocializmus építéséhez. Ehhez a nagy felméréshez ad óriási segítséget a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának kongresszusi irányelvei. Azok a párttagok és pártonkívüliek minden sorából. Akkor is, amikor helyzetképet ad a szocializmus építésének mai állásáról és kimondja, hogy leraktuk a szocializmus alapjait, és hogy hozzá kezdünk a szocializmus felépítéséhez.

Az a tény, hogy a párt kimondotta hivatalos formában is a téziseken keresztül, hogy hazánkban leraktuk a szocializmus alapjait, nagyjelentőségű a dolgozó népünk életében. A párt nem dobálódzik a szavakkal.

Ennek a kimondásában is a józan meggondolás, a dolgoknak a helyes marxista elemzése vezette. A párt kimondhatta volna másfél évvel ezelőtt is, hogy leraktuk a szocializmus alapjait, hiszen mind az iparban, mind a mezőgazdaságban nagyüzemi gazdálkodás folyik, győztek már akkor is a mezőgazdaságban is a szocialista termelési viszonyok. A párt azonban várt, nem siette el ennek az igen fontos eredménynek a leszögezését. Az igaz, hogy együttesen szocialista jellegűvé váltak a *termelési viszonyok, megszűntek* a kisparcellák a földeken, megszűntek a mezsgyék, amelyek akadályozták azelőtt a gazdálkodási munka mennyiségi és minőségileg jobb felhalmozását.

De a párt tudta azt is, annak ellenére, hogy ilyen eredményeket értünk el a gazdasági építőmunkában az átszervezés terén, de bizo-

Radics István

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÓGRÁDI NÉPÚJSÁG

1962 SZEP. 8

1021

Tárlat előtt...

Az október elején megnyíló szokásos őszi tárlat előkészületei már javában folynak megyei képzőművészeink műtermeiben. A nyár élményei képekben, rajzokban, szobrokban nyernek művészi megörökítést. A természet pompája, a bányák mélye, gyárak munkás élete ihleti érzelmi, értelmi mondandókra az alkotókat a vonalak, színek, formák nyelvén, egyéniség, látásmód különbözősége szerint.

Ez alkalommal Radics István grafikust látogattuk meg, hogy bepillantást kapjunk terveibe. A fiatal képzőművész a napokban érkezett haza a Német Demokratikus Köztársaságban tett tanulmányútjáról, s jelenleg a Május 1 úti iskola hatalmas, hatméteres pannóján dolgozik, amely az iskolai élet különféle szines mozzanatait eleveníti meg.

— Az október elején nyíló őszi tárlaton — mondja, — a nyáron készült balatoni akvarelljeimet és rajzaimat akarom bemutatni. Ezek a képek Keszthelyen, a pedagógus szakszervezet rajztanár és képzőművész szakosztályának művésztelepén születtek, s a szakszervezet Budapesten megrendezésre kerülő kiállításán is szerepelnek majd. A balatoni tájak mellett a megyei kiállításon kisterenyei bányászok és vasútépítő munkások életéről készült munkákat is bemutatok.

— Az őszi tárlat után decemberben egy önálló kiállítást is szeretnék megrendezni, amelyen az ember természetszerűen jóval többet meg tud mutatni önmagából. A tematikám itt is a bányász és munkásélet, valamint a vízparti tájak lenyűgöző szépsége.

— Milyen megvalósításra váró tervei vannak még?

— Ha megkérdezik, akkor egyéni fájdalommal kell előhozakodnom. Van ugyanis jónéhány érdekes szgrafittotervem, amelyek közül még egy sem kerülhetett kivitelezésre. Pedig a kisterenyei új iskola homlokzati falfelülete például kínálva kínálkozik erre a célra. Ilyen területen kellene, hogy nagyobb támogatást kaphassanak a megyei képzőművészek, hogy az ilyen jellegű megbizatások, — természetesen a megfelelő színvonal biztosítása mellett a Nógrád megyei alkotók kezébe kerüljenek. Engem például, mint pedagógust a kisterenyei iskolához erős kapcsolatok fűznek, s erős vágyam, hogy az épület esztétikus képét elgondolásaim szerint oldhassam meg. Bízom benne, hogy erre lehetőséget nyújtanak. Addig is az egyik szgrafittó tervemet most közelesen társadalmi munkában fogom kivitelezni szülőfalumban, a nógrádmegyeri új művelődési otthon homlokzatán.

Radics István a Május 1 úti iskola pannóján dolgozik.

ytű változatlan

eljes végsőkig tágítsuk, min-dent megtegyünk a személyi eltételek legkedvezőbb biz-osítására, a megnyerhető erők akás- és egyéb igényeinek kielégítésére.

Az eredményesség

érdekében nagy jelentősége van az iskolai vezetés további erősödésének, a határozott ve-zetés eredményeként annak, hogy nevelőink az oktatási évet a tantervi utasítások ala-pos tanulmányozása után, a korábbinál is felkészültebben kezdjék meg. Jó eredményei csak így várhatók a munká-nak.

Felnőttoktatásunk további feladataiban szintén változat-lan az irányító jelzése, de job-ban szem előtt kell tartanunk pártunk megyei végrehajtó bizottságának februári határ-ozatait, amelyek többek kö-zött az analfabéták oktatásá-ra hívják fel a figyelmet. Az a feladat ebben, hogy a társa-dalmi szervekkel szoros együttműködést biztosítva ne-velőink váljanak az analfabé-tizmus felszámolásának irá-nyítóivá, szorgalmazóivá, biz-tosítsák ebben is az évekre bontott ütemterv zökkenőtlen menetét.

Van mit tenni az általános iskolai továbbtanulás érdeké-ben is. Számos olyan felelős, irányító emberünk akad még a gazdasági, termelő munka a legkülönfélébb ágaiban, akik az alapvetően fontos nyolc osztályos végzettséget sem mutathatják fel. A tanulás szorgalmazásában feladatok várnak ránk vállalatainknál, üzemeinkben, de különösen a falusi, mezőgazdasági vezetők között. Hogy eredményt érhes-sünk el, kedvet teremtsünk a tanulásra, az nagymérték-ben az előkészítés lelkiismere-tességén és lelkességén múlik. S az előkészítéssel sem érhet véget a nevelők, népművelők felelőssége, ha a tanulmányok megszakításáról, abbahagyá-sáról, a lemorzsolódás ará-nyainak csökkentéséről, illet-ve megszüntetéséről van szó.

Az iskolai

oktató-nevelő munka mellett másik nagy területünknek, a népművelésnek szintén meg-lelhetők azok a részfeladatai, amelyek jó elvégzése a politi-kai-világnézeti, az általános és a szakmai műveltség s a művészeti-esztétikai izlésfej-lesztés érdekében nagyon fon-tos. E területnek két szembe-tűnő fehér foltja aggaszthat-ja a népművelőket [illegible]

nek. Egész társadalmi rétegek megmentéséről, tudatformáló neveléséről van szó. Ez a munka pedig csak úgy végez-hető eredményesen, ha min-den részletben megbízható térképpel birunk, ha tudjuk a népművelés egészének hol, milyen jellegű fehérfoltjai hú-zódnak meg. Elengedhetetlen tehát alapos felmérő munka annak érdekében, hogy tiszta-ban legyünk minden eddig elhanyagolt igénnyel és meg-teremthessük az igények, szükségletek teljesítésének minden módját és eszközét.

De népművelésünk egész területén akadnak még iga-zítani, bepótolni valók. Könyvtárhálózatunk, bár or-szágosan szép eredménnyel büszkélkedhet mind az olva-sók, mind a kölcsönzések szá-mában, mégsem tett elgendőt eddig mai kérdésekre választ adó művek, vagy a szakmai művelődést segítő irodalom ajánlására, népszerűsítésére. Könyvtárainknak itt kell rá-szánniok magukat a követ-kező lépésre, ezzel dúsíthat-ják korábbi jószolgálataikat.

Népművelési

fontos feladat a továbbiak-ban az is, hogy a tudatfor-málás minden rendelkezésre álló eszközével segítsük a szo-cialista erkölcs, magatartás, a szocialista közösség alakulá-sát, szilárdulását. Ennek ér-dekében, mint alappillérekre jól támaszkodhatunk szocia-lista brigádjainkra — de csak akkor, ha azok céljait, vál-lalásait mi is hathatósan se-gítjük kibontakozásukban.

Eléggé hátralékosan zár-tuk mostani művelődési évün-ket a szakmai művelődés te-kintetében is. A termelő te-vékenységet segítő ismeretek főleg a mezőgazdaság dolgo-zói között csak igen kis ré-teghez jutottak el. Ez pedig fékezi a szocialista nagyüze-mi mezőgazdaság fejlődési iramát, nagyobb gazdasági és anyagi eredményességét. Nép-művelésünk munkásain múlik döntő módon, hogy a követ-kező időszakban termelőszö-vetkezeti akadémiáink az ed-diginél nagyobb népszerűség-re kapjanak, általánosabban elterjedetté váljanak és szín-vonalukban, eredményességük-ben is jobban kielégítsék a velük szemben támasztott igé-nyeket. Emellett itt az ideje annak, hogy lerakjuk a me-gyei mezőgazdasági szakmun-kásképzés alapjait, képesített parasztembereket neveljünk [illegible]

...agyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
...apest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Radics István
NÓGRÁD
1965 JUL 18.
1021

Strand-vázlat

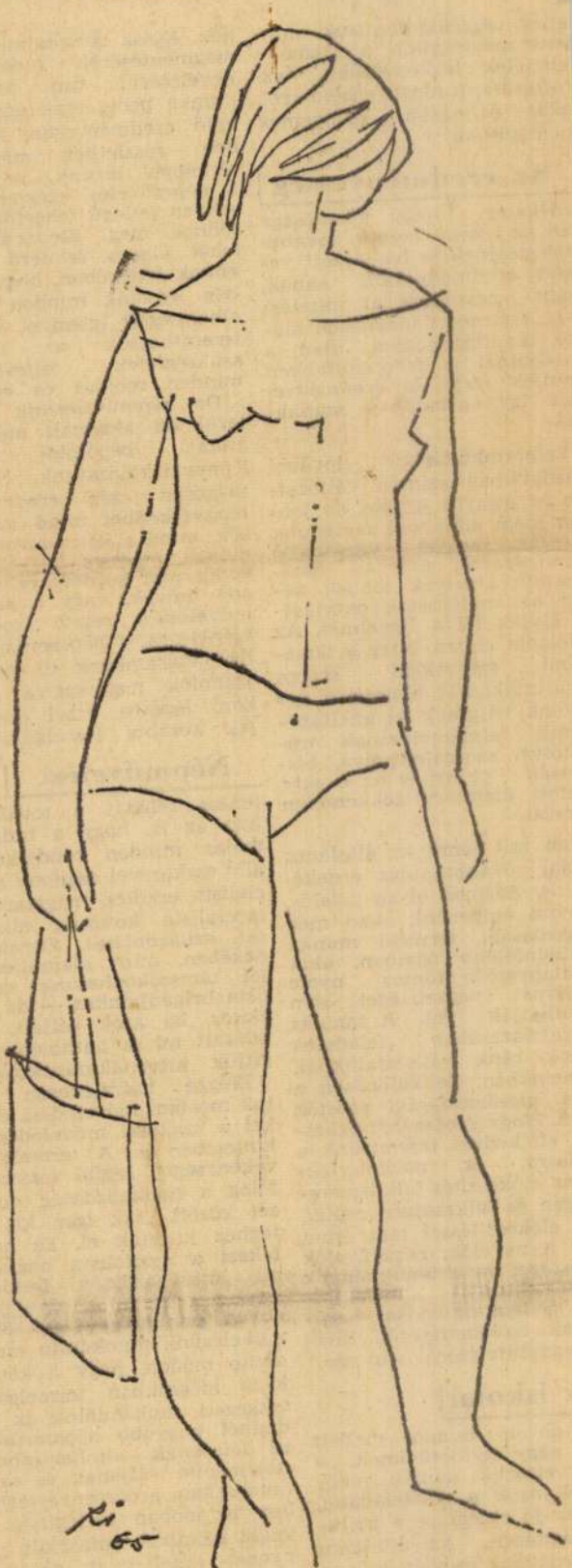

(Radics István rajza)

Radics István

IV.3.

TÖBB KÉPZŐMŰVÉSZETI KIÁLLITÁST nyitottak meg tegnap. Kaposvárott, a somogyi képtárban hódmezővásárhelyi művészek tárlatát, Esztergomban a Vármúzeumban Mészáros Dezső szobrászművész, Szegeden, a Móra Ferenc Múzeum képtárában Varga Imre Kossuth-díjas szobrász, Jobbágyiban, a fegyveres erők klubjában Radics István festő kiállitását nyitották meg.

Magyar Hirlap 1976/81/13

lomból

úzeumigazgató

M TE

TIKA

KISALFÖLD

A BRIGÁD P

— *Pénzen osztozni...* — tűnődök. — Nem sima ügy.

Farkas Ernő a zöld overálba törli kezét, hogy ne olajozza meg homlokán a verejtékcseppeket.

— Elmondanék egy példát.

— *Hallgatom.*

— Az ötvenes években történt. Farkaslyukon, a bányában. Két testvér egy műszakban, egy csapatban csillézett. Fizetéskor az egyik borítékja hetvenvalahány forinttal vastagabb volt. Többet érdemelt az egyik, mint a másik? Azt csak az aknász tudta volna megmondani. De őt nem kérdezték, helyette egymásnak estek. Az egyik fiú alatta maradt a másik csákánycsapásának.

mat. Azt meg csak úgy lehet megtenni — munkatársaknak egymás közt —, ha reálisan ítélkezünk, magunkkal, de másokkal szemben is őszinték vagyunk.

Konkrétan arról van szó, hogy az 1978-as évben végzett gazdasági és társadalmi munkája alapján a „Vállalat Kiváló Brigádja" lett a Május 1. Tizenhat ember munkáját elismerendő, fejenként ezerötszáz forint jutalmat adott a gyár vezetősége a brigádtagoknak. *A közösség úgy döntött, hogy a huszonnégyezer forintot nem egyenlően, hanem differenciáltan osztják el.*

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Radics István festőművész.

KISALFÖLD
1979 JUL 14

1021

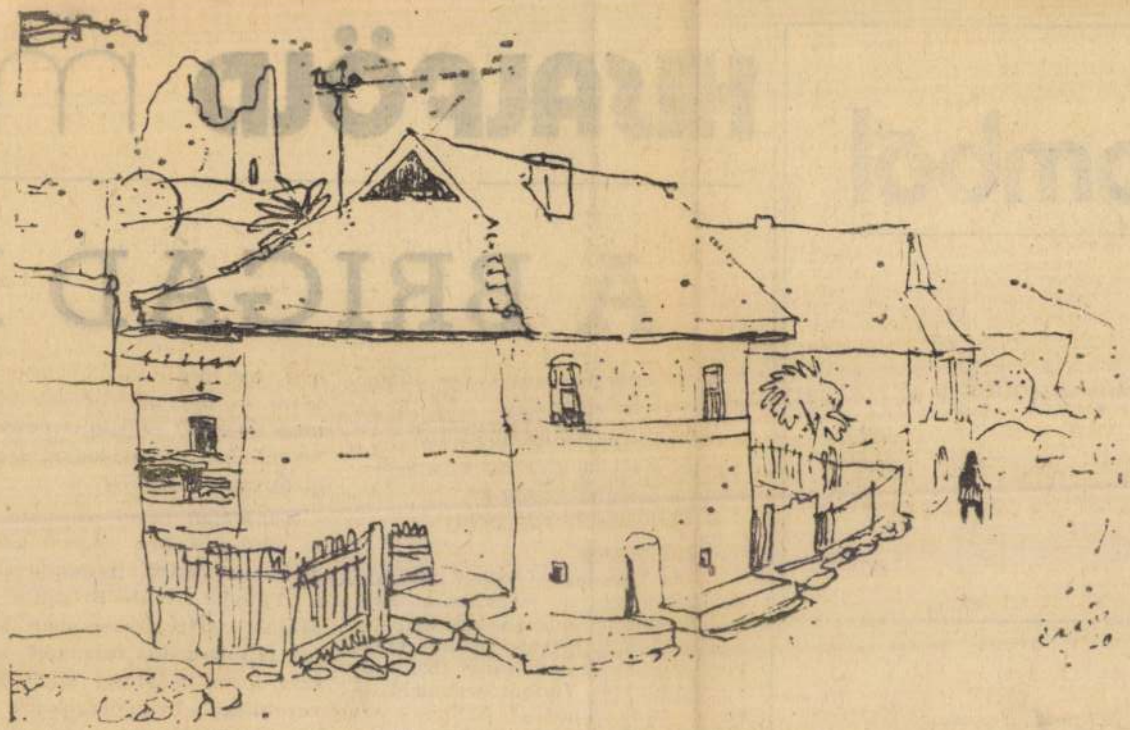

Radics István: Hollókői utca

Rádics István, festő

● RÁDICS ISTVÁN festményeiből nyílik ma kiállítás Salgótarjánban.

—:O Rádics István

8.

Esti Hírlap Bp. 1978. jan. 11.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Radics István

NÓGRÁD

festőművész

1979 JUL 15

1021

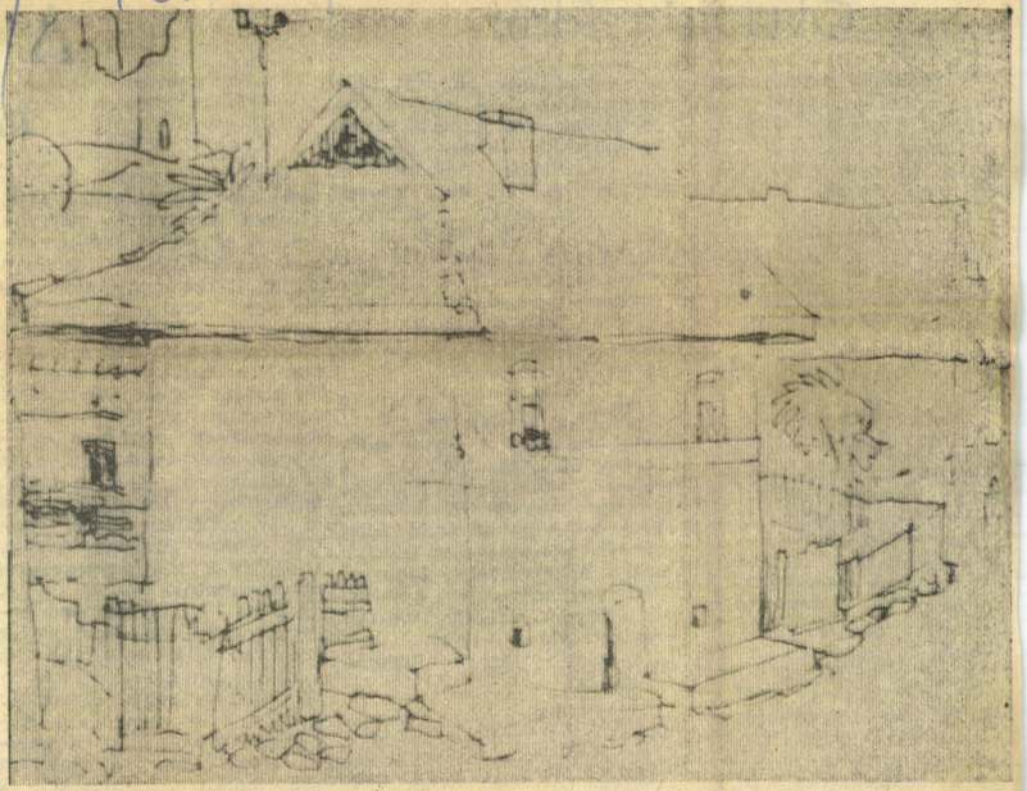

Radics István: Hollókői utca.

Oktatási refor...

A középfokú oktatás általánossá tétele a lengyel közoktatás-politika egyik fő célja.

Jelenleg az általános iskolát végzett fiatalok 95—96 százaléka tanul tovább: vagy szakmunkásképző intézetekben, ahol a tanulmányi idő 2—3 év, vagy technikumban, amelyben 4—5 év a képzési idő, s amelyek érettségit adnak és különféle szakmák középvezetőjévé képezik őket. Az egyetemekre készülők az általános gimnáziumok négy osztályát végzik el.

Ez a rendszer a közeljövőben módosul. Általánosan bevezetik a tízosztályos iskolatípust. Ennek elvégzése után a szakmunkástanuló intézetekben másfél-két és fél évig tanulnak a fiatalok. Az egyetemekre, főiskolákra készülők pedig középiskolában két évig folytatják tanulmányaikat.

Az új oktatási rendszerre fokozatosan, tíz év alatt állnak át. Az első osztályokban már a most folyó tanévben eszerint történik az oktatás. Az új tantervekben a legfontosabb tantárgyaknak a lengyel nyelvet és irodalmat, a történelmet, az állampolgári is. A művészeti nevelést sem hanyagolják el. A lengyel középiskolák a filharmonikus zenekarokkal közös programot készítenek, amelynek során évente több mint tízezer diákhangversenyt tartanak, ezeken 5,5 millió fiatal ismerkedhet meg a zene világával. A képzőművészeti érdeklődésű tanulókat szakkörök várják. Az országban 22 iskolák közötti képzőművészeti baráti társaság működik.

Az általános iskolákban, a 7—14 éves korban nagy gondot fordítanak a testnevelésre: az alsó tagozaton 3, a felsőn pedig 4—6 tornaóra szerepel hetente. A középiskolákban szintén szem előtt tartják a testnevelés jelentőségét. A testnevelési tagozatú osztályok száma 150, emellett 7, úgynevezett sportmesteri tagozat várja a sport iránt érdeklődő legjobb középiskolásokat.

A különféle középiskola-típusok között említést érdemelnek az úgynevezett UNESCO-iskolák. Az első ilyen 1955-ben kezdte meg működését varsói középiskolákban. Tíz évvel később 29, napjainkban

A

P

Váratlan vendéget fogadni nem mindig sikerül úgy, ahogyan szeretnénk, még, ha örülünk is neki. *Pataki József* festőművészt azonban várták Balassagyarmaton, a Horváth Endre Galériában. Hiszen ők hívták meg. Ezért *kicsit visszatetsző az a fogadtatás, amelyben részesítették kiállítását.* Egyéb előkészületi bonyodalmakról nem szólva, meglehetősen szegényes — a művészhez méltatlan — az a meghívó, amelyet a tárlat megnyitására készítettek. S miután katalógus nincs, legalább néhány életrajzi adatot, valamint a műtárgyjegyzéket rányomathatták volna. A megnyitó is messzemenő érdektelenséget tükrözött. Alig néhányan jelentek meg az ünnepi eseményen. A kiállítás látogatottsága ugyancsak gyér. A volt megyeháza felújítási munkái miatt a galéria ebben az állapotában nem vonzza a vendégeket. A tárlat egyébként július 24-ig tart nyitva.

Mellesleg szólva, Pataki Jó-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI UT 51
Telefon: 337-743, 310-126

NÓGRÁD 1978 JAN 19

Radics István festőművész

1021

Radics István tárlatáról

Élnek és dolgoznak Nógrád megyében olyan emberek, akik körül akár évtizeden át is kevés a látványosság, de akinek névjegye mégis ott van láthatatlanul a szellemi, művészeti élet asztalán, ha nem is mindig szem előtt. Láthatatlanul, mondom, de nem észrevétlenül. Ok azok, akik számára az év minden napja meghozza az elvégzendő teendők sorát, s akik napról napra el is végzik ezt a munkát. Nem halaszthatják holnapra, mert a holnap már megint újabb feladatot tartogat. Róluk szólva szokás néha mondani, hogy szétaprózzák magukat, esetenként túlzottan „szakosodó" korunkban a mindenesek munkáját vállalják. Ki ne tudná, hogy ezzel társadalmi szükségletet elégítenek ki. Nélkülük sokkal szegényebb lenne az élet, több lenne a gond.

Közéjük tartozik a Kisterenyén tanító Radics István festőművész.

Keveset beszél, de annál többet tesz Nógrádban a sokat emlegetett vizuális kultúra fejlesztéséért, a magasabb ízlés terjesztéséért. Nógrád-megyerben született. A tanítóképzőt és a tanárképző főiskolát Egerben végezte, a Budapesti Képzőművészeti Főiskolán fejezte be tanulmányait. A Művészeti Alap tagja 1964-től. Húsz éve megyei rajzszakfelügyelő, a kisterenyei gimnázium tanára. Székely Bertalan-emlékérmet kapott 1971-ben, az oktatásügy kiváló dolgozója. A Nógrád megyei gyermekrajzok nemzetközi sikere mindenekelőtt az ő műve. Ismerjük el itt is, hogy tanítványainak rajzai Osakában, Havannában, Prágában, Zágrábban az élvonalat jelentik, egyúttal Radics István maradandó értékű dicséretét. Tanítványai sorából több képzőművész és még több művészetet értő és kedvelő tárlatlátogató került ki. Többet kellene beszélnünk a hétköznapok „apró" munkáját lelkiismeretesen végző emberek érdeméről.

De most Radics István festőművészről szóljunk. Kamaratárlata Salgótarjánban, az oktatási igazgatóságon látható ezekben a napokban. Néhány rajz és metszet, tíz akvarell és egy nagyméretű zománckompozíció. Mindez önmagában nem alkalmas a gyarapodó életmű jellemzőinek felvázolására — elkelne egy összefoglalóbb igényű, egyéni kiállítás is —, de alkalmas néhány értékelő mondat megfogalmazására.

Mindenekelőtt jegyezzük meg, hogy realisztikus hangvételű műveit elsősorban szűkebb hazája, valamint a Nógrádon túli hazai és külhoni tájak jellegzetességei ihletik. Élet- és munkakörülményeiből adódóan elsősorban a grafika, az akvarell művelője. Lényegre törő, nemesen egyszerűsítő, a gondolati tartalmat híven kifejező stílusa kiválóan alkalmas az ipari táj hangulatának tolmácsolására, a tájban mozgó és munkálkodó ember megjelenítésére. Munkásságában napjaink valóságának közvetlen értelmezésére törekszik, a jelenség mögött a lényeg felmutatásával. Tollrajzai, metszetei, akvarelljei mély kulturáltságot hordoznak, a mindenkori divatoktól mentes művészi őszinteség rokonszenves hordozói.

A kiállításon látható nagyméretű zománckompozíciója a sokat emlegetett magyar népművészeti formakincs sallangoktól mentes felhasználásának ragyogó példája. E formakincs kiválóan ötvöződik a modern piktúra nyelvezetével. Dicsérendő továbbá az az érzékeny kolorit, dekorativitás, s a feldolgozott motívumok világos szerkesztettsége, amely ezt a zománckompozíciót értékessé, teljességgel érette teszi. A kompozíció így a formai és tartalmi absztrahálás sajátos és szerencsés megvalósulása.

Reméljük, Radics István a jövőben átfogóbb igennyel rendelkező kiállítással is megörvendezteti majd az értő közönséget.

zamosan elkerülhetetlenül
sszafejlesztésre van szükség,
ldául a termékek túl széles
rét gyártó gépiparban vagy a
lődő országok versenyének erő-
n kitett könnyűiparban. Ehhez
yan módszertani segítséget kell
lni, amely műszaki-gazdasági
övetelményeket és gazdasági
zámításokat egyaránt tartal-
az és kellő előretekintéssel jó
lapot ad a nemzetközi munka-
egosztásba való fokozatosabb
eilleszkedéshez.

92 százalékának nincs tár-
léscentrikus vezetői szemlé-
tiek az eredmények a fizi-
en is, a rátermettek előlép-
hivaló.
k aránya a termelőszövetke-
mind több tehetséges, ve-
kerüljön felelős beosztásba,

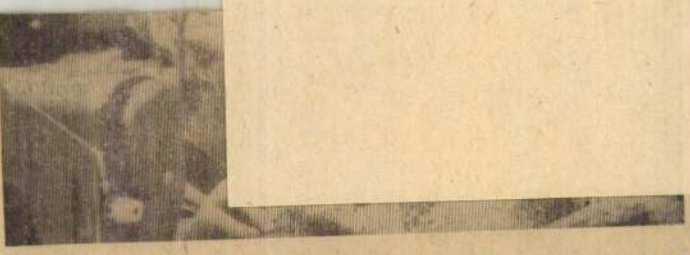

Kocza Erzsébet. Tavaly, mint rendszeres könyvtárlátogató jutalmat kapott. Legszívesebben életrajzi regényeket, útleírásokat és verseket olvas

Indul a vonat. Ambrus Nándorné, Bugyi Istvánné és Kurunczi Erzsébet munka mellett ruhaipari szakközépiskola levelező tagozatán tanul

Csíki Mária, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulója alkalmából rendezett vetélkedőn harmadik, a szakmunkásversenyen pedig első helyezést ért el

(Bábel László felvételei)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 JAN 29

NÓGRÁD

Radics István,
Székely Bertalan-emlékérmes
festőművész

1021

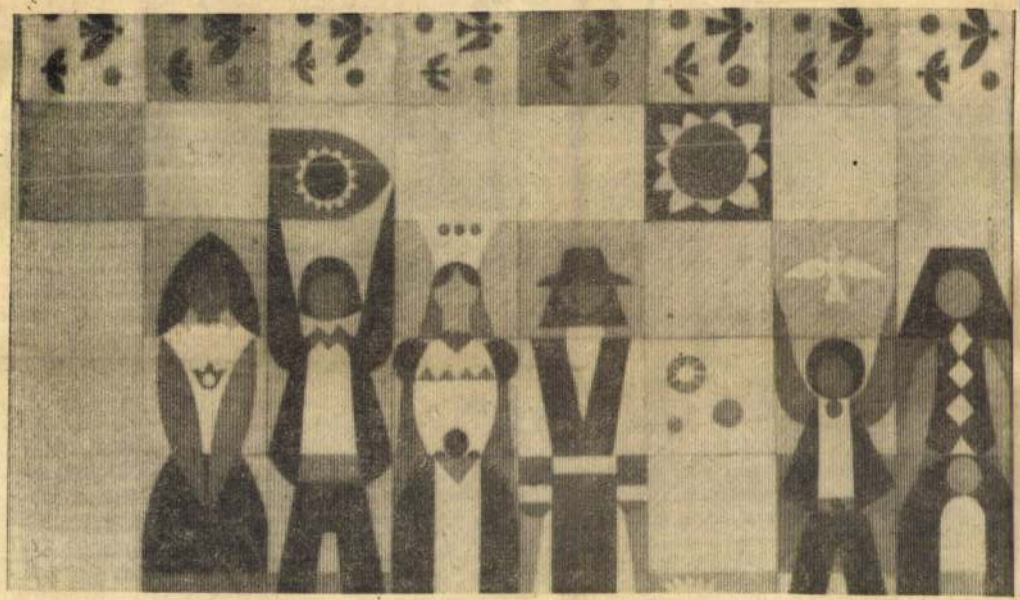

Radics István Székely Bertalan-emlékérmes festőművész zománcfala a nógrádmegyeri körzeti általános iskola számára készült, társadalmi munkában. Tavasszal avatják. Ez Nógrád megye első zománctechnikával készült összefüggő murális alkotása. (részlet)

ásművelődés Kisterenyén

utolsó napjaiban összehívott tanácsülés egyik legfontosabb napirendjeként éppen a munkásművelődés helyzetét és fejlesztésének feladatait vitatta meg.

★

Kisterenyén a múlt év szeptemberében a salgótarjáni járási pártbizottság megbízásából felmérést készítettek a munkásművelődés témakörében. Tapasztalatai szerint a műveltségi szint emelkedése nem csupán az általános műveltség és az egyéni művelődés területén mutatkozik meg, hanem — bár kisebb mértékben — a szakmai és politikai műveltségben is. Legnagyobb érdeklődés a középiskolai továbbtanulás iránt nyilvánul meg. Bebizonyosodott továbbá, hogy — hasonlóan más munkástelepülésekhez — a társa-

tól újabb lehetőségek állnak rendelkezésre. A hónap folyamán szűkké vált helyéről a felújított népkerti kastélyba költözik a nagyközségi-járási könyvtár, a műemléki épület három alsó helyiségéből pedig állandó kiállítótermeket alakítanak ki.

Ezekkel szemben továbbra is érvényesülnek az objektív gátló tényezők; a település szétszórtsága, az eljárók és a bejárók magas száma, a művelődési ház korszerűtlensége, a közforgalomból való kiesése. Az intézmény látogatottsága voltaképpen évek óta főként ezen okok miatt alacsony. A fellendítésére tett próbálkozások nem jártak eredménnyel, de most úgy látszik, hogy sikerült találni egy olyan megoldást, amely a művelődés lehetőségét nagyobb munkástömegek számára teszi elérhetővé. Ez pe-

kívánt eredményt, amelyet a művelődéspolitika maga elé tűzött. Az üzemek különböző vezető szervei és a közművelődési intézmények közötti kapcsolat szorosabbra fűzése mellett szükség van a nagyközségi KISZ-bizottság és más társadalmi szervezetek közötti együttműködés erősítésére is. A művelődési ház mellett olyan kulturális munkabizottságot kívánnak létrehozni, amely a művelődési szakembereket, a társadalmi és tömegszervezetek képviselőit, valamint a közművelődési kérdések iránt érdeklődő munkásokat foglalná magába. Ez a bizottság részt venne a kulturális igények feltérképezésében a tevékenység megtervezésében, segítené a propagandamunkát. Fontosságára való tekintettel létrehozását január 31-i határidővel fogal-

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 JUN - 2

Radics István,

NÓGRÁD

festőművész

1021

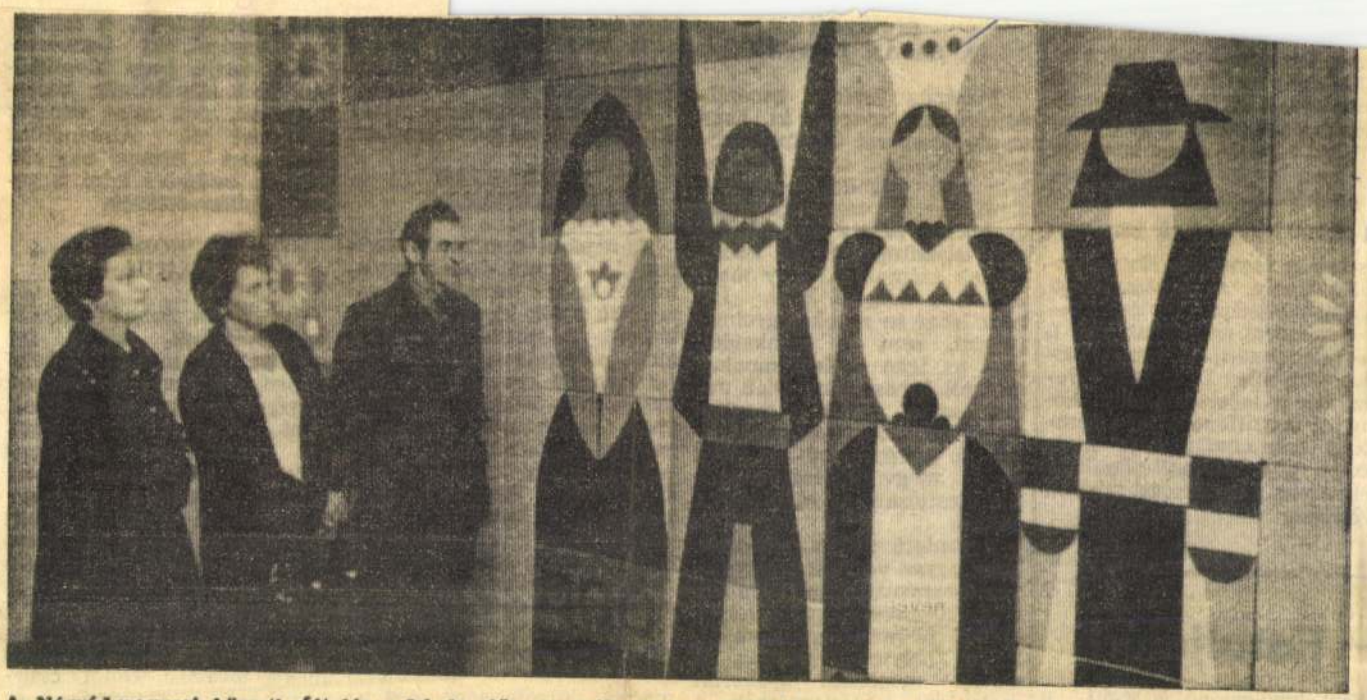

A Nógrádmegyeri körzeti Általános Iskola előcsarnokában a napokban felavatták Radics István festőművész „Az iskola" című zománcfestésű faliképét. A tizennyolc négyzetméteres alkotást a művész szülőfaluja felkérésére tervezte és a ZIM salgótarjáni gyára szakembereinek segítségével készítette társadalmi munkában. A Képzőművészeti és Iparművészeti lektorátus által elfogadott művet Praznovszky Mihály, a szécsényi helytörténeti múzeum igazgatója ünnepélyes keretek között adta át. Képünkön: Farkas Péter és családja (akik Nagyoroszból jöttek) gyönyörködni a tűzzománcalkotásban.

(Fotó: Sturman Béla)

lletve feldolgozásnak, illetve az
használt szállítási, ütemezési
knázásának. A példákat hosz-
sorolni, ám ennyi is elég, hogy
rüljön: vannak olyan lehetősé-
bár nem hoznak látványos meg-
enyhíthetnek a gondokon.

n nem kisebbek a mezőgaz-
iszeripar termelési, illetve ex-
mint tavaly. A mezőgazdasági
az élelmiszeripari termelés 4—
övekedésével számolunk. Ám a
és élelmiszeripari export ter-
lése több mint 11 százalék! Fe-
ez. Bár a szocialista országok-
mközi megállapodások biztos-
ak a rubelelszámolású kivi-
ez, a tőkésországok piacain a
nében meg kell küzdeni minden
velésért.

M. I.

— fiataljaiért

ként tevőlegesen is segíti a
gyáregység előtt álló feladatok
megoldását. E fontos teendők-
ből nagyrészt vállal magara a
KISZ-szervezet is; rendszere-
sen értékeli a végzett munkát,
s jutalmazza a legjobbakat. A
múlt hét végén is huszonegy
fiatalt részesítettek kétnapos,

ELŐSZÖR A SAJÁT PORTÁN

Pohánka István generál-építésvezető mondta ki, hogy az alapszervezet kommunistáinak elsősorban saját portájukon kell rendet teremteni. Nem vezet célra az olyan gyakorlat, amely 60 százalékos teljesítményt 100 százaléknak számol el, hogy meglegyen a dolgozó bére. Így nem lehet se munkafegyelmet tartani, sem a munkaidőt, sem az igen szűkös munkaerőt jól kihasználni. Oláh József szerint rontja a munkafegyelmet, szervezetlenné teszi a munkát, ha az egyik vezető megváltoztatja a másik utasításait az előző tudta nélkül.

Egyöntetű volt a vélemény, hogy egyes vezetők igénytelenek beosztottjaikkal szemben. Nem követelik meg a folyamatos, jó minőségű munkát. Ez a helytelen felfogás, és ennek megfelelő gyakorlat melegágya a tétlenségnek, a szervezetlen, kapkodó rossz minőségű munkának. Pintér Sándor művezető nekikeseredve mondta: — Hat gépkezelő volt kint az építkezésen. Nem került mindegyiknek munkája. De arra egyik

lasz akkor is, ha a
nista művezetők csa
szólnak: nézzetek má
a minőségre is!

S itt elérkeztünk
dik megoldásra váró

EGYMÁSNAK BETARTANAI

A régebbi munkas
ben a generál-építés
meg a hozzá beosztot
zetőkön múlt, ki, mennyi bért kapott. A mostani technológiai sorrendben a generál-építésvezető csupán koordinál, vagyis a különböző technológiai szervezetek vezetőivel megbeszéli, kinek, mikor kell belépni a folyamatos munka érdekében. Ezek a vezetők viszont idő hiányában nem látják, hogy beosztottjaik milyen munkát végeznek, ki, hogyan tevékenykedik. Az építkezésen jelenlevő művezetőknek viszont semmiféle joguk nincs, hogy kifogástalan, jól szervezett, folyamatos munkát követeljenek meg az illetékes munkásoktól, mivel azok nem tartoznak a hatáskörükbe.

Önként adódik a kérdés: a mostani technológiai szerve-

Igaza van Angyal Sándor építésvezetőnek, mikor azt mondja, hogy a mostani helyzetben, amikor mindenütt sürgős a munka, kapkodással nem lehet előre jutni. Ha már az indulásnál objektív okok miatt nem tudták tartani az ütemességet, akkor most úgy kell szervezni a folyamatos munkát, hogy tovább ne rontsák, hanem inkább javítsák a helyzetet.

A taggyűlés állásfoglalásában kimondta, hogy így nem mehet tovább. Tenni, cselekedni kell mindenkinek, hogy a tavalyi fellendülést követő idei hanyatló időszakot ismét fellendülés kövesse. Mert még van idő, és lehetőség a felébredésre.

V. K.

SAJTOFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1977 OKT 7
PEDAGÓGUSOK LAPJA
Budapest

Radics István, festőművész

1021

Tárlat Nagybátonyban

A Képzőművészeti Világhét és a Bányász Kulturális Hetek alkalmából *Radics István* Székely Bertalan-díjas festőművész, Nógrád megyei szakfelügyelő alkotásaiból kiállítást rendeztek a nagybátonyi Bányász Művelődési Házban. A tárlatot *dr. Domonkos Imre* nyitotta meg.

Radics István művészetét nemcsak szűkebb pátriájában becsülik, hanem a megye határain túl is jól ismerik, hisz számos országos tárlaton, sőt külföldön is szerepelt műveivel. Realista alkotó, aki a természet szépségeit és a társadalom életjelenségeit egyaránt megláttatja.

Az új kiállításán bemutatott akvarellek biztos technikával ragadják meg a gazdag látvány lényegét. Falusi részletek, régi városok, házak, ipartelepek rendre ott vannak a témák között. Ugyancsak megérdemlik figyelmünket szellemes tollrajzai, valamint mesterien megoldott rézés linóleummetszetei. A tárlat anyagából kiemelkedik annak a tűzzománc kompozíciónak néhány bemutatott részlete, melyet a művész szülőfalujának, Nógrádmegyernek általános iskolája számára ajánlott fel. Az iskolai légkört idéző nagyarányú kompozíció derűs szín- és formavilágával fogja meg a nézőt.

D. Krusnyák Magdolna

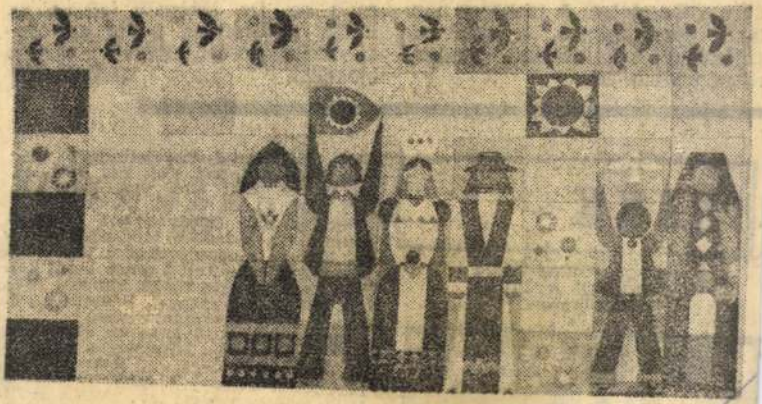

Radics István: Zománcfalkép

A gyermeküdülők új tanéve

A SZOT üdülési főigazgatósága *Parádfüreden* tartotta meg ez évi tanévnyitó értekezletét — szeptember 16-án és 17-én — az egész évben működő gyermeküdülők pedagógusai és gazdasági vezetői részére. Az értekezleten az Oktatási Minisztérium, a Heves megyei Tanács, a SZOT területi igazgatóságainak, valamint szakszervezetünk gyermeküdültetési és táborozási munkabizottságának képviselői is részt vettek.

A beszámoló utalt a SZOT iskolásgyermek-üdültetésének elmúlt 20 évére és a jelentős fejlődésre. Kezdetben hat üdülőben mindössze hatezer gyermek pihenhetett, üdülhetett. Ma már nyolc gyermeküdülőben mintegy tizenegyezer általános iskolás korú gyermek tölthet 23 napot az ország legszebb vidékein.

Az értekezlet másnapján *dr. Salamon Zoltánné*, szakszervezetünk osztályvezetője az idei tanév fő feladatait, valamint az új dokumentumokkal kapcsolatos tennivalókat ismertette. *Újhelyi Mária*, a SZOT főelőadója a múlt tanévben végzett munkáról számolt be. *Dr. Bábosik István*, az ELTE adjunktusa pedig az osztályozásról, értékelésről tartott előadást. **(szigetvári)**

GYŰJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSON mutatták be alkotásaikat a Békés megyei pedagógus képzőművészek. A tárlat Békéscsabán a Kner Nyomda kultúrtermében látható október 13-ig.

HASZNOS ZSEBNAPTÁRT adott ki a diákoknak az új tanévre a Gondolat. A szokásos naptári részt számos, a gyakorta szükséges tudnivalókat felölelő rovat egészíti ki.

SAKK

465. SZ. FELADVÁNY
BENEDEK ATTILA
(Budapest)

HIN (Leningrad—Szovjetunió): Vil.: Kg8, Vh5, Bb2, Bf7, Fc6, Fe3, Hd1, e2, e5. (9) — Söt.: Ke4, Vd5, Bd7, Ff8, Ha6, Hh4, a5, e7, f4, g3, h6. (11)

Mindhárom feladványban **világos indul és a második lépésben mattot ad.** Elemző megoldásukat a lap megjelenésétől számított 3 héten belül kell beküldeni rovatvezetőnk címére: **Siklósi Pál,** 1536 Budapest, Postafiók 229. (Fővárosi Iskolaszanatórium).

Június 15-i feladványaink elemzése: 453. sz. **(Mlynka):** Látszólagos mattok: 1. . . ., Bd2 2. Hd2:, 1. . . ., Bg5:† 2. Hg5:, 1..., Bc5 2. Bc5:. — I. megtévesztés: 1. Hf6?, lépéskényszer: 1. . . ., Bd7 2. Hd7:, 1 . . ., Bf6: 2. Bf6:, 1 . . . Bd8 2. Hd7, más: 1 . . . Be6! — II. megtévesztés: 1

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Radics István

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP

1979 AUG 5

grafi munkái

1021

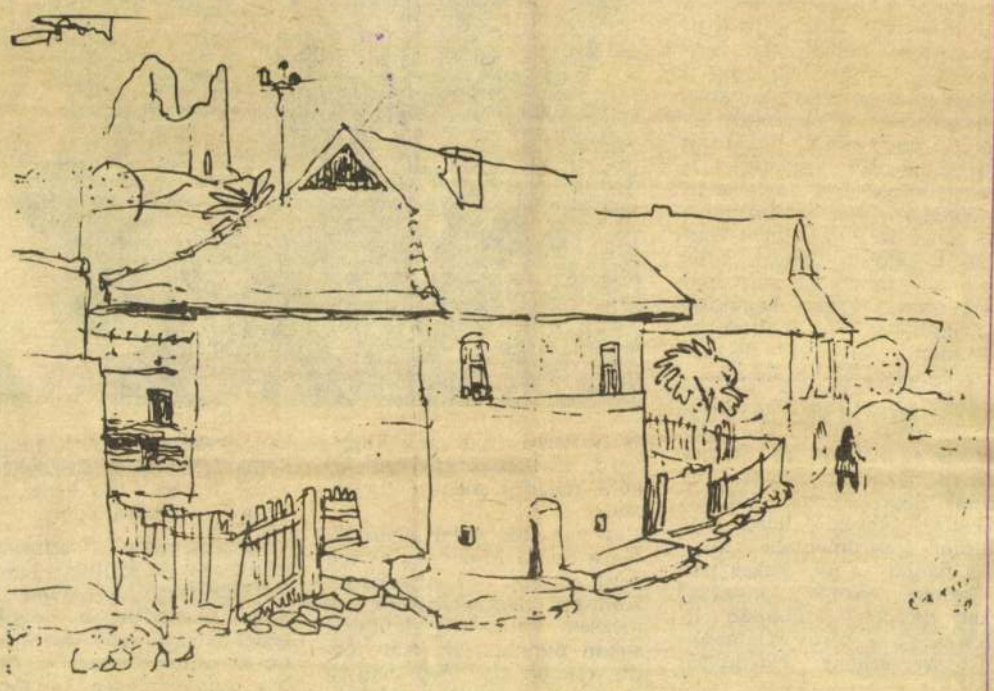

RADICS ISTVÁN: HOLLÓKŐI UTCA

alább. A gépmuzsika főleg a tinédzserek tetszését nyerte meg. A huszonévesek, a harmincasok, akik a Beatles-slágereken nőttek fel, már kevésbé tudták befogadni a kissé monoton ritmusú, hanganyagú s a megszokottól eltérő terjedelmű, gyakran 10—15 perces számokat. A hazai slágerlista éllovasait többnyire hidegen hagyta az új zenei hullám. Itthon csupán a Neoton família „állított elő" megfelelő színvonalon diszkó zenét. Legújabb albumukon — Napraforgó címmel — tíz új diszkószerzeményt hallgathatunk.

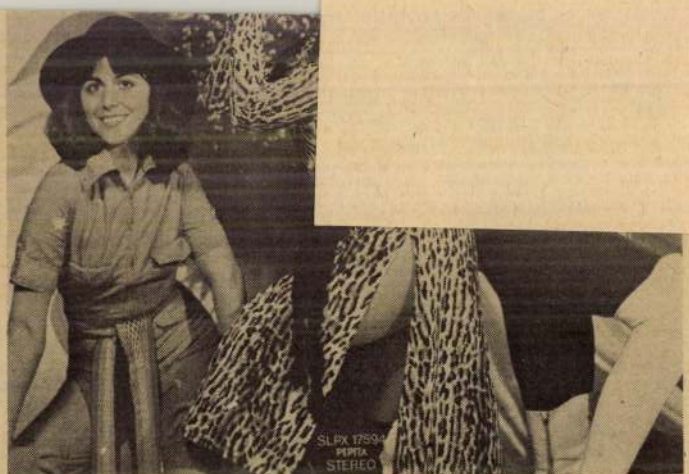

A zenei anyag összeállításában nem csupán nagy zenekar segítkezik, de olyan neves hazai muzsikusok is, mint Sebő Ferenc, Babos Gyula, Kőszegi Imre. A kitűnő instrumentális kíséret mellett a női énekes trió tökéletes vokális hangzását kell dicsérni. Stílusosan illeszkedik a kórus valamennyi szerzemény hangulatához.

Az „A"-oldal dalai közül a Hegyirabló lüktető ritmusa és a Forró fejű lány könnyed, szellemes szövege, zenéje ragadja meg a figyelmet.

A második oldal nyitószáma a Santa Maria, az album legsikeresebb szerzeménye. Könnyen megjegyezhető, de mégsem sablonos dallamát sokan dúdolgatják már, pedig csupán pár hete hagyta el a lemezgyárat a „fekete korong". A Megőrülök a szerelemért című szerzeményben dzsesszes elemek fedezhetők fel, míg a Diszkókece a jól ismert „Kis kece lányom" népdalra épült.

Összességében színesen, igényesen összeállított lemez a Napraforgó. A Neoton família bizonyítja, a diszkó zenét is meg lehet szerettetni az „idősebbekkel", csupán színvonalasan kell megszólaltatni.

— fekete —

Radics István, festő

RADICS ISTVÁN festőművész tárlata nyílt meg tegnap a szécsényi II. Rákóczi Ferenc Művelődési Központban.

—: Hír

8.

Nérszabadság, Br. 1978 febr. 18

Radics István

RADICS ISTVÁN festőművész tárlata tegnap nyílt meg a széchényi II. Rákóczi Ferenc Művelődési Központban. A Kisterenyén élő művész tanárként és szakfelügyelőként negyed századon át szerzett érdemeket a korszerű gyermekrajzoktatás megalapozásában.

Magyar Hirlap 1978-42-1o

Radics István

RADICS ISTVÁN festőművész tizennyolc négyzetméter nagyságú zománc faliképet készít a nógrádmegyeri általános iskola számára. Az alkotást a Képző- és Iparművészeti lektorátus már jóváhagyta, és a ZIM salgótarjáni gyárában kivitelezik. Még az idén elhelyezik az iskolában.

Magyar Hirlap 1977 | 18918

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1975 FEB 8

PEDAGÓGUSOK LAPJA
Budapest

Radics István

1021

Jubileumi tárlatok

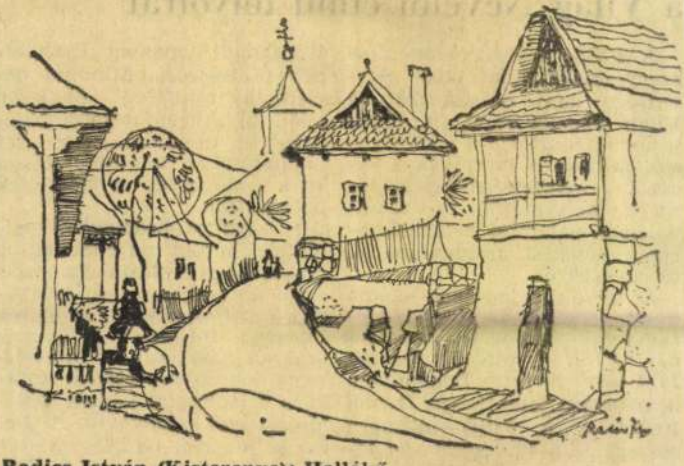

Radics István (Kisterenye): Hollókő

Egymás után érkeznek szerkesztőségünkbe a meghívók, melyek felszabadulásunk 30. évfordulójának tiszteletére rendezett tárlatokat ajánlanak figyelmünkbe. Mindegyiken egy-egy megye képzőművész pedagógusai mutatják be alkotásaikat. Az elmúlt napokban *Baranya, Bács-Kiskun, Csongrád, Nógrád,* valamint *Pest* megye rendezett jubileumi kiállítást a székvárosban vagy a megye valamelyik másik városában. Az ünnepi megnyitót szinte mindenütt színvonalas műsorral kötötték egybe.

Agócs Attila (Pilisszántó): Akt

Jó látni az igényes kiállítású meghívókat, melyeken rendre ott sorakoznak a kiállító művészek nevei, köztük számos olyané, akivel nyaranta a szakszervezet valamelyik művésztelepén találkoztunk. Ezeken a téli tárlatokon bizonyára ott vannak azok a művek is, melyeket az oly népszerű nyári műhelyekben alkottak a kiállításon szereplő művészek, vagy legalább is onnan vitték magukkal a vázlatot, az élményt a később megformált műhöz.

Jó lett volna valamennyi kiállításra eljutni és a tárlatlátogatókkal együtt gyönyörködni azokban *a tájakban*, életképekben, portrékban, melyeket a pedagógus képzőművészek tehetsége és ihlete vászonra, papírra varázsolt vagy szoborba formált. Bizonyosak vagyunk benne hogy mindegyik kiállítás nagy sikert aratott, és ez nemcsak az alkotóknak jelenthetett örömöt, hanem a tárlatok szervezőinek is.

F. A.

Miről ír a Világ [illegible] folyóirat

A FISE, a Pedagógus-szakszervezetek Nemzetközi Szövetsége nem utolsósorban a *Világ Nevelői* című folyóirata útján tájékoztatja a pedagógusok millióit saját tevékenységéről, a nemzetközi oktatáspolitika helyzetéről és tennivalóiról, valamint a legidőszerűbb nevelési újdonságokról, törekvésekről.

A folyóirat legújabb száma mindenekelőtt *arról a konferenciáról számol be, amelyet a FISE intézőbizottsága 1974-ben tartott Bagdadban.* A bevezető jelentésben *Daniel Retureau*, a FISE főtitkára összegezte a világszervezet tevékenységét és a többi pedagógus-szervezethez fűződő kapcsolatait.

Az intézőbizottság üléséhez kapcsolódott *az a széles körű tanácskozás is, amelyen elsősorban a fejlődő országok nevelésügyi problémái kerültek napirendre.* A FISE részéről a beszámolót *Lesturuge Ariyaratna* tartotta, a korreferátumot pedig *dr. M. H. Al-Rawi*, a bagdadi egyetem tiszteletbeli professzora. Mindkét beszámoló rendkívül alaposan jelöli ki a legfontosabb teendőket az írástudatlanság elleni harctól a felnőttoktatáson át a kutatás és a kísérletek bátorításáig.

A folyóirat *pedagógiai melléklete* három terjedelmesebb cikket közöl. *Maria Stanescu*, a román szakszervezet főtitkára a tízosztályos iskoláról, *Fernand Hostalier*, a francia szakmunkásképző intézmények szakszervezetének főtitkára a technikai képzés bővítéséről szól részletesen. *A. Dahunsi* nigériai oktatásügyi főfelügyelő pedig országa oktatásügyének történetét ismerteti.

A szám anyagát kiegészítő dokumentumok közül érdemes végezetül kiemelni *azt a beszédet*, amelyet *Hugo Guiraud* professzor tartott a panamai egyetem diplomakiosztó ünnepélyen, átfogó képet nyújtva a kis közép-amerikai ország oktatásügyi helyzetéről.

VÁLASZOLUNK

Ugodi Lászlóné gondnok kérdezi: Hány munkanap szabadságra jogosultak a határozott időre alkalmazott pedagógusok és technikai dolgozók. Jár-e rendes évi szabadság az óradíjas tanároknak?

Rendes évi szabadságra a munkaviszonyban álló dolgozók jogosultak függetlenül attól, hogy alkalmazásuk határozatlan vagy határozott időre szól. A pedagógusok közül a tanítók, tanárok évi 12 munkanap alap- és 36 munkanap pótszabadságra jogosultak, ami azt jelenti, hogy havi négy munkanap jár részükre. Az óvónők havonként két munkanap szabadságot kapnak. Ezt a szabadságot kell biztosítani — a munkaviszony időtartamára tekintettel — be kell számítani, a szerződéses dolgozó is jogosult az alapszabadságon felül pótszabadságra. Például a hat hónapra alkalmazott fűtőnek — harminckét évi szolgálattal havi 1 munkanap alap- és 1 munkanap pótszabadság jár. Az alkalmazásának időtartamára tehát összesen 12 munkanap szabadságot kell kapnia. A szerződéses dolgozók szabadságát elsősorban a tanítási szünetekben, illetve a szerződés lejárta előtt kell kiadni. Ha ez nem lehetséges, akkor kerülhet sor a szabadság megváltására. Az óradíjas pedagógusnak — minthogy kötelező óraszáma felénél kevesebb órában, megbízásos jogviszony keretében foglalkoztatják — rendes évi szabadság nem jár.

Radics István, festő

— ZOMÁNC FALIKÉP AZ ISKOLÁBAN. A nógrádmegyeri általános iskola számára 18 négyzetméter nagyságú zománc faliképet készít Radics István festőművész; alkotását a ZIM salgótarjáni gyárában kivitelezik, a vállalat tűzzománcozó szakembereinek segítségével. A zománcképet még az idén elhelyezik a körzeti általános iskolában.

—: Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1977 aug. 11.

Radics István, festő-

Zománc falikép

KÖZLEMÉNYEK

zényel: Kobayashi Ken-Ichiro, este 8) — Margitszigeti Színpad: Zenekari est (este 8; esőnap: 11-én) — Városmajori Színpad: A kikapós patikárius (este 8) — Fővárosi Nagycirkusz: Porondon a világ (este fél 8).

-: Zománc falikép az istolában

Esti Hirlap, Bp. 1977 aug. 10.

8-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRKETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1976 FEB 5

NÓGRÁD

Radics István, festőművész

szovjet népgazdaságról, az oktatás, a tudomány és a kulturális élet területeiről.

1 10 21

— Radics István festőművész kiállítása ma délelőtt nyílik meg a Pásztói Mikszáth Kálmán Gimnázium iskolagalériájában. Megtekinthető: tanítási napokon, február 22-ig.

SALTOFOGYÉLŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-088, 387-774, 170-39

NÓGRÁD

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1976 FEB 6

NÉPSZABADSÁG

Radics István festőművész

1021

Mikszáth-napok Pásztón

Mikszáth-napok kezdődtek csütörtökön Pásztón, a Nógrád megyei és a pásztói tanács, valamint a helyi Mikszáth Kálmán gimnázium rendezésében. A Mikszáth-napok első eseménye *Radics István* festőművész csütörtökön megnyílt kiállítása volt. A pedagógus képzőművész tárlatát a gimnázium galériájában rendezték meg. Február 6-án, pénteken szépprózamondó verseny kezdődik. Részvevői Mikszáth műveiből, illetve a felszabadulás utáni magyar prózairodalomból állították össze műsorukat. Az értékelés alapvető szempontjai a szép beszéd, a helyes kiejtés-hangsúlyozás, a művészi előadás.

A helyi vetélkedőként indult szépprózamondó verseny időközben kibővült, s az idén a nógrádiakon kívül Pest, Heves, Komárom és Borsod megye két-két legjobb prózamondó diákja is részt vesz benne. A pásztói Mikszáth-napokat a szépprózamondó verseny helyezettjeinek gálaműsorával szombaton zárják be.

13.

H RÁDIÓ

fónia. — Köz-
zó világtérkép.
ok műsora. —
. — 10.35: Ver-
riák. — 11.00:
5: Kórusok. —
ma? — 12.35:
.20: Verbunko-
oruspódium. —
— 15.10: Ma-
- 15.49: Kerin-
Művelődés. —
et hangjai. —
kor. — 19.15:
- 19.35: Hang-
Zak.-ról. —
10: Katedra. —

14.05: E
16.03: Op
Dzsessz. S
szerzők. S
sok, 1976.
bado vez
Orosz társ
nyűzene. S
na lemeze
20.52: 100 é

Szombat 14.

KOSSUTH RÁDIÓ

8.27: Schubert: Himnusz a Naphoz. — 8.35: Lányok, asszonyok. — 9.00: Nyugdíjasok műsora — 10.05: Versenyművek. — 10.53: A nagy lehetetlen. Rádiójáték. — 12.20: Zenei

3. MŰSOR

8.08: Vivaldi: 12 hegedűverseny. Szt. I. r. — 9.13: Wagner Lohengrin. 3 felv. opera. Szt — 13.34: Kamarazene. Szt. — 14.05: Vivaldi: 12. hegedűverseny. Szt. II. r. — 15.12: Operettdalok. Szt. — 15.30: Hang verseny Szt. 16.38: Komjáti versek. — 17.30: Tip-top parádé. Szt. — 18.03: A madár visszajár. Hangjáték. — 19.0
Áriák. Szt. — 19.22: Zabalo

MTI SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

Radics István festőművész

NÓGRÁD

1976 FEB 11

1021

Mikszáth-napok Pásztón

Idén — február 6-tól 7-ig — újra nagyszabású rendezvényt szervez a pásztói Mikszáth Kálmán Gimnázium a Mikszáth-napokra. Radics István festőművész kiállítása és területi szépprózamondó verseny a fő program. Komárom, Pest, Heves és Borsod megyéből 2—2 tanuló képviseli a középfokú intézményeket, Nógrádból pedig minden középfokú iskola 1—1 prózamondót küld. A prózamondók vetélkedése mellett múzeumlátogatás, diákbál, gálaelőadás és Mikszáthról szóló irodalomtörténeti előadás (Miklós Róbert irodalomtörténész közreműködésével) gazdagítja a kétnapos rendezvényt. A fennállásának 25. évfordulóját ünneplő iskola minden volt diákját és az érdeklődőket várja!

ur.

A szerelm
— Gyere
te, beszélges
— A szü
nek?
— Nem.
— És az
— Az sem
otthon.
— Akkor kivel beszélgessünk?

A megyei NEB a vitatott szerveknél többirányú javaslattal élt. Felhívta a megyei tanács művelődési osztályának figyelmét, hogy szerez-

Magyar Hirdető

SAJTÓFIGYELŐ

Radics István festő

Magyar Hirlap művelő

1975 MÁJ 16

RADICS ISTVÁN festőművész kiállítása a rétsági Asztalos János Művelődési Központban tegnap megnyílt.

A CSALÁDI ESEMÉNYEKET SZERVEZŐ IRODA új, korszerűen berendezett helyiségét csütörtökön Debrecenben,

szak
mén
nök
elmú
mölc
—
dasá

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1973 NOV 17

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Radics István

1021

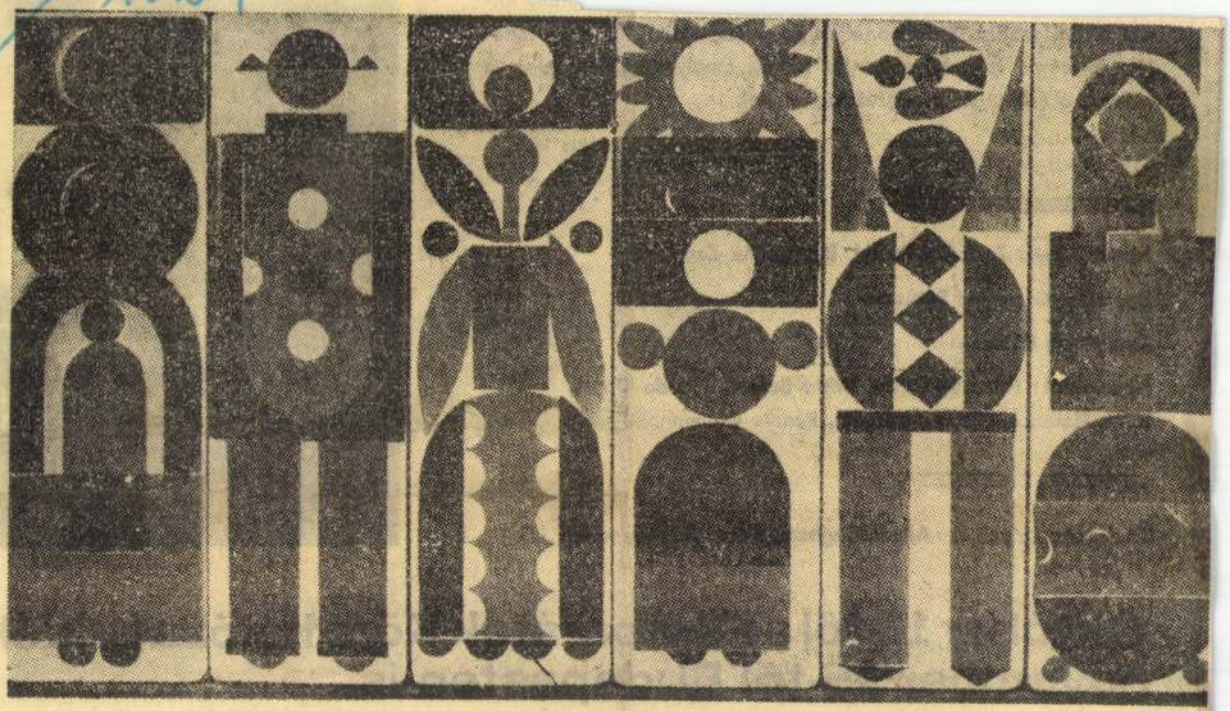

Radics István: Variációk

ványosság, szatíra, pszichoanalízis és önéletrajz. Fellini nagyv
lúan bizonyos fejezetekre bontja művét, amely vegyíti a jele
múlttal, a valóságot a puszta képzelettel.

Le Monde, 1972. május 16.

Forgatókönyv: **Federico Fellini, Bernardino Zapponi.**

Operatőr: **Giuseppe Rotunno.**

Zene: **Nino Rota.**

Főszereplők: **Peter Gonzales, Britta Barnes, Pia de Doses, Fiona Florence, Marne Maitland, Renato Giovannoli.**

Önmagukat alakítják: **Anna Magnani, Gore Vidal** amerikai író.

**Október 11-től a Filmbarátok Köre hálózat vidék
november 15-től Budapesten is.**

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÓGRÁD

Radics István.

1968 DEC 27
1021

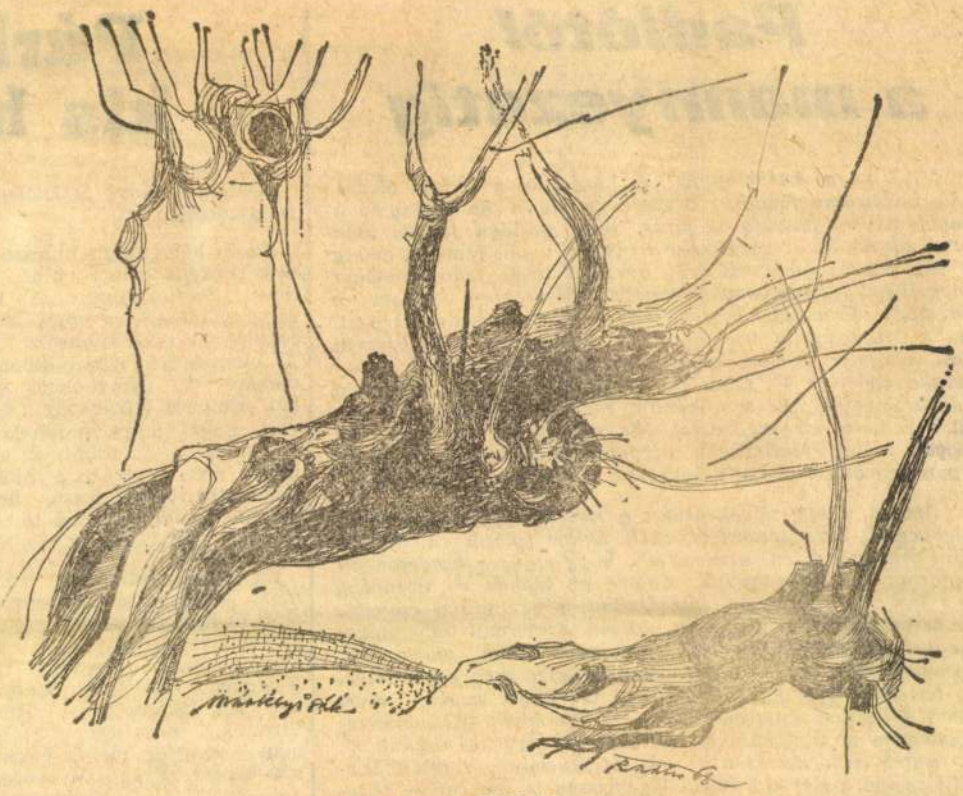

Radics István: Téli ágak

Padlótól a mennyezetig

Mitől nő a karácsonyfa? A kérdésből a kedves olvasó valószínűleg arra gondol: összetévesztem a karácsonyfát a fenyőfával. A fenyőfa ugyanis, mint minden fa, az idők során növekszik. A karácsonyfa viszont olyan fenyőfa, amely ki van vágva: növekedéséről beszélni tehát tudománytalan dolog. Ilyenkor karácsonykor azután kiderül, hogy szép, szép a tudomány; de a nagy ünnepeken másfajta törvények lépnek életbe. Megkísérlem bebizonyítani. Amikor én még egészen kicsi voltam — ez néha olyan távolinak látszik, mint a Kisjézuska születése —, tehát mondjuk 1968 éve: mennyezetig érő karácsonyfa állt a szobában, méghozzá hatalmas talpával a padlóról emelkedve fel. Ma sem értem, az illetékesek hogyan tudták feldíszíteni. Szívesen megkérdezném tőlük; sajnos azonban e drága illetékesek régen nem élnek már.

Azután, ahogy növekedtem: a karácsonyfa észrevétlenül kisebbedett. Erre jószerivel csak akkor jöttem rá, amikor egy Karácsony estén észrevettem, hogy én és a karácsonyfa: egyforma nagyok vagyunk. Abban az időben — tizennégy éves lévén —, tanultam már fizikát, s az optikai csalódások természetével is tisztában voltam. Szigorúan tudományos világszemléletemmel hamar megmagyaráztam magamnak: szó sincs arról, mintha a karácsonyfa összezsugorodott volna. Én lettem magasabb, s az optika törvényei szerint ezért látom a hajdani hatalmas fát — kisebbnek. Mindenesetre megkértem az illetékeseket: állítsák fel egy kis asztalkára. Az ember nem szívesen mond le illúzióiról. Azután teltmúlt az idő, s jött egy olyan Karácsony is, amikor — teljesen rendhagyó módon — fenyőfa és karácsonyfa: eggyé váltak. A Kárpátokban, a gyergyói havasok egyik kis tisztá-

kis hi

Néztem a lányt és Dickensre gondoltam.

Az én helyemben mindenkinek Dickens jutott volna az eszébe. Pontosabban: „A karácsonyi ének", a nagy angol realistának ez a megrázó erejű elbeszélése. Amelyikben a megfagyott gyermekről van szó. Akkor is karácsony este volt, nagy, puha pelyhekben hullott a hó, az utcán az emberek arca kipirult a hidegtől, amint siettek haza, hogy meghitt családi körben töltsék el a szeretet ünnepét...

Ez a másik történet pedig most pereg éppen a szemem előtt és a szerencsétlen teremtés, akinek látványa „A karácsonyi ének" megható tragikumát idézi fel bennem, nem fiú, hanem lány. Húszévesnek saccolom, a ruhája nem rongyos, de az évszakhoz képest túlságosan lenge.

Dehát mindez nem gyengíti a párhuzam indokoltságát. Most is karácsony este van,

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-367

Radics István

KÖZNEVELÉS
1968 DEC 20

102

Radics István (Kisterenye) rajza

nyok.

Az (

gondol

épül. (

időszer

BESZI

című

találha

A kísérlet céljáról, előkészítéséről, szervezéséről és lebonyolításáról az alábbiakban adunk áttekintést.

1. *Az ismétlési időszakot megelőző órán a kísérletet vezető tanárok* külön e célra készített gyakorlat segítségével bevezették a kísérleti osztály tanulóit a programokkal való munka módszereibe. Ezt követően mind a kísérleti, mind a kontroll osztályokban egy teljesen azonos tantárgy-teszt húsz kérdésének (feladatának) megválaszoltatásával, illetve megoldatásával megállapítottuk a kiindulási alapot képező ismeretszintet. A kísérletben húsz hetedik osztály vett részt. Ezeket úgy válogattuk össze, hogy Budapest belső és külső kerületei, Sopron város és e környékbeli közepes és kis falvak egyaránt képviselve legyenek. A válogatással az volt a célunk, hogy mind a kísérleti, mind az azonos iskolából vagy szomszéd községből való kontroll osztályokban tükröződjék az országos települési eloszlás. A húsz osztályból — amely 680 tanulót foglalt magában — három csoportot képeztünk: *Az „A" csoportban* a tanulók teljesen önállóan dolgoztak a programokkal, és óránként annyi lépést haladtak előre, amennyit csak bírtak.

A „B" csoportban minden órára megadtunk egy lépés-mennyiséget, amely mindig egy zárt témakört ölelt fel. — Ezen a penzumon belül pontosan tízperces tanári bevezetés után önálló munka folyt a programokkal. Az előirányzott programmal hamarabb végző tanulók a fennmaradó időben további

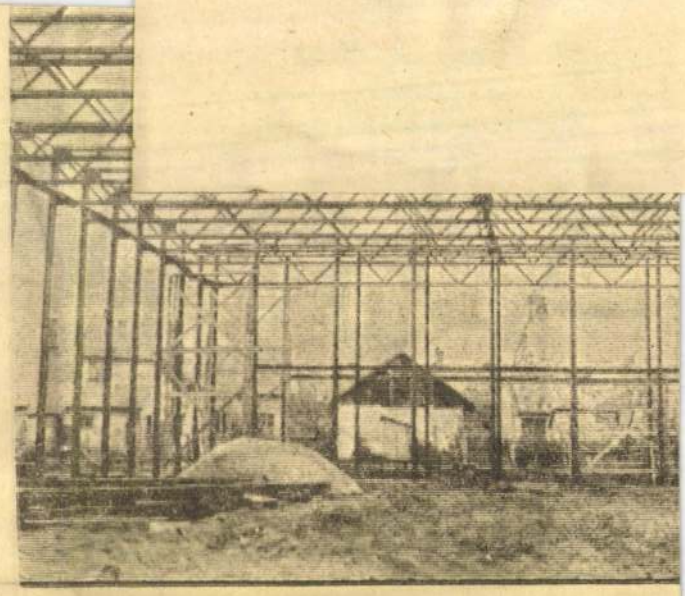

Épül a balassagyarmati sportcsarn

Alapanyagul
a „magyar ezü

Új utakon a Balassagyarmati Fém

A Balassagyarmati Fémipari Vállalatot nem kell bemutatni az olvasóknak. Nemcsak Balassagyarmaton, hanem az egész megyében ismerik, sőt híre már az országhatárainkon túlra is eljutott.

Az üzem azonban a köztudatban egy kicsit egyoldalú és hiányos. Ha a nevét hallja, a legtöbb ember előtt nyomban megjelenik a kábeldob, mint-

nek megfelelően a Fémipari Vállalat terveiben az alumínium igazán széles körű felhasználása és alkalmazása szerepel.

Az alumínium feldolgozása révén a vállalat máris bekapcsolódott az országos könnyűszerkezeti program megvalósításába. Az Alumíniumipari Tervező Intézet tervei alapján még a nyár folyamán elké-

1972 DEC 24

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Radics István

Nógrád

Szabó Gyula

1021

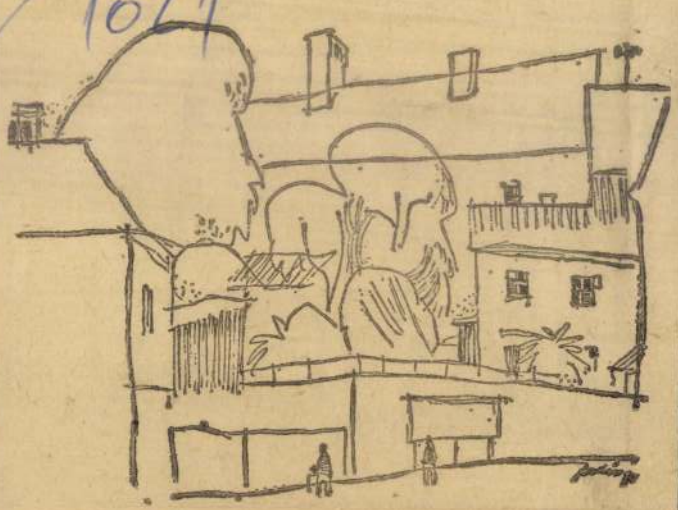

Utca Besztercebányán *(Radics István rajza)*

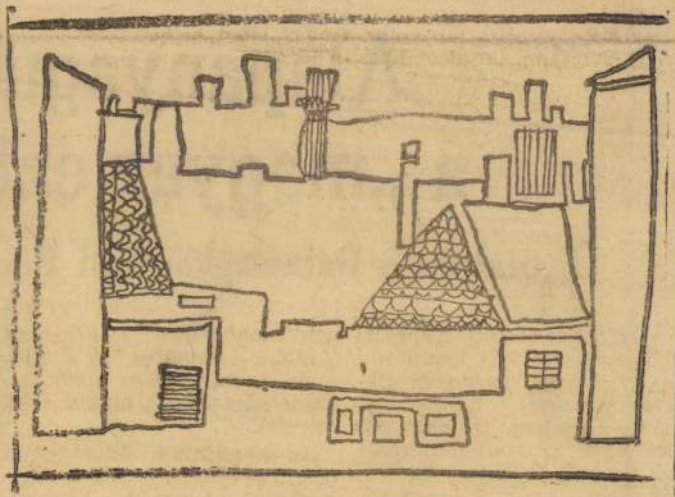

Emlékezés Pásztóra *(Szöllősi Mária rajza)*

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

1973 AUG 6

Nógrád

Radics István

1021

Radics István: KISTERENYE

Bulla Elma hatvanéves

Egy színésznő életkorát illenék állami titokként kezelni. A néző szinte sajnálja, ha tisztelete tárgyának életkorát kiteregetik a nyilvánosság előtt. Egy színész életkora különben is annyi, amennyit a színpadi szerep megkövetel. S a jó színész szinte belülről is megfiatalodik, vagy megöregszik, ahogyan szerepe kívánja.

Bulla Elmánál talán ezért nem bántó, hogy a kerek számú születésnap, a hatvan- megbízható szónak a színművészettel kapcsolatban nem lenne valami gyanús, a középszerre utaló mellékíze —, Bulla Elmánál azonban a megbízhatóság mindig a legmagasabb színvonalat jelenti.

Reinhardt már a század elején a korszerű színjátszás iskolája volt számára. Egyénisége pedig eleve az olyan típusú színészekhez közelítette, akik nem külsőségekben, mozdulatokban, maszkban igyeBulla Elma alakításairól. Nehéz szétválasztani a szerepet és a színésznőt. Egyénisége gazdagságából mindig elő tudja bányászni azokat a motívumokat, hangsúlyokat, amelyek végül is elhitetik velünk, hogy most egy író által kitalált, de mégis hús-vér, valódi, színpadi értelemben hiteles embert látunk.

Lehetséges, hogy a hatvanadik születésnap alkalmából írott köszöntő túlságosan ko-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1972 AUG 20

NÓGRÁD

Radics István

1021

MÁTRAALJA

(Radics István tusrajza)

Radics István, festő

● MIKSZÁTH KALMÁN-NAPOK kezdődnek ma a Nógrád megyei Pásztón. Első eseményként megnyitották Radics István festőművész kiállítását.

— :o Mikszáth Kálmán 8.

ESTI HIRLAP Bp. 1976. febr. 5.

Radics István, festő

Mikszáth-napok Pásztón

Mikszáth-napok kezdődtek csütörtökön Pásztón, a Nógrád megyei és a pásztói tanács, valamint a helyi Mikszáth Kálmán gimnázium rendezésében. A Mikszáth-napok első eseménye *Radics István* festőművész csütörtökön megnyílt kiállítása volt. A pedagógus képzőművész tárlatát a gimnázium galériájában rendezték meg.

– Mikszáth-napok Pásztón 9.

ÉPSZABADSÁG, Bp. 1976 febr. 6.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 348-726

Radics István,
festőművész

DOLGOZÓK LAPJA
1979 NOV 4

1021

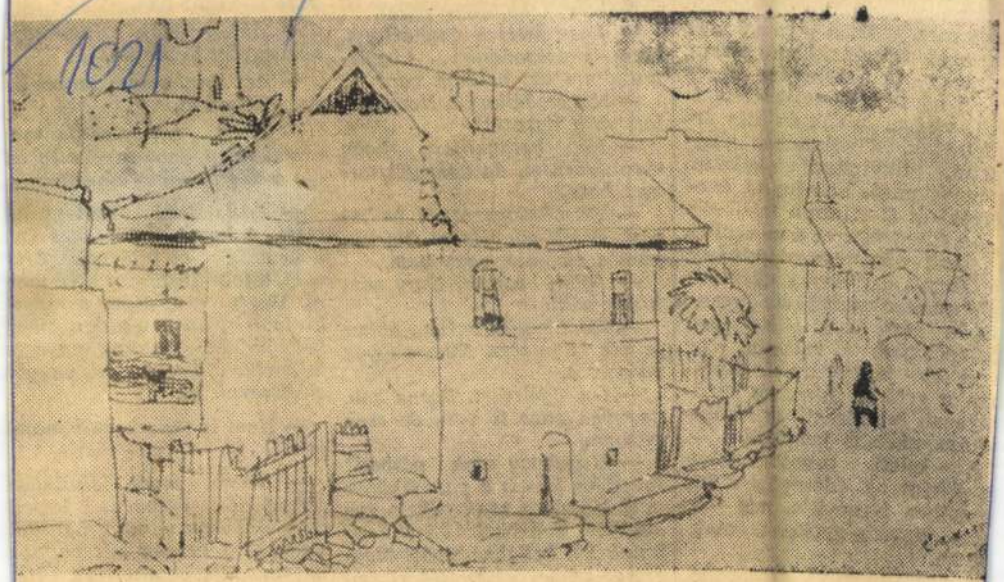

Radics István: Hollókői utca

Az édesgyökér tíz fajta közül Mongóliában az uráli honosodott meg. Ez a sivatagi és sztyeppi övezetekben terem, mintegy 70 centiméter magas évelő növény. Levelei sötétzöldek, virágai aprók és lilás árnyalatúak. Gyökerében glicirizzin, likviriton, kálcium magnéziumsó, keményítő, észterolaj és C-vitamin található.

Az édesgyökeret a mongol és a tibeti népi orvostudomány mintegy 150 gyógyszer összetételében alkalmazta szív-, vese-, tüdő-, ér- és idegbetegségek gyógyítására, valamint az emésztés javítására. Legújabban a gyökér bizonyos hatóanyagait mellüregi és fekélybetegségekre is javallják.

A keleti orvostudomány gyébként az édesgyökeret 294 receptben használta, míg a íres ginzeng-gyökeret csak 08-an.

A gyógynövényt manapság enyérsütésnél, alkoholos sör vártásánál, szappanfőzésnél, őt hangszigetelő karton előállításánál is hasznosítják.

negyvenkettes
retnék, egy b
— Ezek sz
hogy uraság
mondjam két
— Mit csod
lott még ilye
— Ne ha
megkérdezem
lyet hord?
— Termész
zest. Bélelt e
pom a cipőm
— Attól
tudok adni.

— Ha nincsen barna,, akkor fekete is jó lesz. Nem vagyok válogatós.

— Ön félreért. Barna van, negyvenkettes is van, de csak párban.

— Hogyhogy csak párban? Mindjárt kérem a panaszkönyvet! Mutasson csak nekem egy előírást, ami szerint én nem vehetek két ballábas cipőt! Megáll az ember esze. Két párból odaadja a ballábast és kész.

— De uram, mit csináljunk a maradék két jobblábas cipővel?

ra. Végre megtalom a magu hirdetését, hogy minden igény kielégítenek és akkor maga vi tatkozik. Tessék, itt vagyok elégítsenek ki.

— Nem is tudom, mit mond jak.

— Nézze, maga jóindulatu érdeklődő embernek látszik én pedig nem vagyok hálátla Vegyen ki nekem két ballábc barna negyvenkettest. Ne bánja meg.

— Csak mert olyan szimpa tikus az úr. De, hogy mit cs nálok a két jobblábassal?

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Radics István, festő- és grafikusművész
SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP
1981 JAN 25
1021

Radics István tollrajzai

...lnok megye múltjából

...)

...knak ...tik"

...ről

...nelly Hellység pro-
...fogja, büntetés alá
...nem fog, ellenben
...soknak kölykei lesz-

PALLOSJOG ÉS MENEDÉKJOG

„Kék fény" — 1748—1751

1748-ban egy bűnügyi bonyodalmai tartották izgalomban Jászberény népét. 1748 szeptemberében Jászberény határában, a mihálytelki szőlőkben (ma Jásztelek) néhány virtuskodó, enyhén részeg szőlőtolvaj legény megölte a szőlőcsőszt. Tettükért törvény elé kerültek.

A Jászkun Kerületek büntetőpereinek jegyzőkönyve így örökítette meg az eseményt:

„A jelen álló Somody Istvánnak, Somody Józsefnek, Sós Ferencznek és Palócz Gergelynek az Törvény Szék előtt vett Szavak vallásábul megvilágosodván az, hogy éczakának idején az Mihálytelki Szőllőkben lopni indulván, és Palócz Gergely lovaknak őrzésére rendelvén az szőllőkben bé menvék, és ott az Csőszt egy ütéssel Sós Ferencz majd halálra le ütötte, annakutánna ki jövén az Szőllőkbül Mihálytelki lakos Kuty Istvánnal Somody kezdeni. A hóhér annak rendje-módja szerint bekötötte az elítélt szemét majd a nyakazó székbe nyomta. Mialatt a pallosa után nyúlt, az ifjú életösztöntől hajtva felugrott és menekülni próbált. A bakó sem volt rest. berről. De hasztalan menesztettek három hivatalos küldöttséget is a házfőnökhöz, a válasz mindig az volt: — amíg az ügyben az egyházmegye menedékjogi bírája, az egri püspök nem dönt, Somogyi Józsefet védi a menedékjog.

Somogyi tehát még reménykedhetett. Társai azonban nem, mert a bakó az ütés okozta fejsérülésből öt nap múlva annyira kigyógyult, hogy végre tudta rajtuk hajtani az ítéletet.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1971 NOV 7

NÓGRÁD
Salgótarján

ÜNNEPKÖSZÖNTŐK
Radics István rajza

elnökhe
árkonyi Péter, a Tá
si Hivatal elnöke;
ándor, külkereskedel
szterhelyettes, *dr. S*
os, a Nemzetközi G
apcsolatok Bizot
tkára, *dr. Jánossy I*
TA alelnöke és d

rbe jár...

tekezlet lehetőségét, mert a roblémát előbb-utóbb úgyis eg kell oldani.

Nem ritka az olyan eset m, amikor fontos dolgok rgyalása után a vetélkedő lek azzal kelnek fel a tár- alóasztaltól, hogy jól kibe- élték magukat. Ha az érte- ezletek hatékonyságát úgy érnénk mint az üzemekben fizikai munkások teljesítmé- vét, akkor bizony sok ember hideg vízre valót sem ke- sné meg, sőt neki kellene ég fizetnie.

Nincs sem országos, sem egyei adat, kimutatás arról, gy mibe kerülnek a feleslе- s értekezletek. Gondolom, yetértenek velem, amikor t mondom: az effajta rongy- zásnak is jó lenne valami- en formában gátat vetni. udom, nehéz, mert mindenki tudja bizonyítani az érte- ezletek garmadájának szük- gességét.

Hadakozni kell ellene, mert yesek ily módon akarják egoldani, letudni azoknak a rdéseknek a megoldását, nelyeket a helyszínen után- rással, több fáradsággal llene elintézni. A konkrét unkára most is és a jövőben nagy szükség van. Ez je- nti az eleven kapcsolatot a dolgozókkal, olyan köldökzsinórt, amelynek segítségével meghittebbé válik a vezetők és beosztottak viszonya. Előnye, hogy megóv bennünket a káros elbizakodottságtól, a jelenségek irreális értékelésétől, a valóságtól való elszakadástól.

A felesleges értekezletekkel egyidőben helyes fellépni a szószátyárság, a fecsegés, a bőbeszédűség ellen, mert ha így haladunk, egyes esetekben ezen a téren lassan elérjük a világszínvonalat.

Akaratlanul is Carducci egyik vaskos, de sokatmondó gondolata jut eszembe. Így hangzik: „Aki valamit tíz szóval is el tud mondani, és mégis hússzal mondja el, az egyéb aljasságokra is képes."

Értekezleteinken a konstruktivitást kell fokozni a kölcsönös és hosszan tartó agitálás helyett. Jó lenne elérni, hogy csak az szóljon, akinek van érve, ténye az előterjesztett anyag mellett vagy ellene, akinek konkrét javaslata van. A témától való gyakori elkalandozások, mellébeszélések idegileg is fárasztják a résztvevőket, ezért oda sem figyelnek. A rövid, tömör beszéd, véleménykifejtés, korkövetelmény minden szinten.

Én is abbahagyom, mert az órámra pillantva eszembe jutott: az óra nekem is körbe jár...

Venesz Károly

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÓGRÁD
Salgótarján

Radics István

1971 NOV 21

1021

Házak

Radics István rajza

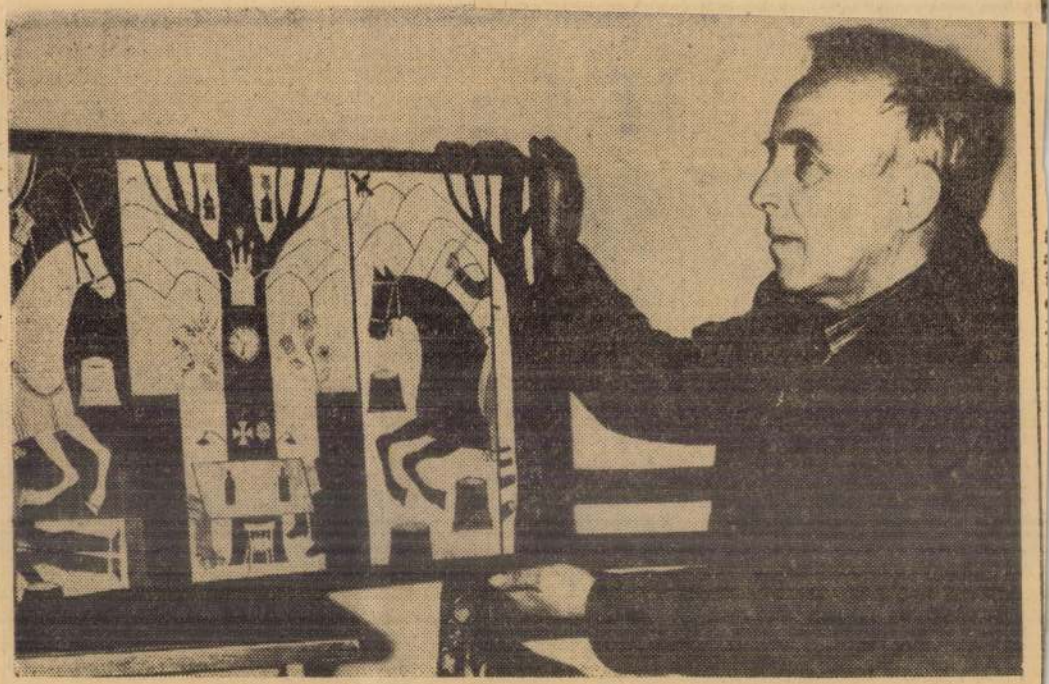

A lengyelországi Korchówban (Bilgorej-körzet) élő Józef Koman népművész különleges technikával készíti alkotásait. Sokszínű furnérlemez-kivágásokat alkalmaz, amelyek egy fatáblába beágyazva emberek és tájak művészi ábrázolását adják. Az intarzia — a berakás technikája — évszázados múlra tekint vissza, különösen a bútor kézműipar történetében, továbbá díszтárgyak készítésében. A gépi termelés nem teszi lehetővé ezt a művészi eljárást. Képünkön: Józef Koman egyik művét mutatja

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1979 AUG 13

NÓGRÁD
Salgótarján

Radics-Istvánné

1021

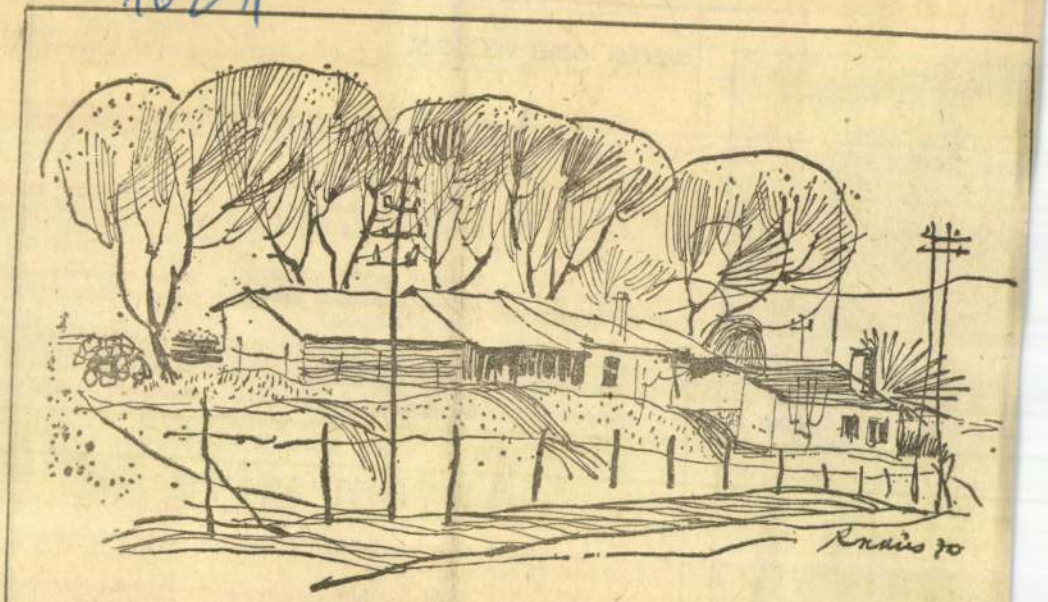

VASÚT MENTÉN

(Radics István tusrajza)

SZEPESI JÓZSEF VERSEIBŐL:

Anyám alszik

Anyám valahol alszik
Szomorúan és mélyen
valahol lenn a mélyben.

Valahol lenn a mélyben
halovány asszony Anyám
talpig feketében

Talpig feketében
szomorúan és mélyen
alszik hófehéren

Anyám szíve

Ő volt a lelke
már tudom
fehér hólepte
hajnalon
sovány kezében
a szívét

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Radics István

1971 DEC 25

NÓGRÁD

1021

Karácsony (Radics István rajza)

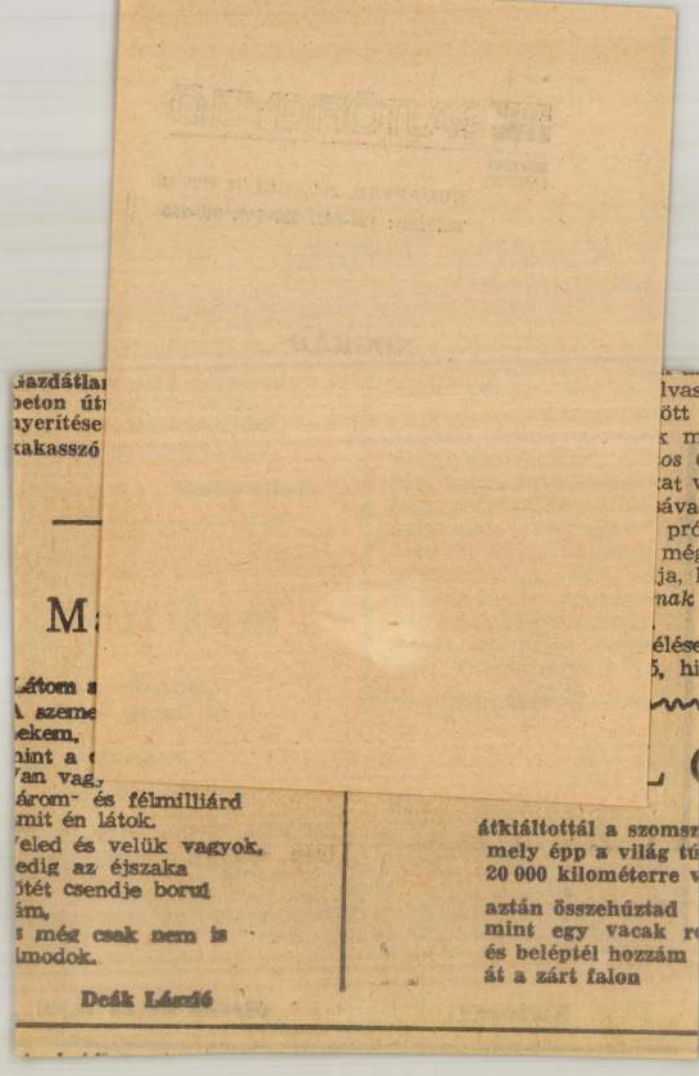

Gazdátla
beton út
nyerítése
kakasszó

M

Látom a
A szeme
ekem,
nint a
Van vag
árom- és félmilliárd
mit én látok.
Veled és velük vagyok,
edig az éjszaka
ötét csendje borul
ám,
s még csak nem is
lmodok.

Deák László

lvas
ött
k m
os
at v
sáva
pró
még
ja,
nak
élése
5, hi

átkiáltottál a szomsz
mely épp a világ tú
20 000 kilométerre v

aztán összehúztad
mint egy vacak r
és beléptél hozzám
át a zárt falon

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748, 340-726

NÓGRÁD

1972 APR 16

1021
Radics István

MŰEMLÉK

(Radics István tu

WEÖRES SÁNDOR:

A rongys

9.

Kutyateszi Bálint,
Csókaviszi Benedek,
Kocsihasú Péter,
Csukaszemű Pál
megeszi a szöcskét,
papapucsot, egeret,
de ha leves készül,
mindnek hasa fáj.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748. 340-726

NÓGRÁD

1972 APR 2 3

Radics István

1021

Ápolónő

(Radics István tusrajza)

Az életet, aho
végiggondolni

Összebújva ol
a nyugdíjba k

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÓGRÁD
Salgótarján

Radics István,

1971 DEC 5

1021

Olvasni szép, olvasni jó (Radics István rajza)

ŐRHALM

Kulcsár József felvétele

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748. 340-726

NÓGRÁD

Radics István

1021

ŐRHÁZ

(Radics István rajza)

Gyermekbalesetek

A PÁLINKÁSÜVEG

A hétéves kisfiút az árok-
arton találták meg.

— Epilepsziás roham! —
ondta valaki. Mentőt hívtak.
mentősök azonnal megérez-
k az alkoholszagot...

Másnapra tért magához a
úcska.

— Nem volt otthon apuka
anyuka. Megtaláltuk a ba-
tommal a pálinkásüveget.

nek a kis inge beleakadt a kályhaajtóba. Ráncigálta. A tüzes ajtó kinyílt. Szinte ráégett a kicsire az inge.

Gondolom az olvasó elborzad a történettől, mint magunk is, mikor hallottuk. Nem ijesztgetni, bántani, egyszerűen figyelmeztetni szeretnénk mindenkit: nekünk kell óvni az apróságokat. Hiszen még amikor otthon vagyunk velük, akkor is lehet baj. Nem elég ott lenni — mindig figyelni is

Telefon: 138-668, 337-748, 340-720

1022 FEB 4

NÓGRÁD

Radics István

1021

EMBERSOR

(Radics István tusrajza)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

VA

VÍZSZINTES:
dás egy régi i
folytatása a fü
sorban. 12. Ed
ról szájra ter
irányba. 15. Ke
folyója. 18. Az
versenyekről is
20. Félrevezető.
sage kalandreg
nől ruhakelme. 25. Antik. 26.
Szívvizsgáló műszer. 27. Borító-
süveg. 28. „. . . ura fakó". 30.
Művészet — franciául. 31. Hely-
rag. 32. „. . . . tekel

get közepén. 23. Európa második
leghosszabb folyója. 24. Felesége.
27. Körülzár. 29. Nekifog. 32. A
Rajna bal oldali mellékvize. 33.
„se . . . se bűze" (szólás mondás)

MAHIR
SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Radics István, festő- és grafikusművész

NÓGRÁD
1980 SEP 2 11

1021

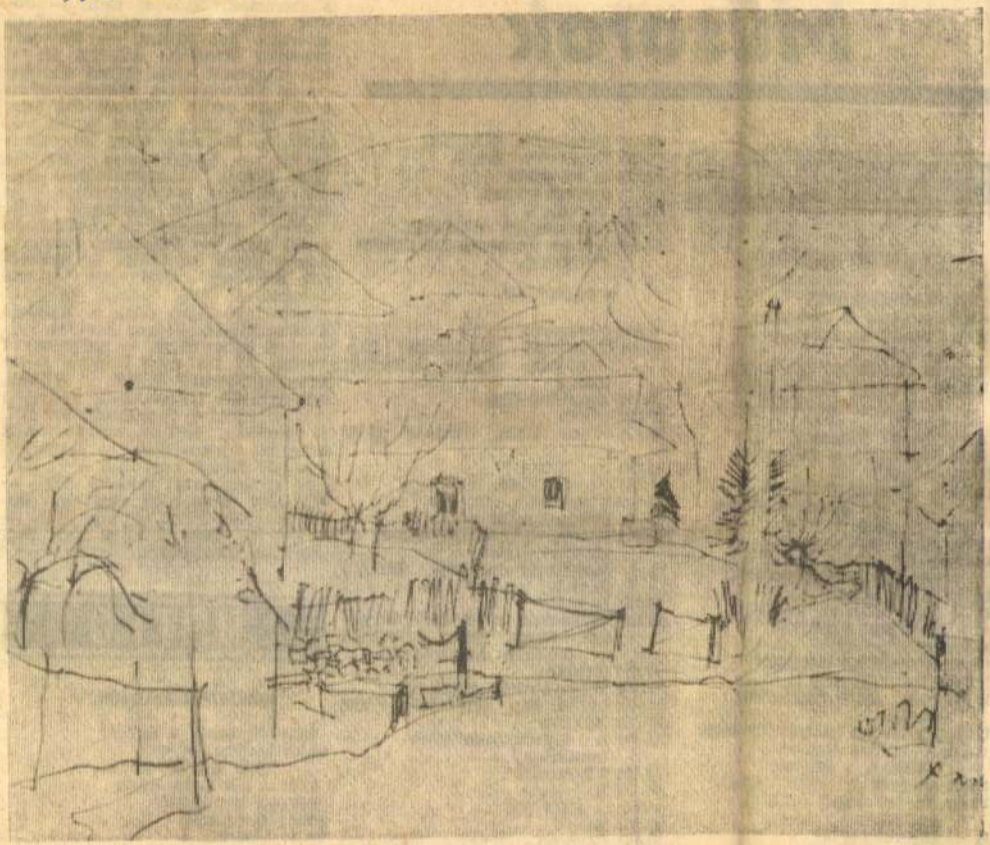

Radics István: Szanda

Műsorok

VASÁRNAP

KOSSUTH RÁDIÓ:

5.55: Rákóczi-induló.
6.00: Előttünk a vasárnap.
7.23: „Vadat és halat, s mi jó falat."
8.10: Öt kontinens hét napja.
8.26: A Magyar Rádió futókocogó és kerékpáros-napja.
8.40: Bozza: Szonatina.
8.56: Rapszódia a hűségről.
10.08: Jonatán
11.01: A Magyar Rádió és Televízió gyermekkórusa.
11.14: Vasárnapi koktél.
12.10: Édes anyanyelvünk.
12.15: A Vasárnapi koktél című műsor folytatása.
13.00: Rázós úton.
13.10: Jean Fournet Debussy-műveket vezényel.
13.35: Rádiólexikon.
14.05: Így láttam Bartókot.
15.14: Intermikrofon.
15.34: Palló Imre népdalokat énekel.
15.57: Halálodra magad maradsz.
17.10: A kerítés rosszabbik oldalán. . Jegyzet.
17.20: Magyar előadóművészek.
18.45: Boross Jolán nótákat énekel.
18.55: Diákkönyvtár hangszalagon.
19.45: Töltsön egy órát kedvenceivel.
19.00: Dzsesszfelvételekből.
19.33: Nótakedvelőknek.
20.20: A világ fira gyöngyszemei.
20.43: Társalgó.
22.40. Sárospataki diákdalok.
23.10: Ismert énekesek ismeretlen felvételei.

TELEVÍZIÓ:

9.00: Tévétorna (ism.)
9.05: Óvodások filmműsora: Hétszínvirág. Szovjet mesefilm (ism.)
9.30: Zsebtévé (ism.)
10.00: Hírek
10.05: János vitéz. Magyar rajzfilm
11.20: Reklám
11.25: Hangoskodó. Erdőzene
13.40: Vasárnapi muzsika.
14.25: Pedagógusok fóruma
15.00: Marlene Dietrich-sorozat: Halálos ölelés. Magyarul beszélő francia film
16.45: Reklám
16.50: Fejezetek a cirkuszlexikonból. XII/3. rész: Akrobata — modern eszközökkel
17.25: Reklám
17.30: Műsorainkat ajánljuk
17.55: Lehet egy kérdéssel több?
18.25: Reklám
18.35: A Közönségszolgálat tájékoztatója
18.40: Tévétorna
18.45: Esti mese
19.00: A HÉT SZ
20.00: Hírek
20.05: Carmen Jones. Magyarul beszélő amerikai zenés film
21.45: Sporthírek

kány Lady (16). Színes japán kalandfilm. Matiné: Légy jó mindhalálig. — **Nagybátonyi Petőfi:** Walt Disney állatbirodalma. Színes amerikai természetfilm. — **Bányász:** Joseph Andrews (16). Színes, szinkronizált, kosztümös angol film. — Folytassa cowboy. Színes angol vígjáték. — **Szécsényi Rákóczi:** Világvége közös ágyunkban (14), Színes, szinkronizált olasz—USA film. — **Rétság:** Futárszolgálat. Színes szovjet történelmi kalandfilm. — **Kisterenyei Petőfi:** Ki ölt meg Európa nagy konyhafőnökeit? (14). Színes, szinkronizált USA—NSZK bűnügyi filmkomédia. — **Érsekvadkert:** Földi úrutazás. Színes, szinkronizált amerikai kalandfilm. — **Karancslapujtő:** Előttem az élet (14). Színes, szinkronizált francia film. — **Nagylóc:** Veszélyes játékok. Színes magyar—NDK ifjúsági film. — **Jobbágyi:** Őszi szonáta (14). Színes svéd filmdráma.

HÉTFŐ

KOSSUTH RÁDIÓ:

8.25: Mit üzen a rádió?
9.00: Lomha gályán. Tóth Árpád versei.
9.10: A hét zeneműve.
9.40: Ki kopog?
10.05: Nyitnikék.
10.35: Alkésztisz. Részletek Gluck operájából.
11.19: Bioritmus.
11.39: Széchenyi István naplójából.

1980 OKT 19
MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Radics István
NÓGRÁD
festő- és grafikusművész

1971

Szérűskert

Radics István

VASÁRNAP

KOSSUTH RÁDIÓ:

00: Előttünk a vasárnap!
23: „Vadat és halat, s mi jó falat...'
10: Öt kontinens hét napja
26: Csajkovszkij: Manfred — szimfónia
20: Magyar múzsa
08: Budapesti művészeti hetek
54: A Magyar Rádió és Televízió gyermekkórusa Schubert- és Schumann-műveket énekel
14: Vasárnapi koktél
10: Édes anyanyelvünk
15: A Vasárnapi koktél című műsor folytatása
00: Rázós úton. Bajor Nagy Ernő írása
10: Budapesti művészeti hetek
30: Rádiólexikon
00: Opera-művészlemezek
14: Pillantás a nagyvilágba
34: A hegedű virtuózai
11: A polgármester úr. Tolnai Lajos regénye rádióra alkalmazva I. rész
10: Az atomtechnika ipara
20: A zeneirodalom remekműveiből
00: A Magyar Rádió és Televízió énekkara Kodály-kórusműveket énekel
45: Sporthírek, totó
50: Diákkönyvtár hangszalagon
35: Töltsön egy órát kedvenceivel
35: Világhírű énekesek operakettősöket énekelnek
19: Népzenei Hangos Újság
20: Az új magyar zene hónapja
02: Olasz barokk szonáták
10: Henze: Ragtime és habanera

PETŐFI RÁDIÓ:

00: Népszerű muzsika — koránkelőknek
00: Az ortodox egyház vallásos órája
05: Mit hallunk?
30: Miska bácsi levelesládája
00: Budapesti művészeti hetek
18: Zenés játékokból
51: Láthatatlan múzeum
24: Színházi magazin
71: Jó ebédhez szól a nóta

17.20: Fejezetek a cirk lexikonból XII/7. rész: Idor
17.55: Lehet egy kérdéssel több?
18.25: Reklám SZ
18.35: A Közönségszolgálat tájékoztatója
18.40: Tévétorna SZ
18.45: Esti mese
19.00: A HÉT SZ
20.00: Hírek
20.05: A herceg és a táncosnő Angol film SZ
21.55: Sporthírek SZ

BESZTERCEBÁNYA:

13.40: Egy hét a képernyőn.
14.00: Rózsák tövisek ellen.
15.10: Cirkuszműsor.
15.40: Szlovák történelmi film.
17.25: Vetélkedőműsor.
18.30: Esti mese.
18.40: Hat meg egy.
19.20: Időjárásjelentés és műsorismertetés.
19.30: Tv-híradó.
20.00: Vasárnapi versműsor.
20.05: Dvorak: Az alapítók ideje. 1. rész.
21.20: Sporthíradó.
21.35: Összeállítás a ligamérkőzésekből.
22.35: Zenei krónika.
23.15: Hírek.

MOZIMŰSOR:

Salgótarjáni November 7.: Tűzharc (14). Színes angol bűnügyi film. Matiné: Az inkák kincse. — **Kohász:** Annie Hall (14). Színes, szinkronizált USA filmvígjáték. — **MHSZ:** Kincses sziget. Angol film. — **József Attila:** Ulzana. Színes NDK kalandfilm. — **Balassagyarmati Madách:** Fél 4-től: Skalpvadászok (14). Színes amerikai western. Háromnegyed 6 és 8-tól: Pisztrángok (14). Színes, szinkronizált spanyol film. Matiné: A kis Gömböc. — **Nagybátonyi Bányász:** Ki öli meg Európa nagy konyhafőnökeit? (14). Színes, szinkronizált USA—NSZK bűnügyi filmkomédia. — **Nagybátonyi Petőfi:** A kétéltű ember. Nagy sikerű fantasztikus szovjet kalandfilm. — **Pásztói Mátra:** Picasso

20.30: Népdalest
21.30: Vonalvég
22.30: Halló, itt vagyok!
23.30: Mozart: C-dúr szimfónia
0.10: Nagy Tibor táncdalaiból

PETŐFI RÁDIÓ:

8.05: Indulók, táncok fúvószenekarra
8.33: Nóták
9.10: Slágermúzeum
10.00: Zenedélelőtt
12.00: Ádám Jenő: Tulipán — népdalszvit
12.33: Kis magyar néprajz
12.38: Tánczenei koktél
13.25: Művészet — társadalom — közművelődés
14.00: Kettőtől ötig...
17.00: Tűnődés a „Gyorsuló idő"-ben. II. rész.
17.30: Ötödik sebesség
18.33: Zeneközelben
19.35: A denevér. Részletek Johann Strauss operettjéből
20.33: Társalgó
22.30: Sanzonalbum
23.15: A dzsessz a 70-es években

TELEVÍZIÓ:

16.25: Kelet szeme — Damaszkusz SZ
17.05: Tűzgömbök. Magyar film
18.30: Reklám
18.40: 9-es stúdió
19.20: Hét évtized. Vázlatok
19.40: Tévétorna SZ
19.45: Esti mese
19.55: Hírek
20.00: Budapesti művészeti hetek. Zenés tv-színház
22.20: Hírek

BESZTERCEBÁNYA:

16.05: Hírek.
16.10: Beszél németül? 8. lecke.
16.40: Sportmagazin pionîroknak.
17.10: Katonák műsora.
18.00: A polgári védelem tájékoztatója.
18.05: A jelen és a jövő színháza

HÉTVÉGI MŰSOROK

SZOMBAT

rádió

KOSSUTH

8.25 Kopogtató. 9.00 Hírek. 9.05 Családi tükör. 9.35 Fuvolamuzsika. 10.00 Hírek. 10.05-11-55 Ismét a javából! 12.00 Déli Krónika. 12.30 Földkínálat. 13.00 Hírek. 13.05 Népdalkörök pódiuma. 13.40 Tetten ért szavak. Anyanyelvi műsor. 14.00 Hírek. 14.05 Oxigén. Ökológiai magazin. 15.00 Hírek. 15.05 Műhelytitkok a közelmúltból. 15.35 Liszt-művek. 16.00 168 óra. 17.00 Hírek. 17.30 Visszhang. 18.00 Esti Krónika. 18.25 Szemle. 19.00 Hírek. 19.05 Sportvilág. 19.40 Határok nélkül. Miska bácsi levelesládája. 20.00 Hírek. 20.05 Bajor Gizi emlékére. Gyémántpatakkisasszony. 1-2. rész. 22.00 Késő esti Krónika. 22.20 Beszéljük meg! 23.00 Hírek. URH-n: 9.00-11.00 Körzeti információs magazinok. 16.00-17.00 Az Amerika Hangja magyar műsora. 18.30 Szlovák nyelvű műsor. 19.00 Román nyelvű műsor. 19.30 Német nyelvű műsor. 20.00 Horvát nyelvű műsor. 20.30 Szerb nyelvű műsor. 21.05 Örökzöld dallamok. 23.00 A BBC késő esti magyar műsora.

PETŐFI

8.05 Családi magazin. 9.00 Hírek. 10.00 Mese gyerekeknek. 10.30 Hírvidék. 11.00 Hírek. 11.03 Operaslágerek. 12.00 Jó ebédhez szól a nóta. 13.10 Tükörben. Portréműsor. 14.00 Töröcsik Mari és Kern András énekel. 14.30 Daráló. 15.00 Hírek. 15.03 Magunkat ajánljuk. 19.00 Hírek. 19.05 Copperfield Dávid. Charles Dickens regénye. 20.00 Nemzetközi slágerlista. 21.00 Krimi. 22.00 A Magyar Szimfonikus Szórakoztató Zenekar hangversenye a Zeneakadémián.

BARTÓK

9.05 Irodalmi műsor. 10.00 Hírek. 10.05 Hangfelvételek felsőfokon. 11.21 Victor Pikajzen Paganini-műveket hegedül. 12.00 Hírek. 12.00 A Bartók rádió kívánságműsora. 14.00 Hírek. 14.05 Zenekari muzsiak. 15.00 Opera-művészlemezek. 16.00 Hírek. 16.05 Kapcsoljuk a 6-os stúdiót. (élő) 16.45 A Liege-i szimfónikus zenekar fúvósegyüttese játszik. 16.55 Kamarazene. 17.30 Poggyász. Tudnivalók utazóknak. 18.00 Hírek. 18.05 Magyar művész portré. 19.05 Kincses Veronika operaáriákat énekel. 19.35 A Berlini Filharmonikus zenekar hangversenye. 21.20 Szöveges zenei műsor. 22.05 Összkiadás.

MISKOLCI RÁDIÓ

9.00 Műsorismertetés, hírek, időjárás, lapszemle 9.10 Hová menjünk, mit csináljunk? — programajánlat 9.30 Mikrofonlánc 9.45 Napjaink kérdései 10.00 Észak-magyarországi krónika 10.30 Viszszapillantó 10.55-11.00 Műsorismertetés. A zenét szerkesztik a hallgatók. Telefonszám: 345-510. 17.30-19.30 Kereskedelmi adás.

televízió

TV 1

8.30-12.00 Korhatár nélkül — Kölyökidő-délelőtt 8.35 Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer Amerika. Francia rajzfilmsor. 9.10 Marian kisasszony és az ő vidám cimborái. Angol filmsorozat, XII/9. 10.05 Cimbora 10.35 Kölyökidő délelőtt 11.00 Szezám utca 12.00 Tévémagiszter 13.30 Bak-elit 13.55 Családi mozidélután a Disney-vel! Robin Crusoe kalanDjai. Amerikai film 15.55 Sheffield Wednesday — Arsenal. Angol Labdarúgókupa-döntő 18.15 Hőmérő 19.10 Szerencsekerék 19.40 Esti mese 20.00 Híradó 20.35 Vázák meséi 21.00 Eurovíziós Dalfesztivál 24.00 Moulin felügyelő. Francia bűnügyi filmsorozat

TV 2

8.05 Gazdaképző (ism.) 8.35 Videák 9.00 Cigánymagazin 9.25 Horvát nemzetiségi magazin 9.50 Német nemzetiségi magazin 10.45 Román nemzetiségi magazin 11.10 Szerb nemzetiségi magazin 11.35 Szlovák nemzetiségi magazin 12.00 Sorstársak (ism.) 12.15 Família Kft. 78. rész (ism.) 12.45 Poptár 13.10 „Vannak vidékek legbelül...” 14.30 Én táncolnék veled... 14.40 Harold Lloyd. Angol portréfilm, II/1. 15.35 Ez nem a világ vége. Angol film, II/1. 16.00 Ki miben tudós 17.30 Gyerekeknek 18.00 Knigth Rider. Amerikai tévéfilmsorozat 19.05 Trió. Cseh film 20.35 Zene-óra 21.35 Telesport 22.00 Esti egyenleg 22.25 Összefoglaló az Ökölvívó VB döntőiről, Tamperből 22.45 Fivéri szeretet. Amerikai tévéfilm

DUNA TV

16.00 Hírek 16.05 Évforduló 16.10 Nils Holgersson csodálatos utazása a vadludakkal (ism.) 16.35 Kánon — A Biblia 17.05 A Dunánál 17.35 Elavuló mesterségek: kékfestő 17.55 A labdarúgás története IX/3. 18.15 Mesesarok 18.45 Hírek 19.00 Csatár a pácban (francia filmszatíra) 20.35 Nemzetközi férfi öttusa világkupa-viadal 20.50 Könnyűzene 21.00 A polip (olasz tévéfilmsor. VI/4.) 22.05 Évforduló 22.10 Hírösszefoglaló

SZLOVÁK 1

9.05 Időszerű események 9.30 Scooby Doo. Amerikai rajzfilmsorozat 9.55 A Flinstone család 10.20 Tao Tao. Japán rajzfilmsorozat, 26/19. 10.45 American Business English (34.) 10.55 Kanadai mozaik 11.25 Este País (20.) 11.49 Muzzy Comes Back (34.) 12.00 Menedzser magazin 12.30 Tévékaleidoszkóp 12.50 Marketing 13.20 Nők vidám serege. Tévéjáték 14.05 Hírek 14.10 Hauerlandi emberek. Dok.film 14.40 Elég idős. Amerikai tévéfilm 16.10 D-zóna 16.55 Élet a természetben 17.25 Rhytmick 18.05 Baywatch. Amerikai tévéfilmsorozat, 21/19. 19.00 Esti mese 19.30 Időszerű események 19.55 Sport 20.05 Milan Markovic talkshow-ja 20.55 Fedline 22.25 Forbes kisasszony nyara. Spanyol tévéfilm 23.50 Lady Roxana. Rózsaszín sorozat

SZLOVÁK 2

15.00 Hírek 15.05 Események, kommentárok 15.35 MTV Prime 16.30 Slovart art 17.15 900 másodperc a könyvekről 17.30 Entrée libre (34.) 18.05 Nemzetiségi magazin 18.35 Cigánymagazin 19.20 Esti mese 19.30 Időszerű események 19.55 Sport 20.15 Svantner: Vég nélküli élet. Tévéfilmsorozat, V/5. 21.35 Németek. Angol dok.film 22.35 Ökölvívó világbajnokság közv. Tamperből 23.35 MTV-slágerlista

TV 5

8.30 Gyermekeknek 9.10 Gazdasági magazinok 12.20 Autóvízió 13.15 Vállalkozók műsora 15.00 A könyvem nélkül soha! 16.15 Ifjúsági műsorok 17.30 Főzőcske 18.00 Kvízműsor 20.00 Tengeri magazin 21.30 Elszámolás (sor.) 22.20 Afrikai filmélet 23.55 Vegyes műsor hajnalig

SUPER CHANNEL

13.30 Koncert 14.30 Jazz 15.30 Utazási magazin 16.00 Természetfilm 16.30 Túl a holnapon 17.00 Videodivat 17.30 Interjú 18.30 Arcképcsarnok 19.00 A hamelni patkányfogó (film) 21.30 Európafilm 22.00 Hírek 22.30 Magazin 23.00 Média televízió 23.30 Színhely 24.00 Az eljövetel (film)

PRO 7

8.20 A három testőr (ism.) 10.25 Sunset Limousine (ism.) 12.10 Mozgó kórház (am. sor.) 12.40 Booker (ism.) 13.30 Vadállatok birodalma (ism.) 14.20 Csillagember (am. sor.) 15.15 Szombat esti láz (am. zenés film) 17.25 Dowling atya titkai (am. sor.) 18.15 Doc Savage, a bronzember (am. film) 20.00 Híradó 20.15 Fojtogatók (angol-indiai kalandfilm) 22.15 Malone (am. krimi) 24.00 Kőkemény ötös (sor.) 0.55 Hírek 1.05 A testkölcsönző (ism.) 2.30 Nyersbőr (ism.) 3.20 Hírek 3.30 Mozgó kórház (ism.) 3.55 Barátom, Ben (ism.) 4.20 Bajnokok (sorozat) 5.10 Szabad nevetni. (sor.)

RTL

8.55 Wish Kid (rajzfilmsor.) 9.20 Beverly Hills Teens (sor.) 9.45 Lucky Luke (sorozat) 10.15 Hatmillió dolláros család (sorozat) 10.45 Planet kapitány (sor.) 11.15 Sárkányok birodalma (sorozat) 11.40 Mutánsok (sorozat) 12.05 Winspector (sci-fi sor.) 12.30 Óriásláb esete Hendersonékkal (sorozat) 13.00 Bolondokháza (am. sor.) 13.25 Bel Air hercege (sor.) 13.50 Titkos énem (am. sor.) 14.15 Rendőrségi beszámoló (am. sor.) 14.40 Knight Rider (am. sor.) 15.40 A csapat (am. sor.) 16.40 Jump Street 21. (am. sor.) 17.45 Melrose Place (am. sor.) 18.45 Híradó 19.15 Beverly Hills 90210 (am. sor.) 20.15 Milliomos a házban (színházi közv.) 22.00 Ahová lépek, szörny terem (am. horror) 23.50 A fény gyermekei (német szexfilm) 1.00 Férfimagazin 1.30 Ahová lépek, szörny terem (ism.) 3.10 A fény gyermekei (ism.) 4.15 A farkaslak legendája (kanadai thriller)

SAT 1

8.45 Peter Pan és a kalózok (rajzfilmsor.) 9.15 Superboy (am. sor.) 9.45 Drops — játék 10.15 Gazdasági fórum 10.45 Szerencsekerék (ism.) 11.20 Gyerekvárás (ism.) 13.15 A fekete tulipán (film) 15.10 Első osztályú temetés (angol filmvígjáték) 16.45 Kockáztass! 17.20 Mindent vagy semmit — játék 18.00 Labdarúgás 19.20 Hírek 19.30 Szerencsekerék 20.15 Csillogó halál (film) 22.00 Ki a legjobb férfi? 23.00 Alice (svájci szexfilm) 0.20 Ha a lányok érzik a tavaszt (erotikus film) 1.25 Alice (ism.) 2.40 Kulcslyuk (ism.) 3.05 Szív az adu (ism.)

VASÁRNAP

rádió

KOSSUTH

8.30 Magyar táncok kéziratos gyűjteményekből. 9.00 Hírek. 9.05 Világóra. Külpolitikai magazin. 10.00 Hírek. 10.05 Metodista istentisztelet. (élő) 11.00 Hírek. 11.05 Gondolat-jel. 12.00 Déli krónika. 12.20 Harminc perc alatt a Föld körül. Nemzetközi magazin. 13.00 Hírek. 13.15 A szülőföld muzsikája. 14.00 Hírek. 14.05 Szonda. Tudományos magazin. 14.30 Kodály: Háry János. 15.00 Hírek. 15.05 Magyarországról jövök... 16.00 Hírek. 16.10 Művészlemezek. 17.00 Hírek. 17.05 Kilátó. Világirodalmi magazin. 18.00 Esti Krónika. 18.20 Örökzöld Operettdallamok. 19.00 Hírek. 19.05 Sportvilág. 19.40 Színes népi muzsika. 20.00 Hírek. 20.05 Zene-archívum. 21.00 Hírek. 21.05 A nagy utazás. Jorge Semprun regénye. 22.00 Késő esti Krónika. 22.20 Kapcsoljuk a 6-os stúdiót. (élő) 23.00 Hírek. URH-n: 8.30-10.00 Körzeti magazinok. 15.00 Angol óra. 16.00-17.00 Az Amerika Hangja magyar műsora. 18.30 Szlovák nyelvű műsor. 19.00 Román nyelvű műsor. 19.30 Német nyelvű műsor. 20.00 Horvát nyelvű műsor. 20.30 Szerb nyelvű műsor. 23.00 A BBC késő esti magyar műsora.

PETŐFI

8.05 Pinocchio. 2. rész. 9.00 Hírek. 9.03 Gospel magazin. 10.00 Neveletlenek. 11.00 Hírek. 11.06 Vasárnapi koktél. 12.00 Jó ebédhez szól a nóta. 13.10 Szívrádió. 14.00 Táskarádió. 15.00 Hírek. 15.03 Látogatás a múltunkban. 16.00 Poptarisznya. (élő) 20.00 Maradok tisztelettel. 20.50 Magyarán szólva. 21.10 A Rádió Dalszínháza. Egy éj Velencében. Johann Strauss operettje. 22.44 Jazz.

BARTÓK

9.05 Orgonamuzsika. 10.00 Hírek. 10.50 A székesfehérvári Tilinkó együttes felvételeiből. 11.05 Európa hangversenytermeiből. 12.40 Hírek. 12.45 A MR Gyermekkórusa énekel. 13.10 Új kompakt-lemezeinkből. 14.00 Hírek. 14.05 Jubilate Deo! Egyházi muzsika. 15.00 Zenekari muzsika. 16.00 Hírek. 16.05 Társalgó. 17.00-18.00 Bach kantátái. 18.00 Hírek. 18.05 Ettore Bastianini, a közönség kedvence. 3. rész. 19.00 Szemle. (ism.) 19.35 Shubert: H-dúr szonáta Op. 147. 20.00 Hírek. 20.05 Hangverseny-különlegességek. 21.37 Régi magyar muzsika. 22.00 Hírek. 22.05 90 éve született Németh Antal. Madách: Az ember tragédiája. A Nemzeti Színház előadása 1938-ból.

MISKOLCI RÁDIÓ

8.30 Műsorismertetés, információ, időjárás 8.45 Riporternapló 9.35 Szlovák nyelvű műsor 9.55-10.00 Műsorismertetés 16.00-18.00 Kereskedelmi adás

televízió

TV 1

8.35 Vasárnapi turmix 11.05 Hazanéző 11.50 Zenebutik-Zenehíd 12.55 Csendül a nóta 13.25 Aida Budapesten 14.25 Hypobank Wien-Vasas Dreher női kézilabda BEK döntő visszavágó mérkőzés 15.50 Üssön a hasára! 16.35 Örömhír 17.00 Walt Disney bemutatja: Balu kapitány kalandjai. Herbie, a kicsi kocsi. Gumimacik 18.45 Szerencsekerék 19.20 A Hét 20.00 Híradó 20.25 Góóól... 21.10 Shampon. Amerikai film 23.10 XX. századi portrék

TV 2

8.05 Gyerekeknek 8.35 Telejáték 8.50 Falusi iskola 9.15 Fitty-firitty 9.50 „Gondoskodni kegyeskedjék” (ism.) 10.20 Nem ez a világ vége. Angol film, II/2. 10.55 MTK-FTC NB 1-es bajnoki labdarúgó-mérkőzés közv. a Hungária útról 13.15 Gazdaképző 13.45 SOrSok 14.50 „Mily kedves a Te hajlékod” 15.25 Harold Lloyd. Angol portréfilm, II/2. 16.35 ...és még egymillió lépés (ism.) 17.35 Delta 18.00 Körzeti tévéstúdiók műsora 18.43 Gyerekeknek 18.55 Família Kft. 19.30 Fél lábbal a paradicsomban. Olasz film 21.20 Telesport 21.50 Geopolis 22.35 Brahms és Detmold 23.05 Derrick. Halál az erdő szélén.

DUNA TV

16.00 Hírek 16.05 Évforduló 16.10 Valami szép 16.55 12 hónap az erdőn 17.25 Népdal 17.30 Postabontás (ism.) 17.45 Fekete Villám kalandjai (am. tévéfilmsor.) 18.10 Magyar évszázadok 18.30 Mesesarok 18.45 Hírek 19.00 Carmen (francia-olasz operafilm) 21.10 Dunasport 21.45 Budapest hangversenytermeiből 22.30 Évforduló 22.35 Hírösszefoglaló

SZLOVÁK 1

8.45 Kuko és a gyerekek. Gyermekműsor 10.05 Éljen a nagypapa? Tévéfilmsorozat, VII/1. A levél 10.35 A Sportka nyerőszámainak sorsolása 10.45 Szerencselovag. Német kalandfilmsorozat, VIII/5. rész 11.45 A világ képekben 12.15 Déli hangverseny 13.10 Lépések 14.20 A harmadik. Mesejáték 15.20 Hírek 15.25 Kamcsatka. Útifilm 15.45 Kecsketej. Szlovák filmvígjáték 17.10 Örömhír. Egyházi műsor 17.35 Egyházi magazin 17.40 Nyújtsd a kezed! 18.05 Scooby Doo 18.30 A Flinstone család 19.00 Esti mese 19.30 Időszerű események 19.55 Sport 20.03 Repeta 20.45 Főváros. Angol tévéfilmsorozat, XIII/1. 21.40 Időszerű események 22.00 Gólok, pontok, másodpercek 22.10 A Sportstúdió labdarúgó-magazinja 23.00 Ökölvívó VB közv. Tamperből.

SZLOVÁK 2

10.00 Nemzetközi vízisíszlalom 15.45 Hírek 15.55 Óvjuk őket! Természetfilm 16.05 Kisfilmek gyermekeknek 16.40 Gottsalk. Tévéjáték 17.58 Muzzy Comes Back (34.) 18.10 Kanadai mozaik 18.35 Receptek nemcsak vasárnapra 19.20 Esti mese 19.30 Időszerű események 19.55 Sport 20.06 Segélyhívás. Dok.film 20.40 A kamera mindkét oldalán. Dok.film 21.10 Szlovákia helységnév-enciklopédiája 21.35 Eurovíziós Dalfesztivál 1993.

TV 5

8.30 Gyermekeknek 10.30 Zenei műsorok 13.15 Varieté fiataloknak 14.00 Állatbarátok műsora 15.30 Turisztikai magazin 16.15 Szórakoztató műsor 18.00 Vidám hétvége 19.00 Külvárosi gyerekek 20.00 Hétről hétre 21.30 Kanadai játékfilm 23.20 Filmes magazin 1.00 Az igazság órája 2.00 Vegyes műsor hajnalig

SUPER CHANNEL

14.00 Egyveleg 14.30 Interjú 15.30 Jazz 16.30 Sport 17.00 Dokumentumfilm 18.30 Moszkvától nyugatra 19.00 Üzleti hét 19.30 Európa-magazin 20.00 Hosszú az út hazáig (film) 22.00 Hírek 22.30 „Fekete” sorozat 23.30 Magazin 24.00 Jazz 1.00 Egyveleg

PRO 7

8.35 Ember a pisztoly mögött (am. western) 10.10 A humanoid (olasz film) 12.05 Mozgó kórház (am. sor.) 12.35 Bill Cosby-show (ism.) 13.05 Dowling atya titkai (ism.) 14.05 Világszafari (ism.) 14.55 Sztárriporter (olasz film) 16.35 Angelika, az angyalok márkinője (film) 18.35 Matlock (am. krimisor.) 19.30 Riporterek (sorozat) 20.00 Híradó 20.15 Férfi Laramie-ból (am. western) 22.20 A szerelemről általában (am. krimi) 0.05 Kőkemény ötös (sorozat) 0.55 Hírek 1.05 A mesterlövész kardforgató (am. western) 2.50 Hírek 3.00 Nyersbőr (ism.) 3.50 Hírek 4.00 Mozgó kórház (ism.)

RTL

9.00 Hanna-Barbera parti 9.30 Scooby Doo (sorozat) 9.55 Művészet és küldetés 10.00 Csodálatos nő (am. sor.) 11.00 Vissza a múltba (am. sor.) 12.00 Tequila és Bonetti (sor.) 13.00 Az apám földönkívüli (am. sor.) 13.30 A Munster család (sor.) 14.00 A dzsungelben elszabadult a pokol (film) 15.50 Flash (am. sor.) 16.50 Az íjász és a varázsló (am. kalandfilm) 18.45 Híradó 19.10 Különleges nap 20.15 Rudi Carrell-show 21.55 Tévétükör — magazin 22.40 Késői kiadás 23.00 Playboy Late Night 23.30 Érzelmek (sorozat) 24.00 4-es csatorna 0.35 Az apám földönkívüli (ism.) 1.00 Borzasztó kedves család (ism.) 1.30 Ki itt a főnök? (ism.) 2.05 A Főnök (ism.) 3.00 Beszélgetés (ism.) 3.50 Robbanékony (ism.) 4.15 Gyilkosság a hobbija 5.05 A Munster család (ism.) 5.35 Gazdag és szép (ism.)

SAT 1

9.50 A fekete tulipán (ism.) 11.55 Csodák az állatvilágból 12.25 A mindenható nyomában 12.55 Black, a fekete villám (kanadai sor.) 13.25 Kenguruk (ausztrál film) 14.25 Komancs állomás (am. western) 15.40 Az erdő banditái (film) 17.00 Keresztül a galaxison, és azután balra (sor.) 17.35 Malibu vízi mentői (am. sor.) 18.30 Labdarúgás 19.20 Hírek 19.30 Szerencsekerék 20.15 A medúza érintése 22.05 Beszélgetés 23.30 24 óra 23.55 Teniszösszefoglaló.

Horoszkóp május 17-től 23-ig

KOS (III.21.-IV.20.)

Szerelem: Ha nem akarná olyan görcsösen ezt a kapcsolatot, már rég előbbre jutott volna. Az óhajtott siker érdekében próbálja meg fékezni önmagát, legyen visszahúzódó és alkalmazkodó. *Hivatás:* Újabban túl sok energiát pazarol fölösleges dolgokra, s ezzel nem marad ideje-ereje a fontosabb teendőkre. Azok pedig csak gyűlnek, gyűlnek.

BIKA (IV.21.-V.20.)

Szerelem: Vannak dolgok — ilyen a szerelem is —, melyek csak az érintettekre tartoznak. Ne kösse titkait se barátai, se családja orrára, mert abból csak kellemetlensége származik. *Hivatás:* Váratlan munkaajánlatot kap, esetleg valamilyen szolgálatáért sokkal jobban megfizetik, mint számított rá. Az így érkezett „ajándék pénzt” pillanatokon belül el is költi.

IKREK (V.21.-VI.21.)

Szerelem: A szíve hevesebben dobog, ha egyvalaki belép az ajtón. Lehetséges, hogy régóta ismeri az illetőt, de ez a különös szívdobogás csak az utóbbi napokban jelentkezik. (És még sokáig fog tartani...) *Hivatás:* Karrierje szépen ível, anyagi helyzete is megszilárdul végre, talán már arra is jut ideje, hogy rendezze régi adósságait.

RÁK (VI.22.-VII.22.)

Szerelem: Élvezi az életet. Megpróbál új kapcsolatot kialakítani, ezért rengeteg társaságban megfordul, vendégeket hív és vacsorákra jár. A végén rájön, nem is olyan fontos, hogy az ismeretség összejöjjön, nagyszerűen kielégíti, hogy sok ember között lehet. *Hivatás:* Nem nagyon fűlik a foga a munkához. Amit lehet, áthárít kollégáira.

OROSZLÁN (VII.23.-VIII.23.)

Szerelem: A most bontakozó szerelem csodálatos érzéssel tölti el szívét. Ha fiatal, boldog, hogy ezt is megérhette, ha viszont már idősebb, hinni sem akarja, hogy ez önnel még megtörténhetett. *Hivatás:* Arra vigyázzon, hogy ne legyen nagyobb kiadása, mint bevétele ezekben a napokban, mert egy remélt munka végül mégis elmarad — így a pénz is.

SZŰZ (VIII.24.-IX.23.)

Szerelem: Vágyakozva nézi az ajtót, vajon az jön-e, akit oly régóta vár?! Ezerszer megbánta már, hogy összevesztek, de ahelyett, hogy az első békülő lépést megtenné, tétlenül várja, hogy a másik jelentkezzen. *Hivatás:* Az utóbbi időben bármihez nyúl, szerencsésen végződik. Azért ne vágjon bele kétes üzletekbe. Apró lépésekkel haladjon célja felé.

MÉRLEG (IX.24.-X.23.)

Szerelem: Ezekben a napokban úgy érzi, minden unalmas, változtatni kellene. Ne sürgesse az eseményeket, hétvégén alaposan felbolydul ön körül a világ, megjelenik valaki, aki nemcsak az érzéseit forgatja fel, hanem az életét is. *Hivatás:* Változatosságra vágyik a munkában is. Itt azonban nem számíthat új fordulatra.

SKORPIÓ (X.24.-XI.22.)

Szerelem: Máshoz húzzák az érzékei és megint máshoz a gondolatai. Nehezen tud önmagával megegyezni, a testi vágyainak engedjen-e vagy szellemi igényeinek. *Hivatás:* Kitűnő formában van, használja ki az alkalmat, s végezzen el mindent, amihez eddig nem volt kedve vagy ereje. A héten ég a keze alatt a munka, s a tárgyalópartnereit is elkápráztatja.

NYILAS (XI.23.-XII.21.)

Szerelem: Új fejezet kezdődhet most az életében. Igaz, csak ha ön is akarja. A mostani események nem sorsszerűek, de a csillagok minden vágyának teljesülésében segíthetnek. *Hivatás:* Eddig talán nem tudta pontosan, mi az, amit hosszú távon csinálni szeretne. A héten azonban történik valami, ami megragadja figyelmét, és felteszi rá a jövőjét.

BAK (XII. 22.-I.19.)

Szerelem: Lehet, hogy máris elfelejtette azokat a hibákat, melyek miatt szakított partnerével? A héten ugyanis mindent elkövet, hogy ismét összekerüljenek, vagy legalább ígéretet kapjon egy későbbi randevúra. *Hivatás:* Az az ügy, amiről már majdnem lemondott, most új fordulatot vesz, és nagyon kedvezően alakul. Mindent tegyen meg a sikerért.

VÍZÖNTŐ (I.20.-II.20.)

Szerelem: Elhiheti, a szerelem önt is utoléri, nem tud elbújni a nagy érzés elől. Menekülés helyett inkább élvezze az élet kínálta örömöket. *Hivatás:* Eredeti ötleteivel elkápráztatja ugyan a környezetét, de mivel annyira meghökkentőek és annyira eltérnek a hagyományos szokásoktól, nagyon kevesen mernek önnel szövetkezni s belevágni.

HALAK (II.21.-III.20.)

Szerelem: Nincs igaza, ha otthon sírdogál, azon keseregve, hogy önt nem szereti senki. A baj az, hogy aki szívesen megosztaná mindenét önnel, az ellen mindig talál valami kifogást. Legalább egyszer engedné őt közelebb magához. *Hivatás:* Azok a lehetőségek, amelyekről álmodozik, mind karnyújtásnyira vannak, csak észre kell vennie őket.

A türelmetlen Don

Don Johnson, a „Miami Vice” sztárja szenvedélyes síelő, s a legkedveltebb helye Aspen. Egy alkalommal Don is sorbaállt a sílifteknék, majd elunva a dolgokat a sor elejére nyomakodott. Egy magas férfi közölte vele, hogy menjen vissza az előbbi helyére és sportszerűen várja ki sorát. Don lila lett a méregtől és ráförmedt a férfira. „Tudja maga ki vagyok én?” Mire a megszólított: „Nem, de egy cseppet sem érdekel!” Én vagyok Don Johnson!” – így a sztár. „Igen? Na és az kicsoda?” – vágott vissza az úr és felült az érkező liftre. Onnan szólt le búcsúzásként: „Ja, tudom már, maga az, aki feleségül vette Melani Griffith-et. Tudja mit? Menjen a pokolba!”

Amit a TIT Nógrád Megyei Egyesületéről tudni érdemes

Ezzel a kissé száraz, de az információgazdag tartalmat annál pontosabban kifejező címmel látott napvilágot Salgótarjánban a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Nógrád Megyei Egyesületének kiadványa a *Mikszáth Kiadó* közreműködésével. Az idei programokat, ajánlatokat is tartalmazó kötetet *dr. Agócs József* állította össze és *dr. Csongrády Béla* szerkesztette.

Horváth József, a TIT megyei egyesületének igazgatója bevezetőjében hangoztatja: a kiadvány kimondottan a pontos tájékoztatást tűzte ki céljául, vagyis azt, hogy az 1841-ben alakult, tehát több mint másfél évszázados múltú szervezet hogyan vesz részt a megye közművelődésében, szellemi életében, az értelmiség aktivizálásában. A kor új kihívásai között emlegeti az egyesület igazgatója a felnőttek átképzésének megnövekedett társadalmi szükségleteit, a diplomamegújító, kiegészítő továbbtanulást, amelynek több módját kínálja a TIT a tanfolyamrendszerű oktatás keretében. A végzett, úgynevezett klasszikus ismeretterjesztés, a nonprofit jellegű továbbképzés anyagi bázisát szinte kizárólag saját bevételeiből fedezi a TIT. Ez tehát igen változatos tevékenységi formákat jelent.

A TIT főhivatású tartalmi munkatársai közé tartozik Salgótarjánban Horváth József, *dr. Agócs József, Molnár Katalin, Tari János*, Balassagyarmaton *Molnár Istvánné*, Pásztón *Tóth Imréné*. Az érdeklődő szinte minden, számára szükséges információt megtalál a kötetben. A többi között, tájékozódhat a klasszikus ismeretterjesztés jelenlegi formáiról, a nyári egyetemről, a TIT Uránia észlelő és bemutató csillagvizsgálóról, az egészségnevelési programokról, a környezetvédelmi oktatóközpontokról, köztük a Dornyay Béla környezetvédelmi oktatóközpontról. Külön fejezet foglalkozik a Salgótarjánban, Balassagyarmaton és Pásztón szervezett felnőttképzési tanfolyamokkal.

A kiadvány pontos címeket, telefonszámokat, jelentkezési lapokat is tartalmaz.

– th

Színházi esték

„Barna Petúnia”

Alig néhány napra rá, hogy a dixieland muzsika Salgótarjánba varázsolta New Orleans és környéke hangulatát, az amerikai dél sajátos atmoszférája újra megjelent a József Attila Művelődési Központ színpadán. Annál is inkább, mert *Tennessee Williams* – aki e vidék szülötte – Üvegfigurák című drámáját önéletrajzi elemek szövik át.

A vágy villamosa és más világsikerű darab szerzője ötéves korában megbénult s bár később felépült, soha nem erősödött meg teljesen. Neurotikus, depresszióra hajlamos huga egy agyműtét áldozata lett.

E két katartikus élmény hatása ötvöződött *Laura Wingfield* alakjának életre hívása során. A testi hibás huszonéves leányzó lelkileg sem teljesen egészséges. Távol a világtól rejtőzködik, külső kapcsolatok nélkül él. A számára szépnek tűnő – valójában giccses – üvegállatkák babusgatásában talál vigasztalást és abba az érzelmi szálba kapaszkodik, mely a gimnáziumban az iskolaelső fiúhoz, az őt „Barna petúniának” nevező *Jim O'Connorhoz* fűzte.

S mit tesz a a sors? Álmai lovagja – aki nem vitte sokra, mert csak a cipőraktárnokságig jutott csakúgy, mint Laura bátyja, Tom – egyszercsak megjelenik náluk. Anyja ugyanis addig unszolta Tomot, hogy találjon Laura számára egy férjnek való tisztességes fiút, míg az meg nem hívta vendégségbe raktárbéli kollégáját, Jimet.

Laurának felejthetetlen ez az este, egyik kábulatból a másikba esik: fél a találkozástól, rosszul lesz amikor bekövetkezik, bájával, hamvasságával lángra gyújtja a fiút, túlesik élete első csókján, kezdő táncmozdulatain, amikor bekövetkezik a baj. A mámoros keringőzésben összetörik a legkedvesebb állatfigurát: s az egyszarvúból szarvú lesz. De még ezt a mérhetetlen fájdalmat is tetézi Jim őszinte vallomása: nem jön többé, mert nem jöhet, vőlegény, küszöbön az esküvője.

Anya és leánya: Törőcsik Mari és Moldvai Kiss Andrea

Ennyi csupán a darab cselekménye, de annál gazdagabb érzelemvilága. A fiatalkori hódításaira büszke anya, akit elbitangolt férje magára hagyott a két gyerekkel, eszelősen félti Laurát a vénlányságtól. A családfenntartó szerepet is betöltő Tom számára szűk mind a raktár, mind az anyja által behatárolt tér: éjszakánként eljár otthonról s színesebb életre, tengeri kalandozásokra vágyik . . .

Hát igen: Williams többnyire vonzó, rokonszenves hősei mindig szeretnének valamit – ami túlmutat a kézzelfogható javakon – elérni, de rendszerint hiábavalónak bizonyul igyekezetük. Tehetetlenségük okozza tragédiájukat.

A Szolnoki Szigligeti Színház előadásában az anya alakját *Törőcsik Mari* játssza, mesterségbeli tudásának ismert elemeit kamatoztatván, de – nyilván nem *Taub János* rendezői elképzeléseitől függetlenül – az igazi főszereplő a Laurát megszemélyesítő *Moldvai Kiss Andrea*. Az ifjú színésznő nagy fegyelemmel formálja meg szerencsétlen sorsába – így is, úgy is – beletörődni kénytelen leány figuráját. *Mucsi Zoltán* és *Kerekes László* korrekten megoldják – még a felesleges narrátorsággal együtt is – kevésbé fajsúlyos feladatukat.

A felhőkarcolók árnyékában játszódó történet kitűnő díszleteit *Szegő György* tervezte.

A jövőben a Művész Színházat vezető Törőcsik-Taub páros – ha nem is a Száz év magány-hoz fogható teljesítménnyel – de szépen búcsúzik Szolnoktól.

– csongrády –

Radics István képei szülőfalujában

A legkisebb fiú visszatért

Iskolagalériát avattak Nógrádmegyerben

Hol van Nógrádmegyer? A térben és időben van, mint minden emberi település. Továbbá, meghatározzák helyi gazdasági, társadalmi viszonyai, lakosságának rétegzettsége, szociális viszonyai, az adott lehetőségek által formált szellemisége, az *őrzött vagy elfelejtett hagyományok*, amelyekből mindenütt létrejön valamely adott mentalitás. Ezt a település lakói hordozzák. A többi között, e mentalitás által is különbözik egyik falu, vagy város a másiktól, jóllehet e különbözés gyakorta csak a tudományos vizsgálódás, vagy a művészet által válik nyilvánvalóvá. *Nem minden településnek van művésze*. De ha van, akkor a település általa, illetve munkássága által kiterjedhet a térben és időben.

Radics István festőművész Nógrádmegyer szülötte. S bár nem ott él, ahol a művész van, kicsit ott van Nógrádmegyer is, ami egyébként térben a Cserhát északi lábainál fekszik, időben története a 13. századik nyúlik vissza. *Fényes Elek* táji, mezőgazdasági termelési adottságait jónak mondotta. A 18-19. században több kisebb-nagyobb kastély, kúria épült. *Mocsáry Antal* még egy boszorkánytörténettel is szolgál, ami a faluban esett meg. Mindez természetesen csupán jelzés lehet hét évszázad történetéről. Ami aktuálissá teheti a jelzést, az egy most történt, a falu számára mindenképpen hosszú távra szóló hatással bíró kulturális esemény. *Nógrádmegyerben április végén iskolagalériát avattak*. Ezután már a képzőművészet is folyamatosan jelen lesz a falu történetében, hiszen a galéria nemcsak az iskoláé, hanem az egész falué, sőt, talán a közvetlen környéké is. Már az avatóünnepségre is többen eljöttek a szomszédos településekről, de még Salgótarjánból is. Az avatóünnepség — helyesen — valódi, nagyszabású társadalmi eseménnyé vált, többek között, a polgármester, az önkormányzat képviselői, társintézmények vezetői, az egyház képviselője, vállalkozók és sok-sok érdeklődő volt jelen, s vett részt az avatást követő fogadáson, ahol, mint mondani szokták, fehér asztal mellett további tervekről is szó esett. Természetesen, ünnepelték a falu szülöttét, Radics Istvánt is, akinek kiállításával nyílt meg az iskolagaléria. Annál is inkább, mert ő azok közé tartozik, akik *sohasem felejtik el szülőföldjüket*. Az iskolának már korábban elegáns zománcfalat készített, társadalmi munkában. Idén nyáron pedig föl avathatják a *művelődési ház homlokzatát díszítő sgraffitóját*. Mégis, ez a kiállítás az első szülőfalujában.

Radics István „visszatérése” kicsit mesebeli, hiszen a négy testvér közül ő a legkisebb, a többiek ma is Nógrádmegyerben élnek. *Csak ő ment világgá*. S most e galériabeli nyitó tárlattal visszatért. Elvitte, s hordozza magában a szülőfalut régi történeteivel, hagyományaival, helyi színeivel, de a képzőművészet szférájába emelve, íme, vissza is hozott mindent. Közben azonban Nógrádmegyer ízeit, szellemiségét is hordozó művészetét megismerte fél Európa, tűzzománcai nemzetközi hírre emelkedtek.

Madárlátta műtárgy például a jelen kiállításon az *Okos szűzek*, *Balga szűzek* című zománcképe, amely sikert aratott *Franciaországban, Limouge-ban* a nemzetközi zománckiállításon. De zománcképei *Frankfurt am Mainban, Pozsonyban* is ott voltak. Pár évvel ezelőtt pedig a pesti Vigadó Galéria reprezentatív zománckiállításán az ő képei képviselték Nógrád megyét. S ez csak néhány példa. Radics István évtizedek óta foglalkozik tűzzománccal, úgy tetszik, e műfajban aratta eddig a legnagyobb sikereket. Az emlegetett zománcképeken kívül a nógrádmegyeri tárlaton ott van még az ismert *Matyó* ritmus, a *Család* is.

A kiállítás nagyobbik része azonban most akvarell. E műfajban szintén figyelmet érdemlő eredményeket mondhat magáénak. Akvarelljei közel állnak a hagyományos tájképfestéshez, tiszta, üde színvilág és kompozíciós biztonság jellemzi őket. Mindenekelőtt a nógrádi táj és az itt élő emberek megjelenítése a művész célja. Ezek az akvarellek, köztük például a *Cserhátsurány, A szécsényi Állomás, Karancskeszi, Faluvége, Cserháti tavasz, Mátrakeresztes, Kútnál* a szeretett vidéket úgyszólván a dokumentum pontosságával mutatják föl, ugyanakkor mégis az általánosabb érzés, a ragaszkodás lírai erejével hatnak a nézőre.

Néhány igen nagy érzékenységű és finomságú tollrajz, linó- és kartonmetszet utal a művész munkásságának műfaji sokféleségére is. Egyúttal e műfajok bemutatása jól szolgálhatja az iskolai művészeti oktatást is, mintegy bemutatva a műfajok jellemzőit.

—mér

Balga szűzek

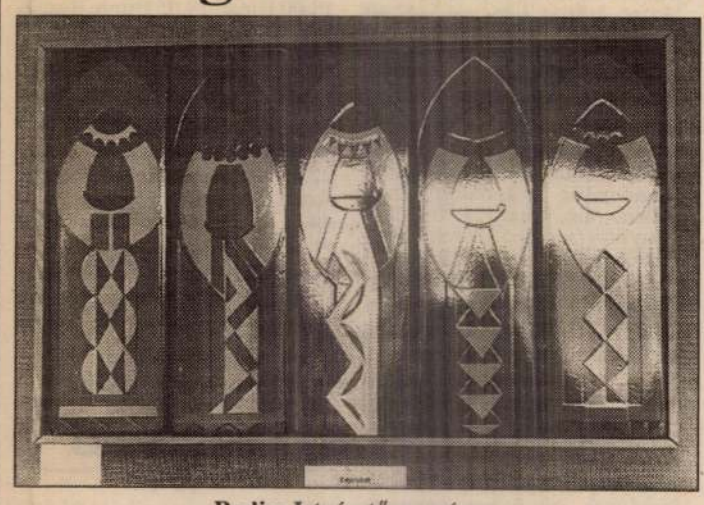

Radics István tűzzománca

Mikszáth-napok

Mikszáth Kálmán Irodalmi és Kulturális Napokat rendez május 16-tól 30-ig a szlovákiai *Szécsénykovácsiban, Nagykürtösön, Ipolykéren, Bussán, Nagycsalomján, Szklabonyán, Kékkő várában* a Mikszáth Kálmán Alapítvány a Rákóczi Szövetség védnökségével a CSEMADOK területi választmánya és minden érintett alapszervezet. A kulturális programok mellett a fő esemény a *Mikszáth-emléknap* lesz Szklabonyán és Kékkő várában. Kékkőn a *Mikszáth-szemináriumon Fábry Anna* és *dr. Praznovszky Mihály* tart előadást.

Nógrád az Osztrák–Magyar Monarchiában, 1867–1918

Időszaki történeti kiállítás a salgótarjáni Nógrádi Történeti Múzeumban

Mindenki bolond, aki túlélte Ferenc Józsefet, mondotta *Krúdy Gyula Boldogult úrfikoromban* című regényének rezignált öregura, sokak nosztalgiáját kifejezve egy hosszú korszak, a „boldog békeidők” iránt. Ez a korszak 1867-től 1918-ig tartott. S bár a kortársak számára nyilvánvalóan nem mindig és nem mindenki számára volt boldog, társadalmi, nemzetiségi, szociális és más békétlenségek is szaggatták, Magyarország számára mégis ekkor érkezett meg a gazdasági, társadalmi modernizáció: ma úgy mondanánk, az Európához való fölzárkózás lehetősége, ami ellentmondásossága ellenére meg is történt, nagy lendületet vett a kapitalista fejlődés, a polgárosodás, a többi között létrejött az az infrastruktúra, amely a mai létezésnek is alapja. *Már majdnem Európa lettünk*. Legalábbis, közel kerültünk hozzá. Aztán újra eltávolodtunk, a kelet-közép-európai régió más népeivel egyetemben. „Túléltük” Ferenc Józsefet. Túléltünk mást is, nem utolsó sorban egymást. Már aki túlélte. Itt tartunk most. Hogy mikor élünk majd a sok túlélés után, az változatlanul az aktuális kérdések közé tartozik mind a mai napig. Sebaj, *túlélésben legalább kezdünk profikká válni*.

Mindez arról jutott eszembe, hogy nemrég, a Tarjáni tavasz programjaként az osztrák követ jelenlétében megnyílt, s most is látható a *Nógrád az Osztrák-Magyar Monarchiában, 1867-1918* című időszaki történeti kiállítás a *salgótarjáni Nógrádi Történeti Múzeumban*. A kiállítás látogatói rövid ideig láthatták *Csontváry Kosztka Tivadar*, a világhírű gácsi patikus 1914-ben Ferenc Józsefről készített nagyméretű szénrajzát, az első Csontváry-művet Salgótarjánban, ami időközben már „visszatért” Pécsre, ahonnan kölcsön kapták a rendezők. A tárlat azonban maradt. S itt van még a művész gyógyszerész diplomája, a Magyar Tudományos Akadémia kölcsönzése. S ami a lényeg, az érdeklődő betekintést nyerhet abba a folyamatba, amelynek következményeként a hagyományokban és ugyancsak kötött struktúrákban létező palóc vidék, Nógrád megye annak idején elindulhatott a modernizáció útján, a szén, a gőz, az elektromos áram korábban ismeretlen áldásai mentén. Miként azt a kiállítás rendezői, a múzeum munkatársai írják: „Az új világ a polgári szellemiség és gondolkodás kialakulásának, fejlődésének folyamatát indította el, olyan személyiségek révén, mint *Bérczy Károly, Mikszáth Kálmán, Csontváry Kosztka Tivadar, Róth Flóris, Gerber Frigyes, Borbély Lajos*. A munkálatokban — ki-ki meggyőződése szerint — részt vett a főispáni kar.” Tegyük hozzá, a kor helyi irodalmi, művészi életéhez tartozik még, legalábbis egy időben, a Tisza Kálmán-féle politikát támogató Mikszáthon kívül például a Losonchoz kapcsolódó *Lehár Ferenc, Hubay Jenő*, vagy Komjáthy Jenő költő, *Kubányi Lajos* festő, hogy csak néhányukat említsük az ismertek közül.

E megjegyzéssel mindjárt a kiállítás egyik hangsúlyos részére is utalás történik, ami azokat a neves személyiségeket mutatja be, akik az 1867-es kiegyezés utáni megyei politikai berendezkedésben aktív szerepet vállaltak. Közöttük elsősorban politikusok, gazdasági, műszaki szakemberek, művészek találhatók.

A tárlat a továbbiakban azt mutatja be, hogy a salgótarjáni iparmedencében lévő kőszén, s az erre épülő ipar (vas, üveg) hogyan alakította át a hagyományos struktúrákat, illetve a döntő szerepet vivő osztrák, német és angol tőke hatására hogyan jöttek létre a kor nagy vállalatai, miként alakult a vasútépítés és a kapitalista fejlődéshez nélkülözhetetlen pénzintézeti hálózat, a bankok, a takarékszövetkezetek hogyan hálózták be a megyét. Ide tartozik az is, hogy miként alakult a művelődésügy Nógrádban, hiszen az 1868-as Eötvös-féle népoktatási törvény kezdeti hatása már itt is korán érzékelhető. Az iskolai és az azon kívüli művelődés központja e korszakban kétségkívül *Losonc* volt. Ott szerveződött és kezdte működését az első tanítóképző főiskola. Mellette a *balassagyarmati* iskolarendszer, és végül a *Salgótarjánban* létesült állami, illetve vállalati fenntartású iskolák szerepe volt meghatározó Nógrád megyében.

A kiállítás további része arra az ellentmondásra utal, amely a hagyományos palóc falu szokásainak és tárgyainak lassú változását érzékelteti a megváltozott körülmények között. A hagyományos paraszti gazdálkodáson túlmutatott néhány megyei nagybirtokos és nagybirtok, mint például a nógrádgárdonyi *Mailáth*-birtok, ahol a gépesítésben, állattartásban korszerű gyakorlat indult el. A nagybirtok és az erős középbirtok szakmai törekvései nyomán alakult ki például a speciális *„Ipoly-menti magyar tarka”*-ként ismert szarvasmarha.

Végül, de nem utolsó sorban a „nagy háború”, vagyis az első világháború élményét dolgozták föl a rendezők. Ennek néhány résztvevője még él. Ebben az időben két jelentős katonai egység állomásozott Nógrádban, Losoncon a 25-ösök (gyalogság és tüzérség), Balassagyarmaton a 16-osok (gyalogság és huszárok), akik a világháború legkeményebb csatáiban vettek részt, kezdetben az orosz fronton, a háború végén pedig az olaszon, Isonzó vidékén harcoltak. A háború fényképei, tárgyi dokumentumai láthatók a kiállításon, amelynek befejező része a Monarchia megszűnéséről szól, vagyis a köztársaság létrejöttéről.

A jelmondat, *Egységben és szétbonthatatlanul*, érvényét veszítette.

—mér

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Radics István
festő- és grafikusművész

NÓGRÁD

1980 JUL 20

1021

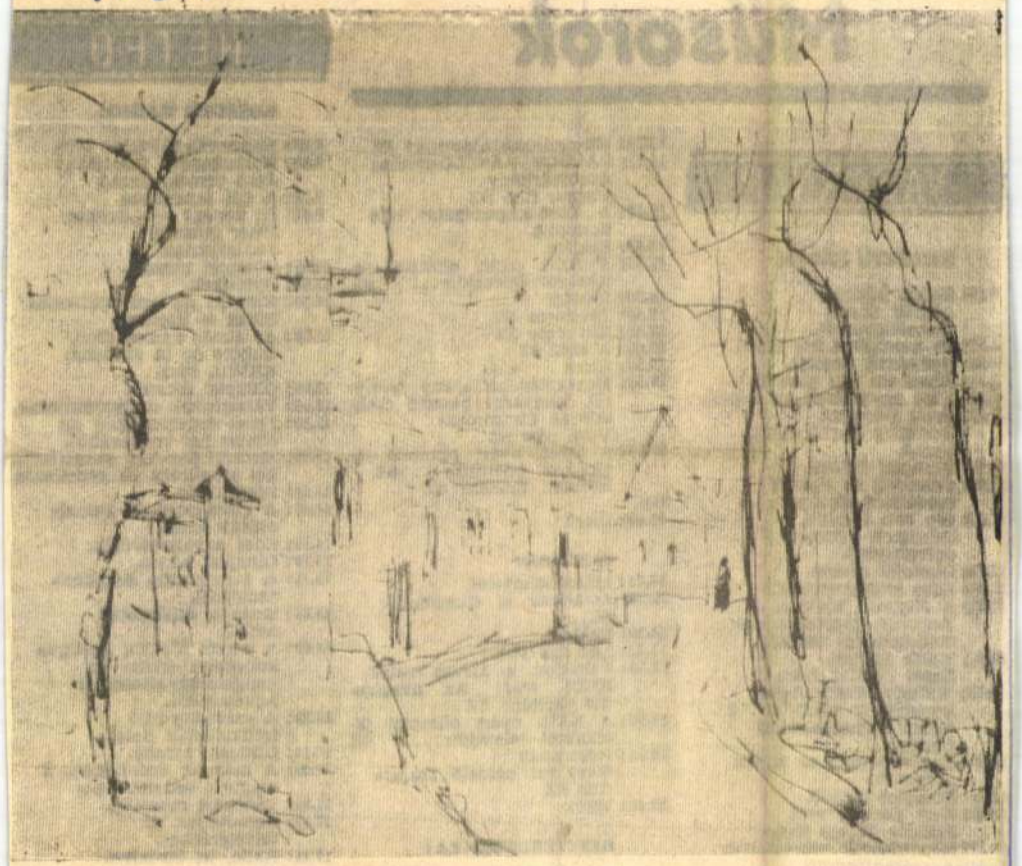

Radics István: Mátrakeresztes

Műsorok

VASÁRNAP

KOSSUTH RÁDIÓ:

7.23: Baráti körben. Aratók között Tiszaföldváron.
8.10: Öt kontinens hét napja.
8.26: Nyitnikék postája.
8.57: Olvastam egy novellát.
9.22: Népi együttesek műsorából.
9.50: Örök szerelem. Reviczky Gyula versei. (Ism.).
10.08: Olimpiai híradó.
11.05: Sztazijka és Placida csodálatos története.
11.35: Rip van Winkle. Részletek Planquette operettjéből.
12.10: Olimpiai híradó.
12.35: Édes anyanyelvünk.
12.40: A Magyar Rádió és Televízió gyermekkórusa madrigálokat énekel.
13.00: Tiszta szívvel. Barcs Sándor írása.
13.10: Wilhelm Furtwängler, vezényli a bécsi és a berlini filharmonikus zenekart.
14.05: Megbüntettem az anyák „vétkét".
15.14: Olimpiai híradó.
15.29: New York-i levél. Feladó: Vértes Éva.
15.39: Népdalkörök országszerte.
15.59: A századforduló irodalmának hetei.
17.10: Olimpiai híradó.
17.15: Keressünk egy vagyont.
13.50: Műsorainkat ajánljuk! SZ
14.15: RANÓDY LÁSZLÓ-sorozat Aranysárkány Magyar film SZ
15.40: A Közönségszolgálat tájékoztatója
15.45: Reklám
15.55: A XXII. nyári olimpiai játékokról jelentjük... SZ
18.30: Reklám
18.40: Tévétorna SZ
18.45: Esti mese SZ
19.00: A HÉT SZ
19.50: Hírek
19.55: Menekülés az arany földjéről. Magyarul beszélő csehszlovák filmsorozat VII/1. rész SZ
20.55: A XXII. nyári olimpiai játékokról jelentjük... SZ Közben: Reklám SZ
Kb.
23.00: Hírek

2. MŰSOR:

16.23: Műsorismertetés.
16.25: Amatőrök is elkezdhetik SZ
16.30: Reklám.
17.35: „Az úgy volt"
18.10: Vakáción a Mézga család. XIII/6. rész: Az üvegszemű kapitány SZ
18.40: A XXII. nyári olimpiai játékokról jelentjük... SZ
20.55: Kékszakáll Magyarul beszélő francia film SZ
22.40: Hírek

BESZTERCEBÁNYA:

11.15: A Sportka számainak húzása.
11.25: Heti hírösszefoglaló.

8.25: Beethoven: c-moll trió.
9.00: Ködruhában. Komjáthy Jenő versei. (Ism.)
9.11: A hét zeneműve.
9.41: Ki kopog? — Levente Péter műsora óvodásoknak.
10.05: Olimpiai híradó.
11.00: Nyitnikék.
11.30: Kmoch: Az ezüsthullámos Elbán — keringő.
11.39: Az elmés nemes Don Quijote de la Mancha. XXVIII. rész.
12.35: Olimpiai híradó.
12.55: Válaszolunk hallgatóinknak.
13.10: Zenei érdekességek az elmúlt hét műsorából.
13.27: Mozart: Esz-dúr versenymű két zongorára és zenekarra.
13.54: Popműhely.
14.40: A századforduló irodalmának hetei.
14.55: Édes anyanyelvünk.
15.10: Olimpiai hírek.
15.15: A Szovjetunió népeinek zenéjéből.
15.29: Sztárok, anekdoták nélkül.
16.05: A varsói Musica Antiqua kollégium ének- és hangszeregyüttesének felvételeiből.
16.28: A századforduló irodalmának hetei.
17.10: Olimpiai híradó.
17.20: A magunk érdekében, a magunk védelmében.
17.45: Táncházi muzsika.
17.59: Bemutatjuk új felvételünket.
19.15: Halló, itt Moszkva! Közvetítések, tudósítások a XXII. nyári olimpiai játékokról.
21.00: Győri Szabó József

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Radics István
festő- és grafikusművész

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP

1980 JUN 29

1021

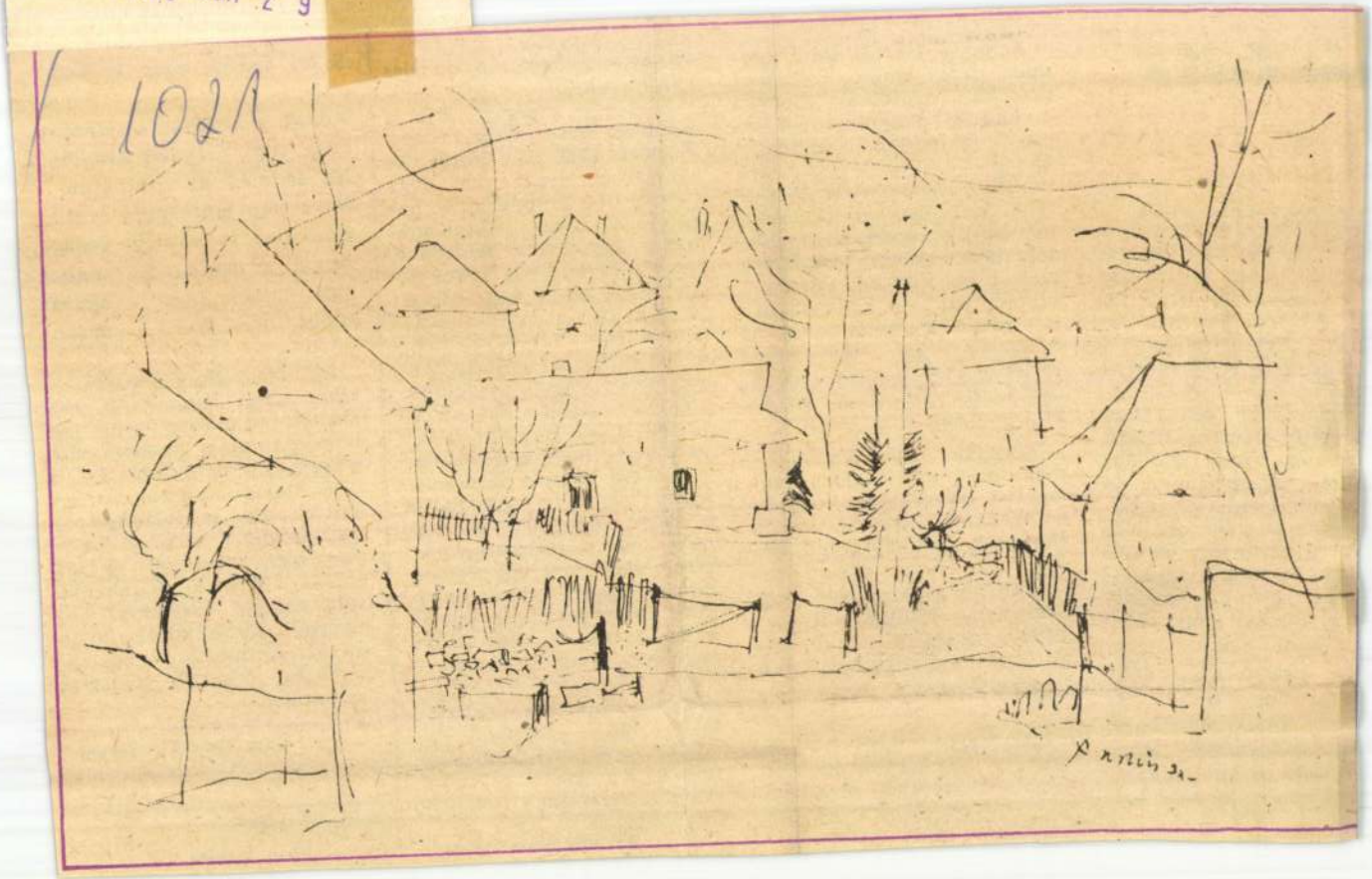

...latott

a jó ember, mint azt
rsben később megneve-
arró István volt. A „ré-
tett" pedig arra célo
Csokonait (mint isme-
„Halasra küldték le-
ba — írja Szendrey I.
gy-Kunság 1902. febru
számában — és a be-
konviktusi pénzt ma-
vette, fölment Pestre,
nics és Virág Benedek
kel megismerkedni, és
zt mind elmulatta. Eb-
kalamitásból mentette
Varró István egy pár le-
ális kiránduláson, ami-
ztán részint a család,
t a karcagi nagygyüle-
annyit rakott össze
nai uramnak, a szép
sért, hogy ismét fel-
fővel vonulhatott be a
eni kollégiumba. Kar-
ő egyáltalán gyakran
ult hol papolni, hol
mulatni'.'

Arról is tud a szájhagyomány, hogy amikor Csokonai prédikált, zsúfolvást megtelt a karcagi nagytemplom — mert mindenki hallgatni akarta szokatlan (bizonyára páratlan forradalmi tartalmú), gyújtóhatású szónoklatát. Amikor pedig a nép között járt egy-egy lakodalom vagy híres kunsági disznótor alkalmával — kifogyhatatlan szellemességgel vonzotta magához az embereket. Egyéniségéből kedves derű, csodálatos finomság áradt, ami átragadt környezetére.

Mondják, hogy Kunmadarasra is elment lakziba, szánon — de a nagy iramban le is esett róla! A vidám cimborák egyideig száguldottak, mire észrevették. Szerencsére a puha havon nem esett baja. Vannak, akik azt állítják, hogy a Varró ház ott volt valahol, ahol ma a szakmunkásképző kollégiuma áll.

Igazi nagy ember volt ő, akit a karcagiak őszintén tiszteltek, emlékét nemzedékeken át megőrizték, és úgy szerették, mint szorgalmas szülők a rakoncátlan gyermeküket.

Még egy adalék. Szendrey Imre írta l
Kunság 1899. évi j
számában. Arról s
Csokonai a Dunánt
zafelé jövet már „K
ten ... úgy el volt g
hogy a barátai egy
kót adtak alája. Így
meg a Tiszán átkelve Kun-Kardszagra, ahol régi jó barátjához és iskolatársához, Varró István főbíró és földbirtokosához szállt meg ... Itt történt a kun legenda szerint vele az is, hogy a neve napjára vagy inkább karácsonyi ajándékul szép papolásért a varga, szíjgyártó és szűcsök céhe a kecskeméti kidőlt csikó bőrét egy remekbe készült kulacson adta át, amit aztán Csokonai ugyanolyan remek versben örökített meg később „Szerelemdal a csikóbőrös kulacshoz" címmel, s borszerető mivoltját is innen származtatják, aminek azonban gyönge, törékeny szervezete is ellentmond, valamint kortársai mindannyian."

Dr. Fazekas Mihály

Az ismeretlen szerző — talán maga Kun Áron, akit kisdiák koromban, mint ízes beszédű, öreg mesemondót, magam is ismertem — a vers utolsó soraiban érzékelteti azt a közömbösséget, amellyel a négy nagykun város: Karcag, Kisújszállás, Túrkeve, Kunhegyes választóinak „kétezres" tömegéből kirekesztett dolgozó nép szemlélte a neki csak komédiát jelentő választási harcokat.

Dr. Győrffy Lajos

Összeállította:
dr. Selmeczi László

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Radics István
festőművész
NÓGRÁD

1980 JUN 01
1021

Radics István: Mátraszentistván.

63. Süti. 65. Hatalmas termber.

GŐLEGES: 1. Ért fordíva. rat. 3. Poroszkáló. 4. Azotűk. 5. Napszak. 6. Fűréű maláj tör. 7. Nemes toor. 8. Csomóz. 9. Fordított . 10. Éneklő, régi szóval. ngszer. 17. 1., 19. (Bekül-20. Te és ő szintén. 21. lendő). 22. Téli sporteszGöngyöleg. 26. Bíráskodó. Névelős üdítő ital. 29. g. 31. Színjátszó drágakő. issza: gyermekfürdővizs. 33. Beszélték. 35. Vissza: ák. 37. (Beküldendő). 39. ezernégyszázkilencven-. 41. Harapdál, tép. 46. ssza súg! 47. ALU. 50. Viszritőre mintát varr. 51. Néestrész. 52. Zsiráffféle em-Vágóeszközök (+'). 56. Lab-57. Becézett női név. 59. ség. 62. Könnyezik. 64. GT. rőt készít.

ldési határidő: június 5.

heti fejtörőnk helyes meg. „És jött a május. Ezer ak lila bugája búgott. A minden bokor virágba öl-ol."

vjutalmat nyertek: Akácz Homokterenye, André Kisterenye, Pásztor János

küldjük!

40 százalék árengedmén

Nyári férfiöltönyvásár a PÉCSKŐ ÜZLETHÁZBAN

június 2-től 14-ig.

Nagy választék, nagy lehetőség!

pécskő üzletház

SALGÓTARJÁN

NÓGRÁDMEGYEI IPARCIKK- KISKERESKEDELMI VÁLLALAT NIK

június 2—14-ig tart.

Üzemképtelen tv-ért — ha újat vásárol Color Stár színes tv vásárlásánál 800,— Ft-ot,

fekete-fehér tv vásárlásánál 400,— Ft-ot beszámítunk a tv értékébe.

SZÖVETKEZET

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Radics István, festő-
SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP
és grafikusművésze
1980 JUN 29

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP 1021 1980. június 29.

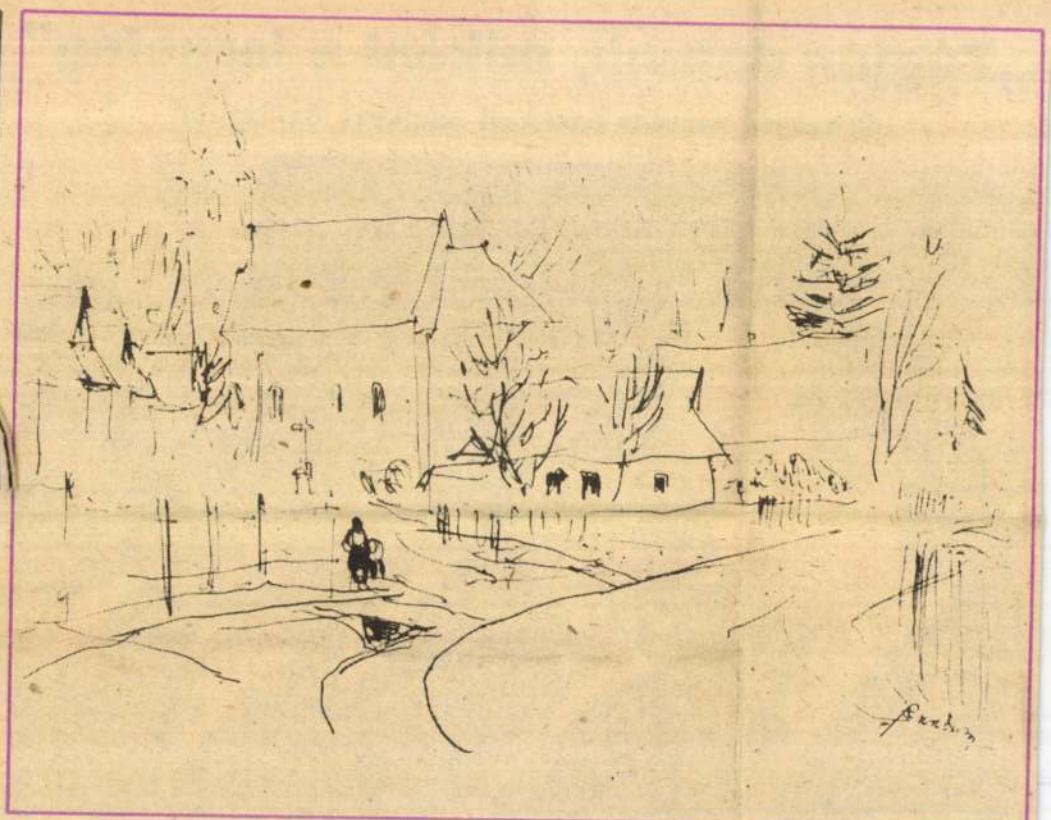

Irodalmi mellékletünkben Radics István grafikáit közöljük

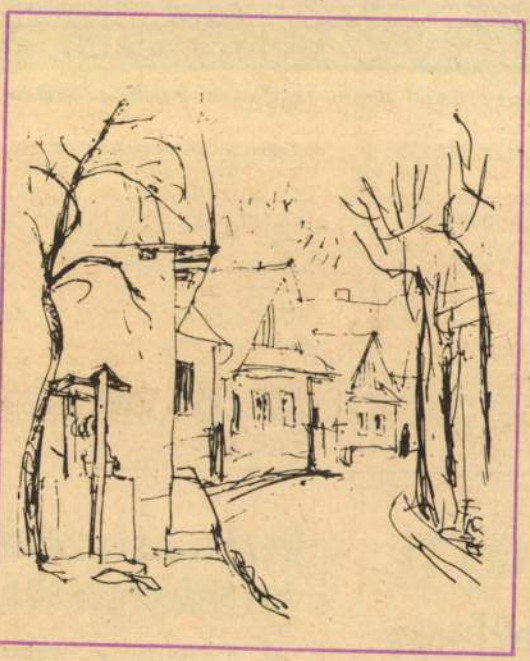

1980. június 29.

„Zúgjon dalunk, [illegible]

Országos vasutas énekkari találkozó Szolnokon

A szombathelyi Járműjavító Haladás Férfikara Karai Kuruc szvitjének előadása közben

Tegnap délután a Vasutasok Szakszervezete szolnoki művelődési központjában megkezdődött a második országos vasutas énekkari találkozó, amely a vasutas kórusok egyik legrangosabb művészeti szemléje. A szolnoki találkozóra, az ország városaiból tizenegy énekkar érkezett, hogy felkészültségéről számot adjon a Fasang Árpád vezette zsüri és a közönség előtt.

Az énekkari találkozót dr. Balázs Ákos, a Vasutasok Szakszervezete kulturális agitációs propaganda és sportosztályának vezetője nyitotta meg.

A megnyitó után megkezdődött a kórusok bemutatkozása; műsoraikon jobbára huszadik századi magyar szerzők kórusművei szerepeltek. Örvendetes, hogy a nagy hagyományú felnőtt vasutas karok mellett ezúttal két fiatal együttesnek is tapsolhatott a közönség: a tapolcai vasutas szakszervezeti művelődési ház úttörőkórusa és a budapesti zeneiskola központi vegyeskara nagyon szép előadással lepte meg a közönséget.

A kórusfesztivál ma délelőtt a Lenin-szobornál megrendezendő záróünnepséggel fejeződik be.

TV-PREMIER ELŐTT:

„Az az egyetlen

Gordonkatanárok továbbképzésen

Sz. T. Kaljanov gordon-

Radics István festő

ISKOLAGALÉRIA nyílt meg pénteken a salgótarjáni egészségügyi szakközépiskolában. Első tárlatán Radics István festőművész akvarelljeit, grafikáit és tűzzománc faliképeit állították ki.

-. Hír

20.

Nőszabadság. Bp. 1982. jan. 9.

Radics István

Radics István kiállítása szerdán nyílt meg Nagyoroszban, a művelődési házban, tűzzománc kompozíciókból, akvarellekből és grafikákból.

Magyar Nemzet 1985. III. 14.

Radics István

— **Radics István** festőművész kiállítása a Nógrád megyei Nagyorosziban szerdán nyílt meg. A művelődési házban rendezett tárlaton az alkotó húsz nagyméretű tűzzománc-komppozíciója, valamint akvarelljei és grafikái tekinthetők meg március 28-ig.

Népszava 1985. III. 14.

Radics István

RADICS ISTVÁN festőművész kiállítása szerdán megnyílt a balassagyarmati Rózsavölgyi Galériában. A tárlaton húsz olajképet, grafikát és tűzzománc falképet tekinthet meg a közönség.

Népszabadság, 1987. IV. 2

„Pásztóért emlékplakettel" díjazták Veress Évát

Életemet mások is sokra becsülik

„Pásztó város önkormányzati képviselőtestülete Veress Éva középiskolai tanár részére szellemi értékeinek és kultúrájának gyarapítása során kifejtett példás tevékenységéért Pásztóért Emlékplakett díjat adományoz. Pásztó, 1993. március 15–én. Dr. Dobrovoczky István, polgármester."

* * *

– Örül neki?

– Nagyon! Érzem, amióta csak megkaptam, hogy nemcsak saját mércém szerint volt értelme az életemnek, hanem mások is sokra becsülik azt. És mégiscsak van azért abban valami, ha nem pásztói létemre itt kapom meg ezt az elismerést.

Veress Éva – mindenki Éva nénije – Erdélyországba vezeti vissza származását. Szülei, nagyszülei, s valahányízigleni ősei mind ott születtek, még ha ő Esztergomban is nevelkedett. E két bölcső oltotta belé azt az alapot, amiért most kitüntették. Erdélyföld a székelység történetét, Esztergom meg az ezer éves Magyarországét. Két különálló útravaló, önmagában is megállná a helyét bármelyik is közülük. Veress Éva esetében azonban egy tőről fakadtak, s egységes egészbe olvadtak – életprogramot adóvá – a hosszú évek alatt. Éva néni mégsem pedagógusként kapta március 15-én a kitüntetést.

– Nagyon zűrzavaros időkben kezdtem a pályámat: háború után volt az ország, keményen dúlt a Rákosi-kultusz, s az igazat megvallva nem is pedagógusnak készültem én akkoriban: szociális téren akartam dolgozni. Aztán ez nem sikerült, s hogy egy balul kiütött alföldi utamról épségben visszatértem, végleg lemondtam róla, hogy szociális munkás legyek valaha is. Így szegődtem a tanári pályára, hálát is adok érte az Istennek.

Három jól elkülöníthető csodás szakaszt is beépített ugyanis az életembe, amik alapvetően meghatározóak voltak a számomra, s amik a sikerélmények egész sorával ajándékoztak meg az életpályámon.

Ezek egyike volt, hogy egy istenhátamegetti kisközség tisztalelkű, tiszta tekintetű palócgyermekeit nevelhette. Nógrádföldön szolgált akkor, Szandaváralján, alig pár kilométerre Balassagyarmattól. Öt évet húzott itt le, de utána Pásztóra került. A Mikszáth Kálmán Gimnáziumba.

– Nagyon zűrzavaros idők voltak. Kevesen voltunk a hirtelen megnövekedett feladatokra, így sokféle tárgyat tanítottam. A legszebbnek most mégis az a tizenöt év tűnik, mikor a művészettörténet is az enyém volt. Nincs is annál csodálatosabb, mint mikor az emberi lélek rezdüléseit is tovább adhatjuk a fiataloknak.

Az egykori diákok országos versenyt is nyertek Veress Éva keze alatt: imígyen öregbítették nemcsak a Mikszáth gimnázium, de Pásztó városának jó hírnevét is. A legkedvesebb mérföldkő mégis a harmadik volt Éva néni életében, s ez már napjainkra datálódik:

– Nyugdíjas voltam már, mire teljesen feltárták Pásztó belvárosának régészeti leleteit, s bemutatható állapotba hozták a műemlékeket. Idegenvezetőre volt szüksége ebben az időben a városnak, így azután dr. *Walter Ilonának* köszönhetően – mondom, nyugdíjasként már – belevethettem magam hazánk, illetve szűkebb lakóhelyem történetének–történelmének ismertetésébe. Tanításban telt ez az időszak, a szónak igaz, nemes értelmében, ahol nemcsak a történelem, de a néprajz, sőt a művészet- és vallástörténet is fontos szerepet kapott, miközben megfordult a hallgatók közt az óvodáskorúaktól kezdve át a középiskolák és egyetemek végzősein egészen a nyugdíjasokig minden korosztály. Soha nagyobb örömet ne várjon pedagógus a sorsától, mint hogy így tudja szórni a magot, mint én szórtam azidőtájt. Ez éltet engem mind a mai napig: megismertek aztán az emberek – nemcsak itt Pásztón, de túl a megye határán, más részeiben is az országnak – így lettem én Éva néni, mindenki Éva nénije.

– Tősgyökeres pásztóiakat is megszégyenítően lokálpatrióta.

– Ez is igaz. El is gondolkodtam rajta, most, mikor megkaptam az emlékplakettet, hogy azt ugyan a képviselő-testület tagjai szavazták meg nekem, mégsem nekik tartozom tán köszönettel. Sokkal inkább érzem magam elkötelezve Pásztó városa iránt, a pásztóiak iránt, akik befogadtak engem annak idején: az én bölcsőm nem itt ringott. Esztergom révén én nagyobb méretekhez szoktam az ittenieknél – de hogy így befogadjanak a pásztóiak, még magam is csodálkozom rajta egy kicsikét . . .

Hubai Grúber Miklós

Jelentkezési határidő: április 30-a

Tanfolyam mai és leendő tollforgatóknak

Az újságírás – annak ellenére, hogy állandóan viták kereszttüzében áll (vagy talán éppen ezért?) – a népszerű foglalkozások közé tartozik. Mint mindent, ezt is lehet jól, vagy kevésbé jól, netán rosszul művelni. Ugyanakkor ugyanúgy, mint más szakmát, ezt is meg lehet tanulni, hiszen vannak kitűnően tanítható fogásai. Igaz azonban, hogy ennek műveléséhez a szokásosnál nagyobb közéleti érdeklődés, társadalmi és egyéni érzékenység, elhivatottság szükséges.

Ilyen tizenhatodik életévüket már betöltött középiskolásokat, érettségizett vagy diplomás férfiakat és nőket várunk lapunk által megszervezett újságíró-tanfolyamra.

Az első előadást terveink szerint május 4-én, kedden tartjuk Salgótarjánban és Balassagyarmaton. Egy-egy foglalkozás mindkét városban kétszer 45 perces, konzultációra lehetőséget adó előadásból áll. A résztvevők megismerkedhetnek az újságírás elméleti alapjaival, a cikkírás etikai és jogi követelményrendszerével. Az oktatók országos hírű újságírók, többek között *Kaposi Kiss István*, a népszerű TVR-Hét műsorújság főszerkesztője, *Pálos Tamás*, a Ferenczy Europress sajtóügynökség vezetője, *Miskolczi Miklós*, a Kiskegyed című női lap főszerkesztője. Az előadásokat *hetente és keddenként* tartjuk, hatodik, azaz befejező előadásként június 8-án. A foglalkozások *Salgótarjánban 15, Balassagyarmaton 18 órakor kezdődnek*. Az előbbi helyen a *sajtószékházban*, az utóbbi városban a *Mikszáth Kálmán Művelődési Központban*.

További fontos tudnivaló, hogy a Nógrád Megyei Hírlap a tanfolyam hallgatóinak *publikációs lehetőséget* biztosít, s a megjelenésre elfogadott írásokért honoráriumot fizet.

A hat előadásból álló tanfolyam *beiratkozási díja 1500 forint* személyenként. Beiratkozni az alábbi helyeken lehet, Salgótarjánban a szerkesztőség titkárságán, munkanapokon 9–16 óra között, Balassagyarmaton a Mikszáth Kálmán Művelődési Központban – közösen rendezzük a programsorozatot – hétfőtől péntekig 14-18 óra között.

Várjuk hát a jelentkezőket, azokat, akik már eddig is írtak valamelyik újságban, akik az iskolában és azokat is, akik még nem éreztek elég erőt és bátorságot magukban ahhoz, hogy írásaikkal is nagy nyilvánosság elé lépjenek.

Most itt a jó alkalom. Megfelelő alapkészséggel, szorgalommal és kitartással olyan ismeretekhez juthat, amelyek pénzkereseti forrásul szolgálhatnak az Ön számára. Az órákon tanultakat egyből bemutathatják a gyakorlatban is. A jó írásoknak a megyei lapban azonnal helyet adunk.

Gyermekműtét hétezerért

(ABC Europress) Magyarországon az össznépesség csaknem 30 százalékának megelőző és gyógyító ellátását végzi az egészségügy. Teszik ezt változó életkörülmények, műszerezettség, szakember-ellátottság között. Bár a magyar egészségügyről nem éppen kedvező kép él a közvéleményben, a gyermekek és serdülők egészségügyi ellátásában az elmúlt évben javulás történt. Nagy biztonsággal szűrik, követik s regisztrálják a csecsemők, a gyermekek és serdülők fejlődését. A gyermekek gyógyítási költségeihez jelentős mértékben hozzájárul a Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat is. Az elszámolási megállapodás alapján a gyógykezelésre kérvényezett kezelési, ápolási költségeit leszámlázzák a szolgálatnak, és utólag rendezik a számlát. Az utóbbi időkben azonban erre egyre kevesebb a remény, miután a szolgálat pénze is egyre kevesebb és a gyógyítási költségek is emelkednek. Egy műtét ára 3500–7000 forint, a gyógyulás ára, azaz a gyógykezelés akár pedig elérheti a 160 000 forintot is. 1993-ban ez idáig a szolgálat mindössze öt külföldi gyermek kezelési költségeihez tudott hozzájárulni.

Még egy őrület: „szörf" a levegőben

Patric de Gavaroom Tahiti lagúnái fölött 4000 méter magasan meglovagolja a beáramló légörvényeket. Tökéletes szörfmozgással „síel". **FEB-fotó**

Út a csodavilágba

A mese a gyermeki élet fejlődése szempontjából fontos feszültségteremtő és -oldó hatással jár – állítják a gyermekpszichológusok. Bár a mai világ durvább és kegyetlenebb, a betűkbe ültetett gondolatok éppoly katarzist okozhatnak kisgyermekkorukban a mai időkben, mint a korábbi időszakban olvasó gyerekek lelkében annak idején mindez lejátszódhatott.

Az Út a csodavilágba címmel harmadik alkalommal jelent meg mesekönyv gyermekszerzők tollából. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Kőbányai Gyermekkönyvtárának kezdeményezésére 1989 óta írnak ki meseíró-pályázatot a fővárosi önkormányzat és a Művelődési Minisztérium támogatásával.

A kis könyvecskék nem kerülnek széles kereskedelmi forgalomba, mindössze 60-70 példányban látnak napvilágot a hozzáférhetők.

A történetek formálásában, a műfaji eszközök használatában – a gyerekek életkori sajátosságainak megfelelően – segítséget nyújt az intézmény Meseíró Gyerekek Klubja. A helyi szakemberek, könyvtárosok, pedagógusok figyelembe veszik a gyerekek gazdag képlátását és fantáziáját, amit játékos gyakorlatokkal fejlesztenek.

Galériát nyitnak Nógrádmegyerben

Nógrádmegyerben április 30-án megnyitják a falu általános iskolájában az iskolagalériát, amely a település kulturális életének egyik központja lesz. Ez alkalommal a a falu szülötte, *Radics István* festőművész mutatja be műveit. A galériát, illetve a tárlatot *Bódi Tóth Elemér* költő nyitja meg.

Az eladósodás csapdája

A politikai rendszerváltással szinte egy időben kezdődött meg a gazdasági rendszerváltás, amelynek egyik legnagyobb lélegzetű vállalkozása az állami vagyon privatizálása. Kedvezményes hiteleket vehetnek fel azok, akik saját erejükből, önmaguk szeretnének vállalkozóvá lenni; munkahelyi kollektívák dönthetnek úgy, hogy megvásárolják üzemük egy bizonyos tulajdoni hányadát; vagy maga a vállalatvezetés is felléphet vevőként.

Ezeket az eljárásokat sok-sok éve alkalmazzák Nyugaton is, ahol nem az állami vagyon magánkézbe adására, hanem a tulajdonosi kör kiszélesítésére használják.

Az eljárás kulcsa a bankok kezében van; a hitel az az eszköz, amelynek segítségével az új tulajdonos beléphet a vállalkozók körébe és a régi tulajdonos hozzájuthat a pénzéhez. A nyugati szakkifejezés a lehető legpontosabban fejezi ki a módszer tartalmát: nagy adóssághányadú tulajdonosváltásnak nevezi ezt a folyamatot.

A nagy adósság az, ami éppen az ilyen vállalkozások Achilles-sarkává válhat, hiszen megeshet, hogy az üzleti tervek elkészítésekor az új tulajdonosok nem veszik kellően figyelembe a törlesztési terheket. Ezekben az esetekben ugyanis a bankok megelégszenek az alacsony tőkehányaddal s hitelhez párosuló kamatkedvezmények könnyen kísértésbe vihetnek vállalkozót, vezetőt egyaránt.

Úgy gondolhatják, hogy majd a bevételekből, a vállalati nyereségből törleszteni tudják a hiteleket. Pedig a gyakorlat ennél bonyolultabb. A munkavállalói, vagy a menedzsment kivásárlásos módszert általában azoknál a cégeknél teszik lehetővé a tulajdonosok, ahol nincs minden rendben az üzem szénája körül. Ezekben a gyárakban tőkeinjekcióra volna szükség a talpon maradáshoz, nem tőkekivonásra a törlesztéshez.

A munkavállalói tulajdonszerzésre általában ott kínálnak lehetőséget, ahol ez látszik az utolsó szalmaszálnak a veszélyeztetett munkahelyek megmentésére. Pedig egy-egy cég helyzetét – akárki is a tulajdonos – csak a racionális gazdálkodás mentheti meg, a kemény kéz, amely ha kell visszafogja a termelést, felszámolja a munkahelyek egy részét, vagy éppen a béreket csökkenti. Ha ezt valamilyen okból nem meri, vagy nem tudja megtenni a vezetés – zsákutcába kerülhet az üzem.

Hiába, tudomásul kell venni: a tulajdonosi létnek is megvan a maga logikája, amit nem lehet nem betartani akkor sem, ha a tulajdonos maga a vállalkozó.

Parlamenti kulisszatitkok

A kérdésre kell(ene) válaszolni

Interpelláció, szószerint annyit jelent: közbeszólás. Néhány parlamentben, többek közt az angolban, szó szerint is értelmezik. Az előadó beszéde közben is lehet kérdést feltenni, amire azonnal kell a megkérdezettnek választ adnia. A legtöbb parlamentben az a gyakorlat, hogy az interpellációkat írásban kell benyújtani, így a válaszadónak több-kevesebb ideje marad a felkészülésre. Nálunk a megszólíttatásnak két formája van: az interpellálás és a kérdésfeltevés. Az előbbire adott válasz elfogadásáról, vagy elvetéséről dönteniük kell a honatyáknak, a kérdésre adott választ csak meghallgatják.

Az interpellációk benyújtásának határideje minden hét csütörtökén 14 óra 30 perc, a kérdéseké hétfőn 15 óra. Ez utóbbiakra az esetek többségében a következő országgyűlésen adnak választ a megkérdezett miniszterek, vagy államtitkárok.

Az interpellációkat az Országgyűlés elnökéhez címezik, de gyakorlatban a szervezési titkárságra adják be, s azok továbbítják a címzetthez. A Ház elnöke átküldi azokat a miniszterelnökség közigazgatási államtitkárához, aki eldönti, hogy melyik hatóság vagy szervezet képviselője adjon választ. Ezzel párhuzamosan, a szervezési titkárság – hogy több idő maradjon a válasz előkészítésére – az interpellációt rövid úton átküldi a megszólítottnak.

A gyakorlat az, hogy beérkezési sorrendben tűzik napirendre az interpellációkat és a kérdéseket. Ez alól csak akkor tesznek kivételt, ha a kezdeményező frakción belül megegyeznek az érintett képviselők, hogy a később benyújtott anyagaik közül valamelyik előbb kerüljön napirendre.

Az interpellációk ideje is megszabott. A képviselő a benyújtott interpellációjának ismertetésére három percet kap, a miniszteri válaszra 5 percet adnak, a képviselő viszont válaszára újabb 2 percet engedélyez a házszabály. A kérdéseknek és az azokra adott válaszoknak egyaránt 3–3 perc az ideje.

Ha a képviselő elfogadta a választ, akkor az ügy lezárt. Ha nem, akkor megkérdezhetik az Országgyűlést is. A képviselői karnak jogában áll elfogadni a választ. Ha a képviselők az interpellálóval egyetértésben nem fogadják el a kapott választ, akkor az ügy az illetékes parlamenti bizottság elé kerül. Számos esetben több bizottság is foglalkozik egy-egy miniszteri nyilatkozattal, ezután újra az Országgyűlés elé kerül az interpelláció és a válasz is. Ilyen esetekben általában már szakértőket is megkérdez a parlamenti bizottság, tehát akár egy esztendő is eltelhet, mire újra napirendre kerül a vitatott téma.

A miniszterelnök a közelmúltban levélben fordult az Országgyűlés elnökéhez és kérte, hogy a kérdések benyújtási határidejét is hozzák előre csütörtök délutánra, hogy több idő jusson a válaszok elkészítésére. Az ezekre elhangzó képviselői reflexek ellen az a kifogás, hogy azok egyre inkább politikai referátumok, ahelyett, hogy csak szűken vett téma, a kérdésre adott válasz érdemi részével foglalkoznának.

A parlament házbizottsága a közeljövőben megvizsgálja a miniszterelnöki levélben foglalt kifogásokat. **(koós)**

RADICS István fotói

Szakmai ankét – a vevőkért

A Palóc Nagykereskedelmi Kft. árubemutatóval egybekötött vevőankétot rendezett tegnap délelőtt Salgótarjánban, a Karancs Szállóban. Az ankétra mintegy 120 megyebeli élelmiszerbolt-vezetőt hívtak meg, s részt vettek a legfontosabb szállítók.

Amint azt *Varga Sándorné* ügyvezető igazgatótól megtudtuk, az ankétot azzal a céllal szervezték, hogy a termelő cégeket, a megrendelőket fehér asztal mellé ültetve módot nyújtsanak egymás megismerésére, a kölcsönös igények felmérésére. Erre azért is nagy szükség van, mert az élelmiszer-kereskedelem területén is rendkívül nagy változások következtek be, vállalatok, cégek alakultak – alakulnak – át, személyek cserélődnek ki, fontos, hogy a vevők jobb kiszolgálására a termelők és megrendelők összefogjanak.

A szakmai ismertetéseket követően mód nyílt a kiállított áruk megtekintésére, sőt kóstolására is.

(pádár)

Ökumenikus óvoda lesz Salgótarjánban

(Folytatás az 1. oldalról)

solta továbbá, hogy bár akkor nagyon sürgős volt az összehívás, most már úgy tűnik, hogy az önkormányzatnak mégsem fontos ez a téma. Szóvá tette, hogy a hőszolgáltatásra alapított káeftével a mai napig sem tárgyalt a polgármester. A káefté ügyvezetői posztjára az SZDSZ által jelölt személyt a testület elfogadta ugyan, de miután a polgármester nem tárgyalt vele, a jelölt visszalépett. Végül kijelentette az SZDSZ-frakció nevében, hogy amennyiben ezek a módszerek nem változnak, ha nem próbálják meg egymást emberszámba venni, akkor a frakció nem fog, nem tud együttműködni a polgármesterrel. Megjegyezte, reméli, erre nem kerül sor.

Tamássy István után *Tolmácsi Ferenc* kérdezett: ki adott engedélyt az április 10-én, a városközpontban megrendezett balesetveszélyes és környezetszennyező autóversenyre? Zsély András válasza: az önkormányzat nem tudott erről.

* * *

A módosított napirend szerint elsőként az ökumenikus óvodáról tárgyaltak a képviselők *Bercsényi Lajos* javaslatára, aki leszögezte, hogy az óvoda létrehozását nem az egyházak, hanem a szülők kezdeményezték. *M. Szabó Gyula* és *Kovács József* az esélyegyenlőséget hangsúlyozták, azt, hogy ha hasonló kezdeményezések lesznek, az önkormányzat ugyanilyen feltételekkel biztosítsa az intézmények működtetését. Gusztos István (az oktatási bizottság elnöke) azt válaszolta, ez a megállapodás hasonló esetekben is alkalmazható. Bár Kovács József kifejtette, hogy véleménye szerint teljesen egyoldalú a megállapodás, kötelezettségek csak az önkormányzatot terhelik, azt a képviselők 19 igen, 1 nem és 5 tartózkodással elfogadták.

Ennek értelmében az önkormányzat térítésmentesen a fenntartó használatába adja a Damjanich út 5. szám alatti épületet. A munkáltatói jogokat a fenntartó gyakorolja. Az önkormányzat vállalja, hogy a normatív állami hozzájárulást kiegészíti az óvodai feladat ellátására városi szinten átlagosan biztosított pénzösszeg mértékéig. Így tehát július elsejétől a katolikus, református és evangélikus egyházak használják az épületet, és július 31-ével az önkormányzat megszünteti a Napsugár óvodában működő ökumenikus óvodai csoportot.

Mivel *Kúti István* lemondott a gazdasági bizottság elnöki tisztéről, helyette a képviselők tegnap *Deme Attilát* választották meg (17 igennel és 6 tartózkodással), aki viszont az MDF-frakció vezetését *Eötvös Mihálynak* adta át.

Salgótarján tömegközlekedéséről, a Gábor Áron iskola helyzetéről, az óvodák és a dolgozók középiskolája szerkezeti átalakításáról tárgyaltak a továbbiakban a képviselők. Ezekről a napirendi pontokról később számolunk be.

– Dudellai –

Jó szerencsét, székvölgyi bányászok!

(Folytatás az 1. oldalról)

A kérdésre, hogy mekkora a forintban kifejezhető vállalati vagyon, Dósa Zoltán nem tudott válaszolni, bár bevallása szerint már ő is sokat meditált ezen. Miként megjegyezte, a pillanatnyi kereslet határozza meg, mi mennyiért talál gazdára. S hogy mikor helyezhető el a képzeletbeli fejfa a Nógrádi Szénbányák képzeletbeli sírjára, azt is csak találgatni lehetne. Ám jóérzésű ember nem bocsátkozik jóslásokba az „elhalálozás" várható időpontját illetően . . .

Vigasz a gyászban: az agonizációval egy időben születésről is hírt adhatunk. Tudniillik ez év február 9-én megalakult a Nógrádszén Kft., mely vállalkozik a nagy hagyományú nógrádi szénbányászat tovább vitelére. A jelenleg tizenhét tagú társaság a bányavállalat irodájának harmadik emeletén bérelt szobákban székel.

– Tavaly novemberben, a vállalat megszűnésének hírére erősödött meg bennünk az a már korábban is dédelgetett gondolat, hogy maszekbányát nyitunk – idézte fel az eseményeket *Gál Attila*, a kft. egyik alapítója, egyben vezetője. – Jómagam voltam a külfejtési részleg főmérnöke, s helyettesemmel, Nagy Oszkárral úgy döntöttünk, folytatjuk az addig is jövedelmező külfejtéses művelést. Felkerestük az MVMT illetékesét, ajánlatot tettünk, s ő elfogadta. A végkielégítésként kapott pénzünk egy részét forgattuk vissza a társaságba. Pályázatot adtunk be a felszámolóhoz, a Pénzintézeti Központhoz és a Mininvest Részvénytársasághoz, s annak elfogadása után egy majdani alvállalkozónk, egy debreceni kft. anyagi segítségével megvásároltuk a székvölgypusztai külfejtést, valamint a Gyula-rakodót. Utóbbi helyen március közepétől a vállalat ledepózott szénkészletét rakjuk vagonba.

Nagy Oszkár, a kft. vezetőhelyettese vette át a szót:

– Székvölgyön még legalább kétszázezer tonna a szénvagyon, s a környéken másutt is találni leművelhető széntelepet. Nemcsak külfejtés, hanem kéregbánya létesítését is tervezzük, kamra-, illetve pillérfejtéssel. Kedvező esetben száz–százötven embernek adhatunk munkát, s tizenöt-húsz évvel meghosszabbítható a nógrádi szénbányászkodás időtartama. A jövesztő és rakodógépeket, a szállító eszközöket az alvállalkozók hozzák. Egyébként pályázatot akarunk benyújtani az Országos Foglalkoztatási Alapítványhoz, hogy kamatmentes hitelhez jussunk.

A két fiatalember most már megkönnyebbülten mesélte: rengeteg utánajárással, kilincseléssel jutottak idáig. A hivatalos ügyek intézésében sokat segített nekik *Tóth Sándor* KNDP-s országgyűlési képviselő, akinek közbenjárására könnyebben megnyíltak az ajtók. A Borsod megyében, a Mecsekben és Oroszlányban felkeresett privátbányáknál értékes tapasztalatokat szereztek.

– Eredetileg április elején szerettük volna indítani a munkát a székvölgyi külfejtésen, de árvitánk támadt a MVMT-vel, s így csak május közepén kezdünk – jegyezte meg a Kazincbarcikáról ideszármazott Gál Attila. – Évente százezer tonna energetikai és 20 ezer tonna lakossági szenet szándékozunk kibányászni. Ha nem sikerül a villamos művekkel megegyeznünk, akkor lakossági szenet termelünk, melyet a megyében kívánunk eladni. Jó minőségű szénről van szó, mázsáját hozzávetőlegesen háromszázötven forintért adjuk majd a bányánál.

Hogyan is szólnak Bányászhimnusz szomorú–szép sorai? „Szerencse fel, szerencse le, ilyen a bányász élete." A nógrádi bányászok szerencsecsillagzata ugyan egyelőre leáldozott, de reméljük, nincs messze az idő, amikor az ismét fennen fog ragyogni. **Kolaj László**

Önkormányzati fórum Béren

Az SZDSZ önkormányzati titkárság mintegy negyven meghívót postázott Nógrád és Heves megyébe nemrégiben, a polgármesterek számára Béren megrendezett regionális tanácskozásra. Mindezek ellenére az előadókon kívül, megyénkből *Korill Ferenc* a megyei közgyűlés elnöke, valamint Balassagyarmat, Bér, Pásztó, Salgótarján, Vanyarc, míg Hevesből Hort és Terpes küldöttei jöttek el a találkozóra. Összesen sem több, mint húsz fő volt a teremben, amikor *dr. Schneider Magdolna*, az SZDSZ önkormányzati titkárságának vezetője köszöntötte a megjelenteket, majd *dr. Szelényi György*, a Pénzügyminisztérium önkormányzati és településfejlesztési főosztálya tanácsosa vette át a szót.

A szociális törvényről és annak végrehajtása kapcsán, az önkormányzatok előtt álló feladatokról, a rendeletalkotásokról, majd az önkormányzatok gazdálkodásáról beszélt.

A továbbiakban dr. Schneider Magdolna adott választ a résztvevők által felvetett helyi problémákra.

– A piszok megeszi az országot – állapította meg *Maczó László* béri polgármester. Kijelentését a munkanélküliek köztisztasági célzattal való foglalkoztatásával próbálta ellensúlyozni. – A munkanélküli segélyért végezzenek munkát az emberek – vetette fel.

A továbbiakban az idén induló beruházások kapcsán a célés címzett támogatások rangsoráról esett szó, amelyekről *Kiss Erzsébet*, az SZDSZ parlamenti frakciója önkormányzati bizottsága munkatársa adott tájékoztatást.

(véte)

Új kórházigazgató

Pásztó város önkormányzati képviselő-testülete április 22-ei ülésén a tervezett napirendeken felül megtárgyalta a városi kórház orvosigazgatói munkakörére benyújtott pályázatokat és kinevezte a részfoglalkozású orvosigazgatót. A képviselő-testület *dr. Éles Jánost*, eddigi munkaköre megtartása mellett április 26-ától meghatározatlan időre kinevezte a városi kórház orvosigazgatói feladatainak ellátására.

Traffipax

● Április 27-én, kedden délelőtt 10 órától este 20 óráig a 2108. számú útvonalon Balassagyarmat, Szügy, Magyarnándor, Becske, Nógrádkövesd, Galgaguta térségében találkozhatnak sebességellenőrzésre.

Nagy Imre fotói

● **Balassagyarmat.** Nagy Imre tanár „Az Ipoly-völgy vadvirágai" című fotókiállítását nyitja meg Kovalcsik András a Madách Imre Városi Könyvtárban május 3-án. Közreműködik Faludi Olivér, Hevér Gábor és Szandai Mátyás.

Pályázat vízre

● **Magyargéc.** Vezetékes ivóvízhálózat kiépítésére, (Nógrádmegyer és Kishartyán településekkel együtt) – április 30-ai határidővel – pályázatot nyújtott be a község önkormányzata céltámogatás elnyerésére. Amennyiben az idén indulhat a munka, a gerincvezetéket építik meg.

Orgonát vásároltak

● **Felsőpetény.** A község baptista gyülekezete új, digitális rendszerű orgonát vásárolt, amelyet az imaházban helyeztek el, és a közelmúltban istentiszteleten avattak fel. A hang szer értéke meghaladja az egymillió forintot.

Gázprogram

● **Érsekvadkert.** A falu a közelében lévő tizenhárom másik településsel közösen azt tervezi, hogy egy, az érintett községeket ellátó gázvezetékrendszer gerinchálózatát építteti ki. Az elképzelés nyomán a tervek már elkészültek, amelyek elvi engedélyeztetés miatt jelenleg az ipari minisztériumban vannak.

Fogadónap

● **Bátonyterenye.** Tóth Sándor országgyűlési képviselő április 30-án, pénteken délelőtt 11 órától képviselői fogadónapot tart a kisterenyei mozgalmi házban.

A hét vége rendőrségi krónikája

Gyermeket gázoltak Etesen

Április 22-én, délután 16 órakor egy salgótarjáni állampolgár az Arany János utcai óvoda környékén női segélykiáltásokra figyelt fel. Otthona ablakából látta, hogy egy erőteljes fiatalember egy idősebb hölgy kezéből erőszakkal akarja kirángatni a táskáját. Ez egy idő után sikerült is neki és usgyi, menekült vele. A szemtanú azonban riasztotta a rendőrséget és leszaladva a lakásból egy ismerősével útját állták a menekülő elkövetőnek. A táska azonban már nem volt a kezében, mert azt közben eldobta. Megérkezett a rendőrség, s átvette megőrzésre *S. Attila* budapesti lakost, aki ellen lopás bűntettének alapos gyanúja miatt indult meg az eljárás. Az ügyhöz tartozik, hogy a sértett táskája mintegy háromezer forint készpénzzel és minden iratával előkerült.

A Salgótarján Beszterce-lakótelepi *O. Tünde* elkeseredve tapasztalta szombaton reggel, hogy a Kilián kőrút 82. számú épület előtt álló Skoda gépkocsiját ismeretlen tettes valamilyen maró folyadékkal leöntötte. A gépkocsiban mintegy 10 ezer forint kár keletkezett.

Ugyancsak szombaton, de este 19 óra tájban történt, hogy *Sz. Attila* salgótarjáni lakos botránynyt okozóan viselkedett. A Salgótarjáni Kohászati Üzemek Salgó kapui bejáratánál lévő mozgóbüfé oldalát betörte, a járókelőkkel kötekedett, kiabált. A helyszínre érkező rendőrségi járőr Sz. Attilát beszállította a detoxikáló állomásra.

Április 25-én, délután 15 óra 45 perckor Etes belterületén a Rákóczi út 71. szám előtti útszakaszon *Cz. K.* etesi lakos, sorkatona MZ motorkerékpárjával Ságújfalu irányába közlekedett. Eközben elütötte *K. R.* tízéves eseti tanulót, aki a helyszínen belehalt sérüléseibe. A motorkerékpáros és utasa súlyos sérüléseket szenvedett. Az ügyben a rendőrség szakértő bevonásával vizsgálatot folytat.

A. H.

Népművészeti tábor Pásztón

Pásztó. Az idén második alkalommal kívánják megrendezni dr. Rajeczky Benjamin ciszter szerzetes, zenetudós emléke előtt tisztelegve a palóc népművészeti tábort július 1-je és 8-a között a Tittel Pál kollégiumban. Az egyhetes együttlétre várják azoknak a csoportoknak és egyéneknek a jelentkezését, akik a magyar népdaltanulás, néptánc, népzene és népi kézművesség kincsesházából kívánják gyarapítani ismereteiket. Bővebb felvilágítással szolgál, és a jelentkezéseket fogadja *Faludiné Molnár Gabriella*, a pásztói Hagyományőrző alapítvány képviselője, aki a 32/60–379-es telefonszámon hívható. A táborra május 20-áig lehet jelentkezni.

Ugye tudja, hogyha kedd, megérkezik a Kiskegyed!

A 17. szám tartalmából:

- 1825 kilót fogytak a Kiskegyeddel
- Hogyan lehet kijönni nettó 17 ezerből
- Mikor hiányzik a feleség annak, akinek nincs?
- Popgála - tiniknek, tinikről
- Kismama, maradj nő!
- és persze divat, kozmetika, sztárok és pletykák.

Mindez mint minden kedden, olvasható a Kiskegyedben.

(16617)

A centrumpolitikáról

A Magyar Demokrata Fórum salgótarjáni szervezete rendezésében április 30-án, pénteken délután 17 órai kezdettel *Bethlen István* (MDF) országgyűlési képviselő „A centrumpolitika esélyei" címmel tart előadást. A salgótarjáni IPOSZ székházi előadásnak *Speidl Zoltán* (MDF) országgyűlési képviselő lesz a házigazdája.

Kíváncsiskodó

Határátlépési engedéllyel

Godó Sándorné salgótarjáni olvasónk arra kíváncsi, hogy mivel a régi útlevelét leadta, de újat még nem kapott az új útlevélről adott átvételi elismervénnyel át lehet-e lépni Szlovákiába? Ugyanis április 28-án névadóra szeretne utazni a szomszédos országba.

A kérdésre *Varga Józsefné*, a salgótarjáni rendőrkapitányság igazgatásrendészeti osztályvezetője válaszolt.

– Az új útlevél igénylése alkalmával mindenkinek átvételi elismervényt adunk igényének benyújtásáról. Ez azonban nem helyettesíti az útlevelet, tehát utazni sem lehet vele. Ha a kedves olvasó szeretne Szlovákiába utazni, de új útlevele még nincs, akkor joga van egyszeri határátlépési engedélyt kérni. Ennek igényléséhez 200 forintos okmánybélyeg szükséges, az érvényességi ideje öt nap.

A salgótarjáni Beszeterce-lakótelepen a nyáron csatornabővítésre hivatkozva felemelték a kábeltelevízió díját, ám mindössze egyetlen új magyar adót tudnak fogni. A társaság tehát nem tartotta be ígéretét. Mikor számíthatnak a Beszeterce-telepen élők arra, hogy valóban több műholdas programot nézhetnek?

ADÁSVÉTEL

2 db háromszárnyas ablak és 3 db 40x60–as spajzablak eladó. Érdeklődni:Karancslapujtő, Béke út 17.

5 db üszőborjú 180 kg–os eladó. Mátraszele, Gáborvölgy út 41.

9 hetes magyartarka bikaborjú eladó. Karancskeszi. Lászlóvölgy 15.

Akció! Redőny reluxa garanciával Ledeczki Bgy Zrínyi 16.35/11976

Budapesti kastélyhoz berendezési tárgyakat keresek. Hajlított vagy egyenes vonalú intarziás komódot, vitrint, írószekrényt, szalongarnitúrát és más bútort. Nagyméretű tükröt festményt, Hummel figurákat, ezüstöt, porcelánfejű babát. Mária tűzzománc medált, fa– és bronz szobrot, porcelán vitrintárgyakat. Asztali díszórát, ezüst vagy csontfogantyús sétapálcát. Forduljon bizalommal telefonügyeletesemhez St.12–190.

Eladó 380 V üzemelő fejőgép, valamint 25 literes tejeskannák, újszerű állapotban. Vizslás, Liliom út 23.

Eladó 6000 db jó állapotban lévő bontott tatai hódfarkú tetőcserép, 7 Ft/db áron. Érdeklődni: St. Rákóczi út 156. I/110. vagy Vizslás–Újlak, Iskola út 2.

Figyelem! Tojatni és fagyasztóba egyaránt alkalmas 3 kg–os tyúkok, 230 Ft/db–ért, május 13–tól eladók, amíg a készlet tart! Salgótarján, Baglyasalja, Szamuely út 7. Sebó János.

Hagyatékot, festményt, régi fényképezőgépet, porcelán figurát, üvegneműt, zsebórát kp–ért vásárolunk. T.1 425–503.v. Hunyadvár BT. jeligére a st–i hirdetőbe.

Magas áron vásárolok: órát, stoppres, ütős, naptáros, holdjárásos kar– és zsebórát: IWC Schaffhausen, Patek, Vacheron, Jager, Lecoultre, Rollex, Preitlink, Mavodo, Longines, Universal, Omega, Doxa. Telefon: 12–190.

Magyartarka tehén, választott üszőborjával eladó. Kazár, Árpád út 24.

SPIDAN CENTER viszonteladókat keres 10–40 % árengedménnyel az alábbi termékekre: féltengely, féltengelycsukló, vízpumpa, kerékcsapágy, fékbetét, féktárcsa. SPIDAN CENTER 1015 Budapest, Csalogány út 26. Tel: 201–3617.

VÁLLALKOZÓK! Számla nélküli, régen meglévő családi tulajdonú gépeiket, eszközeiket költségként elszámolhatják egy % + ÁFA–ért. Tel: 42/17–477 Sztanex BT.

Vágnivaló tyúk és kacsak kapható. Véghné,Szécsény,Madách u.12/A. Tel: 32/70–501.

JÁRMŰ

13 éves, 1200–as Lada eladó. Érdeklődni: 32/10–607.

1500–as Polski, 1200–as Lada egyben vagy alkatrészként eladó. Somoskő, Somoskői út 21. Bodó.

2105–ös Lada reális áron eladó. Salgótarján, Tározó út 3.

9 éves Opel Corsa 1,2 kitűnő állapotban eladó. 32/60–220.

Autómentés 32/16–716 vagy 10–148

ETZ 250, friss műszakival, reklám áron és egy Babetta segédmotor eladó. Salgótarján, Hársfa út 15. Oláh Gábor.

Japánból érkezett használt motorkerékpárok 50–750–ig olcsón eladók. Érd: Miskolc, Ferenc u. 9. Tel: 46/384–485.

Jó állapotban lévő ETZ 250–es motorkerékpár eladó. Szécsény, Temető út 19.

Jó állapotban lévő 1200–as Zsiguli egyben, vagy bontva eladó. Nagybátony, Dózsa telep, Szabadság út 29.

Működőképes, jó állapotban lévő Lada 1500–as eladó, lejárt műszakival és bevont forgalmival, alkalmi áron. Karancslapujtő, Palóc út 6.

Skoda 105–ös GL–es karosszériával eladó. Salgótarján, Karancs út 79. Irányár: 82.000 Ft.

Skoda 120–as, friss műszakival, felújított karosszériával eladó. Etes, Rákóczi út 85.

Sürgősen eladó Ford Sierra kombi. Nagybátony, Maconka, Szécsényi út 33. 17 óra után.

Utánfutó (terh. 300 kg) eladó. Érdeklődni: 32/11–480.

ÁLLÁS

Azonnali belépésre a Társadalombiztosítás Fallóskúti üdülőjébe felveszek: kézilányt, konyhai kisegítőt, takarítónőt 1993. okt. 31–ig. Nyugdíjast is alkalmazok. Ingyenes szállás, kedvezményes étkezés, utiktg. térítés. Jelentkezés személyesen vagy 37/76–426 telefonon az üdülővezetőnél.

Baby sitter, dajka, pedagógiai–, közművelődési asszisztens, levelező szakképzés. Válaszborítékért tájékoztatjuk! INTERSZOLG 1071 Budapest, Bajza 1. Tel/fax: 121–3534.

Jövedelmező otthoni munka, könnyű, tiszta másolás. Válaszborítékért tájékoztatom. Koncz Lászlóné, Kazár, Árpád út 24.

Jól jövedelmező otthoni munkát ajánlok. Felbélyegzett válaszborítékért tájékoztatom. Péter Kálmánné. Litke, Borbás V. út 42.

Levelező biztonságiőrképzés! Válaszborítékért tájékoztatjuk! INTERSZOLG Budapest, Bajza 1. Tel/fax: 121–3534.

Nyugdíjas varrónőt keresek. Hirdető telefon 14–747.

Salgótarjáni kft. keres képesítéssel rendelkező, könyvelésben jártas, megbízható munkatársakat 6 órás foglalkoztatásra. Írásbeli jelentkezéseket "azonnali belépés" jeligére várjuk a kiadóba.

INGATLAN

25 m²–es üzlethelyiség hozzátartozó több helyiséggel eladó. Érd. 32/16–213–as telefonon.

3 szobás összkomfortos telefonos, ipari áramos lakás eladó. Érd:Szécsény, Mező I. u.32. vagy Gábor Á.u.2. Ár: 1,8 millió.

39 m²–es, tehermentes lakás olcsón eladó. Salgótarján, Lovász út 25. II/1.

Eladó Besztercén 53 m²–es erkélyes, gázos lakás. Autót beszámítok. Iá: 1.150 EFt. 32/15–570.

Garázst bérelnék hosszabb távra. Telefon: 32/13–466.

Kertészkedésre beállított nagy porta, rajta 2 család számára is megfelelő, vállalkozóknak is alkalmas ház eladó. Buszváró, vasútállomás, üzlet 3 perc. Ár megegyezéssel. Ipolytarnóc, Rákóczi út 80. Kocsisék.

Kisterenye Határ úton (Csente) 847 n.öl belterületi kert sürgősen eladó. Ár megállapodás szerint. Érd. Kisterenye, Zrínyi út 6.

Kisterenyén 70 m²–es, gáz és központi fűtéses családi ház eladó, vagy salgótarjáni 1+2 félszobás lakásra cserélhető. Irányár: 1.500.000 Ft. Érdeklődni: Kisterenye, Zrínyi út 7. Egész nap.

Maconkán ház eladó 3 szoba összkomfort 1200 m² telekkel. I.ár 1,2 M Ft. Bátonyterenye Fenyves u.36. T.53–977, 53–888 napközben.

Nagybátony, Kossuth út 21. II/9. 1 szobás, kábeltv–s tanácsi lakásomat elcserélném Salgótarján és környékire.

Norvégház eladó. St. Sebaj út 31.

Nyírjesben (Balassagyarmaton) telek eladó. Tel. napközben 32/17–399, este 32/12–299.

Régi építésű, stílusos, 90 m²–es, komfortos családi ház nagy melléképülettel, Kétbodonyban, horgásztóhoz közel, szép környezetben 2.200.000 Ft–ért eladó. Érdeklődni a helyszínen (Tó út 5.), vagy a 06–1–1224214 telefonszámon, Bolyós Zoltán.

Salgótarjánban a Nádasdy krt–on (Acélgyár mögött) 937 m²–es építési telek eladó. Érdeklődni: 32/16–213–as tel.

Somoskőújfalun összkomfortos kertes ház eladó. Érd: Somosi út 183.

Szécsényben családi ház nagy kerttel és különálló telek eladó. Érdeklődni: 32/16–032, vagy 32/70–156.

VEGYES

Megcímzett válaszborítékért küldöm az önsegélyező lapokat. Porkoláb László, 8500 Pápa, Huszár ltp. 20/A. I/8.

Megnyílt! Nem reklámozható áru diszkont ár alatt! 220 Ft/db. St. Bem út 2. (KÖJÁL–lal szemben) "Pocok" Váll. Iroda.

Páratlan befektetési lehetőség, gyors megtérülés, sokszoros hozam. Tájékoztató: szerda 18.30 Cz–Z Kisvendéglő.

Selyemvirág akció! A BAL–VAL olasz–magyar KFT legújabb akciója. Most 20–50 %–al olcsóbb a létező összes távol–keleti és olasz selyemvirág. Címünk: Budafok XXII. József Attila 20. Tel: 226–9792 non–stop.

PADLÓSZŐNYEG VÁSÁR!
40 %-os árengedmény!
Óriási választék a legjobb minőségű belga padlószőnyegekből is!
Minden érdeklődőt várunk
SALGÓTARJÁNBAN
a Balassi Bálint Könyvtárban (Kassai sor 2)
MÁJUS 10-11-12-ÉN,
8-18 óráig.
(16844) *EXBROKER BT.*

BALLAGÁSI AJÁNDÉK-ÖRÖM ÉS EMLÉK!
SZTEREO BOLT
HIRADÁSTECHNIKAI
Salgótarján, Erzsébet tér
az ajándékozáshoz tanácsot és segítséget ad!
VILÁGNYELVEK TANULÁSÁHOZ:
Műholdvevő, 56 csatorna, 90 cm antenna
SHARP fej. Ára most ***20.900.- Ft***
NYÁRI TÚRÁRA KIRÁNDULÁSRA:
GEPIDA-TOP GUN olasz MTB.
kerékpár 18 sebességgel
19.900.- tól 21.900.- Ft-ig
Gyermek MTB kerékpár 10 sebességgel
Ára most ***14.600.- Ft***
HÖLGYEKNEK KÜLÖNLEGES AJÁNDÉK:
BRAUN SILK epilláló készülék, melyhez
ajándékba
BRAUN HAJSZÁRÍTÓT ADUNK!
Ára: 7100.- Ft
SAMSUNG SZÍNES TELEVÍZIÓ
51 cm képátlóval most olcsóbb!
34.900.- Ft helyett 31.900.- Ft
A LAKBERENDEZÉSI ÁRUHÁZ AJÁNDÉK OSZTÁLYA
különleges kristály áruk, Hollóház készletek, kerámia díszműárukkal várja, hogy a
BALLAGÁS IGAZI ÜNNEP LEGYEN!
(17317)

A KARANCSSÖR KFT.
Salgótarján, Vásártér út 1/b.
magánvállalkozókat vagy szállítmányozó társaságot keres terítőfuvarozásra.
Feltétel:
- középfokú kereskedelmi végzettség
- 8 évnél nem idősebb gépkocsi
- kifogástalan műszaki állapot
- erkölcsi bizonyítvány.

Jelentkezni a 17-220, vagy a 14-525 telefonon.
(17306)

MUNKÁLTATÓK!
Munkavédelmi és tűzvédelmi tanácsadást, szolgáltatást vállal
a TILOG BT.
Telefon: 32/15-990.
Levélcím:
3100 Salgótarján, Ybl M. út 49. II/14.
(17253)

Cégfeliratok, épületfeliratozási rendszerek, műanyagból, plexiből, rézből, fémből.
PLEXI-lemezek 20 féle színben és vastagságban (golyóálló is). KÖMMERLING lemezek különböző színben és vastagságban.
plastform
1064 Budapest, Izabella utca 80.
Telefon: 131-2114
Telefon/Telefax: 131-5347
(16129)

A CMB HOLDING Tanácsadó Kft. 1054. Budapest V. Nagysándor József út 3. mint az AGROFIL KFT. felszámolója
nyilvános értékesítést hirdet az alábbiakra:
- **szállító járművek**
- **munkagépek**
- **építési anyagok és**
- **egyéb anyagok**

Érdeklődni lehet: az AGROFIL KFT. Salgótarján, Fülemüle út 9. alatti központjában minden munkanap 8-14 óra között.
Telefon: 32/10-999
Marczi István értékesítőnél
(17226)

A KARANCSSÖR KFT
Salgótarján, Vásártér út 1/b.
RAKTÁRVEZETŐI munkakörbe állást hirdet.
A munkakör betöltésének feltételei:
- **középfokú kereskedelmi végzettség**
- **IBM PC számítógépes ismeret**
- **erkölcsi bizonyítvány**
- **5 éves kereskedelmi gyakorlat**

A munkakör azonnal betölthető.
Fizetés megegyezés szerint.
Jelentkezni lehet:
KARANCSSÖR KFT.
17-220, és 14-525 telefonon.
(17304)

Mély fájdalommal tudatjuk mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy
SZŐLLŐSI JOLÁN
60 éves korában elhunyt. Hamvasztás utáni búcsúztatása május 14-én, 16.00 órakor lesz a salgótarjáni régi központi temetőben.
A GYÁSZOLÓ CSALÁD
(17233)

Mély fájdalommal tudatjuk mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy
GYÖNGYÖSI JÓZSEFNÉ
Szül. Havasi Valéria
67 éves korában elhunyt. Temetése május 14-én, 15.00 órakor lesz a zagyvapálfalvai felső temetőben.
A GYÁSZOLÓ CSALÁD
(17243)

Tudatjuk mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy
VARGA JÁNOSNÉ
Szül. Kispál Borbála
hamvasztás utáni búcsúztatása május 15-én, 15.00 órakor lesz a mizserfai temetőben.
GYÁSZOLÓ UNOKÁJA
(17251)

Fájdalommal tudatjuk mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy
LAMÁTSCH JOLÁN
70 éves korában elhunyt. Temetése május 15-én, 13.30-kor lesz az Etes-amáliai temetőben.
TESTVÉREI ÉS A GYÁSZOLÓ CSALÁD
(17260)

"Amíg köztünk voltál vigyáztál ránk, vigyázz most már fentről ránk, drága édesanyánk"
Mély fájdalommal tudatjuk, hogy
ÖZV. MÁRTON ISTVÁNNÉ
Szül. Pézli Rozália
életének 75. évében elhunyt. Temetése 1993. május 13-án, 16 órakor lesz a zagyvapálfalvai első temetőben.
A GYÁSZOLÓ CSALÁD
(17299)

Fájó szívvel tudatjuk mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy
OROSHÁZI GYULA
türelemmel viselt szenvedés után életének 57. évében elhunyt. Temetése végakaratának megfelelően hamvasztás után 1993. május 14-én (péntek) 16 órakor lesz a baglyasaljai temetőben.
A GYÁSZOLÓ CSALÁD és a Bátonyterenye Városi Polgármesteri Hivatal
(17348)

Az Egyesült ÁFÉSZ eladja IFA tipusú szippantó gépkocsiját.
Érdeklődni lehet a szövetkezet központjában (Szécsény, Rákóczi út 78. Tel: 70-065
(17256)

Az AS-M Nógrád Megyei Irodája szolgáltatása a lakosság részére

TISZTELT HIRDETŐINK!
Segíteni szeretnénk Önnek hirdetése feladásában. A Nógrád Megyei Hírlapba szánt hirdetését közvetlenül levélben is elküldheti. Írja a megrendelőlapra a hirdetés szövegét - egy betűt (írásjelet) egy négyzetbe. Adja össze az újságban megjelentetni kívánt szöveg sorainak számát, szorozza meg 124-gyel vagy 158-cal (egy sor ára **1993. január 1-től hétköznap 124,- Ft, pénteken, szombaton, ünnepnap 158,- Ft).** Jeligés hirdetés esetén jeligedíj plusz 125,- Ft. A pénzt rózsaszín postautalványon adja fel címünkre. A pénzfeladást igazoló szelvényt, valamint a kitöltött és az újságból kivágott megrendelőlapot a hirdetés szövegével küldje el címünkre. A botítékra írja rá: APRÓHIRDETÉS Köszönjük bizalmát, s reméljük elégedett lesz szolgáltatásunkkal 1993-ban is.

Címünk: AS-M Kiadói Kft. Nógrád Megyei Irodája 3100 Salgótarján, Erzsébet tér 6.

APRÓHIRDETÉS-MEGRENDELŐLAP

Megrendelem Önöknél az alábbi szövegű apróhirdetés megjelentetését:

RADICS István festő
Nógrádi Hg.

Szervezők, rendezők és a nagyérdemű az első szécsényi városnapról

Jó volt a kezdet, jöhet a folytatás!

Szécsénynek van egy őszi kulturális rendezvénysorozata. Miért ne lenne tavaszi is? A gondolatot *Őze János* alpolgármester és *Radácsi László*, a művelődési és ifjúsági centrum igazgatója fogalmazták meg. Az elképzelés rövid idő alatt valósággá érlelődött.

A városnap időpontja körül hosszú huzavona alakult ki. Abban mindenki egyetértett, hogy májusban legyen, hiszen *Károly Róbert* 1334. május 5-én adományozott városrangot Szécsénynek. Végül is május 9-én a város megrendezte első napját.

Hogy milyen volt?

Kelemen Béla így fogalmazta meg véleményét: – Jó a hangulat, sok a látnivaló, nagy az érdeklődés, ezt föltétlen hagyománnyá kell fejleszteni.

Este tíz órakor a magisztrátus és az önkormányzati tagok találkozóján Radácsi László azt mondta: – Több mint 300 rendező, szervező és szereplő többhetes kemény munkájának eredménye a nap sikere.

Igen. A látvány, a szórakozás mellett ennek a napnak az egyik legnagyobb érdeme, hogy több mint 300 aktivista egy szép cél érdekében összefogott.

A rendezvény délelőtt, a *dr. Szalai János* emlékére rendezett Béke családi futással kezdődött, ahol nemre és korra való tekintet nélkül sokan rajthoz álltak. A győzelmet *Kátai Zsolt* egri fiatal szerezte meg, aki barátja meghívására érkezett a városnapra. A szécsényiek közül *Bartus Ferenc* ért elsőnek a célba.

Délután egy órakor kezdődött a családi vetélkedő, ahol az 5 fős családi csapatoknak 8 helyszínen, különböző ügyességi feladatokat kellett megoldani. Olyan kérdésekre vála- szolni, amelyekből kiderült, hogy mennyire ismerik a város jelenét és történetét. A legtöbb pontot a *Pohánka* család gyűjtötte össze. A második helyen *Lőrinczék* végeztek. A jelképes dobogó harmadik fokára a *Czele* család állhatott fel.

Délután a szamarasok, azaz a tősgyökeres szécsényiek, és a galambosok, az oda települtek csapatai által szervezett különböző programokon szórakozhatott a nagyérdemű. Voltak, akik csak nézelődtek, szemlélődtek, de nagyon sokan aktívan is bekapcsolódtak egy-egy programba. A legsportosabb nagyapa címet *Stajer László* vívta ki.

A Nógrádgárdonyi Palóc Sportegyesület elfogadta a rendezők felkérését. Így sokan vállalkozhattak arra, hogy kipróbálják hogyan tudják a lovat

Lehet, hogy Szécsényben több fogat jár majd? (Gy. P. felvétele)

szőrén megülni. A legügyesebbnek *Józsa Richard* bizonyult, úgy lovagolta végig a távot, hogy a pohárból egy csepp sör sem cseppent ki. Persze voltak, akik azzal bizonyították magyarságukat, hogy átestek a ló másik oldalára. *Csuka János* karancssági lakos pedig bemutatta, hogy nem csak megüli, de meg is állja a lovat.

Márk atya, aki remek játékvezetőnek bizonyult, és társa *Vladár Lajos* különböző ügyességi játékokra invitálták a közönséget. A gyermekek ügyességi versenyét *Földi Brigitta* és *Havasi Szabolcs* nyerték. Több fiút a Nintendó videojáték vonzott. Itt *Való Laci* bizonyult a legjobbnak.

A magisztrátus május 1-jén hirdette meg versenyét. Akkor 40-en neveztek az egyhetes fogyókúrára. A vasárnapi kontroll- mérésnél kiderült, hogy a *Tő- zsér Vilmosnénak* sikerült a legjobban a dolog, aki egy hét alatt testsúlyának 6,3 százalékát adta le. A látogatók bőven válogathattak a legkülönbözőbb programokban.

A múzeumkertben felállított szabadtéri színpadon a két párt egyórás vidám műsorán, majd tréfás vetélkedőjén szórakoztathattak a jelenlévők. A nemes vetélkedést a szamarasok nyerték, így ezen az estén vezetőjük, *ifj. Domszky György* lett a város várkapitánya, aki átvette Varga Tibor polgármestertől a város jelképes kulcsát.

Sokan voltak kíváncsiak az össztűzre, ahol az önkormányzat csapata válaszolt a nap hangulatához illő, félig komoly, félig tréfás kérdésekre.

A két csapatkapitány tömör véleménye a városnapról.

Parajdi György, a galambosok vezetője: – Jó játék volt, amiben sok energiánk van, de megérte.

Hegedűsné Jusztin Gizella, aki a galambosok csapatának fő- szervezője volt, így summázta véleményét: – Jónak bizonyult a kezdet, jöhet a folytatás.

Ifj. Domszky György, a szamarasok vezetője: – Nem a győzelmen, a programon volt a hangsúly. Úgy érzem, hogy közelebb kerültek egymáshoz az emberek, mert kell a vidámság, a szórakozás, a jókedv. *Varga Tibor* polgármester: – Örülök, hogy a rendezvény megvalósításának gondolatát a testület támogatta. A városunk ismét bizonyított, s amit elkezdtünk, folytatni kell az elkövetkezendő években. **Szenográdi Ferenc**

Szécsény és környéke

Határidő: május 15

● **Ságújfalu.** A község önkormányzata az elmúlt évhez hasonlóan idén is segíti a fiatal házasok lakáshoz jutását, illetve a lakáskörülmények javítását. Mintegy hat-tíz család negyven-, illetve hatvanezer forint kamatmentes kölcsönt igényelhet május 15-ig a polgármesteri hivatalban, amennyiben az idevonatkozó rendeletben foglaltaknak eleget tesznek.

Nótaest

● **Hollókő.** A helyi Fideszcsoport szervezésében május 22-én, szombaton, nótaestet rendeznek a falu kultúrházában.

Vasgyűjtés

● **Endrefalva.** A község általános iskolásai a hét elején – kedden és szerdán – vashulladékot gyűjtöttek, illetve gyűjtenek. A hulladékgyűjtési akció bevételét a diákönkormányzat kapja meg.

Biokert

● **Szécsény.** A városi művelődési centrum természetgyógyászklubja keddi napokon, tizenhárom órától, a biokertbe – egy helybeli által művelésre felajánlott területre – várja a gyógynövények iránt érdeklődőket.

Az utókor tiszeletadása

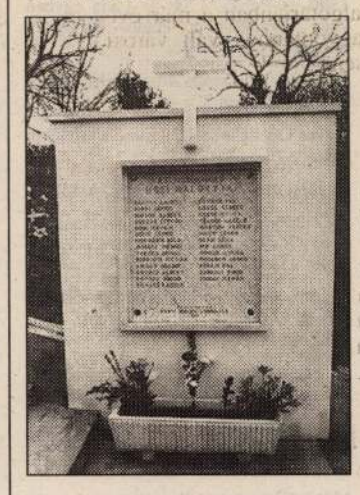

Piliny község vezetése a lakosok kérésére, a második világháború hősi halottainak tiszteletére állíttatta a felvételünkön látható emlékművet. (A településen korábban emelt, hasonló építmény ugyanis az évtizedek folyamán tönkrement, ezért döntöttek úgy, hogy egy újat készítenek.) A falu kiemelkedő pontján elhelyezett művön az elhunytak nevei is olvashatók: Bartus, Lajos, Berki János, Bollók Albert, Borzák István, Bódi István, Bóna János, Horváth Béla, Juhász Vilmos, Takács János, Kereszti István, Király József, Kovács Albert, Kovács József, Kovács László, Kovács Pál, Kozol Albert, Kozol Gyula, Tőzsér László, Márton Albert, Nagy János, Oláh Géza, Per János, Pintér Gyula, Podaben János, Répási Pál, Szokoli Tibor Zsidai István. kép: R.T.

Holnapi számunkban
„Bátonyterenye és környéke"
összeállítással találkozhat a kedves olvasó

Jeannette és a rakott szoknyák

A hollókői varrodába tíz-tizenkét varrónőt várnak Kép: R.T.

Hollókő. A falut övező dombról nézve szemet pihentető a kép: elvirágzott gyümölcsfák csoportja, fehér falú házikók, elmúlt századok hagyatéka a vár, s a csendes macskakövek. A panoráma látnivalóit a percenként előbukkanó majd eltűnő napfény pásztája diszharmonikussá varázsolja: amíg a falu egyik fele fényben úszik, a másikra árnyék borul. A tsz-major közelében az egyik külföldi televízióállomás, az RTL stábjának munkáját éppen ezek a felemás fényviszonyok hátráltatják.

De nem csak a település külső jegyeire jellemző a harmónia hiánya, hanem például a foglalkoztatás bizonyos területeire is. A major egyik helyiségében működő Jeannette Ruházati Leányvállalat üzemében a folyamatos munkamenet ellenére állandó a varrónőhiány. Vannak, akik ezt a közlekedési nehézségekkel magyarázzák, viszont *Butkai István*, a varroda vezetője szerint más okai vannak ennek. Járnak ide ugyanis Nagylócról, Felsőtoldról, Alsótoldról és Ecsegről is, bizonyítva, hogy a buszozás, a csatlakozások megoldhatók. A bérek ugyan nem jelenthetnek különösebb vonzerőt, – az átlagkereset tizenkét és fél ezer forint körüli, a vezető szerint nem több, de nem is kevesebb mint máshol – de az a különös, hogy a fix munkahely sem csábítja a szakmabelieket.

Az üzemnek jelenleg negyvennégy alkalmazottja van. Ezt a számot tízzel, tizenkettővel növelnék, ha lennének jelentkezők.

Tőkés exportra dolgoznak, a munka folyamatos: csak győzzék teljesíteni a németországi megrendeléseket, amelyeket több cégtől kapnak. Korábban pedig Svájcba vitték a termékeiket.

A múlt év decemberétől rakott szoknyákat varrnak, amelyekkel – mint Butkai István elmondta – igen elégedett a vevő. Valójában tehát egyedüli gondjuk a krónikussá vált munkaerőhiány, de ennek orvoslására a szécsényi munkaügyi iroda minden eddig kipróbált receptje hatástalannak bizonyult. **(Mihalik)**

Tarján környéki a jelentkezők zöme

Indul a szécsényi Palóc szövőtanfolyama

Meglepő eredményt hozott a szécsényi Palóc Népművészeti és Háziipari Szövetkezet szövőtanfolyamra szóló toborzója, amellyel – nem titkolt szándékkal – a környékbeli állástalanoknak kívántak felkínálni egy munkalehetőséget. Annak ellenére azonban, hogy a város környékén kiugróan magas a munkanélküliség, a harminc jelentkező nagy része a megyeszékhely körüli településeken él. *Reznicsek László,* a szövetkezet elnöke is úgy véli, a szakmában dolgozók nem túl magas kereseti lehetősége szerepet játszhat ebben.

A féléves képzéshez a megyei munkaügyi központ pályázati támogatására számít a Palóc, amely az elméleti oktatást – a bátonyterenyei ipari szakmunkásképző intézet szakembereinek segítségével – a megyeszékhelyen tervezi lebonyolítani. A tanfolyamot elvégzőkre – mint leendő bedolgozókra is – számít a szervező. **(mj.)**

Rimóc utcáin, hajnalok hajnalán

Majálisra szólt a rezesbanda ébresztője

Rimóc. Hajnali ötkor zeneszóra ébredt a falu a nemrégiben megrendezett majális reggelén. Meglehet, az alkalomra való tekintettel a nappal együtt kelt fel a helybeliek rezesbandája, hogy a hagyományokhoz híven legelőször a polgármester háza elé vonuljon, s kis koncerttel lepje meg az alvókat. Majd a héttagú együttes végigjárta a falut, hogy a friss dallamokkal segítsen máshol is elűzni az álmot.

Az évtizedek óta fennálló kis zenészcsapat korai muzsikaszóval, az előző években is hozzájárult a májusi parádék és más hasonló programok sikeréhez. S amit még illik tudni róluk: idősebb és fiatalabb korosztálybeliek egyaránt játszanak közöttük. A különböző jelesebb társadalmi és egyházi rendezvényeken, ünnepségeken szinte állandó szereplők helyben, de nemritkán a szomszédos településekre is meghívást kapnak. Legközelebbi fellépésükre egy szécsényi eseményen kerül sor.

Radics István: jó volt hazatérni . . .

Az osztályterem ajtaja nyitva, a mintegy húszfős diákcsoport a képernyőre összpontosít: a videofilmen megelevenedik a pár nappal ezelőtti esemény, a nógrádmegyeri általános iskola galériájának megnyitása.

Az intézménynek és sok helybelinek kétszeresen jeles volt az a nap. A kiállítóhelyiséget ugyanis *Radics Istvánnak* a festményei „avatták" fel.

Számára a meghívás, a lehetőség, az iskolának az ő „igen"-je szerzett örömöt.

Jó volt ide hazatérnem – olvasható az alkotó vallomása a vendégkönyvben. Mert Radics István műveivel először mutatkozik be szülőfalujában, Nógrádmegyerben, s erre éppen az alma mater falai között teremtették meg a feltételeket. Másrészt a festő az akvarellekkel, tűzzománcokkal, portrékkal „benépesített" galériában a tárlatvezetést is vállalta. (Korábban a kultúrházat ajánlották fel a helybeliek kiállítás céljára, de a nem megfelelő körülmények miatt az elképzelés nem valósult meg.)

Tárlatnézőben Radics István festőművész kalauzolásával

Mint *Diósi József* iskolaigazgató elmondta, a létesítmény a diákok művészeti nevelését hivatott szolgálni, különös tekintettel arra, hogy közöttük szép számmal akadnak tehetséges rajzolók. Ezért már szeptembertől a tanulók legsikeresebb rajzaiból készült válogatás alapján, új tárlatanyagot helyeznek el. **(mih)**

Suli után: faluszépítés

Ságújfalu. A korábbi sikerekre való tekintettel idén harmadik alkalommal szervez faluszépítő tábort a helyi faluszépítő és művelődő egyesület. A június második felében sorra kerülő egyhetes programban – a hagyományoknak megfelelően – a település különböző pontjain dolgoznak majd az erre vállalkozó gyerekek. Az egyesület napi háromszori étkezést nyújt a táborozóknak, akik jutalmul országjáró kiránduláson vehetnek részt a nyár folyamán. A táborba május 20-ig, tíz-, tizennyolc éves fiatalok jelentkezhetnek.

Keveset sokfelé

Szécsényfelfalu. A településen megalakult földkiadó bizottságnak alaposan feladta a leckét részaránytulajdonosok földigénye. Ugyanis a mintegy százhúsz érintett az igénylés során nagyjából ugyanazt a néhány helyet jelölte meg. Ilyen helyzetben két megoldás tűnt ésszerűnek: az egyezség vagy a sorsolás – vélték a helybeliek. Ám kiderült: van egy harmadik is, s ez azt példázza, (ha muszáj) a keveset is el lehet osztani sokfelé. Így a legjobbnak tartott területekből kaptak a helybeliek, a hiányzó hektárokat pedig más határrészen jelölték ki.

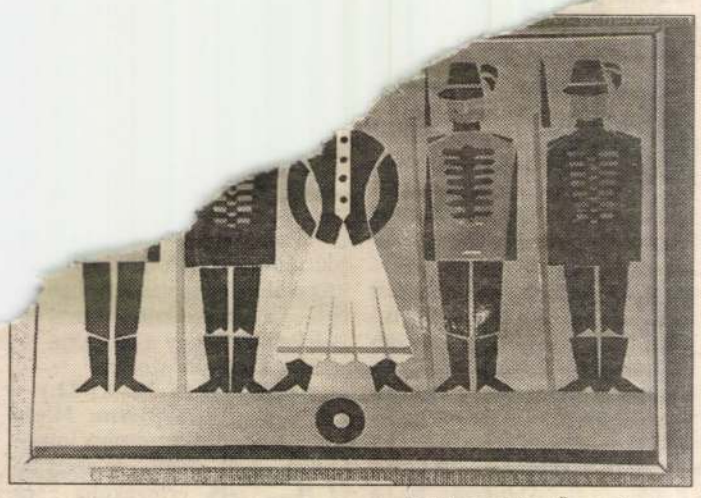

Radics István tűzzománca

Új színfolt Nógrádmegyerben

Bagoly, páva és égitestek a ház homlokzatán

Elkészült Radics István sgraffitója

Radics István festőművész sgraffitója (vakolatdísze) elkészült, ezekben a napokban át is adták, mostantól a szülőfalu, *Nógrádmegyer* művelődési házának homlokzatát díszíti. Mit akar elmondani ezzel az újabb művével szülőfalujának a művész? Erről kérdeztük Radics Istvánt.

– A húsz négyzetméteres mű a művelődési házat ékesíti. Az intézmény jellege befolyásolta-e a sgraffito motívumainak kiválasztását?

– Igen, bizonyos mértékig meg is határozta azt. A művelődési házban jelenleg folyó összetett tevékenységet fejezi ki a figurasor, hiszen az intézményben például a népművészeti hagyományok ápolása mellett lakodalmakat, bálokat, koncerteket is rendeznek. Ugyancsak itt kapott helyet a közművelődési könyvtár, és így tovább.

– Hogyan jelennek meg a tevékenységre is utaló motívumok a vakolatdíszen?

– Néhány példát mondok. A könyvet mint a tudás forrását szimbolizálja a „háromszög" jobb alsó csúcsában lévő bagoly. A másik csúcsban pedig a páva jelképezi kicsit a hiúságok hiúsága gondolatot is, hiszen a rendezvényeken mindenki összeszedett és szép szeretne lenni. De része a kompozíciónak a furulyás, a menyasszony és a vőlegény, a kosaras paraszt- asszony a batyusbálokra is utal, az ásós figura a falu etnikai összetételét jelzi, a női alak és a kisfiú pedig a tudás közvetítésének elemeként jelenik meg. A „háromszög" csúcsában a Nap, a Hold, a csillag- és madárszimbólum látható, amely őrzi a régi falusi házhomlokzatok emlékét (fűrészelt oromzatok).

– Sajátos a mű színezése is. Mi indokolja ezt?

– A meleg, angolvörös háttérből világosban jelennek meg a figurák, így távolról is dekoratív ütőerőt képeznek. Miután az egész figurasor csak távolabbról, az utca bizonyos szögleteiből szemlélhető a maga teljességében, ezért választottam ezt a színösszetételt.

– Min dolgozik jelenleg?

– Most mindenekelőtt örülök annak, hogy szülőfalumban szeretettel fogadják ezt a munkámat. Annak is örültem, amikor a nógrádmegyeri általános iskolában egy galériát nyitottak, s ezt éppen az én kiállításommal tették. Remélem, az iskolagaléria kiállítási programja az idei tanévben is változatos lesz. Tervezek újabb köztéri művet is, foglalkozom a tűzzománccal, a legutóbbi egri nyári tárlaton bemutatták Okos szüzek című tűzzománc képemet, festek, rajzolok. Van mit tennem. **te**

Szepesi József:

Balázs Jánosnak

(kissé megkésve)

Purdé-pucér a lelked,
kopott gúnyáját régen
levetette és remeg.
Sápaszt-e büszke szégyen?

Kilesve álmaid: mély
szakadékokban rejtez;
hiába strázsa zord erély —
orozzák. Kapsz és vesztesz.

Szürke ismerős leszel.
Halandó. Halhatatlan
titkodra nincs többé lepel.
Ellpotra sok hivatlan.

Sápaszt-e büszke szégyen?
Purdé-pucér a lelked,
kopott gúnyáját régen
levetette és remeg . . .

(A mámor templomában című kötetből)

Levéltári tanácskozás

A levéltárak az utóbbi időben – a többi között, kárpótlási törvény végrehajtásában betöltött szerepük következtében – az érdeklődés homlokterébe kerültek. Kevesebben tudják, hogy még levéltári törvény sincs. Levéltár-igazgatók, a megyei közgyűlések, a megyei városok közgyűjteményi felügyeletet ellátó munkatársai, köztük nógrádi szakemberek részvételével levéltári értekezletet rendeznek Budapesten szeptember 29-én és 30-án. Az értekezlet fő témája a levéltári törvény szakmai előkészítése.

Mikor még megvolt a kis „Kulacs"

A mámor templomában

Szepesi József válogatott versei

Járt-kelt, bóklászott közöttünk Salgótarjánban, nappal kemény fizikai munkát végzett, esténként kocsmákban vitatkozott egy költő, akit a „hivatalos" város igazán sohasem fogadott be, noha idevalósi volt, minden ízében ide kötődött. Ambivalens helyzetén az sem változtatott, amikor a Palócföld-könyvek sorozatban már első verseskötetét is kiadták. Később elköltözött Budapestre, ahonnan azóta verseiben is visszajár.

Arról a Salgótarjánról ír, például *Új bár* című versében is, mikor még megvolt a kis „Kulacs", „még volt cigányzenekar, harmadosztályú zűr, titok", de – tegyük hozzá – első osztályú káposztáscvekedli és sok más házias ízű étel is. Ez volt az az idő, a hetvenes évek, mikor a régi városközpont maradékát is lebontották, új épületeket húztak föl, új sörbárt nyitottak a „Kulacs" helyén is, ahol már nem leltek igazi otthonra a régiek, igazán a költő sem érezte jól magát az „unott, új alakok" között. Amit a hivatalosság nem nyújtott, pótolták a társak, a barátok, köztük *Brunda Gusztáv*, aki még nem volt a kultúra, a művészek menedzsere, *Szujó Zoltán* grafikusművész, *Balázs János* cigány naiv festő, és mások, akiknek verset is dedikál a költő. Ez volt az az idő, a hetvenes évek eleje, amikor azért az akkor megyei napilap, a NÓGRÁD kulturális rovatában közölni kezdte a költő első verseit, amint erről *Mészáros György* is megemlékezik a válogatott verseket tartalmazó új kötet fülszövegében.

Ezek után ideje megnevezni a költőt, annál is inkább, mert most jelent meg *Szepesi József A mámor templomában* című új verseskötete a budapesti *Mega- ceros Kiadó, Sajtóügynökség Bt.* gondozásában. A könyv a *„Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért Alapítvány"*, valamint a kiadó támogatásával készült, a borítófotót *Gábor Nóra* készítette. A már említett Mészáros György kívül *Horpácsi Sándor* méltatja a költő eddigi munkásságát. A verseket maga a szerző válogatta, aki a kötetet is szerkesztette.

A könyv több mint másfél száz verset tartalmaz, hat ciklusba gyűjtve *(Megszokott nyűgök, Nincs annál szörnyűbb, Helyzetjelentés, Valahol várnak engem, Négykupicás riport, Nyissatok ajtót)*. Szepesi József racionális költő, a tudatosság jellemzi válogatási elvét is. Ennek köszönhetően a kötet ciklusbeosztása szép belső ívet eredményez. Ma már talán nem divatos ezt emlegetni, de van eleje és van vége, s ami a kettő között van, az egy tárgyszerű, a léthelyzetet pontosan tükröző, értelmileg és érzelmileg hiteles, s reméljük ezután is tovább gazdagodó költészet. Nem posztmodern, hanem a szó eredeti értelmében modern. Vagyis, abban az értelemben, hogy *korszerűen* fejezi ki a kort, szinte szociológiailag is pontosan tárja az olvasó elé a társadalom örök veszteseinek helyzetét, a periférián tengődőkét, ezen belül természetesen a cigányságét is. Természetesen, mert hiszen a költő maga is az utóbbiak közül való. Miként azt Horpácsi Sándor is megjegyzi, *„Szepesi József úgy szereti övéit, hogy nem hazudja szépnek, egzotikusnak őket, de kemény szóval perel velük és értük"*. Persze, azért jelen van a szép is, a jó is ebben a költészetben, még ha több is a nyomorúság és a rút, a baj és a kór, az előítélet és – nem utolsó sorban – a vágy ennek megszüntetésére, vagy legalábbis csökkentésére. Mint írja, kis átlagemberek között találta ezt az életet, ami megadatott számára, miközben „künn fúj a szél", vagy elérkezik a külvárosi naplemente. Nem úgy cigány költő, hogy folyton övéiről beszél. Távol áll tőle minden romantikus hevület, a ráció nevében szól az emberről, az elesettekről, akik között cigány és nem cigány egyaránt található, mert az emberi sors közös akár fölfogja ezt valaki, akár nem. A magam részéről éppen ezt az *ésszerűséget* tartom Szepesi József költészete egyik legrokonszenvesebb vonásának. **—mér**

Földrajzi album

A Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó és a Fővárosi Pedagógiai Intézet közös munkájaként látott napvilágot a *Földrajzi album* sorozatban a *Magyarország* című szép és hasznos képeskönyv, amit információgazdagsága miatt is eredményesen forgathatnak a diákok, „kiegészítő könyvként". Az albumot *Laki Ilona* írta és állította össze. Munkatársa volt *Karádi Ilona, Szekeres Zoltán* és *Wild Katalin*.

Az albumban a többi között külön élményt jelenthet az ország tájainak bemutatása. De igen szemléletes a népességföldrajzról, a néprajzról, a településföldrajzról, az idegenforgalomról, a nemzeti parkokról, a közlekedésről, a Magyar Földrajzi Múzeumról szóló rész is.

A színes képanyag, ezen belül az űrfelvételek teszik élménnyé az album forgatását. Ezek között a nógrádi olvasó örömmel fedezi föl a többi között a modern *Salgótarjánt*, a világörökséghez tartozó *Hollókőt*, az *ipolytarnóci* leletanyagot, a *Mátrát* bemutató gyönyörű felvételeket is. Összesen csaknem négyszáz fényképet, színes ábrát, térképvázlatot, grafikont, táblázatot és eseménynaptárt tartalmaz az album, ami nagy segítséget jelenthet a hazai földrajz tanításához. **—th**

Tékozló fiú

Fábián Gyöngyvér festménye

Tradicionalizmus és modernség egyetlen kiállításon

Bemutatkoznak a Balassi Bálint Asztaltársaság képzőművész tagjai

A salgótarjáni *Balassi Bálint Asztaltársaság* képzőművész tagjainak hagyományos, éves kiállítása várja az érdeklődőket jelenleg a *Balassi Bálint Könyvtárban*. A társaság az utóbbi években mind többet hallat magáról, például az ő szervezésükben rendezik meg nyaranként a városban az országos sci-fi találkozót, negyedévenként jelentetik meg szépirodalommal foglalkozó tagjaik műveinek válogatását tartalmazó kiadványukat, szerves kapcsolatokat építettek ki a megyében és az ország más részein működő, hasonló jellegű társaságokkal, egyesületekkel, szervezetekkel, nem utolsósorban pedig képzőművész tagjaik rendszeresen szerepelnek az éves kiállításokon, sőt, más rangos tárlatokon is idehaza és külföldön. Rendezvényeik gazdagítják a város kulturális kínálatának választékát, mind gyakrabban érdemes figyelni arra, amit tesznek.

Érdemes megtekinteni a jelen kiállítást is.

Ha nem is azonos hangsúllyal, festmény, szobor, grafika egyaránt látható a tárlaton. Megjegyzendő az is, hogy idén nem zsűrizték a műveket, ami a többi között azt eredményezte, hogy a tárlat meglehetősen vegyes hangulatú. Ha az volt a cél, hogy az asztaltársasághoz tartozók mind szélesebb körét mutassák be, akkor ez méltánylandó szempont, hiszen az öntevékenység minden szempontból elismerést érdemel. Dicsérendő és támogatandó a társaság azon törekvése is, hogy a városban és környékén úgyszólván mindenki otthonra, összetartozó közösségre találjon benne, aki korábban az azóta összeomlott amatőr képzőművészeti mozgalomban tevékenykedett. Ha nem lenne, ki kellene találni az ilyen társaságot. A megyében is mind több hasonló szerveződés kellene, a helyi civil társadalmak erősítése jegyében, ami nélkül a társadalmi demokrácia puszta illúzió. Ugyanakkor az is tény, hogy az asztaltársaságban tevékenykedők közül mind többen dicsekedhetnek olyan munkássággal, amelyet hosszabb-rövidebb idő óta a szakmai közvélemény is számon tart és értékel. Többen önálló kiállításokkal is közönség elé lépnek.

Most a teljesség igénye nélkül, a figyelemfelhívás szándékával szólunk a kiállításon látható néhány műről, illetve művészről. *Balázs János* halála óta, akinek munkássága a cigány naiv festészet nemzetközi ismertségéhez járult hozzá, Salgótarjánban mindenekelőtt *Oláh Jolán* és *Balogh Balázs András* hazai és nemzetközi tárlatokon való jelenléte kelt folyamatosan figyelmet e műfaj iránt.

Oláh Jólán a jelen tárlaton is inkább a meseszerű, a naiv szürrealizmus eszközeivel létrehozott képeit mutatja be *(Talán nem a két szép szemedért, Lesben, Féltve féltem, A kötéltáncos)*. Balog Balázs András a cigány lét realista ábrázolására helyezi a hangsúlyt, kevésbé lírai, inkább drámai módon *(Istenem, segíts meg!, Anyátok részeg, Részeg cigány)*. Kár, hogy a friss hangú, a dekorativitás elemeit sem nélkülöző képeket festő *Orbán György* most csak egyetlen, *Árgilus királyfi* című művével van jelen. Lassan talán ideje lenne egy, a tevékenységéről átfogóbb tájékozódást lehetővé tevő kollekció bemutatása. Ugyanez a benyomás keletkezhet a nézőben a „szürrealista" *Czene Gál István*, vagy az expresszív kifejezést favorizálni látszó *Deák László Tamás* képei előtt.

A kiállítás tűzzománcai között többek között *Hertelendy Mária Zsuzsa Keletkezés* című sorozatának néhány darabja jelzi egy belső gondolati fejlődés további lehetőségét. Az akvarellek, pasztellek, más grafikai lapok szintén változatos alkotói törekvéseket jeleznek, köztük például *V. Kővári Krisztina, Balogh Erzsi, Rottenhoffer Attiláné, Losonczy Ildikó, Fancsikné Csaba Mária* lapjai.

A plasztikát ezúttal kizárólag kisebb-nagyobb méretű faszobrok, domborművek képviselik a tárlaton. *Baráth Zoltántól* a *Rabbi*, az *Olvasó* és a *Boldizsár*, *Romasz Istvántól* a *Kis szégyenlős*, *Bagi Andrástól* a *Menekültek* és a *Mit remélsz* című művek keltik föl a figyelmet.

Balázs Mari, Földi József, Bakos Sándor, Illésné Bohács Mária, Fenyvesiné Unatényi Magdolna műveivel találkozhat még az érdeklődő az idei asztaltársasági tárlaton, amelyen – s ez általános megjegyzés – a tradicionalizmus és a modernség egyaránt megjelenik, miként a gondolatiság erősödése és a családi, táji lojalitás vallomássága is.

—ér

Megjelent a Palócföld új száma

Megjelent a *Palócföld* új, idei júliusi-augusztusi száma Salgótarjánban. E szám szépirodalmi összeállítását a szerkesztők *Bódi Tóth Elemér* versösszeállításának közlésével vezetik be. A költő válogatott verseinek gyűjteménye a *Magvető Könyvkiadónál* jelenik meg *Európai tea* címmel idén ősszel. A továbbiakban *Sarusi Mihály* prózája, *Veres Andrea* japán haiku költőktől közölt összeállítása teszi változatosabbá a folyóirat e részét. A Tollpróba rovatban ezúttal *Bajzafi Ferenc* mutatkozik be.

Tovább gazdagodik a lap Kilátó rovata, amely mindenekelőtt a környező országok aktuális szellemi folyamatainak figyelemmel kísérését, elemzését tűzte ki céljául. Az Északi kilátóban *Kafer István* magyar–szlovák jegyzetei, a Déli kilátóban *Varga Zoltán Délszláv démonok* című tanulmánya olvasható. Az Élő múlt rovatban *Tóth László Arcképek Kassáról* címmel a csehszlovákiai magyarság művelődéstörténetéhez közöl adalékokat 1945 és 1948 között. *Pihurik Judit* szegedi tudományos kutató *Sodródás* című elemzésében 1944 nyarának politikai választlehetőségeit tekinti át, *Bethlen István*-emlékirat kapcsán. „Töredékes" katalógust közöl *Mohai V. Lajos* Mészöly Miklós munkásságáról. Külön figyelmet érdemel a nemrég elhunyt *Cseres Tibor Nemzedékváltás* című írása 1968-ból. *Tarján Tamás* aktuális kritikai szemléje teszi teljessé e számot.

HÉTVÉGI MŰSOROK

SZOMBAT

rádió

KOSSUTH

8.25 Kopogtató. Föld-adta sors... 9.00 Hírek. 9.05 Családi tükör. 9.35 Renata Tebaldi operaáriákat énekel. 10.00 Hírek. 10.05 Ismét a javából. Válogatás az elmúlt hét műsoraiból. 12.00 Déli Krónika. 12.30 Szóra érdemes. 13.00 Hírek. 13.05 Népdalkörök pódiuma. 13.40 Tetten ért szavak. Anyanyelvi műsor. 14.00 Hírek. 14.05 Oxigén. Ökológiai magazin. 15.00 Hírek. 15.05 Szabadpolc. 15.35 Szimfónikus miniatűrök. 16.00 168 óra. 17.30 Visszahang. 18.00 Esti Krónika. 18.25 Szemle. Tallózás hetilapokban. 19.00 Hírek. 19.05 Sportvilág. 19.40 Miska bácsi levelesládája. 20.00 Hírek. 20.05 Köszöntjük a 75 éves Lékay Ottót. A város. 21.22 Charles Münch vezényli a Bostoni Szimfonikus Zenekart.22.00 Késő esti Krónika. 22.20 Beszéljük meg! 23.00 Hírek. URH-n: 16.00-17.00 Az Amerika Hangja magyar műsora. 18.30 Szlovák nyelvű műsor. 19.00 Román nyelvű műsor. 19.30 Német nyelvű műsor. 20.00 Horvát nyelvű műsor. 20.30 Szerb nyelvű műsor. 21.05 Örökzöld dallamok. 23.00 A BBC késő esti magyar műsora.

PETŐFI

8.05 Mindenütt jó, de... 10.00 Kölyökzene. 10.30 Hírvidék. 11.00 Hírek. 11.03 Zenekanál. 12.00 Jó ebédhez szól a nóta. 13.00 Hírpercek. 13.10 Tükörben. Portréműsor. 14.00 Akciófilmek zenéjéből. 14.30 Daráló. Folytatásos történet. 15.00 Hírek. 15.05 Nagy nevettetők. 16.00 Szív küldi... 17.00 Hírek. 17.30 Jazz. 18.00 Egy kis senki. 19.00 Hírek. 19.05 Babits Mihály: Jónás könyve. 19.30 Körkapcsolás a kötöttfogású bírkózó VB-ről. 20.00 Nemzetközi slágerlista. 21.00 Hírpercek. 21.00 Szombat esti láz.

BARTÓK

9.05 Mi közöm hozzá? Irodalmi műsor. 10.00 Hírek. 10.05 Hangfelvételek felsőfokon. 12.00 Hírek. 12.05 Most mi van veled. 12.55 Honi kultúránk. 13.45 Aforizmarádió. 14.00 Hírek. 14.05 A kamarazene kedvelőinek. 15.05 Operaművészlemezek. 16.00 Hírek. 16.05 IV. Miskolci Kamarakórus Fesztivál. 1. rész. 17.00 Mozart kamarazenéjéből. 17.30 Poggyász. 18.00 Hírek. 18.05 Diszkotéka. Lemezbarátok órája. 19.00 Fél évszázad osztrák zenéje. 19.39 Alekszandr Vegyernyikov operaáriákat énekel. 20.00 Hírek. 20.20 A Virtuosi di Santa Cecilia kamarazenekar hangversenye. 21.15 Kamarazene fúvósokkal. 22.00 Hírek. 22.05 Összkiadás.

MISKOLCI RÁDIÓ

9.00 Műsorismertetés, hírek, időjárás, lapszemle 9.10 Hová menjünk, mit csináljunk? 9.30 Mikrofonlánc 9.45 Napjaink kérdései 10.00 Észak-magyarországi krónika 10.55 Műsorismertetés. Tel.: 345-510. 17.30-19.30 Kereskedelmi adás.

televízió

TV 1

8.15 Jó reggelt, adj Istenem! 8.25-11.25 Kapcsolj be! 8.25 Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer Amerika. 26/21. rész 8.50 Narina krónikája. Angol filmsorozat. 18/1. rész 9.30 Telejáték 9.45 Amőba 10.10 Ez vagyok én 10.35 Válogatás a MTV Archívumából: Süsü, a sárkány kalandjai. Zenés bábjáték. Süsü a rettentő (1981., ism.) 11.00 Népzenei magazin — különkiadás 12.02 Panoráma (ism.) 13.02 Szezám utca 14.00 Újdonságok 14.30 Tájak, városok, emberek... 15.05 Családi mozidélután a Disney-vel: Esőkabát. Amerikai film 17.10 Rizikó. 18.40 Szerencsekerék 19.12 Esti mese 19.30 Híradó 20.25 Uborka 20.50 Ki mit tud? Döntő 24.00 Híradó

TV 2

8.00 Cigánymagazin 8.25 Horvát nyelvű magazin 8.50 Német nyelvű magazin 9.15 Román nyelvű magazin 9.40 Szerb nyelvű magazin 10.05 Szlovák nyelvű magazin 10.30 Egy lendvai világpolgár 11.00 Tungsram-Honvéd — Körmend-Hunor Férfi kosárlabda Szuper Liga mérkőzés 13.00 Família Kft. 96. rész (ism.) 13.35 Calypshow 14.00 Gazdit keresünk 14.20 Az egyetlen Föld. XII/6. rész (ism.) 15.10 Nagylátószög 16.00 Szolgálatukra 16.30 Autó-motor 16.55 „ A jognak asztalánál..." 17.25 Gyerekeknek 17.54 Kinght Rider. Amerikai tévéfilmsorozat. Harana, a jósnő 19.10 Picasso-K kalandjai 19.30 Váratlan utazás. Kanadai filmsorozat. XIII/3. rész: A karantén 20.20 Zene-óra 21.20 Munkácsy Mihály: Golgota. 22.00 Esti egyenleg 22.25 Alain Delon-sorozat. Ne ébreszd fel az alvó zsarut! Francia bűnügyi film 22.35 MTV-slágerlista 23.30 Események

DUNA TV

16.00 Hírek, műsorismertetés 16.05 Évforduló 16.10 Kánon 16.40 Nils Holgersson csodálatos utazása a vadludakkal (ism.) 17.05 A kurtalábú pásztor (magyar film) 18.15 Faddi faragó szerszámok — néprajzi kisfilm 18.20 80 nap alatt a Föld körül Willy Foggal 18.45 Dunahíradó 19.00 Tradíció Magazin 19.45 Muzsikáló szerszámok 20.10 Dunasport 20.25 Meghökkentő mesék (angol tévéfilmsor.) 20.50 Ki mit tud? Kb. 24.00 Évforduló kb. 0.05 Hírösszefoglaló

SZLOVÁK 1

9.00 Időszerű események 9.30 Scooby Doo (19.) 10.20 D-zóna 11.00 Sezam street 12.00 Spotlight English (2-3.) 12.25 Tévékaleidoszkóp 12.45 Autósok-motorosok magazinja 13.15 Vásárlók magazin 13.45 Teletext-hírek 15.05 Hírek 15.10 Generációk öröksége 15.35 ... már megint Lucie! Cseh ifjúsági film 17.00 Történetek a vadonból 17.25 Rhytmick 18.05 Ház a prérin. 24/16. 19.00 Esti mese 19.10 Tv-bérlet a Beauty Szépségszalonba 19.30 Időszerű események 20.05 A megfelelő kulcs 21.15 Reklám-magazin 22.00 Gólok-pontok másodpercek 22.15 Megszállottság. Francia tévéfilm 23.40 Rózsaszín sorozat

SZLOVÁK 2

15.15 Események, kommentárok 15.40 MTV-slágerlista 16.35 Polaritások (ism.) 17.20 Világjárók klubja 18.00 900 másodperc a könyvekről 18.15 Lumen 2000. Keresztény magazin 18.45 Nemzetiségi magazin 19.20 Esti mese 19.30 Időszerű események 20.10 G.G. Janson: Ölelő karok. Tévéjáték 21.50 Az emberek és a világ 22.35 MTV-slágerlista 23.30 Események

TV 5

8.30 Gyermekeknek 9.10 Semmi probléma! 10.10 Nem árt, ha tudjuk 10.30 Különnleges vasutak 11.30 Magazin 12.20 Autóvízió 13.45 Turisták magazinja 14.10 Képek a nagyvilágból 15.30 Környezetvédelem 16.10 Ifjúsági műsorok 18.00 Kvzjáték 19.00 Felfedezés 20.00 Tengeri mgazin 21.30 Elszámolás (sorozat) 22.20 Magazinműsor 23.30 Jazzmuzsika 1.20 Vegyes műsor hajnalig

SUPER CHANNEL

11.00 Halló,, Ausztria — halló, Bécs! 11.30 Európa-magazin 12.00 C & A egyenleg 13.00 Jazz 14.00 Sportműsorok 17.00 Útinapló 17.30 Eco-rekord 18.00 Videodivat 18.30 Koncert 19.30 Vigyázz magadra 21.30 Filmmagazin 22.00 Hírek 22.30 Szórakoztató magazin 23.00 Arcképcsarnok 23.30 Koncert

PRO 7

8.35 Nevada Clint (ism.) 10.15Tűz a 37-ik emeleten (ism.) 12.10 Mozgó kórház (sor.) 12.40 Air Force (am.sor.) 13.35 Elza, a vadon szülötte (am.sor.) 14.30 Chase professzor esete (am.sor.) 15.30 Amerikai gerilla a Fülöp-szigeteken (am.kalandfilm) 17.30 Max Monroe (am.sor.) 18.25 Hármak társasága (sor.) 18.55 Kezdeti nehézségek 19.25 Roseanne (sorozat) 20.15 Soha ne mondd, hogy soha (am.film) 22.45 Alien Predator (am.film) 0.30 Én, a kém (sor.) 1.30 Hírek 1.40 Verseny a Holddal (am.film) 3.25 Nyersbőr (ism.) 4.20 Hírek 4.30 Mozgó kórház (ism.) 4.55 Apa a legjobb (ism.)

RTL

8.00 Játék gyerekeknek 8.20 Pinocchio (sorozat) 8.50 Camp Candy (sorozat) 9.20 Beverly Hills Teens 9.45 Dink (sorozat) 10.05 Hatmillió dolláros család (sorozat) 10.35 Planet kapitány (sorozat) 11.05 Amerika kapitány (sorozat) 11.25 Mutánsok (sorozat) 11.55 Tenisz Extra 16.45 Jump Street 21 (sor.) 17.45 Melrose Place (sor.) 19.15 Beverly Hills 90210 (am.sor.) 20.15 A zsák és foltja (színházi közv.) 21.45 Ökölvívás (nehézsúlyú VB) 23.00 Bűnös nyár (svájci szexfilm) 0.35 A világ legszebb melle (német szexfilm) 0.50 Serie Rose (francia erotikus sor.) 1.20 Las Vegas-i szexszalon (ism.) 3.00 Bűnös nyár (ism.) 4.40 Jump Street 21 (ism.) 5.25 Rajzfilmek

SAT 1

8.20 Peter Pan és a kalózok 8.50 Superboy (am. sor.) 9.20 Astro-dinos (sorozat) 9.50 Drops — kvízműsor 10.20 Gazdasági fórum 10.50 Szerencsekerék (ism.) 11.30 Wolff körzete (ism.) 13.15 Eredetileg filmezni akartam (am. film) 15.10 Folytassa, nővér! (angol filmvígjáték) 16.45 Pont, pont, pont 17.20 Mindent vagy semmit 18.00 Labdarúgás 19.20 Hírek 19.30 Szerencsekerék 20.15 A szerelmes kém (színházi közv.) 22.00 Ki a legjobb férfi? 23.00 Iskolás fiúk — riport (német szexfilm) 0.25 Beverly Hills-i lányok (ism.) 1.40 Iskolás fiúk — riport (ism.) 3.05 A szerelmes kém (ism.)

VASÁRNAP

rádió

KOSSUTH

8.30 Régi magyar muzsika. 9.00 Hírek. 9.05 Világóra. 10.00 Hírek. 10.05 Római katolikus szentmise. /élő/. 11.00 Hírek. 11.05 Gondolat-jel. Kulturális hetilap. 12.00 Déli Krónika. 12.20 Harminc perc alatt a Föld körül. Magazin. 13.00 Hírek. 13.15 A szülőföld muzsikája. 14.00 Hírek. 14.05 Szonda. Tudományos magazin. 14.35 Mozart: g-moll zongoranégyes K.478. 15.00 Hírek. 15.05 „Magyarországról jövök..." A vidék magazinja. 16.00 Hírek. 16.10 Művészlemezek. 17.00 Hírek. 17.05 Kilátó. Világirodalmi magazin. 18.00 Esti Krónika. 18.20 Örökzöld operettdallamok. 19.00 Hírek. 19.05 Sportvilág. 19.40 Színes népi muzsika. 20.00 Hírek. 20.05 Egy rádiós naplójából. 21.00 Hírek. 21.05 A magyar irodalom története. Pilinszky János költészete. 22.00 Késő esti Krónika. 22.20 Kapcsoljuk a 22-es stúdiót. /élő/. URH-n: 15.00 Angol óra. 16.00-17.00 Az Amerika Hangja magyar műsora. 18.30 Szlovák nyelvű műsor. 19.00 Román nyelvű műsor. 19.30 Német nyelvű műsor. 20.00 Horvát nyelvű műsor. 20.30 Szerb nyelvű műsor. 23.00 A BBC késő esti magyar műsora.

PETŐFI

8.05 Egyedül. Kis Anna rádiójátéka. 8.32 Illemtan. 9.00 Hírek. 9.03 Bécsi szelet. Magazin. /élő/. 10.00 Embermesék. 11.00 Hírek. 11.06 Vasárnapi Koktél. 12.00 Jó ebédhez szól a nóta. 13.00 Hírpercek. 13.10 Kattogó kabaré. 14.00 Táskarádió. 15.00 Hírek. 15.03 Szalonzene. 16.00 Poptarisznya. 20.00 Apáról fiúra. 21.00 hírpercek. 21.10 A Rádió Dalszínháza. Lili. 22.38 Jazz. 23.00 Sporthíradó.

BARTÓK

8.05 Barangolás Hanza-városok orgonái között. 9.05 Az opera csillagai. Peter Dvorsky. 10.00 Hírek. 10.05 Új Zenei Újság. 11.00 Európai hangversenytermeiből. /élő/. 12.40 A MR Gyermekkórusa énekel. 13.00 Hangok és visszhangok. 13.10 Bemutató. Komolyzenei újdonságok. 14.05 Jubilate Deo. Egyházi zene. 15.00 Romantikus muzsika. 16.00 Hírek. 16.05 Társalgó. Irodalmi műsor. 17.00 Bach kantátái. 18.00 Hírek. 18.05 Rossini operáiból. 19.00 Szemle. 19.30 Hangversenykülönlegességek. 21.29 A Bécsi Concertus musicus tagjainak kamarazenei felvételeiből. 22.00 Hírek. 22.05 70 éves Fejes Endre. Vonó Ignác. Rádiójáték. 1-2. rész.

MISKOLCI RÁDIÓ

8.30 Műsorismertetés, információ, időjárás 8.45 Riporternapló. Századok üzenete az ezredfordulóra. 9.35 Szlovák nyelvű műsor 9.55-10.00 Műsorismertetés 16.00-18.00 Kereskedelmi adás.

televízió

TV 1

8.05 Hol-mi? 8.30 „Halló, vasárnap" 11.00 Zenebutik-zenehíd 12.02 Tévémagiszter 13.40 Cigányzene. 13.55 A pénz — pénzt hoz 14.10 Az én dzsungelkönyvem. Werner Fend filmje 14.40 Nemzetközi teniszverseny 16.20 Örömhír 16.45 Walt Disney bemutatja. Balu kapitány kalandjai. Davy Crocket. Amerikai filmsorozat. VI/3. rész: A vadember. Gumimacik 18.30 Szerencsekerék 19.00 A Hét 20.00 Híradó 20.20 Telesport 21.30 Az utolsó mozielőadás. Amerikai film (1971, ff.) (Felnőtt nézőinknek!)

TV 2

8.05 Juli Suli. 12. rész 8.35 Értesítő 9.05 Alfréd, a kacsa. 13. rész: Az álom 9.35 A hegy gyomrában. Újzélandi sci-fi sorozat, VIII/3. rész: Vörös eső, kék eső (ism.) 10.10 A szeszélyes természet. X/3. rész: Sivatagkerti idill 11.00 Nyolcadik nap. IV/2. rész: A hegymászó 11.20 Lumen 2000 11.50 Ameddig a harang szól 12.00 SOrSok 12.40 Gazdaképző 13.15 Salzburgi történetek. NSZK film (ism.) 15.05 Magyarország ma 15.35 Miből lesz a cserebogár? Francia film (ism.) 16.25 „Megyek élő testvéremhez" 16.45 Muzsikáló Magyarország 17.05 K+P 17.35 Delta 18.00 Körzeti tévéstúdiók műsora 18.30 „Költő, felelj!" 18.40 Gyerekeknek 19.00 Família Kft. 97. rész 19.35 Légy ostoba 20.35 Médiamix 21.00 Wurlitzer 21.30 Geopolis 22.15 XX. századi portrék.

DUNA TV

16.00 Hírek, műsorismertetés 16.05 Évforduló 16.10 Kánon 16.40 Mesterségem címere 17.00 Homoród '93 17.40 Fekete Villám kalandjai (kanadai-francia tévéfilmsor.) 18.05 Magyar évszázadok 18.25 Mesesarok 18.45 Dunahíradó 19.00 Rubold Noon (am. westernfilm) 20.30 Haydn: Az évszakok 21.45 Évforduló 21.50 Hírösszefoglaló

SZLOVÁK 1

8.45 Kuko és a gyerekek 10.0 Az égből pottyant lány. Ifjúsági tévéfilmsorozat, 13/5. 10.30 Vers 10.35 A Sportka nyerőszámainak sorsolása 10.45 Marie Vandamme. Francia történelmi sorozat, 4/2. 12.05 A világ képekben 12.35 Leonard Bernstein a zenéről 13.40 Lépések 14.50 Aranykalászok. Mesejáték 15.50 Hírek 15.55 Filmmúzeum. Édes gondok. Szlovák filmvígjáték 17.20 Forrás. Egyházi műsor 17.45 Egyházi magazin 17.50 Nyújtsd a kezed! 18.05 Scooby Doo (20.) 18.30 A Flinstone család (20.) 19.00 Esti mese 19.30 Időszerű események 19.55 Sporthírek 20.05 Ismerkedjenek kérem! 20.50 A nagykövet férje. Francia kalandfilmsorozat, 13/6. 21.45 Időszerű események 22.00 Gólok, pontok, másodpercek 22.15 Dicsőség a hősöknek! 23.35 Teletext-hírek

SZLOVÁK 2

13.35 Kisfilmek gyerekeknek 14.05 Ír népmese 14.50 Az állatok világából. Ismeretterjesztő film 15.20 Receptek nemcsak vasárnapra 16.00 Lóverseny közvetítése Pozsonyból 17.05 Tango. Labdarúgó magazin 18.00 Hummel zongoraverseny 19.35 Barangolások Pozsony utcáin 19.45 Tévégaléria 19.50 Hummel zongoraverseny (folytatás) 21.25 Imago. Művészeti magazin 22.05 2+1. Vitaműsor. Halálbüntetés — igen vagy nem? 22.35 Alice. Páneurópai kulturális magazin 23.25 Események 23.50 Teletext-hírek

TV 5

8.30 Gyermekeknek 9.00 Rendkívüli tudósító 10.30 Zenei műsorok 12.00 A TV 5 vendége 13.15 Variété fiataloknak 14.00 Nem kell álmodozni! 15.00 Turisztikai magazin 15.30 Mai kertek 16.15 Szórakoztató műsor 18.00 Vidám műsor 19.00 Állatbarátok műsora 20.00 Hétről hétre 21.30 Játékfilm 13.15 Vidám műsor 1.00 Az igazság órája 2.00 Vegyes műsor hajnalig

SUPER CHANNEL

11.00 Vallási műsor 12.00 Superüzlet 13.00 Vallási műsor 13.30 Német nyelvű magazin 14.00 Videogenerátor 15.00 Motorsport 16.00 Motorcsónakverseny 17.00 Bonanza (sorozat) 18.00 Videodivat 19.00 Eco-rekord 19.30 Jó és rossz 20.00 Európai mgazin 21.00 Üzleti fórum 22.00 Hírek 22.30 A ma világa 23.00 Rövid találkozások

PRO 7

8.05 Három óra haladék (am. western) 9.35 Az utolsó háború (am. sci-fi) 10.55 Hármak társasága (ism.) 11.25 Kezdeti nehézségek (ism.) 11.55 Roseanne (ism.) 12.25 Max Monroe (sim.) 13.50 Vadállatok birodalma (ism.) 14.50 A rózsaszín párduc (am. film) 17.05 Két vagány Hongkongban (német-olasz film) 18.30 Matlock (am. krimisor.) 19.30 Riporterek (sorozat) 20.00 Híradó 20.15 Smaragderdő (am. kalandfilm) 22.35 Vámpírok klánja (am. film) 0.25 Én, a kém (sorozat) 1.25 Hírek 1.35 Sumuru hét férje (német-spanyol film) 2.55 Hírek 3.05 Chase professzor esete 3.55 Hírek

RTL

8.30 Flinstone család (rajzfilmsor.) 9.00 Hanna-Barbera-parti (gyerekshow) 9.25 Kalózok (rajzfilmsor.) 9.55 Művészet és küldetés 10.00 Csodálatos nő (sor.) 11.00 Vissza a múltba (am. sor.) 12.00 Trópusi hőség (am. sor.) 13.00 Az apám földönkívüli (am. sor.) 13.30 Munster család (sor.) 14.00 Szuperorr I. (német filmvígjáték) 15.40 Big Hawaii (am. sor.) 16.45 Szuperorr II. (német filmvígjáték) 18.45 Híradó 19.10 Csak a szerelem számít (show-műsor) 20.15 Ha a kedvesem ráver a dobra (német film) 21.50 Tévétükör — magazin 22.35 Késői kiadás 23.00 Éden (erotikus filmsor.) 24.00 4-es csatorna 0.35 Az apám földönkívüli (ism.) 1.00 Borzasztó kedves család (ism.) 1.30 Ki itt a főnök? (ism.) 2.00 Ilona Christen (ism.) 3.00 Hans Meiser (ism.) 3.55 Robbanékony (ism.) 4.20 A Főnök (ism.) 5.30 Gazdag és szép (ism.)

SAT 1

7.55 Folytassa, nővér! (ism.) 9.35 Eredetileg filmezni akartam (ism.) 11.40 Csodák az állatvilágból 12.10 A Mindenható nyomában 12.40 Keresztül a galaxison, azután balra (sorozat) 13.15 Black, a fekete villám (sorozat) 13.45 Mennydörgés a síkság fölött (am. western) 15.10 Véres sikátor (am. kalandfilm) 17.20 Malibu vízi mentői (am. sor.) 18.15 Választások 18.25 Szerencsekerék 19.05 Hírek 19.15 Labdarúgás 20.15 Szomszédok (am. filmvígjáték) 22.05 Beszélgetés 23.30 24 óra 24.00 Így láttuk 0.05 Véres sikátor (ism.)

SZO

KOS (III.21-IV.

Szerelem: ... ten érdemes ke... deményeznie, mert ezúttal a rámenősségére van éppen szükség. A Mars azonban fokozza a kezdeményezőkészségét és vitatkozókedvét is. Ezt azért nem árt visszafognia! *Hivatás:* Munkahelyén egyre inkább megtalálja a helyét, visszazökken minden a régi kerékvágásba, nincs annyi konfliktusa a kollégákkal.

BIKA (IV.21.-V.20.)

Szerelem: Ez a hónap nem igazán kellemes a Bika számára, és a hónapon belül ez a hét a legnehezebb. Partnerével nem érdemes apróságok miatt zsörtölődnie, jobban jár, ha nagyobb hibáit megbocsátja. Így biztosan nem marad egyedül az elkövetkezendő időszakban. *Hivatás:* Sok és nehéz feladattal kell megküzdenie a héten.

IKREK (V.21.-VI.21.)

Szerelem: Boldog, mert végre elérkezett az idő, hogy csak a partnerével foglalkozhat. Sokan ezekben a napokban határozzák el, hogy feladják függetlenségüket, és családot alapítanak. *Hivatás:* Nehezen tud ellenállni a csábításnak, és többet vállal, mint amennyire erejéből telik. De mert nem akarja szavát szegni, erején felül is teljesít.

RÁK (VI.22.-VII.22.)

Szerelem: Máskor sem igen tud egyedül dönteni saját sorsáról, most viszont végképp partnere segítségére szorul. Szerencsére ő most megértő és segítőkész, így átsegíti önt a nehéz helyzeten. *Hivatás:* Minden apróságból nagy ügyet csinál, aggodalmaskodik, és lassan az idegeire megy mindenkinek. Koncentráljon, és ne "lelkizzen"!

OROSZLÁN (VII.23.-VIII.23.)

Szerelem: Veszekedős kedvében meggondolatlanul olyasmit mond a partnerének, amivel nagyon megbántja. Ráadásul fogalma sincs, miért ilyen. Próbáljon meg uralkodni hangulatán! *Hivatás:* Ha most kapna valakitől kedvezőnek tűnő ajánlatot, gondolja meg, hogy a felkínált előnyök tényleg megérik-e a változtatást.

SZŰZ (VIII.24.-IX.23.)

Szerelem: Alig lehet ráismerni a legtöbb Szűzre, mert jókedvű és engedékeny, mintha kicserélték volna. Csoda-e hát, hogy partnere is kedvesebb, mint máskor. *Hivatás:* Anyagi helyzete átmenetileg javul, ezt azonban nem szabad úgy felfognia, hogy szabadon költekezhet.

... de rájön az igazságra. *Hi...* Az eddigi munkájáért szóbeli ... ismerés lesz a jutalma. Az is el... képzelhető, hogy a munkája vidékre, külföldre szólítja.

SKORPIÓ (X.24.-XI.22.)

Szerelem: Határozottsága imponáló, de azért ne erőszakolja rá akaratát a partnerére. Ez hosszú távon nem vezet jóra. Engedje, hogy olykor az ő elképzelései is érvényesüljenek. *Hivatás:* Elérkezett az idő, hogy legyőzze konkurenseit, illetve meggyőzze feletteseit arról, hogy az ön elképzelései a legjobbak. Vita helyett tettekkel érveljen!

NYILAS (XI.23.-XII.21.)

Szerelem: Családja körében érzi magát a legjobban. Nem szívesen mozdul ki otthonról, élettársa, gyermekei vagy szülei segítségével foglalatoskodik inkább. *Hivatás:* Nehezen tud alkalmazkodni az új rendhez, de be kell látnia, hogy a változás hozzátartozik a hétköznapokhoz. A vállalt feladatot próbálja meg határidőre teljesíteni.

BAK (XII.22.-I.19.)

Szerelem: Sok baráti meghívást kap ezen a hétvégén, mintha ismerősei arra szövetkeztek volna, hogy önt szórakoztassák, vagy ha magányos, társat találjanak önnek. Ha nincs kedve a dologhoz, próbáljon meg sértés nélkül kibújni alóla. *Hivatás:* Ezeket a napokat a karrierje érdekében használja ki, és ne szalassza el a jó lehetőséget.

VÍZÖNTŐ (I.20.-II.20)

Szerelem: Egyelőre nem kell változtatnia semmin, mert a jelenleg kialakult helyzet a legkedvezőbb. Bármit tenne, csak ön ellen fordulna. Amennyiben új kaland izgatja, abból is csak botrány alakulhat! *Hivatás:* A munkahelyi sikerek kárpótolják a magánéletbeli kudarcokért, és elismerésben lesz része, sőt anyagi javulásra is számíthat.

HALAK (II.21.-III.20.)

Szerelem: Ha eddig úgy érezte is, hogy a sors mostohán bánik önnel, most majd mindenért kárpótolni fogja. A partnerével boldog napokat tölt együtt, amennyiben még magányos, ez az ősz meghozza a várva várt társat. *Hivatás:* Erejét és figyelmét most egyetlen célra összpontosítsa, képezze magát, illetve keressen segítőket!

Herczeg Kata
(Átvéve a Tvr-hétből)

Televíziós programok komputer monitoron

Egy újságíró ül a komputer–monitor előtt és aktuális cikkét írja. Egyidejűleg azonban fél szemmel a képernyő jobb felső sarkát figyeli, ahol éppen az amerikai CNN hírtelevízió adása megy. Gombnyomásra a tv–kép bármikor befagyasztható és digitálisan a saját számítógépbe táplálható. A képadatok elküldése is minden további nélkül lehetséges egy modemen keresztül. Az alkalmazott komputernek legalábbis egy 388 PC–nek kell lennie VGA–kártyával ellátva és 3,1 Windowal kell rendelkeznie.

HÉTVÉGI MŰSOROK

SZOMBAT

rádió

KOSSUTH

8.25 Kopogtató 9.00 Hírek 9.05 Családi tükör 9.35 Régi híres énekesek műsorából 10.00 Hírek 10.05 Ismét a javából! 12.00 Déli Krónika 12.30 Faluról-falura 13.00 Hírek 13.05 Népdalkörök pódiuma 13.40 Tetten ért szavak 14.0 Hírek 14.05 Oxigén 15.00 Hírek 15.05 Szabadpolc 16.00 168 óra 17.40 Friedrich Ádám kürtön játszik 18.00 Esti Krónika 18.25 Szemle 19.00 Hírek 19.05 Sportvilág 19.40 Miska bácsi levelesládája 20.00 Hírek 20.05 Rádiószínház. Széchenyi és az árnyak 21.36 Romantikus muzsika 22.00 Késő esti Krónika 22.20 Beszéljük meg! 23.00 Hírek. URH: 8.30-10.00 Körzeti információs magazinok 16.00-17.00 Az Amerika Hangja magyar műsora 18.30 Szlovák nyelvű műsor 19.00 Román nyelvű műsor 19.30 Német nyelvű műsor 20.00 Horvát nyelvű műsor 20.30 Szerb nyelvű műsor 21.00 Hírek 21.05 Örökzöld dallamok 23.00 A BBC késő esti magyar műsora

PETŐFI

8.05 Irántyű 8.30 Mindenütt jó. 10.00 Kölyökzene 10.30 Hírvidék 11.00 Hírek 11.03 Zenekanál 12.00 Jó ebédhez szól a nóta 13.00 Hírpercek 13.10 Tükörben 14.00 Kander — Ebb: Kabaré 14.30 Daráló 15.03 Magunkat ajánljuk. Benne: 15.05 Nagy nevettetők 16.00 Szív küldi. 17.00 Hírek 19.00 Hírek 19.05 Halálra táncoltatott leány 20.00 Nemzetközi slágerlista 21.00 Hírpercek 21.10 Szombat esti láz.

BARTÓK

9.05 Mi közöm hozzá? 10.00 Hírek 10.05 Hangfelvételek felsőfokon 12.00 Hírek 12.05 Zenei műsor 14.00 Hírek 14.05 Diszkotéka (ism.) 15.00 Opera-művészlemezek 16.00 Hírek 16.05 Kapcsoljuk az Óbudai Társaskört! 17.30 Jazz 18.00 Hírek 18.05 Kapcsoljuk a 6-os stúdiót 19.05 Hangszerszólók 19.30 Kapcsoljuk a New Yorki Metropolitan Operát! kb. 20.35 Vass István versei kb. 21.40 Hírek kb. 21.45 Beszélgetés kb. 23.00 Flor Peeters orgonál

MISKOLCI RÁDIÓ

9.00 Műsorismertetés, hírek, időjárás, lapszemle 9.10 Hová menjünk, mit csináljunk — programajánlat 9.30 Mikrofonlánc 9.45 Napjaink kérdései 10.00 Északmagyarországi krónika Tel.: 345-510. 17.30-19.30 Kereskedelmi adás.

televízió

TV 1

8.15 Jó reggelt adj, Istenem! 8.25-11.30 Kapcsolj be! Benne: 8.25 Narnia krónikája. Angol filmsorozat. 18/13. rész: Az ezüst trón. 1. 8.55 Cimbória. 9.05 Szegasztok. 9.15 System '93. XIII/5. rész. 9.45 Védd magad! 9.55 Cigánykerék (ism.) 10.20 Amőba. 10.45 Friss. 11.10 Jóga (ism.) 11.30 Szomszédok (ism.) 12.05 Panoráma (ism.) 13.05 Vasas — Dubrovnik vízilabda-mérkőzés. 13.55 Szezám utca. 14.55 Tájak, városok, emberek. 15.30 Családi mozidélután a Disney-vel. A kicsi kocsi legújabb kalandjai. Amerikai film. 17.10 „...az én váram" 17.40 Hazanéző. 18.40 Szerencsekerék. 19.12 Esti mese. 19.30 Híradó. 20.05 Telesport. 20.30 Európai filmtár. Júlia és a szellemek. Olasz film. 22.50 Grand Slam teniszverseny. Elődöntő. 23.55 Egy faun délutánja. Angol balettfilm. 0.05 Híradó.

TV 2

7.00 Napra-forgó. 8.00 Cigánymagazin. 8.25 Horvát nyelvű magazin. 8.50 Német nyelvű magazin. 9.15 Román nyelvű magazin. 9.40 Szerb nyelvű magazin. 10.05 Szlovák nyelvű magazin. 10.30 A nagy szerb vándorlás. III/1. rész: Őshaza. 11.00 Telesport. 13.00 Família Kft. (ism.) 13.30 Telexpo '96. (ism.) 14.00 Calyp-show. 14.25 Gazdit keresünk. 14.40 Útkereső. 15.05 Nagylátószög. 15.55 Rizikó. 8. rész. 16.25 Autó-motor. 16.55 Szolgálatukra. 17.25 Gyerekeknek. 17.56 Az új Lassie. Amerikai filmsorozat. 5. rész: Irány a Vadnyugat! 18.25 Mesél a filmhíradó. 18.55 Kék hírek. 19.32 Váratlan utazás. Kanadai filmsorozat. XIII/2. rész: A csókolózás művészete. 20.25 Beethoven ciklus. 21.10 Térjátékok. 21.50 Stan és Pan. 22.00 Híradó. 22.25 Zorán. Az elmúlt 30 év... 23.05 Apró dolgaink. Francia-belga film.

DUNA TV

12.00 Déli harangszó 12.05 Hírek 12.10 Lumen 2000 (ism.) 12.40 Fény nélkül 13.20 Trükkös Tóni és a bélyegutazás (kanadai ifj. film) 15.00 Közép-európai magazin (ism.) 15.55 Műsorismertetés 16.15 A Selyemút (ism. terj. sor.) 17.05 Jövő heti műsorajánlat 17.10 Emlékképek (ism.) 17.30 Slapaj (rajzfilmsor.) 18.00 Híradó 18.10 A Strauss dinasztia (osztrák tévéfilmsor.) 19.05 Örök visszatérés (francia film) 21.00 Híradó, sport 21.30 Hetedik célpont (francia film) 23.10 Vers mindenkinek

SZLOVÁK 1

9.00 Időszerű események. 9.30 Scooby Doo. 9.55 A Flintstone család. 10.20 D-zóna. 11.00 Sesame Street. 12.00 Spotlight English 12.30 Tévékaleidoszkóp. 12.50 Autósmagazin. 13.25 Marketing mindenkinek. 15.05 Zsidók Szlovákiában. 15.35 Cseh ifjúsági film. 16.50 A vadon birodalma. 17.55 Knight Rider. Amerikai tévéfilmsorozat. 18.50 Maci Laci. 19.00 Esti mese. 19.09 Teleshopping. 19.10 Tv-bérlet a Beauty Szépségszalonba. 19.30 Időszerű események. 19.55 Sport. 20.05 A megfelelő kulcs. Vetélkedőműsor. 21.35 Match Game. Sorsolás. 21.45 Reklámmagazin. 22.25 Gólok, pontok, másodpercek. 0.05 Rózsaszín sorozat. 0.30 Erotikus videoklip.

SZLOVÁK 2

12.35 Elektronikai Vásár — Berlin '93. Ifjúsági magazin. 14.05 Események, kommentárok. 14.35 Iuventa Express. 15.15 MTV Rockblock. 16.10 Polaritások. 16.55 Utazók klubja. 17.35 900 másodperc a könyvekről. 17.50 Találmányok. (6.) 18.15 Lumen 200. 18.45 Nemzetiségi Magazin. 19.15 Vers. 19.20 Esti mese. 19.30 Időszerű események. 19.55 Sport. 20.10 A Szumida folyó. Tévéjáték. 21.00 Emberek és a világ. Ausztrál dokumentumfilm. 22.45 MTV slágerlista.

TV 5

8.35 Gyermekeknek 9.30 Gazdasági műsor 11.10 Európai körkép 11.40 Hasznos tudnivalók 12.05 Hegyek — magazin 13.20 Vállalkozók műsora 14.00 Déli országokból 15.00 A könyvem nélkül soha! 16.10 Francia nyelvlecke 16.35 Zsendülő zsenik (kvíz) 17.00 Talpraesettek 18.05 Kvízjáték 19.00 Olimpiai magazin 20.00 Geopolisz 21.30 Richelieu (sorozat) 22.30 Háborús napok 24.00 Vidám műsor

SUPER CHANNEL

8.30 Videodivat 9.00 Super-üzlet 11.00 Élő videoshow 13.00 Mai témák 14.00 Sport 18.00 Mai témák 19.00 Hírek 19.30 Eco-rekord 20.00 Riportműsor 21.00 Mini sorozatok 22.00 Hírek 22.30 Jazz 23.30 Más csillagról (sci-fi) 1.30 Médiatévé

PRO 7

8.15 Óriások bolygója (ism.) 9.15 Elefántösvény (ism.) 11.15 Zűrzavar a Paradicsomban (ism.) 13.00 Hármak társasága (ism.) 13.30 Igazi színek (ism.) 13.55 Kungfu (am. sor.) 14.50 Malajziai kaland (am. sor.) 15.50 Hideg orrú kém (angol film) 17.30 Kőkemény játék (am. sor.) 18.25 Hármak társasága (am. sor.) 18.55 Igazi színek (am. sor.) 19.25 Roseanne (am. sor.) 20.00 Híradó 20.15 Alámerülés (akciófilm) 22.20 Óvadék ellenében szabadlábon (am. akciófilm) 2.45 Vegas (am. sor.)

RTL

8.45 Camp Candy (sor.) 9.15 Szauruszok országában (sorozat)) 9.45 T-Rex (sorozat) 10.15 Planet kapitány (sor.) 10.45 Speed Racer (sorozat) 11.15 Tini nindzsa teknőcök 11.45 Katts és kutyája (sor.) 12.15 Harry és Hendersonék (am. sor.) 12.40 Bolondok háza (sor.) 13.10 Bel Air hercege (sor.) 13.40 Major Dad (sorozat) 14.10 Offifantik (sorozat) 14.45 Knight Rider (am. sor.) 15.45 A csapat (am. sor.) 16.45 Jump Street 21. (sor.) 17.45 The Heights (am. sor.) 18.45 Híradó 19.15 Beverly Hills 90210 20.15 Üdülői kaland (színmű) 21.45 Profi ökölvívás 23.00 RTL — szombat éjjel 24.00 Phoenix (am. szexfilm) 1.20 Három dollár ólomért (olasz-spanyol western) 2.50 Magazin férfiaknak 3.40 Halál a város szélén (csehszlovák krimi)

SAT 1

8.20 Zorro (am. sor.) 8.50 Superboy (sorozat) 9.20 Asztrodinók (sorozat) 9.50 Drops — kvízműsor 10.20 Szerencsekerék (ism.) 11.05 Gazdasági fórum 11.35 Reszkessetek, betörők! (ism.) 13.35 Karácsony Európában. Kelet-európai karácsonyok 13.50 Grand Slam Cup (teniszközv.) 17.55 A milliós játék 18.00 Labdarúgás 19.20 Hírek 19.30 Szerencsekerék 20.15 Heino-show 22.00 Ki a legjobb férfi? (show-műsor) 23.00 Riport iskolás lányokkal (német erotikus filmsor.)

VASÁRNAP

rádió

KOSSUTH

6.00 Vasárnapi újság 8.30 Magyar daloskert 9.00 Hírek 9.05 Világóra 10.00 Hírek 10.05 Istentisztelet közvetítése az esztergomi református templomból (ÉLŐ) 11.00 Hírek 11.05 Gondolat-jel 12.00 Déli Krónika 12.20 Harminc perc alatt a Föld körül 13.00 Hírek 13.15 A szülőföld muzsikája 14.00 Hírek 14.05 Szonda 14.35 Kamarazene 15.00 Hírek 15.05 Magyarországról jövök... 16.00 Hírek 16.10 Művészlemezek 17.00 Hírek 17.05 Kilátó 18.00 Esti Krónika 18.20 Örökzöld operettdallamok 19.00 Hírek 19.05 Sportvilág 19.40 Magyar dallam 20.00 Hírek 20.05 Egy rádiós naplójából 21.00 Hírek 21.05 A magyar irodalom története 1945-1991 22.00 Késő esti Krónika 22.20 Rádiós estek Óbudán 23.00 Hírek. URH: 8.30-10.00 Körzeti magazinok 14.35 Pax-rádió 15.00 Angol óra 16.00-17.00 Az Amerika Hangja magyar műsora 18.20 Heuréka! 18.30 Szlovák nyelvű műsor 19.00 Román nyelvű műsor 19.30 Német nyelvű műsor 20.00 Horvát nyelvű műsor 20.30 Szerb nyelvű műsor 23.00 A BBC késő esti magyar műsora

PETŐFI

6.03 Holnap hétfő 9.00 Hírek 9.03 Bécsi szelet 10.00 Embermesék 11.00 Hírek 11.06 Vasárnapi koktél 12.00 Jó ebédhez szól nóta 13.00 Hírpercek 13.10 Kattogó kabaré 14.00 Táskarádió 15.00 Hírek 15.03 Szalonzene 16.00 Poptarisznya 20.00 Apáról fiúra 21.00 Hírpercek 21.10 A Rádió Dalszínháza. Angott asszony lánya.

BARTÓK

6.03-7.59 Népszerű muzsika koránkelőknek! 8.00 Hírek 8.05 Spanyol orgonamuzsika 9.05 Az opera csillagai 10.00 Hírek 10.05 Új Zenei Újság 11.05 Európa hangversenytermeiből 12.24 Hírek 12.28 Vas István versei 12.43 Concertino Praga Í93 13.00 Hangok és visszhangok 13.10 Bemutató 14.00 Hírek 14.05 Jubilate Deo 15.00 Új lemezeinkből 16.00 Hírek 16.05 Társalgó (ism.) 17.00 Kapcsoljuk a 6-os stúdiót! 18.00 Hírek 18.05 Caruso, a nép énekese IV/2. 18.39 Csembalómuzsika 19.00 Szemle (ism.) 19.35 Kapcsoljuk a Zeneakadémia nagytermét! kb. 21.45 Fúvós kamarazene 22.00 Hírek 22.05 A Rádiószínház bemutatója. Számkivetettek.

MISKOLCI RÁDIÓ

8.30 Műsorismertetés, információ, időjárás 8.45 Riporternapló 9.35 Szlovák nyelvű műsor 17.30-19.30 Kereskedelmi adás.

televízió

TV 1

6.35 Falutévé magazin. 7.20 Mosómacik. Amerikai rajzfilmsorozat. 7.45 A Biblia üzenete. 7.55 Hol-mi? 8.25 Halló vasárnap! 11.00 A három kövér. Mesejáték (ism.) 12.05 Tévémagiszter. 13.55 Éléskamra. 14.40 Fekvenyomó Világbajnokság. Grand Slam Teniszverseny. 16.20 Örömhír. 16.45 Walt Disney bemutatja: 1. Csipet csapat. 2. Polly. IV/3. rész. 3. Kacsamesék (ism.) 18.30 Szerencsekerék. 19.00 A Hét. 20.00 Híradó. 20.20 Apu. Amerikai tévéfilm. 21.55 Miss Universe Hungary '93. 22.55 Telesport.

TV 2

7.37 Frici, a vállalkozó szellem (ism.) 8.02 Juli-suli. 8.35 Értesítő. 9.10 Alfréd, a kacsa. 9.40 Kelly. Ausztrál filmsorozat. XIII/1. rész: Kelly és a betörők. 10.05 A farkasokkal „táncoló". 10.50 Vízenjárók (ism.) 11.20 Lumen 2000. 12.00 SOrSok. 12.40 Gazdaképző. 13.10 Magyarország ma. 13.55 Múzeumosdi. 14.25 Baywatch. Amerikai filmsorozat. XXII/2. rész. 15.20 XX. sz.-i költőportrék. 15.55 A Szovjetunió szépe. 17.00 K+P. 17.30 Delta. 18.00 Körzeti tévéstúdiók műsora. 18.40 Gyerekeknek. 19.00 Família Kft. 19.37 Tündérkirálynő. Angol operafilm. 22.15 Derrick. Német bűnügyi tévéfilmsorozat. Kiáltás az éjszakában. 23.15 Geopolis.

DUNA TV

12.00 Déli harangszó 12.05 Hírek 12.10 Locsolókocsi (magyar film) 13.40 Szegedi Kamarazenekari Napok 13.50 Ma magunk és egyéb állatfajták 14.15 Majmunka (magyar film) 15.40 Postabontás 15.55 Műsorismertetés 16.15 Minden 90. másodpercben (am. játékfilm) 16.45 Töredék 17.00 Színházi élet 17.30 Fabulák 18.00 Híradó 18.10 Regélő (népzenei magazin) 18.55 A szénbányász lánya (am. film) 21.00 Híradó 21.10 Sport 21.30 Tito és Én (jugoszláv film) 23.20 Vers mindenkinek

SZLOVÁK 1

10.35 A Sportka nyerőszámainak sorsolása. 10.45 Érettségi vizsga. Cseh filmsorozat, 6/5. 11.35 A világ képekben. 12.05 Déli hangverseny. 12.55 Lépések. 14.15 Zoracska. Orosz népmese. 15.15 Animációs mesék. 15.35 Hírek. 15.40 Filmmúzeum. Kétszemélyes ketrec. Cseh film. 17.10 Örömhír. 17.35 Egyházi magazin. 17.40 Nyújtsd a kezed! 18.00 Scooby Doo. 18.25 A Flintstone család. 18.50 Maci Laci. 19.00 Esti mese. 19.09 Teleshopping. 19.10 Szlovákia műemlékei. 19.30 Időszerű események. 20.05 Ismerkedjenek kérem. Dzsesszklub. 20.50 Quo vadis? Olasz filmsorozat, 6/5. 21.45 Időszerű események. 22.00 Konfrontációk. 22.15 Gólok, pontok, másodpercek. 22.30 A hatvanas évek mozija. 23.50 Teletext-hírek.

SZLOVÁK 2

16.55 Teleshopping. 17.00 Óvodások műsora. 17.30 Halló, itt Jakab. Mesefilm. 18.20 Etológiai kisenciklopédia. 18.35 Ötlettár nemcsak vasárnapra. 19.20 Esti mese. 19.30 Időszerű események. 20.05 Vers. 20.20 Alice. Páneurópai kulturális magazin. 21.10 Szlovákiai nyersanyagok. Dokumentumfilm. 21.40 Prognosztikai párbeszédek. 22.10 Dzsesszklub. 23.05 Események. 23.30 Teletext-hírek.

TV 5

8.40 Gyermekeknek 9.00 Rendkívüli tudósító 10.30 Zenei műsorok 12.05 Beszélgetés a hétről 13.05 Rajongók iskolája 13.50 Állatok kertje 14.50 Nem kell álmodozni! 16.10 Szórakoztató műsor 17.40 Autóvízió 18.00 Humoros hétvége 19.00 Állatbarátok műsora 20.00 Hétről hétre 21.30 Titkos fiók (sorozat) 22.30 Tengeri magazin 0.00 Dívány (beszélgetés) 0.30 Az igazság órája 1.30 Sajtóvita

SUPER CHANNEL

12.00 Super-üzlet 13.00 Vallási műsorok 14.00 Sport 17.00 Sajtótalálkozó 18.30 Mai témák 19.00 Hírek 19.30 Videodivat 20.00 Most — beszélgetés 21.00 Minisorozatok 22.00 Híradó 22.30 Moszkvától nyugatra 23.00 Sport 24.00 Kulturális kalendárium 0.30 A rock aranykora 1.30 Eco-rekord 2.00 Kínai hírek

PRO 7

7.55 Bádogcsillag (am. westernfilm) 9.40 Ketten kettő ellen (talkshow) 10.10 Az Icpress-ügyirat 12.15 Kőkemény játék (ism.) 13.15 Roseanne (ism.) 13.45 Föld körüli utazás (sorozat) 14.45 Emmeran 14.50 Texasi élet (am. film) 16.45 Tűzmadár (am.-kanadai akciófilm) 18.30 Matlock (am. krimisor.) 19.30 Riporterek 20.00 Híradó 20.15 A botcsinálta turista (am. film) 22.40 A gyilkosság ideje (am. bűnügyi film) 0.25 Különleges ügyosztály (ausztrál sor.) 1.15 Hírek 1.25 A félelem fonákja (francia-olasz bűnügyi film) 2.50 Hírek 3.00 Vegas (am. bűnügyi sor.) 3.55 Hírek 4.05 Madame's (am. sor.)

RTL

8.30 Flinstone-parádé (am. rajzfilmsor.) 8.55 Hanna-Barbera-parti (gyerekshow) 9.25 Fred és Barney-show (rajzfilmsor.) 9.55 Művészet és küldetés 10.00 Csodálatos nő (am. sor.) 11.00 Vissza a múltba (am. sor.) 12.00 Trópusi hőség (am. sor.) 13.00 Családi párbaj (am. sor.) 13.30 Az apám földönkívüli (am. sor.) 14.00 Karácsonyi csillag (am. film) 16.45 Az ördög jobb és bal keze (olasz westernfilm) 18.45 Híradó 19.10 Mini playback-show 20.15 Álomházasság 21.55 Tévétükör — magazin 22.40 Késői kiadás 23.00 Éden (erotikus filmsor.) 24.00 4-es csatorna 0.35 Az apám földönkívüli (ism.) 1.00 Családi kötelék (sor.) 1.30 Ki itt a főnök? (ism.) 2.00 Robbanékony (ism.) 2.35 Hans Meiser (ism.) 3.35 Ilona Christen (ism.) 4.30 A Főnök (ism.) 5.30 Gazdag és szép (ism.)

SAT 1

8.10 A ló szája (angol vígjáték) 10.00 Kosárlabda 11.00 Politikai magazin 11.55 Karácsony Európában 12.05 Az állatvilág csodái 12.30 A Mindenható nyomában 13.00 A hét mesterlövész fegyverei (am. westernfilm) 14.55 Grand Slam Cup (teniszközv.) 17.25 Malibu vízi mentői (am. sor.) 18.20 Szerencsekerék 19.05 Hírek 19.15 Labdarúgás 20.15 A 401-es járat katasztrófája (am. akciófilm) 22.05 Beszélgetés 23.30 24 óra 24.00 Így láttuk.

decemb

KOS (III.21.-IV.20.)

Szerelem: Erotikus gondolatait ne titkolja partnere elől, meglátja, az álmodozásnál mennyivel jobb a valóság! Néhány Kos-szülöttnél ez a vallomás azzal járhat, hogy álmait nem a régi párjával, hanem valaki mással kell megvalósítania. *Hivatás:* A munkahelyén van néhány megoldatlan problémája, de a halogatással nem jut a végére.

BIKA (IV.21.-V.20.)

Szerelem: Ha fáradt is, ezt igyekszik titkolni. Csakhogy az, aki önt igazán szereti, e tekintetben sem örül annak, ha ön nem őszinte hozzá. *Hivatás:* Próbáljon meg mértéket tartani a munkában! Nem kell mindent elvállalnia, mert azzal nem elismerést, hanem megrovást nyer, ugyanis néhány határidőt képtelen lesz betartani.

IKREK (V.21.-VI.21.)

Szerelem: Párjától ugyan túl sokat követel, önmaga azonban a szokottnál is kevesebbet ad érte cserébe. Gondolatait egy friss ismeretség köti le. *Hivatás:* Próbálja meg kordába szorítani képzeletét és újdonság utáni vágyát, akkor érhet csak el eredményt, ha a megkezdett feladatot maradéktalanul elvégzi, s csak utána kezd másba.

RÁK (VI.22.-VII.22.)

Szerelem: Szeretne kibújni a felelősség alól, igyekszik minden döntést a párjára hárítani. Legalább a véleményét árulja el. Közös dolgaik különben zátonyra futhatnak. *Hivatás:* A munkában is megpróbál a háttérbe vonulni, és csak annyit vállal, amennyit muszáj. S hogy kiengesztelje haragos kollégáit, ötletes ajándékkal lepi meg őket.

OROSZLÁN (VII.23.-VIII.23.)

Szerelem: Lelkében nem csillapodik a vihar. Vívódik a lelkiismerete és a vágyai között. Tényleg képtelen kompromisszumot kötni? Ha igen, jobb, ha lemond az álmokról. *Hivatás:* Váratlan felelősség zúdul a nyakába, nemcsak saját munkájára kell ügyelnie, hanem a közvetlen környezetében élőkére is, és ez különös tettekre sarkallja.

SZŰZ (VIII.24.-IX.23.)

Szerelem: Nem kell minden hibát észrevennie! Különösen nem kell partnere szemére hánynia! Hány boldog estét tett már tönkre ezzel? *Hivatás:* Ötlete most kedvező fogadtatásra talál, ám csak akkor sikerül megvalósítania, ha az önálló tevékenységet követel, mert senkivel nem hajlandó osztozni az elismerésben.

testet szeretné me… leető személyisége m… érdekli. *Hivatás:* Nyug… pok helyett feszültségre, … látogatókra vagy hirtelen jö… téznivalóra kell pocsékolnia d… ga idejét.

SKORPIÓ (X.24.-XI.22.)

Szerelem: Megpróbálja kívülállóként megítélni kapcsolatát, de hiába hiszi, hogy rideg és tárgyilagos. Partnerével szemben nagyon is elfogult, szerencsére jó értelemben... így még sokáig nem érheti csalódás. *Hivatás:* Kitűnő a helyzet a pénzszerzéshez. Kedvező üzlet vagy váratlan megállapodás révén nem remélt előnyhöz jut.

NYILAS (XI.23.-XII.21.)

Szerelem: Értetlenül néz azokra, akikben ég a szenvedély. Ön a nyugodt, tartós kapcsolatot tartja ideálisnak, legalábbis a hét közepéig. Akkor valaki feltűnik a láthatáron, és lángra lobbantja! *Hivatás:* Fölöslegesen izgatja magát, a munkahelyén minden elrendeződik majd, csak várjon türelemmel. Esetleg menjen szabadságra!

BAK (XII.22.-I.19.)

Szerelem: Úgy érzi, önt senki nem tudja megérteni. Még hozzátartozói is ellenségként viselkednek. Téved! Ők csak az újabb csalódástól szeretnék megóvni. Hallgassa meg a véleményüket! *Hivatás:* Ha hét elején sikerül is magára haragítania a fél vállalatot, a hét második felében szép lassan elcsitul a vihar, és visszaáll a régi rend.

VÍZÖNTŐ (I.20.-II.20.)

Szerelem: Az érzelmeket a héten összetéveszti az érzelgősséggel. Minden konfliktus ebből fakad. *Hivatás:* Elemében van, így magával tudja ragadni a többieket. Ez azért is jó, mert most jó néhány olyan teendő adódik, amely a közösség előbbre jutását szolgálja, és ön szinte látnoki képességgel ráérez az egyetlen helyes megoldásra.

HALAK (II.21.-III.20.)

Szerelem: Kellemes társasági összejövetel van kilátásban, ahol olyan emberekkel találkozhat, akikkel közös a gondolatvilága. (Lehet, hogy ezt a találkozót azért szervezték barátai, hogy összeismertessék az igazival?) *Hivatás:* Váratlan események miatt nem tudja elvégezni mindazt, amit erre a hétre tervezett, emiatt ingerlékeny.

Herczeg Kata
(Átvéve a Tvr-hétből)

Kié lesz a Paramount?

A Paramount, amely eredetileg csak filmstúdió volt, az évek során jelentős médiakonszernné alakult át, amely filmek és televíziós programok előállítása mellett könyvek és újságok kiadásával is foglalkozik.

Most ezért a Paramountért indult háború. Az első ütközetre szeptemberben került sor, amikor a Paramount Communications médiakonszern elfogadta a Viacom Inc. nyolcmilliárdos ajánlatát. Néhány nap múlva egy másik vállalat, a QVC 9,5 milliárdot ígért, a Paramount „visszatáncolt". A Viacom nem hagyta ennyiben a dolgot és tíz milliárdra emelte a felkínált vételi összeget.

A Viacom és a QVC a kábelpiac két meghatározó cége; számukra létkérdés a Paramount megszerzése.

Mese a nem mesebeli világról

Cigány naiv művészek tárlata Zagyvapálfalván

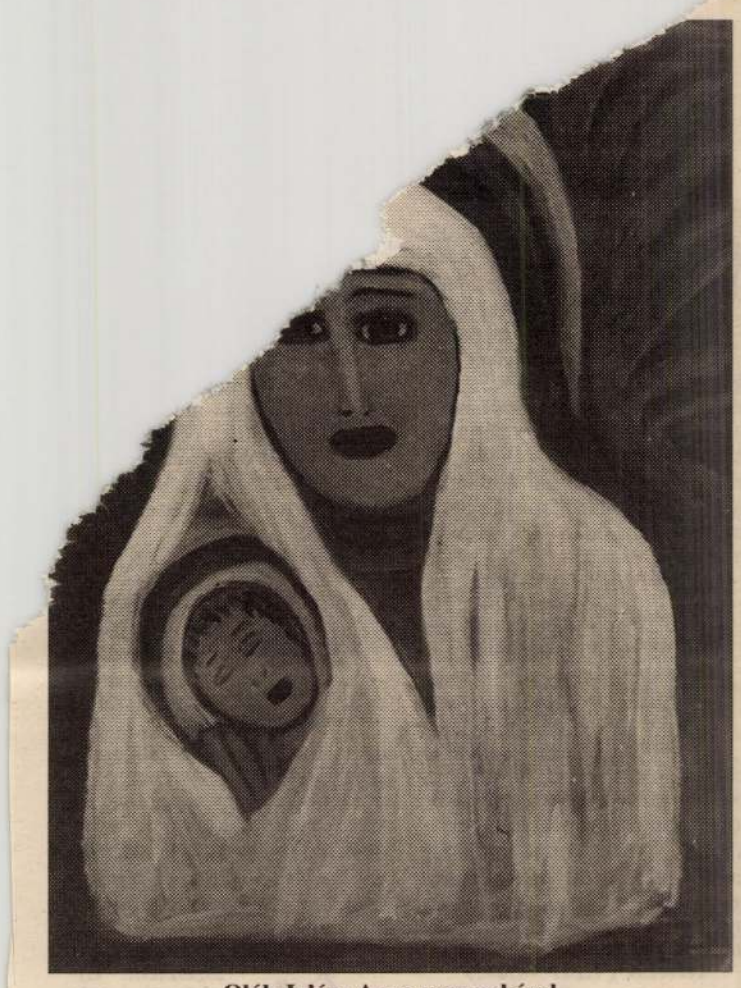

Oláh Jolán: Anya gyermekével

Oláh Jolán líraibb alkatú festő. Mind az embereket, sorstársait, mind pedig a természet jelenségeit nagy belső érzékenységgel figyeli. Mint mondani szokták, van szeme arra, hogy a sok gond és baj, a szegénység közepette észrevegye a világban a szépet, a fölemelőt is. Alakjai elrajzoltak, színei égőek. Festészetének ez a két sajátossága is hozzájárul ahhoz, hogy valamennyi képe kicsit lebegő, néha sejtelmes. A nézőnek az az érzése, hogy balladisztikus, szép költeményt „olvas". A mitológia nyomai is jelen vannak művészetében. A jelen kiállításon is láthatók ilyen festmények, például a *Napfelkelte*, az *Anya gyermekével*, az *Élve, eltemetve*, a *Krisztusunk, a Barátnő*, vagy az *Álomvilágban*.

Balogh Balázs András más fölfogásban alkot. Az ő képi világa komorabb, színei sötétebbek. Egész művészete közelebb van a földhöz, a valóság hétköznapi tényeihez. Ez festészetének egyik erőssége. Szinte valamennyi, a cigány valóságot hordozó életképe őszinte indulatot, ugyanakkor részvétet is hordoz. Igen, ilyen ez a valóság, ami „mögött" persze szintén ott van a szépség, a létezés egyetemes szomorúsága is, ha nem is mindig tudatosan. Nem lehet elmenni megrendültség nélkül a *Szoptatás közben*, az *Istenem, segíts!*, a *Részeg cigány*, az *Anya részeg*, a *Hadirokkant prímás* című képek előtt.

Szomora Kálmán faszobrai az észak-magyarországi népi fafaragás gazdag hagyományvilágában gyökereznek. Tehetségesen bánik művészetének anyagával, a fával. Nem annyira a formálás, mint inkább a művek témája teszi jellegzetessé műveit. Ezek között a *Szüretelő*, *Az öreg pásztor, a Gondolkodó nő, a Tanuló leány*, a *Pipázó asszony*, a *Cigányzenész*, a *Messziről jött asszony* különösen bensőséges hangulatot áraszt. **– mér**

Szomora Kálmán: Cigányzenész

Balogh Balázs András: Szoptatás közben

A régi salgótarjániak még emlékeznek a Pécskő-hegyi cigánytelepre. Itt most modern városrész emelkedik. Hajdanában innen indult erdei portyáira *Balázs János* a cigány naiv festészetnemzetközihírreemelkedett alakja, aki már régen nem él, de festészetének hatása – sokszornyilvánvalóan,máskor csupánbúvópatakként–azótais érződik. Főként azon cigány naivművészekmunkásságában, akik azóta bukkantak elő a korábbi ismeretlenség homályából. Ma már ők is egyéni utakat járnak.Néhányan,például*Oláh Jolán* és *Balogh Balázs András* már többek között *Párizsban* is kiállított.

Most az ő képeikből, valamint az ugyancsak salgótarjáni, tehetséges cigány szobrász, *Szomora Kálmán* faszobraiból rendezett tárlat látható a *zagyvapálfalvai Arany János Iskola és Szakiskola* galériájában.

Színházi esték

„Húztam kocsit, fejtem tehenet, cipeltem halottat, éjjelenként egy péknél kenyeret dagasztottam, máshol hurkabelet mostam, majd tormát árusítottam, a köművesek mellett latyakot kevertem, részt vettem egy szegény család kilakoltatásában és számtalan egyéb dolgot műveltem. S a végén ott álltam a szénpiac közepén, a többi rongyos ember között, bután és reménytelenül, mint, aki semmihez sem ért a világon."

Keser-édes világ

Rideg Sándor műveinek egyik hőse mondja, ezeket az önéletrajzi ihletésűnek is felfogható sorokat, hisz viszontagságos élete során az író is sokszor fordult meg hasonló körülmények között, jól megismerte a szegény emberek, a nincstelenek világát. Mint alkotónak két választása maradt: vagy leírja „fehéren-feketén", amit látott, tapasztalt, vagy egyfajta távolságtartással, indulatait a humorral fékezvén ábrázolja a földközeliséget, a keser-édes sorsot. Ő nagyon gyakran az utóbbi ábrázolásmódot választotta.

Tóth Judit a zsémbes Banya szerepében

Bakter a flaszterről

„Rám figyeljetek, ha valamit tudni akartok!" – sugallja a szájhős bakter testtartása. Jobbról a második Reviczky Gábor, aki többszörösen is főhőse az előadásnak Fotó: P.Tóth László

Lúdas Matyi és Ábel rokona

Ebben a stílusban írta meg negyvenes évek elején az Indul a bakterház című regényét is, amely kedvenc olvasmány, sikerkönyv lett az évtizedek során. A főhős Bendegúz – aki nincs egyedül a magyar irodalomban, „rokona" Lúdas Matyinak, Ábelnek, Kakukk Marcinak – fiatalemberként emlékezik vissza arra a nyárra, amikor szolgálatban töltött néhány hetet a vasúti bakter házában. Tulajdonképpen semmi érdemleges nem történt vele, de eredeti gondolkodásával, apróbb csínytevéseivel alaposan felforgatta a bakter-família megszokott „rendben", csendesen folydogáló hétköznapjait. S, a dolog attól lett érdekes, ahogyan a bakterék reagáltak a számukra különös helyzetekre.

Reviczky külön szám

A Budapesti Kamaraszínház nagy fába vágta a fejszéjét, amikor a jól ismert regény dramatizált változatát bemutatta.

Miután a színház megbízható – de „csak" másod- és harmadik vonalbeli – színésszel rendelkezik, vendéget hívott a bakter szerepére. Ez jó ötletnek bizonyult, hiszen *Reviczky Gábor* – noha urbánus alkatától, eddigi fellépéseitől idegennek tetszik ez a figura – remekül karikírozta a nők által irányított, vasúti „kisfőnök" bugyuta alakját. Bár a többiek – főként a Toppancsot alakító *Kerekes József*, a Banyát megformáló *Tóth Judit* és a Piócás *Hável József* – is törekszenek a ridegi hangulatot megteremteni – a salgótarjáni közönség honorálja is igyekezetüket – a nagy siker kovácsa egyértelműen Reviczky.

Színtelen Bendegúz

Annál is inkább, mert a másik központi figura, Bendegúz, illetve a gyerek alakjában *Rezes Zoltán* és főleg *Szuper Levente* nem elég színes, nem elég agyafúrt, nem használja ki a szerepben rejlő lehetőségeket.

A rendező *Timár Péter* is gondban volt: úgy kellett kinevettetnie szereplőit, hogy ne adjon alkalmat messzemenő következtetések levonására a jóindulatú, de naív népi figurákról. Többé-kevésbé megtalálta a középutat. Ez vonatkozik a díszlet- illetve a jelmeztervező *Szegő György* és *Németh Ilona* (mint vendég) munkájára is.

– csongrády –

Vakolatdísz a karancssági iskolának

Mindent a falra!

Radics István festőművész: múlt, jelen és jövő együtt

Mostanában Radics István festőművész többször megfordult Karancságon. Ennek oka az, hogy az új általános iskola homlokfalára 48 négyzetméteres vakolatdíszt készít. Egyaránt megjelenik ebben a falu múltja, jelene és jövője.

Tehát van miről szólnia, hiszen már maga a Karancs hegység, a „palóc Olümposz" sem csupán táji szépségével, hanem a karéjában megbúvó települések mozgalmas múltjával is megragadja a képzeletet.

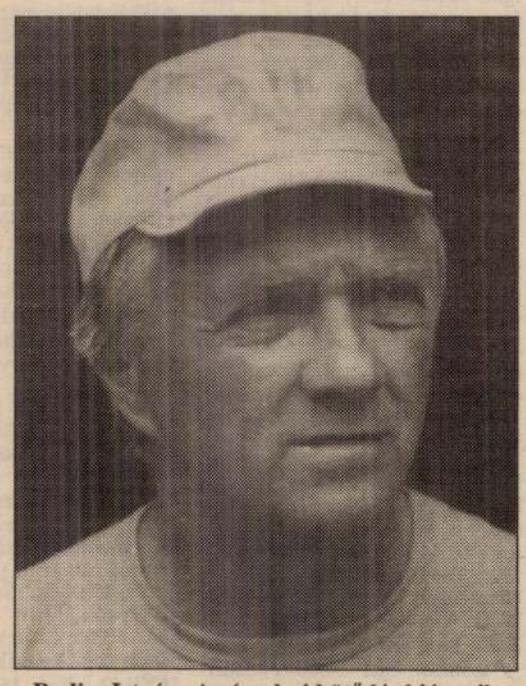

Radics István: Az érzelmi kötődés hiányzik

Azért is hívják így, mert az Árpád-kor óta palócok lakják e vidéket. Ez az ő hegységük.

Itt van Karancság is. A régmúltban a *Zách* nemzetség ősi birtoka volt, a 14. század első felében már templomos egyházashely. Mai, a múlt században a hegyre épített temploma helyén valamikor román templom állt. A falu Nagy Lajos királytól jogart kapott. A 18. században a *Kubinyiak* birtokolták. A *Kubinyi-Prónay kastély* ma is itt áll.

— Természetesen minden nem fér bele egyetlen műbe, pedig ez a szalagszerű dísz *négy méter magas és tizenkét méter hosszú lesz* – mondja Radics István.

— *Mi lesz benne?*

— Utalásokként benne lesz a falu múltja, népművészeti hagyománya. De olyan gondolatokat is szeretnék kifejezni, hogy mit jelent a nemzedékek találkozása, az öregek tisztelete, vagy az ifjúság kibontakozása, a falu közösségéből kinövő új értelmiség. Karancságnak korábban például vásártartási joga volt. Ezért jelenítek meg állatokat, köztük bárányokat, de madarakat és magát a napot is, ami fényt és meleget ad. A népművészetben pedig az úgynevezett pillangós fejkötő volt régen divatban, erre is utalok majd. S miután a tornaterem homlokzatára kerül a vakolatdísz, ennek jelzésére tornakarika és karikázó gyerek is jelen lesz az alakok között. Tehát múlt, jelen és jövő, öregség és fiatalság együtt jelenik meg a díszen. Legalább így együtt legyenek, hiszen nagyon is szükség van az érzelmi kötődésre, ami egyre inkább hiányzik ma a társadalomból.

— *Mikorra készül el a mű?*

— A tervet a képző- és iparművészeti lektorátus már a nyáron jóváhagyta. A nagy méretre való tekintettel a tornaterem belső terében készítem el az egy az egyes léptékű kartont, amelynek alapján jövőre kezdem el a kivitelezést. A vakolatdísz az ugyancsak jövő évre tervezett iskolaavatásra készül el. **– th**

Radics István műveiből december 13-án délelőtt tíz órakor nyílik kiállítás a kisterenyei Váci Mihály Gimnázium galériájában. A művész alkotásait Bódi Tóth Elemér költő, a Nógrád Megyei Hírlap munkatársa ajánlja a közönség figyelmébe.

Hazatérés

„Tele vagyok álmokkal, ez egész életemnek lényege" – mondotta *Claire Szilard* azaz *Szilárd Klára* abban a *Bayer Ilona* által *Hazatérés* címmel készített portréfilmben, amit a héten láthattak a nézők a televízió kettes csatornáján. A világhírű izraeli festő most visszatért Magyarországra, ahonnan 1944-ben a zsidóüldözések miatt kényszerből kellett távoznia. Életének három meghatározó helyszíne: Izrael, ahol 42 évig élt, Párizs és Budapest. Itt kerül sor új műtermének kiállítással egybekötött felavatására *Kratochwill Mimi* művészettörténész rendezésében december 14-én. Claire Szilard 1991-ben rendezett kiállítást *Salgótarjánban*, ahol *hollókői portrékat* is bemutatott.

(bte)

ADÁSVÉTEL

20 q lucerna eladó. Nemti, Dózsa út 1.

Etetőszék és hempergő eladó. Érdeklődni: Bozsó Anita, St., Sebaji út 16.

600–as szalagfűrész eladó. Mátraszele, Szabadság út 100.

Bolti polcok – 8 részes – eladók. Pásztó, Csillag tér 7.

Eladó 1 Rockwood–Hohner LX–100 G Stratocaster forma fekete szólógitár, 20000 Ft–ért, egy Sound JS–CE–5 Stevo Chorus, 4000 Ft–ért. Érd.: Kétbodony, Madách út 5. Hornyák.

Eladó 2 soros burgonyakombájn, 1 soros magyar és osztrák burgonyapörgetők, 3–as, 4–es ekék, függesztett szántóföldi permetező. Érdeklődni: Tóthpál László, Szanda, Rózsa 11.

Eladó 5 db alufelni, 12000 Ft. Cím:Balassagyarmat, Bargár út 37

Eladó vendéglátó egység részére alkalmas: 1 db 150 l főzőüst, 1 db elektromos tányérmelegítő, 1 db tálalópult, 4 rekeszes ételtárolóval, 3 db ételtároló kocsi. Ár: megegyezés szerint. Érd. a 32/360–888 telefonon. Személyesen a Tittel Pál Kollégium, Pásztó, Rákóczi u. 5.

Hagyatékot, üveg–, porcelán– és dísztárgyakat, régiségeket vásárolunk. Hunyadvár Bt.1425 Budapest, Pf. 810. Tel.:06–11425–503

Hőtárolós villanykályhák eladók. Salgótarján, Frigyes krt. 65. 311–839.

Motoros bőrdzsekik és farmernadrágok eladók. Salgótarján, Csokonai út 60. Tel.: 317–915.

Nagyméretű datolyapálma eladó. T.: 35/311–442 17 óra után.

Törzskönyves skót juhász kiskutyák eladók. Varsány, Móricz út 12

TÁRSAT KERES

41 éves, nőtlen, édesapjával élő férfi, falusi, vidéki, rendes, házias, becsületes, 30–40 éves lányt vagy elvált asszonyt keres. "Vidéki házamba várom 54574" jeligére a Bp–i Ferenciek terei Hirdetőbe.

JÁRMŰ

10 éves, 601–es Trabant reális áron, érvényes műszakival eladó. Jobbágyi, ltp. X. ép. II./2.

126–os Fiat friss műszakival eladó, vagy platós ZUK–ra cserélhető. Ugyanitt szintetizátor eladó. Kazár, Diófa út 14.

3 éves Skoda Favorit friss műszakival eladó. T.: 35/344–095.

Lada 1200 eladó. Nádújfalu, Rákóczi út 8. Telefon: 32/362–125.

Autómentés 32/312–579.Váróczi

89–es évj. Trabant Limusin 55 eFt–ért eladó. Borbás István, Salgótarján, Kazinczi F. út 10.

81 decemberi évjáratú, 1,9–es Opel Ascona, 2 éves műszakival eladó. Irányár: 170.000.– Ft. Érdeklődni: 36/364–275, 17 órától.

Azonnali készpénzfizetéssel vásárolnék jó és rossz állapotú Skodát, Ladát, kis Polskit. Bontásra is! Ugyanitt ezekhez a típusokhoz bontott alkatrészek nagy választékban kaphatók. Érdeklődni hétköznap, 8.00–16.00–ig: Salgótarján, Erdőalja köz 7. (Damjanich út végén).

Bogárhátú Volkswagen érvényes műszakival 120 eFt–ért eladó. Tel.: 32/316–457.

Dízel Peugeot 309, valamint Toyota Carina jó állapotban eladó. Érd.: 32/314–081 telefonon.

Eladó 12 éves, jó állapotban lévő Ford Capri sportkocsi. Érd.: Nagybátony,Bányász út 9.

Eladó Kawasaki GPZ–600R. Érd.: Recsk, Petőfi út 11., 6–12 óráig, szombat, vasárnap: 8–16–ig.

MTZ 50–es traktor és egy hármaseke eladó. Szurdokpüspöki, Szécsényi út 15.

Mazda 626–os, 1600 cm^3 kevés kilométerrel, olcsón eladó. Érd.: 32/314–081.

Olcsón Ford Granada eladó, friss műszaki. 32/313–198.

Zsiguli kombi érvényes műszakival, olcsón eladó. Cserődi Gábor, Herencsény, Kossuth 29.

INGATLAN

1+2 fél szobás gázfűtéses, kábeltévés lakás eladó. Érd.: Balassagyarmat, Szabó Püspök út 33/3.

3 szoba, összkomfortos családi ház, és egy szoba, összkomfortos családi ház eladó. Szalmatercs, Béke út 42.

Arany J. úti, másfél szobás, telefonos lakás eladó. Érd.: 32/312–787.

Családi ház eladó. Tar, Szondi út 112.

Családi ház gyümölcsössel és szőlőskerttel eladó. Salgótarjáni öröklakást beszámítok. Maconka, Fenyves út 40.

Nagyméretű, 2 szintes családi ház sürgősen eladó. Cím a kiadóban.

Salgótarjánban, Május 1. út 72. alatt udvarban lévő 76 m^2–es ház eladó. Kft., vagy magánszemély részére.

Salgótarjánban családi ház, melléképületekkel sürgősen eladó. Érd.: 32/317–892, 310–654.

Salgótarján, Csokonai út 144.sz., összkomfortos, felújított ház eladó vagy elcserélhető bér– vagy önkormányzatira, ebben az esetben 500 eFt ráfizetést kérek. Érd.: Karancsság, Kossuth út 138.

ÁLLÁS

100 Ft–os órabérben felvennék önállóan dolgozni tudó karosszérialakatost, aki járatos festés előkészítésben is! (Minőség nagyon fontos)! Érdeklődni hétköznap 8.00–16.00–ig: Salgótarján, Erdőalja köz 7. (Damjanich út végén).

Amerikai cég magyarországi leányvállalata ügyes kezű bedolgozókat keres! Rendszeres és pontos munkavégzés esetén jövedelme elérheti a havi 20.000.– Ft–ot is. Részletes tájékoztatást küldünk – címünkre postai pénzutalványon átutalt 198.– Ft kezelési költség ellenében – a munkáról és annak minden vonzatáról, valamint mellékeljük az induláshoz szükséges szerződés formanyomtatványát. Jobcontroll Információs Iroda, 4400 Nyíregyháza, Debreceni u. 4.

Sikerorientált cég felvesz kitartó, agilis munkatársat, önálló munkakörbe. Tel.: 32/310–337, 10–16 óráig.

VANESSA MODE KONFEKCIÓ IPARI KFT. felvételre keres,megfelelő szakmai végzettséggel, üzemvezetőt.Jelentkezni:Rétság,Petőfi út 34.

VEGYES

31 % eng. redőny,90 szín reluxa, üvegezés, h.ajtó, ablakos+kék. Hívható hétfőtől vasárnapig, 06–20 h–ig:32/317–452. Helyszínen várom Önöket. St.Bem u.8. (Csillagház). Új telefonkönyvben megtalálható. Busch Gyuláné Pannika.

78 m^2–es élelmiszerüzlet kiadó, B.gyarmat, Mártírok út. T.:313–547.

Angol, német, orosz nyelvtanítást vállalok. Tel.: 32/317–117.

Biliárdasztal eladó. 8–as, zsetonos, egyhónapot használt. Cím a kiadóban.

Fiatal üzletkötő telefonos albérletet keres hoszabb időre, november 1–től. "Minden megoldás érdekel" jeligére a kiadóba.

Férfi részére különálló, üres, lakrészt keresek. St. Forgách A. út 33/A.

Garázs kiadó a Besztercén. Cím a kiadóban.

Igazolványképek egy perc alatt. St. Lakberendezési Áruházban.

Jól jövedelmező otthoni munka, könnyű, tiszta másolás. Válaszborítékért tájékoztatom. B.terenye Pf.: 25.

Nagybátonyban lakás kiadó. Cím a kiadóban.

Piaci büfé kiadó. Berki Tibor, 32/313–198.

Redőny, reluxa, h.ajtó. Garancia! Ledeczki Bgy. Zrínyi 16.311976

Városközpontban üzlethelyiséget vennék vagy bérelnék. Ajánlatokat a kiadóba: 32/316–455.

Városközponti bútorozatlan garzon kiadó. Cím a kiadóban.

PARABOLA ANTENNA VÁSÁR!

(23727)

SZTEREO BOLT
HIRADÁSTECHNIKAI
Salgótarján, Erzsébet tér 7.

SST 5001 sztereo beltéri
- SHARP 1,0 dB fej
- átm. 90 offset antenna ~~24.900~~ **20.900**

SKY-max beltéri
- SHARP 1,0 dB fej
- átm. 90 offset antenna ~~22.900~~ **18.900**

SST 5001 sztereo beltéri
- SHARP fej 1,0
- átm. 110 offset antenna **22.900**

Samsung 51 cm távirányítós, színes tv ~~36.900~~ **31.900**

NÓGRÁDKER KFT. **ISMÉT NÓGRÁDKER AKCIÓ!**

ÁRAMSZÜNET

X. 27-én Salgótarján - Zagyvaróna városrészben:
- **8-10 óráig:** Őrhegy, Váralja út, Mátyás király út (volt Szalvay út) 15. és 22. számtól.
- **10-12 óráig:** Sallai és Csalános úton, valamint Zagyva úton a 11. és 75., a 12. és 84. szám között.
- **12-14 óráig:** Vadvirág és Budavölgy úton, Zagyva úton a 77. és 86. számtól.

X. 28-án Salgótarjánban:
- **8-10 óráig:** a Damjanich úton a 63. és 84. számtól.
- **10-12 óráig:** Somlyó-btp. hétvégi tp. alsó részén, (Somlyótól a D-i részen).
- **12-14 óráig:** Somlyó-btp. hétvégi tp. felső részén, (Somlyótól az É-i és K-i részre eső hétvégi házaknál.

X. 29-én Salgótarjánban a Nyesés-dűlői hétvégi telepen:
- **8-10 óráig:** Szilvás felé eső rész is.

X. 29-én Kazáron:
- **10-12 óráig:** a Táncsics, József A., Bem úton, a Dózsa Gy. úton az 1. és 73., a 2.és 10. szám között.
- **12-14 óráig:** az általános iskolában és a Szabadság úton.

Az Önök érdekében végzendő munkálatokhoz szükséges az áramszolgáltatás átmeneti szüneteltetése, melyért szíves elnézésüket és türelmüket kérjük.

(23765) **ÉMÁSZ**

Temetéssel kapcsolatos teljeskörű ügyintézés
"REX HUMÁNUM"
Temetkezési Ügynökség
Salgótarján, Füleki út 13.
☎ (32) 316-544
24 órás ügyelet
Halottszállítás külföldről
és az ország bármely pontjáról.
(32) 310-873, 315-512, 314-285
LEGOLCSÓBB, LEGGYORSABB, LEGPONTOSABB

HIRDETMÉNY

Értesítem a varsányi volt **"Újkalász" Mg.Termelőszövetkezet** varsányi és a nógrádsipeki részarány-földtulajdonosait, hogy a földkiadó bizottság megválasztására - külön írásos meghívás nélkül - **közgyűlést hívok össze.**

A közgyűlés ideje:
1993. október 28. délután 2 óra

A közgyűlés helye:
Varsány Klubkönyvtár

A közgyűlésre a részarány-földtulajdonnal rendelkező szövetkezeti tagokat és nem szövetkezeti tag részarány-földtulajdonosokat várjuk.

Varsány község jegyzője

(23712)

ÁRAMSZÜNET

X. 26-án, 8-14.00 óráig Salgótarjánban a Kismarty út 8-10. szám (lépcsőház).

Az Önök érdekében végzendő munkálatokhoz szükséges az áramszolgáltatás átmeneti szüneteltetése, melyért szíves elnézésüket és türelmüket kérjük.

(23762) **ÉMÁSZ**

PÁLYÁZAT

A Bátonyterenyei Rendőrkapitányság vezetője pályázatot hirdet

fővizsgálói beosztás betöltésére.

Pályázati feltételek: Rtf. - bü. szak - végzettség, vagy rth. és legalább 2 éves vizsgálói gyakorlat.

Illetmény: az érvényben lévő jogszabályok szerint.Lakást azonnali beköltözéssel biztosítunk.

A pályázat benyújtási határideje: 1993. november 5.

(23679)

Titkárnőt keresünk

salgótarjáni munkahelyre, német nyelvtudással (beszédkészség, fordítás, gépelés). A pályázatokat "Kereskedelem 94." jeligére a Nógrád Megyei Hírlap Szerkesztőségébe kérjük beküldeni.

(23599)

Az Axel Springer - Magyarország Kft. Nógrád Megyei Irodájának kiadásában

MEGJELENT

a Nógrád megyei népviseleteket bemutató, Mészáros Erzsébet grafikusművész grafikai albumából készült

1994. évi színes, hajtogatós falinaptár.

Az ismertető feliratozás háromnyelvű (magyar, angol, német).

Megvásárolható:

CENTRUM Áruház,
Salgótarján

"Merszi" Francia áruk boltja,
Salgótarján, Arany János út

Kisáruház,
St., Bem út 2. (piac mellett)

Könyvesbolt,
Salgótarján, Mérleg út 7.

Pergamen vegyesiparcikk
Pásztó, Fő út 52.

Háztartási bolt
Pásztó, Nagymező út 8.

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

a KREÁTOR Kft.

a "Kőporc" Elektronikai Alkatrész és Műszaki Kerámiagyártó Vállalat (1106 Budapest, Tárna u. 4.) megbízásából meghirdeti egyfordulós, nyilvános pályázat keretében történő értékesítésre a vállalat vagyonából az alábbi, állami tulajdonban lévő vagyonrészeket.

Pályázni az alábbi felsorolt bármely vagyonrész (telep, üdülő, irodaház, lakások) külön-külön vagy egyben történő megvásárlására lehet. A közölt irányárak a fizetendő ÁFA-t nem tartalmazzák.

Megnevezés:	Irányár (EFt)
Bp. X. Tárna u. 4., ipartelep	400.000
Bp. X. Tárna u. 4. sporttelep	25.000
Bp. X. Tárna u. 6-8. lakások	13.035
Debrecen, ipartelep	44.199
Balassagyarmat, ipartelep	25.965
Verőcemaros, üzem	23.268
Boldog, ipartelep	5.000
Bp. VI. Csengery u. 53., irodaház	29.930
Zamárdi, Eötvös u. 15., üdülő	57.678
Ráckeve, Peregi út, üdülő	30.000

A vagyontárgyak megvásárlására kárpótlási jegy és "E" hitel nem vehető igénybe.

Az ajánlatok beérkezésének határideje: 1993. december 17., 12.00 óra.

Az ajánlatok benyújtásának helye:
KREÁTOR Kft. budapesti irodája (1132 Budapest, Váci út 52/B. 1/1.),
vagy a "KŐPORC" Elektronikai Alkatrész és Műszaki Kerámiagyártó Vállalat titkársága (1106 Budapest, Tárna u. 4.).

A pályázatok benyújtásának feltétele a bánatpénz, - amelynek összege az irányár 5 %-a - letétbe helyezése a KREÁTOR Kft. elkülönített számlájára és a pályázati kiírást is tartalmazó feltételfüzet megvásárlása a KREÁTOR Kft. fenti címén, adatvédelmi nyilatkozat ellenében.
A pályázónak 60 napos ajánlati kötöttséget kell vállalnia.

A kiíró a pályázóktól ajánlatok módosítását kérheti.

A kiíró a benyújtási határidő lejártától számított 30 napon belül értesíti a pályázókat a pályázat eredményéről.

A kiíró fenntartja a jogot, hogy a pályázatot eredménytelennek nyilvánítsa.

A vállalattal megkötendő adás-vételi szerződés érvényességének feltétele a szerződés Állami Vagyonügynökség általi jóváhagyása.

A jelen pályázati felhívásban nem szabályozott kérdésekben az Állami Vagyonügynökség versenyeztetési szabályzatának rendelkezései irányadóak.

További információt Marlen Ferenc a "KŐPORC" Elektronikai Alkatrész és Műszaki Kerámiagyártó Vállalat vállalati biztosa ad. Telefon: 1/280-1331. Telefax: 1/177-43-29.

(23671)

Radics István fotó

Az '56-os október üzenete örökre szól

Ünnepi megemlékezés Szécsényben is

Az igazi nagy harcok, a látványos és véres események – tegyük hozzá: szerencsére – elkerülték 1956 októberében Szécsény városát. Ennek ellenére az akkori történelmi események élénken élnek az itteni emberek szívében is. A forradalom méltó megünneplésére Szécsényben is komoly hangsúlyt fektettek az idén.

A városban az önkormányzat szervezésében emlékeztek meg az 1956-os októberi forradalom és szabadságharc évfordulójáról. Az egyetemisták, fiatalok, forradalmárok szabadságvágyából fakadó népfelkelés ünnepének előestéjén, pénteken a Művelődési és Ifjúsági Centrum színháztermében rendezték meg a központi városi ünnepséget.

Ezt megelőzően délután a város oktatási intézményeinek tanuló ifjúsága is tisztelgett 1956 októberének emléke előtt.

A központi ünnepség résztvevői közösen elénekelték a Himnuszt, majd megnézték a Művelődési és Ifjúsági Centrum fiatal színjátszóinak *Sárközi Éva* által szerkesztett irodalmi műsorát.

Varga Tibor Szécsény város polgármestere ünnepi köszöntőjében, előbb a magyar nép 1956-ot megelőző nehéz éveiről szólt. Az októberi forradalmat értékelve kiemelte, hogy hősi halottak voltak *Maléter Pál, Nagy Imre* és több ezer társuk. Majd így folytatta:„Temetők lettek a városok parkjai, ahol tisztelegni kell az unokáknak a hősi halottak előtt.

Ez a nép volt az első, amely a hitetlenkedő Nyugatnak és az egész világnak megmutatta bátorságát. Ha magáért is küzdött, mégis felnyitotta a szemét az emberiségnek."

Ezt követően Varga Tibor a mával foglalkozott: „Sajnálom a széthúzást, a hatalmi harcot, a restaurációs kísérleteket, az átmenet anarchiáját, a létbizonytalanságot, a munkanélküliséget és a nemzettudat hiányát.

'56. gondolata kell, hogy legyen az egyetakarás, az összefogás, mert kezünkben a sorsunk. Merítsünk erőt októberből, abból az akaraterőből, jövőbe vetett hitből. Hitünk, magyarságunk

A város érdeklődő lakói a művelődési központban gyűltek össze

legyen jövőnk alapja. Ezt kívánom városom népének, népünknek, nemzetünknek."

Az ünnepély a Szózat közös éneklésével ért véget.

*

Mi történt még néhány évvel ezelőtt is? Honnan jutottunk el a szabad ünneplésig?

A rendőrség és a határőrség állományában akkoriban szolgálatot teljesítő sorállományúak bizonyára emlékeznek még a rendszerváltozást megelőző, 56-os évfordulókra. Nem kell különösebben távoli időpontokra gondolni, elég 1988-ig, '89-ig visszamenni.

Az idő tájt az október végi, november eleji napokban, összességében körülbelül két héten keresztül megerősített szolgálatot tartott fenn a fegyveres erőknél és testületeknél a politikai hatalom. Titkos parancsra végrehajtott, munkásőr-határőr-rendőr közös ténykedésében végrehajtott ellenőrzések . . . Géppisztolyos, golyószórós járőrözés, „ellenforradalmi csoportosulások" felderítésére vonatkozó napiparancsok . . .

Ami volt, elmúlt, és reméljük, hogy mindez ugyanúgy történelem örök időkre, mint maga az '56-os forradalom és következményei. Bízzunk abban, hogy a belügyminisztérium rendőrei és határőrei politikai okokból soha többé nem kerülnek bevetésre sem Szécsényben sem máshol

Sz. F. – F.Z.

Ifjúsági nap Nagylócon

Családi hétvége szervezésével már próbálkoztak néhány évvel ezelőtt a községben. Szombaton ifjúsági napon szórakozhattak a falu fiatalabbjai. Volt a programban játékos vetélkedő, filmvetítés és diszkó. A napot anyagilag az önkormányzat támogatta, a szervezésben az ifjúsági klub segített – tudtuk meg Kozma Zoltánnétól, a művelődési ház vezetőjétől. Gyurkó Péter fotóján linómetszés közben látható Lőrik Edit, Deák Barbara, Bada Éva, Sári Renáta, Jónás Renáta, Varga Renáta és Sári Anett.

Szécsény és környéke

Úszásoktatás

● **LITKE.** Az általános iskola testnevelés tanára, Csatlós Csaba szervezésében, Salgótarjánban, úszni tanul mintegy tíz-, tizennyolc helybeli diák. A költségeket a szülők fedezik, de a későbbiekben az iskola szeretné a szükséges anyagiakat megadni ehhez. Erre a célra pályázatot nyújtott be az intézmény.

Szüret - vendégekkel

● **NÓGRÁDMEGYER.** Népviseletbe öltözött fiatalok és felnőttek járták végig a falut a nemrégiben megrendezett szüreti mulatságon. A hangulatos eseményen a helyi asszonykórus, valamint egy vendégegyüttes: a herencsényi nők kórusa adott műsort.

Véradás szívműtéthez

● **Varsány.** Egy helybeli, négyéves kislány szívműtétjéhez kérték a helybeliek segítségét nemrégiben a véradást szervező szakemberek. Nem hiába: nyolcan ajánlották fel, hogy vért adnak az operációhoz, amit a napokban Budapesten végeztek el. A falu a néhány nappal ezután rendezett véradónapon is bizonyított: ez alkalommal kilencvenketten adtak vért.

Holnapi számunkban
„Rétság és környéke"
összeállítással találkozhat a kedves olvasó

Három évi erőgyűjtés után:

Még az idén indulhat az iskolabővítés

SÁGÚJFALU. Az alapfokú ismeretek megszerzéséhez minél színvonalasabb körülményeket nyújtani. – Ezt még három éve vállalta a település önkormányzata, s ennek szellemében az elmúlt esztendőket a kifejezett erőgyűjtésnek szentelte. Így fokozatosan eljutottak odáig, hogy egyáltalán elhatározásra jussanak ebben az ügyben. A következő lépésben – '92-ben – elkészíttették a komplex bővítési és felújítási tervet csaknem 750 ezer forintért. Ebben az évben aztán – mintegy a nagy feladat nyitányaként – sor kerülhetett a legsürgősebb tennivaló, a vizesblokk és a WC. megépítésére. (A „felavatása" olyan tetszést aratott a tanulók körében, hogy a tanév első napjaiban szinte mindegyikük egyfajta sajátos zarándoklatnak szentelte a szabadidejét . . .)

A szükséges saját költség – pályázatok, állami céltámogatás – „bekasszírozása" után végül eljutottak oda, hogy még az idén megkezdjék a munkálatokat. Két új tanterem és tornaterem épül majd, s a meglévő intézmény néhány elavult berendezését is kicserélik.

A vezetés úgy látja, a tanulók többszörösen kiérdemelték, hogy a mostoha körülmények megszűnjenek, s a helyüket korszerűek váltsák fel. Ezt támasztják alá a megyei pedagógiai intézet adatai, melyek szerint a megyei és országos tanulmányi versenyeken elért helyezések alapján a '91–'92-es tanévben az igen előkelő 9. helyre került a ságújfalui iskola, s csak a városi intézmények előzték meg.

A „hatok" is gázt akarnak

NÓGRÁDMEGYER községet bízta meg a beruházás ügyeinek intézésével annak a hat falunak a vezetése, amely csatlakozott a szécsényi gázprogram második üteméhez. *Verbói Gábor,* megyeri polgármester ennek kapcsán egyebek mellett arról tájékoztatott, hogy döntésükkel összefogásukkal tehermentesíteni kívánják a várost a „hatokat" érintő feladatok intézésétől. Elmondta azt is: a regionális tanács ötvenhárom millió forintot szavazott meg erre a célra, de ennél több pénzre lesz szükségük. Ezért együttes pályázatot nyújtottak be az anyagi fedezet előteremtésére. A kiviteli tervek készülnek, s a téli időszakban is folyik az előkészítés. A program második ütemének második szakaszában létszámgyarapodás várható a hatoknál, ugyanis Hollókő, Nagylóc és Nógrádsipek is igényt tart a gázra.

Jövőre lesz a folytatás?

Belga kőművesek kezdték meg a kápolna felújítását

NÓGRÁDSZAKÁL. A jövőre százéves katolikus templom időszerű külső és belső felújításán kívül a helyi egyházközség a mintegy két évtizeddel később épült keresztúti kápolnát is hasonló munkálatoknak veti alá. Pontosabban részben már alá is vetette. Mert a dombra épült, s az évtizedek folyamán igen romossá vált kis épület félig megújult. A részletekről szól az alábbiakban *Kéri József,* az egyházközség elnöke, aki a képviselő-testületnek is tagja.

– Mindenekelőtt az utat kellett megépíteni, hogy az anyagokat a helyszínre tudjuk szállítani. A kőművesmunka zömét belga szakemberek végezték, budapesti és helybeli fiatalok segítségével. Az ingyenes „vendégmunkát" egy karitatív szervezet ajánlotta fel, s a szakáliak örömmel fogadták ezt.

A felújítás ezzel még nem fejeződött be, a folytatást jövőre tervezik. **(mj.)**

Radics István képe a homlokzaton

NÓGRÁDMEGYER. Radics István festőművésznek, a falu szülöttének szaknyelven sgraffitója (magyarul vakolatfestménye) díszíti a község művelődési házának homlokzatát, amelyen ezt megelőzően egy szocialista realista alkotás volt látható. A művész társadalmi felajánlás keretében készítette a művet, melynek eszmei értéke mintegy háromszázezer forint. Rigó Tibor felvétele

„Fantasztikus volt a 4500 éves embert látni"

Beigazolódott a tudományos világ sejtése, amikor két évvel ezelőtt egy nürnbergi hegymászó házaspár szenzációt ígérő régészeti leletre bukkant Dél-Tirolban. Az osztrák-olasz határtól délre, a Similaun gleccser patakja egy egész embert hozott a felszínre.

A 4500 éves „jégemberen" az olaszok és az osztrákok csaknem hajba kaptak, de végül eldőlt a vita, s a világhírességet az innsbrucki egyetem anatómiai intézetében helyezték el.

A magyarok közül elsőként *dr. Antal Elemér,* a balassagyarmati kórház röntgenosztályának főorvosa láthatta a nemzeti kinccsé nyilvánított múmiát. Az élményt, s a régészeti leletről szerzett ismereteit a szécsényi Kubinyi Ferenc Múzeumban néhány napja megrendezett régészeti találkozó szakembereivel is megosztotta.

– Tizenöt éve régészeknek is „fényképezek." Van egy speciális módszerem, mellyel jól láthatóvá tudom tenni a csontok szerkezetét, ezért ajánlottam fel a segítségemet az osztrákoknak.

Dr. Antal Elemér

Amint sejtettem, a válaszuk elutasítás volt. S bevallom, egy pici károrömmel nyugtáztam később: az ő felvételeik kevésbé jól sikerültek.

Annak viszont nem volt akadálya, hogy a három hónaponként soros vizsgálatok céljára a múlt év decemberében „elővett" jégembert nyolc olasz tudóssal együtt mégis csak megnézhesse.

– Fantasztikus érzés volt ott állni a csontig-bőrig lefogyott, négy és félezer éves ember mellett . . . – idézi a történteket a főorvos.

Az emberi maradványt derektól lefelé egy jégtömb tartotta fogva, a régészek gőzfúróval szabadították ki.

– Három méteres körzetben a teljes ruházatát és a használati tárgyait – köztük a zsebes derékszíját, hátizsákját, rókaprémes harisnyáját – is megtalálták annak a valakinek, aki Krisztus előtt 2545 évvel, a korai bronzkorban élt. Abban az időben, mikor a Nap kultusza kialakult, Trója elérkezik első virágkorához, s Kheopsz fáraó már 150 éve halott . . .

Konzerválódott elődünket vélhetően medve sebezte halálra. Elvérzett, a csodával határos módon konzerválódott, s a Similaun „gondoskodásának" köszönhetően a véletlen, a huszadik század végén, az emberiség karjaiba sodorta. – Lenyűgöző sors, lenyűgöző a történelem.

(Mihalik J.)

Gazdaképzés

SZÉCSÉNY. Huszonheten jelentkeztek eddig a Mezőgazdasági Szakközépiskola és Szakmunkásképző Intézet, valamint a megyei munkaügyi központ gazdaképzőjébe, aminek idei kurzusa november 2-án indul a szakközépiskolában. A szervezők elmondták, a jelentkezők zöme állástalan, s a héten még fogadnak érdeklődőket.

A zeneszoba dallamai

MAGYARGÉC. A település általános iskolájának toldalékát ősztől birtokukba vehették a diákok. Külön örömük a helybelieknek, hogy az egyik – már korábban zeneszobának nevezett – helyiséget zenei oktatás céljaira használhatják. A feltételeket megteremtették: jelezték a szülőknek, hogy lesz lehetőség zenetanulásra, s megtörténtek a visszajelzések is. Ezek szerint eddig tizenhárman jelentkeztek a kihelyezett zeneiskolába. Az önkormányzat megszervezte, hogy a szécsényi városi zeneiskola tanára tanítsa a gyerekeket. A napokban pedig megvásárolta a pianínót és az elektromos orgonát is a zeneszobába, ahol hamarosan felcsendülhetnek az első dallamok.

Szépségversenyről a Kanári-szigetekre

A különdíjas nagy utazása

Ildikó, a harmadikos gimnazista mögött pálmafák

Amikor december 4-én *Szilágyi János* kimondta, hogy én nyertem a „Nógrád Szépe" különdíját, még nem igazán tudtam felfogni, hol is van Tenerife.

Nos, ezt a csodát látni kell! A Kanári–szigetek legkeresettebb része. Nevének jelentése: hóval borított hegy. A név a Teidére utal: ez a vulkanikus eredetű hegy a sziget közepén helyezkedik el. Amíg a déli part strandjain turisták napoznak, addig a Teide csúcsát hó borítja. Nem csoda, hogy milliókat vonz ez a varázslatos ellentét.

Tenerife ugyanis a turisták szigete. Kevés az „őslakos" spanyol, ők inkább csak dolgozni járnak a szigetre. Rengeteg a néger árus is, akikkel sokat beszélgettem – angolul szerencsére jól megértettük egymást. Elmondták, hogy reggelente hajóval érkeznek Tenerifére, s csak este térnek haza.

Karácsony éjjelén is árultak a színesbőrűek, amíg német és angol turisták önfeledt mulatozásától zengett Plaga de Las Americas.

A karácsony és szilveszter időszaka a csúcsszezon a Kanári–szigeteken, hiszen 29 fok van, minden zöld, az óceán vize pedig meleg. A nők monokiniznek, van aki szörfözik, néha egy-egy magánhelikopter is feltűnik.

Egy biztos, aki eljut a Kanári–szigetekre, annak nincsenek anyagi gondjai, de talán más problémákkal küzd. Rengeteg tolókocsis beteg keresi fel ezt a földi paradicsomot, kikapcsolódást, gyógyulást remélve. Ők nem úszhatnak az óceánban, és nem sétálhatnak esténként a csodásan kiépített, forgalmas városokban. Inkább csak a parton ülnek, és remélnek, vagy elgondolkodnak azon, hogy talán a pénz nem is olyan értékes, ha nem társul hozzá egészség.

Egzotikus tájak, emberek, növények és ételek vettek körül. A kaland kedvéért és kíváncsiságból igyekeztem mindent kipróbálni: amit csak lehetett megkóstoltam, és a jó fotók kedvéért a tengerpart veszélyes szikláira is felmásztam.

Nagyon örülök, hogy a közlekedési miniszter jóvoltából láthattam a világ legnagyobb papagájgyűjteményét, a többezer éves sárkányfákat, és csodálatos emberekkel köthettem talán életre szóló barátságot a gyönyörű Kanári-szigeteken.

Lőrinczy Ildikó

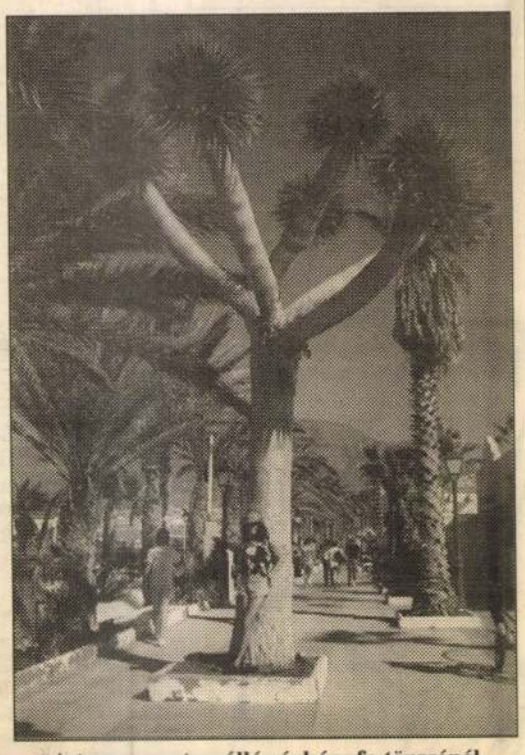

A tengerparton álló sárkányfa törzsénél eltörpül a fiatal, törékeny lányalak

Csodálatos, sziklás tengerpart, morajló hullámok: a Kanári-szigetek éghajlata télen is kellemes

Hónapok óta nem a

Hiába a m

Bér és betegbi

Nógrád megye országos helyen áll a munkanélküli sen súlyos a helyzet Szé ahol a termelőszövetkezet számolásával sokan kerül nélküli segély lejártával a csak-csak talál munkát, n mogatásban részesülnek, akik jövedelem nélkül te dulhat azonban a legkülö gozik az ember, de fizetés

Nos, ehhez hasonló helyzet alakult ki a Varsány szomszédságában lévő, **Révfy István** szécsényi vállalkozó által üzemeltetett darázsdó-pusztai telepen is, ahol jelenleg több mint negyvenen dolgoznak.

Hol a fizetés?

– Mivel foglalkoznak?

– Zárakat, cilinderbetéteket, lakatokat készítünk – válaszolja **Percze Tamás** varsányi lakos.

– Mióta dolgoznak ezen a munkahelyen?

– Jómagam 1992 januárjában kezdtem itt a munkát. A körülményekhez képest meg is voltam elégedve, de sajnos múlt év szeptemberétől minden megváltozott.

– Mi történt?

– A Révfy István által vezetett vállalkozás nem tudta fizetni a dolgozókat, és sajnos sokunknak azóta sem adtak egy árva vasat sem. Mindig azt a választ kaptuk, hogy a sátoraljaújhelyi központ sem tud fizetni. Bár néhányan kaptak egy-egy ötezrest, de szerintem ez túl kevés ahhoz, hogy az emberek tűrőképességét meghosszabbítsák. Vannak, akik kölcsönt törlesztenek, iskolás gyermekeket nevelnek, és a tartalékokat felhasználva szinte már a semmiből élnek. Ez azonban csak egy gond a sok közül . . .

– Mi van ezen kívül?

– A dolgozók érdekeinek sorozatos megsértéséről van szó – válaszolja egy középkorú hölgy, aki nem járult hozzá nevének közléséhez.

Lejárt a kártya

– Kezdeném azzal, hogy munkába állásunk óta munkáltatónk – kivéve a 89-90-ben felvett dolgozókat – szerződést nem kötött velünk. Hitegettek minket, hogy majd az új munkatörvénykönyv kibocsátása után lesz szerződésünk, de ez azóta sem valósult meg. Idő-

Ezért nem tudtam munkabért adni az utóbbi hónapokban a dolgozóknak, de ígérhetem, hogy minden ember ki lesz fizetve!

– Felmerült a betegbiztosítás problémája is . . .

– Ez az üzemvezető feladata. Nekem sem időm, sem energiám nincs arra, hogy ilyen ügyekben órákat töltsek a dolgozókkal!

delmi felügyelőséghez vagy a munkaügyi bírósághoz lehet fordulni. A betegbiztosítási kártyákkal kapcsolatban pedig mindenkinek meg kell győződnie arról, hogy bejelentették-e a telephely szerint illetékes egészségügyi pénztárnál. Ha nem, a dolgozó bejelentéssel élhet az említett intézet címén.

Kiss Zoltán

Richard Chamberlain:

Takarékra tett karrier

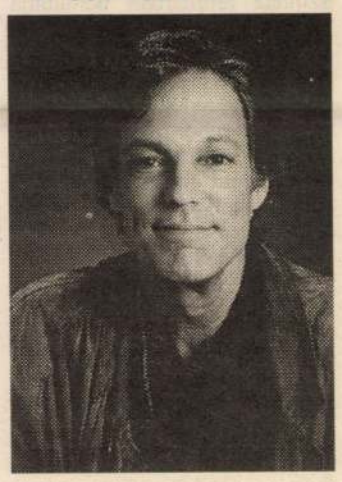

Hollywood egyik legtöbbet foglalkoztatott színésze volt, tüzes szeretőket, szerelmes papokat, rendíthetetlen kapitányokat játszott, és olyan sok tv-sorozatban szerepelt, hogy a miniszériák királyának is nevezték. Ma viszont nagy a csönd Richard Chamberlain körül. Az 58 esztendős kora ellenére remekül kinéző Chamberlain két évig egyáltalán nem forgatott, majd két sikertelen tv-filmben lépett fel.

Chamberlain szokatlan viszszafogottságának immár megvan a magyarázata: az amerikai lapok szenzációként tálalták, hogy Chamberlain homoszexuális, és tizenkét éve él együtt egy színészkollégájával. A két férfi a fényképészektől való félelmében soha nem mutatkozott együtt a nyilvánosság előtt. Chamberlain – akit az amerikai lapok korábban megrögzött agglegénynek kiáltottak ki – azzal szokta elütni a házassági terveire vonatkozó kérdéseket, hogy nem tudná elviselni, ha egyféleképpen kellene hajtogatnia a zoknijait. Mégis kiderült a kapcsolatuk.

A homoszexualitására vonatkozó híreket Chamberlain ugyan cáfolta, a karrierjének okozott kárt azonban nem lehet helyrehozni. A konzervatív USA–ban ugyanis túl nagy anyagi kockázatot jelentenek a producereknek az azonos neműek szerelmét valló filmcsillagok, s főként a férfiak. Chamberlain sem kivétel . . .

Ciccolina-baba, vissza!

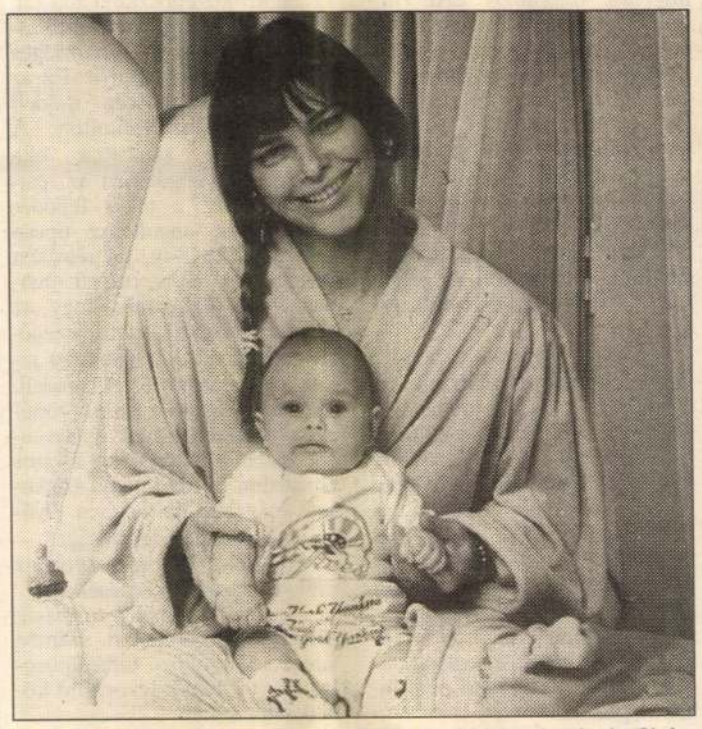

Staller Ilona római lakásáról néhány órai láthatás címén férje, Jeff Koons szobrászművész elvitte kisfiát. A gyereket azóta sem adta vissza Ciccolinának, aki a sajtónak elmondta, hogy a bíróság a 13 hónapos Maximilian Ludwig nevű gyermeküket neki ítélte, az apának csak láthatást engedélyezett. Szerinte Koons a gyereket New Yorkba vitte. A fiú egyébként USA állampolgár. (FEB)

Erdei emberek

A Szalatna

Az erdő ilyen. Meglepetések helye. Nemcsak varázslatos szépsége, mélyben lapuló rejtelmei ejtik meg az embert, hanem az avatatlanul behatolót érheti kellemetlen meglepetés is. Így járt az én Berci barátom. Minden lépéskor fájdalmas arccal húzza, vonszolja a derekát.

Nem akármilyen emberről van ám szó. Erős, széles vállú, egyenes tartású, javabeliről, csak a haja hiánya korosítja. De ő már megjárta a tengizi sivatag téli, nyári poklát. A nyugati országok nagyobb építkezéseit is. Az erdő sem idegen számára, hiszen rimóci fényes portájától jóformán néhány méterre már ott az a télen-nyáron hívogató üdítő akácos. De nem a Szalatna, a meszszíről szelíd, kövér hátú Tepke alatt. Más ez a csak messziről szelíd Cserhát szíve. Felfelé az Apáca-pusztai völgyön már sejthető, errefelé más a világ. A hallgatag völgyet vízmosta szakadékok, hirtelen kapaszkodók szabdalják fel, mohába bújt sok tonnás vulkánikus–kőszörnyetegekkel díszülve. A napfény sugarát sűrű erdő állja el, azért errefelé hűvösebb a levegő, télen meg itt a jég birodalma.

Innen, a Szalatnából igyekeztek volna téli tüzelőt szedni, törvényesen bárcával a zsebükben Holecz Berci és testvéröccse, Ferenc, aki jómaga a fakitermelés, a fafeldolgozás mestere, és az erdő gondozója is, hivatásos minőségében. Nem is Ferenc, hanem Berci lett a hibás, mert erejét túlbecsülve kelt megszelídíteni a szabadjára hintázó farönköt. Most visszatekintve, derekát fájlalva, nyögdicsélve, egyenesre tornászva magát, mondja:

– Ott egye meg a fene, kifogott rajtam. De szerencsém volt!

– Hát ez az igazság – erősíti meg Ferenc. Mert ha éppenséggel a Berci fölött lengő markolóból szabadul a rönk, akkor? Erről ne is beszéljünk! Úgy igaz: szerencséje volt. Ilyenfajta erdei munkára, meg ilyen erdőbe csak az menjen, aki jártas,

8-9

Akvarell, rajz, tűzzománc

Szerelmes földrajz

Radics István kisterenyei tárlata

A kortárs magyar líra helyzetével foglalkozó egyik tanácskozáson hangzott el a magyarországi viszonyokat is hovatovább jellemző mondat: „Ha Svájcban valaki a bankszakmában munkára jelentkezik, tesztéléskor azt is megkérdezik, szereti-e a verseket? Ha a kérdésre igennel válaszol, máris szedheti a sátorfáját...". Radics István művészete alapvetően érzelmi, azaz lírai, stíluseszményét tekintve pedig realista indíttatású. Nyílvánvalóan esélytelenül pályázna a bankszakmában, miután kissé eszementen szeretnénk „csatlakozni" a művelt nyugathoz, kidobva az ablakon azt is, ami érték, a terhes kultúrát.

Lejtős utca

A kérdés most már csak az: ajánlatos-e képzőművészeti kiállítást nézni az ifjú embereknek az iskolában, ha esetleg a mostani újkapitalizmus hajnalán a bankszakma iránt érdeklődnek? Szerintem, igen. Legalábbis addig, amíg el nem érjük Svájcot. Aztán majd meglátjuk.

Radics István míves festő. Alkotásainak olyan sajátos ritmusa, dallama, zeneisége, egyéni íze van, mint a lírai művekben. Nem kenyere a dokumentáris objektivítás, jóllehet művei dokumentálnak is. Itt vannak mindjárt az *akvarellek*.

Radics István festőművész kiállítása még a múlt év utolsó napjaiban nyílt meg a bátonyterenyei (kisterenyei) Váci Mihály Gimnázium galériájában. A tárlat mind műfajilag, mind tartalmilag igen változatos.

Radics István: Kapaélező

Radics István: Generációk

A *Kastélykert*, az *Eső után*, a *Töprengő*, a *Lejtős utca*. Aki egy kicsit is figyelmesen nézi őket, ráismerhet a szépséggel teli nógrádi tájra, az emberekre. Valóságos tájakról és valóságos emberekről van ugyanis szó.

Széltében-hosszában

A *rajzok* még tovább erősítik a látogatóban ezt az ismerősséget. A művész széltében-hosszában bejárta Nógrádot és a „szerelmes földrajz" újabb könyvét írta meg. Ennek lapjai közé tartozik például *Szuha, Hollókő, Mátrakeresztes, Kisterenye, Kányás, Salgótarján* és még sorolhatnánk. Jellemző parkrészletek, utcaképek, tájdarabkák, népi építészeti formák láthatók ezeken a lapokon. S ezekkel szerves kapcsolatban a *Generációk*, a *Kapaélező*, a *Furulyázó*, mindaz, ami az itt élők jellemzője volt vagy maradt.

A *karancsági* iskolának készülő *falképterv*, továbbá *rézkarcterv* és több *linómetszet* is itt van a jelen tárlaton. Utóbbiak között az ország több más tája, például *Szigliget* s a külföld is föltűnik, így a *bolgár tengerpart* mesés világa.

Tíz szűz

Végül, de nem utolsósorban említendők a művész tűzzománc képei, amelyekkel már hosszú idő óta sikerrel szerepel hazai és nemzetközi tárlatokon, Franciaországban, Németországban, Pozsonyban és másutt. Radics István legismertebb alkotásai közé tartozik például a tíz szűz, az *Okos szüzek, Balga szüzek* sorozat, a *Vidróczki*, a *Pásztorünnep*, a *Várőrség*, a *Kalotaszeg*. Méltán emelkedtek nemzetközi hírnévre is.

Radics István hűséges ember és művész. *Nógrádmegyerben* látta meg a napvilágot, művészi és pedagógiai munkássága alapján főiskolákra, országos intézményekbe hívták többször is, ő azonban maradt, s a nehezebb utat választva alkotta meg korántsem befejezett életművét. Most is tanít a kisterenyei gimnáziumban, ahol ezt a ragyogó tárlatot is megrendezte, mintegy ünnepi ajándékul szeretett tanítványainak. **—th**

„Kávé-sorozat" a Mikszáth Kiadótól

Röpiratok Nógrádról – alkalom a társaséletre

Beszélgetés dr. Németh János István igazgatóval

Új könyvsorozatot indított útjára Salgótarjánban a Mikszáth Kiadó a múlt év utolsó hónapjában. Máris „kávé-sorozatként" emlegetik azok, akikhez eljutott ennek első, küllemében is szép könyvecskéje. A kezdeményezés e tájon, de talán az országban is előzmény nélküli. A kiadó sorozatával mindenekelőtt az itt élő értelmiségiek számára kíván mértékadó nyílvánosságot teremteni. Beköszöntője így hangzik: Kérdések-Válaszok. „KV", „azaz kávé". Sorozatunk munkacíméből – ebből a mozaikszóból – lett egy sokkal mélyebb tartalmú elnevezés, a „kávé" sorozatcím. Föltehetően lesz elég ital a sorozat vitájához is.

Dr. Németh János István: Ezek a könyvek önmagunkról szólnak önmagunkról

Dr. Németh János Istvánt, a Mikszáth Kiadó igazgatóját kérdezzük.

– Gondolja, hogy lesz elegendő érdeklődés a játékos elnevezésű, de nagyon is komoly kérdéseket boncolgató könyvecskék iránt?

– Gondolom, hogy lesz. Sorozatunk célja a társaséletszervezése. Erre pedig nagyon is szükség van, hiszen hovatovább mindent elural a politika, minden megnyilvánulás a politikai törésvonalak mentén történik. Ezt meg kell haladni, s ebben nagy szerepe lehet a független értelmiségnek. Fejlett polgári demokrácia nem alakulhat ki az önmagát mind hatékonyabban megszervező társadalom nélkül. Ehhez pedig alkalmak kellenek. A kötetek éppen a társaséletalkalmainak kívánnak szellemi készletet szolgáltatni.

– A sorozat első könyve megjelent, és máris érdeklődést keltett. Miről szól?

– A sorozathoz az ötletet **dr. Horváth István** adta, a könyv első részét az ő tanulmánya jelenti . Címe: **Az ezredfordulóra figyelő röpirat Nógrádból**. Ebben a történész-szerző, kutatóként tesz kísérletet egy **nógrádi diagnózis** elkészítésére. Elemzése után a cselekvés lehetséges és szükséges csomópontjait is fölvázolja. **Ellenpontok** címmel ehhez csatlakozik az én tanulmányom, amiben kultúrakutatóként a kulturális viszonyokat elemzem Nógrádban történeti és jelenkori összefüggésben.

– Mit tart a leglényegesebbnek e történeti és jelenkori összefüggés-rendszerben?

– A többi között azt, hogy a kultúraelemzés módszereivel fölmérjük azt a távolságot, amely itt kimutatható a kulturális viszonyok és a viszonyok kultúrája között. Hiszen Nógrád megye kulturális azonosságtudata zavaros, hamis „eredetmondák" is terjengenek, más tudatzavarok is hatnak. Sokak előtt nem világosak a polgárosodás zsákutcái sem Nógrádban, amelyeket pedig ezek tudatos földolgozása nélkül nem lehet meghaladni.

– Hányféle zsákutcáról van szó?

– A polgárosodás **„losonci útja"** az első. Ez **politikai zsákutca**. Egyrészt azért, mert a polgári út kibontakozását politikai katasztrófa törte meg. Másrészt, mert az új birtokos szándékosan sorvasztotta el a magyar polgárosodást. A polgárosodás **balassagyarmati modellje** feudális-nemzeti-keresztény-konzervatív jellegű, tipikusan úri-középosztályi alakzat, amelyben a kifejlett szerepzavarhoz hozzájárult a szükséges gazdasági háttér hiánya. Ez az **ideológiai zsákutcás** modell szintén csődbe torkollott. A **salgótarjáni zsákutca** oka **gazdasági**. Salgótarján az ipari polgárosodás, a tőkés fejlődés gyakorlatias, angolszász típusú útját járta 1948-ig, jól rétegzett polgársággal és szervezett munkássággal. Valószínű, hogy az utána következő korszak jellegétől függetlenül is zsákutcába jutott volna mára ez a modell, mégpedig az iparosodás történelmi csődtömegének kilátástalanságába. Mindazonáltal a város társadalmi és intézményi szerkezete magában hordozza a jövőbeli modernizáció lehetőségét.

– Itt már el is érkeztünk az utak-válaszutak kérdéséhez.

– Igen. Tanulmányom másik részében megpróbálom számba venni a különböző tudástípusokat, s az ezekből levonható következtetéseket.

– Hogyan folytatódik a könyvsorozat?

– Évenként legalább három kötetet szeretnénk kiadni. Mondhatom, hogy azok is izgalmasak lesznek. **t.e.**

Változások a színházi programban

Ember tervez . . .

Januárban nem lesz előadás!

Igen, a naptári év fordulója nem jelent szükségszerűen félidőt a színházi programban, hiszen a bérletsorozatban meghirdetett tíz előadásból eddig csak három volt látható a megyeszékhelyi József Attila Művelődési Központ színpadán. Ebből is egy – a Hálószobakomédia – úgymond műsoron kívül.

Ez azt jelenti, hogy februártól az évad végéig gyorsított ütemben kerülnek színre a további darabok. Januárban ugyanis nem lesz előadás.

A kényszerű szünet, illetve a programváltozás a vendégszereplő társulatok miatt következik be. Egész biztos, hogy elmarad a Szolnoki Szigligeti Színház által beharangozott *Miller–*színmű, A salemi boszorkányok előadása, valamint az egri színház által tervezett *Dürenmatt–*darab, A milliomosnő látogatása című komédia. Egyelőre bizonytalan a a másik Dürenmatt–mű, az Angyal szállt le Babilonba című komédia bemutatása is, amelyet a szolnokiak otthon már levettek műsorról. Ez azonban még nem végleges.

Még csak részben tisztázott, hogy mi kerül az elmaradó előadások helyébe. Biztosnak látszik, hogy az Egri Gárdonyi Színház februárban bemutatja Salgótarjánban a Svejk a hátországban című darabot. Ugyancsak februárban – 15-én – kerül színre az eredetileg meghirdetett programból *H. Ashman – A. Menken* Rémségek kicsiny boltja című horror musical a Székesfehérvári Vörösmarty Színház előadásában.

A többi előadással remélhetőleg nem lesz gond, vagy ha mégis, azért nem a vendéglátó intézmény lesz a felelős. A színházak ugyanis egyrészt fokozódó anyagi nehézségeikre, másrészt egyéb problémáikra hivatkozva csökkentik a bemutatók számát. Egerben például azért nem tudják műsorra tűzni Az öreg hölgy látogatását, mert a főszerepelőnek meghívott *Berek Kati* lemondta az előadást.

Csekély vigasz ez azoknak, akik bizonyos darabok kedvéért váltottak bérletet, s félő, hogy bizalmukat vesztik a legközelebbi évadra. S ezért éppúgy kár lenne, mint ahogyan sajnálatos az a törés is, ami bekövetkezett az oly biztatónak indult 1993/94–es színházi szezonban. **Cs. B.**

RADICS Szilveszter

1995. sept. 15.

CSAK FEHÉR ÖLTÖNYBEN, HALK ZENESZÓ MELLETT TUD ALKOTNI

Mindent elégetett, majd újrakezdte

Festményei megjárták már a művészetek világközpontját, Párizst is

MIKUSKA ISTVÁN FELVÉTELEI

Fiatalabb korában Balczó András belovaglója volt. Írt színművet, verseket, majd fafaragással foglalkozott. E „hóbortját" szülei kérésére abbahagyta, alkotásait tűzre vetette, csak egyet őrzött meg a régmúlt idők emlékére. Mostanság a festészetben talált magára. Képei Párizsba, Torinóba is eljutottak.

KURUCZ ANITA

Radics Szilveszter ismert és elismert festőművész. A közelmúltban volt közös kiállítása Salgótarjánban a József Attila Művelődési Központban az immár világszerte ismert naív festővel, *Oláh Jolánnal* és *Rottemberger Attilánéval*. Az egyre népszerűbb cigány származású művésszel beszélgettünk pályakezdő éveiről, sikereiről.

– Gyermekéveimet Cereden töltöttem, és az általános iskola után a Medves- fennsíkon kezdtem dolgozni kondásként, majd juhászként. Mindig szerettem az állatokat, különösképpen a lovakat, s két év múlva sikerült Pestre kerülnöm a lósporthoz. *Balczó András*, a többszörös világ- és olimpiai bajnok öttusázó belovaglója lettem – idézi fel a korabeli ifjúság emlékeit Radics Szilveszter.

– Mi a feladata egy belovaglónak?

– Edzéseken, versenyek előtt én melegítettem be a lovakat, a bajnok pedig csak néhány perccel a kezdés előtt vette át tőlem kedvencét, Samut. Minden mozdulatát, rezzenését ismertem, sokkal jobban mint a gazdája. Jó néhány színésszel is megismerkedtem a lovardában, egyebek mellett *Piros Ildikóval, Pécsi Ildikóval* és még sok más sztárral, akik a munkájukhoz nélkülözhetetlen lovaglási „alapismereteket" sajátították itt el.

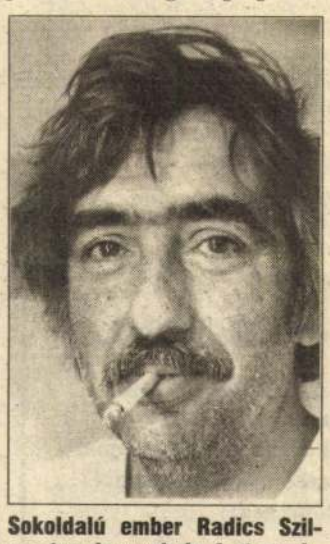

Sokoldalú ember Radics Szilveszter; lovagol, ír, fest, szobrászkodik

Ebben az időszakban jártam *Simon Istvánhoz*, a Kortárs főszerkesztőjéhez, aki a kéziratait javította, hiszen verseket és novellákat is írtam. Két legsikerültebb művemnek a Medves nagy romantikáját és a Vakáció szerelmeseit tartom. Sajnos a kéziratok a főszerkesztő halálakor eltűntek. Szülőfalum akkori tanácsa is értékelte írásaimat, még írógépet is ajándékoztak nekem a születésnapomra.

– De nemcsak a helyiek, hanem neves személyiségek is érdeklődtek irodalmi tevékenysége iránt.

– *Várkonyi Zoltán* filmrendező a Fekete gyémántok forgatása idején keresett meg, s meg akarta venni a Rettegett fenevadat, mondván hogy filmet szeretne készíteni belőle. Húszezer forintot kínált érte, ami akkoriban nagy pénz volt, de nem sikerült rábírnia, hogy eladjam.

– A későbbiekben fafaragással foglalkozott. Hogyan kezdődött ez a szerelem?

– Nagyon egyszerűen: találtam egy gyökeret, amely egy démonszerű alakhoz hasonlított. Megragadott a természet által „megformált" fadarab, s alig kellett alakítani rajta, máris kész volt az ördögi figura. Ezt követően egyre többet próbálkoztam meg a faragással, s első nekilendülésre is igen tökéletes, sikeres alkotások kerültek ki a kezem alól. Szüleim gyermekes hóbortnak tartották ezt a tevékenységet, s nyomásuknak engedve elégettem közel harminc darab már kész művet. Egy domborművet azonban, amelyet a feleségemnek készítettem, megtartottam. Természetesen ez is lovasjelenetet ábrázol.

– A festészettel is megpróbálkozott, s több kiállítása is volt már.

– Más művésztársakkal együtt bemutatkoztam már a Néprajzi Múzeumban, a Pest Galériában, Kecskeméten, s képeim „jártak" Párizsban, Torinóban, Strasbourgban. A tervek között szerepel egy római tárlat is. Önálló kiállításom Szederkényben volt. Legjobban a tájképeket szeretem, bár az utóbbi időben áttértem a virágcsendéletre és a szentképekre. Alkotásaimat többnyire eladom, most is van egy megrendelésem a módszertani központból.

Itt szeretném megemlíteni, hogy tagja vagyok a Szabad Képző- és Iparművészek Nógrád Megyei Egyesületének és szinte minden évben részt veszek a meghirdetett művésztáborokban. A családias hangulatú napok alatt rendkívül jó alkalom kínálkozik a fejlődésre, a technikák továbbfejlesztésére.

– Epilepsziás rohamok jelentkeztek önnél korábban. Saját bevallása szerint, mióta művészettel foglalkozik „elcsitult" a betegség.

– Sok problémám volt az utóbbi időben, az epilepszia mellett a lumbágó is elért. A rohamok általában akkor törtek rám, mikor tétlenkedtem. Olyan energia tombol bennem, amit rögtön le kell vezetnem. Abban a pillanatban, ahogy festeni kezdek, minden bajom elmúlik. Szertartása van annak, ahogyan alkotok: csak fehér öltönyben és halk zeneszó mellett vagyok képes tevékenykedni. Gyógynövényekkel is foglalkozom, s hál' istennek, e kettőnek köszönhetően már rég nem kellett orvoshoz fordulnom.

– További tervek?

– Legnagyobb álmom, hogy egyszer saját falumban, Zabaron legyen önálló tárlatom. Időközben a fiam is kedvet kapott a művészetek iránt, s együtt kezdtük el kifaragni azt a domborművet, amely a honfoglalástól kezdve dolgozza fel a magyarság történetét. Jelenleg Árpád fejedelemnél tartunk, s nagyon bízom benne, hogy be is tudjuk fejezni. Közös festményeink is vannak szép számmal, s remélem, továbbra is megőrzi a művészetek szeretetét, s halad azon az úton, amelyen én elindultam.

AZ ORSZÁGBAN ELŐSZÖR SALGÓTARJÁNBAN ALAKUL MEG

Top-Tv-premier az Öblös művelődési házában

SZ. P.

Minden pénteken diákok százai zarándokolnak le a Salgótarjáni Öblösüveggyár művelődési házába, a nemrégiben megnyílt suli buli rendezvénysorozatra. A délutántól éjfélig tartó zenés táncos forgatag – ma estétől – újabb kuriózummal bővül. A városi diákklub szervezőinek ötlete annyira megtetszett a nógrádi fiatalok körében általában igen népszerű könnyűzenei csatorna, a Top Tv vezérkarának, hogy ennek nyomán országos klubhálózat kiépítését határozták el, melynek első tagja a tarjáni suli buli lesz.

A Music Tv nemzetközi csatorna sugárzásának megszűnése után a kábeltelevíziók magyar nyelvű könnyűzenei adás sugárzását kezdték meg. Néhány héten belül a Top Tv a legnézettebb televíziós csatornák sorába lépett. Az elsősorban a fiatalok között igen népszerűvé vált műsor híveinek ötletei és kérései a képernyőkön válhatnak valósággá.

Az ország első Top-klubjában minden pénteken este a zene és a vidámság az igazi főszereplő

A suli buliknak otthont adó öblösüveggyári Kossuth Művelődési Házban meglepő hírrel csörrent meg szerdán a telefon. A vonal végén *Gorbói Tamás*, a Top Tv igazgatója és *Pető Judit* szerkesztőségvezető arról tájékoztatta a klub szervezőit, hogy a tarjániak ötlete nyomán Top-Tv-klubhálózatot hoznak létre. A zenei tévécsatorna stábja a jövő szombaton délelőtt szeretné – élő, egyenes adásban – vendégül látni az ország első Top-Tv-klubjának képviselőit, ahol a népszerű *Buza Sanyi*, vagy a szintén közkedvelt *Császár Jenő* műsorvezetők mikrofonja előtt vallanak majd elképzeléseikről.

A péntek esti premieren nem csupán a zene, a tánc, a játék, a teaház és a diákjósda lesz műsoron, hanem a helyi fiatalok zenei toplistája is elkészül majd az „alapító okirat" mellett.

s fejlesztés előtt áll a kábelgyár

napja kinevezett új igazgatója köszöntötte, aki korábban vezetője volt annak a csapatnak, amelyik a gyarmati üzem fejlesztési programját dolgozta ki az MKM budapesti központjában.

Dr. Laczkó Mihály bevezetőjében visszautalt a Magyar Kábel Művek 1993 decemberében végrehajtott privatizációjára, amikor a világhírű német Siemens cég jelentős összegért megvásárolta a nagy multú vállalatot, s abban többségi tulajdont szerzett. A hazai ipar egyik olyan ritka szereplőjéről van szó – mondta az elnök-vezérigazgató - amely a keleti piacok összeomlása miatt nem került csődbe, hanem Nyugatra termelve átvészelte a nehéz időket. Hasonló kondíciókkal működtek vidéki gyáregységei, ahol nem kótyavetyélték el a gépeket, nem eresztették szélnek a kiválóan felkészült műszaki gárdát. Ilyen viszonyok között találtak igényes vevőre, illetve stabil tulajdonosra a Siemensben. Kiemelte: mindezt azért tartotta fontosnak megjegyezni, hogy cáfolja azt az egyoldalú véleményt, miszerint a magánosítás, a külföldi tulajdon bevonása egyenlő lenne az ország kirablásával.

A Magyar Kábel Művek története másról szól – mondta az elnök-vezérigazgató. Majd így folytatta: – A Siemens nemcsak a piac megszerzésére törekedett, hanem bővítésre is. Nem a kapuk bezárására, hanem nyitásra törekedett. Állítását néhány számadattal is igazolta. A cég az elmúlt gazdasági évben 23 milliárd forint értékű terméket állított elő, 10 milliárddal többet, mint az ezt megelőzőben. A termelésfelfutás a német és más külföldi piacok megnyitásával vált lehetővé. Ami szintén nagyon meghatározó, hogy ezzel egy időben mintegy 2,2-2,5 milliárd forint értékű beruházást hajt végre az MKM Rt. üzemeiben, köztük a balassagyarmatiban is.

Az Ipoly-parti gyár már eddig is szép fejlődésen ment át. Az elnök- vezérigazgató szavaiból még ennél is igéretesebb jövőkép rajzolódott elénk. Eszerint jövőre új gépek beállításával és új gyártmányok bevezetésével 650 millió forintos fejlesztést valósítanak meg Balassagyarmaton, amely jelentős termelésfelfutást és a négy gyár sorában előkelő pozíciót biztosít majd.

Dr. Dékány László konkrét példaként említette meg, hogy az eddigi alumíniumkábelek helyett rézkábel gyártására térnek át, amely a biztos német piacon talál vevőre.

A gyárigazgató elismeréssel szólt a szakmai gárdáról, kiváló szellemi felkészültségéről, amely a vezetésre és a dolgozókra egyaránt érvényes. Jelentős létszámleépítés nem várható a gyárban, de az alkalmazotti létszám karcsúsítása bekövetkezhet – mondta dr. Dékány László. Végezetül a jövő évi várható bérfejlesztés feltételét említette: ha az idei célkitűzéseket hozza a gárda, akkor már „borítékolt" egy hozzá illő tisztes béremelés is.

Szaván lehet majd fogni a gyárigazgatót.

ıkorlat"

Ötvenet az ötszázadikra

Jeles, örömteli naphoz érkezik szerkesztőségünk 1995 október 14-én, szombaton. Ekkor jelenik meg a Nógrádi Krónika *500.* száma! A jubileumi lapszámban szeretnénk kedveskedni közületi hirdetőinknek.

Erre a napra hirdetéseiket féláron, azaz ötven százalékos kedvezménnyel jelentethetik meg.

Hirdetésszervezőink keresik Önöket, keressenek Önök is bennünket!

További információkat munkanapokon 8-16 óra között kiadóhivatalunkban kérhetnek.

Ötvenet az ötszázadikra!

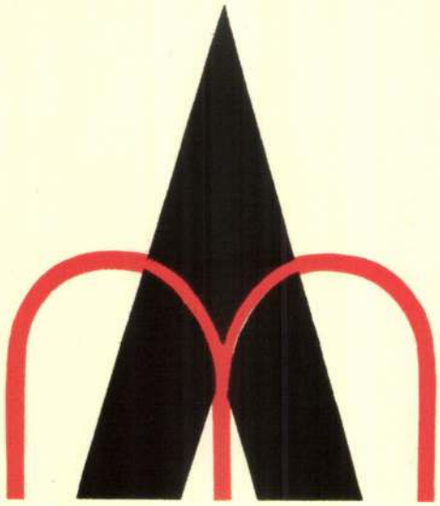

Tervezte Hannig Ferenc
Ólomba véste Szekeres József I.

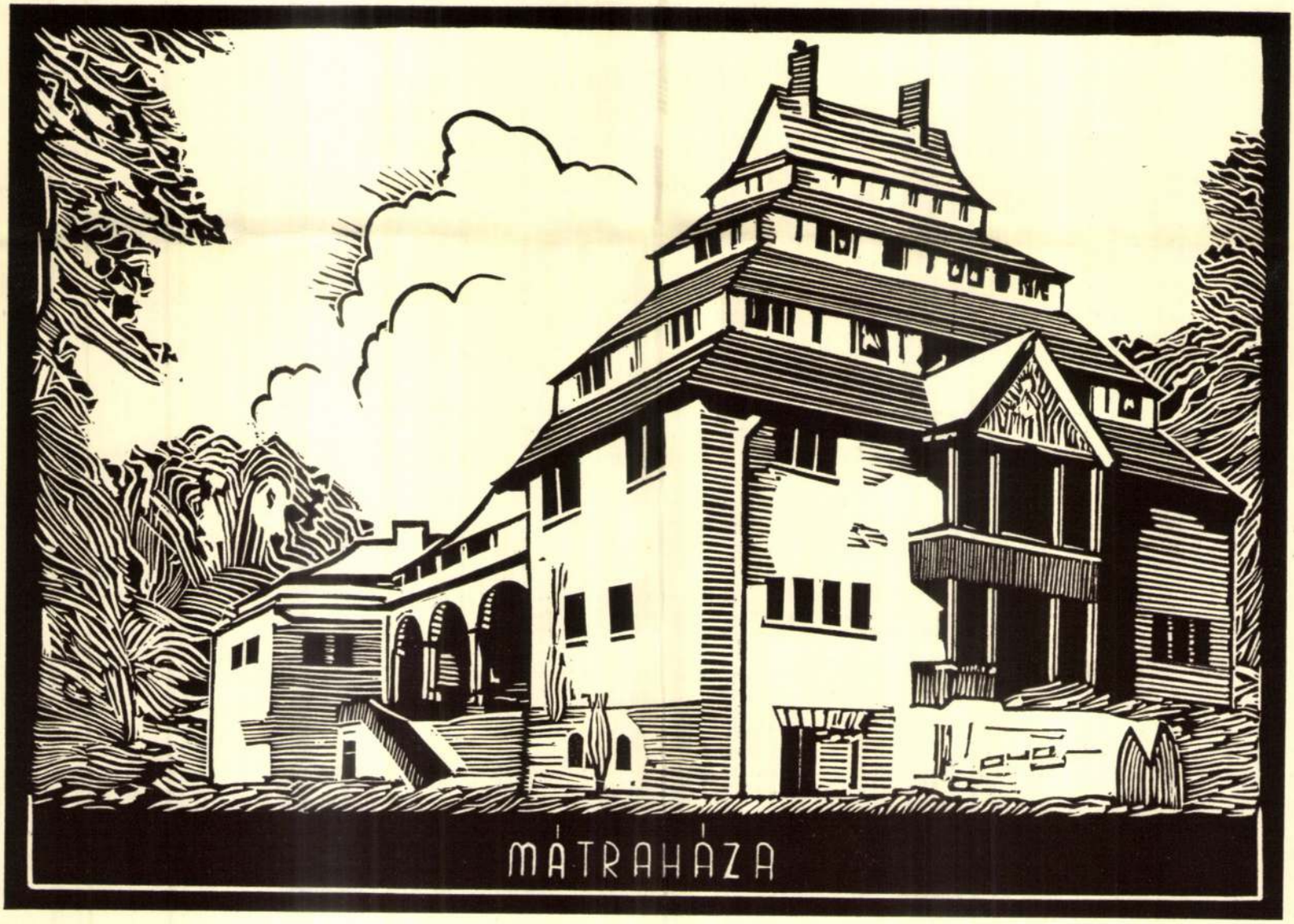

Ólomba véste Radics Vilmos

Grafikai Stúdió
1938. 6. 7.

Radics Velmos

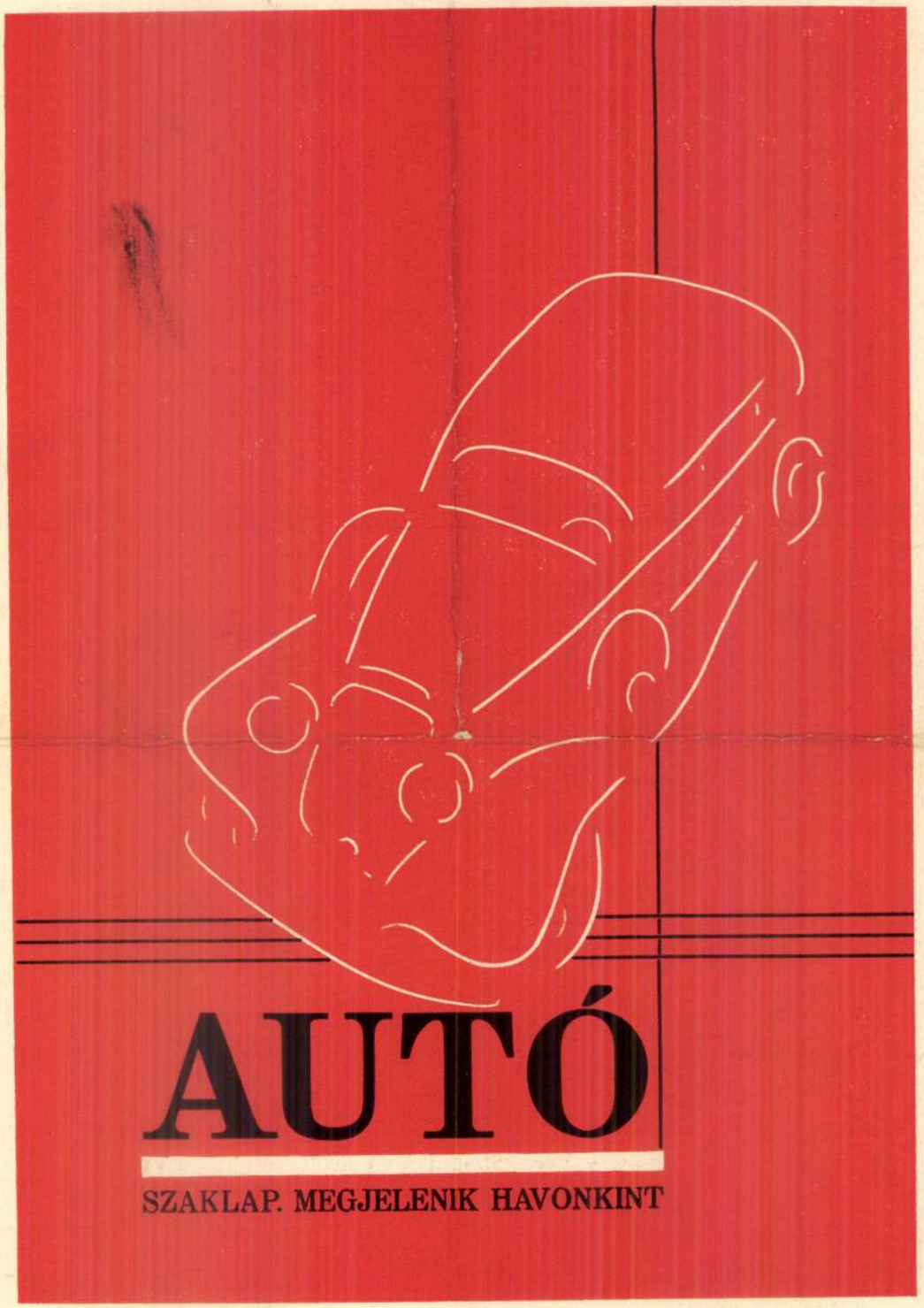

Tervezte Bassist Győző
Ólomba véste Dencs Ferenc

NAPLÓ

HAVASI ISTVÁN-emlékdíjra változtatta a Várszínházért Díj nevét a gyulai városi önkormányzat. A díjat minden évben a gyulai képviselő-testület ítéli oda azoknak, akik kiemelkedő munkát végeztek a nyári színházért, és hozzájárultak hírnevének gyarapításához, illetve művészi tevékenységükkel emelték az évad szakmai színvonalát. Az emlékdíj névadója, Havasi István haláláig a Gyulai Várszínház igazgatója volt, szervezőmunkájának is köszönhető a nyári társulat több évtizedes sikersorozata. A Gyulai Várszínház díjait minden év őszén a fővárosban adják át, az odaítélés gyakorlatán a gyulai képviselő-testület nem változtatott.

JACQUES RIVETTE francia filmrendezőre emlékezik a Budapest Film Rt. a francia nagykövetség kulturális osztályával közösen megrendezett retrospektív vetítéssorozatával, amely pénteken este kezdődött meg a Szindbád moziban és december 3-ig tart. Jacques Rivette-nek a szélesebb közönség nálunk eddig csak az Apáca című művét láthatta. Most műsorra tűztek tizenöt alkotásából nyolcat, köztük külön érdekességként Jean Renoir és Michel Simon filmelemző beszélgetését, amelyet vasárnap láthatnak az érdeklődők.

NOVEMBER címmel Juraj Dolnozemsky mutatja be legújabb művét november 27-én, délután öt órakor Budapesten, a XIV. kerület, Stefánia út 22–24. szám alatt.

FERNANDA ADALGISA TURRISI hárfaművész hangversenye november 27-én, este fél hétkor kezdődik az Olasz Kultúrintézet előadótermében (Budapest VIII., Bródy S. u. 8.).

LADÁNYI MIHÁLY összes szerelmes versei című kötet bemutatója november 27-én, délután négy órakor lesz az Írószövetség klubjában (Budapest VI., u. 18.). A könyvpremier [illegible] költő verseiből

Meghalt Radics Vilmos

Életének nyolcvannegyedik esztendejében meghalt *Radics* Vilmos tipográfus.

Az újság- és könyvolvasó ember nemigen figyeli a betűk szépségét, az oldalak tükrét, nem figyel a nyomdai technikára. Pedig hát ezek nélkül olvashatatlan volna minden mű. Évszázadok alatt kiváló szakemberek formálták ki a mai betűcsaládokat és teremtették meg a nyomdatechnikát. De a fejlődés nem állt meg. Ma is vannak és holnap is lesznek kiváló szakemberei a tipográfiának. Ilyen szakember volt Radics Vilmos barátunk. Nemcsak élt a hivatásának, hanem tanított is. Éveken keresztül oktatta a fiatalokat a *MÚOSZ* újságíróiskoláján a tipográfia mestersségére. Jó társa volt *Ritter* Aladár, akivel együt írta *Laptervezés, tipográfia* című könyvét is. Ez a mű generációkat tanított és fog tanítani a jövőben is.

Radics Vilmos a háború előtt ipariskolai tanár volt, a háború után pedig tipográfus lett. Több lapnál dolgozott tördelőszerkesztőként, legutoljára a *Lapkiadó Vállalat* alkalmazásában állt. 1978-ban munkásságának elismeréseként *Tótfalusi Kiss Miklós-díjat* kapott. Radics Vilmos szegény ember volt, de nagy tudású, lapok és könyvek százai őrzik keze nyomát és tanítványok, egész generációk emlékét. Fájdalommal gyászoljuk.

(cs. i.)

Budapesten a Kronos Quartet

Az amerikai Kronos Quartet december 3-án mutatkozik be Budapesten a Petőfi Csarnokban (Városliget XIV., Zichy M. út 14.). A San Franciscóban élő muzsikusok – David *Harrington* és John *Sherba* hegedűművész, Hank *Dutt* brácsaművész, Joan *Jeanrenaud* csellista – a nagy klasszikusok *(Bartók, Liszt, Sosztakovics, Wagner)* munkáit, egzotikus országok zenéjét (vietnami, arab, ausztrál, japán, argentin), valamint ismert művészek dzsesszdallamait „építik be" műveikbe. Repertoárjukban megjelennek a magyar *Mártha* István szerzeményei is.

Széchényi-emlékérem muzeológusoknak

Széchényi Ferenc Emlékérmet adtak át idén is a *Magyar Nemzeti Múzeumban* két muzeológusnak kiemelkedő tudományos munkájuk elismeréseként. Ebben az esztendőben *Szakács* Margitnak és *Soproni* Sándornak ítélték oda a díjat, amelyet a pénteki ünnepségen a múzeum főigazgatójától, *Gedai* Istvántól már csak Szakács Margit vehetett át. A súlyos beteg Soproni Sándor nem érhette meg ezt a napot.

Az emlékérmet 1989-ben alapította a Nemzeti Múzeum igazgatósága azoknak az aktív vagy nyugdíjas dolgozóiknak elismerésére, akik huszonöt vagy annál több évet töltöttek el a közgyűjteményben, és munkájuk egyenletesen magas színvonalú volt. Másik fajtáját a kuratórium olyan jogi vagy természetes személyeknek ítéli, amelyek kiemelkedő módon segítették a múzeumot.

Szakács Margit 1955-ben került a Nemzeti Múzeumba, a *Történeti Képcsarnok* munkatársa lett. Érdeklődését a magyar fotográfia története keltette fel, feldolgozta a hazai közgyűjteményekben őrzött *ősfényképeket*, valamint a századforduló ismert fotográfusának, *Klösz* Györgynek a vidéki kastélyokról készített anyagát. Legfontosabb fotótörténeti munkája, a *Régi magyarországi fényképészek és műtermek 1840–1920* máig alapmű a téma kutatói számára.

Szakács Margit nevéhez fűződik a múzeum történeti fényképtárának létrehozása, gyűjtési és működési koncepciójának kidolgozása, az ott dolgozó munkatársi gárda kinevelése. Neki köszönhető, hogy évtizedekkel a *Magyar Fotográfiai Múzeum* létrehozása előtt a fényképtárban már tudatosan gyűjtötték a magyar fotográfia történetének emlékeit, így olyan darabok kerültek a birtokukba, amelyek ma már elérhetetlen ritkaságok.

Soproni Sándor régész volt, a szentendrei múzeum élérről 1961-ben nevezték ki a Nemzeti Múzeum tudományos főmunkatársává. Tevékenységének középpontjában a Római Birodalom Duna menti erődítésvonalának, a *limesnek* a kutatása állt, de számos tanulmányában foglalkozott római feliratokkal, érmekkel, építészettel. Több római erődöt tárt fel, nevéhez fűződik az egyik legnevezetesebb őskori lelet, egy ötezer éves agyag kocsimodell feltárása a budakalászi rézkori temetőben. Számtalan tanulmányban, kötetben tette közzé kutatásainak eredményeit. Egyik irányítója volt az alföldi római sáncrendszer felmérésének. Tagjai közé választotta a német régészeti intézet, munkatársa volt a római emlékeket feldolgozó szakbizottságoknak. Hosszú évekig volt a *Régészeti és Művészettörténeti Társulat* főtitkára, utóbb elnökhelyettese. A Nemzeti Múzeum vezetése ezzel az elismeréssel néhány napja elhunyt munkatársát, római gyűjteményének gyarapítóját és gondos kezelőjét ismerte el.

(h. k.)

A vallás szabad gyakorlásáról

Tudományos emlékkonferencia a Parlamentben

„Mindenki szabadon vallhat és követhet bármely hitet vagy vallást, és azt az ország törvényeinek, valamint a közerkölcsiség kívánalmainak korlátai között külsőképpen is kifejezheti és gyakorolhatja. Senkit sem szabad törvényekbe vagy közerkölcsiségbe nem ütköző vallási szertartásban akadályozni, avagy hitével nem egyező vallási cselekmény teljesítésére kényszeríteni" – 1895. november 22-én hirdették ki a vallás szabad gyakorlásáról szóló XLIII. törvénycikket, amely minden tekintetben megfelelt az európai normáknak, egyenrangúnak ismerte el a különböző felekezeteket. A törvénycikk centenáriumára tudományos konferenciát szervezett a *Művelődési és Közoktatási Minisztérium.*

Pénteken reggel *Göncz* Árpád köztársasági elnök és *Gál* Zoltán, az Országgyűlés elnöke köszöntötte a résztvevőket, majd *Fodor* Gábor, valamint *Vastagh* Pál igazságügy-miniszter tartott nyitó előadást. Fodor Gábor nem az 1895-ös törvénycikket méltatta, hanem a toleranciáról, a másság elfogadásának fontosságáról beszélt. *„Ameddig a másik elfogadása nem válik természetes automatizmussá, a mindennapi magatartás szintjén gyakorolt toleranciáról a magyar társadalomban jelenleg még csak korlátozott mértékben beszélhetünk"* – mondta, s megemlékezett a II. vatikáni zsinat *Nostra aetate* kezdetű, éppen harminc évvel ezelőtt kiadott határozatáról, amely segített az antijudaizmus és közvetve mindenfajta idegengyűlölet leküzdésében. Fodor Gábor hangsúlyozta, hogy az ötvenhat bejegyzett egyházat az állam egyenrangúnak tekinti.

A konferenciára előadónak *Balogh* Zoltánt, *Donáth* Lászlót, *Erdő* Pétert, *Fedor* Tibort, *Gellért Kis* Gábort, *Hanák* Pétert, *Iványi* Gábort, *Keresztes* Sándort, *Mészáros* István Lászlót és *Raj* Tamást kérték fel a szervezők. Délután a meghívott vendégek szóltak hozzá az előadásokhoz.

(sz. m.)

Szegő Tamás posztumusz kitüntetése

Magyar Lajos-díj újságíróknak

Kiemelkedő teljesítményéért négy újságíró *Magyar Lajos-díjat* vehetett át pénteken a *Magyar Újságírók Országos Szövetségének* székházában. A *Péchy* Blanka színművésznő által 1986-ban alapított Magyar Lajos-díjat a szerkesztőségek kollektívái és a szövetség szakosztályainak javaslatai alapján öttagú kuratórium ítéli oda. Az elismerést minden évben Magyar Lajos születésének évfordulóján adják át. Az idei díjazottaknak a kuratórium elnöke, *Tőkei* Ferenc adta át a *Kiss Nagy* András szobrász készítette díjat, amelynek első oldalán az alapító Magyar Lajos domborművű arcképe látható.

Idén *Buzás* Andor, a *Magyar Rádió* munkatársa, *Kepes* András, a *Magyar Televízió* munkatársa, *Köröspataki Kiss* Sándor újságíró, valamint *Szegő* Tamás, a MÚOSZ közelmúltban elhunyt elnökségi tagja posztumusz kapta meg e kitüntetést – tudatja az *MTI.*

Hazai románok tanácskozása

A hazai román kutatók ötödik országos tanácskozását a hét végén rendezik meg Gyulán. A Magyarországi Román Kutatók és Alkotók Közössége által működtetett, Magyarországi Románok Kutatóintézetének szimpóziumán az előadók irodalmi, nyelvtudományi, történeti, művelődéstörténeti és néprajzi kutatásaikról számolnak be. A konferencián Cornelia *Bodea* bukaresti akadémikus *A nő szerepe a XIX. századi erdélyi és a magyarországi román művelődésben* címmel tart előadást.

Csörgősipkát még sohasem cseréltek koronára…

Bajok és veszélyek

A *baj* a jelenidejű rossz: tényhelyzet, illetve -állapot. A *veszély* a jövőben (várhatóan) bekövetkező rossz.

Magyarországon ma kettős prés: a jelen és a jövő szorításában élünk. Baj van – és a jövő is veszélyektől terhes.

Hadd szólok először: *a bajok eredetéről*. A tudomány absztrahált (elvonatkoztatott) és rendszerezett tapasztalat. Egy tudományos eredmény megbízhatósági foka függ az absztrakció mértékétől és a tapasztalati halmaz nagyságától. Lehetséges alkalmazási köre ugyanakkor feltételezi a vizsgált jelenség és a tapasztalati halmaz adekvát voltát.

1832 óta, amióta *Bólyai* János édesapjának – Farkasnak – Tentamenjéhez hozzáfűzte a maga Appendixjét, tudjuk, hogy az euklideszi geometria párhuzamosokra vonatkozó axiómája téves, melynek alapján például egy derékszögű négyszög szögeinek összege – nehezen belátható módon, de bizonyítottan – kisebb 360 foknál. Ennek ellenére középiskolás diákjaink és egyetemi hallgatóink, valamint a hétköznapi élet praxisa nyugodtan dolgozik a háromszög-vonalzókkal, és nincs az a kőműves, aki egy ház építésénél bármit is tudna kezdeni Bólyai elméletével. De próbáljon meg valaki eljutni a Holdra vagy a Marsra az euklideszi geometriával!

Még jellemzőbbek azok a fázis-eltolódások, melyek a tudományos eredmények és azok társadalomtudományi vetületei között tapasztalhatók. Newton a XVIII. század hajnalán teremtette meg axiómáival azt a mechanikus, determinisztikus világképet, melyből egy parciális, ám lehetséges megoldásként a XIX. század közepén Marx levezette materialista filozófiai és osztályharcos közgazdasági tantételeit. Ám a XX. századnak kellett eljönnie ahhoz, hogy Lenin és Sztálin ezeket – a történelem legnagyobb tévedéseként – megpróbálja a gyakorlatba átültetni. Holott Einstein már a „nagy októberi szocialista forradalom" előtt (1916-ban) kirukkolt a relativitáselmélettel és vele közel e[gy] időben Rutherford, Boh[r]

jó megoldás Milton Friedman és a chicagói iskola, az IMF és a Világbank restrikciós gyógymódja, netán sokkterápiája. Az azonban nagy biztonsággal megállapítható, hogy a tervutasításos, elmaradott, szocialista gazdaság piacosítása, szerkezetváltási időszakára a klasszikus liberális gazdaságpolitika törvényei nem alkalmazhatók! Az a tapasztalati halmaz ugyanis, melyre a liberális iskola felépül, minőségileg más. Az egy dolog tehát, hogy a Bokros nevével jellemzett kormányprogram társadalmi feszültségeket kelt, rombolja az egészségügyet, a köz- és felsőoktatást s egyebeket. Mindez csupán a felszín: *a legnagyobb baj az, hogy nem vezet sehová, mert hibás premisszán alapszik*. Olyan ez, mintha egy holdra szállt asztronauta a földi nehézségi gyorsulás ($g=981\ cms^{-2}$) alapján akarná kiszámítani egy, a holdfelszínre potytyantott tárgy esési időtartamát.

Gyakran elhangzik a kormányzat önszuggesztiós jellegű deklarációja: „nincs alternatíva". Egyrészt a növekedés/egyensúly, a kamatszint, az államadósság kezelés témáiban folyó viták elég meggyőzően mutatják: sokféle variáció lehetséges. Másrészt azonban, ha nem is volna megjelenített alternatíva, az még nem biztosíték arra, hogy az alkalmazott megoldás helyes.

Tudományos alternatíva valóban nincs. A volt szocialista országok négy-öt esztendeje alapján kellő absztrakcióra alkalmas, rendszerezett tapasztalat még nem áll rendelkezésre. Úgy vélem – kellő történelmi távlatot is hagyva a kérdésnek –, korunkról az első, valóban tudományos értékű disszertációk csak a jövő évszázad ötvenes éveiben fognak napvilágot látni. Ez azonban nem ment fel bennünket a cselekvés kötelezettsége alól, és nem zárhatja ki az észlelt hibák, a téves vagy a hiányzó hatáselemzések kritikáját. (G. B. Shaw-val állítom: annak ellenére, hogy életemben még egyetlen tojást

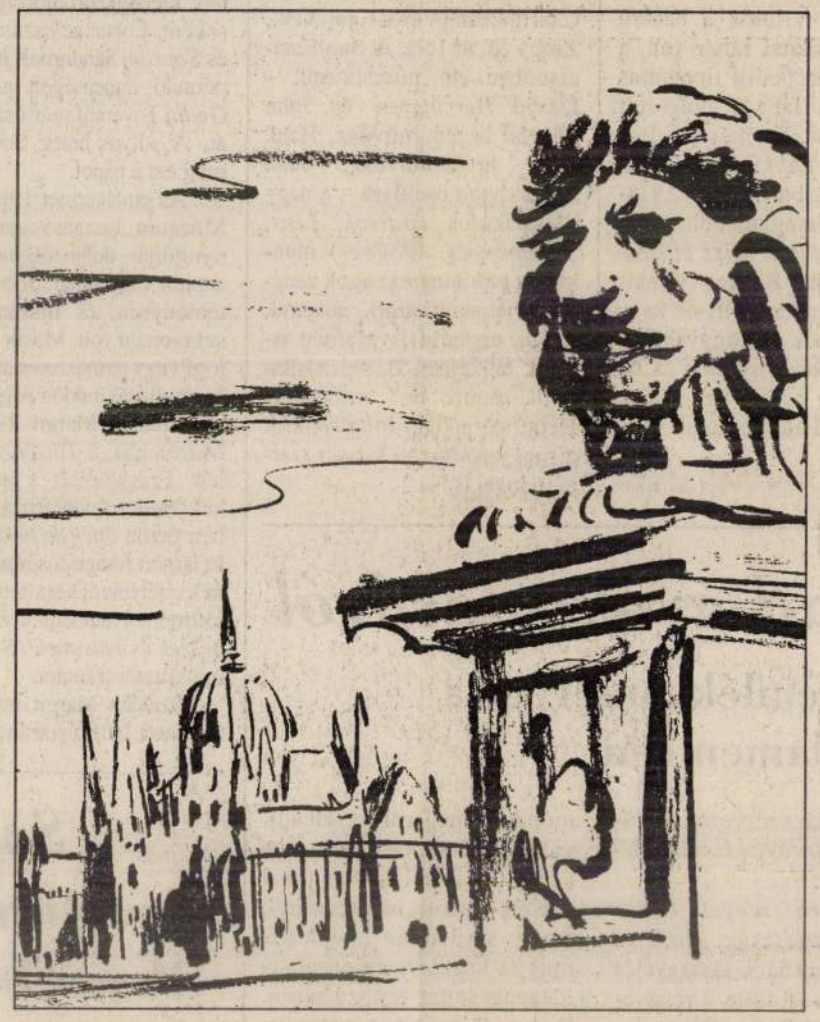

Gönczi Béla rajza

olyan csoportjaira is, melyet azok meghatározott világnézet, eszme, cél vagy érdek nevében hoznak létre. Ebből a szempontból is figyelemre méltó az a gondolat, melyet *Bogár* László MDF-es képviselő fejtett ki e lapban (Hatalom és uralom, Magyar Nemzet, 1994. augusztus 27.). Ebben a következőket olvashatjuk: *„Aczél György… talán már a hetvenes évek végén, környezetével együtt tudhatta, bekövetkezik majd az a pillanat, amikor Magyarországon hivatalosan is kapitalizmust kell csinálni. És hogy […]re jobb úgy felké[szülni]alkerülh[etetlen]gyakorlásával… a gazdasági és intézményi hatalom azonban ugyanazokban a kezekben maradt…"* Számomra nincs szükség az említett virtuális forgatókönyv egy eredeti példányának felmutatására ahhoz, hogy absztrahált valóságában higgyek: tartalmi lényegét triviálisnak tartom. Ha ugyanis a hajdani MSZMP legfelső agytrösztje nem kizárólag fundamentalista őrültekből vagy szenilis aggastyánokból állt, kellett hogy önnön túlélésük esélyeit mérlegre tegyék, és e[zek] […]i progra[mok] […]

„technika" bibliai eredetű. A Teremtés könyve leírja, hogyan vette rá a kígyó ősanyánkat, hogy egyék a paradicsom tiltott fájának gyümölcséből: „Isten jól tudja, hogy amely napon abból esztek, szemetek felnyílik, olyanok lesztek, mint az istenek, akik ismerik a jót és a rosszat." (Gen. 4,5) Évának tehát esze ágában sem volt gonoszságot cselekednie; éppen ellenkezőleg: tökéletesedésének és önmegvalósításának eszközét látta a kígyó sugalta tettben. Bár a genezis óta hihetetlen tudományos-technikai fejlődés ment végbe, az ember mentalitása, cselekedeteinek motivációi vajmi keveset változtak.

És erre építeni lehet!

Magyarország 1990 és 1994 közötti történetében szép számmal találkoztunk a legitim miniszterelnök, a fogaskerekek közé került zavaró homokszem: Antall József „kiiktatásának" kísérletével. Minden esetben „felnyílt szemű" igazságtevők vélték felismerni a Jót és a Rosszat. Hol a taxisok, hol a teljes körű kártalanítás, hol az egész nemzet igazsága, hol a privatizációs tisztesség, hol a piaci esélyegyenlőség nevében támadtak hamis próféták, akik a vélt vagy akár valós részigazság érdekében képesek lettek volna beáldozni az *egész* rendszerváltozást. De amíg Antall József élt, esélyük sem volt kibillenteni az ország kormányát stabilitásából: a taxisblokád, a koalíció felmondása, az írott és elektronikus sajtó pergőtüze, a Csurka-dolgozat, az MDF-ből kiváló pártocskák színrelépése mindmind hamvába holt kezdeményezésnek bizonyultak.

Ám a halál és az 1994-es választások helyreállították *a* „rendet". Ismét Bogár Lászlót idézve: *„…az történt, hogy a gazdasági és kulturális hatalmat megszakítás nélkül birtokló erők, most számukra sokkal kedvezőbb, általuk sokkal jobban ismert és velük jobb kommunikatív viszonyban lévő elitcsoportokat segítettek uralomra, illetve segítettek oda visszatérni. Ha […]állt az e[gy]*

lensége teljes pompájában. Politikai portfólióját Antall József a szó legszorosabb értelmében „borítékolta". Torgyán *„tud valamit, amit rajta kívül más senki: hogyan lehet tökéletes jobboldali frazeológiával eladni egy tökéletlen baloldali programot"* (Józsa Fábián: Hatalommánia… Magyar Nemzet, 1995. november 4.). A kormánykoalíció számára ideális ellenfél. Olyan, mint francia szocialista elvbarátaiknak Le Pen. Nem véletlen, hogy *a média segítségével „megcsinálták"*: egy év leforgása alatt az ellenzék kilencszázalékos törpepártjából a közvélemény-kutatások éllovasává vált! Fel lehet mutatni országnak-világnak: ilyen az ellenzék, ha mi megbukunk, ezek jönnek. És ijedtében levelet ír Massimo Russo, az IMF igazgatója... Clinton a No1. világhatalom elnöke... és Chirac, a kemény jobboldali francia elnök (aki azért otthon nem áll szóba Le Penekkel): – Éljen a Horn-kormány, éljen Bokros Lajos!

Miért ez a „nyugati" mankó a levitézlett szocialista-szabad demokrata kormány hóna alá?

Felejtsük el egy pillanatra belpolitikai gyötrelmeinket, és vessünk egy pillantást a térképre! Tőlünk északra, keletre és délre derék kommunistákból lett erős „nemzeti elkötelezettségű" – hadd ne mondjam: nacionalista, sőt sovén – vezérek regnálnak. Szelídebbje „csak" nyelvtörvényt vagy jobb híján oktatási törvényt hozat (Meciar és Iliescu), vérszemesebbje nem átall néhány százezer áldozatot is oltárra helyezni a múlt századi nemzetállam túlhaladott kultusza jegyében (Milosevics, Karadzsics, Tudjman). Ebbe a zaklatott térségbe úgy nyúlik bele Magyarország, mint egy tolózár nyelve. Ha egy, az előbbi urakhoz hasonló kormányfő jutna hatalomra hazánkban is, akkor hosszú időre az Európai Unió (és NATO) határát Ausztria keleti határainál lehetne meghúzni. H[a]zánk stratégiai szerepe e[l]

MARNO JÁNOS

Hangcellák

ARTHUR KOESTLER EMLÉKÉNEK

RUBÁSOV: Anna hanyatt fekszik az ágyon, mint egy öntőidomban, s mintha egyre ugyanazt a kérdést formázná a szája...
ANNA *(révült, kongó hangon)*: Tudod, hogy hová kísérsz most engem?
RUBÁSOV: Gyermekkoromban a paradicsom héja vékony és sejtelmes pirú volt, akár a sztaniolpapír. Valahányszor öntudatlan, heves izgalommal gázoltam bele mások költői hasonlataiba... — míg ma már ezt ellenkezőleg teszem.
I. HANG: A távolság hasonló — a szakadék más...
RUBÁSOV: Összes figyelmemet arra összpontosítom, hogy az én megjelenése... azaz Anna hiánya... mennyi kívánni- és hányféle mondanivalót hagy maga után...
I. HANG: A folyóvízre rá kell ülni, nem a mélyébe szállni, vagy belémerülni... hanem fölötte lenni. Nem állni — ülni... Hátradőlni kicsit.
RUBÁSOV: A folyosó formájú helyiség túlsó végében, a faligyékényhez fogatott apró, fémgombafejű lámpás világa alatt... Anna sötét, sűrűre összezsugorodott, halálba dermedt tetemnek látszik.
I. HANG: A legpihentetőbb ott, ahol a partok metszik egymást. Ott lecsendesedik a forgalom.
ANNA: Tudod, hogy hová kísérsz most engem, Rubásov?
NARRÁTOR: Rubásov saját világának fehér, ám éles felületei közt behunyja a szemét, és még egyszer megvizsgálja Anna árnyjáték-valóságát.
RUBÁSOV: Látása megerőltet, indulataimat mind a gyomromba süllyeszti — mintha a csupasz föld lüktetne a homlokom mögött... Nyelvemen pedig felváltva érzem hol a fű ízét, hol meg a kloroformét.
II. HANG: Füvet aratsz, szarban maradsz.
RUBÁSOV: Miért nem kerekebb a szobád, Anna, hogy körbejárhatnám párszor?...
(hallani a lassú, motozó lépéseket...)
ANNA: Nem innál-e, kedvesem, valamit?
RUBÁSOV: Persze, tudom, hogy ezzel sem mennék sokra... hogy okosabban tenném, ha végleg itt hagylak... De hát... mit gondolsz... csakugyan olyan képtelenség-e, hogy egyszer csak... s talán épp a legreménytelenebb lépésnél... külön kereket oldhat bennem a félelem?... Hogy pontosan megtudjam, mit kerüljek veled ezután... és mit ne mulasszak el semmi áron többé?...
II. HANG: Megtenni!
I. HANG: Meglépni!
II. HANG: Megsemmisíteni!
RUBÁSOV: Hogyan ássalak ki az álmomból, Anna?
NARRÁTOR: Rubásov kihegyez egy keselyűtollat, s szinte elsírja magát örömében, amikor sikerül végre egy papírlapra az első szavakat leírnia. A főnevek és a névmások titokzatosan egymásba mosódnak, érzi, hogy most már

1. c.

a táj (kihúzva) sakktábla felület jól megdolgozott
a különböző látszögekből csak mint a többi a múzeumban
és az a néhány kifejezés helytálló de egészen alkalmazhatat
lan tevékenységtől mentes mint az istenek közönye, mint
egy antikvárium polcüledéke, mint az az alig regisztrálódó
imadság hogy és ezt is istenem, meg úgy ráadásnak.
nem kell komolyan venni. hogy igyekszik a miniumban a
tulipán melegházagyak között. gravitációs erő ( )
és még mindig be tudom szorozni a semmivel. így leteker
cselődik a táj és egyre kevesebbet lehet lesz róla mondani.
egyre kevesebbet, minden egyes földrezuhanásnál

Radics Zoltán: Installáció

Radiel János

Művészi Ipar

1891. 191. l.

Jelentésünkben ezek után áttérhetünk a
sorolására és pedig: első sorban, hogy a cso

kább esetben olyanok, hogy azokat azonnal
lgál a velünk hozott parafin, melyet meg-
tünk s csak ennek megkeményedése után kell
ivevés után legjobb egy darab zsákvászonra,
arva tartani, míg kissé megszikkadnak. Egy-
ételével, semmi lelet se legyen a földből való
k, vagy éppen direkt napsugárnak kitéve.
látunk el és lelőkörülményeit följegyezzük.
ására szolgálnak a velünk hozott etikettek,
a különböző nagyságú zsákocskák, melyek
pal jelöljük meg. E zsákok segélyével az anya-
tályozni tudjuk, a mi később a talált anyag

mulasztandó el a sír közvetlen környékének
kulturrétegben fekvő lapos síroknál is, mert
rdekes adatokat szolgáltat.
ak a most leírt eljárást követjük s itt is min-
edjünk, hogy a talált situs minden legcseké-
ik.
ező méreteket örökítsük meg: 1. A sír mély-
alakja. 3. A csontváz hossza. 4. A mellékletek
lt egyes részétől. Urnasíroknál az előbb jel-
főurnának elhelyezési pontja, 4. a mellék-

Radisich Jenő

Radisich Jenő. a történelmi kiállítás egyik előadója, 1856-ban született Buziáson, Temesmegyében. Iskolai tanulmányait Budapesten végezte a József műegyetemen, majd a jogi egyetemen. Fiatalabb éveiben sokat festett. A megboldogult Makart rajzai s aquarelljei alapján azt a tanácsot adta szüleinek, hogy adják a művészi pályára. 1880-ban Trefort a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumba gyakornokká nevezte ki s az elnöki osztályba osztotta be. Mintegy másfél év mulva az orsz. magyar iparművészeti muzeumhoz rendelte ki, hogy a gyüjtemények leltárát készítse. E föladat végeztével 1882-ben külföldre küldte a miniszter múzeumi gyűjtemények és berendezések tanulmányozására, valamint összeköttetések létesítése czéljából. Ekkor hosszabb ideig tartózkodott Németországban, Dániában, Franczia-, Angol- és Spanyolországban. Ez alkalommal rendezte a párisi «Union Centrale des Arts Decorativ» tárlatán a magyar orsz. iparművészeti múzeum által ott kiállított magyar emlékeket, a miért a franczia kormány hálaját lerovandó, egy értékes sevresi porczellán-gyűjteményt ajándékozott iparművészeti múzeumunknak, Radisichot pedig az Officié d'Académie jelvényeivel tüntette ki. Haza térte óta egész tevékenységét az iparművészeti múzeumnak szentelte. 1884-ben ismét Párisba küldetett az «Unio Centrale» egy másik

Vas. Úp. 1896. 2864.

kiállítására, melyen iparművészeti múzeumunk magyar agyagmunkákkal vett részt. A franczia

kormány ezúttal is egy nagyobb sevresi porczellán-sorozattal kedveskedett intézetünknek. A kiállításon tett tapasztalatairól terjedelmes jelentéssel számolt be, melyet Trefort kinyomatott s a törvényhozó testület tagjai között kiosztatott. 1888-ban kapta a franczia becsület-rendet. Sokszor járt Párisban az 1889. évi világtárlatra, az «Exposition de la Somme» czímű kiállításon, magyar középkori miseruhákat és himzéseket vitt ismét és állított ki. Majd mikor a hírneves Spitzer-féle gyűjteményt elárverezték, a kormány őt bizta meg, hogy vásároljon ott tárgyakat a múzeum számára. 1884-ben tevékeny részt vett az ötvösműkiállítás munkálataiban s az annak kapcsán megjelent «Az ötvösség remekei» czímű díszmunkájához irta a szöveget Pulszky Károly és Moliniez Emil közreműködésével. Irt czikkeket bel- és külföldi szaklapokba, s szerkesztőtársa volt az iparművészeti múzeum és iparművészeti társulatközlönyének, a «Művészi Ipar»-nak. 1887-ben az iparművészeti múzeum igazgatójává neveztetett ki. Három éve magántanárrá habilitáltatott a József-műegyetemen, hol a művészeti ipar történetéről tart előadásokat. Az iparművészeti társulat a Szabad Lyceum választmányában szintén helyt foglal, tagja a budavári székesegyház építő bizottságának, az országos iparoktatásügyi tanácsnak. Szerkeszti a Műbarátok körének nagy díszkiadványát, a «Magyar műkincsek»-et. A kiállítás országos bizottságának s szűkebb körű végrehajtó-, illetőleg a rendező bizottságnak tagja, s a I/6. csoportelőadója.

RADISICS JENŐ

1856—1917

IRTA CSÁNYI KÁROLY

Mély gyász borult január 4-én az Iparművészeti Múzeum palotájára, mert meghalt, aki tulajdonképpen létrehozta: Radisics Jenő. E folyóirat olvasóinak nem szükséges az elhúnyt működését felfedeznünk; hiszen állandó munkatársa volt lapunknak. Nem is ez a célja e soroknak, hanem az, hogy bár szerény betükből, de a szív mélyéből fakadó szavakban emléket emeljünk működésének.

Élete alkonyát semmisítette meg a kérlelhetetlen halál. Mindössze 60 éves volt, telve a legszebb tervekkel, melyek a vezetése alatt álló Iparművészeti Múzeumot még ismertebbé, hatásában még jelentékenyebbé tették volna. Szívének minden dobbanását, fennkölt elméjének minden gondolatát ennek az intézetnek szentelte. És itt hagyott bennünket akkor, amidőn bőséges tapasztalatára, finomult ízlésére és hatalmas tudására még annyi szüksége lett volna nehezen induló művészi életünknek. A kultúra minden egyes harcosára szüksége van ma hazánknak a jövő feladatainál, mennyire nélkülözhetetlen tehát Ő, kiben a szervezőtehetség a külföld ismeretével, ez pedig hazai feladataink felismerésével párosult. Mi érezzük ezt a veszteséget legjobban; azok, kik nemesen előkelő alakja és jóságos egyénisége mellett működhettünk.

Külső megjelenésében a francia márki előkelősége az igazi magyar úr komolyságával párosult. Pekár Gyula búcsúztatójában találóan mondotta őt az ízlés nagymesterének. Tényleg az ízlés volt lényének alapja; minden tettében, életének minden megnyilatkozásában vezetője.

Mint ember melegszívű apa, jóságos hivatalfőnök, társaságban kedvelt és szellemes conseur volt.

Tevékenységének sokoldalúságát és egyben sikeres voltát céimeinek és kitüntetéseinek gazdag sorozata legjobban illusztrálja.

Kutasi Radisics Jenő miniszteri tanácsos, a Ferenc József-rend középkeresztese, a III. osztályú vaskoronarend lovagja, az olasz koronarend nagytisztje, a francia becsületrend tisztje, az orosz Sz. Szaniszló- és a svéd Wasarend középkeresztese volt.

Hivatalán kívül mint a múzeumok és könyvtárak orsz. felügyelője, az orsz. képzőművészeti tanács előadója, a műemlékek orsz. bizottságának, a szerzői tulajdonjog érdekében alapított szakértő-bizottságnak, a szabad Lyceumnak, a magy. iparművészeti társulat és az orsz. régészeti és embertani társulat választmányainak tagja, a Société litteraire française és a Műbarátok körének alelnöke, a Délmagyarországi régészeti és embertani társulat tiszteletbeli tagja, a M. Tud. Akadémia archeológiai bizottságának külső tagja, a kir. József műegyetem meghívott előadója és rendkívüli tanára gyanánt az évek hosszú során át sikerrel működött.

1856-ban született Buziáson. A közép- és főiskolák elvégzése után 1880-ban lépett állami szolgálatba, honnan nemsokára az újonnan alapított Iparművészeti Muzeumhoz osztották be. A vezetése alatt oly szép fejlődésnek indult kultúrintézetnek tehát már bölcsőjénél ott állott, rövid idő mulva (1871) annak igazgatója lett; bizonysága ez annak, hogy az intéző körök felismerték kiváló képességeit, szervezőtehetségét, ritka ízlését és páratlan tudását. Ez az intézet kis magból terebélyes fává fejlődött keze alatt, a szűk Andrássy-úti helyiségből a mai díszes palotába költözött. Igaz, hogy ez volt életének legfőbb célja; de ez még nem elégítette ki tettrevágyó nemes lelkét, hanem az intézetet minden igyekezetével még jelentékenyebbé akarta fejleszteni.

A múzeumi tárgyak megválasztásában biztos szeme és gazdag tapasztalata támogatta. Ez szerezte meg számára, mint szakértőnek, Európaszerte hírnevét. Legfőbb feladatának ismerte a közönség oktatását, nevelését, ízlésének fejlesztését. E téren nagy sikereket ért el, mert külföldi kiterjedt ismeretsége és szeretetreméltó modora révén olyan kiállítások anyagát gyüjtötte egybe, melyeket — minden más országot megelőzve — hazánkban mutathatott be legelőször. Nem egy kiállításunk csak azután indult hódító és oktató útjára.

Nagy kitartással dolgozott a magyar interieur fejlődését feltüntető szobasorozat létesítésén, ami a múzeumi gyüjteményt méltóképpen egészítette volna ki.

Hogy minő sikerrel kutatta multunk iparművészeti emlékeit és hogy azok ismertetésében mily buzgalommal tevékenykedett, azt számos nagysikerű kiállítás, több szakmunka és művészi folyóiratainkban, valamint napi-

Magyar Iparművészet

1917.

Radisics Jenő

lapjaink hasábjain megjelent nagyszámú tanulmány igazolja.

Gazdag tudását főleg gyakorlati úton szerezte, amiben nagy segítségére volt kiváló nyelvismerete. A külföldi gyüjteményeket mind a helyszínén tanulmányozta és állandó érintkezést tartott fenn azok vezetőivel.

Tetemes része volt az 1884. párisi, valamint a páratlanul gazdag budapesti ötvöskiállítás, az 1885-ös országos, 1896-iki ezredéves kiállítás történeti csoportjának, valamint a nagysikerű 1900. évi párisi kiállítás történelmi csoportjának rendezésében.

Az Iparművészeti Múzeum keretében nem egy tanulságos kiállítást rendezett, melyeket egyenként felsorolni e folyóirat olvasóinak szinte felesleges.

1899-ben Pétervárott rendezett magyar kiállítást és iparművészetünk ügyét méltóképpen képviselte 1902-ben Turinban, mint a kiállítás nemzetközi zsürijének alelnöke, 1906-ban pedig Milanóban, mint a felsőbb zsüri magyar tagja.

Számos népszerű és tudományos előadással hatásosan szolgálta közönségünk ízlésének fejlesztését és a saját ízlését sok esetben bocsátotta, mint a művészeti pályázatok bírálója a köz szolgálatába.

Az O. M. Iparművészeti Társulat nemcsak érdemes alapító tagját, hanem egyik erős oszlopát vesztette el benne.

Azt az embert, aki egész életében az elevenség, a tettrekészség megtestesülése volt, élete végén súlyos betegsége hetekig az ágyhoz kötötte. És az egyre elhatalmasodó kór megölte az ő nagy szívét, kioltá azt a nemes elmét, melynek fénye évtizedekig világított művészeti életünk egén. Egyéniségének nemes vonásai állandó emléket hagytak hátra mindazokban, akik ismerték; alkotása, az Orsz. Iparművészeti Múzeum pedig maradandóan örökíti meg életének nemes munkásságát.

KONSTANTINÁPOLYI MAGYAR TUDOMÁNYOS INTÉZET

IRTA LINDNER ERNŐ

Azokat a barátságos vonatkozásokat, melyek a magyar és török nemzet között az utóbbi évtizedekben kifejlődtek, a fegyveres szövetség igazán bensőkapcsolatokkal erősítette meg. Az egy vonalban küzdő harcosok testvérekké válnak egységes eszményeik szolgálatában. S mindjárt az ozmán nemzetnek a világháborúba való belépése alkalmával világos volt, hogy a politikai erők összetartozásából gazdasági és kulturális viszonylatok fognak támadni, melyek a nyugati hatalmakat a Kelet még sok tekintetben kiaknázatlan birodalmához közel fogják vonni. Most olyan alkotásról van módunk hírt adni, mellyel kultuszkormányunk intézményesen akarja e barátság irodalmi, művészi és tudományos téren való ápolását biztosítani s gyümölcsözővé tenni. Alig egy esztendeje, hogy a mi kormányunk és a török kormány között a török ifjak magyar iskolákban való elhelyezésére és a magyar tudósok Kelet-kutató utazásainak lebonyolítására vonatkozólag a tárgyalások megindultak és már meg is alakult a Konstantinápolyi Magyar Tudományos Intézet, az első olyan tudományos alapítás, mely e nagy háborúban együtt öntött magyar és török vér termőtalajából a békés emberiség számára megmarad. Néhány héttel ezelőtt — úgyszólván zaj és feltünés nélkül, de biztosan megalapozott szervezettel — e tudományos intézmény megkezdte működését. A vallás- és közoktatásügyi minisztérium rendeletével és tegyük mindjárt hozzá e minisztérium fáradhatatlan államtitkárának gróf Klebelsberg Kunó államtitkárának régi terve megvalósulásaként született meg és lépett ki az életbe ez az intézet. Alapszabályai szerint az a célja, hogy az egyetemes történelemmel, főleg a bizanci-magyar és a török-magyar érintkezések kutatásával, a klasszika és keresztény archeológiával, Bizanc és az Iszlam művészetének történetével, végül a keleti, első sorban török-magyar összehasonlító nyelvészettel foglalkozó szaktudósoknak kutatásaik helyszíni folytatására módot adjon s általában a hazai tudományosságnak a török szellemi élettel való kapcsolatát erősítse.

Ez így tárgyilagos egyszerűséggel elmondva talán kissé szárazon hangzik, de menten megérzik a benne rejlő célok művelődésünk számára való perspektívája, ha elolvassuk azokat a szárnyaló szavakat, melyeket az intézet igazgatótanácsának elnökéül felkért József Ferenc főherceg az intézet alakuló ülése alkalmával néhány héttel ezelőtt elmondott. Ez a beszéd szószerint így hangzik:

Ő Felségének legmagasabb engedelmével és a közoktatásügyi miniszter úr kérésére elvállaltam

RADISICS *Jenő*. művészeti író, * Buziás 1856 aug. 7., † Budapest 1917 jan. 4. 1887 óta az újonnan alakult Orsz. M. Iparmův. Múz. igazgatója volt s élete fogytáig fáradhatatlanul dolgozott és harcolt az intézet fejlesztése érdekében. Pulszky Károllyal együtt szerkesztette az „Ötvösség remekei" c. művet, majd a „Magyar Műkincsek" sorozatot; maga is sokat írt és az iparművészet minden aktuális kérdéséhez hozzászólt. A magyar iparművészet történetéről írt összefoglaló műve kiadatlan maradt.

E-G II 341-1

...ig (csáchem derezig), jobbra fordulva,
arczélben, fején kalappal.

Méretei 7·4 : 9·2 cm.

1)

Radisics Jenő a magyar művészi életnek becsült, képzett, agilis és rokonszenves egyéniségű embere volt. Január 4-én halt meg Budapesten, hosszú betegség után, amelyet az oláhok betörése után, a múlt év szeptemberében szerzett, amikor az erdélyi múzeumok műtárgyainak biztonságba helyezését bízták rá. Radisics Jenő neve összefügg a magyar iparművészet sorsának több mint egy negyedszázadával. Elsősorban természetesen abbeli minőség révén, amely az iparművészeti emlékek konzerválására hivatott intézet vezetésében, gyarapításában fejtett ki lankadatlan és érdemes tevékenységet. Az Iparművészeti Múzeum szinte kezdettől fogva személyes ügye, alkotása volt, egygyé forrt és együtt nőtt vele attól az időponttól, amikor a Lechner Ödön nemes építménye helyett, mindössze nehány szerény és dísztelen szoba büszkélkedett a «múzeum» elnevezéssel. Ettől az embrionális állapottól máig, amikor az Iparművészeti Múzeum valóban országos jelentőségű intézmény: nagy az út, s ennek az útnak Radisics Jenő volt a kormányosa, a vállalt feladatot teljes odaadással szolgálva, s nem egyszer nehézségekkel küzdve. A modern múzeumpolitika elveihez híven igyekezett vezetni az intézetet, amikor a lehetőség megvolt reá, s a viszonyok kívánták is e vezetést. Ennek alapján szociális értelemben fogta fel a reábízott intézet hivatását, amelynek fel-

Művészet 1917 37, 38. l.

országos Képzőművészeti Tanácsnak, a múzeumok és könyvtárak országos felügyelője, az akadémia archeologiai bizottságának külső tagja, a Műbarátok Körének alelnöke stb. Idegen kitüntetéseken kívül megkapta a Ferenc József-rend középkeresztjét és a III. oszt. vaskoronarendet.

*

Művészet 1917
37, 38. l.

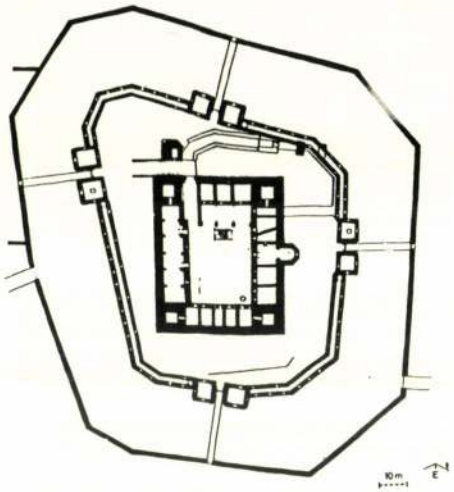

5. Diósgyőr, a vár Nagy Lajos-kori állapotának rekonstrukciós alaprajza

gazdagodását eredményezte, a védelmi elemek rovására. Az elhúzódó *huszita háborúk* és a tűzfegyverek tökéletesítése épp ellenkező folyamatot indít azután el, a pajzsfalak, sánceródítmények, falszorosok után megjelennek a kerek, illetve szögletes külső tornyok, majd bástyák. Reprezentatív lakóépítmények ez idő tájt inkább csak a prágai és a křivokláti várban keletkeznek. Az előbbi 15. század végi építkezésekről külön előadást tartott a konferencián részt vevő két cseh országi várkutató, közülük *Petr Chotěbor* beszámolt a cseh nyelvben *„tvrz"*-nek nevezett 15. századi, főként lakás céljait szolgáló várépítményekről is, ezeknél csak kevéssé figyelhető meg a huszita háborúk és a tűzfegyverek fejlődésének a hatása.

A német nyelvterületet két előadás képviselte. *Fedja Anzelwski* berlini professzor általános képet adott a *Német Birodalom* 15. századi várépítészetéről. Három fő tendenciáról beszélt: a tűzerség megjelenése következtében megnövekedett erődítési igények eredményeiről, a lakószárnyak kiépítéséről, valamint a várépítésnek a városokban történt áthelyeződéséről, illetve a rezidenciális kastélyok felé tartó átmenetről. *Stefan Uhl* néhány *dél-németországi* várban végzett vizsgálatait tette közkincsé. Módszerei között fontos szerepet kapott az ásatás és a falkutatás, a restaurátori vizsgálat, az írott források elemzése, a dendrokronológia, illetve ezek kombinációja. Az így megkutatott várak kis esetszáma miatt nem minden kockázattól mentes az általánosító következtetések levonása, az azonban úgy tűnik, hogy az Alpok vidékének néhány ránk maradt emléke nem a várbeli élet egyhangúságára és durvaságára vonatkozó eddigi nézeteket támasztja alá.

Érdekes színfoltot jelentett *Rafael Soler Verdu* beszámolója a *spanyolországi Valenciából*, ahol ugyancsak komplex vizsgálatok segítségével sikerült rekonstruálni egy jelentős politikai és gazdasági hatalommal rendelkező család gótikus palotájának építéstörténetét.

Az előadásokat ebben az évben is az első konferenciára jellemző élénk vita követte, különösen sok szó esett a *castrumok* és *castellumok* közötti megjelenésüket tekintve valószínűleg csak kevéssé megfogható – különbségről.

Az ismertetett előadások két blokkja között lehetőség nyílt az újabb *benevári* ásatási eredmények helyszíni megtekintésére. *Szabó J. József* elsősorban a vár keleti részén immár teljesen feltárt, felmenő részeiben egykor faszerkezetű építményt ismertette a várhegyre felkapaszkodó nagyszámú érdeklődőnek. Végül a konferencia zárónapján a résztvevők tanulmányi kiránduláson vettek részt. Kisnánán Gerő László, az éppen feltárás alatt lévő ónodi várban Révész László, míg Diósgyőrben Czeglédy Ilona vezette a vendégeket.

Bízunk benne, hogy az első „Castrum Bene" konferenciához hasonlóan az előadások szövege *önálló kötetben, nyomtatásban is* napvilágot lát.

Szabó J. József

RADNAI LÓRÁNT
(1914–1991)

Újra eltávozott körünkből egy jó építész, aki a két világháború között szerezte a diplomáját és így két korszakhoz egyszerre tartozott. Ez év nyarán dr. Radnai Lóránt építésztől és régésztől búcsúztunk, a közszeretetnek örvendő Lóritól. Derűs, szellemes egyéniség volt, aki száraz, szűkszavú megjegyzéseivel mindig fején találta a szöget.

A művészet iránti érzékét még a szülői házból hozta magával; apja, Radnai Béla szobrász a Képzőművészeti Főiskola tanára volt. Radnai Lórántot, mint kiváló rajzolót, már egyetemi hallgató korában az „Alpár plakettal" tüntették ki. Professzora, Wälder Gyula fel is figyelt tehetséges tanítványára és saját építészeti irodájában is foglalkoztatta hallgatóját. Ő volt az, aki a fiatal Radnai érdeklődését a görög-római építészet felé terelte, olyannyira, hogy saját költségén már harmadéves korában Olaszországba utazott a római emlékek tanulmányozására. Így lett a diploma megszerzése után 1938-ban tanársegéd a Műegyetem ókori építészeti tanszékén. Ez késztette arra, hogy elmélyítse tudását az antik kultúra tanulmányozásával és ezért a Pázmány Péter Egyetemen tovább képezte magát, főleg Alföldi András irányítása mellett. A műegyetemi végzettségén kívül megszerezte ókori régészetből is az abszolutóriumot, miután 1939-ben hosszabb ideig Görögországban is alkalma volt személyesen tanulmányozni a görög építészetet. Stíluskeveredés a görög építészet történetében címmel írta meg mint műegyetemi adjunktus műszaki doktori disszertációját.

1946–50-ben a Pázmány Péter Egyetemen, Oroszlán Zoltán professzor mellett, mint megbízott előadó az antik építészettel ismertette meg a régészeket. Akkor találkoztam vele először. Szívesen jártunk előadásaira, amelyekbe a görög építészet technikai megoldásain túl sikerült becsempésznie a klasszikus arányok poézisét is. Megilletődve hallgattuk személyes élményein alapuló görögországi beszámolóit. A bezártság és ösztöndíj nélküli világban akkor számunkra még nagyon nagy dolog volt, hogy mindazt, amit mi csak fényképről ismertünk és taneszközként szolgáló kopott, megbarnult diáról, valaki, aki e csodálatos romokat a saját szemével látta, érzékletesen elénk tudta tárni azok minden szépségét.

1948 körül az egyetemi ifjúság körében is megkezdődött a kommunista szervezkedés és jó néhányunkra, akik ár ellen próbáltunk úszni, vigasztalan idők vártak. „Legyetek szelídek mint a galambok és ravaszak mint kígyók" – tanácsolta a Biblia szavaival Oroszlán professzor, de ennél többet ő maga sem tehetett. Akkor még működött a kerthelyiséges Sörkatakomba nevű kedves vendéglő, az egykori Eszterházy (ma Puskin) utcában. Ide jártunk (a megbélyegzettek) az előadások után Oroszlán „prof." és Radnai társaságában. Itt sírtuk el aznapi egyetemi sérelmeinket és bánatunkat, és a kritikus napok komor hangulatain legtöbbször az örökké derűs Lóri akasztófahumora segített át. 1950 után Radnai eltűnt az egyetemről, de műegyetemi tanszéki múltja alapján továbbra is foglalkozott építészettörténeti és műemléki kérdésekkel. Írásaival többször is lehetett találkozni az Élet és Tudomány és a Budapest c. folyóirat hasábjain. Már korán felhívta a figyelmet a várpalotai vár rossz állagára, amelynek helyreállítására terveket is készített és ő tervezte a várat körülvevő emeletes sorházakat is. A budai várnegyedben helyreállította a Bécsi kapu tér 8. és a Tárnok utca 20. műemlék házakat. Műemléki feladatokon kívül esik az új Honvédelmi Minisztérium díszlépcsőházának tervezése, a Baross téri OTP-házak Budapesten. Egészségügyi gyermekotthonokat épített Szombathelyen, Debrecenben és Egerben, valamint az Aranybárány Szállót Zalaegerszegen. Gazdag, dolgos éveinek hosszan tartó betegség vetett véget. Már betegen írta meg a Műszaki Kiadó megbízásából a Wälder Gyula munkásságával foglalkozó monográfiát, amelynek kiadására az anyagi körülmények romlása miatt már nem került sor.

Radnai Lóri mindenkihez kedves egyénisége hiányozni fog nekünk.

Pamer Nóra

KÖNYV- ÉS FOLYÓIRAT-
ISMERTETÉS

AZ MTA VESZPRÉMI AKADÉMIAI BIZOTTSÁGA MŰEMLÉKVÉDELMET SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉGÉRŐL

A VEAB területfejlesztési és településtudományi szakbizottsága 1986-ban műemléki munkabizottság létrehozását határozta el a térség műemléki és településtörténeti összefüggéseinek megismerésére és tanulmányozására, valamint az államigazgatás helyi szerveinek támogatására.

Az 1986 szeptemberében megalakult munkabizottság programját:

– a térség műemléki helyzetének megismerése és feltárása
– a helyzetelemzés alapján ajánlások kidolgozása
– az OMF feladatainak, tevékenységének térségi összehangolása, egyeztetése
– kapcsolattartás a MTA építészettörténeti és elméleti bizottságával
– tapasztalatcserék államigazgatási vezetőkkel, főépítészekkel
– a műemlékvédelmi munka aktuális kérdéseinek (elvszerű funkcióváltás, a tervezés, engedélyezés, kivitelezés és működtetés) összehangolása
– javaslatok, monográfiák és egyéb kiadványok írására, kiadására, a
a szakbizottság megvitatta és elfogadta.

A 13 tagú munkabizottság, mely a térség építész, államigazgatási, műemlékvédelmi, kultúrterületi és társadalmi szervezeti szakembereket tömörített tevékenységét, nyitott, kihelyezett ülésein keresztül fejtette ki. A kihelyezett üléseken – 1987-ben Győrben, Szombathelyen, Székesfehérvárott és Veszprémben, 1988-ban Pápán, Sopronban és Esztergomban, valamint

RADNAI Loránt építész

Mo. 1991/4.

HEGEL ÉS A MUNKANÉLKÜLISÉG

Tünetértékű kedvtelenség

A kormányzati hatalom mellett vagy ellene való állásfoglalásra gyakran hivatkoznak, segítségével következtetéseket vonnak le az állampolgári lojalitás vagy elégedetlenség fokáról. Hegel óta tudjuk, hogy az ellenszegülő vagy az azonosuló akarat elsősorban morális kategória. Inkább jelzésértékű, megfellebbezhetetlen érvként nem fogható fel. Még akkor sem, ha számos bizonyíték is van rá, hogy az országban egyre inkább elhatalmasodik a társadalmi kilátástalanság érzete.

Milliók kerültek mélypontra, ahonnan visszatérni csaknem lehetetlen. Oka ennek az is, hogy az államszocializmus időszakában végképp meggyengült a társadalom önszerveződő képessége, formálissá vált az állampolgárok, illetve a kisebb-nagyobb csoportok közötti kötődés- és kapcsolatrendszer.

Az állampolgárok még azok iránt a kérdések iránt sem érdeklődnek, amelyek sorsuk alakulásával közvetlen kapcsolatban vannak. Ha közömbösek, ez a csalódás következménye. Ugyanakkor – ez is köztudomású – annak a társadalmi csoportnak a létszáma is nő, amelyiknek közvetlen anyagi érdeke fűződik a felemás kapitalizálódáshoz. A technokrácia és az új politikai elit tagjainak önérdeke azt a látszatot kelti, mintha más út nem is létezne. A tulajdonosi és a vállalkozói réteg nem csupán szereplője akar lenni a politikai és a gazdasági folyamatoknak, hanem – helyzeténél fogva – aktív irányítója és befolyásolója. Ám az ő azonosuló akaratuk – Hegel szóhasználatával élve – sokkal inkább tekinthető iniciatívnak, mint morálisnak. Érdek mozgatta „elkötelezettségről" van szó.

Mert igaz ugyan az, hogy a rendszerváltással jó szándékú, hazafias értelmiségiek csoportja került hatalomra, akiknek társadalomszervezési és gazdaságirányítási gyakorlata nem volt, ám hatalmi érdekeik – látszólagos elhatárolódása ellenére – mégis azonnal találkozott a technokratáéval. Eközben a társadalom többsége annak az illuziónak a részese, mintha minden róla szólna és az ő érdekében történne.

Az utóbbi hónapok eseményei bizonyítják, hogy az állampolgári csüggedtségnek és kiábrándultságnak a sorozatosan megélt kudarcélmények a forrásai. Kezdve a kárpótlástól a kritikus határt súroló munkanélküliségig. Az ellenszegülő polgári akaratnak még hiányoznak a szociológiai értelemben vett intézményes formái (a régi és az új szakszervezetek inkább csak kihívóan riogatnak), ám a mélyben lappangó állampolgári elégedetlenség a robbanásveszélyes ellenszegülés lehetőségét idézi fel. Az erkölcsi felháborodás és elutasítás konkrét ellenállásba csaphat át. Minél nagyobb a kiábrándultság és a közöny, annál kiszámíthatatlanabbul törhetnek elő az indulatok.

Az elbizonytalanodás és apátia elsősorban azoknak a politikai erőknek kedvez, melyek – akár legitim úton is – *új hatalmi szerkezet kialakítására törekednek.* Tünetértékű lehet ebből a szempontból az a – főként a Kisgazdapárthoz kapcsolódó – eszmerendszer, amely az indulatok és az elégedetlenség fenntartására irányul. Indokolatlannak tartva minden – az alkotmányos demokrácia természetével összefüggő – késlekedést. Akár a kárpótlásról, az egyházi ingatlanok visszaadásáról vagy éppen világnézeti alapon szerveződő iskolák létrehozásáról lenne is szó. Az erkölcsi motivációjú ellenszegülés politikai támgatása azért lehet eredménye, mert az ellenszegülők cselekedeit többnyire a környezeti hatások, törekvéseiket pedig jórészt az ezektől formált ösztönös felismerések vagy meggyőződések befolyásolják. A parlamentáris intézmények társdalmi legitimitásának gyengülése is ezt a folyamatot erősíti. Mint ahogyan arról sem feledkezhetünk meg, hogy egyre gyakrabban látnak napvilágot a parlamenti demokráciát korlátozni akaró „ideológiák", amelyek nagyobbrészt azon a felismerésen alapulnak, hogy a parlamenti pártok nem fejezik ki a társadalom valódi érdektagoltságát. Ám ezek megvalósulásával korántsem az állampolgári cselekvésmódok növekednének, hanem – paradox módon – a civil társadalom amúgy is korlátozott függetlensége kerülne veszélybe.

Ha mégis bizonyos megértésre találnak (mint például a népszavazás különböző célú felhasználása), az elfogadást alighanem az is magyarázza, hogy a képviseleti rendszer iránti elégedetlenségre válaszolhatnak. Nem arról van persze szó, mintha az állampolgároknak bele kellene nyugodniuk, hogy lehetőségeiket az alkotmányos demokrácia jelenlegi keretei végérvényesen kijelölik. Pusztán arról, hogy a kiépülő hatalmi struktúrával szemben a civil társadalom olyan formáit kell létrehozni, amelyek védelmet jelentenek bármely önkénnyel szemben. Ebből a szempontból az egyén önmagára utaltságának tudata lehet a forrása az a törekvés, melynek során a szoidaritás és a szövetkezés szükségletei megjelennek. Mert csakis a civil tudat erősödésével leszünk képesek felülemelkedni azon, ami a mai társdalmi életben fogva tart bennünket. A polgári ellenszegülés vagy azonosulás is csak így kap valódi tartalmat. Ha az emberek csupán olyan normáknak és szabályoknak engedelmeskednének, amelyekben a hatalom testesül meg, s mindig azt tartanák szem előtt, hogy „csak bajt ne okozzanak", a kényszerű azonosulástól nem tudnának szabadulni. Vagy – egy idő után – a kényszerű szembenállástól sem.

Kerékgyártó T. István
szociológus

Piros terített betli

Az *Eörsi – Lázár kontra – Eörsi rekontra* ultipartinak szeretnék új fordulatot adni a címben bemondott játszmával, aminek – mint közismert – az a lényege, hogy a bemondó nem kíván ütni. Én sem. Sem lapjaimmal, sem szavaimmal...

Minthogy rekontrájával Eörsi István e lap november 27-i számában a magyar értelmiség túlnyomó többségével szemben érzett undorának adva hangot, egyben azt is diagnosztizálta, hogy Lázár Istvánnak - úgymond – nincs humora, jómagam kérem az urakat, hogy a kedvemért menjenek bele az alábbi villámtréfába – és mosolyogjanak. Ne egymásra, mert tudom, hogy az egyelőre nem megy, hanem rajtam. Belemegyek: akár röhöghetnek is.

Azt a játékos jelenetet ajánlom eljátszásra Eörsi Istvánnak, hogy miután az Andrej Visinszkij jogtudományi díjjal kitüntetett Zétényi–Takács törvényalkotó különítmény teljes sikerrel járt, erőfeszítéseik nyomán újabb törvények is születtek, s ennek eredményeként Eörsi és jómagam hazaárulásért megkaptuk a magunkét, már nem egészen fiatal korunkra való tekintettel szenet osztályozunk Dorogon. Én ügyesebb vagyok e munka közben, mert 1952-ben – diákként - telente kijártam két barátommal a Józsefvárosi pályaudvarra vagont kirakni. Még nem tudtam, hogy eközben Eörsi már minden idegszálával azon dolgozik, hogy hozzásegítse a szégyentelenül ma is mesterének vallott judeoplutokrata bolsevista Lukács Györgyöt a magyar értelmiség teljes szellemi gyarmatosításához. Jómagam csak két évvel később kerültem ennek a hírhedett kalandornak a befolyása alá, amikor bekéredzkedtem szemináriumára. Másfelől ezen a dorogi büntetés-végrehajtási munkahelyen Eörsi nekem azzal segít, hogy megtanít néhány fogásra a smasszerokkal való érintkezés tudományában. Én tudniillik – vele ellentétben – 1956 után nem ültem, hanem – rövid tétovázás után – kollaborálni kezdtem.

Már másfél éve lapátolunk, amikor Eörsi nekem is megengedi, hogy vasárnap délutánonként, két lépéssel mögötte haladva belehallgassak a tábor citoyen-jelöltjeinek tartott előadásába, melynek címe: A különbség a Kardos György által kiutalt előleg és az előleg között, melyet nekem utalt ki.

Megjegyzendő, hogy a tábor őrsége tud erről az Eörsi-szemináriumról és nem üldözi, csak annyit köt ki, hogy Lukács esztétikájának első kötetén kívül Csurka politikai esszékötetét is kötelesek vagyunk olvasni. Ingyenes példányt is kioszt, melyet a benne lévő pecsét szerint a Nemzetnevelési Szék finanszíroz.

A szerencsés véletlennek köszönhetően ez az Eörsi-szeminárium, mely persze végül is mesze túlmutatott a címben megadott miniatűr feladványon, pontosan egy héttel büntetésünk lejárta előtt citoyenavatással véget ér. Jómagam ugyan a nekem is felajánlott minősítést elhárítom, mert a Nemzeti Számonkérő Szék által mélyen leszállított büntetésem időtartama nem bizonyult elegendőnek a katarzishoz, nem tudtam (igazából nem is akartam) túllépni önmagamon, de azért a látogatási jegyet köszönettel elfogadom az Eörsi nevét már életében felvevő Neopofosz-rendezvényekre.

*

Utóirat: Eörsi István – általam végtelenül nagyra becsült módon – ma is szocialistának vallja magát. Bármi legyen is ennek konkrét tartalma 1991-ben, abban biztos vagyok, hogy egy szocialista szerint az emberiség és benne a magyarság történelme nem ért véget azon a napon, amikor néhány szovjet politikus kétségbeesett reformkísérleteinek kudarca és e kudarc egyik melléktermékeként a kelet-közép-európai csőd apokaliptikus veszélyeket idéz fel. Milyen logika vezetheti ezt a szocialista férfit, amikor a küzdelmet az általa pontosan érzékelt veszélyeztetőkkel szemben úgy és azzal véli felvehetőnek, hogy potenciális táborlakó társait pocskondiázza?

Eörsi úr, kérem! Biztos értesülésem van arról, hogy Dénes képviselő úr mértékadó véleménye szerint illetékes körökben az égvilágon semmi különbséget nem látnak Ön és Vitányi, Ön és Lázár között. Hamarosan várható, hogy ezt hivatalosan is közzéteszik.

Hajdú János

HÓMAN SZELLEME

TOK-kal vagy anélkül?

Az oktatási törvény a Fidesz szerint valóban alapvető fontosságú. Az MDF is ezt mondja. Talán ezért is van, hogy most már a harmadik koncepciónál tart a tárca. Váltott csapattal. De nem csak a csapat változik.

Mit akar a kormányzat? Olyan rendet, amelyben a mindenkori oktatási kormányzat szinte kizárólagos joga meghatározni azt, hogy milyen szellemű legyen a nevelés, mit tanítsanak az iskolákban. S mit akar a diákokkal meg a szülőkkel? Az általa fontosnak ítélt értékeket nekik közvetíteni, ezt a pedagógusokon alkalomadtán számonkérni, s ha valaki nyugtalan, azt megnyugtatni vagy leváltani. Kedve szerint nevelni, s ha berzenkednek, hát kioktatni. De addig is, amíg a vita zajlik, a TOK-ot – mintegy settenkedeve – felállítani.

BÁNHALMI JÁNOS FELVÉTELE

Andrásfalvy miniszter úr legújabb rendelettervezete a Hóman Bálint-i tankerületi igazgatóság előképét vetíti fel a területi oktatási központokkal (TOK). Ez az intézmény nem szakmai szolgáltatást végez, hanem hatósági szerepet tölt be. Az iskolai élet olyan szféráiba avatkozna be az állam, amelyekből az elmúlt évtizedben már lényegében kivonult. A területi oktatási központ állami alkalmazottainak ellenőrizhetetlen joguk lenne többek között az, hogy a pedagógusi pályára való alkalmasságot megállapítsák. A központ ellenőrizné, hogy a pedagógus „életvitelével és magatartásával" képviseli-e „az általános nevelési eszményeket". A TOK az igazgatók újraválasztásában is szavát kívánja hallatni. Mindez azt jelentené, hogy az iskolák állami felügyelete még szorosabbá válna. Az előbb leírtakat a központ természetesen "a szakszerűség" nevében tenné. Kétséges persze, hogy csak az volna a szakszerű, amit állami pecséttel látnak el. Miért ne kérhetne például bárki – önkormányzat, egyház, pedagógus érdekképviseleti szerv, diákönkormányzat, szülői szervezet – szakértőtől, tekintélyes szakmai szervezettől olyan szakvéleményt, amilyennek az elkészítését az oktatási törvény legújabb koncepciója a területi oktatási központok kizárólagos jogkörébe utalja? Különösen fenyegető a jelenlegi képlet: a miniszter deklaráltan szakmai véleményező-ellenőrző központokat állított fel. Korlátozza az érintetteket abban, kihez fordulhatnak szakvéleményért, sőt például a diákokat ebből a körből ki is zárja. Ezt követően nyugodt szívvel előírhatja, hogy "a szakvéleményt figyelembe kell venni."

A minisztérium kinyújtott karjaként működő ezen szervezetek teljesen idegenek a Fidesz oktatáspolitikai elképzeléseitől. A jövőben a Fidesz, az esetleges kormányzati befolyás birtokában, első lépéseinek egyikeként meg fogja szüntetni ezeket a területi oktatási központokat.

Az oktatási törvény legújabb koncepciója nemcsak az iskolák önállóságát, nemcsak a pedagógusok szakmai autonómiáját korlátozza, hanem az önkormányzatokat is tehetetlen, függő helyzetbe hozza. Az iskola fenntartója, az önkormányzat – az oktatási kormányzat javaslata szerint – nem tehetne egyebet, mint hogy finanszírozhatná az iskolákat, anélkül azonban, hogy a támogatás arányában figyelemmel kísérhetné, mire is fordítják a pénzét.

A Magyar Demokrata Fórum több ízben hangoztatta, hogy az oktatás "stratégiai ágazat", az oktatás „pártok feletti ügy." Ebben egyetértünk. De ez nem elég. Felül kell emelkedni a mindenkori legerősebb párt nyilván őszintén vallott értékeinek hegemóniáján. Hiszen ők is, mi is olyan tanügyigazgatási rendet szeretnénk kiépíteni, az érdekegyeztetés olyan rendjét kívánjuk létrehozni, amely a magyar közoktatáspolitika szilárd kereteit teremti meg. Tartósan és hosszú távra. Ha az MDF saját programjához hű marad, akkor velünk együtt támogatja, hogy az oktatási törvény kétharmados törvény legyen.

Baljóslatú, hogy a TOK felállítása az iskolákat fojtogató szűkösség körülményei között kapott zöld utat, sürgősséget élvez. Valóban roppant sürgető teendők torlódnak egymásra. De nem ilyen a TOK felállítása. A Fidesz azt akarja, alakuljon ki olyan helyzet, amelyben az iskola ismét csak móresre tanít.

Deutsch Tamás
országgyűlési képviselő
Fidesz

Ami az igen mögött van

Jómagam - mint az SZDSZ parlamenti képviselője megszavaztam a kormány és az MDF által támogatott Zétényi–Takács-féle törvényt. Azt a törvényt, amelyet SZDSZ-es jogászok szakvéleményére támaszkodva, magam is törvényesnek ítélek, jogszerűnek tartok. A múlt rendszerben elkövetett, és akkor politikai okokból nem üldözött súlyos bűncselekmények elévülési idejének megváltoztatása nem sérti az Alkotmányt és összhangban van a nemzetközi jogszabályokkal és gyakorlattal egyaránt.

Ez a törvény csak a legsúlyosabb - szinte háborús bűncselekményeknek minősíthető-embertelen gaztettekre vonatkozik. Elismerem ugyanakkor mindazon aggályok létjogosultságát, amelyek e törvénnyel szemben az SZDSZ részéről is elhangzottak. .

Én a legfőbb bűnösök törvényes felelősségrevonására adtam az IGEN-emet. Tudom lehet ezt jól és rosszul is csinálni. Ha a lehetőség birtokosa - a Hatalom - ezt rosszul csinálja, az legyen az Ő felelőssége és újkori bűne. Azt a jelenséget viszont ami a Kónya-Pető vita során mutatkozott meg és amit a televíziós közvetítés során is figyelemmel kísérhettünk, mélységesen elítélem. Visszautasítom az ott megnyilvánuló indulatokat, minden emberi méltóságot nélkülöző magatartást és a korlátlan bosszú szélsőséges igényét, ami a fasizmus és a kommunista diktatúra legsötétebb napjait juttatja eszembe.

Nem azt várom a javaslat tevőitől, a javaslatot támogató MDF-től, a kormánytól, hogy a meggyőződésem szerint nagyon szűk körben jelen lévő embertelen indulatokat próbálja szándékainak igazolásául felmutatni és felhasználni, hanem pont az ellenkezőjét. Lépjen fel a lihegőkkel szemben és ítélje el az ordítozó, emberi méltóságukból kivetkőzött szélsőségeseket. Értesse meg mindenkivel, hogy ennyi idő távlatából a törvényes felelősségre vonás is komoly akadályokba ütközik, ezért csak jelképes értékű lehet.

A jogállamiság és a demokrácia - mindkettőnek részesei vagyunk - elvárásokat támaszt mindannyiunkkal szemben. Megköveteli, hogy fellépjünk az ezen elveket és így mindannyiunkat sértő elvtelen ösztönökkel szemben. Ezekre nincs „igen", velük szemben viszont van törvényes szankció.

Vass István
az SZDSZ parlamenti képviselője

Csak!

A súlyadó terhe elviselhető – mondta Király Péter, a Pénzügyminisztérium közigazgatási államtitkára. Arra a kérdésre, hogy mivel magyarázható a súlyadó bevezetése, az államtitkár úr nem adott választ. Beszélt viszont az áfarendszer változásairól, a dieseljárművek adójáról, s csak úgy mellékesen jegyezte meg, hogy a súlyadót minden európai országban alkalmazzák.

Tudomásom szerint az általános gépjárműadónak a benzinárba történő beépítése óta ezt az „útadót" már régóta fizetjük. Sőt, a legutóbbi benzináremeléskor is hivatkoztak az „útalapra szükséges növekményre". Kíváncsi lennék rá, mi a különbség az útalap és az útépítéssel kapcsolatos kiadásokra szükséges súlyadó között. Szerintem semmi.

Világosan látszik, hogy mi rejlik a kormányzati intézkedés mögött. Jobb lenne, ha a nyilatkozók megkímélnének bennünket a szánalmas indoklásoktól, és szűkszavúan annyit mondanának: Csak !

Moór Tibor
Budapest

EGY IGAZI KARÁCSONYI MEGLEPETÉS A TELE-MAGAZINBAN

JACOBS Café

Mackintosh szomszédja voltam

Ebben a beszámolóban nem lesz szó számítógépekről. Amióta visszajöttem Glasgowból, tudom, hogy manapság a név legfeljebb ha a komputerfirmát idézi, de nincs ebben semmi megmagyarázhatatlan, csodálkozni-, s kivált röstellnivaló. *Charles Rennie Mackintosh* nevét kilencven éve is csak a modern iparművészet barátai, értői és művelői ismerték Magyarországon; igaz ők nagyon jól ismerték, s nem is voltak kevesen a Magyar Iparművészeti Társulat, a múzeum, az iskola és a *Magyar Iparművészet* folyóirat körül. *Spiegel Frigyes* kritikai lírát írt a munkásságáról, *Radisics Jenő* igazgató az Iparművészeti Múzeumba hozta kiállítani, ha nem Mackintosht, legalább a Mackintoshék szellemében készült glasgow-i berendezett szobákat.

Ebben a beszámolóban minőségről, szép kényelemről és zsenialitásról lesz szó. Fenségesen magas hátú hófehér karszékekről és sötétre pácolt tölgyfa ebédlőkről, tiszta szerkezetű bútorokról és olyan csodákról, mint a fehér ajtótáblákon átvilágító befoglalt, cseppnyi lila üvegdarabok. Polgári kényelemről, amely kifejezésen évtizedek óta az elkopásig ironizálunk és önironizálunk, de amelyet csak elkoptatni tudtunk, használni sosem, mert valamiképpen sosem volt tőlünk karnyújtásnyira.

Szecesszióról, *art nouveau*-ról, a századforduló modern stíljéről se essék sok szó: a fogalom olyan sokrétű és a jelenség olyan sokágú volt, hogy beleilleszthető ugyan, de inkább semmitmondó benne *a glasgow-i stílus*, középen és magasan Mackintoshsal. A glasgow-i stílus azt jelenti, hogy a századfordulón kikerülnek a fölösleges bútorok a szalonokból és az ebédlőkből, hogy csak annyi szék, asztal, könyvespolc és tálalószekrény marad, amennyit a komfort megkíván – ám ezek a bútorok minden porcikájukkal szolgálják a funkciót és az esztétikumot. Régi lakások konvenció-emelte falai kidőlnek, az új kertesházak közfalait a kényelem és az életmód húzza a tervrajzokra, ez a glasgow-i stílus.

Főműve, a helybeli művészeti akadémia műtermei elé Mackintosh széles, hatalmas üvegablakokat tervez, hogy egyenletes, északi világítást kapjanak, de keskeny, kétemeletnyi ablakcsíkokat hasít a délnyugati, könyvtári szárnyra, ez is a glasgow-i stílus.

A szomszédja lehettem Mackintoshnak, s ilyen módon akárhányszor élvezője otthona polgári luxusának – anélkül, hogy tolakodó pertuba keveredtem volna a modern művészettörténettel. Csak át kellett mennem az University Avenue másik oldalára, a glasgow-i egyetem vendégházából az alapító Hunter professzorról elnevezett egyetemi galériába: az ötlet csaknem olyan rafináltan egyszerű, mintha Mackintosh alkotása volna. Az 1868-ban született és 1928-ban meghalt építész-tervező-festő öreg házat vett 1906-ban az akkori Southpark Avenue-n, s felesé-

gével és alkotótársával átalakította. A házat és a teljes berendezést a későbbi tulajdonos – Mackintosh tisztelője – csaknem érintetlenül megőrizte, majd utódai az egyetemre hagyták. S bár a múlt század közepén épült vén *terraced house*-t százegynéhány éves korában lebontották, méretarányosan, a tájolásra is ügyelve, pontos alaprajzzal itt újraépítették. Sima betonból és a *Hunterian Art Gallery* modern épületének egyik szárnyaként. Mackintoshék otthonában tehát nem az üvegbetétes fehér ajtón lép be a mai látogató – nem panoptikumot, lépcső és párkány nélküli egyszerű betonfoglalatot csináltak az otthonnak –, de a hitelesen cicomátlan előszobába jut, s onnan az autentikusan fenséges tölgyfa ebédlőbe meg egy emelettel följebb a csaknem érintetlen hófehér társalgóba.

A modern építészeti eszme laboratóriumába – írtam volna ifjúkoromban meggondolatlanul. Mert a sallangtalan racionalizmus előfutárát, a konstruktivizmus kort megelőző alapítóját, a funkcionalizmus titokzatos ősatyját látta a pallérozottabb világ Charles Rennie Mackintoshban – aligha véletlen, hogy Thomas Howarth monográfiája is 1952-ben jelent meg először az életműről. Építészeti rációja, a művészeti iskola épületének lélegzetelállító, modern fegyelme, vidéki házainak tiszta tömege, a sima homlokzatok és logikus alaprajzok – visszanézve az 1893 és 1903 közötti tíz év vagy az 1913-ig tartó húsz esztendő szecessziós panorámájára – csaknem Bauhausnak tetszettek. Bútorainak intellektuálisan magas függőlegesei, magabiztos vízszintesei, s az, hogy ezek csaknem mindig *szögben*, ha nem éppen *derékszögben* találkoztak, már-már besorolták a geometrizmus iskolájába. Sima, cirádák nélküli evőeszközei, csak az anyag szépségétől szép és csak a megmunkálás gyönyörűségével gyönyörködtető lámpái miatt – meg azokért az előkelően egyszerű teaszalonbelsőkért, amelyekben ezek a tárgyak szolgáltak – a modern sorozattermelés, az *industrial design* történeti kézikönyvei Mackintoshsal kezdődtek.

A művészeti iskola épületének kelta fogantatású kovácsoltvas díszeitől, a bútorok, sőt belső épületszerkezetek festett-faragott faékítményeitől eltekintettünk, az egyszerűségért fizetendő valóban drága árat, a réz, az ólom, az üveg megmunkálásának költségeit éppúgy a kor, a művészkörnyezet számláján könyveltük el, mint a teaszalonbelsők igazán indázó, igazán szeszélyes és igazán szecessziós faldekorációit.

Elődeinknek, a modernizmus apostolainak csaknem a magánügye volt ez: Mackintosh a halála előtt festőként dolgozik a francia tengerparton, megelőzően már évtizede nem épít, a nagy korszakot követő textiltervezéssel is fölhagy, vízfestményeiből él a húszas években. Glasgowban áll a főmű, a művészeti iskola épülete, amelyre huszonnyolc éves korában kap megbízást, áll néhány középület, s néhány magánlak Glasgow körül, de az első világháborúkor egyszer s mindenkorra vége a delelő, nagy korszaknak.

Ahhoz pedig, hogy újra felfedezzük a kelta-nemzeti hagyományok mindig is jelen lévő fontosságát, a geometriát mégiscsak oldó finom kandallóíveket, az eleganciával elhelyezett ezüstöt, ólomkeretes üveget, a mértékletes gyöngyház- és elefántcsont-berakást – ehhez a funkcionalizmus ellenhatásának, a szecesszió mármár részegült újrafelfedezésének, a posztmodern vágyakozásnak kellett bekövetkeznie. Nálunk, a kontinens szegény szögletében, ahová az építészeti-tárgyi modernizmusnak mindig inkább csak tákolt változata jutott el, látszólag könnyű volt ez a fordulat. Primitív konstruktivizmusunk, barkácsolt funkcionalizmusunk, slendrián geometriánk tövében és körében nem volt nehéz megérteni, hogy a monotontól menekülő huszadik századvég lelkesülten fedezi fel Mackintosh lefaragott oszlopéleit a művészeti iskola legendás könyvtárbelsőjében.

Az egyensúly helyreállt, nyugtázhatnám, ha nem lehettem volna Mackintosh szomszédja. De aki belép az otthonába, tudja is, érzi is, hogy Mackintosh életművének nem a geometria, nem a görbület és az indázás a lényege, még csak nem is a kettő aránya. Hanem az emberi, az esztétikai és az etikai minőség tökéletes egysége. Tudom, nagy szavak ülőbútorok, világítótestek, írószekrények és hálószobatükrök ügyében. De a fenséges individuumnak és a befogadó otthonosságnak, a praktikusnak és költőinek olyan egysége ez az otthon, *a biztos polgárlétnek* olyan természetessége inkarnálódik ott matériában, formában, viszonylatrendszerben, amelynek nincs egyetlen stílusneve, ízléskalodája, reprezentációs vagy szegénységkorlátja. Ez maga az iparművészet, de igen nehéz ezt innen elhinni, megérteni, átélni.

A századelő, Spiegel Frigyes, Radisics Magyarországa kényszerűen, pótolhatatlanul korán volt kénytelen valamit abbahagyni – nemcsak, s nem is elsősorban a múzeumban.

Rózsa Gyula

MAGYARORSZÁGON ELŐSZÖR

Bach-kantáták Budapesten

Több évre tervezett ökumenikus hangversenysorozaton hangzik föl végre – Magyarországon először – a lipcsei Tamás templom karnagyának teljes egyházi kantátatermése. Ökumenikus ciklus ez, hiszen az *evangélikus* zene legnagyobb alkotójának vagy kétszáz hitvalló zeneművét a *Belvárosi Főplébánia-templom* fogadja be. Hangversenygyakorlatunk eddig csak kivételes alkalmakkor s bátortalanul fordult e remekművekhez, az evangélikus templomi zene pedig – bár olyan kiváló személyiségei voltak, mint *Gárdonyi Zoltán* vagy *Peskó Zoltán* – nem vállalkozhatott a teljes kantátatermés megszólaltatására. Most népes előadógárda szolgálja Bach zsenijét (egyazon kórusnak-zenekarnak több esztendőre elosztva is túlságosan nagy volna a feladat).

Advent első vasárnapján *Szüts Péter* és a teljes ciklust gondozó *Klembala Géza* irányításával az erre a napra írott – Lipcsében 260 esztendeje bemutatott – *36. kantáta* („Örvendve lendüljetek a magasba!") volt műsoron a *Cantus Corvinus Énekegyüttes* és a *Concerto Armonico* kamarazenekar tolmácsolásában. Rendhagyó mű, zeneanyagát születésnapi köszöntőknek írta a komponista – mielőtt a Gyermek születésének örömére templomi használatra emelte volna át őket. E végleges változatból elhagyta a szólistáknak szánt énekbeszédszakaszokat, s helyükbe egy Luther Mártontól való korál feldolgozásait illesztette – kantátái között ebben egyedülálló ez a kompozíció. Ez a mű is fennen hirdeti, mennyire azonos Bachban az istenhit és az emberbe vetett hit.

A kantátáknak itthoni előadói hagyománya nem lévén – e 36. sorszámú darab is alighanem hazai bemutatónak tekinthető – semminemű rossz rutin nem terhelte a produkciót. Sugárzó muzikalitás hatotta át a kórus, a zenekar, a szólisták teljesítményét. A muzsikusok a stílus biztos ismeretében, minden romantikus túlzástól tartózkodva keltették tartalmas életre Bach érzelmességét. Elismerés illeti a szólóénekeseket: *Hamvasi Szilvia, Lax Éva, Kállay Gábor* és *Klézly János* imponáló jártassággal működött közre, legyőzve mind az ária-, mind pedig a koráléneklés nehézségeit.

Breuer János

EZERMESTER Kereskedelmi Vállalat
1072 Budapest, Nyár u. 6. ☎ 142-9580 Fax: 142-7755

A vállalat SKIL boltjával és szervizével áll közületek, anyagbeszerzők és a lakosság részére.

- SKIL termékek teljes választéka
- Értékesítés olcsó árakon
- Minden típusú géphez tartozékok, kiegészítő felszerelések
- Az országban egyedüli márkaszerviz

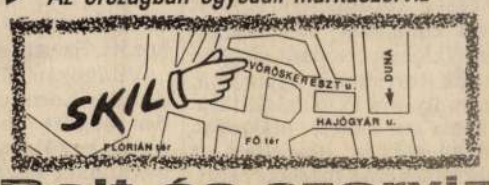

Bolt és szerviz
1033 Budapest, Vöröskereszt u. 11. ☎ 188-2126

SKIL®

Párosával

Szitányi György 1984-ben írt egy fantasztikus regényt, 1991-ben sikerült is megjelentetnie. Eredetiségével érdemelte ki, nyilván, hogy a mellőzött és avantgárd és vitatható értékek programos kiadója, a *Holnap* közönség elé bocsássa. Nem is akármilyen olvasmány: sokértékű, kaleidoszkóposan olvasható (ennek a megjelölésnek nincs köze kompozíciós elvéhez: rendes cselekménye rendesen halad előre, nem villanásnyi impressziók halmaza), forgatható műtárgyra emlékeztet. Nevethet, sőt röhöghet is rajta, aki bír. Másképpen mélybe váj: afféle filozófiai akcióregény. Akcióregény az akciófilm mintájára. Sok lövöldözéssel. Csak épp a filmrokonságtól elütően, itt szinte minden lövésen érdemes elgondolkozni.

Izgalmas vízió az emberiség életéről és haláláról meg föltámadásának, megmeneküléséhez lehetőségéről. Emberismereti mese. Szabadságról és szorongásról szól meg a sokrétegű hazugságról, amiből összeáll életünk. *A roncs* a címe. A transzcendencia, a megismerésen, tapasztalaton, érzékelésen való túllépés – ellentétben a szokvány sci-fi regényekkel – ebben a könyvben nem magyarázatlan előfeltétele a kitalált cselekménynek, hanem maga a cselekmény vagy legalábbis a cselekmény mozgatóereje. Odavisszasága szándékosan zavarbaejtő. De nincs mögötte semmi buta idealizmus. Józan játék ez.

SZILÁGYI ÁKOS
Gyönyörök kertje

Versben is jelentkezik a transzcendencia a Holnapnál: Szilágyi Ákos új verseskötete is most jelent meg. *Gyönyörök kertje* – már címével is túlvilági látomásra utal, Bosch képének mintázatát idézve szemünk elé. Bravúros és kalambúros könyv, vagyis szójátékos. Kancsal rímek nagy tömege illeszkedik a világ visszájára fordításának versben adott rendjéhez. Utazás az édenkertbe, amint fülszövege is tudósítja az esetleg nehéz fölfogású olvasóját.

Kétszáznegyvenhárom négysorosát, megtoldva néhányszor egy-két sornyi toldalékkal, látszólag a játék a játékért uraságos kedve hozta napvilágra. Persze, csak látszólag, mert mindegy, mi indította el megteremni: irónia szól belőle, s a halálélmény gondolati párlatává költőiesül, mire kész lesz.

Lehet, persze, abszurdnak is venni, hogy kicsinyes történelmi létezésünk hétköznapjaiból így kiszárnyalnak írók és költők az élet-halál nagy régióiba. De mentségük: okosságuk, iróniájuk. Tudják – és éreztetik velünk –, hogy mivel szemben „filozofálnak" és „esztetizálnak". Ez az ő véleménymondásuk tengelye, ez a megtámasztó irónia.

2 Ami nem furcsa, az nem méltó a figyelmünkre. Aki nem furcsa, az szinte nem is ember. De a leghétköznapibb környezeti elemek, emberek és események egyaránt furcsák, idegenek egy-egy idegen szemével. A fenti megfontolásban egy szép, kerekre csiszolható, modern esztétika rejlik. Normarendszerével mind gyakrabban találkozhatunk mozijainkban.

Percy Adlon éppúgy az idegen pillantását képviseli az újabb filmművészetben, mint *Jim Jarmusch*. Már mindkettejüknek a harmadik filmjét mutatják be nálunk, jó ismerősei ők a filmbarátok szűkebb táborának. A *Cukorbébi* és a *Bagdad Café* után most ideérkező *Rosalie vásárolni megy* éppúgy mágneses erővel vonzza – azt hiszem, megérthetően – ezt a tábort, mint a *Florida, a paradicsom* és a *Törvénytől sújtva* után szintén most bemutatott *Mistery Train*. A szlovák nagypapától leszármazott Jarmusch utolsóul említett filmjének, úgy látom, nem is óhajtottak magyar címet adni forgalmazói a Magyar Filmintézetben, pedig nem lett volna nehéz lefordítani. Tehát eleve csak a beavatottaknak ajánlják ezzel az eljárással. Az Adlon-film forgalmazója, a Mokép viszont nem vállalta a sznobizmus ódiumát, jóllehet német filmjének az eredetiben is angol címe van: *Rosalie Goes Shopping*. (Mi több, angolul is beszél a film.) A bajor világot a provinciális, Isten háta mögötti Amerikába ojtva virágoztatja ki a mozinézők szeme láttára Percy Adlon, mintegy megkoszorúzva e művével kövér hősnője – a remek színésznő, Marianne Sägebrecht alakította hölgy – trilógiáját, s egyben kacagtató komédiává is fokozva a korábban bujkáló iróniát, groteszket. Amerika egy igencsak közönséges európai szemével: fogyasztói Amerikára egyszerűsítve. A filmbeli család, például, csakis a reklámot nézi a tévében, de azt, mindegyiket, kívülről tudja, versenyt skandálja szövegét... Szóval, gyerekesek. A gyerekeknek megvan az a tulajdonságuk, hogy a megszokottra is képesek fölfedező pillantást vetni: új nekik a világ régisége. A művészetben is ez a fontos. Percy Adlon– hősein keresztül – ezzel mint műfogással él (miként a megboldogult *Viktor Sklovszkij* írta volt régi, híres tanulmányában).

Percy Adlon Arkansast mutatja, Jim Jarmusch Tennesseet. Nevezetesen Memphis városát. Ahonnan *Elvis Presley*

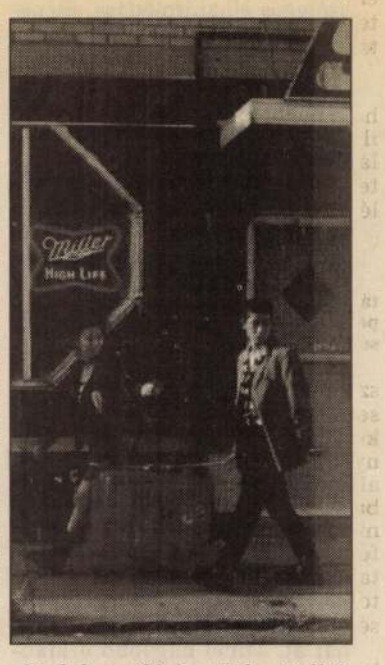

elindult a világba. Valami elképesztően roncsos, gyomos városként mutatja ezt a Memphist: koszlott utcák, szállodák, bisztrók vidéki külvárosaként. És ide jönnek a zarándokok a világ minden tájáról. Két tini japán, például. Ez a film első része. Háromból áll. Egyidejű történetek, egymásutánban előadva. Ellenállhatatlanul hat a rekeszizmunkra minden ismétlődés ebben a sorban. Jarmusch kihívóan előásta a maga nehezen meghatározható amerikaisága rétegei alól a nemamerikai „gyökereit" korábbi műveiben is; itt – első ízben színesben! – még vadabbul játszik az idegenség húrjain. És csak mellesleg üt egyet (de halálosan nagyot) az egyik szent amerikai mítoszon, az Elvis-rajongás piti üzletén.

*

Párosával szép az élet. Meg az irodalom. Meg a mozgókép. Ha a véletlen összekapcsol két valamit, akkor abban a kapcsolódásban lehet is valami. Esetleg összeillenek. S akkor együtt is szólnak valamiről, amiről külön-külön talán nem is annyira.

Csala Károly

kori főigazgatóját, *Ráth Györgyöt*, aki hitte, hogy „bírni és adni a szépet" (*Nádai Pál* szavai szerint) az élet igazi értelme lehet. Fasori villájában 1906-ban nyílt meg a gyűjteményét bemutató *Országos Ráth György Múzeum*. A múzeumigazgatói székben utóda, Radisics Jenő példaként állította a többi műgyűjtő elé az általa a „legnagyobb amateur"-nek tisztelt Ráthot, nemes ízléséért, önzetlenségéért, hazafias cselekedetéért, hiszen könyvtárával és gyűjteményeivel kincseket ajándékozott nemzetének. Nem egy magyar állami múzeum született magángyűjteményből, és bizony a különféle forrásokból származó műtárgyakat magába szívó O.M. Iparművészeti Múzeumnak, mint más hasonló intézménynek is, a már akkor szűkösre szabott költségvetés miatt folyamatosan szüksége volt arra, hogy élvezze a magángyűjtők támogatását, mint ahogy ez történt is a kezdetektől fogva. Radisics igyekezett kihasználni a ragyogó, kínálkozó alkalmat, a Ráth Múzeum megnyitását, és Ráth személyét és gyűjteményét példaként állítva felkelteni, illetve növelni a gyűjtők mecénási hajlamait.

Csésze aljjal, XVIII. század vége

Szoros kapcsolatba került a múzeum a gyűjtőkkel az 1880-as években az egyes művességek történetét bemutató, alapvetően históriai fogantatású tárlatok megrendezésekor: az ország minden pontjáról küldtek nyomtatványokat az 1882-es könyvkiállításra, s megnyíltak, feltárulkoztak a kincstárak, amikor 1884-ben az ötvösműkiállításra került a sor. Magán- és közgyűjtemények, budapesti és vidéki gyűjtők egyaránt szerepeltek e nagyszabású bemutatókon. A múlt század második felében a historizmus szemléletéből sarjadó reprezentatív tárlatokon már felfedezhetjük a gyűjteményi kiállítások csíráit (1864. Bécs, Főrangú magyar hölgyek tárlata, 1873, Bécsi világkiállítás — magyar amateurök bemutatója, 1876. Árvízkárosultak részére rendezett jótékony célú kiállítás, 1896. Millenniumi kiállítás).

Természetesen a tárlatok jellegükből fakadóan nem gyűjtő központúak voltak, hanem reprezentációs célokat szolgáltak, elsősorban a családi ősgaléria kat, a kincs- és fegyvertárakat mutatták be, de e korban már lehetőség nyílt egy-egy műgyűjtemény vagy több, jelesebb képgyűjtemény (1888. Műcsarnok, Régi és újabb festmények, 1902. Műcsarnok Budapesti Orvosszövetség képkiállítása), illetve néhány bőkezű mecénás adományainak bemutatására is: például az O.M. Iparművészeti Múzeum rendszeresen kiállította a jelesebb hagyatékokat, ajándékokat. Főrangú műpártoló hölgyek kezdeményezésére alakult meg 1890-ben a *Műbarátok Köre* — amely a művészet kedvelői közül toborozta tagjait, s a műgyűjtőknek is szervezeti formát nyújtott. Néhány olyan, iparművészeti vonatkozású szakkiállítást is szervezett, amely kifejezetten magángyűjtemények kincseit, hazai gyűjtőktől származó tárgyakat hivatott bemutatni (1891. Legyező-kiállítás, 1902. Szelence-, óra- és miniatűrkiállítás, 1907. Régi magyar agyagipar /porcelán, majolika/ kiállítás).

Az 1907-es budapesti amateur-tárlatnak mintegy testvérkiállítása volt az 1898-as kassai „amatőrgyűjtők gyűjteményei" című retrospektív bemutató, ahol 41 kiállító 270 darab műtárggyal szerepelt, és egy egész termet megtöltött *Bubics Zsigmond* püspök gyűjteménye. 1906-ban az Iparművészeti Múzeumban az Országos Gyermekvédő Liga rendezett jótékony célú exlibris-kiállítást, s ezzel együtt láthatta a közönség *Glück Frigyes*, a Pannonia Szálloda tulajdonosa műgyűjteményének értékes darabjait is. A kiállítás szembeötlő vonása, hogy exlibris-gyűjtemények köré szerveződött, tehát nem történeti szempontok vezérelték a rendezőket. A gyűjtés fontosságát hangsúlyozta e rendezési elv, amely tiszteletben tartotta a gyűjtők szuverenitását.

Ugyanez a törekvés nyilvánult meg az amateur-kiállításon is, azaz hogy a kiállított vitrinekben egy (esetenként több) magángyűjtő anyagát mutatták be, lehetőség szerint keresztmetszetet nyújtva a kollekcióról, kiemelve annak fő profilját, sajátos jegyeit és a remekműveket. Radisics Jenő kiállítási elvként hangsúlyozta, hogy be kell mutatni mindent, ami történeti értékkel rendelkezik, illetve magyar eredetű, vonatkozású tárgy: az igazgató tehát hű maradt jóval korábban, 1897-ben megfogalmazott programjához, miszerint a múzeumnak gyűjtenie kell a régi korok emlékeit, különös tekintettel a magyar műtárgyakra. A kiállítás rendezése során azonban túlléptek a merev történeti kötöttségeken, szempontokon s szakítottak a monumentális, reprezentatív és históriaközpontú tárlatokkal; ezt mutatta a gyűjtő-, illetve gyűjteménycentrikusság és a törekvés egy-egy kiállítási vitrin harmonikus, esztétikus berendezésére, továbbá a hamisítványok kiszűrésére. A tárgyválogatás fontos kritériuma tehát a minőség és a hitelesség volt. Radisics elvetette a megtévesztő, félrevezető hamisítványokat, s a kiállítás alkalmából — a műgyűjtők zömének támogatását élvezve — előadást is tartott e téma-

RADISICS Jenő
Új Művészet 1993/4

Adalékok a század eleji magyar műgyűjtés történetéhez

Az 1907-es budapesti amateur-kiállítás • *Horváth Hilda*

I. Előzmények, a kiállítás körképe

Díszcsésze, XVII. század

Verejtékes pohár és kupa, XVII. század

1907-ben nyílt meg az Országos Magyar Iparművészeti Múzeumban a nagy sikerű, számos látogatót vonzó amateur-kiállítás. Az „amateur" a századforduló magyar szóhasználatában műkedvelőt, műbarátot, műgyűjtőt jelentett; ez idő tájt számos próbálkozás történt és több javaslat született nemcsak e fogalom, hanem más idegen eredetű szakkifejezés magyarosítására, ugyanakkor a más nyelvekből átvett szavak is meghonosodtak, és vegyesen használták őket. A tárlatról a sajtó is terjedelmes cikkeket közölt, a napilapok pedig szinte egymással versengve adtak hírt. Különös színfoltot jelentett, hogy éppen a budapesti magángyűjtemények iparművészeti anyagát felvonultató kiállítással egy időben állították ki a *Horti Pál* iparművész hagyatékából származó, Mexikóban gyűjtött tárgyakat és a helyszínen készített rajzokat, fotókat; e kollekció páratlan, egzotikus színfolttal gazdagította az amúgy is sokféle látnivalót.

Az amateur-kiállítás ötletét *Radisics Jenő*, az Iparművészeti Múzeum akkori igazgatója vetette fel, s elképzelését tett is követte: körlevelet küldött jó néhány gyűjtőhöz, hogy vegyenek részt a múzeum amateur gyűjteményekből rendezendő kiállításán. Eleve a kiállítási anyag leszűkítését jelentette, hogy kérésével csupán a budapesti magángyűjtőkhöz fordult, tehát a vidéki, jelesebb polgári gyűjtemények és a kastélyokban őrzött főúri, továbbá a vidéki rezidenciákon lévő főpapi kincstárakban megbúvó kincsek rejtve maradtak a közönség szeme elől, noha évszázadokon át ez utóbbiak voltak a műkincsek tárházai. De nem csupán a családi gyűjtés — a hagyománynak tekintendő vagyon- és kincsfelhalmozás — eredményeként létrejött kincsesházak maradtak ki a kiállításból — amennyiben azok vidéken leltek otthonra —, hanem az egyéni szisztematikus, lelkes, markáns gyűjtőszenvedély megnyilvánulásai is. Ez utóbbiak sorában megemlítenénk *dr. Pálffy János* életművét, aki bazini, bajmóci váraiban, királyfai kastélyában, pozsonyi palotájában műtárgyak ezreit halmozta fel.

Hasonló gyűjtőkedv űzte, hajtotta a polgári műgyűjtés reprezentánsát, az O.M. Iparművészeti Múzeum egy-

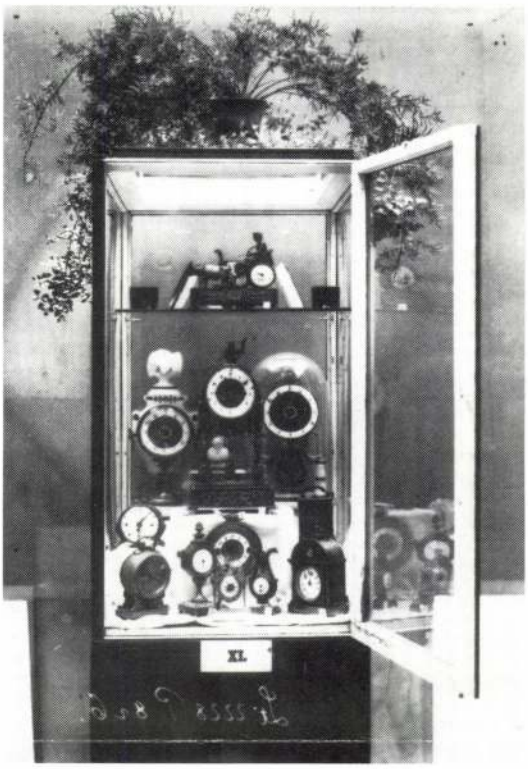

Amateur-kiállítás, 1907, Strasser-Feldau Zelma gyűjteménye
(Fotók Wágner Richárd)

rántsem elhanyagolható, hogy ez idő tájt a bécsi ezüstök és porcelánok — különösen a csészék és csészealjak — még gyakorta elérhetők voltak, viszonylag kis méretüknél fogva nagyobb számban gyűjthették őket.

A vagyonfelhalmozás eszközének tekintett műtárgygyűjtés, éppúgy, mint a szépet a szépért gyűjtés, már eleve sokféleséghez, sokrétűséghez, heterogén gyűjtemények születéséhez vezethet, amit az amateur-kiállítás hűen tükrözött; s már Radisics a kiállításról írott tanulmányában megjegyezte, hogy általában a gyűjtők mindent gyűjtenek, ami a kezük ügyébe kerül, s kevés az olyan, aki bizonyos tárgyak gyűjtésére, bizonyos stíluskorszakokra, illetve kifejezetten magyar alkotásokra specializálódik.

Valóban, ha átböngésszük a katalógust és végignézzük a kiállítási vitrinekről készült archív felvételeket, negatívokat, szinte mellbe vág bennünket a sokrétűség, sokféleség. A legkülönfélébb korokból, korszakokból származó tárgyak szerepeltek egymás mellett, a művészi ipar különféle művességeit reprezentálva: a bravúros technikai megoldásokat éppúgy tanulmányozni lehetett a kiállításon, mint a felhasznált anyagokat, az elkészült tárgytípusokat és a formavilágot. A sokféleség talán annak is köszönhető, hogy egy évek óta zajló korszakváltás tanúja, bizonyítéka is egyben a budapesti amateur-kiállítás. E váltás a társadalom mély rétegeiben húzódik, érinti a gazdasági életet, hiszen a gazdasági váltás, bizonyos rétegek eltűnése, elszegényedése, kiszorulása éppúgy tükröződik a műtárgypiacon, a műgyűjtés történetében, mint mások hirtelen vagy lassú felemelkedése, meggazdagodása. Akik korábban gyűjtöttek, kincstár-szempontjaikat lassan feladták, akik eddig nem gyűjtöttek, még tapogatóztak.

(A II. részt Műgyűjtők és műgyűjtemények címmel lapunk következő számában közöljük. A szerk.)

JEGYZETEK A KÉPEKHEZ

1. Díszcsésze fedéllel, ezüst és gyöngyház, vésett és trébelt díszítéssel. A fedél aranyozott ezüstből való, leveles és sima övgyűrűvel tagolt, a tetején mellét felhasító pelikán áll, a fészekben három fiókával. A rendkívül díszes fül griffmadárfejben végződik és korallgyönggyel ékes. A díszcsésze gyöngyház falán vésett Rákóczi-címer, két oldalt C.L.R.D.FV. illetve C.E.B.D.N. betűkkel, amelyek Radisics Jenő feloldása szerint a következő szöveget rejtik: C(omes) L(adislaus) R(ákóczy) D(e) F(első) V(adász) és C(omitissa) E(lisebetha) B(ánffy) D(e) N(agymihály). Magyar, XVII. sz. (Giergl Kálmán tulajdona)
2. Verejtékes pohár, ezüst, aranyozva, domborított díszítéssel, hármas verejtékcseppekkel. Magyar, XVII. sz. Kupa, aranyozott ezüst, nagyvirágos domborított dísszel, csúcsos levéldíszben végződő fedéllel, Brassó, XVII. sz. (br. Radvánszky Géza tulajdona)
3. Csésze aljjal, porcelán, aranydíszítéssel, a csésze elején és az alj közepén színes tájképpel, Capo di Monte, XVIII. sz. vége (dr. Hermann Béla tulajdona)
4. Batthyány-palota, Budapest, VII. Teréz körút 9. sz. gr. Batthyány Gézáné szekrénye a kis szalonból; jó példája a műtárgyak artisztikus elhelyezésének a főúri otthonokban. A grófné gyűjteményéből néhány legyező is szerepelt az amateur-kiállításon, mint például a vitrin bal felső sarkában lévő. Ugyancsak ezen a polcon láthatók a tárlaton szintén bemutatott porcelán gyermekjáték csészécskék.
5. Amateur-kiállítás, 1907. Budapest, Iparművészeti Múzeum XI. vitrin: Strasser-Feldau Zelma gyűjteménye.
Fenn: óra, aranyozott bronz, ökör által húzott diadalkocsin ülő női figura, XIX. sz. Középen: álló óra, alabástrom tokkal, tetején sassal, XIX. sz. eleje; oszlopos óra, bronz, részben aranyozva, tetején gyermekalak fáklyával és kígyóval, XIX. sz. eleje; álló óra, egy bronzlírán és két delfinen nyugvó szerkezettel, üvegburával, XIX. sz. eleje. Alul: óra kecskelábakkal, XIX. sz. eleje: álló óra, lábbal és fogantyúval, XIX. sz.; álló óra, sárgaréztokban, XIX. sz. eleje; oszlopos óra, címlapján festett várkastély, XIX. sz. eleje; óra lant alakú állvánnyal, XIX. sz. eleje: (mögöttük kerek óra, sárgaréztokban, XIX. sz. eleje), óra, félkörös oromzatában miniatűrképpel, XIX. sz. eleje; négyszögletes óra fogantyúval, Pest, XIX. sz.

ról. Ezenkívül Radisics a Bécsben élő, magyar származású műkritikust, *Hevesi Lajos*t, a jó tollú írót és a szecesszió krónikását kérte fel a műgyűjtők több ezer darabot felvonultató kiállításának ismertetésére.

Mai szemmel nézve szinte hihetetlen mennyiségű tárgy gyűlt össze a kiállításra, mintegy 3754 darab, és tiszteletre méltó az az emberfeletti munka is, amely során minden egyes beérkező műtárgyról alapos leírást készítettek (a vaskos leltárkönyvet az Iparművészeti Múzeum adattára őrzi), amely a katalógus alapjául szolgálhatott. Telitalálat volt a vitrinszerű elhelyezés, hiszen a legnagyobb számban előforduló porcelán- (770 darab) és ötvöstárgyak (625 darab) eredetileg a lakályos otthonokban is többnyire üveg mögött kaptak helyet. Ugyanakkor azt is láthatjuk a korabeli archív fényképeken, hogy a főúri szalonokat szinte elborította a sok-sok apró tárgy, az asztalok, a vitrinek, a kandallópárkányok telis tele voltak artisztikusan elrendezett apróságokkal, melyek egyszerre voltak berendezési kellékek és dísztárgyak.

Az ötvöstárgyak nagy száma jelzi elsősorban, hogy a műtárgy nemcsak szépséget sugall, hanem vagyontárgy, a tőkefelhalmozás eszköze, a befektetés egyik módja, lehetősége, a gazdagság mutatója, fokmérője is egyben. A legrégibb időktől kezdve e célt szolgálták az egyházi és világi kincstárakban felhalmozott aranyezüstneműk, ékszerek, fegyverek, ötvöstárgyak. Azon kívül a míves ezüst asztaldíszek, porcelánkészletek — a gazdaasszonyok gyönyörűségére — az igényesen terített asztalok kultuszát is szolgálhatták. Prózai ok, de ko-

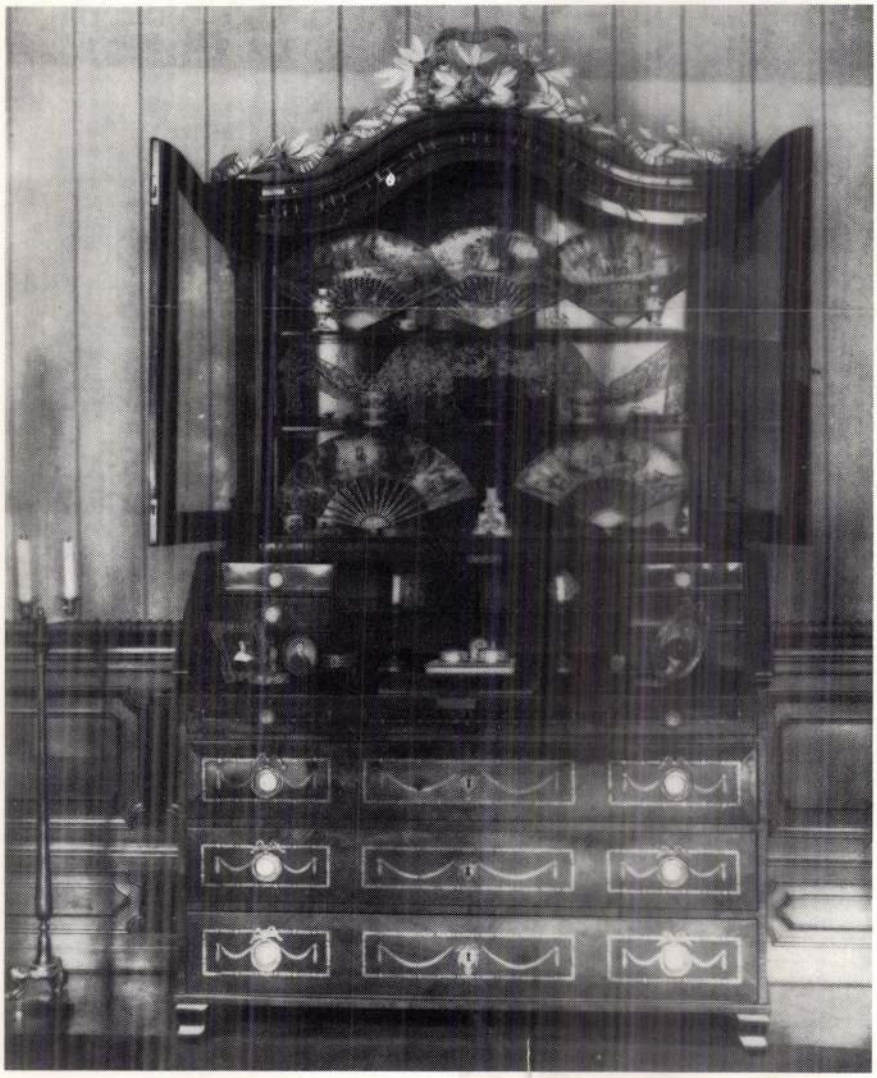

gr. Batthyány Gézáné gyűjteményének darabjai a Batthyány-palota kisszalonjában

Radisics Jenő (Buziás, 1856. aug. 7. — Bp., 1917. jan. 4.): művészettörténész, az Iparművészeti Muzeum igazgatója. Müegy.-i és jogi tanulmányainak elvégzése után 1882-től az Iparművészeti Muz. tisztviselője, 1887-től élete végéig ig.-ja. Külföldi tanulmányutjai során szerzett tapasztalataival és gyakorlati tevékenységével nemzetközileg is elismert szaktekintéllyé vált; a Muzeumot rövid idő alatt európai hirü intézménnyé fejlesztette. Országos és nemzetközi kiállitások rendezésével (Párizs: 1884 és 1900., Bp., 1885 és 1896, Szentpétervár, 1899, Torino, 1902, Milánó, 1906). Népszerü előadássorozatokkal emelte a közizlést. A müegy.-en a müvészi ipar történetének m. tanára (1893), kora kulturális életének

szá[illegible]ottevő személyisége; az Iparművészeti Társulat alapitó tagja; munkásságáért több magas kitüntetésben részesült. Tagja volt a munkások oktatására szervezett orsz. bizottságnak; Pasteiner Gyulával szerkesztette a Művészi Ipar c. folyóiratot (1885--94). A Magyar Iparművészet áll. munkatársa. Cikkei, értekezései, müleirásai az iparművészet és az archaeológia köréből szaklapokban jelentek meg; az Iparmüv. Muzeum gyüjteményeiről több ismertetőt adott ki. -- Fm. Az ötvösség remekei I-II. (franciául is, Pulszky Károllyal és Szendrey Jánossal Bp., 1885); Magyar mükincsek. I-II (Szendrey Jánossal, Bp., 1895--98); A magyar koronázási jelvények (Bp., é.n.); Magyarország történetének emlékei az 1896. évi ezredéves orsz. kiállitáson (Bp., 1897--1901); Le Pavillon hist. de Hongr. a l'Expos. Univ. de Paris 1900 (Paris, 1900). -- Irod. Csányi Károly: R.J. (Magy. Iparmüv. 1917); H.L.: R.J. (Archaeol Ért., 1917).

foglalni. Györgyi ezirányú munkássága nem ismer határt ; páratlan ügybuzgalma lent és fent egyaránt barátokat szerez számára. Fel tudja emelni a régi és a népi értékeket s a legújabb kitalálásokat is aktuálissá teszi. Nemcsak igazgatja a társulatot, hanem tagjait — a művészeket és iparosokat — irányítja, a megmozdíthatatlannak látszó tömegből pedig megértő közönség-tábort toboroz, — mindig a magyar horizont fölé emelve. Lelkesedik és lelkesít egyszerre. Szóval erkölcsisége mindig a magyar kultúra kiszolgálásában éri el a maga teljességét.

Csöndesen a háttérbe vonulva ő az, aki előkészíti az élő és fejlődő magyar iparművészet propagálását és gyámolítását, a külföldi kiállítások sikereit, az itthoni lakásművészeti, egyházművészeti, népművészeti s egyéb bemutatókat. Díjakat, elismeréseket, jutalmakat szerez tervezőknek és kivitelezőknek. A tervpályázatok, előadások, mintalapok s egyéb kiadványok fölött pedig mint kupola emelkedik ki a Magyar Iparművészet megtermékenyítő ereje.

Ez a folyóirat mindig több annál, mint amit gondolnak vagy mondanak felőle. Nemcsak kapocs a társulati tagok között, hanem megszervezi az együttérzést és a megbecsülést a mesterség és a művészet számára. Györgyi betűvel és képben, beszámolóban és bírálva fáradhatatlanul viszi előre a megismerés és a fejlődés vonalát. Az idegenlelkű iparcikkek divatjából s a hazai ízlésbeli hangzavarból, válogatott munkatársaival együtt, kivezeti a köréje sereglőket. A Magyar Iparművészet hasábjairól észrevétlenül elmaradnak a régibb ízlésutánzatok s új formák, új hangok törnek előre. Egy nagy magyar kultúrparlag formálódik át termővé. Györgyi Kálmánnak ezek révén akkora világító ereje van korára, hogy fényéből még ma is tiszta ragyogás sugárzik felénk.

*

AZ ŐSÖK ÉS HŐSÖK TISZTELETÉRE a japánok tömjént szoktak áldozni. Mélyen meghajolva, díszes füstölőkbe illatos gyantát hintve, hangosan felsorolják azoknak érdemeit, hogy lelkesítő és követendő példát nyujtsanak az utódoknak.

Hajoljunk meg mi is Ráth, Radisics, Györgyi nagysága előtt és a nekik szentelt sorok tömjéne szálljon felénk minden érzésünket körülfogva : a nagy úttörők munkásságának példájából a legnehezebb időkben is kivezető tanulságokra fogunk találni.

AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM

Írta: CSÁNYI KÁROLY műegyetemi tanár

Az iparművészet fogalmát és nevét a XIX. század állapította meg. Korábban ezek a tárgyak beletartoztak a kézművesség körébe. Iparművészet és iparművészeti stíl oly szavak — mondja Pulszky Károly e tárgyról 1885-ben tartott előadásában —, melyek az utóbbi években a közönséget gyakran foglalkoztatták.

Tanulságos az is, miképen határozza meg az iparművészet fogalmát. Napjainkban minden ilyen egyes tevékenységi körnek szoros körülhatárolása — mondja Pulszky — rendkívül nehéz. Az ipart a gazdaságtól megkülönböztetni eléggé könnyű : az ipar a legszélesebb értelemben a természetadta nyersanyagok feldolgozása. Mi a művészet ? Ezt nehezebb meghatározni, mint azt, hogy mi az ipar. Van azonban egy vonás, melyet, úgy hiszem, mindenki el fog fogadni a művészi tevékenység legfontosabb jellemzőjéül. Ez az egyéniség jelentősége benne. Ha e vonást arra nézve is elfogadjuk jellemzőnek, hogy mi a különbség az iparművészeti és ipari tárgy között, a felmerült kérdés megoldásához közelebb jutunk. Kimondhatjuk, hogy az iparművészeti tárgy oly valami, ami rendeltetése következtében az ipar körébe tartozik, de melynek alkotásánál a készítő egyénisége is lényeges szerepet játszott. Az alkotó nem csupán hasznossági szempontból készíti a tárgyat, hanem egyszersmind azért is, hogy a szemlélőt gyönyörködtesse ; ezzel elhagyta a pusztán ipari álláspontot s feladatába művészi célt is vegyítvén, a művészi ipar terére lépett.

Amint látjuk, még 1885-ben is szükség volt arra, hogy az iparművészet fogalmát ilyen részletesen magyarázzák. E fogalom kialakulását a nagy nemzetközi kiállítások, majd az ezek nyomában megalakult iparművészeti múzeumok segítették elő. 1851-ben volt Londonban az első nagy világkiállítás. Ennek nyomában 1852-ben megalapítják a South Kensington- (ma Viktoria and Albert) múzeumot, 1863-ban a bécsi, 1867-ben a berlini Iparművészeti Múzeumot.

A budapesti Iparművészeti Múzeum alapítására vonatkozó tárgyalások 1865-ben kezdődtek és 1878-ban fejeződtek be. Gyüjteményei legelőször a Nemzeti Múzeumban voltak kiállítva, 1877-től 1896 tavaszáig pedig az Andrássyúti régi Műcsarnok alagsorában. A millennium esztendejében foglalta el mostani helyét az Üllőiúti palotában, mely Lechner Ödön és Pártos Gyula építészek magyaros törekvésének egyik legszebb hajtása.

Az Iparművészeti Múzeum virágkorát Radisics Jenő igazgatása alatt élte. Az ő fáradhatatlan tevékenysége, páratlan ízlése, sokoldalúsága, rokonszenves, finom egyénisége olyan lendületet adott a gyüjteménynek, hogy az csakhamar számottevő lett még a külföldi hasonnemű gyüjtemények közt is. Böles előrelátással kivált a gyüjtésre, a gyüjtemények gyarapítására helyezte a fősúlyt és ebben a törekvésében a vallás- és közoktatásügyi mimisztérium anyagi eszközökkel hathatósan támogatta. 1896-ban nyílt meg a gyüjtemény áttekinthető elrendezésében a mostani palotában, amelyben egyúttal az iparművészeti iskola is elhelyezést nyert. Ez az elhelyezés azonban, a gyüjtemény fokozatos

RÁTH GYÖRGY AZ ELSŐ ÚTTÖRŐ EGYÉNISÉG a magyar iparművészeti kultúra elindulási útján. Utána az Iparművészeti Múzeum ágazatát Radisics Jenő fejleszti tovább, az Iparművészeti Társulatnak pedig minden szíve dobbanását Györgyi Kálmán gondozta harmincöt éven át.

Ráth az igazi magvető. Mindenekelőtt az összes segítő erőtényezőket összefogja a bíró helyes ítélőképességével, lelkiismeretességével és a magángyüjtő ízlésével, tudásával, céltudatos szorgalmával. Példaadás kedvéért a maga nagy szeretettel gyüjtött kincseit szintén közcélokra adja. Régi Magyar Könyvtárát az Akadémiának ajándékozza a köztük lévő kilenceven unikummal együtt. A „Ráth György Múzeum"-ot pedig az egész nemzetre hagyományozza : egy lélekkel bíró otthon egységébe foglal benne össze lakberendező tárgyakat, páratlan értékű képeket, égetett s öntött antik szobrocskákat, vésett köveket stb. Ilyen magas szellemi rangon kerül a Múzeum s a társulat bölcsőjéhez. 1878-ban ott van a Múzeum születésénél, résztvesz a szervező s gyarapító munkában, 1886 óta annak főigazgatója. Nemcsak ismeri és becsüli a multat, hanem ezek alapján határozott irányelvei vannak a jövőre nézve is. Az Iparművészeti Társulatnak éppen ezért fénykora az a tíz esztendő, mikor ő ül az elnöki székben. Ez idő alatt évkönyv és lap jön létre, kiállítások, pályázatok, ösztöndíjak élénkítik a társulat életét. Legfőbb műve marad az a háromkötetes Iparművészet Könyve, mely elmélyíti az idevonatkozó tudást, mert módszerében és munkatársait tekintve egyaránt kitűnő.

Ráth György minden munkájába nemcsak észt és tudást, hanem szívet és szeretetet is tud adni. Innét van aztán az, hogy amit kezdeményez, az napjainkig terjedő állandósággal bír szervezetben, szerkezetben egyaránt.

*

RADISICS JENŐ AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM VEZETŐJE lesz a millenáris év újabb fejlődési korszakában ; harminchat évig van az élén s ez idő alatt nemcsak megnövekszik, de európai szintre is emelkedik az intézmény. Radisics ízlése, tudása — kortársai az „ízlés nagymesterének" szerették nevezni —, továbbá eleven és tettrekész munkakedve meg tudja oldani azt, hogy az épület gazdag díszei nem nyomják agyon a múzeum tárgyait. Nemcsak választékos, vonzó és tanulságos az a kép, amit ád, de együttesével képes túlszárnyalni a' külföld sok hasonló intézetét. Mértéke a külföldhöz emelkedik, ugyanakkor azonban lelke mindig magyar marad. Nemcsak a teak-fa szekrényeiért, de külső-belső fajsúlyáért is bátran oda lehetne csatolni a londoni South-Kensington Museumhoz.

Radisicsot világszerte igen megbecsülik, valahogy az igazi magyar úr és a finomult műértő együttesét látják benne. Előkelő modora, nagyszerű nyelvtudása, szakműveltsége, sőt nem egyszer a vörös díszmagyarja és selymes szakálla is nemzetközi népszerűséget biztosítanak számára s mindez eredményeket hoz a magyarság számára a kiállításokon, kongresszusokon, zsürizéseknél stb. A legremekebb kiállítási anyagot is játszva kapja meg Budapest számára.

Ő viszi az első szót Szent-Pétervár, Párizs, Torino, Milano, Velence stb. kiállításain. Az igaz, hogy kétkézi munkával is dolgozik, ha kell, de reprezentál is, mintha ő lenne Magyarország napszámosa és nagykövete egy személyben. Haza hozza kiállítani, mint egy muzeális Jason, az 1898-as Art nouveautól kezdve, a plakátok, amerikai üvegek, francia ötvösművek, német szőnyegek, svéd háziipar, Walter Crane grafikája, brit iparművészet, a National Competition tervezeteinek gazdag sorozatát. Aztán a régi magyar kincsek több fejezetét mutatja be a magyar közönségnek. Mindezeknek hatását még ma is le lehet olvasni iparművészetünk fejlődési történetén.

*

GYÖRGYI KÁLMÁN, AZ IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT LELKE, a nagy triász harmadik oszlopos tagja. Ők együtt és külön-külön mindazt megvalósítják, miről előttük csak álmodni lehet. Ráth és Radisics a mult alkotásaiból szűrnek le elméletet. Györgyi eljut a valóságos gyakorlatig; nála a holttárgyak visszavezetnek az élethez.

Györgyinek így két arculata fejlődik ki : egyik a legmagasabb célkitűzések ideáljai felé, másik pedig a mindennapi élet kis problémáihoz fordulva. Egyrészt kultúrpolitika, pedagógia, főként pedig nemzetszeretet ölelkezik személyében, másrészt pedig azt az utat járja, mely pénztelenséggel, közömbösséggel és kicsinyes makacssággal van kikövezve.

A műhelyek és műtermek széteső egységét csak szilárd akarattal és lángoló lelkesedéssel lehet össze-

Alkotásokra megvan a tere. A polgáriasodás Magyarországon is végbement. A kiegyezés által megteremtett nyugalmi állapotot gyors átalakulás és fejlődés követi, a magyar gazdasági élet alapja ugyan továbbra is a mezőgazdaság, de az ipar és kereskedelem gyorsan bontakozik ki az 1867 előtt fennálló kezdetleges állapotokból. A tőkeképződés is kezd megindulni. Ez a kor az, amelyet jellemzően Ferenc József korának szoktunk nevezni, mely nálunk épp úgy, mint a külföldön, a virágzó polgári korszakot jelenti. E korszak polgári társadalmának megvannak már a kulturális igényei. A kulturális igényeknek a nemzetgazdasági érdekekkel összeegyeztetetten történő kielégíthetése végett alakítja meg Trefort már galambősz fejjel és a Művészegyesület alapítására vonatkozó visszaemlékezéseinek bátorító hatása alatt 1885-ben az Iparművészeti Társulatot.

Trefort az első volt azok között, kik a nyugat kultúráját idehozták az új életre ébredt Magyarországba. Politikájában meggyőződése volt, miként azt többször is kijelentette, „hogy nekünk mindig nyugat felé kell gravitálnunk, mert csak a nyugati világra támaszkodva élhetünk". E témával foglalkozva egyik akadémiai megnyitó beszédében bővebben is kifejti álláspontját s a történelmi adatok sorával bizonyítja, „hogy Magyarország mindig akkor volt a legjobb helyzetben, mikor szerepét ekként fogta fel".

De mikor a nyugatot vette például, a magyar multról sem feledkezett meg. Egyik szép bizonysága ennek a műemléktörvénye, mellyel több nyugati államot, így a szomszéd Ausztriát is megelőzte.

Nekünk is az ő útját kell követnünk; folytonosan figyelemmel kísérve a nyugati fejlődést, annak eredményeit asszimilálva, a nemzeti hagyományok alapján magyar lelkünk sugallata szerint kell továbbfejleszteni iparművészetünket.

MŰVÉSZETÜNK HIVATÁSA

Írta: DR. UGRON GÁBOR v. b. t. t.,
ny. belügyminiszter, az Országos Irodalmi és Művészeti Tanács elnöke

Valahányszor utam a Nemzeti Múzeum előtt visz el, ráeszmélek arra, hogy nincs olyan épületünk, mely annyi méltósággal, nyiltsággal és oly messzehallatszóan fejezné ki Magyarország nagy reformkorszakát, Kossuth, Széchenyi és Petőfi szellemének aranyéveit, mint ez az épületünk. Belseje, lépcsőinek párkánya, még kertje is telve van a legnemesebb emlékekkel. Minden kövéről, márványáról, boltozatívéről a klasszicizmus érces hangja zeng felénk, gróf Széchenyi Ferenc mecénás alakjától Pulszky Ferenc finom, rómaias arcvonásáig.

Akkor, mikor más nemzetek csak hatalmas épületkolosszusokkal, Pantheonokkal, Walhallákkal és egyéb építészeti felkiáltójelekkel tudták hőskorukat kifejezni, a mi szerény és buzgó Pollák Mihályunk a legegyszerűbb formák közt és a legolcsóbb anyagokkal építette meg a tudománynak és művészetnek e klasszikus házát. Ez a nemes oszlopsor, a remekül tagolt épülettömeg, a csendes felemelkedést jelentő lépcsőzet mind azzal a néma fenséggel szól hozzánk, mely a nagy államférfiak beszédeiből és a Berzsenyi—Vörösmarty korszak költőinek klasszikus verssoraiból tör elő.

Ha elgondoljuk, hogy miért tudta éppen a fekete magyarmentés táblabíró-korszak olyan tömör fogalmazásban kifejezni az ő lelkét épületekben, tereken, városrészleteken, mint a Múzeum, a belváros, a belső Lipótváros, a Vár legapróbb formáin is, akkor nem juthatunk más megoldásra, mint arra, hogy erőteljes stílusakarata volt. A függetlenségre törekvő dunai állam a polgárosuló fővárossal együtt szívta magába a nyugati eszméket és a maga életének természetes formáiba igyekezett őket beolvasztani. Egy éremgyüjtemény, egy szökőkút, egy kép, egy iparművészeti kiállítás éppen olyan fontos közügye volt a nemzet kultúrájának, mint valamely új hajózási kérdés, vagy takarékpénztár a gazdasági törekvéseinek.

A művészet közügy volt. Ezt is eltanulták a klasszicizmus nagy tanítómestereitől, az olasz renaissance apró államaitól, ahol mecénások, kereskedők, polgárok gyakran együtt érlelték meg egy templom vagy köztér összefüggő képét. Ilyesféle lezárt, nyugodt közhangulata volt a régi Pest-Buda egész bensőséges kultúrájának.

Nem volt állami művészetpártolás, mert a társadalom a maga szerény kereteiben még ezt a funkciót is elvégezte. A festők, Barabás, Borsos és társaik arcképekben örökítették meg a kor nagyjait, szépeit és polgárait. A szobrászok egy-egy új térbe komponálták emlékszobraikat vagy egy ház falára vagy udvarára tették le hódolatukat a görög múzsáknak. Iparművészet? Az is volt, de nem ennek a szónak mai értelmében. Inkább ízléses mesterművek voltak, jeles műhelyi munkák, egyéniséghajszolás nélkül, dogmáktól mentesen.

A Fővárosi Múzeumban egész sereg bútor, zongora Déryné ifiasszony remekbekészült selyemviganói mutatják, hogy a finom műiparnak e korból való termékein mennyire keresetlenül érvényesült a

szépség. Szentpéterinek, Gierglnek egy-egy régi ezüstkannájáért mesébeillő árakat fizetnek a gyüjtők, mert a multszázadi ötvösségnek e két jeles képviselője, mesterségbeli ízlése vetélkedett a legjobb angol és francia ezüstművesekkel. És hogy a könyvnyomtatók itt már száz évvel ezelőtt milyen szép cégkártyákat, báli meghívókat, táncrendeket, dohánycsomagcimkéket készítettek, arra is rengeteg példát találni múzeumainkban. Mindezekben a dolgokban sem az állami irányítás, sem a közhatósági iskolázás, sem semmiféle kormányzati művészetpártolás nem érvényesült, egyesegyedül a céheknek még elevenen élő bölcs szabályai vagy hagyományai éreztették hatásukat. Szűkösek voltak a viszonyok, kevés volt a napoleoni háborúk után a pénz, de azért a mesterember becsülete nagy volt és meglehetősen keresett volt a jó portéka. A híres Steindl Ferenc asztalos biedermeier bútorainak egyik legkiválóbb mestere a mult század negyvenes éveiben 50—60 legénnyel dolgozott az ő Király utcai asztalosműhelyében. És minden asztala, széke a becsületes műhelyi munka vasfegyelmének bélyegét viselte.

Mindez megváltozott a mult század második felében, amikor a tőkéstermelés és a versenyszabadság sorra leszedte a céhvilág erkölcsi és szépészeti kötöttségeit a műhelyi munkákról. Az 1851-i londoni kiállítástól csaknem napjainkig örökös a panasz, mely az eliparosodott országok tömegművészetének hanyatlásáról szól. Hozzájárult még az ipari művészetpártoló rétegek, főnemesek és polgárság lassú sorvadása, úgy hogy az egyetlen központi erő, melyből még a művészetek és műhelyek sugárzó energiájukat meríthették, az állami hatalom volt.

Nem hatalmi vágy tette tehát szükségessé az állami képzőművészeti támogatást, iskolák, ösztöndíjak, megbízások rendszerét, bel- és külföldi kiállítások rendezését, hanem az a kényszerítő ok, mely a régi szerkezet helyett új összefogó erőt követelt. S hozzá az iparművészet — még talán erősebben, mint a képzőművészet — kifelé a magyar állami élet öntudatának kifejezője lett. A sok külföldi kiállításon magyar falak, kapuk, udvarok és mindezek művészi tartozékai hangosan hirdették államunk szuverén életét s népünk sajátos színeit. A mult században független kultúránk, a jelenben szét nem darabolható egységünk hirdetőivé lettek.

Ám a sokféle művészeti intézmény szétágazó hálózatával nehézkessé tette a művészetpolitikai irányítást. Ez a felismerés vezetett egy olyan központi szervezet életrehívásához, mint a nemrég alakult Országos Irodalmi és Művészeti Tanács. Helyenkint — s főleg a művészi szabadság jogos félelemérzéséből — bizonyos ellenzés fogadta ezt a merőben ideális elgondolást. Mint irodalmi és művészeti ügyekben a kormány tanácsadó és véleményező szerve, ennek az intézménynek szinte közvetítő szerepe van az alkotó, tevékeny magyar irodalmi művészeti élet, valamint a kormányhatóság állami intenciói közt. A művészetnek minden ágára kiterjeszkedik figyelme és pályázatok, vásárlások, vállalkozások, kiállítások rendezése, oktatási kérdések, jelentős művészeti alkotások elhelyezése, megóvása mind az ő szemhatárához tartoznak. Ezekben a kérdésekben eljár vagy véleményt ad a kultuszminiszternek, esetleg más miniszteréknek is. De fontos ebben a jogkörben az, hogy a szóbanforgó tanács nemcsak felszólításra ad véleményt vagy javaslatot a kormányzatnak, hanem saját kezdeményezéséből is megteheti ezt, amikor szükségesnek tartja.

Azt, ami irodalmunkban s művészeti alkotásaink területén a belföldi terjesztés vagy a külfölddel való megismertetés céljából szükséges, a most létesített széleskörű tanács a rendelet értelmében szintén érvényre juttatja, akár felsőbb óhajtásra, akár spontán elhatározásból. Másszóval: a legmagasabb, legértékesebb művészeti propaganda, a magyar művészetnek elismertetése itthon és külföldön szintén az ő hatáskörébe tartozik.

Művészetünk hivatását a nemzeti kultúra fölényes és verhetetlen hirdetésében látta e megcsonkított ország minden eddigi kultúrpolitikusa. De éppen 50 évvel ezelőtt az első felismerője ennek a szebb idők nagy centralista minisztere, Trefort Ágoston volt. Mikor mécset gyujtunk az Iparművészeti Társulat e nagy alapítójának az emléke előtt, ne felejtkezzünk meg az ő vezérgondolatáról sem, mely a művészet ipari hivatását összefonta az állami öncélúság gondolatával. A művészi szabadságot pedig az Országos Irodalmi és Művészeti Tanácstól ne féltse senki.

RÁTH—RADISICS—GYÖRGYI

(A MAGYAR IPARMŰVÉSZET ÚJJÁSZERVEZŐI)

Írta: Dr. CZAKÓ ELEMÉR ny. államtitkár

A magyar művelődésnek egyik legérdekesebb fejezete az, ahogyan a mostani iparművészetünk életre éledni kezd.

Virágzását nem kollektív gondolat vagy közszükséglet hozza létre, hanem úgyszólván néhány lelkesedő ember elméleti elgondolása és apostoli buzgalma.

Már Kossuth Lajos óta a társadalmi és hivatalos világ állandóan a h o n i i p a r megnemesítésére törekszik. Trefort állásfoglalásától kezdve ugyanez, m ű v é s z i i p a r címen, még határozottabb formát ölt. Végre aztán, az ezredéves kiállítás után, intézményes biztosítékot is nyer. A közszemlére kitett történelmi kincsek szépségei annyira átfűtik a nemzeti köztudatot, hogy a művészet és az ipar összeházasításának eszméje, m a g y a r i p a r m ű v é s z e t néven, szinte romantikus rohamozással halad előre.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Radnai Anna

ÉLET ÉS IRODALOM

1964 MÁJ 23.

1021

Radnai Anna: Fej (linó)

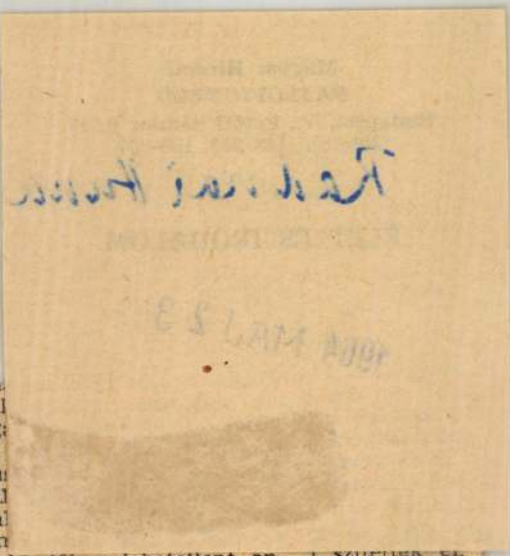

a n
csal
ság
ki,
mu
váll
utal
nen
várja tőle a lehetetlent, annak tekinti, ami volt és ami lehetett, mint ilyet, méltatja és ismeri el, nem rója fel hibájául, amit mi már szükségképpen elvetünk művészetének elveiből, de nem is ábrázolja utolérhetetlen példaként, amit méltányolunk. A szocialista művészetszemlélet alapján bírál, de józan önmérséklettel veszi tudomásul, hogy mi már mást akarunk, s mit nem tudunk még megvalósítani, nem írja Schönberg számlájára. Ez az a hang, amelyen a XX. század művészetéről beszélni kell, s ebben úgy vélem, azok is egyetértbetnek akik Kárpáti egyik

szitettek el.
landók vagyu
dolni, hogy tu
egy vetélkedő
egy eljövendő
majd felelni k
tal felvetett ké
re szeretném f
vetélkedőket, a
den, de hűen
darab tartalmá
A film főhős
gan (*Pécsi Ildik*
kívül csinos, s
séges hölgy
hagyja férjét.
(teljesen ismer
s elmegy pinc
Mi minderrő
ügyvédnél érte
István) akihe

4020. Radnai Béla.
Sz. Pozsonyban 1873 április 25-én.

Gróf Leiningen-Westerburg Károly.

Egész alakban, állva és honvéd egyenruhában van ábrazolva. Fejét kissé jobbra forditotta, ökölre fogott jobb kezét lógatja, bal kezében pedig, melyre köpenyegét is vetette, kissé görbe lovassági kardot tart, a melyet felemelt. Bal lábával kilépett. Előrefésült hajat, bajuszt és szétválasztott körszakált hord. Öltözete: zsinóros atilla somgombokkal, szük nadrág és ránczos csizma hegyes órral. Derekát szolgálati jelvény szoritja. Jelzése alól jobbra a talapzaton: „Radnai Béla 910".

Eredeti gypsz-szobor, magassága 205 cm. — Lelt. sz. 4020.

— Vétetett az 1911 május 20-iki 49837 sz. engedély szerint 6000 K-án (1012-911)

(Lelt. sz. 4020. -- Kifizettetett 1911 junius 12-én. (1144-911). -- Elszámoltatott 1911 julius 10-én (1363-911).

III 3-174

Pl.
Vét. 1911.

353

312-911

770

Játszva emlékeztek a magyar gyorsírás megteremtőjéről

A pályaválasztó fiatalok ötödik éve olvashatnak a kerület középiskoláinak a sorában egy hosszú iskolanevet, a Móricz Zsigmond Műszaki Középiskola, Szakiskola és Radnai Béla Közgazdasági Tagozatáét. 1997 szeptemberében kezdte meg működését ez a – két iskola összevonásával létrejött – régi, mégis új szakközépiskola a Vág u. 12–14-ben.

Móricz Zsigmond nevét jól ismerjük, de ki volt *Radnai Béla?* Neve sokak számára ismeretlen. Ezért döntött úgy iskolánk vezetősége, hogy dr. Radnai Béla születésének 110. évfordulója alkalmából vetélkedőt hirdet olyan iskola diákjai részére, akik tanulmányaik során kapcsolatban állnak a gyorsírással.

Az emlékbizottság felhívással fordult a diákokhoz, gyűjtsenek anyagot Radnai életéről, munkásságáról. Saját iskolánk diákjai minden „ereklyé"-ért „fabatkákat" kaptak, amelyekkel árverésen licitálhattak egy szabadnapért, egy felelet elnapolásáért, egy igazolatlan óra törléséért…

Az összegyűjtött anyagból az iskola kultúrtermében kiállítást rendeztünk, melyet a Radnai Napok megnyitásától a zárásáig, bárki megtekinthetett.

A szóbeli vetélkedőt megelőzően egy esszét írtak a diákok dr. Radnai Béla életéről és munkásságáról. Ebben olyan fényképeket kellett felhasználni, amelyeken a csapat tagjai is szerepeltek a Radnai-iskola Egyetem téri emléktáblájánál, és a Farkasréti temetőben a sírnál. Az iskolánkban dr. Radnai Béla életének ismeretéről kellett számot adni a diákoknak totó, villámkérdések, szórejtvények és versírás formájában.

Szakmai versenyeken gyorsírásból, gépírásból és szövegszerkesztésből mérhették össze tudásukat a különböző iskolák tanulói. Az eredményhirdetésen dr. Radnai Béla özvegye, Erzsébet asszony adta át a díjakat és megköszönte a versenyzőknek a részvételt.

Kerekasztal-beszélgetésen *Lestár Éva* háromszoros gyorsíró világbajnok, parlamenti gyorsíró beszélt a gyorsírás fontosságáról. *Dr. Idrányi Zoltánné* és *dr. Szentmiklósi Pálné* tanárnők a Radnai-iskola „hőskorára" emlékeztek. Végzett diákjaink jelenlegi munkájukról számoltak be.

Az egységes magyar gyorsírás megteremtőjéről, dr. Radnai Béláról való megemlékezésünket egy iskolai márványtábla felavatásával zártuk.

Ruzsinszkiné Lukácsy Margit tanár

Dr. Radnai Béla

1891. november 8-án született Cegléden egy 11 gyermekes családban. A gyorsírás már kisdiák korában felkeltette érdeklődését, majd életcéljává vált. 1909-ben gyorsírástanítói képesítést szerzett. A budapesti egyetemen bölcseleti doktori oklevelet nyert, ahol a modern gyorsíráselmélet tudományos megalapozásával szerzett érdemeket. Az általa kidolgozott egységes magyar gyorsírást 1927-ben gróf Klebelsberg Kunó kötelezően bevezette az iskolákban. 1926-ban saját lakásán, majd 1927-ben az V. kerület, Egyetem tér 3-ban nyitott magán gyorsíróiskolát. Ugyanitt működött irányításával a „Gyorsírástudomány" című szaklap.

A Radnai-iskola, amelyet 1952-ben államosítottak – évtizedeken át Közép-Európa legnagyobb gépíró-gyorsíró szakiskolája volt. Idegen nyelvű gyorsírást is oktattak az iskolában.

Szaktanulmányok és tankönyvek szerzője dr. Radnai Béla nemcsak hazai, de nemzetközi szaktekintély, és jó néhány külföldi gyorsírószövetség tagja, nemzetközi versenyek zsűri elnöke volt.

Második felesége nagylelkű adományának köszönheti iskolánk egyik alapítványát.

Az Angyalföld Fejlesztéséért Közalapítvány

idei második pályázati kiírására 26 pályázó nyújtotta be kérelmét, amelyek közül 24 támogatásban részesült összesen 9 700 000 Ft értékben.

A nyertesek többsége játszóterek, udvarok felújítására, környezetbarát fajátszóterek kihelyezésére, játékszerek alatti gumiszőnyeg-borításra, parkosításra, kertrendezésre költheti az elnyert összeget.

A nyertes pályázók névsora: Magdolnavárosi Rk. Egyházközösség; Bp-Vizafogó Rk. Plébánia; Szent Mihály Plébánia; Mária Keresztények Segítsége Plébánia; Facsemete Alapítvány; Derűs Alkony Klub; Fiastyúk 7–9., 11–13. Társasház; 16. Számú Napközi Otthonos Óvoda; 17. Számú Napközi Otthonos Óvoda; MESEOVI; 1. Számú Napközi Otthonos Óvoda; 2. Számú Napközi Otthonos Óvoda; 8. Számú Napközi Otthonos Óvoda; 15. Számú Napközi Otthonos Óvoda; Tamás Apostol Katolikus Általános Iskola; Tomori Iskoláért Alapítvány; Horvátországi Magyar Oktatási Központ Eszék; Angyalföldi Helytörténeti Gyűjtemény; Tahi Úti Lakóközösség; Vizafogó Társasház és Árpád Híd Társasház; Béke-Tatai Lakótelep lakói; Egyesület a Környezet-Egészségügyért; FRIM Jakab Fogyatékosok Intézete Vácegresi lakóotthon; 4. Számú Napközi Otthonos Óvoda.

Szederkényi András kuratóriumi elnök

RADNAI Béla
Béla gyűjtő

BUDAPEST XIII. KERÜLET

K

2001. DECEMBER 13.

és köszönet

zművelődéséért dolgoznak

lődési hálózata, ghatározza, de kodó szakembe- zorgalma, kitar- ge. Tőlük szár- m, amit megte- az együttműkö- tosabb talán a ezt évről évre kor december- ben összejön a kerület közművelődési gárdája. Ezúttal is *dr. Aradi Zsoltné* főtanácsos – aki kolléganőjével, *Kovács Piroskával* felelőse az ágazatnak – értékelte az esztendőben végzett munkát, amelyhez *Holopné Schramek Kornélia* alpolgármester, *Szamosi István* OKSB-elnök és *Baksa Gábor* osztályvezető fűzte hozzá a gondolatait, s köszönték meg a legkiválóbbak munkáját. Képünk őket ábrázolja. Névsoruk a 2. oldalon olvasható.

tón érkezett a Mikulás

ı – Mikulás-vá- lén a Madarász oltóság részéről korlat, melynek setnél mindenki

ız azt követő tűz óriumban kelet- buláns gyermek- egeket két kórte- menekíteni, s az iiszen a tűz arra

rvosai és ápolói ták, akik ügyesen k és azok fegyel- ű volt, ügyelve ar- ra, hogy felesleges pánikot mégse keltsenek. A gyakorlat végi parancsnoki értékelésben a feladat-végrehajtás „jó" minősítést kapott.

Ezután kerülhetett sor egy kevésbé sokkoló félórára, nevezetesen a Mikulás fogadására, aki Molnár Lajos tűzoltó százados személyében szerkocsival érkezett. Az ajándékcsomagoknak – melyeket a Fővárosi Tűzoltó Parancsnokságtól kaptak – természetesen nagyon örültek a gyerekek, de a „nem mindennapi" tűzoltógyakorlat is bizonyosan élményt jelentett mindegyiküknek, és, ha csak rövid időre is, elterelte a betegségükről a figyelmüket.

Széphalmi Ildikó

Képeinken a „látogatás" pillanatai tűzoltástól Mikulásig

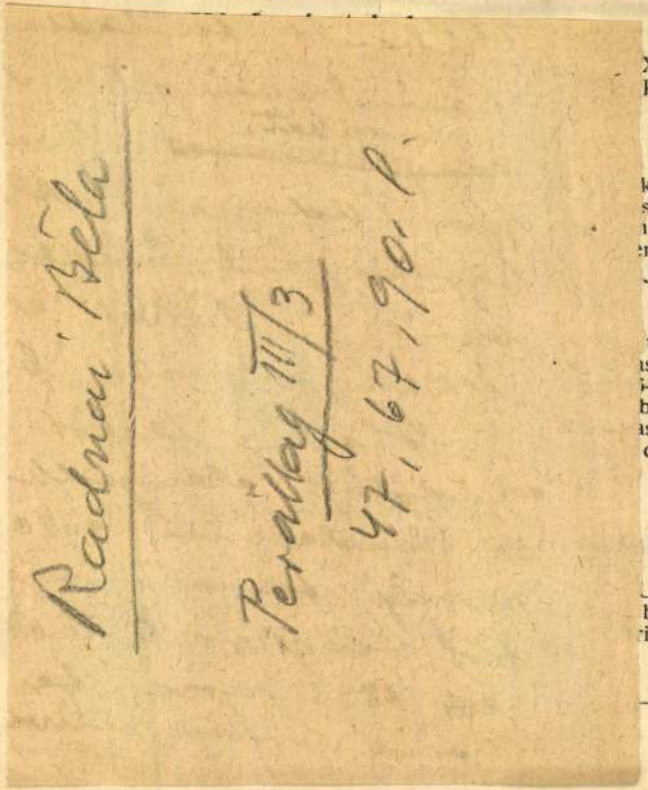

X. század második fele. — KAFFEE-
Körper mit graviertem Dekor. Zweite

kal. Pergament tokjának fedelén szines
szjelenet. Magyar, XVII. század vége. —
id Gabel. Silber, die Hefte schrauben-
em Tulpenstock am Deckel und Jagd-
Jahrhundert.

talpán és baluszteres szárán trébelt
iszkok, Neptun és tengerilo. Talpának
-os évszámmal. — NAUTILUSPOKAL,
balusterförmiger Schaft mit getriebenem
isken, Neptun und Seepferd. Im Fuss
des letzten Abendmahles und Jahres-

testén széles övben szividomok tulipá-
hitelesitő bélyeg 1822-es évszámmal.
UND MILCHKANNE, Silber, amphoren-
breiter Fries mit Tulpen in herzförmiger
ries. Pester Beschauzeichen mit Jahres-

(Illusztrálva a XV. táblán.)

ezüst meander- áttört abroncsokkal, cukorszóróval és mustártartóval. Empire. — KARAFFENTRÄGER, Silber, mit durchbrochenem Mäanderdeckor, Zuckerstreuer und Senftglas. Empire.

615. **Talpas tál,**

ezüst, gerezdes talp, baluszteres szár. Kagyló alakú tálcáján nagy volutás levelek és majom. W. mesterjeggyel. XVIII. század eleje. — AUFSATZ, Silber, mit gerifftem Fuss und balusterförmigem Schaft. Auf der muschelförmigen Schale grosse volutenartige Blätter und Affe. Meistermarke W. Anfang XVIII. Jahrhundert.

616. **Koppantó tálcával,**

ezüst, a tálca volutás peremmel. Bécs, 1845. — LICHTSCHERE MIT TASSE, Silber, Die Tasse mit volutenförmigem Rand. Wien, 1845.

617. **Látcső tokban,**

ezüst. Bécs, 1816. — GUCKER IN ETUI, Silber. Wien, 1816.

618. **Két sótartó,**

ezüst. Modern. — Zwei SALZFÄSSCHEN, Silber. Modern.

619. **Két sótartó,**

ezüst, gerezdes talppal és tálkával. XIX. század közepe. — Zwei SALZFÄSSCHEN, Silber. Fuss und Schale gerifft. Mitte XIX. Jahrhundert.

620. **Két sótartó,**

ezüst, gerezdes talppal és tálkával. Bécs, 1845. — Zwei SALZFÄSSCHEN, Silber. Fuss und Schale gerifft. Wien, 1845.

— **(A Nemzeti Ujság mai száma)** részletesen beszámol a mentelmi bizottság tegnap délutáni üléséről. Elsőnek *Döhmel* Frigyest hallgatták ki, aki bár szabadlábon van mégis rendőrségi autón érkezett detektiv kiséretében, mert kitolocoltatási eljárás van folyamatban ellene. Elmondta, hogy a nyáron érkezett Budapestre s itt azonnal érintkezésbe lépett az Ébredő Magyarok Egyesületével. Tapasztalatai nyomán azt a tanulságot meritette, hogy itt forradalmat és pogromot készitenek elő. *Az Ébredőktől egyenesen Vázsonyi Vilmoshoz ment, hogy figyelmeztesse a készülő veszedelemre.* Vázsonyi *Fábián* Béla képviselő képviseletében elküldte őt *Daruváry* Géza miniszterelnökhelyetteshez, aki *Rakovszky* Iván belügyminiszter és *Wettstein* János követségi tanácsos társaságában fogadta Döhmelt. Innen került Döhmel *Hetényi* főkapitányhelyetteshez, *aki apró pénzösszegekkel segélyezte* s kijelentette előtte, hogy *ha komoly bizonyitékot tud szolgáltatni a puccstervre vonatkozóan, jutalomban részesül.* Állitóan Rakovszky utasitására Bajorországba küldték, *érdeklődjék, vajjon Bajország egy belső politikai átalakitás és az integritás helyreállitása céljából küldene-e segitséget?* Október végén került összeköttetésbe Ulainnal. *A nevezetes szerződést Bobula és ő készitették, később Ulainnal pontonként letárgyalták.* Ezután Rakovszky Iván belügyminisztert hallgatták ki. Ulaint szabályszerüen, szolgálati jegy utasitására tartóztatták le a detektivek. Ulain letartóztatása után levelet irt a kormányzóhoz, ebben megjósolta a Hitler-puccsot s politikai ügyetlenségnek minősitette Döhmel letartóztatását. *Hetvenkét bajor érkezett Budapestre a nyár folyamán, mint csónakos kiránduló.*

Vázsonyi Vilmos kihallgatása után Hetényi Imre főkapitányhelyettes kijelentette, hogy *ő már szeptember végén figyelmeztette Prónay Pált, hagyják abba a dolgot, mert a rendőrség mindent tud.* Seybold detektiv jelentése szerint Héjjas hétezer emberrel jött volna Budapestre, hogy rendet teremtsen. Még Czövek Sándor detektivet hallgatták ki, *azután Mikovényi dr. előadó inditványt tett, hogy Ulain mentelmi jogát függesszék fel. A döntést ma délelőttre halasztották.* — A berlini magyar követség sürgős segitséget kért táviratban a magyar kormánytól, mert *a németországi magyarok élhalállal küzdenek. Ötmillió korona gyorssegélyre van szükség.* — A bajor-porosz küzdelem kiujult. A bajor néppárt javaslatot terjesztett a birodalmi gyülés elé, melyben a weimari alkotmány föderalisztikus revizióját követeli. — A párisi német követ tiltakozott az ellen, hogy *francia tényezők a pfalzi szeparatistákat állandóan támogatják és a német hatóságokat a zendülők elleni küzdelemben akadályozzák.* — A magyar gazdakörökben mind erősebben alakul ki az a vélemény, hogy *ügyesen megszervezett terménykivitel több nemes valutát hozna az országnak, mint amennyit külföldi kölcsönként kapnatunk.* Ezzel szemben hivatalos körök állandóan hangoztatják, hogy a koronát külföldi kölcsön nélkül nem lehet stabilizálni. — Érdekes külföldi táviratok, fontos üzleti és napihirek egészitik ki a lap tartalmát.

— **(Rendezik a kirakatokat.)** Az utóbbi hetekben a korona szilárdsága és a külsőleg nyugodt gazdasági élet ellenére is a kereskedők ujabb *árdrágitási offenzivát kezdtek.* Különösen a mellékutcák boltosai élnek vissza az *Árvizsgáló Bizottság* rendszertelen ellenőrzésével és már valóságos márványtáblát készitenek a *„kirakat rendezés alatt"* cimü örökérvényü magyar nyelvfacsaró táblácskával. Ezek a kereskedők nap-nap után kiteszik üzletileg jól bevált tábláikat, amellyel megmenekülnek a fix-árak terhes kirásától. Ez a *„kirakat rendezés alatt"* azt jelenti, hogy a szegény, mit sem sejtő vásárló bemegy és a kereskedők tetszés szerinti a talán csak az időjárással kapcsolatos árat kérnek, ami után természetesen még *külön forgalmi adót is számitanak.* Ideje lenne már, hogy az Árvizsgáló Bizottság *egyszer és mindenkorra megszüntesse a kirakat rendezés alatt cimü árdrágitási manővereket,* amelyekkel a közönséget a szó teljes értelmében kizsarolják. Sokkal egyszerübb lenne, ha a kereskedők *üzleti órák után rendeznék kirakataikat.*

— **(Wolff Károly hétfőn tartja ezüstlakodalmát.)** *Wolff* Károly nemzetgyülési képviselő, a Keresztény Községi Párt vezére, november 26-án, *hétfőn délután öt órakor* tartja ezüstlakodalmát a kapucinus-rendi atyák Fő-utcai templomában.

— **(Közlemény.)** Az arany és ezüstbeváltás ismét változatlanul eszközölhető. IV., Vármegye-utca 7. Pénztári órák 9-5.

x **Szőrmekabátok** *Evetovics* **szücs, Erzsébet-tér 8., I. em.**

MŰVÉSZET

* **(A borsodi népfőiskolák.)** A napokban nyitotta meg *Czakó* Elemér államtitkár *Borsod vármegye két uj népfőiskoláját.* Felkeresték az államtitkárt, aki Mezőkövesden és Szikszón, az uj népfőiskolák székhelyén szerzett benyomásairól ezeket mondta munkatársunknak:

— *Puky* főispán társaságában nyitottam meg a mezőkövesdi népfőiskola második évfolyamát. A páratlanul tehetséges, ornamentális adományokban *gazdag* mezőkövesdi nép, mely *Párisig* eljut hires háziiparával, valósággal lelkesedik főiskolájáért. Mindennél előbbrevalónak tartja előadásait, még a lakodalmat is otthagyják, *inkább bokrétásan jelennek meg a tanórán,* semhogy elmaradjanak egyetlen-egyszer is.

— Szikszó egyelőre népfőiskolai tanfolyamot kapott. Kitünő képességgel megáldott magyarjai *Az ember tragédiájának* jeleneteit adták elő ez alkalomra, meglepő megértéssel és izléssel. Igazi példaképe lehet ez a két borsodi község a magyar vidéknek.

— Miskolcon a városi muzeum ügyében tárgyaltam. Előadásomban a tanitó muzeumok jelentőségéről szóltam s Miskolc városa máris elhatározta, hogy *megfelelő helyiséget juttat az uj muzeumnak,* melynek legfőbb feladata lesz, hogy a megye helyi történelméről, természetrajzi és néprajzi viszonyairól tanulságos képet adjon.

* **(Schönberg és a hallócső.)** Egyik ifjú zeneszerzőnk hozta Németországból a történetet. Körutján *Gerában* is megfordult, jelen volt a városi zenekar modern-estjén, melynek legfőbb száma *Schönberg* kompozíciója volt. A derék gerai muzsikusok először hallották Schönberg-muzsikát, a próbákon agyon kacagták magukat a tulságosan ujszerü hangjegyek kakofóniáján, a karmesternek minden tekintélyére szüksége volt, hogy fegyelmet teremtsen muzsikusai között: a bátrabbak tréfa kedvéért az *„Ó, te édes Agoston"* népszerü dallamát is belejátszották a hangzavarba. A bemutatóra pompásan elkészült a müvel, zenészei teljes figyelemmel, hibátlan készültséggel játszottak. Mindjárt az első tételnél történt, hogy az első sorban egy idősebb ur, aki hallócsővel figyelte az előadást, kidülledt szemekkel, halálra rémülten hallgatta a szokatlan hangcsatát. Nem hitt fülének, nem hitt a hallócsőnek, idegesen rázogatta, a zenekar könyöklőjéhez veregette a gyanus szerszámot. Szerencsétlenségére a timpanista észrevette a küzködő urat, nagyot ütött dobjába, tudta, hogy nem a hallócső romlott el, harsányan elkacagta magát. A vidám próbák után a kacagás átragadt a szomszédaira is, másodperc alatt az egész zenekar a hallócsöves ur reménytelen helyzetén mulatott. Hasztalan villámlott a karmester, már a nagyérdemü közönség is a zenészekkel harsogott. Mit tehetett, lekopogtatta a zenekart és szomoruan elmosolyodott. A Schönberg-szimfónia zajos tapsok között, de abbamaradt Gerában.

* **(Titkos Ilona és Somlay Artur meg akar válni az Uniótól.)** *Titkos* Ilona, a *Belvárosi Szinház* müvésznője, hónapok óta nem jut megfelelő müvészi feladathoz. Az Unió több szerepet ajánlott fel a müvésznőnek, aki nem találta egyéniségéhez illőnek egyik feladatot sem. Titkos Ilonát szerződés köti, szerződésszegéssel a *Színészszövetség* törvényei miatt nem távozhat az Uniótól, melytől több izben kérte szerződése felbontását. Az Unió természetesen hallani sem akar Titkos Ilona távozásáról. Hasonlóan elégedetlenkedik helyzetével *Somlay* Artur is, aki több szinházunktól kapott kedvező ajánlatot. Az Unió ragaszkodik Somlayhoz is.

* **(A Színészszövetség csak a létminimumosoknak követel 40 százalékos javitást.)** A *Szinigazgatók Szövetségének* elutasitó határozatára, mely teljesithetetlennek tartja a *Szinészszövetség* 40 százalékos javitási kérelmét, a szövetség megváltoztatta eredeti álláspontját: *csak a létminimumos tagoknak,* akiknek havi fizetése 300 ezer korona körül mozog, kéri a 40 százalékos emelést. A szövetség többi tagjai lemondanak a javitásról s azon a véleményen vannak, hogy kérésük teljesitése nem von maga után ujabb helyáremelést, amitől az igazgatók egyelőre huzódoznak.

* **(A Tihanyi—Goda—Pataky triász.)** *Wlassics* Gyula báró az Operaház ezidei szezonjának a kezdetén ismertetett gazdag program megvalósitásához a legszigorubban ragaszkodik és szakit a régi rendszerrel, amely egy-egy magánénekes vagy énekesnő indiszpoziciója miatt sohasem tudta a müsortervezetet megtartani. Wlassics a tehetséges fiatalokat egyre nagyobb mértékben foglalkoztatja és az ugynevezett *kettős szereposztást* honositotta meg. Az Operaház régóta készül *Hamlet* reprizére, de most el kellene halasztani, mert *Sándor* Erzsi hollandiai utja miatt nem énekelheti *Ofeliát.* Értesülésünk szerint Hamlet reprizének ez az akadálya elhárult, mert *Goda* Gizella *Ofélia* szerepére már teljesen elkészült. Januárban sor kerülhet *Poldini Farsangi lakodalmának* a bemutatójára és itt a két főszerepet *Tihanyi* Vilma és *Pataky* Kálmán énekli. A Wágner-előadások során sem lesz többé az a nehézség, hogy egy-egy énekes fölboritsa a müsort. Wlassics terve a kettős szereposztással pompásan bevált. Szombaton a *Lohengrinben* uj Elza mutatkozik be és *Tihanyi* Vilmától eddigi alakitásaihoz méltó teljesitményt vár az Operaház. A Sándor Erzsi—Medek—Székelyhidi-triász mellett ez a második triász hivatott az Operaház tradiciójának az ápolására.

— **(Radnai Béla halála.)** *Radnai* Béla, a *Képzőmüvészeti Főiskola* tanára, egy hete tüdőgyulladásban megbetegedett, s tegnap *50 éves korában meghalt. Strobl-nál és Fadrusznál* tanult, Párisban 1900-ban, Milánóban pedig 1906-ban *aranyérmet nyert. A Ferenc József jubileumi dijat is megkapta.* Kiváló alkotásai közül Budapesten áll a Pázmány-szobor, Csatádon a Lenau-szobor és Damjanich szobra Szolnokon. Radnai alkotta a lerombolt pozsonyi Petőfi-emléket is. Igazi sikereket ért el tanári munkájával is, kiváló növendékeket nevelt, közöttük *Kisfaludy-Stróbl Zsigmondot* is.

* **(Páris grófnője — a teljes film — I.,** * **(Az iramszarvas csodája — holnap utoljára — az Urániában)** 5, ¾7, ½9 és 10.10 órakor.

* **(Jojó három vőlegénye) minden este** szinre kerül a *Városinházban.*

* **(A király.)** Sok kacagással tele estét szerzett már közönségünknek a *Király,* a legmulatságosabb francia vigjáték, amelyet uj betanulással szombaton adnak először a *Vigszinházban. Hegedüs* Gyula adja a cimszerepet, *Góth* Sándor Bourdiert, *Makay* Margit és *Lázár* Mária a női főszerepeket, *Rajnai* Gábor a sokalaku rendőrtisztet, *Tanay* Frigyes a miniszterelnököt, *Szerémy* Zoltán a márkit. A reprizre uj diszletek és öltözékek készültek.

* **(Az orvos dilemmája.)** *Shaw* végtelenül szellemes és érdekfeszitő szinmüve, kerül előadásra pénteken a *Vigszinházban.*

* **(A Három grácia utolsó esti előadásai.)** *Lehár* Ferenc páratlansikerü revüoperettje a *Fővárosi Operettszinházban* még csak csütörtökön, pénteken, szombaton és vasárnap kerül szinre.

* **(Két uj szindarab két Mikszáth-novellából.)** A *Nemzeti Szinház* elfogadta előadásra *Harsányi* Zsolt *Mikszáth* Kálmán „Vén gazember" cimü novellájából dramatizált szindarabját. A Vén gazember-t január 4-én mutatja be a Nemzeti Szinház, a főszerepekben *Rózsahegyi* Kálmánnal, *Tasnády* Ilonával, *Gál* Gyulával és *Petheő* Attillával. A *Városi Szinházban* háromfelvonásos librettot nyujtottak be, mely *Mikszáth* Kálmán „Szent Péter esernyője" cimü hires novellájából készült. A mü zenéjét *Ábrányi* Emil igazgató alkalmasnak találta, a mü sorsáról a napokban határoznak.

A·MAI·MŰSOR

Operaház: Karenin Anna (7), *Nemzeti Szinház:* Tanner John házassága (7), *Városi Szinház:* Hasis (7), *Vigszinház:* Ivanov (fél 8), *Fővárosi Operettszinház:* Három grácia (8), *Magyar Szinház:* A vörös malom (fél 8), *Kirdly Szinház:* Elssler Fanny (fél 8), *Renaissance Szinház:* Lila ákác (8), *Belvárosi Szinház:* A nagy bariton (fél 8), *Városinház:* Jojó három vőlegénye (7), *Blaha Lujza Szinház:* A rózsalány (fél 8), *Andrássy-uti Szinház:* Francia bethlehem, stb. (fél 9).

Négyszobás urilakás
József-körtön, uri, ebédlő, háló, nappali szoba butorzattal, perzsaszőnyeg, festmény, ezüst etc. **azonnal átadó.**
Értekezni „METEOR" vállalat Bárkocsis-utca 3. I. 2.

BUDAGYÖNGYÉNÉL
900 □-öl nemes gyümölcsösben, magas földszintes, mansardos modern **VILLA**
3 szoba és minden mellékhelyiség, uri komforttal, parketta, villany, viz, házmester akás, **azonnal beköltözhető.** Ára csak most 170 millió.
„Gellért" ingatlanforgalmi vállalat, I., Villányi-ut 10. Telefon: József 74—51.

A modern regény klasszikusai sorában a legnagyobb sikert **DAUDET** aratta
JACK
cimen megjelent regényével. A francia polgári élet és a párisi egyszerü ember sorsa domborodik ki belőle. Pompás magyar fordítása SZINI GYULA tollából.
Ara 4500 korona.
Kapható minden könyvkereskedésben

Iroda keres lakást főutvonalon telefonos, két-háromszobás fő- vagy albérleti lakást lelépési dij nélkül, de **magas bér és haszonrészesedés mellett.** „METEOR" vállalat, Bérkocsis-u. 3., I. 2.

A kommunizmus után fellépő kijózanodásnak, öntudatra ébredő magyar érzésnek legerőteljesebb és legszebb termése
Tormay Cecile
két hatalmas müve, a
Bujdosó könyv
két kötete. Emlékeztetőül, józanság-megőrzőül, akaratedzőül és türelemébresztőül *ott kell ennek lennie minden magyar* család asztalán.
Ara kötetenként 2000 K és felár
Kapható minden könyvkereskedésben.

NAPI·HIREK

— (Néhány szó a telefonról.) A budapesti telefon, ha szabad ezt a kifejezést használni, ismét „olyan stádiumba" jutott, hogy a telefonáló idegei már nem igen birják ezt az intézményt. A telefonközpontok igazgatósága ugyanis, azzal a praktikusnak vélt ujitással lepte meg Budapestet, hogy külön kell kérni a *József*- és külön a *Teréz*-központot. Ebben az intézkedésben van is valami logika, de gyakorlatban még elfrább a helyzet, mint eddig. Mert a következők szoktak történni:

Kérek *József* központot.

— Igen — mondja a kisasszony és várok, várok . . .

Vagy.

Kérek egy számot. A *Teréz—József* és hasonló átkapcsolások után számom, amely *J. 17—28*, egészen biztosan igy alakul *J. 128—17*, vagy esetleg, hogy még cifrább legyen, öten beszélünk egyszerre.

Van harmadik eshetőség is. Tegyük fel, hogy a *Teréz*- és *József*-kisasszony utján megkapom a számot. Köszönök:

— Szervusz. Kérlek, este...

Ebben a pillanatban a telefon is szól:

— Krikkk...

Én orditok:

— Halló...

A telefon ismét szól:

— Krakkk...

És közvetlen a legfontosabb résznél, *szétválasztanak*. Hogy melyik? a *József*-e, vagy a *Teréz*, az végeredményben mellékes. De szétválasztottak.

Itt tehát valamit tenni kell a telefonigazgatóságnak. Viszont azonban — és ez az érem másik oldala — a közönség annyira ideges, sőt *goromba*, hogy nem csoda, ha a kezelőkisasszonyok összekonfundálják a számokat. Tömérdek panasz érkezik be hozzánk a telefonközpontokból, hogy a közönség sokszor a *legalpáribb* gorombaságokat „sutogja" a kagylóba, s hogy ez türhetetlen. Az bizonyos, hogy ha *rossz* a budapesti telefon, *komisz* a budapesti közönség is. Azt viszont nem lehet eldönteni, hogy a telefonkapcsolás rossz-e azért, mert a közönség ideges, sőt goromba, vagy a közönség azért goromba, mert a kapcsolás rossz. Azt hisszük, hogy itt csak az *arany középut* segit. *Az igazgatóság hozza rendbe a telefonközpontokat, viszont a közönség legyen kissé türelmesebb.*

Mert a legfőbb az, hogy *telefonálni lehessen.*

— (A főváros költségvetési egyensulya csaknem teljesen helyreállt.) A főváros költségvetéséről a lapokban már különböző kombinációk jelentek meg. A költségvetés azonban csak ezután kerül a főváros tanácsa elé és ekkor kitünik majd, hogy *a főváros helyzete minden esetre sokkal kedvezőbb, mint az európai kontinensen bármelyik más fővárosé.* Ez ismét fényes bizonyitéka annak, hogy a Keresztény Községi párt a romok eltakarításának a sulyos szerepét nagyszerüen oldotta meg, amint ezt különben a költségvetés tárgyalása bizonyitani fogja. Egyébként *a költségvetést valószinüleg a december elején tartandó rendes közgyülésen tárgyalják*, az 1920. és 1921. esztendei zárszámadásokkal együtt. Értesülésünk szerint a költségvetés adatairól szombaton kommüniké jelenik meg és ebből kitünik, hogy *a költségvetés egyensulya majdnem teljesen helyreállt* és alig mutatkozik deficit. Szó sincs tehát 35—40 milliárdos hiányról, amelyet egyes lapok jeleznek.

Kibővül az Uj Nemzedék gazdasági rovata

— Az *Uj Nemzedék* tudósitójától. —

Tagadhatatlan, hogy az egész világon ma *a gazdasági problémák* érdeklik legjobban az embereket, még ott is, ahol győztes népek laknak. A világ mai politikájának tengelyét a gazdasági kérdések nagy és hatalmas lendítőkerekforgatja a világtörténelem és világpolitika a gazdasági tényezőknek van alárendelve. *Kétszeresen áll ez a megállapitás azokra az országokra, hol a vesztett háboru s a forradalmak teljesen megrenditették a gazdasági élet alapjait s ahol ma valóban az élet alfája a gazdasági kérdésekkel való foglalkozás.* A magyar közéletben is már évek óta látjuk azt, *hogy politika, sőt irodalom és müvészet s a társadalmi foglalkozási ágaknak majdnem mindegyike a korona problémája, a mezőgazdaság és az ipar és a tőzsde körül csoportosul.* Évek óta tapasztaljuk, hogy a magyar sajtóban is a gazdasági problémák egyre jobban előtérbe nyomulnak és a reálpolitika felé diktálják az ország haladásának tempóját.

Az *Uj Nemzedéknek* megalakulása óta az volt a programja, hogy a maga keresztény közönségének olyan lapot adjon, *amely hirszolgáltatásában, értesüléseivel minden igényt kielégitő törekvéseivel modern szinvonalu legyen.* Éppen azért elhatároztuk, hogy *a mai naptól kezdve a közgazdasági rovatunkat kibővitjük s nagyobb számban fogunk közölni szakszerü gazdasági cikkeket, hogy ezekkel is ugy a fővárosi, mint a vidéki olvasóink érdekeit szolgáljuk.* Eddig csak az utolsó oldal volt a gazdasági cikkek számára szánva. Ezentul, mert a *tőzsde legutolsó árfolyamait is akarjuk hozni*, utolsóelőtti oldalunkon kezdjük meg a közgazdasági cikkek közlését, *ugy hogy ezentul másfél oldal és két oldal közgazdaság áll majd olvasóközönségünk rendelkezésére.* Hisszük, hogy olvasóközönségünk *ezt az ujitást nagy megértéssel és szeretettel fogadja.*

— (Tanyai költőnő Budapesten.) Egy pruszlikos, csizmás kendős tanyai asszony állit tegnap délután az egyik budapesti könyvkiadóhoz. Hóna alatt ujságpapirba göngyölt nagy csomag. A portás megállitja és kérdi, hogy kit keres. Az asszony hosszu faggatásra végre bevallja.

— A tekintetes nyomdász urat keresem.

— Melyik nyomdászt? — kérdezi a portás. — Sok nyomdász van itt, néni. Igy nem tudom megmondani, hogy hol van, akit keres.

Az asszony fejét csóválja:

— Olyan nyomdász ur, akit én keresek, csak egy van. *Az, aki a kirakatban lévő könyveket csinálja.*

A portás meggondolja magát és beküldi az irodába. Az asszony egyik tisztviselőhöz fordul. Fehérvár környékéről jött fel, meséli, hogy megkeresse a nyomdász urat, aki a könyveket csinálja.

— Miért keresi a nyomdászt? — kérdezi a tisztviselő.

— *Kinyomatni szeretném, instálom, a meséimet.* Én tudom a környéken a leghosszabb meséket. A *királylányról és a medvéről szólót* a Somori Tóth Julis is ismerte és azt mondta, hogy olvasta már igazi könyvben. Nohát, ha annak az idegen urnak kinyomtatták a mesét, akkor nekem is nyomtassák ki. Én sem vagyok kevesebb, mint az a tekintetes ur. *Csak egy-két könyv kellene belőle, hogy otthon a pulyák elolvashassák, no meg a Somori Tóth Julisnak is igértem egyet.* Azt mondta, nem unja el holtáig olvasni, mert olyan szép . . .

— (A Nyugat-mozgó heti müsora.) *Priscilla Dean* felléptével *„Megmozdul a föld"* és *Mr. Agrólszakadt Host Gypson* felléptével. Előadások 4, fél 6, fél 8 és fél 10 órakor.

— (Egyesületi és társadalmi hirek.) A *fővárosi katolikus népszövetségi szervezetek* helyiigazgatói és csoportvezetői *Frühwirth* Mátyás elnökletével értekezletet tartottak, amelyen megbeszélték a népszövetségi tagoknak a községi választásokon való részvételét. *Frühwirth* Mátyás előadása után elhatározták, hogy teljes erővel részt vesznek a fővárosi választási küzdelemben. A katolikus közönség szervezésére november 26-án, hétfőn, 27-én és 28-án este 6 órakor előadást rendeznek, amelyre felkérik *Ernszt* Sándort, *Wolff* Károlyt, *Petrovácz* Gyulát, *Frühwirth* Mátyást és *Kirchner* Bélánét. — *Pest, Buda és Óbuda egyesitésének ötvenedik évfordulóján*, november 23-án, pénteken este fél 6 órakor a Zeneművészeti Főiskola nagytermében cigány-dal és zene-est lesz. Az emlékünnepen közreműködik *Radics* Béla és zenekara, *Rigó* Gábor, *Hegyi* Anna, *Rigó* Margit és *Tull* Ilona.

A Miskolczi Joghallgatók Testülete november 25-én ünnepli a *miskolczi Nemzeti Szinházban Csengey* Gusztávnak, a miskolczi jogakadémia professzorának, a „Fogoly lengyel" szerzőjének hatvanéves irói munkásságát. Az ősz költőt az emlékünnepen a *Petőfi Társaság* és számos irodalmi testület üdvözli. Előző este a jogászifjuság Miskolcz közönségének részvételével serenádot ad az ünnepeltnek. — *A Magyar Néprajzi Társaság* november 28-án, szerdán délután 5 órakor a Magyar Nemzeti Muzeum tanácstermében felolvasóülést tart. Előad: *Gulyás* József „Népi és folklorisztikus elemek Csokonai müveiben." és *Schwarcz* Elemér „A virágszentelés Nyugatmagyarországon" cimmel. — *A Szent Gellért-Gyógyfürdő előcsarnokában* vasárnaponkint délután 5-től fél 8-ig *sétahangversenyt* rendez a székesfővárosi tisztviselők szimfónikus zenekara Bor Dezső és Müller Károly karmester vezetésével.

— (Szepesi mükiállitás.) A Szepesi Egyesületek Szövetsége *Haberern* J. Pál udvari tanácsos és *Krisch* Jenő igazgató kezdeményezésére elhatározta, hogy *szepesi mükincsekből kiállitást rendez.* Kiállitásra kerülnek régi mesterek szepesi vonatkozásu képei, szepesi születésü élő müvészek mütárgyai s általában minden olyan magyar mütárgy, amely valamilyen vonatkozásban van Szepességgel. Az előkészitő bizottság november 22-én, csütörtökön este fél hét órakor a Szepesi Szövetség helyiségében (IV., Váci-utca 31.) ülést tart s erre meghivja az érdeklődő müvészeket, valamint mindazokat, akiknek tulajdonában szepesi vonatkozásu mütárgy van. Ez utóbbiakat arra kéri a Szövetség, hogy mütárgyaikat engedjék át a kiállitás idejére s erre való hajlandóságukat levelezőlapon, vagy telefon utján hozzák a Szövetség tudomására.

— (A rendőrség szigoruan bünteti a hamis lakbérbevallókat.) A hatóságok a mindjobban szaporodó feljelentések alapján *szigoru vizsgálatot inditottak a hamis lakbérbevallók ellen.* A lakók egy része ugyanis az uj lakbérrendelet megjelenésével kiadott iveket *hamis adatokkal töltötte ki*, hogy igy szabaduljon a *negyven, illetve ötvenszeres lakbér sulyos megterhelésétől.* Tegnap délután az első fecske képében *az ujpesti rendőrkapitányság* kezdte meg a hamis bérbevallók ügyének tárgyalását. *Tichy* Gusztáv postafőtiszt ugyanis bevallási ivén hamis adatokat közölt, hogy háztulajdonosát, *Holupka* Erzsébet rákospalotai lakost félrevezesse. Tichy az 1918-ban fizetett *1300 korona lakbér helyett 800 koronát vallott be.* Ezért *Csutak* Béla rendőrkapitány ötezer korona büntetésre itélte a postafőtisztet, aki ezzel — az indokolás szerint — *nemcsak a háztulajdonosnőt, hanem a kincstárt is megakarta kárositani.*

— (Az egykori 72. közös gyalogosezred) tisztjei és tisztjelöltjei december 1-én, (szombaton) tartják a szokásos évi összejövetelt. Délelőtt 10 órakor gyászmise az Eskü-téri templomban, este fél 9 órakor a Tiszti Kaszinó külön termében (Váci-utca 38., I. em) bajtársi összejövetel. A rendezőség kéri tisztbajtársait, hogy hozzátartozóikkal minél nagyobb számban jelenjenek meg.

— (A lelkészkedő papság kötelessége a tábori lelkészekkel szemben.) A létszámcsökkentésről szóló törvény *a tábori papság létszámát is csökkentette*, azért a megmaradt tábori lelkészek munkájuk végzése közben fokozottabb mértékben fognak rászorulni a lelkészkedő papság támogatására. A tábori püspök az egyes főpásztorok utján azzal a kérelemmel fordul a lelkészkedő papsághoz, hogy amidőn a tábori lelkészek a helyőrségek katonáinak hivatalos látogatását végzik, *egy-két napra adjanak nekik otthont, hogy ne kényszerüljenek szállóban*, vagy sokszor a papi álláshoz nem méltó helyen hányódni-vetődni. Ugyanakkor utasitást kapott a tábori papság, hogy missziós utjain papi helyen száljon meg.

— (A Kertváros elnöksége) szerdán délután tartott választmányi ülésében beszámolt eddigi müködéséről és mivel a Kertváros épitésének ügye döntő fordulat elé jutott, az elnök előterjesztésére elhatározta, hogy sürgősen közgyülést tart. Az idő rövidsége miatt ezen az uton kéri fel a Kertváros Szövetség tagjait, hogy mennél számosabban jelenjenek meg ezen a közgyülésen, mely f. év november hó 25-én, délelőtt 9 órakor a MÁV gépgyári munkás lakótelep nagytermében (X., Golgotha-ut 3—5. sz. alatt) lesz. Közvetlen villamos: 18, 20 és 50, átszállással pedig a Baross-utcán és Köztemető-uton közlekedő minden kocsival elérhető. Az elnökség kéri a tagokat, hogy igazolásul a vörös nyugtát lehetőleg hozzák magukkal.

3 hónap alatt tanitok mandolinra olcsó módszer szerint, kottaismeret nélkül is. V., Szécheny-utca 12. III. 17. Értekezés: d. u. 2-3-ig

iváló egyéniség.

A második találkozón olyan eglepetés született, amire talán senki sem számított. Hřebec, aki nemrégen Prágában a agydíj győztese volt, 8:4, :10, 6:4, 7:5 arányban győzött lewcombe fölött s így az első

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 188-068, 337-748, 340-720

Radnai Béla szobrász

1973 NOV 13

Új Szó

1021

■ A CSEMADOK Bratislava-városi szervezete, a Városi Galéria és a Konzervatórium 1973. november 23-án a Prímáspalota Tükörtermében emlékestet rendez RADNAI BÉLA (a bratislavai Petőfi-szobor alkotója) születésének 100. és halálának 50. évfordulója alkalmából. Ünnepi beszédet mond Pátzay Pál Kossuth-díjas szobrászművész, főiskolai tanár. Belépődíj 5 korona. Belépőjegyek elővételben is kaphatók a CSEMADOK VB titkárságán (Május 1. tér 30). 1973. november 24-től 27-ig a CSEMADOK KB tanácstermében (Május 1. tér 30) kiállítást rendeznek a művész életéről és munkásságáról. Megtekinthető naponta 10-től 18 óráig. A kiállítást 1973. november 24-én 19 órakor nyitják meg.

századik és halálának ötvenedik évfordulója tiszteletadó emlékezésre kötelez, hanem azért is, mert Radnai Béla életét és munkásságát volt tanítványa, *Pátzay Pál* Kossuth-díjas szobrász, kiváló művész, a budapesti Képzőművészeti Főiskola tanára ismertette nagyon közvetlen, meleg

megérdemelten

A helyi szer
feladatokra
XIV. kongress
CSKP KB és a
tározatairól é
országos konfe
téseiből kiindu
ben rögzített
kiemelést érm

tapasztalatat-

dolása

zay Pál Bratislavában ● A nemzetiségi

RV, IGÉNY

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720
1973 DEC 20

Új Szó

Radnai Béla szobra.
1021

SIKER, TE

A CSEMADOK évzáró közgyűlése ● Pá kultúr

A közelmúltban tartotta meg ... ó közgyűlését a CSEMA- Bratislava-óvárosi helyi ...ezete és a vezetőség be- számolója részletesen ismertet- te az elért eredményeket, de a szervezet fejlődését fékező tényezőket is.

Kétségtelen, hogy a szervezet legjobb rendezvénye a *Radnai Béla* emlékest volt. Nemcsak azért, mert a bratislavai *Pető- fi-szobor* alkotója születésének

emberi szava esztendős sz újklasszicizmu gosabb képvi vállalta az u hogy szépen szavakkal idé mestere emlé sikeréhez je rultak a társr tislavai Váro Konzervatóriu

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 - - - 10

IRODALMI SZEMLE

Radnai Béla szobrász születése

1021

Három bratislavai intézmény: a Csemadok óvárosi szervezete, a Városi Galéria és a Konzervatórium november 23-án kultúrműsorral egybekötött emlékestet rendezett a pozsonyi születésű szobrászművész Radnai Béla születésének 100. és halálának 50. évfordulója alkalmából. Az est szónoka Pátzay Pál Kossuth-díjas szobrász volt. Az ünnepély utáni napon Radnai alkotásairól készült reprodukciókat, korabeli dokumentumokat, magánleveleket bemutató tárlat nyílt meg a CSEMADOK KB tanácsterében.

ez az ellen-reklámfőnök (Szentkuthy) lebeszélte mindenről, mindössze a négy zsinat marad számára — mutatis mutandis —, melyeket Szilveszter is elismert (**„Sanctas synodus quator universalis mater Ecclesia confirmat, confirmo“**), mert mostantól fogva kételkedni akar mindenben, hogy ami kiállja a kételyt, abban hihessen is; csak a dogmatikusok nem tudják (keserű paradoxon ez), hogy a kételkedés a hit csírája, kibontható belő-

gára ölthet és

Donáth Dávid fővárosi polgár. Az elhunytban Donáth Sándor fővárosi iparos, édesatyját gyászolja.

Özv. Tegze Ferenczné, szül. Markó Róza 82 éves korában Szinérváralján. — Özv. latzunási báró Sztojanovits Mladenné, szül. weixelburgi báró Milutinovits-Milofszky Constance, 61 éves korában Budapesten. — Jeszenszky Ferenczné, szül. Mecskó Etelka, néhai Jeszenszky Ferencz volt vármegyei árvaszéki elnök özvegye, 83 éves korában Temesvárott. — Özv. Rausch Józsefné 63 éves korában Budapesten. Radnai Béla szobrászművész édesanyját gyászolja a jótékonyságáról ismert urnőben. — Nagyberlvói Boér Sándorné szül. iklódszentiváni Szentiványi Blanka 58 éves korában Kolozsváron. — Besse Szilárdka 35 éves korában Világoson. — Dr. Zöld Sándorné szül. dabasi Halász Irén 33 éves korában Pécsett.

EGYVELEG.

* **Európa** valamennyi városa közül Róma került legtöbbször ellenség kezére, mert Krisztus születése előtt 390 évvel mostanáig negyvenszer teljesen kifosztották s elpusztították.

Első Leánykiházasitási Egylet m. sz. Gyermek- és életbiztositó intézet Budapest, VI., Terézkörut 40—42. sz. Alapittatott 1863. Folyó év junius havában 1.547,100 K értékü biztositási ajánlat nyujtatott be és 1.313,400 K értékü uj biztositási kötvény állittatott ki. Biztositott összegek fejében 107,793 K 21 f. fizettetett ki. 1906 január 1-től junius 30-áig bezárólag 8 561,400 K értékü biztositási ajánlat nyujtatott be és 7.386,000 K értékü uj biztositási kötvény állittatott ki. Biztositott összegek fejében a folyó évben 525,379 K — f. s az intézet fennállása óta 10.091,283 K 30 f. fizettetett ki. Ezen intézet a gyermek- és életbiztositás minden nemével foglalkozik a legolcsóbb dijtételek és legelőnyösebb feltételek mellett.

A legujabb amerikai összetételü, divatos kellemes, vonzó illatot árasztó parfeum a «*Diana parfeum*». Urak, hölgyek egyaránt csodákat beszélnek a pikáns, elbüvölő illatáról, melyet a pesti uri hölgyek egyszerre felkaptak. Eredeti 5 koronás nagy üvegekben szállitja a magyarországi főraktár Erényi Béla Diana-gyógyszertára, Budapest, Károly-körut 5.

Bob-hashajtó a legkellemesebb (10 fillér.)

SAKKJÁTÉK.

2491. számu feladvány. Erdey Aladártól, Budapest.

SÖTÉT.

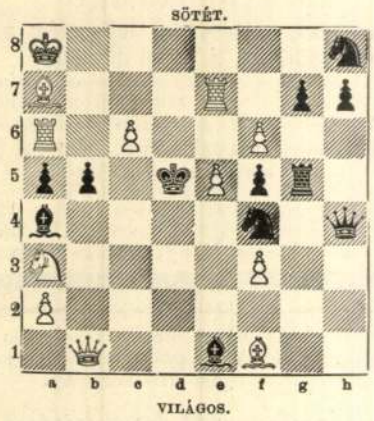

VILÁGOS.

Világos indúl és a harmadik lépésre mattot ad.

A HINTÁKNÁL.

CSEREPESEK.

A 2487. sz. feladvány megfejtése Szóner Andortól.

Világos.	*b.*	*Sötét.*
1. Fd6—h2	---	Ke4—f3
2. Kc3—d3	---	Kf3—f2
3. Hc2—e1	---	Kf2×e1
4. Fh2—g3 † és matt.		

Helyesen fejtették meg: Merényi Lajos. — Geist József és Stark Vilmos. — Szekeres László. — Gatterer Ferenc. — Kállai Béla. — A «*Budapesti Sakk-kör.*» — A «*Budapesti III. ker. Sakk-kör*» (*Budapest*). — Németh Péter (*Csongor*). — Kintzig Róbert (*Fakert*). — Müller Nándor (*Szombathely*). — Nyársik Ágnes (*Szeged*). — Hofbauer Antal (*Lipótvár*). — Szabó János (*Bakony-Szentlászló*). — A *Nagykőrösi Városi Kaszinó*. — Kovács László (*Nagykőrös*). — A «*Győri Sakk-kör*» (*Győr*). — Szopkó Árpád (*Körmöcbánya*). — Kádár Ferencz (*Alsókubin*). — A «*Franzfeldi Olvasó Egylet*» — Roth Jenő (*Franzfeld*). — Kunszt János (*Zólyombrézó*). — A «*Zborói Társaskör*»). — A «*Kalocsai Katolikus-kör*». — Wolf János (*Kalocsa*). — «*Sásdi Társaskör*».

Szerkesztői üzenetek.

Jánoska. Az elbeszélés ügyes, gyakorlott tollal van megirva, de jobb szeretnénk helyette mást a szerzőtől. Kissé el van nyújtva s a meséje sok jó vonás mellett nem elég érdekes.

Obecse. Dr. Sz. S. Tévedés van a dologban. Az a «Nyári éj» czimre szóló üzenet *nem* önnek szólt. A multkori küldeményből s a mostaniból is közölni fogunk, csak egy kis türelmet kérünk, mert efféléknek csak időközönkint keríthetjük sorát. A mint lapunkból látható, fordított elbeszéléseket mostanában nem szoktunk közölni s ezért szives ajánlatának egyelőre nem vehetjük hasznát. Ha azonban valami alkalomból szükségünk lenne ilyesfélére, kérni fogjuk szivességét.

TROMBITA-ÁRULÓ.

AZ Ó-BUDAI BUCSURÓL. — Balogh Rudolf fényképei.

Radnai Béla

Fájó kivánság. Ha jól emlékszünk, más formában már láttuk ezt a verset. Közölni most sem lehet, mert az alapgondolata — elborult elméjü bátyjának azt kivánja, hogy jobb lenne meghalnia — visszás hatásu s nem költői s ezenkivül a befejező része lankadt és erőtlen, nem érezteti azt a fájdalmat, a melyet az ember a miatt érez, hogy testvérének ilyet kell kivánnia. Pedig van benne néhány szépen megirt részlet.

KÉPTALÁNY.

A 24-ik számban megjelent képtalány megfejtése:
A ki mindent hisz, keveset tud.

Felelős szerkesztő: Hoitsy Pál.
Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Reáltanoda-u. 5.
Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utcza 4.

Ne vásároljon selymet

mindaddig, mig mintákat nem hozatott a mi kezeskedett szolid, csodaszép ujdonságainkból feketében, fehérben és szinesben.
Különlegesség: Selyemkelmék menyasszonyi, báli, társasági és utczai toilettokra, valamint blousokra, bélésre stb. K 1·15-től egész K 18-ig méterenként.
Mi direkt magánfeleknek adunk el és a kiválasztott selyemszövetket vám- és portómentesen lakásba szállitjuk.
SCHWEIZER & Co., Luzern U 32. (Svájcz).
Selyemszövet-kivitel. Kir. udv. szállító.

Salvator Természetes vasmentes Lithion-forrás kitünő hatású
vese-, hólyag-, rheuma- és köszvénybántalmaknál, vizeleti nehézségeknél, czukorbetegségeknél a légző- és emésztési szerek hurutainál.
Budapesten főraktár Édeskuty L. urnál.

MAGGI féle **IZESITŐ**
javitja az étkek izét.
Készíti Maggi Gyula és Társa, Bregenz.

EMMERLING ADOLF
tüzijáték, lampion és fáklyagyáros
Budapest, IV., Gróf Károlyi-utcza 26.
Árjegyzéket bérmentve küld.

A LEGJOBB FEJFÁJÁS ELLEN FÉL PERCZ ALATT HAT

FEJFÁJÁS, HÁTFÁJÁS, MIGRAIN ELLEN. A SZERT MEG KELL BEVENNI, CSUPÁN GŐZÉT A TENYÉRRŐL FELSZÍVNI
1 üveg 35 adag ára 1·20 kor. megrendelhető a készítőnél is: Vilmos Béla vegyész Debreczen
KAPHATÓ MINDEN GYÓGYSZERTÁRBAN!

GERMANDRÉE
PORHANYÓS ÁLLAPOTBAN és TABLETTÁKBAN
Franczia szabadalom. A szepség titka, ideális illattal feltétlenül tartós, egészséges és diszkrét. A **Germandrée** az arczbőrnek egészséges és üde szint ad.
1900 évi Párisi Világkiállitás: **ARANYÉREM**
MIGNOT-BOUCHER, 19, Rue Vivienne, PARIS.

Óvjátok lábaitokat!

tyúkszem, hólyag és bütyök ellen. Mindezen bajok, különösen a kellemetlen lábizzadás és talpégés megszünnek, ha viseljük a **dr. Högyes-féle impragnált talpakat.** Párja K 2.—, K 1.— és K —.60. Szétküldés utánvéttel. Ismételadóknak rabatt. Prospektusok ingyen.
Wien, I., Domenikanerbastei. 21/C.
Imprägnált asbest-izzadság-lapok
I-a K 2.- II-a K 1.-
Az összes asbestáruk raktára.

Shampoon a fekete fejjel
minden hajat **korpamentessé** teszi, **teltté** és **fényessé**, eltávolitja a haj **túlságos zsirképződését, tisztitja** a **hajtalajt,** védi a **hajat** a **kihullás** ellen és **telt** kinézést ri a gyér hajzatnak. **Önshampoonálásra milliónyiszor** bevált. Tessék mindig «**shampoon a fekete fejjel**» kérni, mert vannak **értéktelen utánzatok!** Egy csomag **ibolyaillatu 30 fillér;** Kapható **gyógyszertárakban, drogériákban** és **illatszerkereskedésekben.** Egyedüli gyártója **Hans Schwarzkopf, Berlin, Charlottenburg 2.** Főraktár Ausztria-Magyarország részére: **Felix, Griensteidl, Wien, I., Sonnenfelsgasse 7.**

LEGJOBB FOG-CRÊME
KALODONT
a fogakat tisztán fehéren, épen tartja.

GERŐ ADOLF
orthop. cipész mester, főhercegi udvari szállító
Budapest, IV. ker., Kossuth Lajos-utca 4. sz.
ajánlja készitményeit
fájós lábakra.
TELEFON 15 05. TELEFON 15 05.

Lábizzadás
kéz és hónaljak izzadása ellen egyetlen biztos szer a «**Succin balzsam**», megszüntet minden büzös helyi izzadást a legrövidebb idő alatt. 1 üveg ára 2 kor. Postán szétküldi Prágay Elemér gyógyszerész Uszód, Kalocsa mellett.

Csiz fürdőbe utazók figyelmébe!
A Margit-nyaralóban szobák 1 koronától 6 koronáig, a Margit-penzióban külön szoba ellátás és kiszolgálattal elő- és utóévad 3 kor. 20 fill., főévad 4 koronától kaphatók. Levelek intézendők Margit-nyaraló avagy penzió felügyelőségéhez. Nem uj épületek, tehát egészséges lakások.

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban, Budapest, Egyetem-u. 4.

Ha őszül a haja
ne használjon mást, mint a
„STELLA"-HAJVIZET,
mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételő szer, mely a haj eredeti szinét adja vissza. **Üvegje 2 K.**
ZOLTÁN BELA gyógyszertárában,
Budapest, V/49, Szabadságtér, Sétatér-utcza sarkán. 11186

Rozsnyay Mátyás chininczukorkája ízletlen chininből.

Többszörösen kitüntetve, 1869-ben a magyar orvosok és természetvizsgálók fiumei vándorgyülésén 40 arany pályadijjal jutalmazva.
Láz ellen! Nem keserü!
Legjobb szer láz, váltóláz, malária ellen, különösen gyermekeknek, a kik keserü chinint bevenni nem képesek.
Valódi, 11468 ha minden egyes piros csomagolópapiron Rozsnyay Mátyás névaláirása olvasható. 11266
Rozsnyay Mátyás
gyógyszeretára
Arad, Szabadság-tér.

Hazai termék!
Mig eddig a **régi bőrbetegségek,** a legkülönbözőbb súlyos **idegbajok (neurasthenia, vitustáncz), a sápkór, a női arczot eléktelenitő pattanások s a női szervek hurutos megbetegedéseinek kezelésénél** csekély értékü idegen vizekre voltunk utalva, addig ujabban
a PARÁDI ARSEN vizben vastartalommal
olyan kincsünk van, mely minden eddigi arsensavas viznél (Roncegno Levico) hatásosabb, **könnyebben emészthető** s manapság már, minthogy legelőkelőbb orvosi tekintélyeink felkarolják s a fogyasztók egész serege dicséri hatásait, hazánkban csaknem kizárólagos keresletnek örvend.
Egy postaláda (7 palaczk) parádi arsen vastartalmu gyógyvizet Magyarország összes postaállomásaira 4 korona 70 fillérért bérmentesen szállit a
Főraktár: **ÉDESKUTY L.** cs. és kir. udv. szállító, BUDAPESTEN.
Kapható minden gyógytárban és megbizható füszerkereskedésben.

Serravallo
CHINA-BOR VASSAL
erősitőszer gyengélkedők, vérszegények és lábbadozók számára. Étvágygerjesztő, idegerősitő és vérjavitó szer. 11500
Kitünő fz. Több mint 4000 orvosi vélemény.
J. SERRAVALLO, Trieste-Barcola.
Vásárolható a gyógyszertárakban fél literes üvegekben á K 2.60, egész literes üvegekben á K 4.80.

KNUTH KÁROLY
mérnök és gyáros 11409
Cs. és kir. fensége József főherczeg udv. szállítója.
Gyár és iroda:
Budapest, VII. ker., Garay-utcza 10.
Központi viz- és gőzfütések, légszesz- és vizvezetékek, csatornázások, szellőztetések, szivattyuk, vizerőmüvi emelőgépek stb.
Tervek, költségvetések, jövedelmi előirányzatok gyorsan készittetnek.

Védjegy.

PILULES ORIENTALES
(KELETI PILULÁK).
Szépség, a nyak szilárdsága, fejlesztés, a kebel helyreállitása, a kebel dússága.
Kezelése egyetlen a maga nemében és orvosi tekintélyektől elismerve. Az egészségnek semmiképen ártalmas. Otven éves siker. Ezernyi elismerőlevél. Világhirü
Egy üveg használati utasitással 6.45 K. utánvéttel 6.75 K.
Diszkret bérmentes szétküldés.
J. RATIÉ, gyógyszerész, 5, Passage-Verdeau, Paris. — Tessék czimezni: Török J., gyógyszerész, Budapest, Király-u. 12., Pserhofer Richard, gyógyszerész Bécs, Singerstrasse 15., Fr. Vitek & Co. Prága II., Wassergasse 19., vagy bármely előkelőbb gyógyszertárba.

KODAK
kamarák napfény-tekercsfilmek részére K 6.50-től egész 400 koronáig.
PREMO és POCO kamarák üveglemezek részére és Premo-film-packok (napfény töltés) 22 koronától egész 915 koronáig.
Prospektusok ingyen és bérmentve mindenütt kaphatók.
KODAK Ltd. WIEN, I., GRABEN 29. szám.

Radnai Béla (Pozsony, 1873. máj. 28. — Bp., 1923. nov. 21.): szobrász. Az Iparművészeti Iskola után egy évig Stróbl mesteriskolájában tanult. 1895—1903-ig Fadrusz segédjeként dolgozott. Éveken át rajzolt karikaturákat a Kakas Márton c. élclap számára. Részt vett a Parlament és a budai várpalota szobrászati díszitésében és számos emlékművet készitett (Pázmány, Bp., Petőfi, Pozsony; Lenau, Csatád stb.). Portrékon kivül készitett siremlékeket és zsánerszerü, főleg gyermekeket ábrázoló szobrokat (A baba járni tanul, Himnusz, stb.). A Képzőművészeti Főiskola tanára volt. Az MNG tizenkét szobrát őrzi. — Irod. R.B. pozsonyi Petőfi szobra (Müv. Krónika, 1904); Chroniqueur: R.B. (Művészet, 1911).

A Városi Művészeti Múzeum
tisztelettel meghívja
Önt,
Családját és Barátait
a
Magyar rajzművészet a két világháború között - Válogatás a Radnai- gyűjtemény grafikai anyagából
című kiállítás megnyitására
1996. október 24- én, 18 órára,
a
múzeum épületébe
(bejárata Nefelejcs köz 3. felől).

A kiállítást megnyitja:
Kolozsváry Ernő
műgyűjtő

A kiállítás megtekinthető
1996. okt. 24- től 1996. nov. 24- ig,
hétfő kivételével naponta 10- től 18 óráig.

A kiállításon szereplő művek:

Barcsay Jenő: Férfi arcképe. 1935 p., szén 450x355 mm
Bernáth Aurél: Felice, 1931 p., c. 483x345 mm
Bernáth Aurél: Önarckép p., tus 313x232 mm
Derkovits Gyula: Öcsém a ravatalon, 1922 p., c. 150x175 mm
Derkovits Gyula: Szószékről III. (Prédikáció) 1930 p. papír, tus 291x230 mm
Derkovits Gyula: Apáca II. 1930 p., vízf. 210x290 mm
Derkovits Gyula: Ünnepi szónok (Serlegavatás II.) 1930 p., tus 243x195 mm
Derkovits Gyula: Tüntetés III. 1930 (Lovasrendőr-attak) p., tus 242x196 mm
Derkovits Gyula: Vadevezős, 1931 pauszp., tus 286x209 mm
Derkovits Gyula: Vázlat az Úrnőhöz, 1931 p., c. 104x98 mm
Derkovits Gyula: Három kakas, 1931 p., tus 243x200 mm
Derkovits Gyula: Két kakas, 1932 p., tus 243x200 mm
Derkovits Gyula: Kubikosok, 1933 p., c. 170x210 mm
Derkovits Gyula: Két befogott igásló, 1934 p., tus 243x200 mm
Derkovits Gyula: Vázlat a Fázó asszonyhoz III. 1934 p., c., tus 270x259 mm
Dési Huber István: Munkásfej, 1935 p., szén 377x305 mm
Dési Huber István: Hollókői feszület p., tinta 198x278 mm
Dési Huber István: Budakeszi jégpince p., szén, kréta 630x 471 mm
Dési Huber István: Budakeszi kerti lak p., szén 633x475 mm
Egry József: Újtátrafüred, 1929 p., kréta, lav. tus 303x375 mm
Egry József: Kisőrs, 1938 p., kréta, c., lav. tus 350x500 mm
Egry József: Lovasok vízben (Lófürdetés) p., kréta, tus, vízf. 310x410 mm
Egry József: Tóparti házak p., kréta, tus 320x415 mm
Egry József: Tehenek a vízparton p., kréta, tus, vízf. 320x 415 mm
Egry József: Öregasszony (Édesanyja arcképe) p., ceruza, lav. tus, 317x230 mm
Egry József: Vízparti jelenet p., szén, vízf. 405x310 mm
Egry József: Vízparti fák p., kréta, ceruza, tus 440x300 mm
Ferenczy Noémi: Szüret gobelinterv pauszp., gouache 385x 493 mm
Ferenczy Noémi: Irtás gobelinterv pauszp., gouache 357x 378 mm
Ferenczy Noémi: Firenze (?) gobelinterv pauszp., gouache 490x385 mm
Gallé Tibor: Falusi templom, 1933 p., vízf., diópác 261x 363 mm
Gulácsy Lajos: Család p., c. 175x190 mm
Gulácsy Lajos: Karbafont kező női akt p., c. 264x198 mm
Gulácsy Lajos: Fiatal nő jobb profilban p., c. 149x96 mm
Hincz Gyula: Fekvő akt, 1937 p., tus 275x439 mm
Hincz Gyula: Ülő nő p., tus, vízf. 500x320 mm
Kernstok Károly: Vízparti táj p., tus 212x272 mm
Kernstok Károly: Karbafont kezű férfiakt p., tus 377x200 mm
Kernstok Károly: Lovas ifjú p., tus 360x439 mm
Kernstok Károly: Harsonás p., tus 705x510 mm
Kernstok Károly: Lovas jelenet aktokkal p., tus 223x362 mm
Kmetty János: Követ emelő férfiakt p., v. kréta 243x188 mm
Koffán Károly: Anya gyermekével, 1941 p., diófapác 151x 107 mm
Márffy Ödön: Önarckép (?) p., c. 285x240 mm
Medgyessy Ferenc: Olvasó lány, 1920 p., tus 279x365 mm
Mednyánszky László: Karbafont kezű legény p., c. 290x 195 mm
Nagy István: Férfi arckép, 1918 p., szén 470x310 mm
Nemes Lampérth József: Parkban, 1912 p., c. 340x440 mm
Nemes Lampérth József: Női hátakt, 1916 p., tus 660x 498 mm
Novotny Emil Róbert: Bivaly, 1938 p., kréta 290x368 mm
Rippl-Rónai József: Heverő akt p., tus 287x232 mm
Rippl- Rónai József: Nő gitárral p., tus 230x291 mm
Szalay Lajos: Lófogat alvó kocsissal (Öreg pajtások) p., tus 180x140 mm
Szalay Lajos: Medvetánc p., tus 212x221 mm
Szőnyi István: Fák, 1920 p., tus 258x357 mm
Szőnyi István: Női hátakt, 1920 p., tus 485x320 mm
Szőnyi István: Férfi arckép, 1920 p., tus 372x290 mm
Szőnyi István: Anya gyermekeivel, 1928 p., szén 470x 350 mm
Szőnyi István: Anya gyermekével, 1930 p., lav. tus 470x273 mm
Szőnyi István: Szénahordás, 1931 p., lav. tus 315x480 mm
Szőnyi István: Asztal körül, 1931 p., szén 475x315 mm
Szőnyi István: Testvérek, 1933 p., szén, kréta 522x366 mm
Szőnyi István: Udvar tehenes fogattal, 1937 p., lav. tus 317x 482 mm
Szőnyi István: Zebegényi Dunakanyar, 1938 p., lav. tus 313x 487 mm
Szőnyi István: Betegszobában p., szén 428x609 mm
Szőnyi István: Gyerekek p., kréta, szén 318x477 mm
Szőnyi István: Önarckép p., tus 318x480 mm
Uitz Béla: Kislányfej, 1918 p., tus 303x224 mm
Uitz Béla: Városrészlet templomtoronnyal, 1918 p., tus 444x 257 mm

Radnai Béla gyűjtemény

MEGHÍVÓ

VÁROSI MŰVÉSZETI MÚZEUM GYŐR

Radnai Béla szobrász

Magyar Életrajzi Lexikon

Radnai Béla, szobrász

alkotásai is elpusztultak: Kiss Ernö szobra Nagybecskereken és Leiningen szobra Törökbecsén.
Továbbá Petöfi pozsonyi [illegible] szobra[illegible]
[illegible]
Lenau Miklós csatádi szobra.

Lukács György: Trianoni vandalizmus.
Ev. KIT. 1928. 1-6.l.

Radnai Béla

U. 3227

Kiss Ernő-szobor
Magyberkerek
felvoltautóttak

Magyarmuendpuszt

Keppel

Budapest, 1943 szeptember 13.

.ves érdeklődésük alapján, van szeren-
tisztelettel felajánlani.
ldenénk a hazai sajtóból minden olyan
atásokkal, restaurálásokkal stb. fog-
1/4 évi P 60.- előfizetési dij ellené-
elkezésük szerint hetenként akár több-

RADNAI Béla szobrán

Becskerek, Kiss Ernő szobra. 1906 (összetűtek, afarabjon vannak)
Törökbecse, Leiningen-Westerburg Karolyi, 1911
(1945 után szétvertek)
NB. 1920 után!

Kalapi 1995 195. i ll
196
208

Pécsi kultúrpalota VI. 181

Radnai Béla

wąd

Ybl utdsó 68. l

Radmai Béla

Wód
z
Myskovic
58. l

Mélt.

Szentiványi A.

úrnak

H.

Miscellanea sz. bizottsága

Iparmúzeumi Museum

Üllő út

Radnai Béla

Olay II

234. l. 277. l.

297. l.

298. l.

299. l.

301. l.

Radnai Béla

pozsonyi Petőfi szobor

u. 3227.

Magyarmiklós

Képpel

gett Budapest-Királyfa és
k lmával felmerült utikölt
számvevőségem által érvény
Nyolcvan /:80:/ pengőt, öss
nevezett főtanácsos cimére

2./ Kisléghy Nagy
r.kat.templom bolt zásrepe
Mátraverebély és vissza tö
merült utiköltségekről és
által érvényesitett utiszá
/:59:/ pengő 10 f-t a neve

Budapest, 1943. au

A hivatalos másolat hiteléü

Bátonyi

miniszteri s. hiv.igazgató

Radnai Béla

Thieme Becker
XXVII. 550 l.

Lyka

Radnay Béla

isobrász

wód

Franz g. l.

BUDAPEST
933 AUG. - 7 18
62

Radnai Béla

Nad

Někám

131-l

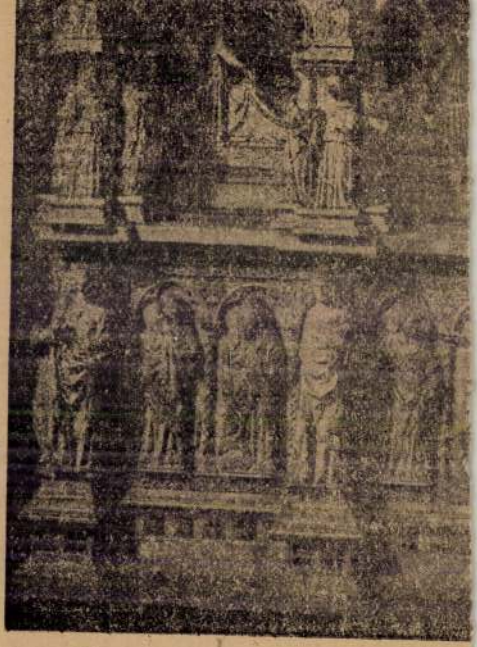

Bonino de Campione S. Agostino sir
21. kép. Pavia [illegible]

Radnai Béla

d.

Pekár Hobr

30. l.

Radnai Béla

ivod

Szana Szárév

342.1

Vasárnap

10

Avell. András

Holdtölte 15 ó. 42 p.

Hétfő

11

Márton pk.

Kedd

12

Márton p.

Szerda

13

Protestáns naptár

November

V	10	Luther
H	11	Márt.
K	12	Jónás
S	13	Szan.
C	14	Klem.
P	15	Lipót
S	16	Ottmár

Ó görög naptár

Október-Nov.

V	28	Neon.
H	29	Ábrah.
K	30	Zen.
S	31	Epim.
C	1	Nov.
P	2	Acind.
S	3	Acep.

Izraelita

Radnai Béla

l.

Mův. Kronika

1904. 8. 11. 6 l.

Mitszer

BUDAPEST
933 JUL 31 24.
2

Radnai Béla

Lásd

Prostitúlás 99, 100,

102

105

106

1668-909-12
Titkári-szoba.

137. Állvány. (festő)

Egy darab feketére festett festő állvány staffelei mozgatható tartóval, vas kapcsolóval és 21 fogggal.

Méretei: 185 cm. magas, 92 cm. széles.

Becsértéke.....20 K

Radnai Béla

l.

Fitt György

3 i. l.

z. országos bizottságának

Budapesten.

ó 17 én 102. 1914 szám
ei fényképet van szeren-
sztelt bizottságnak tiszte-
yúttal hálás köszönete-
igen tisztelt bizottság ké-
megengedte, miszerint e
ra számára a fényképről

Radnai Béla

l.

Milano 1906

80. l.

Radnai Béla

Arad

Olaszlacamp

7. l.

15. l.

16. l.

20. l.

die nahezu in allen Sammlungen vorkommenden Meſſingbecken, Erzeugniſſe des einſt ſo blühenden Handwerkes der Beckenſchläger. 24 Abbildungen zeigen die bedeutendſten einſchlägigen Objekte aus Wiener Beſitz. Ein umfangreicher keramiſcher Aufſatz bringt 15 hervorragende Krüge aus Fayence, Steinzeug und Hafnerton, 7 Kachelöfen und 11 einzelne Ofenkacheln des fünfzehnten und ſechzehnten Jahrhunderts in vorzüglichen Aufnahmen. Den Schluß macht eine Arbeit über öſterreichiſche Siegel des zwölften, dreizehnten und vierzehnten Jahrhunderts (mit 12 Abbildungen).

Das zweite Heft wird größere Aufſätze über ſüddeutſche Fayencen (mit 15 Tafeln Abbildungen) über mittel-

Radnai Béla

irod
2

Divald 1927
16 l.

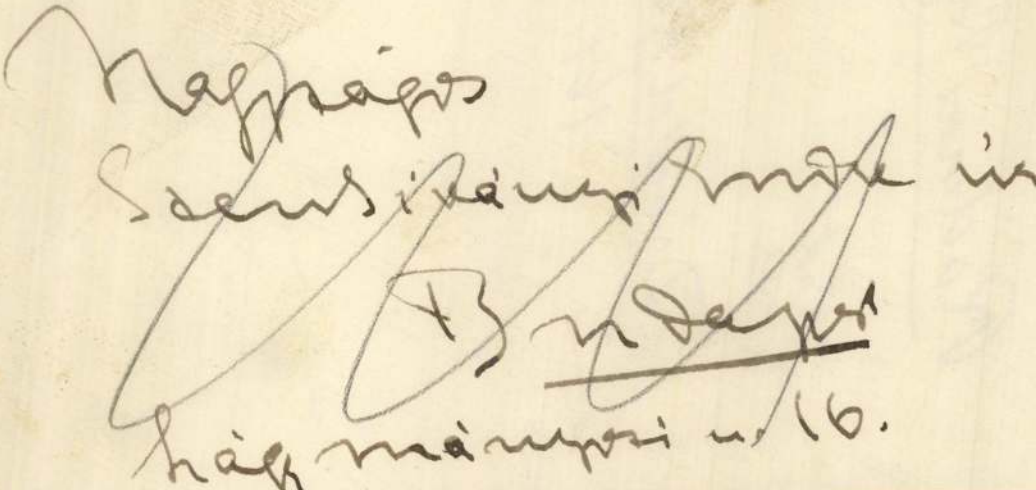

R a d n a y B é l a

Kertész K. Róbert: A magyar művészet közelgő eseményei. Pesti Napló. 1926.jan.12. /Képpel./

Radnay Béla
szobrász

Főváros. Lapok 1900. nov. 29., 9. old.
(K. K.: A nemzeti szalon kiállítása)

Kalmár

Radnay Béla
festő

Fővárosi Lapok 1900. dec. 30., 11. sz.
(Művészet. Apróbb művészi hírek)

Kalmár

Radnai (Rausch) Béla
szobrász

Tóvárosi Lapok 1895. jún. 7., 1799. old. –
(Szüvészeted. Képzőmüvészeti öszköndiják.)

Kalmár

Radnai Béla

U. 1815

Gáramszentbenedek V. 308.

Radnai Bela

U. 2241

l. 5. E

~~Apulumi peinzveröhivatab~~ VIII. 206

Radnay Béla

Szobrász

Lipót

BPo 458. l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedél

.....

a műhelyfőnök va
aláír

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Radnai Béla

Vrod

M. Iparmuvészet

1907 · 223.

.....-i m. kir. posta- és távirda-pénztár.

Nyugta

.....azaz: ..... Korona

mely összeget, mint évi ..... K lakpénzemből az 190.... évi .....

lakbérnegyedre eső részletet, a ..... i m. kir. pos

Radnai Béla

laid

Vdd Jil.

..... *mühely.*

...főnökség!

...v ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... szamu .....

...m.

...évi ..... hó .....

.....

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Radnai Béla

laid

Vdd. 29. l.

magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ...

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Radnai Béla

U. 833

Radnai Béla

U. 1566.
1567

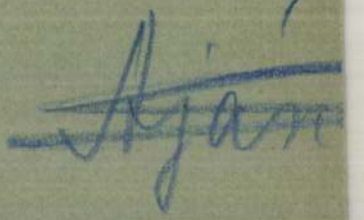

Radnai Béla

U. 1815

211–1919. sz.

Ki

az O. M. Szépművészeti Múzeumnak
nemben teljesíte

Sorsz.	A külföldi kiselező neve (cége) és lakóhelye	A összege	pénz-nem	e

Rausch Béla z
Radnai Béla

---

wod

M. Geniusz 1896

II. 773 l.

arcekapitel

Radnai Béla

u. 792

Radnai Béla

l.

Liber Baptizatorum

277. l.

Radnai Béla

l.

Liber Baptizatorum

241. l.

SZÉF

EI

HEV

Radnai Béla

l.

Liber Apostolorum

224. l.

ERZSÉ

űvészek

ES KIÁLL

ől április 3.

lij nincs

~~Holicsi majolika I. 211~~

Radnai Béla

kobrai a

ORS. MAGY. SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM · BUDAPEST VI. ARENA-ÚT 4L.

1904. XII. 22.

Versecz.

Csapó Ida férj. Kiss Pálné naplójából (1008/1904.)

R a d n a i B é l a
szobrász

Fővárosi Hirlap. 1917.jan.10.
(Pusztulnak a pesti szobrok.)

MDK

Radnai Béla szobrasz

Pozsonyi születésű. Tanulmányait a bpesti Ipműv. isk. Lóránffi Antal szobrásztanár vezetése alatt kezdte, aztán Strobl tanitvanya, majd Fadrusz János műtermébe ment.
A Képzőművészeti Tárlaton több sikerült művet állitott ki, melyek közül két gyermek-szoborcsoportot a kormány vásárolt meg a Szépművészeti Múzeum számára.

T.K.E.: Az isaszegi honvéd-emlék.
Vasárnapi Ujság, 1901. 36. sz. 48. évf. 583. l.

Radnai (Rausch) Béla

Mücsarnok
1896. mill. kiáll.
1897. tav. kiáll.
1897/98. téli kiáll.
1898. tav. kiáll.
1899. tav. kiáll.
1903. tav. kiáll. 174
1906-7. téli kiáll. 249

Kályhaszemek gyűjteménye a sümegi
múzeumban VI. 150.

Rádnay Béla

Műcsarnok
1915. tav. Kiáll 221

Radnai Béla
1916. tav. Kiáll 261
1917. tav. Kiáll - 441
1919-20. téli Kiáll. 87, 140, 141, 142
1920-21. téli Kiáll 113
1922. jub. Kiáll - 161, 177, 195, 565
1924. tav. Kiáll. 49. 109, 128

A gyag gyöngy, la Tène kori

~~VIII 158.~~

Radnai Béla

Mucsarnok

1911. tav. Ernak - 220.

Zalaszántói lovassír VI. 132.

M.D.K.

Radnai Béla, szobrász

epitőművészeti szobrával kapcsolatban

említés történik róla

Csap Erzsébet: Magyar szobrászat a XIX-XX. században,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 98. old.

MDK

Radnai Béla

Kiváló alkotásai közül Bpesten áll a
Pázmány-szobor,
Csatádon a Lenau-szobor,
Szolnokon a Damjanich szobra.
Radnai alkotta a lerombolt pozsonyi Petőfi-emléket is. Sikereket ért el tanári munkájával is.
Cikk: Radnai Béla halála.

Uj Nemzedék, 1923. nov. 23. 6.l.

Radnai Béla

tonitványa Csorba Géza.

Fehete Márton: Prominent Hungarians Home and Abroad, München, 1966. 334 l 61.

Radnay Béla

tanítványa a budapesti Képzőmű-
vészeti Főiskolán Pátzay Pál.

Ki kicsoda? Életrajzi lexikon. / Fonó
Györgyné, Kis Tamás / Bpest 1969.
1-617 l.

4220

MDK

Radnai Béla a Képzőm.Főisk.tanara

50.éves korában meghalt.
Párisban 1900-ban, Milanóban pedig 1906-ban aranyérmet nyert.
A Ferenc József jubileumi dijat is megkapta.

Cikk: Radnai Béla halála.

Uj Nemzedék, 1923.nov.23. 6.l.

Radnay Béla

tanítványa Budapesten a Képző-
művészeti Főiskolán, Csop. Károly.

Fekete Márton: Prominent Hungarians
Home and Abroad, München, 1966.
334 l. 58 l.

MDK

Radnai Béla szobrászmüvész

Strobl és Fadrusz mellett dolgozott

RátStr. 892.1.

MDK

Kadnai Béla

1873–1923. Tadrusz János műtermében segédeskedik.

Soós Gyula: Tadrusz János, Bp. ~~16~~ 1961
74-o.

MDK

Radnai Béla szobrász

Magyar Iparművészet 1916. 255 l. 256 l. képek

Radnai Béla MDK

segédkezik a mintázás tanitásánál, 19o4.

Képzőm.Főisk.Évk.1921-22, 22-23, 23-24, 24-25.
Bp. 1926.

Radnai Béla

MDK

1923. nov. 21-én meghalt.

Képzőm. Főisk. Évk. 1921-22, 22-23, 23-24, 24-25.
Bp. 1926.

Radnai Béla, szobrászművész (1873-1923)

Kisfaludi Strobl Zsigmond 1884-ben született. 1904-1905-ös tanévet Bécsben töltötte, tanulmányait azután az Országos Mintarajz Iskolában folytatta Radnai Béla és Székely Bertalan vezetésével.

N. Perneczky Éva: Kisfaludi Strobl Zsigmond öröksége. Néphadsereg, 1984. jún. 30. 13. old.

MDK

Radnai Béla szobrászmüvész.

M.kir. II. festészeti mesteriskola uj tanára.

Magyar Iparmüvészet 1906. 254. l.

Radnai Béla, szobrászművész, [1873–1923].

Kisfaludi Ströbl Zsigmond az Országos Mintarajziskolában Radnai Béla és Stróbel Bertalan tanítványa volt.

Toth Márta: Tisztelgés Kisfaludi Ströbl Zsigmond emléke előtt.
Zalai Hírlap, 1984. jún. 30.

Radnai Béla, szobrászművész /1873-1923/.

Ruttkay György szobrász-festőművész egyszerre végez műszaki stúdiumokat és képzőművészeti tanulmányokat Radnai Bélánál és Glatz Oszkárnál.

Losonci Miklós: Ruttkay György életműve.
Pest Megyei Hírlap, 1984. aug. 12.

Radnai Béla, szobrászművész (1873-1923).

Kisfaludi-Stróbl Zsigmond az Országos Mintarajz Iskolában Radnai Béla és Székely Bertalan tanítványa volt. A negyedik évben megkapja Zala megye Deák Ferenc alapítványát: 3 éven keresztül évi 200 forint ösztöndíjat. Így jutott a nyomor végére.

dr. Tóth Ervin: Elérte, amit szobrász elérhet.
Hajdú-Bihari Napló, 1984. júl. 1.

Radnai Béla

gróf Leiningen Westerburg Károly aradi vértanu honvédtábornok szobra.
A szerbekledöntöttek.

Olaymagyrul

222. l.
223. l. Keppel

(Lásd zsák és ponyvaipar, valamint kereskedelem alatt is.)

Budapest

Bauer és Rácz Bpest, V. Csáky-u. 49/51 *299-015

Bertex Textiláru R.-T. Budapest, V. Wekerle Sándor-u. 8. 180–239 381–186

Faludi Elek és Fischel zsák és ponyva kölcsönzés és eladás Bp V. Nádor-u 31 118-301

Kiss Árpád Bp. V. Légrády Károly-u 8/10. 291-925

***Löwy Oszkár* autó, kocsi, wagon, sátor, ponyvakészítő, Budapest, V. Wekerle Sándor-u. 24. 112-893**

Magyar kender-, len- és jutaipar r.-t. Bpest. V Wekerle Sándor-u. 8. *188–996

Mezőgazdasági és Ipari Zsákkereskedelmi Rt. Budapest, V. Perczel Mór-u. 2. 121-528 118-567

Molnár Gyula **napellenző ponyvák** Bp VII Károly-krt 3/c 427–575

Pannonia textilker. váll. kft. Budapest, V. Sas-u. 20/22. *123–533

Péter József Bp. II. Margit-krt 51/53 158–266

***SALZMANN-FÉLE* magyar textilipar rt Bp V Báthory u 6 128-072 116-994**

Schillinger zsáküzlet ponyva, zsák, zsinegkeresk Bp Széchenyi rkp 7 124-526

Székely Mihály és Tsa zsák és ponyva kölcsönzés Bpest, V. Akadémia-u. 14. 114-542

***Szelei Mihály*, Bp. IX. Szvetenay-u. 13. 330-772 Zsák- ponyva- zsinegárukereskedés. Vétel-eladás. Kölcsönzés-javítás.**

Ungár S Utóda Kazai cséplő gép wagon autó kocsi sátor-ponyva gyártása. Eladás, kölcsönzés Bp. VI

Rába-u. 3. 12–6

Kassa

Pausz Tivadadar üveg- percellán nagykeresk. Kassa, Fő-u. 19. 24–2 20–2

Kolozsvár

***Fischer Kálmán* üveg-udvar, porcellán és üvegnagykereskedés, Kolozsvár, Wesselényi u. 7. 22-33**

„Iris" Keramiai Iparvállalat R.-T. Kolozsvár, Kajántói-ut. 86/90. 15–88

Komárom

Kincs Mór Fia üveg és porcellánnagykeresk. Komárom. Vármegyeház-u. 9/11. 3-15

Marosvásárhely

Kieselstein Kálmán porcellánkereskedő Marosvásárhely Széchenyi-tér 7. T. 2–97

Pápa

Eizler Mór ifj, Pápa. 10-24

Pécs

Úrvölgyi (Lovrics) András dr. üveg, porcellán, diszmüárukeresk. és képkeretező, Pécs, Király-u Városház épület, 24–12

***Zsolnay*-féle kerámiai gyárüzem Pécs, Zsolnay, Vilmos-u. 69. 20-35 20-10**

Ujvidék

Derner Lipót üveg, porcellán kereskedő, Ujvidék, Mussolini-út 30. 29-42

Lerch János üveg és porcellán keresk. Ujvidék. II. Rákóczi Ferenc-út 21. 30–74

Martinkó András üveg és porcellán keresk. Ujvidék. II. Rákóczi F.-út 36. 34–64

Porcellán és Majolikagyár R.-T. porcellán villamos szi-

Radnai Béla

Csatádi Leanu Miklós - Hobor
A Hörbek megesonki - tottak.

Olaymagyarul

224. l.
226. l. Köppel -

Hungaria szálloda és étterem, Gyöngyös, Mátyás király-u. 2. 2–38

Győr

Fehérhajó szálloda, Győr, Szent István-út 31. 60

Royal-Szálloda, Győr, Baross-út 37. 3–25

Hatvan

Köbli János „Korona" szállodája és étterme, Hatvan, Br. Hatvany S.-u. 1. 25

Hódmezővásárhely

Farkas János «Vasuti szálloda» és borkimérés, Hmvhely, Kistópart u. 2. 3–69

Fekete Sas Szálló, Nemes Nagy Antal, Hódmezővásárhely, Kossuth-tér 2. 19

Huszt — Хустъ

Central szálló, tulajd. Zsiros Péter, Huszt Mikes Kelemen-u. 1. 60

Korona szálló, étterem és kávéház, tulajdonos: Zsiros Péter Huszt, Rákóczi-út 82. 1-74

Ipolyság

Vasuti vendeglő és szálloda, tul. Wagner János, Ipolyság. 55

Kiskunhalas

Füstös Imre szállodás, Kiskunhalas 80

Makay István szállodája, Kiskunhalas. 34

Kolozsvár

Héjjas szálloda, Kolozsvar, Horthy-út 112. 37-58

Karolina Szálloda, Kolozsvár, Karolina-tér 3. 18–38

New-York nagyszálloda, Kolozsvár Jókai-u. 1. 37-00

Park Szálloda központi fütés, hideg-meleg folyóviz. Kolozsvár, (Kőmálalja-u. 19.) Horthy útról nyilik. 22-50

„Pro Deo" Központi Szálló Kolozsvár, Mátyás király-tér 28. 18-50

Szieszta-szálloda r.-t. Kolozsvár, Hegedüs Sándor u. 6. 29–48

Komárom

Központi kávéház és szálloda, Tromler Miklós. Komárom, Vármegye-u. 14. 26

Turul Szálloda és Étterem Mikus István. Komárom, Ferenc József-rkp 10. 1-87

Körmend

Hodossy Zoltán, Korona szállodás. Körmend 67

Kunszentmárton

Körös-Szálloda, bérlő: Kiss József, Kunszentmárton 20

Radnai Béla

irod

Lechképek

Radnai Béla

Erod

Somody István:

Tisztogatás a magyar képzőművészetben.

Magyarság 1940 nov. 10.

BORSI (Zemplén)

II. Rákóczi Ferenc vzülőháza

Z. K: Borsi (Zemplén) VV 1858, 522 l. (kópe 520 l)

MDK

Radnai Béla

Kisfaludi Strobl Zs: Emlékeim. Csillag, 1956.
2.sz. 297-302 l.

MDK

Radnai Béla

Ybl E: A budai várpalota épitése. Müvtört. Dok. Közp. Évk. 1954-55. 1957, 253-277 l.

MDK

Radnai Béla

Szépm.Műv. Uj magyar képtárának kat. 1926.

Radnai Béla

MDK

Csak nevét említi a XIX. sz. szobrászai közt.

Mirowi Nyskovszky Ernő: A magyar képzőművészet története. Bp. 1906.

58.l.

MDK

Radnai Béla,

a kiállitás megnyitó napján neves művészeink adományából tombolát rendeznek.

Műkiállitás Budán.
Műcsarnok.1900. 4.sz. 51.l.

Radnai Béla

Hobrán

l.

Horcsuth Kálman

Fadrusz János

élete és művészete.

Hasznos Tudnivalók

4 sz Bp. é. n. 41. l.

Rádnai Béla

1.

Szent György Cél

44. anke. (1927)

55. x

Radnai Béla

U. 168, 169

Radnai Béla

vobrázt

vrád

z Lázár Béla dr

Fadrusz János élete

és művészete, Bp.

1923. 200. l.

Radnai Béla

vred

Mucsamok.

1900. 232. l.

(Pármány Péter Hobrai)

Radnay Béla

U. 1578
1529
1546

e S. Lapi

Raduai Béla

ired

Miscsarnok 1899. 474 l

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engec

.....

a műhelyfőnöl

8. sorsz. Műhelyi minta

Radnai Béla

l.

Mücsarnok

1900. 288. l.

Radnai Béla

írá

Münsarnok 1899. 400

..... nevü munkás igazolta

.....
a művezető aláírása.

lyezem:

.....
vagy helyettesének
írása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Radnai Béla

irvod

Münsarnok, 1901. 386.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedél

.....

a műhelyfőnök va
aláír

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Radnai Béla

l.

Képzőművészet

1942. 169. l.

ankenaustausch

nrichsdorff

ınd Eindringlichkeit der Fragestellung doch immer um len großen Zweck bemüht waren, waren ein schöner Beweis für die letzte Notwendigkeit des Strebens, für las auch die vielen Uniformträger aus den im Osten kämpfenden europäischen Legionen beredt Zeugnis blegten.

Eingeleitet wurde der ganze Kursus durch eine Analyse des Zusammenbruchs der Welt von 1919, den Gesandter Professor Dr. Berber mit Entschiedenheit vornahm, und vor allen Dingen durch die ausführliche historische Darstellung des Präsidenten des Deutschen Auslandswissenschaftlichen Instituts, Professor Dr. F. A. Six, der die Vergangenheit kennzeichnete als das Zeitalter der europäischen Bürgerkriege, und der den gegenwärtigen Krieg als den europäischen Befreiungskrieg aufgefaßt wissen will.

So war der Gesamtkursus eine erfreuliche Verbindung von notwendiger Analyse und ebenso notwendigem Aufbau. Es kann nicht Aufgabe der Auslandswissenschaften sein, der Politik Zielsetzungen und Methoden vorzuschreiben. Wohl aber ist es ihre Aufgabe, für eine Klärung der Grundlagen und Begriffe der politischen Entscheidung zu sorgen und den Weg für das Verständnis der politischen Notwendigkeiten vorzubereiten. Klärung durch Vortrag und Aussprache und Förderung des gegenseitigen Verständnisses und der zwischenvölkischen Verständigung auf der Grundlage gegenseitiger Anerkennung und Achtung und gemeinsamer Betrachtung der ganz Europa berührenden Probleme war das Ziel dieser Arbeitstagung. Dieses Ziel wurde erreicht, was angesichts der durch geographische, wirtschaftliche, kulturelle und historisch-politische Gegebenheiten bisher fast selbstverständlich anmutende

MDK

Radnai Béla

Magyar kiállitó müvészek névsora. Mücsarnok, 1899. 22.sz. 346-348 l.

MDK

Radnai Béla

Művészi Ipar-Nemzeti Művészet. 1906. II. 3. sz.
78.l.

MDK

Radnai Béla

Ujabb magyar szobrok. Vasárnapi Ujság 1905. szept. 10. 585.l.

Radnai Béla
(Rausch)

l.

„Művészi Ipar"
1893. 1. tábla
76. l. mellett

Rákóczi Ferenc, II-ik III. 219

R a d n a i B é l a szobrasz

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
350-351.
"Ez a nyár a szobrászok nyara"..

Radnai Béla szobrász.

Művészet. 1907. 268. l.

Radnai Béla, szobrász

Művészet, IV., 1905. 270.
Uj szobormüvek

tovább

~~Beck Ö. Tulop~~

~~Horvai János~~

K

Radnai Béla

Rubletzky Géza

Szamovolszky Ödön

Szentgyörgyi István

Telcs Ede

Zala György

l.

1917-18. Haga

P Az osztrák-magyar sajtó-
badiszállás képzőni
kiáll. Sat.

941 szám.

19

Műemlékek Orsz

Tárgy:

Min. 10.000 P.-t utalni az egyházhes. pénztárala.

A beadvá

Melléklete

Egyúttal

Előirat sz

Utóirat sz

Másolta:

Radmai Béla

lásd okv.

Lykasnobr 96-14.

13. l.

14. l.

MDK

Radnai

Tehetséges kezdők. Müvészi Ipar-Nemzeti Mücészet .9o6. 71.l.

MDK

Radnai

Cs.K: Az Iparm.isk. jubileuma. Épitő Ipar, 1905. 369. l.

Radnai Béla

wdl

Vas Zp 905. 577.

Radnai Béla

Ved

Vas typ 905. 5861

Képel

Radnai Béla

wod

Vas Lp 1905. 369

Radnai Bélin

wd

Vas Zy 1903.752.

Radnai Béla

---

vol

Vasty 1903. 580. l

Radnai Béla

wed

Vaszys 1903. 576

Radnai Béla

1 ásd okv

Egyetemes Philolo-

giai Közlöny

1905. 550 l

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191....

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191....

.....

tanu.

.....

tanu.

Radnai

MAGYAR MŰVESZET

1925. 169, 283

jön ebből a nagy munkából.

n ez fokozottan nagy feladatokat ró reánk.

ágod- hoz, hogy ha csak egy pengővel is, jut-

méltóztassék eldobni az ide mellékelt csekk-

szívesen áldoz a csapat szegény cserkészeinek

csekk-lap felhasználásával hozzánk juttatni.

ok cserkészfiunk áldó hálája fogja kisérni.

Hazafias üdvözlettel:

a 197. sz. Baross cserkész csapat

szervező bizottsága.

MDK

Radnai Béla

1917-18. Hága. Az osztrák-magyar sajtóhadiszállás képzőm. kiáll. kat.

Radnai Béla

4 /

MAGYAR MŰVESZET

1931. 49

M. kir. kereskedelemügyi miniszter.

4842 szám.

Munkálatok Országos Bizottságának

Budapest VI.

Állatkerti út 1.

Hivatalból.
Díj átalányozva.
I/1. sz.

Radnai Béla

Szinyei Merse Pál, Ferenczy Károly, Zemplényi Tivadar és Olgyay Viktor művészeket nevezték ki a Képzőművészeti Főiskolává előléptetett Mintarajz iskola tanáraivá, az élen Szinyei Merse igazgatóval.
A Könyves Kálmán Müintézet szalonjaiban rendezett kiállitáson vesznek részt a Főiskola növendékei, akikről a kritika külön számol be.

A HÉT; Bp. 1910. márc. 27.
XXI. évf. 13. sz. 210-211. lap.

MDK

Radnai Béla

Párisi kiáll. 1900.

MDK

Radnai Béla szobrász

Műcsarnok 1900.4.sz. 63-67.o.

MDK

Radnai Béla

Czakó Elemér: Temetik a kulturánkat. Szózat, 1920, jan. 31.

Radnai Rausch Béla

kisplasztikus

1888–92

Élmiók 1930. 87. l

Radnai Béla

festőművész

Szül. 1873. Pozsony.

Rövid életrajz csatolva.

Egy műve az alábbi

múzeumban.

Kat. Bratislavy

302. l.

Hegyes

L Keletr

~~A vár keletről~~

A L sziklás

emelkedő bástya vé

kedik lapos tetőve

„HEGY

Rézmetsze

Ltsz

Radnai Béla

képz. főiskola rendes tanára
1918 – 1923.
szobrászat

Érkképzfőisk. 1931-32. 75. l.

Radnai Béla

a képz. főiskola segédtanára

1913 - 1918.

szobrászat

Évkönyv főisk. 1931-32. 79. l.

10446.

dője pettyes, kettős elejü kabát-
sebében kendő látszik. Az ábrázolt-
ásának másakép:

szló.

r. a rl. 13.9:8.3 cm.

l
.

Radnai Béla

szobrászművész.

a képz. főiskola ideglenes tanára

1904 - 1912.

szobrászat

Ev,

Évkkép z főisk. 1931-32. 78. l.

1164. *Apaffy Mih*

Derékig, jobbrafordu
szegletű, de egyoldalú cs
Jobb kezében liliomvég
kardját fogja. Haja rövi
nyirott. Kucsmát és vál
visel. Körirata a kettős
D. G. P. T. ✠ ✠. Jelzése aló

Aranyozott ezüst, mére
— Értéke 10 K. — Havas (
30-án (787–907). — Átvétet
(1950–909), az 1910 február
eln. sz. leiratok, illetőleg az
az 1910 márczius 23-iki (519-
jelentetett 1908 január 31-é

Radnai Béla

Brown ércen pásis,
világh.

Vastyp 1900. 565

Radnai Béla

irod
2

Vas Lap 1899. 573.

Radnai (Rausch)
Béla

---

wiel. Pozsony 1873 Rk
4 polg. sparnów. szk. –
1893/94 I. wybraniali ostatni
1893/94 II " –
1894/95 I " –
1895/96 " –

Topscher Gustav dr. V. 173.

Radnai Béla

Fogarassy Lajos: Radnai Béla élete és munkássága
Irodalmi Szemle 1974. ápr. 3.

MA magyar művészettört.irod.bibliográfiája 1974
Művészettörténeti Értesitő 1977/1.

75. old.

Radnai Béla MDK

életrajza fényképpel, 23-24.o.

Képzőm.Főisk.Évk. 1921-22, 22-23, 23-24, 24-25.
Bp. 1926.

Radnai Béla

Művészet 1902 350
– 1903. 335, 358
– 1904. 339
– 1905. 240
– 1906, 130, 212, 357
– 1907. 269
– 1909. 69
– 1911. 137, 141, 356, 374, 375–378, 380–384, 388, 396
– 1912. 287

Magyar Művészet
1925. 169, 283

MDK

Radnai Béla

Kisfaludy Stróbl Zsigmond: Emlékeim Csillag
X.évf.1956.február 300.l.

MDK

Radnai Béla szobrász

Magyar müvészet Párisban.

Mücsarnok, 1899. 24.sz. 383-84 · l.

M.D.K.

Radnai Béla

A müvész arcképe szerepel a Mücsarnok tavaszi tárlatán kiállitó müvészek arcképei között.

Cserna Andor: A Szinházi Élet Tavaszi Tárlata c. Szinházi Élet. Bp. 1920. május 9-15. IX. évf. 19. sz. 29. lap.

RADNAY BÉLA, szobrász

Kühmayer Róbert szobrászmüvész, aki 1883-ban Pozsonyban született, 1907-ben Pozsony város ösztöndijával beiratkozott a bpesti Képzőművészeti Főiskolara, ahol 3 éven keresztül a szintén pozsonyi születésü Radnay Béla szobrászmüvész volt a tanára. 15/303/.old.

SZIGETI ISTVAN: Kühmayer Róbert szobrászmüvész érmei és plakettjei 15/303/.old.

AZ ÉRME, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
------ XVII. 1961. 17.sz. Bp.

Radnai Béla

"Professzori buzgalmát dicséri néhány igen talentumos fiatalember a szobrászok közül, mint Gémes /Gindert/ Géza, Koncz Antal és Cser Károly. A fiatal müvészek szünidei munkáiból most kiállitást rendeztek.
A Müvészet c. rovatban "Képzőmüvészeti Főiskola" cimmel közölt beszámoló szerint a főiskola növendékeinek bármelyike megállná a helyét nyilvános tárlatokon is.

A HÉT, Bp. 1909. ápr. 18. XX. évf.
16. sz. 274. lap.

Radnai Béla

Ötven évvel ezelőtt, 1923 november 21.-
én halt meg – 50 éves korában – Rad-
nai Béla szobrászművész, a Képzőmű-
vészeti Főiskola tanára.

Írószak - Magyarország 1973/272 Földv.

Radnai Béla, nobrán

Tanította Csorba Bécát.

—: Elhunyt Csorba Béca

7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. dec. 28.

Radnai Béla

tanitványai volt a Képzőművészeti Főiskolán Pátzay Pál.

Magyar Hirlap 1979/216/6

Radnai/Rausch/Béla, szobrász

Művészek, tervezők, akik az Orsz.M.Kir.Iparművészeti Iskola beiratkozott növendékei voltak 1880-1896 között.
Radnai/Rausch/Béla, kisplasztikai szakon 54.old

Mezei Ottó: Az Orsz.M.Kir.Iparműv.Iskola/1880-1944/ oktatási rendszere és forrásai 37.old

Műv.Tört.Ért. 1975. XXIV. 1.sz. Bp

Radnai Béla

volt Csorba Géza mestere a Ké zőművészeti Főiskolán.

Magyar Hirlap 1974 357/6

Radnai Béla szobrász (1873–1923)

1919 őszén a Tanácsköztársaság bukása után ellent meg a Magyar Iparművészet c. folyóiratban Margitay Ernő volt iparművészeti iskolai tanár írása az alanti címen, ismerteti a művészeti direktórium tevékenységét. — A Képzőművészeti Főiskolán rendelkezési állományba helyezték a művészt.

Gábor Eszter: „Vörös Művészeti politika."

Kritika, Budapest, 1975. márc.

ב

Radnai Béla

Neve Csorba Géza mesterekért említve.

Népszava, 1974. dec. 28. 102. évf. 302 sz. 4 p.

Radnai Béla

1919 tavaszán, a művészeti akadémiai oktatás átszervezésekor rendelkezési állományba helyeztetett.

Rónay György: Intézkedések és tervek a művésznevelés megreformálására 1918-ban és 1919-ben. Művtört.Ért. 1970. 2.sz. 141-147. l.

143. l.

Radnai Béla

szobrász

Szül. Pozsony 1873.

Élettörténet

RátStr. 892. l.

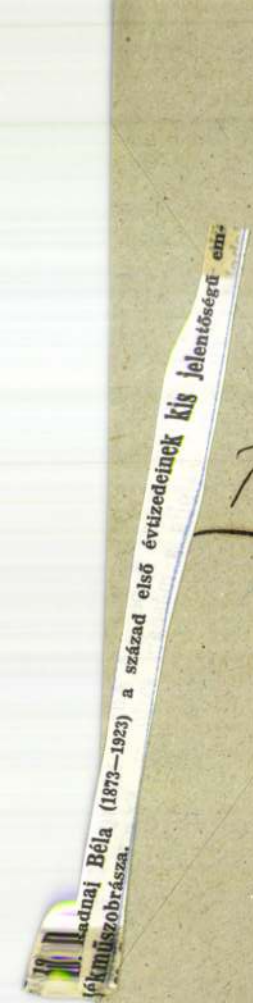

latilag hozzáférhetetl

Radnai Béla, szobrász,

szül. 1873 V. 25. Pozsonyban. F ~~Buda-~~
I tt ~~pesten~~ tanult, azutan Fadrusz János
első segédje volt. 1903-tól Buda-
pesten önállóan dolgozott, T
Művei: a csatádi Lenau-szobor,
Bókai János szobra a bpesti Ste-
fánia-korház parkjában, Leinin-
gen honvédtábornok szobra Török-
becsén, a bpesti Pázmány-, ~~szobor~~,
a pozsonyi Petőfi-, a szolnoki
Damjanich-szobor és Kiss Tá-
bornok szobra Törökbecsén.

T utóbb a ~~bpesti~~ keprimův-
főiskola tanára volt.

F megh. 1923 XI. 21. Budapesten.

Művészeti lexikon 659 l. (2

JULIUS

1

Radnai Béla

tanítja a mintázást az összes férfi- és nő növendékeknek I-III. osztályában.

Mintarajzisk. ért

1905-6. 46. l.

ának. Ezen rovat fenntartása az 1929.
rült, amely összegben kizárólag a nyomda-
i tiszteletdijak vannak beleszámitva.
4 olyan előfizetője van, akik a "Magyar
tnek lapunkra elő és egyéb cimen vagy
ási önköltséghez semminő anyagi táma-
ok mindegyike valaminő formában nemcsak
et, de még olyan is van, amelynél feles-

mmel és önzetlenséggel áll a műemlék ügy
b bizonyitéka, hogy alulirott felelős
emmilyen cimen vagy formában egyetlen fil
Azonban képtelenek volnánk lapunkat rá-
isztelettel arra kell kérni Méltóságodat,
összegű támogatással lapunk a műemlék-
maradhasson.

Radnai Béla

Lovánfi Antal
segédtanára volt.
Ennek távozása után
óraadó tanára lett
az alábbi intézetnek

Mintaraszisk-ért
1905-6. 7. l.

Képek

1. Tabáni plébán
2. Belvárosi plébá
4. Belvárosi templo
Koronázó
3. ~~Mátyás~~ templom
5. Koronázó templom
6. Rudasfürdő belo
7. Központi városha
8. Egyetemtéri tem

Radnai Béla MDK

/1873 Pozsony - 1923 Bp./

szobrász

Stróbl Alajosnál tanult. Fadrusz János mütermében dolgozott.

"Lenau szobor" Csatád

"Kiss Ernő" Nagybecskerek

Petőfi Sándor . Pozsony

Damjanich János. Szolnok.

Leininger Károly. Törökbecse

"Pázmány Péter." Bp. Felszabadulás tér. 1914.

45.o.

Gádor Endre: Budapest szobrai. Bp.1955.

Radnai Béla
szobrász

M.D.K.

A Mintarajziskolában Kisfaludi Stróbl Zsigmond első tanára volt.

Lengyel Géza: A nyolcvanéves Kisfaludi Stróbl Zsigmond
Művészet, 1964. július – 3 lap

Radnai Béla
szobrász

M. Dy

Gálics Ernő mesten
volt a főiskolán

N: Penzes Éva: Gálics Ernő
Művészet, 1964. dec. — 38 kep

MDK

Radnai ?[ ]

→ Valószínűleg: Rudnay Gyula
„A főiskolán négy évig Radnai
növendéke voltam..." – mondotta
Konecsni György a riporternek.

Szekrényesy Júlia: Az írással egyenértékű
képi jelrendszer 2

ESTI HIRLAP. Br. 1968. dec. 4.

Radnai Béla

növendéke volt a Képzőművészeti Főiskolán, Csorba Géza.

Gádoi E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 26 l.

Radnai Béla

növendéke volt a bpesti Képzőmű-
vészeti Főiskolán Visnyovszky Lajos.

Gádor E.: Budapest szobrai, Bu-
dapest, 1955. 51 l.

Radnai Béla

Növendéke volt az Iparművészeti Főiskolán Csillag István éremművész.

Magyar Nemzet 1968. febr. 17. 4. o.

Radnai Béla

tanítványa volt a Bpesti Képzőmű-
vészeti Főiskolán 1918-21 között, Só-
vari János.

Gádor E.: Budapest szobrai, Bu-
dapest, 1955. 46 l.

Kadnai Béla

1873-ban Pozsonyban született, Budapesten halt meg 1923-ban. Budapesten Ströbl Alajosnál tanult, majd Fadrusz János műtermében dolgozott.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 45 l.

Radnai Béla

Budapesten rivül felállított emlékművei: „Lenau" sobor (Csatád), „Kiss Ernő" (Nagybecskerek), „Petőfi Sándor" (Pozsony), „Damjanich János" (Szolnok), „Leiningen Károly" (Törökbecse).

Gádor E.: Budapest sobrai, Budapest, 1955. 451

Radnai Béla

tanítványa volt a képzőművészeti Főiskolán 1921-28-ig Erdei Dezső.

R.B. + 1923!

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 28 l

Radnai Béla

MDK

A Közoktatásügy Népbiztosság 88693/1919 sz. ügyirat szerint e rendelet keltével vagyi 1919 máj. 8.ával a képzőművészeti Főiskolai tanári illetményének meghagyásával "rendelkezési állományba helyeztetett."

M;T. Képz. Él. Bp. 1960. 182.o.

MDK

Radnai Béla

szobrász, bronzéreа

Wlassics: Párisi kiáll.kitüntetései. Mücs. 1900.
326-7 l.

Radnai Béla

szobrász, Fadrusz János segítőtársa a kolozsvári Mátyás szobor mintázásában.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970. 3631

2041

Radnai B

portréját Pátzay Pál alkotta

Fehete Máiton: Prominent Hungarians Home and Abroad, München, 1966. 334 l 227 l

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Radnai (Rausch) Béla

(1873 - 1923) szobrász. Stróblnak tanítványa, Fadrusznak segédje volt. A budavári palota, valamint a piarista rendház és templom látták el munkával.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970. 363 l

345 l.

2

Radnai (Rausch) Béla

Később Fadrusz stílusához közelálló emlékműveket készített.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970. 363 l

3451-

M.N.G.

Radnai Béla szobrász

Müve a Galéria uj szerzeményei között

10 szobor ajándék

Csengeriné Nagy Zsuzsa: A MNG az 1959-es évben 200 l.

A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA KÖZLEMÉNYEI III. Bp. 1961.

Radnai Béla
orosán

M.D.K.

1908-ban plakettet készített a
művészről Csillag István.

Soós Gyárfás: Nyolcvanötödik születés napján...
Művészet, 1966. november – 28 lap.

Radnai Béla, szobrász, tanár

két növendéke: Székely Móric/Plaquettek/ és Visnyovszky Lajos/Bánat./ is szerepeltek a kiállitáson.

Az OMKK Föisk, Növ. Munk. kiáll. 1923 márc. 18-25. Kat. 18, 2o. l.
Ernst Muz.

Raduai Béla

Szobrász

M.D.4

A Képzőművészeti Főiskolán

Erdey nála tanult.

N. Penzes Éva: Erdey Dezső

Művészet, 1961. Október – 39 h

Radnai Béla, szobrász

Művészet, II., 1903. 335.

Kitüntetések.

MDK

Radnai Béla

Visnyovszky Lajos, szobrász és éremművész. E.G. II. 595.l.

Radnai Béla
szobrász

M.D.K

A Képzőművészeti Főiskolán
Sóvány János mestere volt

N. Penzes Éva: Sóvány János.
Művészet, 1966. junius – 47 lap.

Radnai Béla
szobrász

M.D.K

A Képzőművészeti Főiskolán
Cser Károly is a növendéke volt.

N.P.É: Cser Károly
Művészet, 1965. aug - 48 lap

MDK

Radnai Béla

Vörös Béla, szobrász. E.G. II. 600.l.

MDK

Radnai Béla

Jálics Ernő, szobrász. E.G. I. 503.l.

Radnai [Béla], festőművész MDK

Pátzay Pál tanára volt a Képzőművészeti Főiskolán, [illegible] 50 évvel ezelőtt. Radnai akkor már betegeskedett.

Keller Andor: Pátzay műtermében 3. l.

ESTI HIRLAP, Bp. 1961. dec. 2.

RADNAI BÉLA, szobrász, tanár

Szamosi Soós Vilmos elvégezvén az Iparmüv. Főiskolát A Képzőmüv. Főiskolán tanúlt tivább. Itt Radnai volt a tanára. 6. old.

SZIGETI ISTVÁN: Szamosi Soós Vilmos szobrászmüvész plakettjei 6. old.

AZ ÉREM, Közl. az éremgyüjtés köréből. XII. 1856. 2. sz. Bp.

Radnai Béla
festő

A Képzőművészeti Főiskolán Pátzay
Pál mestere volt.

Hamar Imre: A 75 éves Pátzay Pál köszöntése.
Művészet, 1971.október - 33.oldal

Raduai
Nobrák

M.D.4

A Képzőművészeti Főiskolán
Gálics Ernő mestere volt.

Erdey Miklós: Gálics Ernőről
Művészet, 1963. december - 35 lap

Radnai (Rausch)

Béla

nobrast

elismerő okl

Közlezrkitt

1269.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 485418

RADNAI 1. *Béla*, szobrász. * Pozsony 1873 máj. 25., † Budapest 1923 nov. 21. Budapesten tanult, majd Fadrusz János első segéde volt s eleinte képmásokat, gyermekcsoportokat, dekoratív szoborműveket mintázott a budai várpalota, a budapesti piarista-rendház és templom számára, majd emlékszobrokat készített (Lenau Csatádon, Bókay János szobra a bpesti Stefánia-kórház parkjában, gr. Széchenyi Imre szobra Balatonföldváron, a Háziipar szobra a főrendiház nagy társalgójában, Leiningen Törökbecsén, Petőfi Pozsonyban, Pázmány Budapesten, Damjanich Szolnokon) realisztikus, Fadrusz befolyása alatt kialakult stílusban. Tanára volt a Képzőműv. Főiskolának. A baba járni tanul (márvány), Gyermektanulmány (bronz), Kis baba (br.) és gr. Leiningen-Westerburg K. (gipsz) c. szobormüvei a Szépműv. Müz.-ban.

E. f. II 3421

turbannal.

Méretei 7·4 : 9·2 cm.

Radnai Béla

Hobrász

Hub. 1873 máj. 25

Pozsony

Irod

Krück II. 404. l.

~~Áoatás, Gidófalvi VI. 175~~

Radnai Béla

nobrász

+. Bpest 1923 nov. 21.

Revái XX. 775. l.

Radnai Béla

Kommün alatt rendel-
keresi állomanyban
lásd
=
Pogány Kálmán
csomagjában.

A székesfővárosi leányiskolák a magyar vöröskereszt egyesületet támogató bizottságának központi munkaterme az iparművészeti múzeumban.

Radnay Béla

festőművész

arcképe repr.

Ország-Világ

1912. 22. sz.

ANACH REMEK
ZMŰVET
KAPJA.

Radnay Béla +

Geboren am 25. Mai 1873 zu Pozsony, gestorben am 21. November 1923 in Budapest. War in der Kunstgewerbeschule ein Schüler Lorenfi's; in der Bildhauermeisterschule Altmeister Strobl's und blieb bis zu dem Tode Meister Fadrusz dessen erster Gehilfe. Nach Studienreisen in Italien und nach Paris verfertigte R. anfänglich kleinere Genre-Figuren, um später sich auch der Monumental-Plastik zu widmen, wobei er einen realistisch monumentalen Stil zeigte. War Professor an der Hochschule der Bildenden Künste in Budapest.

3 nuwe fels

Hu Prmagyerem 320 l.

Hadsereg.

Kürtös.

A bástya előtt balra f
jobb czombjára támasztotta,
tözete: [illegible] sarkos kalap, pir
hér nadrág és magas szárú sa
nes kard lóg. A háttérben há
Felirata
a kép fölött: Die k.k. oe
és az alatt: Stabs Trompe

Szines kny., mér. a

Szn. 176-904-
634-904-77

MDK

Radnai Béla

Margitai Ernő cikke. Magyar Iparművészet, 1919. 50-52, 61-62. o.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
272 /1917 szám
Érk.: 917 évi máj. hó 2. n.

Fogarasvárm

Szám: 297/917.kib.

A MŰEMLÉKEK ORSZÁGO

ELNÖK

A tisztelt Bizottság fol
sz.átiratában foglalt sziv
csék tudatni, hogy a 167/9
ságunknak észrevétele ninc

Radnai Béla

l'Medicina Faludi

209,7

s uldozes utan elerhetlen volna.
teni csendőrségnek, mely talált
lé, de ott aztán e nyomok

megőrizhetése végett a mauzó-
a következőket:
nellett úgy is elvezető telephon
is bekapcsoltatni egy rövid
tanyával volna vagy a postai
bevezetve, a mennyiben a csendőr-
hogy a netalán előforduló betörés
dni, mert meglehetős távolságra
ől, közvetlen szomszéd pedig

mált voltára, kegyeskedjék nekem
gy ebadótól (6 Kor.) és kétesövű
e legyek, vagy pedig ily czímen
fizetésemből ne kellene e jelenté-
a köz érdekében fizetendő

Radnai

nobin

laid

Cs-erem 56 l.

Radnay Béla

László

Budapest

Kir. vár

172. I

Radnai Béla

a pozsonyi Petőfi-
mobrot a cseh
leszerelték.

Olaymagyarul

234. l. 235. l
képpel

arlament - a Várpalota - Ferenc Jó-
m, stb./ a természeti adottságtól is
épi jellegzetességet képviselnek és
élyeztetni és megbontani nem szabad.
kkor, ha-mint a Fővámpalota esetén-
szempont oly szerencsésen találko-
épület helyreállitása, megmentése lé-
ssel jár t, mint esetleges lebontása.
zettsága a Fővámpalota részleges
adását nyomatékosan javasolja a Fő-
inkább, mert az épület lebontásá-
ozzá.

Ezeréves a magyar iskola

Az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum székházában pénteken sajtótájékoztatón mutatták be az 1000 éves magyar iskola alapítvány gondozásában hasonmás kiadásban megjelentetett egykori tankönyvet, *Kosáry Domokos: Magyarország története az őskortól a szatmári békéig* című művét, amely 1945 szeptemberében, a Szikra kiadásában látott napvilágot.

A szerző ismertette a munka keletkezésének körülményeit, majd *Kelemen Elemér*, az OPKM főigazgatója, és *Kardos József* egyetemi tanár tájékoztatott az említett alapítványról, melyhez — vállalatok, gazdasági és kulturális intézmények mellett — különösen a szombathelyi Sylvester János Nyomda és a Sylvester—Print Kft. nyújt hathatós támogatást. A most bemutatott hasonmás kötetet is ingyenesen állította elő. Kosáry akadémikus szerzői jogdíjáról mondott le az alapítvány javára. Az 1945-ös művel régi tankönyvek reprint kiadását indították el. A sorozat a magyarországi iskolák 1996-os millenniumára való felkészülés jegyében, hagyományőrző szerepet kíván vállalni. A válogatás igényességével, a tankönyvek felkínált tartalmi gazdagságával ugyanakkor nemcsak az ünnepek fényét, hanem a hétköznapok iskolai-pedagógiai munkásságát is hasznosan szolgálhatja.

(új)

RADNAI Béla (1891-1962) mügyüjtő

Rezső-

Szij 1990. 20-[illegible] p.

RADNAI Béla műgyűjtő
91 4. 23

Új Művészet

ıfalazva a földszint baloldala az
derül ki, hogy ez a leválasztott
ıt-e az emelettel. A földszinti alap-
de benne a lépcsőfokokat nem. Mivel a
vetkezetesnek tünik, arra merünk kö-
s terveztek lépcsőt. Csak az a kérdés
l tervezték meg akkor folytatását az

iklós, o.v. 71x58 cm, MNM. Tkcs. Ltsz.
ki Hidvégi Violettának, aki felhivta

RADNAI Béla műgyűjtő

141,221

Oltványi 1991

RADNAI Béla gyüjtő

A gyüjtemény Győrbe kerüléséről

ld. Magyar Nemzet, 1993. dec24. 28.
Kolozsváry Ernő nyilatkozata

Dr. Radnai Béla gyűjteménye

VÁROSI
MŰVÉSZETI
MÚZEUM
GYŐR

1992-BEN DR. RADNAI BÉLÁNÉ AZZAL AZ ELHATÁROZÁSSAL
FORDULT GYŐR VÁROS VEZETÉSÉHEZ,
HOGY FÉRJE
- NÉHAI DR. RADNAI BÉLA MŰGYŰJTŐ -
FELBECSÜLHETETLEN SZELLEMI ÉS ANYAGI ÉRTÉKŰ
GYŰJTEMÉNYÉT SZERETNÉ A VÁROSNAK ADOMÁNYOZNI.
GYŐR MEGYEI JOGÚ VÁROS ÖNKORMÁNYZATA
1992-BEN ÚGY DÖNTÖTT,
HOGY ELFOGADJA DR. RADNAI BÉLÁNÉ FELAJÁNLÁSÁT,
ÉS ÁTVESZI A GAZDAG HAGYATÉKOT.
A GYŰJTEMÉNY PÁRATLAN A MAGA NEMÉBEN.
EGRY JÓZSEF, SZŐNYI ISTVÁN, BERNÁTH AURÉL
FŐ MŰVEI MELLETT MAGÁBA FOGLALJA
DERKOVITS GYULA, NAGY ISTVÁN, BARCSAY JENŐ,
KMETTY JÁNOS, MEDGYESSY FERENC
JELENTŐS ALKOTÁSAIT,
ÉS A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTTI MAGYAR RAJZMŰVÉSZET
KIEMELKEDŐ RAJZANYAGÁT, ÍGY
RIPPL-RÓNAI JÓZSEF, GULÁCSY LAJOS,
KERNSTOCK KÁROLY, NEMES LAMPÉRT JÓZSEF
SZÁMTALAN RAJZÁT, VALAMINT A 60-AS ÉVEK ELEJÉIG,
AZ AKKORI LEGKIVÁLÓBB MŰVÉSZEK
- BORSOS MIKLÓS, FERENCZY BÉNI, BARTHA LÁSZLÓ, STB. -
MUNKÁIT.
RADNAI BÉLA HAGYATÉKÁNAK SZÍNVONALÁT
A SZÍNYEI TÁRSASÁG, A GRESHAM-KÖR,
ÉS A KUT MŰVÉSZEINEK, ILLETVE SZELLEMI KÖVETŐINEK
ALKOTÁSAI FÉMJELZIK.
A GYŰJTEMÉNY VÉGLEGES ELHELYEZÉSÉRE
A KÖZGYŰLÉS DÖNTÉSE ALAPJÁN
AZ ESZTERHÁZY-PALOTÁBAN KERÜL SOR,
AZ ELSŐRANGÚ BAROKK MŰEMLÉKÉPÜLET FELÚJÍTÁSA UTÁN.
SZERETNÉNK, HA VÁROSUNK POLGÁRAI MÁRIS
MEGISMERHETNÉK E CSODÁLATOS GAZDAGSÁGÚ ANYAGOT,
EZÉRT
KOLOZSVÁRY ERNŐ POLGÁRMESTER ÉS MŰGYŰJTŐ
VÁLOGATÁSÁVAL RETROSPEKTÍV TÁRLATOT RENDEZÜNK
A GYŰJTEMÉNY BEMUTATÁSÁRA,
AMELYRE SZERETETTEL VÁRUNK MINDEN ÉRDEKLŐDŐT.

TISZTELETTEL MEGHÍVJUK
ÖNT ÉS CSALÁDJÁT
A RADNAI BÉLA MAGÁNGYŰJTEMÉNYÉBŐL
RENDEZETT KIÁLLÍTÁSUNKRA, AMELYET
1994. NOVEMBER 11-ÉN, 16 ÓRAKOR NYITUNK MEG A
GYŐR MEGYEI JOGÚ VÁROS ÖNKORMÁNYZATA LAKÁSGALÉRIÁJÁBAN,
GYŐR, SZENT ISTVÁN ÚT 10. 1. EM.

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ:
1994. NOVEMBER 11-TŐL DECEMBER 11-IG,
HÉTFŐ KIVÉTELÉVEL NAPONTA 10-TŐL 17 ÓRÁIG.

V. Radnai Anna M.D.K.

grafikus

Pintér Ferencről készült

rapa

Élet és Irodalom, 1965. febr. 27 - 2 kp

Radnai Anna

grafikus

M.D.K

Fej (lino) repro.

Élet és Irodalom, 1964. május 15. – 10 kap

Radnai Anna

1921/22 - 1923/24 I, 1924/25

Ferképzomfoiskávk

126. l.

Radmannsdorf lith

Kis Solymos (Augustinovics Pál)
Itélő Mester. Kozat
n. 8°
Erdélyi Pantheon
Kiszott Béatsen
fent. [illegible]
ättal

A. R. Ritter v. Radmansdorf lith.

Görög Demeter / Ts. K. Udvari Fönevelő / Született 1760. + 1833. Kőjmat, 8°

a fenti jelzéssel.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Radmansdorf,

A. R. Riker von

Kőrajzoló

Görög Demeter arc-

keje.

Megjelent Márton

József. Görög Demeter

életirása. Béts, 1834.

Repr-

Szinnyei Ferenc dr

Bacsányi János

(1763-1845.) M. Tört

Életr. Bp. 1904. 63. l.

JOSEPH RADLER, magyar söveges

A Székesfehérvári Városi Levéltárban két irat a város XVIII.sz.-i mestereiről. Az egyik 1784-ből, a másik pár évvel későbbi. 64 mesterség, 519 név. Az arab számok a két listát, a rómaiak az öt csoportot jelzik. 263.old

/ ,1,2./ V. magyar söveges. 266.old

U.VARGA MARIANNA: Meteremberek Székesfehérvárott a XVIII.században 263.old

ALBA REGIA. István Király Múzeum Évkönyve. VIII.-IX. 1967-68. Székesfehérvár

Radmachner

Radmahner József,asztalgény

Sopronban 1812.máj.15-én villámcsapás érte gr.Széchenyi Ferenc téglavetőjét.8 személy volt abban a szobában.Köztük Radmahner József is.Kezükön v.lábukon sérültek meg,elkábítva a földre estek. 277.old

Réthly Antal: Villámcsapás 1812.május 15-én Sopronban 276.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XXII.évf.1968. Sopron

..... *mühely.*

főnökség!

..... hó..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

n.

vi ..... hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Radler, Wadler Georg

ötr -

1674. ben mint ötvös-
legen jott Schässburgba

irod

—

Rothkunstgew. 80 l.

irod

—

Müll. Fr. 44. l.

RADLER Gáspár kőmüves. Egerben 1845-ben emliti az adókönyv.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

M.D.K.

Radler Gáspás, kőműves

– az 1845-évi egri adó-
könyvben szerepel.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 169. Akadémiai Kiadó, 388. old.

Radler Emil

hegedükészítő
Segesvár XIX. sz
második fele

vrod
2

Schässburg. Führer
durch Stadt und Um-
gebung. Schässburg,
1895.

ifj. RÁDLER, bognármester

1761-ben a kőszegi pékek panaszt emeltek a tanácsnál azok ellen, akik más mesterségük mellett még kenyeret is sütnek.-A tanács ezt eltiltotta és kérte ezek névsorát. Ezek egyike volt: "Junger Rádler Wagner Meister"./ifj. Rádler bognármester/. 572.old. 11.jegyz

SZÖVÉNYI ISTVÁN: A kőszegi céhek küzdelme a kontárok ellen a feudalizmus kései időszakában 567.old

VASI SZEMLE, Helyismereti évkönyv, XXI. évf. 1967 4.szám. Szombathely, 1967

Radl József

festő

† Bpest 1882. okt 5.

75 éves korában a

wegenházban,

aggkorigyengesegben.

Pesti Napló

1882. okt. 7.

valószínű, hogy

nem festőnüvész

volt.

MDK

Radl Endre építész

Építési eng. ÉIBM. 1931. aug. 1. 12o l.

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA KÖNYVESBOLTJA

BUCHHANDLUNG DER KÖNIGL. UNG. UNIVERSITÄTSDRUCKEREI

LIBRAIRIE DE LA PRESSE DE L'UNIVERSITÉ ROYALE HONGROISE

BOOK-SHOP OF THE ROYAL HUNGARIAN UNIVERSITY PRESS

GEGRÜNDET 1577

BUDAPEST IV,
KOSSUTH LAJOS-UTCA 18
TELEFON: 89-5-40

22882.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Dr Gerthon István
urnak

H.

Magyar Nemzeti
Muzeum.

Rádl Antal

Nobrány

l.

Lechner Jenő dr

A Magyar Nemzeti

Muzeum épülete

1836 – 1926.

Bp. 1927.

57. l

Radković Josip

vésnök

Zágreb. A horvát iparcsarnok XIV csoportjában az 1896. mill kiáll. 7609 sz. a.

Különféle vésnöki munkák.

(H) 1531.

21.

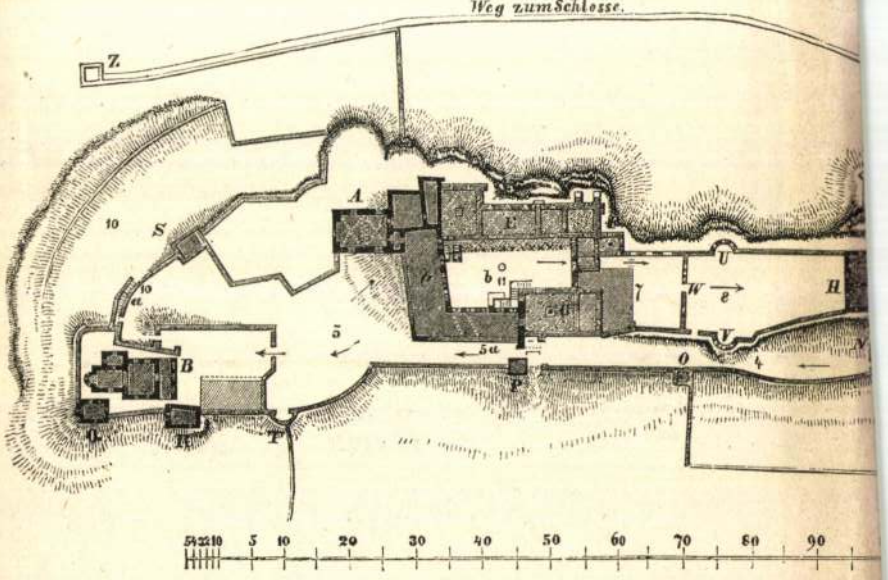
Weg zum Schlosse.
Z
A
E
S
10
10
a
b
b
11
7
U
W
8
H
V
5
5a
B
O
4
P
Q
R
T
5 4 3 2 1 0
5
10
20
30
40
50
60
70
80
90

19.

Radkersburg. (Regede) Stajer határ

vár alapraj

Körjöki 1888.

1) helyszínrajz 15 mm = 10 m

Radisics Jenő művészettörténész

Magyar Életrajzi Lexikon

RADITS Ignác asztalos. A hatvani városi összeirásban 1827-ben szerepel az összeirt iparosok között.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit

Radits Ede

Több képpel szerepel a székesfőváros tanitó-művészeinek kiállitásán.

N.U. 936. XII. 15.

M.D.K.

Radith György, asztalos

neve a hatvani városi összeírásban 1827-ben fordul elő

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szekk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 388 old.

RADITH György asztalos. A hatvani városi összeirásban 1827-ben találkozunk nevével.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Radisics Jenő

1891 ben a művészeti ipar történetének magántanára lett a Műegyetemen.

Szentkirályi Zoltán: Adatok a magyar építészképzés történetéhez. - Építud. 1971 /III/. 4.sz. 439-465.l.

452.l.

Radisics Jenő

"a hazai hisztorizmus legöntudatosabb képviselői, Hibján Samu, Háry Gyula, Radisics Jenő, Fittler Kamill és mások szivesen tekintettek Bécsen át nyugatabbra, Párizs és London irányába..."

Kiss Ákos: A Hisztorizmus a magyar iparmivészetben.
Művtört.Ért.1972.2.sz.lo4-119.l.

118.1.

MDK

Radisics J.

Interieur-kiállitás. Dalmübarátok. 162-163.l.

Radisich Jenő

MDK

az Ip.müv. Muz. első főigazgatójának születése XX/ 100. évfordulójának megünneplésére való készülődés/ 1956/.

Dobrovits Aladár: Az Iparművészeti Muzeum 1955-1959. Ip.müv.Muz.Évk. III-IV. XXXX 1960. 5-12.1.

9.1.

MDK

Radisich Jenő

A párisi kiáll. Bp.en.
Művészmunkok, 1900. 9.sz. 120-121. l.

BDK

Radisich Jenő

Magyar Iparművészet, 1901. 291. l.

MDK

Radisich Jenő

Magyar Iparművészet, 1901. 267. l. Régi festmények és ötvösmunkák kiáll.

1914-ben Radisich Jenő, Csányi Károly és Bayer Károly erdélyi szőnyegekből kiállítást rendezett.

Pásztortúz, 1925. XI. évf.
140 l.
Sihlossy László dr.: Erdélyi szőnyeg

MDK

Radisich Jenö, ip.müv.muz. igazgatója

a főváros vele becsültette meg Kondert Mária ip. müv. által készitett függönyt s azt ö 6ooo forintra becsülte, mire a bizottság további 5oo frt. fizettetett neki méltányosságból.

"Mücsarnk" 1899. 373.l.

MDK

Radisics Jenő

az országos képzőművészeti tanács iparművészeti szakosztálya előadójának nevezték ki

A magyar orsz. képzőm. tanács. Épitő Ipar 1908. jul. 12. 285.l.

MDK

Radisics Jenő

A legremekebb kiállitási anyagot kapja meg Budapest számára. Haza hozza kiállitani, az 1898-as Art nouveau-tól kezdve, a plakátok, amerikai üvegek, francia ötvösművek, német szónyegek, svéd háziipar, Walter Crane grafikája, britt iparművészet, a NationalCompetition tervezeteinek gazdag sorozatát.Aztán a régi magyar kincsek több fejezetét mutatja be a magyar közönségnek.

Dr.Czakó Elemér: Ráth - Radisics - Györgyi
Magyar Iparművészet,1935. 1-2.sz. 6-8.l.arck.-el

MDK

Radisics Jenő

A kassai muzeum megnyitása. Magyar Iparművészet 1903. 234.l.

MDK

Radisics Jenő

Karácsonyi vásár akadályokkal. Magyar Iparművészet 1937. 246.l.

MDK

Radisits Jenő

A velencei képkiállitás. Művészeti Krónika 1905. jan. 15.

M.D.K.

mint

Radisich Jenő, fényképész

A tudományos, az esztétikai igényü fényképezésnek és a szakirodalomnak is hivatott müvelője volt. 2lo.o.

Fejős Imre: Fényképészetünk első virágkora, 1855-1885. 209.o.

Folia Archaeologica. X. 1958. Bp. Képzőmüv. Alap kiadóváll. Bp. 1958

MDK

Radisits Jenö,

Velence városa 1906-ban ápr.-okt.-ig tartó nemzetk képzömüv.kiállitást rendez.Programját már szétküldte s azt magyar nyelven is kiadta a kiáll. rendezője: Velence városa. A kiállitás magyar rendezői Karlovszky Bertalan, Radisits jenö, Szmrecsányi Miklós.

A velencei képkiállitás.
Müvészeti Krónika.1905.jan.15. 6.l.

MDK

Radisics Jenő

Erzsébet királyné szobra. Vasárnapi Ujság 1902. 7. sz. 106-107.l.

MDK

Radisics Jenő

Magyar Iparmüvészet 1901. 29o.l.

MDK

Radisics Jenő

Épitő Ipar 1908. okt. 4. 381.l.

MDK

Radisics Jenő

Az Orsz. Iparmüv. iskl jub. ünnepségei. Magyar Iparmüvészet 1905. 337.l.

MDK

Radisics Jenő

Zsúritag Berezédi Gyula és Sanyei Károly mellszobrai biválásán. 1899.

MDK-A-1-1/2574.

MDK

Radisics Jenő

a zsüri tagja

Mücsarnok. 1898. 21. sz. 203 l. Az ipm. nagy arany-érem...

MDK

Radisics Jenő

Ismeretterjesztő előadások az Ipm.Muz.ban.
Magyar Iparművészet 1906. 45 l.

MDK

Radisics Jenő

Az Ipm.Társ. választmányi ülése. Magyar Iparművészet 1906. 46 l.

MDK

Radisics Jenő

Olcsó karácsonyi emléktárgyak pályázata. Magyar Iparművészet 1902. 113 l.

MDK

Radisich Jenő

A Társulat köréből. Magyar Iparművészet, 1910. 8.sz. IX. 1.

MDK

Radisics Jenő

Magyar Iparművészet, 1899. Ip.Társ. díjai. 43-44.l.

MDK

Radisics Jenő

Hamisitott régiségek.

Müvészet V. évf. 1906. 291-302.

Kovácsolt vas :

Művészetelmélet: Hamisított régiségek

Radisics Jenő

Művészet V. évf. 1906 291-302 l.

MDK

Radisics Jenő

36 évig van az Iparművészeti Múzeum élén s ez
idő alatt nemcsak megnövekszik, de európai szint
re is emelkedik az intézmény.
Nemzetközi népszerűsége eredményeket hoz a magya
ság számára a kiállitásokon, kongresszusokon, zs
zsürizéseknél stb.

Dr.Czakó Elemér: Ráth - Radisics - Györgyi

Magyar Iparművészet, 1935. 1-2.sz. 6-8.l.Arck.-e

Moscow,

Radistyáni harang-
láb

Heves m.
kepe repr

Malmagnépnünk V
180, 181. l.

Radisics Jenő

Magyar Iparművészet az
ezredfordulón 2003

214 l.

RADISICS Jenő

Radisics Jenő: A "Kirchliche Kunstdenkmaler aus Siebenburgen" cinü Lindvány...
= AÉ Uf. 16. 1896 78-79. p.

THE HONOURABLE JONATH
ALUN THOMAS, B.A.

[illegible]

Nürnberg StB. Solg. [illegible] von [illegible]

Stuttgart LB: Inc. HB. 1450, 9788 von 1490 und 1494.

Die eine Handschrift und die 38 Drucke der Jahre 1474—1511 zeigen auf ihren Einbänden 38 verschiedene Stempel. Von diesen bringen Schmidt [16] drei in Abb. 58 und 59 nach der Handschrift 4° 781 der Landesbibliothek Darmstadt, acht andere Hulshof en Schretlen [82] auf Taf. VI Nr. 1—8 nach E 2° 271 der Universitätsbibliothek Utrecht ohne nähere Angabe des Druckes. Unter diesen Stempeln trifft man auch den dreieckigen Drachen, nach dem die Gruppe benannt wurde. Teile von Einbanddeckeln geben Brassine [83] auf Taf. XXII von H 2507 aus der Bibliothek des großen Seminars von Liège und Schmidt a. a. O. wieder. Unter den Stempeln [illegible] und [illegible] Blüte in quadratischer Form

RADISICS Jenő: Római legyerők.

Ch. Roach Smith Ancient remains, illustrative of the habits costumes and history of pastages cinn forfaint...

AÉ 14 11. Mat. 1891 190–191 p.

527
296
168.

kandidátus: 4
bölcsészdoktor
ugyanekkor a nyugdijko
, 4 fő /3 kandidátu

4. Belföldi intézményi kapcsol

A Kutatócsoport hagyományos
megőrizte, tovább fejlesztett
a kutatók személyes tekintély
érdeklődésük folyamán és ezek
~~tudomány~~ szakmai és interdisz
ben tehát az egyéni kutatási
szétágazó irányait üdvözlendő
méltánylást igénylő jelenségn

Az int ézményes kapcsolat
az egyetemi oktatással és tud
Az ELTE Művészettörténeti Tan
a beszámolási időszakban rend
a tanszék vezetője az 5 év na
vett részt a Kutatócsoport mu
a Kutatócsoportnak általában
Tanszéken /kiemelendő a speci

RADISICH Elemér

1930. márc. 3. – az Országos Egyházmegyei Tanács tagjává választják

Ld. A püspöki kar tanácskozásai. Bp. 1984. 163. p.

Radisics Elemér /Genf/
Szinyei Társaság meghivott tagja
Szinyei Társaság VII.kiállitása
Nemzeti Szalon, 1940. jan.febr.

pesten, a Berlinben akkor divó opulens reneszánsz stílusban. Majd következett a félegyházai róm. kath. plébánia-templom, a ceglédi főgymnasium épülete, a karlócai szerb főgymnasium és a patriarcha palotája ugyanott, Bácsmegye székháza Zomborban, ugyanott egy laktanya-épület, a szombathelyi lovaslaktanya, a Lenhossék-féle bérház Budapesten a Muzeum-körúton stb. Mindezek főleg megállapodott reneszánsz stílusban készültek, de már eltérésben a berlini iskolától.»

A franciaországi tanulmányútjáról hazatért Lechner Ödönnel, 1872-ben lép Pártos Gyula társas viszonyba, amely az Iparművészeti Múzeum felépítéséig tart. Ekkor, 1897-ben újból önállóan folytatja építészeti tevékenységét, s ebből az időből való munkái: a pozsonyi postapalota, a tordai főgymnásium, a győri építőipariskola, a női ipariskola és a mester-utcai elemi iskola Budapesten. —

Radisics Jenő a magyar művészi életnek becsült, képzett, agilis és rokonszenves egyéniségű embere volt. Január 4-én halt meg Budapesten, hosszú betegség után, amelyet az oláhok betörése után, a múlt év szeptemberében szerzett, amikor az erdélyi múzeumok műtárgyainak biztonságba helyezését bízták rá. Radisics Jenő neve összefügg a magyar iparművészet sorsának több mint egy negyedszázadával. Elsősorban természetesen abbeli minő-

val hozzáfogott a gyűjtemény anyagának teljesen új rendezéséhez és feldolgozásához. Mint múzeumi igazgató nemcsak fővárosi amatőrökkel és régiségkereskedőkkel tartott fenn állandó és élénk összeköttetést, hanem külföldi szakemberekkel, s néhai Hampel József mellett, tagja volt a múzeumigazgatók nemzetközi szövetségének. A kiállítások közül, amelyeknek rendezésében része volt, megemlíthetjük az 1884-iki párisi, valamint a budapesti ötvösmű-kiállítást, az 1885-iki országos, a millenniumi és az 1910. évi párisi világkiállítást. 1889-ben Pétervárott rendezett kiállítást hazai anyagból, 1902-ben a turini kiállításon, amelyen a modern magyar iparművészet már diadalmasan vett részt, a nemzetközi zsüri alelnöke volt, s ugyancsak tagja volt az 1906. évi milánói kiállítás zsürijének. Iparművészeti cikkei, tanulmányai napilapokban, különböző folyóiratokban jelentek meg, a legtöbb a «Művészeti Ipar», majd a «Magyar Iparművészet» hasábjain, szerkesztette a «Magyar Műkincsek» című díszmunka első és második kötetét s író és szerkesztőtársa volt az «Ötvösség remekei», valamint a «Magyarország történelmi emlékei az 1896-iki ezredéves kiállításon» című munkáknak. Tagja volt az Erzsébet Emlék Országos Bizottságának, a Műemlékek Országos Bizottságának, a Múzeumok és Könyvtárak Országos Tanácsának, előadója az Or-

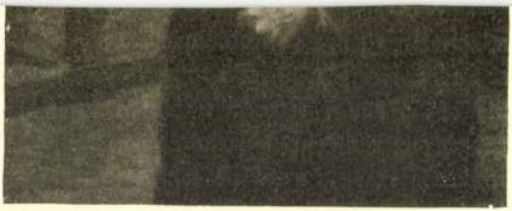

BORUTH ANDOR ARCKÉPTANULMÁNY

ség révén, amely az iparművészeti emlékek konzerválására hivatott intézet vezetésében, gyarapításában fejtett ki lankadatlan és érdemes tevékenységet. Az Iparművészeti Múzeum szinte kezdettől fogva személyes ügye, alkotása volt, egygyé forrt és együtt nőtt vele attól az időponttól, amikor a Lechner Ödön nemes építménye helyett, mindössze nehány szerény és dísztelen szoba büszkélkedett a «múzeum» elnevezéssel. Ettől az embrionális állapottól máig, amikor az Iparművészeti Múzeum valóban országos jelentőségű intézmény: nagy az út, s ennek az útnak Radisics Jenő volt a kormányosa, a vállalt feladatot teljes odaadással szolgálva, s nem egyszer nehézségekkel küzdve. A modern múzeumpolitika elveihez híven igyekezett vezetni az intézetet, amikor a lehetőség megvolt reá, s a viszonyok kívánták is e vezetést. Ennek alapján szociális értelemben fogta fel a reábizott intézet hivatását, amelynek fel-

adata, hogy ne csak a tudomány, a műtörténet számára létezzen, hanem kilépve ekszkluzivitásából, a reális, a modern élettel, a nagy közönséggel keressen kapcsolatokat. Ily célból rendeződtek azok az előadások, ismeretterjesztő felolvasások is, amelyek éveken át folytak az Iparművészeti Múzeumban, iparosok és a művelt nagyközönség számára. Azonkívül, hogy egy történeti jellegű intézmény élén állt: Radisics Jenő a magyar iparművészet modern fellendülésével is közösséget tartott. Tudásával, tapasztalataival hasznos közreműködést fejtett ki az Iparművészeti Társulatban, amelynek megalakulásától kezdve tagja volt. Munkásságának külön fejezete a szakírói.

Radisics Jenő — «kutasi» előnévvel később nemességet kapott -- 1856-ban született Buziáson. Állami szolgálatba, főiskolai végzettség után, 1880-ban lépett, eleinte a kultuszminiszteriumban dolgozva, majd az Iparművészeti Múzeumba rendelték, amelynek 1887-ben igazgatója lett. Három év mulva a Műegyetemen vállalt magántanárságot, ugyanitt 1915-ben megkapta a nyilv. rendkívüli tanári címet. A múzeum, amelynek új, megfelelő épületbe való helyezésén fáradhatatlanul agitált: a millennium évében nyílt meg mai helyén. Lechner Ödön és Pártos Gyula terve ekkor készült el, s az intézmény életében is új korszak kezdődött. Radisics Jenő munkatársai-

JULIUS

2

Radisics Jenő, művészeti író,

szül. 1856, Buriáson, megh. 1917

I. 4. Budapesten. 1887-től a bpesti

Iparmův. Múzeum igazgatója, 1890-tól

műegyetemi tanár volt. 1885–94.

Pasteiner Gyulával szerkesztette a

Művészi Ipar c. folyóratot, Pulszky

Károlyal az ötvösség remekeit,

1896–1901. ~~Szendrei~~ Janossal a Magyar mü-

kincsek c. díszművet.

Mův. lex. 659. l.

(1

Ósłoni urna VII. 191.

Radiics Jenő

† 60 éves korában Budapesten.

Vas. Ujs. 1917. 38. l.

SIMON HADINIZ, aranymüvesmester

1722-ben Pécs város tanacsa újabb összeirast és felmérést készittetett.-/Grundtbuch gemeiner Stadt Fünfkirchen,/-ut kéziratos kötet 754 tétellel.-Hazzai biró mesterek a Belvarosban:
Telek szama: 113.-Tulajdonos neve: Simon Hadiniz.-
Foglalkozasa: aranymüvesmester. 129.old

PETTER ANTAL: Pécs 1722-ben 125.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73, Pécs,1975

Római ólomsúlyrehezék

VI. 206.

Radimoffszki Ferenc

könnyesmester

1720 Pest.

Pkc. 211. l.

M.D.K.

Radicskovics János György, ötvös

1722-ben nyert polgárjogot Kőszegen. Rohonci származásu volt. Achiles Konstanciával kötök házassága folytán tekintélyes polgárrá vált, 1751-ben a város belső tanácsosa lett. Fia Ignác szintén ötvös lett.

Somogyi Árpád: Régi kőszegi ötvösökről (253-264. old.)

Művészettörténeti Értesitő, 1962.XI.évf. 4. sz.

255. old.

322

Radicskovics Ignác, ötvös M.D.K.

1751-ben nyert polgárjogot Kőszegen. Apja mesterségét folytatta, bizonyára annak műhelyében tanult. Az idősb Radicskovics (János György) a város tehintélyes polgára, és belső tanácsosa volt.

Somogyi Árpád: Régi kőszegi ötvösökről (253-264. old.)

Művészettörténeti Értesitő, Bp. 1962. XI. évf. 4. sz.

255.

Radiel János

a holicsi gyár (legjobb) festője Tatára költözik
1777 után.
A chinoiserie mestere a fajansz festésben
Megvakul.
1809-ben hal meg.

Kiss Ákos: Barokk fajanszművészet Magyarországon
Holics és Tata. Bp. 1966.
15.o., 17.o. 33.o. 34.o

Radiel János

1777-től Holicsról Tatára költözik

Bp. Iparmüvészeti Múzeum Magyarországi fajáns és kemény cserép müvészet. Kiállítás. 1965. Bev. Katona Imre, Kiss Ákos

11. o.

karikás füllel. Kina, XVIII. sz. — Opfergefäss, Cloi-
mende Fische, Lotusblumen u. Symbol des langem

nz, vésett disszel és türkizekkel. Bécs, 1860 k. —
ung und Türkisen. Wien, um 1860.

n, szines virágos ágakkal, madarakkal és lepkékkel.
, auf türkisblauem Fond Blütenzweige, Vögel und

beágyazott zománcdisszel; hatszögü és lotuszvirá-
gur, Bronze, mit Emailchamplevé. China.

zlopidomu talapzaton. XIX. sz. — Venus von Milo,

lalaku füllel. Salzburg, empire. — Zwei Zinnvasen,

u, aranyozott rézveretekkel és markolattal, ez utób-
unksäbel, in schwarzer Lederscheide, mit vergoldete
ng. Wappan. Ungarisch, Empire.

e gerezdes, kihajló peremén préselt levélsor. Angol,
lbkugelig, gerippt, oben ausladend, mit Blätterreihe.

förmige Vasen, Bronze. Japan

1175. JAPÁNI TÜKÖR, öntött bro

1176. KÉT DISZGYERTYATARTÓ stilus. — Zwei Prunkleuchter Empirestil.

1177. NAGY VÁZA, öntött bronz, r XIX. sz. — Grose Vase, Bronze

1178. FÖDELES KANCSÓ, ón, kör förmig. Ungarisch, XVIII. Jh

1179. KERESZTELŐTÁL, trébelt sá ág. Gót majuszkulás köriratta trieben, im Mittel Frauenfigur Süddeutsch, XV—XVI. Jh.

1180. KEHELY, réz aranyozva, tré kosarán három medaillon van Kupfer, vergoldet, mit getrie Marterwerkzeugen. Ungarisch,

1181. DISZKORSÓ TÁLLAL, ón, 1770-es évszámmal. — Prunkkr wappen. Deutsch, Jahreszahl

Bronzstü VII. 246.

Radiel Johann

A tatai majolika gyár festője volt a XVIII. végén. Az Esterházy-gyűjtemény egy darabján fennmaradt az egyik festő neve is: „Totis, den 27. Jen. 1786. Joh. Radiel."

Rédey Miklós: A tatai majolika. A Gyűjtő. 1917. 129. l.

Fasnos Dezső dr. II. 238.

Radiel János

1786 bol van egy darab: mefet Radiel János szig-nált és datált. A tatai majo-lika gyárban dolgozott.

Sik. Kuny: 20. l.

Siklóssy: A magyar kerá-mika tört. 55. l.

Regen Korona.

Méretei 7·4 : 9·2 cm.

RADIEL *János*, festő. 1786 körül a tatai majolikagyárban dolgozott. Egy szignált műve az Esterházy-gyüjteményben van.

E. G. II. 341 e

legujabb névtárát a Bizottságnak

öm.-

1908. május 20.

zter meghagyásából:

Radiel János

porcellanfestő

1786

l.

Sikmagy Eram

55 l.

Radiel János

fajansztető

Tatan Meghalt

utolt 1809-ben

79 éves korában

Csányi 1954

29. l

Radiel János

Azelőtt Holicson dolgozott. A latai gyár legriválóbb fejlője. 1777-1809-ig, azaz haláláig dolgozott. Munkái magas szinvonalúak, főleg a strasbourgi dinitmények halása alatt fejlett.

P. Brestyánszky Ilona
Szmerd meg a kerámiát, Bp. 1966, 99 l
~~100 l~~.

Radiel Jáns

A holicsi gyárban dolgozott mint festő. Később Tatán mű-lödött.

P. Breslyánszky Ilona,
Ismerd meg a kerámiát, Bp. 1966, 99l.

Radiel János

a holicsi gyár tájképfestője, fajansfestő.
1777-ig dolgozott Holicson, majd Tatára negődött.

Művészi Magyar Pátik, szedésjek. Bp. 1964.

12.o.

Radiel János

Tálca
Tata, 1780 körül. R. J. festése
Bp. Iparművészeti Múzeum Ltsz: 15.774, 36×27 cm
Fekete-fehér rajz.

Kiss Ákos: Barokk fajanszművészet Magyarországon (Holics és Tata) Budapest, 1966.
54. o.

Radiel János

Fedeles kanna: bibornin festéssel, rontájas mintázat.
Holics, 1770 körül.
Bp. Iparművészeti Múzeum. Ltsz: 53. 3920. I. 2, magasság
22 cm.

fekete-fehér reprodukció

Kiss Ákos: Barokk fajanszművészet Magyarországon. Holics és Tat
Bp, 1966,
50..

Radiel János

a holocsi fajánsugyár festője
kínai hatásu „rontájas" mintákat tulajdonítanak
neki

Bp. Iparmüvészeti Múzeum: Magyarországi fajánsz és kemény cserép
müvészet. Kiállítás. 1965. Bev. írta Katona Imre és Kiss Ákos

10.0.

Radiel János

fajansz festő az 1780-as években.
Patikaedényeket is festett.

Művészi magyar patikaedények. Bp. 1964.
13-14 o.

Radiel János

holicsi festő. Később Tatán működött.

P. Bretyánszky Ilona: A Herend és a porcelán története
99.o. Bp. 1966.

Radiel János

Tatai kerámiaművén, a holicsi gyár korábbi festője.
f. a R. Jakab.

P. Brestyánszky Ilona: A kerámia és a porcelán története
Bp. 1966.
100.0

Radiel János Keramikus

1777 előtt Holicson majd Tatán dolgozott. 12 old.

Kiss Ákos: A holicsi fajanszok jegyeinek kérdéséhez. 49 old.

Az Iparmüv.Múz.és a Hopp Ferenc Keletázsiai Müvészeti M
Múz.Évkönyve.VIII.1965.Múzeumi Ismeretterjesztő Közp.
Bpest.1964

MDK

Radiel János festő

1777-től a holicsi gyárban dolgozott

Magyarországi fajansz és keménycserép müvészet

Iparm.Muz. 1966.

Tamás plb (Kezdimárkosfalva) 204,
Tamás plb (Kusaly) 361
Tamás plb (Ozsdola) 204
Tamás plb (Selnberk) 440
Tamás plb (Szászlekence) 452
Tamás plb (Szászváros) 461
Tamás plb (Szilágysomlyó) 162, 47
Tamás plb (Vajdaszentivány) 501
Tamás plb (Vermes) 506
Tamás presbiter 490
Tamás takács 239
Tamás tapsztó 144, 208, 287
Tamás templomigazgató 254
Tamás varga 333
Tamás vikárius 391
Tamás vn (Csicsóvár) 263
Tamásfalva > Almástamási
Tamásfalvi > Veres
Tamásfalvi Gergely 366, 528
Tamási Borbála 367
- Dorottya 367
- László plb (Szászfenes) 449
- Péter 60, 118, 341
Táncos Máté 269
Tancs, Tonciu, Tesch; Kolozs vm
- templom 481
Tancsháza (*Thanchhaza*); Torda vm
Tarcsaháza, Ondótelke; Kolozs vm

RADIEL János tatai szobafestő

Csárvai, E.-Tartáj 1798

Sisa = MÉrt 1997/ 1-2. 25.51

M.D.K.

János Radiel, keramikus

A Holicsról származó, Tatán dolgozó mester festette a székesfehérvári "Fekete sas" gyógyszertár egyes edényeit 1780-ban. Fekete sassal diszitve azokat. 105.o.

L. Nékám: Die Apotheke "zum schwarzen Adler" von Székesfehérvár. 101.o.

István király Múz. Közleményei. Alba Regia. István Király Múz. Évkönyve. VI.-VII. 1965-66. Székesfehérvár, 1966

r. D.K.

RADIEL János

megh. 1809 Tata (49 éves)

1777-ben a holicsi gyártól a tatai gyár-

hoz szerződik festőnek

Eszterházy-gyűjtemény építészeti alakítása

asztaldísze 1786.

Schlögl házaspárt ábrázoló két miniatúr (?)

Kis fajánsz irónekrény testése 1786.

Csányi 1954. 29. l. 30. l. 31. l.

Radiel Jakab

Radiel János fia, 1818-ban bekövetkezett haláláig dolgozott az tatai gyárban.

P. Brestyánszky Ilona,
Ismerd meg a kerámiát, Bp. 966, 99 l.
~~100~~,

Radiel Jakab

R. János fia, 1818-ig, haláláig a tatai gyár festője

P. Brestyánszky Ilona: A kerámia és a porcelán története
100.o. Bp. 1966

M. D. K.

RADIEL Jakab

megh. 1818

R. János fojánszfestő fia és Tanítványa 1780-as években kezdi meg működését

Tatán 1818-ig

Csányi 1954. 30. l.

a szinü brokatellből. XVIII. sz. — Messgewand, ell. XVIII. Jh.

selyembrokát, két oldala sárga damaszt. Francia, biger Seidenbrokat auf weissem Fond, die Seiten- h.

brokát, egy bársony. XVIII—XIX. sz. — Drei nmt. XVIII—XIX. Jh.

ávokba foglalt virágos indával, közben szétszórt kat, auf weissem Seidenfond Blumenranken und

faranyhimzés renaissance indákkal, arany paszo- yebb sávból. Olasz, XVI. század. — Goldstickerei, lastischer Goldstickerei, mit Goldpassementerie ifen. Italienisch, XVI. Jh.

népies brokát. XIX. sz. — Italienisches Gewebe, in 10×190 cm.

zéppel, arany-ezüst paszománttal szegve. Spanyol, htgrüner Samt, mit gold-silberner Passementerie cm.

apon vörös-kék diszités, nagy középmedaillonnal. Mittelmedaillon. XVIII. Jh.

. XVIII. sz. — Scutari Sammt, ähnlich zu Nr. 1365.

Radiel Jakab

l. Reichelyi katalógusa

28. l.
45. l.
~~46. l.~~
47. l.
65. l.
87. l.

1374. KÉTOSZLOPOS IMASZŐNY
mit zwei Säulen, in grauer Fa

1375. SZULTÁN-SZŐNYEG, vörös
Spiegel zwei Medaillone. XIX.

1376. AUBUSSON-SZŐNYEG, barná
Francia, Louis Philippe. — Au
In der Bordüre Arabesken. Fra

1377. BESIR-SZŐNYEG, kék-vörös
mit herater Zeichnung (Schadl

1378. KULA IMASZŐNYEG, világo
mit lichtblauem Spiegel, gestre

1379. KUBA-SZŐNYEG, kék tükré
XVIII. sz. — Kuba-Teppich,
Kufischrift. XVIII. Jh. 110×

1380. JORDESZ-SZŐNYEG, barnás
Ghiordes-Teppich, im bräunlich

1381. KAZAK-SZŐNYEG, vörös ala
Spiegel zwei Medaillone. XIX.

1382. PERZSA IMASZŐNYEG, állat
Gebetteppich, mit Tiere und Bä

285/25

CSUKÁS István: Petőfi a szlovákoknál. (Tanulmány.) Bratislava, 1979, Madách. 248 p. 20 cm.

286/27

CSUKÁS István: Pintyőke cirkusz, világszám! Meseregény. ([Ill.] Heinzelmann Emma.) Bp. 1971, Móra K. 131 p. 19 cm.

287/26

CSUKÁS István: Vakáció a halott utcában. Regény. ([Ill.] Miklosovits László.) Bp. 1976, Móra K. 201 p. 19 cm.

/Delfin könyvek. Érdekes regények./

RADICS Zoltán

SZOMBATHY Bálint: Mai képzőművészek a Vajdaságból. Tiszatáj, 1989.4.sz. 82-84. p.

Radics Vilmos

Radics Vilmos és Ritter Aladár: ~~Lapszerkesz~~ „Lapterverés, tipográfia" ímen jelent meg szép kivitelű, érdekes könyvük. Mindketten az újságkészítés, a tördelés nemzetközileg elismert tanárai, a szakma mesterei.

Máté Tót Imre: Beszélgetés az újságkészítés mestereivel.
Petőfi Népe, 1977. márc. 16.

Radics Vilmos

Darwin: Az ember származása c. könyv kötését tervezte

Dicséretet kapott

A szép magyar könyv, 1961, 22 old.

Radics Tilmos

Kertyűs – Sós: Kóréletten c. könyv bovitójáť tervezte Dicséretes

A szép magyar könyv, 1963 34 old

Radics Vilmos

Szerző: Akusztikai építéstan c.
könyv borítóját tervezte.
I. díjat kapott

A még magyar könyv, 1961, 25 old.

Radics Vilmos

Baló: Részletes kávbouctan... c.
könyv borítóját tervezte
I. díjat kapott

A szép magyar könyv, 1961, 24 old.

Radics Vilmos

Kolumbán: Fogpótlástan c. könyv védőborítója (rajz)

A régi magyar könyv, 1960, 74 old.

Radics Vilmos

Doblhofer: Jelek és csodák c. könyv kötését és borítóját tervezte

bijat kapott

A nép magyar könyv, 1962, 23 old.

Radics Vilmos

Békés István: Petőfi nyomában. könyv tipográfiáját és kötéstervét készíti
Díjat nyert

A négy magyar könyv, 1959, 23 old.

Radics Vilmos

Haranghy: Részletes kóv-
bauctan c. könyvi tipográfi-
ját és kötéstervét készíti
Első díjat nyert

A szép magyar könyv 1959, 21 old.

Patrice Nganang

Radics Vilmos

Charles Darwin: Az ember származása c. könyv köté-
tere.

Reprodukció!

A szép magyar könyv, 1961

Radics Vilmos

Baló József: Részletes kórbonctan c. könyv borítója.

Reprodukció.

A szép magyar könyv, 1961

Radics Vilmos

Dr. Széchy Károly: Alagitépitéstan c. könyv borítója.

Reprodukció.

A szép magyar könyv, 1961

Radics Vilmos

dr. Friedrich: gastrokopia c. könyv védőborítója (szepró

A szép magyar könyv, 1960, 77 sz.

MDK

Radics Vilmos

tipografus

tipográfia és kötésterve: Haraughy László
Részletes Kórbonctan c. tud. műhoz.

Elsődíj Kép a Mellékletben 15. l on

A Zip magyar Könyv, 1959, Részletes Értékelés.
Magyar Grafika 1960, 4 évf 2 z. Melléklet

MDK

Radics Vilmos

tipografus

Borító kötéstervi: dr. Hetényi Géza

Részletes Belgyogyászat" c. fud. könyvhöz.

" Dúsérelet nyert könyv.

A szép magyar könyv 1958 Részletes Értékelés

Magyar Grafika 1959, 3. évf. 2 sz. 34 l

MDK

Radics Vilmos

tipografus

kötésterve borítója dr. Donhoffer Szilárd

Kórélettan c. tud. munkához.

Dicséretet nyert könyv.

A jép magyar könyv 1958 Részletes Értékelés.

Magyar Grafika 1959, 3 évf. 2. a. 34 l

MDK.

Radics Vilmos

tipografus

„a szabadkézi vízsérvonal, sa szinek összelangolása a művészete. Mellékletek. Bonetau bovitója stb.

Moricz Miklos: A tipográfia művészete Magyar Grafika, 1959, szóf 1sz. 32l.

MDK

Radics Vilmos

"Mátraháza"c.rajz.Olomba véste Radics Vilmos. Repr.

Grafikai Szemle 1938. 6.sz.

MDK.

MDK.

Radics Vilmos

Könyv-védőlap terveiről

A Szép Magyar Könyv 1966

MDK

Radics Vilmos
nyomdász

tervezése a Ritmus reklám, 113. lapon
Ábra.

÷ Följegyzések, Mellékleteinkel

Grafikai Szemle 1938 évf 5 sz 120 l

Radics Tibor

Molnár: Fogpótlástan c. könyv kötéstervét és védőbeli tóját tervezte

I. díjat nyert

A szép magyar könyv, 1960, 150

Radics Tibor.

Friedrich: Gastrokopia c. könyvének
védőbori tóját tervezte
Disézetet kapott

A szép magyar könyv, 1960, 16 old.

0; 382. kép, 25. ábra
lva, Crăciunel, Krötschendorf;

Mărtinis; Udvarhelyszék
6
treşti; Udvarhelyszék

d) 357, 507, 508

Rádics Károly: Gerő András és
Kőhegyi Gyula kitüntetése.
= Új Ember, 1996. március 17. 6.

RADICS PÁL, aranymüves

A XVIII.sz.közepén a pécsi belvárosi előkelő lakosságot a kereskedők alkották.Tizen voltak.Négy aranymüves volt ekkor Pécsett:Radics Pál;Magyarovics Mihály,Szinkovich Jakab a belvárosban és Laczkovics József a szigeti külvárosban. 169.old. 8.jegyz

KOPASZ GÁBOR: Régi pécsi kőmüves mesterségek 167.old

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve, XVI. 1971.
Pécs, 1972

A VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI M. K

1912 évi 24145 számv. sz.

XIII. ügyosztály.

A válaszban a megkeresés számának és évének pontos feljegyzése kéretik.

Nagyméltóságu

Báró Forster Gyula

Orsz. Bizo

F. é. sze

Radics József

festő

Szabad Művészet

1957. 39. l.

A Magyarországi

PROHÁSZKA KÖRÖK

alakuló ülése 1935. október 2-án, (szerdán) délután 1/2 5 órakor a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT díszter-mében. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Felelős kiadó: Kézai Béla. Stephaneum r. t. Budapest.

Radics József

építész

l.

Csatkai Lapparkotás

30.l.

Radics József épitész
süttöri épitőmester
Csatsopronkörnyek 30. l

1903-ban épitette a
fertőbozi (Sopron m.)
rk. templomot román
stilben. saját tervei
zerint.

Radics János

Szerepel a Nógrád megyei
művészet) táslatán Tatán

J. J.: Nógrádi képek

Dolgozók Lapja 1971 IX. 21

Radics János, építész

Gyula, Szabadság tér és Környéke rendezése, 1984-85. Tervpályázat, Hallgatók - mester munkacsoportok.

Mikó László és Radics János – Halavány Lajos.

Magyar Építőművészet, 1989, 1-2 szám 14-old.

Radics János, építész 2) Foglalkozás

a Mesteriskola VIII. ciklusának programja, 1987.

január 8., „Varsói konfrontációk" c. nemzetközi meghívásos tervpályázat bemutatása és értékelése Varsóban. (Mikó László, Radics János, Szász László).

Magyar Építőművészet, 1989, 1-2. szám, hátsó belső oldal

Radics János, építész 1.) Folytatás
a MÉSZ Mesteriskolája VIII. ciklusának hallgatói:

Radics János (1954, Pápa), BME Építészmérnöki kar, 1981.

Magyar Építőművészet, 1989, 1-2. szám, 2-old.

Nom.

Radics János, építész

„Communard Város" ötletpályázat, 1986. Építész: Somogyi-Soma Katalin, Balázs Mihály, Mikó László, Radics János.

A pályázat kiírói: Interdiszciplináris Tudományos Diákkör, Kis KB. Hazafias Népfront Orsz. Bizotts., Állami Ifj.-i Bizotts. és a MÉSZ.

A tervpályázat célja: Olyan ideális városias települési forma megszervezése, amely erre a célra tervezett és épített lakóközösségen belül valósulhatna meg, stb.

A tervezési feladat meghatározása: a pályázók feladata a város szerkezeti alapegységeinek az elemi életközösségeknek az építészeti kereteit meghatározni olyan formában, hogy azok egy nagyobb, 6-10 ezres fős egységgé álljanak össze, stb.

Magyar Építőművészet, 1989. 1-2 szám, 82-old.

Radics István, festőművész

Salgótarjánban 1966-ban nyitt meg a Képcsarnok Váll., 20. sz. fiakja, melyben évente átlagosan négy képzőművészeti kiállítást rendeznek. Itt volt tárlata Radics Istvánnak, Jánossy Ferencnek és még több művésznek.

T.E.: Üzlet-közművelődési szerepjel.
Nógrád, 1970. jan. 31.

Radics István festő- és grafikusművész

a soproni művésztelep fél évszázados jubileumi kiállításán a nógrádiak közül örömmel fedezték fel Réti Zoltánt, Radics Istvánt és a salgótarjáni születésű, immár 4 éve Budapesten élő és dolgozó Pataki Józsefet.

Szokács László: Pataki József kiállítása Sopronban.
Nógrád, 1980. okt. 11.

Radics István, Pest

L.: Varga Imre

—: □ Kiállítások 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. ápr. 3.

Radics István

festőművész kiállitása a rétsági Asztalos
János Müvelődési Központban május 15-én nyilt me

Magyar Hirlap 1975 134/8

Radics István

festőművész 30 akvarelljéből, tollrajzaiból és linómetszeteiből nyilt kiállitás febr.11-én a salgótarjáni Madzsar József Korház galériájában.

MagyarHirlap 1975. 8.évf. 43/8

Radics Istvánné

1929-ben született Nógrádmegyében Radics Istvánné, Az Egri Tanárképző Főiskola után a képzőművészeti Főiskolát végezte el a Művészeti.

.....:Nógrád megye képzőművészei.
Művészet, 1976.május - 4.oldal.

Radics István

Radics István rendszeresen szerepel a megyei, a területi és az országos pedagógus és képzőművészeti kiállításain.

.....:Nógrád megye képzőművészei.
Művészet, 1976.május - 4.oldal.

Radics István

Mátraalja, gouache
Építkezés, —"—

IV. Országos Akvarell Biennálé
Eger, 1974.

Radics István festő

a Magyar Képzőművészek Szövetsége Nógrád megyei csoportjának tagja, a Kisterenyén élő művész – Katowice-ben aug. hóban az észak-magyarországi festők tárlatán szerepeltek művei

T.F.: Vázlat Képzőművészeti életünkről. Nógrád, 1973. dec. 31.

Radics István grafikusművész
Megvette Salgótarjánban a Nógrád megyei képzőművészek őszi tárlatán, melyen a művész művészetei szerepelnek.

(tábla): Őszi tárlat.

Nógrád, 1943. okt. 21.

Radics István (Kisterenye)

Az NDK-beli Frankfurtban nemzetközi zománcművészeti bienvalé nyílt, melyen a művész is képviseli hazánkat, alkotásával.

Nógrád, 1974. márc. 7.

Radics Gyula

Salgótarjánban szept. 13-án nyílik meg a zománcművészeti biennálé, melyen a kitelepített dolgozó művész „Variációk" c. tűzzománcával fog szerepelni. (emlékbe).

Tóth Elemér: II. országos zománcművészeti biennálé.

Nógrád, 1973, szept. 4.

Radics István

Rajz I. II. folhajz, 27x20

V. Északmagyarországi területi képzőművészeti kiállítás, Salgótarján
1969.

Radics István, [ ]

Szerepel Salgótarjánban.

↓

—: Zománcfestészeti biennálé 2.

ESTI HIRLAP. Bp. 1973 szept. 12.

Radics Istvánné

Tavasz akvarell 29,5×45,3

I. Salgótarjáni Tavaszi Tárlat 1971.

Radics István

Kőhánya I. filc, 29 x 22
Udvar , -"-, 30 x 23

Rajzok. É-magyarországi festő és grafikus műrészek rajzkiállítása a Miskolci Galériában

Radics István

"Variációk" cimmel a lap bemutatja a müvész hat képből álló kompozicióját.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. nov. 17.
XVII. évf. 46. sz. 7. lap.

Radics István festőművész

Vándorlótárlat szept. 2-án megnyílt a helytörténeti múzeum képzőművészeti gyűjteményi kiállítási helyen megjelent a művész alkotásai képviseltek.

Nógrád, 1943. szept. 4.

Radics István

Rajz I. II. tollrajz, 27×20

V. Északmagyarországi területi képzőművészeti kiállítás Salgótarján 1969.

Radics Ildikó

Művei szerepelnek a Miskolci
Galéria Rajzkiállitásán.

Napjaink 1971 junius 4.old.

Radics Istvánról.

Radics Istvánról szerepel a
Grafikai, Akvarell és Rajz
Művészeti Biennálékon is.

.....:Nógrád megye képzőművészei.
Művészet, 1976.május - 4.oldal.

Radics István

Patvarcon megnyílt az alkotásaiból összeállított kiállítás.

E. É.: Gazdagodó művelődés Patvarcon.
Nógrád, 1975. dec. 12.

Radics István

A Nógrád megyei képzőművészek vándorkiállításán szereplnek művei.

T.L.: Nógrád megyei képzőművészek vándorkiállítása.
Nógrád, 1945. jan. 16.

Radics István, Munkácsy-díjas festőművész.

Dévényi dutal festőművész kiállítását aug. 31.-én nyitja meg a Nógrád m.-i Rétság műv. házában.

Pestmegyei Hírlap, 1974. aug. 29.

Radics István

Megbízták Radics Ferencet, hogy a nógrádmegyei Általános iskola részére kiemancfestésű fali-képet készítsen.

— Közten munkák
Művészet, 1978 április – 45 kap.

Radics István

Tavasz Mohoráin, akv. 46×60 cm

Miskolci Téli Tárlat, 1974.

Radics István M.D.K.

Nógrád megyei

Művei a kiállításon

Orsz. Pedagógus Képzőművészeti Kiállítás

Nógrád 1965. febr. 17.

Radics István

Szerepelt a III. miskolci biennálén.

Borsodi Szle 1965. 4.

Kocogh ákos cikke.

MDK

Radics István

Hollókő, linó

3. Miskolci G.Grafikai Biennale,

Kons. Színház 1965.

Radics István M.D.K.

Müvei a pedagógus kiállitáson

A pedagógus-müvész konfliktusa

Gondolatok a IV. Orsz. Pedagógus Képzőmüvészeti Kiállitáson

Köznevelés 196 . febr. 26.

MDK.

Radics István

Riport

Nógrád 1965 juli.4.lap -

Radits Ignác, asztalos M.D.K.

– neve a hatvani városi összeírásban 1827-ben szerepel.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 169. Akadémiai Kiadó, 388. old.

RADITS GERGELYNÉ /Raich Zsuzsanna/, kelmefestő

Egerben, 1815-ben kéri a Tanácsot, hogy a festőmesterséghez tartozó készitményeket árulhasson. Az idegenekkel szemben az a feltétel, hogy csak a maga által készitett árukat adhatja el. 159.old. 20.jegyz

LÉNÁRT ANDOR: Az egri céhek és a magisztrátus a 18-19.század fordulóján 155.old

Az Egri Múzeum Évkönyve, XIII. 1975.-Eger, 1975

Radisics Jenő, művészettörténész

Az Iparművészeti Múzeum új épületében amikor megnyílt a „Modern művészet" c. kiállítás, Radisics Jenő a katalógus előszavában írja: Nevezetes fordulat állott be a művészi iparban. Angliából indult ki és ma már az egész külföldet uralja a jelszó, a letűnt századok művészi formái túléltek magukat.

Néhány-szó zene közben.

1979. VII. 4. Petőfi 10.15 N.

Petőfi újra méltó helyen Pozsonyban

Koszorúzás a Medikus-kertben – Egymillió koronát gyűjtöttek a felvidéki magyarok a költő szobrának restaurálására

Van már ereje a márciusi napsugárnak, amely egyre több pozsonyit csábít ki sétára a belváros egyik kedvelt pihenőhelyére, a Medikus-kertbe. Az Esterházy-palota szomszédságába, ahol egykor Haydn is muzsikált. Most kőművesek és más iparosok szerszámainak kopácsolása hallatszik, amint az utolsó simításokat végzik az eredeti szépségében visszaállított, fehér márványból készült Petőfi-szobor körül.

– Tavaly erősen megrongálva és megcsonkítva került hozzánk Radnai Béla alkotása – meséli Vladimír Visvader szobrászművész, aki a Villard közhasznú társaság tagjaként a munkálatok vezetője. Megtudom azt is, hogy Szlovákia legismertebb restaurátorai a kilencvenes évek elején alapították ezt a céget, amely azóta többek között a kassai Szent Erzsébet-székesegyház északi szárnyának és a pozsonyi Szent Márton-dóm tornyának a helyreállításával szerzett szakmai rangot. Egy éve nyilvános pályázaton kaptak megbízást a szabadságharcunk lánglelkű költőjének emléket állító szobor felújítására, amelyet a szakértők egykor Pozsony legszebb szecessziós alkotásának minősítettek.

– Súlyos károkat okozott a többszöri, nem éppen kíméletes szállítás. Nagy pusztítást végeztek a vandálok is, akik letörték az alak jobb kezét, amellyel a kardot tartotta. Talán mondanom sem kell, hogy ez a tárgy is eltűnt. S látszódtak a gyalázkodó feliratok, bevésések nyomai is – teszi hozzá.

Mayer Judittal, az ismert szlovákiai magyar műfordítóval és szerkesztővel, a néhai koronázóváros múltjának egyik legavatottabb ismerőjével a műalkotás megszületésének körülményeit és viszontagságos sorsát elevenítjük fel. – Petőfi többször tartózkodott Pozsonyban. 1841-ben és előtte is több alkalommal gyalogszerrel érkezett ide. Talán azért is, hogy újra beüljön az iskolapadba, és édesapja óhajának eleget téve, befejezze gimnáziumi tanulmányait. Ám ebből nem lett semmi. Egykorú visszaemlékezések szerint pajtásait csak az iskolakapuig kísérte el, ahol elbúcsúzott tőlük, és aztán magányosan csatangolt a városban. Két év múlva érkezik vissza Pozsonyba, amikor V. Ferdinánd összehívta az országgyűlést, s a költő az Országgyűlési Tudósítások másolójaként tengeti életét. Ekkor írja meg a pozsonyi Duna-parton egyik remekét, a Távolból című versét. 1848 márciusában nem tartózkodott Pozsonyban, de a „dicsőséges nagyurak" már a szellemétől is megrettentek. Elterjedt ugyanis városszerte, hogy Petőfi állítólag negyvenezer felfegyverzett jobbágy élén a Rákos mezejéről az országgyűlés székhelyére indult. Az álhír hatására pánikszerű gyorsasággal döntöttek az úrbéri rendszer eltörléséről. A századfordulón erősödött fel az a mozgalom, amely Petőfinek szobrot kívánt állíttatni. Ezt az alkotást a pozsonyi születésű Fadrusz János szerette volna elkészíteni, állítólag saját költségén, ám hirtelen halála megakadályozta őt ebben. Végül tanítványa, Radnai Béla alkotja meg fehér márványból a szobrot, amelynek teljes költségét a pozsonyiak közadakozásból gyűjtötték össze. 1911. szeptember 11-én leplezik le a műalkotást, amely mindössze tíz esztendeig állt a Városi Színház szomszédságában levő Sétatéren. Az államfordulat után a cseh legionáriusok arra a hírre, hogy IV. Károly megkíséreltе a magyar trón visszaszerzését, kíméletlenül kezdik rombolni a Monarchia pozsonyi emlékeit. Darabokra törik Fadrusz monumentális Mária Terézia-szobrát. Hasonló sorsra ítélték Radnai alkotását is. Végül állítólag valamelyik jobb érzésű cseh parancsnok azzal gátolta meg a pusztítást, hogy kijelentette: Petőfi mégsem volt politikus, barbárság lenne hát szétzúzni az emlékművét. Ezért ezt a szobrot bedeszkázták, majd szétszedték, és a városmajori marhaistállóban rejtették el. Hiába ígérgették több alkalommal is a cseh és a szlovák politikusok a mű visszaállítását, még az európai gondolkodású Milan Hodza csehszlovák miniszterelnök sem tudta 1937-ben keresztülvinni szándékát a szlovák nacionalistákkal szemben, akik Petőfit elsősorban édesanyja szlovák származása miatt renegátnak tartottak. Ma még kevesen tudják, hogy hat évvel korábban a baloldali gondolkodású felvidéki magyar egyetemisták, a Sarló-mozgalom tagjai feltörték a szobrot rejtő deszkákat, és tüntetően koszorút helyeztek el a megcsonkított márványalakra. A babérkoszorúra – ahogy Szalatnai Rezső írja Petőfi Sándor Pozsonyban című tanulmányában – a Duna menti népek nemzetiszínű szalagjait kötötték, jelképezve az együvé tartozást és a közös szabadságot, amely oszthatatlan.

> *1848 márciusában Petőfi nem tartózkodott Pozsonyban, de a „dicsőséges nagyurak" már a szellemétől is megrettentek.*

– Az elmúlt század ötvenes éveiben, amikor a Szovjetunióban óriási volt a Petőfi-kultusz, már csak ezért sem lehetett tovább rejtegetni a műalkotást – folytatja Mayer Judit. – Eredeti helyére nem akarták és nem is tudták visszahelyezni, mert ott már Pavol Országh Hviezdoslav szlovák költő és drámaíró szobra állt, aki egyébként Petőfi, Arany és Az ember tragédiájának ihletett fordítója volt. Így aztán a Duna jobb partján, Ligetfalun helyezték el Radnai alkotását. Méghozzá Janko Král – ő nagy költőnk kortársa és forradalmi eszméjének támogatója volt – szobrának a szomszédságában. A hatvanas években, nyilván a szlovák nacionalisták nyomására, a liget távolabbi, elhagyatott helyére helyezték át a Petőfi-szobrot, ahol aztán a magyarellenes személyek szinte háborítatlanul kiélhették beteges szenvedélyüket. Életem egyik nagy ajándékának tartom, hogy ott lehetek a szobor valóságos újjászületésének ünnepségén – fejezi be múltidézését beszélgetőpartnerem.

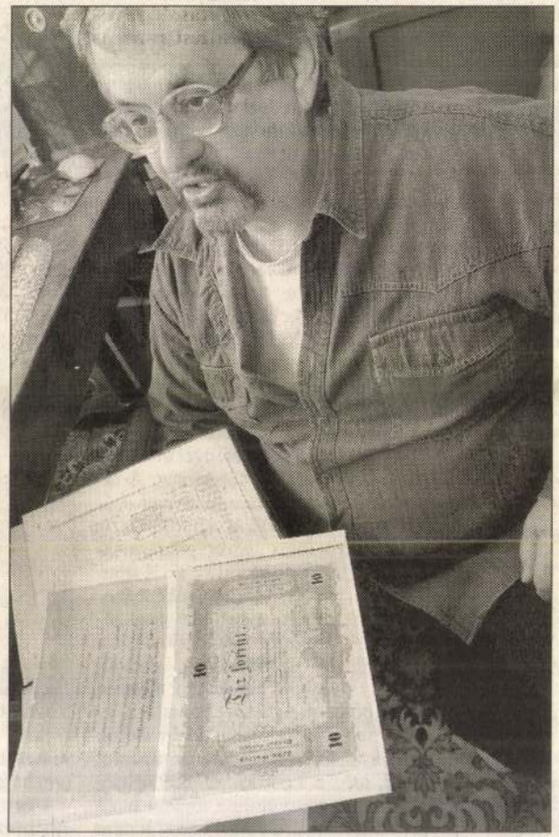

– Magyar identitású komáromi vagyok – mondja magáról Július Hrala Gyula, aki Kossuth-relikviákat, köztük egykori bankókat gyűjt FOTÓ: SOMOGYI TIBOR

Duka-Zólyomi Árpád, a Magyar Koalíció Pártjának parlamenti képviselője, a Petőfi-bizottság elnöke hetek óta mindennap ellátogat a Medikus-kertbe.

– Leírhatatlan érzés, hogy szabadságharcunk százötvenötödik évfordulóját az eredeti szépségében ragyogó szobor körül ünnepelhetjük. Hálával tartozunk főleg Andrej Durkovskynak, Pozsony-Óváros önkormányzata volt vezetőjének, aki néhány hónapja már főpolgármester. Ő különösen sokat segített Petőfi méltó pozsonyi otthonának megtalálásában. Jelentős anyagi támogatást kaptunk Csáky Pál pozsonyi kormányalelnök révén a Dzurinda-kabinettől, továbbá a Határon Túli Magyarok Hivatalától és a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumától. S nem tudok meghatódottság nélkül szólni azokról a felvidéki magyarokról, akik csaknem egymillió koronát gyűjtöttek össze. Egy rimaszombati munkanélküli például száz koronát küldött, több csallóközi nyugdíjas is ugyanekkora összegeket ajánlott fel gyönyörű levelek kíséretében. Mindannyian tudják, érzik, hogy a pozsonyi Petőfi-szobor a felvidéki magyarság 1918 utáni sorsát is jelképezi. Hiszik, hogy végre a Duna-völgyi nemzetek is tisztelni fogják egymás szellemi értékeit, s ezáltal egymást is – hangsúlyozza az MKP parlamenti képviselője. Szinte a végszóra lép hozzánk Pavol Traubner, ismert szlovák kardiológus, az egykori Esterházy-palotában működő Orvostudományi Egyetem dékánja: – Elszomorodtam az elmúlt napokban, amikor névtelen levélírók és telefonálók gyaláztak és fenyegettek, mert szerintük én engedtem be a magyarokat és Petőfit ebbe a kertbe. Kénytelen voltam a hírügynökség révén közleményben tudatni, hogy a kert nem az egyetem, hanem az önkormányzat tulajdona, viszont nagyon örülök annak, hogy Pozsony végre megtiszteli a nagy magyar költő emlékét.

Pozsony, 2003. március

Szilvássy József

Radnai Béla sírjára

Adatik tudtára mindenkinek!

Kisbíró dobolja ki a helyiek számára fontos híreket Rákóczifalván – Történet egy régi poszt újraélesztéséről

„Adatik tudtára mindenkinek! Évek óta problémát okoz településünkön a kóbor ebek közterületen való léte, tartózkodása. Felhívjuk az érintett ebtulajdonosokat, hogy kiemelt figyelmet fordítsanak saját ebeik felügyeletére, mert a gazdátlannak tűnő állatokat a falugondnokság megbízott embere begyűjti. Adatik tudtára mindenkinek! A polgármesteri hivatal megszervezte a lejárt veszélyes hulladékként kezelt gyógyszerek rendszeres gyűjtését. A gyűjtőedényt az orvosi rendelő bejárati ajtajánál helyeztük el...”

A Szolnokhoz közeli Rákóczifalván a helybéliek számára fontos tudnivalókat néhány hete kisbíró dobolja ki. A lexikonok magyarázata szerint régen a kisbíró olyan „községi elöljáróságokon altiszti jellegű szegődményes alkalmazott” volt, aki gyalog rendszeresen végigjárta a falut, és a fontosabb híreket „kidobolta”, vagyis tudatta a lakossággal. Rákóczifalván viszont a díszes ruhába öltözött hírközlő nem gyalog, hanem lovas kocsin járja be a hatezer fős települést: a forgalmasabb utcasarkokon, népszerűbb kocsmák és a piac előtt megáll, dobolni kezd, majd érces hangon – úgy, hogy még a távolabbi utcákban is hallani lehessen – elkezdi mondani a híreket. Előbb a hivatalos, önkormányzati vagy más, hatósági hirdetményeket olvassa fel, aztán a közelgő kulturális rendezvényeket sorolja, végül lakossági hirdetéseket közvetít. Legutóbb ezek között kiemelt helyen szerepelt, hogy a község melyik házában lehet frissítő vitaminkészítményeket kapni.

Pártközleményeket nem olvashat fel, s egyéb politikai agitációra sem használható.

A kisbírói poszt újraélesztése a helybéliek többségéből elismerést váltott ki.

– Gyerekkorunkban mindig vártuk, hogy meghalljuk a dobszót, és nyáron mezítláb eredtünk a kisbíró után – mondja Földesné Küzmös Ilona. Demecs László viszont egy olyan eseményre emlékszik, amikor a kisbíró épp nem híreket kürtölt szét:

– A negyvenes évek közepén történt, hogy egy asszony tyúkot lopott a faluban, és elkapták. Azon a héten a kisbíró nagy dobpergéssel körbejárt a faluban, kötélen húzta maga mellett az asszonyt, akinek a nyakába egy táblát akasztottak a következő felirattal: „Így jár minden tyúktolvaj”.

Vannak azonban olyanok is, akiknek nem tetszik a kisbíró újkori tevékenysége. Egy nevét titokban tartó úr azt mondja: költhetné okosabb dolgokra is a pénzét a falu önkormányzata. Mások azt kiáltják az elhaladó lovas kocsi után, hogy: „régen is marhaságokat beszéltetek, most sem tesztek másképp...”

Rákóczifalván Novák Gyula vállalta a kisbíró szerepét: az ötgyermekes családapa mezőgazdasági vállalkozóként dolgozik, terményeket vásárol fel és forgalmaz. A tavalyi önkormányzati választásokon az MDF színeiben indult polgármesterjelöltként, de nem nyert, a függetlenként szerepelt, a baloldal által támogatott Tóth Lajos futott be győztesként. Novák Gyula januárban kereste meg az új polgármestert, s elmondta neki „kisbírói” terveit. Az ötletet a képviselők is díjazták, s havonta húszezer forintot szavaztak meg a kisbírói munka költségeire. Ez a pénz egyelőre a fogatot húzó lovak abrakoltatására elég. A hírnök nem kér pénzt a munkájáért, de a helybéli fogatosok közül is egyre többen jelezték, hogy szívesen vinnék körbe akár ingyen is a kisbírót a faluban.

Tóth Lajos polgármester szerint a faluban élők többsége örül e régi szokás feléledésének. Azt mondja: a díszes ruhába öltözött kisbíró szombat reggelente kellemes színfoltja a településnek. Mivel mindig ugyanabban az időpontban indul, és adott útvonalat követ, az emberek már előre várják a fogat megjelenését. A testület tagjai megegyeztek abban is, hogy a kisbírót nem teszik ki pártharcoknak: a különféle pártok rendezvényeiről ugyan hírt adhat, de pártközleményeket nem olvashat fel, s egyéb politikai agitációra sem használható.

Novák Gyula munka közben FOTÓ: HANGA VALÉRIA

Úgy tűnik, a hírek könnyebben célba érnek ezen az egyszerű módon – teszi hozzá a polgármester. A falu lapja, a Rákóczi Közlöny csak havonta jelenik meg, így a friss hírek, események ebből kimaradnak. Kábeltévéje még nincs a falunak, ennek beindítását csak most tervezik. Van ugyan hangosbemondói hálózat is a településen, a hangszórók azonban nem mindenütt hallhatók, s a szél is ide-oda viszi a szavakat.

Az első kisbírói kidobolás Rákóczifalván január közepén történt, mínusz húszfokos hidegben. Novák Gyula körútja végére teljesen berekedt, szakállára ráderesedett a pára. Azt mondja: ahogy tavaszodik, egyre könnyebb lesz a munka – például azon a tavaszi reggelen, amikor mi is elkísértük a kisbírót, már öten, hatan várták a fogatot. Jöttünkre még legalább ugyanannyian az utcára csődültek, „meghallgatni a híreket”. Amikor pedig a kisbíró már továbbhajtott, az emberek még akkor is maradtak egy darabig, s beszélgettek.

Novák Gyula kora nyárig végzi ezt a munkát. Akkor azonban megkezdődik a terményfelvásárlási szezon, vállalkozását pedig hétvégenként is működtetnie kell. Azt tervezi, hogy a szerepét akkor átadja egy fiatalabb embernek, aki torokkal és erővel is bírja majd ezt a munkát.

Szoboszlai Zsolt szociológus szerint a kisbírói hagyomány újraéledésének azért lehet sikere, mert az emberek igénylik és értékelik a közvetlen kapcsolatot. Ez a rendszerváltás előtti időkben, a tanácsrendszer bevezetése után, az ötvenes években fokozatosan szűnt meg, helyüket átvették a gépi hangosbemondók, amelyek azonban a kommunikációt is személytelenebbé tették. Most Rákóczifalván arra is van mód, hogy megállítsák a kisbírót, esetleg megkérjék, hogy újra olvassa el a híreket, vagy magyarázza el, ha nem értettek meg valamit. A szociológus szerint ez a hírközlési forma azonban csak a kistelepüléseken lehet sikeres, nagyobb települést már nem lehet „körbejárni” ilyen módon. Bonyolultabb információk – például adórendeletek – közvetítésére sem alkalmas, azokat továbbra is az írott sajtóban kell közzétenni, ezek megértéséhez ugyanis a szociológus szavai szerint hosszabb időre és na[illegible]

Radnai Béla

Hobrász

A Sós-tó

Regény

Irta: Pierre Benoit 6. folytatás

Franciából fordította Kovács Zoltán

— Harmadik Mrs. Pratt — mutatta be a főpap. — Legyen szíves, kedves Noémi, vezesse a lelkész urat a számára berendezett szobába. A lunch félóra mulva lesz, testvérem. Magától értetődik, hogy ön vendégünk lesz.

— Köszönöm, — mondta Gwinett.

Pratt háza egyszerű volt, de tágas, levegős és ragyogott a tisztaságtól. Gwinett szobája a mezőségre nézett, amely enyhén lejtősödött a Jordán felé. Az ablaka alatt tehenek legelésztek békességesen.

Harmadik Mrs. Pratt megmutatta a vendégnek a fehérneműs szekrényt, amelyet színig megtöltöttek a mezei füvekkel szagosított fehér lepedők és törülközők, megmutatta a pipereasztalt, a tintatartót egy kis kerek asztalon. Aztán diszkrétül kinyitott egy faliszekrénykét. Porcellántálcán egy palack állt ott, rábarított pohárral.

— A whisky — mondta halkan.

Azzal ismét becsukta a szekrényt.

— Minő együgyü! — gondolta magában Gwinett. — Megtaláltam volna én mindezt magam is... Nini! itt a holmim!

Mrs. Pratt segített kicsomagolni kisded málháját: azt a néhány könyvet, azt a kevés fehérneműt és a szertartásoknál használt fekete palástot. Azután eltávozott.

Mikor egyedül maradt Gwinett, tüzetesebben megnézte a szobát. Középütt széles, nagy ágy; öröm volt ránézni. Függönye pirosvirágos, mint az ablaké. A mezőről beáramlott a száradó széna szaga.

A falon arckép: Joseph Smith, a nauvooi milicia tábornoki egyenruhájában. Egy állványon néhány könyv, amelyet a mormonok adtak ki; Béranger versei angol fordításban és Cabet *Voyage en Icarie*-ja.

Gwinett megivott egy félpohárka whiskyt, gyorsan rendbeszedte magát, lesimította dús fekete haját, amelyre különös gondot látszott fordítani. Aztán az ablakhoz tolt egy nagy karosszéket, a kis kerek asztal mellé, leült, várakozott. *Adolphe Monod búcsúja* az asztalkán hevert.

Nemsokára kopogtattak ajtaján. Harmadik Mrs. Pratt jött érte s a földszinten levő ebédlőbe vezette.

Az ebédlő küszöbén megállt Gwinett és köszönt.

— Jöjjön csak, jöjjön, kedves testvérem! — kiáltotta feléje Rigdon Pratt, aki ott ült már a szokatlanul hosszú asztal felső végén, egy katedra-alakú nagy karosszékben. — Itt a helye, mellettem. Engedje meg, hogy bemutassam kis családomat. Jemini Gwinett tisztelendő úr, kedves vendégünk.

Kezdte sorra bemutatni családja tagjait:

— Második Mrs. Pratt, Gertrude; harmadik Mrs. Pratt, Noémi, akit már ismer; ötödik Mrs. Pratt, Miranda. Kegyes elnézését kell kérnem negyedik Mrs. Pratt és hatodik Mrs. Pratt nevében. Ők a gyermekszobában vannak, a kicsinyek mellett, mert a gyermekeket csak nyolc éves koruktól kezdve ültetjük az asztalhoz. Nagyon sajnálom, hogy első Mrs. Pratt-ot sem mutathatom be — de az Úristen magához szólította a múlt évben. Az égből néz le ő most ránk. De itt van helyette egyetlen leánya, első gyermekem, Sarah Pratt. Ő fog ügyelni arra, hogy önnek minden kényelme meglegyen itt. Sarah! köszönj, gyermekem!

Sarah lesütött szemmel meghajtotta magát.

— A többit nem mutatom be — mondta Rigdon Pratt. — Amint látja, tizennégyen vannak, Abimelechen kezdve — aki tizenhétéves és nemsokára nőül veszi Brigham Youngnak egyik leányát, — a kis Susannah-ig, aki nyolcesztendős. Tizennégyen vannak, persze bele nem értve Sarah-t. De Sarah már kész dáma. Elhunyt édesanyja helyét tölti be. Ő már kész dáma. Ugyan nevess már, Sarah!

De Sarah nem nevetett. Sőt még fanyarabb lett az arca.

— Ah! — gondolta magában Gwinett, aki jól szemügyre vette, — úgy látszik, ez a kis lány a maga feje után szeret járni és az ujja körül csavargatja ezt a tökéletlen vén Prattot.

A patriárka folytatta a felsorolást:

— Nincs itt a hat legkisebbik, a nyolc éven aluliak; azok a gyermekszobában vannak, mint már volt szerencsém mondani. A tíz legidősebb sincs itt; azok már szárnyra keltek. Az egyik hadnagy a szövetségi hadseregben. Egy másik Párisban van, Edgar Quinetnek, a volt népképviselőnek a titkárja. A többi itt helyezkedett el Salt Lake környékén.

Mrs. Pratt, a második számu, óriás tál sonkás babot tett az asztalra.

— Itt az első fogás, — szólt Rigdon Pratt. — A második fogás: Utah-tavi pisztráng. Ezzel vége. Ah, uram! itt szegény földtúró parasztoknál van ön; nem szabad válogatósnak lennie.

— Sosem szoktam válogatni — mondta szárazon Gwinett.

— Bor, természetesen, nincs, — folytatta a mormon főpap — bor, pálinka, az nincs. Nagyon jól mondta Joseph Smith: „Az égettbortól és erős italoktól óvni kell a gyomrot...“ Ugyan Miranda, — szakította meg hirtelen beszéde fonalát, az ötödik számu Mrs. Pratthoz intézve szavait, — vigyázzon arra az Uri-ra. Lecsepegteti babbal a vasárnapi nadrágját. Aztán sajnálattal látom, hogy Booz-nak nincs asztalkendője... És még szemünkre hányják — kiáltott föl, égnek emelve mind a két kezét, — még a szemünkre hányják a többnejüséget! Tanúja lehet most, kedves testvérem: öt asszony mellett milyen az élete az embernek!

— Nem ez a lényeges, — jegyezte meg Gwinett.

— Lássa, — folytatta a mormon, — Washingtonban, Saint-Louisban, Indianapolisban, mindenütt azzal vádolnak bennünket, hogy dőzsölő, kicsapongó életet élünk, akárcsak a farizeusok vagy a szadduceusok. Pedig láthatja, testvér: szegény, nagyon szegény emberek vagyunk mi. Ma éppen vasárnap van. De holnap, előre jelzem, csak egy tál étel lesz villásreggelire. Hacsak nem kívánja . . .

— Ismétlem, — vágott szavába Gwinett, — semmiképp sem akarok terhére esni. A holnapi villásreggelin különben sem vehetek részt. Meg vagyok híva máshová.

— Ah! — szólt a mormon, — bizonyára Cumming kormányzó úr ő ekszellenciájához?

— Nem. Mrs. Leehez. Ismeri talán?

Beszéd közben szemmeltartotta Saraht és észrevette, hogy Mrs. Lee nevének hallatára megrebbent a leány szempillája.

— Nini! — gondolta magában, — úgy látszik, jó lesz itt tovább tapogatódzni.

Megismételte hát:

Csemege- és füszerárukat
vásároljon az Élesfán fiókjaiban

A szerkesztő üzenetei

D. H.-né. Elismerő sorait köszönjük. Mindenben készséggel állunk olvasóink rendelkezésére. Az elől nyitott jumper kötési módja nem sokban különbözik a bebujós bluz kötési módjától. A különbség mindössze annyi, hogy a 3. számunkban jelzett szemekkel és módon előbb a bluz hátát kezdjük kötni. Mikor a sima szemekkel kötött 110. sort elértük megkezdjük a szaporitást az ujjak számára. Az igy megnövekedett számu szemeket tovább kotjük, 13 cm. magasságig. Amikor ezzel elkészültünk, a szemeket pontosan ketté választjuk, az egyik részt hajtűre fűzzük, a másik részt tovább kötjük 13 cm. nagyságig. Ekkor az ujjak számára szaporitott szemeket elkötjük és a megmaradt szemekkel tovább kötünk 110 sort. Itt a fordítás módját — mint ahogy 3. számunkban is jeleztük — két fordított két sima szemre változtatjuk s ilyen módon kötünk 12—13 cm.-t, aszerint, amilyen nagyságban a hátrész megkezdésekor, *ilyen módon* kötöttünk. Ha ezt elvégeztük, a szemeket elkötjük. A bluz egyik elejének befejezésekor, elővesszük a hajtűn hagyott szemeket és a másik oldalhoz hasonlatosan ezt is befejezzük. Amikor a bluzzal elkészültünk, gallért kötünk hozzá és pedig vékony acélkötőtűvel csupa sima szemmel kb. 13—15 cm. szélességben és olyan hosszuságban, hogy a bluz egész elején, shawl-gallérszerüen végigvezethessük. A bluz jobboldalára hurkokat horgolunk tiz cm. távolságban és olyan magasságig, amilyen magasságig a bluzt be akarjuk gombolni. Baloldalán pedig a huroknak megfelelő helyen, ugyancsak horgolt gombokat varrunk. A kötött nyakkendő a következőképen készül: Négy egészen vékony acéltűvel kötünk Három türe, egyenkint 15 szemet szedünk, a negyedikkel kezdjük meg a kötést, egy sima, egy fordított szemmel. Ezen módon kötünk 45 cm.-t, ekkor csupa fordított szemmel folytatjuk a kötést, 30 cm. távolságig. A fordított szemekkel való kötés megkezdésekor valamit fogyasztunk, hogy a gallér alá kerülő rész keskenyebb legyen mint a nyakkendő megkötéséhez használatos szárak szélessége. Természetesen a fogyasztott részt, arányosan a 30 cm. befejezése előtt visszaszaporitjuk, hogy befejezéskor ismét 15—15—15 szemmel, egy sima és egy fordított módszer szerint kössünk tovább 40 cm.-t. A kötés befejezésekor mindkét szár végét különkülön elkötjük, vagy összehorgoljuk. — Nem szükséges egyszinü selyemmel kötni az egész nyakkendőt, sőt szebb, ha egymáshoz illő szinnel vegyitjük. Ez esetben lehet 10 sort az egyik, 20 sort a másik szinnel, természetesen ez utóbbi legyen az alapszin.

Naplótöredék a fiamról. Kedves és meleg irás, de inkább a mamára jellemző, mint Zsigura, a kiről azonban, reméljük, ha még nő egy kicsit, bizonyosan fogunk a „Dióhéjba" való eseteket hallani.

Orla. Verselni nem tud. Az 1922-ből cimü kis szatira ötlete, ugyan nem túlságosan eredeti, de jó.

M—y Bössike. Gratulálunk.

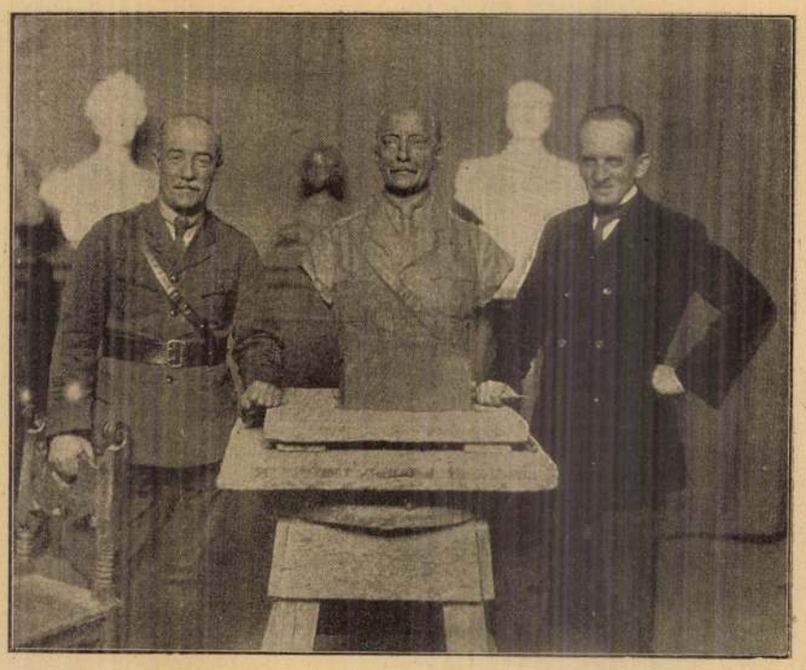

Radnay szobrász mintázza Pedlow kapitányt

Pilóta. Gyakorlati kiképzés ezidőszerint nincs. Elméleti tanfolyamot a Műegyetemen tartanak. A legközelebbi tanfolyam megkezdésének időpontját hamarosan hét mulva az ujságok jelezni fogják. Ha a részletek iránt érdeklődik: forduljon felbélyegzett válaszborítékkal felszerelt levélben a Magyar Aeroszövetséghez (Budapest, Lónyay-utca 36.), ott készséggel megadnak minden felvilágositást.

Vargáné. A versek jobbak, mint 100 beküldött vers közül 80. De nem elég jók ahhoz, hogy közöljünk belőlük.

Augusztus. A leirás után indulva, arra az épenséggel nem ritka betegségre kell gondolnunk, melyet a nagynevü *Charcot* 4 szakaszra osztott azzal a megjegyzéssel, hogy egyes szakaszok ki is maradhatnak. Az egyik szakaszban például a beteg arca eltorzul, hol haragos, hol meg vidám tekintetü és artikulátlan hangokat hallat. Néha alakokat lát és ezeknek megfelelő testállásokat vesz fel. Megesik, hogy boldogan mosolyog, de előfordulhat, hogy komor és zokogni kezd. Vagy szótlan, vagy pedig magában mormog és néha hangosan felkiált, hogy: „Menj el innen," „Jöjj ide" stb. Ez a baj szép eredménnyel gyógyitható, azt azonban ne tessék hinni, hogy a gilisztáktól ilyen betegséget lehet kapni. Legjobb volna valamelyik jelesebb idegorvosnak bemutatni, esetleg kórházba adni megfelelő gyógykezeltetés céljából.

Erdélyi. Mi a legnagyobb készséggel állunk szolgálatára, ki kell azonban jelentenünk, hogy ilyen ügyben csak a legalaposabb orvosi vizsgálat után lehetne kellő tanácsot adni. Maga az a körülmény, hogy a fiú karja béna, még nem elég ok arra, hogy eltiltsák a tanulástól. Az volna a leghelyesebb, ha alkalom adtán felhoznák a fővárosba és megvizsgáltatnák vagy szakorvossal, vagy még inkább a klinikán.

Vidéki Sp.—Sz. Csak nem gondolja komolyan, hogy mi elhisszük, hogy ön komolyan gondolja azt a verset s azt a levelet, amelyet cimünkre elküldött?

Houbigant II. Sem a vers, sem a próza nem sikerült.

CSERMELY
AUTOMOBIL
Közp. iroda: Teréz-körut 12. Telefon.

Kitartás. 1. Ha még 55 koronát beküld, előfizetését december 31-ig meghosszabbitjuk. 2. Kettőszázötven korona. 3. Szivesen látjuk.

Egy előfizető. Lehet.

K. Lajos. Legyen szives, küldje vissza.

Bánáti. Néhány ötlet ezekben a versekben is felcsillan, de irójuk hijján van minden művészi készségnek.

Budapest. Az indiai herceg: ügyes.

N. Kata. Küldjön be még 70 koronát, akkor előfizetését 1922 március 31-ig meghosszabbitotta.

Sokat sirtam már. 1. A kérdezett cim: Kossuth Lajos-utca 17. 2. Unokabátyja kiséretében bátran utazhatik, annál is inkább, mert ma már annyira önállók a leányok, hogy akár egyedül is utazhatnak.

Faun. Ezt házilag nem lehet kitisztitani. Leghelyesebb, hogy ha egy jó tisztitóintézetbe küldi.

Tájékozatlan. Angol szótárban megtalálhatja.

Tengerszemű hölgy. A szemecske játékhoz nem értünk. Uri leány nem ismerkedik moziban látszólagos úri emberekkel, kivéve akkor, ha az úri leány is csak látszólagos úri leány.

Aki szeretni tud. Ön kérdezni is jól tud. 1., 2., 3. és 4. pontról nem világositja fel bennünket semmiféle lexikon. 5—13. Ajánljuk az idegen szavak szótárát. Kapható Singer és Wolfner könyvkereskedésében. A dióhéj nem vált be.

Vadrózsa. Lehetetlent kíván.

Ifj. B. Z. Kérdésére nincs módunkban válaszolni.

Sosér. Strindberg Ágost 1849 január 22-én született Stockholmban és 1912-ben halt meg.

I. Zsizsi. Nem.

R. A fordítás nem tartozik a sikerültek közé.

M. Ida, dr. D. Ivánné és *Zs. S. Jula* leveleit közvetlen elintézés céljából átadtuk Singer és Wolfner könyvkereskedésének.

Laptulajdonos: *Singer és Wolfner. Budapest, VI., Andrássy-ut 16. szám.*
Felelős kiadó: *Wolfner József.*

Kéziratokat nem adunk vissza. — Az Uj Idők képeinek és szövegének utánnyomása tilos.

Uj Idők 1922. XXVIII. 6.

1541. Radnai (Rausch) Béla.

Sz. Pozsonyban 1873 május 25-én.

Gyermektanulmány.

Pólyában fekvő és mellig látható gyermeket ábrázol. Száját kissé kinyitotta, fejét pedig jobbra fordította. Jobbjában czuczli van, balját szabadon tartja. Főkötőt visel, melynek kötője lelóg, haja rövid. A pólya takarójának felső végét visszahajtották és a párna czihájára négy gombot varrtak. A mester jelzése hátul ez: »RAUSCH 96. IV«.

Bronz-szobor, magassága 48 cm.— Lelt. sz. 1541.— Vétetett az 1896 október 8-iki 55291 sz. engedély szerint 1360 K-án. — Elszámoltatott 1897 február 2-án (80–897).— Az elszámolást jóváhagyta az 1897 márczius 25-iki 13050 sz. határozat (123–897).

Jegyzet. Az öntési költségek 1897 február 19-én 760 K-val egyenlíttettek ki. — Ezen összeg elszámoltatott 1898 április 4-én (6–898). — Az elszámolást jóváhagyta az 1889 április 22-iki 3426 szvsz. határozat (168–898).

III 3-47

Pl.
Bélel
1896

IPARMŰVÉSZETI ISKOLA JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSA.

GYERMEK-MELLSZOBOR.

RADNAI BÉLÁTÓL. AZ ISKOLA VOLT NÖVENDÉKE.

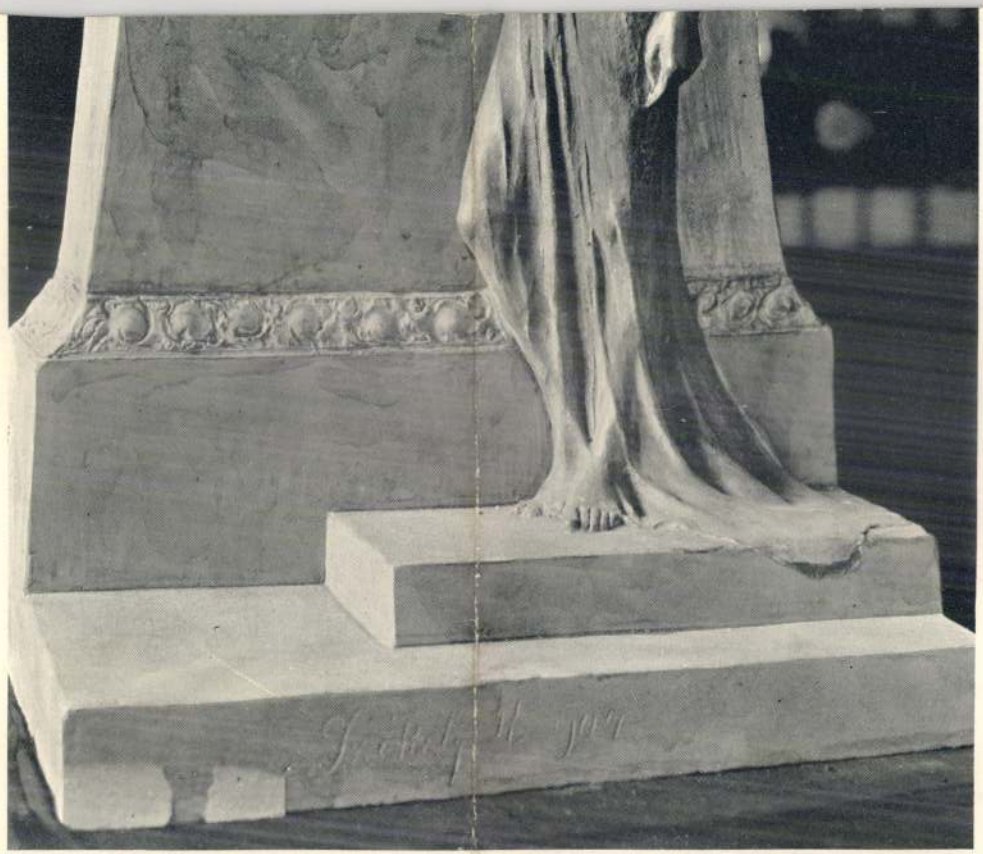

AZ IPARMŰVÉSZETI ISKOLA
JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSA.

SÍREMLÉK.

TERVEZTE ÉS MINTÁZTA
SZÉKELY KÁROLY.
TANÁR MÁTRAI L. GY.

Goszleth fényképe után.

KIRÁLY PÁL.

tött össze. Ezek rendszeres feldolgozásához épen most készült fogni, midőn a halál oly hirtelen elszólította munkálkodásának mezejéről.

Mint tanár azok közé tartozott, kik teljes odaadással csüggenek fontos föladatukon. Szerette az ifjuságot s az ifjuság szerette őt. Nemcsak tanított, hanem nevelt is. Nevelt pedig mindenek felett hazafiasságra, önálló gondolkozásra, nemes érzelmekre s az igazság szeretetére.

*

Dadai *Király* Pál Csobádon, Abaujmegyében született, 1841-ben; régi magyar nemes földbirtokos család sarja volt. Iskolai tanulmányait Szikszón kezdette meg s a sárospataki főiskolában fejezte be, hol az akkori iskolai szervezet szerint a gimnáziumi tanfolyamok után a bölcseleti, jogi és theologiai tanulmányokat végezte. Innen külföldre ment s elébb a heidelbergi, majd a zürichi és strassburgi egyetemeken több semesteren át filozófiai és pedagógiai tanulmányokat folytatott s tagja volt a heidelbergi tanárképző intézetnek is. 1867-ben nevelő lett gróf Bethlen Sándornál, azonban még azon év őszén Nagy-Kőrösön gimnáziumi tanárrá választották, hol 1871-ig működött; majd újra hosszabb tanulmányutat tévén Németországban és Svájczban, átlépett a nagy-kőrösi ref. tanítóképző-intézethez. 1873-ban a budapesti ref. főgimnáziumba hivatott meg a klasszika philologia tanáráúl, mely állásában 1880-ig működött. 1880-ban neveztetett ki a budapesti pedagogium magyar nyelvi és irodalmi tanszékére, mely intézetnél 35 évi tanárkodásából 22 évet töltött.

Közben többször tett itthon és külföldön hosszabb-rövidebb ideig tartó tanulmányútakat, egy ideig (1882—1886) titkára volt a Földrajzi társaságnak, továbbá (1887—1890) tagja az Orsz. Közoktatási Tanácsnak és az Orsz. Tanszermúzeumnak s folyvást tagja volt az országos polgári iskolai tanítóvizsgáló bizottságnak.

Király Pálnak erőteljes szervezete még hosszú életet látszott igérni, pár héttel ezelőtt tett utazása alatt azonban meghűlvén, tüdő-gyuladásba esett s a betegség tiz napi szenvedés után sirba döntötte. Halálát nagyszámú barátain, tisztelőin, rokonságán kívül özvegye, szül. Gyurmann Gizella s gyermekei és unokája gyászolják. Három gyermeke maradt: Etel, Imre Józsefné, továbbá Pál és József, pályájuk kezdetén levő törekvő ifjak.

Temetése e hó 14-ikén ment végbe nagy részvét mellett az állami pedagógium épületéből, melynek nagytermében volt a számos koszorúval borított ravatal felállítva. A koporsó felett Haypál Benő református lelkész mondott megható gyászbeszédet, a németvölgyi temetőben pedig a tanári kar nevében dr. Kiss Áron pedagógiumi igazgató, a tanítványok nevében Balázs Béla búcsúztatták el érzékeny szavakkal a munkás élet fáradalmai után örök nyugalomra tért tudóst.

RUTTKAYNÉ KOSSUTH LUJZA.

Kossuth Lajos huga, özv. Ruttkay Józsefné meghalt Budapesten október 13-án, 87 éves korában. Az élet viszontagságait, melyeket a tiszteletreméltó matróna átélt, a szabadságharcz viharai mérték rá, s kényszerítették, hogy külföldre vonúljon. Csak bátyja halála után tért vissza a hazába.

Nagy miveltségű asszony volt s lelkét is megedzették élete viszontagságos eseményei. Sátoralja-Újhelyen született, a hová szülői Kossuth Lajos iskoláztatása végett költöztek Monokról. Öt testvér közt a negyedik volt, és az egyetlen, a ki túlélte Kossuth Lajost. A család Újhelyről Pestmegyébe, Alsó-Dabasra költözvén, Lujza ez időben ment férjhez 1839-ben Ruttkay József abonyi postamesterhez. A szabadságharcz alatt saját és bátyja gyermekeinek s édesanyjának ápolása foglalta el. A fegyverletétel után fogságot is szenvedett, majd anyjával együtt kénytelen volt elhagyni a hazát. Kossuth gyermekeit azonban előbb elvitte Kis-Ázsiába, Kiutahiába, bátyjához. Ez 1850 közepén történt. Aztán Brüsszelbe ment anyjához és saját gyermekeihez. Ott halt meg anyja 1853-ban. Gyermekeivel most Amerikába ment s New-York mellett Brooklynban telepedett meg. Egymásután vesztette el nénjeit, Meszlényiné Kossuth Zsuzsannát (1856) és Zsulovszkyné Kossuth Emiliát (1860), továbbá három fiát, a kik közül a 21 éves Gábor hajószerencsétlenségnek lett áldozata.

Közel harmincz évi távollét után Lajos bátyja visszahívta Európába s az annyit szenvedett nő 1883-ban meg is érkezett Baracconéba; Turinban is ő vezette Kossuth háztartását. A legpéldásabb testvéri önfeláldozással ápolta betegségében s csak az ő halála után tért vissza a hazába, a melyet a legsötétebb időkben hagyott el.

Azóta csendes visszavonúltságban élt rokonánál, Brázay Kálmán országgyülési képviselőnél. Szükségleteiről Kossuth Ferencz és Kossuth Lajos Tivadar gondoskodott. A Brázay-család gyöngéd figyelemmel vette körül. A rokonság, a Meszlényi- és Ambrozovics-családok tagjai sürün látogatták s körülötte voltak utolsó napjaiban is. Szeptember 19-ikén este, Kossuth születésének százados ünnepén nagy tömeg jelent meg üdvözlésére. Ruttkayné már akkor nagyon gyönge volt. Október 13-án csendesen következett be elmulása.

Haláláról táviratban értesitették az Olaszországban élő Kossuth Lajos Tivadart, ki azonban az idő rövidsége miatt nem jöhetett el a temetésre. Az országgyülési függetlenségi párt képviselői testületileg jelentek meg Kossuth Ferencznél, hogy részvétöket kifejezzék. A főváros polgármestere, Halmos János azonnal intézkedett, hogy az elhunyt hamvait nagynevü bátyja mellé temessék, a honnan majd a fölépülendő mauzoleumba fogják vinni a Kossuth-család többi tagjai közé.

Nagy részvét közt ment végbe temetése október 15-én délután. A nagyváros ezernyi sokasága gyült össze a ház előtt és ellepte a temetőbe vezető hosszú kerepesi-utat. Megjelent Márkus József főpolgármesterrel élén Budapest tisztviselői kara, a függetlenségi párt. A honvédmenház veteránjai a koporsó körül álltak. Széll Kálmán miniszterelnök, Darányi földmivelési miniszter, Láng Lajos kereskedelmi miniszter és gróf Apponyi Albert képviselőházi elnök Kossuth Ferenczhez intézett levélben fejezték ki részvétüket. A gyászszertartáson Horváth Sándor evangelikus lelkész mondott emlékbeszédet. Több egylet is kivonúlt zászlókkal. A sirnál Rátkay László képviselő mondta az utolsó beszédet.

Dr. BÓKAI JÁNOS SZOBRA.

A főváros családjaiban kegyelettel emlegetik dr. Bókai Jánost, a gyermekek gyógyítóját, a ki száz meg száz család kis betegének adott gyógyulást, vagy enyhülést, és tudományával, szeretetreméltó tulajdonságaival vigaszt vitt oda is, a hol már csak a megnyugvás maradt orvosságnak. Erzsébet királyné is az ő gondozását vette igénybe Mária Valéria főherczegnőnél, ennek gyermekkorában, mikor a királyi család hosszan időzött a fővárosban és Gödöllőn. A jeles gyermekorvos buzgolkodására alakúlt meg a fővárosban az első gyermekkórház is, a «Stefánia»-kórház. Ennek a kórháznak az Üllői-út felé eső kertjében mellszobrot állítottak az 1884-ben elhunyt Bókai Jánosnak, a kórház első igazgatójának.

Október 5-ikén leplezték le *Radnai* szobrász sikerült művét. Nagy közönség gyült össze, melyben ott volt *Wlassics* közoktatásügyi miniszter, *Márkus* József főpolgármester, a kórház igazgatósága és orvosi személyzete, a budapesti orvosi kar számos tagja, egyetemi tanárok, a család tagjai, köztük az elhunytnak fia, János, a kórház mostani igazgatója. Az ünnep első szónoka *Kétly* Károly egyetemi rektor volt, a ki szép beszédben méltatta Bókai Jánosnak hasznos munkában eltöltött életét és a gyermekgyógyítás terén elért sikereit. *Bauer* Lajos dr. tanársegéd, a szoborbizottság elnöke ismertette a szobor történetét s egyuttal átadta a kórház vezetőségének a szobrot, melyről ekkor lehullott a lepel. A szobrot *Zichy* Ágost gróf, a kórház-egyesület elnöke vette át, a ki köszönetet mondva a szoborbizottságnak, így szólott: «Becses ereklyeként fogjuk megőrizni és gondozni ezt a szobrot, a mely elénk varázsolja annak alakját, kihez a hála, tisztelet és elismerés kötelékei oly szorosan csatolnak, a kinek emléke mindenha élni fog úgy egyesületünk, valamint mindegyikünk szivében. Legyen áldott az ő emléke!» Azután letették a talapzatra a koszorúkat.

A SIKETNÉMÁK VÁCZI INTÉZETE.

Hazánkban a tanköteles siketnéma gyermekek száma 4000 körül van, a kiknek nagyobbrésze, sajnos, oktatás nélkül nő fel még ma is, korábban pedig valamennyi ilyen boldogtalan ezen állapotában élte le szomorú életét, megfosztva annak a lehetőségétől, hogy az emberekkel magukat megértethessék s kenyerüket munkájukkal megkereshessék. Így volt ez egész az 1802-ik évig, midőn Sturmann Márton és Chászár András nemeslelkű emberbarátok buzgólkodása, a fejedelmi bőkezűség és a könyörületes szivű nagyközönség áldozatkészsége lehetővé tette az első magyar siketnéma intézet felállítását Váczon, mely egyszersmind Európában is az ilynemű intézetek egyik legelseje.

A váczi siketnéma intézet most ünnepli alapításának századik évfordulóját, mely alkalomból röviden ismertetjük eddigi történetét s áldásos működését.

Az intézet alapitóinak egyike *Sturmann* Márton a leglelkesebb hazafiak közé tartozott, hive volt a nagy Széchenyi eszméinek, különösen a népnevelést, iparfejlesztést hordozta a szivén és a siketnémák ügye is nagy mértékben fölkeltette érdeklődését, a mire először Chászár András hivta fel figyelmét.

A nagyérdemű *Chászár* András előbb Rozsnyón ügyvédeskedett, majd 1790-ben Gömör vármegye főjegyzőjévé választották s ez időből származik Sturmannal való barátsága is. A két

Dr BÓKAI JÁNOS SZOBRA.

ID. ÁBRÁNYI KORNÉL.

Id. Ábrányi Kornélt, a jeles zeneköltőt, művészt és írót 80-ik születésnapja alkalmából barátai, tisztelői és a fővárosi zeneintézetek képviselői meleg üdvözletekkel halmozták el. Sok évtizedig volt buzgó és hivatott művelője a magyar zenének s még ma sem pihen, fáradhatatlanúl dolgozik a zene nagy mesterének, Liszt Ferencznek életrajzán.

Liszt Ferencz, a kinek a magyar zene első sorban köszönheti világhírét, volt az ő példaképe s Ábrányi szerencsésnek mondhatja magát, hogy még ifjúsága idejében közelébe juthatott a mindeneket rajongással eltöltő lángelméhez.

Mint Liszt, néhány évet ő is külföldön: Bécsben, Párisban, Weimarban töltött, de megmaradt szivében, nyelvében magyarnak, hű maradt eszményéhez, a hazai művészet felvirágoztatásához, zászlaján ezzel a jelmondással: «Magyarország művészi zenéje nem *volt*, hanem *lesz!*»

Az ő fellépte előtt csak hallgató-nóták, andalgók, toborzók, frissek voltak, rövid lélekzetű, csekély változatosságot nyujtó, mondhatni kezdetleges műformák. Ábrányi kezdte a szélesebb formákat, az aprólékos összhangbeli finomságokban jelentkező művészeti intenciókat. Ő irta az első magyar szonátát is, ő adott példát nagyobbszabású, magyarstilű férfi karénekekre; ő dolgozott ernyedetlenül az 50-es, 60-as években a dalegyesületeknek és országos szervezésüknek felépítésén; ő alapította meg nagy áldozattal az első magyar zenei szaklapot (sokszor az egész számot magának kellett irnia!), a zenei irodalomnak olvasóközönséget és irókat teremtett s ő vitte végbe azt a csodát, hogy egy németajkú s a külföld klasszikusaival eltelt nagytehetségű zenészt: Brand Mihályt, a magyar zene apostolává térített: Mosonyi Mihályivá. Csekély zenei szakirodalmunk eladdig csak Verseghy Ferencz, Fogarasy János, Bartay András, Mátray Gábor irásaiból állott; Ábrányi lapjában és kisebb-nagyobb önálló műveiben nagy tevékenységet fejtett ki; e tevékenysége nem szorítkozott az iskolás, száraz mesterségi részre (összhangtan), hanem a zenei eszthetika, a magas felfogásból kiinduló tanulmányok, — behatolás a magyar nemzeti zene sajátosságába, — történelmi méltatás (Mosonyi, Erkel, Liszt életrajzai) stb., — mind emberükre találtak a törhetetlen lelkesedéssel dolgozó Ábrányiban. Egész életének tevékenységét úgyszólván összesitette abban a 700 lapnyi könyvében, melyet 1900-ban a kormány megbizásából állított össze «A magyar zene a XIX. században» címmel. Bartay Edével ő alapította meg a zenészsegélyező és nyugdíj-egyesületet, úgyszintén részt vett az országos zeneakadémia létrehozásában; emitt ép úgy, mint a dalegyesületek országos szövetségében mintegy húsz éven át Ábrányi volt a «titkár» szerény czímével az

IDŐSB ÁBRÁNYI KORNÉL.

intézmény éltető lelke, a kinek kezén átment minden ügy.

Irói érdemeiért a Petőfi-Társaság tagjául választotta. Zenekritikusi tollát Ábrányi még a legutóbbi években is ifjúi tűzzel forgatta; legközelebb megjelenendő művének, Liszt Ferencz életrajzának pedig most dolgozik a befejezésén.

Ilyen, munkában és eredményekben gazdag pályán érte meg Ábrányi születésének 80-dik évforduló napját október 15-én. Leginkább irókból és művészekből álló társaság üdvözölte e napon. Margitszigeti lakásán keresték föl tisztelői s az ünnepély a Margitsziget kis szállójának téli kertjében ment végbe, a hol az ünnepelt, ki jó erőben érte meg a magas kort, családja körében, neje, szül. Katona Klementina, az ismert nevű irónő és fiai, Ábrányi Kornél és Emil társaságában fogadta a tisztelgőket.

Először a *Petőfi-Társaság* küldöttsége üdvözölte, melyet Bartók Lajos, Szana Tamás és Vértesi Arnold vezettek. Bartók mondta az üdvözlő beszédet. Ezután az *Otthon* küldöttsége lépett elő Rákosi Jenő s Csajthay Ferencz vezetésével és Rákosi szólt nevében. *Lendvay* Mártonné, a Nemzeti Szinház művésznője babérkoszorút nyújtott át. Az *Operaszinház* küldöttségének nevében Máder igazgató nyújtott át babérkoszorút; majd Zollner Béla olvasta fel az opera tagjai által aláírt díszes kiállítású üdvözlő iratot. Következett a *Nemzeti Zenede* küldöttsége; szónokuk Vajdafy Emil volt, a ki átnyújtotta az intézet alapító oklevelét, melylyel ez alkalomból három alapítványt tettek nevére. A *budai zeneakadémia* küldöttségét Juhász Aladár zongoraművész vezette. Sorra következtek ezután a Siposs Antal, Somogyi Mór és Kuliffay Izabella zeneiskolái s a mester számos tisztelője és jóbarátja járult eléje. Igen sok levél és távirat is érkezett az ország különböző részeiből: a *magyar zeneszerzők társasága*, az *országos daláregyesület*, a *magyar zeneiskola*, a vidékről számos művész, intézet és egyesület s a társadalom előkelői részéről, szives üdvözletekkel, még sokáig tartó munkabiró frisseséget és boldog életalkonyt kivánva az ősz írónak és művésznek.

Kereszty István.

KIRÁLY PÁL.

1841—1902.

Széles körökben igaz részvétet és mély megilletődést keltett a nevelésügy és irodalom jeles munkásának, a magyar nyelv lelkes búvárának, Király Pálnak folyó hó 12-én váratlan bekövetkezett elhunyta. Teljes munkaerejében ragadta őt el a halál, midőn még annyit tehetett volna azon a téren, melyen hosszú éveken át igazi odaadással s fáradhatatlanúl munkálkodott.

Élete javarésze szakadatlan munkásságban folyt le s mint tanár, iró és tudós egyaránt tiszteletre méltó emléket hagy maga után. Különösen rokonszenvessé tette őt, hogy minden irányú működését mély, lángoló hazafiság és fajszeretet sugározta be.

Irodalmi munkássága négy évtizedre terjed ki, mely idő alatt a lapokban és folyóiratokban megjelent nagyszámú nyelvészeti, irodalomtörténeti, ismeretterjesztő s iskolaügyi czikken és tanúlmányon kívül, több önálló munkát is adott ki. Ballagi Károlylyal terjedelmes «Egyetemes Földrajz»-ot irt; Komáromy Lajossal együtt ő adta ki a Nyelvemléktár III. kötetét; Révész Samuval együtt lefordította Reclusnak «A föld» czimű nagy fizikai földrajzát, Mendlik Alajossal pedig Emery Henrynek «A növények élete» czimű művét. Tárgyi és methodikai tekintetben egyaránt kitünő iskolai kézikönyveket irt a magyar nyelvtan tanításához a polgári, közép- és szakiskolák számára s tevékeny részt vett a fővárosi népiskolákban használt olvasókönyvek szerkesztésében. Kezdettől fogva, tizenhét éven át szerkesztőségi munkatársa és szerkesztőbizottsági tagja volt az «Az Osztrák Magyar Monarchia Irásban és Képben» czimű nagy irodalmi vállalatnak, valamint sok ideig buzgó belmunkatársa volt a «Vasárnapi Ujság»-nak s melléklapjainak is. Mint írót különösen stiljének tiszta magyarsága és szabatossága jellemzi.

Tudományos búvárkodásának egyik fő tárgya volt a régi székely-magyar, vagy rovás irás felderítésének kérdése, a mely irányban már több mint húsz éve rendkívüli lelkesedéssel munkálkodott s fáradhatatlan utánjárásával, szorgalmával meglepő sok idevonatkozó adatot gyűj-

A m. kir. Operaszinház küldöttsége.

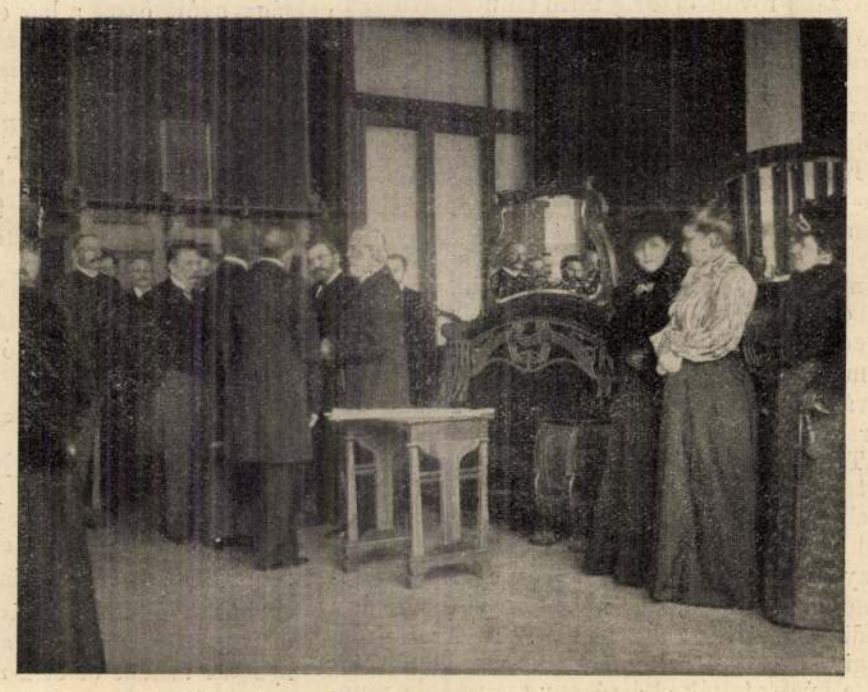

A Petőfi-Társaság üdvözlő küldöttsége.

ÜDVÖZLŐ KÜLDÖTTSÉGEK IDŐSB ÁBRÁNYI KORNÉLNÁL NYOLCZVANADIK SZÜLETÉSNAPJÁN A MARGITSZIGET TÉLI KERTJÉBEN. — Szmekál Gizella amateur fényképei.

Goszleth fényképe után.

KIRÁLY PÁL.

tött össze. Ezek rendszeres feldolgozásához épen most készült fogni, midőn a halál oly hirtelen elszólította munkálkodásának mezejéről.

Mint tanár azok közé tartozott, kik teljes odaadással csüggenek fontos föladatukon. Szerette az ifjuságot s az ifjuság szerette őt. Nemcsak tanított, hanem nevelt is. Nevelt pedig mindenek felett hazafiasságra, önálló gondolkozásra, nemes érzelmekre s az igazság szeretetére.

*

Dadai *Király* Pál Csobádon, Abaujmegyében született, 1841-ben; régi magyar nemes földbirtokos család sarja volt. Iskolai tanulmányait Szikszón kezdette meg s a sárospataki főiskolában fejezte be, hol az akkori iskolai szervezet szerint a gimnáziumi tanfolyamok után a bölcseleti, jogi és theologiai tanulmányokat végezte. Innen külföldre ment s elébb a heidelbergi, majd a zürichi és strassburgi egyetemeken több semesteren át filozófiai és pedagógiai tanulmányokat folytatott s tagja volt a heidelbergi tanárképző intézetnek is. 1867-ben nevelő lett gróf Bethlen Sándornál, azonban még azon év őszén Nagy-Kőrösön gimnáziumi tanárrá választották, hol 1871-ig működött; majd újra hosszabb tanulmányutat tévén Németországban és Svájczban, átlépett a nagy-kőrösi ref. tanítóképző-intézethez. 1873-ban a budapesti ref. főgimnáziumba hivatott meg a klasszika philologia tanáráúl, mely állásában 1880-ig működött. 1880-ban neveztetett ki a budapesti pedagogium magyar nyelvi és irodalmi tanszékére, mely intézetnél 35 évi tanárkodásából 22 évet töltött.

Közben többször tett itthon és külföldön hosszabb-rövidebb ideig tartó tanulmányutakat, egy ideig (1882—1886) titkára volt a Földrajzi társaságnak, továbbá (1887—1890) tagja az Orsz. Közoktatási Tanácsnak és az Orsz. Tanszermúzeumnak s folyvást tagja volt az országos polgári iskolai tanítóvizsgáló bizottságnak.

Király Pálnak erőteljes szervezete még hosszú életet látszott igérni, pár héttel ezelőtt tett utazása alatt azonban meghűlvén, tüdő-gyuladásba esett s a betegség tiz napi szenvedés után sirba döntötte. Halálát nagyszámú barátain, tisztelőin, rokonságán kívül özvegye, szül. Gyurmann Gizella s gyermekei és unokája gyászolják. Három gyermeke maradt: Etel, Imre Józsefné, továbbá Pál és József, pályájuk kezdetén levő törekvő ifjak.

Temetése e hó 14-ikén ment végbe nagy részvét mellett az állami pedagógium épületéből, melynek nagytermében volt a számos koszorúval borított ravatal felállítva. A koporsó felett Haypál Benő református lelkész mondott megható gyászbeszédet, a németvölgyi temetőben pedig a tanári kar nevében dr. Kiss Áron pedagógiumi igazgató, a tanítványok nevében Balázs Béla búcsúztatták el érzékeny szavakkal a munkás élet fáradalmai után örök nyugalomra tért tudóst.

RUTTKAYNÉ KOSSUTH LUJZA.

Kossuth Lajos huga, özv. Ruttkay Józsefné meghalt Budapesten október 13-án, 87 éves korában. Az élet viszontagságait, melyeket a tiszteletreméltó matróna átélt, a szabadságharcz viharai mérték rá, s kényszerítették, hogy külföldre vonúljon. Csak bátyja halála után tért vissza a hazába.

Nagy miveltségű asszony volt s lelkét is megedzették élete viszontagságos eseményei. Sátoralja-Újhelyen született, a hová szülői Kossuth Lajos iskoláztatása végett költöztek Monokról. Öt testvér közt a negyedik volt, és az egyetlen, a ki túlélte Kossuth Lajost. A család Ujhelyről Pestmegyébe, Alsó-Dabasra költözvén, Lujza ez időben ment férjhez 1839-ben Ruttkay József abonyi postamesterhez. A szabadságharcz alatt saját és bátyja gyermekeinek s édesanyjának ápolása foglalta el. A fegyverletétel után fogságot is szenvedett, majd anyjával együtt kénytelen volt elhagyni a hazát. Kossuth gyermekeit azonban előbb elvitte Kis-Ázsiába, Kiutahiába, bátyjához. Ez 1850 közepén történt. Aztán Brüsszelbe ment anyjához és saját gyermekeihez. Ott halt meg anyja 1853-ban. Gyermekeivel most Amerikába ment s New-York mellett Brooklynban telepedett meg. Egymásután vesztette el nénjeit, Meszlényiné Kossuth Zsuzsannát (1856) és Zsulovszkyné Kossuth Emiliát (1860), továbbá három fiát, a kik közül a 21 éves Gábor hajószerencsétlenségnek lett áldozata.

Közel harmincz évi távollét után Lajos bátyja visszahívta Európába s az annyit szenvedett nő 1883-ban meg is érkezett Baracconéba; Turinban is ő vezette Kossuth háztartását. A legpéldásabb testvéri önfeláldozással ápolta betegségében s csak az ő halála után tért vissza a hazába, a melyet a legsötétebb időkben hagyott el.

Azóta csendes visszavonúltságban élt rokonánál, Brázay Kálmán országgyűlési képviselőnél. Szükségleteiről Kossuth Ferencz és Kossuth Lajos Tivadar gondoskodott. A Brázay-család gyöngéd figyelemmel vette körül. A rokonság, a Meszlényi- és Ambrozovics-családok tagjai sűrűn látogatták s körülötte voltak utolsó napjaiban is. Szeptember 19-ikén este, Kossuth születésének százados ünnepén nagy tömeg jelent meg üdvözlésére. Ruttkayné már akkor nagyon gyönge volt. Október 13-án csendesen következett be elmulása.

Haláláról táviratban értesítették az Olaszországban élő Kossuth Lajos Tivadart, ki azonban az idő rövidsége miatt nem jöhetett el a temetésre. Az országgyűlési függetlenségi párt képviselői testületileg jelentek meg Kossuth Ferencznél, hogy részvétöket kifejezzék. A főváros polgármestere, Halmos János azonnal intézkedett, hogy az elhunyt hamvait nagynevü bátyja mellé temessék, a honnan majd a fölépülendő mauzoleumba fogják vinni a Kossuth-család többi tagjai közé.

Nagy részvét közt ment végbe temetése október 15-én délután. A nagyváros ezernyi sokasága gyűlt össze a ház előtt és ellepte a temetőbe vezető hosszú kerepesi-utat. Megjelent Márkus József főpolgármesterrel élén Budapest tisztviselői kara, a függetlenségi párt. A honvédmenház veteránjai a koporsó körül álltak. Széll Kálmán miniszterelnök, Darányi földmívelési miniszter, Láng Lajos kereskedelmi miniszter és gróf Apponyi Albert képviselőházi elnök Kossuth Ferenczhez intézett levélben fejezték ki részvétüket. A gyászszertartáson Horváth Sándor evangelikus lelkész mondott emlékbeszédet. Több egylet is kivonúlt zászlókkal. A sirnál Rátkay László képviselő mondta az utolsó beszédet.

Dr. BÓKAI JÁNOS SZOBRA.

A főváros családjaiban kegyelettel emlegetik dr. Bókai Jánost, a gyermekek gyógyítóját, a ki száz meg száz család kis betegének adott gyógyulást, vagy enyhülést, és tudományával, szeretetreméltó tulajdonságaival vigaszt vitt oda is, a hol már csak a megnyugvás maradt orvosságnak. Erzsébet királyné is az ő gondozását vette igénybe Mária Valéria főherczegnőnél, ennek gyermekkorában, mikor a királyi család hosszan időzött a fővárosban és Gödöllőn. A jeles gyermekorvos buzgolkodására alakúlt meg a fővárosban az első gyermekkórház is, a «Stefánia»-kórház. Ennek a kórháznak az Üllői-út felé eső kertjében mellszobrot állítottak az 1884-ben elhunyt Bókai Jánosnak, a kórház első igazgatójának.

Október 5-ikén leplezték le *Radnai* szobrász sikerült művét. Nagy közönség gyűlt össze, melyben ott volt *Wlassics* közoktatásügyi miniszter, *Márkus* József főpolgármester, a kórház igazgatósága és orvosi személyzete, a budapesti orvosi kar számos tagja, egyetemi tanárok, a család tagjai, köztük az elhunytnak fia, János, a kórház mostani igazgatója. Az ünnep első szónoka *Kétly* Károly egyetemi rektor volt, a ki szép beszédben méltatta Bókai Jánosnak hasznos munkában eltöltött életét és a gyermekgyógyítás terén elért sikereit. *Bauer* Lajos dr. tanársegéd, a szoborbizottság elnöke ismertette a szobor történetét s egyuttal átadta a kórház vezetőségének a szobrot, melyről ekkor lehullott a lepel. A szobrot *Zichy* Ágost gróf, a kórház-egyesület elnöke vette át, a ki köszönetet mondva a szoborbizottságnak, így szólott: «Becses ereklyeként fogjuk megőrizni és gondozni ezt a szobrot, a mely elénk varázsolja annak alakját, kihez a hála, tisztelet és elismerés kötelékei oly szorosan csatolnak, a kinek emléke mindenha élni fog úgy egyesületünk, valamint mindegyikünk szivében. Legyen áldott az ő emléke!» Azután letették a talapzatra a koszorúkat.

A SIKETNÉMÁK VÁCZI INTÉZETE.

Hazánkban a tanköteles siketnéma gyermekek száma 4000 körül van, a kiknek nagyobbrésze, sajnos, oktatás nélkül nő fel még ma is, korábban pedig valamennyi ilyen boldogtalan ezen állapotában élte le szomorú életét, megfosztva annak a lehetőségétől, hogy az emberekkel magukat megértethessék s kenyerüket munkájukkal megkereshessék. Így volt ez egész az 1802-ik évig, midőn Sturmann Márton és Chászár András nemeslelkű emberbarátok buzgólkodása, a fejedelmi bőkezűség és a könyörületes szivű nagyközönség áldozatkészsége lehetővé tette az első magyar siketnéma intézet felállítását Váczon, mely egyszersmind Európában is az ilynemű intézetek egyik legelseje.

A váczi siketnéma intézet most ünnepli alapításának századik évfordulóját, mely alkalomból röviden ismertetjük eddigi történetét s áldásos működését.

Az intézet alapitóinak egyike *Sturmann* Márton a leglelkesebb hazafiak közé tartozott, hive volt a nagy Széchenyi eszméinek, különösen a népnevelést, iparfejlesztést hordozta a szivén és a siketnémák ügye is nagy mértékben fölkeltette érdeklődését, a mire először Chászár András hivta fel figyelmét.

A nagyérdemű *Chászár* András előbb Rozsnyón ügyvédeskedett, majd 1790-ben Gömör vármegye főjegyzőjévé választották s ez időből származik Sturmannal való barátsága is. A két

DR. BÓKAI JÁNOS SZOBRA.

ID. ÁBRÁNYI KORNÉL.

Id Ábrányi Kornélt, a jeles zeneköltőt, művészt és írót 80-ik születésnapja alkalmából barátai, tisztelői és a fővárosi zeneintézetek képviselői meleg üdvözletekkel halmozták el. Sok évtizedig volt buzgó és hivatott művelője a magyar zenének s még ma sem pihen, fáradhatatlanúl dolgozik a zene nagy mesterének, Liszt Ferencznek életrajzán.

Liszt Ferencz, a kinek a magyar zene első sorban köszönheti világhírét, volt az ő példányképe s Ábrányi szerencsésnek mondhatja magát, hogy még ifjúsága idejében közelébe juthatott a mindeneket rajongással eltöltő lángelméhez.

Mint Liszt, néhány évet ő is külföldön: Bécsben, Párisban, Weimarban töltött, de megmaradt szivében, nyelvében magyarnak, hű maradt eszményéhez, a hazai művészet felvirágoztatásához, zászlaján ezzel a jelmondással: «Magyarország művészi zenéje nem *volt*, hanem *lesz!*»

Az ő fellépte előtt csak hallgató-nóták, andalgók, toborzók, frissek voltak, rövid lélekzetű, csekély változatosságot nyujtó, mondhatni kezdetleges műformák. Ábrányi kezdte a szélesebb formákat, az aprólékos összhangbeli finomságokban jelentkező művészeti intenciókat. Ő irta az első magyar szonátát is, ő adott példát nagyobbszabású, magyarstilű férfi karénekekre; ő dolgozott ernyedetlenül az 50-es, 60-as években a dalegyesületeknek és országos szervezésüknek felépitésén; ő alapitotta meg nagy áldozattal az első magyar zenei szaklapot (sokszor az egész számot magának kellett irnia!), a zenei irodalomnak olvasóközönséget és irókat teremtett s ő vitte végbe azt a csodát, hogy egy németajkú s a külföld klasszikusaival eltelt nagytehetségű zenészt: Brand Mihályt, a magyar zene apostolává térített: Mosonyi Mihályivá. Csekély zenei szakirodalmunk eladdig csak Verseghy Ferencz, Fogarasy János, Bartay András, Mátray Gábor irásaiból állott; Ábrányi lapjában és kisebb nagyobb önálló műveiben nagy tevékenységet fejtett ki; e tevékenysége nem szorítkozott az iskolás, száraz mesterségi részre (összhangtan), hanem a zenei eszthetika, a magas felfogásból kiinduló tanulmányok, — behatolás a magyar nemzeti zene sajátosságába, — történelmi méltatás (Mosonyi, Erkel, Liszt életrajzai) stb., — mind emberükre találtak a törhetetlen lelkesedéssel dolgozó Ábrányiban. Egész életének tevékenységét úgyszólván összesitette abban a 700 lapnyi könyvében, melyet 1900-ban a kormány megbizásából állitott össze «A magyar zene a XIX. században» címmel. Bartay Edével ő alapitotta meg a zenészsegélyező és nyugdij-egyesületet, úgyszintén részt vett az országos zeneakadémia létrehozásában; emitt ép úgy, mint a dalegyesületek országos szövetségében mintegy húsz éven át Ábrányi volt a «titkár» szerény czimével az

IDŐSB ÁBRÁNYI KORNÉL.

intézmény éltető lelke, a kinek kezén átment minden ügy.

Irói érdemeiért a Petőfi-Társaság tagjául választotta. Zenekritikusi tollát Ábrányi még a legutóbbi években is ifjúi tűzzel forgatta; legközelebb megjelenendő művének, Liszt Ferencz életrajzának pedig most dolgozik a befejezésén.

Ilyen, munkában és eredményekben gazdag pályán érte meg Ábrányi születésének 80-dik évforduló napját október 15-én. Leginkább irókból és művészekből álló társaság üdvözölte e napon. Margitszigeti lakásán keresték föl tisztelői s az ünnepély a Margitsziget kis szállójának téli kertjében ment végbe, a hol az ünnepelt, ki jó erőben érte meg a magas kort, családja körében, neje, szül. Katona Klementina, az ismert nevű irónő és fiai, Ábrányi Kornél és Emil társaságában fogadta a tisztelgőket.

Először a *Petőfi-Társaság* küldöttsége üdvözölte, melyet Bartók Lajos, Szana Tamás és Vértesi Arnold vezettek. Bartók mondta az üdvözlő beszédet. Ezután az *Otthon* küldöttsége lépett elő Rákosi Jenő s Csajthay Ferencz vezetésével és Rákosi szólt nevében. *Lendvay* Mártonné, a Nemzeti Szinház művésznője babérkoszorút nyújtott át. Az *Operaszinház* küldöttségének nevében Máder igazgató nyújtott át babérkoszorút; majd Zollner Béla olvasta fel az opera tagjai által aláírt díszes kiállitású üdvözlő iratot. Következett a *Nemzeti Zenede* küldöttsége; szónokuk Vajdafy Emil volt, a ki átnyújtotta az intézet alapító oklevelét, melylyel ez alkalomból három alapítványt tettek nevére. A *budai zeneakadémia* küldöttségét Juhász Aladár zongoraművész vezette. Sorra következtek ezután a Siposs Antal, Somogyi Mór és Kuliffay Izabella zeneiskolái s a mester számos tisztelője és jóbarátja járult eléje. Igen sok levél és távirat is érkezett az ország különböző részeiből: a *magyar zeneszerzők társasága*, az *országos daláregyesület*, a *magyar zeneiskola*, a vidékről számos művész, intézet és egyesület s a társadalom előkelői részéről, szives üdvözletekkel, még sokáig tartó munkabiró frisseséget és boldog életalkonyt kivánva az ősz irónak és művésznek.

Kereszty István.

KIRÁLY PÁL.

1841—1902.

Széles körökben igaz részvétet és mély megilletődést keltett a nevelésügy és irodalom jeles munkásának, a magyar nyelv lelkes búvárának, Király Pálnak folyó hó 12-én váratlan bekövetkezett elhunyta. Teljes munkaerejében ragadta őt el a halál, midőn még annyit tehetett volna azon a téren, melyen hosszú éveken át igazi odaadással s fáradhatatlanúl munkálkodott.

Élete javarésze szakadatlan munkásságban folyt le s mint tanár, iró és tudós egyaránt tiszteletre méltó emléket hagy maga után. Különösen rokonszenvessé tette őt, hogy minden irányú működését mély, lángoló hazafiság és fajszeretet sugározta be.

Irodalmi munkássága négy évtizedre terjed ki, mely idő alatt a lapokban és folyóiratokban megjelent nagyszámú nyelvészeti, irodalomtörténeti, ismeretterjesztő s iskolaügyi czikken és tanúlmányon kívül, több önálló munkát is adott ki. Ballagi Károlylyal terjedelmes «Egyetemes Földrajz»-ot irt; Komáromy Lajossal együtt ő adta ki a Nyelvemléktár III. kötetét; Révész Samuval együtt lefordította Reclusnak «A föld» czimű nagy fizikai földrajzát, Mendlik Alajossal pedig Emery Henrynek «A növények élete» czimű művét. Tárgyi és methodikai tekintetben egyaránt kitünő iskolai kézikönyveket irt a magyar nyelvtan tanításához a polgári, közép- és szakiskolák számára s tevékeny részt vett a fővárosi népiskolákban használt olvasókönyvek szerkesztésében. Kezdettől fogva, tizenhét éven át szerkesztőségi munkatársa és szerkesztőbizottsági tagja volt az «Az Osztrák Magyar Monarchia Irásban és Képben» czimű nagy irodalmi vállalatnak, valamint sok ideig buzgó belmunkatársa volt a «Vasárnapi Ujság»-nak s melléklapjainak is. Mint irót különösen stiljének tiszta magyarsága és szabatossága jellemzi.

Tudományos búvárkodásának egyik fő tárgya volt a régi székely-magyar, vagy rovás irás felderítésének kérdése, a mely irányban már több mint húsz éve rendkívüli lelkesedéssel munkálkodott s fáradhatatlan utánjárásával, szorgalmával meglepő sok idevonatkozó adatot gyűj-

A m. kir. Operaszinház küldöttsége.

A Petőfi-Társaság üdvözlő küldöttsége.

ÜDVÖZLŐ KÜLDÖTTSÉGEK IDŐSB ÁBRÁNYI KORNÉLNÁL NYOLCZVANADIK SZÜLETÉSNAPJÁN A MARGITSZIGET TÉLI KERTJÉBEN. — Szmekál Gizella amateur fényképei.

Radnai Béla

7. SZÁM. 1900. 47. ÉVFOLYAM.

Arató. Radnai Bélától.

Vas. Ujs. 1900. 104. l.

merev szószólói álláspontján. Mig
a harcz és védelem eszközei tökéi
látták hatalmi fejlődésük czélját
addig Anglia megelégedett népe g
létének, anyagi érdekeinek ápol
politika kétségen kívül az utóbbi é
leg kedvezőtlen helyzetbe juttatta
tekkel szemben világkereskedelm
megvédésében, mint a most folyó h
ságai is igazolják, — mind a melle
dés volna a háború többé-kevésbb
tott balsikeréből túlságos köve
vonni a brit birodalom katonai
gyöngülésére nézve. Nem szabad
a krimi háború óta ez az első eset,
nem vad törzsekkel, hanem európ
zett fölkelő sereggel áll szemben.

A krimi háború adta meg az
Anglia katonai szervezetének foko
tésére. Azóta teremtették meg
transport-csapatokat, mig az élelm
kibővítve, a hadügyminiszterium a
habár még mindig nagy részben p
tás alatt áll. De bár azóta évtizede
hadügyi kormányzat soha sem t
vinni a dolgot, hogy a csapatszálli
mas szervezetet adjon a lovak és f
irásával. Angliában ilyesmit nem
lament törvényhozási felhatalma
megtenni, pedig ott minden össze
nak tekintenek és czélszerűtlen m
is, mert a nép titkos adóemelés
sejt benne.

Létszámát tekintve, Angliána
kívül van mintegy 120 ezer főnyi
serege otthon, a gyarmatokban

Radnai Béla szobrászművész (1873–1923).
P. Szabó Ernő: Egy bank a századfordulón.

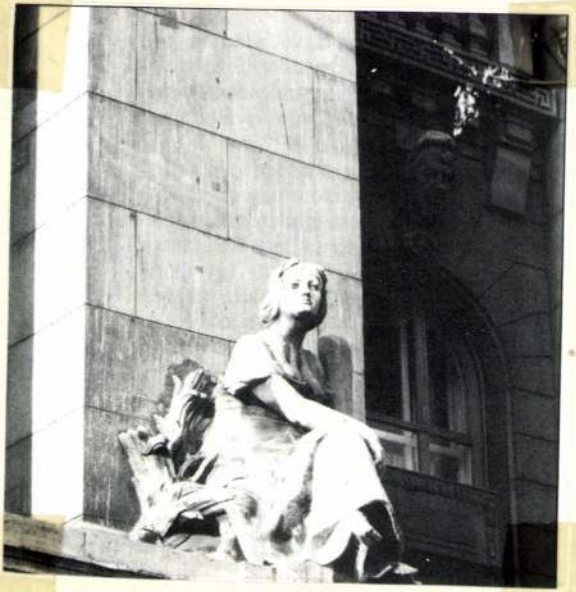

Budapest folyóirat, 1988., 3., 41-old.

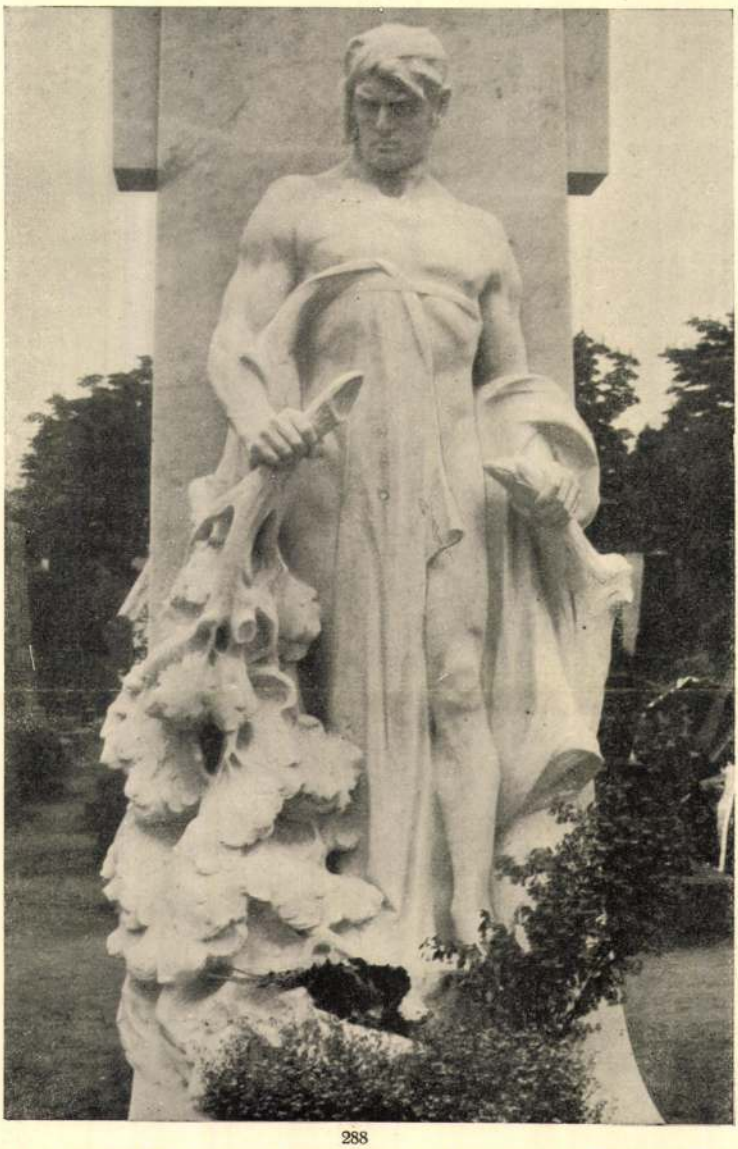

288

Tahy Emil siremlére
a bpesti kerepesi temetőben.
Magyar Iparmüvészet

1915. 283. l.

Radnai Béla

fevésen Rezsőnek írva-

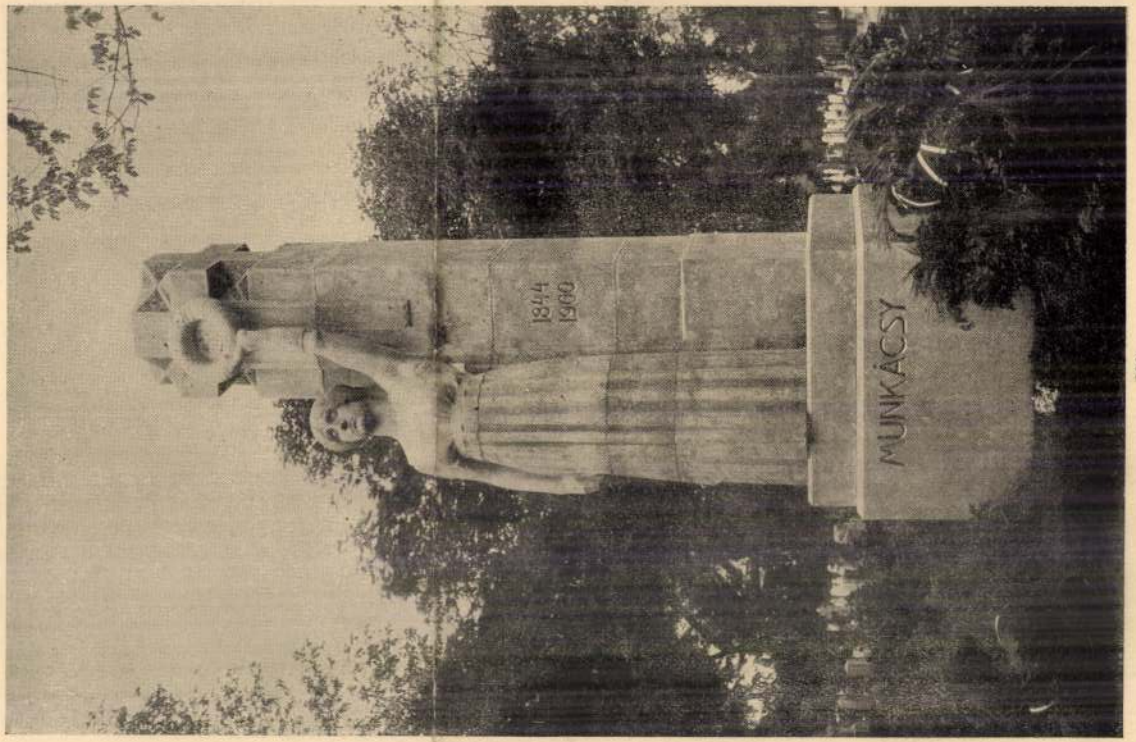

290

22. SZ. 1906. (53. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, JUNIUS 3.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utcza 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utcza 4.

Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A «*Világkrónika*»-val negyedévenként 80 fillérrel több.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

KISS ERNŐ.

— Szobra leleplezése alkalmából. —

Talentumban nem legnagyobb, de hazafiúi erényekben a szabadság egyik legderekabb katonájának emlékezetét ünnepelte május 27-ikén Nagy-Becskerek városa. Ez a derék, szilárd jellemű, idegen eredete ellenére is nagy nemzeti erényekkel bővelkedő katona Kiss Ernő volt, a dúsgazdag bánáti földesúr, kit negyvennyolczadiki szereplése az aradi Golgotára juttatott. Örmény származású honfitársai között tábornoki rendfokozatban hárman szolgálták a magyar szabadság ügyét a negyvennyolczadiki mozgalmak kitörésekor: Ő, *Lázár* Vilmos és Bem tábornok «*jobb keze*», *Czetz* János. Kiss és Lázár vértanúhalált szenvedtek, Czetz János azonban kimenekült idejekorán Bemmel ama terv reményében, hogy még egyszer betörhetnek az országba és újra kezdik a hadjáratot. Az első csalódások után az emigráczióval Olaszországba, Párisba, majd Londonba ment Czetz, mikor pedig látta, hogy többé nincs remény a fegyveres betörés végbevitelére, Dél-Amerikába költözött s nem kérve, de el sem fogadva semmiféle amnesztiát, mint a kiegyezés ellensége és a Habsburg-dinasztia jogainak tagadója, Buenos-Ayresben élt örömtelen számkivetésben. E három derék katona között talentumban legnagyobb volt Czetz János, úgy is, mint seregszervező, úgy is, mint taktikus. Az erdélyi hadsereg mondhatni az ő műve volt és a Bem diadalmas hadjáratai a Czetz vezérkari hivatásban szerzett tapasztalatai nélkül aligha jártak volna azzal a sikerrel, a mit különben eredményeztek. Befolyásban, összeköttetésekben és vagyonban vi-

Jelfy Gyula fényképe.

KISS ERNŐ HONVÉDTÁBORNOK SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSE NAGYBECSKEREKEN. — Justh Gyula leteszi a képviselőház koszorúját.

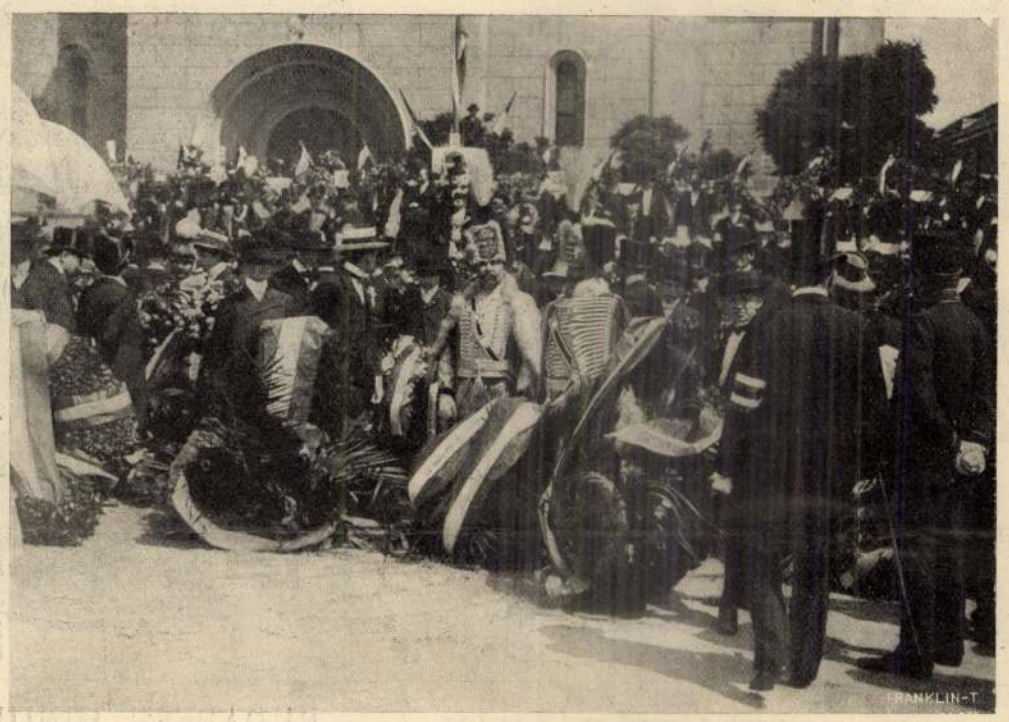

A KOSZORÚK LETÉTELE A SZOBORRA.

BÁNLAKY MARGIT AZ «APOTHEOSIS»-T SZAVALJA.

KISS ERNŐ TÁBORNOK NAGYBECSKEREKI EMLÉKSZOBRÁNAK LELEPLEZÉSI ÜNNEPÉLYÉRŐL. — Jelfy Gyula fényképei.

szont Kiss Ernő volt közöttük leghatalmasabb. Óriási uradalom maradt atyjáról örökségül, minélfogva élete valamennyi mozzanatában csak a kényelmet, jólétet és pompát tapasztalhatta. A múlt századeleji gondolkozás szerint más hivatás a dúsgazdag, előkelő családok gyermekeire, mint a katonai pálya, nem várakozhatott. Kiss Ernőt is katonának adta atyja a Hannoverhuszárokhoz, hol kezdetben tiszthelyettesi, később hadnagyi, főhadnagyi, majd századosi és őrnagyi rangban szolgált.

Gavalléros tempóival, mint fiatal tiszthelyettes magára irányította bajtársai figyelmét, tekintélye azonban akkor növekedett meg igazában, mikor saját költségén huszárezredet állíttatott fel, melyet ő maga élelmezett és saját maga látott el ruházattal és zsolddal. Az osztrák hadsereg hagyományai, szokásai, világfelfogása hosszú katonai szolgálata alatt mélyen hatottak jellemére, de lelkületében nem tudtak semmi változást előidézni. Magyarnak maradt továbbra is, ki mihelyt értesült a negyvennyolczadiki mozgalmakról, rögtön Magyarországba helyeztette át magát, később pedig átlépett a honvédség kötelékébe. Hadi pályájának negyvennyolczadiki történetében legszenzációsabb cselekedete kétségtelenül a honvédséghez való átlépése volt. A szervezés alatt álló, fejletlen nemzeti hadseregnek ilyen katonára volt akkor nagy szüksége, ki hivatásossága mellett azonkívül nagy vagyonnak ura és nagy tekintélynek birtokosa. Kiss Ernő ilyen volt és Kossuth, valamint az egykorú hirlapok nem is iparkodtak leplezni, hogy az ő megnyerését a nemzeti ügyre igen nagy nyereségnek tartják. Az ő példájára egymásután léptek át az osztrák seregből az addig habozó elemek, úgy hogy a hadjárat kezdetekor az osztrák seregből kilépett tiszteknek egész csapata szolgált a honvédhadsereg egyes zászlóaljainál.

Kiss Ernőnek jelentékenyebb katonai szereplése is ekkor kezdődött. A kormány a délvidéki szerbek megfékezésére őt küldte ki s a közel két hónapig tartó harcz a szerbek legyőzetésével végződött. E hadjárat után altábornagyi rangot nyert s mint hadügyminiszter, majd mint seregszervező, innen kezdve a honvédelmi kormány székhelyén tett szolgálatot. A világosi fegyverletétel előtt, sőt a kapituláczió után is, módja lett volna életét előkelő osztrák tisztek segítségével megmentenie, de sem magához, sem az ügyhöz, melyet képviselt, nem tartotta méltónak a megoldás eme formáját. Haynau, mint régi jó barátja és nagylelkűségének osztrák katonáskodásuk alatt gyakori élvezője, ki tudta volna eszközölni számára a kegyelmet, de egyenes jelleme nem tudta elviselni, hogy társainak vértanúsága árán biztosítsa életét s az utolsó perczben, a tragédia legszomorúbb pillanatában hagyja el őket, kik a dicsőségben is osztályosai voltak. 1849 október 6-án végezték ki golyó által. Ő maga vezényelte a kirendelt katonáknak a tüzet s a fegyverek másodszori eldördülésére holtan rogyott össze. Hazafiságának rendületlen ereje és jellemének ragyogó tisztasága méltán keltik fel emléke iránt a magyar nemzet kegyeletét. Ebből az elismerésből s ebből a megtiszteltetésből, mely a legszebb, a mit egy nemzet hű és becsületes fiainak adhat, egy fénysugár ráhull a mai napon arra a nemzetiségre is, melyből Kiss Ernő származott. Derék, jóravaló, eszes népfaj ez, melyről már évtizedekkel ezelőtt megirta *Teleki* Sándor gróf, hogy soraikból a hazának mindig legjobb fiai támadtak, áruló azonban nem akadt közöttük soha.

HIÁBA MONDOD...

Hiába mondod, hogy hiszel, ha nincs
Szivedbe' szeretet!
A hol fagyasztó téli éj lebeg,
Ott Isten nem lehet.
Hisz ő maga a fény, a napsugár,
A tavasz és a nyár;
Hogy lenne ő ott, hol a hervadás
Hideg fuvalma jár?

S hiába mondod, hogy szeretsz, ha nincs
Szivedbe' szánalom
Azok iránt, kiket az árvaság
Osztatlan súlya nyom;
Kiket nem fűz lelkedhez semmi más,
Csak bús tekintetük,
Kik elhagyottak, testvértelenek
És árvák mindenütt!

Mert azt szeretni, a ki szült, nevelt
S érted tűrt, bánkodott,
Ki kétségedben lelke fényivel
Gyújtott zsarátnokot,
Vagy azt, kit egy tő sarjadékaként
Egy sors sújt s áld veled:
Szeretni azt, a ki téged szeret,
Ez még nem szeretet!

Ha szereted, kinek te senki vagy,
Kit más sors, föld nevelt,
Ha szereted mindazt, ki rászorúl,
Hogy gyógyítsd, fölemeld,
Még azt is, ki tán bűnhomályba' jár
S hozzád kemény, hideg —
Ha így szeretsz, csak akkor mondhatod:
Szeretek és hiszek!...

Bán Aladár.

MIT ADSZ CSERÉBE...

Mit adsz cserébe tündérváramért,
Zengő szavú, mosolygó kertemért,
Mit adsz mezőmért, hol csilingelő
Bokor virult és félve ébredő
Álomvilág regélő népe élt —
Mit adsz szerelmemért?!

Mit adsz azért, hogy érted elhagyott
A szivemen csapongó délibáb —
Hogy elbocsájtám sok manóm, koboldom,
Egekbe szálló szárnyam is leoldom
S a porba lelkem újra visszaszállt —
Mert téged ott talált!

Enyém a vágy a halhatatlanért,
Tiéd a percz, a szürke földi lét,
Mint tar mező borongós reggelen,
Üres a lelked, sivár, fénytelen
S a mely lemondva, búsan hull eléd:
Lelkem nem értenéd.

Adj garmadával, hogyha tudsz, gyönyört,
A perczek üdvét tékozold reám —
Tán szebb világot tár elém kezed
Mint csillagokba rontó képzelet
Szent ihletében én azt álmodám
Ezeregy éjszakán.

Mezey Sándor.

JANÓ.

Elbeszélés. — Irta **Bársony István.**

A mikor a «Zuhogó-patak» eléri a kecskelegelőt a fenyves alján, egyszerre megbotlik egy nagy kiálló sziklában s hozzávágódva keresztül bukik rajta, úgy esik le a mélybe. A fekete gránitszirten végigfolyik a föcsögő hab, s vizesést alkotva hömpölyög le a völgy aljába, a hol hirtelen elcsöndesül és suttogó morajlással surran a mohos kövek alá. Azok közül egyik-másik akkora, mint a Kálváriadombra épített kápolna.

A patak fut-fut és ijedt bujkálással csörtet előre kőmedrében, a mely minduntalan gátakat dob eléje. Ihol még látszik a habos hullám; amott ellenben eltünik és csak izgatott beszéde hallik a titkos folyosókról, melyek a sziklák aljában kanyarognak, s nagy sötét alagútba vájvák; vagy csak a patak medre fölé boruló sűrűség takarja el hajlataikat a kiváncsi szem elől.

Egyszerre csak megint kiszélesedik a szaladó viz, mert hogy a hullámtorlasztó kőgátak ritkulnak. Közeledik a «Zúgó», a hol valamikor zsilippel zárták el a vizet, ha a malom számára

Radnai Béla

Radnai Béla.

A Csatádi Lenau emlék,

melyet az elhúnyt Fadrusz Jánosnak kellett volna elkészítenie, most készül Radnai Béla szobrászművész budai műtermében s odalenn Csatádon is nagyban folynak a szobor alapozási és a környék parkozási munkálatai. A művész a költőnek „egykor és most" című költeményében foglalt ohajtása után készíti az emléket, melyre ráfogjuk vésni a kis versetis. Az emlék Lenaut egy kőpadon ülve ábrázolja, a mint révedező tekintettel, bánatosan néz a szülőháza felé, amerre a mögötte álló s őt átkarolo magyar génius mutat. A fő alak bronzból, a mellék alak köből készül. Az emléket a költő szülőhelyén, a községháza előtti tisen állítják fel, szemben azzal a kis házikóval, melyben Lenau született. Leleplezése augusztus hóban, a költő születésének évfordulóján lesz nagy ünnepséggel. Károsi Jenő főrendiházi tagés Ponay János orsz. képviselő buzgólkodnak azon, hogy az emlék felállításához szükséges összeg egybegyűljön.

Pesti Hírlap, 1904. III. 23.

A zalatnai Lukács Béla szobor pályázaton résztvett s „Munka és becsület" jeligéjű pálya műve 2-ik díjat nyert. Művének ~~szob~~ építészeti részét Papp és Szaboles műépítészek készítették.

Művészet, 1903. 335. l.

Egy szobormű előtt. (Radnai Béla Pázmán szobra) Irta M. F. Egyetértés 1903. aug. 1.

A csatadi Lenau-ünnep junius 12-én — Az Uj Idők fényképe

HERCZEG FERENC ÜNNEPI BESZÉDET MOND

se fogadott el ingyen, se jutalom, se hivatal, se nemzeti ajándék címén, az alamizsna szép formában sem kellett neki. Nem akarta megalázni a benne lakó tiszta lelket, nem akart olyat tenni, ami nem méltó a halhatatlanhoz. Azért valami kicsinyes munkával kereste meg a száraz kenyerét: ez volt az egyetlen kicsinyesség, amelyre elszánhatta magát. És minthogy se költészetét nem tekintette fejőstehénnek, se szabadság-szeretetét nem kívánta kamatoztatni, hízelegni pedig nem akart, csak igazat mondani, tehát barátokat nem szerzett, csak bajokat és kellemetlenségeket: életét a képzelet országa, a kicsinyes munka és a zálogház osztotta meg. A zálogház volt az a hely, ahová a legsűrűbben járt és ehhez a szokásához épp oly hű maradt, mint minden egyéb ragaszkodásához. Mert olyan sokáig és olyan szükösen élt, hogy lassankint összes emléktárgyainak be kellett költöznie a szegények hitelintézetébe; de azt se engedhette, hogy ezek az emléktárgyak elveszszenek. Hűségesen eljárt tehát megújítani, „meghosszabbítani" a sok apró hitelüzletet, minduntalan kamatot fizetni, hogy idegen kézre ne jussanak a jól őrzött kincsek; és emléktárgyai életében nem is vesztek el, csak akkor, amikor átlépett abba a végtelenségbe, amelyről annyit mélázott.

Amikor Vándor újra egygyé vált a nagy egyetemességgel, amelylyel való azonosságunkat senki jobban nem látta, mint ő — hálás nemzete gyönyörü temetést rendezett neki. Frissen ásott sírjánál hét szónok versengett, hogy túlszavalja a másikat, és a halhatatlanságból minél többet utaljon ki a szabadság lánglelkü költőjének. A temetés napján még a zálogházakon is gyászlobogó lengett, s Vándort utolsó útján egész néptenger kisérte ki az örökkévalóságnak arra az állomására, ahol mindnyájan háborítatlanul pihenhetünk, mindenekelőtt: harminc esztendeig és ha vannak, akik még akkor se felejtettek el: tovább is. A harangok egy félóráig kongtak, a hatóságok mind képviseltették magukat és azoknak, akik nemcsak a gyászszertartáson jelentek meg, hanem a menet elvonulását is jó helyről szemlélték, el kellett ismerniök, hogy színpadon se látni ennél a temetésnél szebb, pazarabb, hasonlóan fölemelő és nagyszerü látványosságot. A temetésen sokan jelentek meg, akik a gyászpompa külsőségeiben nagyobb gyönyörűséget találtak, mint Vándor összes műveiben, s a nép egyszerü gyermekei egy hónapig nem felejthették el, hogy a költő még azoknak is, akik munkáit nem érthették meg, szerzett egy mulatságot.

A temetés után azonban Vándornak a halhatatlansága is mintha valami nagy sebet kapott volna. Eleinte ugyan sokat beszéltek róla, de nem a munkáiról, hanem az életéről. Vándor tudniillik, életének utolsó évtizedében, egy menthetetlen hibát követett el: hatvanhárom éves korában feleségül vette azt a tizennyolcesztendős, szegény árva leányt, aki őt első, hosszu betegségében, szeretettel ápolta. Hanem a felesége hamarosan megunta a férjes állapotot, s vagy két évi házasság után a faképnél hagyta az ősz költőt — hogy Vándor tanácsára-e, vagy Vándor óhajtása ellenére: ez sohase tudódott ki. Minthogy találkoztak, akik azt erősítették, hogy a hatvankilencéves költő bánatában halt meg, sokan és sokat tünődtek azon a kérdésen, hogy: „Miért ment hozzá a tizennyolcéves, csinos leány ehhez a szegény öreg úrhoz?! És ha hozzáment, miért vált el tőle?!" Mások pedig ugyanannyit tanakodtak azon, hogy: „De hát hogyan vehette el a nagy költő ezt a leányt öreg ember létére?! És ha már elvette, mily okból vált meg tőle?!" Tetézte az érdeklődést, hogy az özvegy váratlanul előkerült, hirtelen megbocsátott a holt költőnek, — aki halálával valóban kiérdemelt minden elnézést — s részt kért a gyászból, meg abból, amit a halott neve igért.

Akadtak, akik pártját fogták, és olyanok is, akik az elvált asszonytól mindent megtagadtak volna. Ezen fölötte az egész ország egy félévig vitázott, noha a vita aztán akadémiai jellegü volt: a halott neve ugyanis nem

gyümölcsözött, mert a halhatatlan műveket a költő halála óta nem vásárolta senki.

Ennek az ügynek az elcsendesültével Vándor halhatatlansága rohamosan kezdett sorvadni. Időközben új költők jöttek, fiatalok, érdekesek, akik más húrokat kezdtek pengetni; új színdarabok hódították meg a közfigyelmet s drámaírók jelentkeztek, akik ha nem is alkottak új korszakot, új ösvényre léptek, új hangot tettek divatossá s megváltoztatták, átalakították a közízlést. Vándor még csak a végtelenségről szóló bölcselkedésével se foglalkoztatta többé a világot s Vándort egyre kevesebben olvasták.

Halhatatlansága mindamellett biztosítottnak lászott. Egy darabig sokat beszéltek arról, hogy a nemzeti imádság szerzőjének, aki egyszersmind hőse volt a nemzet élethalál-harcának, szobrot kellene állítani. A mozgalom megindítói lassankint belefáradtak a sok készülődésbe és vitatkozásba, a szobor-ügy elaludt, de ehelyett más történt. Egy vendéglős, akihez Vándor kései házassága előtt és után, naponkint eljárt ebédelni, éttermének egyik falát földíszítette a költő életnagyságu arcképével. Hálából, hogy a nagy ember éppen őt tisztelte meg bizalmával, s e kitüntetés emlékezetéül, megörökítette a költő emlékét.

Vándor tehát mégis halhatatlan volt, nem azért, mert gyönyörü verseket írt s nem azért, mert hősiesen küzdött a szabadságért, hanem azért, mert evett.

Tíz év multán Vándort másodszor is eltemették: befalazták az iskolába. A kormány úgy találta, hogy végre elérkezett az idő, amikor Vándorért is tehet és tennie kell valamit, elhatározta tehát, hogy kényszereszközökkel fogja megóvni a költőt a hálátlan feledéstől és elrendelte, hogy az iskolás gyerekeknek ezentúl Vándor munkáit is olvasniok kell. Az iskolásgyerekek ebből megtudták, hogy azok között az unalmas költők között, akik majdnem annyira meggyűlöltették velök az egész költészetet, mint magukat a tanáraikat, van egy Vándor nevü is, akitől örök időre félniök, óvakodniok kell. Másfelül a nagyközönség is megtudta, hogy Vándor immár klasszikus, tehát elavult, érdekesség nélkül való. Ettől fogva aztán Vándor összes munkáit nemcsak nem vásárolta, de nem is olvasta senki, se a fiatalok, se az öregek, még a műkedvelők se.

Húsz év multán nem igen találkozott ember, aki Vándor versei közül tíznél többet ismert volna. A legtöbb művelt felnőtt csak annyit tudott Vándorról, hogy talán ő volt az, vagy más valaki, aki az utcán bolyongva, egy idegen járókelőnek arra a hirtelen kérdésére, hogy: „Hány óra?“ — gondolataiból fölriadtan, haragosan így felelt: „Százezer ember közül éppen tőlem kérdi?!“

Csak két sora maradt fenn, két gyönyörü sora. Ezt a két sort olyan sokáig s olyan sokszor idézték, hogy végre is benne ragadt egy elmeskedő ember üres fejében. Ez az elmeskedő ember valami trágár élcet tudott kiolvasni a gyönyörü sorokból, s ezeket ily értelemben kezdte idézni nyakrafőre. A trágár élc nagyobb népszerüségre tett szert, mint valaha maga a költemény, s Vándor halála után harminc évvel összes munkáiból nem ismertek egyebet, csak ezt a trágár élcet. Mit jelentett valaha ez a két sor, s kitől való? senki se sejtette.

Már csak az „Aranybárány“ falára függesztett arckép őrizte Vándor halhatatlanságát.

De az „Aranybárány“ tulajdonosa nagyon megöregedett, nyugalomba vonult s a vendéglőjét eladta. Az új tulajdonos pedig újjá alakíttatta az egész helyiséget, a képet leakasztatta a falról, belökette egy kamarába, s arra a falra, amelyről sokáig a holt költő nézett le a mulatókra, szelíd, mélázó tekintettel, egy szép, kövér Gambrinust festetett.

És ezzel tökéletesen véget ért Vándor halhatatlansága.

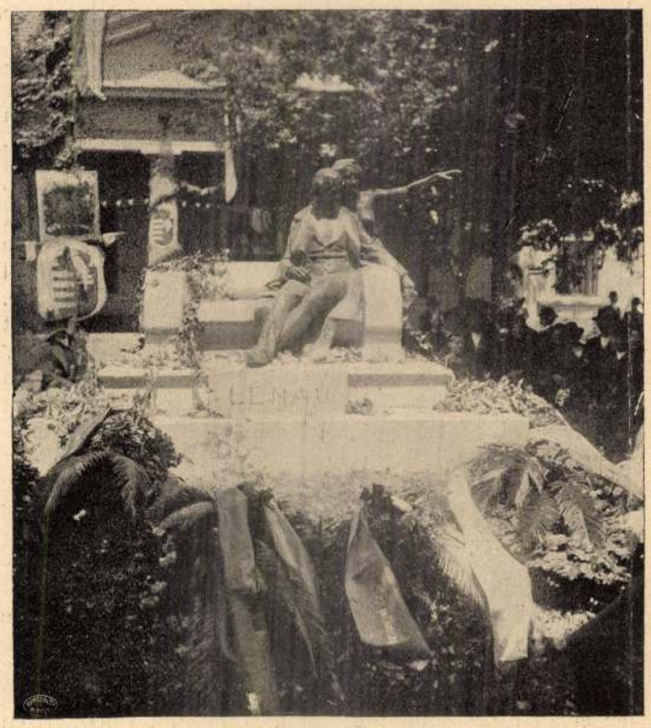

A csatádi Lenau-ünnep junius 12-én Az Uj Idők fényképe

LENAU SZOBRA A LELEPLEZÉS UTÁN

A norvég trónválság

A régi germán legenda beszéli, hogy Thor isten Norvégia partjain jelent meg utoljára. A pogány oltárok már romban hevertek, a pogány runákat jámbor kezek pusztították, és Olaf az erőskezü keresztény király végighajózott kíséretével a fjordokon, hogy érvényt szerezzen az új tannak. A Hardanger-Fjordban egy férfiu szállott föl a király hajójára és elvegyült a kíséret között. A hajó elindult és a király fönn állt a födélzeten és harcosaival együtt bámulta a hatalmas sziklákat, a sötét vizet, a part zöldjét és a tenger kékét. — Csodaszép ez a part, kiáltotta Olaf elragadtatva. — Gyönyörködöl a vidéken ó király? szólalt meg egy mély, szomoru hang mellette. Tetszenek a sziklák, az öblök, a fenyvesek? Elhiszem. De ne felejtsd el, hogy Thor isten volt az, aki ezt a paradicsomot fáradságos munkával megteremtette. Ő hasogatta a sziklákat, ő vágott utat kalapácsával a tengernek. És te most mégis kikergeted őt az utolsó menedékből is, az idegen papok kedvéért. — A király úgy érezte, hogy a szíve elszorul. Az idegenre pillantott és megismerte. Az idegen haja lángvörös volt, a kezében egy súlyos pörölyt szorongatott. Igen, — ő maga volt Thor isten, a teremtő, kovácsoló, küzdő Thor isten, a german Walhalla legdacosabb, legmakacsabb harcosa, aki mégegyszer megjelent, hogy aztán örökre eltünjön.

Thor isten eltűnt, de szelleme, a teremtő, küzdő, makacs szellem nem tűnt el vele. Ottmaradt a sziklák között, a fjordok partjain, a fenyvesek sűrűjében, mindenütt, ahol a pogány istenek ivadékai élnek. És ez a szellem végigvonul Norvégia egész történetén. A wikingek merész portyázásaiban éppen úgy van belőle valami, mint Ibsen és Björnson új fölforgató tanításában. Küzdelem és haladás a norvég lélek jellemző sajátosságai lettek. És ma, amikor Norvégia államéletében jelentős fordulat állott be, nem szabad néhány odadobott frázissal végeznünk vele,

1905. XI. 38.

FAZEKASTÁBOR NÁDUDVARON

A nádudvari Ady Endre Művelődési Központ, amelyben Új Tükör-klub működik, idén fazekastábort szervezett. Bauer Ferenc igazgató és kollégái nem kisebb feladatra vállalkoztak, mint hogy a tábor lakóival megismertessék a tájegység néprajzát és a nádudvari feketefazekasságot.

Olyan sok volt a jelentkező, hogy a nyár folyamán két tábort is rendezni kellett. Az elsőt ifj. Fazekas Lajos, a népművészet mestere vezette, a másodikat pedig Fazekas Ferenc népi iparművész. Vele beszélgettünk.

— Miért mondják a fazekasságra, hogy ördögi mesterség?

— Nagyapám szerint azért, mert az ördög találta fel. Ráült a korongra, felütötte maga elé az anyagot, majd elmarkolta úgy, mint a mai napig is szoktuk. De az agyag állandóan a kezéhez ragadt. Mérgében sírni kezdett, könnye alácsordult, s végre megcsúszott a keze. Így találta ki, hogy csak vízzel lehet korsót csinálni.

— Mióta készít a Fazekas család kerámiákat?

— 1750 óta. Akkoriban elsősorban korsókra, edényekre volt szükség, de egy-egy ünnepre dísztárgyak is készültek. Míg más tájegységeken a fazekasok csak egy-egy formát ismernek, mi a szokás szerint bödönt, vizeskorsót, edényeket, tálakat egyaránt készítünk. Mostanában újra felvirágzik a szakma, holott a harmincas években csaknem megszűnt.

— Az 1951—52-es dátum miért fontos a család történetében?

— Nagyapám, id. Fazekas Lajos ekkor élesztette újjá a fekete kerámiát; ezzel kezdődött mesterségünk modern korszaka. Csak ő emlékezett, milyen agyag szükséges a fekete cserép elkészítéséhez, emlékezett a kemence megépítési módjára, az égetési eljárásra. Érdekes módon a díszítési módokat nagyanyám őrizte meg és teremtette újjá. Ebben a munkában segítségükre volt a debreceni Déry Múzeum, amely rendelkezésükre bocsátotta feketekerámia-gyűjteményét. Akkoriban ez a művészet már egyre jobban dísztárgyjelleget öltött. Azóta a család tagjai apáról fiúra örökítik a mesterség csínjátbínját. De egy-egy új, saját motívum bevezetése teszi felismerhetővé kezük munkáját.

— Hogyan kapja jellegzetes fekete színét az edény?

— Sokan azt hiszik, hogy ez valamilyen festési eljárás, holott maga az anyag adja ki a színt. Csak a magas vastartalmú agyag megfelelő. Az égetés fatüzelésű kemencében történik, 350-900 °C-on. Ekkor a kemence nyílásait le kell zárni, s a füst beleég az edényekbe. Ettől kapja jellegzetes fekete színét.

— A család munkái láthatók külföldi kiállításon is?

— Évente egy-két kiállítást rendezünk. Ezekkel már eljutottunk Romániába, a Szovjetunióba, az NSZK-ba, Dániába is. Legközelebb augusztus 8-tól 23-ig láthatók kerámiáink Szentendrén, a Népművészet 1987 című kiállításon.

Beszélgetésünk után visszamegyünk a műhelybe, ahol a résztvevők már előkészültek a következő munkafolyamatra, a *fülezésre*. A műhelyben egymás mellett szorgoskodnak a tábor lakói: a dömsödi műszerész, a salgótarjáni óvónő, a Tápiószecsőről érkezett rajztanárnő férjével és két gyermekével.

— Rajz—technika szakos tanár vagyok — mondja Batáné Bognár Ibolya —, de otthon is szobrászkodom. Régóta érdekelt az agyagformázás technikája, ezért jöttem a táborba. Elsősorban a figurális formák érdekelnek, én tehát edényeket nem nagyon készítek. A tanulás mellett egész családomnak kellemes pihenést nyújtottak a programok. Úgy éreztük, egy spontán közösség kovácsolódott.

Mindezt változatos programok segítették elő. A tábor lakói ellátogattak a nádudvari fazekasok műhelyébe, megtekintették a debreceni Déry Múzeumot és a Hortobágyi Nemzeti Parkot. Előadást hallgattak dr. Szalay Emőkétől, találkoztak Varga Lajosné szűrhímzővel és Futó Imre kulacskészítővel.

Bauer Ferenc és munkatársai jövőre a külföldön élő magyarok számára is szeretnének tábort szervezni. Legfőbb törekvésük, hogy megalapozzák egy meglévő művészet kultuszát. Szeretnék Nádudvart a népi fazekasság módszertani központjává tenni.

Kiss Cs. Károly

Összeállította:
F. NÁDOR MARA
MÜLLER LÁSZLÓ FELVÉTELEI

Vélemények, viták, válaszok

IRIGYLEM OSKAR KOKOSCHKÁT

(1987. 29. szám)

Kokoschka művészetének méltatása során Brády Zoltán az amerikai Szabadság-szobrot vasbeton építménynek titulálja a róla készült könnyed ábrázolás ellenpontjaként. A művészeti kritika elfogadása mellett nem tudom szó nélkül hagyni ezt a tévedést, az emlékmű ugyanis nem vasbeton, hanem acélvázszerkezetű konstrukció. (Francia ajándék Amerikának, előregyártva.) Az „acélhölgy" nemrég történt felújítása során derült ki, hogy bizony a mutatós külső alatt komoly szerkezeti problémák vannak, mert a vázat képező rácsos acéltartó szerkezet az idők folyamán nemcsak hogy meggyengült, de az elhelyezésekor kivitelezési hibát is követtek el. E bajok miatt „életveszélybe" került emlékmű megmentése így komoly gondokat jelentett ez Egyesült Államoknak. Visszatérve az alapproblémára: tudomásom szerint vasbetonból ilyen, vagy hasonló jellegű és nagyságú építmény nem készült a világon és az acélvázszerkezet ezen a téren még ma is verhetetlen. Építészetileg általában az acélvázszerkezetek könnyű, a vasbeton szerkezetek pedig nehéz szerkezetnek számítanak.

Fekete Béla
Leninváros, Alkotmány köz 3.

VÁCI UTCA

(1987. 29. szám)

Nem akarok a régmúlt idők krónikásának szerepében tetszelegni, de szabadjon megjegyeznem, hogy 1935-ben a Piarista (ma: Pesti Barnabás) utcában, az akkori gimnáziumban kezdtem mint elsős kisdiák, és később, a 40-es illetve 50-es években is tanultam belvárosi egyetemi intézményekben. Láthattam tehát az idők viharain és változásain át a Belváros, főképp a Váci utca és környéke arculatváltozásait. Már egykori statisztika professzoraim (Kenéz Béla és Laky Dezső) is tanították minden nagyváros centrum- és cityképző hatását (V. ö. Granasztói Pál *Ifjúkor a Belvárosban* című önéletrajzi regényével). A Budapestet jellemző mindenkori helyzet, a kereskedelmi és kulturális szolgáltatások túlsúlyossága jellemezte mindig a Belvárost. A cikkíró blöffről ír, én ezt inkább a bőség zavara kifejezéssel helyettesíteném. Jól céloz a cikkíró a kelet-európaias, de bizonnyal a nyugati nagyvárosoktól se idegen „Potpourri"-ra és a fellelhető görcsös nyugatiaskodásra ... Jók a groteszk fotók, de csak egy oldalát mutatják be a Váci utca „szépségének" és nosztalgiájának.

Dr. Kratky Tamás
Bp. Labdaverő u. 1/B — 1047

AGRÁRSZOCIÓ

(1987. 25. szám)

Szegény Lakatos Vince biztosan forog a sírjában, hogy egy ilyen — enyhén szólva — szarvashibát néki tulajdonítanak. Egy igazi, halasi zsíros parasztok, módos polgárok politikai gyűlését ábrázoló fényképet: *Embörvásár, 1939* címmel mutogatnak ország-világ előtt. A kép első soraiban állók közül jó pár módos parasztot személyesen is ismertem. Az *ilyen* emberek *sohasem* vitték a *bőrüket* az „embörvásárra"!

Legelsősorban is tudni kell, hogy az „embörvásár" a kora hajnali órákban — és rem fényes nappal zajlott, mint amiről a kép is árulkodik. Az embörvásárra pedig mindig a legszegényebb, az egyik napról a másikra élő nincstelen parasztemberek mentek, akik, ha sikerült, napszámbérrel igyekeztek a létminimumot biztosítani maguk és az esetleges családjuk részére. Virradat előtt, a hajnali órákban az „embörvásáron" munkát szerzett napszámosnak napfelkeltére már munkába is kellett állnia, ha véletlenül szerencséje volt.

Az embörvásár pedig a városháza melletti téren, az akkori piactér sarkán, Donevity Máté cukrászbódéja környékén zajlott. Viszont a harmincas évek utolján már nemigen volt Halason sem embervásár. Ez inkább a húszas évek második felére és a harmincas évek első felére volt jellemző.

Gáspár Sándor
Budapest

A TITOKNAK NINCS SZAGA

(1987. 28. szám)

Azt hiszem, még mindig elmondhatjuk, hogy nálunk az emberek hitelt adnak a nyomtatott szónak. Úgy vélik, felelősséggel írnak le minden szót az újságban vagy a könyvekben. s hozzáértők ellenőrzik, hogy ne történjen tévedés. Ezért is érthetetlen az *Új titkok*-típusú könyvek megjelenése. Szándéka szerint a tudományos-népszerűsítő kategóriába tartozna a mű, ezért kellene az érintett tudományágak képviselőinek elolvasni, véleményezni. S ha csak légből kapott, megalapozatlan szenzációkat tartalmaz, nem szabadna közlésre ajánlani, s a kiadónak is el kellene állni a megjelenéstől. A mű bizonyára nem ment át ezen a szűrőn, különben nyilván fennakadt volna. A következmény: több tízezer ember tudományos valóságként olvassa a könyvet. Semmiképen nem szabadna megengedni az áltudományos nézetek terjesztését, még akkor sem, ha ez egy tiszteletre méltó intézménynek komoly anyagi hasznot jelent. Vagy végső esetben, ahogy a cigarettás dobozra rákerül az egészségre ártalmas felirat, ezeken a könyveken is fell kellene tüntetni: tartalma tudományosan nem helytálló!

Átányi László
Bp. Szakasits út 23. 1119.

LEGFÉLTETTEBB KINCSEIM

(1987. 28. szám)

Több évtizedes vadevezős múlt után tavaly tettem először evezős túrát a Szigetközben. A sok gyönyörűség látása mellett elszomorított, hogy ez az utolsó paradicsom Bős felett „tenger"-fenék lesz, Bős alatt pedig szárazra kerül. Halvány reménysugarat ad csak az a tudat, hogy most már mindenféle szinten foglalkoznak a Szigetköz megmentésével. Erre vonatkozóan lenne egy laikus, de talán mégis használható javaslatom, amelyet legalább a Bős—Vének szakaszon alkalmazni lehetne:

A holt ágak felső vége eddig is le volt zárva. Ha az alsó végüket is lezárnák kőgátakkal, már csak a víz utánpótlását és bizonyos cseréjét kellene biztosítani a holtágak, és ezzel a táj fenntartásához. Ezt úgy lehetne megoldani, hogy a Bős feletti tározóból néhány nagyobb méretű csövet fektetnének a föld alá a főbb holt ágakig. A tározó ennyi vízveszteséget kibírna, és a dunavíz energia hozzáadása nélkül, szabályozható módon kerülne a holt ágakba. Az új kőgátak egy darabig természetesen átengednék a vizet, de ismereteim szerint az a természetük, hogy idővel vízzáróvá válnak. Bizonyíték erre a régibb kőgátakon díszlő fák sora.

Kérem az illetékeseket, vizsgálják meg ezt a szerény javaslatot. Örömömre fog szolgálni, ha ennél jobbat is találnak.

Dr. Rakovszky András
Bp. Fillér u. 46.

Olvasónk hozzászólását Gyurkó László fenti című cikkéhez és főleg: javaslatát azzal a megjegyzéssel tesszük közzé, hogy magunk nem értünk hozzá, döntsék el majd az illetékesek, életképes-e dr. Rakovszky András indítványa. **A szerk.**

MEGFEJTÉS — NYERTESEK

A 31. számban megjelent keresztrejtvény helyes megfejtése: A bűvös szék — Így írtok ti — Capilária — Görbe tükör — Holnap reggel — Tanár úr kérem — Krisztus vagy Barabás — Esik a hó — Így láttátok ti.

Könyvjutalmat nyertek: Berényi G. 1142, Cziger L. 1134, Fügedy P.-né 1138, dr. Gampe G.-né 1136, Házi J.-né 1171, Kalán L.-né 1196, Kápolnai B. 1036, Kocsis K. 1194, Rózsa T. 1078, Tóbiás G. 1039 Budapest; Csiszár B. Esztergom; Kapornaki P.-né Hajdúszoboszló; Loy L.-né Miskolc; Lukáts B. Ajka; Nagy A. Debrecen; Nagy G. Gyöngyös; Németh Á. Győr; dr. Pfitzner Gy. Veszprém; Süle Gy.-né Mór; Szász K. Sárvár.

A nyereményeket postán küldjük el.

Küldjön egy képet

RADNAI BÉLA LENAU SZOBRA

A közelmúltban nevezték el a Magyarországi Németek Demokratikus Szövetsége pécsi Művelődési Házát Lenauról. Róla mindenki tudja, hogy osztrák költő — családi nevén Nikolaus Niemschbach Edler von Strehlenau —, de arról már kevesebben hallottak, hogy a Torontál megyei Csatádon született 185 évvel ezelőtt. Lenau sokáig lakott Pest-Budán is, a többi között a mai Déli pályaudvar helyén egy lakóházzá alakított kápolnában. Élt Tokajon is, ekkor ismerkedett meg az Alfölddel, parasztokkal, cigányokkal és a magyar népdallal. Ezen emlékeinek a nyoma később költészetében is gyakran elbukkan. Természetesen jól beszélt és írt magyarul, hiszen a pesti piarista gimnázium tanulója volt. Ezután Pozsonyban és Mosonmagyaróváron folytatta tanulmányait, innen került Stockerauba, majd Bécsbe.

Lenau később nosztalgiával emlékezett vissza pest-budai tartózkodására, ez kiderül egy Sofia Löventhalnak — élete nagy szerelmének — 1837-ben írott leveléből is: „Oly szívesen és gyakran jártam Pesten, az Orczy-kertben. Ott nyílt meg először szívem, ott ébredt fel először melancholiám ..."

Versben is gyakran gondolt vissza ifjúsága lakóhelyére, ezek közül az egyik legjellemzőbből, az *Egykor és most* című költeményből idézünk:

„Újra vágyom a vidékre,
Ahol boldog voltam én,
Ahol éltem, álmodoztam
Gyermekkorom idején".

(Ford. Feleki Sándor)

Akkor sem feledkezett meg ifjúsága kedves városáról, amikor az bajba került. Ugyanis 1838-ban, amikor a nagy árvíz romba döntötte Pest jelentős részét, Bécsben hangversenyt szervezett a város megsegítésére. Az árvíz iszonyú pusztításáról szép költeményt írt. Elborult elmével 1850-ben halt meg Döblingben.

A költő szobrát, Radnai Béla (1873—1923) jelentős alkotását 1905-ben állították fel Csatádon, az Utazások Erdélyben című útikönyvben a szobrászművész neve tévesen Rudnay Bélaként szerepel. Véleményem szerint Lenau megérdemelné, hogy Budán vagy Pesten, egykori lakóhelyei közül valamelyiket egy emléktáblával jelöljék meg.

Batári Gyula

Radnai Béla

Művészi Ipar

1906. 112. l.

KISS ERNŐ SZOBRA. ♡ Május 28-án leplezték le Nagybecskereken Kiss Ernő, a vértanú honvédtábornok szobrát, mely Radnai Béla szobrászművész alkotása. Az alacsony, fehér kőből faragott talapzaton katonaköpenyben, leoldott kardjára támaszkodva áll Kiss Ernő érc-alakja, arccal a perlaszi csatatér felé, ahol szép győzelmet aratott. A talapzat ornamentikája felül kőből kifaragott, törött ágyúkerék, kettészakadt sánckosár. Az egész szobor kis pázsitos halmon áll, be van keritve erős, díszes vasrácscsal, amelyet egy nagybecskereki, de most már Bécsben élő műlakatos, Podvinecz Lajos készitett ajándékba. ♡

Nagyságos

Dr.Szentiványi Gyula urnak,

B u d a p e s t .

VI.Állatkerti u.1.

Müemlékek Országos Bizottsága

Radnai Béla és
Gondos Imre

A (nagybecskereki Kiss Ernő-)szobor története. A szobormű és alkotói (Radnai Béla és Gondos Imre). Írta Hegedüs János. Kiss Ernő, az aradi vértanú hős Emléke. Nagybecskerek, 1906. 113. l.

(Művészet 1906. 357 l.

Tartozik.

Intézetek	Folyó számlai betét számla	Folyó számlai adósok számla	Különfélék

Kiss Ernő tábornok szobra Nagybecskereken.
(Radnai Béla műve. Leleplezték 1906. május 27-én.)

Az Aradi Közlöny nagyképes naptára
1907.

RADNAI BÉLA, 1873 máj. 25 — 1923 nov. 21.
Bókay János dr. id. msz. VIII., Üllői-út 74
Kir. Palota diszlépcs. 2 gyermek csop.
Mezőgazd. Múz. kupolján gyerm. csop.
Országház, bent: Háziipar és Állattenyésztés 3—3 alakja
Pázmány, IV., Apponyi-tér.
Piarista rendház áthajtó felett: Kal. Sz. József csop; templomban Szűz Mária és a főoltár 2 angyala.

Medvey 130.C

~~Lelet, csabrendelai VI. 130, 131,~~

24. SZ. 1905. (52. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ NAGY MIKLÓS. | FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, JUNIUS 11.

Előfizetési feltételek: VASARNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) együtt { egész évre 24 korona, félévre 12 „ | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre 16 korona, félévre 8 „ | A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) { egész évre 10 korona, félévre 5 „ | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó

LENAU MIKLÓS EMLÉKE.

A DÉLMAGYARORSZÁGI kis Csatád községben, melyet a véletlen kedvezése azzal tett nevezetessé, hogy ott született Lenau Miklós, — a magyar társadalom áldozatkészségéből szobrot emeltek a német költőnek s a művészi emléket most leplezik le a magyar közélet és irodalom előkelőségeinek élénk részvételével. Bizonyára szokatlan dolog, hogy költőnek nem az a nemzet állít emlékjelet, a melynek nyelvén irt s a mely ép azért leginkább élvezheti műveit, de Lenau élete folyása és költészetének jellege eléggé megmagyarázza, hogy mi magyarok nemcsak a nagy szellemeket minden mívelt nép előtt megillető tisztelettel adózunk neki, hanem nemzeti kapcsolatot is látunk közte és köztünk s bizonyos mértékig legalább, magunkénak tekintjük őt. Hiszen nemcsak hogy itt született a magyar Alföld kalászos rónáján, hanem itt töltötte egész gyermek és ifjúkorát, az egyedüli időszakot életében, mely a zavartalan, tiszta örömnek legalább néhány órájával kínálta és képzeletét eltöltötte oly képekkel, melyeket feledni sohasem tudott s melyekből költészete legszebb motivumai lettek. Ha később testileg elszakadt is szülőföldjétől, lelke gyakran visszavágyódott a Tisza-menti délibábos mezőkre, bomladozó egyensulyú képzelete sokszor visszaidézte szivébe a nádasok gyermekkorában hallott rejtelmes suhogását s kedves hegedűjén magyar dallamokat zengett a húr a művészi elragadtatás magános óráiban. Bécsben nemcsak hogy nem titkolja, hanem egyenesen hangsulyozza magyar eredetét, magyar nemesnek mondja magát, holott nem is az;

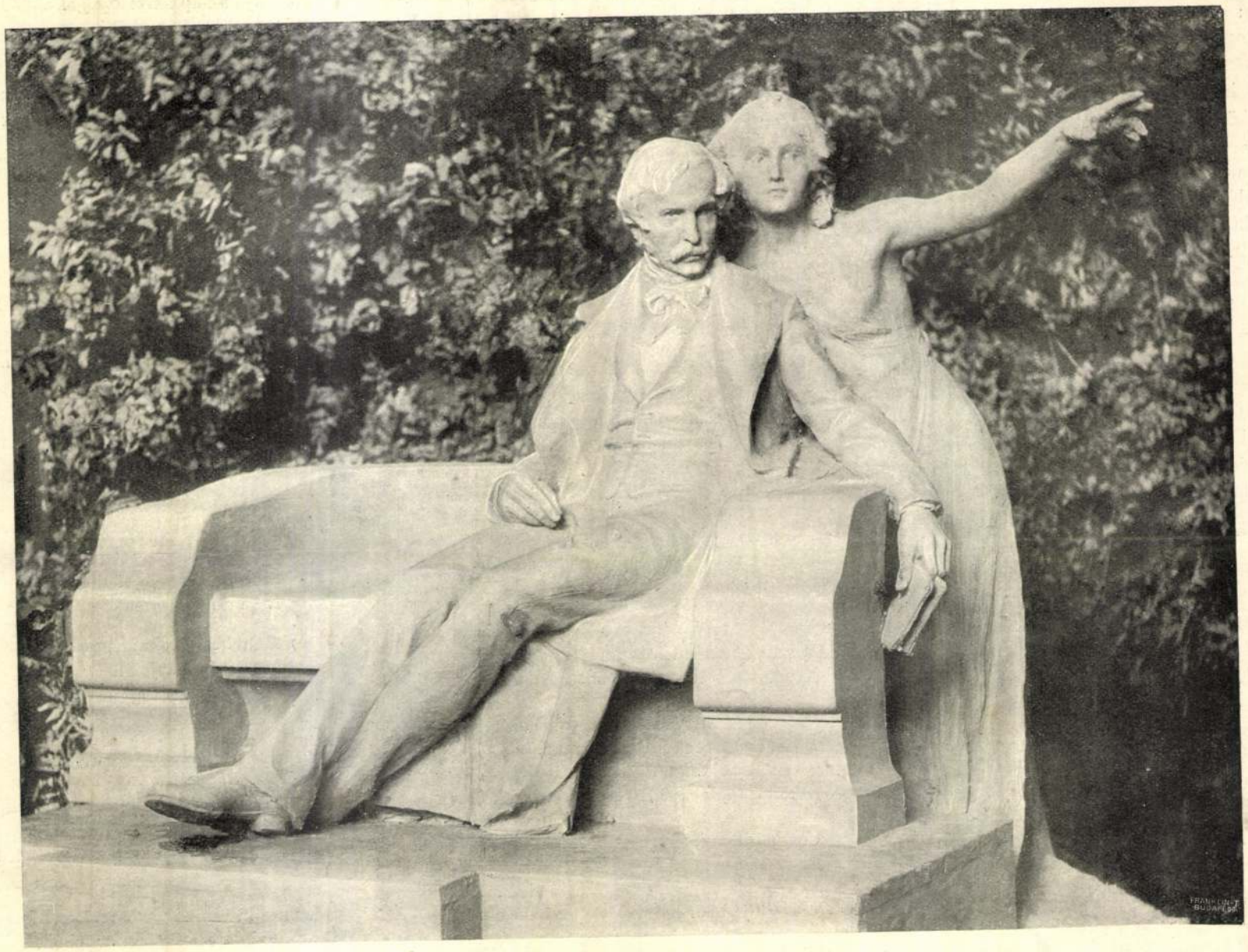

LENAU MIKLÓS SZOBRA CSATÁDON. — Radnai Béla szobormüve.

svábföldi jóbarátai is magyarnak tartják. Ő a külföldi nagy irodalmak egyetlen nagy alakja, a ki tudta nyelvünket. Érzésben, természetben, a magyar föld és nép sajátságainak értésében és átérzésében, — még nyelvben is magyarosabb volt, mint nem egy törzsökös ősi magyar család tagjai abban az időben, a mult század huszas-harminczas éveiben.

A mi azután költészetét illeti, abban Lenau, a nyelvet leszámítva, magyarabb, mint a mult század elejének nem egy magyar költője. Felismerte és költőileg értékesítette a magyar táj és a magyar élet számos képét akkor, a mikor a magyar költők nagy része még csak kereste a kibontakozás utját a klasszikai és a modern nyugati költészet bilincseiből s az ömlengő általánosságok szürkeségéből. Elmondhatni, hogy a magyar pusztát, a csikós- és betyár-élet romantikáját Petőfi előtt egyetlen magyar költő sem juttatta oly költői kifejezésre, mint Lenau. Hányszor érezzük mi magyarok ellenmondásnak azt, hogy egy-egy költeménye németül van irva! Hányszor dobban meg bennünk a német rímek hallatára a magyar szív, mint a hogy megdobbant a költőben is! Ha elszakadt is Magyarországtól, nem ment át a határon üres kézzel: gyermekkori benyomásaiban, emlékeiben olyan kincseket vitt magával, melyek lénye legbecsesebb részéhez tartoztak. Ha szerette a természetet, magyar földön tanulta meg szeretni; erdő, mező, felhős ég és ragyogó napsugár ha fölfedte előtte a természet legbensőbb titkait s legmélyebb mélységeit: az ihlet ez első, szent pillanatait magyar hazájában élvezte.

Természet-szeretetén kívül költészetének másik legmélyebb sajátsága is a magyarsághoz kapcsolja: melankholiája. A fájdalom költője ő, azé a fájdalomé, mely a lelket gyökereiben támadja meg s nem enged neki nyugtot egy pillanatra sem. Az öröm, a vigság ha nagy ritkán meglátogatta, nem birta neki teljesen átadni magát; el-elfogta az a sajátszerű búval-örömmel elegyes érzés, mely sok tekintetben hasonló volt a magyar sirva-vigadáshoz. Az öröm és a bánat határvonalai elenyésztek lelkében, az egyik könnyen átcsapott a másikba, különösen a bánat az örömbe. Melankholiával eltelt költők vannak s voltak mások is, de ezt az érzést nem találjuk a magyar költőkön kívül csak nála. Hogy honnan merítette Lenau, azt nagyon nehéz volna meghatározni. Ezt a sirva-vigadó hangulatot megszoktuk a magyar ember különleges faji tulajdonságának tartani, — hogy jutott hozzá a mégis csak német eredetű költő? Vajjon a magyar puszta lehelte-e lelkébe, vagy teljesen egyéni dolog nála, lelki diszpozíciójának véletlen találkozása a magyar lélekével? A magyar föld átalakító hatásának egyik csodás jelenségét lássuk-e benne, vagy csupán azon kínos ellentétek egyik eredményét, melyeknek harcztere Lenau lelke volt? Ezt eldönteni alig lehet, de sokat töprengeni rajta nem szükséges. Elég, hogy a jelenség megvan s nagyon sokkal közelebb hozza szivünket a német költőéhez, mert olyan elemet vitt költészetébe, melyet igazán megérteni s melylyel vele érezni csak magyar ember tud. A német, vagy bármely más külföldi észreveheti, hogy itt egy érdekes, erős művészi hatást keltő lelkiállapotnak lett tanúja, — de szivének legfinomabb húrjait nem hozza rezgésbe úgy, mint a miénket. Ennyivel is inkább a mienk Lenau; mert a költő nemcsak azé a nemzeté, melynek nyelvén irt, hanem mindazon nemzeteké, melyek költészetét meg tudják érteni.

A mi Lenau költészetében magyaros dolog, az nekünk kedvessé és becsessé teszi, a német közönség szemében pedig okvetlenül az eredetiség s az ujság színében kellett, hogy feltünjön. Hatása jelentékeny része épen ezekben a magyaros vonásokon alapult, s igy ebben a tekintetben is sokat köszönhet magyarországi származásának. De viszont adott is sokat a magyarságnak: a mult század első felének irodalmában ő tett legtöbbet a magyarok iránti jóindulat fölkeltésére. Magyar tárgyai s magyar tájképei a romantika tetszetős szinezetében, az ő költői feldolgozásában meghatották a német szíveket s érdeklődést ébresztettek bennük az iránt a nemzet iránt, melyről a költő oly szépen énekel. S e hatás arra csábított egész sereg más német költőt, hogy Lenauval versenyre kelve énekeljen magyar tárgyakat. Innen van az a gyakori visszatérése a magyar puszta, a Bakony, a csikós, a betyár és czigány-élet jeleneteinek az akkori német költőknél. A legtöbbnél a magyarság csak a külsőségekben nyilvánul, mert egyik sem volt Lenauhoz fogható költő s egyiket sem ragadta meg annyira lelke mélyén a magyarság. De ha másra nem, arra legalább jó hatással volt ez a mozgalom, hogy előkészítette a talajt a mind magasabbra emelkedő magyar költészet megértésére és élvezésére, másrészt pedig a magyar nemzeti és szabadság-törekvések iránt rokonszenvet keltett. E rokonszenv aztán a német nép liberálisabb gondolkodású rétegeiben általános lett s nem volt teljesen hatás nélkül törekvéseink sikerére.

Ha tehát a magyarság kegyelettel áll Lenau csatádi szobra előtt s magáénak vallja a költőt, ezzel nem akarja elvitatni alakját a német irodalomtól. A költő csak gazdagabb lesz vele, ha lelke kincseit mennél többeknek osztja szét s a németek iránta való kegyelete sem veszít a miénk által. A szobor felállításával kifejezzük annak a kapocsnak a tudatát, mely Lenaut hazánkhoz s nemzetünkhöz fűzi, a nélkül, hogy lazítanók azokat a kapcsokat, a melyek azzal a nemzettel egyesítik, a melynek nyelvén énekelt. A költészet géniusza, mely a szobron a költő mögött állva a messzeségbe mutat, a magyar Alföld tájait tárja fel, a honnan egykor elindult útjára, a melynek folyamán a szenvedések töviskoronája, végén pedig a halhatatlanság dicsfénye jutott neki osztályrészül. *S. A.*

Radnai Béla

IDEGEN ORSZÁGBAN.

Hol vagyok? hol vagyok? Jaj, hova vetődtem?
Micsoda szomorú világ ez előttem!
Idegen itt minden, az ég is, a föld is,
Idegen itt nekem még a levegő is!

Csüggedt lépteimmel akármerre tartok,
Nem találok sehol egy ismerős arczot,
Látom: egyik örvend, a másik meg szenved,
De szivét nem értem sem annak, sem ennek!

Nincs az én hazámból itt egyetlen porszem,
Hírt sem ad felőle itt egyetlen szó sem!
Víg mulatság van ott? vagy temetés tórja?
Csak az Isten annak a megmondhatója!

Mintha egész élet, a mit eddig éltem,
Puszta álomképnél nem volna egyéb sem,
Puszta álomképnél, melyet egy lezajlott,
Nyugtalan éj láza a lelkembe rajzolt.

Vagy talán már az én elhagyott hazámban
A kimért életnek idejét lejártam,
S kezdeni új éltet, új formára szabva,
Átköltöztem volna egy másik csillagba?

Úgy kell lenni, úgy, úgy, nem lehet másképpen!
Ez az élet nem az én valódi éltem,
Az a másik volt az, ez csak üres álom,
Mit egy jámbor halott lát a másvilágon.

Minden azt mutatja, hogy meg vagyok halva,
Hogy ez a hely itt a halál birodalma.
Egy lehetne csupán, mi ellene szólna:
Hűséges párom, ha mellettem nem volna.

De itt is velem van s bús vándorlásomon
Épp oly híven kisér most is, mint egykoron;
Árnyékomnak hinném, ha fényesb lehetne
Az árnyék a testnél, a mely azt vetette.

Ő vele bolygom itt az idegen útat,
Visszaálmodozva az elveszett múltat,
S buzgó könyörgéssel kérve a jó Istent;
Ebből a halálból támaszszon fel minket!

Csak még egyszer lássam szép hazám határát,
Ligetes mezői vadvirágos táját,
Lengő délibábját, mit a róna fölvet,
Karcsú tornyait, mik messze tündökölnek!

Csak még egyszer halljam, a mint régebb zengett,
Zengeni dalait szép szülőföldemnek,
S langyos estén, az éj míg álomra szólít,
Sírdogálni méla pásztortilinkóit!

Csak egyszer, még egyszer! Azután nem bánom,
Hadd kezdődjék ismét örök vándorlásom;
Sorsom ellen, ha már végzetem úgy adta,
Zúgolódni többé nem fogok miatta.

Békén fogom várni, míg a nagy távolnak
Végtelen idői csendesen lefolynak,
S abban is megnyugszom, ha az ítéletkor
Hozzám az Isten majd következőleg szól:

«Te a halálban csak menj útadon tovább,
Neked nem szólnak a megváltó harsonák:
Midőn a hazádat egykor visszakérted,
A feltámadásból kivetted a részed.»

Jakab Ödön.

PÜNKÖSDI RÓZSÁK.

Ha az ember az embernek
Hint majd útján rózsaszálat
S feltörli a forró könnyet,
A mely bágyadt arczán szárad;

Ha majd nemcsak erdőn, réten
Szórja a nap fényét széjjel,
De oszlik a lelkekből is
A sötétség szerte-széjjel;

Ha majd nem lesz gondtelt hajlék
S nem lesznek majd redős arczok
S nem küzd majd az emberiség
Vérbe fúló, gyilkos harczot;

Ha minden szív együtt dobban
S összefűzi majd a jóság:
Ez lesz igaz ünnepetek,
Szép pünkösdi piros rózsák.

Feleki Sándor.

LENAU DALAIBÓL.

Magyarhonban.

Magyarhonban, messze délen,
Kis falu áll egyedül,
Lombzúgás közt, erdőszélen,
Áldás lengi azt körül.

Falu végén egy szerény lak
Pihenésre hivogat,
Szűk négy fala e kis háznak
Rejti szivvilágomat.

Az ablaknál elmerengve,
Lilla szép alakja áll
S mintha bús vágytól epedne,
Sóhajtása messze száll.

Volnál enyém . . .

Volnál enyém, szép volna ez az élet,
Mely így a meddő harczok gyászporondja,
Kínos keservvel szivem vérét ontja,
Panaszra, végzet, gyakran szállok véled!

Mosolygva tűröm száz baját e létnek
S nem érint semmiféle borzalom,
Csak egy miatt kesergek sorsomon,
Hogy nem mondhatlak soha az enyémnek.

Barát Ármin.

legújabb elbeszélése a kereszténység első évtizedeiből «*Gallio*» címmel, szintén elbeszéléseket tartalmaz a «*Vénusz-bünügy*» című füzet, melyek szerzője *Heltai* Jenő. Egy füzet a régi magyar irodalomnak van szentelve: *Balassa* József állított össze benne szemelvényeket a kódexek irodalmából. A negyedik füzet *Tóth* Rezsőtől utirajzokat tartalmaz «Olasz faluk és városok» címmel. Mindegyik füzet ára 30 fillér.

Az önálló vámterület kérdéséről, mely ma annyira napirenden van, érdekes füzetet adott ki dr. *Hertzka* Tivadar ismert közgazdasági iró «Váljunk el! Hogy juthatunk önálló vámterülethez s hogy vehetjük hasznát, ha megvan» címmel. A füzet tulajdonkép a «Magyar Hirlap»-ban megjelent czikksorozat lenyomata s tanulságos okfejtéssel szól hozzá gazdasági életünk e ma legfontosabb kérdéséhez. A 87 lapnyi füzet a Lampel-Wodianer-cégnél jelent meg s ára egy korona.

«Rákócziért» cím alatt regényes szinművet adott ki *Erdősi* Károly. A 3 felvonásos szinmű iskolai előadások czéljára szolgál s e czélnak hazafias tartalmával meg is felel. A Szent István-társulat adta ki; ára 80 fillér.

A fővárosi szinházak ezen a héten eljutottak a nyári szünethez. A *Nemzeti Szinház* és az *Operaház* junius 15-ikén tartotta utolsó előadását, a *Király-szinház* és a *Magyar Szinház* 18-ikán. Csak a Vígszinházban lesz még előadás e hónap végéig. A *Népszinházat* tudvalevőleg javítják és a szinpadi részt még mindig bontják. A személyzet ezalatt a krisztinavárosi szinkörben játszik május óta. Az elmult szinházi évszak elég mozgalmas volt, de nem minden szinházra kielégítő. Említésreméltó, hogy az *Operaszinház* a közönséget sokkal jobban érdekelte, mint az előbbi években s valószinű, hogy az évenkint mutatkozó nagy deficzit most mérsékeltebb lesz. A *Király-szinház* kétszáznál több estén szorongásig telt nézőtér előtt játszotta «János Vitézt.» Ennek a szinháznak ment legjobban a dolga. Pénzügyi sikerei vannak a *Nemzeti Szinháznak* is. A szinházak nagyobb részében az eddiginél több eredeti szinművet adtak elő s az *Operaszinház* is jelentékeny sikerrel hozta szinre gróf Zichy Géza «Nemo» operáját.

A «VASÁRNAPI UJSÁG»
52-ik évfolyama.

A «**Vasárnapi Ujság**» a legrégibb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap, **évenként több mint 130 íven,** s több mint **ezer képpel,** «*Regénytár*»-ral s rendkívüli mellékletekkel is bővítve *legjelesebb hazai iróink és művészeink közreműködésével* jelen meg.

A «*Vasárnapi Ujság*» újabban **szines képmellékleteket** is ad, több színben művészileg kivitt képeket.

Mikszáth Kálmán kitünő irónk mint főmunkatárs működik a «Vasárnapi Ujság» szerkesztőségében s a vele kötött egyezség értelmében *kizárólag* a «Vasárnapi Ujság»-ba irja nagybecsű új szépirodalmi műveit: *regényeit, elbeszéléseit.*

*

A «Vasárnapi Ujság» társlapja, a most már 51-ik évfolyamában lévő **«Politikai Ujdonságok»** a hét eseményeit hiven és részrehajlatlanul, kellő magyarázattal ellátott gondos, tömör összeállításban tárja az olvasó elé, úgy, hogy a közönség együtt találja benne mindazt, a mi a napilapokban elszórtan jelen meg. A «Politikai Ujdonságok» előfizetői e lap mellett külön díj nélkül kapják a «*Világkrónika*» képes heti közlönyt és a «*Magyar Gazda*» czímű, havonként megjelenő gazdasági és kertészeti képes melléklapot.

A «*Világkrónika*» 1905-iki évfolyama **Verne Gyula legújabb regényét** közli, melynek czíme: «*Véres dráma Livóniában.*»

Előfizetési föltételeink:

A «Vasárnapi Ujság» negyedévre 4 korona, félévre 8 korona.

A «Vasárnapi Ujság» a Világkrónikával negyedévre 4 kor. 80 fillér, félévre 9 korona 60 fillér.

A «Vasárnapi Ujság» és «Politikai Ujdonságok» a «Világkrónika» és a «Magyar Gazda» melléklapokkal együtt: negyedévre 6 korona, félévre 12 korona.

Az előfizetések a «Vasárnapi Ujság» és «Politikai Ujdonságok» kiadóhivatalába, Budapest, Egyetem-utcza 4. szám küldendők.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

Az Erdélyi Közművelődési Egyesület junius 12-ikén, pünkösd másod napján tartotta XXI-dik közgyűlését *Erzsébetvároson*. A Kolozsvárról érkezett vonat hozta a legtöbb részvevőt, a Királyhágón inneni részekből is. *Issekutz* Győző orsz. képviselő, a helyi választmány elnöke üdvözölte az érkezőket. A városházán volt a gyülekezés s innen vonultak az EMKE lobogója alatt az állami főgimnázium földiszített tornacsarnokába. A közgyűlésen a megnyitót gróf *Béldy* Ákos főispán, az egyesület elnöke mondotta. Az évi jelentésből kitűnik, hogy az EMKE-től fentartott és segélyzett kulturális intézmények költségei 167,904 koronát tettek. Ez az összeg évenkint biztosítva van. Az egyesület fennállása óta vagyonképen szerzett 3.136,483 koronát, segélyekre kiadott 2.100,989 koronát, a mi összesen 5.257,472 korona. Megemlékezett az elnöki megnyitó a hagyatékokról is, a melyek az egyesület iránt való érdeklődés jelei. Igy 160,000 korona készpénzt hagyott az EMKE-re a Nagyenyeden elhunyt *Miksa* Zsuzsanna. Egyharmadrészben az EMKE-re hagyta tekintélyes vagyonát a Debreczenben elhunyt *Hegyi* Mihályné szül. Józsa Eufrozina is, ezenkivül az egyesületnek 2000 koronát külön is hagyományozott. 4000 koronát hagyott özv. *Molnár* Domokosné, *Vojnits* Tivadarné 2000 koronát stb. Remény van, hogy a per alatt levő Móricz József-féle 40,000 koronát is megkapja az egylet. Ezután *Sándor* József főtitkár olvasta fel emlékbeszédét gróf Kuun Géza elnök felett. Az emlékbeszédet a közgyűlés megéljenezte és kiadását elhatározta. A közgyűlésen hét néptanítói jutalom volt kiosztandó. A jutalomra 44 pályázat érkezett be. A választmány tehát a 3000 korona kiosztásával 23-nak kitüntetését javasolta. A jutalmakat *Csernátony* Gyula kir. tanfelügyelő szép beszéd kiséretében adta át. A közgyűlés után a tagok *Szádeczky* Lajos egyetemi tanár, a kiváló történettudós vezetésével megtekintették az első *Apafy* Mihály fejedelem korából maradt kastély történelmi nevezetességeit és feliratait. Délután 250 teritékes ebéd volt.

KILIÁN JÓZSEF.

Az Országos Irodalmi Szövetség junius 11-iki közgyűlésén *Pekár* Gyula elnök kegyeletesen emlékezett Jókairól, kit e szövetség atyjának mondott. Vázolta a szövetség czéljait: népies füzetek kiadása, a vidéki irodalmi társulatokkal való szorosabb kapcsok teremtése, vándorfelolvasások rendezése, tehetséges irók támogatása, valamint az irói jognak törvény utján való szabályozása. *Szundy* Károly főtitkár ismertette a szövetség tavalyi munkásságát, a kezdet nehézségeit. A szövetségnek ma 3064 tagja van s 27 irodalmi társulat lépett a szövetség kötelékébe. A közgyűlés elhatározta, hogy Bacsányi iró hamvainak Linzből való hazahozatalára mozgalmat indít Végül a választmányt egészítették ki.

MI UJSÁG?

Az új miniszterium. Báró *Fejérváry* Géza junius 15-ikén reggel Bécsbe utazott a királyhoz, s a délután történt kihallgatáson a király elfogadta előterjesztéseit, megbizta őt a kormány alakításával és a miniszterségre ajánlottak névsorát helybenhagyta. A király József főherczeg temetésére junius 18-ikán érkezik Budapestre; itt időzése alatt a budai királyi palotában jelenik meg a Tisza-kormány búcsú kihallgatásra s az új kormány eskütételre. Az új kormányban, melynek csupán ügyvivő és átmeneti jellegét hangoztatják, az elnökség mellett báró *Fejérváry* Géza magának tartja a Felség körüli miniszteri tárczát és a pénzügyminisztérséget is. Ez utóbbi miniszterium hivatali ügyeit *Popovics* Sándor államtitkár vezetné. Honvédelmi miniszter: *Bihar* altábornagy. Kereskedelmi miniszter: *Vörös* László volt államtitkár. Földmívelésügyi miniszter: *György* Endre. Belügyminiszter: *Kristóffy* József szatmármegyei főispán. Közoktatási miniszter: *Lukács* György békésmegyei főispán. Igazságügyminiszter: *Lányi* Bertalan miniszteri tanácsos. Horvát miniszter: *Kovacsevics* István horvát képviselő.

A trónörökös nejének és gyermekeinek rangemelése. Ferencz Ferdinánd főherczeg neje, Chotek Zsófia, kit a király «Hohenberg» néven herczegnővé emelt, az udvari szertartási szokások szerint rangban a főudvarmesterné után következett. A hivatalos lap pár nap előtt a trónörökös nejének rangemeléséről a következőket közölte: A király a *Hohenberg* herczegi család tagjainak, a kiket eddig a «Herczegségi méltóság» czím illetett meg, úgy saját személyükre, valamint törvényes leszármazóikra nézve a «Főméltóságú» czímet, továbbá *Hohenberg* Zsófia herczegnőnek, Osztrák-Estei Ferencz Ferdinánd főherczeg nejének saját személyére nézve az udvarnál a főudvarmesterői teendőkkel megbizott palotahölgyet megelőző rangot adományozta.

Botond, stb. mondákat. A Kötet második fele a Hunságügy terén szerzett érdemei elismeréséül a magyar nemességet adományozta *tahitótfalusi* előnévvel.

A közoktatásügyi miniszterium palotájának tervrajzai láthatók junius 16-ika óta a szépművészeti muzeum földszintjén. Az országház közelében, a Dunaparton építendő palota tervrajzaira Berzeviczy miniszter pályadíjakat tűzött ki s azokat junius 14-ikén itélték oda. A *hétezer koronás* első díjat szavazattöbbséggel *Alpár* Ignácz nyerte. A két *három-háromezer* koronás második díjat *Lechner* Ödön és *Körösi* Albert Kálmán, valamint *Hültl* Dezső; két *két-kétezer* koronás harmadik két díjat *Pecz* Samu, *Leitersdorfer* Béla; a negyedik díjakat *Villányi* Ernő és *Pártos* Gyula. A bizottság azonkívül két tervet megvételre ajánlott. A kivitelre a miniszter fentartotta magának a jogot. A biráló bizottság két tagja, Zala György szobrász és Quittner Zsigmond építész a döntés ellen külön véleményt jelentett be, mert az elsőnek kitüntetett tervezet a pályázatban föltételül megszavazott két millió építési költséget egy millió és ötvenezer koronával túllépi.

Egy öreg betüszedő jubileuma. Nagy ritkaság, hogy valaki a betűszedés nehéz munkájában eltöltött ötven év után ép erővel és egészséggel jubilálhasson. Ilyen ritka ünnepe volt junius 10-ikén a Franklin-Társulat nyomdai személyzetének, mely egyik derék tagja, *Kilián* József ötven éves betüszedői jubileumát ünnepelte. A derék, munkás öreg embert a nyomda vezetősége és személyzete meleg üdvözlettel kereste fel, ajándéktárgyakat nyújtott át neki emlékül s a tisztelet és szeretet jeléül.

Kilián József 1839-ben született Pesten, a hol atyja a szegényház gondnoka volt. Nyolcz testvérével együtt korán árvaságra jutván, 1854-ben beállott betüszedő-tanulónak a Landerer és Heckenast-féle nyomdába. Hosszú pályáján több nagy fővárosi nyomdában dolgozott, most pedig már évek óta a Franklin-Társulat egyik megbizható, szorgalmas alkalmazottja. Munkaköréhez tartozik a társulat nagy chliché-raktárának kezelése, melyet példás lelkiismeretességgel és gonddal végez. E minőségében sok jó szolgálatot tett és tesz a «Vasárnapi Ujság» szerkesztőségének is. A nyomdában, melyben dolgozik, valamint általában a fővárosi nyomdász-világban Kilián József általános tiszteletnek és népszerűségnek örvend s feljebbvalóinak bizalmát

Jelfy Gyula fényképei.

T. HERCZEG FERENCZ BESZÉDET MOND.

gött egy fiatal leány rejlik, egyik új tagja annak az újabban mindinkább szaporodó női költő-csoportnak, a mely az őszinteséget, az érzések tartózkodás nélküli kimondását tűzte ki jelszavául. Csaknem egyedüli tárgya természetesen a szerelem, akár a saját érzéseit mondja el, akár elbeszélő formában lirai allegoriákat sző. S ezt az egyedüli tárgyát is inkább képzeletből ismerheti, mint a valóságból, inkább nőies ábrándjaiból, mint tapasztalataiból. Csupa erotikus romantika, a mit ir, erős érzéki szinezettel. Szive örökös hullámzásban él; a titkos, magányos órák szilaj epekedése, szenvedélyes, gyötrő sohajtozásai, melyek abban a pillanatban, mikor a vágy valósággá válhatna, ijedten visszariadnak, — érdekes s valóban nőies hangokban nyilvánulnak a versekben. Az őszinteségre való törekvés néha túl is viszi a határon, szavaiban sokszor érzékiesebb, mint érzéseiben. Ez a rikító, túlerős szinezés épen nem válik javára versei művészi hatásának. Az egész kötet forrongó, még ki nem alakult, de kétségkívül költői lélekre vall; még érnie kell, a formában több művészi öntudatosságot, a tartalomban több mélységet elsajátítani. Ha szeme megnyílik az élet egyéb nagy dolgai iránt is, ha tisztább, mélyebb fogalma lesz az életről, a szerelemről, ha majd bőbeszédűsége nem fogja széjjel bomlasztani versei művészi formáját s kétségkívül szines és kifejezésben gazdag nyelve biztosabb eszköze lesz a művészi alkotásnak, ha pongyolasága nem fogja megrontani sokszor legszebb gondolatai hatását, — akkor majd maga is be fogja látni, hogy ez a kötete csak kezdet és próbálgatás, mely igér ugyan egyetmást, de még nem sokat váltott be. A kötet csinosan kiállítva a Légrády-Testvérek könyvnyomdájából került ki s az elején ott látható a szerző arczképe. Mutatványul a következő verset közöljük belőle:

Sötétedett.

Emlékezel-e még a régi dalra?
A régi csókra, mondd, emlékezel?
A suttogást, a fuldokolva szállót,
Az álmokat — szólj, — nem feledted el?
S miként nekem, ah, jut-e most eszedbe,
S elfog-e rá a bús emlékezet:
Hogy együtt voltunk a te szép hazádban,
S körülöttünk — sötétedett . . .

Emlékezel; karom karodba fonva
Némán bolyongtunk árkon-berken át,
S a liget hűvös, titkos rejtekében
Nem hallottuk a csalogány dalát,
Nem éreztük a szellő suhanását,
Nem láttuk a zöld, nyiló réteket,
Csak egymást láttuk, egymást éreztük csak,
S körülöttünk — sötétedett . . .

A te napfényes, illatos honodban
Csakúgy, mint akkor, most is alkonyul,
A szomjú földre minden áldott este
Most is gomolygó szürkeség borul.
S míg álmodón a liget útját járod,
Elfog-e, mondd, a bús emlékezet?
Gondolsz-e rá, hogy egyszer, nem is régen
Sötétedett? . . .

magyar mondák költői feldolgozásával foglalkozik részletesen. Végül név és tárgymutató van a kötethez függesztve, mely az eligazodást nagyon megkönnyíti. Az érdemes munkát, melynek az ára fűzve 6 korona vászonkötésben 7 korona 60 fillér, — a Kisfaludy-társaság adta ki s a Franklin-Társulat nyomdájában jelent meg tetszetős kiállításban.

Alba Nevis: «A hét csuda»; *költemények, Budapest 1905.* Az Alba Nevis idegenszerű álnév mögött egy fiatal leány rejlik, egyik új tagja annak az újabban mindinkább szaporodó női költő-csoportnak, a mely az őszinteséget, az érzések tartózkodás nélküli kimondását tűzte ki jelszavául. Csaknem egyedüli tárgya természetesen a szerelem, akár a saját érzéseit mondja el, akár elbeszélő formában lirai allegoriákat sző. S ezt az egyedüli tárgyát is inkább képzeletből ismerheti, mint a valóságból, inkább nőies ábrándjaiból, mint tapasztalataiból. Csupa erotikus romantika, a mit ir, erős érzéki szinezettel. Szive örökös hullámzásban él; a titkos, magányos órák szilaj epekedése, szenvedélyes, gyötrő sohajtozásai, melyek abban a pillanatban, mikor a vágy valósággá válhatna, ijedten visszariadnak, — érdekes s valóban nőies hangokban nyilvánulnak a versekben. Az őszinteségre való törekvés néha túl is viszi a határon, szavaiban sokszor érzékiesebb, mint érzéseiben. Ez a rikító, túlerős szinezés épen nem válik javára versei művészi hatásának. Az egész kötet forrongó, még ki nem alakult, de kétségkívül költői lélekre vall; még érnie kell, a formában több művészi öntudatosságot, a tartalomban több mélységet elsajátítani. Ha szeme megnyílik az élet egyéb nagy dolgai iránt is, ha tisztább, mélyebb fogalma lesz az életről, a szerelemről, ha majd bőbeszédűsége nem fogja széjjel bomlasztani versei művészi formáját s kétségkívül szines és kifejezésben gazdag nyelve biztosabb eszköze lesz a művészi alkotásnak, ha pongyolasága nem fogja megrontani sokszor legszebb gondolatai hatását, — akkor majd maga is be fogja látni, hogy ez a kötete csak kezdet és próbálgatás, mely igér ugyan egyetmást, de még nem sokat váltott be. A kötet csinosan kiállítva a Légrády-Testvérek könyvnyomdájából került ki s az elején ott látható a szerző arczképe. Mutatványul a következő verset közöljük belőle:

Sötétedett.

Emlékezel-e még a régi dalra?
A régi csókra, mondd, emlékezel?
A suttogást, a fuldokolva szállót,
Az álmokat — szólj, — nem feledted el?
S miként nekem, ah, jut-e most eszedbe,
S elfog-e rá a bús emlékezet:
Hogy együtt voltunk a te szép hazádban,
S körülöttünk — sötétedett . . .

Emlékezel; karom karodba fonva
Némán bolyongtunk árkon-berken át,
S a liget hűvös, titkos rejtekében
Nem hallottuk a csalogány dalát,
Nem éreztük a szellő suhanását,
Nem láttuk a zöld, nyiló réteket,
Csak egymást láttuk, egymást éreztük csak,
S körülöttünk — sötétedett . . .

A te napfényes, illatos honodban
Csakúgy, mint akkor, most is alkonyul,
A szomjú földre minden áldott este
Most is gomolygó szürkeség borul.
S míg álmodón a liget útját járod,
Elfog-e, mondd, a bús emlékezet?
Gondolsz-e rá, hogy egyszer, nem is régen
Sötétedett? . . .

A **«Magyar könyvtár»**-ban, melyet *Radó* Antal szerkesztésében a Lampel-Wodianer czég ad ki, négy új füzet jelent meg. Ezek egyike Anatole *France*, a most legtöbbre tartott franczia iró egyik

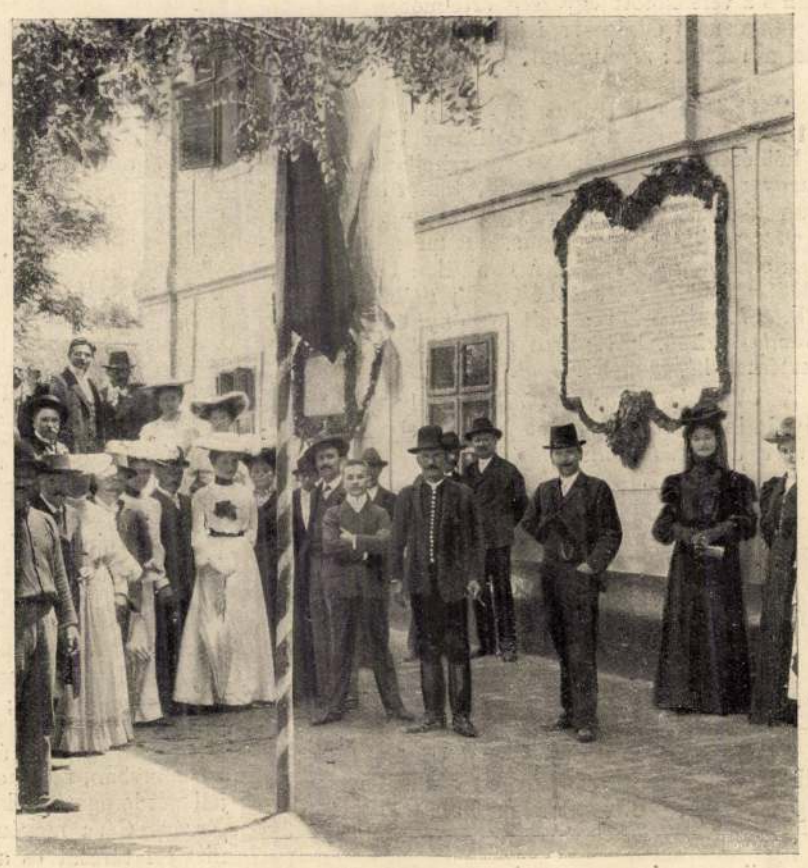

Sorger fényképei.

LENAU SZOBRA A LELEPLEZÉS UTÁN. EMLÉKTÁBLA LENAU SZÜLŐHÁZÁN.

A CSATÁDI LENAU-ÜNNEPÉLYRŐL.

A NÉMET TRÓNÖRÖKÖS MENYASSZONYÁNAK, CZECZILIA HERCZEGNŐNEK BEVONULÁSA BERLINBE.
Kirschner főpolgármester üdvözli a herczegnőt.

A részvét és országos gyász. A főherczegi család a gyászhirről először a királyt értesítette, aztán a Kis-Tapolcsányban időző József Ágost főherczeget s Turn-Taxis herczegnét. *Fiumében* reggel nyolcz órakor terjedt el a gyászhir; az összes hivatalok vezetői tisztelegtek a főherczegi villában, aláirták az ott kitett részvét-ivet. Kitűzték a gyászlobogót a középületekre, a kikötő hajói pedig félárboczra eresztették lobogóikat. A külföldi konzulátusok is gyászlobogót tűztek ki. *Budapestre* az első hir a kir. főudvarmesteri hivatalhoz érkezett s a délelőtt folyamán hamar elterjedt a városban a lapok különkiadásai nyomán. A nyilvános épületekre, sok magánházra is gyászlobogót tűztek ki. Az egyesületek, társulatok, melyeknek a főherczeg védője volt, mind intézkedtek a gyász nyilvánításáról. Az országházra is kitűzték a gyászlobogót, egyet a képviselőház, egyet a főrendiház helyiségei fölé. A *főrendiház* junius 14-ikén ülést tartott, hogy gyászát nyilvánítsa a főherczeg halála fölött, ki a háznak tagja volt. Az ülésen gróf *Csáky* Albin elnök méltatta meleg szavakkal József főherczeg érdemeit. *Justh* Gyula, a képviselőház elnöke tanácskozásra hivta össze a pártok elnökeit az országos gyászban való részvétel megbeszélésére. Az értekezleten elhatározták, hogy a *képviselőház* junius 17-ikén ülést tart, mely kizárólag a gyász miatti intézkedésekkel fog foglalkozni; az ülésen *Justh* Gyula elnök indítványozni fogja, hogy József főherczeg érdemeit jegyzőkönyvbe iktassák, a Ház testületileg vegyen részt a temetésen, a ravatalra tegyen koszorut s a gyászoló családhoz részvétiratot intézzen.

A törvényhatóságok rendkívüli közgyűléseken nyilvánítják a gyászt, a templomokban pedig gyászistentiszteleteket tartanak. Az állami szinházakban, a Nemzeti Szinházban és az Operaházban a halálhir érkezése napján nem volt előadás s a temetés napjának estéjén sem lesz.

A Magyar Tud. Akadémia, melynek az elhunyt igazgatósági és tiszteleti tagja volt, junius 15-ikén tartott ülésén *Kautz* Gyula másodelnök mondott meleg hangú beszédet József főherczegről, az Akadémia egyik diszéről, a ki mindazon viszonyok közt, a hova tevékeny életében jutott, fényesen megállta helyét, nem is említve polgári erényeit. Magasztalta tudományszeretetét, erős magyar érzületét, magyar világfelfogását. Az Akadémia koszorút tesz koporsójára és arczképét megfesteti.

A halálhir elterjedése után mindenfelől érkeztek a részvét-táviratok a családhoz és József Ágost főherczeghez. A *király* táviratára *Klotild* főherczegnő következőképen válaszolt: «Mélyen lesujtva, a magam és leányaim nevében köszönöm Felségednek kegyes részvétét borzasztó és rettenetes fájdalmunkban.»

Az elsők közt voltak, a kik részvét-táviratot küldtek, gróf *Tisza* István miniszterelnök és *Nyiri* Sándor honvédelmi miniszter. Táviratot küldtek József Ágost főherczeghez *Justh* Gyula, a képviselőház elnöke, s *Kossuth* Ferencz, mint a szövetkezett ellenzék vezérbizottságának elnöke. *Kossuth* távirata így szólt: «A szövetkezett baloldal vezérlőbizottsága a legmagyarabb főherczeg halála felett kifejezi mélységes fájdalmát és tiszteletét. Teljes részvéttel adózik a fenséges családnak. *Kossuth Ferencz*, elnök.» *József Ágost* főherczeg következő táviratban válaszolt *Kossuthnak:* «Végtelen fájdalmunkban szivünk sajgó sebét hegesztő meleg részvétök mélyen meghatott. Fogadják megtört szivem legbensőbb hálatelt köszönetét.»

A gyászoló család. *József Ágost* főherczeg és neje Kis-Tapolcsányból junius 14-ikén reggel hét órakor érkeztek Fiumébe. A főherczeg egyenesen atyja holttestéhez sietett és zokogva imádkozott. Félkilenczkor a család összes tagjai átvonultak a palota balszárnyán lévő kápolnába, a hol az épen Fiumében tartózkodó Maurovics Antal zenggi püspök misét mondott. Ugyanez időtájban érkezett meg *Károly István* főherczeg viczeadmirális Lussinból nejével és gyermekével. Károly István főherczeg Fiumében a *király* nevében intézkedik. *József Ágost* főherczeg és neje junius 14-ikén visszautaztak Budapetre. *Thurn-Taxis* herczeg és neje, *Margit* főherczegnő, Regensburgból Budapestre utaznak a temetésre.

A ravatal. Igen egyszerű a szoba, a melyben a főherczeg elhunyt egy katonai vaságyban. A halotti lepelt virágokkal borították el; itt csak egyetlen koszorú volt: a család koszorúja, minden felirat nélkül. A ravatalt junius 15-ikén állították föl a villa kápolnájában, melyet nagy gyászpompába vontak és délszaki növényekkel diszítettek fel. A nagy számmal érkező koszorúkat is a kápolnában helyezték el.

A beszentelés. A koporsót junius 15-ikén délután vitték a kis kápolnában fölállított ravatalra. Martinez apát végezte délután 3 órakor a beszentelést. A város összes harangjait meghúzták. A mikor a koporsót átvitték a kápolnába a főherczegi család szolgái, közvetlen utána ment *Klotild* főherczegasszony két leányával, *Mária Dorothea* orleansi herczegnével, *Erzsébet* főherczegnővel és *Szirmay* grófnővel. A gyászszertartás, a beszentelés csak rövid ideig tartott. A herczegnők rövid imát mondtak és visszavonultak. Délután 4 órakor a város előkelői megtekintették a ravatalt, másnap már a közönség is, de a szűk kápolnába nem lehetett belépni s csak az ajtóból szemlélhették meg az üvegfedelű koporsót. A kápolna junius 16-ikán egész nap és éjjel is nyitva maradt.

DELIANNISZ, A MEGGYILKOLT GÖRÖG MINISZTERELNÖK.

Előkészületek a temetésre. József főherczeget a budai királyi palota temploma alatti nádor-sirboltba temetik, a hol atyja, gyermekei s egy kis unokája nyugszanak. A koporsót a Fiumében történő beszentelés után junius 17-ikén reggel vasutra viszik, az államvasutak vonalán hozzák Kelenföldig s onnan a Déli-vasut vonalán a déli pályaudvarba szállítják, a honnan ugyanaz nap este kisérik a várpalota Szent István-kápolnájába. A koporsót testőr-lovasok és alabárdos darabant-csendőrök veszik körül, utánuk honvédhuszárság következik. Az egész út mentén az első honvéd gyalogezred áll sorfalat. A kápolnában ravatalra helyezik; a főváros közönsége junius 18-ikán délelőtt 8 órától 12-ig és délután 2 órától 5-ig, valamint másnap délelőtt is járulhat a ravatalhoz. A temetés junius 19-ikén délután négy órakor lesz. A temetési szertartást *Városy* Gyula székesfejérvári püspök fogja végezni. A temetésre Budapestre érkezik az elhunyt főherczeg sógora, *Ferdinánd* bolgár fejedelem is. A német császár képviseletében gróf *Wedel* bécsi német nagykövet jön a temetésre.

A *királyt* nagyon megrendítette rokona halálának hire. Ő Felsége intézkedett a temetésről, melyen maga is jelen lesz. Vasárnap, junius 18-ikán délelőtt érkezik a király teljes kiséretével Budapestre, s másnap, a temetés után visszatér Bécsbe.

A gyász Alcsuthon. A gyászhir junius 13-ikán dél körül érkezett Alcsuthra. Rögtön megszólalt a lélekharang. A kastélybeliek, az összes lakosság imádkozott.

A főherczeg titkári hivatalának vezetője, *Hepp* udvari fogalmazó összegyűjtötte az alkalmazottakat és zokogva tudatta velük a gyászhirt. Erre a kápolnába mentek, hol *Pintér* udvari káplán mondott misét. Az alkalmazottak elhatározták, hogy a távolban elhunyt fenséges uruknak alcsuthi földet küldenek a hires szép park azon részeiből, a hol a megboldogult különösen szeretett tartózkodni. A földet gondosan becsomagolták és *Szirmay* grófnő udvarhölgy czímére küldték levél kiséretében, a melyet a főherczeg alcsuthi hű emberei valamennyien aláirtak. Koszorut is küldtek a fenséges ur kedvencz cserfáinak leveleiből.

A főherczeg utolsó órái. *Szirmay* Sarolta grófnő, Klotild főherczegnő udvarhölgye a főherczegről azt mondja, hogy megadással tűrte sulyos betegségét. Utolsó napjairól a grófnő ezeket beszéli:

Két nappal halála előtt a főherczeg meghagyta környezetének, hogy ne hozzák nyilvánosságra, mily sulyos az állapota. — «Úgy érzem, — mondta a főherczeg — hogy meghalok; de nem akarom, hogy nyugtalanítsák azokat, a kik szeretnek.» Aggódva beszélt feleségéről, Klotild főherczegnőről, a kit beteggé tett az önfeláldozó ápolás, a folytonos virrasztás. A halála előtti napon azt az óhajtását fejezte ki, hogy a kertet szeretné látni. Tolószékbe ültették és kivitték a verandára. De köhögni kezdett, mire visszavitték szobájába. Az esős, rosz időjárás siettette halálát. Junius 12-ikén délután javulást érzett, de ez a katasztrófa előjele volt. A komornyiknak elkomorodva mondá: «Nagyon jól vagyok, nem értem! Vagy egészen felgyógyulok, vagy holnap estig halott leszek. A halál előtt szokott így megkönnyebbülni az ember.» A komornyik figyelmeztette, hogy a doktor megtiltotta a sok beszédet. A fenséges ur elhallgatott, feje lehanyatlott a párnára s csak ennyit mondott: «Jó Istenem, de hideg a kezem!» Ezek voltak utolsó szavai. Megdörzsölték a kezeit, mire elszenderedett. A család is nyugvóra tért. Hajnalban a beteg fölébredt szendergéséből, beállott a haláltusa s reggel övéi körében meghalt.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Irodalmi emlékek. A Kisfaludy-társaság a kegyeletét tanusította pár év előtt elhúnyt tagja, *Vadnay* Károly, a jeles regényiró iránt azzal, hogy egy vaskos kötetben kiadta irodalmi vonatkozású emlékbeszédeit, hirlapi emlékezéseit.

Kilencz emlékbeszéd és tizenkilencz rövidebb emlékezés, nekrológ, hirlapi tárcza van a kötetben, mind csupa olyan irókról és irodalmi eseményekről, melyeknek Vadnay kortársa volt. Jellemző vonásokkal eleveníti meg Sárossy Gyula, Csiky Gergely, Beöthy László, Degré Alajos, Szigligeti, Pálffy Albert, Zichy Antal, Czuczor Gergely alakjait az emlékbeszédekben, s a kisebb czikkek is változatos,

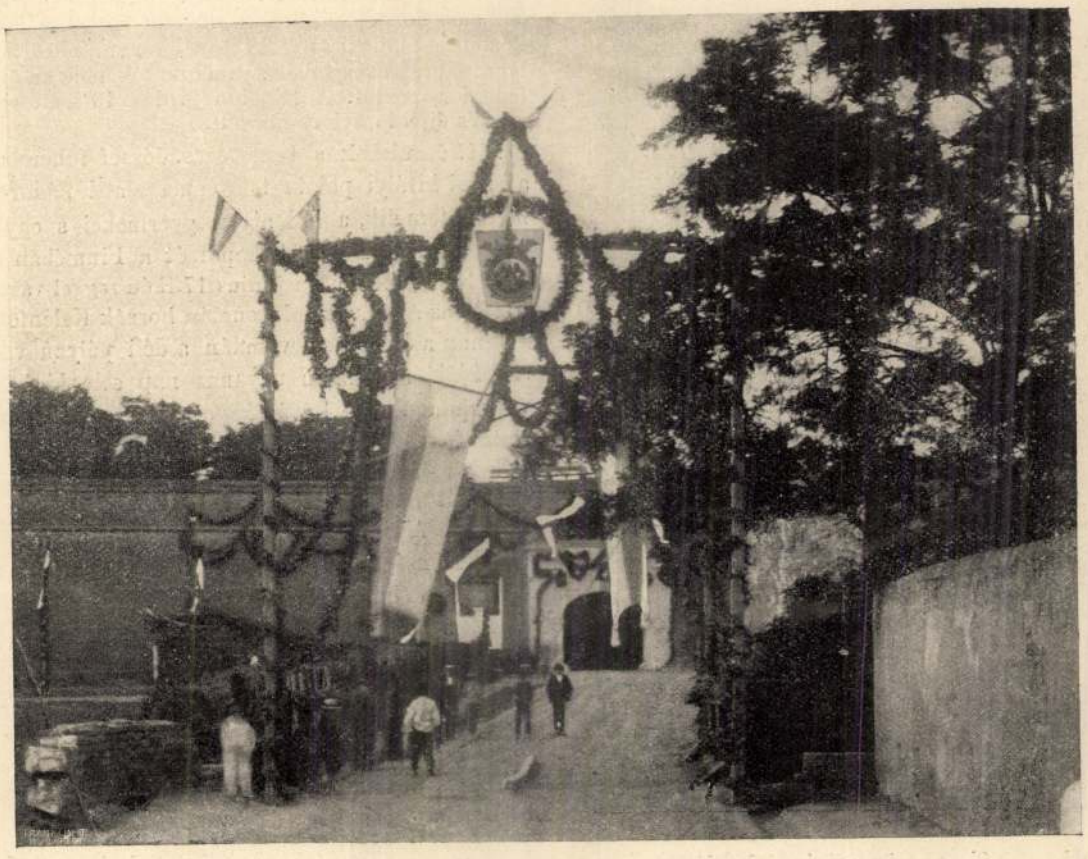

A SZIGETVÁRI VÁR AZON RÉSZE, HOL A VÖRÖSMARTY-EMLÉKTÁBLÁT ÁLLÍTOTTÁK.

A VÖRÖSMARTY-EMLÉKTÁBLA A SZIGETVÁRI VÁR FALÁN.

templom közt, zöld platánfák alatt, egy kis dombon. Ide gyűlt az ünneplő közönség, közte a környékbeli nép nagy sokasága. A leleplezésnél megjelenteket *Bartole* János körjegyző üdvözölte. Az ünnepi beszédet *Herczeg* Ferencz mondta. Megemlékezett Lenau születéséről, mely 103 év előtt történt; röviden jellemezte a hazában töltött gyermek- s ifjukorát, majd költészetének azokat az elemeit, melyek őt a magyarságnak kedvessé teszik s beszéde végén a délvidéki svábok hazafiságát dicsőítette. *Hieke* Antal elszavalta Lenau néhány költeményét, azután pedig *Heinrich* Gusztáv német nyelvű beszédet mondott. Első sorban azért ünnepeljük mi magyarok Lenaut — úgymond — mert nagy költő volt s a magyar nemzet a nagyot és jelest mindig és mindenütt tudta méltányolni. De Lenauhoz szorosabb kötelékek is fűznek minket: hazánkban született s egész életében büszke volt arra, hogy magyar. Mi nem akarjuk a költőt a németektől teljesen elsajátítani, de kiérzünk költészetéből valamit, a mi lelkünkkel rokon, a mi bennünk az idegen hang daczára is magyar hangulatot kelt s a mi meggyőz arról, hogy a német költő lelkében volt egy húr, melyet magyarnak mondhatunk. Jellemezte azután a költőnek a magyarsághoz való viszonyát, majd párhuzamot vont a környék lakossága és Lenau között: ez is, az is németajkú, de magyar érzésű. E beszéd után lehullt a szoborról a lepel s a közönség nagy tetszéssel szemlélte a szép művészi emléket. *Mühlbach* községi biró talpraesett beszéddel vette át a község gondozásába a szobrot, melynek talapzatát a küldöttségek s egyesek is elhalmozták koszorúval, virággal.

A szobortól az ünneplők Lenau szülőházához mentek, melyen a ház tulajdonosa diszes emléktáblát helyezett el.

A hol a hős lakott, a költő ottan lelkesedve jár.
Az 1821-ik év őszén régi dicsőségünk e helyén járt
VÖRÖSMARTY MIHÁLY,
hogy kegyelettel áldozzon ZRINYI emlékének.
Látogatásának megörökítésére állította ezt az emléket Szigetvár és vidéke közönsége az 1905-ik év junius 11-ik napján.
A lelkes eljár ősei sírjához,
S a régi fénynél gyujt új szövétneket.

VÖRÖSMARTY-ÜNNEPÉLY SZIGETVÁROTT.

Pünkösd vasárnapján, junius 11-ikén szép ünnepély keretében Szigetvárott a szigetvári vár falában elhelyezett emléktáblát lepleztek le annak emlékére, hogy Vörösmarty 1821 őszén ott járt s Szigetvárt és Zrinyit megénekelte. Az ünnepély délelőtt 10 órakor kezdődött nagyszámú közönség jelenlétében. A közönség soraiban számos fővárosi vendég között ott voltak gróf *Zichy* Jenő és *Olay* Lajos országgyűlési képviselők, a kiknek beszédét a hallgatóság lelkesen megéljenezte. Meghivták az ünnepre *Szèll* Kálmánné *Vörösmarty* Ilonát is, a ki nem jelenhetett ugyan meg, de lelkes hangú, szép levélben üdvözölte az ünnep rendezőit. Délben 100 terítékű lakoma volt s délután három órakor a vendégek elutaztak. Az emléktábla a szigetvári lakosság közadakozásából készült és Vogel János pécsi kőfaragómester munkája. Itt közöljük az emléktábla és a szigetvári vár azon részének képét, a hol az emléktáblát elhelyezték. Az emléktábla felirata a következő:

A MEGGYILKOLT GÖRÖG MINISZTERELNÖK.

Görögország egyik legismertebb államférfia, *Deliannisz* Theodor miniszter orgyilkosságnak esett áldozatúl junius 13-ikán. A 79 éves *Deliannisz* junius 13-ikán délután kocsin érkezett a képviselőházba. A lépcsőn fölhaladva, mikor a legfelső foknál többen siettek elé, hogy üdvözöljék, egy ember lehajolt hozzá, megcsókolta a kezét s a következő pillanatban egy nagy kést döfött Deliannisz testébe. Az orvosok a sebet halálosnak találták s a miniszterelnök egy óra mulva meg is halt.

A gyilkost ott a helyszinén elfogták s nem sok hija, hogy meg nem ölték. Neve *Gherakorisz*, és egész Athénben jól ismert játékos. Azt vallotta, hogy meg akarta magát boszúlni Delianniszon, azért, mert ez a minap a játékházak bezárásával fenyegetőzött.

Deliannisz Theodor 1826-ban született előkelő családból, és már fiatal korában részt vett hazája nyilvános életében, s a hatvanas évek végén már külügyminiszter volt. Viselte a pénzügyi és a közoktatásügyi tárczát is. A berlini kongresszuson megszerezte hazája számára Tesszáliát és Epirusz nagy részét. 1885-ben lett először miniszterelnök, majd Trikupisz váltotta föl. 1890-ben újra ő alakított kabinetet. Az 1897-iki szerencsétlen görög-török háború után ismét megbukott, de a mult évben, deczember 24-ikén ismét őt bizta meg a király a kormány vezetésével.

A holttestet a képviselőház egyik termében helyezték ravatalra. Megjelent ott junius 14-ikén a király is és félórát időzött a halott mellett.

A NÉMET TRÓNÖRÖKÖS ESKÜVŐJÉRŐL.

Legutóbbi számainkban már megemlékeztünk több kép közlése kapcsán a német trónörökös eskövőjéről. Mai számunkban még egy képet közlünk Berlin városa s az egész német nép e nagy ünnepéről. A kép azt a jelenetet mutatja be, a mikor Berlin főpolgármestere, Kirschner, a brandenburgi kapunál üdvözli a menyasszonyt, Czeczilia mecklenburg- schverini herczegnőt.

A herczegnő nyolcz pompás fekete lótól vont díszkocsiban ült a császárnéval. A lovak piros szerszáma gazdag aranydíszszel volt ellátva, fejükön pedig hatalmas fekete-fehér strucztoll-bokréta ingott; a lovászok, kocsisok, inasok díszruhája csak úgy ragyogott az ezüsttől. A kocsit még 1789 ben csináltatta II. Frigyes Vilmos porosz király; gazdagon van aranyozva, födelén a porosz királyi család nagy czímere, arany korona és sas.

A kocsiban a fehér csipkeruhába öltözött császárné jobboldalán ült a menyasszony, gyöngéd rózsaszinű selyem-mousseline-ruhában, melybe rózsák voltak himezve s mely csipkével volt diszítve. A főpolgármester lelkes szavakkal üdvözölte a menyasszonyt, kis leánykája pedig rózsabokrétát adott neki át. Czeczilia herczegnő nyájas szavakkal felelt az üdvözletre s lelkes üdvkiáltások közt indult a fényes menet tovább.

JÓZSEF FŐHERCZEG HALÁLA.

Közvetlen a pünkösdi ünnepek után, junius 13-án érkezett Budapestre József főherczeg halála hire Fiuméból. A gyászhir nem jött váratlanul, hiszen már hónapok óta tartott a főherczeg küzdelme a halállal, mégis lesujtott mindenkit, mert József főherczeg egyaránt népszerű volt a magyar társadalom minden körében s mindenki egyformán tudatában volt annak a veszteségnek, mely közéletünket érte. A főherczeg az utóbbi években gyakrabban betegeskedett, a fővárosban csak ritkán s akkor is rövid időre jelent meg. Télen fiumei szép villájában, nyáron Alcsuthon tartózkodott. A közönség azonban nem feledkezett meg róla s ha egy-egy nevezetesebb alkalommal láthatta, szeretettel és tisztelettel vette körül alakját.

Betegsége — ütér-elmeszesedés — még az őszszel vett veszedelmes fordulatot; mikor téli tartózkodásra Fiuméba utazott a mult őszszel, az orvosai már tudták, hogy szervezete nem soká fog ellenállhatni a betegségnek. Januárban hirtelen válságosra fordult az állapota, jobboldali szélhűdés érte. Odagyülekezett betegágya köré egész családja, szeretettel, gonddal ápolták, de állapota mind veszedelmesebb lett. Január 11-ikén felvette az utolsó kenetet. A hónap második felében javult egykissé az állapota, úgy hogy a hivatalos orvosi jelentések kiadását is mellőzték. Azóta neje, Klotild főherczegnő és leányai, Mária Dorottya orleansi herczegné és Erzsébet főherczegnő hűséges ápolása mellett nem állott be változás a betegség lefolyásában, majd kevéssel pünkösd előtt roszabbra fordult, a beteg ereje szemlátomást fogyott, többnyire eszméletlen volt. Pünkösd hétfőjén este felé mintha jobban lett volna, elaludt s a családtagok is nyugalomra tértek. Reggel négy órakor riasztották fel őket azzal a hirrel, hogy a beteg nagyon roszúl van. Klotild főherczegnő és leányai a betegágyhoz siettek, odahivatták dr. Kiszeljak házi orvost is, a ki próbálta élesztgetni, injekziókat adott neki, de mindez hasztalan volt. A főherczeg reggel 6 óra 25 perczkor szivbénulás következtében kiszenvedett.

THELEMARKENI NORVÉGOK.

STABUR. (A tej-, vaj- és sajtkészlet eltartására szolgáló kamra.)

NORVÉGIAI KÉPEK.

pótolják a vasutat, az ország déli részén 500 kilométer hosszú vonalon mindössze hat olyan járható ut van, mely a tenger felé visz. A hires thelemarkeni országúton teljes öt napig tart az utazás az ország keleti határától a nyugati partokig. Természetes, hogy e pár hegyi út nem alkalmas arra, hogy ütőere legyen az országos forgalomnak. Az igazi élet csak addig terjed, a meddig a tenger öltögeti be keskeny nyelvét a szárazföldbe. A lakosságnak csak egy tizede él az ország belsejében, a többi a tengerparton és a fjordokban lakik.

Mi is az a fjord?

A fjord a Skandináv-félsziget jellemző tengeröble. 150—200 kilométernyire nyúlik be a tenger a szárazföld testébe; az öböl mindenütt keskeny s néhol összeszűkül egy hajításnyira. Lomha nagy kőtömegek terpeszkednek a viz szélén, csenevész bokrokat táplálva rideg sziklakeblükön. Az Alpesek égbetörő csúcsait hiába keressük a fjordok között; egyik hegy olyan, mint a másik, mintha valamikor régen, mikor a fjord megszületett, titkos természeti erőkkel állottak volna harczban s hosszú küzdelmek csiszolták volna mind egyforma simára. A fjordok keletkezéséről semmi bizonyosat nem mondanak a tudósok. A komor sziklabástyák talán a jégkorszak fenséges kataklizmájáról tudnának regélni, midőn megindultak a glecserek jégtömegei s ellenállhatatlan erővel szántották fel a hegyek hátát. A tenger pedig lesben állott s csak arra várt, hogy megolvadjon a jég, azután könnyű szerrel nyargaltak be hullámparipái a felszabadult mederbe . . . Egyik fjord a másik után kanyarodik az ország belsejébe és sehol a világon nincs párja annak a különös jelenetnek, mikor 200 kilométernyire a tengerparttól, óriási bérczektől körűlzárt szűk völgytorokban egyszerre csak megjelenik egy pompás tengeri hajó!

A turisták legnagyobb része a fjordvidéken szeret kalandozni. Vonzza őket a különös ellentét a tenger és hegyvidék között, a zuhatagok leomló viztömegének robaja, a zöldelő parányi szántóföldek a vizparton s a közvetlenül fölöttük, alig 1000 méternyi magasságban elterülő végtelen kősivatag, a *fjeld*. A fjelden nincsen semmi élet, ez az éjszak Szaharája; ép olyan ellensége az embernek, mint az afrikai homokpuszta. S a turistát még e madár nem lakta kősivatagon is meglepetések várják. Mikor könnyű kariolján felér a hegytetőre, hol már nincs sem bokor, sem pázsit, sem havasi virág, hol az út két oldalán nem látni mást, mint száraz mohát és végtelen hómezőket, — mikor e szomorú táj halotti némaságától már-már elszorúl az ember szive: akkor egy fordulónál egyszerre csak előbukkan a kis szálló, melyben Baedecker szerint 12 vendégszoba van és két koronáért kapni kitünő ebédet. Ez már igazán a kultura netovábbja: előtte a nyár közepén is jéggel borított tengerszem, odabenn pedig a kandalló melegénél csinos norvég lányok hat fogásos menüt szolgálnak fel s az ebédlőszekrény üvegajtaja mögött szép sorjába rakott pezsgős üvegek állanak.

A norvég városi életről nincs sok mondani valónk. Ibsen és Björnson drámái az egész világon ösmertté tették ezt a puritán és erkölcsös, de nagyon józan és kicsinyes társadalmi életet. Maguk a városok is olyanok, hogy mihelyt a szem betelt az első általános benyomás különösségével, a részletek már nem érdeklik. Egyforma, széles utczán sok alacsony, legfeljebb kétemeletes faház, forgalmas kikötő, rettenetes halszag: ezek azok a benyomások, melyekkel a turista rendesen távozik. Trondhjem, a koronázó város, székesegyházáról nevezetes. Még a XI. században rakták le ennek a hires templomnak alapját; eleinte ide temették a norvég királyokat, majd szokássá lett itt koronázni az uralkodót, — az 1814. évi norvég alkotmány pedig kötelezővé teszi, hogy a király a trondhjemi dómban koronáztassa meg magát. Maga a főváros, a festői szép fekvésű Krisztiánia abban különbözik a többi norvég várostól, hogy mint állami központ és királyi székhely fel van ékesítve parkokkal, kastélyokkal, középületekkel, sőt még egy kis erőd bástyái is kaczérkodnak a fjord sima viztükrével: az akershus-i vár falai, melyre oly diadalmas örömmel vonták fel minap a norvég nemzeti zászlót. Krisztiánia tökéletesen kulturváros, ha szerény formában is, de megvan itt minden, a mivel a nagy világvárosok büszkélkednek: királyi kastély, egyetem, parlamenti palota, könyvtár, múzeum, nemzeti szinház, nehány érdekes templom, stb.

Hogy kiegészítsük ezt a futó képet, melyet déli Norvégiáról adtunk, pár szóval meg kell emlékeznünk a norvég Alpesekről is, a jotunheimi hegyvidék szeszélyes csúcsairól, hol messze a felhők fölött emelkedik Norvégia legmagasabb pontja, a 2560 méter magas Galdhöpig. A hegyek képe itt megváltozik; elmaradnak az egyforma, lapos sziklatömbök s vadregényes össze-visszasággal tornyosodnak egymás fölé a bérczek hólepte ormai. A turisták ma már fölkutatták Jotunheim minden pontját, de hajdan, a skandináv mithosz őskorában félelmes, ösmeretlen vidék volt ez, hol a néphit szerint Odin isten ellenségei székeltek, a kegyetlen óriások. Itt várták be a végitélet nagy csatáját, mialatt Odin isten a Walhallában készült az utolsó harczra s védő seregül gyűjtötte maga köré az elesett hősök árnyait. Csodás fantáziával szinezte ki az éjszaki hitrege az utolsó itélet napját. Hat szörnyű tél fog egymásra következni, első jeléül az istenek alkonyának. Jotunheim felhő-övezte csúcsain már gyülekeznek az óriások, midőn minden oldalról elkezd omlani a hó, a hideg megöl a földön minden életet, a nap elbuvik s a csillagok fénye kialszik. Ez lesz a jel a végső rohamra: az óriássereg feltör a szivárvány hidján az egekbe, megostromolja Walhalla várát s hasztalanúl küzd Odin hőseinek élén, elhullanak egytől-egyig, végül elesik maga a vezér is. Vége az istenek uralmának, de vége a diadalmas óriás hadnak is, mert előjön Fenris, a nagy farkas és szörnyű torkába temeti a győzteseket és legyőzötteket egyaránt . . .

BÚZAVIRÁG.

Búzavirág köszönt mosolyogva,
Szinte mondja: tűzzem kalapomra.
Leszakítom, s fel is tűzöm mindjárt,
A vetésben ezzel nem teszek kárt.

Boldog, a ki kevéssel beéri,
Az öröme zavartalan. égi.
Búzavirág mért ne diszíthetne?
Maga az ég tükröződik benne.

Dalmady Győző

PILLANGÓSORS.

Csak az imént érintett csókjával
A mosolygó élet:
S már beolvadt a távol ködébe
Gyermekkorom ezer tündérképe;
Vége szakadt ezer szép mesének.

Csak az imént pihent kertem fölött
A hajnal varázsa:
S már hervadnak a szines virágok
A mint perzselően tűz reájok
Déli napnak égető sugára.

Csak az imént övezte koszoru
Fiatal homlokom,
Égő vágy, rajongás bimbóiból fonva,
S már letépte a szél, el is szórta,
Búsan járok a széthúllt szirmokon.

Csak az imént úsztam verőfényben
Ringva, mint a lepke:
S már holnap egy csöndes temetőben
Mohos hantomat — mely süppedőben —
A feledés hamúja belepte.

B. Szász Piroska.

LENAU SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSE CSATÁDON.

Csatád és környéke németajkú, de hazafias érzésű lakossága együtt ünnepelte a nagy német költő emlékét a magyar tudományos és irodalmi körök képviselőivel a pünkösd hétfőjén tartott szoborleleplezésen.

Budapestről nagy számmal mentek le ez alkalomra előkelő vendégek, köztük *Széll* Ignácz államtitkár, mint a kormány képviselője, *Gulner* Gyula volt államtitkár, *Heinrich* Gusztáv, az Akadémia főtitkára, *Herczeg* Ferencz, a Petőfi-Társaság elnöke, több országgyűlési képviselő. A vidék előkelőségei közül ott volt *Delimanics* torontáli főispán, mint a közoktatási miniszter képviselője, gróf *Csekonics* Endre, többen Torontál- és Temesmegye urai közül, Temesvár város képviseletében *Belley* városi tanácsos és *Szabolcska* Mihály stb. A vendégek nagyobb része még junius 11-ikén érkezett a községbe.

Pünkösd hétfőjén volt a leleplezés. A szobor a falu közepén áll a Lenau-téren, a községháza s a

A NORVÉG TÖRVÉNYHOZÁS PALOTÁJA KRISZTIÁNIÁBAN.

A KORONÁZÁSI TEMPLOM TRONDHJEMBEN.

A JOHANSGADE KRISZTIÁNIÁBAN, HÁTTÉRBEN A KIRÁLYI PALOTA.

A HITERDALI TEMPLOM.

HALÁSZ-FALU GUDVANGEN-FJORDNÁL.

TEMPLOMBA MENŐ FJORD-LAKÓK.

NORVÉGIAI KÉPEK.

fjordokat beszegő bérczek között; a világ minden részéből tódulnak ide az idegenek, hogy megcsodálják Norvégia komor szépségeit s itt hagyják érte cserébe aranyaikat. Mint mindenütt, úgy a turisztikában is a divat uralkodik, s legújabban az Alpesek rovására Norvégia jött divatba. Úgyszólván felfedezték a turisták ez ország fenséges romantikáját s évről-évre nagyobb tömegben tódulnak a fjordok hazájába.

A mi azelőtt hosszú és fáradságos, gyakran veszélyes vállalkozás volt, az ma nem egyéb, mint pár hétig tartó kellemes tengeri út. A turistahajó bekalandozza a déli fjordokat, megjárja nyolcz nap alatt az egész Nordlandot, sőt a nagyobb gőzösök átvágnak a Jeges-tengeren a Spitzbergákig. Az ország déli részén, a hol a legnagyobb a turistajárás, minden képzelhető módon gondoskodnak az utasok kényelméről. Némely faluban több a vendégfogadó és villa, mint a lakóház s a természeti szépségeikről nevezetes helyeken, bármily lakatlanok legyenek is különben, sorra épülnek a modern berendezésű szállók.

Vasút kevés van, Norvégia belsejét teljesen elzárják a tengertől az összetorlódott hegytömegek, melyeken keresztül csak óriás költséggel lehetne vasutat vezetni. Az utak alig

Ma a „bősz elem" minden eddiginél nagyobb erőpróba elé állítja az emberiséget. A természeti csapások (pusztító szökőár, tornádók, özönvízszerű esőzések, árvizek), a mesterséges veszedelmek (az Öbölháborút követően a kuvaiti olajkutak felgyújtása, a New York-i WTC lerombolása, egyéb terrorcselekmények – repülőgép eltérítések, szálloda-, vonat-, és metrórobbantások, stb.) emberfeletti teljesítményeket követelnek a kutató-mentő, felszámoló erőktől. Ennek a gigászi küzdelemnek mindenkor résztvevői a tűzoltók – a hétköznapi csapások megzabolázásának hősei – is, akik munkájukat, önként vállalt kötelezettségeiket ma is az idézet szellemében végzik. A sokoldalúan képzett „lánglovagok" ma korszerű eszközökkel és módszerekkel vívják meg harcukat. Az hogy évezredeken át miként folyt ez a küzdelem, abba avatja be a látogatókat a „Tűzvédelem története az őskortól napjainkig" állandó kiállítás.

Az ember tűz elleni küzdelme létével egyidős. Kezdetben ösztönös és az életben maradást szolgálja, ugyanis a lakhely megváltoztatása biztonságot teremt. A letelepedett embercsoportok, nemzetségek, törzsek összetartó ereje korlátot szab a szabad mozgásnak, a letelepedett emberek az ártó tűz ellen kötelességszerűen lépnek fel.

Őseink sokáig úgy vélték, hogy a tűz isteni hatalom uralma alatt áll. Védekezésként a tűzistenhez fohászkodtak, közben tűzáldozatot mutattak be vélelmezve, hogy a tűz lángja, és a felszálló füst közvetíti az emberi megalázkodás szavait az égiekhez.

A tűzcsiholás egyben azt is jelentette, hogy a természet keltette tűzön kívül a tudatosan élesztett, de „rakoncátlan" tűzre is „különös gondot kell fordítani". Természettudományos ismeretek, valamint technikai eszközök hiányában őseink „tűzoltó tevékenysége" az ösztönösség szintjét alig haladja meg, még akkor is, ha a kis tüzek ellen győzni tudott. Ez még mindig csak tudatos elemekkel átszőtt cselekvésnek tekinthető. A nagy tüzek elleni „csata megnyeréséhez" még sok időre, természettudományos ismeretekre, jól használható tűzoltószerekre, felkészült személyekre, kiforrott tűzoltási technikára volt szükség, azaz az egész tevékenységben fokozatosan a tűzvédelem tudatos, tudományos elemeinek, a szervezettségnek kellett a meghatározónak lenni.

Az embert megfigyelte, hogy a tűz „legtermészetesebb párja" a víz, azaz alkalmas a tűz oltására. A korabeli tűzoltás így a vízre épült. A víz „egyeduralmának a megtörése" mintegy száz évvel ezelőtt kezdődött meg, de a tűzoltás gyakorlatában ma is előkelő helyet foglal el. Napjainkban már kiforrott tűzoltási technikák léteznek nemcsak a hagyományos, de a gáz-, olajkút, erdő-, vegyi anyag tüzek, stb. megfékezésére is, amelyekben a víz mellett más anyagok, vagy önállóan más anyagok is fontos szerepet kapnak.

A kiállítótermekben időrendben követhető végig a tűz elleni sok évezredes harc. A múzeumba belépve először az őskortól a Római Birodalom bukásáig terjedő időszak emlékeivel találkozunk. Elsőként – a tűzoltók védőszentjének – Szent Flóriánnak a barokk oltárszobra ragadja meg a figyelmet. Aquicumban katonai és önkéntes tűzoltó osztagok álltak szolgálatra készen. A polgárváros tűzoltólaktanyájának makettje szervezett tűzoltó életről tanúskodik. Feltárásakor került elő a víziorgona, amelynek rekonstrukcióját a hannoveri világkiállításon is bemutatták.

A második terembe a céhes tűzoltással ismerkedik a látogató. A céhek mesterei közül egyesek ismerik a tűz gyújtásának, és oltásának fortélyait (kovács, fémöntő, stb.), mások a házakat építenek, bontanak (kőműves, ács, stb.), többek használati tárgyakat készítenek (kádár, bognár, takács, stb.). Így a tűzoltásban a munkamegosztás érvényesíthető. De a legfontosabb, hogy a tűzoltószereket is ők készítik (vízipuska, gólyanyakú fecskendő, tömlő, stb.) A debreceni diáktűzoltóknak (a szervezett tűzoltók elődjeinek) a tűzoltószerei is figyelemre méltóak.

A következő teremben a magyar szervezett tűzoltóságok megalakulásáról, tevékenységéről, a tűzoltó ügy nagy személyiségeiről *(Rösch Frigyes, gr. Széchenyi Ödön, József főherceg* stb.) látható érdekes összeállítás. *Feszty Árpád* „Kárvallottak" című képe átütő erővel ecseteli egy korabeli tűzvész megrázó következményeit.

Egy újabb teremben a XIX. század tűzoltástechnikai eszközei ismerhetők meg, köztük nagy magyar találmányok – *Kőszeghy Mártony Károly* „életmentő készülete", *Szabó Pál* és fiainak gőzfecskendője.

A XX. század legjellemzőbb tűzoltószerei a centrifugálszivattyú, a gépjárműfecskendő, *Szilvay Kornél* találmánya a szárazoltógép, a tűzjelző berendezések, kismotorfecskendő keltenek csodálatot a következő teremben.

A kiállítás második része – újabb két terem – a II. világháborútól napjainkig tartó rohamléptű fejlődésről győzi meg a látogatót. A légoltalom, a tűzoltók háború alatti tevékenysége, az állami tűz-

teményt átfogóan bemutató, reprezentatív könyv, amely az állandó kiállítás anyagának bemutatásán túl rekonstruálja az eredeti gyűjteményt. Kiadója a könyv egyik támogatója, a Kieselbach Galéria. Szerkesztője *Kolozsváry Marianna*. A tanulmányok szerzői: *Várkonyi György* és *Zsákovits Ferenc* művészettörténészek.

N. Mészáros Júlia

Hajba Nándor fotóarchívuma a Magyar Mezőgazdasági Múzeumban

„Állattenyésztőnek vallom magam, aki megtanult fotózni..."

Hajba Nándor agrármérnök, fényképész a Magyar Mezőgazdasági Múzeumban helyezte letétbe fotóarchívumát 2005. december 16-án.

A mintegy 10 000 felvétel (fotónegatív, valamint a hozzá tartozó nézőkép) döntő többségét Hajba Nándor készítette. Az anyag kisebb része vásárlás, illetve ajándékozás útján került a gyűjteménybe. A képek szorosan kötődnek a magyar mezőgazdaság 1945–2005 közötti időszakához, azon belül elsősorban az állattenyésztéshez. A legtöbb felvétel kiemelkedő tenyészhatású, meghatározó jelentőségű tenyészállatokról, jórészt lovakról készült.

Hajba Nándor élete szorosan kötődött a mezőgazdasághoz, a lovakhoz. Pályáját az Alagi Állami Ménesben kezdte, majd a Dióspusztai Állami Ménesben folytatta. 1953-ban került törzskönyvvezetőként a Bántapusztai Állami Méneshez. Munkáját a Földművelésügyi Minisztériumban folytatta a Lótenyésztési Igazgatóságon, majd az Országos Törzskönyvezési és Utódellenőrzési Felügyelőségnél. Időközben sikeresen befejezte tanulmányait a Gödöllői Agrártudományi Egyetemen.

A Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium Tájékoztatási Főosztálya 1969-ben kérte fel a mezőgazdaság és a protokollesemények fotózására. 1990-ben történő nyugdíjba vonulásáig fő tevékenysége a szakfotózás volt. Hajba Nándor szerencsésnek mondhatja magát, hiszen munkája egyben legkedvesebb időtöltését is jelentette.

A letétbe helyezett fényképgyűjtemény a Magyar Mezőgazdasági Múzeum számára különös jelentőséggel bír; jelentős mértékben bővíti az agrártudományi szempontból szakszerű, és sok esetben különleges, máshonnan be nem szerezhető fotók felhasználásának lehetőségét. A fotók dokumentatív értékét tovább növelik azok a részletes, pontos és szakszerű háttér-információk, amelyeket Hajba Nándor eddig is önzetlenül megosztott a múzeum munkatársaival.

A Magyar Mezőgazdasági Múzeum köszönettel fogadta Hajba Nándor értékes fényképgyűjteményét, és a jövőben is számít a kiváló agrárszakember és fényképész munkájára.

Dr. Szőllősy Gábor és Vörös Éva

BUDAPEST

Szentendrei művészek S. Nagy János gyűjteményéből

Kassák Múzeum

Az évtizedeken át kutatóvegyészként hazai és amerikai intézetekben dolgozó, és szentendrei lokálpatriótaként és művészetbarátként ismert *dr. S. Nagy János* az 1970-es években kezdett műgyűjtéssel foglalkozni. A ma már több száz darabból álló kollekciója fő műveket és apró remekléseket egyaránt szép számmal tartalmazó merítés a tradicionális szentendrei festészet világából. *Apáti Abkarovics Béla, Bánáti Sverák József, Bánovszky Miklós, Boromisza Tibor, Cserepes István, Deli Antal, Göllner Miklós, Ilosvai Varga István, Istokovits Kálmán, Jeges Ernő, Kántor Andor, Modok Mária, Onódi Béla, Perrey Perron Fedor, Pirk János, Rozgonyi László* ma még mindig kevéssé ismert munkásságából. Jelen van ebben az áldozatos munkával és anyagi áldozatvállalással fölépített, fiatalkori emlékeket, személyes vonzalmakat, emberi kapcsolatokat, régi és új barátságokat is dokumentáló gyűjteményben néhány természetelvű festmény, grafika révén a későbbi generációkhoz tartozó *Hegyi György, Deim Pál, Balogh László* és *Gy. Molnár István* munkássága is. A Kassák Múzeumban rendezett kiállításon az *Onódi Béla* egykori szentendrei lakóházában őrzött műtárgyegyüttes hatvan válogatott darabja kerül a látogatók elé.

A kiállítást rendezte: *Csaplár Ferenc*, a tárlat 2006. március 15-ig látható.

Bemutatkozik a Tűzoltó Múzeum

Ösztönösség, tudatosság, szervezettség, tudományosság a tűzvédelemben az őskortól napjainkig az új állandó kiállítás tükrében

„Ha dúl a bősz elem, e hármat ne feledd! Erős kar, bátor szív, testvéri szeretet! Jutalmad ez legyen: betöltéd tisztedet." – így foglalja össze a tűzoltói hivatás lényegét a budapesti önkéntes tűzoltó testület – XIX. században született – jelmondata.

vásárlásaival a magyar festészet franciás irányultságát, elsősorban a Gresham-kör művészeit támogatta. *Oltványi Artinger Imre* és *Fruchter Lajos* mellett az övé lett a legnagyobb gyűjtemény, amely a 20-as, 30-as években folyamatosan gyarapodva a két világháború közötti magyar művészet fontos műveit öleli fel. *Mednyánszky László*tól, *Rippl-Rónai József*től és *Gulácsy Lajos*tól *Szőnyi István*on, *Egry József*en, *Ferenczy Béni*n és *Noémi*n, *Medgyessy Ferenc*en, *Pátzay Pál*on, *Derkovits Gyulá*n át *Nagy István, Bornemisza Géza, Berény Róbert, Beck Ö. Fülöp, Tihanyi Lajos, Kernstok Károly, Kmetty János, Márffy Ödön, Madarassy Walter, Kádár Béla, Uitz Béla* és *Dési Huber István* alkotásai, s saját kora fiatal művészeinek – *Barcsay Jenő, Boda Gábor, Borsos Miklós, Elekfy Jenő, Hincz Gyula, Miháltz Pál, Novotny Emil Róbert, Szabó Vladimir, Szalay Lajos, Vilt Tibor* stb. – festészeti, szobrászati, illetve rajz munkái alkotják a közel 1000 darabos gyűjteményt, amely *Székely Bertalan, Lotz Károly, Munkácsy Mihály, Ferenczy Károly, Tornyai János* rajzai, *Koszta József* és *Rudnay Gyula* festményei és *Deák Ébner Lajos* akvarellje révén több mint fél évszázadot fog át a magyar művészet történetéből.

A megnyitó alkalmából jelenik meg a Modern magyar művészet 1900–1950 című, a Radnai-gyűj-

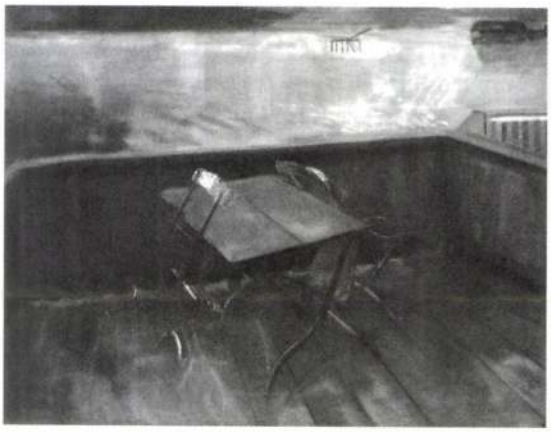

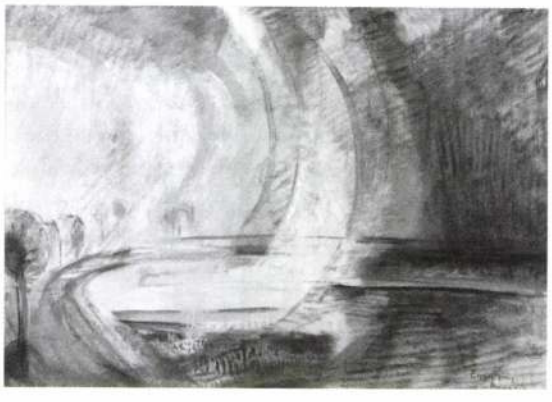

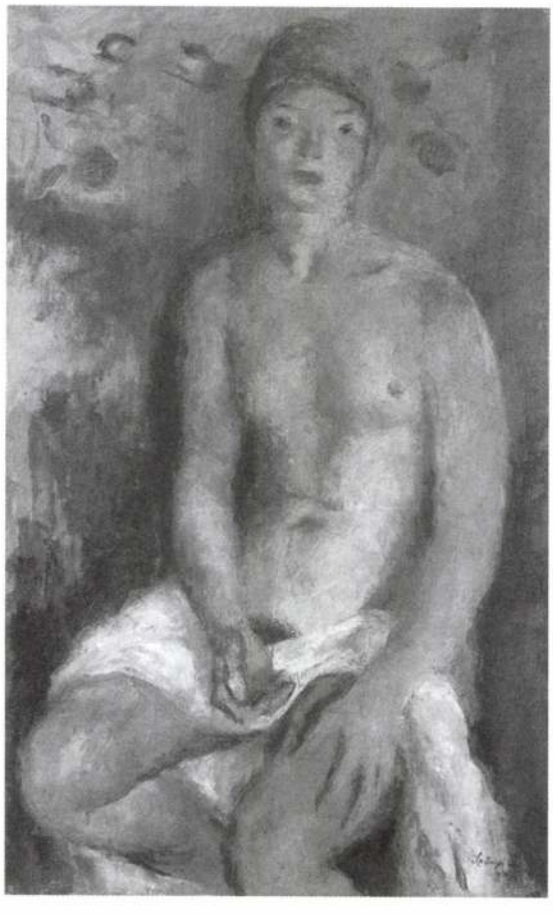

Múzeumok és gyűjtemények

GYÖNGYÖS

A Gyöngyösi Phőnix és eredeti kéziratai
Mátra Múzeum

2005 decemberében a gyöngyösi Mátra Múzeum különleges dokumentummal gyarapodott. Egy budapesti antikvárium árverésén, kalapács alá került egy 100 darabból álló kéziratgyűjtemény, amely az 1918-ban kiadott Gyöngyösi Phőnix című könyv eredeti leveleit tartalmazza. Mi is a története ennek a kéziratkötegnek?

Az 1917. május 21-i tűzvészben több mint 8000 ember vált hajléktalanná Gyöngyösön. A katasztrófa hallatán országos mozgalom bontakozott ki a gondok enyhítésére. Magánemberek, vállalatok, iskolák, települések fogtak össze, s küldtek anyagi, vagy természetbeni támogatást. Hoztak cukrot, lisztet, tüzelőanyagot, bútorokat, ki mit tudott, hogy a fedél nélkül maradottaknak segítsen.

A Gyöngyösi Lapok főszerkesztője, Székely Jenő egy „jótékonysági kiadvány" létrehozását határozta el. A könyv életre hívásához felkérte a kor legjelentősebb politikusait, egyházi vezetőit, ismert művészeit, hogy írjanak pár sort Gyöngyösről, Gyöngyösnek, a gyöngyösi embereknek. A felkérésnek eleget téve jöttek a levelek. Volt, aki verset küldött, volt, aki novellát, volt, aki csak néhány bíztató, reménykeltő mondatot. Ezeket a kéziratokat szerkesztette egy könyvvé azután *Székely Jenő,* s kiegészítve a város történetével, műemlékeinek bemutatásával, Gyöngyös újjáépítési törvényrendeletével. Olyan ismert személyiségek küldték el soraikat, mint *József főherceg, Csernoch János* hercegprímás, *dr. Párvy Sándor* szepesi püspök, *Szász Károly* a Képviselőház elnöke, vagy a művészek közül *Rippl-Rónai József, Jászai Mari, Gárdonyi Géza, Szép Ernő,* s hosszan sorolhatnánk még az ismert neveket. A kötetet IV. Károly király és felesége Zita királyné sorai nyitják.

Báryné dr. Gál Edit, történész

GYŐR

Művészet a két világháború között
Dr. Radnai Béla magángyűjteménye állandó kiállításon
Városi Művészeti Múzeum

A jelentős múzeumok a világon mindenütt magángyűjteményekből alakultak. Kolozsváry Ernő – a kiváló műgyűjtő – nagyon is tudatában volt ennek, amikor polgármesterként a város önálló múzeumának megalapításán dolgozott, s az induláshoz két kiváló magángyűjtemény megszerzését tűzte ki célul. A Váczy Péter Gyűjtemény már 11 éve városunk büszkesége, s most az otthonának kijelölt Esterházy-palotában a Radnai Gyűjtemény is méltó helyre kerül. 2005. december 2-tól látogatható a nagyhírű kollekcióból rendezett állandó kiállítás a Városi Művészeti Múzeum Képtárában.

A gyűjtemény Győrbe kerülését a műgyűjtő özvegyével kötött szerződés alapozta meg, s az a féltő gondoskodás, amely *dr. Radnai Bélánét* jellemezte, aki az utóbbi években megnövekedett műkereskedői érdeklődés és a gyűjtemény értékének radikális növekedése ellenére, hűen kitartott férje eredendő szándéka és a várossal kötött szerződés mellett, és egyben tartotta, megőrizte a műveket.

Dr. Radnai Béla az egységes magyar gyorsírás feltalálója volt. Tankönyveit a világon szinte mindenütt lefordították és használták, magániskolájában generációk sokasága tanult.

Elkötelezett gyűjtőként a két világháború közötti műgyűjtés progresszív irányához csatlakozott és

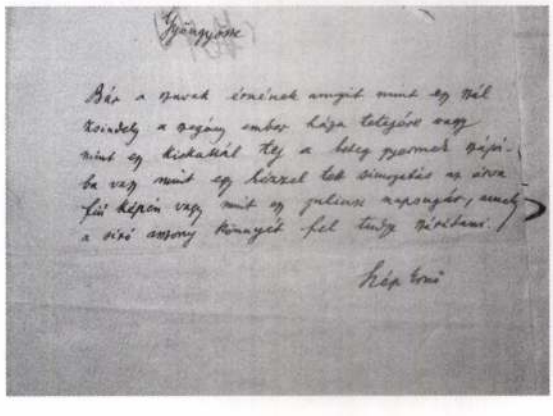

Radnai Béla gyűjt

nk boldogulni. Részben azért, mert ez a fo
lom nagyon különböző fejlettségű terüle
ket foglal magába. Történetileg azonban
y érzem, lényeges különbségek vannak Ke
-Európán belül. A Közép- és Kelet-Euró
fogalommal ezeket a kvalitatív különbsé
ket próbáltuk kifejezni. Mi voltaképp eg
gyes régióra utaltunk, amely feltétlenü
elet-Európának egy önálló típusát jelent
nelyben nagyon erősek a közép- vagy nyu
t-európai hatások. Ezt bizonyos mennyiség
utatókon keresztül is próbáltuk megmutatn
eldául, Magyarország mennyiségi mutató
indig meghaladták a tipikus kelet-európaia
et, tehát azt mondhatnám, nyugat és a leg
maradottabb kelet között álltak, de mindi
özelebb kelethez, mint nyugathoz. Vagy ve
yük például a kultúrát, az analfabetizmu
érdését. Abban az időszakban, amikor Nyu
at-Európában már csak 5 vagy 10% a
nalfabéta, Magyarországon 33%. De Orosz
országban vagy a Balkánon 70—75%. Tehát, h
ak Kelet-Európát mondunk, akkor óhatatla
ul különböző fejlődési vonalakat mosunk

Radnai Béla

II.

Radnai Béla: Lenau-emlék 1902

Olykor nemcsak a „nagy ember", hanem az őt kísérő allegorikus alakok is átveszik a mozdulatot, és ezzel annak jelentése tovább tágul: gyakran már inkább csak egy bájos gesztus, rezignált és ködös-borongós hangulatú „költői" elem.

Kovalovszky Mária: Egy mozdulat története

Kritika 1979/7 20-21.o.

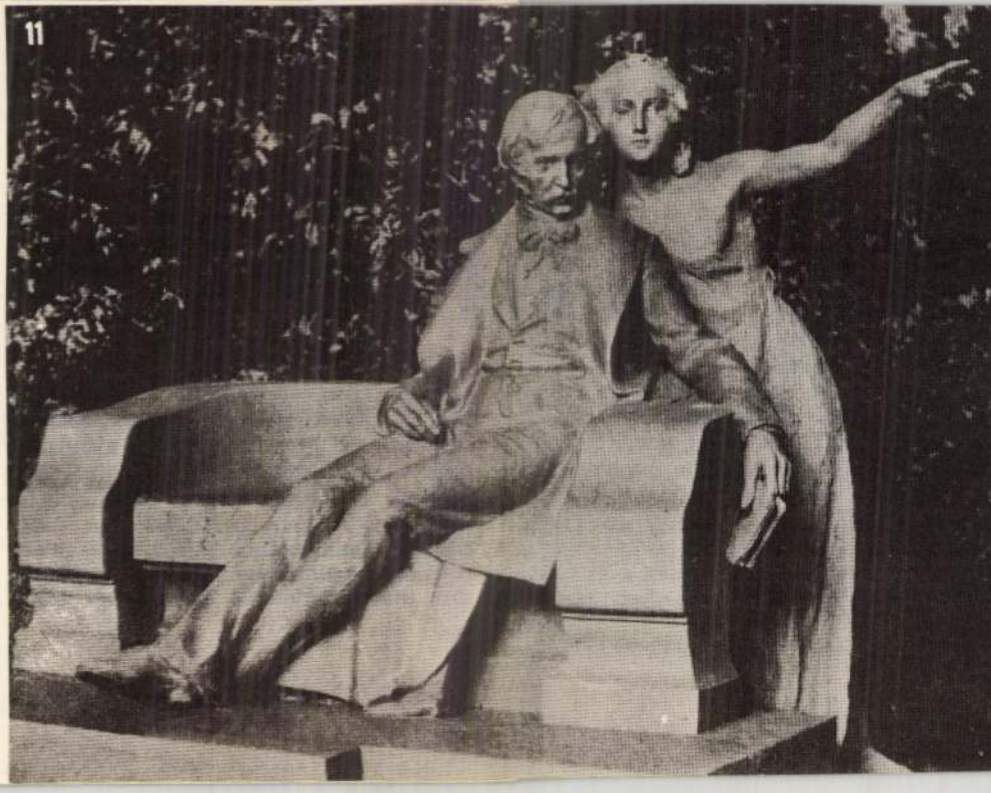

Kritika Bp 1979 július

Radnai Béla nohránumírás

unk boldogulni. Részben azért, mert e
alom nagyon különböző fejlettségű terüle-
eket foglal magába. Történetileg azonban,
gy érzem, lényeges különbségek vannak Ke-
et-Európán belül. A Közép- és Kelet-Euró-
a fogalommal ezeket a kvalitatív különbsé-
eket próbáltuk kifejezni. Mi voltaképp egy
egyes régióra utaltunk, amely feltétlenül
elet-Európának egy önálló típusát jelenti,
melyben nagyon erősek a közép- vagy nyu-
at-európai hatások. Ezt bizonyos mennyiségi
utatókon keresztül is próbáltuk megmutatni.
éldául, Magyarország mennyiségi mutatói
indig meghaladták a tipikus kelet-európaia-
ét, tehát azt mondhatnám, nyugat és a leg-
maradottabb kelet között álltak, de mindig
özelebb kelethez, mint nyugathoz. Vagy ve-
yük például a kultúrát, az analfabetizmus
érdését. Abban az időszakban, amikor Nyu-
at-Európában már csak 5 vagy 10% az
alfabéta, Magyarországon 33%. De Orosz-
országban vagy a Balkánon 70—75%. Tehát, ha
sak Kelet-Európát mondunk, akkor óhatatla-
ul különböző fejlődési vonalakat mosunk
tönöz, a külső és belső erők találkozása és
összecsapása dönti el, hogy melyik hatás lesz
az erősebb.

Egy másik jellegzetes kelet-európai probléma a „birodalmi keret — gazdasági fejlődés" közötti bonyolult kapcsolat. Mit jelentett a Monarchia fölbomlása Magyarország gazdasági továbbfejlődése szempontjából?

Nehéz erre választ adni. Egyfelől kimutatható az, hogy Magyarország gazdasági fejlődése 1867 és 1914 között sokkal gyorsabb volt, mint a két világháború között. Ebből könnyen lehetne felületesen azt a következtetést levonni, hogy a birodalmi keret, az Osztrák—Magyar Monarchiához való tartozás adott többet gazdaságilag, nem pedig az önállóság. Az 1919 utáni kérdéseket azért nehéz megítélni,

24. SZ. 1905. (52. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ NAGY MIKLÓS. | FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, JUNIUS 11

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) együtt { egész évre 24 korona, félévre 12 . | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre 16 korona, félévre 8 . | A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) { egész évre 10 korona, félévre 5 . | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó

LENAU MIKLÓS EMLÉKE.

A DÉLMAGYARORSZÁGI kis Csatád községben, melyet a véletlen kedvezése azzal tett nevezetessé, hogy ott született Lenau Miklós, — a magyar társadalom áldozatkészségéből szobrot emeltek a német költőnek s a művészi emléket most leplezik le a magyar közélet és irodalom előkelőségeinek élénk részvételével. Bizonyára szokatlan dolog, hogy költőnek nem az a nemzet állít emlékjelet, a melynek nyelvén irt s a mely ép azért leginkább élvezheti műveit, de Lenau élete folyása és költészetének jellege eléggé megmagyarázza, hogy mi magyarok nemcsak a nagy szellemeket minden mívelt nép előtt megillető tisztelettel adózunk neki, hanem nemzeti kapcsolatot is látunk közte és köztünk s bizonyos mértékig legalább, magunkénak tekintjük őt. Hiszen nemcsak hogy itt született a magyar Alföld kalászos rónáján, hanem itt töltötte egész gyermek és ifjúkorát, az egyedüli időszakot életében, mely a zavartalan, tiszta örömnek legalább néhány órájával kínálta és képzeletét eltöltötte oly képekkel, melyeket feledni sohasem tudott s melyekből költészete legszebb motivumai lettek. Ha később testileg elszakadt is szülőföldjétől, lelke gyakran visszavágyódott a Tisza-menti délibábos mezőkre, bomladozó egyensulyú képzelete sokszor visszaidézte szivébe a nádasok gyermekkorában hallott rejtelmes suhogását s kedves hegedűjén magyar dallamokat zengett a húr a művészi elragadtatás magános óráiban. Bécsben nemcsak hogy nem titkolja, hanem egyenesen hangsulyozza magyar eredetét, magyar nemesnek mondja magát, holott nem is az;

LENAU MIKLÓS SZOBRA CSATÁDON. — Radnai Béla szobormüve.

svábföldi jóbarátai is magyarnak tartják. Ő a külföldi nagy irodalmak egyetlen nagy alakja, a ki tudta nyelvünket. Érzésben, természetben, a magyar föld és nép sajátságainak értésében és átérzésében, — még nyelvben is magyarosabb volt, mint nem egy törzsökös ősi magyar család tagjai abban az időben, a mult század huszas-harminczas éveiben.

A mi azután költészetét illeti, abban Lenau, a nyelvet leszámitva, magyarabb, mint a mult század elejének nem egy magyar költője. Felismerte és költőileg értékesítette a magyar táj és a magyar élet számos képét akkor, a mikor a magyar költők nagy része még csak kereste a kibontakozás utját a klasszikai és a modern nyugati költészet bilincseiből s az ömlengő általánosságok szürkeségéből. Elmondhatni, hogy a magyar pusztát, a csikós- és betyár-élet romantikáját Petőfi előtt egyetlen magyar költő sem juttatta oly költői kifejezésre, mint Lenau. Hányszor érezzük mi magyarok ellenmondásnak azt, hogy egy-egy költeménye németül van irva! Hányszor dobban meg bennünk a német rímek hallatára a magyar szív, mint a hogy megdobbant a költőben is! Ha elszakadt is Magyarországtól, nem ment át a határon üres kézzel: gyermekkori benyomásaiban, emlékeiben olyan kincseket vitt magával, melyek lénye legbecsesebb részéhez tartoztak. Ha szerette a természetet, magyar földön tanulta meg szeretni; erdő, mező, felhős ég és ragyogó napsugár ha fölfedte előtte a természet legbensőbb titkait s legmélyebb mélységeit: az ihlet ez első, szent pillanatait magyar hazájában élvezte.

Természet-szeretetén kívül költészetének másik legmélyebb sajátsága is a magyarsághoz kapcsolja: melankholiája. A fájdalom költője ő, azé a fájdalomé, mely a lelket gyökereiben támadja meg s nem enged neki nyugtot egy pillanatra sem. Az öröm, a vigság ha nagy ritkán meglátogatta, nem birta neki teljesen átadni magát; el-elfogta az a sajátszerű búval-örömmel elegyes érzés, mely sok tekintetben hasonló volt a magyar sirva-vigadáshoz. Az öröm és a bánat határvonalai elenyésztek lelkében, az egyik könnyen átcsapott a másikba, különösen a bánat az örömbe. Melankholiával eltelt költők vannak s voltak mások is, de ezt az érzést nem találjuk a magyar költőkön kívül csak nála. Hogy honnan merítette Lenau, azt nagyon nehéz volna meghatározni. Ezt a sirva-vigadó hangulatot megszoktuk a magyar ember különleges faji tulajdonságának tartani, — hogy jutott hozzá a mégis csak német eredetű költő? Vajjon a magyar puszta lehelte-e lelkébe, vagy teljesen egyéni dolog nála, lelki diszpozicziójának véletlen találkozása a magyar lélekével? A magyar föld átalakító hatásának egyik csodás jelenségét lássuk-e benne, vagy csupán azon kínos ellentétek egyik eredményét, melyeknek harcztere Lenau lelke volt? Ezt eldönteni alig lehet, de sokat töprengeni rajta nem szükséges. Elég, hogy a jelenség megvan s nagyon sokkal közelebb hozza szivünket a német költőéhez, mert olyan elemet vitt költészetébe, melyet igazán megérteni s melylyel vele érezni csak magyar ember tud. A német, vagy bármely más külföldi észreveheti, hogy itt egy érdekes, erős művészi hatást keltő lelkiállapotnak lett tanúja, — de szivének legfinomabb húrjait nem hozza rezgésbe úgy, mint a miénket. Ennyivel is inkább a mienk Lenau; mert a költő nemcsak azé a nemzeté, melynek nyelvén irt, hanem mindazon nemzeteké, melyek költészetét meg tudják érteni.

A mi Lenau költészetében magyaros dolog, az nekünk kedvessé és becsessé teszi, a német közönség szemében pedig okvetlenül az eredetiség s az ujság színében kellett, hogy feltűnjön. Hatása jelentékeny része épen ezekben a magyaros vonásokon alapult, s igy ebben a tekintetben is sokat köszönhet magyarországi származásának. De viszont adott is sokat a magyarságnak: a mult század első felének irodalmában ő tett legtöbbet a magyarok iránti jóindulat fölkeltésére. Magyar tárgyai s magyar tájképei a romantika tetszetős szinezetében, az ő költői feldolgozásában meghatották a német szíveket s érdeklődést ébresztettek bennük az iránt a nemzet iránt, melyről a költő oly szépen énekel. S e hatás arra csábított egész sereg más német költőt, hogy Lenauval versenyre kelve énekeljen magyar tárgyakat. Innen van az a gyakori visszatérése a magyar puszta, a Bakony, a csikós, a betyár és czigány-élet jeleneteinek az akkori német költőknél. A legtöbbnél a magyarság csak a külsőségekben nyilvánul, mert egyik sem volt Lenauhoz fogható költő s egyiket sem ragadta meg annyira lelke mélyén a magyarság. De ha másra nem, arra legalább jó hatással volt ez a mozgalom, hogy előkészítette a talajt a mind magasabbra emelkedő magyar költészet megértésére és élvezésére, másrészt pedig a magyar nemzeti és szabadság-törekvések iránt rokonszenvet keltett. E rokonszenv aztán a német nép liberálisabb gondolkodású rétegeiben általános lett s nem volt teljesen hatás nélkül törekvéseink sikerére.

Ha tehát a magyarság kegyelettel áll Lenau csatádi szobra előtt s magáénak vallja a költőt, ezzel nem akarja elvitatni alakját a német irodalomtól. A költő csak gazdagabb lesz vele, ha lelke kincseit mennél többeknek osztja szét s a németek iránta való kegyelete sem veszít a miénk által. A szobor felállításával kifejezzük annak a kapocsnak a tudatát, mely Lenaut hazánkhoz s nemzetünkhöz fűzi, a nélkül, hogy lazítanók azokat a kapcsokat, a melyek azzal a nemzettel egyesítik, a melynek nyelvén énekelt. A költészet géniusza, mely a szobron a költő mögött állva a messzeségbe mutat, a magyar Alföld tájait tárja fel, a honnan egykor elindult útjára, a melynek folyamán a szenvedések töviskoronája, végén pedig a halhatatlanság dicsfénye jutott neki osztályrészül. *S. A.*

IDEGEN ORSZÁGBAN.

Hol vagyok? hol vagyok? Jaj, hova vetődtem?
Micsoda szomorú világ ez előttem!
Idegen itt minden, az ég is, a föld is,
Idegen itt nekem még a levegő is!

Csüggedt lépteimmel akármerre tartok,
Nem találok sehol egy ismerős arczot,
Látom: egyik örvend, a másik meg szenved,
De szivét nem értem sem annak, sem ennek!

Nincs az én hazámból itt egyetlen porszem,
Hírt sem ad felőle itt egyetlen szó sem!
Víg mulatság van ott? vagy temetés tórja?
Csak az Isten annak a megmondhatója!

Mintha egész élet, a mit eddig éltem,
Puszta álomképnél nem volna egyéb sem,
Puszta álomképnél, melyet egy lezajlott,
Nyugtalan éj láza a lelkembe rajzolt.

Vagy talán már az én elhagyott hazámban
A kimért életnek idejét lejártam,
S kezdeni új éltet, új formára szabva,
Átköltöztem volna egy másik csillagba?

Úgy kell lenni, úgy, úgy, nem lehet másképpen!
Ez az élet nem az én valódi éltem,
Az a másik volt az, ez csak üres álom,
Mit egy jámbor halott lát a másvilágon.

Minden azt mutatja, hogy meg vagyok halva,
Hogy ez a hely itt a halál birodalma.
Egy lehetne csupán, mi ellene szólna:
Hűséges párom, ha mellettem nem volna.

De itt is velem van s bús vándorlásomon
Épp oly híven kisér most is, mint egykoron;
Árnyékomnak hinném, ha fényesb lehetne
Az árnyék a testnél, a mely azt vetette.

Ő vele bolygom itt az idegen útat,
Visszaálmodozva az elveszett múltat,
S buzgó könyörgéssel kérve a jó Istent;
Ebből a halálból támaszszon fel minket!

Csak még egyszer lássam szép hazám határát,
Ligetes mezői vadvirágos táját,
Lengő délibábját, mit a róna fölvet,
Karcsú tornyait, mik messze tündökölnek!

Csak még egyszer halljam, a mint régebb zengett,
Zengeni dalait szép szülőföldemnek,
S langyos estén, az éj míg álomra szólít,
Sírdogálni méla pásztortilinkóit!

Csak egyszer, még egyszer! Azután nem bánom,
Hadd kezdődjék ismét örök vándorlásom;
Sorsom ellen, ha már végzetem úgy adta,
Zúgolódni többé nem fogok miatta.

Békén fogom várni, míg a nagy távolnak
Végtelen idői csendesen lefolynak,
S abban is megnyugszom, ha az ítéletkor
Hozzám az Isten majd következőleg szól:

«Te a halálban csak menj útadon tovább,
Neked nem szólnak a megváltó harsonák:
Midőn a hazádat egykor visszakérted,
A feltámadásból kivetted a részed.»

Jakab Ödön.

PÜNKÖSDI RÓZSÁK.

Ha az ember az embernek
Hint majd útján rózsaszálat
S feltörli a forró könnyet,
A mely bágyadt arczán szárad;

Ha majd nemcsak erdőn, réten
Szórja a nap fényét széjjel,
De oszlik a lelkekből is
A sötétség szerte-széjjel;

Ha majd nem lesz gondtelt hajlék
S nem lesznek majd redős arczok
S nem küzd majd az emberiség
Vérbe fúló, gyilkos harczot;

Ha minden sziv együtt dobban
S összefűzi majd a jóság:
Ez lesz igaz ünnepetek,
Szép pünkösdi piros rózsák.

Feleki Sándor.

LENAU DALAIBÓL.

Magyarhonban.

Magyarhonban, messze délen,
Kis falu áll egyedül,
Lombzúgás közt, erdőszélen,
Áldás lengi azt körül.

Falu végén egy szerény lak
Pihenésre hivogat,
Szűk négy fala e kis háznak
Rejti szivvilágomat.

Az ablaknál elmerengve,
Lilla szép alakja áll
S mintha bús vágytól epedne,
Sóhajtása messze száll.

Volnál enyém . . .

Volnál enyém, szép volna ez az élet,
Mely így a meddő harczok gyászporondja,
Kínos keservvel szivem vérét ontja,
Panaszra, végzet, gyakran szállok véled!

Mosolygva tűröm száz baját e létnek
S nem érint semmiféle borzalom,
Csak egy miatt kesergek sorsomon,
Hogy nem mondhatlak soha az enyémnek.

Barát Ármin.

Pályázatok

1903. január. Művészi fejlécz és zárodisz p.

Az Iparművészeti iskola, Mintarajz iskola és Rajztanárképző intézet növendékei között hirdette a Művészet c. folyóirat.

Pályaztak 34-en 314 művel.

A biráló bizottság tagjai voltak: Ambrozovics Dezső, Dutlits Andor, Lyka Károly, Ujváry Ignác és Wolfner József.

A pálla biróság azeredeteleg kitűzött három díjat egy negyedikkel toldotta meg, hogy munkájan kömyitsen. Szavazattöbbséggel igy esett a döntés: A 70 koronás első díjat Vögerl Rezső nyerte, az 50 koronás zik díjat Karl Ernő, a 30 koronás harmadik díjat Pálka-Pavlicsek Károly és az ugyanezat 30 koronás, utolag megállapított díjat Eberling Gyula.

A biráló bizottság azonkivül megvásárolt a Művészet számára 64 db. rajzot, a melyek szerzői a következők: Aichenauer Bruno, Bittlingmayer János, Bodor Aladár, B[illegible]

Radnai Béla

* (**A csatádi Lenau-emlék.**) Radnai Béla szobrászművész már legközelebb befejezi a csatádi Lenau-szobor agyagmintáját, mely a költőt padon ülve ábrázolja, amint révedező szemeivel a szülőháza felé tekint, merre a mögötte álló géniusz mutat. A szobormintát, mihelyt az Orsz. Képzőművészeti Tanács megtekintette, nyomban bronzba öntik s a leleplezést még e nyár folyamán nagy ünnepélyességek között megtartják. A szobrot Csatádon a Le-

1904. május 15., vasárnap.

nau szülőháza előtti téren állitják föl, ahol már elkészitették a szobor alapozását, amelyet gyönyörü virágokkal és szép fákkal ültetnek körül.

Radnai Béla

257 Gróf Lainingen-Westerburg Károly honvéd-tábornok szobra bronz 3000.—

Nemzeti Szalon

1917. máj.

tav. tárl.

SCHIFFER ÁRMIN

KÉPKERETGYÁRÁBAN KAPHATÓK

Budapest, Király-utca 79

Telefon : 144-485

Radnai Béla

Gróf Leiningen-Westerburg Károly szobráról (Radnai Béla műve) írtak a napilapok szept. 19.

1911

Művészet 1911. 396. l.

ében 67 P.80 f-t, azaz: Hatvanhét pen-

• szeptember hó 18.-án.
A miniszter rendeletéből:

dr. lovag Ybl Ervin s. k.

miniszteri osztályfőnök.

léül:

ató.

1. Rohonczy Marietta szaval. — 2. Leiningen rokonsága az ünnepélyen. Elől leánya és unokája. — 3. A szobor, Radnai Béla műve.

GRÓF LEININGEN-WESTERBURG KÁROLY SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSE TÖRÖKBECSÉN.

Jelfy Gyula fölvételei.

kor nagyon is száraz mathematikával, de mindig finom izléssel és a franczia szinpad kipróbált eszközeivel. Darabjai hasonlítanak Dumas tételes darabjaihoz, de Dumas verve-je, temperamentuma nélkül, viszont a lélektanban sokszor kevésbbé erőszakosak, igazabbak, megindítóbbak. Nála tétel és lélektan nem különülnek annyira el: a mit be akar bizonyitani, azt realizálja is. A *Suzette*-ben is be akarja bizonyitani, hogy ha gyerek van, nem szabad válni, de a cselekvényből ez önként következik és ez a cselekvény nagyon jól van kitalálva. A férj majdnem bizonyos benne, hogy felesége megcsalta. Válni akar. Gyerek van, tizenkét éves leányka. A férj szülői a válás mellett vannak és mindenkép megakadályozzák a házasfelek kibékülését. A gyereket is kezdik elidegeníteni anyjától. Az anya küzd eleinte a válás ellen, azután a gyermekért. A dráma új fordulata most az, hogy az anya átlátván, hogy ebben a küzdelemben ő a gyöngébbik fél, a gyermek érdekében megadja magát. Nem küzd tovább. Belenyugszik mindenbe. Csak azt kéri, hogy ne szám üzzék teljesen gyermeke szivéből. A gyermekjelenetek a darabban újak és elsőrendűek. Az anyai szivnek eme megnyilatkozása előtt mind a lelkek megvidulnak és férj meg feleség kibékülnek. Az a jelenet gyönyörű, mély, igaz, fenkölt és érte megbocsátunk a darabnak, elfelejtjük tételes voltát, hibáit. Mert mihelyt a drámában a sziv mélységei megnyilatkoznak és a nagy igazságok fölszinre kerülnek, a drámai érték elvitathatatlan. Azonban elismerjük, hogy a darab gyengébb a többi Brieux-nél. Nem oly bátor. Van valami habozás, félénkség benne. A szerző nem bizik magában és mindenféle pillérekkel megtámasztja a cselekvényt. Pl. A nő igazán nem bűnös. Csak flirtelt. (Mellékesen: kitünő társadalmi rajz, ráillik Budapestre, csak úgy, mint Párisra.) A szerző nem merte a problémát élére állitani. Ez az egyik pillér. A második: A férj bűnösebb, mint a nő. Könnyen megbocsáthat. A harmadik: Üzletében valami inkorrektséget követett el, melyről az asszony tud és melylyel pressziót fejthet ki. Nagylelkűségből nem teszi. A probléma pedig az lett volna, a gyermek végett megbocsátani az igazi bűnt. Ezt a szerző nem merte tenni. Ez rontja a darab strukturáját, mert ennyi pillér nem szép látvány. De a külső támasztékok a gót templomot is gyakran elektelenitik, azért a templom mégis hatalmas. Brieux darabja is jó terméke a modern franczia drámának, melynek legtöbb részét nagy élvezettel nézzük.

A darab előadása nem igen megfelelő. A mikor én láttam a darabot, a közönségnek egy része nevetett, mikor semmi ok nem volt rá. Ez jellemzi a közönséget, mely nem érti meg a darabot, de gyakran az előadás hibás voltát is bizonyitja. A baj ép Somlain, ezen az igen tehetséges és rokonszenves szinészen esett meg. De nem ő a hibás. A közönség se egészen. A darab fogyatékossága itt üti ki magát. A szerző, hogy a feleség értékét növelje, lekicsinyelte a férfiút, ezzel pedig nevetségessé teszi. Talán nem annyira, mint Somlai, de hol van itt a pontos határ? A férj, mint maga mondja, akarat nélkül való, továbbá többizben megcsalta feleségét, továbbá az üzleti életben is csalt, szüleit nem úgy szereti és tiszteli, mint férfi szokott, hanem éretlen gyermek módjára, a feleségét szinte maga lökte udvarlója karjába és mindezek után ő a nagylelkű, ő bocsát meg, ő hozzá rimánkodik felesége. Ezt a szerepet nem lehet jól játszani. De egyébként is, a Nemzeti Szinház franczia drámáinak előadásában igen gyakran elvétik a szinezést. A szinek nálunk nyersen kerülnek a vászonra, tompitás és átmenet nélkül, holott a franczia előadásban ez a szinharmonizálás nálunk nem sejtett hatásokat tesz.

Tiszta élvezetünk volt Császárné Alszeghy Irma játékában. Ez a szerep korszakos az ő szini pályáján. A közönség mindig szerette, csak nem elég gyakran látta és a közönség az egész világon olyan: Aus den Augen, aus dem Sinn. Császárnét minden második, harmadik évben föl kellett fedezni. Ennek azonban mélyebb oka volt, mert hiszen mindenki kedvelte, senki sem akarta bántani és Márkus Emma mellett is bőven maradt helye a műsorban. De tehetségét, melynek mélyét és fényét mindig éreztük, mégis valami megmagyarázhatatlan utolsó vékony burok takarta. Nem nyilott ki egészen. Technikai nyelven szólva: nem volt mindig egészen *stilusos*. Néha a játék egységét, stilusát, lendületét genreszerűséggel pótolta. Ez a legveszedelmesebb csábitás. A genreszerűség kedves — méreg. De ebben a szerepben Császárné tehetsége teljesen kibontakozott. Játéka egységes, stilszerű, tehát igazán művészi. Egyszersmind éreztette velünk, miután megtalálta magát, soha el nem veszitheti magát többé. Művészete tiszta és egyéni. Ez a karakter Brieux darabjában is elsőrendű, Császárné pedig meghatóan és meggyőzően megvalósitotta. Eleinte kissé hetyke, azután szenvedélyes, végül kétségbeesett anya; minden hangja ebben a változatosságban igaz és a továbbfejlődést előkészitő. Külső sikere is impozáns volt.

Kevés mondanivalónk van *Marjory néniké*ről, Zangwill Izrael vigjátékáról, a Nemzeti

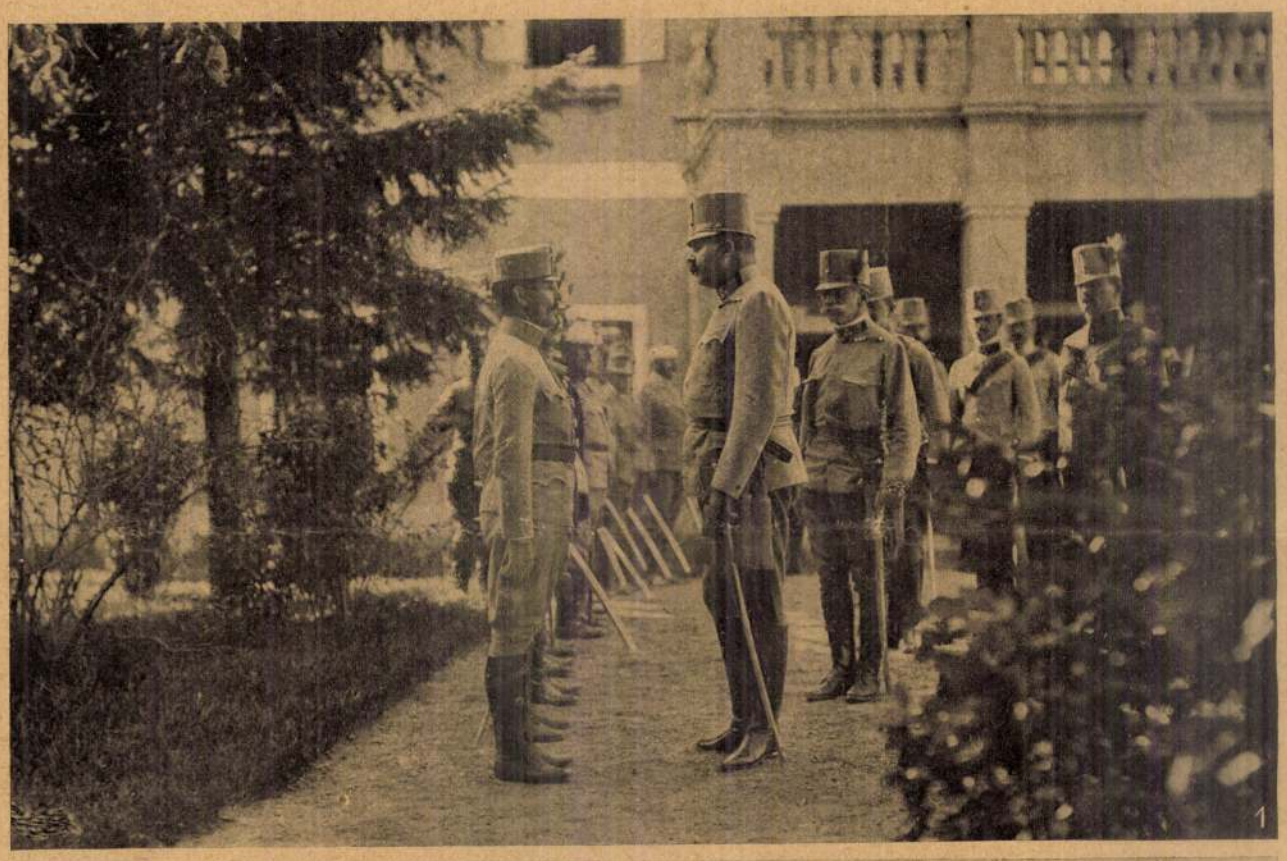

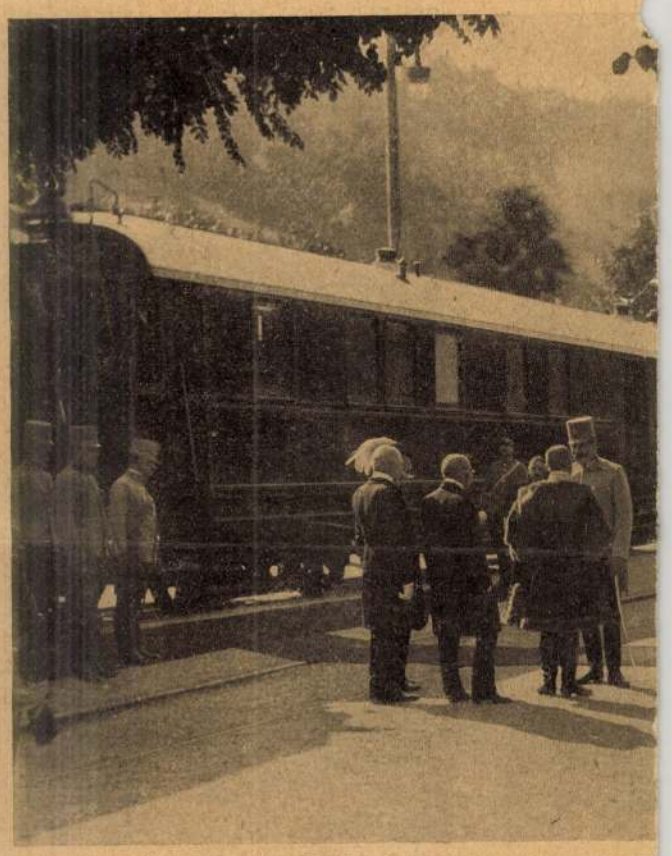

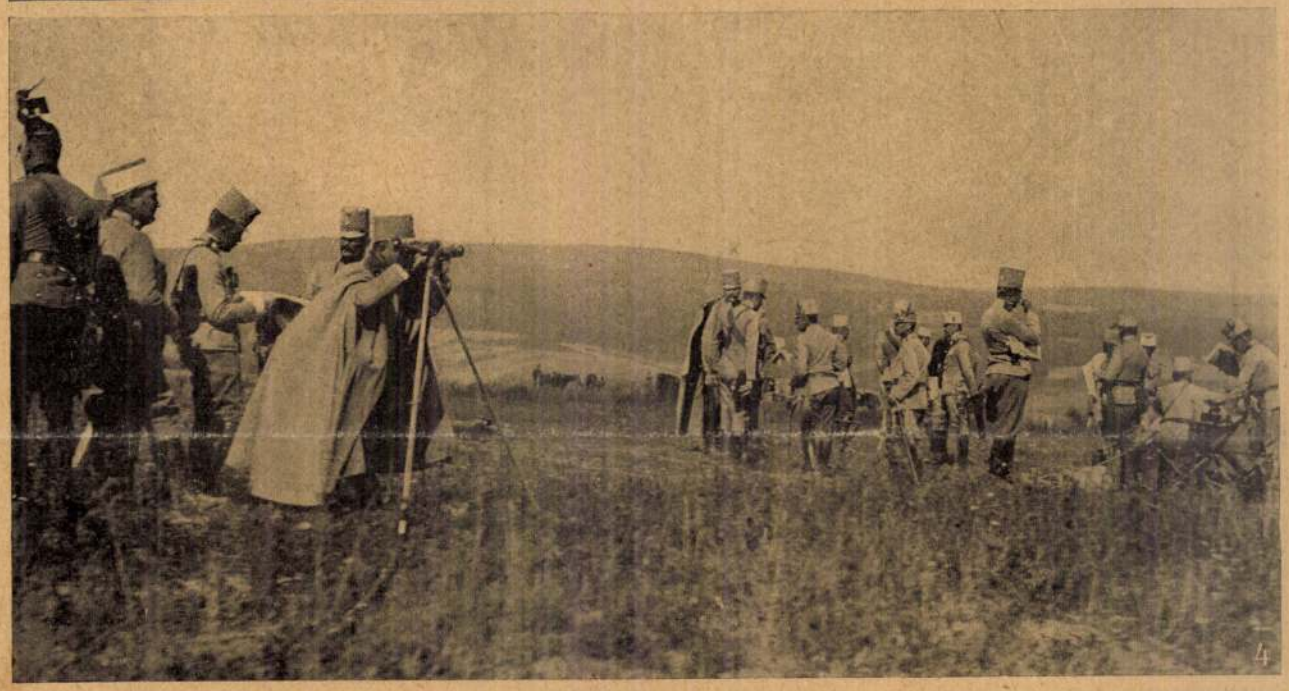

1. A trónörökös Sztropkóra érkezésekor a hadvezetőség jelentéseit fogadja. — 2. A trónörökös fogadtatása a bártfai pályaudvaron. — 3. A gyalogság előrevonulása. — 4. A hadvezetős
9. Az ágy

(Az 1. 4. 5. 6. számú képek Divald Károly fiai eperjesi, a 2. számú kép Divald Adolf bártfafürdői mű

A FELVIDÉKI NAGY H

1

2

3

4

5

6

7

8

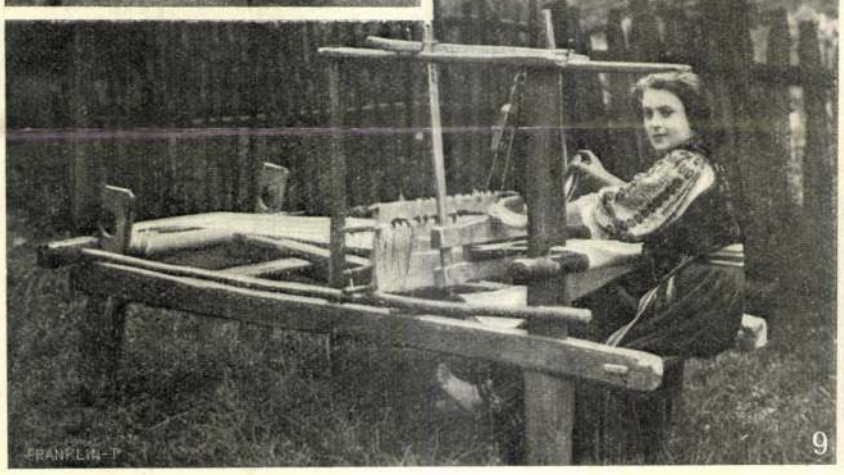
9

10

1. Erzsébet herczegnő, a király unokája. — 2. Erzsébet királyné (Carmen Sylva). — 3. Mária trónörökösné nemzeti viseletben. — 4. A királyi család: A trónörökös fia, a királyné, a trónörökösné, a trónörökös leányával, Erzsébet herczegnő s végül Károly király. — 5. Erzsébet herczegnő népviseletben, barátnőivel. — 6. A trónörökösné fákra épített pavillonja. — 7. A trónörökös sinajai kastélya (Pelisor). — 8. Medvetánczoltató. — 9. Szövő leány. — 10. Oláh czigányok Bukarest határában.

ROMÁNIAI KÉPEK.

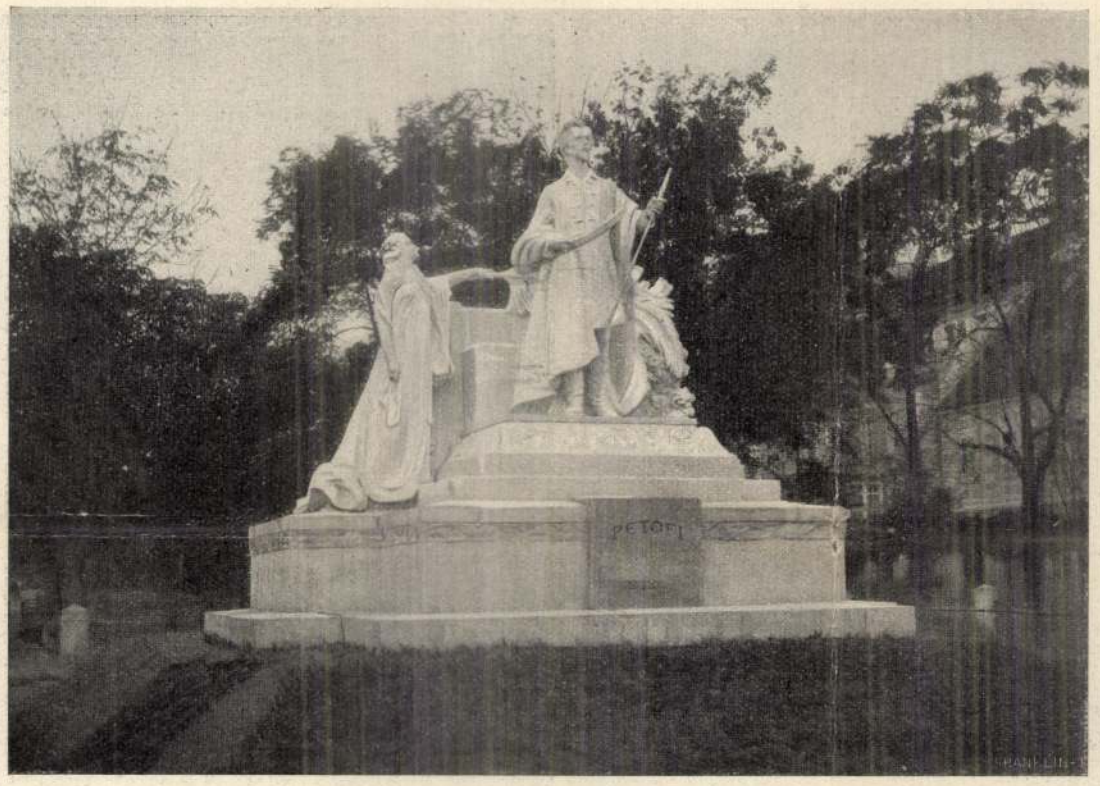

A POZSONYI PETŐFI-SZOBOR, MELYET SZEPTEMBER 8-IKÁN LEPLEZTEK LE. — Radnai Béla műve.

reá elég figyelmet. Nehéz volt régen föl nem ismerni a hatást, melyet Goethe egyetlen historiai drámája, a tizenhatodik század elején tűzbe és vérbe fojtott parasztlázadás ramatizált históriája tett az 1514-iki parasztlázadás nagy regényére. Báró Eötvös József munkájára. A történelmi levegő, a beállítás Goethe és Eötvös munkájában félreismerhetetlenül rokon. S nem tudom bizonyosan, de azt hiszem, Gyulainál olvastam, hogy báró Eötvös Józsefnek egyik első ifjúkori munkája Goethe Götz von Berlichingenének magyar fordítása volt. Épp úgy, mint az angol történelmi regény atyjának, Scott Valternek. Huszonöt évvel ezelőtt igyekeztem nyomára jutni, hova lett ez a fordítás, mely soha sem jelent meg. De még báró Eötvös fia sem tudott felvilágosítást adni róla. A kézirat eltünt, vagy lappang valahol. Szép fölfedezés volna, ha valaki megtalálná. A magyar irodalomtörténetnek, de a magyar Goethe-kultusznak is szolgálatot tenne vele.

A magyar Goethe-kultusz! Van ilyen is? Van, s azt hiszem, hogy még inkább lesz. Ez a fellendülő kultusz újabb európai áramlat s el fog jönni újra hozzánk is. Talán Franciaországon át, hol most újabb virágjában áll. Faust és Mignon is a franczia zene géniuszát ihlette meg legelőbb s Rostand most újabb Faust-drámával akarja meghódítani a maga részére (merész vállalkozás!) a franczia közönséget. Magyarországon Goethének mindig voltak tisztelői, mindig volt hatása, ha nem is oly nagy, mint a tüzesebb Schillernek. Schiller történelmi romantikája kezdettől fogva megragadta apáinkat s van följegyzés egy derék magyar emberről, a ki levelet irt Wallenstein szerzőjének, kérve és biztatva, hogy irjon drámát a szigetvári hős történetéről. Schillernek tetszett a gondolat, meg is igérte, hogy foglalkozni fog vele, de Zrinyi-drámája nem született meg soha, Goethe hatását elsőnek talán Kármán József, a Fanny hagyományainak szerzője érezte meg és közvetítette Wertheriádjával a magyar irodalomban. S míg Schiller művének akadt nem egy magyar fordítója már Schiller életében, Goethet a finomultabb izlésü Kazinczy tolmácsolta, sajnos, csak Clavigóval, de megszólaltatta Bajza József is. Ez időtől fogva sok történt Goethe átültetéséért és népszerüsítéséért, de nem elég. Bajza Jenő lefordította Werthert, Szigligeti a Nemzeti Szinház játékrendje számára Egmontot, többen (újabban Csengeri János, Marczali Erzsi) Tassót, Nagy István (lelkes, de költőiség nélkül való fordításban), Dóczi, majd Komáromy András, Szabó Mihály és Palágyi Lajos Faust első, Várady Antal Faust második részét, Balla Mihály Götz von Berlichingent első, erőteljesebb alakjában s megjelent a Wahlverwandschaften magyar fordítása is. Nagy érdeme van a magyar Goethe-kultusz fejlesztésében Szász Károlynak és az Akadémiának. A Magyar Tudományos Akadémia kiadásában jelentek meg magyarul Geothe összes lirai költeményei Szász Károlynak eléggé nem méltányolható fordításában, Szász Károly adta ki magyarul az Akadémia égisze alatt az angol Lewes György pompás Goethe-biográfiáját s az Akadémia Goethe-szobája, európai mértékkel mérve is, ritka értékű Goethe-gyüjtemény. Ebből az Elischer féle gyüjteményből indulhat ki majdan az igazi magyar Goethe-kultusz, mely csak ezután fog megszületni. Az idő mindenképpen alkalmas lendülésére. Európai áramlat ébresztgeti, s nem jelentőség nélkül való körülmény, hogy oly férfiú ül most az Akadémai főtitkári székében, ki eddig legkiválóbb magyar ismerője és magyarázója a klasszikus német irodalomnak. A budapesti Goethe-szoba bizony még jelentékeny gazdagodásra vár különösen a magyar Goethe-irodalom részéről. Hiszen még mindig hiányzik polczairól a magyar Wilhelm Meister és a magyar Dichtung und Wahrheit, a mi roppantul nagy hiány.

A Dichtung und Wahrheit, a világirodalom ez egyik legvonzóbb önéletirásainak fejezetei nem egy újabb fölfedezés villamos fényében csillámlanak meg mostanság. Sok régi levelesláda zára pattant le újabban, s hogy egyet említsek, a Napoleon-epizód, melyről Lewes Goethe-életrajzának egyik megragadó epizódja szól, a frankfurti Goethe-levéltár nem egy újonnan feltárt adatával, legújabban Humboldt Vilmos levelezésének egy értékes sorozatával, életelevenen tárul elénk.

Nagy Napoleon, százkét évvel ezelőtt Sándor orosz czárral Erfurtba vonul, a világtörténelmi jelentőségű kongresszusra, melyen a két császáron kívül jelen van négy király, huszonnégy fejedelem, velök huszonnégy államminiszter s az uralkodók kiséretében harmincz marsall és tábornok. E kongresszuson Európa újabb térképét fogják megállapitani s eltörlik róla talán Goethe fejedelemének, Károly Lajos herczegnek országát, a kis Weimárt. Napoleon kiséretében tartja nemcsak hadvezéreit, hanem a Theâtre Français nagy szinészeit is, kik Corneille Cinnáját, Racine Iphigeniáját, Voltaire Mahomet-jét és «La mort de César»-ját lesznek szinre hozandók. Ez előadások Goethét is Erfurtba csábitották. «Kimondhatatlan gyönyörűségét lelte — irja róla feljegyzéseiben Müller, Károly Ágost herczeg kanczellárja — a franczia szinházban, s rendkívül érdekes volt, még órák hosszáig hallani nézeteit minden előadás után a herczegnél a franczia tragikusok és drámai művészek sajátosságairól. Ilyenkor mindig a legnagyobb izgalom vett erőt rajta, csupa tűz volt és csupa ékesenszólás. Frau von Recke házánál megismerkedett Maret miniszterrel, a kire rendkívüli benyomást tett s a ki beszélt róla a császárnak, mire Napoleon, mindjárt október másodikán, meghivatta magához Goethét.»

A beszélgetés a kor e két legnagyobb em-

A SZINHÁZ.

POLGÁR SZINTÁRSULATA A SZINHÁZ ELŐTT.

A KAPOSVÁRI ÚJ SZINHÁZ FELAVATÁSA. — Jelfy Gyula fölvételei.

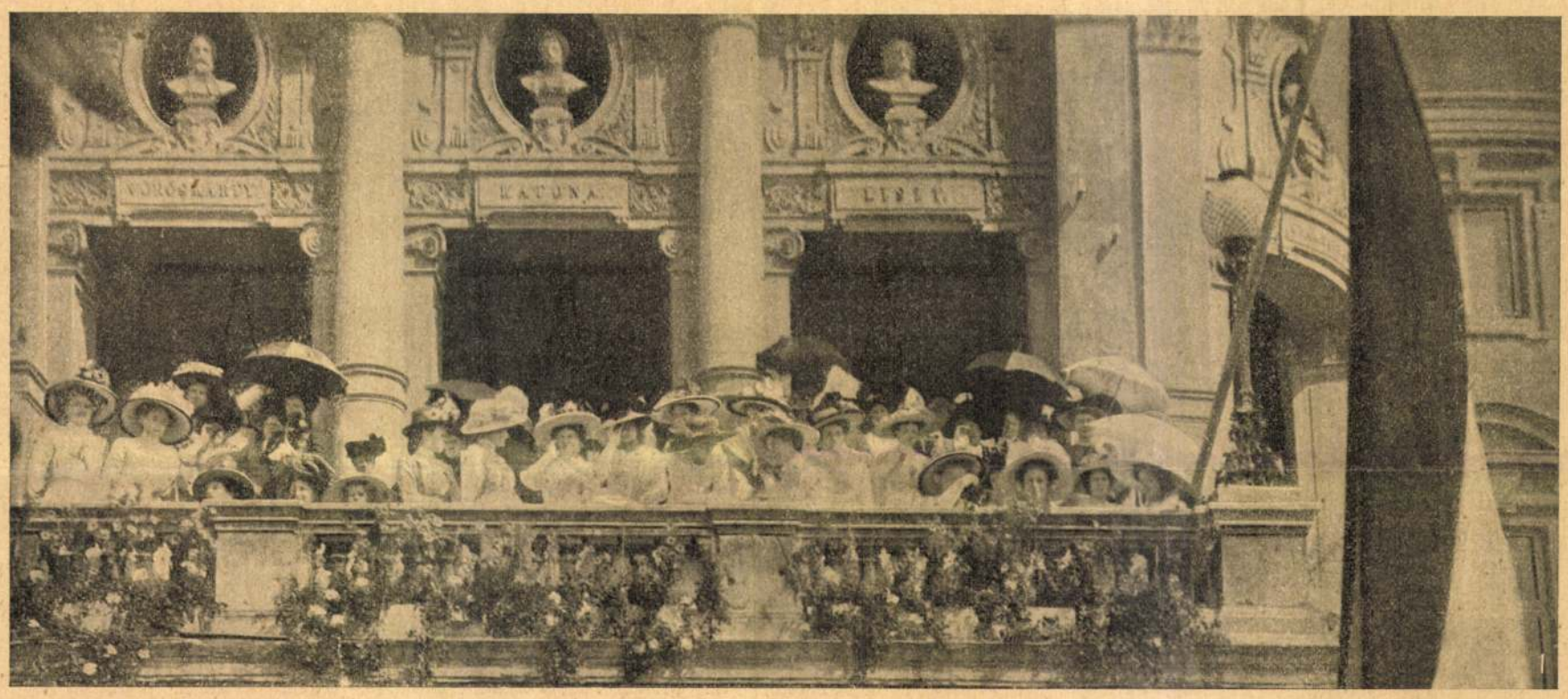

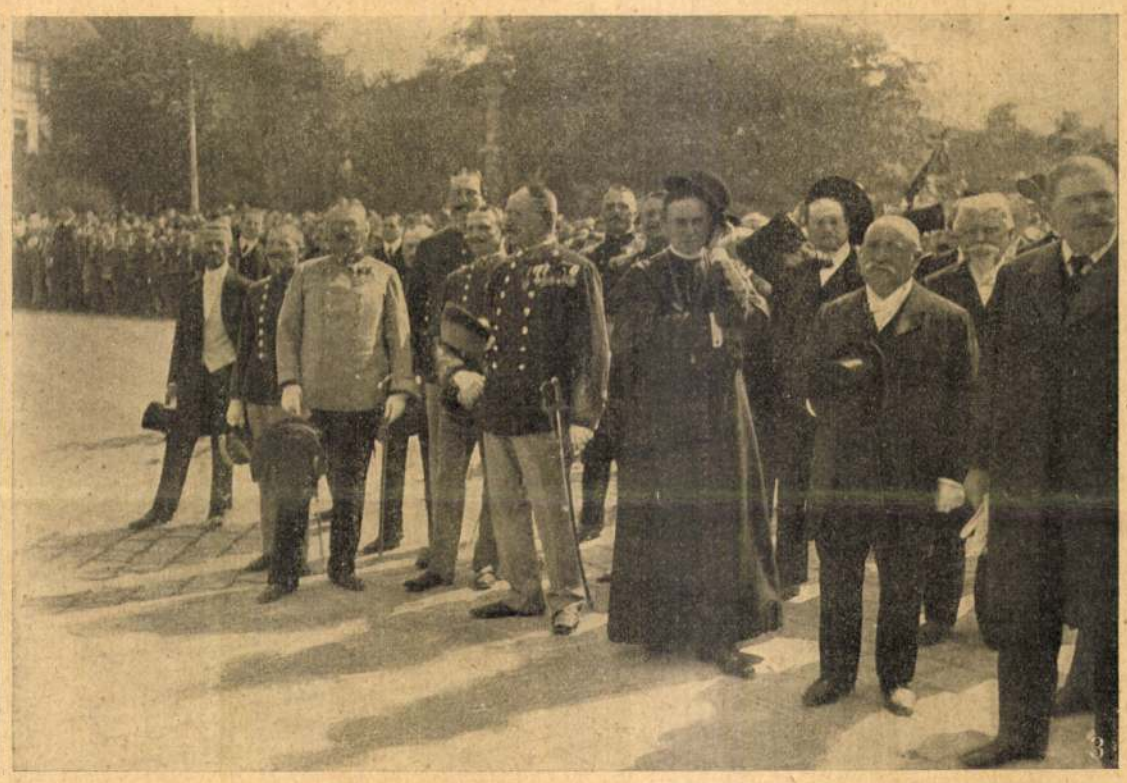

1. Hölgyközönség a szinház erkélyén. — **2.** Kolmár József nyug. főgimnáziumi tanár, a ki Petőfi lakótársa volt Pozsonyban. — **3.** A katonaság képviselői az ünnepélyen. — **4.** A leleplezés.

A POZSONYI PETŐFI-SZOBOR LELEPLEZÉSI ÜNNEPÉLYE. — Jelfy Gyula fölvételei.

súlyt a kötvényben, és pontos számításokat kell tennie a díj megállapítására nézve. E végből szükséges, hogy úgyszólván a kisujjában legyenek a minden útvonalra nézve megállapított díjtételek s ismernie kell a kötvényen vele együtt szereplő társ-érdekeltek egyéniségét és teherbiróképességét. A politikát is figyelemmel kell kisérnie. Más a díjtétel háborús időben, más békében. Mostanság a német-franczia feszültség egyik fokmérője szokott lenni, ha a Lloyd felemeli vagy alábbszállítja a tengerjáró hajók biztosításának díjtételeit.

Mindehhez természetesen nemcsak nagy tájékozottság szükséges, hanem segitőforrások is kellenek az ügynöknek ép úgy, mint az aláirónak. Ezek a források bőségesen meglelhetők a Lloyd palotájában. Van ott könyvtár, a térképek és a hajózásra vonatkozó munkák gazdag felszerelésével, van olvasóterem, melyben meglelhetők a világ minden tengeri kereskedelmet űző országának ujságjai s főképen rendelkezésre áll a Lloyd évkönyve a brit és külföldi hajózásról, melyben a legpontosabb felvilágosítások lelhetők valamennyi száztonnásnál nagyobb brit kézben levő, de igen sok idegen hajóról is. Ez évkönyv egy része nemcsak osztályozza e hajókat, hanem tájékoztat gépeik, kazánjaik, horgonyaik stb. állapotáról is. E végből a Lloyd az ellenőrző hivatalnokoknak a legkitünőbb szakemberek köréből szervezett egész dandárát foglalkoztatja. Felügyeltet általuk hajók épitésére, s jelentéseik alapján mindjárt osztályozza is az új hajókat, a mivel jelentékeny tényezőjét teremti meg a biztosítási díjtételek megállapításának. Fontos része ez évkönyvnek az angol hajóskapitányok nyilvántartása. Valóságos életrajzi lexikon van ott összeállitva e férfiakról, kik oly felelős állást töltenek be az angol kereskedelmi tengerészetben. Forgatják is sűrűn ezt a nyilvántartást, mert érthető, hogy a biztosítók tudni akarják az ügylet megkötése előtt, kinek kezére van bízva a hajó értékes rakománya.

Van egy nevezetes külön helyisége a Lloyd palotájának: a «rémület kamarája», más néven a «temető». Itt függesztik ki a beérkezett táviratok másolatait, melyek szerencsétlenségekről (évente átlag ezer hajó jár szerencsétlenül) s hajók megérkezéséről vagy elindulásáról tesznek jelentést. E helyiség külső falára egy vasdiszitményekkel körülvett harangot erősitettek. Valamikor a «Lutine» nevű fregatt hajóharangja volt. E hadihajó, melyet az angol kormány 1799-ben rendelkezésére bocsátott egy kereskedelmi társaságnak, mely óriási aranyrakományt akart átszállittatni Cuxhavenbe, rakományostul, emberestül elsülyedt. A harang, melyet utóbb a rakomány egy részével együtt megmentettek, a Lloyd palotájába került, ott tölti be mind a mai napig a halálharang szomorú tisztségét. Azon harangozzák ki a szerencsétlenül járt vagy hiányzónak (missing) nyilvánitott hajókat.

A Lloyd eléggé régi intézmény, kezdetei a tizenhetedik század végéig nyúlnak vissza. Akkor alapitotta meg egy Lloyd Edward nevű kávéháztulajdonos Londonban, a Tower Streeten. De ez a Lloyd több volt közönséges kávésnál. Messzirelátó üzletember, nagy szervezőtehetség volt, azonkívül pedig egyike volt az első angol hirlapiróknak. Lapja, a «Lloyds News», az első határozott lépést jelentette annak a nagy kereskedelmi szövetkezetnek a megalkotásához, mely ma is — több mint kétszáz év elmúltával — az ő nevét viseli. Lloyd kávéháza mihamarább találkozóhelye lett azoknak a hajóügynököknek, kereskedőknek s egyéb embereknek, kik összeálltak hajóbiztosítások felvállalására. A Tower-streeti helyiség eléggé hamar szűknek bizonyult, s Lloyd kavéháza még két izben volt kénytelen helyiséget változtatni ugyanez ok miatt. Idő múltával a benne megforduló üzletemberek közt mind szorosabb közösség alakult ki s 1770-ben az egykori Lloyd-kávéház tagjai már testületté tömörülnek és rendszeresen vesznek részt biztosítási ügyletekben. Tehát körülbelül száz évig tartott, mig a Lloyd parlamenti határozattal testületi jogokat kapott. A következő száz esztendő bőségesen kárpótolta a haladásnak e lassúságáért, mert a Lloydot az üzleti világ egyik nagyhatalmasságává tette.

BACHÓ ISTVÁN HONVÉD-ZENEKARÁVAL A MARGITSZIGET BEJÁRÓJÁNÁL.

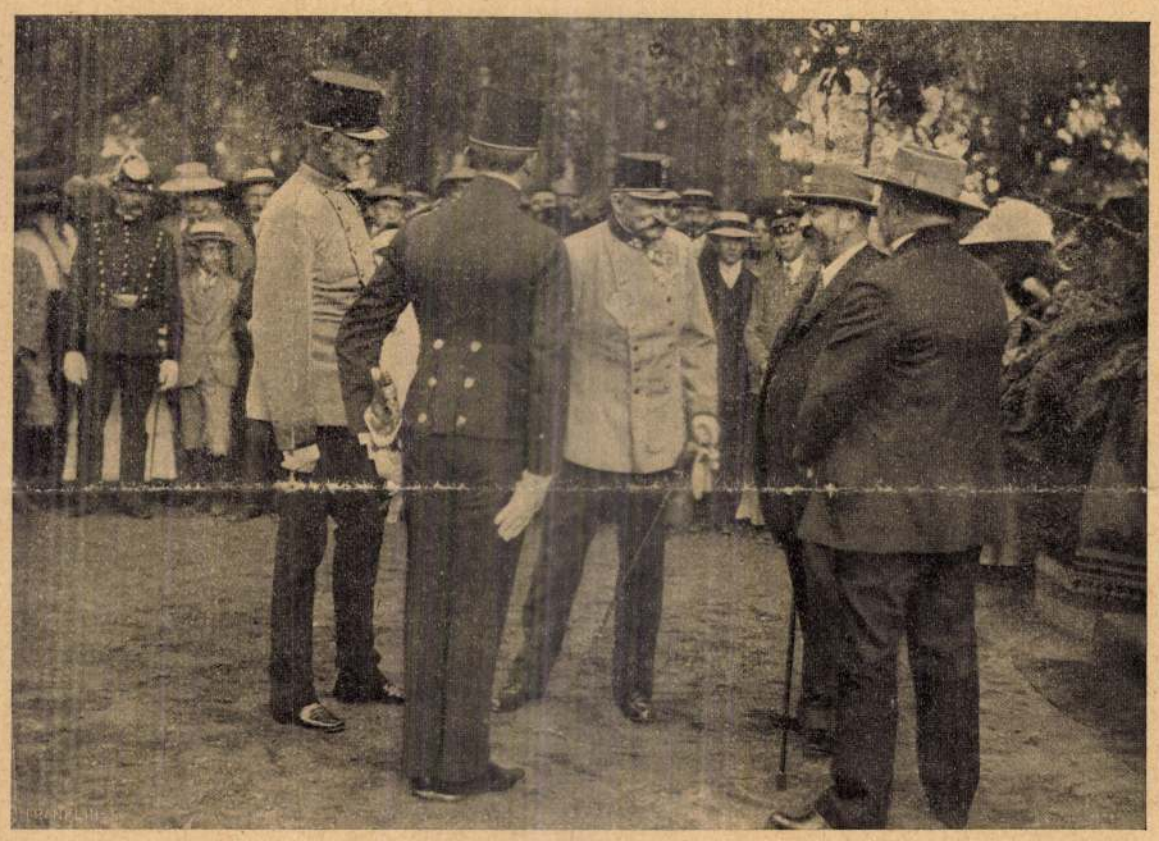

SCHREIBER HADTESTPARANCSNOK, BÁRÓ FEJÉRVÁRY GÉZA, SZÉKELY FERENCZ IGAZSÁGÜGYMINISZTER ÉS GRÓF KHUEN-HÉDERVÁRY MINISZTERELNÖK.

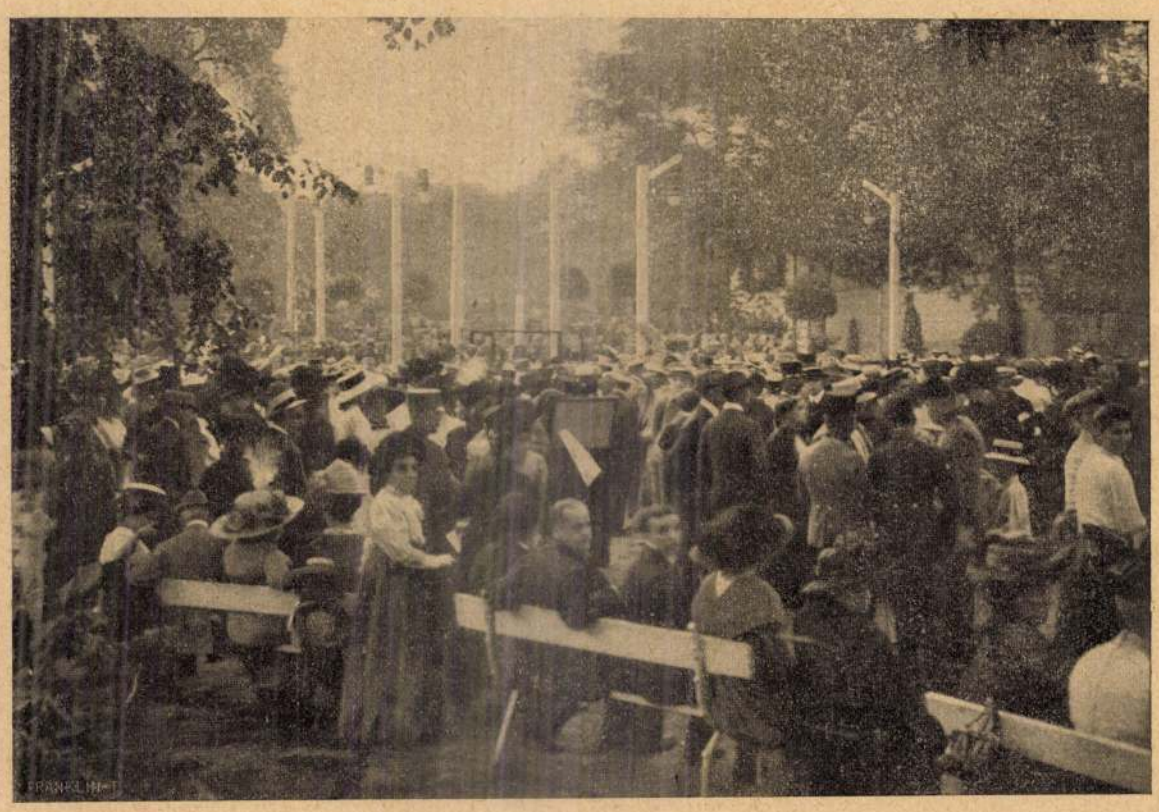

AZ EGYESÍTETT KATONAI ZENEKAROK. *Balogh Rudolf fölvételei.*

A MARGITSZIGETI NAGY KATONAZENE-HANGVERSENY A KECSKEMÉTIEK JAVÁRA.

Radnai Béla

Pozsonyi Petőfi szobra

Magyarság

1934. szept. 8.

750. *Kossuth Lajos 1886-*

Mellig látható, kissé jobb
Feje elől kopasz ; rövid haja,
galambősz ; szemöldöke őszbev
nek gallérja lehajtott, petty
kettős csokorra kötötte, kabát

Vászon, méretei 70·8 : 57·8 cm
60 K. — Vétetett a gr. Kreith
A megszerzésére vonatkozó adato
lelt. sznál. — Átvétetett 1895 április
jegyzék 143. — Az átvételt tudo
8-iki 14895 sz. leirat (159–96).

PETŐFI SZOBRA POZSONYBAN.

A legnagyobb magyar lirikus dicsőségét közelebb már egy harmadik monumentális szoborrmű fogja hirdetni és pedig Pozsonyban, hol küzdelemteljes fiatalságának egy részét töltötte. Az országgyűlési napló másolásával kereste meg itt mindennapi kenyerét Petőfi. A város közönsége aránylag rövid idő alatt gyűjtötte össze a szoborrmű felállításához szükséges jelentékeny összeget s a szobor-bizottság a közelebbi napokban abban a szerencsés helyzetben volt, hogy a biráló-bizottságtól, melyben több kiváló budapesti szobrász is részt vett, 37 pályamű sorsa felől kérhetett ítéletet.

Az első díjat a birálók *Radnai* Béla pozsonyi születésű szobrásznak ítélték oda s a pályázati föltételek szerint ugyancsak őt bizták meg a szobor megalkotásával. Igy tehát Fadrusz János örökébe olyan művész lép, kire, mint fiára szintén büszkén tekinthet Pozsony városa. A szoborrmű nem magas, inkább elnyúló talapzaton ábrázolja a nagy költőt, a mint lantját a talapzat ormára fektetve, kezébe kardot ragad, hogy a közelgő vészben hősi ellenállásra buzdítsa honfitársait. A talapzaton, egy lépcsővel alább bájos női alak, a Múzsa, áll, kérő tekintetet vetve Petőfire, hogy ne koczkáztassa drága életét. A szoborrmű szépen juttatja érvényre a gondolatot s vonalaiban nagyon tetszetős. Radnai, ki nemrég Lenau csatádi szobrával aratott sikert, ezzel az újabb művével is nem közönséges tehetségről tesz tanuságot.

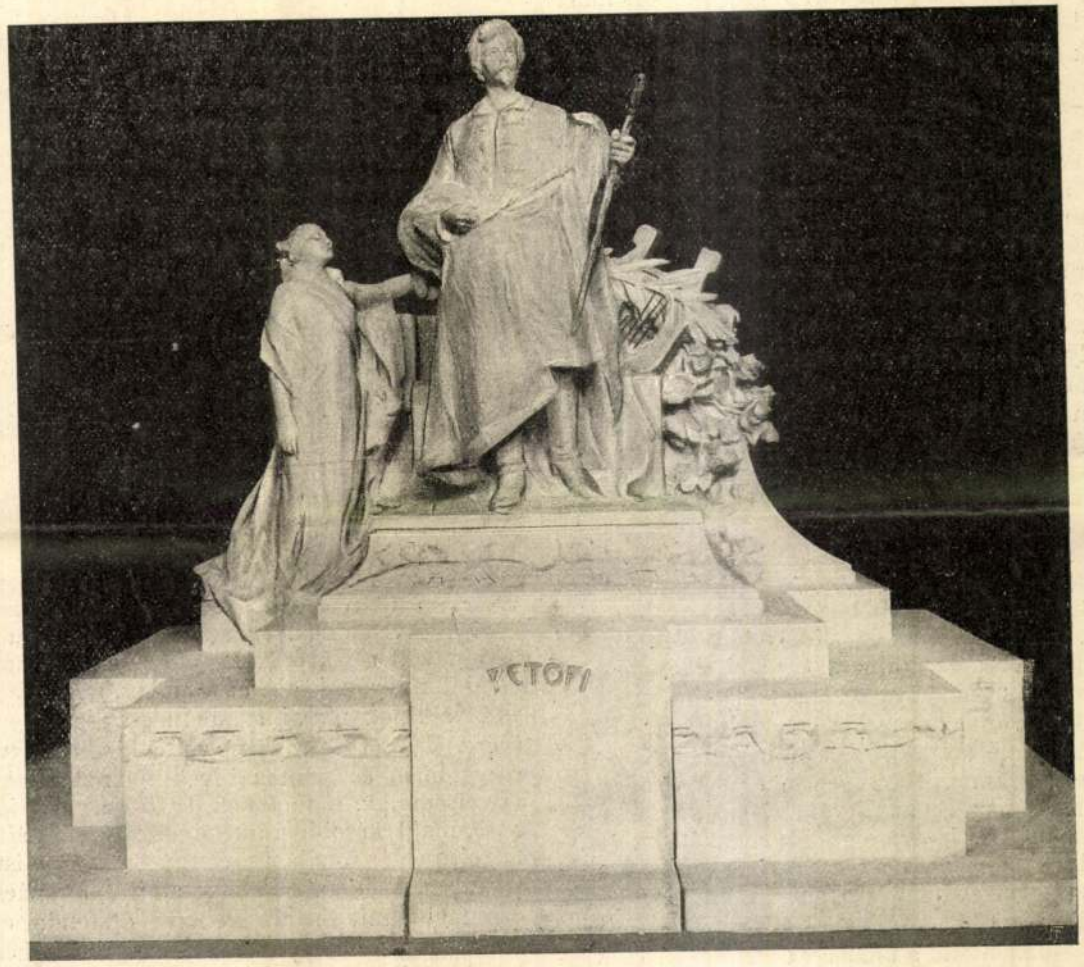

Radnai Béla pályaműve.

volna s a gazdasági állapotokban sulyos zavarokat ne idézett volna elő.

Az a hadsereg, mely most bámulatba ejti a világot harczkészségével, a tekhnika minden vívmányait értékesíteni tudó szakképzettségével, úgyszólván a földből termett elő. Harminczöt év előtt még lándsa, kard volt a *samurai*-ok fegyverzete, európai egyenruháról szó sem volt. A mai félelmes hadigőzösöket vitorlások helyett lassanként mindenben utánozni kezdte öltözködésében, modorában; még a kinek nem tellett is európaias öltözködésre, büszkébb volt, ha japán ruházata alatt európai alsóruhát viselhetett. Az éjjeli lampionokat kiszorították az üveglámpák, a gyékényeket a szőnyegek. Igy mutatja ki *Okuma* a társadalmi szükségletek minden terén az európai hatás következtében előállt forradalmat.

A mostani háború felidézésében is ennek a háborús pártnak volt legfőbb része. Mert habár el kell ismerni, hogy Japánban a politikai pártok nem személyi érdekből küzdenek egymással, de világosan észlelhető két fő áramlata a politikai nézeteltéréseknek. Az egyik, az alsóház többsége úgy tartja, hogy Japán a khinai háború után veszedelmes útra lépett, míg a felsőház tagjainak túlnyomó része még tovább akar haladni a katonai kiadások szaporítása útján, s azért idézte elő az oroszokkal való háborút is, hogy azzal ketté vágjon minden pénzügyi és diplomácziai nehézséget. E párt tagjai közt gazdagnál gazdagabb nemesek foglalnak helyet, kiknek vagyonához hasonló nagy vagyonoknak példáit csak Angliában s Amerikában találhatjuk, s kiket ép ezért nem nagyon érint az adóknak a háború költségei következtében szükségessé váló fokozása. Kalandos politikájukban hű támogatókra találnak az adót egyáltalán nem fizető proletár osztályban is.

Japán azonban már aligha birja el a fokozódó terheket. Már 1901 májusában *Ito* márki azért adta be lemondását a kormányelnökségről, mert nem akart felelősséget vállalni az ország erőáldozatainak további igénybevételéért. Az utána következő *Kotsura*-kabinet kezdetben a földadót akarta emelni, de erős ellentállásra talált az alsóház többségében s ez volt oka a parlament 1902 deczemberében történt feloszlatásának. De az új választások sem adtak a kormánynak igazat s az új parlament is vonakodott megadni neki a felsőház által erőltetett nagymérvű flottaszaporításokra való hitelt. Pedig az 1903—4. évi költségvetés 75 millióval csökkentette a kiadásokat. De persze a vasuti, tengerészeti költségszaporulatok, a távirdák, távbeszélők főbb kiadásai mind a rendkívüli kiadások közt szerepelnek, körülbelől 500 millióval, mely tiz évre elosztva is évi ötven milló emelkedést jelent.

Az angol-japán szövetségnek arra kellett volna szolgálnia, hogy Japán elhelyezhesse nagy kölcsöneit az angol tőkepénzeseknél. De ez a remény nem vált be, mert a délafrikai háború kölcsönei által több mint 15 milliárd koronáig igénybe vett londoni pénzpiacz meglehetős hűvösen fogadta a japán ajánlatokat s

REGELE JÁNOS.

ő Pest városának lett tisztviselője, de a provizórium után ismét visszakerült képviselőházi tisztviselőnek, és mind haláláig állandó alakja volt a Háznak. Regele nem volt ugyan valami nagyon közlékeny ember, a képviselők és hivatalnok társai azonban csakhamar megszerették, mert mintaképe volt a kötelességtudó, szorgalmas és pontos hivatalnoknak, a ki a nagyirodának, a melynek 1875 óta mint igazgató, majd később mint főigazgató élén állott, ügyeit példás rendben tartotta. Érdemei elismeréséül 1894-ben Ő Felsége a királyi tanácsosi czímmel tüntette ki. Néhány esztendő előtt aztán Regele elkezdett betegeskedni. Funkczijának egyik része volt, hogy szavazások alkalmával a gyorsirók padja mellett ülve, a képviselői névjegyzékben ő jegyezte meg a jelenlevőket vagy távollevőket. Most aztán, hogy egészsége roszra fordúlt, a képviselőház tagjai kezdték észrevenni az öreg Regele távollétét. Baja mindinkább sulyosbodott, míg végre hosszas szenvedés után a halál megváltotta. Temetése vasárnap augusztus 7-én volt a képviselőház tagjainak és hivatalnokainak nagy részvéte mellett.

ban az elnök és az alelnökök, kormánypárt, ellenzék, sajtó egyaránt. De az is véget kell, hogy érjen egyszer, bár eleinte úgy tetszett, örökké fog tartani. Az általános vita még hetekig nyúlt, a pénzügyi tárcza költségvetésével azonban már csak fél ülésben végzett a képviselőház s a többi költségvetéseket is szokatlanúl gyorsan végezte el. Most már aztán széjjel megy a két ház és széjjel mennek a pártok. A néppárt három korifeusát, *Zichy* Aladárt, *Rakovszky* Istvánt és *Molnár* Jánost valószínűleg a bucsú perczében kapta le a fotografus, s az országháztéri villamos megálló előtt, a hol rendesen jó étvágyat kívánnak egymásnak a honatyák, e héten már a nyaralásról folyt a szó. Sokan valószínűleg a viszontlátásig köszöntötték egymást, t. i. a fiumei kikötőben, a honnan aztán Saint-Louis felé viszi őket a hajó az interparlamentáris konferencziára.

WALDECK-ROUSSEAU PÉTER.

1846—1904.

Franczia ország egyik kitűnő államférfia, *Waldeck-Rousseau* augusztus 10-én meghalt Párisban. A mit a harmadik franczia köztársaság megszilárdulására *Gambetta* és Jules *Ferry* megkezdtek, *Waldeck-Rousseau* mint a franczia kormány elnöke folytatta nagy államférfiúi előrelátással. Nyugodt természetű, éles eszű politikus volt. A legutóbbi időkben *Combes* kormányára mérséklő befolyást kivánt gyakorolni s mint már beteg embert is ellenállhatatlanúl

KIS KRÓNIKA

PETŐFI POZSONYI SZOBRA.

A pozsonyi sétatéren állt Petőfi Sándor pompás szobra, egészen addig, míg ezelőtt tizenöt évvel, 1919. február 12-én, a nyugati kultúrával közeledő cseh hódítók le nem döntötték a nagy poéta pompás emlékét. Pozsonyból írta, sírta hazafelé a költő örökszép versét: „Kis lak áll a nagy Duna mentében."

Ezt azonban nem engedték meg a csehek. Most meg arról beszélnek, hogy a pozsonyi Massaryk-akadémia házának kertjében újból fel akarják állítani, új talpazaton. Nem a sétatéren, hanem csak bent, a kertben. Még nem a sétatéren, de majd csak eljön az idő, amikor egészen napfényre kerül a bedeszkázott mű, mert az igazság is ki fog törni koporsójából és visszaad mindent: szobrot és várost, erdőt és mezőt, millió és millió elszakított testvért.

A ledöntött szobor eltűnt a pozsonyiak szeme elől. Senki sem tudta, hová lett. Hosszú évek múlva tudódott ki, hogy a talapzatáról ledöntött mű valahol a pozsonyi városmajor egy eldugott zúgában pihen, bedeszkázva. Néhány hónappal ezelőtt az a hír járta, hogy valami amerikai magyar meg akarja venni a csonka szobrot s Amerikába akarja szállítani.

A SZENTÍRÁS DICSÉRETE.

Mereskovszky orosz író nemrégiben megjelent művében, az *Ismeretlen Jézus* c. könyvben olvastuk:

Téli Esték 1933/34. XII. évf. 5 17

„32-edrét alakú, fekete bőrkötésű, 626 oldalas, kéthasábos, apróbetűs kis könyvecske. Az előzéklapon látható tintabeírásból — „1902“ — ítélve, az enyém több, mint harminc év óta. Mindennap olvasom és fogom olvasni, amíg csak szemem lát, mindenekelőtt, napkeltétől és kivilágosodástól a déli verőfényig és a koromsötét éjtszakáig; ha boldog vagyok, ha boldogtalan, ha beteg vagyok, ha egészséges, ha hívő vagyok, ha hitetlen, ha érző, ha érzéketlen. És úgy érzem, hogy mindig új, ismeretlen könyvet olvasok, és sohasem olvasom ki, nem ismerem meg végéig, csak a szemem határán látom, a szívem határán érzem, de ha egyszer egészen megismerném, — mi lenne akkor?...

... Mit tegyenek a koporsómba? Ezt a könyvet. Mivel fogok fölkelni síromból? Ezzel a könyvvel. Mit tettem a földön? Ezt a könyvet olvastam. Ez borzasztó sok egy embernek, és talán az egész emberiségnek, de magának a Könyvnek — rettenetes kevés...

... lehetetlen az Evangéliumot úgy olvasni, hogy ne tegyük azt, amit mond. És ki teszi azt? Ime, ezért a legkevésbbé olvasott, a legismeretlenebb könyv ez a könyvek közt.“

AZ IFJÚSÁG TEMPLOMA.

A pesti iskolák evangélikus tanulói között nemes és nagyszabású, szinte kivihetetlennek látszó és mégis sikerrel biztató mozgalom indult meg, melynek jelszava ez: Felépítjük az Ifjúság Templomát! Az első elemistától kezdve a legnagyobb diákig minden evangélikus tanuló gyakran találkozik ez év elejétől fogva az Ifjúság Templomának perselyeivel, s fillérjét, vagy pengőjét beleejti láthatatlanul, hogy ne csak idegen szem ne lássa, mit tett bele, de — az Irás szerint — még a balkéz se tudja, mit cselekszik a jobb. Az eszme megszületett és él. Nem egy esztendő, de tíz is kell ahhoz, hogy hazánk fővárosában egy szép templom emelkedjék Isten dicsőségére gyermekek és ifjak adományaiból. Templom, amelyet a tiszta, fiatal hit semmiből emel kishitű nagyoknak örök buzdításul. Templom, amelynek a fundamentuma akkor vettetik meg, amikor talán minden korok között legnagyobb a szegénység...

A perselyek megkezdték útjukat. Járnak, keringenek gyerekkézből másik kézbe, telnek és ürülnek. Ezer, meg ezer, meg ezer kicsi gyermekkéz, erős ifjúi kéz, jóltevő leánykéz építeni kezd. Ki lehetne vajjon annyira hitetlen, hogy még a tiszta szívek e munkája fölött sem látná meg az Isten áldását?!

A perselyek keringenek kézről-kézre. Te, picike kis gyermek, aki most első filléredet a perselybe teszed, ha majd a nyolcadik osztály után elhagyod az iskola padjait, — hiszem, hogy a magadépítette templomban adhatsz majd hálát a jóságos Istennek minden jóságáért.

MADÁCH.

Az elmult napokban ünnepek torlódtak az „Ember tragédiája“ tiszteletére. Ötven éve volt annak, hogy a nagy költő mélységesen szép drámai költeményét a Nemzeti Színház bemutatta. És ez a jubileumi ünneplés érdekesen összeesett a nagy mű 500-ik előadásával. Kevés színmű éri meg ezt a számot olyan komoly

Radnai Béla

A pozsonyi Petőfi-szobor (Radnai Béla műve) leleplezéséről írtak a napilapok, szept. 9.

1911

(Művészet 1911. 356. l.)

2155-909-31
Tört. Képcs.

880. Keretek.

1 darab természetes szinű tölgyfakeret belül aranyozott keskeny léczczel.

Méretei a belső világitásnak 114.5:69 cm és a teljes nagyságnak 121:75.5 cm.

Becsértéke.....20 K

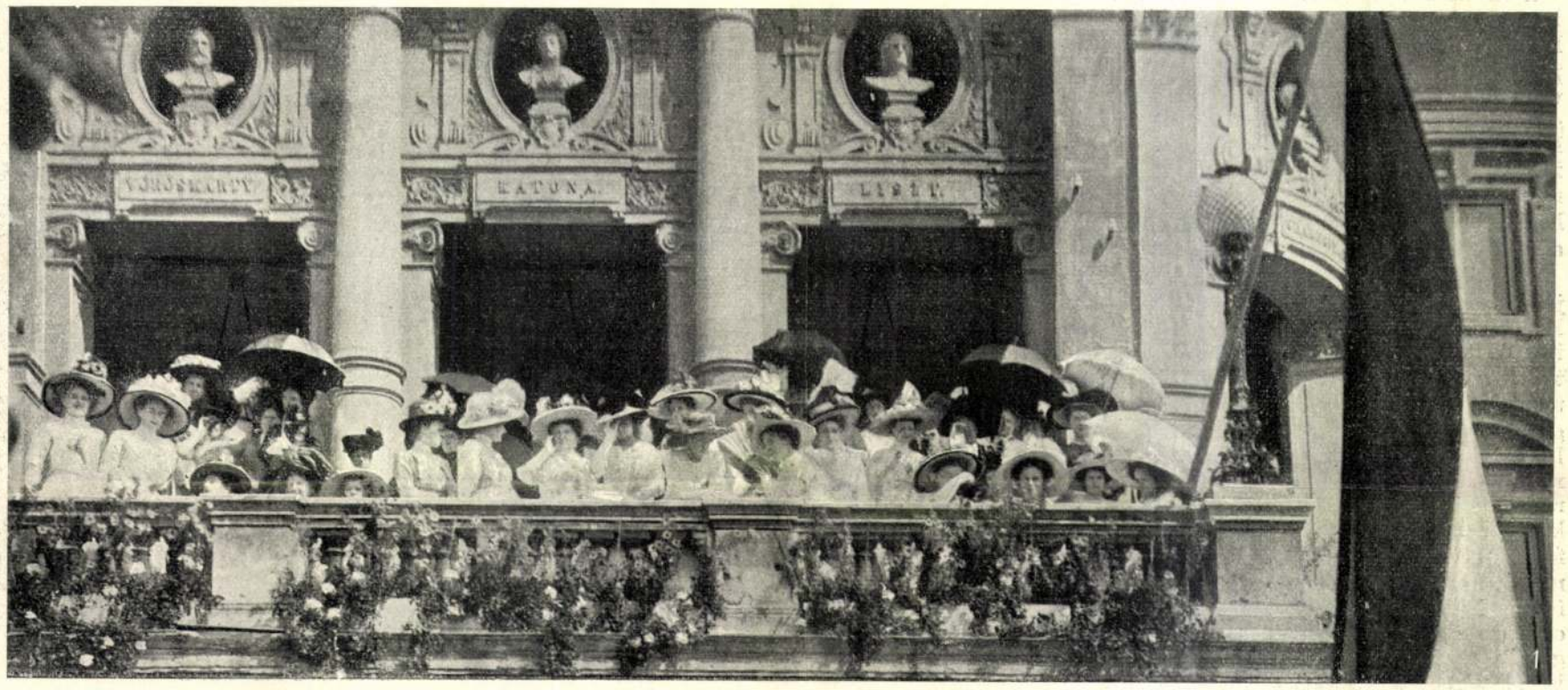

1. Hölgyközönség a szinház erkélyén. — 2. Kolmár József nyug. főgimnáziumi tanár, a ki Petőfi lakótársa volt Pozsonyban. — 3. A katonaság képviselői az ünnepélyen. — 4. A leleplezés.

A POZSONYI PETŐFI-SZOBOR LELEPLEZÉSI ÜNNEPÉLYE. — Jelfy Gyula fölvételei.

súlyt a kötvényben, és pontos számításokat kell tennie a díj megállapítására nézve. E végből szükséges, hogy úgyszólván a kisujjában legyenek a minden útvonalra nézve megállapított díjtételek s ismernie kell a kötvényen vele együtt szereplő társ-érdekeltek egyéniségét és teherbíróképességét. A politikát is figyelemmel kell kisérnie. Más a díjtétel háborús időben, más békében. Mostanság a német-franczia feszültség egyik fokmérője szokott lenni, ha a Lloyd felemeli vagy alábbszállítja a tengerjáró hajók biztosításának díjtételeit.

Mindehhez természetesen nemcsak nagy tájékozottság szükséges, hanem segítőforrások is kellenek az ügynöknek ép úgy, mint az aláirónak. Ezek a források bőségesen meglelhetők a Lloyd palotájában. Van ott könyvtár, a térképek és a hajózásra vonatkozó munkák gazdag felszerelésével, van olvasóterem, melyben meglelhetők a világ minden tengeri kereskedelmet űző országának ujságjai s főképen rendelkezésre áll a Lloyd évkönyve a brit és külföldi hajózásról, melyben a legpontosabb felvilágosítások lelhetők valamennyi száztonnásnál nagyobb brit kézben levő, de igen sok idegen hajóról is. Ez évkönyv egy része nemcsak osztályozza e hajókat, hanem tájékoztat gépeik, kazánjaik, horgonyaik stb. állapotáról is. E végből a Lloyd az ellenőrző hivatalnokoknak a legkitünőbb szakemberek köréből szervezett egész dandárát foglalkoztatja. Felügyeltet általuk hajók épitésére, s jelentéseik alapján mindjárt osztályozza is az új hajókat, a mivel jelentékeny tényezőjét teremti meg a biztosítási díjtételek megállapításának. Fontos része ez évkönyvnek az angol hajóskapitányok nyilvántartása. Valóságos életrajzi lexikon van ott összeállítva e férfiakról, kik oly felelős állást töltenek be az angol kereskedelmi tengerészetben. Forgatják is sűrűn ezt a nyilvántartást, mert érthető, hogy a biztositók tudni akarják az ügylet megkötése előtt, kinek kezére van bízva a hajó értékes rakománya.

Van egy nevezetes külön helyisége a Lloyd palotájának: a «rémület kamarája», más néven a «temető». Itt függesztik ki a beérkezett táviratok másolatait, melyek szerencsétlenségekről (évente átlag ezer hajó jár szerencsétlenül) s hajók megérkezéséről vagy elindulásáról tesznek jelentést. E helyiség külső falára egy vasdiszitményekkel körülvett harangot erősitettek. Valamikor a «Lutine» nevü fregatt hajóharangja volt. E hadihajó, melyet az angol kormány 1799-ben rendelkezésére bocsátott egy kereskedelmi társaságnak, mely óriási aranyrakományt akart átszállittatni Cuxhavenbe, rakományostul, emberestül elsülyedt. A harang, melyet utóbb a rakomány egy részével együtt megmentettek, a Lloyd palotájába került, ott tölti be mind a mai napig a halálharang szomorú tisztségét. Azon harangozzák ki a szerencsétlenül járt vagy hiányzónak (missing) nyilvánitott hajókat.

A Lloyd eléggé régi intézmény, kezdetei a tizenhetedik század végéig nyúlnak vissza. Akkor alapitotta meg egy Lloyd Edward nevű kávéháztulajdonos Londonban, a Tower Streeten. De ez a Lloyd több volt közönséges kávésnál. Messzirelátó üzletember, nagy szervezőtehetség volt, azonkivül pedig egyike volt az első angol hirlapiróknak. Lapja, a «Lloyds News», az első határozott lépést jelentette annak a nagy kereskedelmi szövetkezetnek a megalkotásához, mely ma is — több mint kétszáz év elmúltával — az ő nevét viseli. Lloyd kávéháza mihamarább találkozóhelye lett azoknak a hajóügynököknek, kereskedőknek s egyéb embereknek, kik összeálltak hajóbiztosítások felvállalására. A Tower-streeti helyiség eléggé hamar szűknek bizonyult, s Lloyd kavéháza még két izben volt kénytelen helyiséget változtatni ugyanez ok miatt. Idő múltával a benne megforduló üzletemberek közt mind szorosabb közösség alakult ki s 1770-ben az egykori Lloyd-kávéház tagjai már testületté tömörülnek és rendszeresen vesznek részt biztosítási ügyletekben. Tehát körülbelül száz évig tartott, míg a Lloyd parlamenti határozattal testületi jogokat kapott. A következő száz esztendő bőségesen kárpótolta a haladásnak e lassúságáért, mert a Lloydot az üzleti világ egyik nagyhatalmasságává tette.

BACHÓ ISTVÁN HONVÉD-ZENEKARÁVAL A MARGITSZIGET BEJÁRÓJÁNÁL.

SCHREIBER HADTESTPARANCSNOK, BÁRÓ FEJÉRVÁRY GÉZA, SZÉKELY FERENCZ IGAZSÁGÜGYMINISZTER ÉS GRÓF KHUEN-HÉDERVÁRY MINISZTERELNÖK.

AZ EGYESÍTETT KATONAI ZENEKAROK. *Balogh Rudolf fölvételei.*

A MARGITSZIGETI NAGY KATONAZENE-HANGVERSENY A KECSKEMÉTIEK JAVÁRA.

A pozsonyi Petőfi-szobor leleplezése szeptember 8-án. A Petőfi-Társaság küldöttsége a szobor előtt

kon ragyog a lopva csókolt csókok édessége. Egyáltalában, — folytatta Tekla, battiszt hálóköntösének ujját erélyesen fölgyűrve, — mindenki tudja, hogy a régi fogalmak elváltoztak... Régen az emberek abban a balvéleményben voltak, hogy a világra szenvedni jöttünk. Ma már tudjuk, hogy azért születtünk és egész létünknek csak annyi értelme van, amennyi gyönyörűséget magunkba tudunk szívni ezen a világon. A modern embernek esze ágában sincs a magasztos ideák hajszolása. Mindnyájan csak azon vagyunk, hogy a pillanat szépségét lekössük a maga egész léhaságában, nem törődve a jó és rossz avult fogalmával. Bűn ma már tulajdonképpen nincs is... Mert például bűn-e a flört? A katekizmus értelmében bizonyosan az.

— De hiszen a katekizmusban szó sincs a flörtről, — vélte Vera.

— No, hiszen nem is úgy értem. Ezzel inkább arra akartam célozni, hogy az az erkölcsi keret, amelyet a vallás szabott az emberek erkölcsösségének mértékeül, ma már csak fikció.

Vera nagyon szerette volna megkérdezni, hogy mi a fikció, de nem merte, ami jó is volt, mert lehet, hogy Tekla maga sem tudta volna egészen pontosan megmondani, hogy mit ért alatta.

— Szóval a hedonizmus, — folytatta Tekla, — igen, a hedonizmus. Ma már kell, hogy mindenkinek ez legyen a jelszava.

Mivel Vera a hedonizmus szó jelentőségével szintén nem volt tisztában, néma bámulatot érzett a kuzinja roppant tudása iránt. Bámulata, csodálkozása hihetetlen arányokat ölt, ha az álom be nem fogja a szemét, amellyel az élet és az élet rejtelmei elé bámult.

Igy aztán a gyönyör jogának és a házasságnak, mint elavult intézménynek a tárgyalását hallgatva, csöndesen elszunnyadott, s azt álmodta, hogy az apatini templom Szent Sebestyéne cinóber-színü palástjában óvatosan mutatva vérző szívére, igy szól hozzá: „Boldogok, akik flörtölnek...“ De aztán, hogy az álom mélyebb lett és belenyomta Vera fejét az öntudatlanság puha gyolcsába, a szent is elhallgatott. Egy hét sem telt bele és Vera többet tudott az élet rejtelmeiről, mint az ó- és középkor, sőt csak az elmúlt század némely tudósa, kik ötven-hatvan évig görnyedtek poros pergamenjeik között.

Abban a reményben, hogy „a tudás fénye csillog a szemében“ (sajnos, sajnos, gondolta, hogy a bűnös csókokra eddig egyáltalában nem volt alkalma). Átlépte az első zsúrszalon küszöbét. De hát hiába volt Vera kalapja és ruhája a divat utolsó sikoltása szerint alkotva, hiába kente föl Tekla a homlokát a bűnös tudás balzsamával, az első negyedóra kábult izgalmában bizony elfelejtkezett egyről-másról. Mint például, hogy mindjárt a bemutatásnál „szemtelenül kell a fiúk arcába bámulni és apró elejtett megjegyzésekkel borsot törni ismerősök és ismeretlenek orra alá“.

Mire azonban a teás-asztalhoz jutott és a balszerencse Dénes mellé sodorta, egy kissé magához tért. Nem volt ugyan öntudatának teljes birtokában, hanem a Tekla flört-kódexének a tételei zavarosan kóválygottak a fejében, mint a kis diáknak bemagolt, de meg nem értett leckéje.

Dénest az egész társaság Dénesnek szólította, de a vezetéknevét valószínüleg csak a házmesterné tudta pontosan. A keresztnevén kívül még azt is tudták róla, hogy valamelyik banknál van meglehetős jó hivatalban, és a házasság intézményével szemben makacs és szívós ellenállást tanusít. Ugyanannyira, hogy már a legelszántabb anyák is megszűntek benne férj-anyagot látni. Különben Dénes kissé már vedlett gavallér volt, az életúntság finom ráncaival a szeme körül, aki szúrós megjegyzésekkel mulattatta néhai flörtjeit és a mamák táborát néma megvetéssel sujtotta.

Uj Idők 1911. 57. sz.

Női utcaseprők Budapesten Mühlbeck Károly rajza

népet, hogy óvatosságra intsék őket és hogy lássuk, vajjon mit tudnának még létre hozni és micsoda meglepetésekkel szolgálhatnának még számunkra e hosszu, de kétségkivül még orvosolható lethargia után. Az emberiség, amely a túlfeszitett munkától elsatnyulóban van, itt mindenesetre az alkoholtól még szinte érintetlen agyakra és nyugodt szépségekre, fizikai egyensúlyra, állatiasság nélküli erőre találna ezek között az ősrégi ekével dolgozó földmunkások és a saduf-ok énekesei között. *Pierre Loti*

Automobil kirándulás

Elbeszélés

Irta Balásházy Péter

Tekintettel arra, hogy Apatinban nevelkedett és két vénkisasszony nagynénje a házuknál lakott, Vera erkölcsei átlátszóan tiszták voltak. És igazán bajos lett volna eldönteni, hogy Vera lelkének tisztasága kit terhelt inkább? Apatint-e, vagy a nagynénjeit? Mert ámbár Apatin szigorú kis város volt húsz, usque harminc kávésnénikével, akik naponkint öt és hat között vértörvényszéket ültek a városka leányainak és csinosabb asszonyainak az erkölcsei fölött. Mert hiába, a pletykától való félelem jobban őrzi a leányerényt, mint a legszebb prédikáció. Az ő tényked esük Verát csak a testi mivoltában őrizte volna meg az erény útjain. Hogy a lelkéhez sem fért a tudás, az annak volt köszönhető, hogy a két rossz álmu nagynénjével egy szobában hált. És igy történt, hogy Vera sohasem gyújthatott éjjel gyertyát, amelynek föllobbanó fényénél elővehette volna a párnája alá rejtett könyvet. Azon bizonyos párna alá rejtendő könyvek egyikét, a melynek segitségével ma már a világ végén is a fölvilágosultságnak valóságos Csimborasszójára emelkednek a serdülő leányok.

Igy érte el Vera szinte aggasztóan tisztán és tudatlanul életének tizennyolcadik esztendejét, amikor egyszerre váratlan dolog történt vele. Mert az akarás és cselekvés ritka üstökösök az erkölcsi világrendben. Akarni és cselekedni többnyire csak a férfiak tudnak, azok közül is csak a kevésbbé tehetségesek. A nemzetekkel és leányokkal mindig csak történni szoktak a dolgok. A kisleány szüleinek az jutott eszébe, hogy Verát Pestre viszik férjhez adni. Csakhogy Vera szülei kényelmes emberek voltak, és a mama épp oly kevéssé akart megválni az öreg szakácsnéjuk főztjétől, mint a papa az ő hosszúszárú pipájától... Szóval a kisleány szülei zord önzésének lett áldozata. Mert ahelyett hogy jobbfelől a papa és balfelől a mama, elől, hátul pedig egy-egy nagynéni oltalma alatt bocsátották volna a fővárosba, őt bizony nagy lelkiismeretlenül reá bizták a papája férjnél levő nővérére, akinek, úgymond, szintén van egy felnőtt leánya.

— Aztán csak süsd el, ha lehet! — mondta a Vera mamája, mikor leányát sógornője gondjaira bizva haza készült Apatinba.

— Hogyan, — mondá a sógornője a pesti mamák finom mosolyával. — Elsütni?... Igérni nem igérhetek semmit, sőt a valószinüség se nagy... Istenem, mennyi báj, finomság, szellem kell ahhoz, hogy valaki a fővárosban tetszést arasson... És még akkor is, még akkor is, — tette hozzá sóhajtva, miközben Tekla leányára pillantott, aki a föntnevezett tulajdonságok birtokában és azoknak ellenére a huszonharmadik évében taposott a főkötő, sőt a karikagyűrű reménye nélkül.

— Hallottam már én is, — mondta a Vera mamája és gondtelten ingatta a fejét, — felénk is járt annak a hire, hogy még azelőtt négy leányt is férjhez lehetett adni egyazon selyemruhában, ma már egy leányra kell számitani négy selyemruhát. Ámbár, — tette hozzá némi megnyugvással, — talán a selyem volt azelőtt tartósabb.

— Nem a selyem a hibás, — vélte Tekla, miközben kígyó-mozdulatokkal jött-ment a szobában, — nem a selyem, hanem a házasság, az fog kimenni a divatból.

— Hát kalap a házasság vagy szoknya, hogy kimenjen a divatból? — mondta az apatini mama haragosan. — Bezzeg amig kevesebbet beszéltek a leányok, hamarabb férjhez mentek.

Vera rémülten nézett a mamájára. Hogy lehetett Teklával igy beszélni. Tapadó ruhájában, éles profiljával, szeszélyesen fésült hajával az emberi nagyság netovábbjának tünt fel előtte a kuzinja. Hiszen persze, persze, Napoleon is igyekezett a világtörténelemben, hanem azért, aki úgy tudott járni és lépni, mint Tekla, az föltétlenül magasabban állott a nagy egyéniségek ranglétráján... S mikor a mama végleg eltünt egy egyfogatu kocsi ködös homályos belsejében, Vera félénken a vágytól, remegve mondta:

— Tekla, Tekla, ha én valaha olyan lehetnék, mint te!

— Ne csüggedj, — mondta a pesti leány, kezét anyai szeretettel helyezve a Vera gömbölyü vállára, — ne csüggedj! Persze, sokat kell tanúlnod, rengeteg sokat, de ha reám bizod magadat, én megtanitlak élni.

— Élni? — kérdezte a kisleány, aki mindez ideig abban a hitben volt, hogy ő tizennyolc évvel ezelőtt kezdett élni. — Jól van, — mondta energikusan, — élni . . . egyébért sem jöttem Pestre, mint hogy éljek.

— Akkor mindenekelőtt jobb cipőkre volna szükséged, — mondta Tekla kicsinylő pillantást vetve a Vera apatini lábbelijére. — A többit, — tette hozzá, — azt majd esténkint mondom el neked, mikor már elolottuk a villanyt a szobánkban.

És este, mikor ki-ki nyugovóra tért, a keskeny leányszobában a tudásnak zsilipjei nyilottak föl és szakadtak a Vera lelkébe. Itt értesült arról, hogy ma már naivsággal hatni lehetetlen és azt a leányt, aki nem flörtöl, mindenki ostobának tartja.

— A lesütött szemü alamuszi leányok ma már idejüket multák, — szavalta Tekla a sötétben. — Napjainkban csak a cinikus, kissé keserü leányok vonzanak, akiknek szemében a tudás fénye van és a szája-

Uj Idők

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi képes hetilap

Előfizetési ára
Félévre 8 korona

Szerkeszti Herczeg Ferenc

Előfizetési ára
Negyedévre 4 korona

X. évfolyam | 1904 augusztus 14 | 33. szám

Bibi

Irta Heltai Jenő

En kutya vagyok és a nevem Bibi. De ezt a nevet nem szeretem. Azelőtt, amikor még fiatalabb voltam, azt szerettem volna, hogy engem is Aladárnak vagy Erzsébetnek hívjanak, mint az embereket. Erről beszéltem egy idősebb kutyával, aki azután a következőket mondta nekem:

— Amikor az emberek egészen kicsinyek és még beszélni sem tudnak, a nagyobb és öregebb emberek elnevezik őket Jancsinak, Pistának, ahogy az eszükbe jut. Tehát még az emberektől sem kérdezik meg, hogy tetszik-e nekik a név, amelyet nekik szántak? Miért kérdeznék meg a kutyáktól? Örülj, hogy egyáltalában van neved és nem kell név nélkül kóborolnod az utcán!

Ennek az idősebb kutyának igaza volt. Lassankint beletörődtem a Bibi névbe, mert beláttam, hogy nem a név a fődolog, hanem a jó magaviselet, az engedelmesség és a műveltség. Igen, elsősorban a műveltség! A dicsekvés nem kenyerem, de minden túlzás nélkül elmondhatom, hogy a magam idejében egyike voltam a főváros legműveltebb kutyáinak, ami különben nem csoda, mert kevés kutyát neveltek olyan gondosan, mint engem.

A gazdámat Csömöszlénynek hívták és ügyvéd volt. Már nem volt fiatal ember, a felesége sem volt fiatal asszony, sőt már a legidősebb lánya, a Bella sem volt fiatal lány. A Bella huszonnyolcéves lehetett, amikor én a házhoz kerültem, az Ilka huszonöt volt, a Tercsi huszonhárom, a Rózsi húsz és az Irén tizennyolc. Több lánya nem volt a gazdámnak, de volt egypár fia, aki a Bella és az Irén között lezajlott évtized leánymentes esztendőibe beleilleszkedett. A fiúkkal azonban ez elbeszélés keretében nem foglalkozom, különben is utáltam őket, mert sokat kínoztak.

Annál jobban szerettem a leányokat. Nagyon kedves, jó lányok voltak, csinosak is és elevenek. Sokáig nem tudtam megérteni, hogy miért nem mennek férjhez? Pedig ott voltak mindenütt, ahol férjhez lehet menni; hideg téli estéken, amikor az ember egy kutyát sem verneki az utcára, ők bálba rohantak, máskor, délután nagy ozsonnákat adtak (teával és afféle folyadékokkal, amelyeket én nem szerettek). Fiatalemberek is jártak a házhoz, de inkább olyan átmeneti jellegü ifjak. Komoly kérők azonban nem mutatkoztak a szemhatáron.

Mindebből azt következtettem, hogy a lányoknak nincs pénzük. Vagy ha van is pénzük, csak nagyon kevés van, vagy éppenséggel semmi. Az emberekkel való állandó érintkezés révén a családi élet sok minden titkába beleláttam és nagyon jól tudtam azt, hogy az ember a bárónál, a férj a hozománynál kezdődik.

Igen, a lányoknak nem volt hozományuk és ez igazán fájt nekem. Nagyon szerettem volna, ha jól és szépen férjhezmennek, mert a magam jövőjét is ezen az alapon színeztem ki tarka és tündöklő színekkel. Azt képzeltem, hogy valamelyik lány magával fog vinni a házasságába és köztiszteletben fogok megvénülni a nyugalmas tűzhely mellett.

Minthogy a kérők még mindig nem mutatkoztak, nagy dologra határoztam el magamat. Bármilyen különösen hangozzék is a dolog, én, Bibi kutya, megfogadtam magamban, hogy férjhezadom a lányokat. Ennek a módjával még nem voltam tisztában, de annyit már is sejtettem, hogy rendes úton ez nem megy, ide lelemény és ravaszság kell.

Körülbelül ugyanakkor jutott Csömöszlény úrnak az eszébe, hogy engem a magasabb tudományokban kimüveltessen. Ez okon egy kutya-idomítót szerződtetett, aki engem rögtön munkába vett.

— Nem kell, hogy sok dologra megtanítsa, — mondta a gazdám. — En csak egyet kérek öntől. Tanítsa meg arra, hogy vonítani kezdjen, ha valaki valamelyik leányomhoz nyúl.

— Ez gyerekjáték! — mondta a kutyaidomító. — Tessék rendelkezésemre bocsátani az egyik leányát . . .

Bella lévén a legidősebb, ő jelentkezett elsőnek. Meg kell adnom, hogy a kutyaidomító nagyon ravaszul csinálta a dolgát. Engem odakötött az asztal lábához, úgy hogy mozdulni sem tudtam. Aztán a jobb kezével szorongatni kezdte a Bella kezét, a ballábával pedig folyton a farkamra hágott. En persze vonítottam, mint egy vadállat, de kíméletlen mesterem ezzel még nem érte be. Ugyanezt a műveletet ismételte mind az öt lánynyal és nekem végig kellett vonítanom a Csömöszlény-család egész családfáját. Az ötödik lecke után a kutyaidomító ragyogó arccal jegyezte meg:

— Most már felelek Bibiről!

Tényleg, azontúl a zord visszaemlékezések hatása alatt mindig rosszúl éreztem magam, valahányszor valaki a lányok kezét megfogta. Mindig úgy éreztem, hogy ugyanakkor valaki a farkamra lép. És bár semmi különösebb okom nem volt rá, nyomban keservesen vonítani kezdtem. Csömöszlény úr, a felesége, de meg a lányok is sugárzó arccal hallgatták vonításomat.

— No, mit szóltok hozzá? — kérdezte az ügyvéd úr büszkén.

— Ez még megmenthet minket, — mondta rá a felesége és a lányok sugdolóztak és nevettek.

Mindezt akkor még nem értettem. Csak akkor találtam ki, hogy miről van szó, amikor először maradtam egyedül Bellával és egy fiatalemberrel. Már maga ez a körülmény is meglepett, a Csömöszlény-házban eddig nem hagyták egyedül a lányokat a fiatalemberrel. Most ott ültem a sarokban és figyelmesen szemléltem Bellát és az ifjút. Egymás mellett ültek, Bella nevetett, kacérkodott, az ifju pedig egyre közelebb jött hozzá.

— Ebből baj lesz! — gondoltam magamban.

Radnai Béla

És tényleg baj lett belőle. Az ifju egy önfeledt pillanatban megragadta Bella kezét, magához vonta a lányt és megcsókolta. Bella némán tűrt mindent, én azonban rendes szokásom szerint éktelen vonításba törtem ki. A következő pillanatban megnyilt az ajtó és az egész család berohant. Csömöszlény úr, a felesége, a négy lány és az öt fiu. A fiatalember borzasztó zavarban volt, Bella szintén, én pedig ugattam, mint az őrült.

Csömöszlény úr odalépett az ifjuhoz, szigorúan ránézett és így szólt:

— Remélem, uram, ön tudni fogja a kötelességét?

Az ifju elhalványodott, nagyot nyelt és inkább dadogva, mint érthetően ezt hörögte:

— Van szerencsém Bella kisasszony kezét megkérni . . .

A szigoru Csömöszlény arca széles mosolyra derült, Csömöszlényné pedig könyes szemekkel így szólt:

— Fiam! Fiam!

Amikor a boldog ifju kitámolygott a szobából, az egész család nekemesett. Dédelgettek, cirógattak és Csömöszlény úr elismerő pofonok közepette mondta:

— Bibi, derék állat! Bibinek köszönhetjük, hogy az egyiken már túladtunk . . . következik a második . . .

Csak ekkor értettem meg, hogy mire kellett a kutyaidomító és hogy én tulajdonképpen miféle szerepet játszom ebben a családban? Én voltam a házasságközvetitő. Ezen legkevésbbé sem sértődtem meg, sőt bizonyos büszkeséggel vállaltam a szerepet, amely saját terveimnek annyira megfelelt. Az is igaz, hogy Csömöszlényék nagyon hálásak voltak hozzám, a legkitünőbb húsokat és csontokat kaptam és semmi egyébbel nem kellett törődnöm, mint a leányokkal.

Rövid másfél esztendő alatt hasonló siker koronázta minden vonításomat, januárban férjhez adtam az Ilkát, juliusban a Tercsit és a másik év juniusában a Rózsit. Most már csak egy leány volt a háznál: Irén, és én boldogan gondoltam arra, hogy Irén után én is megpihenhetek és a jól megérdemelt nyugalomba vonulhatok.

Szeptemberben rendkivül kedvező kilátások mellett kezdtem egy fiatalemberre fölügyelni. Ez a fiatalember határozottan és erőteljesen udvarolt Irénnek és én, akinek már volt valamelyes gyakorlatom ezen a téren, meg mertem volna arra esküdni, hogy október első napjaiban vonítani fogok. Ez a hitem minden nappal erősbödött és október elején már elégedetten dörzsöltem a lábaimat. A fiatalember egy óvatlan pillanatban tényleg megcsókolta az Irént. Én azonban nem ugattam; tudtam, hogy úgy is hiába ugatnék, mert az öregek nem voltak otthon. Alkalmasabb időre tettem el a vonítást.

Ez az alkalmasabb idő már másnap bekövetkezett. Irén és az ifju egyedül voltak a szobában, míg a szomszéd szobában az öregek állítólag szundikáltak. Irén és az ifju a szerelem gyönyöreiről beszélgettek, miért is Irén fölkérte a fiatalembert, hogy irjon valamit az emlékkönyvébe. El is szaladt az emlékkönyvéért és én egyedül maradtam az ifjuval, aki büszke és önérzetes mosolylyal pödörgette a bajuszát. Irén kissé sokáig maradt el, a fiatalember lassankint türelmetlenkedni és bosszankodni kezdett. Én félszemmel gúnyosan néztem rá és magamban hangosan nevettem, amikor arra gondoltam, hogy

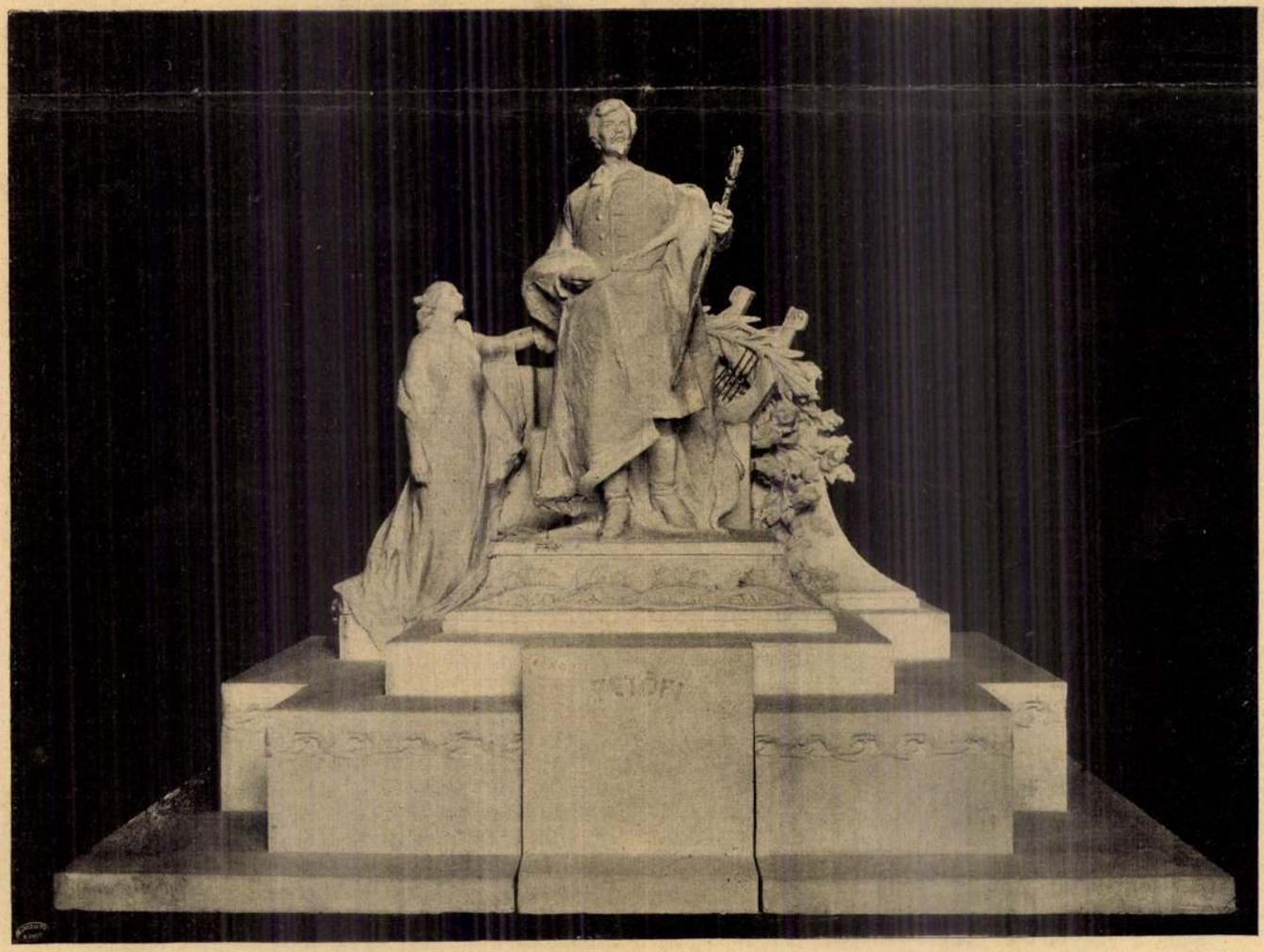

A pozsonyi Petőfi-szobor pályázatán első díjat nyert minta. Tervezték Radnai Béla szobrász meg Fischer és Scheer műépitők

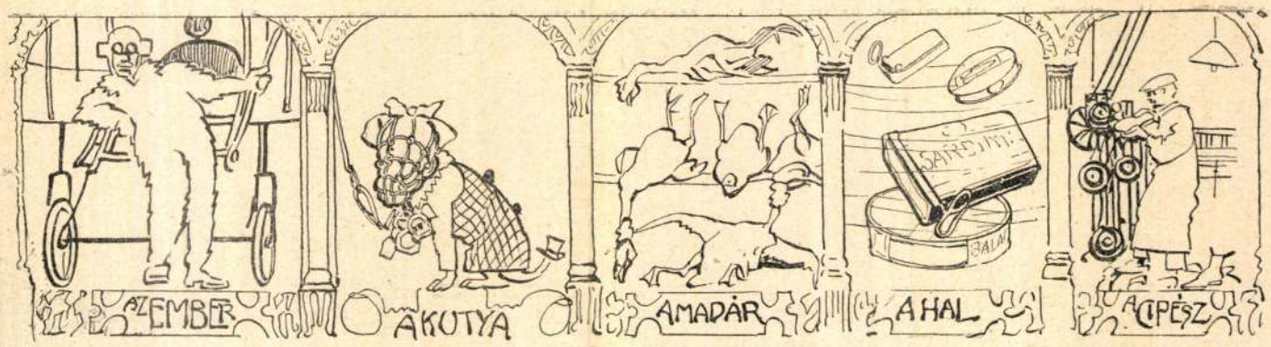

Falikép-tervezetek a fővárosi elemi iskolák számára

Mühlbeck Károly rajza

mint akár az, amely elsöpörte a tógát és a szandált. Ki tudja, talán a sárga invázió . . . De addig . . .! Könnyen meglehet, hogy azt is megérjük még, hogy minden gyomor- és bélbaj mellett is előbb fognak a férfiak fűzőt hordani, semmint hogy a nők abbahagynák a fűző viseletét.

Idegen írók

Alexander Castell

Svájci születésü. Párisban él és bár németül ír, mégis valósággal vérbeli francia. Egész fiatal ember, könyve is csak mindössze kettő jelent még meg, de az újabb német irodalomban máris számos hívet szerzett magának finom, analizáló novellái révén.

A magános gavallér

Minden nagyvárosban van néhány úr, akik minden este megjelennek a sétahelyeken, vizsgáló arccal járnak-kelnek, olykor kimért mozdulattal üdvözölnek egy-egy ifju hölgyet, aki elkocsizik mellettük, vagy egy-egy öreg úrnak köszönnek és mindezt olyanformán teszik, mintha a reprezentálásnak ez a módja nem csupán kötelességük, de egyenest életszükségletük volna. Mint örök vándorok, este hat órakor útra indulnak, hogy lássák: ki kocsizik ki, ki tért vissza valamilyen útról, milyenek a tavaszi vagy őszi toilettek, és hogy nem tünt-e föl egy-egy új csillag a félvilági élet egén . . . szóval, állandóan szemmel akarnak tartani tömérdek jelentéktelenül jelentékeny dolgot, hogy este a klubban, vagy egy-egy családnál beszámoljanak megfigyeléseikről. És ezek között az urak között nem egyről érdekes kalandokat tudnak az ifju szőke leányok, akik megfigyelik, hogy az esteli félhomályban egy-egy ilyen úr utána lépdel valamelyik előkelő hölgynek, rövid idő multán megemeli kalapját és megszólítja. De hogy miről beszélnek, arról már senki sem tud az ifju szőke lánykák közül és ez még eggyel több ok arra, hogy fiatal, kiváncsi és fantasztikus lényük hallatlanul groteszk gondolatokat és kombinációkat füzzön ezeknek az uraknak szerepléséhez.

A pozsonyi Petőfi-szobor, a szeptember 8-iki leleplezésre készen.

Radnai Béla műve

Ezek közé a titokzatos urak közé tartozott Adolf Suair is, akit én már öt esztendeje ösmertem. Középnagyságu, borotvált arcu úr volt, akinek életkorát aligha lehetett teljes bizonyossággal megállapitani. Mindig előkelően és finom izléssel öltözködött, pontosan megjelent nap-nap után a sétahelyen és arisztokratikus nyugalomról és tartózkodásról tett tanuságot. Barátságos és egyben szerény volt, mint azok az emberek, akiknek nincs szükségük arra, hogy hangos szavak és élénk gesztusok révén tünjenek föl, hanem akiknek már tartózkodó és — a szó finomabb értelmében vett — különös megjelenésük is elegendő arra, hogy észre vegyék őket. Az asszonyokhoz való viszonyáról sok szóbeszéd keringett, arról is tudtak mindenütt, hogy több párbaja is volt és hogy, amint mondták, egy operette-színház énekesnőjéért nagy summát, polgári fogalmak szerint egész vagyont is elherdált . . . De mindez régebben történhetett. Amikor én megösmerkedtek vele, szerintem a harmincas évek közepén járhatott és vonásai már némi fölényességet és gyöngéd iróniát árultak el. Róla is kevesebbet beszéltek már, azaz: az ő életmüvészi reputációja ekkor már szilárd volt és amellett minden családban biztosra vették, hogy Adolf Suair sohasem fog megházasodni. A fiatal lányok kiváncsian és félő szemérmetességgel néztek reá és nem egy ifju hölgy, sőt néhány kis modisztin is, bizonyosan arról álmodozott, hogy egy esti órában talán . . . megszólítja majd őt Suair.

Körülbelül ennyit tudtunk róla és barátságosan bántunk vele, bár némi distancia fönnmaradt mindvégig közöttünk. Ekkortájt meglátogatott engem Bessy Lund, azzal az ürüggyel, hogy a képeimet akarja látni. De mert tudom, hogy egy legénylakás képeinek és porcellánjainak tanulmányozása mindenkor csak ürügy valamire, biztos voltam, hogy Bessy Lund-ot is más vezette hozzám.

Amikor Bessy Lund a teáját megitta, igy szólt:

— Van valami ügyem, amelyet az ön teljes diszkréciójára kell alapoznom . . . Mi már régen ösmerjük egymást, sőt kamerádok is vagyunk . . . — és egy pillanatig elhallgatott, hogy azután megkérdezze: — Ugye?

Uj Idők 1911. 50. sz.

Senki sem felelt. Valamennyi hölgy egy pillanatra a gyomrára gondolt és eléggé kinos csend allott be. A ház asszonya másra igyekezett terelni a beszédet. És ezt úgy vélte elérhetni, hogy egy kiválóan előkelő úrhoz fordult, aki mintegy harmincéves lehetett és aki körülbelül minden két esztendőben cikket szokott irni a *Revue métaphysique*-be, — úgynevezett „feltűnő cikket", — valamilyen pszihológiai kérdésről.

— Ön, uram, aki mindenhez ért, bizonyára sok érdekes dolgot mondhatna nekünk arról, hogy a nők miért ragaszkodnak már annyi évszázad óta a fűzőhöz, bár annak viselését általában kártékonynak ösmerik és végtére is, talán nem is olyan nélkülözhetetlen része a toalettnek?

— Asszonyom, — felelte az ifjú mester és szavaiból ki lehetett érezni, hogy már készült erre a beszédre a doktor disszertációja alatt, — minden országban és minden időben az asszonyok erősen áldoztak a tetszés művészetének és a mesterkélt izlésnek. A nő nem szeret úgy megjelenni, mint aminőnek a természet alkotta. Egyesek addig préselik, nyomogatják össze lábukat, hiúságból, kacérkodásból, amig valami kis torzalak nem lesz belőle. Mások gyűrűt vagy karikát hordanak az orrukban vagy pedig feketére festik a fogukat. Keleten a testi átformálás után való törekvés főként az alakra és a hajra irányul. A hajnak olyan színárnyalatot tudnak ott adni, főként pedig azt az aranyos sárgaságot, aminőt a természet sohasem produkál. És ami a termetet illeti, a kosztümök históriájának albuma megmutatja, hogy egyedül Franciaországban is a nő mivé formálta termetét. Krinolin, vertugadin, tournure, régi és modern váll- és mell-fűzők, — és mindezekből azt láthatjuk, hogy a nő mindenkor azon igyekezett, hogy testének más alakot adjon, mint aminő az eredetileg, a valóságban. Önök hölgyeim, mondhatatlanul boldognak érzik magukat, ha sikerül egy lehetőleg természetellenes és anatómia-ellenes formát kitalálniok. Az önök legutolsó találmánya a hold sarlójának alakját kölcsönzi önöknek, amint ezt a doktor mondta. És önök mindig készek arra, hogy egy-egy ilyen hamis látszatért, amely eltünteti valódi alakjukat, eltűrjék a legnagyobb gyötrelmeket, sőt azt is, hogy nevetségesebbé váljanak. És ez minden esetre értékes adat annak számára, aki analizálni akarja az önök különös lelkét.

Egy fiatal asszony szomszédnőjének füléhez hajolt és valamit súgott neki, amiben benne volt ez a szó, hogy „szakáll" és ezt a szót a pszihológus is meghallotta. Zavartan feszengett. A fiatal asszony elpirult, majd merészen igy szólt:

— Engem, uram, ön nem győzött meg. Biztosíthatom róla, hogy én nem festem a hajam, nem hordok orromban aranykarikákat és hogy eszemben sincs meghamisítani alakomat, amellyel egyébként meg vagyok elégedve. A divatot mindenekelőtt az átlagasszonyok számára teremtik meg, legyenek azok fiatalok vagy érettek, jó vagy rossz termetüek. Csak nem akarja ön komolyan azt ajánlani kortársnőinek, hogy félretéve minden toilette-cselt, meghódoljanak a természetességnek? Ön lenne a legelső, aki irgalomért könyörögne. Gondolja csak meg: ha egy őszülő nő rendes kiadásai közé beállítja a hajfestőszer költségeit, ezt csak azért teszi, hogy az ön szemét megkímélje az öregedés e szomoru jelvényének látásától. Az a nő pedig, aki elhízott és nagynehezen, saját húsának elnyomorításával kontúrjait csökkenteni akarja, legalább is az alatt az idő alatt, amig a nyilvánosság előtt megjelenik, nem altruizmusáról tesz-e tanuságot és nem kell-e ezért hálásnak lennünk iránta? Mi nem akarjuk önöket, uraim megcsalni, csak azon igyekszünk, hogy vissza ne tessünk önöknek. Ez megható dolog, amelyre önök büszkék is lehetnének, hiszen nekünk nincs egyéb vágyunk, mint hogy sohase váljunk csúnyává és öreggé önök előtt, még akkor sem, ha ez annyi női gyötrelmünkbe is kerül . . .

Müllner fényképe

Az ujpesi új Népszinház

— Igen, ebben van némi megható, — szólt közbe X. úr, a híres ügyvéd, — annál is inkább, mert éppen a férfiak azok, akik kitalálták a fűzőt és akik nem engedik, hogy a fűző viselete letünjön.

(Minden ügyesen rendezett diner-en jelen van a kiváló orvossal egyidejüleg, okvetlenül egy híres ügyvéd is, aki szintén kétszázezer frankot is megkeres évente.)

— Igen, — folytatta X úr, — a fűző a férfiak találmánya. Tessék csak megnézni a Cluny-i múzeumban a fűző borzalmas őseinek egyikét! . . . Vertugadin arra is használta a fűzőt, hogy a női erényre is őrködjön . . . És higyjék meg, ez az előitélet még ma sem szünt meg egészen. Kevés férj egyezne bele, hogy felesége ne födje el csípőjét és keblét ezzel a kinzószerszámmal: ők alapjában véve még ma is az erények szimbolumát látják a fűzőben. És azon a napon, amikor önök, asszonyaim, elhatároznák közösen, hogy száműzik ezt a kinzószerszámot, ne higyjék, hogy ezzel célt értek volna, mert mindnyájuknak férje most önök ellen fordulna és a fűzőért állna sorompóba.

A ház asszonya a vita eredményét ebben összegezte:

— Na hát akkor még legalább is jó néhány esztendeje van a fűzőnek.

— De még mennyire! — mondta X úr. — Ilyen ősi konvencionális előitélettől nem is lehet máról — holnapra megszabadulni.

— A fűző hízeleg a nő mesterkélt ízlésének, — tette hozzá a pszihológus.

— Tipust teremt az egyéni női bájosságból is, — tette hozzá a fiatal asszony, aki az imént beszélt.

— És különösen, — vonta le a következtetést a doktor, — a fűző a mi korunknak egyik legjelentősebb tradiciója. Nem is fog eltünni, csak akkor, ha ez az egész modern öltözködés eltünik egy olyan forradalomban, amely egy egész külön civilizációt elsöpör,

Radnai Béla

A pozsonyi Petőfi-szobor szoborbizottságának megbizásából Palugyay Ferenc műpártoló, Szántó városi mérnök és műépitő és Engyeli Jenő lapszerkesztő, a bizottság jegyzője, a minap tekintették meg Radnai Béla műtermében a szobor kis min-

1240.

1239.

1238.

Művészeti Krónika 1905. jan. 15.

1. sz. ∞ 7

táját, melylyel Radnai szobrász és Fischer és Scheer műépitők negyvenegy pályázó közül nyerték el a pálmát és megkapták a szobor kivitelére a megbizást. A budapesti szobrászművészek közül Tóth István, Horvai János és Bezerédi Gyula voltak a szakértők. A bizottság egyhangu dicsérettel fogadta el a végleges kivitelre szánt tervet. A szobrot Radnai Béla 1907 február végéig köteles átadni s a szobrot még ugyanaz év március tizenötödikén, a szabadságharc ünnepén leplezik le.

aranyozott fakerettel, áttört rokokóstilusos koronázó
vergoldetem Holzrahmen, mit Rokokobekrönung.

t fa, áttört koronával. Velencei stilus. — Wandspiegel,
ianerstil.

ott fa, baluszteres szárral és triposzos lábbal. Osztrák,
Holz, mit Balusterschaft und Triposfuss. Österreich,

ve: K. Strobl Zs. Magyar, modern. — Kauernde Frau,
ch, modern.

üst keretben. Bécs, 1840. — Toilettespiegel, in Silber-

estett lakkdiszitéssel, tetején és oldalán egy-egy páros
Kommode, Lindenholz, mit Lackmalerei, verschiedene

domborműves faragásu virágos ágak. Kina, XVIII. sz.
fschnitzerei. China, XVIII. Jh.

is XVI. részletekkel. Magyar, XVIII. sz. v. — Wand-
XVI. Dekor. Ungarisch, E. XVIII. Jh.

kott szeme a környezethez, jobban tájékozódott. Egy szénaboglyát fedezett fel. Széttúrta és belebujt. Didergett. A köhögés erőltette. Darabok szakadtak le a tüdejéről és meleg vért érzett a szájában.

Nem bántotta. Megtapogatta tarisznyáját. Megvannak-e a keszegjei? Előhúzta. A sötétben méregette.

— Az első egy araszt. — A másik nőhetett volna még a jövő ilyenkorig. — A harmadik éri meg legjobban a fáradtságot. Kövérebb is lehetne, az igaz. Ez helyrepótolja azok hitványságát. Azok meg húsosabbak.

A széna megmelegedett körüle. A csizmáját lerugta. Kiöntötte belőle a vizet. Belefurakodott a szénába, hogy aludjék. Füttőül kiitta borát. Hanem a köhögés csak kínozta. Kíméletlenül. Végre is a kimerülésben szenderedett el.

Nem sokáig pihenhetett. A zsombékszélen zavaros madárlárma támadt. Vakvarju sereg rajzott a levegőben. A fűzbokrok telepeseit valaki kirezzentette. A vákkvákogásra fölébredt. A bozótos, száraz nád erőszaknak engedett.

Férfi mormogás elegyedett bele. Csónak közeledett arról:

— Ezek a komiszak fölverik! . . .

Papnak nem sok kedve volt a pocsétába gázoláshoz. Még kevesebb az elfogatáshoz. A veszély sarkában járt. Csizmáját ölbe fogta. A tarisznyát nyakába kerítette. A hálót prédául kellett hagynia. Futóra! A csónakosok észrevették. Meg akarták lepni. Nem sikerült.

— Állj! Tudom, kinek hinak, — ordították utána.

— Ha tudod, minek kérded.

— Lelőlek!

— Ne föcsögj!

De nem vették tréfára. Elmordult a rozsdás. Kicsi hijja, hogy orra nem bukott Pap. Csak az első ijedelemben. Hanem csikorgatósra szorította a fogát. — Visszakiáltott:

— Azért se kutya! . . .

Kínjában keserveset mondott. De szorította. Törte a nádat. Mint a sebzett állat, fujtatott. Az energiáját összeszedte, hogy össze ne roskadjon. A hátán vér serkedzett és összefolyt a verejtékkel.

Hazáig futott. Az ajtón úgy esett be. Még akkor is csikorgatta a fogait.

Az asszony felölelte. A pokolira fütött kályhapolcsikra ültette. Lehuzkodta csatakosra ázott ruháját. Meleg ágyába fektette. Csak az imént ugrott ki belőle. Egy szál ingre vetkőzötten. Úgy szaladt borért. Mézet öntött bele meg fahéjat. Forrón megitatta vele.

Kiverte Papot az izzadság. De elő fogta a köhögés is. A melléből tiszta piros vér szivárgott.

Az erőlködésben kidagadtak a vérágak. Az asszony homlokon fogta, hogy könnyebbitsen rajt. Akkor látta, hogy barázdál le hátán a vér. Nem szólt. Pedig úgy a nyelvén volt. Jó lelke nem engedte.

A beteg lecsillapult. Az asszony föl öltözött. Legelső dolga a tarisznyakutatás. Azután a dolmányt nézi. Ablaknak fordítva. A foltos hátán finom lyukasztás. Megérti hát a vércsörgedezését. Szelíd szemrehányással mondja:

— Lássa, három rongy keszeg! Ezért érdemes volt?

Az ember lázas szeme megvillant. A szája szóra nyílt.

— Még egyért is, nemhogy háromért... — nyögte ki és piros vér buggyant ki a száján.

A pozsonyi Petőfi-szobor

Tizenkét évvel ezelőtt Wolfgang *Riepl*, a pozsonyi Grenzbotenak akkori szerkesztője, a Németországból ideszakadt ujságíró pendítette meg az eszmét, hogy Petőfinek, a szabadság és a szerelem lantosának a régi koronázóvárosban, Pozsonyban, ahol életében legtöbbet szenvedett, ahol életenergiája már-már cserbenhagyta a költőt és az öngyilkosság gondolatával is foglalkozott, szobrot kell állitani. Az eszme visszhangra talált Pozsony nagyobbrészt németajku közönségében és lelkesedéssel kezdtek hozzá a szükséges pénz összegyüjtésére. És a lelkesedésük igaz, őszinte lelkesedés volt. Nem csináltak belőle vásári lármát és a város határán túl senki sem tudta, hogy a pozsonyiak oltárt készülnek emelni a magyar költészetnek. Szinte nesztelen csendben rakták össze filléreiket a kérges-tenyerü munkások, a kicsiny diákok és a nagyobb pénzeket minden kasztnak a tehetősebbjei.

Együtt volt már a szükséges pénz és akkor nagy csapás érte a pozsonyiakat. Petőfi szobrát a Mária Terézia-szobor országos nevü alkotójával, *Fadrusz* Jánossal óhajtották megmintáztatni, de a mesternek éppen akkor örökre kihullt a mintázófa kezeiből. Nagy szomorúság töltötte be a pozsonyiak szivét és más módot kellett keresniök szent céljuknak megvalósithatására. Versenyre szólitották föl művészeinket mind, hogy a legnagyobb magyar poétának soha el nem muló dicsőségét méltó szobor hirdethesse Pozsonyban. A versenyből Fadrusz jeles tanitványa és Pozsonynak szülötte, Radnai Béla szobrásztanár került ki győztesen, aki Gondos Imre épitőművésszel együttesen készitette a legjobb tervet. Őt bizták meg a kivitellel, s a szobrot Kisasszony napján leplezték le s a leleplezés áhitatosan szép ünnep volt, akár egy oltáravatás. Maguk emelték a szobrot a pozsonyiak s a leleplezésen maguk állták körül, csupán a Petőfi-kultusz papjait hivták meg a szent ünnepre. Nem csináltak a leleplezésből sem vásári lármát; úgy gondolták, majd a fölszentelés után imádkozhatik az oltár előtt minden magyar ember, aki eléje téved.

A szobor a műemlékekben gazdag Pozsonynak, de az egész országnak is maradandó becsü dísze lesz. A terméskőből épült kettős foku talapzaton nyugvó, életnagyságunál jóval nagyobb márványcsoport három részből áll: A költő alakjából, a pálmaágat letevő géniuszból és a padból, amelyen a költő rózsákkal borított lantja nyugszik, s amelyről a költő épp most kelt föl. A művész a szobornak az alapeszméjét Petőfi ismert verséből merítette:

Szabadság, szerelem,
E kettő kell nekem.
Szerelemért feláldozom életemet,
Szabadságért feláldozom szerelmemet!

Ezt a verset faragta márványba a művész. A szerelmet azonban a szobron nem a női géniusz alakja, hanem a padon nyugvó költészeti szimbólumok, a lant és a rózsa testesitik meg. Szerelme a múzsa, akit, habár lángolón szereti, elhagy, mert a haza szabadsága veszélyben forog.

A hideg márványcsoport drámai hatását fokozta a művész azzal, hogy megrögzitette azt a nagy lelki válságot jelentő pillanatot, amikor otthagyja múzsáját és követi a keresztként fölemelt csatakard szózatát, a háta mögött pedig a költészet gyászoló géniusza pálmaágat borit az elárvult lantra. A két álló alak testtartásának és arckifejezésének megkapó hatását fokozza a lantnak és a rózsáknak kifejező néma beszéde. A szobron a fölirás csak egy szó: Petőfi. A talapzatot vadvirág füzérek veszik közül, amelyek a költő népies hangját juttatják eszébe a nézőnek. A talapzat hátát bronzrelief díszíti, amely a muzeumkerti március tizenötödikének mozgalmas képét örökíti meg. Petőfi lelkes hallgatóság körében a Talpra magyart szavalja.

A SZERKESZTŐ ÜZENETEI

Trencséni kis leány. Levelét csak bizonyos nehézségekkel tudtuk elolvasni, aminek nem annyira a gondolatok mélysége, mint inkább a gyakran igen sajátságos, majdnem individuálisnak nevezhető helyesirási hibák voltak az oka. De annyit mégis megértettünk belőle, hogy kedves mamája sem a cigarettázást, sem a likőr ivását, sem a fiatalemberekkel való hosszu és magános sétákat nem kedveli és ezen negativ álláspontját időről-időre igen nyomatékos érvekkel támogatja, amelyek természetes arcpirositó gyanánt is hatnak. On azt szeretné tudni, hogy van-e joga egy ennyire félreismert leánynak, hogy a hatósági beavatkozást, például a szolgabirót igénybe vegye, aki, mint mellesleg megjegyzi „nagyon guszta fiu". Tételes törvényeink, fájdalom, annyira hiányosak, hogy ilyen beavatkozásra eddig nem gondoltak és igy a „nagyon guszta fiúval" való hatósági flörtöt nem ajánlhatjuk.

Manci II. A kérdés kétségkivül neki is többféle megoldást enged meg. „Két igen komoly, de igazán komoly fiatalember udvarol nekem" — irja ön tanulságos levelében — és én még sem tudtam elhatározni magamat. Az egyiknek a jövedelme nagyobb, a másik azonban nyugdijképes. Mostanáig mind a kettő azt hiszi, hogy ő az igazi, mert Uram Istenem, a mai fiatalemberek nagyon naivak." Ezen értékes megfigyelés után következik a probléma. „Mostanában családunkban egy eljegyzési vacsora lesz és mind a két fiút meghivták, sőt mind a kettő a szomszédom lesz. Ez már kellemetlen, mert hátha észrevesznek

Uj Idők 1911. 37.

valamit és egyiket sem szeretném elszalasztani, amíg nem döntöttem. Mit tegyek tehát? Gondoltam arra, hogy mind a kettővel nagyon hideg leszek, de sajnos, pezsgő is lesz és én ismerem a természetemet. Pezsgő után már nem tudok hideg lenni." Ez a körülmény kétségkívül döntő hatású és ezért talán az lesz a legokosabb, ha még a pezsgő előtt végleg tisztázza érzelmeit, mely érzelmek alatt természetesen elsősorban a fiatalemberek anyagi helyzetét értjük. És ne vegye rossz néven, ha ennél a pontnál egy ötletet vetünk föl. Ön azt írja, hogy az egyik úrnak nagyobb a jövedelme, a másik ellenben nyugdíjképes. Nem lehetne ezt a két előnyös tulajdonságot egyesíteni — esetleg egy harmadik személyben? Úgy értjük, hogy nem lehetne-e egy olyan fiatal urat találni, akinek jövedelme is nagy, de a mellett nyugdíjképes is. Úgy érezzük, hogy az ön jó kis szíve ezt a harmadikat tudná csak igazán szeretni.

Perjámos. Trucsinak nincsen igaza. Ön nem csapodár természet. Mert az még távolról sem csapodár természet, ha egy fiatal leány egy hét alatt két fiatalemberbe szerelmes. Vagyis disztingváljunk. Változtatna a helyzeten, ha a két fiatalember együtt jelent volna meg. Ebben az esetben lehetne az érzelmek bizonyos ingadozásáról szólni. De, amint ön hangsúlyozni szíves, a két ifju egymásután és egymás távollétében érkezett meg. Egymás után, ez a lényeges. Senki sem kívánhatja öntől, hogy egy távollevőt szeressen, amikor egy újabb jelentkezik. És ennek az újabbnak pláne „csodálatosan szép selyemharisnyái is voltak". Határozottan Trucsi túlszigoru elveket vall s ha azt állítja, hogy legalább négy hétig kell kitartani egy komoly és mély érzelem mellett. És ezért megnyugtathatjuk, tizenhatéves leány létére az ön érzései is igen komolyak és tiszteletreméltók. Az pedig, hogy az érzések tárgya gyakran változik, még nem csapodár természet.

Hervadás. Nagyon értjük és tiszteljük indokait, de nagy sajnálatunkra más tanácsot nem adhatunk, mint hogy kiváló orvoshoz forduljanak. Magunk ugyan nem bízunk ilyen kisérletekben, de talán az orvos helyesnek tartja őket. Laikus azonban nem mondhat véleményt. Hasonló idegbetegségek gyógyításával ma igen neves szakemberek foglalkoznak és ők bizonyára az adott esetben is jó tanáccsal fognak szolgálni.

K. G. *A márványszobor.* Gyönge, diletáns munka. Közölhetetlen.

R. V. *Ilyen az élet.* Megirásában ismét vannak jobb részletek. Tartalma ismét banális és kellemetlen. Nem vehetjük használ.

R. J. 1. A „Turul" cimü lap a magyar heraldikai és genealógiai társulat közlönye. Szerkesztője Áldásy Antal dr., Magyar Nemzeti Muzeum. 2. Az illető lapban azt a rovatot Tutsek Anna vezeti.

K. Z. Méltóztassék beküldeni.

L. K. A. *Bárányfelhők.* Némi tehetséget vélünk felösmerhetni novellájában, amely még ugyan nagyon kezdetleges, de a stilusa elég könnyed és kellemes. A téma egészen banális és igy a megirás szépségei nem érvényesülhetnek. Ezt nem közöljük, de idővel fog még ön közölhetőt is irni.

A. P. *A mi olasz vezetőnk.* Mark Twainnek ez a humoreszkje már megjelent magyar fordításban. Az ön fordítása egyébként igen gyönge.

R. J. *Békéscsaba.* Megkapják minden részletesebb címzés nélkül is. Mi nem ösmerjük a pontos címet.

M. J. A kérdezett nem belső munkatársa már az illető lapnak. Jelenleg Mátyásföldön (Honvéd-u. 11.) lakik.

Főhadnagy. Forduljon a Budapest Székesfővárosi „Erzsébet" leányárvaházhoz, VII., Rottenbiller-utca 50. vagy a Protestáns országos árvaházhoz, VII., Szegényház-tér 1.

M. P. *Agglegény-história.* Nem közölhetjük.

B. Z. *Tristia. Valakinek. Az élet rabjai.* Tehetségével, mint irja, nincs tisztában s kétségeiben mihozzánk fordul, hogy mondjunk véleményt költeményeiről. Mind a három tehetségre vall. Szép, szomoru hangon mondja el érzéseit, imitt-amott egy kicsit túlozva, nagyitva, de költői módon. Érdeklődéssel várjuk a folytatást s azt hisszük, nem csalódunk, hogy közölhető költeményeket kapunk onnan, ha egyszerüségre törekedve művészileg fegyelmezi magát.

Nem közölhetők: Sz. A. Mikor új évtizedbe lép be . . . Sok ember közt egyedül . . . Te vagy a fiatal kikelet . . . Tünemények. Jön idő . . . Látomás. Volant. Az én tavaszom. Vihar a Balatonon. Galamb. Nem hallok hírt . . . Hullik a levél . . . Szomoru ének. Ha leszáll az alkony . . . Egykor és most. Virágos hantok. Ne bántsd a szivemet! Hol vagy édes szerelmem! A kétségbeesés óráiban. Patak partján szomorúfüz . . . Az én sebem. Ne higyj minden szónak! Ősz felé. Hajnalka.

TARTALOM.

Szöveg: *Utazás Sziciliában.* Irta Farkas Pál. — *Álarcosok.* Irta Czóbel Minka. — *Szép halál.* Irta Heltai Jenő. — *Séták a nagyvilágban: Egy bronztestü nép.* Irta Pierre Loti. — *Automobil-kirándulás.* Irta Balásházy Péter. — Asszonyi dolgokról: *A füző.* Irta Marcel Prévost. — *A magyar kultúra vezérei: Eötvös Loránd báró.* — *Opus I.* Irta Vágó Mária. — *Rovatok:* Mindenféle. — A szerkesztő üzenetei. — Fordított regény: *Lepecsételt parancs alatt.* Irta Oscar T. Schweriner.

Képeink: Italo Brass festményei. (Három kép.) — Mühlbeck Károly fejlécei. — A pozsonyi Petőfi-szobor leleplezése. — Bibliai tájak. (Két kép.) — Az új kaposvári színház. — Báró Eötvös Loránd. — Röntgen-fotografiák.

Melléklet: Dumas: *Gróf Monte Cristo.*

Kéziratokat nem adunk vissza.

Laptulajdonos: **Singer és Wolfner.**
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VI., Andrássy-út 10. szám.

Dr. Csilléry András, nyugalmazott honvéd ezredorvos, cirkvenicai fürdőorvos, a fővárosba visszaérkezett és rendeléseit, mint a száj- és fogbetegségek szakorvosa, régi lakásán (VIII., József-körut 45. sz.) ismét megkezdte.

Elkán és Gerő cég (VI., Petőfi-utca 5.) rendkívül izléses kiállítását nézte meg Orczy bárónő. Állandóan sok nézője akad az izléses kiállításnak. Már messziről szembeötlik egy valódi hermelin-kabát, amely nagy föltünést kelt. Egy zöld plüs színházi köpeny valódi nemes nyest prémezéssel; egy kincset érő valódi nemes nyest-készlet, egy csincsilla hermelinnel, egy szkunksz-készlet, egy orosz cobolykészlet, mind a legremekebb kivitelben. Látunk még egy remek perzsa-kabátot és egy igen izléses női városi bundát. Külön említést érdemelnek a kalapok és sapkák. Igazi jukker szőrmekalapok; nagyon szépek még a selyem- és szövetsapkák, melyek mind a magyar iparnak szereznek dicsőséget. Orczy bárónő, valamint Kálmán államtitkár hosszas szemlélés után nagy tetszésüknek adtak kifejezést.

Petrás Sári, a Berlinbe költözött nagy művésznő, lelkes terjesztője a *Dr. Biró-féle „Havasi Gyopár-Krém"*-nek, melyből postacsomagonként rendel. Úgy látszik, hogy a Párisban is kitüntetett arcszépitő mégis csak jobb a külföldi szereknél.

A kolera-veszély alkalmából különösen ügyelnünk kell a tisztaságra. Ajánlatos az ivóvízbe, valamint a mosdó- és szájvízbe néhány csepp Diana-sósborszeszt önteni, mely amellett, hogy mikrobaölő és mint ilyen a legkitünőbb fertőtlenítőszer, a vizet élvezetessé teszi és kellemes aromát kölcsönöz. A Diana-sósborszesz ára 44 fillér és mindenütt kapható.

Fővárosi tanitónő dadogó és selypítő gyermekeket leszoktat beszédhibájukról és elemi iskolai növendékeket vizsgára előkészit. Címe megtudható e lap kiadóhivatalában, *Andrássy-út 10. szám.*

Finom kézitáskákban (ridikül) és egyéb finom bőrárukban választékos raktárt tart: Csángó bőröndös, Múzeum-körut 5. Előnyös szabott árak.

Magy. királyi államvasutak
Budapest-jobbparti üzletvezetősége.

40.366/911. szám.

Versenytárgyalási hirdetés
(vasalt erdélyi taligákra).

A magyar királyi államvasutak budapest—jobbparti üzletvezetősége az 1912. évben szükséges vasalt erdélyi taligák szállítására nyilvános pályázatot hirdet.

A megközelitő szükséglet 500 darab.

Ezen mennyiségnél az 1912. év folyamán tiz százalékkal több vagy kevesebb is megrendelhető.

Az ajánlat 1911. évi szeptember hó 28-án déli 12 óráig az üzletvezetőség I. általános osztályának (VIII., Kerepesi-út 3. szám, I. em. 38. ajtó) adandó át.

Bánatpénz gyanánt az ajánlott mennyiség értékének öt százaléka készpénzben vagy állami letétekre alkalmas értékpapirokban ugyanott a gyüjtőpénztárnál 1911. évi szeptember hó 27-én déli 12 óráig teendő le.

A részletes pályázati föltételek és ajánlati ürlap valamennyi üzletvezetőségnél megtekinthető, üzletvezetőségünk általános osztályában pedig azok díjmentesen megszerezhetők.

Budapest, 1911 augusztus hóban.

Budapest-jobbparti üzletvezetőség.

ZONGORÁZNI
tanitok. Nagyon szeretem a gyerekeket és ők is szeretnek engemet. Szeretettel és energiával tanitok. **Simonyi Etelka**
Szondy-utca 11. III. 25. sz.

ÁLLATLÉLEKTANI :: TANULMÁNYOK ::
IRTA:
Dr. RÉVÉSZ BÉLA.
Singer és Wolfner kiadása
Budapest, VI., Andrássy-út 10. sz.

20f
MAGYAR KIR. POSTA

Radnai Béla

lásd

Forum 1934. 37. l.

(Petőfi pozsonyi szobra.)

RÉSZLET A HABSBURG-LÉPCSŐRŐL.

A SZOBROKAT MINTÁZTA SENYEI KÁROLY.

GYERMEK-CSOPORT FEHÉR MÁRVÁNYBÓL,
A KRISZTINAVÁROSI SZÁRNYÉPÜLET LÉPCSŐHÁZÁBAN.

RADNAY BÉLÁTÓL.

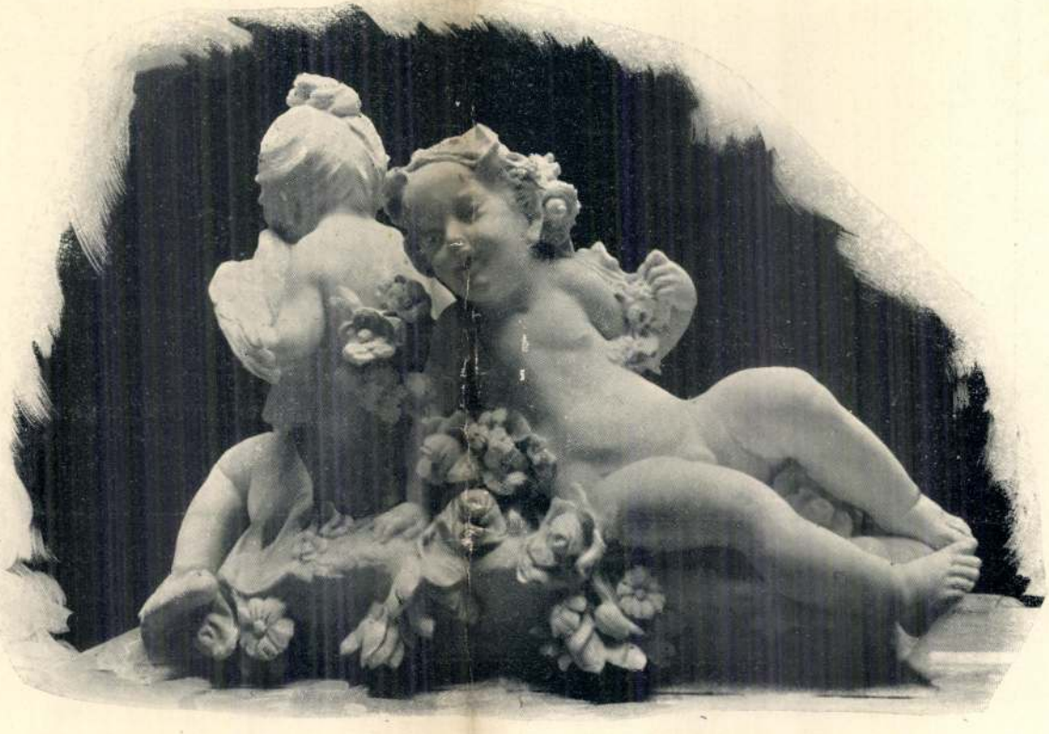

GYERMEK-CSOPORT FEHÉR MÁRVÁNYBÓL,
A KRISZTINAVÁROSI SZÁRNYÉPÜLET LÉPCSŐHÁZÁBAN.

RADNAY BÉLÁTÓL.

1963
MI

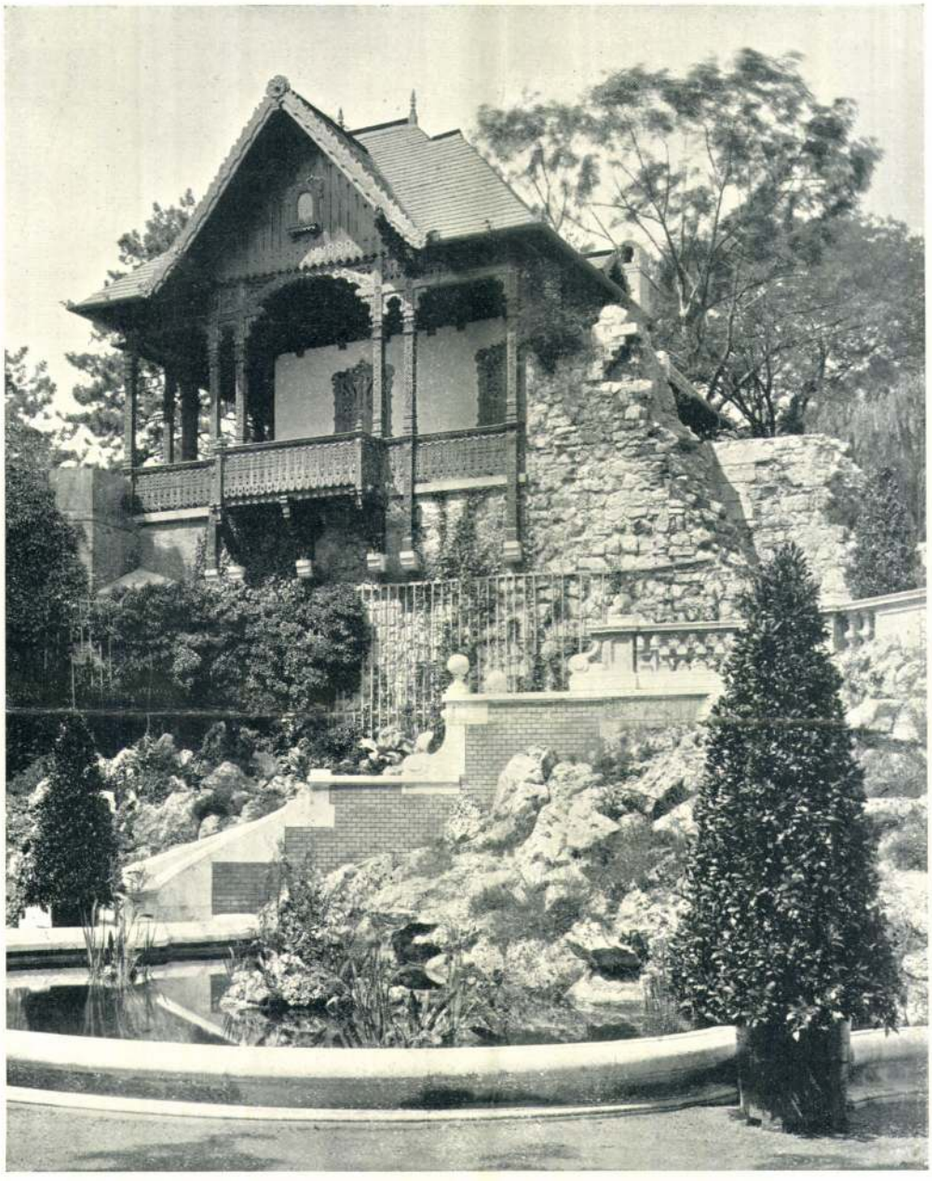

A KERTI HÁZ DUNAFELŐLI HOMLOKZATA.

A FAMUNKÁT KÉSZÍTETTE NEUSCHLOSS KÁROLY ÉS FIA.

SAVOYAI JENŐ HERCEG
LOVAS SZOBRA.

RÓNA JÓZSEF MINTÁJA UTÁN ÖNTÖTTE
BLSCHORNER ÉRCZÖNTŐDÉJE BUDAPESTEN.

Radnai Béla

* **(Petőfi szobra Pozsonyban.)** Édes anyanyelvünk legszebb énekesének emlékét nemsokára szobor hirdeti abban a városban, mely egykor Ausztriához kérte csatolását. A derék pozsonyi polgárság azonban kezdi már, ugy látszik, restelni azoknak a szomoru időknek emlékét s e kegyeletes tényével ragaszkodását akarja kifejezni a magyar nyelvhez és a hazafias érzelmekhez, ami különösen ott a határszélen, Bécs közvetlen közelében igen derék s dicséretreméltó dolog. A szobor pályázata — mint értesülünk — pénteken délben fél egykor dőlt el. A Petőfi-szobor-bizottság a szoborpályázat ügyében következőkép döntött: az első díjat Radnay Béla kapta és igy a pályázat értelmében őt bizzák meg a szobor mngalkotásával. Radnay Béla pozsonyi születésü és ő készitette a Csatádon felállitandó gyönyörü Lenau-szebrot is. A másydik dijat Ligeti Miklósnak,

1904 augusztus 6., szomba.

a harmadikat Füredi Richárdnak, a negyedik dijat pedig Vass Jánosaak itélte oda a bizottság.

A bizottság azonkivül megvételre ajánlotta Szász Gyula, Margó Ede, Weil, Boray, Rigele és Lukácsi szobrászok müveit.

..... *műhely.*

yfőnökség!

ev ..... hó..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

am

évi ..... hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Radnai Béla

Scheer műépítész

A pozsonyi Petőfi-szobor. A pozsonyi Petőfi-szobor bizottsága Brolly Tivadar polgármester elnöklésével ülést tartott R a d n a i Béla szobrászművész várbazári műtermében, melyen megtekintették a Pozsony város számára nála megrendelt Petőfi-szobor harmadnagyságu mintáját. A bizottság a mintát minden tekintetben sikerült művészi alkotásnak találta és megbizta a művészt a végleges nagyságu szobor elkészitésével. Uzyancsak elfogadták S c h e e r müépitőnek terveit, a melyek szerint a szobor épitészeti része készülni fog.

emlékeit írja l
várkastély gy
Bécs XI—XX
A következő,
is Bécsnek (1.
helyes volt az
lat kezdetén
lehetősen cz
és általában
bécsi műemlé
kat rakták le
értéséhez. Ho
tek sort, ann
fenyeget a mú
gyobb veszél
nem késő. A
mos jellegzete
táját örökíti
«városszépítők
galma már is e
városban nen
rombolnak s
szélesítenek, egyenesítenek; egész háztömböket kisajátítanak, hogy az utczákat egymásközt geometrikusan disponálják. E barbár proczesszusnak a perifériákon eső kerületekben a leggyorsabb a lefolyása. Itt néhány

ÖZLEMÉNYEK.

könyvtár berendezésére kért 9561 korona rendkívüli segély a jelenlegi 5000 koronás rendkívüli segélyrészleteknek 1911- és 1912-ben való folytatólagos engedélyezése által lenne fedezendő. Erre nézve a vallás- és közoktatásügyi minisztériumhoz előterjesztés intézendő elvi hozzájárulás végett, a melynek megnyerése esetén a könyvtár berendezése már most megengedhető volna, ha a vállalkozóval a részleteknek az említett években történendő törlesztésre nézve a megegyezés létre jöhet.

b) A beszterczebányai múzeum berendezési bútorzatának átvételére s magának a múzeumnak berendezésére s katalogizálására nézve elnöki uton fog intézkedés tétetni.

c) A gyulafehérvári múzeumra vonatkozólag kimondja a Főfelügyelőség, hogy a múzeumnak jelenlegi czélszerűtlen he-

SZINHÁZ

Bourdet új hazát kinált Reinhardtnak

A nagyarányú ünnepségen, amelyet *Reinhardt* tiszteletére a minap a párizsi Pigalle-színház *zsúfolt nézőtere előtt* »A denevér« próbája után éjfélkor rendezett a francia irodalmi és művészvilág, Tristan *Bernard* után Edouard *Bourdet*, »A fogolynő« és »A gyönge nem« szerzője köszöntötte hosszú beszédben a híres német rendezőt.

Reinhardt

A népszerű francia színpadi író beszédének befejező része *igen nagy feltűnést keltett mind Párizsban, mind Berlinben.* Igy hangzott:

— Öntől, Professzor úr, bár a német színpad önnek köszönhette mindenek fölött állónak világszerte elismert pozícióját, *elrabolták művét és hazáját.* Ön ezzel nem lett szegényebb. Mert az ön hazája minden ország, amelynek művészetére az ön géniusza sugároz fényt. *Legyen a mi Párizsunk, a mi Franciaországunk az ön hazája!* A francia köztársaság nem ismer különbséget fajok és felekezetek között, a mi hazánk *csak az ember értékét ismeri el.* És művének nemességét. Itt nálunk meg fogja találni azt, ami munkájának éltető levegőt biztosít: *a szabadságot! Max Reinhardt, önt, az elűzöttet, az emigránst, tárt karokkal várja második hazája: Párizs!*

* **Zilahy Irén cigánybandát »rendezett« párizsi filmjében.** Bécsben már néhány nap óta résztvesz a *Bál a Savoyban* előkészületeiben *Zilahy* Irén. Próbál a Scala-Theaterben és interjúkat ad. Az egyikben a *Paprika* című filmről beszély, amelyben Párizsban ő játszotta a főszerepet és elmondta, hogy nemcsak játszott, de a *film több jelenetét maga rendezte is.*

Zilahy Irén

Főkép akkor vette igénybe szolgálatait a francia rendező, amikor *egy magyar cigánybanda* szereplésére került a sor. A francia zenészeknek, akik a magyar cigányokat »alakították«, fogalmuk sem volt arról, milyen egy magyar cigányzenész és hogy játszik. Zilahy Irén tanította meg őket, hogyan viselkedjenek és hogyan muzsikáljanak és olyan »hitelesek« lettek a magyar cigányok, mintha csak egy pesti kávéházból telepítette volna őket a producer a francia filmbe.

* **A »Sárga liliom« rendezője.** A Fővárosi Operettszínházban a »Csipetke« premierje után a jövő héten megkezdik a próbákat *Krausz* Mihály »Sárga liliom« című operettjéből, amelynek librettója *Biró* Lajos ismert színművéből készült. Az ujdonság előadását *Szabolcs* Ernő fogja rendezni, aki három hónap óta Olaszországban vendégszerepel és az új operett próbáira érkezik vissza Budapestre.

* **Bukarestből Bécsbe repült a Kék Madár.** *Jusnij*, az orosz Kék Madár-kabaré nálunk is jól ismert igazgatója, ma délelőtt Bukarestből, ahol most vendégszerepel, *repülőgépen Bécsbe érkezett* és megbeszélte a Ronacherrel decemberi bécsi vendégjátékát. Délután, mert este ismét fellép Bukarestben, *visszarepül.*

* **»Tannhäuser« és »Lohengrin« német főszereplőkkel párizsi operaházban.** A háború előtt jobb volt a viszony a franciák és németek között, mégse lehetett még gondolni sem arra, hogy *Wagner*-dalműben német művész lépjen fel a párizsi Nagy Operában. Most ez a csoda is megtörténik: a »Tannhäuser«-ben és a »Lohengrin«-ben a főszerepeket Lauritz *Melchior* és Maria *Müller* fogják énekelni. Vendégjátékuk a párizsi Nagy Operában e hét végén kezdődik.

Egy olasz opera-stagione és az Operaház együttes vendégjátékának terve a Városi Színházban

Néhány nappal ezelőtt tárgyalás kezdődött egy művészvállalat és az Operaház vezetősége között *egy olasz stagione-társulattal való együttes vendégjáték dolgában.*

Az olasz állam hivatalos operastagioneja októberben Berlinben, a Städtische Operben vendégszerepelt és e nagy vendégjáték keretében a leghíresebb operaénekesek és énekesnők léptek fel. Az olasz előadásokkal akkor Budapesten is akartak vendégszerepelni, de miután betanult zenekar és kórus nem állt rendelkezésre, a budapesti vendégjáték tervéről lemondtak.

Hétfőn új alapon *új tárgyalás kezdődött:* az Operaház igazgatósága tárgyalási alapnak elfogadta azt, hogy *az olaszok rendelkezésére bocsátja a zenekart és a kórust, valamint a díszleteket* és aztán közös üzleti alapon megállapodást létesítenek a fővárossal *a Városi Színház néhány estére való kibérlésére.* Az olasz opera-stagione együttese fog énekelni és a budapesti Operaház adja a zenekart és a kórust. A tárgyalás alkalmasint sikerrel fog végződni.

* **Johst filmet is ír.** Hanns *Johst* német író, akinek tíz évvel ezelőtt egy *kommunista-drámáját* játszották Münchenben és aki *most egyik vezére a német náci-művészetnek*, nem elégszik meg azzal, hogy dramaturg-igazgatója lett a berlini állami Schauspielhausnak és ott előadatta a saját darabját, a »Schlageter«-t, *még filmet is ír.* Most fejezte be filmszenáriumát, amely *Tell Vilmosról szól.* A filmet egy német gyár készíti és felvételeit legközelebb megkezdik Svájcban.

* **Hansen adja elő Berlinben a »Kadétszerelem« című magyar operettet.** Max *Hansen*, a közkedvelt német énekes-bonviván és ismert filmszínész, átvette a *Theater im Admiralspalast* nevű nagy berlini színházat és azt karácsonykor *magyar darabbal, Békeffi* és *Gyöngy* »Kadétszerelem« című operettjével nyitja meg, amelyben maga lesz a főszereplő. A »Kadettenliebe« német szövegkönyvét, mert katonai dolgokról szól a cselekmény, *be kellett nyujtani cenzurázásra a porosz kormányhatóságokhoz.*

TÉVEDÉS!

Az ismert primadonnánál nagyobbszabású estély zajlott le a napokban. A hangulat meglehetősen sivár volt: bármint igyekezett is a háziasszony, nem sikerült igazi hangulatot teremtenie a társaságban. Éjfél után az ismert író unottan ténfergett és odakerült a csipősnyelvű szubretthez. Csak hogy éppen mondjon valamit, konvencionális társalgási hangon így szólt hozzá:

— Igazán nagyon jól sikerült ez a vacsora!

A szubrett megütődve nézett rá:

— Pardon, itt valami tévedés van! *Nem én vagyok a háziasszony...*

EGY MILLIÁRD ZÖLDHÁTÚ DOLLÁRT BOCSÁT KI ROOSEVELT

London, november 22

A londoni »Financial News« teljesen hitelt érdemlő forrásból értesül, hogy az amerikai kormány rövidesen legalább

egymilliárd dollár névértékű, úgynevezett zöldhátu papirpénzt bocsát ki,

melynek fedezete csak az amerikai jegybankok állitólagos aranyfeleslege lesz. Ha ugyanis a dollár értékét ötven százalékkal csökkentik,

ez a művelet elméletileg megkétszerezi a jegybankok aranytartalékának dollárértékét

s ez a pusztán papiroson meglevő felesleg, amelyet a kincstári hivatal kívánsága folytán a könyvekben is feltüntetnek, lenne *az új dollárbankjegyek egyedüli fedezete.*

Mérhetetlen nyomort és szenvedést hoz Amerikára a dollárfelhigitás

Newyork, november 22

Az amerikai sajtó csak most árulja el, hogy *Roosevelt* elnök elutazása előtt az egészséges pénz számos híve járt a Fehér Házban. Igy *Morgan* bankáron kívül Al *Smith*, Newyork állam volt kormányzója, Bernhard *Baruch*, a híres newyorki bankár. *Baruch* egyik nyilatkozatában kijelentette, hogy a washingtoni kormányt *a történelemben példátlan súlyú válság fenyegeti* és hogy

a dollárfelhigitás mérhetetlen nyomort és szenvedést hoz az országra és rombadönt mindent, amit Roosevelt eddig alkotott.

Georges *Blumenthal*, egy másik nagytekintélyű newyorki bankár, Roosevelthez intézett *erélyeshangú intelmében* a következőket írja:

»Tudom, hogy Ön nem akarja hazáját csődbe kergetni, de ha ez volna a szándéka,

nem választhatott volna célravezetőbb eszközöket, mint aminőket az elmult hónapokban alkalmazott.

Ha azonnal elfordulna jelenleg követett politikájától és kijelentené, hogy visszatér az egészséges pénzügyi elvekhez s meghajol a kínálat és kereslet örök törvényei előtt, akkor

talán még elháríthatná a romboiást és zűrzavart.

A tévedés bátor belátásával csak megbecsülést vívna ki a maga számára, míg a hibákhoz való ragaszkodás *végromlásba dönti az országot.*

MŰSOROK

Szerda, november 22.

Színház

OPERAHÁZ: *Bajazzók; Coppélia* (½8). — NEMZETI SZINHÁZ: *Szegény Mavrier* (D. bérlet; ½8). — VIGSZINHÁZ: *Több mint szerelem* (8). — MAGYAR SZINHÁZ: *Egy csók és más semmi* (8). — BELVÁROSI SZINHÁZ: *Kozmetika* (8). — KAMARASZINHÁZ: *Szuhay* (8). — KIRÁLY-SZINHÁZ: *Sült galamb* (8). — FŐVÁROSI OPERETTSZINHÁZ: *Nincs előadás.* — PESTI SZINHÁZ: *Papucs* (8). — ANDRÁSSY UTI SZINHÁZ: *Kétszer egy héten; Kabaréműsor* (9). — TERÉZKÖRÚTI SZINPAD: *Ha vélettenül!...* (9). — KOMÉDIA: *Szerelmi körforgalom* (¾9). — BETHLEN TÉRI SZINPAD: *Üzen a Hargita* (½6, ½9). — ROYAL ORFEUM: *Tessék kiszállni* (¼9). — VÁROSI SZINHÁZ: *Nincs előadás.* — UJ SZINPAD: *Vica* (½6, ½9).

Mozi

ALKOTÁS MOZGÓ (Alkotás utca 11. Tel.: 553—74): Szívek melódiája (Eggerth Márta). King-Kong (Fay Wray) (¾4, ½7, ½10 folytatólag). — **BELVÁROSI MOZGÓ** (Irányi utca 21. Tel.: 833—29): Dalol a mámor (Jan Kiepura). Kalandorok királynője (Brigitte Helm). (Jobb terem: 5, ½8, 10; bal terem: ½9). — **CAPITOL FILMSZINHÁZ** (Baross tér. Keleti p. u. mellett. Tel.: 343—37): A fiú-leány (Ramon Novarro). A taxibáró (burleszk). Híradó (¼4, ½6, ½8, ½10). — **CASINO FILMSZINHÁZ** (Eskü út 1. Telefon: 831—02): Szerettelek (Elissa Landi). A Vezuv vidéke. Broadway. Híradók (4, 6, 8, 10). — **CITY FILMSZINHÁZ** (Vilmos császár út 36. Tel.: 113—40): A fiú-leány (Ramon Novarro). Minek a szürke énnekem (burleszk). Leningrád. Híradók (4, 6, 8, 10). — **CORSO MOZGÓ** (Váci utca 9. T.: 87—4—02): A fiú-leány (Ramon Novarro). Minek a szürke énnekem (burleszk). Híradók (¾4, ¾6, ¾8, ¾10. — **CORVIN FILMSZINHÁZ** (József körút és Üllői út sarok. Tel.: 395—84): A fehér apáca (Helen Hayes). Kísérő műsor (¼4, ½6, ½8, ½10). — **DÉCSI MOZGÓ** (Teréz körút 28. szám. Tel.: 215—43): A nagyhercegnő (Jeritza Mária, Szöke Szakáll). Híradók (4, 6, 8, 10). — **EDIT HANGOS MOZGÓ** (Lipót körút 16. Tel.: 161—31): Dalol a mámor (Jan Kiepura). Toto és Tata (Préjean (4, 7, 10). — **FÓRUM FILMSZINHÁZ** (Kossuth Lajos utca 18. Telefon: 897—07): A nagyhercegnő (Jeritza Mária, Szöke Szakáll). Híradók (4, 6, 8, 10). — **GLÓRIA FILMSZINHÁZ** (Thököly út 56. Tel.: 448—00): Dalol a mámor (Jan Kiepura). Kalandorok királynője (Brigitte Helm) (4, ¾7, ½10). — **KAMARA MOZGÓ** (Dohány utca és Nyár utca sarok. Telefon: 440—27): Twist Oliver (Dickie Moore). Híradó (4, 6, 8, 10). — **NYUGAT MOZGÓ** (Teréz körút 41. Tel.: 271—62): A független asszony (Dolores Costello). A kölyök és én (Maurice Chevalier). A sivatag dala (Bernitze Clare) (4, ¾7, ¾10). — **OLYMPIA MOZGÓ** (Erzsébet körút 26. Tel.: 429—47): Kalandorok királynője (Brigitte Helm). A levegő sviháikai (Kokain. Douglas Fairbanks jr.). Híradók (¾4, ½7, ½10). — **OMNIA FILMSZINHÁZ** (József körút és Kölcsey utca sarok. Telefon: 301—25): A fiú-leány (Ramon Novarro). Minek is a szürke énnekem... Híradó (4, 6, 8, 10). — **PALACE MOZGÓ** (Erzsébet körút 8. T.: 365-23): Pardon, tévedtem! (Gaál Franciska, Hörbiger Pál). Híradók (4, 6, 8, 10). — **PÁTRIA MOZGÓ** (Népszínház utca 13. sz. Tel.: 45—6—73): Dalol a mámor (Jan Kiepura). Kalandorok királynője (Brigitte Helm) (4, ¾7, ¾10). — **PHÖNIX MOZGÓ** (Rákóczi út 68. Telefon: 397—70): Dalol a mámor (Jan Kiepura). Gyilkosság történt (Dolores Costello). Híradó (4, ¾7, ½10). — **RÁDIUS-METRO FILMPALOTA** (Nagymező utca 22—24. szám. Tel.: 220—98): A hölgy már hajlandó (Eddie Cantor). Jaj, mit álmodtam (rajzfilm). Noé apánk (színes rajzfilm). Híradók (2—6 óráig folyt., azután 6, 8, 10). — **ROYAL APOLLÓ** (Erzsébet körút 45. szám. Telefon: 419—02 és 429—46): Prolongálva! Iza néni (Fedák Sári, Törzs Jenő). Híradó (4, 6, 8, 10). — **TIVOLI MOZGÓ** (Nagymező utca 8. Tel.: 230—49): Kalandorok királynője (Brigitte Helm). A 17-es ház (Leon M. Lion). Szöke Szakáll bohózat. Híradók (¼4, ½7, ½10). — **TURÁN MOZGÓ** (Nagymező utca és Mozsár utca sarok. Tel.: 204—29): Dalol a mámor (Jan Kiepura). A független asszonyok (Dolores Costello). Híradó (¼4, 7, ¾10). — **UFA FILMSZINHÁZ:** (Teréz körút 9). Telefon: 197—67): Szerdán szerettelek (Elissa Landi). Amerikai vasút. Olasz fürdők. Híradó (4, 6, 8, 10). — **URÁNIA FILMSZINHÁZ** (Rákóczi út 21. Tel.: 466—46): Prolongálva! A szerető (Katherina Hepburn). Gróf Zichy Tivadar és zenekarának jazz-estje. Híradó (¼4, ½6, ½8, ½10).

FŐVÁROSI OPERETTSZÍNHÁZ Premier szombat, november 25
CSIPETKE
Török Rezső és Fényes Szabolcs vidám, zenés, táncos játéka.
Balla Lici, Somogyi Nusi, Perky Lili, 2 Lat bár, Góth Sándor, Gózon, Feleky, Bársony, egyik jobb, mint a m. s k.
Legvidámabb darab, legjobb muzsika, legmodernebb táncok

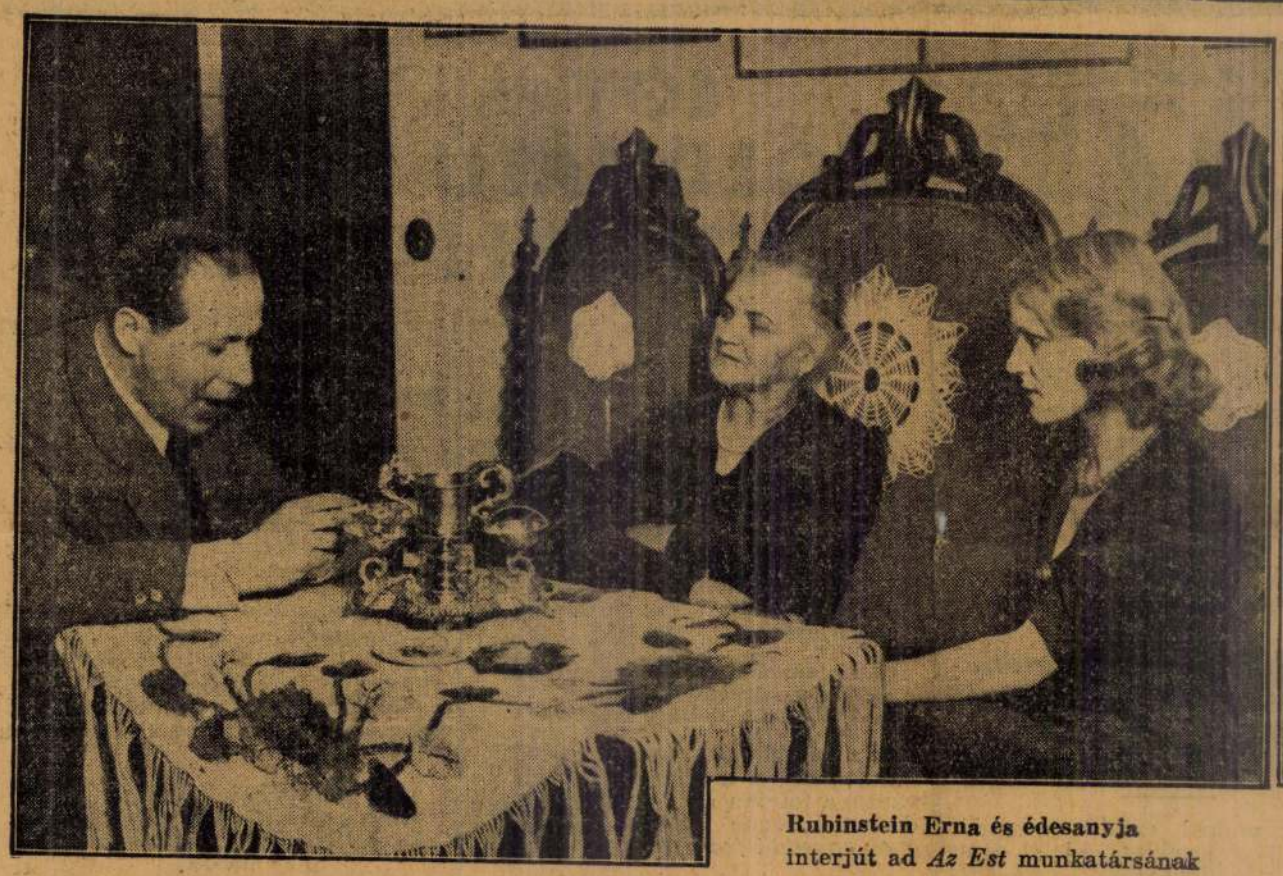

Rubinstein Erna és édesanyja
interjút ad *Az Est* munkatársának

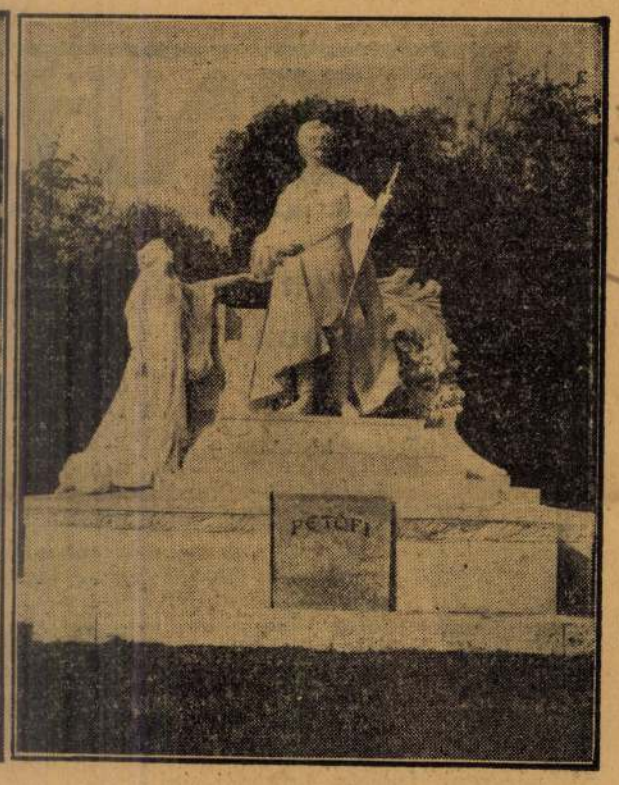

A POZSONYI PETŐFI-SZOBOR,
Radnai Béla, Fadrusz-tanítvány alkotása, amelyet Clevelandba szállítanak
az ottani magyarok

LITVINOV, a szovjet külügyi népbiztosa
rádión nyilatkozik Washingtonban

TROJANOVSKI, Szovjet-Oroszország most kinevezett első washingtoni nagykövete, régi
állomáshelyén, Tokióban, Araki japán hadügyminiszterrel teázik

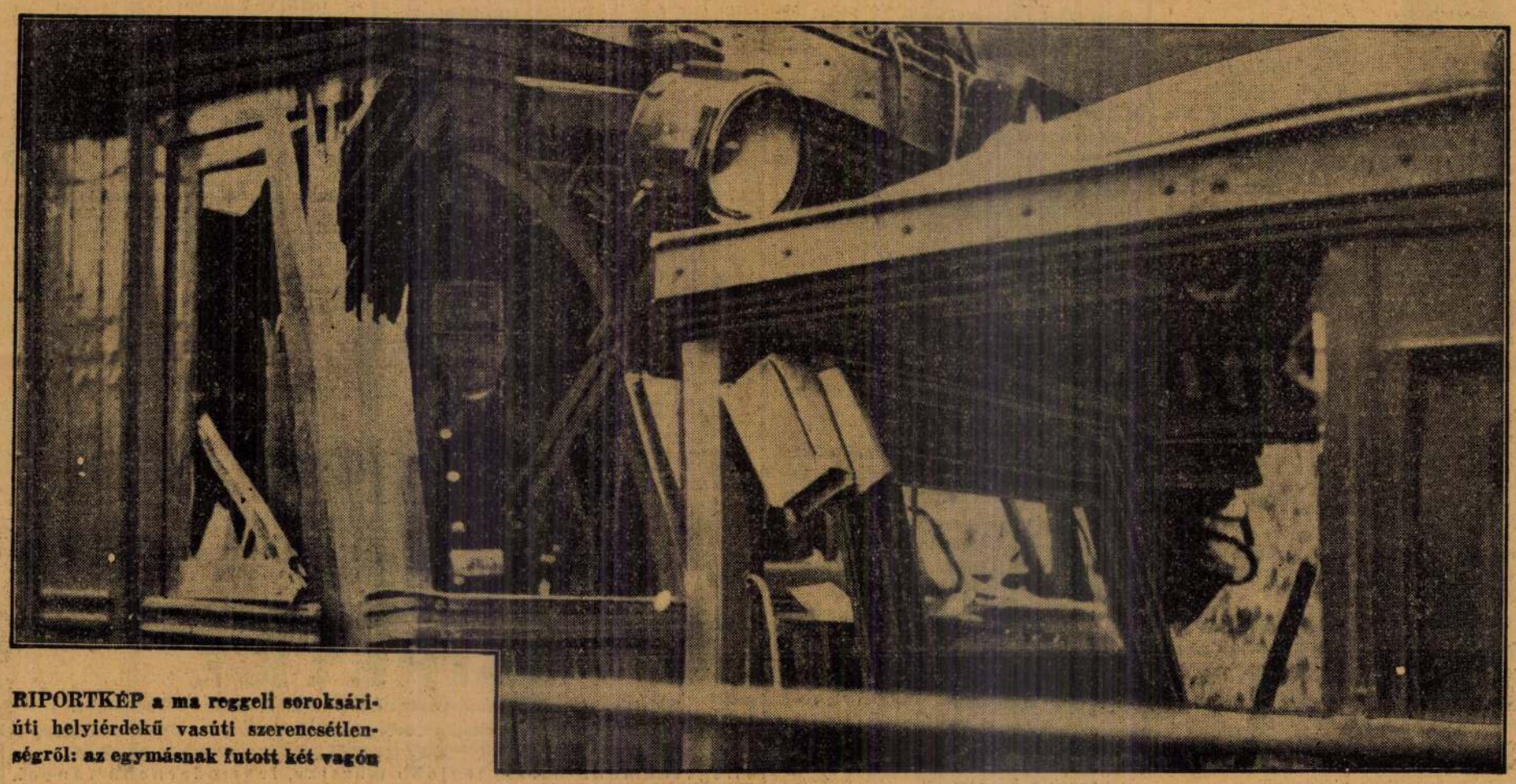

RIPORTKÉP a ma reggeli soroksári-
úti helyiérdekű vasúti szerencsétlen-
ségről: az egymásnak futott két vagón

A «PÁRISI NAGY ÁRUHÁZ» A TŰZVÉSZ UTÁN, AUGUSZTUS 25-ÉN REGGEL 6 ÓRAKOR.

neműek és az ezüstneműek raktárai. Az e fölött következő emeletsor a régi palota földszintjével esik egy vonalba. Ide egy főherczeg számára való lakosztályt építettek, melyben jelenleg József Ágost főherczeg lakik. Ugyanitt van a király kabinet-irodája, valamint a posta- és táviró-hivatal.

A palota e részének bejárata a díszudvarból nyílik. A bejárati kapun át tágas előcsarnokba jutunk, melyből a főlépcső vezet ki; a lépcső márványból, emlékszerű módon épült, kiváló díszei Radnai Béla két bájos gyermekszoborcsoportozata, nyugvóhelyén pedig Jankovich Gyula libatolvaj-fiút ábrázoló sikerült szobra.

Az első emeleten vannak az u. n. «nagy appartement»-ok. A déli részben a király magánlakosztálya van elhelyezve; ablakaiból belátni a Dunára, a pesti oldal megragadó látképére a mögötte elterülő síksággal, valamint a Gellérthegy új szerpentin-úttal ékesített oldalára. A nyugati oldalon két fejedelmi vendég számára épült lakosztály; régi óhaj valósult meg ezzel: hogy ha a király idegen uralkodókat fogad a magyar székvárosban, rangjukhoz illően el lehessen őket helyezni a várpalotában. Az éjszaki és keleti homlokzatot a kiséret tagjainak és az udvarhölgyeknek szánt lakosztályok foglalják el. A második emelet nagy része szintén a kisérethez tartozók s a főudvarmesterek helyiségei számára van fentartva; az éjszaki homlokzaton ellenben a szent korona és a koronázási jelvények őrizetére szolgáló, valamint a kincstárnak szánt helyiségek vannak, a mivel szintén régen érzett szükséget pótolt az építés vezetősége.

Az építés nagy fontosságú feladata volt az is, hogy a várat megfelelő nagy méretű és díszű ünnepi helyiségekkel is ellássák. E czélra a palota éjszaki oldalán fenmaradt területet használták fel, oly beosztással, hogy a régi dísztermet és mellékhelységeit az új ünnepi helyiségekkel kapcsolatba hozták. Ezáltal kétszáz méter hosszú teremsor keletkezett, a milyen a versaillesi palotán kívül a kontinens egy királyi lakában sincs. Az éjszaki szárnyba, az első emeletre került a 724 négyszögméter nagyságú, tehát a Vigadó nagyterménél jóval nagyobb ünnepi terem, páholyokkal, zenefülkével és két emeletsoron keresztülhaladó galléríával. Ez ünnepi termet az udvari oldalra kellett helyezni, mert a dunai homlokzat architekturája a szimmetrikus kiképzés következtében a régi palota alakjához és mértékéhez volt kötve. Az ünnepi helyiségekhez tartozik még a nagy kupola alatt levő barokk stilű Habsburg-terem s mellette két szintén történeti jellegű díszterem: Szent István és Hunyadi Mátyás termei, az előbbi középkori román, az utóbbi renaissance-stilusával is utalva arra a korra, a melyet jelképez. E három terem mindegyike egy-egy központúl szolgál a palota belső beosztásában s e mellett megörökíti nemzeti történetünk három nagy korszakát: az Árpádok, a Hunyadiak s a Habsburgok korát. A palota legfelső emeletén végül udvari hivatalok és lakások vannak.

Az új építkezésekkel kapcsolatban a Krisztinaváros felől új közlekedési utat is kellett építeni, valamint nagy arányú építkezést végeztek a várkertben is. Egyebek közt egy csinos kis kerti házat is építettek ide a kert lejtőjén, pihenőül. A kis ház zöld lombok közé rejtve áll, a Dunára és a Gellérthegyre nyílik belőle kilátás; bútorzata csupa magyaros, népies munka.

Az építőművészek, szobrászok, festők és műiparosok egész sora dolgozott s dolgozik a palota teljessé tételén már évek sora óta, hogy teljességében mutathassák be a magyar művészet fejlettségét. Nem csekély büszkeségére szolgálhat minden magyarnak, hogy ezt az arányaiban is óriási, külső és belső díszében pedig pazar pompájú palotát csupa magyar ember tette olyanná, a milyen. Alig van benne oly részlet, mely ne itthon, magyar ember által készült volna, sőt még az anyag is mind magyarországi, csak azt hozták idegenből, a mi hazánkban egyáltalán nem található. Az egész munkát pedig építő művészetünk egyik kitűnősége vezette: *Hauszmann* Alajos műegyetemi tanár, a ki munkatársai lelkes seregének élén olyan alkotással gazdagította fővárosunkat, melyre még késő utódok is büszkeséggel fognak tekinteni.

A BUDAPESTI «PÁRISI NAGY ÁRUHÁZ» ÉGÉSE AUGUSZTUS 24-ÉN ESTE.

— Gizikém, olyan boldog vagyok!

— No, úgy-e mondtam! — szólt Gizike büszkén, elégedetten.

. . . . . .

Lányi Miczit három nap múlva «hazahívták» Pestre. «Egy nagyon elegáns bálra kell mennie», mesélte Málcsikné mindenkinek.

. . . . . .

Kovács Feri pedig, mikor kint sétáltak menyasszonyával, Laczival és Gizikével az erdőben, csak azt mondogatta: «sohase fogja elfelejteni Gizikének, hogy erővel össze akarta házasítani azzal az affektáló Lányi Miczivel.»

— Hogy kényszerített! Hogy könyörgött, hogy kérjem meg! Hát nem választottam én szebb menyasszonyt magamnak?

— Dehogy! Olyan buta vagyok, mint az éjszaka és zöld, mint a béka! Ma mondta Málcsikné a jegyzőnének, — szólt nevetve, boldogan Irénke.

— Nekem meg annyi a régi adósságom Pesten, és olyan kevés itt a fizetésem, hogy okvetlenül éhen halunk!

Mindnyájan nevettek és a világoszöld karcsú fák között átsütött a nap. És a mint ott mentek mind a négyen a világos erdei úton, ők jelképezték a nagy, csöndes, végtelen természetben az erős, bízva-bízó, reménykedő ifjúságot.

Ego

József Ágost főherczeg Lobkowitz herczeg táborszernagygyal s Klobucsár és báró Steininger altábornagyokkal.

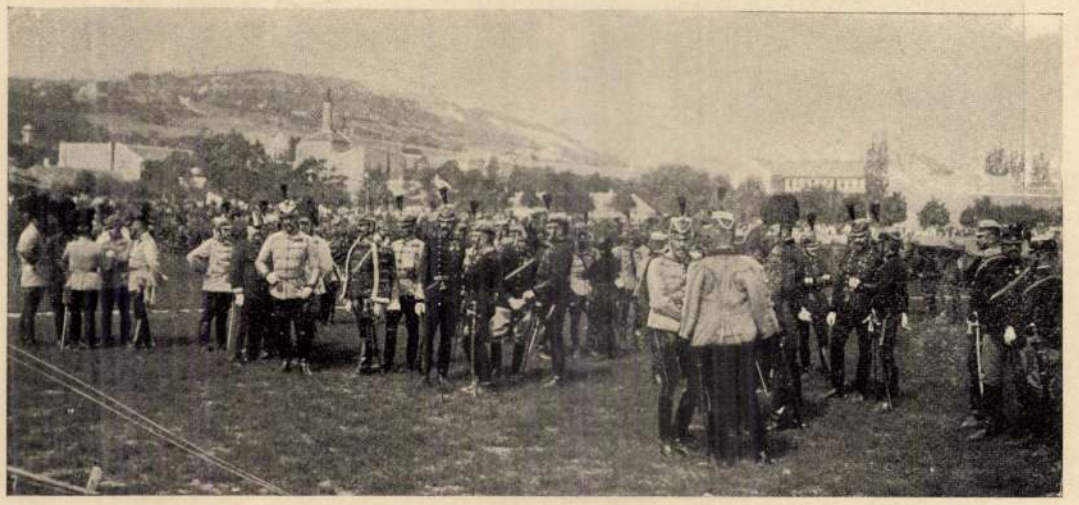

A kép jobboldalától sorban: Attems altábornagy, Minarelli vezérőrnagy, Czibulka altábornagy, Surányi térparancsnok vezérőrnagy, Leithner vezérőrnagy, Bihary altábornagy, honvéd kerületi felügyelő, Obert főhadbiztos, Kafka honvéd vezérőrnagy, Melczer verérőrnagy, Balta honvéd huszárezredes, Ludman vezérőrnagy, Pfeifat tüzérkapitány, Baumbach honvéd vezérkari százados, gróf Batthyány huszárkapitány, gróf Szirmay huszárkapitány, Ratky vezérkari százados, Kapuscsák vezérkari százados, Bulis szekerész kapitány, Amlacher tüzér főhadnagy, Werner tüzér főhadnagy.

PILLANATFÖLVÉTELEK A KIRÁLY SZÜLETÉSNAPJÁN A VÉRMEZŐN TARTOTT DÍSZSZEMLÉRŐL.

A BUDAI KIRÁLYI VÁR.

Nagyjában és egészében készen van már a budai királyi vár; kivülről már rég kibontakozott teljes pompájában, belül is csak kisebb diszítő munkálatok vannak hátra, melyeknek a közel jövőben leendő befejezése után a természet kedvezéséből s művészkezek munkájából páratlan szépségben emelkedő épület minden részét át lehet adni czéljának. A nemzet régi óhajtása teljesül ezzel: a magyar királynak koronája fényéhez méltó lakóhelye emelkedik a budai várhegyen, a hol hozzá illő pompával fogadhatja fejedelmi vendégeit és ünnepi alkalmakkor alattvalói hódoló seregét.

A királyi palota kibővítése rég érzett szükség volt. A régi épület már az 1867-iki koronázáskor is szűknek bizonyúlt s azóta meg nem szűntek a hiányok pótlására szolgáló törekvések, egész addig, míg a viszonyok lehetővé nem tették a munkálatok teljes erővel való megkezdését. Az első lépés a várbazár épitése volt, melylyel megfelelően elhatárolták a palota Dunára néző szép kertjét. Ennek elvégeztével elsősorban a Krisztinavárosra néző nyugati részt terjesztették ki; e munka nagy nehézséggel járt. Egyrészt a régi palotát egészében fenn kellett tartani s ezzel a tervezők stilus és egyéb épitészeti elrendezés tekintetében is meg voltak kötve, másrészt pedig a palota nyugat felé nyitott udvara oly kicsiny volt, hogy az oda tervezett új palota nem fért volna el rajta s igy mesterséges alapot kellett teremteni a várhegy nyugati lejtőjéből emelkedő támaszfalakkal.

E nehézségek leküzdésével emelték azt a hatalmas épületet, mely a Krisztinavárosból nézve óriási támaszfalaival, öt emeletre rakott homlokzatával annyira megragadja a szemlélőt. Ennek épitkezései még folytak, mikor elhatározták, hogy a palotát az éjszaki oldal felé is fejleszteni kell. Ugyanis már a koronázás 25 évi jubileuma alkalmával kiderült, hogy a királyi palota egyetlen nagy díszterme szűk az udvari ünnepélyek számára, ezért első sorban ennek bővitéséről kellett gondoskodni. Ezen a kibővitésen kivül kellő nagyméretü és fényes új ünnepi helyiségeket is kellett létesiteni s mert a krisztinavárosi szárny keretébe ezeket beosztani nem lehetett, csakis éjszak felé volt lehetséges a terjeszkedés, arra, a hol a régi szertár épülete állt. Igy fejlődött ki a Dunára néző homlokzat, a vár legjellemzetesebb része, melynek képét emlékezetében őrzi mindenki, a ki a pesti Dunapartról föltekintett a várhegyre. E jelenlegi homlokzat központja a régi palota éjszaki szárnya, az ettől éjszak felé eső rész az újon épült szárnyépület.

E homlokzatot pompás részleteivel együtt láthatja az, a ki a várkertnek a nagyközönség számára nyitva tartatni szokott részén fölmegy az előtte elterülő széles terraszra. A középrészt kellően érvényre juttatja a hatalmas méretü kupola, melynek tetejében a magyar korona óriási nagyságú hü másolata ragyog a nap sugaraiban. Észre sem veszi a néző a szokatlanságát annak, hogy e központi rész beszögellik, mert a kupolán kivül a fal elé állított oszlopsor s az első emeletről levezető szabad lépcső, az u. n. Habsburg-lépcső figyelmezteti arra a szerepre, melyet e rész az egész épület szerkezetében elfoglal. Tőle mindkét oldalt szimmetrikusan egyenlő képzésben emelkednek a szárny-épületek. Az egész dunai homlokzat hoszsza 304 méter; csaknem kétszer akkora, mint a régi palotáé volt. A csodás szépségü kilátást nyujtó terraszon emelkedik, a Habsburg-lépcső előtt, Savoyai Jenő nagy lovasszobra, Róna József műve. Egyéb szobrászi diszitmények is láthatók itt: a középrész oszlopsorát koronázó tympanon, kissé arább éjszakra pedig egy halászó gyermekeket ábrázoló szökőkút. E szökőkúton túl emelkedik a várkert művészi kiképzésü, még nem egészen kész főkapuja, mely a Szent-György-tér, illetőleg a sikló felső végállomása felé vezet.

Kocsin a Szent György-tér felől lehet jutni a várba. E térre néz az éjszaki homlokzat; az ehhez tartozó épületszárny és a katonai őrség épülete között elhaladva jutunk a főkapuhoz, mely fölött a magyar czimer ékeskedik, a kapu két lábánál pedig egy-egy hatalmas kőoroszlán fogadja jóindulatú, nyugodt tekintettel a bemenőt. A kapun bejutva széles nagy udvarban találjuk magunkat; ez udvarból nyilnak a várpalota egyes részeibe vezető bejáratok. Itt van a király lakosztályaiba vezető, művésziesen fából faragott kapu, melynek ernyője fölötti czimeren, jobbról-balról hadi jelképekkel körülvéve, a király nevének kezdőbetüi láthatók; az egész kapuív épitészeti kiképzését pedig a magyar korona koronázza be. Az udvar másik részén, szemben a főkapuval egy kisebb, a déli szárnyba vezető kapu van, melyet a háború és béke bronz allegóriái vesznek körül. Ugyanitt, a dísz-udvarban van, balra, mindjárt a főkapu mellett, a Szent István, (előbb Szent Zsigmond) kápolna bejárata. A kápolnát is lényegesen át kellett alakitani. Még Mária Terézia alatt épült ugyanis hozzá egy oldalkápolna, a «szent jobb» őrzésére. Ez az oldalkápolna útját állotta a kocsiközlekedésének, a mi annál kellemetlenebb volt, mert ünnepélyekkor ez volt az egyedüli közlekedési útvonal. Ezért az odalkápolnát el kellett távolitani s a szent jobb őrzésére a Szent István kápolna belsejében megfelelő helyet létesiteni. E czélra a szentély mögötti folyosó egy részét elfalazták és ajtót nyittattak bele a szentélyből. E kis kápolna a benne őrzött ereklyéhez méltó diszszel van kiképezve, kupolája arany mozaikból készült, falai pedig márványból. Ez alkalommal magát a Szent István kápolnát is díszesen átalakitották, nagy méretü, üvegfestésü ablakokkal látták el, a falak márványozása, az új oltárok s új, művészi oltárképek, valmint az ugyancsak új orgona is méltó kiegészitő részévé teszik a magyar király fejedelmi otthonának. A mint az udvarból kifelé haladva a főkapuhoz ér az ember, itt belül is mindkét oldalt egy-egy kőoroszlán fogadja; mintha a kapu külső oldaláról jöttek volna át ide; de most már nem barátságos arczczal, hanem haragosan fogadják a kimenőt. Talán a magyar vendégszeretetet akarják jelképezni, mely örül az érkezőnek, szomorkodik, ha távozik a vendég.

A vár belső berendezése a következő:

A krisztinavárosi szárny támaszfala mögött, annak párkánya alatt van két pincze-emelet, melyek egyike, az alsó, fa, kőszén s egyéb tárgyak raktáráúl szolgál, felette pedig a fütőszerkezet van elhelyezve. A támaszfal koronája feletti két alagsor közül az elsőben vannak a konyhák: a nagy udvari konyha, a király személyes konyhája, egy főherczegi s egy a személyzet számára való konyha. Ugyanitt van a nagy és a kis czukrászda, az élelmiszerek raktára s a többi szükséges mellékhelyiségek. Az ételeket innen részint villamos liftekkel szállitják, részint pedig alagúton át, mely alagút a vár e részét a régi palotával köti össze. A második alagsorban vannak a gazdasági hivatalok, a konyhaszemélyzet lakásai, valamint a fehér-

Gróf Szapáry Gyula.

Wekerle Sándor.

Báró Bánffy Dezső.

Gróf Zichy János.

PILLANATFÉNYKÉPEK A KIRÁLYI KIHALLGATÁSRA MENŐKRŐL.

fessé tegye. Vöröses szőke haját jól kiránczigálta és lapos kis matrózkalapja alatt széjjellapított hajából nagy kontyot csavart. Magas, kemény fehér gallért viselt és mozdulataiban az angol nőket utánozta.

Fáradt volt. Elfárasztotta a sok téli egymást kergető élvezet, az örökös hajsza férj után. Bőséges alkalma volt kitapasztalni az emberek, barátnők irigykedő, számító viselkedését. Látta, hogy testvérei már türelmetlenül várják a hosszú szoknyát és azzal együtt a jogot az érvényesülésre. Érezte a szemrehányást tekintetükben, szavukban. Barátnői nagyrésze már férjhez ment és ő még mindig robotolt — vagyis mulatott. Felületes, üresfejű leány volt. Nevelését úgy irányították, hogy tetszeni akart, csak tetszeni mindig. Belefáradt . . .

Örült a Málcsik néni levelének. Elgondolta, hogy ha czélt ér — föltétlenül bízott a sikerében — és Kovács Feri feleségül veszi: milyen szerepet játszik ő majd. Vidéken az más. Ő lesz az első, ő utána igazodik majd mindenki.

Ránézett a fiatal emberre. De annak őszinte, fürkésző nézése megzavarta. A pesti társasági alakok nem így szoktak ránézni; mintha a lelkébe akarna látni. De rögtön fölébredt benne a biztos fellépésű nagyvilági hölgy és megszólalt:

— Úgy örülök, hogy lejöhettem. Itt sokkal szebb minden, mint abban a poros, füstös városban. És itt legalább csönd van, nyugalom.

— Különös. Fiatal hölgyek rendszerint nem szeretik a nyugalmat és csöndet — felelte Kovács Feri. — Nagysád, úgy látszik, kivétel.

— Igen, én nem szeretem azt a lármás életet; ha ép muszáj, megyek mindenfelé, de azért szeretem ezt az életet is.

— Hogyne, a Miczi nagyon házias; egyszerű élethez szoktatta az anyja. Arra gondolt, ha majd valami egyszerű emberhez megy nőül, — szólt Málcsikné.

Kovács elmosolyodott. Eszébe jutott valami, mennyit beszélt neki multkor Málcsikné a hugáról . . . Elbúcsúzott a hölgyektől.

— Látogasson meg, kedves Kovács, jöjjön el hozzám, nagyon fogok örülni, te is, úgy-e, Miczi? — szólt Málcsikné.

Kovács meghajolt és tovább ment.

A kis leányok előre mentek, mikor Málcsikné megállította Kovácsot. Irénke görcsösen kapaszkodott Gizi karjába.

Most utolérte őket a néni.

— Kis lányok, hát nem vártak meg minket. Azt akarom mondani, hogy majd most aztán jó barátságban lesznek a Miczikével, úgy-e? Hiszen egy korban vannak. Hát aranyos Gizikém, majd aztán este jöjjön be Micziért, ha sétálni mennek, vacsora után. És holnap hozzám jönnek mind uzsonnára; igen?

A leányok elbúcsúztak a vendégtől.

— Gizikém, mit gondolsz, tetszik neki? Mondd őszintén! — kérdé izgatottan Irénke.

— Te kis csacsi! Majd! jobb izlése van neki! — szól Gizi nevetve; de eszébe jutott a vendég biztos, nagyvilági fellépése, eleganciája és ő is elkomolyodott . . .

Minden úgy történt, a hogy Málcsikné akarta: Miczi mindig a kis leányokkal volt együtt. Iparkodott kedves lenni, egyszerű és természetes, — de nehezére esett. Kilátszott a komédia alól valódi fenhéjázó, nagyratörő természete. Haragudott, hogy szép, díszes ruháit nem viselhette, mert a néni «praktikusabbnak» vélte, ha szerény és egyszerű a megjelenése. Csakhogy ő nem arra született; nem annak nevelték. Azt gondolta, majd eljátszsza a kis komédiát, és aztán, aztán, meglássátok majd ti, falusiak, mit tudok én, ha előkerülnek a csipkés, különös ruhák a ládából.

És igen, Kovács Feri törődött vele; vele beszélt mindig, ha mindnyájan együtt voltak. Gizi is látta. Nem igen volt ereje Irénkét vigasztalni, pedig hogy szerette volna! Ő boldog volt, Laczi írta, hogy pünkösdre haza jön . . .

Szegény Irénke nem evett, sápadt volt, — vérszegény, — mondá a doktor bácsi. — Szedjen vasat . . . Gizi szólni szeretett volna édesapjának: «Én okos, édes apuskám, nem vérszegény az Irénke, csak szerelmes.» De nem mert.

Málcsikné büszke volt a huga diadalára. Hát hiszen igaz, belátták az ismerősök, hogy az a Miczi fess, ügyes leány; de azért, tudj' az Isten, senkise szerette valami nagyon. Hívták ide is, oda is, tortákat sütöttek a tiszteletére, de azért nem rajongtak ép érte. Egynehányan megértették Málcsikné szándékát; és kiváncsian lesték, Kovács mikor «nyilatkozik»; biztosra vette mindenki Miczi dolgát.

Szegény Irénke!

A patikáriusékhoz volt meghíva az egész társaság. A kis leányok is, a kik közül egy páran végre megtanúlták, mint emeli Lányi Miczi a szoknyáját, és otthon tükör előtt gyakorolták.

Miczi sugárzott a dicsőségtől, jókedvtől; látta Irénke szomorúságát — leányok hamar észreveszik az ilyet — és annál jobban örült. Az a büszke ember! Néha mintha gúnyolódna, — de majd meghunyászkodik előtte, azt ő tudja és érzi. Nem hitte volna, hogy ilyen nehéz lesz a dolga . . . De tudja, hogy eléri a czélját!

Irénke a lányokkal beszélt, szomorúan, leverten. El se akart jönni, de Gizi biztatta; a szeme ma különösen ranyogott és elhatározta, hogy cselekszik.

— Kovács úr, beszélni szeretnék magával, kérem. — szólt a fiatal emberhez.

— Kérem, parancsoljon velem, kedves Gizi kisasszony, — szólt Kovács meglepetten, szolgálatkészen. Gizi előre ment a lugas mögé. Egy orgonavirág volt a kezében, azzal játszott zavarában.

— Kovács úr kérem, lássa én nem is tudom, hogy mondjam . . . De nekem olyan jó barátnőm. Igazán a legjobb barátnőm. És ez a bizonytalanság megöli. Kérem, önnek most már úgyis mindegy, kérje meg mindjárt azt a leányt, jobb lesz, akkor legalább biztosat tudunk; tudom, hogy beteg lesz, de jobb, ha biztosat tudunk . . . Kérem, hiszen ön jó ember: kérje meg azt a leányt mindjárt . . .

Kovács meglepetten, zavarodottan nézett Gizikére.

— Milyen leányt kérjek meg? És ki lesz beteg? Megbocsásson, de nem értem.

— Dehogy nem. A Lányi Miczit kérje meg!

— Én . . . De hogy ez jut eszébe? . . .

— Hiszen szereti, mindenki mondja, hogy meg fogja kérni és az borzasztó nekem, szegény kis leányt nézni.

— Kit, Lányi Miczit? Olyan jó barátnője?

— Jaj, dehogy! Ki nem állhatom . . . azaz nem . . . szóval, csak kérje meg . . .

Kovácsnak kezdett kinyílni a szeme. Világosan látta az utolsó napok történetét. Eszébe jutott Málcsikné hizelkedő szava, Miczi alázatos, szerény modora, mely annyira ellentmondott a természetének.

— Csak azt az egyet mondja még meg, Gizike. ki lesz beteg, ha én megkérem azt a kis hölgyet? Maga? Várjon csak, megirom a Laczinak!

Gizi elpirúlt.

— Nem, nem én! Hanem Irénke! — szólt alig hallhatóan és elszaladt.

Irénke! Kovács most már értette. Ez az édes, bájos kis leány, a ki annyira megtetszett neki, mikor idejött, mindjárt. A kit úgy megszeretett, csak várni akart, várni, hogy meglássa, mint érez a kis leány iránta. Mert nem akarta, hogy hozzá kényszeritsék . . . Ez az édes kis Irénke, a kinek mély kedélye, egyszerű, őszinte modora, nőies, közvetlen gondolkozása úgy meghatotta.. Hát fájt a szive, mert ő azzal a pesti szeczessziós kisasszonynyal mulatott. Hát szereti? Adta ördöngős Gizikéje . . .

Kovácsnak nagyon jó kedve támadt. Indúlt a többiekhez. Már mindnyájan bent voltak az ebédlőben.

Nem hallgatott Málcsikné hivogató szavára, odaült Irénke mellé. A kis leány összerezzent.

— Megijedt tőlem, Irénke? Már látszik, elszokott a társaságomtól. Nem vagyunk olyan jó barátok már, mint azelőtt? Azt sajnálnám!

— Dehogy, kérem . . . — A kis leány sápadt arcza hirtelen sötétvörös lett. — De csak menjen, látja, hogy idenéz Málcsikné.

— Hát nézzen! Legföljebb azt mondja majd, hogy nem vagyok udvarias! Mond majd külömbeket is.

— Hiszen olyan jó barátok! szólt Irénke zavartan, érdeklődve.

— Nem, barátok ép nem vagyunk. Csak érdekelt a huga, újra eszembe jutott a pesti élet, mikor ott voltam vegyészgyakornok, az ottani társaság, hang . . . . És újra megtanúltam becsülni ezt az életet, ezt az egyszerű, közvetlen, hangot, a magáét, Irénke!

Hogy megijedt a kis leány! Miczi messzi ült tőlük, egy kis uradalmi tiszt és a patikárius bácsi gigerli fia közt, a ki Miczibe volt «halálosan» szerelmes és az automobil-sportról fecsegett vele. De Miczi nem figyelt a beszédére. Az ajkát harapdálta.

Gizi pedig örömmel nézett a barátnőjére. Látta, milyen piros az arcza. «Alighanem jobb doktor vagyok, mint apuska!» gondolta nevetve.

Uzsonna után Irénke odarohant Gizihez és a nyakába borúlt.

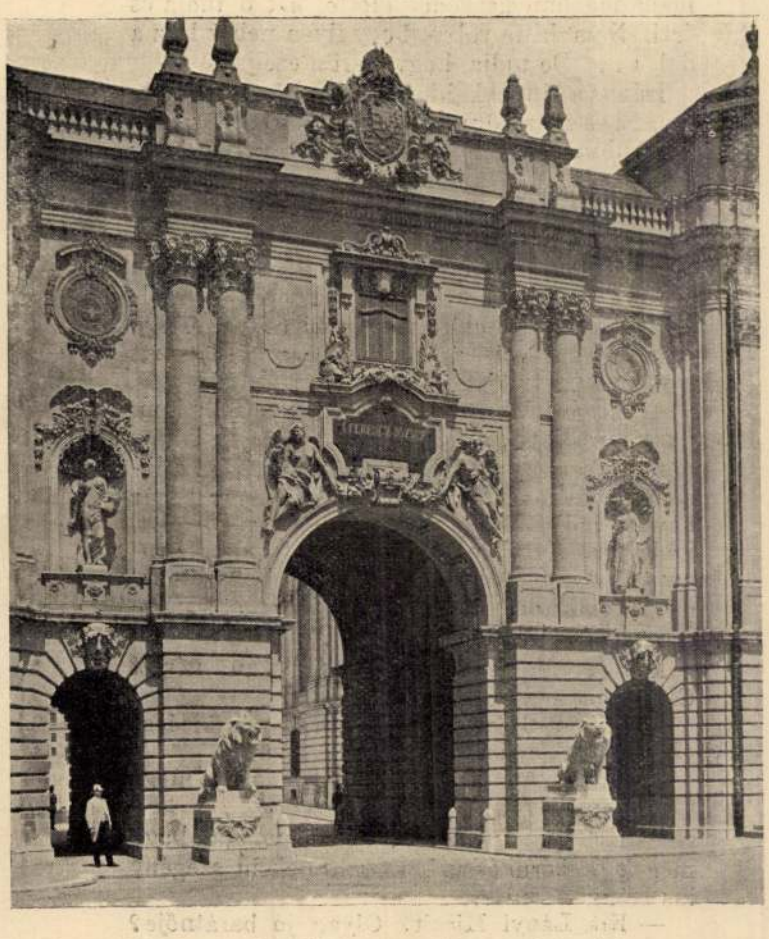

A VÁRKAPU A NAGY UDVAR FELŐL.

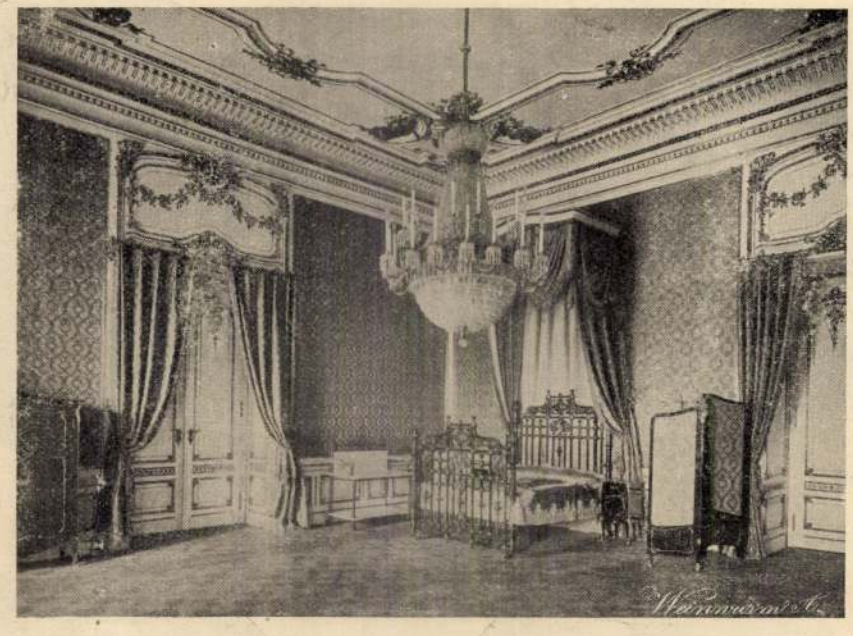

AZ ELSŐ FEJEDELMI LAKOSZTÁLY HÁLÓSZOBÁJA

Radnai Béla szobormüve.

GYERMEKCSOPORT A KRISZTINAVÁROSI SZÁRNYÉPÜLET LÉPCSŐHÁZÁBAN

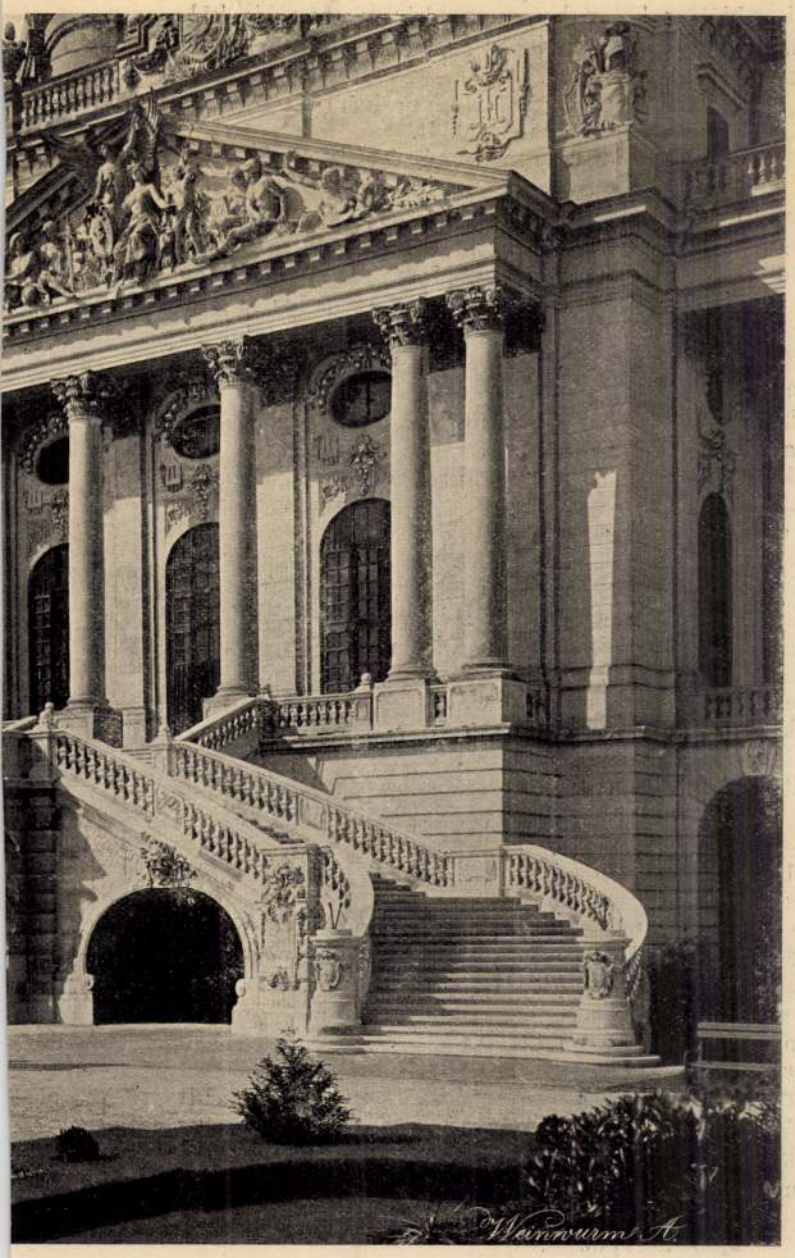

LETE A HABSBURG-LÉPCSŐVEL.

A KERTI HÁZ DUNA FELŐLI HOMLOKZATA.

VÁRBÓL. — Weinwurm Antal fölvételei után.

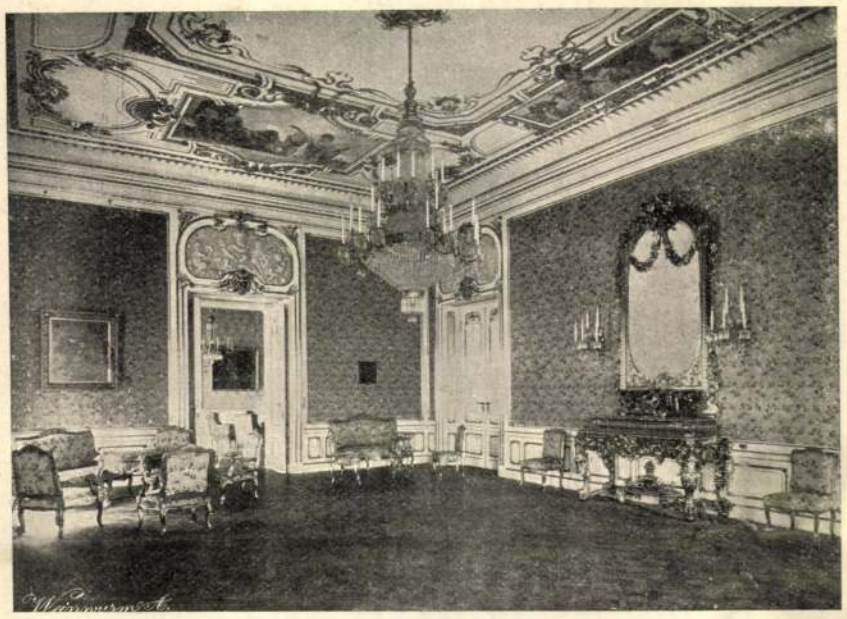

AZ ELSŐ FEJEDELMI LAKOSZTÁLY FOGADÓTERME.

RÉSZLET AZ ÉJSZAKI HOMLOKZATRÓL.

Radnai Béla szobormüve.

GYERMEKCSOPORT A KRISZTINAVÁROSI SZÁRNYÉPÜLET LÉPCSŐHÁZÁBAN.

SAVOYAI JENŐ HERCZEG LOVAS SZOBRA A DUNÁRA NÉZŐ HOMLOKZAT ELŐTT.

A DUNA FELŐLI HOMLOKZAT

KÉPEK A BUDAI KIRÁL

mint a ki parancsszóra nősül! Csak azért szóltam délelőtt, hogy résen légy, ügyes légy, mert a férfiak — tudod ugy-e, mi a véleményem a férfiakról, egynek a kivételével! . . .

Most már Irénke is nevetett. Ráragadt Gizi jókedve és elhatározta, hogy azért se lesz szomorú . . .

Mikor a kis társaság kiért az állomáshoz, már kint állt a pályaudvaron Málcsikné.

Az állomásfőnökkel beszélgetett és mikor meglátta a leányokat, mintegy szánakozva nézett végig rajtuk. «Majd meglássátok, mennyivel különb a hugom, mint ti!»

Málcsikné volt — hisz köztünk marad — a falu réme. Senkise mert vele összeveszni, mert hiszen így is minden kigondolható roszat elmondott embertársairól, hát még ha haragban lett volna velük! Meg aztán sajnálták is a magányos özvegyasszonyt és tudták, hogy nem változtathat a természetén. Volt egy kis vagyonkája a házán kívül, abból élt. Mindenhová hívták, tegeződött az összes asszonyokkal, de — bár szívesen hallgatták — féltek a nyelvétől, ha elment valahonnan.

. . . Berobogott a vonat. Az egyik másodosztályú kocsiból fiatal leány ugrott ki. Málcsikné elébe rohant és diadalmasan vezette be a faluba.

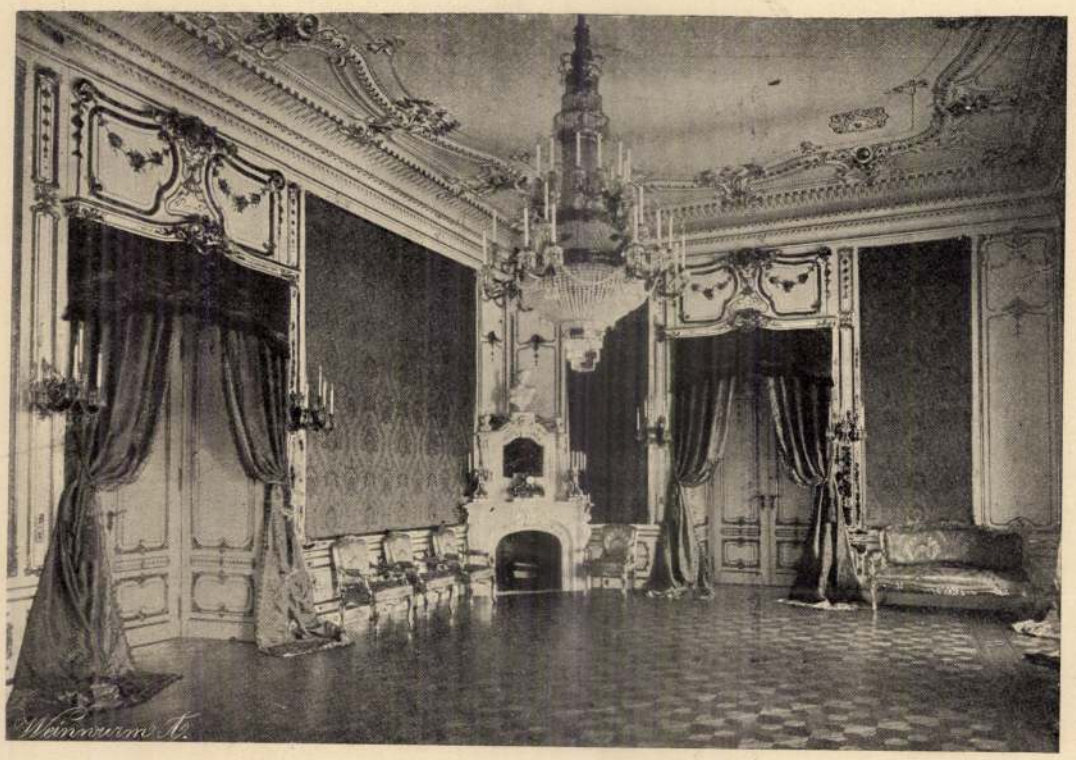

AZ EBÉDLŐ MELLETTI CERCLE-TEREM.

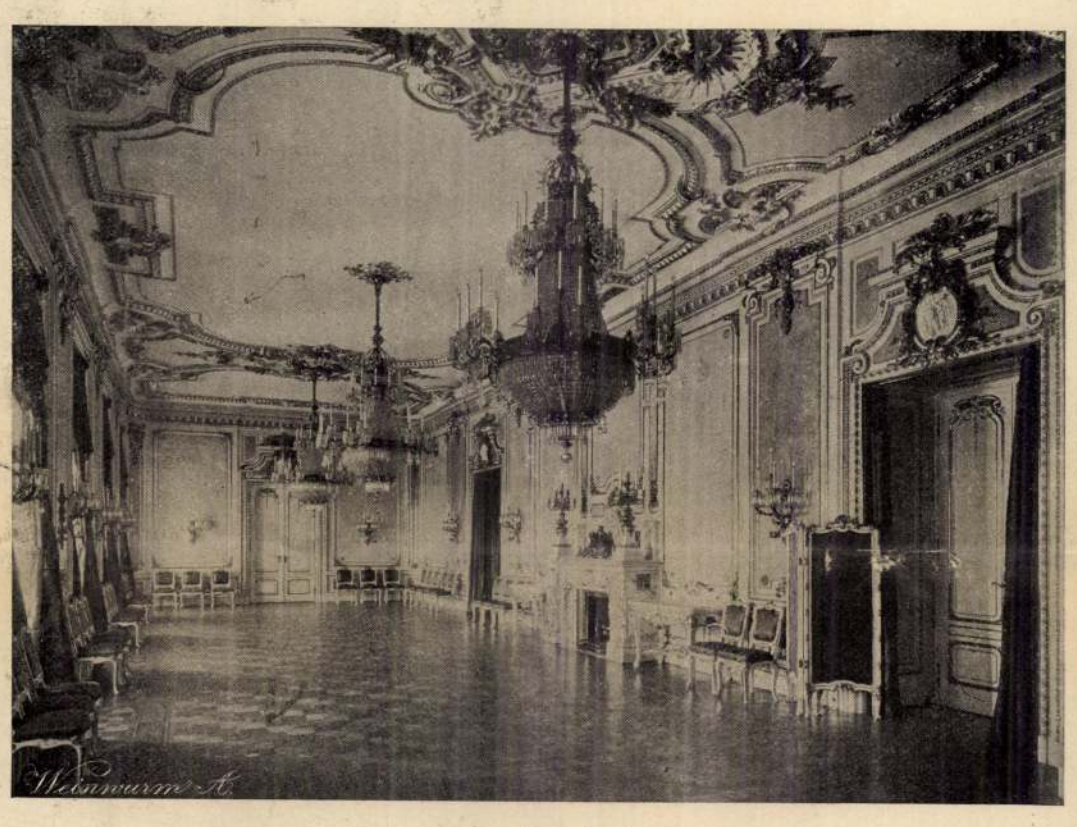

A KIRÁLY ÚJ EBÉDLŐJE.

A leány kiváncsian nézett körűl, de a néni rángatta jobbra-balra izgatottságában és folyton beszélt hozzá.

— Hát megjöttél, Miczikém. Szép, szép. Hiszen tudod minek hívtalak, van már eszed, mi? Látod, gondolok én ti veletek folyton, örül az anyád, ugy-e? Csókoltat? szép. Kocsival jöttem volna eléd, de így jobb, majd találkozunk vele az úton, mindjárt bemutatom.

— Jaj, nénikém, ilyen porosan csak nem sétálhatok! A frizurám, a toilettem . . .

— Jól van, jól. Egész fess vagy. Ott, azok a kis leányok, majd megismertetlek velük, csak légy kedves, az nem árt.

— De nénikém . . .

— Gizike, Irénke, jöjjenek ide, bemutatom Lányi Miczit, a hugomat.

A leányok közeledtek, Gizi fürkészőleg nézett rá; Irénke elpirult, eszébe jutott mindenféle.

Miczi fölényesen nézett végig rajtok és erősen megszorította mindegyiküknek kezét.

Aztán affektált kedvességgel megszólalt:

— Igazán, úgy örülök, hogy már most megismertem a kisasszonyokat. Errefelé szoktak sétálni menni?

A hangjából kiérzett: ahá, kiváncsiak voltatok rám, kis falusi libák!

Gizi felelt neki.

— Erre voltunk sétálni, a töltésen túl, igen. És miután hallottunk a kegyed jöveteléről, gondoltuk, illendő, hogy megvárjuk.

— Igen! nagyon kedvesek. Örülök ennek a kis levegő változásnak. Pesten most már vége a saisonnak, az ember idegeit nagyon kifárasztotta az az élet. Egyik bál a másik után, higyjék meg, az ember végűl úgy megúnja.

A kis leányok arra gondoltak, milyen boldogok ők, ha egyszer egy évben bál van a faluban. Izgatottak hetekkel előtte, hetekkel utána, hogy lehet a bálozást megúnni?

A fordulónál szembe jött velük Kovács Feri a tanító úrral. Lekapta a kalapját, megnézte a a jövevényt. Aztán tovább akart menni. De Málcsikné rászólt:

— Jőjjön ide Kovács úr, hadd mutatom be a húgomnak.

Kovács odajött és meghajolt a leány előtt, a ki kezét nyújtotta és férfiasan megszorította az övét. Végig néztek egymáson.

Kovács Feri csínos, magas, szőke ember volt. A szeme aczélszürke, vizsgálódó, mély tekintetű. A tekintetéből is kilátszik, hogy az ő gondolatköre messzire terjed, túl a kis falu határain. Látszott rajta, hogy itt él, mert itt kell élnie és szereti is ezt az életet, de nem engedi, hogy gondolkozását lenyomják a kicsinyes viszonyok, érdeklődését egészen lekössék az apró-cseprő helyi ügyek. Málcsiknét ő se szerette. De kiváncsian nézett vendégére.

Sportszerűen öltözött ifjú hölgy volt. Nem volt csúnya, de szép se volt. Azonban látszott, megtett mindent, hogy megjelenését különössé,

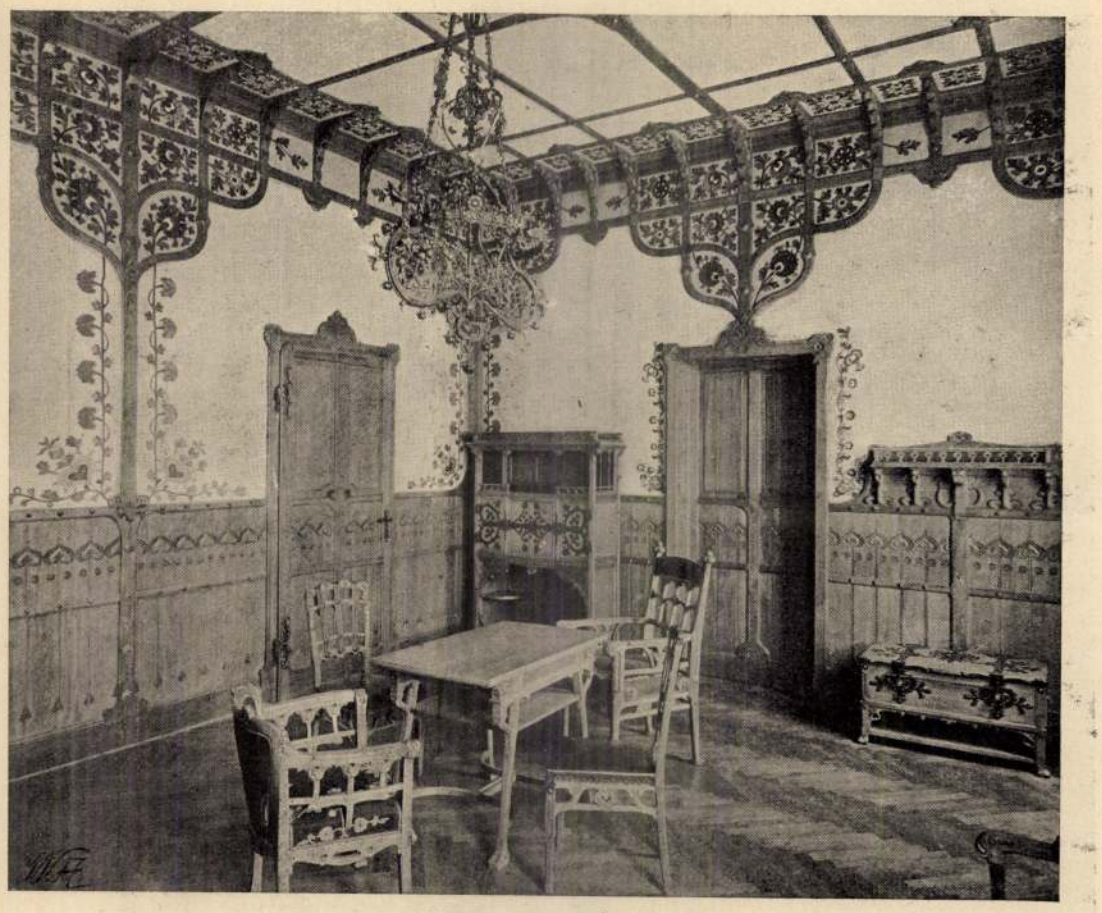

SZOBA A KERTI HÁZBAN.

KÉPEK A BUDAI KIRÁLYI VÁRBÓL.

geri haderejét; a hármas szövetséggel, főleg Olaszországgal barátságos viszonyt tartott fenn; Afrikai politikájának is jelentékeny sikerei voltak, Portugallal szemben a Zambezi-kérdésben, a hol a határvitát erélyes fellépéssel az angolok javára döntötte el, Németországgal szemben, melynek afrikai terjeszkedését úgyszólván lehetetlenné tette s Francziaországgal szemben a zanzibári protektorátus megszerzésével. Irországban ezalatt tovább folyt a küzdelem s 1889 végétől kezdve nagy munkászendülések is sok aggodalmat okoztak. Az 1892-iki választások eredményeként ismét Gladstone jutott, ezúttal utoljára, kormányra.

Gladstone a régi jelszó — a home-rule — mellé most a felsőház ellen csoportosította híveit. 1894-ben azonban szembaja miatt vissza kellett vonúlnia. Utódja, lord Rosebery, nem soká tudta a már is ingadozó kormányt fentartani; 1895-ben már kénytelen volt átengedni helyét Salisburynak, a ki ezúttal harmadszor lett miniszterelnök és negyedszer külügyminiszter.

Ez a harmadik Salisbury-kormány igérkezett a legsikeresebbnek. Megerősödve a liberális unionistákkal, 1895. év nyarán fényes győzelmet aratott a választásokon s nagy többsége az 1900-iki választásokon is megmaradt. A választási jelszó a home-rule-lal szemben a birodalmi egység megóvása volt. Az imperialista eszme a készülő komoly események közepette is összetartotta a pártot s mellé sorakoztatta a parlamenti többséget. Ekkor tűntek fel az angol politikai életben Chamberlain és Rhodes Cecil, a délafrikai politika kezdeményezői. Angolország mind beljebb hatolt Afrika szivébe, elfoglalta Ugandát is Közép-Afrikában. A japán-khinai háborúban Japán pártjára állt, melyet később szövetségesül is megnyert. Viszont azonban Salisbury vereséget szenvedett az örmény-kérdésben s a Balkán-félszigeten az oroszoké lett a túlsuly. A krétai kérdésben sem kisérte siker a működését; ő bíztatta fel a görögöket a háborúra, de aztán nem birta őket kellően segíteni.

A Jameson-féle roszúl sikerült betörés a boerok földjére nagy és nehéz háború előjátéka volt, de ennek bekövetkezte előtt még fényes sikereket aratott Salisbury politikája keleti Szudánban. Kitchener leverte a máhdi hiveit s az angol lobogó a fehér Nilus partján lengett. A Fashoda-kérdésben egy pillanatig veszedelmes összeütközéstől kellett tartani, de ezt is békés megegyezéssel intézték el s a Francziaországgal megkötött szerződésben Anglia lett a nyertes fél. Khinában is biztosította Anglia a Jangcze-kiang vidékére való befolyását s új területeket is nyert. Az irek iránt Salisbury kormányzása utolsó éveiben némileg engedékenyebb magatartást tanusitott.

A boer-háború kitörésével a Salisbury-kormányban mindinkább előtérbe jutott Chamberlain gyarmatügyi miniszter alakja s mindinkább háttérbe szorította az öregedő miniszterelnököt, a kin különben is nagyon mutatkoztak már a fáradtság jelei. Az 1900-iki választások után a külügyek vezetéséről le is mondott. 1901 januárjában Viktória királynő meghalt, VII. Edvárd király megkötötte a boerokkal a békét. Ennek megtörténtével aztán Salisbury 1902 juliusában lemondott a miniszterelnökségről unokaöcscse, Balfour javára.

Azóta szülőhelyén, a Hatfield-kastélyban töltötte, sokat betegeskedve, napjait. Betegsége — vesebaj következtében beállott szivgyöngeség — néhány hét előtt vált veszedelmessé s augusztus 22-ikén kioltotta életét, megfosztva Angliát legjobb fiai egyikétől.

A HALÁLRÓL.

«Mi Urunk Istenünk, mely igen csudálatos a te neved az egész földön! A kicsinyeknek és csecsszopóknak szájok által jelentetted meg a te hatalmadat.» (Zsoltár VIII. 2., 3.)

Állottam egy koporsó mellett,
A hol mindenki zokogott.
A koporsóban egy sok árvás,
Fiatal asszony nyugodott.
S árvái közül a legárvább
Egy három éves kis gyerek:
Gondtalanúl, vidáman tépegette
A lecsüggő szemfödelet!
S míg mi beszélgettünk a halálról,
A búról, mely rájuk szakadt:
A kis gyerek a szemfödéllel
Csak játszott, játszott azalatt.
Mosolygó arcza öntudatlan
S feddőn azt látszott mondani:
«Ez a ti bölcsességtek? . . . A halálon
Nem sírni kell, — mosolygani!»

Azóta, hogy nyugton, magamban,
A dolgot meghányom-vetem;
És elmerengek a halálon,
És el az örökéleten:
A kis gyermek mosolya mintha
Mindíg előttem állana . . .
Oh másvilág, oh örökélet titka,
— Hát ha neki volt igaza?!

Szabolcska Mihály.

A VENDÉG.

Elbeszélés.

A doktorék Gizikéje hamarosan a fejére tette pipacsos kerti kalapját és meghagyta Mari szolgálónak, vigyázzon, nehogy odaégjen a sütőben a torta. Azzal átszaladt az ő édes, kedves, egyetlen, sirig hű barátnőjéhez, a postamesterék Irénkéjéhez.

— Kezét csókolom, nénikém, ne tessék haragudni, de muszáj valamit mondanom Irénkének. Most kevertem egy tortát, csak három tojás kell bele; ha jól sikerül, ide adom a reczeptjét. Jaj, úgy szaladtam!

— Hát csak keresse meg a kis leányt, Gizikém, talán bent lesz az ebédlőben. Mondtam, foltozzon már egy kicsit, egy hete is elmúlt, hogy bejött a ruha a mosásból és még mindig nem volt érkezésünk hozzáfogni . . .

Csakugyan ott ült Irénke kis asztalánál az ablak mellett. Munkakosara teli volt harisnyával; előtte meg valami piroskötésű, érdekes regény volt. Hol abba nézett, hol az utczára — gondolhatják, nem nagyon haladt a munkája.

— Irénke, szervusz! Tudod, hogy ma este jön? A félhetessel jön!

— Kicsoda?

— Jaj, hát nem tudod? A Miczi! Lányi Miczi, hiszen tudod, Málcsikné huga, a kiről annyit beszél. Ma jön. Kivasaltattam a kék ruhámat. A mi Marinknak mondta előbb Málcsikné Liszkája, mikor átküldtem sóért a boltba. Itt lesz a félhetessel . . .

— Miért izgat ez annyira, te Gizi! Hiszen olyan piros az arczod, majd kicsattan! Hát csak jöjjön a híres Miczi; mi bajod vele?

És e közbe folyton csak kitekintgetett az utczára.

Gizi meg csak csóválta a fejét és szánakozva nézett a barátnőjére.

— Irénke, hát nem érted? A szép, fess Lányi Miczi idejő Hódfaluba. A nagynénje meghivására; itt marad négy hétig. Eddig csak minden három évben jött ide egy napra, két napra legföljebb. Levegőváltozás — az csak kifogás! Meg aztán annyit beszélt Málcsikné róla, — nem emlékszel csütörtökön, mikor az igazgatóéknál voltunk vacsorán és ő maga mellé ültette Kovács Ferit; nem emlékszel?

Irénke nem felelt. Úgy látszik, valaki felköszönt hozzá az utczáról. Mert meghajtotta a fejét és aztán önkénytelenül még egyszer meghajtotta. És olyan piros lett, de olyan piros . . .

Gizi meg elnevette magát.

— Fogadjunk, látatlanban is kitalálom, hogy ki ment erre! Úgy-e Kovácsnak hivják? No nem boszantalak Irénkém. De — folytatta komolyan — nem találod ki, minek jön ide Lányi Miczi?

Irénke hirtelen réműlten nézett rá.

— No látod. Azért nem kell megijedned, te kis csacsi. De úgy-e tudod, hogy szeretlek és mi nem vagyunk olyan közönséges, irigy roszakaratú barátnők. Figyelmeztetni akartalak, Irénkém. És ma délután csak vedd fel a világoszöld ruhádat, abban gyere értem . . . Most megyek vissza a tortámhoz.

Az élénk, víg Gizi megölelte az ő komoly barátnőjét és indúlt kifelé. A konyhában még megtudakolta a nénitől, mivel kell kitisztítani egy tojásfoltot a Lajcsi kék bársony öltönyéből. Megkapta a választ és szaladt haza.

Ép jókor jött. Mari kötőtűvel csaknem agyon bökdöste a tortát, mert nem volt benne biztos, jó-e már. Gizi kihúzta és miközben óvatosan leemelte a pléhről és lekvárt puhított a tetejébe, azon gondolkozott, mi lenne ebből a csacsi kis Irénkéből, ha ő nem vigyázna a boldogságára? . . .

Megebédeltek; a doktor úr bement a szobájába rendelni, a Lajcsi kint golyózott az udvaron a hentesék Franczijával; Gizi pedig olvasott a szobájában.

Nagyon szeretett olvasni. Nem akart közönséges, tudatlan, falusi kis leány lenni. Nem elégedett meg a többi leány üres, léha regényolvasmányaival. Bizony komoly munkákba is belenézett, népszerűen megirt tudományos műveket is szívesen olvasott. Ha «ő» visszajön, lássa majd, hogy nem csak ő művelődött. Hanem akad itthon is, a ki megérti.

Vala pedig «ő» az Irénke bátyja, a ki most Pesten kórházban gyakorolja az orvosi tudományt. Jővőre már lejön, — elkél itt két orvos is kényelmesen. Gizi édes apja úgyis kör-, uradalmi, vasuti orvos, — eljő nemsokára az az idő is, a mikor kimélni szeretné magát egy kicsit. Éjjel felugrani, ha az ember egész nap úton volt, idősebb embernek nehezére esik, — bizony jó lesz már, ha itt lesz a Laczi. Nem lehet itt szó vetélykedésről, dehogy is, — sőt Málcsikné úgy véli, az a kis Gizi nem is olyan csinos, mint a milyen szerencsét csinál.

De különben az egész falu nagy szeretettel, csaknem tisztelettel néz Gizikére. Igaz is, hogy nem kis dolog, a mit ez a fiatal leány már végbezvitt. Tizennégyéves volt, alig hogy elvégezte a szomszéd városban a polgárit, mikor megszületett a kis Lajcsi és meghalt az édesanyja. Hogy segített a háznál, vígasztalta megtört édesapját és segített a nénijének mindenben. A néni két évig élt náluk, de aztán visszament Pestre, hogy agglegény bátyjának a háztartását tovább vezesse. Mert Gizire rá lehetett bízni a házat. Vigyázott az mindenre, ügyes, takarékos kis gazdasszony volt. Ragyogott a házuk a tisztaságtól és Málcsikné hiába tekintett szét fürkészőleg «jóakaró» látogatásainál, nem látott semmi hibát, nem látott egy porszemet se. Még a Lajcsi gyerek is, — a korához képest, — rendben volt az is mindig. És Gizi vidám, egészséges arcza örömet okozott mindenkinek, a ki csak rá nézett.

Mondom, Gizi ott olvasott az ablaknál, míg csak el nem érkezett az uzsonna ideje. Akkor felöltözködött, ellátta a vacsora dolgát és megmosta öcsikéje szurtos kis ábrázatját.

Eljött érte Irénke és beszóltak a többi leányért. Aztán indultak az erdőbe, rendes délutáni sétájukra. A kis gyerekek hol előre szaladtak, hol elmaradtak; a leányok pedig bő lébe föleresztve beszélték meg a csöpp kis helyiérdekű pletykákat. Persze az érkezendő vendég volt az érdeklődés központja és a leányok, a nélkül, hogy hangosan mondták volna, megállapították, hogy mindannyian kiöltözködtek a tiszteletére.

Elhatározták, hogy vissza az erdőn a töltés felé mennek és majd ép fél hét felé érnek «véletlenül» az állomáshoz.

Gizi előre ment Irénkével. A többiek már tudták, hogy ők magukban szeretnek lenni és úgy is «elválhatatlanoknak» hivta őket az egész falu.

— Irénkém, ne légy olyan komoly! Úgy látszik, bánt a dolog! Hát mondd, igazán olyan nagyon szereted? Eddig nem szóltál nekem semmit. Csak sejtettem, hogy ti . . .

— Kérlek Gizi, ne beszélj! Ha tudnád, hogy fáj minden szavad; Gizikém, úgy szeretnék sírni, és nem lehet, nem akarom, hogy tudják . . . Már azt hittem, minden rendben van, mert ha ő nem szól is, mindig mellém ül és velem sétál, és ha beszélgetünk, úgy megértjük egymást, azt hittem, szeret engem és most ide jön ez a Miczi . . .

— Ne búsulj Irénkém, én azt hiszem, te százszor jobban tetszel neki, mint az a pesti leány. És csak a Málcsikné szeretné, hiszen ő nem is tud a tervéről! Lányiék nagy lábon élnek és Miczinek van még két huga: férjhez akarják adni mielőbb. Már huszonhárom éves és Málcsikné biztosan azt gondolta, Kovács csinos ember, nemes ember, azt mondják, kitűnő vegyész, biztos állása van a gyárban, — örülhetnének Lányiék, ha feleségül veszi a Miczikéjüket. De ne félj, nem olyan embernek ismerjük mi Kovács Ferit,

35. SZ. 1903. (50. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ NAGY MIKLÓS. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, AUGUSZTUS 30.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) együtt { egész évre 24 korona, félévre — 12 „ | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre 16 korona, félévre — 8 „ | A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) { egész évre 10 korona, félévre — 5 „ | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

SALISBURY LORD.

1830—1903.

SALISBURY LORD halálával sirba szállt Disraeli politikai iskolájának legkiválóbb követője, a jelenkor egyik legjelesebb angol államférfia, az angol imperializmus egyik vezéralakja. Csaknem félszázadra terjedő politikai pályája alatt többször volt a kormány élén s mint külügyminiszter nagy európai kérdésekben hathatósan szólt bele egész Európa sorsába. Anglia nemzeti veszteségnek érzi halálát s nevét följegyzi azok közé, a melyek legújabbkori történetében mély nyomokat hagytak maguk után.

Salisbury lord a Cecil-családból, a legelőkelőbb angol főúri családok egyikéből származott, a mely nem egyszer vezette Anglia kormányrúdját. A mai angol világbirodalom alapjait Erzsébet királynő uralkodása vetette meg s Viktória királynő uralkodása fejlesztette mai nagyságára. S mind a két királynő oldala mellett egy Cecil állott mint miniszterelnök: Erzsébet mellett lord Burleigh, Viktória mellett lord Salisbury. Erzsébet királynő Hatfieldben, abban a kastélyban tudta meg, hogy Anglia uralkodója lett, a melyben lord Salisbury 1830 február 2-ikán meglátta a napvilágot.

Tanúlmányait Salisbury az angol főnemesség régi híres iskolájában, az Eton-kollegiumban kezdte s Oxfordban, a tory-hagyományok, a politikai és vallási konzervativizmus ősi fészkében fejezte be. Mint atyjának második fia, ekkor még a lord Robert Cecil nevet viselte; 23 éves volt, midőn konzervativ programmal bejutott az alsóházba. Midőn 1868-ban atyja meghalt, mint Salisbury marquis elfoglalta helyét a felsőházban. Harminczhat éves korában lett először miniszter: a harmadik Derby-kormányban az indiai államtitkárságot foglalta el, a következő évben azonban lemondott, mert nézeteltérés támadt közte s minisztertársai többsége közt. Hét évvel később, 1874-ben, mikor Disraeli jutott a kormányrúdra, Salisbury lord másodszor lett indiai államtitkár. Tulajdonképeni nagy jelentőségű szereplése azonban csak az 1876-iki szerb-török háboru s az akkor keletkezett keleti bonyodalmak idején kezdődött, a mikor mint külön követ küldetett ki a portához; ezzel lépett a külpolitikai térre, mely maradandó sikereinek szintere lett.

Az orosz-török háborút befejező sanstefanói békekötés után egy hónappal lett Salisbury először külügyminiszter s az ő műve az a nevezetes távirat, melyet az angol kormány akkor a hatalmakhoz küldött, s a melyben körvonalazta a keleti kérdésben elfoglalt álláspontját. Lord Beaconsfielddel együtt részt vett Salisbury a berlini kongresszuson s az angolok által itt elért siker megalapította tekintélyét a külügyekben. Ez külsőségekben is nyilvánult: a londoni nép lelkes ujjongással fogadta a pályaudvaron, a királynő a térdszalag-renddel ékesítette fel s a főváros megválasztotta díszpolgárának. Az 1878 juniusában kötött szerződéssel Salisbury megszerezte hazájának Cziprus szigetét a török kormánytól. Az 1879-iki afgán hadjárat is szerencsésen folyt le; a zulu-háborúban azonban nem kedvezett a szerencse az angol fegyvereknek. Ez a vereség végzetes lett a Beaconsfield-kormányra, a toryk az 1880-iki választáson kisebbségben maradtak s megkezdődött Gladstone öt évi kormányzata. Csakhamar ezután meghalt Beaconsfield s a konzervativ párt vezére a felsőházban Salisbury lett. Heves ellenállást tanusított Gladstone irországi politikája ellen, keményen ostorozta habozó magatartását az egyiptomi kérdésben, melynek következménye a máhdi hatalmának terjedése, Khartum elfoglalása s a vitéz Gordon basa eleste lett. Salisbury támadásai folytán a Gladstone-kormány megingott s egy költségvetési szavazásnál kisebbségben maradván, lemondott.

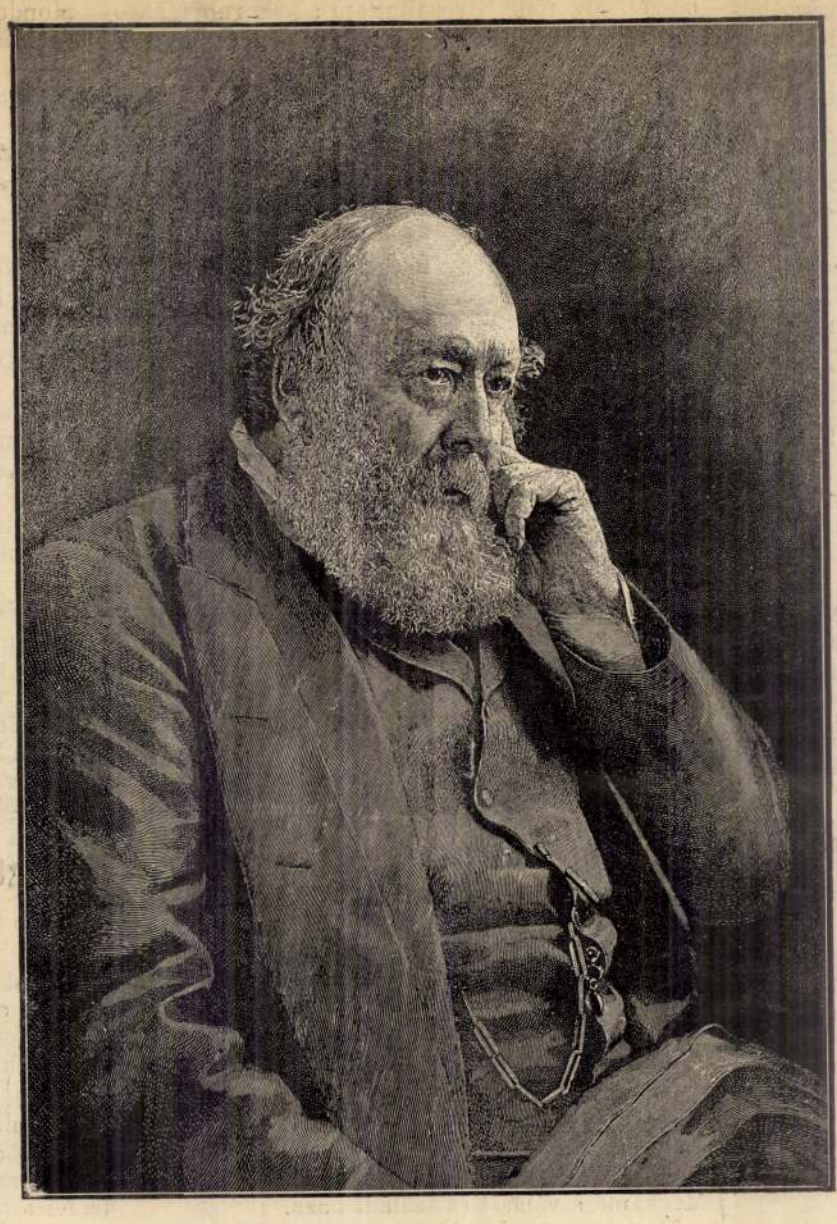

SALISBURY LORD.

Ekkor alakította Salisbury első miniszteriumát, a mely nem működött ugyan soká, de a rubinban gazdag Birma-tartomány elfoglalásával növelte az angol gyarmatbirodalmat. 1885-ben ismét Gladstone került kormányra, bár ezúttal csak rövid időre. A home-rule javaslat, mely Irországnak bizonyos autonomiát akart biztosítani, oly ellenzéssel találkozott a nemzet részéről, hogy a liberálisok egy része, az unionisták kiváltak a pártból s így Gladstone kisebbségben maradt. Utána ismét Salisbury-kormány következett, mely részben az unionistákra támaszkodva, hat évig uralkodott, 1892-ig. Ez idő második részében Salisbury vezette a külügyi tárczát is. Külügyminisztersége alatt Angolország megerősítette egyiptomi állását és szaporította ten-

LEININGEN TÁBORNOK SZOBRA TŐRÖKBECSÉN
RADNAI BÉLA MŰVE

új színeket, vászon helyett paliszander-fát. Mikor már mindennel előkészült, így szólt hozzám:

„Ich male Etwas für die Ewigkeit! . . .“

Ó-német kosztümbe öltöztetett, mely galambszürke damasztból készült, elől drágakövekkel ékítve, a szalagok pedig fekete bársonyból valók voltak. Hajamat lebontotta, kezeimbe velencei legyezőt helyezett. A háttér pedig meleg, sötétvörös bársony volt . . . Háromszor is átfestette az arcot, míg végre a helyes tartást megkapta. Végtelen gonddal, szeretettel dolgozott. Pihenő közben mindig kérdezősködött, hogy tetszik-e nekem a kép? Ha valamit kifogásoltam, rögtön átalakította azt a részt. És folyton mesélt nekem az ő álmairól, terveiről . . . szép, nagyon szép idők voltak azok! . . . A képet csak halála után kaptam meg. Egyszer volt csak kiállítva azóta, Brüsszelben, s nagy feltünést keltett. Vigyázok rá, féltve őrzöm. Reprodukálva sem volt még eddig sehol sem. Makart készíttetett róla egyszer reprodukciót, de az első kópia után összetörte lemezt. Míg ő élt, a műtermében volt a kép. Ékem szóló levelében azt írja a képre vonatkozólag, hogy hagyjam nála, míg ő él, hogy a szép szemek mindig csak ő reá nézzenek! . . . Régen volt ez már, nagyon régen! . . .“

Még sok mindent hallottam erről a nagy művész-ről, az ő bálványozásáról, az ő ragyogó koráról, mely vele záródott le. A festői mindenek fölött! Szóval felfegyverkezve alkotta gyors egymásután-ni a legszebb képeket. Színszimfóniák az ő képei mind. Színeket látott és azokhoz komponálta a többi életet. A szín embere volt Makart, a ragyogó, dekorativ színek embere. Nagy művész volt és jó ember — mondja egy kritikusa — kit elfeledni fog ez a világ mindaddig, míg csak színvak lesz!

Makart-bokrétát tegyünk le kegyelettel az emlét örök tüze mellé. Ragyogóan színes, dekorativ kréta s ő reá emlékeztet hervadhatatlanul.

PETROVITS EMIL

Radnai Béla

tudni, miért tetszettek az illető korban éppen ilyen szobrok, képek vagy irodalmi művek. És megfordítva, ha tudjuk, hogy valamely korban — egyenlő ábrázolás mellett — bizonyos tárgyú képek tetszettek, mások nem, ebből biztos következtetést vonhatunk az illető kor lelkesítő tárgyaira vagy képzeteire.

Bárki, aki ismeri valamely kor művészetét, valamint egész kulturáját, a kor lelkesítő képzeteit, rögtön meg fogja találni ezen kapcsolatokat. Ha megváltoznak a lelkesítő képzetek, úgy azon képek, melyek ilyenforma tárgyakat ábrázolnak, sem fognak tovább tetszeni.

Világos továbbá, hogy a lelkesítő képzetek különböző volta magyarázza meg azt is, hogy egy azon időben némely képek vagy más műtermékek a közönség egy részének tetszenek, más részének nem. Ugyanis minél közelebb jutunk a mai korhoz, annál jobban kitágul a műélvezők köre, annál különbözőbb rétegei a társadalomnak vesznek részt a műélvezésben, annál különbözőbb lelkesítő képzetekkel közelednek a műtárgyakhoz. Lehetséges, hogy vannak minden emberre nézve, minden korban és bármely társadalmi rétegben lelkesítő képzetek: bizonyos azonban, hogy a mai korban a társadalom különböző rétegei legalább részben egymástól elütő dolgokért lelkesednek.

Világos mindebből, hogy — az ábrázolásmódtól mindig eltekintve — az a festő fog ma sikert elérni, aki olyan tárgyakat fest meg, melyekért a közönség zöme lelkesedik.

Végül hogy egyes embernek épp ez vagy az a képe valamely festőnek miért tetszik különösen, jobban mint a többi, abban leli magyarázatát, hogy az illető ember számára individuális körülményei, multja, kulturája folytán éppen az ott ábrázolt tárgyhoz erős lelkesedés fűződik.

Valaki azt mondhatná, hogy ezek mind csak állítások minden bizonyíték nélkül. Ha valaki azt kívánja, hogy fenti megállapításainkat nem tudom miféle biológiai vagy filozófiai rendszerből vezessük le, úgy evvel nem szolgálhatunk. Az esztétika, szerény nézetünk szerint, éppen ezért nem ért el pozitiv eredményeket, mert folyton „levezetett". Egyelőre puszta lelkiállapot-leírásokra van szükség. És ha valaki kételkedik azon leírás helyességében, melyet nyujtottunk, nem felelhetünk neki mást, mint hogy próbálja meg. Tegyen félre egyelőre minden teoriát és figyelje meg magát műélvezés közben: különítse el magában az ábrázoláshoz fűződő tetszést az ábrázolt tárgyhoz fűződő tetszéstől, figyelje meg saját tárgyi tetszése mihez fűződik. Ha ezt megállapitotta, saját lelki életének elfogulatlan vizsgálása meg fogja neki mutatni a lelkesítő képzetek szerepét.

Külön feladat volna persze az ábrázolás különböző módjaihoz fűződő tetszést vizsgálni, továbbá tartalmi leirását adni valamely kor lelkesítő képzeteinek és ennek kapcsán művészetének magyarázatát. Ez azonban már túlmegy irásunk keretén.

Dr Varga Jenő

PÁZMÁNY PÉTER MÁRVÁNYSZOBRA
RADNAI BÉLA MÜVE

DAMJANICH TÁBORNOK SZOBRA SZOLNOK VÁROSA SZÁMÁRA
RADNAI BÉLA MŰVE

tetszés vagy nemtetszés érzelmei, hanem más egyéb érzelmek fűződnek. Ezen érzelmek szintén az ábrázolt tárgyhoz is fűződnek; a kép látásánál is keletkeznek bennünk. Kérdés, mennyiben befolyásolják a tetszést? Azt hiszem általában mondhatjuk, hogy a tárgyhoz fűződő kellemetlen érzelem gyengíti, a kellemes erősíti az esztétikai tetszést.

Ha azonban elfogulatlanul vizsgáljuk magunkat műélvezés közben, rájövünk, hogy különösen azon képek keltenek nagyon erős esztétikai hatást bennünk, melyeknek tárgyaiért a valóságban lelkesedünk.

A lelkesedés az érzelmek egy sajátos faja, melyet — mint az érzelmeket általában — körülírni nem lehet, csak rá lehet mutatni. Aki még életében soha sem lelkesedett, annak hiába mondunk bármit is róla.

A tárgyi tetszés prbolémája így lényegében a lelkesedés problémája. Ha eltekintünk az ábrázoláshoz fűződő — forma, színfolt, vonal stb. — tetszéstől, úgy azt mondhatjuk, hogy az embereknek mindig azon műtermékek tetszenek, melyeknek tárgyaiért az életben lelkesednek. Minél kevésbbé fejlett valamely nép, vagy ember esztétikai műveltsége, annál nagyobb fontosságot nyer a tárgyért való lelkesedés, annál inkább háttérbe szorul az ábrázolástetszés. Ha kutatni akarjuk, hogy valamely kép miért tetszik, első sorban meg kell vizsgálnunk, hogy mennyiben kelti fel tárgya a lelkesedés érzelmét.

A műtörténet és műkritika számára itt egészen új perspektiva tárul fel. Nem kell mindenféle fiziológiai, biológiai hipotézisekhez, vagy filozofiai konstrukciókhoz folyamodni a tetszés magyarázatára. Hanem meg kell vizsgálnunk, hogy valamely korban a műélvező közönségnek melyek voltak a lelkesítő tárgyai, illetőleg képzetei és meg fogjuk belőle

ha úgy a tárgy, mint az ábrázolás tetszik nekünk. Ha az ábrázolt tárgy visszataszító, úgy nem fog tetszeni a kép, legyen az ábrázolás bármily kitünő. Viszont lehet a tárgy bármily szép, ha az ábrázolás csúnya, a tetszés elmarad. Tárgyat és ábrázolást — noha nagyon homályosan — a festők is meg szoktak különböztetni, midőn „irodalmi elem"-ről és „festői elem"-ről beszélnek.

Kérdés már most, hogy ezen két tényezőnek, a kép tárgyának s az ábrázolásnak milyen és mekkora szerepe van az esztétikai tetszés előidézésében? Erre csak hosszú és pontos lélektani megfigyelések után lehetne kielégítő feleletet adni. Egyet-mást azonban így is tudunk róla.

THALY EMIL SÍREMLÉKE. MÁRVÁNY
RADNAI BÉLA MŰVE

Minél kevesebbet foglalkoztunk képekkel, minél kevésbbé vagyunk járatosak a műélvezésben, annál inkább dominálja a tárgy a tetszésünket. Gyermekek, esztétikai nézéshez nem szokott emberek csakis a tárgyat nézik: a tárgy szépsége dönti el számukra a kép szépségét.

Továbbá minél közömbösebb az ábrázolt tárgy, annál inkább válik döntővé az ábrázolásmódhoz fűződő tetszés: minél több nem esztétikai érzelem fűződik a tárgyhoz, annál inkább van hatással a tárgy a kép által bennünk felidézett tetszés erősségére. Ha tehát vizsgáljuk azt a hatást, melyet a műtárgy nem az ábrázolásmódja, hanem tárgya által kelt, a vizsgálat az esztétika teréről — amint azt eddig értették — az egyéni vagy tömegpszichológia mezejére kerül át.

Tegyük fel ugyanis, hogy a műtárgyak egy nagy számánál az ábrázolás által a nézőben felkeltett tetszésérzelem egészen egyenlő intenzitású; például egy és ugyanazon festőnek sok egyforma, jól sikerült képe. Ezen különböző képek által felkeltett tetszésérzelem intenzitása a megfigyelőknél mégis különböző lesz; különböző lesz aszerint, hogy az ábrázolt tárgyakhoz milyen fokú és milyen nemű érzelem fűződnék, ha azokat nem képben, hanem a valóságban látnók. Azt kell tehát vizsgálnunk, hogy az ábrázolt tárgy milyen hatással volna a nézőkre, ha nem festve, hanem a valóságban látná.

Legegyszerűbb dolog, ha egyelőre a tetszés vagy nemtetszés érzelmét vesszük tekintetbe, mely a kép által ábrázolt tárgyhoz fűződnék a valóságban. Itt a tetszés a való tárgyról egyszerűen átmegy a képre: egy gyönyörű fiatal nő képe — azonos ábrázolástetszés mellett — ugyanannyival jobban fog tetszeni egy nem szép nő képénél, mint amennyire a valóságban jobban tetszik egy szép nő egy csunya nőnél.

A bonyodalom ott kezdődik, midőn valamely tárgy látásához a természetben nem a

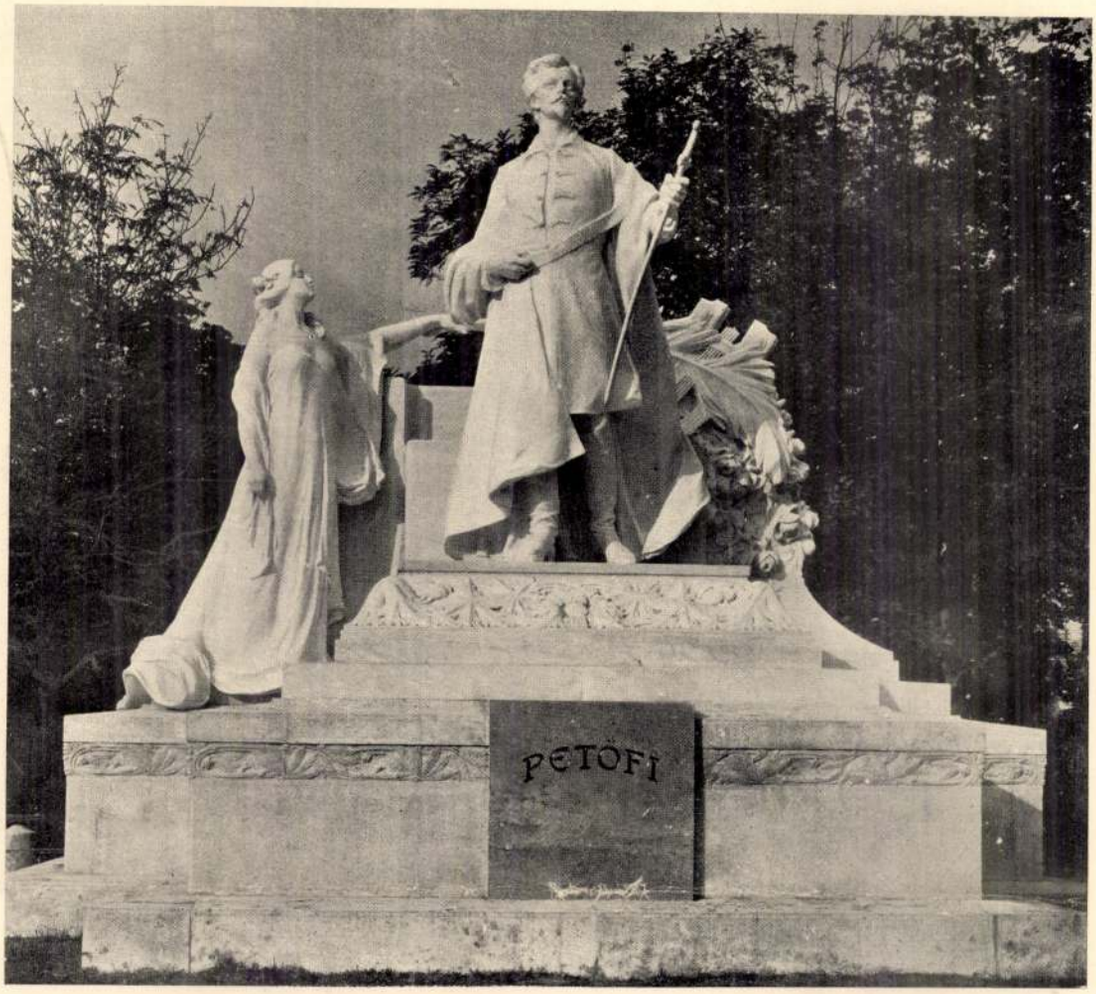

PETŐFI SZOBRA POZSONYBAN
RADNAI BÉLA MŰVE

Maga a tárgy is, melyet a kép ábrázol, lehet szép: festői táj, szépidomú nő. Ilyenkor biztos, hogy a tetszésérzelem azon összességéből, melyet a kép látása bennünk felkelt, egy rész a tárgy által keletkezett. Hisz valamely szép táj természetben is, fényképen is felkelti a tetszés érzelmét. Nevezzük a kép tárgya által felkeltett ezen tetszésérzelmet röviden tárgyi-tetszésnek.

Ezen tárgyi tetszést világosan meg lehet különböztetni az ábrázoláshoz fűződő tetszéstől. Mert ha ugyanazon tárgyat több festő körülbelül egyforma hűséggel megfesti, a képek igen különböző mértékben fognak nekünk tetszeni.

Világos, hogy a tetszésérzelem néha kizárólag az ábrázoláshoz fűződik: mikor a tárgy maga csúnya: pl. Rodin meztelen vénasszonyszobra a Luxembourg-múzeumban.

A tárgyhoz és az ábrázoláshoz fűződő érzelem elkülönítése által megértjük, mikép idézhet elő valamely kép egyszerre kétféle érzelmet, pl. a tetszés és a félelem érzelmét. A tárgy ugyanis a tetszés vagy a nemtetszés érzelmén kívül más érzelmeket is kelthet fel; egy hatalmas vérontás képe borzalmat, a halálé félelmet kelt fel. Ellenben az ábrázoláshoz, úgy véljük, az esztétikai tetszés vagy nemtetszés érzelmén kívül más érzelem nem járulhat.

Tárgyi tetszés vagy ábrázolás-tetszés ronthatják vagy javíthatják az összhatást. Legnagyobb foka a tetszésnek akkor fog előállni,

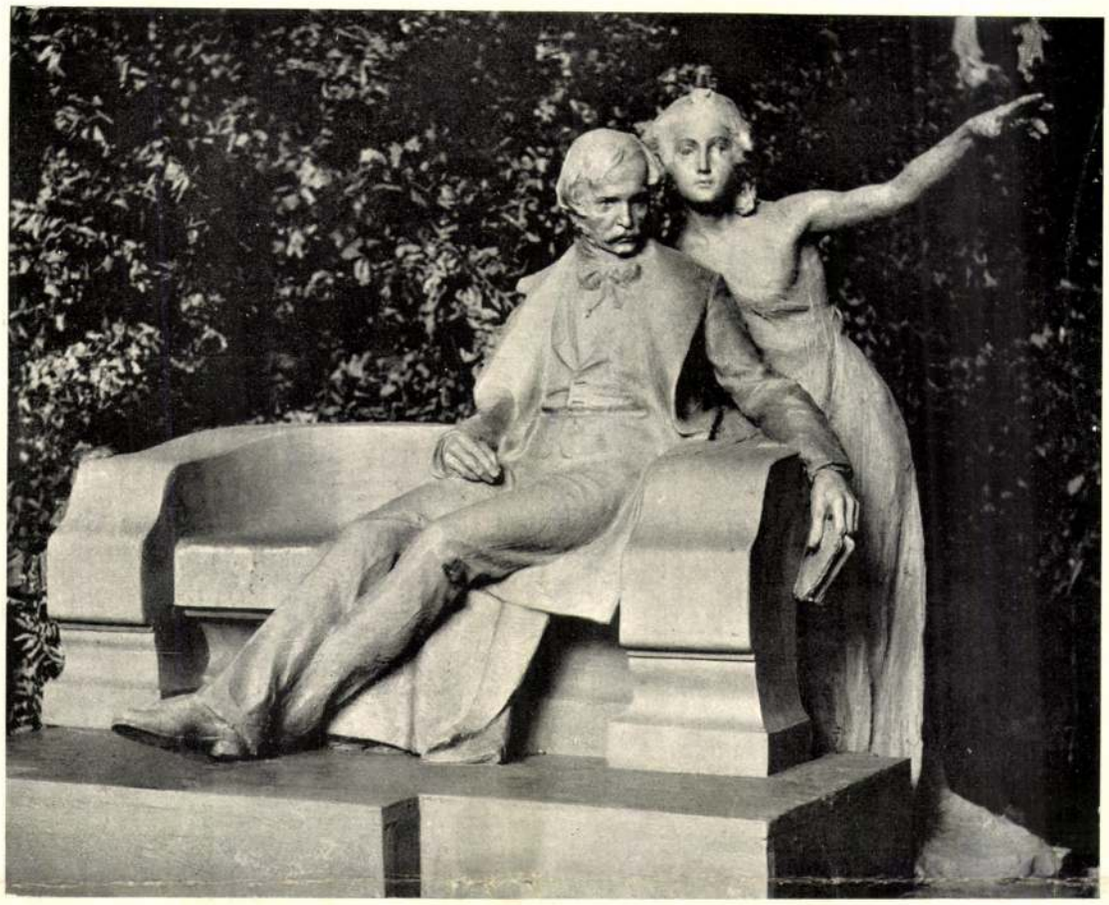

A CSATÁDI LENAU-SZOBOR
RADNAI BÉLA MŰVE

hogy miért nem tetszik nekem ez vagy ez a kép, amelyet hivatalos kritika agyba-főbe dicsért. Nem. Ez egyszer egészen a magam szakállára akarok képekben gyönyörködni!

Mivel csak szórakozásból nézegetem a képeket, nem fogom őket rendszeresen, az elsőnél kezdve végig vizsgálni. Hanem megfogok állni az első terem közepén és futólag végig fogok nézni a képeken. Közben megakad a tekintetem valamely képen. „Ebben a képben van valami". fogom magamban mondani. Megnézem jobban, távolabbról-közelebbről, végül megállapítom, hogy ez a kép tetszik nekem és gyönyörködöm benne.

Mit jelent az, hogy nekem tetszik ez a kép?

Nyilván azt, hogy bennem, midőn ezt a képet nézem, egy sajátos érzelem keletkezik. Hogy milyen ez az érzelem, ezt szóval kifejezni nem lehet. Annak, ki még sohasem gyönyörködött képben vagy más műtárgyban, hiába beszélünk róla, nem fogja soha megérteni. Csak annyit állapíthatunk meg, hogy a tetszésérzelem a kellemes érzelmek nagy csoportjába tartozik, mert ismétlődését óhajtjuk.

A tetszés érzelme, mint ezt bárki tapasztalhatja önmagán, gyakran nem egyedül lép fel bennünk. Igen gyakran szorongó, borzalmas, fájdalmas érzelmek lépnek fel vele egyidejűleg. Honnan származik érzelmeink ezen kettőssége? Hogyan idézhet elő egy kép kétféle érzelmet?

A felelet egyszerű. Minden képen két dolog idézhet elő érzelmet: az a tárgy, melyet a kép feltüntet és az a mód, ahogyan az illető tárgyat feltünteti.

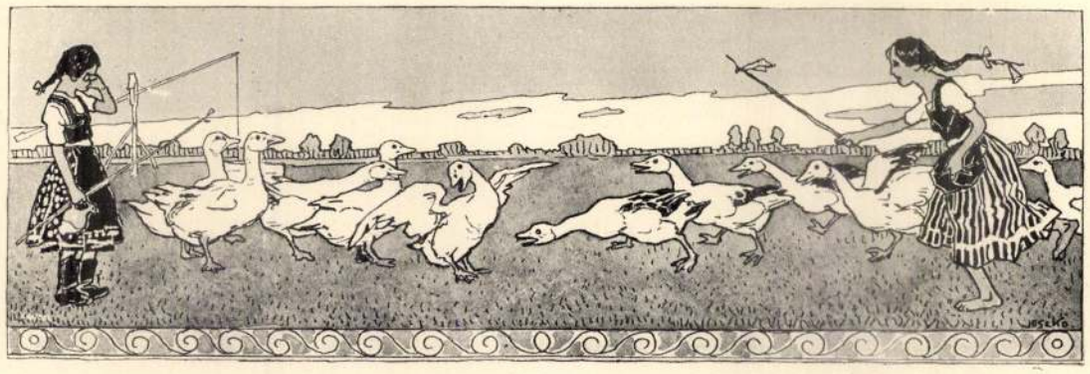

A MŰÉLVEZET LÉLEKTANÁHOZ

A művészet körül háromféle ember csoportosul: a művészek, kik a műtárgyakat megalkotják; a műélvezők, kik bennük gyönyörködnek és a kritikusok, esztétikusok, kik a műtárgyakat elemzik, bírálják, a közönséget irányítják.

Eme három embercsoport között vajmi kevés az összhang. A művészek haladnak a maguk útján, mit sem törődve az esztétikusok magyarázgatásaival. A műélvező közönség elhiteti magával, hogy érti az esztétikusok beszédét, a sok „magába szállást", „fellendülést", „harmóniát" stb., amivel a műbirálók ellátják. A műbirálók pedig, midőn őszinték, bevallják, hogy voltaképp mit sem értenek mesterségükhöz.

Mi lehet az oka művész, műélvező és műbiráló ezen egymás meg nem-értésnek? Hogy van az, hogy máig sem birunk olyan esztétikával, melynek alapján megtudnók magyarázni, miért tetszik valamely műtárgy, miért rajongtak az emberek valaha művészekért, kikkel ma mit sem törődünk? Hogyan lehetséges az, hogy a műbirálók és a közönség egy része lecsepül olyan művészeket, melyeket más részük istenít?

Nézetünk szerint az esztétika eddig követett módszere volt a hibás. A módszer hibája abban rejlett, hogy hatalmas rendszereket építettek fel az esztétikai tetszés magyarázatára, anélkül, hogy magát az esztétikai tetszést, vagy szűkítve a problémát, magát a műélvezés lelki állapotát megvizsgálták, leírták volna. Már pedig érhet-e valamit az olyan magyarázat, melyet nem előz meg a magyarázandó dolog ismerete?

Valamely dolgot megismerni annyit tesz, mint azt jól megnézni, tulajdonságait megkülönböztetni, részeit kijelölni. Az esztétika terén ez szinte ismeretlen. Kísértsünk meg egy esztétikai problémát ilyen módon megközelíteni. Nézzük meg, mit jelent az, midőn nekünk valamely műtárgy tetszik?

Tegyük fel, hogy festményekről van szó: mit jelent az, hogy ez a kép szép, ez a kép csunya?

Bemegyek egy képkiállításra vagy képtárba. Nem mint hivatásos műbiráló, hanem, mint egyszerű műélvező, ki egy kellemes órát akar tölteni. Nem is veszek katalogust, mint önfejű ember, nem akarom, hogy zavarja élvezetemet idegen elem; az a meggondolás,

művészetét egy felette finom dekoráló vonás jelöli meg, de ahogy Radnai visszaemlékszik erre a kilenc esztendőre a várbazári, majd a naphegyi műteremben, arra, hogy a kolozsvári Mátyás-szobor művésze ki volt, ez nemcsak a tanítvány rajongása. Ezt jó volna meghallgatni azoknak, akik Fadrusz Jánost, a szobrászt, még életében, smokkságból vagy egyéb okok miatt tévesen ítélték, nem szólva arról, hogy bizonyos tervszerűséggel ambicionálták az ellene való állásfoglalást.

Radnai Béla pozsonyi születésű ember. (1873.) Az atyja Rausch volt. A pozsonyi polgári iskolából került Budapestre, az iparművészetibe, ahol, mellesleg, azzal adott némi kis lendületet anyagi helyzetének, hogy karrikaturákat rajzolt. Évekig dolgozott Sipulusz lapjának, a Kakas Mártonnak s szép arcú hölgyeket is szállított a divatlapok mintáinak. Fadrusz mellé kerülve, egész haláláig vele volt. Közben majd szerepelni kezdett önállóan. Kiállításokra küldött dolgokat. Fadrusz halála után indul meg aztán teljesebb erővel, önálló tevékenységgel. (1903.) Sok portrét csinált, főleg lipótvárosi megrendelőknek. Jelentősebb művei közül egyet megvett a király (Himnuszt éneklő gyerekcsoport, ezüstből), két, egy bronz- és márványból készült gyerektanulmányát a Szépművészeti Múzeum. Ugyancsak gyerekcsoportokat mintázott a királyi palota díszlépcsőházába, a mezőgazdasági múzeum homlokzatára. A fentebb már említett szobrain kívül még felsoroljuk a következőket: Kaszáló legény, Tiszavirág (bronz, az Iparművészeti Társulat tulajdona), dr. Bókai János mellszobra a budapesti Stefánia gyermekkórházban, Kiss Endre honvédtábornok emlékszobra Nagybecskereken, Mezei Károly szobra Német-Palánkán, gróf Széchenyi Imre bronzszobra Balatonföldváron, gróf Leiningen honvédtábornok emlékszobra Törökbecsén, Thaly Emil, a Dunagőzhajózási Társaság elnökének síremléke a kerepesi temetőben, a Herczel családi síremlék ugyanitt, kilenc kisebb szobor a parlament kupolatermében (az iparágak szimbolizálása). Elkészült s a jövő évben állítják fel Damjanich lovasszobrát Szolnokon s Pázmány Péter márványemlékét Budapesten a Klotildpalota előtt. Kitüntetéseket kapott Páris, Turin, Milanóban s 1906-ban megnyerte a főváros Ferenc József szobrászati ösztöndíját.

CHRONIQUEUR

A BABA JÁRNI TANUL. MÁRVÁNYSZOBOR
SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM
RADNAI BÉLA MÜVE

HIMNUSZ. EZÜST. A KIRÁLY TULAJDONA
RADNAI BÉLA MŰVE

ki a Műcsarnokban (ekkor huszonnégy esztendős) s mindkettőt megveszi az állam a Szépművészeti Múzeum számára. Amivel nagy, igazán országos sikert ér, az — persze jóval később — a csatádi Lenau-emlék, amely lehet, hogy valakinek eszébe juttatja talán Musset szobrát, a Comédie Française előtt. Ezt azonban éppen csak megjegyezzük, ez tisztára véletlen találkozás, másra itt ne gondoljon senki, mert a Musset-szobor valamivel később készült s aztán Radnai még sohasem járt Párisban. Sőt, mint maga mondta, nyugat felé Bécsen túl még nem vitte vonat oly szándékkal és oly lehetőséggel, hogy beüljön s tanuljon valamely külföldi mester iskolájában. Néhány olasz várost meglátogatott, kirándulásszerűen, úgy, ahogy Párisba mennek szegény magyar tanulók két hétre, négy hétre, de külföldi akadémián éveket nem töltött. Nem tölthetett. Hogy miért, könnyű s egyszerű kitalálni. Mindezt pedig azért kell megjegyezni, hogy Radnai így, majdnem azt lehet mondani, hogy magára hagyva fejlesztette ki tudását. Mert az iparművészeti iskolát, amit elvégzett, még a szobrászati tudás abécé-jének se lehet nevezni. Studiuma, akadémiája és szabad iskolája tehát az volt, ami itthon került eléje, vagy amit esetleg megspórolt pénzből olykor a kávéházi képeslapokon, művészeti folyóiratokon böngészett. Mindez persze ugyancsak kevés s kérdés, hogy Radnai hogy megy tovább, ha véletlenül nem kerül a nagyszerű zsenialitású Fadrusz János mellé. Kilenc évig dolgozott Fadrusz mellett, Fadruszszal egy műhely levegőjében s csak saját szavait citáljuk, amikor azt mondjuk, hogy amit tanult és tud, azt Fadrusztól tudja. Rendszeres, iskolaszerű tanításban itt nem volt része, de segédkezés közben, munka közben többet tanult egy szerencsés óra alatt, mint esetleg más egy akadémia egész hónapi rendje alatt. Fadrusz hatását azért Radnai szobrán, törekvésén nem látni. Az ő erőt reveláló, tömör zsenialitásos plasztikájával szemben, Radnai

MÁRVÁNYCSOPORT A KIR. VÁR DÍSZLÉPCSŐHÁZÁBÓL
RADNAI BÉLA MŰVE

különös öröme telt volna abban, ami még tegnap ugyancsak lefoglalta: korrigálni ugyanazt a csigavonalakat a rajztanárok, a rajztanítók és tanítőnök egész tömegének mintázási óráin. Hozzá még, el kell árulnunk, hogy mindennek fejében Radnai kilenc év után ma is csak várja a rendes tanári kinevezését, amit aligha képzelhetnénk el rendezettebb viszonyok közt. Radnai Béla még innen van a negyven éven. A jó talentumát jelentő eddigi munkái mellett, sokan, mi is, kíváncsian tekintünk a jövője felé. Arra, hogy egyre több, fejlődött tudással mit fog produkálni. Eddig is, bizonyos, hogy a magyar szobrászat komoly, legtöbbet dolgozó s a feladatainak éppen nem a könnyebbik végét fogó emberei közül való. Igaz, nem tartozik aztán azok közé sem, akiknek soká kell várniok, amíg nevüket feldobja az, ami nélkül a legjobb talentum is végül veszni indul: az észrevevés, a foglalkoztatás, az a tudat, hogy erőfeszítése nem hiábavaló. Alig mult húsz éves, amikor eléri azt, ami nem egy művésznél ilyenkor még csak kedves álom: egy kis teret kap Isaszegen s szobra, egy honvéd, bronzba öntve állja a pusztákon fújó szél ringását. Két gyerekszobrot állít

nált, amelyekkel föl is tünt, amelyekhez újabban azonban nincs érkezése. Vállalnia kell oly munkát, ami — a magyar szobrászat kilencven percentjével egyetemben — sokszor bizony nem nekivaló, nem annyira a feladat, mint inkább amiatt, ahogyan ezt a legtöbbször nem művészekből álló bizottságok és zsürik kívánják s előírják. Az oly feladat ugyanis ritkább, mint a csatádi Lenau-emlék, a törökbecsei Leiningen-szobor, amelyeket egyenesen megbízás alapján csinált, vagy most a pozsonyi Petőfi-szobor, amelyet a zsüri változtatás nélkül negyvenegy pályamű közt rögtön elfogadott.

Radnai Béla mint óraadó — kilenc esztendeje — tanítja a Bajza-utca 23. sz. alatt, a Képzőművészeti Főiskola művésznövendékeinek mintázást. Ma ugyancsak művésznövendékekkel van dolga a mintázás grammatikája körül, amit kedvvel, érthető örömmel végez, de azt már kevésbbé hisszük el, hogy valami

GYERMEKTANULMÁNY. BRONZ
SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM
RADNAI BÉLA MŰVE

RADNAI BÉLA

A szobrász, akit most bemutatunk, eltekintve az avatottabb érdeklődők szűkebb körétől, a nagy publikum, a nagy nyilvánosság előtt is, nem egy márványba faragott, vagy bronzba öntött monumentuma révén régóta ismerős. A szobrász Radnai Béla, akinek nevét legutóbb, az idén szeptemberben Pozsony felől hozta a hír, amelynek egy lombos terén azóta egy márvány Petőfi néz bele a szaladó időbe. Akik látták ezt a szobrot, túlzás nélkül mondhatják, hogy szerencsés szobrászi pillanatok jegye van ráírva. Egyike a művész legjobb dolgainak, ami eddig keze alól, műhelyéből kikerült s csak örülni lehet, hogy ez a plasztikai siker épp Petőfi alakjával, éppen Pozsonyban történt, s geografiai fekvésével kerül kulturális kapcsolatba a külfölddel a németséghez közel eső, egyébként fejlődő, szép, históriai levegőjű magyar városban.

Ez a szobor, Radnai Béla pozsonyi Petőfije, jóllehet monumentum, emlékszobor, nem tartozik azok közé, amelyek — főleg budapesti példák révén — nem keltenek bennünk kellemes érzéseket, sőt croquis-írók tollán régóta a humor kiapadhatatlan forrásai. Hiányzik belőle, szerencsére, a nem szobrászi elemekkel agyonmagyarázó, akadémikus szabványokkal allegorizáló, nagyhangú szobrászat teatrális üressége. Nem trombitál, zörög és ágál, nincs rajta az a fölösleg, ami bizonyos időben a magyar emlékszobrok állandó velejárója volt s ami, hogy mennyire szobrásztalan, annyira nem odavaló, ahol, mint „dísz“, vagy „jellemző“ biografiai részlet élénk szerepet játszik; mennyire nem szerves része a szobor egész tömegének, erre legjobb próba, hogy egész nyugodtan, megrövidülés nélkül fölcserélhető, egyik szobor a másikra vihető. A pozsonyi Petőfi nyugodt, egyszerű. Nincs rajta lengő lobogós sallang, pedig az érzés, a gondolat, amiből született, amit kifejez, a romantika területéről való. Van benne magából a szujetből adódó heroikus vonás s mégis elkerüli a szobrászi színészkedés merev pózait. Intimitás fogja át, ami egy másik költő szobrásznál, a csatádi Lenau emléknél bizonyára szintén föltünt azoknak, akik Radnai Béla fejlődését figyelemmel kisérik. Költőkről lévén szó, bizonyos, hogy ez az intimitás a témából önként kínálkozik s könnyű azt mondani, hogy másként ezt nem is szabad elképzelni. Nem szabad, de azért tudunk tömérdek példát, ahol hasonló jellegű problémáknál ez a vonás ugyancsak hiányzik s ami jelen van, az egy rézfuvón előadott lírai dal stílusához hasonló.

Általában Radnai Béla egész művészetét az intimitásra törekvés, a gyengéd, lírai tulajdonság jellemzi. Ebből — ami egyrészt temperamentum, természet dolga — következik, hogy a művész nem annyira a robusztus erő hőseihez vonzódik, hanem a gyerekekhez. (Jóllehet s ez talán nem is érdektelen, a mestere Fadrusz volt.) Annakidején egész csomó ily gyerekstudiumot végzett, gyerekszobrokat csi-

Művészet 1911.

Radnai Béla

1383. ÉNEKLŐ GYERMEKEK, öntött bronz, faágon ülő 3 parasztgyermeket ábrázol. Jelezve: RADNAI. Magyar, modern. — Singende Kinder, Bronze. Sign. Radnai. Ungarisch, modern.

Ernst Muzeum aukciói

XXXIII

XI.

1600. KÉTOSZLOPOS ÁLLÓÓR
Säulenuhr. Ungarisch, Bied

01. KÉTOSZLOPOS ÓRA, fek
Magyar, Biedermeier. — S
intersia. Ungarisch, Biedern

S FALIÓRA, négyzetes f
Dutens, London. Becs

1603. K ÓRA, négyzetes f
oro diszitett fül. Jel
— K duhr, das vier

1604. OSZLOP KRÉNYÓ
lippe. — mit S

1605. LANTALAKU ÁL
empire. — Lan e

1606. ÁLLÓÓRA, fekete
Jäklé in Grätz. Oszt
empire.

1607. ÁLLÓLÁMPÁS, ernyővel

stilusu fakeretben. XIX. sz. — Grosser Wandspiegel.

etben. XIX. sz. — Grosser Wandspiegel. XIX. Jh.

fakeretben. XIX. sz. e. f. — Grosser Wandspiegel.

OL, faragott domboru akantuszleveles fakerettel, andspiegel und zwei Wandkonsolen. XIX. Jh.

diszitéssel. XIX. sz. k. — Spiegel, Nussholz. Mitte

eier. — Wandspiegel. Biedermeier.

fa, tükrös betétekkel. Osztrák, barok. — Wand-, barock.

oz. — Wandspiegel, ähnlich zu No 1623.

ott korabarok stilusu fakeretben. XIX. sz. — Zwei nen. XIX. Jh.

ábon hermás bronzveretekkel, lapján berakott disz. Mahagoni mit Bronzebeschläge. Französisch, e. H.

ssal, vasveretekkel, lenyiló ajtóval. Spanyol, renais-nt überzogen und Eisenbeschläge. Spanisch. Renais-

Éppen így határozott a szabadkézi szakrajz tekintetében is, amit az értekezlet az által vélt eredményesen megoldhatónak, hogyminden intézet az általa képviselt iparág körébe tartozó mintaszerű tárgyakból gyűjteménynyel szereltessék fel és az ezeken előforduló részletek ismertetése kapcsán vitessék be a szakszerűség a szabadkézi rajzoktatásba. Kimondta továbbá az értekezlet, hogy a szerkesztő-mértan tanítására egy félév, az ábrázoló-mértan tanítására pedig egy és félév fordítassék és hogy az ábrázoló-mértan tanítása keretében az illető iskola által képviselt iparágba tartozó példák dolgoztassanak ki. Kívánatosnak tartotta az értekezlet egy önálló magyaros felfogású szabadkézi-rajz mintagyűjtemény szerkesztését és egy ábrázoló mértani példatár kiadatását. Füleki József tanár előadása során az értekezlet kimondotta, hogy a szegedi szakiskolán tétessék kisérlet a tanulóknak kezdettől fogva a természet után való rajztanítására nézve. A nőipariskolák rajztanításánál az értekezlet a test- és gypsz után való rajzolást mellőzendőnek és csupán a síkékítmények tanítását találta felveendőnek.

Ezek az itt felsorolt határozatok, melyek tüzetes és sokoldalú tárgyalás eredményei gyanánt domborodtak ki az értekezleten, nagy mértékben arra vannak hivatva, hogy az iparoktatási intézetek rajzoktatásának egyöntetűségét fokozzák — és jó részben biztosítsák azt az eredményt, melyet az értekezlet maga elé célúl kitűzött, hogy t. i. az iparoktatási intézetekből kikerülő minden tanuló az iparához szükséges rajzbeli ismereteknek és ügyességnek birtokában legyen. *–r–*

A m. iparművészeti társulat tulajdona. Mintázta Rausch Béla.

ÉNEKLŐ GYERMEKEK.

Magyar Iparművészet
1897/98.

rajzokon mégis végigvonúlni látszik, abban van, hogy tanárok a mintákat jobbára az illető szakma köréből választják, a mi átalában helyeselhető. De itt óvakodni kell attól, hogy a *szabadkézi* rajz a tulajdonképpeni *szakrajz* körét ne érintse, s ezért csak a szigorúan vett díszítményi részeknek rajzolása helyén való. Ennek szép példáját mutatták a *szegedi* és *zalatnai* szakiskolák kiállítása, ahol valóban ezirányú komoly munkák voltak láthatók. Teknikai kivitel és a megválasztott rajzminták helyessége szempontjából kiváltak az *aradi-* és *újpesti* szakiskolák szabadkézi rajzai. A szakiskolákon a szabadkézi rajztanítás alapvető fontosságú – és ehhez képest az itt feldolgozandó anyag oly terjedelmű, hogy azt az ide felvett a legtöbb esetben minden rajzbeli előkészültséget nélkülöző tanuló a kevés pár órában, mely a négy évfolyamban évenkint egy-egy hétre esik feldolgozni csak úgy képes, ha a tanító az összes segédeszközök felett rendelkezik és azokat célszerűen felhasználja. A magasabb évfolyambeli tanulóknak itt már nem csak mintát – avagy a természetet lemásolni kell tudniok, hanem némi jártassággal kell birniok a koncipiálásban, ami már azért is szükséges, mert e nélkül itéletük és munkájuk nem lesz önálló és öntudatos. Ez irányban a tanulókat pályadíjak kitűzésével kell az egymás közötti nemes versenyre buzdítani – ami viszont feltételezi, hogy minden intézet szakművekkel és mintaszerű tárgyakkal fel legyen szerelve és ezekhez a tanulók könnyen hozzáférhessenek.

Azok a követésre méltó törekvések, amelyek az aradi szakiskolán rendezett rajzkiállításon a rajztanárok részéről megnyilatkoztak és az a messzemenő támogatás, melyben a főhatóság ezeket a nagy fontosságú intézményeket részesíti, biztosítékot nyujtanak arra, hogy az eredmények nem fognak elmaradni.

* * *

A kiállítás alkalmából és ezzel szoros kapcsolatban tartott *rajztanári értekezleten* kizárólag az ipari szakiskolák rajzoktatását érintő módszertani kérdések kerültek tárgyalás alá. A tanácskozások részint egyes speciális kérdéseket fejtegető szakelőadásokon felmerült themákkal, részint a kiállított rajzok elbírálására alakított szűkebb bizottságok jelentéseivel foglalkoztak. Előadásokat tartottak: *Lukács János* kassai felső ipariskolai tanár a *vázlat-rajzolásról, Jancsó Lajos,* aradi szakiskolai tanár, a *fa- és fémipari szakiskolák rajzoktatásáról, Hübner Rezső,* ungvári szakiskolai tanár, a *tömeges rajztanításról, Koncz Sándor* szegedi szakiskolai tanár, a *rajzoktatásban követendő módszertani irányelvekről, Mendly Károly,* homonnai szakiskolai igazgató, a *stíltannak* a szabadkézi rajz keretében mi módon való *tanításáról, Füleki József,* szegedi szakiskolai tanár, a *szabadkézi rajztanítás módszereiről.*

A széles alapon és igen érdekes előadások által provokált vitákban az értekezlet a felvetett valamennyi kérdésben egyetértő határozatokat hozott. Így a vázlat-rajzolást az értekezlet valamennyi rajzgyakorlat keretébe felveendőnek tartotta, de csak az esetben, ha a tanulók a rajzolás teknikájában és az ábrázoló-mértan elemeiben már jártassággal bírnak.

Helbing F. rajza.

1541. Radnai (Rausch) Béla:

Pozsonyban 1873. ~~[illegible]~~ 25-én.

Gyermek tanulmány.

~~[illegible]~~

A pólyában ~~felszeg~~ és mellig látható ~~és~~ fejét kissé jobbra forditva. Jobbjában czuczlit van, ~~és~~ balja szabadon tartja. Főkőtőt visel, melynek kőtője lelóg, ~~[illegible]~~ rövid, ~~és száját kissé kinyitotta~~. A pólya takarójának felső végét visszahajtották, ~~[illegible]~~ a párna czihájára négy gombot ~~olvasha-vatnak~~. A mester jelzése hátul ez. Rausch

96. IV. 4

Bronz, magassága 48 cm.

Vétetett 1896: X. 8-án az 55291 ~~[illegible]~~ sz. rendelet alapján, 680 frton.

Elszámoltatott 1897: II. 2-án ~~[illegible]~~ (80/97.)

Az elszámolás tudomásul vétetett 1897: III. 25-én a 13050 sz. leirattal. (123/97.)

A költségek pedig 1897: II. 19-én 380 frttal egyenlittettek ki.

Ezen összeg elszámoltatott 1898: IV. 4-én (6/98).

152

904: IV. 25.

1934. Radnai Béla.

Pozsonyban 1873 május 25-én.

Kis baba.

Egész alak, áll, lefelé néz és nevet. Jobb kezét kissé felemelte, baljával pedig a mögötte lévő növényt fogja. Haja rövid. Öltözete: mellvédő, kötény, kurta szoknya és czipő. Jelzése balról: »RADNAI Bp. 1900.« és hátul: »*Bpest, 1900. V. 14.*«

Bronz-szobor, magassága a talapzattal 49·5 cm. — Lelt. sz. 1934. — Vétetett az 1900 deczember 17-iki 92880 (687–900) és az 1901 január 15-iki 1461 (29–901) sz. engedély szerint 300 K-án. — Kifizettetett 1901 január 31-én. — Elszámoltatott 1901 szeptember 14-én (488—901). — Az elszámolást jóváhagyta az 1902 július 16-iki 16026 szvsz. határozat (569–902).

III 3 - 67

Pl.
Vét. 1900

1934. Radnai Béla.
Pozsony 1873. május 25-én.
Kis baba.

Egész alak, áll, lefelé néz és nevet. Jobb kezét kissé felemelte, ~~bal~~ baljával a mögötte lévő növényt fogja. Haja rövid. Öltözete: ~~redin~~ mellvédő, kötény, kurta szoknya és czipő. Jelzése balra: RADNAI Bp. 1900. és hátul: Bpest. 1900. V. 14.

Bronz, magassága a talapzattal 49.5 cm.

Vétetett 1900: XII. 17-én kelt 92880. sz. leirattal 300 koronán. (29/901.) Elszámoltatott 1901: IX. 14-én. (488/901.).

Az elszámolást elfogadta az 1902: VII. 16-iki 16026 szvsz. leirat. (569/902.)

904: IV. 25.

a Nemzeti Szalon téli tárlatán.

205

178. RADNAY BELA : Kis baba (bronzmű).

Nemzeti Szalon

1900 tél kiáll.

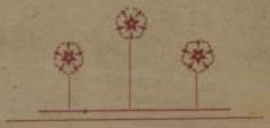

BUDAPEST.

LÉGRÁDY TESTVÉREK NYOMDÁJA.

Aki elveszett a társadalom számára

Mikor Antalffy Dénes hazajött diósgyőri Barna Miklós úr házibáljáról, nem is gyújtott világosságot, nem is vetkőzött le, csak úgy ruhástól végigdőlt a divánon és hosszasan belebámult a sötétségbe. A fiatal úr halálosan szégyelte magát. Ma este kérte meg diósgyőri Barna Margit kezét és egy egészen váratlan választ kapott. A fiatal hölgy ugyanis nem mondott sem igent, sem nemet, — ellenben nagyon hosszasan és nagyon édesen kacagott. Magyarán mondva — kinevette Antalffy Dénest. — Emiatt a nevetés miatt a fiatal úr borzasztóan szégyelte magát. Hiszen igaz, furcsa gondolat volt egy cimzetes és fizetésnélküli miniszteri segédfogalmazótól, hogy megkérje egy milliomos bankigazgató leányát. De elvégre a család is tesz valamit. Az Antalffyak már akkor verték a törököket, amikor a diósgyőri Barnák még csak Braunok sem voltak — mivel József császár jótékony névosztogatása csak később következett. Meg azután a leány nyiltan kitüntette. Kacérkodott vele, forró kézszorításokban és forró pillantásokban részesítette, — egyszóval megtette mindazt, amit egy jól nevelt leány a flirt keretén belül megtehet. De Antalffy Dénes azt hitte, hogy ők ketten már ezeken a rendes kereteken is túl vannak és neki joga van ahhoz, hogy többet kérjen. Nos hát alaposan csalódott. A leány nem is vette komolyan a kérését. Egyszerűen kinevette. Kinevette, ahogy kinevetnek egy gyereket, aki a maga csapongó fantaziájával a csillagok után nyujtja ki a kezét. Még csak nem is haragudott meg reá — mert a következő percben már hajlandó lett volna tovább flirtelni vele. De Antalffy Dénesnek elég volt. Otthagyta a bált és egyenesen hazajött. Es most ott feküdt a divánján és arcpirító szégyenérzéssel gondolt a lefolyt jelenetre.

Vagy egy óra hosszat feküdhetett így, azután mégis elhatározta, hogy lefekszik. Amikor meggyujtotta a gyertyát — egy levelet talált, amelyet a cseléd odatett az éjjeli asztalkára. Ahogy reánézett, látta, hogy hazulról jön. Az öreg Balázs bácsi egyenes betűi voltak az öreg Balázs bácsi, aki már negyven év óta tanító abban a kis erdélyi faluban, ahol Antalffy Dénes a gyermekéveit töltötte. Szinte jól esett most ez a levél abból a rég elhagyatott, rég elfelejtett világból. Felbontotta és olvasni kezdte.

Amit olvasott, az már sokkal kevésbbé esett jól. Az öreg tanító keservesen panaszkodott. A magyarság egyre pusztult a vidéken. Az oláh bankok sorra elkótyavetyélik a magyar urak földjeit. A lakosság meg elolláhosodik. Sehonnan sincsen segítség. Azért ír most is régi tanítványának, ha talán ő tudna valakit, aki a derecskei fürészmalmot átvenné. Az az utolsó magyar telep a vidéken. A többi már oláh kézben van. Most meghalt a tulajdonosa és az özvegye el akarja adni. Az oláh bank szép pénzt igér érette. Az asszony szeretné ugyan magyarnak eladni, de hát senki sincs a környéken, aki megvehetné. Azért ír Antalffynak, hogy talán a fővárosban inkább akad valaki, aki egy ilyen szomoru vidéken egy ilyen szomoru küzdelmet megpróbálna.

Antalffy elolvasta a levelet, azután még egyszer elolvasta. Es mialatt újra átfutotta az öreg tanító betűit, valami jutott az eszébe. Ez a valami csodálatosan megnyugtatta. Egészen elfelejtette diósgyőri Barna Margit kisasszonyt és mindent, ami reá tartozik. Elfújta a gyertyát és szépen csendesen elaludt.

*

Brontescu Demeter, a „Tribuna“ nagyhatalmu igazgatója nagyot nézett, amikor hűséges titkárja Wladu Mihály jelentette, hogy a derecskei fürészmalomnak már van gazdája. Egy Antalffy nevü úr vette meg, aki mindezidáig címzetes és fizetésnélküli miniszteri segédfogalmazó volt Budapesten és kitünően táncolta a bosztont. Egyebet nem csinált.

Demeter úr erre a jelentésre megcsóválta a fejét.

— Az az Antalffy bolond! — mondotta azután.

De a kiváncsiság még sem hagyta békén. Másnap véletlenül áthajtatott Derecskére. Amikor a fűrészmalom előtt lépésben haladt a kocsijával, éppen ott találta Antalffyt, aki ingujjban mutatott valamit egypár székely munkásnak.

Brontescu leszállt a kocsijáról és bemutatkozott. A két férfiu egypár pillanatig némán nézett farkasszemet, azután Brontescu megszólalt:

— Tehát ön az új tulajdonos?

— Én, — válaszolt Antalffy kurtán.

A Nemzeti Szalon tárlatából — Radnai szobormüve

JÁR A BABA

Uj Idők 1903. IX. 20. 2

Radnai Béla

Brontescu vállat vont.

— Fölteszem, hogy tisztában van a helyzetével?

Antalffy bólintott.

— Tisztában vagyok vele. Ellenséges területen állok és ellenségeket találok minden oldalon. Ezt akarta igazgató úr mondani, ugy-e?

— Körülbelül ilyenformát. És még valamit. Nincs szerencsém önt ismerni. A magánviszonyai nem érdekelnek. Nem tudom, hogy miért jött ide le az erdélyi vadonba, hogy harcoljon velünk. De egyet előre megmondhatok. A harca eredménytelen lesz.

Antalffy fölemelte a fejét.

— Köszönöm a nyilt hadüzenetet. Engedje meg, hogy egy történettel válaszoljak reá. 1848-ban egy magyar csapat menekült ezen a völgyön keresztül, egy magyar csapat, amelyet halálra kerestek az ön honfitársai. Igazgató úr bizonyára ismeri a derecskei völgytorkolatot. Tudja, hogy az olyan szűk, hogy két ember nem fér meg egymás mellett. Amikor a menekülő csapat keresztülhaladt rajta, tizen a férfiak közül hátramaradtak, hogy föltartsák az utánuk nyomuló oláhságot. A tíz férfiu ott harcolt késő estig. Nem hátráltak és nem alkudoztak. Estére a tíz férfiu halott volt — de a magyar csapat elérte Bem seregének az előőrseit és megmenekült. A tíz férfiu közül hatot Antalffynak hívták — és a nagyapám közöttük volt.

Brontescu a szemébe nézett.

— Egyszóval: Ön a vértanuságra készül, — mondotta azután.

Antalffy a fejét rázta.

— Nem, — de nem is félek tőle.

A Tribuna igazgatója megbillentette kalapját, azután a kocsijához ment. Mialatt a kocsisa letakarta a lábát, halkan ezt dörmögte maga elé:

— Hát majd vértanut csinálunk belőled.

*

Brontescu Demeter azonban lehetett igen kitünő bankigazgató, de mint próféta nem vált be. Antalffyból nem lett vértanu. Igaz, hogy a „Tribuna" és szövetségesei becsületesen megpróbáltak mindent, ami ehhez a címhez juttathatta volna, de sehogysem tudtak boldogulni vele. A telep pedig szépen fejlődött. Egy egész új magyar falu képződött körülötte és Brontescu legnagyobb bosszuságára még egy kálvinista pap is beleköltözött a paplakba. A „Tribuna" igazgatósági ülésén állandóan tárgyalták és állandóan szidták a magyar vállalkozót. Az igazgató egy ilyen alkalommal elkeseredve jegyezte meg:

— Ha ennek az Antalffynak sok követője akadna, a mi egész politikánk csődöt mondana. Becsukhatnók a boltot. Csak az a szerencsénk, hogy nem akadnak.

Ebben pedig ismét Brontescunak volt igaza.

Egy esztendeje dolgozhatott már Antalffy odalenn az között, amikor sürgős dolga akadt Pesten. Valami gépet oláhok kellett bevásárolni és nem akarta másra bízni. Maga ment fel tehát a fővárosba. Kicsit furcsán érezte magát, amikor ismét ott járt az aszfalton, ugyanabban a világban, amelyet egy esztendővel azelőtt olyan hirtelenül elhagyott.

Találkozott egypár ismerőssel — ezek olyan idegenül köszöntek, mint ahogy köszönnek egy embernek, akiről nem tudják, hogy voltaképpen mi van vele. Egyikmásik megállt vele és kezdte faggatni, hogy mit csinál. Az elsőnek megpróbálta elmagyarázni, de hogy ez nem akarta megérteni, hát abbahagyta. Elvégezte a dolgát és a délutáni vonattal már vissza akart utazni. De még csak tizenegy óra volt. Amint végigsétált az Andrássy-úton, egy hirdetési oszlopon megpillantotta valami külföldi művész képkiállításának a hirdetését. Éppen mellette volt, hát odament.

A képkiállítás majdnem üres volt. Mindössze két teremben voltak képek és amint az elsőből átment a másodikba, az ajtóban szintén beleütközött egy fiatal hölgybe, akit egykor igen jól ismert. Diósgyőri Barna Margit volt a társalkodónőjével.

A fiatal leány az első pillanatban nem ismerte meg. De azután mosolyogva nyújtott kezet.

— Nini, Antalffy.

Antalffy meghajtotta magát.

— Csakugyan én vagyok.

— Hát maga még egyáltalában él? Pesten már azt mesélték, hogy az oláhok agyonütötték vagy más valami borzasztót csináltak magával.

Antalffy elmosolyodott.

— A pestiek valószinüleg Brontescu barátom jóakaratát magának a tettnek vették és ezért öltek meg.

— No de tréfán kivül, micsoda csúnya eljárás volt az magától, hogy igy otthagyta a barátait. Tudja, hogy komoly szemrehányásokat tettem már magamnak, hogy én vagyok az oka a maga távozásának. Lássa ez nagyon bántott volna.

Antalffy a fejét csóválta.

— Megnyugtathatom a lelkiismeretét. Maga semminek sem az oka, azonkivül pedig igen jól érzem magamat.

— Igazán? No lássa, ennek nagyon örülök. Hát csakugyan jól érzi magát? De hát mit csinál voltaképpen?

— Nem érdekli az magát, Margit nagysám. Nem mulatságos dolgok.

A leány a szemébe nézett.

— Miért gondolja ezt? Ha emlékeznék a múltra, tudná, hogy engem minden érdekel, ami magával történik.

Kissé előrehajolt és a félig lecsukott szempillái alól mosolyogva nézett a fiatalemberre. Antalffynak a fejébe szökött a vér. Egy esztendeje volt, hogy nem beszélt leánynyal. És most a sors ismét összehozta azzal, akit egyszer majdnem komolyan szeretett. Tisztában volt azzal, hogy a leány csak kacérkodik vele. És mégsem tudott elzárkózni a régi hatás előtt.

— Nos, hát beszéljen valamit, — sürgette a leány.

És Antalffy beszélt. Beszélt a magyarság nagy, halálos küzdelmeiről, az oláhok erejéről, a „Tribuna" támadásairól, — és minél jobban beszélt, annál inkább magával ragadta a heve. A leány egypár percig érdekkel hallgatta. Sohasem hallott minderről — hát érdekelte. De egypár perc mulva már reáunt. Mit érdekelték őt a székely munkások és a derecskei fürésztelep? És mialatt Antalffy javában fejtegette, hogy mennyi hasznot vár az új géptől, amitt ma vett, — a leány hirtelen félbeszakította.

— Mondja csak Antalffy, nem jönne ma délután fel hozzánk? Zsúrom van. Ott találná egy csomó régi ismerősét.

Antalffy elhallgatott. Hiszen tudta, hogy a leány nem érdeklődik az ő erdélyi dolgai iránt. De mégis valami egyebet várt. Maga sem tudta, hogy mit. Talán egy meleg kézszorítást vagy egy biztató szót, hogy becsületesen dolgozik és majd lesz eredmény. De a leány nem is figyelt reá.

És Antalffynak eszébe jutott, hogy egyszer szerelemről beszélt a leánynak és az akkor kinevette. Most a munkájáról, a küzdelméről szólt — és egy zsúrmeghivást kapott. Valami nagyon keserüt akart mondani, de aztán mégis csak ennyit mondott:

— Nagyon köszönöm, de én már délután utazom.

— Kár. Nem maradhatna itt a kedvemért? Nagyon mulatságos lesz a zsúrom, majd meglátja.

— Meg vagyok róla győződve. De én már leszoktam a zsúrolásról.

— Hát csakugyan szakított egészen a régi életével?

— Egészen. És — csókolom a kezét.

Levette a kalapját és kiment a teremből. Amikor kilépett az ajtón, ösztönszerüleg magasra emelte a fejét.

Margit utána nézett. Azután azt mondotta társalkodónőjének.

— Kár ezért a fiuért. Milyen mulatságos, hasznavehető ember volt még tavaly. És most egészen elsavanyodott. Kár érette. Ismét valaki, aki elveszett a társadalom számára.

A társadalom számára elveszett ember ezalatt hanyatthomlok rohant a vasut felé. És az új gépére gondolt, amely majd ismét harminc székely munkásnak ad kenyeret.

WOLFNER PÁL

Radnai Béla: A baba járni tanúl.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TAVASZI KIÁLLÍTÁSÁBÓL

Vas. Ujs 1903. 25 l.

ESKÜVŐJE.

Április 20-ikára tűzték ki *Erzsébet Amália* őherczegnő esküvőjét *Liechtenstein* Alajos herczeggel, melyet Bécsben tartanak meg. Az eljegyzés november 8-ikán történt a Bécs melletti laxenburgi kastélyban, a király s a két család legközelebbi hozzátartozóinak jelenlétében. Az esküvőt az eredeti intézkedések szerint már februárban kellett volna megtartani; az Erzsébet főherczegnő halálával beállott családi gyász miatt halasztották el mostanra.

Az ifjú menyasszony, *Erzsébet Amália* főherczegnő az 1896-ban elhúnyt *Károly Lajos* főherczegnek, a király öcscsének s Ferencz Ferdinánd trónörökös atyjának leánya harmadik házasságából, melyet *Mária Terézia* főherczegnővel, Don Miguel braganzai herczeg leányával kötött. A trónörökös, Ottó és Ferdinánd Károly Lajos főherczegek és a nemrég elhúnyt Margit Zsófia főherczegnő, württembergi herczegnő, mostohatestvérei a menyasszonynak, Mária Annunciata főherczegnő, a prágai nemesi hölgyalapítvány apátnője pedig édes nővére. *Erzsébet Amália* főherczegnő 1878 julius -ikén született. Mint többi testvérei is, szülői felügyelete alatt gondos nevelésben részesült s különösen művészi tehetségei fejlődtek szépen. Nagy kedvvel festeget, a zenét is igen szereti s anyjával együtt buzgó híve a műkedvelő fényképezésnek. Szüleivel egy izben nagyobb utazást is tett Egyiptomba és a Szentföldre s ez hosszasabban elidőzött betegágyuknál. Az a veszély, hogy a ragadós betegséget ő is megkapja tőlük, ki volt zárva, mert Ferencz Ferdinánd trónörökös néhány év előtt igen erős kanyaró betegségen ment szerencsésen keresztül.

A német herczegeket a kiséretükben volt orvos gyógyította; betegségük nem volt veszedelmes s így Berlinben sem okozott nagyobb nyugtalanságot. Azóta már szerencsésen fel is épültek s folytathatták utazásukat Athénbe, onnan pedig Konstantinápolyba.

A NEMZETKÖZI TÖRTÉNELMI KONGRESSZUSRÓL.

Róma, 1903. április 9.

Az «örök város»-nak husvét hetében különben is mozgalmas életét az idén a történelmi kongresszusra a világ minden részéből idesereglett történészek sokasága tette még elevenebbé, szinesebbé. Az európai államokon kívül elküldték képviselőiket Brazilia, Japán és Khina is; ez utóbbiak névszerint: Kon-Kick és Csai-Csing-Sung, szénfekete tincsükkel és szines selyem öltözetükkel általános feltűnést keltenek minden felé.

A «Collegio Romano» hatalmas, zászlódíszben pompázó épülete előtt, (melyben a kongresszus üléseit tartotta) a templomokban s muzeumokban, a Bædeckerrel és óriási látcsövekkel fölfegyverzett angol turisták mellett városszerte láthatók a kong-

2372. Radnai Béla.
Porsony 1873. május 25-én.

A baba járni tanul.

Olyképen van átrázolva, ~~és járni tanuló~~ hogy egy galléros ruhát viselő kis gyermek félénken lépked, miközben mosolyog, fejét előrehajtja és kezeivel iparkodik az egyensulyt fentartani. Főkötőjének szalagja lelog és a derekát szorító övet maga után vonszolja. Lábait czipő védi. Jelzése oldalt jobbról: RADNAI 1902.4.

Fehér márvány, magassága 47, talapzatának méretei 29:32.3 cm.

Vétetett az 1903: IV. 23-án kelt 28272 sz. leirattal 1000 Kán. (293-903).

Elszámoltatott 1903: VI. 10-én (382-903)

Az elszámolást elfogadta az 1903: VII. 4-iki 13903 (449-903) és az 1903: X. 15-iki 18308 (710-903) szvsz. leirat.

III 3-90

904: V. 5.

72

Pl.

Vétel 1903

145

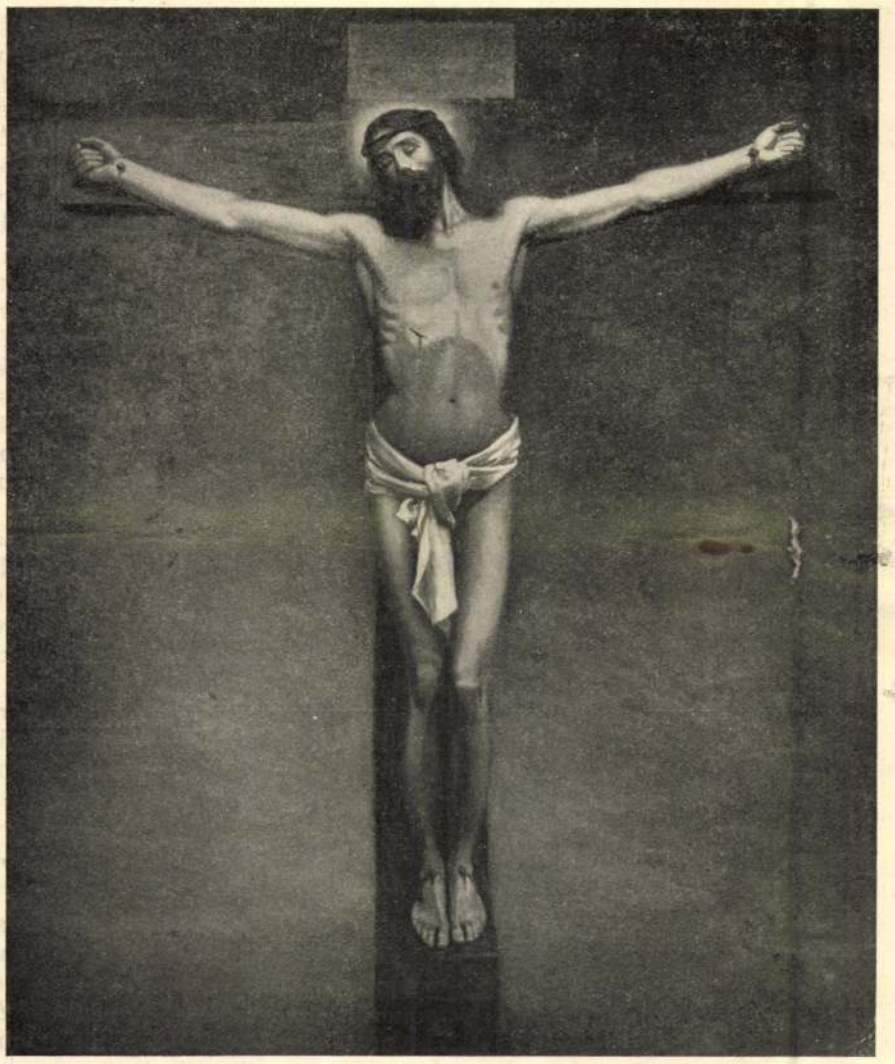

Jantyik Mátyás: Krisztus.

Kriesch Aladár: A farizeus és a publikánus.

csatákban viselt, aranynyal kirakott aczél mellvértek mai napság minden jómódú angol kastélyában találhatók.

Ezelőtt néhány évvel a British Múzeum egyik kisebb hivatalnoka üdülés czéljából Kairóban időzvén, meghallotta, hogy Port-Saidban a szuezi csatorna végpontján egy benszülött szegény arabs fellah két ritka szépségű múmiát tartogat. A múmiákat állítólag az arab atyja a Kheops gúlából lopta; a fiú pedig a múmiákat nem meri eladni, mivel a kormány a múmiák kivitelét s az ezekkel való kereskedést fejvesztés terhe alatt megtiltotta. Az angol Port-Saidban fel is kereste az arabot, a ki eleinte mindent tagadott, végre azonban oly kikötéssel mutatta meg éjszakának idején a múmiákat, hogy a dolog kettőjük közt titokban marad. A múmiák sokkal szebbek voltak, mint a Londonban láthatók s ezért az angol rá akarta venni a szegény fellahot, hogy legalább az egyik múmiát engedje át. Az arab oly magas árt kivánt, melyet az angol hivatalnok nem volt hajlandó megadni. Egy Londonba küldött táviratra azonban a múzeum igazgatósága azt felelte, hogy a múmiát okvetlenül szerezze meg s az erre szükséges pénzt az egyidejűleg értesített kairói banknál vegye fel. Az alku megköttetvén, a gondosan becsomagolt múmia egy Port-Saidon átvonuló angol postagőzösön szerencsésen Londonba érkezett, hol azt a múzeum régészeti osztályának szakértői alaposan szemügyre vették.

A ritka szépségű, teljesen ép példány mai napig is a múzeumban volna, ha egy franczia szaklap időközben valami botrányos csalásról említést nem tesz, melylyel egy hires régiséggyűjtőt Kairóban egy állítólag Port-Saidban vásárolt hamisított múmiával félrevezettek. Rövid tudakozódás után kitünt, hogy a kérdéses múmiát csakugyan Port-Saidban vásárolták. Erre a British Múzeum igazgatósága elrendelte a múmia tüzetes megvizsgálását, illetőleg annak felbontását, a mikor aztán a hulla helyett egy vékony fababát találtak benne, a fehér vásznon pedig, melybe a bábú be volt göngyölve, egy német vászongyár jegye volt látható.

Az angol főkonzul sürgetésére Port-Saidban kérdőre akarták vonni az arabot, de annak már teljesen nyoma veszett. A csalók ritkán kerülnek lépre, már csak azért is, mivel senki sem akarja magát kinevettetni s inkább eltűri a kárt, mely a nélkül sem kerülne meg.

Londoni tudósitók irják a következő esetet:

Londonban egy nagynevű főúri család elzüllött ivadéka élt, kinek egyedüli vagyona egy

Radnai Béla: A baba járni tanúl.

Istók János: Nagyapám.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TAVASZI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

LIECHTENSTEIN ALAJOS HERCZEG ÉS MENYASSZONYA ERZSÉBET AMÁLIA FŐHERCZEGNŐ.

remek régi kastély volt, melynek értékét azonban a jelzálogilag bekebelezett adósságok tízszeresen túlhaladták. A kastély az ország egyik távoli grófságában feküdt és bútor alig volt benne.

Az elzüllött fiatal főurat egyszer egy londoni régiségkereskedő kereste fel s neki bizonyos ajánlatokat tett, melyek elfogadása után a kastélyt terhelő adósságok kifizettetvén, a zálogjog a régiségkereskedőre ruháztatott át.

Néhány nap múlva a kastélyba kocsiszámra érkezett a sok régi kép, ódon fekete tölgyfa bútor, fegyver, vért, szúette kárpit és másféle «drága régiség», néhány hét múlva pedig a londoni lapokban és utczai falragaszokon ezt lehetett olvasni: «N. lord ősrégi család utolsó ivadéka arra határozta el magát, hogy a kastélyában ősei által évszázadokon át összegyűjtött műkincseket, képeket, bútorokat, fegyvereket stb. nyilvános árverezés útján eladatja.»

A hírre a világ minden részéből számos gazdag régiséggyűjtő és kereskedő utazott P.-be, hol az árverés néhány hétig tartott, mert a kastélynak még pinczehelyiségei is régiségekkel voltak megrakva. A gyűjtők büszkén mutogatták a p—i árverésen megvett műkincseket. Az ügyesen kieszelt csalás mai napig sem került volna napfényre, ha a fiatal főúr a fényes üzleten vérszemet kapva, az árverést társa nélkül saját kezére tovább is nem folytatja. Az ebből keletkezett per nyomán a csalás kitudódott ugyan, de a vevők nagyobb része jónak látta a dolgot elhallgatni, annál inkább, mert többen közülök a megvásárolt régiségeken már illő áron túl is adtak. Amerikában senki sem akadt, ki bevallotta vagy elbeszélte volna, hogy a p—i árverésen vette óriási pénzen Murillóját vagy Giottóját.

SZAITAFARNESZ TIARÁJA.

A régi műkincsek, képek, szobrok, ötvösművek hamisítása ma már oly tökéletességre vitt iparág, hogy a legnagyobb óvatosság és szakismeret sem mindig elég védelem ellene.

Egy ilyen eset tartja most izgalomban a párisiakat, még pedig nemcsak a szakembereket, hanem a nagyközönséget is, mert a lapok napról-napra közlik az eset újabb meg újabb részleteit. A kérdés egy Szaitafarnesz szkitha királynak tulajdonított arany sisak (tiara) körül forog, melyet a legnagyobb franczia állami műgyűjtemény, a Louvre, 1896-ban vásárolt meg 200,000 frankért. Egyes német és orosz tudósok archæologiai s a tiara feliratából vett érvekkel megtámadták a tiara hitelességét s azt állították róla, hogy a jelenkorból eredő hamisítvány. A Louvre szakemberei igyekeztek megczáfolni őket s a vita elcsendesedett, a tiara pedig ott állt üvegszekrényben a Louvre többi műkincsei között.

Nemrég azonban egy Mayence, vagy művészi nevén *Ellina* nevű szobrász egy pörben, melyet képek hamisítása miatt indítottak ellene, azt a vallomást tette, hogy a Szaitafernesznek tulajdonított tiara nagy részét ő csinálta egy Spitzer nevű furfangosságáról hires műkereskedő számára, a kinek révén a Louvreba került.

A tiara e vallomással egyszerre közbeszéd tárgya lett, a franczia szaktudósok erősen védelmezték hitelességét, más körökből azonban különféle hírek kezdtek szállongani. Egy Párisban lakó Lifsicz nevű orosz ötvös kinyilatkoztatta, hogy a tiarát Rachumovszki nevű honfitársa csinálta 1895-ben, vagy 96-ban Odesszában. Lifsicz állítólag látta is honfitársát e munkája közben s készítése módjáról néhány oly adatot is mondott, a melyek még a hozzáértőket is zavarba ejtették, annál inkább, mert már a tiaráról régebben folyt vitatkozásokban is hitelességének czáfolói azt a gyanút fejezték ki, hogy a hamisítás szinhelye Odessza városa. Ezért a kormány a tiarát, mely a viták során nagy nevezetességre jutva, ezernyi látogatót vonzott a Louvreba, elvitette helyéről, hogy újabb szakértő vizsgálat tárgyává tegye. Azóta Rachumovszki maga is Párisba utazott vallomást tenni. Elmondta állításának bizonyságául, a készítés részleteit is. Vallomásai és a szakértői vizsgálat alapján, mint az újabb hirek jelentik, a tiara csakugyan hamisnak bizonyúlt. A tiara alighanem dolgot fog még adni a bíróságoknak is. A franczia archæologusok annál inkább röstellik a dolgot, mert a hírek szerint Európa több nagy múzeumának felajánlották a tiarát, de mint kétes hitelességűt, mindenütt visszautasították.

A tiara különben, habár hamisítvány is, nagyon szép ötvös-munka. A rajta kivert jelenetek az Iliászból valók: az egyik Achillest ábrázolja, a mint elesett barátja Patroclos máglyája előtt kesereg, a másik pedig Odysseust, a mint Brizeisz rabnőt Achilleshez vezeti. E két fő jelenet közt, valamint az alattuk levő alsó szegélyen a görög életből vett kisebb jelenetek vannak ábrázolva.

ERZSÉBET AMÁLIA FŐHERCZEGNŐ ESKÜVŐJE.

Április 20-ikára tűzték ki *Erzsébet Amália* főherczegnő esküvőjét *Liechtenstein* Alajos herczeggel, melyet Bécsben tartanak meg. Az eljegyzés november 8-ikán történt a Bécs melletti laxenburgi kastélyban, a király s a két család legközelebbi hozzátartozóinak jelenlétében. Az esküvőt az eredeti intézkedések szerint már februárban kellett volna megtartani; az Erzsébet főherczegnő halálával beállott családi gyász miatt halasztották el mostanra.

Az ifjú menyasszony, *Erzsébet Amália* főherczegnő az 1896-ban elhúnyt *Károly Lajos* főherczegnek, a király öcscsének s Ferencz Ferdinánd trónörökös atyjának leánya harmadik házasságából, melyet *Mária Terézia* főherczegnővel, Don Miguel braganzai herczeg leányával kötött. A trónörökös, Ottó és Ferdinánd Károly Lajos főherczegek és a nemrég elhúnyt Margit Zsófia főherczegnő, württembergi herczegnő, mostohatestvérei a menyasszonynak, Mária Annunciata főherczegnő, a prágai nemesi hölgyalapítvány apátnője pedig édes nővére. *Erzsébet Amália* főherczegnő 1878 julius 7-ikén született. Mint többi testvérei is, szülői felügyelete alatt gondos nevelésben részesült s különösen művészi tehetségei fejlődtek szépen. Nagy kedvvel festeget, a zenét is igen szereti s anyjával együtt buzgó híve a műkedvelő fényképezésnek. Szüleivel egy izben nagyobb utazást is tett Egyiptomba és a Szentföldre s ez útjáról sok sikerült fényképfelvételt hozott haza. Szűk családi körben többször fellépett műkedvelői előadásokon is szép sikerrel. Erzsébet Amália főherczegnő igen kedvelt alakja a bécsi udvari életnek.

A vőlegény, *Liechtenstein* Alajos herczeg, 1869 junius 17-ikén született, atyja Alfréd herczeg, anyja Henriette herczegné. A herczegi család mellékágához tartozik. A Liechtenstein herczegek tudvalevőleg egyenrangú házasságot köthetnek az uralkodó családok tagjaival. A család feje a morvaországi Eisgrubban tartózkodó II. János herczeg Liechtenstein herczegség souverainje, Troppau és Jägerndorf herczege s mint a tudomány és művészet bőkezű pártfogója, tiszteletbeli tagja a bécsi császári tudományos akadémiának. Egyik nagybátyja a vőlegénynek, Alajos herczeg, mint az osztrák keresztény szocziálista pártnak dr. Lueger bécsi polgármester mellett vezére, ismert szereplője a bécsi politikai világnak. Másik nagybátyja, Rudolf herczeg, a király főudvarmestere. Maga a vőlegény azelőtt a testőrlovasságnál szolgált s ez időben ismerkedett meg a főherczegnővel. Jelenleg kapitányi rangot visel a cs. és kir. 12. számú dzsidás-ezredben, melynek székhelye Székesfejérvár, a hol e szerint a herczeget jól ismerik. Magas termetű, daliás férfi s komoly természeténél, lovagias modoránál fogva közkedveltségben áll mindenütt, a hol ismerik.

TRÓNÖRÖKÖSÖK KELETI UTAZÁSA.

Az idei tavasz elején két hatalmas európai trón örököse látogatta meg Egyiptom csodás és szingazdag vidékeit. *Ferencz Ferdinánd*, a mi trónörökösünk nejével, Hohenberg Zsófia herczegnővel utazott oda s a Niluson elhajózott az ősi egyiptomi műemlékekhez. Utazását inkognitóban tette meg Arnstein gróf név alatt. Ugyanakkor járt Egyiptomban a fiatal német trónörökös, *Frigyes Vilmos* herczeg is öcscsével, *Eitel* Frigyes herczeggel, a kiket atyjuk, a császár azért küldött hosszabb keleti utazásra, hogy a bonni egyetemen szerzett ismereteiket úti tapasztalataikkal kiegészítsék.

A két trónörökös találkozott is, messze Afrika földjén, még pedig nem a legkellemesebb körülmények közt. A két ifjú német herczeg ugyanis betegen ért Egyiptomba; kanyarójuk volt, melyet valószinűleg még Bonnban szereztek a «Borussia» nevű diák-egylet egy lakomáján, a mikor egy diáktársuk mellett ültek, a ki csakhamar a lakoma után megkapta a kanyarót. Ez annál is valószinűbb, mert a Keleten a kanyaró úgyszólván teljesen ismeretlen s így ott semmi esetre sem kaphatták meg. A beteg herczegek a «Luxor» fogadóban feküdtek Kairóban. Ez időben jött oda Ferencz Ferdinánd trónörökös s ugyanabba a fogadóba szállt. Megtudván a német herczegek betegeskedését, meglátogatta őket lakosztályukban és hosszasabban elidőzött betegágyuknál. Az a veszély, hogy a ragadós betegséget ő is megkapja tőlük, ki volt zárva, mert Ferencz Ferdinánd trónörökös néhány év előtt igen erős kanyaró betegségen ment szerencsésen keresztül.

A német herczegeket a kiséretükben volt orvos gyógyította; betegségük nem volt veszedelmes s így Berlinben sem okozott nagyobb nyugtalanságot. Azóta már szerencsésen fel is épültek s folytathatták utazásukat Athénbe, onnan pedig Konstantinápolyba.

A NEMZETKÖZI TÖRTÉNELMI KONGRESSZUSRÓL.

Róma, 1903. április 9.

Az «örök város»-nak husvét hetében különben is mozgalmas életét az idén a történelmi kongresszusra a világ minden részéből idesereglett történészek sokasága tette még elevenebbé, szinesebbé. Az európai államokon kívül elküldték képviselőiket Brazilia, Japán és Khina is; ez utóbbiak névszerint: Kon-Kick és Csai-Csing-Sung, szénfekete tincsükkel és szines selyem öltözetükkel általános feltűnést keltenek minden felé.

A «Collegio Romano» hatalmas, zászlódíszben pompázó épülete előtt, (melyben a kongresszus üléseit tartotta) a templomokban s muzeumokban, a Bædeckerrel és óriási látcsövekkel fölfegyverzett angol turisták mellett városszerte láthatók a kong-

vállait kelletlenül vonogatva, — de kár az virtust pocsékolni.

Stadlauban persze megint ivás volt és nagy ebéd. (Csak az a mienk, a mit megeszünk — bölcselkedett Pély Pál uram.) A vendéglőben osztrák urak is ebédeltek s valami csodálatos fekete levet ittak ebéd után czukorral. Málnásy uram is rendelt olyat, megkóstolták nehányan, de kiköpték. «Kafee»-nek hitták a németek a förtelmes folyadékot. Szeleczky Márton uram, a ki tapasztalt ember volt, megjegyezte a tanakodásokra, hogy miből lehet: «Nem egyéb az, mint az Fekete-tenger megmelegítve, azt iszogatják a nyavalyások apródonkint». Csak Akli tudta aztán megmagyarázni a mivoltját.

Jó sokáig elmulattak be a délutánba, midőn lovas huszár állt meg tajtékos paripán a vendéglő udvarán.

Pogány Gábor kinézett az ablakon.

— A Szepessy leibhuszárja, — mondá csodálkozva. — Az, a ki a báró kocsija mellett szokott lovagolni.

— Valami történt, — ugrott fel Bori uram, egyszerre kijózanodván. — Ez nem ok nélkül tért vissza. Csak maradjanak veszteg kegyelmetek.

Ő maga kisietett és a pitvarban találta szembe az urasági huszárt.

— Épen a nemzetes urat keresem, — szólt a huszár, — jó, hogy egyedűl kapom, mert parancsom van a bárótól, hogy csak négyszemközt adjam át a levelet, melyet már a többi szekerek vezetői útközben elolvastak.

Bori uram előkereste az okuláréját.

— Lássuk hát, mi az a medve?

Czeruzával hevenyében teleirt papirost nyújtott át a huszár. Nehéz volt a báró szarkalábait szavakba összerakni, mivelhogy a Bori uram szeme is kettőt látott, de mégis csak végére járt nagy fejcsóválások között. Állt pedig a «tábori parancs»-ban a következő.

«Egy lovas embert fogtunk el, közel városhoz, a kinél, megmotozván őt, levelet találtunk, mely császár ő felségét értesíti tervünkről. A veszély elmult ezzel, de kitűnik, hogy áruló van közöttünk a szekereken. Ügyeljenek a szekerek vezető hadnagyai, hogy úgy az úton, mint Bécsbe érve, egyetlen lélek se közlekedhessék idegenekkel, még kevésbbé, hogy valaki elszökhessen és eláruljon. A gyanus emberek részére rendeljenek két-két titkos őrt a vezetők, kik minden communicatiót megakadályozzanak. Ha valamelyik hadnagy nem lenne elég óvatos, azzal én számolok le. Dixi. *Szepessy de Négyes.*»

Bori uramnak nagy szöget ütött fejébe az eset. Hm, hátha véletlenül az ő új embere, Farkas a Judás. Mert a többiért jót állhat. Dehogy is jutna ezeknek eszébe lovas ember által tudósítani a császárt! Azt se hiszik ezek, hogy császár van. Ámbátor az új embernek is olyan becsületes arcza van, hogy kontraktus nélkül lehetne neki pénzt kölcsönözni. Csak az az egy gyanus, hogy a kávét tudta. Nem jó jel. Látszik, hogy már sok mindent kóstolt.

Azzal az elővigyázattal élt hát, félrehivta Málnásy és Pély uraimékat, a lelkükre kötvén, hogy vigyázzanak Farkasra, mint a két szemük világára, és ha valami gyanusat vennének észre, az egyik rögtön jelentse Borinak, a másik pedig ne tágítson mellőle, s ha szökni akarna, — töltse meg sóval a karabélyát és lőjjön bele.

Vigyáztak is rá egész Bécsig, sőt még annál jobban, mikor este beértek és a «Kokusz dióba» letelepedtek. De bizony fölösleges volt. Eszeágában se volt Farkasnak, illetve Aklinak semmi csalafintaság. Gondolta magában: «Befütöttem már az egész pereputynak.» Egy csöppet se

SZAITAFARNESZ TIARÁJA.

tartott többé veszedelemtől. Tudta körülbelül a kimenetelt, hogy a rendőrség vagy a katonaság körülveszi őket és elfogja, vagy egyszerűen szétkergeti. Hanem azért ott akart lenni véges végig; érdekelte a dolog, mint a compositort, mikor a darabot előadják, a melyhez ő csinálta a muzsikát.

Különben minden a legjobb rendben ment. Feltűnés nélkül érkeztek szállásaikra a szekerek, talán egyetlen bécsi szem se látott közülök kettőt. Maga Szepessy a «Stadt Frankfurt»-ba szállt s oda kapta a bulletine-okat a stomfai ispántól, Bajmódytól, ki este fiakkeren bejárta az egyes tanyákat s aztán visszajött urának jelenteni.

Szepessy lent a földszinti ebédlőben a vacsoránál ült s feltűnőleg csinosan volt öltözve.

— No, mi az ujság? — kérdé a belépő Bajmódytól.

— Minden úgy megy, mint a karikacsapás. Isten áldása van rajtunk.

— Ne emlegesse az Istent, barátom, — jegyzi meg nevetve, — ne figyelmeztesse ránk, legjobb ha észre nem vesz. Üljön le inkább és vacsoráljon, még nagyon sok az időnk.

Kivette czímeres aranyóráját, épen kilenczen állt a mutató.

— Az egész numerus bejött? — kérdé azután.

— Kétszáznyolczvanan. Kétszáznyolczvan nemes ember. A Belzebub ördögeit is megveri ennyi.

— Nem maradt el valaki útközben?

— Nem, hála Istennek.

— Jó hangulatban vannak az atyafiak?

— Bemennének azok most a tigris torkába is.

— Csak az a fő, hogy valamelyik el ne árúljon. Minden ezen fordul meg.

— Nagy vigyázat esik kivált azokra, a kik németül tudnak.

Csak halkan beszélgethettek egymással, mert a mily veszedelmes volt a tanyákon, ha a vitézek közül németül tudott egyik-másik, itt ellenkezőleg, az a veszély lebegett, hogy a szomszéd asztaloknál, a hol előkelően öltözött urak ültek és fecsegtek vacsorájuk mellett, magyarúl tudhatna valamelyik. Ámbár iszen volt ő nekik themájuk, a mibe elmerültek. A Napoleon házassága képezte a beszélgetés tárgyát az asztaloknál. Épen az nap röppent ki a hír, hogy a leánykérő küldöttség már megindúlt Párisból és a hét derekán itt lesz és hogy szem nem látta, fül nem hallotta pompával fogadják a Burgban.

— Van is kit? Egy korzikai rongyos fiskális fiának a kérőit. Mégis csak rettenetes!

— Szegény Mária Lujzácska!

— Én még most se hiszem.

— Ejh, el van az már intézve.

— Nagyon ravasz ember Metternich, nem járhat az soha egyenesen.

— Úgy, de Napoleon is nagy róka s két róka közt csak egy a biztos, hogy a tyúk áldozatúl esik.

Zagyva vagy homályos félmondatok, apró véleménymorzsák hatoltak el a báró füleihez, ki érdeklődéssel figyelt a beszélgetésekre, megmeglökve az ispánját.

— Hallja, hogy mit beszélnek?

— Ühüm, — szólt Bajmódy, a ki igen szűkszavú volt, míg a bor meg nem oldotta a nyelvét.

Vontatottan folyt a társalgás, míg Bajmódy egyre ivott, a báró a fogait piszkálta, váltig nézegette az óráját, feszengett a székén, nézegette a vendégeket, a kik közt személyesen is ismert nehányat, biczczentett feléjük a fejével, de azok idegenül bámúltak rá.

— Mégis csak furcsa volna, — szólt elgondolkozva, ha ezt a Napoleont rászedné valahogy Metternich herczeg.

— Bizony, — hagyta rá Bajmódy, — okos emberrel is megtörténik.

— De egy Napoleonnal, Bajmódy!

— Ejh, hagyja el méltóságos uram. Még velem is megtörtént. Az a gaz Gelencsér Mihály hogy rászedett az éjjel . . .

Kezdett már a Bajmódy szava megeredni, őszinte vallomást akarván tenni az elfogott lovasról. Szörnyen nyomta lelkét a titok, hogy ugyanis a lovas nem volt más, mint a Gelencsér öcscse, a Ragyabunkó.

De a báró nem szerette a tárgyhoz nem tartozó melléktörténeteket s midőn most mellette ment el egy bécsi barátja és nem ösmerte meg, nevetve vágott a Bajmódy szavába.

— Nézze csak Bajmódy, milyen okos ember vagyok. Váltig gondolkoztam, hogy milyen álruhát vegyek magamra, míg végre felöltöztem becsületesen és most az ördög se ösmer rám. Ez az úr, a ki elment, egy régi jó czimborám.

— Valóban, ma kicsípte magát méltóságod, de úgy is kell. Teringette, hiszen asszonyt viszünk a házhoz s ezt mégis csak ünneplő ruhában szokás.

A Szepessy szeme megcsillant.

— Ad vocem asszony! Rendben vannak-e a váltott lovak?

— Stadlauban vár a négy pej.

— Sokért nem adnám, ha még sötétben érhetnék be Pozsonyba.

— Persze, — szólt Bajmódy, megint felhajtva egy pohár gránátpiros bort. — Egy maradék darabka az éjből, sokat érne ilyenkor.

S durván nevetett hozzá.

A báró arcza idegesen rándúlt meg, szemöldjei összevonódak s inkább önmagához szólva a szakállába dünnyögte, mintegy a gondolatai összegezéseül:

— Lesz még azzal elég parádé odáig.

A kaland részleteire gondolt, a különféle jelenetekre, siró görcsökre, elájulásokra, stb.

— Akármilyen kemény a dió, mégis csak feltöri az ember, méltóságos uram. Nincs igazam?

— Igaza van, Bajmódy, hanem kezd egy kicsit szemtelen lenni.

— No, no — hunyorgatott Bajmódy a keresztbe álló szemeivel, olyan boldog arczczal, mintha a tokáját simogatnák, — tudom én ezeket, hiszen én is voltam fiatal. Én is tudtam a csiziót. De hát most már tempi passati. Először a Boriska, azután a borocska, utoljára a borovicska. Ez a három időszak vagyon az ember életében.

— Az is igaz, hanem most már mindjárt tizenegy óra, öreg, félek, megárt, ha még egy

Neogrády Antal: Koczavadász.

kvaterkát felhajt, mert a maga eszére szükség van. Jó lesz, ha most már a helyszinére megy a hintóval s egy kicsit felügyel az elhelyezkedésekre. Éjfél előtt egy negyedórával én is ott leszek a szürke köpenyegemben s a jeladás egy sipolás lesz.

— Hát akkor én megyek is.

Fölkelt, megrázta magát s olyan józan lett egyszeribe, mintha újjászületett volna.

— Ad revidere Bajmódy!

(Folytatása következik.)

A TAVASZI NEMZETKÖZI KIÁLLÍTÁS.

Folytatjuk a mult héten megkezdett szemlénket s a tavaszi nemzetközi kiállításból ismét bemutatunk nehány érdekesebb darabot. A kiválasztásban nem követünk megszabott rendszert, hanem tollunk alá veszszük a kiválóbb műveket, a mint azok szemlénk alatt utunkba kerülnek.

A kiállításnak egyik sok ambicióval festett képe *Jantyik* Mátyás keresztre feszített Üdvözítője. A művész lelkiismeretességének újabb bizonysága ez a festmény, melyen főleg az arcz köti le a figyelmünket, az isteni akaratba fektetett megnyugvás művészi kifejezésével.

Kriesch Aladár, ki mindig jellemzetességre törekszik műveiben, «A farizeus és a publikánus» alakjait festette meg, a mint a templom komor oszlopai között lépdelnek. A művész erejét a kétféle jellem beszédes ábrázolásában látjuk.

A történeti képek mind ritkabbak lesznek kiállításainkon. Alig egy-két festőnk műveli s ezek közt van *Greguss* Imre, ki a kurucz-világ iránt mutat nagy előszeretetet. Tőle látjuk ezúttal is «II. Rákóczy Ferencz indulójá»-t. II. Rákóczy Ferenczet lengyelországi menedékhelyén tünteti föl a kép, a felkelt magyarság küldötteivel. Esze Tamással és Kissel, a kik azért jöttek hozzá, hogy rábirják, álljon a felkelés élére. Rákóczy is, a küldöttek is láthatólag elmerengve hallgatják a közvetlen mellettük játszó zenészek lelkesítő indulóját. Jól esik elmerengenünk a régi dicsőség napjaiból merített tárgyon s örömmel látjuk a művész lelkesedését, mellyel a szabadsághős rokonszenves alakját megfestette.

Neogrády, mintha csak érezné, hogy vadászatot kedvelő nemzet vagyunk, «Koczavadász» czimű képén szintén cserjésbe vezeti a tárlat látogatóit. Puskával kezében, lövésre készen áll a modern Nimród, hogy kedvező pillanatban elejtse a fegyvere elé kerülő vadat. A képnek főleg a gondosan megfestett őszi tájkép ad érdekességet a lombjait hullató fákkal. Magának az alaknak megfestésében a művész komikus hatásokra törekedett.

A szobrok számára fentartott teremben találjuk *Istók* János «Nagyapó»-ját. Ez a fiatal szobrász, a ki újabb időkben Széchenyi Ferencz álló szobrával keltett figyelmet, ebben a szobormüben is nem közönséges jellemző képzettségről tesz tanuságot. Egyszerü eszközökkel sokat mond; a «Nagyapó» igen figyelemreméltó, érdekes tanulmányfő.

A tárlat genre-szobrai közt kedélyességével is feltünik *Radnai* Béla két kisebb kompoziciója: «Jár a baba!» Az egyik szobormü a megindulni készülő apróság habozását mutatja, mig a másikon már az imbolygó mozdulatot látjuk, a félénkségnek az arczon is megjelenő bájos kifejezésével.

RÉGISÉGGYÁRTÁS.

Mióta Amerika milliomosai sportszerűen űzik a régiségek gyűjtését s évenkint e czímen Európába óriási összegek jutnak, az eladó régi szobrok, sirkövek, fegyverek, képek, ékszerek, bútorok, könyvek és kéziratok száma nagyon megszaporodott. Alig múlik el nap, hogy a new-yorki lapokban olvasni ne lehetne, hogy Pierpont-Morgan, Rockefeller vagy Vanderbilt valami «unicum»-ot vettek, holott a «régiségek» legnagyobb része külön e czélra szakszerűen berendezett gyárakban készült.

Igy például a XIII., XIV. és XV. Lajos korabeli bútorok és szőnyegek Párisban készülnek, honnan aztán állitólag elszegényedett főúri családok kastélyaiba kerülve «kéz alatt» a család egyik megbizottja által drága pénzért eladatnak. Alig van gazdag bankár vagy gyáros, kinek házában valamikor Maintenon, Dubarry vagy Montespan asszony által használt szalon bútorok ne volnának. XVI. századbeli drezdai porczellán, velenczei üveg serlegek, régen kihalt nemesi családok czimerével, Benvenuto Cellini kézjegyével ellátott arany kancsók, csészék és virágtartók, milanói és velenczei gyárakból kerülnek Londonba vagy Párisba, hol aztán a legtöbbet igérő gyűjtő kezébe jutnak. Legújabban az ipar ezen nemét Khinában és Japánban is nagyban üzik. Állitólagos 6—7 száz éves selyemszőnyegeket Hong-Kongban, vagy Tókióban drága pénzen eleget lehet kapni. Annyi bizonyos, hogy az utánzásokat csakis szakemberek ismerhetik fel, de ezek se mindig. A mostani czár trónörökös korában Uchtomskij herczeggel Kelet-Indiában járva, egy régi khoraszani selyemszőnyegért kétszázezer ezüst rubelt fizetett s néhány év múlva kitudódott, hogy a drága régiség újabb időben egy hong-kongi gyárban készült. «Régi» páncélok, teljes vértek, sisakok, török és kardok elég jutányos áron kaphatók, mert a német és olasz gyárak e téren egymással versenyezve, árúikkal a világ minden részét elárasztották. Régi nevezetes

Greguss Imre: «1703.» II. Rákóczi Ferencz indulója.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TAVASZI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

enőrző iv

Tartozik.

Czim	Pénzváltó osztály sz.	Zálog-ház számla	Intézetek	Folyó számlai betét számla	Folyó számlai adósok számla	Különfélék

Damjanics tábornok szobra.

(Szolnok város számára készitik: Radnai Béla szobrász és Gondos Imre müépitész.)

Az Aradi Közlöny nagy Egyés naptáró 1907.

XXXIII. ÉVFOLYAM. BUDAPEST, 1912. MÁJUS 26. 22. SZÁM.

ORSZÁG-VILÁG

KÉPES HETILAP

AZ ORSZÁG-VILÁG SZERKESZTŐSÉGE ÉS KIADÓ-HIVATALA: BUDAPEST, V. KERÜLET, HOLD-UTCA 7. SZÁM ALATT VAN. — KIADÓJA AZ ORSZÁGOS ---- IRODALMI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG ----

SZERKESZTIK: Dr. VÁRADI ANTAL / Dr. FALK ZSIGMOND

ELŐFIZETÉSI ÁR: EGÉSZ ÉVRE 16 KOR., FÉL ÉVRE 8 K, NEGYEDÉVRE 4 K, EGYES SZÁM 40 FILLER, VASUTI ÁLLOMÁSOKON 50 FILLÉR. DÍSZPÉLDÁNY EGÉSZ ÉVRE 50 KORONA, EGYES SZÁMA 1 KOR.

DAMJANICH JÁNOS SZOLNOKI SZOBRA.

Ott, ahol a Zagyva a Tiszába ömlik: a szolnoki művésztelep előtti parkban a most mult vasárnap leplezték le szabadságharcunk egyik kimagasló alakjának Damjanich János honvédtábornoknak Radnay Béla szobrásztanár által alkotott márványszobrát, melynek architekturáját Gondos I. Imre műépítész tervezte.

Szolnok város s a megye notabilitásai, a kormány képviselője, sok küldöttség s ezrekre menő közönség jelenlétében folyt le a szép ünnepség az ünnepi díszt öltött alföldi városban.

Dr. Almássy Imre grófnak, a szoborbizottság elnökének megnyitó beszéde után dr. Küry Albert emlékbeszéde közben hullott le a lepel s lett láthatóvá a szép tavaszi nap sugara által megvilágított gyönyörű márványszobor, mely azt a jelenetet ábrázolja, amint Damjanich vörössipkás vitézei élén a rácok leverése után diadalív alatt vonul be Szolnok városába.

Szávay Gyula alkalmi ódát szavalt s poétikussá tette a hangulatot a régi szolnoki vár romjaiból, a szolnoki művészek által építtetett vártoronyból lehallatszó tárogató bús melódiája.

Szolnok s az egész ország egy szép emlékművel lett gazdagabb, mert Radnay tanár a rendelkezésre álló aránylag csekély összeg dacára szép eszméjét brilláns teknikájával monumentálisan s a legnemesebb anyagból: márványból készítette s Gondos I. Imre építőművész alapos tudásról tanuskodó architekturája nagyban emeli a különben is igen becses műnek az értékét.

A szobormű létrehozásában nagy érdeme van Szalay János takarékpénztári igazgató, szoborbizottsági alelnöknek.

Megemlítjük végül, hogy Damjanichnak ez az első szobra. A szoborművet s annak alkotóit e heti számunkban bemutatjuk.

A SZOLNOKI DAMJANICH-SZOBOR. (Radnay Béla szobrászművész és Gondos I. Imre építőművész műve.)

UJ NEMZEDÉK.

Egy vén fa lombja közt sok volt a fészek,
Lakóik mindmegannyi kis zenészek.
A többi közt egy csöndes fülemile,
Nem is tudom mikép került ide?
Egyszer, egy csöndes, holdvilágos éjjel
Dicső danája zengett szerteszéjjel,
Csattogva, majd meg édes dallá válva,
Mint pásztortüzes rónák furulyája.
Fölébredt az erdő minden virága
S hallgatta csöndben, levelét se rázva.
De jaj! fölébredt rá mindannyi fészek,
S lakóik, a hangos fiók-művészek
Belésivítnak az édes danába,
Azt túldanolni, túlsivítani vágyva.
S fujják, ki vastagon, ki vékonyan,
Csak a jó ég mondhatja meg: hogyan?
És lett belőle oly pokoli lárma,
Minőt az ember kortesektül várna.
Míg egy vén kánya közbe nem rikoltott:
»Az istenért, mondjátok, mit sipoltok?
Hisz nincs ennek se eleje, se vége?.
Ez nem való élő állat fülébe!«
»Mit? vén kopasz! — kiált a khórus vissza,
Jobb lesz megint bemásznod oduidba!
Mit értesz hozzá! ez az igazi,
Így illik mai napság dalani.
Lejárt már ideje a fülemilének,
A hajnal itt van, a miénk az ének,
Keljen versenyre, hogyha mer, velünk,
Nem zengi-é túl a mi énekünk?«
»Irgalmas ég! — kiált fejet csóválva
A szomszéd fáról a kritikus kánya, —
Kik vagytok hát, kik ily fennen feleltek?
Mi a neve e hencegő seregnek?«
»Mit? Kik vagyunk? Ha még nem ismeréd,
Hát mi vagyunk az újabb nemzedék!«

* * *

Így volt és így lesz. Ahol sok a fészek,
Ott túlsivítják hivatlan zenészek,
Verébfiak a zengő fülmilét,
Sub titulo, hogy »újabb nemzedék!«

(1874.) VÁRADI ANTAL.

BARÁTSÁGBÓL.

BIKÉLAS D. után. Elbeszéli: VIDA ALADÁR.

Plateas úr, a hermupolisi gimnázium hellén nyelvtudományi tanára, éppen hogy bevégezte rendes napi sétáját s kies lakóháza felé tartott.

E naponkénti testgyakorlást azért írták elő a gondos orvosok, mert a körülbelül negyvenéves Plateas azt vette észre, hogy termete mindinkább a gömb alakjához közeledik, noha két lába könnyen, sőt eléggé ruganyosan cipelte a reá nehezedő terhet. A sétákon kívül tengeri fürdőket is használt soványító eszközül majdnem két esztendeig, s ez utóbbiakat talán egész életén át folytatta volna, ha egy rémületes esemény oly alapos félelmet nem önt belé, hogy a tanár úr inkább eltűrte tekintélyes alakjának szemmellátható megkettőztetését, semmint újból megpróbálkozzék a halálos veszélylyel, melyből egyesegyedül Lyakos törvényszéki bírónak lélekjelenléte, bátorsága és ereje mentette ki.

Ez a dolog egyébként úgy történt, hogy Plateas, ki különben mint úszó alig nyerte volna el a pálmaágat, de mégis értett annyit hozzá, hogy úgy hirtelenében el ne merüljön, egy szép őszi délutánon egész gyönyörűséggel himbálódzott a tenger üdítő tükrén. Élvezete közben egyszerre csak olyanformát érez, mintha teste alatt a vizet valami nagy erő fölfelé nyomná, úgy hogy Plateas megfordult, de ugyanazon pillanatban a cápa borzasztó fogalma villant meg agyában. Lehet, hogy úszó ügyességének hiányossága avagy talán a félelem hatása miatt elvesztette az egyensúlyt, ereje fölmondta a szolgálatot és a helyett, hogy a part felé úszott volna, a mélység kezdé maga felé vonzani Plateast.

Mindez villámgyorsasággal történt. De a pillanatok arra, ki ezeket átélni, átszenvedni kénytelen, fölérnek egész korszakkal. A képzelő tehetség oly hihetetlen módon dolgozik, hogy Plateas tanár úr, amint később önmaga elbeszélte, csinos kis könyvet írhatott volna élményeiről. Gyermekkora, iskolás évei, a férfi tapasztalatai, tanulmányai, utazásai, édes anyjának ravatala s temetése, utolsó reggelije, tanításórái, tanítványai s igazgatója egy pillanat alatt megfordultak eszében s e mellett füleiben csengett egy nagy költőnek szép halotti éneke.

Szerencse, hogy közvetlen közelében fürdött a kitünő úszó, Lyakos törvényszéki bíró, ki észrevette, hogy Plateas szokása ellenére sokáig marad a tenger tükre alá merülve s azt is látta, hogy vizi gyűrűk képződnek ott, hol Plateas fürdött, s így azonnal tájékozódott a dolgok fordulatáról. Teljes erejével kezdte szelni a habokat s a gyűrűkhöz érve fejével a viz alá bukott, megragadta a nyaka csigájánál a fuldoklót, fölemelte a víz szine fölé s nagy erőlködéssel vonszolta az alélt nagy testet a part felé. Itt a segítségre sietők sok nehézséggel magához térítették Plateast, aki ott a tenger partján megesküdött arra, hogy először sohase fog többé úszni, s másodszor, hogy életét egyesegyedül Lyakosnak köszöni.

S esküjét híven betartotta. Ahol s mikor csak alkalma nyilt, égig magasztalta élete megmentőjét, aki már többször sajnálkozott magában, hogy éppen ő fürdött véletlenül ott, s abban a percben és nem más.

Ha Plateas élete megmentőjével, kivel ez eset után szoros barátságot kötött, valahol találkozott s ez többször történt napjában, a lelkesedés hangján üdvözölte már most testi-lelki barátját, s azon óhajtásának adott kifejezést, hogy hálás érzelmeit tettekkel bebizonyíthassa.

— Életem a tied, — így végezte beszédét Plateas — attól a pillanattól kezdve neked szenteltem azt.

Hiába szabadkozott Lyakos. A megmentettet nem lehetett arról meggyőzni, hogy ilyes valamit megtenni emberi kötelesség; Plateas örökre lekötelezettnek érezte magát Lyakos iránt. A naponkénti többszöri találkozás és együttes séta tehát testi-lelki jó barátságot szült Plateas és Lyakos között.

A hellén tudományok tanára, mint említettük, visszatérőben volt sétájáról, s már éppen a hajógyár felé közeledett, midőn megpillantja szembejövő barátját, a derék Lyakost. A tanár úr gömbölyű arcán az elégtétel mosolyát vehettük volna észre; kis kezét magasra emelte s hangosan köszönt:

— Ki vagy te, a halandó emberek meghittje?

Mert mellesleg mondva, Plateasunk Homérosz módjára szőtte beszédét, úgy hogy általában azt hitték, hogy az egész Iliászt és Odisszeiát könyv nélkül tudja.

— S te nem mondtad testvérkém, hogy ma éppen kedved szottyant a sétára, hogy együtt mehettünk volna? Ugyan mi tartott oly soká vissza? Mert most már itt az ideje a hazatérésnek.

LILIOM. Grünwald Klára festménye.

— Csakugyan elmaradtam kissé, de mégis azt reméltem, hogy itt talállak! Sok a közönség odakünn?

— Vajmi kevés! Hiszen ismered a mi syrosi polgártársainkat, akik jobban szeretik, ha a szűk gyalogjárókon egymást taszigálhatják. Csak a választottak találnak abban élvezetet, hogy a mormoló tenger partján szívják az üdítő levegőt!

— Kik voltak ma a választottak?

— Kettős számban kellene szólanom: a két választott, — Lyakosra mutatva és önmagára.

— Jó, jó. De kettőnknek némelykor utánzóink is vannak. Ugyan kikkel találkoztál, barátom?

— Mint rendesen, ugyanazokkal.

S Plateas ujjain számlálta elő a peripatetikusokat, amint a rendes tengerparti sétálókat elnevezte, többnyire idősbkorúakat egy fiatalabb úrfi kivételével, kit mint szerencsétlen lirikus költőt ismertek.

— Úri hölgyekkel nem találkoztál?

— De bizony! Ott sétálgatott rangosan... no hisz ismered..., az az asszonyság a halom gyerekkel. A kereskedő..., hogy is hívják csak? Mitrofanis úr két leányával.

Lyakos megtudta hát, amit tudni akart.

— Mit gondolsz, kedves barátom, nem csatlakoznál hozzám, hogy még egy kissé sétálgassunk?

— De ebben az órában, kedves testvérkém?

— Csak az út kanyarulatáig.

— S nem inkább jönnél hozzám egy pohárka muskatály borra, tegnap érkezett Sifnosból, melegen ajánlhatom.

— Ha itókáról van szó, úgy inkább telepedjünk kissé ide, ahol a pompás tengeri levegőt is élvezhetjük s aztán szivesen megyek veled s megkóstolom szülőfölded termését.

Plateas a tengerparton rögtönzött kávéház felé tekintett s megnézvén óráját, csöndesen fölsóhajtott:

— Amit te akarsz, azt én megteszem.

Erre a kávéház felé irányították lépteiket. Ide érkezve a bíró úgy foglalt helyet, hogy a Mana felé vezető utat vehette szemügyre, míg társa vele szemben foglalt helyet. Szerény kocintgatás között adogatták egyről-másról a szót, miközben a bíró élesen vizsgálódott. Végre Lyakos megpillantotta azt, amire várakozott; szeme fényleni kezdett, arca csak úgy sugárzott a megelégedéstől. Plateas észrevevén barátja feltünő viselkedését, hirtelen megakad a beszélgetésben.

— Ne fordulj meg, kérlek, — suttog inkább, mint beszél Lyakos.

Plateas hüledezik s azt se tudja, mitevő legyen.

— Beszélj valamit, — szól halkan Lyakos. — Folytasd beszédedet.

— Mit mondjak, kedves testvérkém. Gondolataimnak fonalát éppen önmagad vágtad el.

— Mondj el valamit.

— Valamit elmondani? ugyan mit mondjak el?

— Ami tetszik..., például az Iliászt...

— De egyetlenegy sora sem jut eszembe.

— Akkor mondd el az apostoli hitvallást, vagy amit akarsz, csak ne hallgass.

A szerencsétlen tanár automata módjára engedelmeskedett. Gépiesen fogott hozzá feladatához. Elmondja az apostoli hitvallás két cikkelyét, majd zavarában átugrik az Iliász első énekére; de emlékező tehetsége cserben hagyja. Plateas még folytonosan szaval, miközben Lyakos méltóságosan fölemelkedik s s tisztelettel köszön. Plateas hátrafordul és szeme pillantása egy korosabb úrra s két csinos hölgyre esik. Egy-két perc alatt tisztában volt a személyekkel s csodálkozva tekintett az elpirult Lyakosra.

— Isten könyörüljön rajtunk!! Hát Mitrofanis úr s két leánya miatt játsztuk e vígjátékot?

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Radnai Béla

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP

1965 SZEP 5

1021

EGYEI NÉPLAP 1965. szeptember 5.

MŰVEK—ALKOTÓK

RADNAI BÉLA: DAMJANICH EMLÉKMŰ

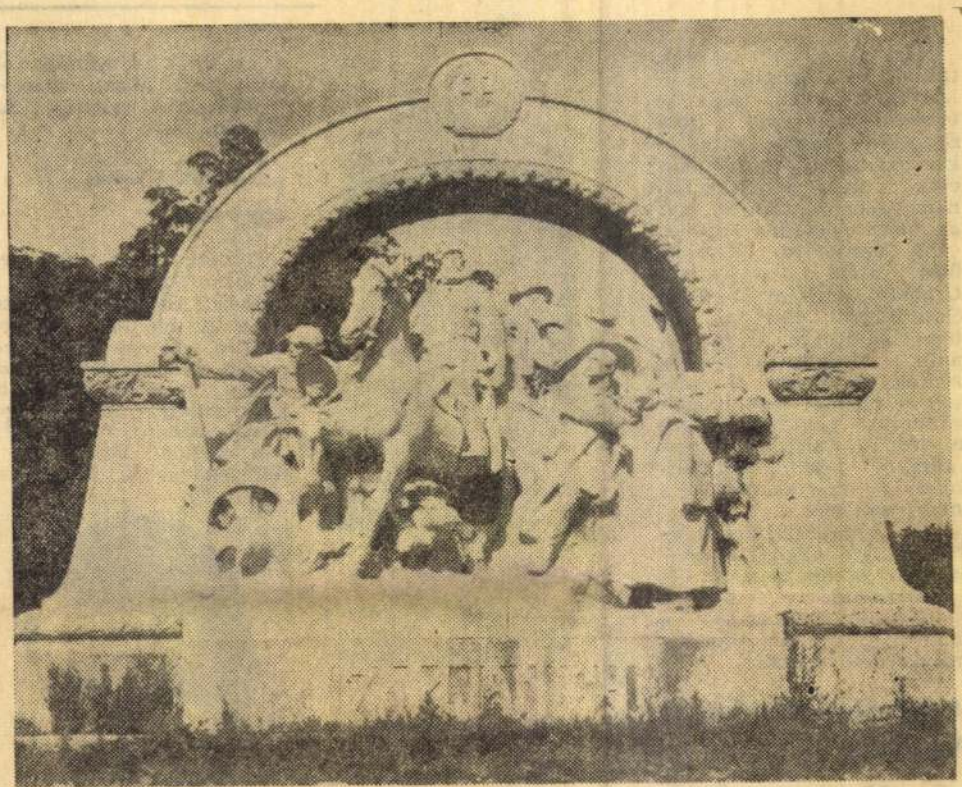

Szolnok egyik városképi jellegzetessége a képeslapokról is közismert Damjanich emlékmű, amely az egykori vár területén, a művésztelep kertjében áll. A szolnokiak annyira megszokták, hogy sokukban fel sem merül már az emlékmű művészi értékelésének igénye. Érdemes azonban ebből a szempontból is egy kicsit közelebbről is megnézni.

A magyar neo-barokk szobrászat tipikus alkotása. Alkotója Radnai Béla, 1873 augusztusában született, Budapesten halt meg 1927-ben. Nagy „földijének", Fadrusz Jánosnak a felfedezettje. Kilenc évig dolgozott a mester első segédjeként és részt vett a kolozsvári Mátyás szobor faragási munkájában is. Később a Képzőművészeti Főiskola szobrásztanára lett.

Főbb művei: Bókay János professzor szobra az Üllői úti Gyermek-klinika kertjében, a budapesti piarista rendház és templom szobordíszei, a pozsonyi Petőfi szobor, a csatádi Lenau-emlék és a szolnoki Damjanich szobor, amely 1912-ben készült el.

Radnai Béla az új barokk szobrászat jellegzetes magyar képviselője. Tökéletes birtokában van a szobrászi mesterségnek, de hiányzik belőle az az epikai erő, az a határozott egyéniség, amely mesterének, Fadrusz Jánosnak sajátja volt.

Kedvenc témája a gyermekfigurák megformálása. Ő díszíti puttókkal a Várpalota főlépcsőházát is. Mintázófája puhán, játékos szeszéllyel alakítja művei plasztikáját.

Emlékmű szobrászati feladatait is hasonlóképpen akarja megoldani. Ezek közül legsikerültebb a csatádi Lenau-emlék (1905), a merengő költő szobrának megformálása.

A Damjanich emlékmű kissé életképszerű, erőtlenül elbeszélő. Szétszórtságán a felül körívvel lezárt határozott építészeti keret sem segít, inkább egy dúsan megrakott ajándékkosárhoz való asszociációra csábít.

Részleteiben mindezek ellenére szépen megformált, magasfokú szobrászi kulturáról tanúskodik. Ha nem is tartozik a korszak legjobb művei közé, művészi értéke elvitathatatlan.

Rideg Gábor

Bemutatjuk

Első színház – első évad

Négy fiatal színészt mutatunk be a Szigligeti Színház tagjai közül, akik a főiskola elvégzése után Szolnokon kezdik pályájukat. Számukra most nemcsak új évad kezdődik, hanem egyben az első is. Az az, hogy mégsem egészen...

Az évadnyitó társulati ülés után beszélgettem Drahota Andreával, Tóth Gabriellával, Kertész Péterrel és Kozák Andrással, akik a főiskola után szerződtek Szolnokra. A társalgás eleinte egy kicsit akadozott, nehezen tudtam a szót a tulajdonképpeni „tárgyra" terelni. Minduntalan vissza-visszatértek a nyári emlékek.

Egy bemutatkozás jobban sikerül akkor, — gondoltam — ha nem az elkövetkezendő tervekről, színész-álmokról, hanem a már megvalósított vágyakról kérdezősködöm.

Angelicanővértől Nellyig

Ugy hiszem nem árulok el titkot, ha elmondom, hogy Drahota Andrea nem egyedül érkezett Szolnokra. — Igen, októberre kisbabát várunk — szólt közbe nevetve a művésznő — Andris (Kozák András, a férje) nemcsak színészi, hanem hamarosan apai pályafutásának is első évadja előtt áll.

Tóth Gabriella

rábban „csatasorba", hiszen már szerdán a Szigligeti Színház első tájelőadásán színpadra lép.

Kozák András, aki „így jött"

Kozák András úgy jött Szolnokra, hogy a háta mögött már öt filmszerep áll. Ő igazán elmondhatja magáról: „Igy jöttem...", hiszen ennek a magyar filmnek a főszerepét is ő játszotta. A Sodrásban című filmben pedig feleségével — Drahota Andreával — játszott együtt.

Drahota Andrea Rózsa János Hűség című filmjében

Drahota Andre különben már jó ismerőse minden mozilátogatónak, hiszen főiskolás korában már több film-főszerepet eljátszott. Hogy csak néhányat említsünk: A Sodrás-

Kozák András az

dramatizált változatában én játszottam Mario szerepét — egészíti ki portréját Kozák András.

„Ezerévben egyszer"

Kertész Péter maga kezdi bemutatását: — Én a televízió Ezerévben egyszer című tv-játékban játszottam és volt egy kisebb szerepem Keleti Márton Ha egyszer húsz év múlva című filmjében is. Humorosan mondhatnám, „ezerévben egyszer" játszottam a televízióban és, „ha egyszer

Kertész Péter

húsz év múlva" újra kihívnak a Hunniába filmezni, akkor...

Tréfától függetlenül, az igazság az, hogy Kertész Pétert sem „ezerévben egyszer" láthatta a televízió képernyőjén a nagyközönség, hiszen közvetítették a főiskolások vizsgaelőadását is, amelynek egyik jelentős alakítása szintén a fiatal színészt dicséri.

*

Négy fiatal színész, akik hivatalosan csak most kezdik meg első színházi évad-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX. VÁMHÁZ KÖRÚT 51
Telefon: 337-748, 340-426

1972 JUL 30

SZOLNOK MEGYEI HÍRLAP

Radnai Béla szobrai Szolnokon

4

1021

Utcák, terek, szobrok

Az UNESCO felhívására minden évben világszerte megrendezik a képzőművészet világhetét. Az idei eseménysorozatban ezúttal az utcák, terek, parkok művészete áll középpontjában. Azok az alkotások, amelyeket naponta látunk, amelyek kedves ismerőseinkké, szűkebb-tágabb környezetünk szimbólumaivá váltak. A hétköznapokat szépítő köztéri alkotások sok Szolnok megyei város és község parkjait, ligeteit, sétányait is díszítik. Képeinken ezek közül mutatunk be néhányat. (Címképünk: Ispánki János szobra Aranyos Kisújszállás).

Nagy Zsolt felvételei

SZOLNOK

A történelmi múltat idéző Radnai Béla szolnoki Damjanich-emlékműve

A pásztorok védőszentjének, Szent Vendelnek szobrát 1866-ban állították fel Jászberény határában

MEGYEI NÉPLAP

Üzemi demokrácia két nagyvál

Szót értenek az ol

A Bányaipari Dolgozók Szakszervezetének titkársága Orosházán tartotta kihelyezett ülését a napokban. Pongrácz Istvánné, a Nagyalföldi Kutató és Feltáró Üzem, valamint Pozsonyi Ferenc, a Nagyalföldi Kőolaj- és Földgáztermelő Vállalat szakszervezeti bizottsága titkárának tájékoztatóját meghallgatva a titkárság mérlegelte az üzemi és a szakszervezeti demokrácia érvényesülését az alföldi olajipar területén. Cikkünk az ott elhangzottak alapján készült.

Hatáskört biztosítottak

Mind a NKFÜ, mind az NKFV igen nagy területen — a Duna vonalától keletre eső országrészen — dolgozik. A munkaterületek szétszórtsága mellett a feladatok nagysága (többek között 1 millió 865 ezer tonna olaj, 6,4 milliárd köbméter földgáz kitermelése, 258 ezer 500 méter fúrás lemélyítése) az idén is megköveteli, hogy a vezetők minden vonatkozásban szót értsenek a dolgozókkal, ösztönözzék az üzemi és a szakszervezeti demokrácia erősödését.

Már a hatvanas évek végétől elősegítette ezt a fo-

ben elősegíti az, hogy a különböző fórumok jól működnek, feladatuk, működési körük több vonatkozásban jogilag szabályozott, körülhatárolt. A vállalati szakszervezeti szervek nagy gondot fordítanak arra, hogy az üzemi demokrácia közvetlen fórumai — így a termelési tanácskozások, a munka-, a csoport-, a brigádértekezletek, a rétegtanácskozások — betöltsék hivatásukat, mert úgy ítélik meg, hogy ezek a fórumok nagy hatással vannak a tudat fejlődésére, a termelésben, a közösségi életben tanúsított magatartásra.

A különböző fórumokon mindinkább tapaszta dolgozók megnöveke lelősségérzete, segítő a termelő munka el érdekében. Ez is ös szakszervezeti szerv ra, hogy a dolgozók len részvételét bizto mák mellett gondo sanak a képvisele mokra, — így a biz döttek testülete és lati szakszervezeti együttes ülésére, a lista brigádvezetők, tók stb. tanácskozás

Jól működő fór

Nemcsak az ola hanem más — folya termelő — üzemek gondot okoz a felső veknek az a döntés különböző tanácsk csak munkaidőn tú megtartani. A válto szakban, a tanácsko

mezve, hogy a munkaidő minél jobb kihasználása legyen ilyen vállalatoknál a követelmény, s nem kizárólagosan a műszakon túli tanácskozási időpont.

A fórumok vonatkozásában meggondolandó többek felvetése: éppen az érdemibb munka érdekében csökkenteni kellene a tanácskozások számát. A vszt feladatkörét például átvehetné a vszb, vagy részben a bizalmi küldöttek tanácskozása. Ennek mérlegelése és eldöntése természetesen nem a helyi szervek, hanem a SZOT feladata.

Együtt a vezetőkkel

Sokkal inkább a helyi szakszervezeti bizottságok dolga, hogy az üzemi demokrácia szempontjából kedvező kapcsolatot alakítsanak ki a gazdasági vezetőkkel. Ez a törekvés szerencsére kétoldalú. Eredménye:

Egzekt. h. n. VII. 137

Radnai Béla

SZOBRÁSZAT.

A szolnoki Damjanich-szobor. — Radnay Béla műve. — Leleplezésekor írtak róla a napilapok, máj. 21.

1912.

(Művészet 1912 287. l.)

— *Radnai Béla* meg-

mintázta az aradi vértanuk közül *Damjanich* és *Leiningen* tábornokok szobrát. Az előbbit Szolnok város közönsége emeli, az utóbbit Törökbecsén fogják fölállitani. A szobrok leleplező ünnepsége a jövő esztendőben lesz.

Budapesti Hirlap 1907 (27. évf.) 182 szám

Árad, 19.....

.....

.....

rlevéllel.....

rab üres zsákért az alanti részletezés szerint

ra irunk.

Tisztelettel

255. A SZOLNOKI DAMJANICH-EMLÉK MINTÁJA.
TERVEZTE RADNAI BÉLA SZOBRÁSZ
ÉS GONDOS IMRE ÉPÍTÉSZ.

MODÉLE DU MONUMENT DU GÉNÉRAL DAMJANICS
DESTINÉ POUR LA VILLE DE SZOLNOK.
MODELÉ PAR BÉLA RADNAI SCULPTEUR
ET EMÉRIC GONDOS ARCHITECTE.

Magyar Iparművészet
1907. 4. sz. 189. l.

257.

257. AMERIKAI TENGERPARTI RÉSZLET.
HORTI PÁL UTOLSÓ PASZTELLJE.

BORD DE LA MER (AMÉRIQUE.)
PASTEL DU FEU PAUL HORTI.

Mert a híres Lepke valóban úgy viselkedett ezzel a kupec-lélekkel szemben, mint igazi úrhoz illik, mintha a gazdája hibáját akarta volna jóvátenni: nyugodtan, megszökés nélkül türte sorsát és a kupec kedveskedését, hizelkedését észre sem vette. Mint egy balsorsba jutott nemeshez illik, soha se feledkezett meg magáról annyira, hogy a legkisebb barátkozási hajlamot árulta volna el a kupec vagy hozzátartozói irányába. Ha régi gazdáját meglátta olykor az utcán, elfordította a fejét. Tán azért, hogy ne lássa annak könybeborult szemét.

— Lelke van annak a kutyának! — ordított elkeseredve Homonnai Gyula. — Meglássátok, elpusztul hamarosan.

Agártartó, állatszerető urak gyakran akarták megvenni a Lepkét Andráscsik Sámueltől. A kupec nevetve ellenkezett:

— Pénzért nem eladó. Csak azóta érzem magam igazán úrnak, hogy amikor rossz kedvem van, a Lepkét rugdoshatom. A híres Lepkét.

Délutánonként zsinegen vezette magával az Arany Griff kártyaszobájába, ahol a környékbeli ügynökök, kalmárok köpdöstek és pipáztak. Amíg egyszer eltünt a Lepke mellőle. Hová lett, mit csinált vele, senkinek se mondta meg. Lehet, hogy rosszkedvében, talán éppen olyankor, amikor az urak ismét kidobták maguk közül valami mulatságból, agyonlőtte az agarat.

Pedig nagyon kevesen voltak már a környékbeli urak között, akik pertuk ne lettek volna Andráscsikkal. A vagyona folyton növekedett és fokozatosan nőtt az elbizakodottsága. Kölcsönt már csak úgy adott a megszorult uraknak, — a mi uraink pedig abban az időben szörnyen meg voltak szorulva, — ha a házánál fölkeresték és legalább ebédet vagy vacsorát ettek nála. A megszorult ember mindenre képes. A legelső familiák sarjadékai elmentek szépen sorjába az Andráscsik vöröstéglás házába, oda a Szentannára. Kezet csókoltak az asszonynak, egy tavaszamúlt, korán elhervadt, vékony asszonykának, aki a világon talán senkit se utált úgy, mint az urát. Aztán bókokat mondtak a hajadon leányának, Juliskának . . . No hát ez az utóbbi már nem volt olyan lehetetlen dolog. Juliska szépség, kedvesség dolgában akármelyik kisasszonynyal felvette volna a versenyt, ha nem Andráscsik uram az apja. De az apja miatt talán még a szeme sem volt olyan ragyogó, büvölően sötét, mint amilyen volt. Szőke vénusz-feje alkalmatos lett volna arra, hogy elbolondítsa egy országrész gavallérjait. A termete nyulánk, karcsu, mint a fiatal pálma. Csak finom metszetü ajkán borongott valami méla szomorúság, amely szomorúságot szinte fokozni látszott mélycsengésü, komoly hangja, amely soha sem csapott kacagásba. Talán észre sem vette senki a Juliska rendkivüli szépségét, mert

Damjanics tábornok szobra, Szolnok város számára készítik: Radnai Béla szobrász és Gondos Imre épitész

Uj Idők

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi képes hetilap

Előfizetési ára
Félévre 8 korona

Szerkeszti Herczeg Ferenc

Előfizetési ára
Negyedévre 4 korona

XII. évfolyam | 1906 julius 1 | 27. szám

Andráscsik örökösei

Regény

Irta KRÚDY GYULA

Húsz-huszonöt esztendő előtt történt, hogy Nagy-Kállón, Szabolcs vármegyében, hirtelen halállal eltávozott az élők sorából Andráscsik Sámuel, az igazi Andráscsikok közül. Ezt nem azért jegyzem meg, mintha másféle Andráscsikok is lettek volna a világon, mint igaziak; tisztán a megholtnak volt ez a szólása, ha véletlenül idegen embereknek bemutatkozott. Volt ugyanis valahol Pesten egy testvéröcscse, akit mindenféle bünökért a familia kitaszított sorából. A rossz nyelvek szerint ez az Andráscsik börtönviselt ember volt és amikor ebbe a hibába esett, a rokonság kitalálta, hogy nem is igazi Andráscsik-származás a Guszti. (Ha püspök lett volna, soha se jutott volna eszébe egyiknek se megtagadni.) A kállói Andráscsik azért emlegette mindig, hogy ő az igaziak közül való.

Más ember is meghalt már Kállón, nemcsak Andráscsik, de az ő halála azért neveztes, mert összefüggésben van az alábbi történettel. Ha Andráscsik Sámuel nem hal meg, vagy legalább a halál előre bejelenti nála látogatását és nem hirtelen ragadja el az élők sorából, sok minden megfordítva történik ezen a világon. Andráscsik Sámuel egész életében jelentéktelen ember volt, habár eleget megtett, hogy némileg kiemelkedjen a közönséges halandók sorából. Gyüléseken, választásokon öblös hangjával tüntetett; a torokat, keresztelőket szorgalmasan látogatta és volt legalább tíz olyan pohárköszöntője, amelyet könyv nélkül tudott. De a nevezetesség mégis makacsul elkerülte. A megyei urak szóba se állottak vele, már pedig az igazi népszerűség ott kezdődik az alispáni parolánál. Közönséges kupec-embernek nézték Andráscsikot minden jó tulajdonsága mellett, amely jó tulajdonságok között nem utolsó volt az, hogy a szólás-mondás szerint, még a bőre alatt is pénze volt és akármikor meg lehetett szorítani egy kis kölcsönért. Igaz, hogy Andráscsik uramhoz csak azok a kétségbecsett exisztenciák fordultak kölcsönért, akiknek már a zsidó sem adott; de hát minek is mentek volna Andráscsikhoz, amikor ő becsületes tíz percentre dolgozott és csak akkor adott pénzt, ha előbb a hiúságának hizelegtek? Úgy kellett neki udvarolni, mint valami rátartós menyecskének. Vadászatra, lakomára kellett meghívni, brudert inni vele és tűrni, hogy úton-útfélen megszorongassa az adósa kezét a nagy zsíros tenyerével! Hiába, Andráscsik Sámuel nem annak született, mint ami lett belőle. Szívesen elengedett esztendős kamatot, ha egyik-másik adósa meginvitálta egy pohár borra az Arany-Griffbe. Ilyenkor kidüllesztett mellel ült a megyei urak között és rémségesen hazudott az őseiről, pedig — mint a dölyfös Gaál Simon megjegyezte, — még az se teljesen bizonyos, hogy nagyapja volt valamikor. Minél lenézőbben bántak vele, annál inkább adta a pénzt. A kisebbik Zathureczkynek abban az időben már semmije sem volt, csupán a macska-nadrágja, meg a dölyfössége. Andráscsik Sámuel azonban mindig leszámitolta a váltóit.

— Hadd lássa az a büszke ember, hogy engem se a gólya költött, — mondogatta.

Persze, Zathureczky kutyába se vette Andráscsik uramat. Mert ha csak egyetlen egyszer engedett volna merev magatartásából, a pénzforrás örökre bedugult volna. De volt esze, hogy ne engedjen. Nem is pörölte Andráscsik soha a váltóit, holott sok pajtásává, komájává, cimborájává lett adósa alól ellicitáltatta a derekalját. A jeles Homonnai Gyulának is megvolnának még mindig híres agarai, ha egyszer boros fővel pertu poharat nem iszik Andráscsikkal. Harmadnapra már pörölte Andráscsik a követelését. Homonnai ekkor még jobban elrontotta a dolgát: a helyett, hogy leszidta volna Andráscsikot, mint megérdemelte volna a gaz uzsorás, kérlelő szóval kereste föl:

— De bruderkám, ezt már csak nem fogod megtenni a legjobb barátoddal?

Andráscsik rövid nyakát válla közé húzta és onnan nézett hideg nyugalommal Homonnaira. A két kezét pedig eldugta a háta mögé.

— Én csak uraknak állok a rendelkezésére. Az én barátaim csak olyan emberek mind, akik nem érnek egy huszast sem, — felelt egykedvűen. — No de az úr se ér többet, — tette hozzá szemtelen vigyorgással.

Bizony eladta a híres agarakat, csak a legkisebbet, a számos bilikomot nyert Lepkét tartotta meg magának. Azt rugdosta aztán a csizmasarkával, ha az urak elzavarták asztaluk mellől.

— Te is olyan urifajta vagy, — mondta a Lepkének fogcsikorgatva, hogy a következő pillanatban aztán lekapja kalapját az agrár előtt: — Bocsánatot kérek, tekintetes úr.

K Radnai Béla

Gondos Imre

Magyar Iparművészet

1907. 223. l.

A SZOLNOKI DAMJANICH-SZOBOR. Damjanich vértanu tábornok szobra Szolnok város részére és egyenes megbízás folytán készül. A szobor azt a jelenetet ábrázolja, midőn Damjanich tábornok a szolnoki győzelmes csatából, ahol a rácokat megverte, vörös sipkás vitézei élén vonul be a városba, magyaros stílű diadalív alatt. A szobrot Szolnok város piacán állítják fel, ott, ahol egy félszázaddal ezelőtt a bevonulás tényleg megtörtént. A reliefalakok bronzból, a diadalív és az arhitektura kőből készül. A diadalív felső részén lévő dísz ama II. oszt. katonai érdemjelet ábrázolja, melyet Damjanich 1848-ban Kossuth Lajostól kapott. A szobrot Radnai Béla szobrász-tanár és Gondos Imre építész tervezte.

Uri divat
rnemű készitő

Budapest
Muzeum-körút 35.
Telefon: 85-4-11

Radnai Béla

Széchenyi Imre gróf balaton-földvári szobrának pályázatán három pályázó közül Radnai Béla kapta meg a díjat.

Művészet 1906. 130. l.

Teleki Mihály levelezése IV. 174.

Radnai Béla

Széchenyi Imre szobrát, Radnai Béla művét. Aug. 18-án leplezték le Dobó István egri szobrát, Stróbl Alajos művét.

Június 19-én leplezték le Balatonföldváron gróf

Művészet 1907.
268. l.

A CSATA. (Folytatás.)

Regény. — Irta **Claude Farrère.**

Elég tiszta franczia nyelven beszélt, de tompa és rekedt hangja sokáig habozott minden frázis előtt, mert khinaiul gondolkozott és aztán fordította francziára, úgy a hogy, a beszédét.

— Hallgatok tehát — folytatta — és várom a szavait, mint a hogy a földművelő várja a buza aratását a nyár első hónapjában és a köles aratását az ősz első hónapjában. Mindenek előtt azonban szivjunk egyet mind a ketten, hogy az ópium elűzze értelmünk felhőit, tisztává tegye itéletünket, muzsikusabbá tegye fülünket és elnyomja bennünk a hideg és a meleg zsarnoki érzéseit, melyek sok durva tévedésnek forrásai. Tudom, hogy ennek az országnak az emberei a zsarnokság különös szellemében szigorú törvényekkel tiltották el az ópiumot. Ez a ház azonban, bármi szerény, nem engedelmeskedik semmiféle törvénynek. Szivjunk tehát. Ez a pipa a sas fájából — kinam — készült. Enyhítő erénye becsessé teszi az önök nemes nyugatáról való szivók előtt, a kik idegesebbek, mint a sötét Közép-Birodalom fiai.

(A khinaiak nem ismerik országuk Khina nevét; Csong Kuo nak nevezik, Közép-Birodalomnak, vagy Központi-Birodalomnak.)

Jean-François Felze szó nélkül elfogadta a pipát, melyet a térden álló fiatal legények egyike ajánlott fel neki. És tüdejének minden erejével beszívta a szürke füstöt. Az ópium serczegett, felolvadt és füstölgött. Felze egyetlen szippantással kiürítette az egész pipát s a gyékényre támasztotta két vállát, hogy jobban kitáguljon a melle és tovább tartsa magában és felszíja idegszálaiban a filozófikus és jóindulatú fűszer gomolyogjait.

Egy perez mulva aztán, mialatt Cseu-Pé-i is szippantott egyet, Felze megszólalt:

— Pé-i Ta-Jenn — mondotta — az ön szája nagyon is elnéző és harmonikus és az észszel megegyező igéket mondott Valóban, okos dolog e bolondságot a fiatal embereknek tulajdonitani, a józan észt pedig a koros embereknek,

DAMJANICH SZOBRA SZOLNOKON. — Radnai Béla szobrászművész és Gondos Imre épitész műve.

de igyekeztem megnyitni szememet az Ég, a Föld és a Tizezer teremtett dolog szemléletére. Most már nem tanulok többé, a szemem nem tud többé látni és úgy élek, a hogy a farkas és a nyúl él, ráhagyva lépteim irányát a véletlenre és a szemérmet nem ismerő szenvedélyekre. Nemzetem irástudói és közügyeinek intézői rosszul tették, hogy elhalmoztak sok jutalommal és sok tisztességgel, melyeket nem érdemeltem meg. Néhány durván és művészet nélkül festett képért ezek az itélet nélkül való emberek kitettek engem a nép figyelmének és a tudatlanok csodálatának. A fejem gyönge volt. A hamis dicsőség meleg bora megrészegitette. És ekkor jöttek ajánlkozni nekem min-

— Teljesen lehetetlen rám nézve — szólt erre Cseu-Pé-i — hogy helyeseljem önnek önmaga iránt való szigorúságát.

Jelt adott és a térdeplő szolga a fapipa helyett kagylóhéjból készült pipát vett elő.

— Lehetetlen helyeselnem az ön szigorúságát — ismételte Cseu-Pé-i, — mert egy ember sem mentes a hibáktól és csupán a nagyon erényes emberek merészkednek önmagukat korlátozás nélkül megvádolni. Máskülönben önnek okossága megfelel a szertartásoknak, mert meg van irva a *Li Ki*-ben: «A mit ki kell mondani a helyiségekben, azt nem kell kimondani a helyiségeken kivül.»

Helyiség alatt itt a nők lakosztályát értette,

tekkel, egyszerű barna cserép edényben teát hoztak be és két gyönyörű szép rózsaszinű régi porczellán csészét.

— Ez a tea — mondotta Cseu-Pé-i — abból való, melyet Pekingből való elutazásomkor a Felséges Magasságtól voltam kénytelen elfogadni.

Nagyon átlátszó, gyönge zöldes szinű viz volt, melyben egészen kicsiny, keskeny és hosszúkás tealevelek úszkáltak. Olyan erős aróma szállt ki belőle, mint a hervadt virágból.

Cseu-Pé-i ivott belőle.

— A császári teát — mondotta — bele kell szórni egy hegyi forrás vizébe, miután ez a viz eleven tüzön forrt. Ilyen, a munkások kannájához hasonló teáskannát kell hozzá használni, hogy utánozzuk a régi császárokat, a kik hegyi források vizébe szórták a teát, mielőtt ismerték volna a zománcz művészetét.

Lehunyta a szemét. Sárga pergament arcza most érzéketlennek, közönbösnek és csaknem alvónak látszott.

A mellette térdelő fiú azonban, valami észrevétlen mozdulatnak engedelmeskedve a kagylóhéj pipa helyett czizelált ezüst pipát adott a kezébe.

A pipázó terem lassankint megtelt illatos ködděl. A tárgyaknak nem voltak már határozott körvonalaik s a falak és a padló szövetei elhalványodott szinekkel csillogtak. Csak a kilencz violaszin lámpás terjesztett a menyezetről mindig egyforma világosságot, mert az ópium füstje nehéz és a padló fölött szállong, sohasem emelkedik fel.

Felze negyedszer szívta ki a czizelált ezüst pipát... negyedszer, vagy ötödször?... Maga sem volt benne biztos. És hányszor szívta ki a barna kagylóhéj pipát? És hányszor a fapipát?... Nem emlékezett rá... Könnyű szédülés vett rajta erőt... Egykor Pekingben, majd Párisban is meglehetős rendszeresen élt az ópiummal. Legjobb festményei ebből az időből valók voltak. De ötvenedik évének közeledtekor még az erőteljes embernek is választania kell az ópium és a nő között. Felze nem az ópiumot választotta.

Most pedig a cserben hagyott ópium bosszut

A király domborművű arczképe, melyet 1908-iki ott időzése emlékére most lepleztek le a veszprémi vasuti állomás kertjében.

Felze meglepetve vizsgálta szemével a házigazdát.

— Japán — folytatta Cseu-Pé-i — mutatott önnek egy házi tűzhelyet, melyből az ősök szelleme ki van zárva; egy hajlékot, a melyben tizezer esztelen újdonság foglalta el a hagyomány helyét és ezek megfertőztetik a család és a faj harmonikus jövőjét...

— Ön tehát tudja — kérdezte Felze — hogy ma délután Joriszaka Szadao marquisnál voltam?

— Tudok mindent — mondta Cseu-Pé-i.

Ő is fölemelte kezét a menyezet lámpái felé. A violaszin fénysugarak sajátságosan játszot-

elváltoztatni egy czivilizácziót, mely eddigelé a Közép-Nemzet (Khina) filozófiai tanításai szerint rendezkedett el. Erre a vizsgálatra vonatkoznak az én ügyefogyott erőfeszítéseim. Hogy a feladatomra való alkalmatlanságomon enyhítsek, nagyon sok értesülést kell beszereznem. Nagyszámú hű kémem szolgál nekem a szemével és fülével és fáradhatatlanul dolgoznak, hogy segítsenek czélomban. Ily módon ennek a városnak és ennek a birodalomnak minden titka föltárul itt, ezen a gyékényen. Így van az, hogy én mindent tudok.

Felze rátette arczát a bőrvánkosra.

— Pé-i Ta-Jenn — mondta — az ön szavai rejtett értelmet zárnak magukba. Joriszaka Szadao mennyiben sérti meg a fiúi kegyeletet?

A csillogó szemek megint behunyódtak és a rekedt hang ünnepélyesen jelentette ki:

— Meg van irva a négy klasszikus könyv elsejében, a Ta Hió-ban: «Az embernek legelőbb vizsgálnia kell a dolgok természetét, aztán kifejlesztenie ismereteit, később tökéletesítenie akaratát, aztán szabályoznia szive indulatait, azután pontosan kijavítania magát, aztán rendet állapítania meg a családjában. Akkor az ország jól van kormányozva, akkor a birodalom békének örvend». Czeng Cseu, mikor ezt a nyolcz föltételt magyarázta, megtanitott arra is, hogy nem lehet őket egymástól elválasztani. Ép úgy, mint az ember, a családja, az ország, a Birodalom is egy és ugyanaz a dolog. A fiui kegyelet kiterjed az összes ősökre, az egész községre, az egész hazára. Joriszaka Szadao, mikor megtagadja őseinek emlékét és igy kompromittálja hazáját, ezzel vét a fiúi kegyelet ellen.

A Felze mellett térdelő fiú egy kész pipát nyujtott neki. Felze kezébe vette a nagy sötétszinű kagylóhéj-szárat és ajkaihoz tette a megbarnult elefántcsont szopókát. Az ópium forrott a lámpa fölött és a szürke füst nehéz felhőkben gomolygott a gyékényen.

Felzenek ekkor a bátorító szer egészen felszivódott a lényében s ezért ellene merte vetni a filozófusnak:

— Pé-i Ta-Jenn, mikor a barbárok betörése fenyegeti a Birodalmat, nem előbbre való-e

A HÉTRŐL.

A jövő írása. Péter és Pál napjával kezdődőleg három napos nemzetközi kongresszust és kiállítást rendeztek a jövő irásának mesterei és apostolai Szegeden. Erre az ünnepségre, a *gyorsírók* kongresszusára gondolva, különös érzés fog el bennünket. Minden kor természetszerüleg a fejlődés legnagyobb elérhető magasságán érzi magát. A primitivebb korokban ez a tudat még bizonyára sokkal erősebb volt az emberekben. Benünk, a kik a leghatalmasabb technikai fejlődés, a csodákat tulliczitáló új találmányok idejének vagyunk a gyermekei, már meglehetősen elhalkult. Mi már igenis tudjuk és fölfogjuk, hogy mindaz, a mit mi a tökéletesség közelségében állónak vélünk, naivnak, kezdetlegesnek és körülményesnek fog föltünni egy későbbi kor szemében. Egészen bizonyos például, hogy a mi mai irásunk formája, módja, munkája a *haladás elitélltjei* közé tartozik. Nem olyan, hogy egy még fejlettebb, tehát még gyorsabb életü kor hasznát vehetné. Ez a mi mostani rendes irásunk *gyalogos* munka: sebes iramu ahhoz az időhöz képest, mikor viasztáblákba karczolták vagy fába vésték a betűt, de lassú és nehézkes az irásnak már olyan formái és eszközei mellett is, a melyek már most is rendelkezésünkre állanak. Már föl van találva az irás, a mely lépést tud tartani az élő szóval és mindenfelé kopognak a gépek, a melyek a betű rajzának munkáját egy könnyed ujjnyomássá egyszerüsitik. Ha elnézzük, mily óriási rohamossággal terjedt a gyorsírásnak a használata ama nyolcz évtized óta, a mióta a stenográfia elemeit rendszerekbe foglalták és hogyan szaporodik az irógép mindenfelé: nem lehet kétségünk benne, hogy a jövő irása csakugyan a gyorsírás meg a gépirás. Ez a metódus és ez a technika, a melylyel ma irunk, immár lassúnak és körülményesnek tünik, a mint hogy lassú és körülményes lesz minden eljárás abban a pillanatban, a mint egy fürgébbet és egyszerűbbet föltaláltak. Valaki azt irta, hogy az irógép az irás mesterségének az automobilja; a gyorsírás tudománya pedig irógéppé tud tenni minden szál plajbászt.

E szerint az elmélet szerint a szegedi kongresszus — az automobil-tulajdonosok kongresszusa volt, a kiknek külön érdemük, hogy ha még oly gyorsan száguldanak is, — nem gázolnak el senkit.

*

Az új forradalom. Megtanultuk már és senki se vonja többé kétségbe, hogy a háborúnak nem kizárólagos formája az öldöklés. Nemcsak ágyúval, puskával, karddal lehet hadat viselni és igen nevezetes, döntő csaták megvivatnak a nélkül, hogy csak egy szablya is megsuhanna a levegőben. Az emberiség fejlődésének már a mai — kétségtelenül nem legtekéletesebb — stádiumában bátran föl lehet állitani a tételt, hogy minden törekvés, a melynek morális tartalma van, az erkölcs fegyvereivel elintézhető. A diadalnak új formája nem a legyőzés, hanem a meggyőzés. A mi a háborúra áll, az a tétel áll a forradalomra is. Arra a forradalomra, a mely a viszonyok fejlődésével alakult új érdekek érvényesülését követeli, tehát új elhelyezkedések statuálására igyekszik. A fegyverekkel megvivott forradalmak kora bizonyára lejáróban van, mert az ilyen forradalom csak olyan korok eszköze, a melyek érlelődő kérdések mellett figyelem nélkül mentek el és hagyták gyülni a keserüségek mérgét egész a megpattanásig. Az új forradalom munkája nem az erőszak, hanem a társadalmi tevékenység, az érdekeltségek szervezkedése és egyetemes érvényesülése. A ki nyitott szemmel nézi a dolgokat, látnia kell, hogy ez a munka mily hatalmas méreteket öltött. Egész sereg kongresszus tanácskozik mindig, mindenfelé oly érdekek megvédésén, biztositásán és fejlesztésén, a melyek, ha elhanyagoltan maradnak, elégedetlenséget, keserüséget és gyülöletet keltenek a lelkekben. Készülnek folyton az új pragmatikák a modern fölfogás követelése szerint teremtvén harmóniát jog és kötelesség között. Maga a hágai békekonferenczia se más, mint forradalom a háború régi, véres formája ellen. Ez az *új forradalom:* a jogviszonyoknak állandó munkával való harmóniába hozása a folyton változó életviszonyokkal. Az új forradalom munkája az, hogy az élet ne maradjon adósa a jognak és a jog az életnek. Ez a bölcs elkerülése — a *nagy leszámolásoknak*, a melyek vajmi ritkán szoktak simán lefolyni.

*

Az ördög czimborái. A minapában megint kaptunk róla dokumentumot, hogy az a krónikás, a ki az utolsó boszorkány-pör történetét megirhatja — még nem született meg. A mi nem a krónikások hibája, hanem a boszorkányok szivósságának az érdeme. A héten a biróság előtt állott egy öreg asszony, a ki azzal a mesével szedte el a pénzét egy csomó fiatal leánynak, hogy ő az ördög különösen kedvelt — tánczosnője. Mi nevetünk az ilyen dolgon, együgyü tréfának érezzük: de azok a szegény cselédlányok, a kik az egész vagyonkájukat odaáldozták az ördög oltárára, keservesen sirtak, nekik tehát ugyancsak komoly volt a dolog. Megirta azt már Goethe is, hogy a babona nem tréfaság, a mint hogy nem tréfaság semmi, a minek olyan ereje van, hogy belényúl emberek sorsába, a gondolkozásukat izgatni és megzavarni képes. Már pedig a babonának olyan ereje van, a mely mintha képessé tenné — a halhatatlanságra. Ime, már Könyves Kálmán királyunk megmondotta, hogy nincsenek boszorkányok és boszorkány van sok-sok száz esztendő mulva, még ma is van, mert vannak, a kik — hisznek benne. Lesz-e vajjon egy korszak, a melyben az emberek lelkéből a babonában való hit hajlandósága teljesen kipusztul? Úgy gondoljuk, hogy — soha. A mig az emberekben fantázia lesz, a mi lényegében nem más, mint az ismeret határán túl lévő területek bekalandozásának vágya, addig a babona meghalni nem fog. Már pedig «ki vannak mérve a tudás határai» és van legalább is egy olyan titok, a melynek a mélyébe az ember szeme soha be nem tekinthet. A mig éreznünk kell rajtunk kívül álló erők hatalmát, addig szinte természetesnek kell találnunk, ha az erők képét és lényegét az emberek a maguk müveltsége és lelki dispozicziói szerint formálják meg. A legújabb boszorkány-pörben a legérdekesebb az, hogy a babonának ime még a legősibb, leg-

PUSZTAI KÚTNÁL. — Pataky László rajza.

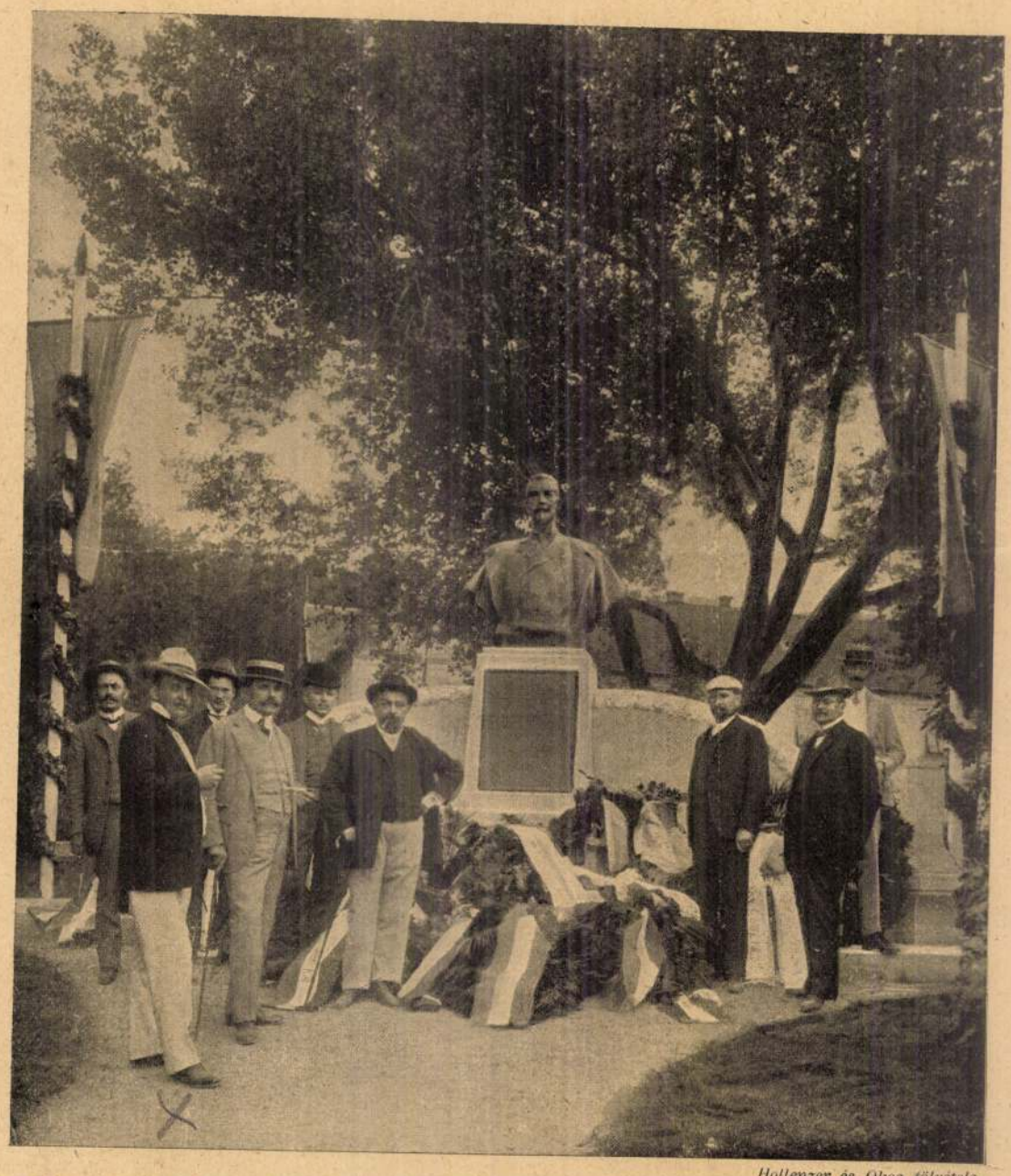

Hollenzer és Okos fölvétele.

GRÓF SZÉCHENYI IMRE SZOBRA BALATON-FÖLDVÁRON. — Radnai Béla szobormüve.

primitivebb alakja, a seprőn-tánczoló boszorkány is nemcsak hogy megvan, de még — keresőképes is. Még ennek is akadnak *kuncsaftjai* ma, mikor már mindenki tudja, hogy az ördög czimborái között nem azok az igaziak, a kik ezzel eldicsekednek, hanem azok, a kik — soha se szólnak róla, sőt hevesen tagadják.

*

A mi a legdrágább. Umberto király özvegyéről, Margit királynéról beszélik, hogy noha neki van talán a legszebb csipkegyüjteménye egész Európában, nehány esztendő óta nem vesz se magára, se a kezébe csipkét. Történt pedig ez állitólag ama nap óta, mikor Európának a maga ifjuságában legelegánsabb királynéja megtudta, hogy minden csipke-remek egy pár csipkeverő leánynak — a szeme világába kerül. Lehet, hogy ez a história ebben a formájában csak — legenda: az azonban valóság, hogy a belga csipkeverő nők és épen azok, a kik e lenge és gracziózus disz remekeit csinálják, a látásukkal fizetnek a művészetükért. Belevakulnak a mesterségükbe. A minapában egy angol könyv jelent meg: a *keresetek statisztikája*. Kimutatás arról: micsoda munkát hogyan fizetnek a dolgozó világban, mely foglalkozások milyen és mekkora darab kenyeret adnak az embereknek. És ennek a statisztikának van egy oldala, a melyről joggal el lehet mondani, hogy — megrázóan érdekes. A legszigorúbb gazda — az arany. A legroszabbúl fizetett munkás a világon a szibériai aranyásó. A legdrágább fémet kotorja ki verejtékes munkával a föld köves mélyéből és a legnagyobb fizetés, a mit ezért a küzdelmes munkáért kap — egy hétre *tizenöt korona*. De átlagban csak tizet keres. Ime: így fizet az arany azoknak, a kik a sirjából kiemelik, hogy idefönt millióknak bálványa legyen. Ki merné ezek után tagadni a Gorkij igazát, a ki egy helyen a következőket irja:

— Gyülölöm az aranyat. A legnemesebb fémnek nevezik; én a legnemtelenebbnek tartom. Az emberek odaadják érte az izmaik erejét, a vérüket, odaadják a becsületüket is: de ha egy napon ez az egész mindenség aranynyá változnék — meghalnánk éhen valamennyien.

TATÁRRABSÁG.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta PEKÁR GYULA.

XVI.

Bessenyey Borbála.

Mindezekről hűségesen referál Koronkán Warkochy Gábor. Fehér tél van ismét, zimankós deczember, és . . . hej, nagyot nézne most valaki, ha a tayháni tatár veremből ide az ősi kúriára bepillanthatna! Otthonos kényelemmel terpeszkedik Gábor úr a derékbástya ablakmélyedésében s a vele szemben ülő öreg Tholdalaginé mily beczéző mosolylyal hallgatja a szavát! Az ördögbe is, mi történt itt, hogy az agg és annyira szigorú Bessenyey Borbálát igy levette ez a veres ember a lábáról? Mert valóság ez a csudás rokonszenv, — imént született dédunokájára se nézhetne az öreg asszony bizodalmasabb szeretettel, mint Warkochy uramra. Tudja ezt ravasz ő kegyelme, de a méltatlant játszva, csak annál alázatosabban hárítja magáról a kitüntetést. Fontoskodó szerénységgel végzi:

— Hát istenfélő Fejedelem öreg Rhédey uram és bizony böcsületesen dolgozunk vele e siralmas haza megmentésén. Ám Rákóczy György csak nem nyughatik, — ördögbújta izgága ember Ő Nagysága, hisz titokban most is sereggel készülődik, hogy megcsapja a jenei törököket! Sok bajunk van vele. Pláne ha az ember, mint jó magam, udvarmester, főispán, tanácsúr egy személyben . . .

Agg Bessenyey Borbála kedvtelve kényezteti:

— No, Isten éltesse, Gábor öcsém, ezekben a szép méltóságokban! Szeretem én az ilyen szorgalmatos urakat!

Warkochy persze féltérdre ereszkedve csókol neki kezet. Kenetteljesen hizeleg neki:

— Nagyasszonyom elösmerése a legnagyobb gráczia nekem. Csak attól félek, sohse hálálhatom meg eléggé. És in specie attól tartok, hogy ép diligentiám folytán ennek utána majd kevesebbet szökhetem ki ide Koronkára.

— Édes öcsém meg ne ijeszszen!

A veres ember felsóhajt:

— Nincs én rám itt olyan felette nagy szükség . . .

— Már ugyan hogyne volna! Tán nem látjuk mindig szivesen? Hálásak vagyunk kegyelmednek, Gábor öcsém, úgy bizony! Hja, manapság minden familia a maga rab-bajával vesződik, mind elhagytak a jó rokonok, Petkyék, Petrichevich-Horváthék, Angyalossyék, elhagytak az egyéb vők: Kálnoky, Literáty, Kövér uraimék is, csak ép kegyelmed nem, — kegyelmed eljött s a legnehezebb órában felajánlotta hű szolgálatát . . .

— Ne is említse, Nagyasszonyom!

— De bizony említem, — erősködik öreg Tholdalaginé, — kegyelmed eljött s a maga miveseivel nemcsak megerősítette ezt a várat, hanem még ötven maga fegyveres darabontját is ide küldte őrségnek . . .

— A napokban küldök még másik százat, — szakítja félbe Gábor úr, — mert bizony zavaros időket élünk ám, török és tatár bármely perczben itt teremhetnek a Maros völgyében.

— Oh, a jó lélek, — köszönjük, köszönjük!

— Csak nem hagyhatom itt kegyelmeteket árván, — Nagyasszonyomat, a kis dédunokát . . . no meg Margit asszonyomat! Küldöm én azokat a darabontokat. Nekem, mondom, a Fejedelem mellett a helyem, magam tán nem jöhetek el . . .

Bessenyey Borbála neheztelően csóválja a fejét:

— Ejnye, ejnye, ne okoskodjék már, Gábor öcsém! Már ugyan mért ne akarna többet hozzánk jönni? Mondja ki, a mi a szivén van.

A veres ember fájdalmaskodva szabódik. Csak többszöri nógatásra böki ki végre:

— Hát én igaz ember vagyok, Nagyasszonyom. Úgy érzem, Margit asszonyom nem kedvel. Terhére vagyok neki.

Az öreg asszony jelentősen bólint. Aztán beczézve korholja vendégét:

— Már ugyan hogyne kedvelné kegyelmedet?

— Tudom én azt, — sóhajt Warkochy, — és tudom is az okát. Én voltam az első, a ki szegény urának a halála hírét megvittem neki. Ezért kell elmaradnom nekem innen . . .

Özvegy Tholdalaginé szeméhez emeli keszkenőjét:

— Hej, szegény Mihály unokám, hogy neked igy kellett gonoszúl veszned! Én se akartam hinni a végedet, de immár semmi ösztövér remény nem hizlalja többé a szivemet. Elmentél te még öt hónappal ezelőtt, — megdicsőült testbe öltözve állasz azóta az Úr zsámolyánál . . . Nem kelek a Mindenhatóval perbe: lemondtam rólad, megsirattalak, eltemettelek. Szegény védtelen fiacskád . . .

A veres ember tisztelettel vigasztalja a zokogó öregasszonyt. Bessenyey Borbála végre felnéz.

— Ő elment, — szól aztán könnyein át, ün-

AZ ISASZEGI HONVÉD-EMLÉK. — Radnai Béla szobormüve.

Erkel «*Brankovics György*»-e, Zichy Géza «*Alár*»-ja; Goldmarck «*Hadifoglya*»; Lehár «*Kukuskája*»; Reimann «*Arden Enokja*»; Szabados «*Viórája*»; az «Istenek alkonya»; «*Ernani*»; Auber «*Porticii némája*» és a «*Remete csöngetyüje*». A tenoristakérdést sikerült megoldania az igazgatóságnak. Szerződtetett tagja Operánknak *Burrián* Károly, a prágai Opera volt tagja. *Alberti Werner* szerződését is meghosszabbították egy esztendővel. *Bianchi* Bianka az idén is eljön hoszszabb szereplésre s vendégszerepelni fog *Kramer* Riza asszony, a drezdai opera drámai énekesnője, különben magyar születésü hölgy, a ki szerződtetés czéljából fog föllépni. Végre az igazgatóság tervezi, hogy a *Várszinházban* ezután is rendez operaelőadást, még pedig hetenként egyszer.

Magyar Szinház. A Magyar Szinház már augusztus hó 31-én új darabot mutatott be, «*A kis ártatlan*» czimü angol bohózatot, melynek szerzői *Sims és Merrick*, magyarra pedig *Salgó* Ernő fordította. Az angol humor és az angol szinműírók leleményessége nagyon különbözik a franciákétól, de a közönség szereti a változatosságot. Az angol ujdonság elég jó fogadtatásban részesült s ebben a közreműködőknek is megvan az érdemök. «A kis ártatlan» egy mulatságos úr, Smith Bálint, a kit szigorú erkölcsü apja szigoruan nevelt, és hosszú időkig még mindig serdületlen embernek tartja, holott Smith Bálintnak akkor már egy 17 esztendős leánya van egy nevelő-intézetben. Mikor aztán a szigorú apa meg akarja házasítani ártatlan fiacskáját s menyasszonynak épen a nevelőintézet egyik tanítónőjét szemelte ki, akkor keletkeznek a bonyodalmak. Ezekhez tartozik az is, hogy Smith Bálint leánya férjhez akar menni, a szigorú Smith — ki nem is sejti, hogy unokája — beleavatkozik a házasságba, a «kis ártatlan» Smith pedig más vőlegényt szánt a lányának. A darabot a szokásos házasságok fejezik be. A bohóságban játszottak: *Ráthonyi*, «a kis ártatlan»; *Szilágyi*, a szigorú és mérges apa szerepében, *Sziklainé*, *Báthori* Gizella, *Aranyossi* Janka, *Rózsa* Lilli, *Láng* Etel, *Füredi*, *Boross*, *Palásthy* Sándor, *Giréth*.

MI UJSÁG?

A király a hadgyakorlatokon. Ő Felsége e hó 5-ikén este *Zirczre* érkezett a tüzérségnek az új ágyúkkal tett próbájára. A király elutazása szeptember 7-ikének délutánjára volt kitűzve. Este 9 óra után a király *Budapestre* érkezik az országgyülés bezárására.

Szeptember 9-ikén d. e. 11 órakor a budai királyi várban a képviselőház föloszlatása alkalmával az *országgyülés tagjait* fogadja, délután 2 óra 20 perczkor udvari különvonaton Bécsbe megy. Szeptember 12-ikén reggel 6 órakor Baranya-Szent-Lőrinczre utazik a 4. és 13. hadtest gyakorlatára. *Ferdinánd* román trónörökös Averescu őrnagygyal s a bécsi udvarnál levő valamennyi katonai attasé, mint a király vendégei résztvesznek a gyakorlaton. Az udvari vonat szeptember 12-én délután 5 órakor érkezik *Dolnji-Miholjáczra*. Ferdinánd román trónörökös kíséretével Budapestről Dolnji-Miholjáczra húsz percz múlva érkezik, s Ő Felsége fogadja. A pályaudvarról a király vendégeivel és kíséretével Mailáth László gróf kastélyába hajtat. Szeptember 13-án, 14-én és 17-én gyakorlatok lesznek, 14-én délután *Görcsönyben* Benyovszky Lajos kastélyába helyezi át a király a főhadiszállását. A király 18-án délelőtt még jelen lesz a megvitatáson, délután félkettőkor pedig Görcsönyből *Pécsre* hajtat, hogy az ottani hadapródiskolát megtekintse. Pécsre délután 2 óra 50 perczkor érkezik. Az intézet megtekintése után a király a püspöki rezidenciába hajtat, a hol a törvényhatóságok küldöttségét fogadja. Pécs városából 18-án esti hat órakor utazik el Bécsbe.

Zirczre e hó 5-ikén napközben megérkezett *Ferencz Ferdinánd* és *Frigyes* főherczeg, báró *Beck* táborszernagy, a megyei hatóság képviselői. A kolostorra *Vajda* Ödön apát kitűzette két oldalt a nemzeti zászlót, középen a fekete-sárga lengett. Egy udvari biztos azonban felszólalt a nemzeti zászlók ellen s nem sokára be is vonták, a mi fájdalmas feltünést okozott. De báró *Beck* vezérkari főnök, a ki meghallgatta az apát előterjesztését, elrendelte, hogy a magyar zászlót visszategyék. Ez meg is történt. A király utazása szakadó esőben történt. *Győrnél*, a hová délután negyedfél órakor érkezett, a megyei főispán és a város polgármestere üdvözölték. Esti 6 óra után ért Ő Felsége Zirczre. A vasutnál a főherczegek, katonai méltóságok, Fenyvessy főispán, küldöttségek várták. A főispán rövid üdvözlő beszédére a király többeket megszólított, aztán Ferencz Ferdinánd főherczeggel kocsiba ülve, a kolostorba hajtatott. Itt az előcsarnokban báró *Hornig* Károly megyés püspök és a konvent élén *Vajda* Ödön zirczi apát fogadta a királyt, a kinek az apát több rendtagot mutatott be. Az előcsarnokban még Krieghammer hadügyminiszter a tábornokok élén üdvözölte Ő Felségét, a kit ezután Vajda apát a lakásába kalauzolt. Ekkor a mintegy 5000 főre menő fogadóközönség példás rendben szétoszlott. Fél 8 órakor Ő Felségénél ebéd volt.

Mátyás király kolozsvári szobra. A Kolozsvártt felállítandó Mátyás-szobor teljesen készen áll a Beschorner-féle budapesti érczöntő-műhelyben. *Fadrusz* János, a szobor alkotója értesítette erről a szobor-bizottságot, mely legközelebb megtekinti a művet és átveszi.

A bizottság legutóbbi ülésén dr. *Márki* Sándor jelentést tett a leleplezés alkalmára készülő *albumról*. Ez 40 és fél íven fog megjelenni. A fényes kiállítású könyvben lesz: 12 képmelléklet, két térkép és 135 szövegkép. A mű nyomtatási költsége 2600 forintba kerül, 400 forinttal kevesebbe, mint előirányozva volt. Az e czímen megtakarított 400 frttal a bizottság egy népies munka kiadását határozta el, melynek szerkesztésére *Versényi* Györgyöt kéri fel. A népies munkát a szobor leleplezési ünnepélye alkalmával a szobor-bizottság ingyen fogja a közönség között kiosztatni. Az emlékalbum valószinűleg a karácsonyi ünnepekre már megjelenik és a legszebb ünnepi ajándékul fog szolgálni.

Andrássy szobra. Gróf Andrássy Gyulának az országház előtt felállítandó emlékszobrát teljes nagyságában is megmintázta *Zala* György. Díszmagyar öltözetben, lovon ülve örökíti meg Andrássyt. A főalak két és félszeres életnagyságban készült. A talapzatot két dombormű fogja ékesíteni. Az egyik a 67-iki koronázás, a másik a híres berlini kongresszus, melynek szereplői történeti hűséggel életnagyságban vannak ábrázolva. A szobrot az idén bronzba öntik, tavaszszal felállítják és a jövő őszszel az új országház fölavatásával egyidejüleg ünnepiesen leplezik le.

Széll Kálmán miniszterelnök, mint az Andrássy-szoborbizottság elnöke, a bizottság tagjaival e hó 6-ikán készült megnézni Zala György műtermében a szobrot. A látogatás czélja az, hogy eldöntsék, vajjon a talapzatot terméskőből, vagy pedig márványból készítsék.

A nemzetközi parlamenti kongresszus szeptember 3-ikán Brüsszelben ülést tartott, s elhatározta, hogy a jövő évi kongresszus 1902-ben Bécsben lesz. Az ülésben *Bernaert* elnök rendkívül meleg szavakkal emlékezett meg a kongresszus magyar tagjának, *Szilágyi* Dezsőnek elhunytáról. Az ülésben jelen volt gróf *Apponyi* Albert az elnök kegyeletes szavait meleg hálával köszönte meg a magyarok nevében.

Falk Miksa doktori jubileuma. A budapesti tudomány-egyetem ezelőtt ötven évvel Falk Miksát bölcsészeti doktorává, vagy mint annak idején nevezték, a bölcsészet és szabad művészetek tudorává avatta, tekintettel azon hazafias publiczistai működésre, melyet ezekben az időkben pesti és bécsi lapokban teljesített. A mikor aztán Falkot az abszolutisztikus időben a bécsi törvényszék egy a magyar alkotmány helyreállítását sürgető czikke miatt félévi fogságra itélte, ezen itélet egyúttal a tudori rang elveszítésével is járt. Ily értelemben írt annak idején a bécsi törvényszék a tudomány-egyetem akkori rektorához, *Pauler* Tivadar későbbi igazságügyminiszterhez. *Pauler* azonban arra való hivatkozással, hogy nem ismer oly magyar törvényt, melynek alapján a törvényszék felhivásának eleget tehetne, az átiratot félre tétette és igy *Falk* a magyar tudomány-egyetem doktorainak sorából nem töröltetett. A doktori jubileum évfordulója szeptember 30-ikán lesz, s az irói körök- és hírlapirói egyesületek is üdvözölni fogják Falkot.

A parnói kastély fölépítése. Gróf *Andrássy* Géza a tavaszkor fölépítteti parnói szép kastélyát, mely a nyáron leégett. Műkincseit megmentették, de a pompás épületben és berendezésben oly kár esett, hogy Jablonszky műépítő, ki nem régiben vizsgálta meg, fél millió koronára becsülte.

Gróf Zichy Jenő muzeuma. Gróf Zichy Jenő a fővárosi Rózsa-utczában épített gazdag muzeumának fentartását biztosítani akarja s ezért hitbizományt alapít. Leköti erre a czélra fejérmegyei ötezerholdas birtokát, a rózsa-utczai palotát és budai házát. A hitbizomány joga gróf Zichy Jenő egyetlen fiát, gróf *Zichy* Rafaelt, vagy ennek egyenes fiutódait, ezek hiányában a szeniort illeti, mindazzal a kikötéssel, hogy a birtok és a két ház jövedelméből a muzeum fentartassék és hetenként legalább egyszer a nagyközönség számára is nyitva legyen.

A jubileum után, 1896 október 5-ikén megkapta a harmadosztályú vaskorona-rendet. Két éve májusban részt vett abban a nagy átalakúlásban, a mi a zenészsegítő-egyesületben végbement. A szerény kis egyesület akkor alakúlt át a magyarországi zenészek országos segítő- és nyugdíj-egyesületévé, a mely elnökéül szintén Bartay Edét választotta.

A főváros művelt köreiben mindenütt ismerték Bartayt s halála nemcsak a tulajdonképeni zenész körökben keltett nagy sajnálkozást. A halottas háznál ott járt *Hegedüs* Sándor kereskedelemügyi miniszter, gróf *Zichy* Géza a Nemzeti Zenede elnöke és még számos más előkelőség. A Nemzeti Zenede tanári kara testületileg fejezte ki részvétét az özvegynek.

Temetése szeptember 2-ikán délután ment végbe. Gróf Zichy Géza tartott gyászbeszédet; a sirnál pedig Erney József és dr. Antalik Károly mondottak bucsú szavakat.

Rákos fényképe.

BARTAY EDE.

AZ ISASZEGI HONVÉD-EMLÉK.

Annak a dicsőséges győzelemnek emlékére, melyet a szabadságharczban Isaszegen és környékén vívtak a magyar honvédek, közadakozásból szobrot emelt Isaszeg község lelkes polgársága. A szobor, — melyet *Radnai* Béla tehetséges fiatal művészünk készített, ki erre a megbizatást 1900. év őszén pályázat útján nyerte — az úgynevezett «Szabadsághegyen» áll és szeptember 8-ikán fogják ünnepélyesen leleplezni. Öt és fél méter magas, elsőrendű sóskuti kőből faragott szobor ez, mely harczra rohanó honvédet ábrázol. Jobbjában kivont kardot tart, baljában zászló van, melyet vállán nyugtat. A honvéd sikerűlten van megmintázva s dicséretére válik a fiatal művésznek, kinek ez az első nagyobbszabású műve. A honvéd alakja közel három méter magas és egy darab kőből van faragva, hogy jobban ellenálljon az idők viszontagságainak.

A talapzat Heidelberg és Jónás műépitészek tervei szerint barokk stilben készült, melybe magyaros motivumokat vittek bele a tervezők. A talapzat elején csupán a felirás van. Baloldalát *Damjanich*, jobboldalát *Aulich*, hátulját *Klapka* tábornok babér- és tölgykoszorúba foglalt relief mellképei ékesítik. A talpazat magyar munka, székely kőszobrászok faragták. Az egész mű, az anyaggal és a felállítás költségeivel együtt 6000 koronába kerűlt. A szobrot körülvevő vasrácsozatot *Udvary* Antal isaszegi plébános, szoborbizottsági elnök saját költségén készíttette.

Radnai Béla, a szobor megalkotója pozsonyi születésű. Tanúlmányait a budapesti iparművészeti iskolában Lóránffi Antal szobrásztanár vezetése alatt kezdte, honnan a Strobl tanár vezetése alatt álló szobrászati mesteriskolába kerűlt. Innen Fadrusz János műtermébe ment, a hol két évet töltött. Ez idő alatt több sikerűlt művet állitott ki a Képzőművészeti Tárlaton, melyek közűl két gyermek-szoborcsoportot a kormány vásárolt meg a Szépművészeti Múzeum számára. Készített még Radnai Németpalánkára is szobrot: Mezei Károly mellszobrát, a kir. palota díszlépcsője számára pedig két gyermekcsoportot. Időközben Pázmán szobrának készitését is reá bizták. *T. K. E.*

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A Budapesti Szemle 297. számú, szeptemberi füzete megjelent. Első helyen a *Thallóczy* Lajos nagyérdekű tanúlmányát közli az «Illyrség ősi története Bosznia területén» czím alatt, mely mutatvány a tudós szerző «Bosznia története» czímű nagy munkájából. Az ó-korban híres illyrek története, nemzetisége, társadalmi élete homályos s róluk való ismereteink hézagosak, valamint mindeddig nem volt kielégítőleg tisztázva az a viszony sem, mely a régi illyrek s a mai albánok közt van. Thallóczy mindezekre, — a mennyire a meglevő adatok engedik — világosságot derít: nagy tudományával, sok évre terjedő búvárlatai, kritikája és éles látása segítségével sok eddig homályos, zavaros kérdést tisztáz. S mindezt úgy tárgyalja, hogy azt nemcsak a szakbeli tudósok, hanem a történelem iránt érdeklődő laikusok is gyönyörűséggel olvashatják; bebizonyítván egyszersmind, hogy a legbonyolúltabb tudományos kérdéseket is lehet érdekesen s könnyen érthető, szép magyarsággal fejtegetni. A «Budapesti Szemle» kötetének további tartalma:

«Andrea del Sarto» czimen *Wollanka* József művészettörténeti dolgozatot közöl Florencz nagy festőjéről, ki a XVI század legelején alkotta vallásos tárgyú képeit. — *Kropf* Lajostól «Beck Vilma» czímen találunk érdekes közleményt a magyar emigráczió történetéhez, arról a most is rejtélyes nőről, ki Beck Vilma báróné név alatt szerepelt Angliában. Kossuth bizalmasának mondotta magát, s egy kétkötetes könyv is jelent meg tőle angolul és németül a magyar forradalomról, túlzásokkal és valótlanságokkal. Beck Vilma a magyar forradalom kémje volt, fogságot is szenvedett az Új-épületben, de 1850-ben már Angliába ment, a hol könyve nagy feltűnést okozott. Az emigráczió tagjai a könyvvel sehogy sem voltak megelégedve, s kételkedtek, hogy Beck Vilma (álnevén Radicula) irta volna, a ki a báróné czímet is csak maga adta magának. Mikor 1851 augusztus havában Beck Vilma újabb könyvére pártolókat gyűjteni Birminghamba érkezett, ott egy tiszteletére rendezett estélyen elfogták, állítólag, mert a pártolók gyűjtésekor zsarolt. A beteges nő, ki 40—45 éves volt, másnap a fogságban meghalt. Az elfogatási eset az angol parlamentben is tárgyalás alá került. Kropf czikke a kalandos nő homályos életére vonatkozó adatokat állítja össze. Báróné nem volt, a nagy feltűnést okozott könyvet sem ő irhatta, mert elég műveltséggel nem birt, de bizonyos, hagy a magyar hadseregnek kémszolgálatokat tett. — *Bogdánfy* Ödön «Talajjavító vízimunkálatok az Alföldön» czímen fontos gazdasági ügyet tárgyal behatón. A szépirodalmi közlemények közt folytatását olvassuk *Szvjetlov* orosz regényének «Az élet útjai», *Ambrozovits* Dezső fordításában. Költemények a kötetben: «Egy államférfiú temetése», Lévay Józsefnek Szilágyi Dezső halála alkalmából írt költeménye s «Világ sorja» *Kozma* Andortól, kitől még Göthe egy rövid költeményének fordítását is kapjuk «Hetykevígan» czím alatt. *H. Gy.* jegy alatti czikk «Egy új franczia regénynyel» foglalkozik, Barrière Marcel «Új Don Juan» művével. A könyvekkel foglalkozó «Értesítő» rovat alatt *K. E.* ismerteti György Aladárnak «A kisiparos pusztulása» czímen megjelent tanúlságos kis könyvét. A további ismertetések Kollányi Ferencznek, a veszprémi püspök, a királyné koronázási jogának történetét tárgyaló, Margalics Edének a magyar tudományosságról írt könyvét, Ambrus Zoltánnak «Giroflé és Girofla» regényét illetik. A «Budapesti Szemle», melyet Gyulai Pál szerkeszt, a Franklin-Társulat kiadásában jelenik meg, s előfizetési ára félévre 12 korona. A jelen füzetből közöljük itt Lévay József költeményét.

Egy államférfiú temetése.

Szinte királyi volt a halotti pompa,
Dicsőités vegyült hangos fájdalomba,
Elvesztése fölött megrendűlt a nemzet:
«Ennél nagyobb fiat már aligha veszthet.»

«Hatalmas fegyvere a ragyogó elme,
Melyet csodássá tőn forró honszerelme;
Zaklatott szivében a féltett hazának
Maga emelt örök emléket magának.»

S én kavicsot dobtam a mély tó vizébe,
Látszott utána egy kis habgyürű képe; [szűnt,
Egy percz, vagy annyi sem tölt bele, már meg-
A habgyűrűcskének még nyoma is eltűnt.

Aztán sziklatömeg zuhant a mély tóba,
Nagy karika-hullám mutatott jelt róla; [szűnt,
Két percz, vagy annyi sem tölt bele, már meg-
Karika-hullámnak még nyoma is eltűnt.

Mert a mulandóság nem is tó, de tenger,
Végtelen hulláma kicsit, nagyot elnyel,
S a néma felejtés, bár félisten lennél,
Gyorsabb és erősebb az emlékezetnél.

A Nemzeti Szinházban szeptember elsején kezdődtek meg az előadások *Gárdonyi* Géza «*A bor*» színművével. A nyári szünet alatt a szinházban sok átalakítás történt mind a nézőtéren, mind a színpadi berendezésen.

A nézőtérről két oldalt új kijárókat nyitottak az udvarra, a hol két kis szárny-épületet építettek; a földszinti páholyfolyosókat egészen újra építették. A kijárók által kiszorított székeket úgy pótolták, hogy a zenekarból vettek el, a zenekar pedig a színpad alá került. Több vészkijárót is építettek az oldalfolyosókhoz, a melyeket czélszerű ajtókkal láttak el. Az egész szinház villamos-vezetékét újjal szerelték föl. Legnevezetesebb változások azonban a szinpadon és mellékhelyiségeiben történtek. A szinpad mindenekelőtt olyan villamos világító központot kapott, melylyel a leghatásosabb világításokat lehet bemutatni. Nevezetes átalakítások történtek az öltözőkben. Mindenekelőtt három új öltözőt nyitottak, a régieket pedig egészen újonnan bútorozták s valamennyit olyan villamos hívó és jelzőkészülékkel szerelték fel, a melynek párja sehol sincsen. Mert a készülék magyar találmány. A szinpadon felállított klaviaturakészülék segítségével adja ezután az ügyelő a jeleket a szereplőknek, részint csengetéssel, részint optikai jelzéssel. Egyébként is számos változtatás történt a szinpad épületében. Néhány folyosót termekké alakítottak át, viszont néhány termen át folyosót nyitottak.

Az új szinházi évre az igazgatóság változatos játékrendet állított össze új darabokból, fölelevenítésekből. Az első ujdonság, *Zivuska* Jenőnek «*A becsületbiró*» czímű pályadíjat nyert színműve már e hó 6-ikára volt kitűzve.

Eredeti ujdonságok még ezenkívűl «*Balassa Bálint*» Martos Ferencz verses színműve; «*Rabszolgák*», Palágyi Lajos pályanyertes drámai költeménye; «*Kuruczok Párisban*», vígjáték, írta Berczik Árpád; «*Tágma királyné*», a magyar őskorból vett verses dráma, írta Rákosi Jenő; «*Karácsonyi álom*», bethlehemi pásztorjáték Gárdonyi Gézától; «*Egyéniség*», dráma négy felvonásban, irta Szemere György; «*Pogány Gábor*», színmű, irta Ferenczy Ferencz; «*A vizözön*», vígjáték Csepreghy Ferenctől, s először a Népszinházban került színre. Rákosi Viktor és Guthi Soma «*Sasok*» czímen vígjátékot, Bródy Sándor «*Nagyságos asszony*» czímen színművet ír a Nemzeti Szinháznak. *Forditott* művekből a következőket szemelték ki előadásra: «*Elektra*», a spanyol szinházak nagyhatású drámája, írta Perez Galdoz Diaz; «*A vörös talár*», irta Brieux, «*A tenger asszonya*», Ibsen Henrik színműve. «*Hannele*», Hauptman Gerhart mesejátéka, «*Téli álom*», Dreyer Miksa színműve, «*Harlekin király*», irta Lothár Rudolf, «*Két szék közt a pad alatt*», verses vígjáték, irta Calderon, fordította Makai Emil, «*Laboremus*», irta Björnson Björnstjerne, «*A szerencse*», Capus Alfréd vígjátéka és «*Az ikrek*», irta Fulda Lajos. — *Felújitásra* kitűzettek: «*Honthy háza*», Herczeg Ferencz színműve, «*Cilley és a Hunyadiak*», Vörösmarty drámája, melyből a tavalyi Vörösmarty-emlékünnepen a szinház már fölújított egy fölvonást; Shakespeare művei közül «*Julius Cézár*», továbbá «*Cymbeline*», Molière-től a «*Tartuffe*» és «*Dandin György*». A fölújítások közül legdíszesebb és legnevezetesebb lesz «Julius Cézár», a mely novemberben nagy kiállítással kerül színre. A Shakespeare- és Molière-darabok fölújítását lehetővé fogja tenni Széll Kálmán kormányelnök terve, a ki *százezer koronát* akar adni arra a czélra, hogy a Nemzeti Szinháznak már meglehetősen ósdi ruha- és díszlettára fölfrissüljön. A szinház ez összeget egyes korszakok ruháinak és egész kiállításának megszerzésére fordítja s ebből tervezik a jövő szinházi évre az «Ember Tragédiája»-nak új kiállítását is.

Az Opera-szinház szeptember 15-ikén Erkel «Hunyadi László» operájával nyílik meg.

Első bemutatóúl *Major* Gyula «*Erzsike*» czímű egyfelvonásos operája október 3-ikára van kitűzve. November hóban Wagner operája, «*Trisztán és Izolda*» lesz az első nagy újdonság. Egyelőre meg nem állapított sorrendben kerűlnek ezután előadásra: *Hubay* Jenő háromfölvonásos lirai operája, «*Moharózsa*». Az orosz Csajkovszkynak «*Anyegin*»-je, Saint-Saensnek «*Sámson és Delilá*»-ja, végre pedig Massenet «*Werther*»-je. A balletujdonságokra nézve nincsen egyelőre megállapodás, de vagy az előadásra váró apróbb magyar műveknek ejti sorát az igazgatóság, vagy pedig előadatja Csajkovszkynak egész estét betöltő háromfelvonásos tánczkölteményét, a «*Hamupipőkét*». Fölfrissítésre váró régi operák:

Magda, mintha csak megértette volna a gondolatainkat, gúnyosan mondta:

— Azok az úgynevezett gavallér-bravurok nem imponálnak nekem... Égni a kóc is tud... Sokkal többre tartom a szívós, öntudatos kitartást...

— Mi lesz ebből?

— Önök mind a hárman szenvedélyes dohányzók? Nos hát, mondjanak le egy hónapra erről a kis élvezetről, akkor el fogom hinni azt, amit most nem hiszek.

Egyikünk sem válaszolt.

— Nem is akarom, hogy erre kötelezzék magukat, — folytatta Magda, — arra kérem csak a szavukat, hogy amint egyikük rágyujt egy hónapon belül, rögtön értesíteni fog engem, szóval vagy írásban...

Azzal Horváth felé nyujtotta a kezét. Horváthnak szóltak a szavai elsősorban.

— Áll az alku?

— Áll!

Velünk is kezet fogott.

— És most jóéjszakát, uraim!

Meghajtotta a fejét, aztán halkan kacagva ment a nagy fogadó felé. Mi meg vacsorára mentünk. Meglehetős csendben voltunk, mind a hármunkat bántotta az a tudat, hogy egy egész hónapig tilos a dohányzás. Dohányos embernek ilyenkor nem ízlik sem az étel, sem az ital.

Mikor a fekete kávénál tartottunk, a kezem már vagy tizedszer ösztönszerüen az oldalzsebem felé csuszott, ahol cigarettáimat tartottam. Csendesen kavargattuk a kávénkat, aztán egyszerre egy impertinens ötletem támadt.

— Pincér! Tintát, papirost!

Ott, a megterített asztalon, a következő levelet írtam Magdának:

„Nagyságos asszonyom! Mikor ön e sorokat olvassa, akkor én már rágyújtottam az első cigarettára. Tettem oka az udvariasság. Ön azt mondta rólam, hogy végig kóccal vagyok kibélelve. Sokkal jobb nevelésü ember vagyok, mint hogy merő hiuságból meg tudnám cáfolni az ilyen bájos ajkakról eredő szavakat, legyenek rámnézve bármilyen fájdalmasak. Kezeit csókolja engedelmes szolgája:

Nagy Sándor."

Horváth nem szólt semmit, hanem Ágoston nevetett.

— Nem rossz ötlet, — mondta, — sajnálom, hogy nem nekem jutott eszembe. Magda dühös lesz, hogy nem veszed komolyan és ezzel felülkerekedtél...

Cigarettára gyujtottam és a pincér, aki elvitte a levelet, csakhamar visszajött a szép asszony üzenetével.

— A nagyságos asszony elolvasta a levelet és azt mondta, hogy rendben van minden.

Pedig tudtam, hogy most megint jóideig majd nem fogadja a köszöntésemet, ha más okból nem, hát a „bájos ajkakért". Személyes sértésnek szokta venni a banális bókokat.

Ágoston még vagy három napig küzködött magával, aztán gyászosan elbukott ő is. A bukása egy nagy ebéd után következett be, mikor a házigazda egy-egy vastag havannát tett mindegyikünknek a kávéscsészéje mellé.

— Ide, Ágoston, azzal a szivarral! Te úgy sem szivod el!

Ágoston ijedten szorongatta ujjai közt a vastag szivart és sötét szemmel nézett reám, olyanféle szemmel, mint Rachel a Heródes pribékjeire, mikor a gyerekeiért jöttek. Majd keserüen mondta:

— Annak a csacsi Magdának nincs igaza, mert a dohányzás nem élvezet, hanem életszükséglet annak, aki egyszer megszokta. A dohányos szervezete megkivánja a nikotint, mint az oxigént...

— Jól van, Ágoston, csak gyujts rá!

Rágyujtott és szivarral a szájában a házi gazdánk íróasztalához ült, háromoldalos levelet intézvén Magdához, amelyben röviden kifejtette nikotinos teóriáját.

Magda egy névjegyet küldött válaszképpen, a névjegyre ennyit írt csak:

— Ön is olyan, mint a többi!

Az egy Horváth tényleg megállotta egy hónapig dohányzás nélkül. Hogy mennyit szenvedett ennyi idő alatt örökké füstölő asztaltársaságunk közepett, ezt csak az igaz dohányos tudja méltatni. Rossz színben volt, kedvetlen és éjjel lázas álmok gyötörték. Álmaiban amurettek röpködték körül, vastag flor de Cubákkal és nyolcszögletüre préselt Panajottikkal a kezükben, ha meg utánunk kapott, messziről fügét mutattak neki. Egyszer azt álmodta, hogy a Szahara-sivatagban bolyongott, egyedül és távol minden trafiktól. Végre meglátott egy trafikot, de mikor be akart rohanni, egy haragos angyal állotta el az útját, lángpallossal a kezében. Az angyal Magda vonásait viselte...

Horváth különben is diszciplinált fejü, erős akaratu ember volt, aki, ha megkötötte magát valamiben, a végére is tudott járni. Mi, e kiváló tulajdonságait ismerve, megjósoltuk neki, hogy még miniszter lesz belőle.

A hónap vége felé láthatólag sokat foglalkozott gondolataiban Magdával, akivel újabban már csak elvétve találkoztunk össze.

— Nem közönséges asszony, csak elvesztette minden hitét a férfiakban... Ezt nem is lehet csodálni, legyünk őszinték: meglehetős léha had vagyunk...

(Ágoston és én ilyenkor megszégyenülten néztünk össze.)

— Egy különös mondására emlékezem annak az asszonynak. Azt mondta: Ha ilyen férfival találkozom, első dolgom lesz, hogy ész nélkül beleszeretek és biztosan tudom, hogy ő is szeretni fog engem, mert ő lesz az első és az utolsó, aki meg fog érteni...

Ágoston később titokban kifejezte előttem azt a gyanuját, hogy közös barátunk beleszeretett Magdába.

Szeptember harmadikán Horváth a következő levelet intézte a szép asszonyhoz:

„Asszonyom! A Margitszigeten megigértem önnek, hogy egy hónapig nem fogok dohányozni. A hónap tegnap este letelt és én értesítem, hogy megtartottam igéretemet. Tisztelője: Horváth."

Horváth lakásán voltunk, mikor az inas meghozta Magda válaszát. Barátunk idegesen bontotta föl a levelet és olvasni kezdte.

— Mit ír? — kérdeztük türelmetlenül.

Horváth jó sokáig elképedve bámult a levélre, aztán az asztalra dobta és dühösen kacagni kezdett. Ágoston rögtön a levél után kapott és hangosan fölolvasta:

„Kedves uram! Jó, hogy eszembe juttatta azt a margitszigeti históriát, mert én már nem emlékeztem reá. Ön tehát egy hónapig nem dohányzott? Magam is cigarettás vagyok és méltatni tudom az áldozat nagyságát! Bevallom, a tapasztalás, amit önnel tettem, egy illuziómtól fosztott meg. Olyasmit képzeltem, hogy önben több az akaraterő és a határozottság, mint a tucatférfiakban. De mióta tudom, hogy ön annyira gyönge, hogy egy női szeszély kedveért föláldozza kedves élvezetét, azt kell hinnem, hogy ön is csak olyan, mint a többi. Ne haragudjék őszinteségemért! Szívből üdvözli Magda."

Uj Idők 1901. VII. 37. sz.

Az isaszegi honvédemlék Radnai Béla szobormüve

Lányok a hadseregben

Rowbhillené könyve

Ez a Rowbhillené egy elkeseredett feminista, aki azt akarja, hogy az egész mozgalomnak vonják le mindjárt a legvégső konzenkvenciáit s nem riad vissza semmitől, még attól sem, hogy — kinevetik. Most jelent meg egy könyve Londonban: A nők védkötelezettségéről. Abban fejtegeti, hogy a nők, ha már az eddig kizárólag a férfiak által bitorolt jogok után törik magukat, barátkozzanak meg azzal a gondolattal is, hogy részesei lesznek egykor ama kizárólagos terheknek, melyek alatt a férfiak nyögnek. Tehát fizessék meg ők is az államnak a véradót.

Az eszme bizarr, sőt egy kicsit bolondos is, de Rowbhillené fejtegetése azért nincs a logika hijával. Arra természetesen ő sem gondol, hogy bizonyos korban behivassa katonai szolgálatra a nőket, zászlóaljakba soroztassa, mint a férfiakat szokás, és mindenféle gyakorlatot végeztessen velök, amelyek a mai katonai fölfogás szerint a hadsereg kiképzésére szükségesek. Mert Rowbhillené nem akar amazonokat nevelni, csak azt óhajtja, hogy a nő a maga természetadta tehetségével hozzájáruljon az állami összesség megvédéséhez, mikor előáll ennek a védelemnek a szüksége.

Könyvének bevezetésében részletesen elmélkedik a két nem egyenjogosításának kérdéséről és arra a következtetésre jut, hogy csak akkor lesz tökéletes az egyenjogosítás, ha úgy a jogokban, mint a kötelességekben egyenlő lesz a mérték. Aztán áttér a védkötelezettség kérdésére és így folytatja:

— A kötelességtudás minden időben legalább is olyan erős volt a nőben, mint a férfiuban és ha a természet sokszor határt is szabott neki annak érvényesítésében, ama kereten belül meghozta áldozatát az emberiségnek, a társadalomnak, az államnak és a családnak. Nem az ő hibája, hogy a négy közül csak az utolsónak róhatta le teljes mértékben adósságát. A jóakarat mindig megvolt benne. S így most is, mikor a családi keret már nem elegendő tettvágyának, első érzése az, hogy többi tartozását is törlessze.

Teheti ezt pedig annál is inkább, mivel olyan sokféle az állam és a társadalom szükséglete, hogy bárki — nem- és álláskülönbsége nélkül — megtalálhatja a maga működési terét. A védkötelezettség teljesítésének módja annyiféle, ahány elem működik közre az állami és a társadalmi életben. A férfi legyen aktiv katona, azaz, hogy neki jusson a föladat szomorúbbik része: a sebek ütése. De nem kevésbbé hősies, lelkesítő és dicső a másik rész: a sebek ápolása. A nő védkötelezettsége tehát abból áll, hogy mint a sebesülteket ápoló elem vegye ki részét a háboru munkájából.

... Hisz ezt eddig is tehette! — fogják sokan mondani, különösen azok, kik valamely operettbe való dolgot vártak Rowbhillenétől. Amely asszony vagy leány háboru esetén ápolónő akart lenni, elérhette célját, ha szülői nem ellenezték. De az angol írónő általános kötelességgé óhajtja tenni azt, ami eddig egynémelynél önkénytes áldozat volt. Az ujoncozás kora minden nőnél a tizennyolcadik esztendő legyen. Ezzel azt is akarja elérni, hogy a korai házasodásnak gát vetessék, mivelhogy senkise mehessen addig férjhez, míg eleget nem tett a katonai kötelezettségének.

Az ujoncozás olyan fölvételi vizsgaféle leszen, melyen szakértő asszonyokból álló bizottság megvizsgálja „a regrutát" a fizikum és a képzettség szempontjából. A magasabb képzettségü azonnal magasabb rangfokozatba lép: aki például már előbb végezte az ápolónői és a sebészeti kurzust, nem teljesít alárendelt szolgálatot, hanem mint fölügyelő működik.

A szolgálati idő tartama egy vagy két esztendő béke idején, háboruban vagy pedig országos járványok idején a szükségnek megfelelő mértékben hosszabb vagy rövidebb tartalmu. A sebesültek szállítása ne legyen a női védkötelezettek föladata, mivelhogy túlságosan megerőltetné idegzetüket és fizikai erejüket. Az is benne van a programjában, hogyha be lesz töltve a keret és a sebesültek ápolására már megvan a szükséges női munkaerő, az ezutáni fölösleget az élelmiszerek készítésénél és az egyenruhák varrásánál lehessen alkalmazni.

Nagyon is hosszadalmas volna mindannak a fölsorolása, amit Rowbhillené a részletekre nézve elmond könyvében. Mert mint angol írónő olyan alapossággal tárgyalja a kérdést, hogy még az egyenruha formáját is megadja, sőt a fölött elmélkedik egy fél fejezeten keresztül: viseljenek-e kardot a női védkötelezettek vagy sem? Amellett dönt, hogy ne viseljenek, hanem inkább egy kis táskát, amelyben megvan minden, ami az első segélynyujtásra szükséges. De mikor erre a megállapodásra jut, még fölsóhajt:

— A mai nőben úgyis megvan elég anyag a hiuság kiformálására. Ne szaporítsuk még ezzel a kardkérdéssel.

S most az a kérdés: bolond-e ez a Rowbhillené vagy pedig a jövőbe látó lelke mondatja el vele mindezeket.

Igaz, hogy az, amit ajánl, nagyon bizarr, de amilyen erős az áramlat, mely az erők és a jogok méltányosabb fölosztását sürgeti, nincs kizárva, hogy még ez a század komolyan foglalkozik majd a nők védkötelezettségének kérdésével. Hisz száz esztendővel ezelőtt kinevették volna azt is, ki arról mer álmodni, hogy a nő mint ügyvéd, építész és orvos fog szerepelni és lehet, hogy száz esztendő mulva meg azt fogják kinevetni, ki különösnek találja, ha a nő az általános védkötelezettség keretén belül teljesíti kötelességét hazája iránt. Ha pedig csakugyan megváltoznék ebben az irányban a fölfogás, Rowbhillené terve leginkább az, mely megfelel a női természetadta hivatásnak: betegeket ápolni és sebeket gyógyítani mindenha a legszebb női kötelességek közzé tartozott.

IGRIC

Bartay Ede halála. Érdemes magyar zenepedagógus halt meg augusztus utolsó napján: Bartay Ede, a Nemzeti Konzervatórium igazgatója. Huszonöt éven át működött a magyar zenetanítás terén és növendékeibe is beleoltotta lankadatlan szorgalmát. Bartay régi zenészcsaládból származott, eleinte mint dilettáns foglalkozott a zenével s a negyvenes években közzétette a Kedvsugár című körmagyart, amelyet akkor országszerte játszottak és jártak. 1876-ban lett a Nemzeti Konzervatórium igazgatója s azóta sok érdemet szerzett az intézet felvirágoztatása körül. Mint zeneszerző ritkán szerepelt, de kitünő szervezőtehetség volt, aki a Nemzeti Konzervatóriumot erős versenytársává tette az Országos Zeneakadémiának. Kiváló szerep jutott neki az Országos Dalosegyesület vezetésében is. 1895-ben ülte húszéves igazgatói jubileumát, amikor is az egész magyar zenevilág sietett üdvözlésére. Mikor pedig a Zenészsegítő Egyesület nagy stilben átalakult, ő lett az elnöke. A derék öreg urat szívszélhüdés ölte meg, élt hetvenhat évet.

—◈—

A compiègnei kastély. A cári pár megszerezte azt az örömöt a franciáknak, hogy ellátogat francia földre. Ez az esemény most a legnagyobb mértékben foglalkoztatja a párisiakat, nemcsak azért, mert a cári látogatás újra bizonysága a kettős szövetség szilárdságának, hanem azért is, mert a franciaországi reakcionárius pártokat a látogatás lefegyverzi és elhallgattatja. Erre pedig nagy szüksége van Franciaországnak hogy békésen munkálkodhassék. Az esemény tehát kettős fontosságu s nem csoda, ha a francia kormány minden eszközt megragad, hogy ez a látogatás egész jelentőségében kidomborodjék és a cári pár fogadása fényes legyen. A régi compiègnei kastélyt szemelték ki a magas vendégek szállásául, ahol egykor Napoleon is, Mária Antoinette is lakott. Sőt éppen a kettőnek lakószobái szolgálnak majd a cári pár szobáiul. Mai számunkban azt a két történeti nevezetességü szobát mutatjuk be, amelyet most sebbel-lobbal hoznak rendbe az orosz fejedelmi vendégek számára.

Csun herceg
a kinai császár öcscse, aki a kinai engesztelő küldöttséget Vilmos császár elé vezette

Bartay Ede

Az isaszegi honvédemlék. Azon a napon, amelyen e sorok nyomtatásban megjelennek, lehull a lepel egy kegyeletes emlékműről, amely az isaszegi hősök dicső csatáját örökíti meg. Az emlékművet Radnai Béla készítette. A mult ősszel tizenkét pályázó művész közül őt bizta meg a község az emlékmű megmintázásával és kivitelével, amely, bár csak hatezer korona állott rendelkezésre, mégis szép monumentummá lett. A szobor az isaszegi úgynevezett szabadsághegyen áll, hatodfél méter magas és sóskuti kőből van faragva. Támadó honvéd áll a talapzaton, jobbjában meztelen karddal, baljában az ezred zászlajával. A talapzat három oldalát babér- és tölgygalyak koszorúzta dombormüvek ékesítik; jobbra Aulich, balra Damjanics, hátul Klapka tábornok arcképével.

—◈—

Hangok az éjszakában

Más az erdő, a mező, a szabad természet éjjeli némasága és más a nagyvárosé. Ott, ahol én lakom, abban a kültelki kis utcában, mely néhány kérkedő fától zöldelő, egyébként pedig szerény igényü térségre nyílik, misztikus hangok kelnek a nyárvégi éjszakán.

A kültelkeken nyáron künn az utcán él a nép. S ahol úgy, mint az én vidékemen, néhány szegényes lombozatu fa is ágaskodik, ott az estéli órákban valóságos fürdőhelyi élet pezseg. A sok gyerek éktelen sivítással mezitláb futkos, hancurozik a szabad térségnek gyepszegélyezte utain, a cselédvilág és a hadsereg ott szövi hagyományos jó viszonyát s a bokrok közt rejtőző padokon élénk beszélgetésben hűsölnek a naphosszat robotoló családapák és családanyák. Zaj, élet, pezsgés mindenfelé, míg csak a közeli toronyóra el nem üti a háromnegyedtíz órát. S akkor hadsereg, cselédség, gyerektábor s egyéb népesség hanyat-homlok rohan hazafelé, mert a kapuzárás bezárója a nyáresti szórakozó üdülésnek is.

S míg lassan leborul a nyugodni térő bérkaszárnyákra a csönd, fölébrednek az éjszaka hangjai, kikönyökölve ablakom párkányára, hallgatom a misztikus hangokat...

Egy közeli kávéházból titokzatos zsongás hallik. Olykor egy-egy erősebb, rikoltozóbb hang ki-kitör a zsongásból, de ezt csakhamar túldübörgi valamilyen arra robogó kocsi. Percekig hangzik mindelhalóbban távolodó robogása. Majd ismét sietö léptek konganak az utca kövezetén, egy-egy elkésett polgár igyekszik hazafelé. Elhangzik ez is s néhány pillanatra mélységes némaság. Ember nem tünik föl közelben-távolban.

De mégis. Ott az utcasarkon, mely belevész az öblösödő térség bokrainak sötétjébe, egy határozatlan alak elmosódó körvonalai válnak ki a vak homályból. Áll egy helyben mozdulatlanul, szoborszerüen. Csak az oldalán villan valami hosszu fényesség, meg a melle táján csillan valami és ahol a feje konturjai rajzolódnak ki az éjszaka söté.jéből, ott bólongat valami fehér szőrbokréta. Áll mozdulatlanul egy ideig, aztán lassan, csoszogó léptekkel megindul. Jártában az oldalán csillanó fényesség meg-megcsörren, most egy gázlámpa fénykörébe ér s ekkor meglátni, hogy rendőr az elhagyott utcasarok éjjeli szobra. A bokrok sötétje felé tart, oda, ahonnan valami titokzatos nyüzsgés zsong bele a csöndbe, olyasféle, mint a fojtott lélekzet. Egyszerre csak ott terem, ahol legsűrűbb a homály s beledörög az éjszakába messze hallható harsány hangja:

— Mit keres itt!

A bokor megmozdul, nyüvítő morgás hangzik válaszként s rá megint a harsány hang:

— Takarodjék rögtön.

Ismét dünnyögés, elnyujtott, kérésformáju mormogó szózat, a sötétben az a hosszu fényesség megvillan, nagyot csörren s még szigorubban harsog a parancs:

— Előre, a törvény nevében kövessen!

És egyszerre megélénkül a bokrok tája, titokzatos nyüzsgés támad s ott, ahonnan a hangok hallatszanak, sűrű embergyűrű formálódik. Az egyes alakokat nem lehet látni, csak a tömeg sötét konturját, mely húzódik előre az út mentén. Hol kelt ki egyszerre ez a tenger-nép a sötétből? Most egy lámpa elé érnek, a szem az arcokat is meg tudja különböztetni: mohó, kárörvendő, züllött ábrázatok, melyek bámész kiváncsisággal tapadnak a csörrenő kardos rendőrre, amint a karján fogva visz magával egy embert, olyat, mint ők, rongyos, szánalmas alakot. Aztán megint elnyeli a csoportot a sötétség s az utcakanyarulaton túl már homályos konturjuk sem látszik.

Csönd ismét... Csak a közeli kávéház zsong, csak egy-egy elkésett polgár sietö lépte kopog a kövezeten, meg olykor egy-egy erősebb, rikoltozóbb hang tör ki a zsongásból, amit túldübörög valamilyen arra robogó kocsi.

Hosszu percek, avagy csak rövid pillanatok teltek-e el? — a sötétben elvész az idő fogalma, de íme az utcasarkon, mely belevisz az öblösödő térség bokrainak homályába, ismét ott áll az a határozatlan alak. Áll mozdulatlanul, egy helyben, szoborszerüen. Csak az oldalán, meg a melle táján csillan-villan valami fényesség. Így áll jó ideig. Majd ismét megindul lassu, csoszogó léptekkel, jártában meg-megcsörren az oldalán csillanó fényesség s ahogy a bokrok sötétjébe tér, titokzatos nyüzsgés, fojtott mormogás, elnyujtott nyüvités, kérő dünnyögés hangzik újra, közbe pedig megint messze hallhatóan dörög az éjszakában a harsány hang:

Pósa Lajos édesanyja

Egy jámborlelkü jó öregasszony halt meg Radnóton, ki el sem hitte volna a maga egyszerüségében, hogy haláláról meg fognak emlékezni az ujságok. Pedig sok résztvevő szó esett az ő csöndes kimulásáról, mivelhogy Pósa Lajosnak volt az édesanyja.

Azt hiszem, hogy minden igazi költőnek a szülője más matériából van megalkotva, mint a többi halandó asszony. S van benne valami titkos ösztön, rejtelmesen lobogó láng, amely arra készteti, hogy a fia szívébe plántálja az ihletet, a lelkébe a fogékonyságot minden iránt, ami szép, jó és nemes.

Máskülönben hogyan jutott volna hozzá ez az egyszerü, becsületes jámborlelkü asszony, hogy a fiát másként nevelje, mint a szomszédék? Miféle érzés súgta meg neki, hogy az az anyag, mely kezébe adatott a gondviselés által, nemesebb a többinél? S nem rendült meg hitében akkor sem, mikor az ő fia más úton haladt, mint a többi falubeli, olyan különösen meredek, a magasba vivő ösvényen, melynek kétoldalán, jobbról és balról, megvérző, sebeket ejtő tövisek nőttek.

Pedig a jó ura, a költő édesapja, megrendült a hitében. Ő azt akarta, hogy a fia pap legyen, aki a templomi szószékről hirdeti az igét. S mikor multak az évek, a várakozása pedig nem teljesült, haragosan ráírt a fiára, hogy mirevaló az a versfirkálás? inkább legyen rajta, hogy mielőbb végezzen.

A jó anyóka csittitgatta az urát: Majd meglásd, mi lesz a mi fiunkból. Egyszer aztán, mikor már meghalt az ura, fölhívja a lelkész s kezében képes ujság van, abból olvas föl neki egy gyönyörü verset, mely olyan csengő és dallamos, hogy muzsikába sem kell szedni, mégis el lehet dalolni.

— Tudja-e, hogy ki irta? — kérdi tőle.

— Nem tudom, de akárki legyen, áldja meg az Isten, mert jót tett az én szívemnek.

— Akkor hát a fiára mondott áldást.

Elállott erre a szóra az anya lélekzete, könyek gyültek a szemébe és kimondhatatlanul jóleső érzés árasztotta el a szivét. Még aznap kiment a temetőbe, hogy elmondhassa urának:

— Sohse sajnáld, hogy a fiadból nem lett pap, ki a szószékről mond szép beszédet. Így is hirdeti a szeretetet és a jóságot szép verses beszédben.

Az édesanyjának minden költő állít emléket, de szebbet tán egy sem, mint Pósa Lajos az ő verseiben. Egy egész kötet szól a jámborlelkü, egyszerü jó öregasszonyról és olyan szorosan fonódik abban össze anya és fiu érzése, hogy csaknem mindakettőnek élete folyása van megírva az Édes Anyám cimü kötetben.

Tegyünk mi is abból a gyüjteményből egy koszorúra való virágot a jó öregasszony sírhalmára. Tán még halottaiban is megdobban a szíve, hisz a fiának az érzése szól hozzá.

MINDIG CSAK ŐT LÁTTAM

Mikor én a ringó
Bölcsőben feküdtem,
Mindig egy jó angyal
Őrködött felettem.

Altatgatott csókkal,
Altatgatott dallal . . .
Az én jó anyám volt
Ez az őrző angyal!

Mikor fölébredtem,
Mindig csak őt láttam . . .
Örök szeretettel
A szívembe zártam.

HONNAN JÖSSZ, TE MADÁR?

Honnan jössz, te madár?
— A Balog partjáról,
A te kis faludból,
Kertetek fajáról.

Pihenj meg, madárkám,
Itt a csipkebokron!
Dalold el: mit csinál
Édes anyám otthon?

— Édes anyád otthon
Nem csinál egyebet:
Rólad gondolkozik,
Várja leveledet.

ISTEN HOZOTT, FECSKEMADÁR!

Isten hozott, fecskemadár
Jaj de régen várunk!
Ide építsd a fészkedet,
Ez itt a mi házunk!

Ereszünkre ráborul a
Zöld akácfa lombja,
Altatóan suttog este,
Úgy ringat álomba.

Majd amikor fiaidat
Repülni tanítod:
Egyik ágról a másikra
Csicsergve hívod.

Gyere rakd meg a fészkedet,
Isten madárkája!
Nem bántja itt, ne félj senki,
Anyám vigyáz rája!

ORGONAVIRÁG

Legszebb virág az én
Orgonavirágom.
Anyám jut eszembe,
Valahányszor látom.

Édes jó anyámnak
A kedves virága,
Ezzel jár tavaszkor
Az Isten házába.

Szép orgonavirág,
Nyúlj csak egyre szebben,
Ott a balogvölgyi,
Balogparti kertben!

Töltsd be illatoddal
Az udvart, a házat!
Köszöntsd bólintgatva
Édes jó anyámat!

Lengyel Laura

Az Uj Idők olvasóinak többfelől nyilvánitott kívánságára itt mutatjuk be Lengyel Laura, a fiatal irónő arcképét. Amióta legújabb regénye, Dénes Olga házassága foly lapunkban, alig múlik el nap, hogy ne érkezne levél szerkesztőségünkbe, amelyben tetszésüket fejezik ki az érdekes, szépen megirott regény fölött és érdeklődnek annak irója iránt. Mert az olvasó nagyon őszinte és igazságos, mikor levelet ir. Nyiltan megmondja azt is, ha valami nem tetszik neki, de egész örömmel, sőt elragadtatással dicséri, ha valami megnyeri a tetszését. A Lengyel Laura regénye pedig nagyon megnyerte. Sokan vannak, akik el sem akarták hinni, hogy egy fiatal leány irja ezt a jól megkonstruált, élet- és emberismerettől duzzadó regényt, amelynek egyaránt szép, színes, poétikus a nyelve és szilárd, biztos kézzel megrajzoltak az alakjai.

Pedig, miként az arcképről is láthatják olvasóink, csakugyan fiatal leány az irója, Néha kissé sötét, szinte zord, de ezt mindig enyhíti a meleg poézis, mely minden munkáját besugározza.

Talán onnan származik az a sötét, néha kissé keserü hang irásaiban, hogy ez a fiatal, gyöngédlelkü leány majdnem gyermekkora óta egész erővel és energiával küzdi az élet nehéz küzdelmeit és mint egy bátor, fiatal harcias katona állja meg a helyét. Maga is még egészen gyermek volt, mikor árvaságra jutva, föladatául tüzte magának, hogy kis öcscseit föl fogja nevelni. És a magára vállalt nehéz kötelességet hiven teljesitette.

Ő bizonyára haragudni fog, mikor ezeket a sorokat olvassa, mert amily bátor és energikus, mikor a toll kezében van, oly szerény, tartózkodó, szinte az érzékenységig félénk máskülönben. Nem is merném őt szembe dicsérni, mert olyankor elpirul és zavarba jön, mint egy igazi kis leány, de így, a háta mögött, bátran elmondhatom, hogy a mai magyar irók egyik legkiválóbb talentuma Lengyel Laura, az iró s a budapesti társaságnak egyik legkedvesebb, legvonzóbb alakja ez az érdekes arcu, szerény, egyszerü modoru, minden föltünést, minden zajos érvényesülést szinte ijedten kerülő fiatal leány, akiről mindnyájan, akik ismerik, tudják, hogy maga a jóság, a gyöngédség és szeretet.

T. A.

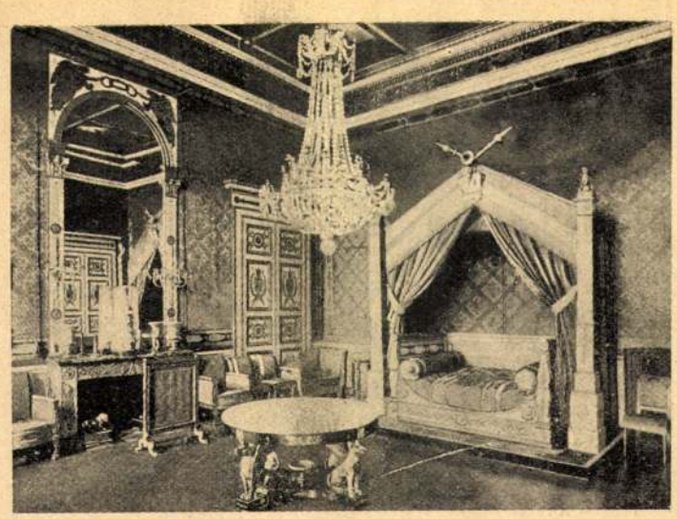

I. Napoleon szobája, amelyet a cár számára rendeztek be

A compiégnei kastély

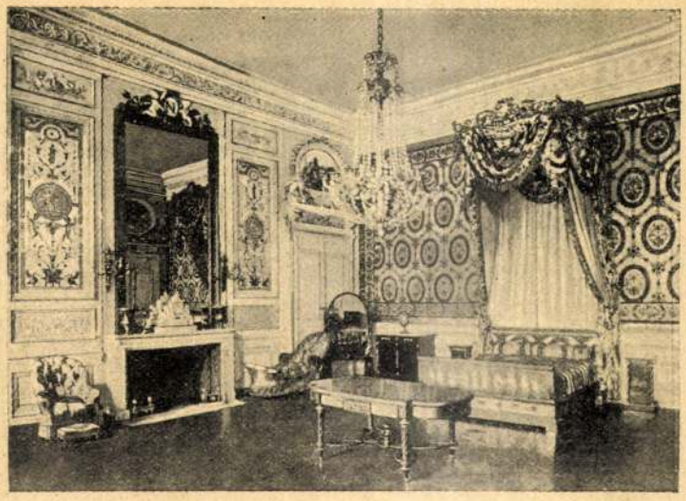

Mária Antoinette hálószobája

— Mit keres itt... Takarodjék rögtön... Előre, a törvény nevében, kövessen...

És újra megélénkül a bokrok tája, a homály kiveti magából sötét alakjait, zsongó tömeg vonul előre az út mentén, egyes alakokat nem lehet megkülönböztetni, csak a közeli lámpa sugaránál látni a bámész, zsüllött ábrázatokat, amint kíváncsi kárörömmel rátapadnak egy hozzájuk hasonló, toprongyos alakra, akit karján fogva visz a rendőr. És a sötétség megint elnyeli őket...

Vajjon hová tűnnek? Vajjon hová lesznek?...

Kikönyökölve ablakom párkányára nap nap után, mindegyik éjszakán ötször is, hatszor is megismétlődik ez a titokzatos, misztikus jelenet. A szemem szinte belefájdul, úgy odaszegezem a bokrok sötétjébe, hogy kikutassam az okát: miért, honnan, hová viszi a kültelki éjszaka mindenható ura a maga áldozatát.

S ahogy belemered szemem az ismét csöndessé vált, áthatlan éjszakába egy rég olvasott, hátborzongató, mesenélküli történet elevenedik meg lelkemben. Kicsoda írta, nem tudom már. Egészére nem emlékszem, csak a történet különös, misztikus miliője tűnik föl bennem hirtelen, élesen.

A tó vizének csöndes mélyében a maguk, emberfül soha nem hallotta hangján beszélgetnek a halak. És mond az egyik:

— Én nem tudom, mit jelentsen ez, sokat gondolkodtam rajta. De láttátok ti is bizonyára: időről-időre leereszkedik ide a mi csöndes birodalmunkba olyan fényes valami, olyanféle a fénye, mint a pikkelyünké, de a formája egészen más, olyan a formája, mint a hegyével fölfelé görbített szálka és a hegyébe valami csábító, izgató illatu dolog van tűzve, ami úgy kínálja magát.

— Hogyne láttam volna, — vág közbe egy másik, — törtem is feléje, de szerencsére nem haraptam bele.

— Mert csodálatos, — folytatja egy harmadik, — aki belekap a szájával az izgató illatu falatba, egyszerre csak fölszáll a magasba, valami fonál, ami azt a fényes dolgot tartja, sebesen húzódik fölfelé és az a mi társunk eltűnik a magasba.

— És sohase jön vissza, — szól megint az első, — ez az, amin mindig gondolkodom: miért ragadja föl az a különös fényes valami a mi társunkat az ismeretlen magasságba? és hová lesz vajjon, hová tűnik ilyenkor a mi társunk?

És a halak mind ismétlik:

— Igen. Miért ragadja föl az ismeretlen magasságba? És hová lesz vajjon, hová tűnik ilyenkor a mi társunk?...

... Kikönyökölve éjszakáról-éjszakára ablakom párkányára és nézve a bokrok homályában időről időre megújuló titokzatos mozgást, amint meghallom egyszerre megint a nyüvítő, kérő dünnyögést, morgást, közbe meg a fölharsanó szigoru hangot: ez a misztikus, szimbolikus, mesenélküli történet a tóvizi halak különös beszélgetéséről elevenedik meg lelkemben.

— Hová lesz? Hová tűnik? Mi történt?

Keresem nyomát reggelre kelve az ujságban. Történt-e gyilkosság, betörés, avagy más borzalmas bűntett e tájon? Az ujságban nem látok semmit. Hát miért van, hogy éjszakánkint ötször is, hatszor is kiragad a bokrok homályából valami áldozatot a kültelki éjszakák mindenható ura?

Titok. Rejtélye az éjszakának. Megfejthetetlen, megoldhatatlan talány...

Csergő Hugó

Radnai Béla
az isaszegi honvédemlék szerzője

A SZERKESZTŐ ÜZENETEI

Okos asszony. Multheti üzenetünkre: mi a módja annak, hogy egy asszony comme il faut legyen, ön azt írja nekünk:

— Szép, szép, de a födolog mégis, hogy az ember arra szülessen!

Osztjuk a fölfogását, ha ön a születés alatt rátermettséget gondol, minő a művészeké és a poétáké a maguk szakmájára. Különben Voltaire is egy nézeten volt önnel, amint a következő eset bizonyítja.

Du Barry asszonyt, mikor már XV. Lajos révén egész Franciaország fölött uralkodott, az a vágy gyötörte, hogy comme il faut hölgynek tekintsék. Mindent elért, amit szíve csak kívánt, föltette hát magába, hogy a női tökélyt is képviselni fogja. Összegyüjtötte maga körül a francia izlésnek legkiválóbb ismerőit és kikérte a tanácsukat. Az egyik, egy még akkor fiatal poéta, kit a Bastilleból elhozatott, ahova becsukták egy gúnyvers miatt, melyet Du Barry asszony ellen írt: Arouet úr, kit később Voltaire néven az egész világ megismert, így szólt:

— Asszonyom, vitessen csak azonnal vissza a Bastilleba, mert kijelentem, hogy sohasem lessz önből comme il faut-asszony.

— Miből következteti ezt? — kérdezte Du Barry, kiben olyan nagy volt a vágy, hogy el-elnézte még a gorombaságot is.

— Mert arra születni kell... Nem elég csak akarni, nem elég a legnagyobb igyekezet. Az egy égi adomány, akárcsak a művészi tehetség. El lehet sajátítani a külső formáit, el lehet hitetni a nagy publikummal, hogy a művirág természetes hajtás, de azért az igazi botanikus mégis rögtön észreveszi, hogy nincs illata. Lássa, én amint beléptem, azonnal észrevettem, hogy ön nem született arra, amit olyan nagyon megkíván.

— S miből vette észre — kérdezte az ajkába harapva Du Barry asszony.

— Abból, hogy a zsebkendőjét izgatottságában a jobbkeze hüvelykujja körül csavarta. Ez a szokás abból az időből való, mikor ön nem volt még — grófnő. A virágárusleányok szokása, meg azoké, kik egykor olyan foglalkozást üztek, melytől nedves lesz a kéz.

Amatőr-fényképek. Az újabban beküldött amatőr-fényképek közül majd válogatunk s az érdekeseket közöljük. Figyelmébe ajánljuk az amatőrképek beküldőinek, hogy lehetőleg kerüljék az úgynevezett beállított képeket, azaz olyanokat, amelyeken a képen látható személyek pózba vágják magukat vagy szép sorban odaállanak a fényképező készülék elé. A jó pillanatnyi fölvételen ne lássék meg, hogy a lefényképezetteknek is tudomásuk van arról, hogy fényképező kamara előtt állanak.

T. J. *Krasznahorka vára.* Erről a versről már kétszer is elmondtuk a véleményünket. Javított alakjában sem az, aminek kéne lennie.

Sz. Ö. *Kerülöm a házad táját . . . Egy színésznőhöz. Vedd vissza . . . A koldus . . . Óh, nyujts kezet . . .* Megszokott, ismert hangok. Törekedjék új vonásokat fölfedezni témáiban, törekedjék önállóbb, eredetibb lenni, ha azt óhajtja, hogy versei figyelmet keltsenek. Hisz verset irni, ha éppen akar, minden tanult, olvasott, intelligens uriember tud. A költőt éppen az teszi költővé, hogy meglátja a dolgok szebb, nemesebb, örök, mégis mindig új lényegét s milliók érzéseinek, gondolatainak ad költői hangot. A külső csinos forma, a zengő rim nem elegendő, hogy egy költemény számottevő legyen.

P. T. *Virágének.* Bájosabb, kerekebb, megkapóbb virágéneket kérünk. Telik onnan kifogástalanabb is, azt hisszük.

Miles. *Hozzád.* Nagyon hasonlít egy népdalhoz, de annak színe, pompája hiányzik belőle.

Dr. S. Illustration. 1. Hetenkint regénymelléklet, minden hónapban zenemelléklet, azonfelül a színházi szezonban kéthetenkint a párisi színházak egyik ujdonsága illusztrálva. Megrendelhető Singer és Wolfner könyvkereskedése utján. 2. Antikváriusoknál néha kaphatók, de olyan üzletet, ahol csakis használt zeneműveket árusitanak, nem tudunk Budapesten.

R. 1. Tizenhat évesnél fiatalabb nőt soha, s harminc-harmincöt évesnél idősebbet nem igen vesznek föl apácának. Aki apáca akar lenni, keresztlevelét, orvosi, erkölcsi és iskolai bizonyítványát küldje el annak a kolostornak a főnöknőjéhez, ahova be szeretne lépni. Ha fölveszik apácának, a kolostorban kap ugyan lakást és élelmezést (néhol csekély dijat is kell fizetni), de csak egy év vagy félév mulva lesz belőle novicia, akinek egy esztendeig a kolostor falai között rendkívül szigoru életmódot kell folytatnia. Egy év mulva mindenki kiléphet a rendből; ha azonban maradni akar a novicia: a püspök megbizottja előtt fogadalmat tesz, egyelőre csak három évre. Az apáca harminchárom éves koráig évről-évre megujítja ezt a fogadalmat, amelynek leteltével a hit sérelme nélkül is kiléphet a rendből. 2. Betegápolással a keresztény szeretetről címzett apácák, paulai szent Vince leányai foglalkoznak (Budapest, III., Szentlélek-tér 9.)

Berger, az élhetetlen. Jó téma, de elrontotta a kidolgozás. Nem ártana, ha még egyszer kisérletet tenne vele kevésbbé romantikus módon. Például úgy, hogy az az élhetetlen fiu még sem volna annyira élhetetlen, hanem azt a mulasztást az ujsággal készakarva követte el, hogy az asszony érdeklődését, a megsebzett hiuság révén fölkeltse. Próbálja csak meg ezen a csapáson haladni, tán sikerül majd a témát szebben és megfelelőbben kiszinezni.

Janka és Jani. Nagyon is erőszakolt a meseszövése. A két álom, a kölcsönös keresgélés és az, hogy mindakettő ugyanarra az eredményre jut, egyhanguvá is teszi a történetet. Jobbat várunk öntől.

A legenda. — Mici és Maca. Nem üti meg a mértékünket.

Kivánosi, *Petrozsény.* Ugyanazokat a jogokat élvezi, mint a többi előfizető.

Kolozsvár. Annyira biztos a sikerről, hogy egy ábránd kedvéért, mely könnyen lehet, hogy hiunak bizonyul, ott akarja hagyni a kenyérkereső pályához vezető tanulást? Ne tegye! Különösen azért nem, mert a tanulás nagyon jól megfér az irodalmi pályára való aspirálással. Ha csábítja az ábránd, adja oda neki az üres, a szabad óráit, de ne akarjon minden hidat lerontani maga mögött, mielőtt nem tudja, ha vajjon odaát biztos talajra lép-e. Olyan állás, aminőről ön álmodozik, nincs nálunk üresedésben.

Turul. Kérjük a pontos cimét, hogy a kivánt fölvilágositást megadhassuk.

T. V. Szíveskedjék valamely délelőtt a szerkesztőségbe elfáradni, ahol kivánsága teljesülni fog.

Jupiter. Olvasóink közül többen arról értesitenek, hogy Alice (Aloisia, Aloisius, Gonzagai Szent Lajos) napja junius 21-én van. Köszönet mindazoknak, kik olyan szivesek voltak kérésünket figyelembe venni.

Levico. Nem használható.

Török uralom. Kezdődött a mohácsi csatával (1526) és végződött Budavár bevételével (1686). A mohácsi csatavesztés adta Magyarországot török kézre, a Budavár megvétele alkalmával kivívott nagy győzelem szabadította meg Magyarországot a töröktől. S ha voltak is még azután is egyes birtokrészek hatalmában, uralmát megtörte a budavári veszteség.

M. J. *Eszék.* Amennyire tőlünk kitelik, megteszünk majd mindent, hogy óhajtását teljesitsük. Az eredményről majd értesiteni fogjuk.

Meghalt az ifju nő. — Valahol messze. — A soha. — Tudod kire. — Betegágynál. — Üres szivvel. — Álom. — Őszi hangok. Megkaptuk és egyik legközelebbi számunkban véleményt mondunk róla.

Hiu asszony. A kendőzőszerek használata sohasem ajánlatos. Nemcsak azok a kendőzőszerek, melyek mérges alkatrészeket tartalmaznak, — pedig majd mindegyikben van higany vagy ólom, — hanem azok is ártanak a bőrnek, melyek különben teljesen ártalmatlan szerekből vannak összetéve. A bőr, melyet folyton kendőzőszer takar vastag rétegben, csakhamar száraz és érdes lesz, mert a legtöbb anyag, amelyből a kendőzőszerek készülni szoktak, elvonja a bőrtől a nedvességet s igy kiszárítja azt. A kendőzött bőr idővel kellemetlen halványszürkés szint lesz föl. A kendőzőszereknek ez a rossz hatása nyilván úgy magyarázandó, hogy a vastag sminkréteg miatt a napfénye nem érheti közvetlenül az arcbőrét, pedig a napfény tudvalevőleg üde, friss szint ad a bőrnek. A kendőzött bőr épp ez okból olyan lesz idővel, mint a pergament. De nemcsak a bőr külsejére van káros hatással a kendőzés, hanem zavarólag hat a bőr működésére is. A bőrnek, mint ismeretes, nagy szerepe van a respirációnál, a bőr szabályozza a test hőmérséket. Ha már most különféle zsiradékokkal, pomadokkal, kenőcsökkel dörzsölik be a bőrt, azok az apró nyilások, melyek a bőrben levő verejték- és faggyumirigyeknek a kivezető csöveit képezik, hermetikusan el lesznek zárva, be lesznek dugulva. A bőrmirigyek váladéka ennek következtében sem ürülhet ki, hanem fölhalmozódik a mirigyekben és ezek kivezető csöveiben. A mirigyek megduzzadnak és gyuladásba jönnek, igy keletkeznek a vimerlik. A kivezető csövekben, a pórusokban megrekedt bőrfaggyura rárakódik a levegő pora, igy támadnak a mitesszerek. A gyakori kendőzéstől tehát pattanások és atkák támadnak a bőrön s igy tisztátalanná lesz a teint.

Sz. T. *Korcsmában.* A végén magasztos, szép idők dicső alakjai jelennek meg tündöklő fényben, tárogató lelkesitő zenéje mellett. Gyönyörü verset lehetett volna ebből alkotni, de ebben a kidolgozásban erőtlenül, hatástalanul vész el a kivánt hangulat. — *Virágok nyilanak . . .* Se nem egészen rossz, se nem egészen jó. Egy kis hangulat mintha rezdülne ebben is, de ez se tud érvényre jutni.

Ny. M. *Örökélet.* Szép téma, de csak úgy nagyjából, darabosan van földolgozva. Csak úgy el van mondva költői hatás nélkül. Ihlettebb s művészibb lélekkel az ilyenhez hozzányulni s a nyelvnek céltudatosabb kezelésével.

J. J. P. *Miért kerüllek?* A beküldött művek sorsára annak nincsen semmi befolyása, hogy előfizető-e valaki vagy sem. A közölhetés mértékét egyedül a beküldött mű dönti el. Közöljük bárkinek a dolgozatát, csak szinvonalon álljon, ha soha nem volt is előfizető. Az ön versét, ha tizezer példányra fizetne is elő, sem adhatnók ki. Ajánljuk is tiszta szivből, hogy ne irjon több verset soha életében. Ha tanácsunkat megfogadja: minket is lekötelez s maga magának is hasznára válik, hogy nem fecsérli az időt hiába.

B. A. *A nyár fordulása.* A közeledő ősz hervasztó fuvalma leng ki költeményéből. Egy-két módositással a közlendők közé sorozzuk. — *Tárogató szólal . . .* Mély hazafiui keservvel hömpölyögnek a strófák, de a mai kor sivár közömbösségének költőibb hangot kellett volna adnia. Egyre fokozódó bizalommal kisérjük az ön működését s hisszük, hogy erős tanulmány, megfigyelés s művészetre való folytonos törekvés segitségével tehetsége ki fog bontakozni.

Nem közölhetők: Csak egyszer! Búcsudal. Amióta megláttalak . . . Fohászkodom. Sárikának. Álom. Bucsú. Egyszer volt egy kis leány . . . Búr hangulatok. A bujdosó. Vén almafa. Névnapra. Pillangóhoz. Éj van. Kérdések. Életünk. Tulipánhoz. Megered a könyem . . . Hajnali kürt. Végszó. Az én nyaram. Egyedül. Csónakon. Bártfai dalok. Mivel ünnepli meg a lányka? Versek. Hortobágyon. Isten veled! Kivirult már . . . Ha néha . . . Búcsuzásnál. Hangulat. Álmodás. Kétféle köny. Csalódás. A harang. Éjfél elmult . . . A tudósokhoz. Vajjon meddig tart e magány? Elmélkedés. Meteor. Családom körében. Egy sóhaj. Saroltámhoz. Egy szőke lányhoz. Búcsu. Viszontlátás. Nyári éj. Csalódás. Emlékszel-e? Gizellának. R. kisasszonyhoz. Este. Reggel. Őszi rózsa. Erdei dal. Kedvesemhez. Memoire. Dal a dalról. Szonett. Örök titok. A természet. Kis tilinkóm . . . Kod vonja be . . . Virágtemetés. November elsején. Szilveszter éjjelén. A hableány meséje. Mit szeressek? Megtaláltam. Hogyha kobzom . . . Igaz-e . . . Egyszer egy . . . A hídra föl . . . A lantos. Cigány mellett. Őszkor. Dalok. Kergeti a forgószél . . . Miért? Lefutott egy csillag . . . Történet . . . A szív tavaszán. A patak. Merengés. Háromszor . . . Este. Merengés. Mikor először láttalak . . . Vallomás. Kis patak . . . Dal. Cimbalom mellett. Késő este. Bakacsinos a nagy égbolt. A két csillag. Este. Dalok. Kökényvirág.

—⊕—

Tartalom

Szöveg: *Dénes Olga házassága.* Irta Lengyel Laura. — *A halál után.* Irta Ifj. Hegedüs Sándor. — *Magyar gyüjtők.* Irta Lyka Károly. — *Búcsudalok.* Irta Vértesy Gyula. — *Erzsébet királyné.* Irta Keve. — *A próba.* Irta Herczeg Ferenc. — *Leányok a hadseregben.* Irta Igric. — *Rovatok:* Mindenféle. — A szerkesztő üzenetei.

Képek: Az itatónál. — Az esküvői híd. — Ahol utólszor találkoztak. Neogrády Antal rajza. — Erzsébet királyné. Telcs Ede szobormüve. — Az isaszegi honvédemlék. Radnai Béla szobormüve. — Pósa Lajos édesanyja. — Lengyel Laura — Csun herceg. — Bartay Ede. — A compiègnei kastély (két kép). — Radnai Béla.

Kéziratokat nem adunk vissza.

Laptulajdonos: Singer és Wolfner.
Szerkesztőség és kiadóhivatal.
Budapest, VI. ker., Andrássy-út 10. szám.

Ha őszül a haja,

használja a „*Stella*“ vizet, mely nem fest, hanem a haj eredeti szinét adja vissza. Üvegje 2 korona, Zoltán Béla gyógyszertárában Budapest, Sétatér-utca, Szabadság-tér sarkán.

Joghallgató,

ki a tanitás és nevelés terén bizonyitványokkal is kimutatható legjobb eredményeket ért el, nevelőül, esetleg instruktorul ajánlkozik. Bővebb értesités az Uj Idők kiadóhivatalában Andrássy-út 10.

Köszvényt, reumát, fejszaggatást, ischiast biztosan gyógyit a már sokszorosan kitüntetett

MIRACULIN.

Egy üveg ára két korona. Kapható *Török József* gyógyszertárában, Budapest, Király-utca 12., továbbá az ország összes gyógytáraiban.

A pozsonyi Petőfi-szobor mestere

Százhuszonöt éve született Radnai Béla

Ledöntött, megrongált, eltávolított szobrok kísérik életútját, jelzik munkásságának mérföldköveit. Rövid művészpályája – alig két évtized – alatt megérte, hogy szülővárosában, Pozsonyban a közadakozásból felállított Petőfi-szobrát helyéről leemelték, bedeszkázták, és a korabeli tudósítás szerint „a pozsonyi városmajor egyik eldugott sarkába száműzték". Szolnoki Damjanich-szobrát 1919-ben ágyúgolyó csonkította meg, a jászkun huszárok domborműves emléktábláit 1945 után eltávolították, és – befelé fordítva! – befalazták egy munkásmozgalmi emlékműbe. A józanabb szemlélet igazságszolgáltatását, Petőfi-szobrának újrafelállítását már nem érhette meg.

Neobarokkos, reprezentatív, nagyméretű emlékművei, melyeken a szecessziónak némiképp engedve a magyar díszítőmotívumok rendszerint fellelhetőek, valamint kis népies zsánerszobrocskái – ezekkel az 1900-as párizsi világkiállításon bronzérmet nyert – kiváló plasztikai készséggel, megjelenítő erővel, dekoratív érzékkel rendelkező nagyvonalú alkotót mutatnak.

Petőfi pozsonyi szobrát egy ott dolgozó német újságíró, bizonyos *Wolfgang Riepl* kezdeményezésére állították fel. Eredetileg *Fadrusz* kapta a megbízást, de váratlan betegsége és halála miatt tanítványára, munkatársára bízták. A szobormű kissé romantikus, kissé – talán nem is egészen pontosan hivatkozva a tényekre – irodalmiaskodó. A költő ugyanis otthagyja múzsáját, és – a korabeli leírások szerint – „a keresztként felemelt csatakard szózatát követi". A klasszicizmusból örökölt géniusz itt biedermeier környezetbe kerül: a szobortalapzatot vadvirágfüzérek övezik, Petőfi lantját rózsakoszorú fonja át.

A csatádi (ma: Lenauheim, Románia) Lenau-emléken a múzsa, a géniusz legalább nincs félreállítva, gondoskodó támasza, vezérlő jó szelleme a költőnek. Szolnokon – több jelenet is összesűrítve a diadalkapu alatt – *Damjanich* 1849-es, győzelmes csatájának és bevonulásának állít emléket. *Kiss Ernő* honvédtábornok nagybecskereki (ma: Zrenjanin, Jugoszlávia), *Leiningen-Westerburg Károly* tábornok törökbecsei (ma: Novi Becej, Jugoszlávia) emlékszobra a mindennapok emberei közül kiemelkedő, talapzatra állított hős – akire feltekinthetünk, átvitt értelemben is. A maga zavartalan nyugalmában mindkét szobor a példaképpé magasztosult embert formázza meg.

Radnai születésének centenáriumán (1873. november 21-én született) Pozsony városa megkísérelte a teljes feledésből kiemelni a művészt. A CSEMADOK közreműködésével szervezett ünnepi estet pár napos kis dokumentumkiállítás követte. Idehaza emlékkiállítása, retrospektív tárlata nem volt – gyűjteményes bemutatkozása életében sem –, sőt esetleges művészi hagyatékának holléte sem ismeretes. A méltánytalanul elfeledett mester munkássága feldolgozásra, rehabilitálásra vár.

SZATMÁRI GIZELLA

Damjanich-emlékmű, Szolnok

FOTÓ: ARCHÍV

rszág ismét stratégiai partnerünk lesz

FOTÓ: MTI – KÜLFÖLDI KÉPSZERKESZTŐSÉG

Jóformán le sem gördült még a KEK-csúcs függönye, amikor a tegnapi fő esemény Zágrábban az volt, hogy *Tudjman* elnök elnökletével megtartották a Horvátország és Bosznia-Hercegovina közötti Államközi Együttműködési Tanács alakuló ülését, és utána ünnepélyesen aláírták a két ország kapcsolatait rendező, már hetek óta húzódó okmányokat. A történelmi aktus utáni nyilatkozatokból kidomborodtak a nemzetközi közösségi részéről

Tudjman elnök történelminek nevezte a tegnapi napot. Az aláírt egyezmények még a washingtoni megállapodásokban gyökereznek – mondta. Horvátországnak alkotmányos joga a boszniai államalkotó horvátok alkotmányos jogai megvalósulásával törődni, és következetesen alkalmazni fogja a tegnap aláírt okmányokat, amelyek létrejöttéért köszönetet mondott az USA-nak, Klein tábornoknak és az egész összekötő csoportnak.

pviselőnő
ilkolása

merényletre gyanakszik

körű tevékenységet fejtett ki a demokrácia megszilárdítása érdekében: most az általa alapított Északi Főváros elnevezésű választási mozgalom ügyeit intézte a Néva-parti városban.

Terveiben szerepelt, hogy indul a leningrádi területen jövő szeptemberre kitűzött kormányzóválasztáson. Kísérőjével pénteken röviddel éjfél előtt érkezett otthonához, amikor a lakóház lépcsőházában két ismeretlen géppisztolysorozattal fogadta. A képviselőnő három súlyos sebet kapott, és összerogyott: a gyilkosok ezután kétszer tarkón lőtték pisztollyal, majd elmenekültek a helyszínről. A Skorpió típusú géppisztolyt és a kézifegyvert is megtalálták a rendőrök – írta az MTI.

Az orosz rendőrség politikai indíttatású merényletre gyanakszik, de nem zárták ki a rablógyilkosságot sem, mert egyes források szerint Sztarovojtovánál jelentős mennyiségű pénz volt, amely mozgalma választási kampányát szolgálta. Az utóbbi feltételezést azonban szombaton egyértelműen cáfolta az orosz belügyminiszter.

Oroszországban politikus asszonnyal most először végeztek merénylők.

FIDEL CASTRO KUBAI VEZETŐ elrendelte két politikai fogoly humanitárius okokból való szabadlábra helyezését. A spanyol sajtó hét végi jelentése szerint *Castro* annak hatására intézkedett, hogy *Abel Matutes* spanyol külügyminiszter nemrégiben Kubában ezt kérte tőle. A két politikai fogoly ellenséges propaganda kifejtésének vádjával van börtönben.

töztek, hiszen saját táboruktól is vagy 140 kilométerre kerültek. Mintegy 60 cölöpöt – jónéhányat nyolc-tíz méter mélyre – vertek le, amikor kövekkel „találkoztak", s a búvároknak mintegy 900 alkalommal kellett alámerülniük. Előfordult, hogy éjszaka is dolgozniuk kellett, hogy a folyó áradása előtt befejezhessék a munkát. Közel két hónapot dolgoztak itt, és a végére el is fáradtak. Sokan úgy gondolják, ezt csak a nagyobb pénzért tették. Pedig nem igaz. Nem hiszem, hogy bárki közülük derékig a fagyos vízben a zsoldjára gondolt volna.

Ezek a katonák ország-világ előtt büszkék lehetnek arra, amit távol a hazájuktól, a hazájukért tettek – fogalmaz *Vass János*, mérnök ezredes, az MKK prancsnoka.

A feladat végrehajtásából a magyarok vállalták a legnagyobb részt, de fontos szerep jutott más nemzetek fiainak is. A folyómederben lévő három pillért angol helikopter emelte be, a hídfőhöz csatlakozó utat finn katonák építették, a szállást és az étkezést a dánok biztosították, az elemeket az SFOR görög emberei szállították a helyszínre. Az építkezés „állandó résztvevője" volt két román hegesztő katona.

– Hat hónapja szolgálok Boszniában, s úgy látom, hogy a román műszaki zászlóalj és a magyar kontingens között kiváló kapcsolat alakult ki. Az együttműködés

Megemlékezés az elh

Torgyán az 1944-es szolyvai események

Kárpátalja magyarsága tegnap megemlékezett arról, hogy 1944 novemberében a bevonuló szovjet csapatok a vidék magyar és német polgári férfilakosságát 18–50 éves korig sztálini táborokba hurcolták. E lágerekből több tízezren soha nem tértek vissza otthonaikba.

A központi emlékünnepséget délután tartották a Munkács környéki Szolyva település emlékparkjában. A parkot magyar társadalmi szervezetek létesítették négy éve azon a helyen, ahol jelöletlen tömegsírok rejtik a gyűjtőtábor több ezer polgári és hadifoglyának földi maradványait.

Az eseményen részt vettek a kárpátaljai magyar szervezetek képviselői, megyei közigazgatási vezetők, a helyi német közösség vezetői és a történelmi magyar egyházak papjai. Ott volt *Torgyán József* földművelési és vidékfejlesztési miniszter is. Torgyán jelképesnek mondotta, hogy a szörnyűségek eme helyszínét az elkövetők épp a Kárpátok gerince alatt létesítették – ott, ahol a magyarok elődei bejöttek, hogy hazát szerezzenek az utódoknak. Itt az ideje, hogy felmérjék a Szolyván történt eseményeket, mert az eddigi próbálkozások elégtelennek bizonyultak.

Sürgette, hogy nemzetközi szakértői bizottság jelenlétében kellene exhumálni a meggyilkoltak maradványait. Látni kell ugyanis, hogy itt népirtásról van szó; az elhurcolásnak egyetlen kritériuma volt: az illető sze-

Itália nem felejt

Együtt a szabadságért

Az Alpoktól délre ma is az egyetemes történelem kiemelkedően fontos eseményének számít a magyarországi március 15. és a forradalmi napokat követő szabadságharc eseménysorozata. Ez elsősorban annak köszönhető, hogy ahogyan százötven évvel ezelőtt hasonló célok megvalósítása érdekében szálltak harcba Itália és Magyarország népei, az azóta eltelt időben is több olyan korszakot éltek meg az egymást követő generációk, amikor a két ország sorsa igen szoros szállal kötődött össze.

Mintha mindezt kifejezné az a tény, hogy Petőfi már 1848 januárjában gyújtó hangú költeményben üdvözölte a szicíliai forrongásról érkező híreket. A mi szabadságharcunk katonái között ott voltak az olasz légió tagjai, később igen sok magyar állt *Garibaldi* zászlói alá. Az ő emléküket is őrzi – a magyar légió tetteire is emlékeztet – például a Nápoly melletti Santa Mariában álló garibaldista emlékmű, de Itália más tájain is jó néhány emlékhely, szobor, utcanév tiszteleg a forradalom egykori harcosai előtt. A szabadságharc kultuszának egyik központja természetesen Torino, ahol *Kossuth* Lajos egykori lakóháza előtt ma is ott áll a kormányzó szobra. A másik központ Szicília, ahol több városban is élénken él *Tüköry* Lajos és *Türr* István emlékezete. Palermóban kaszárnyát is elneveztek Tüköryről, de utca – a város egyik fő sugárútja – is viseli nevét, szobra áll, és díszsírhelyére ma is visznek virágot a kései utódok. Nincs ez másként Petőfi barátja, *Teleki* Sámuel luccai síremlékével sem.

Francesco Guadagnuolo olasz művész rajza Petőfi Sándorról

Az évfordulóra emlékező eseménysor fő helyszíne Róma lesz. A *La Sapienza Tudományegyetem* és az egyetemek közötti hungarológiai központ március 16-án kerekasztal-beszélgetést szervez a százötvenedik évfordulón magyar és olasz szakemberek részvételével. A bevezetőt *Sárközy* Péter, a római egyetem magyar tanszékének vezetője tartja, majd *Szabad* György, a magyar szabadságharc nemzeti bizottságának elnöke elemzi 1848 máig ható tanulságait. Gianni *Toti Petőfi Sándor, a forradalom költője* címmel tart előadást, a költő verseit *Molnár* Andrea és a római egyetem magyar tanszékének diákjai tolmácsolják. Megemlékezik az 1848–49-es szabadságharcról a *Római Magyar Intézet* is. A Via Giulián, illetve a Risorgimento Történetének Intézete Piazza Venezián álló épületében smeghallgatható tanácskozás címe: *Itália és Magyarország 1848/49*, szervezője a *Fraknói* Vilmosról elnevezett, a Római Magyar Intézet mellett működő *Történeti Intézet*, a Risorgimento Történetének Intézete és a Hungarisztikai Tanulmányok Egyetemközi Intézete lesz.

P. Szabó Ernő

A Klapka-szobor kálváriája

Pozsonytól Beregszászig

Az 1989. novemberi „bársonyos forradalomig", a rendszerváltásig a Csehszlovákia felvidéki részén élő, hatszázezer lelket számláló magyarság évtizedekig nem ünnepelhette meg az 1848–49-es forradalom és szabadságharc évfordulóit, mindössze az 1968-as „prágai tavasz" lázas hónapjaiban volt rá pillanatnyi lehetősége. Csak a Pozsony belvárosából a Duna déli partján lévő Ligetújfalu parkjába száműzött Petőfi-szobrot koszorúzhatták meg évről évre szigorúan hivatalos keretek között. Az ünnepségek gyakran egy torzó előtt zajlottak, mert ismeretlenek időről időre megcsonkították a költő fehérmárvány alakját – melynek alkotója *Radnai* Béla. Somorja mellett a Pipagyújtó emlékműnél róják le kegyeletüket a városka lakói az elődök előtt, Dunaszerdahelyen az 1848-as emlékoszlopot koszorúzzák meg. A galántavágsellyei Csemadok Galántán a városi szervezet székháza előtt emlékoszlopot állít. A járási ünnepséget Pered községben tartják, ahol a felvidéki hadjárat idején, 1849. június 20–21-én *Görgei* honvédei ütköztek meg a császári csapatokkal. A közeli Zsigárdon, ahol négy nappal korábban volt csata, az akkor elesett honvédek sírját koszorúzzák meg. A szenci járásban Magyarbélen emlékoszlopot avatnak. A komáromi járásban a székhely Rév-Komáromban a császári seregek felett. Losoncon *Sükey* Károly honvédtisztnek, *Perczel* Mór szárnysegédének a sírját koszorúzzák meg, Füleken pedig *Petőfire* emlékeznek. A két várost felvidéki utazásakor kereste fel a költő.

A nagykürtösi járásban Ipolyvarbón és Szécsénykovácsiban tartanak ünnepségeket. Rimaszombaton fáklyás felvonulást rendeznek, és megkoszorúzzák Petőfi emléktábláját azon a házon, ahol 1845. évi látogatásakor a költő lakott. Kevéssé ismert, hogy Petőfit ekkor választották meg Gömör vármegye tiszteletbeli táblabírájává. (Ez volt egyetlen közéleti kitüntetése.) Tornalján emlékünnepséget tartanak, a nagykaposon kerül sor a járási ünnepségre, három környékbeli faluban pedig '48-as honvédsírokat koszorúznak.

Magyar huszárok gyászolják társukat – korabeli kőnyomat

A századfordulón több tízezer korona közadakozásból készült, de alig egy évtizedig állhatott csak a koronázóváros központjában, az 1919-es impériumváltáskor eltávolították.

A rendszerváltozás után a *Szlovákiai Magyar és Közművelődési Szövetség*, a *Csemadok* – amely az ország kettéválása után is megtartotta évtizedek óta használt mozaiknevét – a fő szervezője a '48-as megemlékezéseknek. Történelmünk egyik legszebb fejezetének megünneplésére gazdag programot állított össze Pozsonytól Nagykaposig, de az 523 többségében magyar, illetve népünk által is lakott szlovákiai település csaknem mindegyikében megemlékeznek a március 14-én, illetve 15-én másfél évszázaddal ezelőtt történt eseményekről.

A központi ünnepséget a *Csemadok országos tanácsa*, a városi választmány és a pozsonyi magyar nagykövetség március 15-én tartja a pozsonyligetújfalui Petőfi-szobornál. Jókai-, majd a Klapka-szobornál rendeznek ünnepséget. Az utóbbit évszázada a városháza előtti téren avatták, s talapzatára a *Komárom hős védőjének a nemzeti kegyelet 1896* feliratot vésték. 1947 tavaszán eltávolították helyéről és a várba szállították. Csak 1991. május 5-én került vissza. A tér megint *Klapka* György nevét viseli. A közeli Pat községben Petőfi-szobrot avatnak.

Az érsekújvári járási ünnepségeket Köbölkúton, illetve Szőgyénben rendezik. Április végén emléktúrát szerveznek a tavaszi hadjárat helyszíneire. Nyitrán járási ünnepséget tartanak, melynek keretében a város temetőjében megkoszorúzzák *Erdősy* Imre '48-as honvéd sírját. A lévai járásban a székhely Léván és Vámosladányban emlékeznek az elődök tetteire, valamint Nagysallón, ahol leróják kegyeletüket azon emlékoszlop előtt, amely a Görgei vezette honvédsereg 1849. április 19-i fényes győzelmét örökíti meg a községhez fűződik *Dembinski* egyik győzelme Schlick császári tábornok felett. A rozsnyói járás központi ünnepségét a vidék központjában, Rozsnyón tartják, ahol Petőfi emléktáblája előtt tisztelegnek, Krasznahorka, Gömörhorka, Jablonca és Körtvélyes falvakban pedig honvédsírokat koszorúznak. Kassa vidékén a járási ünnepséget Szepsiben tartják, Tornán honvédsíroknál róják le a kegyeletüket a környék lakói. Az Ung-vidék központjában Nagykaposon kerül sor a járási ünnepségre, három környékbeli faluban pedig '48-as honvédsírokat koszorúznak.

Kárpátalján is számos településen megemlékeznek az 1848–1849-es forradalomról és szabadságharcról. Ungváron a Petőfi téri szobornál, Beregszászon a Petőfi-emlékműnél, valamint Botfalván tartják a *Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség* megemlékezéseit, valamennyi szónoka *Kovács* Miklós elnök.

(botlik)

Franciaország, Belgium, Svájc is ünnepel

Párizsban, a francia *nemzetgyűlés* Quai d'Orsay-n álló palotájában már februárban megnyílt az a március 30-ig látogatható, *Az 1848-as forradalmak, Európa képekben* című kiállítás, amely a 150. évforduló tiszteletére először ad egész Európára kitekintő képet 1848 forradalmairól képzőművészeti ábrázolások és történeti munkák tükrében.

Ma több városban a francia–magyar egyesületek emlékeznek nemzeti ünnepünkre. Tours-ban, a *Teleki* Judit de Gérando asszony által létrehozott *Association Amitiés Touraine–Hongrie* április 4-ére konferenciát szervez, ahol többek között Sylvie *Aprile*, a francia 1848-as történeti társaság elnöke *Kossuthról* tart előadást.

Brüsszelben, *a Magyar Házban* március 15-ig látogatható a *Magyar forradalom és szabadságharc 1848–1849* című fotókiállítás. A namuri egyetemen *Népek tavasza* címmel rendeznek tudományos konferenciát március 18-án, a főelőadó *Fejtő* Ferenc.

A Brüsszelből útnak induló fotókiállítást március 18-án Namurben *Szűrös* Mátyás, 23-án Luxembourgban *Göncz* Árpád nyitja meg. A képeket április elejétől Gentben is láthatják az érdeklődők. Luxembourgban március 15-én ünnepi misét és megemlékezést tartanak.

A berni magyar nagykövetség több svájci városban fotókiállítással, a *Berni*, a *Lausanne-i*, a *Luzerni*, a *St. Galleni*, a *Ticinói Magyar Egyesület* irodalmi műsorral egybekötött rendezvényeken, *Faragó* Laura énekművész és *Kapi Horváth* Ferenc zongoraművész közreműködésével idézi fel a forradalom és szabadságharc emlékét.

(ferch)

„Lesz ágyú!"

Erdélyben egyre kevesebb az emlékhely

A kalotaszegi *Felszeg* rengeteg erdői között található a szomorú emlékű *Fontinel-fennsík*, ahol 1849. július 13-án *Vasvári* Pál és a Rákóczi szabadcsapat kétszáz harcosa – köztük a bécsi légió diákjainak egy része is – hősi halált halt. Sírhelyüket a század elején még kőrakás jelezte, ma a tarnicai gát építése után keletkezett tó vize borítja. A kizárólag gazdasági okok miatt épített gát meghozta kultúrharcos eredményét. A szabadságharc jelentős katonai eseményeinek helyt adó Erdélyben egyre kevesebb emlékhely őrzi a magyar történelem emlékét.

Sepsiszentgyörgyön ülésezett *Háromszék honvédelmi bizottmánya*. Itt hangzottak el 1848. november 23-án *Gábor* Áron híres szavai: *„Lesz ágyú!"* A népgyűlés kimondta, hogy Háromszék népe fegyverrel védi meg szabadságát az osztrák elnyomókkal szemben – ez áll a kétnyelvű emléktáblán. Gábor Áronnak, a szabadságharc „fegyvergyárosának" szobra *Kézdivásárhelyen* áll. Itt található *Szacsvay* János és *Molnár* Józsiás, a lőporgyártás vezetőinek emléktáblája is. *Berecken* látható Gábor Áron szülőházának emléktáblája. A régi házat már lebontották, de a város még ma is büszke szülöttjére. Számon tartják azt is, hogy ebben a városban találkozott 1849. július 25-én Petőfi Sándor Bem tábornokkal, és együtt mentek tovább Fehéregyháza felé. *Tüzson* János ezredes csapatának állít emléket a *Szentmártonban* látható honvédemlékhely. Az orosz túlerő morzsolta fel a székely csapatot. *Nagyenyeden*, a vár falán helyezték el a *Negyvennyolc január 8.* feliratú kicsiny táblát. Alatta van eltemetve az a nyolcszáz magyar, akiket 1848. január 8-án mészároltatott le Axente *Sever*, az ellenséges román szabadcsapatok egyik vezére.

(rosdy)

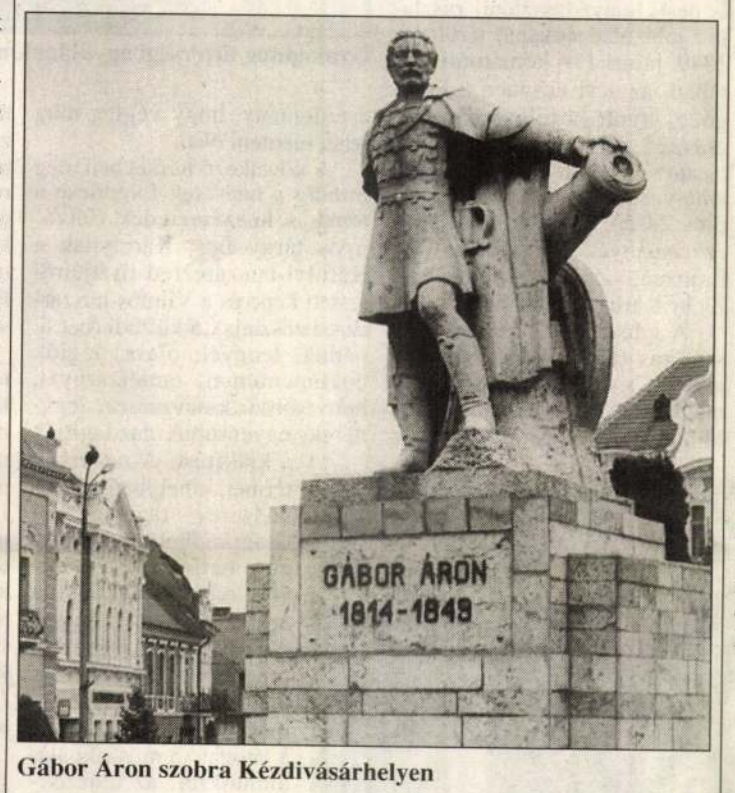

Gábor Áron szobra Kézdivásárhelyen

Táblák, sírok, börtönök

A negyvennyolcas örökség német nyelvterületen

A mai Németországban, Svájcban és Ausztriában nem található sok épített emlékhelye a magyar forradalomnak és szabadságharcnak. Ennek elsősorban az az oka, hogy a császári Ausztria nem szorgalmazta az ellene lázadók küzdelmének megörökítését. Másik oka, hogy a szabadságharc bukása után emigrációba kényszerült magyar politikusok és katonák közül kevesen választották a komoly osztrák befolyással fenyegetett német nyelvterület országait.

Ausztriában Hegyeshalomnál átlépve a határt, Nickelsdorf főterén Kossuth-emléktábla előtt hajthatunk fejet. Schwechat a következő állomása a szabadságharcra emlékező utazónak. A schwechati csata az osztrák–magyar háborúnak egyik legfontosabb eseménye volt. Még szomorúbb emlékeket ébreszt Kufstein, emléktábla jelzi, kik töltötték itt a büntetésüket. Bécsben van *Széchenyi* István szülőháza, ezt emléktábla jelzi. (Grazban található a forradalom és szabadságharc leverése után az országos megtorlás vezényletével megbízott *Haynau* sírja.)

Németországban a frankfurti Szent Pál-templomba kell elzarándokolnia a magyar szabadságküzdelemre emlékezőnek. Itt ülésezett a német birodalmi gyűlés. Az üléseken *Szalay* László és *Pázmándi* Péter vett részt. Szalay László a bukás után Zürichbe emigrált, az itteni házán emléktábla jelzi a magyar politikus svájci tartózkodását.

(r. t.)

Szent ereklyék

A negyvennyolcas zászlók kalandos utazásai

A szabadságharc végén, az 1849. augusztus 13-i világosi, majd később a borosjenői, a nagybányai, a zsibói és a komáromi fegyverletétel során a honvédség zászlóinak zöme a cári, illetve az osztrák csapatok zsákmánya lett. Csak néhányat sikerült a fegyverletételkor elrejteni; több alakulat pedig feldarabolta zászlaját, és az egyes darabokat a tisztek és a honvédek kegyelettel őrizték, pedig *Haynau* agyonlövetést helyezett kilátásba érte. Az osztrákokhoz került zászlók számát *Aggházy* Kamill ezredes, aki 1928-tól 1940-ig volt a *Hadimúzeum* (a *Hadtörténeti Múzeum* elődje) igazgatója, nyolcvanra becsülte. Ezeket kevés kivétellel megsemmisítették.

Világosnál, a Görgei aláírásával ellátott átadási jegyzék szerint 31 lovassági és 29 gyalogsági zászló került a cáriak kezére. E hatvan honvédzászlón kívül, még a korábbi harcok során 12 zászlót zsákmányoltak. A borosjenői fegyverletételnél további nyolc gyalogsági és öt lovassági zászló került birtokukba, míg Nagybányán kettő, Munkácsnál egy. Ismereteink szerint összesen 88 volt azoknak a zászlóknak a száma, melyeket az orosz csapatok zsákmányoltak. Ezeket a lobogókat Szentpétervárra vitték, és diadalmenetben vonultak fel velük a város utcáin. A zászlókat később a Kreml múzeumában helyezték el. (A '17-es forradalmak után a *Forradalmi Múzeum* gyűjteményébe kerültek.) A kiegyezés után a közvélemény érdeklődése ellenére a Monarchia hivatalosan egy lépést sem tett a zászlók visszaszerzésére.

Az I. világháború után a kormányköröknek már nem kellett azzal foglalkozniuk, hogy a Habsburg-dinasztia érzékenységét mi sérti, mi nem. A Horthy-rendszert a Szovjetunió elleni ellenszenv gátolta abban, hogy lépéseket tegyenek a zászlók ügyében. Csak magánkezdeményezések történtek. Ilyen volt *Lengyel* Zoltán újságíróé, aki több szovjet múzeumot keresett meg levelével, tájékozódva az Oroszországba vitt zászlókról. A válaszként kapott adatokat a *Pesti Naplóban* publikálta.

Az első hivatalos lépésre a Szovjetunió és Magyarország közötti diplomáciai kapcsolatok felvétele után került sor. A Hadimúzeum igazgatója, Aggházy Kamill ezredes 1934. augusztus 3-án a honvédelmi miniszterhez küldött felterjesztésében annak megállapítását kérte, hogy a Szovjetunióban milyen '48-as zászlók vannak, azok hol találhatók, és lehet-e szó arról, hogy azokat Magyarország visszakapja. A múzeum felterjesztését a Honvédelmi Minisztérium a Külügyminisztériumhoz továbbította. *Arnóthy-Jungerth* Mihály moszkvai magyar követ 1935. május 17-én a Forradalmi Múzeumban megtekintette az ott őrzött zászlókat, majd jegyzéket intézett a Külügyi Népbiztossághoz, és kérte, hogy: *„a szovjet múzeumokban őrzött összes '48-as zászlókról és egyéb történelmi ereklyékről jegyzéket állítsanak össze…"* Jó három év eltelte után, 1938. október 12-én Jungerth követ azt jelentette a Külügyminisztériumnak, hogy jegyzékére még nem kapott választ. *„Megjegyzendő azonban* – írta jelentésében –, *hogy a mai viszonyok között az ereklyék visszaszerzésére sok kilátás nincs."* Ugyanakkor magyar részről felmerült, hogy a zászlókért a magyar kormány szabadon bocsátaná, illetve az országból kiutasítaná *Rákosi* Mátyást. Az ügy azzal került zsákutcába, hogy hazánk csatlakozott az antikomintern paktumhoz. A szovjet–német megnemtámadási szerződés, a szovjet–magyar közös határ létrejötte, a szovjet kormány üzenete a határok tiszteletben tartásáról „normalizálta" a két ország viszonyát. A szovjet kormány maga ajánlotta fel 1941 januárjában, hogy visszaadja a '48-as honvéd zászlókat. 1941. március 20-án Moszkvában, a Vörös Hadsereg Központi Házában került sor a zászlók ünnepélyes átadására. Az ünnepség során a szabadságharc 56 hadilobogóját a szovjet kormány nevében Ivan Vladimirovics *Tyulenyev* tábornok adta át *Kristóffy* József magyar követnek. Még aznap este a zászlókat vivő különvonat elindult, és március 24-én reggel a *Himnusz* hangjai mellett futott be a Keleti pályaudvarra, ahol nagy tömeg jelenlétében fogadták. A zászlókat a Hősök terére, majd a Bolyai Akadémia díszszázada a Várba, a Görgei-szoborhoz vitte, ahol a kormány több tagja és a szovjet követ is megjelent. *Littay* András vezérezredes vette át a zászlókat, amelyeket a Hadimúzeumban helyeztek el. A visszaadott 56 zászlóval a múzeum '48-as zászlógyűjteménye 23-ról 79-re, majd 1944 végére vásárlás és ajándékozás folytán tovább gyarapodott.

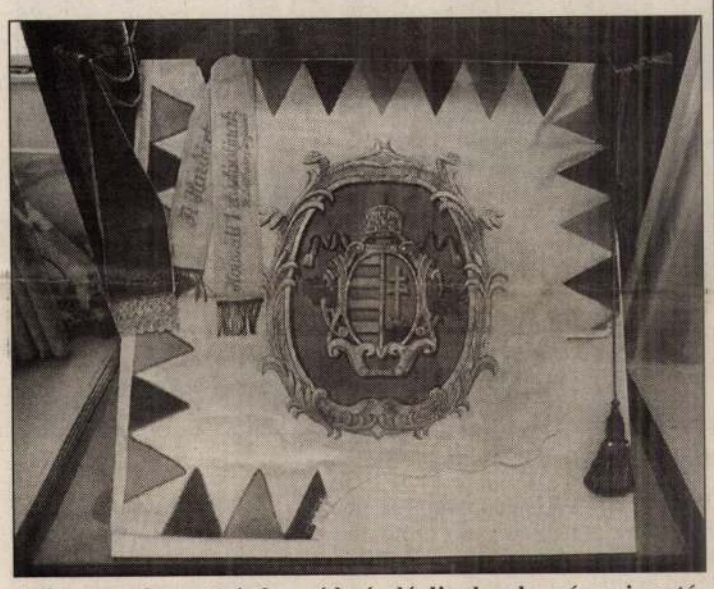

A Pesten toborzott 1. honvéd zászlóaljnak a komáromi csatában megsérült zászlaja, amelyet frissen restauráltak a Hadtörténeti Múzeum kiállítására

A háború '44 őszére a frontvonalakat magyar területre hozta. A Hadimúzeum zászlógyűjteményével együtt a '48-as lobogókat a Veszprém megyei Somlóvár kastélyába vitték. A nyilasok '45 januárjában elrendelték a gyűjtemény megsemmisítését. A múzeum parancsnokhelyettese, *Turányi* Géza alezredes felkereste a Honvédelmi Minisztérium illetékeseit, és sikerült rábírnia őket, hogy tekintsenek el a parancs végrehajtásától. Márciusban Somlóvár kastélyát mindenki elhagyta, az ereklyék őrizetlenül maradtak. A hónap utolsó napjaiban a Vörös Hadsereg rábukkant a gyűjteményre…

A gyűjtemény egy ideig a somlóvári kastélyban maradt, majd Devecser szovjet parancsnokához került. Innen rövid időn belül vagonba rakva Moszkvába, a Vörös Hadsereg Központi Múzeumába szállították. Visszaadásuk csak az 1848–49-es szabadságharc százéves évfordulója alkalmából történt meg.

Györkei Jenő

Együtt még soha nem látott kincsek a Hadtörténeti Múzeumban

„Fényesebb a láncnál a kard"

A *Nemzeti dal* és a *tizenkét pont* eredeti nyomata, *Szemere* Bertalan íróasztala és pipatóriuma, *Batthyány* Lajos koronás címerrel díszített miniszterelnöki karosszéke és koporsójának kulcsa, a Pesten toborzott 1. honvéd zászlóaljnak a komáromi csatában megsérült lobogója, az Alessandro *Monti* ezredes vezette *olasz légió* zászlaja, *Damjanich* János, *Poeltenberg* Ernő, *Klapka* György, *Görgei* Artur szablyája, ez utóbbi markolatkosarán a térképolvasáshoz használt nagyítólencsével, *Guyon* Richard tábornoki atillája és öve, *Bem* József kulacsa és borotvakészlete, többek között *Than* Mór, *Borsos* József, *Barabás* Miklós rajzai, festményei, a Görgei leváltását okozó, összecserélt levelek, orosz katonai ezüsttrombita, egy bitócsiga és a lélekharang az aradi várbörtönből, beszédes dokumentumok az emigrációból, a '48-as centenáriumról, 1956 „rímeléseiről" – íme néhány kincs az 1848–49-es magyar forradalmat és szabadságharcot, illetve annak utóéletét és a történelem nagy alakjait idézve arról a kiállításról, amelynek páratlanul gazdag, különlegességeket is felvonultató anyagát együtt még sohasem láthatta a közönség. A százötvenedik évforduló alkalmából készült *Fényesebb a láncnál a kard* című tárlat és egyben a *Budapesti Tavaszi Fesztivál* programsorozata pénteken a *Hadtörténeti Múzeumban* nyílt meg.

Borsos József Honvédtiszt című műve is megtekinthető a kiállításon

A *Magyar Millenniumi Emlékbizottság* együttműködésével született reprezentatív jubileumi kiállítás rendezői – *Kedves* Gyula, *Baczoni* Tamás, *Cs. Kottra* Györgyi és *Ságvári* György történész – a bemutatott tárgyakat több múzeum gyűjteményéből válogatták össze. Segítségükre volt Romániából az aradi és a kolozsvári múzeum, a *Magyar Nemzeti Múzeum*, a *Magyar Nemzeti Galéria*, a *Hadtörténelmi* és az *Országos Levéltár*, az *Országos Széchényi Könyvtár*, az *Iparművészeti* és a *Mezőgazdasági Múzeum*, valamint több család, illetve magánszemély is.

A kiállítás négy nagyobb egységből áll. Az első képet ad a reformkori Magyarországról, majd a pesti forradalmat és a hatására bekövetkező eseményeket idézi. A második rész a hadsereg megszervezését, a harmadik a szabadságharcot mutatja be, a negyedik pedig negyvennyolc utóéletével, hagyományaival foglalkozik egészen 1989. március 15-ig.

Az első terembe lépve gazdag polgári vagy módosabb nemesi szalonban találjuk magunkat, amelynek „ablaka" *Landerer* és *Heckenast* nyomdájára néz: láthatjuk, amint a nép a szabad sajtó győzelmét ünnepli. Az enteriőrben helyet kapott Szemere Bertalan íróasztala (ükunokája, *Magyar* Bálint kultuszminiszter tulajdona) és két kandeláber is Görgei Artur visegrádi villájából. A szoba falán a márciusi ifjak arcképei mellett láthatjuk az első felelős magyar kormány tablóját, Theodor *Engerth* munkáját, valamint Borsos József és az osztrák August *Pettenkofen* híres litográfiáját a népképviseleti országgyűlés megnyitásáról, amelyen a '48-as és az azt követő politikusi nemzedék szinte valamennyi tagja felismerhető. Itt állították ki Batthyány Lajos vörös bársony huzatú miniszterelnöki karosszékét, fölötte Than Mór ismert portréjával a politikusról. A közös teherviselésről hozott törvénycikk mellett beleolvashatunk a *Marczius Tizenötödike* 1848. augusztus 17-i számába. Az újság a címlapján tudósít az előző napi parlamenti ülésről, amely a legutóbbi *„leverő hatásúval"* ellentétben *„vidor és reményekre ébresztő"* volt.

A kiállítás második része a toborzásokról, a honvédsereg megszervezéséről ad gazdag összeállítást, e témát kiállítás még sohasem mutatta be. (Az ország védelmében a szilárd fegyveres támasz megteremtéséhez elvileg megfelelt volna a nemzetőrség, a gyakorlatban azonban bebizonyosodott, hogy önkéntes alakulatok szervezésére van szükség.) A második teremben a nemzetőrség életéről kapunk hiteles képet. Jól megfér a falon egymás közelében itt a budapesti nemzetőrök ötödik zászlóalja második századának 1848. november 27-én kelt névjegyzéke és a báli meghívó, hogy *„a polgári őrsereg tánczvigalmában megjelenni kéretik"*. Láthatunk egy lovas huszárt is, és itt állították ki azon '48-as zászlók egyikét, amelyeket a kiállításra restauráltak. Az 1. pesti honvédzászlóalj zászlaja a jobb alsó sarkánál sérült: az 1849. július 11-i komáromi csatában, az ácsi erdőben a lobogóért vívott közelharcban egy császári tiszt a kardjával belehasított. Ez volt az első zászló, amelyet felszenteltek 1848. június 24-én. Megtekinthetjük a „zászlóanyák", gróf *Batthyány* Lajosné, *Zichy* Antónia és *Zichy* Karolina portréit is.

A felújított '48-as zászlók a kiállítás figyelemre méltó tárgyai. Cs. Kottra Györgyitől megtudtuk, hogy a Hadtörténeti Múzeum ötven darab egészben megmaradt '48-as honvédzászlót őriz, ezek közül korábban ötöt, újonnan tizenhármat restauráltak. *A felújított lobogókból tizennégyet állítottak ki vitrinekben*, egyet pedig kölcsönadtak az Országos Széchényi Könyvtár tárlatára. Az olasz légió nagyméretű zászlaját a Monti család jóvoltából láthatja a közönség. A többi zászló még igen rossz állapotban van, rudakra egyiket sem lehet húzni, mert saját súlyuknál fogva leszakadnának. A most restaurált lobogók negyven-ötven évre biztonságba kerültek, s a muzeológusok abban bíznak, hogy addigra oly mértékben fejlődik a tudomány, hogy végleg meg lehet menteni őket.

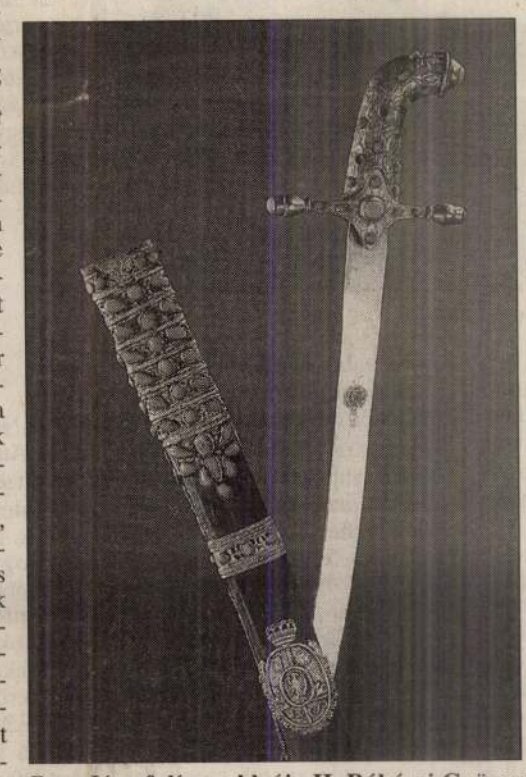

Bem József díszszablyája II. Rákóczi György címerével díszítve a Nemzeti Múzeumból

A következő termekben még mindig a hadsereg fölépítése a téma, a huszárezredek (látványos tárgy *Lotz* Károlynak a Károlyi-huszárezred tisztjeiről festett képe és a Vilmos-huszárezred zászlaja), a küföldi (bécsi, német, lengyel, olasz) légiók dokumentumai, emléktárgyai, honvédtiszti kinevezések, fegyverek, egyenruhák gazdagítják a kiállítást. A negyedik termet, amelyben a honvédsereg tüzérségével ismerkedhetünk meg, egy hatfontos gyalogüteg rekonstruált ágyúja uralja, mellette röppentyűvel és az egyetlen megmaradt lőszeres ládával az aradi gyűjteményből. Képet alkothat a látogató a műszaki alakulatokról, az utászokról, a hadmérnökkarról, az úgynevezett hegyi vadászcsapatokról, az enteriőrök révén pedig a hadsereg élelmezéséről. Bekukkanthatunk egy lőszer-laboratóriumba, a szabók, szíjgyártók, kovácsok műhelyébe. A *Kunewalter* Zsigmond százados, tábori főorvosról készült akvarell az egyetlen hiteles ábrázolás az orvoskar egyenruhájáról.

A szabadságharc hadi és politikai eseményeit az 5–6. terem mutatja be. Dioráma tanúskodik például a tápióbicskei csatáról vagy *Gábor* Áron ágyúöntő műhelyéről. Látható *Kossuth* Lajos díszkardja, amelyet a kormányzói eskü letételekor is viselt, *Kiss* Ernő remekművű pisztolya, Damjanich rendkívüli méretű szablyája. Bem Józsefnek két kardját is kiállították, az egyik valaha *Rákóczi* György díszszablyája volt. Itt láthatjuk Bem tábornok hímzett lótakaróját is, amelyet 1848 karácsonyán kapott Kolozsvár hölgyeitől. A szolnoki csatáról a *Kleinheinz* Oszkár őrnagy által rajzolt térkép kartográfiai ritkaság. Elragadja a látogató fantáziáját az a híradás, amelyet Szemere Bertalan fogalmazott Egerben 1849. február 26-án este: *„Ma délután 1 órától kezdve 5-ig, Verpelét, Kápolna, Kompolt közt csata volt. Az irtózatos ágyuzás folyt szakadatlanul. Az ellenség megfeszített erővel dolgozott. Azonban nem sikerült hadseregeinket választott álláshelyéből visszanyomni. E perczben részletesbet nem tudhatok, azonkívül hogy huszárjaink kétszáz dzsidást összevagdaltak. Halottaink száma alig néhány. Holnap alkalmasint nagy ütközet leszend. Éljen a magyar szabadság! Ezzel élünk, ezzel halunk!"* A tavaszi hadjárat legbecsesebb relikviái között találjuk a 3. honvédzászlóalj közelmúltban megszerzett piros-fehér-zöld, hivatalosan ugyan nem rendszeresített, de az anyagvizsgálat szerint valóban 1848-ban készült zászlaját, valamint *Leiningen-Westerburg* Károly és *Pikéty* Ágoston tábornok fegyvereit.

Gyalogüteg tüzérségi ágyújának másolata NAGY ZOLTÁN FELVÉTELEI

Következnek a fegyverletétel és a véres megtorlás emlékei. Láthatjuk Barabás Miklós rajzát a tizenhárom aradi vértanúról. Külön vitrinben találjuk az aradi várbörtönben őrzött foglyok fennmaradt faragványait, tárgyait, például *Schweidel* József kivégzett tábornok keresztjét és végrendeletét. Olvasható *Ferenc József* 1860. október 20-án kelt nyilatkozmánya *„a kormányhatalom szigorúbb összepontosításáról"*.

A jubileumi kiállítás érdeme, hogy nem fejeződik be a megtorlás, *Haynau* rémuralma, majd a *Bach-korszak* emlékeivel, hanem az utolsó terem második felében, illetve a termeket összekötő folyosón a tárlat 1848–49 hagyományait, utóéletét is felidézi. Kiállították 1956 '48-ra rímelő ereklyéit is. 1972-ben a rendőrség még gumibottal oszlatta szét az ünneplő tömeget, 1989-ben március 15-én már óriási demonstrációk zajlottak Magyarország városaiban a meggyengült hatalom ellen. A kiállítás a budapesti tüntetés képeivel és a forradalom és szabadságharc ihlette gyermekrajzokkal zárul.

(devich)

Radnai Béla

szobrászművész

Kritika Bp

1979 július.

Ő.

Radnai Béla: Pázmány Péter 1911

Az emlékművek kelléktárából bármikor előhúzható „felemelt kar" megkönnyítheti a szobrász dolgát ott, ahol a műnek az ábrázolt személyiséghez kötődő konkrét mondanivalóját csak közvetve, plasztikai magyarázatokkal, attribútumokkal lehetne érzékeltetni. Érdemes ilyenkor mindezt egyetlen lendületes és szuggesztív, a nézőt hatása alá vonó mozdulatra bízni.

Kritika 1979/7

Kovalovszky Marta: Egy mozdulat története

Radnai Béla

8.

Radnai Béla: Pázmány Péter 1911

Az emlékművek kelléktárából bármikor előhúzható „felemelt kar" megkönnyítheti a szobrász dolgát ott, ahol a műnek az ábrázolt személyiséghez kötődő konkrét mondanivalóját csak közvetve, plasztikai magyarázatokkal, attributumokkal lehetne érzékeltetni. Érdemes ilyenkor mindezt egyetlen lendületes és szuggesztív, a nézőt hatása alá vonó mozdulatra bízni.

Radnai Béla

Z. 833.

Pesti Hirlap

1913. szept. 18.

(A Pázmány-
ünnep.)

miniszternek jelen kelet és ügyszám

ályához és a Csekkosztályhoz intézett

a Müemlékek Orsz.Bizottságának a m.

ett 16.136 sz. csekkszámlájára a Bi-

adalma fejében a következő összegeket

z. csekkszámla terhére:

tségekre ..... 80 P

" ..... 80 P

Összesen: 160 P

pengőt

Radnai Béla

Pázmány szobrának elodázása. (Radnai Béla műve.)
Irta O. Magyar Állam, nov. 22.

1908.

(Művészet 1909. 69. l.)

lla Robbia.

400-ban. † ugyanott 1482
20-án.

izussal.

kében és szembenézve van
: Jézus van, ki kendőjét fogja
:ja. Fejét dicsfény veszi körül,
bő, ruháját derékon kötés
állárol lecsúszott.

cm. — Lelt. sz. 1183. — Véte-
ől 500 lirán, vagyis 450 K-án.
31-én (246–895). — Az elszá-
; és az 1895 november 28-iki
— Az elszámolást jóváhagyta
35–900) és az 1901 augusztus
01).
. 9. l. — Verzeichniss Nº 65. —

19

Radnai Béla

A Pázmány-szobor. A száműzött tizedik. Jeltelen cikk.
Alkotmány, dec. 25.

~ 1908.

ban levő cikkre) Jelfelen cikk. U. ö.

A törvényszéki palota. (A balassagyarmati törvény-

Radnai Béla (?)

SZOBRÁSZAT

A szobor legendája (Pázmány szobor). Jeltelen cikk. Esti Ujság, junius 5.

1914

Schnitzberg Franz 406—408.
Schulek Frigyes 287.
Schulhof Aranka *424.*
Schwindt Károly 380.
Schwindt Zsófia 380.
Schynnagel Thadeus 373.
Sebestyén Artúr 92.
Seelos G. 408.
Senyei József *394.*
Settignano, Desiderio da *106.*
Skalniczky Antal 151, 241.
Smigelschi Oktáv 86.
Szlányi Lajos *36, 157.*
Szőri József 409—412. *4(*
Tamássy Miklós *205.*
Tapolyi Antal 60.
Telcs Ede *230.*
Telcs Ede 429.
Teplánszky Sándor 233.
Than Mór 18.
Thorma János *353.*
Tichy Gyula 239.
Tichy Kálmán *118,* 137, *3*
Tikos Albert 380.

Radnai Béla

Egy szobormű előtt. (Radnai Béla Pázmány-szobra).
Írta M. F. Egyetértés, aug. 1.

1903

(Művészet 1903. 358. l.)

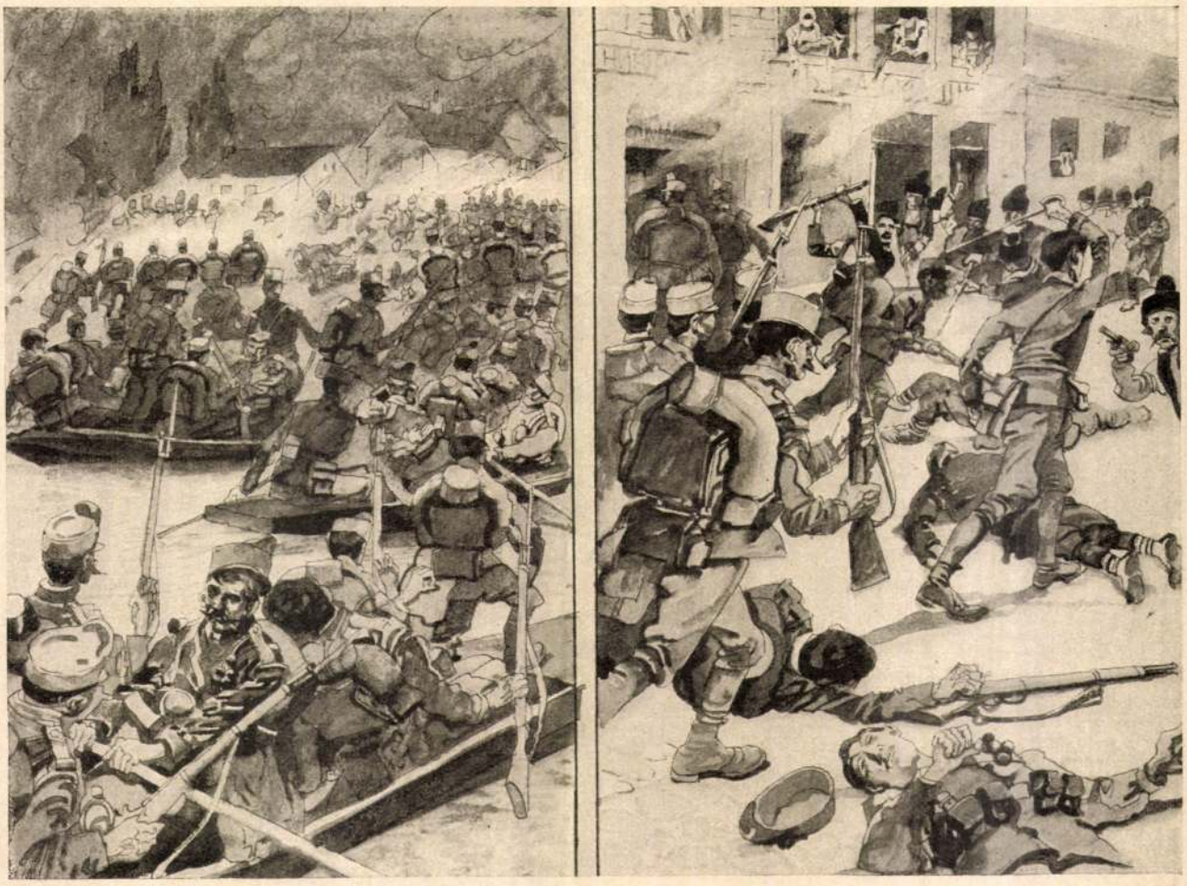

A szerbiai hadjárat. Balra: Magyar bakák csónakon átkelnek a Száván s megtámadják Szabácsot. Jobbra: Utcai harc Szabácsban. Vázlat nyomán

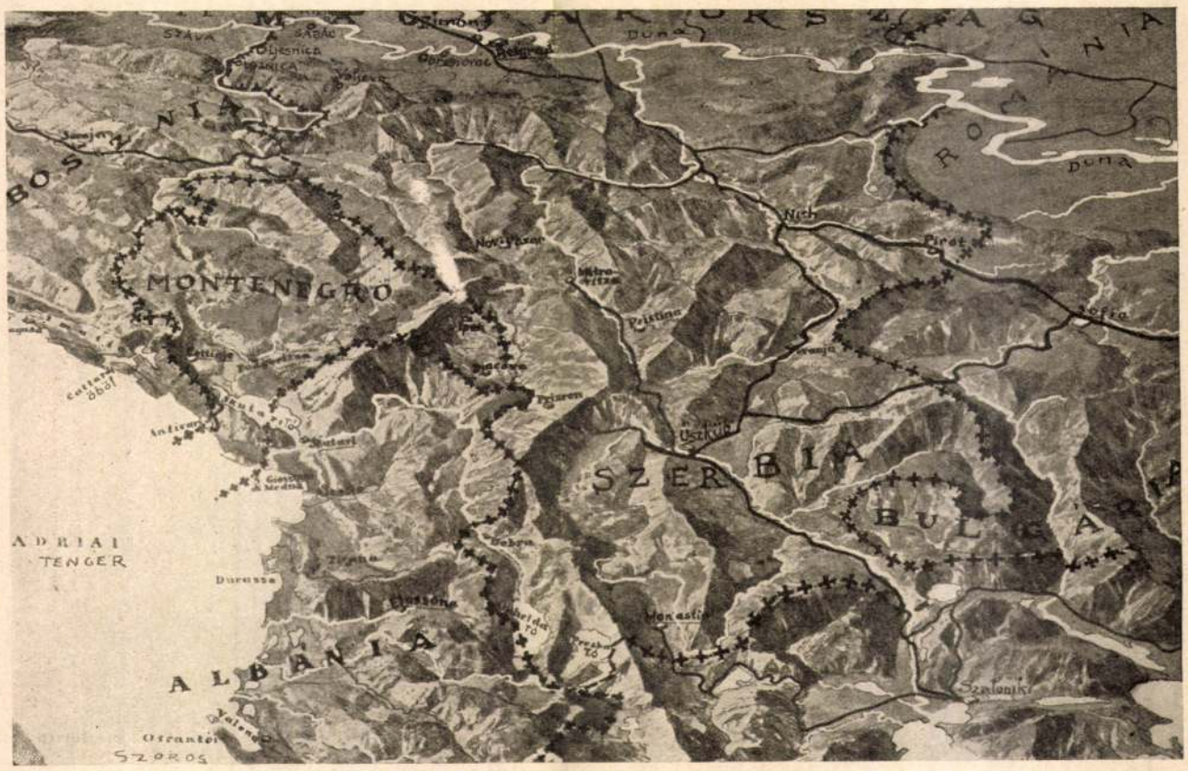

Szerbia madártávlatból. A görbe hegyek országának térképe, amely szemlélteti, mily terepnehézségeket kell csapatainknak leküzdeniök

Minden gondolatom ott harcol mellettük,
Dicsőség rózsáit együtt szedegetjük.
(Föláll.) Előre! Előre! Halljátok a jelszót?
Halljátok a szent szót? Soha ennél szebb szót!
Előre! Előre! *(Visszahanyatlik a székbe. Keserűen:)*
Persze, ha lehetne!
Ha az öreg ember előre mehetne!
Én *már* nem... *(Megcirógatja a kis fiú fejét.)*
Te *még* nem. Minket itthon hagytak.
Eljöhet, ki tudja, még egyszer egy nagy nap,
Mikor kardot ránthatsz te is a hazáért.
Téged a jövendő kárpótol a máért...
De én, kit e székhez bilincsel az aggkor,
Hol leszek már akkor, hol leszek már akkor?
Mely keserű végzet, itt halni meg gyáván,
Amíg nagy csatákban...
(A hangja elcsuklik, nem tudja folytatni.)

A fiatal asszony (szeliden): Csöndesedjen, drágám!
Fogadjuk jó szívvel, amit a sors ránk mért,
Egyformán harcolunk mi mind a hazáért,
Karddal az erősek, részvéttel a gyöngék,
Vér és könny áztatja a haza szent földjét,
Egyformán jótékony harmat mind a kettő,
Az a föld, melyre hull, nem maradhat meddő.
Oh, hogy mennék én is, lobogó zászlóval,
Jókedvű fiúkkal, vidám zeneszóval;
Könnyű könnyű szívvel a csatába menni,
Ádáz ellenséggel vígan verekedni,
Csaták mámorában mindent elfeledni.
Nehéz nehéz szívvel itthon dideregni,
Sírni és aggódni, várni és szeretni,
Álomtalan éjjel semmit sem feledni.

A kis fiú:
Anyukám, miért sírsz? Én nem sírok, látod...
Én nem féltem apát, se Magyarországot.
Csak mi fogunk győzni, akárhány az ellen,
Ha magunk leszünk is egész világ ellen.
Hiába az ármány, árulás és gazság,
Apuka megmondta: miénk az igazság
És ha apa mondta, úgy kell annak lenni,
Minket ugyan nem fog senki leteperni!

A fiatal asszony (boldogan magához öleli):
Szerelmes kis hősöm! Öröme szívemnek!

A fiatal lány:
Miénk az igazság!

A nagyapa: Jól beszélt a gyermek.

A fiatal lány:
A gyermek!... Istenem... ha gyermekem volna,
Tán az én szívem is bátrabban dobogna.
Oh, hogyan kémlelném minden arcvonását,
Hogy keresném benne apjának a mását.
Hogy vígasztalódnék drága mosolyától,
Míg arra gondolok, aki tőlem távol.
Akit én szerettem, elment a csatába,
Várom, visszavárom... ki tudja, hiába.
És én itt maradok csókolatlan ajkkal...
Avagy visszahozza egy tündöklő hajnal,
Győztes sereg élén, kereszttel a mellén,
Akár így, akár úgy, örökké szeretném!

A nagyapa:
Nem szabad csüggedni! Bizalom, bátorság!
Áll Buda, él magyar, él még Magyarország.
Erősebb, boldogabb, még nagyobb lesz holnap,

Pázmány Péter szobra. Radnai Béla műve. Felállították Budapesten, a mult héten. Bálint János fényképe

Imádkozzunk értük, kik ezért harcolnak. *(Mind letérdelnek.)*
Isten, kinek neve százezerszer áldott,
Védd meg é- segítsd meg e szegény országot.
E nagy sötétségben, Isten, gyújts világot,
Adj a kat áknak erőt, bátorságot,
Ahány n fölvirrad, egy se legyen rossz nap,
Legyen az út könnyű, mikor masíroznak.
Enyhítsd a szenvedést, fájdalmat, sirámot,
Adj a fáradtaknak nyugodalmas álmot...

A fiatal asszony:
Reményt és bizalmat adj a csüggedőknek,
Enyhítő könnyeket a gyötrődő nőknek...

A fiatal lány:
Adj kenyeret, vizet, nyomor helyett áldást,
Boldog, dicsőséges, hamar viszontlátást...

A kis fiú:
Békét, boldogságot, Duna, Tisza mellett,
Magyar fegyvereknek dicső győzedelmet.

Mind (együtt):
Isten, kinek neve mindörökké áldott,
Adj nekünk egy erős, új Magyarországot!

(Pár másodpercig az imába merülve némán, mozdulatlanul állnak, mialatt a függöny legördül.)

Uj Idők 1914. XX. 49. sz.

ször 1883-ban házasodott meg, első feleségének halála után 1886-ban házasodott újból s jelenlegi bájos feleségével a legjobb egyetértésben él. A két házasságból Rooseveltnek hat gyermeke született, a legidősebb leány, a sokszor emlegetett Alice, a többi fiú. Nyaranta a Roosevelt-család a New-York közelében levő Oysterbay tengerparti fürdőhelyen fekvő villájában szokott pár hetet tölteni s mellékelt kis képünk e nyaraló udvarán fölvett fényképen mutatja a Roosevelt-családot. Ugyaninnét való másik képünk is, mely a Roosevelt-család sporthajlamairól tesz bizonyságot, midőn a képről láthatólag az egész család, még a legkisebb fiu is pony lován, valami lovaskirándulásra van indulóban. *Krécsy Béla.*

KISS ERNŐ 1848/49-IKI HONVÉDTÁBORNOK SZOBRA RADNAI BÉLÁTÓL.

A JAPÁNOKRÓL. (Vége.)

— Egy magyar utazó megfigyelései. —

Az előkelő japán közönség I. osztályon utaziks egy-egy utas három-négy ülőhelyet is elfoglal; lábait felrakja, sőt volt alkalmam látni, hogy egy gyémántfüggős, jól öltözött hölgy nemcsak fapapucsait, hanem harisnyáit is levetette és mezitelen talpát óraszámra vakargatta. A vasuti állomásokon csinos kis dobozokban főtt rizst, halat árulnak olcsó pénzért s még a két kis evőpálczikát is vele adják.

Van Japánnak egy gyönyörü hegye, a Fujijama, alakja csonka kup s formája oly tökéletes, hogy szebbet festeni sem lehetne. Magassága 4000 méter. Ezelőtt 200 évvel még működő vulkán volt, csucsa örökös hóval és jéggel van borítva. A hagyomány azt mondja, hogy K. e. mintegy 300 évvel a földből emelkedett ki hirtelen és ugyanakkor egy időben a tőle 230 kilométerre lévő hegységben a talaj süllyedt s a süllyedés helyén képződött a Biva-tó, mely a mi Balatonunknál jóval nagyobb.

A Fuji-t, a mint ott nevezik, szent hegynek tartják, egyik istenségük lakozik ott s ezért sokan zarándokolnak fel a nyári hónapokban. Sokszor 20,000 főre rúg az ájtatosok száma. Az a hit van elterjedve, hogy a zarándokok czipőivel nappal lehordott por és hamu éjjel magától ujra felvándorol a csúcsra. A hegy az egész környéken uralkodik és tiszta időben még 170 kilométer távolságból is látható. — Japán költők számtalanszor megénekelték, a festők pedig minden apró tárgyon megörökitik. Én egy cseppet sem csodálom, mert a Fujit a föld egyik legszebb hegyének tartom magam is.

Japánban, akármerre járva, sok amerikait, angolt, francziát, németet láthat, csak a magyar ember ritka s a japán szállodákban mégis tudnak Magyarországról és Budapestről is.

A nép rendkívül szereti a látványosságot s szinházat s van is azért ott elég szinház. Bizonyos napokon nagy, nyilvános birkózó versenyeket tartanak s a japán erőművészek nem az utolsók ezen a téren.

A szinházak, látványos bódék rendesen tömve vannak néppel. A szinház többnyire hosszukás négyszög alaku, hátul a szinpad, jobbról egy pár olyforma elfüggönyözött hely, hol egy férfi énekel, mellette meg egy zenész czinczog. A szinpad baloldalán van a tulajdonképeni zenekar. A földszint négyszögekbe van beosztva; szék sehol sincs, a gyékénynyel fedett padolaton ülnek. A baloldalon az egész szinház hosszában egy deszka, ezen járnak a szinészek a szinpadra. A bemenetnél polczok vannak, melyekre mindenki lerakja a czipőit. Tokióban nagy volt a riadalom, a mikor én a jegyszedő protekcziójával czipőben mentem be; az egész közönség engem bámult.

Az előadásokon rendesen sok nő van jelen, a kik folyton futkosnak, teáznak, nevetnek, fecsegnek; némelyik elhozza a hátára kötözve a kis

CSATORNA OSAKÁBAN.

JEMITSU, A HARMADIK SOGUN MAUZOLEUMÁNAK FŐBEJÁRÓJA NIKKÓBAN.

gyermekét, továbbá a teásfazekát, sőt a kézmelegítő szenes edényt is. A női szerepeket is férfiak játszák. A szinpadon a díszleteket a közönség szemeláttára cserélgetik, a szinpadot egyszerűen elforgatják. A függönyt félre szokták húzni, a mennyiben egy ember kereplővel kijön a szinpad elé, jelt ad azután végig szalad és félre tolja a függönyt.

A darabok, a melyeket láttam, a népéletből vett jelenetek voltak, és daczára annak, hogy a japán nyelvből csak a legszükségesebbeket sajátítottam el, mégis megértettem mindent, olyan élethűséggel adják elő. Különösen Tokióban, a Kabukiza-szinházban, a mely Japán legjobb szinháza.

Azelőtt — állítólag a gyenge világításra való tekintettel — minden szinész mellett volt egy ember, a ki botra tűzött lámpával az arczába világított, hogy a közönség lássa az arczkifejezést; most már ez megszünt s villamos ivlámpák világítják meg a nézőteret. Az előadás délelőtt, vagy délután kezdődik s másnap reggelig tart.

Japánnak egyik különlegessége a *gésák*. Oly sokat és különös dolgokat irnak és beszélnek róluk, hogy utoljára magam is érdeklődtem irántuk. A gésák tulajdonképen énekes leányok, a kik pénzért énekükkel és tánczukkal mulattatják a társaságot. Nem mindig szépek, de vannak közöttük igen csinosak. A gésákat külön erre a czélra berendezett iskolákban oktatják ki a zene, ének és táncz művészetében. A legelőkelőbb ilynemü intézet Kiotóban van, melynek tavaly 700 leánynövendéke volt. A leányok szegény szülők gyermekei és már 7 éves korukban kerülnek az iskolába, a hol kötelezik magukat bizonyos számu éven át az iskolát látogatni és ha ki vannak képezve, az iskolát szolgálni; ha a tandíjat leszolgálták, vagy ki tudják magukat váltani, teaházakban lépnek fel és szórakoztatják a közönséget. A gésa éneke és a zene egyhangu, zümmögő, a táncz plasztikus ritmikus mozdulatokból áll, mi meg sem tudjuk érteni, a japánok azonban élveznek mellette. Április és november havában amolyan vizsgafélét tartanak külön e czélra épült szinházban; Kiotóban láttam egy ilyen előadást. A szinház a rendes japán berendezésü, az előadás délután 3 órától esti 11-ig tartott. Először egyes kiváló tanítványok mutatják be ének- és tánczművészetüket, később, este felé azután csoportokban vonulnak föl, valamennyien drága selyem ruhákban, kifestett arczczal; a szinpadon néhány öregebb asszony, a tanárnők, nagy figyelemmel kisérik a mutatványokat és ügyelnek, nehogy hibás mozdulatokat tegyenek. A szinház villamosan volt világítva, a szinpad azonban ősi szokás szerint vastag faggyu-, illetve viaszgyertyákkal; a diszletek fényesek. Az előadás után az ismerős közönség közé vegyülnek és birálgatják pályatársnőiket. Nekünk, az európaiaknak mindez üres mimika és hidegen hagy bennünket. Nem igy az igazi japánt, a ki lelkesülve fejezi ki elragadtatását. A szinházhoz vezető utcza — szintén ősi szokás szerint — égő máglyákkal volt világítva.

A gésák büszkék müvészetükre és legnagyobb részük igen erényes életet él s gyakran megtörténik, hogy egyik vagy másik japán gésát vesz feleségül. Akárhány gésa került így a legelőkelőbb japán családokba s játszik most a társadalomban előkelő szerepet. Ennek az a magyarázata, hogy ezeket a leányokat a nyilvánosság számára nevelik, tudnak a férfiakkal bánni, nem ugy, mint a többi japán nőcske, a kik kedvesek ugyan, de határtalanul együgyüek és igénytelenek.

Megemlíthetem egyébként, hogy Japánnak most élő egyik legnagyobb szinésznője, a kit mi is láttunk Budapesten, Szada-Yakko, szintén gésa volt.

Japánnak egy másik különlegessége a «jinriki-sha» röviden riksó. Ez egy kétkerekü könnyü kis kocsi, mely elé ló helyett ember van fogva. Ez helyettesíti Japánban 35 év óta a hordszéket. Azelőtt csak lóháton, vagy egy rudra függesztett hordszéken utaztak, ez utóbbinak egy faját, a «kagó»-t még most is használják hegyes vidékeken.

A riksót egész Japánban megtaláljuk, magában Tokióban van vagy 40.000. Az alkalmatosság ezen módja Khinában és Indiában is egyre hódít. Hihetetlen, hogy milyen munkát képesek ezek a riksós emberek végezni. Óraszámra szaladnak, izzadnak, huzzák a kis szekeret. Mikor legelőször láttam, nem ültem fel reá, mert mégis lealacsonyitónak találtam, hogy ember végezze ezt az állati munkát, azonban idővel hozzá kell szokni, mivel ló és általában lófogat alig van Japánban. A japán apró termetü és könnyü és azért egy ember is elhúzza, az európai azonban rendesen nehezebb, és ezért két emberre van szüksége, a kik közül az egyik húzza, a másik meg tolja a kocsit.

Szuk Géza.

MEZŐHEGYESRŐL.

Ritka külföldi gazda, vagy gazdasági dolgok iránt érdeklődő mulasztja el Mezőhegyes meglátogatását, ha egyszer Magyarországba vezeti utja, nem is szólva arról, hogy hazánkfiai évenként gyakran felkeresik az immár világhirűvé lett telepet, hogy ott gyönyörködjenek és tanuljanak. Így legközelebb a magyar orvosok és természetvizsgálók rándultak oda nagy számban, az épen Budapesten ülésező nemzetközi állatorvosi kongresszus pedig programmjába vette megtekintését ama helynek, melynek a maga nemében kevés párja akad széles e világon.

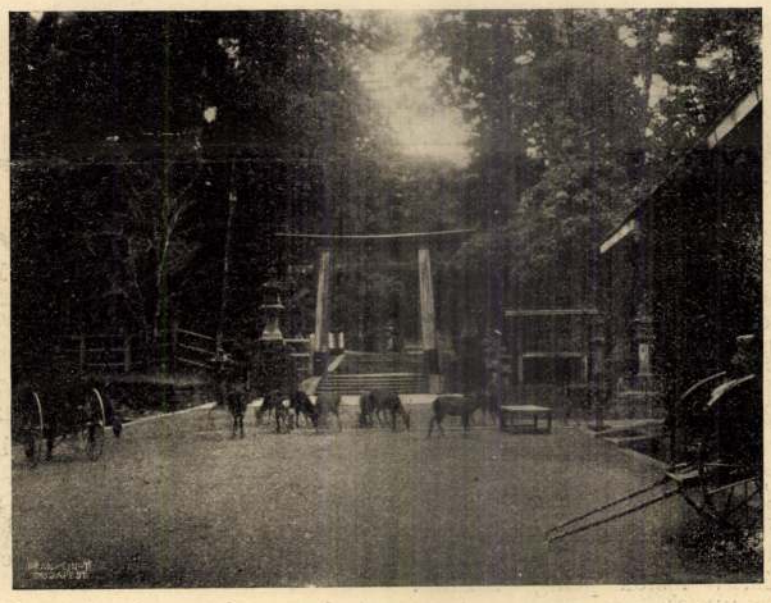

DÁMVADAK A NARAI TEMPLOMOK FASORÁBAN.

A MIIDERA TEMPLOM KUTJA OTSUBAN.

KÉPEK JAPÁNBÓL. — Szuk Géza amateur-felvételei.

iránt való ragaszkodás. De a legnagyobb részük tudja, hogy ez az utóbbi csak hiábavaló kesergés. Az érzelmi összeköttetést mindenesetre fönn kell tartani. Feladatunk az is. hogy az amerikai nagy, vezető nemzet előtt hazánk tekintélyét föntartsuk és erősítsük. Föl kell ébreszteni az irántunk való rokonszenvet s az anyagi érdeklődést is. A hosszantartó éljenzés után *Szilassy* Zoltán indítványt tett, kérnék fel az igazgatóság utján az amerikai egyházakat, nyujtsanak támogatást a szegénysorsu kivándorlóknak az olyan kegyetlenkedések ellen, mint a milyeneknek legutóbb voltak kitéve a gyárakban és bányákban. Az indítványt elfogadták. *Zseny* József indítványára a Budapesten felállítandó Washington-szobor bizottságát a Nemzeti Szövetség pártolása alatt megalakultnak jelentették ki.

MI UJSÁG?

A válság mostani állásában legújabb hir az, hogy gróf *Tisza* István miniszterelnök junius elsején este Bécsbe utazott a királyhoz kihallgatásra. Úgy vélik ugyanis a politikai körök, hogy a miniszterelnök a kormány fölmentésével tér vissza, és új kormány következik utána. Az új kormány azonban csak ideiglenes ügyvivő miniszterium lesz, állítólag a miniszteriumok első tisztviselőiből. Báró *Fejérváry* Géza táborszernagyot a volt honvédelmi minisztert emlegették az új kormány fejének, de az ügyvivő miniszterium elnökét más személyiségekben is keresték. Igy szóban voltak: báró *Jósika* Samu, gróf *Cziráky* Béla, gróf *Széchenyi* Manó, gróf *Szécsen* Miklós, a vatikáni követ. Mindez azonban csak kombináczió, az általános benyomás pedig az, hogy az ügyvivő miniszterium kinevezése csak új fordulatot hozna a válság bonyodalmaiba.

Bocskay fejedelem szobra. *Hajdú-Böszörmény* városa szobrot állít Bocskay István fejedelemnek, a hajduk letelepítőjének, a város főterén. *Holló* Barnabás szobrász készíti az emlékművet. A fejedelem alakját úgy mintázta, a mint átnyujtja a hajduknak a kiváltságokról szóló okmányt. Az alakon korszerű öltözék van s a magassága három méter. A kőtalapzat aljára fiatal hajdu kerül, a ki a lobogót meghajtva, hűséget esküszik Bocskaynak. A főalak és a mellékalak is bronzból készül s öntésükkel nem sokára készen lesznek.

Kiss Ernő tábornok szobra. Az aradi vértanuk közül *Kiss* Ernő tábornok emlékére állítják a második szobrot, szintén a déli vidéken, a hol Zomborban csak a minap avatták föl Schweidel tábornok érczszobrát. *Kiss* Ernőnek szülőhelye, *Nagy-Becskerek* emel emléket, melyet *Radnai* Béla szobrász kis mintában most készített el. *Dellimavics* torontáli főispán neje elnöklete alatt a becskereki hölgyek búzgolkodnak a költségek összegyűjtésével. A mintát pár nap mulva tekinti meg a szoborbizottság, a mely meghivta báró *Dániel* Ernő volt kereskedelmi minisztert is, a tábornok unokaöcscsét és K. *Lippich* Elek közoktatásügyi miniszteri osztálytanácsost, a művészeti osztály vezetőjét. A szobor alakja baljával leoldott kardjára támaszkodik és elmerengve néz Perlasz felé, a hol véres harczok folytak.

Jókai-szobrára gróf *Andrássy* Dénes, a nemeslelkű és bőkezű főur, *kétezer* koronát adott.

Új kanonok. A király a nagyváradi székeskáptalanban megüresedett irodalmi kanonoki széket dr. *Karácsonyi* János történetirónak, az Akadémia tagjának s budapesti egyetemi tanárnak, nagyváradi áldozópapnak adományozta.

Jótékonyczélú ünnep Szombathelyen. Vasvármegye élénk forgalmú, gyorsan fejlődő székvárosában nagy és igen szépen sikerült jótékonyczélú ünnepélyt rendeztek közelebb: májusi vásárt, a vármegyei «Fehér kereszt» s a tüdővész ellen védekező egyesület javára. Az ünnepély fényét és sikerét nagyban emelte, hogy részt vett benne *Lajos* bajor királyi herczeg nejével, *Mária Terézia* főherczegnővel és öt leányával, valamint *Lipót Salvator* főherczeg is nejével, *Blanka* főherczegnővel. Lajos bajor herczeg, a kinek Vasmegyében nagy birtoka van s a ki meglehetős jól beszél magyarúl, családjával, kiséretével s a vasmegyei főúri családok tagjaival végig járta a májusi vásár szinhelyét, a különböző elárusító sátrakat, a hol Szombathely város és a vármegye előkelő hölgyei árultak szivart, virágot, mézeskalácsot, csecsebecsét, stb. Az egyes sátrakat vármegyebeli előkelő urak és hölgyek, ügyes műkedvelő festők, diszítették. A város és a vármegye előkelő társadalma is nagy számban vett részt a mulatságban, úgy hogy az ünnepély, melynek főrendezője *Szegedy* Györgyné, szül. báró *Gerliczy* Irma volt, 11,000 korona jövedelemet szerzett a két jótékony czélú egyesületnek.

Az országos párbaj-ellenes szövetség a gróf Keglevich halálával végződött legutóbbi megrendítő eset alkalmából ismét felhivást intéz az ország polgáraihoz, hogy a középkor maradványa, a párviadal ellen szálljon sikra és sorakozzék azokhoz, a kiknek jelszava «le a párviadallal!» A szövetség igazgatótanácsa *Rakovszky* István állami számszéki elnök

ROSZDESZTVENSZKY OROSZ TENGERNAGY.

elnöklésével tartott ülésén elhatározta, hogy mivel az igazságügyminiszterhez tavaly beadott s a párbajtörvények szigorítását kérő előterjesztésére választ nem kapott, a szövetség a törvényhozásnak törvényjavaslatot fog átnyujtani, az eddigi enyhe intézkedések sulyosabbá tétele végett. Ezért rendkívüli közgyűlést is tartanak.

«**Mágnes pasztillá**»-t csakis oly férfiak rendeljenek (öregek, fiatalok), kik érzik magukban, hogy lassankint fogy a férfierő. Általános gyengeségben és teljes tehetetlenségben szenvednek. Hatás biztos! Egy doboz ára 4 korona kimeritő leirással. Központi főraktár Erényi Béla Diana gyógyszertára, Budapest, Károly-körut 5. szám.

Bob-hashajtó a legkellemesebb (10 fillér.)

Ki a Tisza vizét issza, vágyik annak szive vissza. Nemcsak ez az igaz, de igaz az is, hogy a ki egyszer vásárolt valamit *Schönwald Imrénél*, a pécsi hires magyar órásmesternél és ékszergyárosnál, az sohasem vesz ezután máshol órát, gyürüt, lánczot, ékszert, csak *Schönwald Imrénél*, mert az ő órái nemcsak jól járnak, erős, elpusztithatatlan szerkezettel birnak, gyürüi, ékszerei pedig csinosak, ragyogók, s az ő megbizhatósága, pontos kiszolgálása mindenütt ismeretes. Azért hát, a ki még nem vásárolt nála, tegyen egy próba-megrendelést, s bizonyára minden tekintetben meg lesz vele elégedve, s mindenkor felkeresi, ha pontos, jól járó zsebórára, gyürüre, ékszerre vagy bármily értékes dísztárgyra lesz szüksége.

HALÁLOZÁSOK.

Gróf Keglevich István halálának megdöbbentő hirére a Nemzeti Szinház, Operaszinház és Vigszinház, nemkülönben a Nemzeti Kaszinó épületére kitűzték a gyászlobogót. Koszorújokat elküldték a szabadelvűpárt, a szinházak, s több művész és művésznő is. A véres holttestet a törvényszéki birói szemle után a Kerepesi-úti temető halottas házába szállították. A budapesti végtisztességen a főváros előkelő társadalma gyűlt össze, s a miniszterelnökkel együtt a kormány valamenyi tagja, a képviselőház elnöksége, számos képviselő s az irodalmi és művészvilág sok tagja. A szertartást, a mely délután 3 órakor kezdődött, az erzsébetvárosi papság végezte. A koporsót az esti vonattal Rákóra szállították a hol másnap délután volt a temetés, melyre a gróf Keglevich-család több tagja s az elhúnyt barátai közül is sokan odautaztak. A Nemzeti Szinház tagjai nevében *Gál* Gyula mondott beszédet a sirnál. A végrendeletben, melyet az elhunyt 1898-ban irt, örökösévé Lánczi Ilkát, a Nemzeti Szinház művésznőjét tette, ráhagyva rákói birtokát, ingóságait, stb. Keglevich gróf végrendeletében azt az óhaját fejezte ki, hogy holttestét égessék el, de ha a halotthamvasztás akadályokba ütköznék, a rákói családi sirboltba helyezzék örök nyugalomra.

Báró Inkey István iharosberényi nagybirtokos, főrendiházi tag, báró Eötvös Lorándnak az Akadémia elnökének sógora, elhunyt 63 éves korában a somogyi Iharos-Berényben. A közügyek iránt mindig nagy érdeklődést tanusított férfiu a sportnak is nagy kedvelője volt, szenvedélyes vadász és a Balatonon a vitorlázó sportnak egyik megalapítója. Neje, Jolántha, a nagynevű báró Eötvös József néhai közoktatási miniszter leánya. Fia báró Inkey József országgyűlési képviselő.

Okolicsányi Sándor, osztrák-magyar követ a hollandiai udvarnál, meghalt május 30-ikán, 67 éves korában Hágában. 1867-ben, a miniszterelnökségnél mint fogalmazó kezdte pályáját, majd a közös külügyminiszteriumba ment át s 1873 óta egymás után több európai udvarnál mint követségi tag működött.

Rotschild Alfonz báró a Rotschildok párizsi czégének főnöke, 78 éves korában meghalt Párizsban. Az elhúnyt ép oly hű köztársasági volt, mint atyja, Jayme báró, III. Napoleon császár hive. Nagyon egyszerűen temették el a milliárdok urát, de előkelő közönség részvéte mellett.

Szumrák Pál nyug. kereskedelmi miniszteri osztálytanácsos, kiváló mérnök, régi honvéd főhadnagy meghalt Budapesten. Végső kivánsága volt, hogy tetemét elégessék, ezért családja Gothába vitette és onnan visszaérkező hamvait a kerepesi-úti temető családi sírboltjában helyezi el. Szumrák a Lánczhíd építésénél is részt vett; 1858-ban Pest város főmérnöke lett, s működése alatt épült a közvágóhíd, a városi vizvezeték és az Andrássy-út egy része. 1874-ben a közlekedési miniszterium szolgálatába lépett. Gróf Tisza Lajos az országház építésénél őt állította a felügyelő bizottság élére. Helyét 1898-ig töltötte be, a mikor nyugalomba vonult.

Serák Károly, a budapesti állatkert igazgatója, május 28-ikán elhunyt 70 éves korában. Az állatkert ügyeit harminczöt évig vezette. Pestmegyei birtokos volt, mikor 1870-ben az állatkert igazgatására vállalkozott és több kedvvel, mint ismerettel foglalta el állását. Szakismerete fejlődött, jó eredményekkel is járt, de később az intézet érdekében a területek bérbeadására kötött szerződések nem váltak gyümölcsözővé. Már évek óta betegeskedett. Halálát negyedik felesége, Thury Emilia és három gyermeke gyászolja.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Dr. Raisz Andor kuriai biró, kit mint helyettes koronaügyészt csak néhány hónap előtt nevezték ki a kuriához, hosszabb betegeskedése után Budapesten. — Fittler Bálint főügyészi helyettes volt székesfehérvári és győri kir. ügyész, 1898 óta budapesti főügyészi helyettes, 55 éves korában. — Id. Szentiványi József, földbirtokos, a Tátra egyik legregényesebb részének, a Csorba-tónak volt tulajdonosa, a kinek ezt a birtokát pár évvel ezelőtt az állam vette meg, 80 éves korában Budapesten és holttestét a liptó-szentiványi sirboltba vitték. — Nyárádszentimrei Medgyes Bálint ügyvéd, 48-as honvédszázados, magyar kir. honvédőrnagy szolgálaton kívüli viszonyban, Nagyenyeden 78-ik évében. — Báró Leitner Adolf nyug. miniszteri tanácsos, Leitner Ernő vezérőrnagy és budapesti dandárparancsnok édes atyja, 91 éves, Körmöczbányán. — Lengyel Imre nyug. törvényszéki biró, 48-as honvédhuszár főhadnagy Debreczenben 76 éves korában. — Rácz István 48-as honvéd, 80 éves korában, Mátészalkán. — Dessewffy József 1848-as honvédhuszár főhadnagy, Tolcsván, 72 éves korában. — Szokolay Károly, Püspök-Ladánynak harmincz éven át főjegyzője, a ki végig küzdötte a szabadságharczot, 78 éves korában. — Baksa László, 48-as honvéd, nyug. állami tanító Lippán 74 esztendős korában. — Balogh József 48-as honvéd 74 esztendős korában Miskolczon. — Burbulya János 48-as konvéd, a ki Klapka, majd Görgei táborában számos csatában küzdött vitézül Felsőzubriczán. — Szüts Albert sárabai földbirtokos, 64 éves korában Budapesten. — Kormos Sándor aradi hirlapiró, Zámban, 27 esztendős korában. — Naményi Lajos iró, ki történeti kutatásairól volt ismeretes, Budapesten, gyógyíthatatlan betegsége miatt önkezével vetett véget életének, 32 éves korában. — Frommer Henrik, a Temesvárról Amerikába vándorolt és ott virágzó dohánygyár tulajdonosa lett, 53 éves korában New-Yorkban. — Téry Emil ügyvéd, a hőgyészi önkéntes tüzoltó-egyesület főparancsnoka, 54-ik évében Hőgyészen. — Gothárd Iván 58-adik esztendejében, s halálát özvegye, Kossuth Ilona gyászolja. Az otrokocsi temetőben helyezték örök nyugalomra. — Spur János pénzügyi tanácsos, kir. adófelügyelő-helyettes Budapesten 51 esztendős korában.

Özv. hrabovai báró Hrabovszky Jánosné, szül. Klobusiczky Izabella, felesége annak az osztrák, de magyar érzésű altábornagynak, a ki a szabadságharczban Szlavónia katonai kormányzója volt, meghalt Budapesten 82 éves korában. Megható regény az élete. Tizennyolcz éves korában vette nőül a sokkal idősb báró Hrabovszky Nagy-Váradon. Az altábornagy a szabadságharcz alatt a mint az 1848-iki törvényeket szentesítették, a délvidéki szerb mozgalmak ellen határozott állást foglalt, s igy történt, hogy Pétervárad erőssége, a hol Hrabovszky székelt, a magyar kormány kezébe jutott a délvidéki lázadás közepette. Hrabovszkyt az osztrákok várfogságra itélték és most meghalt özvegye hiába könyörgött kegyelmet, férjét rangjától megfosztották, Olmützbe zárták, és a várfogságban meg-

halt. Az elhunyt matróna után két leánygyermek maradt; az egyik gróf Csáky Gyuláné, a másik özv. Skerlecz Károlyné. Ez utóbbinak fia, báró Skerlecz István, miniszterelnöki titkár, nagyanyját gyászolja az elhunytban.

Özv. Okrutszky coriolánné szül. Kutassy Emilia 72-dik évében Budapesten. — Özv. alsó-szopori Nagy Jánosné, szül. Szeniczey Judit 86 esztendős korában Pénzeskuton. — Özv. Bajnóczy Gyuláné szül. Almay Gizella, 64-ik évében, Désen. — Özv. szentimrei Morlin Imréné, szül. Koch Emma Budapesten.

Szerkesztői üzenetek.

Cs. A. A kóreai szoros, a hol a nagy tengeri útközet lefolyt, mintegy 200 kilométer széles. Közepén fekszik a Csuzima, vagy is Csu-sziget; «zima» ugyanis japán nyelven «sziget»-et jelent. A hegyekkel borított sziget jókora nagyságu: 600 négyzet kilométer. Korábban a japánok a nagyobb bünösöket számüzték ide, de aztán felismervén stratégiai fontosságát, a gonosztevőket a Halász-szigetekre telepítették, Csuzimát pedig hatalmasan megerősítették.

S. A. Nem áll az, hogy ha valamely épület ajtajait, ablakait befalaznák, akkor a bennmaradt embernek, vagy állatnak levegőhiány miatt csakhamar el kellene pusztulni. Igaz, hogy régebben ezt hitték és tanitották is, de aztán kimutatta Pettenhofer, hogy a közönséges téglafalakon keresztül vígan közlekedik a levegő. A befalazott ember ugyan kétségtelenül nagyon megrontaná lélegzésével a szoba levegőjét, de nem annyira, hogy aztán abban nem élhetne, mert a falakon át folyvást szüremlik be a jó levegő, a szoba levegője pedig kifelé igyekszik. Hogy ez így van, igen egyszerüen és meggyőzően bebizonyította Pettenkofer az által, hogy egy közönséges kézi fujtatóval annyi levegőt hajtatott át a falon, hogy az a túlnan felállított égő gyergyát eloltotta. A kisérletet különben úgy végezte, hogy elébb egy tölcsér vékonyabb végét huzta a fujtató csövére, a tölcsér száját pedig a falnak feszítette. Megjegyzendő azonban, hogy ha a fal olajos festékkel van bemázolva, már akkor nagyobbára megszünik a levegőközlekedés, miért is az ilyen épület kevésbé egészséges és felettébb gyakori szellőztetést kiván.

Páris, B. S. A képről szóló czikk kezünk közt van, közlése a kép kiállításának elhalasztása miatt késett.

Benő, K. R. Maeterlinck említett műve tudtunkkal nem jelent meg magyar fordításban.

A boldogságról. A mit én irigylek. stb. Az elsőben még van valamelyes gondolat, ha nincs is költőileg kifejezve; a többi lapos és szintelen.

Gergely. Kétségkívül ügyesen van irva, csak nagyon elnyújtja a különben épen nem új gondolatot. Ha fele akkora volna, sokkal jobb volna.

Bál után. Egy szenvedőhöz. Mondvacsinált szentimentálizmus, mely egyáltalán nem ad támasztékot annak megitélésére, hogy a szerző fog-e még jobbat is irni.

Este a pusztán. Örök komédia. Az első csak egymás mellé rakja az egyes vonásokat a nélkül, hogy kép alakulna ki belőlük. A másik zavaros és nagyon prózai eszmélkedés.

KÉPTALÁNY.

A 19-dik számban megjelent képtalány megfejtése: *Lényünk legfőbb birtoka a becsület.*

SAKKJÁTÉK.

2435. számu feladvány. Pauly W.-tól.

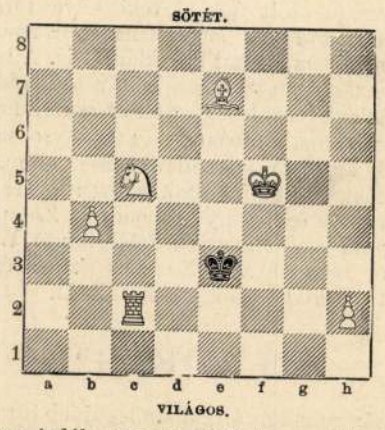

Világos indúl s a negyedik lépésre matot mond.

A 2421. számu feladvány megfejtése Blumenthal O.-tól.

Világos.	*Sötét.*	*Világos.*	*a.*	*Sötét.*
1. Vb7—b2	... Kf1—f2 : (a)	1. ...	...	... Kf1—e2—g2
2. Hc2—e1 †	... K t. sz.	2. Hc2—e3 †	...	K—f3 :
3. Vb2—h2—d4 t. sz.		3. Vb2—c2		t. sz.
4. V mat.		4. V mat.		

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — *Csomonyán:* Németh Péter. — *Bakonyszentlászlón:* Szabó János. — *Fakerten:* Kintzig R. — *Kecskeméten:* Balogh D. — *A pesti sakk-kör.*

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós.
Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Kaplony-utcza 9.
Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utcza 4.

Foulard selyem 65 krtól 3 frt 70 krig méterenként blousok és ruhákra való. Bérment. és elvámolva a házhoz küldve. Gazdag mintaválaszték azonnal. Selyemgyár Henneberg Zürich.

Salvator Természetes vasmentes Lithion-forrás kitünő hatású vese-, hólyag-, rheuma- és köszvenybántalmaknál. vizeleti nehézségeknél, czukorbetegségeknél a légző- és emésztési szervek hurutainál. Budapesten, főraktár Édeskuty L. urnál.

GERŐ ADOLF főh. udv. szállító ortop. czipészmest. Budapest, IV., Kossuth Lajos-utcza 4. Ajánlja készitményeit 10592 **fájós lábakra.** Specialista anatom. mód szerint kidolgozott gyermekczipőkben.

Mig eddig a régi bőrbetegségek, a legkülönbözőbb súlyos idegbajok (neurasthenia, vitustáncz), a sápkór, a női arczot elektelenitő pattanások s a női nemi szervek folyásokkal kombinált hurutos megbetegedéseinek kezelésénél csekély értékü idegen vizekre voltunk utalva, addig újabban **PARÁDI ARSEN vizben** vastartalommal olyan kincsünk van, mely minden eddigi arsensavas viznél (Roncegno Levico) hatásosabb, könnyebben emészthető s manapság már, minthogy legelőkelőbb orvosi tekintélyeink felkarolják s a fogyasztók egész serege dicséri hatásait, hazánkban csaknem kizárólagos keresletnek örvend.
Egy postaláda (7 palaczk) parádi arsén vastartalmú gyógyvizet Magyarország összes postaállomásaira 5 korona 80 fillérért bérmentesen szállit a
Főraktár: **ÉDESKUTY L.** cs. és kir. udv.szállító, BUDAPESTEN.
Kapható minden gyógytárban és megbizható fűszerkereskedésben.

MATTONI 11003
ERZSÉBET-SÓSFÜRDŐJE
BUDAPESTEN (BUDÁN).
Meglepő gyógyhatással bir különösen **női bajokban,** *továbbá* **alhasi és általános vérbőségben, verőczéri pangások esetén máj- és lépbajokban, aranyérben** *stb*
Idény április 15-től szept. végéig.
65 fürdőszoba; *számos kellően berendezett kényelmes vendégszoba. Vendéglő mérsékelt áru ételek és italokkal.*
Rendelő orvos: **Dr. Polgár Emil.**
Villamos vasuti állomás. *Villamos vasuti állomás.*

Hogy karcsuvá lehessünk

a nélkül, hogy egészségünknek ártalmára volna, használjuk a **„PILULES APOLLO“** melyek tengeri növények alapján vannak előállitva és párisi orvostekintélyektől jóváhagyva. Ezen könnyen betartható gyógykezelés rövid idő alatt csalhatatlanul elhajt *túlsagos embonpoint* és biztositja a *kövértestüség* gyógyitását mind a két nemnél. *Ez a titka minden elegáns hölgynek, ki nyulánk és fiatalos alakját meg akarja őrizni.* Egy flacon ára utasitással K 6·45 bérmentve, utánvéttel K 6·75 **J. Ratie,** gyógysz. **5 Passage Verdeau, Paris** (IXe). — Raktár Ausztria-Magyarország részére Budapesten Török József, gyógyszerész, Király-utcza 12. 11019

Technikum Mittweida
Igazgató: **A. Holtz,** tanár. (Szász királyság.)
Magasabb technikai tanintézet az elektro- és gépészmérnökök, továbbá gépészek és gépkezelők részére. Gazdagon felszerelt elektrotechn. és gépépitő laboratoriumok. Gyári tanulómühelyek. 3610 hallgató a 36 iskolaévben.
Programm stb. dijtalanul a titkárság által.

Ingyen és bérmentve árjegyzék órák, láncok, gyürük, karszallagok, medaillonok, melltük, nyaklánczok, szivek, keresztek stb.-ről.

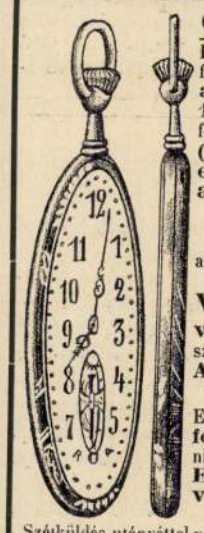

Gavallér óra, extra lapos látható szerkezettel, első rendü minőség fekete acélből **4 frt, elegáns kék acélből 4 frt 75,** arany plaque, pótol **14 karátos valódi arany órát, 5 frt,** fekete acélből, arany és ezüst virágokkal **(secessiós), divatos, 4 frt 80.** Valódi ezüst 6 frt. Ezen órák ezüst vagy arany számlapokkal 2 frttal drágábbak.
Chronometer-Präcisiós anker-szerkezettel 3 frttal drágább, nagyon megbizható óra. 11105
Valódi Roskopf-anker-órák valódi rubinokkal, valódi svájczi szerkezettel, jelenleg a legszebb és legjobb. **Arany double változatlan 3·75 frt három erős fedéllappal.** Ezen óra **három erős,** valódi ezüst **fedéllel 6·50** frt. **Vasuti** Roskopf, valódi nikkel 2.45 frt. Kettős fedéllel 3 frt 50. **Erős Roskopf-óra plombával, aczél vagy nikkel lánczczal együtt 2·—** frt **Ingaóra** 4 frttól feljebb.
Szétküldés utánvéttel vagy az összeg beküldése ellenében. Exporthaz **RUD. v. KUPPIS Wien,** V., Arbeitergasse 11/V. Mezzanin.

Egyedül létező valódi angol **Szépitőszer** a Balassa-féle valódi angol **UGORKATEJ,** mely azonnal eltávolit minden **szeplőt, májfoltot, pattanást, böratkát** (mitesser), ránczot stb. és az arcznak friss üdeséget, fiatalságot kölcsönöz. Teljesen ártalmatlan. **1 üveg 2 K,** ehhez **ugorka szappan 1 K, pouder 1.20 kor**
Főszétküldési hely: **Balassa Kornél** gyógyszertára, **Budapest, Erzsébetfalva 15.**
Kapható minden gyógyszertárban. Főraktár Budapesten: **Török József** gyógytárában Király-utcza 12 és Andrássy-út 26. **Dr. Egger Leó** «Nádor»-gyógytárában, VI., Váczi-körut 17 sz. **Zoltán Béla** gyógyszertárában, Szabadság-tér, továbbá a következő drogueriákban: **Detsinyi Frigyes,** Marokkói-utcza 2. sz., **Fodor Márton,** VII., Király-utcza 41., **Lux Mihály,** IV., Muzeum-körut 7., **Neruda Nándor,** IV., Kossuth-Lajos-utcza 7., **Molnár és Moser,** IV., Koronaherczeg-utcza 11, 10843

SUNLIGHT SZAPPAN

egyszerüsiti és megkönnyit a ruha mosását, anélkül, hogy a szövésben kárt tenne. Idö, munka és pénz dolgában háromszoros megtakaritas.
Mindenütt kapható; Beszerzési források jegyzékével, ingyen mintával együtt kivánatra a helyi képviselö: DIAMANT B. N., VI Király utcza 98b szolgál.

Ló-takarók 10894
teljes nagyságban csak 95 krajcár.

Minden lótulajdonosnak nélkülözhetetlenek a mi **vizmentes strapa-lótakaróink,** melyek teljes nagyságuak és különös vastag, meleg brünni gyapotból vannak készitve, tehát a lovakat mindennemü meghüléstől óvják és mindig egészségben tartják. A mi **strapa-lótakaróink** minden kivánt szinben kaphatók és **tömegárusitás** végett alábbi **rendkivül olcsó áron** adatnak el:
1 db lótakaró, teljes nagyságban csak 95 krajcár,
2 « « « « csak frt 1.85
4 « « « « csak frt 3.60
Egyedárusitója utánvéttel: **Kertész Henrik,** Wien, I., Fleischmarkt 18—417.

HASZNÁLJON
KERPEL KÉZFINOMITÓ FOLYADÉKOT
A KEZET 3 NAPALATT BÁRSONYSIMÁVÁ ÉS HÓFEHÉRRÉ TESZI.
1 üveg 90 fillér. 4 üveg rendelésnél franko.
KERPEL GYÓGYTÁR
BUDAPEST, LIPÓT-KÖRÚT 28.

Adélka tizenegy. De a vörheny nagyon megviselte őket; még most se heverték ki egészen. Nagyon vézná, mi? De a szegény anyjuk is ilyenfajta volt. Féltem is őket, hogy örökölték a baját.

Úgy beszélt róluk, mintha ott se lettek volna.

Lencsi és Adélka kíváncsian tekintgettek körül. Minden csekély új látnivaló érdekelte és mulattatta őket.

A postamesterné nagy leánya ekközben előcsődítette az egész háznépet. A szoba egy perc alatt megtelt fiatal néppel.

Az ismerkedés néhány semmitmondó szava után a kisleányokat elhívták a kertbe.

— Hát anyám? — kérdezte Hofmann úr.

— Alszik, — felelt a sógorasszony. — Egypár hónapja nagyon sokat alszik, de az orvos meghagyta, hogy: csak aludjék, sohasem szabad zavarni. Előre figyelmeztetlek, hogy ne lepjen meg, ha nem fog megismerni.

— Engem se ismerne meg, a fiát?

— Senkit sem ismer meg, akit évek óta nem látott. Mindenkit összetéveszt régi, nagyon régi ismerősökkel. És rád, az igazat megvallva, nem igen emlékszik . . .

— Hogyan, talán csak nem . . . eszelős?

— Nem. Más baja nincs, csak az emlékezete pusztult el nagyon. Az se egészen. A nagyon régi dolgokra például a leánykorára, meg arra az időre, amikor még kicsinyek voltatok, néha egészen jól emlékszik.

— De hát soha sincsen szó rólam? Hiszen elég gyakran írok!

— Igen, de nem hisz nekünk. Mindig megmondjuk neki: „Anyám, a Károly írt! Pénzt küldött!" De azt feleli: „Csak meg akartok csalni. Csak azért mondjátok, hogy ne szomorkodjam annyit. Tudom én jól, hogy a Károly is meghalt, mint a többiek. Már régen meghalt. Még tizenhat esztendős se volt, amikor meghalt." És, tudod, nem szabad ellenkeznünk vele, mert ez igen fölingerli. Megharagszik és indulatosan fakad ki: „Azt akarjátok rám fogni, hogy őrült vagyok!" Ilyenkor annyira sír, hogy sírógörcstől, vagy valami még rosszabbtól tartunk, mert az orvos a lelkünkre kötötte, hogy mindent rá kell hagyni, ha nem akarunk valami kiszámíthatatlan válságot előidézni. Azóta, hogy ebben az állapotban van, többször megmutattuk neki az arcképedet, de nem ismert rád. Különben még bennünket is csak félig-meddig ismer. Engem a leányának tart, és a leányomat is a maga gyermekének képzeli. Azt hiszi, csak ez a két gyermeke maradt, a többiek meghaltak.

— Istenem, de hiszen akkor mégis . . .

— Nem, egyebet nem venni észre rajta. De az orvos is azt mondja, hogy ez csak az aggkori elmegyöngülés egy különös esete. Különben majd mindjárt meglátod. Ebben az időtájban szokott fölébredni a délutáni álmából.

Tovább beszélgettek. Mindarról, ami azóta történt, hogy utoljára találkoztak. A tizenöt év sok veszteségéről. Ki-ki a maga halottjáról. A sógorasszony a postamesterről, Hofmann úr arról a szegény asszonyról, akit Romániában ismert meg és Romániában hagyott. Azután a gyermekeikről.

Egyszerre egy kis öreg asszony jelent meg az ajtóban.

— Ó, Istenem! . . .

Károly se ismert volna rá, annyira összement.

— Anyám, itt van a Károly! — szólott hangosan a jó sógorasszony. — A Károly, a fiad! Hazajött Romániából! Megismered?

Károly kitárta a két karját.

— Ej, ti mindig tréfálóztok velem! — szólalt meg az öreg asszony. — Kicsúfoltok, mert azt hiszitek, hogy én már semmire sem emlékszem, amit ti már régen elfelejtettetek. Nini, hisz ez a jó Skultéty úr! Isten hozta nálunk, kedves Skultéty úr! Foglaljon helyet. Bizony, már régen nem volt szerencsénk!

Károly rápillantott a sógorasszonyra, aki mintha intett volna valamit a szemével.

Ez a néma felelet elvette minden bátorságát. Nem mert ellenkezni. Csak egy hosszu, forró csókot nyomott az öregasszony kezére.

— No, de foglaljon helyet, Skultéty úr! — folytatta az öreg asszony. — Én is leülök, mert a lábam már nem igen bír. De mondja, mit csinál a kedves felesége? Meg az apróságok? Vagy mit is mondok? Azóta már szépen felnőhettek!

Károly csodálkozva, elhomályosodott szemmel tekintett erre a kis lényre, akitől az életet kapta. A lába, meg a keze reszketni kezdett. Nem tudta, mit mondjon. Valami semmitmondó szót keresgélt, de a hang a torkán akadt.

A sógorasszony felelt helyette:

— Bizony, bizony, az idő eljár!

Kiss Ernő tábornok szobra Nagybecskereken. Radnai Béla műve.
Leleplezték május 27-ikén

Uj Idők 1906. XII. 23.

A cselédgyűlésről. — „Legyen tehát sztrájk! . . ."

Mühlbeck Károly rajza

Leültek. És az öregasszony folytatta a furcsán kezdett társalgást:

— Milyen sok minden is történt azóta, hogy Skultéty úr útoljára volt nálunk! Persze, azóta sok esztendő múlt el. Talán tíz év is. De én még arra is jól emlékszem, mikor Skultéty úrnak a kedves szülei a városunkba költöztek. Én már akkor ismertem őket Egerből, mert lánykoromban egy télen Egerben farsangoltam, és a nagynénémhez, Vitkovszkynéhoz, akinél akkor szálláson voltam, a kedves szülei járatosak voltak. Milyen gyorsan elmúlik az idő! Milyen régen meghaltak már a kedves szülei! De nekem még több csapást kellett megérnem. Istenem, meg se tudnám mondani, hány temetést kellett elszenvednem! A szüleimet, a testvéreimet; azután a gyermekeim is meghaltak. Hét élő gyermekem volt és most már csak kettő él. Azóta a férjem is meghalt. (Sírni kezdett.) Pedig még fiatal ember volt; erős, egészséges, senki se hitte volna. Ilyenforma ember volt, mint Skultéty úr, csak még erősebb. De hiszen ismerte!

Hoffmann úr végre, miután egy bátorító pillantást esdekelt ki a sógorasszonyától, rekedt hangon szólalt meg:

— Elhoztam magammal a kis leányaimat is. Megmutathatom őket?

— Hogyne! Hol vannak? A kertben? Hívja be őket.

Az orosz birodalmi dumát megnyitja a cár május 14-ikén

Kiment értök és megmagyarázta nekik, hogy a nagymamát nem szabad nagymamának szólítani. Szépen csókoljanak neki kezet és csak akkor szóljanak, hogyha kérdezik őket.

Beállítottak. Az öregasszony megsimogatta előbb az egyik, azután a másik kisleány fejét, s megkérdezte, hogy hány évesek.

— Az egyik tizenhárom, a másik tizenegy éves. Egy kicsit hátramaradtak a fejlődésben, mert vörhenyt állottak ki, s ez annyira megviselte őket, hogy még most se tértek magukhoz.

— Majd kiheverik, — szólott az öreg asszony. — Nekem tizenhárom éves koromban olyan vörhenyem volt, hogy egy évig senyvedtem belé. Mindenki azt hitte, hogy az utóbajok előbb-utóbb el fognak pusztítani. Aztán egyszerre úgy megnyúltam és olyan erős lettem, mint egy fiatal jegenye.

És elmondotta a betegsége egész történetét.

Később is folyton az öreg asszony vitte a szót, azoknak az élénkségével és örömével, akik ritkán látnak idegen embert, pedig szeretik a társaságot.

A gyerekek rendre kiszökdöstek s a nagymama még egyre beszélt.

Csupa nagyon régi történetet emlegetett. Olyanokról, akik már réges-régen meghaltak; olyanokról, akiket senki se ismert.

És mindjobban belemelegedett az emlékezésbe. Elbeszélte, hogyan is volt hát, mikor azon a híres farsangon bemutattak neki egy barna fiút, a Hofmann Károlyt . . .

— Tudja, Skultéty úr, nemcsak én mondom, mindenki mondotta, hogy abban az időben Hofmann Károly volt a legdaliásabb legény az egész Hevesben. És sok szemrevaló kisleány volt azon a megyebálon, szemrevaló kislány . . .

Ó, Hofmann úr még most is élénken emlékezett arra a sudár jegenyére! És az, amit látott, nagyon szorongatta a szívét. Attól félt, hogy kicsordul a könye.

Hét óra tájban egyszerre csak fölállott és az órájára nézett.

— Nem maradtok itt legalább holnap délig? — kérdezte a sógorasszony halkan, egy kissé meglepődve. — Kétszerannyi szobát adhatok, mint a mennyire szükségetek van. És annyi idő multán! . . . Legalább vacsorálj velünk!

— Nem, köszönöm. Vissza kell mennem a gyorsvonattal. Korán reggel dolgom van.

Pedig nem úgy tervelte.

Jelfy Gyula fényképei.

T. HERCZEG FERENCZ BESZÉDET MOND.

gött egy fiatal leány rejlik, egyik új tagja annak az újabban mindinkább szaporodó női költő-csoportnak, a mely az őszinteséget, az érzések tartózkodás nélküli kimondását tűzte ki jelszavául. Csaknem egyedüli tárgya természetesen a szerelem, akár a saját érzéseit mondja el, akár elbeszélő formában lirai allegoriákat sző. S ezt az egyedüli tárgyát is inkább képzeletből ismerheti, mint a valóságból, inkább nőies ábrándjaiból, mint tapasztalataiból. Csupa erotikus romantika, a mit ir, erős érzéki szinezettel. Szive örökös hullámzásban él; a titkos, magányos órák szilaj epekedése, szenvedélyes, gyötrő sohajtozásai, melyek abban a pillanatban, mikor a vágy valósággá válhatna, ijedten visszariadnak, — érdekes s valóban nőies hangokban nyilvánulnak a versekben. Az őszinteségre való törekvés néha túl is viszi a határon, szavaiban sokszor érzékiesebb, mint érzéseiben. Ez a rikító, túlerős szinezés épen nem válik javára versei művészi hatásának. Az egész kötet forrongó, még ki nem alakult, de kétségkívül költői lélekre vall; még érnie kell, a formában több művészi öntudatosságot, a tartalomban több mélységet elsajátítani. Ha szeme megnyílik az élet egyéb [illegible]y dolgai iránt is, ha tisztább, mélyebb fogalma lesz az életről, a szerelemről, ha majd bőbeszédűsége nem fogja széjjel bomlasztani versei művészi formáját s kétségkívül szines és kifejezésben gazdag nyelve biztosabb eszköze lesz a művészi alkotásnak, ha pongyolasága nem fogja megrontani sokszor legszebb gondolatai hatását, — akkor majd maga is be fogja látni, hogy ez a kötete csak kezdet és próbálgatás, mely igér ugyan egyetmást, de még nem sokat váltott be. A kötet csinosan kiállítva a Légrády-Testvérek könyvnyomdájából került ki s részletesen. Végül név és tárgymutató van a kötethez függesztve, mely az eligazodást nagyon megkönnyíti. Az érdemes munkát, melynek az ára fűzve 6 korona vászonkötésben 7 korona 60 fillér, — a Kisfaludy-társaság adta ki s a Franklin-Társulat nyomdájában jelent meg tetszetős kiállításban.

Alba Nevis: «A hét csuda»; *költemények, Budapest 1905.* Az Alba Nevis idegenszerű álnév mögött egy fiatal leány rejlik, egyik új tagja annak az újabban mindinkább szaporodó női költő-csoportnak, a mely az őszinteséget, az érzések tartózkodás nélküli kimondását tűzte ki jelszavául. Csaknem egyedüli tárgya természetesen a szerelem, akár a saját érzéseit mondja el, akár elbeszélő formában lirai allegoriákat sző. S ezt az egyedüli tárgyát is inkább képzeletből ismerheti, mint a valóságból, inkább nőies ábrándjaiból, mint tapasztalataiból. Csupa erotikus romantika, a mit ir, erős érzéki szinezettel. Szive örökös hullámzásban él; a titkos, magányos órák szilaj epekedése, szenvedélyes, gyötrő sohajtozásai, melyek abban a pillanatban, mikor a vágy valósággá válhatna, ijedten visszariadnak, — érdekes s valóban nőies hangokban nyilvánulnak a versekben. Az őszinteségre való törekvés néha túl is viszi a határon, szavaiban sokszor érzékiesebb, mint érzéseiben. Ez a rikító, túlerős szinezés épen nem válik javára versei művészi hatásának. Az egész kötet forrongó, még ki nem alakult, de kétségkívül költői lélekre vall; még érnie kell, a formában több művészi öntudatosságot, a tartalomban több mélységet elsajátítani. Ha szeme megnyílik az élet egyéb dolgai iránt is, ha tisztább, mélyebb fogalma lesz az életről, a szerelemről, ha majd bőbeszédűsége nem fogja széjjel bomlasztani versei művészi formáját s kétségkívül szines és kifejezésben gazdag nyelve biztosabb eszköze lesz a művészi alkotásnak, ha pongyolasága nem fogja megrontani sokszor legszebb gondolatai hatását, — akkor majd maga is be fogja látni, hogy ez a kötete csak kezdet és próbálgatás, mely igér ugyan egyetmást, de még nem sokat váltott be. A kötet csinosan kiállítva a Légrády-Testvérek könyvnyomdájából került ki s az elején ott látható a szerző arczképe. Mutatványul a következő verset közöljük belőle:

Sötétedett.

Emlékezel-e még a régi dalra?
A régi csókra, mondd, emlékezel?
A suttogást, a fuldokolva szállót,
Az álmokat — szólj, — nem feledted el?
S miként nekem, ah, jut-e most eszedbe,
S elfog-e rá a bús emlékezet:
Hogy együtt voltunk a te szép hazádban,
S körülöttünk — sötétedett . . .

Emlékezel; karom karodba fonva
Némán bolyongtunk árkon-berken át,
S a liget hűvös, titkos rejtekében
Nem hallottuk a csalogány dalát,
Nem éreztük a szellő suhanását,
Nem láttuk a zöld, nyiló réteket,
Csak egymást láttuk, egymást éreztük csak,
S körülöttünk — sötétedett . . .

A te napfényes, illatos honodban
Csakúgy, mint akkor, most is alkonyul,
A szomjú földre minden áldott este
Most is gomolygó szürkeség borul.
S míg álmodón a liget útját járod,
Elfog-e, mondd, a bús emlékezet?
Gondolsz-e rá, hogy egyszer, nem is régen
Sötétedett? . . .

A **«Magyar könyvtár»**-ban, melyet *Radó* Antal szerkesztésében a Lampel-Wodianer czég ad ki, négy új füzet jelent meg. Ezek egyike Anatole *France*, a most legtöbbre tartott franczia iró egyik

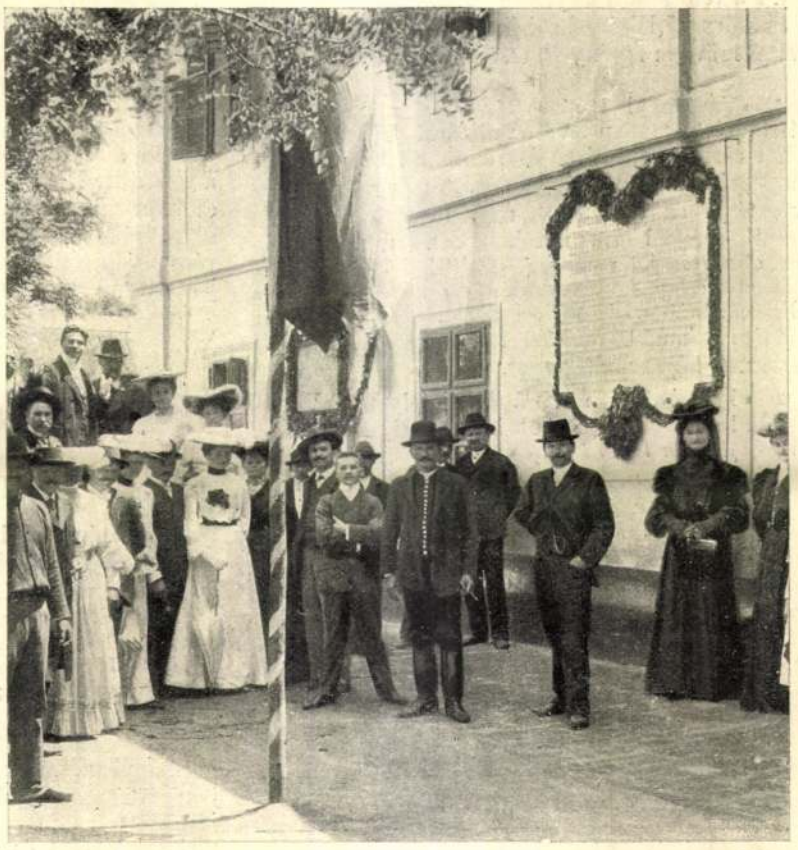

Sorger fényképei.

LENAU SZOBRA A LELEPLEZÉS UTÁN. EMLÉKTÁBLA LENAU SZÜLŐHÁZÁN.

A CSATÁDI LENAU-ÜNNEPÉLYRŐL.

legújabb elbeszélése a kereszténység első évtizedeiből «*Gallio*» címmel, szintén elbeszéléseket tartalmaz a «*Vénusz-bünügy*» című füzet, melyek szerzője *Heltai* Jenő. Egy füzet a régi magyar irodalomnak van szentelve: *Balassa* József állított össze benne szemelvényeket a kódexek irodalmából. A negyedik füzet *Tóth* Rezsőtől utirajzokat tartalmaz «Olasz faluk és városok» címmel. Mindegyik füzet ára 30 fillér.

Az önálló vámterület kérdéséről, mely ma annyira napirenden van, érdekes füzetet adott ki dr. *Hertzka* Tivadar ismert közgazdasági iró «Váljunk el! Hogy juthatunk önálló vámterülethez s hogy vehetjük hasznát, ha megvan» címmel. A füzet tulajdonkép a «Magyar Hirlap»-ban megjelent czikksorozat lenyomata s tanulságos okfejtéssel szól hozzá gazdasági életünk e ma legfontosabb kérdéséhez. A 87 lapnyi füzet a Lampel-Wodianer-cégnél jelent meg s ára egy korona.

«Rákócziért» czím alatt regényes szinművet adott ki *Erdősi* Károly. A 3 felvonásos szinmű iskolai előadások czéljára szolgál s e czélnak hazafias tartalmával meg is felel. A Szent István-társulat adta ki; ára 80 fillér.

A fővárosi szinházak ezen a héten eljutottak a nyári szünethez. A *Nemzeti Szinház* és az *Operaház* junius 15-ikén tartotta utolsó előadását, a *Király-szinház* és a *Magyar Szinház* 18-ikán. Csak a Vígszinházban lesz még előadás e hónap végéig. A *Népszinházat* tudvalevőleg javítják és a szinpadi részt még mindig bontják. A személyzet ezalatt a krisztinavárosi szinkörben játszik május óta. Az elmult szinházi évszak elég mozgalmas volt, de nem minden szinházra kielégítő. Említésreméltó, hogy az *Operaszinház* a közönséget sokkal jobban érdekelte, mint az előbbi években s valószinű, hogy az évenkint mutatkozó nagy deficzit most mérsékeltebb lesz. A *Király-szinház* kétszáznál több estén szorongásig telt nézőtér előtt játszotta «János Vitézt.» Ennek a szinháznak ment legjobban a dolga. Pénzügyi sikerei vannak a *Nemzeti Szinháznak* is. A szinházak nagyobb részében az eddiginél több eredeti szinművet adtak elő s az *Operaszinház* is jelentékeny sikerrel hozta szinre gróf Zichy Géza «Nemo» operáját.

A «VASÁRNAPI UJSÁG»
52-ik évfolyama.

A «**Vasárnapi Ujság**» a legrégibb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap, **évenként több mint 130 íven,** s több mint **ezer képpel,** «*Regénytár*»-ral s rendkívüli mellékletekkel is bővítve *legjelesebb hazai íróink és művészeink közreműködésével* jelen meg.

A «*Vasárnapi Ujság*» újabban **szines képmellékleteket** is ad, több színben művészileg kivitt képeket.

Mikszáth Kálmán kitünő irónk mint főmunkatárs működik a «Vasárnapi Ujság» szerkesztőségében s a vele kötött egyezség értelmében *kizárólag* a «Vasárnapi Ujság»-ba irja nagybecsü új szépirodalmi műveit: *regényeit, elbeszéléseit.*

*

A «Vasárnapi Ujság» társlapja, a most már **51-ik évfolyamában** lévő **«Politikai Ujdonságok»** a hét eseményeit híven és részrehajlatlanul, kellő magyarázattal ellátott gondos, tömör összeállításban tárja az olvasó elé, úgy, hogy a közönség együtt találja benne mindazt, a mi a napilapokban elszórtan jelen meg. A «Politikai Ujdonságok» előfizetői e lap mellett külön díj nélkül kapják a «*Világkrónika*» képes heti közlönyt és a «*Magyar Gazda*» című, havonként megjelenő gazdasági és kertészeti képes melléklapot.

A «*Világkrónika*» 1905-iki évfolyama **Verne Gyula legújabb regényét** közli, melynek czíme: «*Véres dráma Livóniában.*»

Előfizetési föltételeink:

A «Vasárnapi Ujság» negyedévre 4 korona, félévre 8 korona.

A «Vasárnapi Ujság» a Világkrónikával negyedévre 4 kor. 80 fillér, félévre 9 korona 60 fillér.

A «Vasárnapi Ujság» és «Politikai Ujdonságok» a «Világkrónika» és a «Magyar Gazda» melléklapokkal együtt: negyedévre 6 korona, félévre 12 korona.

Az előfizetések a «Vasárnapi Ujság» és «Politikai Ujdonságok» kiadóhivatalába, Budapest, Egyetem-utcza 4. szám küldendők.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

Az Erdélyi Közművelődési Egyesület junius 12-ikén, pünkösd másod napján tartotta XXI-dik közgyűlését *Erzsébetvároson*. A Kolozsvárról érkezett vonat hozta a legtöbb részvevőt, a Királyhágón inneni részekből is. *Issekutz* Győző orsz. képviselő, a helyi választmány elnöke üdvözölte az érkezőket. A városházán volt a gyülekezés s innen vonultak az EMKE lobogója alatt az állami főgimnázium földiszített tornacsarnokába. A közgyűlésen a megnyitót gróf *Béldy* Ákos főispán, az egyesület elnöke mondotta. Az évi jelentésből kitűnik, hogy az EMKE-től fentartott és segélyzett kulturális intézmények költségei 167,904 koronát tettek. Ez az összeg évenkint biztosítva van. Az egyesület fennállása óta vagyonképen szerzett 3.136,483 koronát, segélyekre kiadott 2.100,989 koronát, a mi összesen 5.257,472 korona. Megemlékezett az elnöki megnyitó a hagyatékokról is, a melyek az egyesület iránt való érdeklődés jelei. Igy 160,000 korona készpénzt hagyott az EMKE-re a Nagyenyeden elhunyt *Miksa* Zsuzsanna. Egyharmadrészben az EMKE-re hagyta tekintélyes vagyonát a Debreczenben elhunyt *Hegyi* Mihályné szül. Józsa Eufrozina is, ezenkivül az egyesületnek 2000 koronát külön is hagyományozott. 4000 koronát hagyott özv. *Molnár* Domokosné, *Vojnits* Tivadarné 2000 koro[illegible] stb. Remény van, hogy a per alatt levő Móricz József-féle 40,000 koronát is megkapja az egylet. Ezután *Sándor* József főtitkár olvasta fel emlékbeszédét gróf Kuun Géza elnök felett. Az emlékbeszédet a közgyűlés megéljenezte és kiadását elhatározta. A közgyűlésen hét néptanítói jutalom volt kiosztandó. A jutalomra 44 pályázat érkezett be. A választmány tehát a 3000 korona kiosztásával 23-nak kitüntetését javasolta. A jutalmakat *Csernátony* Gyula kir. tanfelügyelő szép beszéd kiséretében adta át. A közgyűlés után a tagok *Szádeczky* Lajos egyetemi tanár, a kiváló történettudós vezetésével megtekintették az első *Apafy* Mihály fejedelem korából maradt kastély történelmi nevezetességeit és feliratait. Délután 250 teritékes ebéd volt.

Az Országos Irodalmi Szövetség junius 11-iki közgyűlésén *Pekár* Gyula elnök kegyeletesen emlékezett Jókairól, kit e szövetség atyjának mondott. Vázolta a szövetség czéljait: népies füzetek kiadása, a vidéki irodalmi társulatokkal való szorosabb kapcsok teremtése, vándorfelolvasások rendezése, tehetséges irók támogatása, valamint az irói jognak törvény utján való szabályozása. *Szundy* Károly főtitkár ismertette a szövetség tavalyi munkásságát, a kezdet nehézségeit. A szövetségnek ma 3064 tagja van s 27 irodalmi társulat lépett a szövetség kötelékébe. A közgyűlés elhatározta, hogy Bacsányi iró hamvainak Linzből való hazahozatalára mozgalmat indít. Végül a választmányt egészítették ki.

KILIÁN JÓZSEF.

MI UJSÁG?

Az új miniszterium. Báró *Fejérváry* Géza junius 15-ikén reggel Bécsbe utazott a királyhoz, s a délután történt kihallgatáson a király elfogadta előterjesztéseit, megbizta őt a kormány alakításával és a miniszterségre ajánlottak névsorát helybenhagyta. A király József főherczeg temetésére junius 18-ikán érkezik Budapestre; itt időzése alatt a budai királyi palotában jelenik meg a Tisza-kormány búcsú kihallgatásra s az új kormány eskütételre. Az új kormányban, melynek csupán ügyvivő és átmeneti jellegét hangoztatják, az elnökség mellett báró *Fejérváry* Géza magának tartja a Felség körüli miniszteri tárczát és a pénzügyminisztérséget is. Ez utóbbi miniszterium hivatali ügyeit *Popovics* Sándor államtitkár vezetné. Honvédelmi miniszter: *Bihar* altábornagy. Kereskedelmi miniszter: *Vörös* László volt államtitkár. Földmívelésügyi miniszter: *György* Endre. Belügyminiszter: *Kristóffy* József szatmármegyei főispán. Közoktatási miniszter: *Lukács* György békésmegyei főispán. Igazságügyminiszter: *Lányi* Bertalan miniszteri tanácsos. Horvát miniszter: *Kovacsevics* István horvát képviselő.

A trónörökös nejének és gyermekeinek rangemelése. Ferencz Ferdinánd főherczeg neje, Chotek Zsófia, kit a király «Hohenberg» néven herczegnővé emelt, az udvari szertartási szokások szerint rangban a főudvarmesterné után következett. A hivatalos lap pár nap előtt a trónörökös nejének rangemeléséről a következőket közölte: A király a *Hohenberg* herczegi család tagjainak, a kiket eddig a «Herczegségi méltóság» czím illetett meg, úgy saját személyükre, valamint törvényes leszármazóikra nézve a «Főméltóságú» czímet, továbbá *Hohenberg* Zsófia herczegnőnek, Osztrák-Estei Ferencz Ferdinánd főherczeg nejének saját személyére nézve az udvarnál a főudvarmesterneői teendőkkel megbizott palotahölgyet megelőző rangot adományozta.

[illegible] pesti tudomány egyetemi czímzetes nyilvános rendkívüli tanárnak és törvényes utódainak a közegészségügy terén szerzett érdemei elismeréséül a magyar nemességet adományozta *tahitótfalusi* előnévvel.

A közoktatásügyi miniszterium palotájának tervrajzai láthatók junius 16-ika óta a szépművészeti muzeum földszintjén. Az országház közelében, a Dunaparton építendő palota tervrajzaira Berzeviczy miniszter pályadíjakat tűzött ki s azokat junius 14-ikén itélték oda. A *hétezer koronás* első díjat szavazattöbbséggel *Alpár* Ignácz nyerte. A két *három-háromezer* koronás második díjat *Lechner* Ödön és *Kőrösi* Albert Kálmán, valamint *Hüttl* Dezső; két *két-kétezer* koronás harmadik két díjat *Pecz* Samu, *Leitersdorfer* Béla; a negyedik díjakat *Villányi* Ernő és *Pártos* Gyula. A bizottság azonkívül két tervet megvételre ajánlott. A kivitelre a miniszter fentartotta magának a jogot. A biráló bizottság két tagja, Zala György szobrász és Quittner Zsigmond építész a döntés ellen külön véleményt jelentett be, mert az elsőnek kitüntetett tervezet a pályázatban föltételül megszavazott két millió építési költséget egy millió és ötvenezer koronával túllépi.

Egy öreg betüszedő jubileuma. Nagy ritkaság, hogy valaki a betűszedés nehéz munkájában eltöltött ötven év után ép erővel és egészséggel jubilálhasson. Ilyen ritka ünnepe volt junius 10-ikén a Franklin-Társulat nyomdai személyzetének, mely egyik derék tagja, *Kilián* József ötven éves betüszedői jubileumát ünnepelte. A derék, munkás öreg embert a nyomda vezetősége és személyzete meleg üdvözlettel kereste fel, ajándéktárgyakat nyújtott át neki emlékül s a tisztelet és szeretet jeléül.

Kilián József 1839-ben született Pesten, a hol atyja a szegényház gondnoka volt. Nyolcz testvérével együtt korán árvaságra jutván, 1854-ben beállott betüszedő-tanulónak a Landerer és Heckenast-féle nyomdába. Hosszú pályáján több nagy fővárosi nyomdában dolgozott, most pedig már évek óta a Franklin-Társulat egyik megbizható, szorgalmas alkalmazottja. Munkaköréhez tartozik a társulat nagy chliché-raktárának kezelése, melyet példás lelkiismeretességgel és gonddal végez. E minőségében sok jó szolgálatot tett és tesz a «Vasárnapi Ujság» szerkesztőségének is. A nyomdában, melyben dolgozik, valamint általában a fővárosi nyomdász-világban Kilián József általános tiszteletnek és népszerűségnek örvend s feljebbvalóinak bizalmát

A NÉMET TRÓNÖRÖKÖS MENYASSZONYÁNAK, CZECZILIA HERCZEGNŐNEK BEVONULÁSA BERLINBE.
Kirschner főpolgármester üdvözli a herczegnőt.

A részvét és országos gyász. A főherczegi család a gyászhirről először a királyt értesítette, aztán a Kis-Tapolcsányban időző József Ágost főherczeget s Turn-Taxis herczegnét. *Fiuméban* reggel nyolcz órakor terjedt el a gyászhir; az összes hivatalok vezetői tisztelegtek a főherczegi villában, aláirták az ott kitett részvét-ivet. Kitűzték a gyászlobogót a középületekre, a kikötő hajói pedig félárboczra eresztették lobogóikat. A külföldi konzulátusok is gyászlobogót tűztek ki. *Budapestre* az első hir a kir. főudvarmesteri hivatalhoz érkezett s a délelőtt folyamán hamar elterjedt a városban a lapok különkiadásai nyomán. A nyilvános épületekre, sok magánházra is gyászlobogót tűztek ki. Az egyesületek, társulatok, melyeknek a főherczeg védője volt, mind intézkedtek a gyász nyilvánításáról. Az országházra is kitűzték a gyászlobogót, egyet a képviselőház, egyet a főrendiház helyiségei fölé. A *főrendiház* junius 14-ikén ülést tartott, hogy gyászát nyilvánítsa a főherczeg halála fölött, ki a háznak tagja volt. Az ülésen gróf *Csáky* Albin elnök méltatta meleg szavakkal József főherczeg érdemeit. *Justh* Gyula, a képviselőház elnöke tanácskozásra hivta össze a pártok elnökeit az országos gyászban való részvétel megbeszélésére. Az értekezleten elhatározták, hogy a *képviselőház* junius 17-ikén ülést tart, mely kizárólag a gyász miatti intézkedésekkel fog foglalkozni; az ülésen *Justh* Gyula elnök indítványozni fogja, hogy József főherczeg érdemeit jegyzőkönyvbe iktassák, a Ház testületileg vegyen részt a temetésen, a ravatalra tegyen koszorut s a gyászoló családhoz részvétiratot intézzen.

A törvényhatóságok rendkívüli közgyüléseken nyilvánítják a gyászt, a templomokban pedig gyászistentiszteleteket tartanak. Az állami szinházakban, a Nemzeti Szinházban és az Operaházban a halálhir érkezése napján nem volt előadás s a temetés napjának estéjén sem lesz.

A Magyar Tud. Akadémia, melynek az elhunyt igazgatósági és tiszteleti tagja volt, junius 15-ikén tartott ülésén *Kautz* Gyula másodelnök mondott meleg hangú beszédet József főherczegről, az Akadémia egyik diszéről, a ki mindazon viszonyok közt, a hova tevékeny életében jutott, fényesen megállta helyét, nem is említve polgári erényeit. Magasztalta tudományszeretetét, erős magyar érzületét, magyar világfelfogását. Az Akadémia koszorút tesz koporsójára és arczképét megfesteti.

A halálhir elterjedése után mindenfelől érkeztek a részvét-táviratok a családhoz és József Ágost főherczeghez. A *király* táviratára *Klotild* főherczegnő következőképen válaszolt: «Mélyen lesujtva, a magam és leányaim nevében köszönöm Felségednek kegyes részvétét borzasztó és rettenetes fájdalmunkban.»

Az elsők közt voltak, a kik részvét-táviratot küldtek, gróf *Tisza* István miniszterelnök és *Nyiri* Sándor honvédelmi miniszter. Táviratot küldtek József Ágost főherczeghez *Justh* Gyula, a képviselőház elnöke, s *Kossuth* Ferencz, mint a szövetkezett ellenzék vezérbizottságának elnöke. *Kossuth* távirata így szólt: «A szövetkezett baloldal vezérlőbizottsága a legmagyarabb főherczeg halála felett kifejezi mélységes fájdalmát és tiszteletét. Teljes részvéttel adózik a fenséges családnak. *Kossuth Ferencz*, elnök.» *József Ágost* főherczeg következő táviratban válaszolt *Kossuthnak:* «Végtelen fájdalmunkban szivünk sajgó sebét hegesztő meleg részvétök mélyen meghatott. Fogadják megtört szivem legbensőbb hálatelt köszönetét.»

A gyászoló család. *József Ágost* főherczeg és neje Kis-Tapolcsányból junius 14-ikén reggel hét órakor érkeztek Fiuméba. A főherczeg egyenesen atyja holttestéhez sietett és zokogva imádkozott. Félkilenczkor a család összes tagjai átvonultak a palota balszárnyán lévő kápolnába, a hol az épen Fiuméban tartózkodó Maurovics Antal zenggi püspök misét mondott. Ugyanez időtájban érkezett meg *Károly István* főherczeg viczeadmirális Lussinból nejével és gyermekével. Károly István főherczeg Fiuméban a *király* nevében intézkedik. *József Ágost* főherczeg és neje junius 14-ikén visszautaztak Budapetre. *Thurn-Taxis* herczeg és neje, *Margit* főherczegnő, Regensburgból Budapestre utaznak a temetésre.

A ravatal. Igen egyszerű a szoba, a melyben a főherczeg elhunyt egy katonai vaságyban. A halotti lepelt virágokkal borították el; itt csak egyetlen koszorú volt: a család koszorúja, minden felirat nélkül. A ravatalt junius 15-ikén állították föl a villa kápolnájában, melyet nagy gyászpompába vontak és délszaki növényekkel diszítettek fel. A nagy számmal érkező koszorúkat is a kápolnában helyezték el.

A beszentelés. A koporsót junius 15-ikén délután vitték a kis kápolnában fölállított ravatalra. Martinez apát végezte délután 3 órakor a beszentelést. A város összes harangjait meghúzták. A mikor a koporsót átvitték a kápolnába a főherczegi család szolgái, közvetlen utána ment *Klotild* főherczegasszony két leányával, *Mária Dorothea* orleansi herczegnével, *Erzsébet* főherczegnővel és *Szirmay* grófnővel. A gyászszertartás, a beszentelés csak rövid ideig tartott. A herczegnők rövid imát mondtak és visszavonultak. Délután 4 órakor a város előkelői megtekintették a ravatalt, másnap már a közönség is, de a szűk kápolnába nem lehetett belépni s csak az ajtóból szemlélhették meg az üvegfedelű koporsót. A kápolna junius 16-ikán egész nap és éjjel is nyitva maradt.

DELIANNISZ, A MEGGYILKOLT GÖRÖG MINISZTERELNÖK.

Előkészületek a temetésre. József főherczeget a budai királyi palota temploma alatti nádor-sirboltba temetik, a hol atyja, gyermekei s egy kis unokája nyugszanak. A koporsót a Fiuméban történő beszentelés után junius 17-ikén reggel vasutra viszik, az államvasutak vonalán hozzák Kelenföldig s onnan a Déli-vasut vonalán a déli pályaudvarba szállítják, a honnan ugyanaz nap este kisérik a várpalota Szent István-kápolnájába. A koporsót testőr-lovasok és alabárdos darabant-csendőrök veszik körül, utánuk honvédhuszárság következik. Az egész út mentén az első honvéd gyalogezred áll sorfalat. A kápolnában ravatalra helyezik; a főváros közönsége junius 18-ikán délelőtt 8 órától 12-ig és délután 2 órától 5-ig, valamint másnap délelőtt is járulhat a ravatalhoz. A temetés junius 19-ikén délután négy órakor lesz. A temetési szertartást *Városy* Gyula székesfejérvári püspök fogja végezni. A temetésre Budapestre érkezik az elhunyt főherczeg sógora, *Ferdinánd* bolgár fejedelem is. A német császár képviseletében gróf *Wedel* bécsi német nagykövet jön a temetésre.

A *királyt* nagyon megrendítette rokona halálának hire. Ő Felsége intézkedett a temetésről, melyen maga is jelen lesz. Vasárnap, junius 18-ikán délelőtt érkezik a király teljes kiséretével Budapestre, s másnap, a temetés után visszatér Bécsbe.

A gyász Alcsuthon. A gyászhir junius 13-ikán dél körül érkezett Alcsuthra. Rögtön megszólalt a lélekharang. A kastélybeliek, az összes lakosság imádkozott.

A főherczeg titkári hivatalának vezetője, *Hepp* udvari fogalmazó összegyűjtötte az alkalmazottakat és zokogva tudatta velük a gyászhirt. Erre a kápolnába mentek, hol *Pintér* udvari káplán mondott misét. Az alkalmazottak elhatározták, hogy a távolban elhunyt fenséges uruknak alcsuthi földet küldenek a hires szép park azon részeiből, a hol a megboldogult különösen szeretett tartózkodni. A földet gondosan becsomagolták és *Szirmay* grófnő udvarhölgy czímére küldték levél kiséretében, a melyet a főherczeg alcsuthi hű emberei valamennyien aláirtak. Koszorut is küldtek a fenséges ur kedvencz cserfáinak leveleiből.

A főherczeg utolsó órái. *Szirmay* Sarolta grófnő, Klotild főherczegnő udvarhölgye a főherczegről azt mondja, hogy megadással tűrte sulyos betegségét. Utolsó napjairól a grófnő ezeket beszéli:

Két nappal halála előtt a főherczeg meghagyta környezetének, hogy ne hozzák nyilvánosságra, mily sulyos az állapota. — «Úgy érzem, — mondta a főherczeg — hogy meghalok; de nem akarom, hogy nyugtalanítsák azokat, a kik szeretnek.» Aggódva beszélt feleségéről, Klotild főherczegnőről, a kit beteggé tett az önfeláldozó ápolás, a folytonos virrasztás. A halála előtti napon azt az óhajtását fejezte ki, hogy a kertet szeretné látni. Tolószékbe ültették és kivitték a verandára. De köhögni kezdett, mire visszavitték szobájába. Az esős, rosz időjárás siettette halálát. Junius 12-ikén délután javulást érzett, de ez a katasztrófa előjele volt. A komornyiknak elkomorodva mondá: «Nagyon jól vagyok, nem értem! Vagy egészen felgyógyulok, vagy holnap estig halott leszek. A halál előtt szokott így megkönnyebbülni az ember.» A komornyik figyelmeztette, hogy a doktor megtiltotta a sok beszédet. A fenséges ur elhallgatott, feje lehanyatlott a párnára s csak ennyit mondott: «Jó Istenem, de hideg a kezem!» Ezek voltak utolsó szavai. Megdörzsölték a kezeit, mire elszenderedett. A család is nyugvóra tért. Hajnalban a beteg fölébredt szendergéséből, beállott a haláltusa s reggel övéi körében meghalt.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Irodalmi emlékek. A Kisfaludy-társaság a kegyeletét tanusította pár év előtt elhúnyt tagja, *Vadnay* Károly, a jeles regényiró iránt azzal, hogy egy vaskos kötetben kiadta irodalmi vonatkozású emlékbeszédeit, hirlapi emlékezéseit.

Kilencz emlékbeszéd és tizenkilencz rövidebb emlékezés, nekrológ, hirlapi tárcza van a kötetben, mind csupa olyan irókról és irodalmi eseményekről, melyeknek Vadnay kortársa volt. Jellemző vonásokkal eleveníti meg Sárossy Gyula, Csiky Gergely, Beöthy László, Degré Alajos, Szigligeti, Pálffy Albert, Zichy Antal, Czuczor Gergely alakjait az emlékbeszédekben, s a kisebb czikkek is változatos,

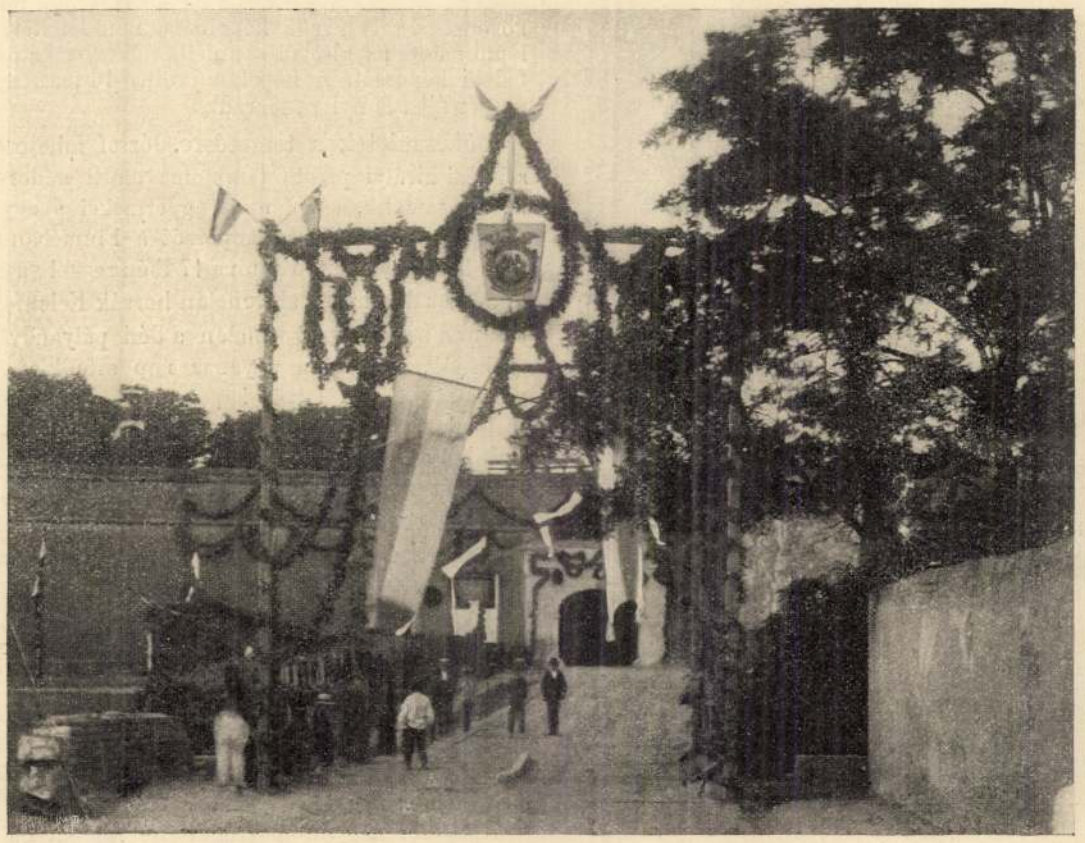

A SZIGETVÁRI VÁR AZON RÉSZE, HOL A VÖRÖSMARTY-EMLÉKTÁBLÁT ÁLLÍTOTTÁK.

templom közt, zöld platánfák alatt, egy kis dombon. Ide gyűlt az ünneplő közönség, közte a környékbeli nép nagy sokasága. A leleplezésnél megjelenteket *Bartole* János körjegyző üdvözölte. Az ünnepi beszédet *Herczeg* Ferencz mondta. Megemlékezett Lenau születéséről, mely 103 év előtt történt; röviden jellemezte a hazában töltött gyermek- s ifjukorát, majd költészetének azokat az elemeit, melyek őt a magyarságnak kedvessé teszik s beszéde végén a délvidéki svábok hazafiságát dicsőítette. *Hieke* Antal elszavalta Lenau néhány költeményét, azután pedig *Heinrich* Gusztáv német nyelvű beszédet mondott. Első sorban azért ünnepeljük mi magyarok Lenaut — úgymond — mert nagy költő volt s a magyar nemzet a nagyot és jelest mindig és mindenütt tudta méltányolni. De Lenauhoz szorosabb kötelékek is fűznek minket: hazánkban született s egész életében büszke volt arra, hogy magyar. Mi nem akarjuk a költőt a németektől teljesen elsajátítani, de kiérzünk költészetéből valamit, a mi lelkünkkel rokon, a mi bennünk az idegen hang daczára is magyar hangulatot kelt s a mi meggyőz arról, hogy a német költő lelkében volt egy húr, melyet magyarnak mondhatunk. Jellemezte azután a költőnek a magyarsághoz való viszonyát, majd párhuzamot vont a környék lakossága és Lenau között: ez is, az is németajkú, de magyar érzésű. E beszéd után lehullt a szoborról a lepel s a közönség nagy tetszéssel szemlélte a szép művészi emléket. *Mühlbach* községi biró talpraesett beszéddel vette át a község gondozásába a szobrot, melynek talapzatát a küldöttségek s egyesek is elhalmozták koszorúval, virággal.

A szobortól az ünneplők Lenau szülőházához mentek, melyen a ház tulajdonosa diszes emléktáblát helyezett el.

VÖRÖSMARTY-ÜNNEPÉLY SZIGETVÁROTT.

Pünkösd vasárnapján, junius 11-ikén szép ünnepély keretében Szigetvárott a szigetvári vár falában elhelyezett emléktáblát lepleztek le annak emlékére, hogy Vörösmarty 1821 őszén ott járt s Szigetvárt és Zrinyit megénekelte. Az ünnepély délelőtt 10 órakor kezdődött nagyszámú közönség jelenlétében. A közönség soraiban számos fővárosi vendég között ott voltak gróf *Zichy* Jenő és *Olay* Lajos országgyűlési képviselők, a kiknek beszédét a hallgatóság lelkesen megéljenezte. Meghivták az ünnepre *Széll* Kálmánné *Vörösmarty* Ilonát is, a ki nem jelenhetett ugyan meg, de lelkes hangú, szép levélben üdvözölte az ünnep rendezőit. Délben 100 terítékű lakoma volt s délután három órakor a vendégek elutaztak. Az emléktábla a szigetvári lakosság közadakozásából készült és Vogel János pécsi kőfaragómester munkája. Itt közöljük az emléktábla és a szigetvári vár azon részének képét, a hol az emléktáblát elhelyezték. Az emléktábla felirata a következő:

A VÖRÖSMARTY-EMLÉKTÁBLA A SZIGETVÁRI VÁR FALÁN.

A hol a hős lakott, a költő ottan lelkesedve jár.
Az 1821-ik év őszén régi dicsőségünk e helyén járt
VÖRÖSMARTY MIHÁLY,
hogy kegyelettel áldozzon ZRINYI emlékének.
Látogatásának megörökítésére állította ezt az emléket Szigetvár és vidéke közönsége az 1905-ik év junius 11-ik napján.
A lelkes eljár ősei sírjához,
S a régi fénynél gyujt új szövétneket.

A MEGGYILKOLT GÖRÖG MINISZTERELNÖK.

Görögország egyik legismertebb államférfia, *Deliannisz* Theodor miniszter orgyilkosságnak esett áldozatúl junius 13-ikán. A 79 éves *Deliannisz* junius 13-ikán délután kocsin érkezett a képviselőházba. A lépcsőn fölhaladva, mikor a legfelső foknál többen siettek elé, hogy üdvözöljék, egy ember lehajolt hozzá, megcsókolta a kezét s a következő pillanatban egy nagy kést döfött Deliannisz testébe. Az orvosok a sebet halálosnak találták s a miniszterelnök egy óra mulva meg is halt.

A gyilkost ott a helyszinén elfogták s nem sok hija, hogy meg nem ölték. Neve *Gherakorisz*, és egész Athénben jól ismert játékos. Azt vallotta, hogy meg akarta magát boszúlni Delianniszon, azért, mert ez a minap a játékházak bezárásával fenyegetőzött.

Deliannisz Theodor 1826-ban született előkelő családból, és már fiatal korában részt vett hazája nyilvános életében, s a hatvanas évek végén már külügyminiszter volt. Viselte a pénzügyi és a közoktatásügyi tárczát is. A berlini kongresszuson megszerezte hazája számára Tesszáliát és Epirusz nagy részét. 1885-ben lett először miniszterelnök, majd Trikupisz váltotta föl. 1890-ben újra ő alakított kabinetet. Az 1897-iki szerencsétlen görög-török háború után ismét megbukott, de a mult évben, deczember 24-ikén ismét őt bizta meg a király a kormány vezetésével.

A holttestet a képviselőház egyik termében helyezték ravatalra. Megjelent ott junius 14-ikén a király is és félórát időzött a halott mellett.

A NÉMET TRÓNÖRÖKÖS ESKÜVŐJÉRŐL.

Legutóbbi számainkban már megemlékeztünk több kép közlése kapcsán a német trónörökös eskövőjéről. Mai számunkban még egy képet közlünk Berlin városa s az egész német nép e nagy ünnepéről. A kép azt a jelenetet mutatja be, a mikor Berlin főpolgármestere, Kirschner, a brandenburgi kapunál üdvözli a menyasszonyt, Czeczilia mecklenburg- schverini herczegnőt.

A herczegnő nyolcz pompás fekete lótól vont díszkocsiban ült a császárnéval. A lovak piros szerszáma gazdag aranydíszszel volt ellátva, fejükön pedig hatalmas fekete-fehér strucztoll-bokréta ingott; a lovászok, kocsisok, inasok díszruhája csak úgy ragyogott az ezüsttől. A kocsit még 1789 ben csináltatta II. Frigyes Vilmos porosz király; gazdagon van aranyozva, födelén a porosz királyi család nagy czímere, arany korona és sas.

A kocsiban a fehér csipkeruhába öltözött császárné jobboldalán ült a menyasszony, gyöngéd rózsaszinű selyem-mousseline-ruhában, melybe rózsák voltak himezve s mely csipkével volt diszítve. A főpolgármester lelkes szavakkal üdvözölte a menyasszonyt, kis leánykája pedig rózsabokrétát adott neki át. Czeczilia herczegnő nyájas szavakkal felelt az üdvözletre s lelkes üdvkiáltások közt indult a fényes menet tovább.

JÓZSEF FŐHERCZEG HALÁLA.

Közvetlen a pünkösdi ünnepek után, junius 13-án érkezett Budapestre József főherczeg halála hire Fiuméból. A gyászhir nem jött váratlanul, hiszen már hónapok óta tartott a főherczeg küzdelme a halállal, mégis lesujtott mindenkit, mert József főherczeg egyaránt népszerű volt a magyar társadalom minden körében s mindenki egyformán tudatában volt annak a veszteségnek, mely közéletünket érte. A főherczeg az utóbbi években gyakrabban betegeskedett, a fővárosban csak ritkán s akkor is rövid időre jelent meg. Télen fiumei szép villájában, nyáron Alcsuthon tartózkodott. A közönség azonban nem feledkezett meg róla s ha egy-egy nevezetesebb alkalommal láthatta, szeretettel és tisztelettel vette körül alakját.

Betegsége — ütér-elmeszesedés — még az őszszel vett veszedelmes fordulatot; mikor téli tartózkodásra Fiuméba utazott a mult őszszel, az orvosai már tudták, hogy szervezete nem soká fog ellenállhatni a betegségnek. Januárban hirtelen válságosra fordult az állapota, jobboldali szélhűdés érte. Odagyülekezett betegágya köré egész családja, szeretettel, gonddal ápolták, de állapota mind veszedelmesebb lett. Január 11-ikén felvette az utolsó kenetet. A hónap második felében javult egykissé az állapota, úgy hogy a hivatalos orvosi jelentések kiadását is mellőzték. Azóta neje, Klotild főherczegnő és leányai, Mária Dorottya orleansi herczegné és Erzsébet főherczegnő hűséges ápolása mellett nem állott be változás a betegség lefolyásában, majd kevéssel pünkösd előtt roszabbra fordult, a beteg ereje szemlátomást fogyott, többnyire eszméletlen volt. Pünkösd hétfőjén este felé mintha jobban lett volna, elaludt s a családtagok is nyugalomra tértek. Reggel négy órakor riasztották fel őket azzal a hirrel, hogy a beteg nagyon roszúl van. Klotild főherczegnő és leányai a betegágyhoz siettek, odahivatták dr. Kiszeljak házi orvost is, a ki próbálta élesztgetni, injekziókat adott neki, de mindez hasztalan volt. A főherczeg reggel 6 óra 25 perczkor szivbénulás következtében kiszenvedett.

THELEMARKENI NORVÉGOK.

STABUR. (A tej-, vaj- és sajtkészlet eltartására szolgáló kamra.)

NORVÉGIAI KÉPEK.

pótolják a vasutat, az ország déli részén 500 kilométer hosszú vonalon mindössze hat olyan járható ut van, mely a tenger felé visz. A hires thelemarkeni országúton teljes öt napig tart az utazás az ország keleti határától a nyugati partokig. Természetes, hogy e pár hegyi út nem alkalmas arra, hogy ütőere legyen az országos forgalomnak. Az igazi élet csak addig terjed, a meddig a tenger öltögeti be keskeny nyelvét a szárazföldbe. A lakosságnak csak egy tizede él az ország belsejében, a többi a tengerparton és a fjordokban lakik.

Mi is az a fjord?

A fjord a Skandináv-félsziget jellemző tengeröble. 150—200 kilométernyire nyúlik be a tenger a szárazföld testébe; az öböl mindenütt keskeny s néhol összeszűkül egy hajításnyira. Lomha nagy kőtömegek terpeszkednek a viz szélén, csenevész bokrokat táplálva rideg sziklakeblükön. Az Alpesek égbetörő csúcsait hiába keressük a fjordok között; egyik hegy olyan, mint a másik, mintha valamikor régen, mikor a fjord megszületett, titkos természeti erőkkel állottak volna harczban s hosszú küzdelmek csiszolták volna mind egyforma simára. A fjordok keletkezéséről semmi bizonyosat nem mondanak a tudósok. A komor sziklabástyák talán a jégkorszak fenséges kataklizmájáról tudnának regélni, midőn megindultak a gleccserek jégtömegei s ellenállhatatlan erővel szántották fel a hegyek hátát. A tenger pedig lesben állott s csak arra várt, hogy megolvadjon a jég, azután könnyű szerrel nyargaltak be hullámparipái a felszabadult mederbe . . . Egyik fjord a másik után kanyarodik az ország belsejébe és sehol a világon nincs párja annak a különös jelenetnek, mikor 200 kilométernyire a tengerparttól, óriási bérczektől körülzárt szűk völgytorokban egyszerre csak megjelenik egy pompás tengeri hajó!

A turisták legnagyobb része a fjordvidéken szeret kalandozni. Vonzza őket a különös ellentét a tenger és hegyvidék között, a zuhatagok leomló viztömegének robaja, a zöldelő parányi szántóföldek a vizparton s a közvetlenül fölöttük, alig 1000 méternyi magasságban elterülő végtelen kősivatag, a *fjeld*. A fjelden nincsen semmi élet, ez az éjszak Szaharája; ép olyan ellensége az embernek, mint az afrikai homokpuszta. S a turistát még e madár nem lakta kősivatagon is meglepetések várják. Mikor könnyű kariolján felér a hegytetőre, hol már nincs sem bokor, sem pázsit, sem havasi virág, hol az út két oldalán nem látni mást, mint száraz mohát és végtelen hómezőket, — mikor e szomorú táj halotti némaságától már-már elszorúl az ember szive: akkor egy fordulónál egyszerre csak előbukkan a kis szálló, melyben Baedecker szerint 12 vendégszoba van és két koronáért kapni kitünő ebédet. Ez már igazán a kultura netovábbja: előtte a nyár közepén is jéggel borított tengerszem, odabenn pedig a kandalló melegénél csinos norvég lányok hat fogásos menüt szolgálnak fel s az ebédlőszekrény üvegajtaja mögött szép sorjába rakott pezsgős üvegek állanak.

A norvég városi életről nincs sok mondani valónk. Ibsen és Björnson drámái az egész világon ösmertté tették ezt a puritán és erkölcsös, de nagyon józan és kicsinyes társadalmi életet. Maguk a városok is olyanok, hogy mihelyt a szem betelt az első általános benyomás különösségével, a részletek már nem érdeklik. Egyforma, széles utczán sok alacsony, legfeljebb kétemeletes faház, forgalmas kikötő, rettenetes halszag: ezek azok a benyomások, melyekkel a turista rendesen távozik. Trondhjem, a koronázó város, székesegyházáról nevezetes. Még a XI. században rakták le ennek a hires templomnak alapját; eleinte ide temették a norvég királyokat, majd szokássá lett itt koronázni az uralkodót, — az 1814. évi norvég alkotmány pedig kötelezővé teszi, hogy a király a trondhjemi dómban koronáztassa meg magát. Maga a főváros, a festői szép fekvésű Krisztiánia abban különbözik a többi norvég várostól, hogy mint állami központ és királyi székhely fel van ékesítve parkokkal, kastélyokkal, középületekkel, sőt még egy kis erőd bástyái is kaczérkodnak a fjord sima viztükrével: az akershus-i vár falai, melyre oly diadalmas örömmel vonták fel minap a norvég nemzeti zászlót. Krisztiánia tökéletesen kulturváros, ha szerény formában is, de megvan itt minden, a mivel a nagy világvárosok büszkélkednek: királyi kastély, egyetem, parlamenti palota, könyvtár, múzeum, nemzeti szinház, nehány érdekes templom, stb.

Hogy kiegészítsük ezt a futó képet, melyet déli Norvégiáról adtunk, pár szóval meg kell emlékeznünk a norvég Alpesekről is, a jotunheimi hegyvidék szeszélyes csúcsairól, hol messze a felhők fölött emelkedik Norvégia legmagasabb pontja, a 2560 méter magas Galdhöpig. A hegyek képe itt megváltozik; elmaradnak az egyforma, lapos sziklatömbök s vadregényes össze-visszasággal tornyosodnak egymás fölé a bérczek hólepte ormai. A turisták ma már fölkutatták Jotunheim minden pontját, de hajdan, a skandináv mithosz őskorában félelmes, ösmeretlen vidék volt ez, hol a néphit szerint Odin isten ellenségei székeltek, a kegyetlen óriások. Itt várták be a végitélet nagy csatáját, mialatt Odin isten a Walhallában készült az utolsó harczra s védő seregül gyűjtötte maga köré az elesett hősök árnyait. Csodás fantáziával szinezte ki az éjszaki hitrege az utolsó itélet napját. Hat szörnyű tél fog egymásra következni, első jeléül az istenek alkonyának. Jotunheim felhő-övezte csúcsain már gyülekeznek az óriások, midőn minden oldalról elkezd omlani a hó, a hideg megöl a földön minden életet, a nap elbuvik s a csillagok fénye kialszik. Ez lesz a jel a végső rohamra: az óriássereg feltör a szivárvány hidján az egekbe, megostromolja Walhalla várát s hasztalanúl küzd Odin hőseinek élén, elhullanak egytől-egyig, végül elesik maga a vezér is. Vége az istenek uralmának, de vége a diadalmas óriás hadnak is, mert előjön Fenris, a nagy farkas és szörnyű torkába temeti a győzteseket és legyőzötteket egyaránt . . .

BÚZAVIRÁG.

Búzavirág köszönt mosolyogva,
Szinte mondja: tűzzem kalapomra.
Leszakítom, s fel is tűzöm mindjárt,
A vetésben ezzel nem teszek kárt.

Boldog, a ki kevéssel beéri,
Az öröme zavartalan, égi.
Búzavirág mért ne diszíthetne?
Maga az ég tükröződik benne.

Dalmady Győző

PILLANGÓSORS.

Csak az imént érintett csókjával
A mosolygó élet:
S már beolvadt a távol ködébe
Gyermekkorom ezer tündérképe;
Vége szakadt ezer szép mesének.

Csak az imént pihent kertem fölött
A hajnal varázsa:
S már hervadnak a szines virágok
A mint perzselően tűz reájok
Déli napnak égető sugára.

Csak az imént övezte koszoru
Fiatal homlokom,
Égő vágy, rajongás bimbóiból fonva,
S már letépte a szél, el is szórta,
Búsan járok a széthúllt szirmokon.

Csak az imént úsztam verőfényben
Ringva, mint a lepke:
S már holnap egy csöndes temetőben
Mohos hantomat — mely süppedőben —
A feledés hamúja belepte.

B. Szász Piroska.

LENAU SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSE CSATÁDON.

Csatád és környéke németajkú, de hazafias érzésű lakossága együtt ünnepelte a nagy német költő emlékét a magyar tudományos és irodalmi körök képviselőivel a pünkösd hétfőjén tartott szoborleleplezésen.

Budapestről nagy számmal mentek le ez alkalomra előkelő vendégek, köztük *Széll* Ignácz államtitkár, mint a kormány képviselője, *Gulner* Gyula volt államtitkár, *Heinrich* Gusztáv, az Akadémia főtitkára, *Herczeg* Ferencz, a Petőfi-Társaság elnöke, több országgyülési képviselő. A vidék előkelőségei közül ott volt *Delimanics* torontáli főispán, mint a közoktatási miniszter képviselője, gróf *Csekonics* Endre, többen Torontál- és Temesmegye urai közül, Temesvár város képviseletében *Belley* városi tanácsos és *Szabolcska* Mihály stb. A vendégek nagyobb része még junius 11-ikén érkezett a községbe.

Pünkösd hétfőjén volt a leleplezés. A szobor a falu közepén áll a Lenau-téren, a községháza s a

A NORVÉG TÖRVÉNYHOZÁS PALOTÁJA KRISZTIÁNIÁBAN.

A KORONÁZÁSI TEMPLOM TRONDHJEMBEN.

A JOHANSGADE KRISZTIÁNIÁBAN, HÁTTÉRBEN A KIRÁLYI PALOTA.

A HITERDALI TEMPLOM.

HALÁSZ-FALU GUDVANGEN-FJORDNÁL.

TEMPLOMBA MENŐ FJORD-LAKÓK.

NORVÉGIAI KÉPEK.

fjordokat beszegő bérczek között; a világ minden részéből tódulnak ide az idegenek, hogy megcsodálják Norvégia komor szépségeit s itt hagyják érte cserébe aranyaikat. Mint mindenütt, úgy a turisztikában is a divat uralkodik, s legújabban az Alpesek rovására Norvégia jött divatba. Úgyszólván felfedezték a turisták ez ország fenséges romantikáját s évről-évre nagyobb tömegben tódulnak a fjordok hazájába. A mi azelőtt hosszú és fáradságos, gyakran veszélyes vállalkozás volt, az ma nem egyéb, mint pár hétig tartó kellemes tengeri út. A turistahajó bekalandozza a déli fjordokat, megjárja nyolcz nap alatt az egész Nordlandot, sőt a nagyobb gőzösök átvágnak a Jeges-tengeren a Spitzbergákig. Az ország déli részén, a hol a legnagyobb a turistajárás, minden képzelhető módon gondoskodnak az utasok kényelméről. Némely faluban több a vendégfogadó és villa, mint a lakóház s a természeti szépségeikről nevezetes helyeken, bármily lakatlanok legyenek is különben, sorra épülnek a modern berendezésű szállók.

Vasút kevés van, Norvégia belsejét teljesen elzárják a tengertől az összetorlódott hegytömegek, melyeken keresztül csak óriás költséggel lehetne vasutat vezetni. Az utak alig

1. Rohonczy Marietta szaval. — 2. Leiningen rokonsága az ünnepélyen. Elől leánya és unokája. — 3. A szobor, Radnai Béla műve.

GRÓF LEININGEN-WESTERBURG KÁROLY SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSE TÖRÖKBECSÉN.

Jelfy Gyula fölvételei.

kor nagyon is száraz mathematikával, de mindig finom izléssel és a franczia szinpad kipróbált eszközeivel. Darabjai hasonlítanak Dumas tételes darabjaihoz, de Dumas verve-je, temperamentuma nélkül, viszont a lélektanban sokszor kevésbbé erőszakosak, igazabbak, megindítóbbak. Nála tétel és lélektan nem különülnek annyira el: a mit be akar bizonyítani, azt realizálja is. A *Suzette*-ben is be akarja bizonyítani, hogy ha gyerek van, nem szabad válni, de a cselekvényből ez önként következik és ez a cselekvény nagyon jól van kitalálva. A férj majdnem bizonyos benne, hogy felesége megcsalta. Válni akar. Gyerek van, tizenkét éves leányka. A férj szülői a válás mellett vannak és mindenkép megakadályozzák a házasfelek kibékülését. A gyereket is kezdik elidegeníteni anyjától. Az anya küzd eleinte a válás ellen, azután a gyermekért. A dráma új fordulata most az, hogy az anya átlátván, hogy ebben a küzdelemben ő a gyöngébbik fél, a gyermek érdekében megadja magát. Nem küzd tovább. Belenyugszik mindenbe. Csak azt kéri, hogy ne száműzzék teljesen gyermeke szivéből. A gyermekjelenetek a darabban újak és elsőrendűek. Az anyai szivnek eme megnyilatkozása előtt mind a lelkek megvidulnak és férj meg feleség kibékülnek. Az a jelenet gyönyörű, mély, igaz, fenkölt és érte megbocsátunk a darabnak, elfelejtjük tételes voltát, hibáit. Mert mihelyt a drámában a sziv mélységei megnyilatkoznak és a nagy igazságok fölszinre kerülnek, a drámai érték elvitathatatlan. Azonban elismerjük, hogy a darab gyengébb a többi Brieux-nél. Nem oly bátor. Van valami habozás, félénkség benne. A szerző nem bízik magában és mindenféle pillérekkel megtámasztja a cselekvényt. Pl. A nő igazán nem bűnös. Csak flirtelt. (Mellékesen: kitünő társadalmi rajz, ráillik Budapestre, csak úgy, mint Párisra.) A szerző nem merte a problémát élére állítani. Ez az egyik pillér. A második: A férj bűnösebb, mint a nő. Könnyen megbocsáthat. A harmadik: Üzletében valami inkorrektséget követett el, melyről az asszony tud és melylyel pressziót fejthet ki. Nagylelkűségből nem teszi. A probléma pedig az lett volna, a gyermek végett megbocsátani az igazi bűnt. Ezt a szerző nem merte tenni. Ez rontja a darab strukturáját, mert ennyi pillér nem szép látvány. De a külső támasztékok a gót templomot is gyakran eléktelenítik, azért a templom mégis hatalmas. Brieux darabja is jó terméke a modern franczia drámának, melynek legtöbb részét nagy élvezettel nézzük.

A darab előadása nem igen megfelelő. A mikor én láttam a darabot, a közönségnek egy része nevetett, mikor semmi ok nem volt rá. Ez jellemzi a közönséget, mely nem érti meg a darabot, de gyakran az előadás hibás voltát is bizonyítja. A baj ép Somlain, ezen az igen tehetséges és rokonszenves színészen esett meg. De nem ő a hibás. A közönség se egészen. A darab fogyatékossága itt üti ki magát. A szerző, hogy a feleség értékét növelje, lekicsinyelte a férfiút, ezzel pedig nevetségessé teszi. Talán nem annyira, mint Somlai, de hol van itt a pontos határ? A férj, mint maga mondja, akarat nélkül való, továbbá többizben megcsalta feleségét, továbbá az üzleti életben is csalt, szüleit nem úgy szereti és tiszteli, mint férfi szokott, hanem éretlen gyermek módjára, a feleségét szinte maga lökte udvarlója karjába és mindezek után ő a nagylelkű, ő bocsát meg, ő hozzá rimánkodik felesége. Ezt a szerepet nem lehet jól játszani. De egyébként is, a Nemzeti Szinház franczia drámáinak előadásában igen gyakran elvétik a szinezést. A szinek nálunk nyersen kerülnek a vászonra, tompítás és átmenet nélkül, holott a franczia előadásban ez a szinharmonizálás nálunk nem sejtett hatásokat tesz.

Tiszta élvezetünk volt Császárné Alszeghy Irma játékában. Ez a szerep korszakos az ő szini pályáján. A közönség mindig szerette, csak nem elég gyakran látta és a közönség az egész világon olyan: Aus den Augen, aus dem Sinn. Császárnét minden második, harmadik évben föl kellett fedezni. Ennek azonban mélyebb oka volt, mert hiszen mindenki kedvelte, senki sem akarta bántani és Márkus Emma mellett is bőven maradt helye a műsorban. De tehetségét, melynek mélyét és fényét mindig éreztük, mégis valami megmagyarázhatatlan utolsó vékony burok takarta. Nem nyilott ki egészen. Technikai nyelven szólva: nem volt mindig egészen *stilusos*. Néha a játék egységét, stilusát, lendületét genreszerűséggel pótolta. Ez a legveszedelmesebb csábítás. A genreszerűség kedves — méreg. De ebben a szerepben Császárné tehetsége teljesen kibontakozott. Játéka egységes, stilszerű, tehát igazán művészi. Egyszersmind éreztette velünk, miután megtalálta magát, soha el nem veszítheti magát többé. Művészete tiszta és egyéni. Ez a karakter Brieux darabjában is elsőrendű, Császárné pedig meghatóan és meggyőzően megvalósította. Eleinte kissé hetyke, azután szenvedélyes, végül kétségbeesett anya; minden hangja ebben a változatosságban igaz és a továbbfejlődést előkészítő. Külső sikere is impozáns volt.

Kevés mondanivalónk van *Marjory néniké*ről, Zangwill Izrael vigjátékáról, a Nemzeti

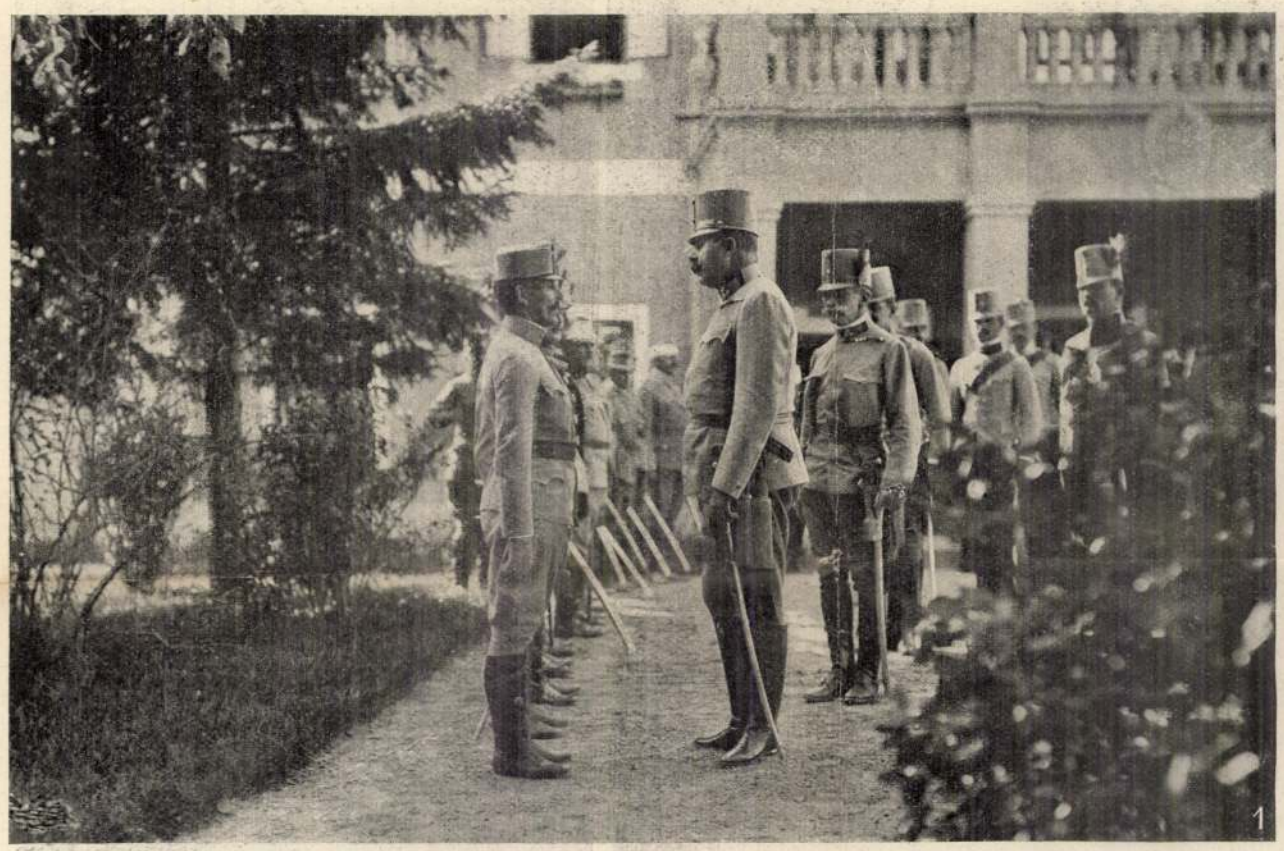

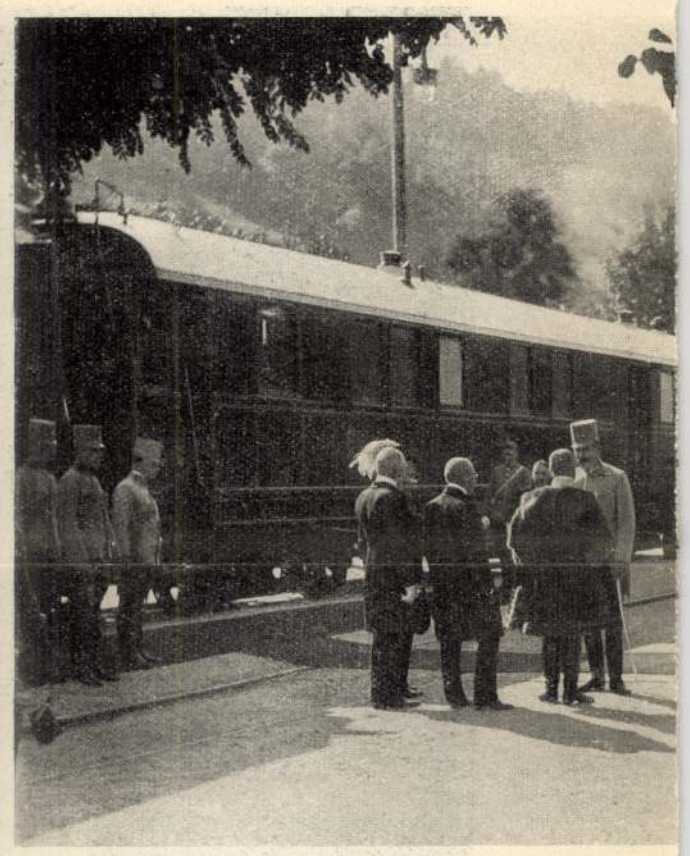

1. A trónörökös Sztropkóra érkezésekor a hadvezetőség jelentéseit fogadja. — 2. A trónörökös fogadtatása a bártfai pályaudvaron. — 3. A gyalogság előrevonulása. — 4. A hadvezetőség h
9. Az ágyú tö

(Az 1. 4. 5. 6. számú képek Divald Károly fiai eperjesi, a 2. számú kép Divald Adolf bártfafürdői műtern

A FELVIDÉKI NAGY HAD

A csatádi Lenau-szobor

Legjobb embereink fogtak kezet, hogy Lenau szobrot kapjon Csatádon, ahova a nagy költőt még elméje elborultával is oly meghatóan vonzották vágyai. S a szobor már félig-meddig meg is van. Egyelőre Radnai műtermében áll, — szobrász-limlom, agyagkupacok, állványok és gipsztömegek közt. De azt a darabka helyet, amelyet ott elfoglal, a nádas dalainak finom melancholiája szövi át. Azt hisszük, hogy Radnai, e mű megformálója, belelátott Lenau lelkébe. Mert hirtelenül, mihelyt erre az alakra tekintünk, átértjük, megérezzük azt, amit oly gazdag kézzel ad Lenau az olvasóinak.

Mi szivesen eltekintünk még a mellékalaktól is, a géniusztól, amely a szülőházra mutat, ahova oly sűrűn és meghatón jártak haza Lenau gondolatai. Nekünk elég volna maga a márványba vésett vagy bronzba öntött költő is, úgy ahogy itt ül a padon. Ez azt mutatja, hogy Radnai bele tudta zárni ennek az alaknak mozdulatába, fejének csüggeteg tartásába, a könnyed contrapostóba mindazt, ami nekünk Lenaut jellemzi. Sőt még ha a könyv, amelyet balja lelógat, elmaradna, akkor is a teljes Lenaut kapnók. Ez azt jelenti, hogy Radnai nemcsak átértette hőse lelkét, de tömören meg is tudta formálni azt, ami lelki élményt benne Lenau olvasása keltett. Mindez egyszeribe Radnai összes eddig készített munkái fölé emeli a csatádi szobrot. A sikerült építészeti részek Pap és Szabolcs tervei szerint készültek. Az itt közölt kép eléggé szemléltető ahhoz, hogy az olvasó maga is megérezze ennek az alaknak közvetlen hatását. Örömmel mutatjuk be olvasóinknak, mint oly kellemes meglepetést, amelyben kevés új szobornál van részünk.

Az agyagminta szinte készen van, de baj van a kréta körül. Nehézségek gördültek a szobor elhelyezése elé: nincs elég pénz. Kevés ezer forint hiányzik még, bár a gyűjtés serényen folyik. Igen sok gyűjtőív azonban még mindig künn rekedt s nehéz azokat visszakapni. Most már az adományok is csak csöppennek. Pedig mily szép volna, ha a magyar természeti képek e finomlelkü költőjének mielőbb ott fehérlenék szobra Csatádon.

Titkon ugyanis arra vágyódunk, hogy ez a minta ne bronzban kerüljön kivitelre, hanem márványba faragják, amire épp a főalak tömegelrendezése teljesen alkalmas, sőt úgy érezzük, hogy egészen kőszerüen van elgondolva. Ami csekélységet változtatni kellene, hogy minden ízében a kő természetét sugározza, az megtörténhetnék a legnagyobb könnyüséggel anélkül, hogy különösebb átformálást igényelne. S szeretnők látni a szobrot, intim természetének megfelelőn zöld bokrok közepette, amelyek elválasztanák a rideg architektúrától, a piac sürgése-forgásától. De bármint dönt is a szoborbizottság: jó volna a végleges kivitelt mielőbb lehetővé tenni.

Nemcsak Lenau érdemli meg ezt, hanem Radnai szép mintája is. *Lyka Károly*

Uj Idők 1904. X. 30.

A fogadás

Van nekem egy jóbarátom, aki nagyon szereti a pezsgőt. Ennek a jóbarátomnak a felesége is nagyon szereti a pezsgőt. De e pezsgő-szeretet körül kettőjük közt mégis van valamelyes nézeteltérés. Hogy ezt röviden elintézzem: a barátom felesége csak azt a pezsgőt szereti, amelyet nem a férje fizet. Ha még hozzáteszem, hogy én is nagyon szeretem a pezsgőt, a nyájas olvasó máris kitünően ismeri e történet összes hőseit és e hősök jellemének fővonásait.

Barátom és a felesége a mult héten fölvonultak a Tátrába, én pedig, mint ragaszkodó lény, fölkisértem őket. Ahogy megérkeztünk, a barátom félrevont és titokzatosan, de határozottan így szólt hozzám:

— Tudod jól, hogy Ilka jelenlétében nem hozathatok pezsgőt. Ismered az asszonyt; inkább elválna tőlem, semhogy egy palackot is megengedne nekem. Már pedig én pezsgőt akarok inni, délben is, este is. Ezen az alapon kieszeltem a következőket: te meg én fogadunk valami lehetetlen dologra. Fogadunk egy palack pezsgőbe. A fogadást te veszted el, mindig te veszted el. Hozatsz egy üveg pezsgőt és kifizeted. Ebéd után pedig, amikor magunkra maradunk, én szépen és becsületesen visszaadom neked a pénzt. Helyes?

— De mennyire!

Ezzel már asztalhoz is ültünk és belemerültünk a levesbe. A leves és a marhahús között a szabad természet szépségeiről kezdtünk beszélgetni.

— Gyönyörü ez a Tátra, — mondta a föntebb Ilkának nevezett nagyságos asszony.

— Gyönyörü, — hagytam helyben, — csak az a kár, hogy egyik legszebb pontját elvesztettük.

— Miféle legszebb pontról beszél maga? — kérdezte a nagyságos asszony csodálkozva.

— Hát a lomnici csúcsról, amelyet a lengyelek elvettek tőlünk!

— Megbolondultál? — kérdezte a barátom.

— Micsoda? Hát ezt sem tudod? Nem olvastad az ujságokat?

Évekig volt vitás a lomnici csúcs, míg aztán a választott bíróság a lengyeleknek igérte oda. Nem emlékszel?

A barátom a fejét rázta:

— Emlékszem. De az nem a lomnici csúcs volt, hanem egy tengerszem.

— A lomnici csúcs volt!

— Ha mondom, hogy a tengerszem.

— Már pedig én fogadok veled akármibe, hogy a lomnici csúcs volt..

— Én pedig szintén fogadok veled akármibe, hogy a tengerszem volt..

— Egy palack pezsgőbe például?

— Nagyon szivesen!

A pezsgőt megittuk és közben kiderült, hogy tényleg a tengerszem volt vitás és nem a lomnici csúcs. A fogadást elvesztettem, a pezsgőt kifizettem. A nagyságos asszony nevetett.

Ebéd után a barátom félrevont.

— Pompásan ment, — mondta, miközben a pezsgő árát átnyújtotta nekem, — most csak vigyázz, hogy a vacsorához is kieszelj valamit!

És kezét dörzsölve távozott.

Megvallom, hogy a délután egyrészét fejtöréssel töltöttem el. Végre is valami valószinüségnek kellett a fogadásban lennie, különben gyanús lett volna a dolog.

Amikor este találkoztunk, odasúgtam a barátomnak:

— Beszélj a rádiumról!

A barátom bólintott és a rák és a liba között tényleg a rádiumról kezdett beszélni.

— Csak az a kár, hogy olyan kevés van, — mondta befejezésül.

— Majd lesz több is, — vágtam közbe büszkén.

— Miért?

— Mert ha az én érzésem nem csal, itt a Tátrában meg kell lennie annak az anyagnak, amelyből a rádiumot csinálják.

— Bolond vagy, — nevetett a barátom, — tudod jól, hogy azt eddig csak Csehországban találták.

— És ehhez mit szólsz? — kérdeztem diadalmasan, amíg egy darab követ tettem az asztalra.

A barátom nagyot nézett:

— Ehhez? Mi ez?

— Ez barátom ugyanaz az anyag, amelyet Csehországban találnak... Ebben rádium van!

— Megőrültél? Ez közönséges mészkő.

— Fogadjunk!

— Akármibe!

— Egy palack pezsgőbe!

— Áll!

A gyorsan előhivott szakértő megállapította, hogy az állítólagos rádium-tartalmu izé tényleges közönséges mészkő. A gyorsan előhivott pincér pedig elhozta a pezsgőt, amelyet ismét kifizettem. A nagyságos asszony nagy élvezettel iddogálta és ingerkedve mondta:

— A fogadásaival nincs szerencséje!

— Nem baj, — mondtam angol hidegvérrel és az asztal alatt átvettem barátomtól a a pezsgő árát.

Így ment ez nap-napután. Mindig fogadtunk és mindig veszítettem, a barátom pedig mindig visszaadta a pénzt. A nagyságos asszony mit sem sejtett és ittunk, mint a gődény. Annyira belejöttünk az ivásba, hogy én egy szép napon már két palack pezsgőbe kezdtem fogadni.

Barátom összeráncolta a homlokát.

— Talán egy is elég lesz?

— Ejnye de nagy gavallér vagy? — mondtam sértődötten. — Napok óta egyre-másra nyersz és most, amikor esetleg veszthetnél, visszariadsz a két palacktól.

— Igaza van, ez nem szép, — mondta a nagyságos asszony a férjének. És súgva folytatta: — Csak fogadj bátran, úgyis megnyered.

Meg is nyerte. Mindig nyert és mindig visszaadta a pénzt. Most már állandóan két palackba fogadtunk. De nekem ez sem volt

MIKSZÁTH KÁLMÁN ÉS PODMANICZKY FRIGYES báró

HOCK JÁNOS

A PARLAMENT TÁJÉKÁRÓL

Kiss Ferenc fényképei

ször 1883-ban házasodott meg, első feleségének halála után 1886-ban házasodott újból s jelenlegi bájos feleségével a legjobb egyetértésben él. A két házasságból Rooseveltnek hat gyermeke született, a legidősebb leány, a sokszor emlegetett Alice, a többi fiú. Nyaranta a Roosevelt-család a New-York közelében levő Oysterbay tengerparti fürdőhelyen fekvő villájában szokott pár hetet tölteni s mellékelt kis képünk e nyaraló udvarán fölvett fényképen mutatja a Roosevelt-családot. Ugyaninnét való másik képünk is, mely a Roosevelt-család

állomásokon csinos kis dobozokban főtt rizst, halat árulnak olcsó pénzért s még a két kis evőpálczikát is vele adják.

Van Japánnak egy gyönyörü hegye, a Fujijama, alakja csonka kup s formája oly tökéletes, hogy szebbet festeni sem lehetne. Magassága 4000 méter. Ezelőtt 200 évvel még működő vulkán volt, csucsa örökös hóval és jéggel van borítva. A hagyomány azt mondja, hogy K. e. mintegy 300 évvel a földből emelkedett ki hirtelen és ugyanakkor egy időben a tőle 230 kilométerre lévő hegységben a talaj sülyedt s a

Japánban, akármerre járva, sok amerikait, angolt, francziát, németet láthat, csak a magyar ember ritka s a japán szállodákban mégis tudnak Magyarországról és Budapestről is.

A nép rendkívül szereti a látványosságot s szinházat s van is azért ott elég szinház. Bizonyos napokon nagy, nyilvános birkózó versenyeket tartanak s a japán erőművészek nem az utolsók ezen a téren.

A szinházak, látványos bódék rendesen tömve vannak néppel. A szinház többnyire hosszukás négyszög alaku, hátul a szinpad, jobbról egy

KISS ERNŐ 1848/49-IKI HONVÉDTÁBORNOK SZOBRA RADNAI BÉLÁTÓL.

sporthajlamairól tesz bizonyságot, midőn a képről láthatólag az egész család, még a legkisebb fiu is pony lován, valami lovaskirándulásra van indulóban. *Krécsy Béla.*

A JAPÁNOKRÓL. (Vége.)

— Egy magyar utazó megfigyelései. —

Az előkelő japán közönség I. osztályon utazik s egy-egy utas három-négy ülőhelyet is elfoglal; lábait felrakja, sőt volt alkalmam látni, hogy egy gyémántfüggős, jól öltözött hölgy nemcsak papucsait, hanem harisnyáit is levetette és mezitelen talpát óraszámra vakargatta. A vasuti sülyedés helyén képződött a Biva-tó, mely a mi Balatonunknál jóval nagyobb.

A Fuji-t, a mint ott nevezik, szent hegynek tartják, egyik istenségük lakozik ott s ezért sokan zarándokolnak fel a nyári hónapokban. Sokszor 20,000 főre rúg az ájtatosok száma. Az a hit van elterjedve, hogy a zarándokok czipőivel nappal lehordott por és hamu éjjel magától ujra felvándorol a csúcsra. A hegy az egész környéken uralkodik és tiszta időben még 170 kilométer távolságból is látható. — Japán költők számtalanszor megénekelték, a festők pedig minden apró tárgyon megörökítik. Én egy cseppet sem csodálom, mert a Fujit a föld egyik legszebb hegyének tartom magam is.

pár olyforma elfüggönyözött hely, hol egy férfi énekel, mellette meg egy zenész czinczog. A szinpad baloldalán van a tulajdonképeni zenekar. A földszint négyszögekbe van beosztva; szék sehol sincs, a gyékénynyel fedett padolaton ülnek. A baloldalon az egész szinház hoszszában egy deszka, ezen járnak a szinészek a szinpadra. A bemenetnél polczok vannak, melyekre mindenki lerakja a czipőit. Tokióban nagy volt a riadalom, a mikor én a jegyszedő protekciójával czipőben mentem be; az egész közönség engem bámult.

Az előadásokon rendesen sok nő van jelen, a kik folyton futkosnak, teáznak, nevetnek, fecsegnek; némelyik elhozza a hátára kötözve a kis

CSATORNA OSAKÁBAN.

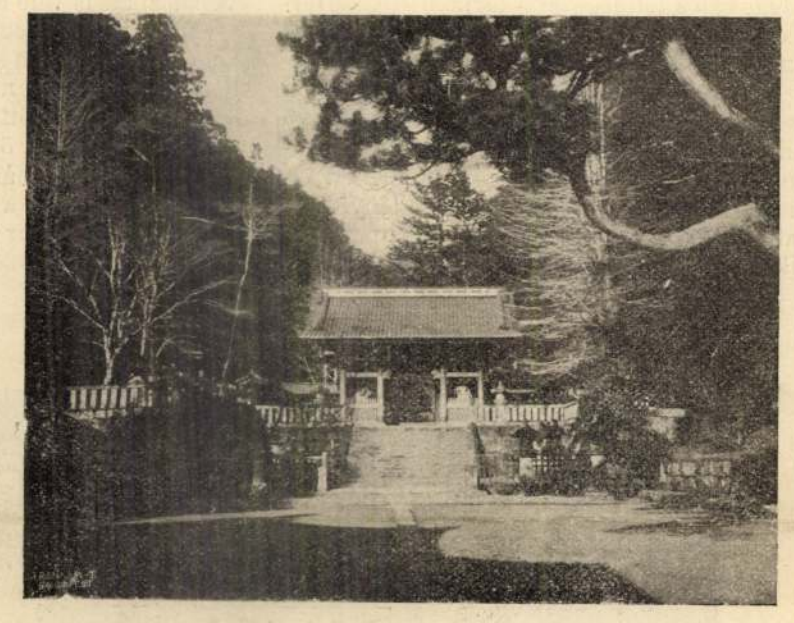

JEMITSU, A HARMADIK SOGUN MAUZOLEUMÁNAK FŐBEJÁRÓJA NIKKÓBAN.

gyermekét, továbbá a teásfazekát, sőt a kézmelegítő szenes edényt is. A női szerepeket is férfiak játszák. A szinpadon a díszleteket a közönség szemeláttára cserélgetik, a szinpadot egyszerűen elforgatják. A függönyt félre szokták húzni, a mennyiben egy ember kereplővel kijön a szinpad elé, jelt ad azután végig szalad és félre tolja a függönyt.

A darabok, a melyeket láttam, a népéletből vett jelenetek voltak, és daczára annak, hogy a japán nyelvből csak a legszükségesebbeket sajátítottam el, mégis megértettem mindent, olyan élethűséggel adják elő. Különösen Tokióban, a Kabukiza-szinházban, a mely Japán legjobb szinháza.

Azelőtt — állítólag a gyenge világításra való tekintettel — minden szinész mellett volt egy ember, a ki botra tűzött lámpával az arczába világított, hogy a közönség lássa az arczkifejezést; most már ez megszünt s villamos ívlámpák világítják meg a nézőteret. Az előadás délelőtt, vagy délután kezdődik s másnap reggelig tart.

Japánnak egyik különlegessége a *gésák*. Oly sokat és különös dolgokat irnak és beszélnek róluk, hogy utoljára magam is érdeklődtem iránt uk. A gésák tulajdonképen énekes leányok, a kik pénzért énekükkel és tánczukkal mulattatják a társaságot. Nem mindig szépek, de vannak közöttük igen csinosak. A gésákat külön erre a czélra berendezett iskolákban oktatják ki a zene, ének és táncz művészetében. A legelőkelőbb ilynemü intézet Kiotóban van, melynek tavaly 700 leánynövendéke volt. A leányok szegény szülők gyermekei és már 7 éves korukban kerülnek az iskolába, a hol kötelezik magukat bizonyos számu éven át az iskolát látogatni és ha ki vannak képezve, az iskolát szolgálni; ha a tandijat leszolgálták, vagy ki tudják magukat váltani, teaházakban lépnek fel és szórakoztatják a közönséget. A gésa éneke és a zene egyhangu, zümmögő, a tánez plasztikus ritmikus mozdulatokból áll, mi meg sem tudjuk érteni, a japánok azonban élveznek mellette. Április és november havában amolyan vizsgafélét tartanak külön e czélra épült szinházban; Kiotóban láttam egy ilyen előadást. A szinház a rendes japán berendezésü, az előadás délután 3 órától esti 11-ig tartott. Először egyes kiváló tanítványok mutatják be ének- és tánczművészetüket, később, este felé azután csoportokban vonulnak föl, valamennyien drága selyem ruhákban, kifestett arczczal; a szinpadon néhány öregebb asszony, a tanárnők, nagy figyelemmel kisérik a mutatványokat és ügyelnek, nehogy hibás mozdulatokat tegyenek. A szinház villamosan volt világítva, a szinpad azonban ősi szokás szerint vastag faggyu-, illetve viaszgyertyákkal; a diszletek fényesek. Az előadás után az ismerős közönség közé vegyülnek és birálgatják pályatársnőiket. Nekünk, az európaiaknak mindez üres mimika és hidegen hagy bennünket. Nem igy az igazi japánt, a ki lelkesülve fejezi ki elragadtatását. A szinházhoz vezető utcza — szintén ősi szokás szerint — égő máglyákkal volt világítva.

A gésák büszkék müvészetükre és legnagyobb részük igen erényes életet él s gyakran megtörténik, hogy egyik vagy másik japán gésát vesz feleségül. Akárhány gésa került igy a legelőkelőbb japán családokba s játszik most a társadalomban előkelő szerepet. Ennek az a magyarázata, hogy ezeket a leányokat a nyilvánosság számára nevelik, tudnak a férfiakkal bánni, nem ugy, mint a többi japán nőcske, a kik kedvesek ugyan, de határtalanul együgyüek és igénytelenek.

Megemlíthetem egyébként, hogy Japánnak most élő egyik legnagyobb szinésznője, a kit mi is láttunk Budapesten, Szada-Yakko, szintén gésa volt.

Japánnak egy másik különlegessége a «jinriki-sha» röviden riksó. Ez egy kétkerekü könnyü kis kocsi, mely elé ló helyett ember van fogva. Ez helyettesíti Japánban 35 év óta a hordszéket. Azelőtt csak lóháton, vagy egy rudra függesztett hordszéken utaztak, ez utóbbinak egy faját, a «kagó»-t még most is használják hegyes vidékeken.

A riksót egész Japánban megtaláljuk, magában Tokióban van vagy 40.000. Az alkalmatosság ezen módja Khinában és Indiában is egyre hódít. Hihetetlen, hogy milyen munkát képesek ezek a riksós emberek végezni. Óraszámra szaladnak, izzadnak, huzzák a kis szekeret. Mikor legelőször láttam, nem ültem fel reá, mert mégis lealacsonyitónak találtam, hogy ember végezze ezt az állati munkát, azonban idővel hozzá kell szokni, mivel ló és általában lófogat alig van Japánban. A japán apró termetü és könnyü és azért egy ember is elhúzza, az európai azonban rendesen nehezebb, és ezért két emberre van szüksége, a kik közül az egyik húzza, a másik meg tolja a kocsit.

Szuk Géza.

MEZŐHEGYESRŐL.

Ritka külföldi gazda, vagy gazdasági dolgok iránt érdeklődő mulasztja el Mezőhegyes meglátogatását, ha egyszer Magyarországba vezeti utja, nem is szólva arról, hogy hazánkfiai évenként gyakran felkeresik az immár világhirűvé lett telepet, hogy ott gyönyörködjenek és tanuljanak. Igy legközelebb a magyar orvosok és természetvizsgálók rándultak oda nagy számban, az épen Budapesten ülésező nemzetközi állatorvosi kongresszus pedig programmjába vette megtekintését ama helynek, melynek a maga nemében kevés párja akad széles e világon.

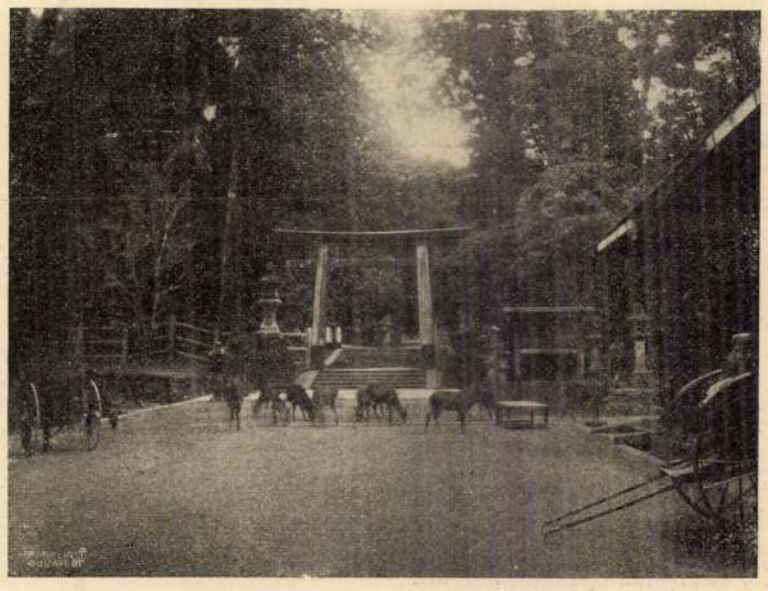

DÁMVADAK A NARAI TEMPLOMOK FASORÁBAN.

A MIIDERA TEMPLOM KUTJA OTSUBAN.

KÉPEK JAPÁNBÓL. — Szuk Géza amateur-felvételei.

22. SZ. 1906. (53. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, JUNIUS 3.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utcza 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utcza 4.

Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A «*Világkrónika*»-val negyedévenként 80 fillérrel több.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

KISS ERNŐ.

— Szobra leleplezése alkalmából. —

Talentumban nem legnagyobb, de hazafiúi erényekben a szabadság egyik legderekabb katonájának emlékezetét ünnepelte május 27-ikén Nagy-Becskerek városa. Ez a derék, szilárd jellemű, idegen eredete ellenére is nagy nemzeti erényekkel bővelkedő katona Kiss Ernő volt, a dúsgazdag bánáti földesúr, kit negyvennyolczadiki szereplése az aradi Golgotára juttatott. Örmény származású honfitársai között tábornoki rendfokozatban hárman szolgálták a magyar szabadság ügyét a negyvennyolczadiki mozgalmak kitörésekor: Ő, *Lázár* Vilmos és Bem tábornok «*jobb keze*», *Czetz* János. Kiss és Lázár vértanúhalált szenvedtek, Czetz János azonban kimenekült idejekorán Bemmel ama terv reményében, hogy még egyszer betörhetnek az országba és újra kezdik a hadjáratot. Az első csalódások után az emigráczióval Olaszországba, Párisba, majd Londonba ment Czetz, mikor pedig látta, hogy többé nincs remény a fegyveres betörés végbevitelére, Dél-Amerikába költözött s nem kérve, de el sem fogadva semmiféle amnesztiát, mint a kiegyezés ellensége és a Habsburg-dinasztia jogainak tagadója, Buenos-Ayresben élt örömtelen számkivetésben. E három derék katona között talentumban legnagyobb volt Czetz János, úgy is, mint seregszervező, úgy is, mint taktikus. Az erdélyi hadsereg mondhatni az ő műve volt és a Bem diadalmas hadjáratai a Czetz vezérkari hivatásban szerzett tapasztalatai nélkül aligha jártak volna azzal a sikerrel, a mit különben eredményeztek. Befolyásban, összeköttetésekben és vagyonban vi-

Jelfy Gyula fényképe.

KISS ERNŐ HONVÉDTÁBORNOK SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSE NAGYBECSKEREKEN. — Justh Gyula leteszi a képviselőház koszorúját.

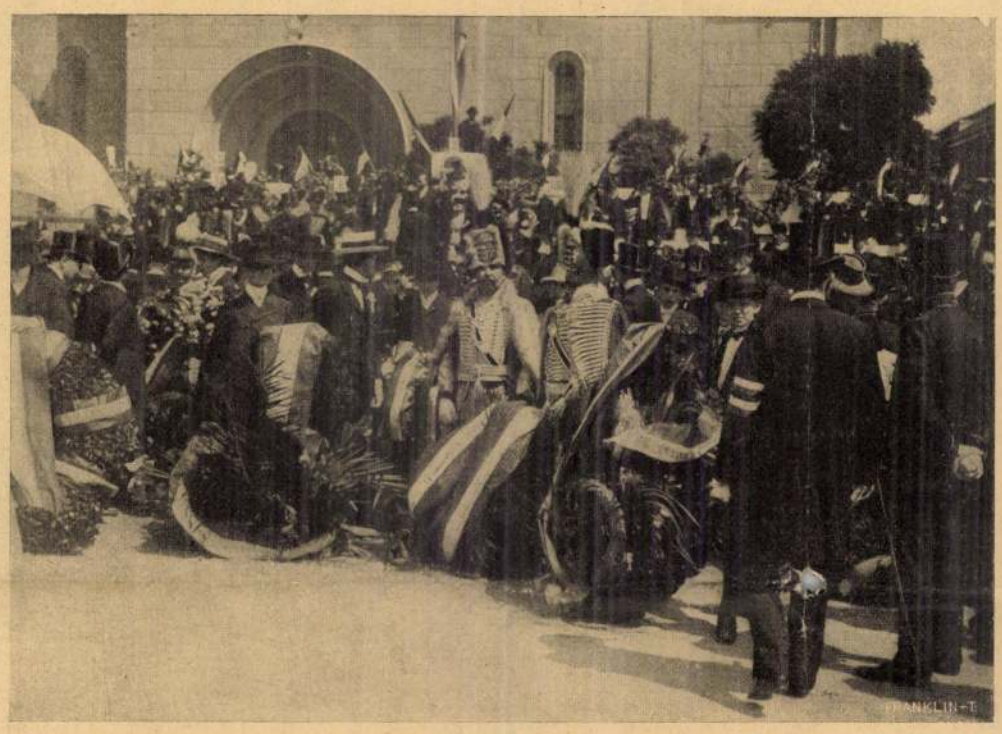

A KOSZORÚK LETÉTELE A SZOBORRA.

BÁNLAKY MARGIT AZ «APOTHEOSIS»-T SZAVALJA.

KISS ERNŐ TÁBORNOK NAGYBECSKEREKI EMLÉKSZOBRÁNAK LELEPLEZÉSI ÜNNEPÉLYÉRŐL. — Jelfy Gyula fényképei.

szont Kiss Ernő volt közöttük leghatalmasabb. Óriási uradalom maradt atyjáról örökségül, minélfogva élete valamennyi mozzanatában csak a kényelmet, jólétet és pompát tapasztalhatta. A múlt századeleji gondolkozás szerint más hivatás a dúsgazdag, előkelő családok gyermekeire, mint a katonai pálya, nem várakozhatott. Kiss Ernőt is katonának adta atyja a Hannoverhuszárokhoz, hol kezdetben tiszthelyettesi, később hadnagyi, főhadnagyi, majd századosi és őrnagyi rangban szolgált.

Gavalléros tempóival, mint fiatal tiszthelyettes magára irányította bajtársai figyelmét, tekintélye azonban akkor növekedett meg igazában, mikor saját költségén huszárezredet állíttatott fel, melyet ő maga élelmezett és saját maga látott el ruházattal és zsolddal. Az osztrák hadsereg hagyományai, szokásai, világfelfogása hosszú katonai szolgálata alatt mélyen hatottak jellemére, de lelkületében nem tudtak semmi változást előidézni. Magyarnak maradt továbbra is, ki mihelyt értesült a negyvennyolczadiki mozgalmakról, rögtön Magyarországba helyeztette át magát, később pedig átlépett a honvédség kötelékébe. Hadi pályájának negyvennyolczadiki történetében legszenzációsabb cselekedete kétségtelenül a honvédséghez való átlépése volt. A szervezés alatt álló, fejletlen nemzeti hadseregnek ilyen katonára volt akkor nagy szüksége, ki hivatásossága mellett azonkívül nagy vagyonnak ura és nagy tekintélynek birtokosa. Kiss Ernő ilyen volt és Kossuth, valamint az egykorú hirlapok nem is iparkodtak leplezni, hogy az ő megnyerését a nemzeti ügyre igen nagy nyereségnek tartják. Az ő példájára egymásután léptek át az osztrák seregből az addig habozó elemek, úgy hogy a hadjárat kezdetekor az osztrák seregből kilépett tisztteknek egész csapata szolgált a honvédhadsereg egyes zászlóaljainál.

Kiss Ernőnek jelentékenyebb katonai szereplése is ekkor kezdődött. A kormány a délvidéki szerbek megfékezésére őt küldte ki s a közel két hónapig tartó harcz a szerbek legyőzetésével végződött. E hadjárat után altábornagyi rangot nyert s mint hadügyminiszter, majd mint seregszervező, innen kezdve a honvédelmi kormány székhelyén tett szolgálatot. A világosi fegyverletétel előtt, sőt a kapituláczió után is, módja lett volna életét előkelő osztrák tisztek segítségével megmentenie, de sem magához, sem az ügyhöz, melyet képviselt, nem tartotta méltónak a megoldás eme formáját. Haynau, mint régi jó barátja és nagylelkűségének osztrák katonáskodásuk alatt gyakori élvezője, ki tudta volna eszközölni számára a kegyelmet, de egyenes jelleme nem tudta elviselni, hogy társainak vértanúsága árán biztosítsa életét s az utolsó perczben, a tragédia legszomorúbb pillanatában hagyja el őket, kik a dicsőségben is osztályosai voltak. 1849 október 6-án végezték ki golyó által. Ő maga vezényelte a kirendelt katonáknak a tüzet s a fegyverek másodszori eldördülésére holtan rogyott össze. Hazafiságának rendületlen ereje és jellemének ragyogó tisztasága méltán keltik fel emléke iránt a magyar nemzet kegyeletét. Ebből az elismerésből s ebből a megtiszteltetésből, mely a legszebb, a mit egy nemzet hű és becsületes fiainak adhat, egy fénysugár ráhull a mai napon arra a nemzetiségre is, melyből Kiss Ernő származott. Derék, jóravaló, eszes népfaj ez, melyről már évtizedekkel ezelőtt megirta *Teleki* Sándor gróf, hogy soraikból a hazának mindig legjobb fiai támadtak, áruló azonban nem akadt közöttük soha.

HIÁBA MONDOD...

Hiába mondod, hogy hiszel, ha nincs
Szivedbe' szeretet!
A hol fagyasztó téli éj lebeg,
Ott Isten nem lehet.
Hisz ő maga a fény, a napsugár,
A tavasz és a nyár;
Hogy lenne ő ott, hol a hervadás
Hideg fuvalma jár?

S hiába mondod, hogy szeretsz, ha nincs
Szivedbe' szánalom
Azok iránt, kiket az árvaság
Osztatlan súlya nyom;
Kiket nem fűz lelkedhez semmi más,
Csak bús tekintetük,
Kik elhagyottak, testvértelenek
És árvák mindenütt!

Mert azt szeretni, a ki szült, nevelt
S érted tűrt, bánkodott,
Ki kétségedben lelke fényivel
Gyújtott zsarátnokot,
Vagy azt, kit egy tő sarjadékaként
Egy sors sújt s áld veled:
Szeretni azt, a ki téged szeret,
Ez még nem szeretet!

Ha szereted, kinek te senki vagy,
Kit más sors, föld nevelt,
Ha szereted mindazt, ki rászorúl,
Hogy gyógyítsd, fölemeld,
Még azt is, ki tán bűnhomályba' jár
S hozzád kemény, hideg —
Ha így szeretsz, csak akkor mondhatod:
Szeretek és hiszek!...

Bán Aladár.

MIT ADSZ CSERÉBE...

Mit adsz cserébe tündérváramért,
Zengő szavú, mosolygó kertemért,
Mit adsz mezőmért, hol csilingelő
Bokor virult és félve ébredő
Álomvilág regélő népe élt —
Mit adsz szerelmemért?!

Mit adsz azért, hogy érted elhagyott
A szivemen csapongó délibáb —
Hogy elbocsájtám sok manóm, koboldom,
Egekbe szálló szárnyam is leoldom
S a porba lelkem újra visszaszállt —
Mert téged ott talált!

Enyém a vágy a halhatatlanért,
Tiéd a percz, a szürke földi lét,
Mint tar mező borongós reggelen,
Üres a lelked, sivár, fénytelen
S a mely lemondva, búsan hull eléd:
Lelkem nem értenéd.

Adj garmadával, hogyha tudsz, gyönyört,
A perczek üdvét tékozold reám —
Tán szebb világot tár elém kezed
Mint csillagokba rontó képzelet
Szent ihletében én azt álmodám
Ezeregy éjszakán.

Mezey Sándor.

JANÓ.

Elbeszélés. — Irta **Bársony István.**

A mikor a «Zuhogó-patak» eléri a kecskelegelőt a fenyves alján, egyszerre megbotlik egy nagy kiálló sziklában s hozzávágódva keresztül bukik rajta, úgy esik le a mélybe. A fekete gránitszirten végigfolyik a föcsögő hab, s vizesést alkotva hömpölyög le a völgy aljába, a hol hirtelen elcsöndesül és suttogó morajlással surran a mohos kövek alá. Azok közül egyik-másik akkora, mint a Kálváriadombra épített kápolna.

A patak fut-fut és ijedt bujkálással csörtet előre kőmedrében, a mely minduntalan gátakat dob eléje. Ihol még látszik a habos hullám; amott ellenben eltünik és csak izgatott beszéde hallik a titkos folyosókról, melyek a sziklák aljában kanyarognak, s nagy sötét alagútba vájvák; vagy csak a patak medre fölé boruló sűrűség takarja el hajlataikat a kiváncsi szem elől.

Egyszerre csak megint kiszélesedik a szaladó viz, mert hogy a hullámtorlasztó kőgátak ritkulnak. Közeledik a «Zúgó», a hol valamikor zsilippel zárták el a vizet, ha a malom számára

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében

és

f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"

címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"** címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Radnai Béla

Pázmány Péter
zobra.

Liber Bpestszobrai

293
295
296, 297 l.

Radnai Béla

Bpest. Pázmány Péter,
Apponyi tér.

Liber Bpest zobrai

293

Radnai Béla

Szobrász Pázmány szobra

Dr. Radnai Lóránt: Az Erzsébet-híd pesti hídfője

Élet és Tudomány 1962 aug 1073 l.

M Ú V É S Z E T Péczely
X.évf.1911.
384.

R a d n a i B é l a :

Pázmány Péter márványszobra.

A budapesti szobor gipszmodellje.
Fénykép.

12. Paraszthász, kosárives, 4 tengelyes.

23 l./

MDK

Radnai Béla szobrász

Pázmány Péter-szobor

Szoborpróba.

Műcsarnok, 1901, 308 l.

Kadnai Béla

„Pázmány" szobra, az I. Ferenc József által kijelölt ún. új királyi udvar köré tartozott; gipszmintája 1901-ben elkészült, a felállítás helye körül vita keletkezett, sok polémia folyt.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 454 l.

Radnai Béla

„Pozsmány Péter", V. ker. Felszabadulás tér, 1914-ben állították fel, carrarai márványból, 3,75 m magas, talapzata mészkő, 3,25 m.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 45 l.

Radnai Béla MDK

A folyóirat beszámol arról, hogy a miniszterelnök szerződést kötött a művésszel Pázmány Péter szobrának megmintázására. A Pázmány és Verbőczy szobrainak vonatkozó döntés úgy szól, hogy a szobrokat a Klotild kr. hercegnő palotája előtti téren állitják fel.

Az emlékművek leirása.

Pázmány Péter és Verbőczy szobra.
Mücsarnok. 19ol. 32. sz. 386. l.

MDK

Radnai Béla

Pázmány Péter, szobor

A tiz szobor.
Mücsarnok, 1899. 25.sz. 297 l.

MDK

Radnai Béla

Pázmány Péter szobra

lo szobor. Vas.Ujs. 1899, 472 l.

1.–206. l.

Szombathely
Egyházmegyei könyv-
nyomda
1905

Radnai Béla

U. 1566

Alkotmány.
1914. aug. 20.
(Pázmány-nobra.)

0.szám alatt kelt b.soraira válaszolva

gy a Müemlékek Országos Bizottsága köz-

köszönettel vettük s könyvtárunkban

vi február hó 11-iki tanácsülésből.

polgármester h.

Radnai Béla

U. 1518

vod

Az Ujság.

1914. jun. 3.

(Pármány Péter

Hobra.)

D. a J.

1000 - 1914. szám.

eln.

N A G Y M É L T Ó S Á G U

Fogadja NAGYMÉLTÓSÁGOD őszinte
meért, mellyel a Müemlé
nyeinek legújabb kötetét
Kiváló nagyra
N A G Y M É L T Ó S Á G O D
Gyulafehérvár

Radnai Béla

u. 1546

Pesti Hirlap

1914. jul. 18.

(A tizedik nobor.)

p. b.:

A Pázmány-no-
borról néle
cikk

VÁROSI NYIL
BUDAPEST IV

191 kvt. sz.

A MŰEMLÉKEK ORSZÁG

T. ELNÖKSÉG

A székesfőváros tan

sága közleményeinek 3.

sából őszinte köszönete

Radnai Béla

U. 1529

Esti Ujság.

1914 jun. 5.

(A nobor legendája,
A Pázmány-nobor
képével.)

Visegrád

4

Radnai Béla

zobrázt

vrád

z

Vayer Pázmány

49. l.

Kiskundorozsma h. n. VII. 245, 246

Radnai Béla

cvód
3

Alkotmány
1913 jul. 26.
(A Pázmány-szobor.)

792. sz

..... nevü munkás igazolta

.....
a művezető aláírása.

élyezem:

.....
vagy helyettesének
írása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Rádnai Béla

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Műcsarnok, 1900. 232.

(Pázmány Péter szobra)

Radnai Béla, szobra

Műve, a Pázmány-szobra a Horváth Mihály téren áll. (említve)

Régi és új szobrok tereken és raktárakban.

Kiss Károly válasza a Fő. Emlékmű Felügyelőségnek.

Magyar Nemzet, 1976. nov. 12.

Radnai Béla

Képítette a VIII. Horváth Mihály téren elhelyezett Pázmány Péter szobrát.

Bjerza László, Bernát György, Erdei Ferenc szb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 1335

4481

Radnai Béla

"Pázmány Péter" c. szobrát bemutatja a lap.
Repr.

ÉLET, Bp. 1914. aug. 30. VI. évf.35. sz.
1082. lap.

M.D.K.

Radnai Béla, szobrász

műve az egyori Apponyi-téren állott Pázmány Péter szobor, mely eredetileg bronzból készült volna, de az adományozó Ferenc-József császár kívanságára mégis harrarai mérványból készült el. Sok viszontagságon ment keresztül, mert mikor a modell kifaragás végett Carrarába küldték kitört a tripolisi háboru, amíg pedig a faragás nagy késedelemmel megtörtént, a Bel-./.

Petrik Albert: A tíz király szobor.

Építőipar - Építőművészet. Bp. 1914. 38. évf. 37. a.

347-349. old. 10. á.

Radnai Béla.

szobrász.

a Parlament Péter szobor alkotója. A két Klotild-palota előtti téren 1914. aug. 19-én állították fel a szobrot.

Új Ember, 1977, ápr. 15.

MDK

Radnai

Szerepelt az Andrássy-ut 69.a.kiáll.-on.

F.L.: Öt festő és egy szobrász.

Élet és Jövő, 1949.ápr.30.

ifj Rauchwai Béla

Az "Alkotás Művészház" második csoportkiállításán szerepel műveivel

P.H.1942.XII.12.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni.
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Radnai Béla

Fentitöt az isaszegi (Pest vm) honvédemlék, barok talapzatán Damjanich, Aulich és Klapka medaillon képei.

Kerddalás Zászlóval előre rohanó honvéd alakja

Bar Bpestbalp 69. l.

↓ képpel

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

lyezem:

igy helyettesének
ása.

Endrényi Imre, Szeged.

Radnai Béla

Vrad

Műcsarnok, 1900. 288. l.
(Az isaszegi honvéd-szobor)

MDK

Radnai Béla szobrász

Németpalánkára Mezei Károly mellszobrát
készitette.
A kir.palota diszlépcsője számára pedig
két gyermekcsoportot készitett.
Pázmán szobranak készitését is rea biztak.

T.K.E.: Az isaszegi honvéd-emlék.

Vasárnapi Ujság,1901.36.sz.48.évf. 583.l.

MDK

Radnai Béla szobrász

Az isaszegi honvéd-emlék. Radnai szobor-
műve. Repr. 584.1.

Vasárnapi Újság, 1901. 36. sz. 48. évf. 584.1.

Radnai Béla

Crod

T. K. E.

Az Isaszeghi honvéd emlék. Vas Ny 1901.

583. kiegyel.

esetleg lásd

Radnai Béla

Isaszegi honvédemlékmúzeum

fotója a 6. oldalon

Pestmegyei Hírlap 1972 február 13

MDK

Radnai Béla szobrász

1900. év őszén pályázat utján nyert megbizatása az isaszegi Honvéd-emlék elkészitésére. A szobrot 1901. szept. 8.-án leplezték le.

T.K.E. : Az isaszegi honvéd-emlék.

Vasárnapi Ujság, 1901. 36.sz. 48.évf. 583.l.

Radmai Béla

Gf. Hiszkys Imre
nobra Balaton föld-
varön.
~~Repr.~~ Eipben benne
tatra -

Vas. Ny 1907.
542.l

M.D.K.

Radnai Béla

és Gondos Imre művészek pályadijnyertes művét bemutatja a lap "gróf Széchenyi Imre Balatonföldváron felállitandó szobra" cimmel.

Magyar Salon, Bp. 1906. május hó. 44. kötet 596. lap.

C. Tehe

Sorszám	

herlap.

	K.	f.	Jegyzet

MDK

Radnai Béla szobrászmüvész

A balatonföldvári Széchenyi-emlék pályázatát Gondos Imrével közösen nyerték, és az emlék elkészitésével is öket bizták meg.

Cikk: Széchenyi-emlék Balatonföldváron.

Vállalkozók Közlönye, Bp.1907.márc.20. 7.o.

MDK

Radnai Béla szobrász

A szolnoki Damjanich-emlék mintaja. Tervezte: Radnai Béla szobrasz és Gondos Imre épitész. Repr.

Magyar Iparművészet, 1907. 4.sz. 199.l.

MDK

Radnai Béla

Gróf Széchenyi Imre szobra Balaton-Földváron. Radnai Béla szobormüve. A szoborról fénykép és a körülötte állók között ott van a művész is.

Vasárnapi Ujság 1907. 27.sz. 54.évf. 542.

MDK

Radnai Béla

a Balatonföldváron felállitandó gróf Széchenyi Imre-szobor elkészitésére kiirt pályázaton való részvételre szólitották fel

Rövid hirek a müvészvilágból. Müvészi Ipar. Nemzeti Müvészet. 1906. 78.l.

MDK

Radnai Béla szobrász

Damjanich tábornok szobra. Szolnok város számára készitik: Radnai Béla szobrász és Gondos Imre épitész. Repr.

Uj Idők, 1906.jul.1. 27.sz. XII.évf.

MDK

Radnai Béla szobrász-tanár

A szolnoki Damjanich-szobor alkotója.

Magyar Iparművészet, 1907. 223.l.

MDK

Radnai Béla

Damjanich-szobor /Szolnok/ c.szobormüve. Repr.

Rát Str. 259.1.

MDK

Radnai Béla szobrászmüvész

Damjanich szobra Szolnokon, repr.

Vasárnapi Ujság 1912. 59.évf. 21.sz.
419.l.

M.D.K.

Radnai Béla, szobrász

Damjanich tábornokról
készült márvány szobrát 1945
után helyezték el a szolnoki
művésztelep kertjében.

Kapalyag Imre: Budapest - Debrecen - Nyiregyháza

Bp. /1960/, Panoráma, /Magyarország irásban és képben 7.köt.

38. old.

Radnai Béla

szolnoki Damjanich
Lovasszobra.
1919-ben román
ágyúgolyó csonki-
totta meg.

Olajmagyarul

221. l. Keppel-

MŰVÉSZET Péczely
X.évf.1911.
383.

Radnai Béla:

Damjanich tábornok szobra Szolnok
városa számára.

A modell fényképe.

M.D.K.

Radnai Béla.

Szobrász müvész elkészitette Damjanich János lovasszobrát Szolnokon.

Damjanich János lovasszobra Szolnokán.
Városok Lapja. 1908. 3.évf. 15.szám.

PESTI HIRLAP

* (A szolnoki Damjanich-szobor.) Szolnoki tudósitónk irja, hogy az ottani Damjanich-szobor rég vajudó ügye a héten talán dülőre fog jutni. A szobor t. i. márványból készül, s *Radnay* szobrászművész van megbizva készitésével. Ámde a szobor felállitásához szükséges negyvennégyezer koronára eddig csak harminénégyezer korona gyült össze. Hogy a nemes cél mielőbb testté váljon, *Gorove* Sándor volt orsz. képviselő és nagybirtokos, törvényhatósági bizottsági tag, tiz társával egyetemben, Jász-Nagykun-Szolnok vármegye törvényhatósági bizottságának csütörtökön tartott közgyülés elé azon inditványt terjesztette, hogy a Damjanich-szobor létesitéséhez még szükséges 10,000 koronát a vármegye szavazza meg. A közgyülés remélhetőleg egyhangulag magáévá teszi ezt az inditványt, hogy a szobor a jövő évben végrevalahára helyén álljon, ott, ahol 1849. március 5-dikén Damjanich a hires szolnoki csatában csunyául elverte az osztrákot.

P-H 1908.024.16

Radnay Béla (1873-1923)

A baba járni tanul.
Szobor. Majolika. Sign.

A Fővárosi Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Budapest 1952.

M Ű V É S Z E T
X.évf.1911.
378.

Péczely

R a d n a i B é l a :

A baba járni tanul.

Márványszobor

Szépmüvészeti Muzeum.

MDK

Radnai Béla MDK

A baba járni tanul, majolika

Mücsarnok 1922. jubileumi kiállitás

MDK

Radnai Béla, szobrász

A baba járni tanul. Majolika.

MK.Sec.Bis. Műv. Kiáll. 1914 nov.-dec. Kat. 8.l.
Szépmíves.

MDK

Radnay Béla

A baba járni tanul, majolika

Főv. Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Bp. 1952

MDK

Vásárlások a Műcsarnok 1903. évi tavaszi nemzetközi kiállitásán:

Radnai Béla: A baba járni tanul. márvány

Művészet 1903. 222.o.

Radnai Béla MDK

Jár a baba, majolika

Nemzeti Szalon 1909.
II. nyiregyházi kiáll.

MDK

Radnai Béla, 1873-1923

Éneklő gyermekek, bronz

Árverési közlöny. 1938. 6.sz. 4o 1.

MDK

Radnai Béla /1873-1923/

Éneklő gyermekek, bronz

Árverési Közlöny. 1938. 4.sz. 4o 1.

Radnai Béla MDK

Gyermekcsoport. képr.

Vasárnapi Ujság 1903. 572-573.o.

MDK

Radnai Béla

Éneklő gyermekek, br.szob.

A kir. várpalota.számára.vásárolt iparm. tárgyak.

Magyar Iparmüvészet, 1903, 48 l.

MDK

Radnai /Rausch/ Béla szobrász

Éneklő gyermekek, br.

Ófels. iparmüv. vásárlásai. Magyar Iparmüvészet, 1899. ápr. pótfüz.

MDK

Radnai

a nyugati szárnyépület lépcsőcsarnokában
a márványamorettek alkotója.

Cs.

Képek és szobrok a királyi palotában.
Magy.Ip.müv.1905.168.l.

M Ű V É S Z E T
X.évf.1911.
376.

Pészely

R a d n a i B é l a :

Marványcsoport a kir.vár díszlépcső-
házából/Puttók rozsával/

Fénykép.

Radnai Rausch Béla

bét carrarai márvány szerkezetcsoportja díszítette a budai palota „F" épülete főlépcsőjének félemeleti pihenőjét (a szobor a lépcsőház korlátján volt elhelyezve).

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Műszaki k., 194 l., 212 kép

104. l.

MDK

Radnai Béla

Márványcsoport a Kir.Vár diszlépcsőházából. Radnai Béla műve. Repr.

Művészet, 1911. 374.l.

MDK

Rónai szobr.

L-r: Képek és szobrok az uj kir.palotában.
Épitő Ipar 7.sz.1905.febr.19. 62 l.

M Ű V É S Z E T
X.évf.1911.
374.

Péczely

R a d n a i B é l a :

Márványcsoport a kir.vár diszlépcső-
házából /Puttók galambbal/

Fénykép.

M. D. R.

RADNAI Béla szobrász

Bp. Várpolota krisztinavárosi szárny diszlépcsőház, a lépcső korlátján 1-1 gyermekcsaport

Ybl Buda 265 l.

Rainai Béla, szobrászm. MDK

a pozsonyi Petőfi-szobor pályázatra 41 pályamü érkezett be.

A zsüri Rainai Béla szobrászt tüntette ki az első díjjal s megbizta öt a szobormü kivitelével. - Fischer és Scheer épitészek voltak épitésztársai az alkotás kivitelében.

Kitüntetések.
Müvészet.1904. 339.l.

MDK

Radnai Béla szobrászművész

A pozsonyi Petőfi-szobor bizottsága ülést tartott Radnai Béla szobrászművész műtermében, melyen megtekintették a Pozsony város számára nála megrendelt Petőfi-szobor harmadnagyságu mintáját. A bizottság megbizta a művészt a végleges nagyságu szobor elkészitésével.

Vállalkozók Közlönye, 1905.jul.19.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

M.D.K.

Radnai Béla szobrász

Fischer és Scheer müépitőkkel együtt tervezte a pozsonyi Petőfi szobrot, mellyel első dijat nyertek.
A lap bemutatja a müvet.
Repr.

Képes Családi Lapok, Bp. 1904. aug. 21.
26. évf. 34. sz. 611. lap

Radnai Béla

"A pozsonyi Petőfi-szobor" cimmel a lap bemutatja a müvész alkotását.

"A pozsonyi Petőfi-szobor alkotója" cimmel kép a müvészről szobrával együtt.

Repr.-ók.

ÉLET, Bp. 1911. szept. 17. III. évf. 38. sz. 1125, 1149. lap.

RADNAI Béla szobrász

pozsonyi Petőfi szobor pályázaton

GERLE János - KOVÁCS Attila - MAKOVECZ Imre: A századforduló magyar építészete. Bp. : Szépirodalmi, 1990 48.p.

Radnai Béla

Lírád

Vas. Výb 1911. 740. l.
(Képpel)

A pozsonyi Petőfi szobrot
1911. szept. 8 án
leplezik le.

Budapest, 1932. március 3.

ak,

Budapest.

pesti cég megbízásából csatoltan küldünk

eget fentnevezett üzletfelünk számlája
reskedjék.

lismerését kérjük és vagyunk

kiváló tisztelettel

A Magy. Kereskedelmi Bank

Radnai Béla

pozsonyi mulchésű

~~nobrák~~

pozsonyi Petőfi-nobra

Ivód

~~A Magy Ker~~

Orthay Tivadar dr

Pozsony város ukáiés

Szei. Pozsony

1905. 434. l.

~~Felkérem Önu~~

~~120 P-t, szan~~

54.692/1943. szám.

III/1.

Tárgy:utiszámla kiutalása.

A Müemlékek Orsz.Bizottságának

Budapest.

Folyó évi julius hó 20-án 477/1
sz.alatt kelt felterjesztésére tudo
vétel végett másolatban megküldöm.
Budapest,1943.évi augusztus hó 7-én

A miniszter rendeletéből:

dr.Balogh László s.k.

miniszteri tanácsos

Radnai Béla

Szolnoki Damjanich
Hobor, megyen
gáltak

niszter jelen kelet és ügyszám alatt a
ézett rendeletének másolata.

Magyarmuemlpuszt

Képpel

U-3227

.csekkszámla terhére azonnal utaljon
ök részére /Bpest,IX.,Hőgyes E.-u.10./
alitése fejében 115 P 70 f-t,azaz Egy-

us hó 7-én.

MDK

Radnai Béla, szobrászm.

Negyvenegy pályázó közül nyerték el a pálmát s s kaptak megbizást a szobor elkészitésére: Radnai Béla szobrászm, Fischer és Scheer müépitök.

A szobrot 1907 végéig köteles Radnai átadni, hogy márc.15-én a szabadságharc -ünnepén leplezhessék le.

A pozsonyi Petöfi-szobor.
Müvészeti Krónika. 1905.jan.~~15~~ 15XXXXX 7.1.

Radnai Béla, szobrász M.D.K.

művét találta a zsűri leg-
jobbnak és hivitelre legalkal-
masabbnak a pozsonyi Petőfi
szobor-pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1904. XXV. évf.

aug. 10. sz. 7. old.

MDK

Radnai Béla szobrászművész

Radnai szobrász, Fischer és Scheer műépitők negyvenegy pályázó közül nyerték el az első dijat és kapták a megbizást a pozsonyi Petőfi-szobor kivitelére. Radnai Béla műtermében a szobor kis mintájának megtekintése után a bizottság egyhangu dicsérettel fogadta el a végleges kivitelre szánt tervet. 1907. febr. végéig kell atadni a szobrot.

Művészeti Krónika. 1905. jan. 15.

M Ű V É S Z E T Péczely
X.évf.1911.
381.

R a d n a i B é l a :

Petőfi szobra Pozsonyban

Fénykép a helyszínéről.

Radnai Béla

wod

Petőfi nobra Pozsonyban
Vas Tp Cro 4. 565 l
Egyjel.

I dij.

Radnai Béla

Lód

A pozsonyi Petőfi-szobor. Budapesti Hirlap 1911. szept. 9. U. 168

Lelepleztér 1911. szept. 8-án. Történetének leírva, a leleplezési ünnepek egyik.

Egyéb neveik: *patarénusok, bogumilok, panliciánok* v. *publikánok. turlipinok, bolgárok* stb. Mivel manicheusízű tanításaikkal egyformán veszélyeztették az egyház és a társadalom békéjét, III. Ince fölhivására Montfort Simon kereszteshadjáratot vezetett ellenük (1209—29), mely hazájuk, Languedoc pusztulását és elnéptelenedését eredményezte.

Albinók. Általában azok az állategyének, melyeknek testéből hiányzanak az illető faj szinét adó festékanyagok s azért szinük fehér v. legalább nagyon halovány; az ember albinizmusának oka a festék hiánya a bőr Malpighi-féle rétegében; ezeknek szőrzete is fehér, szemük szivárványhártyája pedig halovány rózsaszinű.

Albion. Nagy-Britannia régi neve.

Albit = Na Al Si_3 O_8, plagioklas-fajta (L. o.)

Álbogyó. Bogyóhoz hasonló termés; ilyen pl. a boróka termése, mely tulajdonképen meghúsosodott toboz.

Alboin. *Longobárd kir.* (561—573). A gepidák legyőzése után Pannoniát átengedte szövetségeseinek, az avaroknak, maga pedig népét Itáliába vezette, annak nagy részét elfoglalta és megalapította az itáliai longobárd királyságot, melynek székhelyévé Páviát tette.

Albrecht (1250—1308). *Osztrák hg.*, majd *német-római császár.* (Uralk. 1298—1308). Atyja, Rudolf császár (1283) reáruházta az Ottokártól 1278. elfoglalt Ausztriát, Stiriát, ez azóta a Habsburgok örökös birtoka. Reáhagyta Magyarországot is, de ezt a jogosulatlan adományozást A. nem tudta érvényesítni. Göllheimnél 1298. legyőzte Nassaui Adolf ellenkirályt. Saját unokaöccse, János gyilkolta meg.

Albrecht (* 1897). *M. kir. herceg.* Frigyes

Alfafű.

kezdettől végig. A görögül írt *Titkos jelenések* könyvében mondja magáról Krisztus: «Én vagyokaz A és Ω, az első és az utolsó (1, 11.), a kezdet és a vég, aki van, aki volt és aki eljön» (1, 8.). Azért az A és Ω a keresztény archeologiának sokszor előforduló szimboluma.

Alfieri, *Vittorio,* (1749—1803). Olasz drámaíró. Tárgyait leginkább a római és görög történetből vette (Antigone, Agamemnon, Mezope, Mirra), ritkábban a bibliából (Saul), vagy az újabbkori történetből (Maria Stuarda, Congiura dei Pazzi). Ezekben a szabadság dicsőítője; de a francia forradalom kegyetlenségeit hevesen elitéli (Misogallo). Drámáinak szerkezetében szemmel tartja az aristotelesi hármasegység szabályait. Fontossága az, hogy a XVIII. sz.-ban tisztán formajátékká vált olasz költészetbe tartalmat önt.

Alfonz, spanyol király. XIII., (* 1886) A spanyol-amerikai vesztett háború után lépett trónra (1902.) Házasságával (Battenberg hercegnő, Viktória unokája) angol támogatást szerzett hazájának, mely már az algecirasi konferencián is érvényesült. (1906.) A vil.-háb.-ban megőrizte Spanyolország semlegességét, a marokkói kérdésben a franciák féltékenysége és a kabilok kitartó küzdelme dacára eredményeket ért el.

Alföld. 1. A környezeténél lényegesen mélyebben fekvő olyan síkság, amely a környező, magasabb területek folyóvizeinek erózióbázisául szolgál. A folyóvizek ugyanis a hegyvidékbe völgyeket vágnak, a hegy- és domb-

Radnai Béla

Lrod

=

A Mai Nap 1933 szept. 21. (A pozsonyi Petőfi-szobrot meg akarja vásárolni egy amerikai bankár.)

U. 2363

Pozsony város kapla-dó a szobrot eladni –

Radnai Béla

Pozsonyi Petőfi-szo-
bor pályázaton első
díj és kivitel –

Lőrvénce 1904

339. l.

Radnai Béla

Wod

B. L-o. A pozsuj.
Petőfi wobor-
Orszáj Orlág 1904.
6531. Egyel

Radnai Béla

Arod

A Nap. 1911. szept. 10.

Apozsonyi Petőfi-szobor leleplezése. Radnai archipevel és a szobor fotografiájával.

U. 169

Radnai Béla MDK

gr. Leiningen tábornok, bronz

Mücsarnok 1915. tavaszi tárlat

Művészet Pécsely
X.évf.1911.
388.

Radnai Béla:

Leiningen tábornok szobra Török-
becsén

A gipszmodell fényképe.

180 Rubletzky Géza: Anya és gyermeke.

Radnai Béla

220 Radnai Béla: Leiningen-Westerburg Károly gróf szobra.

KMT 1911. dec. kiáll.

MDK

Radnai Béla

Leiningen-Westerburg Károly gróf szobra, repr

Képzőm. Társ. 1911. tav. kiáll. kat.

MDK

Radnai Béla

"Leiningen-Westerburg Károly gróf" szobra.
Repr.

KMT 1911.tav.kiall.

Radnai Béla

Gróf Leiningen Wester-
burg Karól nobra
Törökbecsén fontitól
leleplesték 1911. őszén

Csod
z
Vas. Ujs. 1911. 781. l.
(képekkel)

MDK

Radnai Béla

Leiningen-Westerburg Károly gróf,honvéd tábornok szobra.Szobormű.

Képzőm.Társ.1911.tav.kiall.kat. 36.1.

ltoságodat, méltoztatna az Ebédlöház
letiben vagy pediglen 3-3 példányban
. mivel potlolag a városi épitésiu ügy-
tléte alkalmával ezen rajzok Pesten ma
ot készitenі.-
mával a Bizottság kéri és a határozat 2.
alatt lévö földszintes rész falainak ned-
járatokkal szigetelését.-
ását hálásan köszönve, maradok

mély tisztelettel

lévö igé-
ának hát

KLADEK FERENC
ÉPITÉSI VÁLLALKOZÓ
KASSA, Szepsi út 15.
Telefon: 46-03

Radnai Béla

csatádi Lenau-
Hoboc
Mávolitva

l.
Magyarmecsel puszt.

Képpel

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

M.D.K.

Radnai Béla szobrász

"Lenau emlékszobra" cimmel a lap hozza a művész szoborcsoportját.
Repr.

Képes Családi Lapok, Bp. 1904. juli 31.
26. évf. 31. sz. belső címlap.

MDK

Radnai Béla

Lenau-szobor /Csatád/, repr.

RátStr. 26o.l.

M.D.K.

Radnai Béla

"A csatádi Lenau szobor" cimmel irja a Hónap-ról-hónapra c. rovat ismertetését a junius 12. -i leleplezésről.
Repr.

Magyar Salon, Bp. 1905. julius hó. 42. kötet 925. lap

M Ű V É S Z E T Péczely
X.évf.1911.
380.

R a d n a i B é l a :

A csatádi Lenau-szobor.

Fénykép a helyszínéről.

Radnai Béla

wod

S.A. Lenau Miklós emlékе. Vas Ny 1905. 24 szám.

Radnai Béla

Erod

B. L-ó. A csata di Lenau szobor. Ossoy' Vilag 1904. 613 l. a nuvem arcok.

Radnai Béla

Lod

Lenau Nobrainak telep-
tezése Gatadon. Vas. Ny.

1905. 400–401 l.

Teppel.

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

tam.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Radnai Béla

ivod

Lyka Károly. A csatádi Lenau szobor. Uj Idők

1904. 25 4

657

t/ 6/a

gott tölgyfa, alsó fiókos része ötsza-
ókos szakasz között félgömbölyüen előre-
is végü, faragott csüngőkkel diszitett
:olokon nyugvó felépitménye középen
szekrénnyel, efelett rocailleos fa-
.ető, ormán faragott Istenszem, az ajtón
ncia. Jobbról-balról fióksor felett
.t félajtók között /lo ajtácska/ csi-
el diszitett választó pilaszterek, fent

ter műve, 1735 körül.
rab/ faragott tölgyfa, alsó részében
éleken három-három kisebb fiók között
sze, felfelé domborodó medaillonosan
ette két oldalajtó között domborodó
ranciával diszitett tabernákulumajtó.
l, illetve sisakos oromzattal, tetején

1735 körül

Radnai Béla
Mária, gipsz

Szent-György-Céh XIV. Művészeti aukciója. A Gyűjtő.
X.évf. 2.sz. 7 l.

MDK

Radnai Béla szobrász

A zalatnai Lukács Béla szobormü-bizottság...
Müvészet 1903. 335.l.

MDK

Radnai Béla

Képmás. Szobormű. Magánt.

Képzőm. Társ. 1899. tav. nemzetk. kiáll. 41. l.

Radnai Béla
szobrász

M.D.K.

Mátyás szobor agyagmintája számára készített vassinekből való belső vár alakításához hívta Fadrusz Radnait meg. —— A Képzőművészeti Főiskola tanár lett.

Lyka Károly: Nagy magyar mesterek.
Bp. 1957.

142.

Radnai Béla MDK

Rózsavölgyi Imre, gipsz

Műcsarnok 192o. tavaszi kiállitás

-1- M. D. K.

RADNAI Béla szobrász

1873 - 1923.

1332. Ál a baba... Hsz.: 59.83 - N.
Hsz.: 2372.

1333. A baba járni tanul (1902.)

1334 - dr. Bókai János Hsz.: 59.80 - N.

1335. Férfifej (Pázmány) Hsz.: 59.81 - N.

./.

A M. N. Galéria állagjegyzéke T./b. rész

Bn. 1959. 108-109. l.

MDK

Radnai Béla szobr.

Rákóczi-síremlék tervpályázata. Építő Ipar, 1909. okt. 5. 962 l.

Radnai Béla, szobrász -2- M.D.K.

... városi Tatarékpénztár építkezése miatt kiszorult üzletek bódéi foglaltak el a szobornak szánt helyet, mely ennyi 3 évig hevert a Déli Vasut raktárában. Cikkiro mindhét Apponyi-téri szobrot (Donáth Gyula Werbőczi szobrát is) megdicséri. csak felállításukat helyteli niti. Végül rendkivül szellemes és találó észrevételeit adja elő általában a szobrok gondozásáról.

Petrik Albert: A tűz király szobor.

Építőipar - Építőművészet. Bp.1914. 38.évf. 37.sz.

347-349. old.

illetőleg vele nem ellenkeznek. Nem
vagy érdekek által az országos sze
kockáztassék. Az iparművészet terén
hogy a kiállító egyéni érdeke megfe

Az egyes iparos egyéni célja egy
óhajtja, hogy kiállított tárgyai a nem
vagy kiállítási műszóval kifejezve, l
kitüntetésben részesítse; de ezen kivi
van, hogy kiállított tárgya útján újal
keressen. Mindakét cél iparművész
alkalmával csak akkor érhető el, ha a
zásánál fogva tényleg számottevő. E
szeti tárgyaival csak akkor fogja elérn
művészeti szempontból beválnak. E r
előnyös helyzetben is vannak. A le
gyűjtöttük össze az egész országban r
megjelenő tárgyait; eléggé foglalkozt
élet különböző ágaira való alkalmazta
tudományos és rendszeres fejlesztéséve
nálása iparosainknak oly előnyt nyu
vagy csak sokkal korlátoltabb mértékb

Radnai Béla

Kertivára c. pálza-
minol repr.

György Kálmán:

A gróf Andrássy Tivadar-féle pályázat.
Magyar Iparmüvész et
1897. 19. l.

OMÁSRÓL. (XVIII. század.)

MDK

Radnai Béla, szobrászm.

az iskola volt növendéke.

Gyermek mellszobor. Repr.

3o5.1.

Az Iparmüv.Iskola jub.kiállitása.
Magyar Iparmüvészet. 1905.

Radnai Béla

nagybecskereki Kiss
Ernő – vetor
Talapratárol a verbek
levántottak.

Olaymagyrul

222. l.

MDK

Radnai Béla

Kiss Ernő tábornok szobra Nagybecskereken. Radnai Béla műve. Leleplezték máj.27.-én. Repr.

Uj Idők, 1906.XII.23.sz. 559.l.

M.D.K.

Radnai Béla szobrász,

Scheer I. müépitésszel együtt készitett művét hozza a lap: "Kiss Ernő 1848-49-i honvédtábornok Nagybecskereken felállitandó emlékszobra" cimmel.
Repr.

Magyar Salon, Bp. 1905. aug. hó. 42. kötet
955. lap

M.D.K.

Radnai Béla szobrász-müvész

A Kiss Ernő szobor megalkotójának fényképe./64-65old. között./ A szobor leleplezése 1906. május 27.-én volt Kiss Ernő szobra, Nagybecskerek város főterén /100-101 old. között./ fénykép repr.
Radnai Béla a pozsonyi Petőfi, Pázmány, Bókai János, Bezerédi, Mezey Károly, Lenau és több más szobrával szerzett hirnevet.
További müvei az "Arató paraszt", a "Hymnus", stb. Radnai Béla Fadrusz tanitványa. "...Radnai igazi szobrász-költő,... aki együtt él és együtt érez nemzetével... a nép véréből való vér.."- irja a könyv.

Hegedüs János: Kiss Ernő az aradi vértanu hős emléke. Nagybecskerek. 1906.
105., 106., 107. l.

Radnai Béla

csatádi Lenau-szobor

szolnoki Damjanich szobor

Repr

Rát Str. 259. l.

MDK

Radnai építész (Béla fia)

Várpalotai homlokzat

Lakástervezésünk néhány kérdése Magyar Építőművész
1954.4-6.sz. 97.l.

Radnai Béla

Pedlow kapitány, gipsz

Műcsarnok 1922. Jubileumi kiállitás

Radnai Béla MDK

Tanulmány, gipsz

Műcsarnok 1922 jubileumi kiállitás

Radnai Béla MDK

Majom, bronz

Mücsarnok 1903. tavaszi nemzetközi kiáll.

MDK

Radnai Béla, szobrász

művészete az ujabb törekvések irányába tartozik: stilizált, leegyszerüsitett mintázás, -alkalmasabb épületplasztikai feladatokra.

Bajó Gyula: Budapest ujabbkori épületszobrászata. Bp.1942. Pázm.P.Tud.Egy.dolgozatai. 43.l.

MDK

9. Radn i Béla, szobrász

Pongrácz Szilárd, szobrásszal közösen tervezett. Munkájukban részt vett Gondos Imre épitész.

A Rákóczi emlékmü tervpályázat.
Vállalkozók Közlönye. Bp. 19o9 okt. 6. 6.1.

Radnai Béla, szobrász

M.D.K.

pályaműve 300 koronás megvételt nyert a pécsi Lovag-szobor pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1501. XXII. évf.
ápr. 17. sz. 7. old.

MDK

Radnai Béla, szobrász

Német-Palánk németajku délvidéki község szobrot emelt egykori képviselöjének Mezey Károlynak a város magyarosodása és fejlesztése körül szerzett érdemeiért. R.B. készitette.

Szoborleleplezés Német-Palánkon.
Mücsarnok.1899. 25. sz. 399-400.oldal.

Radnai Béla

MDK

Dr. Sz.L. mellszobra, repr.

Műcsarnok 1916. tavaszi tárlat

MDK

Radnai Béla, szobrász

Piarista -ház kapuzati szobra. 1917.
Váci-utca 27.

Bajó Gyula:Budapest ujabbkori épületszobrászata.
Bp.1942. Pázm.P.Tud.Egy. dolgozatai. 64.l.

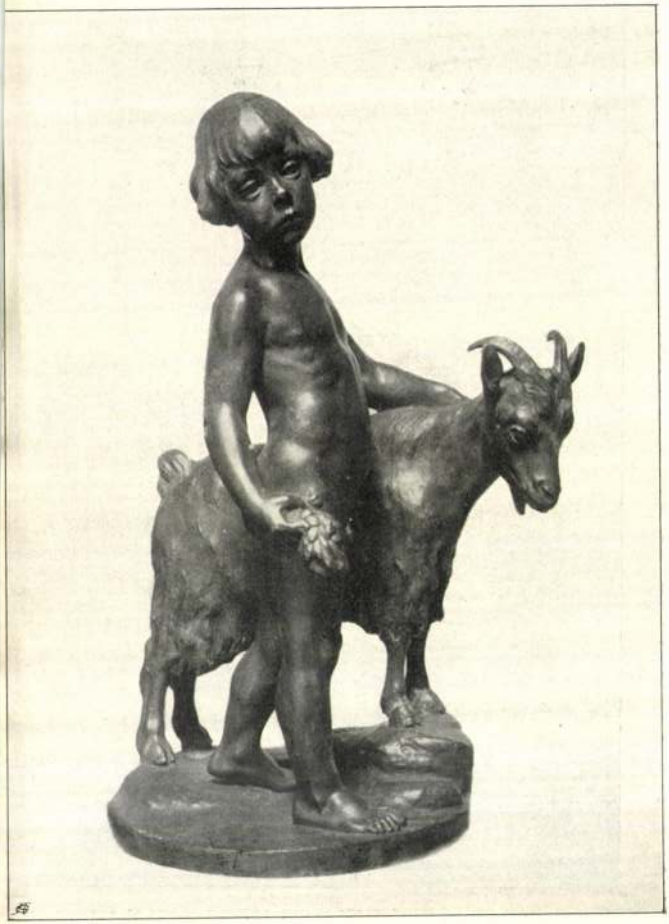

109. Lipola Yrjö: Gróf Festetics Nicolas portrait-szobra.

Radnai Béla

261. Radnai Béla: Dr. Sz. L. mellszobra.

KMT 1916. tav. 5. áll.

 M. D. U.

RADNAI Béla szobrász

1341. Munkácsy mitrály Lisz.: 59.86-N.

1342. Pázmány emlékmű terve Lisz.: 59.87-N.

1343. Pályábon Lisz.: 59.88-N.

A M. N. Galéria állagjegyzére T./V. rész

Bn. 1959. 111 l.

M.D.K.

Radnai Béla, nobrán

tervén elfogadta a nagnárdi Bezerédi-nobor bizottság és megbízta a művészt a félkör alapon álló nobor elkészítésével (22.000 K. költséggel.) Az építészeti rész terverői Papp Gyula és Szabolcs Ferenc.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1903. XXIV. évf.

dec. 23. n. 7. old.

M.D.K.

Radnai Béla, szobrász

Az Országház 88 pirogránit szobordísze a pécsi Zsolnay gyárban készült. Ő is egyike volt a 12 tervező szobrásznak. 272.o. 8.jegyz.

Romváry Ferenc: Szinkó András művészetéről 269.o.

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1966. Pécs. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

Radnai Béla MDK

dr. Sz.I. mellszobra, bronz

Műcsarnok 1916. tavaszi tárlat

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Radnai Béla

a kegyesrendiek rendháza és főgimnaziuma kápolnájában (IV. Eskü út) fenntől a szeplőtlen fogantatás szobra és a főoltár két angyal márvány szobra (1915 előtt)

Thirring Bpest

59. l.

MDK

Radnai Béla

Erdőssy Béla arcképe, gipsz

M. Ének. Őszi tárl. 1920. szept. 30. l.

Radnai Béla MDK

Rózsavölgyi Imre, gipsz

Műcsarnok 1920. tavaszi kiállitás

M Ú V É S Z E T Péczely
X.évf.1911.
377.

R a d n a i B é l a :

Himnusz.

Ezüst szobor.

A király tulajdona.

M Ű V É S Z E T
X.évf.1911.
376.

Péczely

R a d n a i B é l a :

Gyermektanulmány.

Bronz.

Szépmüvészeti Muzeum.

Radnai Béla szobrász

Pesti Hirlap. 1921. nov. 13. 3

Pakots József: A segesvári Petőfi-szobor

Budapesten

Rausch Béla (= Radnai [illegible] e)

Szobrász

Magyar Iparművészet, 1897/98.

I. évf. 1. sz. 7.–9. o. – György Kálmán a gróf Andrássy Tivadar – féle pályázat.

Rausch Béla

Szabrán

Raduai

Magyar Iparművénet, 1897/98.

I. évf. 4. sz. 145.-162. o.

Lyka Károly: a magyar iparművénet kezdetenye.

MDK

Radnai Béla

Jár a baba

Mellszobor

Müvészeti Krónika 1. sz. 1904. jan. 15.

Radnai Béla MDK

Putifárné, gipsz

Mücsarnok 1924. tavaszi kiállitás

Rádnai Béla MDK

szobrász

Toborffy Géza: A M.Kir.Mezőgazdasági Múzeum épületcsoportjának műtörténelmi vonatkozásai. Bp. é.n.

M.N.G.

Radnai Béla szobrász

Müve a kiállitáson

Csap Erzsébet: Magyar szobrászat a XIX-XX. században
195-196.l. xx95-10

A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA KÖZLEMÉNYEI II. köp. 1960.

MDK

Radnai Béla

Kis baba, br.
Gyermektanulmány, br.
Gr.Leiningen Westerburg Károly, gipsz

Szépműv. Muz. háborus vesztesé[illegible]einek jegyzéke
Bp. ~~1952~~ 1952.

-2-- M. D. U.

RADNAI Béla Szobrász

1336. Hennusz Hsz. : 59.82-N.

1337. Kis baba Hsz. : 1934

1338. Kislónytej (1905) Hsz. : 59.84-N.

1339. Kattero (Petitórné) (1923) Hsz. : 59.89-N.

1340. Lord sirenek modellje (1919-20) Hsz. : 59.85-N.

A M. N. Galéria anagjegyzéke T./B. rész Bn. 1959. 109-110. l.

M.D.K.

Radnai Béla /1873-1923/

861. Kis baba. Bronzszobor. 49.5 cm.
862. Gyermektanulmány. Bronzszobor. cm.
863. Gróf Leiningen Westerburg Károly. Gipsz-
szobor. 205 cm.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. I. füzet.
MUMOK. Bp. 1952. 94. l.

MDK

Radnai Béla

"Tiszagyöngye"c.szobra.

A Szegedi Képzőművészeti Egyesület tavaszi kiáll.tárgymutatója. Szeged.1900.

M.D.K.

Radnai Béla, szobrász

Készítette a piaristák váci-utcai épületcsoportján, a Kigyó-utcu folytatását képező átjáró homlokrati boltíve fölötti szoborcsoportot, melyet karaszti kemény kőből Gabai Sándor faragott ki.

Építőipar - Építőművészet, Bp.1918 évf. 41. sz.
323. old. Kép! 37. sz. 291. old.

MDK

Radnai Béla

"Dr.Sz.L. mellszobra" c.művének repr.

KMT 1916.tav.kiáll.

Radnai Béla

MDK

Putifárné, gipsz

Műcsarnok 1924 tavaszi kiállitás

ELEFÁNTCS

DOBOZ,
szalagfonatos dísszel és vaszárral.
Délolasz munka, X. század.
Részben pótolva.
Elefántcsont, 14×26×19 cm.
A kölni Schnütgen-gyüjteményből Simor prín
szerezte, 1884.
Keresztény Múzeum Esztergomban. E
házművészeti Lap, V., 1884., 363. l.

DOBOZ
festett állatalakokkal és három bronzverette
Arab munka a XIII. századból.
Elefántcsont, 5·8×11·7×7·5 cm.
A kölni Schnütgen-gyüjteményből Simor prín
vásárolta, 1884.
Keresztény Múzeum Esztergomban. E
házművészeti Lap, V., 1884., 363. l.

SERLEG,
antik jelenet domborművel, aranyozott e
foglalatban.
Augsburgi munka, XVII. század.
Elefántcsont, mag. 29·5 cm.

SERLEG,
római harcosok domborművével.
Flamand munka, XVII. század.
Elefántcsont, mag. 26·5 cm.

Radnai Béla

Herczel Manó dr emlékére.

l.

Numizm. Közl.

1924-25. 25. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Radnai Rausch Béla

nobrán

A falu neje c.
noborumve repr-
két nézetből

Magyar Művészet
1900. 607 – 610. l.

Himnusz c. nobra
repr.
u. o. 623, 624. l.

Maradványok az 190

a) a könyvtárnál
b) a régiségtárnál
c) a néprajzitárnál
d) a természetrajzitá
e) rendkívüli segélyb

intézet (egyesület)

Az ~~könyvtár és mészeum~~
az 1909. év végén:

1.) Alapitványi
2.) Alapitványi jell

Tartozás . . . . . .

Radnai Béla

Szobrász

bronzérme

Madarassy Val-
tertől 1937

Num. Közl

1939-40

66. l.

Római sorozás V, 281.

398

85

XXXVII.

Radnai Béla

plakettje, ontok brom

Csillag Istvántól

1908

Ernst Muzeum aukcioi

XVIII.

1361.

Radnai Béla

szobrász

vod

Az eperjesi vértanuk emlékműve. Eperjes, 1908. 6, 7. l.

1906-ban tárgyalt a szóban forgó emlék elkészítése ügyében, de e tárgyalások anyagi okokból megszakadtak.

Tiló

Tilol

Radnai Béla.

Sobrász. sz. ~~[illegible]~~ 1873. máj 25 - Pozsony, mgh. 1923. nov. 21.

A ipamius iskolában Lorenfi, majd. sobrász mesterisk.ban Ströbl tanítványa volt, kezetben Fadrusz első segédje lett annak haláláig. Tanulmányutat tett olaszországban s Párisban. Apóbb korpuszokkal, szárnyi figurákkal kezdett szerepelni, majd emlékszobrokat készített. Párisban Milanóban aranyérmet nyert. Tanára volt. Képző müs. Főiskolának.

Realistisch monumentale Stil

Radnai Béla

Hobrász

Prokopius Béla
gyűjtése.

R a d n a i B é l a

szobrász

Pesti Hirlap. 1914.jul.18. ((p.b.) : A tizedik szobor.)

AZ OLTÁR

Amiként teremtett világunk
tevődik össze, ugy a keresztén
és láthatatlan valóság egysz
hite a biblia szerint "a nem
/Zsid.11,1/ - haláláig nem tu
Ezért is van az, hogy egyetle
formák nélkül.

A kultusz és annak templom
valóban vizuális téma, - de e
Egyszerre érvényesül benne a
Igaz, hogy "a hit hallásból
által"/Róm 1o,17/, de az is bi
az O dicsőségt"/Ján 1,14/ é
mának "/II.Pét.1,16/. Isten ké
"jelek" által szemmel is felfo

A primitiv vallásokban nem
ban összerakott kövekből állit
vallás szimboluma "az égben la

RADNAI Béla szobrász

pályázatta fővárosi szobrászati díjára - 1905

Ld. Erdei 1991 78, 79.

NDK

Radnai Béla szobrász

Házipar

Zámborszky I: A magyar Országház. Bp.1937, 131 l.
/az épület belsejében elhelyezett szobrok/

MDK

Radnai Béla szobrász

Háziipar c. műve a Felsőházi társalgóban.

Zámborszky Ilona: A Magyar Orszaghaz. Bpest. 1937./ képekkel./ 131.l.

Radnai Béla

Ny orvoghan
A förendihán nagy tár-
salgójaban Házi ipár
(3as csoport)

Cx Ü-l

1720

217

Radnai Béla

az Országház felsőházi
társalgójában

Házi ipar, hármas
csoport.

Zamborszky Ilona

A magyar Országház
Bpest, 1937. 131 l.

Radnai Béla

Thaly Emil síremléke

Repr.

Petrik Albert: A budapesti kerepesiúti temető II. Építő Ipar. 1912. 445.

Radnai Béla

Stein Aurél, Nagy Sándor, Kriesch Aladár, Donáth Gyula, Zala György, Bethlen Gy. és Fritz O. Radnai Béla, Stróbl Alajos, Kallós, Mátray, Damkó , Gerenday A. müvészeket sorolja fel Petrik Albert: "A Kerepesi temető" c. tanulmányában, mely a müvészi siremlékekről szól. A temetői müalkotásoknál szerepük van az építőművészeknek is, akiknek kiváló alkotásai a temető müvészetét szolgálják. Ezek az árkádos sirok, melyek azért célszerüek, mert a legkiválóbb müvészi emlékeknek "védő csarnokai". A legszebb sirhelyek az árkád végződések kupolái alatt helyezkednek el. A kupolák belső részét müvészi mozaik képek boritják.

ÉLET, Bp. 1910. okt. 30. II. évf. 42. sz. 555-568. lapokon.

9 Taky? 2./

Radnai Béla v. Thaly?

Az 1./ sz. cédula folytatása a Kerepesi temető siremlékeinek alkotóiról.
Radnai Béla ~~Thali~~ Emil siremlékét mintázta. Petrik Albert irja tanulmányában: a halál kegyetlensége a legfájdalmasabban akkor éri az embert, amikor a férfikor delelőjén tör ketté egy életet. A Thali siremlék egy erőtől duzzadó atlétát ábrázol, kezében a ketté tört sudár tölggyel. Repr.
A felsorolt művészek közül Stein Aurél, Nagy Sándor és Kriesch Aladár tervezte az árkádos sirok kupoláinak belső részét boritó művészi mozaik képeket.

ÉLET, Bp. 1910. okt. 30. II. évf. 42. sz. 555-568. lapokon.

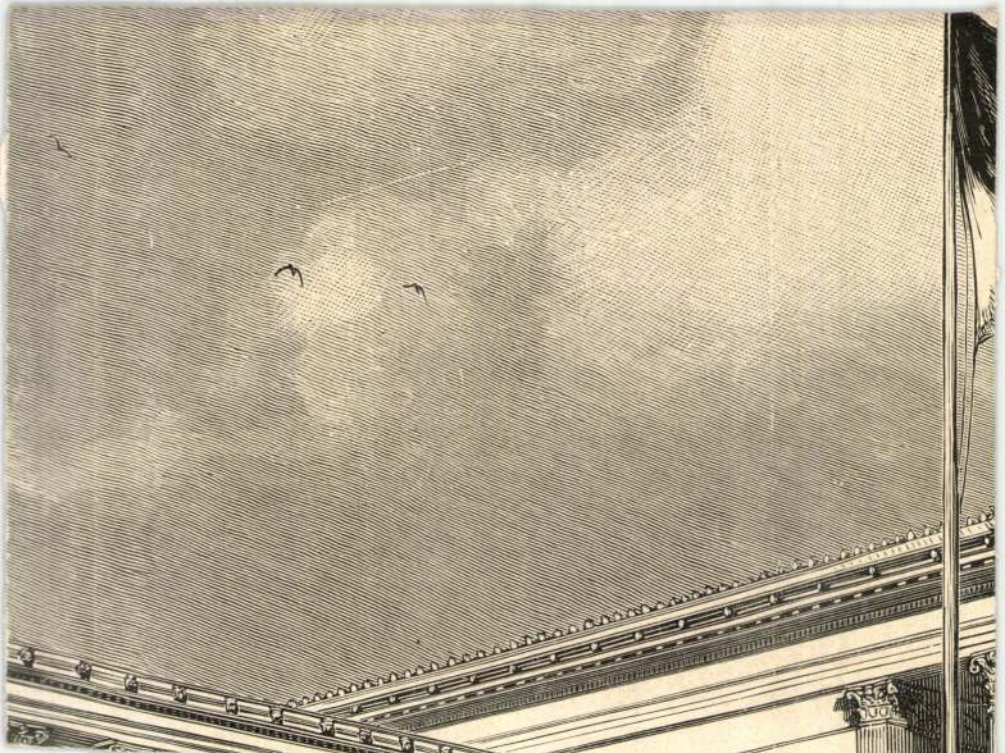

Radnai Béla

Damjanich János-
ne síremléke a
Kerepesi uti köztemé-
tőben.

Thirring Bpest

128. l.

Radnai Béla

Neve említve, szerepel az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat Munkácsy-szobor pályázatán

Fülep Lajos: A művészet forradalmától a nagy forradalomig
Magvető 1974 Budapest

150. old.

M.D.K.

Radnai,

Gondos művészek szobormüvét bemutatja a lap, melyet az Országos Képzőművészeti Társulat pályázatára küldtek be a Munkácsy-szoborra.

Magyar Salon, Bp. 1906. márc. hó. 44. kötet 468. lap

M Ű V É S Z E T Péczely
X.évf.1911.
382.

R a d n a i B é l a :

Thaly Emil siremléke.

Márvány és bronz.

Az eredeti fényképe.

Radnai Béla MDK

szobrász

Elek Artur: Erzsébet királyé emlékének pályázata. Az Ujság 1916. jul.5.

MDK

Radnai Béla

Radnai Béla és Vágó László, Erzsébet királyné szoborpályázat. Repr.

Magyar Iparművészet, 1916. 256.l.

rn. - Szálloda a Vadászkürthöz. Szám-

t, 1852. - Fő v.Kvt. B. 362/1/ 1852. -

álloda. Számla-fejléc 1850-es évek.

. England, 1854. Nyomt. Engel és Man-

ti vasut első megnyitása. Varsányi Já-

51. Hollós O. tul. Kr. 549.

vasuti indóház. Feszel rajz. Perlasz-

~~Szivardobozok közt is.~~ -

zinház leégte után. A megkárosodott

K

Radnai Béla

Vágó László

Erzsébet Királyné
nobor pályázat –
Repr.
Magyar Iparművészet
1916. 256. l.

MDK

Radnai Béla és Vágó László

Erzsébet királyné-szoborpályázat

Ma. Iparmüvészet 1916, 256 l.

MDK

Radnai Béla - Vágó László

Erzsébet királyné szob.pályázat

M.Iparművészet 1916, 256 l.

R a d n a i

Pesti Napló. 1916. jun. 18. (Az Erzsébet emlékmü-pályázat.)

A harmadik töredék stilu
márvány disze teljesen kitört, s csak
mint a vörös márványlap szélén alkalm
Annál érdekesebb az ábrázolás tárgya:
bizonyit az alak lába alatt bevésett
jelentéssel. A töredéket Mathes ismer
az ő idejében még az alak végtagjaina
darabját is közli, mely térdelő legic
kimeritően foglalkozott a töredékkel,
sára vezeti vissza, mig az utóbbi dar
a XII. század végi magyar müvészet és
jelentős. Esztergomban nem először ta
tipus a délfrancia protoreneszánszra
eredetü, stilusát pedig határozott ar
fejét/ Jól illik e képbe a Szent Istv
timpanonjának bizantinizáló ikonográf
csak egy lépés az eredeti római darab
A bizánci müvészet az antik formák na
reneszánszai alkalmával - mint amit a
alatt is átélt - az egész európai mü
leges technikája Bizánc felé mutat, é
sát pedig helyi adottságok és az anti

Radnai Béla

Vázlat egy elesett hős szobrához, lovasszobor

Téli tárlat. Műcsarnok, 1919-20. 1o 1.

M.D.K.

Radnai Béla

"A szolnoki Damjanich szobor" cimmel hozza a lap a müvész alkotását.
Repr.

Ma yar Salon, Bp. 19o6. aug. hó. 44. kötet
799. lap

MDK

Radnai Béla szobrász

Damjanics tábornok szobra./ Szolnok város számára készitik: Radnai Béla szobrász és Gondos Imre műépitész./ Repr.

Az Aradi Közlöny nagy képes naptára. 1907.

Radnai Béla

A baba járni tanul, majolika

Magyar Képzőművészek Segitő Bizottsága. Művészeti kiállitás. 1914. 8 l.

Radnai Béla

MDK

Vázlat egy elesett hős szobrához, Lovasszobor

Műcsarnok 1919-2o téli kiállitás

Radnai Béla MDK

Vázlat egy elesett hős szobrához, Lovasszobor

Mücsarnok 1919-2o téli kiállitás

M D K

Radnai Béla

Kaszás, bronz

Szent-György-Czéh XL. Aukc. A Gyüjtő. VII. évf. 7. sz. 1918 máj. 204 1.

Olaszországnak, százakra
van, melyeknek célja és szer
iparművészeti mozgalomban
nem lesz érdektelen ezek
ismerkedni.

Firenze, Milano, Nápoly,
intézetnek. Mindannyioknak s
helyi különbségekből ered
iskolát tartják, melyek az i
és sikeresebben.

Mindezek az iskolák iparm
címük éppen: museo artisti
szegényes, bár, különösen
dicsekedhetik.

Az iskolának célja: *az*
a hasonló célú angol ipa
Tanítványai fiatal munkáso
7—10-ig, bejárnak az intézet

De már ez az iskolai o
melyen az angolok haladna
gyakorlati követelményei el
foglalatosságában; az iskol
fejlesztése, a módszeres és

Radnai Béla

ooo ARATÓ. ooo

RADNAI BÉLÁTÓL.

Szegfűs Gyermekszerda

1900. VI. 2. P.

MDK

Radnai Béla

Arató, szobor

Vasárnapi Ujság, 1900. 7.sz. 104. o.

Radnai Béla
Madonna, gipsz

Népgondozó akció javára rendezett kiáll. N. Szal.
192o. ápr. 9 l.

Radnai Béla

Horthy Miklós kormányzó szobra

Műcsarnok 1920-21 téli kiállítás

Kőplasztika. Horthy Miklós portréja,

Radnai

Pesti Hirlap. 1920. dec. 1. 3

A Konnágzó mell szobra

Radnai Béla

MDK

Horthy Miklós szobra

Műcsarnok 1920-21. Téli kiállítás

Képes Pesti Hirlap 1930 LII jun. 6.1 o.

Rozgonyi

Radnai Béla: Horthy mellszobra.6x9.

Radnai Béla sfobrász

Pesti Hirlap. 1920. dec. 1.3

A Kormányzó nell sfobra

végelg terjesen [illegible],

nyiben ez nem történnék meg, a pénzn

radvány a számviteli törvény értelm

legkésőbb folyó évi junius hó 27.-i

127.690 számu postatakarékpénztári

számla javára számadási téritmények

fizetendő.

Budapest, 1936.április hó 25.

A miniszter rendeletéből:

Dr. vitéz Haász Aladár s.k.

miniszteri tanácsos.

A kiadvány hiteléül:

Fináryi

min. iroda s. tiszt.

Radnai Béla
Himnusz, szoborcsoport

Téli tárlat. Műcsarnok, 1919-2e. 8 1.

Radnai Béla

MDK

Himnusz, szoborcsoport

Műcsarnok 1919-2o téli kiállitás

Radnai Béla MDK

Himnusz, szobor

Műcsarnok 1919-2o. téli tárlat

Radnai Béla MDK

Himnusz, szoborcsoport

Mücsarnok 1919-2o téli kiállitás

SUSCIPIO SERVANDA TUIS, S
SICUT PETIS.

A mondat ritmikus lejtés
az előbbi, de két részének rimekbe
erőszakoltan, de tisztán jelentkez
válaszáról is:

ANNUO VIRGO TUIS JUSSIS,

Itt is meg van azonban a

A XII. századi irodalomb
ban nem ismeretlenek ezek a stilus
francia eredetre vezeti vissza és
meghatározni.

A magyar okleveles gyako
egy 1183-as oklevél (58) így ir:

SOLENT SCRIPTIS INSERI F
NE TRACTU TEMPORIS REVOC
UT QUOD OBLITERARE POSSE
AD MEMORIAM HOMNIUM SIGI

Egy 1185-ös oklevelet (5
prépost:

NOTUM SIT OMNIBUS - CATH
TERTIUS.

Radnai Béla

Dr. T.S.I-né uriasszony mellszobra

Téli tárlat. Műcsarnok, 1919-20. lo 1.

Radnai Béla

MDK

Dr. T.S.L.-né mellszobrą

Mária Immaculata, szobor

Műcsarnok 1919-2o téli kiállitás

Radnai Béla MDK

Vázlat egy elesett hős szobrához, Lovasszobor
T.S.I.-né uriasszony mellszobra
Mária Immaculata,

Műcsarnok 1919-2o. téli tárlat

Radnai Béla MDK

. Mária Immaculata

Egyház és müvészet
Nemzeti Szalon 1919.

Radnai Béla

MDK

Mária Immaculata, pyrobazalt

Műcsarnok 1924. tavaszi kiállitás

MDK

Radnai Béla, szobrász

Herzel Mamó.	Bronzplakett.
Mária-Imaculata.	Gipsz.

Állóárv. Csarnok.-M.Képzőm.Egy. Kiáll. 1922. dec.15.-17
Kat. 13.1.

Radnai Béla MDK

Mária Immaculata,

Mücsarnok 1919-2o téli kiállitás

Radnai Béla

MDK

Mária Immaculata, pyrobazalt szobor

Műcsarnok 1924 tavaszi kiállitás

Radnai Béla MDK

És a magyar hősök ujra feltámadnak, gipsz

Műcsarnok 192o. tavaszi kiállitás

Radnai Béla MDK

És a magyar hősök ujra feltámadnak...gipsz

Mücsarnok 1920. tavaszi kiállitás

Radnai Béla

ima

Dr. Bókai Janos Hobra

Vas Lys 1902. 690 l.

Egyjel

Lelepl. Apertes

1902. okt 5.

B u d a p e s t .

B o k a i s z o b o r
/Radnai Béla/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
350-351.
"Ez a nyár a szobrászok nyara.."

Radnai Béla

Byest. Bókay János mellszobor, Üllői-ut 74. sz. (Stefánia gyermekkórház kertje)

Liber Byest szobrai

234

SZÉ

E

HE

Radnai Béla

Idősb dr. Bókay János nobra

1902 X. 5.

l.

Liber Bpest nobrai

234, 235. l.

M.D.K.

Radnai szobrász

magyar genre- szobrocskák

György Kálmán: Az iparművészet a párisi kiállitáson
A világ iparművészete Párisban .1900. Szerk. Fittler
Lamill és György Kálmán
Klny. a Magyar Iparművészet 1900. évi folyamából 31.l.

Másolta:

Összeolva

Exp. 194

Nm.

Val

hez

sit

pen

lás

lék

ten

fel

K. [illegible]

1944.

43.612. — K

tovább
2

K

Radnai Béla

Tiszagyöngye c. nobra

Senyei Károly

Arany János c. nobra

Strobl Alajos

József főhercog és Liszt Ferenc c. nobrai

Szamosi Soós Géza

Vaza (Romeo és Julia).

Szécsi Antal

Báró Eötvös József c. nobra

Vasadi Ferenc

Rezső trónörökös c. nobra

A Szegedi Képzőművészeti Egyesület tavassi kiállításgyűmtatója. Szeged 1900.

MDK

Radnai Béla, szobrászm.

Képmás. Szobrmü.

KMT.1899. Tav.nemzetk.kiáll. Kat. 41.l.

Rádi András festő

y, nagy verseny Kecelen

gy fordított a Becse ellen

patát fogadta két mérkőzés erejéig a Kecskeméti VSC gárdája. Előbb l 6—4-re kikaptak. Róka László felvételén a kecskeméti Rehák a kapufa segítségével hárít egy lövést.

te duplázott

Eredmények, gyermekkorosztály, eány: 3. Virágh Marica (Soltvadkert). **Gyermekkorosztály, fiú:** 3. Lénárt István (Kecskeméti Tenisz Club). **Újonc fiú:** 2. Molnár Zoltán (KTC), 3. Vörös Attila (KTC). **Serdülő leány:** 1. Fekete Barbara (Baja). **Serdülő fiú:** 2. Pataki Péter (Baja). **Ifjúsági fiú:** 3. Tóth Balázs (KTC). **Női III. osztály:** 1. Fekete Barbara (Baja), 2. Prauda Katalin (KTC). **Férfi III. osztály:** 1. Tóth Péter (KTC), 3. Szelei Szabolcs és Kelle György (mindketten KTC). **Férfi II. osztály:** 1. Markó Előd (Baja), 2. Tóth Péter (KTC), 3. Szelei Szabolcs (KTC).

döntőt a kecskeméti versenyen. A a kecskeméti Prauda ellen.

BMX

Három bajnok

Jászárokszálláson, az ország legjobb pályáján rendezték meg a BMX magyar bajnokság harmadik, záró fordulóját. A verseny válogató is volt a közeljövőben Franciaországban megrendezésre kerülő világbajnokságra. A bajnokságon kiemelkedően szerepeltek a kecskeméti és a kiskunhalasi kerékpárosok. A harmadik forduló során Sinkó Andrea, Csikós Gábor és Kovács Ferenc szerzett első helyet, a többiek pedig értékes helyezésekkel gazdagították klubjuk eredménylistáját.

A III. forduló eredményei, lányok, BMX talaj: 1. Sinkó Andrea (Kecskeméti BMX Klub), 3. Sinkó Klaudia (Kecskemét).

Fiúk, 14 éven aluliak: 1. Csikós Gábor (Predátor Kecskeméti BMX Klub).

16 éven aluliak: 3. Kovács Ferenc (Kecskemét).

17 éven aluliak: 3. Szilágyi Ákos (Kiskunhalasi Flaszter Klub).

17 év felettiek: 2. ifj. Sinkó Lajos (Kecskemét), 4. Angyal Csanád (Kiskunhalas), 5. Árvai Lóránd (Kiskunhalas).

18 év felettiek: 3. Vigh Sándor (Kiskunhalas).

Lányok, BMX félcső: 2. Sinkó Andrea, 3. Sinkó Klaudia.

Fiúk, 14 év alattiak: 2. Csikós Gábor.

14 év felettiek: 2. Mirity Andor (Kecskemét)

15 év felettiek: 1. Kovács Ferenc.

17 év felettiek: 3. Kiss Tamás (Kecskemét).

18 év felettiek: 2. Szabó Győző, 3. Gyulai Tamás (mindkettő Kecskemét).

Éremosztás

A bajnoki küzdelmek után a megyei II. osztályú labdarúgó-bajnokság Déli csoportjának győztese, a Hajós csapata már az utolsó mérkőzés után átvette az aranyérmet. A második helyezett Ámor Harka együttese a Tiszakécske elleni barátságos mérkőzés keretében kapta meg az ezüstöt. A Vaskút csapatának június 28-án, kedden — ünnepélyes keretek között — adja át a bronzérmet a Kiskunhalasi Labdarúgó Szövetség képviselője.

Gunnell a legjobb

Az olasz főváros adott otthont az elmúlt hétvégén az atlétikai Európa Kupában érdekelt legjobb kilenc nemzeti válogatottnak, amelyek a nőknél és a férfiaknál egyformán az úgynevezett Szuper Liga-döntőben vetélkednek. A szombati versenynap legjobbjával a britek olimpiai bajnoknője, Sally Gunnell rukkolt ki, aki 53.73 mp–cel, a világ idei legjobbjával lett első a 400 méteres gátfutásban.

Kettős magyar siker

A normál súlyú magyar kétpárevezős, Mitring Gábor és Dani Zsolt az osztrák és az ukrán válogatott előtt elsőként evezett a célba a 100. bécsi nemzetközi regattán. Keresztes Károly és Darvas Zsolt a könnyűsúlyú kétpárevezősök mezőnyében győzött. A női kétpárevezősben Ferenczy Dóra és Kapócs Anikó, valamint a Szögi, Fazekas, Lődi, Petrity összeállítású férfi négypárevezős második lett.

A sport szépe

Különleges szépségversenynek adott otthont Bükfürdő, ahol Miss Levi's Euro Sport sportszépe választásra került sor. A vetélkedésen 8 nemzet 12 sportolónője között két magyar tornásznő, Balogh Éva és Kolozsi Ágnes is indult. A vetélkedő első fordulóban a horvát ejtőernyős hölgy, Jadranka Zaradics lett az első, megelőzve Kolozsi Ágnest. A harmadik Moira Precali olasz kézilabdázónő lett.

Nagy második

A végső bravúr nem sikerült Nagy Viktornak, az ausztriai teniszkörverseny harmadik állomásán, Bécsben. Az ötödiknek rangsorolt magyar játékos egészen a fináléig verekedte magát, ott azonban két játszmában alulmaradt az első helyen kiemelt svájci Patrick Mohrral szemben.

Az UTE a bajnok

Az UTE férfi vízilabdacsapata nyerte az OB I–et, miután a rájátszás döntőjének második mérkőzésén is legyőzte a BVSC–Schiller Opel együttesét, ezúttal 11:3 arányban.

Birkózó-aranyérmek

Sikeresen szerepeltek a magyarok a Walsban megrendezett Ausztria Kupa nemzetközi birkózóversenyen. Eredmények, szabadfogás, 57 kg: 2. Tihanics Tibor, 62 kg: 1. Schmidtgunszt László, 68 kg: 1. Elekes Endre, 74 kg: 1. Fóris János. Kötöttfogás, 74 kg: 1. Repka Attila, 82 kg: 1. Kismóni János, 90 kg: 2. Takács Ferenc.

Ketten győztek

Szombathelyen megkezdődtek a gyermek sakk Európa-bajnokság küzdelmei. A megyénket képviselő versenyzők közül sikerrel vette az első akadályt Vámos Viktor és Gyimesi Zoltán, Kovács Adrián viszont elvesztette partiját.

TOTÓ

A totó 26. játékhetén szereplő mérkőzések erdményei:

1.Halmstad (svéd)—Bydgoszcz (lengyel)	1
2.Bröndby (dán)—Rapid (osztrák)	2
3.Lyngby (dán)—Saarbrücken(német)	2
4.Korintosz (görög)—Rapid (román)	2
5.Austria—Norrköping (svéd)	1
6.Pogon (lengyel)—Koppenhága (dán)	1
7.Videoton(magyar)—Uerdingen (német)	2
8.Bunajská (cseh)—Odense (dán)	2
9.VFB Leipzig (német)—Aalborg (dán)	1
10.Bochum (német)—Bratislava (cseh)	2
11.Zürich (svájc)—Silkeborg (dán)	1
12.Otelul (román)—Young Boys (svájci)	x
13.Olomouc (cseh)—Aarhus (dán)	1
+1 mérkőzés:	
14.Iraklisz (görög)—Aarau (svájci)	2

MLSZ-KÖZGYŰLÉS

Méltóan a foci színvonalához

Budapesten, a MEDOSZ-székház Jókai téri színháztermében rendezték meg szombaton a Magyar Labdarúgó Szövetség közgyűlését, amelyen többek között megválasztották az új elnököt és elnökséget is.

A tanácskozás azonban nem zajlott minden zökkenő nélkül. Az egyik elnökjelölt, Izsó Ignác azt javasolta, az alapszabály-módosításról döntsenek előbb, és csak azt követően válasszanak tisztségviselőket. Izsó ezzel azt kívánta elérni, hogy a Hivatásos Labdarúgók Kamarája szavazati joggal vehessen részt a közgyűlés munkájában. A HLK öt szavazatra tartott igényt, ám a közgyűlés úgy döntött, hogy az alapszabály-módosításra csak később kerítsenek sort. Ily módon a kamarának nem nyílott módja voksolni az elnök, illetve elnökségi tagok megválasztásakor.

Az exkapitány kivonult

Mindez többek ellenérzését kiváltotta. Mészöly Kálmán például (a volt szövetségi kapitány jelenleg a Vasas–Smirnoff futballistáinak vezetőedzője) felállt, és közölte, ha a sportágat „művelők", azaz a labdarúgók nem hallathatják szavukat a közgyűlésen, akkor ő nem látja értelmét jelenlétének. Ki is vonult a teremből. Ezt hallván Izsó Ignác, Skultéty Tamás, Simon János és Pindák László — valamennyien indulni kívántak az elnöki posztért — jelezték, a légkör futballellenes, tehát nem akarnak elnökök lenni!

Aggodalom és büszkeség

Ezután dr. Laczkó Mihály leköszönő elnök tett szóbeli kiegészítést az MLSZ működésének 1990. december 2. óta eltelt időszakban kifejtett tevékenységéről. Nem rejtette véka alá, az A-válogatott igencsak gyengén produkált, eredményei harmatosak. Ugyanakkor leszögezte, utánpótlás szinten van ok büszkeségre, a 16 és 18 évesek együttese jól szerepelt az elmúlt három évben, e két korosztály eredményeit alapul véve Magyarország a harmadik helyen áll Európában. Említette, hogy a labdarúgósport, az MLSZ tavaly és tavalyelőtt nem kapott állami támogatást, és csak néhány hónapja jutott a totójáték bevételéből 80 millió forinthoz. Ilyen körülmények között nehéz, szinte lehetetlen a sportág fejlesztése, az előrelépés.

Nézőpont kérdése

Ezután hozzászólások hangzottak el. Több javaslata közül az egyik: az NB I–es klubok ligája teljes mértékben vegye át az élvonalbeli bajnoksággal kapcsolatos ügyeket, legyen „teljes jogú gazdája" az NB I-nek. Piller Sándor, az utánpótlás-bizottság elnöke visszautasította, hogy a teljes magyar labdarúgás válságát éli. Érvei szerint az utóbbi négy évben a gyermekfutball területén sokat lépett előre az MLSZ, a megyékben is lelkes munka folyt.

Nagy László, az NB I-es csapatok ligájának elnöke keserű szóval említette, hogy január 1-je óta a klubok egy fillér állami támogatás nélkül kényszerülnek dolgozni, ráadásul az adórendelkezések egyszerűen lehetetlenné teszik a zökkenőmentes gazdálkodást. Jelezte, a liga több más testülettel közösen munkatervet készít az NB I-es bajnokság színvonalának emelése érdekében.

A MOB segít

Dr. Nádori László professzor aláhúzta, a Magyar Olimpiai Bizottság segíti az MLSZ–t abban, hogy az 1996–os atlantai nyári olimpiára ütőképes válogatott harcolja ki a jogot a magyar részvételre. A szaktekintély sürgette a játékosképzés reformját, a bajnoki rendszer állandósítására hívta fel a figyelmet, kérte az MLSZ–től, tárja fel a létezéshez szükséges állandó pénzügyi bázisokat.

20 millió forint a totóból

Gallov Rezső államtitkár figyelmeztetett, a magyar válogatott nem azonos a teljes magyar labdarúgással. Aláhúzta, a sportág soha ilyen mélyen nem volt, de ezt a válogatott eredménytelenségének „köszönhetik". Elismerte, az OTSH-t is terheli némi felelősség, de utóbb emlékeztetett arra, az MLSZ teljes mértékben önálló szerv, ne is várjon el felső utasításokat az OTSH-tól. Jelezte, az OTSH azért tesz egyet és mást a legnépszerűbb sportág pénzügyi helyzetének javítására. Gallov pénteken a Szerencsejáték Rt.-nél járt, ott ígéretet kapott arra, hogy az MLSZ a következő hónapban 20 millió forintot kap a totójáték bevételéből — az ígért 80-ból. A Nemzeti Sportalap is megszavaz financiális támogatást a labdarúgás számára.

Az OTSH megígérte

Az OTSH elnöke néhány ajánlatot is tett: meglátása szerint hatékonyabb lenne a munka a jövőben a szövetségi vezetésben, ha egy operatív, a jelenleginél kisebb létszámú (például 8-10 főből álló) bizottságot hoznának létre, mert az rugalmasabban ténykedhet, mint az elnökség. Javaslata szerint a jelenlegi alapszabály is megérett az átdolgozásra, több utat illene nyitni a demokratizmusnak. Ígérte, az OTSH mindent megtesz azért, hogy a MOB-bal együtt segítséget adjon egy olyan szakmai koncepciós terv kidolgozásához, végrehajtásához, amelynek „végterméke" az lenne, hogy Magyarország ötkarikás válogatottja felléphetne az atlantai futballtornán.

Tizennyolcból tizenhárom jelölt

A levezető elnök, Berzi Sándor ezután felolvasta az egyik korábbi elnökaspiráns, Pősze Lajos levelét, melyből kitűnt, Pősze jelölését nem tartja időszerűnek, azaz visszalép. Berzi Sándor, elnök ezután ismertette, hogy két hónappal ezelőtt, amikor lejárt az elnöki tisztséggel kapcsolatos jelentkezési határidő, összesen 18-an kívántak sorompóba szállni.

A szombat délelőtt során négyen visszaléptek, így maradt 14 elnökjelölt. Berzi ezután azt kérdezte, hét elnökjelölt kaphat-e szót. A közgyűlés 81:66 arányban igennel válaszolt, így heten ötperces felszólalási joghoz jutottak. Ezek során dr. Király Ferenc kifejtette, a szombati közgyűlés szerint a magyar labdarúgás helyzete megfelelő, ezért — hangsúlyozta némi iróniával az elnökjelölt — nem szabad elnököt változtatni, ő a maga részéről szintén visszalép! Így hát 13 név került fel az elnökjelölő listára. Megjegyzendő: Mészáros János ötperces hozzászólásában arra a végső konklúzióra jutott, hogy a lehető legjobb jelölt dr. Laczkó Mihály... Vagyis az a fura helyzet állt elő, hogy az egyik aspiráns arra buzdította a közgyűlést, válassza újjá az elmúlt négy év első emberét!

A régi lett az új

Az újjáválasztott elnök, dr. Laczkó Mihály is előállt friss, a szövetség szervezetét érintő módosító javaslatokkal. (Hogy dr. Laczkó biztos lehetett újjáválasztásában, arra utal: javaslatait gépelve és fénymásolva azonnal szét is osztották.) A közgyűlés szentesítette, hogy a jövőben az elnökség 40 tagú, és negyedévenként ülésezik majd.

A Hivatásos Labdarúgók Kamarája és a Magyar Labdarúgóedzők Testülete az elnökségben két-két helyre kért jogosítványt, de ezt is leszavazták, csak egy-egy hellyel bírnak az elnökségben. Ugyanakkor viszont — és ez helyeslendő! — az utánpótlás-bizottság két tagot delegálhat az elnökségbe. Az operatív munkát a jövőben a 11 tagú végrehajtó bizottság irányítja. Ennek tagja az MLSZ elnöke, a három liga elnöke, továbbá az MLSZ elnöke által felkérendő hét más tag. A bizottság ülésein a főtitkár állandó meghívottként vehet részt.

Az elnök teljhatalmat kapott

Dr. Laczkó Mihály azt is kérte a közgyűléstől, hogy a jövőben ne csak a főtitkárt nevezhesse ki, hanem a válogatott szövetségi kapitányát és a további szövetségi edzőket is. Erre is igent mondott a közgyűlés, így a szakvezetők munkáltatói jogai is dr. Laczkó Mihályt illetik. A végrehajtó bizottság egyébiránt havonta egyszer tárgyal, és negyedévenként köteles beszámolni az elnökségnek az elnökségi ülések közben eltelt időszak munkájáról.

Az elnökség tagjai a szombat esti szavazás eredményeként: Palotai Károly, dr. Szepesi György, Buzánszky Jenő, Szániel János, dr. Szilágyi György, Zalka András, Csank János, dr. Kamarás István, Gellei Imre és Puhl Sándor. A negyvenes elnökségben 30 hely automatikusan „foglalt" a különféle MLSZ-bizottságok révén.

MOTOCROSS

Nagy mezőn

A péntek este megrendezett Edda-koncerttel kezdődött el a keceli meghívásos országos crossverseny és veterán autó-motoros találkozó. Szombaton délelőtt a város utcáin vonultak föl azok az autó- és motormatuzsálemek, amelyek korukat meghazudtoló csillogással késztették csodálkozásra a keceli nézősereget.

Délután már a versenyé volt a főszerep. A váratlanul hűvösre fordult időjárás ellenére mintegy kétezer néző nézte végig a futamokat. A hazánkban ritkaságszámba menő nagy létszámú, 142 fős mezőny a legizgalmasabb vetélkedést a meghívásos futamban vívta.

A crossozók minden alkalommal kiélezett küzdelemben döntötték el a helyezések sorsát, ami érthetően nagyon tetszett a sportág kedvelőinek. A jól sikerült verseny végén — amely egyben a bajnokság ötödik futama volt —, a győztesek hatalmas taps közepette vehették át a helyi és környékbeli vállalkozók által fölajánlott tiszteletdíjakat.

Eredmények: CZ kategória: 1. Mészáros (Szolnok), 2. Földvári (Törökszentmiklós), 3. Szász (Gyula). **125 köbcentiméteres kategória, kezdők:** 1. Cselótai (Fót). **250 köbcentiméteres kategória:** 1. Zsíros (Tápiószentmárton), 2. Türgyei (Veresegyház), 3. Huorold (osztrák). **Meghívásosok, 125—250 köbcentiméteres kategória:** 1. Kamrás (HPSE), 2. Jeszenszky (Surján SE), 3. Lettki (Komló). **Oldalkocsik versenye:** 1. Zizlovsky—Nevetkli (szlovák).

● **Farkas T. fotóján látszik: magasan szálltak a motorok Kecelen.**

VÍZILABDA

Egy sima, eg

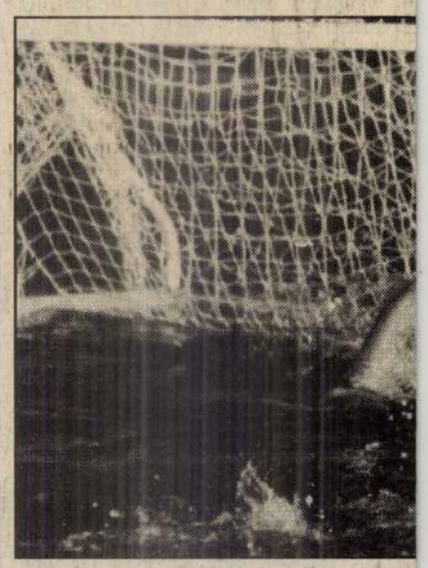

● **A szerb elsőligás Becse ifjúsági csa 18—15-re nyertek a vendéglátók, majc**

TENISZ

A bajai Feket

A hét végén háromnapos teniszversenyt rendeztek Kecskeméten, a teniszklub pályáján. A Hungária Biztosító Országos Kupára népes mezőny — 60 nevezés — érkezett, gyermekkorúaktól a felnőttekig minden korcsoport képviseltette magát. Éppen ezért külön is dicséretes az, hogy a Bács-Kiskun megyei versenyzők alaposan kitettek magukért. A házigazdák mellett több értékes helyezést értek el a bajaiak, s volt vadkerti érem. A bajai Fekete Barbara két számban lett az első, korosztályában a serdülő lányok közt, de a legjobbnak bizonyult a harmadosztályú hölgyek mezőnyében is.

● **Megyebeli teniszezők játszották a bajai Fekete (jobbról) győzött**

Rádi András fesztő

MLSZ-KÖZGYŰLÉS

Méltóan a foci színvonalához

Budapesten, a MEDOSZ-székház Jókai téri színháztermében rendezték meg szombaton a Magyar Labdarúgó Szövetség közgyűlését, amelyen többek között megválasztották az új elnököt és elnökséget is.

A tanácskozás azonban nem zajlott minden zökkenő nélkül. Az egyik elnökjelölt, Izsó Ignác azt javasolta, az alapszabály-módosításról döntsenek előbb, és csak azt követően válasszanak tisztségviselőket. Izsó ezzel azt kívánta elérni, hogy a Hivatásos Labdarúgók Kamarája szavazati joggal vehessen részt a közgyűlés munkájában. A HLK öt szavazatra tartott igényt, ám a közgyűlés úgy döntött, hogy az alapszabály-módosításra csak később kerítsenek sort. Ily módon a kamarának nem nyílott módja voksolni az elnök, illetve elnökségi tagok megválasztásakor.

Az exkapitány kivonult

Mindez többek ellenérzését kiváltotta. Mészöly Kálmán például (a volt szövetségi kapitány jelenleg a Vasas–Smirnoff futballistáinak vezetőedzője) felállt, és közölte, ha a sportágat „művelők", azaz a labdarúgók nem hallathatják szavukat a közgyűlésen, akkor ő nem látja értelmét jelenlétének. Ki is vonult a teremből. Ezt hallván Izsó Ignác, Skultéty Tamás, Simon János és Pindák László — valamennyien indulni kívántak az elnöki posztért — jelezték, a légkör futballellenes, tehát nem akarnak elnökök lenni!

Aggodalom és büszkeség

Ezután dr. Laczkó Mihály leköszönő elnök tett szóbeli kiegészítést az MLSZ működésének 1990. december 2. óta eltelt időszakban kifejtett tevékenységéről. Nem rejtette véka alá, az A-válogatott igencsak gyengén produkált, eredményei harmatosak. Ugyanakkor leszögezte, utánpótlás szinten van ok büszkeségre, a 16 és 18 évesek együttese jól szerepelt az elmúlt három évben, e két korosztály eredményeit alapul vévé Magyarország a harmadik helyen áll Európában. Említette, hogy a labdarúgósport, az MLSZ tavaly és tavalyelőtt nem kapott állami támogatást, és csak néhány hónapja jutott a totójáték bevételéből 80 millió forinthoz. Ilyen körülmények között nehéz, szinte lehetetlen a sportág fejlesztése, az előrelépés.

Nézőpont kérdése

Ezután hozzászólások hangzottak el. Több javaslata közül az egyik: az NB I–es klubok ligája teljes mértékben vegye át az élvonalbeli bajnoksággal kapcsolatos ügyeket, legyen „teljes jogú gazdája" az NB I-nek. Piller Sándor, az utánpótlás-bizottság elnöke visszautasította, hogy a teljes magyar labdarúgás válságát éli. Érvei szerint az utóbbi négy évben a gyermekfutball területén sokat lépett előre az MLSZ, a megyékben is lelkes munka folyt.

Nagy László, az NB I-es csapatok ligájának elnöke keserű szóval említette, hogy január 1-je óta a klubok egy fillér állami támogatás nélkül kényszerülnek dolgozni, ráadásul az adórendelkezések egyszerűen lehetetlenné teszik a zökkenőmentes gazdálkodást. Jelezte, a liga több más testülettel közösen munkatervet készít az NB I-es bajnokság színvonalának emelése érdekében.

A MOB segít

Dr. Nádori László professzor aláhúzta, a Magyar Olimpiai Bizottság segíti az MLSZ–t abban, hogy az 1996-os atlantai nyári olimpiára ütőképes válogatott harcolja ki a jogot a magyar részvételre. A szaktekintély sürgette a játékosképzés reformját, a bajnoki rendszer állandósítására hívta fel a figyelmet, kérte az MLSZ–től, tárja fel a létezéshez szükséges állandó pénzügyi bázisokat.

20 millió forint a totóból

Gallov Rezső államtitkár figyelmeztetett, a magyar válogatott nem azonos a teljes magyar labdarúgással. Aláhúzta, a sportág soha ilyen mélyen nem volt, de ezt a válogatott eredménytelenségének „köszönhetik". Elismerte, az OTSH-t is terheli némi felelősség, de utóbb emlékeztetett arra, az MLSZ teljes mértékben önálló szerv, ne is várjon el felső utasításokat az OTSH-tól. Jelezte, az OTSH azért tesz egyet és mást a legnépszerűbb sportág pénzügyi helyzetének javítására. Gallov pénteken a Szerencsejáték Rt.-nél járt, ott ígéretet kapott arra, hogy az MLSZ a következő hónapban 20 millió forintot kap a totójáték bevételéből — az ígért 80-ból. A Nemzeti Sportalap is megszavaz financiális támogatást a labdarúgás számára.

Az OTSH megígérte

Az OTSH elnöke néhány ajánlatot is tett: meglátása szerint hatékonyabb lenne a munka a jövőben a szövetségi vezetésben, ha egy operatív, a jelenleginél kisebb létszámú (például 8-10 főből álló) bizottságot hoznának létre, mert az rugalmasabban ténykedhet, mint az elnökség. Javaslata szerint a jelenlegi alapszabály is megérett az átdolgozásra, több utat illene nyitni a demokratizmusnak. Ígérte, az OTSH mindent megtesz azért, hogy a MOB-bal együtt segítséget adjon egy olyan szakmai koncepciós terv kidolgozásához, végrehajtásához, amelynek „végterméke" az lenne, hogy Magyarország ötkarikás válogatottja felléphetne az atlantai futballtornán.

Tizennyolcból tizenhárom jelölt

A levezető elnök, Berzi Sándor ezután felolvasta az egyik korábbi elnökaspiráns, Pősze Lajos levelét, melyből kitűnt, Pősze jelölését nem tartja időszerűnek, azaz visszalép. Berzi Sándor, elnök ezután ismertette, hogy két hónappal ezelőtt, amikor lejárt az elnöki tisztséggel kapcsolatos jelentkezési határidő, összesen 18-an kívántak sorompóba szállni.

A szombat délelőtt során négyen visszaléptek, így maradt 14 elnökjelölt. Berzi ezután azt kérdezte, hét elnökjelölt kaphat-e szót. A közgyűlés 81:66 arányban igennel válaszolt, így heten ötperces felszólalási joghoz jutottak. Ezek során dr. Király Ferenc kifejtette, a szombati közgyűlés szerint a magyar labdarúgás helyzete megfelelő, ezért — hangsúlyozta némi iróniával az elnökjelölt — nem szabad elnököt változtatni, ő a maga részéről szintén visszalép! Így hát 13 név került fel az elnökjelölő listára. Megjegyzendő: Mészáros János ötperces hozzászólásában arra a végső konklúzióra jutott, hogy a lehető legjobb jelölt dr. Laczkó Mihály... Vagyis az a fura helyzet állt elő, hogy az egyik aspiráns arra buzdította a közgyűlést, válassza újjá az elmúlt négy év első emberét!

A régi lett az új

Az újjáválasztott elnök, dr. Laczkó Mihály is előállt friss, a szövetség szervezetét érintő módosító javaslatokkal. (Hogy dr. Laczkó biztos lehetett újjáválasztásában, arra utal: javaslatait gépelve és fénymásolva azonnal szét is osztották.) A közgyűlés szentesítette, hogy a jövőben az elnökség 40 tagú, és negyedévenként ülésezik majd.

A Hivatásos Labdarúgók Kamarája és a Magyar Labdarúgóedzők Testülete az elnökségben két-két helyre kért jogosítványt, de ezt is leszavazták, csak egy-egy hellyel bírnak az elnökségben. Ugyanakkor viszont — és ez helyeslendő! — az utánpótlás-bizottság két tagot delegálhat az elnökségbe. Az operatív munkát a jövőben a 11 tagú végrehajtó bizottság irányítja. Ennek tagja az MLSZ elnöke, a három liga elnöke, továbbá az MLSZ elnöke által felkérendő hét más tag. A bizottság ülésein a főtitkár állandó meghívottként vehet részt.

Az elnök teljhatalmat kapott

Dr. Laczkó Mihály azt is kérte a közgyűléstől, hogy a jövőben ne csak a főtitkárt nevezhesse ki, hanem a válogatott szövetségi kapitányát és a további szövetségi edzőket is. Erre is igent mondott a közgyűlés, így a szakvezetők munkáltatói jogai is dr. Laczkó Mihályt illetik. A végrehajtó bizottság egyébiránt havonta egyszer tárgyal, és negyedévenként köteles beszámolni az elnökségnek az elnökségi ülések közben eltelt időszak munkájáról.

Az elnökség tagjai a szombat esti szavazás eredményeként: Palotai Károly, dr. Szepesi György, Buzánszky Jenő, Szániel János, dr. Szilágyi György, Zalka András, Csank János, dr. Kamarás István, Gellei Imre és Puhl Sándor. A negyvenes elnökségben 30 hely automatikusan „foglalt" a különféle MLSZ-bizottságok révén.

MOTOCROSS

Nagy mezőny, nagy verseny Kecelen

A péntek este megrendezett Edda-koncerttel kezdődött el a keceli meghívásos országos crossverseny és veterán autó-motoros találkozó. Szombaton délelőtt a város utcáin vonultak föl azok az autó- és motormatuzsálemek, amelyek korukat meghazudtoló csillogással késztették csodálkozásra a keceli nézősereget.

Délután már a versenyé volt a főszerep. A váratlanul hűvösre fordult időjárás ellenére mintegy kétezer néző nézte végig a futamokat. A hazánkban ritkaságszámba menő nagy létszámú, 142 fős mezőny a legizgalmasabb vetélkedést a meghívásos futamban vívta.

A crossozók minden alkalommal kiélezett küzdelemben döntötték el a helyezések sorsát, ami érthetően nagyon tetszett a sportág kedvelőinek. A jól sikerült verseny végén — amely egyben a bajnokság ötödik futama volt —, a győztesek hatalmas taps közepette vehették át a helyi és környékbeli vállalkozók által fölajánlott tiszteletdíjakat.

Eredmények: CZ kategória: 1. Mészáros (Szolnok), 2. Földvári (Törökszentmiklós), 3. Szász (Gyula). **125 köbcentiméteres kategória, kezdők:** 1. Cselótai (Fót). **250 köbcentiméteres kategória:** 1. Zsíros (Tápiószentmárton), 2. Türgyei (Veresegyház), 3. Huorold (osztrák). **Meghívásosok, 125—250 köbcentiméteres kategória:** 1. Kamrás (HPSE), 2. Jeszenszky (Surján SE), 3. Lettki (Komló). **Oldalkocsik versenye:** 1. Zizlovsky—Nevetkli (szlovák).

● **Farkas T. fotóján látszik: magasan szálltak a motorok Kecelen.**

VÍZILABDA

Egy sima, egy fordított a Becse ellen

● **A szerb elsőligás Becse ifjúsági csaatát fogadta két mérkőzés erejéig a Kecskeméti VSC gárdája. Előbb 18—15-re nyertek a vendéglátók, majd 6—4-re kikaptak. Róka László felvételén a kecskeméti Rehák a kapufa segítségével hárít egy lövést.**

TENISZ

A bajai Fekete duplázott

A hét végén háromnapos teniszversenyt rendeztek Kecskeméten, a teniszklub pályáján. A Hungária Biztosító Országos Kupára népes mezőny — 60 nevezés — érkezett, gyermekkorúaktól a felnőttekig minden korcsoport képviseltette magát. Éppen ezért külön is dicséretes az, hogy a Bács-Kiskun megyei versenyzők alaposan kitettek magukért. A házigazdák mellett több értékes helyezést ért el a bajaiak, s volt vadkerti érem. A bajai Fekete Barbara két számban lett az első, korosztályában a serdülő lányok közt, de a legjobbnak bizonyult a harmadosztályú hölgyek mezőnyében is.

redmények, gyermekkorosztály, ány: 3. Virágh Marica (Soltvadert). **Gyermekkorosztály, fiú:** 3. énárt István (Kecskeméti Tenisz lub). **Újonc fiú:** 2. Molnár Zoltán KTC), 3. Vörös Attila (KTC). **Serülő leány:** 1. Fekete Barbara Baja). **Serdülő fiú:** 2. Pataki Péter Baja). **Ifjúsági fiú:** 3. Tóth Balázs KTC). **Női III. osztály:** 1. Fekete arbara (Baja), 2. Prauda Katalin KTC). **Férfi III. osztály:** 1. Tóth Pér (KTC), 3. Szelei Szabolcs és elle György (mindketten KTC). **érfi II. osztály:** 1. Markó Előd Baja), 2. Tóth Péter (KTC), 3. Szelei zabolcs (KTC).

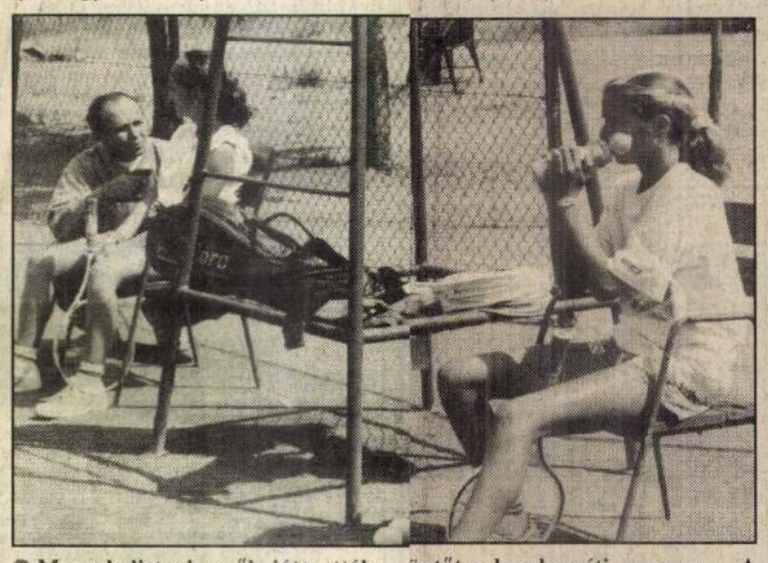

● **Megyebeli teniszezők játszották a öntőt a kecskeméti versenyen. A bajai Fekete (jobbról) győzött kecskeméti Prauda ellen.**

BMX

Három bajnok

Jászárokszálláson, az ország legjobb pályáján rendezték meg a BMX magyar bajnokság harmadik, záró fordulóját. A verseny válogató is volt a közeljövőben Franciaországban megrendezésre kerülő világbajnokságra. A bajnokságon kiemelkedően szerepeltek a kecskeméti és a kiskunhalasi kerékpárosok. A harmadik forduló során Sinkó Andrea, Csikós Gábor és Kovács Ferenc szerzett első helyet, a többiek pedig értékes helyezésekkel gazdagították klubjuk eredménylistáját.

A III. forduló eredményei, lányok, BMX talaj: 1. Sinkó Andrea (Kecskeméti BMX Klub), 3. Sinkó Klaudia (Kecskemét).

Fiúk, 14 éven aluliak: 1. Csikós Gábor (Predátor Kecskeméti BMX Klub).

16 éven aluliak: 3. Kovács Ferenc (Kecskemét).

17 éven aluliak: 3. Szilágyi Ákos (Kiskunhalasi Flaszter Klub).

17 év felettiek: 2. ifj. Sinkó Lajos (Kecskemét), 4. Angyal Csanád (Kiskunhalas), 5. Árvai Lóránd (Kiskunhalas).

18 év felettiek: 3. Vigh Sándor (Kiskunhalas).

Lányok, BMX félcső: 2. Sinkó Andrea, 3. Sinkó Klaudia.

Fiúk, 14 év alattiak: 2. Csikós Gábor.

14 év felettiek: 2. Mirity Andor (Kecskemét)

15 év felettiek: 1. Kovács Ferenc.

17 év felettiek: 3. Kiss Tamás (Kecskemét).

18 év felettiek: 2. Szabó Győző, 3. Gyulai Tamás (mindkettő Kecskemét).

Éremosztás

A bajnoki küzdelmek után a megyei II. osztályú labdarúgó-bajnokság Déli csoportjának győztese, a Hajós csapata már az utolsó mérkőzés után átvette az aranyérmet. A második helyezett Ámor Harka együttese a Tiszakécske elleni barátságos mérkőzés keretében kapta meg az ezüstöt. A Vaskút csapatának június 28-án, kedden — ünnepélyes keretek között — adja át a bronzérmet a Kiskunhalasi Labdarúgó Szövetség képviselője.

Gunnell a legjobb

Az olasz főváros adott otthont az elmúlt hétvégén az atlétikai Európa Kupában érdekelt legjobb kilenc nemzeti válogatottnak, amelyek a nőknél és a férfiaknál egyformán az úgynevezett Szuper Liga-döntőben vetélkednek. A szombati versenynap legjobbjával a britek olimpiai bajnoknője, Sally Gunnell rukkolt ki, aki 53.73 mp–cel, a világ idei legjobbjával lett első a 400 méteres gátfutásban.

Kettős magyar siker

A normál súlyú magyar kétpárevezős, Mitring Gábor és Dani Zsolt az osztrák és az ukrán válogatott előtt elsőként evezett a célba a 100. bécsi nemzetközi regattán. Keresztes Károly és Darvas Zsolt a könnyűsúlyú kétpárevezősök mezőnyében győzött. A női kétpárevezősben Ferenczy Dóra és Kapócs Anikó, valamint a Szögi, Fazekas, Lődi, Petrity összeállítású férfi négypárevezős második lett.

A sport szépe

Különleges szépségversenynek adott otthont Bükfürdő, ahol Miss Levi's Euro Sport sportszépe választásra került sor. A vetélkedésen 8 nemzet 12 sportolónője között két magyar tornásznő, Balogh Éva és Kolozsi Ágnes is indult. A vetélkedő első fordulóban a horvát ejtőernyős hölgy, Jadranka Zaradics lett az első, megelőzve Kolozsi Ágnest. A harmadik Moira Precali olasz kézilabdázónő lett.

Nagy második

A végső bravúr nem sikerült Nagy Viktornak, az ausztriai teniszkörverseny harmadik állomásán, Bécsben. Az ötödiknek rangsorolt magyar játékos egészen a fináléig verekedte magát, ott azonban két játszmában alulmaradt az első helyen kiemelt svájci Patrick Mohrral szemben.

Az UTE a bajnok

Az UTE férfi vízilabdacsapata nyerte az OB I–et, miután a rájátszás döntőjének második mérkőzésén is legyőzte a BVSC–Schiller Opel együttesét, ezúttal 11:3 arányban.

Birkózó-aranyérmek

Sikeresen szerepeltek a magyarok a Walsban megrendezett Ausztria Kupa nemzetközi birkózóversenyen. Eredmények, szabadfogás, 57 kg: 2. Tihanics Tibor, 62 kg: 1. Schmidtgunszt László, 68 kg: 1. Elekes Endre, 74 kg: 1. Fóris János. Kötöttfogás, 74 kg: 1. Repka Attila, 82 kg: 1. Kismóni János, 90 kg: 2. Takács Ferenc.

Ketten győztek

Szombathelyen megkezdődtek a gyermek sakk Európa-bajnokság küzdelmei. A megyénket képviselő versenyzők közül sikerrel vette az első akadályt Vámos Viktor és Gyimesi Zoltán, Kovács Adrián viszont elvesztette partiját.

TOTÓ

A totó 26. játékhetén szereplő mérkőzések eredményei:

1.Halmstad (svéd)—Bydgoszcz (lengyel)	1
2.Bröndby (dán)—Rapid (osztrák)	2
3.Lyngby (dán)—Saarbrücken(német)	2
4.Korintosz (görög)—Rapid (román)	2
5.Austria—Norrköping (svéd)	1
6.Pogon (lengyel)—Koppenhága (dán)	1
7.Videoton(magyar)—Uerdingen (német)	2
8.Bunajská (cseh)—Odense (dán)	2
9.VFB Leipzig (német)—Aalborg (dán)	1
10.Bochum (német)—Bratislava (cseh)	2
11.Zürich (svájc)—Silkeborg (dán)	1
12.Otelul (román)—Young Boys (svájci)	x
13.Olomouc (cseh)—Aarhus (dán)	1
+1 mérkőzés:	
14.Iraklisz (görög)—Aarau (svájci)	2

● Lady Diana barátai körében, a wimbledoni teniszversenyen.

Akar egy aranybringát?

A lánca aranyból van, a vázát pedig drágakövekkel ékesítették, de a ritka bringát mégis izomerővel hajtják. Kikiáltási ára csupán egymillió dollár. A drága kerékpárt Volker Rhenisch svájci kézműves készítette és egy tel-avivi árverésen mutatták be. Az aukciót a Nemzetközi Drágakő Egyesület (38 ország drágakőbányászainak, kereskedőinek és csiszolóinak szervezete) hagyományos találkozóján rendezték. A káprázatos bicikli műtárgynak számít, de teljesen működőképes — még levegőpumpája is van a kormányba rejtve. A remekmű vázát afrikai állatmotívumokkal, smaragdokkal, rubintokkal, zafírokkal, onixszal, malachittal és gyémántokkal díszítették. Az árverésen csupán a kikiáltási árat tették közzé, a vásárló személye és a kifizetett összeg titkos.

Fények a Villa Mediciben

Giovanni Cimabue „Keresztre feszítés" című munkája sok évszázad után ismét eredeti színeiben pompázik. Az évek sokasága alatt rárakódott patinát számítógépes színkeveréssel látszólag eltávolították róla, s újra az eredeti türkiz, vörös és arany tündököl a képen — ez egyike azoknak a rafinált fényhatásoknak, amelyek a római Francia Akadémia, a Villa Medici a napokban megnyílt „Fény és művészet" című kiállításán láthatók. A bemutatót az olasz és francia elektromos társaság, az ENEL és az EDF közösen szponzorálja. Egymás mellett látható az eredeti műalkotás, és a számítógépes fénykeveréssel előállított „látszólagos restaurált" változat. Új megvilágításba helyezik egyebek között Giotto freskóit, a velencei Szent Márk székesegyház mozaikjait, s ezt a fényhatást is bemutatják képsorok.

Oroszországi aranyásók

Az oroszországi arany túlnyomó részét még ma is az aranyásó artellek termelik ki. 1992-ben az aranyásó artellek megközelítően egymilliárd dollár értékű aranyat termeltek ki. Oroszországban mintegy 50 ezren dolgoznak ebben az ágazatban olyan körülmények között, mint a múlt századi Amerikában, s ha rövidesen nem következik be változás, fennáll a veszélye annak, hogy nem lesz kinek dolgozni. Az aranyásók nagy reményt fűznek a velük kapcsolatos elnöki rendelethez, amely a bürokratikus huzavona miatt sehogyan sem akar megszületni. E rendelet értelmében az artellek tagjai megvásárolhatnák a bányavállalatok berendezéseit, licenceket vásárolhatnának egyes lelőhelyekre, s végül, de nem utolsósorban engedélyezné az aranyásóknak az oly nélkülözhetetlen lőfegyver tartását...

Szex-KRESZ, katonáknak

Hogyan viselkedjék a katona, ha hölgyekkel hozza össze a jósorsa? Meddig mehet el a letámadásban, ha az érintett hölgy is katona? Ezekről a kérdésekről bizony megfeledkeztek a szolgálati szabályzatok szerkesztői, amit az is bizonyít, hogy szexuális túlkapások miatt vagy száz tisztet, köztük egy admirálist kellett eltávolítani, vagy lefokozni az illetékes amerikai fegyelmező hatóságnak a közelmúltban. Minthogy minden baj a molesztálással kezdődik, s aztán nem tudni, hol a határ, nos, a katonapedagógusok úgy döntöttek, hogy néven nevezik a dolgokat. A New York Times nyilvánosságra hozta azt az illemkódexet, melyet minden katonának kívülről kell fújnia, s ha netán elfelejtené, a laktanyák, hajók szolgálati helyek hirdetőtábláin, valamint a zártláncú tv-műsorokban naponta átismételheti az „igen fontos" anyagot.

Értesítjük kedves vásárlóinkat, hogy a LORD Ruházati Diszkont
Széchenyi tér 1-3. sz. alatt /az udvarban/
1993. július 1-jétől augusztus 1-jéig szabadság miatt ZÁRVA tart.
Nyitás: augusztus 2-án, hétfőn.
Minden kedves vásárlónknak kellemes nyaralást kívánunk! (4131)

Würsching
Würsching Nemzetközi Kereskedelmi Kft.
Magyarország egyik legnagyobb, 2000 m²-es,
melegburkoló anyagokat forgalmazó, német-magyar áruháza!
Nagy választékban:
szőnyegpadlók, PVC-k, tapéták, bútorszövetek ésfüggönyök.
Szőnyegpadló: 345 Ft/m²-től,
PVC 450 Ft/m²-től, tapéta 175 Ft/tek.-től.
Kecskemét, Izsáki út 3. /a Sauna Hotellal szemben/
Tel.: 76/320-035, 109-es mellék. (5152)

Kerekegyházi helyzetkép

Kerekegyházán Czakó István pol gármester egy korábban megtarto falugyűlésen adott tájékoztatást a te lepülés helyzetéről. Elmondta, hog a nagyközségben a munkanélkülie aránya 13,6 százalék (alacsonyabb Kecskemét környéki és a megyei át lagnál). Helyi adó bevezetésére ser az idén, sem jövőre nem kerül so Az önkormányzat elmúlt évi bevé tele 146 millió forint volt, kiadásu 132,5 millió. 1992-ben fejlesztette az egészségügyi ellátást, kiépült a he lyi kábeltévérendszer, felújították a autóbuszvárót, elkészült a háború emlékmű és emlékpark. Ebben a évben 145 millió forint a terveze bevételük. Kiemelt feladatnak tekin tik a vízhálózat fejlesztését és szennyvíztisztító és -gyűjtő rendsze kiépítését, valamint a kunpusztai vil lamosítást, a volt téeszhálózato rendbetételét.

Hármas halál a 3-as úton

Az Országos Rendőr–főkapitány ság vasárnap reggeli jelentése szerir az elmúlt 24 órában összesen 44 köz lekedési baleset történt az országba ebből 5 halállal végződött, 18-an sú lyos, 21-en könnyű sérülést szenved tek.

Mezőfalva belterületén egy 4 éves dunaújvárosi nő személygépko csijával tehergépkocsinak ütközöt amelyet egy 53 éves kiskőrösi illető ségű férfi vezetett. A személygépko csi vezetője és két utasa — egy 7 éves püspökladányi és egy 69 éve dunaújvárosi nő — a helyszíne meghalt. A balesetet a személygép kocsi vezetője okozta, mert megsér tette az elsőbbségi szabályt.

Visonta külterületén, a 3-as szám főúton egy 31 éves budapesti n személyautójával áttért a menetirán szerinti bal oldalra és ott összeütkö zött egy szlovák rendszámú Skod személygépkocsival, amelyet isme retlen személy vezetett. A Skoda ne kivágódott egy autóbusznak, maj felborult és kigyulladt. A Skodába utazó két, eddig ismeretlen férfi é egy nő (feltehetően szlovák állam polgárok) a helyszínen életét vesz tette. A szabálytalanul előző sze mélygépkocsi vezetője és két uta könnyű, egy pedig súlyos sérülés szenvedett.

Feldarabolt áldozat

Brutális gyilkosság nyomair bukkantak pénteken Komlón. Az á dozat a huszonkilenc éves M.-né N É., akinek hottestére férje talált rá. (értesítette a rendőrséget is. A bűn ügyi szakemberek véleménye szerir a fiatal nő minden képzeletet felü múló kegyetlenséggel elkövete gyilkosság áldozata lett. Minden tes része sérülést szenvedett. Belső szer veinek egy részét is eltávolította tettes, aki véres késeket, kalapácso bárdot hagyva maga után, távozott helyszínről.

Avartüzek

Kecskemét és környékén viszony lag kevés dolguk volt a tűzoltóknal ám mégsem volt eseménymentes vasárnap. Több esetben kellett főkér a szárazság miatt avartűzoltására k vonulniuk körletükből. Tegnap 1 óra után Fülöpháza külterületére r asztották az ügyeletet ahol, ner messze a Somodi–tanyától két hekt aljnövényzett égett. Dél után Kerek egyházától északra, Kunbaracs irá nyában a lángok martaléka lett ö hektár nyárfa, s avarnövényzet. Maj Kecskeméten a Vacsi–köz szélé kellett e gyümölcsös közelében do gozniuk a tűzoltóknak.

Erdősi Áruház
6000 Kecskemét, Izsáki út 78.
Tel.: 481-878, fax: 494-703
Áruajánlat:
Honda áramfejlesztők
Honda vízszivattyúk
Pedrolló vízszivattyúk
69.500,- Ft-tól 103.900,- Ft-ig
53.400,- Ft-tól 86.000,- Ft-ig
13.000,- Ft-tól 25.200,- Ft-ig
Rotációs kapák
nagy választékban kaphatók!
(5247)

Ballószögi véradók

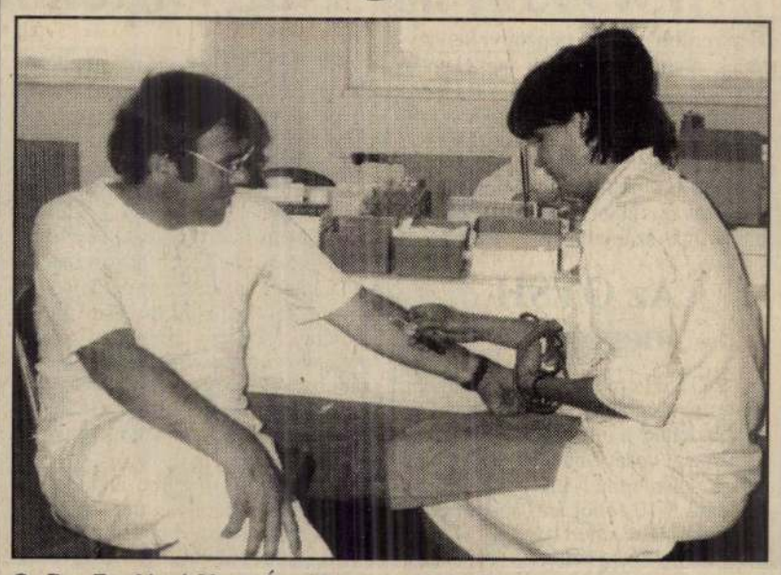

● Dr. Zsadányi Nagy Árpád nemcsak kezdeményezte a véradónapot, hanem maga is beállt az önzetlen segítők sorába.

A ballószögi általános iskola termei az elmúlt hét végén inkább tábori kórházra hasonlítottak, mint oktatási intézményre. Ugyanis dr. Zsadányi Nagy Árpád helyi orvos kezdeményezésére itt rendezték meg a véradónapot.

Az önként jelentkezők szűrővizsgálaton is részt vehettek. Mint Nagyné Újvári Paulina, a Vöröskereszt titkára elmondta, újabban szűrési adatlapot töltetnek ki az önzetlen segítőkkel, akik később a vizsgálat eredményét levélben megkapják. Ballószögön is előfordult, hogy a magukat egészségesnek hitt véradók közül három főnek azt tanácsolták, még aznap keressék meg az orvosukat. Ballószögön egyébként EKG-vizsgálatra is sor kerülhetett, ugyanis dr. Tímár Sándor, a Hollós József megyei kórház kardiológus főorvosa készülékkel és asszisztenciával támogatta a véradónapot, amelyen két óra alatt negyvenen jelentek meg, s amely a véradó állomás dolgozói segítsége nélkül nem valósulhatott volna meg. P.S.

Nyugdíjasok országos találkozója

Színes városnéző programot követően „élő" nyugdíjasújságot szerkesztve kezdte meg szombaton Hódmezővásárhelyen I. országos nyugdíjastalálkozóját a Magyar Nyugdíjas Egyesületek Országos Szövetsége. A kétnapos rendezvényre a dél-alföldi város állattenyésztési főiskolai karán több mint száz nyugdíjas gyűlt össze az ország minden részéből, és a korosztályukat leginkább érdeklő kérdéseket tettek fel a jelen lévő neves szakembereknek, politikusoknak. Bakó Józsefné, az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság főelőadója hangsúlyozta: a nyugdíjasok minél többen és minél hangosabban szóljanak érdekeik védelmében. Ahhoz azonban, hogy időben felkészülhessenek erre és a nyugdíjasévekre, szükség van a nyugdíjbiztosítási törvények időbeni meghozatalára.

Kovács Pál országgyűlési képviselő (MSZP), a parlament szociális bizottságának alelnöke az áfa-kulcsok módosításából adódó, a nyugdíjasokat érintő terhekről adott tájékoztatást. Az országos nyugdíjastalálkozó vasárnap a Városháza dísztermében tanácskozással folytatja munkáját az önkormányzatok és a nyugdíjasklubok, -egyletek, -szövetségek kapcsolatáról.

Kiállítás Pálmonostorán

Szombat délután kiállítás nyílt a pálmonostori általános iskolában Rádi András kiskunfélegyházi festőművész munkáiból. A megnyitón Rádiné Gémes Ildikó, az iskola igazgatónője, valamint Bense György, a kiskunfélegyházi közművelődési egyesület titkára méltatta a művész munkásságát és sikereit.

A bemutatásra került csendéletek és tájképek egy jelentős része nemrég került haza Franciaországból, ahol egy lyoni képzőművészeti tárlaton szerepeltek.

Nemzetközi televíziós fesztivál

Szombaton este a keszthelyi Festetics–kastély parkjában került sor a nemzetközi televíziós Balaton-fesztivál díjkiosztó ünnepségére. Öt kategóriában 7 ország 54 versenyfilmje méretett meg a nemzetközi, valamint a társadalmi és újságírózsűri előtt. A Prix Balaton fődíjat a szórakoztató kategóriában az osztrák televízió Tohuwabohu című vidám produkciója nyerte és ezé az alkotásé Keszthely város közönségdíja is. Az Évszázad története című szlovén film az aktuális dokumentum, a Közjáték című magyar alkotás a kísérleti kategóriában lett fődíjas. A Prix Balaton birtokosa lett még az osztrák Capuccino Melange című film és a kulturális dokumentum kategóriában a Picasso, avagy ahogyan elkezdődött című lengyel produkció alkotógárdája.

PETŐFI NÉPE
BÁCS-KISKUN MEGYEI NAPILAP
Kiadja: a Petőfi Lap- és Könyvkiadó Kft.
Felelős kiadó: Preiszinger András és Martin Feldenkirchen
Főszerkesztő: dr. Lovas Dániel
Vezető szerkesztő: Hámori Zoltán
Készíti a Petőfi Nyomda Rt., 6001 Kecskemét, Külső-Szegedi út 6.
Felelős vezető: Sebesvári László vezérigazgató. Telefon: 482-192
Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.
Szerkesztőség és kiadóhivatal címe: 6001 Kecskemét, Szabadság tér 1/A
Telefon: 481-391. Telexszám: 26-216 bmlv h. Telefax: 481-434
Hirdetésfelvétel: Telefax: 76/481-386
Terjeszti a Magyar Posta és egyéb szervek.
Előfizethető a hírlapkézbesítő postahivataloknál és kézbesítőknél.
Előfizetési díj egy hónapra: 319,— Ft,
negyedévre: 957,— Ft, fél évre: 1914,— Ft, egy évre: 3388,— Ft.
ISSN 0133–235 x

NAPTÁR

1993. június 28., hétfő
Névnap: **Levente**
Napkelte: 4 óra 49 perc
Napnyugta: 20 óra 45 perc
Holdkelte: 15 óra 01 perc
Holdnyugta: 0 óra 23 perc

IDŐJÁRÁS

Ma gyakran erősen megnövekszik a felhőzet, szórványosan várható eső, egy–két helyen zivatar is. A legmagasabb nappali hőmérséklet 16–21 fok között alakul.

A Kecskeméti Agrometeorológiai Obszervatórium és a Bajai Meteorológiai Főállomás jelenti:

Június 27-én Kecskeméten a középhőmérséklet 15,6 a legmagasabb hőmérséklet 19,4 Celsius-fok volt. A nap 4,0 órán keresztül sütött, csapadék nem volt. Tegnap reggel 12,8, délután 20,8 Celsius-fokot mértek, a legalacsonyabb hőmérséklet 8,8 fok. A tengerszintre átszámított légnyomás 1015,1 — gyengén emelkedő. Június 27-én Baján a középhőmérséklet 16,4, a legmagasabb hőmérséklet 21,0 Celsius-fok volt. A nap 3,3 órán keresztül sütött, 0,4 mm csapadék hullott. Tegnap reggel 12,5, délután 19,7 Celsius-fokot mértek, a legalacsonyabb hőmérséklet 7,2 fok. A tengerszintre átszámított légnyomás 1016,4 — nem változik. Napi agrometeorológiai értékelést a 76/320-468-as számon kaphatnak az érdeklődők. A szolgáltatás 9 órától másnap 7 óráig azonos szöveget közöl.

HÍREK

— **Nyár a könyvtárban.** A kiskunhalasi városi könyvtár július 1-jétől augusztus 30-ig szombati napokon zárva lesz. A hét többi napjain — hétfőtől péntekig — 9-től 19 óráig várják az olvasóikat.

— **Véradás.** Ma az apostagi művelődési házban 9 órától 12-ig véradásra várják az önzetlen segítőket. Június 30-án pedig 10-től 13 óráig — ugyancsak a művelődési házban — Páhin lesz véradónap.

— **Ellopott bérkocsi.** A bajai rendőrkapitányságon a közelmúltban egy boszniai állampolgár a mindössze három hónapos Ford Escort típusú, tíz nappal korábban Svájcban bérelt gépkocsi eltűnése miatt tett feljelentést. A jármű a bajai Szentháromság téren, a taxiállomás mellett parkolt.

— **Szombaton Gyulán** július 3–ig tartó nemzetközi színházi találkozó kezdődött. A delphoi–i jósdánál tartandó világfesztiválra utazó kilenc európai színtársulat a gyulai találkozón utcaszínházi előadásokon mutatkozik be a Körös-parti város több pontján, s közös — Görögországban bemutatandó — műsorra készülnek a külhoni, s hazai színészek. A gyulai találkozón — amely a hagyományos delphoi–i fesztivál idei zarándokállomása — dán, német, észt, szlovén, lengyel, cseh, skót és svájci színtársulat, hazánkból pedig a nyíregyházi színház vesz részt.

— **Bongó-nyeremények.** A Szerencsejáték Rt. tájékoztatása szerint a június havi Bongó-sorsoláson kihúzott nyerőszám: 2.308.536. A nettó nyereményösszegek a következők:
Amennyiben a sorsjegy egymás melletti utolsó 2 számjegye 36, akkor a nyeremény 70 forint, 3 számjegye 536, akkor a nyeremény 700 forint, 4 számjegye 8 536, akkor a nyeremény 7 000 forint, 5 számjegye 08 536, akkor a nyeremény 70 000 forint, 6 számjegye 308 536, akkor a nyeremény 700 000 forint.
Ha a sorsjegy száma: 2 308 536, akkor a nyeremény 10 000 000 forint.

— **Lottótájékoztató.** A Szerencsejáték Rt. tájékoztatása szerint a 26. héten a lottónyeremények a jövedelemadó levonása után a következők:
öttalálatos szelvény nem volt,
97 darab 4 találatos szelvényre egyenként 149 240 forintot,
6 852 darab 3 találatos szelvényre egyenként 1761 forintot,
176 938 darab 2 találatos szelvényre egyenként 82 forintot fizetnek.
A következő hétre átvitt nyereményösszeg: 100 millió forint.

MINEK?

Egy izgatott ember ront be a rendőrségre.
— A feleségem eltűnt, kérem, kerítsék elő! Itt a fényképe!
Az ügyeletes rendőr hosszan nézi a fényképet, és csak annyit kérdez:
— Minek?

Ráday Mihály

Ahogy tetszik

1997. április 19., szombat — A Magyar Hírlap kulturális magazinja — Szerkeszti: Mészáros Tamás

Beszélgetés Ráday Mihállyal

Majd min nden érték, ami me gmaradt

Ráday Mihály 1980 óta jelentkezik rendszeresen a Magyar Televízióban az Unokáink sem fogják látni című műsorával, amely épített környezetünk érdek- és értékvédelmét igyekszik ellátni. Rádayval – aki egyszemélyes intézmény lett az évek során – most abból az alkalomból beszélgetünk, hogy az Unokáink a jövő héten érkezik el 100. adásához.

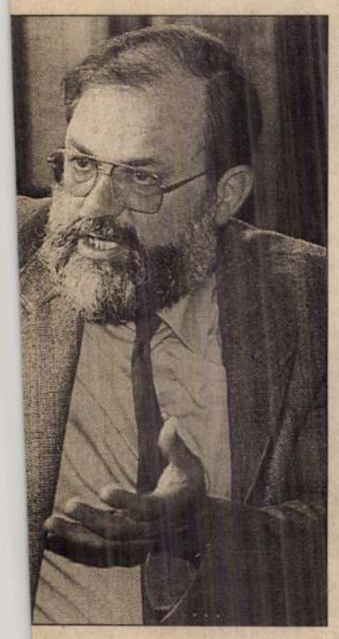

Fotó: Müller Judit

Pogány Ira

– Ön dühös ember.

– Csak indulatos vagyok. És lelkes. Szeretném elérni, hogy az emberek megmozduljanak, tegyenek valamit, ne várják a sült galambot; másrészt, ha valamit nagyon elrontanak, nézzenek magukba. Arra vagyok rendszeresítve, hogy az épített örökséget megvédjem, megmutassam azt, ami a települések arculatán rondul, vagy azt, ami megmenthető, és azt is, hogy vannak emberek, akik keményen dolgoznak környezetük megóvásáért, és amit ők megcsinálnak, azt a maguk helyén mások is megtehetik.

– Az országos csatornán sugárzott műsorának van egyáltalán komoly konkurenciája?

– Hogyne volna. Az országban mindenütt jelenlévő körzeti stúdiók, városi tévék és rádiók, helyi újságok éppúgy lehetnek szószólói az épített és természeti környezet védelme ügyének, és miközben én csak évente hatszor beszélek, ők hetente vagy naponta jutnak szóhoz. Mellettük ott van a rengeteg helyi egyesület, ők tudják legjobban, hogy helyben hogyan kell a dolgokat megoldani. Műsorommal csak segítem a helyi akaratot, talán ettől is könnyebben tud megújulni egy öreg paraszthá̀z vagy egy zsinagóga, az országos mintatárat figyelve is helyrehozhatnak csinos homlokzatokat, kandelábereket, kövezetet, szobrot, mert látják, hogy ezt meg lehet csinálni.

– Ezek szerint jó „nevelési" módszernek tartja azt, hogy rámutat: ez jó, ez nem jó.

– Miért ne mutatnék rá, hogy jó dolog, ha öt nyírségi templom reneszánsz freskóit restaurálják? Ha a település környékén rendbe hozzák a műemlékeket és megújítják a falu arculatát, amiért a turistának érdemes lesz Szabolcs-Szatmár-Bereg megyébe elmennie, az jó. Ha elpusztítják, egyenruhába öltöztetik a jellegzetes házat, utcát, települést, az rossz. Nemcsak azért, mert uniformizált helyre nem megy a turista, nem viszi oda a pénzét, de elvándorol az is, aki ott született, tanult. Egyhangúság, hagyománytalanság nem szül lokálpatriotizmust. Szükség van a „nagypapa karosszékére", hogy tudjam, otthon vagyok.

– Mi egyáltalán a megvédendő érték és mihez képest az?

– Általában megvédendő mindaz, amit egy ország a műemlékei listájára hivatalosan bejegyez. És lehetnek bővebb vagy más szempontú listák is, amelyeken különböző települések, kisebb közösségek tartják számon a nekik fontos dolgokat. Azon kevesek közé tartoztam két évtizede, akik elkezdték kimondani, hogy a szecesszió és az eklektika is érték, s hogy nem lebecsülendő, ami a századforduló körüli évtizedekben létrejött. Akkoriban sokan lenézték, kinevették azokat, akik ezt állították. Ma már tudatosult, hogy a Bauhaus is érték és más huszadik századi dolgok is, sőt: a szocreál néhány alkotását úgyszintén védenünk kell, hogy később regélhessenek arról a korról, amikor megszülettek. Azt gondolom, hogy a városképnek nemcsak a műemlékek az elemei, hanem bizonyos hangulati dolgok is – a kaputól a portálig, a lámpától a padig, a zöld vécétől a sárga villamosig – a város összképéhez tartoznak. Az újjáformálódó Berlinben most csupa olyan házat építenek, amelyeknek a homlokzata ugyanúgy tagolt, mint a századfordulós házaké, mert hangulatos várost akarnak. Ebből is azt a tanulságot vonom le, hogy ebben a régióban, ahol élünk, és amely annyit szenvedett háborús és más történelmi okokból, a hangulatosnak, az egyedinek van értelme, és nem az uniformisnak.

– Kell-e és lehet-e igazodni a „hangulatoshoz" mint értékhez, vagy mindenféle „másságoknak" is van helyük? Mert hogy sok szubjektív elem van abban, ki mit tart hangulatosnak, másrészt a hangulatos is lehet monoton.

– Mindennek van helye. Éppen ezért azt gondolom, hogy kicserélni a különböző kapukat egyforma vaskapukra, ez uniformizál. Kicserélni a különböző korszakokban épült különböző házak lépcsőházaiban a különböző módon épített lifteket egyenliftekre, az hiba, mert az a jó, ha sokféle lépcsőházban járhatunk. Munkámban nagyon fontosnak tartottam azt az időszakot, amikor sikerült a teljes elpusztulástól megmenteni a régi postaládákat, telefonfülkéket, a lámpák sokféleségét, mert jó, ha változatosak a települések. Az érték tehát nem (csak) attól lesz azzá, hogy többet ér, mint egy másik, hanem attól (is) ér valamivel többet, hogy más; egy adott kor lenyomata, hagyományt őriz. Más korok is követtek el hibát, a századforduló is. Pesten például egyetlen barokk lakóház maradt, a Százéves étterem, s hány házon van olyan tábla, amelynek szövege így kezdődik, „Itt állt az a ház, amelyben…", ahelyett, hogy ott állna ma is a nevezetes épület, amelyben X. Y. lakott vagy dolgozott. A műemlékké vagy városi helyi értékké nyilvánítás vitájában úgy érvelek, inkább védjük, mert így tíz év múlva még mindig lesz miről vitatkoznunk. Amikor arról beszéltem például, hogy nem kellene Cegléden felszedni a kockakövet, az nem arról szól, hogy mindenütt hagyják meg, ahogy volt, hanem arról, hogy nagyon megváltozott a város, és jó lenne, ha a Fő tér környékén megmaradna egy hangulatos, jellegzetes mag. Az emberek ugyanis ezektől az egyéni ízektől, emlékeik újra feltalálható helyeitől is szokták szeretni a saját országukat.

– A lokálpatriotizmust tápláló érzelmi elemekkel szemben mindig ott állnak a gazdaságosság, a pénzteremtő célszerűség érvei.

– Szerintem mellettük, mert meg vagyok győződve arról, hogy ennek az országnak a gazdasági lehetőségeit a mainál lényegesen jobban biztosíthatná az idegenforgalom. Nem kellene hagyni például, hogy a turai kastély összedőljön, és nem csak azért, mert azt Ybl Miklós építette, bár – és itt visszatérhetünk az értékkategóriához – amit Ybl épített, az ma már megóvandó értéknek tekintendő, hiszen nagyon jó ízlésű, sokoldalú építész volt, és amit csinált, az csinos, praktikus. Egy kastélyról persze lehet azt mondani, hogy az éppen nem olyan praktikus, de itt egy olyan kastélyról van szó, ami alatt kilencvennyolc fokos víz van. Tudjuk, hogy az egész Alföld alatt van meleg víz, tehát egy ország válhatna „fürdőországgá". Az egész országnak jót tenne, ha ezt a kastélyt rendben tartanák és a közelében lévő meleg vizet nemcsak a salátaágyások öntözésére használnák. Ráadásként egy értékes épület is megmaradna.

– Ennek a kastélynak és a nála egyedibb daraboknak a fenntartása nagy költség, amely ki tudja, megtérül-e, de ha igen, akkor is csak lassan és alighanem közvetetten. Nem fogadható el, hogy helyben esetleg másképp fest az értékek sorrendje?

– Azt én is látom, hogy ma mindenki azonnal akar pénzhez jutni. A települések választott vezetői, hogy feladataikat teljesíteni tudják, eladják vagy lebontják az ingatlanaikat, beépítetik még szabad zöld területeiket, pedig a pénzt, amit így szereznek meg, talán más módon is elő tudnák teremteni. Meggyőződésem, hogy nem szabad értékeinket a pillanatnyi – vélt – érdekek miatt elkótyavetyélni, hosszabb távra kellene gondolkodni – választási ciklusok helyett.

– De ha nincs miből, kinek a dolga lenne a megőrzés, különösen akkor, amikor az adott épület nem is a település tulajdona?

– Ez jogi szabályozás kérdése. A turai kastélyt például kezelője, a Pallas Kiadóvállalat adta el egy külföldinek – amúgy jogszerűtlenül. Az új tulajdonos elérhetetlen, az épület pusztul. Így hát ez annak a kérdése, benne lesz-e a műemléki törvényben az a mondat – amely a tervezetben most még benne van –, hogy ha valaki az államtól átvett tulajdonát nem kezeli, azt el lehet venni tőle. Ez nem jelenti azt, hogy az állami tulajdon az egyedül üdvözítő, de ha nem megy másképp, az állam vegye vissza és értékesítse újra, lehetőleg egy gondosabb tulajdonosnak.

– A műemlékvédelemben, az arculatmegőrzésben mindig volt szerepük a civil szerveződéseknek. Milyennek látja az ő helyzetüket és lehetőségeiket?

– Ez is függhet a törvénykezéstől. Az Országgyűlés vagy a kormány, amely most többféle, az épített környezettel valamiyen módon foglalkozó törvényt tárgyal, dönthet például úgy is, hogy pénzteremtő gazdálkodási lehetőséget, épületvagyont ad a társadalmi egyesületeknek. Borzasztó nagy gond gyanis, hogy az úgynevezett egyszázalékos törvény elfogadával együtt a parlament éppen a felére, évi 200 millió forintra csökkentette az összes magyarországi civilszervezet támogatására fordítható költségvetési keretet. Az emberek adójuk egy százalékából – természetesen – elsősorban a helyi egészségügyi, szociális, oktatási intézményeiket akarják segíteni, s állami, önkormányzati és egyházi intézményeket is támogathatnak. Így alig jut a civilszervezeteknek abból a bizonyos egy százalékból, s nagyon kétségessé válhat, félek, a „zöldek" vagy mint a város és faluvédők sorsa. A korábbi 400 millió is épp csak arra volt elég, hogy a polgári szervezetek a minimális működési feltételeket megteremthessék, és elindulhassanak azt koldulni azokra a feladatokra, amelyeket az állam vagy önkormányzat vállárol vesznek le. Lehetne törvényileg szavatolni azt is, hogy nem vonnak el pénzt, nem szednek adót azoktól, akik megóvják a várost, a környezetet. Ezt hát többféle módon is lehet segíteni az embereket abban, hogy ne tehernek, hanem elviselhetőnek és vállalhatónak érezzék az épített környezet védelmét, ahhoz kedvet érezzenek és büszkék is lehessenek rá.

– Igaz volna, hogy a budapesti Váci utca attól vált szalonpályává, mert ön ragaszkodott az ottani világítás kandelábereihez?

– Én már azt is hallottam, hogy részesedésem van a kandelábergyártóknál.

– És van?

– Nincs. És a Váci utca átépítéséből sincs. A tévéműsorban pedig éppenséggel azt mutattam be, hogyan kellene falikarokkal megoldani a közvilágítást a sétálóutcán. Ebben például nem voltam sikeres, ahogy sok minden másban sem. Tucatszám mutattam be üres kastélyt, kúriát, malmot, zsinagógát, s alig van hírem arról, gazdára talált-e valamelyik. Most például szeretném, ha nem folytatódna a „csepelizálódás", ha el lehetne érni, hogy a kiürített laktanyákat s a kiürítésre váró ipari zónákat oktatási és kulturális célokra hasznosítsák. Budai szervezetekkel együtt szorgalmazzuk például – egyelőre csekély sikerrel –, hogy a Ganz Ansaldo Marcibányi tér és Margit körút közötti területén ne bontsák le a fantasztikus méretű csarnokokat, hanem oldják meg ott a Műszaki Múzeum, az Építészeti Múzeum, a Fővárosi Levéltár gondjait. Nagyon szeretném aztán, ha a Várbazár, Yblnek ez a budai rakpartot meghatározó remeke megmenekülne az enyészettől és élet költözne a budai korzóra, de hát nem nagyon megy a dolog. Kezdeti föllobuzdulás után sem a főváros, sem a kerület nem szán rá pénzt, a költségvetési támogatás pedig magában nem elég. Szeretném, ha több központú lenne Budapest, s a „belváros" nem csak egy teret, s egy harmincháznyi utcát jelentene, s ha vidéken sem mindig csak ugyanabba a városközpontba építenék az éppen divatos új házat – a meglévők helyére.

– Elképzelhető egyáltalán Budapesten összehangolt arculatrendezés?

– Nem. Budapestnek jelenleg huszonnégy egymással feleselő önkormányzata van – a huszonhárom kerületé és a fővárosé. A huszonhárom kerületnek saját építési igazgatása van, a fővárosnak pedig semmilyen köze nincs ahhoz, hogy mi történik a határai között. A fővárosi önkormányzat törvényadta kötelessége a főváros egészére elkészíteni az „általános rendezési tervet", de a kerületek egynémelyike még ez ellen is tiltakozik, mondván, ne avatkozzanak az ő dolgába. Nehéz egy város közlekedését, építészetét, bármilyét fejleszteni, ha nem lehet az egészről gondolkodni, ha az a képtelenség áll elő, hogy a Király utca, és mondjuk az Üllői út középvonala kétkét különböző, önálló település határa. Az összehangolatlan értékek miatt itt megtörténik az, hogy például a hetedik kerület építési engedélyt ad egy olyan toronyházra, amelyet a tervezett Madách sugárútnak a kellős közepére húznak fel, majd hogy az utcát továbbfolytathassák, belebontanak a – fővárosi rendelettel védett – Gozsdu udvarba, amely nemcsak a kerület, hanem az egész város egyik jellegzetessége.

– Mit gondol, miért bontat le egy kerületi önkormányzat egy értékes építészeti együttest, ezzel – mint ön mondja – nagy kárt okozva a kerületnek is, a városnak is?

– Azt gondolom, hogy ilyen ügyekben általában éppen aktuális anyagi vagy politikai érdekeket kell keresni. De a lényeg itt is az, hogy az ilyen hiba helyrehozhatatlan. Szerettem volna megmenteni a Róth Miksa-hagyatékot a házzal együtt, mert azt gondoltam, lehet ott helyben a mai üvegművészetnek a fellegvára, meg a réginek a múzeuma is. A hagyatékot illetően minden jól alakult, de az új funkciók kialakítását azzal kezdték, hogy a neoreneszánsz ház tetőterét beépítették irodának, s a tetőre „kutyaólakat" helyeztek el. Van olyan kivitelező, amely ajtó- és ablakfelújítást hirdet, majd kiderül, hogy újra cserél, filunggal, míves vasalatokkal szép zsanérral, kilinccsel együtt viszi el a régit s építi be az új uniformist a régi házba. Szerintem úgy is fejleszthető a világ, ha közben nem pusztul el, ami értékes, ami egyedi, amihez „kötődni" lehet. Talán, ha példát mutat e téren a mi korunk, a mi nemzedékünk, akkor megbecsülik majd az unokáink is azt, amit mi alkottunk, a mai ízlés szerint.

– Mi őrzendő meg mai dolgainkból?

– Nem tudom. Ki fog derülni. Én mondjuk nem örülök annak, hogy Alpár Ignác olyan pozícióban volt annak idején – amiként ma is vannak némelyek –, hogy évekig majdnem minden megbízás neki jutott Erdélytől a Felvidékig, és a pályázatok során is legyőzte Lechner Ödönt, aki szellemesebb és korszerűbb volt akkor. De ezért nem lehet azt mondani, hogy emiatt a Nemzeti Bank épülete ne maradjon meg, csak a Postatakarék mellette, vagy nem őrzendő meg a nyíregyházai szálloda. Ma már ezek az épületek különlegeseknek, egyedieknek számítanak. Ebben az országban a történelem annyi pusztítást vitt véghez szándékosan és véletlenül is, hogy érték majdnem minden, ami megmaradt. Vagy legalábbis van esélye azzá válni, ha megadjuk hozzá a lehetőséget. Ezért tizennyolc év után változatlanul az a kényszerképzetem, hogy továbbra is mozgósítanom kell, mert élve a televíziózás adta lehetőséggel, talán segíthetek.

A bezárkózás elmélete

Beszélgetés Kiss Endrével

V. Bálint Éva

Civilizációs tényező az ezredfordulón címmel a közelmúltban tanácskozást rendezett a Friedrich Ebert Alapítvány. A konferencia moderátora Kiss Endre filozófus volt, akivel az elzárkózásról és a globális megközelítés helyénvalóságáról beszélgetünk.

Fotó: Habik Csaba

– Milyen összefüggésekben tárgyalták civilizáció és globalizáció kérdéskörét?

– Az első előadó, Rostoványi Zsolt rögtön egy civilizációs tipológia felállítására törekedett, amelyben a ma oly divatos Samuel Huntington példáját követte. Úgy látta, hogy hét nagy civilizáció jellemzi ma a világot, és ezeknek önálló kulturális és történelmi adottságai a globalizálódást eleve lehetetlenné teszik. Így az univerzalizmusnak nincs is reális bázisa. Az egységesülés, a globalizáció kizárólag a gazdaságra korlátozódhat. Ezt a felfogást többen bírálták, Heiszler Vilmos az öbölháború példáját citálva vonta kétségbe, hogy a világ konfliktusai elsősorban civilizációs természetűek lennének.

– Az előbb Huntingtonra hivatkozott. Beszélne egy kicsit bővebben az ő álláspontjáról, amelyre – úgy tudom – éppen Fukuyama egy új könyvvel válaszolt?

– A kétpólusú világ megszűnésével új helyzet állt elő, s tulajdonképpen erre próbált választ adni Fukuyama híres „történelem vége" koncepciója is, amelynek az a lényege, hogy a szembenállás megszűnésével gyakorlatilag a liberális értékrend válik egyetemessé. Nagy kérdés marad viszont, hogy a korábbi szembenállás hajtóerejét mi fogja helyettesíteni, illetve pótolni. Huntington tehát radikálisan más válaszra törekszik. Elmélete nem annyira eredeti, mint amilyen feltűnően népszerű. Senki sem tagadja a különféle kulturális hagyományok fontos szerepét, sem azt, hogy ezek sokszor ellentétbe kerülnek a globális törekvésekkel. Még az is belátható, hogy jótékony szerepük van egy amerikanizáló, egységesítő trenddel szemben. Azt viszont talán merész dolog volna feltételezni, hogy a tradíciók képesek védőernyőt tartani ezzel a folyamattal szemben, sőt akár nagyobb erőt képviselni, mint amaz. Nos, Huntington nem azt mondja (amivel, sok elvi megfontolás után, akár egyet is lehetne érteni), hogy meg kell őrizni a nemzeti kulturális értékeket, hanem százszázalékosan megfordítja a viszonyt. Szerinte az egyes civilizációk megváltoztathatatlanok, sorsszerűen magukra irányuló kulturális entitások. Japánt be lehet természetesen állítani a jóhiszemű nyilvánosság előtt a keleti lélek rejtelmeinek megvalósulásaként, de ha valaki csak kicsit is tanulmányozza a délkelet-ázsiai valóságot, arra a meglepő eredményre jut, hogy a japán csoda az európai vagy amerikai civilizáció racionalizmusának szerény, ám tökéletesebb, sokszor az eredetinél nagyobb teljesítményekre is képes foka. Huntington gondolatmenetében van azonban még egy látszólag liberális csavar, hiszen ő földig emeli kalapját a másság előtt, ámde ebből az következik, hogy ha ennyire különbözőek vagyunk, akkor tökéletesen idegenek is vagyunk egymás számára. Ha ennyire tiszteljük a másságokat, akkor nyugodtan sorsotokra is hagyhatunk benneteket – amit az afrikai segélyprogramok „elvi" alapon történő leállítása példázhat a legjobban. Megfigyelhető egyébként, hogy azokban az országokban népszerű igazán Huntington, amelyek szeretnék biztosítani a globalizációs és integrációs versenyben eddig elért kedvezményeket és kényelmesen szeretnének bezárkózni. Huntington elmélete az új bezárkózás elmélete. Ausztriában például igen népszerű lett. Vajon ez azt jelenti-e, hogy Hegyeshalom és Nickelsdorf mostantól két teljesen különböző civilizáció lenne?

– S hogyan reagált a bezárkózás elméletére új könyvében Fukuyama?

– 1993-ban publikált könyvében igyekszik alternatívát kidolgozni a huntingtoni koncepcióval szemben. Ő is tipologizálja a civilizációkat, de nem a képlékeny kulturális sajátosságok alapján tesz különbséget, hanem annak alapján, hogy az egyes civilizációk „magas vagy alacsony bizalmat előlegeznek-e" a gazdasági vállalkozásoknak. E megközelítésnek előnye, hogy figyelembe veszi a fennálló különbségeket, ám nem teremt szakadékot az eltérő civilizációk között. E két „civilizáció" a modern világgazdaság két legfontosabb változatát foglalja modellbe: a nemzetközi óriásvállalatot („magas bizalom", alkalmazotti viszonyok), illetve az új, nagycsaládos-maffia típusú szervezeteket („alacsony bizalom", családi viszonyok). Üzenete ennek a magyar társadalom számára az, hogy „alulról" és „alacsony" bizalommal is el lehet kezdeni gazdálkodni.

– A tanácskozás témájából adódóan nyilván áttekintették az új hezet konfliktusait is. Megfogalmazódtak-e új képletek, forgókönyvek, narratívák?

– A tanácskozást egyfajta általános tanácstalanság lengte körül. Ez ebben a helyzetben nagyon is rendjénvaló volt, hiszen nem ismerjük még olyan pontosan az új valóságot, hogy komoly és valóban elkötelező erejű alternatívákat tudjunk megfogalmazni. Találkozunk ugyan valóban olyan „ijesztő" politikai cselekvéssel, amelyről mindenki lesír, hogy az aktorok nem nagyon voltak tisztában az új valóság rejtelmeivel. Mindamellett az is világos, hogy az új alternatívák felkutatása már nem várhat sokáig, hiszen ezek léte valóban „létkérdés" lesz, a tudományos siker csak ségről nem is beszélve. Újabban a világgazdaságban, új nemzetközi politikában, új kultúrában élünk. Ezek lassan felismert új jellemzőit kell egységes rendszerbe foglalni. A monetarista világgazdaság, az integrációs folyamatok és a posztmodern kultúra nem három egymástól független valóság, ugyanannak az egy valóságnak a vetületei. A különkülön megszerzett rengeteg civilizatórikus ismeretet és tapasztalatot a tévedés és kockázat árán is „össze kell rakni". Abban viszont egyetértettünk, hogy a civilizációs előnyök és hátrányok további egyoldalú halmozódása olyan konfliktushelyzetet teremthet, amelyhez képest az Aurora ágyúja szolid hegedűszónak tűnhet.

– Még szerencse, hogy úgy tudom: mint a legtöbb egyebet, már az Aurorát is kilőtték. Ön korábbi írásai alapján a globalizáció feltétlen hívén tűnik…

– Ez így nincs van, de sokkal tágabb fogalomnak tartom, semmint hogy magyarázatát a gazdasági szférára lehetne szűkíteni. A globalizáció ugyanis egy világméretű, összetett összefüggésrendszert jelent, amely nem tételezhet fel egyetlen központot. Nemcsak a nemzetgazdaságok, de az egyes iparágak, termékcsoportok, mezőgazdasági vállalkozók, sőt gyakorlatilag mind egyén is egy egységes piac szereplőjévé válik. Az egyes szereplők legfontosabb tevékenysége a harc lesz, amivel a globális folyamatokban való érvényes részvétel eszközeiért és forrásaiért kell majd. Ezt a harcot nem lehet sem államilag, sem társadalmilag megszervezni, annál azonban mindenképpen sokkal többet kell érte tenni, mint amennyit most bennünkben teszünk és akarunk tenni. Fel kell ismerni a politikai és társadalmi életnek a globalizáció össze nem illeszthető elemeit, támogatni kell a siker esélyével kecsegtető indulókat és egyenletesebben elosztani a globalizáció előnyeit.

Az ezredforduló kulturális kötelezvényei

Az Eiffel-toronyban megkezdődött a visszaszámlálás. S ahogy közeledünk a kétezredik esztendőhöz, erősödik szorongásunk. Eufóriának nyoma sincs. A nostradamusi jóslatok beteljesülése közelebbinek látszik, mint a jólét és a szellemi világosság vágyott aranykora. A nagyhatalmak példája aligha vonzó. Pedig néha már úgy tűnik, mintha – a közoktatás állandósult válságával, a butaság, az analfabetizmus bővített újratermelésével, az önpusztító életstratégiákat közvetítő, pusztán vegetatív igényeket kielégítő kommersz kultúra megállíthatatlan térhódításával – nálunk is megvalósult az „amerikai modell". Az egykori Szovjetunió utódállamaiban az erőszakos kollektivizmus eszméjét fölváltotta a közérdeket agresszíven félresöprő, végletesen önző individuumok kaotikus uralma, mely kikezdte az államiság alapjait, részben fölszámolta vagy koldusbotra juttatta a közműveltség intézményrendszerét. A jólét és az elitkultúra azon kevesek privilégiuma lett, kik semmiféle szolidaritást nem vállalnak a lecsúszott, elszegényedett tömegekkel.

E válságjelenségek mögött ott tátong a gazdaság, a kultúra magas- és mélyrégiói közt egyre szélesedő szakadék. A gazdasági elit egyelőre nem akar tudomást venni arról, hogy kötelező feladatai lennének a művelődés és művészetek támogatásában, a tehetséggondozásban, az elesettek gyámolításában. A kapitalizmus úgy éli keleti másodvirágzását, hogy az aszkézis, a (protestáns etikában is mélyen gyökerező) áldozatvállalás eszméjét elveti, nem sokra becsüli a tudást, a szorgalmat, az elemi üzleti tisztességet, mindazon erényeket, melyek a Nyugatot naggyá tették. Miért is becsülné, mikor a hétköznapi tapasztalat azt bizonyítja, hogy műveltség és munka nélkül – a társadalom által korábban megtermelt állami javak „elszármaztatásával" – lehet jelentős vagyonokra szert tenni, s nem kötelező reprodukálni a tudást, a munkaerőt, mellyel azt létrehozták. Mint ahogy hatalmas állami szektorokat áron alul megkaparintó új tulajdonosok is ingyen kapják a képzett munkaerőt, anélkül, hogy a magyar oktatásba, művelődésbe akár egy fillért is be kellene ruházniuk.

A napi politikában elmerülő kormányzatoknak és a parlamentnek egyként bűnös mulasztása a jövő évezred adófizető polgáraival szemben is, hogy nem tudatosították, s nem írták elő: a vagyon kötelezettségekkel jár. Ha a kormánytisztviselők és honatyák nem tartoznának maguk is a „fölélők" közé, s többségüknek lennének egyéni ambícióikon túlmutató eszményei, akkor rég fölismerték volna, hogy az eredeti tőkefelhalmozás előbb-utóbb civilizációs katasztrófához vezet, ha ezzel párhuzamosan nem kerül sor a kultúra eredeti felhalmozására is.

Mert művelt polgárság, képzett munkaerő híján nem lesz, aki a XXI. század színvonalán működtetné, karbantartaná a most kíméletlen elszántsággal felhalmozott javakat. Napról napra nő azok száma, akiknek a minőségi műveltség megfizethetetlen. A még elérhető oktatási formák olyannyira fölhígultak, hogy a tömeges alulképzettség, a tudatlanság időzített bombája néhány év múltán robbanni fog.

Max Weber alaptétele, miszerint a modernizációnak kulturális előfeltételei vannak, Magyarországon nem hullott termékeny talajra. Az állampolgár, aki nem kedvezményezettje a rendszerváltás utáni vagyonátruházásoknak, nagy összegű kárpótlásoknak, végkielégítéseknek, most egyszerre fosztatik ki anyagi és szellemi javakból egyaránt. Ingyenes átképzésre is csak akkor jogosult, ha már munkanélkülivé lett; nem hagynak számára időt, lehetőséget, hogy fölkészüljön a változásokra. Ugyanakkor nem kevés cinizmussal elvárják tőle, hogy legyen talpraesett és innovatív…

Mindez a gazdaság és politika főszereplőinek morális gyengeségéről, a szolidaritásra való képtelenségéről, a mindannyiunk jövőjét szem előtt tartó, átfogó gondolkodás hiányáról árulkodik. Éppen ezért új „társadalmi szerződés" megkötésére lenne szükség, mely e téren világosan megfogalmazza a szolgáltató állam felelősségvállalásainak körét.

Elsőként az a „kötelezvény" vár aláírásra, mely garantálja a nagy nemzeti értékőrző és értékteremtő kulturális és tudományos intézmények (könyvtárak, múzeumok, kiemelt közgyűjtemények, művészeti műhelyek, kutatóhelyek) finanszírozását, mégpedig oly módon, hogy szemben az eddigi gyakorlattal, nem mossák össze a dologi kiadásokra és a tartalmi munkára szóló támogatásokat. Ma gyakran megesik, hogy kutatásra, művészeti produkciókra szóló pénzből fizetik a fűtést, villanyszámlát, s így az intézmény épp annak a célnak nem tud eleget tenni, melyre létrehozták.

A második „kötelezvény" az állampolgárok kulturális esélyegyenlőségéről szólna. Azt rögzítené, a mindenkori hivatalosságnak komolyabb erőfeszítéseket kell tennie azért, hogy az egyén, ha elbukott, bármikor újrakezdhesse életét. Meg kell teremteni tehát a korszerű tudás befogadására, a korszerű eszközök működtetésére képes, modern polgárság, a „kiművelt emberfők" létfeltételeit. Ez nem jelent növekvő terheket az állami költségvetés számára – ha sikerül a gazdaságból közvetlenül átcsorogtatni a pénzt a közműveltség intézményeihez. Azt, hogy ez a parlamentnek mennyire nincs ínyére, világosan bizonyítja a Luca-székeként készülő nonprofittörvény. Arról nem is szólva, hogy a mai mecénásokat sem illeti meg semmiféle adókedvezmény.

A harmadik „kötelezvény" – elismervén a főváros kiemelt szerepét – a regionalitás elvét hangsúlyozná, ami azt jelenti, hogy a vidéki, köztük a hátrányos helyzetű térségek önkormányzatai a gyorsabb felzárkózáshoz nagyobb támogatást, több pályázati úton megszerezhető pénzt kapnának. Az ott beruházó cégek kedvezményeinek növelésével, a közművelődés, a helyi értelmiség erőteljesebb támogatásával járulnának hozzá a település versenyképességéhez. Sokan elfelejtik, hogy az Európai Unió ma sem országokat, hanem régiókat gyámolít, tehát ha nincsenek ott a végeken a „nadrágos emberek", akik megalapozott projekteket nyújtanak be, s aztán a támogatásokat fogadni, honosítani tudják, a térség valóban magyar ugarrá válik, a világ perifériájára szorul.

A negyedik „kötelezvény" gondoskodna a magyar kultúra letisztult maradandó értékeinek és az anyanyelvnek védelméről. Hisz egyre nagyobb teret kapnak a multinacionális tulajdonban lévő médiumok, melyek egy jellegtelen, uniformizálódó világkultúra elemeit permetezik a Kárpát-medencére. Magyarország nyelvi sziget, mely miközben magába szívta a környező országok termékenyítő szellemi hatásait, mindvégig megőrizte sajátos vonásait. E sajátosságok elevenen tartásának mindig jóval nagyobb az önköltsége, mint a nagy világnyelveken terjedő kultúráké. De ha a közeli jövőben nem áldozunk többet szellemi örökségünk ápolására, a magyar kultúra csendesen feledésbe merül.

Stark R. László

Nemzeti filmvagyon – magánkézbe?

Hat év szórványos nekinekibuzdulásai után néhány hónapja igazán élénk vita bontakozott ki a magyar filmjogok privatizációjáról. A parlament

A TÖBB JAVASLAT, illetve ezek variációi közül két markáns koncepció emelkedik ki. Az egyik alapján az 1948 és 1987 közötti időszakban keletkezett alkotások jogait a film- és videoforgalmazó Mokép Rt.-ben kellene egy[illegible] kevés anyagi haszonnal kecsegtet, ám a cég készen áll a kompromisszumra, s hónapok óta folyamatosan egyeztet az érdekeltekkel. Az ÁPV Rt. a privatizációt három alapvető cél elérésével kívánja lefolytatni, s ezek nagyjából

Károly. Némileg ront a képen, hogy éppen ők annak az Új Dialóg Filmstúdiónak az alapítói is, amelyben a Moképnek 51 százalékos részesedése van – személyükben tehát az érdekelt társtulajdonosok emelnek szót a szá[illegible] olyan forgatókönyvet vázolnak, amely szerint a „Mokép-koncepció" érvényesülése esetén a cég új tulajdonosa monopolhelyzetbe kerül a televíziós piacon, hiszen a többi csatorna kénytelen elfogadni az általa diktált árakat;

Rádey Mihály

Viennale '98

„Európai" filmek

Egy angyal száll be a bécsi Hilton liftjébe. Sötétkék lódenkabátot visel, kezei a zsebben. Fürkésző tekintetét az emeleteket jelző számokra veti. Éppen úgy néz ki, mint a tizenegynéhány évvel ezelőtti Wenders-remekmű, a Berlin felett az ég Damiel angyala. Semmi kétség, ő az, Bruno Ganz, csak a varkocs hiányzik a hajából. Alighanem a Viennale idei programjának egyik vetítésére megy.

Augusztus 32-én a Földön - ez Denis Villeneuve francia kanadai rendező filmjének címe. Főszereplői néhány órára az űrben érezhették magukat, pedig csak a Salt Lake City-beli repülőtér japán típusú pihenő-kabinjait próbálták ki. Százötven dollár ellenében bármikor pihenhet a megfáradt utazó ezekben a három-négy négyzet(ill. köb)méternyi, hang- és fényszigetelt, minibárral, puha párnákkal ellátott kajütökben. A főszereplőkre, Simone-ra és Philippe-re rá is fért ez a kis pihenő, hiszen az előző órákban a Nagy Sóstó fehérre száradt sósivatagában kódorogtak. Simone egy korábbi autóbalesetben elvesztette előző éntudatát, s a kórházból kijőve arra kérte egyik barátját, éppenséggel Philippe-t, hogy egy sivatagban ejtse teherbe. A kezdetben kissé vonakodó Philippe végül beleegyezett a kérésbe, s a térképet vizsgálva a Montreálhoz legközelebb eső sivatagot választották az aktus színhelyéül. Az események természetesen a tervezettől eltérően alakultak, olyannyira, hogy a film végére Philippe a leendő apaszerep helyett összeverten, kómában fekve szunnyadt egy montreali klinikán... A tudatalatti, a fantázia, az álmok, a mese határvidékén kóborló film az idei Viennale egyik kellemes meglepetésének bizonyult. A könnyed humor és a vaskos realitások mezején egyaránt magabiztosan eligazodó rendező mindnyájunk tudatának törékenységét mutatja be a hétköznapi életüket élni képtelen fiatal pár viszontagságain keresztül.

Törvényes kutyák. A zöldövezeti Éden egyik szegletén, a Camelot-kertekben élnek az ausztrál-angol John Duigan amerikai meséjének szereplői. A számítástechnika, a bankvilág felső középosztálybeli mintapolgárai tengetik itt unalmas életüket. A tízéves kislány, Devon mindezt megunva a közeli erdő mélyére merészkedik, itt ismerkedik meg a lerobbant lakókocsiban élő húszéves fűnyírófiúval, Trenttel. A szó nemes értelmében vett barátság szövődik közöttük, ennek ellenére Trent hamarosan a korlátolt felnőttek előítéleteinek, szexuális rágalmainak hálójában találja magát. Devon apja, két mindenre kapható camelotbeli suhanc s a pótseriff együtt tanítják móresre az ártatlan fiút. A mértéket nem ismerő apa már-már halálra vereti Trentet, amikor a szintén jelenlévő Devon egy figyelmen kívül hagyott pisztollyal belelő a verőlegénybe. A kislány, felismerve, hogy a lövéssel a későbbiekben csakis Trentet gyanúsíthatnák, a tetteseket pisztollyal sakkban tartva menekülésre biztatja vérző barátját. Emlékül, segítségül a bajban a mesebeli boszorkány, Baba Jaga csodatárgyait, egy fésűt és egy kendőt ad a fiúnak. S valóban, mikor a furgonnal menekülő Trent kidobja a kendőt az ablakon – folyók áradnak ki mögötte, a fésű nyomán hatalmas fenyves szökken ki a földből. A kislány-boszorkány Devon pedig egy papírokkal feldíszített fa koronája közt ülve mormolja tovább Baba Jaga rigmusait. Duigannak kisujjában van a filmrendezés minden csínja-bínja. Káprázatos technikai felkészültségével, a reális történet és a mesedramaturgia ötvözésével pillanatok alatt képes feszültséggel teli szituációkat teremteni. Színes meséjével többet mondott a mai fogyasztói társadalom elitjének morális állapotáról, mint tíz fekete-fehér, független oknyomozó film együttvéve.

Bruno Ganz az idei Cannes-i Arany Pálmás, Theo Angelopulosz Az örökkévalóság és egy nap című alkotásának a főszereplője. Egy rákban szenvedő, idős férfi elhagyja thesszaloniki otthonát, a kórházba indul, tudja, érzi, már nem jön vissza többé. A véletlen folytán az utcán belebotlik egy albán menekült kisfiúba, akit megment a gyermekcsempészektől, s akivel a nap végére – elhalasztva a kórházba vonulást – egészen jól összebarátkozik. Ebbe az egy napba sűríti bele Angelopulosz az idős ember számvetését az élettel, a feleségével együtt töltött évekkel, ifjú-, s gyermekkorával. A rendező a tőle megszokott hosszú plánokkal, belső montázsokkal építi fel filmje szerkezetét. Igazi virtuózként észrevétlenül komponálja bele egyetlen beállításba a jelen és a múlt, a ma és a tegnap eseményeit. Paradox módon ebben a filmjében mégsem a múlt és a jelen egy térben való találkozásából eredő képsorok a legerőteljesebbek. Sokkal inkább az öreg és a kisfiú közös élményei, együttgondolkodása, a két ember fantáziájának, álmainak találkozásából fakadó szürrealisztikus jelenetek a legkatartikusabbak. Például amikor este, röviddel elválásuk előtt a szakadó esőben egy buszra szállnak fel. Ugyanarra a buszra megállóról megállóra felszállnak azok a szereplők is, akikről aznap beszélgettek, ábrándoztak. A száműzetésben élő múlt századi görög költő, néhány kisfiú, s egy kis kamarazenekar tagjai. Az öreg és a kisfiú, mint két ősrégi jóbarát sokatmondóan egymásra néznek, mosolyognak, közben a zenekar elkezd játszani egy szomorú, elégikus dallamot, a film főmotívumát. Angelopulosz még egy busz szűk belső terében is képes felvillantani az elmúlt nap és az örökkévalóság valódi univerzumát. (Nem kis segítségére van ebben állandó zeneszerzője, Eleni Karaindru, aki ehhez a filmhez szintén önmagában véve is remekműgyanús zenedarabot komponált.)

És egy mindkét lábával a földön járó angyal, Vincent Gallo a Buffalo 66-ban. Nem is gondolnánk a Kusturica Arizonai álmodozókjának habókos, Hitchcock-imádó unokafivérét játszó fickóról, hogy milyen jó rendező. Gallo filmje, ahogyan egy kritikus megjegyezte, igazi anti-független film. Nincs benne sem utazás, sem drogozás, sem gyilkosság. Billy, akit maga Gallo játszik, ugyan a börtönből szabadult éppen, de nem többszörös gyilkosságért ült, hanem egykori balszerencséje miatt. Öt évvel ezelőtt tízezer dollárt tett kedvenc futballcsapatára a kupadöntőn, s vesztett. Frissen szabadulva csak két dolog jár az eszében. Egyrészt dicstelen közelmúltjáról mit sem tudó szüleit szeretné elámítani nemlétező filmszakmai karrierjével, másrészt le szeretné puffantani az egykori futballjátékost, akinek elhibázott büntetője miatt került a dutyiba. Szüleit egy hamarjában elrabolt, bugyuta, ám dekoratív álfeleséggel sikerül úgy-ahogy meggyőznie, vérmes bosszúja azonban nem sikeredik, mivel az este folyamán szerelmes lesz frissen szerzett feleségébe. A Jim Jarmusch korai filmjeinek nyomdokain induló történet a legkevésbé sem torkollik epigonizmusba. A csupán néhány helyszínen játszódó, apró gesztusokból felépített jelenetek elfojtott érzelmeket, tétova bizonytalankodást rejtenek. Egy-egy szituációt számtalan kameraállásból rögzített a rendező, hogy aztán a szinte semmitmondó párbeszédek hatását mindig egy-egy meghökkentő beállítással fokozza, ellenpontozza, avagy éppenséggel nevetségessé tegye.

A Viennale műsorszerkesztői mindig megkülönböztetett figyelemmel válogatják össze dokumentumfilmjeiket, hiszen ezek tudósítanak az igazi mélyrétegekről. Az osztrák Michael Glawogger városfilmje – Megacities – az ezredvég túlélőiről szól. Négy megapoliszban – Bombay, Mexikóváros, New York, Moszkva – forgatott számtalan órát a városok lakóinak legnagyobb részét kitevő nincstelenekről, koldusokról, emberekről. Tizenkét dal a túlélésről, szól a film alcíme, de nem tizenkét, hanem százszor, ezerszer tizenkét arc bukkan fel a képeken. Az indiai festékszitáló, aki esténként hiába vakargatja testéről a több évtizede ráragadt színezőanyagokat. A mexikói csirkelábgyűjtögető, aki másfél decis bádogcsészékbe porciózott csirkeléblevesek árulásából tartja el hat gyerekét. A New York-i hustler, aki saját testét árulja más férfiaknak, majd amikor már mindketten ruhátlanok, kirabolja és elkergeti kéjsóvár kuncsaftját. A moszkvai drogos tinédzser, aki a városi csatornarendszerben él patkánymódra több száz társával. Ötperces dübörgő taps fogadta a fiatal rendező megdöbbentő hatású filmjét.

A lift szerencsére nemcsak lefelé jár. Felrepülve a 16. emeletre, egy újabb angyallal találkozom. Anna Karina, a Viennale Godard-retrospektívjének díszvendége. Az éli az életét, A kis katona, az Alphaville, s még több korai Godard-film múzsája, s egyben főszereplője is. Hatvan felé közeledve sem vesztett bájából, ugyanolyan kedves, magával ragadó és természetes, mint huszonévesen, első nagy filmjeiben. A közönségtalálkozón az igazán nagy művészekre jellemző könnyedséggel, szerénységgel és öniróniával mesélt azokról az időkről, amikor reggelente az előző este írott forgatókönyvvázlatokkal mentek forgatni, s amikor még rangot jelentett, vagy egyszerűen csak jó volt európainak lenni egy-egy filmvásáron, filmfesztiválon.

Remélhetőleg a Viennale is még sokáig ilyen esemény marad...

Kiss Tibor

A popcornmozi-korszak

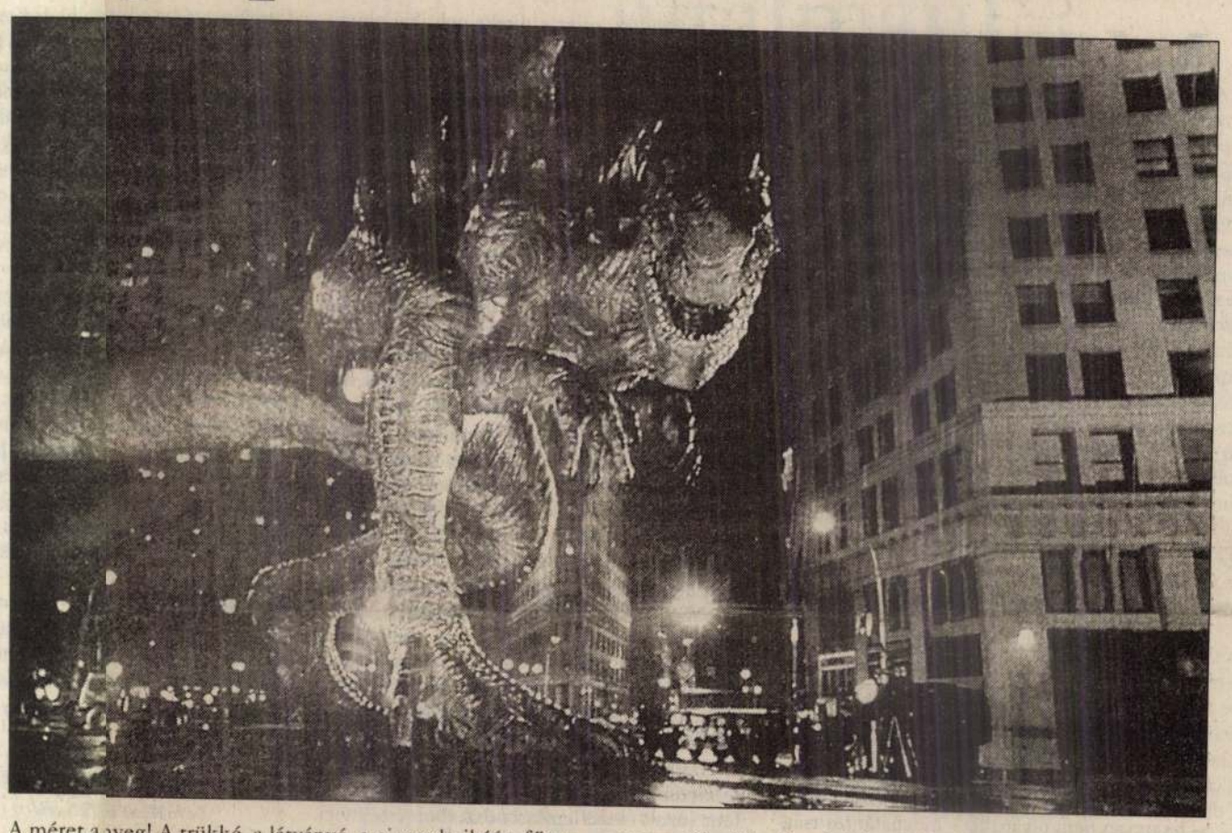

A méret a nyeg! A trükké, a látványé, a pirotechnikáé a főszerep. A színek szinte másodlagosak. A rendezők és az őket marionettbábként mozgató sztárproducerek a vizuális effektusokra, a digitális machinációkra építik monumentális kliséiket. Csak egy pl. Az Industrial Light and Magic több mint két évtizede a vi filmgyártásának vezető cége, az ezredvégi szórakoztatóipagyik bástyája. Anno (1975-ben) még George Lucas alapította, zóta a százat is meghaladja azon filmek száma, amelyek számvizuális effektusokat készítettek. A legsikeresebb szuperprodúciók listájáról is kiemelkedik a Star Wars-trilógia, az E.T. vagy Indiana Jones-sorozat. Ezek valóban alapműveknek, filmmérföldköveknek számítottak a maguk korában. És máig az ötlet, a még emberléptékű filmgyártás jelképei. De nézzük a tatást. Az „újkori slágerlista" élén a szellemtelen Jurassic Pa a nyögvenyelős Támad a Mars!, az újrarágott 101 kiskutya, állustalan Twister, a félrecsúszott Mission: Impossible vagy ól áll neki a halál áll.

Az eredmények mégis őket igazolják. Az ILM kulcsszerepet játszott mien idők tíz legnagyobb bevételt hozó filmje közül hatnak a sirében. Tizennégy Oscar-díjat kaptak a legjobb vizuális effelsokért, tizenkettőt pedig a technikai eljárásokért. El kell tehsmerni: találmányaikkal és fejlesztéseikkel vitathatatlanul hojárultak a filmes látványhatások ugrásszerű fejlődéséhez. Azdeti időkben ugyan még a hagyományos eljárásokkal dolgak, blue screennel, képfestéssel, makettépítéssel, ám mára kjlesztették azokat a kameramozgatási és optikai technológiát, melyek igen hamar az egész világon alkalmazott módszerek váltak. És a fejlődés nem állt, nem állhatott meg: napjainkbaképesek teljes képet generálni számítógépen, képesek animiót vegyíteni elő szereplős felvételekkel, s persze tetszés szeképesek torzítani a felvett anyagokat.

Az élet et igazolja. A publikum rajong a különleges szerkentyűk oka trükkökért, a precízen kidolgozott képtünemányekért. És nem is lenne baj. Szükségünk van mágusokra, a hétköznapszürkeségéből ideig-óráig kiemelő varázslatokra. Csak hát hkeressük a formához méltó tartalmat? A modern amerikai fipar, miközben kitermeli gigászi hőseit, mindinkább elfelezik a történetről, az állandóan emlegetett sztoriról, a dialógk fontosságáról. Az általános ötlettelenség korszakát éljük. Andenkori trükkstáb mögé bújnak a forgatókönyvírók, a dramrgok, a rendezők. Némelykor a színészek is.

A Titanikere például legalább annyira köszönhető a pazar technikai tkorgiának, mint a szerelmi szálnak, a süllyedő taton kibomlómeó és Júlia-történetnek. Ezt egyébként maga James Camn, a film rendezője :s elismerte, amikor nemrégiben így fogazott: „Szerintem be fogunk kerülni a Guinness Rekordok lyvébe, mint a minden idők legnagyobb díszletét felépítő csa!" Megállapítása aligha túlzó. Cameron ráadásul számos új nítógépes szoftvert is alkalmazott, például azért, hogy a süllő embertömeg minél élethűbbnek tűnjön, de a füstöt, a hunokat és a feneketlen óceánt ugyancsak virtuális formába öne.

Míg Caon a látvány mellett azért a meseszövésre is koncentrált, ada Roland Emmerich–Dean Devlin páros Godzilla-szuperma érdektelenségbe, felesleges trükközésbe, olcsó dumaszuszásba fullad. Godzilla, "aki" eredetileg a háború, az öldöklésileménye, a mindenkori áldozatok félelmeinek mementója, Hirosima jelképe volt, filmgyári végtermékké, comics-poszterré, afféle átlagvandállá satnyult.

Mára a debilség is divattrenddé vált Hollywoodban. A gyengeelméjűség, az emberi gyötrődés aprólékos, szinte élveteg bemutatása rendre nyerő lapnak számít a nagy filmes pakliban. A moziipar új hősi mítoszt teremt: a félkegyelműség, a degenerált széplelkűség, a hátrányos helyzet mind vonzóbb téma az alkotók és a producerek szemében. Forrest Gump feltűnése óta a hülyeség nem akadály, az amúgy segítségre szoruló emberek beilleszkedési kísérleteiről forgatott népmesék és szentimentális példázatok kasszasikerrel kecsegtető attrakciókká torzultak. Az üdítő kivétel, ha úgy tetszik, a kakukktojás Billy Bob Thorton műve, a Pengeélen (Sling Blade). A film egyedi hangvétele, az elesettek mellett való merész kiállása tiszteletreméltó. Ám a Marlon Brando-utódnak kikiáltott Thorton ezután a valóban igényes, a legjobb adaptált forgatókönyv kategóriájában Oscarral jutalmazott független film megszületését követően szinte azonnal átállt a Touchstone Pictures oldalára és vállalta az Armageddon egyik jelentéktelen, ámde busás jövedelmet hozó szerepét.

Apropó, Armageddon. Michael Bay világvége-víziója alighanem a legtöbbet bírált csúcsmozik egyike. A siker korántsem egyértelmű, bár a közönség – hála a remekül felépített világszéles reklámhadjáratnak, s a profi körítésnek – ha késve is, de megkedvelte a mesét; „megette, amit megetettek vele". A multiplexek klimatizált nézőtere, az egyenkóla és az egyenpopcorn hatására a film elérte célját, s ha nehezebben is, mint várták, de a listák élére tört.

Ahogy Jack Valenti, az Amerikai Mozgókép Szövetség (MPPA) elnöke megállapította a Newsweek hasábjain: „Mi már a digitális korszakban járunk. A szatellit ott van az otthonunkban, a gyors adatátvitelnek köszönhetően megnégyszereződött a kábelállomások száma." A digitális videólemez ugyan csak nemrég került a piacra, de a multiplex-paloták már jó ideje hódítanak. Európában is valóságos filmszínház-építési láz tombol. 1997-ben legalább ezer új mozi nyílt, jó néhány közülük amerikai cégek segítségével. Ötven láb széles domború vásznak, digitális hang, kényelmes ülések fogadják a publikumot. És a folyamat egyre gyorsul! Valenti szerint a közelmúltban megépült lille-i megaplex-monstrum, a huszonnégy termes(!) mozicentrum fényesen bizonyítja: Európa mindinkább átveszi a tengerentúli gyakorlatot, sőt Hollywood méltó partnerévé válik.

Kérdés persze, mindez hogyan hat kultúránkra, milyen következményekkel jár „ideát." Filozófusok, hivatásos kommunikátorok, szociológusok, szociálpszichológusok kutatják a lehetséges következményeket. Tény, hogy az amerikanizálódás veszélye immár nem tűnik erőltetett hisztériának. A bőrünkön érezzük hatásait. A popcornmozik létrejötte ugyanis megváltoztatta a mozi társadalmi státuszát. A filmezés többé nem nevezhető társadalmi érdeknek, a közösség életét, hangulatát befolyásoló kiemelt tényezőnek, csupán egyike a számtalan szórakozási formának; nem több a tamagocsinál, egy-egy videógémnél, néhány Internet-programnál. Antonioni, Jancsó, Wenders vagy Gilliam nem szállhat szembe sem Godzillával, sem a Titanic-kal. Leonardo di Caprio túléli James Dean-t. Bruce Willis, ha kell, megfúrja a Holdat. Minden lehetséges. A méret tetszés szerint növelhető. Csak maradjon elég popcorn. És tartson ki a kóla.

Szabó Zoltán Attila

Amerikai levél

A közönség „lázadása"

Szántó Erika

Amerikában is hallható, olvasható a korán útjára bocsátott nekrológ: A filmművészet haldoklik. Akár a regény, a színház, a költészet, a művészet általában. S bár a gyászjelentés kissé elhamarkodott, mert a halott kétségtelenül még él és mozog, de nem tagadható, hogy korántsem örvend jó egészségnek. A külföldi filmnek különösen rosszak a túlélési esélyei Amerikában. Hol vannak már a régi szép idők, amikor Antonioni, Bergman, Truffaut, Godard, Resnais, Bertolucci vagy Fassbinder neve ismerősen csengett a művelt, zömében fiatal közönség fülében? A hatvanas-hetvenes aranyévekben kezdték pedzeni az óceánon túl, hogy Kelet-Európában is történnek dolgok, megtanulták a később amerikaivá lett Polansky és Forman nevét, s az ázsiai film is „felkerült a térképre" Satyajit Ray és Kurosawa alkotásaival. Ugyancsak a hatvanas-hetvenes években az aranykor füstje elérte az amerikai filmet is: Robert Altman, Martin Scorsese, Francis Coppola, a fiatal „újhullámos" George Lucas forradalmasította a filmről való amerikai gondolkodást. A filmkritikusok nagy emberek voltak, hosszú, vitriolos iróniájú vagy líraian önvallomásos cikkeket írtak a filmek ürügyén, véleményüket lesték a filmbarátok s virágoztak a művészmozik, a filmbarát klubok, az egyetemi körökben a film a művészfilmet jelentette, s ha a külföldi filmnek nem is voltak tömegei, de volt állandó, hűséges és vájtfülű közönsége.

A kilencvenes évekre a művészmozik tönkrementek, közönségük megöregedett és otthonülővé vált, a filmkritikusoknak nincs többé állandó rovatuk, csak röpke recenziókra vagy pontozásra kapnak helyet a lapokban.

A mindennapi nyelvhasználat kifejezést is teremtett azokra a filmekre, amelyekre a kutya se figyel, s gyorsan eltűnnek a süllyesztőben. A külföldi filmek szinte kivétel nélkül a „small movie", azaz kicsi filmek lesajnált skatulyájába tartozna s állítólag nem kíváncsi rájuk a 90-es évek közönsége.

Ugyanezeket a reménytelennek ítélt filmeket ünnepli viszont a filmfesztiválok közönsége. Ez a közönség utcahosszan sorba áll Mill Valley-ban, San Francisco Szentendréjén, hogy bejusson egy dán, cseh vagy épp afrikai filmhez. Ez a közönség gond nélkül olvassa a filmfeliratokat, hosszan megtapsolja és kérdésekkel árasztja el a világ másik feléről ideérkezett filmrendezőt. Mark Fischkin, aki huszonegy évvel ezelőtt megalapította ezt a tekintélyes filmfesztivált, nem siratja sem a filmművészetet, sem az értő közönség fogyatkozását. Szerinte él a filmművészet, s közönsége is, csak találkozniuk kell. Két hét filmünnep: félszáz külföldi filmet s ugyanannyi amerikai független „small" filmet vetítenek telt házzal minden évben ebben a kaliforniai kisvárosban. Nincs verseny, nincsenek díjak, de van közönség. A helyi mozit a fesl bérli. Nem termelnek hasznot, de talpon maradnak. Két fizetett ember és i száz támogató dolgozik a fesztivál előkészítésén. A helyi üzletek és vendéglajdonosok, néhány bank és repülőtársaság is a zsebébe nyúl. A fesztivált olyan amerikai film nyitja, amely szerencsés kivétel: a Miramax, az egyik legnbb független forgalmazó cég országszerte fogalmazza majd A Delta vidékű filmet. Tudja, miért... A rendezőnő, Maya Angelou országosan ismert fe költőnő a film rendezője és producere, s ez önmagában is vonzza majd az ai–amerikai nézőket. A film egyszerű, őszinte történet egy magányos anyáról pénzzé teszi a család egyetlen értéktárgyát, egy ezüst gyertyatartót, hogyésnek indult lányát unokáival őseik múltjával. Ez a téma s a film bensős hangütése majdnem annyira „külföldi" az amerikai mozikban, mint az i külföldi filmek. Az orosz film, a Messze föld arról hoz hiteles hírt, hogy mit jt egy távoli orosz faluban a „szabad piac" megjelenése. Pjotr Lutcsik nevém hallották Amerikában, a színészek arca is ismeretlen, ahogyan a mexikónt Lucifer című film tradíciójukat féltő paraszt-színészei sem köszönnek v a magazinok címoldaláról. Alig ismert valóságról hoznak hírt. De nagyon iserősnek tűnő emberek és élethelyzetek jelennek meg a filmvásznon: az a Ken Loach A nevem Joe című filmje Glasgow szegénynegyedébe visz, aho szociális gondozónő és egy öregedő, alkoholizmusból kilábalt futballtrénegít küzdeni a megmaradásért azoknak a fiataloknak, akik az alkohol, a dés a bűnözés ellenében emberi életet akarnak élni. A Húzz egy kártyát rendezője, az izraeli Julie Shles álmodozó kisemberekről, Tel-Aviv szegényeiről készített humorban és költészetben gazdag filmet, arról az Izraelről, amelynek létezését eltakarják a közel-keleti konfliktus főcímes hírei. A cseh Zelenka Gombolkozó című komédiája a hatvanas évek cseh humorával világít át mindennapi élethelyzeteket. Az utolsó napok című dokumentumfilm amerikai rendezője, James Moll helyettünk, magyarok helyett mondja el annak a 425 ezer magyar zsidónak a sorsát, akiket a háború utolsó hónapjaiban még bevagoníroztak... A szenegáli rendezőzseni, a nemrégiben meghalt Djibril Diop Mambety 1992-ben készült remekműve Dürrenmatt Az öreg hölgy látogatása című drámáját teremti újra afrikai környezetben.

Csak néhány példát soroltam fel egy nagy hagyománnyal rendelkező nemzetközi filmfesztivál kínálatából annak illusztrálására, hogy milyen széles tematikus és műfaji választék jellemzi az efféle filmszemléket. A filmekben csak annyi a közös, hogy szinte valamennyit elutasítja a nagy számokkal dolgozó, csak a nagy befektetés–nagy haszon elvén alapuló forgalmazási szisztéma. Ugyanakkor a filmfesztiválok – amelyek semmiféle állami támogatásban nem részesülnek – élnek és virulnak.

Ezen az őszön csak San Francisco körzetében féltucat nemzetközi filmfesztivált rendeztek: a Latin Filmek Fesztiválja perui, mexikói, argentin, columbiai, venezuelai és latin-amerikai témájú amerikai filmeket mutatott be az utóbbi évek teréséből, felújította a legendás hírű színházi rendező, Luis Garcia Valdez 1970-ben készült „Zoot Suit" című filmtörténeti jelentőségű munkáját, amely először vitte filmvászonra az addig „láthatatlan" tömeg, a szegénynegyedekben vagy vándor mezőgazdasági bérmunkásként élő mexikói amerikaiak életét. Ez a fesztivál olyan közönséghez is elér, amely egyébként zömében akciófilmet „fogyaszt": az angolt második nyelvként beszélő latin-amerikai emigránsokhoz s azok gyerekeihez. A fesztiválvetítések gyakran „kiszállnak" az emigráns gettók lakóklubjaiba és középiskoláiba. Ezeket a zömében spanyolul beszélő filmeket sem fogadja be, nem is fogadhatja be a reguláris forgalmazási rendszer, amelynek nem eltartania kell magát, nem a témák és kultúrák fehér foltjainak feltérképezése a dolga, hanem hasznot kell hoznia.

De ezeknek a filmeknek igenis van közönségük.

Különös módon a lázadás Hollywood ellen – s minden ellen, amit az amerikai filmipar megtestesít – szintén Amerikában születik. Az „alulról szerveződő" nemzetközi fesztiválok egyre növekvő száma azt mutatja, hogy az a bizonyos „másik" közönség is létezik, s követeli a jogait.

Az Ahogy tetszik magazin kizárólatámogatója a Pannon GSM

Mi ez az egész?

Megérteni, mi ez az egész – Szalai Erzsébet Vadkeleti metszetek című könyvének legmélyebb kihívása. Persze azt a kérdést, hogy mi történt velünk, az országgal az elmúlt évtizedben, sokan felteszik maguknak, s jó páran próbálják megválaszolni. De kevesen teszik ezt olyan következetes szellemi koherenciával és – ebből adódó – hiteles értelmiségi tartással, mint a szóban forgó könyv szerzőnője.

Ráadásul Szalainak mindemellett van egy szemléleti előnye is, amely épp legutóbbi tanulmányaiban és könyveiben kezd mindjobban kidomborodni. A rendszerváltást vezénylő illetve magyarázó elit döntő többsége – pártállásától és világnézetétől függetlenül – történelmünk e legújabb fejleményét mindmáig egyértelműen pozitív fordulatnak tartja. Egyedül a szélsőjobboldal hangszerelésében esik szó arról, hogy ezzel az önmagában véve valóban örvendetes változással valami más is történt, nem csak az, hogy kibontakozhattunk a Szovjetunió bilincses öleléséből. Hiszen a magyar történelem mindig a külső kényszerek kettős szorításában, ha úgy tetszik „dupla Nelson" fogásában alakult úgy, ahogy alakult, s ezek közül csak az egyik volt – bár kétségkívül a látványosabb – a töröktől, osztráktól és a szovjetektől való birodalmi függés. Miközben a másik abroncs, a mindenkori világgazdaságnak való kiszolgáltatottság meglehet rejtettebb, de éppoly – ha ugyan nem olyanabb – meghatározottságként működött, mint a direkt politikai elnyomás. (Sőt az is előfordult, hogy a birodalmon belüli lét egyfajta – rövid távon előnyös, hosszú távon viszont katasztrofális következményekkel járó – védettséget biztosított az ország számára a világgazdasággal szemben. Közelmúltunkból alighanem sokunknak ismerősen cseng, teszem azt, a „válság mihozzánk nem gyűrűzik be" kifejezés.) Ez a típusú szorítás, mint tudjuk és érezzük, 1989 után sem tűnt el életünkből, csupán megszűntek a szervesebb világgazdasági alkalmazkodás politikai korlátai. A mértékadó politikai elit e szervesebb illeszkedést egyértelműen a Nyugathoz való csatlakozás imperatívuszával azonosítja, de azt már kevésbé problematizálja (pontosabban a szélsőjobbnak átengedi), hogy e csatlakozásnak is vannak kérdőjelei. Először is az, hogy mindez áldozatokkal jár, és a folyamatnak vannak – végleges – vesztesei, akiket a legkedvezőbb és leggyorsabb variáció teljesülése esetén is el fogunk veszíteni. Másodszor pedig ott az a tény, hogy a világgazdaság maga is átalakulóban van, egy nagy válság szelleme legalábbis kísért, vagyis amihez ma idomulni szeretnénk, az lehet, hogy nem ugyanaz, amihez holnap kellene alkalmazkodni. (És akkor az ezredvég közismert, de kellőképp nem felismert globális-civilizációs kihívásairól még nem is beszéltünk.)

Szalai minden írásán átsüt, hogy a magyar rendszerváltozás általa vizsgált jelenségeit a fent vázolt összefüggésrendszerben értelmezi. Legyen a téma a kialakuló új társadalmi struktúra, a politikai és gazdasági elit teljesítménye és felelőssége, vagy a[z] ...ár a vadkelet embereinek pszichológiája és ...érzelemvilága. A holisztikus érzékenység m...inden sorában érezhető, még azokban is, mel...yekben egyébként a „világ" szó le sem íratik. Eközben persze – ott, ahol és amennyiben e...z kell az elemzés pontosságához – megmarad ...a szó legjobb értelmében vett szakszociológusn...ak, nem fecseg, nem önmaga nagy lelkét, ha...em a tárgyalt problémát akarja a legjobb tudá...sa és meggyőződése szerint felmutatni. A kö...tet nagyobbik részét korábbi kutatási terület...einek témái teszik ki: az eliteket, a nagyvállala...tokat, a nagyvállalati vezetőket és a nagyváll...alkozókat elemzi a rendszerváltás mára kialal...ult körülményei között. Nem véletlen azonba...n az sem, hogy szociológiai érdeklődése az ut...óbbi időben kibővült, s a társadalom egyéb cs...portjai felé fordult, mi több, a társadalomp...szichológia is izgatja – vagyis ebben az értel...mben is az egészet akarja megfejteni.

Vékony, de fonto... és nehezen mellőzhető könyv ez. Abban a h...amisan magabiztos vagy felszínesen kritiku... szellemi közegben, amelyben élünk, jó l...nne gyakrabban olvasni valami hasonlót.

Galló Béla

▪ *Szalai Erzsébet: Vadkeleti metszetek*
Osiris Kiadó 1988127 oldal

Az Állatidomár. Pierre Székely Péter szobra. Illusztráció a hétfőn bemutatandó Életmű című kötetben. (Palatinus Kiadó)

Eco-etika

Ezúttal nagy szerencsénk van azzal, hogy a könyv címe nem fedi a tartalmát. Teljesen elképzelhető lett volna, hogy Umberto Eco épületes erkölcsi útmutatóval áll elő. Az olasz tudós, aki hajdanában csak az irodalmárok egy szűk rétege ismert, mára – regényei és viszonylag nagyszerűen megírt tanulmányai, diákoknak szóló útmutatója és rövid, szellemes írásai révén – magyar olvasóközönségnek is kedvencévé vált. Nálunk, hazájában és a nagyvilágban egyaránt úgy tartják számon, mint aki képes világosan és szemléletesen megfogalmazni irodalmi, kulturális, politikai, közéleti problémákat, aki szélesebb látókörével, olvasottságával, hallatlan munkabírásával és közvetlenségével arra ítéltetett, hogy afféle guruként funkcionáljon. Eco – nyilván saját szándékaival ellentétesen – kezd bizonyos merevedni az általános kulturális főtanácsadós látnok szerepébe; bármiről lehet kérdezni, okos válaszokat ad, vérbeli professzor, aki mindannyiunk tanára lehetne, csevegő és világfi...

Mármost logikus lett volna, ha ez az Eco-fantom (az, ahogyan nagyközönség Ecót látni szeretné, s amivé...ssan maga is válni kénytelen) előállt volna napjaink erkölcsi világrendjére vonatkozó n...yértelmű reflexióval, ismét kasszasikert arat...volna: megint egy terület, amit ki lehet pipá..., itt járt Eco, és jól megmondta. Csakhogy e...kis könyv, amely címében az erkölcs szót vi..., nem az erkölcsről szól – pontosabban csak ...yiban, amennyiben sok érdekes eszmefuttat...mögött feltétlenül meg szoktak húzódni etik...megfontolások. Vegyes gyűjteményről van szó...t rövid szövegről, amelyek különböző időpo...okban és a legkülönbözőbb céllal születtek: ...ságok számára, előadásként, vitacikk gyanán...vagy protokolláris alkalomra. Közülük értezik. Nagyon logikus, ugyanakkor személy már-már bensőséges szöveg, amely minden...ajbókolás és oldalozgatás nélkül folytat iga...párbeszédet a katolikus klérus álláspontjával. ...a nem is hisszük, hogy Eco a nagy tanító, akik minden szaván csüggeni kell, ezt a józan szédet azért el lehetne tanulni tőle.

...álmán C. György

▪ *Umberto Eco: Öt írás az erkölcsről*
Fordította: Dobi Katalin
Európa Kiadó, Budapest, 1998, 115 oldal

Az önleépítész emlékezik

Félelmetes és erőtől duzzadó regény a mindenekelőtt költőként becsült Zalán Tibor ötdarabosra tervezett prózaciklusának első, magában is egészet képező kötete. Bárhogy kerüli az író az eseményeket sorjában elbeszélő cselekményvezetést, az expresszív, mélysodrú prózának igenis van elmondható története. Ami a hősét illeti, kiléte (kilétük?) felől némi bizonytalansággal találkozik a – komplett fölvilágosítását igénylő – közolvasó.

Érzi ezt a megoldatlanságot a szerző is. Ezért enged meg magának egy kis gunyorosan körülményes magyarázkodást arról, hogy voltaképpen ki beszél(t) a gyönyörű és gyötrelmes élményekről beszámoló jelentőségteljes epizódokban. Helyesli azt a föltételezhető véleményt, hogy főszereplője olyan építész vagy/és festő, ki esetleg saját maga is lehetne. Csak az a bökkenő, hogy amíg tettei nem formálódtak szavakká, addig a beszélő még képzeletben sem létezett. Szőröstül-bőröstül költői szüleménnyel van tehát dolgunk. Ő – mint a lírai teremtmények általában – tünékeny, változékony állapotú.

A házi használatra Névtelen Alkoholistának nevezhető, de bravúros fogalmazáskészségét, valamint borotvaéles megfigyelőképességét el nem veszítő központi figura mind jelenidejű helyzeteiben, mind oda-vissza áramló emlékképeiben viszonylag kevés ügyet-bajt intéz, vagy okoz. Annál többe keverik bele. Cselekvőképességét persze megpróbálja bizonyítani. Hatalmas energiákat fektet sajnálatraméltó állaga fenntartásába.

De akárhogy igyekszik az agyelpusztításra fölesküdött önleépítész, hogy bezárkózzon, a külvilág menetrendszerűen rátör. Meglátogatja egykori – ugyancsak lepusztult – szerelme. Hozzászegődnek kutyástul a randalírozó hajléktalanok. Zaklatóan gondoskodnak róla a detoxikáló alkalmazottai, pszichiáterei.

A meghökkentő jelenetek nem nélkülözik a nyers humort, valamint a polgárbosszantó őszinteséget, illetve a ravaszul hatásleső önostorozást. Sötétebb tónusban, romantikus és tragikus felhangokkal kopogtatnak be a képzettársításokba a víziók, a valódi és az éberálmok, a delirikus szenzációk. Kivétel egy találomra beiktatott szovjetunióbeli megveretéses rendőrsztori, amely szatirikus jellege miatt stílustörésnek látszik a politikai kérdéseket egyelőre alig érintő könyvben.

Aki Zalán Tibor életművé terebélyesedő verseit ismeri, az nem fog csodálkozni, hogy ebben a nagyregényében is meghatározó szerepet tölt be mind a korláttalan nemi érintkezés, mind a szexet rajongó extázissal ötvöző erotika – elsősorban különneműek között. Prüdériának fittyet hányva adózik egy bizonyos Kátya csoportképző nimfomániájának. Fájdalmas nosztalgiával részletez kilátástalan jövőjű diákfellángolásokat. Képzeletgazdag titokzatossággal próbál életre kelteni egy melodramatikus, kibogozhatatlan görögországi liezont.

Jóllehet majdnem az egész könyvben ezek a vágyhordozó nők viszik a prímet, nem vagyok meggyőződve arról, hogy a hasonneműek nem fogják-e „macsósnak" ítélni Zalán szemléletét. Csak remélnem lehet, hogy a tervbe vett többi kötetben a szapora üzekedés, a fontoskodó komorság s az eszeveszett sorsrontás mellett nagyobb hangsúlyt kap a játékosság meg az a nem léhán derült, emelkedett szellem, ami a lírikusnak kezdettől sajátja volt.

Iszlai Zoltán

▪ *Zalán Tibor: Papírváros, egy lassúdad regény, egy kimerülve*
Kortárs Kiadó, 248 oldal

Bűnös városlakók jutalmául

Kellemetlen egy alak ez a Ráday Mihály. Nem azért, amiért régen volt az „illetékesek" számára. Hogy például 1981-ben nem átallotta közzétenni a liftszétverések filozófiáját. „Az érvényben lévő szabványelőírások külön előírást tartalmaznak az aknahomloksík kialakítására. Meg van határozva a MSZ-KGST szabványkeretében, hogy melyik az a minimális aknaajtó szabadnyílás, amit nekünk telepíteni szabad Magyarországon" – mondta egy építtető. A példák korlátlanul szaporíthatók, ki-ki üsse fel a korábbi városvédő könyvet. (Mellesleg az is jellemző a bulldogszívósságú Rádayra, ha már szóba hoztuk a kör alakú lépcsőházakba szerelt ordenáré alumíniumtornyokat, hogy kinyomozta, a szabványügyi hivatal szívesen és soron kívül ad felmentést a rácsok, faragott fülkék megmaradása érdekében.)

Szóval Ráday a kellemetlen. A főváros egyesítésének évfordulójára és a karácsonyi könyvvásár kezdetére 1 kiló 95 dekás könyvvel örvendeztette meg olvasóit. S ez még nem elég, a könyv harminchárom centi magas, az albumok közé sem fér, csak ha vállaljuk, hogy a borító esetleges betépődését kockáztatva beszuszakoljuk. Ez persze csak otthon derül ki a Ráday-hívő vásárló számára.

Jelenetek a pesti utcán, áll a címlapon. A képeken domborművek, mozaikok, rajtuk valakik valamit csinálnak. Pikuláznak, lustálkodnak, űzik az aranyszarvast, isznak, ápolják a haldoklót, szembekötősdit játszanak. Hatnak, alkotnak, gyarapítanak. Szigorúan köztéren teszik ezt a könyvbe zárt alakok, többnyire kapuk fölött, de néha több emelet magasságban. Anyaguk állja a méheket, a Hegedűs Gyula utcában partvissal elérhető magasságban egy elhagyott darázsfészek teszi élvezhetetlenné a domborművet. A futónövények létgyökereinél is nehezebben viselik azonban az embereket: a Jégverem utcában lakóknak még nem telik cirkófűtésre, a parapet kivezetést rászerelték a nő előtt hódoló férfiú homlokára. És persze, hogy vonzzák a graffitimázolókat a „meggondolatlanul" járókelő magasságba tervezett mozaikok. Aztán a homlokzatokon kígyózó csövek, kábelek, huzalok…

1812-ben a Király utcában Gömöry gyógyszerész és Prandtner ötvös még egymásra licitálva dolgoztattak a Pollack Mihály tervezte házaikon Dunaiszky díszítőművésszel az utca két oldalán. A Kádár-korszak építési konjunktúrájában a „kétezrelékes" törvény révén kerülhettek művészeti alkotások a középületekre. A tematikusan tagolt fotógyűjtemény, noha Ráday szerint mindössze a fölfedezés és a szórakoztatás szándékával készült, szociológiai-történeti tanulságokkal is szolgál. Azzal például, hogy a század elején néhány év alatt ötvenöt új iskolaépületet húztak fel a fővárosban a Bárczy-féle iskolaprogramban. A nagyvonalú tervet nem övezte osztatlan lelkesedés. „Méltóztatnak-e tudni, szólalt fel egy képviselő a közgyűlésben, hogy az a flanc, amit az iskolaépítésben kifejtettek, minden börzianert lefőz." A nagy flanc – ugye tetszettek ilyesféle mondatot mostanság is hallani egy középülettel kapcsolatban – a Dob utcai általános iskolában például gyerekléptékű tantermeket, pedagógusokat dolgozni engedő tanári szobákat, szemet gyönyörködtető, látni tanító lépcsőkorlátokat és díszítéseket eredményezett.

Széchenyi István naplójában egyszer följegyezte, hogy végigkocsizván Pesten elborzadt, mi minden fűződik a nevéhez. Jópár éven át a magányos Széchenyihez volt hasonlatos Ráday. 1970-ben dobott először követ a demokrácia állóvizébe, azaz írt levelet a Déli pályaudvar milliárdos átépítésének feleslegessége miatt, Kelenföld fejlesztésének érdekében. Ráday mellett egyre több lett a kődobáló. Bizony, a kelenföldi metrómegálló már akkor is szóba került. Cikkírók, tévénézők sokasága ajánlotta azután az újabb és újabb témákat. Mozgalom nőtt az intézménnyé fejlődött Ráday köré. A városvédők köre aztán városírókkal bővült. Akárhová viszi a napilapok sorsának változásával Ráday a cikksorozatát – mely korántsem csak a fővárossal foglalkozik –, követőkre, segítőkre talál. N. Kósa Judit, a Népszabadság kiváló tollú városszerelmese lett ennek a könyvnek társszerzője. A szerényen összekötő szövegeknek nevezett publicisztikák őt dicsérik.

Ez a kötet a bűnösnek talált budapestieké. A metró nyomvonalának tervét amúgy is macerás lett volna a karácsonyfa alá rakni. A fővárost éltető kiváló könyvet illik viszonozni. Az új Ráday-kötetből köszönetképpen a recenzens négy példányt is vásárolt, előre megfontolt ajándékozási szándékkal. Akik kapják, nem fogják úgysem egyhamar észrevenni, hogy nem fér fel a polcra.

Széchenyi Ágnes

▪ *Ráday Mihály: Jelenetek a pesti utcán N. Kósa Judit összekötő szövegeivel*
Karinthy Kiadó, 318 oldal

A Magvető Kiadó ajánlja: Én, Fellini

„Film, legyen a te neved: Federico", írta Wim Wenders 1993 októberében, a már halálos beteg, kómában fekvő pályatárs, a csodálatos filmrendező, Federico Fellini életéért aggódva. Balsejtelme beigazolódott; néhány napja múlt öt éve, hogy Fellini végleg eltávozott, és „neve örökre szívünkbe költözött".

A Magvető Kiadó az évfordulóra s egyben a Karácsonyi Könyvvásárra gyönyörű ajándékkal lepi meg az olvasót. Charlott Chandler: Én, Fellini című, csillagszóróként sziporkázó, ragyogó művével – Federico Fellini életével.

Én, Fellini, mondja a sokat sejtető, titokzatos cím. Én, Fellini? Ki ez az „Én"? Ki volt ő? Mit tudunk róla? Úgy vélhetnénk, sokat. No persze: Fellini az Országúton, a Cabiria éjszakái, Az édes élet, a 8 és fél, a Júlia és a szellemek, a Fellini Róma, az Amarcord, a Casanova, a Ginger és Fred zseniális rendezője, számos Oscar-díj tulajdonosa, aki fantasztikus álomvilágot vitt a filmvászonra, méghozzá olyan világsztárokkal, mint Giulietta Masina, Marcello Mastroianni, Anthony Quinn, Sophia Loren, Claudia Cardinale, Anouk Aimée, Anita Ekberg, Donald Sutherland…

Valamennyi film és valamennyi filmsztár megelevenedik a könyv lapjain, s mi azt hihetnénk, hogy ezen a lélegzetelállító tablón minden csupa csillagpor, csupa ragyogás, csupa dolce vita…

De vajon milyen volt Federico, a kisfiú, majd a félszeg, szégyellős fiatalember? Hogyan indult el újságíróként, képregényrajzolóként Riminiből, és hogyan jutott el imádott városába, Rómába, a filmkészítés Mekkájába, a Cinecittába? Hogyan lett belőle Federico Fellini, a világhírű, körülrajongott filmrendező? És hogyan vált még életében mítosszá, legendává? Hogyan lett belőle az egész világ számára Fellini, a Mágus?

Ebben a maga nemében páratlan, semmi máshoz nem hasonlítható, különleges és rendhagyó életrajz-önéletrajzban ő maga válaszol a kérdéseinkre.

Sok humorral, bölcsességgel, mélységes önismerettel meséli el Charlotte Chandlernek, amerikai jó barátnőjének és munkatársának a filmjeiből ismert csodálatos álmok születését, a csúcsra vezető út, a legendává válás örömeit és viszontagságait.

Ladányi Katalin

Az érzékelés természetessége

Richard Swartz svéd származású újságíró a Svenska Dagbladet kelet-európai tudósítójaként szemlélődött a néhai szocialista országokban e harminc év során összegyűlt történetek kivonata a könyv. Magyarul eddig a Nádas Péterrel közösen írt Párbeszédek című kötet (1992) ismerhette az olvasó. Persze elfogultságom azonnal magyar történetek keresésére sarkallt, csekély sikerrel. Az elbeszélése – s itt megjegyzendő, a szerző milyen kellemesen játszik s leleményesen variál a formával – azonban csak érintőlegesen hozzák közeleb...legvidámabbnak tartott barakkunkkal kap...olatos élményeit. Ez is lehet egy tanulság: a...ükröt a keveredő kelet-európaiság felé igyeszik tartani: románok, lengyelek, ukránok, z...dók, csehek, erdélyi magyarok elé. A politik...diskurzusokban sokszor emlegetett kelet-e...rópai össz-sorsra, gondolkodásmódra utal p...réiban, irodalmi riportjaiban. Előkerülne a prágai egyetemi évek, Bécs, Bukarest, ...arsó, Fogaras apróságai, de a kelet-európai ...rradalmakon bölcselkedő nézetek összegzé... is, és még sok minden egyéb. A földrajzi közelségnél azonban valóságosabban látszik n...peink össz-sorstalansága, az elkülönülés. ...omantika helyett a szenvedés, az életért va... erőlködés, a vágyakról való lemondás jel...mzi az itt élőket. A könyv újdonságérték... természetesen nem ebben van, hanem a le...ások hitelességében. Swartz tárgyszerű megközelítésekkel dolgozik, még egyszerűbben: egy kívülálló látásával. Az ő hideg érintetlenségére van szükség ebben az olykor túlhevülő térben, ami mégsem egy nyugati látogató magára vett póza, értetlensége, hanem a elragadtatottságtól mentes beleérzés képessége. Ezért mondja róla Nádas Péter, hogy az érzékelés természetességével rendelkezik, ami nem tévesztendő össze az átérzés, a megértés igyekezetével, mely eleve idegenszerű marad. „Idegennek lenni, azt szerettem volna a legkevésbé. Nem elégedtem meg azzal, hogy idegenként vagy vendégként meglátogatom ezt a világot… a sajátommá akartam tenni és vakmerőségemnél már csak a csábítás volt erősebb. Kíváncsiságom nem ismert határt, és tudatában voltam annak, hogy bármikor visszaléphetek a világainkat elválasztó vonal mögé, ekképpen mentve bőrömet." – írja egy különös marosvásárhelyi töltött káposztázás felé tartva, nem sokkal a véres forradalom után. Tetszik a történelemmel keveredő esendősége, amit még érzékletesebben példáz egy varsói tartózkodás emléke, amikor '81-ben depressziója miatt hagyja el a forrongó lengyel fővárost.

Zsidai Péter

▪ *Richard Swartz: Lyuk a falban Történetek Európa keleti feléből*
Magvető Kiadó, 1998, 311 oldal

Sikerlista – Írók Boltja

Szépirodalom

1. Jirí Menzel: Hát, nem tudom… – másodszor
   Kalligram Kiadó
2. Misima Jukio: Egy maszk vallomása
   Nagy Világ Kiadó
3. Jorge Luis Borges:
   A halál és az iránytű – elbeszélések
   Európa Kiadó
4. Nikosz Kazantzakisz: Krisztus utolsó megkísértése
   Dee-Sign Kiadó
5. Giacomo Casanova emlékiratai
   Szerb Antal fordításában
   Atlantisz Kiadó

Tényirodalom

1. Naftali Kraus: Zsidó morál és etika
   Suliker – Filum Kiadó
2. Platón: Gorgiasz
   Atlantisz Kiadó
3. Francesco Alberoni: Szeretlek
   Európa Kiadó
4. Eugen Drewermann: A lényeg láthatatlan – A kis herceg mélylélektani elemzése
   Európa Kiadó – Ré Kiadó
5. Csepeli György: Előítélet és antiszemitizmus
   Jószöveg Kiadó

Az oldalt szerkesztette: V. Bálint Éva

Az Ahogy tetszik magazin kizáró...agos támogatója a Pannon GSM

RÁDAY Mihály

Operatőrből földi helytartó

A Kossuth-díjas Ráday Mihály továbbra is rajta tartja szemét a lándzsán, le a spray ellen még ez is kevés

Kossuth-díjas lett városvédő Pallasz Athéné földi helytartója, aki jó másfél évtizede azon dolgozik, hogy műsorának címét megcáfolja: unokáink mégis lássák, amit látni érdemes, és az istennő kezéből senki ne lopja el időnként a lándzsát.

Bársony Éva NÉPSZAVA

Ráday Mihállyal a televízió székházában beszélgetünk. Szerkesztőségi szobája – két emelet között két szűk lyuk – vaskos irattartókkal kitömve, a polc egyik zugában ismerős szobrocska, minden filmes álma sárgállik.

– *Csak nem?*

– De. Kollégáim hozták külföldről ajándékba. Ilyen Oscar-szobrocskát bárki annyit szerezhet be magának, amennyi jólesik, ha épp olyan országban jár, ahol tucatszám árulják.

– *Akkor árulja el, nem fájdul meg olykor a szíve, hogy hátat fordított a játékfilmes pályának? Igaz, olyasmiért, amit épp most a legmagasabb művészeti kitüntetéssel díjaztak...*

– Önként és dalolva jöttem a tévébe a főiskola után. Tudtam magamról, sem türelmem, sem simulékonyságom nincs ahhoz, hogy a filmgyári kispadon évekig udvariasan várjak arra, mikor talál meg egy feladat. Nem sokkal azután, hogy beléptem a tévébe, már tévéjátékot, filmet forgattam, kipróbálhattam az itteni munka minden oldalát, ami soha nem adatott volna meg másutt. Lehettem filmes és elektronikus operatőr, szerkesztő, rendező, riporter, műsorvezető – minden.

– *És városvédő? Tudjuk, a költő nem lesz, hanem születik, de hogyan lesz városvédő a munkával elhalmozott operatőrből?*

– Sok minden játszott közre. A színművészeti előtt művészettörténetből szereztem diplomát. Nagyon jó tanáraim voltak, az építészettörténet műemléki stúdiumait például a nagyszerű *Dercsényi Dezső* vezette. Büszke vagyok rá, hogy évek múltán a nevét viselő alapítványi díjat megkaptam... Operatőrként már a kezdetektől elképesztő élményem volt, hogy akár századfordulós, akár 13. századbeli történetet forgattunk, Magyarországon egyikhez sem találtunk érintetlenül hagyott helyszínt. A Bánk bán forgatásakor egészen Lékáig kellett mennünk, hogy legalább részletében a középkorra emlékeztető várat találjunk. Ott azért volt, mert Lockenhausnak hívják, s a határ túlfelén áll. Gyakran kérdeztem magamtól, hogy azok a magyarok, akik külföldön ájult csodálattal fotózzák a műemlékeket, miért pusztítják azt, ami itthon van és ugyanolyan értékes. A Champs Élysée-t ma is az egykori bronzöntvény lámpák világítják meg, pedig az azért elég széles út, a Buckinghampalota környékén is megfelelnek a gázlámpák, csak nálunk hivatkoznak folyvást a luxokra, ha valaki a régi lámpák eltüntetését kérdi. Logikus volt, hogy arra gondoltam, ennek a pusztításnak valahogyan útját kellene állni.

– *Szokatlan módon vágott neki, amikor először városvédőként megszólalt.*

– Úgy, hogy nem is a saját hangomon szólaltam meg. *Szegvári Katival* és *Tóth Judittal* új műfajt találtunk ki A Hétben – amely akkor egészen más volt –, televíziós glosszákat csináltunk. Ennek a kritikai hangnak nem volt hagyománya a képernyőn, mi az igazunk tudatában véleményt mondtunk erről-arról, én városcsúfító ügyeket tettem szóvá a glosszáimban. Illetve valaki felolvasta őket, mert akkor még nem voltam úgynevezett képernyős.

– *Eleinte más műsorokban volt albérlő a városvédő Ráday. Nem volt kényelmetlen lakótárs? Hogyhogy nem akarták kilakoltatni?*

– Nyolc adás után tényleg azt mondták, kösz, nem kell több. *Szinetár Miklósnak* köszönhető, hogy 1982 őszén újra helyet kapott a műsor, de akkor már önálló adásként.

– *Rövid időn belül valóságos közintézmény lett, miután elindította az Unokáink sem fogják látni című műsorát. Nem kólintotta fejbe a hirtelen támadt népszerűség?*

– Nagyon hasznos eszköz volt, bár én szívesebben nevezem hitelességnek. Azt tapasztaltam, hogy ha valaki teljes mellszélességgel vállal egy ügyet, és erre fordítja minden energiáját, akkor hiteles személynek fogadják el a képernyőn, adnak a véleményére. Így tudtam elérni, hogy párt- és állami vezetők meghallgassanak, és például ne változtassák meg az Alkotás utca évszázados nevét Kun Bélára, hogy kibontsák az Alagút melletti nagy angyalos-koronás címert. És így tovább. Országos haszonra igyekeztem fordítani azt, hogy egy televíziós személyiséget nem utasítanak el azokban a magas hivatalokban sem, ahol más legfeljebb a titkárnőkig jut el.

– *Volt a nyolcvanas években másik oldala is a dolognak, dühödt pártfunkcionáriusi kirohanásokat kasszírozhatott nyakra-főre. Országos mozgalom indult a műsora nyomán, civil szervezetek álltak a sarkukra a helyi vezetők határozataival szemben. Az a sodró civil lendület mára csitulni látszik. Mennyire csitult el?*

– Ez a fajta ellenállás valóban vesztett a fontosságából. Az emberek annak idején azt élhették át, hogy a városvédőként egyesületi formában valamiképpen bekapcsolódhatnak a pártállami hatalom választásokon ezért is kellett ki sok helyen az önkormányzatok vezetősége a városvédő egyesületek tagságából. A mai csendesebb idő alighanem átmeneti, a városvédők között több fiatal srác dolgozik, mint valaha. Helyreállítási munkákban vesznek részt, kunyári táborokat szerveznek. Jó akcióik vannak, értelmes feladataik, szükség van rájuk.

– *Krúdy a városszépítő Podmaniczky Frigyest Budapest regényének nevezte, magát egy ólegédtója Podmaniczky unokaöccsének. Ilyen minőségében mire különösen büszke?*

– A címerek felújítására, deértve a Lánchíd címereit is, akihegyi rádióadó megmentésére, az utcanévtáblákon a városrész nevének feltüntetésére, az Andrássy úti kandeláberek felújítására, amelyekkel épp most március 15-re készültek el... Nem sorolom a házakat, kapukat, utcaburkolatokat, telefonfülkéket, hirdetőoszlopokat... ezer példát mondhatnék, de a leglényegesebb eredmény a közgondolkodásban fellelhető változás, a lokálpatriotizmus egészséges élédése. A településeken sorban születnek az önvédelmi rendeletek, saját maguk nyilvánítják védetté, ami ott fontos és értékes. Kis falvakban tanulják már, hogyan kell ösztönözni a helyi, saját arculat megőrzését... Ma már sok mindent kordában lehet tartani, csak a kutyakakát és a spray-t nem...

– *Azaz ne reménykedjünk, hogy műsora alól belátható időn belül kifogynak a témák.*

– Változik a világ, változnak a balfogások, amelyek ellen fel kell venni a harcot. Itt van a reklámőrület, a településeket elborítja a szemét, koszosak az utcák, terek... Megszűntek a vad kapu- és liftlecserélő akciók, sok minden már önmagától működik. Ami nem, abban továbbra is előpapolok, levelezek, közbenjárok.

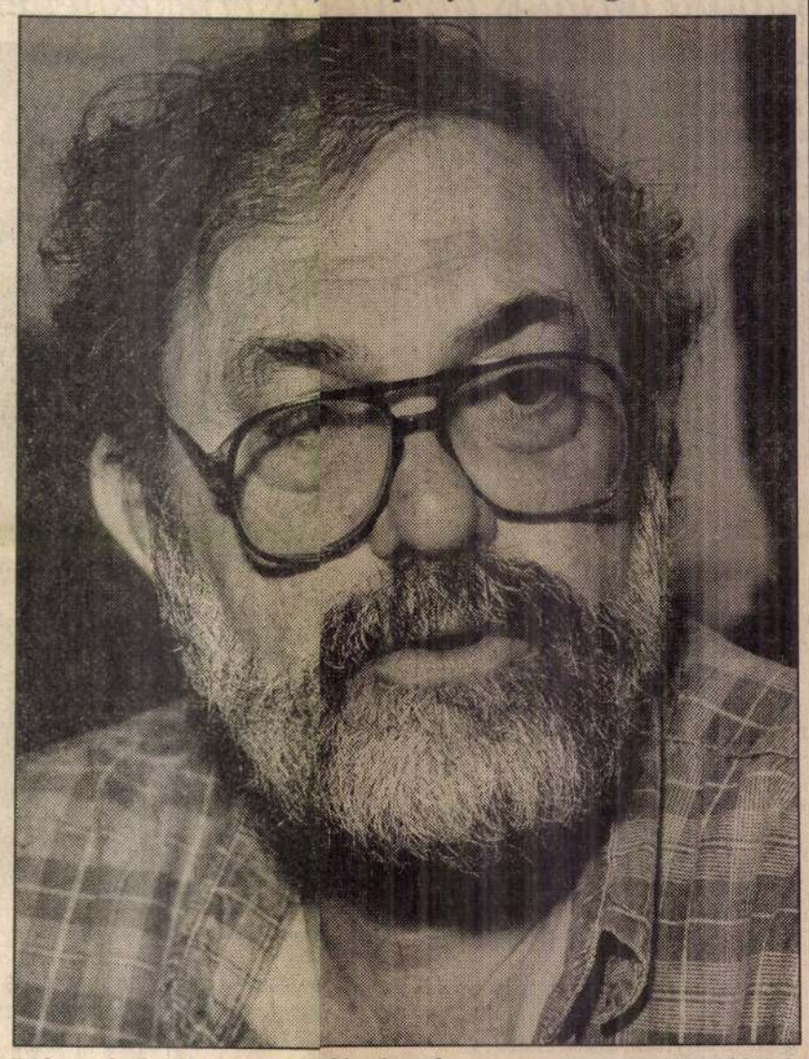

Ráday: nálunk folyvást a luxoki hivatkoztak — Vahl Ottó felvétele

Magyar balettsiker a Nurejev-versenyen

Várnai Zsuzsa írása a NÉPSZAVÁNAK

A legendás balettművész, koreográfus, a tánc szupersztárja, *Rudolf Nurejev* emlékére másodszor rendeztek nemzetközi balettversenyt Budapesten. A március 9-e és 17-e közötti megmérettetésen huszonöt ország hetvenhét fiatal művésze indult, és idén a klasszikus és Nurejev-koreográfiákon kívül XX. századi darabok részleteivel is indulhattak az ifjú táncosok.

A verseny elődöntőinek az Erkel Színház adott otthont, a döntőt az Operaházban rendezték meg, és az Ybl-palotában került színre tegnap este, Rudolf Nurejev születésnapján, a díjkiosztó gála is. A rendkívül magas színvonal miatt nehéz helyzetben volt a nemzetközi zsűri, amelynek tagjai között a táncélet olyan kiválóságai foglalták helyet, mint *Éva Evdokimova, Madame Ohya* vagy *Alexander Grant*. Végül sok vita, hosszas hezitálás után a Grand Prix-t nem adták ki. A férfiak között a húszéves, spanyol *Joaquin De Luz Perez* nyerte az első díjat, a megosztott második helyezett lett a szentpétervári Kirov Balett tagja, az orosz *Andrej Batalov* és a Magyar Állami Operaház címzetes magántáncosa, *Nagy Tamás*. A harmadik díjat nem adták ki. A nők között a tizennyolc esztendős magyar balerina, *Kozmér Alexandra* nyerte a versenyt. Második helyezett az orosz *Elena Tumanova* lett, a harmadik díjat pedig a kazah *Leila Alpieva* vehette át.

A legjobb fiatal táncos díját az Egyesült Államokból érkezett *Vanessa Zahorian* kapta, a legjobb versenyen kívüli partnernek az orosz *Anna Rezniket* ítélték. Madame Ohya különdíját legjobb férfi partnerként *Andrej Batalov* vette át. A gálaestet ma a Szegedi Nemzeti Színházban, szerdán pedig a Győri Nemzeti Színházban is megtekinthetik az érdeklődők.

Díjazott szoborlelő

Szabó Z. Levente NÉPSZAVA

A Szegedi Móra Ferenc Múzeum régészeti munkájának megszervezéséért és vezetéséért kapott Széchenyi-díjat *dr. Trogmayer Ottó*. Az ő irányításával épült fel Ópusztaszeren a Nemzeti Emlékpark.

– *Melyik az ön legkedvesebb korszaka?*

– Az újkőkor, hiszen négy-öt olyan lelőhelyet tártunk fel, amely a leggazdagabban őrizte meg Európa paraszti hagyományait. Úgy látszik, jó szoborlelő vagyok, hiszen találtam az időszámítás előtti hatodik évezredből származó neolitikus istenszobrot is. De nem csak az újkőkori, hanem az 1200-ból származó oszlopszobrokra is büszke vagyok.

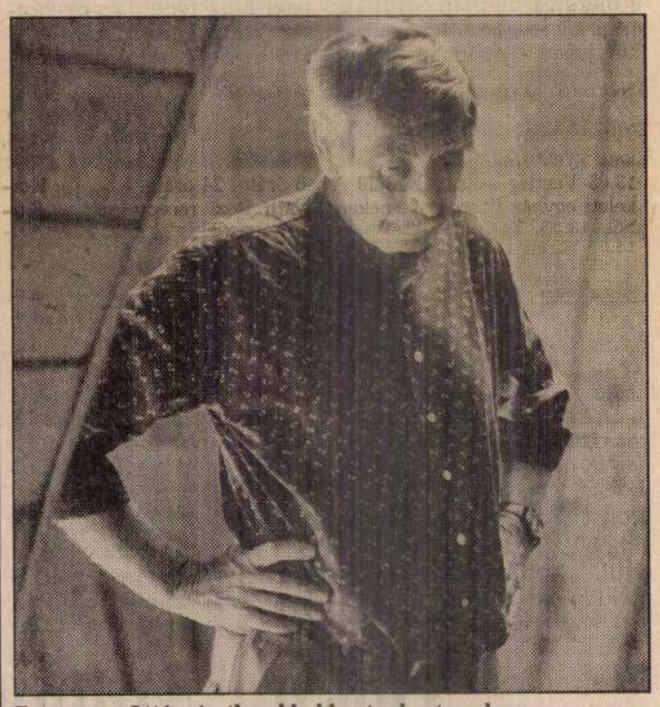

Trogmayer Ottó: váratlanul bukkantunk a templomra

– Még *Erdei Ferenctől* kaptam a megbízást az ásatásokra 1970-ben. Váratlanul nagy templomra bukkantunk, aminek alapjai Szent István korából származnak. Honfoglalás kori sírokat és egy X. századi falu romjait is feltártunk. Csongrád megye gazdag régészeti értékekben, bronzkori és avar, hun települések épültek itt.

gazdagnak – legfeljebb job- Egy luxusszínvonalú, új

Doktor Million

„A hazai gazdasági életben legfeljebb 50-100 ember, illetve család a meghatározó. Körük a '80-as évek közepe óta gyakorlatilag változatlan. Nekik még megadatott, hogy akár egy-egy jó ötlettel, némi kezdőtőkével, hallatlan szívóssággal és gazdasági műveltségük folyamatos fejlesztésével jelentős gazdasági befolyásra tenyenek szert."

Az állítás a műszaki végzettségű, matema- nem párosul a zetet ölthet a k lunk is lehet t vetelen, bálon

„Nálunk az ság szereplőit tegazdaság sz a nagy vállal a közvélemé

A láthatatlan felső tízezer

Háromnegyedmilliárd forintos ingatlant i értékesítettek már Magyarországon

Keveset lehet tudni a magyar felső tízezerről: az APEH-nek fogalma sincs róla – legalábbis hivatalosan –, hogy hány embernek van legalább egymillió forintos havi jövedelme. Az ingatlanközvetítők még megbecsülni sem tudják, hány 20 millió forintnál értékesebb ingatlan van az országban, a gépjármű-felügyelet pedig nem tudja, mennyi 10 milliós kocsi fut az utakon. Az elméleti szakemberek abban sem egyeznek meg, hogy kik is számítanak nálunk a társadalom legfelsőbb osztályába, hol húzódik az a jövedelmi vagy vagyoni határ, amely a „felső tízezer" elit klubjába sorol valakit. Becslések és néhány – töredékes – számadat szerint mégis úgy tűnik: a jómódúak nincsenek is olyan kevesen.

Operabál '96: ott vo mindenki, aki csak számít

Szalmás Péter felvétele

NÉPSZAVA-összeállítás

Az APEH-nek nincsenek adatai arról, hogy az országban hányan tartoznak a milliomosok közé. A hivatal – hivatalból – meg sem becsüli a jómódúak számát. Néhány, önmagában is töredékes adat alapján azonban lehet sejteni: nincsenek kevesen a jómódúak.

Évi 50-70 ezer új gépkocsit értékesítenek a generálimportőrök Magyarországon, és becslésük szerint legalább feleennyi – több millió forint értékű – kocsi jön be az országba magánimport révén. *Szórád József*, a VW, Audi, Skoda, Seat és Porsche importjával foglalkozó Porsche Hungária ügyvezető elnöke szerint legalább félmillió autót hoztak be az országba az elmúlt öt évben. Azt nehéz lenne megmondani, hogy ebből mennyi a luxuskocsi, erről ugyanis semmiféle kimutatás nem létezik ma Magyarországon. Saját adataik alapján csak annyi biztos: ma csaknem ezer Porsche van bejegyezve az országban.

Kérdéses, mit nevezünk luxusautónak, hiszen sokan a méretek alapján sorolják ebbe a kategóriába az autókat, más esetben pedig a felszereltség jelentheti a luxust. Szórád József szerint nálunk sok olyan autót is a luxuskocsik közé sorolnak, amelyek Nyugaton csak a középkategóriába tartoznak.

Egy amerikai autóslap szerint az emberek általában olyan árfekvésű kocsit vásárolnak, amelynek értéke nem haladja meg félévi fizetésüket. Ez az elv nálunk nem érvényes. A szakember szerint sokan 3-4 évi fizetésük értékének megfelelő kocsit vásárolnak részletkonstrukciókkal. Ezek az emberek, bár gyakran kétmilliós autókkal közlekednek, mégsem számítanak gazdagnak – legfeljebb jobban élnek, mint az átlag. Az átlagos törlesztőrészletek manapság 20 ezer forintnál kezdődnek, ami az autótartás egyéb költségeivel együtt felmehet 35-45 ezer forintra is – a vevők tehát olyan anyagi helyzetben vannak, hogy ennyit kiesést megengedhetnek maguknak egy hónapban.

Évente egy-kétezer 3-4 millió forintos úszómedence épül az országban – véli *Újfalussy József*, a Plasteam Gm cégvezetője. A cég forgalma két-három év alatt ötszörösére emelkedett. Úszómedencéket fedő pavilonból húszat-harmincat építenek évente.

A legkisebb úszómedence ára 50 ezer forint körül mozog. Ezt a középréteg alsó része vásárolja – mondta Újfalussy József. Az öt méter széles, tíz méter hosszú medence a gazdagabb rétegnek dukál. Mire belelógathatják a lábukat, 3-4 millió forintot kell kifizetniük. Ebből hazánkban évente ezer-kétezer darab épül. A feszített víztükrű, 25 méter hosszú, tíz méter széles medence 20-30 millió forint.

Huszonöt- és harmincötezer közé tehető az országban a legalább 20 millió forintos ingatlanok és birtokok száma – derült ki lapunk körtelefonjából, amellyel nyolc ingatlanközvetítőt kérdeztünk a témáról. Az egyik cég vezetőjének – aki neve elhallgatását kérte, bár szerinte a kiadott információ alapján úgyis felismerik – megdöbbentő állítása szerint háromnegyedmilliárd (!) forintos ingatlant is értékesített már.

A felső réteg közkedvelt lakóterülete még mindig a Rózsadomb, ahol a családi házas beépítések jellemzőek – mondta *Nagy Endre*, a Budapesti Ingatlanpiac Kft. ügyvezető igazgatója. Ezek természetesen teljes luxussal vannak ellátva. Egy luxusszínvonalú, új építésű villa értéke jelenleg átlag 80-110 millió forint között mozog. A másik kedvelt lakóhely a budai vár területe. Jelenleg itt a lakások négyzetméterenkénti ára 150-170 ezer forintra tehető, egyes helyeken elérheti a 180-200 ezer forintot. Egyre inkább érezhető – folytatta az ügyvezető igazgató –, hogy a gazdagok olyan lakóhelyet keresnek, amely még közel van a Belvároshoz, autóval könnyen megközelíthető, de a környezet kellemesebb. A legkedveltebb szuburbanizációs övezetek az Észak-Buda környéki agglomerációban találhatóak (Budajenőn, Solymáron, Nagykovácsiban stb.).

Bár nem vagyunk hajós nemzet, rengeteg kisebb-nagyobb csónak, vitorlás és más vízi jármű úszik magyar irányítás alatt. Természetesen a vitorlás és a motorcsónak vásárlása is a felsőbb réteg kiváltsága, elsősorban az árfekvése miatt, mivel egy „hajó" alapára hárommillió forintról indul, a drágább jachtok, amelyek tengeri kikötőkben sorakoznak magyar zászló alatt, több tízmillióba kerülnek. A hajófelügyelet szerint szerint csak a Balatonon (a legkisebb vitorlásokkal együtt) 5000-5500 hajó van nyilvántartva. Évente 130-140, kétmillió forintnál drágább hajót bocsátanak vízre.

Sokan nem a sport, hanem reprezentáció céljából vesznek hajót: elücsörögnek benne a kikötőben, és közben sörözgetnek – mondta egy magát megnevezni nem kívánó, hajózási szakmában működő cég tulajdonosa. Az egyszerűbbek inkább a nagy sebességű, átlag 3-10 millió forintba kerülő motorcsónakot, míg a komolyabb szándékúak a vitorlásokat részesítik előnyben. Eleinte általában [illegible] több év múlva jönnek rá, hogy azt használni is lehet. Elsősorban belföön mozgolódnak a hajókul, de néhányan a Földkitenger partjainál horgoztatják le vitorlásukat Franciaországtól egészen Hollandiáig. A legtöbb vízi járműve a szegedieknek, a budapestieknek és a Baja környékén élőknek van. A vállalkozdagok vásárlási szokásaléggé eltérőek. Volt már rra is példa, hogy a vevő jelonszatyorban hozott millió forintot, és mutatott egy hajóra, hogazt csomagolják be nekde azért a többség alapobban is szemügyre veszinire adja ki pénzét.

Szakértők szerint ma az országban több száz lovarda és istálló működik, amelyek zöme a gazdagabb réteg kiszolgálására létesült. Van olyan klub, ahol csak a lovak elhelyezését és gondozásáért évi 25300 ezer forintot kérnek. A lovaglásnál, illetve az ehhez szükséges kellékek vásárlásakor – a Derby Lovassport Kft. eladója szerint – megfigyelhető a gazdagok közötti különbség. A régi, vaglásról, és a mi véleményünket kérik ki, milyen felszerelést vásároljanak. Farsang idején pedig sokan csak jelmezükhöz vesznek lovaglócsizmát, amelyet aztán kidobnak.

Mostanában hazánkban is az úri sportok közé tartozik a golf. A Budapesten működő golfparkba az egy idényre szóló belépő 1700 német márkába vagy ennek megfelelő forintjába kerül egy személynek. A tagok 75 százaléka – mondja *Hajnal Dezső* tulajdonos – külföldön élő üzletember, aki hazánkban a nagy multinacionális cégek képviselője. 15 százalékban egykori élsportolók járnak ide és a ritkán járó kuncsaftok, akik a 4000 forintos napijegyet veszik meg, és 10 százalékban az újgazdag magyarok. Az utóbbiak, amikor pár éve megnyitották a klubot, farmerban, nyitott pólóban, sportcipőben, nemritkán fürdőnadrágban jelentek meg, és saját szendvicseiket fogyasztották el a kocsijukban. Ez a kép kezd megváltozni, és próbálnak a házi szabályokhoz és a megfelelő etiketthez alkal-

A hazai felső osztály az elmúlt öt év során egyre igényesebb lett az ékszervásárlásban – mondta lapunknak Tóthné Somogyi Judit, az Orex nemesfém-forgalmazási osztályvezetője. Azokat az ékszereket, amelyeket külföldön látni, meg lehet vásárolni Magyarországon is. Manapság leginkább a tenyésztett gyönggyel és a színes, természetes kövekkel (brilliáns, zafír, smaragd) kombinált ékszerek divatosak, áruk garnitúránként 200 ezer forinttól egymillióig terjed. Általában karácsony, születésnap, névnap, házassági évforduló alkalmából vásárolnak ékszereket. Tóthné egyre több bálon lát ízléses ékszergarnitúrákat egy-egy híresség feleségén. A kereskedelmi forgalom az elmúlt öt évben nem növekedett ugrásszerűen.

Az újgazdag kiadná az utolsó fillérjét, hogy a legdivatosabb ruhát ölthesse magára – állapította meg Vivien Ross divattervező. Legkelendőbb kelme a kasmír és a super schurwolle (finomgyapjú). A schurwolle méterének bolti ára hat- és tízezer forint, míg a kasmír tíz-tizenötezerbe kerül. Az ezekből készült darabok ára általában 40-45 ezer forint. A gazdagok arra törekszenek, hogy egyedi darabokat ölthessenek magukra. A Vivien Ross tervezte estélyi ruha 20 és 100 ezer forint körül mozog. Sok függ az alapanyagtól, de a divattervező szerint egy férfiszmokinghoz már 40-50 ezerért hozzá lehet jutni. Ruhához illő cipőt 25 és 37 ezer forint körül vásárolhatnak.

A felső tízezer jövedelme – az önbevalló adóalanyoknál – átlagosan hétmillió forint – legalábbis a Társadalomkutatási Informatikai Egyesülés már többször publikált korábbi tanulmánya szerint. A nem önbevallók 5,1 milliós jövedelemmel rendelkeznek. A felmérésnél az APEH nyilvántartásában szereplő, tízezer

Doktor Million

„A hazai gazdasági életben legfeljebb 50-100 ember, illetve család a meghatározó. Körük a '80-as évek közepe óta gyakorlatilag változatlan. Nekik még megadatott, hogy akár egy-egy jó ötlettel, némi kezdőtőkével, hallatlan szívóssággal és gazdasági műveltségük folyamatos fejlesztésével jelentős gazdasági befolyásra tenyenek szert."

Az állítás a műszaki végzettségű, matema- [illegible] rendelkező *Vadász Pá* nem párosul a zetet ölthet a k lunk is lehet t vetelen, bálon

„Nálunk az ság szereplőit tegazdaság sz a nagy vállalk a közvélemér

Trógmayer Ottó: váratlanul bukkantunk a templomra

– Még *Erdei Ferenctől* kaptam a megbízást az ásatásokra 1970-ben. Váratlanul nagy templomra bukkantunk, aminek alapjai Szent István korából származnak. Honfoglalás kori sírokat és egy X. századi falu romjait is feltárnyait. Úgy látszik, jó szoborlelő vagyok, hiszen találtam az időszámítás előtti hatodik évezredből származó neolitikus istenszobrot is. De nem csak az újkőkori, hanem az 1200-ból származó oszlopszobrokra is büszke vagyok.

Az utolsó esély

A diákvezetők felkészültek a tüntetésekre

A *Hallgatói Önkormányzatok Országos Szövetsége* (HÖKOSZ) *cáfolja, hogy az elmúlt másfél-két hétben folytatott tárgyalásokon a HÖKOSZ alkudozásba kezdett a művelődési tárca vezetőivel, és apróbb engedményekért cserébe lemond a tandíj elleni tiltakozásul az őszre tervezett demonstrációkról* – jelentette be *Szabó* László, a szövetség elnöke a HÖKOSZ elnökségének tegnapi sajtótájékoztatóján. *Jaczkovics* László alelnök elmondta, hogy a *Fodor* Gábor miniszterrel való találkozás óta érdemben nem változott egyik fél álláspontja sem. Araszolgattak ugyan a kompromisszum felé, de a megegyezéstől nagyon távol maradtak. Semmiképpen sem lehet az a cél – hangsúlyozták a diákvezetők –, hogy látszattárgyalásokon látszateredményeket érjenek el. A diákokat csak az nyugtatja meg, ha garanciát kapnak arra, hogy már ebben a tanévben lényegesen csökkennek a tandíjterhek, hogy a tandíj egyszer s mindenkorra a felsőoktatás fejlesztésének pluszforrása lehet, és nem a költségvetési hiány csökkentésére szolgál. A HÖKOSZ *kizárólag a differenciált tandíjrendszert fogadja el*, erre kötelezi júniusi közgyűlésének határozata is. Az erre vonatkozó javaslatot kidolgozta, volt tehát alternatívája a kormányrendeletnek.

A HÖKOSZ választmánya elfogadta az őszi tüntetésekről a rendkívüli közgyűlés elé terjesztendő tervet, amelyet arra az esetre dolgoztak ki a diákok, ha a kormány nem változtatja meg lényeges pontokon a felsőoktatási intézmények hallgatói részére nyújtható támogatásokról és az általuk fizetendő díjakról és térítésekről szóló, júliusban kiadott 83/1995. számú rendeletét. Ha tárgyalásokkal nem érnek el eredményt, ahogy szerették volna, a HÖKOSZ elnöksége és választmánya azt a javaslatot terjeszti szeptember 9-én, az *Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Karán* megtartandó rendkívüli közgyűlése elé, hogy a hallgatók az ország egyetemi városaiban, intézményeken belül és kívül, több héten keresztül, sorozatos nagygyűlésekkel, aláírásgyűjtésekkel, tüntetésekkel tiltakozzanak a tandíj bevezetése ellen, szeptember végén pedig nagy közös budapesti demonstrációval próbáljanak érvényt szerezni álláspontjuknak. Hogy a diákok valóban kivonulnak-e az utcára, arról azonban csakis a rendkívüli közgyűlés határozhat.

A diákszövetség elnöksége bízik abban, hogy van még egy utolsó esélyük. *Horn* Gyula miniszterelnök, aki ma fogadja a *Gyermek- és Ifjúsági Érdekegyeztető Tanács* küldöttségét s velük a HÖKOSZ elnökét, amikor áprilisban találkozott a diákok vezetőivel, kijelentette ugyanis, hogy csak olyan tandíjrendszert szabad bevezetni, ami szociális helyzete miatt egyetlen hallgatót sem szorít ki a felsőoktatásból. A diákok szerint erre a júliusi kormányrendelet nem alkalmas. A HÖKOSZ képviselői szeptember 8-án, pénteken részt vesznek a művelődési minisztériumban azon az egyeztető megbeszélésen, amelyen azt szeretnék megtudni, mi a véleménye a *Magyar Rektori*, a *Főiskolai Főigazgatói Konferenciának* és a *Művészeti Egyetemek Rektori Székének* a tandíjakról, különös tekintettel a kiegészítő tandíjra. Híreik szerint vannak olyan felsőoktatási intézmények, amelyekben már kivetették a kiegészítő tandíjat.

A *felsőoktatás fejlesztésére kidolgozott országgyűlési határozattervezetről*, amelynek vitája kedden kezdődött meg az Országgyűlésben, Szabó László elmondta: a HÖKOSZ értékeli a kormány jó szándékát, hogy összeállította az anyagot, de az elkészült változatot nem tartja alkalmasnak annak a feladatnak az ellátására, amelyre hivatott volna.

A HÖKOSZ elnöksége kérdésekre válaszolva elmondta: azok a diákok, akik 1995. október 31-ig nem fizetik be a tandíjat, semmiféle jogszabályt nem sértenek.

(ferch)

Naponta húsz perc Schubertet!

Bartalus Ilona a zene erejéről, az emberek megszelídítéséről és a Kodály-módszer kanadai meghonosításáról

A *Duna tévé* egyik legsikeresebb műsora, *A zene arcai* nem csak a komolyzene barátainak szól. Elsősorban azoknak, akik „félnek" a zenétől, mert azt hiszik, hogy nem értik. A műsorban a zene ezer arcát kívánják bemutatni. A művészektől megtudhatják a nézők, mi az a „csoda", ami a muzsikában rejlik, miért képes a zene energiát adni. A sorozat kitalálója *Bartalus* Ilona zenepedagógus, aki *A zene arcai* magas színvonalú műsorvezetéséért és szerkesztéséért a napokban nívódíjat kapott. Bartalus Ilonának nem ez az első televíziós kitüntetése. A *Magyar Televízió* felkérésére közel ötven zenei tárgyú műsort készített. A *Gyere pajtás énekelni*, a *Dúdoló*, a *Kétszer kettő gyakran öt*, a *Legyen a zene mindenkié* – hogy csak néhány sorozatot említsünk – szintén országos sikert aratott. Ma a Duna tévé zenei vezetése mellett Bartalus Ilona az év egy részét Kanadában tölti. 1967 óta a Kodály-módszer kanadai meghonosításán munkálkodik, tanított többek között a *Western Ontario*, a *Calgary*, a *Wilfrid Laurier* és a *Victoria Egyetemen*, illetve a victoriai zenekonzervatóriumban. *Sing silverbirch, sing (Énekelj, ezüstnyírfa, énekelj)* című népdalelemző kötetét tankönyvként használják Kanadában. Bartalus Ilona találkozásunkkor zenével fogadott, és becsukott minden ajtót: *„jobb, ha zárva vannak* – mondta –, *így nem tud észrevétlenül kiröppenni a gondolat"*.

– Mikor kötelezte el magát a zene, majd a kodályi zenepedagógia és filozófia mellett? – kérdeztem Bartalus Ilonát.

– Hatéves voltam, amikor szülőfalumban, Kőröstarcsán zenetanárom, *Farkas* István valósággal megbabonázott a szolfézzsal. Imádtam szolmizálni. Úgy éreztem, csodálatos nyelvet sajátítottam el, amit csak mi ketten ismerünk. Lám, ha a diák jó kézbe kerül, mennyire meg lehet vele szerettetni a zenét! Hálám és szeretetem jeléül 1987-ben alapítványt hoztam létre, amelyvel egykori iskolámat támogatom. A *Bartalus-díjat* minden évben a falu három legszebben népdalokat éneklő diákja kapja, zenei versenyen válogatjuk ki őket.

– A pályája tehát töretlen már kisiskolás kora óta?

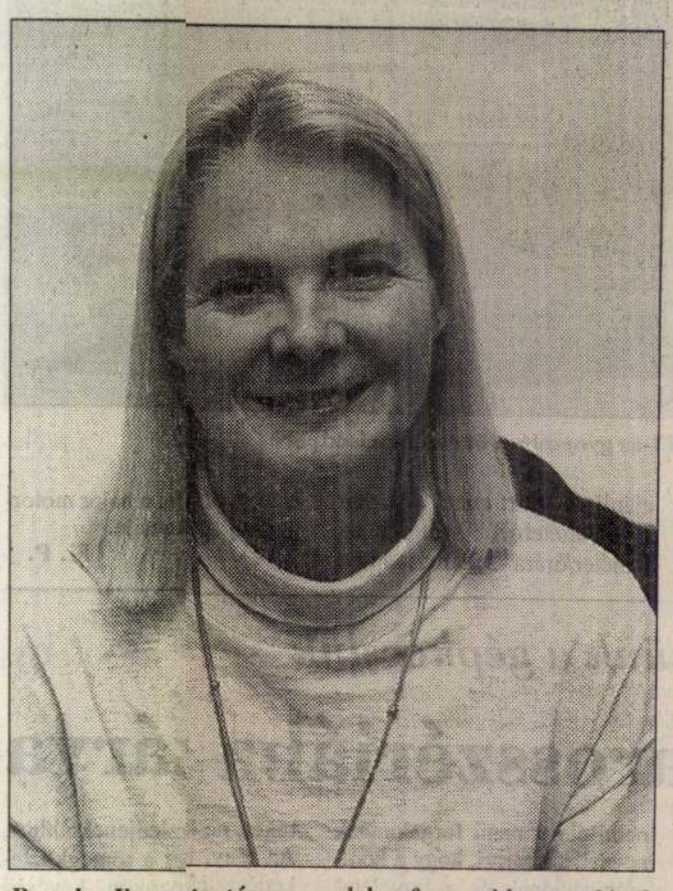

Bartalus Ilona: tantárgy nem lehet fontosabb a tanulónál

– Igen, és az ötletet, amíg csak bírom, a muzsikának, a zeneoktatásnak, a kodály-módszer továbbadásán szentelem. Mert a Kodály-módszernél nincs jobb. Sokféle metódus létezik, de csak akkor válnak sikeressé, ha a magját a Kodály-módszer marad. Yehudi Menuhin mondta egyszer, hogy az *Orff*-módszer Orffot vezet, a Kodály-módszer vont a zenéhez. Ugyanis zenés értékközpontú. Ezáltal az ötlen szépséghez visz, ami ma óriási szüksége volna a világnak.

– A zene menti meg a világot?

– Kodály is azt szerette volna elérni, hogy a zene része legyen minden ember életének. Mert *meg lehet vele szelídíteni őket*. Ahogy a testnek szüksége van vízre és élelemre, úgy a léleknek szüksége van naponta húsz perc *Schubert*-muzsikára. Én fanatikusan hiszek ebben. Lehet, hogy úgy tűnik, nagy szavakat használok, de annyira hiszek a zenében, mint az Úristen erejében. Sajnos, az emberek többsége ma nem a szépséggel foglalkozik, hanem a kamatlábakkal…

– A művészek pedig gyakran egymással… Kanadából nézve hogyan látja azt a kultúrharcot, ami néhány éve Magyarországon dúl?

– A magyar művésztársadalom lenyűgözően tehetséges. Természetes, hogy ebben a tehetségekkel zsúfolt, kis országban a művészek „ketrecben" érzik magukat, és ezért nehezebben férnek meg egymás mellett. Másrészt a magyar ember szeret első lenni. Az állandó hasonlítgatás, hogy ki a jobb, a tehetségesebb, nem vezet jóra. De szerencsére a művészek többsége nem ilyen, és semmi más nem érdekli, csak az, amit csinál. *A zene arcaiban* is kizárólag olyan művészeket mutatok be, akik nem panaszkodnak, akik jól érzik magukat a világban, sikeresek, örömmel muzsikálnak, erőt sugároznak, szeretik a közönséget szolgálni. Csak néhány név a nyolcvanegy közül, akikről miniportrét készítettem: *Végh* Sándor, *Terényi* Ede, *Tokody* Ilona, *Szőnyi* Erzsébet, *Fábián* Márta, *Vásáry* Tamás, *Vukán* György. A *Zenei jubileumok* című portrésorozatomban pedig bemutattuk többek között *Kobajasi* Ken-Icsirót, *Kocsár* Miklóst és a negyvenéves *Lóránttfy zenei általánost*. A terveim között szerepel Lamberto *Gardelli* és *Hamari* Júlia portréja is.

– Ki a jó zenepedagógus?

– Aki a diákot jobban szereti, mint a zenét. A tantárgy nem lehet fontosabb a tanulónál. Őérte nyitjuk ki a tanterem ajtaját. Az tanít jól, aki adni szeret.

– Úgy tudom, hogy csak Kanadában több mint nyolcezer tanítványa volt eddig.

– Magyarországon pedig két-háromezer. Kanadában egyrészt egyetemistáknak, leendő zenetanároknak tanítok zenepedagógiát, másrészt részt veszek a posztgraduális képzésben. Városról városra járok, hogy a zenetanároknak intenzív kurzusokon mutassam be a Kodály-módszert. Ezenkívül különböző konferenciákon tartok előadásokat, és karnagyi munkát is végzek, gyerekkórusokat korrepetálok. A *Kanadai Kodály Társaságnak* megalakulása óta tiszteletbeli tagja vagyok.

– Sokan azt mondják, hogy a Kodály-módszer ma népszerűbb külföldön, mint hazánkban. Mennyire „vevő" Amerika a Kodály-módszerre?

– Mivel az amerikai embert ugyanolyan alapkérdések foglalkoztatják, mint az európait, boldog és elégedett akar lenni, és mivel a zeneközpontú Kodály-koncepció éppen az emberi *boldogítást* szolgálja, ezért nem okoz gondot az átültetés. Sőt, a kanadaiak nagyon nyitottak, és valósággal rajonganak érte. Ezzel együtt nem terjedt el olyan mértékben, mint szerettük volna, Kodály sem lenne elégedett. Annyit, azt hiszem, elértem, hogy az a sok-sok kanadai zenetanár, egyetemi hallgató és kisgyermek, akik megismerték Kodály filozófiájának gyakorlati alkalmazását is, többé nem úgy nyitja ki a tanterem ajtaját és a kottát, mint azelőtt. Közel tízéves távollét után, amióta másfél éve hazajöttem Magyarországra, úgy érzem, hogy *talán még soha nem volt ennyire szükség Kodály-földön Kodályra, mint éppen most.*

– Itthon a Kodály-módszer mintha kifelé menne a divatból.

– Pedig *Európa kötelez bennünket*. Az óceánt mint „választóvizet" komolyan kell venni, két oldalán két teljesen más világot, különböző mentalitású társadalmat találunk. Amerika felszínes, Európa mély; Amerika anyagias, vizuális, Európa gondolati, verbális. Elképesztő hiba volna Amerikát úgy, ahogy Magyarországról látjuk, másolni, hiszen így csak silány kópia születhetne. Viszont már holnap reggel át kellene vennünk mindazt, ami jó. Mi az, ami Amerikát óriássá tette? Semmiképpen sem a kultúrája, hanem a *civilizációs struktúrája*. Az amerikaiak pontosak, szorgalmasak, etikusak, az adott szónak kint hitele van. No és kedvesek is, „keep smiling" – mondják, és nem fontos, hogy mennyi póz van ebben –, a mosoly, sajnos, „hiánycikk" Magyarországon. Durcás nemzet vagyunk.

– Hogyan látja a jövő nemzedékét, van-e elég erő bennük, hogy továbbvigyék a kodályi filozófiát?

– A következő nemzedék, azt tapasztalom, sokkal racionálisabb, mint a mienk. A mai fiatalok kevésbé hallgatnak a szívükre, mint mi tettük, és ennek nem örülök. De megszállottak mindig lesznek köztük, és amíg él zenetanár a földön, a kodályi filozófia hódítani fog.

Devich Márton

Huszonöt éves a pécsi közgazdászképzés

A pécsi *Jannus Pannonius Tudományegyetemen* kedden fejeződött be az az ünnepségsorozat, amellyel a huszonöt éve létrejött *Közgazdaság-tudományi Karra* emlékeztek. A kar 1970-ben mint a *Marx Károly Közgazdaság-tudományi Egyetem* kihelyezett tagozata alakult meg, és ebből fejlődött a közgazdászképzés második országos központjává.

Az ünnepségen hétfőn megjelent *Bokros* Lajos pénzügyminiszter és *Fodor* Gábor művelődési miniszter. Előadást tartott *Kornai* János, *Soós* Károly Attila, *Csányi* Sándor és *Petschnig* Mária Zita. Kedden délután a kar díszdoktorává avatták *Berend T.* Iványt, a közgazdaság-tudományok professzorát *(University of California)*, Francis J. *Aquilart*, a harvardi egyetem professzorát és *Berend* Iványt, a Budapesti Közgazdaság-tudományi Egyetem címzetes egyetemi tanárát. A díszdoktorok székfoglaló előadásai a századvég gazdasági válságával, a menedzsment tudomány időszerű kérdéseivel és a hosszú távú gazdasági növekedés lehetséges formáival foglalkoztak.

(n. zs.)

HÍRKER Rt.

HÍRLAPÁRUS MUNKAKÖRBE BUDAPESTI LAKOSOK JELENTKEZÉSÉT VÁRJUK.

HÍRKER Rt.
Budapest, IX. ker.
Dandár u. 9-13.
(Vörösné.)

Merlin-kísérlet

A *Merlin Színházban* szeptember 11-én kísérleti színdarabokat és videofilmeket tekinthetnek meg az érdeklődők. Az este hét órakor kezdődő előadáson a Novákpusztán augusztus 4. és 14. között megtartott film-, színház- és képzőművészeti táborban készült alkotásokat mutatják be. Az alkotótáborban részt vett fiatalok Federico García *Lorca Buster Keaton sétája* című művét adják elő. Az *Andaxínház* az *Utaselőtő* című mozgásszínházi darabját mutatja be, illetve az iráni származású Samira *Shinai* díszlettervező *Papírmaszkok* című árnyjátékával szórakoztatja a közönséget. A táborban született videofilmek vetítése után kötetlen beszélgetést szeretnének folytatni az előadás nézőivel. Siker esetén október 12-én a *Szkéné Színházban* is megismétlik a több művészeti ágat is felvonultató előadást.

A TÉVÉ MŰSORÁRÓL

Egy Ráday meg egy Ráday meg egy Ráday az hány Ráday?

Két, egymásnak látszólag ellentmondó, valójában azonban egymásra jól rímelő jelenség figyelhető meg a *Magyar Televízióban* mostanság. Az egyik: bármint fordul is a világ, bizonyos hagyományokat, megszokásokat, munkatársakat és műsorokat megőriz, sőt betonkeményre konzervál a közszolgálati televízió, másokat viszont okkal, ok nélkül változtatgat, felújít, megszüntet.

Unokáink sem fogják látni

Hogy jó-e vagy sem a mindenáron való maradiságnak és újítási vágynak ez az egyidejűsége, azt rendszerint az adott produkciók színvonala, hatása dönti el. *Ráday* Mihály városvédő sorozatának például (*Unokáink sem fogják látni*) alighanem jót tenne, ha felelősei arra biztatnák a (műsorvezető-riporter-szerkesztő-operatőr) műsorgazdát, hogy – akár friss erők bevonásával – élénkítse s „koncepcionálja" ötvenperces-egyórás adásait, mert az utóbbi összeállítások tanúsága szerint ezen a nemrég még általános elismertségnek örvendő, a magyar lakosság jobbik részét városvédő akciókra serkentő műsoron is az elöregedés és a szétesettség jelei tapasztalhatók. Azt már megszoktuk, meg is bocsátjuk, hogy Ráday Mihály egyszemélyes városvédő show-ja (melyhez a nézők sokasága leveleivel, észrevételeivel, országos mozgalmat működtető lendületével „csak" az ötleteket adja) a szerző személyes érzelmei, rokon- és ellenszenvei, friss élményei szerint készül. Azt azonban elég nehéz ma már – más, külföldi ieretterjesztő adások láttán – elviselni, hogy Ráday szubjektivizmusa *követhetetlenül* „repdes" erre-arra. Várromról hintára, betonkreatúrákról krétai akszokra, jelentős objektumokról jelentéktelenekre, nagy témákról feledhető apróságokra.

Szeptember első vasárnapján azt ígérte például Ráday, hogy *„legfőképpen a magyarországi várromok sorsáról és jövőjéről"* lesz szó összeállításában. Izgalmas téma ez egy olyan országban, amelynek múltjából jobbára csak törmelékek radtak fenn; a modern műemlékvédelem pedig képtelen megegyezni arról, miként óvja, építse, mutogassa az ilyen keveset, ami – mementóként – megőrizhető. A városvédő tévésorozat vitatott témáját az is érdekessé tette, hogy napokban zajlott Kőszegen a műemlékeknek az a nemzetközi konferenciája, ahol a fő téma voltaképpen ugyanaz volt, mint amivel Ráday Mihály foglalkozni kívánt. A műsorvezető azonban kréta-antik élményeivel cizellálta a pusztuló romjaink jövőjéről szóló beszámolóját. Kréta mellett pedig a legjelentősebb műsoridőt a székesfehérvári Bory-várat forgatott riport kapta. (A várépítő, Bosa, huszadik századi férfiú unokái nagypapájukról, nagymamájukról anekdotáztak, miközben a kamera a Bory-várat föllelhető sok, értéke-rangja nincs „ostást" pásztázta végig, egyszer, kétszer, rengetegszer. Hogy Székesfehérvárt van egy romkert, amelynek a sorsa legalább olyan talányos, mint a legtöbb magyarországi ókori vagy középkori régészeti leletnek, arról hallgatott az adás. Igaz viszont, hogy kora középkori maradványainkat szakszerűen, szépen mutatta be az *Unokáink sem fogják látni* című adást megelőző műsor, *Vikol* Katalinék kultúrhistóriai kalandozása. Csakhogy ez csekély vigasz azoknak, akik *csak* Ráday műsoránál kapcsolták be tévékészüléküket, mert *az* ígérte szóval, hanggal, nyomtatásban közzétett szöveggel az átfogó témát: mi lesz a sorsa a magyarországi várromoknak. Vikol Katalinék műsora *csupán* László királyra kívánt emlékezni.)

Emlékezünk…

Nem jártunk jobban a kilencvenedik születésnapja alkalmából emlékműsorban felidézett *Ráday* Imre művészi hagyatékával sem. Ennek a hétfőn sugárzott összeállításnak a készítői – kik közül egyik-másik hellyel-közzel besegít az *Unokáink…* adásaiba is – zseniális ötlettel a szép emlékű művész unokáját, *Ráday* Franciskát tették meg „műsorvezetőnek", mintha a kisleány kíváncsiskodására válaszolnának Ráday Imre pályatársai, rokonai, és mintha e tizenéves gyermek válogatná a tengernyi Ráday Imre-filmből, felvételből azt a keveset össze, ami az egy óránál valamivel hosszabb adásba belefér. Csakhogy e zseniális ötletet szertezúzta a *felnőttfontoskodás*, amely, megfosztva a gyermeket műsorvezetői-szerkesztői és unokai önállóságától, sugalmazott kérdésekkel küldte el *Komlós* Jucihoz, *Kállai* Ilonához és mind a többiekhez, megtudakolni, milyen is volt közelről Ráday Imre. És persze a mozgóképes betétek is felnőttízlés szerint „válogatódtak" össze, sajátos szűrőkön át mutatva meg azt az elegáns és sokoldalú művészt, akinek voltaképpen csak e kettőt, az *eleganciáját* és a *sokoldalúságát* nem bocsátotta meg az éppen fönnálló politikai „rendnek" segédkező kultúrpolitika. Noha az Emlékezünk… című műsornak *Nemlaha* György írta a forgatókönyvét, szerkesztője *Bilicsi* Erzsébet, rendezője *Koltay* Beáta volt, igazából az volt az érzése e várva várt adás nézőjének, hogy a *nagy dirigens* e műsornál is a csupán közreműködőként feltüntetett Ráday-fiú, Ráday Mihály maga.

Apák és fiúk viszonyát – akkor is, ha sok közös vonás fedezhető fel bennük, és akkor is, ha kívül és belül oly végletesen különböznek egymástól, mint a színész Ráday és az operatőr-művészettörténész Ráday – seregnyi irodalmi mű, színdarab és film elemzi. Elfogadnánk ilyen elemző visszaemlékezést édesapjáról Ráday Mihálytól is, hiszen minden bizonnyal sokat tanulhatnánk belőle. De tizenévesek nevében festeni föl a középkorúak vélekedését egy letűnt nemzedék utánozhatatlan és visszahozhatatlan (azaz mindörökre elérhetetlen) művészi nagyvonalúságáról, szelíd, teremtő alázatáról, halk és magától értetődő halhatatlanságról, olyan hangsúlyeltolódásokkal, stílustörésekkel jár, amit se Ráday Imre művészetének tisztelői, se Ráday Imre meg nem érdemel.

Lőcsei Gabriella

Rövidített M3-as Bajorországból

Sportkocsi számjegyvezérléssel

Az M3-as autópályát alaposan rövidíthetik a *BMW M3*-asai: ami a *Budapest* és *Gyöngyös* közötti szakasz végigfutásának idejét illeti. A nemrég piacra dobott *rövidített* változat 3201 köbcentiméteres űrtartalmú motorja tíz százalékkal emelte meg a korábbi M3-as képességeit: 320-ról 350 newtonméterre nőtt a forgatónyomaték, miközben a fordulatszám a percenkénti 3600-ról 3250-re csökkent. A motor számjegyes vezérlése jelentős üzemanyag-megtakarítást tesz lehetővé: a *Wallis* cégtől kapott tájékoztató szerint a kocsi száz kilométer megtételekor állandó 120 kilométer/óra sebesség mellett nem „eszik" többet 7,3 liter benzinnél, s a városi fogyasztása sem emelkedik 13 liternél följebb. A vezető *hat sebesség* közül választhatja ki az út- és látási viszonyokhoz leginkább megfelelő tempót. Ha jól kezeli a tengelykapcsolót és a váltókart, álló helyzetből *öt és fél másodperc alatt száz kilométeres sebességre* gyorsíthatja az M3-ast. A biztonságos előzéshez a négyes fokozatot ajánlja a gyár: ennél a fogaskerék-áttételnél 80-ról 120 kilométer/órára 5,7 másodperc alatt gyorsul fa bajor motorgyár új sportkésija.

M. P.

Az M3-as gyorsulása öt és fél másodperc

Közeledési eszközünk a gépkocsink

Kommunikáció karosszériába zárva

A pszichiátriában szerepet kaphat az autóvezetés, sőt alkalmazható akár terápiaként is. A szakemberek igen sok tudományos és persze gyakorlati ismerettel rendelkeznek arról is, hogy a párkapcsolatokra milyen hatással van az automobil. A többi között erről kérdeztük *Buda* Béla pszichiátert, az Országos Sportegészségügyi Intézetnek, azaz a Sportkórháznak osztályvezető főorvosát, szexuálterapeutát.

– A közvélemény azt tartja, hogy az orvos inkább kiszállítja az autóból páciensét. Lehet igaz a fordítottja is?

– Pszichiátriai gyakorlatunkban kiemelten figyeljük, tekintetbe vesszük a páciensek minden, az autóval kapcsolatos viselkedését – magyarázza Buda Béla. – Számos félelmi és gátlásos állapotban segít az, ha valaki elkezd autót vezetni, gyakran terápiásan is ráállítjuk őt. Ebben a helyzetben – a gépkocsivezetésben – hihetetlenül sok a felelősség: a fokozott figyelem, a szüntelen kommunikáció érleli az embert. A *Magyar Nemzet* egyik korábbi, témánkhoz kapcsolódó cikkében az autózás döntési helyzeteit emelték ki, én fontosnak tartom a kommunikációt is.

Pirosban mélázva

– Melyek azok a helyzetek, amikor alkalmazható terápiásan az autóvezetés?

– Annak, aki nem egészen vált felnőtté, nem lépett ki a gátlásaiból, túlzottan magába fordul jót tesz ez az összetett cselekvési rendszer, hiszen ilyenkor önálló szereplőként lép be egy komplex helyzetbe. Szakmai megfogalmazás szerint transzfer hatása van a vezetésnek. Az önállóság, a felelősség érzése, az önérvényesítő kommunikáció is különösen fontos. Az a fiatalember például, aki kapcsolati zavarokban szenved és megtanul autót vezetni, jobban képes utána a másik nemhez kapcsolódni. Megtanulja, hogy bizonyos dolgokat jelezni kell vagy hogy bizonyos dolgokat jó előre el kell kerülni. Az autóvezetésnek pozitív visszacsatolása van az önértékelésre is, aki egy kicsit is gátolt vagy önértékelési problémában szenved, az először az autóvezetésben szinte megoldhatatlan feladatot lát. Általában rosszabbul mennek neki a rutinfeladatok, sokáig vívódik azon, hogy valószínűleg nem képes rá, de elérkezik a pillanat, amikor egyszer csak belejön: ahol ügyesség kell, ott egyszer csak előáll a készség és a rutin, mindez jótékony hatással van az önértékelésre. Jelképesen: nagyon nehéz feladatok megoldhatók gyakorlással, törekvéssel és segítséggel.

– Az autópályákat, országutakat, utcákat néha kifejezetten versenypályának használják az autósok…

– Nálunk éretlen az autóvezetési mód, s nemcsak az irritált, agresszív viselkedésmódon látható ez, hanem az értelmetlen versenyen és rivalizáláson is, ami jellemez sokakat. Még öt-hat évvel ezelőtt a Balatonra vezető úton kifejezett volt, hogy a menő réteg, aki mindig is tudta, hogyan kell élni – „jó" példával szolgált erre. Létezik egy nem túl ismert „nagy magyar autózási tünet", a piros lámpánál való „elalvás". Erre rengeteg adat van. A vizsgálók szerint páratlanul állunk az országok sorában, sehol sem ekkora a látencia szakasza. Azért típusos ez a honi jelenség, mert Magyarországon az autó nem valódi élet- és munkaeszköz volt, hanem jelképe az életmódnak.

– És ma?

– Nagymértékben ma sem azért autózunk, hogy az egyik helyről a másikra a lehető leggyorsabban elérjünk, hanem azért, hogy átkerüljünk a gépkocsinkkal kapcsolatos élettelenemi életet nemi forgalomnak nevezi, s kifejezi, hogy a kommunikációnak és a figyelemnek mekkora szerepe van a párkapcsolatokban is éppúgy, mint a közlekedésben. Amúgy a nőknél kisebb mértékű az önimádó, nárcisztikus mozzanat, noha vannak, akik nincsenek híján vele. De egy magát elfogadni tudó nőnek az autó csak egy járulék, egy eszköz, viszont aki elmarad a társadalmi pozitívumoktól, annak kompenzáció egy autó birtoklása. Csetlő-botló önértékelését megpróbálja egy személyén kívül eső tárggyal megtoldani, „kitámasztani".

– Az újabb és újabb autómárkák megjelenése is táplálja a versengést, ugyanakkor szimbólummá is kinövi magát egy-egy márka…

– Jellemző a magyar életre: irracionális az autóhasználat, szinte mindenki eggyel jobb kategóriába ül, mint amilyenre ésszerűen szüksége lenne. A nyugati országokban némely szakmában image-építésként ugyan elvárják, hogy az igénybe vett autómárka reprezentálja a foglalkozást.

– A tömegkommunikáció, a reklám révén megtanultuk azt a sztereotípiát, hogy a férfiassághoz elengedhetetlen a mutatós, márkás autó…

– A nők csodálatos lények, szerintem sokkal kevésbé hatnak – és persze jellemzőek – rájuk ezek a csacsiságok. Ilyesmin inkább a férfiak és a gyerekek gondolkodnak. A nőknek az számít, hogy milyen a partnerük, és beülnek az őket érdeklők mellé, legyen csupán csak Trabantjuk. Megfigyelhető, hogy a rossz autókban ülnek a legszebb nők az anyósülésen. Sok gyenge gépkocsival – ez is tetten érhető az utakon – fiatalemberek közlekednek, akiknek bőségesen vannak más előnyeik, vonzó tulajdonságaik is a tulajdonolt autómárkán kívül. Persze ha a nőnek nem fontos a partnere, akkor legalább egy jó autó legyen a háznál, meg kell azért mutatni a többi lánynak, hogy őt sem a gólya hozta…

– Tapasztalati tény: az autózás világszerte fellendítette a fiatalkori párkapcsolatokat, s így a közlekedési eszköz új értelmet is nyer…

– Nagyon sok ember a nyugodt, intim helyzet miatt használja az autót. Sokan tudják, hogy nem célszerű kocsival munkába járniuk, de fontosnak érzik, hogy egy zárt lélektani térben önállóak legyenek, ne közeledjenek hozzájuk és ne sértsék meg a területüket, ne közeljenek ahhoz. Az tény, hogy a tömegközlekedési eszközön kevésbé jó, ha közel nek az utazók egymáshoz, s néha zavaró is. S az is tóságos, hogy nem lehet ymond intim közléseket ter a villamoson, hiányzik az tó védőburka. Szakmai megapítás: határainkat szabályzuk a térben, és minden kasolatformához tartozik egy tolságtartás is, ha tehát valakközelebb jön, mint azt a kasolat indokolja, akkor feltség keletkezik, visszalépre kényszerít. Az autó a térli közelség révén egy intitáscsapda. Ha két, egymás mára ismeretlen ember talozik, s a helyzet úgy kívát, hogy helyet foglaljanak, eszen bizonyosan nem ülneszorosan egymás mellé. autóban viszont praktsan nem tud máshova ülnilletve a taxiban tesszük ng, hogy a hátsó ülésre szállu be. Amint a térbeli közels adott, abban a pillanatban n egy kicsit intimebben beélgetnek, tehát már ismerkedi és közeledési eszköz is az tomobil. Sajátos a kommkációs tér, és ilyen szempból jobb a Trabant, hiszen zükebb, közelebb helyezkek el benne az utasok. Ha ifjaknak esze volna, nem erélnék el nagyobbra. A kis autónak ugyanis nagyrázsa van.

A gépek oktoránál

– Sokszor tni azt, hogy az autóval való násmód szeretetteljes format ölt, olykor szinte beteg mértékben is akár. Minthpartner lenne, nem pedig esz.

– Komplusossága, gyerekessége ez dolgoknak, az automobilizm gyermekkora: a túlzottan ecionális kötődés tipikus gyar jelenség, agyoncicomáák a kocsit. Ha a lakosság vnya önnönmagához olyan enne, mint az autójához, annyi gondossággal lenne autós mind a saját, mind a nyezetében élő emberek testis lelki állapota iránt, ha annszor javítaná ki az apróbb hikat az életében, mint amennyzer dédelgetett járgányában, annyiszor hallaná meg a kyezetéből érkező panaszos ngokat, amennyiszer feltűr neki a motorból érkező pi is hamis zörej, akkor talán m lennének olyannyira rosk az ország egészségügyitatisztikái, nem lenne katasztfális a halandóság.

Keszelyi Julianna

„A vagyonvédelem csak rendszerben hatásos!"

(Rádió)hullámlovasok

Tekintélyes készletekből válogathatnak, akik autóriasztót akarnak venni. Akadnak egyszerűbb fajták, amelyek tulajdonképpen csak arra jók, hogy „ordítsanak", de vannak egészen komoly, többfunkciós berendezések is. A biztosítók általában típusmegkötéssel ragaszkodnak a riasztóhoz, ezért – s persze saját nyugodt álmára is gondolva – a polgár vesz valamilyet. Ha kevés a pénze, olcsót, ha nagyobb összeget szán rá, megpróbál „mintentudóhoz" hozzájutni.

Az elektronika azonban a laikus számára meglepő dolgokat is produkálhat. Megy az ember például a néhány órával azelőtt leparkolt autójához, és képtelen kikapcsolni a riasztóját. Mire gondol? Kimerült az elem. Elkéri a szomszéd autós kulcsából a telepet, próbálja azzal is, semmi nem történik. Otthagyja az autót, telefonál a szervizbe, azok hívják az elektromos szerelőt, aki a következő jó tanácsot adja: próbáljon közvetlenül a riasztóra „rányomni", valószínűleg van a közelben olyan kocsi, amelyikben nagy teljesítményű rádióadó van, s az beárnyékolja az egész környéket.

A szerelőnek igaza lett. Hallottam viszont másik történetet, amely egy bizonyos autómárka egy típusára érvényes: ha vasúti átjáróba ér a kocsi, a vasútüzem „melléktermékeként" kibocsátott rádióhullámok megzavarják az autó „fedélzeti" komputerét, s a kocsi a sínek között leáll. Az sem lehet mindennapi élmény, amikor az ember autójában rádiótelefonon beszél, s ennek hullámaitól egyszerre felfúvódik az egyébként az ütközéstől védő légzsák…

– E rádióhullám-áradatban lehet-e egyáltalán biztosítani az egyes berendezések zavarmentes működését? – erről beszélgettünk *Hadas* Jánossal, a Magyar Mérnökakadémia egyik elnökével, a Budapesti Műszaki Egyetem meghívott tanárával és *Takács* István villamosmérnökkel, a járművezérlő elektronikák szakértőjével.

– A zavarokat teljesen kiszűrni nem lehet, csökkenteni viszont igen – ez egybehangzó véleményük. – Természetesen ez idő és anyagi ráfordítás kérdése. Vannak szabványok arra, hogy mely berendezések mit sugározhatnak ki, de az előírások az átlaggyártóra, átlagfogyasztóra, átlagkarbantartókra vonatkoznak. Az új technika ritkán illeszkedik szabványokba. Amikor például egy adott autót gyártanak, az az akkor érvényes szabványok szerint készül, s lehet, rövid időn belül olyan kiegészítő berendezések születnek, amelyek *már jóval fejlettebbek műszakilag, s amelyekre még nincs szabvány.*

Hadas János említ egy példát:

– Amikor nálunk megjelent a számítógép, előfordult, hogy mondjuk egy titkárnőt felültettek a villamosra, vigyen el valakinek egy információkat tartalmazó mágnesszalagot vagy -lemezt. S ha a hölgy véletlenül arra az ülésre ült, amely alatt a villamos kontaktora van, csodálkozhattak, miért olvashatatlan a lemez – a mágnesszalagot többet nem lehetett használni. (Okos emberek ma is mágneses árnyékolású dobozban szállítják a diszket.)

– Európában 1985–86-ban jelentek meg tömegesen a komputervezérlésű autók – Amerikában 1979 óta használnak ilyen típusokat –, s ekkoriban még nem volt szó arról, hogy nagy teljesítményű rádió adóvevő készülékek kerüljenek bele – mondja Takács István. – A rendőrségi célokra készült autók sok országban ma is „porlasztósak", éppen azért, hogy a beléjük szerelt elektronikák ne zavarhassák az autó komputerét. Az autórádiók kiválasztását és beszerelését érdemes az autó vásárlásánál, a szakszervizben elvégeztetni, mert ott pontosan tudják, milyen zavarszűrőket kell beépíteni használatukhoz. Előírás van arra vonatkozóan, hogy a mobil CB rádiótelefon kisugárzott teljesítménye a 4 wattot nem haladhatja meg, az autókban általában erre a teljesítményre alkalmasak a zavarszűrők. Persze akad olyan autós, aki külön akkumulátorról óriási „gyertyákkal" ennek sokszorosát építi be, hogy minél nagyobb távolságra használhassa adó-vevőjét.

– A riasztókra visszatérve: az autólopásokat ezek valóban nem akadályozzák meg?

– A riasztó önmagában csak jelet ad. Ám erre manapság szinte senki nem figyel. *A vagyonvédelem csak akkor hatásos, ha rendszert alkot,* vagyis például az aktív jelzésen kívül passzív védelemről is gondoskodik, lezárja vagy bizonyos kilométerszám után leállítja a motor működését. A csak jelző riasztót az autólopásra „szakosodottak" kikapcsolhatják például úgy, hogy saját autójukban ülve saját adóvevőjükkel bemérik a kocsijukat éppen bezáró tulajdonosok frekvenciáját és kódját. Használnak ellenriasztót is, amely az autóénál nagyobb teljesítményű adó, s hatástalanítja a bekapcsolást. A tolvajok – éppúgy, mint a betörők – igyekeznek percek alatt elvégezni dolgukat. Minél jobban nehezítjük munkájukat, *minél hosszabbá tesszük a „lekúzdési időt"*, minél több elemet tetünk be a védekezési rendszerbe, az annál hatásosabb lesz.

Rácz Judit

A „no és?" osztály újabb családja

Az ulsani Béta motor

– Szép! Gratulálok. Milyen extrák vannak benne?

A válaszból csak foszlányok jutottak át a Chryslerbe, a magyar utakon igazán ritkán látható luxuskocsiba. A teljesen szokatlan nemzetközi autóstalálkozónak a Pannónia utca adott otthont: a pirosra váltott lámpa alkalmat adott az amerikai országúti hajónak, hogy a koreai Hyundai *Lantra* mellé suhanjon. Csöpp dudálás után a pró és kontra leeresztett ablakokon keresztül kezdődött a párbeszéd. Ám nyomban megszólaltak további hangontó készülékek: a zöldre váltott lámpát észlelő többi autós nem hagyta az eszmecsere folytatását. Csakhogy hosszú a Pannónia utca, a zöldhullám pedig nem sajátja az ottani forgalomirányításnak, így nem maradt befejezetlenül a „teszt":

– Milyen a motorja? Fürge? Ugrik?

Annyi bizonyos, a Chrysler-tulajdonos valóban tájékozódni akart, nyoma nem volt a kivagyiságnak, a luxusautós pózolásának. Amúgy kérdezősködésének az volt a valóságalapja, hogy a Hyundai Lantra 1996-os modellje még valóban nincs a hazai üzleti forgalomban, a *Cél Motors Kft.* is mostanában tette meg az előkészületeket az értékesítéshez, a jármű maga pedig az őszi autószalonon mutatkozik be hivatalosan is a magyar fogyasztóknak. A múlt évig „csak" a koreai óriásvállalat haszongépjárműveinek, azóta azonban a személygépkocsiknak is vezérképviselete, importőre a magyar cég: az ismert Pony után az Accentek, s maholnap a Lantrák képviselik a honi utakon az *ulsani Hyundai autógyárat.* A Szöultól 400 kilométerre található ipari óriás – győződhettünk meg róla – a magyarországi léptékek szerint szinte elképzelhetetlen: többszöröse a hetvenes években fénykorát élt Csepel Műveknek. Egyáltalán nem elképzelhetetlen, hogy 1994 novemberében éppen szemünk előtt hegesztették a robotsoron annak a Lantrának a karosszériáját, amelyikben kilenc hónappal később a budapesti Pannónia utcában sikerült a chryslers dicsérő szavait elnyernünk.

A múlt év végén persze még nem tudhattunk meg mindent erről az új autóról. Csak elméleti információkkal gazdagítottak a Hyundai konstruktőrei: eljött az ideje a gyár saját motorfejlesztésének. Akkor már gyártották az *Alfát* – az Accent erőforrását –, s készen voltak a *Bétával* is, azzal, amelyik a Lantra lelke – nagyon is ígéretes fődarabja. Az 1.6-os motor nem csupán a gépkönyv, hanem a napi használat során is igazolja: a maga kategóriájában mind az európai, mind a Japánban gyártott hasonmásokkal vetekszik, s nem mellékes, jóvoltából is valóban gazdaságosan üzemeltethető az autó. A 16 szelepes DOHC persze csak egy információ a Lantráról, további egy az ABS-rendszere, s megint egy az autós biztonságát szolgáló légzsák. Voltaképpen megannyi műszaki és kereskedelmi adat sorakoztatható fel, amiből kiderül: az autó mindazt tudja, amit a modern kor és a vevői divatigény elvár. Ilyenformán egy hivatásos tesztelő sem tehetne mást, mint amit egynémely zenekritikus a hangverseny után: agyba-főbe dicséri az előadóművészt, ugyanakkor beépít bírálatába néhány ejnye-bejnyét, egy-két vájtfülűséget igazoló megjegyzést, bizonyítandó saját szakavatottságát.

A mai világban elég ritka az az autós műszaki fejlesztés, amelyik – eredetisége ellenére is – ne tűnne fel egy-két éven belül szinte az összes többi világmárka gyártójának palettáján. Minden bizonnyal a koreai Alfa és Béta motor megalkotóinak sem kellett a nulláról indulniuk, amikor a saját konstrukció mellett döntöttek. És a karosszéria megálmodása is ugyanolyan számítástechnikai háttérrel s persze eredménnyel zárult a Lantránál is, mint a térség ipari nagyhatalmának, Japánnak az autófejlesztő laboratóriumaiban, kísérleti műhelyeiben. Mindezt igazolandó elegendő néhány apróságra utalni: például az ülések kemény feszességét a Honda Accordban ismerhette meg korábban a Lantrát kipróbáló sofőr. A látszólag mellékes kényelmi feltétel azonban a kocsiban utazók biztonságérzetét növeli, s ezáltal egészen más már az értékrendje az apró konstruktőri megoldásnak. Bizonyosan nem írják be az újítók nagykönyvébe annak a tervezőnek a nevét sem, aki a kormányt a japános „kapaszkodókon" túl még egy-egy, az ujjakat megakasztó bütyökkel is ellátta. Kicsiny, mégis hasznos az ötlet: jobb, megbízhatóbb fogást kölcsönöz ennek a volánnak. Az úttartás ugyan alapvetően technikai kérdés, de nem mellékes, hogy ezt hogyan érzi, érzékeli a vezető nem pusztán az extrém közlekedési helyzetekben, hanem a legáltalánosabbakban is: az így kölcsönzött biztonságérzetet először a Mondeóban tapasztalta a Lantra volánja mögé ült autós.

Gyors, fürge, biztonságos, üzemanyag-takarékos, kényelmes, divatos? A válasz egyrészt az, hogy igen, másrészt pedig az, hogy „no és?". Napjaink igényes és modern autói ilyenek. Ám az igazi minősítés az, hogy ide sikerül-e eljutni s ezen a színvonalon sikerül-e megmaradni a gépkocsi gyártójának. A Hyundai autók legújabb családja, az eddig megismertek szerint, belépett ebbe a „no és?" osztályba.

(g. l.)

Az oldalt összeállította: Gergely László

Ráday Mihály

Unokáink sen fogják látni

Túlélő kövek

Sokan és sok helyütt írták már le, mondták el, hogy a múlt értékeinek megbecsüléséhez az egyik legfontosabb út megszerettetni azokat a fiatalokkal. Ráébreszteni a gyerekeket az épített és a természeti környezet fontosságára, a megóvás szükségességére és arra, hogy ők maguk is tudnak érte tenni.

A Város- és Községvédők Szövetsége pályázatot hirdetett, melynek már az eredményéről is beszámoltam. Rajzok, remek tanulmányok, fényképek és képzőművészeti alkotások, batikok, makettek születtek több mint 500 gyerek kezén szerte az ország településein. A díjnyerteseket nyári táborozásba hívtuk.

Általános iskolások és középiskolások ismerkedtek a Káli-medence nevezetességeivel, mind a természeti értékekkel, mind az épített hagyományokkal. És olyan szakavatott mesterek irányításával, mint többek között *Somogyi* Győző grafikus vagy *Kerner* Gábor építész, aki a Káli-medence fontosabb építészeti értékeinek ismeretébe avatta be a gyerekshereget. Az egyheti táborozás során meghallgatták a résztvevők *L. Szabó* Tündét és Vukov *Konstantint* építészeti és műemlékes témákról, *Kapiller* Imrét a helytörténeti kutatások módszereiről, *Lackovits* Emőkét a néprajzról, *Német* Jánost a kerámiáról, *Bihari* Györgyöt a geológiáról – és persze engem is… Miközben volt azért játék is és fürdés is a Balatonban.

Levél a kővágóörsi polgármester asszonynak

A kiürített, sorsukra hagyott épületek mindig nagy hatással vannak a gyerekekre is. Ilyenek a malmok, kastélyok és zsinagógák. Az utóbbiak közül a kővágóörsi is rettenetes állapotban van. A gyerekek lerajzolták többször is, és aztán „nyílt" levelet forgalmaztak valamennyien külön-külön, majd együtt is Kővágóörs polgármester asszonyának, kérve, hogy csináljanak már végre valamit. Alá is írták valamennyien, feltüntetve lakóhelyüket és életkorukat is.

A zsinagóga, amely a három remek kővágóörsi templom egyike, iszonyú állapotban van. Tatarozni kéne. Természetesen ez nem könnyű, hiszen a körülötte lévő területet közben elbirtokolták a környékbeliek. Van itt autójavító műhely és szőlőskert. Vagyis nehéz hozzájutni, még egy szolgalmi út sem vezet az üres templomépülethez. Kővágóörs egyik újabb nevezetessége lehetne. Remélem, a gyerekek felhívása hatással lesz Kővágóörs és a Káli-medence közösségére, és végre lépnek a műemlék templom megmentése érdekében.

A táborozáson részt vevő gyerekek úgy döntöttek, hogy hagyományt teremtenek. Legyen ilyen tábor ezentúl minden évben, tartsanak össze, s szervezzenek országos ifjúsági „városvédő" egyesületet mindazok a gyerekek, akik hajlandók tenni valamit az épített és a természeti környezet védelmében. Hadd jöjjenek azok, akik majd a következő pályázatokat nyerik vagy bárki, aki csatlakozni kíván. Meg is bíztak az „öregebbek" közül néhányat a további szervezőmunkával. Én azt javasoltam, hogy jöjjenek velem az *Örökségünk őrei* szatmári táborába, és nézzék meg, hátha van, amit át tudnak venni az ottani tapasztalatokból. Négyen el is kísértek az ország keleti csücskébe, megfigyelni, hogyan csinálják mások. Aztán a helyszínen bekapcsolódtak a munkába is arra a másfél napra, amíg ott voltunk.

Nagygéc, illetve Komlódtótfalu felé haladva megálltunk egy pillanatra Győrtelek községben, ahol ugyanúgy, mint más magyar falvakban, szaporodnak a sátortetős uniformizált házak. Közöttük mégis van mit nézni. A népi építészet egy különleges gyöngyszeme. Páros homlokzati oszlopaival, faragott tornácával valóságos remekmű. Bemutatására természetesen az ad okot, hogy elmondhassuk, volt ebből a házból még egy itt Győrtelek községben a közelmúltban. Mára azonban csak a homlokzati része áll. Nagyobb részét lebontották, és mögé építettek egy új, nagyobb házat. Az új ház még vakolatlan fala előtt áll a páros oszlopos régi ház maradéka, akár egy díszletfal. Nagyon kár ezért a jellegzetes régi szép épületért.

Arról már tavaly beszámoltam önöknek, hogyan hozták helyre az *Örökségünk őrei* csapat gyerekei a nagygéci templom környezetét, hogyan tisztították ki a templomot. Sajnos az üres templom kapuját a tél folyamán föltörték, úgyhogy inkább már be sem zárták az idén. A templommal szemben a kiürített, halálra ítélt és lebontott falu egykori főterén egy ház építését kezdték meg idén a gyerekek. Pincehelyről kapták a lebontható és elszállítható épületet, és a meglévő szerkezeti elemek összerakásával, a mesterek irányításával, szakavatott műemlékes tervrajz alapján elkezdték az újjáépítést a hagyományos módszerekkel, felhasználva mindazokat a mesterségbeli tudnivalókat, amelyeket a korábbi táborozások során elsajátítottak. Tehát például *saját készítésű vályogtéglákat* használtak, és a tapasztott falhoz is ott helyben készült az alapanyag. A falakat úgy-ahogy letakarták végül. Nem sikerült befejezni a munkát a táborozás végére, és remélik, hogy jövőre ugyanitt folytatják. Föl is állítottak

Somogyi Győző rajza

egy táblát az udvaroramelyen felhívják az arra járók figyelmét rá, becsüljék meg az igyekezetet, ne rongálják meg a félkész házat. Ki van írva: *„Kérk, vigyázz rá te is!"*

Koncert a zsinagógában

Az örökségünk őrei *Ghyczy* Gabriella által vezetett táborának másik helyszíne a Nagygéctől néhány kilométerre fekvő Komlódtótfalu, és ott a Bolski-kúria és környéke.

Idén egy ünnepséggel fejezték be a táborozást a leégett kúria előtt. A tábor lakói vendégül látták Komlódtótfalu polgárait, és megjelent néhány fontos személyt is ebből az alkalomból. Ezek az emberek nagyon jó hírt hoztak. A helyi áfész-től épület kezelői jogát – a műemlékes hivatal egyetértésével és segítségével – megkapta a gyerekközösség. Tehát mostantól, lassanként, ahogy pénzt tudnak hozzá szerezni, ahogy a nyári táborok során a már megtanult mesterségek segítségével dolgozni tudnak rajta, szép lassan felújítják a Becski-kúriát. Ez a barokk épület és környéke otthont ad a továbbiakban a táborozóknak. Később pedig *munkalehetőséget a helybelieknek*. És – ami nem mindegy – egy újabb megmentett műemlékkel több lesz az országban – segítségükkel, jóvoltukból.

A fiatalok táborozásának egyik különleges élménye volt az a koncert, amelyet a mátészalkai romos zsinagógában rendeztek meg. Itt a *Kányádi* Sándor által fordított, újraköltött erdélyi zsidó versek, dalok hangoztak el a tábor gyerekei, valamint a mátészalkai közönség előtt. A helyi újságban, a *Kiskelet*ben július 22-én nagyon szép írás jelent meg erről, ebből idézek néhány sort. Azt írta *Szondi* Erika: „A szokásos intellektuális programként indult vasárnap délután családunk a romos mátészalkai zsidótemplomban rendezett előadásra. A szereplők neve ismerős volt, a gyerek is ismerte a televízióból a szereplőket, s mivel jobb programunk nem volt, elmentünk. A szép lakóházak között megbúvó romos épületbe belépve jöttünk rá, templomban vagyunk." „Aztán megszólalt a zene *Gryllusz* Vilmos, *Gryllusz* Dániel és *Sárközy* Gergely tomácsolásával. A zsidóságukat, emberségüket, magyarságukat, esendőségüket tiszta szívvel elénk táró zene. Hol a kétezer éves hányattatás torokszorító fájdalma, hol a mindent szétszaggató életkedv és szerelem, hol a gyermekét ringató anya zenéje. Nem mutattuk, de könnyeztünk, nevettünk, szerettünk, igaz embernek éreztük magunkat. Lelkünk végigvezette a zene a kínoktól a csodákig, az egyszerű életérzéstől a katarzisig. Aztán a templomból kifelé jövet ért mindenkit a döbbenet. El kellett jönnünk annak a több száz zsidónak az emléktáblája előtt, akiket Mátészalkáról hurcoltak el koncentrációs táborokba. Azok előtt az emberek előtt, akiknek kultúrája, népzenei hagyománya két órán keresztül fogva tartott bennünket. Ezek után más szemmel láttuk a templomot: az elmúlt idő mementójaként, mely tettekre kötelez." Én azt is hallottam Mátészalkán, hogy a templomot megtöltő közönség sorai közt nem voltak ott Mátészalka város képviselőtestületeinek tagjai. Ezért elmondom még egyszer: a zsinagóga olyan állapotú – s erre a gyerekek által szervezett koncert hívja föl ismét Mátészalka vezetőinek figyelmét –, amely tettekre kötelezné őket.

A Város- és Községvédő Egyesületek Országos találkozójának idén Békéscsaba volt a házigazdája. Ott – ünnepélyes körülmények között – újabb nyolc Podmaniczky-díj talált gazdára.

1993 díjazottjai: *Vitkay* Katalin, a 10 éves Budapesti Városvédő Egyesület titkára; *Marton* István, a pécsi Egyesület elnöke; *Schuster* Ödön, a Klotild-ligetié; a Zsámbéki Tájvédelmi Körzet egyesületének két vezető egyénisége, *Márcis* Márta, a „Nyakas" főszerkesztője és *Fésü* József György; *Majbó* Gábor, Balatonalmádi alpolgármestere; *Varga* Kálmán, a gödöllői múzeum idén leváltott igazgatója, aki a Nagy Sándor-ház felújítását és a Grassalkovich-kastély tatarozását indította be, és küzdött értük az elmúlt években; valamint *Paál* István, Szanticska abaúji kisközség utolsó és egyetlen lakosa, aki a falu megmaradásáért küzd. Kívánunk további jó munkát.

Reklámkáosz

És ha már a városvédőkről van szó ismét. Különböző lapok közreadták, hogy megalakult a Városvédő Vállalkozók Klubja. Szeretnénk tudatni, hogy a városvédő televíziós műsorral, valamint városvédő egyesületekkel vagy a szövetséggel semmilyen kapcsolatban nem lévő gazdasági vállalkozáshoz nincs közünk, és örülnénk is, hogy ha önként megváltoztatnák a nevüket, amely félrevezető, mert olyan, mintha lenne közük a város- és faluvédő mozgalomhoz és annak szervezeteihez.

És még valami: egy óriás plakát. A Szentkirályi utcában a Köztársaság Párt új óriás táblája takar el egy domborművet. A ház falán van hasonló, megnézhetik, milyen lehetett. Én nem értem, miért nem lehetett szerényebb méretben, följebb vagy jobbra, vagy balra, például az ablakok közé elhelyezni, miért kellett eltakarni az épületdíszt. A tábla több mint egy négyzetméter, tehát még az illetékes hatóság építési engedélye is kellett hozzá. Vajon megkapták-e a táblaállítók?

Lassan mindent ellep a reklám. Nem látszanak már ki sem a házak, sem a fák, sem a villanyoszlopok, járdaszigetek a rengeteg hirdetés alól. A főváros például úgy, ahogy van, átalakul hirdetéstartó felületté. Szabályozni kéne már végre ezt a tevékenységet, amíg még kilátszunk egyáltalán a hirdetések alól. És ebből a szempontból mindegy, hogy politikai vagy kereskedelmi hirdetésről van szó.

Ráday Mihály

2847

K&H BANK

Hozamjegy – a IV-éltű

A Kereskedelmi Bank újra kibocsátotta közkedvelt értékpapírjának új sorozatát HOZAMJEGY IV. néven.

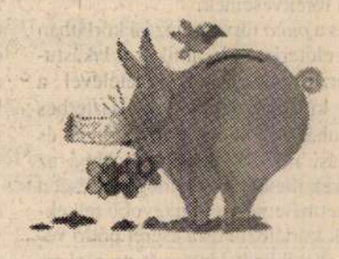

A HOZAMJEGY IV. alapkamata 14%. A kamatok hvonta felvehetők. Aki nem veszi fel rendszeresen az esedékessé vált alakamatokat, az több kamatszelvény egyidejű beváltásakor kamatprémiumbz juthat.

A kamatösszeg:
— az 1-5. szelvény egyidejű beváltásakor évi 14%,
— a 6-12. szelvény egyidejű beváltásakor évi 16,5%,
— hiánytalan, egybefüggő szelvényív beváltásakor 1%.

A HOZAMJEGY IV. 5000, 10 000, 50 000, 100 000 Ft-os címletekben a Kereskedelmi Bank Rt. fiókjaiban vásárolható meg

Központi információ: 112-5343

Új virágcsarnok épül

A termelők saját piacot akarnak

Valójában csak az olyan piacgazdaságban van érdekellentét a termelők és a kereskedők között, ahol gyakori a szereptévesztés. Ott pedig, ahol az egymásra utaltak nem tudnak megegyezni, mert működik a sóvár irigység, mert a felek egyike túl nagy adóterhek alatt nyög, a másik meg talán valóban könnyebben keres, ott nincs igazi béke. Ez a jelenség igen egyértelműen érzékelhető a mostani nagybani virágpiacon, ahol a kereskedés rossz feltételei is erősítik az ellentéteket a piaci szereplők között. Közülük egy termelői csoport a megoldást az *új* nagybani virágcsarnoktól reméli.

Floracoop: áldatlan viszonyok

Az ország ma legnagyobb nagybani virágpiacán, a budaörsi *Floracoop*nál a termelők régóta szenvednek az árusítás kedvezőtlen körülményeitől. A kerítésen belül a tér már az 1984-es átadáskor is szűk volt, és a piac területének kijelölése sem volt szerencsés. Így aztán lassan tíz éve a Budaörs felé vezető keskeny útsávon hajnali sorállásra kényszerülnek az ország különböző tájairól érkező, virággal megrakott autók, bennük a nappalt munkával, az éjszakát vezetéssel töltő kertészek, akiknek idegeit jócskán megtépázza a kényszerű várakozás.

A bejutási nehézségek, sőt még az importvirágok jelenléte miatt is természetesen mindenki a Floracoopot szidja. Mindezek ellenére a termelők többsége idejár, hiszen a másik budapesti virágpiac, az este hattól tízig nyitva tartó *Szent László utcai* nagybani elárusítóhely, csupán kiegészíteni hivatott a budaörsi tevékenységet. A *szegedi*, 2,5 hektáros virágcsarnok pedig főként az ottani körzet (igaz, ez a legnagyobb virágtermelő régió), virágkertészeinek és néhány nagyobb importőrnek teremt értékesítési lehetőséget. Így aztán, aki tud, több helyre is jár, ám a kertészek zöme változtatni akar a jelenlegi helyzeten: *termelői virágpiacot* szeretnének, kulturált körülmények között.

Minden másképp lesz

E vágyból, úgy tetszik, hamarosan valóság lesz. Januárban majdnem *félszáz* tőkeerős virágtermelő megalapította a *Flora Hungaria Kft.-t*, és hozzáfogott egy 350 millió forintos beruházás megvalósításához *Szigetszentmiklóson*, 17 hektáron.

Azóta négyszázan csatlakoztak hozzájuk. Az építkezésre összegyűlt 318 millió forint, a fennmaradó rész pedig reményeik szerint bankhitelből finanszírozható. Hitetlenkedők és ellendrukkerek fejcsóválása dacára május közepén megkezdődött az építkezés, s az alapítók elszántan hisznek a karácsonyi nyitásban, no meg abban is, hogy itt minden másképp lesz, mint a Floracoopnál.

A tervezett változások közül a legfontosabb, hogy a Flora Hungariánál nem bérelt, hanem *saját* – és persze örökíthető – elárusítóhelyek lesznek. Régóta vágytak erre a kertészek, mert a Floracoop tulajdonosai – szövetkezetek és állami cégek – vajmi kevés beleszólást engedélyeztek a budaörsi virágcsarnok életébe. Tizenkilenc (!) jelentkező közül a Flora Hungaria építésére kiírt pályázatot a kecskeméti *Baustar* nevű cég nyerte el, az átadási határidő pedig november. A kivitelezők az amerikai *Astron* cég Luxemburgban gyártott, könnyű és gyorsan összeállítható vasszerkezeteivel dolgoznak, amelyek viszonylag olcsók is. A burkolópanelok esztétikusak, jó hőszigetelők és tűzbiztosak. Augusztusban már készen voltak a tízezer négyzetméteres fedett csarnokkal és a vázszerkezettel. Eddig az érdekeltek 384 – hat és kétszáz négyzetméter közötti – elárusítóhelyet vásároltak meg. A termelők részére száz számozatlan és négyszer annyi számozott parkolóhelyet, a kereskedőknek pedig ezerhétszáz autóbeállót építenek. Ezek alapjait most betonozzák.

Botta Zsolt és *Eke* Sándor, a virágpiac ügyvezető igazgatói elmondták, hogy a Flora Hungaria hagyományos árusítási rendszerrel működik majd: itthon irreális lenne „holland típusú", árverési rendszerű virágcsarnokot építeni. A mostanit azonban úgy alakítják ki, hogy ha eljön az ideje, megfeleljen egy ilyen célnak is.

Budaörsön nem aggódnak

Budaörsön túl vannak a konkurencia megjelenése fölötti első meglepetésen. *Répás* László, a Floracoop igazgatója láthatóan egy cseppet sem aggódik amiatt, hogy bérlőinek többsége az új piac megnyitásakor kivonul innen.

– Még egyetlen termelő sem jelentette be távozási szándékát, de már százan várnak arra, hogy helyet kapjanak az itteni árusításra – mondja.

Véleménye szerint nem valószínű, hogy olyan sokan „veszik a kalapjukat", hiszen ma a virágkertészek egyetlen értékesítési lehetőséget sem hagynak ki sívesen. Ezért úgy gondolja, hogy a Floracoop, mint bejáratott árusítóhely versenyben marad. Terveikről, fejlesztési elképzeléseikről visszafogottan beszél az igazgató, s hozzáteszi: „Az aduinkat nem adjuk ki". Annyit azonban megtudtunk, hogy a sokszor látkozott Budaörsi útról nyíló bejárat összel átkerül a csarnok túlsó oldalára, ahol nyolc méter széles út adta lehetőségeket használják ki. A telepen egyirányúsítják a forgalmat, a termelők és kereskedők egyaránt a Budaörsi útra juthatnak ki a csarnokból. A város távlati fejlesztési terve bizonyos esztétikai megkötésekkel, lehetővé teszi, hogy Floracoop területe a jövőben bővüljön. Hogy a budaörsiek derülátása és elképzelései mennyire reálisak, az az újonnan megnyitásakor, eddigi jól fizető bérlőik esetleges megfontolatkozásakor dőlhet csak el.

A *Dísznövény Szövetség* az új piac szerződésekor és megalakulásakor a virágkertészek legfőbb támogatója volt. Ahhoz, hogy a Kft. megalakulása után néhány hónappal már munkagépek dolgozhattak a szigetszentmiklósi területen, hozzájárult a helyi önkormányzat bürokráciamentes, gyors ügyintézése is. Magyarországon mindenképpen nagy teljesítménynek tekinthető, ha egy új vállalkozás egy éven belül 50 millió forintos beruházást valósít meg, amellyel ráadásul a virágkertész szakma összefogását segíti elő. Valljuk be: egy új virágcsarnokon kívül az utóbbira is nagy szükségük van a hazai termelőknek.

Tóth Ágnes

Menü a gyerekeknek, nyugdíjasoknak

Mit főz majd a részvénytársaság?

Az idei, szeptemberi tanévnyitó a Junior Vendéglátó Vállalat számára is bizonyos értelemben „új iskolaév" kezdetét jelenti. Erről tartottak tegnap sajtótájékoztatót a vállalat vezetői. Elmondták: az elsősorban Budapesten és agglomerációs körzetében szolgáltató vállalat, amely 140–150 ezer adag ételt készít naponta, s ezt 170 gépkocsijával ezer helyre szállítja el, a törvény rendelkezése értelmében, mint állami vállalat ez év június 30-ával *megszűnt*. Az ÁVÜ határozata alapján július elsejétől részvénytársaság formájában működnek. Ezt hivatalosan a szeptember 22-i *alakuló* közgyűlésen hirdetik ki, s ott választják meg a tisztségviselőket is. Ezt követi a *privatizáció*, ahol *nyílt pályázat*on dől majd el, hogy ki veszi meg a részvények többségét, ki lesz új tulajdonos. A pályázat meghirdetésére az ÁVÜ döntése alapján várhatóan az év negyedik negyedében kerül sor. Mivel egy gyermekeink étkeztetését szolgáló-szolgáltató vállalat sorsáról van szó, fontos kérdés, milyen profitérdekeltségű lesz az, aki megveszi a Juniort? A szülőknek, illetve az iskolai étkeztetést támogató önkormányzatoknak nem lesz-e drágább a már ma is egyre nehezebben megfizethető *szolgáltatás?*

– Nagyon reméljük, hogy már a pályázat kiírásában is egyértelműen megfogalmazódik: *ez a vállalkozás a gyerekekért van*. Nyilvánvaló azonban, hogy egyetlen tisztességes üzleti vállalkozást sem lehet arra kényszeríteni, hogy ne termeljen nyereséget, valamennyi profitot. *Itt a mérték a lényeg.* – *mondta Palánkai* Péter igazgatóhelyettes. – Ennek a vállalkozásnak az a leglényegesebb eleme, hogy nem kifejezetten „nagy nyereségtartalmú". S ha bárki jelentős nyereségre próbálna törekedni itt, akkor ez megjelenne az árban, ami, természetes, nem a gyermekek érdekét szolgálná... Ám a cég iránt sokan érdeklődnek; van köztük belföldi és külföldi is. Komoly érdeklődő a fővárosi önkormányzat, s az ÁVÜ szívesen is látná jelentkezésüket a tulajdonosi pozícióra. Ám, saját munkatársaink is érdeklődnek az úgynevezett dolgozói részvények megvételi lehetőségeiről, szeretnék legalább részben sajátjuknak tudni a Juniort. A külföldi érdeklődők közül egy francia és egy amerikai céget említenék meg, ők is szívesen részt vennének a vállalat privatizációjában. Arra törekszünk, hogy kihasználjuk a részvénytársasági forma szabadabb kereteit. Egyrészt saját erőből kívánunk vállalkozni, fejleszteni, másrészt belföldi vagy külföldi tőkeerős partnerrel.

Léphaft Pál rajza

– *A Juniornak van egy olyan jelszava: „A minőségből nem engedünk!" A részvénytársasági formában is ez fogja jellemezni piaci stratégiájukat?*

– *Szeretnénk ezt megőrizni, sőt!* Bár egyre nehezebb megfelelni a saját, illetve a kötelezően előírt feltételeknek, szigorú követelményeknek. A nyersanyagárak, a termékek önköltsége olyan meredeken emelkedik, hogy az eladási árban egyszerűen nem lehet érvényesíteni. Sok mindennel próbálkozunk, hogy elkerüljük a nagyobb áremelést. Általános gyakorlatunk, hogy éves szerződéseket kötünk. Ami azt jelenti, hogy az évközi áremelkedés *csak kevésbé érint bennünket, illetve, hogy azt nem hárítjuk át* a szülőkre. És ami erősségünk – bizonyos értelemben –, hogy a nagy mennyiségű étel főzéséhez nagy mennyiségű nyersanyagot használunk fel – s a nagybani vásárlás, beszerzés mindig olcsóbb.

– *A Juniortól eddig a nyugdíjasok ételhordóban is hazavihették az ételeket. Megtartják ezt a jó szokásukat?*

– *Természetesen,* hiszen a gyerekek étkeztetésén kívül az idősek étkeztetésében is elég jelentős szerepet vállalunk. Egyre több konyhánkban teremtjük meg annak a lehetőségét, hogy ételhordóban is el lehessen vinni a *külön norma szerint főzött felnőttadagokat – a tisztesség határán belüli áron.*

(csákváry)

A vagyonszerzés kulcsai

Üldözéses adórendszer

Az 1990. június 19-én elfogadott *alkotmánymódosítás* egyik legsúlyosabb hibája az volt, hogy kivette a kétharmados törvények sorából az adókat és adójellegű kötelezettségeket megállapító törvényeket, és ezzel kiszolgáltatta a lakosságot a mindenkori pénzügyi kormányzat adóemelési és szigorítási törekvéseinek.

Most is a *puha* törvényhozási korlátban bíznak az előterjesztők, amikor a lakástulajdon-szerzés illetékének kivételével a *duplájára* kívánják emelni a visszterhes vagyonátruházási, valamint az öröklési és ajándékozási illeték kulcsait, továbbá az építési telkek illetékmentes megszerzését a 720 négyzetméternél nem nagyobb telkekre kívánják korlátozni és a cserét pótló vétel eddigi illetékkedvezményét meg akarják szüntetni.

A törvényjavaslat indokolása szerint az elmúlt közel két és fél év gyors változásai következtében a törvényi szabályozás alapjául szolgáló jogintézmények átalakultak, az értékviszonyok lényegesen módosultak, a vagyoni viszonyok erőteljes differenciálódást mutatnak. A vagyonszerzési illetékek alacsony mértékei, valamint túlzott kedvezményi rendszere e változásokat nem követi. A túlhaladottá vált kedvezmények, mérsékelt elvonások differenciálás nélkül érvényesülnek. Az örökölt, illetőleg ajándékba kapott vagy ellenérték fejében megszerzett vagyonok után befizetett illetékből származó bevételek stagnálnak, még az infláció ütemét sem követik. Ilyen megfontolások alapján indokolt a vagyonszerzési illetékek mértékének, valamint kedvezményi rendszerének a *felülvizsgálata* és a megváltozott feltételekhez igazítása.

Az indokolás *elhallgatja*, hogy az elmúlt két és fél év alatt kiterjesztették és megszigorították az ingatlanértékesítés jövedelemadóját, valamint az ingatlanforgalomra is kiterjesztették a 25 százalékos általános forgalmi adót, tehát hogy egy ingatlanügyletet egyszerre terhelhet jövedelemadó vagy társasági adó, valamint áfa és vagyonszerzési illeték, amely így együtt nemhogy mérsékelt lenne, hanem egyenesen *túlzott elvonáshoz* vezet. Az újabb emelések és szigorítások nem a bevételek növekedését fogják szolgálni, hanem az ingatlanpiac *megbénításával*, azok további csökkenését fogják előidézni. Egyébként önmagában sem igaz, hogy a jelenlegi illetékkulcsok mellett alacsony lenne az illetékek mértéke. Például egy tízmillió forint értékű ingatlan visszterhes megszerzése esetén fizetendő ötszázezer forint vagyonátruházási illeték miért lenne kevés? Az értékviszonyok módosulása éppen a *kulcsok csökkentését* indokolná és nem az emelését, ez egyébként az ingatlanforgalmat is élénkítené, amely végső soron az illetékbevétel növekedéséhez vezetne.

Az indokolás szerint a javaslat azért indítványozza a cserét pótló adásvételre érvényesülő kedvezmény megszüntetését, mert állítása szerint visszaélésre ad lehetőséget. Az egymásra épülő szerződések szinte láncolatot alkotnak, s ily módon ellenőrizhetetlenek. Ezen túlmenően a kedvezmény igazságtalan azokkal szemben, akik nem rendelkeznek lakástulajdonnal, vagy nem ilyen funkciójú ingatlan értékesítéséből származó jövedelmükből szereznek lakást. Ez utóbbiak a szerzett lakástulajdon teljes forgalmi értéke után fizetik az illetéket. Véleményem szerint ez az érvelés hamis, hiszen nem igaz, hogy a szerződések ellenőrizhetetlenek lennének, másrészt, akiknek igazságot kíván szolgáltatni, azok nyilván nem kérnek belőle, mert a későbbiek során ők is kerülhetnek olyan helyzetbe, hogy cserét pótló vételre szorulnak. Teljesen logikus, hogy amennyiben lakásingatlanok cseréje során az értékkülönbözet után kell fizetni az illetéket, akkor a cserét pótló vétel esetén is ez a szabály érvényesüljön.

A kodifikátorok rosszhiszeműségét bizonyítja, hogy ezzel szemben *eszükbe sem jut megszüntetni az illetékfizetés kötelezettségét* közeli hozzátartozók közötti ingó, vagy készpénz ajándékozásakor, annak ellenére, hogy ezen a címen továbbra sem számíthatnak bevételre, legfeljebb arra, hogy ezen az úton is *kriminalizálódik* a társadalom és így potenciálisan mindenki üldözhetővé válik. Ugyancsak nem jut eszükbe bevezetni *az elévülés objektív határidejét*, amelynek hiányával elérhető, hogy akár húsz évvel ezelőtt elhallgatott ügylet után most szabják ki és hajtsák be az illetéket.

Az 1989. évi XVII. törvény rendelkezése szerint *nem bocsáthók népszavazásra* a központi adónemekről és illetékekről, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvény. Ezt a rendelkezést ellensúlyozta az alkotmányos előírás, amely szerint ezeknek a törvényeknek az elfogadásához az országgyűlési képviselők kéthar dának a szavazatára volt szükség, tehát amikor ezt megszűntették, az *alkotmányos egyensúlyt is felborították*. Ezzel a helyzettel él vissza a pénzügyi kormányzat, amikor a megörökölt és rosszul működő adórendszer gyökeres átalakítása helyett az egyszerűbbnek tűnő *adóemelést* és *szigorításokat* választja. Közben nem veszik észre, hogy az ellenkezőjét érik el annak, amit szeretnének, mivel adókulcsok emelésével egyenes arányban nő az adókötelezettség kijátszására való csábítás ereje, mert *minél magasabb az adókulcs, annál több pénzbe kerül becsületesnek maradni*. Az ellenőrzés szorítása pedig *tovább rontja az adómorált*, mert az adóalany menekülni kíván a hatóságok zaklatásától és átteszi működése körét a *rejtett gazdaságba*.

Ékes Ildikó írja a *„Rejtett gazdaság – láthatatlan jövedelmek tegnap és ma"* című monográfiájában, hogy a „szigorú kéz" politikája nem járhat eredménnyel, csak ronthat a helyzeten. Véleménye szerint gazdasági kérdéseket nem szabad politikai szempontból közelíteni, hanem gazdasági eszközökkel kezelni. Mivel a láthatatlan jövedelem és a rejtett gazdaság egyetlen közös ismérve az adó megkerülésére való törekvés, a tennivalók ezen a téren jelentenek. A kormányzat nem számolhat gazdaság megszűnésével. Ezt svájci, svéd, vagyis a magas adómorállal rendelkező országok tapasztalatai is bizonyítják. Ugyanis éppen ezekből látható az, hogy a rejtett gazdaság méreteinek csökkentése leginkább a közvetlen adók súlyának csökkentésével, és az állampolgároknak adók elköltési módjába való nagyobb beleszólásával érhető el.

Tóth Miklós,
az APEH Üldözötteinek Szövetsége
alelnöke

2993

ÚJRA KAPHATÓ!

1990 óta harmadszor

A realbank RÉSZVÉNY

Az eddig forgalomba hozott 10 000 darab Realbankrészvényből
MÁR KÖZEL 5000 DARAB A
LAKOSSÁG TULAJDONÁBAN VAN.

A nagy érdeklődésre tekintettel a Realbank nyilvános részvénykibocsátással 500 millió forintos tőkeemelést hajt végre.
Ezen belül 275 millió forint névértékben 2750 darab nem szavazó elsőbbségi részvény kerül kibocsátásra.

* AZ ELSŐBBSÉGI RÉSZVÉNY GARANTÁLT MAGAS OSZTALÉKOT FIZET
* A RÉSZVÉNYVÁSÁRLÁSRA BEFIZETETT TELJES VÉTELÁR AZ ADÓALAPBÓL LEVONHATÓ

A részvények névértéke: 100 000 forint.
Az elsőbbségi részvények ára: 120 000 forint.

JEGYZÉSI IDŐSZAK: 1993. SZEPTEMBER 1.—OKTÓBER 29-IG.
Jegyzéskor a teljes vételárat be kell fizetni.
A jegyzéstől a jegyzés lezárásáig évi 20 százalék kamatot fizetünk a befizetett összegre.

JEGYEZHETŐ:
BUDAPEST VI.., ANDRÁSSY ÚT 124. DEBRECEN, Kálvin tér 11.
PÉCS, Király u. 75. EGER, Széchenyi u. 34.
TATABÁNYA, Mártírok útja 81/B DABAS, Vörösmarty u. 10.
ÉS A VIDÉKI EXPRESS UTAZÁSI IRODÁKBAN

A jegyzés előtt kérjen részletes ismertetőt, mert háromféle Realbankrészvény közül választhat!

Az Állami Értékpapír Felügyelet által jóváhagyott teljes kibocsátási tájékoztató a jegyzési helyeken megtekinthető.

Az egyedülállóan nagy lakossági tulajdonosi kör bizonyítja, hogy a Realbankrészvény jó befektetés!

A RÉSZVÉNYT NAPONTA NÖVEKVŐ MAGAS ÁRFOLYAMON BÁRMIKOR VISSZAVÁSÁROLJUK!

RÁDAY Mihály

Örményország békét akar Karabahban

Nem háborúzni, beszélgetni kell

FOTÓ: SZIGETVÁRY ZSOLT

Az örmény külügyminiszter (jobboldalt) tegnap a hazánkban élő örmények képviselőivel találkozott

MH-tudósítás

Hivatalos látogatáson Magyarországon tartózkodik Raffi Hovannisjan örmény külügyminiszter, aki ma Jeszenszky Géza külügyminiszterrel folytat megbeszélést.

Ebben a században Örményország másodszor kapta meg a függetlenséget, és mindent elkövetünk azért, hogy vissza tudjunk térni a nemzetközi életbe, hogy csatlakozzunk Európához — nyilatkozta tegnap újságíróknak Hovannisjan. Az Örményországban működő huszonhét párt közül hétnek van parlamenti képviselete. A termőföldek hetvenöt százaléka magánkézben van, a termelés 200 százalékkal nőtt, a keresetek 100 százalékkal emelkedtek a függetlenség kivívása óta.

A karabahi helyzetről szólva a vendég kifejtette: Örményország a kérdés békés rendezése mellett van. A külügyminiszter szerint azonban a konfliktus kizárólag az azeriekre és a karabahi örményekre tartozik.

„A karabahi háborúnak nem az eltérő vallás az oka, hanem az emberi jogok tiszteletének hiánya. Arra törekszünk, hogy a szomszédos országokkal a legnagyobb barátságban éljünk. Törökországgal is rendezni szeretnénk kapcsolatainkat, de ezt megnehezíti az a tény, hogy Törökország igyekszik beleszólni a karabahi kérdésbe. Amikor Helsinkiben James Bakerrel találkoztam, ő is megerősítette azt, hogy török katonatisztek adnak tanácsokat az azerbajdzsán hadseregnek. Törökországnak is tudnia kell, hogy mi a békességre törekszünk, de ha Törökország belép a háborúba, akkor annak világháborús következményei lehetnek" — mondta a külügyi vezető, majd így folytatta: „Vasárnap kaptam a hírt Rómából, hogy az ott folyó Karabah-konferenciáról kivonult az azerbajdzsán delegáció. Meg kellene végre érteni, hogy nem háborúzni, hanem beszélgetni kell egymással."

Magyarországi látogatásáról szólva Hovannisjan elmondta, hogy a régi hagyományokra visszatekintő jó viszonyt szeretnék erősíteni. Márciusban diplomáciai kapcsolatot alakított ki a két ország, áprilisban egyezményt írtak alá a gazdasági és kereskedelmi együttműködésről. Örményország szerint Magyarországtól sokat lehet tanulni. „A Magyarországon élő örmények ápolhatják kultúrájukat. Ez a közösség kapocs lehet a két ország között" — jegyezte meg a politikus. Jeszenszky Gézával a vendég a magyar és örmény külügyi kapcsolatok koordinálásáról ír alá jegyzőkönyvet.

A Független Államok Közösségének jövőjét Hovannisjan kedvezőnek ítélte. Szerinte az államszövetség léte a stabilitás biztosítéka.

• Dajka Béla

Ráday Mihály: a város attól válhat vonzóvá, ha megőrzi egyéniségét

Körmenden tartotta legutóbbi ülését a Városvédő Egyesületek Országos Szövetségének választmánya. A Rába partján, a Hászcsárda hűs teraszán beszélgetünk Ráday Mihály országgyűlési képviselővel, a választmány elnökével.

— Mennyire ügyel arra, hogy olyan helyen üljön le vacsorázni, amelynek hangulata van?

— A vendéglátóink ügyeltek erre, akik lévén szintén városvédők, nyilvánvalóan nem egy dekolit lemezzel díszített hodályba hoztak.

— Egyébként annak kedvenc helyei?

— Természetesen vannak, csak egy részüket már nehéz megtetni. Ma azok az éttermek a legdrágábbak, amelyeket jó gazdák vesznek birtokukba. Mint például a Gundel, amibe beleszeretett egy Láng György nevű ember, s ma egy pompázatos helyet kell lennie. Csak olyan, amilyennek a Gundelnek kell lennie, nem az én zsebemnek.

— Azzal mennyire elégedetlen, hogy egy ilyen kisvárosban a lehetőségek messze elmaradnak a műemlékek megóvásának igényétől?

— Vannak olyan dolgok, amelyek ma már megoldhatatlanok, de néhány esetben még lehet valamit tenni. Szinte mindenütt elkövette azt a hibát a korábbi vezetés, hogy városépítő hajlamait kiélve, a kor divjának megfelelően átalakította a város szerkezetét, és ezzel egy csomó eredetiségtől fosztotta meg saját települését. Szégyelték a földszintes Magyarországot, és építettek helyette egy kivagyi lakótelep—Magyarországot, ahol nem tudták megalósítani az elődök fantáziagazdagságát. Mindenütt négyemeletes házakat építettek, plusz egy magasházat, bizonyítandó, hogy mire vagyunk képesek. Az, hogy ettől mindössze egy lift lesz az egész városban, s ezért kell különben az önkormányzatok olyan pénzek fölött diszponálnak, melyekkel módjuk van ösztönözni. A fővárosi önkormányzatnál sikerült elérni, hogy legyen első évben egy kétmilliós műemlékvédelmi alap. Ma már ez 20 millió, és számíthatunk szponzori pénzekre is. Valami hasonló minden településen megvalósítható, s hogyha valaki szeretne felújítani egy régi épületet, már tudom mondani, hogy ha odaillő tetőcserepet használ, akkor annak árát megtérítem.

liftszerelőt tartani, ez akkor föl sem merült. Az sem magyarázat, hogy ezekben a házakban komfortosabbak a lakások. Ugyanis a földszintes házakat komfortosítani semmivel sem költségesebb. Ugyanakkor elvész az a lehetőség, hogy a családok együtt, intenzívebb családi életet éljenek.

— Itt Körmenden a város mai vezetése is olyan szemléletet és helyzetet örökölt, hogy a Rába melletti műemléki épületekben szociális problémákat „kell" orvosolni, ahelyett, hogy a város elitjét inspirálnák arra, vegyék birtokba ezeket az épületeket. Várható—e, hogy valamikor megfordul ez a tendencia?

— Ez visszafordul magától. Az egész világban lejátszódott ez a folyamat. Kiürült Amszterdam belvárosa, s ma már ott vannak a legértékesebb lakások. Az embereknek előbb—utóbb kialakul az az igényük, hogy a városközpontban, nagy alapterületű lakásokban lakjanak. Ha itt Körmenden az első helyi notabilitás beköltözik a Templom utcába, és helyrehoz egy régi, polgári házat, ki fog derülni, hogy ő sokkal nyugodtabb körülmények között tud élni, és sokkal jobb partikat tud adni, mint mások. S akkor majd a következő ügyvéd, vagy orvos is itt fog házat venni. Ha a pártállam negyvenöt évig tartott, ez biztos eltart tíz évig, de mindenképpen be fog következni.

— Mit tehet az önkormányzat azért, hogy ez a folyamat felgyorsuljon?

— Az önkormányzatnak ösztönző feladatai vannak. Az a dolga, hogy megalkossa helyi védelmi rendeletét, amelyben szabályozza, hogy melyik az a ház, amelyiket át lehet építeni, meg lehet hagyni, vissza kell alakítani, s amelyik helyreállítását szívesen ösztönözné. Utána következhet annak a célnak a szolgálata, ami egyrészt tiltó, másrészt ösztönző rendszabályokból áll. Az ösztönző rendszabályok tartozéka pedig a pénz. Úgy gondolom, hogy előteremthető. Mindenütt a világon a társadalmi szervezetek, az egyesületek, illetve az önkormányzatok olyan pénzek fölött

— Ez a műemlékek megmentésének is egy módja lehet?

— Nem az a műemlék, amire Budapesten a Várban egy pecsétet ráüt valaki és azt mondja, hogy ez műemlék. Vannak a település számára fontos épületek, ezt egy helyi rendelettel lehet szabályozni. Nagyon sokat számít a közösségi gondolkodás, ami akkor indul meg, ha megszűnik a sültgalamra várás. A fő gondot abban látom, hogy a politikai helyzet elmérgesedésével az emberek nem képesek foglalkozni a települések igazi érdekeivel. A hatalom vált fontossá. Erről szólnak a csaták, az emberek pedig begubóznak és apatikusakká válnak. Manapság nyugodtan ki lehet használni, és politikailag meg lehet támadni a másikat, aki esetleg egy építészeti ügyben nem mint politikus szólal meg, hanem mint városvédő.

— A Körmend—léptékű kisvárosokból az igazán tehetséges emberek jórésze az országon belüli emigrációba kényszerül. Miként lehetne megtartani ezeket a szellemi erőket?

— A város attól válhat vonzóvá, ha a saját egyéniségét megőrzi. Ha egy olyan kisváros, mint Körmend garantálni tudja, hogy van egy tiszta folyója, hogy vannak helyek, ahol sétálni lehet, ha jól érzi itt magát valaki, meg tudja keresni azt a pénzt, amire szüksége van, akkor nem fog innét elkívánkozni. Ilyen egyszerű.

• Fodor Sándor/Graffiti

Társulási szerződés az EK-val

Csehország és Szlovákia a szétválás után a sor végére kerül

MTI

Az Európai Parlamentnek az a döntése, hogy a várható államjogi változásokra való tekintettel elhalasztja a vitát az Európai Közösség és Csehszlovákia társulási szerződésének ratifikálásáról, sokba fog kerülni nekünk — jelentette ki Rudolf Filkus, a legnagyobb szlovák párt, a Demokratikus Szlovákiáért Mozgalom (HZDS) politikai választmányának elnöke. A tekintélyes pozsonyi politikus a csehszlovák televízió és a csehszlovák távirati iroda tudósítóinak nyilatkozott. Utalt arra, hogy még tanulmányozzák ezt a döntést, még ki kell alakítani álláspontjukat, ám annyi bizonyos: vannak arra utaló jelek, hogy Szlovákiára nézve is jelentős következményei lesznek. A nehézségekre mutató jelzések sorában megemlítette Jannis Sekallariunak, az Európai Parlament nemzetközi és biztonságpolitikai bizottsága elnökének legutóbbi nyilatkozatát, amely szerint Csehszlovákia szétválása után a cseh és a szlovák köztársaságnak a társulást igénylők sorának végére kell állnia. Sekallariu a Mladá Fronta Dnes című prágai napilapban a minap megjelent interjújában kifejtette azt a nézetét, hogy jelenleg nem lehetséges külön tárgyalni Csehországgal és Szlovákiával. Előbb nemzetközi jogalanyként kell megalakulniuk. De ez még akkor sem jelentheti azt, hogy Prága és Pozsony azonos, új szerződéstervezetet kapnak. — A mi érdekeink megkövetelik annak vizsgálatát, hogy az új partnerek milyen mértékben különböznek és miben hasonlók — mondotta. Ezt a gyakorlatot követtük például a „Visegrádi Hármak" esetében: az ő nyilatkozatuk kifejezetten azt kérte tőlünk, hogy az EK-hoz való társulást mindhárom állam számára egy időben tárgyaljuk. Ez most csak Lengyelországra és Magyarországra érvényes. Később talán Romániára és Albániára, azonban Csehországra és Szlovákiára aligha.

— Az Európai Közösségnek nyilvánvaló érdeke fűződik ahhoz, hogy a lehető legnagyobb egységekkel tárgyaljon, ezért a „Visegrádi Hármaknak" egészen rendkívüli, egyedülálló és megismételhetetlen elsőbbségük volt. Ha azonban széthull egy olyan normálisan működő állam, amely még a kommunista rezsim ellenére is évtizedeken át nagyobb problémák nélkül létezett, akkor senki sem várhatja el, hogy most elsietjük a dolgot. Annál kevésbé, mivel tudatában vagyunk annak, hogy ki áll az esetleges szétválás mögött — állította Sekallariu, s azzal vádolta Vladimir Meciar szlovák kormányfőt, a HZDS vezetőjét, hogy mozgalma nacionalista céljait kívánja érvényesíteni. — Félreértés ne essék — magyarázta —, senki nem vonja kétségbe a szlovák nép szuverén döntését. Mindamellett mégsem lehet megkérdőjelezni azt a tényt sem, hogy Csehszlovákia felbomlása hátrányosan hat ki a közép-európai biztonsági helyzetre és az Európai Közösséggel való együttműködésének lehetőségeire — vélekedett Jannis Sekallariu.

Az SZDSZ feltételei a médiumtörvényhez

• Folytatás az . oldalról

A másik kérdés, hogy összel ne kezdjék újra a médiumelnökök leváltásának ügyét. Ha a kormány elfogadja, hogy a kinevezési törvény megváltoztatott szövegét beemeljük a törvénybe, akkor az SZDSZ módosító indítványában kezdeményezi, hogy kivételes regionális médiumvezetők megbízatása a törvény életbelépésével megszűnjék. A kinevezési törvény megváltoztatására kétféle elképzelésünk van. A médiumvezetőket a miniszterelnök javaslatára továbbra is a köztársasági elnök nevezze ki, de a két aktus között a kuratóriumok kétharmados többséggel hagyják jóvá a kinevezést és a felmentést. Vagy csak a kuratóriumok joga legyen a kinevezés és felmentés, de mindenképpen kétharmados többséggel. Reméljük, hogy mindenki megelégedésére végetérnének a parttalan viták.

Harmadik pontban arra hívtam fel a figyelmet, hogy — az egyébként kívánatos — a magyar műholdas adás elindítása a törvény megszületése előtt a KHVM monopóliumának alkotmányellenes fenntartását jelentené.

Katona bölcsen és jóindulatúan hallgatott a megbeszélést követően. Igaz, hogy előtte közölte: két hetes nyaralása alatt az illetékes államtitkár segítségével tanulmányozza a törvényt, hogy képbe kerüljön. Ezt követően fogja álláspontját közölni. A remény tehát fennen áll, de még nem elégült ki.

• N. E.

I. Mihály csak királyként tér vissza

Bukaresti tudósítónktól

Ha volt is még kétely azt illetően, hogy Hohenzollern Mihály elfogadja-e a liberálisok ajánlatát, hogy trónjáról voltaképpen lemondva köztársasági elnökjelöltként induljon a szeptemberi választásokon, akkor tegnap a királyi üzenet mindenféle kétséget eloszlatott. És vele szertefoszlatta Radu Campeanu és pártja reményét is, hogy az exkirály mégis beleveti magát a politikai küzdelmekbe. Mihály király most teljesen világosan és félreérthetetlenül fogalmazott: „Nektek, valamennyiőtöknek, akik az állam élére hívtatok, ezt válaszolom: igen! Kész vagyok erre — törvényes királyotokként." Üzenetében Mihály hangsúlyozza: kizárólag a nyugalom és a teljes törvényesség légkörében tér vissza országába. Fiatalkori esküjére hivatkozik, amelyben megfogadta, élete során valamennyi románt kívánja szolgálni. Ezért semmiképpen sem lehet egy párt, vagy valamely politikai tömörülés jelöltje. I. Mihály kijelentette: nem akar a köztársasági elnökválasztás küzdelmeit kihasználva visszatérni trónjára. A jelenleg a svájci Versoixban élő egykori uralkodó felemelt fővel, a törvényesség tiszteletben tartásával kíván királyként visszatérni az országba, trónjára, ahonnan „1947-ben kommunista államcsínnyel üzték el idegen hatalom parancsára." A király abban is biztos, hogy a pártok megtalálják majd annak formáját, hogy visszatérhessen az állam élére. Mindez azok hatalmában áll majd, akikre a nép szavaz szeptember 27-én — fejtette ki végezetül.

• B. T.

Megyei kisgazda elnökök: betelt a pohár

Az eredeti elképzelések szerint a megyei kisgazdaelnökök találkoztak volna szombaton a Szeged melletti Zsombón. Végül csatlakoztak hozzájuk az országos vezetők fővárosi tagjai is. A zárt ülésen történtekről elsőként dr. Bernáth Balázs Bács-Kiskun megyei kisgazda elnöktől kaptuk tájékoztatást.

A nyári szabadságok ellenére az 51 tagú vezetőségből 34-en voltak jelen, míg több megyei elnök egyéb elfoglaltsága miatt a titkárral képviseltette magát. A vezetőség először beszámolót hallgatott meg a puccskísérletről, Torgyán József mentelmi jogának fölfüggesztéséről és az emlékezetes bírósági döntésről. Az elnökség úgy látta, hogy már régen nem Torgyán Józsefről van szó. Ezek az akciók egyértelműen arra irányulnak, hogy bármilyen módszerrel, de rávegyék a Kisgazda Pártot, hogy ősztől ismét a kormánykoalíciót erősítse. Ez pedig teljes mértékben kizárt, hiszen a kormány egyetlen olyan ígéretet sem teljesített, amelyek a koalíció megalakításának alapfeltételei voltak a választások idején. A vezetőség úgy látja: betelt a pohár. Határozott, következetes lépésekre van szükség a kisgazda egység megteremtése, a külső támadások visszaverése érdekében. Ezért egyhangú határozattal egy, a követeléseiket tartalmazó felhívást fogalmaztak meg, s ennek támogatására aláírások gyűjtését kezdik meg egyrészt a párttagok, másrészt valamennyi állampolgár körében. A felhívás határozottan egyértelműen tartalmazza a kisgazdák követeléseit. Számolnak azzal is, hogy a harmadik negyedévben a kisgazdák nem jutnak hozzá jogos költségvetési támogatásukhoz, így a vezetőség érintett főhivatású tagjai kijelentették, ha kell, fizetés nélkül dolgoznak tovább. Az adminisztráció bérének fedezésére pedig máris jelentkeztek vállalkozók.

Az ülés további részében a működést segítő szervezeti és személyi kérdésekről döntöttek. Bemutatkozott Désy Géza váci vállalkozó, aki a vállalkozói tagozatot vezeti a jövőben. A kisgazda ifjúsági szervezet működőképességének javítására Pintér Kornél vezetésével háromtagú ügyvivő testületet hoztak lére, István József alelnök, országgyűlési képviselő felügyelete mellett.

• Sz. Z.

Felhívás

A kormány megszegte választási ígéreteit, nem hozott valós rendszerváltást, elprédálja az ország vagyonát, gátlástalan, alkotmányellenes módszerekkel próbálja eltiporni a törvényesen megválasztott elnök, dr. Torgyán József által vezetett Független Kisgazdapártot. A demokrácia és népellenes kormányzatból az elviselhetetlen terhekből elég. Követeljük a nemzetvesztő politikát folytató Antall Józsefnek és kormányának azonnali lemondását.

Sepsiszentgyörgyön várják Stolojant

Bukaresti tudósítónktól

Hosszadalmas és alighanem nehéz tárgyalások elébe néz Theodor Stolojan román miniszterelök, aki ma ismét a székelyföldi magyar prefektusok leváltásának ügyében találkozik a Hargita és Kovászna megyei küldöttekkel. A megbeszélések színhelye — legalábbi s a lapzártankor érvényes terv szerint — végül mégis Sepsiszentgyörgy lesz.

Amint azt Márton Árpád, a parlament Kovászna megyei képviselője, a helyi RMDSZ elnöke a Magyar Hírlapnak nyilatkozva elmondotta, az előzetes terveknek megfelelően a kormányfő több menetes tárgyalásokon vesz részt Kovászna megye székhelyén. Először valamennyi helyi párt képviselőjével közösen tekinti át a Fodor Ferenc megyevezető felmentése miatt kialakult helyzetet, vizsgálja meg a két megye magyar lakosságának és a mellé fölzárkózó román demokratikus erők képviselőinek a kéréseit, majd külön megbeszélést folytat a Demokratikus Konvenció és az RMDSZ helyi vezetőivel.

Ha ezt követően további konzultációra lenne szükség, akkor újabb menetre kerül sor, ismét csak az összes Kovászna megyei politikai párt képviselőinek részvételével.

Domokos Géza már korábban jelezte, maga is leutazik Sepsiszentgyörgyre. A megyei választmány azonban hétvégi összejövetelén úgy határozott, hogy bár Domokos Géza a bukaresti törvényhozásban Kovászna megyét képviseli, — tekintettel arra, hogy egyben az RMDSZ országos elnöke is — jobb lenne, ha külön találkozót kérne a miniszterelnöktől. Hogy sor kerül-e majd egy ilyen megbeszélésre, az természetesen a kormányfő programjától függ.

A tárgyalásokon ott lesznek a hargitaiak küldöttei is. Persze, ezek a jelenlegi elképzelések. A meglepetések, a programtervtől való eltérések azonban korántsem kizártak — mondotta végezetül a Magyar Hírlapnak Márton Árpád.

Azt persze senki sem tudja, enged-e majd végül is a kormányfő, felülvizsgálja-e a magyar prefektusok felmentését kimondó kormányhatározatot.

• Bogdán Tibor

Meciar: Bőst az idén be kell fejezni

MTI

Vladimír Meciar szlovák kormányfő pénteken este egy szlovákiai nagygyűlésen hangsúlyozta, hogy a bősi erőművet az év végéig fel kell építeni. Meciar a CSTK sajtóiroda és a csehszlovák szövetségi rádió közlése szerint azt mondta, hogy a bősi vízierőművet még az idén be kell fejezni és az ehhez szükséges 1,9 milliárd koronát kitevő pénzösszeget a kormány költségvetéséből kell biztosítani. Szlovákiában komoly gondot okoz a bősi erőmű befejezéséhez szükséges összeg előteremtése. Szó van államkötvények kibocsátásáról és külföldi tőkebefektetésekről, de egyelőre csak az látszik biztosnak, hogy a pénz hiányzik.

A héten egyébként ismét Pozsonyban tárgyalt Hannes Androsch volt osztrák pénzügyminiszter cége, amely szintén nem mondta ki a végső igent arra, hogy garantáltan biztosítják az erőműhöz szükséges pénzeket. A két héttel ezelőtti szlovák kormányülésen az erőmű részleges privatizációjának gondolata is komolyan felmerült.

MAGYAR HÍRADÓ

Magyar gyógyszerek a FAK-nak

(MTI) Japán finanszírozással összesen 1,6 millió dollár értékben szállít gyógyszereket a Medimpex a Független Államok Közösségébe. A japán vöröskereszt által meghirdetett segélyszállítási pályázatból korábban elnyert 1,3 millió dolláros üzlet mellett további 300 ezer dollár értékű magyar gyógyszer szállítására kaptak lehetőséget — mondta el Toldi Ferenc, a vállalat vezérigazgatója. A vezérigazgató elmondta: a japán vöröskereszt mintegy nyolc és fél millió dollár értékben írt ki gyógyszersegély pályázatot. A Medimpex tokiói leányvállalata, a Medimpex-Japan révén pályázott, s az egyetlen külföldi nyertes lett.

Porcinkula Tatán

(MTI) Tegnap sokszáz érdeklődő kereste fel a Porcinkula elnevezésű országos nagyemlékezést Tatán. Az ünnepségsorozat eredetileg a Ferences-rendi szerzetesek rendezték meg, az Assiniben emelt Angyalos Boldogasszony—templom felszentelésének évfordulóján.

Matyónapok Mezőkövesden

(MTI) A Mezőkövesdi Közösségi Ház fúvószenekarának muzsikájára ébredtek szombaton a Matyóföld fővárosának lakói. Ezzel kezdetét vette az immár hagyományosan, évente megrendezésre kerülő Matyó Népművészeti Napok kétnapos programja.

Képviselők Horvátországban

(MTI) Rácskay Jenő (SZDSZ) és Sipos Imre (35-ök), a magyar Országgyűlés képviselői szombaton délután Horvátországba utaztak. Megfigyelőként részt vettek a Horvát Köztársaságban tegnap tartott parlamenti választásokon.

Hadtörténelem és katonapolitika

(MTI) Történelemtanárokat és levéltárosokat hívtak meg a dél-dunántúli történészek hetedik alkalommal megrendezett nyári táborába, Alsóbélatelepre. A tegnap megnyitott és augusztus 8-ig tartó tábor százhúsz résztvevője a hadtörténelem és a katonapolitika témakörében hallhat majd előadásokat. Az előadók között van Katona Tamás, a Miniszterelnöki Hivatal államtitkára, aki az 1848-49—es szabadságharcról tart értekezést. Keleti György, a HM volt szóvivője „A hadsereg helye egy demokratikus államban" című előadásában mondja el gondolatait.

A hajdú-bihari kisgazdák ellenzékiek maradnak

Torgyán József, az ellenzéki pozíció és Szabó Sándor mellett szavaztak vasárnapi nagyválasztmányi gyűlésükön a hajdú-bihari kisgazdák. Ugyanis a 84 alapszervezet mintegy 200 küldötte határozatot hozott: egyetlen független kisgazdapárt van, melynek Torgyán József az elnöke. Majd jelentős többséggel választották meg a vitáktól sem mentes gyűlésen megyei elnöknek a Németh Béla nevével fémjelzett szárnyhoz csatlakozott Cseh Sándor helyére Szabó Sándort, aki a debreceni juniális óta Torgyán megbízásából már ellátta ezt a posztot.

Mint szombati számunkban hírt adtunk róla: Németh Béla és Jankovics Tibor pártfőügyész a hajdú-bihari főügyészségen feljelentett különböző visszaélések miatt három hajdú-bihari kisgazdát. Másnap pedig pártfegyelmi vizsgálatot indítottak ellenük és a vizsgálat idejére tisztségükből, valamint tagsági jogaik gyakorlásából felfüggesztették őket. Kérdésünkre az egyik megvádolt, Szabó Sándor, társai: Budaházi Gyula és Mike Józsefné nevében is tételesen cáfolta a Németh Béláék által felsoroltakat. Szabó Sándor szerint az ügyben a tagság állásfoglalását a mai döntések is bizonyítják: „Nem érdekelnek a rágalmak, állunk elébe a vizsgálatoknak. A pártból kizárt hajdani vezetőknek egyébként sincs joguk felfüggeszteniük minket."

• N. T.

AustriaLotto

A Lottó Unió Kft. tájékoztatása szerint a 31. heti Ausztria lottó eredményei a következők: Szelvények száma: 2.102.263 darab, fogadási díj: 95.690.835 schilling, lottó nyereményösszeg 1. nyerőosztály: 14.353.625 schilling. Lottó nyerőszámok: 2, 11, 27, 30, 35, 43. Pótszám: 14. Joker fogadási díj: 21.261.304 schilling, Joker nyereményösszeg 1. nyerőosztály: 4.252.260 schilling. Joker nyerőszámok: 6 1 0 1 3 7.

A Szonda Ipsos közvélemény-kutatása szerint a szakképzetlen fizikai dolgozók a legborúlátóbbak

A munkanélküliség adatai felülmúlják a jóslatokat

• Folytatás az 1. oldalról

Javítani kellene a kormány és a szakszervezetek, valamint a pártok és a szakszervezetek viszonyán is a dolgozókat érintő hosszú távú megállapodások érdekében. Fontosnak tartjuk a személyi jövedelemadó önkormányzatoknál maradó részének növelését munkahelyteremtés céljára. Nem szabad emelni a nyugdíjkorhatárt, hiszen ez tovább szűkíti a fiatalok elhelyezkedésének esélyét. Támogatni kell azokat a nőket, akik részmunkaidőben hajlandók dolgozni. Magyarországon világviszonylatban is kimagaslóan magas — 77 százalékos — a nők foglalkoztatási aránya. A családoknak is jót tenne, ha a nők több időt fordíthatnának a gyermeknevelésre, háztartásra. A kieső keresetet központi forrásokból lehetne pótolni. Az iskolarendszer is reformra szorul, hiszen a jelenlegi gyakorlat arra motiválja a fiatalokat, hogy munkanélküli segélyre menjenek. A kormánynak jobban kellene a magyar termékeket védenie. A külkereskedelem, külgazdaság ésszerűbb szervezése sok hazai munkahely megmaradását, sőt, újak kialakítását is eredményezhetné. A privatizációs bevételek új munkahelyekre fordítandó arányát a jelenlegi 15-ről legalább 30 százalékra szükséges felemelni.

Az MSZP a gyakorlatban is megpróbálja a rászorulók gondját viselni. Támogatja a Munkásképviseleti Alapítványt, amely az ország különféle részein működő önsegélyező egyesületek munkáját szervezi. Ez a forma az állásukat elvesztők hatékony segítője lehet. Munkaerőpiaci információszolgáltatás, átképzési, oktatási programok beindítása lehet a legfontosabb feladata az egyesületeknek. Szeretnék, ha képviselőiket meghívnák az Érdekegyeztető Tanács munkavállalói oldalára.

• Sz. A. J.

Levonult Vas megyében az első csődhullám?

A megyei munkaügyi központ legfrissebb adatai ezt engedik sejteni. Míg az elmúlt év első felében 288 (!) százalékkal emelkedett a munkanélküliek száma, addig az idén januártól júliusig „mindössze" 21 százalékkal. Ám az is igaz, hogy a tavalyi 288 százalék és az idei 21 sajnos csaknem ugyanannyi, hozzávetőlegesen 1800 új munkanélküli jelent. Ezzel együtt június végén 10 642 munkanélküli tartottak nyilván Vas megyében, hat százalékkal többet, mint egy hónappal korábban. Továbbra is Szentgotthárd térsége a munkanélküliségtől leginkább sújtott terület, míg Szombathelyen elviselhető, 6 százalékos az arány. A munkaügyi központ által nyilvántartott üres álláshelyek száma rohamosan nő. Leginkább az ipar és a szolgáltatás igényli a munkaerőt, az esetek 98 százalékában fizikai dolgozót keresnek, s ezen belül is kétharmad a betanított munkások aránya. Üres álláshelyek tekintetében a legrosszabb helyzetben a nem fizikai munkanélküliek vannak, 14 állásra kétezren lennének...

Keszthelyen csak az idegenforgalmi szezon kezdetén enyhült némileg a munkanélküliség. Elsősorban a kereskedelemben és a vendégátásban tudtak elhelyezkedni a tartósan munkanélküli segélyen lévők, ám még így is 1275 munkanélkülit tartanak nyilván a Balaton-parti városban illetve környékén. A munkanélküliek fele szakmunkás, ötöde korábban valamilyen szellemi munkakörben dolgozott. A tartósan munkanélküliek elhelyezkedési gondjain kívánnak segíteni a különböző átképző tanfolyamokkal. A 38 tanfolyam között található adó-ügyintézői és nyelvtanfolyam, a helyi igényeknek megfelelően szakács szakmunkásokat is képeznek.

• Graffiti

A munkaügyi központnak csak a tűzoltás marad

Bács-Kiskun megyében 38 ezren vannak munka nélkül, ez a munkaképes lakosságnak több mint 13 százaléka. Persze van a megyén belül szóródás, Kunszentmiklós és Kiskunmajsa térségében meghaladja a 15 százalékot, Kiskunfélegyházán mindössze 10 százalék. Még szomorúbbá teszi ezeket az adatokat, hogy valószínűleg nem ez a mélypont. A helyzet még mindig rosszabbodik, júniusban például az arány 2,9 százalékkal emelkedett. A legnagyobb romlást Baja térségéből jelzik. Ráadásul a téeszek és állami gazdaságok átalakulásának következményeivel még nem is számolnak, mivel az egyszerűen megjósolhatatlan. Ilyen körülmények között a Munkaügyi Hivatalnak csak a „tűzoltás" marad. Támogatják a vállalkozóvá válást, a második negyedévben 246 állástalan próbálta meg ezt a kiutat. Növekszik a közhasznú munka mértéke is, például Kerekegyházán 50 ember végzi rendszeresen. Pozitívum, hogy változóban van a közhasznú tevékenység jellege. A parképítés, a köztisztaság feladatai mellett egyre nagyobb a házi szociális gondozók iránti igény, elsősorban a kistelepüléseken.

• Sz. Z.

A „vezető iparágak" most állástalanokat „termelnek"

Még néhány éve is hazánk legfejlettebb régiói közé tartozott Veszprém megye, ahol a vegyipar, a bányászat, a gépipar, az idegenforgalom megteremtette a fejlődés lehetőségét, és természetesen a munkaerő zavartalan foglalkoztatását. Mára a vezető iparágakról kiderült, hogy egyike-másika mesterségesen felpumpált, nincs mögöttük piaci fedezet. A vállalatok, intézmények tucatjai kénytelenek csődöt jelenteni, szembenézni a felszámolás keserű teendőivel, amelynek következtében Veszprém megyében immár 10 százalékos a munkanélküliség.

A Veszprém Megyei Munkaügyi Központ tájékoztatása szerint jelenleg 20 ezer munkanélkülijük van, s bár számuk az elmúlt hónapokhoz képest kevesebbel nőtt, egyre újabb munkanélküliekkel kell számolni. A Bakonyi Bauxitbányánál, az Ajkai Timföldgyárnál, a veszprémi Bakony Műveknél és több építőipari vállalatnál újabb százaknak kénytelenek felmondani. Aggasztó jelenség, hogy a munkanélküliek közül immár félezer azoknak a száma, akik nem jogosultak a munkanélküli segélyre. Ők a 4000 forintos önkormányzati segélyből élnek.

A munkanélküliek szakmai, végzettségi összetétele is kedvezőtlen, hiszen zömükben szakmunkások és értelmiségiek, a vállalatok viszont elsősorban segédmunkásokat keresnek. Sajnos nem sokat: Veszprém megyében jelenleg mindössze 500 betölthetően munkahely van.

• A. J.

Ahány pályakezdő, annyi állásajánlat

Baranyában egy hónap alatt újabb egy százalékkal nőtt a munkanélküliségi ráta, amely most már 12,1 százalék. A legsúlyosabb gondokat Szigetvár, Szentlőrinc (22,2 százalék), illetve Komló (20,5 százalék) körzetében regisztrálták a Munkaügyi Hivatal munkatársai. A hivatal kirendeltségein egyébként júliusban már 47 ezres volt az ügyfélforgalom, a munkanélküli állástalanok száma a megyében 25 ezer fölé nőtt. A munkanélküli járadékot pedig mintegy 7 ezer személynek folyósítanak. A betölthető álláshelyek száma alig változik, egy utolsó adat szerint 2172. Ugyanennyi a pályakezdő munkanélküliek száma is, miután az utóbbi egy hónapban 1000 fős növekedést mutatnak a statisztikák.

A kedvezőtlen folyamatok fékezésére mind több átképző tanfolyam indul, ahol a szakmai oktatás mellett az önmenedzselés tudományát is oktatják. Az önkormányzatok a vállalkozások kedvezményezésével igyekeznek enyhíteni a foglalkoztatási gondokon.

• F. J.

Borsodban tíz százalék fölötti a munkanélküliség

Az ország másik, hagyományos iparvidéke Borsod-Abaúj-Zemplén megye, amelynek egyes térségeiben — a legjobban iparosodott vidékeken — már 25 százalék felé tart a munkanélküliség mutatója, a megyei átlag is meghaladja a tíz százalékot. Havonta 3-4 ezer az új állást kereső, és az év végére várhatóan 80-90 ezren lesznek, akik meglehetősen reménytelenül keresnek elhelyezkedést. Ezzel szemben csak 1300 állást kínáltak.

Az első félévben mindössze négyezren iratkoztak be a különböző átképző tanfolyamokra, közhasznú munkával alig 3 ezernek sikerült elhelyezkedést találnia. Nyilván azért is nehéz álláshoz segíteni az itteni munkanélkülieket, mert harmaduk szakmunkás, és minden negyedik segédmunkás.

Több mint nyolcezernek még általános iskolai végzettsége sincs. A nagy számokból következik, hogy hónapról-hónapra nő azoknak a száma, akik kihullanak a munkanélküli járadék rostáján, júliusban már 1500-an. Számukra a megélhetés egyetlen lehetősége a négyezer forintos szociális támogatás marad.

A nyár jótékony hatása Somogyban

Júliusban már több, mint tizenhatezer somogyi állástalanról tudtak a kaposvári központban, ami azt jelenti, hogy ha kisebb mértékben is, de újra emelkedni kezdett a munkanélküliek száma. Egy hónappal ezelőtt örömmel számoltam be arról, hogy az országban elsőként errefelé valamicskét csökkent a munkanélküliség, sőt az akkori prognózis szerint ez a tendencia nyár végéig érezhető majd. Nos, az előreljezés — úgy tűnik — nem vált be, pontosabban a szakembereket megcáfolták a pályakezdők, s az is, hogy június végén járt le sokhelyütt a felmondási idő, ekkor engedték szélnek az embereket több, csőd szélén álló somogyi cégtől. A munkaügyi központ adatai szerint tizenháromezer-ötszázan kapnak a megyében munkanélküli járadékot.

Nem változott a helyzet Tabon, a valamikor ipari völgynek is becézett fiatal városban, ahol jónéhány fővárosi központú leányvállalat volt kénytelen kiadni a dolgozók munkakönyvét. Itt tizenhat százalékos a munkanélküliségi ráta. Nem sokkal lemaradva követi Barcs, ahol ráadásul rengeteg az igen alacsonyan kvalifikált munkanélküli. Azok, akik nem tudnak elhelyezkedni, igen nehéz helyzetben vannak, mivel se képzettségük, se elszántságuk, se lehetőségük nincs, hogy legalább egy-két hónapra valahol munkába álljanak.

Csaknem másfélezer pályakezdő, többnyire frissen végzett középiskolás, gimnáziumot végzett keres állást a megyében, szinte reménytelenül. Nekik leginkább az átképzést tudják ajánlani a megyei munkaügyi központban. Hátha néhány hónap múlva más lesz a helyzet. Csakhogy ebben a központban sem bíznak.

• F. L.

Napilapban közlik a hajdú-bihari álláslehetőségeket

Másfél évvel ezelőtt mintegy ötezren, napjainkban 31 ezernél is többen vannak állás nélkül a 317 ezer munkaképes korú hajdú-bihari közül. A megyében elsősorban a mezőgazdaságból, az élelmiszerfeldolgozó iparból, és a volt szocialista országok piacára termelt gépgyártásból éltek az emberek, így az elmúlt időszak kedvezőtlen változásai különösképpen sújtották az itt élőket. A megyei munkaügyi központ a részmunkaidős foglalkoztatás és a közhasznú munkák támogatásával, át-, illetve továbbképző tanfolyamaival ebben az évben várhatóan 11-12 ezer ember elhelyezkedésének esélyeit segíti majd.

Egy hónapja a Hajdú-Bihari Naplóban naponta közlik a bejelentett megyei munkalehetőségeket is. De év végére így is valószínű: mintegy 42 ezerre nő az állástalanok száma a megyében. Kedvező változás azonban, hogy a termelés visszaesésének üteme lelassult. A privatizációs folyamatok lezajlása, illetve a külföldi tőke megjelenése a szakemberek szerint szintén érzékelhető javulás felé mutat majd.

A következő fél esztendőben a munkáltatók várhatóan a szakképzetlenektől (73,7 százalék) és a szellemi munkát végzőktől (13,7 százalék) válnak meg, a sorban csak ezután következnek a szakképzett fizikai munkások.

• N. T.

A Szonda Ipsos Média, Vélemény- és Piackutató Intézet a Magyar Hitel Bank közreműködésével 1992 május végén közvélemény-kutatást végzett 1000, a felnőtt lakosságot nem, életkor és lakóhely szerint reprezentáló személy körében. A vizsgálat öt témakörre terjedt ki: életszínvonal, infláció, jövedelmek, megtakarítások, munkanélküliség. Hetenként visszatérő sorozatunkban ismertetjük a közvélemény alakulását e kérdésekről.

1992 májusában a felnőtt lakosság mintegy 15 százalékosra becsülte a jelenlegi munkanélküliségi rátát, s az év végéig 6,6 százalékpontos növekedést prognosztizált. Hasonló volt a becslések átlaga ez év januárjában, míg a köztes időszakban némileg magasabb. (Lásd az ábrát.) Április végén a hivatalos statisztika szerint 9,3 százalék volt az állástalanok aránya. A lakosság becslése tehát túlzó, ami azt tükrözi, hogy a közvélemény kiemelkedő fontosságot tulajdonít e problémakörnek.

Általában azok a társadalmi csoportok vélik másoknál is magasabbnak a jelenlegi és a várható munkanélküliségi arányokat, amelyek fokozottabban vannak kitéve annak a veszélynek, hogy maguk is elvesztik állásukat. Így például a nők, a falusiak, az ország északkeleti régiójában élők, az alacsony képzettségűek, a szegények nagyobb munkanélküliséget feltételeznek, mint a többiek.

A közelebbről érintett aktív keresőkön belül a szakképzetlen fizikai dolgozók ítélik meg a legborúlátóbban a jelenlegi és az év végére várható helyzetet — ők 9 százalékpontos emelkedésre számítanak. Mintegy 7 százalékpontos növekedést prognosztizálnak a szakmunkások, valamint az önállók, a vállalkozók. A legalacsonyabb, 5 százalékpont körüli érték a szellemi dolgozók és az értelmiségiek, a vezetők becsléseiből adódik.

ÓTD
Ingatlan
RT.

Értesítjük tisztelt megrendelőinket és együttműködő partnereinket, hogy
1992. augusztus 1-jétől részvénytársaságunk címe megváltozott.

Új címünk:
1066 Budapest VI., Mozsár u. 8.

Telefon:
vezérigazgató: 269-1375; 269-1372
központ: 269-1350-től 269-1359-ig
fax: 269-1370; 269-1371

MH 8573

TÁJÉKOZTATÓ ÜDÜLÉSI LEHETŐSÉGEKRŐL

Az itt felajánlott beutalókat az olvasók — az aktív dolgozók és nyugdíjasok, olyanok is, akik egyetlen érdekvédelmi szervezetnek sem tagjai — igényelhetik. Olvasóink rendelkezésére áll az Üdülővendég-szolgálati Iroda (ÜVSZI), amelynek félfogadási ideje hétfőn és pénteken 9—13, szerdán 9—16 óráig tart. Címe: Budapest VI., Dózsa György út 84/B, IV. emelet 31—33. ajtó. Tájékoztatjuk a bükfürdői, debreceni, gyulai, zalakarosi gyógybeutaltakat, hogy üdülésük előtt kezelőorvosukkal írassanak fel a két hétre fürdő- és fizikoterápiás jegyeket, mert a helyi fürdővállalatok csak így biztosítják a térítésmentes szolgáltatásokat.

Kedvezményes áron

MÁTRAHÁZA, Pagoda Hotel, családos (2+1) beutaló, I. o., 14 napos, augusztus 13-tól 26-ig, 1 db. Térítési díj 12 040 Ft. Igényelhető az ÉDRV-nél, a 34-11-766/170 telefonon.

BALATONFÖLDVÁR, Ibolya üdülő, egyéni beutaló, II. o., 11 napos, augusztus 21-től 31-ig, 1 db. Térítési díj 3740 Ft. Igényelhető a közszolgálati szakszervezetben, a 138-4286 telefonon.

— 14 napos, szeptember 2-től 15-ig, 5 db. Térítési díj 3640 Ft. Igényelhető az ÜVSZI-nél.

PARÁDFÜRDŐ, szanatóriumi beutaló, II. o., 21 napos, szeptember 2-től 22-ig, 1 db. Térítési díj 6300 forint. Igényelhető a közszolgálati szakszervezetben, a 138-4286 telefonon.

MÁTRAFÜRED, Hegyalja üdülő, házaspári beutaló, II. o., 14 napos, szeptember 9-től 22-ig, 1 db. Térítési díj 8400 forint. Igényelhető a miskolci állategészségügyi szakszervezetben, a 46-342-022 telefonon.

SIÓFOK, szanatóriumi beutaló, II. o., 21 napos, szeptember 8-tól 28-ig, 7 db. Térítési díj 6300 forint. Igényelhető az ÜVSZI-nél.

— Azúr üdülő, házaspári beutaló, I. o., 14 napos, szeptember 11—24-ig, 9 db. Térítési díj 7840 forint. Igényelhető az ÜVSZI-nél, a miskolci állategészségügyi szakszervezetben, a 46-342-022 telefonon.

— Tengerszem üdülő, házaspári beutaló, I. o., 10 napos, szeptember 11-től 20-ig, 9 db. Térítési díj 5600 forint. Igényelhető az ÜVSZI-nél.

— Orgona üdülő, házaspári beutaló, II. o., 10 napos, szeptember 11-től 20-ig, 1 db. Térítési díj 5200 forint. Igényelhető a textiles szakszervezetben, a 142-0357 telefonon.

— Ferró üdülő, házaspári beutaló, I. o., 14 napos, szeptember 11-től 24-ig, 1 db. Térítési díj 7840 forint. Igényelhető a textiles szakszervezetben, a 142-0357 telefonon.

BALATONFÜRED, Horizont Hotel, házaspári beutaló, III. o., 14 napos, szeptember 10—23-ig, 1 db. Térítési díj 6160 forint. Igényelhető a textiles szakszervezetben, a 142-0357-es telefonon.

Forgalmi áron

DEBRECEN, a Nagyerdő Gyógyszálló néhány kétágyas, pótágyazható, fürdőszobás szobája augusztus 16-ig kiadó. Szobaár 1200 Ft/nap, egy fő részére 800 Ft/nap, pótágy napi 300 Ft. Az üdülőhelyi díj 50 Ft/fő/nap. Teljes ellátás személyenként és naponta 300 Ft, félpanzió 156 Ft. Jelentkezni lehet az ÜVSZI-nél.

Balatonmária, GYERMEKÜDÜLŐ: augusztus 30-ig egyhetes turnusokban általános iskolások csoportos jelentkezését várja. Elhelyezés többágyas hálókban. Ár teljes ellátással 550 Ft/fő/nap. A gyermekfelügyeletet ellátók — 20 személy után egy felnőtt — ingyenesen vehetik igénybe a szolgáltatásokat. A helyeket le lehet kötni a 06-85-76-882-es számon az üdülőben, valamint a Hévízi Üdülési Igazgatóságon a (06-82-12-414).

Fonyódliget, vízparti GYERMEKÜDÜLŐ: augusztus 13-tól 25-ig általános iskolás gyerekeknek kínál üdülési lehetőséget 7, 10 vagy 14 napra. Részvételi díj teljes ellátással 450 Ft/nap/gyermek. Jelentkezni lehet az ÜVSZI-nél, vagy az üdülő 06-85-60-684-es telefonszámán.

FORTUNA ÜDÜLŐHAJÓ: ausztriai út, augusztus 22-től 30-ig a Budapest—Bécs—Melk—Passau—Dürnstein—Budapest útvonalon. Térítési díj teljes ellátással, 2800—3200 Ft/fő/nap, gyerekeknek 14 éves korig 50%-os kedvezmény,

— szeptember 17-től 21-ig a Budapest—Bécs—Budapest útvonalon. Térítési díj teljes ellátással, 2700—3200 Ft/fő/nap, gyerekeknek 14 éves korig 50%-os kedvezmény. Jelentkezni a 118-4960-es, valamint a 115-0287-es telefonszámon lehet.

NYÁRI TÁBOROZÁSRA, csoportok számára kiadó az újhutai Kastély panzió 45 férőhelye (3—4 ágyas szobák) szeptember 12-től az év végéig személyenként és naponta 230 Ft-ért. Teljes panziós ellátás személyenként 360, félpanziós személyenként 240 Ft-ért kapható. Minimálisan 30 fős csoportok a Tolcsva 295-ös telefonon érdeklődhetnek.

— **SÁTORALJAÚJHELY, gyermeküdülő:** 68 férőhely augusztus 27-ig, személyenként és naponta 200 Ft-ért. Teljes panziós ellátás személyenként 340, félpanziós személyenként 190 Ft-ért kapható. Érdeklődni a 06-41-21-344-es telefonon lehet.

HOLLÓHÁZA, Kastélyszálló, 2—3 ágyas, pótágyazható, fürdőszoba nélküli szobák szeptember 10-től egyhetes turnusokban kiadók. Egy hét, egy fő részére teljes ellátással 4350 Ft. Érdeklődni: a Hollóháza 8-as telefonon, vagy az ÜVSZI-nél.

PÉCS, Hotel Kikelet: fürdőszoba nélküli, 2 + 1 ágyas szobák bérelhetők. Szállásdíj felnőtteknek 575, gyerekeknek 345 Ft. Reggeli 70, ebéd 150, vacsora 130 Ft. Érdeklődni lehet az ÜVSZI-nél, vagy a 06-72-10-777-es telefonon.

SOPRON, Vegyész Üdülőszálló (a Hotel Maróni területén, Lövér krt. 74.), forgalmi áron várja vendégeit! Kétágyas szoba naponta 1104 Ft + idegenforgalmi adó. Gyermekeknek a szállás térítési díja naponta 345 Ft. Az étkezés személyenként és naponta 350 Ft. Jelentkezni lehet a 06-99-12-549-es telefonon.

— Hotel Maróni, (Sopron, Lövér krt. 74.). Elhelyezés: kétágyas, pótágyazható, összkomfortos szobákban. Térítési díj felnőtteknek 690 Ft/fő/nap + idegenforgalmi adó, gyermekeknek a szállás térítési díja 345 Ft/fő/nap. Étkezés személyenként és naponta 350 Ft. Érdeklődni lehet a 06-99-12-549-es telefonon.

GYULA, Erkel Hotel: augusztus 16—21. között 5 éjszakás kedvezményes üdülést kínál többgyerekesek-nek. Összkomfortos szoba ára napi 1995 forint, a gyerekek számától függetlenül. Kötelező étkezés személyenként: reggeli 110, vacsora 165 forint, 10 éven aluli gyermek csak a felét fizeti. A szobák olyan méretűek, hogy 1—2—3 gyermekkel is bérelhetők, a nagycsaládosok sem fizetnek többet. Jelentkezni lehet a 06-66-62-644-es telefonon vagy az ÜVSZI-nél.

HÉVÍZ, Hotel Pátria: kétágyas szobák — közös WC és zuhanyozó — igényelhetők 700 Ft/nap áron, egy fő esetén az ár 500 Ft/nap. Étkezés teljes ellátással 300, félpanziós ellátással 165 Ft/fő. Jelentkezni lehet a Keszthely 13-281-es telefonon, vagy az ÜVSZI-nél.

— Hélios Gyógyszálló: kétágyas, fürdőszobás szobák igényelhetők 1440 Ft/nap áron, egy fő esetén az ár 1020 Ft/nap. Étkezés teljes ellátással 420 Ft/fő. Jelentkezni lehet a Keszthely 11-458-as telefonon, vagy az ÜVSZI-nél.

ZALAKAROS, Freya Hotel, kétágyas, fürdőszobás szobák igényelhetők 1500 Ft/nap áron, egy fő esetén az ár 1070 Ft/nap. Étkezés teljes ellátással 360, félpanziós ellátással 198 Ft/fő. Jelentkezni lehet az ÜVSZI-nél, vagy a Keszthely 11-458-as telefonon.

SIÓFOK, Móló üdülő: 2—3 ágyas szobák (közös zuhanyozó és WC) augusztus 31-ig bérbe vehetők. Térítési díj teljes ellátással, naponta felnőtteknek 810 Ft, gyerekeknek 638 Ft. Jelentkezni lehet a 06-84-12-244-es telefonon.

Összkomfortos, FŐVÁROSI SZÁLLÁSHELYEK: HOTEL GYOPÁR (a Szabadság-hegyen, a fogaskerekű vasút végállomásánál). Szállásdíj az egy- és kétágyas pótágyazható szobákban felnőtteknek 750, gyermekeknek 375 Ft naponta. Teljes ellátás személyenként és naponta 350 Ft. Jelentkezni a 175-6765-ös vagy a 175-9258-as telefonon lehet.

ZIRC, Erdőalja panzió: 2 ágyas, fürdőszoba nélküli szobák szeptember 9-ig kiadók. A szoba ára 1036 Ft/nap, egy fő esetén az ár 720 Ft/nap. Jelentkezni lehet a Zirc 16-os telefonon, vagy az ÜVSZI-nél.

LEÁNYFALU, Panoráma üdülő: 2 ágyas, fürdőszobás, pótágyazható szobák bérelhetők augusztus 18-tól. Szállás felnőtteknek 500, gyerekeknek 200 Ft, teljes panziós ellátás 420 Ft. Jelentkezni lehet az ÜVSZI-nél vagy az üdülőnél, a 06-26-23-382-es telefonon.

HAJDÚSZOBOSZLÓ, Béke Gyógyszálló: 1 és 2 ágyas, fürdőszobás szobák igényelhetők augusztus 10-ig. Hat éjszaka teljes ellátással, fürdőbelépővel, idegenforgalmi adóval személyenként 6900, minden további nap 1170 Ft. Gyermekek részére (pótágyas elhelyezéssel) 5100, minden további nap 850 Ft. 13 éjszaka személyenként 14 330, minden további nap 1100 Ft, gyermekek részére 11 050, minden további nap 850 Ft. Jelentkezni lehet az ÜVSZI-nél, vagy a 06-52-64-411-es telefonon.

— Barátság Gyógyszálló: augusztus 25-től szeptember 15-ig szoba kiadó 7 éjszakás időszakokra. Térítési díj teljes ellátással, fürdőbelépővel, idegenforgalmi adóval felnőtteknek 8650, gyermekeknek (pótágyon) 7350 Ft személyenként. Félpanzióval 7495 és 6195 Ft. Hétvégi kedvezményes akció péntek délutántól vasárnap délutánig, 2400 Ft-ért teljes ellátással, fürdőbelépővel. Jelentkezni lehet az ÜVSZI-nél vagy a gyógyszálló 06-52-61-744-es számán.

PARÁDFÜRDŐN és PARÁDSASVÁRON, faházas táborok vehetők igénybe csoportok részére. Térítési díj személyenként és naponta 200 Ft. Teljes panziós ellátás 300, félpanziós ellátás 180 Ft/fő/nap. Érdeklődni lehet a 06-36-64-004-es telefonon.

8692 MH

DAY Mihály műveit.

Városvédő beszédek előtörténete

Csak a kilencediknek kellett

Városvédő beszédek címmel jelent meg a közelmúltban Ráday Mihály új könyvének két kötete, a Széchenyi Kiadó gondozásában. A fotókkal bőségesen illusztrált „almanach" Ráday Mihály városvédő tevékenységét dokumentálja, 1970-től 1988 elejéig. A könyv nagyon szép, a magyar könyvpiacon szokatlanul nagyszámú melléklettel, név-, hely-, tárgymutatóval és „mesterlistával". Ráadásul — és azért ez sem mellékes szempont — fejezetein végighaladva, a sajátos téma tükrében kirajzolódik az elmúlt évtized magyar társadalmának sok-sok jellegzetessége. A regényszerűen olvasmányos gyűjtemény erényei megegyeznek azokkal az erényekkel, amelyek Ráday műsorát, Az unokáink sem fogják látni-t is olyan népszerűvé tették. (Legközelebb holnap, szombaton este jelentkezik, a TV1-en.)

— *Ennek a könyvnek legendája volt, mielőtt még megjelent volna. Eszerint az ön igényessége egymásután késztette meghátrálásra a kiadókat. Igaz?* — érdeklődtünk a szerzőtől.

— Amikor az Állami Könyvterjesztő elhatározta, hogy kiadja *Siklósi László doktor* híres könyvét, a *Hogyan épült Budapestet* reprintben, engem kértek föl az utószó megírására. Erről beszéltünk Török Ottóval, az ÁKV akkori igazgatójával, amikor fölvetette, hogy kellene egy újabb könyvet írnom. Azt javasolta, hogy keressem föl az ötlettel a *Gondolat Kiadót*, és vigyem magammal — ajánlólevélnek — előző kötetemet, aminek a műsorral azonos a címe, és ami akkor már régen elfogyott a boltokból. A szinopszisom azután fél évig hevert a Gondolatnál, mire közölték, hogy ők tudományos műveket adnak ki, ilyesmivel nem foglalkoznak. Akkor *Bart István* keresett meg a *Corvinától*, elmondta, hogy ő milyen könyvet képzel, viszonzásul én is elmondtam, hogy én mit szeretnék, majd *búcsút vettünk* egymástól... A *Műszaki Kiadó* következett, akik azt szerették volna, ha a mesterlistát kiegészítem a mesterségek történetével. Ehhez nem értek, nem vállaltam. A *Kossuth Kiadóval* csak az volt a gond, hogy hároméves átfutással adták volna ki, amiről azt gondoltam, hogy megengedhetetlen egy ilyen típusú könyvnél. Az *IPV* viszont azt ígérte, hogyha szeptember elsejéig leadom a kéziratot, karácsonyra az üzletekben lesz a könyv... Megkötöttük a szerződést, én leadtam határidőre a kötetet, ők pedig — öt hónappal később — felbontották a szerződést, papírhiányra hivatkozva. Ezután a kész kézirat elvándorolt a *Múzsákhoz*, ahol csak azt kifogásolták, hogy ez *nem egy könyv*. Szerintük nem az.

— *Nem mondom, hogy ne folytassa, de hát ez borzasztó. Csoda, hogy nem ment el az egésztől a kedve!*

— Viszont *panaszkodtam* miatta, ahol csak szóba jött. Így egyszer *Pozsgay Imrének* is. Ő hozott össze — áttételesen — a *Magyar Médiával*. Velük sem jártam sikerrel, és nem tartott a műre igényt saját cégem *kereskedelmi igazgatósága* sem... Ők csupán azt akarták volna, hogy előbb írjam teljesen át. Akkor érkezett az *Artunion* ajánlata.

— *Nem a Széchenyi Kiadó adta ki...?*

— De, az Artunion neve változott így időközben, aminek az irodalmi vezetője, *Rubovszky Éva* vállalta az együttműködést. Kiegészítettük az anyagot 1988. január 1-jéig, s 1988 karácsonya helyett, különféle nyomdai zökkenők után végre idén nyáron megjelent.

— *Ebből az a tanulság, hogy aki ma Magyarországon könyvészetileg igényes, kézikönyvszerűen is jól használható könyvet akar megjelentetni, annak meg kell szenvednie érte... Ráadásul úgy tudom, a Városvédő beszédek most a reménybeli vásárlókat bosszantja. Van ahol még van belőle, van ahol nem kapni.*

— Engem is bosszant, habár ez is olyasmi, ami nem kifejezetten a szerzőre tartozik. A könyvterjesztők egy részét elborzasztotta a két kötet viszonylag magas ára, ezért igen egyenetlenül rendeltek belőle. Vidéken például bármerre járok: nincs. Igaz, a *Művelt Nép* összesen kétezer példányt kért belőle.

— *Ráday Mihályt úgy szokták meg az emberek, hogy indulatos. Közérdekű haragvásával elég ritka magatartástípust képviselt. Manapság viszont rövid idő alatt megváltozott a helyzet, éppen a nyugalom hiányzik. Hat ez az ön műsorára?*

— Nagyon örülök az eredményeknek és boldogan mutatom be ezeket is, hiszen a pedagógiai hatása ugyanolyan a jó példának is, mint az ostorozásnak. De ha egy mód van rá, igyekszem, változatlanul ilyet is, meg olyat is mutatni. Mondom a jót, meg a rosszat is, a stílusom pedig nem változik a közhangulattal, az mindig olyan, amilyen. Amilyen vagyok.

— *A lakóhelyi környezet kérdéseiben a legközvetlenebbül vagyunk érdekeltek. A politikai mozgalmak szervezői erre nagyon is építenek. Vajon nálunk már eszébe jutott valamelyik pártnak kamatoztatni az ön eredményeit, népszerűségét?*

— Szerintem a pártok és más szervezetek nem elsősorban a környezetkultúrával próbálnak most hatni, toborozni. Egyszer majd biztosan szerepe lesz. A kerületben, ahol lakom, az SZDSZ érdeklődött a munkám iránt, meg is hívtak fórumokra, és szívesen el is mentem. Más kerületi tanácstagokat az MDF keresett meg... Ami engem illet, én mindig is mondtam a magamét, nemcsak a műsorban, hanem egyéb fórumokon, öt éve a Fővárosi Tanácsban is.

— *Ebben a témában föltűnően tartózkodó. Pedig felröppent olyan hírlapi pletyka is, hogy netán politikai karrier városmányosa. A budapesti főpolgármesterségre céloztak.*

— Milyen alapja lehet egy ilyen híresztelésnek? Igaz, kínáltak már különféle hivatali tisztségekkel, amiket sikerült udvariasan visszautasítanom.

— *Udvariasan...?!*

— Amennyire telik tőlem. A lényeg: csinálni a magam dolgát. Ami egyre többnek tűnik. A politikai élet megélénkülése, a pártok szerveződése következtében a városvédő mozgalmak most kissé stagnálnak. Nem veszítették el ugyan legaktívabb tagjaikat, de nem is bővültek újabbakkal. Kezdenek átértékelődni. Ez nem baj, hiszen korábban valami helyett képviseltek érdekeket.

— *Visszakanyarodva a könyvhöz: kiknek szánja?*

— Mindenkinek, aki valamilyen módon érintve van. A különböző települések lokálpatriótái, egyesületi tagok, tanácsi vezetők, helytörténeti aktivisták, a szóba kerülő cégek képviselői, rajtuk kívül mindenki, akit a téma érdekel, és akik hasznát látják a szerkesztővel, *Mátis Líviával* közösen készített mutatóknak, mellékleteknek, vagy a két szép múltszázadi Budapest-térképnek...

Virág F. Éva

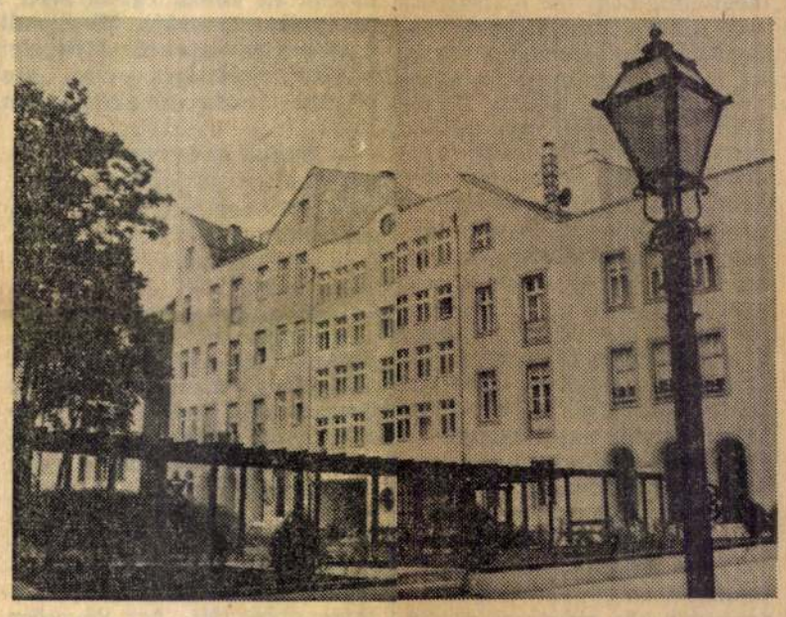

A helyreállított Kazinczy utca

Fotó: Sárközy György

Muzsika

Haydnnal – Haydnnál

Most jártam először a kismartoni (eisenstadti) Esterházy-kastélyban. Elragadott a gyönyörű barokk épület, a díszes nagyterem, mely ma a „Haydnsaal" nevet viseli — bár meg kell mondani, az eszterházai (fertődi) kastély és dísztermei jobb állapotban van, karbantartása gondosabb. A Haydnsaal azonban éppúgy árasztja a zenetörténet megszentelt levegőjét, mint az eszterházai: hiszen itt kerültek bemutatásra Haydn korszakos mesterművei. Érdekes az akusztika: a próbán tompa, túl visszhangos volt, de a koncerten, zsúfolásig közönséggel telten már kitűnő.

Az idei Haydn-fesztivál őszi ciklusának megnyitóján lehettem jelen. A többek között erre a célra alapított *Osztrák—Magyar Haydn filharmonikusok, Fischer Ádám* kiváló, remek magyar és osztrák muzsikusokat egyesítő zenekara játszott alapító karmesterek vezénylete alatt.

Két szimfónia közt ezúttal először szerepelt az együttes műsorán más szerző műve, két Mozart-alkotás. Az egyik kürtversenyt a holland *Jacob Slagter* játszotta. A fiatal művész, a Concertgebouw-zenekar tagja, kétség kívül virtuóza hangszerének, ám muzikálisan bizonytalan, s főleg stílusban: ez a romantikus, erősen vibrált kürthang és az ugyancsak romantikus játékmód sehogy sem illik Mozarthoz. A „Ch'io mi scordi di te"-koncertáriát *Komlósi Ildikó* énekelte. Hangi szépsége vitán felül áll, dinamikai skálája is széles, ám az előadásmód szinte minden expresszivitást nélkülöz. Így a lírai és drámai szakaszokban egyaránt csakis a szép éneklést lehetett megfigyelni, érzelmi különbséget nem. Ez pedig végül is unalmassá vált. Az ária koncertáns zongoraszólóját is Fischer Ádám játszotta, diszkréten, de kifejezően.

A lényeg persze a két Haydn-szimfónia volt. A zenekar bemutatkozása óta tudjuk, hogy Fischer Ádám elsőrangú specialistája Haydn stílusának; nemcsak a zenei realizálás párját ritkítóan pontos és muzikális, de a stílus eszmei világa is minden ütemben feltárul. Olvasóim esetleg csodálkoznak, ám Haydn zenekari művei a talán legnehezebb feladatot jelentik az orkeszterek számára. Ha azt mondom: itt minden hang fontos, ez talán félreérthető, hiszen minden szerző minden darabjában így van. Mégsem tudom másként kifejezni magam; itt nincs a pontatlanságokat elfedő hangmassza, itt az áttetszőség maximumát kell elérni. Rendkívül fontos a megfelelő tempó megválasztása, a ritmikus fűszer, a dinamika jó adagolása. S Fischer mindezt nagyszerűen ismeri!

Az eszmei világ létrehozása még ennél is nehezebb. Haydn nagyon távol áll a legendás „Haydn papa" képétől; ez a világ csupa feszültség, döbbenetes pillanatokkal. Még ha vidám és derűs is a szimfónia, akkor is van benne olyan tétel vagy részlet, ami hirtelen a mögöttes (a tudatalatti?) árnyékait jeleníti meg — mint a mostani műsort kezdő 24-es D-dúr műnél. (Ezt a darabot a múlt évadban már vezényelte Fischer Ádám Pesten; akkor is, most is csak elragadtatva lehetett hallgatni *Drahos Béla* fuvolaszólóját a lassú tételben.)

A műsort záró Londoni, 104-es D-dúr mű. Haydn utolsó szimfóniája ugyancsak kiváló előadásban szólalt meg, bár talán itt ütközött ki a teremakusztika hátránya: a korszak nagyzenekarát mintha már nem bírná el a terem, a fúvósok itt néha fedték a vonósokat. Az igazi nagy élményt aztán a ráadás, a 99-es Esz-dúr szimfónia zárótétele hozta meg. Ez volt az a pár perc, amikor a recenzens átalakult elragadtatott hallgatóvá és átadhatta magát teljesen a zenetörténet talán legnagyobb mestere varázsának, a stílus csodájának, a muzsika szentségének.

A koncertet, melyen — mondják — a hercegnő, az egykori pesti balettsztár, Ottrubay Melinda is megjelent, Burgenland tartományi főnöke, *Hans Sipötz* nyitotta meg, hangsúlyozva a Haydn-fesztivál nemzeteket összekötő jelentőségét.

Várnai Péter

Próba a Madách Kamarában

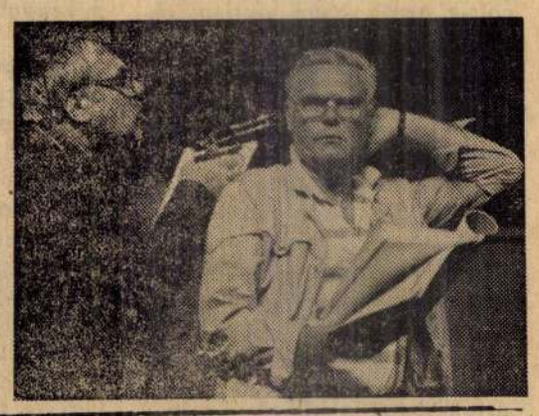

A Madách Kamaraszínházban Görgey Gábor: Komámasszony, hol a stukker? című komédiáját próbálják Huszti Péter rendezésében. Bemutató november 10-én. Képünkön Horesnyi László és Lőte Attila

MTI Fotó: Ilovszky Béla

Olvasónapló

Ami szinte kimondhatatlan

Kalász Márton: Az utolsó érintés (Magvető) — Dobai Péter: Válogatott versek (Magvető) — Csiki László: Elhallgatások (Magvető)

KALÁSZ MÁRTON: AZ UTOLSÓ ÉRINTÉS. Kezdetben hihetetlen bőségben és gazdagságban tenyésztek a témák. A költő istenekkel népesíthette be a világot, kísérteteket látott, képzeletbeli történéseket álmodott végig, s hatalmas szenvedélyeinek zuhatagömlésével ragadta meg az olvasóját. A költő „én" volt, büszke személyiség.

Aztán bekövetkezett a nagy kételkedések időszaka. Amikor semmiről nem lehet már pontosan tudni, azonos-e önmagával. Mi maradhat ebben a helyzetben a versek szerzőjének, milyen szerepe lehet egyáltalán a versnek? Talán a töredékbizonyosságok megfogalmazása, talán annak bizonyítása, hogy ebben a lebegő és bizonytalan életállapotban is akad még néhány bizonyosság, melybe bele lehet kapaszkodni, s amelyet érdemes kifejezni.

Ezzel próbálkozik új kötetében *Kalász Márton*. Már a formaválasztás — az egymást követő, keményre kalapált nyolcsorosok füzére is sejteti, hogy merőben szokatlan verses naplót olvasunk, melyben az események, a történések nem folyamatosan követik egymást, hanem fényképszerűen kivetülve a költő tudatának falára. A képek pontos időrendben következnek egymásra, az eseményrajz azonban az erkölcs dimenziójában bontakozik ki: *ez a sebzékeny, magányát és függetlenségét szívósan őrző költői személyiség az érintetlenséget véli a legfontosabbnak*, függetlenedni igyekszik az alkalomszerűségektől, hogy megőrizhesse magában a folytonos újrakezdés boldogító hevületét, a teremtés mámorát. Pedig nem éppen könnyű vállalkozás teremteni és igazat mondani olyan közegben, amelyben „szétszórva a szavak a sivatagi város — falán kívül", s használójuknak újra meg újra meg kell fontolnia „kihallhatásuk" kockázatát.

A költőnek persze nem szabad feladnia. Fáradhatatlanul rója tehát jeleit, melyekből szenvedésünket és fájdalmainkat olvashatja ki az utánunk következő korszak. Mert Kalász Márton egy korérzés költője, azt fejezi ki eltökélt hittel és kötelességtudattal, magaslati levegőre kalauzolva olvasóit.

DOBAI PÉTER: VÁLOGATOTT VERSEK. Szigora, keménysége és pontossága leginkább egy tervezőmérnökére emlékeztet. Ez a mérnök azonban, miközben a lehető legpontosabban írja le a látványt, telve van elfojtott, fel-felparázsló szenvedéllyel, s nosztalgiával melyet leginkább az *Egy arc módosulásai* ciklus fejez ki. Az érzések sokfélesége, a megfogalmazások változatossága, a hitelesség — mindezek olyan erények, melyek érett költőt mutatnak. S ha valaki négy verseskönyv után mintegy az addig megtett út összefoglalásául szigorú tekintettel összeállítja addigi verseinek válogatását, bizonyára maga is tudatában van annak, hogy elérkezett költőiségének jelentékeny állomásához, amely a folytatás többféle lehetőségét egyaránt kínálja. Hiszen *Dobai Péter* teljesen a magáévá élt egy hangot és dikciót, mely annyira a sajátja, hogy nem okozhat meglepetést, ha továbbra is makacsul ragaszkodik hozzá. De világának épp a már jelzett változatossága azt is valószínűsítheti, hogy váratlan fordulattal még több nézőpontból közelít majd verseinek töprengő férfialakjához, aki egy fényképet nézve a múlt végtelen kútjába tekint, s az érzések számtalan változatát képes kifejezni.

Nem valószínű, hogy egy költőnek az legyen a legfontosabb törekvése, hogy korszerűnek nevezzék. Dobai Péter sűrű szövésű verseinek olvastán mégsem szabadulhatunk attól az érzésünktől, hogy *ez a költő mélyen átélte korát, ismeri annak nyelvét és gondolatait, s képes arra, hogy azokat oly módon fejezze ki, mintha most fedezné fel őket.* E váratlanság teliti világát vibráló, belső izgalommal, s ez teszi a pontos tényrögzítéseket és leírásokat megszenvedett, kemény vallomásokká. A századvég lírikusa már nem ejt könnyeket. Inkább befelé nyeli őket, s mi a könnytelen, fegyelmezett, fájdalmas arcot látjuk.

CSIKI LÁSZLÓ: ELHALLGATÁSOK. A modern költő tudatában van a „megnevezés kockázatának". Még inkább kockázatos azonban kifejeznie az igazságot, lelke igazságát, ha környezete egészen mást ért e fogalmon, s esetleg az erőszaktól sem riad vissza, hogy a saját igazságát egyeduralkodóvá tehesse. Csiki László ilyen környezetből érkezett, s ezért érezni költészetében az „erdélyi vándor" szomorú eltökéltségét éppúgy, mint a hazaérkező boldogságát, aki szinte be sem tud telni a rég ízlelt, korábban kimondhatatlan szavak boldogságával. Riadalmas emlékek és mámorító felismerések követik egymást a szabálytalan vegetációban, amelynek bősége a tavaszt, hangulata inkább az őszt idézi. S ugyanilyen gazdagsággal fogalmazza meg érzéseit, érzelmeit is, melyeket nem leplez és rejteget, hanem újra meg újra körüljárja őket, mert élete megtanította annak igazságára, hogy valóban nincsen hatalmasabb, mint a szeretet. Nem látványos, nem magamutogató ez az érzésvilág, inkább érezni benne az egyszerűséget és alázatot, a szenvedések hitelesítő erejét. De hiszen *ez a szenvedésekből kiküldött egyensúly élteti, s emeli Csiki László egész költészetét is*, mely aligha nem még új meglepetéseket is tartogat.

Rónay László

Sok cég jönne...

Használjuk ki a kedvező pillanatot

Beszélgetés a szaktudásról és a bizalomról egy NSZK szakértővel

Nyugat-Németországban az ipari termelés felét kisvállalkozók állítják elő. Ezért is értékes az a kapcsolat, amelyet a KIOSZ ápol az Észak-Rajna-Vesztfáliai Tartományi Kézműves Kamarával. Az ismeretség nem újkeletű, de a KIOSZ berkeiben májusban végbement változások nyomán a közös munka új lendületet vett. A közelmúltban hazánkban járt Klaus Schloesser, az Észak-Rajna-Vesztfáliai Kisipari Szervezet ügyvezető igazgatója. Őt kérdeztük: mi volt mostani látogatásának célja, hogyan látja a magyar kisipar helyzetét és milyen tapasztalatokkal tér haza?

— A nyugatnémet kisipar sok tekintetben szoros közösséget érez a magyar kisiparral. A KIOSZ-nak most egy nagyon dinamikus és céltudatos vezetése van. Elnökük a mi szempontunkból nézve is sikeres ember, aki mindent elkövet, hogy új utakat nyisson, széles perspektívákat tárjon a magyar kis- és középvállalkozók elé. Most az országos vezetőség néhány tagjával arról tárgyaltunk: *milyen konkrét lépéseket tehetnénk annak érdekében, hogy a két ország kisiparosai között igazi partneri kapcsolat alakulhasson ki.* Megegyeztünk abban, hogy Magyarországról tanoncokat, iparosokat, mestereket vitetünk ki ottani képzésre, továbbképzésre. Folytatjuk Russfeldben a kisipari akadémián idén megkezdett szemináriumsorozatot is.

— *Mennyire ismeri a mai magyar kis- és középvállalkozók lehetőségeit? Nyugati szemmel milyennek minősíthetők?*

Tőkével társulnának

— Elég jól ismerem, hiszen több iparossal személyes kapcsolatom is van. Úgy látom, még mindig *nem kapnak annyi támogatást, amennyi indokolt volna.* Mi az NSZK-ban — ellentétben a szocialista országokban általánosan elterjedt nézet szerint — úgy véljük, hogy a kis- és középvállalkozások a *gazdaság erősségei!* Az az ország, amely előnyös pénzügyi feltételekkel, hitelekkel támogatja kisvállalkozóinak beruházásait, és segíti kezdeményezéseik valóraváltását, az a leggyorsabban javíthatja gazdasága egészségi állapotát. Csak azt remélhetjük és reméljük, hogy *a magyar kormány megteremti mindehhez a politikai keretfeltételeket.*

— *Beszélgetéseik során szó volt-e arról, hogy esetleg tőkével is társulnának a nyugatnémet kisiparosok egy-egy magyar iparossal? Netán gondolkodnak-e közös magánvállalkozások létrehozásáról?*

— Ebben is született megállapodás. De tudni kell: egy piacgazdaságban, ahol az árak, a megbízhatóság, a minőség a fő szempontok, ott ezek alapján kell orientálódni. Pénzt gyakorlatilag csak oda szeretnénk adni, ahol biztosítottnak látjuk, hogy a kisipart, a kisiparosokat saját országuk is mind gazdaságilag, mind politikailag támogatja.

— *Milyen biztosítékra gondol?*

— Például a vegyes vállalatalapítás esetén megfelelő garanciát arra, hogy a befektetett valuta, a márka a nyereségből hogyan térülhet vissza. De ugyanilyen fontos a kamat, az adó kérdése, a vám- és egyéb kereskedelmi előírások, valamint mindezek stabilitása. A személyeké és a rendelkezéseké, törvényeké egyaránt. Az *nem túl bizalomerősítő, ha minden találkozás alkalmával más-más vezetőkkel kell tárgyalni.* Vagy ha kiderül: fölösleges áttanulmányoznunk egy-egy rendelkezést, mert holnapután változhat, változik...

Fantasztikus ötletek

— *Önök nyilván figyelemmel kísérik a magyar változásokat. Bíznak abban, hogy a politikai háttér, a demokratikus biztosítékok megleszneknek?*

— Nemcsak az iparosság, hanem mondhatom, az egész nyugatnémet lakosság *nagy szimpátiával kíséri az önök törekvéseit.* Ha kihasználnák ezt a kedvező pillanatot, hogy konkrét javaslatokkal, tervekkel álljanak elő az együttműködést illetően — ha a politika a liberalizálás irányába halad és a versenyen alapuló piacgazdaság a végcél —, akkor *sok cég és vállalkozó jönne Magyarországra, hajlandó lenne itt befektetni.* Magyarország nem fejlődő ország, hanem a nyugati kultúrkör tagja és különösen a kisiparosok, kisvállalkozók *fantasztikus ötlet- és gondolatgazdagsággal bírnak* ahhoz, hogy magunk is tanulhassunk tőlük. A szellemi és tudományos lehetőségek önöknél adottak, ezt valahogy össze kellene kapcsolni a mi lehetőségeinkkel. Ha sikerülne szerencsésen ötvözni a feltételeket a lehetőségekkel, akkor országuk gazdasága nagyon rövid időn belül felvirágozhatna. Természetesen tisztában vagyok a nehézségekkel, *nem lehet egyik nap árakat emelni, pénzügyi előírásokat hozni, másnap pedig szociális piacgazdaságot létrehozni.* De ha megadatik az embernek a lehetőség, hogy saját maga kibontakozzon, az az ország kibontakozásához vezet. Én ezt látom a titok nyitjának.

— *Említette, hogy jó néhány kisiparost személyesen is ismer. Mostani látogatása során pedig volt Kecelen, Pintér Józsefnél, aki éppen rengeteg problémával küszködik. Ezért kereste fel?*

— Pintér úr most egy új gyárat épít, ami a legmodernebb mércékben is megfelel. Személyesen akartam látni, hogy otthon el tudjam mesélni: vannak itt vállalkozók, akik a világszínvonalat képviselik. Természetesen hallottam, hogy Pintér úrnak pillanatnyilag nehézségei vannak a kormánnyal. Azt nem tudom megítélni, hogy ez igazságos-e vagy sem. Mindenesetre katasztrófának tartanám, hogy ha a kormány vagy az állam olyasmit tenne, ami a Pintér Művek fejlődését, egzisztálását veszélyeztetné. Én ebbe nem avatkozhatok bele, de *úgy gondolom, az ilyen embereket nem akadályozni, hanem éppen támogatni kellene.* Ő a bizonyítéka annak, hogy a magyarok képesek precíz munkát, minőséget produkálni, s hogy gondolatoknak, ötleteknek, bátorságnak bőviben vannak. Szerintem ezer ilyen ember kellene ennek az országnak. (A Pintér Művek ügyei azóta rendeződtek. A szerk.)

— *Szavaiból is kitűnik: nálunk az emberi kvalitás — megvan. Hogyan lehetne az általános technikai szintet, a kisipar gép- és műszerellátottságát javítani? Hiszen a továbblépés elengedhetetlen kelléke a korszerű technika, ennek azonban egyáltalán nem vagyunk bövében.*

— A modern gépek, automata berendezések az NSZK-ban is nagyon drágák. Nálunk a géppark 5-6 év után leírásra kerül. Úgy vélem, *ezeket elfogadható áron be lehetne hozni Magyarországra, vagy akár egy joint venture alaptőkéjét is képezhetik,* sőt ajándék formájában történő behozatalát is el tudom képzelni. Mi segítünk abban, hogy a KIOSZ nyisson egy irodát Németországban, amely használt gépekkel foglalkozik, és megszerezzük a német vállalkozóktól használt gépeiket. Az is járható út, *hogy a használt gépekhez keresünk magyar igénylőket,* de az is, hogy megnézzük, mire van szükségük az itteni iparosoknak és azt felkutatjuk.

— *Ez az iroda ahhoz is segítséget tudna nyújtani, hogy egy-egy kisiparos egymásra találjon?*

Egymásra találni

— Feltétlenül, éppen ez az egésznek a háttere. Mert kell ugyan egy szervezet, amelyik koordinál, de a dolog lényege: vállalkozótól — vállalkozóig.

— *Mi a következő lépés a KIOSZ és az NSZK kamara kapcsolatában?*

— A nyugatnémet kisipari kamarákat összehozzuk az itteni megyei szervezetekkel; például Kölnt Budapesttel, Esztergomot Achennel. Októberben pedig két szakvásár lesz, Dortmundban, illetve Essenben, ahol a magyar résztvevők megismerkedhetnek ottani vállalkozókkal, cégekkel. Ezenkívül a nyugatnémet kisipar saját bankjával közösen nagyon hamar meg fogjuk találni a pénzügyi támogatás lehetőségét is.

Lachowszky Bea

A Venturi esete nem egyedi

Amikor megszólaltak a dobok...

A Vállalkozók Országos Szövetsége ugyan nem kíván politizálni, tagjainak jó része azonban úgy ítéli meg, hogy nem elégedhet meg önmagában a szakmai érdekképviselettel. Így vélekedik Gál Zoltán kisvállalkozó, a veszprémi Venturi Tervezői Gazdasági Munkaközösség közös képviselője is, aki amellett, hogy a VOSZ egyik alapító tagja, nemcsak hogy csatlakozott az SZDSZ-hez, hanem az annak égisze alatt alakuló kisvállalkozói tagozatnak az egyik szervezője. Miért szállt politikai síkon is ringbe? Nos, a válasz kézenfekvő: 1984 elején ő is szenvedő alanya volt — miként fogalmazta — az „utolsó politikai indítékú koncepciós elveket tartalmazó persorozatnak".

— *Mi volt ez és hogyan emelkek ön ellen „vádat"?*

— 1981-ben jelent meg az a minisztertanácsi rendelet, amelyik lehetővé tette kisvállalkozások alapítását. Előbb vállalati gazdasági munkaközösségben dolgoztam, fél év múlva pedig önálló kisvállalkozó lettem. Megalapítottam a Venturi Gmk-t. Jól emlékszem, hogy abban az időben különböző pártberkekben gyakori vád volt a sajtóorgánumokkal szemben, hogy túl sokat foglalkoznak a kisvállalkozókkal. *1983 decemberében egy KB-ülésen rengeteg bírálat érte a tömegtájékoztatás munkáját.* Azt követően a párt egyik vezetőjével készült egy interjú, amiben szó volt arról, hogy a rádió és a televízió túl sokat beszél a kisvállalkozókról, pedig a bányászok is rendesen dolgoznak, s ugyancsak elhangzott egy ígéret, mely szerint rövidesen *„megszólalnak a dobok".*

— *És tényleg megszólaltak?*

Megszűnik a cégbejegyzés

— Képletesen. 1984 januárjában megmozdultak az államigazgatási szervezetek, s a régi metodika szerint beindult a gépezet. A géemkáknál belekötöttek a legkülönbözőbb tevékenységi körökbe, s az ügyészségek *tömegesen indítottak pereket a cégbejegyzések hatályon kívül helyezésére.*

— *Ön ellen mi volt a kifogás?*

— Az, hogy villamosipari berendezések tűzrendészeti felülvizsgálatát gmk nem végezheti.

— *Megsemmisítették a cégbejegyzését?*

— Nekem szerencsém volt. Sikerült beszereznünk mindenféle, a jogosultságunkat igazoló állásfoglalásokat az energiafelügyelettől és a tűzrendészeti parancsnokságtól. Ezeket letettük a Legfelsőbb Bíróság asztalára és így megúsztuk. De *aki nem tudott ilyen papírokat beszerezni, nem volt elég kitartó, arra menthetetlenül ez a sors várt.* Ebben az egészben az volt a legfurcsább, hogy a Venturi akkor már csaknem két éve működött, és a tevékenységi köre azalatt mit sem változott. Egyébként az is feltűnő volt, hogy amikor a Legfelsőbb Bíróságon a mi ügyünket tárgyalták, a két emeleten minden teremben *csak a mienkhez hasonló eseteket tárgyaltak.* Azaz, valóban dobszóra, tömegesen, előre megszervezve zajlottak az események. Szerencsére a hatalom akkoriban már „slamposabb" volt, nem végzett olyan alapos munkát, mint korábban... De ez az egész voltaképpen ma már csak annyiban érdekes, hogy azok a *magánszektort korlátozó, félreérthető és félreértelmezhető rendeletek mindmáig érvényben vannak.* Ezeket pedig mielőbb tisztába kell tenni, különben bármikor alkalmat adhatnak az államigazgatásnak a beavatkozásra.

— *Talán ez a veszély ma már egyre kevésbé áll fenn, hiszen a kormány messzemenően vállalkozásbarátnak vallja magát.*

— Jól mondja: vallja magát. Így, szóban, így az MSZMP-től kezdve az ellenzéki szervezetekig bezárólag mindenki az. Csakhogy most már kevés a retorika, mindennapi életünkben szeretnénk érzékelni a „barátságot". Vállalkozói oldalról *azt várnánk, hogy azok a rendeletek, amiket megalkottak és teljes mértékben a nagyvállalati mozgásteret bővítették, a lehető legsürgősebben, egyszer és mindenkorra szűnjenek meg.* A magánszektornak végre el kell foglalnia méltó helyét, de ez csak úgy lehetséges, ha verseny lesz, méghozzá tisztességes, hogy miként az állami vállalatok, a magánszektor is szabadon működhessen. Ahogy az Egyesült Európánál: a tudás, a szolgáltatás, a termékek szabad áramlása és a pénz legyen az értékmérő — mindegy, melyik szektorról van szó.

— *Ezeket a törekvéseket az SZDSZ is magáénak vallja?*

— Természetesen, a liberális szárny feltétlenül. Ezért is álltam közéjük. Csakhogy Veszprémben a tagság összetételéből adódóan a kisvállalkozókat speciálisan érintő, zavaró kérdésekkel nem lehet elég mélyen foglalkozni. Ezért is *javasoltam a veszprémi közgyűlésünkön országos kisvállalkozói tagozat életre hívását,* amit jóvá is hagytak.

A program alapja

— *Hol tart ez a szervezés?*

— Óriási munkát követel és mindössze Laki Mihállyal ketten csináljuk, ezért sajnos elég lassan megy. Megalakult viszont — az SZDSZ, a VOSZ és független szakértők bevonásával — a *Vállalkozási Dokumentációs Bizottság,* amely adatokat, adalékokat és megtörtént eseteket *gyűjt a kisvállalkozókat az elmúlt években és ma akadályozó tényezőkről, packázásokról.* Ez alapja lehet egy, az SZDSZ által kidolgozandó, *a vállalkozásélénkítést szolgáló gyakorlati programnak.* A kormányzat, reméljük, a közeljövőben megteszi a szükséges lépéseket. Erre mutat a deregulációs bizottság megalakulásának ténye. Jó lenne azonban, ha ez a bizottság a magánszektort közvetlenül sújtó rendeletekkel kezdené a sort és gyorsítaná a munkáját.

L. B.

Csillagrend az idős mesternek

Ma a KIOSZ Wesselényi utcai klubjában átadják az ország legidősebb — még ma is dolgozó — kisiparosának, Haász Zoltán villanyszerelő-mesternek a Magyar Népköztársaság Csillagrendjét.

— Tegnap is jártak itt nálam a Népszabadságtól — fogad Haász Zoltán villanyszerelő kisiparos. — Nem értem, miért ez az ünneplés, nem vagyok én olyan fontos ember...

A parányi műhely zsúfolásig telve. A plafonról csillárok lógnak alá, a földön és mindenfelé javításra váró holmik. A csöpp iroda polcain glédában sorakoznak az alkatrészes dobozok.

— Én már nem járok ki dolgozni, csak kisebb dolgokat javítok és anyag után megyek. Tudja, sok az a 93 év! Van egy alkalmazottam, ő végzi a külső munkákat. Nálam szabadult, 24 éve vagyunk együtt. Már rég nem a pénz miatt csinálom. Egyedül vagyok, kell valami elfoglaltság. A nyugdíjasnak kell valami, különben összeomlik.

Haász Zoltán, a szakma Zoli bácsija 1920-ban váltotta ki az iparengedélyt. „Akkoriban könnyen ment. Aki igazolta képzettségét, megvolt a gyakorlati ideje és letette a mestervizsgát, azonnal megkapta. Bár a vizsga akkor sokkal szigorúbb volt, mint most. Tudom, láttam eleget, majd 20 évig mestervizsga-elnök voltam."

Az első műhelyt egy kollégájával közösen nyitották a IX. kerületi Imre utcában. A következő állomáshely — 1923-tól — a Ráday utcában volt. Aztán a Bethlen-féle degresszió kisebb helyiségbe kényszerítette. Egyszer ment csupán tönkre, az Anschluss előtt. Az építész, akinek dolgozott, fizetésképtelen lett, s ezt az ő vállalkozása is megsínylette.

— Amúgy nem panaszkodom, mindent átvészeltem valahogy. Sohasem voltam elégedetlen a sorsommal.

Az államosítások? Erre a kérdésre hirtelen lefékeződik a nyelve.

— *Véletlenül államosítottak.* Nekem csak három emberem volt, nem tíz. Szerencsére egy hónap múlva kiderült a tévedés. De erről beszélni se szeretek, jobb, ha nem is hallok róla!

Fotó: Szigeti Tamás

Azután az 1946—49 közötti időkről beszél, amikor prosperált a műhely, amikor minden jól ment. Utána a Rákosi-éra következett: az iparosokat be akarták kényszeríteni a szövetkezetekbe.

— Már majdnem úgy volt, hogy engem is sikerül, végül mégse ment. Azok voltak az igazán nehéz évek. Meg akarták szüntetni a kisipart. Ma már persze mindent visszacsinálnának. Látják: megbénította az országot a vállalkozások visszaszorítása. Pedig mi soha nem akartunk meggazdagodni. Igaz, aki becsületesen dolgozott, tisztességgel meg is élt.

Hetven éve kisiparos. Meddig csinálja még?

— Ameddig bírom, folytatom. Szerencsére egészséges vagyok. Csak a szemem rakoncátlankodik. Azért kellett nagyítót szerelni a lámpába — fordítja felém az asztali lámpa búráját. — Nem iszom, nem dohányzom, semmi káros szenvedélyem nincs. Legfeljebb a futball! — neveti el magát.

A szikár, őszhajú bácsit még mindig érdekli a politika.

— A híreket mindig meghallgatom és az újságokat is elolvasom. Ez a mostani összevisszaság kivált érdekel. Mi lesz belőle? Csak baj ne legyen. Nekem ugyan már nincs sok félnivalóm, de a többieket féltem...

(lachowszky)

Magánkézben az ózdi durvahengerműű?

Az Ózdi Kohászati Üzemek gondjait nem kell ecsetelni: szinte nap mint nap hallani a leépítésekből adódó várható konfliktusokról. Most úgy tűnik, több száz embernek mégis új munkalehetőség adódik — a régi munkahelyen.

Az ÖKÜ-ben a szerkezetátalakítás kapcsán mindenekelőtt a korszerűtlen gépekkel dolgozó durvahengermű leállítását tervezték. Az idén azonban meglepő fordulat következett be: *Petrenko János ózdi magánvállalkozó — aki maga is az OKÜ-ben kezdte — szerződést kötött a durvahengermű megvételére.*

— A megállapodás alapján január elsejével az üzem az egyszemélyi tulajdonú Peko céghez kerül: a blokkhengersor, a buga II. hengersor, és a trió hengersor — mondja Petrenko János. — A cég átszervezését magam kívánom megoldani, mert bár akadnának segítők az állami szektorból is, de eredményeik alapján nem hiszem, hogy rájuk lennék utalva. Rugalmas termelést akarok, csökkentett ügyvitellel.

A durvahengerműben most 640 ember dolgozik, jövőre a létszám úgy 350 főre apad. Mindez nem jelenti azt, hogy a munka kevesebb lesz. Sőt... Az üzem kiválása *egy lépés lehetne az ózdi hagyományokhoz való visszatéréshez:* amikor is a cég több kisebb önálló egységből állt.

— Terveink szerint *60-70 ezer tonnányi bérhengerlést végzünk az OKÜ számára,* a kapacitás további részében pedig a Peko cég termékeit gyártjuk. Szabadalmazott termékeinkből már eddig is exportáltunk nyugatra, de most ezt is tovább növeljük. A hengerlés mellett bővítjük a Peko eddigi ötvözött acélgyártását is.

A magabiztos vállalkozó összegezte véleményét: — Bár még csak most ismerkedem az üzemmel, de korábbi megrendeléseim alapján biztosra veszem, hogy hosszú távon megtérül a vételár: a 20 millió forint készpénz és az ötéves fizingszerződés alapján fizetendő 50-60 millió forint. Azt tartom, hogy elavult gyár nincs csak elavult elme: olyan ötletekkel kell előállni, amely régi gépeken is világviszonylatban eladható termékeket produkál.

Érsek M. Zoltán